K. 63.

VII D 45

68
11 F
2

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE

Joannis de Sandauo

Summi Auerroiſte ſubtiliſſime queſtiones in octo libros Ariſtotelis de phyſico auditu nunc recens poſt omnes omnium excuſiones accuratiſſime recognite

Cum triplici Tabula

His annectuntur queſtiones Helie hebrei Cretēſis

De primo motore.
De efficientia mundi.
De eſſe & eſſentia & vno.
Eiuſdem Annotationes in plurima dicta Commentatoris.

L A

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Venetijs apud Iuntas M D XLIIII.

In repertorium Corrector ad Lectorem.

¶ Numero ordiniqꝫ queſtionū tabularē adiecimꝰ īdicē: quo cādide Lector ociꝰ offēdas: ſi qͣ pͥā ſubito ex gādauis expetēdū cēſueris elucubratiōe: ī quo tibi nō parꝝ gratificaturi ſperamꝰ: ſi ambages ī ſupuacaneis deuitas. ſat nāqꝫ erit vniꝰ lōga diligētia multis ſuffragatū iri: ꝗ ois celeriꝰ obiīciat: qꝺ cū iactura ſtudiȷ̄ anxiū q̄ritare ſemꝑ oportuiſſet. Et q̄tenus breuitati ſtuderemꝰ: nō ſupuacaneā aggregauimꝰ verboꝝ cōgeriē: at q̄ arctiꝰ licuit ſniaꝫ ex hoc auctore exq̄ſitiorē ī hac tabula ꝯſtrixímꝰ: ita q̄dē ne mēca ab equo iudice cenſenda fiat. Numerꝰ ꝑinde lr̄aꝫ. q. antecedēs libri ē: ſubſequēs aut q̄ōnis illiꝰ libri: cꝰ lr̄a ſi q̄ ponat̄ partē deſignat: ꝛ nō nūq̄ꝫ numeꝝ adiecimꝰ ſolōnis alicuꝰ argumēti vel dubiȷ̄: in q̄ deſcripta ꝯtinet̄ mā̄. Que exēplo facimꝰ hoc clarioꝛa: cū dicit̄. (Abſtractio eſt duplex ſcꝫ a ſuppoſitis ꝛ realis. i. phy. q. 4. c. ad tertiū.) Indicat hāc abſtractiōis portionē ī pͥmo libro. q. 4. ſub parte illiꝰ q̄ōnis p. c. ī margine ſcriptā ꝯtineri in rn̄ſiōe ad tertiū argumētū: Itidē de reliq̄s oībꝰ ꝑ analogiā teneas. Et ſi q̄d frugis ex nr̄is laboribꝰ aſſecutus fueris: agito deo gr̄as imortaleſq̄ꝫ ꝛ nāꝫ ꝛ nālia queqꝫ in eē ꝯſtituit. Deumqꝫ ꝑ nobis iterpelle: ꝛ operā nauabimꝰ vt maiora a nobis propediē deqꝫ inceps excipies. Que precor moleſti duntaxat dente: ſi iuuat: mordeas. Uale.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

¶ Abſtractio ē duplex. ſ. a ſuppoſitȷ̄ ꝛ real. 1. phy. q. 4. c. (ad 3m.
Abſtractio multiplex. 2. phy. q. 4. b.
Abſtractio mathematica. 2. phy. q. 4. c. cōclu. 5a.
Abſolum ꝑt diffiniri ꝑ reſpectiuū. 2. phy. q. 1. c. ad pͥm.
¶ Actio entis neceſſariȷ̄ ſimpliciter eſt propter ipſum. 8. phyſico. q. 22. c. ad quartum.
Actio ꝛ paſſio ſunt diuerſa p̄dicamēta. 3. phy. q. 5. c. ꝯ.
Actio dat paſſo eſſe. 3. phy. q. 4. d. ad pͥm.
Actio denoiat agēs ibidē ad 2m ꝛ ad 3m.
Actus eſt duplex. 3. phy. q. 12. b. nota.
Actus imperfectus ꝛ terminus ad quem ſunt idē3 numero. 3. phyſico. q. 6. d. ad primum.
Actus ꝛ poa ſunt cōia oībꝰ rebꝰ. 1. phy. q. 2. f. ad 2m.
Actus ꝛ poa ſunt in q̄libꝫ gn̄e. 1. phy. q. 25. e. ad 3m.
Actu carens intelligit̄ ꝑ ſpēm actus. 2. phy. q. 5. e. ad 3m
Actum qui de potentia extrahitur preh abere intelligitur dupliciter. 3. phyſi. q. 4. c. ad tertium.
Actus optimꝰ nō ſꝑ ē nobilior poa optima. 1. phy. q. 1. e.
Accn̄tia mathematica pn̄t demōſtrari. 2. phyſi. q. 5. d.
Accidentia plura eiuſdem ſpeciei poſſunt eſſe in eodē ſubiecto. 5. phyſi. q. 10. e. ad tertium.
¶ Ad ſcientiam perfectam ſimpliciter rei oportet cognoſcere omnes cauſas eius. 1. phy. q. 3. b.
Ad ſciam ꝑfectā. ī gn̄e nō opꝫ oēs cās cognoſcere. ibidē.
Ad ſciaꝫ rei ꝑfectā oꝫ cog̃ſcē oēs cās q̄s hꝫ ibidē. d. ad 5m
¶ Agens eſt duplex. 2. phy. q. 14. c. ꝛ 8. phy. q. 5. b. fi.
Agens intendit aliquid dupliciter. ibidem.
Agēs ꝛ patiēs capiunt̄ duplr̄. 3. phy. q. 5. d. ad tertium.
Agēs hꝫ potētiam actiuā ſui effectus. 4. phy. q. 27. b. fi.
Agens perfectius agit in paſſum propinquius.
Agēs ꝑ intellectum ꝛ materiale differūt. 8. phyſi. q. 20. b.
Agēs motū ꝛ finis ī ſcꝑatis ſunt idē. 8. phy. q. 22. c. ad pͥm
Celeſtia agūt ī iferiora ꝑ lumen ſuum. 5. phy. 14. d.
¶ Alberti magni argumēta de anima. 7. phy. q. 8. h.
Aliquid ē in poa ad actū duplr̄. 8. phy. q. 11. b.
Alteratio quid ſit. 8. phyſi. q. 8. b.
Alteratio eſt duplex. ibidem. 7. phyſico. q. 6. c.
Alterationē fieri intelligitur duplr̄. 4. phy. q. 23. d. ad 8m
Alteratio alicuius ſm totum ſimul. 6. phyſi. q. 7. b.
Totum ſimul alteratur. 8. phyſi. q. 8. b.
Alteraō ad q̄s ſpēs q̄litatis ē. 7. phy. q. 6. b. ꝯ pͥa ꝛ ſcōa.
Alteratio ad q̄s habitus ē. 7. phy. q. 7. b. ꝯ pͥa 2a ꝛ 3a c.
Alteratio eſt ad habitus corꝑis ꝑ accidens ibidem.
Alteratio eſt ad virtutes morales per accidēs ibidem. c.
Alteratio capitur dupliciter. 8. phy. q. 8. b.
Alteratio q̄ ꝛ q̄uo ſit diuiſibilis ibidē ꝯ pͥa 2a ꝛ 3a. ꝛ. b. fi.
Alterans eſt duplex. 7. phy. q. 5. a.
Alterans quomodo eſt vel non eſt ſimul cum alterato. 7. phyſicorum. q. 5. b. cōclu. pͥma ꝛ ſecunda.
¶ Analogia eſt duplex. 1. phyſico. q. 21. c.
Aīa itelligit ꝯtinuā diſcrete. 4. phy. q. 27. c. ī rōne 3a ꝯnis
Aīa vegeta. ſenſi. ꝛ cogi. ſunt diuerſe. 7. phy. q. 8. i. circa fi.
Anima vna eſt ꝑparans ad aliam ibidem.
Anima eſt motiua animalis. 8. phy. q. 9. b. fi.
Anima ē cauſa pͥma per ſe mouēs aīal. ibidē. c. ad vltimū
Animal mouet ſeipſum. 8. phyſi. q. 6. b. cōcluſio.
In animali eſt duplex virtus motiua. 8. phy. q. 9. c. ad 2m
¶ Appetitus eſt duplex. 1. phyſi. q. 27. b.
Appetitus cauſa eſt indigentia. 1. phy. q. 28. a.
Appoſitio ſit ſcꝫ acceptionem diuerſoꝝ. 3. phy. q. 13. b.
¶ Attractio eſt duplex. 7. phyſi. q. 4. d. ad ſecundum.
¶ Auctoritates Ari. probātes genus habere aliā formaꝫ a forma ſpeciei. 7. phyſico. q. 8. d.
Auctoritates Auerrois ad idem ibidem. c.
Auctoritates Ariſtotelis ꝙ non ſint plures forme ſubſtantiales in vno indiuiduo ibidem. f.
Augmētatio intelligitur continua duplr̄. 8. phy. q. 7. c.
Augmētatio q̄uo ſit motus cōtinuus ibidē ꝯ pͥa ꝛ 2a ꝛ 3a.
Augmētatio quomodo ſit. 4. phyſi. q. 10. e. ad tertium.
Auicēne rōnes de ꝑ̄ ꝑnc impugnātur. 8. phyſi. q. 2. c. fi.
¶ Magis caſm corrūpit minꝰ calidū. 5. phy. q. 9. c. ad 3m
Caliditas eſt determinati gradus. 6. phyſi. q. 15. c.
Caſus ꝛ fortuna differunt. 2. phyſi. q. 11. b.
Caſualia ꝛ fortuita nō contigunt in celeſtibus corporibꝰ ibidem. c. concluſio.
Cauſa ꝛ ꝑncipium capitur duplr̄. 1. phyſi. q. 23. b.
Cauſa dicitur multipliciter ibidem fi.
Cauſa non eſt ſemper nobilior cāto. 2. phy. q. 8. c. ad pͥm.
Cauſa per accidens eſt duplex. 2. phyſi. q. 12. b. conclu. fi.
¶ Celum eſt corruptibile ſꝫ vbi. 1. phyſi. q. 18. d. ad 4m.
Celum quieſcit. 2. phyſi. q. 1. e ad quartum.
Celum mouet ſeipſum. 8. phyſi. q. 9. c.
Celum ſm antiquorum opinionem cauſatum fuit a fortuna. 2. phyſi. q. 11. b opinio antiquorum.
Celum eſt nobilius iſtis inferioribus ibidem.
Celū eſt in loco nō ꝑ ſe: ſꝫ improprie. 4. phy. q. 8. b.

Celũ nllo⁹ p ſe agit i itellꝫ aut volũtatē.8.phy.q.6.b.ↄcl.
Celũ quõ agit in intellectum ibidē.c.conclu.
Centrum eſt indiuiſibile.4.phyſi.7.b.
Centrum non eſt locus terre.ibidem.
Centrum eſt cauſa fixionis ſphere.4.phyſi.q.9.e.
A toto celo nihil põt ſubtrahi.8.phy.q.19.b.obiec.
Celum hꝫ potētiā actiuā motus eterni.8.phy.q.20.d.fi.
C Circulatio ꝑoꝛ nõ ē eadē cũ poſteriori.8.ph.q.18.b.fi.
C Cognitio ē duplr.ſ.ſenſitiua ꝛ itellectiua.1.phy.q.5.b
Cognitio intellectiua magis vniuerſalis prioꝛ eſt cognitio
ne minus vlis.ibidem.c.cõclu.2ᵒ.
Cognitio ſenſitiua ſingularis eſt prioꝛ cognitione intelle/
ctiua vniuerſalis.ibidem.conclu.tertia.
Cognoſci pt hñs diffõnē ꝑprie dictā.1.phy.q.14.e.ad ꝑᵐ
Cognitio accñtis ē ꝑoꝛ cognitiõe ſubē.3.phy.q.1.e.ad 3ᵐ
C Cõparatio inter cõphēſibilia quõ vificat.1.phy.q.5.f.
Compoſitio eſt duplex.6.phyſi.q.1.b.
Compꝛehenſio prius dicitur de ſenſitiua.1.phy.q.5.f.
Competere alicui aliqd ſm ſe ↄtigit duplr.1.phy.q.9.c.
Competens enti abſolute competit etiam vel ſubſtātie vl'
accidenti.1.phyſico.q.13.e.ad primum.
Cõpoſitũ quõ ē noti⁹ ſuis ꝑtibus.1.phy.q.21.d.ad.5ᵐ
C Cõditiõalis põt eē vera e⁹ accñs ē ipoſe.7.phy.q.1.b.
Cõditionalē veram vel falſam qd ſequatur.7.phy.q.3.e.
Condenſatio quomodo fit.4.phyſi.q.10.e.ad ſcõm.
Cõcept⁹ ð hoīe ē nobilioꝛ ꝙ̃ ð diali.1.phy.q.5.d.ad.2ᵐ du.
Cõſuetudo ſepe ipedit a cogniᵒᵉ vitat̃.4.phy.q.5.g.ad ꝑᵐ
Conſideratio perpetuitatis motus eſt neceſſaria ad ꝑmuꝫ
principiũ cognoſcendũ.8.phy.q.2.e.cõclu.
Contingere raro eſt dupliciter.2.phyſi.q.11.d.ad ſcõm.
Cõtrarietas accipitur duplr.1.phy.q.18.c.ꝛ.5.phyſi.q.
7.b.ꝛ.5.phyſico.q.12.b.
Contraria habēt idem ſubiectũ.5.phyſi.q.4.c.
Contrarioꝝ eadem eſt mã.4.phy.q.9.e.in reſ.ad dub.
Contraria cõſiderãtur dupliciter.1.phy.q.18.d.ad ꝑmũ
Contrarioꝝ vnũ corrũpit alterũ.3.phyſi.q.10.b.
Sed non ſemper.5.phy.q.8.c.ad vlti.fi.
Unuꝫ põt plibus cõtrariari.5.phyſi.q.12.b.ad primum
C Coꝛ quõ ē in medio coꝛpoꝛis.4.phy.q.8.d.ad ꝑmum
Coꝛpus accipitur dupliciter.1.phyſi.q.2.c.
Coꝛpus põt finiri ꝑpria ſupficie.3.phy.q.10.e.ad 4ᵐ.
Coꝛpus finitum quomodo per ablationē partiuꝫ non con
ſumitur vel cõſumitur.1.phyſi.q.17.b.
Coꝛpus finitum nõ hꝫ ptes infinitas equales.ibidem.
Coꝛpus eē ſimplr īfinitũ ē ipoſe.3.phyſi.q.10.c.conclu.
Coꝛpoꝛa ſimplicia ſunt ſibiīpſis contraria.3.phy.q.10.b
Coꝛpus locans quõ conſeruat locatũ.4.phy.q.2.b.
Coꝛpoꝛa duo ſe tangentia ſm totum non conſtituerent ali
quid maius.6.phyſico.q.4.e.cõclu.2.
Coꝛpoꝛis partes ↄſiderãtur duplr.7.phy.q.1.e.fi.
Coꝛpoꝛa celeſtia agunt in animalia.8.phy.q.6.c.
Coꝛpus animalis habet aliam foꝛmam ſubſtantialem ab
anima.8.phyſico.q.9.c.ad vlti.
Coꝛruptibile eſt aliqd duplr.8.phyſi.q.22.d.ad ſcõm.
Coꝛruptũ non põt regñari idē nũero.5.phy.q.14.c.ↄclu.
C Creatio non põt ꝑbari naturaliter.8.phy.q.3.b.
C Demõſtrari ꝗ̃ pñt aut debent.2.phy.q.2.b.
De rebus nãlibus eſt ſcia ꝑprie dicta.2.phy.q.1.b.
De ſe poſſe eſſe intelligitur duplr.8.phyſi.q.5.c.
De ſe non poſſe eſſe.ibidem.
Deus ꝑduxit oia ex nihilo ſm fidem.1.phy.q.23.c.
Deus mouet primum celum motu diurno rõne amati.8.
phyſico.q.21.d.ad.6.fi.
C Diffinitio ē duplex ſcilꝫ logica ꝛ realꝭ nãl.1.q.3.c.ad ꝑᵐ
Diffinitio tempoꝛis eſt bona.4.phy.q.19.b.ↄclu.
Diffinientia capiũt 2ʳ ſcilꝫ ſꝫ ſe:ꝛ vt ſunt talia.1.phy.q.5.e
Dñe diuiſoꝝ generꝝ ſignãt eiſdē noīb⁹.4.phy.q.5.g.ad vlt.
Diſpoſitio coꝛpoꝛis aīalis eſt duplex.8.phy.q.10.b.
Diuerſa ſm ſpēm dicunt multiplr.7.phy.q.8.b.7ᵐ
Diuiſio ē duplex ſcilꝫ ſꝫ foꝛmas ꝛ ꝗntitates.1.phy.q.13.c.
Diuiſio coꝛpoꝛis fit duobus modis.1.phy.q.17.a.
Diuiſio ſpēi in indiuidua eſt ſm accñs.1.phy.q.9.d.
Diuiſibilitas cõpetit ſubē mãli ꝑ ſe imediate ſubiue.ibideꝫ
C Doctrina demõſtratiua fit duplr.2.phy.q.2.d.
Duo ſunt genera eoꝛum que fiunt ab agentibus per ſe.3.
phyſi.q.4.d.ad obiec.vlti.
C Effectus nãles ſunt duplices.2.phy.q.15.d.
Efficiens nõ ē cã itriſeca rei nãlis.1.phy.q.21.b.ↄclu.2ᵒ
C Elementa ſm diuerſas virtutes habent rationem loci
diuerſam.4.phyſico.q.2.b.
Elementa quõ ſunt in miſto.6.phyſi.q.4.b.
C Ens mobile ſub diuerſis rõnibus ē ſubm toti⁹ phie nã
lis ꝛ ſcie de phyſico auditu.1.phy.q.2.f.ad 4ᵐ.
Ens mobile nõ ipoꝛtat vnã rē ſub vna rõne.1.phyſ.q.2.e
Ens mobile ſignificat ſubam mobilem.ibidem.
Ens naturale capit̃ dupliciter.2.phy.q.6.e.
Ens nõ ē vnius rõnis tertie diſtīcte.1.phy.q.8.c.ↄclu.ꝑᵒ
Ens non eſt pure equiuocum.ibidem.ↄclu.2ᵒ.
Ens eſt analogum.ibidem.ↄclu.3ᵒ
Ens eſt duplex.4.phyſi.q.17.b.
Nihil poteſt eſſe ens actu per foꝛmam generalem ſine foꝛ
ma ſpeciali.7.phyſico.q.8.g.
Ens actu capitur dupliciter.8.phy.q.9.c.
Enti in poᵃ aliqd vnitur duplr.7.phyſi.q.8.g.medi.
Entia naturalia debent diffiniri per materiã ſenſibilem.2.
phyſi.q.6.b.conclu.reſpõſiua.
Entia naturalia poſſunt ſe aliter habere ꝙ̃tum ad acciden
tia.1.phyſico.q.1.c.tertium.
Entia naturalia ſunt determinata ad maximum ꝛ ad mini
mum.1.phyſico.q.16.b.
Entia matheᶜᵃ ſũt ad minimũ determinata.ibidē.d.ad 8ᵐ
Entia nãlia quõ ſũt determinata vel non.ibidem.c.
Entia mathematica non ſunt abſtracta a ſenſibilibus.2.
phyſico.q.4.c.ↄclu.ꝑᵃ 2ᵃ 3ᵃ 4ᵃ ꝛ 5ᵃ.
Entia non ſunt omnia in loco.4.phy.q.1.b.ↄclu.
Entia ſeparata ſunt in loco impꝛopꝛie.ibidem.
C Equalitas eſt duplex.4.phyſi.q.3.b.
Equale ſm pfectionē ē idē ꝛ ꝫ pfectionē.8.phyſi.q.23.b.
C Eſſe ꝛ poſſe non differunt in perpetuis.1.phyſi.q.15.e.
ad ꝗrtum.Et.3.phy.q.e.ↄclu.12.ꝛ.3ᵃ.
Eſſe finis habet cauſalitatem ſm quod eſt optimum ꝛ vl/
timum.2.phyſico.q.10.c.
C Eternitas mot⁹ ↄſideraẗ a pho nãli.8.phy.q.1.a.ↄclu.
C Excedere quãtamcunqꝫ paruitateꝫ: multitudinem aut
magnitudinē:quõ ↄtigit.3.phy.q.13.c.ↄclu.ꝑᵃ 2ᵃ ꝛ 3ᵃ
Ex nihilo aliqd fieri intelligit̃ duplr.1.q.22.b
Ex nihilo nihil fit tanꝙ̃ ex materia vel etiaꝫ poſt nihil ꝛc.
ibidem.ↄclu.ꝑma ꝛ ſecunda
Expulſio quid ſit.7.phyſico.q.4.a
C Faſcinatio puerum.7.phyſi.q.5.d
C Ferrum mouet ſeipꝫ ad magnetē.7.phy.q.4.d.ad 2ᵐ.
C Fiendi ſunt quinqꝫ modi.1.phyſi.q.12.b.ↄclu.ſcõa.
Figure inueniunt̃ nãlr in lapidibus.2.phy.q.14.c
Fit quõ fit ex ente actu ꝑ accñs.1.phy.q.22.d.ad 6ᵐ
Finis eſt duplex ſcilꝫ quo ꝛ gratia cuius.1.phyſico.3.c
ad ꝑmum.ꝛ.2.phyſico.q.10.b
Finis nõ ē cã itriſeca rei nãlis.1.phyſi.q.21.b.ↄclu.ſcõa.
Finis gñonis artificialis ē duplex.2.phy.q.10.b.
Finis i aia mouet i gñe cãe agētis.ibidē.d.ad 3ᵐ fi.
Foꝛma gñis ē diuerſa a foꝛma ſpēi.7.phy.q.8.b.ↄclu.
Non eſt eadē foꝛᵃ ꝗ̃ hõ ē hõ ꝛ qua eſt animal.ibidem.c.
Foꝛma capitur dupliciter.2.phyſi.q.9.b

Forma dicitur ens actu.8.phy.q.9.c.
Forma grauis ē pn^m mot^9 receptiuū.2.phy.q.1.c.ad 5^m
Forma mouetˀ p accidens.4.phyſi.q.13.b.ſi.
Forma nālis eſt ingenita.1.phy.q.1.d.in ſolone auctoris
Forma ſubālis quō vniatˀ materie.1.phy.q.25.c.ad 7^m.
Forma ſubālis ſuſcipit magis ⁊ min^9.5.phy.q.2.b.
Forma ē natura ⁊ magis q̄ʒ materia.2.phyſico.q.3.b.cō clu.2.⁊.3.⁊ ibidem.c.ad q̄ntum.
For^a ſ̄ʒ q̄m ē mot^9 manet vna p totū tp̄s mot^9.5.ph.q.10.b
Forme gradus non manet idem.ibidem.
Forma p̄mam conſiderat nālis.2.phy.q.7.d.ad.4^m.
Forme ſubſtātiales ſunt cōtrarie.5.phy.q.7.b.
Forma alterantis pfectioꝛ eſt in p̄ma parte alterati.6. phyſico.13.f.
Forme ſubales nō pn̄t eē plēs i vno ſup^to.7.phy.q.8.f.
Formarū ſubalium in vno ſuppoſito ordo ibidem.g.
Numerum formarum ſubſtantialium.ibidem.
Fortuna ⁊ caſus quō ſe habent.2.phy.q.12.b.
Fortuna ⁊ caſus ſunt cāe p accidens.ibidem conclu.
Fortuna eſt idem cū intellectu practico.ibidem.
¶ Fundamenta geometrie ſunt duplicia.3.phyſico.q.10 c.ad 6^m in reſp.ad dub.vltī.
¶ Genus capitur dupliciter.7.phy.q.8.g.ſi.
Genus p̄dicatur in q̄d de ſpecie.7.phy.q.8.l.ad p̄mum.
Genus p̄dicatur de differētia p ſe.1.phy.q.2.e.
Genus ⁊ dīa entis mathematici.2.phy.q.5.c.cōclu.ſcōa
Gn̄o nō pōt ſuccedere corruptioni oppoſite.8.phy.q.16
Generatio dicitur natura.2.phyſi.q.3.b.ſi.
Generatio capitur dupliciter.3.phy.q.2.c.ad 1^m.⁊.6.ph. q.12.b.ad 3^m.⁊.8.phyſico.q.15.a.
Gn̄o ē ver^9 motus.ibidē ſi.⁊.5.phy.q.2.b.ꝯclu.p̄^a ⁊ 2^a.
Gn̄o eſt cā corruptionis ſubſtātij.4.phy.q.26.c.ad ſcōm.
Generatio eſt motus diuiſibilis.5.phy.q.2.b.
Generatio ſube ē motus ſucceſſiuus.ibidē.c.ad q̄rtum.
Gn̄ones vnius rei nō poſſunt eſſe plures.5.ph.q.14.c.ſi
Gn̄o eſt pfectioꝛ motu locali.8.phy.q.15.b.ꝯclu.3^a.
Gn̄ans formam non dat omnia accidentia que poſſunt for me ineſſe.7.phyſi.q.8.c.ſi.
Generans graue nō eſt imediatum principium actiuum motus eius.8.phy.b.12.q.conclu.
Gn̄ati idētitas exigit idētitatē tp̄is.5.phy.q.14.c.ad p̄^m
Gn̄atum in inſtāti gn̄atū eſt.6.phy.q.14.a.ꝯclu.ſi.
¶ Gradus motus non manet vnus per totum motum.5. phyſicorum.q.10.c.
Graue non pōt eſſe ſimplr̄ ſurſum.3.phy.q.6.d.ad 6^m.
Graue in vacuo non moueretur.4.phyſi.q.13.c.ad p̄mū
Graue non mouet ſeipſum de potentia eſſentiali ad actū. 8.phy.q.11.b.conclu.
Graue ⁊ leue mouentˀ a formis ſubalibus.8.phy.q.11.
Graue ſm̄ actum exiſtens in potentia accidentali non mo uet ſeipſum per ſe.8.phy.q.11.c.conclu.
Graue eſt p ſe motiuū ſuīpſius.8.phy.q.11.b.
Graue habet potētiam receptiuā motus.ibidem.
¶ Hec propoſitio tantum vnus eſt: quādo eſt vera ⁊ quan do non.1.phy.q.13.d.p totum.
Hec ꝑpoſitio omnes partes ſunt aliud a toto intelligitur dupliciter.1.phy.q.10.c.ad rationem in oppoſi.
Hec regula ſicut oppoſitū in oppoſito ſic ꝑpo^m in ꝑpoſito tenet in p̄dicatis eſſentialibus.1.phy.q.11.c.ſi.
¶ Homo corruptus idē nūo reſurget.5.phy.q.14.c.ſi.
¶ Idem pōt eſſe cā oppoſitoꝝ.2.phy.q.1.c.ad 3^m.
¶ Ignis ē i ꝯcauo orbis lūe vt i loco ꝑprio.4.phy.q.8.b
Ignis in ꝑpria mā nō lucet.4.phy.q.8.d.ad 3^m.
¶ Illud de quo eſt ſcia pōt ſe alr̄ hr̄e.1.phy.q.1.c.ad 3^m.
Illuminatio non eſt motus.6.phyſico.q.7.b.ſi.
¶ Impulſio quid ſit.7.phyſi.q.4.a.
¶ Indiuiſio eſt duplex.1.phy.q.13.e.
Indiuiſibile pōt moueri p accidens.6.phy.q.13.f.ſi.
Indiuiſibile eſt duplex.1.phy.q.12.b.
Indiuiſibile quō ē vel nō ē q̄le: ibidē.c.p totum.
Indiuiſibile quō ſit vel nō ſit infinitū.1.ph.q.11.c.p totū
Indiuiſibile non facit maius.4.phyſi.q.23.b.
Infinitum dicitˀ multis modis.3.phy.q.7.b.p totum.
Infinitum dicitˀ quatuoꝛ modis.1.phy.q.11.b.
Infinitū eſſe ignotū intelligitur duplr̄.1.phy.q.14.b.
Infinitū quō notū ⁊ ignotū: ibidē ꝯclu.p̄ma ⁊ ſcōa.
Infinitum non poteſt eſſe cognitum vera cognitione ⁊c. ibidem conclu.2^a ſi.
Infiniti ptes nō pn̄t diſtīcte cognoſci.ibidē.c.ad ſcōm
Infinitū duob^9 modis eſt ignotum.ibidem.
Infinitum q̄le ſit notū ⁊ q̄le ignotū.ibidem.d.
Infinitoꝝ vnū nō ē mai^9 altero.3.phy.q.11.d.ad p̄mū.
Infinita plura pn̄t eſſe ſimul.1.phy.q.25.d.ꝯ^c 2^a.
Infinitū ſm̄ multitudinem datur.ibidem.
Infinitū quō ꝑ̄t eē vel nō eē p̄n^m.3.ph.q.8.b.ꝯclu.1.2.⁊.3
Infinitum ſi eſſet nullam haberet cauſam.ibidem.
Infinitū nō pōt ptrāſiri.6.phy.q.10.a.ꝯclu.p̄^a ⁊ 2^a ⁊ 3^a
Inſtās capitˀ dupliciter.4.phy.q.21.b.⁊.4.phy.q.22.b
Inſtans ⁊ mutatum eſſe ſunt idem ibidem.
Inſtans habet duplex eſſe.ibidem.
Inſtās quō eſt idē vel diuerſum cū tp̄e.ibidē.c.ꝯcl.p̄^a ⁊ 2^a
Inſtans ē in gn̄e q̄ntitatis.ibidē.e.in reſp.ad p̄mum.
Inſtans eſt ſubſtantia mobilis.ibidem.
Inſtans ſm̄ ſubam nō eſt cā tp̄is.4.phyſi.q.21.b.ꝯclu.p̄^a
Inſtās eſt in gn̄e cauſe mālis.4.phy.q.22.b.ꝯclu.ſcōa.
Inſtās tp̄is aſſiſatur pūcto in linea circulari.8.ph.q.3^a.c
Intellectus ē vnus in oībus.3.phy.q.11.c.ad p̄^m.
Intellectus non eſt forma dans eſſe corpori.ibidem.
Intellectus intelligens rem aliter q̄ʒ eſt non ſemper eſt fal ſus.2.phyſi.q.4.d.ad p̄mum.
Intellectus non quieſcit.5.phy.q.12.b.ad 3^m.
Intellectus mouetur motu ſpirituali.ibidem.
Intelligentie dicuntur forme.2.phyſi.q.9.c.
Intelligentie primaria intentione agunt ꝑpter ſe quomo do intelligitur.8.phy.q.22.c.ad 3^m.
Intenſio ⁊ remiſſio oppoſitoꝝ ſunt tp̄e.3.phy.q.3.b.ſi.
¶ Imaginatio fortis alterat corpus.7.phy.q.5.c.ad.3^m.
Alterationis modus per imaginationem.ibidem.
Imaginatio mulieris cauſat malum conceptum.ibidem.
¶ Lapis ꝑiectus quomodo terminat motum ſuū.8.phy ſico.q.17.b.obiec.
Lapis molaris deſcendens ſi impeditur ab obiecta faba. ibidem.c.ad ſecundum.
Linea maioꝛ ē perfectioꝛ linea minoꝛi.5.phyſico.q.7.d.in reſp.ad obiec.
Linea abſoluta ⁊ terminata differunt.6.phy.q.1.b.
Linea quomodo eſt vel non eſt ⁊ ex quibus compoſita.6. phyſi.q.1.c.cōclu.p̄ma ſcōa ⁊ tertia.
In oī linea eſt aliquo mō punctus.6.phyſi.q.2.b.ꝯclu.
Quomodo linea terminatur per punctum.ibidem.
In linea ē diuiſibilitas ⁊ idiuiſibilitas ſ̄ʒ diuerſa.ibi.c.ad obi.
Linea eſt in ſ̄pficie ad modū forme.ibidē.c.ad vlti.
¶ Loc^9 nālis h̄ʒ v̄tutē ꝯſeruatiuā locati.4.phy.q.1.ꝯclu.
Locus eſt indiuiſibilis.ibidē.c.
Locus eſt duplex.4.phy.q.3.b.
Locus quō ē eq̄l' vel ineq̄lis locato.ibidē.c.ꝯcl.p̄^a 2^a ⁊ 3^a.
Locus eſt forma rei locate ſm̄ aliquoꝝ opinionē. Scōm alios mā. ſ̄ʒ alios ſpatiū itercepti ⁊c. 4.ph.4.b.⁊.c.
Locus ⁊ ſ̄pficies ſunt idē.4.phy.q.4.c.ad primū.
Loci proprietates.4.phyſico.q.4.d.
Loc^9 i quo gn̄e p̄dicamētoꝝ ſit.4.phy.q.5.c.ꝯcl.p̄^a ⁊ 2^a.
Loci diffinitio.ibidem.

Locus capitur dupliciter.ibidem.f.
Locus quomodo eſt mobilis vel immobilis .4.phyſi.q.6.c.conclu.p̄ma ⁊ ſcđa ⁊.d.
Locus terre eſt ſuꝑficies aque.4.phy.q.7.c.conclu.
Locus magis attribuitur corporibus propter quietem q̄ꝫ propter motum.4.phyſi.p.9.e.
In loco naturali eſt bene cōtrarietas.5.phy.q.8.b.ꝯclu.
Non datur prima pars loci a quo.6.phy.q.15.b.
¶ Lumen ⁊ qualitates ſenſibiles differenter agunt.
¶ Magnitudo intelligit̄ eē infinita 2ᵒ.6.phy.q.9.a.
Magnitudo ſi ſit īfīᵗᵃ tp̄s nō p̄t eē finiᵐ.6.phy.q 9.a ꝯc.2ᵈ
Magnitudo dupliciter debetur forme.8.phy.q.20.c.
Magis vl̄e capitur dupl'r.1.phyſi.q.5.e.ad 7ᵐ.
Magnitudo eſt diuiſibilis in infinitū.3.phy.q.12.b.ꝯclu; ⁊ habet ad diuiſionem infinitā potētiam.ibidem.
Magnitudo oīs eſt finita.1.phy.q.14.b.ꝯclu.p̄ma.
Magnitudo infinita nō repugnat nāe.3.phy.q.10.d.fi.
Magnitudinem conſiderant diuerſimode phyſicus ⁊ mathematicus.3.phyſi.q.10.e.ad 6ᵐ.
Magnitudo ⁊ motus ſunt eiuſdem rōnis q̄ꝫtum ad componi ex indiuiſibilibus.6.phyſi.q.5.a.cōclu.
Mala vnde proueniant.8.phyſi.q.23.c.ad ſcđm.
Mala non dependent a primo p̄ncipio ibidem.
Mathematice etymologia.2.phy.q.4.a.
Mathematicum ens quid ibidem.b.
Mathematica h̄nt oēs cauſas.1.phy.q.3.d.ad 4ᵐ.
Mathematica poſſunt diffiniri ꝑ ſubſtantiam ſubiectā.2.phyſi.q.5.c.ꝯclu p̄ᵃ.ibidē.e.ad q̄rtum.
Mathe⁹ ꝯſiderat de cā formali mī.2.phy.q.8.c.ad 4ᵐ.
Materia quomodo habet plus de entitate q̄ꝫ cōpoſitum 1.phy.q.4.c.ad 5ᵐ.⁊.2.phyſi.q.6.d.ad 5ᵐ.
Materia eſt p̄nᵐ forme.2.phy.q.6.d.ad 6ᵐ.
Materia prima q̄ūo eſt ens nō h̄ns aliquā formā ꝓpriā ſꝫ in pura poᵃ de ſe.1.phy.q.19.b.ꝯclu.p̄ᵃ 2ᵃ ⁊ 3ᵃ.
Mā p̄ᵃ eſt aliq̄ mō ſubīāſꝫ in poᵃ.1.phy.q.20.b.ꝑ totū.
Materia q̄ūo eſt ad aliqd.ibidē.e.ad primum.
Materia eſt duplex.1.phy.q.24.b.⁊.2.phyſi.q.7.b.
Mā q̄ vnitate ſit vna.ibidē.ꝯclu.p̄ma ſcđa.
Materia eſt cōis ad omnia generabilia ⁊c.ibidem.c.
Materia prima habet potentias infinitas ad formas infinitas.1.phyſi.q.26.c.
Mā nō h̄ꝫ poᵃᵐ ad corporeitatē infinitā.5.phy.q.10.d.
Mā p̄ᵃ q̄ appetitu appetat formā.1.ph.q.27.b.ꝯc.p̄ᵃ 2ᵃ ⁊ 3ᵃ
Mā p̄ᵃ non eſt gñabilis per ſe.1.phyſi.q.29.b.
Materia eſt natura.2.phy.q.3.b.conclu.p̄ma.
Materia apparet dupliciter per diffinitionem rei naturalis.2.phyſi.q.6.c.fi.
Mā eſt cā rerum nāliũ.2.phyſi.q.8.b.conclu.p̄ᵃ ⁊ 2ᵃ.
Mater'a mouetur ꝑ accidens.4.phy.q.13.b.fi.
Maximum ⁊ minimum dantur in naturalibus compoſitis.4.phyſi.q.23.d.ad primum.
¶ Medicine conuenit per accñs eſſe principiū motus in illo in quo eſt.2.phyſi.q.1.c.
Mediū ē cōpoᵐ ex eēntijs extremoꝝ.5.phy.q.9.c.opi.p̄ᵃ
Medium eſt forma ſimplex.ibidem opi.Scđa.
Medium eſt duplex.4.phyſi.q.8.d.
Medium reſiſtit potentie motiue.4.phy.q.12.b.
Medium plenum non impedit graue aut leue a ſua velocitate.4.phyſi.q.16.b.conclu.
Media inter terminos alterationis ſunt duplicia.4.phyſico.q.23.d.ad 8ᵐ fi.
Medium nō ſemper mouetur motu vltimi moti.7.phyſico.q.5.c.ad primum.
Mēſura pōt eſſe indiuiſibilis.6.phy.q.14.a.ad p̄mum.
Menſurare tēpus ⁊ motū differūt.4.phy.q.20.d.ad vlti.
Mediū neceſſariū q̄le dꝫ eſſe.8.phyſi.q.2.c.
Metaphyſicus diſputat contra negantem principia philoſophie naturalis.1.phyſi.q.7.c
¶ Miſti q̄libet pars eſt miſta.6.phyſi.q.4.b.fi.
¶ Mobilitas nō ē paſſio entꝫ mobilis.1.phy.q.2.g.ad 5ᵐ
Mobili eſt aliqd intrinſecū dupl'r.8.phy.q.13.c.ad vlti.
Ex oib⁹ mobilibus nō pōt fieri ꝯtinuū.7.phy.q.3.f.
Mobile eternū in poᵃ reⁿ partiū mot⁹.8.phy.q.5.b.
Non omne mobile reſiſtit ſuo motori.8.phy.q.11.m.
Mobile cōſideraī dupl'r.4.phy.q.21.b.⁊.6.phy.q.8.b
Mobile habet duplex eſſe.ibidem.
Mobile p̄cedit motum tempore.8.phyſi.q.3.b.
Mobile añq̄ꝫ moueaī ē i duplici poᵃ.3.phy.q.2.b.ꝯc.p̄ᵃ
Mobile dupl'r manet ſub eadē forma.
Mobile p̄t tardi⁹ ⁊ veloci⁹ mouēri.6.ph.q.8.b.ꝯc.1.⁊.2.
Mobile cōtrahit eē ad naturale.1.phy.q.2.f.ad ſcđm.
Modus cauſe duplex.1.phyſi.q.28.b.
Monſtrū qd ſit ⁊ eoꝝ cauſe.2.phy.q.14.b.ꝑ totum.
Mōſtra q̄ūo ſunt itēta a nā.ibidē.d.conclu.p̄ma ſcđa ⁊ 3ᵃ
Motor eternus ē oīno irrāſmutabilis.8.phy.q.4.a.ꝯclu.
Eſt aliqs primus motor.7.phyſi.q.3.b.
Motor orbis non moueī per accidēs.8.phy.q.4.ꝯclu.
Motor orbis quomodo mouetur.ibidem.
Motor poteſt dupliciter intelligi eſſe in magnitudine.8.phyſi.q.20.c.in reſ.ad obiec.
Motor q̄lꝫ ē ꝓportionat⁹ ſuo mobili.ibidē.d.ad 2ᵐ.
Motores orbiū q̄re moueāt.8.phy.q.22.c.ad ſcđm
Motus vtrū ſit in tribus gñibus.5.phy.q.3.a.
Motus de quo per p̄us dicatur.ibidē.b.ad 3ᵐ.
Formale motus ꝯſideratur dupliciter.ibidem.
Sub̄m ē in eodē gñe cū termino motus.ibidē.ad ſcđm.
In motu q̄ūo daī p̄ᵐ mutatū eē.6.ph.q.15.b.ꝯclu p̄ᵃ ⁊ 2ᵃ
In motu inuenitur p̄ᵐ mutatū eſſe.ibidem.c.
Motus non pōt fieri ſuꝑ indiuiſibile.6.phy.q.6.a.ꝯclu.
Motus pōt ꝑ accñs fieri ſuꝑ indiuiſibile.ibidem.
Motus celi eſt finitus.6.phy.q.9.a.ad p̄mum.
Aliquid eſt ſine motu dupl'r.8.phyſi.q.2.d.ad 3ᵐ.
Motus naturalis capitur dupl'r.8.phy.q.10.b.
Motus animalis quomodo eſt naturalis vl̄ non naturalis.ibidem.conclu.p̄ma ⁊ ſcđa.
Motus ſm fidem chriſtianam incepit ⁊ terminabitur.8.phyſico.q.3.e.
Motus circularis eſt infinitus.ibidem.f.
Motus eternus nō ē a p̄ motore vt cā agēte.8.phy.q.5.b.
Motus depēdet a motore ſicut ab agēte.8.phy.q.5.c.fi.
Motus dicitur vnus dupliciter.8.phy.q.23.c.ad p̄mū.
Motus comparantur dupliciter.8.phy.q.15.a.
Motus localis q̄ūo cōparator ad alios motus.ibidem.
Motus localis quomodo ē prior alijs motibus.ibidem.b.conclu.p̄ma ⁊ ſcđa.⁊.3ᵃ.
Motus ad formam qui ſint.ibidem.cōclu.3ᵃ.
Motus reflexus contingit dupl'r.8.phy.q.17.b.
Motus reflexus nō pōt eſſe ꝯtinuus.ibidem.conclu.
Mot⁹ circularis p̄ceē ꝯtinu⁹ ⁊ ꝑpetu⁹.8.phy.q.18.b.ꝯcl̄
Motus a parte ante terminatur per aliquod quod non ē mutatum eſſe.6.phyſi.q.15.c.
Motus habet duplices partes.8.phyſi.q.8.b.
Motus medij non eſt principium actiuū motus grauis.8.phyſico.q.11.b.
Motus quid ſit.5.phyſi.q.9.b.
Motus diffō q̄ūo aſſigneī ⁊ an ſit bona.3.phy.q.3.c.ꝯcl̄.
Motus capitur dupliciter.3.phyſico.q.6.b.⁊.4.phyſico.q.18.d.fi.⁊.q.20.b.⁊.q.16.b.⁊.5.ph.q.2.b.⁊.8 phyſico.q.13.b.fi.
Motus q̄ūo ē eiuſdē eēntie cū termino.3.ph.q.6.b.ꝯcl̄.
Motu ignorato neceē nām ignorare.3.phy.q.1.b.ꝯclu.
Motus ē act⁹ ſꝫ imꝑfectus.3.phy.q.2.b.conclu.p̄ma ⁊

ſecunda.ꝛ.3.phyſi.q.3.c.conclu.
Motus ē perfectio imperfecti.ibidē d.ad 3m ſi.
Motus non eſt in mouente per ſe.3.phyſi.q.4.b.conclu. ſed depēdet ab eodē ibidē.d.ad 4m.
Motus localis calefacit per accidēs.3.phy.q.6.d.ad 3m
Motus localis nō poſſet fieri in vacuo ſi daretur.4.phyſi. q.11.e.conclu.
Motus localis ſpecies.7.phyſi.q.4.a.
Motus corporis celeſtis nō eſt per aliquod medium.4. phyſi.q.11.d.ad ſecundum.
Mot⁹ ſignificat duo.4.phy.q.20.b.ꝛ.5.phy.q.3.b.ad 3m
Motus accipitur tripliciter.ibidē ꝛ.6.phy.q.15.a.
Mot⁹ celeſtis non pōt eē minim⁹ ſimplr.4.phy.q.23.c.
Motus quō eſt eā corruptiōis.4.phy.q.26.b.ꝯc.pª ꝛ 2ª
Motus non eſt actu extra animā.4 phy.q.27.d.
Motus ꝑ ſe non ꝓducitur ꝑ motū.5.phy.q.6.b.
Motus terminat ad motū per accñs.ibidē rōnē 3ª.
Motus ex contrarijs terminis quomodo ſunt contrarij. 5.phyſico.q.11.b.ꝯclu.ꝑma ſcōa ꝛ 3ª
Motus conſideratur dupliciter.5.phy.q.13.b.
Motus ꝛ magnitudinis partes non ſunt eiuſdē rationis. 6.phyſi.q.5.a.ſi.
Motus eſt eternus.8.phy.q.5.b.conclu.
Motus erit perpetuus a parte poſt.ibidem.d.
Mouentur aliqua localiter duob⁹ modis.7.phy.q.4.a
Mouēs eſt duplex.7.phy.q.4.b.
Mouens actu ꝛ motum actu ſunt ſimul tempore.7.phyſico.q.4.c.conclu.ꝑma ſcōa ꝛ 3ª.
Mouēs ꝓpinquū ſēp eſt ſimul cū moto.7.phy.q.4.d.
Mouens finitū non poteſt mouere per tempus infinitū. 8.phyſi.q.19.b.ꝯclu.
Mouens aliquod mouetur a moto.3.phyſi.q.4.b.ſi.
Mouenti per ſe cōiūctum per accidēs mouet per accidens 5.phyſi.q.1.b.conclu.
Quod mouetur localiter nō hʒ eſſe in aliquo loco per aliquod totum tempus 6.phyſi.q.16.b.conclu.
Nihil mouetur a ſeipſo per ſe.7.phy.q.1.b.ꝯclu pª ꝛ 2ª
Motū a principio intrinſeco poteſt dici a ſeipſo moueri. ibidem.e.ad primum.
Nihil mouetur niſi habens magnitudinem.8.phyſicoꝝ q.20.b.
Moueri ꝛ motum eſſe non ſunt ſimul.6.phy.q.7.a.
Omne quod mouetur per ſe eſt diuiſibile.6.phyſi.q.13. b.ꝛ.7.phyſico.q.1.b.
Quod mouetur localiter eſt diuiſibile.6.phy.q.23.f.
Moueri a ſeipſo quid ſit.7.phyſic.q.2.a.
Dupliciter mouetur aliquid per accñs.8.phy.q.14.a.
Idem mouetur motibus contrarijs.8.phy.q.17.c.ad 1m
¶ Multitudo non eſt ens ſed entia.1.phy.q.13.e ad 2m
Multitudo eſt duplex.3.phy.q.11.b.
Multitudo ōis eſt finita.1.phyſico.q.14.b.ꝯclu.ꝑma.
Multitudo quomodo ſit finita vel infinita.3.phyſic.q.11 e.conclu.ꝑma ſcōa ꝛ tertia.
Mutatio celi non eſt pª mutatio.8.phy.q.6.d.ad 4m.
Mutare locum ſm formā ꝛ ſʒ ſbm qd ſit.6.ph.q.16.e.
Mutatum eſſe primi mobilis eſt menſura aliorū.4.phyſico.q.21.e.ad tertium.
¶ Natura eſt principale pn̄m motus ꝛ quietis.2.phy.q.1.b
Nature competit per eſſentiam ſuam q̄ ſit in illo in quo ē motus cuius ipſa eſt principium.ibidem.c.
Natura eſt diuerſimode prin̄m motus in diuerſis.ibidē.d.
Natura immediate cauſat motum in illo in quo eſt.ibidē e.ad ſextum.
Naturā eſſe quomō poteſt aut debet demōſtrari.2.phyſico.q.2.b.conclu.ꝑma ꝛ ſecunda.
Natura agit propter finem.2.phy.q.13.b.conclu.
Naturalis philoſophus quomodo habet conſiderare materiam primam.2.phy.q.7.c.conclu.ꝑma ꝛ ſcōa.
¶ Neceſſitas rerū naturalium ē ex materia ſm opinionē antiquorum.2.phy.q.15.b.
Neceſſitas huiuſmodi quo ſit.ibidē.e.cōclu.pª 2ª ꝛ 3ª.
Neceſſitas materie ꝛ finis differunt.ibidem.d.
Neceſſitas naturalium quare dicatur a materia potius q̄ fine.ibidem.d.circa medium.
¶ Nihil eſt quod non ſit vnū.m.1.phy.q.13.b.
¶ Notiora dicuntur dupliciter ſcilicet quo ad nos ꝛ quo ad naturam.1.phy.q.4.b.
Notiora nobis ꝛ ſimpliciter non ſunt eadē in naturalib⁹ ibidem.conclu.ꝑma.
Notiora ſimpliciter ꝛ quo ad nos ſunt eadem in mathe. ibidem.conclu.ſecunda.
Notiora nobis ꝛ ſimpliciter non ſunt eadē in diuinis.ibidem.conclu.tertia.
Notius ꝛ ignotius idē eſſe eſt impoſſibile.1.phy.q.5.e.
Notius eſſe quo ad nos intelligit dupl'r.2.phy.q.2.e.
¶ Nunc quomodo eſt vel non eſt in toto tempore.6.phy q.11.cōclu.ꝑma ſcōa ꝛ tertia.
In nunc tēporis vtrum ſit motus.6.phyſ.q.12.a.cōclu.
Numerus eſt duplex.4.phy.q 19.c.
Numerorum ſpecies pertinent ad perfectionem vniuerſi.3.phyſi.q.11.e.ad ſcōm.
¶ Obiectū pm̄ intellectus eſt duplex.1.phy.q.8.f.ad 3m.
¶ Omnipotēs non pōt oīa facere.5.phy.q.14.e.ad 2m.
¶ Opinio beati Thome de ſubio ſcie nālis.1.phy.q.2.b.
Opinio egidij de eodem.ibidem.c.
Opinio dicentium ſubſtantiam materialem non eſſe diuiſibilem.1.phyſico.q.9.b.
Opinio de materia intelligibili.2.phy.q.5.b.
Opinio de partibus diffinitionis.2.phy.q.9.b.
Opinio de cauſalitate finis triplex.2.phy.q.10.b.
Opiniones de natura ꝛ q̄dditate loci.4.phy.q.4.b.ꝛ.c.
Opiniones de imobilitate loci.4.phy.q.6.b.
Opiniōes de localitate vltie ſphere.4.ph.q.9.b.c.d.ꝛ.e.
Opinio antiquorum de vacuo.4.phy.q.10.b.
Opinio de puncto.6.phy.q.3.b.
Opinio Auicēne de ꝑpetuitate motus.8.phy.q.2.b.
Opiniones de immobilitate primi motoris.8.phyſicorū q.4.per totum.
Opiniones de augmentatione.8.phy.q.7.b.
Opiniones de motu grauium.8.phy.q.11.c.d.e.
¶ Pars ſubſtantie eiuſdem rationis precedit id quod eſt pars eiuſdem q̄ntitatis.1.phy.q.9.d.
Partes eiuſdem rationis ſunt partes eiuſdem ſpeciei ad inuicem.1.phy.q.9.c.
Partes q̄ntitatiue ſunt duplices.1.phy.q.15.b.
Partes quantitatiue ponuntur in diffinitione totius.4. phyſico.q.20.d.ad ſcōm.
Partes quātitatiue ꝛ eēntiales differunt.6.phy.q.1.b.
Partes flux⁹ non diſcōtinuātur.4.phy.q.19.d.ad 5m
Partes motiue aialis ſunt q̄ntitatiue.8.phy.q.9.b.
Paſſiones impediunt cognitionem.7.phy.q.7.e.
¶ Per ſe capit dupl'r.1.ph.q.13.e.ꝛ.2.phy.q.1.e.ad.6m
Per accidens accipitur tripliciter.4.phy.q.9.g.
Perfectio nulla eſt ꝑfecta.3.phy.q.2.d.ad 3m.
Magis perfectum ꝛ minus perfectum non differunt ſpecie.5.phy.q.9.b.conclu.
Perpetuorum diuerſitas.3.phy.q.9.b.
Perpetua nō īdigēt ꝯſeruāte agēte.4.phy.q.2.e.ad 3m.
Perpetuitas motus eſt a pº principio.8.phy.q.21.c.
Phantaſma licet aliquo modo nobilius ſit intellectu non tamen ſimpliciter.1.phy.q.1.e.in ſi.
¶ Philoſophia naturalis reducit ꝯcluſiones ſuas ad prin

cipia per ſe nota. 1.phy.q.2.f.ad primum.
Phia nālis eſt ſcia vna ſm analogiā.1.phy.q.2.g.ad 2m.
Philoſophia naturalis non pōt reprobare negantem prin cipia doctrine. 1. phyſi.q.7.c
Philoſophia naturalis diſputat ꝯ negantem principia ipſi us eſſe ⁊ non doctrine. 1.phyſi.q.7.c.
Phia nālis diſputat ꝯ negātē pnª doctrine ⁊ eſſe.ibidem.
Philoſophus ponit ad ſenſuꝫ manifeſta.8.phy.q.22.b.
Phyſicus ⁊ metaphyſicus diuerſimode conſiderant ſub ſtantias abſtractas.2.phy.q.7.c.conclu.3ª.
¶ Pluuia ē pp ꝯſuatōēꝫ eqͥlitāꝫ eſtop.2.ph.q.13.c.ad 4.
¶ Porphyri⁹ tradit ſciaꝫ de vniuerſalibus pro rebus ⁊c. 1.phy.q.5.d.ad tertium.
¶ Poſitio capitur multipliciter.6.phyſi.q.3.b.
Poſſe diſtinguitur ſm diſtinctionē actus.3.phy.q.9.b.
Potens dicitur aliqd dupl̄r.8 phy.q.22.e.ad ſextum.
Potentia eſt duplex.8.phyſi.q.20.d.ad vlti.
Poª paſſiua ⁊ eius act⁹ ſunt in eodē ſubo.1.phyſi.q.1.c.
Poª eſt in eodē gn̄e cū actu ſuo.5.phy.q.3.b.ad ſcōm.
Potentie nomine duo intelliguntur.1.phyſi.q.25.b.
Potentia materie quomodo ſit idem eſſentialiter cum ma teria vel non.ibidē.conclu.pma ⁊ ſcōa.
Potētia capitur dupl̄r.ibidē.c.ad pm ⁊.e.ad 5m.
Potentie actiue agentis correſpondet potētia paſſiua ma teria.ibi.ad 2m reſpon.vlti.
Poª māe ad formā non ē ens rōnis ſolū.ibidē.ad quartūꝫ.
Potētia ad nō eē vni⁹ ordinat ad eē alteri⁹.2.phy.q.15.d.
Potentia eſſentialis quid ſit.8.phyſico.q.11.b.
Potentia accidentalis.ibidem.
Potentia ad motum grauis eſt duplex.ibidem.
Potentia eſſentialis capitur dupliciter.8.phyſi.q.11.m.
Potentia actiua eſt duplex.8.phy.q.11.m.circa fi.
Poª infinita nō pōt eē in magnitudine.8.phy.q.20.e.ꝯcl.
Poª īfinita ſi ponet ī magnitudine mouet ī nō tpe.ibidē.c.
Potentia eſt infinita dupliciter.ibidē.d.ad ſcōm.
¶ Predicamentum capitur dupliciter.3.phy.q.5.b.
Predicamentum exigit tria.ibidē.
Eſſe in p̄dicamēto intelligitur dupl̄r.5.phy.q.3.b.ad 1m.
Prima paſſio entis mobilis eſt motus.1.phy.q.1.g.ad 5m
Principia triplicis ꝯſiderant ī phia nāli.1.phy.q.7.b.
Principia rerum naturalium que ⁊ quomodo ſunt cōtra ria.1.phy.q.18.b.conclu.pª 2ª ⁊ 3ª.
Principia rerum naturaliuꝫ ſunt tria:nec plura tribus.1. phyſico.q.21.b.conclu.pma ⁊ ſcōa.
Principia dicuntur pma dupl̄r.ibidē.conclu.2.fi.
Principiorū numerus accipitur diuerſimode.ibidem.c.
Prius ē diuerſimode ſuo poſteriori cōiūctū.1.phy.q.4.b.
Prius ⁊ poſterius diffiniunt tpe.4.phyſi.q.19.d.ad 7m.
Prius ⁊ poſterius in motu ſunt tria.4.phy.q.20.b.fi.
Prius ⁊ poſterius motus quō ſint idē vel diuerſum cū po ri ⁊ poſteriori tpis.4.phy.q.20.c.ꝯclu.pma 2ª ⁊ 3ª.
Prius ⁊ poſterius quō ſunt cū.ibidem.d.ad tertium.
Priuaᵗ quomodo eſt ⁊ non eſt cauſa appetitus materie ad formam.1.phy.q.28.b.conclu.pma ⁊ ſcōa.
Priuatio dicitur forma materie.1.phy.q.19.c.ad pm.
Priuatio ē pm intriſecū reꝝ nāliū.1.phy.q.11.b.ꝯclu.1.
Priuatio quomodo poteſt vel non poteſt eſſe principium. 1.phy.q.23.c.conclu.pma ſcōa terna ⁊ quarta.
Priuatio eſt notior habitu.6.phy.q.3.d.ad ſecūdum.
Primū mobile eſt incorruptibile.8.phy.q.3.d.
Primum pm pbat ex ſolo motu ꝑpetuo.8.phy.q.2.c.
Primum principium potuit incipere motuꝫ ſine p̄uia mu tatione.8.phy.q.4.
Primū pm motus nō ē ī magnitudine.8.phy.q.20.c.
Primus motor eſt oīno immobilis.8.phy.q.13.b.cōclu.
Primū mouēs mouet mobile īfinitū.8.phy.q.19.c.ob/
Primū mouens eſt cā motus infinita.8.phy.q.20.c.fi.
Pri m mouēs nō mouet imeᵗᵉ pm mobile.8.ph.q.21.b.ꝯcl
Pri m mouēs q̄re magis dꝫ mouere pm mobile.ibidē.c.fi.
Primum mouens ſm Ariſtotelem nō eſt proprie vigoris finiti vel infiniti.8.phy.q.22.b.conclu.
Primum principium eſt infiniti vigoris ſm fidem.ibideꝫ. d.ad vltimum.
Primum principium eſt vnum tantum.8.phy.q.23.b.
Proprietates reꝝ nāliū ſunt duplices.1.phy.q.1.b.
Propoſitiōes per ſe notas oportet quandoqꝫ demonſtra ri male diſpoſitis.1.phy.q.2.d.
Proportio velocitatis motus naturalis ad velocitatē mo bilis.4.phy.q.12.e.conclu.
¶ Pulſio quid eſt.7.phyſi.q.4.a.
Punctum ⁊ vnitatem non eſt inconueniens eſſe quales.1. phyſi.q.12.c.conclu.4.fi.
Puncti ſubiectum.6.phy.q.2.c.in obiec.fi.
Punctus eſt aliquid poſitiuum.6.phy.q.3.c.conclu.
Punctus eſt duplex.ibidem.
Punctus terminans quid ſit ⁊ item continuās.ibidem.
Punctus eſt ſenſibilis per cogitatiuam.ibidē.d.ad pmuꝫ.
Punctus eſt prior linea.ibidem vlti.
¶ Qualitates tangibiles non ſunt forme ſubſtātiales ele mentorum.5.phyſi.q.4.c.fi.
Qualitas habet quatuor ſpecies.1.phy.q.12.b.
Qualitatis quarta ſpecies.7.phyſi.q.6.a.
Qualitatis prima ſpecies.7.phyſi.q.7.b
Species qualitatis in quo fundantur.ibidem.
Qualitas fundatur in quantitate.ibidem.
Quātitas ſucceſſiua mēſurat tpe tantū.4.phy.q.28.c.
Quātitati ſucceſſiue nihil ē eq̄le niſi niſi ſit q̄ltitas.ibideꝫ
Quantitas conſideratur dupl̄r.5.phy.q.7.b.
Quantitas eſt indiuiſibilis.6.phy.q.14.a.ad pm.
Quātitati nō cōpetit ſolū diuiſibilitas.1.phy.q.0.b.fi.
Quātitati quō ꝯpetit ꝯrietas.5.phy.q.7.c.ꝯc.pª 2ª 3ª ⁊ 4ª
In quātitate ſm ſe quō ē ⁊ nō ē contrarietas.ibidem.d.
Quantitas eſt determinata.6.phy.q.15.c.
Quantū duplici cognitione pōt cognoſci.1.phy.q.15.b.
Qō de eterniᵗᵉ mot⁹ ꝑtinet ad phm nālē.8.phy.q.1.a.ꝯc.
Quies eſt duplex.2.phy.q.1.e.ad 3m.
Quies menſuratur tempore.4.phy.q.25.a.conclu.
Quies eſt priuatio.ibidem.
Quies conſideratur dupl̄r.5.phy.q.13.b.
Quies quō ſit ꝑfectio motus.ibidē.ꝯc.pª 2ª ⁊ 3ª ⁊ 4ª
Quies eſt perfectio motus ⁊ mobilis.
Quies nulla mediat inter partes motus reflexi.8.phyſic. q.17.c.ad ſcōm fi.
Quieſcens capitur dupl̄r.3.phy.q.4.c.ad pmum.
Quomodo intelligit mathematicus conſiderat entia ma thematica vt ſunt omā abſtracta.2.ph.q.4.d.ad 3m
¶ Rō eēndi aliqd noti⁹ ē eē pors ētitaꝫ.1.ph.q.4.c.ad 5m
Ratio vnitatis māe que ſit.1.phy.q.24.c.fi.
¶ Relatio eſt duplex.5.phy.q.5.b.
Relatiua diuerſimode referūtur adinuicē.ibideꝫ.
Relatio attribuitur alicui dupliciter.ibidem.
Relatio realis non poteſt eſſe in aliquo niſi facta trāſmuta tione in eo.5.phy.q.5.d.conclu.pma.
Relatio pt alicui attribui tāq̄ꝫ ēmīo abſqꝫ trāſ.ibiō.ꝯc.2ª
Rerum naturalium poteſt eē ſcia.1.phy.q.1.b.
Res naturalis ⁊ mobilis idem ſunt.ibidem.
Res naturales capiuntur dupl̄r.1.phy.q.23.b.
Res nālis diffinit p māim ſenſibilē.2.phy.q.6.b.fi.
Reſiſtentia eſt inter motorem ⁊ rē motā.4.phyſi.q.13.b.
Reſiſtentia mediꝫ nō hꝫ cāſitatē.4.phy.q.13.c.fi.
Reſolutio ad mām primam ſit dupl̄r.7.ph.q.8.b.ad 4m
Reuolutio ḡnalis ſit in.36.milibus annoꝝ.5.phy.q.14.

¶ Sciētia

Tabula

¶ Scia ꝑprie ē bit⁹ ꝯnis demrãte ex ꝓpriis.1.phy.q.1.b
Scia nãlis eſt neciã ad humanã felicitatem nãlez.ibidem.
Scia per ſe dī 2ʳ ſcʒ i gñe ⁊ ſimplr.1.phy.q.3.b
Scia priorꝝ ꝓus eſt docēda ꝙ vliuʒ.1.phy.q.5.d.ad 3m.
Scia pōt demrare cãs ſui ſubiecti.2.phy.q.7.d.ad 2m
¶ Senſibile capit̃ duplr.1.phy.q.1.c.
Senſibile eſt duplex.2.phy.q.4.b.fi.
Senſibilia communia quare dicuntur cōmunia per ſe non primo.2.phy.q.4.e.ad 2m fi.
¶ Singulare dī duplr ſcʒ ſimplr ⁊ i reſpectū.1.ph.q.5.b
Singularis eſt ſcia ſub rōne vl̃.1.phy.q.1.c.
Singularis ſm eē ſingulare nō eſt ſcia.ibidem.
Singulare eſt incorruptibile.1.phy.q.5.e.
Silitudo ē duplex ſcʒ īētiõal' ⁊ realis.1.phy.q.4.c.ad 4m
Simul eē aliq̃ quō intelligitur.7.phy.q.4.b.
¶ Spēs ſpãliſſima eē ꝑm cognitum ab intellectu ſm Scotum.1.phy.q.6.a
Species dicit duo.7.phy.q.8.b.ad 8m.
Sp̃ēs i vniuerſo poſſes ſūt actualr i ſpo.5.phy.q.9.b.fi.
Speciei cuilibet in inferioribus correſpondet ſua conſtellatio.2.phy.q.14.c
Sphere vltie ptes nō ſunt i loco i po⁹.4.phy.q.9.c.
Sphera vltia quō ſit in loco.4.phy.q.9.c.ꝯc.pᵃ 2ᵃ 3ᵃ ⁊ 4ᵃ
Sbera vltia nō eſt in loco p cētrū.ibidē.f.
¶ Subiectū capit̃ duplr.4.phy.q.27.e.ad 5m
Subiectū ſcie nãlis eſt ſba mobilis.1.phy.q.2.f.
Subiectū eſt aliquid duplr.1.phy.q.23.b.fi.
Subiectū hʒ ſe triplr ad formã aliquã.3.phy.q.3.b
Subſtam eē ꝓus ens quã accñs quō itelligit̃.1.phy.q.8.e
Suba nãlis nō ē diuiſibilis p accñs pure.1.phy.q.9.b.fi.
Subſtantia mãlis eſt per ſe diuiſibilis in partes eiuſdē rationis.ibidem.c.conclu.pma.
Sbe mãlis nō cōpetit p ſe eē diuiſibile.ibidem.
Sube cōpetit diuiſibilitas in 2ᵒ modo per ſe.ibidem.
Suba ⁊ ſba naturalis dĩnt.2.phy.q.6.b
Suba nō diffinit̃ p ſuū accñs.ibidē.d.ad 2m.
Suba i mãlis ꝯſiderat̃ a phyſi.8.phy.q.pᵃ.a.ad 2m
Subſtãtie ſunt ꝯrie ſm formas.5.phy.q.3.d.
Subas abſtractas eē ðmrat phs nãl.2.phy.q.7.e.ꝯcl 3ᵃ
Quelʒ ſba abſtracta ē finis ſbe ſēſibil'.8.ph.q.21.d.ad.6m
Subtilitas conſiderat̃ duplr.4.phy.q.10.c.in reſ.ad ob.
Succeſſio mot⁹ grauis ⁊ leuis vñ ꝓuenit.4.ph.q.13.b.ꝯc.
Succeſſio inter duo mutata eſſe ⁊ inter duo inſtantia eſt eadem.4.phy.q.20.d.ad vlti.
Supficies hʒ duplicē rōnē mēſurãdi.4.phy.q.5.b
Supficies eſt mãle loci.ibidem.e
Surſum ⁊ deorſum capiūtur duplr.4.phy.q.5.g.ad vlti.
¶ Tangere vnum totum corpus aliud totum eſt impoſſibile.6.phy.q.4.a.conclu.
Tarditas eſt duplex.4.phy.q.12.d.
¶ Tempus eſt aliqd ens.4.phy.b.17.q.ꝯclu.
Tps eſt ex duplici quãtitate cōpoſitū.ibidē.c.
Tempus duo ſignificat.ibidē.⁊.4.phy.q.27.b
Tempus vnde denoiatur eſſe.4.phy.q.17.d
Tempus nō eſt motus abſolute: nec circulatio.4.phy.q.18.b.conclu.pᵃ ⁊ 2ᵃ.
Tps eſt aliqd ipſius mot⁹.4.phy.q.19.b
Tempora plura non poſſent eſſe ſi eēnt plures mundi.4.phy.q.18.d.per totum.
Tps plura nō poſſint eē ſil'.4.phy.q.27.e.ad 3m.
Tempus eſt nũs nũatus.4.phy.q.19.c
Temporis eſſentia.ibidem.fi.
Tempus ⁊ motus idem ſunt.4.phy.q.19.d.ad 4m
Temporis formale ſigtum.ibidem.ad 5m
Tempus mēſurat ſeipm.4.phy.q.20.d.ad 4m
Tempus ſimplr minimū nō dat̃.4.phy.q.23.c.ꝯclu.
Tempus menſurat motum ſm quod ipſum tēpus eſt ens extra animam.4.phy.q.27.e.ad pm
Tps mēſurat motū ſm qd quãt⁹ eſt.4.phy.q.24.b.ꝯcl.
Tps quō ſit extra aiam.4.phy.q.17.c.ꝯclu.pᵃ 2ᵃ ⁊ 3ᵃ
Tempus eſt paſſio motus.4.phy.q.27.e.ad 2m.
Tempus quō eſt vnum numero aut plura i oibus temporalibus.4.phy.q.28.d.ꝯcl.pᵃ ⁊ 2ᵃ ⁊ 3ᵃ
Tps eſt finitū ſi magnitudo ē finita.6.phy.q.9.a.
Tempus habet principium ⁊ finem.
Illud tempus in quo aliquid primo mutatuʒ ē ⁊ eſt idiuiſibile.6.phy.q.14.a.conclu.
Tempus eſt eternum.8.phy.q.3.c.
Tempus motus capit̃ duplr.8.phy.q.19.c.ad pm.
Terminus quō indiuiſibilis.4.phy.q.2.c.ad 2m.
Totuʒ eē notius quã ſue partes.1.phy.q.5.e.ad 9m
Totū eē idē cū ſuis partib⁹ quō itelligit̃.1.phy.q.10.b
Totū quō eſt idē vel diuerſuʒ a ſuis ptib⁹ vide.ibidem.
Totū ſimul alterari ꝯtingit duplr.6.phy.q.12.b.
Tractus qd ſit.7.phy.q.4.a
Trãſmutatio ē duplex.1.ph.q.23.b.fi.⁊.5.phy.q.5.b.fi.⁊.6.phy.q.13.d.
Trãſmutatio per ſe ⁊ per accñs qd ē.6.ph.q.13.c.ad pm
Nulla trãſmutatio pter localē pt eē ꝑpetua.8.ph.q.16.a
Tranſmutabile per accidens eſt etiam tranſmutabile per ſe.6.phy.q.13.d
¶ Vacuū eſſe nō eſt poſſibile.4.phy.q.10.c.ꝯclu.
Vacui pōnes ꝓpter experimenta.ibidem.d.
Vacuum ſi daretur motus animalis non fieret in eo.4.phy.q.14.b.conclu.
Vacuum quid ſit.4.phy.q.15.a.
Vacuum non eſt priuatio.ibidem.
¶ Ubi quid eſt.5.phy.q.10.e.ad pm
Ubi dependet a loco in fieri tantum.ibidem.
Ubi celi eſt ꝓpriiſſimū.4.phy.q.9.b.
Inter vbi ſurſum ⁊ vbi deorſum non eſt maxima diſtãtia.5.phy.q.8.e.ad pm
¶ Vectio quid ſit.7.phy.q.4.a
Velocitas eſt duplex.4.phy.q.12.b
Velocitates plures poſſunt eē vni⁹ mobil'.4.phy.q.12.d
Vertigo quid ſit.7.phy.q.4.a
Vir prudēs dñabit̃ aſtris.8.phy.q.6.b
Virtus capit̃ duplr.8.phy.q.22.c.ad 6m
Virt⁹ ꝯſeruatiua local' eſt i ꝯtēto quãtū.4.ph.q.5.d
Virtutes cōſeruatiue diuerſe ſunt in eodem continente.4.phy.q.8.d.in reſp.ad ob.vlti.
Virt⁹ nãl' nō eſt determiata ad vnū.6.phy.q.1.d.ad.vlti.
¶ Ultimum dicit duo.4.phy.q.4.e.ad 5m.
¶ Uniri enti actu ⁊ vniri eidem ſʒ qd eſt ens actu dĩunt.7.phy.q.8.g.med.
Unitas analogie ſufficit ad ſcie vnitatē.1.phy.q.8.f
Ule capit̃ duplr ſcilʒ pro re ⁊ intentione.1.phy.q.5.b
Ule eē noti⁹ ſingulari quid' ſit.1.phy.q.5.b
Uniuerſale intentionale non eſt nobis prius notuʒ quam ſingulare.ibidem.c.ꝯclu.prima.
Ule eſt corruptibile per accidens.1.phy.q.5.e
Uniuerſalia cognoſcitur duplr.ibidem.ad 5m
Unum eſt duplex.1.phy.q.13.c.fi.
Unum numero dicitur duplr.1.phy.q.24.b.ꝯclu.2
Unū ſimplr ſit ex actu ⁊ po⁹.2.phy.q.3.c.ad.5m
Unitas eſt qd poſitiuum.6.phy.q.3.d.ad 3m
¶ Voluntas humana eſt variabilis.6.phy.q.8.d.ad 3m
Voluntas motoris celeſtis non variatur.ibidem.

Finis Tabule alphabetica ſerie materias complectentis Queſtionum Joãnis de Janduno in Ariſtotelis libros de Phyſico auditu. Laus opifici phyſis.

Tabula

Quo facilius queſita cōperias Qōnum titulos in ordinē alphabeticū coegim⁹ Studioſe Lector quaten⁹ vna nr̄a opa pluriū onus alleuiarem⁹. Priores numeroꝝ libros poſteriores āt quota queqꝫ ī ordīe ſit queſtio indicat.

Actio ⁊ paſſio vtrū ſint diſtincte ſnta.lib.3.q.5.
Ad perfectaꝫ ſciam de aliquo cauſato oporteat cognoſcere omnes cauſas.lib.1.q.3.
Ad naturalem pertineat ꝯſiderare de īfinito.lib.3.q.7.
Ad quantitatem poſſit eſſe motus.lib.5.q.8.
Ad qualitates de quarta ſpecie qualitatis ſit alteratio.li.7.q.6.
Ad qualitates de pᵃ ſpecie q̄litatis ſit alteratio.lib.7.q.7.
Aliquid moueatur a ſeipſo.lib.7.q.1
Aliqd poſſit fieri ex non ente ſimpliciter.lib.1.q.22.
Aliqua ſit multitudo ſimpl̄r in infinitum.lib.3.q.11.
Alteratio ſit ſimul cum alterato.lib.7.q.5
Alteratio ſit diuiſibilis in infinitum.lib.8.q.8
Animal moueat ſeipſum.lib.8.q.9
Augmentatio ſit motus continuus.lib.8.q.7
Caſus ⁊ fortuna ſint cauſe per accidens.lib.2.q.12
Celum agat intellm̄ ⁊ voluntatem hoīs.lib.8.q.6
Cognitio quāti depēdeat a partib⁹ q̄titatiuis.lib.1.q.15
Conſideratio perpetuitatis motus ſit neceſſaria ad inueſtigandum primum principium.lib.8.q.2
Corruptum poſſit regenerari.lib.5.q.14
Continuum ſit compoſitum ex indiuiſibilibus.lib.6.q.1.
Conceptus ſpeciei ſpecialiſſime ſit prius in itellectu via generationis conceptu vlioꝛ
De rebus naturalibus poſſit eſſe ſcia.lib.1.q.1
Diffinitio nature ſit bona.lib.2.q.2
Diffinitio motus ſit bene aſſignata.lib.3.q.3
Diffinitio temporis ſit bene aſſignata
Duo corpora poſſint ſe ꝯtingere ſm totum.lib.6.q.4.
Eadem ſint ſimpl̄r notiora ⁊ quo ad nos.lib.1.q.4
Ens ſit vniuͦ rōnis ad ſubſtātiaꝫ ⁊ accñs.lib.1.q.8
Ens mobile vel corpus mobile ſit ſubiectum philoſophie naturalis.lib.1.q.1
Entia naturalia ſint determinata ad maximum ⁊ ad minimum.lib.1.q.16
Entia mathematicalia ſint abſtract a materia intelligibili.lib.2.q.5
Entia naturalia diffiniantur per m̄ ān ſenſibilē.lib.2.q.6
Ex omnibus mobilibus poſſit fieri vnuꝫ ꝯtinuū.li.7.q.3
Finis ſit cauſa.lib.2.q.10
Forma ſm quā eſt mot⁹ ſit vna numero a pn°motus vſqꝫ ad finem.lib.5.q.10
Generatio ſit motus.lib.5.q.2
Genus ſit in vna natura.lib.7.q.8
Generans q̄ generat graue ſit principium actionꝫ immediatum ipſius motus grauis nō gn̄atur.lib.8.q.12
Graue inanimatum moueat ſeipſum vt lapis aut terra et huiuſmodi.lib.8.q.21
In corporibus celeſtib⁹ ꝯtingāt aliq̄ caſualia.lib.2.q.11
Indiuiſibile poſſet eſſe infinitum.lib.1.q.11
Indiuiſibile poſſit eſſe quale.lib.1.q.12
In eternis differunt eſſe ⁊ poſſe.lib.3.q.9
Infinitum ſit ignotum.lib.1.q.14
Infinitum ſi eſſet eēt pn̄ᵐ ſolum.lib.3.q.8
Infinita poſſint pertranſiri.lib.6.q.10
Ignis ſit in concauo orbis lune tanq̄ꝫ in loco ſuo naturali.lib.4.q.8.
Ignorato motu neceſſum ſit ignorare nām.lib.3.q.1
In nunc tp̄is poſſit aliquid moueri.lib.6.q.12
Inſtans ſit vnum ⁊ idem in toto tēpore.lib.4.q.21
Inſtans cauſet tempus.lib.4.q.22
Illud in quo aliqd p̄ mutatū eſt ſit diuiſibile.lib.6.q.14
Illud quod eſt coniunctum per ſe mouenti ſit mouens ꝑ accidens.lib.5.q.1
Illud quod mouetur localiter dū mouetur ſit in aliquo loco per aliquod totum tempus.lib.6.q.16
Iſta ꝓpoſitio ſit vera tantum vnum eſt.lib.1.q.13
In motu ſit primum mutatū eſſe a parte ante.lib.6.q.15
In quantitate ſit contrarietas.lib.5.q.7
In ſubſtantia ſit contrarietas.lib.5.q.4
Ille demonſtratio Ariſtotelis ſit demōſtratio quia vel propter quid lib.7.q.2
In motu locali ſit mouens ſimul cū moto.lib.7.q.4
In loco ſit virtus cōſeruatiua locati.lib.4.q.2.
Iſte ſcie medie ſint magis naturales q̄ꝫ mathematice ꝛꝫ de hoc queretur in ſophiſmatibus
Locus ſit equalis locato.lib.4.q.3
Locus ſit vltimum continentis.lib.4.q.4
Locus ſit in genere qualitatis vel q̄titatis.lib.4.q.5
Locus ſit immobilis.lib.4.q.6
Magnitudo ſit diuiſibilis in infinitum.lib.3.q.12
Materia prima ſit ens.lib.1.q.19
Materia prima ſit ſubſtantia.lib.1.q.20.
Materia prima ſit vna numero in oīb⁹.lib.1.q.24
Materia habeat in ſe potentias infinitas.lib.1.q.26
Materia appetat formam.lib.1.q.27
Materia pᵃ ſit per ſe gn̄abilis ⁊ corruptibilis.lib.1.q.29
Materia ⁊ forma ſint natura.lib.2.q.3
Materia ſit cauſa.lib.2.q.8
Magis ⁊ minus perfectum in forma ad quā eſt mot⁹ ſint diuerſa ſm ſpeciem.
Magnitudo ⁊ motus ſint eiuſdem rationis q̄tū ad cōponi vel non cōponi ex idiuiſibilibus.lib.6.q.5.
Magnitudo ⁊ tempus concondiuentur ſe ſm finitum ⁊ infinitum.
Medium plenum impediat motum.lib.4.q.16
Monſtra ſint intenta a natura.lib.2.q.14
Motus ſit in tribus generibus.lib.5.q.3
Motus ſit actus.lib.3.q.2
Motus ſit in mouente.lib.3.q.4
Motus ſit eiuſdem eſſentie cūꝫ termino ad quem tendit.lib.3.q.6
Motus ſit per ſe cauſa corruptionis.lib.4.q.26
Motus accipiat per eſſe motum.lib.5.q.6
Motus qui ſunt ex cōtrarijs terminis ſint ꝯrij.lib.5.q.11
Motus ſit eternus.lib.8.q.3
Motus eternus dependeat a mouente ſicut ab efficiente.lib.8.q.5
Motus animalis ſit naturalis lib.8.q.10
Motus localis ſit prior oībus alijs motib⁹.lib.8.q.15
Motus reflexus poſſit eſſe continuus.lib.8.q.17
Motus circularis poſſit eſſe ꝑpetuus.lib.8.q.18
Motor eternus intranſmutabilis qui mouet per intellectum ⁊ volūtatē poſſit immediate cauſare motū nouū nulla mutatione precedente.lib.8.q.4
Motores corporum celeſtium moueantur per accidens.lib.8.q.14
Moueri et mutatū eſſe poſſint eſſe ſimul.lib.6.q.7
Mouens finitum poſſit mouere per tempus infinitum.lib.8.q.19
Naturam eſſe poſſit demonſtrari.lib.2.q.2
Naturalis philoſophus habeat conſiderare materiaꝫ primam.lib.2.q.7
Natura agat propter finem.lib.2.q.13.

Tabula

Neceſſitas effectuum naturalium dependet ex materia rei naturalis.lib.2.q.15.
Neceſſarium ſit vacuum eſſe.lib.4.q.10.
Omnes partes diviſionis ſint ſimul.lib.2.q.9.
Omnia entia ſint in loco.lib.4.q.1.
Omne quod movetur contingat tardius aut velocius moveri.lib.6.q.8.
Omne quod movetur ſit diviſibile.lib.6.q.13.
Per appoſitionem contingat excedere quantācūq; magnitudinem.lib.3.q.13.
Philoſophus naturalis poſſit diſputare contra negantem principia naturalia.lib.1.q.7.
Potentia materie ſit idem eſſentialiter cum eſſentia materie.lib.1.q.25
Poſſit eſſe corpus actu infinitum.lib.3.q.10.
Principia rerum nāliū ſint tm̄ tria.lib.1.q.21.
Privatio ſit pn̄m rerum naturalium.lib.1.q.23
Privatio ſit cauſa appetitus māe ad formam.lib.1.q.28.
Prius ꝛ poſterius motus ſint idem eſſentialiter cum priori ꝛ poſteriori temporis.
Propoꝛtio velocitatis motus unius ad alterum ſit ſʒ proportionem medij.lib.4.q.12.
Primum movēs moveat imediate p̄m mobile lib.8.q.21
Primum ſit vigoris infiniti.lib.8.q.22.
Primum pn̄m motus ſit unum.lib.8.q.23
Punctus ſit in linea.lib.6.q.2
Punctus ſit aliquod ens poſitivū.lib.6.q.3
Queſtio de eternitate motus pertineat ad nālē.lib.8.q.1
Quies ſit contraria motui.lib.5.q.12
Quies q̄ eſt in termio ad quē ſit pfectio mot⁹.lib.5.q.13
Quodlibet corpus finitum poſſit cōſumi per ablationeʒ alicuius finiti aliquoties factam.lib.1.q.17.
Relatio poſſit alicui attribui de novo nulla tranſmutatione facta in ipſo.lib.5.q.5.
Si vacuū eſſet motus localis poſſet fieri in eo.lib.4.q.14
Sit dare minimum tempus.lib.4.q.23.
Sit aliqđ movēs penitus imobile.lib.8.q.13.
Subſtantia materialis ſit per ſe diviſibilis in partes eiuſdē rationis.lib.1.q.9.
Succeſſio in motu gravium ꝛ levium proveniat ex reſiſtētia medij.lib.4.q.13.
Terra ſit in ſupficie aque ſicut in loco ſuo nāli.lib.4.q.7.
Tempus ipſum ſit aliquod ens.lib.4.q.17.
Tempus ſit eēntialiter motus primus.lib.4.q.18.
Tēpus menſuret motus ſm qđ motus q̄ꝫ⁹ eſt.li.4.q.24
Tempus ſit menſura quietis.lib.4.q.25.
Tempus ſit extra animam humanam.lib.4.q.27.
Tempus ſit unum nūo apud oia tpalia.lib.4.q.28.
Tranſmutatiões alie a motu locali poſſunt eſſe perpetue.lib.8.q.16.
Vacuū ſi eēt motus localis poſſet fieri in ipſo.lib.4.q.14
Vacuum ſi eſſet eſſet privatio.lib.4.q.15.
Ultima ſphera ſit in loco.lib.4.q.9.
Univerſaliora ſint notiora quo ad nos ipſis ſimplicib⁹.lib.1.q.5.
Virtus ifinita poſſit eē in magnitudine finita.lib.8.q.20.

Finis Indicis queſtionum in gandavienses interptationes.

Sequitur materierum tabula magis ſpecialim pertractata demonſtrans.

Tituli qōnum

¶ Qōnū acutiſſimi phi Joānis de Gāda-uo ſup octo libros phice Auſcultatiōis Art. titulos bifario indice aſi opus ſūmati mōſtrani⁹. Prio qdē ea ſerie q̄ digeſte ſunt vt q̄ta queq; ſinguli libri ſit facile pateat. Alteto aūt eādē i ordinē alphabeticū ꝯgeſſim⁹: vt mox ex capite q̄ſtiōis audito: materiam abſq; ambage reperiri liceat.

¶ Tituli qōnum primi libri phyſicoꝝ.

q.i. Utrū de reb⁹ nālib⁹ poſſit eē ſcia. cer. 1
2 Utrum ens mobile vel corp⁹ mobile ſit ſubiectum eius id eſt obiectum. 2
3 Utrum ad pfectā ſciam de aliquo cāto oporteat cognoſcere oēs cauſas. 3
4 Utrum eadē ſint ſimplr notiora ⁊ quo ad nos. 4
5 Utrū vniuerſaliora ſint notiora quo ad nos ipſis ſimplicibus. 5
6 Utrum conceptus ſpeciei ſpecialiſſime ſit prius in intellectu via generationis conceptu vniuerſaliori. 6
7 Utrum Phs naturalis poſſit diſputare contra negantem principia naturalia. 7
8 Utrum ens ſit vnius rōnis ad ſubſtātiā ⁊ accñs. 7
9 Vtrum ſubſtātia materialis ſit per ſe diuiſibilis in partes eiuſdem rationis. 9
10 Utrum totū ſit idem cū ſua parte vel diuerſum. 10
11 Utrum indiuiſibile poſſit eſſe infinitum. 10
12 Utrum indiuiſibile poſſit eſſe quale. 11
13 Utrum iſta ꝓpoſitio ſit vera: tm̄ vnum eſt. 11
14 Utrum infinitum ſit ignotum. 12
15 Utrum cognitio quāti dependeat ex partibus quantitatiuis. 13
16 Utrum entia naturalia ſint determinata ad maximū ⁊ ad minimum. 13
17 Utrum qōlibet corpus finitum conſumi poſſit ꝑ ablationem alicuius finiti aliquoties factam. 14
18 Utrum principia rerum naturalium ſint ꝯrīa. 14
19 Utrum materia prima ſit ens. 15
20 Utrum materia prima ſit ſubſtantia. 16
21 Utrum principia rerum nālium ſint ſolum tria. 16
22 Utrū aliquid poſſit fieri ex non ente ſimpliciter vel ex nihilo. 18
23 Utrum priuatio ſit principium rerum nālium. 19
24 Utrum materia prima ſit vna numero in omnib⁹ generabilibus ⁊ corruptibilibus. 20
25 Utrum potentia materie ſit idem eſſentialiter cū eēntia materie vel cum ſubſtantia materie. 21
26 Utrū materia habeat in ſe potētias infinitas. 23
27 Utrum materia appetat formam 24
28 Utrū priuatio ſit cauſa appetitus mãe ad formā. 24
29 Vtrum materia prima ſit per ſe generabilis ⁊ corruptibilis. 24

¶ Tituli qōnū ſupra ſcōm librum phyſico.

q.i. Utrum diffinitio nature ſit bona. 25
2 Utrum nām eſſe poſſit demſtrari. 26
3 Vtrum materia ⁊ forma ſint natura. 27
4 Utrum entia maᵗᶜᵃ ſint abſtracta a ſenſibilibus. 28
5 Vtrum entia mathematicalia ſint abſtracta a materia intelligibili. 29
6 Utrum entia naturalia diffiniantur per materiam ſenſibilem. 30
Utrum iſte ſcie medie ſint magis naturales q̄ mathematice ⁊ de hoc queretur in ſu phiſmatibus.
7 Utrū nālis Phs habeat ꝯſiderare mām ꝓmam. 31
8 Utrum materia ſit cauſa. 32
9 Utrum oēs partes deffinitionis ſint forme. 32
10 Vtrum finis ſit cauſa. 33
11 Utrum in corporibus celeſtibus contingāt aliqua caſualia ⁊ fortuita. 34
12 Utrum caſus ⁊ fortuna ſint cauſe per accidens. 34
13 Utrum natura agat propter finem. 35
14 Utrum monſtra ſint intenta a natura. 36
15 Utrum neceſſitas effectuum naturalium dependeat ex materia rei naturalis. 37

¶ Tituli qōnū ſupra tertiū librum phyſico.

q.i. Utrum ignorato motu neceſſarium ſit ignorare naturam. 38
2 Utrum motus ſit actus. 38
3 Utrum diffinitio motus ſit bene aſſignata. 39
4 Utrum motus ſit in mouente. 40
5 Utrum actio ⁊ paſſio ſint diſtincta p̄nta. 40
6 Utrum motus ſit eiuſdem eſſentie cū termino ad quē tendit 41
7 Utrum ad nālem ptineat ꝯſiderare de infinito. 42
8 Vtrum infinitū ſi eſſet: eēt principium ſolum. 42
9 Utrum in eternis differunt eſſe ⁊ poſſe. 42
10 Utrum poſſit eſſe corpus actu infinitum. 43
11 Utrū aliq̄ ſit multitudo ſimplr in infinitum. 44
12 Vtrum magnitudo ſit diuiſibilis in infinitum. 45
13 Utrum per appoſitionē contingat excedere quantācunq; magnitudinē. 46

¶ Tituli qōnū ſupra quartū librū phyſicoꝝ

q.i. Utrum omnia entia ſint in loco. 46
2 Utrum in loco ſit virtus conſeruatiua locati. 47
3 Utrum locus ſit equalis locato. 47
4 Utrum locus ſit vltimum continentis. 47
5 Utrum locus ſit in genere qualitatis vel quantitatis vel in quo genere ſit locus. 48
6 Utrum locus ſit immobilis. 50
7 Utrum terra ſit in ſupficie aq̄ ſicut in ſuo locu nāli. ſi
8 Utrum ignis ſit in concauo orbis lune tāquam in ſuo loco naturali. 51
9 Utrum vltima ſpera ſit in loco. 52
10 Utrum neceſſarium ſit vacuum eſſe. 55
11 Vtrū vacuū ſi eēt mot⁹ localis poſſet fieri in ipſo. 56
12 Utrū ꝓportio velocitatis vni⁹ mot⁹ ad velocitatē alterius motus ſit ſm ꝓportionē medij ad medium in ſpiſſitudine ⁊ tenuitate ſiue in ſubtilitate. 57
13 Utrū ſucceſſio in motu grauium ⁊ leuium ꝓueniat vel procedat vel cauſatur ex reſiſtentia medij. 58
14 Utrū ſi vacuū eēt mot⁹ localis poſſet fieri in eo. 58
15 Utrum vacuum ſi eſſet: eſſet priuatio. 59
16 Utrum medium plenum impediat motum grauium ⁊ leuium. 59
17 Utrum tempus ipſum ſit aliquod ens. 69
18 Utrum tempus ſit eſſentialiter motus primus. 60
19 Utrum diffinitio temporis ſit bene aſſignata. 61
20 Utrum prius ⁊ poſterius motus ſint idem eſſentialiter cum priori ⁊ poſteriori temporis. 62
21 Utrum inſtans ſit vnū ⁊ idem in toto tempore. 63
22 Utrum inſtans cauſet tempus. 64
23 Vtrum ſit dare minimum tempus. 65
24 Utrū tp̄s menſuret motus ſm q motus q̄ſtus ē. 66
25 Utrum tempus ſit menſura quietis. 66
26 Utrum motus ſit per ſe cauſa corruptionis. 67
27 Utrum tempus ſit extra animā humanam. 67
28 Utrum tempus ſit vnum numero apud omnia temporalia. 69

¶ Tituli qōnū ſupra qntū librū phyſicoꝝ.

q. i. Utrum illud qđ eſt coniunctum per ſe mouēti ſit mouens per accidens. 70
2 Utrum generatio ſit motus. 70
3 Utrum motus ſit in tribus generibus ſcꝫ quantitate qualitate ꝛ vbi. 71
4 Utrum in ſubſtantia ſit contrarietas. 71
5 Utrum relatio poſſit alicui attribui de nouo nulla trāſmutatione facta in ipſo. 72
6 Utrum motus accipiat eſſe per motum. 72
7 Utrum in quantitate ſit cōtrarietas. 73
8 Utrum ad quantitatem poſſit eſſe motus. 74
9 Utrum magis ꝛ minus perfectum in forma ad quam eſt motus ſint diuerſa ſm ſpeciem vel non. 74
10 Utrum forma ſm quam eſt motum ſit vna numero a principio motus vſqꝫ in finem motus. 75
11 Utrū motus qui ſunt ex ꝯrijs terminis ſint ꝯrij. 76
12 Utrum quies ſit contraria motui. 77
13 Utrū ques q̄ eſt in termio ad quē ſit ꝑfectio mot⁹. 77
14 Vtrum corruptum poſſit regenerari. 78

¶ Tituli qōnū ſup ſextum librū phyſicoꝝ.

q. i. Utrum continuum ſit compoſitum ex indiuiſibilibus. 79
2 Vtrum punctus ſit in linea. 80
3 Utrum punctus ſit aliqđ ens poſitiuum. 81
4 Utrū duo corpa poſſint ſe ꝯtingere ſm totum. 82
5 Utrum magnitudo ꝛ motus ſint eiuſdēꝫ rōnis q̄tū ad cōponi vel non cōponi ex indiuiſibilibus. 82
6 Vtrum ſupra indiuiſibile poſſit fieri motus. 82
7 Utrum moueri ꝛ motū eſſe poſſint eſſe ſimul. 82
8 Utrum omne quod mouetur contingat velocius aut tardius moueri. 83
9 Utrum magnitudo ꝛ tempus concomitētur ſe ſm finitum ꝛ infinitum. 84
10 Utrum infinita poſſint pertranſiri in tpe finito. 84
11 Utrum nunc ſit in tempore. 84
12 Utrum in nunc temporis poſſit aliqđ moueri. 85
13 Utrum omne qđ mutatur ſit diuiſibile. 85
14 Utrū illud in quo aliqđ ꝑ mutatū eſt ſit idiuiſibile. 86
15 Vtrum in motu ſit ꝑ^m mutatū eſſe a parte ante. 86
16 Utrum illud qđ mouetur localiter dū mouetur ſit in aliquo loco eodem per aliqđ totum tempus. 87

¶ Tituli qōnū ſup ſeptimū librū phyſicoꝝ.

q. i. Utrum aliquid moueatur a ſeipſo. 88
Utrum illa demonſtratio Ariſto. ſit demonſtratio quia vel ꝛ propter quid. 89
3 Utrum ex omnibus mobilibus poſſit fieri vnum continuum. 89
4 Utrum in motu locali mouens ſit ſimul cūꝫ moto. 90
5 Vtrum alterans ſit ſimul cum alterato. 91
6 Vtrum ad qualitates de quarta ſpecie qualitatis ſit alteratio. 92
7 Utrūꝫ ad qualitates de ꝑ^a ſpē q̄litatis ſit alteratio. 93
8 Utrum genus ſit in vna natura. 94

¶ Tituli qōnū ſup octauū librū phyſicorū.

q. i. Utrum queſtio de eternitate motus pertineat ad naturalem. 99
2 Vtrum conſideratio perpetuitatis motus ſit neceſſaria ad inueſtigandum primum principium. 99
3 Utrum motus ſit eternus. 100
4 Utrum motor eternus intranſmutabilis qui mouet ꝑ intellectum ꝛ volūtatem, poſſit imediate cauſare motum nouum nulla mutatione precedente. 102
5 Vtrum motus eternus dependeat a mouēte ſicut ab efficiente vel agente. 103
6 Utrum celū agat in intellēm ꝛ volūtatem hoīs. 104
7 Utrum augmentatio ſit motus continuus. 105
8 Utrum alteratio ſit diuiſibilis in infinitum. 106
9 Utrum animal moueat ſeipſum. 106
10 Utrum motus animalis ſit naturalis. 107
11 Utrum graue inanimatum moueat ſeipſum vt lapis aut terra aut huiuſmodi. 108.
12 Utrum gn̄ans qđ generat graue ſit principiū actiuūꝫ imediatum ipſius motus grauis dum gn̄atur. 111
13 Utrum ſit aliqđ mouens penitus imobile. 112
14 Utrum motores corporum celeſtium moueātur per accidens. 112
15 Utrū motus localis ſit ꝑor oībus alijs motibus. 113
16 Utrum trāſmutationes alie a motu locali poſſint eē perpetue. 113
17 Vtrum motus reflexus poſſit eſſe continuus. 114
18 Utrum motus circularis poſſit eſſe infinitus ꝛ perpetuus. 115
19 Utrū mouēs finitū poſſit mouere ꝑ tpe infinitū. 115
20 Utrū v̄tus infinita poſſit eē i magnitudie finita. 117
21 Vtrum ꝑ^m mouens moueat imediate ꝑ^m mobile. 118
22 Utrum primum ſit vigoris infiniti. 119
23 Utrum primum ꝑn^m motus ſit vnum ſolum. 121.

¶ Queſtiones ꝛ annotatiōes Helie hebrei addite.

Utrum oium rerum principium qđ eſt de⁹ glorioſus mouet primum celū ſm efficiens ꝛ ſm finem vel ſm finem tm̄. 122
Vtrū mēdū ſit effectiua ꝛ qđo eſt apud Phos. 131
De eſſe ꝛ eſſentia ꝛ vno. 133
Annotationes ex primo libro phyſicoruꝫ ſuper dicta Commentatoris. 135
Annotationes ex ſecundo. 137
Annotationes ex tertio. 138
Annotationes ex quarto. 139
Annotationes ex quinto. 141
Annotationes ex ſexto. 142
Annotationes ex ſeptimo. 144
Annotationes ex octauo. 146

¶ De neceſſitate Philoſophie nālis ad rectū vite humane inſtitutū.

Sicut vita ſine triſtitia eſt eligibilis ita rō ſenſata amabil'. ¶ Iſtā ppōnē ſcribit ariſ. in qdā epiſtola ad Alexādrū. q̄ ſic icipit: Ari. Alexādro bñ agere. Et i iſta ppōne tāgunt tria q̄tū ſpectat ad ppoſitū. Primū eſt vite ſine triſtitia cōditio. Scōm eſt rōnis ſenſate cōmendatio. Tertiū eſt vite ſine triſtitia ad rōnez ſenſatā aſſiſatio. Primū tāgit in pᵃ parte ppōnis cū dī. vita ſine triſtitia eligibil'. Scōm tāgit in 2ᵃ parte cū dī. ita rō ſenſata amabilis. Tertiū vo tāgit in cōiūctione ſiē. Primo ḡ declabit pᵐ. ſ. q̄ vita ſine triſtitia ſit eligibilis. Scdō declabit 2ᵐ. ſ. q̄ rō ſenſata ē amabilis. Tertio 3ᵐ ſcz aſſiſatio rōnis ſēſate ad vitā ſine triſtitia. ¶ Primū ſic oſdit. Oē bonū ē eligibile ⁊ appetibile ſine eo q̄ ſtupefacit ⁊ corrūpit nāmi ſz vita ſine triſtitia eſt bonū ſine acciſte qd ſtupefacit ⁊ corrūpit nāz bñtis ipm. ḡ vita ſine triſtitia ē eligibilis. Maior ppō ē manifeſta: qꝛ oē bonū eſt eligibile ſine q̄lz malo: vt pz ex. 2. ethicoꝝ. illud aūt qd ſtupefacit nām eſt qddā malū vt de ſe eſt manifeſtū. ḡ oē bonū eſt eligibile ſine eo qd ſtupefacit ⁊ corrūpit nāz: ⁊ ſic pz maior ⁊ minor declat'. ſ. q̄ vita ſit qddā bonū: ꝧ facile ē videre: qꝛ vita vno° ſumit' p actu pᵒ viuētis: ⁊ ſic eſt forma ſbalis viuētis. ſ. aīa: ⁊ ſm h̄ dcm̄ eſt q̄ aia ⁊ vita ſunt idē. alio° ſumit' vita p actu 2° ipſius viuētis q̄ eſt act⁹ ei⁹. Et hoc mō ſumpſit Ari. 2. de aia i illo cap̄. Qm̄ aūt ex icertis vbi ſic dicit. Dicam⁹ igit' pnᵐ accipiētes intentionis determinari ⁊ inaiatū ab aiato in viuendo multipli aūt ipſo viuere dicto. ſi ḡ vita ſumat' p actu pᵒ. ſ. p aia q̄ eſt forma ſbalis viuētis ſic manifeſtū ē ipaz eē qddā bonū: qꝛ dic' Ari. ꝓ phy. q̄ forma ſbalis ē qddā diuinuz ⁊ appetibile: ſi āt ſumat' vita 2ᵒᵉ. ſ. p actu 2ᵒ ig ē opus act⁹ viuētis: vt itelligere ſentire ⁊c. ſic certū eſt q̄ ē qddā bonū. nā Ari. dicit pᵒ ethicoꝝ. q̄ quorūcūq̧ ē act⁹ cōis ⁊ opus in ope vi eē bonū: ⁊ ſic manifeſtū eſt q̄ vita ē qddā bonū: triſtitia aūt corrūpit ⁊ ſtupefacit nām bñtis: vt dicit Ari. 4. ethicoꝝ. ⁊ pp h̄ ipſe dicit. 8 ethicoꝝ q̄ nā maxime vꝫ fugere triſte: appetere aūt delectabile: ⁊ ſic vita ſine triſtitia eſt qddā bonū ſine acciñte qd ſtupefacit et corrūpit nām bñtis ipm: iqꝫ manifeſtū eſt q̄ vita ſine triſtitia eſt eligibilis. ⁊ hoc eſt pᵐ. ¶ Itē pōt declari alio° vi: ea eſt eligibilis ſine illo cui⁹ oppoᵐ eſt neciū ad felicitatē: ſed oppoᵐ triſtitie eſt neciū ad felicitatē. ḡ ⁊c. maior ē euidēs: qꝛ oē tale cui⁹ oppoᵐ eſt neciū ad felicitatē eſt malū: bonū aūt eſt eligibile ſine malo. ḡ ⁊c. Sz minor apparet. nā oppoᵐ triſtitie eſt delectatio: vt pz in. 7. ethicoꝝ. ſed delectatio neciā ē ad felicitatē vt pz ex pᵒ ethicoꝝ: optimū. n. ⁊ pulcherrimū ⁊ delectabiliū felicitas. ⁊ i. 8. ethicorū h̄ē ꝯtinuitate opōis optime q̄ eſt felicitas q̄ ſine delectatione hēri nō pōt vt oſdit' ibidē: ſic igit' pz pᵐ q̄ vita ſine triſtitia eſt eligibilis. ¶ Nunc oſdo 2ᵐ. ſ. q̄ rō ſenſata ē amabilis: qꝛ illa rō eſt amabilis q̄ eſt certa q̄tū ad ſpeculabilia ⁊ pficua q̄tū ad opabilia: ſed rō cui⁹ vitatis eſt expta ē certa q̄ad ſpeculabilia ⁊ pficua q̄tūz ad agibilia ſeu opabilia: ḡ rō cui⁹ veritas eſt expta eſt amabilis: maior eſt manifeſta: qꝛ nā phi eſt maximā certitudinē q̄rere ſm Cōmen. in. 2. metaph. ⁊ vtile ⁊ pficuū ē qddā bonū: vt pz in. 2. ethicoꝝ. ḡ illa rō eſt amabilis q̄ eſt certa ⁊ pficua: ſed minor appet. ſ. q̄ rō cui⁹ veritas eſt expta eſt certa q̄tū ad ſpeculabilia ⁊ pficua q̄tū ad opabilia: certa q̄dem eſt q̄tū ad ſpeculabilia: qꝛ certitudo hētur p reſolone ad pnᵃ p ſe nota: vt pz ex pᵒ poſte. pnᵃ aūt p ſe nota ſumūtur via ſēſus memorie ⁊ expiētie: vt docet Ari. 2. poſte. ⁊ pꝫemio metaph. ḡ illa rō ē certa cui⁹ vitas ē expta: et talis ēt rō eſt pficua: qꝛ ſz Ari. pꝫemio metaph. exptos magis pficere videm⁹ ſine experiētia rōnē hñtibus. ḡ manifeſta eſt minor. ſ. q̄ rō cui⁹ veritas eſt expta eſt amabil'. Ex hac ꝯne vlteri⁹ arguo ſic. Illa rō eſt amabilis cui⁹ veritas eſt expta: ſed rōnis ſenſate veritas eſt expta. nā p rōnem ſenſatā in ppoſito intelligo rōnē ſenſibile ꝯcordātez ſeu ꝯformētalis aūt rōnis ſenſibilis ꝯcordātis aūt vitas ē expta: qꝛ expimētū ſermonū veroꝝ eſt vt ꝯcordet reb⁹ ſenſatis ſ Cōmē. 8. phy. ⁊ in. 3. de aia. Cōditio neciā veris demrationibus eſt vt illud qd apparet ad ſenſuz non differat ab eo q̄ vꝫ ſm rōnē. ḡ rōnis ſenſate. ſ. ſenſibilib⁹ ꝯcordātis veritas eſt expta: q̄re ſeq̄t' q̄ rō ſenſata ē amabilis. ⁊ hoc erat 2ᵐ. ¶ Reſtat pſeq 3ᵐ qd ē oſidere ſilitudinē ſeu ꝯuenientiā inter rōnē ſenſatā ⁊ vitā ſine triſtitia qua ſilitudo ſigāt' in hac dictione ſicut: pōt aūt i eis aſſignari duplex ſilitudo q̄tū occurrit ad pñs. Una eſt qꝛ vita ſine triſtitia ⁊ rō ſenſata ſunt bonū qddā appetibile ſz rōnē: vt pbatū ē. Alia ſilitudo: qꝛ ſic vita ſine triſtitia eſt diuturnior ⁊ duratior q̄ꝫ vita cū triſtitia: triſtitia. n. ſtupefacit ⁊ corrūpit nāz bñtis: vt dicit Ari. 4. ethicoꝝ. ſic rō ſenſata ⁊ ꝯſona reb⁹ ſenſatis ē duratior ⁊ pmanētior q̄ꝫ rō q̄ ſenſibilib⁹ nō ꝯcordat: cū. n. aliq̄ ꝯ oſiditur ex pncipijs per ſe notis que ꝯcordat rebus ſenſatis: tūc gñat habitū firmū: ⁊ impoſſe aut difficile eſt hoīem recedere a credulitate talis ꝯnis: ꝯ̄rio aūt cū rō ad aliq̄ꝫ ꝯnē non pcedit ex pncipijs ſumptis ex ſenſu vel ꝯcluſis ex talibus: tūc ē rō debilis ⁊ debilē credulitatē inducit ita q̄ hō facilr' deducitur ad credēdū oppoᵐ: ⁊ ſp hꝫ q̄ddā formidinē ad ipm credēdū. vñ Cōmē. dicit i ſuo plogo ſup. 8. phy. q̄ hoīes qui i iuuētute fuerunt nutriti in legib⁹ poſitis falſis ⁊ fictitijs cū incipiūt phari ⁊ audire rōnes demrātiuas tūc ipſi reputāt impoſſia illa q̄ ponūtur in talib⁹ legib⁹ ⁊ reputāt impoſſem illā pfectionē q̄ mittit' p obſeruationē legis. Et hoc eſt p tāto: qꝛ non ꝯcludit' ex pncipijs p ſe notis q̄ ꝯcordāt ſenſib⁹: ⁊ ſic eſt ſilitudo inter rōnē ſenſatā ⁊ vitā ſine triſtitia q̄tū ad firmitatē ⁊ ſtabilitatē ꝯſiſtētie vtriuſq̧. ¶ Alia ſilitudo eſt multū ꝯueniēs: qꝛ ſicut vita ſine triſtitia regrit fortitudinē v̄tutis nālis digeſtiue et ſciūt medici: ſic rō ſēſata reqrit aptitudinē ſeu bonitatē v̄tutis aialis diſcretiue: ſicut. n. cū v̄tutis nālis digeſtiua eſt debilis nō bñ pōt digerē nutrimētū nec ſegregare purū ab impuro ⁊ remanēt ſupfluitates in corpe q̄ꝝ exceſſus gñat egritudines ꝯtriſtātes: ſic cū v̄tus aialis diſcretiua ⁊ p̄cipue cogitatiua v̄tus eſt debilis ⁊ diminuta: tūc nō pōt hō bñ diſcernere inter veꝝ ⁊ fl̄ſum: p ſe notū ⁊ nō p ſe notū: ⁊ tales ſunt illi de q̄bus Ari. dicit. 2. metaph. q̄ q̄buſdā debil' ē certitudo pp impoᵉᵐ cōplectēdi. Et tūc remanēt in aia illi⁹ multi peſſimi errores ⁊ abominabiles falſitates: talis aūt ipoᵃ ꝯueniēdi ad ppōnes p ſe notas: q̄ꝫ Ari. vocat impotētiam cōplectēdi: ꝯuenit hoi pp diminutionem in nā. ſ. qꝛ hꝫ organū v̄tutis cogitatiue ⁊ imaginatiue male formatū ⁊ male diſpoſitū: aut pp inexercitationē: qꝛ. ſ. nō eſt ſatis exercitat⁹ in arte rōcinandi ⁊ reſoluēdi: aut pp peſſimā ꝯſuetudinē que radicat' in eis: vt docet Cōmē. pᵒ ce. ⁊ mun. ſicut videm⁹ accidere illis qui in pnᵒ accipiūt ppōnes apparētes: ſꝫ tñ falſas: Et idubitāter tales inueniuntur multi hui⁹ tpis q̄ ſequūtur ſolū ꝯſuetudines ⁊ famoſitates loquētiū: nec curāt reſoluere ad aliq̄ pnᵃ per ſe nota: ſed ſiſtūt in auctoritatib⁹ ⁊ dictis hoīum male ⁊ ſupficialiter itellectis. Et hec q̄dē ē 3ᵃ ſilitudo inter rōnē ſenſatā ⁊ vitā ſine triſtitia. Ex his ḡ pz ppō aſſumpta q̄ ſicut vita ſine triſtitia ē eligibilis ita rō ſenſata amabilis. ratio aūt ſenſata. i. ſenſibilibus ꝯcordās indubitāter hēri non

Que vita maxime exoptanda ſit.

Excelſa rō plurimū ſuapte nā expetit'.

poteſt ſine notitia rerū ſenſibiliū qbus dꝫ nō ꝯicors eſſere
de reb⁹ ſenſibilibus cognitio nō hētur ſine nāli phia teſtā
te Ari. in ꝓhe° de aīa. vbi dicit ſic. aut non eſt aliqs q̄ tāc
paſſiões māe non ſeparabiles inq̄ꝫtū nō ſeparabiles ꝛ ſed
phyſicus circa oēs queciq̄ ſunt talis corporis ꝛ h⁹ māe
opera ꝛ paſſiones ſunt. Quaſi dicat nō eſt aliquis phus
qui ꝯſideret paſſiones. i. ſenſibiles formas exiſtes in ma
teria niſi phyſicus. i. naturalis nālis autē eſt ꝯſiderās cir
ca oēs formas ſenſibiles ꝛ opera ipſius māe. ergo mani-
feſtum eſt qḋ nālis phia eſt neceſſaria ad rationem ſenſa
tam ꝛ ad eius amobilitatem perfectam.

¶ Diuiſio philoſophie naturalis.

Pſa aūt phia nālis hꝫ ſex partes ꝓncipales.
Una qdem ꝛ p̄ᵃ eſt in qua cōſiderat̄ de ente
mobili ꝛ de motu ꝛ de ꝓncipijs ei⁹ ꝛ paſſiōi
bus in cōi ꝛ hec tradit̄ in. 8. li. ph. ¶ Scḋa
pars ē de ente mobili ad vbi in q̄ ꝯſiderātur
corpa ſimplicia. ſ. corpa celeſtia ꝛ 4ᵒʳ elēta ſub rōne qua
mobilia ſunt ſm vbi. ꝛ de qbuſdā alijs ānexis huic ꝯſide
rationi ꝛ hec tradit̄ in li° celi ꝛ mū. ¶ Tertia pars eſt de
ente mobili ad formā in cōi in q̄ ꝯſiderat̄ de gñone ꝛ cor
ruptione in cōi ꝛ de augmēto ꝛ alteratione ꝛ ꝯſiderat̄ in
eadē de ꝓmis gñabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹. ſ. de 4ᵒʳ elētis
ſub rōne qua gñabilia ſunt ꝛ corruptibilia. Et eſt notan-
dū hic ꝑ iunioīb⁹ q̄ mot⁹ ad formā nō ois trāſmutatio q̄
eſt acq̄ſitio vel amiſſio forme ſbalis ſic ē gño ꝛ corruptio
ꝓpe dcā: ꝛ oīs trāſmutatō quā ꝯcomitat̄ aliq̄lr gño ꝓpa
ſicut augmentatio. nā ad augmētationē nēcio reqrit̄ gño
forme ſbalis nutriti vl' augmētati i mā nutrimēti vt pꝫ in
ꝑ ō gñone. Et ad hec ois trāſmutatio q̄ diſponit ad amiſ
ſionē vel acceptionē forme ſbalis ſic alteratio ꝓprie dicta
que ꝑcedit formā ſbalē in mā de q̄ dicit Cōmen. ꝑ phy. q̄
gño eſt termin⁹ alterationis ꝛ ꝛ dī itaq̄ mot⁹ ad formā ois
acq̄ſitio forme ſbalis ꝛ ꝑditio ois trāſmutatio q̄ diſpōit
ad talē acceptionē vel ꝑditionē ꝛ ad quā reqrit̄: ſꝫ mot⁹
ad vbi nō diſponit vl'r ſuū mobile ad acceptionem vel ad
amiſſionē forme ſbalis: vnū ſūt aliq̄ mobilia ſꝫ vbi q̄ diuo
ſunt itrāſmutabilia ſm ſbam: ſcilꝫ corpa celeſtia vt demō
ſtratū eſt in ꝑ celi ꝛ mū. Et hoc ē q̄ dicit Ari. 8. phy. q̄ ne
quaq̄ ſbaꝫ mutat qḋ mouet̄ in eo qḋ fert̄: ſꝫ vbi: hoc ſo
lū nihil mutat̄ i eē ſic ei⁹ qḋ alterat̄ q̄le. n. qḋ auget̄ ꝛ de
trimētuꝫ patiēs q̄ꝫtū: ꝛ h̄ eſt qḋ pulchre dicit Cōmē. ibi
dē ſicilicet illud qḋ trāſfert̄ nō mutat̄ niſi tm̄ in vbi: ꝛ nō ſeq̄t̄
ex mutatione vbi mutatio ſbe motū vt cōtigit i alijs mo-
tib⁹. ſ. q̄ i alijs mobilib⁹ accidit moto trāſmutatio i ſba
ſicut in motu alterationis ꝛ augmēti. ſ. q̄ alteratū mouet̄
in ſua ſba aut appropinq̄tur mutatiōi: ꝛ cū alteratio ſit via
ad corruptionē finalr. Et ſilr in augmēto ꝯtigit ab eo q̄
res diuerſificet̄ in q̄ꝫtitate ꝛ cū h̄ intēdit̄ erit via ad corru
ptionē: tm̄. n. poſſet res nālis extēdi q̄ corrūperet̄: hec igi
tur eſt dīa iter motū ad vbi ꝛ motuꝫ ad formā. ¶ Quar
ta vō pars ꝓncipalis ſcie nālis ꝯſiderat de ente mobili in
ordine ad q̄ſdā paſſiones ꝯñtes ipm ꝑ ſm q̄ alteratū eſt
ad q̄litates ꝓmoꝝ corpoꝝ. ſ. calꝫ fridū humidū ꝛ ſiccū
ꝛ hec tradit̄ in li° meteoroꝝ. ibi. n. ꝯſiderat̄ de inflāma
tionib⁹ ꝛ exaltationū in ſublimi que ꝯſeqūtur alteratione
ad caliditatē ꝛ ſiccitatē ꝛ de igroſſationib⁹ ſeu inſpiſſationi
b⁹ vapoꝝ q̄ ꝯſequūtur alterationē ad friditatē: ꝛ de dige
ſtionib⁹ ꝛ idigeſtionib⁹ ꝛ multis alijs paſſionib⁹ miſtoꝝ
q̄ ꝯſequūtur alterationes corpoꝝ ad ꝓmas q̄litates ſicut
oſidit̄ ibidē. ¶ Quinta ps ꝓncipalis ē de ente mobili mi
ſto inaiato: ſcꝫ de lapidib⁹ ꝛ metallis in q̄ cōſideranī ꝓnᵃ
miſtoꝝ ꝛ accñtia ꝑ ſeꝫ illā partē nō hēm⁹ ab Ari. Alber
tus aūt de h̄ fecit tractatū ſatis bonū. ¶ Sexta autē pars
ꝓncipalis eſt de corpib⁹ aiatis. Et iſta hꝫ 4ᵒʳ partes ꝓnci-
pales. vna eſt dē aīa ꝛ eius ꝑ ſe accñtibus in cōi ꝑut ſe te

nēt ex parte aīe. Et hec tradit̄ in lib° de aīa. Alia ē de paſ
ſionibus cōibus corpi ꝛ aīe in habitudine ad corpus ſiue
diſpōnes corpales q̄ reqrūtur i corpe aiato. Et hec tradit̄
in paruis libris nālib⁹. Tertia eſt de aiatis aīa ſenſitiua: ꝛ
ꝛ hētur in lib° de aialib⁹. in q̄ ꝯſiderat̄ de gñib⁹ ꝛ ſpēb⁹
ꝛ accñtibus aialiuꝫ ꝛ partibus. Quarta eſt de aiatis . aīa
vegetatiua: ꝛ h̄ hētur in lib° de vegetabilib⁹ ꝛ plātis: vbi
ꝯſiderat̄ de gñib⁹ ꝛ ſpēb⁹ ꝛ paſſionib⁹ ꝛ ꝓncipijs plātaꝝ.
¶ Illa autē 2ᵃ pars in q̄ ꝯſiderat̄ de cōibus accñtibus cor
pori ꝛ aīe ſub habitudine ad corp⁹ hꝫ tres partes. vna eſt
de paſſionib⁹ cōibus corpi ꝛ aīe ſenſitiue ſic ſunt ſenſus
ꝛ ſentire, memorari ꝛ reminiſci, ſomn⁹ ꝛ vigilia: ꝛ ꝺ iſtis
cōſiderat̄ in de ſenſu ꝛ ſenſato: de memoria ꝛ reminiſcen
tia ꝛ ſomno ꝛ vigilia: alie ſunt paſſiones cōes corpi ꝛ aīe
ſm locū motiue: ſcilꝫ mot⁹ localis aialiū. Et de iſtis agit̄
in libro de cauſis motus aialiū. Ad cuius intelſm adūnit̄
liber de partib⁹ opportunis ad ꝑgreſſuꝫ aialiū: alie ſunt
paſſiones cōes corpi ꝛ aīe vegetatiue q̄ ſunt lōgitudo et
breuitas vite: mors ꝛ vita: ꝛ refrigefactio caloris nālis: q̄ in
aliq̄b⁹ fit ꝑ reſpirationē ꝛ expirationē: ꝛ aeriore in qbuſdā
aliter iuuēt⁹ ꝛ ſenect⁹: nutritio ꝛ augmētatio / ſanitas et
egritudo. iſte enīꝫ ſunt paſſiones cōes corpi ꝛ aīe vegeta-
tiue notabiles ꝛ ꝓncipales circa q̄rum conſiderationem
plures ſunt difficultates: ꝛ de iſtis agitur in libris paruis
nālibus diuerſis. ſ. de cauſis lōgitudinis ꝛ breuitatis vite: ꝛ
de morte ꝛ vita: cui annectit̄ de reſpiratione ꝛ expiratio
ne ſeu refrigeratione ꝛ iuuētute ꝛ ſenectute nutrimēto ꝛ
nutribili ꝛ ſanitate ꝛ egritudie q̄ꝫtū adiacet nāli phie. nā
li's enim phia eſt de ſanitate ꝛ egritudie ꝑ° iuenire ꝓnᵃ. vt
docet Ari. in de ſenſu ꝛ ſenſato. ſ. nūc eſt ſine dubio q̄ libꝝ
de nutrimēto ꝛ nutribili nō hēmus ab Ari. ſꝫ de augmē-
to ꝯſiderauit ſatis in ꝑ. de gñone ꝛ ꝛ de nutrimēto aliq̄d in
2° de aīa. Albertus aūt fecit librū de nutrimēto ꝛ nutribi
li. de ſanitate ꝛ egritudie nō hēmus ab Ariſt. nec ab aliq̄
famoſo phō q̄ꝫtū ſpectat ad phiam nālē ſolū: ſed Auer.
in ſuo colliget multa ꝯgregauit de iſta mā. ¶ Queret āt Dubiū
aliqs circa ꝑdicta cū ſit vna pars ſcie nālis de corpibus
aiatis aīa ſenſitiua: ꝛ alia de aiatis aīa vegetatiua. q̄re nō
eſt vna de corpibus aiatis aīa intellectiua. Et ſilr cum ſit
vna ps de paſſionib⁹ cōibus corpi ꝛ aīe ſenſitiue. Et alia
de cōibus corpi ꝛ aīe motiue. Et alia de cōib⁹ corpi ꝛ aīe
vegetatiue. q̄re non eſt vna de cōib⁹ paſſiōib⁹ corpi ꝛ aīe
intellectiue. ¶ Ad h̄ diceret Ari. ꝛ Cōmē. q̄ rō hui⁹ eſt:
q: in h̄ eſt dīa inter aīam itellectiuam ꝛ alias aīas: q: aīa
itellectiua nō eſt forma dās eē formalr alicui⁹ corpis ſm
doctrinā Ari. in. 2. ꝛ. 3. de aīa. ideo nō ſunt aliq̄ paſſiōes
corpi ꝛ aīe itellectiue cōes: dico cōitate inerētie ſeu ihere
tie que cōiter inhereāt corpori ꝛ aīe intellectiue: imo paſ
ſiones aīe itellectiue nullo mō ſunt vnite corpi ſm eē nec
inherentes ei ſicut nec aīa intellectiua: ſꝫ ſūt cōes cōitate
cuiuſdā depēdentie: q: depēdent ab aīa vt a ſubo ꝛ a cor
pore vel ab aliquo exiſtēte in corpe. ſ. a phantaſmate vt ab
o h̄o vel a mouēte: vt hꝫ videri i. 3. de aīa. ꝛ ideo nō opor
tuit hēre ſciam ſpālem de talib⁹ paſſionibus cōibus cor-
pori ꝛ aīe itellectiue. cōibus dico ſm inherētiā ꝛ exiſtētiā
q: nulle ſunt tales: ꝛ de nō ente nō eſt ſcia. de iſtis aūt que
ſunt cōes corpori ꝛ aīe intellectiue cōitate depēdentie ſa
tis hētur in. 3. de aīa. vbi agit̄ de operibus aīe itellectiue
ſꝫ alie aīe. ſ. vegetatiua ꝛ ſenſitiua ꝛ motiua ſm locū ſūt
forme māles ꝛ habēt v̄tutes ꝛ operationes cōicatas cor
poribus ꝛ dependētes ab ipſis corporibus ꝛ ab eoꝝ diſ-
poſitionibus tāq̄ a ſubis ꝛ non ſolū ab ipſa aīa: ꝛ ꝓpter
hoc opꝫ ꝯſiderare ꝯſideratione diſtincta ab ea q̄ ꝯſiderā-
tur ex parte aīe. Eadē aūt ratio eſt q̄re nō eſt ps ſpālis de
corpibus aiatis aīa itellectiua: q: nō eſt forma mālis: ſꝫ q̄
cuius imediate nā fecerit aliqḋ op⁹ ꝛ diſpōnes nāles: ſꝫ

oēs diſpōnes corpis hūani ſunt imediate pp aīam cogita
tiuā q̄ eſt for⁹ oās eē corpi hūano⁊ de iſtis ſufficienter ho
Nota bet in de gñone aīalū ⁊ in alijs libris nālib⁹. ℭ Conſide
randū eſt ꝙ libris pnoiatis in qbus tradūt ptes ſcie nā
Liber de lineis. lis ānexi ſunt qdā alij libelli Ari. ⁊ Auer. nā liber de li
neis indiuiſibilib⁹ ānexus eſt .6. lib°. phy. i quo oſidit ꝙ
nullū ꝯtinuū eſt ꝯpoſitū ex indiuiſibilib⁹. liber aūt Auer
Liber de ſba orbis rois de ſba orbis ānexus eſt qdāmō lib° celi ⁊ mun. qꝫtū
ad pᵐ ⁊ 2ᵐ ⁊ aliqlr .8. phy. liber aūt Ari. de ꝓprietatib⁹
Liber de ꝓpetati bus elemētorum elemētoꝝ aliqlr ānexus eſt lib° meteoroꝝ. ⁊ ſilr libellus de
inundatiōe nili. ℭ Libellus aūt de coloib⁹ ānexus eſt li
bro de ſenſu ⁊ ſenſato i q̄ agit de gñonib⁹ ſenſibiliū. ℭ Li
ber aūt de phyſo° qdāmō ānexus eſt libro de aīalib⁹ qꝫtū
ad illā partē in q̄ ꝯſideraᷓ de partib⁹ ⁊ diſpōnib⁹ corpis
humani ⁊ eſt illa ſcia multū ꝯueniēs ad moralē ſciam et
ad vitā practicā: qꝛ cogſcere mores hoīum nāles qd do
cet ibidē: multū ꝯfert ad ordinatā ꝯuerſationē cū hoīb⁹:
⁊ ad debitū regimē ipſoꝝ hoīum ſic ſciūt experti in illis.
problemata ariſto. ℭ Liber āt de ꝓblematibus quo ad magnā ei⁹ partē ꝯgre
gat⁹ eſt ex multis accñtib⁹ nālib⁹ manifeſtis ad ſenſū q̄p
ri cāe ſunt difficiles ⁊ occulte ptinēt ad diuerſas partes
ſcie pnoiatas: vt particula de his que ſunt circa voces an
nectiᷓ quodāmō ad 2ᵐ de aīa. vbi ꝯſideraᷓ de voce: ⁊ ſilr
particla de his q̄ ſunt circa tactū quodāmō ānectiᷓ .2. de
aīa. vbi agiᷓ de tactu ⁊ alijs quoqꝫ alijs ſuo mō: ſꝫ de hoc nō
ē plus ad pñs. Et ſcias ꝙ liber ille de ꝓblematib⁹ cōiter
inueniᷓ corrupt⁹ ⁊ icorrectus ⁊ nō eſt multū expoſit⁹ ab
aliq̄ noto aut famoſo: ⁊ iō pauci ſtudēt in eo: ⁊ pauciores
intelligūt eū ſufficiēter: tn̄ multa ⁊ pulcherima themata
mirabilis delectationis ſunt in eo ꝯgregata. vñ indubitā
ter ſi qs illū librū bñ corrigeret ⁊ exponeret cōpetenter
multas ⁊ magnas gratias deberēt ei reddere ſtudioſi.

ℭ De philoſophie laudibus.

Mun⁹ phie eſt bñ viuere. Iſta ꝓpō hētur a Se
neca i 4° epiſtolaꝝ. epla 2ª. vbi ſic dic. Quis
dubitare mi Lucille pōt deoꝝ imortaliū mu
nus eē ꝙ viuim⁹ phꝫ ce ꝙ bñ viuim⁹ ⁊ qſi di
cat nullus: ⁊ ꝯſequēter ꝙ munus phie eſt bñ vi
uere. Poteſt aūt ad pñs hec ꝓpō 4ᵒʳ modis declarari. Pri
mo ex parte ſupme pfectionis humane que ē ipſi⁹ felici
tas. Scdo ex parte bone itellectionis. Tertio ex pte opti
me iſtructionis. Quarto ex parte recte actionis. ℭ Pria
Felicitas qd eſt ergo rō ſumiᷓ ex pte humane felicitatis: ad cui⁹ euidētiā
ſuppono tria. Primū eſt ꝙ felicē eē ⁊ hēre felicitas idē ē qd
bñ viuere. ⁊ hoc hētur plane ab Ari. in pᵒ ethicoꝝ. vbi ca
pit hec ⁊ ſupponit ex ꝯfeſſione oīum itelligētiū qd noīe
felicitatis. ⁊ h dicit his v̄bis. Bñ viuere aūt ⁊ bñ operari
Felicitas hois ē pfectiſſima opatio idē exiſtimat ei qd eſt eē felicē. Scdo ſuppono ꝙ opatio
hois nobiliſſima ⁊ pfectiſſima eſt ei⁹ felicitas: ⁊ h pōt ꝓ
bari ſic. Sūmū bonū hois eſt ei⁹ felicitas. hanc ꝯcederet
oīs intelligēs ⁊ ſane mētis: ſed nobiliſſima ⁊ pfectiſſima
opatio hois ē ei⁹ ſūmū bonū: hoc ꝓbaᷓ. Nā ſicut opatio
nes ꝓprie aliaꝝ reꝝ ſūt eaꝝ bona: vt opō ꝓpria oculi ē ei⁹
bonū. ſ. videre: ⁊ opō ꝓpria cultelli q̄ eſt ſcindere eſt eius
bonū. ſilr aūt ⁊ in alijs: ſic opō ꝓpria hois eſt ei⁹ bonū: ⁊
p ꝯñs optima ⁊ nobiliſſima opo ei⁹ eſt nobiliſſimū ipſi⁹
bonū. Seqtur ergo ꝯ. ſ. ꝙ nobiliſſima opō hois eſt ei⁹ fe
Opatio pfectiſſima hois ē a phia licitas. Tertio ſuppono ꝙ nobiliſſima opō hois eſt mu
nus phie. i. aliqd ab ipſa phia cāatum: ⁊ hoc ꝓbo ſic. Ois
opō hois eſt ab aliq̄: hoc pꝫ ex. 2. ethicoꝝ. vbi ponitᷓ gñā
lis rō v̄tutis: ꝙ v̄tus eſt que hñtem pficit ⁊ ei⁹ opus bo
nū reddit: igiᷓ nobiliſſima opō hois oꝫ eē ab aliq̄ ei⁹ v̄tu
te imediate: aut igiᷓ a v̄tute nāli. i. naliᷓ inexiſte: aut a v̄tu
te acqſita: nō eſt dōm ꝙ a v̄tute nāli imediate: qꝛ tūc oēs
hoies hērēt nobiliſſimā opōnē humanā eo ꝙ oēs cōmu
nicāt in v̄tutib⁹ nālib⁹ debitis ꝑ ſe hoi: cuius ꝯm oppoᵐ ē
manifeſtū i multis qui nō exercēt nec poᵗ ꝓpᵗ nq̄ exerce
re pñt nobiliſſimā hois opōnē. vt pꝫ in pueris ⁊ in ſtultis.
Silr ꝰ relinqtur ꝙ hꝫ opō eſt a v̄tute morali aut intelle
ctuali: qꝛ nō ſūt plures v̄tutes ꝓprie hoīs ⁊ acqſite. vt pꝫ
in .6. ethicoꝝ. nō a v̄tute morali: qꝛ v̄tus moralis ē min⁹
nobilis v̄tute itellectuali: ſicut appetit⁹ qui eſt ſbꝫ v̄tutis
moralis eſt min⁹ nobilis intellectu in quo ſunt v̄tutes in
tellectuales. vt ſatis pꝫ ex 6° ethico. Relinqtur ꝰ ꝙ opō
nobiliſſima eſt a v̄tute itellectuali. Phia aūt eſt ꝯphenſio
oīuꝫ v̄tutū itellectualiū. vt pꝫ ex 6° metaph. ⁊ i tractatu
Algaçel de diuiſiōe phie: ſeqtur ꝰ ꝙ opō nobiliſſima ipſi⁹
hois eſt a phia: ⁊ hoc eſt idē qd itēm eē donū phie: ⁊ hec
eſt 3ª ſuppō. ℭ Ex his ſuppōnib⁹ trib⁹ ſic ſyllaᷓtur. Cuiuſ
cūqꝫ donū ſeu munus eſt felicitas: ei⁹ munus eſt bñ viue
re: ſꝫ donū phie eſt felicitas. ꝰ ⁊c. maior pꝫ ex pª ſuppōne
⁊ minor pꝫ ex alijs duab⁹. nā felicitas ē nobiliſſima opō
hois. vt dicit 2ª ſuppō. ⁊ nobiliſſima opō ē a phia vt dīc
3ª: q̄re videᷓ ꝙ donū ſeu mun⁹ phie ē bñ viuere: ⁊ hec ē
pª rō. ℭ Scda rō ſumiᷓ ex parte bone intellectionis. ⁊ ar
guo ſic. cuiuſcūqꝫ munus eſt bñ itelligere ei⁹ mun⁹ ē bñ
viuere. ſꝫ phie munus eſt bñ itelligere. ꝰ ⁊c. maior pꝫ: qꝛ
intelligere eſt qddā viuere: vt pꝫ .2. de aīa. ⁊ .6. ethicoꝝ. ꝰ
bñ intelligere eſt bñ viuere. Nā ſi ſimplr ad ſimplr ⁊ bñ
ad bñ: ⁊ minor pꝫ. nā phia non eſt aliud q̄ꝫ oēs hitus itel
lectuales: vt pꝫ partiꝫ .6. metaph. ⁊ partim .6. ethic. habi
tibus aūt itellectualib⁹ ꝑficiᷓ aīa itellectiua ad bñ intelli
gēdū: vt oñſuꝫ eſt .6. ethico. ꝰ videᷓ ꝙ ab ipſa phia ē bñ i
telligere. q̄re ⁊c. ℭ Tertia rō accipiᷓ ex parte optime in
ſtructiōis ſic. illius munus eſt bñ viuere qd oportuit mit
tere ad inſtruēdū ignaros: ſed ipſam phiam oportuit mit
tere ad inſtruēdū ignaros: q̄re ⁊c. maior pꝫ. Nam hoies
ignari multū indigēt inſtrui ad bñ viuēdū vñ videm⁹ oēs
phos morales ⁊ poetas q ad hoīum inſtructionē labora
uerūt pcipere bñ viuere ⁊ dare documēta ad bñ viuēdū
⁊ hoc videᷓ in libris moralib⁹ Ari. ⁊ Tullij: ⁊ Senece: ⁊
oīuꝫ alioꝝ: ꝓpᵗ qd ⁊ i libello de ſentētijs Phoꝝ dicit. Sic
Ede ⁊ bibe vt bñ viuas: nō viuas vt edas ⁊ bibas. ⁊ Se
neca i de copia v̄boꝝ: id ⁊ agam⁹ vt meliorē vitā q̄ꝫ vul
gus ducam⁹. ⁊ idē 4° epiſtolaꝝ ad Lucillū epla pª oīa ad
mores ⁊ ad ſedādū rabiē affectuū referre ſtude: ñ vt plus
aliqd ſcias. ſꝫ vt meli⁹: ⁊ ſic pꝫ maior. ⁊ minor ſcribiᷓ ab
Ari. in de mūdo ſūn. ſ. ꝙ oportuit mittere phiā ad iſtruē
dū ignaros: ⁊ in li° de ſentētijs Phoꝝ ſumptū eſt a Plato
ne lraſ iſipiēti alo tāq̄ꝫ ifirmo baculū corpi ꝯuenire. ⁊ Se
neca in de copia v̄boꝝ. Sapiētia animū informat ⁊ fabri
cat actiones. regit vitā. diſponit agēda: ⁊ omittēda demō
ſtrat: q̄re ſeqtur ꝙ donū phie eſt bñ viuere. ℭ Quarta ra
tio ſumiᷓ ex parte recte actiōis ſic. Cui⁹ donū eſt actio re
cta: ei⁹ donū ſeu mun⁹ ē bñ viuere. nā actio recta ⁊ bñ vi
uere ſunt idē: vt pꝫ ex .6. ethico. ſed mun⁹ phie ē actio re
cta. ꝓbatio. dicit Seneca 4° eplaꝝ. epla 7ª. Actio recta
nō erit niſi fuerit volūtas recta: ab hac .n. ⁊ recta actio: ⁊
volūtas recta: ñ erit niſi hitus animi fuerit bon⁹. ad h .n.
volūtas: hitus .n. mētis nō erit niſi toti⁹ vite leges pcepe
rit: ⁊ ꝙ de q̄cūqꝫ iudicādū eſt niſi rectuꝫ ⁊ imutabile iudi
cauerit: ꝯſtat autē ꝙ iudicare certū ⁊ imutabile de quolꝫ
⁊ toti⁹ vite leges pcipere ē a phia: nā phia ē vniuerſi cāe
cognitio. vt dicit Algaçel in tractatu de diuiſione phie: ⁊
Robert⁹ in ſuo tractatu de ortu ſciaꝝ. dicit ꝙ phia eſt hu
manaꝝ diuinarūqꝫ reꝝ cognitio cū ſtudio bñ viuēdi ꝯiun
cta. ꝰ actio: ⁊ ꝑ ꝯñs viuere eſt a phia. vñ idē Seneca i de
copia v̄boꝝ ſic ait. Scio nemīnē poſſe bñ viuere ſine ſa
pientie ſtudio: ⁊ Ari. 6° ethic. Sicut ſanitas facit ſanuꝫ ſic
ſapia felicē. Pōt ēt aſſumere rōnē ex pte pfectiſſime de
lectationis: ⁊ ibi ſatis loq de delectatione. Hec itaque ad
cōmēdationē phie ad pñs ſint congregata.

¶ Incipiunt acutiſſime Qōnes magiſtri Joānis de Jādumo viri lr̄atiſſimi: ſup octo libros Ariſtotelis de phyſico auditu: per fratrē Joannem Romberch de Kyrpſe ordinis pdicatorum ad vnguem caſtigate.

¶ Primi libri igitur queſtiones hic primo incipiunt.

A Circa iſtam primam ptem phīe naturalis que traditur in libro phyſicorum. Primo poteſt queri vtrum de reb⁹ nālibus poſſit eſſe ſcia. ¶ Et arguitur ꝙ nō: t quia de ſingularibus nō eſt ſcia. p̄ poſteriorum, et
T.c. 35 7° metaphyᶜᵉ. Sed res nāles ſunt ſingulares cum ſint materiales: vt patet p̄ phyſicorū. ⁊ 7° metaphyſice. ergo. ⁊c̄. ¶ Scđo ſic: de ſenſi-
T.c. 42
T.c. 35
T.c. 24 bilibus non eſt ſcia. vt pꝫ p̄ poſteriorum. ⁊ 2° ethi. Sed nālia ſunt ſenſibilia, vt patet in 2° de aīa. ⁊ 2° huius. quare ⁊c̄.
T.c. 11 ¶ Tertio ſic. illud de quo eſt ſciētia: eſt impoſſibile aliter ſe habere. vt pꝫ p̄ poſteriorū. ⁊ 2° ethi. Sed entia nālia nō ſunt
T.c. 1. impoſſibilia aliter ſe hr̄e. Nam entia nālia ſunt mobilia. vt
T.c. 37 patet i p̄ ⁊ 2° huius. mobile aūt pōt aliter ſe habere: cū moueri ſit aliter ſe hr̄e nunc ꝙ̄ prius. vt pꝫ in 6° phyſi. q̄re. ⁊c̄.
¶ Quarto ſic. illud de quo eſt ſcia debet eſſe ingenitū ⁊ incorruptibile: ſed entia naturalia nō ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia. q̄re ⁊c̄. Maiorem ſcribit Ar. 6° ethi. ⁊ pbat eam ſic. Scia ꝓprie ⁊ non ſm ſilitudinem dicta eſt de non contingentibus aliter ſe hr̄e. hāc declarat: q: contingentia aliter ſe hr̄e ſi fuerint remota latent: vtrū ſint aut nō ſint. de talibus aūt conſtat nō eſſe ſciam: eo ꝙ ſcientia eſt habitus certus ⁊ firmus. igitur illa de qbus eſt ſcia nō ſunt ꝯtingentia aliter ſe habere: ⁊ talia ſunt neceſſaria: vt habet 2° perihermenias.
T.c. 123 Et vlterius omne neceſſarium eſt eternū. vt pꝫ in primo celi ⁊ mundi. Omnia aūt eterna ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia. ergo de qbus eſt ſcientia ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia. Et ſic pꝫ maior: ⁊ minor eſt conceſſa ab oībus. nam ipſa nālia habent mām qua poſſunt eē ⁊ nō eē: ſaltē omnia que ſunt infra orbem lune. quare ⁊c̄. ¶ Quinto ſic. de illo qđ non pōt mouere intellectum nō eſt ſcia: ſed entia nālia non poſſunt mouere intellectum. quare ⁊c̄. maior pꝫ. q: cū ſciētia ſit habitus intellectualis. vt pꝫ in ſexto ethic. oꝫ ꝙ illud
T.c. 1. de quo eſt ſcia ſit intelligibile: intelligibile autem mouet intellectū: vt ſenſibile mouet ſenſū. vt pꝫ in tertio de aīa. Sꝫ
T.c. 19 minor ꝓbatur. q: mouēs oꝫ eſſe nobilius moto, vt apparet ex tertio de aīa. Et probatur. q: mouēs in eo ꝙ mouēs: eſt
T.c. 17. actus vel ens in actu: ⁊ mobile. vt ſic ē in potentia. vt patet
T.c. 13 in tertio phyſi. Conſtat autē ꝙ actus eſt ſimplr̄ nobilior potētia. vt pꝫ nono metaphyſic̄. ¶ Et confirmatur iſta rōi q: cum optimum in aliquo genere eſt melius optimo in alio genere: tunc totū illud genus eſt melius toto illo genere. vt pꝫ in tertio topicoꝝ. ⁊ eſt manifeſta per exēplū. Nā cū optimus homo ſit melior ſimpliciter optimo aſino: totū genus hominum eſt melius ſimpliciter toto genere aſinorū. Silr̄ aūt ⁊ in alijs dicitur eſſe vera hec ꝓpoſitio ab illo qui vſus eſt ea ad demōſtrandum muſcā eſſe meliorē celo ſimplr̄. cū optimū huius generis ex illa diſpōne in qua comparatur ad optimū alterius generis: habere excellentiā ſimplr̄ reſpectu optimi alterius generis: nunc autem optimū in genere actuū ex diſpoſitione: que eſt actus: melius eſt ſimpliciter optimo in genere potentiarum. vt deus ipſe eſt melior ſimpliciter potentia receptiua. Similr̄ aūt optimum in genere entium actu ſimplr̄ ſubſiſtentiū: eſt melius ſimplr̄ optimo in genere entiū in potentia receptiua. vt deus eſt melior ſimplr̄ optima potentia receptiua. ergo totum gen⁹ actuum reſpectu actus eſt melius ſimplr̄ toto genere potentiarum receptiuaꝝ. Cū igitur motiuū intellectus ſit ens actu reſpectu ipſius. ſeqtur ꝙ omne motiuū intellectus eſt ſimpliciter honorabilius intellectu. Si igit̄ entia nālia ſint motiua intellectus: erūt ſimplr̄ nobiliora ipſo intellectu: quod eſt abſurdū. ergo entia nālia non ſunt motiua itellr̄s: nec p ꝯñs intelligibilia: quare de ipſis non eſt ſcientia.

Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. qui tradit ſcientiam de rebus naturalibus. Et arguitur ratione cōmuni: q: entia naturalia ſunt entia intelligibilia vniuerſalia habentia partes ⁊ paſſiones demonſtrabiles de ipſis. vt ſatis patet exercitatis in phīa. Hec autem requiruntur ⁊ ſufficiunt ad hoc quod de aliquibus ſit ſcientia: vt ſcribitur in primo poſteriorum. quare ⁊c̄. B

Ad queſtionem intelligendum eſt breuiter ꝙ per res naturales hic intelligimus res mobiles. Natura enim eſt pricipiū motus ⁊ quietis. ſecundo huius. hec aūt ſunt aīalia ⁊ plante ⁊ eoꝝ ptes: ſilr̄ autem mineralia. ſ. lapides ⁊ metalla: amplius elementa ⁊ omnia corpora celeſtia. ¶ Ulterius cōſiderandū ꝙ ſcia proprie ꝓut diſtinguitur ꝯ alios habitus intellectuales eſt habitus concluſionis demonſtrate ex ꝓprijs ⁊ neceſſarijs principijs: ⁊ hoc hr̄ in 6° ethi. ⁊ primo poſteriorum.

Res nā les. i. mobilis. T.c. 3.

Scia ꝓprie eſt habitus ꝯ̄ nis.

Tunc dico ad qōnez qđ de rebus nālibus poteſt eſſe ſcia: q: de quocunqꝫ poteſt haberi habitus certus per demonſtrationē acquiſitus ex ꝓprijs principijs: de tali poteſt eē ſcientia: ⁊ hoc eſt euidēs ex dictis: ſꝫ de rebus naturalibus poteſt haberi certus habitus per demonſtrationē acquiſit⁹ ex proprijs principijs ⁊ neceſſarijs ſicut patet inſpicienti in libros Ariſto. ⁊ Auer. ⁊ aliorum naturaliū phoꝝ. verbi gratia. Quecunqꝫ entia ſunt corruptibilia illa entia hn̄t materiā: aut ſunt in materia: ſꝫ entia naturalia ſunt hꝫ. quare ⁊c̄. Hec eſt demonſtratio ex proprio principio ⁊ neceſſario, principio dico doctrine: p quā demonſtrationem pōt acquiri certus habitus intellectualis perficiens ad verā cognitionē iſtius concluſionis. Silr̄ ⁊ in alijs multis. quare ⁊c̄. ¶ Scđo dico quod ſcia nālis eſt neceſſaria ad felicitatem humanā quā hō poteſt acquirere in hac vita: q: illud ſine quo homo non pōt intelligere pfecte ſubſtantias immateriales: ⁊ p̄cipue p̄mā ſubſtantiā que eſt deus ſupremus: eſt neceſſariū ad felicitatē humanam hoc pꝫ. q: in h⁹ intellectione principaliter ⁊ eſſentialr̄ conſiſtit felicitas ipſius hoīs. vt dictum eſt p̄mo ⁊ 2° ethi. ⁊ 6° vbi dicit Ariſt. quod ſicut ſanitas facit ſanum: ſic ſapientia felicitatē: ⁊ per ſapientiā intelligit habitum intellectualē: quo pficit̄ intellectus ad cognitionem ſeparatorum precipue ipſius dei: ſed ſine naturalium entium ſcia hō non pōt intelligere ſubſtas imāles: ⁊ p̄cipue ipſam p̄mā que eſt deus. Nam intellectus humanus in intelligendo dependet ex phantaſmatibus aliquo modo. Phantaſmata autē ſunt ſimilitudines reſpectu ſenſibilium. vt pꝫ 3° de aīa. Spēs quidem igitur in phātaſmatibus intelligit̄: cū igit̄ ſube imāles non ſint ſm ſe ſenſibiles: nec ſm aliqua accñtia eis inherentia. vt pꝫ ex 8° phy. ⁊ 12° metaphy. ſed ſolum ſunt ſenſibiles ſm ſuos effectus quos ꝓducunt in ſubſtantijs corruptibilibus: ⁊ p̄cipue ſm mot⁹ perpetuos corporū celeſtiū de iſtis autē conſiderat ſcia nālis: ⁊ nulla alia. ergo ſeqt̄ ꝙ ipſa ſcientia nālis eſt neceſſaria ad felicitatē humanā. ¶ Et eſt conſiderandum ꝙ ꝓprietates reꝝ nāliū quantū ad ꝓpoſitum ſpectat ſunt duplices. Quedam enim ſunt que inſunt rebus nālibus ſolū: vt in pluribus ⁊ in maiori parte tem

De reb⁹ nālib⁹ pōt eē ſcia.

Scia nā lis ē neceſſaria ad hūa. nā felicitatē nālem.

T.c. 32

Proprietates reꝝ nāliū ſunt duplices.

poris ⁊ in maiori parte ſuppoſitorum: ⁊ tamen in aliquib⁹ temporibus ⁊ in aliqbus idiuiduis deficiunt vt hoiem hu bere duas manus: ⁊ decem digitos in manib⁹ cõtingit vt in pluribus: attamẽ raro ⁊ vt in paucioribus ↄtingit ꝙ nõ h̄z niſi vnam manũ ⁊ quatuor digitos aut duos, ſilr pars dextra fortior eſt vt in pluribus quã ſiniſtra: tñ aliqñ contingit eas eſſe equales. i. eque fortem h̄re ſiniſtrã ⁊ dextram: ⁊ contingit aliquãdo ꝙ ſiniſtra ſit fortior dextra quo ad mot⁹ exteriores. vt p3 ad ſenſum. Et de ipſis rebus naturalib⁹ ꝗ̃tũ ad iſtas ꝓprietates eſt ſcia quam Lincoñ. ꝓpe dictam vocat que eſt comprehẽſio vel comprehẽſionis habitus veritatis eoꝝ q̃ vt in pluribus eodem mõ ſe h̄nt. ¶ Alie ſunt ꝓprietates reru3 nãlium q̃ inſunt ipſis rebus nãlibus ſemper: ⁊ ꝗ̃tum ad oia indiuidua. vt humane ſpẽi ſemper ⁊ in oibus idiuiduis ꝙ competit ſuſceptibilitas diſcipline ⁊ riſibilitas: homini. n. competit ſemper aptitudo ad eſſe diſciplinatũ: ⁊ omni igni ⁊ ſemper cõpetit aptitudo ad eẽ ſurſum: ⁊ corpori celeſti omni ⁊ ſemꝑ ↄpetit moueri ⁊ ſic de alijs. Et de ipſis rebus nãlibus ꝗ̃tu3 ad tales proprietates põt eſſe ſcia quã dicit Lincoñ. ꝓprijſſime dictam que eſt ↄprehenſio veritatis alicuius impoſſibilis aliter ſe h̄re per comp̄hẽſionẽ ſiue cognitione3 ꝓprie cauſe q̃ eſt impoſſibilis aliter ſe h̄re. ¶ Et ſic p3. quid ſit dicendũ ad queſtionem.

De reb⁹ nãlib⁹ ẽ ſcia ꝓpe dicta ꝗ̃ ad ꝓpꝛietates earũ vt in plib⁹ illis ↄuenientibus. De reb⁹ nãlibus ꝗ̃ ad ꝓpꝛietates ſꝑ cõuenientes ẽ ſcia ꝓpꝛie dcã.

Ad rationes

in ↄ̃rium. ¶ Ad pmã q eſt de ſingularibus ⁊c̃. veru3 eſt ſm rõnes ſuas proprias ſingulares: ⁊ ſic vere ꝓcedit probatio. Sed de ſingularibus. i. de rebus que ſingulariter exiſtunt ſub rationibus vniuerſalibus ⁊ abſtractis bñ eſt ſcia: ⁊ h̄ ſenſit Cõmẽ. in prohemio de aia. vbi dicit ꝙ diffinitiones ſunt reꝝ ſingularium exiſtentiũ extra aiam ſupple ſm rationes vlẽs quas facit intellectus. Et ad minorem in qua dicitur. entia naturalia ⁊c̃. verum eſt ſm ꝙ exiſtũt extra intellectum: tñ ſm ꝙ ſunt in intellectu: ſic h̄nt eſſe vlẽ. nihil. n. prohibet quin res indiuidualis exiſtens in mã vlr itelligat: ⁊ ſm hoc de ipſis poteſt haberi ſcia. vt p3 ſeptimo meta. ¶ Ad ſcõa3 q̃ eſt de ſenſibilibus: ad hoc dicunt aliqui ꝙ ſenſibile dicitur duplr. Uno mõ ab actu ſentiendi. ⁊ ſic de ipſo nõ eſt ſcientia. Alio modo a potentia ſenſitiua. ſic de ipſo poteſt eſſe ſcientia. vt dicunt ⁊ capiunt ab Ariſt. in p̄ ⁊ ſcõo poſte. vbi vult ꝙ ſenſus bñ eſt vlis. ſentire autem ſingularis. ¶ Sz ↄ̃ hoc arguunt aliqui: qꝛ potẽtia organica non põt eſſe vlis. ⁊ hoc patet tertio de aia. Sed oís ſenſus eſt potẽtia organica. vt p3 tertio de aia ꝗ̃re ⁊c̃. ¶ Iteꝝ cuius eſt potẽtia eius eſt actus: ⁊ ecõuerſo. vt p3 ter in libro de ſenſu ⁊ ſenſato. ſi igit potẽtia ſenſitiua eſt vlis: ſimilr actus ſentiẽdi eſt vlis. ⁊ ſi actus ſentiẽdi eſt ſingularis: ⁊ potẽtia ſenſitiua eſt ſingularis. ¶ Ad primum poſſet reſpõderi ꝙ vlẽ dicitur dupliciter. Uno mõ dicitur vlẽ per abſtractione3 a materia. Alio modo dicitur vlẽ per quãdam indifferentia3 ad plura. Primo mõ potentia organica nõ eſt vlis. ſed ſcõo mõ bene. Nã potẽtia organica põt eſſe indifferens ad multa obiecta vt viſus ad albu3 ⁊ ad nigrum. ⁊ ſilr in alijs. ¶ Sed ↄ̃ hoc obijcitur. Nam ſicut viſus eſt indifferens ad albu3 ⁊ ad nigrum. ſilr videre quod eſt actus viſus eſt indifferẽs ad albũ ⁊ nigrũ. Si enim videre eſſet determinatum ad albu3: tũc nõ cõtingeret videre nigrum: ⁊ ecõuerſo. Dicit ꝙ nõ eſt ſil̃e: qꝛ vnus ⁊ idem viſus dicitur reſpectu albi ⁊ nigri. ſed nõ dicitur eẽ vn⁹ ⁊ ide3 numero actus videndi reſpectu albedinis ⁊ nigredinis: ēim nio forte nec vnus ſm ſpeciem ſpecialiſſima3. ⁊ ſic ꝓbabilr poſſet illa reſponſio ſuſtineri. ¶ Ad aliud argumentũ cũ dicitur. cuius eſt potẽtia eius eſt actus: veru3 eſt loquendo de potẽtia paſſiua ſubiectiue. Nam in ſbto eodem eſt potentia paſſiua ⁊ eius actus. vt viſus ⁊ viſio ⁊ econuerſo ſed obiectiue. non oportet ꝙ oino cuius eſt potentia eius ſit actus: ⁊ eodem modo: potẽtia enim vna numero eſt ſuſceptiua ſpẽi albedinis ⁊ nigredinis: vt tenet omnis doctrina. ſed non eſt

Singulariũ eſt ſcia ſub rõne vlĩ. Cõ. 8.

Ad 2ᵐ. T. c. 35 Sẽſibile cap. duplr.

Replica

T. c. 4 T. c. 7.

Rñ⁹

Replica

Rñ⁹

Põ paſſiua ⁊ eius act⁹ ſũt i eodẽ ſubo

vnus act⁹ numero: ⁊ ſimiliter viſio albedinis ⁊ nigredinis. quare ſic non valet. ¶ Aliter poſſet dici ad rationẽ illã principalem cum dicitur. de ſenſibus ⁊c̃. Uerum eſt ſm ſuas rõnes ſingulares: ⁊ ſm ſuũ eſſe ſingulare: ita quod ſ3 ipſu3 eſſe ſingulare eorum ſit ſcia aut ꝓpinquũ pn̄ᵐ ſcie: ſed de ipſis ſenſibilibus ſm rationes vlẽs ⁊ eſſe vniuerſale bene eſt ſcientia: ita ꝙ ipſa vniuerſalis ratio eorum eſt ſcientia eorum i anima humana: ſcilicet ipſu3 eſſe vniuerſale eſt ipſa ſciẽtia vel propinquum principium ſubſtãtie: ⁊ hoc ſufficit.

Alia ſolutio. Ad 2ᵐ ꝺ ſingularibus ſ3 eẽ ſingulare ñ ẽ ſcia. Ad 3ᵐ.

¶ Ad aliam cum dicebatur. illud de quo eſt ſcientia ⁊c̃. Dico ꝙ ſi ẽ ſciẽtia proprijſſime dicta ſcibile debet eẽ impoſſibile aliter ſe habere quantum ad proprietates que habentur de ipſo: ita. ſ. quod ſemper ⁊ in omni indiuiduo habeat ꝓprietates illas. Si autem ſit ſcia ſolũ proprie dicta: tũc ſufficit ꝙ vt in plibus ſilr ſe h̄eat quãtum ad tales proprietates: vt dictum ſuit prius: nec eſt imaginãdu3 ꝙ illud de quo eſt ſcia non poſſit aliter ſe habere. i. non poſſit variari ſm aliqõ eẽ. qꝛ hec eſt falſiſſima pro rebus nãlibus: ſed eſt ipoſſibile aliter ſe habere quantũ ad p̄dicata que ſciũtur proprijſſime de ipſo. ita ꝙ concluſio ſcibilis eſt vera in omni hora. ⁊ ſic ſe habent entia nãlia ſm rationes vniuerſales: qm̃ ſcia huius cõcluſionis eſt perpetue veritatis: omnis hõ eſt perceptibilis diſcipline: ⁊ omnis ignis eſt aptus eſſe ſurſum: ſed non hec. ois homo ſpeculatur actu: nec omnis ignis ẽ actu ſurſum ſimplr. ¶ Dicimus igitur vno ſermone ꝙ entia nãlia ſunt poſſibilia aliter ſe h̄re quãtũ ad accidentia ſeꝑabilia ⁊ ſm iſta tranſmutant: ſed ꝗ̃tu3 ad p̄dicata ſe habẽtia ſemꝑ que de eis demonſtrãtur ſunt ipoſſibilia aliter ſe h̄re: ita ꝙ concluſio que de eis formatur eſt perpetue veritatis. ⁊ hoc modo intelligit Lincon. in pmo poſte. ⁊ ſm talia accidentia per ſe ⁊ proprie non fit trãſmutatio reſpectu nãliu3. Ignis enim manẽs ignis nunqua3 tranſmutatur de aptitudine aſcendi ſurſum ad carentiam iſtius aptitudinis: ſimilr homo manens homo nunquã trãſmutatur de riſibilitate ad carẽtiam riſibilitatis. ⁊ hec eſt perfecta ſolutio illius rõnis

Illõ ꝺ q̃ ẽ ſcia pt ſe aliter habere.

entia nãlia pñt ſe aliter h̄re ꝗ̃tũ ad accĩtia ſepabilia.

¶ Ad aliam cum dicebatur. illud de quo eſt ſcia ⁊c̃. põt dici ꝙ verum eſt ſm ſpẽm: ſed non op3 ꝙ ſit ingenitũ ⁊ icorruptibile ſm indiuiduum. ⁊ ſic eſt de rebus nãlibus. ſm eni3 ſpẽm ſunt eterne ⁊ ingenerabiles: vt ſatis patet i 2° de generatione. ⁊ 2° de anima. ¶ Sed hic dubitaret aliquis qd intelligitur hic per ſpẽm ſm quam entia nãlia ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia. cum enim ſpẽs ⁊ forma ſunt ide3. aut illa ſpẽs eſt forma in anima: aut forma extra aia3. Si ſit forma extra animam: aut eſt idiuidualis: aut ſeꝑata ab indiuiduis Si ſeparata ab indiuiduis: hec eſt opinio Platonis. quam Ariſto. reprobat. 7. metaphy. Si vero ſit in indiuiduis: aut eſt eadem forma ſubalis cum formis indiuiduoꝝ: aut alia. Si alia hoc eſt ↄ̃ cõem doctrinam in qua tenet ꝙ vni⁹ indiuidui non ſint plures forme ſubales. Si ſit eade3 cũ forma ſubali indiuidui ſi corrũpatur: ⁊ illa ſpẽs corrũperet. ⁊ ſic non eẽnt ingenita ⁊ icorruptibilia. Si forma in aia: tunc eſt dicere ꝙ ipſa entia nãlia ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia ⁊ eterna ꝗ̃tum ad forma3 in aia. ⁊ hoc videt impoſſibile: qꝛ forma rei nãlis in anima nõ eſt aliud ꝗ̃ eius ſpẽs intelligibilis: vt oẽs concedunt. ſpẽs autẽ itelligibilis nõ ẽ ꝑpetua ⁊ i intellectu vna numero ⁊ eadem: immo gñatur ⁊ corrũpit ſm gñõnẽ ⁊ corruptionẽ phantaſmatis ſeu intentionẽ imaginantis. vt vult Commẽ. in 3° de aia. vbi dicit ꝙ intellecta vlia ſunt colligata cu3 intentionib⁹ imaginatis. ⁊ corrupta ꝑ corruptionem eoꝝ. ¶ Ad hoc dicũt aliq ꝙ cũ dicebat entia nãlia ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia ſ3 ſpẽ3: ibi itelligit ſpẽs pro forma que eſt extra aiam q̃ eſt eade3 ſubalr cũ formis indiuiduoꝝ. Et cũ dr̃ ꝙ forme idiuiduoꝝ corrũpunt ⁊. dicunt ꝙ verũ eſt ꝑ accñs vt capiunt ex. 7. meta. dicũt tñ ꝙ ipſa forma eſt ingenita ⁊ incorruptibilis ꝑ ſe: ⁊ ita non repugnat gñabile ⁊ corruptibile per accñs: ⁊ igenitu3 ⁊ icorruptibile

Ad 4ᵐ.

T. c. 70 T. c. 34. Dubiũ. D

Cõ. 30.

Solo.

T. c. 27

Repro/ ruptibile per ſe. ¶ Sed hoc nõ ſtat. q2 cuicūq3 ſimpl'r ꝛ
batio individualiter ineſt vnū oppoſitoꝝ per ſe:eidē ſimul non
ineſt alterū per accñs: hāc cōcederet ois hō nō hñs intel/
lectū depꝛauatū. Si igit' forma ſubalis rei nālis eſt incoꝛ/
ruptibilis p ſe ipſa ſimul non eſt corruptibilis per accñs
cū ſit ſimplex. ¶ Itez Ariſt. in fine. 10. meta. demonſtrat
ꝙ nihil eſt corruptibile p accñs: immo corruptibile per ſe
T.c.26. ineſt cuicūq3: ꝛ idē aperte Comē. vult ibidē: ꝛ de hoc fu
it longior ſermo. ſ. in qōne de gnōne alias in ſophiſmate
Alius ſo de genere forme ſubalis: vbi oſtenſum fuit ꝛ dēt uſum ꝙ
lutio. forma ſubalis eſt p ſe ꝛ ꝑ gñabilis. ¶ Alij aliter euadūt
ꝛ dicunt ꝙ per illā ſpēm ſm quā entia nālia ſunt ingeni/
ta ꝛ incorruptibilia: dz intelligi formis in aia. ſ. ſpēs intel/
ligibilis. hec enim non eſt gñabilis nec corruptibilis pro
Repro/ prie p ꝛ ſe: cū gñatio ꝛ corruptio proprie dicta ſit trāſmu
batio. tatio ſm ſubam. ꝛ hec ſpēs nō eſt ſuba ſ3 accñs. ¶ Sz h
videt' eſſe debile. Nam ſil'r poſſet dici ꝙ ſit hō ingñabilis
ꝛ incorruptibilis ſm albedinē: eo ꝙ albedo cuz ſit accñs
nō ꝓpꝛie gñatur nec corrūpit'. Iterū ſpēs intelligibilis eſt
qd extrinſecuz ab ipſa re naturali cuius eſt ſpēs: ꝛ iō non
eſt proprie dictuz ꝙ ſm eā res naturalis ſit incorruptibi/
Soloēu lis. ¶ Ideo pōt aliter dici ad pñs ſicut dicebā ꝙ res nā/
ciōis lis hū eſt corruptibibilis ꝛ genita ſm individuū: ſed eſt i
genita ꝛ incorruptibilis ſm ſpēm h eſt ſm formā vlem.
Sz ipſam formā nālē eſſe ingenitā ꝛ incorruptibilez pōt
For^a nāl' intelligi dupl'r. Uno^c ꝙ nullo mō gñet' nec tota nec ſm
eſt inge/ aliquā ſui partē. Sil'r et ꝙ nō corrūpat': ꝛ ſic celuz dī eſſe
nita. ingenitū: vt demōſtratū eſt in. 8. phy. ꝛ pmo celi ꝛ mūdi.
q2 nec ipſum totū: nec eius pars integralis: nec ſubiecti/
ua gñat' ꝛ corrūpit': nec ſimul: nec ſm ſucceſſionē. Alio^o
pōt intelligi formā nālē eſſe ingenitā ꝛ incorruptibilē: q2
ipſa nō gñatur vnq3 tota ſimul: nec ēt corrumpit' tota ſi/
mul ſm oēs ſuas partes ſubiectiuas: ſed ſolū ſucceſſiue: ꝛ
quēadmodū aliquod elemētū nunq3 corrūpit' ſimul to/
tum quo ad oēs ſuas partes q̄ƺtitatiuas. ꝛ hoc modo ſi/
ne dubio ſpēs rei nālis eſt ingenita ꝛ incorruptibilis. nū/
q3 enī oēs forme humane gñant' ſimul ad quas mā ſit in
potentia: nec oēs ſimul corrūpunt': ſed ſucceſſiue eſt gene
ratio vnius poſt aliā in infinitū ſm circulū. vt eſt dīē ſuz
in 2° de gñatione. ſimil'r ꝛ in alijs. individuū aūt qd nō h3
T.c.53. partes ſubiectiuas corrūpit' ꝛ gñatur ſimul totū ſm ſuā
formā individualē: ꝛ ille modus eſſendi igenitū ꝛ incoꝛ/
ruptibile hū ſufficit ad hoc ꝙ de aliquo ſit ſciētia.
Ad 5^m ¶ Ad aliā cū dicebat' illud de quo eſt ſcia pōt mouere in
tellectū ꝛc. Hic videt' ꝙ qdā doctor hu^9 tēporis qui pro/
bauit muſcaz ſimpl'r eſſe nobiliorē celo non poſſet iſtā rō
nem diſſoluere ſic deductam: vt deducebat' in arguēdo
ipſe enī ꝯcedit: immo pro pn^c aſſumit ꝙ cū optimū in aliq̄
gñe ſm diſpōnem in qua cōparatur ad optimū i alio ge/
nere eſt ſimpl'r melius optimo alterius gñis: tunc totuz
illud genus eſt ſimpl'r melius alio toto gñe. ꝛ h vult ve/
rum eē: tunc deducat' vt pus ꝛ apparebit reſolubil'r con
cludi vel ꝙ lapis eſt ſimpl'r melior itellectu: vel ꝙ lapis
non eſt ens actu potēs mouere itellectū aliquo mō ad in/
tellectionez. quare ꝛc. ¶ Sed qd dicemus ad illā rōnez: ꝛ
E poſſumus dicere: ſicut dicebatur in 2° de aia. tractatu de/
ſenſu agēte. ꝙ illa propoſitio veritatem h3 in ſpēbus ſpē
cialiſſimis eiuſdē gñis proprie dicti: ꝛ forte in generibus
ꝯtētis ſub aliquo gñe proprio ꝛ vniuoco ei ſm ꝙ dictuz
fuit ibidē: ſed in equiuocis aut analogis oib^9 iſtis ſupio/
rib^9 ꝛ iferiorib^9 non eſt neceſſariū: nūc aūt act^9 ꝛ res actu
ſunt quedam equiuoca vel analoga cōia iſtis iferiorib^9 ꝛ
ſupꝛioribus entibus: ꝛ iō non op3 ꝙ ſi optimus actus ſit
Nō ſēp nobilior optima potētia ꝙ ois act^9 ſit nobilior omni po/
ois opti tentia: nobilior dico ſimpl'r ꝛ abſolute: poterit igitur res
m^9 act^9 nālis mouere intellectū mediāte ſuo phātaſmate vna cū
ē nobili

intellectu agēte: vt cōiter dī: ꝛ tñ nō eſt ſimpl'r nobilior in dr oi op
tellectu. Et cū dī. mouēs eſt nobilius motore: ꝛ agēs ē no tima pō
bilius patiēte: Pōt dici ꝙ verū eſt de virtute ꝓpria: ſ3 cū
mouet in virtute alterius nō op3: nūc aūt phantaſma non
mouet itell'm niſi in v̄tute q̄ eſt intellectus agēs: vt hab3
videri tertio de aia. ¶ Sed ꝯ iſtā ſolōnē poſſet rōnabil'r
dubitari qd itelligit' p agēs v̄tute ꝓpria. Nā ſi per agens
v̄tute ꝓpria intelligit' tale agens quod in eſſe ſuo ꝛ i ſua
virtute a nullo depēdet: tūc nō eſt niſi vnū ſolū tale agens
in toto vniuerſo. ſ. ipſe deus: ꝛ tunc ex iſta ꝓpōne: ſemper
agens eſt pſtantius patiēte. nihil poterit concludi de ipſo
intellectu agente: niſi quis diceret ꝙ ipſe intellectus agēs
eſt ipſe deus: qd eſt ꝯ Ariſto. ꝛ Comē. ſm eoꝝ expōnem.
Si aūt per agēs virtute ꝓpria intelligat' omne qd agit p
nām ſuā ꝛ formā: q̄uis nō agit ſine quocūq3 alio: ſic ce/
lum diceret' agere p formā ꝓpriā in iſta iferiora: ꝛ ſi non
agat ſine ſuo motore: tūc phātaſma rei nālis multuz hū
videt' eſſe agens virtute ꝓpria: ꝛ ſi non agat ſine pſentia ꝛ
virtute itellectus agētis. hoc eniz nō obſtāte: tamen agit
aliquo modo per formā ſuā: aut poneret' agēs ſolū p acci
dēs: qd multi negāt. g̃ phātaſma eſt agēs in itellectu vir/
tute propria l3 nō ſine intellectu agēte: ꝛ ſic omne agens
virtute propria ē ſimpl'r nobilius ſuo patiente: tunc redit
ꝙ phātaſma rei nālis eſt ſimpl'r nobilius intellectu hu/
mano: qd eſt ridiculū: ꝛ ideo illa ſolutio nō eſt ſufficiens.
¶ Propter qd ad pñs dico aliter ſaluo meliori iudicio: Soloēu
ꝙ agēs hū eſt pſtātius patiēte ſ3 ꝙ patiēs eſt. ſ3 non op3 ciōis
ꝙ oē agēs q̄l'rcunq3 ſit agēs ſit nobilius patiēte ipſo ſim Ad 5^m.
pliciter: q2 poſſibile eſt ꝙ ip3 patiēs hēat aliā opationem
nobiliorē q3 ſit recipere ab illo agente ꝛ q3 ſit nobiliſſima
opatio illius agētis: ꝛ ita eſt in ꝓpoſito. phātaſma enim
rei nālis hū agit ſpēal'r in itell'm ipꝛimēdo ei ſpēm repꝛe/
ſentantez ip3 rē ꝛ intell's eā recipit: ꝛ ſ3 hoc phantaſma
eſt quodāmō nobilius intell'u: tamē intellectus h3 aliam lic3 phā
opatiōnē nobiliorē. ſ. intelligere: quā non recipit cōplete taſma
ab ipſo phantaſmate: ſed forte ab intellectu agente: ꝛ hec ſit aliq̄
opatio eſt nobilior q̄cunq3 opatione phātaſmatis: vt oēs mō no
cōcedunt: ꝛ iō remanet ꝙ intellectus eſt ſimpl'r nobilior bilius in
q3 phātaſma: q2 nobilitas ſimpl'r cuiuſcūq3 rei dz attēdi tellectu
ex eius pfectiſſima ꝛ nobiliſſima operatione. De hoc au/ ñ tamen
tē videbitur amplius in qōne de intellectu agente: ſed ad ſ^r.
preſens tanta ſufficiunt.

Queſtio. ij.

Conſequēter q̄rit' de ſubiecto ſcie nālis. Utrum
ens mobile vel corpus mobile ſit ſubiectuz A
. ſ. obiectū ei^9. ¶ Arguit' ꝙ nō: q2 tūc ptes
eius eēnt ſubiecta in ptib^9 ſcie nālis. hoc eſt
falſuz. g̃ ꝛ pmū: falſitas ꝯñtis eſt de ſe nota.
Nā aia eſt ſub3 in ſcia de aia cū ab ea intituletur: ꝛ tñ ipſa
aia non eſt aliq̄ ps ſubiectiua entis mobilis nec corporis
mobilis: cū ipſa nō mouet' p ſe: ſic p3 i tertio de aia: ꝛ ſpecı
pue aia itellectiua q̄ eſt icorporea: ꝛ p3 ꝯñtia: ꝛ q2 ſic totū T.c.6.
ad totū: ita pars ad ptē. ¶ Itē ſcdo. ſubm vni^9 ſcie dz eſſe
vni^9 rōnis. vt p3 ꝑ poſte. Una. n. ſcia eſt q̄ vni^9 gñis ſubti
eſt. Sz ſcia nālis eſt vna ſcia cuz diſtinguat' ꝛ numeret' ꝯ
alias ptes phie. vt p3 i ſexto meta. ipuz. n. ens mobile vel T.c.2.
corpus mobile nō eſt vni^9 rōnis nec vnū gen^9. Nā gñabi/
le ꝛ ppetuū nō ſunt vni^9 gñis. vt p3 10. meta. mō ens mo T.c.26
bile ꝛ corp^9 mobile cōe eſt corpib^9 celeſtibus q̄ ſunt ꝑpe
tua. vt p3 ꝑ celi ꝛ mūdi: ꝛ eſt ēt cōe iſtis iferiorib^9 q̄ ſunt
corruptibilia. vt p3 ad ſenſum: q̄re ꝛc. ¶ Itē tertio equo/ T.c.20
cū nō ē ſub3 in aliq̄ ſcia. vt vult Ar. ꝛ Com. i q̄rto meta. T.c.2.
Nūc aūt ens mobile eſt equocū cū icludat equocū. ſ. ens T.c.4.
qd ē equocū ſ3 Porphy. q̄re ꝛc. ¶ Itē q̄rto ens p accñs
nō ē ſub3 in aliq̄ ſcia cū de eo nō poſſit eē ſcia ſexto meta.
ſed ſp3 corp^9 mobile ē ens p accñs cū mobilitas accidit
ipſi corpori. ¶ Itē q̄nto. oē ſubiectū ſcie dz habere aliq̄3

paſſionē p̄mā. vt habet̄ p̄ poſte. Sed ens mobile nullā hʒ ꝓpꝛiaʒ paſſionē: vel ſi hʒ dicas eā. ergo ⁊cͤ. ¶ Itē ſexto ens qeſcibile nō eſt ſubm̄ in iſta ſcia. ergo nec ens mobile. aña ē conceſſuʒ ab oibus. ⁊ tʒ ꝯña. q2 nāi eſt pn̄ motus ⁊ quietis. ergo qua rōne eas mobile eſt ſubiectū in ſcia nāli. ſic ⁊ ens qeſcibile. Et cōfirmatur. q2 oppoſitoꝝ ē eadeʒ ſcia. ſed mobile ⁊ queſcibile ſunt oppoſita quare ⁊cͤ.

¶ Oppoſitum arguitur ex cōmuni dicto. Naʒ cōmuniter dicitur ꝙ ſcientia naturalis diſtinguitur ſm̄ diſtinctiones

B entis mobilis vel corporis mobilis. quare ⁊cͤ.

Opinio Tho. in pn̄ phy ſic. ⁊ 6. meta. ⁊ 3. phy. **De iſta queſtione** eſt diuerſitas inter expoſitores. Et .ꝑ. antiquior eniʒ expoſitor eſt ſctūs Thomas qui potat̄ fuiſſe melioꝛ inter latinos. Dixit enim ꝙ ens mobile eſt h̄ ſubm̄: ſed nō probat expꝛeſſe multū: nec ſolᵭ argumēta facta in ꝯriū ſaltem in ſua expōne ſup hunc libꝝ. q2 forte non videbatur ei difficultas in hoc: nec erat fortaſſis reuocatū in dubiuʒ in ſuo tempore. Dicit tn̄ cū hoc ꝙ corpus mobile nō eſt

T.c.32. ſubiectū ſcie nālis: ergo probat. q2 nulla ſcia demōſtrat ſuum ſubiectū. vt hʒ p̄ poſte. Sed in 6° huius oſtēdit̄ ꝙ oē mobile eſt corpus. quare ⁊cͤ. Ex hoc auteʒ poſſet aliquis ſic arguere: aut corpus mobile ē h̄ ſubiectū: aut ens mobile: per diuiſionē cōceſſam. Sʒ corpus mobile non ē hic ſubiectū. quare ⁊cͤ. ¶ Sed qcqd ſit de iſta cōcluſione mihi

Reprobatio deſtruit a Thomiſti. videtur ꝙ iſte hō ſalua pace ⁊ reuerentia adducat rōnem inſufficiētē. nō enim idē eſt corpus ⁊ corpus mobile oino. Unū lʒ probetur in 6° huius ꝙ oē mobile eſt corpus: non propter h̄ probatur ibi ꝙ oē mobile ſit corpus mobile. ⁊ ſic q poneret corpus mobile hic eſſe ſubiectuʒ non eſt ꝯ ſe ꝙ hec ſcia probaret ſuū ſubiectū eſſe: ¶ Iteʒ videtur differre ꝓbare ꝙ oē mobile eſt corpus mobile: ⁊ probare corpus mobile eē: ⁊ pōt alicui eſſe manifeſtuʒ ꝙ corpus mobile eſt: cui nō ē manifeſtū aut certū ꝙ omne mobile ſit corpus: imo aliqui negarēt iſtā ꝙ oē mobile ſit corpus. ſ. illi qui dicunt angelos moueri: qui tn̄ omnino cōcederēt iſtam ſine dubio: corp⁹ mobile eſt. ¶ Iteʒ qm̄uis ſubiectū ſcie nō demōſtrat̄ eſſe: tn̄ in aliq̄ ſcia ipſuʒ bene pōt pꝛobari de aliquibus ſuis ſpēbus: de qbus ē dectum: vel de aliquo alio de quo eſt aliquo mō incertuʒ ꝙ ei adueniat: ſicut docet Lincon. in 2° poſte. vbi ſic dicit ꝙ omnis ſcia accipit ſuū ſubiectū eē ſimplr̄: vt metaphyſica ens: ⁊ geometria magnitudinē. Ueruntamen de his q ſub ſubiecto ſunt nō accipitur ſemp q̄m ſunt ſub ſtatim imo probat̄ ſubiectū ipſuʒ de ſpēbus q̄ ſunt ſub ipſo. hec ſunt verba eius. ⁊ pari rōne pōt queri ſubiectum de aliquo ptinēte ad illā ſciam: cū non ſit de illo notū. vnde q̄uis aliquis poneret corpus eſſe ſubiectū in aliq̄ ſcia: non eſſet inconueniēs ipm̄ probari de aliquo conſiderato in illa ſcia. vtputa de mobili demonſtrando ꝙ omne mobile eſſet corpus: nec pꝛo tāto probatur corpus mobile eſſe. ⁊ ſic multū deficit ratio illius expoſitoꝛis. vt videt̄.

C

Opinio Egidij **Alius expoſitoꝛ** .ſ. dn̄s Egidius dic̄ ꝙ ipſe n̄ intelligit illaʒ pōnem ꝙ ens mobile ſit ſubiectū in nāli phīa. imo arguit̄ ꝯ h̄ pncipaliter duab⁹ rōnib⁹. Prima ē hec. q2 ſi ſic ſequeret̄ ꝙ nālis ſcia eſſet ſubalternata meta.: qd̄ ſtatim patet eē falſum ⁊ impoſſibile: cū ſint diuerſe partes phīe pncipales ꝯña declaratur: q2 illa ſcia ſubalternat̄ alteri: cuius ſubm̄ includit ſubiectū alterius cum cōditione accn̄tali: que non fluit ex pncipijs proprijs illius ſubiecti cui additur: vt pſpectiua ſubalternat̄ geometrie: eo ꝙ linea viſualis que eſt ſubm̄ perſpectiue addit ſupra lineam: quā ꝯſiderat geometria: cōditionē accn̄talē: que nō fluit nec oꝛit̄ ex proprijs principijs ipſius linee. ſ. viſualitatē: ſimlr̄ ⁊ in alijs: nunc aūt ens eſt ſubiectum meta. vt pʒ. 4. meta. ⁊ ens mobile includit ens cū cōditione accidētali que nō oꝛit̄ ex proprijs princi-

phīe entis ſm̄ ꝙ ens. ſ. mobilitate. ¶ Item ſi ens mobile eēt ſubiectū hic tūc nālis ſcia eēt pars meta.: qd̄ pʒ eſſe falſum cū ſint diuerſe ptes pncipales phīe. ⁊ ꝓbat ꝯñaʒ. q2 ad ipſaʒ metaphyſicā nō ſolū ptinet cōſiderare ipſum ens: ſed pmas partes entis: vt pʒ in meta. nunc aūt ens mobile eſt vna de pmis ptibus entis. ens. n. non ꝯbit̄ ad ſuas partes per differentias cū ſit analogū: ſed per diuerſos modos eſſendi: nunc autem eſſe mobile eſt quidam modus eſſendi. quare ⁊cͤ. ¶ Et per iſtas rationes ducit expoſitoꝛ ille ꝙ corpus mobile eſt ſubm̄ in iſta ſcia.

Alij vero dicunt alij ⁊ dicūt ꝙ corp⁹ mobile nō eſt ſubiectū hic ſʒ magis ens mobile: qd̄ probāt p rōnes ſimiles predictis rōnibus: q2 ſic ſeq̄retur ꝙ nālis ſcia eēt ſubalternata geometrie: eo ꝙ geometria cōſiderat corpus abſolute. Corpus

D aūt mobile includit ꝯditionē accn̄talē ſupra ipm̄ corpus mobile: ⁊ ſic nālis ſubalternat̄ geometrie: qd̄ eſt incōueniens. ¶ Itē aliqui ſic arguūt. Si nālis conſiderat corp⁹ mobile: tunc geometria eſt pars ſcie nālis: qd̄ eſt abſurdum. ⁊ ꝓbat̄ ꝯña. q2 eiuſdē ſcie eſt cōſiderare totū ⁊ eius partes. vnde cuʒ corpus ſit pars q̄daʒ huius qd̄ dico corpus mobile ⁊ ipſa geometria ꝯſiderat corpus ipſa vtiq3 eſt pars ſcie nālis. ¶ Et tūc ipſi volunt ſoluere ad rōnes dn̄i Egidij. ¶ Ad cuius euidētiā capiunt ꝙ hoc totum ens mobile non dicit diuerſas rōnes: q2. non ſignificat illud qd̄ ſignificat ſub diuerſis rōnib⁹: ita ꝙ ens ſignificet ſub vna rōne ⁊ mobile ſub alia rōne: ſed totū ſub vna ratione. ſ. mobilis: ⁊ ideo non eſt ibi additio vnius ad aliud ſicut ſupponebat pma rō. quare ⁊cͤ. Et credo ꝙ ipſi cogūtur hoc dicere. ſ. ꝙ ens mobile non importat diuerſas rōnes propter ſolonem vnius rōnis qua arguit̄ ꝙ genus pdicatur de dr̄ia per ſe. ¶ Arguit̄. n. ſic. iſta eſt vera p ſe. rōnale eſt ens. aut ergo accipit ibi ens pro rōne 3° diſtincta a rōne ſubie ⁊ accn̄tis: aut pro rōne ſubie: aut pro accidēte: aut pro ipſomet rōnali: vt ſit ſenſus. rōnale ē ens. i.

T.c.2 rōnale eſt rōnale. nō pmo°. q2 ens nō eſt vnius rōnis: vt pʒ in 4° meta. ⁊ in Porphyrio. nec 2° mō. q2 tūc genus pdicaretur de dr̄ia per ſe. nec 3° mō. q2 conſtat ꝙ rōnale nō eſt accn̄s. ergo relinqtur 4° mō. ſ. ꝙ ens predicatur de rōnali per rōnem propriā ipſius rōnalis: ⁊ pari rōne de vno gn̄e per rōnē propriā vniuſcuiuſq3. ⁊ ſic addictū vnicuiq3 non dicit aliam rōnē ab eo. vt dicendo homo ens ly ens nō dicit aliā rōnē q̄ʒ rōnē hoīs: ſic eſt in ꝓpoſitio ens mobile non dicit ibi aliquā aliam rationeʒ q̄ʒ mobile nec ſub

T.c.3 alia rōne. ¶ Et hoc dicūt fuiſſe intētio Ariſto. in 4° meta. vbi ſic ait. ⁊ non diuerſum aliqd dicit ſm̄ dictioneʒ repetitam. idē eni eſt ens homo ⁊ homo ⁊ vnus homo.

E Corpus accipit̄ duplr̄. ¶ Sʒ mihi videt̄ ꝙ iſti deficiūt q̄ntū ad duo. p̄ q̄ʒtū ad illas rōnes de corpoꝛe quas adducūt. Naʒ corpus pōt accipi duplr̄. Uno mō p trina dimēſione. ⁊ ſic eſt in gn̄e q̄ʒtitatis: ⁊ hoc mō non ponit̄ in ſubo ſcie nālis. ⁊ ſic procedūt ille rōnes. Alio mō accipitur corpus pro ſubā ſubita trine demēſioni. ⁊ hoc mō intelligit̄ cū dicit̄ corpus mobile eſt ſubiectū in ſcia nāli: ⁊ ſic ille rōnes nihil valent ꝯ Egidiū q̄uis forte nec ipſe bene demōſtret concluſioneʒ

Ens mobile n̄ importans vnā res ſub una rōne. ſuaʒ vt videbit̄. Scd̄o peccant iſti vltimi vt credo in h̄ ꝙ dicunt ꝙ ens mobile nullo mō iportat diuerſas rōnes: ſʒ vnā rem ſub eadē rōne: ⁊ hoc ad p̄ſens non credo ꝓpter duo. Primo. q2 ſi ſic eēt: tūc nullus ꝓprie ⁊ phīſice loq̄ndo deberet dicere ſubiectū ſcie nālis eſſe ens mobile: cū ius tn̄ oppoſitū ipſi tenēt. Et ꝯña ꝓbatur. q2 poſt q̄ʒ dicendo ens mobile. ibi ly ens nō hʒ aliam rōnem intelligēdi ⁊ ſignificādi q̄ʒ mobile: ſupflue ⁊ oino inutiliter ponit̄: imo tātuʒ valeret dicere ꝙ mobile eſſet ſubiectuʒ ſciētie nālis: ⁊ multo melius eēt: q2 ſicut natura non facit p plures qd̄ eque bn̄ pōt facere per vnū. ſilr̄ ars dʒ ſe habere

vnde

vnde Linconienſis in ꝑ poſter. dicit ꝙ mos phyſicorū eſt ponere verba que magis ſunt ad rem ꝑtinentia: nec vtun tur plibus inſtr̄is qḋ pūt vno facere: ſi igitur idē ſub eadem rōne intelligeretur per mobile ⁊ per ens mobile: ita ꝙ nihil differret: niſi ſoluꝫ ſm̄ hāc voceꝫ: ens inutiliter ⁊ ſupflue poneret̄ ens in expreſſione ſubiecti ſcie nālis: ⁊ fieret pluribus vocibus ⁊ inſtr̄is qḋ eque bene pōt fieri

Cō.ꝑ. vno. ¶ Et amplius Cōmē. dicit ſuper primū phy. ꝙ nomina ſynonyma nō vtunt̄ in ſcia demſtatiua: q̄re mihi vꝫ incōueniēs eē ꝙ dicēdo ens mobile: ipſum ens nullaꝫ aliā rationē ſignificat q̄ꝫ mobile. ¶ Et itez ꝑ ꝑ aliud qū cūq ꝑ aliquē terminū intelligimus aliqd de primario intellectu ſub aliqua rōne: illud idē ſub eadē rōne intelligitur ꝑ ipſuꝫ cuicūq addat̄ ſi non determinatio diſtrahēs que facit oppoſitionē in addito. vt dicēdo homo mortuus hanc recipio pro vera ad ꝑlenū: nunc aūt ꝑ ipſum ens ſm̄ ſe ſumptū intelligitur ſubā ſub rōne ſulie ꝑme ⁊ principaliter vt oēs ↄcedūt: vnde cuicunq addat̄ hoc itelligit̄ cū non ſit determinatio diſtrahens: aut q̄ non poſſet ſtare cū ſubſtātia: rōnabile videtur ꝙ dꝫ intelligere ipſaꝫ ſubſtantiam cū qua ſtat: aut ꝙ mobile non eſt determinatio

Per ens mobile dꝫ itelli ſba mobilis. diſtrahēs: imo ſtat cum ſubā. Ideo cū dico ens mobile: dꝫ per ipſum ens intelligi ſubſtantia mobilis: vt ſit idē dicere ens mobile ⁊ ſubſtātia mobilis. ¶ Nec valent motiua illoꝝ: cū. n. ꝑ dicit ꝙ dicendo rōnale eſt ens: ibi ly ens ꝑdicatur de ipſo rōnali vt ſtat ſub eius rōne: hoc videtur oīno incōueniēs: qꝛ terminus non ꝑdicat niſi illud qḋ ſignificat. Mō hoc nomē ens non ſignificat rōnale ſub ꝓ-

T.c.14 pria rōne rōnalis. ſicut pꝫ per Phm̄. 5. meta. vbi enumerat oīa ſignificata huius analogi ens: ⁊ nunq̄ꝫ poſuit ibi rōnale. cū ergo querit̄ qd dicit ibi ly ens: cū dicitur rōnale eſt ens. dico ꝙ ibi ſumit̄ pro ſubā. ⁊ cum dicis tu. ꝙ ge

Gen⁹ ꝑdicat̄ de dr̄ia ꝑ ſe nus ꝑdicat̄ de dr̄ia per ſe. ego ↄcedo: ſed nō ſic ꝑ ſe ꝓpꝛijſſime ſicut ꝑdicat̄ de ſpē: tn̄ ꝑdicatur ꝑ ſe ſm̄ ꝙ ꝑ ſe diſtinguitur ↄtra ꝑ accidēs. Nec vnq̄ꝫ negauit hoc Ar. nec in 3° meta. nec in 6° topi. hoc autē diſcutere ꝑtinet ad aliā ſciētiam. ſ. ad logicaꝫ ⁊ metaphy. tn̄ ad pñs adduco vnā rōnē talē: oē qḋ eſt aīal per ſuam formā. eſt aīal per ſe: ſꝫ rōnale eſt aīal ꝑ ſuā formam. ergo rōnale eſt aīal per ſe:

T.c.14 maioꝛ eꝫ caplo a Commē. 5. meta. caplo de ſm̄ ſe. vbi dicit ꝙ omne qḋ eſt aliqd ſm̄ formā eſt illud per ſe ſm̄ verum modū. Et minoꝛ eſt euidens: rōnale enꝫ eſt aīal per ſuā formā ſubſtantialem. de hoc non plus ad pñs. ¶ Ad auctoritatē Ariſt. dico ꝙ nō dicit Ariſto. ꝙ dicendo ens hō: ꝙ ly ens non differt rōne ab hoīe: ſed bñ dicit ꝙ ens hō ⁊ hō dicūt aliquid aliud. i. aliquā aliā rem ſm̄ dictionē repetitā. vñ bñ volo ꝙ hec dictio homo repetita dicēdo ens, homo ⁊ hō: non dicit aliquā aliam rē: nunq̄ꝫ tn̄ ex h̄ habetur ꝙ ens hō ſolū dicit vnaꝫ rōnē: ⁊ ꝙ hec ſit intētio Ar. pꝫ diligēter inſpiciēti lr̄am ibidē. ¶ Redeamus igitur ad ꝑncipale ꝓpoſitū. Et dico breuiter ad pñs ꝙ ens

Suba mobile ē ſbꝫ ſcie nālis. mobile. i. ſuba mobilis eſt ſubiectū ſcie nālis: de quo eſt ſcia nālis. Et hoc ꝓbo rōne cōi: qꝛ de ipſa ⁊ eius partib⁹ ⁊ paſſionibus ⁊ principijs ↄſideratur in iſta ſcia: ⁊ quecunq in ea inquiruntur ꝑtinent ad cōplemētuꝫ cognitionis ipſius. de ꝑncipijs enim intrinſecis ipſius entis mobilis ↄſiderat̄ in ꝑmo huius. de principijs aūt extrinſecis oibus caſualitate. ſ. de mouētibus cōſiderat̄ in 7° ⁊ 8° de partibus eius ſubiectiuis i diuerſis partib⁹ ſcie nālis. De oibus aūt paſſionib⁹ ↄſiderat̄ i 3° ⁊ 4°. hui⁹. ⁊ ſilr̄ in. 5. ⁊. 6. aliqualr̄. Et hoc videtur eſſe rōnabile: cuꝫ. n. motus ſit ꝑncipalioꝛ paſſio ↄſiderata in ſcia iſta. illud per quod ipſa tanq̄ꝫ per ſubm̄ diffinit̄: videt̄ eſſe ſubiectum in iſta

T.c.6. Ar8 ꝑ. ſciētia. Nūc aūt motus diffinitur ꝑ ens mobile. vt pꝫ. 3. huius. dico tanq̄ꝫ per ſubiectū ſuū: vt ↄceditur. ¶ Sed ↄ hoc ſunt difficultates. ꝑma qꝛ ſm̄ h̄ ſciētia nālis eſt ſubalternata meta. ⁊ ꝑs eius vt deductum fuit ꝑus. ¶ Item 2°

ſm̄ hoc ſeqtur ꝙ ſcia nālis eēt pars metaphyſice. quia ad eandeꝫ ſciam ꝑtinet ↄſiderare aliqḋ genus ⁊ primas partes eius. vt pꝫ ꝑ poſte. mō ipſuꝫ ens mobile eſt de ꝑmis

partibus entis. ¶ Itez hoc videt̄ eē cōtra Com. in 2° huius vbi dicit ꝙ ſubiectū huius ſcie eſt nā ⁊ ꝑn̄a nālia cum 3° Cō.ꝑ.

ſint cōia oibus rebus nālibus. ¶ Iterū idē non eſt ſubie 4°

ctum totius ⁊ ꝑtis: eo ꝙ tūc pars eſſet eqlis toti. Si igit̄ ens mobile eſt ſubm̄ in iſta ſcia q̄ dicit̄ liber phyſicoꝛuꝫ. vt cōiter dicit̄. qūo pōt eſſe ſubm̄ in tota ſciētia naturali.

¶ Ad ꝑm̄ iſtoꝝ dico ad pñs ꝙ ad hoc vt aliqua ſcia ſub- Ad ꝑm̄.

alternet̄ alteri nō ſufficit ꝙ ſubiectū eius contineat ſubiectum alterius cū ↄditione accidentali: ſed reqrit̄ ꝙ principium ſcie ſubalternate demonſtretur in ſcia ſubalternāte: ita ꝙ ipſa ſubalternata non reducat ſuas ↄnes ad per ſe ꝑn̄a nota. hoc autē non ↄtingit in propoſito. Nam ꝑn̄a

nālis phie nō indigēt demonſtrari per metaphyſicā: imo ipſa ſcia naturalis bene reducit ſuas cōcluſiones ad ꝑncipia ꝑ ſe nota. ſ. ad motū ⁊ pluralitatē entiū ⁊ ad nām agere propter finem: ⁊ ſimilia que vlterius non debent demonſtrari tanq̄ꝫ concluſiones ꝑtinētes per ſe ad metaphyſicam: ⁊ ideo propꝛie ſcia nālis non ſubalternat̄ ipſi metaphyſice. ¶ Ad aliud nego ↄñam. ⁊ cū dicit̄. ad eandem ſciam ⁊c̄. Dico ꝙ ſi ſit pars ꝑma entis q̄ non trahat ens ad determinatuꝫ genus ſcibile: tunc forte de illo non dꝫ conſiderare ſciētia naturalis: ſꝫ ſi ſit pars entis cōtrahens ipſuꝫ ens ad determinatum genus ſcibile: ⁊ habēs modū abſtractionis diſtinctū ab alijs: tunc nō opꝫ qꝫ ꝑtineat ad metaphyſicā. ſic aūt eſt in propoſito. Nā mobile ↄtrahit ipſum ens ad genus determinatū. ſ. ad nāle ⁊ hꝫ modū abſtractiōis diſtinctū ab abſtractiōe metaphyſica ⁊ mathematica. ⁊ iō nō dꝫ ꝙ nālis ſcia ſit ps meta. quemadmodū eſt ſcia de actu ⁊ potētia: eo ꝙ actus ⁊ potentia ſunt ptes entis que ipſum non ↄhūt determinate ad aliquod genus ſcibile: ⁊ nō hñt modū abſtractionis diſtinctū a nāli ⁊ mathematica: imo ſunt cōia reb⁹ nālib⁹ diuinis ⁊ mathematicis q̄cunq mō: ⁊ abſtrahūt a motu ⁊ a mā ſenſibili ſm̄ eē ⁊ diffinitionē: ens aūt mobile ſolū ↄpetit nālib⁹ reb⁹: ⁊ nō abſtrahit a motu ⁊ a mā ſenſibili ſꝫ diffinitionem. ens vero diuinū eſt abſtractum ſm̄ eſſe ⁊ diffinitionē a motu ⁊ a mā ſenſibili: ⁊ ens mathematicū. eſt abſtractū ſꝫ diffinitionē quidditatiuā: iō nō vꝫ illa rō.

Phia nālis reducit ſuas ↄnes ad ꝑncipia ꝑ ſe nota.

Ad m̄

mobile ↄhit ens ad nāle.

Act⁹ et pō ſunt cōia oibus reb⁹

Ad 3m̄ ¶ Ad 3m̄. ſ. ad illud dcm̄ Cōmētatoꝛis. forte dicenduꝫ ꝙ per nām ipſe intellexit ens nāle. hoc autē eſt idē cū ente mobili realiter. qꝛ nā ē ꝑn̄m mot⁹ ⁊c̄. Vel ē dicēdū ꝙ Cōmen. loqtur large ⁊ cōiter de ſubiecto pro oī eo qḋ i ſcia ↄſideratur ⁊ nō eſt paſſio demſata. ⁊ ſic eſt de nā. q̄re ⁊c̄.

Ad 4m̄ ¶ Ad aliud dōm eſt ꝙ ens mobile alr̄ eſt ſubm̄ in tota ſcia nāli: ⁊ alr̄ in iſto libro. Nā ſi ↄſideret̄ ipſum ens mobile q̄ꝫm̄ ad oēm modū eēndi poſſibilē in ſe: ⁊ in alijs ſuis ꝑncipijs: ⁊ in ſuis ꝑtib⁹ ſpālib⁹. ſic eſt ſubiectum in tota ſcia nāli. ſi vō ↄſideret̄ ens mobile in vlī: ⁊ ſm̄ rōneꝫ abſtractā. i. cōeꝫ oib⁹ entib⁹ nālibus vel plurib⁹: ⁊ q̄ꝫtū ad paſſiones cōes ſic eſt ſubm̄ in ſcia iſta q̄ eſt pria ps nālis phie. ⁊ hoc intēdebat Cōmē. in ꝓhemio hui⁹ lib. vbi dicit ſic. Ex hoc ſermone declarat̄ ꝙ intētio huius libri eſt loqui de rebus nālibus oibus cōibus que cōſtituūtur ꝑ nām. ⁊ ſic diuerſimode ens mobile eſt ſubm̄ i ſciētia iſta ⁊ in tota phia nāli quod non eſt inconueniens.

Ens mobile ſub diuiſis rationibus eſt ſubꝫ totius phie nāli ⁊ libri de phico auditu.

Ad rationes ꝑncipales. ¶ Ad ꝑmā cū dicebatur. qꝛ tūc pars entis mobilis ⁊c̄. pōt cōcedi. Et cū dꝫ ꝙ in ſcia de aīa ⁊c̄. Aliqs poſſet dicere ſicut cōiter dicit̄ ꝙ in ſcia de aīa ſubiectū ē corp⁹ animatū ſub rōne aīe ⁊ nō ipſa aīa: ⁊ h̄ bñ eſt pars ſubiecti ⁊ corporis mobilis ⁊ entis mobilis. Et ſiquis vellet tenere ꝙ aīa eſt ibi ſubꝫ ſicut aliqbus placet: ⁊ forte ſic eſt.

G

tunc poſſet dicere ꝙ q̄uis aīa non ſit pars ſubiectiua cor
poris vel entis mobilis: ipſa tñ eſt ps ſubalis ipſi⁹. ſ. for
ma ꝛ actus ſaltē q̄tū ad animas corporales. ꝛ hoc ſuffi
cit ad hoc ꝙ de ipſa ſit aliq̄ ps ſcie nālis. ℭ Sed qd diceret
T. c. 7. tur d̄ aīa itellectiua q̄ nullius corpis eſt act⁹. vt patet i 3⁰
de aīa. forte dōm ꝙ lʒ non ſit dans eſſe corpori humano:
ipſa tñ dat ſibi opari ſm Ariſt. ꝛ Auerroim: ꝛ operatio
ipſius. ſ. itelligere dependet ab aliquo exiſtēte in corpore
humano. ſ. a phātaſmate ꝛ ipſa ē quodāmō in po ͣ eſſen
tiali ad ſpēm intelligibilem ꝛ mutabilis ad eā. vt hʒ vide
ri 3ᵉ de aīa. q̄re ꝛc̄. ℭ Aliter dicūt alij ꝙ lʒ aīa non ſit per
ſe mobil' e eſt tñ mobilis per accñs ad motuʒ corporis:
ideo poteſt bene conſiderari in ſcientia de anima.

ℭ Ad 2ᵘᵐ eſt dicenduʒ ꝙ ſubm vnius ſcie dʒ eſſe vnius rō
T. cō. 2. nis vniuoce vel ſm analogiaʒ. vt pʒ. 4. meta. nūc autem
ipſum ens mobile q̄uis nō ſit vnius rōnis vniuoce: tñ ē
bñ vnius rōnis ſm analogiaʒ. ꝛ dr̄ ſm prius ꝛ poſterius
de corporib⁹ celeſtibus que ſunt nobiliora mobilia alijs
phia nā omnibus: ꝛ iō de ipſo ente mobili pōt eſſe ſcia vna. nō tñ itel
lis ē ſcia ligo ꝙ tota nālis phia q̄ cōiter ponitur de ente mobili ſit
vna ſm vna penitus ſm ſpēm ſpāliſſimā: ſed ē vna ſm analogiaʒ
analogi ſicut eſt eius ſubm. hoc aūt alibi verificare ppono.
am. ℭ Ad 3ᵘᵐ dicēduʒ ꝙ pure equiuocū non eſt ſubiectū ſcie
tie proprie: ſed analoguʒ bñ pōt eſſe ſubiectum ſcientie ħ
T. cō. 2. dicit Ariſt. in 4ᵒ meta. nō enim ſi multiplr̄ alterius: ſed ſi
nec ſm vnum: nec ad vnū rōnes referūtur alterius. i. non
opʒ ſi aliquid ſit multiplr̄ dictuʒ. i. ſm diuerſas rōnes di
ctum: non propter hoc opʒ ꝙ alteri⁹ ꝛ alterius ſciētie ſit
ipſum cōſiderare: ꝛ nullo mō vnius. Sʒ ſi dicatur ſm di
uerſas rōnes nō habētes ordinē ad vnam pmā: tūc bñ eſt
alterius ꝛ alterius. Si autem dicatur ſm diuerſas rōnes
ordinatas: tūc pōt ad vnam ſcientiam ptinere: ꝛ hoc ipſe
pus dixerat: nō enim ſolū eoꝝ q̄ ſunt vnius dictorum eſt
vnius ſcie ſpecularī: ſʒ ꝛ eoꝝ q̄ ſunt ad vnam nām.

ℭ Ad 4ᵘᵐ dōm ꝙ q̄uis mobilitas accidit ipſi corpori: tñ
corpus mobile non eſt ens p accñs: prout Ar. loqtur de
ente per accñs. 6. meta͛. Naʒ illud dicit̄. ibi ens per acci
dens cuius vnio non hʒ cauſas per ſe ꝛ determinatas: vt
albū eſſe muſicū ꝛ hm̄: ſed vnio mobilitatis cum corpore
hʒ cās determinatas ꝛ p ſe. vt pʒ in iſta ſcia: ꝛ q̄uis in en
te p accñs ſit ens additū enti: nō tñ ſequit̄ ꝙ ēt ens addi
tū enti: ſit ens p accñs: ſʒ ſolū illud cui⁹ partiū ɔcurſus ē
interminat⁹ nō hñs cās p ſe ꝛ determinatas ſimplr̄.

pᵃ paſſio ℭ Ad 5ᵘᵐ dici pōt ꝙ pma paſſio ētis mobilis eſt ipſe mo
entis tus eius ꝛ hic ingritur qd ſit ꝛ q̄ ſunt eius partes ꝛ pn̄ᵃ:
mobil' ē Verū eſt tñ ꝙ motus nō demōſtrat̄ eſſe: q: manifeſtū eſt
motus. ad ſenſum: ꝛ ideo eſt pnᵐ doctrine. vt vult Cōmen. in iſto
pmo: nec ſilr̄ demōſtratur ꝙ mobile moueat̄: q: manife
ſtum eſt ad ſenſum: nō eniʒ docet̄ nec addiſcit̄: nec p ɔñs
demōſtrat̄: niſi illud qd̄ pmo ɔcepim⁹: ꝛ nobis apparet
dubiū vel falſum: ꝛ poſt dubitationē manifeſtat̄ ei⁹ veri
tas nobis: vt ſcribit Licoñ. ſup p̄ poſter. prope pnᵐ. Alie
tñ paſſiones q̄ ſunt occulte vel minus note demonſtran
tur: vt ꝙ oē ens mobile eſt corp⁹ ꝛ cetera alia hm̄: vt pʒ i
6ᵉ hui⁹. Etiā de pncipijs ipſi⁹ entis mobilis bñ demōſtrā
tur aliqua vt ꝙ pnᵃ ſunt ɔ̈tia. ꝛ ħ fortaſſe eſt pma ɔcluſio
hic demōſtrata. ꝛ ꝙ pnᵃ rerum nāliuʒ ſunt quodāmodo
tria ꝛ cetera alia. ℭ Et eſt ſciendum ꝙ lʒ motus ſit pars
mobili entis mobilis: nō tamē eſſe mobile vel ipſa mobilitas eſt
tas nō ē paſſio entis mobilis: imo eſt formale pncipiū hui⁹ ſm ꝙ
paſſio huius ſicut riſibilitas eſt formale pncipiū riſibilis.
enti mo ℭ Ad 6ᵘᵐ dōm ꝙ nō eſt ſile de ente mobili ꝛ de ente quie
bilis. ſcibili. q: motus eſt habitus ꝛ quies pruatio: ꝛ priuatio nō
cognoſcit̄ niſi per habituʒ. vt pʒ. ꝛ iō ens mobile poterit
eſſe ſubm ꝛ non ens quieſcēs. Vel pōt dici ꝙ lʒ motus ꝛ
quies opponant̄: tñ ens mobile ꝛ qeſcibile non opponū
tur: imo vnū ꝛ idē eſt ens mobile ꝛ quieſcibile ſaltem
in iſtis corruptibilibus: ꝛ ideo non valet ratio.

ℭ Quoniam quidem intelligere ꝛ ſcire con
tingit circa omnes ſcientias: quarum ſunt
principia cauſe ꝛ elementa ex horuʒ cogni
tione ꝛc̄. T. cō. j. Queſtio. iij

Circa iſtam. Primo q̄rit̄ vtꝝ ad pfectā ſciam A
de aliq̄ cauſato opʒ cognoſcere oēs cauſas.
ℭ Arguit̄ p̄ ꝙ nō: q: per diffinitionē hʒ ſcia
pfecta. Nā ipſa diffinitio vel eſt tota demon
ſtratio vel potiſſima ps demſtatiōis differēs
a demonſtratione ſola pōne terminoꝝ: ſʒ i diffōne nō po
nunt̄ oēs cauſe diffiniti ſicut in diffōne ſubē non ponunt̄
niſi mā ꝛ forma q̄ ptinēt ad cōpoſitū: q̄re ꝛc̄. ℭ Itē ſcdo
ſi ad pfectā ſciaʒ rei cāte oporteret cognoſcere oēs cāſ
tunc oporteret cognoſcere pmā cāʒ cū ipa ſit pma ꝛ nobiliſ
ſima ꝛ pfectiſſima cā. Sʒ ɔñs eſt falſum. q: itellc̄s aīe no
ſtre ita ſe hʒ ad notiſſima in nā ſicut oculus nycticoracis Cō. p̄.
ad lucē ſolis. vt dicit Ar. 2. meta. mō manifeſtiſſima i nā
ſunt ſube ſeparate vt ibideʒ exponit̄. q̄re videt̄ ꝙ intelle
ctus aīe noſtre nō pōt ea cognoſcere: ꝛ ſic non pōt cogno
ſcere pmā cāʒ. quare ꝛc̄. ℭ Itē tertio ſolet ſic argui. me
dicina eſt pfecta ſcia de ſanitate vel de corpe ſanabili hoc
bene ɔcederēt medici: ſed in ipſa medicina non ɔſideran
tur oēs cāe ſanitatis. vt pʒ in libris medicoꝝ. quare ꝛc̄.
ℭ Itē q̄rto ſcie mathematice ſunt ſcie pfectiſſime cū ipſe
ſint ſcie i p̄ gradu certitudinis. vt dicit Cōmē. 2. meta. ſʒ Cō. 1. 6
iſte nō accipiūt oēs cāſ. imo ſolū cāʒ fōrlē. vt dicit Cōmē.
ibidē. ℭ Itē qnto metaphyſica q̄tū ad illā ptē q̄ ē d̄ ſub
ſtantijs ſeparatis eſt ſcientia pfecta cum ſit de ſubſtātijs
pfectiori: ꝛ tñ illa non ɔtinet oēs cauſas. vt dicit Cōmen. p̄ Cō. p̄.
hui⁹: ſed ſolū ɔſiderat formā ꝛ motoreʒ ꝛ finem. ꝛ pus
dixerat ꝙ ſcia ɔſiderans de pncipijs cuiuſcunq; entis. ſ.
metaphyſica ɔſiderat d̄ reb⁹ ſimplicib⁹ carētib⁹ pncipijs
ꝛ per principia ipſa intelligit cās agētes. quare ꝛc̄.

Oppoſitum arguit̄ auctē Ar. in pnᵒ hui⁹ libri
vbi dicit: qm̄ intelligere ꝛ ſcire ɔue
nit oibus ſciētijs: ꝛ etiā ꝛ Cōmē. ibi dicit ꝙ doctrina perfe
cta eſt incipere a cognitione cāꝝ remotaꝝ rei cognoſcē
de pfecte. deinde intēdere ad cognitionē aliarū cārum re
motaruʒ ſm ordinē donec pueniat ad cauſas ppinquas:
in quo quideʒ videtur intelligere ꝙ ad perfectam cogni
tionem rei opʒ cognoſcere oēs eius cās ꝛc̄.

Ad euidentiam q̄onis ē itelligendū ꝙ pfectū B
dr̄ dupl'r. vt hā. 5. meta͛. cap̄ T. c. 2
de pfecto. Uno mͦ dr̄ pfectū ſimpl'r. Alio dicitur pfectū in
gn̄e. ꝛ ſic applicādo ad propoſitū dicitur ꝙ ſcia perfecta Scia p
dicitur dupl'r. Uno mͦ perfecta ſimpl'r. Alio mͦ pfecta in gn̄e. fecta dr̄
Scia ſimpl'r perfecta de aliqua re eſt illa per quā res co 2ᵉ. ſ. ſim
gnoſcitur ſm oēm rōnē ɔſiderādi per ſe: ſm quā pōt ɔſi pliciter
derari: vt ſi cognoſcatur aīal ſm oēm modū eēndi per ſe ꝛ in gn̄e
ſibi cōuenientē ꝛ ſm oēm rōnē eſſentialē. ſ. inq̄tuʒ aīal ꝛ
inquātū corp⁹ aīatū ꝛ inquātū ſubā: ꝛ quo ad oēs per ſe
paſſiones ſibi ɔuenientes ſm oēs iſtas rōnes ſeu modos.
Scia autē perfecta in gn̄e eſt illa qua cognoſcit̄ res ſm
aliquā determinatā rōnē ꝛ quātū ad ea que ɔueniunt pro
prie ei vt tale ens ſolū: vt ſi cognoſcat̄ aīal ſolum ꝙ aīal: ꝛ
quo ad per ſe accñs ipſius aīalis vt aīal eſt: ſilr̄ ꝛ in alijs.
ℭ Tunc dico duo ad q̄onē. Primo dico ꝙ ad pfectaʒ ſciaʒ Ad pfe
ſimpliciter alicui⁹ rei opʒ cognoſcere oēs ei⁹ cās. 2ᵒ dico ctā ſciaʒ
ꝙ ad ſcientiam pfectam in gn̄e non opʒ cognoſcere oēs ſimpl'r
cās ipſius rei cognoſcēde. ℭ Primum oſtenditur ſic. ad rei opʒ
ſciam rei cauſate ſimpl'r perfectā opʒ cognoſcere omnia cogſcer̄
illa ex quibus res dependet quantū ad eſſe ſuuʒ. Dico p. oēs cās.
eius.

ſed ſe

ſe ſed res cauſata dependet ab oībus ſuis cauſis. q̄re ꝛc̃.
Maioꝛ ꝓpō nota eſt. Nā eadeʒ ſunt pn̄ eē ꝛ cognitionis
T.c.16 nāe. vt habeť ex 2° met. ꝛ hoc eſt rōnabile. Nā res cogni
T.c.12. ta eſt cā cognitionis ſue apud humanum intellꝫ. vt pꝫ ex
Com.5. 3. de aīa. ꝛ. 12. meta. ꝛ Cōmē. Unde q̄cūqꝫ ſunt pn̄ per
ſe ipſius rei q̄ꝫtum ad ſuū eſſe ſimplr̄ debē eſſe principia
cognitionis nāe ipſius. Minoꝛ eſt euidens. conſtat enim
ꝙ res cauſata dependet in ſuo eſſe ab oībus per ſe cauſis
ꝛ principijs. quare ꝛc̃. Hoc etiā oſtēditur ex alio. Naʒ ad
ꝑfectam cognitionē ſiue ſciam de re opꝫ abſolui oēs qōnes
que ſiunt de ipſa ita ꝙ amplius non dubitentur de
ipſa re ꝓpter quid ꝛ hoc eſt manifeſtū. Nam q̄ꝫdiu con
tingit dubitare propter qd de aliquo nō habetur perfe
cta cognitio de ipſo: ſed non pñt ſolui ꝛ determinari oēs
ad ſciam qōnes propter quid ð aliquo ſcibili cāto niſi cognoſcan
ꝑfectā i tur oēs cāe ipſi⁹. ergo ꝛc̃. C Scōꝫ declarať. q: ad cogni
gñe non tionem alicuius rei ſub aliq̄ determinata rōne ſufficit co
opꝫ oēs gnoſcere cās proprias illius ſub aliq̄ rōne. Cognitio au
cās cog tem ſciētifica habeť per propriaꝫ cāmː ſed non oēs ipſius
ſcere. rei cauſe ſunt cāe ꝓprie eius ſm aliquam rōneʒ termina
tam: vt corpoꝛa celeſtia ꝛ primus motoꝛ non ſunt cāe pro
C prie ipſius aīalis vt animal eſt: nec pmo mā eſt cui⁹ cau
Arg. p. ſa propria vt aīal eſt: ſilr̄ aūt ꝛ in alijs. quare ꝛc̃. C Sed ꝫ
primā cōcluſionē ſolet dubitari. q: ſi ad perfectaꝫ ſciam
ſubſtātie nālis opꝫ cognoſcere oēs eius cauſas: tūc eius
T.c.17 diffinitio erit per additamentum: qō pꝫ eſſe falſum ex. 7.
meta. ꝛ probatur ꝯña. q: ſm hoc cum cognitio perfecta
nō fit ſine diffinitione perfecta: opꝫ in diffinitione ſubſtā
tie nālis ponere oēs eius cauſas: ꝛ per ꝯñs eius cauſam
T.c.64 finalem: modo cā finalis eius eſt operatio. vt pꝫ in. 2. ce
li ꝛ mundi. ꝛ in 2° ethico. Operatio autē rei eſt accñs ei⁹
ergo in diffinitione ſubſtantie nālis ponetur accñs ꝛ per
ꝯñs eſt diffinitio per additamētum: cū accidens ſit extra
T.c.2 genus ſubſtantie. vt pꝫ in 7° meta^ce. C Iteꝫ dubitatur ex
Arg. 2° alio. q: nō eſt aliqua ſcia in qua terminatur cognitio om
nium cāarum alicuius rei nālis. ſicut patet inducendo in
oībus partibus phie. Non enim in meta^ce docentur oēs
cauſe aīalis vel plante. vt patet ſciētibus eāmː ec ſimilr̄ in
ſcia naturali. ibi enim nō declarātur ſubē ſeparate que tñ
ſunt pn̄ omniuꝫ nālium. Ab ipſo enim primo motoꝛe de
T.c.38 pendet celū ꝛ tota natura. vt dicit Ar. 12. meta. q̄re incō
ueniens videť ꝙ ad cognitionem ꝑfectam ſimpliciter ali
cuius rei cauſate oportet cognoſcere omnes cās eius.
C Ad pm̄ iſtoꝝ pōt dici ꝙ duplex eſt diffinitio. ſ. logica. ꝛ
Ad pm̄. iſta eſt diffinitio ſubſtātie: ꝛ nō eſt per additamētū: ꝛ ſic
Ar. intellexit: talis enim diffinitio eſt per genus ꝛ diffe
diffō 2ª. rētiam. ꝛ hec ſunt de eēntia ſp̄ei diffinite. Alia eſt diffini
tio realis ꝛ nālis. ꝛ hec bñ eſt per additamentū. Sed hec
ſolutio non placet alijs: q: bene poſſet dici ꝙ diffinitio ac
cidētis nō eſſet per additamētum cū poſſet diffiniri per ge
nus ꝛ differētiā que ſunt de eſſentia eius. ꝛ ſic non eſſet in
hoc dña inter ſubām ꝛ accidēs: qō eſt contra Ariſto.
C Alij dicūt aliter concedendo ꝙ in diffinitione ſubē natu
ralis bene poni dꝫ finis ipſius. ſ. operatio eius que ē eius
accidens: ſed non ſequitur ex hoc ꝙ diffinitio ſit per addi
tamētum: licꝫ in diffōne ponitur aliqd qō eſt extra genus
diffiniti: ꝛ ipſuꝫ diffinituꝫ ſubſiſtit in illo tanq̄ꝫ in ſuo ſub
iecto ꝛ fundamento. ꝛ hoc mō ſe hꝫ ſubſtantia ꝛ accñs.
Modo licꝫ finis ſubſtantie naturalis ſit operatio eius que
eſt eius accidēs ſit extra eſſentiā ꝛ genus ſubē: nō tamen
finis 2ª. ſubſtantia ſubſiſtit in illo tanq̄ꝫ in ſuo ſubiecto: ꝛ ideo nō
eſt diffinitio p additamentū. C Aliter dicūt aliq̄ ꝛ dicūt
ꝙ duplex eſt finis. ſ. finis quo: ꝛ finis gratia cuius: ꝛ hoc
T.c.35. habeť in 2° de aīa. Finis gratia cuius eſt illud propter qō
principaliter eſt res ꝛ opatur: ꝛ hoc modo deus eſt finis
omnium alioꝝ entium: finis autem quo eſt ipſa operatio

propria per quā adipiſcitur finis gratia cuius: vt ſpecu
latio diuine qdditatis eſt finis quo ipſi⁹ hoīs: ſilr̄ autē ꝛ
in alijs ſuo mō: modo dicūt ipſi ꝙ in perfecta ꝛ ꝓpriſſi
ma diffōne ſubſtātie nālis ordinate in finem non ponitur
finis quo qui eſt accidentis eius: ſed finis gratia cuius: ꝛ
iſte eſt ſubſtantia perfectioꝛ gratia cuius eſt ipſa ſubſtātia
diffinita: ꝛ ideo nō valet dubitatio illa. C Ad aliaꝫ dicen
dum eſt breuiter ꝙ ſimplr̄ perfecta cognitio alicuius rei Ad ſecū
nālis vel intētio non habetur p vnam ſolam ſciētiam: ſeu dam
p vnā ſolā partē phie. Sed ſi habetur ſimpliciter perfe
cta cognitio talis rei hoc eſt per diuerſas ſcias. vt per nā
lem cognoſcētur cauſe māles ꝛ mouētes: p diuinaꝫ āt co
gnoſcenť formales ꝛ finales. vt dicit Cōmen. 12. meta.

Ad rationes prioꝛes dicendū eſt. C Ad pmā ꝙ ad cognitioneꝫ ꝑfectā diffinitiuaꝫ D
rei cauſate oportet cognoſcere omnes per ſe cauſas ei⁹: ꝛ
eo ꝙ diffinitio notificat eſſentiam rei diffinite perfecte: ꝛ
tamen ſi ſit diffinitio imperfecta poteſt accipere aliquam
cauſam vel aliquas: ꝛ poteſt alias demittere.
C Ad 2m̄ ꝯcedo ꝯſequēs: ꝛ cū dicebať ꝙ intellect⁹ aīe no
ſtre ꝛc̃. Dico breuiter ꝙ illud dictuꝫ notat difficultateʒ ꝛ
nō impoſſibilitateʒ: vt expoſuit Cōmen. ibidē: qūo aūt in
tellectus humanus deueniet ad cognoſcendum ſubſtātiā
ſeparatam debet inquiri in. 2. meta. ꝛ. 3. de anima.
C Ad 3m̄ dōm eſt ꝙ medicina eſt ſciētia perfecta non ſim
pliciter ſed ſolum in genere: ꝛ ideo nec eſt cōtra dicta.
C Ad 4m̄ ſilr̄ de mathematica. dōm eſt ꝙ mathematica. mathe
vt dicit Cōmē. non hñt omnes cauſas: ſed ſolum habent matice
cām formalē: ꝛ ideo ad ꝑfectam cognitionem de eis ſiue hñt oēs
ſcientia ſufficit cognoſcere illam cām: qūo aūt illud ſit ve cauſas
rum ꝙ mathematica ſoluꝫ hꝫ cām formalē cū videantur
hře ſubiectuꝫ qō eſt eoꝝ cauſa mālis in quare etiā cām
finalē. ſ. ipſum pm̄ ingrat intelligēs intellectus: forte Com
mētatoꝛ intelligit ꝙ mathematica non hñt niſi cām foꝛ
malem per quā procedunt demonſtrationes mathemati
ce. Alias autem cauſas nō omnino eis negaret.
C Ad 5m̄ ſimiliter dicendum eſt ꝙ res diuine poſteriores
deo nō habēt cauſas agentes proprie ſꝫ doctrinā Auer. Cō. 52.
in. 12. meta. ꝛ in 4° celi ꝛ mūdi: ſed bñ habēt cauſas ſina Cō. p
les ꝛ formales ꝛ mouentes quas cōſiderat meta. vt vult Com. p
Cōmen. primo huius: ꝛ ideo ſic eſt intelligendum ꝙ co Ad pfe
gnitio perfecta reqrit cognitioneʒ omniū cauſarū a qui ctam rei
bus cātur illa res ita ꝙ ſi hꝫ oēs cās. ſ. mām ꝛ formaʒ ef cogni
ficientē ꝛ finē: vt res nāles: opꝫ iſtas cognoſcere. Si vero tionē oꝫ
habēt ſoluꝫ vnā cām aut aliquas: tunc per illaꝫ aut per il cogno
las habetur cognitio perfecta ſicut ſi haberet omnes. vt ſcē oēs
dicit Cōmen. ſuper lrām. quare non valet. cās qs
C Non enim eadem ſunt nobis nota ꝛ ſim habet.
pliciter. T. cō. ij. Queſtio. iiij. A
Conſequēter q̄riť vtrū eadeʒ ſint notioꝛa ſim
plicit ꝛ notioꝛa quo ad nos. C Arguitur pᵒ
ꝙ ſic. q: niſi eſſent eadē ſimplr̄ notioꝛa ꝛ quo
ad nos: tūc aliqd eēt ocioſum in nā. hoc pꝫ eē
falſum in p celi ꝛ mūdi. ꝛ 2° meta. a Cōmen.
probať ꝯña. q: aliquid notius quo ad nām eſt ordinatum
ad hoc. vt ſit ſimplr̄ notius nobis. ꝛ ſic ſi non eſſet nobis Cō. 32.
notius tūc eēt ocioſum quo ad hoc. Nā ocioſum eſt illud Com p
qō ordinatū ad aliqueʒ fineʒ nō attingit ipſuꝫ. vt pꝫ in 2°
huius. C Itē 2°. illa ſunt notioꝛa quo ad nos a qbus no
ſter intellectus maxime patiť: ſed intellectus noſter pati T.c.42
tur maxime ab illis que ſunt notioꝛa ſm nām. quare ꝛc̃.
Maioꝛ ꝓpoſitio nota eſt. q: noſtrū intelligere vel eſt pa
ti: vel aliqd ꝯñs paſſionem. vt pꝫ ex 3° de aīa: ꝛ ideo id vi T.c.2
detur maxime eſſe nobis notius a quo maxime patitur
intellectus noſter. Et probať minoꝛ. Naꝫ intellectus no

T.c.3 ſter patitur ab intelligibili. vt pꝫ in 3° de aia. ergo magis
patitur a magis itelligibili ⁊ maxime a maximo itelligi-
bili. Nam ſi ſimpliciter ad ſimplr̃ ⁊ magis ad magis: ⁊
maxime ad maxime. 2° topi. Cõſtat aũt ꝙ quedã notiſſi-
ma ſm nãm ſunt maxime itelligibilia ſicut ſube imãles.
vt pꝫ in 2° meta. q̃re patitur noſter itellectus maxime ab
eis ⁊ ſic ſeqtur ꝙ iſta ſunt nobis notiora. ¶ Itẽ 3°. illa q̃
ſunt magis abſtracta ſunt notiora quo ad nos. Sed no-
tiora ſimplr̃ ſunt magis abſtracta. ergo ⁊c̃. maior propo
ſitio pꝫ. q2 ꝓ tãto vña aliq̃ ſunt magis nota quo ad nos.
q2. ſunt magis abſtracta: vt videt̃: minor apparet. Naꝫ il
la q̃ ſunt notiſſima ſm nãꝫ ſunt abſtracta a motu ⁊ a ma
teria ſenſibili ſicut deus ⁊ alie ſubſtantie ſeparate. q̃re ⁊c̃.
¶ Item 4°. illa q̃ noſtro intellectui ſunt magis ſiſia vidẽ
tur eſſe notiora quo ad nos: cuꝫ intellectus cognoſcat per
aſſimilationeꝫ cognoſcẽtis ad cognitũ vt pꝫ in. 3. de aia.
T.c.18 ⁊ in 5° ethi. ſed notiora ſm nãm ſunt magis ſiſia noſtro i
tellectui: ſicut enim noſter itellectus eſt perpetuus ⁊ ſine
magnitudine corporali: ſic illa que ſunt manifeſtiſſima
ſm nãꝫ: ſicut deus ⁊ alie intelligentie. quare ⁊c̃. ¶ Itẽ 5°.
ſi aliqua eẽnt notiora quo ad nãm ⁊ minus nota quo ad
nos hoc pro tanto videt̃ eſſe q2 eſſent magis entia ⁊ mi-
nus ſenſibilia: ſꝫ ꝑ iſtã cauſaꝫ non eſt dõm ꝙ aliqua ſint
notiora quo ad nos ⁊ ſint minus nota quo ad nãm. qua
re vĩ ꝙ nulla ſint notiora ſꝫ nãm que ſint min⁹ nota quo
ad nos. Maior vĩ manifeſta. naꝫ pro alio non vĩ ꝙ aliqd
ſit minus notũ: niſi q2 eſt minus ſenſibile. minor declat̃ur.
q2 mã p° eſt minus ens q̃ꝫ cõpo͞m ex mã ⁊ forma ſicut oẽs
ꝯcedũt. ergo ſi ꝑ illã cãm eſſet aliqd notius ſimplr̃ alio
.ſ. q2 eſſet verius ens q̃ꝫ illud: tunc mã prima nõ eẽt ſim-
pliciter ⁊ ſm nãm notior q̃ꝫ compoſitũ: qđ tñ videtur eẽ
falſum. Nã cauſe ſunt notiores ſimplr̃ ⁊ ſꝫ naturaꝫ ipſis
cauſatis. vt vult Ariſto. in lr̃a. ⁊ ſilr̃ Cõmen. mã aut pri-
ma eſt cã compoſiti. vt oẽs concedunt. quare ⁊c̃.
¶ Oppoſitum Ariſt. vult in litera vbi dicit ſic. Non enim
eadem nobis ſunt notaq̃ ⁊ ſimpliciter.

B **Ad intellectum** q̃õnis eſt itelligenduꝫ ꝙ cogni
tio intellectiua humana depẽ-
det ex phãtaſmatib⁹ hũanis. vt pꝫ ex 3° de aia. ⁊ iõ illa di
T.c.30. cuntur notiora quõ ad nos q̃ ſunt magis ſenſibilia ⁊ ma
Notio gis phãtaſibilia. ⁊ hoc ſignũ eſt: q2 hoĩes vulgares q̃ nõ
ra dir ſunt exercitati non cognoſcũt niſi ſenſibilia vt in plibus.
2r Notiora aũt ſimplr̃ ſunt illa que ſunt ꝑoꝛis ẽtitatis eo ꝙ
vnũqđq; eſt itelligibile ſm ꝙ ens. vt pꝫ in. 4. meta. ⁊ iſta
ſunt dicta notiora nãe: non q2 nã ea cognoſcat: multe eniꝫ
T.c.16 ſunt nãe q̃ nõ cognoſcũt. Sed dicũtur notiora nãe: q2 q̃ꝫ
tuꝫ eſt ex ſui nã. nota ſunt ⁊ cognita prius: vel q2 nã ſi co-
gnoſceret p̃mo cognoſceret ea ſicut vĩ Cõmẽtator intel-
ligere. Dicit enim ꝙ ſicut cauſe reruꝫ artificialiũ ſunt no
tiores artificiatis pro tanto: q2 artifex facit rões artifi
ciales ex ſuis cauſis. ſic cauſe reruꝫ naturaliuꝫ ſunt notio
res apud naturã. q2 natura facit cõpoſita ex ſuis cauſis:
iõ ſi cognoſceret ꝑus cognoſceret eas q̃ꝫ cõpoſitũ ⁊ nihil
prohibet cõditionalẽ eſſe veram. cuius aña eſt ĩpoſſibile.
vt Cõmẽ. accipit in. 8. phyſicorum. ⁊ hec cõditionalis. ſi
Cõ. 79 nã cognoſceret prius cognoſceret cauſas q̃ꝫ compoſita
ex cauſis non poſſet eſſe vera: niſi cauſe eſſent notiores a-
pud naturam. ⁊ ſic fortaſſe Cõmen. intelligit.

p°ꝫ **Tunc dicenda** ſunt ad q̃õnẽ tria. Et p̃mo dicẽ
In nãli duꝫ eſt ꝙ in reb⁹ nãlib⁹ nõ ſunt
b⁹ nõ ſt eadeꝫ notiora nobis ⁊ ſimplr̃ notiora. qđ probat̃ ſic. Illa
eadẽ no ſunt notiora ſimpliciter ⁊ apud nãm que natura cogno-
tiora no ſceret ꝑus ſi ipſa cognoſceret. hoc eſt euidẽs ex dictis: ſꝫ
bis et cauſe ⁊ principia reruꝫ nãliuꝫ ſunt hmõ. ꝙ nã prius cogno
ſimplr̃. ſceret ea q̃ꝫ cõpoſita: ſi ipſa cognoſceret: ⁊ cũ nã faciat com-
ꝓbõ p°. poſitioneꝫ ex ſuis cauſis: vt artifex facit artificialia. ergo
cauſe ⁊ p̃ncipia rerum nãliuꝫ ſunt notiora apud nãm: ſed
cõſtat ꝙ hmõ cauſe nõ ſunt nobis prius note. Naꝫ effectus
ipſarũ rerũ nãliũꝫ. ſ. motus ⁊ operationis ⁊ qualitates ſen
ſibiles ſunt ꝑus ſenſibiles ⁊ cogitabiles q̃ꝫ ipſa p̃n° intri-
ſeca ſubſtantiarum nãlium vt cuilibet ẽ manifeſtuꝫ: ideo
ſunt nobis notiores. vñ ⁊ motus ⁊ qualitates entiũ ſunt
p̃n° doctrine in nãli phia. vt vult Cõmẽ. in iſto p̃mo. qua Cõ. 8.
re ⁊c̃. ¶ Item illa q̃ ſunt ſimplr̃ notiora ſunt prius entia. ꝓbõ ſe-
vt pꝫ ex dictis. ſed in rebus nãlib⁹ illa q̃ ſunt nobis notio cunda
ra nõ ſunt p⁹ entia. Cauſe. n. ⁊ p̃n° per ſe reꝝ nãlium ſunt
priores ipſis entibus cõpoſitis nãlibus ⁊ eoꝝ accidenti-
bus: ipſa autẽ accñtia ſenſibilia ſunt notiora quo ad nos ꝫ ſcõa
vt manifeſtũ eſt vnicuiq; intelligẽti. q̃re ⁊c̃. ¶ 2° eſt dõm In ma
ꝙ in demonſtrationibus mathematicis eadeꝫ ſunt notio themati
ra ſimplr̃ ⁊ quo ad nos. nã in q̃buſcũq; cauſe ſunt notio cis eadẽ
res quo ad nos: in talibus ſunt eadeꝫ notiora ſimplr̃ quo ſunt no
ad nos. Cõſtat aũt ꝙ cauſe ſunt ſimplr̃ notiores ſuis cau tiora
ſatis: ſed in mathematica cãe demonſtratiue ſunt nobis ſimplr̃
notiores ſuis paſſionibus vel ꝯñibus demonſtratiuis vt ⁊ q̃ ad
dicit hic Commen. ⁊ pꝫ ſciẽti demonſtratiões mathema nos.
ticas: ⁊ ideo dicit Cõmẽ. in 2° metaph. demonſtrationes Cõ. 16.
mathematice ſunt i primo gradu certitudinis. quare ⁊c̃.
¶ 3° dõm eſt ꝙ in rebus diuinis nõ ſunt eadẽ ſimplr̃ no ꝫ 3°
tiora ⁊ quo ad nos: q2 in quocũq; gñe effectus ⁊ ea que
ſunt poſterioris entitatis ſunt notiora quo ad nos: ⁊ ea q̃ In diuĩs
ſunt p̃n° ⁊ prioris entitatis ſunt notiora ſimplr̃: in illo ge- ñ ſt ea
nere entiuꝫ nõ ſunt eadẽ notiora nobis ⁊ notiora ſimplr̃. nobis ⁊
vt pꝫ ex dictis. ſed in rebus diuinis. ſ. ad vnã ſciam ptinẽ- ſimplr̃
tibus vt ad me͞tam effectus ſunt nobis notiores q̃ꝫ cãe: q2 notiora.
effect⁹ ſunt ſimplr̃ poſteriores: ⁊ notiora quo ad naturã
ſunt p̃n° ⁊ cãe q̃ ſunt priora ſimplr̃. Naꝫ ea q̃ ſunt nobis
notiora in me͞ta quo ad p̃ncipalẽ eius parteꝫ ſunt mot⁹ ⁊
tp̃s ⁊ numerus motuũ celeſtiũ: ⁊ ex iſtis ingrũtur princi
pia abſtracta eſſe ⁊ numerus eoruꝫ: ipſa aũt principia ab
ſtracta ſine dubio ſunt notiora ſimplr̃: ⁊ iõ dicit ea Ariſ. T.c.ꝓ
manifeſtiſſima in natura in. 2. meta. quare ⁊c̃.

Ad primam rõnẽ negãda eſt ꝯña. ⁊ ad illud qđ C
accipit in ꝓbatione ꝙ aliq̃ ſunt no
tiora ſimplr̃ ⁊c̃. Dicẽduꝫ eſt ꝙ falſuꝫ eſt: ſꝫ bñ ordinat̃ ad
hoc ꝙ ſit notũ alicui alteri cognoſcenti: ⁊ mõ diceret aliq̃s
ꝙ lꝫ hec notiora ſimplr̃ nõ ſint notiora quo ad nos: tñ he
ne ſunt notiora alicui alteri cognoſcenti. Uel dõm ꝙ aliq̃
eſſe notiora ſimplr̃ nõ ẽ finalr̃ ꝓpter hoc vt ſit nobis no-
tius: ſed vt per ipſum habeat̃ a nobis cognitio perfecta
de eo qđ eſt minus notũ ſm nãm ⁊ hoc bene eſt verum.
Nam he cauſe rerũ nãlium non ſunt nobis notiores: ita
ꝙ ꝑus fiat in intellectu noſtro cognitio earuꝫ q̃ꝫ aliaruꝫ.
tamẽ perfecta ⁊ cõpleta cognitio ipſaruꝫ rerũ naturaliuꝫ
cauſataruꝫ nõ põt haberi ſine cognitione ipſarũ cauſarũ.
vt videt̃ velle Ariſt. in litera. quare nõ valet.
¶ Ad 2m cũ dicebat̃. illa a q̃bus maxie patit̃ itellꝰ ⁊c̃. cõ
cedit̃ intelligẽdo ſic a quo ꝑus recipit intellꝰ: ⁊ cũ dĩ ꝙ in
tellectus maxie recipit a maxime itelligibili. dico ꝙ non
eſt verũ ſic intelligẽdo ꝙ ꝑus ab ipſis recipiat: ⁊ cuꝫ pro
batur. q2 itellꝰ recipit ab intelligibili phãtaſiato vel cogi
tato: ⁊ iõ ꝑus recipit ab intelligibili prius phantaſiato ⁊
maxime ab intelligibili maxie phãtaſiato recipit ⁊ patit̃
modo ipſa ſeparata nõ ſunt intelligibilia prius phãtaſia-
ta ſeu cogitata ſꝫ magis itelligibilia corꝑea ⁊ ſenſibilia
phãtaſmata ⁊ ſilitudines ſenſibilium. quare ⁊c̃.
¶ Ad 3m cũ dicit̃. magis abſtracta ⁊c̃. põt dici ꝙ verũ eſt Abſtra
de illis q̃ ſunt magis abſtracta abſtractione a ſuppoſitis ctio 2r.
vt aial ẽ ꝑus notũ quo ad nos q̃ꝫ homo. ſilr̃ aũt ⁊ in alijs.
Sed loquẽdo de abſtractiõe q̃ ẽ realis ſeꝑatio a motu ⁊
a mã ſenſibili non opꝫ ꝙ illud qđ eſt magis abſtractum
ſit prius nobis notũ imo ad talia abſtracta quodãmõ ſe
habet

babet intellectus anime noſtre ſicut oculus nycticoracis
T. cō. ꝑ ad lumen ſolis vt dicit Ariſto. in ſecundo metaphy. ⁊ iō
ratio equiuocat de abſtractione.
¶ Ad quartā cū dicitur. illa que ſunt magis ſilia ⁊c. ꝙ ve
Similitu rū eſt loquēdo de ſimilitudine ſpirituali que eſt per ſpe
do du ciem receptā: ſed de ſimilitudine reali nō oportet. Non
plex enim cognitio fit per ſimilitudinem: niſi ꝙ res cognita ſit
T. c. 25 actu in potentia cognoſcente: vt probatum eſt primo de
T. c. 18 anima. ⁊ in. 3. ⁊ hoc modo intellectus poſſibilis eſt in po
tentia omnia fieri. ſ. modo ſimilitudinis ⁊ receptionis: vt
exponit ibi Commen. nunc intellectus humanus: q̄uis ſoꝛ
te ſit ſimilioꝛ ſm realē cōuenientiam cum ipſis ꝑncipijs ab
ſtractis q̄ȝ cū reb⁹ coꝛpalib⁹: non tñ aſſimilat̄ eas h; ſpēz
receptam: nā pmo prius recipit̄ ſpē a rebus phantaſiatis vł
Cō. 32. cognitis: iō dicit Cōmē. in. 3. de aīa. ſpēs quidem igitur ta
lium in phantaſmatibus intelligit. quare ⁊c.
¶ Ad 5ᵐ cū dicebat̄. ſi aliq̄ eēnt ⁊c. aliqui concedūt ⁊ po
nūt iſtā cām q̄re aliq̄ ſunt notioꝛa ſm nām. ſ. q: plus hñt
entitatis: ⁊ hoc modo ſcripſit ſanctus Thomas in expo
ſitione huius loci. Sȝ iſtud nō vł hñ tutum ꝑ rationem
illā de mā. Nam ſm hoc mā non eſſet notioꝛ ſm nāȝ q̄ȝ
cōpoſitum: ꝑ eo ꝙ ipſa nō h; plus entitatis cū ſit ens pura
T. c. 79 in potētia. vt pȝ in ꝑ huius. Cōpoſitū vō eſt ens actu. Et
aliqui cōcedūt iſtud. ſ. ꝙ mā nullo mō eſt notioꝛ cōpoſito
⁊ cū dī ꝙ cāe ſunt notiores cātis ipſi dicūt ꝙ hoc h; vita
tē in alijs a mā: eo ꝙ ipſe ſunt actus vel ſunt entia in actu.
mā q̄ꝛo Alij vō dicūt ꝙ mā nō h; plus de entitate actuali q̄ȝ con
h; plus poſitū: ipſa tñ h; plus de entitate potētiali: ideo ipſa ē no
de enti tioꝛ quo ad naturam q̄ȝ ipſum cōpoſitum. Cōpoſitū enim
tate q̄ȝ nō eſt in potētia ad eſſe ſimpliciter niſi rōne mē.
cōpoſitū ¶ Aliter poſſet dici ꝙ licet illa que plus hñt de ētitate. i. q̄
ſunt poſterioꝛis entitatis non ſunt notioꝛa ſimplr: tñ plus
habē de entitate nō eſt vłr rō hui⁹ ꝙ ē eſſe ſimplr notius
Rō eēn ſed eē prioꝛis entitatis eſt rō cōis q̄ aliq̄d eſt notius apud
di aliqō nām: modo lȝ mā nō hēat ſimplr plus de entitate q̄ȝ com
notius poſitū: ipſa tñ eſt ꝑoꝛis entitatis q̄ȝ cōpoſitū: prioꝛis dico
via gñationis: potētia enim precedit actum in eodē oꝛdi
T. c. 20. ne gñationis: vt pȝ. 9. meta. ⁊ hoc ſufficit.

¶ **Sunt autem primū nobis manifeſta ⁊ cer ta cōfuſa magis: poſteri⁹ autē fiunt ex his nota elemēta ⁊ ꝑncipia nobis diuidētibus hec.** Tex. cōmen. iij. **Queſtio v.**

A Conſequēter queritur vtȝ vłia ſint notioꝛa quo ad nos ipſis ſingularib⁹. ¶ Arguit̄ pmo ꝙ nō: q: in rebus nālibus illud quod eſt notius aliq̄ ſm nām non ē noti⁹ eo q̄ ad nos: vt pȝ ex prioꝛibus. Sȝ vłe eſt notius ſm nām ſingula ri. ꝓbo: q: illud qō eſt verius ens eſt notius quo ad nām: ſȝ vłe ē veri⁹ ens ſingulari. Maioꝛ cōcedit̄ ab oīb⁹. Mi noꝛ ꝓbat̄: q: vłe eſt ꝑpetuū: vt pȝ ꝑ poſte. ⁊ ſingulare na turale eſt coꝛruptibile. ꝑpetuū aūt eſt ꝑus ⁊ nobilius coꝛ
T. c. 75 ruptibili: vt pȝ. 8. phyſicoꝝ. ¶ Item 2° ſi vłe eēt noti⁹ ſin gulari quo ad nos: tūc idē eēt notius ⁊ min⁹ notū quo ad nos: quod eſt impoſſe: ⁊ probat̄ ꝯña: q: vłe ⁊ ſuū ſingula re ſunt idē ſicut cōiter tenet̄. ¶ Itē 3° illud quod h; eē in aīa non eſt noti⁹ quo ad nos eo qō h; eſſe extra aiam: ſed vłe h; eē in aīa: ⁊ ſingulare extra aiam. Maioꝛ patet: nāȝ entia aīe ⁊ ipſa aīa cognoſcuntur poſterius reb⁹ ex aīam
Cō. 4. vt pȝ ex 3. de aīa. minoꝛ pȝ in 7. meta. ⁊ Cō. in 12° meta. dicit ꝙ vłia apud Ari. ſunt collecta ꝑ intellm ex ſingula rib⁹ ꝯcipiētē i eis vnā tñ ſimilitudinē ⁊ faciente ea itētio nē vnā. ¶ Itē 4° diffinitū ē noti⁹ quo ad nos diffinientib⁹ vt dicit Phs in lra. Sed ipſa diffinientia ſunt magis vłia q̄ȝ diffinitū: vt patet in ſcđo poſte. ⁊ ſpālr q̄ȝtum ad gen⁹ quod eſt vlius q̄ȝ ſpēs diffinita: vt manifeſtū ē. ¶ Item 5°

ꝑtes alicuius totius ſunt minus note quo ad nos ipſo to to ſicut vult phs in lra: ⁊ Cōmentatoꝛ. Sȝ vłioꝛa ſunt mi nus vłium ꝑtes. Nā ipſa ſpēs q̄ ē min⁹ vłis ē cōpoſita ex gñe ⁊ drīa. ¶ Itē 6° difficillima ad cognoſcēdū non ſunt notioꝛa quo ad nos. Sȝ vłia nō ſunt hꝰ. Maioꝛ eſt nota T. cō. 1
in 5. meta. cap. de ꝑn°. Minoꝛ apparet per Ariſt. in ſcđo T. cō. 1.
meta ¶ Itē 7° illud quod eſt ꝓpinqui⁹ ei qō ē minie no tū q̄ ad nos: videt̄ eē min⁹ notū quo ad nos: q: ſemꝑ ꝓpī qui⁹ maxīe tali eſt magis tale. Sȝ vłe eſt ꝓpinqui⁹ mini me noto quo ad nos vel maxime ignoto. ſ. mā: ꝗ ꝑme q̄ vi det̄ eē maxīe ignota quo ad nos. q̄re ⁊c. ¶ Itē 8° arguit̄ auctoꝛitate Ariſt. in ꝑmo poſterioꝝ. vbi dicit ꝙ ſingula ria ſunt notioꝛa q̄ ad nos ipſis vłibus. ¶ Item 9° argr ſic. ſi vłe eēt nobis notius ſingularib' eēt ꝓ tōto: q: totū ſenſi bile individuū eēt noti⁹ q̄ȝtū ad ſenſum q̄ȝ ſue ꝑtes: iſtam ꝓpoſitionē ponit Cōmēta. in cōmēto in his vbis. cā i eo qō ꝑnᵐ doctrine de reb⁹ vłibus ē: q: vniuerſum demon ſtratū notius eſt apđ ſenſum q̄ȝ ei⁹ ꝑtes. ⁊ idē ipſe dicit i plib⁹ alijs locis iſtius ꝓlogi. Sȝ iſta non pōt eē cā q̄re vłe eſt noti⁹ quo ad nos q̄ȝ ſingulare. opoꝛtēt eni aſſignare in q̄ gñe cāūtatis eēt hꝰ notioꝛitas ad illā: q: qō eſt impoſſe.

Oppoſitum Arguit̄ auctoꝛitate Ari. ⁊ Cōmēta toꝛis. qui volunt ꝙ vłia ſint notioꝛa quo ad nos ipſis ſingularibus: ⁊ concludunt ꝙ cum nati ſumus ꝓcedē a nobis notioꝛibus ad ea q̄ ſunt minus nota nobis oȝ ex vniuerſalibus ad ſingularia peruenire. B

Ad queſtionis ſolutionem ſunt ꝑintelligenda aliq̄. Primū ē itelligēdū ꝙ ſin gulare q̄ȝtū ad ꝓpoſitum ſpectat dī duplr. Uno mō dici tur ſinglare ſimplr. Alio modo dī ſingulare i reſpectu: ⁊ hāc diſtinctionē innuit Cōmē. Singulare ſimplr eſt indi uiduū ⁊ vnū nūo qō nō ꝑdicat̄ de pluribus ꝑ ſe: vt ſoꝛ. ⁊ plo. ⁊ ſilia. Sigulare in reſpectu ē illud qō ē minus vłe ⁊ minus cōe q̄ȝ alteꝝ: ⁊ h̄ mō ſpēs ſpāliſſima dī ſingularis reſpectu gñis: q: eſt minus cōis ipſo gñe. vñ Cōmēta. ibi dicit ꝙ Ari. intendit ibi ꝑ ſingularia ſpēs vltimas. ¶ Et Cogni vlteri⁹ cōſiderādū ē ꝙ in hoīe eſt duplex cognitio. ſ. ſenſi tio eſt in tiua ⁊ itellectiua: ⁊ iſte due cognitiōes ꝯueniūt i h̄ ꝙ vtra hoīe du que fit ꝑ ſpēȝ receptā a re cognita q̄ ſpēs repreſentat rē co plex gnitā. differūt aūt in hoc: q: cognitio ſenſitiua eſt in oꝛga no coꝛpeo: ⁊ fit ꝑ ſpēȝ q̄ ita repñtat vnū ſingulare ꝙ nō alteꝝ: cognitio aūt intellectiua eſt vłis ⁊ nō eſt in oꝛgano coꝛpeo: ⁊ fit ꝑ ſpēm q̄ repñtat q̄dditatē rei nō preciſe vnū indiuiduū q̄dditatis. Quoſr aūt intellēs abſtractus a mā pōt intellige indiuiduū mā̄le ut hūc hoiem ad pñs nō de termino. ¶ Ulteri⁹ ꝯſiderādū eſt ꝙ vłe pōt accipi duplr Uñe ca' vt cōiter dī in logica: ⁊ in 7° meta. uno mō pt accipi ꝑ re duplr q̄ denoiat̄ vłis: ⁊ iſtō vłe ē res q̄cūq; cui ꝑ nām ſuā nō re pugnat eē in plib⁹. Alio mō ſumit̄ vłe ꝑ intētiōe q̄ aliq̄d foꝛmalr denoiat̄ vłe: ⁊ iſto mō vłe eſt ꝯcept⁹ itellectualis quē h; intellēs de tali re que ē apta nata: vel cui non repu gnat eē in plurib⁹. ¶ Dicūt tñ aliq̄ ꝙ ad rōnē foꝛmalem vłis ꝑ intētiōe nō ſufficit ꝙ ſit cōcept⁹ itellectualis: ſȝ req rit̄ reſpect⁹ ad plura ſua ꝑ ddit⁹: de h̄ aūt nō ē ad pñs di Quid ſtinguēdū. ¶ Ulterius accipio ꝙ vłe eē noti⁹ ſingulari nī ſit vłe eē bil aliō ē q̄ȝ cognitionē vłis eē ꝑus intellū cognitione ſin notius gularis: vt aīal eē noti⁹ hoīe. nihil ē aliō q̄ȝ cognitione aīa ſinglari lis ꝓcedē in intellū cognitionē hoīs: ſilr aūt ⁊ in alijs. C

His viſis poſſum⁹ dicē ad q̄ōnē tria. Pꝛio ꝙ vłe ꝯ ꝑme qō ē itētio nō ē ꝑus notū q̄ ad nos q̄ȝ res Uñe intē ſingularis: ⁊ ſtatī ꝓbat̄. q: res q̄ ſunt i aīa intellectiua non tionale ſūt notiores q̄ ad nos ipſis reb⁹ ſenſibilibus exñtibus ex non ē no aīaȝ. h̄ vł hri ex. 3. de aīa. Sȝ vłe ꝑ itētiōe ē res exñs in bis ꝑus aīa itellectiua: vt pȝ ex dictiōe: eniȝ ꝯcept⁹ itellectualis ⁊ notu q̄ȝ vłis cuȝ reſpectu ad plā ſuppoddit⁹. q̄re ⁊c. Maioꝛ appa ſingula ret: ſic. n. res q̄ eſt i ſenſu. ſ. ſpēs res rei ſenſibile ⁊ ipſa ſen re

ſatio non ſunt prius cognite ad ſenſum q̄ ipſe res exiſten
tes extra animam:vt manifeſtum eſt cuilibet intelligen/
ti. Non enim viſus prius videt ſpeciem ipſius coloris aut
viſionem ipſius coloris q̄ ipſum colorem. ſimiliter au/
tem ⁊ in alijs. Et ſic videtur ꝙ res exiſtentes apud intelle
ctum ſcilicet ſpecies rerum intelligibiliū nō ſunt pri⁹ no
te intellectui q̄ ipſe res. ⁊ ideo apparet maior. Et minor
eſt euidens:q2 vniuerſale pro intentione eſt ipſa rei intel/
Concl'o ſecūda lectio cum reſpectu ad plura ſuperaddito vel ſaltem ipſa
ſola rei intellectio vt omnes confitētur. quare ⁊c̄. ¶ Se/
Cognō' itellecti/ cundo dico ꝙ cognitio intellectiua magis vniuerſalis. ꝓ/
ua ma/ or eſt in intellectu noſtro cognitiōe minus vniuerſal'. ⁊ h̄
gis vl'is dico ordine gn̄ationis:quod ſic probatur. Illud quod du
prior eſt citur de potētia ad actum per mediū:prius peruenit ad
cogniti/ medium q̄ ad extremum:dummodo illud mediū ſit di
onē mi/ ſpoſitum ad extremum:vt p3. 4. metaph̄. medium enim
n⁹ vl'is. eſt in quod prius tranſmutat tranſmutans: ſ3 intellectus
dicitur de potētia pura ad cognitionem minus vniuerſa/
T.c.27 lis tanquam ad quēdam actum completum. ⁊ ipſa cogni
tio intellectiua magis vniuerſalis eſt quid mediū īter po
tētiā purā ipſius intell'9 ⁊ actū illū. Na3 cognitio vl'is eſt
quidam actus reſpectu potētie intellectiue:⁊ eſt quid po
tētiale ⁊ impfectu3 reſpectu cognitionis magis determi
Cō.15. nate. Vn̄ Cōmētator dicit. 12. meta. ꝙ ſcire aliqd in vl'i
eſt ſcire ipſum in potētia vt cognitio itellectiua aialis ſm
ꝙ aial potētialis eſt. i. iperfecta reſpectu cognitionis ho/
Cauilla minis ſ3 ꝙ hō ſil'r aūt ⁊ in alijs. q̄re ⁊c̄. ¶ Sed aliqs ca
tio uillaret ꝯ iſta3 rōnē:q2 ſm hoc cōceptus ſpme mãe debēt
prior eſſe q̄ conceptus vniuerſalis ſubē cōpoſite:eo ꝙ il-
Refuta/ le ꝯceptus ē impfectus. S3 dicēdum ꝙ non o3 illud qđ
tio trāſmutat' de extremo ad extremū ꝑuenire prius ad oīa
media:vt dicit Cōmē. 2. de aia. Na3 ꝯceptus mãe prime
nō eſt diſpō ad cōceptū ſubē cōpoſite ſicut cōceptus ma/
gis vl'is eſt diſpoſitio ad cōceptum minus vniuerſalis:ꝯ
mediū eēntiale ſ3 accn̄tale recipiendi ipm vt habet' a Cō
mē. ꝓ meta. Notādū tn̄ circa hoc ꝙ i3 cognitio intellecti
ua min⁹ vl'is ſit in intell'u poſterior ordine gn̄ationis:tn̄ ē
T.c.15 prior via pfectionis. hoc enim ē qđ dicit Ari. in. 9. meta.
Concl'o ꝙ ea que ſunt poſteriora gn̄atione ſunt priora pfectione.
tertia. ¶ 3° dico ꝙ cognitio ſenſitiua ſingularis ſimp' ē pri via
Cogni gn̄ationis q̄ cognitio vl'is itellectiua: qđ p3:q2 cognitio
tio ſenſi q̄ dependet ab alia eſt poſterior ea a qua dependet aliquo
tiua ſin/ modo:ſ3 cognitio intellectiua vl'is dependet a cognitio-
gulis eſt ne ſenſitiua ſingularis hominis:vt cognitio intellectiua
prior co hoīs dependet ex cognitione ſenſitiua ſingularis hoīs. vt
gnitiōe p3 ex. 3. de aia. vnde deficiente aliquo ſenſu a natiuitate
itellecti neceſſe ē deficē ſciam de ſenſibili illius ſenſus. vt p3 pmo
ua vl'is. poſte. vtrū āt oīs cognitio ſingl'aris ſimpl'r vt ſortis ſit ꝓ/
T.c.30 or apud intell'm q̄ cognitio intellectiua vniuerſalis:hoc
D ē magnū dubiū:ꝗ nolo ad pn̄s determiare de iſto. ¶ S3
Dubita cōtra iſtā poſitionē inſurgunt dubōnes multe. Prima eſt
tio pria. contra primam ꝯnē. videtur. n. ꝙ vl'ia q̄ ſunt intentiones
Rō pria ſint notiora quo ad nos ipſis rebus ſingularibus:q2 effe
ctus rerum nāliū ſunt notiores quo ad nos ſuis cauſis:
ſ3 intētiōes rerum nāliu3 q̄ vocant' vniuerſalia ſunt qdā
effectus rerum nāliū:vt oēs ꝯcedūt. res enim nāles intel
ligibiles faciunt ſuas intētiōes i itell'u humano. ſaltē me/
diantib⁹ phātaſmatib⁹ ⁊ intellectu agēte coopante vt fe/
Cō.51. re oēs cōcedūt. Vn̄ ⁊ Cōmētator. i 12. metaphy. dicit ꝙ
Rō ſcōa ſcia noſtra cauſatur a rebus:quare ⁊c̄. Item ſi vniuerſa/
lia que ſunt intētiones eēnt minus nota quo ad nos ipſis
rebus ſingularibus:tunc deberēt eſſe notiora ſm nā3 ⁊
ſimpl'r:quēadmodū enim illa que ſunt minus nota ſim/
pl'r ⁊ ſm nām ſunt notiora quo ad nos. ⁊ econuerſo:vide/
tur ꝙ ea que ſunt min⁹ nota quo ad nos ſint notiora ſim
pliciter ⁊ quo ad nā3:⁊ ſic p3 ꝙ hꝫ vniuerſalia eſſent no

tiora ſm nām q̄ res ipſe. hoc aūt eſt falſu3 vt videtur q2
notiora apud nām ⁊ ſimpliciter dicūtur illa q̄ habēt plus
entitatis vt oēs concedunt. Iſte aūtē intētiones que ſunt
intellectiones reſpectu ſubſtantie non vidētur habē plus
entitatis nec eſſe prioris entitatis:immo Ariſto. dicit ꝙ
aial vniuerſale aut nihil eſt aut poſteri⁹:vt p3 in ꝓhemio T.c.8
de aia:q̄re ⁊c̄. ¶ Preterea. Si vl'ia eſſent min⁹ ⁊ poſteri⁹
nota quo ad nos ipſis rebus quarum ſunt cōceptus:tūc
ſcientia q̄ traditur in Porphyrio non debēt prius doce/ Rō ter/
ri q̄ ſcia ꝑdicamentorū Ariſto. aut q̄ ſciētia nālis:docet tia
enim illa ſciētia vniuerſalia q̄ ſunt intētiones vt cōmunit
dicitur:doctrine aūt ꝑncipiū dicitur eē a ꝑus notis ⁊ co
gnitis nobis:eo ꝙ a talib⁹ homo facil'r addiſcit. q̄re ⁊c̄.
¶ Alia dubitatio eſt ꝯ ſcđam cōcluſionē. ſi enim vniuer/
ſalius eſt notius quo ad nos minus vniuerſali:vt aial ho/ Dubita
mine:tunc ipſum minus vniuerſale o3 eē notius ſm nā3 tio ſcđa
⁊ ſimpliciter. Nam ita videtur eē in rebus nālibus ꝙ no
ta min⁹ nobis vidētur eē nota magis ſm nām ⁊ ſimpli
ter. Sed pn̄s eſt falſum q2 notius apud nām ē quod hēt
plus entitatis:vel quod ē ꝑoris entitatis vt acceptum ē.
¶ Ad primum poſſumus dicē ꝙ effectus ⁊c̄. verum ē effe
ctus ſenſibiles reſpectu naturalium ſunt nobis notiores Ad pri
ipſis ſubſtantijs ⁊ cauſis naturalibus:ſed effect⁹ non ſen/ mam ra
ſibiles non o3. Nūc aūt vniuerſalia q̄ ſunt intētiōes nō tionem.
ſunt ſenſibiles:vt vult ph̄s. quare ⁊c̄. ¶ Aliter dicēt ali/
quis ꝙ verum eſt de effectibus naturalibus q remanent
in ipſis rebus nālib⁹ nālib⁹ vt ē motus ⁊ pluralitas en/
tium ⁊ hꝫ entia talia:ſed intellectio rei nālis non ē rema/
nēs effectus in ipſa re intelligibili:ſed recipitur in intelle
ctu qui eſt incorporeus. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliud aliquis di Ad ſecū
cēt negando ꝯñtiam cum dicebatur ꝙ ea q̄ ſunt min⁹ no dam ra/
ta nobis ſunt notiora nature. verum eſt in reb⁹ q̄ ſunt ex tionem
tiam:nō aūt in rebus q̄ ſunt in anima eſt veꝛ. nunc autē
ipſa vniuerſalia ſunt res exiſtes in aīa humana. quare ⁊c̄.
¶ Aliter dicerēt aliqui cōcedēdo ꝯñtiam ⁊ ꝯñs. ⁊ cū di/
cebat' ꝙ intētiones q̄ ſunt intellectiones reſpectu reꝛ nā
liū eēnt maioris entitatis q̄ ipſe res nāles. h̄ dicūt eſſe ve
rū ſaltē loquēdo ꝯ reb⁹ nālib⁹. Dicūt. n. ꝙ eē artis i itel
lectu ē longe nobilius q̄ eē artis ex̄ aia3:ſil'r aūt ⁊ i alijs
de hoc aūt ad pn̄s nō determino. ¶ Ad aliud poſſet dici
ꝙ Porphyrius nō tradit in ſuo libro doctrinā ⁊ ſciam ꝯ Ad ter/
vl'ib⁹ q̄ ſunt intētiōes ⁊ intellectiones ipſoꝛ reꝛ:ſ3 de vl'i tiā rōnē
bus ꝓ rebus quibus attribuunt' intētiōes:nec ē ſcia rea/ Pōphy
lis q2 illa cognitio vl'ium quā ipſe dat ibi ꝯſiderat ꝓp rō/ rius tra
cinatiōis cognitionē vel iſtr̄i ſciendi:qđ ē ſubm in logica: dit ſcia3
qđ Ari. ꝯſiderauit i ꝑdicamētis de reb⁹ ꝑdicamētalibus: ꝯ vl'ibus
vt ex eoꝛ cognitiōe iuuaret' logicus ad cognitionē ſuoꝛ ꝓ rebus
ſcibiliū ꝓprioꝛ. Et ſi quis vellet dicē ꝙ Porph̄. ꝯſiderat ⁊c̄.
⁊ diffinit intentiōes ſcđas in hitudīe ad res poterit dicē ꝙ
nō ꝑus docet' illa ſcia de vl'ibus:eo ꝙ ipſa ſint nobis noto
ra q̄ res:ſ3 q2 cognitio eoꝝ fuit neċia ad cognitionē ⁊
doctrinam ꝑdicamētoꝝ Ariſt. vt dicunt multi logicoꝛ.
Credo tn̄ ſalua pace ⁊ reuerētia cuiuſcūq ꝙ non ſatis rō Scia ꝑ/
nabil'r ē itroductū legē librū Porphyrij āte librum ꝑdica dicamē
mētoꝝ Ar. imo Ar. tradidit i ꝑdicamētis ꝑmā ꝑtē logi toꝛ3 ꝓ
ce. Primā dico ordine doctrine rōnabiliter ſi eēt vna ꝑs or eſſet
logice diſtincta ab alijs:ꝑus eēt docēda doctrina de qnqꝫ docēda.
vniuerſalibus q̄ de alijs rebus logicalibus:ipſe autem q̄ vl'iu3
Ariſt. bn̄ ſciuiſſet ⁊ pri⁹ tradidiſſet eā. Q2 tn̄ ſic ꝯſuetu3
eſt in iſtis tꝑibus:iō ꝑus legat' liber Porphyrij noīe do
mini. nō enim facile que ab antiquis ꝯſuetudinibus cōp
henſa ſunt ſmone tranſmutantur:vt Ar. docet i. 2. eth̄. Ad ſecū
¶ Ad aliā dubitationē pōt ꝯcedi ꝯñs:⁊ cū dicebat' ꝙ h̄ dā dubi
eſt notius apud nām ⁊c̄. ꝯcedēdum eſt aliquo mō:non āt tationē.
ſimpl'r:⁊ ita eſt in ꝓpoſito. Nam licet hō q̄tū ad ſuā ſub
ſtātiā nō ſit nobilioris aut perfectioris ētitatis q̄ animal

eoꝝ ꝙ vna ꝛ eadem eſt ſubſtantia hominis ꝛ animalis in homine. ſimiliter autem ꝛ in alijs ſm communem viam: tamen homo ſm ꝙ ſtat ſub apparentia quo ſumitur prius conceptus ipſius hominis vt homo: eſt nobilioris entitatis ꝙ̄ animal: vt ſtat ſub apparentia quo ſumitur conceptus animalis vt animal eſt. Naꝫ ratiocinari a quo ſumitur conceptus hominis intellectualis eſt nobilioris entitatis ꝙ̄ conceptus ſentire a quo ſumitur conceptus animalis. ℭ Aliter dicerēt aliqui ꝙ homo ſm ꝙ homo eſt nobilioris entitatis ꝙ̄ animal in hoīe exiſtens. dicunt enim ꝙ alia eſt forma ſubſtantialis per quā homo eſt hō ꝛ per quam homo eſt animal: ꝛ ſic de ceteris: ꝛ ſemꝑ forma inferior eſt nobilior ꝛ ꝑfectior ſimpliciter forma ſuperiori: ſed de hoc inquiretur in queſtione ſequenti.

Conceptꝰ hominis eſt nobiliō ꝙ̄ ō aial

Ad rationes principales dicendum eſt. ℭ Ad primam concedendum eſt totum: vſq; illuc vbi dicitur ꝙ vniuerſale eſt nobilioris entitatis ſed iſtud eſt negandum. Et cum dicitur ꝙ vniuerſale ē incorruptibile: ꝛ ſingulare eſt corruptibile. Dicunt aliqui ꝙ verum eſt de ſingulari ſimpliciter ſaltem materiali. ꝛ de iſto non loquitur Ariſtot. Sed ſingulare in reſpectu ita bene eſt incorruptibile ſicut ipſum vniuerſale. ℭ Aliter dicunt alij ꝙ ipſuꝫ vle lꝫ nō ſit per ſe corruptile ipſuꝫ tn̄ bn̄ corrūpit per accn̄s. ſ. ad corruptionē ſuoꝝ ſingularium. Deſtructis enim ꝑmis ſubſtantijs impoſſe eſt aliqd aliorum manere. vt dicit Ariſto. in ꝑdicamētis. Et cuꝫ dr̄ ꝙ incorruptibile eſt verioris entitatis ꝙ̄ corruptibile. Uerum eſt de eo qḋ eſt incorruptibile: ſed de eo quod eſt corruptibile ꝑ accidens lꝫ non ſit corruptibile ſm ſeipſum: nō opꝫ ꝙ ſit ſimplr̄ nobilius. q̄re ꝛc̄. Sed vtruꝫ h̄ ſit verum ꝙ vle eſt corruptile ſolum per accidens. bona difficultas eſt ꝛ habet videri in. 7. metaphy. ℭ Ad 2m dōm ꝙ idem eſſe notius ſeu prius notum ꝛ poſterius notum eadē cognitione: ꝛ ſm eandē ꝓprietatē eſt impoſſibile: ſed diuerſis cognitionibus ꝛ ſꝫ diuerſas proprietates nō ē incōueniens. Nūc aūt ipſa cognitio vlium quam ponimus ꝓrē minus vniuerſali: eſt alia a cognitione minus vlī: ꝛ iō nō vꝫ rō. ℭ Ad tertiū ſolutū ē ꝑ diſtinctionē poſitā in poſitione. ℭ Ad quartū cū dr̄ diffinitiuū ꝛc̄. poſſumus dicere ꝙ ea que ponunt in diffōne pn̄t accipi duplr̄. Uno mō ſm ſe ꝛ abſolute: ꝛ ſic ſunt notiora quo ad nos ipſa ſpē diffinita: vt animal abſolute eſt prius notum quo ad nos ꝙ̄ homo: ſimiliter ꝛ in alijs. Alio modo poſſunt conſiderari talia ſm ꝙ ſunt diffinientia ipſam ſpeciem: ꝛ hoc mō ſpēs que diffinit eſt notior quo ad nos quadam cognitione ꝯfuſa ꝙ̄ ſint diffinientia ipſam ſpēꝫ ſiue ipſum hoīeꝫ. ℭ Ad 5m cū dr̄. partes ꝛc̄. cōceditur vt ſunt partes: ꝛ cū dicit ꝙ minus vle eſt totū reſpectu vniuerſalioris. Dicit ꝙ verum eſt aliquo modo: ꝛ ſub iſta rōne ipſum vniuerſalius. ſ. vt eſt pars minus vniuerſalis. ſ. pars diffinitiua eſt poſterius ꝛ minus notum quo ad nos. Sed ipſuꝫ vniuerſalius ſꝫ ꝙ ē totū ē nobis notiꝰ: ꝛ nihil ꝓhibet minꝰ vle eſſe aliquo mō totuꝫ reſpectu vlioris. ſ. totum diffinibile: ꝛ ipſum vniuerſalius eſſe totuꝫ reſpectu minꝰ vlis. ſ. totum vle. Qualr̄ āt ipſa ſpēs eſt cōpoſita ex gn̄e ꝛ dr̄a videbit poſtea. ℭ Ad. 6m cum dr̄. illa que ſunt difficiliora ꝛc̄. cōcedit. Et cū dr̄ iſta ſunt difficiliora: dicunt aliq ꝙ Ariſto. loquitur ibi de vniuerſalioribus cālitate ſicut eſt deus ꝛ alie ſub̄e ſepate ad quas intellectꝰ anime noſtre ſe hꝫ ꝛc̄. Sed nō ſequit de vniuerſalibus ſm ꝑdicationem. ꝛ de iſtis hic loquit. ℭ Aliter pōt dici ꝙ vniuerſalia pn̄t duplr̄ cognoſci. Uno modo cognitiōe ꝯfuſa ꝛ imꝑfecta: ꝛ iſto mō n̄ ſunt diffi*ma* ad cognoſcendū ipſi ſingularibꝰ. Alio mō pn̄t cognoſci cognitione perfecta ꝛ determinata ita. ſ. ꝙ cognoſcant̄ q̄ꝫtum ad cōparationē ipſorum ad inuicē in idētitate ꝛ diuerſitate ꝛ q̄ꝫtuꝫ ad ꝑdicata demō-

Singulare eſt incorruptibile

Ule eſt corruptibile ꝑ accn̄s

Impoſſe ē idē eē notiꝰ ꝛ ingnotiꝰ

Diffinientia capiunt 2r

Ula cognoſcūt duplr̄

ſtrabilia de eis: ꝛ ſic ſunt multū diffi*ma*: nec iſto mō cognitio eoꝝ eſt neceſſario prior cognitiōe ſingulariū. C n̄ quāuis facile ſit cognoſcere ens ꝛ vnū abſolute ꝛ cōſiſtentiā difficile eſt certitudinaliter ꝛ complete cognoſcere identitatem ꝛ diuerſitatem entis ad vnum ꝛ ecōuerſo. Similiter dr̄iam ꝛ identitatē ipſius entis qḋ eſt eſſentia ad ipſꝫ eſſe: ſimilr̄ ꝛ in alijs. ℭ Ad 7m cum dicitur. illud qḋ ē ꝑpinquius ꝛc̄. Concedo ꝙ non eſt notius ſub illa ratiōe ſꝫ qua eſt ꝓpinquius minime noto. Et cū dr̄. vniuerſale ꝛc̄. dico ꝙ ipſum magis vniuerſale poteſt duplr̄ cōſiderari. Uno modo ſm ꝙ̄ eſt minus perfectum minus vniuerſali ſaltem quantū ad apparens ſub quo intelligit: ꝛ h̄ mō non eſt prius notum. Alio modo pōt conſiderari ipſum magis vniuerſale: vt prius cognoſcit ſuis ſingularibꝰ ſenſibilibus: ꝛ ſic eſt notum ꝑus quo ad nos vt h̄ ſentire vel ſenſus prius occurrit ſenſui ꝙ̄ hoc ratiocinatuꝫ: ꝛ ſic ꝑus fit intellectio aialis que ſumitur a ſenſu ꝙ̄ intellectio hominis que ſumitur a ratiocinando. ſimiliter autē ꝛ i alijs ſuo modo. ℭ Ad auctoritatem Ariſto. pꝫ ex predictis. Ad aliam rōnem de illo dicto Cōmētatoris que multos fecit dubitare ꝛ cogitare: ꝛ paucos aut nullos noui expoſuiſſe illud dictum Commentatoris: ꝙ notioritas totius ſenſibilis apud ſenſum eſt cauſa notioritatis totius vniuerſalis apud intellectum: ꝛ ſic hoc eſt cauſa vt ipſe dicit q̄re in rebus nālibus poſteriora in eſſe ſunt nobis notiora. hoc dicit in his verbis ꝛ ꝙ vniuerſum illud. ſ. totum ſenſibile de quo locutus fuerat eſt notius apud ſenſum: ꝛ cā eſt quia vniuerſalia intellecta ſunt notiora apud intellectum ꝙ̄ ſue partes intellecte ſiue ille partes ſint ſpecies ſiue cauſa. ſimiliter cauſa in hoc eſt ꝙ res poſteriores in eſſe. ſ. accidentia ſunt notiora apud nos ꝙ̄ cauſe. hoc aūt dictum eſt quāmirabile ꝛ occultum. ꝙ enim aliqḋ totuꝫ ſenſibile ſit prius notū apud ſenſum ꝙ̄ ſue ptes: ꝛ cū ſit ſtudio dicauſabilitate: ꝛ habent ſuꝑ hoc ꝙ cognitio intellectiua aialis precedat cognitionē hoīs aut ſuper hoc ꝙ motus ꝛ pluralitas entiuꝫ ſint notiora quo ad nos ipſis ſubſtantijs nālibus. dato enim ꝙ ſenſus alicuius hoīs nunq̄ꝫ cognouerit aliqḋ totum ſenſibile quantū ad eius ꝑtes ſeorſum ꝛ diuiſim: tamen adhuc poſſet eſſe prius notus ipſe motus ꝙ̄ ſubā nālis. Forte dicēdum ꝙ non fuit intentio Auerrois iſtā notioritatē totius ſenſibilis apud ſenſum eſſe per ſe cauſaꝫ illius notioritatis totius vniuerſalis: ſꝫ ꝙ ex hꝫ ſimilitudine. ſ. ꝙ totum ſenſibile eſt notiꝰ ſenſui ꝙ̄ eius partes diuiſim nota fuit iſta veritas ꝙ vniuerſale eſt priꝰ nobis notū ꝙ̄ ſingulare. ſimiliter ex illo innotuit iſta veritas ꝙ res poſteriores in eſſe. ſ. accn̄tia ſunt nobis vel quo ad nos notiora ꝙ̄ cāe. poſſibile enim eſt aliqd eē cām cognoſcēdi qḋ non eſt cauſa eēndi ſimplr̄. vnde videmus ꝙ Ariſt. cuꝫ dixiſſet vle eſſe notius declarauit hoc ꝑ ſimile in toto ſenſatorio ꝙ illud fuit quodāmō medium ad probandum iſtā v̄itatem. ℭ Dubitaret adhuc aliquis ꝯ̄ tertiā ꝯ̄nē ꝓp vnū dictū Cōmētatoris i ꝓ huius: verſus finē illius capl̄i. oēs igit ꝯ̄ria ꝑncipia faciunt. Dicit enim ibi Cōmētator hec v̄ba. cōpatio inter compꝛehēſibilia ab intellectu ꝛ a ſenſu nō v̄ificat niſi qn̄ accipit i reſpcū cōpꝛehenſionis cōis: cum igitur compꝛehenſio intellectualis ſit vlis: ꝛ cōpꝛehēſio ſenſus ſingularis ſimplr̄ nō ſit aliq compꝛehēſio vniuerſalis: videt ꝙ nulla ſit cōperatio: vt dicere ꝙ ſingulare ſimplr̄ ſit ꝑus notuꝫ cognitione ſenſitiua ꝙ̄ ipm vle ſit notū cognitione intellectiua. hec tamē comparatio ponebat in tertia ꝯ̄ne. ergo male. ℭ Ad hoc poſſet dici ꝙ compꝛehenſioni ſenſitiue ꝛ intellectiue non ſit aliqua cōmunis cōpꝛehenſio vniuocatamen bene poteſt eis eſſe compꝛehenſio communis analogica ad iſtas: dā enim compꝛehenſio ſm analogiam de compꝛehenſione ſenſitiua ꝛ de intellectiua: vt hꝫ videri. 3. ō aia. ℭ Si autē

Magis vle conſideratꝛ 2r

Ad 8m

Ad 9m

Totum notiꝰ ꝙ̄ ſue ꝑtes

Dubitatio 3a

T. c. 48

R°

Cõphẽ-ſio pri⁹ dicaſ de ſẽſitiua. ⁊c. t.c.150.

queratur de qua prius dĩ cõprehẽſio. Dõm ꝙ ſm ordinẽ impoſitionis nominis: prius dicitur de ſenſitiua compre-henſione eo ꝙ iſta notior eſt multis. Intãtuʒ ꝙ aliqui nõ cognoſcunt aliam comprehenſionem niſi ſenſitiuam: ⁊ q-dam antiquorum non ponunt differentiam inter intelle-ctum ⁊ ſenſum. vt patet in ſecũdo de anima. ⁊ hos ſeque batur quidam ſociorum meorum theologicanus qui fre-quenter dicebat ſe intelligere colorem per viſum: ⁊ intel-ligere ſonum per auditum. Sed ſm ordinem nature rei prius dicitur comprehẽſio de intellectiua q̃ʒ de ſenſitiua: qꝛ comprehenſio intellectiua ẽ ſimpliciter nobilior ſenſi tiua: qꝛ ad eam ordinatur ſenſitiua dicente Themiſtio in ſecundo de anima. quibuſcunque mortalibus natura tri-buit intellectum eiſdem dedit ſenſus intrinſecos ⁊ extrin ſecos in miniſteriuʒ rationis. i. intellectus. ¶ Aliter poſ-ſet exponi illa auctoritas Commentatoris: vt ſit propoſi-

Cõpar⁰ iter cõp-hẽſibilia qño ve-rificaſ.

tio copulatiua talis comparatio inter comprehenſibilia ab intellectu non verificatur niſi cum accipiantur in re-ſpectu comprehenſionis communis: ⁊ hec copulatiua eſt verare debet ſic legi ⁊ intelligi prima pars. comparatio inter comprehenſibilia ab intellectu non verificatur niſi cum accipitur reſpectu comprehenſionis communis. ſ. intelligibilis: nec eſſet dicere ꝙ comprehẽſibile ab intelle ctu ſit notius ſenſui q̃ʒ illud aliud. Sed bene verum eſt di cere ⁊ proprie ꝙ hoc comprehenſibile ab intellectu no-tius eſt apud intellectum q̃ʒ illud aliud. Similiter autem ſecunda pars ſic debet intelligi. comparatio inter compre henſibilia a ſenſu non verificatur niſi cum accipitur reſpe ctu comprehẽſionis communis ſcilicet ſenſitiue: ꝓpa dico qua comparanſ adinuicẽ diuerſa comprehenſibilia etiaʒ a ſenſu. non enim eſſet proprie dictum hoc cõprehẽſibile a ſenſu eſt notius apud intellectum q̃ʒ illud: ſaltẽ non eẽt ita proprie dcm. hoc comprehenſibile ſenſu eſt notius ſen ſui q̃ʒ illud. Hãc aũt auctẽm ⁊ eius declarationẽ quaʒ po ſui: ideo hic vltimo induxi: qꝛ mihi poſt conſideratione al teri⁹ auctris occurrit: ſʒ tu potes eã ponẽ tã q̃ʒ dubitatiões ⁊ inde ſoluere mõ ꝑdicto. quere ⁊c. Queſtio. vi.

A Scotus Spẽs ſpãliſſi-ma ẽ pri mũʒ co gnitum ab intel lectu Rõ pᵃ

Quidaʒ Reuerẽdus doctor ⁊ ſubtilis multis poſuit ꝙ cõceptus cõfuſus ſpẽi ſpecialiſſime eſſʒ prius in intellectu q̃ʒ concept⁹ vniuerſa lior: vt ſiquis bene diſpoſitus ſm ſenſuʒ ſen ſit indiuiduũ albedinis: prius cõcipit cõceptũ confuſo albedineʒ q̃ʒ colorẽ q̃ʒ qualitatẽ: ſimilr autẽ ⁊ in alijs. ¶ Et hoc ꝓbauit trib⁹ rõnib⁹. ¶ Prima eſt. agens nãle nõ impeditũʒ approprinquatuʒ ſuo paſſiuo ſufficien ter diſpoſito agit in ipm ſm vltimũ ſue potẽtie. ergo agit effectuʒ perfectiſſimũ inq̃ʒtum põt: ſed oĩa cõcurrẽtia ad iſtum actũ intellectus ſunt omnes res nãles medie q̃ pre cedũt oẽm actũ voluntatis ⁊ nõ impediter vt pʒ. ergo produ cunt conceptum perfectiſſimũ inq̃ʒtum poſſunt. Ille aũt non eſt niſi conceptus ſpẽi ſpecialiſſime. Si enim aliquis alius cõputa conceptus alicuius cõmunioris qui ſit im-perfectior q̃ʒ ſpẽi ſpecialiſſime: ſicut pars eſt imperfectior toto: ſequitur ꝙ illa nõ poſſunt in conceptũ ſpẽi: ⁊ ita nũ-q̃ʒ cauſarẽt illuʒ. ¶ 2° dicit Auic. 2. meta. ca⁰. 3. Meta^{ca}

Rõ 2ᵃ

eſt vltima ordine doctrine. ergo principia oĩum aliaꝝ ſcia ruʒ ⁊ termini illaꝝ pñt cõcipi ante ꝑncipia metaphyſice: quod nõ eẽt ſi ꝑus oporteret cõcipi ens ⁊ hꝰ talia. Et ſeque reſ metaphyſicã eẽ ꝑoiẽ ordine doctrine. ¶ 3° ſic. ſi opor

Rõ 3ᵃ

teret ꝑcedẽ cõceptus vñiores ante conceptuʒ talis ſpeciei: tunc ſenſu poſito in actu de ſingulari ⁊ mouente ſenſum ⁊ intellectu ſoluto: oporteret magnum tempus ponẽ an teq̃ʒ cõciperet ſpẽs illius ſingularis primo ſenſati: qꝛ ꝑus oporteret intelligere predicata in quid cõia de illa ſpecie ſm ordinem. et hoc autem vt dicit pʒ eẽ quare intelligat intellectus ꝑus vnũ intelligibile q̃ʒ aliud: ſʒ ſpecies pluri-um ſint ei pñtes: hoc enim non eſt a voluntate: cum tunc hẽat intellectus actũ intelligendi: ſed huius cã eſt: qꝛ ſin-gulare vni⁹ fortius mouet ſenſum q̃ʒ ſingulare alterius: ita ꝙ ꝑmũ cognitũ ab intellectu cognitione cõfuſa ẽ ſpẽs ſpãliſſima cuius ſingulare efficacius mouet ſenſuʒ ꝑmo: ſiue ſit viſibile ſiue audibile ſiue tangibile: q̃cunq̃ʒ enim indiuiduũ ꝑus mouet ſenſum: eius ſpẽs ꝑus eſt cognita cognitione cõfuſa: vt iſte dicit. ¶ Et quãuis iſte rõnes pul chre ſint ⁊ ſubtiles: tñ ſniam Ariſto. ⁊ eãdem doctrinaʒ te nenti poſſibile eſſet eas debilitare. ¶ Arguet enim ſʒ ꝑ mã rõnem ꝙ conceptus diſtinctus ⁊ diffinitiu⁹ ſpẽi ſpe cialiſſime: cuius indiuiduũ fortius mouet ſenſum: ꝑor eſt in intellcu via gñationis q̃ʒ cõceptus cõfuſus eiuſdem ſpe ciei: accipiendo ꝓpõnes illas eaſdẽ: agẽs nãle ⁊c. ſed cõce ptus diſtinctus ſpẽi ſpãliſſime cuius indiuiduuʒ ꝑus mo uet ſenſum ⁊ fortius: eſt ꝑfectiſſimus cõceptus in quem poſſunt cauſe nãles ille. ſ. indiuiduũ ꝑmo ⁊ forti⁹ mouẽs ſenſuʒ ⁊ ĩi intellectu agẽte: q̃re ꝑus ꝓducet intellectũ diſti ctũ illius ſpẽi q̃ʒ cõceptum confuſum: cuius oppo^{m} vult iſte hõ qꝛ dicit ꝙ totus ordo cõfuſe cognoſcẽdi prior eſt. ¶ Cõtra 3^{am} rõnẽ ſic oppono. Si cõceptus confuſus ſpẽi ſpecialiſſime eſſet ꝑor via cognitionis in intellectu q̃ʒ cõce ptus vñis: tunc ſingulari mouente ſenſum in intellectu ſo luto oporteret magnũ tps ponere anteq̃ʒ cõciperet genus gñaliſſimuʒ illius ſpẽi ⁊ illi⁹ ſingularis: qꝛ ꝑus oporteret cognoſcere ꝑdicata cõia predicata in qd de illa ſpẽ ſm or-dineʒ vſq̃ʒ quo ꝑueniret ad genus gñaliſſimũ. hoc aũt eſt incõueniẽs: vt pʒ cuilibet intelligẽti. Nã quilibʒ exercita tus ⁊ hñs ſufficiẽtẽ vĩtatẽ: ſtatim ſine magno tpe põt conci pere gen⁹ gñaliſſimũ illi⁹ ſpẽi: vt cõcepto hõie ſtatim ſine lõgo tpe põt cõcipe ipſam ſubm. ¶ Sʒ qꝛ ʒ arguere non eſt ſoluere: ⁊ ſi ad mille inconueniẽtia q̃s deducar: nõ dico aliter ad illas duas rõnes.

B Reflectio rõnũ Scoti ʒ ĩp m

¶ Ad ꝑmaʒ dico ꝙ ſingulari alicuius ſpẽi mouẽte ſenſum ⁊ intellectũ nõ ĩpedito: intel-lect⁹ nõ ẽ ſufficiẽter diſpoſitus ad cõceptum cõfuſuʒ ſpẽi ſpãliſſime: niſi ꝑcedẽtibus aliq̃ mõ cõceptib⁹ vñiorib⁹: ⁊ ideo nõ fiet in intellectu cõceptus illius ſpẽi cõfuſe niſi ali-quo mõ ꝑcedãt oẽs cõceptus vñes ꝑdicatoꝝ in quid de illa ſpecie ſic albedine pñte aeri nunq̃ʒ induceret ſuã ſpẽm ⁊ intentionẽ in aere niſi aer eẽt diſpoſitus lumine ⁊ diapha-nitate. ſilr mã ꝑ⁰ ſi ꝑ poſſibile poneſ eẽ ſepata ab oĩ fõia ⁊ poneretſ poſſe recipere formã miſti ab aliq̃ agẽte nãli nõ reciperet eã niſi ꝑcedẽtib⁹ formis elemtoꝝ quocũq̃ʒ mõ.

C Ad pᵐ rõnem

¶ Ad aliaʒ rõnẽ dico ꝙ metaphyſica ꝑ ꝓ hõ nõ ẽ poſterior ordine doctrine alijs ſciẽtijs qꝛ cõcept⁹ vñes ſuoꝝ ſcibiliũ ſint poſteriores cõceptib⁹ ſpãliſſimorum cõſideratoꝝ i a-lijs: poſteriores dico via gñationis. tales. n. cõcept⁹ ſimpli-ces cõfuſi ñ docẽt neq̃ʒ ꝑ doctrinã acq̃rũt: qꝛ ſʒ Lincõ. i ꝑ poſter. ꝓpe ꝑn^{m} iñ doceſ nec addiſcit: niſi illõ qõ eſt ꝑ cõcipit oppet nobis du^{m} vel ſim. Iſti aũt cõcept⁹ icõplexi ⁊ cõfuſi nec ſunt dubij nec oppet falſuiõ cũ tales nõ doceã tur ex ordine doctrine nõ ẽ accipiẽd⁹ ordo doctrine ipi⁹ metaphyſice ad alias ſcias.

Ad 2ᵐ rõnẽ.

¶ Sed ſi q̃ras: q̃re ḡ meta^{ca} poſterior eſt ordine doctrine. hoc eſt ꝓ tãto forte: quia complexa que in ea demonſtrantur ſunt difficilia multũ ad cognoſcendum certitudinaliter ⁊ vniuerſaliter: vt pʒ in ꝓblematibus que diſputantur in ea: nihil enim ꝓhibʒ ex aliquib⁹ cũ cõcipiunſ cõceptibus ſimplicib⁹ formari q̃ões multum dubitabiles ⁊ difficiles ad ſoluẽdum vt vtrũ ens ⁊ vnũ ꝓ ẽẽ ſint eadẽ iter ſe ⁊ ſimilia talia. ¶ Itẽ poſſet dici ꝙ metaphyſica eſt poſterior ordine doctrine ratione illius qõ conſiderat de vniuerſalibus cauſalita-te: ſicut eſt deus: ⁊ alia ꝑncipia abſtracta quorum quiddi tas debet per metaphyſicã cognoſci. Si autem doceretur poſterius quantum ad illam partem in qua conſideran-tur vñia predicatione. hoc nõ eſt niſi qꝛ cognitio tal ſuper

Metaphy^{ca} e ordine doctrie poſteri or

ꝑtinet ad eandẽ partẽ phie ad quã ꝑtinẽt principia abſtracta de quib⁹ eſt ibi intentio principalis. Concedo tamẽ ꝙ cognitione diſtincta ꝑmus cognoſcuntur magis vniuerſalia ꝗ̃ cognoſcant minus vniuerſalia cognitione diſtincta ⁊ ꝑfecta. nunquã.n. haberet perfecte conceptus diſtinctus hoĩs: niſi ꝑus haberetur conceptus diſtinct⁹ aialis ⁊ ſic de alijs ſuperioribus q̃ diſtincte poſſunt cõcipi. Et ꝙ ſicut cognitio cõfuſa aialis ꝑcedit cognitionẽ cõfuſã hoĩs: ita cognitio diſtincta aialis aliquo mõ ꝑcedit cognitionẽ diſtinctam hoĩs. ſ. ſicut pars ꝑcedit totum. cum.n. animal ponat in diffõne hoĩs oꝫ ꝙ in eius diffõne ponatur diffõ aialis. ſi oꝫ ꝑfecte ⁊ oĩno explicite diffiniri. Sed q2 h̾ ſciuerũt pauci exercitati in logica de hoc volui ſollicitari: hec autẽ ad pñs ſint dicta non reprobando doctrinam illi⁹ cui⁹ intellm nõ attingo: ſed ad vitãq; pleniorem ĩq̇ſitionẽ: ad quã oẽs hoĩes habent deſideriũ nãle. ¶ Ad aliam rationẽ põt dici ꝙ q̃ꝫcunq; conceptus vlior confuſus ſit in intellectu ꝑor vi ꝗ̃nationis ꝗ̃ cõceptus cõfuſus ſpẽi ſpãliſſime ſm intẽtionẽ Ari. tñ nõ oꝫ magnũ tp̄s apponẽ añꝗ̃ cognoſcat ſuũ gen⁹: q2 tales ↄceptus ordinati adinuicẽ nõ hñt adinuicẽ tãtã repugnãtiã vel ↄrietatẽ ꝙ oportẽt ad aduẽtũ vl' receptionẽ vni⁹ i aliq̇ magno tp̄e corrũpi alteꝝ: ⁊ ẽ ſile arg^m ſic ſi diceret ſic: ſi pñte albedie nunꝗ̃ ageret ſuã intẽtionẽ in aere niſi oporteret aerẽ illuminari: tunc oporteret apponere magnum tp̄s anteꝗ̃ ipſa faceret itẽtionẽ i me^o h aũt me^m ſeq nõ eſt veꝝ ↄ nõ nec illõ ſeqr. Et cõfirmat ſolo iſta: q2 certũ ẽ ꝙ tot media ſunt inter ↄceptũ ↄfuſũ ſpẽi ſpãliſſime ⁊ cõceptũ ſui vliſſimũ ꝗ̃t ſunt media iter ↄceptũ vliſſimũ ⁊ ↄceptũ ſpẽi ſpãliſſime.

Alter/ aia rõnẽ

¶ Neceſſe eſt igitur vnum eſſe ꝑncipiũ aut plura. T. cõ. vj.

¶ Similiter naturalis nõ habet loqui de principijs an ſint ⁊c̃. T. cõ. viij. Queſtio. vij

Circa iſtud capl'z primo q̃rit᷑. vtrum Phs naturalis poſſit diſputare cõtra negãtẽ ꝑncipia naturalia. ¶ Arguit᷑ ꝑmo ꝙ ſic. q2 ſicut ſe hꝫ metaphyſicus ad ꝑncipia metaphyſicalia ſic ſe hꝫ nãlis ad ꝑncipia naturalia. hoc pꝫ ꝑ cõuenientiã ⁊ ſimilitudinẽ: ſed metaphyſicus poteſt diſputare contra negantẽ ꝑncipia metaphyſicalia: vt pꝫ in. 4. meta. quare ⁊c̃. ¶ Itẽ ſcdo ad illũ ꝑtinet diſputare contra negãtẽ ꝑncipia nãlia cuius ipſa ꝑncipia nãlia ſunt maxie ꝓpria. hoc videt᷑ rõnabile: ſed ipſius phi nãlis ꝑncipia nãlia ſunt maxie ꝓpria vt manifeſtũ eſt. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ 3° ille qui põt demõſtrare ꝑncipia nãlia põt diſputare ↄ negantes ea: ſꝫ nãlis phs põt demõſtrare ꝑncipia nãlia. q̃re ⁊c̃. Maior pꝫ: q2 ꝑ eandẽ rationẽ ꝑ quam oſtẽditur aliqua veritas condecet illi querere huiuſmodi v̇itatẽ: vt ſatis pꝫ in ꝑmo poſterioꝝ. ⁊ minor eſt euidens ex ꝑmo huius. Ubi Ariſto. demõſtrat ipſam mãm ꝑmam q̃ eſt vnum ꝑncipiuꝫ reꝝ nãlium. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ quarto arguit᷑ auc̃te Ariſt. in iſto ꝑ̊ lib. vbi ipſe diſputat ↄ Parmenidẽ ⁊ Meliſſum: q̇ negauerunt ꝑncipia rerum naturalium: ⁊ tñ in iſto lib. tradit Ariſto. primam partẽ phie nãlis. quare ⁊c̃.

T. c. 9.

T. c. 52
T. c. 6

Oppoſitum arguit᷑ auctoritate Ariſto. in litera vbi dicit. ꝙ naturalis non hꝫ per ſe diſputare cõtra negantẽ ꝑncipia reꝝ nãlium. Idem vult Cõmẽtator ⁊ oẽs expoſitores Ariſto. ¶ Et ꝓbat᷑ rõne: q2 ſicut ſe hꝫ geometria ad ꝑncipia geometrie ſic ſe habꝫ nãlis ad ꝑncipia nãlia per conuenientiã ⁊ ſimilitudinem: ſed geometria non hꝫ per ſe diſputare ↄ negantem ſua ꝑncipia ⁊ ꝓpria: vt pꝫ in primo poſterioꝝ. quare ⁊c̃.

Ad queſtionem eſt intelligendum ſicut communiter dicitur ⁊ accipitur a Cõmentatore in iſto primo. ſcientia naturalis conſiderat ꝑncipia triplicia. ſ. principia doctrine ⁊ non ipſius eẽ ſimpliciter: ⁊ principia eſſe non doctrine: ⁊ principia eẽ ⁊ doctrine. Sunt autem principia doctrine ⁊ nõ eẽ ipſa accidentia per ſe reſpectu naturalium ſenſibilium: vt ẽ motus ⁊ pluralitas entium. ⁊ exemplificat Cõmẽtator ſimiliter: ⁊ ſunt qualitates nãles per ſe ⁊ ꝓprie ipſorũ nãliũ q̃ ducũt in cognitionẽ ſubiectorum nãliuꝫ: ⁊ tñ nõ ſunt ꝑncipia ipſius eẽ ſimpliciter ſed ſolum alicuius eſſe accñtalr. Principiũ autẽ eſſe ſꝫ non doctrine eſt mã ꝑma ⁊ forte ꝑmus motor: hec enim bene ſunt ꝑncipia reꝝ naturaliũ: ſꝫ tñ nõ ſunt ꝓprie ꝑncipia doctrine: q2 ꝑncipium doctrine debet eſſe a facilioribus ⁊ faciliter cognoſcibile: vt habetur. 5. metaph. cap. de ꝑncipio. vbi Ari. dicit ꝙ optimũ doctrine ꝑncipium eſt a quo qs faciliter addiſcit. Facilr autem aliqs addiſcit ꝑ ea que faciliter cognoſcit: conſtat aũt ꝙ ꝑma mã ⁊ primus motor nõ ſunt facilia ad cognoſcendũ: ĩmmo plurima difficultas eſt ad cognoſcendum iſta principia. Principia v̇o doctrine ⁊ eẽ ſunt ꝓpe forme ſubales reꝝ nãlium. Sunt eniꝫ quodãmõ ꝑncipia doctrine inq̇ſitũ ꝑ cognitionẽ ipſaꝝ ⁊ tranſmutationis ſubalis. que eſt ſm formam ſubalẽ peruenimus ad notitiam prime mãe ⁊ ipſius ꝑuationis ⁊ potẽtie. Sunt autẽ ꝑncipia eẽndi ipſis reb⁹ nãlibus: vt manifeſtũ eſt in ꝑ̊ ⁊ ſcdo hꝰ. Et iõ forme reꝝ nãlium aliqualr ſunt principia doctrine ⁊ eſſe. Dico aũt aliqualr: q2 forme nõ ſunt oĩno ꝑncipia ꝑma doctrine: ſꝫ innoteſcũt ex opibus ꝓprijs reꝝ nãliuꝫ q̃ ſunt actiones eaꝝ: vt pꝫ ex. 2. de gñã ⁊. 8. meta.

Com. 8 Principia triplicia ↄſiderãtur i ſcia nãli.

T. c. ꝑ

His viſis poſſunt dici ad queſtionẽ tria. Primo ꝙ nãlis Phs non põt reprobare illum qui negat ꝑncipia doctrine ꝑtinentia ad ſciam nãlem dico ꝑ ſe ⁊ directe. Et hoc ſtatim ꝓbatur: q2 ille qui non põt demõſtrare proprie ⁊ ꝑ ſe principia aliqua: nõ põt diſputare contra negantẽ ea. idem enim eſt ſyll'ᵒ quo demõſtratur aliq̇ ↄ ⁊ quo contradicit᷑ negantiꝰ: vt pꝫ in logica. Sꝫ nãlis nõ põt demonſtrare ꝑncipia doctrine: q2 vel demonſtraret ea demonſtratione oſtenſiua vel demõſtratione ad impoſſibile: ⁊ hec eſt diuiſio ſufficiẽs: vt pꝫ ex ꝑ poſte. non demõſtratione oſtenſiua: q2 iſta debet procedere ex aliquibus notioribus ↄ^{ne}. nunc autẽ ipſis ꝑncipijs doctrine nihil eſt notius q̃ ad nos i ſcia nãli: vt in ſcia nãli nihil eſt notius quo ad nos ꝗ̃ ꝙ motus ſit. vñ Ari. dicit. ſubijciant᷑ nobis nãlia moueri. ¶ Itẽ nihil addiſcitur: ⁊ ꝑ cõſequẽs non demõſtratur niſi quod cũ ꝑmo cõcipimus ẽ nobis dubiũ vel apparet falſum ⁊ poſt dubitationẽ vel oppoſitionẽ ↄdicẽtis manifeſtat᷑ eius veritas nobis vt pulcherrime dicit Lincoñ. in ꝑ̊ poſterioꝝ ꝓpe ꝑn^m. Nullus autẽ ſane mẽtis cõcipiẽs motũ dubitat iſtã: q2 ſenſui ẽ euidens. igitur nõ poſſunt demonſtrari demõſtratione oſtẽſiua nec demonſtratione ad impoẽ: q2 iſta ꝓcedit ex aliquo falſo cõceſſo ab aduerſario ⁊ aliquo v̇o cõſumpto ⁊ cõcludit aliq̇d manifeſtius ex cui⁹ interẽptiõe reuertit᷑ ad interẽptionẽ illi⁹ falſi ↄceſſi: ⁊ ad cõcludẽdũ ei⁹ opp^m eẽ veꝝ ⁊c̃ h nõ latet ſciẽtib⁹ logicã. ſi igit᷑ ꝑncipia doctrine demonſtrarent᷑ negantibꝰ oꝫ ꝙ aliquid eſſet manifeſtius falſum ꝗ̃ oppo^m ipſoꝝ ꝑncipioꝝ ⁊c̃ h eſt falſuꝫ. Nã ſic ꝑma ꝑncipia doctrine ſunt i ſcia nãli notiſſima i ſ. a v̇itate, ſic eorum oppoſita ſunt notiſſima in falſitate ſua: ſic enim ſe hꝫ in ſcie: ſꝫ vt dicit Ariſto. ꝑ̊ poſterioꝝ. vt ſi notiſſimũ eſt in ſua veritate notũ eẽ: ꝗ̃ ipm enim nõ eẽ notiſſimũ ẽ in ſua falſitate: ⁊ ponẽs motũ nõ eẽ nõ poſſet deduci ad aliqd manifeſtius falſum. q̃re ⁊c̃. ¶ 2° dico ꝙ nãlis bñ põt diſputare ↄ negãtẽ ꝑncipia nãlia q̃ ſunt ꝑncipia ipſius eẽ ⁊ non doctrine: qd̾ ꝓbat᷑. q2 ille q põt ꝓbare aliq̇ ꝑncipia eſſe poteſt redarguere illum qui ea negat: vt manifeſtum eſt cuilibet intelligenti. Nam per eundẽ proceſſum oſten

Cõcl'o prima. Nãlis n̄ põt reꝓbare negãtẽ ꝑncipia doctrine ſue

Concl'o ſecũda. Nãlis diſputat ↄnegãtẽ ꝑn^a ipſius eẽ ⁊ non doctrine.

ditur aliquod complexum ⁊ redarguitur negans ipſum.
ſ3 philoſophus naturalis bñ pōt demonſtrare pricipia
ipſius eē que non ſunt propria principia doctrine: vt p3 p

Concl'o tertia. Nãlis diſputat ꝯ negantem pn̄ᵒ doctrine ⁊ eſſe

Ariſto. qui demōſtrat primam mām eē: ⁊ ſimilr in. 8. hu
ius demonſtrat primum motorē eē. quare ⁊c̄. ℂ 3ᵒ dico
ꝙ naturalis bñ pōt diſputare contra negantē pͥncipia do/
ctrine ⁊ eē ſcilicet formas ſubſtãtiales naturales: quia illō
quo aliquid eſt notius conſideratum in ſciētia naturali eu
ius notitia pōt neceſſario concludi eē: pōt demōſtrari in
ſciētia naturali: ⁊ p conſequēs pōt redargui negans ipm.
S3 aliquid conſideratum in ſcientia naturali eſt notius ip
ſa forma ſubſtantiali: ⁊ ex illo poteſt ipſa forma ſubſtantia
lis neceſſario concludi eſſe. quare ⁊c̄. Maior eſt nota: qꝛ
oratio eſt ſyllogiſmus ex notioribus nobis ⁊ proprijs de
neceſſitate concludens. Minor propoſitio eſt nota: nō fa/
ctio ſeu pductio rei nãlis eſt aliqd notius ipſa forma ſub
ſtantiali ⁊ ex ea pōt neceſſario cōcludi ipſa forma ſbalis
eē: cum. n ſenſui ſaltē interiori. ſ. cogitatiue manifeſtu3 ſit
re3 naturalē fieri ſeu produci poſtq̄3 nō erat ꝙ ſit ab aliq̄
pducēte ꝓpinquo ⁊ p ſe: ⁊ cū ipſa mā rei facte non faciat
ipſam rē factam: ſ3 ſit in potētia receptiua ad eā: vt aqua
nō faciat ex ſeipſa piſcē: quēadmodum nec lutum faciat
ex ſeipſo vas ſed artifex: op3 ergo ꝙ ipſa mā ſit ſubiecta
⁊ ꝙ ibi ſit aliquod aliud pͥncipiū pducēs rē nãlē: illud aūt
eſt forma ſubſtãlis: q̄re ⁊c̄. ℂ Alie aūt demonſtratiōes poſ
ſunt induci ad demonſtrandum formas ſubales eē. Sed
qd dictum ē loco exēpli ſufficiat ad pñs. ℂ Et ē conſide

Metaphyſic⁹ diſputat ꝯ negantes pͥncipia pͥhie nãlis

randum ꝙ l3 nãlis Phs non poſſit p ſe ⁊ p habitum ſcie
nãlis diſputare contra negantes pͥma pͥncipia ſue doctrie
vt oſtēſum eſt: Tamē alius Phs pͥcipue metaphyſic⁹ pt
contra eos diſputare: qꝛ ipſe conſiderat ens ⁊ vnū ⁊ ſba3
⁊ qualitatē ⁊ actu3 ⁊ potētiā ⁊ alios modos entis pͥmos
ex quibus poſſunt formari rōnes cōtra eos ꝓcedētes ex
conceſſis ab eis: ⁊ hoc modo ꝓcedit Ari. ꝯ ipſos in caᵒ
piūtis vt p3 inſpiciēti. ⁊ hoc facit p habitum pͥhie pͥme: vt
ipſemet oſtendit i his verbis: h3 enim ad pͥhiā hic reſpe
ctus. i. conſideratio eo2 ex quo diſputandū ē contra anti
quos h3 vnā ptē ad pͥhia3. i. ad metaphyſica3 q̄ dī pͥhia
abſolute p antonomaſiam. i. excellētiam. ipſa. n. eſt prin
cipaliſſima oīum habituum intellectualium.

D

Tūc ad rationes. Ad pͥmaz dōm ē ꝙ ſile
eſt in h ꝙ vtraq3 cōſide
rat ſua pͥncipia: ſed diſſimile ē i alio: qꝛ Phs pͥmus ꝯſide
rat ens inq̄3tum ens ⁊ oia ſub rōne entis: ideo ipſe h3 diſpu
tare contra negātē pͥncipiū pͥmum qd format de ente: pͥ/
cipue qꝛ pͥmum pͥncipiū cōcedit quocunq3 cōceſſo vt h3

T. c. 10.

videri i. 4. metaph. ſ3 phs nãlis nō cōſiderat p ſe iſta pnᵃ
mãe p q̄ pōt procedē ꝯtra negātes pͥmum motum ⁊ plu
ralitatē entiū. ideo non pōt diſputare contra negantes iſta.

Obiectio

ℂ Sed aliqui dubitāt hic: qꝛ ſicut metaphyſicus cōſide
rat aliqd qd cōcedit quocūq3 cōceſſo: ſic nãlis cōſiderat
aliqd qd cōcedit quocūq3 ꝯceſſo vt motu3 vlr ⁊ q̄cquid
cōcedit: op3 ꝙ cōcedat motus: nō eni3 pōt concedi ſine
ſermone: ⁊ ſermo nō pōt fieri ſine motu aeris. q̄re ⁊c̄. ſ3
metaphyſicus pōt diſputare ꝯtra negantē ſuū pnᵐ: eo ꝙ
illud cōcedit quocūq3 ꝯceſſo. ḡ nãlis Phs poterit diſpu/
tare ꝯ negantē ſuū pͥncipiū. ſ. motū: eo ꝙ illud cōcedit. q̄

Rᵒ

cunq3 ꝯceſſo. ℂ Ad hoc pōt dici ꝙ nō eſt ſile de pͥncipio
primo complexo ⁊ de motu q̄3tum ad ꝓpoſitu3: qꝛ ſi pᵐ
pͥncipiu3 cōplexū cōcedit quocūq3 cōceſſo: hoc eſt ꝓpter
cōitatem ipſius entis de quo conſtituit pͥmū pͥncipiū. ſ.

T. c. 10.

nō cōtingit idē ſimul eē ⁊ nō eē: vt p3. 4. metaphy. ita ꝙ
ipſum cōcedit quocunq3 cōceſſo prouenit ex parte ſua ⁊
ex cōitate ſua ad omnia vera: ſ3 ꝙ motus ꝯcedat quocūq3
cōceſſo hoc non prouenit ex parte ipſius motus: eo ꝙ ſit
cōis ad oia entia: ſed forte ꝓuenit ex parte ipſius cōcedē
tis qui nō pōt concedē ſine motu: vt arguebatur. ℂ Ali
ter dicēt aliquis ꝙ ipſe motus non conceditur quocūq3
conceſſo de actu ſignificato: ſ3 ſolū de actu exercito. Pri/
mum aūt pͥncipium cōplexum quod ptinet ad metaphy
ſicū cōcedit de actu ſignificato qd eſt determinate veru3.
ℂ Item l3 ſm veritatem ille qui negat motu3 ponit mo/
tum de facto: tamen ille qui negat omnino motum hoc
non concederet: ideo naturalis non haberet contra illū:
ſed ille qui negat primum principium complexum neceſ
ſario concedit ꝙ vox ſua ſignificet aliquid: aut ipſe eſſet
ſimilis plātis ⁊ deterior brutis: vt dicit Phs in. 4. meta. T. c. 9.
Hoc autē conceſſo ineuitabiliter concludit ꝙ nō de quo
libet: verum eſt ſimul eſſe ⁊ non eſſe: vel affirmare ⁊ nega
re. Ut Ariſto. deducit ibidem. ℂ Ad 2ᵃᵐ rationē cum di
citur. ad illum ⁊c̄. Uer eſt ſi ſint propria ei, ⁊ ſi ſint occul
ta vel minus nota. Sed ſi ſint notiſſima non oportet. Sic
autem eſt de principijs doctrine apud Phm nãlem: quare ⁊c̄. ℂ Alie due rōnes ſolute ſunt ex dictis. ℂ 3ᵃ enim
bene cōcludit de principijs que nō ſunt pͥncipia pͥma do/
ctrine ꝙ nãlis demōſtrat ea: ⁊ hoc eſt conceſſum. ℂ Ad
auctoritatem Ariſto. in oppoſitum dico ꝙ ipſe nō diſpu
tat contra parmenidem ⁊ meliſſum per habitum philo/
ſophie naturalis ſed p habitum pͥhie pͥme: vt ipſe dicit in
litera: pro tanto tñ coactus fuit illam diſputationē ordi/
nare inter partes huius ſciētie: qꝛ illi Philoſophi deficie
bant ⁊ errabant contra res naturales. quare ⁊c̄.

ℂ Principium autem maxime proprium: qm̄ multiplr dī id qd ē. T. c. xiiij. Qō. viij.

A

Ueritur hic. Utrū ens ſit vni⁹ rationis ad ſba3
⁊ ad accñs. ℂ Arguit pͥmo ꝙ ſic: qꝛ illō qd
eſt ſubm vnius ſcie ē vnius rōnis. Nam vna
ſciētia eſt que ē vnius gñis ſubiecti: vt p3 in
primo poſteriorum. Sed ens eſt ſubm vni⁹
ſciētie. ſ. metaphyſice: vt p3 i quarto metaphy. ℂ Itē 2ᵒ T. c. 1.
quod pdicat de aliquo ⁊ non pdicat equiuoce: nec deno
minatiue pdicat vniuoce. ⁊ p ꝯñs eſt vnius rōnis: nō. n.
ſunt plures modi pdicandi: vt p3 in pdicamētis: ſ3 ipſum
ens pdicatur de ſubſtantia ⁊ accidente non equiuoce: qꝛ
tunc non eſſet ſubiectū alicuius ſciētie: vt p3 ex. 4. meta. T. c. 2.
nec pdicatur denominatiue: qꝛ talis pdicatio eſt acciden/
talis: vt patet ex predicamētis. ens autem predicatur de
quocunq3 eſſentialiter. ergo relinquitur ipſum vniuoce
predicari. Uniuoca autem ſunt vnius rationis: vt dicitur
in predicamentis. quare ⁊c̄. ℂ Item tertio quod ē obm
vnius virtutis cognoſcitiue eſt vnius rationis: cū vtutes
p actus diſtinguantur ⁊ actus per obiecta: vt patet. 2. de T. c. 33
aia. Sed ipſum ens eſt obiectum vnius potentie. ſ. intel/
lectus vt dicitur cōmuniter. quare ⁊c̄. ℂ Item 4ᵒ illud ex
quo conſtituitur primum pͥncipium complexu3 eſt vni⁹
rationis. Sed ens eſt h⁹. quare ⁊c̄. Maior p3: qꝛ ipſum
primum pͥncipium complexum eſt vnum ⁊ complexum
eſt vna propoſitio: ⁊ non eſt vnum ex ſuppoſitione: ⁊ hoc
non eſſet ſi ꝯſtitueretur ex aliquo multiplici: ⁊ minor pa/
tet per Ariſto. in. 4. metaphy. vbi dicit ꝙ hoc eſt pͥmum T. c. 9.
pͥncipium complexum: non contingit idem ſimul eē ⁊ nō
eſſe. quare ⁊c̄. ℂ Ite3 5ᵒ illud quod primum producitur
a cauſa maxime vna eſt vnius rationis eo ꝙ cauſa ⁊ cau/
ſatum debent proportionari: vt in. 2. phy. Sed ipſu3 ens
eſt primum cauſatum a cauſa maxime vna. nā prima re/ T. c. 38
rum cauſatarum eſt eſſe: vt p3 in libro de cauſis.

Oppoſitum arguitur hic auctoritate Ariſtot. q̄
dicit ꝙ ipſum ens dicitur multipli/
citer quod non eſſet ſi eſſet vnius rationis ad ſubſtantia3
⁊ ad accidens: quod enim eſt vnius ratiōis ad aliqua nō
dicitur de eis multipliciter.

B **De iſta queſtione** ſunt opiniones diuerſe. Quidā enim dicunt ꝙ

Opinio — ens eſt vnius rōnis 3ᵉ deſtincte a ratione ſubſtantie ⁊ a ratione accidentis: quod probant rationibus prius adductis ⁊ precipue fundant ſe ſuper hoc quod ipſum ens habet vnum modum eſſendi ſeu vnum apparens in ſubſtantia ⁊ accidente ſcilicet eſſe formaliter per ſe. Nam ipſa ſubſtantia eſt ens per ſe ⁊ formaliter: ⁊ accidens eſt ens per ſe formaliter: quāuis enim ipſum ſit ſubiectiue in ſubſtātia: tamē non eſt ens per ipſam ſubſtantiam formaliter ſcilicet quod ipſa ſubſtantia ſit formale principium per quod eſt ipſum accidens immo ſeipſo ⁊ non aliquo alio eſt ens formaliter: ⁊ ab iſto modo eſſendi communi poteſt ſumi vnus conceptus intellectualis diuerſus a conceptu ſubſtantie proprio ⁊ a conceptu accidentis proprio. Dicunt tamen quidā iſtorum quod lꝫ ratio entis ſit vna ſecūdū ſe ad ſubſtantiā ⁊ ad accidens: tamen per prius predicatur de ſubſtantia q̄ꝫ de accidente. ⁊ ideo dicitur quod ens non eſt pure vniuocum ſed analogum quocunqꝫ modo. Nam ſubſtantia ipſa ē prius ⁊ verius ens formaliter q̄ꝫ ipſum accñs. Et per hoc ſoluūt omnes auctoritates Ariſtotelis ⁊ Commētatoris. ¶ Sed

Reprobatio — iſtud non placet alijs propter multa. Primo quia ſi ens eēt vniꝰ rationis ad ſubſtantiā ⁊ ad accñs: tunc eſſet genus cū predicaretur de eis, eſſentialiter ⁊ ſm vnam rōnē. hoc autē reputatur inconueniēs ſꝫ Ariſto. ⁊ Porphyrium. nec valꝫ ſi dicatur quod illa ratio ꝑ prius participatur a ſubſtātia q̄ꝫ ab accidente: ⁊ ideo non eſt pure vniuocū: qꝛ ſimilr diceremꝰ quod ratio animalis per prius ⁊ ꝑncipalius inuenitur i homine q̄ꝫ in alijs ſpēbus ⁊ vīr ſpēs eiuſdē gñis non poſſunt comparari ad ſe inuicē, eſſe eque perfecte: nec equaliter habere rationem illius generis: poteſt itaque ſic opponi ſi participatio alicuius modi eſſendi ſecundum magis perfectū ⁊ minus perfectum impediret vniuocum: ſequitur ꝙ animal non eēt vniuocū ad hominē ⁊ ad alia aīalia cū homo participet ipſum multo fortius q̄ꝫ cetera animalia. ¶ Itē ſi ens eēt vnius rationis diſtincte ⁊c. tunc conceptus decem predicamētoꝝ nō eēnt ſimpliciſſimi ⁊ ꝑmi: qḋ pꝫ eē falſum per Porphyrium: qui dicit quod decē gña ꝑdicamentorū ſunt decem prima principia rerū: ⁊ patet ꝯñtia: qꝛ ſemper conceptus inferioris eſt compoſitus aliquo modo ex conceptu ſuperioris: vbi ſupius hꝫ vnum conceptū deſtinctū: hec aūt ratio non eſt multum euidens: qꝛ ſupponit vnū qḋ eſt forte eque dubiū: vel magis propoſito ſcilicet ꝙ ꝯceptꝰ inferioris ſit conceptus compoſitus ex pluribus conceptibus: ⁊ hoc multi negant: ſed de hoc viſum fuit aliqḋ prius. ¶ Itē iſta poſitio vr̄ apte contra Ariſto. intentionē in. 4. metaph. vbi ipſe exemplificans multiplicantē entis exemplificat de ſalubri quod dicitur ſm diuerſas rōnes vt manifeſtū eſt ibidem. Nec valꝫ qḋ ipſi dicūt de illo modo eēndi ſube ⁊ accidentis: qḋ pꝫ: qꝛ eſſe ꝑ ſe formaliter ſubſtantie ē idem eēntialiter cum ipſa ſubſtantia: ⁊ ſimilr eē formaliter accidentis: vt iſtimet concedunt nihil aliud eſt q̄ꝫ modus eſſendi ſuipſius. Unde ſicut ſubſtantie ⁊ acidentis nō ē vnꝰ modus eſſendi communis: ſic eſſe formaliter non eſt vnus cōmunis modꝰ eſſendi illis. ¶ Itē aliqui ſic arguūt: ꝑdicatum non predicatur eēntialr de modo eſſendi a quo ſumit̄ ratio ipſius termini: vt animal non ꝑdicat̄ de illo modo eēndi qui eſt ſentire vel ſenſus a quo ſumitur ratio animalis: ⁊ homo non predicatur eēntialr de rōcinari: vel rōnali v̄tute a quo ſumitur rō hoīs. Tunc arguitur ſic: ille modus eſſendi ſcilicet eſſe formalr aut eſt ens vel non ens. ſi nō ens: tūc eſt deriſorium ꝙ ratio intelligendi entis ſumatur a non ente: ſi eſt ens tunc ens ꝑdicaret̄ eēntaliter de modo eēndi a quo accipitur ratio entis: quod videt̄ eē ipoſſibile. ¶ Itē modus eēndi a quo ſumit̄ conceptus alicuius rei debet eſſe modus eſſendi cuiuſlibet contenti ſub ſignificatione illius termini: vt modus animalis eſt modus eēndi cuiuſlibet animati. Similr aūt ⁊ in alijs. ſi ğ eſſe formalr eſt modus eēndi a quo ſumit̄ rō cōceptus entis: tūc eē formalr eſt modus eēndi cuiuſlibet entis: nunc aūt eū ipſum eē formalr ſit qḋdam ens: ipſum eē formalr erit modus eēndi ipſius eē formalr: ⁊ ſic procedit̄ in īfinitū in modis eēndi ꝑ ſe ordinatꝭ aut idē eēt modus eēndi ſuiipſius: quod vr̄ eē impoſe.

¶ Et ideo dico aliter ad queſtionem: ⁊ dico tria. Primo dico ꝙ ipſum ens non eſt vnius rationis 3ᵉ deſtincte a rationibus decem ꝑdicamentorum. Et hoc probatur rationibus ꝑdictis: tum qꝛ eſſet genus: tum etiam quia haberet aliquē vnum modum eēndi communē ſubſtantie ⁊ accidētis: qḋ eſt valde remotū. quare ⁊c. — C Cōclo prima: Ens eſt vniꝰ rationis tertie diſtincte. — ¶ Scḋo ē dōm quod ipſum ens nō ē pure equocū: qꝛ de ipſo vt de ſubiecto non eē vna ſcia vt vult Ariſt. in. 4. meta. Sꝫ ꝯñs eſt falſum: vt pꝫ ibidem. — Cōclo ſecunda: Ens eſt pure equocū. — ¶ Tertio dico quod ipſum ens eſt analogū: qꝛ illud qḋ dicitur de diuerſis ſm diuerſas rationes ordinatas ſecundo ꝑus ⁊ poſterius: ita ſcilicet ꝙ ꝑus dicitur de vno ⁊ poſteriꝰ de aliorum de poſteriori non dicitur niſi in habitudine ad ipſum ꝑmum. ſ. vt eſt aliquid illius ꝑmi: dr̄ analogice de illis: hanc recipio pro manifeſta: ſed ipſum ens dicitur de ſuba ⁊ accidente ſm diuerſas rationes ordinatas ſm prius ⁊ poſterius ita ꝙ de poſteriori dr̄ in habitudine ad prius vt eſt aliqd eius: de ſuba enim dr̄ prius ſm rationē ſubſtantie q̄ ē ꝑ ſe ſubſiſtē vel ſubſtare: ⁊ dicitur de accidente ſm rationem ſuam que eſt inherē: ⁊ non dicitur de accidente niſi in habitudine ad ſubam: inq̄ꝫtum. ſ. eſt aliquid ipſius ſubſtantie entis ſcilicet qualitas vel q̄ꝫtitas ipſius ſube vel actio: q̄re ⁊c. — T.c.2. Concl̄o tertia: Ens eſt analogum — ¶ Item probatur ratione antiqua ꝙ non ſit vniꝰ rationis cōmunis ſubſtātie ⁊ accidētis: qꝛ illa ratio vl̄ eſſet ratio entis abſoluti ⁊ ſic eſſet ratio ſubſtantie ⁊ non conueniret accidenti: vel eſſet ratio alicuius alterius accidentis: ⁊ ſic eſſet ratio accidentis ⁊ non competeret ſubſtantie.

D

¶ Sed hic ſunt difficultates. Prima eſt Commentatoris: qꝛ ſi ens non eēt vnius rōnis tunc genus ꝑdicaret̄ de dīa per ſe: quod reputāt impoſe: ſm Ariſto. 3. metaph. ⁊. 6. topi. ⁊ pꝫ ꝯñtia: qꝛ dicendo rationale eſt ens: aut ibi ens predicatur ſub rōne ſube: aut ſub rōne accidentis: aut ſub rōne cōi diſtincta ab vtroqꝫ. ſi ꝑmo modo tunc cū ſubſtātia ſit genus predicatur genus de dīa ꝑ ſe. Si ſcḋo mō: hoc eſt impleꝛ: qꝛ rōnale nec ē ſubſtantia nec accñs. Si tertio mō: habetur ꝓpoſitū. — Dubitatio ꝑma — ¶ Itē aliqui dubitant ſic. Omne commune qḋ pōt eē notum ⁊ certum de aliquo de quo nullum inferiorum ſuorum pōt eē notū ⁊ certū: eſt alterius rōnis ab vnoquoqꝫ ſuoꝝ inferioꝝ: ſed ens poteſt eē notum ⁊ certum de aliqᷓ de q̄ non eſt certum ꝙ ſit ſuba nec ꝙ ſit accidens. q̄re ⁊c. Maior propoſitio nota eſt: quia ſi aliqḋ cōe non differret re nec ratione a ſuis inferioribus: tunc de quocunqꝫ id eſſet notū ⁊ certum: oporteret eē notū aliquod ſuorū inferioꝝ vel ſignificatoꝝ: ſicut qꝛ canis dicitur ſꝫ diuerſas rōes de latrabili ⁊ piſce ⁊ ſidere: ſi ñ differret ab illis ſm rōeꝫ cōem vnā: ꝯ opꝫ de quo cognoſcitur canis cognoſcatur vel ſtella vel latrabilis vel piſcis. ſilr autē ⁊ in alijs. Et ſic patet maior. Et minor declaratur: quia quidam antiqui cognouerunt ⁊ crediderunt firmiter ꝙ lumē ſit ens. ⁊ tñ dubitauerunt vtrū eēt ſubſtātia vel accidēs: ita ꝙ nec eſſet certum eis ꝙ eēt ſubſtantia nec ꝙ eſſet accidens. ſimilr dicitur ꝙ aliqui cognouerunt aīam eſſe ens: ⁊ tamen non cognouerunt vtrum eēt ſubſtantia vel accidens. quare ⁊c. — Dubitatio ſcḋa — ¶ Et hoc eſt qḋ aliqui arguunt ſub alijs verbis. vnus ⁊ idem conceptus non poteſt eſſe certus ⁊ dubius alicui eidem ſimul: ſed conceptus entis eſt certus alicui cui eſt dubius conceptus ſubſtantie ⁊ conceptus accidentis: vt pꝫ ex dictis. ¶ Et confirmat̄ per experimentum. Uidemus enim quod ſi quereremus a puero vel a ruſtico de aliquo vtrū ſit ens: ipſe reſpondebit quod ſic: ⁊ ſi queratur ab eo vtrum ſit ſubſtantia vel accidens — Confirmatio.

neſcit quid debeat reſpondere: quod non videtur niſi quia ens eſt alterius rationis: quare ꝛc.

Ad pᵐᵐ dubõnē

℄ Ad primam dubitationem dicunt aliqui quod iſta propoſitio: rationale ē ens non eſt vera niſi de ipſomet rationali ꝛ ſub ratione propria rationalis: ꝛ ideo genus non predicatur de differentiis p ſe: nec oportet ens habere vnam rationem: ꝛ hoc fuit viſum in queſtione de ſubiecto philoſophie naturalis: vbi dictum fuit quod ens non ſignificat rationale ſub ratione propria rõnalis. Nam ens actu extra animã non ſignificat niſi decē predicamenta ſub ſuis primis rationibus: ideo in ꝑpoſitione in qua predicatur ens non predicatur rationale ſub ratione propria ipſius: eo quod in propoſitione non predicatur niſi illud quod ſignificatur per terminũ poſitum in loco predicati. Qualiter autem ſoluitur hec ratio queratur in ſecunda queſtione que eſt de ſubiecto ſcientie naturalis.

Supra fol. 2. ꝛ 3. c.

Ad 3ᵐᵐ dubõnē

℄ Ad aliud dubium dicunt aliqui quod ſi quis cognoſcit de aliquo quod ſit ens oportet q̃d cognoſcat ꝙ ſit ſubſta vel accidens ſub diſiunctione: licet non ſit neceſſe quod ſciat determinate ipſum eſſe ſubſtantiam vel determinate ipſum eſſe accidens. Sed iſtud non videtur ſufficere quia ſi determinate cognoſcitur aliquid de aliquo ſub ratione entis, tamē nõ cognoſcit̃ determinate ſub ratione ſubſtantie: nec determinate ſub ratione accñtis: oꝫ ergo ꝙ ratio entis ſit alia ab vtraqꝫ illarum: detur enim ꝙ penitus ſit eadem cuꝫ am habtis opꝫ ꝙ hñs rõnem entis determinate oꝫ ꝙ hẽat vel determinate ratione ſubſtantie vel determinate ratione accidentis. ℄ Et ideo dico aliter concedendo maiorē ꝛ negando minorem: immo credo ꝙ quicunqꝫ cognoſcit certitudinaliter eſſe ens: concipit ipſuꝫ determinate conceptũ ſube vel determinate cõceptu accñtis. ℄ Et cũ dr̃ ꝙ aliq ſũt ſcientes lumē eſſe ens: tñ neſciuerunt ipm eſſe ſubam. Dico ꝙ h̃ nõ fuit pro tanto q2 ipſi intelligerent lumen intellectu aliquo qui non eſſet itellectus ſube nec intellectus accñtis: immo neceſſario conceptus queꝫ habuerunt de lumine ſm rei veritatem: vel erat conceptus ſube ita ꝙ non accidentis: vel erat conceptus accidentis: ita ꝙ non ſubſtantie. Naꝫ ille intellectus vel repreſentabit ens per ſe ſubſiſtens: ꝛ ſic eēt intellectus ſubſtantie: vel repreſentabit ens inexiſtēs alteri: ꝛ ſic eſſe conceptus accidentis. Q2 autē ipſi neſciuerunt dicē vtrum eēt ſubſtantia vel accidens hoc fuit pro tanto q2 neſciuerunt qd nois rõne ſube ꝛ accidẽtis: ſed ſi cognouiſſent quid dicitur nomine ſubſtantie ꝛ nomine accñtis ſtatim cognouiſſent ꝙ ipſum lumē eēt accidens ꝛ ꝙ cõcipiebãt ipm vt accidens. ℄ Et per ideꝫ dicendum eſt ad aliud dubiũ de conceptu.

Ad confirmationem

℄ Siľr ad expimentum de puero ꝛ ruſtico: dicēdum eſt ꝙ puer ꝛ ruſticus bene intelligit qd nominis entis: ſed neſcit quid nominis ſubſtantie ꝛ accidẽtis: quia iſta ſunt nomina phyſica que non referuntur ad ſua ſignificata niſi per exercitatos aliqualiter in phia. Unde ſi puero vel ruſtico exponeretur quid dicitur ſubſtantia ꝛ quid accidēs de quocunqꝫ q̃d concedit eſſe ens ſtatim concederet ipſum eſſe ſubſtantiam determinate ꝛ non accñs: vel determinate accñs ita ꝙ non ſubſtantiam. ℄ Et ſi quis cauſa rationis diceret ſe experimentaliter cognoſcere q̃d ipſe concepit aliquid vt ens: tamen non hꝫ de illo ente conceptum ſubſtantie nec accidentis: non crederem ei: non enim eſt neceſſarium quod quilibet dicit eſtimare: vt dicit Ariſtot. in 4ᵉ metaph. Poteſt ergo dici ad maiorem cum dicebatur omne cõmune ꝛc. Uerum eſt ſi illud contigat ſꝫ ignorantiaꝫ rei: ſed ſi contingat ſm ignorantiam quid nominis non oportet modo ꝙ aliquis cognoſcat de aliquo ꝙ ſit ens ꝛ ignoret an ſit ſubſtantia vel accidens: hoc nõ eſt ſm ignorantiaꝫ rei: ſed ſecundum ignorantiam quid nominis: ꝛ tu conſidera propriam ſolutionem ꝛ manifeſta eam ſecundum dicta.

E

Dubitatio 3ᵃ

℄ Sed adhuc aliqui dubitant ſi iſta propoſitio eſt vera. Subſtantia eſt prius ens ꝛ perfectius q̃ꝫ accidens: aut igitur ibi ſumitur ens pro ſubſtantia aut pro accidente aut ꝑ ente in communi ſub ratione tertia. Si pro ſubſtantia hoc eſt inconueniens quia tunc erit ſenſus ꝙ ſubſtãtia eſt prius ſubſtantia q̃ꝫ accñs ſit ſubſtantia, quod eſt ridiculum: quia nunq̃ꝫ ipſum accidens eſt ſubſtantia. Si vero ſumatur ibi ens ꝓ accñte adhuc eſt magis inconueniens, quia tunc erit ſenſus ꝙ ſubſtantia prius eſt accidens q̃ꝫ accidens quod ē impoſſibile. Si tertio modo habetur ꝓpoſitũ.

Rᵒ

℄ Hec quidem ratio videtur multum apparens ꝛ reputãt eã demonſtratiuaꝫ nõnulli quam ideo vltimo induxi quia non eſt ita communis ſicut alie ſaltem apud doctrinam illorum quos noui. Et poteſt ſic reſponderi ad iſtam rationem vt dicatur ꝙ ibi ſumitur ens pro ſubſtantia: ſed non propter hoc erit ſenſus ꝙ ſubſtantia ſit prius ſubſtantia q̃ꝫ accidens ſit ſbã: ſed erit ſenſus quod ſubſtantia ſit prius ſubſtantia q̃ꝫ accñs ſit accidens: ꝛ hoc eſt verum: ſicut enim ſubſtantia eſt prior ſaltem naturaliter accidente ſic etiam ſubſtantia eſt prius naturaliter ſubſtantia q̃ꝫ accidens ſit accidens: ꝛ hoc nõ ē inconueniens. Similiter cum dicebatur ꝙ ſubſtantia ē nobilius ens accidente: forte intelligendū eſt ꝙ ipſa ſubſtãtia eſt nobilius ſubſtantia q̃ꝫ accidēs ſit accidēs. ꝛ hoc verum eſt aliqualiter. Nam ipſa ſubſtantia ſic eſt ſubſtantia ꝙ in eēndo ſubſtantia non dependet ab accidente nec vľr ab aliquo ente actu cui inhereat: ſed ipſum accidens in eſſendo accidens dependet a ſubſtantia cui inheret intantum ꝙ ſi non inhereret non eēt accidens.

Subā eſt prius ens q̃ꝫ accñs

Unde Ariſto. dicit in. 7. metaph. ꝙ accidentis eē eſt ineſſe: ꝛ primo huius ꝙ paſſiones non ſunt ſeparabiles ꝛ intendit ꝑ paſſiões accidentia omnia: vt ibi dicit Commentator.

T. c. 2.
T. c. 3.

F

Ad rationes priores. Ad primam cum dicebatur illud q̃d eſt ſubiectum ꝛc. hic cõiter dicitur ꝙ ad vnitateꝫ ſcie non requirit̃ vnitas numeralis ſubiecti: nec vnitas ſm ſpēm ſpecialiſſimam: nec vnitas ſm genus vniuocum ſed vnitas analogie ſufficit. Nũc aũt ipſum ens bene eſt vnum ſm analogiaꝫ. Nam omnia alia entia referuntur ad vnum primuꝫ ens vt ad ſubiectum nõ tãq̃ꝫ ad vnũ efficiens aut finē: vt dicit Commẽtator. ꝛ loquitur de ſubſtantia materiali vt patõmã oia accñtia: immo ēt oēs ſubſtantie alie attribuunt̃ vni ſubſtantie imateriali vt fini. ſcripſi deo. immo ēt dicunt aliqui tanq̃ꝫ agenti.

Unitas analogie ſufficit ad ſcie vnitatem.

Que autē ſit vnitas ſcie ad quam ſufficit vnitas obiecti ſm analogiam: bonum eſſet inquirere vtrum. ſ. ſit vnitas ſm ſpēꝫ ſpãliſſimam ita ꝙ ois habitus ſciẽtifici qui habentur de ente ꝛ ex ꝑnuis partibus entis ſint idem ſm ſpēm. aut ſit vnitas ſm genus. aut ſolũ analogiam. ſꝫ hoc nimis eēt longuꝫ ideo ꝑpter breuitatē dimitto ad pñs. ℄ Ad ſecundã eſt dicendum q̃d ens nõ ꝑ̃dicatur pure equoce: ſꝫ predicat̃ analogice. ꝛ iſtum modũ ꝑdicandi cõprehēdit Ariſt. ſub equoco ꝑꝑ diuerſitatē rõnũ quas hꝫ ipſum analoguꝫ ꝛ de tali bene eſt ſcientia: vt docet Ariſto. in 4ᵉ metaph. vbi dicit ſic. non enim ſolum eorum que ſunt ſm vnum dictoꝝ eſt vnius ſcie ſpeculari ſed eoruꝫ que ad vnam naturam.

T. c. 2.

℄ Ad tertiam dicendum ꝙ ipſius intellectus dicitur eſſe duplex primum obiectum. vno modo primum primitate principalitatis ꝛ primuꝫ primitate communitatis. Obiectum primũ ꝑmitate principalitatis eſt vnius rationis vniuoce ꝛ tale eſt ſubſtantia. Sꝫ ꝑmuꝫ ꝑmitate communitatis eſt illud quod eſt commune ad omnia per ſe intelligibilia. ꝛ hoc eſt ipm ens ꝛ tale poteſt eſſe vnius rationis ſecũdũ analogiaꝫ ꝛ ſufficit.

Duplex eſt obm ꝑᵐ intellectus

℄ Ad quartã cum dicitur. illud ex quo conſtituuntur ꝑncipia ꝛc. Dico q̃d cum primum ꝑncipiũ complexuꝫ debeat eſſe communiſſimũ: eſt enim naturaliter principium oium dignitatum: vt dicitur. 4. metaphyſice. ideo oportet ipſum eſſe conſtitutum ex termino communiſſimo. ſ. ex ipſo ente: ꝛ ideo ſufficit ꝙ ſit vnum ſm analogiam. ℄ Et cum dicebatur q̃d ipſum primum principium non debet haberi ex

T. c. 9.

ſuppoſitione:ſic eſt intelligēdum hoc q nō oʒ eſſe notuʒ
ex aliquibus alijs ꝓpoſitionibꝰ notioribꝰ ⁊ preſuppoſi/
tis notioribus ipſo. dico ipſo ꝑmo ꝑnº ex quibꝰ cōcluda
tur:tñ nō negat quin ad eius veritateʒ requirat veritas
ſuaꝝ partiū:vt hoc q dico. nō ꝯtingit idem ſimul eſſe ⁊
nō eſſe. idē requirit veritatē huius:nō ꝯtingit idē ſimul
eſſe ſubam ⁊ non eſſe ſubam:⁊ huius:nō cōtingit idem
ſimul eſſe accidens ⁊ non accidens. ¶ Ad quintā cū ꝺi
cebat. illud qȯ eſt cauſatum ⁊c̄. cōcedat. Et cum dicitur
q ipſuʒ eſſe ⁊c̄. dico q in illa ꝓpōne. ꝑma rerū cauſataꝝ
eſt eſſe. nō accipit ibi eſſe ꝓut eſt cōmune ſm predicatio/
nem ad ſubſtantiā ⁊ ad accidens:ſed ſumit ibi eſſe ꝑ exi
ſtentia alicuius determinati entis qȯ ſe hēt imediate ad
ꝑmam cām:cuiuſmodi eſt nobiliſſima intelligentia poſt
ipſum deum. Uñ ſm aliquos vult dicere q in ipſo ꝑmo
cauſato idem eſt eſſe ſuū cuʒ ſua eſſentia:vñ ſicut eſſentia
primi cauſati eſt ꝑmum cauſatū:ſic eſſe ipſius eſt ꝑmum
cauſatum:de hoc tñ ad preſens non determino ⁊c̄.

¶ Meliſſus aūt infinitū eē dicit qȯ ē:q̄ʒtuʒ
A itaq aliqd eſt:qȯ eſt. Tex.cō.xv. Qō.ix.

Quia Ariſto. dicit hic q ſubſtātia non eſt fini
ta de ſe. ſ. ſine quātitate:omne aūt finitū iſto
mō quo loquit eſt diuiſibile in partes eiuſdē
rōnis:⁊ ecōuerſo:ideo ſolet hic itroduci qō.
Utrū ſuba mālis ſit p ſe diuiſibilis in partes
eiuſdem rōnis. Arguit ꝑ q ſic:q: ſicut ſe habet ſubſtan/
tia ad quātitatē:ſic ptes ſube ad ptes quātitatis per con
uenientem ſilitudinē:ſed ſuba prior eſt naturaliter quāti
tate vt oēs ꝯfitent:ergo ptes ſbe ſunt nāliter ꝑores par
tibus q̄ʒtitatis:⁊ ſic ſubſtantia per ſe eſt diuiſibilis in par
tes nāliter eiuſdē rōnis anteq̄ʒ ſibi ineſt q̄ʒtitas. ¶ Item
2º ſi ſubſtātia eēt diuiſibilis in partes eiuſdē rōnis nō p
ſe ſed per quātitatē:tunc ptes eiuſdē rōnis ipſius ſubſtā/
tie non eēnt ſubſtātie:qȯ pʒ eē falſum:partes enim ligni
ſunt ſubſtātie:ſimilr aūt ⁊ in alijs. ꝯña declarat:q: par
tes vniuſcuiuſq diuiſi ſunt illud qȯ ſunt per illa qbꝰ to
tum diuidit in eas:vt aial diuidit in hoiem ⁊ aſinuʒ per
rōnale ⁊ irrōnale. Et ꝯſtat q homo eſt illud qȯ eſt per ſe
rōnale. ſimilr aūt ⁊ in alijs. ſi ergo ſubſtantia mālis diui
deret in ptes eiuſdē rōnis per quātitatē:tūc vnaqueq il
laꝝ ptium eēt illud qȯ eſt p ipſam q̄ʒtitatē, ⁊ tale nō pōt
eē ſubſtātia. cū eniʒ q̄ʒtitas nō ſit ſubſtātia p ipſum nihil
pōt eſſe ſubſtantia:quare ⁊c̄. ¶ Item 3º. illud qȯ ꝯpetit
cauſe ⁊ cauſato per prius cōpetit cauſe q̄ʒ cauſato:ſʒ eſſe
diuiſibile in ptes rōnis eiuſdē cōpetit quātitati ⁊ ſube. ⁊
ſubſtātia eſt cā quātitatis vt oēs ꝯcedūt:q̄re ⁊c̄. Maior
hētur a Cōmētatore 8º metaphyſice caplo. opʒ autē non
ignorare. ¶ Item 4º. ſi ſubſtātia eſſet diuiſibilis p quāti
tatem tūc forma ſubſtātialis nō vniret imediate mãe pri
me. qȯ cōiter reputat impoſſibile. ⁊ ꝓbat ꝯña. cuʒ. n.
forma ſubſtātialis nō adueniat niſi mãe diuiſibili ⁊ parti
te ab alia mã:tūc ſi materia nō eſſet diuiſibilis ⁊ partita
ab alia mã niſi p q̄ʒtitatē, ſequeret q forma ſubſtātialis
non vniret nec adueniret immediate mãe prime:q̄re ⁊c̄.
¶ Itē 5º. per illud ſubſtātia mālis eſt diuiſibilis in par/
tes eiuſdem rōnis:per qȯ ipſa eſt apta nata habere plu
ra indiuidua eiuſdē ſpeciei. Nam ipſa indiuidua nō ſunt
partes eiuſdē rōnis per q̄ʒtitatē ſed per mām. hoc habēt
Cō.28. ſm q videt velle Cōmentator 7º metaphyſice. vbi dicit
q cā multitudinis indiuiduoꝝ ſub vna ſpecie ab eodem
agēte eſt multitudo ptium mãe in q̄s agens agit. q̄re ⁊c̄.
Unde etiam ſubſtātie ſeparate dicunt a phis non eē plu
rificate numeraliter in vna ſpecie:q: non hñt materiam

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſt. in iſto pri
mo vbi dicit q ſubſtantia nō eſt fi/
nita niſi per quātitatem. ⁊ intendit de finitate ſm exten/
ſionē:non definitate vigoris aut durationis: ⁊ pari ra/
tione non eſt diuiſibilis niſi per ipſam quantitatem. diui
ſibilis dico in partes eiuſdem rationis.

Ad iſtam qōnem dicunt aliqui q ſubſtantia mā/
lis nullo mō eſt diuiſibilis per ſe in par/ B
tes eiuſdē rationis:ſed ſolū per quātitatem. Et hoc pro Opio.
bant ſic:ſi ſubſtātia eēt diuiſibilis per ſe in partes eiuſdē Rō pª.
rationis:aut hoc eēt in primo mō dicēdi per ſe:aut in ſe/
cundo:non in ꝑmo modo:q: tūc eē diuiſibile in partes
eiuſdē rationis poneret in diffinitione ſubſtantie mate/
rialis:qȯ falſum eſt ⁊ incōueniens. nec ſimilr in 2º modo
q: ſic ſubſtantia materialis poneret in diffinitione huius
qȯ eſt eſſe diuiſibile in partes eiuſdē rōnis:hoc aūt relin
quunt pro incōuenienti. ¶ Item illud qȯ per ſe eſt diuiſi Rō 2ª.
bile in partes eiuſdē rōnis p ſe hʒ parteʒ extra partem:
hanc recipiūt pro manifeſta:ſed ipſa ſubſtantia mālis p
ſe non hʒ partem extra partē:vt manifeſtū eſt cuilibet in
telligēti. quare ⁊c̄. ¶ Scdo dicunt q eſſe diuiſibile in hȯ
partes debet ſubſtantie māli per quātitatem:qȯ ꝓbant
ſic:q: per illud cui ꝑmo ⁊ ꝑncipaliꝰ competit diuiſibili
tas in partes eiuſdē rōnis debet eē ſic diuiſibile:cuicūq
debet. ꝑmum enim in vnoquoq gñe eſt cauſa quare oia
alia ſunt talia:vt ſatis patet in 2º metaphy. mō ipſi quā/ T.cō.4
titati competit primo ⁊ ꝑncipalr eſſe diuiſibile in partes
eiuſdē rationis:hoc habet vt dicit a Pho 5º metaphy. T.c.18
capitulo de quanto. vbi Ariſt. diffiniēs q̄ʒtum dicit quā/
tum eſt diuiſibile in ea que inſunt quoꝝ vnūquodq ⁊c̄.
¶ Sed videtur mihi q hec opinio deficit ī duobꝰ. Pri
mo in hoc q dicit q ſubſtātia materialis nullo modo ſit Repro/
diuiſibilis per ſe. Scdo in hoc q dicit q iſta diuiſibilitas baº opi
primo cōpetit quātitati. Primum ſic oſtēditur:illud qȯ nionis.
ineſt alicui per accidens contingit ei non ineſſe vt habet Pr imꝰ
plane ab Ariſto. in. 10. metaphy. verſus finem. ⁊ in 8º de fecꝰ
phyſicorum in illo capitulo. ad dicta ſic intendentibꝰ. ſed T.c.26
ſubſtātiam materialē non ꝯtingit non eſſe diuiſibilem in T.c.36
partes:quare ⁊c̄. ¶ Sed dices q duplex eſt accidens. ſ.
neceſſariū:⁊ nō neceſſariū. De ꝑmo nō eſt vera maior. ſʒ Obtio.
de 2º modo ſubam eſſe diuiſibilem eſt accidens neceſſa/ Solo.
rium. Iſtud non ſufficit, q: Phs in. 10. metaphy. inten/
dit oſtendere q nihil eſt corruptibile per accidens. ⁊ ad T.c.26
hoc aſſumit ꝓpoſitionem predictā. ſ. accidens contingit
non eſſe. ſi igit intelligeret de accidēte nō neceſſario, tūc
non ꝓbaret niſi q corruptibile non eſt accidēs nō neceſ/
ſarium:⁊ hoc eſt ridiculū:q: cōſtat vnicuiq q corrupti/
bile non eſt accidēs non neceſſariū. ¶ Item accipiā alteʒ
propoſitionē ex primo poſterioꝝ in primo caplo Si igi
tur ſciētia demonſtratiua ⁊c̄. ibi dicit Phs. accidentia. n.
non neceſſaria ſunt. Unde vult aperte ibi q oia neceſſa
ria ſunt per ſe aliquo modo. ¶ Et cōfirmatur, q: ſermo Confir/
nes in demonſtratiuis ſunt intelligendi de per ſe, vt dicūt matio.
illi qui tenēt poſitionē predictam:⁊ precipue rationabi/
le eſt vt intelligant de per ſe in illa arte que docet demō/
ſtrare. ⁊ vbi demōſtrat Ariſto. vnaʒ de ꝑncipalibus con
cluſionibus illius ſciētie. Cum igitur dicat ibi Ariſt. ab/
ſolute q accidētia non ſunt neceſſaria, iſta propoſitio eſt
vera p ſe. ⁊ per ꝯñs nulla ſunt accñtia que. ſ. nullo modo
ſunt per ſe ſunt neceſſaria. ſicut enim in affirmatiuis per
ſe preſupponit de omni:ita ⁊ in negatiuis per ſe ſuppo/
nit de nullo vt ſcitur ex logica. ¶ Et cōfirmat:q: Ariſt.
in illo caplo. ſi igit demonſtratiua ſcientia. prope princi Confir/
pium:ponit iſtam diuiſionē. Omne qȯ ineſt alicui:aut in matio.
eſt ei per ſe:aut ſm accidēs:⁊ ſtatim poſt ſubdit iſtā pro
poſitionē:accidētia autem nō ſunt neceſſaria:⁊ ſic de eo
dem accidēte intelligēda eſt illa propoſitio ⁊ diuiſio. ſi er
go ꝓpoſitio intelligitur de accidente, nō neccio ⁊ diuiſio:

intelligenda eſt de accidēte non nēcio: erit intellĉ. om/
ne quod ineſt alicui: aut ineſt ei per ſe: aut nō neceſſario:
ſed ɔſtat ꝙ accidens neceſſariū non ineſt non nēcio. ergo
L.c.16 ineſt per ſe: ⁊ hoc ē qđ volumus. ¶ Itē Ariſto. 5° meta
phyſi. cap̄. de eodē dicit ꝙ illa que ſunt eadē aliquibus
per accidēs nō dicuntur vꝛ̄ de eis. Nam vna ſm̄ ſe exi/
ſtunt. accidētia nō ſunt neceſſaria: conſtat aūt ꝙ eſſe indi
uiſibile in partes eiuſdē rationis vꝛ̄ dicit̄ de ſubſtantia
mãli: ergo non dicit̄ de ea pure ſm̄ accidēs. ¶ Itē Ari.
L.c.35 in eodē 5° caplō de accidente. non ponit niſi duo ſignifi/
cata accñtis. Primum eſt ꝙ non eſt nēcium. Scðm eſt ꝙ
quicqđ ineſt alicui p̄ ſe: ⁊ nō eſt de ſuba eius. Et primus
quidem ſignificatum ponit his verbis. Accidens igitur
qđ ineſt alicui ⁊ verꝫ eſt dicere. ſed cum nō ex neceſſitate
nec ſm̄ magis: ⁊ poſt exēplificat. Scðm vero ſignificatū
ſic expꝛimit. Dicit̄ ⁊ aliter accidēs: vt quecunqꝫ exiſtunt
vnicuiqꝫ ſm̄ ſe nō in ſubſtantia entia. Ecce ſm̄ Ariſt. ꝙ
oē accidens qđ diſtinguit̄ contra accidēs non neceſſariū
ineſt ſm̄ ſe: ⁊ ſi quis ponit tertium genus accidētis. ſ. qđ
Suba mãl̄ nō ē diuiſi/ bilis p̄ accidēs. Scðs d fectus. eſt nēcium: ⁊ tñ nō ineſt ſm̄ ſe: hoc eſt cōcedere Ariſto.
fuiſſe diminutū in numerando ſignificata huius analogi
accidēs. Et ideo nō credo eſſe verꝫ ꝙ ſubſtantia mãlis ſit
diuiſibilis per accidēs pure, ſicut iſti cōcedunt ⁊ ponunt.
Peccāt ēt in alio: ꝙ. ſ. dicunt quantitatem eē illud cui pꝛin
cipaliter cōpetit eſſe diuiſibile: cum. n. diuiſibilitas in par/
tes eiuſdē rōnis ſit qđdam accidens: ⁊ accidens nō pōt
eſſe pꝛincipale ſbm alterius accidētis vt oēs ɔcedūt: ⁊ ha/
T.cō.2 ⁊ 8 phi. 26. betur ex 2° metaphy. incōueniens eſt ꝙ ipſa quãtitas cū
ſit qđdam accidēs ſit ſubiectū illius diuiſibilitas pꝛincipa
le. Nec ſeqtur ꝙ ſi quãtum deſcribit̄ per eſſe diuiſibile,
ꝙ ipſa quãtitas pꝛincipaliter ſit ſbm illius diuiſibilitatis.
Confir/ matio. ¶ Et ɔfirmatur: qꝛ idem dꝫ eſſe principale ſubiectū po
tentie vel aptitudinis ad aliquē actum recipiēdū: ⁊ illius
actus: vt idem eſt pꝛincipale ſubm potētie ad formã ſub/
ſtantialem ⁊ ipſius forme ſubſtãtialis: ſilr̄ aūt ⁊ in aliis.
Quãti/ tati non cōpetit ſoluꝫ di uiſibili/ tas. Si igit̄ ipſa quãtitas eēt principale ſubm diuiſibilitatis
que eſt quedã potentia vel aptitudo ad actum diuiſionis
recipiendum: vtiqꝫ ſequeret̄ ipſam quãtitatem eſſe prin/
cipaliter ſubm diuiſionis actualis cum aliqđ diuiditur
actualr̄ in partes eiuſdē rationis. ⁊ quis hoc diceret?
¶ Dico igit̄ aliter ad qōnem premittēdo quedaꝫ. Pꝛimo
L intelligēdum ꝙ ptes eiuſdē rōnis ſunt partes eiuſdē ſpe
Partes eiuſdeꝫ rationis ciei adinuicē: vt due ptes ligni: quaꝝ quelibet eſt lignū: ſi
ſilr̄ duo hoies q ſunt eiuſdē ſpeciei ſpāliſſime: ⁊ ſic de ſi
milib⁹. Et hꝫ ptes qñqꝫ ſunt ſibiinuiceꝫ cōtinue: vt due
partes ligni aut ignis: ⁊ tūc poſſunt dici ptes quãtitati
ue. Aliqñ vō nō poſſunt eſſe ſibiinuicē ɔtinue ſed diſtin
cte ⁊ diuerſe ſm̄ actuꝫ: vt duo hoies: ⁊ tūc pñt dici ptes
ſubiectiue ſeu ſuppoſita. Ulterius accipio a Cōmētato/
L.c.13 re 5° meta. caplō de ſm̄ ſe, ꝙ aliqđ competit alicui ſm̄ ſe
Cōpetē alicui a/ liqđ ſm̄ ſe dup̄ duob⁹ modis. Uno mō ſicut ſubſtantia eius. Alio mō ſi
cut accidēs: ⁊ vtrūqꝫ duob⁹ modis. Uno mō imediate.
Alio mō mediate. ⁊ ponit exēpla de iſtis: ⁊ ſunt vba ſua
iſta. Oē qđ in aliquo exiſtit p̄ ſe: aut exiſtit i eo tãqꝫ ſub
ſtãtia aut tanqꝫ accidēs: ⁊ vtrūqꝫ iſtoꝝ aut p medium: aut
ſine medio: vt ſba per mediū aut cū medio eſt hō viuus: ⁊
accidēs per mediū corpus coloratum: ſba ſine medio hō
rōnale: accñs ſine medio ē ſupficies colorata. In hac au
tem notabili diſtōne nō parū gaudebat animus meus.
Cōclo. Suba mãl̄ ē p ſe diſibi lis i par tes eiuſ dē rōnis ¶ His pmiſſis dico ad qōneꝫ ꝙ ſba mãlis eſt p̄ ſe diuiſibi
lis in ptes eiuſdē rōnis. Scðo dico ꝙ hoc non competit
ipſi ſube per ſe imediate. Pꝛimuꝫ oñdit̄ rōne pꝛacta: qꝛ
ſubſtãtia mãlis aut eſt per ſe diuiſibilis in partes eiuſdē
rōnis. aut pure per accidēs: hoc ɔcederet̄ ab oib⁹ ſopiē/
tib⁹: ſed nō eſt diuiſibilis pure per accñs vt pbatū ē: qꝛ
nullū pure per accidēs eſt neceſſarium ⁊ vꝛ̄ inexiſtens.

vt vult Ariſt. in locis pꝛedictis: quare ⁊c. ¶ Item id qđ
eſt pꝛincipale ſubm alicuius accidentis cui aſſignat̄ ſbm
per ſe non pōt eſſe ſubiectum illius accidētis pure p̄ ac
cidens: hanc recipio pꝛo vera: ſed ipſa ſubſtantia mãlis
eſt pꝛincipale ſubiectum diuiſibilitatis in partes ⁊c. ⁊ ipſi
diuiſibilitati datur ſbm per ſe ſicut iſti ɔcedunt: q̄re ipſa
ſubſtãtia mãlis nō eſt pure per accidēs ſubm diuiſibili
tatis. ergo relinqtur ꝙ aliquo modo p̄ ſe. Et pꝛobat̄ mi
noꝛ. ſubiectum enim diuiſibilitatis pꝛincipale: aut eſt ipſa
quãtitas: aut ſubſtãtia mãlis ſubiecta: ⁊ hec diuiſio vi/
det̄ ſufficiēs: ſed ipſa quãtitas nō eſt pꝛincipale ſubiectuꝫ
ſimplr̄ ipſius diuiſibilitatis vt oñſuꝫ eſt. quare ⁊c. ⁊ ſic
patet pꝛimum. ¶ Nūc aūt declaro ſcðm: illud eniꝫ quod
competit ſube mediante quantitate: non debet̄ ei per ſe
imediate, hoc eſt euidens: ſed ipm̄ eſſe diuiſibile in ptes Subē
eiuſdē rōnis ineſt ſubſtãtie mediãte quantitatē tanqꝫ di mãli n
ſpoſitione ⁊ pꝛeparatione ad iſtam diuiſibilitatē vt oēs cō ɔpetit
cedunt. Et ad iſtam intētionē dicit Ariſto. ꝙ ſuba nō eſt ſe eē : d
finita extēſiue niſi ſm̄ accidens. i. niſi ei inſit aliqđ accñs diſibil.
. ſ. quãtitas: ⁊ hoc ipſemet exponit ſtatiꝫ poſt: ſed ſimul
⁊ alique q̄titates ſunt: ⁊ hoc ſufficit ad intentionē Ariſt.
vt. ſ. oſtēdat ꝙ nō tñ eſt vnū ens ꝙ ſit ſubſtãtia: iſta eniꝫ
nō eēt finita nec iñfinita extenſiue: ꝯ ultra oppoſitum vole
bant illi ɔtra quos arguebat ⁊ diſputabat ibidē. ¶ Iteꝫ
aliqui ſic arguūt. Si ſubſtãtia eēt diuiſibilis p̄ ſe ⁊ ime/
diate in partes eiuſdē rōnis: quēadmodū genus eſt p̄ ſe
⁊ imediate diuiſibile in ſuas ſpēs: tūc ſequeret̄ ꝙ ptes
ille eiuſdē rōnis que ſunt indiuidua eiuſdē ſpeciei: differ
rent ſm̄ ſubam. ſed hoc eſt falſuꝫ ⁊ incōueniēs vt vult
Ariſto. in 2° poſterioꝝ. vbi ſic ait. multe ſunt dñe in eadē
ſpecie: ſed nō ſm̄ ſubaꝫ nec per ſe. Et pꝛobat̄ ɔñtia: qꝛ il
la in que aliquid diuidit̄ differunt abinuicem ſm̄ illa ſꝫ
que diuidit̄: vt cum animal diuidit̄ ſm̄ rationale ⁊ irrō
nale: ideo homo ⁊ brutū differunt abinuiceꝫ ſm̄ iſta. Si
igitur forma ſubſtãtialis ſpeciei ſpecialiſſime diuideret̄
ſm̄ ſe ipſam ⁊ imediate in diuerſa idiuidua q̄ ſunt par/
tes eiuſdē rationis: videret̄ cōſequens eſſe ꝙ ipſa indiui
dua eiuſdem ſpēi differrent abinuicē ſm̄ formas ſubſtã/
tiales: ⁊ tunc differrent ſm̄ ſpēm: qđ eſt abſurdū. ¶ Sꝫ
aliqs poſſet cauillare: dicēdo ꝙ ſubſtãtia mãlis eſt p̄ ſe
⁊ imediate diuiſibilis in indiuidua ſube nō mediãte aliq̄
accidēte: ⁊ ɔcederet ꝙ indiuidua eiuſdē ſpēi differūt ab/
inuicē ſm̄ ſubam ⁊ formã ſubalem nãliter priuſqꝫ diffe/
rant aliquib⁹ accñtibus: ſed non differūt abinuicē p̄ for
maꝫ ſm̄ ſe: ſed p̄ formã indiuiſibilē: ⁊ p̄ hoc multi iuuan
tur aliqui illoꝝ q ponūt ꝙ indiuiduū ſube eſt indiuiduū
per formã ſubãle vt videt̄ velle Cōmētatoꝛ in 2° de aia. Cō.2
Hoc aūt videt̄ difficile tenē: qꝛ cū dico forma indiuidua/
lis: aut indiuidualitas addit aliquã rē ſup formam aut nī
hil addit. Sꝫ ſi nihil addit: tūc ſicut idiuidua differūt ab
inuiceꝫ per formas indiuiduales: ita differūt per formas
abſolute: qđ eſt incōueniēs ⁊ ɔtra eos ⁊ ɔtra veritatem.
Si idiuidualitas addit aliquã rē ſupra formã: aut illa res
eſt ſuba aut accñs. ſi accñs redit ɔtra eos ꝙ idiuidua cū
differant ſm̄ formas indiuiduales differant formalr̄ ſm̄
accidens. Si illa indiuidualitas ſit ſubſtãtia, aut eſt for/
ma aut mã: ſed non eſt dicēdum ꝙ ſubſtantia mãe: quia
tunc per ſubſtantiã mãe differrent formaliter indiuidua
eiuſdē ſpēi: qđ eſt ridiculū. Si dicat̄ ꝙ hꝫ idiuidualitas
eſt forma ſubſtãtialis: aut eſt eadem cum forma abſolute:
aut alia: ſi eadē tūc reuertit̄ incōueniēs. ſ. ꝙ differūt p̄ for
mas abſolute. Si eſt alia forma ſubſtãtialis a forma ab/
ſolute: tūc vnū indiuiduū numero hꝫ ſimul diuerſas for
mas ſubales: ⁊ ſpēs nō dicet totã ſubam indiuiduoꝝ: q̄
oia incōueniētia ſunt ⁊ ɔtra doctrinã cōem. Qualr̄ aūt
ſe habet veritas: de hoc ad pñs nō determino: ſed in pꝛo
blemat

blemate de pncipio indiuiduationis videbiť deo dante.

Ad pͥᵐ rõnem.
¶ Ad rationes huic poſitioni ꝯrias facile eſt rñdere viſis predictis. Lũ enĩ ipſi dicit̃ primo ꝙ aut in primo mõ ⁊c̃. dico ꝙ in ſcdo mõ predicatoꝝ eẽntialium cõpetit eẽ diuiſibile ipſi ſube mãli: ſed nõ dino imediate: quẽadmodũ riſibilitas aie humane: ſed mediante q̃ztitate aliquo mõ mediationis vt dictũ eſt. ⁊ ad h̃ ꝯſenſit Phs 5° metaphy. caplo de quãto: nõ enim dixit quãtitas eſt qd̃ eſt diuiſibile ⁊c̃. ſʒ dixit quãtũ: q̃ eſto ꝙ q̃ztitas hñi ſit diuiſibilis: vt puto. tñ non ita pncipaliter ſubſtat ipſi diuiſibilitati ſicut ſuba mãlis que icludiť in quãto: nõ igitur oportebit pro tanto ꝙ ſuba mãlis ponať in diffinitione diuiſibilitatis: vel ſi diceret ꝙ ſube mãlis poniť in diffinitiõe perfecta ipſius diuiſibilitatis non eẽt magnum incõueniẽs: vt. ſ. ipſa diuiſibilitas in ptes eiuſdẽ rõnis intelligať eſſe quedam aptitudo ſube mãlis ad recipiẽdũ diuiſionẽ in partes eiuſdẽ ſpeciei: quaꝝ vna eſt extra aliam.

Diuiſibilitati ꝯpetit ſube. T.c.18

Ad 2ᵘᵐ rõnem.
¶ Ad aliaʒ cum diciť ꝙ eſt diuiſibile ⁊c̃. dico ꝙ ipſa ſubſtãtia per ſe imediate nõ habet partẽ extra partem: cũ per ſe mediate eſt apta nata habere partẽ extra partem: ⁊ hoc ꝙ ſit diuiſibilis mediate per ſe non pure per accidens.

D

Ad rationes

in pncipio qõnis adductas lʒ tendant ad ꝯnem quã poſuimus: q̃ tñ per viam rectã incedũt: opus eſt ad eas intẽdere. Lũ primo diſſicit ſuba ad quãtitatẽ ⁊c̃. põt dici ꝙ in hoc eſt ſile: q̃ ꝙ ſicut ſuba mãlis nõ põt eſſe ſine q̃ztitate: ſic partes ſube mãlis non poſſunt eſſe ſine quãtitate. i. ſine ꝑtibus quãtitatis: ſed diſſimile eſt in alio: q̃ ſubſtãtia nõ icludit in ſua eẽntia aliquod eẽ accñtale: ideo põt eſſe mã prior quãtitate: ſed pars ſube eiuſdem rõnis cum alis includit in eſſentia ſua aliqd̃ eſſe accñtale. ſ. eſſe partem eiuſdẽ rõnis: ⁊ iſtud eẽ accñtale nõ põt hẽre imediate: ſed mediante q̃ztitate: hoc tñ forte veꝝ eſt ꝙ id qd̃ eſt pars ſubſtãtie eiuſdẽ rõnis nãliter ꝑcedit illd̃ qd̃ eſt pars eiuſdem quantitatis: vt hoc lignũ qd̃ eſt pars ligni eiuſdẽ rõnis ſm id qd̃ eſt prius eſt hac quãtitate ſua: prius dico nã: ſed non opʒ ꝙ ſit prius q̃ztum ad hoc eẽ: qd̃ eſt partialitas vel eẽ parte eiuſdẽ rõnis: ⁊ ideo ratio non ꝯcludit.

Pars ſbe eiuſdẽ rõnis ꝑcedit id ꝙ eſt pars eiuſdeʒ q̃ztitatis.

38.2.3

¶ Ad 2ᵘᵐ dico negando ꝯñiam. Et ad ꝓbationẽ cũ dr̃. partes vniuſcuiuſq̃ diuiſi ⁊c̃. dico ꝙ hoc eſt veꝝ in diuiſione per ſe ⁊ eẽntiali ſeu ꝑ ſe in qua diuiſum eſt idẽ ſubſtantialr̃ cũ diuidẽtibus: ſicut aial diuiſũ per ſe per rõnale ⁊ irrõnale: ſed in diuiſione ſm accñs non eſt neceẽ: ſed ſic eſt in ꝓpoſito: diuiſio enim ſpẽi in idiuidua eſt ſm accñs ⁊ non per ſe ⁊ imediate. In eadeʒ enim ſpecie ſunt multe differẽtie ſed non ſm ſuſiam. nec per ſe vt iam allegatũ eſt in 2° poſterioꝝ.

8.32.3

Diuiſio ſpẽi i idiuidua ẽ ſʒ accñs

¶ Ad 3ᵘᵐ ꝯcedẽdũ eſt ꝙ eẽ diuiſibile in ptes ⁊c̃ competit ipſi q̃ztitati ꝑ ꝓpſam ſbam ſubiectiue: ⁊ ideo pn̄cipalius cõpetit ipſi ſubſtãtie ſubijcit tali diuiſibilitati q̃ʒ ipſi quãtitati: ſemp enim ſuba mãlis ẽ pncipalius ſubm̃ ſuoꝝ accidẽtium q̃ʒ aliud accidens. Uñ lʒ verioꝛi mõ per ſe ꝯueniat quantitati illa diuiſibilitas q̃ʒ ſubſtantie: q̃ quia quãtitati cõpetit per ſe ⁊ imediate. ſ. non mediãte aliqua alia forma diſponente eã ad iſtam aptitudinẽ. ſubſtantie aũt mãli ꝯuenit per ſe imediate ſubiectiue: q̃ ſubſtantia ſola eſt ꝑ ſe ſubſiſtẽs ⁊ alteri nõ iherẽs ſaltẽ enti i actu: ideo dr̃ ꝙ ſubſtãtia ſit pncipalius ſubiectũ accñtium q̃ʒ vnũ accñs ſubm̃ alterius. Uerũ aũt diuiſibilitas ſube in partes eiuſdẽ rõnis ⁊ diuiſibilitas quãtitatis ſit vna ſm ſpẽm ſpecialiſſimã: relinquo poſteriori ꝑſcrutationi qb⁹ placuerit ꝓlongare ſermonẽ: plurima enim cõnectere ni ſi inſpiciẽtium animos credere tedio ꝯtriſtari.

Sube mãlicõ uẽit ꝑ ſe ſme ᵉᵗ ſb/iectiue diſibili/tas.

¶ Sed ſi quis ſumeret iſtam ꝓpoſitionẽ. cuicunq̃ competit aliqd̃ accidẽs magis proprie per ſe: eidẽ competit pncipalius: poteſt dici ꝙ verum eſt cõparando in eodeʒ gñe ſed non in diuerſis: ⁊ ratio aſſignať: q̃ quia ſubſtãtia ſola eſt per ſe ſubſiſtens ⁊ alteri non inherens ſaltem enti in actu: vt dixi ſupra.

81.2.3

¶ Ad quartã rationeʒ concedo conſequens. ſ. ꝙ forma ſubſtãtialis adueniat materie mediantibus dimenſionibus remanẽtibus eiſdem numero ſm eſſentiã que prius erant. Et cũ diciť: ꝙ tũc forma ſubſtantialis non imediate vnietur materie prime: dico ꝙ imo ꝑ priuationẽ medij pncipalioris: ꝙ. ſ. ſit principalius receptiuum forme q̃ʒ materia: ſed non imediate per priuationẽ medij diſpoſitiui ⁊ preparatiui: imo poteſt eſſe medium diſpoſitiuum ad recipiẽdum formam ſubſtãtialem: ideo non valet illa ratio ꝯtra nos. ¶ Quinta ratio ſoluta eſt ex dictis in diſtinctione Commentatoris.

¶ Habet autem dubitationẽ de toto ⁊ pte. Tex. cõmen. xvij. ¶ Queſtio. x.

A

QUeriť hic vtrũ totum ſit ideʒ cum ſua parte vel diuerſum. ¶ Arguiť primo ꝙ nõ ſit idẽ cum ſua parte: quia ſi totum eſſet idem cum aliqua ſui pte: tunc partes eẽnt inter ſe eedẽ: qd̃ eſt falſum: q̃ manus nõ eſt idem cum capite nec econuerſo: ꝯñ ſequentia declarať: q̃ quo ratione totum eſſet idẽ cum aliqua vna ſui parte: eadem ratione eſſet idẽ cum alia: ⁊ ſic eſſet idem cum oĩbus ſuis partibus: ⁊ ecõuerſo omnes partes eſſent eedẽ ipſi toti: modo quecunq̃ vni ⁊ eidẽ ſunt eadem inter ſe ſunt eadẽ: igitur partes erunt eedẽ inter ſe: quod eſt impoſſibile: quare ⁊c̃. ¶ Item 2°. ſi totum ⁊ pars eſſent idẽ tunc quicqd conueniret toti ⁊ parti ꝯueniret ſaltẽ de partibus realibus. ſed conſequẽs eſt falſum. totum eniʒ oẽs partes totius includit: ⁊ nulli partiuʒ hoc cõpetit ꝙ includat omnes partes totius: quia tunc eſſet equalis toto. ¶ Itẽ 3°. ſi totum eſſet idem cum ſua parte ⁊ econuerſo: tũc totuʒ eſſet indiuiſibile: qd̃ eſt manifeſtuʒ impoſſibile. Et ꝓbatur ꝯſequentia: quia ſicut dicebatur ſi totuʒ eſt ideʒ cum ſua parte ⁊ econuerſo. eadem ratione cuʒ alijs: ⁊ ſic oẽs partes eſſent eedẽ toti. ⁊ per cõſequens erunt eedem inter ſe: quia quecunq̃ vni ⁊ eidem ⁊c̃ ⁊ ſic vlterius ſequitur ꝙ ipſum totum eſt indiuiſibile: quia diuiſio debet eẽ in diuerſa. ⁊ iam oſtenſum eſt ꝙ partes erunt eedẽ ⁊ non diuerſe ⁊c̃. ¶ Item 4°. qd̃ poteſt ſeparari ab aliquo nõ eſt idem cum eo: ⁊ econuerſo. ſed pars poteſt ſeparari a toto vt manus a corpore: quare ⁊c̃.

Oppoſitum

arguiť: q̃ ſi totum eſſet aliud a ſua parte: tunc eẽt aliud a ſeipſo: quod eſt impoſſibile. Probatur ꝯñtia: quia ſi totum eſt aliud a parte: ſimiliter pars erit aliud a toto: ⁊ qua ratione vna pars erit aliud a toto: eadem ratione omnes partes erũt alie a toto. ſed ſi omnes partes ſunt aliud a toto: ⁊ cum totum non ſit aliud q̃ʒ congregatio oĩum ſuaꝝ partiuʒ: ſequitur ꝙ totum eſt aliud a ſeipſo: qd̃ falſum eſt ⁊ impoſſibile. ⁊ hanc rõnem induxit Commentator.

Ad qõnem

dimiſſis opinionib⁹ alijs dico ꝙ totũ eẽ idẽ cum ſua parte vel ẽẽ diuerſuʒ: poteſt intelligi dupl̃r. vno modo per ſe primo. Alio modo per ſe nõ primo. Iteʒ poſſet accipi diſtinctio totius in totũ eẽntiale ⁊ vle ⁊ quãtitatiuũ: ⁊ ſubdiſtingui totum q̃ztitatiuũ in totũ ꝯtinuũ ⁊ nõ ꝯtinuum. ſed cã breuitatis ꝑtrãſeo: q̃ eſt idẽ iudiciũ de oĩb⁹ quo ad queſtionẽ ꝓpoſitã. ¶ Tunc dico breuiter 4ᵒʳ. ꝑ dico ꝙ totũ nõ eſt ideʒ cum ſua pte per ſe ⁊ pmo. 2° dico ꝙ totũ nõ eſt diuerſum ab aliq̃ ſui pte ſimpl̃r ⁊ pmo. 3° dico ꝙ totũ eſt idẽ cũ ſua pte ꝑ ſe ſed nõ pmo. 4° ꝙ totũ eſt diuerſum ꝑ ſe a pte ſua ⁊ nõ pmo. ¶ Primũ oñdiť ſic. q̃ ſi totũ eẽt idẽ ſimpl̃r ⁊ pmo cũ ſua parte: tũc qcqd̃ icluderet in toto icluderet in pte. qd̃ eſt manifeſtũ eſſe falſum: quia tũc totũ nõ eſſet maius ſua parte. ꝯñtia de ſe pʒ. ¶ Et declaratur ſic 2ᵐ.

Lõ.17
B
Totum ideʒ eſſe cuʒ ſuis partib⁹ q̃uo itelligitur.

To ᵐ nõ eſt ideʒ cuʒ ſuis ptib⁹ ꝑ ſe pmo.

q2 illud qđ eſt de eēntia alicuius ⁊ pfectionemō eſt idem
omnino aliud ab eo:hoc eſt euidens. ſed pars eſt de eſſentia
T.c.21 ⁊ integritate totius vt manifeſtū eſt: ⁊ habet ex 5° meta-
phy. totū enim nō eſt pfecte totū ſi hēat oēs partes ſuas
per ſe. ¶ Tertium declarat ſic. ſ. ꝙ totuꝫ eſt idē cuꝫ ſua
parte per ſe ⁊ nō pmo:q2 illud qđ cōpetit alicui rōne ali-
cuius ſue partis ⁊ nō ſm alias debet ei per ſe aliquo mo
T.cō.1 do ꝫ non pmo: ⁊ hoc habet ꝓ poſterioꝝ ⁊ 5° huius: ſꝫ
ipſum totū cōparatum ad aliquam ſuam ptem determi-
natam eſt idē ea rōne vni⁹ ptis ⁊ nō rōne aliaꝝ: quecūqꝫ
enim pars determinata ſumat ipſa eſt eadē ſibijpſi ⁊ nō
alijs. ergo ⁊ ipm totum q̄ꝫtuꝫ ad illam ptem eſt idem illi
parti: ⁊ non quo ad alias: ⁊ ſic per ſe ⁊ nō pmo. vbi grā
ſit vnum totū a.b.c. dico ꝙ hoc totuꝫ eſt idē per ſe cū a.
non tū pmo: hꝫ enim ipſum a. in ſua ſubſtātia. ⁊ ideo eſt
aliquo mō ei idem. Sed ꝯſtat ꝙ nō eſt idem cum a. rōne
ipſius b. nec ratione ipſius c. q2 nec b. nec c. eſt idē cum
a. Eſt igit̃ ſolum idē cum ipſo a. rōne ipſius a. qđ eſt ſibi
idē. quare ⁊c̄. ¶ Quartū declarat ſic: illud qđ eſt diuer
ſum ab aliquo ſolū rōne vnius partis ꝫ nō oium ſuaruꝫ
ptium eſt diuerſum ab eo per ſe: ⁊ nō pmo. nunc ipm to
tum cōparatum ad aliquaꝫ ſui ptem eſt diuerſum ab ea
nō rōne oium ſuaꝝ partiū: nec ſm oēs ſui ptes: q2 tūc
illa pars eēt aliud a ſeipſa: q̄re ⁊c̄. maior pꝫ: qđ eniꝫ cōpe
tit alicui ſimplr̃ per ſe pmo cōpetit cuilibet eius partis
vnde illud qđ ſolū eſt diuerſum ab aliquo ſm aliquā ſui
partē vel ſm aliquas nō eſt diuerſum ab eo vel aliud ab
dubiū p° eo per ſe ⁊ pmo: ⁊ minor eſt euidēs: quare ⁊c̄. ¶ Sed aliqui
viterius querūt ꝯtra iſtud cum totū ſit diuerſum a pte ⁊
ecōuerſo. An totū ſit magis diuerſum a pte vel pars a to
to vel eq̄. Pōt rñderi ſic breuiter: ꝙ totū verius eſt aliud
a parte q̄ꝫ ecōuerſo: q2 ipſuꝫ totū includit aliqđ aliud qđ
pars nō includit. vt totus homo icludit aliqđ qđ nō iclu
dit manus. ſed pars nō includit aliqđ qđ non includat a
toto: q2 qcqđ eſt pars partis eſt ps totius: ⁊ nō ecōuerſo.
dubiū 2° ¶ Et tunc dubitaret aliqs iunior: q2 illud qđ differt ab
aliquo debet differre ab illo per aliquid qđ nō ſit in illo
alio: vt ſi homo differt ab aſino opꝫ ꝙ differat p aliqđ
qđ ſit in homine ⁊ nō in aſino: ⁊ cū igit̃ pars ipſa nihil iclu
dat qđ nō ſit in toto: ſequitur ꝙ ipſa ps nō differat a toto.
¶ Ad hoc poſſum⁹ dicē ꝙ illa ꝓpoſitio. illud per qđ dif
fert ab aliquo ⁊c̄. vera eſt in illis quoꝝ vnū differt ab al
tero pmo ⁊ per ſe ⁊ ecōuerſo. Sed vbi vnū differt ab al
tero per ſe ⁊ nō primo: nō oportet: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito vt
viſum eſt. ¶ Aliter pōt dici ꝙ ipſa pars bene icludit ali-
quid vel ipſa met eſt aliqđ qđ non includit in toto totali
ter. i. quātum ad oēs partes totius: ſicut hec pars caput
bene eſt aliqđ qđ non includit in homine quo ad alias
partes hominis ſm quas homo differt a capite ⁊ econ-
uerſo. Tunc ad formā rationis cum dicebat illud quod
differt ab aliquo includit aliquid qđ non includit in illo
alio. Vez eſt qđ includit in illo alio q̄ꝫtuꝫ ad iſta pro qui
bus differt ab illo: ſed non opꝫ ꝙ includat aliqđ qđ oino
nullo modo ſit in illo alio: ⁊ ideo non valet ratio.

Ad rationes patet ſolutio ex dictis. prime eniꝫ bene ꝯcludunt ꝙ totū nō eſt ideꝫ
penitus cū ſuis ptib⁹: ſꝫ nō ꝯuincūt ꝙ nullo mō ſint idē.
¶ Ad rōnē in oppoſituꝫ cum dicebat ꝙ ſi vna ps differ
ret a toto ꝙ ſilr̃ ⁊ oēs. Cōmenta. dicit ad iſtā rōnē ꝙ ibi
hec pro eſt ſophiſ^ma^ cōpoſitionis ⁊ diuiſionis: qđ ſic intelligo quia
pō oēs iſta ꝓpoſitio. oēs ptes ſunt aliud a toto. pōt intelligi du-
ptes ſūt pliciter. Uno modo ꝙ oēs partes ſeorſuꝫ ⁊ diuiſim ſunt
aliud a aliud a toto. Alio modo ꝙ oēs partes ſimul accepte ſūt
toto itel aliud a toto. Primo mō eſt verum. Nā ſenſus eſt ꝙ que-
ligit 2°. libet pars ſeorſum ⁊ diuiſim accepta ē aliud a toto: ⁊ ſic
eſt veꝝ. Nā manus ſeorſum accepta eſt aliud a toto ho
mine: ſimilr̃ ⁊ caput ⁊ alie ⁊c̄. Sed ſi intelligat 2° modō
ſic eſt falſa. ſ. ꝙ oēs partes ſimul accepte ſint aliud a to-
to: ſic eniꝫ ſequeret omnino ꝙ totū eēt aliud a ſeipſo: ⁊ q2 il
la ꝓpoſitio. ſ. oēs partes ſunt aliud a toto: que pōt eē cō-
poſita aut diuiſa eſt falſa in ſenſu compoſito. ideo pōt ibi
aſſignari ſpecialr̃ falſa cōpoſitionis: ſi aūt acciperetur hec
ꝓpoſitio: totū nihil eſt aliud q̄ꝫ oēs ſue ptes cum ꝓdicto
⁊ ꝯcluderet inde ꝙ totū ſit aliud a ſeipſo: tūc poſſet ibi
aſſignari falſa diuiſionis ſiue ſophiſ^ma^ diuiſionis. Si enim
intelligeret ꝙ totū nihil aliud eſt q̄ꝫ oēs ſue ptes diuiſim
ſumpte falſa eēt. ⁊ ſi itelligeret ꝙ totū nihil aliud eſt q̄ꝫ
oēs ſue ptes ſimul ſumpte vel vnite vera eēt. ⁊ q2 in ſen
ſu diuiſo eēt falſa: ideo q̄ꝫtum ad hoc pōt ibi attēdi falla
diuiſionis. ideo dixit Cōmētator ꝙ ibi eſt ſophiſ^ma^ cōpoſi
tionis ⁊ diuiſionis. Uel pōt dici ꝙ ipſe accipit ⁊ pro vel:
ita ꝙ eſt ibi falſa cōpoſitionis vel diuiſionis. Et hoc for-
te eēt melius: q2 Cōmētator nō ponit in illo paralogiſmo
illam maximā ꝓpōne que dicta eſt. ſ. totuꝫ aliud nihil eſt
q̄ꝫ oēs ſue partes. ſed iſtā totū nihil aliud eſt q̄ꝫ cōgrega-
tio ptium. ⁊ hoc nō ſignificat niſi vnū. ſ. ꝙ totū ſit idē cū
ſuis partib⁹ oīb⁹ ſimul ſumptis. ⁊ ideo ſolū videt ꝙ ibi
ſit fallacia cōpoſitionis ꝓpter multiplicitatē illius cōpo-
ſitionis que eſt: ꝙ oēs partes ſunt aliud a toto. ideo forte
melius eſt exponē Cōmētatorē vt dcm̄ eſt: ꝙ ipſe intēdit
ibi eē fallaciā cōpoſitionis vel diuiſionis: q2 nō fuit ei cu-
re ꝯſiderare que iſtoꝝ fallaciaꝝ ibi cōmitteret: eo ꝙ hec
ꝯſideratio eſt logica: vel pōt exponi Cōmētator ꝙ nō in-
tēdit ibi eē ſophiſ^ma^ cōpoſitionis ⁊ ſophiſ^ma^ diuiſionis. ſꝫ
intendit ꝙ ibi eſt ſophiſ^ma^ ideſt fallacia que reqrit cōpoſi
tionē ⁊ diuiſionē: ⁊ hoc eſt verum. Nam vtraqꝫ fallacia
requirit compoſitionē ⁊ diuiſionem vt ſciunt logici ⁊c̄.

¶ At xo ſi eſt indiuiſibile nullū erit quātuꝫ neqꝫ quale. Tex.cō.xviij. Queſtio.xj.

A Hic queruntur duo. Primo vtꝝ idiuiſibile poſ
ſit eſſe infinitū. ¶ Arguit ꝓ ꝙ ſic: qđ non hꝫ
pncipiuꝫ nec finē eſt infinitū: hoc eſt euidēs
de ſe. ſed indiuiſib le non hꝫ principium nec
finē: vt pūctus ⁊ vnitas. ¶ Item 2°. pmus T.c.86
motor eſt infinitus: vt pꝫ 8° hui⁹: ſꝫ pmus motor eſt idi
uiſibilis: vt demrātum eſt ibidē: q̄re ⁊c̄. ¶ Item 3°. mā
pma eſt indiuiſibilis: ſꝫ ipſa eſt infinita: q̄re ⁊c̄. maior pꝫ: T.cō.8
7° metaphy. vbi habet ꝙ mā prima nec eſt quid nec qle
neqꝫ quantum neqꝫ priuationes horuꝫ: ⁊ minor patet 2° T.cō.7
metaphyſi. ⁊ primo huius: quare ⁊c. T.c.82

Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſt. contra Parmenidem ⁊ Meliſſum.

Intelligendum eſt ꝙ infinituꝫ dr̄ q̄tuor mo- B
dis. Primo mō dr̄ infinitum Infinitū
ſm extēſionē: ⁊ de iſto loquit̃ hic Phs cū dicit ꝙ rō infi dr̄ 4r.
niti. ſ. qd nominis ꝯgruit ſoli quantitati. Eſt enim infini-
tum ſic dcm̄ ꝙ ipſum eſt quantuꝫ extēſum ſine terminis.
Alio modo dicit̃ infinitū ſm durationē. ſ. ꝙ nō hꝫ fineꝫ
nec pncipiū ſue durationis. Alio mō dicit̃ infinitū ſm vi
gorē. i. ſm qualitatē mouēdi. ſ. ꝙ nō habet aliquē deter-
minatum vigorē ad aliquam determinatā velocitatem: ⁊
ſed quecunqꝫ velocitate data poteſt cauſare maiorē: ⁊ h
dr̄ infiniti vigoris intēſiue. Quarto modo dicit̃ infinitū
per priuationē formalis ⁊ ſpecifice determinationis.

Tunc eſt dōm ad queſtionē. Primo ꝙ indiuiſibi- C
le nō eſt infinitū primo mō: q2 quod nō 2ᵃ pma.
eſt quantū nō eſt infinitū illo mō. Illud enim infinitū eſt
quantū extenſuꝫ ſine terminis: vt dicit Cōmētator: ſꝫ in-
diuiſibile nō eſt q̄ꝫtum. hoc eni eſt iplicare ꝯtradictionē:
q2 in diffinitione q̄ti ponit̃ diuiſibile: vt in 5° metaphy. ⁊ T.c.18
manifeſtū eſt: quare ⁊c̄. ¶ Scdo dicēdum eſt ꝙ indiui-
ſibile

cõclo 2° ſibile bene poteſt eſſe infinitum ſm durationez.qꝛ quili
bet motoꝛ celeſtis ē infinitus hoc modo:cũ moueat mo
T.c.79 tu ppetuo:vt patet in 8° huius ſed quilibet eoꝝ eſt indi/
T.c.79 uiſibilis cum ſit ſine magnitudine:vt etiã patet 8° huius
motoꝛ eniz in magnitudine exiſtẽs non poteſt mouere p
tempus infinituz:vt demõſtratum eſt ibidem. quare ꝛc.
cõclo 3° ¶ Tertio dico ſm intẽtionem Ariſto. ꝛ Cõmẽtatoꝛis ꝙ
indiuiſibile non põt eſſe infinitũ ſm vigoꝛẽ:id ē ſm quã
titatem mouẽdi:qð ſic ꝓbatur. Si enim aliqs motoꝛ eẽt
infiniti vigoꝛis ſimplr̃:tunc motus fieret in inſtãti:ſed h
eſt impoſſibile:quare ꝛc. impoſſibilitas ꝯñtis eſt manife
ſta motus enim ꝓprie dictus non poteſt fieri in inſtanti:
T.c.73 vt patet in 4° huius:ꝛ 6° ꝛ 8°. Et cõſequẽtia declaratur
T.c.55 quãtum ad ꝓpoſitum ſpectat. Nam ſi eſſet motoꝛ vigo
T.c.40 ris infiniti ꝛ moueret:aut moueret i inſtãti:aut i tempo
re. Si pmo modo habetur ꝓpoſituz:ſi ſcđo modo hoc
non poteſt eſſe:qꝛ in quocũqꝫ tẽpoꝛe moueret:opꝫ illud
tẽpus habere determinatam ꝓpoꝛtionẽ ad tẽpus i quo
moueret aliqua virtus finite motionis:nũc aũt ꝓpoꝛtio
motus ad motum quãtuz ad velocitatẽ eſt ſm ꝓpoꝛtio
nem motoꝛis ad motoꝛẽ:ergo ipſius motoꝛis vigoꝛis in
finiti eſt aliqua ꝓpoꝛtio ad alium motoꝛẽ finitum:qð eſt
impoſſibile:quare ꝛc. Multa aũt alia ptinent ad iſtã con
4 clo° cluſionẽ:ſed habet locuz ſpecialiter in 8° huius:ꝛ in .12.
meta. ꝛ ideo ad preſens ptranſeo. ¶ Quarto dico ꝙ in/
diuiſibile. i. qð ex ſe non habet diuiſionem nec diuiſibili
tatẽ imediate bene eſt infinitum 4° modo:qꝛ illud qð de
ſe nullam formã ſubſtãtialez ſibi determinat eſt infinitũ
per priuationẽ determinationis ſpecifice. hec manifeſta
eſt:qꝛ determinatio ſpecifica eſt a forma ſubſtãtiali:que
proprie eſt ſpecies. ſed materia pma que ſic eſt indiuiſibi
lis. ſ. qꝛ de ſe ꝛ imediate nõ eſt diuiſibilis nullã formam
ſubſtãtialem ſibi determinat:qꝛ ſi ſibi determinaret vnã
oẽs alie ſibi repugnarẽt:qð eſt falſum:imo eſt in potẽtia
ad oẽs:nec intelligo ipſam mãm pmaz eſſe infinitaz per
priuationẽ cuiuſcūqꝫ determinationis formalis ꝛ ſpecifi
ce pro tãto qꝛ actu ſit priuata ꝛ denudata oi determina/
tione ſpecifica:quẽadmodum oculus cecus eſt priuatus
omni viſione:ſed pro tãto qꝛ in eſſentia ſua nõ includat
aliquã determinationem ſpecificam:ſed ipſa eſt in poten
Obtio. tia receptiua ad oẽs:vt apparebit clarius in ſequẽtib⁹.
Logici arguerent. Omne diuiſibile eſt finitum. ergo om
Rñſio. ne indiuiſibile eſt infinitum:quia ſi oppoſitum in oppo/
ſitũ ꝛ propoſituz in propoſito. Dicendum ꝙ tenet in pre/
dicatis eſſentialibus:ꝛ ſic nõ eſt hic. quia finitum nõ eſt
eſſentialiter idem cum diuiſibili.

Ad primum argumẽtum dicẽdum ꝙ ad eſſe infi
nitũ ſm extẽſionẽ non ſufficit non
habere pncipiũ magnitudinis neqꝫ finẽ. ſed reqrit̃ ꝙ ſit
quãtum extẽſum ſine terminis:indiuiſibile autez nõ eſt
quãtum extenſum:hoc enim eſſet dicere hãchas albas:
caligas nigras. ¶ Ad 2ᵐ patet ex dictis. Et ad tertiũ ſimi
liter:quare ꝛc. Queſtio. xiij

A S ecundo querit̃ circa illam particulã. vtruz
indiuiſibile poſſit eſſe quale. ¶ Arguit̃ pri/
mo ꝙ ſic:qꝛ qð per nãm ſuã nõ determinat
ſibi vnum oppoſitoꝝ ei non repugnat reli/
quum. hec eſt manifeſta. Sed indiuiſibile p
nãm ſuam ſibi non determinat nõ quale. qꝛ tunc nõ qua
le deberet poni in diffinitione indiuiſibilis:qð nõ eſt. q̃/
re ꝛc. ¶ Item 2°. qð eſt ꝯiunctum qualitati eſt quale. ſed
indiuiſibile eſt ꝯiunctum qualitati. ergo ꝛ quale. maioꝛ
eſt manifeſta:minoꝛ apparet:qꝛ punctus eſt ꝯiunctus al
bedini ꝛ econuerſo:vt puta pũctus exiſtens in ſuꝑficie al/
ba. pũctus autem eſt indiuiſibilis:quare ꝛc. ¶ Item 3°.
T.c.48 intellectus humanus eſt indiuiſibilis. ꝑ de aia. Sed ipſe
intellectus humanus eſt qualis:eſt enim ſciens ꝛ ſciẽtia
eſt qualitas:vt patet in predicamentis:quare ꝛc.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in lra.

Ad qõnem eſt preintelligẽdum ꝙ duplex eſt in/ B
diuiſibile. Quoddã eſt per ſe ſubſi/ Indiui/
ſtens vt intellẽus humanus:vt pꝫ in ꝑ de aia. ꝛ vñter ois ſibile eſt
intellẽus eſt indiuiſibilis ſm quantitatẽ. Aliud dr̃ eſſe in/ duplex.
diuiſibile alteri inherẽs ſicut pũctus ꝛ vnitas. ¶ Itẽ ꝯſi T.c.48
derãdum ꝙ qualitas habet multas ſpẽs vt pꝫ in pdica
mentis. Prima ſpẽs eſt habitus ꝛ diſpoſitio. 2ª eſt nãlis Quali/
potẽtia ꝛ impotẽtia. 3ª eſt paſſio ꝛ paſſibilis qualitas:ꝛ tas hẽt
iſta ꝯtinet oẽs q̃litates ſenſibiles 4ª eſt forma:ꝛ circa ali 4. ſpẽs.
qd ꝯſtans figura:ꝛ iſta cõtinet oẽs qualitates imediate
fundatas in quãtitate:que tñ nõ ſunt pmo ſenſibiles:cu/
iuſmodi ſunt figure ꝯtinuoꝝ:ꝛ forte q̃litates numeroꝝ
vt paritas ꝛ imparitas:quadratum ſolidum:ꝛ hmõi. C

Tunc dicẽdum eſt ad qõnem pmo ꝙ indiui/ ꝯ pma
ſibile per ſe ſubſiſtẽs. i. alteri
non ꝯiunctum vel vnitũ non põt eſſe quale aliqua quali/ Rõ pª
tate ſenſibili. Et hoc probant aliqui ſic:qꝛ qð eſt imobile
non põt eſſe quale aliqua qualitate ſenſibili:ſed indiuiſi/
bile per ſe ſtans eſt imobile:qre ꝛc. maioꝛ pꝫ. qꝛ ſm qua
litates ſenſibiles ꝓprie fiunt motus. ſ. alterationis. vt ſꝫ T.c.24
calidũ frigidũ ſiccũ ꝛ humidũ ꝛ hmõi. ſicut pꝫ in ſcđo de T.c.58
gñone:ꝛ ſcđo de aia. ꝛ 7° huius. minoꝛ pꝫ ex 6° huius. T.c.14
vbi demonſtratũ eſt plane:ꝙ omne qð mouetur eſt coꝛ T.c.3.
pus. Cõſtat aũt ꝙ indiuiſibile nõ eſt coꝛpus:qꝛ coꝛpus eſt
omniquaqꝫ diuiſibile. vt dicit̃ pmo de celo ꝛ mũdo:qua Rõ 2ª
re ꝛc. ¶ Aliter ꝓbat Ariſto. in fine libri de ſenſu ꝛ ſenſa T.c.2
to ꝙ nullũ indiuiſibile eſt ſenſibile:nec ꝑ cõſequens qua/
le qualitate ſenſibili:qꝛ ſi aliquid omnino idiuiſibile eſſet
ſenſibile:ꝯtingeret ꝙ poſſet ſimul videri ꝛ nõ videri ab
eodẽ viſu. ſ. ſi poneret̃ ſenſibile ſm viſum:ꝛ eodem modo
poterit deduci de alijs:ſed ꝯñs eſt impoſſibile, qꝛ cõtradi
ctio nõ põt eſſe ſimul de eodẽ. Probat̃ ꝯſequẽtia ſuppo
nendo ꝙ ſit aliqua determinata diſtantia in qua tota põt
videri qðlibet viſibile:ꝛ nõ vltra eam:ꝛ etiam eſt aliqua
diſtãtia a viſu in qua tota non poſſet videri viſibile qð/
cunqꝫ citra eam verſus viſum poſt vltimũ terminũ illius
diſtantie poteſt videre viſu preſente ei:ꝛ iſte due diſtantie
copulate ſunt in termino cõmuni:ita ꝙ vltra illuz termi
num viſibile nõ videbit̃ ꝛ citra illũ terminũ videbit̃. Si
igitur eſt aliquid omnino indiuiſibile qð ſit viſibile:pona
tur illud in vltimo diſtantie in qua põt videri:ꝛ illius in
qua nõ põt videri. tunc iſtud viſibile ratione qua eſt in vl/
timo diſtãtie in qua poterit videri videbit̃:ꝛ ratione qua
erit in vltimo diſtantie in qua tota non poterit videri non
videbit̃. Uel aliter deducunt aliqui:ꝙ ratione qua erit i
vltimo diſtantie in qua ponebat̃ poſſe videri:ꝛ non erat
in aliqua eius parte:tunc ſm hoc non videbit̃ ꝛ ratione
qua eſt vltra iſtam diſtantiã in qua tota ponebat̃ non poſ
ſe videri videbit̃:quia ſcilicet non erit in aliqua parte il/
lius diſtantie in qua ponebat̃ nõ poſſe videri. Prima ta
men deductio eſt ad intentionem Ariſto. niſi ꝙ ipſe illð
vltimum diſtantie in qua non põt videri vocat primum
diſtantie in qua poteſt videri. ꝛ hoc eſt verum accedẽdo
ab illa diſtantia in qua non poterat videri ad ipſum viſuz
ſed procedendo a viſu ad diſtantiam in qua non põt vide
ri ſic poteſt dici vltimum diſtantie in qua poteſt videri:ꝛ
ſic indubitanter ſimul videbit̃ ꝛ non videbit̃:qð eſt im/
poſſibile. quare ꝛc. ¶ Scđo dico ꝙ indiuiſibile ſubſiſtẽs ꝯ 2ª
non põt eſſe quale qualitate de quarta ſpecie:qꝛ omnis
qualitas de quarta ſpecie fundatur in quantitate vt dicit
Cõmentatoꝛ in 7° huius. nunc autez indiuiſibile non eſt Cõ. 15.
quantũ:quare ꝛc. ¶ 3° dico ꝙ indiuiſibile per ſe ſubſi/ ꝯ 3ª
ſtens. i. alteri nõ inherẽs hñ eſt quale qualitate de prima

ſpecie qualitatis:q2 illud qȯ eſt habituatum habitu in-
tellectuali eſt ſic quale:⁊ hoc patet in pdicamētis. Sed
indiuiſibile ſm magnitudinē.ſ.intellectus humanus eſt
habituatus habitu itellectuali.ſ.ſapientia ⁊ ſciētia intel-
4ᵘ ʒ lectu prudētia ⁊ arte:vt patet in 6ᵒ ethicoꝝ. ℂ Quarto
ad pris dico ꝙ īdiuiſibile non inherens.ſ.intellus huma
nus pōt eſſe qualis ſm ſcd̄am ſpecieʒ qualitatis que eſt
nālis potētia receptiua. Si enim intellus poſſibilis non
haberet potētiam receptiuā ſpecieꝝ intelligibilium non
poſſet eas recipe:qȯ eſt incōueniēs:ergo opʒ ɔcedē ip̄m
hēre potētiam receptiuam ſpēi intelligibilis:quēadmo
dum materia pma habet potētiaʒ receptiuā forme ſub-
ſtantialis:⁊ hɔ̈ potētia non pōt eſſe idem eſſentialiter oi-
no cum ſubſtātia intellectus poſſibilis:quēadmodū po-
tentia materie nō eſt idem eſſentialiter oino cum ſubſtā
tia materie:vt videbitur in cōſequentibus. ℂ Utrū autē
indiuiſibile per ſe ſubſiſtēs aliud ab intellectu humano
ſit quale ſm pmaʒ ſpēm qualitatis.ſ.intelligētia mouēs
celum de hoc nō determino ad preſens. tn̄ Cōmentator
in.12.metaphy.dicit ꝙ quedam ſunt ſubſtātie ſine omni
accidēte:⁊ per cōſequens ſine qualitate.⁊ ille nō videnť
Pūctuʒ eſſe alie niſi intelligētie mouētes corpora celeſtia. ℂ Sʒ
⁊ vnita- de indiuiſibili inherente alteri.ſ.de puncto ⁊ de vnitate.
tē nō ē i Utrū tale ſit aliquo modo quale fortaſſe nō eſt magnum
cōuēiēs incōueniens ꝙ hɔ̈ indiuiſibile eēt quale ſm accidens:q2
eē q̄lia. quicqd informat ſupficiem informat terminū eius ſaltē
per accñs. Cum igiť albedo informet ſuperficiem ⁊ det
ei eē quale.ſ.albū:quare nō īformabit ex cōſeqnēti lineā
⁊ vlterius ipſum pūctum. Nec iſtud eſt contra intentio-
nem Ariſt.hic. Sufficit enim ei ducere Parmenidem ⁊
Meliſ.ad iſtud incōueniens,ꝙ ſi totum ens eēt vnū indi
uiſibile:nullum ens per ſe ſubſiſtens eſſet quale qualita-
te ſenſibili:cuius oppoſitum patet ad ſenſum. Si tn̄ vide
rem aliam demōſtrationem pbantem ꝙ nullo modo pun-
ctus ſit qualis nec per ſe nec per accñs nec mediate nec
immediate non recuſarem credere veritatem

Ad primaʒ rōneʒ dd̄m ꝙ indiuiſibile ſibi⁹ deter-
minat nō quale mō pdicto:nec opʒ
ꝙ ponať in eius diffinitiōe:q2 nō eſt ſua eēntia nec pars
ſue eēntie:tn̄ nō quale bn̄ poſſet poni in deſcriptiōe ipſi⁹
indiuiſibilis:vt diceretur ſic:indiuiſibile eſt non q̄le illud
qȯ non hʒ aliquā magnitudinem nec qualitatē ſenſibilē.
ℂ Ad aliud pʒ ex dictis. ℂ Ad 3ᵐ ſilr̄ ɔceſſum eſt ꝙ in-
tellectus humanus eſt qualis ſm primam ſpēm qualita
tis que eſt habitus itellectualis. Et hoc dēm ſic ſm cōeʒ
doctrinā. qualiter aūt intellectus humanus indigeat ha-
bitu proprie dicto bono perſcrutatio eſt. Qō.xiij.

Circa opinionē Parmenidis ⁊ Meliſſi ſolet
hic queri. Utrū iſta ppoſitio ſit vera. tn̄ vnū
A eſt. ℂ Arguiť ꝙ nō:q2 ſi tn̄ vnuʒ eſt:aut
illud vnū ē ſubā aut accñs.⁊ hoc pʒ p ſuf-
ficientē diuiſionē:ſed nō pōt eſſe tn̄ vnū qȯ
ſit ſubſtantia:q2 accidēs tunc non eſſet ens.nec tn̄ vnum
qȯ ſit accidēs:q2 tunc ſubſtantia non eſſet ens:quare ⁊c̄.
ℂ Item 2ᵒ.illa ppoſitio excluſiua eſt falſa cui⁹ predica-
tum cōpetit alteri q̄ʒ ſubiecto:vt iſta eſt falſa:tn̄ homo ē
ſenſibilis:q2 ſenſibile cōpetit alteri:q̄ʒ homini:ſed ſic eſt
hic. Naʒ eē non ſolū cōpetit vni:ſed ēt multis:multa.n.
ſunt:quare ⁊c̄. ℂ Item 3ᵒ.ſi tn̄ eſt vnū aut eſt vnuʒ cōti
nuitate aut diffinitione aut indiuiſibilitate:hanc recipit
Ariſto.in lfa.non vnum ɔtinuitate:q2 ſunt multa q̄ non
habēt ɔtinuitatē:vt vnitas ⁊ punctus ⁊ ſubſtātie ſepara
te:nec eſt dd̄m ꝙ tn̄ ſit vnum ens diffinitione:q2 tūc oia
eſſent eēntialiter vnū. Illa enim ſunt eēntialiter vnū:que
habent eaſdē diffinitiones:nec eſt tn̄ vnum indiuiſibili-
tate:q2 tunc nullum ens eſſet quale qualitate ſenſibili vt
patet ex dictis quod eſt impoſſibile:quare ⁊c̄.

Oppoſitum arguiť. tn̄ ens eſt:ergo tn̄ vnū eſt.
Antecedēs eſt manifeſtum:q2 ɔſtat B
ꝙ ens eſt ⁊ nihil eſt qȯ non ſit ens:ergo tn̄ ens eſt. ɔñtia
pʒ.q2 ens ⁊ vnum ɔuertūtur:⁊ ſunt idē eſſentialiter:vt pʒ
4ᵒ methaphy.ita ꝙ omne qȯ eſt ens eſt vnū:⁊ omne qȯ T.cō.3
eſt vnuʒ eſt ens:ergo ſi tn̄ ens eſt:tn̄ vnū eſt:⁊ eſt ſimile
argumētum:ſicut ſi diceret. tn̄ homo currit:ergo tn̄ rō
nale currit. ℂ Itē vnuʒ eſt ⁊ nihil eſt qȯ non ſit:vnū ergo
tn̄ vnum eſt:p̄miſſe ſunt manifeſte. Primo qdē ꝙ vnuʒ
eſt hoc eſt notū:q2 ens ⁊ vnum ſunt idē:⁊ ipſum ens eſt:
ergo vnū eſt. ℂ Itē ſcd̄a ppoſitio eſt vera.ſ.ꝙ nihil eſt: Nihil ē
qȯ non ſit vnum:q2 omne ens eſt vnū:hoc pʒ,q2 inducē qȯ non
do in quolibet ente:eſt vera.ḡ nihil eſt qȯ nō ſit vnum:⁊ ſit vnuʒ.
ſic pʒ ꝙ p̄miſſe ſunt vere:⁊ ɔñtia declaratur per ſimile.
ſeqtur enim:homo currit ⁊ nihil currit ꝙ nō ſit homo.
ergo tn̄ homo currit.per interp̄tationē huius dictionis
tn̄.ergo ſimilr̄ ſeqtur. vnuʒ eſt ⁊ nihil eſt qȯ nō ſit vnū.
ergo tn̄ vnum eſt. ℂ Item illa ppoſitio excluſiua eſt ve
ra cuius pdicatum cōpetit ſubiecto ⁊ nulli alteri a ſubie
cto:hec eſt manifeſta:q2 iſta reqruntť ⁊ ſufficiunt ad veri
tatem ppōnis affirmatiue excluſiue:vt pʒ in ſyncatego-
rematibus:ſed ſic eſt in ppoſito. Conſtat aūt ꝙ eſſe com
petit vni ⁊ nō alteri alicui ab vno:pbatio:q2 ſi eſſe dice-
retur de aliquo alio ab vno:illud aliud aut eſſet ens:aut
non ens.ſi nō ens.ergo nō ens eſſet:qȯ eſt impoſſibile.ſi
ens:ergo vnū:q2 ens ⁊ vnū ɔuertunť.⁊ ſic ens erit aliud
ab vno:qȯ eſt impoſſibile.ergo eſſe non ɔuenit alicui al-
teri ab vno:quare ſequitur ꝙ tn̄ vnum eſt.

Ad ſolutionem qōnis ɔſiderādum eſt.pmo C
ꝙ ratio vnius ſumiť ab indi
uiſione:vt docet Ariſt.in 5ᵒ metaphy.capitulo de vno.
vbi ſic ipſe dicit:vſr̄ enim quecūqȝ non habēt diuiſioneʒ: T.c.11
vt ſicut vnum dicanť:indiuiſio aūt cum opponať diuiſio
ni multipliciter diciť ſicut ⁊ ipſa diuiſio. Nam quot mo
dis diciť vnum oppoſitoꝝ ⁊ alterū:vt dicitur p̄ topico.
Eſt aūt duplex diuiſio quātum ad ppoſitū ſpectat. Una Diuiſio
eſt diuiſio rerum ſm formas. Alia eſt diuiſio rerum ſm duplex.
quātitates.⁊ hoc ſatis innuit Cōmētator in pmo huius Com.6
verſus pncipium. vbi dicit ꝙ multitudo vel eſt rerū dif-
ferētium ſm formas:vel eſt reꝝ differētium ſm quātita
tem.idem autē eſt iudiciuʒ quo ad hoc de multitudine ⁊
de diuiſione. Nam multitudo vel eſt ipſamet diuiſio vel
concomitať per ſe diuiſionē:vt habet videri in.10.meta T.c.20
phy. Eſt ergo duplex indiuiſio.ſ.ſm formā ⁊ ſm quāti- Indiſio
tatē:⁊ cū ratio vnius ſumať ab indiuiſiōe:vt dcm̄ eſt:ſe- duplex.
quiť ꝙ eſt duplex vnū. Quoddā eſt vnū:cuius rō ſumiť
ab indiuiſiōe ſm formā. Aliud eſt vnū cuius rō ſumitur
ab indiuiſiōe ſm quātitatē:⁊ hoc forte eſt illud qȯ diciť Unum
ſub alijs verbis ꝙ vnum vel dicit indiuiſionem in nā vel duplex.
forma entis vel dicit indiuiſionem in nā quantitatis.

Tunc dicenda ſunt duo ad qōneʒ. Primo ꝙ
ſi accipiať vnū ſm ꝙ dr̄ ab in D
diuiſione ſm formā:ſic ppoſitio eſt vera.tn̄ vnū eſt.⁊ lo ꝯ pma
quor de vno actu ⁊ ente actu. Scd̄o eſt dd̄m ꝙ ſi accipia
tur vnum put dr̄ ab indiuiſione ſm quātitatē:ſic non eſt ꝯ ſcd̄a.
vera ſimplr̄ ⁊ vſr̄. ℂ Primū pbať rōne prius adducta.
illa ppoſitio excluſiua affirmatiua eſt vera cuius pdica- Rō pᵃ
tum cōpetit ſubiecto ⁊ nulli alteri a ſubiecto.hec eſt no-
ta cuilibet intelligenti. Sed ita eſt hɔ̈:q2 eſſe cōpetit vni
⁊ nulli alteri ab vno ſm formam:⁊ loquor de eē actu. Si
enim eē actu ɔueniret alicui qȯ nō eēt vnū ſm formam
tūc illud eēt ens ⁊ nō ens:quare ⁊c. ℂ Scd̄m oñdiť ſic: Rō 2ᵉ
illud qȯ nō habet quātitatē nō eſt vnū ſʒ quātitatē:hoc
eſt euidens. Sed aliqȯ ens eſt quod non habet quantita-
tem:vt deus ⁊ alij motores celi:vt patet in 8ᵒ huius:ergo T.c.86
aliqd

aliqd eſt qȯ non eſt vnū ſm quātitatē: ⁊ ſic iſta ꝑpoſitio nō eſt vera. tm̄ vnum eſt. ꝑut ipſum vnum dicit̃ ab indiuiſione ſm q̄ʒtitatē: ⁊ ſic debet intelligi in ꝑpoſito.

Ad primum argumētū cū dicebat̃: tm̄ vnū ⁊c. dico per interēptionē: ſicut enim non oportet ꝙ ſi tm̄ ens eſt: ergo vel iſtud tm̄ eſt ſubſtantia vel tm̄ eſt accidēs: ⁊ ſic nō ſequitur tm̄ animal eſt ſenſitiuum: ergo tm̄ rōnale eſt ſenſitiuum. ſimiliter non oportet lʒ tm̄ vnum eſt ꝙ illud tm̄ vnuʒ vel ſit tm̄ ſubſtantia vel tm̄ accidēs. Et cum dicitur ꝙ ſubſtantia ⁊ accidens ſufficienter diuidūt ens ⁊ vnum: ſine dubio verum eſt: ⁊ ideo quicqd abſolute competit enti competit vel ſubſtātie vel accidēti de ꝑdicatis realibus. ſed nō oportet ꝙ qcquid attribuitur enti ⁊ vni cum excluſiōe attribuat̃ ipſi ſubſtantie cum excluſione vel accidēti cum excluſione: ſicut nō eſt neceſſe ꝙ omne quod tm̄ ꝯuenit animali: conueniat tm̄ homini vel ꝯueniat tm̄ aſino: ⁊ ſic de alijs: immo etiam quāuis valeat conſequentia a ſuperiori diſtributo ad inferius diſtributū abſolute ⁊ ſine excluſione: tamē non teneret cum dictione excluſiua. vt bn̄ ſequitur omne animal eſt ſenſitiuū: ergo omnis homo eſt ſenſitiuus: nō tamē ſequitur: tm̄ omne animal eſt ſenſitiuū: ergo tm̄ omnis homo eſt ſenſitiuus. ℭ Ad ſcd̄am cum dicitur: illa ꝑpoſitio ⁊c. ꝯcedat̃: ⁊ cum dicit̃. ſic eſt hic: ſalſum eſt ⁊c. ⁊ cū dr̄ vlterius ꝙ eſſe cōpetit multis: dico ꝙ ꝑdicatum iſtius ꝑpoſitionis tm̄ vnū eſt. ſ. ipſum eſt nū/q̄ʒ verificat̃ de multis. non enim verum eſt dicē multa ē. ſ enī oratio eſt incōgrua: modo veꝝ ⁊ falſum preſupponūt ꝯgruum: vt patet ex perihermenijs. ℭ Sed dices ad minus iſta eſt vera. multitudo eſt: ⁊ multitudo eſt aliud ab vno. ergo nō tm̄ vnuʒ eſt. ℭ Ad hoc dico ꝙ multitudo vel eſt reꝝ differētium ſm quātitatem: vel eſt reꝝ differentiū ſm formam. Si ꝑmo modo ſic eſt numerus indiuiduoꝝ: ⁊ iſta eſt quid vnum ⁊ nō aliud ab vno quod conuertitur cum ente. Si autem eſt multitudo rerū differentium ſm formas ſic eſt numerus eſſentiaruʒ: ⁊ iſta proprie nō eſt ens ſed entia: q2 iſta eſt idem realiter cum eſſentijs que nō ſunt ens ſed entia. ℭ Et ſi dicat̃ ꝙ ipſa multitudo eſt ens: opʒ dicē ꝙ ipſa eſt quid vnuʒ aliquo modo: q2 ipſa eſt qd indiuiſum aliqualiter. Non enim ē diuiſa in multitudinē ⁊ nō multitudinē ⁊ ſic eſt qd vnuʒ: ⁊ nō eſt penitus alia ab vno: quare ⁊c. ℭ Ad tertiam diſcēdum ꝙ vnūquodqʒ ens actu eſt vnum in ſe ſm formā ⁊ ꝑ conſequēs ſm diffinitionē. ſed nō ſequitur propter hoc ꝙ vnūquodqʒ ſit vnuʒ cū alio ſm diffinitionē: ita ꝙ omnia entia ſint vnuʒ ens ſolum ⁊ eadeʒ ſibiīnuicem vt imaginabant̃ Parmenides ⁊ Meliſſus. ſicut lʒ ſoꝛ. ſit vnus numero ſm ſe: ſimilr̄ ⁊ plato ſit vn⁹ numero ſecū: tamē non ſequitur ꝙ ſoꝛ. ⁊ plato ſint vnus ⁊ idē ſibīnuicē numero. ſimiliter ⁊ in propoſito: quare non valet. Et ſic ſit dictum ad iſtam queſtionem.

Abſo[lu]te cōpetēs enti etiā cōpetit vel ſubſe vel accidenti.

Inſtan[tia]

Diluti[o].

Multitudo non eſt ens ſʒ entia.

ℭ Si igitur infinitū ſm ꝙ infinitum ignotū eſt ſm multitudineʒ ⁊ magnitudinē infinitum ignotum quantum eſt quoddam ⁊c.

Tex. commen. xxxv. Queſtio. xiiij.

Uicerat̃ vtrum infinitū ſit ignotū. Arguit̃ ꝑ ꝙ nō: q2 qȯ habet diffinitionē nō eſt ignotum: cū diffinitio notificet diffinituʒ vt patet ꝑ topico. ⁊ etiā in 2° poſterioꝝ. Sed ipſuʒ infinitum habet diffinitioneʒ cum ſit quātuʒ ⁊ extēſuʒ ſine terminis. ℭ Item 2°. illud de quo eſt ſcientia nō eſt ignotum: hoc eſt euidens per ſe: ſed de infinito eſt ſcia vt patet primo celi ⁊ mūdi: ⁊ in 3° huius: q̄re ⁊c. ℭ Item 3°. illud cuius oppoſitum eſt notū ipſum nō eſt ignotum. Nam ad eandem ſciētiam ꝑtinent oppoſita: vt patet 9° metaph. ſed opp^m infiniti eſt notū. ſ. ipſum finitum vt manifeſtū eſt cuilibet intelligēti: q̄re ⁊c. ℭ Item 4°. ſi in intell'u poſſibili poſſunt eſſe ſpēs itelligibiles infinite: infinitum poteſt eſſe intellectuʒ: ſed ſic eſt ꝙ in intellectu poſſibili poſſunt eſſe ſpecies intelligibiles infinite: quare ⁊c. maioꝛ patet: q2 ſicut per ſpeciem intelligibilem vnam pōt intelligi vnuʒ intelligibile: ſic infinita per infinitas: ⁊ minoꝛ declarat̃: quia ꝯſtat ꝙ in itellectu poſſibili poſſunt eſſe ſpēs intelligibiles due vel tres: vt omnes cōcedunt: modo qua rōne poſſunt ſimul eſſe due vel tres ſpēs intelligibiles in intellectu: ⁊ pari rōne infinite: eo ꝙ infinite non magis repugnāt ſibiīnuicem q̄ʒ due vl' tres. ℭ Item 5°. qui cognoſcit vniuerſale cognoſcit infinita: cum ipſum vniuerſale cōꝑhendat ſingularia: ſed intell'a cognoſcit vniuerſale: vt animal ⁊ hominem: ſub quo infinita ſingularia compꝛehenduntur ſm Porphyrium. ℭ Iteʒ 6°. motus ⁊ tēpus ſunt infinita: vt patʒ in 8° huius: ⁊ tamen iſta entia nō ſunt ignota: immo ſunt ſcita ſufficienter: vt patet in iſto libro.

T. cō. 3.

T. c. 83

Oppoſitum dicit Ariſto. in iſto capl'o vbi dicit ꝙ infinitum ſm ꝙ īfinituʒ eſt ignotum. idem vult Ariſt. 2° metaphy. vbi dicit ꝙ nō numerabit ſectiones qui per īfinita procedit: ⁊ impoſſibile eſt intelligere lineam niſi ſtatu entem.

T. c. 11

Ad qōnem eſt intelligendū ꝙ īfinitū ſm ꝙ infinitum eē ignotum pōt intelligi duobus modis. Uno mō pōt intelligi ꝙ ipſum infinitū q̄ʒtū ad rōnem formalē: que dr̄ infinituʒ. ſ. q̄ʒtum ad ipſaʒ infinitatē nullo modo ſit cognitū. Alio modo poteſt itelligi ꝙ ipſum īfinitum eſt ignotū quātuʒ ad numeꝝ determinatum partiūuta. ſ. ꝙ non cognoſcit̃ eſſe aliqs numerus determinatus ꝑtium īfiniti ſm ꝙ eſt īfinitum: vt ſi eſt infinituʒ ſm quātitatem nō cognoſcit̃ vera cognitione eſſe aliquē numerum determinatū partium quātitatiuarum ipſius. ⁊ ſi eſt infinitum ſm formam non cognoſcitur eē aliquis numerus determinatus ſuarum formarum.

B
Infini^m eē ignotuʒ itell'r 2^c

Tunc dico duo ad queſtionē. Primo dico ꝙ infinitū non eſt ignotū primo modo. ſ. ꝙ ratio formalis ipſius infiniti nullo mō ſit cognita. hoc enim probāt ſufficiēter quedam rationum premiſſaruʒ. Cum enim oppoſitū ipſius infinitatis ſit cognitum ab intell'u. ſ. finitas ⁊ terminatio: non eſt impoſſibile intelligere ipſam priuationē terminoꝝ: que eſt īfinitas. Itē cuʒ ipſum infinitū ſm extēſioneʒ diffiniatur aliqualiter. ſ. ꝙ eſt quātum extēſum ſine terminis impoſſibile eſt ipm̄ eē penitus ignotum ſaltē quātuʒ ad qd nominis. ℭ Eſt tn̄ conſiderandum ꝙ ipſum infinitū ſm extēſionē cū ſit impoſſibile eē: vt demōſtratum eſt in ꝑ celi ⁊ mundi: nō intelligitur intellectu affirmatiuo vero: quo affirmet̃ eſſe. nec ēt itelligit̃ itelligētia ſimplici vera ſʒ fictā: cū ſibi nō correſpōdeat aliqd ex parte rei. ⁊ loquoꝛ de īfinitate ſm actum que eſt negatio terminoꝝ magnitudinis. Et ideʒ intelligēduʒ eſt de infinito ſm multitudinē. Iſta eni nec eſt nec eſſe poteſt in reruʒ natura. imo ois magnitudȯ ⁊ multitudo neceſſario eſt terminata. ſed bene intelligitur intelligētia ſimplici fictā: vt hircoceruus. Intelligit̃ etiā intellectu negatiuo vero: vt itelligit̃ nō eſſe in nā rerū ⁊ nō eſſe poſſibile. ⁊ ex hoc ꝯuincitur neceſſario ipſum infinitum ſm ꝙ infinitū. l. quātum ad rōnē formale infinitatis eē cognitum: q2 illud de quo itellectus aliqd negat ⁊ affirmat itelligit̃ ab itellectu: mō de ipo īfinito ſm ꝙ infinitum eſt: intell'a aliqd enūciat negatiue vt ipſuʒ non eſſe vere: ſimr̄ pōt aliqd affirmare de ipſo vt ipſum. eē oppoſitū finito aliquo mō. quare. ℭ Scd̄o dico ꝙ ipſum infinitum ſm ꝙ infinitū bene eſt ignotū 2° mō. ſ. quantū ad numerū ſuaꝝ partiūula. ſ. ꝙ non cognoſcit̃ aliqs determi

ꝯ ꝑma.

Ois magnitudo ⁊ multitudo eſt finita.

ꝯ ſcd̄a.

natus numerus partiū infiniti: partiū dico oium: ⁊ hoc
eſt facile vidē: qꝛ illud qḋ nullū numeꝝ determinatū ha
bet non pōt cognoſci vera cognitione quantū ad deter
minatū numerū: hoc eſt euidēs: qꝛ cognitio non eſt vero
T.c.22 niſi ꝯformetur rei: vt pꝫ in 3° de aīa ⁊ ex 6° ethicoꝝ: ſm
ſimilitudinē enim ⁊ ꝓprietatē cognitio fit. Nūc aūt par
tes infiniti oēs non habēt aliquē numeꝝ determinatū:
qꝛ tunc infinitū eēt finitū: qḋ eſt impoſſibile. vt ſi eſt infi
nitum ſm quātitatē: ptes eius oēs q̄titatiue nō ſunt in
aliquo numero determinato. Si aūt eſt infinitū ſm for
mā: ptes ſue forme non habēt numeꝝ determinatū:
quare ⁊c̄. Et hec videt̄ eē intētio Cōmētatoris ſup iſtā
partē. in ꝑmo enī ſyllo quē ibi ponit: accipit iſtā ꝓpoſi
tionem. Omne cōpoſitum ex ꝑncipiis infinitis in quāti
tate ⁊ forma eſt cōpoſitū: quod nō ſcitur ex quot ⁊ qua
libus eſt cōpoſitū. in quo videt̄ intelligere ꝙ ipſum infi
nitū ſm quātitatē ⁊ formā eſt ſic ignotū ꝙ nō ſcitur ex
quot partib⁹ ⁊ qualibus eſt ꝯſtitutū: ⁊ hoc eſt idē quod
ipſarū infinitū neſciri quo ad numeꝝ determinatū oium
T.c.11 partiū. ⁊ hoc et̄ bene videt̄ intēdē Ariſto. in 1° metaph.
vbi dicit ſic: ꝓpter qḋ nō enumerabit ſectiones qui p in
finita ꝓcedit. q. d. numerus partium in quas diuiditur li
nea diuiſione que ꝓcedit in infinitū nō poterit cōprehen
di determinate: vel ſic q̄ſi dicat ille qui ꝓcedit per infini
ta. i. qui inciderit lineam ſm eſt diuiſibilis in infinitum
nō enūtiabit ſectiones. i. nō cognoſcet numeꝝ determi
natum ſectionū. i. diuiſionū. Cū neceſſe eſt intelligē lineā
ipſam ſtatuere. i. īter duo ꝯſtitutam ⁊ finitā intelligē. ſ.
Infin^m nō inter duo puncta. Si igit̄ infinitū ſm ꝙ infinitū non po
pōt eſſe teſt eſſe cognitū vera cognitione quātum ad numeꝝ de
cognitū terminatū oium ſuaꝝ partiū. Et hoc accepit Ariſto. ꝯ
Anaxagorā qui ponebat ꝑncipia prima rerum nūllum
eſſe ſimpliciter infinita: ex quo ſequeret̄ ipa principia eē
ignota quātum ad numeꝝ determinatum ipſoꝝ omniū:
ita ſcilicet ꝙ nō cognoſceret̄ eſſe aliquis numerus ipſo
rum oium: nec ipſa omnia cognoſcerētur: ex quo ſeque
retur omnia cōpoſita naturalia nō eſſe nota: tunc enī ar
bitramur cognoſcerē vnumqḋqꝫ cōpoſitū cū cognoſci
mus ex q̄bus ⁊ ex quantis: id eſt ex quot ſit cōpoſitū. Ex
quibus verbis manifeſte videt̄ Ariſt. oſtēdere ꝙ ipſe nō
ſumpſit infinitū ſm ꝙ infinitū eē ignotum niſi qꝛ nō co
gnoſcit̄ determinate quot ſint partes eius ſm ꝙ īfinitū.
ſic enim ꝯcordabit prima ꝓpoſitio cum vltima: tūc arbi
tramur cognoſcere ⁊c̄. Sed ſi principia eēnt infinita nō
cognoſcerent̄ ex quot ⁊ q̄bus eſſent: qꝛ infinitū ſm ꝙ in
finitum eſt ignotū quantū ad hoc quot ⁊ que ꝯtineant̄
in eo: quare ⁊c̄. Patet igitur quomodo infinitū ſm ꝙ in
finitum eſt ignotum ⁊ quomodo eſt notum.

Ex his ad rationes. Ad primā cū dicebat̄ ꝙ ha
bet diffinitionē ⁊c̄. Dico ꝙ ſi hꝫ diffini
Qn̄s diſ tionē ꝓprie dictā que dicit quid rei ſic poteſt ꝓprie ⁊
finitiōēꝫ vere cognoſci: intellectus enī qui eſt ipſius quod quid
ꝓpe di eſt ſemꝑ eſt verus: vt 3° de anima. Sed ſi habet diffinitionē
ctā cog ſolum dicētem q̄d nominis cuius partes ſint impoſſibi
ſcit̄. 3. 61 les in eſſendo vel ad ſe inuicem incōpoſſibiles: tūc nō in
T.c.2 telligeret̄ ſimplici intelligētia vera: cum ei nō correſpō
deat res cui conformetur. nec intelligeretur intellu affir
matiuo vero: vt dictum eſt. tamē bene intelligeret̄ intel
lectu nō vero ſimplici ſed ficto ⁊ itelligeret̄ negatiue ve
re: vt ſupra dcm̄ eſt. Et eſt hic aduertēdum ꝙ cum ipſū
infinitum quātum ad rationē formalem ſuam que eſt ne
gatio terminoꝝ magnitudinis aut numeri inquātum ſit
nō ens: nō poteſt itelligi primo ⁊ principaliter: ſicut nec
alie negationes: ſed itelligitur ſecūdario poſt intellectio
nem entis cui ꝯtradicit. Utrum aūt per eandē itelligat̄
ens ⁊ nō ens: ⁊ quomō alia queſtio eſt ⁊ alis viſum fuit:

¶ Ad ſecundū dicēdum eſt: ꝙ de infinito eſt ſcientia ne
gatiua qua ſcitur nō eſſe: ⁊ ideo ꝯceſſum eſt ipſum eē ali
qualiter notum: ſed de ipſo nō eſt ſciētia qua cognoſca
tur diſtincte quātum ad omnes ſuas partes: ⁊ qua ſcia
tur oium ſuarū partium numerus: ⁊ ſic indubitāter eſt
ignotum ignorātia oppoſita cognitioni determinate om T.cō.3.
nium ſuaꝝ partium ſeorſum ⁊ diuiſim: ⁊ ſic impoſſibile
eſt ipſum cognoſci: ⁊ hic eſt vnus modus. Nullus enī Partes
poſſet determinate ⁊ diſtīcte cognoſcere omnes partes īfiniti nō
ipſius infiniti: quia aut cognoſceret eas oēs ſub rationi pōt diſti
bus ꝓpriis ⁊ ſimul. ⁊ hoc eſt impoſſibile: quia intelle cte cog
lectus nō poteſt bene ſimul diuerſa intelligere ſub rōni ſci.
bus ꝓpriis ⁊ diſtinctis. Aut cognoſceret eas ſucceſſi
ue. ⁊ hoc dupliciter: qꝛ aut in cōſiderando vnā poſt aliā
perueniret ad vltimam. aut nunq̄ꝫ perueniret ad vltimā.
Si ꝑmo modo hoc ē impoſſibile. quia infinitū ſm ꝙ in
finitum nō habet partē vltimam. quia tūc haberet ꝑmā:
⁊ ſic eſſet finitū. Si dicatur ſecūdo modo vt ꝙ nunq̄ꝫ per
ueniat ad vltimam partē. ſed ſemper ꝯſideraret vnā par
tem poſt aliā partē: tūc ſine dubio nunq̄ꝫ cōplebitur co
gnitio partiū ipſius infiniti. ⁊ ſic nō habetur perfecta co
gnitio cōpoſiti quod ꝯſtituetur ex huiuſmodi partibus.
¶ Et ſic ſi bene ꝯſiderem⁹ videbimus duos modos qui
bus infinitū eſt ignotum. Uno modo eſt ignotū quantū Infini^m
ad numeꝝ determinatū oium ſuaꝝ partium: ⁊ quē eſt im duobus
poſſibile vere de ipſo enunciare. Alio modo eſt ignotū modis
ignorātia oppoſita cognitioni determinate omniū ſuaꝝ eſt igtū.
partium determinate ſeorſum ⁊ diuiſim. ⁊ vtraqꝫ cogni
tio requiritur ad cognitionē perfectā cōpoſiti. ſ. qua co
gnoſcatur quot numero ſunt p ſe eius principia: ⁊ qua
ſciātur ſeorſum ⁊ diuiſim oīa ex q̄bus cōponātur. ⁊ hoc
tetigit Ariſto. cū dixit ꝙ cognoſcimus ex quot ⁊ ex qui
bus. ¶ Ad tertiā patet ſolutio ex dictis: ꝯceſſum enī eſt
ꝙ ipſum infinitū eſt aliquo modo notū quātū ad rōnē
formalē qua dicitur infinitū. ⁊ aliis modis eſt ignotum.
¶ Ad quartā concedo maiorē. Et cū dicebatur. ꝙ ſpe
cies itelligibilis ⁊c̄. dico per interemptionē. Et cū dice
batur ꝙ due ſpecies vel tres poſſunt ſimul eſſe i intelle
ctu. cōcedo. ſed non ſequitur ꝙ infinite poſſint ſimul eē
quia ad hoc ꝙ ſpecies intelligibiles eſſent ſimul in intel
lectu nō ſufficit ipſas nō opponi ſibiinuicem: ſed oporte
ret phantaſmata a quibus depēdent eſſe ſimul īfinita ⁊
res phātaſiabiles eſſe ſimul īfinitas: quaꝝ ſpecies per ſe
ſimul eſſent in intellu. hoc aūt eſt impoſſibile. quare ⁊c̄.
¶ Ad quintam cum dicebatur qui cognoſcit vniuerſale
⁊c̄. poteſt dici quod qui cognoſcit vniuerſale cuius ſunt
infinita idiuidua ſucceſſiue nō oportet ꝙ cognoſcat infi
nita idiuidua ſimpliciter. quia nondū cognoſcit ſingula
ria ſub rationibus ꝓpriis ⁊ diſtinctis. vt qui intelligit
hominē non opꝫ ipſum intelligere ſortē ⁊ Platonē ſub
rationibus ꝓpriis ſingulariū. ⁊ ideo nō oportet ꝙ co
gnoſcat īfinita. verum eſt enim ꝙ ſi cognoſcens tale vni
uerſale cognoſceret omnia eius idiuidua ſub ratiōibus
ꝓpriis ipſe cognoſceret infinita: ſed nō eſt ita. Et ad iſtā
intentionem intelligendum eſt dictū 3. Commentatoris Cō. 19.
in tertio de anima vbi dicit ꝙ in ꝓpoſitione vniuerſali
intellectus iudicat res infinitas ſub iudicio vnico. hoc
enim modo iudicat īfinite: quia intelligēs ſubiectū pro
poſitionis vniuerſalis habet intellectionem que eſt in
differens ad infinita ſecundum repreſentationē: ⁊ de ſe
non plus repreſentat vnum illoꝝ q̄ꝫ alterū: ⁊ hoc eſt im
poſſibile in virtutibus corporalibus: quia cognitio que
libet vniuſcuiuſqꝫ eorum eſt determinate vnius indiui
dui repreſentatiua ſic ꝙ non alterius. ¶ Ad ſextum eſt
dicendum: ꝙ motus ⁊ tempus nō habēt infinitatē ſm
actum ⁊ ſimul ſed partes eorum ſibiinuicē ſuccedūt in
infinitum:

infinitum: ⁊ iſtarum partiū oium tpis ⁊ motus impoſ
ſibile eſt cognoſcere vere aliquem nūm determinatum:
Nota ipſa tñ ratio infinitatis motus ⁊ tpis bene eſt nota intel
lectui. ¶ Et eſt hic ꝯſiderandum ꝙ cū diximus ſupius
ꝙ ipſum infinitum quātum ad ſuam rōnem formalē. ſ.
infinitatē non eſſe notū affirmatiue ⁊ veteūm ꝙ cogno
ſcatur eſſe, intelleximus nō eē notū de infinito ſm extē
ſionem: ſic ut patet ibidē: ſed volumus dicere ꝙ infinitū
ſm durationē quātum ad ipſam infinitatē ſit notū ve
ra cognitione ſm affirmationē: īmo ſufficiēter demſat
aliqd eē infinitū ſm durationē ſucceſſiuā. Similr non
intelleximus de infinito per ꝑuationē ſpecifice determi
nationis. Demſatur. n. ſufficiēter aliqd eſſe infinitū per
ꝑuationē ſpecifice determinationis ⁊ ſm ꝙ in eēntia nō
includit aliquā formā determinatā: ⁊ hec eſt pᵒ māifē
ēt tactum ſuit ꝑus. De infinito aūt ſm vigorē ad pſens
nō determino niſi qd ꝑus ſuit tactū qd nō pōt eē aliq ta
lis motor qui ſimplr ſit infiniti vigoris. ⁊ iō eſt ignotū
D ſic ꝙ nō cognoſcit eē vera cognitione. ¶ Ex oibus igit
predictis hoc eſt accipe ſiq̄s intēderit ꝑmo ꝙ infinitū
ſm extēſionē nō eſt oino ignotū ſm rōnem formalem q̄
dr infinitum. ¶ Scdō ꝙ hō infinitū bñ eſt ignotū quo
ad nūm determinatum oium ſuarum partiū ſita. ſ. ꝙ nō
cognoſcit eē aliq̄s certus nūs oiū ſuarū ptiū. ¶ Ter
tio ꝙ ēt ipſum ſic infinitū eſt ignotū ignorātia oppoſi
ta cognitioni oium ſuaꝝ ptium ſeorſum diuiſim: ⁊ hec ſt
ꝑncipalios hic intēta. ¶ Quarto tñ pōt haberi ꝙ infini
tum ſm durationē ſucceſſiuā nō eſt ignotū eſſe cū ſit de
mōſtratū ipſū eē in 4ᵒ huius. ſ. motus ⁊ tpe. ¶ Quin
to ꝙ ēt infinitū ſm priuationē ſpecifice determinationis
non eſt aliquo mō ignotū cum ſufficiēter pot ſi demſari
ꝑmam nām eē ſic infinitā. ¶ Sexto pꝫ aliqd: ſed modi
cum de ipſo infinito ſm vigorē: qꝛ de hoc in octauo ple
nius eſt ꝯſiderandū. ¶ Patet ēt ex dictis ſolo quorūdā
argumentoꝝ logicoꝝ. Arguit. n. ſic: infinitum aut ē ens
aut nō ens. Si eſt ens ⁊ nullū ens ſit ignotum nāliter: vt
T.cō.6 pꝫ per Cōmentatorem in 2ᵒ huius ⁊ in ꝑ̄ de gnōne. ⁊ ha
T.c.19 betur in 3ᵒ de aīa: qꝛ intellectus poſſibilis eſt in potentia
T.c.18 oia fieri: vt ibi dr. ⁊ ſi ſic eſt ſeqtur ꝙ ipſum infinitū non
eſt ignotum. Si eſt nō ens cum ipſum nō ens poſſit itel
T.cō.4 ligi: vt pꝫ in 4ᵒ metaph. adhuc ipſū infinitū nō eſt igno
tum. ¶ Item illud de quo intellectus aliqd enūciat nō
eſt ignotū: cum 2ᵒ opō intellectus ꝑſupponat ꝑmam. Cō
ſtat aūt ꝙ de infinito aliqd enūciat ſm affirmationē ⁊ ne
gationem. quare ⁊c. Oium iſtoꝝ ⁊ ſiliū pꝫ ſolo ex di
ctis. Et ſcias ꝙ iſta qō eſt bona ⁊ difficilis ⁊ ab alijs paꝝ
inueni ordinatā ſufficienter: ſed premiſſo labore nō mo
dico congregaui. Queſtio. xv.

A Secundo querit circa eandem ꝑtem. Utrū
cognitio quāti depēdeat ex eius ptibᵒ quan
titatiuis. ¶ Arguit ꝑ̄ ꝙ nō: qꝛ qd intelligit
ſimplici intellectu nō intelligit itellectu par
tium: vt pꝫ in 3ᵒ de aīa: ſꝫ linea intelligit ſim
T.c.23 plici ⁊ vna intellectione: vt pꝫ ibidē. ¶ Preterea 2ᵒ qd in
telligitur in indiuiſibili tpis nō intellitur intellu partiū:
quia ſi ſic tunc non intelligeret ſimul ⁊ nō linea intelligi
tur in indiuiſibili tpis ſicut alia incōplexa: vt vult Ariſt.
in 3ᵒ de aīa. quare ⁊c. ¶ Item 3ᵒ ſi intellectus intelligeret
T.c.23 quātum ex ſuis partibus ſequeret aut ꝙ nunq̄ intellꝰ
finiret intellectionem aut ꝙ intelligeret īfinita: pꝫ ꝯña
qꝛ partes quāti ꝯtinui ſunt infinite: modo vtrūq ꝯñs ē
impoſſ: vt manifeſtum eſt cuilibet intelligēti. quare ⁊c.
¶ Item 4ᵒ qd prius cognoſcit aliqbus alijs nō depēdet
ex cognitione illoꝝ: ſed ipſū totum quantum prius co
gnoſcitur q̄ ſue partes. maior eſt manifeſta: minor pꝫ:
qꝛ totum vniuerſaliter prius cognoſcitur ſuis partibᵒ.
vt hic dicit Commentator: quare ⁊c.

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſt. hic. vult
enim ꝙ tunc arbitramur cognoſce
re vnūqdq cum cogſcimus ex quot ⁊ quātis ſit: ⁊ per
quot ⁊ quātis ſit partibᵒ intelligit partes quātitatiuas:
vt oēs exponūt. ¶ Item ſicut totū eſſentiale habet ſe ad
partes eſſentiales: ſic totum quātitatiuū ſe habet ad par
tes quantitatiuas: ſed totum eſſentiale cognoſcit ex ſuis
partibus eſſentialibus. ſ. mā ⁊ forma: vt vult Ariſto. ⁊
Cōmentator in prohemio huius: quare ⁊c.

Ad hoc dicunt aliqui ꝙ ipſum quantū pōt B
cognoſci duplici cognitione
ſ. cognitione ꝯfuſa ⁊ imperfecta: ⁊ cognitione ꝑfecta ⁊
diſtincta. Tunc dicūt ad queſtionem duo. Primo ꝙ quā ʒ pma.
tum nō cognoſcitur ex ſuis partibus cognitione cōfuſa
⁊ quantum ad talem cognitionem ipſū totum prius eſt
notum q̄ ſue partes ſeorſum ⁊ diuiſim ſumpte. ſicut tā
gebatur arguendo: ſed cognitione perfecta ⁊ determina
ta bene cognoſcitur quantum ex ſuis partibus: qꝛ ex il
lis cognoſcitur ex quibus habet eē: ſed ipſū quantum
hꝫ eē ex ſuis partibᵒ: Maior patet: qꝛ quecūq ſunt ꝑn
cipia eſſendi eadem ſunt principia cognoſcēdi cognitio
ne perfecta. minor patet de ſe. ¶ Eſt tñ intelligēdū ſm Partes
Ariſto. in de ſenſu ⁊ ſenſato ꝙ duplices ſunt partes q̄ti quātitatiue
tatiue: quedam ſunt in actu: ⁊ quedam in potentia. par ſunt du
tes in actu ſunt que ſeorſū ⁊ diuiſim ſumpte poſſunt ꝑti plices.
cipare formam totius. Partes in potētia ſunt partes ex
cellentis paruitatis: que ſeorſū ⁊ diuiſim ſumpte nō poſ
ſunt participare formam totius: ſed reſoluerent in con
tinens vt caro poſſet diuidi in partes tam paruas ꝙ ille
partes diuiſe non remanerent carnes: ſed reſoluerētur
in aerem: hoc aūt amplius cōſiderabitur in ſequēti que
ſtione. ¶ Nunc ergo dicūt aliqui ꝙ quātū cognoſcitur
cognitione ſuarū ptium in actu: ſed nō cognitiōe ſuaꝝ
partiū in potētia. ꝑme enim ſunt finite in vnoquoq en
te nāli ⁊ quāto ⁊ quo ad tales nō ꝓcedit diuiſio in infini
tum ſm ꝓportionem eādem vt habet videri ſuper libᵒ
de ſenſu ⁊ ſenſato. ¶ Sꝫ hic ſunt due dubōnes ſatis bo
ne. ¶ Primo eſt: qꝛ ſicut pᵐ quantum habet eſſe ex ſuis C
partibus ſm actū. ſic ēt habet eſſe ex ſuis partibᵒ quāti Dubita
tatiuis que dicuntur partes in potentia. caro. n. minima tio pma
cōpoſita eſt ex ptibus excellētis puitatis q̄ non poſſunt
ſeorſū ſubſiſtere. ſimiliter aūt ⁊ in alijs: cū igitur qcqd
eſt pars partis eſt pars totius: ſequitur ꝙ ipſa tota caro
habeat eſſe ex hō partibus que dicūtur partes in poten
tia: ⁊ p ꝯñs habet cognoſci ex eis. ¶ Alia dubitatio: qꝛ Dubi. 2ᵃ
licet partes quāti que dicunt partes ſm actum ſint fini
te in quolibet cōtinuo naturali: tamē videtur eſſe in tam
magno nūo ꝙ quaſi impoſſibile videtur ꝑm cognoſce
re: quis enim cognoſcet quot carnes minime ſint in car
ne hois, aut alterius aīalis. Et ſimilr quis cogſcet quot
lapides minimi ſint in lapide magno: minimi dico. ſ. tam
parui ꝙ minores nō poſſint ſubſiſtere. ¶ Ad pmam pōt Ad pᵐ
dici: ꝙ licet totum habeat eſſe ex ſuis partibus aliq mo
do in potentia: tamē nō oportet ꝙ cognoſcatur ex illis
proprie ⁊ per ſe. Et cū dicebatur: vnūquodq cognoſci
tur ex illis ex quibus ⁊c. Dico ꝙ ſi loquantur de parti
bus eſſentialibus hoc eſt vniuerſaliter verum. Sed ſi lo
quamur de partibus quātitatiuis debet ſic intelligi: vnū
quodq ⁊c. Uerum eſt potentibus ſeparari abinuicē ⁊
ſubſiſtere ſeorſum: ſed de alijs non oportet. ¶ Sed ad
hoc aliquis dubitabit: quia ſecundum iſtum intellectū Obiectio
Ariſtote. non dicit contra Anaxagoram. ponebat enim
Anaxagoras partes infinitas rerum naturalium eſſe
principia earum: ſed non dixit eas eſſe ſeorſum ⁊ diui
ſim ſubſiſtentes: ſed cōiunctim. ideo non bene argueret

Ariſto. contra Anaxago. ſi ſolum intelligebat q vnum-quodq3 cognoſcit ex illis ex quibus eſt potentibus ſeor-
R⁹ ſum ⁊ diuiſum ſubſiſtere. ¶ Ad hoc eſt dicẽdum q licet Ana-xag. poneret infinitas partes carnis coniunctim: exiſtes tamen ad eius poſitionẽ ſequebat̃ neceſſario q infinite ſint partes carnis per ſe exiſtere potẽtes. i. ſeorſum ab alijs partibus carnis participantibus formam carnis. ¶ Hoc ſic patet. ponebat enim Anaxa. q in vnaquaq3 re nãli eſſent particule infinite alteri⁹ rei nãlis. v.g. in vna portione aque dicebat eſſe infinitas ptes carnis. ⁊ per ſe. ponamus igit̃ q ex ipſa carne ſegreget̃ aliq̃ caro ſeorſu3 exiſtens tunc certu3 eſt q caro remanẽs in aq̃ erit minor q̃3 erat prius: q2 ſemp quãtũ minorat̃ ex ablatione quãti vt manifeſtum eſt ad ſenſum. tũc vlteri⁹ moueat̃ ab aq̃ alia caro ſubſiſtens adhuc remanebit in aq̃ caro ⁊ fiet minoris q̃titatis: aut igit̃ ſegregatio ceſſabit remota illa carne: aut nõ: ſi ceſſabit. ergo deueniet̃ ad aquã in qua nõ eſt aliquid carnis: ⁊ ſic nõ oẽ in oi erit cuius oppoſitum volebat ille. ſi aũt ſemp ſegregari poſſit in infinitu3 caro ſeorſum ſubſiſtẽs. ſimilr̃ remaneret ſemp caro ſubſiſtẽs. tũc habebit̃ q ipſius carnis ſunt infinite ptes nõ ſolum cõiunctim exiſtẽs: ſed etiam potẽtes ſeorſu3 formã carnis participare: oẽs aũt tales partes neceſſe ẽ cognoſcere ad cogni-
Ad 1ᵐ du. tionem totius ſimplr̃ pfectam: ⁊ ſic oportebit cognoſcere infinita: qd eſt impoſſe: ⁊ ſic multũ ſubtilr̃ pcedit Ariſt. in litera cõtra Anaxa. vt p3 inſpicienti lr̃am. ¶ Ad aliam dubitationem poſſumus dicere ad preſens q q̃uis ſit multum difficile cognoſcere numerum determinatum partium carnis. ſilr̃ lapidum ⁊ plurium aliaz rerũ nãlium: ⁊ q̃uis forte nõ ſit aliqs qui hu9 notitia3 habeat: tñ cum talis numerus ſit ens: ⁊ nullu3 ens ſit ignotũ nãliter: ⁊ cũ intelle-
T.c.18 ctus poſſibilis ſit in potẽtia ad oĩa fieri: vt dr̃ in 3° de anima. ideo nõ reputo impoſſe hẽre tale3 cognitionem rerum nãlium. q̃uis. n. cõfitear me nõ hẽre nec forte alij mltĩ nec iſtud eſt remotum: q2 dicit Phs in predicamẽtis: q multa ſũt ſcibilia: quoz ſcie nõdũ ſunt ſunt: vt quadratura circuli ſcibilis eſt: ⁊ tñ ſcientia circuli nondum eſt.

Ex his dicendũ eſt ad rõnes pores. ¶ Ad pmã dicẽdum eſt q hñ concludit q cognitione cõfuſa totu3 nõ cognoſcit̃ ex ſuis ptib⁹: ⁊ ſaltem diuiſim cõſideratis: ſ3 cognitiõe pfecta ⁊ diſtincta ſic cognoſcit̃. ¶ Per idẽ ad 2ᵐ in cognitiõe. n. cõfuſa cognoſcit̃ in inſtanti ſm cognitionẽ determinatã ⁊ pfecta3. ¶ Ad 3ᵐ p3 ex dictis. nõ. n. ponimus quãtum cognoſci ex ſuis ptibus in potẽtia que ſunt infinite: ſ3 ex partibus actu mõ pdicto. ¶ Ad alia3 ſolutũ eſt. cognitio. n. cõfuſa ⁊ impfecta totius prior eſt via gñonis cognitione ptiu3: ſed cognitio ptiu3 prior eſt cognitione perfecta cognitione totius: ⁊ hoc non eſt inconueniens. quare ⁊c.

¶ Amplius ſi neceſſe eſt cuius pars cõuenit eẽ quãtũcũq3 ſ3 magnitudinẽ ⁊ puitatẽ ⁊ hᵒ3 cõtingere ⁊c. Tex. cõ. xxxvj. Queſtio. xvj.

A QVeritur hic vtrum entia nãlia ſint determinata ad maximum ⁊ minimum. ¶ Arguit̃ primo q nõ: q2 illud quod eſt diuiſibile in infinitum nõ eſt determinatum ad minimum. Nam ſemper in qd aliqd diuidit̃ eſt minus illo quod diuidit̃ cu3 pars ſit minus toto: ſ3 entia nãlia ſunt diuiſibilia in infinitum: q2 ſunt cõtinua. Cõtinuũ aũt eſt diuiſibile ſemper in ea que ſunt ſemper diuiſibilia: vt
T.cõ.3. demonſtratum eſt in 6° huius: ⁊ in lib. de lineis indiuiſi-
T.c.12 bilibus: ⁊ in 5° metaph. quare ⁊c. ¶ Itẽ 2° ſi nãlia eſſent determinata ad maximum ⁊ minimum: tunc in quãtitate eſſet contrarietas: ſed hoc eſt incõueniens. quare ⁊c. Falſitas conſequentis patet in predicamentis. cõñtia p3: q2 contrarietas eſt inter maxime diſtantia: modo in quãtitate inuenietur maxima diſtantia cum erit determinata ad maximum ⁊ ad minimũ. ¶ Item 3°. ſi nãlia eſſent determinata ad minimum: tunc eſſent cõpoſita ex indiuiſibilibus: ſed hoc eſt impoſſe: quare ⁊c. impoſſibilitas cõſequentis p3 in 6° huius. cõñtia declarat̃: q2 poſtq̃3 entia T.cõ.3
naturalia eſſent determinata ad maximum: tunc in diuiſione ipſoz deueniret̃ ad indiuiſibilia. cum enim in diuiſione perueniret̃ ad minimum. tũc in diuiſiõe eſſet dare minus minimo: ⁊ ſic iſtud minimũ diuideret̃ qd eſt ipoſſe. ergo perueniret̃ ad indiuiſibilia: mõ vnũquodq3 eſt cõpoſitum ex his in que diuidit̃. quare ⁊c. ¶ Itẽ 4° omne graue eſt grauius aliquo: ſed hoc nõ eſſet. ſi ⁊c. maior
patet in 4° celi ⁊ mũdi. minor p3. Ipſa eñi grauitas eſt T.c.27
quedam forma nãlis. ergo ſi determinaret̃ ad minimũ: ⁊ illud minimũ eẽt grauius aliquo: tũc minimo graui eſſet minus graue: qd eſt impoſſe. ¶ Item 5° ſi ſic eẽt: tũc mã primo eſſet quãdoq3 ſine oi forma: qd eſt impoſſe: vt
p3 in p° de gñatione. ⁊ p3 cõñtia: q2 ſi ſit minima caro ad- T.c.29
huc eſſet diuiſibilis: cum ſit qd cõtinuum. ſi ergo diuidit̃ aut partes in quas diuidit̃ habebũt formas carnis: aut non. ſi ſic: cum pars ſit minor toto erit dare minus minimo: qd eſt impoſſe ſi nõ habebunt forma3 carnis: tũc mã illarum ptium erit ſine oi forma. ¶ Itẽ 6° ſi ſit dare minimam carnẽ ⁊ illa diuidet̃: aut diuidet̃ in partes q̃ ſunt carnee: aut diuidet̃ in partes que non ſunt carnee: ⁊ ſi in partes que ſunt carnee: ergo erit caro minor carne minima. ſi in partes que nõ ſunt carnee: ergo caro erit cõpoſita ex nõ carnibus: ⁊ cum vnũqdq3 ſit cõpoſitum ex his in que diuidit̃. ¶ Item 7° qd põt augeri in infinitu3 nõ eſt
determinatum ad maximũ: hoc eſt euidẽs de ſe: ſed ignis T.c.41
põ. augeri in infinitũ: vt vult Ariſt. in 2° de aia: ⁊ eſt qdam ens nãle. quare ⁊c. ¶ Itẽ 8° ſicut eſt in entibus mathematicis: ita videt̃ ſe habere in entibus nãlibus cũ entia mathematica nõ ſint ſeparata a nãlib⁹: nec eẽ: ſ3 mathematica nõ ſunt determinata ad maximum ⁊ ad minimum: cum cõtinuum ſit diuiſibile in infinitu3: quare ⁊c.

¶ Oppoſitu3 arguitur auctoritate Ariſto. in iſto capº vbi vult q qdlibet ens naturale habet quãtitatem determinatam ad maximum ⁊ ad minimum: ⁊ idem vult Commentator ⁊ omnes expoſitores Ariſtote.

Ad queſtionem eſt dicẽdum q entia nãlia ſunt determinata ad maximu3 ⁊ ad minimũ ſic intelligendo q cuiuſlibet entis nãlis eſt aliq̃ q̃titas ita parua q ſub minori nõ põt ſaluari forma illius ſeorſu3 ⁊ diuiſi3. Silr̃ eſt ita magna q̃titas q ſub maiori nõ põt ſaluari fo2ma illius. v.g. Eſt aliqua quãtitas carnis ita parua que ſub minori non põt exiſtere forma carnis diuiſim. Similr̃ eſt aliqua quantitas ita magna q ſub maiori non põt ſaluari forma carnis: ſimiliter autem eſt de oibus ptibus entiũ nãlium. ⁊ de totis ipſis nãlibus: ⁊ huius ratio ẽ plana. Quia illa que ſunt determinata ſm virtutes ⁊ q̃litates nãles: ſunt determinata ſm magnitudines nãles: ſed oẽ ens nãle ẽ determinatũ ſm virtutem nãlem. quare ⁊c. Maior ꝓpõ eſt manifeſta: q2 virtus ſeqtur magnitudinem: ita q in maiori magnitudine eſt maior virtus, ⁊ fortior: ⁊ in minori minor ceteris paribus: ⁊ precipue hoc verum eſt in ſimplicibus corporibus de quibus minus videt̃ q eẽnt determinata ſ3 magnitudinem vt in maiori igne eſt fortior caliditas ⁊ in minori debilior ceteris paribus: ⁊ minor patet: q2 qdlibet ens nãle h3 opõnem determinatã: operatio aũt determinata eſt a ṽtute determinata. quare ⁊c. Et declarat Cõ-
mentator hoc in 8° huius per ſile in rebus artificialib⁹: Cõ.15.
quelibet. n. res artificiales reqrunt q̃titatẽ determinatã ſine qua nõ pñt in ſuã opõnẽ ꝓpꝛ3 vt ſecuris poſſet eẽ

B

Entia nãlia ſũt determinata.

Rõ pᵃ.

ſis parue quãtitatis ꝙ nõ ſufficeret ad ſecãdũ. ⁊ ſimilr̃ poſſet eẽ tam magne quãtitatis ꝙ hõ nõ poſſet eam mouere ad ſecãdũ. ſilr̃ aũt ⁊ in alijs. ſic aũt eſt in nã ſicut in
Rõ 2ª. arte quo ad hoc. ¶ Item ſi entia nãlia nõ eẽnt determinata ad maximũ ⁊ ad minimũ. tunc ex quocũqꝫ exceſſu ſm̃ magnitudinem ⁊ ꝑuitatem nõ oporteret ea corrumpi. hec ꝯñtia eſt euidẽs: ſed ꝯñs eſt falſũ: q. mã aque ad tantam quãtitatẽ põt perduci ꝙ ſub ea nõ ſtaret forma
Rõ 3ª. aque. Silr̃ in tantũ aer poſſet per ꝯdenſationẽ minorari ꝙ ipſe corrũperetᷣ. ſilr̃ aũt ⁊ alijs. quare ⁊c̃. ¶ Itẽ ſi entia nãlia nõ eſſent determinata ad maximũ. tũc quãtocũqꝫ ſuppoſito alicuius ſpeciei datoꝛ poſſẽ eſſet eſſe maius: hoc eſt incõueniens: q2 ſic hõ poſſet eſſe tãte quãtitatis vt attingeret vſqꝫ ad celũ. poſtq̃ꝫ enim quãtocũqꝫ ſuppoſito exñte vtputa hoie: adhuc ꝯtingeret eſſe maiorem homine: poſito ꝙ eẽt hõ hñs q̃ꝫtitatem. 20. pedum adhuc poſſet eſſe maior: ⁊ adhuc illo poſſet eſſe maior: ⁊ ſic perueniretur ad hoc ꝙ poſſet eſſe tãte quãtitatis ꝙ attingeret vſqꝫ ad celum: qð eſt impoſſe: q2 nũc non eſt nec vnq̃ꝫ fuit nec erit: ⁊ patet ꝯñtia. poſtq̃ꝫ enim hõ non eẽt determinatus ad maximũ: tũc quãtocũqꝫ ſuppoſito hoie
T exñte: adhuc eẽt dare maiorẽ: ſilr̃ aũt ⁊ in ceteris. ¶ Sꝫ eſt intelligẽdum ꝙ entia nãlia pñt ꝯſiderari duplr̃: Uno mõ ſm̃ ꝙ nãlia ſunt: ⁊ ſic determinata ſunt ad maximuꝫ ⁊ ad minimuꝫ mõ predicto. Alio modo pñt conſiderari ſm̃ ꝙ ꝯtinua ſunt: ⁊ ſic nõ ſunt determinata ad maximũ ⁊ minimum: imo eis nõ repugnat diuidi in infinitum in partes: quarum vna eſt extra aliaꝫ. ¶ Cõſiderandum ẽt ꝙ lꝫ nãlia per ſe ſubſiſtẽtia ⁊ ſeorſum ſiue diuiſiꝫ ſint determinata ad minimum: tñ quãtum ad ꝑtes in toto exñtes ⁊ excellẽtis paruitatis nõ potẽtes ꝑticipare ſeorſum ⁊ diuiſim formam nãlem: ſic nõ ſunt determinate ad minimum ſimplr̃: imo quacũqꝫ parte carnis data adhuc eſt minor exñs in tota carne: nõ tñ quelibet talium põt participare ſeorſuꝫ ⁊ diuiſim nãm carnis: imo ſi ſeparentur reſoluerentᷣ incõtinẽs, vt minim⁹ ſapor infuſus aq̃ maris: vt docet Ariſt. in lib. de ſenſu ⁊ ſenſa. Sciẽdũ ẽt ꝙ iſtð dcm̃ eſt itelligẽdũ de entib⁹ nãlibus ⁊ formis ꝑmanẽtib⁹. Sꝫ de entib⁹ ſucceſſiuis vt ſunt tp̃s ⁊ motus: nõ eſt oĩno manifeſtum. ⁊ de hoc plus videbitᷣ in quarto.

D **Ad rationes.** Ad ꝑmã ꝑꝫ ex dictis. ¶ Ad 2m dõm ꝙ quãtitati ſm̃ ſe nõ ẽ aliquid ꝯtrariũ: ſaltẽ ꝓprie: tñ ſm̃ ꝙ ꝯiuncta eſt nãlibus formis hñ hꝫ ꝯ̃triũ quo ad diſpõnes ſuas. ¶ Ad 3m eſt dicendum ꝙ in diuiſione entiũ nãlium: hñ peruenitur ad īdiuiſibilia: ſic ꝙ nõ poſſunt diuidi in ꝑtes minores eiuſdem nãe ſeorſum ⁊ diuiſiꝫ ſubſiſtẽtes: ⁊ ex talibus bene ſunt cõpoſita: nõ tñ peruenitᷣ ad indiuiſibilia ſimplr̃ ⁊ totaliter: ſicut ſunt puncta ⁊ vnitates: imo vnaqueqꝫ ptiuꝫ talium entis nãlis eſt diuiſibilis in infinitum in partes in exiſtentes: quẽadmodum ẽt ipſa dimenſio diuiſibilis eſt in infinitum in partes quarum vna eſt extra aliaꝫ. ¶ Ad 4m cuꝫ dicebatur oẽ graue ⁊c̃. Cõcedo ꝙ oẽ graue ſubſiſtens ſeorſum ⁊ diuiſim eſt grauius aliquo graui in toto exiſtente ⁊ ꝯiuncto alteri graui: ſed nõ eſt intelligẽduꝫ ꝙ omne graue ſeorſum exñs ſit grauis alio graui ſeorſum exiſtente vt arguebatᷣ. ¶ Ad 5m dõm ꝙ ſic nõ erit materia ꝑma ſine omni forma: q2 ille partes minime carnis cum diuiderẽtur ab inuicem. acciperent formãꝫ continentis: vt ſi ſint in aere accipient formam aeris: ⁊ ſic de
Dubiũ. alijs. ⁊ hoc docuit Ariſto. in de ſenſu ⁊ ſenſato. ¶ Sed aliqui mirantur quid generabit hꝰ formã ſubalem: vt gr̃a. ſi minimum plũbum diuidatur quid dabit illis par
R° tibus formam aeris. ¶ Et eſt dõm ꝙ ipſuꝫ diuidens inſtrumentalr̃: ⁊ ṽtus celi exñs in cõtinente dabit taleꝫ formaꝫ ſubalem vel ipſummet continens per ſuam formaꝫ generabit ſibi ſimilem formam in mã particularum diuerſarum. ¶ Sed aliqui dubitant hic: q2 forma aeris nõ Dubiũ
poteſt ſtare in mã ſub minori quantitate quoꝫ forma terre: imo minimũ terre eſt minoris quãtitatis minimo aeris: ponatur igitᷣ minimũ terre in aere: ⁊ diuidatᷣ: ſi partes illius minime terre reſoluãtur in aere: tunc forma aeris ſaluabitur in mã minoris q̃ꝫtitatis q̃ꝫ mã forme terre. partes enĩꝫ mãe illius terre minime ſunt minores tota terra. hoc autẽ eſt impoſſe vt videtur. ¶ Ad hoc eſt R°
dicendum ꝙ forma aeris non poteſt ſtare in mã ſub minori quantitate ſeorſum ⁊ diuiſim q̃ꝫ ſit minima q̃ꝫtitas terre: ſed ꝯiunctim ⁊ in toto poſſibile eſt formã aeris eẽ in mã minoris quantitatis minore terre ſeorſum exiſtente. ¶ Ad 6m dõm ꝙ ſi minima caro diuidatᷣ, diuidetᷣ in partes que prius erant carnes. ſ. cum erant ꝯiuncte adinuicem: ſed nõ erunt amplius carnes cum erũt abinuicem ſeparate. Et tu dicis ergo cõponeretᷣ caro ex nõ carnibus: dico ꝙ nõ ſeqᷓtur: q2 caro nõ cõponitᷣ ex illis diuiſim ſeorſum exñtibus ſed ꝯiunctim: ⁊ vt ſic hñ ſunt carnes: quare ⁊c̃. ¶ Ad 7m dico ꝙ ignis nõ augetᷣ in infinitum ſimplr̃ ⁊ omnino: imo eſt aliqua quãtitas ignis: ita magna ꝙ ſub maiori nõ põt ſaluari forma ignis: ſed verum eſt ꝙ calitas ignis in quãtuꝫ caliditas ignis põt ſe extendere vltra terminum qui cõmuniter inuenitᷣ in rebus viuentibus. ⁊ ideo calitas ignis nõ põt eſſe ſufficiẽs cauſa augmentationis in viuentibus. Et ad hãc intẽtionẽꝫ dixit Ariſt. 2° de aia ꝙ augmẽtũ ignis eſt in infinitũ q̃uſqꝫ T.c.48
cõbuſtibile apponatᷣ: in infinituꝫ dico. i. vltra quãtitateꝫ q̃ cõiter inuenitᷣ in viuẽtibus: ⁊ hoc ſufficit Ariſt. ¶ Ad 8m põt dici ꝙ nõ eſt ſimile de entibus nãlibus ⁊ mathematicis: q2 mathe.ca nõ determinant ſibi formas determinatas ⁊ ṽtutes determinatas dico per ſeipſa immediate: nãturalia aũt ſic: quare ⁊c̃. Itẽ ipſa mathematica hñ ſunt Mathematica
determinata ad minimũ qð poſſit ſeorſuꝫ exiſtere vt aliqua linea eſt tam parua ꝙ minor ſeorſum ⁊ diuiſim non poſſet exiſtere: lꝫ ſit ſem ꝑ accipe in toto minor: ẽt ⁊ ſic de alijs. Eſt etiam aliqua quãtitas ita maxima que non põt eſſe maior: ſicut quãtitas totius mũdi corporei: ſed forte iſtam maximitatẽ nõ hꝫ rõne qua dimẽſio ſeu quãtitas: ſed ratione nãe cui eſt ꝯiuncta: qua re non valet ratio. ſunt ad minimũ determinata.

¶ Amplius ſi oia inſunt quidem huiuſmodi in inuicẽ ⁊ nõ fiunt: ſed ſegregatur cum inſunt: dicuntᷣ aũt ⁊ a plurimo: fit autẽ ex quolibet qðlibet: vt ex carne aqua ſegregatur ⁊ caro ex aqua: oẽ autẽ corpus finitum reſecatur a corpore finito ⁊c. Textu commenti. xxxvij. Queſtio. xvij.

A Circa iſtam ꝑtem queritᷣ: vtrum qðlibet corpus finituꝫ ꝯſumi poſſit per ablationem alicuius finiti aliquoties factã. ¶ Arguitur ꝙ breuiter ꝙ nõ: q2 illð qð eſt diuiſibile in infinitũ nõ põt ꝯſumi per ablationem alicuius finiti aliquoties factaꝫ: hoc eſt euidẽs: ſed omne corpus finitum eſt diuiſibile in infinitum cum ſit ꝯtinuũ. q̃re ⁊c̃. ¶ Oppoſitum arguitur per Ariſtote. in litera.

Ad qõnem eſt intelligenduꝫ breuiter ꝙ diuiſio corporis finiti in ſuas partes põt fieri duobus modis. Vno mõ in partes eiuſdẽ quãtitatis ⁊ eq̃les ſibi inuiceꝫ: vt ſi lignũ diuideretᷣ in partes: quaꝝ quelibet eſt vnius pedis. Alio modo poteſt fieri diuiſio corporis finiti in partes eiuſdem ꝓportionis non tñ eiuſdem quãtitatis: vt ſi lignum diuideretᷣ in duas medietates: ⁊ vlterius quelibet medietas in duas medietates: ⁊ ſic ꝓcedẽdo hec eẽt diuiſio in ꝑtes eiuſdẽ ꝓportiõis: ita Diuiſio corpis finito duobus modis.

q ſicut prime partes in quas fuit diuiſio ſunt dimidie ad totum. ſic partes in quas fit diuiſio ſecūda ſunt dimidie ad illas que diuidunt in eas: et tñ nō ſunt equales ad inuicem: qr medietas totius eſt maior medietate partis. Similiter aut poſſet fieri ſm alias pportiones: vt ſi lignum diuideret in tres partes et quelibet illarum in tres partes. Ulterius ſciendum q aliqd non repugnat alicui ſm vnā rōnem qd tñ repugnaret ei ſm aliam: vt homini albo ſm q albus repugnat nigrum eſſe: ſed non repugnat homini ſm q hō. ſimiliter autem et in alijs multis.

B Tunc dico q nulli corpi finito ſm q ↄtinuū eſt et finitū repugnat ↄſumi per
ꝯ pma. ablationem partium eiuſdem quātitatis et equalium aliquoties factam: imo ſi ab aliquo corpe finito quantumcūqꝫ ſit magnum auferatur corpus finitum quātūcunqꝫ paruum: toties poſſet auferre q totum eſſet ↄſumptū. Et hoc ſtatim pbatur: qr ſi corpi finito repugnaret ↄſumi per ablationem partium eiuſdem quātitatis: tunc in ipſo eſſent partes infinite ſibiinuicem eqles: pro alio enim non repugnaret ei inquātum ↄtinuum et finitum niſi pp
Corpꝰ finitū nō hꝫ ptes infinitas eqles. infinitatem hꝰ partium: ſed hoc eſt impoſſe. Non enim eſt intelligibile q in aliquo corpe finito ſint partes eiuſdem quantitatis ſimpliciter infinite: imo ſicut in ligno. 10. pedum non eſt quantitas vnius pedis niſi decies: ſic in corpore quantūcunqꝫ finito nō eſt niſi finities: qācunqꝫ determinata: vt in celo nō ſunt partes infinite equales vni grano milij: ſed finite ſm naturam. Et hoc pbatur euidēter: quia ſi in aliquo corpore finito eēnt infinite partes ſibiinuicem equales: ſequeretur q ſi eſſet infinitum corpꝰ ſimpliciter, non haberet plures partes equales q̄ꝫ finitum: qr vtrobiqꝫ eſſent ſimpliciter infinite. hoc autem eſt impoſſibile. lꝫ enim ſit impoſſibile eſſe corpus infinitum: tñ iſta conditionalis eſt neceſſaria ſi eſſet corpus infinitum ſimpliciter: in ipſo eſſent plures partes quantitatiue equales q̄ꝫ in ipſo finito. aliter enim infinitum nō eſſet maius finito. ergo impoſſibile eſt in corpore finito eē partes infinitas multitudine equales ſibiinuicem: quare videtur q ipſi corpori finito ratione qua finitum eſt non repugnet conſumi per ablationem partium equalium aliquoties factam. ¶ Scōo eſt dōm q corpus finitum non pōt cō-
ꝯ ſcōa. ſumi per ablationē partium eiuſdem pportionis et inequalium tñ adinuicem: q2 illud quod eſt in infinitum diuiſibile quantum ad aliquas partes non poſſet cōſumi per quantācūqꝫ ablationem partium hꝰ. det enim q conſumeretur. tūc diuiſio terminaret: et ſic nō eſſet infinitū ſed nē corpus finitum diuiſibile eſt in infinitum in ptes eiuſdem pportionis. Aut enim eſt diuiſibile in infinitū: aut eius peruenit diuiſio ad indiuiſibilia: ſed nō eſt dōm q diuiſio continui perueniat ad indiuiſibilia: qr tunc continuum eēt cōpoſitum ex indiuiſibilibus: cum vnūqdqꝫ ſit cōpoſitū ex illis in que diuiditur. hoc aūt eſt impoſ-
T.cō. 3 ſibile: vt demonſtratum eſt in 6° huius. ergo diuiſio ↄtinui eſt in infinitum in partes eiuſdem pportionis: et ſic per ablationem talium ei repugnat ↄſumi. ¶ Tertio di-
ꝯ tertia. cendū eſt qd alicui corpi finito vt tale corpus repugnat diuidi. et per ↄñs repugnat ei ↄſumi per ablationem talium partium eqlium: qr illi qd eſt perpetuū et ingñabile et incorruptibile repugnat ↄſumi per ablationem partium quarūcūqꝫ. repugnat dico rōne qua tale. Sed corpus celeſte finitum ſm magnitudinem exñs eſt ingñabile et incorruptibile. quare rc. Maior pꝫ: qr oīs ſubā que aliqñ diuiditur in partes quātitatiuas eſt corruptibilis aliquo modo: quia ad tam paruam quantitatem pōt deduci q in ea non pōt ſaluari forma naturalis: vt patet ex precedenti qōne. Et minor patet in pmo celi et mūdi. ibi
T.c.20 enim demrātum eſt q celum eſt ingenitū et incorrupti-

bile. ergo ipſi ratione qua tale repugnat diuidi et cōſumi per ablationem partium quarumcunqꝫ.

Ad rationem patet ex dictis. verum eſt enim q ipſum ↄtinuū diuiſibile eſt in infinitum in partes eiuſdem pportionis: ſꝫ nō in ptes eiuſdem quātitatis. i. eqles: ideo nō eſt contra dicta. q̄re rc.

¶ Omnes igitur principia ↄtraria faciunt.

Textu cōmen. xlj. Queſtio. xviij.

Queritur hic vtrum pnª rerum nāliū ſint contraria. ¶ Arguit pͦ q non: qr pnª non fiunt A ex alterutris: ſed ↄtraria fiunt ex alterutris. quare rc. Maior pꝫ in litera: et minor ſimiliter ibidem. non enim qdlibet fit ex quolibet. ſed ex cōtrario vel medio: vt album fit ex non albo non quocūqꝫ: ſed ex nigro et ex medio. ſimiliter dūt et in alijs. ¶ Item 2° ſi pma pnª eſſent contraria: tūc primi pncipij eſſet pnm: qd eſt ipoſſibile: quia primo nihil eſt prius: et probatur ↄñtia: qr cum ſubſtantie nihil ſit ↄ̈riū: oporteret q ſi prima pnª ſint cōtraria q ipſa eſſent accidētia: accidens autem ſemper eſt in ſubiecto aliquo quod eſt pnm eius et prius eo: quare rc. ¶ Item 3° ſi pncipia eēnt contraria: tunc ex non ſubſtantijs fieret ſubſtantia: hoc autem eſt impoſſibile: qr illud ex quo aliquid fit eſt prius eo qd fit: et ſic nō ſubā eēt prior ſubſtantia: quod eſt falſum. et conſequentia pbatur: qr ſubam nū dicimus eſſe ↄtrariam ſubſtantie. vnde ſi pnª eſſent contraria: tunc nō eſſent ſubſtantie: cum igitur ſubſtantia fiat ex principijs: omnia enim vel ſunt pnª vel ex principijs: ſequitur q ex non ſubſtantijs fiet ſuba. ¶ Itē 4° ſi principia eſſent cō-
traria: omnia naturalia eſſent corruptibilia: quod eſt fal- T.c.20
ſum pro corporibus celeſtibus: vt patet primo celi et mun- Cō 50.
di. et pꝫ ↄñtia: qr ↄ̈ria ſunt adinuicē corruptiua: vt demōſtratur in litera. et in primo de gñone. quare rc.

¶ Oppoſitum arguitur per Ariſto. et Cōmentatorem: et in hoc concordauerūt oēs antiqui rc. vt dicit Ariſt. in lr̄a.

Ad queſtionem iſtam eſt intelligēdum q res naturales poſſunt ↄſiderari T.c.91 B
duplicitеr. Uno modo quantum ad ſuum eſſe. Alio modo quantum ad ſuum fieri quod precedit ipſum eē actu. ¶ Tunc poteſt dici ad queſtionem. Primo q principia
rerum naturalium quantum ad ſuum eſſe non ſunt contraria ſibiinuicem. ſ. principia intrinſeca: et hoc eſt facile ꝯ. pma.
videre: quia illa quorum vnum eſt perfectio alterius nō ſunt contraria ſibiinuicem: et hoc eſt manifeſtum: qr vnum contrariorum non eſt perfectio alterius dās ei eſſe. vt albedo non eſt perfectio nigredinis dans ei eſſe: nec econuerſo. ſimiliter autem et in alijs: ſed principia rerum na-
turalium quantum ad eſſe eorū ſic ſe habent q vnum eſt ꝯ ſcōa.
perfectio alterius: forma enim eſt actus et perfectio materie. quare rc. ¶ Scōo eſt dōm q aliqua principia rerum nālium quantū ad fieri eorū ſunt ↄtraria: et ad hoc poteſt adduci ratio quam Ariſto. ponit in lr̄a. illa ſunt pncipia rerū nāliū que nō fiunt ex alterutris: nec ex alijs: et omnia alia fiunt ex eis. hec enim requirūtur et ſufficiūt ad hoc q aliqua ſint principia rerum naturalium: ſed pma contraria ſunt hꝰ. non enim fiūt ex alijs: qr tūc nō eſſent prima: nec fiunt ex alterutris: eo q ipſa ſunt ↄ̈ria. vnum enim ↄ̈riorū nō fit ex alio. i. nō mutatur in illud. vt exponit Cōmētator: et oia alia a primis ↄ̈rijs fiunt ex ipſis primis ↄ̈rijs. Omnia enim alia a primis ↄ̈rijs vel ſunt cōtraria ſcōa vel media: modo ipſa ↄtraria 2ª fiūt ex ↄtrarijs. vt patet inducendo. album enim fit ex nō albo: et domus ex non domo: et ipſa etiam media fiunt ex contrarijs: vt colores medij fiūt ex extremis. ſ. ex albo et nigro: et tepidum fit ex calido et frigido. quare rc. ¶ Item forma et

priuatio ſunt principia rerum nãlium quantum ad fieri ⁊ hoc ꝓbabitur in ſequentibus:ſed forma ⁊ ꝑuatio ſunt contraria aliquo modo.ergo aliqua contraria ſunt prin-

ꝯclo 3ᵉ.

cipia reruꝫ nãlium quantuꝫ ad fieri ipſoꝝ. ¶ Tertio eſt dicendum ꝙ non oĩa principia rerum naturalium etiaꝫ quantum ad fieri ſunt contraria:immo preter ꝯtraria opꝫ eſſe aliud pnᵐ qḋ nulli ſit contrarium. Et hoc ꝓbatur ſic: niſi eſſet aliquod pnᵐ ipſius fieri rei nãlis aliḋ ab vtroqꝫ contrarioꝝ.tunc fieri ipſius rei naturalis non reciperet in aliquo ſubiecto:nec ſiłr forma rei naturalis:⁊ hoc eſt impoſſibile vt manifeſtum eſt cuilibet intelligenti:cum enim fieri ipſius rei naturalis ſit motus ad ipſam rē generandam:motus aũt requirit ſemper aliquod ſubiectuꝫ cum ſit quoddaꝫ accñs.ergo ſequitur ꝙ ipſuꝫ fieri vel recipi in aliquo ſubiecto. Aliter enim nihil diceretur motus veri illo motu:⁊ ꝯñtia patet:qꝛ fieri ipſius rei nãlis non recipitur in priuatione ꝯria forme ad quam ordinatur fieri:nec ipſa forma ad quam tendit fieri recipitur in priuatione ſui. vnum enim oppoſitoꝝ non recipit alterũ:nec etiam fieri alterius ergo preter contraria opꝫ eſſe aliqḋ ſubiectum qḋ nulli ſit ꝯrium:ſed in potētia ad ambo. Et hec eſt ratio Ariſto.in lra. ¶ Et ꝯfirmatur:qꝛ ſi fieri rei naturalis reciperetur per ſe in ꝑuatione precedēte formaꝫ facti:cum ipſa ꝑuatio ſit per ſe non ens.tunc nõ ens per ſe reciperet ipſum fieri:⁊ cum fieri ſit idem qḋ motꝰ ordinatus ad rem gñandã:tunc in ꝑuatione ⁊ negatõe eſſet motus Oē aũt in quo eſt motus per ſe mouetur ꝑ ſe. ergo ipſa ꝑuatio motus moueretur per ſe ad formã facti: illud aũt qḋ per ſe mouetur ad aliqḋ terminato motu:inuenitur ſub illo ⁊ informatur eo. igitur ꝑuatio inueniretur ſub forma ⁊ informaretur ipſa forma:quod eſt per ſe impoſſibile.ergo fieri non recipitur in ꝑuatione forme precedente formam:opꝫ igitur ꝙ aliquid ſit ſubiectuꝫ preter ipſam priuationem:⁊ ſic ſequitur ꝙ non oĩa pnᵃ rerum nãlium quantum ad fieri ſunt ꝯria:⁊ ꝙ non ſolum contraria ſunt principia rerum nãlium quantum ad fieri:⁊ iſta eſt determinatio Ariſto. vult enim principia contraria eſſe ꝯria aliquo modo verum eſt ⁊ neceſſariũ:aliquo modo non.ſ.non oĩa. ¶ Et eſt intelligendum ꝙ ꝯtrarietas accipitur dupliciter. Uno modo ſtricte ⁊ ꝓpꝛe:⁊ iſta

Contrarietas accipitur dupl'r.

eſt repugnantia duarum formarum poſitaꝝ in eodē genere predicabili exñtium ⁊ ſibiinuicem ſuccedentiũ in eodem ſubiecto. Et adhuc iſte eſt duplex. Una perfecta ⁊ talis non põt eſſe niſi vnius ad vnum:⁊ hec eſt ꝯrietas extremoꝝ in illo gñe.ſicut cõtrarietas caliditatis maxime ad maximam frigiditatem:⁊ iſta eſt maxima diſtantia talium formarũ. Alia eſt imperfecta ⁊ diminuta.ſicut contrarietas medioꝝ adinuicē ⁊ ad extrema:⁊ hoc habetur ex 4ᵒ metaphy. Alia eſt ꝯrietas impropꝛie dicta que eſt

Co. 27.

oppoſitio inter ꝑuationem ⁊ habitũ:hec aũt oppoſitio rationabiliter vocatur ꝯrietas:qꝛ ſemper vnum ꝯriorum propꝛie dictoꝝ eſt diminutum ⁊ minus perfectuꝫ reſpectu alterius:⁊ ſic magis appropinquat ad ꝑuationem:⁊ alterum eſt perfectius ⁊ magis habet rõnem habitus. Item ſcḋm exiſtēs ſub vno ꝯrioꝝ eſt ſemper ꝑuatuꝫ alio:⁊ nomen contrarietatis extēditur ad oppoſitionem que eſt inter ꝑuationē ⁊ habituꝫ. Modo cum dicebatur ꝙ

Non

pnᵃ rerum nãlium ſunt contraria quantum ad fieri non intelligitur ꝙ ſint vł contraria vera contrarietate:⁊ propꝛie dictã:qꝛ talia cõtraria non ſunt in genere ſubſtantie ſic non eſſet contradictio omnium principioꝝ rerũ nãlium intrinſecorum:ſed eſt intelligendum ꝙ ſunt contraria vł contrarietate impropꝛie dicta vel contrarietate ſumpta large:talia autem contraria bene ſunt in genere ſubſtantie. Nam licꝫ vna forma ſubſtantialis per ſe nõ ſit contraria alteri contrarietate propꝛie dicta:⁊ tamen forma ſubſtantialis generabilis opponitur priuationi:ſicut habitꝰ opponitur priuationi:ita quod quamlibet formam generabilem precedit priuatio eius in materia

Tunc ad rationes.

¶ Ad primaꝫ cuꝫ dicebatur.ꝯria ⁊c̄ Cōcedo ꝙ ꝑma pnᵃ nõ fiunt ex alterutris. Et cum dꝛ ꝙ cõtraria fiunt ex alterutris:verum eſt ꝯria 2ᵃ vt album ⁊ nigrum:⁊ ſic de alijs. Sed contraria prima nõ fiunt ex alterutris. Forma enim nõ fit ex priuatiõe:nec eꝯ.⁊ ideo non eſt controuerſia in dictis Ariſto. ¶ Aliter dꝛ communiter ⁊ forte melius ꝙ ꝯtraria poſſunt dupliciter cõſiderari. Uno modo inquantum ad formas:⁊ ſic vnũ nõ

Contraria conſiderãtur dupl'r.

fit ex alio.i.non mutatur in aliud:vt exponit Cõmentator. priuatio enim non mutatur in formam:nec econuerſo.ſimiliter nec albedo in nigredinem Alio mõ poſſunt conſiderari contraria quantum ad ſubiecta:⁊ ſic vnũ fit ex alio vt album ex nigro.i.ex ſubiecto quod eſt ſub nigredine vel medio. ſimiliter ⁊ in alijs. ¶ Sed ꝯtra hoc obijcitur:quia ſi ſic intelligitur contrarium fieri ex ꝯrio.ſ.ratione ſubiecti.tunc contrarium nõ fit ex ꝯrio niſi per accidens:cuius oppoſitum vult Ariſto.in litera. vbi dicit ꝙ per ſe loquendo album non fit ex quocũqꝫ ſed ex non albedo:non quocũqꝫ:ſed ex albedu qḋ eſt nigruꝫ vel medium:ſermo enim ſcientificus debet intelligi de per ſe.

Obiectio prima.

¶ Itẽ ſimiliter poſſet dici aliqḋ fieri ex deſperato rõne ſubiecti:eo ꝙ ſubiectum exiſtens ſub vno diſperatoꝝ eſt in potentia ad alterũ vt dulce eſt in potētia ad albuꝫ:⁊ ſic non plus nec minus eſt dicere aliquid fieri ex contrario ꝙꝫ ex diſperato:cuius oppoſitum vult Ariſt. in lra. ergo non eſt ſic intelligendũ contrariuꝫ fieri ex ꝯrio vel medio.i.ratione ſubiecti. ¶ Ad primũ dicendum ꝙ per accidens poteſt capi dupliciter vt ad propoſitum ſpectat. Uno modo prout diſtinguitur ꝯtra per ſe ⁊ ꝑmo. Alio modo accipitur per accidens:vt diſtinguitur ꝯtra determinatum ⁊ neceſſarium. Modo vnoꝫ ꝯrium bene fit ex altero per accidens primo modo.i.non per ſe ⁊ primo principaliter.illud enĩ ex quo ꝑmo ⁊ per ſe fit aliqḋ eſt pars eius. Unum aũt ꝯtrarioꝝ nõ eſt pars alterius. Sed ſcḋo modo contrarium bene fit ex cõtrario vł medio per accidens.i.non determinate ⁊ nõ neceſſario modo vnum ꝯriorum ſic fit ex altero.i.determinate ⁊ nečio fit ex alio contrario vel medio:qood patet,qꝛ ꝯrium per ſe ⁊ ꝑmo fit ex ente in potentia:vt album ex potentia albo:ſimiliter autẽ ⁊ in alijs. Modo illud qood eſt in potentia ad vnum contrarioꝝ nečio ⁊ determinate eſt ſub alio contrarioꝝ vel ſub medio vt omne qood eſt in potentia ad album neceſſario eſt nigrum vel medio colore coloratum.⁊ ideo vnom contrarioꝝ fit ex altero neceſſario ⁊ determinate:⁊ ſic non fit pure per accidēs:ſcḋm ꝙ per accidens diſtinguitur contra neceſſarium:⁊ hoc mõ intellexit Phꝰ fieri contrarium ex contrario per ſe. Illḋ enim quod eſt minus per accidens poteſt dici per ſe reſpectu eius quod eſt magis per accidens ⁊ indeterminatum. ¶ Per hoc autem patet ſolutio ad 2ᵐ dubium cuꝫ dicebatur ꝙ ſimiliter ⁊c.dico ꝙ nõ eſt ſimile:qꝛ ex diſperato non fit aliqoid determinate ⁊ neceſſario:ſed cõtingenter vt album non neceſſario fit ex dulci:quia non eſt neceſſariuꝫ ꝙ potētia album ſit dulce actu aut actu amarum:nec econuerſo:immo actu dulce poteſt eſſe non in potentia album:ſed actu album. ſimiliter autem ⁊ in alijs diſperatis:qꝛ multum differt per accidens ⁊ indeterminate fieri ex aliquo diſperato ⁊ reſpectu huiꝰ fieri ex cõtrario dicitur contrarium fieri per ſe ex alio determinate:ſcilicet non fit ſimpliciter per ſe ⁊ pꝛimo. ¶ Ad ſecundam rationem patet ex dictis.bene enim concluditur ꝙ principia non ſunt contraria omnia loquendo de cõtra-

Re' ad primuꝫ.

Ad 2ᵐ obiec.

rietate ꝓprie dicta:ſed alia contrarietate non contingit.
Notandum. ſimiliter autem ad tertium. ¶ Sed eſt aduertendum ꝙ
Cōmentator dicit. ꝙ iſte rationes nō neceſſario ꝯcludūt
principia nō eſſe contraria: nec Ariſt. induxit eas tanquā
demōſtratiuas: ſed vt ꝓbabiles: cum enim dr̄ ꝙ ꝯrietas
nō ſit in ſubſtantia. dicit Cōmentator ꝙ bene verū eſt ſm ſub-
iectum: ſed non ſm formam. & ideo nō ꝯcluditur ꝙ pn̄a
ſubſtantie nō ſunt ꝯria: & ad hoc induxit dictū Ariſt. qui
dicit formam non eſt cōtrariam ſubſtantie. verum eſt de ſubſtan
tijs compoſitis: ſed nō de ſimplicibus. & ideo ille rōnes
non omnino ꝯcludunt ꝙ pn̄a nō ſint contraria: poſſumus
ergo dicere ꝙ veruȝ ſit ꝙ iſte rationes nō concludunt ꝙ
principia nullo modo ſint contraria: imo ſunt contraria
aliquo modo. ſ. large loquendo de ꝯrietate, vt dictū eſt.
Sed ſi loquamur de contrarietate ꝓprie ſic forte bn̄ con
cludunt ꝙ pn̄a non ſunt contraria: quia talis contrarie-
tas nullo modo eſt in ſubſtantia. vnde preter ꝓprie dicta
contraria opȝ eſſe aliquod aliud pn̄m. ¶ Ad formaȝ er
go rōnum cum dicebatur primo. ſi pn̄a eſſent contraria
tunc principij eſſet pn̄m. verum eſt ſi ſint contraria ꝓprie.
talis enim contrarietas non eſt niſi inter accidentia que
requirunt formam ens actu precedēs ea. Sed ſi pncipia ſint
contraria ꝯrietate large dicta, tunc nō ſequitur: talis. n.
contrarietas eſt inter formam ſubſtantialem & priuatio
nem eius: & ipſa forma ſubſtantialis non requirit ſubie-
ctum ens actu: & ideo bn̄ concluditur ꝙ pn̄a non ſunt cō
traria ꝯrietate ꝓpria: ſed non ꝯcluditur ꝙ nullo modo
ſint contraria. ¶ Et eſt diligenter ꝯſiderādum. ꝙ lȝ iſta
ratio Ariſto. non ꝯuincat principia nō eſſe contraria: tn̄
habet̄ necio ex ea: ꝙ opȝ eſſe aliud pn̄m preter cōtraria:
ſed in hoc ſufficit ratio Ariſto. Nam ſiue ſit cōtrarietas
improprie dicta ſiue ꝓprie dicta: ſemper oportet contra-
rium eſſe in aliquo ſubiecto. idem enim debet eſſe ſubie-
ctum priuationis & habitus. ſi enim ꝯceduntur pn̄a ꝯria
contrarietate que eſt inter priuationem & habitum, etiaȝ
ꝯceditur eſſe aliud pn̄m preter ꝯria. ¶ Similiter ad 3um.
cum dicebatur ꝙ ex nō ſubſtantijs &c. verum eſt ſi eēnt
contraria ꝓprie & ſtricte: ſed non ſi ſint ꝯria large: & talis
contrarietas eſt inter formam & pꝛiuationeȝ forme. Et ex
iſta ꝯceſſione habet̄ vlterius ꝙ nō ſola ꝯria ſunt pn̄a: q̄
forme cui aliquid opponitur priuatiue opȝ eſſe aliquod ſub
iectum: & ſic ipſa non eſt tota rei ſubſtantia. ¶ Ad 4um cuȝ di
cebatur. ꝙ tūc oia &c. dico ꝙ omnia nālia aliquo modo
ſunt corruptibilia vel ſm ſubſtantiam: & hec eſt corruptio ſim
pliciter: vel ſm aliqua accītia. Et cum dr̄ ꝙ celuȝ eſt in-
Celū eſt corruptibile ſm vbi. corruptibile: veruȝ eſt ſm ſubſtantiam: tn̄ eſt bn̄ corruptibile
ſm vbi. nā cum acquirit vnum vbi deficit alteruȝ: & ſic in
celo ſunt pn̄a ꝯria. ſ. ſm ꝙ mouetur. ſ. vbi & priuatio. nō duȝ
mouetur ad aliqō vbi priuatum eſt illo: & his ꝯrijs ſubijci
tur ſubm. ſ. ſubſtantia celi. ideo dr̄ mā in potētia ad vbi & quo
. i. ad terminos tranſmutationis localis: quoȝ vnus eſt
vnde. i. terminus a quo: & alius eſt quo. i. terminus ad
quem. & ideo nō valet ratio ꝯtra dicta. ¶ Aliter dr̄ ꝙ ve
rum eſt ſi pn̄a eſſent ꝯria ꝓpria cōtrarietate. tunc oia na
turalia eēnt corruptibilia: ſed non opȝ ꝙ ſi ſint large con
traria & cōmuniter dicta contrarietate. quare &c.

¶ Unde ſi aliquis priorē verā putabit eſſe
rōnem: & hanc neceſſariū eſt ſi debet ſalua
re vtraſq; rationem ſubeſſe quoddam ter-
tium &c. Tex. cōmen. lxiij. Qō. xix.

A Uia Phs ꝯcludit hic ꝙ preter ꝯria opȝ eē
aliquam nām ſubiectaȝ: & illa nō eſt niſi ma
teria: ideo queritur hic vtrum mā prima ſit
ens. ¶ Arguitur pmo ꝙ non: q: cuius ſola

eſt non ens: & ipſam eſt non ens: hoc eſt manifeſtuȝ: q:
eſſe rei eſt a forma eius: ſed forma materie eſt nō ens: q:
priuatio eſt forma materie: vt dicit Cōmentator in pmo T. c. 79
huius: priuatio autem eſt per ſe non ens: vt dicit Ariſt.
quare &c. ¶ Item 2o ſi materia prima eſſet ens: aut eſſet
ens naturale aut mathematicum: aut diuinum per diui-
ſionem ſufficientē que habetur in 6o metaphy. Sȝ non T. cō. 2.
eſt ens nāle: quia quodlibet ens naturale habet aliqueȝ
motum determinatum: vt ignis ſurſum: & terra deorſuȝ
& ſic de alijs. materia auteȝ prima non habet aliquē mo
tum naturalem determinatuȝ: nec eſt ens mathematicū
aut diuinum: quia iſta ſunt abſtracta a materia vt patet
in 6o metaphy. & primo de anima materia autem nō eſt T. cō. 8
abſtracta a materia vt manifeſtum eſt. quare &c. Iteȝ 3o T. c. 17.
illud quod nō eſt ſubſtantia nec accidens non eſt ens: cuȝ ens
diuidatur ſufficienter per ſubſtantiaȝ & accidens: vt patet
in primo huius. & 5o metaphy. & etiam in predicamētis: T. c. 13
ſed materia nō eſt ſubſtantia nec accidens: vt patet in 7o meta T. c. 13
phy. vbi dictū eſt ꝙ materia nec eſt quid: nec quale: nec T. cō. 8.
quantuȝ: nec aliquid alioȝ quibus diuiſum eſt ens: nec
priuationes hoȝ. quare &c. ¶ Item 4o qō eſt mediū in-
ter contradictoria non eſt ens: vt pȝ 4o metaphy. ſed ma
teria prima eſt hm̄: eſt medium inter eſſe & non eſſe: ſicut T. c. 27
dicit Cōmentator in iſto primo. quare &c.

Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſtote. in lite Cō. 70.
ra qui vult ꝙ materia prima eſt ali B
quod ens diuerſum a priuatione. & idem vult Cōmen-
tator & omnes expoſitores Ariſtotelis.

Ad queſtionem dōm pmo ꝙ mā eſt ens ali- ꝯ pma.
quo modo: q: illud qō eſt ſu
biectum pncipale omnis trāſmutationis eſt ens aliquali-
ter: non ens enim non poteſt ſubijci tranſmutationi: q:
tunc non ens tranſmutaretur: quod eſt impoſſe. Sȝ mā Rōpa.
prima eſt principale ſubiectum omnis tranſmutationis:
ipſa enim eſt ſubiectum ſubſtantialis tranſmutationis:
que eſt generatio & corruptio: cum ſemp oporteat ſubij-
ci aliquid cui attribuitur fieri: vt probat Ariſt. in litera:
& hoc demonſtrabitur poſt hoc. Eſt etiam ſubiectuȝ ali
quo modo aliarum tranſmutationum. ſ. ſubiectum re-
motum & mediatum. Nam omnis tranſmutatio eſt ali-
quo modo inter ꝯria: & vt manifeſtum eſt: & ipſis cōtrarijs
oportet eſſe aliquod cōmune ſubm. quare &c. ¶ Itē illō Rō 2a.
ex quo cōponitur aliquid eſt ens. nam non ens nō eſt de
cōpoſitione entis: ſed ex ipſa prima materia aliqui com-
ponitur. ſ. ſubſtantia naturalis vt manifeſtum eſt. qua-
re &c. ¶ Item ſi pma materia eſſet ſimpliciter & pure nō R 3a.
ens: tunc aliquid fieret ex nihilo. hoc eſt falſuȝ. ergo &c.
falſitas ꝯſequentis eſt nota: q: in hoc cōuenerūt oēs qui
de natura locuti ſunt ꝙ ex nō ente oino nihil fit. ꝯſequē
tia patet: quia ipſa materia pma eſt pm ſubiectuȝ ex quo
fit aliquid cum inſit: vt omnes concedunt qui intelligūt
quid nominis materie. quare &c. ¶ Secūdo eſt dōm ꝙ ꝯ ſcōa.
materia nō eſt forma aliqua: nec aliquā formam ꝓpriaȝ
& determinatā habet de ſua eſſentia. quod multipliciter
Cōmentator ꝓbat. ¶ Primo: q: ſi haberet aliquam for- pma rō
mam propriā: tunc nullā aliam reciperet niſi ipſa corru
pta: ſed ipſam materiā corrumpi in recipiendo formam
eſt inconueniens: quia tunc forma reciperetur in non en- noſt
te: & daret ei eſſe actu: quod eſt impoſſibile. Et ꝓbatur cō-
ſequentia: quia ad hoc ꝙ mā recipiat formam aliquam
ſubſtantialem: opȝ ꝙ ipſa de ſeipſa non habeat eſſe ſim-
pliciter in actu: forme enim ſubſtantialis eſt dare eē ſim
pliciter in actu. ¶ Ad hoc igitur ꝙ prima mā reciperet
aliquam formam ſubſtantialem: oporteret remanere il-
lam que daret ei eſſe ſimpliciter in actu. & ſic corrumpe-
retur ſubſtantia materie cuius eſſet propria illa forma.

Illud enim ſimpliciter corrūpitur cui⁹ ꝓpria forma cor
rumpitur: ⁊ ſic p⁹ mā nullaȝ formaȝ recipet niſi corrupta
2ᵃ rō. ipſa. ¶ Scḋa ratio eſt: qꝛ illud qḋ eſt receptiuū oīum for
marum: non hȝ aliquā formaȝ ꝓpriā: ſȝ p⁹ mā eſt hmōi
for pȝ: qꝛ ſi illḋ qḋ recipit oēs formas hēret ex ſe aliquaȝ
formaꝝ: aut illā reciperet: aut non. Si nō: ſic nō reciperet
oēs formas: ⁊ hoc eſt ꝯtra poſitū. ſi ſic: ſic idem reciperet ſe
ipſum: qḋ eſt impoſſe: nihil. n. recipit ſe: nec eſt cā alicui⁹
in recipiendo ſe: ſiue ſit receptio ſpūalis ſiue corꝑalis vt
T.c.71 vult Ariſt. ⁊ Commen. in 2° de aīa. ⁊ 3° ⁊ minor appȝ.
T.cō.4 Nam ipſa mā p⁹ recipit oēs formas. Nō. n. eſt ratio qua
re recipiat vnaȝ vel qſdam magiſq̄ oēs: vn̄ ꝯcedēdū eſt:
aut ꝙ nullaȝ recipit: qḋ eſt ꝯtra ſenſuȝ: aut ꝙ recipit oēs
3ᵃ ratio ⁊ hoc eſt qḋ volumus. q̄re ⁊c̄. ¶ Tertia rō eſt hec. ſi mā
prima hēret aliquā formā ſibi ꝓpriam, tūc gn̄o non eſſet
aliḋ q̄ alteratio: qḋ eſt oīno inconueniens. ꝯn̄tia ꝓbat̄ qꝛ
cum mā ſit ſbm gnōnis opȝ ipſaȝ manē eādē ſub vtroqȝ
termino ipſius gnōnis. hoc. n. eſt vīr verȝ in oī trāſmuta
tione: q̄ opȝ ei ſubijci aliqḋ qḋ ſit vnum nūo ſub vtroqȝ
termino. Si igit̄ mā per ſe eſſet aliqḋ ens actu: tunc ſub
vtroqȝ termino ipſius gnōnis ſimilr maneret idem ens
actu. Oīs aūt talis trāſmutatio eſt trāſmotatio accn̄talis
in qua manet vnuȝ ⁊ idem nūo ens actu. nam per talem
trāſmutationē nō mutatur nomē ⁊ diffinitio. g gn̄o ſim
pliciter erit trāſmutatio accn̄talis. Et cuȝ nō ſit augmen
tatio nec motus localis: vt manifeſtum eſt cuilibet: relin
quit̄ ꝙ erit alteratio. oīs. n. trāſmutatio accn̄talis aut eſt
alteratio: aut augmētatio: aut motus localis. quare ⁊c̄.
Item ſi p⁹ mā hēret aliquā formaȝ ſubalē ſibi propriam,
4ᵃ rō. ¶ Dico ſm ꝙ mā: ⁊ per quā eēt mā: ſeq̄retur ſimilr ꝙ
oīs forma perficiēs mām pmam eēt accn̄s: qḋ eſt valde
abſurdū. ſic. n. ſpēs reꝝ nālium nō differrēt abinuicē niſi
ſm accn̄tia. ⁊ pȝ ꝯn̄tia: qꝛ forma que aduenit enti in actu
ſm ꝙ actu eſt accn̄s: qꝛ talis nō dat eſſe ſimplr ⁊ i actu:
ſed eſſe ſm quidmō forma adueniens māe aduenit enti
in actu ſm ꝙ in actu poſtq̄ ipſaȝ mām pmaȝ ſm ꝙ mā
ponimus hēre actuȝ ꝓprium. Patet ergo ex oībus iſtis
dictis ꝙ mā prima nullam formaȝ hȝ ſm ꝙ mā. ſ. p quā
ſit mā. Utrū autem habeat aliquaȝ formam ſubalē ſibi
coeternam: que tñ nō ſit eius eſſentia: nec de eius eēntia.
ſicut ponunt aliqui de forma ſube ⁊ corꝑis: ⁊ vtruȝ ipſa
remanens ſub vna forma ſubſtātiali poſſit recipere aliaȝ
formam ſubſtantialem ſicut aliqui ponūt. ſ. illi qui dicūt
formas ſubſtantiales elementoꝝ remanere in mixto: de
hoc eſt bona perſcrutatio ⁊ forte alī inquiretur.
Cōcl'o 3ᵃ ¶ 3° dōm eſt ꝙ ipſa mā p⁹ eſt ens in potētia pura de ſe: qꝛ
qḋ eſt ens aliq̄ mō ⁊ nō eſt actus: nec de ſe hn̄s actuȝ illḋ
eſt ens in po^a: hec eſt manifeſta cuilibet intelligenti: ſed
mā prima eſt ens aliquo mō vt demr̄atuȝ eſt: ⁊ nō eſt ali
quis actus: nec hn̄s aliquem actum ꝓprium de ſe. ergo
relinqtur ipſam eſſe pure potētiam. i. ens pure in poten
Dubit⁹. tia. ¶ Sȝ aliqs hic dubitaret: qꝛ oīs diſtinctio eſt per ali
T.49 quem actum: vt habet̄ ex 7° metaph. cū igit̄ mā ſit de ſe
ens diſtinctum a forma. ipſa eni mā ſm ſuā ſubam eſt p
petua: vt videbit̄ poſt: corruptio aūt attingit eēntiaȝ for
me, vt videbit̄ poſt: relinqtur ergo ꝙ ipſa mā de ſe habȝ
R° aliquem actum. ¶ Ad hoc pōt dici ad preſens ꝙ oīs di
ſtinctio pncipiatoꝝ ⁊ cōpoſitoꝝ eſt per actū aliquo mōe:
ſed diſtinctio pncipioꝝ nō opȝ ꝙ ſit per actuȝ eſſentialeȝ
vniuſcuiuſq̄ diſtinctoꝝ: nūc mā ⁊ forma ſunt pn⁹ p⁹ intrin
ſeca reruȝ nāliuȝ. ideo nō opȝ ꝙ mā diſtinguat̄ a forma
per aliqueȝ actuȝ ſibi eſſentialem: ſed ſeipſa ab ea diſtin
Cō.26. guitur. ¶ Item pōt dici ꝙ ſicut eēntia vel nā materie eſt
ꝓpter formā tanq̄ p p finē: vt dicit Cōmētator in 2° hui⁹
ſic diſtinctio ⁊ diuerſitas eſſentiales materie a forma eſt
propter ipſam formam: ⁊ ſic adhuc diſtinctio māe a for

ma eſt per formam: nō quidē formaliter: ſȝ ita ꝙ ly per.
dicat circūſtantiam cāe formalis intrinſece diſtinguentis:
ſed finaliter ita ꝙ ly per. dicat circūſtantiam cāe finalis.

Ad rationes. ¶ Ad pmam cum dicebat̄ illud
cuius forma ⁊c̄. pōt dici ꝙ verȝ eſt C
ſi ſit forma ꝓprie dicta. ſi vō ſit forma ſm ſilitudinem ſo
lum nō opȝ ⁊c̄. Et cū dr̄ pratio eſt huius ⁊c̄. Dico ꝙ pri
uatio nō eſt ꝓprie forma p⁹ māe: ſm quā eſt prima mā:
eo ꝙ forma eſt de eēntia illius cui⁹ ꝓprie eſt forma: modo
nulla priuatio eſt de eēntia māe: qꝛ tūc nō reciperet oēs
formas: non enim reciperet illā formā cuius priuatio eſſet
eius eſſentia. ſicut etiam priuatio forme non recipit illam
formam cuius eſt priuatio: ſed pro tanto priuatio dr̄ forma
māe: qꝛ quādam ſilitudinem habet cum forma reſpectu Priua⁹
eius. Nam ſicut forma eſt in mā cuius eſt forma: ⁊ nō eſt dr̄ forā
ſeparata ab ea loco ⁊ ſubiecto: ſed vnita ei: ſic etiam priua māe
tio eſt in mā ⁊ nō eſt ſeparata ab ea loco ⁊ ſubiecto: eſt tñ
diuerſa ab ea ſm diffinitionem ⁊ eſſentiam: eo ꝙ eēntia
māe nō eſt ipſa priuatio: nec eꝯ. ſicut demōſtrat Ariſto.
in litera: quare ⁊c̄. ¶ Item pōt aliter dici ꝙ priuatio pre
cedens aliquam formā in materia pōt ꝯſiderari quantuȝ
ad negationē illius forme: ⁊ ſic eſt per ſe nō ens: nec iſto
mō eſt forma materie: vel pōt ꝯſiderari quātū ad aptitu
dineȝ ipſius materie ad h⁹ formā. priuatio eniȝ nō eſt ſim
pliciter negatio: ſed negatio in ſubiecto apto nato: vt pȝ
in 4° metaphy. ⁊ iſta aptitudo hn̄ eſt aliquod ens: ⁊ quā T.cō.4.
tum ad hoc priuatio eſt forma materie nō qdē ſubalis, ſed
accidentalis: vt videbit̄ in ſequentibus. ¶ Ad 2ᵘᵐ dubi
tationem breuiter dico ꝙ materia eſt ens nāle loquēdo
large de ente naturali pro oī eo qḋ per ſe ptinet ad ꝯſide
rationē rei naturalis: ſȝ nō ſit ꝓprie ens nāle: qꝛ ens nāle
ꝓprie eſt ipm cōpoſitū: vt dicit Ariſt. in 2° huius. Et cū T.cō4
dr̄: quodlibet ⁊c̄. Dōm eſt ꝙ illud eſt verum de entibus
naturalibus ꝓprie dictis ſm actū: nō aūt de ente naturali
pure in potētia: nō opȝ enim ꝙ hēat aliquē motū deter
minatum per ſe ⁊ imediate: ſic aūt eſt p⁹ materia. ¶ Ad
3ᵘᵐ eſt dōm ꝙ hn̄ ꝯtingit mām nō eſſe aliqḋ ens actu de
ſe. ⁊ ad iſtā intētionē loqtur ibi Ariſt. nō tñ negat qn ſit
ens in potentia: imo etiam Ariſt. ibi ſubdit: ſed potentia
oīa hec ⁊c̄. ¶ Ad 4ᵘᵐ dico breuiter per interemptionē
minoris. Et ad probationem dōm ꝙ male allegat Com
mentatorem: non. n. dicit ꝙ materia eſt mediū inter eē ⁊
non eſſe: ſȝ dicit ꝙ eſt mediū inter nō ens purū ⁊ non ens
vīr ⁊ nō ens actu: ⁊ ita iſta nō cōcludūt: qꝛ in ꝯdictorijs
debet eſſe affirmatio ⁊ negatio de eodē ⁊ eodem modo: ⁊
modo ens vīr ⁊ ens actu non ſunt idem oīno. ⁊ ideo nō
ens vīr ⁊ non ens actu non ꝯdicunt: quapropter pōt in
ter ea eſſe medium ſm abnegationem. ſ. ꝙ nec eſt nō ens
vniuerſaliter. i. penitus mō ens: nec ens actu de ſe: ⁊ illḋ
eſt prima materia: hoc autem latuit antiquos phos pre
cedentes Ariſtotelem. Queſtio. xx.

Secundo querit̄ vtrum mā p⁹ ſit ſubſa. ¶ Ar
guitur primo ꝙ nō: qꝛ illud qḋ eſt de gn̄e re
lationis nō eſt ſubātū predicamēta rō ſunt
permiſta eſſentialiter: vt patet in ꝓ poſterio
rum: ſed mā prima eſt in gn̄e relationis: vt
dicit Ariſt. in 2° huius, ⁊ expreſſius Cōmentator. ¶ Itē
2° illud cuius differentia ſubſtantialis eſt accidens nō eſt T.c.26
ſubſtantia: hec eſt manifeſta: quia differentia rei ſubalis Cō.26.
conſtituit eam in ſua ſpecie: vt patet in 7° metaphyſi. ſed T.c.43
differētia ſubalis materie eſt accn̄s: qꝛ poſſe ſiue potētia
eſt eius differētia: vt dicit Cōmētator in tractatu de ſuba
orbis: ſed ipſa potentia eſt accidens materie: vt dicit Cō
mentator in primo huius. ¶ Item 3° quod eſt in poten
tia ad ſubſtantiam non eſt ſubſtantia: hec eſt manifeſta: Cō.70.
ſicut qḋ eſt in potentia animal nō eſt animal: ſȝ materia

T.c. 78 eſt in potētia ad ſubām:vt pȝ in iſto ꝑte in 7° metaphyſi
T.cō.8. ce:quare ꝛc̄. ℂ Item 4° illud qȯ manēs vnū nūo nō eſt ſuſceptibile ꝯ̄riorū nō eſt ſubā:ſed mā manens vna nūo non eſt ſuſceptibilis cōtrarioꝝ. maior patet: quia hec eſt proprietas cōis omni ſubſtantie, vt patet in predicamentis. minor apparet:ipſa eniȝ mā recipit oēs formas ſubales:ꝛ ſube nihil eſt ꝯ̄rium:vt patet in predicamentis.

ꝑmo h⁹ T.c.5 3 2° hui⁹ T.c.1 2 7° me͡t T.cō.7 8° me͡t T.cō.3 12° me͡t

Oppoſitum vult Ariſt. hic ꝛ in 2° hui⁹. ꝛ in 7° ꝛ 8° ꝛ 12° metaph. ꝛ in 2° de aīa:ꝛ idē vult Cōmētator. ℂ Et arguit rōne:oē ens aut ē ſba aut accn̄s:hec eſt ſufficiēs diuiſio:vt pȝ in ꝑ hui⁹:ꝛ in ꝑdicamentis:ſed prima mā eſt ens:vt demſtatum eſt ꝑus: ꝛ non eſt accidēs:qꝛ accn̄s ſemꝑ eſt in aliquo ſubto:mā autem nō eſt in aliquo ſubto cum ipſa ſit ꝑm̄ ſubiectorū: vt patet in primo huius:ꝛ omnes concedunt. quare ꝛc̄.

T.c.1 2 2° d aia. T.cō.2 B cō cl'o ꝑ° cō cl'o 2°

Ad queſtionem dico ꝑ° ꝙ ꝑ° mā eſt aliq̄ modo ſubā:qȯ ꝓbat:qꝛ ꝑn̄m intrinſecū ſube dȝ eē ſubā. hec eſt māifeſta:qꝛ ſi ꝑn̄m intrinſecū ſube eēt nō ſuba. tūc nō ſuba eēt ꝑus ſuba:qȯ eſt impoſſ:ſed mā eſt ꝑn̄m intrinſecū ſube cōpoſite. h̄ ēt ē notū: quare ꝛc̄. ℂ 2° dico, ꝙ ipſa mā ꝑ° eſt ſuba in potentia:cū enim ipſa ſit ſuba:aut eſt ſuba in actu:aut in po° per diuiſionem ſufficiētē:ſed ipſa mā ꝑa nō eſt ſuba in actu:ſicut pȝ ex ꝑcedētib⁹:ꝛ oīs.n. ſba in actu vel eſt fōa, vel hn̄s formam partem ſui ꝛ eēntialem:quoꝝ nullū ꝯtingit ꝑ° mǣ.

Ad primum argumentum cum dicebat qȯ eſt in gn̄e relationis ꝛc̄. dico ꝙ veruȝ eſt ſi ſit per ſe ꝛ ꝯm ſuā eēntiā in gn̄e relationis, ſed ſi eſt in gn̄e relationis ꝯm aliquam ſui ꝓprietatem ſupadditā ſue ſube:vel etiā ꝯm quandam ſilitudinē:nō opȝ. Et cuȝ dicebat ꝙ ꝑ° mā eſt ad aliqd ꝯm Ariſt. ꝛ Cōmētator dicit ꝙ eſt de gn̄e relationis:dico ꝙ non eſt intētio Ariſt.

Mā ꝑ° eſt ad aliquid. ꝙ mā ꝑ° ꝯm ſuā eſſentiā ꝛ ꝓprie ſit ad aliqd:ſicut paternitas aut filiatio:ſed dȝ eſſe ad aliquid ꝯm quādam ſimilitudinem:qꝛ ſicut vnum relatiuoꝝ determinat ſibi reliquum ꝛ relatiua diuerſificant ꝯm diuerſitatem eoꝝ relatiuorum ad que referunt:ſic mā determinat ſibi vnā formā ꝗ̄tuȝ ad eſſe actu:ꝛ diuerſificant mǣ ꝓprie ꝯm diuerſitatem formarum:ꝛ ſic intellexit Ariſto. ibidem:vt pȝ inſpicienti. hō aūt ſufficit ei ad ꝓbandū qȯ intendit.ſ. ꝙ eadeȝ ſcia nālis hȝ ꝯſiderare de mā ꝛ forma. Et quod dicit Cōmentator ꝙ mā eſt in gn̄e relationis pōt ſilr exponi ꝯm ſilitudinem predictaȝ. vel pōt intelligi ꝙ mā eſt ad aliquid ꝛ in gn̄e relationis quātum ad ſuam ꝓprietatem que eſt potentia ad formam:nō aūt ꝗ̄tum ad ſuam eſſentiā:ꝛ ſic etiam habebit Ariſt. qȯ intēdit. Nam cuȝ potentia mǣ ſit ad formam:nō pōt ſciri ſine ſcia forme:ꝛ cuȝ ipſa eēntia prime mǣ nō pōt ſciri ſine ſua potētia ſequitur vlterius ꝙ eſſentia mǣ nō pōt ſciri ſine forma:ꝛ ſic ad ſciam eandē pertinet ꝯſideratio vtriuſqꝫ. ℂ Ad 2m dicendū, ꝙ poſſe non eſt ꝓprie dr̄ia ſubſtātialis ipſius mǣ:ſed per ipſam circūſcribitur differentia mǣ ad formam. hoc enim neccāriū eſt in rebus multuȝ occultis: ꝙ notificentur ex ſuis accn̄tibus intantum ꝙ eoꝝ accidentia ponuntur loco drīarum ſubalium, vt dicit Ariſto. in

T.c.4 1 T.cō.6 7° ꝛ 8° metaphy. ℂ Ad 3m cum dr̄, quod eſt in potētia ſubſtantia ꝛc̄. Uerum eſt ꝙ illud nō eſt ſuba in actu:ſed nō ſequit ꝙ nullo modo ſit ſuba. Et cum dicit ꝙ mā eſt ſuba in po°. verum eſt de ſe:ꝛ ideo volo ꝙ non eſt ex ſe formaliter ſubſtantia in actu ſed bene eſt ſubſtātia in potentia. ℂ Ad 4m poteſt dici, ꝙ ſubſtantiam eſſe ſuſceptibilem contrariorum:intelligitur de ſubſtantia compoſita:ſicut ꝛ alia que ibi dicunt de ſubſtantia. agit enim ibi Ariſto. de ſubſtātia compoſita:vt ibi dicit Boetius:modo materia prima non eſt ſubſtantia compoſita:ſed ſimplex. ℂ Aliter poteſt dici:quod licet materia non ſit immediate ſuſceptiua cōtrarioꝝ ꝓprie dictoꝝ tn̄ mediāte forma ſuſcepit h⁹ contraria:ꝛ hoc ſufficit. ℂ Item pōt dici, ꝙ mā prima bene eſt ſuſceptibilis contrarioꝝ large dicta ꝯtrarietate pro oppoſitione que eſt inter priuationem ꝛ habitum:recipit enim alternatim formam ꝛ formę priuationem:vt patet in iſto libro. quare nō valet.

ℂ Tria qdeȝ igit dicere elm̄ta eſſe:ꝛ ex his intēdētibus videbit vtiqꝫ habere quādaȝ rōnem:ſicut diximus. Plura autem trib⁹ non amplius eſt:ad patiēdū quidem ſufficiens eſt vnum ꝛc. Tex.c.lvj. Qō.xxj.

Hic querit vtrum ꝑn̄a rerū nālū ſint tm̄ tria. ℂ Arguit ꝑ ꝙ nō:qꝛ prima ꝑn̄a rerum naturalium ſunt prima contraria:vt pȝ in capſo precedēte. Sed prima ꝯ̄ria nō ſunt niſi duo: nā ꝑma ꝯ̄rietas non eſt niſi vna ꝯ̄rietas. Una autem ꝯ̄rietas non eſt niſi inter duo extrema:cuȝ ipſa ſit maxima diſtantia:vt pȝ in. 10. metaphy. q̄re ꝛc̄. ℂ Iteȝ ſecundo. tot ſunt ꝑncipia rerum nāliuȝ quot ſunt cauſe

Com.ꝑ carum. Nam omnis cauſa eſt ꝑn̄m 5° metaphy. ſed cauſa
Cō.28. rerum naturaliuȝ ſunt quatuor:vt pȝ ſcd̄o huius:quare
et.29. ꝛc̄. ℂ Item 3°. ſi eſſent tria aut ꝯm numerum:aut ſecundum ſpēm:aut ꝯm genus:aut ꝯm analogiā. hec eſt diuiſio ſufficiens:vt pȝ in 5° metaphy. caꝑ de vno:ſed princi-

T.cō.7. pia rerum nālium non ſunt tm̄ tria ꝯm numerum: quia tūc res nāles non eſſent niſi tres ꝯm numeruȝ:qȯ eſt impoſſibile:nec ſimiliter ſunt tm̄ tria ꝯm ſpeciem:qꝛ tunc res naturales non eſſent niſi tres ꝯm ſpēm:qȯ eſt manifeſte falſum. Item quibuſcunqꝫ tribus ꝯm ſpeciem vel ꝯm numerum acceptis non ſufficiunt ad generationem rerum naturaliuȝ. Similiter non ſunt tria ſolum ꝯm genus:quia tūc res nāles non eſſent niſi tria ꝯm genus, qȯ falſum eſt. res enim naturales ſunt ſubſtantie naturales ꝛ qualitates naturales:ꝛ vbi naturalia:que differunt genere:ꝛ in vnoquoque iſtorum genera ſunt diuerſa. Silr non ſunt tantum tria ſecūdum analogiam. probatio: qꝛ nulla entia ſunt numerata ſecūdum vnitatem:hoc eſt euidens:ſed eſſe tria eſt eſſe numeratum:ꝛ analogia eſt que-

T.c.1 dam vnitas:vt patet 5° metaphy. quare videtur ꝙ nulla entia poſſunt eſſe tria ꝯm analogiam. ℂ Et confirmatur quia cum aliqua entia ſunt plura aliqua pluralitate: qȯlibet illorum ꝯm ſe debet eſſe vnum vnitate oppoſita illi pluralitati. hoc patet inductione. ſi eniȝ Sortes ꝛ Plato ꝛ Joannes ſunt tres ꝯm numeꝝ:quilibet illoꝝ ꝯm ſe eſt vnus numero:ꝛ ſi homo ꝛ aſinus ſunt duo ꝯm ſpeciem quilibet ipſoꝝ eſt vnus ꝯm ſpeciem in ſe. ſimiliter auteȝ ꝛ in alijs. Si igitur principia rerū nālium eſſent tria ꝯm analogiam:tunc quodlibet ipſorum eſſet vnum ꝯm analogiam in ſe conſideratum. hoc aūt videtur eſſe falſum: quia materia prima cum dicat eſſe vnum de illis tribus principijs que ponitur:ꝛ ipſa materia ꝑma non eſt vna

T.cō.6 ꝯm analogiam in rebus nālibus:ſed vna numero:vt po
Cō.14 nit Ariſto. in 1° de generatione, ꝛ Commētator oſtendit in 12° metaphy. quare ꝛc̄. ℂ Et cōfirmatur:quia illa q̄ ſunt vnum ꝯm analogiam:non ſunt tria ꝯm analogiam: ſicut que ſunt vnum numero non ſunt tria numero:ſed ꝑncipia rerum naturaliū ſunt vnum ꝯm analogiaȝ. Qȯ

T.c.3 probatur:quia duo principia.ſ. materia ꝛ priuatio ordinantur ad formam tanq̄ȝ ad finem:vt ſatis patet in ſcd̄o huius:modo vbi vnum propter alteruȝ. ibi vtrobiqꝫ tm̄ vnum:ꝛ etiam vnus modus analogie eſt ordinatoruȝ ad vnum finē:vt docet Cōmētator in 4° metaph. ꝓpe ꝑn̄m.

Com.2 igitur principia ſunt vnum ꝯm analogiā: quomȯ igitur ſunt tria ꝯm analogiam? ℂ Item 4° prima principia rerum naturaliū

nãlium debent inveniri in omnibus rebus naturalibus.
hoc eſt evidens: ſʒ illa tria. ſ. mã forma ꝛ privatio non in/
veniunt in omnib⁹ rebus nãlibus. Nam ipm celum eſt
T.c.13 res nãlis: vt pʒ pmo celi ꝛ mũdi. ꝛ tñ ipſum celum non
Cõ.79. hʒ materiam vt demonſtrat. Cõmen. in iſto p. ꝛ 8° hui⁹
Cõ.79. ꝛ in de ſubſtantia orbis. ꝛ 8° meta" q̃re ꝛc̃. ℂ Itez 5° p
Cõ.12 ho q materia ꝛ forma non ſunt pn̄ rez naturaliũ: q: pn
cipia rez naturaliũ dñt eẽ notiora ſm naturã ipſis rebus
naturalibus ↄpoſitis: ꝛ ipſa ſic ↄpoſita ſunt notiora q̃ ad
nos. vt dĩ in p huius. nũc autez materia ꝛ forma non ſunt
T.c.3 notiora quo ad naturã: q: illa ſunt notiora ſm naturam:
que ſunt vioris entitatis: ꝛ vt dĩ cõiter ſupra prohemium
huius. Cuius etiam ſignum eſt: q notiſſima ſm naturaʒ
T.cõ.1 ſunt veriſſime entitatis ſicut deus ꝛ intelligentie alie: vt
patet in ſcdo metaphy. materia aũt cũ ſit ens in potentia
de ſe non eſt maioris entitatis ↄpoſito qḋ eſt in actu: ſit
forma cum non ſit ens actu. ſʒ actus vt cõiter dĩ non eſt
verius ens ↄpoſito qḋ eſt ens actu: quare ꝛc̃.

Oppoſitum arguiẽ auctoritate Ariſt. in litera: vbi determinat q pncipia rez naturalium ſunt tria. ſ. materia forma ꝛ pvatio: ꝛ idẽ vult Commen. ꝛ alij expoſitores Ariſto. hoc etiam pʒ ex pus oſtenſis: pbatum enim eſt q principia ſunt contraria: ꝛ preter ↄ̃ria upʒ eẽ aliquod pncipium. quare ꝛc̃. ergo ſunt tria.

B **Ad queſtionem** iſtam breuiẽ dico duo. primo q pma principia rerum naturaliũ intrinſeca ſunt tria. Scdo dico q non ſunt plura tribus.
ↄ̃clo p° Primũ oſtẽdiẽ ſic: mã forma ꝛ pvatio ſunt tria aliq̃
modo: ſed mã forma ꝛ pvatio ſunt pn̄ intrinſeca rerum
nãlium: ergo pncipia prima intrinſeca rerũ nãliuz ſunt tria
aliq̃ modo. Maior eſt evidẽs de ſe: ꝛ minor declaratur: q:
q mã ꝛ forma ſunt pn̄ pma rerũ nãliuz intrinſeca: q: illa
ex qbus p ꝛ pncipalr res nãles ſunt ꝛ fiũt: ſunt pma pnci
pia rerũ naturaliũ intrinſeca. hoc eſt evidẽs: ſed forma ꝛ
materia ſunt hmõi. Ex eis eni ſunt ꝛ fiũt res naturales tã
q̃ ex ptib⁹ inexiſtẽtib⁹ i ipſis: q pʒ: q: ſicut rõ hõis mu/
mã forã ſici reſoluiẽ i rõnẽ hois ꝛ rõnẽ muſici. ſic rõ ſubẽ naturalis
ꝛ pvatõ reſoluiẽ in rõnẽ mãe ꝛ rõnẽ forme. Unũqḋq; aũt ex illis
eſt in q̃ reſoluiẽ ꝛ ex qbus cumponiẽ: q̃re ꝛc̃. ℂ Et notã/
dũ circa iſtã rõnẽ q mã forma ꝛ pvatio ſunt aliq̃ mõ tria
ꝛ nunq̃ʒ diſtincta abinuicem loco ꝛ ſuppoſitu ſicut ſor. ꝛ
plato: ſed ſunt diſticta ſm diffõnẽ ꝛ q̃dditatẽ. Alia eni eſt
diffinitio mãe ꝛ alia forme: ꝛ alia pvationis. Materia eni
eſt ſubiectum pmũ ex q̃ inexiſtẽte aliquid fit vt dicitur p/
T.c.62 mo huius. Forma vero eſt actus dans eſſe iſti ſubiecto: ꝛ
p qḋ iſtud ſubm hʒ eſſe actu. Privatio vo eſt negatio for/
me in iſto ſubto cum aptitudine ad eam formã: q̃ʒ hʒ. n.
formam gñalẽ pcedit in ſubto negatio ꝛ non eſſe ipſius
cum aptitudine tamen recipiendi eam. ꝛ ſic oʒ intelligi.
Q̃nalr ãt materia ꝛ forã ꝛ pvatio ſint tria videbiẽ ↄ̃nr.
Privatio eſt pn̄. ℂ Q: aũt privatio ſit vnum principiũ intrinſecum rerum
naturaliũ oñdiẽ ſic cõit. Illud qḋ eſt ex necitate cõiunctũ
p ſe ꝛ pncipali ſubto rerũ naturaliũ ꝛ q̃ʒtũ ad fieri ꝛ q̃ʒtũ
ad eſſe eſt aliquo mõ pn̄ rerũ naturaliũ. hec recipiẽ pro
manifeſta. Sʒ ipa pvatio eſt hõ⁹: nũq̃ʒ eni mã rei naturalis
trãſmutareẽ ad aliquã formaʒ: niſi deficeret illa forma ꝛ
niſi hẽret aptitudinem ad recipiẽdũ eã: ꝛ hoc q̃ſi p ſe no/
tuʒ eſt. Si. n. materia nõ careret aliq̃ forma: tũc hẽret eã: ꝛ
ſic nõ trãſmutareẽ ad eã: ꝛ ad iſtã itẽtionẽ eſt illud qḋ di
T.c.55 cit Ari. i pmo de gñatiõe. habitibus pſentib⁹ in materia
nõ amplius gñatur aliquid. Similir ſi ipſa materia carẽs
aliqua forma non hẽret potẽtiam ſiue aptitudineʒ ad reci
piẽdum eã: tunc nunq̃ʒ recipet eã: cuʒ nõ recipiaẽ impoẽ
recipi: ꝛ p ↄſequẽs nõ nãlr deberet trãſmutari ad ipſaʒ:
ꝛ quia ocioſa eſſet illa tranſmutatio. Neceſſe eſt itaq̃ʒ ad
B q materia trãſmuteẽ ad aliq̃ʒ formã vt pus careat ea ꝛ
hẽat potẽtiam ſiue aptitudinẽ ad eam. Hec autẽ carentia
cum aptitudine indubitanter eſt privatio. vt pʒ 4° meta/
phyſi. ergo pvatio neceſſario eſt coniuncta materie in fie/ T.c.27.
ri rei naturalis. ℂ Itez etiam q̃ʒtum ad eſſe: nam ma exi/
ſtens ſub vna forma neceſſariu eſt privata alia forma op/
poſita: vt materia exiſtens ſub forma hominis: neceſſario
eſt pvata forma lapidis. ꝛ hoc etiaʒ ponit Cõmẽtator in
illu capitulo. manifeſtuʒ igiẽ: ſequiẽ ergo q privatio eſt Cõ.50.
pncipium rerũ nãlium quantum ad eſſe. Utrum autem
ſit pncipium p ſe vel p accidens: ꝛ quo modo videbiẽ in
alia queſtione. ℂ Secundo dico q̃ʒ pncipia intrinſeca re/ 2ª ſcda
rum naturalium nõ ſunt plura tribus: q: tot ſunt huiuſ/
modi pncipia quot ſufficiunt ad gñationẽ ꝛ corruptionẽ
rerum nãlium ꝛ ad alias tranſmutationes ꝛ ad eſſe ipſa/ pũa rõ
rum: hec eſt manifeſta. Nam ad hoc ordinanẽ pncipia re
rum nãlium vt ipſe res nãles gñenẽ ex eis ꝛ ſint ꝛ tranſ/
mutenẽ ſm q eis conueniunt: ſed tria ſufficiũt q̃ʒtuz ad
intrinſeca. ſ. mã forma ꝛ pvatio cum accidentia rerum nã
liũ nõ ſint pora ſubſtãtijs naturalib⁹: ꝛ cuilibet ipſoꝝ nõ
poſſint eſſe intrinſeca pncipia ꝛ pma earũ. ℂ Itẽ ipſa cã ſcda rõ.
agẽs rẽ naturalẽ nõ põt eẽ pncipiuʒ itrinſecum: ꝛ de eẽn Efficiẽs
tia rei gñate: q: nihil efficit ſeipm vt manifeſtum eſt cui/ non eſt
libʒ. Utrũ ãt agẽs naturale dẽat eẽ itrinſecũ ipſi materie cauſa in
ſubite trãſmutationis: bona q̃ſtio eſt: ꝛ forte videbiẽ poſte trinſeca.
rius. Tamẽ certũ ẽ q ipſum agẽs ſiue faciẽs rẽ naturaleʒ
non eſt de eẽntia ipſius gñati vel q̃ʒocũq̃ʒ facti. Similiter
etiã finis rei naturalis pꝑe loquendo vel eſt operatio rei finis nõ
nãlis vel aliqua res nobilior cui intendit aliqualr aſſi/ eſt cã in
milari vel coniungi p operationez ſuam: ꝛ vt ſatis pʒ in 2° trinſeca.
de anima. ꝛ ponit Cõmẽtator in 2° metaphy. ꝛ q̃ḋcunq̃ʒ T.c.34
illorum ſit cauſa finalis vel vtrũq̃ʒ: manifeſtum eſt q non
eſt intrinſeca rei naturali: relinquiẽ ergo q ſola mã ꝛ for
ma poſſint eſſe principia rei naturalis per ſe intrinſeca et
pncipalr. Privatio autẽ eſt hmõi principium ꝑpter neceſ
ſitatẽ pdictã: quare ꝛc̃. ℂ Itez ſi principia rerum natura tertia rõ
lium eẽnt plura tribus: oporteret q illud quartuz vel eẽt
ſubm ipſum vel aliquid aliud ↄ̃rium a duobus cõtrarijs
pmis. ſ. a pvatione ꝛ a forma: ſed non poteſt eẽ aliud ſub
iectum: q: vnum ſubm aliquo modo vnitatis ſufficit ad
recipiendum omnia gñabilia naturalia. Q̃nalr autem ne
ceſſario ſit vnuʒ videbitur poſtmodũ: nec põt eſſe aliud contra
rium: q: tunc oporteret q eẽt aliquid aliud contrarium
ei. Nam cõtrarium dicit ↄ̃rij ↄtrarib: ꝛ tunc iter illa duo
ↄ̃ria addita eẽt quedã alia ↄ̃rietas: ſed hoc eſt impoſſibile:
q: nõ poteſt eſſe niſi vna pma ↄ̃rietas. Nam pma contra/
rietas eſt primi gñis. ſ. ſubẽ: ꝛ vnius gñis non eſt niſi vna
prima contrarietas: ſubã aũt eſt vnuʒ genus: quare illud
quartum nõ põt eſſe aliqḋ ↄ̃rium: ꝛ ſic relinquiẽ q pma
pncipia intrinſeca reruʒ nãliuz nõ poſſunt eẽ plura trib⁹.
ℂ Et confirmaẽ magis manifeſtando: cuʒ enim pncipia
rerũ naturalium ſaltẽ aliq̃ ſint ↄ̃ria vt prius oſtenſuʒ eſt: p° ↄfirma/
principia debẽt eſſe pma ↄ̃ria ꝛ int que ſit prima ↄ̃rietas. matio
pma autẽ cõtraria non ſunt niſi vnum par ↄ̃riorũ: ꝛ ipſa
ↄ̃rietas non eſt niſi vna: q: qḋ per ſuperabundantiam dĩ
vni ſoli ↄuenit: ꝛ ſic illa ↄ̃ria q̃ ſunt pma principia rerum
naturaliũ nõ ſunt niſi duo. Preter hoc aũt nũ eſt niſi vnũ
ſubm certũ: vnum dico aliqua vnitate: q̃re ſequiẽ q in/
trinſeca pria pncipia rez naturaliũ nõ ſunt plura tribus.
ℂ Et ẽ itelligendũ q pncipia rez naturaliũ poſſunt intel
ligi pma duplr. Vno modo pmitate cõitatis. Alio modo Princi/
primitate principalitatis. Primo modo. ſ. primitate com pipia oi
munitatis que cõiter predicaẽ de oĩbus principijs reruʒ cunẽ pri
naturalium: ꝛ ſic ſunt materia ꝛ forma ꝛ privatio in ſuis ma 2
cõitatibus accepta. Si ſcdo modo ꝛ ſic ſunt pricipia ſub
ſtantie: quẽadmodum. n. ſubſtãtia eſt primũ ens primita
te pncipalitatis reſpectu oĩum aliarũ reruʒ naturaliũ: ſic

etiam principia ſube ſunt principia prima reſpectu ciuim
principiorum principalitatis primitate: ⁊ ſic vtraqꝫ prima
principia rerum naturaliuꝫ ſunt materia de gñe ſubſtan-
tie: ſunt ⁊ forma ſubſtantialis ⁊ eius priuatio: hec ſunt cõ
munia principia omnibus ſubſtantijs naturalibus gene-
rabilibus ⁊ corruptibilibus: ⁊ hoc quidem verum eſt cõ-
parando adinuicẽ principia que ſunt in iſtis rebus natu
ralibus inferioribus: principia enim iſtorum ſunt princi-
pia ſubſtantie: ⁊ ſi volumus loqui de primis principijs re
rum tranſmutabilium ſimpliciter primis ordine princi-
palitatis. ſic indubitãter prima principia rerum tranſmu
tabilium ⁊ mutationum ſunt principia motus celeſtis q
prius eſt inter omnes ⁊ principium omniuꝫ aliorum: vt
T.c.76 patet 8° huius. ⁊ 2° de generatione. Utruꝫ autem in ſub
T.c.54 ſtãtijs naturalibus ſempiternis. ſ. corporibus celeſtibus
C ſit mã talis aut non: perſcrutatio eſt bona. ⁊ habetur ing
ri in 8° metaphyſice ⁊ 12° ⁊ in 8° huius.

Dubi° ℂ Sed aliquis dubitaret rationabiliter contra demonſtra-
tionem illam qua oſtenſum eſt priuationẽ eſſe principiuꝫ:
qꝛ ſimiliter poſſet ꝓbari ꝙ potentia materie ⁊ ſimiliter
dimenſio eſſent principia rerum naturaliũ: eo ꝙ ſemꝑ
⁊ neceſſario ſunt coniuncta ipſi materie ⁊ in eſſe ⁊ in fie-
R° ri. Ad hoc poteſt dici ꝙ iſta comprehẽdũtur in ſubiecto
ſeu materia. Nã idubitanter ipſum ſubiectum debet eſſe
potens informari ⁊ tranſmutari: quod non eſſent niſi eẽt
replica quantum. ℣ Sed diceres ꝙ ſimiliꝰ priuatio deberet con
prehendi nomine ſubiecti: ⁊ ſic non dicerentur niſi duo.
R° Dico ꝙ Ariſto. expreſſit ipſam priuationem diſtincte ab
alijs pro tanto: qꝛ aliqui ſpecialiter errabãt circa ipſam
nullo modo eam a mã diſtinguentes: Phs autem non ſo
lum debet dicere veritateꝫ: ſed remouere ⁊ extirpare er-
rores. ℂ Item propter aliud diſtinxit priuationeꝫ a ſub-
iecto magis qꝫ potẽtiam aut dimenſioneꝫ: qꝛ ipſa priua-
tio habet aliũ modũ principandi ipſum fieri qꝫ materia ⁊
ꝯforma. Eſt enim priuatio ꝑncipiuꝫ fieri ſicut terminus a
quo: non aũt materia neqꝫ forma. dimenſio autẽ ⁊ poten
tia non habent omnino alium modũ principiandi ipſum
fieri niſi modum materie. ſ. per modum receptiui ſaltem
Nũs ꝑn dipoſitiui. ideo bñ tradidit Ariſtot. numerum principio
cip lorũ rũ intrinſecoꝝ naturaliuꝫ. ℂ Et eſt aduertẽdum vlteriꝰ
accipiꝰ ꝙ principia rerum naturaliuꝫ ſunt aliquo modo duo ſo-
diuerſi- lum: aliquo modo tria ſoluꝫ: aliquo modo ſunt quatuor:
mode aliquo modo qnqꝫ. Et pꝫ. ſi numerenꝰ principia rerũ nã
liũ intrinſeca per ſe. ⁊ quantũ ad eſſe: ſic ſunt tñ duo.
ſcꝫ materia ⁊ forma. Si vo numerenꝰ ꝑncipia intrinſeca
ꝑ ſe ⁊ per accñs ⁊ ſic ſunt tria. ſ. materia forma ⁊ ꝑuatio.
Si vero numerenꝰ cauſe intrĩſece ⁊ extrĩſece ſolum per
ſe: ſic ſunt quatuor. ſ. materia forma agens ⁊ finis. Si ve
ro cum principijs intrinſecis ⁊ extrinſecis per ſe connume
rentur principia per accidens ſic ſunt. 5. materia forma
priuatio agens ⁊ finis. ℣ Conſiderandũ eſt vlteriꝰ ꝙ du
Analo- plex eſt analogia vt cõiter ſolet dici hic. Quedaꝫ eſt ana-
gia ẽ 2ꝰ logia que eſt diuerſa habitudo diuerſoruꝫ ad vnũ ſubm.
⁊ hãc analogiã habent alia predicamẽta ad ſubſtantiam
Com.2 vt dicit Commentator in q̃rto metaphyſi. Alia eſt analo
gia que eſt habitudo diuerſorum ad vnum agens. ſicut
plures operationes medicinales attribuunꝰ vno medicine:
⁊ forte omnia iſta iferiora celo. Alia eſt attributio diuer-
ſoruꝫ ad vnũ finẽ vt ſanatiuũ in cibo ⁊ vrina ad ſanitatem
animalis. Alia auteꝫ eſt analogia que eſt ſimilis habitu
do diuerſorũ ad diuerſa ſm quã aliqd ſe hꝫ ad alterum:
ſicut quoddã alterũ ad alterum: vt ſicut rector ſcholaruꝫ
ad ſcholas regendas: ſic rector nauis ad nauẽ regendaꝫ. ⁊
forte iſtam analogiam habẽt ad ſeinuicẽ ꝑncipia aliorum
gñm ad principia ſubſtantie: ⁊ econuerſo ſicut enim prin
cipia ſubſtantie ſe habẽt ad ſubſtãtiã. ita ꝑncipia qualita
tis ſe hñt ad qualitatẽ ſimiliꝰ autem ⁊ in alijs.

Ad primam rationem dicendum ꝙ prima con-
traria bene ſunt quedam principia D
ſed preter illa oportet eſſe aliud ſubiectum: vt demonſtra
tum fuit prius: quare non valet. ℂ Ad ſecundã patet ex
dictis: numerando. n. principia extrinſeca ⁊ intrinſeca ve
rum eſt ꝙ ſunt quatuor: ſed intrinſeca tantum quodã mo
do ſunt duo: ⁊ quodam modo tria. ℂ Ad tertiũ dicẽduꝫ princi
ꝙ ſunt tria ſm analogiam aliquo modo. Et ad improba pia ſunt
tiones. Ad ꝑmã cum dicitur. nulla entia ⁊c̃. dico ꝙ prici- ſm ana
pia eſſe tria ſm analogiã dupliciter poteſt intelligi. Uno logiam.
modo ſic: ꝙ ipſa analogia ſit formalis ratio qua denomi
nantur tria. vt albedo eſt principiuꝫ formale quo aliquid
dicitur album: ⁊ hoc modo eſt falſum vt probatur. Alio
modo põt intelligi principia eſſe tria ſm analogiam. i. ꝙ
ſint tria analogata: quorum quodlibet in ſe eſt vnum ſm
analogiam: ex quibus analogis conſtituitur vnus terna-
rius quo dicunꝰ tria: ⁊ hec eſt veritas. Nam materia for
ma ⁊ priuatio ſic ſunt tria ſm analogiam: non ꝙ vna ana
logia ſit formale principiuꝫ quo dicanꝰ tria: ſed qꝛ vnum
quodqꝫ iſtorum in ſe ſumptum ⁊ in ſua cõmunitate tota
eſt vnum ſm quãdam analogiam: ⁊ hoc eſt verum mate
ria enim ſm ſe ſumpta in tota ſui cõmunitate ꝓut nume
ratꝰ contra alia duo principia cõia reruꝫ naturalium dici
tur de materia prima que eſt pure potentia ⁊ de ſubiecto
quod eſt ens actu ſimpliciter: eſt tamen in potentia ad ali
quã diſpoſitionẽ accidentaleꝫ. ⁊ non dicitur pure vniuo-
ce nec omnino equiuoce ſed ſꝫ prius ⁊ poſterius. ℂ Sꝫ Dubi
ſi queratur de quo ꝑ prius dĩ materia: forte dicenduꝫ eſt tio.
ꝙ ſm ordinem nature rei materia ſm prius dicꝰ de ſub
iecto primo. qḋ omnino eſt ens in potẽtia: iſtud enim eſt R°.
in potentia ad formam ſubſtantialẽ que eſt verior poten-
tia qꝫ potẽtia ad formam accidentaleꝫ. Similiꝰ forma di-
citꝰ analogice de forma ſubſtantiali ⁊ de forma accidẽtali:
⁊ ſm prius dicꝰ de forma ſubſtantiali ordine nature rei.
lꝫ ſm nominis famoſitatem ⁊ impoſitionem prius dicaꝰ
de forma accidentali. Similiꝰ priuatio dicitur ſm analo-
giam de ꝑuatione forme ſubalis ⁊ accidẽtalis. ⁊ ſic vnuꝫ
quodqꝫ iſtorum triũ ſm ſe ſumptum eſt vnuꝫ ſm analo
giã: ⁊ ad iſtã intẽtionẽ debẽt intelligi eẽ tria ſꝫ analogiã.
ℂ Et ad illud qḋ contra hec inducebaꝰ cum aliqua ⁊c̃.
concedendum eſt. ⁊ cum dicitur ꝙ materia non eſt quid
vnum ⁊c̃. dico ꝙ verum eſt ſi accipiatur materia prout
eſt principium proprie ſubſtãtie generalis: ſed ſi accipia-
tur cõmuniter materia pro quocunqꝫ ſubiecto ente in po
tentia ad aliquam diſpoſitionem: ſic bene eſt quid vnum
ſm analogiam vt dicebatur: ⁊ hoc modo ſumitur mate
ria cum dicuntur prima principia rerũ naturaliũ eſſe tria
ſecundum analogiã preciſe loquendo de primis ꝑncipijs
primitate cõmunitatis: ⁊ hoc etiam modo materia inue-
nitur in omnibus corporibus naturalibus: corpora eniꝫ
celeſtia quãuis non habent materiam que eſt intrinſecuꝫ
principium ſubſtantie ⁊ de ſe in potentia ad eſſe. tamen
bene habent materiã. i. ſubiectũ quod eſt in potentia ad
vbi. aliter enim non mouerenꝰ localiter. ⁊ hoc intendit
Phs in 8° metaphy. ⁊ in 12° vbi dicit ꝙ celum hẽt mãꝫ T.c.4
vel eſt mã que eſt in potentia vñ ⁊ quo. i. in potentia ad T.c.10
terminos traſformationis localis. quorũ vnus eſt vñ. i.
a quo. ⁊ alius eſt quo. i. ad quem. ℂ Et eſt conſiderandũ
circa iſtud ꝙ ſi accipiantur ꝑncipia reꝝ naturaliũ prima
ꝑmitate ꝑncipalitatis. ſ. ꝑncipia ſubſtantie gñabilis que
ſunt ꝑncipalia reſpectu accidentiũ: ſic nõ ſunt ꝓprie tria
ſm analogiam: ſed mã ſubſtantie cõpoſite eſt vnum ſm
numerum aliquomõ vt videbitur poſt: ⁊ ipſa forma ſub
ſtãtialis generabilis eſt aliquo modo vnũ ſm genus ad
omnes formas ſubſtantiales: cum predicetur de ipſis in
eo qḋ

eo qȯ quid ⁊ ſint diuerſa ſm̄ ſe. Similiter autē de priua tione forme ſubſtantialis. cū igitur dicitur ꝙ principia rerum naturalium prima ſunt tria ſm̄ analogiam intelli gendū eſt hic de ꝑncipiis ꝑmis ꝑmitate cōitatis que etiā in omnibus naturalibus corporibus inueniuntur. ¶ Ad tertiam confirmationē cum dicebatur. illa que ſunt vnū ⁊c̄. conceditur ꝙ non ſunt vnū ſm̄ analogiam ſic ꝙ ana logia ſit ratio formalis ⁊ principium formale quo dicun tur tria: ſed bene ſunt tria ſm̄ analogiā id eſt tria analoga ta: quorum quodlibet in ſe eſt vnū ſm̄ analogiā. ⁊ hoc modo eſt intelligendum: cum dicitur ꝑncipia rerum na turalium ſunt vnum ſm̄ analogiam. Verū eſt ſine dubio loquendo de analogia que eſt attributio ad vnum finem. forma enim aliquo modo eſt finis materie ſimiliter ⁊ pri uationis: ⁊ ideo volo ꝙ non ſint tria ſm̄ illā analogiā: ſed aliquo modo vt prius dictum eſt. ¶ Ad quartam patet ſolutio ex dictis. nam lȝ in celo non ſit mā que eſt i poten tia ad eſſe ſimpliciter: nec forma talē materiā perficiens ſm̄ intentionem Ariſtotelis ⁊ Cōmentatoris primo ce li ⁊ mundi: tamen ipſum celum quod eſt quinta eſſentia corporea bene eſt materia in potentia ad vbi ſm̄ ꝙ oſten ſum eſt. ⁊ alibi plenius oſtēdet ſi deus voluerit ⁊ ſibi pla cuerit. ¶ Ad quintā cum dicitur. principia etiam ⁊c̄. con

Cōpo[-] conſide[-] ratur 2ᵉʳ ceditur. Et cū dicit ꝙ materia ⁊ forma ⁊c̄. pōt hic dici ꝙ compoſitū ex materia ⁊ forma de genere ſubſtantie cōſi derari hic pōt dupliciter. vno modo ſm̄ ſuam eſſentiam circumſcriptis omnibus accidentibus per itellectum: ⁊ hoc modo forte non eſt notius quo ad nos ꝙ̄ materia ⁊ for ma: nec materia ⁊ forma ſunt notiora ſm̄ naturā ipſo cō poſito ſic ſumpto. Nam ſicut cōiter dicit compoſitū de genere ſubſtantie circumſcriptis per intellectum acciden tibus nō habet aliquā rem de ſua eſſentia preter mām̄ ⁊ formā. i. que nec ſit materia nec forma. Alio modo pōt conſiderari hmōi compoſitū quantū ad aliquod acci dēs eius vel quātū ad aliqua accidentia ſenſibilia. ⁊ hoc modo ipſum eſt notius quo ad nos forma ⁊ materia. ⁊ forma ⁊ mā ſunt eo notiora quo ad naturam ipſo modo ꝑdicto: ⁊ ſic materia ⁊ forma bene ſunt magis entia com poſito ſic conſiderato: ⁊ ipſum cōpoſitū eſt notius quo ad nos ſm̄ talē modū. ⁊ hoc ſentit Cōmentator in ꝑmo huius in prologo. vbi dicit ꝙ poſſibile eſt ex rebus cōpo ſitis. i. ex cōſeqntibus earū cognoſcere cauſas earum. Ali ter dicunt aliqui. ꝙ lȝ materia ⁊ forma non ſint maioris ⁊ perfectioris entitatis ꝙ̄ cōpoſitū ⁊ ſpecialiter ipſa ma teria: ſunt tamē prioris entitatis aliquo modo ipſo com poſito: ⁊ hȯ ſufficit ad hoc ꝙ ſint notiores quo ad nām̄ vt dictū eſt in queſtione de notioritate vniuerſalium ⁊c̄.

¶ Sic igitur nos dicamus ⁊c̄. Textu cō menti. lvij. Queſtio. xxij.

A Circa iſtud capitulū querit vtrū aliquid poſ ſit fieri ex nō ente ſimpl'r ſiue ex nihilo. ⁊ eſt circa illā partē ſpāliter. Multipliciter autē cū dicat fieri. ¶ Arguit primo ꝙ ſic: qȝ agēs

T.c.62 oipotens pōt aliqd ꝑducere ex nihilo: aliter enim non eſſet oipotens: ſed aliquod agens eſt oipotens vt ipſe deus: vt cōcedūt oēs leges. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 2ᵒ agēs qȯ nullo mō eſt diminutū: pōt aliqd ex nihilo ꝑducere: hoc pȝ: ꝙ cū agēs ſubiectū requirat ex quo agat prouenit ex diminutiōe ipſius: ſed ꝑmū ꝑncipium eſt agens nullo

Cō. 21. mō diminutū imo perfectiſſimū. vt patet in 5ᵒ metaphy. a Cōmentatore. ⁊ Ariſt. in prohemio meta. dicit totalit optimū quod eſt in nā deus. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 3ᵒ. niſi aliqd fieret ex nihilo tūc ꝓcederet i infinitū in cauſis: quod eſt

T.cō.5. ipoſſibile 2ᵒ metaphy. probatio ꝯñe. ſuꝑamus aliquod factū: aut illud eſt factū ex aliquo: aut ex nihilo. Si ex ni hilo habet ꝓpoſitū. Si ex aliquo queratur de illo alio. aut illud eſt factum ex aliquo: aut ex nihilo. Si ex nihilo: habetur propoſitum. Si ex aliquo queratur de illo alio: aut illud eſt factum ⁊c̄. ex aliquo vel ex nihilo Si ex nihi lo habetur propoſitum: ſi ex aliquo queretur de illo vt prius: ⁊ ſic ꝓcedit in infinitum. ¶ Itē 4ᵒ q̄ꝫto agens eſt nobilius ⁊ perfectius tanto pauciora ꝑſuponit: ſed deus eſt nobilius agens ⁊ perfectius ꝙ̄ nā: ergo pauciora pre ſupponit in agendo ꝙ̄ ipſa nā. cum igitur nā ꝑſupponit mām̄ deus ipſe minus ꝙ̄ mām̄ preſuponit: ⁊ hoc non eſt niſi nihil. ergo nihil ꝑſupponit. Maior patet. qȝ enim na tura eſt agens pfectius ꝙ̄ ars. ideo natura in agendo mi nus ꝑſupponit ꝙ̄ ars. Preſupponit enim natura ens in potentia. ſ. mām̄. Ars autē ſemꝑ ꝑſupponit ens actu vt ars domificatoria preſupponit ligna lapides: ⁊ medicina corpus humanū: ſimiliter autem ⁊ in aliis: ⁊ inde eſt ꝙ omnes forme rerum artificialiū ſunt accidentia: vt dicit

Cōmētator in 2ᵒ huius ⁊ in 2ᵒ de aīa. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 5ᵒ Cō. 13.
agens virtutis infinite poteſt aliqd ex nihilo facere. Sed Cōm. 8
ipſe deus eſt agēs virtutis infinite: ergo ⁊c̄. Maior pȝ: qȝ tale agens poteſt aliquid reducere de infinita diſtantia:

minor patet in 12ᵒ metaphy. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 6ᵒ arguit T.c.51
ratione antiquorum philoſophoꝝ nāliū. Si aliqd fit aut T.c.86
fit ex ente: aut ex nō ente. Si ex non ente: habet intentum. Si ex ente: hoc eſt impoſſibile. qȝ ſi aliquid fieret ex ente: tunc eſſet anteq̄ꝫ fieret: qȯ eſt impoſſibile: ⁊ pbat cōſequē tia. Nam ſi aliquid fieret ex ente nō fieret niſi ex ente: qȯ eſt ipſummet: vt ſi aqua fit ex aliquo ente oportet ꝙ fiat

ex ipſa aqua. Si enim fieret ex aere ꝑ ſe: tūc aer remaneret T.c.34
in aqua facta: ⁊ ſic vnū ⁊ idē eēt aer ⁊ aq̄: qȯ eſt impoſſibi le: ergo relinquitur ꝙ ſi aliqd fit ex ente ꝙ ipſum fiet ex illo ente qȯ eſt ipſum. Et ſic ſequitur ꝙ aliquid eſt anteq̄ꝫ ſit factum: qȯ eſt ipoſſibile: ergo relinqtur omne qȯ fit fieri ex non ente. ¶ Item 7ᵒ ſicut ſe habet generatio quedam ad non ens quoddā. ſic generatio ſimpliciter ad non ens ſimpliciter per conuenientē ſimilitudinem. ſed generatio quedam eſt ex nō ente quodā: vt generatio albi ex nō al bo: ergo generatio ſimpliciter eſt ex nō ente ſimpliciter.

Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in lite ra: vult enim ꝙ ſemper oportet ali quid ſubiici quod fit. i. cui attribuitur fieri: ⁊ in quo re cipitur ipſum fieri: ⁊ in hoc conuenerunt omnes qui de natura locuti ſunt ꝙ ex nihilo nihil fit.

Ad queſtionem eſt intelligendum ꝙ aliqd fie ri ex nihilo ſimplicit' poteſt B

intelligi duob' modis. Uno modo ſic ꝙ ly ex/ determinet Ex nihi
circūſtantiā cauſe mālis. ⁊ eſſet ſenſus aliqd fieri ex nihi lo aliqȯ
lo tanq̄ꝫ ex materia. Alio modo poteſt intelligi ſic: ꝙ ly fieri itel
ex/ dicat circūſtantiam ordinis. i. poſt. vt ſit ſenſus: aliqd ligit 2ᵉʳ.
fieri ex nihilo. i. poteſt nihil. nullo ſui preexiſtente.

Modo ad queſtionē diceret Ariſt. ⁊ Cōmētator ⁊ alii pȝ̄antea ꝙ ex nihilo non poteſt 1ᵒ

aliqd fieri. ꝑmo mō. ſ. tanq̄ꝫ ex mā: qȯ multipliciter eſt eui dens. nam ſi ex non ente: vt mā fieret aliqd: tunc non ens ſeu nihil eſſet pars entis: qȯ eſt impoſſibile: vt pȝ per ſe. ⁊ probatur conſeqntia. nam illud ex quo fit aliqd tanq̄ꝫ ex mā ꝑ ſe remanet in re facta tanq̄ꝫ pars facti vt eſt videre in artificialibus. nam ſi domus fiat ex lignis ligna remanēt in domo facta: ſimiliter autē ⁊ in aliis: Itē ſi ex nihilo ali qd fieret: tunc ipſum nihil reciperet eſſe facti: quod eſt im poſſibile: ⁊ breuiter vnum oppoſitorum non recipit alte rum. vñ cū oino nihil opponat ipſi eſſe nihil non recipit eſſe. illud autē ex quo aliqd fit vt ex mā recipit eſſe facti. q̄re ⁊c̄. ¶ Scd̄o etiā diceret Ariſto. ⁊ Cōmentator ꝙ ex

nihilo nō pōt aliqd fieri. 2ᵒ mō. ſ. poſt nihil: qȯ probatur 2ᵒ
ſic. Primo qȝ illud qȯ fit potuit eſſe anteq̄ꝫ fieret. Nam ſi

non potuit eſſe tūc fuit impoſſibile eſſe: ⁊ ſic nunq̄₃ erit: illa igitur potentia ad eſſe eius quod fit aut eſt in aliquo ente: aut in nullo ente omnino. Si in ente. ergo nō fit poſt omnino nihil. ſi in non ente hoc ſtatim eſt impoſſibile: q₂ nō ens omnino non habet potentiam ad eſſe: q₂ tunc aliquādo eſſet ens. q̄re ⁊c̄. Dicunt aliq₃ φ potuit eſſe potentia actiua agētis non potētia paſſiua materie: ſed nō ſufficit: q₂ nihil proprie potuit eſſe anteq̄₃ eſſet niſi preceſſerit potentia receptiua ſui eſſe. ℭ Itē₃ ratio Ariſtot. eſt in litera: omne quod fit vel eſt accidens vel eſt ſubſtantia. Si eſt accidens manifeſtum eſt φ in fieri requirit ſubiectum: nam ⁊ ipſum accidens non poteſt eſſe ſine ſubiecto. Si autem ſit ſubſtantia ſic fit ex aliquo: ſicut patet per inductionem. Nam plante ⁊ etiam animalia fiunt ex ſeminibus. ſimiliter autē ⁊ in alijs ſuo modo. ℭ Item hoc manifeſtat Ariſtot. inducendo in omnibus modis fieri. omne enim quod fit aut fit tranſfiguratione vt ſtatua. aut appoſitione: vt que argmentantur. aut abſtractione vt ex lapide figura mercurij. aut compoſitione vt domus. aut alteratione vt ex aqua aer: in omnib⁹ enim iſtis modis manifeſtum eſt aliquid ſubijci ipſi fieri ⁊ preexiſtere. q̄re ⁊c̄.

Fiēdi ſūt quinq₃ modi

ℭ Item ratio Commentatoris eſt multum pulchra: dicit enim Cōmentator φ ſi indiuiduum transferretur de non eſſe omnino ad eſſe: oporteret aut φ aliqd eſſet tranſmutatum ſine tranſmutatiōe: aut φ tranſmutatio eſſet in nō ente. quorum vtrūq₃ eſt manifeſtum impoſſibile. φ enim aliquid ſit tranſmutatum ſine omni tranſmutatōe hoc ē impoſſibile: ſicut φ aliquid ſit album ſine albedine: φ ēt trāſmutatio fiat in non ente: hoc eſt ipoſſibile: q₂ tūc non ens tranſmutaret: cum omne in q̄ fit tranſmutatio tranſmutetur: ſicut illud in q̄ eſt albedo eſt album: ⁊ ſic patet impoſſibilitas conſeq̄ntium: ſed conſeq̄ntiam non multum declarat Cōmentator: poteſt autem ſic intelligi. ſi aliquod indiuiduum eſt factum habet aliquā diſpoſitionez quā prius non habebat nec ſimplr̄ nec in ſubiecto: prius enim non habuit eſſe ⁊ nunc eſt: ergo oportet φ aliqd ſit tranſmutatum: detur enī₃ φ nihil in mundo ſit variatū₃: omnia igitur ſe habent vt prius: ⁊ ſic ſicut prius non fuit ens: ſic nunc non eſt ens: ⁊ ſic eſt ens ⁊ nō ens: qđ eſt oppoſitum prime dignitatis: Si autem aliqd eſt tranſmutatum: aut igitur eſt trāſmutatū ſine tranſmutatione: ⁊ ſic habet̄ primum ịpoſſibile: aut eſt tranſmutatū trāſmutatione: ⁊ tunc aut illa tranſmutatio recipit̄ in nō ente ſimpliciter. ⁊ ſic habet̄ 2^m impoſſibile. aut recipitur in aliq̄ ente: ⁊ ſic illud qđ fit per illam tranſmutationem non fit ex oīno non ente. i. poſt oīno non ens: cuius oppoſitū dicebat̄: ⁊ hec qdem ratio eſt multum fortis q̄₃tum ad iſtā concluſionez: φ nihil pōt fieri ex puro nō ente: ſemper ergo oportet aliqd ſubijci ei qđ fit. ℭ S₃ notādu₃ eſt ſicut dicit Cōmētator ibidē₃: φ duplex eſt trāſmutatio. ſ. accidentalis ⁊ ſubalis: ⁊ iſte ꝯueniunt in multis: ſicut ipſe colligit in primo tractatu de ſuba orbis. differunt tñ in h: q₂ in tranſmutatione accñtali nō mutatur nomen nec diffinitio rei circa quā fit: vt ſi ſortes trāſmutatur de albedie in nigredinem manet nomen ⁊ diſinitio ſor. in tali tranſmutatiōe ⁊ fieri: ſubijcit̄ ens actu ⁊ vnū₃ numero ſimpliciter ſub vtroq₃ termino tranſmutationis. In trāſmutatione v° ſubſtantiali mutatur nomē id eſt res nominata ⁊ diffinitio: vt ſi animal moritur ⁊ generat̄ cadauer: non remanet animal nec diffinitio aialis. ſimiliter autē₃ ſi cadauer reſoluit̄ ad terreſtreitatē: in hmōi tranſmutatione oportet ſubijci aliquod ſubiectum quod non ſit ex ſe ens in actu: cum enim ſubiectum tranſmutatiōis debeat manere vnū₃ numero ſub vtroq₃ termino. eo φ vnus terminorum nō recipit alterum cum ſint oppoſiti. tunc ſi ſubiectum eſſet de ſe ens actu ſimpliciter tunc maneret vtiq₃

Tranſ mutaº ē duplex

vno numero ens actu ſimpliciter. ⁊ ſic cum nomē ⁊ diffinitio ſumantur ab actu: maneret idem nome₃ ⁊ diffinitio eadem: ⁊ ſic non eſſet tranſmutatio ſubſtātialis. ℭ Utrū autem in aliqua trāſmutatione poſſit manere aliqua forma ſubſtantialis vna nūero: vt forma corporis aut ſubiet que tamen forma non ſit eſſentia: nec de eſſentia materie prime: ad preſens non determino: ſed al's videbitur deo volēte. ⁊ hec quidem eſt ſententia Ariſt. ⁊ Cōmētatoris de iſta queſtione. ℭ Tenendum eſt tamē ſimplr̄ ⁊ cum fide chriſtiana φ ipſe deus produxit omnia de nouo ex nihilo ꝑexiſtēte ſubiecto. ſed illa ꝓductio non fuit facti nec fieri niſi equiuoce: quantuncūq₃ terminus eius fuerit vniuocus cum termino factionis nālis: ſed dicitur creatio ⁊ ſimplex emanatio. Huc igitur modu₃ ignorauerunt Phi gentiles nec miru₃: q₂ non poteſt cognoſci ex ſenſibilib⁹ nec conuinci ex aliqbus que cum ſenſibilib⁹ concordāt. ⁊ ideo illi qui ſumpſerunt cognitiones ſuas ex rationib⁹ concordantibus ſenſatis non peruenerunt ad notitia₃ huiuſmodi factionis: precipue quia raro contingit iſte modus. ⁊ nunquam fuit niſi ſemel. ⁊ eſt valde longum tempus preteritū poſtq̄₃ fuit. Illi autem qui iſtum modu₃ ꝓductionis cognoſcunt dicunt̄ per aliam via₃ cognoſcē. ſ. ꝑ auctoritates ſanctorū: ⁊ per reuelationes ⁊ h⁹. Per illam autē₃ diſtinctionē productiōis que tacta eſt ſoluunt̄ argumēta Ariſto. ⁊ Auerrois. Probant enim ſufficient̄ φ ex nihilo ſimpliciter nō poſſit aliquid produci productiōe q̄ eſt motus ⁊ tranſmutatio nālis. ſed productione q̄ eſt creatio ⁊ ſupernaturalis bene poteſt ℣ Et ſi dicas nōne terra creata eſt eiuſdē ſpēi cum terra gñata: dō₃ φ ſic: ergo productio eſt eiuſdē ſpēi ⁊ non equiuoce diceretur φ non ſequit̄ quia agens quod creat eſt alterius ordinis ab eo qui generat. ⁊ ideo productiones ſunt diuerſe.

C Opinio catho°

R° ad arg^te

Dubita' R°

Ariſto. autem ⁊ Auerrois ſoluerēt rationes q̄ ſunt contra eorum ſententiam. D

ℭ Ad primā. cu₃ dicebat̄ agēs omnipotēs ⁊c̄. dico per interēptionē. nam agēs non dicit̄ omnipotens niſi oīpotētia actiua. ⁊ potentia actiua nō eſt ſine potētia paſſiua. Unī agēs omnipotēs nō eſt potēs niſi poſſibiliu₃: ⁊ potētia paſſiua. nunc autē ex nihilo ſimplr̄ fieri aliqđ non eſt đ numero poſſibiliu₃ potētia paſſiua ⁊c̄. ℭ Ad ſecundā negāda eſt maior: non enim eſt ex diminutione agentis φ nō facit ịpoſſibile: ſed dicere ipſum agēs facere impoſſibile fieri eſt error ⁊ deceptio: vt dicit Cōmē. in 8° huius nunc autem facere aliquid oīno ex nihilo eſt impoſſibile facere impoſſibile fieri: vt p₃ ex dictis: ⁊ ſuſtentantur ipſi ſuper hoc φ vnum oppoſitorū nō itelligit̄ fieri ex altero niſi per accidens: vt albu₃ ex nigro: ſimilit̄ aūt ⁊ in alijs. Cum ḡ non ens opponatur enti non fit ens ex nō ente niſi per accidēs. ſemꝑ autē₃ per accidens reducit̄ ad per ſe aliq̄ modo. ideo op₃ aliquod ens ſubijci ex q̄ fiat qđ fit. ℭ Ad tertiam negāda eſt cōſeq̄ntia. ⁊ cum dicit̄ ſi aliqd fit ⁊c̄. dico φ ſi aliq̄ ſubſtātia fiat: illa fiet ex ſubiecto preexiſtēte in potentia: ⁊ cum dicit̄. queretur de illo ſubiecto ex q̄ fit. aut ex aliquo aut ex nihilo ⁊c̄. dico hic φ tu ſupponis vnū falſum impoſſibile. ſ. φ ꝑmum ſubiectum ex quo per ſe aliquid fit fiat de nouo. hoc autem eſt ipoſſibile vt demonſtratu₃ eſt in p̄ ⁊ declarabit̄ in ſeq̄ntibus. Nō igit̄ ꝓcederet̄ in infinitu₃ in cauſis nālibus p ſe ordinatis. ſed ꝑueniret̄ ad vna₃ ꝑmam māmq̄ tamē erit ingñabilis ⁊ incorruptibilis. ℭ Ad q̄rtam dōm. φ q̄₃to agens eſt nobilius tāto pauciora ꝑſupponit priora agentia. Unī agens nobiliſſimum nullum agēs ꝑſupponit. S₃ nō q̄₃to agēs eſt nobiliſſimu₃ tāto pauciora ꝑſupponit in ꝑte ſubiecti. q₂ tunc ſeq̄ret̄ φ cum q̄libet intelligētia ſit nobilior nā māli: q₂ min⁹ ꝑſupponeret q̄₃ mā₃: ⁊ ſic nihil ꝑſupponeret. Et vlterius cū ꝑmu₃ principiū ſit nobilius qualib₃

Com.

E

T.c. 82

alia intelligentia: ſequitur ꝙ minus preſupponit ꝙ̃ nihil. quod eſt ridiculū. ⁊ ideo nõ valet illa ratio. ¶ Ad quintam põt dici ꝙ ſi ſit virtutis infinite in vigore: bene verū eſt ꝙ põt ⁊c̃. ſed ſi eſt virtutis infinite ſm durationẽ non opꝫ. ſic autem eſt in ꝓpoſito. nullum enim movẽs eſt virtutis infinite ſꝫ vigorẽ vt videbitur in 8° ſed bene eſt virtutis infinite ſm durationẽ. ¶ Ad ſextam cum dicit̃. aut ex ente ⁊c̃. dõm ſm Ariſt. in litera ꝙ aliquid fieri ex ente poteſt intelligi dupliciter. Uno enim modo ex ente ſm ꝙ ens. Alio modo ex ente nõ ſm ꝙ ens: ſꝫ aliq̃ alio modo. Similiter autẽ ex non ente: quẽadmodū medicus aliqd põt intelligi dupliciter. vno modo ſm ꝙ medicus. Alio modo nõ ſm ꝙ medic⁹ ſed ſm ꝙ edificator. ⁊ ſꝫ hoc eẽt per accidẽs. Modo dõm ꝙ illud qḋ fit ſimpliciter bene fit ex ente actu: ſed nõ ſm ꝙ eſt ens actu ꝑ ſe: ſed ſm aliũ modū. Similiter id qḋ fit ſimpliciter bene fit ex aliquo qḋ nõ eſt id quod fit. ſed nõ ſm ꝙ non eſt id nec per ſe ſed alio modo ⁊ per accidens. verbi gratia. ſi aer dꝫ generari ſimpliciter: opꝫ bñ ꝙ ipſe fiat ex aliquo ente actu: ſed nõ fiet ex aliquo ente actu ſm ꝙ ens actu per ſe. vtputa ex aqua: ergo tunc ſimul remaneret aqua ⁊ aer. ⁊ ſimpliciter: ſed neq̃ fiet ex aqua ſm ꝙ aqua eſt non aer ⁊ ꝑ ſe: ergo tũc remaneret non aer in aere facto: quod eſt impoſſibile. Fit ergo qḋ fit ex ente in actu: per accidẽs tamen: ⁊ ſimilit ex non ente: qḋ. ſ. eſt non ens illud qḋ fit. Et iſtam diſtinctionẽ ignorãtes antiqui errauerunt circa gñationem dicẽtes gñationẽ ſimplicit nõ eſſe: quia putauerũt ſi quid fieret ex ente actu ꝙ fieret ex ipſo ſm ꝙ eſt ens actu ⁊ ꝑ ſe. Similit autẽ ſi fieret ex non ente ꝙ fieret ex non ente ſm ꝙ nõ ens ⁊ ꝑ ſe. hec autẽ non ſunt neceſſaria: ſed per accidẽs aliquo modo fit aliquid ex vtroq̃ Sed tunc reſtat dicere vlterius ex quo fit per ſe quod fit. Et Ariſt. dicit ꝙ ex ente in potentia ad ipſum: vt ſi ex aqua generat̃ aer: opꝫ in aere eẽ aliquod ens quod ſit in potentia ad aquã: ſimiliter autẽ ⁊ in alijs. Sed illi etiam non diſtinxerunt inter ens actu ⁊ ens in põia: ⁊ ideo peccauerunt. ¶ Ad ſeptimã cum dicebatur: ſicut gñatio quedam ⁊c̃. dico ꝙ ens ſimplicit̃ poteſt dicẽ duo. Uno modo nõ ens vl'r: ⁊ ſic non ẽ ſimilitudo: ga non ens quoddam põt habẽ potentiã ad ens quoddã: ſed nõ ens vl'r nullam potẽtiam põt habẽ. Alio modo nõ ens ſimpl'r põt intelligi non ens principalit. ſ. nõ ens actu: ⁊ hoc modo bñ gñatur ex non ente ſimplicit .i. ex non ente actu: ente tamen potentia: ⁊ ſic ſoluit Ariſt. in primo de gñatione. quare non valet.

Illud qḋ fit: fit ex ente in a[ctu] e[n]s per accid[ens]

T.c.11 ¶ Manifeſtũ igit̃ ꝙ ſi q̃dẽ cãe ſũt ⁊ ꝑncipia coꝝ q̃ nã ſunt ex quib⁹ ꝑmis ſunt ⁊ fuit nõ ſꝫ accidẽs ⁊c̃. Tex. cõ. lxv. Qõ. xxiij.

A Queritur hic vtrum priuatio ſit principiū rerum naturaliū. Et habet etiam hec queſtio locum in caplõ precedente. ſ. Sic igitur nos dicam⁹. ſed magis ꝓpriẽ hic vt puto. ¶ Arguitur primo ꝙ non: quia illud quod eſt per ſe non ens nõ eſt principiū entis: cū cauſa rei ſit dignior cauſato. ſed ipſa priuatio eſt per ſe non ens ſm Ariſt. in litera. quare ⁊c̃. ¶ Item ſcḋo ipſa non eſt principiū vt cauſa materialis: q2 materia recipit ꝑncipium vt formã facti. ⁊ priuatio non recipit principium vt formam facti: cū ipſa opponatur ei: ⁊ vnum oppoſitorum non recipit alterum: nec eſt cauſa formalis ipſius rei naturalis: quia ipſa ꝑuatio nõ dat eſſe ipſi rei nãli. nec eſt cã agẽs: q2 oẽ agẽs eſt movẽs: ꝑuatio autẽ nõ eſt movẽs. ſemꝑ enim

T.c.18 exiſtimabitur ſpẽs aliqua mouens. 3° huius. nec etiã eſt cauſa finalis rei naturalis: quia finis ⁊ bonum ſunt idem. tertio ethicorum: priuatio autẽ nõ eſt bonum quid. imo imaginatur ad maleficiū: ergo nullo modo eſt cauſa rei naturalis nec ꝑ conſeq̃ns ꝑncipium vt videt̃. ¶ Item 3° magis videt̃ ꝙ potentia materie ſit ꝑncipium rerū naturaliū q̃ ꝑuatio. ipſa enim potẽtia mãe eſt per ſe ens ⁊ ꝑcedit gñatum ⁊ neceſſario requirit̃ ad fieri rei naturalis: ꝑuatio autẽ eſt per ſe non ens. ⁊ tamẽ ipſa potẽtia nõ ponitur ab Ariſto. eſſe vnum ꝑncipium rerũ nãliũ. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ 4° ſi ꝑuatio eſſet ꝑncipium rerum naturaliū: aut eſſet ꝑncipium ꝑ ſe: aut ꝑ accidẽs. hec diuiſio ſufficiẽs ẽ. ſed non eſt ꝑncipium ꝑ ſe vt omnes cõcedunt: q2 ipſa eſt per ſe non ens: nec per accidens. probatio: quia per accidẽs contingit nõ eſſe vt pꝫ. 10. metaphy. ⁊ 3° huius. ⁊ ꝑ° poſteriorum: ſed ipſã ꝑuationẽ non contingit nõ eſſe ꝑncipium ipſius fieri dum eſt ipſum fieri vt manifeſtum eſt cuilibet intelligenti. quare ⁊c̃. ¶ Itẽ 5° illud quod nõ eſt ꝑncipium cognoſcendi non eſt ꝑncipium eſſendi vt pꝫ ex ſcḋo metaphy. ſed ꝑuatio non eſt principium cognoſcendi: cum ſit poſterius notat: vt omnes concedunt. T.c.26 T.c.36 T.c.4.

Oppoſitum arguit̃ auctoritate Ariſto. in litera ⁊ Cõmentatoris: ⁊ rõnibus. q2 ꝑncipia ſubiectorũ nãliũ debẽt eſſe ꝯria vt prius oſtenſum fuit: ⁊ in hoc cõcordauerũt oẽs antiqui ipſa v̾itate coacti. ſed nõ poſſunt eſſe contraria niſi contrarietate priuationis ⁊ habitus vt dictũ eſt ꝑus q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ ſi ex homine imuſico fiet muſicus: aut fieri muſicũ attribuet̃ homini imuſico ſm ꝙ hõ: aut ſm ꝙ imuſicus: ſi ſꝫ ꝙ hõ hoc nõ ſtat: q2 tũc oẽs hõ fieret muſic⁹ qḋ eſt falſum: ſi ſm ꝙ eſt imuſicus. tunc cũ imuſicũ ſit ꝑuatio muſici: ipſum fieri attribuet̃ ꝑuationi: ⁊ ſic ꝑuatio eſt ꝑncipium rei naturalis.

Ad queſtionem eſt intelligendum ꝙ ſicut cõmunit dicit̃ ⁊ bñ: res nãles poſſunt accipi dupl'r. Uno modo quantū ad fieri. Alio modo quãtum ad factum eſſe: ⁊ ꝓꝑ illos in quibus philoſophis dicitur de nouo dico ꝙ ꝑ fieri rei naturalis eſt intelligẽdus motus ꝑcedẽs ipſam rem naturalẽ ⁊ tendens ad ipſam formam extrahẽdam de potẽtia ſubiecti. Uerbi gratia. cum ignis ex combuſtibilibus gñat ignem precedit quedam alteratio i ipſis lignis. ſ. qua caleſiunt: ⁊ ſic cauſatur ⁊ diſponitur ⁊ preparatur materia lignorū ad formam ignis recipiendam: tandẽ autẽ materia ſufficienter diſpoſita. ſ. calefacta ⁊ exiccata ignis generans educ̃ formam ignis de mã lignoꝝ: in qua preexiſtebat non actu ſed potẽtia. talis igit̃ motus ſeu trãſmutatio ꝑcedẽs eſſe rei nãlis intẽdẽs ad ipſam formã dicitur fieri rei nãlis. Sꝫ factũ eſſe eſt ipſū eſſe rei nãlis: qḋ terminat h⁹ motũ vel q̃ adueniente vel habito ceſſat mot⁹ ⁊ nõ ampli⁹ fit res. ¶ Sꝫ eſt etiam vlterius conſiderandum ꝙ ꝑncipium ⁊ cauſa dicitur dupliciter. Uno modo dicit̃ cauſa ꝑ ſe. Alio modo cauſa ꝑ accidẽs quãtum ſpectat ad ꝓpoſitum. Et iterum cauſa ꝑ accidens poteſt intelligi dupliciter. Uno modo pure ⁊ omnino ꝑ accidẽs: put ꝑ accidẽs. omnis diſtinguitur contra ꝑ ſe. Alio modo. dicitur ꝑ accidens ſm ꝙ ꝑ accidens diſtinguitur ꝯtra ꝑmo ⁊ ꝑncipalit. ¶ Itẽ conſiderandum ꝙ ſꝫ principium dicatur multipliciter vt pꝫ in 5° metaphy. caplõ de ꝑncipio. tamẽ nõ eſt multum rõnabile iſtam q̃ſtionẽ intelligi niſi de ꝑncipio qḋ eſt cauſa: nõ enim eſt ſatis cõueniens. querẽ an ipſa ꝑuatio ſit ꝑncipium rerum nãlium capiẽdo ꝑncipiū ꝓut eſt ꝑnm magnitudinis: qḋ ẽ ꝑmū ſignificatum ꝑncipij poſitum ibidẽ. Cõſtat enĩ ꝙ ipſa ꝑuatio nõ ſic eſt ꝑncipiũ reꝝ nãliũ. Nã hmõi ꝑnm magnitudinis eſt pũctus aut ꝑma ps magnitudinis. Et manifeſtũ eſt ipſam ꝑuationẽ forme nãlis nõ eſſe punctũ neq̃ ꝑmam partẽ magnitudinis. imo magis reducit̃ ad ꝑmum modū ꝑncipij. quia illud dicitur ꝑncipiũ ꝑmo mõ vñ aliq̃d ꝑmo mouet̃ ad aliquẽ terminum ſibi oppoſitum. vt pꝫ cum dicit. ex oppoſito autem alterū. in 5° metaphyſi. Nec eſt dicendum ꝙ reducitur

B Res nãles acci piuntur dupl'r.

ꝑnm 2°

T.cõ.1.

T.cõ.1.

ad ſcðm modum pncipij.qa pncipium ſcðo modo eſt il/
lud a quo pluribus datis principijs facilius aliquid po/
teſt fieri:ſicut ſignificat Ariſtot.vt in docendo debemus
incipere a facilioribus ipſi diſciplinãdo lz poſſet fieri hoc
incipiendo a difficilioribus:ſed non ita bene:modo fieri
rei naturalis non põt habere pncipium a quo ſicut termi
nus niſi ſuum oppoſitum quod eſt puatio. ℭ Item prin
cipiuz iſto ſcðo modo oz eſſe aliquid poſitiuũ:ſicut princi
pia doctrine ſunt ipa magis nota nobis:vt expoſitores cõ
cordant.⁊ aliter ignorantia eſſet optimum principium do
ctrine quod nullus diceret.qz tunc doctor primo deberet
ducere ignorantiam in ipſo diſcipulo. Relinquitur ergo
vt videtur q̄ ad pmũ modum reducaſ:poteſt tamẽ ipſa
puatio inquantum eſt terminus a quo ipſius fieri reduci
aliquo modo ad ſcðm ſignificatuz pncipij quod eſt illud:
vnde vnũqðqz fiet optime. Nam ab ipſa puatiõe aliquo
modo optime fieri incipit rei nãlis vt a termino a quo:lz
nõ ſit illud vñ icipit vt ab agẽte. ℭ Item non queritur an
puatio ſit pncipium rerum nãlium accipiendo ipſum pn
cipium pro prima parte quantitatiua inexiſtẽte ex qua ali
qd fit:vt pma pars nauis eſt ſedile:qz certum eſt q̄ ipſa
puatio nõ eſt pma pars q̃titatiua rei nãlis ex q̃ inexiſten/
te fiet res nãlis. ℭ Amplius non eſt rõnabile querere an
ipſa puatio ſit pncipiuz rei nãlis accipiendo pncipiũ rerũ
nãliuz pro ſuppoſitiõe vel ꝓpoſitiõe p ſe nota:qð eſt aliud
ſignatum pncipij ibi poſitum.notũ eni eſt q̄ hoc non ẽ ve
rũ. Vñ oĩbus his ſignificatis pretermiſſis remanet ſignã
tum principij:quod eſt cauſare de iſto querit. Sed ⁊ cau
Cã dicit mltipli/citer. ſa multiplicit dicit. Uno mõ dicit cauſa mã. Alio modo
forma. Alio modo efficiẽs vel agẽs. Alio modo finis.vt
pz in 2° huius. Modo nõ eſt multum dubiuz:vtruz pua
T.c.28 tio ſit pncipium rerũ nãliuz ſicut cã finalis. Certum eniz
t.29. eſt q̄ nõcum p eſſe ipſius vel gratia ipſius puationis res
nãles nec habet eſſe nec fieri nec operari. Nec eſt dubiuz
an ſit cauſa efficiẽs.manifeſtuz eni eſt q̄ nõcum efficiens
agat p formam ſuam in ipſam formã gñati:puatio autez
nõ ꝓducit formam cui opponitur vt euidens eſt. Nec eſt
Intellc̃s qõnis dubium an priuatio ſit pncipiuz:qð eſt ſicut cauſa fořalis
rei naturalis:qz planũ eſt ipſam nõ dare eſſe rei naturali
cuius eſt puatio. Relinquit ergo queſtio an puatio ſit pn
cipium rei nãlis ſicut ſubiectum vel ſicut mã:⁊ hoc ali q̃
aliqd eſt ſubz 2r liter videt dubiũ. Deĩde pmitto q̄ dupliciter aliquid eſt
ſubiectum aut pncipium ſubiectiuum reſpectu alicuius
recepti. Uno modo p ſe ⁊ pncipaliter vt ſubſtãtia reſpe/
ctu accidentiũ. Alio mõ diſpoſitiue vt ſuperficies reſpectu
C coloris dicitur ſubm.ſimilit autẽ ⁊ in alijs ſibbus multis.

ꝯnes.4. Tunc dico ad qõnez quatuor. Primo dico q̄ pri
uatio non põt eſſe pncipium rei natu
ralis ꝓprie q̃tum ad factum eſſe. 2° dico q̄ ipſa non põt
eſſe pnm rei nãlis q̃tum ad fieri pure per accidens:ita q̄
nullo modo p ſe. 3° dico q̄ ipſa non eſt p ſe pncipiuz ſub
iectiuum principale reſpectu ipſius fieri. 4° dico q̄ eſt per
ſe pnm tanq̃ ſubiectiuũ diſpoſitiuz vel diſpoſitio ſubiecti.
p° ꝯnis ꝓbatio. ℭ Primum ſic pz:qz illud qð non remanet re facta non
eſt pncipium intrinſecum ipſius rei quantuz ad factũ eſſe:
hec eſt manifeſta.qz principium itrinſecum vult remane
re in ipſo eſſe rei cuius eſt pncipium intrinſecum:ſed ipſa
priuatio que preceſſit formã in mã nõ remanet i re facta.
imo deficit adueniente forma vt notum eſt cuilibet intel/
ligẽti. quare ⁊c̃. verũ tñ eſt q̄ ſemp in mã cuz ipſa eſt ſub
aliq̃ forma:eſt priuatio alterius forme oppoſite:ſed nõ ꝓ
pter hoc eſt dõm q̄ puatio ſit p ſe pncipium intrinſecum
rei facte.qz nõ eſt aliq̃ pars ipſi⁹ rei.ſ.nec mã nec forma:
nec eſt poř ipſo eſſe rei facte:imo poſterior diuo:ꝯſequit
2° ꝯnis ꝓbatio. enim formã illã alijs oppoſitam. ℭ Scðm declaraſ:qa
ſicut dicebatur pus in queſtione de diuiſibilitate ſubſtan/
tie materialis:nullum ens pure p accidẽs conueniens ali
cui ineſt ei neceſſario.⁊ hoc declaratum fuit auctoritati/
bus Ariſto.in.10.metaphy.⁊ in 8° hui⁹.⁊ p̃ poſteriorũ T.c.26.
⁊ in 5° metaphy.capitulo de eodez.⁊ cap̃.de accidente: T.c.36
ſed ipſa priuatio pcedens formam in mã neceſſario eſt pn T.c.35
cipium rei nãlis q̃tũ ad fieri:vt omnes concedunt:⁊ ca/
pitur ab Ariſto.⁊ Cõmẽtatore:ergo ipſa non põt eſſe hõ
principium per accidens dinoſita q̄ nullo modo per ſe.
ℭ Sed circa hoc queruntur duo. Primo queritur.quare dubita°
Ariſto.dixit ipſam eſſe pncipium per accidens magis q̃
per ſe:cum ipſa aliquo modo ſit principiũ p ſe. ℭ Scðo
queritur in quo modo p ſe ipſa puatio ſit principiuz ipſi
us fieri rei naturalis. Ad pmum poſſet dici q̄ Ariſto.ꝓ R°.
tanto dixit eam eſſe principium per accidens quia voluit
oſtendere diuerſitatem eius a materia ſiue ſubiecto:eo q̄
in hoc viſus fuit Plato errare:quia materiam ⁊ priuatio
nem non diſtinxit:vt habetur in litera.magis autez patet
diuerſitas materie a priuatione ponendo eam eſſe pnm
per accñs q̃ principiũ p ſe:eo q̄ ipſa materia nullatenus
eſt principium ſm accidens:ſed ſolum per ſe. ℭ Ad ſcðz
videbitur circa quartam concluſionez. ℭ Tertium oñdi 3° ꝯnis
tur quia illud quod eſt principale ⁊ per ſe primum ſubie ꝓbatio
ctuz ipſi⁹ fieri eſt ipſa prima mã:ſicut patet per Phm in
litera. Dico autem primum ſubiectum ex quo fit aliquid
primuz cum inſit:ſed ipa puatio non eſt idẽ eſſentialit cũ
prima materia:vt omnes ꝯcedũt:⁊ ꝓbat Ariſt.in litera.
ℭ Item p ſe ⁊ principale ſubiectum fieri eſt in potentia ad
terminum ad quem:⁊ informabile termino ad quez ordi
naſ fieri.ſicut eſt videre in artificialibus. Nam ſubiectuz
fieri domus.ſ.lapides lateres ⁊ ligna eſt informabile for
ma domus:⁊ prius eſt in potentia ad eam:ſimiliter autez
⁊ in alijs:ſed puatio pcedens formaz in mã non eſt in po
tentia receptiua ad terminũ ipſius fieri nec informabilis
ipo. Unũ eni oppoſitoꝝ nõ eſt receptiuũ alterius:nec ifor
mabile ab altero:imo eſt deſtructiuuz aut deſtructio ipſi
us. quare. ℭ Item primum ⁊ p ſe ſubiectum ipſius fieri
ſubijcit ipſi forme fieri terminato:hoc eſt euidens de ſe.
Sed priuatio non ſubijcit ipſi forme fieri terminato:imo
amouetur priuatio que in fieri precedebat vt notum eſt.
ℭ Quartuz declaraſ.illud qð pcedit ipm fieri rei nãlis: 4° ꝯnis
⁊ eſt neceſſario coniunctuz pncipali ⁊ p ſe pncipio.ſubie/ ꝓbatio
ctiuo ipſius fieri eſt pncipiuz diſpoſitiuũ ipſius fieri.hec
recipit ꝓ manifeſta ab oĩbus intelligẽtib⁹:ſed ipſa priua
tio ẽ hñ.nã anteq̃ mã ſubijciatur alicui fieri alicuius rei
nãlis:oportz ipſam carere ⁊ puatam eſſe omni forma tali vt
dictum fuit pus:⁊ q̃ diu mã tranſmutaſ ad formam fa/
ctã:neceſſario habet puationez annexaz. ſi enim hẽret illam
formam:nõ amplius moueret ad eam:vñ dicit Ariſto.i
pmo de gñatione q̄ hñtibus pñtibus in mã non ampli⁹ T.c.55.
gñat aliqd:ſed iam eſt. quare ⁊c̃. Cum igitur priuatio ſit
neceſſario principiũ diſpoſitiuum q̃tum ad fieri ⁊ non eſt
pure p accidens:relinquit q̄ p ſe.pz ergo 4m.ſ.q̄ priua
tio eſt p ſe principium ſubm diſpoſitiuuz q̃tum ad fieri.
ℭ Sed dubitabis hic.p̃ in quo mõ pdicatorum p ſe ſit iſta dubita°
ꝓpoſitio:priuatio eſt principiuz diſpoſitiuũ ad ipm fieri.
ℭ Scðo qz ſm hec ipa priuatio deberet poni in diffõne
ipſius fieri:qð nõ videt eſſe verum. ℭ Ad primoz poſſet R°.
dici q̄ hoc eſt in 2° mõ pdicatorum p ſe. Nã eſſe pricipiũ
diſpoſitiuũ ipſius fieri eſt quoddaz p ſe accidens priuatio
nis:quẽadmodũ dicimus riſibilitas hoĩs. Itẽ aliqs dice
ret q̄ eſt in primo modo p ſecũdum eſſe principium fieri ẽ
cauſa finalis ꝓpinqua ipſius priuatiõis periſtentis in mã.
ℭ Ad hoc enim videt ordinari priuatio in mã:⁊ huius
gratia eſſe vt ſit aliquo mõ principiuz rei naturalis q̃tuz
ad fieri:modo omnis talis propoſitio eſt in primo modo
dicendi per ſe:in qua cauſa pdicaſ de cauſato in recto
vl in

vel in obliquo. vt dicit Lincon. ſuper primo poſterioꝝ. ❡ Ad aliud dicūt aliqui ⁊ probabiliter vt mihi videtur: ꝙ ipſa ꝑuatio includitur in diffinitione ipſius fieri. Nam fieri eſt motus ꝑcedens formā in mā ⁊ tendens ad ipſam formam. motus autē eſt actus entis in potētia. ſ. ad terminum motus. potentia autem ad terminū motus que eſt diffinitio ipſius motus eſt carentia forme cum aptitudine ad eam: ⁊ hmōi carentia eſt ipſa priuatio: ⁊ ſic in diffinitione motus includit priuatio vt patet reſoluenti ꝑtes diffinitionis: ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns in diffinitione ipſius fieri qḋ realiter eſt idem cum illo motu: non enim ſolum illud dicit poni in diffinitione qḋ i ea exprimit nomine proprio. ſed qḋ in ea implicatur ⁊ ponitur in diffinitione alicuius diffinientium vt dicunt logici. ⁋ Sed dices. ſi in diffōne mot⁹ ⁊ fieri ponit priuatio cum motus ſit idē eſſentialiter cū termino ad quē: ſequit ꝙ priuatio ponet in diffinitione termini ad quē. ſ. forme ad quā ordinat fieri: ⁊ hoc eſt falſum. Pōt dici ꝙ motus ꝓ forma fluente bene eſt idē aliqualr̄ cum termino ad quē vadit: fieri tamē ab eo differt ſicut imꝑfectum a ꝑfecto ⁊ diminutum a cōpleto. ⁊ ideo non ſequit ꝙ illud idem qḋ ponit in diffinitione mot⁹ ſit etiam in diffinitione termini ad quem. Aliter pōt dici ꝙ priuatio eſt in diffinitione motus capiēdo motum ꝓ fluxu forme: ⁊ iſto modo nō eſt idē eſſentialr̄ cum termino ad quē vt in 2ᵒ huius oſtēdet. Vel poſſumus dicē breui⁹ ꝙ ipm̄ fieri nihil aliud eſt niſi trāſmutatio ſubiecti priuati aliqua forma ad illam formā: ⁊ hec diffō habet plene ex intentione Ariſto. ⁊ Cōmētatoris. ⁋ Aliter diceret aliquis ad priorē dubitationem ꝙ lʒ priuatio ꝑ ſe ſit principium ipſius fieri tanq̄ȝ ſubiectum diſpoſitiuum: q: tamē non eſt ꝑ ſe principale principium eius: ideo non opʒ ꝙ ponat in diffōne ipſius mot⁹ aut fieri. Sʒ hoc nō eſt ratiōgaſilr̄ poᵒ non eſt principale ſubm̄ motus: tn̄ ponit in diffōne eius: ⁊ ſic patet ad q̄ſtionē. ❡ Eſt aūt diligent conſiderandū ꝙ iſto qḋ ſolet moueri ſub alia forma ſic: vtrū ex priuatiōe fiat aliqḋ ꝑ ſe. Et adhuc alio mō. vtrū fieri muſice ꝑ ſe attribuendū ſit immuſice precedēti. Et primus quidem modus perquirendi tunc vult hēre talem diſtinctionē: ꝙ ly ex. pōt dicere circumſtantiā cauſe materialis vel pōt dicere circumſtantiā ordinis: vt ſit ſenſus ex priuatiōe aliquid fieri. i. poſt priuationē. Et ſi intelligit ꝑ° modo pʒ quid ſit reſpondendum. ſic enim qḋ ſiat ex priuatione ꝑ ſe tanq̄ȝ ex cauſa mālī diſpoſitiua: non autē principali. Si autē intelligat 2ᵒ modo ſic pōt bene dici ꝙ ex priuatiōe ꝑ ſe ſit aliquid. i. poſt eam: nā ex eo qḋ eſt terminus ex q̄ ipſius fieri. poteſt dici aliquid fieri ex priuatione tali modo. i. poſt illud. Sed ipſa priuatio eſt terminus a quo ipſi⁹ fieri vt conceditur cum ab ipſa incipiat ipʒ fieri. quare ⁊c. ❡ Si autē queritur ſm̄ aliū modum ſic pōt dici ſm̄ diſtinctionē ſup̄ poſitam. ſ. ꝙ fieri muſice attribuit immuſice non tanq̄ȝ principali ſubiecto: ſed tanq̄ȝ diſpoſitiuo. Et ſic patet veritas iſtius queſtionis: que in multis ⁊ diuerſis q̄ternis inuenit multū diminute ⁊ truncate tradita.

Ad priores rōnes. Ad ꝑmā dicit ꝙ non ens non eſt principium entis ꝑ ſe ſed per accidens bene: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. qḋ ſi intelligitur eſt ꝑ accidens oīno ſic ꝙ nullo modo ꝑ ſe: dico ꝙ hoc eſt falſū ⁊ īpoſſibile: nullū enim neceſſariū nālr̄ ⁊ oīno eſt oīno ꝑ accidens: vt euidenter oſtenſum ſiut ſit ꝑus. ſimiliter in q̄ſtione de generatione forme ⁊ alīs reſumetur: ſed ſit intelligitur ꝑ accidens ſm̄ ꝙ diſtinguit contra primum ⁊ ꝑncipalr̄: ſic eſt verū. tunc dōm q̄ ꝙ non ens nō eſt ꝑncipale pnᵐ ꝑ ſe entis: tamen aliqḋ non ens pōt eſſe pnᵐ diſpoſitiuum ad aliquod ens ꝑciſe ad ens diminutū ⁊ imꝑfectū ſicut eſt ipm̄ fieri: ſicut non ſubſtantia vel accidens non ē principale principium ꝑ ſe ſubſtātie: tamē pōt eſſe princi-pium diſpoſitiuum ad ſubſtantiā ꝑ ſe vt omnes concedunt. quare ⁊c. Aliter dicunt quidā ad primam rationē ꝙ lʒ priuatio non ſit ens poſitiuū extra animā: tamē nō ſequitur ꝙ nullo modo ſit ens: q: ens dicitur etiā de negationibus ⁊ ꝑuationibus ⁊ corruptionibus entium poſitiuorum vt Ariſto. dicit in 4ᵒ metaphyſi. T.c.4. ❡ Ad ſecundam pʒ ex dictis. eſt enim priuatio ꝑncipiū in genere cauſe materialis diſpoſitiue: ⁊ hoc eſt eſſe cauſam materialē quodāmodo poſteriorem ⁊ non omnino primā. ❡ Ad tertiam pōt dici ꝙ potentia materie bene eſt aliquo modo principium ipſius fieri. ſed iſtud comꝑhendit ī materia ſeu ſubiecto: ⁊ ſimiliter dimenſio que eſt neceſſaria ad ſic ꝑ ſit ꝙ cum dicitur ſubiectum ſeu materia eſt pnᵐ ipſi⁹ fieri intelligit ꝑ hoc totum compoſitū ex ſubſtantia corporali ⁊ potentia: vnde ⁊ ſubiectum deſcribitur per ens in potentia. Sed quare Ariſt. non diſtinxit inter ſubſtantiam ſubiecti ⁊ potentiam ⁊ dimenſionem ſicut inter ſubſtantiam ſubiecti ⁊ priuationem. queratur cauſa huius ī queſtione de numero principiorum rerum naturalium. ❡ Ad quartam dicendū ꝙ priuatio eſt principium aliq̄ modo ꝑ accidens ꝓut ꝑ accidens diſtinguitur contra ꝑncipaliter ⁊ ꝑ°: non tamen ſic eſt ꝑ accidens ꝙ nullo modo eſt ꝑ ſe. Et tu dices: accidens contingit non eſſe. verum eſt accidens rariſſimū ⁊ indeterminatū qḋ nec eſt nec ſemꝑ nec ſm̄ magis: nec vt in pluribus: vt dicit Ariſto. i 5ᵒ metaphy. cap̄ de accidente. T.c.35 Sed accidens neceſſarium ⁊ determinatum non contingit non eſſe: ⁊ omne tale dico eſſe aliquo mō ſm̄ ſe: qḋ. ſ. diſtinguitur contra ꝑmum ſignificatum accidens: vt plane docet Ariſtot. in 5ᵒ metaphy. T.c.35

Ad rationem in oppoſitum cū dicebatur ꝙ fieri muſicū ⁊c. dīt cōiter ꝙ hmōi fieri attribuitur ꝑ ſe homini: ſed ipʒ ꝑ ſe accipit dupliciter. Vno mō ꝓprie ꝓut cadit in propoſitionibus demōſtratiuis. Alio modo ꝑ ſe. i. non ꝑ aliud ſubiectum vt exemplificat Ariſtu in ꝑ° poſteriorū. capl̄o de ſtatu in ꝑdicatis. ꝙ album conuenit homini ꝑ ſe ⁊ non ꝑ aliud ſubiectum: ſic autem dicitur in propoſito ꝙ fieri muſice attribuit homini nō ꝑ aliud ſubiectū. Aliter pōt dici ꝙ fieri muſice nō attribuit imuſice tanq̄ȝ ſubiecto ꝑ ſe ⁊ ꝑncipaliter: nec ꝓprie attribuit homini ſm̄ ꝙ homo: ſed ſm̄ ꝙ ē in potentia ad muſicam. ⁋ Et tu dices. ergo omnis hō in potētia exiſtens ad muſicā fieri muſicus: cū vnus hō fieret muſicus. Dico ꝙ verū eſt vel ſm̄ actum vel ſm̄ aptitudinē: omnis enim homo exiſtens in potentia ad muſicam vel ſit actu muſic⁹: vel eſt aptus natus fieri muſicus nec opʒ ꝙ omnis homo exiſtēs in potentia ad muſicam fiat actu muſicus vno facto muſico: ſicut q̄uis hō ſit principale ſubiectum riſus: non tamen opʒ ꝙ oīs hō rideat actu ridēte vno. Aliter dōm ⁊ melius ꝙ ſi vn⁹ hō imuſicus fiat muſicus: hō fieri dʒ attribui huic enti i potentia ad hanc muſicā ſm̄ ꝙ eſt hoc ens in potētia ad muſicam: ſingularis enī cauſatorū debēt aſſignari cauſe ſingulares: vt Ariſt. docet in 2ᵒ huius. T.c.38. vnde cū hoc fieri muſicū ſit qdā ſingularis effect⁹: dʒ ei aſſignari ſingularis cauſa ſubiectiua: ⁊ ſic nullum inconueniens conſequitur. ❡ Ad ſecundā pōt dici ꝙ lʒ priuatio nō ſit ꝑncipium cognoſcēdi habitū cuius eſt priuatio: tn̄ hō pōt eſſe ꝑncipium cognoſcendi aliquē alium habitum: cui⁹ ipſa nō eſt ꝑuatio: q̄uis igit ꝑuatio forme in mā nō ſit ꝑncipiū cognoſcendi ipā formā: tamē pōt eſſe ꝑncipium cognoſcendi ipm̄ fieri rei naturalis ſeu ipſam tranſmutationē ꝑcedentē formā. Nec eſt inconueniēs ꝙ ꝑuatio alicuius habitus ſit notior aliquo modo aliquo alio habitu: ⁊ plane docet Cōmentator in 8ᵒ huius. cap. Mouentium igit ⁊ c. oīā que mouent: vbi oſtendit cauſam quare Ariſt. deſcribit illud quod mouetur ꝑ ſe ꝑ illud quod mouetur ꝑ accidens. Et tu videas T.cō.27

Margin notes (left): Obtio · R° · Diuerſi ca illi h⁹ qōnis.
Margin notes (right): per ſe accipit 2ᵒ · Obctio · R°

Cómentum ſbier aſibi ſi via intelligẽ recte pbiez Ariſt.

℄ Subiecta quidem ẽ natura ſcibilis.eſt ſʒ
analogiam:ſicut enĩʒ ad ſtatuam es:aut ad
lectulum lignũ aut aliorũʒ aliquod haben
tium formã i materia ⁊ iſorme ſe habet pri
us q̃ʒ accipiat formã:ſic ipſa ſe ad ſubſtan/
tiam habet ⁊c. Tex.cõ .lxix. Qõ .xxiiij.

A Queritur hic vtrum materia pma ſit vna nu/
mero in oibus gñabilibus ⁊ corruptibilibꝰ..
℄ Arguitur ꝙ ꝙ non:q: vnum numero non
poteſt eſſe ſimul in diuerſis nomero:q: tunc
poſſet eſſe vnũʒ numero ⁊ plura nomero:⁊
ſic eſſet vnum ⁊ non vnũ:qđ eſt impoſſibile:ſed ipſa gene
rabilia ſunt plora nomero:vt manifeſtum eſt ad ſenſum.
quare ⁊c. ℄ Itẽ 2° ſi ſic eſſet:tunc omniũ gñabiliũʒ eſſʒ
vna forma:cum in vna materia non ſit niſi vna forma nu/
mero vel ſaltem ſpecifica:ſed conſequẽs eſt falſum ⁊ im/
poſſibile:q: tunc omnia naturalia generabilia ⁊ corrupti
bilia eſſent vnius ⁊ eiuſdem ſpeciei:quod eſt impoſſibile
℄ Item tertio aut eſſet vna ſm eſſentiam aut ſm eſſe.p
ſufficientem diuiſionem:ſed non eſt vna ſm eſſentiã:q:
tunc entia non eſſent diuerſa ſm eſſentias cum haberent
vnam cõmunem eſſentiã:nec eſt vna ſm eſſe:quia aliud
eſſe habet materia ignis ⁊ aque ⁊ hoīs ⁊ aſini.quare ⁊c.
℄ Item 4° ſi ſic tunc qđlibet fieret ex quolibet:qđ eſt fal
T.c.34. ſum:vt pʒ in p̃ huius ⁊ pʒ ꝯña:q: illa ſunt adinuicẽ tranſ/
mutabilia:⁊ vnum eorũʒ fit ex altero que cõmunicant in
T.c.37. vna materia:vt dicitur in 2° de generatione.quare ⁊c.

T.cõ.6. Oppoſitum arguit auctẽ Ariſto.hic ⁊ in p̃ ⁊ in
ſcđo de generatione:⁊ p Cõmenta
Cõ.14. torẽ hic:⁊ in 12° metaphyſi. Et arguit rõne:q: omnis di
uerſitas ⁊ pluralitas eſt per aliquẽ actum. Actus eſt enĩ
qui diſtinguit ⁊ ſeparat:vt cõiter accipit ex 8° metaphy.
T.c.49. Sʒ ipſa prima mã nullã formã hʒ de ſe:ꝰ de ſe nõ eſt diſtin
cta in diuerſis entibus nãlibus:⁊ ſic relinquit ꝙ ſit vna
T.c.11 q: quecunq̄ diuiſionẽ non hñt vt ſic vnum dicuntur. 5°.
metaphy. cum igit ipſa non ſit vna ſpẽ de ſe:q: ſpẽs ⁊ for
ma idẽ ſunt:⁊ ipſa ſm ꝙ mã eſt nullam de ſe hʒ formam.
℄ Itẽ nõ eſt vna genere:q: cuiuſlibet generis ſunt diuer/
ſe ſpẽs:nec eſt vna ſm analogiã:quia ſemp vnum analo/
gatorũ eſt pfectiꝰ altero ⁊ prius.⁊ vna prima mã rei nãlis
non eſt ſimplr prior aut pfectior q̃ʒ alia:relinquit ergo ꝙ
ſit vna nomero:⁊ hec quidẽʒ rõ eſt fortis ⁊ demonſtratiua.

Ad queſtionem p̃ intelligendum eſt ꝙ mã du
plex eſt ſʒ moduʒ.ſ.mã ppi
B quã ⁊ mã remota. Mã qdem ppinq̃ eſt mã diſpoſita de
mã eſt terminatis diſpoſitionibus ⁊ preparata vt mã calide ⁊ ſic
duplex. ca eſt mã ppinq̃ ignis:ſimilr autẽ ⁊ in alijs. Mã remota
eſt mã oino pma.de qua ſupius fuit dictũ:qđ de ſe nullã
formam hẽt ppriã ſm ꝙ mã:neq̄ priuationem ppriã:ſʒ
Opinioˢ eſt in potẽtia ad oẽs formas ⁊ puationes. ¶ Et de iſta q̃
dẽ pma ⁊ remota mã dixerunt aliq ꝙ ipſa ꝺ ſe nec ẽ vna
nec plures:qđ pbauerũt ex hoc ꝙ ipſa de ſe nec hʒ q̃titatẽ
idioiſam que eſt pncipium vnitatis numeralis ſʒ eos:
Repro/ nec moltas quantitates diſtinctas a qbus eſt pluralitas
batio numeralis cum ipſa ſit ens pure in põa. Sʒ illud non ſuf/
T.c.9. ficit:q: vnum ⁊ multa ſufficient diuidunt ens ſm Ariſt.
in.10 metaphy. vñ cũʒ mõ ſit ens opʒ ꝙ ſit vnũ vel mol
ta:⁊ cũ ipſa de ſe non ſit multa:q: nõ hʒ de ſe qbus diſtin
guat in molta:remanet:q: ſit qđ vnũ:ſʒ nõ eſt vnũ ſpẽ nõ
gñe pprie cum nõ hẽat aliquã formã ſpecificã nec gñal
lẽ.ergo relinqtur ꝙ ſit vna numero.nõ enim eſt qđ vnũʒ
ſm analogiam:vt manifeſtũʒ eſt cuilibet intelligẽti:eo ꝙ
non eſt diſtincta in prius ⁊ poſterius ſm ſui natũ cũſit pu

re potẽtia ens. ℄ Et iđ dico aliter ⁊ dico ꝙ mã ppinqua ꝯ prima
nõ eſt vna numero oium gñabilium ⁊ corruptibiliũʒ:q:
ſi ſic ois gñabilia eſſent eiuſdeʒ ſpeciei:cũ in vna materia
nomero eodẽ mõ diſpoſita non ſint plures forme ſubſtã/
tiales ſpecifice:conſequens aũt eſt manifeſte impoſſibile:
q: entia nãlia hñt diuerſas opationes:⁊ alia p ſe ppa ac/
cidentia diuerſa. ℄ Itẽ mã ppinqua eſt mã informata di
ſpoſitionibus ppriis alicuius rei nãlis:vt manifeſtũʒ eſt:
ſed certum eſt ꝙ diſpõnes pprie vnius rei nãlis ſunt di/
uerſe a ppriis diſpõnibus alterius:vt diſpoſitiones pprie
ignis ſunt calidum ⁊ ſiccum in ſummo.⁊ diſpõnes pprie
aque ſunt frigidum ⁊ humidũ:hec autẽ ſunt ꝯria adinuĩ
cem:ſimilr autẽ ⁊ in alijs ſuo mõ:ſemp enim diſpoſitões
pprie vnius rei nãlis ſunt contrarie diſpõnibus proprijs
alterius rei:ſicut extremũ extremo:vt ꝯtigit i ſimplicibꝰ
corporibꝰ q̃ ſunt ꝯria ſibiinuiceʒ vel in vna q̃litate vel in
duabꝰ. Aut ſunt ꝯtraria ſibiinuicẽ ſicut extremũ medio:
vt diſpoſitiones elemẽtorum diſpoſitionibus miſtorum:
vel ſicut vnum mediuʒ alteri medio:vt diſpõnes panis di
ſpoſitionibꝰ carnis:vt tangit Cõmentator in pmo celi ⁊
mundi ſimiliter aũt in alijs.q̃re ⁊c. ℄ Item 2° eſt oĩm Cõ.20.
ꝙ mã pma ⁊ remota bñ eſt vna numero oium gñabiliũ ꝯ.2°
⁊ corruptibiliũ:qđ ſic pbat:q: oium que adinuicẽ tranſ
mutant eſt vnum ſubiectũ nũo cũ ſemp trãſmotatio req
rat ſubiectũ vnũ nũero ſub vtroq̄ termino tranſmutatio
nis:vt pʒ in iſto pmo. 5° huius.ſed ipſa entia nãlia ſunt T.c.62
adinuicẽ trãſmutabilia:vt pʒ ad ſenſuʒ. Nam ex aiali fit T.c.8.
cadauer.⁊ ex cadauere fit terra:ſilr autẽ ⁊ in alijs. Nec ẽ
rõ q̃re in duobꝰ entibus nãlibꝰ trãſmutabilibꝰ adinuicẽ
imediate ſit vnũ ſubim nũero plus q̃ʒ in diuerſis.q̃re ⁊c.
Et põt oſtendi rõne ſupradicta q̃ mihi videt eſſe ſufficiẽs
ad iſtã cõcluſionẽ demõſtrãdã:cũ enim nõ ſit mã pma de
ſe diſtincta in diuerſis mãlibus:opʒ ipſam habere aliquã
vnitatẽ in eis.vl̃r enĩ q̃cũq̄ diuiſionẽ nõ hñt vt ſic vnum
dicunt 5° metaphy.⁊ cũ ipſa nõ ſit de ſe vna ſpecie pprie T.c.11
nec genere nec analogia:relinquit ꝙ ſit vna numero. qua
re.⁊c. Sed de mõ vnitatis ipſius cõſideranda eſt diligen
ter ſententia Cõmentatoris in 12° metaphy.ex eiꝰ verbis Cõ.14.
eniʒ ⁊ eiꝰ ſnia ibi colligitur:ꝙ aliqd eſſe vnũ nũero põt in Unũnu
telligi duplr. Uno mõ aliqd ẽ vnũ numero poſitiue ⁊ p mero 2°
prie:⁊ eſt illud qđ hʒ vnã formã indiuidualeʒ que eſt ens duplr
actu ⁊ indiuiſũʒ in ſe:ſicut ſor.⁊ qđlibet aliud indiuiduũ
ſubſtãtie:⁊ i alijs ſuo mõ. Alio mõ põt intelligi aliqd eſſe
vnũ numero puatiue.ſ.p priuationẽ oiuʒ formarũ indiui
dualiũ a qbus ẽ multitudo numeralis:mõ mã non eſt qđ
vnũ numero pmo mõ.ſ.poſitiue:q: ipſa in eẽntia ſua nõ
hʒ aliquã formam indiuidualẽ ppriã q̃ ſit vna actu ⁊ ens
in actu vt demonſtratũ fuit prius:ſed bñ eſt vna nũero pua
tiue per puationeʒ oium formarũ indiuidualiũ a qbus ẽ
multitudo ⁊ pluralitas numeralis:non ſic ꝙ ſit actu pri/
uata ⁊ denudata ab oibus formis ſil̃r:⁊ ſicut oculus cecus
eſt ſil̃r puatus oi viſiõe.h.n.ẽ falſũʒ ⁊ impoſſibile:vt demõ
ſtrat Cõmẽtator in 2° huius.⁊ Ariſto.in pmo de gñatio Cõ.1
ne.ſed ſic ꝙ ipſa i eẽntia ſua ſm ꝙ eſt mã pria non inclu T.c.6.
dit aliquã formã ppriã:⁊ ſic nõ hʒ de ſe multitudinẽ.q̃re
relinquit ꝙ ipſa ſit vna numero puatiue. ℄ Et eſt notã
dũ circa h̃ ꝙ ſic ipſa dr̃ vna numero puatiue mõ p̃dicto:ſic Mã pª
ipſa põt dici cõis ad oia gñabilia ⁊ corruptibilia et priua eſt cõis
tiue.q:.ſ.nõ hʒ in eẽntia ſua aliquã formã idiuidualeʒ ⁊ ad om
ppriã q̃ determiata ſit ad vnũ idiuiduũʒ ſeu ſingularẽ:iđ nia gña
eſt cõis puatiue. Et addit Cõmẽta.ꝙ dr̃ cõitas mãe pri/ bilia ⁊c.
me a cõitate vñiũ p̃cipue gñalis forme eni cões in qibꝰ
ĩueniunt vñia ſunt i poᵃ.⁊ iđ ſcire aliqd ſm ꝙ vl̃e eſt ſcire
ipm in poᵃ ſm ꝙ dicit. Cõicatio igit q̃ intelligit in formis
cõibꝰ hʒ eſſe extra aiaʒ i potẽtia. Iſta aũt cõicatio q̃ intel
ligit in mã prima eſt pura puatio:cũ nõ intelligat niſi p
puatiõe

priuationẽ formarũ indiuidualiũ ab ea. Eſt igitur intẽtio Cõmentatoris in his v̾bis: ꝙ mã ꝑma nõ hȝ cõitatẽ ſuaȝ per aliquã vnam formaȝ cõeȝ ⁊ potentialẽ: que ſit de ſua ſubſtãtia ⁊ ꝓpria ei ſm ꝙ mã. Sed vniuerſale hȝ cõitatẽ extra aiam per aliquã vnã formaȝ cõem: potẽtialem tñ ⁊ imperfectã que eſt propria ipſi vl̾i: ⁊ in his verbis Cõmẽtator videt̾ intelligere ꝙ alia eſt forma vl̾is ex̾ aiam a forma ſpeciali: vl̾is dico pro re de qua aliꝰ deo fauente dicẽ. Cõitas aũt mãe prime ad oia generabilia nõ eſt aliud niſi eius indifferẽtia ad ipſa īquãtũ nõ hȝ aliquẽ actũ ſibi ꝓprium q̃ ſic hoc eſt ſpãle diſtinctũ ab alio. Et dicit ibi Cõmentator ꝙ verũ eſt ꝙ iſte ẽ verus intellectus mãe prie quãtum ad eius vnitatẽ: quĩ nũꝗ eſt dictus ab Ariſto. in aliquo loco: ſed inuenitur ſimul ex eius verbis ⁊ hoc eſt verum: qꝛ in ꝑmo metaph. in erroribus dicit ꝙ i fundamẽ
T.c.8. to nãe nihil eſt diſtincto. ⁊ in 7° dicit: ꝙ ipſa non ẽ q̄d nec qualẽ nec quãtum: nec aliq̄d alioꝝ q̄bus diuiſum ẽ ens.
dubitaꝰ quare ⁊c. ¶ Ulterius eſt intelligendũ ꝙ aliq̄s poſſet dubitare ſatis rõnabilr̄. Nã oẽ q̄d habet entitatẽ poſitiuam extra aiam eſt vnum entitate poſitiua ex̾ aiam. hoc ẽ euiT.c. 1 dẽs ex 4° metaphy. ſed mã ꝑma hȝ ẽtitatẽ poſitiuã extra
T.c.66 aiam cũ ſit aliq̄d realr̄ ⁊ q̄dditatiue diſtinctũ a priuatione vt pȝ in ꝑmo huius. q̄re ⁊c. ¶ Preterea. Si mã prima ſit vnum numero ꝑuatiue: ex h̾ ꝙ in eſſentia ſua non habeat aliquã multitudinẽ formaꝝ idiuidualiũ a q̄bꝰ ẽ multitudo numeralis: ſic ipſa poſſet dici plures numero priuatiue: pro tanto qꝛ ipſa in eſſentia ſua non habȝ aliquaȝ vnã formã a qua ſit vnitas nũeralis: ⁊ ſic eſſet vna numero priuatiue: ⁊ plures numero ꝑuatiue ſimul: q̄d videtur irrõnabile: eo qꝛ iſta vident̾ oppoſita. ¶ Preterea. Silr̄ poſſet dici ꝙ ipſa mã eſt vna ſm ſpẽȝ ꝑuatiue: eo ꝙ nõ hȝ in eẽntia ſua aliquã multitudinẽ formarũ ſpecificarũ: a q̄bꝰ eſt multitudo ſpecifica: h̾ aũt nullus dicit. ¶ Ad ꝑmũ
Rꝰ dõȝ ꝙ mã ꝑma ſicut hȝ entitatẽ poſitiuaȝ: ſic hȝ vnitateȝ poſitiuã ſolũ potẽtialẽ: vt pȝ ex ꝓcedẽtibus. ⁊ id̾ cõcedit̾ habere vnitatem potentialẽ ſolũ poſitiuaȝ: ſȝ non vnitatẽ actualẽ poſitiuam de ſe. ¶ Ad aliud poſſet aliq̄s euadere dicendo ſic: ꝙ non eſt ſimile de multitudine mãe ⁊ de vnitate ipſius. Nã rõ vnitatis ſumit̾ ab indiuiſione. vt pȝ in
T.c.11 5° metaphy. Indiuiſio aũt eſt quedã ꝑuatio. ⁊ id̾ vnitas ẽ ꝓpinqua ꝑuationi: ſed pluralitas nõ ſic ſe hȝ. ⁊ id̾ poterit dici mã vna ꝑuatiue ⁊ non plures priuatiue: ꝙ ſi hoc nõ ſufficit cõcedat̾ mãȝ eẽ plures ꝑuatiue ſic itelligẽdo ꝙ in ſua eſſentia nõ icludit aliquã formã a qua ſit vna numero actu. ⁊ id̾ ſicut dicit̾ vna numero: qꝛ nõ eſt plura de ſe: ſic dicit̾ plura nũero: qꝛ non eſt vna de ſe: nec iſta ſunt oppoſita realiter vnuȝ numero ꝑuatiue ⁊ plura numero priuatiue: ſicut lȝ albũ ⁊ nigrũ ſint oppoſita: tñ priuatio albi ⁊ priuatio nigri non ſunt oppoſita cũ ſimul ſint in medio colorato. Prima tamẽ ſolutio videtur melior: eo ꝙ ratio vnius ſumit̾ ab indiuiſione. vnde cũ mã prima non ſit de ſe diuiſa numeraliter: ipſa põt dici quodãmodo vna numero. Sed rõ multitudis ⁊ pluralitatis non ſumit̾ a priuatione. ⁊ ideo quãuis ipſa non ſit vna nũero per aliquã vnã formã non ſequit̾ vt ſit plures nũero. Nec intelligo ꝙ ipſa ſit vna numero ⁊ ꝑuatiue ⁊ ſoluȝ ⁊ preciſe ꝓ tãto qꝛ de ſe non hȝ multas formas idiuiduales: qꝛ ſimilr̄ poſſet dici ꝙ indiuiduũ ens actu vt ſor. eſſet vnũ numero priuatiue: qꝛ nullũ tale habet multitudinẽ formaꝝ a q̄bus ſit multũ numeralr̄: ſed ꝓ tãto qꝛ nec vnaȝ formam indiuidualẽ hȝ qua ſit vna nũero: nec multas q̄bus ſit numero plura: ſȝ potẽtia ſe hȝ ad ambo hec. Unde forte ratio
Rõ vnitatis mãe ꝑncipalis radicalis vnitatis materie prime eſt ipſam eſſe ens pure potentia ad q̄d conſequit̾ p̄dicta. Et ideo Cõmẽtator dicit in eorum quod eſt i potentia dicere: eſt ꝙ ẽ vnum numero ⁊ cõmune pluribus. vt igitur ſit ad vnuȝ dicere: mã ꝑma eſt dicta vnuȝ nũero: ex eo ꝙ ipſa eſt ens in pura potẽtia: ⁊ per ablatõeȝ formaꝝ idiuidualiũ oium ab ea modo ꝑdicto: nõ qꝛ actu ſimul ſit ſine oibꝰ formis: ſed qꝛ nullã claudit in eſſentia ſua. ¶ Ad aliud dubium põt dici ꝙ nõ eſt icõueniẽs mãm ꝑmã eſſe vnaȝ ſm ſpẽm ꝑuatiue ꝓportionabilr̄: ſicut ipſa dĩ vna numero priuatiue. ſ. qꝛ ipſa nõ hȝ in ſua eſſentia formas q̄bꝰ ſpecifice diſtinguat̾: ita ꝙ per ablationem formaꝝ ſpecificaruȝ dicit̾ vna ſm ſpẽm ꝑuatiue. ſilr̄ vna ſm genus: ſȝ hoc nõ oportuit Cõmẽtatorẽ exprimere: qꝛ pȝ ex dictis eius ſatis.

Ex dictis patet ſolutio ꝑmaruȝ duaꝝ rationũ. D
¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ipſa non eſt vna nũero ſm ſuuȝ eſſe actuale vt hñ ꝓbabat̾: tñ ipſa eſt vnũ nũero ſm ſuuȝ eſſe potẽtiale mõ q̄dẽ ꝙ eiꝰ potẽtia ſit ſimplr̄ vnũ ſubiectũ nũero: ſȝ ipſa ſm id q̄d eſt ens vnuȝ ſm eſſe potentiale: ⁊ hoc ſufficit. Uel dicat̾ ꝙ eſt vna ſm eẽntiã mõ ꝑdicto: Et cũ dĩ: qꝛ tunc entia nãlia non eſſent T.c.12
diuerſa ſm ſuas quidditates: dico ꝙ imo: qꝛ differẽtia ſũt illa que ſunt diuerſa aliquid vnũ entia 10° metaphy. modo entia nãlia ſunt diuerſa hȝ formas aliq̄d vnuȝ entis. i. in aliquo vno cõuenientia. ſ. in mã. Sed dices. ad minus entia nãlia non erunt diuerſa ſm ſuas quidditates ⁊ ꝑ ſe ⁊ ꝑmo cũ nõ inerit eis diuerſitas niſi rõne vniꝰ ꝑtis q̄dditatiue: ⁊ hoc concederet̾ a multis. ſ. ab illis qui ponũt q̄dditatẽ ſubſtantie nãlis eſſe cõpoſitã ex mã ⁊ forma. Alij vero dicerent ꝙ mã ꝑma nullo mõ eſt pars q̄dditatis ſubẽ ſiue rei nãlis: ſȝ ſola forma eſt tota quidditas. vt videtur velle Cõmẽtator in 7° metaphy. ſed de hoc ad ꝑlenū non Cõ.34.
diſcutio. ¶ Ad 4ᵐ dõȝ ꝙ oia nãlia ſunt adinuicẽ tranſmutabilia vel imediate vt illa que ſunt ſibijnuicẽ ꝓpinqua ſm formas: vel mediate ⁊ per plures trãſmutatiões: ita ꝙ mã que nunc eſt ſub vna forma. ſ. ignis põt fieri ſub forma terre multis trãſmutationibus mediãtibꝰ: ⁊ hoc non eſt incõueniẽs: nec ꝯ Ariſto. ſed ꝙ vnũquodq̄ȝ imediate fiat ex vnoquoq̄ȝ hoc bene eſt inconueniẽs.

¶ Primum quidem igitur dictuȝ eſt ⁊c. Textu cõmenti. lxx. Queſtio. xxv.

Commẽtator ſup̾ iſtaȝ partẽ exponẽdo illud verbũ Ariſt. Et q̄d ſubiectũ: ꝓbat ꝙ potẽtia mãe nõ eſt ſubãtiaꝰ. ⁊ ideo circa hoc p̄t queri vtrũ potẽtia mãe ſit idẽ eẽntialr̄ cũ ipſa ſubẽ mãe. ¶ Arguit̾ ꝑmo ꝙ ſic: qꝛ illud ꝑ q̄d ſubſtãtiat̾ aliq̄d eſt eius eẽntia: nihil enĩ ſubſtat̾ ꝑ ſuũ accidẽs vt manifeſtuȝ eſt. Sed mã ſubſtat̾ per poſſe. vt ſcribit Cõmẽtator in tractatu de ſubã orbis. ¶ Item 2° ſicut ſe habet ꝑmũ agens ad eſſe actu: ſic ſe hȝ ꝑmuȝ patiẽs ad eẽ in potẽtia per cõuenientẽ ſimilitudinẽ. Sed primũ agens eſt ens actu per ſuã eſſentiã: ita. ſ. ꝙ eſſe actu non eſt additũ ſubẽ ſue vt oẽs cõcedunt: quare ſilr̄ primuȝ patiẽs ẽ ens in potentia per ſuam eſſentiaȝ ſic ꝙ potentia non eſt aliquid additum eius eſſentie. ¶ Item 3° in quolibet genere eſt actus ⁊ poᵃ. vt vult Ariſto. i 9° metaphy. ⁊ Cõmẽ T.c.7.
tator in prohemio de aia: ſed ſubẽ eſt vnuȝ genus. ergo i Cõ.6.
genere ſubẽ eſt aliqua poᵃ: illa autẽ non eſt cõpoſituȝ nec forma. vt manifeſtũ eſt: ergo relinquit̾ ꝙ ſit mã. vt manifeſtum eſt: ⁊ ſic mã eſt ſubãlr̄ poᵃ. ¶ Itẽ 4° ſicut ſe hȝ eẽ ad poſſe ita eſſentia ad potentiam: ſed in eternis non differunt eſſe ⁊ poſſe ſm Ariſto. in 3° huius. ergo i eternis nõ T.c.32
differũt eẽntia ⁊ potẽtia: cũ igit̾ ꝑma mã ſit eterna. vt demonſtratũ eſt in ꝑmo huius: ſequit̾ ꝙ ipſa ſit idẽ cũ ſua potentia. ¶ Itẽ 5° ſi potẽtie mãe eſſent accidẽs ſupadditũ T.c.82
eſſentie mãe: ſequeret̾ ꝙ eſſet ꝓceſſus in infinitum in accidentibus mãe ſimul exiſtentibus: q̄d videt̾ impoſſibile ex 3° huiꝰ. vbi oñ ꝙ nõ eſt dare infinitum actu ſimul: nec T.c.41
i multitudine: nec i magnitudine. Et probatur ꝯſequẽtia

q2 ſubiectuʒ eſt in potẽtia ad accidẽtia ſua vt manifeſtuʒ
eſt:aliter eni eſſet impoſſe ea hře. Si igitur potẽtia mãe ẽ
accñs mãe ipſa vtiqȝ materia videbitur eſſe in potẽtia ad
ipſaʒ potẽtiã:ꝛ ſic quereť de illa potentia per quaʒ mate
ria eſt in potentia ad ſuã potẽtiã. vtrum: ſit ideʒ eſſentiali
ter cum ipſa ſubſa mãe:aut nõ. ſi ſic pari rõne erat ſtandũ
in prima potẽtia. ſi nõ tũc mã eſt in potẽtia ad illaʒ poten
tiaʒ:ꝛ ſimiliter quereť de illa tertia potentia:ꝛ ſic aut ibit
queſtio in infinituʒ:aut opʒ in principio cõcedere ꝙ potẽ
tia mãe ad formã ſit idẽ eſſentialř cũ ipſa prima materia.
¶ Item 6° ſi potẽtia mãe eſſet accñs mãe:tũc ipſa potẽtia
eſſʒ actus:qȝ videť impoſſe:qȝ actus ꝛ potentia ſunt op
poſita ꝛ vnũ eoꝝ nõ eſt alterum. Et pʒ cõſequẽtia:qȝ oẽ
accidens eſt forma ꝛ omnis forma eſt actus. ¶ Itẽ 7°. ſi
potentia mãe eſt accidens:tũc forma nõ vniret imediate
materie prime qȝ videť incõueniẽs:qȝ forma ſubſalis eſt
prima perfectio ipſius mãe vt oẽs ꝯcedũt:ꝛ pʒ ꝯñtia:qȝ
forma nõ vnitur materie niſi mediãte potentia ipſius ma
terie. ¶ Itẽ 8° ſi potẽtia materie eſſet accidẽs mãe:tunc
ex materia ꝛ forma non fieret vnum niſi ſm accñs:quod
T.c.46 eſt impoſſe. vt vult Ariſt. in 8° metaphy. ꝛ 2° de anima:ꝛ
T.cõ.7. ꝯña ꝓbať:qȝ ex mã ꝛ forma non fit vnũ:niſi qȝ materia ẽ
ens in potentia ꝛ forma eſt actus. Si ergo eſſe in poten
tia accideret materie:tunc ex ipſa forma ꝛ materia fieret
vnum ſm accidens:quod eſt inconueniens.

Cõ.70. **Oppoſitum** arguitur auctoritate Cõmentatoris in iſta parte vbi dicit aperte ꝙ potẽ
tia non eſt idẽ cũ ſubſa mãe:ꝛ ideʒ dicit in tractatu ð ſubſa
orbis ꝙ poſſe quo ſubſatur hic ſubiectuʒ differt a nã ſubiti
ꝛ h̃ ꝓbat hic ꝛ ſiſř ibidẽ vt videbiť. Et arguiť rõne:qȝ ſic
ſe hñt potentie aie ad aiã:ſic potentie mãe ad mãm ꝑ cõ
uenienteʒ ſilitudinẽ. Sed potẽtie aie nõ ſunt ipſa ſubſa aie
cũ ſubſa aie non ſit niſi vna in vno aiato:ꝛ põtẽtie ſunt plu
res vt viſus ꝛ auditus ſʒ cõem doctrinaʒ. quare ꝛc̃.

B **Ad iſtam qõnem** dimiſſis alijs opinionibus dico ad preſens per diſtin
ctionem ꝙ per potentiam nos poſſumus intelligere duo.
Uno mõ ſubiectũ potẽs. Alio modo formale ꝑncipiũ. ſ.
reſpectũ ſeu habitudinẽ formã generandã vel ad agens.
1ª p° ¶ Tũc dico ad qõneʒ ꝙ potentia ſi ſumať ꝓ ſubiecto po
tentie. ſic eſt idẽ eſſentialř cũ mã:qȝ illud qȝ eſt perfectibi
le ꝛ informabile per formã ſubſalẽ ẽ ipſa eſſentia mãe pri
me informabile. Dico primo ꝑncipalř hoc eſt euidẽs:ſed
2ª 2° ſubiectũ potẽs eſt hʒ:vt ẽt notũ eſt. qre. ꝛc̃. ¶ 2° dico ꝙ ſi
ſumať potentia pro formali ꝑncipio quo mã dř potẽs:ſic
nõ ẽ ideʒ ſubſalř vł eẽntialř cũ ſubſa mãe. Et h̃ ꝓbať mul
p° ratio tipliciter. Et ꝑmo ſic: illa nõ ſunt penit⁹ vnũ ꝛ idẽ eẽntia
liter:quoꝝ vnũ multiplicať altero manente vno:hoc eſt
euidẽs:ſed mã exiſte vna numero potẽtie ſunt plures:vt
potentia ad formã ignis eſt alia a potẽtia ad formã aque:
ſilř autẽ ꝛ in alijs. Et hec rõ ſumpta eſt ex verbis Ariſto.
T.c.10. ex 3° huius vbi dicit ꝙ poſſe ſanari ꝛ poſſe infirmari non
Cõ.2. idem:illʒ ſubiectuʒ potẽs ſit idẽ:ꝛ Cõmẽtator in 12° meta
phy. dicit ꝙ numerus habilitatũ. i. potentiarum mãe eſt
ſm nũerum ſpẽrũ generabiliũ. ¶ Et ꝯfirmať iſta rõ:qȝ ſi
potẽtia mãe qua formalř denoiať potẽs eſt idem cũ mã
eſſentialř:eqʒ rõne vna potẽtia ꝛ alia erit ſic ideʒ cũ mã:
ꝛ ſic oẽs potẽtie quas hʒ mã ad formas erũt idẽ eſſentia
liter ꝛ ſubalř cũ ipſa mã:ꝛ mõ quecuqȝ vni ꝛ eidẽ numero
eẽntialř ꝛ indiuiſibilř ſunt eadeʒ:inter ſe ſunt eadeʒ. ergo
oẽs potẽtie mãe ad formas ſunt ideʒ eſſentialř ꝛ vnũqȝqȝ
eſt impoſſe per ſe. Nã potẽtie diſtinguunť per diſtinctio
2ª ratio neʒ actuũ ſaltẽ imediatoꝝ. ¶ Itẽ ſi potentia quã hʒ mate
ria exñs ſub forma aque ad formã aeris eſſet vnũ ꝛ ideʒ
cũ potentia quã hʒ ad formaʒ ignis:tunc omne qȝ vnã il
larum potẽtiarũ reduceret ad actum:reduceret ꝛ aliaʒ:ꝗ

non videť bene conueniẽs:ꝛ ſic omne qȝ generaret aerẽ
ex aq̃. generaret etiaʒ ꝛ ignẽ:qȝ ẽ impoſſe ꝛ ꝯ ſenſuʒ. ¶ Itẽ 3ª rõ
rõnes Cõmentatoris ſunt ad propoſitũ efficaces. Nam ſi
potentia mãe eſſet oĩno eſſentialř eadẽ cuʒ ſubſa materie:
tunc adueniẽte forma corrumperetur vel auferreť ſubſa
mãe:qȝ eſt manifeſtuʒ impoſſe. Et pʒ ꝯña:qȝ forma pre
ſente:corrũpiť potẽtia quã habuit ad formã illã vt ma
nifeſtum eſt. qȝ enim eſt actu non eſt ſicut cũ erat in potẽ
tia:vt dř in 9° metaph. ꝛ vlř dicit ipſe ſi potẽtia mãe eſſet T.c.11.
ſubſa eius:tunc ſubſa eius corrũpereť apud generationẽ.
¶ Sed mirũ eſt cũ potentie mãe ad formaʒ ſint infinite du dubitaᵒ
rationis a parte ante. vt dicit Cõmẽtator in primo celi ꝛ T.c.115
mundi:quõ ipſa põt corrũpi:cum Ariſtot. demonſtret in
primo celi ꝛ mundi multiplř ꝙ nullum ens ingenitum. ſ.
eternum a parte añ põt corrũpi:ſicut nec aliqȝ factuʒ põt
manere incorruptibile. Et forte dõm ꝙ nulluʒ perpetuũ Reᵒ
a parte añ põt corrũpi ſic ꝙ in poſteruʒ nullũ eius ſilẽ ge
neratur:ꝛ ſic intelligit Ariſto. ꝯ illos q poſuerunt mũdũ
ingenituʒ:ꝛ poſtea oĩno corrũpi ſic ꝙ in futuro null⁹ re
generabitur mundus:ſed potẽtia mãe ad formã que fuit
eterna ex parte añ:quamuis corrũpať ꝛ nũqȝ genereť ea
dem nũero:tñ redibit potentia eadeʒ ſpẽ. vt cũ ſor. fuerit
corruptus:mã ei⁹ iteruʒ erit in potẽtia ad formaʒ hoĩs ſi
cut fuit prius. Uel dico ꝙ potẽtia quãtũ ad id qȝ eſt poſi
tiuuʒ non corrũpiť:ſed ſoluʒ quãtũ ad ꝑuatione forme q̃
ꝑexiſtebat i mã:ꝛ hoc additũ nõ ꝑtermittas. ¶ Itẽ ſi po 4ª rõ
tentia mãe eẽt ſubſa mãe:tũc mã eẽt in ꝑdicamẽto ad ali
qd nõ in ꝑdicamẽto ſubſe:qȝ eſt impoſſe:pars eniʒ ſubſe ẽ
ſubſa. Et pʒ ꝯña:qȝ potẽtia ꝓ reſpectu eſt in predicamẽto
ad aliqd:ꝛ hoc etiã ipſe dicit in tractatu de ſubſa orbis ꝙ
poſſe dř reſpectu forme:ꝛ ipſa mã eſt vnũ entiũ exiſtium
per ſe. i. abſolutũ eẽntialř a reſpcũ. ¶ Sed ꝯ iſtaʒ poſitio C
nem dubitať multiplř. Primo dubitať circa illã diſtictio dubitaᵒ
nem:qua dr̃ ꝙ hoc nomẽ potẽtia põt ſumi vł ꝓ ſubiecto prima.
vel ꝓ reſpcũ:hoc videť incõueniẽs:qȝ nomẽ abſtractum
nõ ſumiť ꝓ ſubiecto:i hoc eni differt terminus accñtalis
cõcret⁹ ab abſtracto ſiue a ꝑncipali:qȝ terminus accñtalis
cõcretus põt accipi ꝓ ſubiecto vel ꝓ forma:abſtractus ãt
nõ. cũ igiť potentia ſit nomẽ abſtractũ nõ ꝑt teneri ꝓ ſub
iecto:ꝗuis hoc nomen potens poſſit accipi pro vtroque.
Unde huic argumẽto inſiſtẽtes qdã dixerunt ꝙ illa diſtin
ctio ꝓuenerit ex ignorantia iter abſtractũ ꝛ denoiatiuuʒ.
¶ Itẽ dubiuʒ eſt ꝯ ꝑmã rõnẽ Cõmẽtatoris:qȝ ſuppõit ꝙ dubᵒ 2ᵒ
ad priuationẽ forme corrũpiť potẽtia:hoc ãt videť diffi
cile:qȝ cũ forma ſubſalis educiť ð potẽtia mãe a generã
te:qȝro an mã ſit potẽs recipe formã:aut nõ:ſi ſic. igiť hʒ
potẽtiã recipiendi formã. nihil eni eſt potẽs recipe formã
ſine potẽtia:ſic nihil eſt albũ ſine albedine:ſi ãt nõ ſit po
tens recipe formã. ꝗ recipit qȝ nõ põt recipe:qȝ ẽ impoſſe.
ꝗ in illo inſtãti mã hʒ potẽtiã ad formã:ꝛ ſic poᵃ nõ corrũ
pitur vt vř. Etiaʒ ꝯfirmať:qȝ potẽtie actiue corrñdet po T.c.17
tẽtia paſſiua. 5° metaphy. ſʒ in inſtãti cũ gñans gñat ꝛ ex
hit formã ad actũ:ipʒ gñans hʒ potentiã actiuã reſpectu
mãe. ꝗ ei corrñdet potẽtia paſſiua:ꝛ nõ niſi i mã vt certũ
eſt. ꝗ in inſtanti illo mã hʒ potentiã receptiuã forme:ꝛ tñ
in illo inſtãti forma ẽ ꝑſens mãe. ꝗ apud ꝑſentiã forme nõ dubᵒ 3ᵒ
corrũpiť potentia mãe:ꝛ ſic rõ Cõmẽtatoris videť falſuʒ
ſupponere. ¶ Itẽ dubitať rõnabilř circa ſecundã rõnem
eius. Nã nulla relõ fundať imediate in ſubſa. vt capiť ab T.c.20
Ariſto. 5° metaphy. capᵒ de ad aliqd. Si igiť potẽtia mãe
fundať imediate i ſubſa mãe vt ꝯcediť. eſt eniʒ accñs ime
diate ꝯñs eẽntiã mãe:ita tñ ꝙ per eam circũſcribiť eẽntia
mãe. ꝗ nõ eſt ad aliqd:cui⁹ oppoſitũ ſupponit rõ Cõmen dubᵒ 4ᵒ
tatoris ſecũda. ¶ Aliud dubiũ eſt antiquũ:ꝙ ſi potentia
mãe eſt accidens ei⁹:aut eſt accñs ens reale:aut accidens
ens rationis:non eſt dicenduʒ ꝙ ſit ens ſolum rõnis:qȝ ſic

materia nõ eſſe potẽs niſi per operationem noſtri intelle-
ctus: qḋ eſt abſurdum. ¶ Si vo diceret ꝙ ipſa eſſet accñs
ens reale hoc videt̃ incõueniens: qꝛ reſpectus vel relatio
nõ põt eſſe realis ⁊ ens extra aiam cuius terminus nõ eſt
ens extra animam. hec eſt manifeſta: qꝛ relatiua ſimul ſunt
⁊ nõ ſunt: nũc aũt terminus iſtius reſpectus. ſ. potẽtie ma
terie ad formam generandam nõ eſt ens extra animam: ter
minus aũt hmõi reſõnis eſt ipſa forma generãda que nõ
Dub^{s} 5ª dum eſt ens extra aiam: vt manifeſtũ ẽ. quare ⁊c̃. ¶ Itẽ
qdam dubitant multũ ſubtiliter: qꝛ ſi potentia materie eſſet
accñs reale preter aiam. tunc ſimul erũt accñtia realia in
finita: qḋ videt̃ impoſſe. vt pꝫ ex 3° phyſicoꝝ: qꝛ non ẽ in
T. c. 41 finitum in actu: nec ſm multitudinem: nec ſm multitudinẽ
vt accipitur ex illo loco. Et pbatur ꝯñtia ſm intẽtionem
Ariſtot. generatio enim pcedit in infinitum in futuris. vt
pꝫ in 2° de generatione. ⁊ idõ opꝫ ꝙ in infinitum generẽtur
T. c. 59 forme infinite: modo materia ipſa habet nũc accidentali
ter potentias remotas ſaltem ad oẽs formas illas quas re
cipiet in futurum: qꝛ ſi nunc non haberet aliquã potẽtiam
ad formam quã reciperet in milleſimo anno: tunc eſſet im
poſſe recipere eam ⁊ ſic reciperet̃ impoſſibile recipi: qḋ eſt
impoſſe: opꝫ igitur ꝙ materia que nũc eſt habeat poten-
tiam ad quãlibet formam quam reciperet i futuro: ⁊ ſic cũ
ipſe forme erunt infinite: ſequitur ꝙ materia que nũc eſt:
habet potẽtias infinitas ſimul. Si igitur potentia mate-
rie eſt ens actu reale: ſequitur ꝙ infinita accidẽtia realia ſi
mul erũt actu in mã: ⁊ augẽt difficultatẽ: qꝛ cum quelibet
portio materie erit ſub formis infinitis numero: ⁊ multe
ſunt portiões mãe adiuicẽ diſtincte: ſequit̃ ꝙ ſimul erũt
plura infinita ſimplr̃: dico infinita ſimplr̃. Nam alias for
mas recipiet in futuro hec portio mãe ꝙ̃ illa: ⁊ ſic erunt
valde multotiens infinita: qḋ videt̃ oĩno abſurdũ ⁊ impoſſe.
Ad p^{m} ¶ Ad pmũ dubium: dico ꝙ vox nulli rei repugnat nec mo
dus ſignificãdi: imo vox quelibet quantum eſt de ſe eſt in
differens ad quodlibet ſignificatũ: ⁊ ad quẽcũqꝫ modum
ſignificãdi: ꝙ aũt vox aliqua ſignificet talem rem vel talem
ſub tali modo ſignificãdi vel talis hoc hꝫ ab impoſitione
humana ⁊ vſu. vñ ſi nos inuenimus multos homines vti
aliqua voce ad aliquam rem ſignificandam: ⁊ ſpãliter vi-
ros autenticos ⁊ ſolẽnes debemus ei cõcedere illam vocẽ
talem rẽ ſignificare: ⁊ cũ igit̃ inueniamus Ariſto. ⁊ Cõmẽ
tatorẽ vti hoc nomine potẽtia p ſubiecto potẽte: ⁊ aliqñ
etiam ſumit̃ pro reſpectu vt oẽs cõcedũt: nullũ reputo icõ
ueniẽs diſtinguere modo pdicto. Cũ ergo dĩ ꝙ nomẽ ab
ſtractũ nõ ſumit̃ p ſubiecto ſine dubio verũ eſt ꝙ nomẽ
abſtractũ rõne qua abſtractum eſt non ſumit̃ p ſubiecto
potẽtia cap^{r} au^{r} ſaltem eo modo quo cõcretum: ſed aliqua vox ſignificans
aliquã formã in abſtracto põt eſſe impoſita ad ſignifican
dum ipſum ſubiectũ ſm aliã rõnem ⁊ equoce ⁊ preciſe: ⁊ qꝛ
nulli voci repugnat quamcũqꝫ rem ſignificare. Qꝫ autem
Ariſto. ⁊ Cõmẽtator accipiãt hoc nomẽ potẽtia pro ſub
iecto potẽte: hoc pꝫ in diuerſis verbis Ariſto. ⁊ Cõmẽta
T. cõ. 2. toris. Dicit enim Ariſto. in 2° de anima. ꝙ mã eſt potẽtia
ꝙ nõ eſt vere ꝓprie: niſi qꝛ eſt ſubiectũ potẽs. Similr̃ di-
T. c. 8. cit 7° metaphy. ꝙ materia nec eſt qd: nec quale: nec quã
tum. qr̃e ⁊c̃. ſed potentia oĩa iſta. Similiter Cõmẽtator in
ſuo tractatu de ſubſtãtia orbis dicit mãm eſſe potentiam
recipientem numerũ ſm numerũ formarũ. ⁊ in multis alijs
locis inueniri poterit diligẽs cõſiderator: de noĩe tamen
nõ eſt multũ curandum dũmodo ſciat̃ veritas rei: eſt aũt ẽ
ſyncera veritas ꝙ ipſa mã ꝓ̃ eſt ſubiectũ potẽs: qḋ vtrũ
Ad 2^{m} dubi. vocet̃ potentia: nõ facio magnã curã. ¶ Ad aliud dubiũ
dicunt aliqui ꝙ potẽtia mãe que eſt eius accñs põt acci-
pi duplr̃. Uno mõ quãtum ad puatione forme ad quam eſt
potẽtia: ⁊ ſic ſine dubio corrũpit̃ potentia materie ad pre
ſentiã forme: ⁊ ſic itellexit Cõmẽtator. Alio mõ põt acci-
pi potentia mãe quãtũ ad aptitudinẽ mãe ad recipiẽdum
formã ipſam: ⁊ ſic potentia mãe nõ corrũpit̃ adueniẽte ipſa
forma. vt oñdunt rõnes adducte. ¶ Sed hoc non placet
alijs. Primo qꝛ ſm hoc rõ Cõmentatoris nõ oñdit niſi ꝙ reprob^{o} rñſionis
priuatio ẽ aliud mã. nõ potentia mãe quãtum ad priuatio
nem nõ eſt aliud ꝙ̃ priuatio. ¶ Itẽ oppoſita nõ pñt ſimul
eſſe modo actus ⁊ potentia ſunt oppoſita ſaltem relatiue
accipiendo potẽtiam pro reſpectu. ergo ſimul mã non ha
bebit potẽtiam ad formam ⁊ actu formã: ⁊ cum actus ⁊ potẽ
tia ſint oppſita relatiue: vt ſcribit Cõmẽtator in 9° meta-
phyſi. ¶ Et ideo alij aliter dicunt ꝙ adueniẽte vl̃ preſen
te forma ſm actum deficit potẽtia pcedẽs non ſolum quo Cõm. 2 alia R^{o}.
ad priuationem: ſed etiam quantum ad reſpectum precedẽ
tem formam: ita ꝙ materia non eſt amplius in tali poten-
tia ſicut erat. Et cũ dicebatur ꝙ i illo inſtanti generatiõis
forme: aut mã eſt in potentia aut non: dico ꝙ ipſa nõ ẽ p-
prie in potẽtia precedente actum: ſed eſt in potentia actiui
coniuncta: que non eſt proprie potentia realiter differẽs
a ſubiecto potente: ſed eſt quedã nõ impoſſibilitas habẽ-
di actum ſicut dicimus ꝙ ſor. ſedens põt ſedere. i. non eſt
impoſſibilis ſedere: potẽtia enim multiplr̃ dĩ. vt pꝫ in 2°
periher. Et cũ dicebat̃ vlterius ꝙ po^{a} actiua reqrit potẽ
tiam paſſiuã põt dici ꝙ verum eſt potẽtia paſſiua q eſt ſubꝫ
potens ⁊ receptiuũ: ſed nõ ſemp requirit potẽtiam que ẽ
accñs ſube potẽtis. ¶ Alij dicũt ꝙ in iſtãti eductiõis for alia R^{o}
me ſubalis ipſum generãs non eſt amplius i potẽtia agẽs:
qꝛ nihil mouet: ⁊ oẽ genus ꝓprie eſt mouens: ſꝫ hoc ẽ dif
ficile: qꝛ in inſtãti gñationis ipſum generãs habet aliquam
qualitatem ſupra ipſam formam ⁊ non aliã niſi agẽtis. Etiã
Ariſto. vocat agens nõ ſolũ mouẽs motu ꝓprie dicto: ſed
vl̃r omne trãſmutãs qualitercũqꝫ trãſmutat. vt pꝫ in 2°
huiꝰ. ¶ Itẽ põt dici ꝙ ipſi potẽtie actiue agẽtis correſpõ T. c. 29 alia R^{o}.
det hñ potentia paſſiua mãe: accipiẽdo potẽtiã p nõli qlĩ
tate mãe que diſpoſita eſt ad recipiendũ formam ⁊ illa non
corrumpit̃: ſed nõ opꝫ ꝙ ei correſpõdeat ille effectus pri-
uatiuus qui pus erat in mã. ¶ Ad aliam dubitationem dici
tur cõiter ꝙ illa potẽtia mãe que eſt reſpectus ad formã
non fundat̃ imediate in ipſa ſubſtãtia materie prime: ſed
mediãte aliqua qualitate: nõli que eſt de ſcda ſpecie quali
tatis: ⁊ eſt naturalis potẽtia paſſiua que correſpõdet na-
turali potẽtie actiue agẽtis. Et cũ dicit̃ ꝙ potentia ad for
mã eſt imediate ꝯſequens eſſentiã materie: põt dici ꝙ ve
rum eſt imediate. i. non mediante aliquo alio ſubiecto pn
cipaliori ⁊ priori via generationis: ſed nõ imediate p pua
tionem medij diſpoſitiui: imo dimẽſiones inherẽt imedia
tius ipſi prie mãe dicẽte Cõmẽtatore in de ſuba orbis: ꝙ
primũ rerũ inexiñtiũ huic ſubiecto ſunt tres dimenſiões
que dñr corpus: ⁊ p tanto tamẽ mã dĩ notificari per ipſam
potentiam: qꝛ p iſtũ reſpectũ materia manifeſtius compa-
rat̃ ad formam: ⁊ ad trãſmutationẽ ſubſtãtialẽ a qua pnci
paliter ſumit̃ intellectus pme materie. vt pꝫ in pmo huiꝰ T. c. 69
¶ Ad aliud dubiũ dixerũt aliqui: ꝙ potentia mãe que eſt Ad 3^{m}
reſpectus ad formã nõ eſt aliquod accñs reale pter ope- dubi.
rationẽ intellectus: ſed ſolum habet eſſe poſitiuũ ſm itelle-
ctum. Dicunt tamẽ ꝙ mã eſt potẽs recipere formã dato
ꝙ intellectus nõ itelligeret: ⁊ exẽplificãt ꝙ puatio nõ eſt
aliqḋ ens poſitiuũ preter itellectũ: ⁊ tamẽ oculus eſſe ce
cus remota actione intellectus. ¶ Sed mihi videt̃ ꝙ in
iſtis dictis eſt contradictio iplicite: qꝛ cõſtat ꝙ preter oẽm reprob^{o} huiꝰ re-
actũ intellectus humani materia eſſet potẽs recipere for ſponſio-
mam: ⁊ hoc concedunt iſti: ⁊ certũ eſt ꝙ ipſa nõ eſt potens nibus
formaliter niſi per potẽtiã: aut ipſa potẽtia pter actũ itel-
lectus eſt aliqd: aut nihil: ſi eſt aliquid: ergo ens: ⁊ conſtat
ꝙ non eſt ſolũ ens negatiuũ: qꝛ mãm eſſe potente non eſt
ſolum ipſam eſſe priuatam: ⁊ ſic potentia preter actũ in
tellectus eſt ens poſitiuum: cuius oppoſitum iſti dicunt.

Si vō dicat̄ φ potētia p̄ter actu3 intellectus ſit nihil:tūc
mā eſt formal'r potēs per nihil:potēs dico realiter ⁊ ex/
tra animā:qḋ ē abſurdu3. ¶ Preterea. Si potētia mãe ē
ens ſolu3 ſm intellectum:aut eſt ens ſolū per itellectū pra
cticu3 aut ſpeculatiuū. hec diuiſio eſt ſufficiēs:nō per itel/
lectu3 practicū:q2 tūc itellect⁹ practicus induceret poten
tia3 in ipſa mā. Uel ipſa potētia mãe eſſet aliqḋ de huma
nis actionib⁹ que ſunt abſurda:⁊ vt ſit ad vnū dicere pra
cticus vel eſt factiuus ⁊ ille p̄cipium eſt artificialium ne
ceſſarioru3 humane vite. ſicut domus ⁊ veſtimēta ⁊ hōrō
quoꝝ nūero nō eſt potētia mãe. Uel eſt acctiuus ⁊ ille eſt
actus agibiliū hūanoꝝ. ſ. v̄tutū moraliū ⁊ operationū ea
ru3:de quarū numero nō eſt potētia mãe. Vel eſſet aliq̈
de humanis delectationibus: que ſunt abſurda. ¶ Si dē
diceret̄ φ ſm itellecctu3 ſpeculatiuū tunc ſolum eſſet ens
ſubiectiue in intellectu ſpeculatiuo:⁊ ſic non eſſet p̄nci/
piu3 tranſmutationis realis:aut trāſmutatio realis ma
terie ad forma3 nō eſſet niſi intellectus humanus intelli/
geret:qḋ eſt abſurdū. nā omni homine dormiente adhuc
ignis cōbureret:⁊ p3 ꝯñtia:q2 nūq̈ materia tranſmutare
tur ad forma3 niſi eſſet potēs recipere eam. Si aute3 po/
tētia eſſet ſolum ens apud intellectu3. tūc nō eſſet potens
recipere forma3 niſi intellectu intelligēte. quare ⁊c. Nec
eſt ſīle de cecitate ad oculū ⁊ de potētia materie ad mā3.
Nam cecitas nō eſt aliqd poſitiuū de ſe:ſ3 negatio viſus:
⁊ ideo eſſe poſitiuū ſolu3 habet apud itellectū:ſed poten
tia mãe eſt quid poſitiuum quo formaliter mā eſt potens
p̄ter oē3 actū intellect⁹ hūani. ¶ Preterea. Ens rōnis ſo
lū nō eſt p̄ncipiū trāſmutatiōis per ſe nālis:q2 nec eſt p̄n
cipium actiuū per ſe huius trāſmutationis:nec diſpoſi/
tio actiui nālis:q2 tunc eſſet in actiuo ipſo nāli:nec eſt p̄n/
cipiū mãle vt manifeſtum eſt:nec p̄ncipiū diſpoſitiuū paſ
ſiui:⁊ ſic nullo modo ens rōnis eſt p̄ncipium neceſſariū
nālis trāſmutationis:⁊ ſic aut op3 dicere φ potētia mãe
nō eſt p̄ncipiu3 trāſmutationis naturalis neceſſariū:⁊ ſic
mā poſſe trāſmutari naturali tranſmutatione ad forma3
ſine potētia ad eam φ nullus diceret:aut eſt dicēdum φ
ipſa potētia materie ad formam non ſolum eſt ens rōnis
⁊ hoc puto verum. ¶ Ad aliud qḋ arguitur φ reſpect⁹
Ad 4um realis exigit terminu3 entem ⁊ realem preter animā:pōt
dubi. cōcedi. modo forma generāda i materia licet non ſit actu
ens in materia:ipſa tamē eſt in potentia actiua agentis:⁊
ſic ipſa eſt terminus illius reſpectus qui dicitur potentia
materie. Non enim eſt dubiu3:quin potētia paſſiua refe/
ratur ad actiuā ⁊ ecōuerſo:⁊ ab iſta potentia actiua illius
agentis ipſa potētia mãe h3 realitatē ſuā vt a termino:⁊
hoc ignoraſſe viſi ſunt illi qui potentiā mãe dixerunt non
eſſe ens reale:ſed ſolū ens ratiōis. ¶ Et tu queres an ma
Qō teria referat̄ ad forma3 generanda3 alia relatione q̈3 rela
tione qua refert̄ ad agēs. Et dicerem φ non:qḋ p̄bat̄:q2
ſi mā refert̄ ad formā generādā p aliam potentiam quā
habet ad generās:aut eſt per potētiā actiuā:aut paſſiuā
nō per potētiā actiuā:q2 certū eſt φ mā p̄ma nō h3 potē
tiā actiuā reſpectu forme generāde. vt iam oēs ꝯcedunt.
Si vō referat̄ ad formam generādā relatione que eſt po
tētia paſſiua:hoc non eſt niſi relatio ad agēs:q2 potentia
paſſiua ē principiu3 trāſmutādi ab altero aut inquātū al/
ter. 5° metaphy. Dicerē ḡ ſaluo meliori iudicio φ mate
T.c.17 ria3 habere potentiā ad recipiēdū formā non ē aliud rea
liter niſi ipſa3 hr̄e potētiā. vt trāſmutet̄ ab agēte:⁊ ſic h̄ȝ
reſpectus bene ē relatio realis:cum ipſum agens ſit qd
reale preter aiam. Et ſic pōt p̄babiliter dici ad iſtam anteſ
quē dubitationē:ſi tñ aliꝰ melius viderem nō recuſarē.
Ad 5um ¶ Ad aliud dubiu3 dicūt aliqui φ accidētia realia eſſe ſi
dubi. mul ⁊ actu infinita nō eſt incōueniēs in accidētaliter ordi
natis:⁊ que poſſunt eſſe in eodē loco ⁊ in eodē ſubiecto.

ſic autem eſt de illis potētijs:quas h3 materia ad formas
in futuru3 generandas:ſunt enim p accidēs infinite ⁊ per D
accidēs ordinate. ¶ Sed tūc eſt dubium cū potentia ma/ Dubō
terie ad forma3 ſit eius relatio ad agens. tūc ſimul eſſent R° p°
infinite potentie adinuicē actiue. ¶ Et ad hoc pōt dici φ
non eſt inconueniēs infinitos eē reſpectus virtutis actiue
ad mām receptiuā:⁊ ſic potētia materie que eſt quātitas
naturalis abſoluta eſt vna:relata tamen infinitis reſpecti
bus:ſimiliter ⁊ virtus actiua primum alterantis eſt ⁊ ali
qualiter vna:ſed habet reſpectus infinitos ad ipſam ma
teriam:illi tamē reſpectus ⁊ virtus actiua ſub illis reſpe
ctibus exiſtēs non eſt actu generās aliquam formam niſi
ſit determinatus reſpectus ad illam mām ⁊ locum gene/
rationis. ⁊ ideo non erunt ſimul infinita ſm actum. Sed
φ adiungebatur in dubitatione φ non ſolum erunt infi
nita hmōi accidentia realia: ſed plures ⁊ multoties infi/
nita:eo φ quelib3 portio mãe hab3 hmōi potētias infi/
nitas difficile eſt. ¶ Et aliquis poſſ3 dicere φ quāuis que R° alia
libet portio mãe ſit in potētia ad formas infinitas ſm nu
merum:non tamen ſunt plures potētie infinite ſimplici
ter:q2 ex omnib⁹ illis numeris potentiaꝝ ſit vnus nume
rus ſimpl'r infinitus. S3 ſine dubio hoc nō ſufficit:q2 cu3 reprob°
hec demonſtrata portio mãe ſiet in poſteꝝ ſub formis iſi
nitis ſm materiā:oportet φ nūc habeat potentiā aliqua3
ad vnāquāq3 illaꝝ. aliter enim non eſſ3 potens recipe eas
⁊ ſic eſſet ipoſe recipe. ⁊ p ꝯñs nō reciperet: ⁊ cū ponatur i
poſteꝝ recipe:ſequit̄ φ recipiat ⁊ φ nūq̈ reciperet: quod
eſt impoſſe:oportet igit̄ φ nūc habeat potentiam ad vnā
quāq3 illaꝝ formaꝝ quas in futuro reciperet:⁊ cū ille erūt
infinite ſimpl'r ſequit̄ φ habeat potētiam ad infinitas for
mas:⁊ cū ad vnāquāq3 habeat potētiā vnam diſtinctā a
potētia que eſt ad aliā:ſequitur φ hec portio mãe ōmīa
ta ſimul habeat potentias infinitas ſimpl'r:⁊ ſīl'r ſi nume
rus aggregatus ex numero potētiaru3 hmōi mãe:⁊ nūo
potentiaꝝ alterius mãe:nō eſt niſi infinitus: ſequit̄ φ pa
eſt equalis toti:qḋ ē impoſſe dīnoſq2 dignitas eſt:φ oē to
tum eſt maius ſua parte. ergo relinquitur φ numer⁹ to
ti⁹ aggregat⁹ ex numeris potentiaꝝ duaꝝ portionū mãe
ſit maior q̈3 numerus potētiaꝝ vni⁹ portiōis mãe:hoc aūt
iterū ē incōueniēs:q2 iſinito ſimpl'r nihil eſt maius: ⁊ ia3
p̄batū eſt φ numerus potētiarū vnius portionis mãe eſt
ſimpl'r infinitus. ¶ Ad huius difficultatis euaſionē acci/ P° 2°
pio φ ſm intētionē Ariſto. in qualibet portione mãe de
monſtrata ſuccedunt in poſterū forme infinite nūo diuer/
ſe:qḋ ſic p3. cōſtat enim φ hec portio mãe nō pōt ſubſiſte
re ſine omni forma:⁊ cōſtat etiā φ q̈cūq3 forma ſit in iſta
mā:ipſa nō pōt ꝑpetuo exiſtere in ea ſm Ariſtot. quia vt
ſic corruptibile ꝑpetuaret̄ qḋ eſt impoſe: vt demonſtra/
tum eſt in primo celi ⁊ mundi. Hec igitur portio materie
demonſtrata exiſtens ſub hac forma: aut aliquando pri/ T.c. lis
uabitur iſta forma aut nunquā. Si priuabitur iſta forma
aut acquiret aliā aut nō. Si nō:eſt ꝯ primā ſuppoſitionē.
Si acquiret aliā:tunc aut ſemper ſtabit ſub illa:⁊ hoc eſt
cōtra ſecūdam ſuppoſitione3:aut nō ſemp:⁊ tūc ſicut p⁹:⁊
iſta corrupta aut nullam aliam accipiet:⁊ hoc eſt contra
primā ſuppoſitionē:aut recipiet aliā:⁊ ſic erit queſtio de
illa:⁊ ſic in infinitū:neceſſe eſt ſuccedere ſibiinuice3 in hac
demonſtrata portione materie formas infinitas:ita φ nu
merus ſucceſſiuus formaꝝ indiuidualium ſibiinuice3 ſuc
cedentiu3 in hac portione materie eſt infinitus ſimpl'r ex
parte poſt:ſimiliter aūt dicetur de alia portione materie:
⁊ eadē rōne:⁊ ſic habet̄ φ duo numeri infiniti ſucceſſiui
erūt in materia:⁊ conſtat φ totus numerus aggregatus
ex iſtis duobus numeris eſt maior quolibet illoꝝ:ſ3 q̈ dē3
oē totum eſt maius ſua parte:infinito igit̄ numero ſucceſ
ſiuo formarū nihil prohibet fore numerū infinitum ma/

forem: nec aliqd etiā ꝓhibet ꝙ plures forme ꝯſtituūt nu
meros infinitos formarum numeralium ſuceſſiōs. Si
igit̄ cuilibet forme fiende correſpondet ī prima materia
aliquis vnus reſpectus q eſt potētia ad eā: ⁊ alterius for
me generande alter reſpectus: quid prohibet in diuerſis
portionibus mãe ſil' eſſe infinitas portiões mãe: ⁊ ſic eē ſi
mul pleſ nūeros infinitos hꝫ potētiaꝝ ſil' exñtiū: aut ēt
qd ꝓhibet vnū numeꝝ īfinitū taliū potentiaꝝ eſſe maio
Infinita pīt eſſe pla ſil. rem alio? ¶ Et cū dicebat̄ ꝙ plura īfinita nō ſunt ſimul
nec vnū īfinitū eſt maius alio. hoc ſine dubio verū eſt de
infinito in q̄ntitate cōtinua. tale eni ſi eēt aliqd vnū infini
tum: illud cōprehēderet totū: ⁊ eē illud nihil eēt: ſꝫ de in
finito in q̄ntitate diſcreta accñtal'r ordinataꝝ nihil eſt in
cōueniēs ipſuꝫ eſſe ⁊ eſſe ſil' plura talia: ⁊ vnū talium pōt
eſſe maius alio: q2 nullū illoꝝ infinitoꝝ totū cōprehēdit
qḋ eſt illius generis. Uel poſſꝫ dici ſatis rōnabil'r ꝙ vnus
illoꝝ nūeroꝝ nō eſt maior ſimpl'r alio nūero. ſicut quā
uis in qualibꝫ linea ſint infinita puncta in potētia. vt cōi
ter dī: cū totū aggregatū ex numero punctoꝝ exñtiū in
vna linea ⁊ numero pūctoꝝ exñtiū in alia linea nō ē ma
ior numero punctoꝝ que ſunt in vna linea. Et cum dī ꝙ
ſmo: q2 oē totum eſt maius ſua parte: dī ꝙ vnus illorum
T.c.64 numeroꝝ non eſt totū reſpectu alterius: q2 rō toti⁹ repu
gnat īfinito: cū totū ⁊ pfectū ſint idē. vt pꝫ ex 3° hui⁹ ſita
tamē ꝙ oē totū eſt pfectū: ſꝫ nō ecōuerſo. Nullū autē
T.c.64 infinitū ſm ꝙ hmōi eſt perfectū. vt vult Ariſt. in 3° hu
ius. ⁊ ideo vnus illorū numeroꝝ nō eſt totū reſpctū alte
rius: nec ē ꝯ. ¶ Sꝫ cū dicebat̄ ꝙ Ariſt. hoc improbat in
3° huius. Dicit̄ ꝙ ipſe bene demrāt ibi nō eſſe infinitū ſꝫ
magnitudinē: ſed de infinito ſꝫ multitudinē non videt̄
Infinitū in mul titudinē [...]atur demōſtrare. imo ratio quā ad hoc induxit videt̄ ſolū eſſe
probabilis. hec aūt videt̄ eſſe intentio Cōmētatoris ibi quia
dicit ſup illā rōnem: ꝙ forte iſta ꝓpō eſt de genere ꝓpō
nū per ſe notaꝝ. ſ. ꝙ ois numerus eſt per ſe numerat⁹:
ſi ergo poneret̄ ꝙ aliqs numerus eſt īfinitus: tūc ille nō
eſſet numeratus: qḋ eſt impoſſe: ⁊ diceret̄ Cōmētator ꝙ
ois numerus ſpērū eſt nūeratus: ſꝫ non opꝫ de nūero īdi
uiduoꝝ ſcilꝫ accñtal'r ordinatoꝝ ⁊ ſil' potētium exiſtere
in eodē loco ⁊ eodē ſubito: qḋ dico ad dr̄ iā nūeri indiui
duoꝝ corporaliū exñtiū in diuerſis locis: vt ſor. ⁊ pla. ta
liū eni īdiuiduoꝝ nūerus nō pōt eē actu infinit⁹ ſimpl'r
q2 ex eis cōſtitueret̄ vna magnitudo ſimpl'r infinita: qḋ
eſt impoſſe: mō potētie mãe ad formas futuras ſunt talia
indiuidua: q̄ hñ pñt ſil' eē in eodē loco ⁊ ſubito. ⁊ iō nihil
videt̄ ꝓhibere numeꝝ eaꝝ eſſe ſimpl'r ⁊ actu īfinitū. Uel
dicat̄ ꝙ Cōmētator nō aſſeruit illā ꝓpōnē eē ſimpl'r ve
Alia re⁹ rā: q2 dicit forte. ¶ Aliter dicunt aliq ad dubitationem
ſncipalē: ꝙ lꝫ forme gñande eſſent ſimpl'r infinite: ⁊ mā
nūc ē potēs recipere formas illas: tñ nō oꝫ ꝙ ſimul nunc
in mā ſint potētie infinite: q2 nō opꝫ ꝙ po⁹ multū remo
ta ſit alia reſpectu alterius forme ⁊ alterius: imo mā per
vnā ⁊ eandē potētiā nūero. ſ. p ſubām ſuā eſt potens re
cipere oēs formas īdiuiduales: potētia dico multū remo
ta: nō ꝙ diceret̄ ꝙ mā que nūc eſt hꝫ aliā potentiā nume
ro ad formā q̄ gñabit̄ in milleſimo āno a potētia ad for
mā que fiet poſt q̄tuor mille annos. Potētie tñ ꝓpinque
hñ ſunt diuerſe ad diuerſas formas: ⁊ iſte etiā ſunt diuer
ſe a ſuba mãe: ⁊ de iſtis intelligebat̄ ꝯ. Et iſte potētie pro
pinque nō ſunt ſimul in mā: ſed ſibiīuicē ſuccedunt vna
poſt aliā. Sic igit̄ nō erūt ſimul actu īfinite potētie ī mā:
nec pluries erūt īfinite: nec vnū infinitū erit maius alio.
Repro batio. ¶ Sed iſtud nō eſt hñ tutū: q2 ſi potētia remota mãe ad
formā quā reciperet in 300° āno. eſt oīno realiter eadem
cū potētia remota ad formā quā recipiet ī milleſimo āno
nece eſſet ꝙ cū vna illaꝝ reducet̄ ad actū ſuum: ⁊ alia re
duceret̄ ad actū ſuū: hoc. n. videt̄ p ſe notū: q2 cū alique
potētie ſint eadem eſſentialiter ⁊ indiuiſibiliter: ſi vna il
larū reducat̄ ad actum ſuū ꝙ ⁊ alia ſimiliter reducatur
ad actū ſuū. igit̄ cū potētia materie ad formā generādā
in milleſimo anno ſit eadē oīno cum potētia materie ad
formā generādā in. 300. anno vt tu ponis: ſequitur ꝙ cū
vna illarum reducat̄ ad actū ſuū: ꝙ ⁊ alia reducatur ad
actum ſuū: ⁊ ſic cū generabit̄ forma gñanda in. 300. an
no: generabit̄ etiā forma generāda in milleſimo āno: qḋ
eſt ridiculoſ. ergo iſte potentie remote ſunt diuerſe ad di
uerſas formas generandas: ⁊ ſic redit idem qḋ prius. In
quire diligenter: q2 multum eſt hoc difficile ⁊ clauſum.

Ad rationes ſncipales. ¶ Ad primā dicendū
ꝙ aliqd ſubſtari per poſſe pōt du
pl'r intelligi. Uno mō ꝙ reponat̄ in ſuo eſſentiali genere
per poſſe. Alio mō pōt itelligi aliqd ſubſtari per poſſe. i. ꝙ
ſubſtātia eius cognoſcat̄: modo verū eſt ꝙ illud ſmum
poſſe eſt de eſſentia eius ⁊ ipſamet eſſentia illius qḋ ſuba
tur per poſſe. Sed 2° mō nō oꝫ. Aliquid eni cognoſcit̄ p
alterum qḋ nō eſt de eētia eius: ſꝫ accñs ꝓpriū ei⁹: ⁊ ſic
mā ſubatur per poſſe. i. ſuba ipſius mãe intelligit̄ p poſſe
⁊ ipſū poſſe ponitur loco dr̄ntie ſubalis mãe. Item pōt
intelligi ꝙ materia ſubſtantiatur per poſſe. i. refertur ad
ſubām ſncipal'r dictā per poſſe. ſ. ad formā: ⁊ hoc mō ve
rū eſt: nec ſequit̄ pp hoc ꝙ poſſe ſit eius eētia: ⁊ iſtud ēt
dicit ibidē Cōmētator ꝙ poſſe quo ſubſtātiat̄ ⁊c. ¶ Ad
2m dico ꝙ ſil' eſt in hoc: ꝙ ſicut ſmū agēs ſic eſt ens actu
ꝙ nullo mō habet potētiā receptiuā: ſic ſmū patiens eſt
ens in potentia receptiua ⁊ paſſiua: ꝙ nullo mō de ſe hꝫ
potentiā actiuā: ſed diſſimile eſt in alio: q2 ſicut primum
agens eſt ens nobiliſſimū: ⁊ in fine pfectionis ⁊ actus pri
mus. ⁊ ideo nō pōt eſſe ſubiectū alicuius accñtis: q2 tūc
ſe haberet ad ipſū aliquo modo ſicut pfectibile ad ſuā
perfectionē: ſed ipſū ſmū ſubm eſt ſubſtantia imperfe
ctiſſima: ⁊ indiget pfici formis ſubalibus ⁊ accñtalibus.
⁊ iō ſua potentia paſſiua pōt eſſe accñs ipſius. ¶ Ad 3m In q̄li bet gñe eſt actus ⁊ poten tia
cū dī. in quolibet genere ⁊c. pōt ꝯcedi ꝙ in quolibꝫ gene
re ſube eſt potentia. ſ. ſubiectū potēs: ⁊ hec eſt mā ſma
que eſt in gñe ſube tāq̄ ſncipiū intrinſecū. Uel pōt dici
ꝙ in quolibet genere eē actu ⁊ potentia pōt intelligi du
pl'r. Uno mō ꝙ ipſa potētia que eſt reſpect⁹ ad actū vel
ēt ſubiectū qḋ pficit̄ p actū ſit vl'r in illo genere in quo
ē ipſe actus: ⁊ hoc eſt falſum in alijs generib⁹ a gñe ſube.
Nā ſubm qḋ pficicitur per q̄litatem actualē non eſt in ge
nere qualitatis ſicut ſubiectū qḋ pficit̄ p forma ſubalem
eſt in gñe ſube. Alio° pōt itelligi ꝙ in quolibꝫ gñe ⁊c. ita
ꝙ illud idem qḋ eſt actu in aliquo gñe aliqñ fuit in poten
tia ⁊ ꝯ: ⁊ ſic verū eſt. Nā illa eadē q̄litas que mō actu ē
in genere qualitatis fuit aliqñ ens in potentia: ita ꝙ ad
eam fuit aliqd in potētia aliqñ. Similr aūt ⁊ in alijs hꝫ:
tñ potētia nō eſt in genere q̄litatis: ⁊ ſic ē veꝝ: ita ꝙ potē
tiā inueniri in alijs gñibus a ſuba nihil aliud eſt q̄ aliud
eē in po° ad ⁊c. illi⁹ gñis: q̄ tñ potētia non eſt de alio gene
re tāq̄ ſncipiū eētiale itrinſecū. ⁊ iō nō valet illa ratio.
¶ Ad 4m cōcedo maiorē ⁊c. Et cū dī ꝙ in eternis ⁊c. di In eter nis non differt eſſe ⁊ poſſe.
co ꝙ illa ꝓpō. in eternis nō differt eē ⁊ poſſe: oꝫ ſic intel
ligi. ꝙ in eterno ſm ꝙ eternū eſt: nō eſt prius tpe ipſorū poſ
ſe eē q̄ eē: q2 tūc nō eſſet eternū. Illud enim ꝙ prius tēpo
re pōt eſſe q̄ ſit: prius tempore eſt nō ens q̄ ens ſit: ⁊ hoc
eterno repugnat. i eterno igit̄ nō differt eſſe ⁊ poſſe: hoc
eſt ꝙ nō prius tēpore pōt eē q̄ ipſū ſit: ſꝫ nō opꝫ ꝙ in eter
no nō differat poſſe ab ipſo eſſe: ita ꝙ oē ſuū poſſe ſit idē
cū illo eſſe ad qḋ eſt poſſe: ſicut ſol ſm ſuā ſubām eſt eter
nus. ⁊ iō ſolis eius nō prius potuit eſſe q̄ fuerit: ⁊ tamen
aliqḋ eius poſſe differt ab aliquo eius eſſe: poſſe eni eē in
oriente differt ab eſſe in oriente: quia dicimus dum eſt in
occidente pōt eſſe in oriente: ⁊ tamē non eſt ibidē: ſimili

ter eſt in ꝓpoſito.cū enim ſubſta materie ſit eterna nōq̄ȝ
ꝑus potuit eē mā q̄ȝ fuerit mā:nī nō ſequiſ ꝙ omne poſ
ſe ꝙ ipſa habet ad aliqđ eſſe ſit ꝑpetuus idē cum illo eſſe.
℃ Ad 5m dōm eſt ꝙ non eſt ꝓceſſus in infinituȝ. Et cū di
cebatur:ſi potētia materie eſt accidens:tunc materia erit
po'cap' duplr. — in potētia ad illud accñs. Dico ꝙ potētia oī duplr. vt ad
ꝑñs ſpectat. Uno mō ꝓprie ꝓ potētia ad actū:et ſic nō oȝ
ꝙ oē ſubm ſit in potētia ad ſuū accñs:ſȝ ſoluȝ ad accñtia
ſeꝑabilia q̄ de nouo acq̄runſ i ipſo. Alio mō ſumiſ potē
tia large ꝓ non i potēte habēdi aliqđ. vt ſor. ſedēs pōt ſe
dere.i.non eſt impoſſe ſedere:et talis potētia nō eſt qđ aliō
A simplr a ſubiecto et ab actu ei⁹. ſic aūt eſt ipſa mā i poten
tia ad ſuā potētiā.ſ.qꝛ nō repugnat ei hēre eaȝ:ſȝ nō eſt in
potētia ad ſuā potētiaȝ:ꝑmo mō q̄re non valet illa ratio.
℃ Ad 6m dōm ꝙ potētia ipſa māe ꝑt cōparari ad ſubiem
ipſi⁹ māe ꝑme:et ſic ipſa bñ eſt qdā act⁹ accñtalis impfe
ctus:vel pōt cōparari potētia ipſa ad illud ad qđ eſt potē
tia:et ſic non eſt actus:vt potētia māe ad formā ignis non
eſt forma nec actus ignis. ſilr aūt et in alijs. Ueruȝ eſt tñ
qđ eſt in potētia pura.i.ſubiectū pure potens:nō eſt aliqs
Forma ſubalis quomō vnitur māe. — actus nec ſubalis nec accñtalis. ℃ Ad 7m dōm ꝙ formaȝ
ſubalē vniri imediate māe ꝑme pōt duplr intelligi. Uno
mō imediate ꝑ ꝑuationē oīs medij et oīs cāe taȝ ꝑncipa
lis q̄ȝ diſpoſitiue:et hoc puto īpoſſe:immo quelibet forma
ſubſtātialis req̄rit aliq̄s diſpōnes mediātib⁹ q̄b⁹ vniatur
ipſi materie. Alio mō pōt intelligi formaȝ ſubalem vniri
imediate ipſi māe ꝑme ꝑ remotionē medij ꝑncipalis:ſicut
ſcȝ vniatur ꝑncipalius q̄ȝ māe et ꝙ ꝑncipali⁹ ſubſtet for
me q̄ȝ māe:et hoc eſt veriſſimū. ꝑncipale eni ſubiectū reci
piēs formā ſubalē eſt ipſa eēntia māe:et ipſa forma eſt ei⁹
actus ꝑmo:et ꝑma ꝑfectio ꝑmitate ꝑncipalitatis:tam tñ
ꝓcedūt multe preparationes ordine gñationis ꝓcipue for
ma miſti ꝑfecti. vt alī videbiſ ſi de⁹ voluerit. ℃ Ad 8m
nego ꝯñtiaȝ et cū dī ꝙ ex materia et forma et c. Dico ꝙ ex
mā ſm ꝙ eſt in potētia.i.ſm ꝙ eſt ſubiectū potēs ſit vnū
cū forma:ſed nō ſm ꝙ eſt in potētia.i.ſm reſpectuȝ ad ip
ſam formaȝ. ipſe eni reſpect⁹ māe ad formā nō ē ꝑncipa
lis cā vnionis et vnitatis māe ad ipſam formam:ſit ergo
vnuȝ ex mā et forma:ſm ꝙ forma eſt actus et materia eſt
potētia.i.ſubiectuȝ potēs et nullū actuȝ de ſe hñs:et ſic in
telligendū eſt illud dictū Ariſtot. et Cōmentatoris. bñ tñ
ꝯcederē ꝙ ſicut forma ſubalis perficiens materiaȝ lȝ ſit
agēs ꝑncipale vl' principalis rō agendi:tñ nō agit niſi me
diante aliq̄ q̄litate nāli actiua que eſt ei⁹ diſpō ad agēduȝ
vt oēs ꝯcedūt:et ſic ēt mā que eſt ꝑncipale receptiuū vel
ꝑncipalis rō recipiendi nō recipit niſi mediāte aliq̄ q̄lita
te nāli paſſiua que eſt ei⁹ diſpō ad recipiēdū:et iſta poten
tia paſſiua.ſ.q̄litas nālis diſponēs ad receptionē hȝ in ſe
quēdam reſpectū mō ꝑdicto ad formaȝ:et h⁹ accñtia bñ
ſunt in toto cōpoſito ex materia et forma. primo tñ ꝑmi
tate generationis i ſunt rōne materie:lȝ ꝑncipalr via et or
dine ꝑfectionis reſpiciāt ipſaȝ formā q̄ eſt finis materie:et
oīum motuū et diſpōnū māliuȝ ꝓcedētiū ipſaȝ. vt ſatis ha
beſ ex 2° hui⁹. et ſic ḋcm̄ ſit ad q̄ōnem. Q̄ō. xxvj.

Tx. 26 B — [A]D meliorē itellectū hui⁹ q̄ōnis q̄riſ vtruȝ
mā i ſe hēat potētias īfinitas ſil'. ℃ Et argui
tur ꝙ nō:qꝛ cū potētie māe ſit ens reale pter
intellm vt patuit ſup. ſeq̄ſ ꝙ ex̄ eiaȝ ſil' eēnt
entia īfinita:qđ vr̄ valde abſurdū quare et c.

Oppoſitum arguiſ:qꝛ mā hȝ potentias ad plēs
formas:aut ḡ ad foīas finitas aut
ad infinitas. Si ad finitas. ḡ illis receptis vel finitis et ha
bitis nō eēt ampli⁹ in po'a ad alias formas:et tūc vl' corrū
pereſ m̄ i illis:qđ eſt impoſſe:vel nō eēt ampli⁹ receptiua
forme:qđ ēt eſt impoſſe. Si aūt hȝ potētiā ad formas infi
nitas ſeq̄tur ipſaȝ habere infinitas potētias:et cuȝ numer⁹
potentiarum materie ſit ſm numeruȝ formaruȝ ad quas
habet potentiaȝ vt omnes concedunt. quare et c. B

Ad euidentiam q̄ōnis ꝑmitto aliqua. Primo
ꝙ materia ꝑma nō ꝑt per ſe
ſine alia forma ſubſiſtere:et hoc pulchre et ꝑfecte declarat
Ariſt. in ꝑmo de gñatiōe et corruptione. et Cōmētator in Tx. c. 19 Cō. 12.
ſcđo huius:qꝛ ſequeſ ꝙ ens pure in potētia de ſe eēt ens
actu:et ſic eſſet ens actu:et non eēt ens actu:qđ eſt oppoſi
tum prime dignitatis. Et ꝯñtia pȝ:qꝛ omne qđ ſubſiſtit
diſtinctum et ſeparatum a quocūq̄ȝ alio eſt ens actu de ſe.
Si igitur materia ꝑma eſſet ſm ſe ipſaȝ ſeparata et diſtin
cta ab oī forma ſm ſubſiſtentia ipſa de ſe eſſet ens actu.
℃ 2° ſuppono ꝙ mā nō ꝑt eē ꝑpetuo ſub vna forma idi
uiduali:qꝛ tūc ſequereſ ꝙ corruptibile ſimplr eēt ꝑpe
tuuȝ. nā omne compoſitū ex mā et forma idiuiduali ſaltē
hñte ꝯriuȝ eſt corruptibile de ſe:et hoc oēs cōcedunt. Si
igitur illud cōpoſituȝ ex materia et forma indiuiduali eſt
corruptibile de ſe. ḡ ſi materia ꝑpetuo ſtaret ſub illa for
ma illud corruptibile eēt eternū:qđ eſt ꝯ̄ naturā. ſicut de
monſtratuȝ eſt in ꝑmo celi et mūdi. ℃ 3° accipio ꝙ mate Tx. c. 35
ria ꝑ° accipiet in futuro formas infinitas nūero ſalteȝ ſuc
ceſſiue:aliter eniȝ generatio non ꝑpetuareſ:ſed deficeret
qđ eſt impoſſe ſm Ariſt in 2° de gñatiōe. et in ꝑmo. Et ꝓ
haſ iſta ſuppō ex ꝑmiſſis:qꝛ mā que nūc eſt ſub aliq̄ for Tx. c. 49
ma aut ꝑpetuo habebit eādē aut nō. Si ꝑmū deſ:hoc ē Tx. c. 17
ꝯtra ſuppōnē 2am. Si deſ 2m. hoc.ſ. ꝙ illa forma corrū
peſ. tūc aut mā recipiet aliā formā aut nullā. Si nullam:
tunc erit mā ſine omni forma indiuiduali:qđ eſt impoſſe
vt pȝ ex prima ſuppōne. Si mā recipiet aliā formā:tunc
quereſ de illa an ꝑpetuo erit in mā aut nō:et ſic ſicut pri⁹
oportebit ergo cōcedere ꝙ ſemꝑ poſt q̄ȝlibet formam re
cipiat aliaȝ in infinitum:et hoc ē qđ volumus. ℃ 4° acci
pio ꝙ mā nūc habet potētiā ad quācūq̄ȝ formaȝ quā re
cipiet in futuro:qđ ſic pȝ:qꝛ ſi mā in milleſimo anno ali
quā formā recipiet:aut nūc hȝ potentiā ad illā aut nō. Si
hȝ potētiā hȝ ꝓpoſituȝ. Si nullam habet potētia ad eam
recipienda. ergo nō eſt potēs recipere eam:et ſic nūc eſt ī
poſſe recipere eaȝ:et poniſ ꝙ recipiet eam:quare quando
que recipiet illud qđ eſt ipoſſe recipere:qđ eſt abſurduȝ.
Sicut enim illud qđ nūc eſt impoſſe moueri nunq̄ȝ moue
bitur. ſic oīno illud qđ eſt impotēs recipere aliqđ nunq̄ȝ
recipiet illud. ℃ Quito ſuppono ꝙ mā reſpectu alteri⁹
et alteri⁹ forme habet aliā et aliā potētiā. Nā alia ē poten
tia māe ad formā quā recipiet i 200° anno a potētia ma
terie ad formā quā recipit in milleſimo anno:et hoc ē ſa
tis planū cuilibet ſani capitis. Naȝ ſi eſſet penitus eadem
potētia:et nullo mō diuerſa ad formā quā recipiet. i. 300.
anno futuro et ad illā quā recipiet in milleſimo āno:nūq̄ȝ
vna iſtaruȝ potētiaꝝ reducereſ ad actū ſuū:et alia reduce
reſ ad ſuū actū. Et ſic cū mā recipet formā in. 3000. āno
recipet ſimul formam quā pōt recipere in. 30000. annos
qđ eſt rediculū. opȝ igiſ ꝙ alia ſit potētia materie ad aliā
et ad aliam formaȝ:aliter enim cum reciperet vnam for
mam ſimul reciperet omnes quas poſſet recipere.

Ex his dico ad q̄ōnem ꝙ materia ꝑma nunc ha C
bet potētias infinitas ad formas infi
nitas indiuiduales. Q̄ō ſic ꝓbaſ:ſi prima mā recipiet in
futuro infinitas formas neceſſe eſt ipſaȝ nūc habere potē
tias infinitas:hoc pȝ ex duab⁹ ſuppoſitiōib⁹. quaꝝ prima
dicit ꝙ materia nūc hȝ potētiā ad quālibet formā quam
recipiet in futuro. Alia eſt ꝙ ad diuerſas formas habet
diuerſas potētias vt oſtēſuȝ eſt:ſed ipſa materia recipiet
in futuro formas infinitas. vt ꝓbatuȝ eſt:q̄re et c. Et ſi di
cas. ergo potentie quas habet mā ad formas ſunt igno
te:dico ꝙ veruȝ eſt quantum ad numeruȝ determinatū
omniū taliū potentiaꝝ.i. ꝙ nō eſt notus numerus deter

minatus oīuʒ taliū potētiaꝝ: tñ hoc nō obſtante nota eſt q̄ditas potētie mãe ad formam ⁊ eius diuerſitas a ſubāmãe ⁊ multa talia. ¶ Solutiōnes aūt difficultatuʒ circa iſtā poſitionē ↄtingētiū regras in alia q̄ōne p̄cedēte iſtā: q: hic iſtā poſitionē nō ꝑ alio reſumpſi niſi vt manifeſtarentur hypoſtaſes ex quib⁹ iſta ↄcluſio ↄfirmat̃ ⁊ demōſtrat̃. Et ſic de illis cōſiderās diſtinctionē potētie in potentiā ꝓpinquam ⁊ remotā: ⁊ forte inuenies alio modo eē dicendū. Similr̃ ↄſidera de priuatione alicui⁹ forme in mã que pōt corrūpi ſine eo q̄ illa forma generet̃. ſ. per corruptionē forme quā ↄſequit̃ illa ꝑuatio: ⁊ tñ mã adhuc remanebit ꝑuata illa foꝛā ꝑuatiōe alia ↄñte aliā formā ⁊c̃.

¶ Exiſtente q̄dam diuino optimo ⁊ appetibili: Aliud quidem contrarium eē ipſi dicimus: Aliud autē eſt aptum natum appetere ⁊ deſiderare ipſum ſm ipſi⁹ naturaʒ ⁊c̃.

A Textu cōmen. lxxxi. Queſtio. xxvij.

Ueritur hic vtrū mã appetat formā. videtur primo q̄ non: q: aut appeteret eam appetitu naturali aut appetitu aiali. Nō appetitu nãli: q: iſte cōſequit̃ formā naturalē: vt appetitus nãlis ipſius grauis ad vbi deorſum: nec appetitu aiali: q: appetitus aialis non eſt niſi in aialibus. ſicut nãlis in nãlibus. ¶ Item ſcd̄o ſicut ſe hʒ forma ad materiā ſic ſe hʒ materia ad formā per cōuenientē ſimilitudinem. Sed forma non appetit materiā. ergo nec eꝯ. ¶ Item tertio ſi materia appeteret formā: aut hoc eſſʒ q: ſimul intenderet plures formas habere: ⁊ ſic intenderet ⁊ appeteret impoſſibile: aut q: caret omni forma: ⁊ hoc eſt impoſſibile. vt pʒ ex dictis: aut quia eſſet faſtidita dicta forma quā habet ⁊ hoc eſt inconueniēs: q: nullū perfectibile eſt faſtiditum ſua perfectione. quare ⁊c̃.

¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſt. in littera. ⁊ au-
B ctoritate Cōmētatoris ibidem.

Appetitus duplex. Intelligendū eſt q̄ duplex eſt appetitus. ſicut dicit Cōmētator in ↄmēto hui⁹ ptis. Eſt eniʒ appetitus nãlis ⁊ eſt appetitus aialis. Appetitus nãlis eſt inclinatio ↄñs nãʒ rei ad aliquaʒ pfectionē ipſi⁹ ſicut graue dr̃ appetere eſſe deorſum: eo q̄ quādā aptitudinē ⁊ inclinationē hʒ ad eſſe deorſum tāq̄ʒ ad ſuā pfectionē nãleʒ. ſilr̃ aūt ⁊ i alijs. Appetitus. tñ aialis aliquādo ſumit̃ ꝓ actu: aliqñ ꝓ potētia. Actus aūt q̄ dr̃ appetitus aialis eſt inclinatio ↄñs cognitionē exñtem i aiali qua cognoſcit aliqd eſſe bonū vel malū: ⁊ cū enī aial aliqd iudicat ſibi eſſe bonū ⁊ cōueniēs: ſtatim inclinatur ad ꝓſequēdū illud: ⁊ mouet̃ ad ꝓſequēdū illō niſi aliqd ꝓhibeat. Cū aūt iudicat eſſe malū ſtatim inclinat̃ ad fugiendū ⁊ euitādū illud: ⁊ h⁹ cognitiōes ſequētes cognitionē ſenſitiuaʒ vocant̃ paſſiōes. Appetit⁹ aūt aialis ſm q̄ dicit potētiā eſt v̄tus nãlis aīe que recipit hmōi inclinationem ſeu paſſionē: ⁊ cui⁹ ſubdiuiſionē relinquo ad preſens q: pertinet ad 3ᵐ de anima: ⁊ ad 2ᵐ ethicoꝝ ⁊ 6ᵐ.

C lo p° ¶ Tūc dico ad q̄ōnē tria. Primo q̄ mã prima appetit formā: q: vnūq̄dq̄ʒ pfectibile appetit ſuā pfectionē: pfectio enim vniuſcuiuſq̄ʒ eſt ei⁹ bonū: vnūq̄dq̄ʒ aūt appetit ſuuʒ bonū: vt pʒ p̄mo. ⁊ 10. ethicoꝝ: ſed mã eſt qd pfectibile ⁊ ei⁹ pfectio ē forma vt manifeſtū ē. q̄re ⁊c̃.

lo 2° ¶ 2° dico q̄ mã nō appetit formā appetitu aiali: q: nō cognoſcit formā. tūc eniʒ oīa nãlia nãlia cognoſcerēt: q̄d eſt ridiculū. Et ex hoc ſillogiza.

lo 3° ¶ Tertio dico q̄ mã appetit formaʒ appetitu nãli: q: q̄d appetit aliqd ⁊ non appetit illud appetitu aiali appetit illud appetitu nãli: ꝑcipue ſi illud appetēs ſit res nãlis aut nã: ſed mã appetit formā vt oñſuʒ eſt: ⁊ nō appetit eā appetitu aiali. vt iā ꝓbatū eſt. q̄re ⁊c̃.

¶ Preterea. illud q̄d ꝑ ſui nãʒ ꝑncipalr̃ iclinat̃ ad aliqd tāq̄ʒ ad ſuā pfectionē: appetit illud appetitu nãli: ſʒ mã eſt h⁹ reſpectu forme. vt pʒ ex dictis. ipe enī ē d̃ ſe ens i pura potētia paſſiua ad formā: ⁊ ſic ē perfectibilis ꝑ eā. q̄re ⁊c̃

¶ Sed aliq̄s dubitaret ↄ̃ demonſtrationē p̄me ↄcluſionis: q: ſi mã appeteret formaʒ: eo q̄ eſt pfectibilis per ipſam. tūc cū ipſa nō ſolū hēat vt ſit pfectibilis qñ actu mouetur ad formā: ſed ēt añq̄ʒ moueat̃ ad formā non ſoluʒ appetit formā cū mouet̃ ad eam: ſed ēt añq̄ʒ moueat̃ ad eā: hoc aūt videt̃ eſſe ↄ̃ vnū dcm̄ Cōmētatoris: q: dicit q̄ appetitus materie ad formā eſt illud q̄d hʒ mã de motu ad formā: modo mã nihil habet de motu ad formaʒ niſi cū actu mouet̃ ad eā. igit̃ ſolū appetit formā dū actu mouet̃ ad eā: q̄d nō eſſet ſi appeteret formā: eo q̄ eſt pfectibilis ꝑ eaʒ. q̄re ⁊c̃. ¶ Itē querit̃ an appetit⁹ mãe ad formā ſit idē cū eius potentia ad eā aut qd aliō ab ea. ¶ Ad p̄mū dico q̄ mã nō ſolū appetit formā cū actualiter mouet̃ ad eā: ſʒ ēt añq̄ʒ actualiter moueat̃ ad eaʒ: eo q̄ tūc ē ſpēcta ⁊ apta pfici. ¶ Et ad dcm̄ Cōmentatoris dico q̄ poſſet duplr̃ intelligi. Uno modo q̄ appetit⁹ materie ad formā ſit illud q̄d hʒ mã de motu ad formaʒ. i. aliquis motus ad formā: ⁊ ſic eſſet verū q̄ tūc ſolū appeteret formaʒ cū moueret̃ actu ad eaʒ. Alio modo pōt intelligi ſic q̄ appetitus mãe eſt illud q̄d hʒ mã ⁊c̃. i. quedaʒ idoneitas ⁊ quedaʒ ordinatio mãe ad formaʒ: que eſt p̄ncipium quodāmodo motus nãlis ad ipſam formaʒ inquātuʒ ſine tali idoneitate mot⁹ mãe ad formā nō eſſet nãlis: ⁊ ſic eſt verū: ⁊ iſtā idoneitateʒ habet mã anteq̄ʒ actu moueat̃ ad formā. Uel aliter pōt dici. ſ. q̄ Cōmētator intelligit de mã vt eſt accepta in loco ꝓpinquo gñationis alicui⁹ forme. tūc enī appetit illā determiate: ⁊ iſte appetitus eſt aliqd iſtius mot⁹ ad iſtā formā. ¶ Ad aliud dico q̄ appetitus mãe ad formā nō eſt oino aliud ab ipſa ei⁹ potētia: ſʒ forte differt ſʒ rōnē ⁊ mōᵐ: q: dr̃ potētia mãe reſpcū potētie actiue agētis: ⁊ dr̃ appetit⁹ rōne q̄ eſt ad formā tāq̄ʒ ad ſuū bonū: ⁊ ad formā dico vt eſt i potētia actiua agētis.

Dub° p°. Qō Ad p° R°. Ad qōne R°.

D Ad primū argumentū dico q̄ mã appetit formaʒ appetitu nãli: ſed iſte non ſoluʒ cōſequitur formā: ſʒ quācūq̄ʒ nãm inclinatā ad pfectionē: veruʒ eſt q̄ in entibus actu appetit⁹ nãlis hñ ↄſequit̃ ipſam formā: ſʒ i entib⁹ potētialib⁹ ſicut ē itellect⁹ poſſibilis ⁊ mã p̄ma hñ ↄſequit̃ ipſaʒ nãʒ pfectibilem. ¶ Ad 2ᵐ dico q̄ ſile eſt i hoc: q: ſicut forma non exiſtit ſine mãe: forma dico q̄ nata ē vniri mãe: imo ſeꝑatio ei⁹ a mã eſt ſua corruptio: ſic mã ñ p̄t eē ſine forma. vt dcm̄ fuit ꝓuis: ſʒ diſſimile eſt in hoc q̄ mã nō eſt pfectio dās eſſe forme. ſicut ipſa forma eſt perfectio dans eſſe mãe. ¶ Ad 3ᵐ dico q̄ non eſt ſufficiens diuiſio: q: ipſa mã appetit formā ꝓ tanto q: ens i potētia eſt pfectibile per eā: quātūcūq̄ʒ enim mã ſit actu ſub aliqua forma non remouetur propter hoc ab ea q̄n ipſa ſit q̄ʒtū eſt de ſe in potentia ad alias q̄bus nata eſt pfici. ⁊ iō eas appetit vt formalr̃ pficiat̃ eis. ¶ Sed aliq̄s ſatis rōnabilr̃ dubitāt cū forma hoīs ſit forma prefectiſſima que nata eſt pficere mām vt ſupponit q̄re mã exiſtēs ſub forma hominis appetit alias formas. ¶ Et dicēdum q̄ lʒ forma hominis ſit pfectiſſima formaꝝ mãliuʒ: q: tñ ipſa non dat mãe oia eſſe ſubſtātialia que ſunt ab alijs formis mãlibus ⁊ ipſa mã nō pōt ſtare perpetuo ſub forma hūana. iō ad hoc mã habʒ aptitudinem ad alias ⁊ eas appetit appetitu naturali. Melius enim eſt ipſam ſucceſſiue eſſe ſub formis omnibus q̄ʒ ſolū eſſe ſub forma humana. In omnibus autem natura deſiderat q̄d meli⁹ eſt. vt Ariſtote. dicit in ſecundo de generatione. Si igitur eſſet poſſibile māʒ eſſe perpetuo ſub forma hominis: forte nō appeteret eſſe ſub alijs: ſʒ quia hoc non eſt poſſibile: ideo relinquitur in materia exiſtente ſub vna forma hominis

Qō R°. T. c. 59

appetitus ad alias formas. Queſtio. xxviij.

B Circa cōmētū hui⁹ partis querit̃ vnū. Utrū
ꝓuatio ſit cā appetit⁹ mãe ad formā. ℂ Et ar
guit̃ ꝑmo ꝙ nō: q2 nō ens non eſt cā entis: ſed
ꝓuatio eſt nō ens: appetitus aūt eſt aliqđ ens
vt manifeſtū eſt: q̄re ⁊c̄. ℂ Itē 2°. appetitus
ipſius mãe ad formaꝫ eſt naturalis iclinatio ipſius mate
rie ad formaꝫ. vt prius dcm̄ eſt: modo ꝓuatio nō eſt cauſa
talis inclinatiōis ad formā: q2 cū adueniēte forma corrū
pat̃ ꝓuatio ipa vtiqꝫ ꝓuatio eſſet cauſa inclinatiōis ad ſuā
corruptionē: qđ videt̃ incōueniēs. ℂ Itē 3° aut eſſet cau
ſa mãlis aut efficiens aut finalis aut formalis. Non cauſa
mãlis. q2 ipa ſub̃a materie eſt huius cauſa materialis. vt
pꝫ ex dictis: nec cauſa formalis: q2 forme non eſt forma ⁊
ipſe appetitus mãe eſt quedaꝫ forma ſaltēꝫ accidentalis.
Nec etiaꝫ eſt efficiēs: q2 nō ens nō efficit aliqđ. omne eni
T.c.55 efficiēs eſt mouēs. vt pꝫ in primo de generatiōe. ſemper
T.c.18 autē eriſtimabitur ſpecies aliqua mouēs in 3° huius: nec
cauſa finalis. ſ. q2 finis eſt qđ bonū. priuatio aūt non eſt qđ
bonū cū opponat̃ diuino optimo ⁊ appetibili. vt pꝫ dict
⁊ ſic non eſt ꝓpſinē bonū. quare ⁊c̄. ℂ Item 4° mã appe
tit formā ſm̄ ipſius naturā. vt Ariſt. dicit in lr̃a. Sed pri
uatio non eſt natura ipſius materie. vt manifeſtū eſt: qua
re materia non appetit formam ſm̄ priuationem.

Cō.81. **Oppoſitum** arguitur auctoritate Commentato
ris: quidem dicit ꝙ priuatio exñs in
materia eſt cauſa deſiderij naturalis qđ habet mã ad for
T.c.81 mam. Et iſtud videtur ſentire Ariſtot. in litera vbi dicit
Indigen ꝙ materia non appetit ſui ipſius ſpeciem propter non eē
tia eſt cā indigens. ergo vult ꝙ non indigentia eſt cauſa non appe
appeti tendi: ⁊ ſic per oppoſitum indigentia eſt cauſa appetendi
tus. quia ſicut negatio eſt cauſa negationis ⁊ affirmatio eſt
cauſa affirmationis. primo poſteriorum: indigentia autēꝫ
eſt idem quod priuatio. quare ⁊c̄.

B **Intelligendum** eſt ꝙ duplex eſt modus cau
Modus ſe q̄ntum ad ꝓpoſitū ſpectat:
cāe ē 2 quedaꝫ eni eſt cauſa principalis: ⁊ quedā eſt cauſa diſpoſi
tiua: ⁊ diuerſitas hec reducitur ad illaꝫ diſtinctionem: q̄
quedam eſt cauſa prior ⁊ q̄dā poſterior quaꝫ ponit Ariſ.
T.c.32 2° huius. ⁊ 5° metaphy. cauſa enim principalis eſt cauſa
T.c.3 prior ⁊ cauſa diſpoſitiua eſt cauſa magis poſterior.
ꝯ pᵒ ℂ Tūc dico ad q̄onem duo. Primo ꝙ priuatio non eſt cau
ſa ꝓncipalis appetitus mãe ad formā: q2 illud qđ non eſt
perfectibile per formā non eſt ꝓncipalis cauſa ſubiectiua
appetit⁹ mãe ad formā. hec eſt mãifeſta. nā ꝓncipalis cā
ſubiectiua appetit⁹ mãe eſt illud qđ recipit illaꝫ formam
tāq̄ ſuā ꝑfectionē: ſꝫ iſta ꝓuatio non ꝑficit̃ per formā: vt
ꝯclo 2° manifeſtū eſt. quare ⁊c̄. ℂ Secūdo dico ꝙ ꝓuatio eſt cā
diſpoſitiua appetitus mãe ad formam: q2 illud quod ne
ceſſario req̄rit̃ in mã ad hoc vt appetat formam ⁊ nō eſt
cā ꝓncipalis ipſius appetitus videt̃ eē cauſa diſpoſitiua.
Sed ꝓuatio neceſſario requirit̃ in mã ad hoc ꝙ appetat
formā. nūq̄ꝫ enim mã appeteret ꝓpͥe formā niſi careret
ea ſaltē appetitu: q̄ ſit ꝓncipiūꝫ motus ad formā. Nā mã
non mouet̃ ad formā quā hꝫ. vt mãifeſtū eſt. ⁊ dicit Phs
T.c.55. primo de gñatione. q̄re ⁊c̄. Eſt g̃ intentio Ariſt. circa hoc
ꝙ mã ꝓuata aliq̄ forma appetit illā vt ꝑficiat̃ per eā: non
ꝙ ipſa ꝓuatio appetat formā: q2 nihil appetit ſuiipſi⁹ cor
ruptionē: priuatio autē corrūpit̃ p̄ñte forma: ſed ipſa ma
teria ſubiecta priuationi eſt que appetit formam.

C **Ad primam** rōnēꝫ dico ꝙ non ens nō eſt ꝓncipa
lis cā entis: ſed non ens pōt eſſe cau
ſa diſpoſitiua alicuius entis: vel cā ſine qua non. Et cū dī
ꝙ ꝓuatio eſt nō ens: dico ꝙ ipſa nō eſt ens poſitiuū: tñ be
ne eſt ens ꝓuatiuū: ꝓuatiōes eni ⁊ negatiōes entia dicim⁹
T.cō.6. 8° meta. ℂ Ad 2ᵐ dico ꝙ priuatio bñ eſt cā diſponens
mãm ad inclinationē nãlē ad formā: ⁊ iſta inclinatio nō
eſt deſtructio priuatiōis: ſed bñ verū eſt ꝙ iſta inclinatio
eſt ad aliqđ ad qđ ꝯſequit̃ remotio ꝓuatiōis. ſ. ad formaꝫ
vnde bñ cōcedēdū eſt ꝙ ꝓuatio diſponit mãm ad inclina
tionē ad ſuā corruptionē: ſed forte non ꝑ ſe: ſed ꝑ accñs.
accidit eniꝫ forme ꝙ ſit corruptio vel ꝙ eaꝫ ſequit̃ corru
ptio ꝓuatiōis ꝓut ꝓuatio diſponit ad ei⁹ appetitū. ℂ Ad
3ᵐ dico ꝙ eſt cā mãlis diſpoſitiua: nō ꝓncipalis: ⁊ hoc nō
eſt inconueniens. ℂ Ad 4ᵐ ſic pōt dici ꝙ mã appetit ſm̄
ſui nãm ꝓncipalr̃: ſꝫ diſpoſitiue ꝑ priuationē: vel dico ꝙ
in illo v̄bo Ariſto. ly ipſius. nō refert nãꝫ mãe ſꝫ ꝓuatio
nē. cū eni dixiſſꝫ ꝙ eſt qđdā diuinū optimū ⁊ appetibile.
Subdit aliđ qđ ꝯrīū ipſi eſſe dicimus. ſ. ꝓuationē. aliđ aūt
aptū natū deſiderare ſm̄ ipſius nãm. ſ. ſꝫ nãm ipſi⁹ ꝓua
tiōis. Sed ſine dubio credo ꝙ meli⁹ eſt ꝙ ly ipſius: refe
rat mãm: tū q2 ꝓuatio ꝓpͥe nec eſt nã nec hñs nãꝫ: tum
q2 meli⁹ eſt Ariſt. ponere cām ꝓncipalē appetit⁹ mãe ad
formaꝫ q̄ꝫ diſpoſitiuā: ſed de hoc non eſt magna vis faciē
da: dūmō hoc ſit declaratū ꝙ ꝓuatio aliq̄liter hēat ingreſ
ſum in gñatione: vt dicit Cōmēta. ⁊ ſit aliq̄liter cā ⁊c̄.

ℂ **Corrumpit̃ autem ⁊ fit: eſt quidem vt ſic:
eſt autēꝫ vt non: ſm̄ quidem enim quod eſt
ī quo ſꝫ ſe corrumpit̃: quod eniꝫ corrūpit̃
in hoc eſt priuatio: inquātū autē ſꝫ potētiā
nō per ſe ſꝫ īcorruptibilē ⁊ īgenitā neceſſe
eſt eē ipſaꝫ ⁊c̄.** Tex. cō. lxxxij. Qō. xxix

Hic q̄ritur vtrū mã ꝑma ſit per ſe corrupti A
bilis ⁊ gñabilis. ℂ Et arguit̃ primo ꝙ ſic: q2
illđ qđ eſt pars cōpoſiti per ſe gñabilis ⁊ cor
ruptibilis eſt ꝑ ſe gñabile ⁊ corruptibile. hec
videt̃ eſſe mãifeſta. Sꝫ mã ꝑma eſt hꝰ. g̃ ⁊c̄.
ℂ Item 2° illud per qđ alia ſunt gñabilia ⁊ corruptibi
lia eſt per ſe gñabile ⁊ corruptibile. nam ꝓpter qđ vnūꝫ
quodq̄ꝫ tale ⁊ illud magis. primo poſteriorū: ſed ꝑ ma
teriam alia ſunt gñabilia ⁊ corruptibilia. vt pꝫ in iſto pri
mo ⁊ 7° metaph. q̄re ⁊c̄. ℂ Itē 3° ſicut ſe hꝫ ſub̃m alte
rationis ad alterationem ſic ſe hꝫ ſub̃m gñationis ad gña T.c.8
tionem per conuenientem ſimilitudinē: ſed ſub̃m altera T.c.
tionis eſt alterabile vt oēs concedunt. quare ⁊c̄ ℂ Item
4°. auctoritate Cōmentatoris in primo huius capſo. ſic Com.
igitur nos dicemus. vbi ſic dicit. In ſꝑmate qđ ſit homo
eſt aliquid quod recipit formam hoīs: ⁊ eſt illđ qđ in rei
veritate dicitur generari. Conſtat autēꝫ ꝙ illud recipiens
formam hominis eſt ipſa materia prima. ergo prima ma
teria in rei veritate dicitur generari.

Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſt. in iſta ꝑ
te. Dicendū breuit̃ ꝙ mã prima nō B
eſt generabilis per ſe. quod ꝓbatur ratione Ariſto. in lit Conc
tera. vt eā deducit Cōmentator. Nā ſi materia prima per
ſe generaret̃: tunc anteq̄ꝫ materia prima eſſet gñata: ipſa
eſſet: quod eſt impoſſe. Et pꝫ cōſequētia. naꝫ ſi mã prima
generatur ipſa generabit̃ ex mã prima. Materia eni pri
ma eſt primūꝫ ſub̃ꝫ ex quo ſit aliqđ cū inſit: modo mã pri
ma oium gñabiliū eſt vna nūero. vt dicit Cōmentator ⁊
Ariſt. igit̃ mã ꝑma ex qua gñabit̃ mã prima erit vna nu
mero cuꝫ materia q̄ gñabit̃. Omne aūt qđ eſt penit⁹ vnū
numero cū illo ex quo gñat̃ eſt añq̄ꝫ ſit gñatū: ſꝫ cū illud ex
quo aliqđ generat̃ ſit anteq̄ꝫ ſit generatūꝫ illud. ℂ Et cō
firmat̃ iſta nō remouendo quādā cauillationē. Naꝫ ſi hec
pars materia ſignata generaret̃. tūc oporteret eā genera
ri ex aliq̄ mã. tunc aūt illa mã ꝑ ſexſo eēt penit⁹ vna nume
ro cuꝫ illa que generat̃ aut alia. Si eadēꝫ penitus tūc illa
mã q̄ ponit̃ gñari fuit mã añq̄ꝫ fuerit gñata. Si v̄o mate
ria q̄ gñat̃ ex hac poſitiōe materie non ſit penitus eadēꝫ
numero

nũero cũ illa pexñte: ſed alia ſequuntur duo impoſſia. Primo ꝙ due mãe nũero ſiĺ erũt in vno loco. ſ. illa q̃ gñatur ꝛ ea ex qua ponitur gñari: qđ ẽ oĩno ĩpoſſibile. Aliud eſt ꝙ materia que poniť fieri ex materia pıacẽte reciperet in illa materia: illud eni qđ gñať ex aliquo recipiť in illo vel ſm ſe totũ: vel ſm aliquã ſui partẽ: ĩpoſſibile eſt aũt mãꝫ pmã cũ ſit pmũ ſubꝫ recipi in aliqua pte materie: qꝛ tunc non eẽt primuꝫ ſubm. Itẽ cũ illud ex quo aliquid generatur prius fuerit in potentia ad ipſum generatũ: mã preexiſtens erit i potentia ad materiã gñandam: ꝛ tunc cum potentia non ſit niſi ad actũ ſequitur ꝙ materia generata ſit actus: quod eſt vnum impoſſibile manifeſtum.

Ad primum argumẽtũ dico ꝙ lꝫ prima materia ſit pars cõpoſiti gñabilis: non ſequitur ꝙ ꝑ ſe corrũpať: ſed per accñs ꝛ impꝛopꝛie ſꝫ ꝙ i ea aliqđ corrũpiť. vt ſi diceret doliuꝫ accreſcere: qꝛ aliqđ. ſ. vinuꝫ accreſcit in ipſo vt exemplificat Cõmẽtator. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ illud per qđ alia ſunt gñabilia ꝛ corruptibilia formaľr bene dꝫ eſſe gñabile ꝛ corruptibile. ſ. ipſuꝫ compoſitũ vel forã: per materiã aũt alia nõ ſunt gñabilia neqꝫ corruptibilia formaliter ſꝫ ſolum ſubiectiue. ¶ Ad 3ᵐ dico ꝙ ſubꝫ alterationis eſt alterabile. i. alteratione ſubijcibile: ſed non per alteratiõẽ acquiſibile: ſiĺr autẽ ſubiectum gñationis eſt gñabile. i. gñationi ſubijcibile: ſꝫ non per generationẽ acquiſibile. ¶ Et ẽt ſic intelligendum eſt dictũ Cõmẽtatoris ꝙ materia recipiẽs formã ẽ illud qđ i rei veritate generari dicitur. i. gñationi ſubijci. nõ autem generari id eſt terminare gñationẽ. Quid autẽ eſt illud quod per ſe ꝛ primo terminat gñationẽ inquirenduꝫ eſt.

¶ Expliciunt queſtiones. Joannis de Janduno ſuper primum de auditu phyſico.

¶ Incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper ſcđm.

¶ Eſt igitur natura principiũ alicuius: ꝛ cauſa mouendi ꝛ quieſcẽdi in eo in quo eſt primũ ꝛ per ſe ꝛ non ſm accidẽs ꝛc. Textu cõmenti. iij.

Queſtio prima.

A Queritur hic vtrũ diffinitio nature ſit bona. ¶ Et probať pmo ꝙ non: qꝛ abſolutũ nõ dꝫ diffiniri ꝑ reſpectiuũ: cũ diffinitio debeat eẽ ex prioribus: reſpectiuum aũt non eſt pus abſoluto: imo eſt poſteriꝰ: ſꝫ natura eſt quid abſolutũ. ſ. forma ꝛ mã. Pricipiũ aũt eſt qđ reſpectiuũ cuꝫ dicatur ad pncipiatũ. quare ꝛc. ¶ Itẽ 2° qñcũqꝫ inferius cõiungitur imediate ſuo ſupiori eſt nugatio. vt dicendo aĩal hõ: ſicut hꝫ videri in primo elenchoꝝ. Sꝫ ſic eſt i iſta diffõne: qꝛ dicitur ibi pñᵐ ꝛ cauſa. cauſa eſt quid inferius ad pñᵐ. Omnis enim cauſa eſt pñᵐ ſed nõ cõuertitur. 5. meta. ca° de pñ°. igitur in iſta diffinitione eſt nugatio ꝛ talis diffinitio non eſt bona. 6. topico. quare ꝛc. ¶ Itẽ 3° idẽ nõ eſt pncipium ꝛ cauſa oppoſitoꝝ. Idẽ enim inquãtũ idẽ non eſt natum niſi facere idẽ 2° de gñatione: ſꝫ motus ꝛ quies ſunt oppoſita. 5 huius. ergo natura nõ ẽ pncipiũ motus ꝛ quietis. ¶ Itẽ 4° ois bona diffinitio dꝫ competere cuilibet cõtẽto ſub diffinito 6° topi. ſꝫ iſta diffinitio nõ cõpetit omni nãe probatio p̃. qꝛ natura celi non eſt pñᵐ quietis cum ipſum celuꝫ ꝑpetuo moueatur. 8° huius. quare ꝛc. ¶ Item 5° forma ſubalis grauis in aĩati eſt quedã natura vt manifeſtũ ẽ: ꝛ ipſa nõ eſt pñᵐ mouendi ꝛ quieſcendi in eo in quo eſt. ſ. in ipſo graui: qꝛ ſi ſic tũc graue moueret ſeipſum: cuius oppoſitum vult Ariſto. 8. huius: qꝛ hoc eſt ꝓpꝛium aĩalius. ¶ Itẽ 6°. bona diffinitio non dꝫ cõtinere aliqđ ſupfluuꝫ 6° topi. ꝛ in Porphyrio. ꝛ 2° poſte. Sꝫ iſta diffõ continet aliquid ſupfluum: cuꝫ enim oẽ qđ eſt pmo tale ſit ꝑ ſe tale. vt pꝫ pmo poſte. vꝫ poſtq̃ dictũ fuerit ꝙ nã eſt pᵐ pñᵐ mouẽdi ꝛ qeſcẽdi ꝙ ſupflue ponatur ꝑ ſe: ꝛ ſiĺr poſt ipm per ſe ſupflue exprimiť ꝛ non ſm accidens. quare ꝛc.

Tc. 1.

Tc. 53.

t. cõ. 20.

t. cõ. 83.

t. cõ. 32

¶ Oppoſitum arguiť auctoritate Ariſt. ꝛ Cõmentatoris. B Cõclo.

Ad hoc eſt dđm quod illa diffinitio ẽ bona cuius oẽs particule cõueniũt diffinito: ꝛ ꝑ ipſam notificatur diſtincte ipſuꝫ diffinituꝫ: ꝛ diſtinguitur ab oibus alijs. hanc recipio pro manifeſta. Sꝫ iſta diffinitio eſt hꝰ Primo ꝙ ſit pñᵐ motus ꝛ quietis eius in eo in quo eſt. probat Ari. qꝛ naturalia differũt a nõ naturalibꝰ. ſ. ab artificialibus ꝑ principiũ motus ꝛ qetis exiſtens in eis. artificialis enim ſm ꝙ artificialia ſunt nulluꝫ hñt impetum mutationis inatuꝫ. i. nullum hñt pñᵐ motus exñs in eis ſm ꝙ artificialia ſunt: ſed nãlia ſm ꝙ nãlia ſunt neceſſario hñt in ſeipſis pñᵐ aliquod motus ꝛ quietis. ꝛ ſic naturalia differũt a nõ naturalibꝰ ꝑ pñᵐ motꝰ exiſtẽs i eis. Sꝫ naturalia ſꝫ ꝙ naturalia ſunt nõ differũt a nõ nãlibus niſi ꝑ naturaꝫ: vt manifeſtũ ẽ. ergo ſeqť ꝙ nã ẽ pñᵐ ꝛ ipſe motus ꝛ qetis in eo in quo eſt. ſ. in quo eſt ipſa nã ꝛ ipſe motus ꝛ quies. Et poſſet lꝫ declaratio ſic reduci ad ſyllogiſmũ. Illud ꝑ qđ naturalia ſꝫ ꝙ nãlia ſunt differũt a nõ nãlibus eſt pñᵐ motus in eo in quo eſt motus ꝛ qes. Sꝫ nã eſt illđ ꝑ qđ naturalia ſꝫ ꝙ naturalia ſunt differũt a nõ naturalibus. ſ. ab artificialibus: iſte premiſſe ſunt manifeſte cuilibet hñ diſpoſito. quare ꝛc. ¶ Qꝛ autẽ natura ipſa ſit primũ. i. pncipale pñᵐ intrinſecum motus ꝛ quietis h̃ non multũ declarat Ariſto. ſꝫ põt ſic videri. Cum eniꝫ in rebus naturalibus ſint aliqua pncipia motuum ꝛ qetuꝫ inſtrumentalia: ꝛ quedam ſecundaria. ſ. qualitates naturales que ſunt earũ virtutes: ꝛ q̃dam magis pmia ꝛ pncipalia. ſ. ſubẽ ipſaꝝ neceſſe eſt ꝙ nã vel ſit pñᵐ motus inſtrumẽtale ꝛ ſecundariũ: vel pñᵐ. i. principale: ſed nõ eſt dicẽdum ꝙ nã ſit pñᵐ intrinſecum motus ſolum ſcđariũ ꝛ inſtrumentale: qꝛ res naturalis vt naturalis eſt pncipaliter ꝛ pmo habꝫ eẽ ꝛ diſtinctionẽ ab alijs per nãm. Tũ oino irrõnale eẽt ꝙ natura eẽt ſolum pncipium inſtrumentale ꝛ ſcđarium mouendi ꝛ quieſcẽdi. ergo relinquiť ipſaꝫ eẽ primuꝫ. i. principale pncipium modo intrinſecũ mouẽdi ꝛ quieſcẽdi. Et põt ſic ordinari ſyllogiſmus. Principiuꝫ mouendi ꝛ quieſcẽdi ſcđarium ꝛ organicũ ſolum: nõ eſt principale pncipiuꝫ intrinſecũ eẽndi ꝛ diſtinguendi. Sed ipſa natura ẽ pncipiũ intrinſecum pncipale eẽndi ꝛ deſtiguẽdi naturalia a nõ naturalibꝰ vt manifeſtũ ẽ. g̃ natura nõ ẽ pncipium motus ſolũ inſtrũale: relinquiť ergo ꝙ ipſa ſit principale ꝛ pᵐ hꝰ pncipium. Ex hoc aũt ſeqꝛ ꝙ ſit per ſe ꝛ non ſm accidẽs. ¶ Conſiderãdum tñ eſt ꝙ iſte due particule. ſ. per ſe ꝛ non ſm accidẽs non inutiliter ſubiungũtur poſt hanc particulã pmũ. nam per eas euidentius notificatur ipſa natura ꝛ magis diſtincte. Iſta eniꝫ particula primũ diſtinguit nãm a virtutibus nãlibus rei naturalis que ſolum ſunt pncipia inſtrumẽtalia motuuꝫ vt grauitas in graui ꝛ leuitas in leui: ꝛ calefactibilitas in calefactibili: ꝛ ſic de ceteris. Et hec particula per ſe dꝫ referri ad iſtam particulã: in eo in quo eſt: vt ſit ſenſus ꝙ ipſi nature per ſuam eẽntiam cõpetit ꝙ ipſa ſit in illo in quo eſt motus cuius ipſa eſt pncipium. ꝛ in hoc diſtinguitur natura a mouente violẽtante quod non eſt intrinſecum ei i quo ẽ motus cuius ẽ principiũ: ſed extrinſecum. vt patet in 3° ethicoꝝ. Hec autẽ particula. Et non ſm accidẽs. lꝫ cõprehẽdatur ſatis in hoc qđ eſt per ſe: non tamẽ inutiliter exprimitur: qꝛ ꝑ eius expoſitionem manifeſtius ꝛ euidentius diſtinguitur ipſa natura ab arte que quodãmodo eſt principium motus: Nam lꝫ aliq̃ artes ſint aliquando principia motuum in illis eiſdeꝫ ſuppoſitis in quibus ſunt hꝰ artes: tamen hoc eſt per accidens. verbi gratia. medicina aliquando eſt principium medicationis in ipſo

Nã eſt pñᵐ motus ꝛ qetis.

Nã eſt pncipale pñᵐ motꝰ et quietis.

Nãe cõpetit per eẽntiam ſuam ꝙ ſit ꝛc.

medico in quo eſt medicina:cum.ſ.ipſe medicus infirmus
exiſtēs per ſuam artem medicatiuā ſeipſum medicatur.
ſed hoc ſine dubio ē omnino per accidēs. Si eniȝ arti me
dicatiue conueniret per ſe ꝙ ipſa eēt ſubiectiue in illo eo
dem in quo eſt motus cuius ipſa ē principiū:tūc cū nun/
q̄ȝ medicatiua ars ſit pncipium ſanationis niſi in laborā/
te:ſanus enim nō recipit motum medicationis:ſequere/
tur vtrūq̄ȝ ꝙ medicus in quo eſt ars ſubiectiue medicine
ſemp eēt infirmus cū ipſe medicaretur:ꝛ ꝙ nunq̄ȝ medi
caretur infirmuȝ niſi ſeipſum:q̄ð eſt abſurdū. hoc igit̄ cō
tingit arti medicatiue per accidēs.ſ.ꝙ ipſa ſit ī illo codeȝ
in quo eſt motus cuius ipſa eſt pn^m. vt ergo euidētiſſime
oſtēderetur differētia inter naturā ꝛ artē. ideo Ariſt. ex
preſſit ꝛ nō ſm accidēs ſupple ipſa natura ē in illo ī quo
eſt motus. Et hoc eſt veriſſimum. Nunq̄ȝ enim natura ſo
lum per accidēs eſt in illo in quo ipſa cauſat motum:ita
ꝙ contingat motū ꝛ naturam que eſt eius principiū om/
nino ſeparata eſſe:hoc enim ē impoſſibile:ꝙ motus na/
turalis deorſum ſit in aliquo in quo nullo mō eſt natura
grauis que eſt pn^m talis motus:quēadmoduȝ eſt poſſibi
le ꝙ ſanatio ſit in aliquo ſubiecto ī quo nullo mō eſt ipſa
ars medicine que eſt principiū ſanationis. Et propter h̄
dicit Ariſtot. ꝙ hec ſeparātur aliquādo abinuiceȝ.ſ.ſub/
iectum in quo eſt ars ꝛ ſubiectū in quo recipitur motus
cuius principiū eſt ars ꝙ non cōtingeret ſi per ſe eēnt cō/
iuncta. Et Cōmēta. dicit ibidē ꝙ artes inate ſunt per ſe ꝛ
primo agere in alia ſubiecta ab illis in quibus ſunt:ꝛ ſic
ſunt principia motuū in alijs. Et hoc itelligendum eſt de
artibus a quibus prouenīūt acta non ſoluȝ actiones. vt di
cit Cōmē. ꝛ ideo non valeret inſtātia de arte ſaltādi ꝛ de
arte cantandi ſine extrinſecis inſtrumētis:que videtur eſ
ſe principia motuū in ſubſtātijs in qbus ipſe ſunt. ℂ Cō
ſiderandum eſt ꝙ h⁹ artes a quibus pueniunt actiones
ille nō ſunt ꝓprie ꝛ per ſe pncipia ſubſtātie motus:ſȝ mo
di motus:vt per artem ſaltatiuā non hȝ habēs eam face
re ipſum ſubſtātiam motus ſaltationis cuius forte ſignū
eſt:q: etiam ſine arte aliqui ſaltāt:ſed hȝ talē moduȝ mo
tus vel ſaltē diſpoſitionē.ſ.ꝙ velociter ſaltet ꝛ per lōguȝ
ſpatium:aut ꝙ flectat tibias ꝛ erigat brachia ꝛ h⁹ condi
tiones accidētales. Et adhuc dato ꝙ tales artes eēnt pn/
cipia aliquoꝝ motuum:nō tm̄ ſunt prime ꝛ pncipalia pn
cipia eoruȝ ſed magis inſtrumētalia:ꝛ ideo non ſequeret̄
ꝙ huiuſmodi artes eēnt nature. Sic igit̄ pȝ bonitas diſ/
finitionis nature. ℂ Et eſt intelligendū vlterius ſȝ Com
mē. ꝙ lȝ omnis natura ſit pn^m motus in eo in quo eſt. hoc
tamē diuerſimode eſt in diuerſis rebus nālibus. Nam in
alīqbus.ſ.in alterabilibus ſimplicibus.ſ.in elementis (q̄
dicuntur ſimplicia per abnegationē miſtionis) pncipium
alterationis ꝛ ſimiliter gnātionis eſt ſm mām.ſ.principi
um intrinſecū eſt principium receptiuū ſeu paſſiuū ꝛ nō
actiuum:nō enim inuenitur aliqð corpus ſimplex qð al/
teretur ex ſe.ſ.actiue vt ipſe dicit:ꝛ multo minuȝ qð gene
ret ſe vel qð habeat in ſeipſo pncipium actiuuȝ ſue gene
rationis. qualiter hoc aūt ſit intelligēdum querat̄ in que
ſtione de intrinſicitate mouētis naturalis. Sed in rebus
augmētantibus:ꝛ ēt in mobilibus ſm locum ſaltem ali/
quibus principiuȝ intrinſecum motus eſt ſȝ formaȝ.ſ. vt
credo principium actiuum iſtoꝝ motuum eſt intrinſecū
mobili:ꝛ hoc ſpālīter veꝝ eſt de motu augmentationis.
Animal enim ꝛ plāta cōceditur habere virtutē ꝛ princi/
pium actiuū ſue augmētationis. vt pȝ in pmo de gnātio
ne. ꝛ 2° de aīa. Silr̄ aīa' hȝ in ſe principiuȝ actiuuȝ ſui mo
tus localis ꝛ nō ſolū paſſiuuȝ:intātum ꝙ ex hoc dicit̄ mo
uere ſeipſum. Sȝ vtrū graue inaīatum ꝛ leue ſilr̄ habent
in ſe principiuȝ actiuum ſui motus localis:ꝛ ſi ſic vtrum
actiuū per ſe aut ſolū per accidēs. hoc eſt valde magnuȝ
ꝛ difficile dubium:ſȝ de hoc alīs videbitur ſi deo placue/
rit. ℂ Similiter dicit Cōmētator. aīalia ꝛ plante habent
principium actiuū quarūdam alterationū intrinſecum:ſi
cut eſt de illis que accidūt animalibus ex eis que contin/
gunt corporibus eorūdē:ꝛ forte intelligit Cōmē. ꝙ aliq̄
ſpēs alique rerum recepte in organis corporis animalis
faciūt aliquas alterationes in ipſo animali:ſicut hȝ videri
in de cauſis motus animaliuȝ. Et cōtingit etiā ꝙ cum ali
quod extrinſecuȝ alterauerit partes exteriores corporis
aīalis vt aer calidus aut frigidus:ille partes alterate alte/
rant alias interiores:ſȝ hic motus non eēt ꝓprius anima
libus:q: in elemētis poteſt contigere vt ꝙ vna pars aque
calefacte calefaciat aliam. Et ſic in diuerſis ipſa nā diuer
ſimode eſt pncipium intrinſecū motus. Et dr̄ nā non om
nino vniuoce pn^m. In omnibus tamē deſcriptionib⁹ non
pōt quis facere plus iſto.ſ. Ariſtot. vt dicit Cōmen. ita ꝙ
q̄ȝuis natura nō dicatur omnino vniuoce ꝛ vniformiter
de oibus naturis. tm̄ Ari. dedit ita bonam diſcriptioneȝ
cōem de ipſa ꝙ nullus pōt ponere meliorem.

Tunc ad rationes.

Ad primā cuȝ dicit̄. ab
ſolutuȝ ꝛc. Dico ꝙ aliq̄ð
qð eſt penitus abſolutum:ꝛ quantuȝ ad ſuam eſſentiam
ꝛ quātum ad rōnē ſubiecti qua itelligitur ꝛ ſignificat̄: nō
dȝ diffiniri p reſpectū:ſed qð eſt abſolutū ſm illud qð ē:t
tm̄ intelligitur ꝛ ſignificat̄ ſub aliq habitudine ſeu reſpe/
ctu pōt diffiniri per illū reſpectum: ꝛ ſic eſt in propoſito.
nā lȝ natura ſm ſui eēntiā ſit qðdam abſolutum.ſ. mate/
ria ꝛ forma ſubalis:tm̄ hoc nomē natura ſignificat̄ ꝛ itel/
ligitur ī reſpectu ꝛ ī hitudine ad motū ꝛ getē:ꝛ iſte reſpe
ctus ſeu hitudo exꝓmit̄ p h̄ ꝙ dr̄ pn^m ꝛ cā mouendi ꝛc.
ℂ Ad ſcðm pōt dici ꝙ ſi inferius imediate addatur ſupe
riori inutiliter ſic eſt nugatio:aliter non:modo ſic non eſt
hic:q: dicitur pncipium ꝛ cauſa ad ſignificandum ꝙ non
eodem modo ſed diuerſis modis ipſa natura eſt principi
um ꝛ cauſa mot⁹ in diuerſis rebus naturalibus:ſicut pa/
tet ex predictis a Commentatore ſumptis.
ℂ Ad 3^m dicunt aliq ꝙ idē non eſt cā oppoſitoꝝ eodē mō
ꝛ eque principalr̄:ſed diuerſimode pōt eſſe ꝛ vnius prin
cipaliter ꝛ alterius ſecūdario.ſ. mediante primo:ꝛ ſic ē in
ꝓpoſito:natura enim ē pncipium motus magis principa
liter ꝛ primo:ſȝ ipſius quietis nō ita pncipalr̄ ſed median
te motu. ℂ Sȝ hoc videt̄ repugnare diffōni q̄ȝtum ad il
lam ꝑticulam pmuȝ. illa enim vȝ determinare totum hoc
.ſ. pncipium ꝛ cā mouendi ꝛ quieſcēdi. Niſi quis diceret
ꝙ nā bn̄ eſt primū.ſ. pncipale principium quietis per re
ſpectum ad q̄litates ſeu virtutes accidentales ipſius mo
bilis que nō ſunt principalia pncipia motus ꝛ quietj. Sed
nō eſt oino p^m pncipium per priuationē motus medij. Et
ſic diceretur ꝙ lȝ nā non ſit primū pncipiuȝ quietis eque
primo ꝛ principaliter ſicut motus:tm̄ ipſa eſt pmuȝ.ſ. pn
cipale principium quietis reſpectu virtutū naturaliuȝ ac
cidētalium:ita.ſ. ꝙ pus ꝛ principalius eſt principiuȝ quie
tis q̄ȝ ſint huiuſmodi v̄tutes. ꝛ hoc ſufficit ꝛc. ℂ Aliter
pōt dici cū dicit̄ vnum ꝛ idē non eſt pn^m oppoſitoꝝ. Veꝝ
eſt principium actiuū p ſe ꝛ imediatū ꝑcipue in ſubiecto
eodē modo diſpoſito:ſed idem pōt eſſe principium rece
ptiuum oppoſitoꝝ ſucceſſiue recipiēs eaſmodo:ſic ē intel
ligēda diffō:ꝙ natura eſt pn^m receptiuum motus ꝛ quie
tis:ita tm̄ ꝙ iſta non recipit ſimul ſed ſucceſſiue:q̄uis ſi/
mul habeat aptitudines ad motū ꝛ quieteȝ. ℂ Aliter di/
cunt aliq ꝙ duplex eſt quies. Una eſt quies in termino a
quo:ꝛ iſta bn̄ opponitur motui:ꝛ ſic nō itelliget̄ ꝙ eadē
nā ſit principiuȝ mot⁹ ꝛ quietis:vt natura que ē pn^m mo
tus a ſurſum in deorſum nō eſt primum ꝛ p ſe pn^m quie/
ſcendi ſurſum. ſimiliter autem ꝛ in alijs. Alia eſt quies in
termino ad quē:ꝛ iſta non dicitur opponi motui:ſed eſt
ꝑfectio

medicie
cōuenit
p acciñs
eſſe pn^m
mot⁹ i il
lo i q̄ eſt.

T.c.3.

Cō.3.

D

Cō.1.
Nā ē di
uerſimo
de pn^m
mot⁹ in
diuerſis

t.c.34.

t.c.37.

E

.1.

Quies
duplex

pfectio motus aut conſequens ipſam perfectionem motus. vt habet videri in 5° huius. ⁊ ſic natura eadem ē pn̄cipium motus ⁊ quietis. naꝫ eadem ē natura qua graue mouet̄ deorſum dum eſt ſurſum: ⁊ pn̄m quo quieſcit deorſum dū eſt in loco deorſum. ſilr aūt ⁊ in alijs.

¶ Ad quartā dicūt aliq ꝙ iſta diffinitio dꝫ itelligi in his q̄ mouent̄ ⁊ qeſcūt. vnde ſic ē intelligēda: nā eſt principiuꝫ motus ⁊ quietis exiſtēs in eo i quo eſt motus ⁊ qes ⁊c̄. ¶ In illis autem que ſoluꝫ mouētur natura ē principiū motus ſolū. Corpus aūt celeſte ſolū mouetur ⁊ non quieſcit. quare ⁊c̄. nec ē irrōnabile ꝙ aliter diffiniat̄ nā celi q̄ꝫ natura iſtoꝝ inferioꝝ: ⁊ qꝛ natura ē non dicitur vniuoce. de iſtis ⁊ de illis ſed equoce vel analogice. Naꝫ corruptibili ⁊ incorruptibili ſubſtātie nō eſt aliquid cōmune omnino vniuocū. vt pꝫ in 10. meta.

Tc.26.

¶ Aliter dicūt aliqui ꝙ in iſta diffinitione dꝫ accipi ⁊ pro velsita ꝙ natura ſic pn̄cipium ⁊ cauſa mouēdi vel quieſcēdi: ita tamē ꝙ p iſtaꝫ diſiunctionem circūſcribitur quedam particula diffōnis vna. ¶ Aliter pōt dici ꝙ natura celi bn̄ eſt cauſa mouendi ⁊ quieſcēdi: eo modo quo ꝯuenit quieſcere ipſi celo: q̄ꝫ uis enim celum non qeſcat quiete oppoſita motui locali de vno vbi ad aliud vbi: tñ quieſcit quiete oppoſita motui locali de vno toto loco ad aliū totum locū: nunq̄ꝫ enī totum celū mouetur de vno toto loco ad alium totuꝫ locum diſtantē: ſicut aīalia que ſitu huiuſmodi mouentur. Et forte ad iſtam intētionē dicit Phs in 8° huius ꝙ mouetur totū ⁊ quieſcit oē. ⁊ hoc magis declarādū eſt in 6°.

Celū qeſcit.

Tc.76

¶ Sed dices quies ē pūatio motus. vnde nihil quieſcit quiete oppoſita alicui motui: quo. ſ. motu nō ē natū moueri illū mobile: eo ꝙ priuatiue oppoſita nata ſunt fieri circa idē: celū vō non ē natum tali motu moueri.

Dbtio.

¶ Et pōt dici ꝙ q̄ꝫuis celū ſm nāni ꝓpriā qua celū eſt non habeat moueri tali motu: tñ nō repugnat ei ſm ꝙ corpus: qꝛ tūc repugnaret oī corpori. Cuꝫ ergo dicitur ꝙ nihil quieſcit aliqua qete niſi illud qd̄ natū eſt moueri motu oppoſito illi quieti: poſſet dici ꝙ verū eſt vel cui non repugnat moueri tali motu rōne ſui gn̄is. Non ſolum enim aliqd poteſt dici pūatuꝫ aliquo qd̄ natū ē habere ſm ſpēm ꝓpriā: ſꝫ pōt dici priuatū aliquo qd̄ natum ē hr̄e. i. qd̄ non repugnat ei ſm ſuū genus. vt docet Ariſt. 5. meta cap̄ de priuatione. vt talpa dicit̄ priuata oculis. qꝛ lꝫ ſm ſpeciē propriaꝫ non ſit nata habere oculos: tamen non repugnat ei ratione qua aīal. ſimilr̄ auteꝫ ⁊ in ſimilibus. Et forte iſta ſolutio debet ſufficere lꝫ cōmuniter non ponatur.

R°.

tc.27.

¶ Ad qntam pōt dici ꝙ forma ſubſtātialis inanimati ē pn̄cipium motus in ipſo graui: nō quidē actiuūꝫ per ſe: ſed ſolū paſſiuū ſeu receptiuūꝫ. Et ideo nō ſequitur ꝙ graue moueat ſeipſum ꝓprie: qꝛ quod mouet ſeipſum localiter dꝫ eſſe diuiſibile in per ſe mouēs ⁊ per ſe motum. Utrū autē hoc ſimul ſtet cū eo ꝙ motus grauis deorſum ſit nālis queratur in q̄ōne de intrinſicitate motoris naturalis ad mobile. ¶ Qꝫ aūt forma grauis ſit principiuꝫ motus ipſius receptiuū ⁊ nō actiuū p ſe hoc videtur apte dicere Ari. in 8° huius in fine illius capituli. Sꝫ accidit ⁊ h̄ ab aliquo moueri: vbi ait loquēs de grauib⁹ ⁊ leuib⁹ inanimatis: qd̄ qdem igitur nihil mouet ipſum ſeipſum manifeſtum ē: ſed motus pn̄cipium habet non mouēdi nec faciendi: ſed patiendi. Utrū aūt hoc verum ſit ⁊ quomodo debet inqiri ſup 8m huius in q̄ſtionibus de motore grauium ⁊ leuium inanimatorum. Eſt enim queſtio ſumme difficilis: ⁊ non eſt hic locus terminandi eam.

t.cō.32 Forma g̃uis eſt pn̄m motus receptiuum.

¶ Ad ſextaꝫ rōnē dōm ꝙ non ē ſupfluum poſt iſtam particulam: pmū: ſubdere p ſe: ꝓpter eām pus dictā. Naꝫ per iſtas particulas ſic intellectas vt expoſite fuerunt manifeſtius ⁊ magis deſtincte manifeſtat̄ ⁊ declaratur eēntia nature: ⁊ ſilr̄ de illa p̄ticula ⁊ nō ſm accn̄s. ¶ Itē iſta particula primuꝫ: poſſet aliter exponi vel intelligi q̄ꝫ expoſita fuerit ſupius: vt ſit ſenſus: ꝙ nā ē pn̄m mouēdi ⁊ quieſcendi in eo in quo ē: ita ꝙ primo ⁊ imediate nō mediāte alio motu cauſat motū ⁊ qetem in eo in quo ē vel ſꝫ actū vel ſm aptitudinē: ⁊ hoc dicit̄ ad differētiā motus quē natura nō pōt cauſare in aliquo alio ab eo in quo eſt vt graue cū mouetur deorſuꝫ pōt aliqd aliud mouere deorſum: ſꝫ nā ipſius grauis non erat p̄. i. imediate principium illius motus: ſed mediāte motu quē cauſat in illo in quo ē motus aūt quem principiat in illo in quo eſt cauſat ⁊ principiat imediate. i. nō mediāte aliquo motu neceſſario p̄cedente: ⁊ ſic intelligendo diffōnem haberetur ꝙ nunq̄ꝫ aliquod corpus mouet aliud corpus niſi ipſum prius moueatur. Si enim aliqd̄ corpus p ſui nām prius moueret aliud corpus q̄ꝫ ipſum moueret̄ p ſuā nāꝫ: natura ei⁹ prius ⁊ imediatius eſſet principiū motus in alio q̄ꝫ in illo i quo ē: qd̄ non videt̄ rōnabile. De hoc tñ nō dico ad p̄ſens determinationē.

Nā imediate cāt motum illo i q̄ ē

¶ Alia ēt particula ⁊ non ſm accidēs. pōt aliter intelligi. Ad qd̄ cōſiderandū ꝙ per ſe aliqn̄ ſumitur ꝓprie: p eo qd̄ ē per ſui eēntiam. Aliqn̄ ſumit̄ magis large pro eo qd̄ diſtinguit̄ ꝯ indeterminatuꝫ aut non neceſſariū: ita ꝙ cōiter dicit̄ aliquod cōuenire alicui per ſe qd̄ determinate ⁊ neceſſario ei conuenit. Unde ⁊ Ariſ in primo poſterioꝝ capl̄o. Si igitur demonſtratiua ſcientia dicit ꝙ ea que ſunt p accidēs non ſunt neceſſaria. ⁊ ſic neceſſario nō ſunt p accn̄s p conuerſioneꝫ negatiue. q̄re relinquitur oīs nec̄ ⁊ eſſe per ſe ſaltem cōiter ⁊ large. Ne igitur qs putaret ꝙ nā ſit pn̄m ⁊c̄. p ſe ſꝫ ꝙ per ſe dicit idem qd̄ determinatū ⁊ neceſſarium non p ſe ꝓprie ⁊ p ſui eēntiam: ideo ſubdidit Phs. Et nō ſm accidēs: in quo dat intelligere ꝙ natura ē pn̄m mouēdi ⁊c̄. non ſolum p ſe large p ut p ſe diſtinguit̄ cōtra indeterminatum: ſed per ſe vere ⁊ proprie. ſ. p ſui eēntiaꝫ: ⁊ hoc ē veriſſimū. Nam ipſa natura per ſui eſſentiaꝫ immediate hoc habet ꝙ ſit apta nata eſſe principiū motus ⁊c̄. lꝫ actu nō ſit principiuꝫ motus ⁊ quietis niſi mediantibus aliqbus naturalibus potentijs accidentalibus actiuis ⁊ paſſiuis ſaltem in iſtis inferioribus naturis. Utrū autēꝫ natura mouēs celū moueat imediate p ſuam eſſentiam aut p virtutē: ſiue p cognitionem diuerſam realr̄ a ſua ſubā bn̄ ē inquirēdū: ſed h̄ ad p̄ſens nō diſcutio. Sufficit aūt nūc diffōnem nature eē bonaꝫ ⁊ nullam nugationē nec ſuperfluitatē cōtinere: lꝫ particule poſite in ea multum videātur ꝓpinque.

Per ſe cap. 2°

¶ Tētare autē demonſtrare naturaꝫ eē ridiculum eſt. Tex. cōm. vj. Queſtio. ij.

Queritur hic vtruꝫ nām eſſe pōt demonſtrari. ¶ Et arguit̄ p̄ ꝙ ſic. qꝛ illud quod eſt notum per aliud poteſt demōſtrari per aliud: hoc ē euidēs: ſꝫ naturam eē ē notum p aliud. ſ. per eē naturalium rerū. Sicut enim cōpoſitū eſt notius ſimplicibus cōponētibus ipſuꝫ: ſic eē cōpoſiti notius ē q̄ꝫ eſſe ſimpliciū partium ſuarum. Unde cū natura ſit quoddā principiuꝫ ſimplex ex quo res naturales componunt̄ videt̄ ꝙ notius ſit eſſe rei naturalis q̄ꝫ eſſe nature. quare ſeqtur ꝙ naturā eſſe pōt demōſtrari. ¶ Etiam ſicut natura cognoſcit̄ per motū: vt pꝫ ex eius diffinitione ſic naturā eſſe cognoſcitur per motū eſſe: ⁊ ſic naturaꝫ eſſe pōt demōſtrari. ¶ Itē 2° illud circa qd̄ contingit errare pōt demonſtrari: hec videtur eſſe nota de ſe: ⁊ habetur pmo poſterioꝝ. Sed circa hoc qd̄ ē naturam eſſe aliqui errauerūt: negātes enim motū eſſe negauerunt naturam eē: cuꝫ natura ſit principiū motus. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 3° ſi principium magis notum pōt demōſtrari: ⁊ principiuꝫ minus notuꝫ poterit demonſtrari. Sed principiū notius poteſt demonſtrari. qꝛ principium primū complexuꝫ eſt

T.c.ð.8 notiſſimum omnium principioꝝ.vt pȝ 4° meta.ꝛ tamen
Ariſt.in codē q̃druplr ipſum demonſtrat cū oñdat ipſuȝ
ex neceſſarijs ꝛ veris ꝓpoſitionibus.Omnis auteȝ ſyllo
giſmus ex neceſſarijs ē demōſtratiuus.vt docet Ariſtot.
in pͥmo poſterioꝝ.cap̄.Si igitur dmōſtratiuo ſcientia ꝛc.
t.cō.60 ❡Itē nām eſſe pōt demōſtrari.vt pȝ in pͥmo huiuſmo
T.c.12 do materia eſt natura.vt pȝ 2° huius.quare ꝛc
❡Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto.qui dicit ꝙ ri
tare naturam demonſtrare ꝛc.

B
Opi.pͥͣ De queſtione intelligēdū:ꝙ aliqui ꝛ magni di
cūt ꝙ multū differt dicere aliqd
Demra nō poſſe demōſtrari ꝛ debere demōſtrari.Demōſtrari.n.
riq̄ pñt pōt vt dicūt dē illud qđ pōt ꝯcludi ex neceſſarijs per ſe ꝛ
notioribus ſaltē demōſtrationeȝ qa.❡Itē demōſtrari pͭ
demōſtratione ad impoſſibile dē illud cuius oppoſito fal
ſo eſt aliqd notius i falſitate.Unde cū oppᵐ pͥmi comple
xi ſit notius in ſua falſitate oibus alijs falſis:quemadmo
dum ipſum pͥᵐ cōplexum eſt notius in ſua veritate oibus
alijs veris.idcirco oia alia principia cōplexa ab ipſo pͥmo
principio cōplexo poſſunt demōſtrari dmonſtratione ad
Demra impoſſibile.❡Illud aūt ſolū dȝ demonſtrari qđ eſt igno
ri q de tum ꝛ dubiū:ꝛ hoc pulchre docet Lincoñ.in pͥmo poſte.
bet. in pͥn°.vbi dicit.ꝙ nō docetur neqȝ addiſcit̾ nec p ꝯñs de
mōſtratur:niſi illud qđ cū pͥᵉ ꝯcipimus eſt nobis dubium
ꝯ pͥᵉ ꝓbʳ vel apparet falſum.❡Tūc dicunt duo ad qōnem.pͥmo
ꝙ nām eſſe pōt demōſtrari:ꝛ demōſtratiōe oſtēſiua ꝛ de
monſtratione ad impoſe 2° ꝙ nām eſſe non dȝ demōſtra
ri.❡Primū oſtēditur ratione ꝑtacta:qꝛ nām eſſe pōt ſyl
logizari ex ꝓpōnibꝰ veris neceſſarijs ꝛ p ſe ꝛ notioribus:ꝛ
vt ſi ſic arguat̾:motus ē:ſed motꝰ non pōt eē niſi nā ſit.q̄
re nā ē.Uel formetur ſic ꝛ meliꝰ.Si motꝰ eſt nā ē.ſȝ mo
tus ē.ergo nā eſt.maior notificabit̾ ſic.ſi pͥncipiatum a na
tura ē ipſa nā ē.hoc ē euidens.Sȝ ſi motus ē:pͥncipiatuȝ
a natura ē:ꝓbatio.qꝛ cuȝ nā ſit pͥnᵐ motus:ſeqtur ꝙ mo
tus eſt pͥncipiatū a natura.ꝛ ſic ſi motus eſt principiatū a
natura ē.ğ ſi motus ē nā ē.❡Itē entia nālia ſunt:ſed na
turalia entia non pñt eē niſi p naturā.q̄re ꝛc.Et iſte ſunt
demonſtrationes oſtēſiue.❡Iteȝ ad impoſſibile dupli
ter.Primo ſic.nā non ē:ſed ſi nā non ē:motus non ē.quo
re motus non ē.ꝛ hoc ē falſum impoſſibile notius q̄ȝ nā
non eē.❡Iteȝ ſic.ſupponēdo ꝙ motus ē:qꝛ ſenſui bene
diſpoſito ꝛ ſufficiēt̾ approꝑinquato ꝛ medio bñ diſpo
ſito apparet motus.Tūc arguit̾ ſic.natura non ē.hāc po
nit aduerſarius.Sȝ ſi natura non ē motus non ē hec re
cipitur ꝛ conſumit̾ vt vera.ğ motus non eſt.ſed ſuppo
nebatur motū eſſe.q̄re motus eſt ꝛ nō eſt:qđ ē ꝯ pͥmā di
ꝯ 2° ꝓbʳ gnitatē.❡Scđm oſtēditur.qꝛ illud complexū non dȝ de
monſtrari qđ non ē occultuȝ nec dubiū nec appet falſuȝ
terminis eius intellectis:hoc ſatis pȝ in pͥmo poſterioꝝ:ꝛ
ꝛ ꝑcipue auctoritate Lincoñ.ꝑallegata.Sȝ intellecto qđ
dicit̾ nōie nature ꝛ quid nōie motus nō ē dubium nec oc
cultum nec appet falſuȝ nām eſſe vt manifeſtū ē.q̄re ꝛc.
C ❡Sed ſaluo reuerētia ſic dicētium iſta poſitio videt̾ mi
Repro hi dubitabilis q̄ȝtum ad pͥmam ꝯcluſionem.ſ.ꝙ naturaȝ
baᵒ opi eſſe poſſit vere demōſtrari.Quia i omni vera demōſtra
nionis. tiōe ſiue ſit q̄ꝛ ſiue ꝓpter quid ambe pͥmiſſe debēt eē no
tiores ꝯcluſione.ſicut pȝ ex pͥmo poſteriorum.aliter eniȝ
nō facerēt ſcire.modo in rōnibus ꝑdictis ambe premiſſe
non ſunt notiores ꝯcluſione.vt pȝ diligenter cōſideranti.
Nam lȝ in pͥma ratione prima ꝓpoſitio forte ſit notior.ſ.
iſta.motus eſt:tñ ſcđa.ſ.iſta.motus non pōt eē ſine natu
ra:non ē notior q̄ȝ nām eſſe:nec poteſt ꝓbari niſi accipiē
do aliquā minus notam q̄ȝ naturam eſſe:vt ſi acciperetur
ſic.Si pͥnᵐ non eſt principiatum non eſt:ſȝ natura eſt pͥn
cipium motus:ſine dubio iſta videt̾ eē minus nota q̄ȝ na
turam eſſe vel ſalteȝ non magis nota.q̄re ꝛc.❡Et ſimili

ter inſtari pōt cōtra duas rōnes ad impoſſibile pͥ inducꝛ
etas.❡Etiaȝ ꝯtra ſcđam rōneȝ cū dicit̾ ſi entia naturalia
ſunt:ſi cōcederetur iſta ē notior q̄ȝ nām eſſe:tamē alia nō
eſt notior.ſ.iſta entia naturalia non poſſunt eē ſine natu
ra vel niſi p naturā:imo non nus eē videtur naturā eſſe q̄ȝ
ipſam eē pͥnᵐ naturalium vel ſaltē non minus notum.Et
ſic cū demonſtratio debeat eſſe ex ambabus notioribus
concluſione demonſtrāda.aliter enim nō notificaret eaȝ
videtur ꝙ nām eſſe non pōt ꝓprie ꝑdictis argumentatio Rᵒ ad ꝑ
nibus demonſtrari.❡Et forte poſſet reſponderi ad hāc probaᵒ
dubitationeȝ ꝙ ſufficit demonſtrationi vt ſit ex notioribꝰ nē pͥme
quo ad naturaȝ:lȝ non ſemp ſit ex pͥus notis nobis:ſicut opiōn
patet in demonſtrationibus nālibus que ſunt ꝓpter qđ
.i.per cauſas.iſte enim non ſunt ex pͥus notis quo ad nos
cū effectus naturales ſunt notiores quo ad nos ſuis cau
ſis.vt pȝ in pͥmo huius.Modo iſta ꝓpoſitio.ſi motus ē:
natura eſt.vel natura eſt principium motus:q̄ȝuis non ſit
notior quo ad nos q̄ȝ iſta ꝓpoſitio natura eſt:tamē ē no
tior quo ad naturam.qꝛ motū eſſe vel naturā eſſe princi
pium motus eſt cauſa finalis huius ꝙ eſt naturaȝ eſſe:ad
hoc enim ordinatur eē nature:vt motus ſit vel vt ipſa ſit
pͥncipium motus:ꝛ ſic ꝑdicte demonſtrationes ꝓcedunt
ex cauſa:ꝛ p ꝯñs ex notioribus nature:ꝛ ideo ſunt bone
demonſtrationes.❡Et eſt aduertēdū ꝙ aliquid eſſe no Notiᵘ
tius nobis vel quo ad nos dupliciter poteſt itelligi.Uno eē aliq
modo ꝙ cognitio eius ꝑcedat in nobis cognitionem alte quo ad
rius via gñationis.Et hoc mō forte effectꝰ nāles ſunt ꝑ nos in
us nobis noti.Alio modo dicitur aliquid nobis priꝰ no ligit̾ 2ͬ
tum:qꝛ eius cognitio prior ē via dignitas ꝛ perfectionis
q̄ȝ cognitio alterius:ꝛ hoc modo cauſa ē nobis pͥus nota
ſuo cauſato.Unde Cōmēta.in 2° de anima.ꝛ in pͥmo hu Cō.2.
ius dicit ꝙ cognitio alicuius p ſuam cauſam pfectior eſt Cō.1.
q̄ȝ p ſuam eēntiam tm̄.Cum ergo dicitur ꝙ demōſtratio
dȝ eē ex notioribus ideſt pͥus notioribus intelligitur ex pͥus
notis nobis:intelligendum eſt altero modorū prioꝝ notis
.ſ.ꝙ eſt ex talibus quoꝝ cognitio pͥor eſt in nobis vel pͥo
ritate pfectionis vel gñationis.Si igitur naturā eſſe pͥn
cipium motus eſt cauſa finalis eius qđ eſt naturaȝ eē:tūc
ꝑdicti ſyllogiſmi poſſunt ꝯcedi eſſe demonſtrationes ꝓ
pter quid.ꝛ ſi ſic intelligitur pͥma concluſio:ꝛ cōcedimus
eam.Si aūt naturā eſſe principium motus vel ipſum mo
tum eē:nullā cauſalitatē haberet ſup illud qđ ē naturam
eē:tunc nō bñ video qualr iſti ſyllogiſmi eēnt demonſtra
tiui:niſi quis diceret ꝙ ad demonſtrādum oculta vel du
bia bñ opȝ vtrāq̄ȝ propoſitioneȝ eſſe notiorē nobis.Sed
ad demonſtrādum.i.ad cōfirmandum ea que ſunt mani
feſta ꝛ non dubia nec occulta:ſufficit vti vna propōne no
tiori.Declarata ergo ſunt duo.pͥmo ꝙ naturā eē pōt de
monſtrari.2° ꝙ non dȝ demōſtrari.❡Et eſt ꝯſiderāduȝ
ad pleniorē intellectū huius ſcđe ꝯcluſionis:ꝙ aliqd do D
cetur demōſtratiue duobus modis.Unoᵉ p ſcripturam. Doctri
Alio modo p expſſum ſermonē:ꝛ hoc pulchre dicit Lin na dem
coñ.ſup primo poſte.Non ſoluȝ voco doctrinā quod ab ſtratiᵘ
ore doctoris audimus:ſȝ ſcripturā ē loco doctoris acci fitꝛʳ.
pi:oꝛ q̄ȝuis q̄ȝtū ad vtrāq̄ȝ doctrinaȝ opoꝛtet diſcipulū
in mente ſua ſiue in aia ꝑcognoſcere quid nominis paſſio
nis ꝛ ſubiecti:ꝛ qꝛ ē ſubiecti ꝛ dignitatis.tñ non ſemper
eſt neceſſe nec cōueniens ꝙ ipſe doctor ſiue doceat verbo
ꝛ ſermone ſiue ſcriptura preordinet expꝛeſſe vl ꝑſcribat
quid nominis paſſionis vel ſubiecti:nec qꝛ ē ſubiecti vel
dignitatis:vt ꝙ ipſe ſcribat vel dicat tale nomen ſignifi
cat talē paſſionem vel tale ſubiectuȝ:ꝛ ꝙ tale ſubiectum
exiſtit.Cuȝ eniȝ omnibus intellectu bene diſpoſitis notū
eſt ſignificatuȝ alicuius nominis vel eſſe alicuius ſubiecti
vel dignitatis:ſuperfluum eſſet illud preordinare ſcriben
do vel loquendo:vt ꝙ aliquis ꝑordinaret quid ſignificat
boc

hoc nomē caliditas vel frigiditas: vel quod ipſa caliditas ſit: ⁊ ſic de ceteris. modo intellect⁹ ſicut ⁊ natura nihil dꝫ facere ocioſuꝫ: ⁊ ꝓpter hoc dicit Lincoñ ſup pmo poſteriorum. ca° de cōparatione demonſtrationum. ꝙ mos eſt phoꝝ ponere verba ad imitationeꝫ nature que nō facit pluribus inſtrumētis qđ pōt facere vnico inſtrumēto. Similiter aūt ⁊ eadeꝫ rōne cum aliqđ complexū ſit notuꝫ ⁊ manifeſtuꝫ: ⁊ terminis intellectis non pōt eſſe dubiū nec apparere falſum: non dꝫ doctor illius ſcie conari ⁊ laborare ad demonſtrādū illud complexū. Et ꝙ vera ſint predicta: manifeſte docet Ariſt. i primo poſte. cap. Difficile autem eſt cognoſcere ſi ſcimus aut nō. in iſta ꝑticula. Quaſdam ni ſciētias nihil prohibet quedaꝫ eoꝝ deſpicere ſm lecturaꝫ Lincoñ. Et vide ꝙ illā ſentētiā que poſita ē in ſolutione; qm̄ ſignauit Ariſto. in ſuo ſermone cum dixit. tentare ⁊c. Tētare enim ſolet eſſe reſpectu difficiliuꝫ que difficile eſt ⁊ laborioſum facere. vn̄ cū ipſe non dicat ſimpliciter ꝙ ridiculū eſt demōſtrare naturā eſſe ſed tentare demonſtrare: in hoc videtur innuere ꝙ naturā eſſe pōt demonſtrari mō ꝑdicto: ſed tamē ridiculuꝫ eſt tentare tanq̄ʒ ſit difficile ⁊ laborioſum demōſtrare naturaꝫ eſſe. Et hoc ēt ſignificat litera que ſeqͥtur: manifeſtuꝫ enim ꝙ huiuſmodi rerū ſunt multa. ſ. que mouētur ⁊ quieſcūt. vnde ſi qͥs aliter tētet demonſtrare naturā eſſe ipſe procedet ex minus manifeſtis: ⁊ hoc eſt ꝯtra rationē: ⁊ per ꝯn̄s reprehenſibile ⁊ deriſibile: demonſtrare enim manifeſta ꝑ immanifeſta non potētis eſt ⁊c. ¶ Ulterius conſiderādum ꝙ homines īueniūtur dupliciter diſpoſiti ⁊ idonei ſm intellectum: quidā eniꝫ bn̄ ſunt diſpoſiti ⁊ idonei ad phiaꝫ. ⁊ iſti recipiunt ꝓpoſitiones per ſe notas eo modo quo recipi debēt. ſ. ſine rōcinatione expreſſa. Alij vō ſunt male diſpoſiti ſm intellectū vel ex natura vel ex conſuetudine vel ex vtroq; vel ex defecto exercitationis: ⁊ iſti aliquando non recipiūt bn̄ ꝓpoſitiones per ſe veras ⁊ notas ſed negant eas aut petunt eas demonſtrari: ⁊ tale genus hominum nunq̄ʒ poteſt phari. vt dicit Cōmē. hic. ⁊ apud
Tõ.6. tales vt eis ſatiſfaciat vtitur Ariſtot. q̄nq; quibuſdaꝫ deductionibus ex ꝓpōnib⁹ famoſioribus vel ſimplr vel apud illos qui ſic ſunt diſpoſiti: ⁊ hec ē doctrina Cōmen. ſuper
T.85. 2° phyſi. cap. dicenduꝫ igitur ꝑm. verſus finem

Per predicta pꝫ ad rōnes. ¶ Ad primā concedo ꝙ nām eſſe pōt demonſtrari mō ꝑdicto: ſꝫ non dꝫ demōſtrari ex intētione ⁊ per ſe tanq̄ʒ ſit difficile ⁊ laborioſum. Unde ſic intelligo ꝙ ſi aliqs vel ſermone vel ſcripto promitteret alicui diſcipulo bene idoneo ⁊ diſpoſitio docere phiaꝫ nālē: ipſe nō teneret in libro ſuo ſcribere demonſtrationē ad demōſtrandom iſtā ꝯcluſionē. ſ. nām eē: nec ſimiliter ſi verbo doceret nō teneretur exprimere talē demonſtrationē. Si tn̄ aliquis minus bn̄ diſpoſitus vel male negaret naturaꝫ eē poſſet ei demonſtrari. ¶ Et per hoc pꝫ ad ſcđam rationeꝫ.

¶ Ad tertiā dico breuiter ꝙ primum ꝑm non demonſtratur aliqua vera demonſtratione: ſꝫ ſolum demonſtratione ſm qd. ſ. elēchica ſeu redarguitiua q̄ procedit ex conceſſis ab aduerſario ⁊ nullo mō ex vere notiorib⁹ nec ſimpliciter nec alicui. vt patet ibideꝫ: ⁊ cuꝫ dicit ꝙ omnis ſyllogiſmus ex neceſſarijs eſt demonſtratio: verū eſt ex neceſſarijs notioribus concluſione ⁊ non aliter

¶ Ad 4ᵐ cū dicit mām eē ⁊c. pōt dici ꝙ ibi eſt fallacia accidētis. Nam ipſi mãe extraneū eſt ꝙ ſit natura reſpectu huius attributi qđ eſt demonſtrari eſſe. Unde nunq̄ʒ mā demonſtratur ſub ratione eē qua natura. ſꝫ ſub ratione q̄ mā ⁊ hoc non eſt remotū ꝙ aliquid demōſtretur eſſe ſub vna ratione ſpeciali ⁊ non ſub alia cōi ⁊ nota ratione. Et eſt conſimile argumētum vt ſi diceretur: certus demonſtratur eſſe vel aliqđ aliud aial cuius eſſe non eſt notum: ſed certus eſt animal. ergo animal demonſtratur eē. Uel ſic. de⁹ demonſtrat eſſe: ſed deus eſt ens. ergo ens demonſtratur eſſe: ⁊ ſi iſto eſt melius exēplum: inquire melius.

¶ Dubitant aliqui qꝛ eadeꝫ via inueſtigatur ſi eſt ⁊ quid eſt. vt Ariſt. vult. 6° metaphy. Cōſtat aūt ꝙ quid ē ipſius nature inueſtigat. vt pꝫ in litera. Et pōt dici ꝙ eadeꝫ via demōſtratiua ⁊ a ꝑori inueſtigat ſi eſt ⁊ quid eſt: ſed non eſt neceſſe ſi quid eſt inueſtigatur aliq̄ via non demonſtratiua ꝙ ꝓpter hoc demonſtret ſi eſt ſiue ipſum eē: nūc aūt ipſum quid eſt nãe non demonſtrat ibi de natura. Quia ibi dicit Cōm. ꝙ ꝑ ſyllogiſmos hypotheticos nullū ignotum declarat oino. ſ. demonſtratione ſimplr: ſed vtimur eis ad confirmādū aliqua manifeſta ꝑ ſe ſupple bn̄ diſpoſitis: que tn̄ indigēt modicula declaratione ꝓpter non bn̄ vel minus bn̄ diſpoſitos. Nunc autē Ariſto. ad inquirendūꝫ diffōnē nãe vtit ſyllogiſmo quodā hypothetico: qđ pōt ſic videri. Si nãlia differūt a non nãlibus per principiom motus ⁊ q̄etis in eis: ⁊ natura eſt id ꝑ qđ nãlia differunt a non naturalibus: ſequitur ꝙ natura eſt ⁊c. T.c.1.

¶ Videt aūt natura ⁊ ſubſtātia eoꝝ que natura ſunt qđ ꝑmū ineſt vnicuiq; nō forma tū per ſe ipſum vt lectuli natura lignuꝫ: ſtatue aūt es ⁊c. Tex. cō. vij. Queſtio. iiij.

Hic q̄ritur vtruꝫ materia ⁊ forma ſint nature. A
¶ Et arguitur ꝑ° de mā ꝙ non ſit natura qꝛ qđ demonſtrat eē ⁊ pōt ⁊ dꝫ demonſtrari eē non eſt natura. hoc pꝫ ex ꝑcedēti qōne. Sed t.cō.60 mā demonſtrat eē. vt pꝫ in ꝑ hui⁹. ⁊ i de ſubſtantia orbis: quare ⁊c. ¶ Item 2°. qđ ē in potētia ad naturam non ē nā: ſicut qđ eſt in potētia aial non ē animal. Sꝫ materia eſt in potētia ad nām: eſt enim ens potentia ex ꝑ huius. ⁊ 7° meta quare ⁊c. ¶ Itē 3° qđ ē in potētia t.cō.81 ad ens non eſt ens. ⁊ per ꝯn̄s non eſt natura. qꝛ natura dꝫ T.c.8. eſſe ens: ſed materia eſt in potentia ad ens: ergo eſt in potentia ad eē: ens aūt ⁊ eſſe ſunt ideꝫ. vt capitur ex. 4. meta. quare ⁊c. ¶ Deinde 4° arguitur de forma: ꝙ ipſa non ſit natura. qꝛ qđ accidit nature non ē natura. hoc eſt euidens. Sꝫ T.c.3. forma accidit nãe. ſ. materie cum poſſit ei adeſſe ⁊ abeſſe ꝑter corruptioneꝫ ſubiecti. ſ. materie. quare ⁊c. ¶ Item 5°. ſi materia ⁊ forma eſt nā: tūc vnius rei naturalis erūt plures nature cū vnius rei nãlis ſit mā ⁊ forma. vt pꝫ in T.c.61 ꝑ huius ⁊ 2°. Sꝫ incōueniēs videt ꝙ vnius rei nãlis ſint T.c.12 plures nature ſicut ploriū rerum nãliū ſit vna natura: qꝛ etiā vna res nãlis eēt plures. quare ⁊c. ¶ Itē 6. quod ē ens abſolotū nō ē nā: qꝛ nā eſt qd reſpectiuū cū ſit principiū ⁊ cā. Sed forma eſt qđdā abſolutum cum ſit ſubſtantia: loquimur enim de forma ſubſtantiali. quare ⁊c.

¶ Oppoſitū arguit auctoritate Ar. in iſto cap.

Ad queſtionem reducendū eſt ad memoriā B Quid ſit materia ꝑma: ⁊ qd forma ſubſtantialis: ⁊ quid natura: ⁊ qꝛ iſta ſunt ſatis nota parū ēt exercitatis: ideo ptrāſeo ⁊ dimitto iſtā deſcriptionē. ¶ Et dico ad q̄ſtioneꝫ tria. Primo ꝙ materia eſt Cō. ſō 4 nea tres natura. Scđo ꝙ forma eſt natura. Tertia ꝙ forma magis ꝯb° pb° .i. verius ⁊ ꝑ prius eſt natura q̄ʒ materia. ¶ Primuꝫ pōt oſtēdi ratione quam ponit Ariſto. in litera. quā etiaꝫ profuerunt quidā antiquoꝝ. Quia ſicut ſe habet materia rei artificialis ad rem artificialem ſic materia rei naturalis ad rem naturalem. Hec videtur ſatis manifeſta per conuenientem ſimilitudineꝫ. Nam ſicut in lectulo qui eſt res artificialis eſt aliquid aliud ſubiectuꝫ preter ipſam formam lectuli. ⁊ ſimiliter in ſtatua ⁊ in alijs rebus artificialibus: ⁊ ſic in ere ⁊ auro: ⁊ in alijs rebus huiuſmodi nãlibus videtur eſſe aliquid aliud ꝑter formas iſtoꝝ. Sed materia rei

artificialis eſt ſubſtantia ipſius:vt lignum eſt ſubſtantia lectuli ꝛ natura. ſimiliter aūt ꝛ in alijs. Qđ probabāt antiqui ꝛ ſpāliter Antiphon per hoc ſignum. qꝛ ſi lectulus cadit aut ponatur in terram ꝛ per putrefactionem accipiat potētiam germinandi ꝛ generandi non generabit lectulum ſed lignū:ꝛ ſic materia rei artificialis eſt illud qđ generat ſibi ſimile:nō aūt eius forma:tale autē eſt natura ꝛ ſubſtantia rei:manifeſtū ē igitur ꝙ materia rei artificialis ē eius ſubſtātia ſeu natura:ꝛ per ꝯñs materia rei naturalis ē ipſius natura. ¶ Sꝫ aduertendū ꝙ antiqui plus extenderūt iſtam rōnem ꝗ̄ deberēt:qꝛ per eā non ſolum putauerūt ꝙ materia rei naturalis ſit natura ꝛ ſubſtātia ſed ꝙ ſit tota ſubſtantia rei naturalis:quēadmodū.n. materia rei artificialis ē eius tota ſubſtātia ꝛ forma eſt accidens inductū ab arte:ſic putauerunt ꝙ ipſa materia eēt tota ſubſtātia rei naturalis ꝛ omnia alia q̄ ſunt in re naturali eſſent diſpoſitiones accidētales. Unde ignorauerunt formā ſubſtātialē ꝛ verā materiā primā que ē ens dīe pura potentia paſſiua. vt pꝫ in diuerſis locis phie Ari. Sufficit tamē hec rō ad manifeſtādum ꝙ hoc nomen natura dicitur de materia. Sꝫ poſſe aliter cōfirmari:qꝛ qđ ē principium motus ꝛ quietis in eo in quo ē primū per ſe ꝛ non ſm accidens illud ē natura ꝑ diffōnē nature:ſed materia prima ē hꝰ. q̄re ꝛc̄. ꝓbatio iſtius. Cuꝫ eniꝫ ſit aliq̄ trāſmutatio ſubſtantialis in qua mutatur nomē ꝛ diffinitio. ſ. generatio ꝛ corruptio nō pōt huic traſmutationi primo ꝛ principaliter ſubijci ens actu ſimplr ſm ꝙ ē ens actu. quia tūc forma que acgreretur nō daret eſſe ſimplr. ꝛ per ꝯñs non eēt forma ſubſtantialis ſed accidētalis:ꝛ ſic nō mutaretur verū nomē. i. res nominata nec diffinitio. Relinquitur ergo ꝙ hꝰ traſmutationi ſubijcitur p̄mo ꝛ principaliter. ꝛ per ꝯñs per ſe:ꝛ nō ſm accidēs aliqđ ens de ſe diuerſe potētia ꝛ hoc ē materia p̄ma. ꝛ ſic pꝫ ꝙ materia p̄ma ē principiū mouēdi motu generationis. ꝛ ſimilr quieſcendi ſub forma generata p̄muꝫ. q̄re ꝛc̄. ¶ Scdm̄ declaraſ. qꝛ illud ſine quo nulla res ē naturalis ſimplr ꝛ actu:ꝛ illo habitu ſtatim ē res nālis ſimpliciter ꝛ actu:videtur eē natura rei naturalis. hoc eſt notū. Sed ſine forma ſubſtātiali nulla res eſt naturalis ſimplr ꝛ actu ꝛ habita forma ſubſtātiali:ſtatim eſt res nālis ſimplr ꝛ actu. Qđ ſic declarat Phs. Sicut enim ars ſe hꝫ ad illud qđ ē ſm arteꝫ ſiue artificiale:ſimilr ſe hꝫ natura ad illud qđ ē ſm nām ꝛ naturale:iſta ē ꝯueniens ſimilitudo:ꝛ forte erat famoſa apud antiquos:ſed nulla res dicif artificialis vel ſm arteꝫ ſimpliciter ꝛ in actu anteꝗ̄ habeat formā artificialeꝫ:ꝛ tunc dicitur res artificialis cū hꝫ formā artificialē. vt non dicitur aliquid lectulus ꝗ̄diu ſolū ē in potentia ad formaꝫ lectuli. ſilr aūt ꝛ in alijs. Unde ſilr nulla res dicif talis res naturalis anteꝗ̄ habeat formaꝫ talis rei actu. Ut cuꝫ aliquid ē caro ſolū in potētia ſicut panis vel ſanguis nō ſimpliciter ꝛ actu dicitur caro:ſed tūc primū cum formā carnis hꝫ. quare ꝛc̄. ¶ Itē illud ē natura rei naturalis ꝑ qđ principaliter generat ſibi ſimile: hoc ē euidēs etiā ſm antiquos:per hoc eniꝫ ꝓbabāt materiā rei artificialis eē eius ſubſtantiaꝫ ꝛ formam eius non eē naturam ꝛ ſbāꝫ:qꝛ. ſ. materia generat ſimile ſibi ꝛ non forma. vt pꝫ per ſignuꝫ Antiphontis prius dictū:ſed res nālis generat ſibi ſimile per formā per quā ē id quod eſt:vt homo fit ab homine. quare ꝛc̄. ¶ Iteꝫ generatio dicitur natura pꝛu tanto. qꝛ ē via in naturam. Aliter enim eſt de generatione naturali ꝛ de artificiali tranſmutatione:qꝛ tranſmutatio artificialis aliquādo denominatur ab agēte ſuo:ꝛ nō ab illo in quo ē vt in terminū ad quē:ſicut medicatio nō dicitur via in medicationē:ſꝫ denominatur ab ipa medicina:ꝛ trāſmutatio vō nālis dicif ꝛ denominaſ a termino ad queꝫ ſemꝑ:nō aūt ab illo a quo:vt ſiquid trāſmutaſ a nigredine in albedinē:nō dicitur denigrari ſed dealbari:ſilr autē ꝛ in alijs. ꝛ ſilr gñatio nālis dicif natura:qꝛ ē via in nām:cōſtat aūt ꝙ gñatio eſt via in formaꝫ. ergo forma eſt nā ꝛ he ſunt rōnes Ariſt. in litera. ¶ Tūc declaratur tertiuꝫ:qꝛ illud per qđ res nālis eſt ens actu ſimplr magis eſt natura ꝗ̄ illud per qđ ē in potentia. Nā vnūqđqꝫ tunc dicif eſſe ſimpliciter cū eſt actu ꝛ magis ꝗ̄ cum eſt potētia. vt dicit Ariſt. in lra. Sed ꝯſtat ꝙ res nālis eſt ens actu ſimpliciter per formā:per materiaꝫ autē ē ens in potētia. quare ꝛc̄. Sic ergo determinata ſunt tria prima ꝛc̄.

Confirmaſ ꝓ ba p 2 nis.

2a° probatur.

Gño dī nā.

3a° probatur.

Ad primam rōnem in ꝯtrariū cuꝫ dicitur ꝙ demonſtratur ꝛc̄. pōt iterimi:ꝛ cum ꝓbaſ. qꝛ nām eſſe nō oꝫ demōſtrari:Uerꝫ ē ſub rōne qua nā eſt:ita ꝙ tenteſ demōſtrari:hec ꝓpoſitio mā eſt. ſed aliqđ qđ ē natura ſub aliqua ſpāli rōne ꝯſideratuꝫ bñ pōt demonſtrari. Sic aūt ē in ꝓpoſito vt plus patuit. Non eniꝫ demonſtraſ mām eſſe vt natura eſt:ſed demōſtratur eſſe vt materia ſub rōne propria quo ē ens in potentia.

¶ Ad 2ᵘᵐ cū dicif ꝙ ē in potētia ꝛc̄. verꝫ ē ſi eſt in potētia ad oēm naturam. ſed mā non eſt in potentia ad oēm naturam:ſed ſolū ad nām que eſt actus:ad nām aūt potētialē nun ē proprie in potētia remota:ꝛ imo eſt ipſamet.

¶ Similiter ad tertiā:mā enim nō ē in potētia remota ad qđcunqꝫ ſed ad ens actu:ꝛ tale pōt eſſe natura.

¶ Ad quartā dico ꝙ forma ꝓprie non accidit nāe mãe:qꝛ accidēs dꝫ hꝛe ſubm ens actu principalr:mā aūt q̄ ſubſtat forme ſubāli principalr non ē ens actu de ſe ſm ꝙ eſt ſubiectum. Et cū dicif ꝙ forma adeſt ꝛ abeſt ꝛc̄. dico ꝙ dꝫ intelligi p̄ter ſubiecti actu exiſtentis corruptionem.

¶ Ad quintam dico ꝙ vnius rei nālis eſſe plures nās actu ſimplr impoſſibile ē:ſed nō ē remotuꝫ quin vnius rei naturalis ſint plures nature:quaꝝ vna ē potentia ꝛ alia eſt actus. Nā ex talibus proprie ꝛ ſimplr fit vnum. vt docet Ariſ. in 2° de aīa. cuius rō ē. qꝛ illa conſtituunt vnū ꝛ nō ſunt ſimplr plura ꝛ diuerſa:ſed ſunt illa quoꝝ vnū ſoluꝫ ē ens ꝛ vnum proprie:ꝛ alterū nun ē ſimpliciter ens nec ſimplr vnū. Ad hoc enim ꝙ aliqua ſint ꝓprie plura reqritur vt qđlibet illoꝝ ſit proprie ens ꝛ vnuꝫ:nunc aūt ens ꝛ vnū cū multiplr dicanē ꝙ ꝓprie ē:actus eſt ꝛ ipſa materia p̄ma:ꝛ vt ſic proprie ꝛ ſimplr non ē ens nec vnuꝫ. Et iđ compoſituꝫ ex materia ꝛ forma nō ē niſi ens vnuꝫ ſimplr ꝑꝑ vnitatē exñtē in forma vt dicit Cōmē. Et cū dicitur ꝙ ſicut plurium rerū naturaliuꝫ nō eſt vna natura ꝛc̄. Dico ꝙ plurīū reruꝫ naturaliū non eſt vna natura ſimplr actu ꝛ ſpecificatīi omniū rerū naturalium generabiliuꝫ bñ eſt vna natura ens in potentia pura. ſ. prima materia. vt patuit in p̄mo huius. ꝛ ſic vnius rei poſſunt eē plures nature:quaruꝫ vna ē potentia ꝛ alia ē actus:ꝛ iſte nō ſunt proprie plura entia. Utrū autēꝫ vnius ſubē naturalis poſſunt eſſe plures nature que ſunt forme ſubāles:ad preſens nō determino:ſed forte alī videbitur. ¶ Poſſet iteꝝ declarari formā ſubālem eſſe naturam per diffinitionem nature:qꝛ. ſ. ē principium p̄mum. l. principale motus ꝛ quietis in eo in quo ē:qđ probatur. Cuꝫ enim illud ſit principium mouēdi ꝛ quieſcēdi:per qđ naturalia differūt a non naturalibus:illud principalr dꝫ eſſe principium mouendi ꝛ quieſcēdi:per qđ principalr differunt naturalia a non naturalibus. Certū autēꝫ ē ꝙ ꝛ lꝫ per naturā quālibet differūt naturalia a nō nālibus ꝑ cōparationeꝫ ad accñtia:tñ comparādo materiā ad formā ſubālē principalius diſtinguunſ nālia a nō nālibus ꝑ ipſam formā ꝗ̄ ꝑ mām:forma enim et actus ꝓprie ſepat ꝛ diſtiguit. vt pꝫ. 7. q̄re ꝛc̄.

t. cō.

Forma ſbalis ē

¶ Ad ſextā cū dicif illud qđ ꝛc̄. veruꝫ eſt ſi ſit oino abſolutum ita ꝙ nec ꝑ ſuā eēntiam nec per aliquid ſibi additū ſit reſpectiuū:ſi tñ ſit abſolutum ſm illud quod eſt ꝛ per aliquod accidens referatur:nō opꝫ:modo forma ſubālis

ſm

ſm ſuam eſſentiã bene eſt quid abſolutum a reſpectu relationis cũ ipſa ſit ſubaliter ſubſtantia tamẽ per aliquid ſuperadditum ſue eẽntie eſt quid reſpectiuũ ⁊ relatus.ſ. per reſpectũ principiationis ſeu cauſalitatis ſuper ipſuʒ motum:⁊ hoc ſufficit. Sic enim dicebatur naturã ee qd reſpectiuum.ſ.quantũ ad rationem formaleʒ a qua ſumitur intellectus eius ⁊ nomẽ:ſʒ ſm ſe:⁊ ſm id quod ipſa ẽ ſit quid abſolutum.quare non valet.

¶ Quoniã autẽ determinatuʒ eſt quot modis dicit̃ nã poſt hoc ſpeculãduʒ ẽ quõ differt mathematic⁹ a phyſico: eteni plana ⁊ firma hñt phyſica corpa ⁊ magnitudines ⁊ longitudines ⁊ pũcta de quib⁹ itẽdit mathematic⁹ ⁊c. De his quidẽ igitur negociatur mathematic⁹ ſʒ non inquantuʒ phyſici corporis termini eſt vnũquodqʒ ⁊c. Text. commen. xvi. ⁊ xvij.

Queſtio. iiij.

B

Irca iſtud capl'm pmo querit̃. vtrũ entia mathematicalia ſint abſtracta a ſenſibilibus.

¶ Arguit̃ pmo ꝙ non. qꝛ que ſunt ſemp vnita ⁊ coniuncta ſenſibilibus nõ ſunt abſtracta ab eis. abſtractũ enim idẽ eſt qđ ſeparatuʒ:⁊ nihil eſt coniunctum cum aliquo ⁊ ſeparatum ab eo ſimul. Sed entia mathematicalia.ſ.numeri ⁊ magnitudines ſunt ɔiũcta cuʒ ſenſibilib⁹.ſ cuʒ calido frigido hũido ⁊ ſicco:vt oẽs ɔcedũt. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ 2°. q̃ ſũt p ſe ſenſibilia non ſunt abſtracta a ſenſibilib⁹:nihil.n.eſt abſtractũ a ſeipſo. Sʒ entia mathematicalia ſunt p ſe ſenſibilia cum ſint ſenſibilia cõia i 2° de aia. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ 3°. act⁹ nõ ẽ abſtrabibilis ab illo cu⁹ eſt actus:vt ſatis hʒ in 2° de aia. ⁊ 8° meta. Sʒ entia mathe͛ ſunt act⁹ ſenſibiliũ. pbat̃ qꝛ entia ſunt actus illoꝝ in qbus ſemp inueniunt̃. Cõſimili enim maiore vtit̃ Ariſt. in 3° phy. ad pbãdũ ꝙ motus ẽ actus entis in potẽtia:ſʒ ɔſtat ꝙ illa mathe͛ ſemp inueniunt̃ ⁊ ſunt in ſenſibilibus:⁊ nũq̃ ſunt niſi in ſenſibilibus. vñ in ſubſtãtijs inſenſibilibus omnino:ſicut ſunt intelligẽtie nũq̃ ſunt nec inueniunt̃ magnitudines nec nũi accñtales:cuʒ nulla habeãt accñtia ſm Cõmẽ. 12. meta. q̃re ⁊c. ¶ Itẽʒ 4°. q̃ nõ abſtrahũt a motu nõ ſunt abſtracta a ſenſibilib⁹ cũ mot⁹ ſit p ſe ſenſibilis. 2° d' aia. Sʒ entia mathematica nõ ſunt abſtracta a motu:cũ oẽ corp⁹ ſit mobile ⁊ oẽ qđ mouet̃ ſit corp⁹ 6° h⁹. Et ɔfirmat̃ minor. qꝛ qđ diffinit̃ p motũ nõ ẽ abſtrabibile a motu. vt pʒ de ſe:ſʒ nũs diffinit̃ per motũ. Eſt enim nũs multitudo ex vnitatibus aggregata:⁊ aggregatio eſt qdã motus:vel numerus ẽ multitudo menſurata vno. ⁊ menſuratio eſt motus. quare ⁊c.

T.c.64
T.c.26
T.c.3.
T.c.7
cõ.25.
cõ.64
cõ.32

T.c.18

Oppoſitum arguit̃ auctoritate Ari. in iſto cap° vbi vult expſſe ꝙ iſta mathe͛ in quarum ɔſideratione ɔueniũt mathematic⁹ ⁊ nãlis ſunt abſtracta. vñ dicit:abſtracta enim ſunt ⁊ nõ eſt mendaciũ abſtrahentiũ. Idẽ vult in prohemio de aia ⁊ in 3°. ¶ Et cõfirmatur per cõe dictum. ⁊ p hoc ꝙ ſcie de ipſis.ſ. geometria ⁊ arithmetica dicũtur mathematice:ex eo ꝙ ſunt de abſtractis. Unde dicit̃ mathematica a matheſis quod eſt abſtracto ⁊ hycos ſcia quaſi ſcia de abſtractis. Ideʒ dicit Cõmen. ⁊ omnes alij expoſitores Ariſto.

te.cõ.17
te.cõ.36.
ethymologie mathematice
B

Ad queſtionem pmitto aliq̃. Primo qđ intelligitur per ens mathematicum q̃ʒtuʒ ad quid nõis. Eſt aũt ens mathematicũ q̃ʒtuʒ ad qđ nõis ſicut numerus ⁊ magnitudo ⁊ ptes ipſoꝝ ⁊ p ſe paſſiones:⁊ pn͛ demũſtratiua de qb⁹ ɔſiderat̃ i geometria ⁊ arithmetica. ¶ Ulteri⁹ ɔſiderãdũ ꝙ multiplex eſt abſtractio:⁊ p ɔñs multiplr aliqd dĩ eẽ abſtractũ. Quedam eſt abſtractio realis:⁊ alia intellectualis. Abſtractio realis eſt ſeparatio duoꝝ entiũ extra aiam exñtiuʒ quocũq̃ ſint realr̃ ſeparata. Tñ ppe ⁊ ſtricte abſtractio dicit̃ ſeparatio aliquoꝝ duoꝝ q̃ prius aliqualr̃ fuerũt ɔiũcta: vt dicimus liquorẽ abſtrahi ex herbis:⁊ butyrum ex lacte ⁊ hõ. Abſtractio itellectualis eſt duplex. vna que ptinet ad intellectũ agẽtẽ:alia q̃ ptinet ad intellectũ poſſem. Abſtractio q̃ ptinet ad intell'm agentẽ eſt facere de potẽtia intellecto actu intellectum. vt dicit Cõmẽ. i 3° de aia. Utꝝ aũt intell's agẽs faciat de po͛ intellecto actu intell'm efficiendo ſpẽm intelligibilẽ vna cum phãtaſmate:aut immediate pducẽdo itellectioneʒ:aut quomõ hoc nihil ad ppoſitũ:ſʒ alſi videbit̃ deo volente. Abſtractio võ pertinens ad intell'm poſſem vt gñaliter deſcribi põt:eſt intellectio alicuius prioris ɔiũcti cũ poſteriori non intelligendo aliqđ poſterius. Sʒ adhuc iſta diſtinguit̃ ſm ꝙ ipſuʒ prius diuerſimode ɔiũctuʒ eſt ſuo poſteriori a quo abſtrahitur. Prius.n. aliqñ eſt ɔiũctuʒ ſuo poſteriori eẽntialr̃.ſ.ꝙ eſt idẽ eẽntialr̃ cuʒ eo vel pars eẽntie eius. ⁊ ſic ſpẽs ⁊ genus dicũtur eẽ cõiuncta. Et ſilr̃ ſpẽs ⁊ idiuiduũ ⁊ abſtractio talis prioris a ſuo poſteriori ẽ abſtractio vlis a ſuo pticulari:⁊ eſt cõis oĩ ſcie. Nã in oĩ ſcia põt ɔſiderari p intellectum ſupius p̃ter ſuũ inferius. Alio mõ prius eſt ɔiũctũ poſteriori accidentaliter. ſic.ſ.ꝙ nec eſt ei⁹ eſſentia nec pars eẽntie:⁊ hoc mõ ſubm eſt prius accidentibus. Sʒ adhuc eſt duplr̃. Nã ipſum prius accidẽtalr̃ ɔiunctuʒ poſteriori aliqñ p nãm ſuaʒ determinat ſibi ipſum poſteri⁹ ita ꝙ ſine ipſo nõ põt eẽ. vt hõ ſibi determinat riſibile. ita ꝙ nullo⁹ homo põt eẽ ſub oppoſito riſibilitatis vl' ſine riſibilitate. Silr̃ aũt ⁊ in alijs p ſe accñtib⁹ ⁊ ſubiectis:⁊ tale prius nõ põt abſtrahi a ſuo ſupiori p intellectum. põt.n. intelligi hõ ſine riſibilitate:⁊ ſic de ſilibus. Alio° prius eſt ɔiũctuʒ poſteriori accñtalr̃ ⁊ cuʒ hoc ipſum poſterius non determinat ſibi ineſſe p ſuã nãm:imo põt eẽ ſine illo ⁊ ſub eius oppoſito. vt hõ reſpectu ſedere vel albedinis. ⁊ ſilr̃ linea eſt ɔiũcta accñtalr̃ caliditati ⁊ non determinat ſibi eam p ſuã eſſentiam:imo põt eſſe linea ſine caliditate ⁊ ſub frigiditate vt i ag̃. ¶ Ulterius ɔſiderãduʒ ꝙ duplicia ſunt ſenſibilia. q̃da cõia:q̃.ſ. oĩbus aut pluribus ſenſibus cognoſcuntur. Alia propria q̃ ab vno ſolo ſenſu nata ſunt per ſe cognoſci. vt habet declarari in 2° de anima.

Cõ.18.
Prius ẽ duplr̃ ɔiũctum ſuo poſteriori ɔiũctum.
Senſibile eſt duplex.

Tunc dico ad q̃õnem multa. Primo ꝙ entia mathe͛ nõ ſunt abſtracta a ſenſibilib⁹ abſtractione reali:⁊ ad hoc mihi ſufficit ad pñs illa rõ q̃ adducta ẽ in pn° q̃õnis:qꝛ.ſ. ipſa ſunt ɔiũcta ſemp cuʒ ſenſibilibus in re extra aiaʒ:nũq̃ʒ enim eſt nec fuit nec erit linea q̃ nõ ſit in aliq̃ ſubto calido vel frigido ſicco vel hũido vel mobili motu recto vel motu circulari ⁊ ſilr̃ ẽ de alijs formis mathematicis. Iſte.n. cũ ſint q̃dã accñtia nõ ſunt extra aiaʒ niſi i ſint aliq̃ ſba nata ſubſtare accñtib⁹ ſenſibilibus. Oĩs aũt ſub'a nata ſubſtare accñtib⁹ ſenſibilib⁹ hʒ in ſe aliqs q̃litates ſenſibiles. aĩr.n. nõ eſſet actiua vel paſſiua:⁊ ſic eẽt ppetuaꝝ ſic non eſſet de nã iſtaꝝ ſubaruʒ inferioꝝ q̃ ſunt gñabiles ⁊ corruptibiles:nec eſſet de nã celi cũ ipſuʒ celũ ſit actiuũ p ⁊ pncipalr̃ inter oĩa corpa:⁊ hʒ qualitates ſenſibiles.ſ. lumina ſtellaꝝ ⁊ alioꝝ ptiũ:nec eſſet ſub'a mouẽs orbẽ:qꝛ illa oʒ eẽ ſine omni magnitudine vt demonſtratum eſt 8° hui⁹. ¶ Sʒ vtꝝ numeri mathematici q̃ ſunt accidẽtia de gñe quantitatis poſſint eſſe in ſubſtãtijs inſenſibilib⁹ ⁊ in corporalib⁹:dubiuʒ eſt apud aliquos:tñ ſi hic numerus nõ ẽ niſi multitudo indiuiduorum eiuſdẽ ſpẽi ⁊ in ſeparatis a mã nõ ſunt multa indiuidua eiuſdeʒ ſpeciei. vt videt̃ velle Ariſto in primo celi ⁊ mundi. ⁊ in 12. meta. ⁊ Cõme. aperte:⁊ habetur ex 7° cõ ſequens eſt ꝙ in talibus ſubſtantijs non ſunt numeri mathematici qui ſunt accidentia de genere quantitatis p̃ci

C Cõcluſio prima.
t.cõ.86
In ſubſtantijs ſeparatis nõ ẽ nũs mathematicus.
t.cõ.92
t.cõ.49
t.cõ.28

Tc.35. pue ſi verū eſt dictū Cōmen. in .12. meta. Quedā ſunt
ſubſtātie ſine omnibus accidētibus:illud enim nō intelli
git niſi de motoribus orbiū. De hoc aūt ad preſens nō de
termino:ſed tñ ſufficit mihi ꝙ iſta entia mathematicalia
non oino ſint realiter ſepata a ſenſibus. Verū eſt ꝙ Ariſ.
in .12. metaphyſ. ⁊ in .14. aliquas rōnes adducit ad hoc:
⁊ cui fuerit cure videat eas. ¶ 2° dico ꝙ iſta entia mathe
ꝯ 2ª. matica nō ſunt abſtracta per intellectum agētem ſalteni
tanq̄ effectus ipſius intellectus agentis. nam effectus in
tellectus agentis humani vel eſt ſpēs intelligibilis vel in
tellectio vel vtrūq̄:vt oēs cōcedunt ⁊ pȝ ex .3. de anima.
Cōſtat aūt ꝙ numeri ⁊ magnitudines nō ſunt ſpēs intel
ligibiles nec intellectiones:qꝛ ſic eēnt in intellectu poſſi
bili vt in ſubiecto:qđ eſt abſurdum. quare ⁊c̄. ¶ Intelli
gendū tñ ꝙ lȝ iſta entia nō ſint abſtracta per intellectū
Entia agentē tanq̄ effectus propinqui ipſius:qꝛ tñ abſtrahere
mathe^a eſt facere de potētia intellecto actu intellectū. ⁊ per conſe
ſunt ab quens abſtrahi eſt fieri de potētia intellecto actu intelle
ſtracta ctum. Iſta aūt entia fiunt de potētia intellectis actu intel
obiue p lecta:ideo forte nō eſt inconueniens dicere ꝙ ipſa ſint ali
intellm quo mō abſtracta per intellectū agentem ſaltem obiecti
agentē ue ⁊ nō pmo modo. ¶ Tertio dico ꝙ iſta nō ſunt abſtra
ꝯ 3ª cta abſtractione pertinēte ad intellectum poſſibilē que ē
ſuperioris ab inferiori:qꝛ ſuperius ⁊ inferius vel ſunt ea
dem eſſentia eſſentialiter:vel vnum eſt pars eſſentie alte
rius:vt omnes concedunt. Cōſtat aūt ꝙ iſta entia mathe
maticalia nec ſunt eadem eſſentialr cū ſenſibilibus qua
litatibus ⁊ motibus:nec partes eſſentiales eorū vt mani
feſtum eſt:quia ſunt in diuerſis predicamentis. quare ⁊c̄.
ꝯ 4ª. ¶ Quarto dico ꝙ ipſa non ſunt abſtracta ſicut ſubiectū
ſaltem propriū ⁊ principale a ſuis accidētibus proprijs.
Tum qꝛ ſubiectū proprium cuiuſlibet accidētis per ſuā
nām determinat ſibi illud:ita .ſ. ꝙ ſine ipſo eſſe nō pōt. vt
ſe hȝ hō ad riſibile: ⁊ triāgulus ad habere tres:modo iſta
entia mathema^a non determinant ſibi aliquā determina
tam qualitatem ſenſibilem nec ſm ſe nec ſȝ ſuas ſpecies:
⁊ in hoc differt ens mathematicum a ſubſtantia ſenſibili
qꝛ ſubſtantia naturalis quātum ad ſuas ſpecies requirit
determinatas qualitates ſenſibiles:vt ignis caliditatem
⁊ ſiccitatem. ⁊ aqua frigiditatē ⁊ humiditatem. Species
autem entis mathematici nullam determinatam qualita
tem ſenſibilē ſibi determinant:immo linea poteſt eē ſine ca
liditate vt in aqua: ⁊ ſine frigiditate vt in igne. Et ſilr de ce
Ens ma teris entibus mathematicis reſpectu aliarum qualitatū
the^cum nō ſenſibilium nullum enim eorū pure mathematicum de
r egrīo terminate requirit ad ſuū eſſe aliquam qualitatem ſenſi
terminia bilem proprie ⁊ determinate:nec aliquam complexionē
te q̄lita determinatā nec combinationē determinatā qualitatū.
tē ſenſi vt pȝ cōſideranti. quare nō erunt abſtracta ab eis ſicut p
bilem. prium ſubiectum ab accidente per ſe. Tum qꝛ ipſe quali
tates ſenſibiles nunq̄ inueniūtur demōſtrari de ipſis ma
gnitudinibus aut numeris:qualitates dico ſenſibiles que
ſunt ſenſibilia propria de quibus hic loquimur vt calidi
tas ⁊ frigiditas: ⁊ ſimilia hꝰ. Et hoc eſt ſignum ꝙ quan
titates nō ſunt propria ſubiecta iſtarum qualitatum. qua
re ⁊c̄. Verum eſt tamē ꝙ alique qualitates que ſunt ſen
ſibilia cōia ſicut figure:vt triangulus ⁊ quadrangulus poſ
ſunt demonſtrari de mathematicis magnitudinibus vt de
monſtratur in geometria: ꝙ ſuper lineam datam eſt trian
gulū equilaterū collocare. ¶ Quinto dico ꝙ iſta entia ma
ꝯ 5ª thematica ſunt abſtrahibilia abſtractione quinto modo
dicta. qꝛ ſunt aliquo modo priora qualitatibus ſenſibili
bus:dicente Cōmen. in tractatu de ſubſtantia orbis:ꝙ primū
rerum que exiſtunt in hoc ſubiecto:ſunt tres dimēſiones
que dicunt corpus. Vnitas ēt que eſt principium numerī
aliquo mō eſt prior ſenſibilibus q̄litatibꝰ ⁊ ſunt cōiuncta
accidētaliter ipſis ſenſibilibꝰ: ⁊ non determināt ſibi eam
p ſuam nām. vt pȝ ex dictis. ergo poſſunt ītelligi ſine eis.
⁊ per ꝯñs abſtrahi. Et iſte modus abſtractionis eſt alius
ab oibus premiſſis: ⁊ puto ꝙ ē proprius mathematicorū
⁊ ſolet deſcribi ſic. Abſtractio mathematica eſt ītellectio Abſtra
alicuius prioris cōiuncti ineſſe accidētaliter cum ſuo po cto ma
ſterioris:qđ quidē prius per ſuā nām non determinat ſibi thema
poſterius:ſed iſta deſcriptio non eſt propria abſtractioni tica.
mathematice:qꝛ homo pōt intelligi ſine albedine tanq̄ ꝓ
prius accidētaliter coniunctū cum poſteriori ꝙ ſibi non de
terminat: ⁊ tñ iſta intellectio nō eēt mathematica:vt ma
nifeſtū ē. ⁊ iđ multi vident peccare q̄ ſic diffiniūt abſtra
ctionē mathematicā. Et iđ forte melius eēt dicere ꝙ ab Alia de
ſtractio mathematica ē intellectio nūi aut magnitudinis ſcriptio
aut paſſionis iſtorū vel ꝓprij ꝓncipij demōſtrati nō intelli
gēdo q̄litates ſenſibiles nec motꝰ nāles. ¶ Sexto dico ꝙ ꝯ 6ª.
entia mathematica nō ſunt abſtracta ab eis q̄ ſunt ſenſibi
lia cōia:qꝛ ipſamet ſunt illa q̄ ſunt ſenſibilia cōia .ſ. nume
rus ⁊ magnitudo. vt pȝ .2. de aia. Eſt tñ intelligēdū ꝙ lȝ T.c.61
numerꝰ ⁊ magnitudo nō ſunt abſtracta ab illis que ſunt
ſenſibilia cōia: ſunt tñ abſtrahibilia ab ipſa ſenſibilitate
ſic ꝙ poſſunt intelligi ſine ſenſibilitate. Nā ipſa ſenſibili
tas:que eſt aptitudo mouēdi ſenſū:non eſt idē eſſentialr
cum eis:ſed eorū ꝓprietas accidētalis ſicut viſibilitas co T.c.66
loris. vt vult Ariſto. ⁊ Commē. 2. de aia. vnde mathema
ticus ſm ꝙ mathematicus nō ꝯſiderat numerū ⁊ magni
tudinē ſm ꝙ ſenſibilia ſunt:ſed ſm ſuas eſſentias in habi
tudine ad proprias ſuas paſſiones demōſtrabiles de ipſis: ⁊ D
ſic pȝ ad qōnē. ¶ Sȝ ꝯ̄ dicta ſunt difficultates cōes ⁊ bo dubō
ne:primo qꝛ intellectus eſt falſus qui intelligit aliter q̄ ſit ī ma
re:vt pȝ in libro periherme. modo ītellectus intelligens
mathematica abſtracte a ſenſibilibꝰ intelligit aliter q̄ ſint ī
re:qꝛ realr ſunt ꝯiuncta. q̄re eſt falſus. qđ videtur incon
ueniēs. ¶ Preterea. Intellectus ē fictꝰ cui nihil correſpō Sc'o
det ex parte rei. vt pȝ ex .3. de aia. mō iſti abſtractioni nō T.c.21
correſpōdet aliquid a parte rei cū in re nō ſunt abſtracta.
quare ⁊c̄. ¶ Preterea. Si entia mathe^a ſunt abſtracta ſȝ
ītellm cū mathematicus conſiderat ea ſm ꝙ abſtracta. Tercio
vt dicit Cōmen. 2. ⁊ .3. huius. tunc mathematicus conſi
derabit ea ſm ꝙ habent eſſe in aia: ⁊ ſic eſſet artifex rōna T.c.1
lis vel ſaltem non realis:qđ eſt abſurdū. quare ⁊c̄.
¶ Ad pᵐ dōm ſicut cōiter dicitur. ⁊ habeꝰ ex .3. ꝺ aia. cap rñ. ad
indiuiſibiliū quidē intelligētia. Intellectū aliquid intelli t.cō.
gere alr q̄ ſit in re pōt contingere dupl͛r. Vno mō ꝯponē Intel
do vel diuidendo:ita .ſ. ꝙ cōponat aliqđ cum aliquo vel itelli
magis proprie affirmet aliqđ de aliquo:qđ in re non ineſt real
ei:nec eſt idē cū eo:vt dicēdo. hō ē aſinus:vel neget aliqđ ē nō
ab aliquo qđ in re cōpetit ei. vt dicendo hō non eſt aial. ⁊ falſus.
ſic ſine dubio intellectus intelligēs alr q̄ ſit in re falſus ē. T.c.8
vt pȝ ſexto meta. vbi dicit Ari. ꝙ verā affirmatione ha
bet in cōpoſito:negationē vō in diuiſo:falſum aūt huius
ꝑtitionis ꝯ̄dictionē. ⁊ ſic mathematicꝰ nō intelligit entia
mathema^a alr q̄ ſint ī re. .ſ. componēdo vel diuidēdo ali
ter q̄ ſit in re:non enim ītelligit ea eſſe ſepata realr a ſen
ſibilibus:nec ītelligit ea nō eē ꝯiūcta cū ſenſibilibꝰ:vtrūq̄
que eni iſtorū falſum ē. Alio mō pōt ītelligi ꝙ ītellectus
ītelligat alr q̄ ſit in re nō affirmādo aut negādo:ſȝ ꝙ in
telligit aliqđ nō ītelligēdo ea q̄ ſunt ei ꝯiuncta:ſȝ ꝓtermit
tendo ea: ⁊ hoc ſimplici intuitu: ⁊ ſic non eſt falſus intelle
ctus. vñ dicit Ariſt. in tercio de aia. īdiuiſibiliū qdē igiē
ītelligētia in hīs eſt circa q̄ nō ē falſū: ⁊ vocat ītelligētia
indiuiſibiliū oēm ꝯceptū itellectualē ſine affirmatione ⁊
negōne:nā ꝟ.n. ꝙ ītellectus ſit verus aut non falſus:non
opȝ ītelligi oia q̄cūq̄ ꝯiūcta ſunt ipſi rei intellecte:vt ma
nifeſtum eſt cuilȝ exercitato in phīa. Verū ē tñ ꝙ ipſe ma
thematicus bñ affirmat aliqua ⁊ negat de ſuis ſcibilibꝰ: ⁊
ſed nō

ſed nõ aliter ꝙ ſit in re: & ideo nõ eſt falſus. vnde & Ari. dicit in iſto cap de his igit̃ quidem negociat̃. i. ſpeculat̃ mathematicus. ſ. de lineis ſupficieb⁹ corporibus & pũctis ſꝫ non inquãtum phyſi. corporis terminus eſt vnumquodqꝫ neqꝫ accidentis ſpeculatur inquãtum talibus corporib⁹ accidunt. vnde & abſtrahunt: abſtracta enim ſunt. i. apta nata abſtrahi ratione predicta & non eſt mendacium abſtrahentium: & ſuper hoc debemus ſuſtentari.

R° ad ſcdm ¶ Ad aliam dubitationẽ ꝯcedo maiorẽ ſed nego minorẽ. & ad pbationẽ dico. ꝙ lꝫ iſta mathematica non ſint realr ſeparata a ſingularib⁹ qlitatib⁹ ſm ſubſiſtẽtiam. ſ. loco et ſubiecto: tñ ſunt diſtincta & diuerſa ab eis eſſentialr & quiditatiue: ita ꝙ eẽntia magnitudis & nũi nõ ẽ eſſentia & quiditas alicui⁹ ſenſibilis q̃litatis aut motus: imo ſunt in diuerſis generibus p̃dicamẽtorum: vt patet in p̃ntis. & iſta eẽntialis & quiditatiua diuerſitas: cum hoc: ꝙ per naturã ſuam non determinat ſibi q̃litates ſenſibiles ſufficienter corrñdet abſtractioni p̃dicte ꝓpter quod non eſt ficta.

R° ad 3m ¶ Ad aliud du᷑ dico breuiter ad p̃ñs: ꝙ lꝫ iſta ſint abſtracta ſm intellꝰm & non extra aĩam actualr tñ non ſequitur ꝙ mathematice ſint ſcie rõnales: vel ꝙ non ſint reales: qꝛ conſiderãt iſtas formas ſm ſuas eẽntias in habitudie ad paſſiones reales: & per media realia demõſtratiua. Et cuꝫ dicit Cõmentator ꝙ mathematicus conſiderat iſta ſm ꝙ ſunt abſtracta a materia: dico ꝙ iſtud dc̃m poteſt intelligi dupliciter. Vno modo ꝙ mathematicus cõſiderat ea ſm ꝙ ſunt abſtracta a materia: ita ꝙ ipſa abſtractio ſit formale in conſiderato ſeu ſcibili mathematico: vt cum dicim⁹ ꝙ naturalis conſiderat ens mobile ſm ꝙ mobile. i. ꝙ mot⁹ vel mobilitas ſit formale in obiecto conſiderato a naturali. Et hoc modo non puto verꝫ eẽ ꝙ mathematicus conſiderat entia mathematica ſm ꝙ abſtracta: qꝛ tũc ipſe conſideraret abſtractionẽ que eſt intellectio: qd̓ videt̃ abſurdum: qꝛ mathematicus ſm ꝙ mathematicus purus non conſiderat niſi nũos & magnitudines: & eorũ partes per ſe & pncipia & paſſiones: quorum nullum eſt ipſa intellectio eoꝝ. Vnde lꝫ mathematicus itelligat ſua ſcibilia: non tamen hꝫ per hoc ꝯſiderare intellectionẽ eoꝝ abſtractaꝫ: ſed forte Phus n. alio ea ꝯſideraret. Vnde iſtud problema. vtrum entia mathematica ſint intellecta abſtracta a ſenſibilibus non eſt pure mathematicum: imo forte nulli⁹ mathematicum nec haberet Phs mathematicus mediũ mathematicum ad demõſtrandum iſtam ꝯnẽ. Alio modo poteſt intelligi ꝙ mathematicus conſiderat h⁹ entia ſꝫ ꝙ abſtracta. i. ꝯſiderat abſtracta p̃ter ſenſibilia: & hoc eſt veruꝫ. nec ſeqtur ſi ꝯſideret ea ꝯſideratione abſtracta ꝙ ipſam ꝯſiderationẽ abſtractam p ſe ꝯſideret. dicã igit̃ ꝙ mathematicus ꝯſiderat ea ſm ꝙ abſtracta. i. cõſideratione abſtracta intelligendo ea p̃ter motum & p̃ter qualitates ſenſibiles: & in hoc differt a nãli qui ea ꝯſiderat ſm ꝙ ſunt termini nãlīs & ſm ꝙ ſunt in materia vt dicit ibi Cõmentator. & hoc ſufficit. ¶ Conſiderãdũ tamẽ eſt ꝙ lꝫ mathematico concederetur ꝯſiderare ipſaꝫ abſtractionem ſuoꝝ ſcibiliũ: non ꝓpter hoc ſeqretur ꝙ eẽt rationalis ꝓprie: qꝛ artifex rõnalis hꝫ ꝯſiderare non quecũqꝫ entia ſm aĩam ſed ea que ſunt inſtrumẽta deueniẽdi ad notitiaꝫ ignotiꝫ eoꝝ per ſe partes & principia & paſſiones.

Tunc ad rationes principales.

¶ Ad p̃m pꝫ ex dictis. ¶ Similr ad 2m. ꝯcludit enim ꝙ iſta nõ ſunt abſtracta ab entibus que ſunt p ſe ſenſibilia: & hoc ꝯcedo. tamẽ hñ ſunt abſtracte ab ipſa ſenſibilitate: & hoc nõ ẽ remotũ: vt patuit. Aliter dñ cõiter ad maiorẽ ꝙ illa q̃ ſunt ſenſibilia p ſe: & p̃mo non ſunt abſtracta a ſenſibilib⁹: ſed ſi ſunt ſenſibilia p ſe non p̃mo hñ poſſunt eẽ abſtracta a ſenſibilib⁹: & ſic eſt in ꝓpoſito &c̃. ¶ Sed ꝯtra hoc dubitat̃: qꝛ ſi iſta ſunt ſenſibilia per ſe & nõ p̃mo: & ſenſibilia ꝓpria ſint. ſ. q̃litates ſenſibiles ſunt ſenſibilia p ſe & p̃ vt cõiter ꝯcedit̃: ſequitur ꝙ ipſa ſenſibilia cõia ſunt idem eẽntialr cum ꝓprijs. ſ. cum ipſis q̃litatibus ſenſibilib⁹ ꝓprijs: qd̓ oino eſt abſurdum. Probatio ꝯñe. qꝛ cuꝫ aliq̃ paſſio vel ꝓprietas ineſt alicui per ſe & p̃ illud eſt idẽ eẽntialr cum illis quibus ineſt per ſe nõ p̃ ſicut ſupius cum iferiori: vel ſicut inferius cuꝫ ſuperiori: vt cum riſibile ineſt homini p ſe p̃ & ſorti per ſe non primo: & ſilr aiali: manifeſtum eſt ꝙ homo eſt idẽ eẽntialiter cum iſtis. Et ſilr cum triangulus p̃ hꝫ tres &c̃. & iſocheles & figura non p̃: pꝫ qꝛ triangulus eſt idẽ eẽntialiter cum figura vt inferius cum ſupiori & cum iſochele ſicut cũ inferiori. ergo ſimilr in ꝓpoſito ſi ſenſibilitas per ſe p̃mo ineſt ſenſibilibus proprijs & ſenſibilib⁹ cõibus per ſe non primo: tunc erunt eadem eſſentialiter.

¶ Ad hoc rñdetur ꝙ aliquid ineẽ alicui primo eſt dupliciter. Vno modo primitate cõitatis: qd̓ eſt cõe oĩbus quibus illud ineſt: & hoc modo vera eſt maior: & minor eſt falſa. Alio modo primitate principalitatis: & ſic maior eſt falſa & minor vera. Non enim ſeqtur ſi ens p̃. i. pncipaliter dicitur de ſbã ꝙ ſubſtantia ſit idem eẽntialiter cũ oĩ ente. Vel magis ad ꝓpoſitum. Si ꝓportio p̃mo. i. pncipalr inuenitur in nũo non ſequitur ꝙ nũs ſit idẽ eẽntialiter cum oĩ q̃titate cui ineſt ꝓportio: cum ẽt inter q̃titates ꝯtinuas ſit ꝓportio: & modo ſenſibilia ꝓpria nõ ſunt ſenſibilia p̃mo p̃mitate cõitatis & p̃mitate pncipalitatis: qꝛ pncipalius & pfectius ſorte mouẽt ſenſus: & ſm diſtinctionẽ ipſoꝝ diſtinguũtur ſenſus particulares: vt vꝫ in. 2. de aĩa non autem per ſenſibilia cõia. quare &c̃. ¶ Et eſt aduertẽdum ꝙ alia cauſa poſſet aſſignari quare iſta ſenſibilia cõia dicũtur cõia ſenſibilia per ſe non p̃: qꝛ nullus ſenſus particularis p rationem vel nãm ſuam ꝓpriam cognoſcit iſta ſenſibilia: nec mouetur ab eis: ſꝫ per aliq̃ nãm cõem oĩbus vel plurib⁹ ſenſibus: vt viſus non pcipit magnitudinẽ ſꝫ ꝙ viſus p rõnẽ ſuaꝫ ꝓpriaꝫ: qꝛ tũc nullus alius ſenſus eã cognoſceret: qd̓ falſuꝫ eſt: ſꝫ p rõnẽ vel nãm aliq̃ꝫ cõeꝫ ſibi & alijs: & ſic nullus ſenſus particularis cognoſcit iſta nec imutat̃ ab iſtis p̃: ſm ꝙ h⁹: ſed p ſe non p̃: qd̓ enim ineſt alicui rõne ſui generis non ineſt ei p̃: q̃uis p ſe. nõ ergo dicũtur iſta ſenſibilia p ſe non p̃ pro tãto: qꝛ ſint ſenſibilia p ipſa ſenſibilia p̃ priora ꝙ ſenſibilia ꝓpria ſint cã ſenſibilitatis eoruꝫ: imo ipſa p ſui nãm nata ſunt imutare ſenſuꝫ ẽt ad ꝓprios characteres vel ſpẽs ſm aliquos: ſed dicerent̃ ſenſibilia non primo ratione p̃dicta: qꝛ nullus vnus ſenſus ſentit ea per ſe primo: vt dictum eſt: ſed rõne alicuius nãe cõis: cui primo non ineſt eſſe ſenſitiuum eorum vt puto.

¶ Ad 3m cum dꝛ actus nõ eſt &c̃. verꝫ eſt ſi eſt ei⁹ act⁹ per ſe & inquãtum h⁹. Et cuꝫ dꝛ mathematice forme ſunt act⁹ ſenſibiliuꝫ. dico ꝙ ſunt hñ actus quidem ſbãruꝫ ſenſibiliũ ſed nõ vt ſenſibiles ſed hoc eis accidit aliquo m̃: & ideo nõ eſt remotũ quin abſtrahant̃ a ſenſibilibus. ¶ Sed aliqui litigant hic: qꝛ entia mathematica ſunt actus ſbe ſenſibilis ſꝫ eſſe ei⁹ extra aĩam: non enim ſm eſſe in aĩa vt planũ eſt modo ſbã ſm eẽ extra aĩam eſt ſenſibilis. ergo ſũt act⁹ ſubſtantie ſenſibilis ſm ꝙ ſenſibiles &c̃. Dico ꝙ hic ẽ fallacia equiuocationis. Cum enim dicit ꝙ iſta entia mathematica ſunt actus ſubſtantie ſenſibilis ſm eẽ extra aĩam. verum eſt ſm eẽ aliqd̓. ſ. ſm eſſe ſubſtãtiale vel accidentale: ita ꝙ ſubſiſtunt eis ſm eſſe ſubſtantiale principalr: & ſic ſunt actus ſbe ſenſibilis ſm aliqd̓ eſſe extra aĩam: ſed non ſm omne eſſe extra animam. Et cum dñ in minore ꝙ ſbã eſt ſenſibilis ſm eẽ extra aĩam. Verum eſt ſm eẽ accñtale qd̓ hꝫ per q̃litates ſenſibiles non ſunt ſm eẽ p̃m & ſbale & ſic equiuocat̃ eẽ extra animam. quare non valet.

¶ Ad 4m ꝯcedo maiorem & nego minorem. Et cum dicit̃ ꝙ omne corpus eſt mobile: ꝯcedo ꝙ in re extra aĩam oĩ

Margin notes: Quõ intelligit̃ mathematicus conſiderat ẽtia mathematica vt ſunt a materia abſtracta — Obiectio — diſſolutio obiectionis — 2. cõ. 64 — Quare ſẽſibilia cõia dicũt̃ cõia ſẽſibilia p ſe ñ p̃.

corpori ineſt mobilitas:tamē mobilitas nō eſt eēntiamec de eēntia corpeitatꝫ:imo accñs:ꝛ ipſa corporeitas nullaꝫ mobilitatē ꝓpriaꝫ ſibi determinat:vt corporeitas:ſi enim ſibi determinaret ꝓprie mobilitatē ad vbi ſurſuꝫ:ei repugnaret mobilitas ad vbi deorſum ꝛ e ꝯ:ꝛ cum nullā ei repugnat ſeqtur ꝙ ex ſe nullam ſibi determinat ꝓprie:ꝛ iō per itellectum ꝯſiderari poteſt ſine mobilitate ꝛ ſimil'r ſi

Obio. Rᵒ. ne motu. ¶ Sed diceres.ad minus corpus determinat ſibi mobilitateꝫ abſolute:non hāc ſpēm vel illam. Dico ꝙ corporeitas q̄ eſt q̄ʒtitas ꝯtinua de ſe imediate nō ſibi determinat mobilitatē ſed mediāte ſba poſi ſibi ſubiecta:ꝛ et de iſta demſatur ꝙ oē corpus eſt mobile ꝛ eꝯ:ꝛ ſic corporeitas poteſt intelligi ſine mobilitate:ꝛ multo fortius ſine

Obio. Rᵒ. motu. ¶ Sed aliq ſophiſticāt dic:natura facit qḋ meli⁹ eſt:ſed meli⁹ eſt ſibi determinare motū certuꝫ q̄ʒ nō determinare:cum habitus ſit melior ꝑuatione. q̄re ꝛc. Dico ꝙ natura facit de ꝯtigentibus.i.de poſſibus qḋ eſt meli⁹ ſed non opꝫ ꝙ in vnoquoqꝫ illud qḋ ſimpl'r meli⁹ eſt:q: tūc in vnaquaque materia faceꝛ formam hoīs que eſt melior ſimpl'r alijs formis:ſed facit de poſſibus qḋ meli⁹ eſt vnicuiqꝫ ſm ſui ſbam:vt docet Ariſt. 2ᵒ phy. ꝛ Cōmentator

t.cō.74 ibidē. Nunc autē ipſi corporeitati:vt corporeitas non eſt melius ꝙ ꝑ ſui naturam ſibi determinat motū rectum q̄ʒ circulare:q: ſi vnū ꝑciſe ſibi reqreret ieſſe alius non poſſet ei ieſſe:cuꝫ oppoſita nō ſint ſimul in eodē. ꝛ ſic periret vnus illoꝝ motuū.ſ.ille cuius oppoᵐ corporeitas ſibi determinaret:cum demſatum ſit ꝙ nihil mouet niſi corp⁹ hoc autem eēt inconueniēs ꝛ ꝯtra bonū vniuerſi:ꝛ ꝑ cōſequēs non eſt bonū corpis:q: qḋ eſt ꝯtra bonuꝫ toti⁹ nō poteſt eē ſimpl'r bonum parti totius:ꝛ ꝑcipue parti eēntiali:ꝛ ideo non oportet ꝙ corpus ſibi determinet ꝛc.

¶ Ad 5ᵘᵐ dico ꝙ in diffōne illa nō accipit aggregatio pro motu locali quo aliq ſibiinuicē appropinq̄ntur vl' approximant:ſed pro eēlitate:ita ꝙ eſt ſenſus ex vnitatib⁹ aggregata.i.ex vnitatibus eēta Et ſil'r cum dī nūs eſt multitudo mēſurata vno:non intelligit mēſuratio ꝑ motu locali quo menſura applicatur ad mēſurabile:ſed intelligitur mēſurata vno.i.cauſata vno:vel vt dicūt alij menſurata vno.i.apta nata determinate intelligi ꝑ replicationem vnius. Quo aūt vnitas ſic cauſa nūi ꝛ ꝑnᵐ ian ſicut pars quantitatiua ꝛ de eēntia ipſius:ꝛ an ſicut diſpoſitio ſubiecti ad numerum bona dubitatio eſt:ſed de hoc alī.

¶ **Abſtracta.n.ſunt in intell'u a motu ꝛ nihil differt:neqꝫ fit abſtrahētiū mēdacium gratia predictorum. Tex.cō.xviij. Qō.v.**

QUerit' vtrū entia mathematicalia ſunt abſtracta a materia intelligibili:ꝛ an debeant diffiniri ꝑ materiā itelligibilē. ¶ Et arguit' ꝙ ꝙ nō debeant diffiniri ꝑ materiā intelligibilē:q: illa que ſunt abſtracta a materia nō debēt diffiniri ꝑ materiam itelligibileꝫ.hec videtur manifeſta. Sꝫ entia mathematica ſunt abſtracta a materia vt patet per Phm hic.quare ꝛc. ¶ Iteꝫ 2ᵒ. entia mathematicalia nō debent diff niri per illud qḋ eſt impoīe. Nam diffō realis dicens quid rei oꝫ eē ex partibus poſſibus in eſſendo ꝛ poſſibilibus componi:ſicut in diffōne cōponūtur:vt dī̄ Lin coñ.in 2ᵒ poſte. Sed materia itelligibilis eſt impoſſ eē. probatio.q: materia dicit ens in potētia:vt patet ꝑ hui⁹.

T.c.36 Intelligibile aūt oꝫ eē actus vel ens in actu. Nam intelligibile mouet itellectum ſicut ſenſibile mouet ſenſuꝫ 3ᵒ de anima. Nunc autē omne mouēs vel eſt act⁹ vel hñs actū

T.c.18 teſte. Ariſt. 3ᵒ phys. vbi dicit.ſemper aūt exiſtimabit' aliqua ſpēs mouēs. Item itelligibile agit itellectum forme

T.c.51 aūt eſt agere 2ᵒ de gñone.cum igitur ens in potētiā nō ſit actus nec ens actu videt' ꝙ impoīe eſt eſſe māꝫ intelligibilem. q̄re ꝛc. ¶ Preterea. 3ᵒ ſi entia mathematicalia diffinerent' ꝑ māꝫ itelligibilē:aut i eoꝝ diffōnib⁹ poneret' mā itellectus inq̄ʒtuꝫ mā:aut inq̄ʒtū itelligibili ꝫ ſufficientem diuiſioneꝫ: Non inq̄ʒtum mā:q: tūc ois mā poneret' i diffōnib⁹ eoꝝ:qḋ videt' incōueniēs:nec inq̄ʒtum intelligibilis:q: itelligibile in q̄ʒtum itelligibile nō poteſt itelligi niſi in habitudine ad itell'ꝫ:ꝛ ſic diffinitiones mathematicales non pnt intelligi niſi quo itelligēdo intell'ꝫ:cui⁹ oppoſitū pꝫ ꝑ experiētiam:poſſum⁹ enim itelligē diffōnē linee nō intelligēdo itell'm nrm.q̄re ꝛc. ¶ ꝑ.4ᵒ ſi ſic tūc diffinitio mathe'ᵃ non differret a nāli:qḋ videt' abſurdū.ꝓbat' ꝯñtia.q: mā que ponit' in diffōne nāli:aut eſt itelligibilis aut nō:ſi eſt itelligibilis.ḡ nālia diffiniūtur ꝑ māꝫ intelligibilē:ꝛ ſic nō aliter diffiniūtur q̄ʒ mathematicalia:ſi non eſt itelligibilis tūc eſt oīno ignota:ꝛ ſic ꝑ eam nihil notificabit':nec ꝑ ꝯñs diffiniet'.q̄re ꝛc. ¶ Itē qnto mathematicus ꝯſiderat illud ꝑ qḋ entia mathematicalia differūt:ſꝫ ipſe non cōſiderat niſi de cauſa formali:vt dicit Commentator.in primo huius in primo commento.quare ꝛc.

Oppoſitum argui ex cōmuni dcō:cōiter enim dicitur ꝙ entia mathematicalia diffiniuntur per māꝫ itelligibileꝫ. ſꝫ nō per māꝫ ſenſibilem ¶ Et arguit' rōe.q: omne ens in materia depēdet ex mā aliquo modo:ꝛ ſic oꝫ diffiniri ꝑ māꝫ:cum eadē ſint ꝑn° eēndi ꝛ cognoſcendi 2ᵒ meta. ſꝫ entia mathematica° ſunt T.cō.4. in materia.ſ.nūi ꝛ magnitudines:vt ſatis pꝫ in 2ᵒ huius. ꝛ in ꝓheᵒ de anima.ꝛ in 13ᵒ ꝛ 14ᵒ meta. quare ꝛc. t.cō.16

De queſtione eſt itelligēdum ꝓ difficultas ꝛ altercatio eſt qd ſit mā itelligibilis entiū mathematicaliū. Quidā dixerūt ꝙ h⁹ mā eſt ſuba cōpoſita ex mā ꝛ forma q: in ipſa ſunt entia mathematicalia vt in ſbo. Sed iſtud nō eſt oīno ſecuruꝫ:q: aliq ſunt individua entiū mathematicaliuꝫ q̄ nō ſunt in ſuba cōpoſita ex mā ꝛ forma ſic dimēſiōes corpoꝝ celeſtiū:q: ſuppono ad pñs ꝙ corpa celeſtia ſunt ſubtē ſimplicia nō cōpoſita ex mā ꝛ forma ſubali ꝑficiēte ꝛ iherēte. Et h̄ teſtat' Cōmētator i ꝑ ꝛ 8ᵒ hui⁹.ꝛ 8ᵒ meta.ꝛ i 12 ꝛ i dē ſuba orbis.ꝛ Ariſt. vꝫ h̄ velle ꝑ ce.ꝛ mū.ꝛ 8ᵒ ꝛ 12ᵒ meta. Sꝫ forte alr' igret'. Uñ poſſet ſic argui:mā per q̄ʒ diffinit' magnitudo:oꝫ eē mā ois magnitudinis.h̄ eſt euidēs: ſꝫ ſuba cōpoſita ex mā ꝛ forma nō ē mā ois magnitudinis.q̄re ꝛc. ¶ Alij dixerūt ꝙ mā itelligibilis entiū mathematicaliū ē ipꝫ ꝯtinuū:ꝛ mouent forte ex h̄ q: mlta ētia ꝯſiderata i mathematicis.ſ.figure ꝛ eaꝝ accñtia fundāt' i ꝯtinuo:ꝛ ſic vꝫ ꝙ itelligat ſcūs Tho.i 3ᵒ d aiaꝛ i qbuſdā alijs locis. Sꝫ iſtud nō placet alijs:q: ipſūmet ꝯtinuum eſt qḋdā ens mathematicū:ꝛ tñ nō fundat' i ꝯtinuo:q: nihil eſt mā ſuipſi⁹:ēt nūs ē ens mathematicū:ꝛ tñ nō fūdat' i ꝯtinuo ſm ꝙ ꝯtinuū eſt:q: ſic oē ꝯtinuū eēt nūs:qḋ ē abſurdū. ¶ Alij dixerūt aūt:ꝛ dixerūt ꝙ mā itelligibilis entium mathematicaliū ſunt ꝑtes q̄ʒtitatiue ꝛ diuiſibilitates ipſoꝝ:vt mā itelligibilis circuli ſūt ſemicirculi:ꝛ ſic de alijs. ꝛ dicūt iſtā hūiſſe itētionē Ari.i.7.meta.ꝛ h̄ ꝓbāt ꝑ diſiōnē q: mā itelligibilis:aut ē ſuba ꝯpoſita:aut ipꝫ ꝯtinuū:aut ꝑtes indiuiduales ipſoꝝ mathematicaliū:Sꝫ ꝑᵒ duo ſū remota.ḡ remanet 3ᵐ:ꝛ ſꝫ iſtud ē f ſꝫ ꝛ ꝯ itētionē Ariſ. ¶ ꝑᵐ pꝫ q: mā itelligibil' entiuꝫ mathematicaliū oꝫ eē cōis oib⁹ entibus mathematicis:h̄ ē euidēs. Sꝫ multa ſunt entia mathematicalia i puri mathematicis ꝯſiderata q̄ nō hñt ptes integ̃les:ſic pūcta ꝛ vnitates q̄ ſunt oīno entia ipartibilia:vt pꝫ 5ᵒ meta.ꝛ i mathe'ᵃ.q̄re ꝛc. ¶ ꝑ. Totū nō diffinit' ꝑ ꝑtes ſuas q̄ʒtitatiuas ꝑcipue idiuiſibiles ſꝫ magl eꝯ.ſemicircu

T.c.11 lus.n.diffinit' circulo:ꝛ digit⁹ toto:vt dicit Ari. 7ᵒ meta. cap. qm̄ vo diffō eſt rō:ꝛ ſic ſeqtur ꝙ entia mathematicalia nō diffiniūtur ꝑ māꝫ itelligibilē:qḋ eſt ꝯ cōem doctrinā ꝛ ꝯ rōneꝫ:vt patebit in expōne. ¶ Item hoc eſt plane

T.c.14 B Opinio de mā intelligibili. ꝑphy. Cō.79 8ᵒ phy. Cō.79 8.meta Com. 12.me Cō.10 ꝑ celi. T.91. 8ᵒ meta T.22. 12.me T.49.

contra. Ariſto.in.8.metaphy.cap̄ de dubitatione vo di
cta.vbi dicit ſic.eſt aũt mã alia ſenſibilis alia intellectua
lis ſemper rõnis:hec qdem mã illud vo actus eſt:vt cir
culus figura ſuꝑficialis:ecce ꝙ apte dicit Ariſto.ꝙ ſem
per vna pars diffõnis eſt mã ⁊ alia actus:⁊ eeẽplificat de
diffõne circuli qui eſt ens mathematicũ. ¶ Item hoc eſt
contra Ariſto.in ꝑallegato cap̄ vbi dicit.mã vo alia ſenſi
bilis alia intellualis.ſenſibilis qdem vt es ⁊ lignũ ⁊ qlʒ
mobilis:intellectualis vo que exiſtit in ſenſibilibus non
inqʒtum ſenſibilia:vt mathematica.modo partes iſtoꝛuʒ
qʒtitatiue bene ſunt ſenſibiles vt partes circuli ⁊ partes
linee. ¶ Sed forte diceret ꝙ ſunt ſenſibiles vt ſenſibilia
cõia:ſed non vt ꝓpꝛia:⁊ ſic intelligit Ariſto.⁊ ꝓpter h nõ
alia opi- multuʒ innitoꝛ huic auctĩ:ſed rõnib9 pmiſſis ⁊ ſequẽnb9.
nio. ¶ Quidã aũt dicũt ꝙ materia intelligibilis entis mathe
matici eſt eius termin9 cuius flux9 cãt ipſaʒ rẽ mathema
ticoʒ vt pũctus fluẽs cauſat lineã ⁊ eſt ei9 mã itelligibilis
linee aũt fluẽs cauſat ſuꝑficiẽ ⁊ eſt mã eius itelligibilis:⁊
ſuꝑficies fluẽs cauſat corp9 ⁊ eſt mã intelligibilis ipſius.
Fꝓba° Sed hoc eſt mẽdaciũ fictũ ⁊ impoſſe:q2 nõ ens nõ eſt mã
itelligibilis alicui9 entis:mõ pũctus fluẽs eſt nõ ens:q2 in
t.cõ.86 diuiſibile nõ mouet vt pʒ i.6.hui9.⁊ ſilr ſuꝑficies nõ mo
uet ad cãduʒ corp9:nec linea ad cãduʒ ſuꝑficiẽ.Et ſi di
cas ꝙ ipſe pũctus abſolute eſt mã itelligibilis linee hoc ẽ
falſum:imo eſt ei9 foꝛma:vel hʒ modũ forme cũ terminet
lineã vt forma terminat materiã.Item qrat ab iſtis:qd ẽ
mã intelligibilis entiũ mathematicaliũ q ſunt termini.ſ.
pũcti ⁊ vnitates:⁊ forte ipſi dicerẽt ꝙ iſta nõ hñt mãʒ itel
ligibilẽ:ſʒ ſunt materia itelligibilis alioꝝ entiũ mathema
Opinio ticaliũ ideo arguẽdum eſt vt prius. ¶ Dico ḡ aliter ad q̃ſ
auctoꝛis. nem pmittẽdo aliqua.Primo ꝙ entiũ mathematicaliuʒ
qdam ꝯſiderant in ſciẽtijs mathematicis vt ſbta de qbus
demſrant:qdã aũt vt paſſiões q demſrant. ¶ Itẽ cõſiderã
duʒ ꝙ ipſa mathematicalia pñt dupl̄r diffiniri.ſ.ꝑ genus
⁊ dĩias ſuas ꝓpꝛias.⁊ ẽt p ſubiecta ſua ꝓpꝛia ⁊ ꝑ ſe:⁊ hoc
manifeſtũ eſt paꝝ ẽt ſciẽtib9 de mathematicis:vt linea dif
finit̃ p lõgitudinẽ q eſt ſuũ gen9:⁊ nũs per multitudineʒ
⁊ ſic in multis alijs:⁊ par ⁊ impar per nũm tãqʒ per ſuũ
ꝓpꝛium ſbm:⁊ curuũ ⁊ rectum per lineam:⁊ figura ꝑ ſu
perficiem ⁊ ſubiectum:ſimiliter autem ⁊ in alijs.

Ꝯ primo D **Tunc dico** ad queſtionẽ ꝙ ſbʒ entis mathemati
ci ꝑ qd diffinit̃ põt dici ꝯueniẽt:⁊ eſt
materia itelligibilis ipſi9.Qd ſic poteſt declarari.Illd i q
eſt aliqua forma per ſe eſt ei9 materia ſaltẽ in qua hãc pu
to ꝯcedendã.Sed ſbm per ſe entis mathe eſt illud,i quo
ipſum eſt vt manifeſtũ ẽ.ergo eſt ei9 mã:aut ḡ mã ſenſibi
lis:aut intellectualis.hãc diſiõnẽ ponit Ariſt.vt ꝯuenien
tem:ſed nõ eſt mã ſenſibilis:q2 entia mathe̾ nõ diffiniun
tur ꝑ materiã ſenſibilẽ ꝓpꝛie vt oẽs ꝯcedũt:⁊ i hoc differt
t.c.16 a nãlib9:qb9 hoc eſt ꝓpꝛiũ:vt ſatis hʒ in ꝓhe̾ de aia.⁊ in
t.c.39 iſto c°.⁊.7.meta.ḡ reliqtur ꝙ ſbm entj mathe̾ ꝑ qd dif
Subſtã finit̃ ſit ei9 materia itelligibilis. ¶ Et ẽ h ꝯſiderãdũ ꝙ nõ
tia ẽ mã ſolũ ſbʒ paſſionis mathe̾ eſt ei9 mã itelligibilis:ſʒ ẽt ſba
intelligi in q ſunt nũi ⁊ magnitudines ẽ materia itelligibilis eoꝝ.⁊
bilis. hoc pʒ ꝑ rõnem iã dictaʒ.Cũ.n.nũs ⁊ magnitudo exiſtũt
in ſba ſbta eis:oportʒ ꝙ ipſa ſit eoꝝ mã aliquo° ⁊ nõ eſt ma
teria ſẽſibilis.ḡ ⁊c.Hec ẽt ẽ ſnia ſci Thome ſup iſtõ cap̄
Lec.5. qui ſuit melioꝛ expoſitoꝛ inter latinos.dicit.n.h vba.Si
igit̃ qʒtitas non claudit in ſuo itellectu qlitates ſenſibiles
vel paſſiones vel mot9:claudit tñ in ſuo intellectu ſbam.
poteſt igit̃ intelligi qʒtitas ſine materia ſbta motui ⁊ qli
tatibus ſenſibilib9:non tñ abſqʒ ſba.Et ideo h9 qʒtitates
⁊ q eis accidũt ſunt ſʒ intellʒ abſtracta a motu ⁊ a mate
ria ſenſibili.non aũt a mã intelligibili.Vult igit̃ iſte expo
ſitoꝛ ꝙ q2 nõ ſunt abſtracta a ſba:ideo non ſunt abſtracta
a mã intelligibili:quod non diceret niſi intelligeret ſubaʒ
eſſe materiã intelligibilẽ eoꝝ.Et dico vlterius.ꝙ ꝑ iſtã methe̾
ſbam itelligibilẽ.ſ.per ſbam ſubiectaʒ pñt diffiniri:ſi ꝑſe pñt diffi
ete diffinirẽtur:qd probo.q2 illud qd eſt per ſe pn̄m eſſẽdi niri per
alicuius:eſt pn̄m cognoſcendi cognitione ꝑfecta:vt ꝑ atet ſubſiam
ex.2.meta.Cõſtat autẽ ꝙ ſubſtantia ſubiecta eſt pn̄m per ſubiectã
ſe eẽndi iſtaꝝ formaꝝ vt ſuppono tãqʒ notũ.ergo ⁊c.Si T.c.4.
autem qras h9 diffõnes forte poſſunt eſſe tales.Magni
tudo ẽ qʒtitas ꝯtinua ꝑmanẽs:ꝑ quã ſba ſubiecta hʒ par
tes:quaꝝ vna eſt extra alia deſcretione iteruenẽte.Nũs
autem eſt qʒtitas diſcreta ꝑmanẽs ꝑ quã ſubſtantia ſub-
iecta hʒ partes:quaꝝ vna eſt extra aliã diſcretione inter-
ueniẽte:⁊ loquoꝛ de nũo ſubſtãtiaꝝ indiuidualium.Has
autem diffõnes ſumpſi ex tractatu Roberti de oꝛtu ſcia-
rum:ꝙ ſiqs ponat melioꝛes mihi non diſplicet. ¶ Scdõ ꝯ2°.
dico ꝙ etiam genus ⁊ dĩtia entis mathematici poſſunt
dici materia itelligibilis ipſi9:qd ſic videt̃:q2 partes hñt
ratione materie reſpectu totius:vt vult Ariſto.2.huius.
modo genus ⁊ dĩa ſunt partes diffõnes entis mathema t.c.31.
tici vt euidẽs eſt.ergo quodãmodo hñt rationeʒ mãe re-
ſpectu ipſius diffõnis eius:non autẽ ſunt mã ſenſibilis:vt
manifeſtum eſt.quare ſunt materia itelligibilis.Nec ſeq
tur ex hoc ꝙ naturalis ſilr diffiniat vt mathematicus:q2
naturalis lʒ diffiniat per genus ⁊ dĩas:non tamẽ diffinit D
per genus ⁊ dĩam rei mathematice:⁊ iſtud pono eẽ ma-
teriam itelligibilẽ rei mathematice qʒtum ad ei9 diffõnẽ.
¶ Sed ꝯtra pmam ꝯ̃nem aliqs dubitaret:Nam ſinũs ⁊ dubita°
magnitudo diffinitur per ſbam ſubiectam:tũc poterũt
demonſtrari de ea per ipſam diffõnem.Accidẽs enim qd
diffinitur per ſuũ ſubiectum videt̃ poſſe demſrari de ipſo
per illam diffõnem:vt ſatis patet in.2.poſte.Hoc aũt vi-
detur incõueniẽs:q2 nullꝰ artifex iuenit̃ demſrare iſta ac
cidentia de ipſa ſba.quare ⁊c. ¶ Ad hoc poſſet aliqs rñ
dere ꝙ non ſeqtur iſta accñtia demſrari de ſubſtantia ꝑ il- R°.
las ſuas diffõnes:q2 demſratio dʒ eẽ ex notioꝛibus primo
poſte.modo iſta accñtia non ſunt notioꝛa de illis diffõni
bus quã de ſubſtãtia vt videtur. ¶ Aliter poſſet dici ſm
alios ꝙ iſta accñtia poſſent bñ demõſtrari de ipſa ſba per accñtia
dictas diff. nes ſic ſyllogiʒãdo.Omnis ſubſtãtia cõtinua mathe̾
hñs partes:quaꝝ vna eſt extra aliam diſcretione non in- poſſunt
teruenienie hʒ magnitudinẽ:vel eſt magna:ſʒ ſubſtantia demſrari
nãlis eſt h9.qre ⁊c.Silr poſſet demſrari nũs ſaltem ſm de ſub-
aptitudinẽ ihereẽdi ſic ꝓcedendo.Ois ſba apta nata habe ſubta
re partes:quaꝝ vna eſt extra aliaʒ diſcretione iteruenẽte
eſt nũata vel nũabilis.Sed ois ſubſtantia nãlis eſt h9.q
re ⁊c.Et ſic poſſent aliqlr demſrari ſiqs negaret.nõ tñ de
beret demſrari ꝓpꝛie ꝓpter hoc q2 non ſunt dubia alicui
rationẽ itelligẽti nec apparet falſum eos icẽ ſubentia:imo
talia manifeſta ⁊ ſtatim nota non debẽt demſrari:ſicut de-
claratum fuit prius.qre ⁊c. ¶ Aliq ſic obyciũt:illd cui re ſuꝑ.q.2
pugnat extẽdi in infinitum non poteſt eẽ ſubm ei9 cui non h9 2°.
repugnat eetendi in infinitũ.Sʒ ſbe repugnat extẽdi in infi Obio.
nitum.vt ſuppoſuit:magnitudini aũt non repugnat:vt ca
pitur ex.3.phy.Sed ꝑ eãdeʒ rationẽ ꝓbaret̃ ꝙ pũct9 nõ
eſt mã itelligibilis linee cum pũcto repugnat extẽdi in infi
nitum.Et forte dõm ꝙ magnitudini repugnat eetẽdi i in
finitum.cum hoc ſit ei ipoſſe:ſi enim ei eẽt poſſe hec poten R°
tia eẽt ocioſa p totũ tẽpus eternuʒ.hñ tamẽ veꝝ ẽ ꝙ non
repugnat magnitudini primo ⁊ pncipalr ſed forme natu
rali.Poſſet autem aliqs vlterius querere ad quã partem
phie pertinẽt h9 diffõnis ⁊ demonſtrationes:⁊ tu conſi-
dera circa hoc:quoniam eget perſcrutatione.

Ad primam rationeʒ dico ꝙ iſta ſunt abſtracta
a mã ſenſibili:ſed non ab oi mã.
¶ Ad 2m dico breuiter:ꝙ nõ ſolum poteſt itelligi act9 vel
hñs actũ:ſed etiaʒ aliqd hñs habitudineʒ ad actũ:qd nec
eſt actus nec hñs actum de ſua eẽntia.Veꝝ eſt tñ ꝙ tale

nõ hñs actũ nec exiſtens, actus in intell'r per ſpeciem actus. non intelligitur per ſpẽm propriã:vt dĩ:ſed p ſpẽz act⁹: modo mã lz non ſit act⁹ nec hñs actũ: tñ hz aptitudinez ad actũ vt pz in p̊ huius.q̃re ꝛc̃.Etiã põt dici ꝙ cũ dicim⁹ entia mathematicalia diffiniri p mãm intelligibilẽ:nõ eſt intelligẽda ibi mã ꝓ mã oĩno prima:q̃ eſt ens oĩno ꝛ pure po°.nã iſta nõ eſt ſbm ſaltẽ propinquũ cuiuſlibz entis mathematici.Sed p mãm intelligibilẽ intelligim⁹ ſubiectũ deferens ipm ens mathematicũ imediate vel quaſi imediate.

Mate ria intel ligibilis eſt ſubz deferẽs Et iſtud nõ vl'r eſt ens in potentia pura vt pz ex ꝑdictis. Uerũ eſt tñ ꝙ ſubiectũ dimẽſionũ interminataꝝ ſcilz mã prima eſt ens pura potẽtia ſm ꝙ videt' velle Cõmentator in tractatu de ſba orbis:vbi dicit pmũ rerũ exñtiũ in hoc ſbo ſunt tres dimẽſiones que dicũtur corpus.

Ad 3ᵐ dico ꝙ nõ ponitur ibi mã intelligibilis ſub rõne q̃ mã in cõi:nec ſub rõne q̃ intelligibilis:ſed ponit' aliquid ꝙ ẽ mã intelligibilis ſub aliq̃ ſpãli rõne ſz quã ħẽt notificare ipſum diffinitũ:vt cũ dicim⁹ ꝙ linea eſt lõgitudo ſine latitudine ꝛc̃. Ibi ponitur lõgitudo ſub rõne ſua ꝓpria ꝑ quã notificat' linea:ꝛ non ponit' ſub rõne q̃ mã: nec ſub rõne q̃ itelligibilis. Et tñ dr̃ diffõ p mãm itelligibilẽ ꝓ tãto:q2 nõ ẽ p mãz ſenſibilẽ.ſ. p ſbm relatũ ad motũ ꝛ qetẽ:ꝛ tñ eſt aliquo mõ p mãz:vt oſtẽſum fuit pri⁹.

Ad 4ᵐ dico ꝙ imo dñter diffiniet nãlis ꝛ mathematicus:q2 mathematic⁹ diffinit ꝑ illud qđ eſt mã intelligibilis nõ ſic intelligẽdo.i.ꝑ mãm que põt itelligi: ſed ꝑ mãz nõ vt ſenſibilis eſt.i.non ꝑ mãz ſumptã in habitudine ad motũ ꝛ qetẽ.hoc aũt mõ non diffinit nãlis: imo ꝑ mãm ſenſibilẽ.i.ꝑ mãm relatã ꝛ cõparatã ad motũ:vt videbit' iſeq̃nti q̃one. Uerũ eſt igit' ꝙ mã ꝑ quã diffinit nãlis eſt itelligibilis:ſed nõ ſolũ ẽ itelligibilis:imo ẽ ſenſibilis mõ ꝑdicto.

mathe/ maticus diffinit p materiã intelligi bilẽ tñ. Et ſic vt ſit ad vnuz dicere mathematic⁹ diffinit ꝑ mãm itelligibilẽ ſolũ:iſta ꝙ ly ſolũ excludit mãm ſenſibilẽ. Nãlis aũt diffinit ꝑ mãz ſenſibilẽ: ꝛ ſic multũ dñtere vt pz cuilz intelligẽti. Vel dicas ꝛ redit in idẽ:ꝙ mã per quã diffinit' res nãlis q̃uis ſit itelligibilis tñ non eodem mõ:ſicut mã mathematicaliũ: nã mã rei nãlis vt nãlis ẽ nõ intell'r ſine motu nec eſt itelligibilis ſine motu:ſed mã ꝑ quem diffinit' res mathematica eſt itelligibilis ſine motu ꝛ alijs ſenſibilib⁹ accñtib⁹:ꝛ ꝑꝑ hoc dr̃ mã itelligibilis:mã võ nãlis nõ ſic meret' dici itelligibilis:q2 nõ ſumitur ſine ſenſibilib⁹ ꝑcipue ſine motu: ſi aũt dicerent' nãlia diffiniri ꝑ materiã intelligibilẽ daret' intelligi ꝙ in eoruz diffinitionibus ſumeretur materia ſine ſenſibilibus.

Ad qntam poſſet dici ꝙ Cõmẽtator accipit cãz for̃alẽ large ꝓ ente abſtracto ꝑ itell'z a mã ſenſibili ꝛ hoc mõ mã itelligibilis hñ cõtinet' ſub cã for̃ali:ſic ad illđ ꝛc. Qõ.vj.

A
T.c. 35 Querit' vtrũ entia nãlia diffiniant' ꝑ materiã ſenſibilẽ. Arguit' p̊ ꝙ nõ.q2 dicit Ariſt.in 7.metaph.ꝙ mã eſt ignota ſm ſe:ꝛ tale non eſt pnᵐ notificãdi aliqđ nec ꝑ ꝯñs diffiniẽdi. ex hoc ſyllogiza. Itẽ 2° ſi ſic tũc in diffõnibus ſubãꝝ naturaliũ eẽt additamẽtũ: qđ reputatur incõueniẽs ꝑ Ariſt.in.7.metaph. vbi vult ꝙ diffõ ſube nõ ẽ

T.c. 17 ꝑ additamẽtũ.ꝯñs ꝓbat'. q2 materia nõ eſt ſenſibilis niſi ꝑ accñtia vt manifeſtuz eſt:ꝛ ſic in diffõne ſube naturalis eſſet accñs. Accidẽs aũt ẽ extra gen⁹ ſube: ꝛ talis diffõ datur ꝑ additamẽtũ in q̃ ſumit' aliqđ qđ eſt extra gen⁹ diffiniti.q̃re ꝛc̃.

ꝯfirma° Et cõfirmat' q2 aut in diffõnib⁹ entiũ nãliũ ponit' materia ſenſibilis vt ſenſibilis eſt aut mã q̃ eſt ſenſibilis non vt ſenſibilis eſt. Si p̊° ſic ſequitur idẽ inconueniens qđ prius. Si 2°:hoc videtur incõueniens q2 ſic ẽt in diffõnibus mathemacaliũ ponit' materia que eſt ſenſibilis:licet nõ vt ſenſibilis eſt: ꝛ tũc ſil'r diffinirentur nãlia ꝛ mathematicalia.q̃re ꝛc̃. Item. 3° illud qđ eſt ſingulare non dz poni in diffõne:q2 diffõ eſt de vl'ibus ꝛ ex vl'ib⁹ vt pz ex p̊° poſte. ſz materia ſenſibilis eſt ſingularis:cum ſenſus ſit ſingulariuz: vt pz in.2.ꝛ in.3.de aĩa.quare ꝛc̃. T.c. 60

Itẽ 4°.entia naturalia non dñt diffiniri per formã ſenſibilẽ vt videt' manifeſtũ.ergo nec ꝑ materiã ſenſibilez:ꝛ tz ꝯñs.q2 magis videret' debere diffiniri per formã ſenſibilẽ q̃ꝫ per materiã: cũ forma ſit principalius natura q̃ꝫ materia:vt patuit ſu9.q̃re ꝛc̃. T.c. 37

Itẽ 5°.illud qđ non eſt ſimpl'r noti⁹ ſuba naturali nõ dz poni in eius diffõne:cuz diffõ debeat eſſe ex ꝑncipijs diffiniti. ꝑncipia aũt ſunt ſimpliciter ꝛ ſm naturã notiora ꝑncipiatis: vt dĩ in ꝓhemio hui⁹. Sz mã nõ eſt qđ notius ſm naturã q̃ꝫ ſuba cõpoſita:q2 illud qđ eſt noti⁹ ſm naturã ꝛ ſimpl'r dz eſſe magis ens:vt dĩ in ꝓhemio hui⁹. mõ mã nõ eſt magis ens q̃ꝫ ſuba cõpoſita.q̃re ꝛc̃.

Itẽ 6°.mã ſenſibilis nõ põt eẽ in diffõne ſube naturalis vt ꝑnᵐ extrinſecũ:q2 nõ eſt agẽs neq3 finis ipſi⁹ vt notũ ẽ.nec vt ꝑnᵐ intrinſecũ. Probatio. q2 ꝑnᵃ intrinſeca ſunt ꝑtes illi⁹ cui⁹ ſunt ꝑncipia:vt pz i p̊° huius.mõ ipſa mã nõ eſt ꝑs q̃dditatis ſube naturalis: vt vult Cõmẽtator in.7.metaph.cap. Utrũ aũt idẽ vl' diuerſum ꝛc̃.vbi dicit ꝙ quidditas hominis eſt homo ſm formam ꝛ non eſt homo aggregatus ex materia ꝛ forma. Cõ.45

Oppoᵐ arguitur auctoritate Ariſto. in multis locis in ꝓhemio de anima ꝛ in.6.ꝛ.7. metaph. ꝛ in iſto 2° libro phyſicorum videtur idem intendere. p̊ de aĩ

B
T.c.16
6.met
Ad q̃ſtionem intelligẽdũ eſt ꝙ per mãm ſenſibilem põt itelligi duo. Uno° põt accipi mã ſenſibilis pro mã prima informata q̃litatibus ſenſibilib⁹. Uel vt alij loquunt' ꝓ mã p̊° in habitudine ad formã naturalẽ quã cõſequũtur q̃litates ſenſibiles. ꝛ iſto dicũt aliq ꝙ entia nãlia diffiniunt' ꝑ materiã ſenſibilẽ. Sz vt breuiter expediã nõ videt' eẽ vl'r verũ:q2 ꝯſtat ꝙ corpora celeſtia ſunt ſube nãles:ꝛ tñ ñ hñt mãz ꝑmã ſubſtãtẽ forme inherẽtem:vt nitit' ꝓbare Cõmẽtator in multis locis. ad pñs tñ ſuppono. Alio° poteſt accipi mã ſenſibilis pro ſubo qđ eſt ꝑnᵐ:ꝛ vt eſt ꝑnᵐ motus ꝛ qetis ꝑ ſe ꝛ ſubſtat accñtib⁹ ſenſibilib⁹. ꝛ hoc mõ credo ꝙ entia nãlia debẽt diffiniri ꝑ mãm ſenſibilẽ nõ intelligibilẽ.ſ. ꝑ ſubm qđ eſt ꝑnᵐ mot⁹:ꝛ vt eſt ꝑnᵐ mot⁹. Hoc aũt põt oñdi:q2 nãlia debẽt diffiniri ꝑ illđ qđ eſt ꝓpriũ ꝑnᵐ ipſoꝝ ꝛ ꝑ qđ diſtinguũtur a nõ nãlib⁹. hãc recipio ꝓ manifeſta ꝛ cõceſſa. Sz ſubz qđ ẽ ꝑnᵐ ꝛc̃.ẽ hꝰ. Cõſtat.n. ꝙ oĩa nãlia vel ſunt talia ſube q̃ ſunt ꝑnᵃ mot⁹ ꝛ qetis vl' ſunt forme exñtes in talibus ſolis: vel cõpoſita ex formis nãlibus ꝛ talib⁹ ſubis: ꝛ ꝑ tale ſubm ſub rõne ꝑdicta diſtinguũtur nãlia a nõ nãlibus,mathematicalia.n.ſm ꝙ hꝰ nõ reqrũt aliqđ ſubm qđ ſit ꝑnᵐ alicui⁹ determinati mot⁹ aut qetis:imo qđlibz ens mathematicũ indifferẽter ſe hz ad oẽm motũ:vt patuit ſu9. Sil'r entia diuina.ſ. intelligẽtie nõ hñt ſubm aliqđ qđ ſit ꝑnᵐ mot⁹ ꝛ qetis i eo i q̃ ẽ ꝛ ſubſtet accñtib⁹ ſenſibilib⁹:imo ſunt ſube imobiles ꝛ iſenſibiles:vt ſuppono ad pñs.q̃re ꝛc̃. Sil'r ẽt entia artificialia ſm ꝙ hꝰ nõ hñt ſbz qđ ſit ꝑnᵐ alic⁹ mot⁹ aut qetis:vt docet Ariſt.in.2.phy. ꝓpe ꝑnᵐ vbi ſic dicit. lectul⁹ aũt ꝛ indumẽtũ ꝛc̃.vide literã. T.cõ.

Q2 aũt mã debeat poni in diffõne rei nãlis ſub iſta rõne vt ẽ ꝑnᵐ mot⁹ ꝛ qetis ħ decl'at':q2 certũ ẽ ꝙ in diffõne rei nãlis vt nãlis ſi ponat' mã:pz poni ſub rõne q̃ nã eſt aliter.n.nõ diffiniret' res nlis vt nãlis ẽ diffõne nãli. mõ materia nõ eſt natura ꝓprie niſi ſub iſta rõne vt eſt prinᵐ motus ꝛ qetis:vt pz ꝑ diffõnẽ nature:q2 null⁹ põt ponere meliorẽ:vt dicit Cõmẽtator.q̃re ꝛc̃. Et eſt cõſiderãdũ ꝙ cũ mot⁹ ſit de gñe ſenſibiliũ:vt vult Ariſt. in.2.de aĩa.ideo ſubm vt eſt ꝑnᵐ mot⁹ rõnabiliter dĩ materia ſenſibilis: ꝛ hec formalis rõ eſt diuerſa a rõne formali rõne eius qđ dĩ materia itelligibilis:vt manifeſtũ eſt ex predi/ T.cõ.

Dñt ſba ꝛ ſb ſtantia naalis. etia. Item cõſideradum ꝙ multũ differt ſba ꝛ ſubſtantia
naturalis vt nãlis ĕ:qꝛ in rõne formali ſbe non includitur
accidens ſbe:dicu ſm id qđ eſt:ſed in rõne ſbe nãlis vt na
turalis ĕ includitur mot⁹ vel habitudo ad motũ ꝛ quietẽ
intãtum ꝙ qdditates naturaliũ vt nãlia ſunt nõ pñt intel
ligi ſine motu nec diffiniri. ꝛ h̄ ĕ apta ſciẽtia ſiue doctrina
Ariſt. in multis locis ꝛ Cõmẽtatoꝛ. pꝛimo Ariſtoꝛ. in hoc
caplo dicit ſic. Impar qdem eniz ꝛ par: ꝛ rectũ ꝛ curuuz,
adhuc autẽ ꝛ linea ꝛ figura ſine motu ſupple diffinit: vt
patet ex litera imediate precedẽte vbi ſic dicit: ſiet autem
vtiqꝫ manifeſtũ ſi aliqs vtroꝛũqꝫ tentauerit terminos di
cere: ꝛ ſubdit. Impar qdem enim ꝛc. poſtea addit. Caro
aũt ꝛ os ꝛ homo adhuc ſupple diffinit ſine motu. ſ. qꝛ nõ
diffiniunt ſine ſubiecto ꝛ habitudine ad motũ. ¶ Itez in
c. 2. 6. metah. dicit Ariſt. ſic. Sz oia phyſica ſilr ſimu. vt na
ſus oculus facies caros aial foliũ radix cortex totalr plã
tarũ:illius eniz ipſoꝝ ratio ſine motu eſt ſed ſemp hȝ ma
cõ. 39 teriam. ¶ Item in. 7. metaphy. cap. Qm̄ vñ diffũ ũio ĕ
dicit ſic. Senſibile nãqꝫ aial forſan ꝛ ſine motu nõ eſt dif
finire. etiã ibidem dicit Cõmẽtatoꝛ ſic: res nãles ſunt ecõ
trario mathematicis: qdditas enim reꝝ nãlium non põt
intelligi ſine motu ꝛ ſenſu. ſicut poſſunt intelligi qddita
3. 5. tes mathematicaꝝ. ¶ Itẽ Cõmmentatoꝛ ſup pn̄ ſepti
mi ſic dicit. In phicu auditu perſcrutat̃ de principijs coꝛ
poris ſz ꝙ eſt nãle. i. ſm ꝙ mouet̃ ꝛ qeſcit. hic aũt pſcru
tat̃ de eis ſm ꝙ ſba tm̄. Ecce ꝙ Cõmentatoꝛ exponit iſtã
res nãl reduplicationẽ ſm ꝙ naturale. i. ſm ꝙ mouet̃ ꝛ qeſcit et
diffi intelligit vel ſz actum vel ſm aptitudinẽ. ¶ Ex qbus oi
niri per bus videtur eſſe manifeſtũ ſm intẽtionẽ Ariſt. ꝛ Cõmen
mãꝫ ſen tatoris ꝙ res nãlis ſm ꝙ nãlis eſt includit motum vel ha
ſibilem. bitudinez ad motũ: ꝛ ideo bene põt diffiniri per materiã
ſenſibilem. i. per ſbm qđ eſt pn̄ motus ꝛ vt eſt principiũ
com. 2 motus. Et hoc bene ſignauit Cõmẽtatoꝛ in. 6. metaphy.
C ſuper vba pn̄ dicta vbi dicit ſic. Nullum iſtoꝝ hȝ diffini
tionẽ abſqꝫ eo ꝙ illa diffinitio accipiat aliquod tranſmu
tabile: tranſmutabile aũt pꝛopꝛijſſime eſt ſbz qđ eſt princi
ens nã pium motus. ¶ Et eſt ꝯſiderãduz ꝑpter iuniores ꝙ ens
cap naturale duplr accipit̃. Uno modo ꝓpe ꝛ ſtricte ꝛ ſic ens
ppſr. naturale idẽ eſt qđ hñs nãm: hñs aũt nãm eſt cõpoſitum
cõ. 4. ex materia ꝛ forma ſicut docet Ariſt. in. 2. huius. Aliũ
ſumitur ens nãle generalr ꝛ cõiter pꝛo oi eo de quo pro
prie ꝯſiderat Phs nãlis per ſciam nãlem. Et iſtud diuidi
tur: ꝛ qꝛ qdam ſunt entia naturalia que ſunt per ſe acciden
tia ſberum naturaliũ vt moueri ſurſum ignis: ꝛ ſic ď alijs
ꝛ hec dicitur ꝓprie ſm nãm: vt docet Ariſtu. in lra. Alia
ſunt ſbe nãles. ꝛ he ſunt duplices. Quedam ſunt ſimpli
ces: ꝛ qdam cõpoſite ex mã ꝛ forma. Et iſte ſimplices que
dam ſunt per ſe ſubſiſtẽtes actu: vt ũz de coꝛpoꝛib⁹ celeſti
bus: ꝛ qdam ſunt per ſe nõ ſubſiſtẽtes actu: ꝛ hec ſunt mã
que ĕ ſubiectum ꝛ forma que ipſam pficit. Modo iſtud
dictum. ſ. ꝙ nãlis entia diffiniunt̃ per mãm ſenſibilẽ. i. p
ſubiectuz qđ eſt pn̄ motus verum eſt in oibus entib⁹ na
turalibus aliquo modo: vt ſi diffiniat̃ ignis qui eſt ſubſtã
tia naturalis cumpoſita: poſſet ſic dici. Ignis eſt ſubſtãtia
cõpoſita ex mã ꝛ forma ſbali que ſunt principia mot⁹ ſur
ſuz: ꝓpoꝛtionalr aũt ꝛ in alijs. Et ſi diffinitur moueri ſur
ſum forte diceret̃ ꝙ eſt actus entis in poᵃ ad vbi leuiũ. Et
ſi diffiniret̃ materia pꝛia forte diceret̃ ꝙ eſt ſbz pn̄ ex quo
aliquid ſit: ꝛ ſumeret̃ ibi ſubiectũ qđ eſt idẽ cum materia
ſub rõne notiori in habitudine ad factionez alicuius q̃ eſt
aliquo modo motus. Et ſi diffiniret̃ forma ſubſtantialis
hois diceret̃ ꝙ ipſa eſt actus entis in potentia ad motuz
cognitionis: qui eſt pꝛopꝛius hois per ipſam formaz ſub
ſtantialem inherẽtez ſibi. Et ſi diffiniret̃ coꝛpꝰ celeſte foꝛ
te diceret̃ ꝙ eſt ſbm recipiens motũ circularẽ perpetuũ.
Et querat̃ de iſtis exẽplis qdam manifeſtatio ꝛ exercita

tio:nõ aũt oĩmoda verificatio: tm̄ aũt ad pñs mihi ſuf
ficit ꝙ ſicut ſubſtãtia nãlis debet diffiniri per mãm vt eſt
pn̄ motus: ſic qlibet ſpẽlis res naturalis: ſi vlr diffiniat̃
debet diffiniri per aliqđ ſbm: vt eſt principiuz motus pro
prij illius rei. ¶ Ulterius intelligẽdum ꝙ ſm Cõmenta Cõ. 92.
toꝛem in iſtu. 2. in fine vltimi capli per diffõnem rei natu mã ap
ralis debet apparere mã: ſed hoc ꝯtingit duplr. Uno mo paret
do ſm expꝛeſſionem: ita. ſ. ꝙ exprimat̃ tãqꝫ vna pars diffõ 2ᵒ p diſ
nis: vt ſi dicat̃ homo eſt ſba cõpoſita ex talib⁹ carnibus ꝛ fõnẽ rei
oſſibus ꝛ aia rationali. Alio m̄ ſm quãdam ꝯſecutionem: nãlis.
ita. ſ. ꝙ ex partib⁹ poſitis in diffõne ꝯſequat̃ ꝙ mã eius de
bet eſſe talis ꝛ talis: vt ſi diffiniat̃ res nãlis per gen⁹ ꝛ dif
ferentiam: vt homo per aial rõnale. lȝ eniz ibi non expꝛima
tur materia hois: tamẽ ex hoc ꝙ eſt aial ſequit̃ ꝙ debȝ eẽ
cõpoſitus ex materia diſpoſita ad receptionẽ ſpecierũ ſi
ne materia vel ad vtutez receptiuã ſpecierũ ſine materia:
ꝛ ex hoc ꝙ eſt rõcinatiuũ ſequit̃ ꝙ debet eſſe cõpoſitus ex
materia optime cõplexionata ad recipiẽdum intentiones
cogitabiles: vel aliqđ hmõi: ꝛ iſtu modo videtur intelligere
Cõmentatoꝛ: ꝛ ſic explanat Albertus ibidem. D

Ad rationes incõtrariũ. ¶ Ad pm̄ dõm ꝙ ali
quid eſſe ignotũ ſm ſe poteſt itel
ligi duplr. Uno m̄ ꝙ nullo modo poſſit intelligi: ꝛ ſic nullũ
ens eſt ignotũ. nullũ enim ens eſt ignotũ nãlr: vt dicit Cõ
men. ſupꝛa pm̄ de gñone. ꝛ habet̃ ex. 3. de aia. qꝛ itells poſ Cõ. 19.
ſibilis eſt potẽs ad ſieri: imo ipſum nõ ens nõ eſt ſic igno t. cõ. 18
tuz ꝙ nullo modo poſſit itelligi: imo intelr per ſpẽm en
tis vt cõiter dr: ꝛ ſic materia enã oĩno pꝛima nõ eſt igno
ta per ſe vel ſm ſe. Aliũ poteſt itelligi ꝙ aliqđ ſit ignotũ
ſm ſe: ita ꝙ nõ eſt natũ cognoſci ſine alio ſz ꝑ aliũ cogno
ſcitur: ꝛ ſic eſt de materia pꝛima: ꝛ tale poſtqꝫ notum eſt
poteſt eſſe pn̄ cognoſcendi alterum ꝛ diffiniendi.
¶ Ad 2m̄ patet ex dictis. Nam lȝ acciñs ſit extra gen⁹ ſube
non tamẽ eſt extra gen⁹ ſbe naturalis vt nãlis eſt vt decla
ratum eſt. quare nõ valet. ¶ Item dicũt aliq ꝙ nõ omnis
diffinitio que eſt per aliqđ extra gen⁹ diffiniti eſt ꝓpꝛie ꝑ
additamẽtum: imo opȝ qđ diffinitũ ipſoꝫ exiſtat in illo tã
qꝫ in ſuo ſubiecto: vt in ſba exiſtit acciñs: ꝛ ideo cũ accidẽs
diffinitur ꝑ ſbm eſt diffõ per additamẽtum: ꝛ ſba non eſt ſba ſi dif
in acciñte vt in ſubo: ꝛ ideo qꝫuis ſuba diffiniret̃ ꝑ acidẽs finit̃ p
non eẽt per additamẽtuz. hoc tamẽ ſine veꝛ ĕ ꝙ ſuba nõ ſuũ acci
debet diffiniri pꝛopꝛie loquendo de diffõne per ſuum acci dens
dens: vt docet Cõmentatoꝛ in. 7. metaphy. ſaltẽ per acci
dens: vt acciñs eſt lȝ forte per aliam rõnem poſſet.
¶ Ad 3m̄ dico ꝙ materia ſenſibilis hñ eſt ſingularis ſm
eſſe extra aiaz: ſȝ ſz eẽ abſtractũ in itellu hñ eſt vlis ꝛ hoc
ſufficit. nihil eniz ꝓhibet illud qđ ſingulr exiſtit extra ani
mam vlr itelligi qđ ꝯtingit ex abſtractione vtutum intel
lectualium quaruz vna gñat intellecta ꝛ alia recipit ea vt
declaratum eſt in. 3. de anima.
¶ A 4m̄ dico ꝙ imo entia nãlia hñ diffiniunt̃ per formaz
ſenſibilem. i. per formaz que eſt pn̄ ꝛ vt pn̄ motus ꝛ ge
tio. Et cum dr ꝙ iſtud nõ eſt dictũ cõe ꝙ diffiniat̃ per for
maz ſenſibilem: ſed per mãz ſenſibilẽ: dico ꝙ pro tãto for
te ꝯſuetum eſt dici ea diffiniri potius per mãm ſenſibilem
qꝫ per formã ſenſibilẽ: qꝛ nullum eſt du̅ quin per formã
ſenſibilez debeat diffiniri: imo quaſi notuz cuilȝ hñ diſpo
ſitu parũ exercitatu in phia naturali. Et hoc ĕt dicit plane
Ariſto. ꝛ Cõmen. in pꝛohemio de aia. Sed de mã magis T. c. 16
ſuit dubiuz. ꝛ ꝑpter hoc magis ponit̃ in qõne ad manife
ſtanduz ꝛ frequẽtius exprimit̃ vt per ꝯſuetudinez aliqlr
credat̃. Que. n. ꝯſueuim⁹ dignamur dici ꝛ ꝯſueta ſũt ma
gis nota. 2. meta. ¶ Itẽ forte ratio qre frequẽti⁹ dñr diffi T. c. 14
niri p mãz ſenſibilẽ qꝫ per formã ſenſibilẽ ĕ. qꝛ p mãz ſen
ſibilez magis diſtinguitur a diuinis entibus qꝫ ꝑ formam
ſenſibilez. Naz per mãm ſenſibilẽ diſtinguitur a diuinis:

⁊ ratione qua mā eſt:q2 nullam habent materiam ſm cõ munem doctrinam:⁊ ratione qua ſenſibilis eſt q2 penitus ſunt inſenſibiles:ſed per formam ſenſibilez non ſic diſtin guunt ab eis rõne qua forma eſt:q2 ipſa entia ſunt quedã forme.⁊ q̃uis forme non dicant de eis ſm vnam rõnem vniuocam ⁊ ſpecificam:tamen dicũtur de eis ſm vnã ra tionem analogam:ſed de hoc non plus ad preſens.

¶ Ad 5um. ſolutuz fuit prius vbi oſtſum fuit q̃ materia eſt ſimplr notior ipſo cõpoſito:q2 lz non ſit maioris enti tatis ipſo:eſt tamen realiter ⁊ vlr prior ipſo:⁊ hoc ſufficit ad hoc vt ſit notior ſimplr ⁊ ſm naturam intelligendo ſi cut prius fuit expoſitum. Item lz materia non ſit verio ris entitatis actualis quã compoſitum:eſt tamen verio ris entitatis potentialis ꝙ cõpoſitum:q2 cõpoſitum non eſt in potentia niſi ratione materie:⁊ non ratione forme: ita ꝙ materia per ſe ⁊ primo eſt in potẽtia:compoſitum autez non primo ſed ratione partis:⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ materia ſit aliquo modo notior ſm naturam.

Mā eſt magis ens quã ꝯpoſitũ

¶ Ad 6um põt dici ꝙ lz materia non eſſet pn^m itrinſecũ qd ditatis nālis eo modo quo pars eſt intrinſeca toti:tamen ipſa eſt pn^m intrinſecum ſubſtãtie compoſite vt euidens ẽ de ſe:⁊ ſic ponitur in ei^9 diffinitione. Et adhuc lz nõ eſſet pars quidditatis.ſ.forme tamen poſſet eſſe pn^m intrinſe cum ipſius quidditatis vt proprium ſubiectum ipſius qd ditatis deferens eam.⁊ ideo deberet poni in diffinitione quidditatis. ¶ Et hoc ſatis videtur rõnale. Nam Com mentator vult in iſto.2.ꝙ materia ẽ cauſa forme ⁊ p con ſequẽs eius pn^m. Si qdem ois cauſa eſt principiũ.5.me taphy.⁊ ꝯſtat ꝙ non eſt pn^m extrinſecuz cum nec ſit agẽs nec finis.ergo ꝯcludtur ꝙ ſit pn^m intrinſecum ipſius for me. Non qdem ſicut pars ẽ intrinſeca toti:q2 materia nõ eſt pars forme:ſed ſicut ſbm ⁊ perfectibile ẽ intrinſecum ſue perfectioni inherenti:⁊ ex qua cum ipſo ſit vnum ens per ſe ⁊ exiſis in vno loco. ¶ Poſſet etiam dici ſm aliqs ꝙ materia bene eſt pars eſſentialis quidditatis naturalis Et ad dictum Commentatoris cum ipſe dicit quod quid ditas hois nõ eſt homo cõpoſit^9 ex materia ⁊ forma.ve rum ẽ ex mā idiuiduali hac vel illa:ſed eſt compoſitus ex materia ⁊ forma in cõi pertinẽte ad ſpeciẽ:⁊ iſtud cõpoſi tuz dr̃ forma nõ proprie ab informãdo ſed p circũſcriptio nem mãe indiuidualis vt dicũt:⁊ ſic intelligit Cõmenta tor:cũ dicit ꝙ qdditas hois eſt homo ſm formã.i.cõpo ſitus ex materia ⁊ forma p̃ter condictiones idiuiduales ⁊ particulares que nõ ſunt de quidditate hominis. Et ſilr in alijs Sed de hoc ad preſens non determino.

Mā eſt pn^m foꝛe

Cõ. 30.

T.cõ.1.

¶ Demonſtrant autem ⁊ que magis natura les ⁊c. Tex.cõmen.xxvj. Queſtio.vij

Hic dẽberet queri. Utrũ iſte ſcie medie ſint ma gis naturales q̃z mathematice:ſed de hoc q̃ retur cum ſophiſmatib^9.⁊ queret nũc circa ſequens capĩm. Qm̃ autez natura duplr dr̃.

A

T.c.21

¶ Et primo q̃ratur vtrũ naturalis Phs ha beat ꝯſiderare mãz primã. ¶ Arguit ꝙ nõ. primo q2 eã

T.cõ.8.

conſiderat metaphyſic^9:vt patet in 7° ⁊.8.⁊ i.12.meta

T.cõ.3.

phy.non ergo nālis.ex hoc ſyllogiça. ¶ Item 2° nullus

T.c.10

artifex demr̃at ſuũ ſbm nec ea que ſunt ante ſuũ ſubiectũ ſm Lincoñ.in primo poſte.⁊ Ariſto.dicit in eodẽ ꝙ nul lius ſcie ẽ demr̃are propria principia ſua.ſed mā eſt princi pium rez naturaliũ.ergo nālis non demr̃at eã eẽ. ¶ Itẽ 3° ſicut ſe habet ars ad res artificiales ita ſe hz natura ad res nāles per conuenientem ſilitudinem. Sed nulla ars conſiderat primã mãz rerũ artificialiũ ſed vna queqꝫ pro pria vt domificatiua ligna ⁊ lapides:⁊ faber es:⁊ medic^9 corpus humanum:q̃re nulla ſcia naturalis ꝯſiderat ma teriã p̃mã rerũ naturaliũ. ¶ Preterea.4° naturalis nõ cõ ſiderat p^am formã vt ſatis pz per cõmentatorẽ in.12.me taphy.ergo nec p^am materiã per ſimile conueniens.

Cõ.5

¶ Oppoſitum videtur intendere Ariſto.in iſto capitulo ⁊ expreſſius Commentator.

Intelligendum ꝙ de materia poſſumus loq duplr. Vno modo de mā pri ma ⁊ remota:que.ſ.de ſe nõ eſt ens niſi pure potentia paſ ſiua. Alio modo vt diſpoſita ⁊ appropriata ad formaz:⁊ hec eſt materia determinatis accidentibus ⁊ alijs diſpõnib^9 informata:vt materia cal'a ⁊ ſicca i ſummo ẽ materia ap propriata igni:⁊ frida ⁊ humida aque:ſilr alit ⁊ in alijs. ¶ Ulterius conſiderãdum grã 4° rationis iducte.ꝙ ſm Cõmentatorẽ in primo huius:⁊ ſue finem:formaruz duo ſunt gña. Quedam ſunt forme in materijs:⁊ alie ſunt nõ in materijs:ſed ſeparate ab oi materia ⁊ magnitudine:⁊ hec dicunt intelligentie:vt patet i 12.metaphy. ¶ Ulte rius accipio ꝙ ipſius materie põt hẽri duplex conſidera tio. Una intuitiua que pertinet ad primã operationẽ itel lectus. Aut compoſitiua ⁊ diſcurſiua que pertinet ad 2^am operationem intell'e qua.ſ.cõſideratur materia eſſe ⁊ de monſtratur. ¶ Modo de iſtis peccauit Auic.ſm recita tionem Cõmẽtatoris in primo hui^9 ⁊.2. Uoluit.n. Aui. ꝙ Phs nālis non demr̃ant mãm primã eſſe. Silr nec pri mam formã abſtractã que eſt deus ſupremus. Sed iſta demr̃are pertinet ad Phm p^m ſeu diuinuz.ſ.ad metaphy ſicuz:⁊ naturalis debet accipere ⁊ ſupponere ab ipſo ma teriã primã eſſe ⁊ formas abſtractas:⁊ hoc probauit ra tione pretacta:q2 audiuit ex poſteriorib^9 analytic.ꝙ nul la ſcia demr̃at ſua propria principia. Certuz aũt ẽ ꝙ mate ria prima ⁊ forma prima ſunt q̃dam prima principia re ruz nāliuum.quare ⁊c̃. ¶ Sed iſta poſitio non placet Cõ mentatori:q2 ſicut dicit ipoſſ'e eſt demr̃are primã materiã eſſe niſi per ſignũ naturale.i.per trãſmutationez in ſba.et ſilr prima forma abſoluta ipoſſibilis eſt dẽmr̃ari niſi per ſignũ naturale.ſ.per motum eternũ:talia aũt deberẽt de monſtrari per ſciam naturalem que conſiderat ſigna na turalia:⁊ non per phiam primaz. Unde Cõmentator in p̃ huius dicit ꝙ certior ſermonũ qbus vſus eſt Auic.ad de monſtranduz primũ principium eſſe non trãſcendit ordi nem ſermonũ probabiliũ. Et i iſto cap'lo dicit ꝙ via qua proceſſit ad demr̃andũ primũ principiũ eẽ ẽ via loquẽtiũ ⁊ ſermo eius ſemper inuenitur melius inter peripateti cos ⁊ loquentes:vnde peccauit peccato manifeſto cum credidit demr̃are primũ principiuz eſſe demr̃atione eſſen tialiter pertinente ad ſciaz diuinã. ¶ Dico ergo aliter ad queſtionẽ ſm intentionez Cõmentatoris:primo ꝙ natu ralis Phs habet cõſiderare materiã primã cõſideratione intuitiua.ſ.ſm primã operationẽ intellect^9:q2 quicūqꝫ cõ ſiderat cõpoſitũ ex materia ⁊ forma cognitione perfecta neceſſe ẽ ꝙ cognoſcat materiã ⁊ formã:vt docet Ariſtot. in primo huius eadem eniz ſunt principia eſſendi ⁊ cog noſcendi.2.methy. Sed Phs naturalis ꝯſiderat ꝯpoſita na turalia ex mā ⁊ forma.ſ.aialia plantas ⁊ mineralia.quare ⁊c̃. Sciendũ tamen ꝙ ipſaz qdditatez vel eẽntiaz materie prime non ꝯſiderat naturalis vt nālis ẽ niſi habitudie ad motũ:vt patuit in precedẽtibus. ¶ Secũdo dico ꝙ natu ralis Phs hz conſiderare materiã primã ꝯſideratione cõ poſitiua.ſ.cognoſcendo ipſam eſſe ⁊ demr̃ando. Quod probatur ratione Cõmentatoris:q2 illius philoſophi eſt conſiderare materiaz primã eſſe qui habet cõſiderare pri muz mediuz ⁊ ſignũ quod demonſtratur eſſe:eiuſdẽ eniz ſciẽtie ẽ conſiderare mediũ ⁊ extrema demonſtrationis primo poſteriorũ. Sz naturalis phs primo ⁊ directe cõ ſiderat medium ſeu ſignum quo demonſtratur materiaz eſſe:non enim poteſt proprie demonſtrari eſſe niſi p tranſ mutationem in ſba per quã ꝯuincit eſſe aliqd ens in po

pura ſm̄ ſe ⁊ eēt demonſtratio talis. In quibuſcūq; entibus eſt trāſmutatio in ſubſtantia: oportet eē māꝫ que ē ens pure in potētia: ſed in entibus naturalibus hoc contingit. quare ⁊c̄. maior pꝫ. Nam in trāſmutatione ſubſtātiali mutatur nomē ⁊ diffinitio: ita ꝙ nec manet idē nomen nec eadē diffinitio: in hoc enim differt tranſmutatio ſubſtātialis ab accidentali. In tali autē ſubſtantiali tranſmutatiōe requiritur aliqđ ſubiectum. Hoc.n. commune

T.c.60 eſt omni tranſmutationi. Unde ⁊ Ariſt. in primo hui⁹ dicit. ꝙ ſemꝑ oportet aliqđ ſubijci qđ fit. i. cui attribuit̄ fieri: ⁊ illud ſubiectum oꝫ eē vnū aliquo modo ſub vtroq; termino trāſmutationis. Illud ergo ſubiectum vnū qđ ſubijcitur trāſmutationi ſubſtātiali aut de ſe ⁊ ſm̄ ꝙ ſubiectum: eſt ens actu aut ens in potentia. Si eēt de ſe ⁊ ſm̄ ꝙ ſbm ens actu tūc terminus adueniēs non eēt niſi accidens: non autē ſba: q2 ſubſtātia non recipit̄ in ente actu ſꝫ ꝙ ens actu: ſꝫ magis accidēs: ⁊ ſimilr̄ forma q̄ abijceret̄ ab illo ſubiecto eēt accidēs ⁊ non ſubſtātia poſtq̄ꝫ remaneret idem ens actu ſicut prius. talis autē trāſmutatio nō eſt ſubſtātialis ꝫ mutās nomē ⁊ diffinitionē: imo accidentalis: ⁊ ſic trāſmutatio ſubſtātialis non eēt ſubſtātialis: ⁊ ſic pꝫ maior: ⁊ minor eſt manifeſta quaſi de ſenſu: vt dicit Cō

T.c.63 mentator in primo huius videmus idē corpus trāſferri de carneitate in terreſtreitatē ⁊ mutatur nomē ⁊ diffō ita ꝙ non amplius dicitur caro nec hꝫ diffinitionem carnis. Similr̄ autē ⁊ in alijs. quare ⁊c̄. Et hec qđem etiā eſt demonſtratio naturalis cuius medium ꝑtinet ad Phm̄ naturalem. quare ⁊c̄. ¶ Tertio dico ꝙ etiam ad Phm̄ na-

3° turalem ſpectat demonſtrare ſubſtātias abſtractas eſſe ꝑ ſilem rationē. ſ. q2 medium per qđ demonſtrant̄ eē. ſ. motus ꝑpetuus continuus ⁊ vniformis ꝑtinet ad Phꝫ naturalem vt manifeſtum eſt. quare ⁊c̄. ¶ Item demſtrare entia abſtracta eē aut ꝑtinet ad Phm̄ primum: aut ad naturalem: cōſtat enim ꝙ non ad mathematicū. Sed nō ꝑtinet ad Phꝫ pᵐ: q2 nullus artifex poteſt demſtrare ſuū ſubiectum eē quacūq; demſtratione nec propter qđ: nec quia cuꝫ nihil ſit notius in ſcia q̄ꝫ ſubm̄ ſcie: mō forme abſtracte ſunt ſubiecta philoſophie pᵉ ſeu metaphyſice. ſ. ꝑtes ſubiectiue pricipalis ſubiecti vt habet videri ī metaphyſica: ideo videtur ꝙ non habet demſtrare h⁹ formas eſſe.

.c.83 quare ⁊c̄. Unde dicit Cōmentator v̇ſus finē huius ꝑmi ꝙ ſi naturalis non demſtraret h⁹ genus entium eē: ſeqtur ꝙ non eēt alia pars phie niſi naturalis ⁊ mathematica. Quod ſic apparet: q2 certū eſt ꝙ mathematic⁹ nō demōſtrat ea eē: ⁊ non poteſt hēri ſcia de ipſis niſi cognoſcantur eē. Cum igitur eē earum ſit occultū ⁊ ignotum oꝫ ꝙ demonſtrent̄ eē anteq̄ꝫ cognoſcant̄ quidditates eoꝝ: ſed non poſſunt demſtrari per ſciam conſiderantem quidditates eoꝝ: ergo ſi nō demſtrantur eē per naturalē nullo modo demſtrabuntur eē: ⁊ per conſequēs nulla ſcia vel pars

Phyſi... ⁊ me... a. diuer... imode... onſide... āt ſbas... bſtra... tas. Concl. 3. phie erit de eis: ⁊ ſic non erunt plures phie rationales ⁊ ſpeculatiue niſi naturalis ⁊ mathematica: qđ ē abſurdū. Reliquitur ergo ꝙ naturalis demſtrat formas abſtractas eſſe. ¶ Conſiderandum tamen ꝙ aliter conſiderat diuinus de iſtis quā naturalis. Nam naturalis vt dictum eſt demonſtrat eas eē per motum ⁊ nō eſt alia via phica vt dicit Cōmentator in. 8. huius: ⁊ ſic conſiderat de iſtis ſꝫ ꝙ ſunt cauſe mouētes: ſed diuinus ſupponēs pro conſtāti a naturali talia entia eē: conſiderat de eis ſm̄ ꝙ ſunt forme ſubſtātie ſenſibilis ⁊ finis: ita ꝙ conſiderat ⁊ demonſtrat ꝙ h⁹ ſubſtantie abſtracte ſunt principia ſubſtantie ſenſibilis ſm̄ formam ⁊ ſm̄ finē. Et vlterius alia predicata quidditatiua demonſtrat de eis ſcilꝫ ꝙ ſunt actus puri ⁊ ꝙ ſunt intelligētes ⁊ intellecte ⁊ ſimilia. Et hec ē doctrina Cōmentatoris in. 12. metaphy. vt patet conſideranti. Qualiter autem forme abſolute ſunt forme ſbe ſenſibilis conſiderandum eſt: ſed non hic.

Ad primam rationē dōm ſicut dicit Cōmētator in. 7. metaphy. ⁊ i. 12. ꝙ metaphyſicus aliter conſiderat pᵃᵐ māꝫ ⁊ aliter nālis. Nam metaphyſicus eam conſiderat ſm̄ ꝙ eſt pnᵐ ſubſtantie ſupple compoſite: nālis autē eam cōſiderat ſm̄ ꝙ eſt cā traſmutationis: iſti modi ſunt diuerſi ⁊ hoc ſufficit. Idē habetur ab eodē in. 7. metaphy. v̇ſus pnᵐ: ⁊ videat cui placet. ¶ Item metaphyſicus conſiderat pᵃᵐ māꝫ per com- Com. 5.

parationem ad oēs primas partes entis ⁊ negationes ſiue priuationes earum: vt apparet. 7. metaph. vbi Ariſt. T.c.8

ſic dicit ꝙ mā non eſt qđ. i. nō eſt ſba actu ſupple de ſe nec quale nec q̄ꝫtum nec aliqđ alioꝝ qbus determinatum eſt ens neq; ꝑuationes: ſed ſupple po⁹ ad omnia hec: naturalis autem non ſic conſiderat eam ſed modo predicto.

¶ Ad 2ᵐ que fuit ratio Auic. ſoluit Cōmentator dicēs ꝙ maior eſt vera de demonſtratione ꝑpter quid ⁊ de demōſtratione ſimpl'r: ⁊ per demonſtrationem ſimpl'r forte intelligit demonſtrationem per cauſam remotā: nulla igitur ſcientia demonſtrat cauſas primas ſui ſubiecti demōſtratione per cauſam: ſed ſi cauſe ſubiecti haberēt cauſas alias per quas poſſent demonſtrari tunc illa demonſtratio pertinebit ad ſuperiorem ſciam cuius eſt conſiderare illas cauſas: tamen ſciētia bene poteſt demōſtrare cauſas ſui ſubiecti demōſtratione que eſt per ſignū: dico demōſtrationem: q2 ſcilꝫ per effectum notiorē. ⁊ hoc contingit cum in ſcia aliqua conſideratur aliquis effectus ꝑ ſe qui notior eſt nobis q̄ꝫ cauſe ſubiecti ⁊ aliter non cum demōſtratio fit ex notioribus. Et hoc ſufficit Lincon. in primo poſte. ad oſtendendum ꝙ Ariſto. non debuit demonſtrare ꝙ ipſum ſcire ſit. Non enim debuit per cauſas cuꝫ nullius ſcie ſit demonſtrare ſuū ſubiectum: nec principia ſui ſubiecti per cauſam neq; demonſtratione q2: vt manifeſtum eſt: q2 non inuenitur aliquis effect⁹ per ſe notior nobis conſideratus in ſcientia demonſtratiua per quam manifeſtetur ꝙ ipſum ſcire ſit vel debeat manifeſtari: cuꝫ bene diſpoſitis ſit quaſi per ſe manifeſtum ipſum eſſe. Scia pt demſtrare cāa ſui ſubiecti

¶ Ad 3ᵐ ſoluit Commentator: ꝙ non eſt oino ſile: q2 non eſt aliqua ars que conſiderat pnᵃ ⁊ paſſiones rerum artificialium in cōi: ⁊ ideo nullam ꝯſiderat māꝫ primam rerum artificialiū: nec forte eſt multum neċium q2 ars ordinatur ad factionē rei artificialis que eſt quid ſingulare: ⁊ ideo ſufficit ei cognoſcere materiam ex qua. Sed bene eſt vna ſcia naturalis conſiderans res naturales in cōi: ⁊ pnᵃ cōia ⁊ paſſiones cōes: ⁊ iſta habet conſiderare māꝫ primam cōmunem ⁊ demonſtrare eam modo predicto.

¶ Ad 4ᵐ patet ex dictis q̄uo naturalis cōſiderat formas abſtractas ⁊ formam pᵃᵐ. Et vide ꝙ non eſt ſimile ď materia prima ⁊ de forma pᵃ omnimo: q2 prima materia eſt pars ſbe naturali vel ſubiectum quidditatis naturalis: ⁊ ideo naturalis habet eaꝫ ꝯſiderare. Sed forma pᵃ que eſt deus non eſt pars alicuius ſubſtantie naturalis: ſꝫ ſolum eſt forma exemplaris: ⁊ ideo naturalis non conſiderat eā vt forma eſt: ſed forte vt eſt pᵐ principiū motus: vt habet videri in. 8. huius: quare ⁊c̄. Nālis ꝯſiderat formam ꝑmam.

Queſtio. viij. T.c.27 A

Determinatis autē hic ꝯſiderandū eſt de cauſis. Hic q̄ritur ꝑ ſup. t.c.28. vtꝝ mā ſit cauſa. ¶ Arguitur ꝑ ꝙ non: q2 nō eſt nobilior ⁊ dignior q̄ꝫ res nālis. Cauſa autē dignior eſt cauſato. ¶ Item 2° cauſa dat eē cauſato. modo mā non dat eē: imo recipit eē a forma. ¶ Item 3° cauſa vl'r prior eſt cauſato. ꝑ poſte. ⁊. 2. Sed mā nō eſt prior compoſito cū actus ſit prior po⁹. 9. metaphy. ¶ Itē 4°. ſi eēt cauſa aut eēt cauſa rei diue aut naturalis aut mathematice per ſufficientem diuiſionem. Querimus enim de mā reali exiſte extra aiam: ſed nō poteſt eē cā entis diuini T.c.13

vt oēs concedūt:nec;entis naturalis:qꝛ qdditas rei natu ralis nō ē niſi forā vt vꝫ velle Cōmen. ⁊ ſic materia nō eſt pars nec pncipiū itrinſecū qdditatis nālis:qre ⁊c.℄ Itē nō pōt eē cā entis mathematici qꝛ ſic ꝯſiderari deberet in ſcia mathematica.cū ſcia debeat ꝯſiderare cās ſuoꝝ ſcibi
Cō.1. liū.modo hoc videt̄ eē ap te contra Cōmen.in probemio huius vbi dicit ꝙ ſcientie mathematice cōſiderant de cā formali tantum.quare.

T.c.28
T.cō.2. **Oppoſitum** vult Ariſt.in iſto cap̄ ⁊ qnto meta. ⁊ in alijs multis locis. Et arguit̄ rō/ ne.qꝛ qđ rūdet̄ ad interrogationē ꝓpter quid eſt cauſa. Nūc aūt materia rūdet̄ ad interrogationē propter quid vt ſi queratᷣ pp qđ aial eſt corruptibile:pōt reſponderi: qꝛ eſt compoſitum ex contrarijs.

B **Ad queſtionem** breuiter dico duo.Primo ꝙ materia ē cā reꝝ naturaliū
Cō.p° q̄tū ad eē:qꝛ illđ ex q̄ aliqđ ꝯpoſitū eſt vꝫ eē pncipiū ipi⁹ q̄tū ad eē.Sꝫ ens naturale ſubſiſtēs actu gñabile ⁊ cor/ ruptibile eſt ꝯpoſitū ex materia ⁊ forma.ſicut.n.hō alb⁹ eſt qđ ꝯpoſitū ex hoīe ⁊ albedine:ſic ſbā naturalis gñabi lis ⁊ corruptibilis eſt ꝯpoſita ex materia ⁊ forma:vt do/
Cō.2. cet Phs i p̄ hui⁹.℄ Scđo dico ꝙ materia reꝝ naturali um eſt cā eaꝝ q̄tū ad fieri:qđ pꝫ qꝛ illud qđ eſt ſubm̄ per ſe tranſmutationis per quā acqrit̄ res naturalis eſt eius principiū q̄tuꝫ ad fieri. Nā hꝫ tranſmutatio eſt ipꝫ fieri rei naturalis.⁊ ſubm̄ eſt principium ei⁹ cui⁹ eſt ſubm̄ vt manifeſtum eſt.quare ⁊c.ſed cōſtat ꝙ materia eſt ſubie/ ctum per ſe tranſmutationis ipſius per quaꝫ acquiritur res naturalis.quare ⁊c.

C **Ad primam** rōnem dicūt aliqui ꝙ illa ꝓpō eſt ſo lū ꝓbabilis.ſ.ꝙ cā ſit nobilioꝛ cau ſato:eſt.n.vā i plibus cauſis.ſ.in agēte pncipali ⁊ forma ⁊ fine:ſed nō in mā pria que eſt imꝑfectiſſima. Vel dicen
Cā nō ē dum ꝙ cauſa eſt nobilioꝛ cauſato vt cauſatum eſt.ſed nō
ſp̄ nobi oportet vt illud qđ eſt cauſa ſit nobilius ſimplr̄:eo ꝙ eſt
lioꝛ cau/ cauſatum:⁊ ſic eſt in propoſito.quare ⁊c.
ſato. ℄ Ad 2ᵐ dico ꝙ nō eſt de rōne cauſe dare eē actu ſꝫ ad cu ius eſſe ſeqᷣ aliud:⁊ hoc bene competit mãe q̄re ⁊c.Vel dico ꝙ mã bene dat eē non qdeꝫ eſſe actu ſed potētia.
℄ Ad 3ᵐ dico ꝙ actus hñ prioꝛ eſt po° ordine ꝑfectiōis ⁊ dignitatis ſed via generationis eſt contrarium.9° meta.
T.c.15. ℄ Ad 4ᵐ dico ꝙ materia ſenſibilis ē cā ⁊ pnᵐ reruꝫ natu raliū:⁊ materia intelligibilis eſt cauſa ⁊ pnᵐ entiuꝫ ma thematicoꝝ vt oſtenſum fuit ſup̄s.℄ Ad auctoꝛitateꝫ Cōmentatoꝛis mihi videt̄ ꝙ eſt difficile reſpōdere:poſſet tamen dici ꝙ ipſe ſic intelligit ꝙ mathematicus tm̄ conſi derat de cauſa formali id eſt de ente abſtracto a mã ſenſi/ bili ⁊ non de agente neqꝫ de fine:⁊ tale ens abſtractum a materia ſenſibili dicit̄ forma:cū hoc tamen ſtabit ꝙ vnū ens mathematicum ſit mã itelligibilis alterius. Eſt ergo
Mathe intentio Cōmentatoꝛis vt credo ꝙ mathematicus conſi/
maticus derat de cauſa formali tm̄ accipiendo cām formalē pro ē
ꝯſiderat te abſtrahibili a mã ſenſibili:⁊ non ꝯſiderat de mã q̄ non
de cā for eſt tale ens.ſ.abſtrahibile:ſed de materia q̄ eſt ens abſtra
mali tm̄ hibile a materia ſenſibili hñ poteſt cōſiderare:⁊ vt ſit ad vnum dicere in illo ſermone Cōmentatoꝛis lꝫ tm̄ non ex cludit de cauſis niſi mãm ſenſibileꝫ ⁊ cām agēteꝫ ⁊ finē: mãm autē intelligētem non excludit:eo ꝙ ipſa eſt forma vt ipſe capit formam.ſ.ꝓ ente abſtrahibili a materia ſen ſibili ⁊ indiuiduali ⁊ omnino cōmuni.poteſt eniꝫ quodli bet ſubiectum mathematicum intelligi ſine omni ſenſibi litate ⁊ motu ⁊ econtrario de naturali:⁊ ſic de iſto.

℄ **Alio aūt modo ſpēs ⁊ exēplū.hec autem rō eſt ipſius qđ aliqđ erat eē ⁊ huiuſmodi genera vt ei⁹ q̄ eſt diapaſon duo ad vnū ⁊ dīno numerus ⁊ ptes que in diffinitione**

Text⁹ com.xxviij. Queſtio.xj. A

Conſequēter querit̄ vtruꝫ oēs partes diffini tionis ſint forme.arguitur ꝓ ꝙ non:qꝛ illud quod ꝑdicat̄ de aliquo eēntialr̄ ⁊ i recto non eſt eius forma:falſa enim eēt iſta.aial eſt aia. vt dic̄ Cōmētatoꝛ i 7° metaphy.ſꝫ partes dif finitionis ꝑdicantur de diffinito eēntialr̄ ⁊ in recto.veꝝ eniꝫ eſt dicē homo eſt animal rōnale moꝛtale.⁊ ſimilr̄ ve ra eſt iſta:animal rōnale moꝛtale eſt aial:⁊ iſta.rōnale eſt rationale:q̄re ⁊c.℄ Item 2°.ſi partes diffinitionis eēnt forme tunc omnis diffinitio eēt logica.Nam diffinitio di citur logica que eſt ꝑ formam vt accipit̄ ex ꝓhemio đ aia ſed cōſequēs eſt incōueniēs:vt patet ēt ex ꝓhemio de aia. quare ⁊c.℄ Item 3° ſi ſic eēt tunc materia eēt forma:cuꝫ in diffinitione accipiatur mã:vt patuit.℄ Iteꝫ 4° omnis diffinitio eēt diminuta quod eſt abſurdum:⁊ pꝫ cōſequē tia ꝑ dictuꝫ Cōmētatoꝛis in probemio de aia vbi dicit ꝙ qui in diffinitione accipit formam ⁊ dimittit materiam exiſtimatur ꝙ dimittit aliquid non necīum:⁊ ſꝫ non eſt ita ſcilꝫ ꝙ dimittat aliquid non necīum:imo dimittit aliqđ necīum:⁊ ſic ſi partes diffinitionis ſint forme ⁊ dimittat̄ mã erit diminuta diffō:qꝛ dimittet̄ aliqđ necīum.q̄re ⁊c.
℄ Oppoſitum docet Ariſto.in litera. B

Aliqui dixerunt ꝙ partes diffinitiōis poſſunt comparari ad ipſaꝫ diffinitio nem ⁊ ipſum indiuiduum quidditatis que diffinitur. Et
Opi pmo modo hñt rationē mãe:cum partes hēant rōne ma
tionū terie reſpectu totius:vt pꝫ ex iſto 2°.oēs.n.partes cōparā
T.c. tur ad totum vt impfectū ad pfectum:⁊ hec eſt compara tio mãe ad formam.⁊ iđ partes diffōnis reſpectu diffōnis ⁊ nature cui⁹ ſunt partes hñt rationē mãe.Sꝫ ſi compa/ rarētur ad ſuppoſitum ſiue ad indiuiduū qdditatis ſic ſe/ hñt ad ipſum ꝑ modum cauſe formalis:⁊ hoc forte decla retur qꝛ ipſe partes diffōnis ſunt abſtracte ſaltē ſm̄ intel lectuꝫ ab indiuiduo q̄dditatis. Nam mã indiuidual̄ non ponitur in vā diffōne.illud autē qđ eſt abſtractum ab ali quo videtur eē forma vel ad modū cauſe formalis ſe ha/ bēs.℄ Et ad manifeſtationeꝫ hui⁹ pōnis addūt aliqui ꝙ
Fom forma dupl̄r accipitur.Vno modo accipitur forma ab in
ca.2' formando:⁊ hec eſt forma q̄ eſt altera pars cōpoſiti perfi ciēs mãm.Alio modo dicitur forma ꝑ ſeperationē vl̄ ab ſtractionē a mã ſm̄ rē ⁊ ſꝫ intellm̄ ⁊ a mã ſenſibili ⁊ ītel/ ligibili:⁊ ſic intelligentia ſeparata dicitur forma ſeparata ab omni mã ſm̄ eē ⁊ ſm̄ diffinitionē quidditatiuaꝫ quā/ tum eſt ex parte ſua Et alio modo dicit̄ forma ꝑ abſtra/ ctionē a mã ſenſibili ſꝫ intellectū:⁊ hoc dupl̄r. Vno mo do dicitur forma ꝑ priuationeꝫ materie ſenſibilis ⁊ in vlī ⁊ in particulari.Alio modo ꝑ priuationem materie ſenſi bilis indiuidualis ⁊ in particulari. Et primo iſtoꝝ duo rum modoꝝ entia mathematicalia dicuntur forme.i. entia abſtracta ſm̄ intellectum ab omni mã ſenſibili:⁊ ꝫ modo intellexit Cōmētatoꝛ in probemio huius vt dc̄m fuit primo.Sed 2° modo vlīa rerum naturalium dicūtur forme qꝛ ſm̄ intellectum ſunt abſtracta a materia ſenſibi li indiuiduali ⁊ ſingulari vt patet ex 7° metaphyſice. Cuꝫ ergo dixit Phs ꝙ partes diffinitionis ſunt forme ſi pro/ poſitio intelligit̄ vlr̄ dꝫ capi forma cōmuniter:ita ꝙ ſunt forme aliquo predictoꝝ modoꝝ:⁊ eſt dicere ꝙ oēs par tes diffinitionis ſunt abſtracte ꝑ intellectuꝫ a materia in
Repro diuiduali:⁊ hoc eſt verū. Naꝫ in diffinitione hoīs nō po/
ba opi nūtur he carnes ⁊ hec oſſa.nec in diffinitiōe circuli poni/
nionis tur hic ſemicircul⁹ vt patet i 7° metaphyſice Et hec po ſitio videt̄ ſatis rōnalis q̄tuꝫ ad diſtinctionem de forma. Sed qđ dicit ꝙ ipſe partes diffinitiōis in comparatione

ad

Uide ſradeū ſuper h textu.

ad idiuiduū qdditatis nō hñt rōnē materie nō videtur rationabile: qꝛ ipſe partes diffinitionis ſunt ptes indiuidue partes dicunt̃ habere rōnē materie reſpū toti⁹. ¶ Etiam quod dr̄ ꝙ partes reſpectu diffinitionis ⁊ reſpectu nature habent rōnem materie dubium videt̃: qꝛ materia non predicat̃ de eo cuius eſt materia ſaltem in recto vt cōmuniter dr̄ modo partes alicui⁹ diffinitionis ꝑdicant̃ de diffinito in recto ⁊ per ſe ⁊ ēt de natura que diffinit̃ niſi forte diceret̃ ꝙ illud qđ eſt proprie materia non predicat̃ ⁊c̃. ſed aliqđ habēs modū materie poteſt predicari eſſentialiter ⁊ in recto de altero ⁊ ſic intelligit̃. genus enim ⁊ drīa non ſunt proprie materia diffinitionis vel diffiniti ſꝫ habēt modū cōſimilē modo materie: eo ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ ſm ſe ⁊ ſeorſum eſt quid minus pfectū qꝫ tota diffinitio.

Dubiū. E

¶ Itē dubitat̃ quomodo ⁊ q̄re aliqđ dr̄ forma per remotionem materie ſenſibilis ⁊ tñ nō inuenit̃ ecōuerſo aliquid dici materia p abſtractionē forme ſenſibilis idem enim videt̃ eſſe iudicium de vtroqꝫ.

Solutō

Forte hoc eſt pro tāto, quia cū forma ſit perfectior ⁊ nobilior cauſa qꝫ materia ideo nomen forme extenſum eſt ad res abſtractas ⁊ ſepatas ſm ſe ab omni materia. ſ. ad intelligētias q̄ ſunt nobiliores ⁊ ſupiores ad nām gñabilē ⁊ corruptibilē: vt pꝫ in 12ᵉ metaphy. Et ad huius ſimilitudinē res etiā abſtracte ſm intellm̄ a materia ſenſibili dicunt̃ forme ⁊ nō dicunt̃ materie ꝓpter abſtractionē a forma ſenſibili.

Intelligētie dicūt̃ forē

¶ Sed qꝛ ſm iſtā poſitionē opꝫ dicere ꝙ Ari. vtit̃ h noīe forē ſm ſimilitudinē ⁊ large: ⁊ tñ modus Ariſt. fuit in reb⁹ que nō ſunt multū occulte loqui ꝓprie ⁊ nō ſolū ſilitudinarie. Ideo forte melius eēt dicere ſicut innuit Cōmētator, ꝙ Ariſto. intellexit de diffinitiōe q̄ eſt ex genere ⁊ differētia. Genus. n. vt dicit Cōmētator eſt forma vniuerſalis. Differētia aūt ē forma pticularis vt ipſe dicit: ⁊ idē dicit in 7° metaphy. Quāſr autē illud ſit intelligendum al's inquiret̃ ſi deus conceſſerit.

Cō. 43. D

Ad rationes

patet ex dictis. Forma. n. que eſt altera pars cōpoſiti non predicatur de eo: ſed forma dicta per abſtractionē a mā ſenſibili bñ ꝑdicat̃ de eo cuius eſt forma: ⁊ ſic intelligit̃ ꝙ partes diffinitiōis ſunt forme ſm priorē poſitionē. Sed ſi dicam⁹ ꝙ intelligit̃ de diffinitione que eſt ex genere ⁊ differētia tūc eſt bene dubiū quomodo ipm̄ genus ꝑdicat̃ in recto ⁊ in quid de diffinito. Sꝫ de hoc al's. ſ. in queſtione de cōpoſitiōe ſpeciei ex genere ⁊ differentia dictum fuit.

¶ Ad ſecūdā poteſt dici ſm dicta ꝙ verꝫ eſt ſi omnes partes omnis diffinitiōis eſſent forme. quarū vna. ſ. vlis eſt genus ⁊ alia. ſ. ſpecialis ē differētia: tūc omnis diffinitio eſſet logica. Quare autē dicat̃ talis diffinitio logica que eſt ex genere ⁊ differentia bene indiget declaratione: ſed nō hic. nos aūt nō dicimus ſm primā poſitionē ꝙ partes omnes omnis diffinitionis ſint forme nō ꝓprie ſumēdo: ſed mō predicto. Aliter poteſt dici ꝙ omnis diffinitio logica eſt diffinitio que eſt per genus ⁊ differētiā. ⁊ de iſto genere loquit̃ Ariſto. nō eni loquit̃ vniuerſaliter ꝙ oēs partes ois diffinitionis ſint forme. ſed dicit indefinite ⁊ partes que in rōne. ¶ Tertia ſoluta eſt ex ꝑdictis. verū enim eſt ꝙ ois diffinitio eſſet diminuta ſi in omni diffinitiōe poneretur ſola forma que eſt altera pars compoſiti ⁊ nullo modo per eā appareret materia: nec per ꝯſecutionem nec per expreſſionē: ⁊ ideo nō valet ratio.

¶ Adhuc autē: quemadmodū finis: hic autē ē quod cuius cauſa vt ābulādi ſanitas propter quid enim ambulat dicimus vt ſanet ⁊ dicētes ſic opinamur aſſignare cauſaꝫ. Textu cōmēti. xxix. Queſtio. x.

A Hāc qō nē vide 5ᵉ me^{ti}. qō. 4ᵉ.

Onſequēter ingrendū eſt vtꝫ finis ſit cā. Sed hanc qōnem repoſui inter alias de qb⁹ ſingulr̄ opinatus ſum. Et iō quere circa capitulū de caſu ⁊ fortuna. Placuit aūt mihi Joāni romberch huc relatam (vt ⁊ ceteras hui⁹ opis) a ſcabiis e maculare. Et arguit̃ primo ꝙ nō: quoniā ois cauſa eſt ꝑncipiū ſed finis nō eſt ꝑncipiū: qꝛ finis eſt vltimum ex 5ᵉ: ⁊ ꝑncipium ⁊ vltimū opponunt̃. quare ⁊c̃. ¶ Preterea 2°. ſicut dicitur cōiter cauſa eſt ad cuius eſſe ſequit̃ aliud: ſed ad eſſe finis non ſequit̃ aliud: qꝛ finis ē vltimū: ⁊ poſt vltimū nihil ſequitur. ¶ Preterea tertio. ſi finis eſſet cauſa vel hoc eſſet ſm ꝙ ē vel ſm ꝙ non eſt: per ſufficientem diuiſionē ꝯdictionis: ſed finis nō eſt cā ſꝫ ꝙ nō eſt. qꝛ nō ens nulli⁹ ē cā: qꝛ cāitas non fundat̃ in nihilo. ſilr̄ finis nō eſt cā ſꝫ ꝙ eſt: qꝛ qñ ſanitas eſt in corpe iducta, tūc ceſſat medicatio ⁊ nō mouet plus medicus, quia habitibus preſentib⁹ in mā ceſſat mot⁹.

Oppoſitum

vult Ariſto. in 5ᵉ metaphy. ⁊ ſcđo phicoꝝ, ⁊ ſcđo poſterioꝝ: ⁊ in decialibus in multis locis. Et pōt probari ſic. illud qđ reſpondet̃ ad qōnē factā per quid eſt cauſa: ꝓpꝑ qđ querit cāi: nō riſiuū debet ſignificare in ſpeciali qđ ſignificat interrogatiuū in gñali: ſed finis reſpondet̃ ad interrogationē factā propter qđ: qꝛ vt propter quid ambulat vt ſanetur: hec eſt ratio Ariſt. in ſcđo phycorum. ⁊ 5ᵉ meta.

T. c. 58 T. cō. 2 T. c. 29 2° phy. T. c. 29 5ᵉ meta. T. cō. 2 B

Nota ex

2° de aīa. ⁊ 12ᵉ metaph. ꝙ dup^{r} eſt finis: q̄ ⁊ gr̄a cuius. Finis quo eſt operatio rei mediāte q̄ adipiſcitur finem gr̄a cuius. finis gratia cui⁹ eſt extrinſecus a re ⁊ pfectior ea: qꝛ in oībus que ſunt ſiue ab arte ſiue a natura ſemp deteri⁹ eſt gratia melioris. 7ᵉ pol. Cōmen. ſcđo phyſicoꝝ ponit aliam diſtinctionē: ꝙ duplex eſt finis. vnus eſt finis generationis: alius eſt finis rei generate: ſed finis rei generate eſt opus rei: vnde ſicut dicitur ꝑmo ethicoꝝ: omnium quoꝝ eſt op⁹ ⁊ aliqs act⁹ in opere bonū eſſe videt̃: ſed finis generatiōis eſt forma: ⁊ hic eſt duplex ſicut generatio eſt duplex: artificialis ⁊ nālis: ex ſeptio meta. ⁊ ſcđo phycoꝝ. qꝛ ad has duas oēs gñationes reducunt̃. Nālis aūt gñatio eſt a ꝑncipio intrinſeco: ⁊ ei⁹ finis eſt forma ſubalis vt forma hois in ſemine: ſed gñatio artificialis eſt a ꝑncipio extrinſeco ⁊ illi⁹ finis eſt forma accñtalis ſicut ſanitas eſt finis medicine. ¶ Nota ꝙ in iſta qōne non vꝫ eſſe difficultas niſi in gñatione artificiali: ⁊ vtrū ſanitas in corpe educta p medicinā ſit cā. ſilr̄ vtrū dom⁹ ſit cā mouens edificatorē: vnde ēt de fine cui⁹ gr̄a nō ē dubiū qn ſit cauſa extrinſeca. ¶ Nota: finis gñonis artificialis duplex eſt ſm Commē. 12° meta. ⁊ 7ᵉ. qꝛ iſte finis pōt eſſe in aīa artificis: vt ſr̄ia balnei quādoqꝫ eſt in aīa appetēte ⁊ cognoſcēte: vel forma domus in mente domificatoris cognoſcentis ⁊ appetentis facere domū. Silr̄ finis pōt eſſe in re extra: ⁊ hoc dupl'r: qꝛ vel in actu vt dom⁹ qñqꝫ eſt ex aīam in potentia ſolū qñqꝫ actual'r. ¶ De hoc eſt difficultas. vñ circa hoc eſt triplex opio. Dicūt aliq ꝙ finis ꝓut eſt in aīa appetitus ēt deſideratus hēt cauſalitatē ſuā nō ſꝫ eſſe ex aīaꝫ: nec ſm eſſe in aīa abſolute vt ſanitas in aīa medici vt eſt deſiderata ⁊ appetita. Alia ē opio cuiuſdā ſolēnis theologi: ꝙ nec ſm eē extra aīam nec ſm in aīa habet ſuam cāitatem ſed pro ſua realitate ⁊ qdditate. Tertia ē opio ꝙ finis pro eſſe extra aīam vt eſt adept⁹ hēt cāitatē ſuaꝫ vt ſanitas iam adepta p medicinā in corpe hꝫ cāitatem finis. ¶ Rō ꝑme opinionis eſt iſta: qꝛ mō ⁊ pro illo: ⁊ ē finis eſt cā: p quo mouet agēs: qꝛ hec ē de rōne finis ꝙ moueat agēs. Sed finis exiſtēs in aīa ꝓut eſt deſideratus ⁊ appetitus mouet agēs: ⁊ qꝛ ſanitas iam acqſita in corpore non mouet agēs ⁊ cū habitibus pñtibus in mā ceſſet motus: ⁊ nec pro eſſe in aīa abſolute: ſed ꝓut ē in aīa ⁊ deſiderat⁹

2° de aīa T. c. 35 Finis eſt duplex T. c. 37 12. met. Cō. 70. T. c. 28 T. cō. 3[illegible] Finis generationis artificial' eſt duplex 12. met Cō. 36. Triplex opio de cāitate finis. Rō prime opinionis.

a medico. ¶ Sed iſti mēt argumentū contra ſe q̄ꝛ finis cū ſit
nobiliſſima cāꝝ ⁊ cauſa aliarum nō pōt hēre cauſalita/
tē pro eſſe diſtincto: ſed eē in anima ſiue cognoſcitiua ſi/
ue appetitiua eſt eſſe diſtinctum. Ipſi reſpondēt ꝙ aliqd
eē in aīa pōt eē dupl'r. Uno modo ſubiectiue ⁊ ſic bene
eſt diſtinctum. Alio mō obiectiue ⁊ ſic nō eſt diſtinctū: mo/
do finis appetit⁹ ⁊ deſiderat⁹ nō hēt cauſalitatē ſuā pro
Repro/ bat pri/ ma opi/ nio. primo ꝑmo eſſe ſed pro ſcōo ⁊ hoc ſufficit ad ſuiēdū cāſitatem
finis: q̄ꝛ tale eſſe obiectale nō eſt eē diſtinctū. ¶ Iſtud di
ctū nō valet. ꝙ .n. aliqd ſit nec in aīa ſubiectiue: nec in re
extra in mā: qd tamen eſt aptū natū eſſe in ꝑmo: illud eſt
notabile in re, ⁊ nihil corrīdet ſibi ex pte rei. Ratio: om/
ne ens vel eſt in ſubiecto vel eſt nō in ſubiecto per ꝯtradi
ctoriā: ſi eſt non in ſubiecto tunc eſt ſubſtantia: ſi in ſubie
cto ſic eſt accidēs: q̄ꝛ accidēs eſt ens in ſubiecto. mō ſi ē
accidēs, opꝫ ꝙ ſit in aliquo. ſi aūt ſit ſubſtantia oꝫ ꝙ ſit extra
ſecundo in mā ſi eſt gnābilis ⁊ corruptibilis. ¶ Preterea ſm illō
eſſe nō hēt finis cauſalitatē ſuā diſtinctam ab alijs cauſis
ſm ꝙ eſſe nō eſt optimum: q̄ꝛ finis oꝫ eſſe vltimū ⁊ opti
mū: ſed finis ſm eē qd hēt in anima nō eſt vltimū vt ipſi
ꝯcedunt: q̄ꝛ q̄ādiu eſt in aīa appetitus tunc mouet ⁊ nō
eſt vltimū ſil'r nec optimū: q̄ꝛ ſanitas in corpore melior
Tertio. eſt q̄ꝫ in mēte. ¶ Preterea ſi finis pro eē in aīa eēt cā tūc
agēs nunq̄ꝫ fruſtraret a fine: qd eſt falſum. multa .n. agen
tia fruſtranť a fine: vt pꝫ 2° phy. ꝯſequētia pꝫ: q̄ꝛ agens
nō fruſtrať qd attigit finē: modo qdlibet agens attingit
finē pro eē qd hēt in aīa: ſi ſit aīatū ſicut ſunt agentia p
artē ſemp hñt finē in aīa cognoſcere ⁊ appetē ſiue ꝓdu/
cāt extra ſiue nō. ¶ Preterea iſti ꝯdicūt Cōmētatori qui
quarto. T.c.36 dicit in 12° metaph. ꝙ fōā balnei extra mouet vt finis:
ſed forma balnei in aīa eſt agēs deſideriū ⁊ motum: vult
ergo ꝙ finis tm̄ ſm eē extra animā ſit vt finis. ¶ Ratio
Rō ſcōe opionis ſcōe opionis. ſm illod eē finis eſt cā ſm qd mouet agēs:
q̄ꝛ hoc eſt de rōne finis: q̄ꝛ impoīe eſt agēs abſolui ab in
tētione finis. ſcōe metaphy. nullus .n. conabitur aliquid
facē ad terminū nō futur⁹ venire ſed finis pro eē qd hēt
in aīa nō mouet. ſil'r nec pro eſſe extra aīam: q̄ꝛ habitib⁹
T.c.55 Repro/ batur 1ᵃ opinio. pñtib⁹ in mā ceſſat motus. ꝑmo de gnātione. ꝙ relinquiť
ſm eius realitatē ⁊ q̄ditatē: ⁊ ſic hēt cauſalitatē diſtin-
ctā ab alijs cauſis. ¶ Iſtud nō valet: q̄ꝛ q̄rať de illa rea/
litate ſup quā fundať cauſalitas finis ſi eſt ens vel nihil
b. ſi nihil pro nihilo relinquať: ſi ens vel ens in ſubiecto vl'
ens nō in ſubiecto: ſi ens nō i ſubiecto: hoc eſt impoſſibi
le: q̄ꝛ forme artificiales ſunt accñtia ſcōo de anima. per
Cōmē. ſed ens nō eſt i ſubīto eſt ſubſtā ſi ſic in ſub̄to nō pōt
2° q̄ꝛ vel eēt in mā vel in aīa: q̄ꝛ vtrūq; negať pꝫ h. ¶ Pre
terea finis vt diſtinguiť ab alijs oꝫ eē vltimū ⁊ optimuꝫ
vt pꝫ in hoc libro. ſed iſta realitas finis nō eſt optimum:
īmo melior eſt ſanitas acq̄ſita in corpe q̄ꝫ iſta realitas q̄
nec eſt in corpore nec in aīa ſubiectiue. ſimil'r nec eſt vlti
3° mū: q̄ꝛ ſemp coaſſiſtit in agēte vt dicūt. ¶ Preterea ſi h
eēt tunc medicus nō fruſtraret ſuo fine: hoc eſt falſū: q̄ꝛ
multotiēs deficit. ꝯſitia pꝫ: q̄ꝛ ſiue ꝓduceret ſanitatē ex
tra in corpore ſiue nō tñ attingēt finē vel in qua abſtra/
C 4° hit ⁊ ab eſſe in aīa ⁊ ab eſſe in re extra. ¶ Itē ꝯdicit Cō/
mētatorī 12° meta. vbi vult ꝙ forma balnei eꝫ mouet
vt finis ſed ſm eē i aīa eſt agēs deſideriū ⁊ motū. ¶ Rō
Rō tiē opionis tertie opinionis que mihi videť ꝓbabilior eſſe eſt. ſm il
lud eē finis hēt cāſitatē ſm ꝙ ē optimū ⁊ vltimū: q̄ꝛ oīa
h ſūt de rōne finis. ſcōo phy. ⁊ 5° hui⁹. ſꝫ ſm eē i actu eꝫ
aīam eſt optimū ⁊ vltimū vt ſanitas actu acq̄ſita in cor/
A pore humano hꝫ eē vltimū ⁊ optimū: q̄ꝛ eſt vltimū in eē
q̄dēꝫ ſit ꝑᵐ in intētione: vt dič Ariſt. in iſto 5° ſil'r ē opti
mū reſpcū oīuꝫ ordinatorū in finē vt ſanitas actu adepta
in corpe humano melior eſt oīb⁹ q̄ ordinanť ad ſanitatē
vt attenuatiōe ⁊ purgatiōe ⁊ alijs. ¶ Preterea. ſꝫ illud eē

finis dicit hēre ſuā cāſitatē per cui⁹ ꝑuationē aliqd dr̄ eē
fruſtra: hoc pꝫ ex deſcriptiōe ei⁹: q̄ꝛ qd eſt fruſtra: q̄ꝛ quī po/
nit Ariſt. ſcōo phyſicoꝝ. fruſtra eſt qd natū ē attingē ali/
quē finē ⁊ nō ieludit: ſꝫ ex ꝑuatione finis quātū ad eē ex
aīam dr̄ agēs fruſtratū: vñ ſi medicus facit euacuationeꝫ
⁊c. ⁊ nō acq̄rit ſanitatē realiter in actu in corpe humano
dr̄ fruſtra egiſſe. vnde ſi ſanitas ſm eſſe in aīa deſiderata
⁊ appetita eſſet eē finalis nunq̄ꝫ medicus ageret fruſtra:
q̄ꝛ ſemp attingit illū finē ⁊ ſꝫ coaſſiſtit medico. ¶ Prete
rea. ſm illud eē finis dr̄ eſſe cā ſm qd eſſe habens ipſum
diciť eē pfectum: q̄ꝛ ꝙ aliquid ſit magis pfectū: q̄ꝫ ꝑus
hoc eſt ꝓpter finē actualē extra: q̄ꝛ idē eſt cāīum ⁊ pfe/
ctum cum ꝑus nō ſint. Sed aliqd habēs finē dr̄ pfectum
ſm eē finis actuale eꝫ aīam: ⁊ nō diciť aliqd eē perfectuꝫ
p finē in mēte artificis: q̄ꝛ domus nō dr̄ pfecta pp ſpēm
eius in mēte domificatoris. Maior pꝫ: q̄ꝛ perfectuꝫ non
T.c.61 eſt niſi qd attingit finē: ergo aliquid non eſt pfectuꝫ niſi
rōne finis. pꝫ ſcōo hui⁹. nec loq̄iť ibi de fine in pōā: q̄ꝛ
T.c.55 talis nō eſt vltimū ⁊ optimū. Hoc ēt pꝫ ex intētiōe Ariſ.
ꝑmo de gnōne: vbi dicit ꝙ habitib⁹ pñtibus in mā om/
Cō.36. ni⁹ nō gnāť aliqd ſꝫ eſt iā⁊ ſubdit ꝙ habit⁹ ⁊ diſpōnes
ſunt fines. Itē Cōmenta. dicit in 12° metapħ. ꝙ fōā bal
nei hꝫ duplex eſſe. vnū in aīa aliud extra. ſm ꝑᵐ eſt agens
deſideriū ⁊ mot⁹: ſꝫ p 2ᵐ mouet vt finis: ⁊ loquiť nō de
eſſe extra aīaꝫ in pōā: q̄ꝛ illud non eſt vltimuꝫ ⁊ optimū:
melior .n. ⁊ appetitior eſt ſanitas in corpe iam adepta q̄ꝫ
D exiſtens in potētia vltimū. q̄ꝛ eē in pōā ꝑcedit eē in actu.
Dub⁹ pᵐ ¶ Nota q̄daꝫ dubia. Uideť ꝙ finis pro eē actu extra nō
poſſit eſſe cauſa: q̄ꝛ cā ⁊ effect⁹ ſimul ſont ⁊ nō ſunt ſcōo
T.c.37 T.cō.3 phyſicoꝝ. ⁊ 5° metaphy. ſi ſic cā in actu per ſe ⁊ ꝓpria: ꝫ ga
nō loquiť ibi de cā in potētia nec vlī nec p accidēs: ſed fi
nis pro eē actuale extra animā non eſt ſimul cum illis q̄
Scōa ordinanť ad finē: īmo tunc ceſſant omnes motus ꝑceden
tes qd iā eſt vt ꝓllegatū ē. ¶ Preterea. ſm illud eē dꝫ fi
nis eē cā qd eſt nobilius cū finis ſit optimū. ſꝫ eē finis in
aīa ē nobilius q̄ꝫ ex⁹ eē: q̄ꝛ aīa intētiua eſt nobilior oī mā
corporali: ḡ ēt forma recepta in intellectu dꝫ eē nobilior.
Tertia. q̄ꝫ recepta in q̄cūq; mā extra ſiue in lignis ſiue in lapidi/
bus ſiue in corpib⁹ ⁊ oſſib⁹. ¶ Preterea. De rōne finis
ē ꝙ moueat efficiēs ⁊ ꝙ agēs agat ꝓpter ipſum. Et hoc
ſic. ſm illud eē finis nō ē cā ſm ꝙ nunq̄ꝫ mouet agens: ſed
ſm eē extra mām finis nūq̄ꝫ mouet agēs: nec agēs agit
amplius pp ipm: īmo tunc ceſſat ⁊ q̄eſcit vt dcm̄ ē ſepe.
Ad primuꝫ ¶ Ad ꝑmum iſtoꝝ dicitum ⁊ cā ſimul ⁊c. veꝝ ē in ꝑma
nētib⁹ in q̄b⁹ cāīū ⁊ cā nata ſunt ſimul eē in eodē inſtā/
ti tēporis: ſed in ſucceſſiuis non opꝫ ꝙ cauſa ⁊ cauſatuꝫ
ſint ſimul poſitiue in eodē inſtāti tpis ſed bñ ſunt ſimul
ꝑuatiōe p ꝑuationē tēporis medij int tēpus in quo eſt
cauſa ⁊ in quo ē cauſatum: ſicut enim dicit Cōmē. in 4°
phyſicorum. motus nō eſt ſimul cōgregatus ſed bñ mo
tus ordinat⁹ ad finē ē ſimul cauſa illa p negationem tēpo
ris medij: q̄ꝛ īmediate mot⁹ aliquis terminať ad ſuuꝫ fi
ne tpe medio vt ſanatio ad ſanitatē: ſed alio mō non opꝫ
ꝙ finis ſit ſimul cū ſuo cauſatis ꝑcedētibus ordinatis ad
ipm: q̄ꝛ habitib⁹ pñtib⁹ ⁊c. Alij cauſa ⁊ cauſatū ⁊c. ve
rū eſt ſm aliqd eē ⁊c cum diciť finis ⁊c. verū eſt ſm eſſe
pñteita ꝙ cuꝫ motus ordinatus in finē aliquē eſt pñſens
ꝙ tunc finis ſit etiā preſens: ſed motus ordinatus in ali/
Ad 2ᵐ quem finem ſm ſuum eſſe preteritum eſt ſimul cum fine
ſm eſſe preſens: ⁊ huius preteritionis finis eſt cā. ¶ Ad
aliud ꝯcedo maiorem: ad minorem dicunt aliq ꝙ eſſe in
anima eſt nobilius q̄ꝫ eſſe extra in mā: vt eſſe auri in aīa
eſt nobilius q̄ꝫ eſſe auri in mā extra. Alij negāt: q̄ꝛ eſſe in
aīa eſt eē diſtictū: vnde nō ſequiť. eſt in anima: ergo eſt:
īmo fallacia ſm quid ⁊ ſimpl'r cōmittiť. Aliter poteſt di
ci ſm illos qui concedunt ꝙ eſſe rei in aīa ſit nobilius q̄ꝫ
eſſe

eſſe extra: ⁊ vñ ſm Ariſt. 2° 8° ethico. ⁊ pmo rhetorice. triplex eſt bonũ: vtile: delectabile: ⁊ honeſtũ: mõ eſſe rei in aia eſt melius bonitate honeſti: vñ honeſti⁹ eſt habere aliquod bonũ in aia ꝙ̃ hr̃e in re extrema: vñ medic⁹ ma gis eſt honorãdus ꝓpter ſpẽm ſanitatis quã hʒ in aia ꝙ̃ vnus ruſtic⁹ ꝓpter ſanitatẽ quã hẽt realr̃ in corpore ex tra: ſed res extrinſeca eſt vtilior ⁊ delectabilior ꝙ̃ in aia: vt ſanitas actu adepta in corpore realr̃ eſt vtilior ⁊ dele ctabilior ꝙ̃ exiſtens in mẽte medici: mõ cũ Ariſto. dicit ꝙ finis eſt optimũ loquit̃ de bono intelligibili ⁊ delecta bili ⁊ nõ de honeſto. ¶ Ad aliud. de rõne finis eſt ⁊c̃. di cendum ꝙ agens agere ꝓpter finẽ põt intelligi duplicit̃.
Ad 3m
Uno modo ꝙ actio agentis dum agit depẽdet cum cau ſalitate finis ſibi propria. Alio modo ꝙ agens agit pro pter finem vt diſtinctã habet cauſalitatẽ: nõ actio agentis dependet a fine prout habet diſtinctã cauſalitatẽ: ſed qȝ agit propter finẽ pro tanto: qȝ finis ꝯſequit̃ actionẽ agẽ tis: vñ cũ dicit̃ finis mouet agens debet ſic itelligi. i. finis ꝯſequit̃ actionem agentis. Nota tamẽ lʒ finis pn̄ eſſe ex tra in actu non cauſet motum ſed ꝯſequit̃ motum: ſed fi nis ſm eſſe in aia eſt agens deſiderium ⁊ motũ: cũ enim artifex cognoſcat finem ſub rõne boni tunc appetit: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯſequit̃ mot⁹ exterior in muſculis: vnde finis in aia mouet non in gñe cauſe finalis ſed agentis: ſed finis ſm eſſe actu extra animam eſt cauſa finalis ⁊ perficiens.

Finis in via mo/ tiui ge/ nere cãe gentiũ

B **Per hoc ad** rationes. ois cauſa ⁊c̃. ꝯcedat̃ ali quomodo. dicis ꝙ finis ⁊c̃. dõm ꝙ lʒ finis nõ ſit pncipiũ via generationis. eſt tamen pnci piũ via perfectionis: qȝ finis eſt pfectior oĩbus ordinatis in finẽ. cum dicit̃ finis ⁊c̃. dõm ꝙ finis nõ eſt prior ordina tis in finẽ via gñationis: tñ prior pordinate perfectionis: ⁊ hoc ſufficit ad cauſalitatẽ. ¶ Ad ſcõm. cũ eſt ad cuſ⁹ eſſe ⁊c̃. verum eſt vel ꝯſecutiue perfectiõis vel ꝯſecutiue generationis. Ad minorẽ dõm ꝙ lʒ nihil ꝯſeq̃tur finẽ via generationis: tñ bene via pfectionis: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ ſit cauſa. Si dicis quid ꝯſequit̃ ad domũ vel ad ſanitatem quãdo ſunt perfecte: dõm ꝙ in mã dimẽſiões pterite que ſunt minoris perfectionis ꝙ̃ finis. ¶ Ad ter tiã. ſi finis eẽt cauſa ⁊c̃. ꝯcedo vltimã viã. ſ. ꝙ finis eſt cã ⁊ fundat cauſalitatẽ quando hẽt eſſe extra actu. dicis qñ eſt actu ⁊c̃. verũ eſt quãtum ad eſſe pñens mot⁹ ceſſat: nõ tñ quo ad eſſe pteritũ: tunc verũ eſt ꝙ finis mouet quan tũ ad eſſe actuale: qȝ mot⁹ ceſſat quo ad eſſe actuale: tñ ex hoc nõ ſequit̃ qn ſit cauſa. Et ſi dicis cauſa ⁊ cauſatũ ⁊c̃. verum eſt cauſatũ ⁊ cauſa ſunt ſimul in rebus ꝑmanẽti bus que nata ſunt eſſe ſimul: ſed in ſucceſſiuis nõ opʒ ꝙ ſint ſimul poſitiue: ſed ſufficit ꝙ ſint ſimul ꝑ negationẽ medij: ⁊ hoc ſufficit ad cãlitatẽ finalem. Q°. xj.

A **C**Onſequẽt q̃rit̃ circa capitulũ de caſu ⁊ for tuna. ⁊ ꝑ ſup T.c.46. (Uidẽtes qdẽ in celo nihil caſu fieri ⁊c̃. (Ueꝝ i celeſtib⁹ corpori b⁹ cõtigãt aliq̃ cãlia ⁊ fortuita. ¶ Et argui tur pmo ꝙ ſic: qȝ qcqd̃ eſt i cauſato ꝑ ſe dʒ eſſe in pncipali ⁊ ꝑ ſe cauſa: pcipue in cã agente. Alr̃ enĩ cãtũ nõ oĩo depẽdet a ſua cã: qd̃ eſt icõueniẽs. Sʒ iſta entia iſeriora cãta ſunt a corporibus celeſtibus: vt pʒ ex
T.c.76 8° huius. ⁊ ex 2° de gñatione. ⁊ in iſtis iſerioribus ꝯtigũt
T.c.60 multa cauſalia ⁊ fortuita vt pʒ ad ſenſum. ⁊ in iſto 2° ha betur aperte. ¶ Item 2°. in quibus ꝯtingũt aliq̃ raro ⁊ in minori parte in illis ꝯtingũt cauſalia ⁊ fortuita. hoc ẽt videt̃ eſſe propriũ cauſaliũ ⁊ fortuitorum: vt pʒ in iſto 2°
T.c.84 huius. Sed in corporibus celeſtib⁹ aliqua raro ꝯtingũt vt eclipſis ſolis aut martis aut iouis ⁊ hʼ multa ſicut ſci unt aſtrologi: ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ 3°. in ipſis cõtingunt aliqua preter intẽtionem ſuoꝝ motoꝝ: vt ꝙ talis planeta ꝯiun gatur cũ talib: hoc videt̃ eẽ pter intẽtionẽ intelligẽtie mo uentis orbem in quo eſt planeta: ⁊ ꝙ lumen vnius cõmi ſceat̃ cũ lumine alteri⁹ ⁊ ezre hʼ: ex hoc ſyllogiça ſi vis. ¶ Oppoſitũ vult Ariſt. in litera. ⁊ Cõmen. ibidem. T.c.46

Ad queſtionem intelligẽdũ ꝙ caſus ⁊ fortu na differũt ſm cõius ⁊ mi nus cõe: vt pʒ ex lr̃a vt videbit̃ poſt. Nã caſus inuenit̃ ⁊ in reb⁹ nãlibus aĩatis ⁊ inaĩatis. eſt enim caſus gñaliter loquendo agens per accidens. i. pter intentionem faciens aliquẽ effectũ raro ⁊ in minori pte. Fortuna eñi eſt agẽs per accidens in his que agunt a ꝓpoſito. i. ꝑ cognitionẽ ⁊ appetitũ ꝓpter finẽ raro ⁊ i minori parte. ſupple ꝓdu cens illũ effectũ: vt ſi aliquid hõ per ſuũ intellectũ practi cũ: ⁊ ꝑ ſuũ appetitũ moueat̃ ad eũdũ ad foꝝ ꝓpter iſtũ finẽ vt emat aliquid: ⁊ pter ſuam intẽtionẽ inueniat debi torem: quẽ nõ opinabat̃ inuenire: ⁊ reportet pecuniã: tũc ille idem intellectus practicus qui dicit̃ intellectus reſpe ctũ vaditiõis ad foꝝ: dicit̃ fortuna per reſpectũ ad ipſã inuentionem debitoris vel reportationẽ pecunie: dũmõ hoc raro ꝯtingat ꝙ inueniat debitorẽ vel ꝙ reportet pe cuniam. Similiter ſi ags fodiat terram ad ſepeliendum mortuũ ⁊ ineniat theſauꝝ quẽ nõ opinabat̃ inuenire: ⁊ hʼ rariſſime natũ eſt accidere: tunc intellectus ipſius fodiẽ tis in cõparatione ad iſtũ effectũ. ſ. iuentionẽ theſauri dr̃ fortuna: ⁊ iſte effectus dicitur fortuitus. i. a fortuna. ſimi liter autem ⁊ in conſimilibus. Si autem in generatione hois a ſpermate ꝯtingat ꝙ ſperma faciat hoiem cũ duo bus capitibus: qd̃ nõ itẽdebat per ſuam ꝓpriã virtutem: tunc illud idẽ ſ. hõm qd̃ eſt agens nãle per cõparationẽ ad effectũ per ſe itentum. ſ. quem natum eſt ipm ſperma ꝓducere: ſemp aũt in pluribus dr̃ caſus per reſpectũ ad illum effectum per accidẽs. ſ. duo capita: ⁊ hʼ effect⁹ di citur caſualis ⁊ a caſu ſimiliter aũt ⁊ in alijs. ¶ Ulteri⁹ ꝯſiderandum eſt ꝙ quidam antiquoꝝ ſicẽ recitatur in lr̃a dixerunt qd̃ celũ ⁊ mot⁹ ei⁹ ſtatuens totum iſtũ mũdum iferiorẽ in ſuũ ordinẽ cauſata fuerunt a caſu vel fortuna. ⁊ forte fuerunt coacti ex hoc ſicẽ innuit Cõmen. qȝ puta uerũt qd̃ lis ⁊ amicitia fuerũt cauſe mouentes ad mun di gñonẽ vlẽm: nõ eſt autẽ de ratiõe litis niſi qd̃ moueat diſgregando ⁊ ſeparando: ⁊ de rõne amicitie qd̃ moueat ꝯgregando: qd̃ aũt moueat ſic vel ſic ⁊ reponat in tali ſi tu aliqd̃ corp⁹ ⁊ aliud i tali: hoc nõ hʒ de ſe ſed a caſu aut a fortuna ꝯtingit. Hanc autem opinionẽ Ariſto. impro bat dupl̃r. Primo ꝑ hoc qȝ vt dicit ⁊ verũ eſt mirabile ⁊ incõueniẽs oĩno eſt qd̃ aĩalia ⁊ plante que ſunt in iſto mundo inferiori nõ ſint nec fiant a caſu nec a fortuna cũ fiant a cauſis ⁊ ex cauſis determinatis ⁊ in corporibus determinatis vt dicit Cõmen. in 12° metaphyſi. ⁊ ipſũ celum qd̃ eſt diuinius manifeſtorum fiat ⁊ moueat̃ a ca ſu aut fortuna: ⁊ Cõmẽ. ibidẽ legẽdo literã dicit qd̃ mi rabile eſſet qd̃ plãte ⁊ animalia ⁊ alia viliora fierẽt a nã vel itellectu ⁊ ipſa corpora celeſtia ⁊c̃. Et eſt ꝯſiderandũ in iſta rõne qd̃ Ariſto. dicit expſſe qd̃ celũ eſt diuinius manifeſtorum ꝙ̃ ſint animalia ⁊ plante. ⁊ Cõmentator dicit qd̃ iſta animalia ⁊ plãte ſunt viliora corporibus ce leſtibus. Nec vʒ dici qd̃ ipſe loquat̃ de celo pro aggrega to ex motore ⁊ mobili: qȝ ipſe motor ſeparatus. ſ. intelligẽ tia nondum erat nota illis quos ipſe redarguit. vnde ſo lum cõparat corpora celeſtia que ipſi intellexerunt fieri a fortuna vel caſu ad iſta inferiora. Et hʼ ſignũ eſt: qȝ dicit Ariſt. ſic. Celũ aũt ⁊ alia diuiniora manifeſtoꝝ ⁊c̃. ꝑ h̃. n. qd̃ dicit manifeſtorũ ſignificat qd̃ ipe loquit̃ de celo ꝑ illo qd̃ manifeſtum eſt de ipſo. ſ. pro corpore ſupiori ſen ſibili dicens ipſum eſſe diuinius ⁊ animalibus ⁊ plãtis. Ex hoc autem patet error cuiuſdam viri famoſi qui pu tat muſcam eſſe ſimpliciter nobiliorem ſpecies ꝙ̃ ſit cor pus quintum: qd̃ eſt abſurdũ. ¶ Itẽ aliter arguit Ariſt.

B
Caſus ⁊ fortuna differũt

Opinio antiq̃rũ

T.c.45 Reprobatio o/ piniõis

Celũ eſt nobilius iſtis iſe rioribus

contra iſtam opinionem antiquorum in illo capitulo: ſcʒ modorum cauſarum. ſi fortuna vel caſus eſſet cauſa prima ipſius celi: tunc oporteret eſſe aliquam aliã cauſam priorẽ cauſa pma celi: quod eſt abſurdum. ⁊ patet conſequentia: qꝛ per accidens cauſa nõ poteſt eſſe cauſa prior omnino q̃ȝ cauſa per ſe: imo ſicut ens per ſe prius eſt ente per accidẽs: ſic cauſa per ſe prior eſt neceſſario q̃ȝ cauſa per accidens: cum ergo caſus ⁊ fortuna que ponũtur ab alijs eſſe prima cauſa celi ſit cauſa per accidens vt dictum eſt: ſequitur ꝙ aliqua erit prior cauſa q̃ȝ caſus ⁊ fortuna: ⁊ ſic ſequit̃ predictum inconueniens. ¶ Item ſequitur aliud inconueniens: qꝛ cum fortuna non ſit cauſa per accidens niſi reſpectu alicuius effectus nõ intẽti ꝯconitantis aliquẽ effectum per ſe. prius autẽ cauſatur ab aliq̃ quod eſt ab eo per ſe q̃ȝ per accidẽs: ſequit̃ ꝙ ab ipſa fortuna: que eſt fortuna reſpectu celi ⁊ eius mot⁹ prius cau-

Cõ.46. ſetur aliqd q̃ȝ ipſum celum ⁊ mot⁹ eius: qđ eſt abſurdũ. ¶ Item Cõme. dicit 2° phy. ꝙ iſta poſitio deſtruit pmũ pncipium: ſed non declarat quomodo: ⁊ forte ſic intelligit: qꝛ primum pncipium cuȝ ſit cauſa per ſe non poteſt eſſe cauſa ſolum per accidens: modo fortuna eſt cauſa per accidens: ergo pmum pncipium qđ eſt deus non eſt ipſa fortuna. ipſum autẽ primum principium eſſe: non poteſt

T.c.47 inueſtigari niſi per motum celi: vt ſatis pꝫ ex 8° huius: ⁊ 12° metaphyſi. Poſſet igitur ſic deduci. Si fortuna eſſet cauſa celi, tunc pmum pncipium nõ eſſet cauſa ipſius celi, eo ꝙ primum pcipium non poteſt eſſe fortuna vt probatum eſt. Sed ſi primum principiuȝ non eſſet cauſa celi: primum principium non eſſet vt ſupponimus: quia celum eſt primum cauſatorum corporalium: vt patꝫ ex 8° huius. ⁊ ideo ſi primum principium non eſſet cauſa celi non eſſet primum principium omnium corporaliũ. Primum autem principium debet eſſe cauſa omniũ entiũ. aliter enim non eſſet primum ſimpliciter. quare ⁊c.

C. 3 re.m **Tunc dico** breuiter ad queſtionem: ꝙ in corporib⁹ celeſtibus nõ ꝯtingũt aliq̃ caſualia ⁊ fortuita. Quia ab illis que non poſſunt impediri ab operationibus ſuis nõ fiũt aliqua caſualia ⁊ fortuita: hꝫ eſt manifeſta: quia omnis cauſa fortuita ⁊ caſualis eſt impedibilis ab operatione ſua: cũ ab ipſa proueniat aliquid nõ intẽtum. Sed motores corpoꝝ celeſtiũ nõ pñt impediri a ſuis proprijs operationibus cuȝ ſint omnino immobiles ⁊ per ſe ⁊ per accidens: ⁊ ipſa corpora celeſtia ſint in-

T.c.20 corruptibilia ⁊ inalterabilia, vt demõſtratur in primo ce-

T.c.76 li ⁊ 8° huius: ergo ab ipſis motorib⁹ celeſtibus nõ fiunt aliqua caſualia aut fortuita in ipſis corpꝛibus celeſtibus: cõſtat aũt ꝙ ab alijs non poſſent fieri. quare ⁊c. ¶ Item motor qui mouet oĩno vniformiter ⁊ regulariter nõ eſt cauſa propinqua alicuius effectus caſualis aut fortuiti: ſed motores corporũ celeſtiũ mouent ipſa regulariter ⁊ vniformiter per totum tempus eternum. quare ⁊c. maior eſt euidens: quia cauſa que eſt fortuna: eſt que producit aliquem effectum non intẽtum cum effectu quẽ intẽdebat: ⁊ ſic diffformiter ⁊ irregulariter operat̃. Silr autem eſt de ipſo caſu: ⁊ minor apparet in ſcđo celi ⁊ mundi, vbi oſtẽſum eſt: ꝙ motus celi eſt regularis oĩno ⁊ vniformis cum ſit a motore tranſmutabili ⁊ imobili perpetuo ⁊ alterabili ⁊ omnino incorruptibili: quare ⁊c.

D **Ad primam** rõnem cuȝ dicit̃: illud quod eſt ⁊c. poteſt dici ꝙ veruȝ eſt de illis que pertinent ad perfectionem. ſed de his que pertinent ad imperfectioneȝ ⁊ defectum non oportet: modo caſualia ⁊ fortuita vt ſic ſe habent: pertinent ad imperfectionem ⁊ diminutionem iſtorũ inferiorum. quare ⁊c. Aliter põt dici ꝙ vera eſt maior de illis que per ſe inueniunt̃ in ipſis cauſatis ⁊ pertinens ad ea per ſe: ſed de illis q̃ inueniuntur in cauſatis per accidẽs ⁊ non pertinent ad ea per ſe: non oportet ꝙ omnia talia ſint in ipſis cauſis: ⁊ ſic eſt de caſualibus ⁊ fortuitis que ꝯtingunt in iſtis inferioribus quare ⁊c. Alij dicũt ꝙ illud quod eſt in cauſatꝭ per ſe debet eſſe in cauſa per ſe ⁊ principali agente formaliter vel virtute: ſed non oportet ꝙ formaliter: ⁊ ſic concedunt ꝙ effectus caſuales ⁊ fortuiti qui contingunt in iſto mũdo inferiori ſunt virtualiter in corporibus celeſtib⁹. ¶ Ad ſecundam dico ꝙ aliqua contingere raro eſt dupliciter. Cõtra

Uno mõ in comparatiõe ad totum tempus: ⁊ talia ſunt te ... caſualia. Alio modo in cõparatione ad vitam vel ad tpe eſt hoc vite vnius hominis ſolum: ⁊ talia non ſunt caſualia nec fortuita: modo in corporibus celeſtib⁹ bene fiunt aliqua raro in comparatione ad vitam vnius hominis. ſ. ꝙ nõ fiunt in tempore vite vnius hominis niſi forte ſemel vel bis. tamen non fiunt raro in toto tempore: ſed infinities ſucceſſiue. ⁊ in aliquo magno tempore valde pluries: ſicut aliqui aſpectus aut eclipſes: ⁊ coniunctiões ⁊ oppoſitiones ſtellarũ vt ſciunt aſtrologi. ¶ Aliter dicit̃ ꝙ aliqua cõtingere raro eſt dupliciter. Uno modo raro quãtũ ad tempus ⁊ in comparatione ad ſuas cauſas. ⁊ ſunt illa que dependẽt a cauſis per accidens oĩno: de quibus non eſt determinatũ ſm naturam in quo tẽpore debeãt contingere ⁊ facere tales effectus: vt inuentio theſauri a fodiente terram fit raro in tẽpore: nec habet cauſam per ſe ⁊ determinatam quaȝ neceſſe ſit contingere in aliquo determinato tẽpore: ⁊ talia bene ſunt fortuita. Alio modo aliqua contingunt raro q̃ȝtum ad tẽpus precipue in tẽpore aliquo determinato: non tamen contingunt raro in comparatione ad omnes cauſas: imo habent cauſas per ſe determinatas a quibus ⁊ nõ ab alijs nata ſunt ꝓduci. Et tempore cauſe future neceſſario in aliquo determinato tẽpore ſunt ⁊ ꝓducere illa fienda: ⁊ talia nõ ſunt caſualia: huiuſmodi aũt effectus bene ſunt poſſibiles in corporib⁹ celeſtibus: vt eclipſis ſolis q̃ȝuis raro ꝯtingat in tempore vnius hominis: ⁊ ſic de multis alijs accidentibus celeſtibus: tñ eſt aliquod tẽpus futuꝝ determinatum in quo ⁊ non prius nec poſterius neceſſe eſt accidere cauſam eclipſis ſolis ⁊ ipſam cauſare huiuſmodi effectũ: ⁊ hoc ſciunt aſtrologi. ¶ Ad tertiã dico breuiter ꝙ licȝ intelligẽtia mouens orbem aliquẽ non intendat pmaria intẽtione coniunctionem planete cum alio ⁊ alia huiuſmodi: quia tamẽ intẽdit motũ perpetuũ orbis ⁊ planete: ad quẽ neceſſario ſequit̃ talis cõiunctio ⁊ alia ſimilia: ideo ſecundaria intentione intendit oĩa alia: ⁊ hoc ſufficit vt non ſint caſualia precipue quia non ſunt raro in comparatione ad cauſas ſuas vt declaratum eſt.

¶ Manifeſtum itaqꝫ ꝙ fortuna cã ſit ſꝫ accidẽs in his que in minori ſunt ſm propoſitum eorum ⁊c. Textu commenti. liij.

¶ Caſus igitur eſt cauſa ſm ꝙ eſt accñs ⁊c. Textu commenti. liiij. Qõ xiij.

Conſequenter queritur. Utrum caſus ⁊ fortuna ſint cauſe p accidẽs. ¶ Arguit̃ pmo ꝙ non. quia cauſa p accidens nihil operat̃ ad cauſatum vt album ⁊ muſicuȝ que ſunt per accidẽs cauſa domus nihil operant̃ ad domum: cum ſine vtroqꝫ poſſit fieri dom⁹. Sed fortuna aliqd operat̃ ad effectũ fortuitũ. aliter enim non diceret̃ fortuitus. Similiter caſus aliquid operatur ad effectum caſualem: aliter enim nõ denominaretur caſualis. ſicut ⁊ domus ad quã nihil operatur album ⁊ muſicum non denominat̃ ab albo aut muſico. ¶ Item 2° caſus ⁊ fortuna ſunt idem ꝙ nã ⁊ intellectus ſm Ariſto. in litera. ſed A

T.c. 3. natura ⁊ intellect⁹ ſunt cauſe per ſe vt p3 in ſcdo hui⁹: ⁊ 6° ethicoꝝ: quare ⁊c̄. ¶ Itē 3° ſi ſic, tunc album ⁊ muſicum eſſent caſus aut fortuna reſpectu domus cū ſint cau T.c.33 ſe per accidēs domus: vt patet i iſto 2°. ⁊ ſic domus eēt ens caſuale aut fortuitum: quod eſt abſurdum.

T.c.52 ¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in iſto ſcdo.

B Intelligendum eſt ꝙ ſicut dictum fuit ſuperius caſus ⁊ fortuna ſe habēt ſicut ſuperius ⁊ inferi⁹. Omnis. n. fortuna eſt caſus, Fortuna ſed non conuertit̄: q2 fortuna ſolum eſt in agentib⁹ a propoſito. ſ. per cognitionē ⁊ appetitū animale: caſus vō ēt inuenit̄ in rebus inanimatis: vt tripoda cadit caſu in tali modo qō eſt cōueniēs ad ſeſſionez: ⁊ in reb⁹ animatis irrationalibus: vt equus fugiens de bello cauſa bibendi ſaluatur ab interfectione per inimicum fugantez ipſum. ſimiliter autem ⁊ in alijs. Eſt autem caſus generaliter Caſus loquēdo agens quod producit aliquē effectum non intentum raro ⁊ in minori parte: raro q̈ʒtum ad tempus: ⁊ in minori parte q̈ʒtū ad ſuppoſita. ſed fortuna eſt cauſa exiſtens in agente a propoſito producens aliquem effectuʒ prius non intentum raro ⁊ in minori parte contingente.

Tunc dico breuiter ꝙ fortuna ⁊ caſus ſunt cauſe per accidens: ⁊ hoc patet ratōe q̈ 3 R^us preter intētionē cauſant: talis enim effectus procedit ab aliq̄ per accidens qui non erat intentus nec opinatus ab agente: ⁊ patet etiam ratione qua raro ⁊ in minori parte cauſant. Nam ſi eſſent cauſa per ſe, tunc ſemper aut in pluribus agerent. Ex his poſſunt fieri duo ſyllogiſmi. ſʒ pertranſeo propter breuitatem. ¶ Et notandum diligēter qō p fortunam ⁊ caſum non debēt intelligi due cauſe diſtincte ſm ſubiectū ab agēte naturali ⁊ ab intellectu practico: ſicut aliqui pueriliter imaginantur fortunam eſſe quandaʒ deam ſeparatam habentem duas facies. quarum vna eſt bona ⁊ benefactiua hominib⁹: ⁊ alia eſt mala ⁊ malefactiua. Sed itelligo ꝙ fortuna eſt ideʒ ſm ſubſtantiam ⁊ ſm ſubiectum cum intellectu practico. Et ſimiliter caſus eſt idem ſubiecto cū agente naturali, tamen Fortuna eſt idem cū intellectu practico diuerſimode quia illud idem qō dicitur intellectus practicus per comparationē ad effectū precognituʒ ⁊ appetitū ⁊ per ſe dicit̄ fortuna in reſpectu ad effectuʒ qui non fuit prius intentus: vt intellectus fodientis qui dicit̄ itellectus practicus per comparationē ad foſſionem terre. dicit̄ fortuna in comparatione ad acceptionem theſauri. Similiter illud idem ſubiectū vel ſperma qō dicit̄ agēs ⁊ generans naturale in habitudine ad hominem generatū dicitur caſus reſpectu ſexti digiti quem non intēdebat. i. ad quem generandū nō ordinabat̄ per ſe. ⁊ vniuerſaliter virtus formatiua exiſtens in ſpermate. ¶ Cōſiderandū etiam qō lʒ effectus fortuitus non eſſet itentus ab agente fortuito anteq̄ʒ produceret̄ tamen in hora vel in tempore in quo producit̄ actu ab ipſo agente poteſt intendi ab eo: vt cū aliqs iuit ad eccleſiam cauſa orandi nō intendens cū ibat inuenire debitorem nec accipere pecuniam: poſtq̄ʒ orauit inuenit debitorē ⁊ accepit pecuniaʒ: dum accepit cā poteſt bene hoc intendere ⁊ velle ⁊ hoc nō obſtante erit effectus fortuitus aliquo modo inquantum raro contingit ex tali cā ⁊ nō fuit intentus prius. Similiter autē ⁊ in alijs ſimilib⁹. ¶ Ulterius notanduʒ ꝙ Cā p accn̄s eſt duplex. ſicut dicunt expoſitores duplex eſt cauſa per accidens. Quedam eſt cauſa per accidens ex parte cauſe ſoluʒ. Et quedam eſt cauſa per accidens ex parte effectus. Cauſa per accidens ex parte cauſe eſt illa que eſt per accidens coniuncta cauſe per ſe vt ſi album ⁊ muſicum coniuncta ſtatuifice dicimus cauſa ſtatue: ⁊ talis cauſa non vniuerſaliter eſt fortuna nec caſus eo ꝙ aliqua talium cauſaruʒ nihil omnino operantur ad effectum vt arguebat̄. Alia eſt cā p accidēs ex pte effectus: ⁊ eſt illa cauſa cuius effectū p ſe. ſ. intentū concomitat̄ accidentaliter aliqs effectus per accidēs. ſ. qui nō intendebat̄: ⁊c ꝙ nō ſolet nec ſemper nec frequenter coaccidere illi effectui ſed ſolum raro. ⁊ hoc dicit̄ pro tanto: q2 ſi aliquid ſemper ⁊ nec̄io ꝯcomitat̄ aliquem effectū intentū ab agente: ridiculum eſſet ꝙ ipſum agens non intenderet illud ꝯcomitans: vt ſi qs intenderet ambulare per viam lutoſam: ridiculum eſſet ꝙ ipſe nullo mō intenderet madefacere pedes: ⁊ etiā ſi hoc ipſe nō intenderet mō propter hoc eſſet caſuale aut fortuitū madefacere pedes. etiā h⁹ cā per accidens bene operat̄ aliqd ad effectū: ⁊ eſt caſus vel fortuna: dūmodo non ſicut ſemp nec ſicut frequēter operatur illū effectū.

C Ex his ad rōnes. Ad pmā p3 per pmā diſtinctionē. ¶ Ad ſecūdā ſīr p3 ex dictis. Nā caſus ⁊ fortuna lʒ ſint eadē ſm ſubm cuʒ intellectu practico ⁊ nā tñ differūt ſm rōnem ⁊ modū formalē. Nam fortuna eſt illud ipm qō eſt intellectus practicus. Unde Ariſto. dicit ꝙ circa practicam neceſſe eſt eſſe fortunaʒ: ſed dicit̄ intellectus in cōparatione ⁊c̄. vt prius. ¶ Ad tertiā dico per vltimā poſitam diſtinctionem: q2 album ⁊ muſicū cōiuncta domificatori ſunt cauſe per accidens nihil opantes ad eē dom⁹: ⁊ idō nō ſunt caſus nec fortuna ſed cauſa per accidens que operatur ad effectū: quē prius nō intendebat: effectū dico per accidens coniunctuʒ effectui per ſe: talis eſt fortuna vel caſus. Et forte hoc voluit Ariſto. dicere in illa particula. Sunt autem cāꝛum alie alijs ꝑrimiores ⁊c̄. per cauſas eniʒ ꝑrimiores intelligit illas q aliqd opant̄ ad cāū ūmō tñ predictoꝛ: ſic de iſto.

¶ Dicendum igitur primum quoniā natura eoꝛuʒ que ſunt ꝓpter hoc cauſarum eſt: poſtea de neceſſario quomō ſe in phyſicis. in hanc enim cām inducūt omnes: ⁊c. Textu commenti lxxv. Qō. xiiij.

A Queritur hic primo vtrū natura agat ꝓpter finē. ¶ Arguit̄ p ꝙ nō: qa qō nō cognoſcit finem non agit ꝓpter finem, agentia enim q̄ cognoſcūt finem agūt ꝓpter ipſum: vt p3 in hoib⁹. ſed nō ois natura cognoſcit finem vt nā inanimati. q̄re ⁊c̄. ¶ Item 2° illud qō nō deliberat nō agit ꝓpter finem: videmus eniʒ qō agentia propter aliquem finem deliberāt de ordinatis i illuʒ finem inquirēdo q ſint ⁊ q̄ſo ſunt conuenientia ad attingenduʒ finem ipm: vt p3 in hoib⁹ ꝯſiliatiuis ⁊ habet̄ i tertio ethi. Sʒ nā non deliberat cum deliberare ſit opus rōnis: vt patet T.c. 57 i 3° de aia: ⁊ 3° ethicoꝝ. ¶ Itē 3° ſi nā ageret ꝓpter finē tūc in actiōib⁹ ⁊ effectib⁹ eius nō acciderēt peccata: quia finis eſt bonū ⁊ optimū ordinatoꝝ in finem: vt p3 i iſto T.c.23 2° q̄re ⁊c̄. ſed ꝯñs eſt falſum: fiunt eni multa peccata. ſ. mōſtra in actionib⁹ ⁊ effectib⁹ rerū nāliū: vt cuʒ ſperma generat hoiem ſine oculis ⁊ cū duob⁹ capitibus. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 4° idē videt̄ eſſe iudiciuʒ de vno ente nāli: ⁊ de oībus q̄ʒtū ad ꝓpoſitū: ſed pluuia que eſt qdā effectus nālis: nō fit ꝓpter aliquē fineʒ. ꝓbatio: qa maxime videret̄ fieri ꝓpter generationē ⁊ ꝯſ̄uationez ⁊ augmētationez frumenti aut etiā alioꝝ terre naſcentiū: ⁊ eo ꝙ per ipſaʒ aliq̄ñ iſta bona ꝯtingūt: vt p3 ad ſenſuʒ: ſed nō eſt dōm iſtā eſſe cām ꝓpter quā fieri pluuia: q2 pari rōne deberet dici ꝙ pluuia ſit a nā ꝓpter deſtructionem frumenti: ⁊ cuʒ aliquoties ipſum deſtruat: vt ſi ſit in aerea ⁊ pluuia cadat ſuper ipſum. q̄re ⁊c̄. Hec autez fuit rō quoꝛūdam antiquoꝛuʒ dicentium naturam non agere propter finem. Cō.75

Oppoſitum tñ ar̄ auctoritate Ariſt. ⁊ Cōmen. Et Cōmētator dic̄ ꝙ iſtō eſt prici-

piū doctrine in ſciētis naturali. Et ſi diuinus .ſ. metaphyſicus nō ꝯcederet: vel acciperet iſtud principiū: nō poſſet demōſtrare ꝙ de⁹ hēat ſolicitudinē de eis q̄ ſunt hic.

B 2 R^m Dicendum ꝙ natura agit propter finē ⁊ hoc ꝓbatur rationibus Ariſt. in lra. q̄rum ꝑma eſt. Omnia que fiunt ſemꝑ aut frequēter eodē vel ſimili modo: aut fiunt a caſu vel fortuna aut fiunt ab agente propter finē: hec diuiſio eſt manifeſta ⁊ conceſſa erat ab illis cum quibus Ariſto. diſputat. Sed talia non fiūt a fortuna nec a caſu quia iſte cauſe ſunt cauſe eoꝝ que ſunt vt in paucioribus: quare relinquitur ꝙ omnia talia fiunt a natura. Tunc accipiatur iſta ꝯcluſio. Omnia que fiunt ſemꝑ vel frequēter fiunt propter finē: ſed entia naturalia vt in pluribus fiunt ſemꝑ vel frequēter eodē modo. quare ⁊c̄. ¶ Scḋa ratio eſt iſta vt mihi videtur. In quibuſcūq; entibus eſt aliquis finis: cetera .ſ. ꝑcedentia fiunt propter illum finē: hoc pȝ ex diffinitione finis: q2 finis eſt gratia cuius cetera ſunt aut fiunt: ſed in rebus naturalibus inueniunt̄ multi fines: vt manifeſtū eſt. ſicut vidē eſt finis oculi: ⁊ audire auris ⁊ huiuſmodi. q̄re ⁊c̄. ¶ Tertia ratio eſt. illa que nata ſunt agi .i. produci ſub talibus vel cum talibus diſpoſitionib⁹ ſcḋm quas ſunt cōuenientia ⁊ apta ad finem adipiſcēdum: nata ſunt fieri ꝓpter finē. hec eſt manifeſta cuilibȝ bñ diſpoſito: non eniȝ eſſet aliqua ratio quare aliquid eſſet natum fieri ſub talibus diſpoſitionibus q̄ ſunt conuenientes ad finez adipiſcēdum: niſi eſſent nata fieri ꝓpter finē. Sed entia naturalia ſunt nata fieri ſub talibus ⁊ cum talibus diſpoſitionibus que conueniunt fieri ad acquirendum finē: quod apparet: q2 ſicut vnūquodq; agitur ſic aptum natum eſt agi ⁊ econuerſo. ſed entia naturalia ſic agūtur vt in pluribus ꝙ ſunt apta nata attingere finē ⁊ ſub conuenientibus diſpoſitionib⁹. ergo ſic ſunt apta nata agi: ⁊ per conſequēs nata ſunt fieri ſic propter finē. ¶ Itē illud agens agit ꝓpter finē quod eſt natum imitari ab agente ꝓpter finē ⁊ cuius actiones nate ſunt compleri ab agēte ꝓpter finem. hec eſt euidēs. Agēs enim propter finē non debȝ imitari illud quod non agit ꝓpter finē nec perficē actiones eiuſmodi: ars de qua conſtat ꝙ agit propter finem imitatur actiones nature: ⁊ in aliquibus perficit que natura non poteſt ꝑficē: vt exemplificat Cōmē. ꝙ medic⁹ intēdēs ſanitatē facit exire ſanguinē per phlebotomiam ad imitationē ⁊ ſimilitudinē nature: que ſanat aliquādo per exitum ſanguinis a naribus: ⁊ ſimiliter cum virtus naturalis debilis exiſtens non poteſt ſanare medicus ꝑ artē ſuam adiuuat eam calefaciēdo aut aliter tranſmutando. quare ⁊c̄. hoc autem etiam ipſe Ariſt. oſtēdit inductione quadam vbi conſideranda ſunt illa que etiam ibi dicit Cōmen. ſed dimitto illa propter breuitatem.

C Ad primum argumentum in contrariuȝ dicendū quod lȝ natura in rebus inanimatis nō cognoſcat finē: tamē dirigit̄ ⁊ gubernatur ab aliquo cognoſcēte finem .ſ. ab intelligētia mouēte celū: ⁊ hoc pulchre docet Cōmē. i 11°. metaphyſi. vbi ſic ait.
Cō. 18 Scḋm hoc igit̄ intelligēdum eſt ꝙ nā agit aliquid ꝑfecte ⁊ ordinate lȝ non intelligat: q̄ſi eſſet rememorata ab agentibus nobilioribus ea que dicuntur intelligētie. Et forte ad iſtā intētionē dixit hic Cōmen. ꝙ niſi diuinus concederet iſtud principiū nō poſſet demonſtrari deum habe ſolicitudinē: q2 nō poteſt aliter proprie ⁊ phyſice demōſtrari niſi q2 iſta inaiata que ſunt hic agūt directe ⁊ perfecte ad debitum finem: ⁊ tamē nō cognoſcunt finē: q̄ nō poſſent facere niſi aliquo cognoſcente dirigerētur: ſicut ſagitta non moueret̄ determinate ad ſignū niſi dirigeret̄ ab aliquo cognoſcēte ſignum. ¶ Ad ſecūdā dicit̄
T.c.85 Phūs ꝙ incōueniens eſt dicere nām non agere propter finem: eo ꝙ non deliberet: quia videmus qḋ artifex non deliberat lȝ agat ꝓpter finem. imo quāto perfectiorē hȝ artē tāto minus deliberat: vt ſi quis citharedus vel viellator in q̄libet ꝑcuſſione chorde deliberaret q̄liter deberet percutere: videt̄ eſſe imꝑfectiſſimus artifex: ⁊ ſimiliter eſt de aliis: q̄uis ergo nā nō deliberet in agēdo nō ſequit̄ eā nō agere ꝓpter finē. Olici ¶ Et ſi dicas ꝙ ars ꝓ tanto agit propter finem: lȝ nō deliberet: quia ipſa eſt agens extrinſecū: natura aūt nō: ſed intrinſecū. ¶ Hoc nō ſufficit: quia ſicut dicit ipſe Ariſto. Si nauifactiua eſſet in lignis ſimiliter vtiq; natura feciſſet. Dilci q̄ſi di. ꝙ ipſa extrinſecitas artis a mā in quā agit nō eſt cauſa q̄re ipſa agat ꝓpter finē: q2 ſi imaginaremur vel poneremus cauſam eſſe intrinſecā agens in mā nāli adhuc ipſa ex ſe in nā ſimilr̄ facere .ſ. ꝓpter finem. Et huius ſignū eſt: q2 medicus per ſuā medicinam ipſe ſanat ſeipſum: lȝ p accidēs hoc ꝯtingat: Illud ergo in quo ars differt a nā .ſ. q2 ars ē extra ⁊ nā intra: nō eſt cauſa q̄re ars agat ꝓpter finē q̄uis nō deliberet. Sȝ debemus dicere eam agere ꝓpter finē: quia a determinato principio ꝑ media determinata ad finē determinatū peruenit. ſic aūt eſt de natura. q̄re ⁊c̄. ¶ Tunc ad tertiā rōnē cū dicit̄. ſi natura ⁊c̄. dicendū per interēptionē cōſequētie. Certū eſt eni qḋ cōceſſum ē ab oībus ꝙ ars agit ꝓpter finē intentū ꝙ hoc ponitur in diffinitione artis: vt pȝ per Euſtratiū ſupra ꝑmū ethicoꝝ. vbi ſic dicit ꝙ ars eſt collectio ex adinuētis cōprehēſionib⁹ exercitatis ⁊ ꝓbatis ad aliquē finē bonū eoꝝ que in vita. Euſtratius Et tamē contingunt aliquotiens peccata in actionib⁹ artis ⁊ artificis vt mōſtrat Ariſto. in litera. T.c.8 Nā grāmaticus hēns recte artem faciēdi literas: aliquando nō recte ſcribit. ſed male propter aliqḋ impedimentū vel ꝓpter aliquē defectū. Similiter medicus habens artē ſanādi aliquādo non facit operationē conuenientē: ſed peccat vt cū exhibet potionē nō bonā ad ſanandū. Similiter ergo q̄uis in effectib⁹ nālibus cōtingāt aliqua peccata .ſ. mōſtra que ſunt peccata illius qḋ in nā operat̄ ꝓpter aliquid ſcḋm Ariſto. in litera. tamē nō ſequit̄ ꝓpter hoc nām non agere propter finē. ¶ Et eſt diligenter notandū ꝙ ſi bene conſideretur iſta rō nō ſolū nō ꝓbat̄ qḋ intendit: imo etiā petit cōtrariū. Si eni aliqḋ agens agēs qḋ diuerſis modis pōt oꝑari nullū finē itēderet: ⁊ ꝓpter nullū determinatū finē ageret non eſſet aliqua rō neq; bona cā: quare ſic agēdo bñ ageret: ⁊ e cōtrario nō agēdo male ageret. Poſtq̄ȝ enī nullū finē per operationē ſuā ⁊ operatū ſuum intēderet conſequi: indifferens eſſet facere ſic vel illo modo: ⁊ vt ſi domificator in domificando nullū finem domus intenderet ad quē domus ipſa ⁊ ſue cōditiones ordinarent̄: non eſſet rō quare faciēdo domū minimā male faceret ⁊ peccaret plus q̄ȝ faciendo domū mediocrē: ſȝ igit̄ ipſum ꝙ aliqḋ agens aliqñ bñ operat̄ ⁊ aliquādo peccat ē neceſſariū argumētū ꝙ agit propter finē: tunc enim directe ⁊ bñ facere dicit̄ cū ſic agit: qḋ eſt cōueniens ad adipiſcendū finem. Nam ſȝ exigētiam finis opȝ cetera moderari vt dicit Lincoñ. in ꝑmo poſterioꝝ. tunc autē dicit̄ male agere cū inconueniēs eſt eius oꝑatio vel oꝑatum ad attingēdū finē: vt pȝ ex 3° ethicoꝝ: vt eſt notū cuilibet intelligēti: nō ergo valet cōſequētia ꝙ ſi nā ageret ꝓpter finez in actiōibus ei⁹ ⁊ gñatis nō deberent cōtingere peccata. Et cū ꝓbat̄ ꝯña q2 finis eſt optimū: verū ē: ex hoc bñ ſequit̄ ꝙ cū agit ꝯuenienter ad finē bñ agit: ſed non ſequit̄ ex hoc ꝙ necio ſemꝑ bñ agat q2 pōt īpediri multis modis vt videbit̄ poſtꝫ: q̄tū ē ex parte finis ſemꝑ bñ fieret ¶ Ad 4^m argumētū antiquoꝝ de pluuia pōt dici ꝙ illa nō eſt cā finalis ipſius pluuie: ſed magis vt dicit Cōmē. cōſeruatio equalitatis elemētoꝝ: aliter enim corrūperet̄ mūdus: qḋ quō ſit itelligēdū dȝ ſcire ex lib° metheoroꝝ

¶ Et

Pluuia e ꝑꝑ cō- ſuatōne ꝓ̄liꝗ clemen- ſium.

Et forte ſic oȝ intelligi: cū eniȝ per actionē caloris ſolis ⁊ aliarum ſtellarum neceſſario gñet vapor ex aqua ⁊ terra humefacta: ⁊ ſurſuȝ moueat ad regionē aeris: neceē hmōi vaporē iterū aliqñ cōuerti in aquā a frigore ꝯdēſante ⁊ deſcēdē inferi⁹. Nam ſi ſemꝑ fieret ⁊ eleuaretur vapor ex terra ⁊ aqua ⁊ nunꝗ̄ ex eo regñaret aqua: ſic tandē in ꝓceſſu tēporis tota aqua ⁊ terra corrumpet in vaporē: ⁊ ſic cū mūdus nō poſſet eē ſine omnib⁹ ſuis ꝑtib⁹ eēntialib⁹ ſeq̄retur mundum corrumpi: ⁊ ſi meli⁹ intelligere: oſ placȝ mihi. Alr̄ pōt dici ad rationē ꝙ gñatio ⁊ conſeruatio frumēti hn̄ eſt aliquo modo cauſa finalis pluuie lȝ non proprie ⁊ totalit: ⁊ cum dicitur ꝙ peri rōne deſtructio frumēti oȝ eē cauſa finalis pluuie q: accit a pluuie deſtrui frumētū: hoc nō vȝ: q: gñatio ⁊ augmentatio frumēti ſemꝑ vel frequēter contingit ex pluuia: ſȝ eius corruptio non contingit niſi raro ⁊ in minori parte: ⁊ ideo illud poteſt eſſe finis pluuie ⁊ non iſtud.

ℭ Simil'r vtiqȝ ⁊ in phyſicis ⁊ mōſtra ſunt peccata illius propter quod aliquid eſt ⁊c.

Textu commenti. lxxxij. Qō. xiiij.

A Conſequenter queritur. Utrum mōſtra ſint intenta a natura. ℭ Et arguitur ꝑmo ꝙ ſic. Quia agēs propter finē intēdit illud qd̄ facit. hoc videt' manifeſtum. Sed natura eſt agēs ꝓpter finē vt oſtēſum eſt. monſtra autē fiunt a natura vt videt'. quare ⁊c. ℭ Itē ſcd̄o ſi natura nō intēderet monſtrum, tunc non continuaret nec cōpelleret eius ꝓductionē. vt ſi non intēderet ſextum digitum tunc factis qnꝗ̄ digitis ſtatim deſiſteret ⁊ ceſſaret ⁊ non ꝯtinuaret actionē ad producēdum ſextum digitum: ⁊ ſic de ſimilibus: hoc autē falſum eſt. quare ⁊c. ℭ Itē tertio cum aliq̄ ſunt eiuſdē ſpēi ſi vnū eſt intētū a nā ⁊ reliquū hoc videt' euidēs. ſed homo mōſtruoſus vt hō cū duob⁹ capitib⁹ eſt eiuſdē ſpēi cum homine nō mōſtruoſo. ⁊ certum eſt ꝙ homo nō mōſtruoſus eſt intētus a nā. q̄re ⁊c. ℭ Itē 4°. omnis finis eſt intētus ab aliquo agēte. ſed forma monſtri vt dualitas capitum eſt quidem finis .ſ. gñationis per quam acquiritur: vt euidēs eſt. q̄re ⁊c.

B ℭ Oppoſituȝ arguitur auctoritate Ariſt. quia dicit ꝙ mōſtra ſunt peccata illius quod aliqd agit propter aliquod: peccatum autē cum ſit quoddā malū nō eſt quid intētū.

Ad euidentiam q̄ſtionis premittātur aliqua. ꝑrimo quid intelligat' ꝑ mōſtrum in cōi. 2° quot modis ⁊ ex quot cauſis fiūt mōſtra. 3° ꝑmittētur quedā diſtinctiones ad ſolutionē q̄ſtionis.

Mōſtꝝ quid eſt. ℭ Dico ꝑmo ꝙ mōſtrum eſt ens gñatuȝ cum diſpoſitione diſcōuenicte raro ⁊ in minori parte continēte: ſicut cū aliqs homo gñatus eſt habēs duo capita vel ſex digitos vel vnum ſolum oculum vel nullum: ita ꝙ accipio diſpoſitionē diſcōueniētē cōmuniter ad ꝓuātionē ⁊ habitū irregularē ⁊ diſconueniētē: ⁊ hec diffō ſatis habetur ex intētione Ariſt. in lr̄a ⁊ Alberti ſimil'r. ℭ Cauſe aūt monſtrorū ſm Albertum reducunt' ad q̄tuor. Una qdē cauſa eſt defectus vel paucitas mā̄e. 2ª eſt ſupabundātia ipſi⁹ mā̄e. 3ª cā eſt qualitas actiua vl' paſſiua. 4ª eſt malitia cōtinētis. Ex defectu quidē vel paucitate materie dupliciter vel tripliciter contigit mōſtrum. Uno mō ſm defectū magnitudinis vt naſcit' aliqs nimis paruus ſicut forte vn⁹ nanus. Alio mō ſm defectum numeralē ita ꝙ nō eſt cōplex⁹ mēis ptiū ex qb⁹ regularit integrat' corp⁹ humanū vt ꝙ aliqs nō hēat regularit niſi vnū oculū vel niſi vnā manū: ⁊ ſilr de mēris aliis. 3° mō ſȝ vtrūq̄ ſimul ita .ſ. ꝙ ipſū gñatuȝ habet magnitudinē diminutā irregularit ⁊ enormiter: ⁊ cū hoc deficit ei aliq̄ de ptib⁹ integralib⁹. Uerūȝ eſt tamē ꝙ hȝ defect⁹ aliquo mō ꝓuenit ex dbilitate agētis .ſ. virtutis formatiue q̄ etiam ex mā ſubiecta non pōt ſufficiēter ⁊ complete formare corp⁹ ſub debita magnitudine ⁊ numero debito mēbroꝝ: ⁊ ſi forte frequēti⁹ contingūt ex paucitate ⁊ defectu mā̄e vt vȝ velle Albertus. 1ª cauſa

ℭ Scd̄a qdē cā mōſtruoſitatis videt' eſſe ſupabūdantia mā̄e: ⁊ ex hoc multiplr̄ fiūt mōſtra. Quedā .ſ. ſupabūdāt in magnitudine vt cū naſcit' puer enormit' caput habēs groſſum aut aliā partē enormit' ⁊ irregularit' magnam: aut etiā totuȝ corp⁹. hoc tn̄ ⁊ aliqñ ꝓuenit ex fortitudine v̄tutis formatiue vt dicit Albertus. Quedā aūt mōſtra ꝓpter ſupabūdantiaȝ mā̄e abundant in numero mēbrorū: ⁊ hoc eſt duob⁹ modis. Qnꝗ̄ eni abūdat membrum debitū .i. reqſitū ad itegritatē corporis humani toti⁹. qñꝗ̄ aūt abūdat mēbrū nō debituȝ vt ſextus digit⁹ ⁊ ſcd̄m caput ⁊ hmōi. Dicit' aūt abūdare qñꝗ̄ mēbrū debitum: vt cū orit' in tpe nō debito vt cū puer naſcit' hñs dētes: ⁊ qd̄ contingit ex abūdātia mā̄e dētium cum fortitudine etiā v̄tutis formatione dentiū. ⁊ ſicut orit' aliqñ puer hñs pilos in inguinib⁹. Et ad hāc cāuȝ reducebat' gñatio cuiuſdā puelle que ꝑſentata fuit Alberto vt dicit: q̄ nata fuit cū vberibus pēdentibus: ⁊ fatebatur mater eius ꝙ ipſa patiebat' fluxum mēſtruorum. Abundat etiam aliquando mēbrū nō debitū ꝓpter mā̄e ſupfluitatē: vt gñatus fuit qñꝗ̄ hō bicorporeus ſupi⁹ .ſ. habēs duo capita ꝯiuncta in vno collo: vel bicorporeus inferi⁹ habēs quatuor crura. Et ad iſtā cām reducebat' qdā puer quē dicit Albr⁹ ſe vidiſſe habētē vndeci ora ⁊ 24. labia incōpleta: ⁊ vndecim linguas ⁊ mortu⁹ fuit añꝗ̄ naſceret' .i. añꝗ̄ exiret ex vtero. Ad iſtā cām reducit' gñatio geminorū: q̄ qñꝗ̄ nati fuerūt in vna ⁊ eadē cellula mr̄icis: ⁊ hꝫ fuit ꝑiſtum modū vt dicit ipſe. Sūt eni qdā femelle q̄ multum delectant' i coitu ꝓpter diffuſionē ſpermatis ſup neruos ſenſibiles ⁊ in illa delectatiōe agitat' ⁊ mouet' matrix. ⁊ tūc ipſuȝ ſemē diuidit' ⁊ qñꝗ̄ ꝑficit' diuiſio ſeminis femelle qd̄ eſt mā fetus ⁊ virt⁹ formatiua ſpmatis eſt ſatis fortis ⁊ tūc fiūt duo pueri in vna cellula mr̄icis. Aliqñ v̄o non oino ꝑficit' diuiſio ⁊ diſtinctio ſeminis .ſ. ſanguinis menſtrui: ſed ſolū ramificat' ſupius vel inferi⁹: ⁊ fiunt duo capita vel q̄tuor crura. ⁊ iō periculoſum eſt ⁊ incōueniens ꝙ mulier in coitu agitet ſe ⁊ moueat' ſicut dicuntur facē mulieres meretrices: q: ſi tūc ꝯciperēt poſſet gñari mōſtrū bicorporeū ⁊ valde turpe ⁊ horribile. 2ª cauſa

ℭ 3ª autēȝ cā monſtruoſitatis eſt qualitas actiua irregularit' ſe hñs: ꝗ forti enim ⁊ nimia caliditate aliqñ ꝯtingit nimia pinguedo ⁊ a nimia frigiditate ꝓuenit nimia macies. Aliqñ ēt in ſemine ꝯflicte ſunt q̄litates ꝯ̄rie cōplexionales .i. vt intelligo cōplexio maſculina ⁊ ꝯplexio feminina: ⁊ v̄t⁹ formatiua ſatiſfacit vtriꝗ̄ ſexui tā in mēbris interiorib⁹ q̄ȝ in mēbris exteriorib⁹: ⁊ e conuerſo. ⁊ ſic naſcitur vnuȝ ſuppoſitum habēs vtrūꝗ̄ ſexum .ſ. maſculinū ⁊ femininum. Et dicit Albert⁹ ꝙ tēpore ſuo nat⁹ fuerit vnus talis hermaphrodit⁹ habēs vtrūꝗ̄ ſexum ita cōplete ꝙ ēt a ſapientib⁹ vix diſcerni poterat q̄s ꝓualeret. imo ēt narrabant aliq fide digni ꝙ in coitu ſuccumbebat aliqñ vt mulier ⁊ incūbebat vt maſculus nec ſpediebat ſit⁹ membrorū genitaliū: q: ſitus mēbri virilis nālit eſt ſup neruum core ⁊ ſit⁹ vulue mulieris eſt iuxta anū. 3ª cauſa

ℭ Quarta qdē cā mōſtrorū eſt malitia .i. irregularitas ꝯtinētis. Sȝ iſtud ꝯtinēs eſt duplex. Unum eſt ꝯtinēs intriſecū ⁊ immediatū: ⁊ iſtud eſt qdā pellis q̄ dicitur ſecūdina inuoluēs fetum. Aliud aūt eſt ꝯtinēs magis extrinſecū ⁊ remotū .ſ. aer vel aq̄ i qbus fit gñatio. Modo ꝓpter malitiā .ſ. ꝑrupturā ꝑmi continētis contingit ꝙ ſemē ꝺfluit ⁊ diuiditur: ⁊ ſic deficit mēbruȝ qd̄ oȝ fieri ex illa mā: ⁊ vel ſi oino nō ſeperat' a toto tn̄ ꝓpter rupturam pellicule continētis extēdit' irregularit. ⁊ ſic fit aliqd̄ mēbrum nimis magnū: 4ª cauſa

vt pes vel manus vel auris. Ex malitia vero .i. ex eius ir regularitate exterioris continētis. ſ. aeris aut aque ſunt mōſtra per hunc modum. nā q̄ contingit q̄ ipſum continēs habēs in ſe virtutem celeſtis circuli eſt informatum for/ ti et intēſa virtute gn̄atiua alterius ſpēi ab iſta ſpecie cu/ ius indiuiduū ibidē generat. Et tunc forte inducunt ali que diſpoſitiones ſimiles diſpōnib⁹ illius alterius ſpēi: vt ſi in aere in quo generant procelle multum fortit et in tenſe viget virtus celeſtis gn̄atiua hominis et contingit

Ł gn̄ari porcellos hn̄tes capita hūana .i. ſimiles figure ca/

Tx. 49 pitibus humanis vel etiam econuerſo. ¶ Eſt enim con/ ſiderandū circa hoc q̄ ſicut dicit Ariſto. in ſcd̄o de gene ratione. Forme omniū ſunt in terminis .i. in corporib⁹ ce leſtibus in quibus eſt termin⁹ totius corporeitatis: quod

Ł ſic intelligo q̄ cuilibet ſpēi iſtius mūdi inferioris corri/

Spēi in inferiori/ b⁹ correſpondet ꝯſtella⁹ det aliqua conſtellatio vel cōfiguratio celeſtis: cuius vir/ tus diffundit ad iſtum mūdum inferiorē cum ipſis lumi nib⁹ ſtellarum. et hoc pulchre docet Albertus in ſuo Cō men. ſup librum de ſomno et vigilia: vbi ſic dicit. lumē ce leſte diuerſimode ſituatum vehit ad nos omnes virtutes orbis. Et propter hoc et id dicit Ariſto. in p̄mo methẽo rorum: q̄ ex neceſſitate iſte mūdus eſt contiguus ſupio/ ribus lationib⁹ et corporib⁹ ſuperiorib⁹ localiter motis vt omnis v̄tus eius gubernet inde. Contingit igit aliqn̄ q̄ lumē celeſte alicui⁹ conſtellationis vel ꝯfigurationis ſtel larū dn̄antis ſemp ſuper gn̄ationem alicui⁹ ſpēi: et dirigitur ſm radios rectos aut aliter fortiter ad locum in quo ge/ nerat indiuiduū alteri⁹ ſpeciei: et tūc q̄uis illa virtus nō gn̄et indiuiduū alteri⁹ ſpēi ſuper quā dominat hm̄oi vir/ tus celeſtis: tamē imprimit aliquas diſpoſitiones .ſ. figu rationes et lineationes conſimiles diſpoſitiōib⁹ illi⁹ ſpe/

Fig⁹ inueniūt i lapidibus ciei. Et forte hec eſt cauſa quare in quibuſdā lapidib⁹ in/ ueniunt quedā pulcherrime figure ſimiles humane fa/ ciei vel alicui⁹ alteri⁹ aialis: quas tamē figuras cōſtat nō fuiſſe factas ab arte ſed ab agēte qd̄ eſt natura et vt narrat Albert⁹ in ſuo libro d̄ mineralib⁹: et ſic patet cauſa aliqualiter monſtrorum. ¶ Ulterius accipio magis accedendo ad

Agēs ē duplex. queſtionē propoſitā q̄ agens intēdens aliquem effectum eſt duplex. Quoddam eſt agens p cognitionē. Aliud eſt agēs ſine cognitione exiſtēte in ipſo ſicut ſunt omnia agē tia inanimata: et ſimilr plante q̄ carent ſenſu. Differēter autē intēdit agēs per cognitionē et agēs non cognoſcēs. Nam agēs per cognitionem cognoſcit illud qd̄ agit et ip ſum appetit appetitu animali .i. appetitu qui eſt electio/ ꝯſequēs cognitionē. Sed agēs ſine cognitione nō inten/ dit niſi q̄ habet virtutē p̄ductiuā ipſi⁹ effectus: et hoc eſt ſuū intendē. Uerū eſt tamē q̄ hm̄oi agēs bene dirigit ab agētib⁹ cognoſcētib⁹ .ſ. ab itelligētiis: vt accipit ſupra a

Cō. t 8. Cōmē. in. t 2° metaphy. ¶ Itē vnūquodq̄ iſtorum agen

Agēs: i/tēdit ali/ qd̄ dup⁹ tiū aliqd intēdē eſt duob⁹ modis. vno modo ſimpliciter et proprie et p̄fecte. Alio modo ſm qd et diminute. Agēs quidē cognoſcēs dicit ſimpliciter et perfecte intendē ali quid et ex intentione facē cū cognoſcit illud et appetit: nō ſolum in hora in qua operat: ſed etiam ante illud tēpus in quo agit: ipſum cogitabat et appetebat: vt cum aliqs cogitās et appetēs emere veſtē: exit domū et vadit ad fo/ rum: ita q̄ non ſolum cognoſcit et appetit emptionem in hora in qua emit ſed etiā p̄us. Dicit autē tale agēs inten dere ſolū ſm quid et diminute: cum cognoſcit ipſum et ap petit ſolū in hora vel in tēpore in quo illud operat: vt ſi ille qui iuit ad forum vt emeret et recipit pecuniā a debi tore quā p̄us nō cogitabat nec appetebat ibi recipē tunc dicit illud intendere ſm quid et quaſi diminute reſpectu p̄mi modi intēdēdi. Similr agēs qd̄ non cognoſcit dicit aliquid ſimplicit intēdere cum hēt virtutē actiuā eius: et ipſum p̄ducit frequēter et vt in plurib⁹. vt ſperma huma nū receptū in matrice habet virtutem formatiuam ordi natam ad gn̄ionē hois: et hoc facit freqūter et vt i plurib⁹. et dicit aliqd intēdē ſm qd et impfecte cū habet virtutem actiuā illius: et agit ipm ſolum raro et vt in paucioribus.

Dis viſis poſſunt ad queſtionem dici tria. Primo quod ipſa monſtra nullo modo ſunt intenta a natura vt natura eſt. 2° q̄ nō ſunt ſimpliciter et perfecte intēta ab illo agēte quod eſt natura. 3° q̄ ſm qd et diminute ſunt intēta ab aliquo agente quod eſt natura nō quidē natura vt natura eſt ſed vt caſus. ¶ Primum probat: q̄ quod nō eſt cauſatum a natura vt natura eſt: non eſt intētum ab ea vt eſt natura: hec eſt manifeſta de ſe. ſed monſtrū nō eſt cauſatum de per ſe a natura vt natu ra eſt: q̄ nā ſm q̄ nā eſt: eſt p̄ncipium et cauſa eorū quorum eſt p̄ncipium et cauſa frequēter et vt in plurib⁹ vt habet in iſto ſcd̄o et in libro de bona fortuna. iſta autem mōſtra non ſiūt frequēter nec vt in plurib⁹ ſed raro et in paucio rib⁹. quare rc̄. ¶ Scd̄m oſtenditur quia ab illo agente quod eſt natura non eſt aliquid intentum ſimpliciter et perfecte niſi quod producit vt frequēter et vt i plurib⁹. Hanc etiam recipio pro manifeſta. ſi enim intēderet ſim pliciter et proprie aliquid qd̄ raro et in minori parte pro/ ducit: tunc fruſtraretur a ſua intētione vt in plurib⁹: qd̄ eſt abſurdum: et ita proprie eſſet intētum ab huiuſmodi agente illud quod raro prouenit ab eo: ſicut illud quod frequēter p̄uenit: qd̄ eſt etiam ridiculum. Sed cōſtat q̄ mōſtra non producunt ab agēte. quod eſt natura niſi ra ro et in paucioib⁹. quare rc̄. ¶ Tunc tertium oſtendit q̄ agens qd̄ eſt natura intēdit illud cuius habet poten/ tiā actiuam. hec videtur manifeſta: ſed modo cōſtat q̄ il lud idem agens quod eſt natura reſpectu effectus quem producit vt in pluribus habet potentiam actiuam mon ſtri ſaltem dum ipſum producit: quia ſi non haberet po tentiam actiuam illius non produceret ipſum. Sicut .n. quod non habet potentiam receptiuā non recipit: ſic nō agit quod nullo modo habet virtutē actiuā. ergo ipſum agēs qd̄ eſt natura aliqualiter intendit ipſum monſtrum. Aut ergo ſimpliciter et perfecte: et hoc eſt remotum. Aut ſm quid et diminute et ſic habetur intentum. Non enim agēs inanimatū dicitur aliquid intēdere eo q̄ illud co/ gnoſcit et appetit appetitu animali: ſed ſolum quia habet virtutē actiuam ipſius. Et eſt notandum q̄ licet monſtrum ſit aliqualr intētum ab illo agēte quod eſt natura ſcilicet ſm quid et improprie vt dictum eſt: tamē illud agens re ſpectu monſtri non meretur dici natura vt etiam oſten/ ſum eſt ſed caſus: et ſic ipſa monſtra fiunt a caſu.

D ꝯ p̄m

2°

3°

Rōp⁹

Rō 2°

A

Rō 3°

Ad Primam rationem p₃ ex dictis: monſtra .n. proprie nō ſiūt a nā vt natura eſt ſ₃ a caſu: et ideo non op₃ q̄ ſint itēta nā ſed forte a caſu vel ab eo agēte quod dicitur caſus ſunt itēta modo p̄dicto. ¶ Ad ſecundam ſimiliter cōceſſum eſt q̄ aliqualr ſunt in tenta dum ſiunt: et ideo pōt agens cōplere p̄ductionem eorum. ¶ Ad tertiā dico q̄ licet monſtrum ſit eiuſdem ſpe ciei quātū ad ſubſtātiam cum alio ſuppoſito nō mōſtruo ſo: tamē differunt ſm diſpoſitiones quia vna illarum di/ ſpoſitionem .ſ. ſuppoſiti monſtruoſi non eſt conueniens ad finē nec contingit niſi raro et in paucioribus. Alia eſt cōueniēs ad finē et frequenter contingit: et ideo vna po teſt eſſe intenta et non alia. ¶ Ad quartam poteſt conce/ di q̄ ipſa forma monſtri ſit aliqualiter itēta ab agēte ſ₃ non ſimpliciter. cum non ſit finis generationis frequens et vt in pluribus contingentis: ſed raro quantū ad tem/ pus et in paucioribus quantum ad ſuppoſita.

Ł

¶ Et nanq̄ ſi eēt in ligno nauis factiua rc.
Textu cōmenti. lxxxvj. Qō. xv.

A Circa iſtā partē q̄ſitum fuit. Utrū oē agēs naturale ſit intrinſecuꝫ paſſo: ⁊ ſup̄ra cap̄l'm de caſu ⁊ fortuna. Utruꝫ oīa veniant de neceſſitate. Sed iſtas q̄ōnes ordinaui inter ſophiſmata prolixius exq̄ſita. ℂ Q̄ð aūt ex nec̄itate ⁊c̄. ℂ Queriſ hic vtrū nec̄itas effectuū n̄aliuꝫ dependeat ex mā rei n̄alis. Et arguiſ p̄mo q̄ ſicq̄ illa q̄ ſunt

T.c.87 ſcibilia ſimpl'r ſunt neceſſaria ſimpl'r: q̄ ſcientia eſt neceſſarioꝝ. p̄mo poſterioꝝ. ergo ſcientia ſimpl'r neceſſarioꝝ eſt ſimpl'r. Sed entia n̄alia ſunt ſcibilia ſimpl'r. vt manifeſtū eſſe videt: ⁊ quare debent eſſe neceſſaria ſimpl'r: ſꝫ neceſſitas ſimpl'r in naturalibus eſt ex mā. vt vult Ariſ. in littera. q̄re ⁊c̄. ℂ Itē ex illo eſt neceſſitas p̄prietatū n̄alium: ex quo vl' ad quod neceſſario ſequitur. hec eſt manifeſta. Sed ex materia neceſſario ſequuntur. vt bene ſequitur. neceſſario hoc hꝫ materiā. ergo eſt corruptibile: ⁊ ſic de multis alijs. ℂ Itē diuiſibilitas in infinitū eſt q̄dam proprietas naturalis: vt euidēs eſt: neceſſitatis autē huius cauſa ē mā. vt pꝫ per Ariſto. ⁊ Cōmētatorē 3° hu

T.c.59 ius. ℂ Itē effectuuꝫ naturalium neceſſitas eſt ex illo per qō demonſtrari poſſunt: cuꝫ demonſtratio ſit de neceſſarijs ⁊ per neceſſaria. primo poſteriorū. Sed effectus naturales poſſunt demonſtrari p̄ mām: vt omne hñs māꝫ eſt corruptibile: aial habet mām. ergo aial eſt corruptibile. ℂ Itē ex illo videſ accipi neceſſitas rerū n̄aliū ſiue effectuū n̄alium ſine quo ipſi effectus n̄ales eſſe non poſſunt. Sed nō poſſunt eſſe ſine mā. vt pꝫ in partibus ⁊ in virtutibus naturalibus animaliū ⁊ plantaꝝ ⁊c̄ ⁊ maxime apparet in monſtris. vt dictum fuit prius. quare ⁊c̄.

B ℂ Oppoſituꝫ arguiſ auctoritate Ariſto. qui reprehendit de hoc quoſdam antiquos: ⁊ etiam Cōmētator.

Opīo antiq̄ꝝ Quidam antiq Phi credentes mām rei n̄alis eſſe totā ſub̄am rei n̄alis: ſicut mā rei artificialis eſt eius tota ſub̄a: ⁊ putātes n̄ām non agere propter finē: q̄ nō deliberat: dixerunt conſequēter his dictis q̄ neceſſitas rerū naturaliū eſt ex ipſa mā ⁊ non ex fine. Et declarat Ariſto. intētionē eoꝝ per ſimile in re artificiali. vt ſi in conſtitutione domus partes ſic ⁊ ſic ponerenſ ex natura māe. vt q̄ fundamētū eſſet inferius p̄pter grauitatē māe: ⁊ parietes in medio p̄p medietatē inter grauiſſimū ⁊ leuiſſimū: ⁊ tectū qō eſt ex lignis eſt ſurſum propter leuitatē. leuiſſima eniꝫ ſunt ligna reſpectu aliorum vt dicit. Sic autē imaginabanſ formas ⁊ p̄prietates rerum naturaliuꝫ eſſe ſic vel ſic neceſſario ex natura māe. vt q̄ dentes anteriores ſint acutiores p̄pter māe ſubtilitatē ⁊ idoneitatē ad acutiē. ſimiliter autē ⁊ i alijs. ℂ Et

Reprobatio opinionis hec opinio eſt purus error. ⁊ ideo improbatur ab Ariſto. ⁊ Cōmētatore. Arguit enim Ariſto. ſic vt colligi pōt ex litera. Si effectus naturales eſſent neceſſarij ſolū ex parte māe nō ordinarenſ ad aliq̄d aliud nobilius: nec eſſent p̄p aliq̄d nobilius. hoc aūt eſt falſum ⁊ abſurdū: q̄ quāuis enim nō ſint ſine nec̄ia ⁊ cōueniēti mātiā non ſunt propter ipſam ſolā mām: ſed p̄pter aliq̄d aliud. Vñ Cōmē

T.c.88. tator dicit legendo literā q̄ ad q̄ōnē: p̄pter quid ð effectibus n̄alib⁹ ſupple reſpondeſ finis ⁊ nō reſpōdeſ mā: ergo materia eſt aliud a fine: ⁊ ſic res naturales ſunt p̄p aliq̄d aliud a mā. ⁊ ideo nō ſolum habēt neceſſitatem ex

T.c.87. materia. ℂ Itez Cōmētator tangit vnaꝫ rationē hñ pulchram. Nam ſi diſpoſitiones ⁊ ſitus partium reruꝫ naturalium eſſent ſm̄ exigentiā materie ſolū ⁊ non p̄pter aliquem alium finem: tūc in animalibus teſtam habentib⁹, cum ipſa teſta ſit de graui mā: tunc non deberet eſſe niſi omino inferius ⁊ nō ſupra alias partes illius aialis minus graue. hoc autē eſt falſum manifeſtum. quare ⁊c̄.

C Et ideo dico ad queſtionez tria. Primo qō neceſſitas rerum n̄aliū non eſt p̄ciſe

Concluſio p̄ᵃ.

⁊ ſolū ex materia. 2° dico q̄ ipſa neceſſitas effectuū naturalium aliquo modo dependet ex mā propria. 3° dico q̄ p̄ncipalius ⁊ verius eſt ex fine q̄ꝫ ex mā. ℂ Primū oſtenditur rationibus predictis cōtra antiquos. Incōueniens enim omino eſt dicere q̄ oculus qui eſt vna pars n̄alis aialis non ſit p̄pter aliq̄d aliud: nec gr̄a alicuius alterius a ſua mā: imo eſt propter viſionem tanq̄ꝫ finem qui impoſuit ei neceſſitatem eſſendi. ℂ Item Cōmētator hic tāgit vnam aliam rōnem. ſi enim forme n̄ales ſequerentur neceſſario ipſam māꝫ ⁊ eſſent omino p̄pter ipſaꝫ: tūc oia ſupple n̄alia eēnt nec̄ia: qō eſt abſurdū: ⁊ pꝫ pn̄a: q̄ iſta ē diſpoſitio entis neceſſarij ſimpl'r: q̄ eius actio. i. actus ē p̄pter ipſuꝫ: ⁊ nō ecōuerſo: vt eſt videre i motorib⁹ corporū celeſtiū qui mouētur p̄ ſe primaria intētiōe: ⁊ ipſi ſūt neceſſarij ſimpl'r in mouēdo. Si igiſ forme n̄ales ſequerētur ſic n̄ām māe q̄ omino fierēt p̄pter ipſaꝫ: tūc res n̄ales eēnt nec̄ie ſimpl'r: qō nō videſ: pñt enim impediri ab op̄ibus ſuis q̄s frequēti⁹ agūt: vt ſemē ipediſ a p̄ductione duoꝝ oculoꝝ: qō nō cōtingit in illis que p̄maria intētione agunt p̄pter ſe. q̄re ⁊c̄. ℂ Itē poſſumus accipe aliā intētionē ſiue rōnez ex Cōmēto i illo cap̄l'o ſc̄ðī vbi oſtidiſ q̄ n̄alis demōſtrat p̄ q̄ōlibꝫ genus cauſe. ſi forme n̄ales ſequerenſ nec̄io n̄ām māe. i. eſſēt p̄ciſe ⁊ neceſſitate māe ſequerenſ duo incōueniētia. Unum eſt q̄ vna pars māe non haberet nobilius eſſe q̄ꝫ alia: q̄ in q̄libet parte māe eſſent oēs forme n̄ales poſtq̄ꝫ cōſequerenſ ſolā materiā. vt q̄ōlibet ſuppoſitū hominis hꝫ riſibilitatē que p̄ ſe ⁊ p̄ciſe cōſequiſ n̄ām humanā: ⁊ ſic vna pars māe nō haberet eſſe ſimpl'r nobilius quā alia: qō eſt abſurdum. Nam natura hoīs hꝫ nobilius eē ſimpl'r q̄ꝫ māe oium alioꝝ naturaliū. Aliud incōueniēs eſt q̄ vna mā non eēt nobilior i vno tēpore q̄ꝫ i alio. ſ. q̄ꝫ i tēpore in quo eēt ſine forma: q̄ nūq̄ꝫ eſſet ſine forma illa nobiliori. vt homo nūq̄ꝫ eſt nobilior riſibilitatē habēdo q̄ꝫ ſine ea: q̄ nunq̄ꝫ caret riſibilitate. Et hoc eſt qō voluit dicere Cōmētator cū dixit: q̄ forma que ſequiſ naturā entis nō ē dicta nobilior. i. nō facit vnū ſuppoſitū illi⁹ entis ſimpl'r nobilius q̄ꝫ alteruꝫ: nec vnū ſuppoſitū illius entis nobilius in vno tēpore q̄ꝫ in alio. ſ. cū habet illam formā q̄ꝫ cū nō hꝫ eā: q̄ nūq̄ꝫ nō habet. Et exēplificat Cōmentator de circulo. Equalitas enim linearū exeūtiū a cētro circuli ad ei⁹ circūferētiā nō facit circulū nobiliorē q̄ꝫ cū non hꝫ hmōi eq̄litatem: q̄ nūq̄ꝫ eſt verū ipſū nō habere: ⁊ ſic eſt de alijs formis mathematicis vt dicit. Hoc enim. ſ. dare eſſe nobilius nō accidit forme niſi ſm̄ q̄ eſt finis: quod ſic itelligo q̄ forma nō dat ſuo ſubiecto eſſe nobilius in vno tp̄e q̄ꝫ in alio niſi ipſa ſit talis forma que eſt finis. i. terminus generationis. hec enim ſola forma dat ipſi enti. i. ſuo ſubiecto eſſe nobilius cū actu eſt in eo q̄ꝫ cuꝫ eſt in potētia, vt habeſ ſatis ex 9° metaphy. Unde forme p̄petue que T.c.15 non ſunt niſi termini generationis ſicut ſunt forme celeſtes nō dant ſuis ſubiectis eſſe nobilius in vno tēpore q̄ꝫ in alio: imo nec vnū tale ſubiectū habet formaliter eē nobilius per talē formā q̄ꝫ alterum: eo q̄ talis forma abſoluta que non ē finis generationis nulli ſubiecto dat eſſe formaliter ſm̄ intentionem Ariſto. ⁊ Cōmentatoris. pꝫ igitur q̄ forme naturales non ſequunſ neceſſario ſolam materiaꝫ rei naturalis. quare ⁊c̄. ℂ Secundum declaratur: q̄ effectus n̄alis a quocūq̄ꝫ hꝫ eſſe: ab illo hꝫ aliquo modo neceſſitatez eſſendi que ſibi debeſ. hec videſ vera eē: q̄ ipſa neceſſitas eēndi vel ē idem cū ipſo eſſe vel aliquid eō ſequēs ipſum eſſe. Sed effectus naturalis habet aliquo modo eē ſuū a materia n̄ali ſm̄ Ariſto. in litera. Unde dicit q̄ iſta nō ſunt ſine mā neceſſaria. ⁊ ideo vult q̄ vtreq̄ꝫ a phīco dicende ſunt cauſe. q̄re ⁊c̄. ℂ Tertium oñditur: q̄ neceſſitas effectuū naturaliū magis ē ab illo

Margin (right column): 2° — 3° — p̄ᵃ cōcluſio. — Rō p̄ᵃ — Rō 2ᵃ Cō.88. — Rō 3ᵃ — T.c.15 — 2ᵃ ꝯ̄nis Ratio — T.c.91 — 3ᵃ ꝯ̄nis Ratio.

⁊ principalius gratia cui⁹ eſt mā⁊ nō ecōuerſo ipſū nō
eſt gratia māe ſed finis eſt hō: qꝛ. ſ. mā eſt gratia ipſius: ⁊
T.c.91 nō ecōuerſo. hanc ꝓpoſitionē innuit Phs breuiter i lit
tera his verbis. Cauſa enim hec materia: ſed non hec fi
2ª Rō nis ⁊c. ⁊ eſt intelligēdū cauſa gr̄a cuius. ¶ Item ex illo ꝙ
digniorē ⁊ nobiliorē habet cauſalitatem magis ⁊ princi
palius ſumēda eſt neceſſitas naturalium cauſatorū. hec
eſt manifeſta de ſe. Sed finis rei nālius ordinate in finem
eſt nobilioris cauſalitatis ⁊ dignioris q̄ꝫ materia. Cuius
ſignum eſt: qꝛ ipſum principium quod eſt deus quod ē
optimū totaliter ⁊ nobiliſſimum omniū entiū t nullo
modo habet cauſalitatem materie: nec vnitatem cū mā
naturaliū nec analogice: habet autē veriſſime ⁊ proprijſ
ſime cauſalitatem finis: lꝫ non vniuoce oīno: nec finis ꝓ
prie naturaliū rez: q̄re ⁊c. ¶ Preterea. Ex illo qđ nun
3ª Rō q̄ꝫ poteſt eē ſine re naturali magis eſt ſumēda neceſſitas
rei naturalis q̄ꝫ ex illo quod pōt eſſe ſine ea. Sed finis ꝓ
prius rei naturalis nūq̄ꝫ poteſt eſſe ſine re naturali que
eſt ad finem: ⁊ tamē ipſa materia poteſt aliquādo eſſe ſi
ne aliqua forma ⁊ virtute naturali. verbi gratia: vt viſio
que eſt finis oculi nūq̄ꝫ poteſt haberi ſine oculo ⁊ virtu
te viſiua: materia vō nālis bene eſt ſine oculo ⁊ ſine vtu
D te viſiua. vt pꝫ in aliquibus monſtruoſis propter debili
Neceſſitas māe ⁊ finis differūt tatē virtutis forme: quare ⁊c. ¶ Et ē conſiderandum ꝙ
neceſſitas materia ſolet dici neceſſitas ſimpliciter: ⁊ ne
ceſſitas ex fine dicit̄ neceſſitas ex ſuppoſitiōe: ⁊ illa qb⁹
finis imponit neceſſitatē in rebus naturalib⁹ dicunt̄ ne
ceſſaria ex ſuppōne. ¶ Cuius forte ratio eſt: qꝛ ipſa mā
rei naturalis ſemper eſt in ipſa re q̄ꝫdiu res eſt: ⁊ ideo ne
ceſſitas ex parte eius dī neceſſitas ſimpliciter. Sed finis
rei naturalis nō ſemꝑ eſt actu in ipſa vt viſio non ſemꝑ
eſt in oculo vel viſu. ideo neceſſitas ex fine eſt neceſſitas
conditionata ſiue ex ſuppoſitione. Unde non dicimus ꝙ
ſimpliciter neceſſariū ſit animali habere oculos: ſed ſup
poſito ꝙ aliquādo videat: ſimilr̄ autem ⁊ in alijs hmōi.
¶ Aduertenduꝫ eſt etiā ꝙ vt cōmuniter dicunt quidam
Effect⁹ nālis ſunt dupli ces. expoſitores: Duplices ſunt effectus naturales. Quidaꝫ
ſunt per ſe intēti a nā⁊ iſti dicuntur eſſe neceſſarij nō ſim
pliciter: ſed ex ſuppotione finis. Alij ſunt nō per ſe intē
ti ſed ſolū ꝑ accidens: vt mors ⁊ vniuerſaliter corruptio
⁊ mortalitas que eſt potētia ad mortē: ⁊ corruptibilitas
que eſt in potētia ad nō eſſe. Et de iſtis dicunt ꝙ neceſſi
tas iſtoꝝ eſt ex ipſa mā cū iſta ſunt oīno ⁊ ſimpliciter ne
ceſſaria. Sed ſi intelligat̄ ꝙ neceſſitas iſtorum accidētiū
ſit ex mā preciſe. ſ. ſine omni alia cauſa nō credo eſſe ve
rum. Naꝫ oīs effectus qui dependet ex mā ⁊ ex fine ꝑnci
palius hꝫ neceſſitatē ex fine q̄ꝫ ex mā cū finis ſit cā oīuꝫ
T.c.31 cauſaꝝ aliarū. 2ᵒ huī⁹. mō oēs tales effectus quos dicūt
nō intentos per ſe: vt corruptibilitas que eſt potentia ad
non eſſe: ⁊ mortalitas que eſt potētia ad nō viuere: depē
dent nō ſoluꝫ ex mā: ſed ex fine aliquo alio. Potētia eniꝫ
ad nō eſſe qua aliqđ dī corruptibile ordinat̄ ad aliđ eſſe:
vt potētia ad nō eſſe aque que eſt in mā ipſius aque ordi
natur ad eſſe alterius rei. ſ. aeris aut ignis: ⁊ ſic de alijs.
Et vniuerſaliter potētia ad nō eē vni⁹ rei exiſtētis in ip
Pºª ad non eſſe vni⁹ ordinatur ad eē alterius. ſa mā ordinat̄ ad eſſe alterius rei ad quam illa mā eſt in
potētia. Cuius ſignū eſt: qꝛ ſubiectū qđ non habet ratio
nem ad aliā formam nec ad aliud eſſe: nō habet potētiā
ad nō eē: vt pꝫ in corporibus celeſtibus ſꝫ Cōmētatorē.
Et ſimiliter corruptio vnius ordinat̄ ad generationē al
terius vt ad finē. Unde trāſmutans naturale nūquā cor
rumperet formā aliquā niſi intenderet alterius genera
tionem. Et ideo credo ſalua reuerentia cuiuſcūq̄ꝫ ꝙ ne
ceſſitas talium formarum ⁊ accidētium que ſunt i re na
turali ꝑncipalius eſt ex aliquo alio fine q̄ꝫ ex mā: ſicut
dimēſiones que dicunt̄ cōſequi nām māe p̄ ꝑncipalius

ſunt propter formā q̄ꝫ propter materiā. Et adhuc ipſa
met mā eſt in rebus nālibus gratia forme: non oīno pro
pter ſe ipſam. ¶ Quāuis igitur aliqua accidentia reruꝫ Not
naturaliū ſint ſemper in re naturali ex nā māe: vt corru
ptibilitas ⁊ dimēſiones: ⁊ ſi qua ſunt ſimilia: tamen ꝑnci
palior ⁊ potior cauſa neceſſitatis eorum eſt finis q̄ꝫ ma
teria: ⁊ potior eſſet demōſtratio eoꝝ per finē q̄ꝫ per ma
teriam ipſam: Cauſa autem quare conſuetum eſt dici ꝙ
neceſſitas iſtorum eſt ex materia magis q̄ꝫ ex fine forte ē
iſta: qꝛ ſicut res naturalis non pōt eſſe ſine ſua materia
ſic non poteſt eſſe ſine corruptibilitate: nec poteſt vniuer
ſaliter ⁊ ſemꝑ carere corruptibilitate. Sed ipſa res nā
lis inuenitur priuari oīno multis proprietatibus ordina
tis ad finem. vt aliquod indiuiduum inuenitur nūq̄ꝫ ha
bere partem ordinatam ad finem. vt aliquod indiuiduū
hominis poteſt omnino eē ſine oculis ⁊ nūq̄ꝫ habuiſſe,
nec habere oculos. Et ſimiliter ipſi fines rerum natura
lium non ſemper ſunt actu in rebus naturalibus: ⁊ pro
pter iſtas ſimilitudines conſuetū eſt dici ꝙ neceſſitates
aliquorum effectuū vel accidentium naturaliū ſint ex
materia. ſ. illorum que neceſſario inſunt vel inerunt cui
libet indiuiduo: ⁊ neceſſitates aliquorum ſunt ex finibus
. ſ. illoꝝ que non ſemper: nec ineuitabiliter adueniunt: ſꝫ
omnino poſſunt deficere indiuiduo. ¶ Qꝛ ſi quis teneat
cōtrarium. ſ. ꝙ neceſſitas aliquorū accidētiū naturalium
ſit preciſe ⁊ ꝑncipaliter ex materia: dicat rationē demon
ſtratiuā: ⁊ ſoluat rōnes in contrarium: ⁊ tūc credendum
erit ei. ſin autē nō eſt credēdus. Et huius ſignum ē ꝓceſ
ſus Ariſt. in iſto capitulo: quia abſolute dicit ꝙ neceſſi
tas in naturalibus magis eſt ex fine q̄ꝫ ex materia: nec di
ſtinguit in ꝓpoſito inter diuerſa accidētia nālia. q̄re ⁊c.
¶ Sꝫ ſi obijcias vba Cōmētā, dicit enim ſic. Illa que in
ueniunt̄ in rebus naturalibus de neceſſitate non ꝑpter
aliqđ vt mors animalis ſunt ꝑpter materiā: ⁊ illa q̄ inue
niūtur in eis ꝑpter aliquid ſunt ꝑpter formā ⁊ diſſōnē.
Poſſꝫ dici ꝙ ipſe dicit hoc ſm opinionē aliquoꝝ qui pu
tauerūt corruptionē non ordinari ad aliquem finē omni
no: vel intelligit ꝙ iſta non ſunt ꝑpter aliqđ tanq̄ꝫ ꝑpter
ſuam ꝓpriā operationē. Mors enim animalis cū ſit q̄
dam priuatio nō habꝫ ꝓprie aliquā actionē: ⁊ talium ne
ceſſitas eſt ex materia nō oīno ⁊ ꝑncipaliter ſed reſpecti
ue. Talia enim magis ſe tenent ex parte māe q̄ꝫ alia: q̄ꝫ
rū ſunt alique opōnes per ſe ⁊ proprie ad quas ordinā
tur vel ſaltem famoſius eſt ea prouenire ex mā q̄ꝫ alia.
Qꝛ ſi ipſe Auerrois aſſereret ſimplr̄ ꝙ talia nullo mo
do ſunt ꝑpter finē aliquē: nec habet neceſſitatem ex ali
quo fine niſi ex materia. hoc ego non intelligo: qꝛ ſcio ꝙ
mā ē ꝑpter formā vt propter finem. Si igitur aliqđ eſt
finaliter ꝑpter materiā neceſſe eſt vt ipſum ſit ꝑpter for
mam. ¶ Si autem dices ꝙ mors aīalis eſt a mā neceſſa
rio nō tanq̄ꝫ a fine: ſꝫ tanq̄ꝫ a ſubīo hoc nihil eſt ad ꝓpo
ſitum: ſimiliter forma eſt a materia, vt a ſubiecto: vt vult
Cōmētator in ſecundo huius ⁊ etiā in 3º. Et hoc nō ob
ſtāte forma non ſequitur neceſſario ipſam mācharacterm vt ꝑus
patuit: ergo ſimilr̄ lꝫ mors animalis ſit a mā ſubiectiue,
nō habetur ex hoc ꝙ nō ſit propter aliquem finem aia
lium a mā. ¶ Et ſi dicas ꝙ mors animalis: ⁊ ſimilr̄ cor
ruptio cum ſit quedā ꝑuatio nō ordinat̄ ad aliquē finē
Contra hoc eſt: quia quicqđ intendit aliqđ qđ nō poteſt
haberi ſine corruptione: ⁊ ad quod neceſſario requirit̄
corruptio intendit corruptionem ꝑpter illud hoc eſt ma
nifeſtum: modo ipſum trāſmutatū qđ generat aliqđ in
tēdit formā generandā que non poteſt haberi: nec indu
ci ſine corruptione forme contrarie q̄ꝫ exiſtentis vt mani
feſtū eſt: ergo intēdit corruptionē propter ipſam formā
generandam ⁊ ſic forma generanda eſt finis corruptiōis.

¶ Et cõfirmatur: q2 ſicut diſpoſitiones ſunt neceſſarie rõne forme ad quã ſũt: q2 ſine ipſis nõ põt forma recipi in mã. ꝛ ideo neceſſitas eaꝝ pncipalr ẽ ex forma. Sic videtur ſe habere dẽ ipſa corruptiõe ꝛ morte: ergo q2 forma generãda nõ poteſt induci ſine corruptiõe forme pcedẽtis ideo neceſſitas corruptiõis: ſit ex ipſa forma gñanda pncipaliter. ¶ Sed dicea non eſt ſimile de diſpoſitionibus materie ad formã ꝛ de corruptione: q2 diſpoſitionis ſũt entis poſitiua. ꝛ ideo poſſunt ordinari ad aliud tanq̃ ad finem ex quo depẽdet eorum neceſſitas: ſed corruptio ꝛ mors eſt quedã priuatio. ideo nõ habet cauſam finalẽ q̃ imponat ei neceſſitatẽ niſi ſolã mãm. hoc autẽ videt̃ irrationabile: q2 ex hoc ꝙ corruptio nõ eſt aliqđ poſitiuũ ſaltẽ quãtũ ad negationẽ ipſius eẽ. bene habet̃ ꝙ non ordinatur ita pncipaliter ad aliquẽ ſinẽ ſicut diſpoſitiones: ſꝫ quod nullo modo ordinat̃ ad ſinẽ nõ ſequitur ex illo.

R° ¶ De hoc inquiras cõpleteꝛ quoniã indiget pſcrutatiõe. Ut ſi velimus dicere ꝙ corruptionis ꝛ mortis nullus eſt finis ex quo ſumat̃ eꝰ neẽitas: tenebimus illã diſtinctionẽ ſupra poſitã: q̃ʒ expoſitores accipiũt ex cõmẽto ꝛc.

E Ad rationem pmam põt dici ꝙ entia naturalia hñ ſunt ſcibilia 2° modo ſciẽdi quẽ ponit Lincoñ. In pmo poſterioꝝ ſupra diffõnem ſcire: ſꝫ nõ ſcibilia ſimplr ſciẽtia propꝛijſſime dicta: ꝛ iõ nõ opꝫ ꝙ ſimplr ſint neceſſaria. Et tu cõſidera illã diſtinctionẽ: q2 multũ eſt notabilis. Eſt eniʒ ſciẽtia ſecũdo mõ dicta. ſ. ꝓprie cõprehẽſio ṽitatis eoꝝ que non ſemper ſꝫ vt in pluribus eo modo habent ſe: ꝛ hoc modo ſciuntur naturalia quo ad multas concluſiones. vt ꝙ homo gñet̃ cũ duobus oculis ſolũ. hoc nõ ſemꝑ ꝛ eodẽ modo ſe habet: ſed frequẽter ꝛ vt ĩ pluribus ꝛ ſic de multis alijs: ꝛ talia nõ opꝫ eſſe neceſſaria ſimplr. i. vniuerſaliter. Sciẽtia quarto mõ ꝛ ꝓpꝛijſſime dicta eſt cõprehẽſio. i. habitus quo aĩa pficiatur ad cõphẽſionẽ ſiue cognitionẽ veritatis eoꝝ que ſemꝑ vniformiter: ꝛ eodeʒ modo ſe habẽt p cõprehẽſionẽ ſue cauſe que eſt impermutabilis in eſſendo ꝛ in cauſando ꝛ hoc modo ſciẽdi non ſciunt̃ entia nãlia ſaltem oĩa ꝛ talia ſunt ſimplr neceſſaria ſcibilia. vt mathematice cõcluſiones, vt dicit. Alios autem modos ſciendi ponit ibidem quos ꝓpter breuitatẽ dimitto. ¶ Ad aliã cõcedo ꝙ neceſſitas effectuũ naturalium aliqualiter eſt ex mã: ſed nõ oĩno ꝛ cum excluſione alterꝰ cauſe. ¶ Ad aliam cõcedo ꝙ neceſſitas diuiſibilitatis in infinituʒ bene eſt ex mã: tamẽ nõ ſolũ ex mã: ſed aliqualiter ordinatur ad formã. Et ſi queras quare Ariſ. magis eam reduxit ad materiã q̃ʒ ad formaʒ forte cauſa fuit: q2 famoſius erat ꝛ notius ꝙ materia eſſet cauſa infinitatis ꝛ diuiſionis infinite q̃ʒ forma: nõ tamẽ excludit quin forma ſit aliquo modo cauſa huius diuiſibilitatis infinite. De hoc aũt plus videbit̃ ſupra tertiũ deo volẽte. ¶ Ad aliam patet ex dictis. cõcedo enim ꝙ neceſſitas effectuuʒ naturaliũ ſm aliquem moduʒ eſt ex materia: ſed nõ omnino. Similiter ad aliam per idem. Que quidem de iſta queſtione ſcripſi recipias per modum inquiſitionis non determinationis demonſtratiue: quia nimis paruum adiutorium ſumpſi ab alijs in eius inquiſitione.

¶ Explicitunt queſtiones Joannis de Janduno ſuper ſecundum phyſici auditus. Incipiunt queſtiões eiuſdem ſupra tertium.

¶ Quoniã autẽ natura eſt principiũ ꝛ mutatiõis. Sciẽtia aũt nobis de natura: oportet nõ ignorare quid ſit motꝰ. Neceſſariũ eſt enĩ ignorato ipſo ꝛ ignorari naturã ꝛc. Textu commenti primi. Queſtio. j

Circa iſtum 3m librũ primo querit̃ vtrum ignorato motu neceſſariũ ſit ignorare nãm. ¶ Arguit̃ primo ꝙ nõ: q2 illud eſt per ſe notum nõ ignoratur ignorato quolibet alio: q̃ enim ignoratur ignorato alio: cognoſcitur per illud: ꝛ ſic non per ſe. Sed natura eſt quid per ſe notũ: vt videtur velle Ariſto. in ſecũdo huius: vbi dicit ꝙ ridiculũ eſt demonſtrare naturaʒ eſſe: quod nõ eſt ꝓ alio niſi q2 eſt per ſe notũ quare ꝛc. ¶ Item effectu ignorato non eſt neceſſe ignorare cauſam. Cauſa enim nõ videtur depẽdere ex effectu nec in eſſe nec in cognoſci: ſed econuerſo. Sed motus eſt effectus nature. quare ꝛc. Item ignorato accidente non eſt neceſſe ignorare ſubſtãtiam: cum ſubſtantia ſit prior accidente notitia diffinitione ꝛ tẽpore. 7° metaphy. Sed motus eſt accidens nãe ꝛ natura eſt ſubſtãtia. ſ. mã ꝛ forma. quare ꝛc. ¶ Item ignorato poſteriori non eſt neceſſe ignorare prius: cum prius poſſit abſolui ſꝫ intellectuʒ a poſteriori: vt cõiter dicitur: ſed natura eſt prius q̃ʒ motus cum ſit eius cauſa ꝛ principium. quare ꝛc.

A
p°
T. cõ. 6
2°
3°
T. c. 4.
4°

¶ Oppoſitum dicit Ariſto. ꝛ Commentator.

Dicendum breuiter ꝙ ignorato motu neceſſe eſt ignorare nãm ignorãtia oppoſita cognitioni diffinitiue ꝛ pfecte ipſiꝰ nãe. Quod ꝓbat̃: q2 ignorato illo qđ ponit̃ in diffinitione nature: neceſſe eſt ignorare diffinitioneʒ ipſius nãe: ſicut ignorato vniuerſaliter eo qđ ponit̃ in diffinitione alicuiꝰ diffiniti: neceſſe ẽ ignorari illud diffinitũ ignorãtia oppoſita cognitioni diffinitiue illius. hec eſt euidẽs: modo motus eſt in diffõne nature ſm Ariſt. dicẽtem ꝙ natura eſt pncipiũ ꝛ cauſa mouendi ꝛc. ¶ Et cõfirmatur: q2 ignorato illo ex cuius cognitione itellectus deducit̃ in cognitionẽ nature: neceẽ ẽ ignorare naturã: hec eſt euidẽs: ſed motus eſt huiuſmodi. Cum enim natura ſit duplex. ſ. mã ꝛ forma: mã notificat̃ per trãſmutationẽ ꝓprie dictã. ſ. generationeʒ ꝛ corruptionẽ. vt patuit ſup. in pmo: ꝛ forma inoteſcit p actiones que non cognoſcit̃ ſufficiẽter ſine motu: eo ꝙ omnis actio eſt aliquo modo in motu. vt docet actor 6. principioꝝ ꝛc. ¶ Sed aliqs dubitaret, ſi ignorato motu neceſſe eſt ignorari nãm: videt̃ ex hoc ſequi ꝙ cognitio motus ſit cauſa cognitiõis nãe: ꝛ ſic cũ cauſa ſit ſimul cũ cauſato cognitio motus erit ſimul cũ cognitiõe nãe: qđ videtur incõueniẽs: q2 in intellectu nõ poſſunt eſſe plures cognitiones vt cõiter dicitur. ¶ Ad hoc poſſumus dicere ꝙ cognitio motus hñ eſt aliquo modo cã cognitiõis nãe ſed diuerſimode: q2 cognitio ſenſitiua motus per virtutem cogitatiuã vel phãtaſticaʒ que imediate õſeruit itellectui eſt cauſa cognitiõis intellectualis nãe: ſicut vlr cognitio accidentis per ſe ꝛ ꝓprie eſt cauſa cognitionis intellectualis ſubſtãtie ſubiecte. vt vult Ariſto. in ꝓhemio de anima. ¶ Sꝫ hoc nõ eẽt ſatis tutũ: quia Ariſto. docet cognoſcere motũ illa cognitiõe que eſt cauſa cognitiõis nature, vt manifeſtũ eſt per ſe. Cõſtat aũt ꝙ cognitio motus que habet̃ ex doctrina Ariſto. nõ eſt cognitio ſenſitiua ſolũ: cũ ipſe diffiniat vniuerſaliter ipſum motuʒ ꝛ aliqualiter demõſtrat de ipſo: vt ꝙ motus eſt in mobili nõ in motore ꝛ huiuſmodi ſimilia q̃ pertinẽt ad itellectum ergo videt̃ ꝙ cognitio itellectiua motus eſt cauſa cognitionis nature. Aut nõ eſt neceſſariũ ignorato motu ignorari nãm. Et ideo diceret aliquis ꝙ cognitio itellectiua ipſius motus bene eſt cauſa cognitionis nature ſicut cognitio effectus per ſe ꝛ ꝓprij ꝛ eẽntialis põt eẽ cauſa cognitionis ſubſtãtie: cuius eſt accidẽs vel effectꝰ. Et cuʒ dicit̃ ꝙ cã ꝛ cauſatũ ꝛc. põt dici ꝙ verũ eſt. ꝛ iõ bene concedo ꝙ cognitio motus ſit: eſt in intellectu: cũ itellectione nature. Et cũ dĩ. ſꝫ hoc itellectus ſimul itelligeret diuer

B
Rñſius
Rõ concluſiõis
Gilbertus porres
Dubitꝰ
R°
T. c. 1
Impugnatio.

ſe diuerſis intellectionibus: concedo diuerſe habētia per
ſe ⁊ neceſſariā habitudinē imediataȝ adinuicē: ⁊ non vi/
T.c.10 di demonſtrationē ad oppoſitū. Et qḋ dicit Ariſto. i 4°
metaphy. qḋ q vnū nō intelligit nihil itelligit: cōcedo ꝙ
ſemper cū intellectus itelligit ipſe intelligit vnū ⁊ vna in
tellectione: ſed nō vnū ſolū ⁊ cū preciſione alterius vni⁹: ſ
ſicut q habet duos denarios bene habet vnū: ſȝ nō vnuȝ
ſoluȝ ⁊ preciſe. De hoc tamē eſt ſpālis difficultas que ē
maior ꝓpoſito ꝑncipali. Aliter pōt dici ꝙ cauſa ⁊ cauſa
tum ſunt ſimul in illis entibus que nata ſunt ſimul eſſe:
⁊ nō in alijs que nō nata ſunt eē ſimul: modo diuerſe itel
lectiones nō ſunt nate eē ſimul vt dr̄: qꝛ itellectio ē ope
ratio virtutis itellectiue: operatio aūt alicui⁹ ē vſus illi⁹.
Unius aūt rei nō eſt niſi vnus vſus ſimul: ⁊ hanc rōnem
fecit Ariſto in libro de ſenſu. ad probandū ꝙ ſenſus nō
ſentit ſimul diuerſa: hanc tamen rōnem non ponit vt de
monſtratiuam ſed diſputatiue procedens.

Ad rationes ꝑncipales. Ad ꝑmā cū dicit: illḋ
qḋ eſt ꝑ ſe notū ⁊c. Uerū eſt ſi ſit
Ad pᵐ ꝓprie ⁊ per ſe ⁊ ꝑmo notū. Et cū dī ꝙ naturā eſſe ⁊c. Di
co ꝙ nō eſt oino ⁊ ꝑmo ſolū notū ꝑ ſe: ſed ſoluȝ ꝑmū ꝑn
cipium complexū ſic eſt per ſe notū in genere cōplexoꝝ.
Et cum ꝓbat per Ariſto. dicentē ꝙ ridiculum eſt demō
ſtrare nām eſſe. Dico ꝙ Ariſto. nō dixit hoc: ſed dixit ꝙ
ſup. q. 2°. d. tentare demōſtrare nām eſſe ridiculū eſt: quomodo hec
aūt differunt viſuȝ fuit in 2° huius. Tentare eni aliqḋ de
monſtrare eſt intēdere demōſtrare ipſuȝ tanq̄ ſit diffici
le ⁊ occultū ⁊ quaſi laborioſuȝ: ſed ſic nō eſt de eo qḋ eſt
naturā eſſe: qꝛ nō eſt dubiū alicui intelligēti terminos: ⁊
ideo ridiculū eſt tētare demōſtrare naturā eſſe: ac ſi hoc
ſit dubiū ⁊ difficile: tamē demōſtrare eaȝ eſſe nō eſt ridi/
culū oino cū poſſit demōſtrari vt viſuȝ fuit ibidē. Unde
dico ꝙ ipſa nō eſt oino per ſe nota: ſed per aliud. ſ. ꝑ mo/
tū. ¶ Ad aliā dico ꝙ maior eſt vera ð effectu per accñs
Ad 2ᵐ ⁊ remoto quod nō accipitur i diffinitiōe cauſe. Sed de
effectu ꝑ ſe proprio ⁊ imediato precipue q ſumit in dif/
finitione ſue cauſe neceſſe eſt ipſo ignorato ⁊ cām ignora
re. Multa aūt ſunt ꝑncipia cognoſcendi ⁊ doctrine que
nō ſunt ꝑncipia eſſendi ſimpliciter. vt pȝ i ꝑmo huius ꝑ
Ariſto. ⁊ Cōmetatorē: qꝛ motus ⁊ pluralitas entiū ſunt
ꝑncipia doctrine naturalis: ⁊ nō ſunt ꝑncipia reruȝ natu
raliū quantū ad eſſe ſimplr̄. ¶ Ad aliā ſimilr̄ dico ꝙ ve
rū eſt de accidēte cōi ⁊ oino per accidens: ſed accidēs ꝑ
Ad 3ᵐ ſe ⁊ ꝓpriū precognitū ducit in cognitionē ſubſtantie cū
actiōe intellect⁹ agētis perficiētis. Et ideo dicit Ariſto.
T.c.11 in ꝓhemio de aīa ꝙ accidentia magnā partē ⁊c. Et cum
obijcit ꝯtra hoc. qꝛ ſubſtātia prior eſt accidēte notitia ⁊c.
de hoc eſt diuerſitas iter doctores. Utrū cognitio intelle
Cogni/tio acci/dentis eſt prior cogniti/ōe ſub ſtātie. ctiua accidētis per ſe ⁊ ꝓprij alicuius ſubſtantie ſit prior
itellectu q̄ȝ cognitio itellectiua ſubſtātie. Et dico ad pre/
ſens qḋ cognitio intellectiua accidentis prior eſt via ge/
nerationis in intellectu quā cognitio intellectiua ſubſtā/
tie. Sed notitia ſeu cognitio ſubſtantie prior eſt ordine
perfectionis ⁊ dignitatis: ſicut ⁊ ipſa ſubſtantia eſt intel/
ligibile perfectius q̄ȝ accidens vt accidens. ⁊ ideo nō va/
let ratio. ¶ Ad aliam dico ꝙ duplex eſt prius. Unuȝ eſt
prius ideſt communius ⁊ eſt illud a quo non conuertit
Ad 4ᵐ ſubſiſtendi conſequentia vt animal ad hominez ⁊ omne
ſuperius ad inferius: ⁊ de iſto vera eſt maior. Aliud aūt
eſt prius ſecundum naturam: quod tamē eſt conuertibi
le cum poſteriori vt effectus proprius cū cauſa propria
⁊ illud poſterius poteſt eſſe prius notum priori. Unde ⁊
Ariſto. in primo poſteriorum. capitulo de demonſtratio
ne: qꝛ dicit ꝙ nihil ꝓhibet eque predicātiuȝ. i. conuer/
tibilium notius eſſe aliquando non cauſam. i. effectū: ſic
autem ſe habēt motus ⁊ nā. vt patet ex dictis ⁊ non pri
mo modo. quare ⁊c. Queſtio. ij.

COnſequenter queritur. Utrū motus ſit act⁹
¶ Et arguit ꝙ nō. Quia ſi motus eēt actus
tunc illud cuius eſt motus ⁊ i quo eſt mot⁹
eēt ens actu: hec ꝯſequētia ē manifeſta. Sȝ
cōſequens videt eſſe falſuȝ. Nā motus eſt i
mobili: mobile aūt nō eſt ens actu ꝟm ꝙ mobile: ſȝ i po
tentia. ¶ Itē ſi mot⁹ eſſet actus: tūc omne ens actu mo/
ueret: qꝛ nihil eſt ens actu niſi per actuȝ: ſed ꝯſequēs vi/
det eſſe falſuȝ: ſunt eni aliqua entia actu que nō mouēt.
vt pȝ in 8° huius. ¶ Iteȝ ſi ſic eſt: aut eſſet actus perfectus T.c.1
aut imꝑfectus per ſufficientē diuiſionē: ſed nō eſt actus
perfectus vt oēs concedunt: nec eſt actus imperfect⁹: qꝛ
actus ideȝ eſt qḋ ꝑfectio. vt pȝ 5° metaphy. modo nulla T.c.1
perfectio eſt imperfecta ſicut nulla eſt ꝑfecta: eo ꝙ nihil
denominat ſeipſum: ſicut igit nulla albedo eſt alba ſic nul/
la perfectio eſt perfecta: ⁊ per ꝯñs nulla ꝑfectio eſt imꝑ
fecta: qꝛ oppoſita nata ſunt fieri circa idē: perfectū autē
⁊ iꝑfectū ſunt oppoſita: vt manifeſtū eſt. ergo nulla ꝑfectio
eſt imperfecta: ſȝ oīs actus eſt ꝑfectio: vt manifeſtuȝ eſt.
ergo nullus actus eſt iperfectus. ¶ Item vnus ⁊ idem B
actus non poteſt eſſe diuerſorum entium. hec eſt manife 3
ſta: ſed vnus ⁊ idem motus eſt diuerſorum vt mouentis
⁊ mobilis. vt patet in iſto 3°. quare. ⁊c. T.c.1
¶ Oppoſitum arguitur aucte Ariſto. Cōmentatoris.

Dicendum ꝑmo ꝙ mot⁹ eſt act⁹. 2° ꝙ motus ē 2°
act⁹ imꝑfectus. Primum probatur.
qꝛ illud eſt actus quo aliquid eſt actu prius in po° exñs:
ſed ipſo motu aliquid eſt actu formaliter qḋ prius erat
in potentia: vt edificabile cū actu edificatur eſt ens actu:
⁊ calefactibile cum actu caleſit eſt ens actu ad quem pri
us erat in potentia. ¶ Et notandū ꝙ mobile anteq̄ȝ mo/
ueretur erat in duplici potentia. ſ. ad actū imperfectum
⁊ ad iſtum reductum eſt cum mouetur: ⁊ ad actum per
fectum ⁊ quieſcentem ⁊ ad iſtū reductum eſt terminato
motu: vt calefactibile anteq̄ȝ caleſiat eſt in po° ad caleſieri
⁊ ad iſtum actū reductū eſt cū caleſit: ita qḋ ꝑ calefactio/
nē que eſt mot⁹ formalr̄ actu caleſit: ⁊ erat i potētia ad
calefactū eſſe ⁊ ad iſtū actū reductū eſt terminata calefa/
ctiōe. ſ. cū hȝ caliditatē qeſcentē. i. nō fluētē ampli⁹ ad vl/
teriorē gradū. ¶ Itē motus aut eſt actus aliqs aut potē/
tia pura ad aliq̄ȝ formā: aut oio nihil: ⁊ hec diuiſio ē ſuf/
ficiēs. Sed motus nō pōt eē oino nihil. vt manifeſtuȝ eſt
ad ſenſuȝ: qꝛ mot⁹ cōprehēdit a ſenſu. vt pȝ ad ſenſuȝ ⁊
dī in 2° de aīa: ⁊ Cōmētator i 4° hui⁹. neq̄ȝ pōt eē ſola ⁊ T.c.6 Cō.
pura potētia ad formā aliquā: qꝛ tūc oē qḋ eſſet in poten
tia ad aliquā formā actu moueret ad eā: ſi qdē hñs mo/
tum actu mouet. hoc aūt eſt falſuȝ. Nā aqua fridiſſima
eſt in potētia ad caliditatē: ⁊ tamē nondū mouet ad cali/
ditatē. Similr̄ graue detētū ſurſum eſt in potētia ad vbi
deorſuȝ. ⁊ tamē nōdū mouet actu deorſum. ergo relinq 2°
tur ꝙ motus eſt aliqs act⁹. ¶ Secundū declarat: qꝛ me
diū iter potētiā purā ⁊ actū cōpletū eſt actus iperfect⁹.
hec eſt manifeſta: ſed motus eſt h⁹. q̄re ⁊c. ¶ Item cum
motus ſit act⁹. ut ꝓbatum eſt: neceſſe ē ꝙ ſit actus perfe
ct⁹. aut act⁹ imperfectus. Sed non eſt actus perfectus:
qꝛ ſic omne habens aliquam formam ad quā eſt motus
actu perfecte moueret ꝟm illā: qḋ eſt falſuȝ: habēs eniȝ
caliditatē perfectā nō ampli⁹ caleſit, ut manifeſtum eſt:
⁊ habēs vbi deorſuȝ non amplius deſcendit. quare ⁊c.
¶ Sed hic ſunt duo dubia. Primum eſt: qꝛ ſi motus eſt
actus imperfectus: tūc omne quod habet aliquā formā
ꝟm actuȝ imperfectum mouetur ꝟm illam: quod falſuȝ
eſt: quia tepidū habet aliquando caliditatē imperfectā:
⁊ tamē non caleſit abſente calefaciente. vt pȝ in aqua te/
pida remota ab igne. Similiter aūt in multis huiuſmo/
di alijs. ¶ Itē generatio eſt motus. vt patet per Ariſto.
hic. vbi cū diffinierat motuȝ vniuerſalr̄ exēplificat de al

teratione loci mutatiōe ⁊ augumēto ⁊ diminutiōe ⁊ generatiōe. Ex quo manifeſte videt̄ intēdere ꝙ generatio prout etiā diſtinguit̄ ab alteratione eſt motus. aliter.n. non aſſignauiſſet exemplū de generatione poſtq̄ʒ exēplificauerat de alteratione. Sed generatio non videtur eſſe actus imperfect⁹ ⁊cū forma ſubalis ſʒ quā eſt generatio non recipiat magis ⁊ minus: quare ⁊c̄. ℂ Ad primū dico ꝙ motus nō eſt quicūq̄ʒ actus imperfectus: ſed actus imperfectus exiſtens in ſubiecto tēdente cōtinue ⁊ fluēte ad vlterius cōplementū quantū ad motū intentionis Uel ad vlteriorem diminutionēʒ quātū ad motū remiſſionis. Iſta aūt tendentia ꝯtinua ad vlterioreʒ perfectionem non eſt de eſſentia motus qui eſt actus imperfectus ſed eſt aliquid neceſſario requiſitū ad motuʒ: verū eſt tamen ꝙ ſicut prius dicebatur auctoritate Cōmētatoris: ꝙ hoc nomē motus famoſius accipit̄ ꝓ fluxu forme ſiue tendentia q̄ʒ pro ipſa forma iꝑfecta cuius pars generatur poſt partē. Quicquid tamē ſit de hoc motus nō eſt quicūq̄ʒ actus. Sed actus exiſtens in ſubiecto tendēte ⁊ trāſmutato ad aliquid vlterius. modo tepiditas abſente calefaciente eſt actus imperfectus ſine fluxu actuali ad vlteriorem partem vel gradū. quare nō valet obiectio. ℂ Ad aliā que videt̄ recte eſſe cōtra hoc cū dī ꝙ generatio eſt motus: ⁊ tamē ipſa nō eſt actus impfect⁹ tendēs ad cōplemētū. Dicit̄ cōiter ꝙ gñatio accipit̄ dupl'r. Uno mō ꝓ inductione forme ſubalis ĩ mā vel magis ꝓprie loq̄ndo ꝓ iductiōe forme ſubalis de potentia materie: ⁊ iſta eſt in inſtanti: nec eſt motus contētus ſub motu quē Ariſto. hic diffinit. Alio modo accipit̄ ꝓ alteratiōe ꝑcedente iſtam ꝑdictā ſubitā mutationē: ⁊ ſic ē vere motus ⁊ actus imperfectus. ℂ Et cū dicit̄. quare ergo Ariſto. exēplificauit d̄ generatione poſt alterationē ſi ꝑ illāʒ generationē nō intellexit niſi alterationē? Reſpondet̄ ad hoc ꝙ hoc ꝓ tāto fecit. q2 hⁱ alterationibʒ ſit vna trāſmutatio: ⁊ tñ dī alteratio in cōparatione ad qualitatē ad quā tēdit: ⁊ dī generatio in relatione ad ipſam formā ſbaleʒ ad quāʒ diſponit hⁱ qualitas: ⁊ ſic exemplificauit de ea ꝓut vtroq̄ʒ modo ſignificat̄. Aliter dicūt aliqui ꝙ illud exemplū de generatiōe nō ponit̄ quia ſit: ſed ꝓpter manifeſtationē. de exemplo enim nō querit̄ verificatio ſed manifeſtatio. vt docet Cōmentator in 2° de aīa. Et forte voluit Ariſt. per hoc ſignificare ꝙ ſi generatio que diſtinguit̄ ab alijs trāſmutatiōib⁹ eſſet motus oporteret ipſaʒ eē actū generabilis ſm ꝙ generabile. i. dū tendit continue ⁊ fluit ad vlteriorē gradū ⁊ hoc eſſet verū nihil enīʒ ꝓhibet conditionalē eſſe verā: cuius antecedens eſt impoſſibile. Forte autē non eſſet magnū inconueniens dicere naturam ꝙ generatio que eſt trāſmutatio ſm ſubam. ſ. ſm formaʒ ſubſtantialē precedens trāſmutatū animal generatū eſſe eſſet verus motus ⁊ eſſet actus imperfectus fluens continuo ad vlteriorē perfectionem: ⁊ ſic forma ſubſtantialis reciperet magis ⁊ minus. ſ. intentionē ⁊ remiſſionem cōtinue. Et generatio ꝓut diſtinguit̄ a generato eſſʒ verus motus alius ab alteratione eſſentialiter ab alteratione. De hoc autē forte alī inquiretur cuʒ videbit̄ de modo ſm quem elementa ſunt in miſto.

D **Ad rationes.** Ad primā dico ꝙ illud cuius eſt mot⁹ tanq̄ʒ ſubiecti dūʒ ipſius ē motus bene eſt ens actu ſaltē imperfecte. Et cū dicit̄ cōtra hoc ꝙ motus eſt actus mobilis ſm ꝙ mobile: verū eſt mobilis ſm ꝙ mobile. i. ſm ꝙ mouet̄: nō enim mouet̄ actu formaliter niſi per motū ⁊ ſic eſt in actu imperfecto. ℂ Ad aliā dico ꝙ verū eſſet ſi mot⁹ eſſet oīs act⁹ ꝙ oē ens actu moueret̄: ſʒ non eſt oīs actus: ſʒ predicto mō. ℂ Ad aliā dico ꝙ ē act⁹ impfect⁹. Et cū dī ꝙ nulla ꝑfectio eſt perfecta: pōt dici ꝙ nulla ꝑfectio ē ꝑfecta nec imperfecta illo eſſe qȯ ipſa dat ſuo ſubō. vt albedo non eſt alba nec perfecte nec imꝑfecte: tamen aliqua ꝑfectio poteſt eſſe imperfecta ⁊ perfectibilis aliquo alio eſſe ab illo eſſe qȯ ipſa dat ſuo ſubiecto. vt ſuperficies que eſt q̄daʒ perfectio pōt eſſe perfecta quātū ad eſſe albuʒ vel nigrū: ſimil'r aūt ⁊ in alijs ſimilib⁹. Cum igitur motus ſit q̄dam perfectio nō eſt actus imperfectus: nec perfectio imperfecta quātuʒ ad eſſe qȯ dat ſubiecto. ſ. quantū ad moueri: imo forte moueri ⁊ nō imperfecte: tamē hmōi act⁹ poteſt eſſe imperfectus quātū ad aliud. ſ. quantum ad eſſe qȯ dat terminus motus. Illȯ enim eſſe nondū hʒ mot⁹ nec ſubiectū motus dū mouet̄. Uel dicat̄ ꝙ mot⁹ eſt act⁹ imperfect⁹: ⁊ perfectio iꝑfecta non q̄dem ſm ſe ꝑ ſe: ſed rōne ſubiecti: q2 ipm ſubiectū mot⁹ dū mouetur eſt imꝑfectū termino mot⁹. ⁊ ſimiliter vlteriori ꝑfectione ad quā tēdit. Sic igit̄ motus eſt act⁹ imperfect⁹ ⁊ eſt perfectio imperfecta. i. impfecti ſubiecti ſm ꝙ hⁱ. i. dum tendit ad complemētū: ⁊ hoc nō ē inconueniēs. ℂ Ad aliud dico ꝙ diuerſoruʒ bene poteſt eſſe vnus ⁊ idem actus diuerſimode: ſʒ non eodem modo: dicet̄ ergo ꝙ mot⁹ vnus ⁊ idem eſt mouentis vt agentis vel terminus a quo: ⁊ eſt mobilis vt ſubiecti vel terminus ĩ q̄ ſubiectiue: ⁊ ſic bene eſt conueniens. Nulla ꝑfectio ē ꝑfecta Mot⁹ ē ꝑfectio iꝑfecta.

ℂ **Diuiſio autē ſm vnūquodq̄ʒ genus hoc quidē eſſe endelechia: aliud aūt potētia in potētia exiſtētis. Endelechia ſm ꝙ hmōi eſt motus vt alterabilis quidē inquātū alterabile. Textu commē. vj.** **Qō. iiij.**

COnſequēter querit̄ vtrū diffinitio mot⁹ ſit bene aſſignata. ℂ Arguit̄ primo ꝙ non: q2 implicat contradictionē. ſ. ꝙ motus ſit act⁹ ⁊ ꝙ ſit entis in potētia. Nam actus entis in potētia ſʒ ꝙ ĩ potētia eſt potentia: ⁊ ſic motus eſt act⁹: ⁊ potētia: ⁊ vlterius ē potētia ⁊ nō potētia: ⁊ act⁹ ⁊ nō actus. ℂ Itē qȯ eſt actus entis in potētia nō eſt actus entis in actu: ⁊ ecōuerſo: ſed motus eſt act⁹ entis in actu. ꝓbatio: q2 motus eſt actus eius qȯ mouet̄: ⁊ nihil mouet̄ niſi ens actu 5° huius. ℂ Item ſi motus eſt actus entis ĩ potētia ſm ꝙ hⁱ: ⁊ ſic eſt actus omnis entis in potentia. Nam ſm ꝙ preſupponit de omni: ſed conſequēs eſt falſum: q2 materia eſt ens in potētia: ⁊ tñ mot⁹ non eſt actus eius. ℂ Item ſi motus eſſet actus entis in potentia ſm ꝙ huiuſmodi: tunc eſſet actus mobilis ſm ꝙ mobile: ⁊ hec conſequētia etiam conceditur in litera: ⁊ patet. q2 ipſum mobile eſt ens in potentia ſm ꝙ huiuſmodi: ſed cōſequēs eſt falſum: quia ſi motus eſſet actus mobilis ſm ꝙ mobile cum nihil poſſit eſſe tale ſine actu ſm quē eſt tale. vt nihil pōt eſſe albū ſine albedine. ergo nihil eſſet mobile niſi actu haberet ipſum motū. hoc aūt falſum eſt manifeſte. Nam calefactibile erat calefactibile anteq̄ʒ calefieret: ſimiliter autē ⁊ in alijs: que quādoq̄ʒ mouentur ⁊ quandoq̄ʒ non. quare ⁊c̄. A T.c.8.

ℂ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſt. qui ſic diffinit motum: ⁊ Cōmentator vult eodem modo.

Ad queſtionem eſt preintelligendū ꝙ aliqȯ ſubiectū pōt tripliciter ſe habere ad aliquā formā. Uno modo ꝙ ſit in pura potētia ad ipſam nihil penitus habēs de ea vt aqua frigidiſſima nihil penitus caliditatis habet. ⁊ iō non calefit. ſimil'r aūt ⁊ in alijs hⁱ. Alio mō pōt ſubiectū ſe habere ad formā qȯ perfectiſſime ⁊ in ſummo eā hʒ: vt ignis hʒ caliditatem: ⁊ adhuc tale ſubiectū nō mouet̄ ad hⁱ formaʒ: nec ſm talē formā: vt ſic. Tertio modo cōtingit ꝙ ſubiectū ſe habet ad formā generabilē: ita ꝙ habet eā ſub eſſe di- B Subiectum hʒ ſe tripl'r ad formam.

minuto ꝛ imperfecto quaſi medio modo inter potētiam
purā ꝛ vltimā ꝑfectionē. Et adhuc illud contingit duo
bus modis. Uno mō ſic ꝙ ipſū ſubm qeſcat ſub illa for
ma diminuta: ita. ſ. ꝙ i aliquo toto tēpore ſit ſub vno ꝛ
eodē gradu illi⁹ forme ꝛ nō fluat actu nec tēdat ad vltio
rem perfectionē. Et adhuc iſtud ſic ſe hñs nō mouet͛: vt
pꝫ de aq̄ tepida remoto calefaciēte ꝛ ſic in ſilibus. Alio⁹
ꝙ ipſuꝫ ſubm hñs in ſe actū incōpletū cōtinue tendat ꝛ
fluat ad aliqd vlterius. ſ. cōplemētū vel ad vlterioreꝫ di-
minutionem ad vlterius cōplemētū quātuꝫ ad motū ſꝫ
quē aliqua forma intēdit͛. Ad vlteriorē āt diminutionē
quātuꝫ ad motū remiſſionis ſꝫ quē aliqua forma remit
titur. Imaginantur eniꝫ multi ꝛ forte bñ ꝛ ſubtiliter: ꝙ
cū ignis approꝑinquatus eſt aque nō ſolū inducit calidi

Intētio ꝛ remiſſio fiunt ſil͛ tꝑe.

tatem cōtinue ipſam intēdēs ꝛ perficiēs: ſed etiaꝫ remit
tit frigiditatē cōtinue ipſam impficiendo. ¶ Utrum aūt
ſimul tempore fiat iſta intētio caliditatis ꝛ remiſſio fri-
giditatis vel ſucceſſiue: dubiū videt͛. Quidaꝫ enim dicūt
ꝙ ſtatim cū ignis ſufficiēter approꝑinquatus eſt aque in
ducit aliquē gradū vel partē caliditatis ꝛ corrumpit ali-
queꝫ gradū frigiditatis ꝛ ſic cōtinue: ita ꝙ vnus gradus
imperfectus caliditatis bene ſtat in aqua cuꝫ frigiditate
eius remiſſa: ꝛ ecōuerſo. Alij vō credūt ꝙ q2 contraria
nō poſſunt ſimul eſſe. Caliditas aūt ꝛ frigiditas ſunt cō-
traria: idō nō poſſunt eſſe ſimul vnq̄ꝫ in eodē ſubiecto ſal
tem ſm eandē ſui partē: ſed prius opꝫ totam frigiditatē
remoueri anteq̄ꝫ aliqs gradus caliditatis inducat͛ in aq̄.
Et tūc ipſa aqua diſpoſita per deſtructionē frigiditatis i-
ducit͛ caliditas ſucceſſiue pars poſt partē: ꝛ hoc voluit

Cō. 4.

dicere Cōmētator in iſto 3° cū dicit ꝙ motus eſt genera-
tio vni⁹ partis ꝛc̄. vt dicetur poſt hoc. Quicqd tamē ſit
de hoc cōſtat ꝙ tūc ſoluꝫ aliqd ſubiectuꝫ mouetur actu
ſm aliquā formā cū habet eā ſm incompletū ꝛ imperfe
ctuꝫ eſſe ꝛ actu fluit ad vlteriorē gradū. Et hoc eſt ꝙ cau
ſat diffinitio motus: quā ponit Ariſto. motus eſt act⁹ en
tis in potētia ſm ꝙ h⁹. i. ſm ꝙ fluit ꝛ vadit ad vlteriorē
gradū: ita ꝙ ly ſm ꝙ. reduplicat illā ꝓpetatē neceſſario
reqſitā i ſubito ad hoc ꝙ ille actus ſit mot⁹ ꝛ dicat͛ mot⁹
q̄ꝫuis h⁹ fluxus aut via ſeu tēdētia non ſit idē formal͛r ꝛ
eſſentialiter cū actu ipſo imperfecto vt videbitur poſt.

Cō. 2. 3 R.

Tunc dico ad qōnē ꝙ diffinitio motus eſt be-
ne aſſignata: q2 illa diffinito eſt
bona: cuius oēs particule vere conueniunt diffinito: ꝛ ꝑ
ipſam diffinituꝫ diſtinguit͛ ꝛ ſeparat͛ a quocūq̄ꝫ alio: ſed
iſta eſt h⁹. Q2 eni motus ſit actus iā diſum ē ꝓus: ꝙ āt
ſit actus entis in potētia oñdit Ariſto. q2 motus eſt act⁹

Mot⁹ ē act⁹ ētis in po͞t.

illius in quo ſemper inuenitur ſicut lumen eſt actus dia
phani: q2 ſemꝑ inuenitur in diaphano ꝛ nō in alio: mot⁹
aūt ſemper inuenit͛ ꝛ eſt in ente in potētia. ſ. in ente quod
eſt ꝓuatū aliqua perfectione ꝛ eſt aptū natū eam habere
vt calefactio ſemꝑ inuenit͛ in aliquo qd̄ eſt ꝓuatū aliquo
gradu caliditatis ꝛ eſt aptū natū eā habere. ſil͛r aūt ꝛ in
alijs h⁹: ꝛ nunq̄ꝫ inuenit͛ i aliquo alio. nūq̄ꝫ eni caleſit ali-
qd niſi careat aliquo gradu caliditatis quē ſit natum re-
cipere. ¶ Et cōſimili rōne pōt oſtēdi vltima particula. ſ.
iſta ſm ꝙ h⁹ intelligendo eam: vt premiſſuꝫ eſt. Nā ipſe
motus ſemꝑ inuenit͛ in ſubiecto tendente ꝛ fluente actu
ad aliqd vlteri⁹: ꝛ nūquā in alio. vt pꝫ ex premiſſis. Uerꝫ
eſt ꝙ Ariſto. illaꝫ vltimā particulaꝫ aliter declarat ſup
ponēs ꝙ q̄uis aliqd vnū ꝛ idē ſit actu ꝛ potētia: tamē
aliud eſt eſſe actu ꝛ aliud eſſe in potētia. Et hoc pulchre
mōſtrat Ariſto. per potētias ad cōtraria. q̄ꝫuis enim vnū
ꝛ idē ſubm numero: puta humiditas vel ſanguis hꝫ potē-
tiam ad ſanari ꝛ ad infirmari: tñ iſte potētie nō ſunt eedeꝫ
eſſential͛r cū ſubiecto illo: q2 ſi poſſe ſanari ꝛ poſſe infirmari
eēnt idē cū ſubiecto vno dino: tūc iter ſe eſſēt eadē poſſe
ſanari ꝛc̄. q2 que vni ꝛ idē numero eſſential͛r ſunt eadeꝫ:
inter ſe ſunt eadē: ꝛ ſic ſequeret͛ ꝙ ſanari ꝛ ifirmari eēnt
eadem: ꝛ eo ꝙ potentie vniunt͛ ꝛ diſtinguunt͛ ſꝫ actus. er
go cum hoc ſit dino incōueniēs relinquitur ꝙ nō ſit ideꝫ
alicui ſubiecto eſſe actu ꝛ eſſe in potētia: q̄ꝫuis in verita-
te ſit in potētia ad aliquem actum: vt q̄ꝫuis es qd̄ eſt mā
ſtatue: ſit actu es ꝛ in potētia ad ſtatuā: ꝛ ſic aliquid pōt
eſſe actus alicuius vt eſt in potētia ꝛ non eſſe actus eius
ſm ꝙ eſt in actu. Et hoc voluit Ariſto. habere in illa par
te. ¶ Tunc arguitur. ſtatuificatio que eſt qdam motus
eris ad formam ſtatue aut eſt actus eris inquātū eſt actu
es aut inquātum eſt in potētia ad ſtatuam: ſed nō primo
modo: q2 ſic motus iſte. ſ. ſtatuificatio eſſet qdditas ipſi⁹
eris. nam actus vniuſcuiuſq̄ꝫ ſm ꝙ eſt eius actu ſimpl͛r ē
eius quidditas ꝛ forma. Uñ Cōmentator dicit in 7° me-
taphy. ꝙ quidditas hominis eſt homo ſꝫ formā. Et ſil͛r
ſi motus ſubiarū nāliū eſſet actus earū ſm ꝙ h⁹: tūc eſ-
ſent qdditates earū. vt cōcludit Cōmētator. vt ſi calefa-
ctio ligni eſſet eius actus ſm ꝙ eſt lignū: tunc eſſet qddi-
tas ligni. ſil͛r aūt ꝛ in alijs: qd̄ eſt abſurdū. ergo relinquit͛
ꝙ ſtatuificatio eſt actus eris inquantū in potētia. i. ſm ꝙ
fluit. q2 ꝛc̄. ¶ Et eſt notādū ſꝫ Cōmētatorē hic ꝙ ex iſta
diffinitione motus apparet confirmatio. ſ. ꝙ motus ois
debet eſſe continuus. i. non interruptus qete media. Si
enim ſubiectuꝫ alicuius actus imperfecti qeſceret ſub il-
lo per aliqd̄ tēpus ꝛ nō cōtinue flueret ad vlteri⁹: tūc nō
eſſet actus eius ſm ꝙ eſt in potētia. i. ſm ꝙ fluit ꝛc̄. ſꝫ ſꝫ
quod in actu. i. ſꝫ ꝙ qeſceret ſub illo actu: ꝛ ſic ille actus
non eſſet motus. Ad hoc igitur quod aliqs act⁹ iperfe-
ctus ſit motus requirit͛ in ſubiecto eius cōtinuus flux⁹
ad vlterius: ita ꝙ in illo nullo tempore q̄ꝫdiu mouet͛ qe-
ſcat ſub aliquo vno gradu: ſed in quolibet inſtanti acci-
piat illum vel aliū gradū: ꝛ ſic intelligo illā ꝯtinuationeꝫ
que apparet ex diffōne motus. ¶ Sed huic ſententie vi
detur contradicere ipſe Cōmētator in 8° huius vbi dicit
qd̄ ſmo Alpharabij eſt ſmo nō verus in hoc qd̄ dicit qd̄
ex vl͛i diffōne mot⁹ apparet continuitas: ꝛ ſic videt͛ ſibi
ipſi ꝯdicere. ¶ Forte diceret magiſter ꝙ Cōmēta. nō lo
quit͛ ex intētiōe ꝓpria: nec ſm determinationē: ſꝫ ſꝫ pro
babilitatē: ſꝫ hoc nihil eſt. Et idō dico aliter ꝙ intētio Cō
mētatoris in 8° huius ē qd̄ non eſt ſil͛r ꝯtinuitas i motu
augmētationis ſicut in motu locali: q2 poſſibile eſt ꝙ ali
qd̄ mobile incipiat de nouo moueri local͛r ad aliqd̄ vbi:
ꝛ cōtinue ſine iterpoſitiōe quietis moueat͛ ꝑ aliqd̄ totuꝫ
tēpus ad illud vbi. Sed nō eſt poſſibile ꝙ augmētabile
aliqd̄ incipiēs moueri ad q̄ꝫtitatē poſtq̄ꝫ dino non moue
bat͛ cōtinue augeat͛ ꝑ totū tp̄s vſq̄ꝫ ad vltimā q̄ꝫtitatem
quā pōt acqrere per motū augmētationis: imo neceſſe ē
iteruenire plures qetes iter diuerſas partes illi⁹ augmē
tationis: tñ nō intēdit negare qn alique ꝑticule augmen
tationis qbus acqrunt͛ particule quātitatis habeant ꝯti
nuitatē: ꝛ ſil͛r eſt de qbuſdā alteratiōib⁹. Si igit͛ Alpha
rabi⁹ itellexit augmētationē ſic eſſe cōtinuā dino ꝙ aug
mētabile poſtq̄ꝫ iceperit augmētari cōtinue augmentet͛
per totū tp̄⁹ quouſq̄ꝫ ꝑuenerit ad vltimā q̄ꝫtitatē ꝛ nō ſit
aliqua quies intermedia. ſic eſt ſermo nō ver⁹. Et ſic pꝫ
ꝙ in dictis Cōmētatoris nulla eſt ꝯtradictio: q̄ꝫuis aliq
ſuperficial͛r inſpiciētes cōmentū iponant ei ꝯdictionem.

Ad primam rōneꝫ dico ꝙ diffō nō implicat ꝯdi
ctioneꝫ. Nō eni eſt nec̄e ꝙ act⁹ en
tis in potētia ſit pura po^a: ſꝫ pōt eſſe act⁹ iperfect⁹ mō
ſuperpoſito. ¶ Ad aliā pꝫ ex dictis. Qm̄ mot⁹ ē act⁹ ali-
cuius qd̄ eſt in actu: nō tñ quātū eſt in actu: ſed inquātuꝫ
eſt in potētia modo predicto. ¶ Patet etiam ad tertiaꝫ.
¶ Ad quartū dm̄ ꝙ mot⁹ non eſt actus mobilis ſꝫ ꝙ
mobile formaliter: ita qd̄ motus det formaliter eſſe mo-

Cō. Cō. Cō. R. D.

bile:ſicut albedo dat eſſe album. Sed ſimiliter:quia ipſe
motus eſt finis propinquus ad quem ordinatur mobile
ſm quod mobile:et ſcias ꝙ motus nō eſt actus entis in
potentia ad motum:ſed entis in potētia ad terminū mo
tus ſm ꝙ in potentia.i.dum eſt in potentia ad tc̄.

**C Et dubium aūt manifeſtum eſt ꝙ eſt mo
tus in mobili.actus.n.huius et ab hoc mo
tiui aūt actus non alius eſt.opʒ quidē enī
eē actū vtriſqʒ tc. Tex.cō.xviij. Nō.iiij.**

A Conſequēter querit̄.Utrū motus ſit in mo
uēte. C Arguit̄ ꝙ ſic.Qr ſicut ſe hʒ quies
ad quieſcēs:ſic motus ad mouēs ꝑ ꝯueniē
tē ſilitudinē:ſʒ quies eſt in q̄ſcēte:vt mani
feſtū eſt per ſe.q̄re tc̄. C Itē illud qđ deno
minat aliqd nō eſt ſeparatū ab illo:vt albedo ſortis non
denominat Platonē:ſed motus denoiat ipſum mouēs.
Nā a motu dr̄ aliqd mouēs:vt manifeſtū eſt. quare tc̄.
C Itē nihil dat aliquē actū niſi ꝓhabeat ipm̄.hoc habe
tur a Cōmentatore in 11° metaphy.cōmento 17.Omne
extrahēs aliqd ex potentia in actū:neceſſe eſt vt in eo ſit
aliquo modo illud qđ extrahit:modo conſtat ꝙ mouēs
dat ipſi mobili motū et extrahit ipm̄ de potētia ad actū.
5.8. vt pʒ in iſto 3°.q̄re tc̄. C Itē motus eſt in illo cuius eſt
actus:hec vr̄ manifeſta.Sed ipſe mot⁹ eſt act⁹ mouētis:
vt manifeſtū eſt et habet̄ hic.quare tc. C Itē in quo ē
actio in illo eſt motus.Nā ois actio fundat̄ in motu:vt
22 pʒ in iſto 3°.et hoc vult Auctor.6.ꝑncipiorū:ſʒ actio ē in
agēte cū ois actus ſit in illo cuius eſt actus.Actio aūt eſt
actus agētis cū ſit eius finis:q̄re tc. C Item motus aut
eſt in mouēte tāq̄ʒ in ſubiecto:aut tanq̄ʒ in efficiente per
ſufficientē diuiſionē et cōceſſam:ſed nō eſt in ipſo tāq̄ʒ in
agente:qr vt aliqui dicunt motus non hʒ agens per ſe:et
hoc determinatum eſt in quinto huius.quare tc.

C Oppoſitum arguit̄ auctoritate Ariſt.h.qui vult ꝙ mo
tus non eſt in mouente:ſed in mobili.Unde dicitur eſſe
actus mobilis inquantum mobile.quare tc̄.

B **Ad queſtionem** ꝓ intelligendū eſt ꝙ in ordi
ne mouentiū neceſſe eſt eē
aliquē motorē oino imobilē:et hoc bene demōſtratū eſt
in 8° hui⁹:et ideo ſupponit̄ ad ꝑſens.Tūc pōt dici breui
86 ter ad q̄ōnē ꝙ mot⁹ nō eſt in mouēte per ſe.ſ.inquantum
mouēs:et hoc ꝓbat̄:qr ſi ſic:tūc omne mouēs moueret̄
quod eſt impoſſ ſm ſuppōnē predictā.et pʒ ꝯſequentia:
qr omne illud in quo eſt motus mouet̄ ſicut omne illud
in quo eſt albedo eſt albū:modo ſi in mouente per ſe eſt
motus:in omni mouēte eſt motus:eo ꝙ per ſe ꝓſuppo
nit de omni ꝑmo poſterioꝝ.q̄re tc̄. C Itē in illo per ſe
nō eſt motus qđ nō eſt per ſe in potētia receptiua.mot⁹
enim eſt actus entis in potētia inquātū hmōi:et intelligit̄ in
potētia receptiua:vt manifeſtū eſt per iductionē in ſingu
lis motib⁹.Calefactio enī eſt actus calefactibilis qđ ē in
potētia receptiua caliditatis.Et ſilr augmētatio eſt act⁹
alicui⁹ qđ eſt in potētia receptiua quātitatis et ſic de cete
ris.Sed ipſuʒ mouēs ſm ꝙ mouēs nō eſt in potentia re
ceptiua:ſed magis actu et in po° actiua. Unde in tertio
.17 huius dcm̄ eſt ꝙ ſemꝑ exiſtimabit̄ aliqua ſpēs mouēs.
quare tc. C Sed eſt intelligendū ꝙ lʒ motus non ſit in
mouēte per ſe inq̄tū eſt mouēs tamē bene pōt eſſe in
mouēte per accidēs:qr aliquod mouens eſt in potentia
ad aliquē actū recipiendū:et ad ipm̄ tranſmutat̄ ab aliq
alio:ſed hoc nō ineſt ei inquātū mouēs:ſed inquātū mo
bile:ſicut ſol q mouet iſta iferiora ad caliditatē exiſtēs ſub
vno vbi:eſt in potētia receptiua alterius vbi:vt exiſtens
in meridie eſt in potētia receptiua ad vbi occidentis.Si
militer aūt et in multis alijs. C Item non ſolū aliqđ mo
uens mouet̄ et habet in ſe motū:ſed etiam aliquod mo — mou^s aliqđ mouet̄ a moto.
uens mouet̄ ab illo qđ mouet.ſ.cū ipſum mouēs et ſuū
motum ſunt ſibiinuicē cōtraria et talia ſibiinuicē appro
pinquātia mutuo agunt et patiunt̄ ꝓpter cōmutationē
in materia et contrarietatē:vt pʒ ex primo de gn̄atione.

Ad primam rōnem dico ꝙ in hoc eſt ſimile:qr — Te.c.87 C
ſicut quieſcens ſignificat per mo
dum actiui ſic et mouens et econuerſo:ſed diſſimile eſt in
hoc ꝙ ipſa quies cum ſit quedā ꝑuatio nō cōparat̄ ꝓpe
ad aliqd vt ad efficiēs:ſed ſolū vt ad ſubiectum:motus
autem eſt effectus poſitiuus:et pōt cōparari ad aliquid
non ſolum tāq̄ʒ ad ſubiectum:ſed tāq̄ʒ etiam ad efficiēs
et ſic comparatur ad ipſum mouens. C Aliter dicūt ali — Quieſcēs capit du^r.
qui et dicunt ꝙ quieſcens poteſt accipi dupl̄r.Uno mo
do pro eo quod quieſcere facit:et ſic eſt cōueniens ſimili
tudo:ſed et minor eſt falſa.quies enim nō eſt in quieſcen
te.i.in illo quod quieſcere facit.Alio mō pro eo qđ q̄e
ſcit et ſic non eſt ꝯueniēs ſimilitudo maioris:et minor ſic
eſt vera.et ideo non valet ratio. C Ad aliud dicit̄ ꝙ non
opʒ illud qđ denominat aliquid eſſe in eo vt in ſubiecto:
ſed ſufficit ꝙ ſit in eo vt in ſuo agente.vt dicimus ꝙ co
lor eſt viſus:et lapis eſt intellectus.i.cognitus ab intelle
ctu:et tū ipſa viſio non eſt formaliter et inherenter in co
lore:nec intellectio in lapide.modo ipſa actio bene eſt in
agēte tanq̄ʒ a ſuo efficiēte.iō tc̄. C Ad aliud dico ꝙ ali — Prehabē actū q̄ exbit de potētia intelligit dupliciter.
quid ꝓhabere actū quē dat ſiue quē exbit de potētia de
bet itelligi dupl̄r.Uno modo formal̄r.ſ.ꝙ ſit iformatū
ſimul:actu ſicut eſt cū calidū calefacit.Et ſic eſt in hmōi
generationibus vniuocis.Alio modo virtualiter ſcʒ ꝙ
hʒ virtutē actiuā per ſe determinatā ad hmōi actū educen
dū,et hoc ſufficit.Sic aūt bene habet mouēs ipſum mo
tum:q̄re tc.Et hāc diſtinctionē inoit Cōmētator 11° me
taphy.cōmēto preallegato. C Ad aliū dico ꝙ motus eſt
actus mouens vt efficientis non vt ſubiecti. C Ad aliū
poteſt dici ꝙ actio nō eſt in agente formaliter et ſubiecti
ue.i.tanq̄ʒ forma in ſubiecto ſuo cui inheret:ſʒ ſolum ef
fectiue vel finaliter.i.tāq̄ʒ in efficiēte vl̄ tanq̄ʒ in ſuo fine
ꝓpter illa que primaria intētione agunt ꝓpter ſe:et ſilr
cōcedit̄ motus eē in mouēte. C Sed quidā dubitāt hic — D
multum ſubtiliter vt mihi videt̄.Quia ſi actio nō ē for — Du^m p^m
maliter et ſubiectiue in agēte ſed in patiente:opʒ ꝙ det ei
aliquod eē.Inutile enim videt̄ ꝙ aliqđ accidēs ſit forma
inherēs alicui ſubiecto:et tū non dat ei aliquod eſſe:nec
ſubſtātiale nec accidētale.Nūc aūt ipſa actio nō dat ali
qđ eē ipſi paſſo.ſicut patet inducēdo.Non enim dat ei eē
agēs:qr ipſum paſſum nō eſt agēs reſpectu illius forme
reſpectu cuius ē receptiuū.et ideo actio illius forme qua
agit̄ ipſa forma nō dat eē agens ei:nec dat ei eſſe patiēs.
vt manifeſtū eſt:nec aliquod aliud nec mouere nec mo
ueri C Itē aliquis argueret:qr actio denominat agens. — Du^m 2^m
ergo eſt in ipſo.Et ſi dicas ꝙ verū ē tanq̄ʒ in efficiēte.Cō
tra hoc eſt:qr ſimiliter paſſio eſt in agente tanq̄ʒ in pro
ducente:et ideo deberet ipſum denominari ſi ille modus
eſſendi ſufficeret ad denominationem:conſequens autē
eſt falſum.Nam paſſio non denominat ipſum agens:vt
manifeſtum eſt per ſe.quare tc̄. C Ad primū poteſt di — Ad p^m
ci ad preſens quod actio dat ipſi paſſo aliquod eſſe.ſ.eſſe
actuatum vel actiuatum:ſed bene verum eſt ꝙ hoc mō
dat ei agens effectiue. Uel dico ꝙ dat ei eſſe ſubiectum
actionis:et illud non eſt eē agētis:nec eſſe patiēs forma
liter.Inquiratur melior veritas de iſto:qr bene dubium
eſt et a paucis cōſideratum.vt videtur. C Ad aliud dicit̄ — Ad 2^m
cōmuniter ꝙ actio denominat agens:non quia ſit in ipſo
formaliter et ĩherēter:ſed effectiue:nec eſt ſimile de paſ
ſione:qr ipſa nō eſt imediate ab agēte.ſʒ mediante motu

Dubiuȝ tertium — ⁊ actiōe. ¶ Et adhuc remanēt difficultas mltiplex. Pri
mo.qꝛ dicitur cōmuniter ꝙ motus eſt imediate ſubiectū
actiōis ⁊ paſſionis ſm ꝙ dicit Cōmētatorꝫ videt̃ velle
Ariſto.in litera.ergo motus eſt prior naturaliter actiōe
⁊ paſſione. Si quidem ſubiectū natura prius eſt acciden
te.ergo ipſe motus prius producitur ab agente ꝙ̄ actio
⁊ paſſio:⁊ ſic actio nō eſt effectus oino imediatus reſpe
ctu agentis:⁊ tamen dicit̃ denoiare ipſum propter hoc:
qꝛ ipſa eſt ab eo vt ab agente:ḡ pari rōne paſſio denoia
Dubiuȝ quartuȝ — bit ipſum agens cum ſit ab eo effectiue. ¶ Preterea. Si
pro tanto actio denoiaret ipſum agens:qꝛ ſic imediatus
effectus ipſius agentis:tunc viſio nō denominaret colo
rem:cū non ſit eius imediatus effectus:ſed mediāte ſpe
cie ipſa quā prius dicitur efficere in ipſo viſu:imo etiam
viſio deberet magis denoiare ſpeciem coloris:q̄ ſm ali
quos eſt imediatū ꝓcipiū per ſe actiuū viſionis.ſimilr
aūt ⁊ in aliis:hec aūt ſunt falſa:qꝛ dicimus ꝙ color eſt
viſus ſeu viſu cognitus:nō autem dicimus ꝙ ſpecies co
loris informās viſum ſit viſa ſaltem viſione coloris:qua
re dubiū remanet ⁊ difficultas non ꝑua quō ⁊.q̄re actio
R° Ad tertium — denoiat ipſum agens ⁊ non ſit in eo ſubiectiue. ¶ Pro
pter hoc dicūt aliq̄ lȝ pauci ꝙ actio ſm ſe ⁊ ſm ſuam for
maȝ nō denominat ipſum agēs:ſed ſm cauſalitatē quā
habet ſuper actionē:ita ꝙ ipſa cauſalitas eſt illud qḋ pre
Actio d̄ nomiat agēs ſ3 cāliſtatē. — dicatur denominatiue de agente:vt cū dicimus ignis eſt
calefaciēs ipſa eēntia calefactiōis nō denoiat ipm ignē:ſ3
ſed cauſalitas quā habet ſuper calefactionē:ita ꝙ ſenſus
eſt:ignis calefacit.i.ignis eſt ꝓcipiū ⁊ cauſa calefactōis.
Et hec vtiq̄ cauſalitas hn̄ eſt i ipo igne ſubiectiue:⁊ ſic
deberēt itelligi oēs iſte predicatiōes:⁊ hoc forte eſt me
lius. Inquirāt ſubtiles diſtinctiui ꝓpinquaꝝ intētionū.
Et poſſet rō vlr dici ſm iſtā viā ꝙ actio nō denoiat agēs
formalr:ſ3 terminatiue ⁊ in obliquo. vn̄ dicere ꝙ aliqḋ
eſt tale ens regulariter eſt dicere ꝙ eſt efficiens calidita
tem:vel cauſa agēs caliditatis. ¶ Item pōt dici ꝙ actio
dat ipſi paſſo hoc eſſe qḋ eſt actuari vł actiuari ꝓcipalr
⁊ iſtud eſſe nō remanet in ipſo niſi q̄diu habet actionem
⁊ agente preſente. Sed actuatū eſſe in facto eē hn̄ remā
net in abſentia agētis. ¶ Ad aliud dico ꝙ imo ipſe mo
Ad 4ᵐ Motus depēdet ab agen te p ſe. T.c.17 — tus hn̄ depēdet ab agente per ſe:ſicut ꝓbatum fuit alı̄s.
Et pȝ faciliter:qꝛ omni potētie per ſe actiue correſpon
det potētia per ſe paſſiua ⁊ ecōuerſo:vt oēs ꝯcedūtre hē
ſatis ex 5° metaphy. Nūc aūt aliqḋ eſt in potentia per ſe
receptiua ad motū:vt pȝ de mā ꝓmaꝫ:qꝛ ipa eſt mā q̄dā.
Nā aūt eſt ꝓcipiū ⁊ cauſa per ſe mouēdi ⁊ qeſcēdi ꝑ ꝑ
⁊ nō ſm accñs. Cōſtat aūt ꝙ mā prima nullā aliā cauſa
litatē ꝓmo ⁊ per ſe pōt habere ſuper motū:niſi cauſali
tatē receptiui ⁊ ſubiectiui:vt pȝ cuilȝ intelligenti principia
Obtio. — Ariſ.q̄re ⁊c̃. ¶ Et cū dr̄ ꝙ hoc eſt determinatū in 5° hu
R° — ius:ſ.ꝙ actio ⁊ paſſio ⁊ mot⁹ nō hn̄t agēs per ſe:dico ꝙ
hoc nūq̄ demſtratum eſt ibi:imo neq̄ dcm̄ eſt ab Ariſto.
nec a Cōmētatore.⁊ hoc pȝ inſpicienti diligēter literam
Ariſt.⁊ Cōmētatoris:ubi tn̄ ibi demonſtratū eſt ꝙ mo⁹
T.c.10 — ſm ꝙ mot⁹ nō eſt per ſe termin⁹ mot⁹:⁊ neq̄ ēt actio nec
paſſio. Sed ex hoc nō ſeq̄t̃ ꝙ mot⁹ nullo mō dependeat
a motore tāq̄ a cā efficiēte ſeu agēte. ¶ Sed forte aliq̄s
Alia ob iectio. — argueret ſic. Omne qḋ fit ab agente ꝑ motū ⁊ tranſmu
tationē eſt per ſe terminus mot⁹:hec eſt nota de ſe:ſ3 oē
qḋ fit ab agente per ſe fit ab ipſo per motū ⁊ trāſmuta
tionē:vt vident̃ oēs concedere:ꝓcipue ſi fit de nouo ab
R°. ab agen tib⁹ ꝑ ſe ſūt duo gn̄a en tium. — agēte ꝑ ſe. ¶ Ad iſtud poſſet dici per interēptionē maio
ris:qꝛ relatio noua fit in aliquo ſubiecto ꝑ motū ⁊ tranſ
mutationē.vt ſi q̄s trāſmutat̃ ad albedinē quā prius nō
habebat:certū ē ꝙ ab illo agēte fit ſimilis alteri albo ⁊ ꝑ
motum illum aliquo mō:qꝛ nūq̄ fieret eſſe ſimilis ſine
motu. Ad minorē etiā dico ꝙ de numero eoꝝ que ſūt

ab agētibus ꝑ ſe duo ſunt genera. Quedā enī ſunt ad
que ſubiectū paſſiuum nō eſt ſumme diſpoſitū:imo ha
bet cōtrariam diſpoſitionē ad illa:vt igne approximqua
to aque:ipſa aq̄ nō eſt ſumme diſpoſita ad caliditatē pſe
ctam:imo habȝ contrariā diſpoſitionē:⁊ talia forte ſunt
ab agētibus mediātibus motib⁹ ⁊ trāſmutatiōib⁹ ſub
iectoꝝ:ita.ſ.ꝙ agēte approximquato paſſo nō ſtatim re
cipiunt̃ ab agēte nō paſſo:ſed opȝ eſſe tempus medium
⁊ motū in tempore. Quedā vō ſunt ad que ipa ſubiecta
ſiue paſſiua ſtatim ſunt diſpoſita ſufficiēter ⁊ non hn̄t di
ſpoſitionē contrariā ad ea:ſicut diaphanū ad receptionē
luminis:⁊ talia bene fiunt ab agēte per ſe non mediante
motu medio:ita ꝙ inter inſtans approximquatiōis agen
tis ad paſſum ⁊ introductionē talis effectus non eſt ali
qḋ tēpus mediū neq̄ motus tēpore menſuratus:vt con
tingit in lumine ⁊ diaphano preſente corpore luminoſo:
nūc aūt ipſiuȝ mobile ſic ſe habet ad motū:ꝙ eſt ſumme
diſpoſitū ad ipſum:⁊ non habet ꝯtrarietatē ad ipm neq̄
diſpoſitionem proprie contrariā:ſed ꝑuationē.ſ.quietē
precedētē. Et ideo ſtatim preſente motore ipſi mobili fit
motus ſi aliquid nō prohibeat aut deficiat. Nec opȝ eſſe
tempus mediū inter ꝓmū inſtās approximquatiōis mo
toris ad mobile ⁊ receptionē ſeu ꝓductionē motus:eo
modo ipſe motor ſit ſufficiēter expeditus ad mouendū.
De hoc aūt inquire vſq̄ ad fundamētū vt inuenias veri
tatē:videt̃ enī oīno irrōnabile ꝙ mot⁹ nullū hēat agēs
per ſe:ꝓcipue cum in motoribus ſeparatis idē ſit cauſa
motus ſm finē ⁊ ſm agēs:vt docet plane Cōmētator in
12.metaphy.⁊ in de ſubſtantia orbis. — Cō.ȝ

¶ Omnino aūt dicere eſt:neq̄ doctio cum
doctrina:neq̄ actio cū paſſione idē ꝓprie
eſt:ſed cui inſunt hec motus.quod.n.hui⁹
in hoc:⁊ ꝙ huius ab hoc actū eſſe rōne al
terum. T.cōmē. xxij.

Queſtio.v.

Conſequēter q̄rit̃. Utrum actio ⁊ paſſio ſint — A
diuerſa ⁊ diſtincta ꝑdicamēta. ¶ Arguitur
primo ꝙ non:qꝛ que ſunt vnū nūo non ſunt
diſtincta ꝑdicamēta:⁊ cū ꝑdicamenta differāt
ſ3 ſuas q̄ditates:modo actio ⁊ paſſio ſūt vnū
numero:qꝛ ſunt vnus motus:vt pȝ in litera.quare ⁊c.
¶ Itē ſicut ſe habet habere ad haberi ſic agere ad pati
per conuenientē ſimilitudinē. Sed habere ⁊ haberi non
ſunt diuerſa ꝑdicamenta:vt pȝ 5° metaphy.⁊ in predica
mētis.quare ⁊c̃. ¶ Item ſicut ſe habet agēs ⁊ patiēs,ſic — T.c. [cut off]
actio ⁊ paſſio:vt pȝ per ꝯuenientē ſimilitudinē. S3 agēs
⁊ patiēs ſunt in eodē genere:vt pȝ ꝓmo de generatione.
q̄re ⁊c̃. ¶ Item illa q̄bus aliquid eſt prius nō ſunt predi
camenta:nec per ꝯn̄s diſtincta predicamenta:quia predi
camēta ſunt prima rerū principia:vt dicit Porphyrius:
Sed ipſa actione ⁊ paſſione aliquid ē prius vt motus ⁊
mobile:vt pȝ in iſto tertio. q̄re ⁊c. ¶ Itē in vnoquoq̄ gn̄e
eſt aliqḋ vnū ꝓmū qḋ eſt metrū ⁊ mēſura oium aliorū. — T.c. [cut off]
vt hr̄ decimo metaphy. Sed in actiōibus non eſt aliqua
prima q̄ ſit metrū ⁊ mēſura omnium aliaꝝ:vt videt̃ per — T.c. [cut off]
inductionē:vel ſi eſt aliqua:videt̃ que ſit:⁊ ſimiliter in paſ
ſionibus. ¶ Item illa q̄ non differūt niſi ſm diuerſas di
ctiones ſyncategorematicas non ſunt diuerſa predica
mēta:qꝛ diuerſa ꝑdicamēta debēt eē diſtincta realr ſm
ſuas q̄ditates,⁊ ꝑ ſe:qḋ nō hn̄t illa q̄ nō ſolū diſtingun
tur ſm diuerſas rōnes ſynca⁰⁰. Nunc aūt actio ⁊ paſſio
ſolum diſtinguuntur ſm diuerſas rōnes ſynca. vt vide
tur velle Ariſto.in litera.nam actio eſt motus huius vt
ab hoc:⁊ paſſio eſt ipſe motus huius vt in hoc:⁊ ſic non
differunt niſi ſm iſtas dictiones ſynca. abinuicē.q̄re ⁊c̃.

¶ Item

¶ Item omnis forma predicamentalis dat aliqđ eſſe ſuo ſubiecto vt quantitas eſſe quātum: ⁊ qualitas eſſe quale: ⁊ relatio eſſe relatuꝫ: ſilr aūt ⁊ in alijs. mō ipſa actio non dat ipſi ſubiecto aliqđ eē: qꝛ actio eſt in agente vt in ſubiecto: modo ipſa non dat ipſi agēti aliqđ eē vt videtur inducēdo. quare non eſt forma pdicamentalis: ⁊ per ꝯñs actio ⁊ paſſio non ſunt diſtincta predicamenta.

¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in predicamētis: ⁊ in quinto metaphyſi.

T.c.25 ⁊.26. B

Predicamētū capitur dupl'r.

Ad eſſe predicamēti requiſita.

Ad queſtionem eſt intelligendum ꝙ predicamētuꝫ dupliciter ſolet accipi. Uno modo pro coordinatiōe predicabiliuꝫ ſm ſub ⁊ ſupra: ⁊ ſic nō intēdimus hic de predicamēto. Alio mō pro generaliſſimo ⁊ cōmuniſſimo talis coordinatiōis: vt ſubſtātia dicit' predicamentum. i. generaliſſimū ⁊ cōmuniſſimum dictū vniuoce de oibus ſubſtātijs: ⁊ qualitas de oibus qualitatibus. ¶ Ulterius conſiderandū eſt ꝙ ad hoc ꝙ aliquid ſit pdicamētū .2ᵒ mō requirunt' multa. ¶ Primo requirit' ꝙ illud habeat de ſe multa diuerſa ſm eſſentias ⁊ quidditates: qꝛ aliter nō eſſet genus: ⁊ p ꝯñs genus generaliſſimū: gen⁹. n. ꝯtinet diuerſas ſpecies: ⁊ ꝯſtat ꝙ diuerſe ſpēs differūt ſm quidditates ⁊ eentias ꝓprias, vt pꝫ in .2. poſteriorū: ⁊ omnes ꝯcedūt. ¶ Scdo requiritur ꝙ habeat aliquē modū eſſendi cōmunem in omnib⁹ illis rebus aliqualiter vniuocuꝫ ⁊ cōſimilem: nam aliter nō eſſet vnius rōnis generalis ad oia illa: ⁊ ſic nō eſſet genus. Unus enim conceptus ſumitur ab vno mō eſſendi. ¶ Et tertio requirit' ꝙ ille modus eſſendi non hꝫ aliquē alium modum eēndi cōmuniorē ⁊ vniuocuꝫ ad quē reduceretur: qꝛ ſi haberet tunc eſſet aliquod vniuocū cōmunius illorum: ⁊ ſic nō eſſet generaliſſimum cum haberet genus ſupra ſe commune: generaliſſimum autem eſt ſupra quod non eſt aliud ſupraueniens genus ſm Porphyrium.

C Tōcſo tⁱᵘ

Tunc dico ad queſtionem ꝙ actio ⁊ paſſio ſunt diuerſa predicamenta: quia illa ſunt diuerſa predicamenta: quorum quodlibet habet ſub ſe diſtincta ſm quidditates: ⁊ vnumquodque habet modum vnum eſſendi cōmunem ⁊ vniuocuꝫ non habentē aliquē modum cōmuniorem priorem ⁊ vniuocum. hec enim requiruntur ad hoc ⁊ ſufficiunt ꝙ aliqua ſint diſtincta pdicamenta. Sed actio ⁊ paſſio ſunt hꝫ. Nam actio continet diuerſas actiones ſpecie differentes vt actionē corporis ⁊ actionem anime. Et actio corporis cōmunis eſt multis actionibus differentibus ſm quidditates: vt eſt calefacere ⁊ infrigidare ⁊ ſiccare ⁊ urere: ⁊ ſic de alijs. Similiter ſe habet de ipſa paſſione: vt manifeſtum eſt cuilibet intelligenti. Sed ipſa actio habet vnum modum communez oibus actionibus. ſ. eſſe illud a quo ſubſtantia denominat' agēs. Iſte autē modus eſſendi non reducit' ad aliquē modum cōmuniorem vniuocuꝫ: nili quis fingeret. Similiter paſſio habet vnū modū cōmunez omnibus paſſionibus. ſ. eſſe illud a quo ſubſtātia denominat' patiens: ⁊ iſte modus eſſendi cōmunis nō hꝫ aliquem modum priorez cōmuniorē vniuocū ⁊ conſimilem cum modo actionis ⁊ alioꝝ predicamentoꝝ. quare ⁊c̄. ¶ Et eſt conſiderandū breuiter ꝙ lꝫ actio ⁊ paſſio fundentur in eodeꝫ motu ſm numeꝝ: tamen hoc eſt ſm diuerſas rōnes formales: nam ipſe motus eſt ab agēte effectiue ⁊ recipit' in mobili tanꝙ in ſubiecto. In ipſo igit' motu prout eſt ab ipſo mouente effectiue fundatur actio: ita ꝙ actio eſt quidam modus eſſendi realis fundatus ⁊ exiſtēs in motu ꝓut eſt ab agente vel mouente. Paſſio vō fundat' in motu prout eſt ⁊ recipitur in mobili: ita ꝙ ipſa paſſio eſt quedam proprietas fundata in motu inquantuꝫ recipitur i mobili: ⁊ ſic actio ⁊ paſſio non ſunt vna res formaliter ⁊ quidditatiue: ſed ſoluꝫ mālr ⁊ ſubiectiue. Et hoc ſignificauit Ariſtot. in litera: cum dixit' neqꝫ actio cum paſſione idem ꝓprie eſt ſꝫ cui inſunt hec motus: ꝙ eni huius in hoc ei ꝙ hui⁹ ad hoc actum eſſe rōne alteꝝ eſt. Et intēdit per rationem nō ſolū conceptuꝫ anime rōnalis ſed diffinitionē quidditatiuam.

Actiōis ⁊ paſſionis qđditas.

¶ Ueruꝫ eſt ꝙ aliqui imaginantur parum aliter de quidditate actionis ⁊ paſſionis: dicunt. n. ꝙ ipſa actio eſt formal'r productio ipſa motus: ⁊ agere formal'r nihil aliđ eſt ꝗꝫ ꝓducere vel efficere motum: paſſio vō eſt idem formaliter cum ipſa receptione motus in mobili. Quicquid tū ſit de hoc cōſtare dꝫ: ꝙ actio ⁊ paſſio ſunt res diſtincte formaliter ⁊ qdditatiue: ita ꝙ nec ſunt eadē eēntial'r cum motu nec ſibijnuicē: ſed ſoluꝫ materialiter ⁊ ſubiectiue.

D

Tunc ad rationes Ad primaꝫ pꝫ ex dictis: quia actio ⁊ paſſio non ſunt vnum numero formaliter ⁊ eſſentialiter: ſed per accidens: ⁊ ſm ſubiectum: ⁊ hoc modo omnia predicamenta ſunt vnuꝫ numero: quia ſunt in vno ſubiecto numero vt in ſorte. ¶ Ad 2ᵘᵐ pōt rñderi ꝙ eſt ſimile ꝗꝫtū ad voces ⁊ modos ſignificandi grāmaticales: ſed diſſile' eſt: qꝛ hꝛe ⁊ haberi nō dicunt' vniuoce ſed multipl'r: vt pꝫ in poſt predicamētis. ¶ Ad 3ᵘᵐ dico ꝙ agēs ⁊ patiēs poſſunt accipi dupl'r. Uno mō pōt acipi agens formal'r ſm ꝙ agens ⁊ ſilr patiēs ſm ꝙ patiēs: ⁊ ſic non ſunt in eodem genere. Alio mō poſſunt accipi quātuꝫ ad formas a quibus procedit actio ⁊ paſſio: que quidē forme ſunt ſibijnuicē ꝯtrarie: vt caliditas ⁊ frigiditas: ⁊ ſic de alijs. Et hꝛ vtrique modo agens ⁊ patiens ſunt in vno ⁊ eodē genere: ⁊ ſic nō eſt ſimile. ¶ Ad 4ᵘᵐ dico ꝙ illa quibus eſt aliqđ cōe vniuocuꝫ non ſunt diſtincta predicamēta vt hō ⁊ ſimius: ſed illa quibus eſt aliqđ ꝓus: ⁊ tanꝙ cauſa hñ poſſunt eē diſtincta diuerſa predicamēta: ſic. n. ſuba eſt ꝓorib⁹ predicamentis accidētium. ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. ipſa enim actiōe ⁊ paſſiōe nō eſt aliquid ꝓus vniuoce predicatum de eis ⁊ eſſentialiter: ſed bene eſt aliquid prius tanꝙ principium ⁊ cauſa. ſ. ſubſtantia motoris ⁊ mobilis ⁊ ipſa motus: ⁊ cui hec inſunt. ¶ Ad 5ᵘᵐ poteſt negari minor. qꝛ actio primi agētis. ſ. primi motoris eſt ꝓma omniū actionū ordine dignitatis: ⁊ quodāmodo mēſura omnium aliarum. Et ſimiliter paſſio primi mobilis. ſ. receptio eius a motore: forte eſt prima omnium paſſionuꝫ: vel ſm aliquos ipſa paſſio intellectus ab intelligibili: de quo tibi inquirendum relinquo. ¶ Ad 6ᵘᵐ dico quod actio ⁊ paſſio non ſic ſunt diſtinguunt' ſm ꝯceptus importatos per illas dictiones ſunt hec, ſed diſtinguūtur abinuicem ⁊ a motu formaliter ⁊ qdditatiue: bene tamen verum eſt ꝙ iſtorum diſtinctio circumſcribitur per iſtas dictiones ſinca. abinuicem. Nam actio fundatur in motu vt eſt ab agente ⁊ paſſio fundatur i motu vt eſt in mobili: ideo ⁊c̄. Ad ſeptimum patet ex dictis ⁊ vide alibi.

Queſtio. vj.

A

CONſequenter queritur. Utrūꝫ motus ſit eiuſdem eſſentie cum termino ad quem tendit. ¶ Arguitur ꝙ ꝙ nō. qꝛ illa non ſunt vnius ⁊ eiuſdem eēntie vel eadē eēntial'r quoꝝ vnuꝫ deficit ⁊ corrūpitur adueniēte altero. hec vꝫ manifeſta: Sꝫ mot⁹ deficit adueniente termino ad quē vt manifeſtuꝫ eſt ad ſenſum: ⁊ habet' ex ꝓmo de generatiōe quare ⁊c̄. ¶ Itē permanens nō eſt eiuſdeꝫ eēntie cum ſucceſſiuo: vt manifeſtū eſt: Sed motus eſt quid ſucceſſiuuꝫ cū mēſuret' menſura ſucceſſiua. ſ. tēpore. vt pꝫ in 4ᵒ hui⁹. terminus autēꝫ motus ē quid ꝑmanēs. ſ. qualitas: quantitas: ⁊ vbi: ⁊ ſubſtantia. quare ⁊c̄. ¶ Iteꝫ ſi motus localis eēt eiuſdē eēntie cum vbi ad quod tēdit: tunc ſicut motus localis calefacit. vt patet ad ſenſum: ⁊ hētur in primo metheoroꝝ. ⁊ 2ᵒ celi. ſic ēt ipſum vbi calefaciet: quod tamē nullus dicit. ⁊ pꝫ ꝯñā. qꝛ cum aliqua ſunt eiuſdeꝫ eēntie ſpecifice quecunqꝫ per ſe operatio competit vni illorum

44 ſc.

T.c.55 2ᵒ T.c.101

3ᵒ T.c.42

4° ⁊ alteri. ¶ Item ſi ſic. tunc motus circularis ⁊ rectus eēt eiuſdem ſpeciei: qḋ videt̾ abſurdū: ⁊ pʒ ꝯña. qꝛ ad vnū ⁊ eundē terminū ſm̄ ſpeciē cōtingit peruenire per motū circularē: ⁊ per motū rectū. vt ad idem vbi per chordā ⁊ arcum. Modo queciūq; vni ⁊ eidē eſſentialr̄ ⁊ ſpecifice ſunt eadē: inter ſe ſunt eadem: ſi igit̾ ambo iſti motus ſunt idē ſm̄ ſpēm cū termino iſto qui eſt vnus ſm̄ ſpeciē ſequit̾ ꝙ hꝰ motus erunt idem ſʒ ſpēm inter ſe: quod videt̾ incōueniēs. q̄re ⁊c̄.
5° ¶ Item ſi ſic. motus nālis ⁊ violētus erūt idē ſʒ ſpeciē. nā ad eundē terminū ſm̄ ſpeciē mouet̾ aliquid motu nāli: ⁊ aliquid motu violēto: graue enim nāli motu mouet̾ ad vbi deorſū: ⁊ leue motu violē-
6 to mouet̾ ad ipſum vbi deorſuʒ. quare ⁊c̄. ¶ Item ſi ſic. tunc vnū ꝯtrarioꝝ in eſſe pfectiſſimo eſſe poſſet ſimul cū alio ꝯtrario in eodē ſubiecto: qḋ ē īpoſſibile manifeſtū vt ꝙ caliditas in ſummo eſſet ſimul cū frigiditate. Et probat̾ ꝯña ponamꝰ ꝙ aliqḋ graue ſit in loco ſimplr̄ ſurſum ſicut ꝯtingit cū aliqua ps ignis exiſtētis in ꝯcauo celi generat̾ ex aliquo generante: quod facit ex ea aerē aut aliud corpꝰ graue ſimplr̄ vel in reſpectu: ⁊ hꝰ graue moueatur verſus cētrū ad vbi deorſum: ⁊ tūc hēbit vbi ſurſum in ſua vltima pfectiōe: qꝛ ponitur in loco ſimpliciter ſurſum: ⁊ habebit cū hoc vbi deorſum: qꝛ ponitur moueri ad ipm̄ ⁊ motus ponitur eiuſdē eſſentie cum ſuo per ſe termino
7° quare ⁊c̄. ¶ Itē generatio eſt terminus alterationis. ꝓ hu-
T.c.64 ius. ⁊ in 6°. Sʒ generatio nō eſt idē eſſentialiter cum al-
T.c.46 teratione: vt oēs concedunt. quare ⁊c̄.
T.c.4.
T.cō.9. **Oppoſitum** arguitur auctoritate Ariſto. q vult ꝙ motus nō eſt aliud preter res ad quas eſt motus. vt patet in iſto 3° ⁊ i 5° vbi vult ꝙ motꝰ denominat̾ a termino ad quē: nō a termino a quo: quod non videtur eſſe niſi ratione identitatis eſſentialis quam habet cum ipſo motu. quare ⁊c̄.

B
Motus capitur dupl̄r. **Ad queſtionem** intelligendū eſt ꝙ ſicut cōiter dr̄ ⁊ accipit̾ a Cōmē. motus pōt accipi duplicit̾. Vno° put non differt a termino ad quē eſt motus niſi ſicut magis pfectū ⁊ minus pfectū ⁊ hoc mō dſcribit Cōmē. motū ꝙ eſt generatio vniꝰ partis poſt aliā partē illius perfectionis ad quā tēdit motus donec perficiat̾ ⁊ ſit in actu. Alio° accipit̾ motꝰ p fluxu ꝯtinuo huius forme quo fluit ⁊ vadit ad aliquid vlterius. Et dicit Cōmē. ꝙ pma opinio eſt verior. ſ. q ponit motū eſſe formā impfectā ⁊ fluentē. Alia aūt opinio eſt famoſior. ſ. ꝙ motus eſt fluxus: ⁊ via quedam huius forme ad aliquid vlterius acquirendū. ¶ Et tunc dōm ꝙ motus
Cōclo B.ᵘᵃ dur. Nō pal meꝫ. pmo mō ſumptus eſt eiuſdē eſſentie ſpecifice cū termino ad quem vadit. 2° modo non. ¶ Primum oſtenditur. qꝛ forma que non differt ab alia niſi ſm̄ magis perfectum ⁊ minus pfectuʒ non differt ab ea ſm̄ eſſentiā ſpecificā: vt albedo pfectior ⁊ minus pfecta ſil̄r autē ⁊ in alijs: hec cōiter ꝯcedit̾. Sed motꝰ ⁊ terminꝰ ad quē eſt motus nō differunt niſi magis perfectum ⁊ minus pfectum capiendo motū p forma que fluit: vt ēt ꝯcedit̾. q̄re ⁊c̄. Et intelligo de maiori ⁊ minori perfectione accidētalibꝰ nō eēntialibus ⁊ per ſe: tales enim forme q̄ differūt ſm̄ maiorem ⁊ nobilioreʒ perfectionē ⁊ minorē: loquendo de eſſentiali perfectione bene ſunt diuerſe ſm̄ ſpēm. ¶ Itē rō Ariſt. eſt ad hoc. Oē illud ſm̄ quod aliquid mouet̾ eſt eiuſdem eſſentie cū ipſo motu: ſm̄ quod dico formalr̄ ei intrinſece. Sed oē qḋ mouet̾ vel mouet̾ ſm̄ ſubiam ſi ad ſubiam eſt motus: vel ſm̄ q̄litatē: vel ſm̄ quātitatē: vel ſm̄ vbi ergo omnia iſta ſunt eiuſdem eſſentie cum ipſo motu: hō
Nō ſcḋe ꝯnīo. aūt ſunt termini motuū vt manifeſtū eſt. quare ⁊c̄. ¶ Secundum ꝓbat̾ ab aliquibus ſic. via ad terminum non eſt eiuſdem eſſentie cum illo termino: hec recipitur pro manifeſta: ſed motus qui eſt fluxus forme eſt via ad ipſum terminū ad quē vt manifeſtum eſt: qꝛ mediante hꝰ fluxu mobile puenit vſq; ad terminū ad queʒ. quare ⁊c̄. ¶ Itē Commē. videt̾ intendere ꝙ ipſe fluxus forme qui eſt motus ſm̄ opinionē famoſioreʒ eſt de genere paſſiōis: ⁊ hoc forte verꝫ eſt quantū ad ſui receptioneʒ in mobili: paſſio enim formaliter eſt ipſa receptio. vt dicit̾. Unde ⁊ virtus paſſiua dicit̾ receptiua. vt pʒ ex 2° ⁊ 3° de aīa. ⁊ primo de generatione. Sed terminus motus eſt de genere ſubſtantie vel quantitatis vel q̄litatis vel vbi. ⁊ talia nō ſunt eiuſdem eēntie ⁊ quidditatis. vt pʒ in primo poſte. ꝙ aūt ipſe fluxus forme fluētis ſit paſſio capit Cōmē. ex predicamentis: ⁊ hoc forte ſolū innuit̾ ibi ab Ariſto. caplo de facere ⁊ pati: vbi exēplificat de pati ſicut caleſieri ⁊ hꝰ. Et aliq nitūtur probare hoc per hoc. Qꝛ illud eſt paſſio quo aliquid denominat̾ patiēs. hoc eſt notum: ſed ab ipſo fluxu quid denominat̾ fluens: ⁊ hoc eſt eſſe patiens. Et hec probatio non videt̾ multū fortis nec ſufficiens. qꝛ eq̄liter eſt ignotū ꝙ eē fluens ſit eē patiens ſicut ꝙ fluxus ſit paſſio. Aliqui autē dicunt ꝙ fluxus ipſe vt eſt quid continuum eſt de genere quantitatis: ⁊ forte eſt tempus ſecundario
C Dubiū dictum: ſed de hoc videbit̾ in 4° ſi deus voluerit. ¶ Sed dubium eſt de motu locali quomodo ſit idem cum termino ad quem. Ponamus enim ꝙ ignis exiſtens in loco deorſum moueatur ſurſum: manifeſtum videtur eē q nōdum habet aliquid de vbi ſurſum ſimpliciter: cum nondū contineat̾ in loco ſurſū ſimpliciter: ⁊ tū mouetur ſurſum. Et ſimil̄r ſi graue exiſtēs ſurſū in ſphera ignis moueret̾ ad vbi deorſū cōtinue: ⁊ tū nōdū habet de vbi deorſū nec perfecte nec imperfecte: cum nondum cōtineatur in loco deorſum: ⁊ vbi prouenit ex circunſcriptiōe loci. Forte dōʒ ꝙ talis motus ſi eſſet non eſſet idem ſm̄ ſpeciē cum termino ad quē: ſed eſſet idē eſſentialiter ſm̄ genus. Nam in eodē genere ſunt vbi ſurſum ⁊ vbi deorſū ⁊ hoc ſufficit. qꝛ cum in maiori parte ſic ſe hʒ ꝙ motus q eſt forma fluens eſt idē ſm̄ ſpēm cum termino ad quem. Sic eſt conſuetum ſimplr̄ reſpondere.

D **Ad primam** rōnem pʒ ex dictis: motus enim qui eſt fluxus forme bene deficit adueniente termino ad queʒ: ſed actus imperfectus qui recipit̾ a motore immobili non corrumpitur ſʒ pficitur: nec ſequitur ex hoc ꝙ duo accidētia eiuſdē ſpēi ſolum numero diuerſa ſint ſimul in eodē ſubiecto: quia huiuſmodi actus
Actꝰ īpfectus ⁊ terminꝰ ad quē ſunt idē numero. impfectus ⁊ terminus ad queʒ non ſunt diuerſa numero immo ſunt vnum: eo ꝙ ipſe terminus ad queʒ extrahit̾ de potētia ſubiecti habētis in ſeipſum actum impfectū: ⁊ ſic totū eſt vnus actus magis cōpletus ⁊ pfectus. Aliquibus tamen vʒ ꝙ ſicut fluxus pcedēs terminū ad quē deficit adueniēte huiuſmodi termino: ſic ēt actus impfectus deficit: ⁊ iō non intelligunt ꝙ huiuſmodi motus ſit eiuſdē eēntie ſm̄ numerum cum termino ad quem: ſʒ ſolum eiuſdē ſm̄ ſpēm: quicquid autem ſit de hoc veruʒ: hñ dubium mihi videtur: ſʒ quo ad pñs nō determino.
¶ Ad 2ᵘᵐ pʒ ex dictis p diſtinctionē. Motꝰ. n. p fluxu ē qḋ ſucceſſiuū. ⁊ ſic nō ē eiuſdē eēntie cū ſuo termino ad queʒ.
Motus localis calefacit p accidens. ¶ Ad 3ᵘᵐ dicunt aliq ꝙ ſi motus localis calefacit hoc non ē niſi per accidēs ſcilicet ratione ⁊ virtute corporis naturalis in quo ſit motus: ⁊ cuius eſt motus vt habet videri ſup primum metheororum. Uel ſi per ſe calefacit hoc eſt quantum ad ipſum fluxum ipſius mobilis de vno vbi ad aliud vbi: p quem quidem fluxum rarefacit ⁊ diſgregat materiam ſubiectam. ⁊ ſic calefacit: ⁊ huiuſmodi fluxus non eſt eiuſdem eēntie cum ipſo vbi ad quē ē motus.
¶ Ad 4ᵘᵐ dico ꝙ motus rectus ⁊ motus circularis qui ſunt ad vnum ⁊ idē vbi hñ ſunt eiuſdem eſſentie quantū ad vbi fluentia: quantum ad ipſos fluxus: quorum vnus eſt rectus ⁊ alius circularis non ſunt eiuſdem eſſentie ſpe-

cipit inquantum rectus ꝛ circularis. Alij dicunt ꝙ motus circularis nunꝙ̃ terminatur ad vnum ꝛ idẽ vbi formaliter: ſed ſolum materialiter ꝛ ſubiectiue: ꝛ ideo non opꝫ ꝙ ſint ſibijnuicem idem formaliter ꝛ eſſentialiter.

℄ Ad 5ᵐ dico ꝙ motus nãlis ꝛ motus violẽtus eiuſdem corporis naturalis nõ ſunt eiuſdem eẽntie ꝛ ſpeciei inter ſe vt motus lapidis ſurſuꝫ ꝛ motus eiuſdẽ deorſum. Sꝫ motus nãlis vnius corporis ꝛ violẽtus alterius corporis bñ poſſunt eſſe eiuſdeꝫ ſpeciei: ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito. Aliter dicitur ꝙ non eſt vnum ꝛ idẽ vbi formaliter qđ terminat motũ naturalẽ ꝛ qđ terminat motũ violẽtũ: ſed ſoluꝫ eſt vnũ ꝛ idẽ mãliter vel ſubiectiue: ꝛ ideo nõ ſequitur illos motus eſſe eoſdem eſſentialr ꝛ ſpecifice. Sed bene eſt occultum quõ ſit aliud vbi deorſuꝫ ad qđ mouetᷣ graue ſm nãm: ab illo vbi deorſum ad qđ mouetᷣ leue ſm violẽtiã: cuius locus deorſum non ſit alius ꝛ alius ſecũdũ ſpecieꝫ.

℄ Ad 6ᵐ põt dici ſicut prius dictuꝫ eſt ꝙ ſit idem genere non ſpecie ſpecialiſſima. Alij dicerent ꝙ negãda eſt cõſequẽtia. Et ad ꝓbationeꝫ dico ꝙ imaginatᷣ vnum falſum impoſſibile. ſ. ꝙ aliquod graue ſit in loco ſimplr ſurſuꝫ: ꝛ habeat vbi ſurſum ſimpliciter ꝛ moueatᷣ ad vbi deorſum: qꝛ ſtatim cũ aliqđ eſt graue īpoſſibile eſt ꝙ ſit in loco ſimplr ſurſum. Imo ſi aliquid leuiſſimum qđ nunc eſt in loco ſurſum ſimpliciter fiat graue vel minus leue. quãtũ amittit de leuitate tantuꝫ perdit de vbi ſurſum ꝛ ſit in vbi non ſimpliciter ſurſuꝫ: ꝛ cum iſto bñ ſtat vbi deorſuꝫ aliquo modo. ſ. impfectuꝫ ꝛ in reſpectu. Uel poſſet dici ꝙ ſi graue ſimpliciter ſub concauo orbis lune eſſet ꝛ moueretur ad vbi deorſuꝫ: non eſſet violẽtus motus a principio vſqꝫ ad finem ſed eſſet vnus motus per totum ſpatiuꝫ ignis vſqꝫ ad aereꝫ: ꝛ terminus illius motus eſſet aliqđ vbi ſurſum ſimplr non oĩno perfectũ: ſed ꝛ alius motus eſſet ꝑ ſpatiuꝫ aerie: ꝛ illius motus terminus eẽt aliqđ vbi ſurſum in reſpectu: ſicut debetᷣ aeri. Et alius motus eẽt ꝑ aquaꝫ ꝛ terminus illiꝰ eẽt aliqđ vbi in reſpectu vbi deorſuꝫ. Alius aũt motus eſſet ꝑ ſpatiuꝫ terre ſuppoſito ꝙ deberet venire ad centrũ: ꝛ illius motus terminus eſſet vbi deorſuꝫ ſimplr. ꝛ ſic in quocũqꝫ illorum motuũ terminus ad quẽ eſt eiuſdem eſſentie cũ motu ꝑcedente.

Graue non pot ẽ ſui ſm ſimplr.

℄ Ad 7ᵐ de generatione: dico ꝙ generatio non eſt terminus intrinſecus ꝛ immediatus alterationis: ſed magis qualitas qua diſponitur materia ad formam. Eſt autem generatio terminus extrinſecus ꝛ mediatus: ꝛ de tali nõ intelligitur ꝙ ſit eiuſdem eſſentie cum motu ſed de termino primo ꝛ immediato.

℄ Signũ.n. ꝙ huiꝰ ſciẽtie ꝓpria ↄſideratio ð ipſo eſt: oẽs eni q videtᷣ rõnabilitᷣ tetigiſſe huiuſmõi philoſophiã fecerunt verbũ ð infinito ꝛc. Tex.cõmẽ.xxv. Queſtio. vij.

A Onſequenter queritᷣ circa capitulũ de infinito. Primo vtrũ ad naturalem Phm ꝑtineat conſiderare de infinito. ℄ Arguitᷣ primo ꝙ non. qꝛ de non ente non cõſiderat ſciẽtia. primo poſteriorũ. ſed īfinituꝫ eſt nõ ens. ex iſto 3° ꝛ primo celi ꝛ mundi. quare ꝛc. ℄ Item de eo quod ē ignotũ nõ cõſiderat ſciẽtia naturalis. hec eſt manifeſta. qꝛ conſideratio eſt quedã notitia: ſed infinituꝫ eſt ignotũ. vt dicit Phs primo huius. quare ꝛc. ℄ Item naturalis cõſiderat de entibus naturalibus ꝛ eorum principijs ꝛ per ſe accidentibus. vt patet ex primo huius ꝛ 3°. ſed īfinitum nullum horum eſt cum ſit non ens. quare ꝛc.

T.c.35

T.c.11

T.cõ.2. ℄ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſtote. qui conſiderat hic de infinito.

Ad queſtionem

intelligendũ ꝙ infinitũ multipliciter dicitᷣ. Uno° dicitur infinitũ ſm vigorem: ꝛ hꝫ infinitas. ſ. vigoris attribuitur ab aliquibus ipſi primo ꝑncipio qđ eſt deus: ꝛ de tali infinito bene poteſt conſiderare Phs naturalis: qꝛ tale infinitum demonſtratur eſſe per mediuꝫ naturalem. vt videbitur in 8°. Alio modo dicitᷣ infinitum ſm durationeꝫ ſolũ: ꝛ de iſto bene conſiderat Phs naturalis: qꝛ ipſe habet conſiderare de motoribus ꝛ mobilibus ꝛ eoꝝ per ſe accidentibus vt pꝫ in iſto libro: ſed entia infinita: ſm durationem ſunt mouentia vel mobilia vt corpora celeſtia ꝛ intelligentie mouẽtes ea. quare ꝛc. ℄ Tertio mõ dicitᷣ infinitũ per negationẽ formalis determinationis. ſ. ꝙ in eẽntia ſua non includit aliquã determinationẽ formaleꝫ: ſed eſt in potentia ad omnes: ꝛ hec eſt materia prima. Et de iſto infinito cõſiderat naturalis. eo ꝙ ipſa materia prima que eſt huiuſmõi infinitum: eſt per ſe principiũ reꝝ naturaliũ. vt pꝫ ex primo huius. quare ꝛc. ℄ Alio mõ dicitᷣ infinituꝫ ſm quantitatem: ꝛ eſt quantuꝫ ſine terminis: ꝛ de iſto adhuc debet conſiderare naturalis: qꝛ de eo qđ non eſt ꝛ opinatur eſſe ab aliquibus ſolẽnibus in phia notis ꝑ rationes quaſi naturales: debet conſiderare phs naturalis demonſtrando. ſ. illud non eſſe: ſicut enim intellectus deſiderat naturaliter cognoſcere veritatẽ ꝛ eã manifeſtare: ſic naturaliter deſiderat fugere errores ꝛ eos confutare ſuo loco ꝛ tẽpore debitis. Unde cum error ſit aliquid ponere eſſe in rerum natura: qđ tamẽ non eſt nec eſſe põt pꝫ ꝙ naturalis phs debet remouere illud ꝛ ſoluere argumenta ad hoc inducẽtia. Et hũc modũ inuenitᷣ Ariſt. tenuiſſe in ſuis libris philoſophicis. ꝛ minor patet in iſto 3° ipſum enim infinitum id eſt quantum extenſum ſine terminis non eſt in rerum natura nec poteſt eſſe: vt hic probatũ eſt. Uel dicas ſub diſiunctione ꝙ hꝫ infinitum ð monſtratᷣ eẽ vel non eẽ ꝑ mediuꝫ naturale: ꝛ tamẽ aliqui propter aliquas rationes apparentes poſuerunt ipſum eẽ: ꝛ dixerunt ipſum eẽ principium rerum naturaliuꝫ. vt pꝫ hic: ꝛ in ꝓmo ð celo. quare ꝛc. ℄ Alio modo dicitᷣ infinitũ in potẽtia. ꝛ hꝫ ē diuiſio magnitudinis ꝛ appoſitio ad numerũ: ꝛ ð iſto ēt conſiderat naturalis phs: eo ꝙ eſt quedam proprietas magnitudinis naturalis ꝛ numeri rerum naturalium. Qualiter autẽ hoc ſit veruꝫ ꝙ magnitudo ſit diuiſibilis in infinitum: ꝛ ꝙ numero põt fieri appoſitio in infinitum: videbitur in conſequentibus.

Infinitũ dicitur multiplr. Cõclo prima

ↄ 2ª

ↄ 3ª

ↄ 4ª

ↄ 5ª

Ad rationes

Ad primũ dico ꝙ de nõ ente non conſiderat phs naturalis demonſtrando ipſum eẽ vel paſſiones ei ineẽ: ſꝫ ð nõ ente quod ab aliquibus philoſophis opinatum fuit eſſe per aliquas rationes ſumptas a proprietatibus naturalibus: bene poteſt conſiderare philoſophus naturalis demonſtrando ipſum non eſſe propter cauſam predictam.

B

℄ Ad 2ᵐ dico ꝙ infinitum non ſic eſt ignotũ ꝙ nulla notitia habeatᷣ de eo: ſꝫ ꝙ non ē natum primo cognoſci: cum ſit qdam priuatio termini ꝛc. Et priuatio non cognoſcitᷣ niſi per habitum. Qualiter aũt intelligendũ ſit ꝙ infinitũ ſm ꝙ infinituꝫ ē ignotum ad intẽtionẽ Ariſtot. in primo huius: viſum fuit in queſtione de hoc ordinata ibideꝫ.

℄ Ad 3ᵐ dico ꝙ naturalis phs primo conſiderat de entibus naturalibus ꝛ eorum principijs ꝛ ꝑ ſe accidentibus ſꝫ ſecundario põt conſiderare de aliquo quod non eſt aliquod iſtorum: ꝛ putatur ab aliquibus philoſophis eẽ ꝑncipium. Sic autem eſt de infinito quod putabatur ab aliquibus. vt dicit hic Ariſtot. ꝛ primo celi ꝛ mundi. Modicus aũt eſt error circa pꝛicipia ē cauſa maximi erroris circa ea que ſunt ex principijs. vt dicitur ibidem: Ideo neceſſarium fuit conſiderare de infinito.

℄ Rationabiliter autẽ ꝛ principium ipſum ponunt omnes: neqꝫ eni fruſtra poſſibile ē

ipſuʒ eſſe aliaʒ ieſſe neqʒ potētiam niſi ſicut principiū ⁊c. Tex.cō.xxx. Queſtio. viij.

A ꝓ T.c.8 Conſequēter querit̄. Utrū infinitū ſi eēt: eſſet ꝑncipiū ſolum. ¶ Arguit̄ ꝙ nō. q2 illō extra qō nihil eſt: nō ē ꝑncipiuʒ ſolū. Nā ꝑncipium eſt cuiuſdā aut quorūdā. vt dicit Phs in pri/mo hui⁹. Un̄ ꝑncipiū reqrit multitudinem. vt dicit ibi Cōmē. Sed ſi eēt infinitū extra ipm nihil eēt: ⁊ intelligo de infinito qō eſt quātuʒ ſine termino. de quo loquebant̄ antiqui. q̄re ⁊c. ¶ Itē qō eſt poſterius altero

2° illud nō eſt ſolū ꝑncipiū: cū principium debeat eē prius ⁊ oīno ꝑncipiū oīno ꝑus: vt manifeſtū eſt: Sed ipſum infi/nitū ſi eēt: eēt poſterius aliquo modo Nā infinitum dicit formaliter ꝑuationē finis ⁊ termini. Et conſtat ꝙ ꝑuatio

3° T.c.20. eſt poſterior habitu. vt pʒ. 1 0. meta. ēt accipit Cōmen. in iſto 3°. quare ⁊c. ¶ Item accidens non pōt eē ſolū princi pium. Hʒ eſt euidēs. q2 ſubſtantia eſt cauſa accidentium. vt

Cō.4. T.c.4. dicit Cōmen. in 7° meta. Et ſic accidētia ſunt principiata ⁊ cauſata a ſubſtantia. Itē in 7° meta. dicit Ariſto. ꝙ ſub ſtantia prior eſt accidente notitia diffinitione ⁊ tempore: ⁊ ſic accidens eſt poſterius ſubſtantie: qō autem ſolum ē principium nullo modo debet eē poſterius: immo omni no prius omnibus. modo infinitum ſi eēt: eſſet accidens ſcilicet quantitas ſine terminis. quare ⁊c.

¶ Oppoſituʒ arguit̄ auctate Ariſt. q videt̄ velle ꝙ infinitū ſi eēt: eēt principiuʒ ⁊ non principiatū: ⁊ hoc concorditer dixerunt omnes antiqui ponētes infinitum eſſe.

B Infinitū pt conſi derari q̄tuʒ ad tria. **Ad queſtionem** intelligendū ē ꝙ infinitum. i. q̄tū carēs terminis: ſi eſſet: poſſet cōſiderari quantuʒ ad tria. Uno mō q̄tū ad ipſam infinitatē qua formaliter dicit̄ infinitum: que quidē infini tas nihil aliud eſt q̄ʒ priuatio vel negatio finis. i. termini: quēadmodum cecitas eſt ꝑuatio viſionis qua formaliter dicit̄ aliquid cecū: formaliter dico. i. ad moduʒ ⁊ ſimilitu/dinem formalis principij in q̄tum denominat ⁊ ineriſtit. Alio modo poſſet conſiderari hꝰ infinitum q̄tū ad ſuaʒ quantitatē carētem terminis. Alio modo q̄tū ad ſubſtā

ꝯ prima tiam ſubiectam quantitati. ¶ Tunc dico primo. ꝙ ipſum infinitū q̄tum ad ſuam infinitatē non eēt omnino princi piū: cum hꝰ infinitas ſit quedaʒ priuatio ⁊ aliquid poſte rius naturaliter alijs. ſ. ſubſtātia ⁊ magnitudine. ¶ Scdō

ꝯ 2° dico ꝙ q̄tū ad ſuā quantitatē non eēt omnino principiū primū rōne preinducta. ſ. q2 nullū accidēs eſt principium oīno ꝑmū. ſed poſterius: vt oſtēſuʒ eſt in 7° meta. ¶ Ter

T.c.4. ꝯ 3° tio dico ꝙ ipſum infinitū ſi eſſet q̄tum ad ſubſtantiā ſu biectā magnitudini infinite ſolum eēt principium ⁊ non principiatum: qō ſic ꝓbatur: q2 hꝰ ſubſtantia ſi eēt princi piata: aut eēt principiata ꝑncipio magnitudinis: aut prin cipio quod eſt cauſa. Non principio magnitudinis: q2 po nitur ſubiecta magnitudini infinite. magnitudo autē infi/

Infinitū nullam haberet cauſam T.c.12 T.c.29 nita non hʒ principiū: q2 ſic eēt finita. Nec principio qō ē cauſa: q2 aut haberet cauſam materialē aut formaleʒ ⁊c. non materialem: q2 materia non eſt ſine forma. vt pʒ i 2° huius. ⁊ primo de generatione. Omnis aūt forma mate/rialis neceſſario eſt magnitudinis finite: cum enim finitas magnitudinis non ſit ex mā, relinquit̄ ꝙ eſt ex forma. Et qua rōne ex vna forma māli iponitur finitas ⁊ terminus ipſi magnitudini: eadem ratione ex alia: quemadmodum natura forme imponit terminum qualitati ⁊ operationi. Igit̄ huiuſmodi ſubſtātia ſi eēt ſubiecta magnitudini infi/nite nullam formā naturaleʒ haberet: nec per ꝯñs mām perfectibilē per formā. ¶ Itē non haberet cām agenteʒ: quia cauſa agens oʒ eſſe maioris virtutis in effectu vel ſal tē equalis. huiuſmodi autē ſubſtantia ſi eſſet: eſſet infinite virtutis ēt ꝑm vigorē cū in magnitudine infinita nō poſſit

eē virtus finita. vt pʒ ex 8° huius. virtute autē infinita nō T.c.8 poteſt eē alia virtus maior: vt notū eſt: nec ei equalis. Si cut nec magnitudini infinite eſſet alia equalis magnitudo qō pʒ: q2 ſi eſſet aliqua alia magnitudo equalis magnitu dini infinite. aut ambe ipſe eēnt ſimul idest indiſtantes. ⁊ ſic vna magnitudo penetraret aliā ⁊ eſſent vna magnitu/do: vt pʒ 4° huius. aut vna illarū eēt extra aliā ⁊ diſtincta T.c.55 ab alia: ſicut aqua extra terrā: ⁊ ſic vtraqʒ eſſet finita: nam magnitudo eſt finita in parte illa: extra quam eſt alia: ⁊ hʒ ſuperficiem terminatam ⁊ diſtinctā a ſuperficie alterius que eſt extra eā: vt manifeſtū eſt per ſe: ⁊ ſic vtraqʒ illaruʒ magnitudinuʒ eēt finita ⁊ infinita: qō eſt impoſſibile. igit̄ vna magnitudo infinita non pōt eſſe equalis alteri magni tudini infinite. ⁊ per ꝯñs virtus exiſtens in magnitudine infinita non pōt eſſe equalis alicui alteri virtuti. ſic igitur illa ſubſtātia non haberet cauſam agentem. ¶ Item non haberet cauſam finaleʒ. quia illa cauſa finalis aut eſſet ali qua alia ſubſtantia corporea: aut incorporea: finis enim principalis ſubſtantie non poteſt eē accidēs aliquod. Sʒ non poſſet eē ſubſtantia corporea alia. q2 huiuſmodi ſub/ſtantia que ponitur magnitudinis infinite totum occupa ret. vnde non poſſet eſſe aliqua ſubſtantia corporea extra eam que eſſet finis eius gratia cuius. Nec incorporea: q2 ſubſtantia incorporea eſt intelligentia abſtracta. vt patet ex. 1 2. meta. Intelligētie aūt abſtracte ſunt pricipia corꝑ quoꝝ ſunt principia duobus modis. ſ. ꝑm mouens ⁊ ꝑm finē: vt docet Cōmen. in. 1 2. metaph. Igitur illa ſubſtātia Cō. abſtracta ⁊ incorporea que eſſet finis illius ſubſtantie in/finite moueret illam ſubſtantiā infinitā: ⁊ ipſa ſubſtantia magnitudinis infinite reciperet motū ab ipſa ſubſtantia i corporea: hoc aūt eſt impoſſibile: vt demonſtratum ē pri mo celi ⁊ mundi. ergo nullā cauſam haberet huiuſmodi ſubā īfinite magnitudinis. ⁊ per ꝯñs nō eēt aliqō cauſa/tum: ex quo relinquitur ꝙ ſolum eēt principiū: ⁊ eo ꝙ om ne ens aut eſt principium ⁊ cauſa ſolum: aut eſt quid prin cipiatum ⁊ cauſatum. vt Ariſtoteles ſumit.

Ad primum argumentū dico ꝙ huiuſmōi ſubā ſi eēt: nihil haberet extra ſe diſtictū loco ⁊ ſubiecto ꝑm ſui ſubſiſtētiam: ſed haberet bene ali-quid extra ſe diſtinctum ꝑm quidditatem ⁊ eſſentiam. ſ. ſuam quantitatem: ⁊ ſic eſſe eius principium. ¶ Ad alia duo patet ex dictis. Conceſſum enim eſt ꝙ illud infinituʒ non eſſet primum ⁊ omnino principium quo ad ſuam in finitatē: nec quantum ad ſuam quantitatē: ſed ſoluʒ quan tū ad ſuam ſubſtantiā. Et adhuc forte non eēt principium motiuum: nec actiuum nec receptiuum motus aut paſſio nis. vt patet ex primo celi ⁊ mundi. ſed ſolum eſſet prici pium ſubiectiuum magnitudinis infinite.

¶ Cōtingere enī ab eē nihil differt ī perpe tuis ⁊c. Tex.cō.xxxij. Queſtio. ix.

A Conſequēter querit̄. Utrū in eternis differat eſſe ⁊ poſſe. ¶ Arguit̄ ꝙ ſic. q2 ſicut ſe habet eſſentia ad potētiā: ſic eſſe ad poſſe: per cōue/nientē ſimilitudineʒ: ſʒ in eternis differt eſſen tia a potentia. vt patet in prima mā cui⁹ par tes oēs ſunt eterne ꝑm ſuam eſſentiam: ⁊ tñ ſua potentia vniuſcuiuſqʒ eaꝝ eſt aliud ab eſſentia māe. vt demonſtrat Cōmen. in ꝑmo huius. quare ⁊c. ¶ Item ſol eſt qd per/ Cō.7 petuum: ⁊ tamē differt in ipſo eſſe ⁊ poſſe. Nam dūʒ ſol eſt in oriente hʒ potentiā vt ſit in occidente: ⁊ tamen non dum eſt in occidente: ſimiliter autem ⁊ in alijs partibus celi. ¶ Item mā exiſtens ſub vna forma eſt in potentia ad aliam formam ꝯ͂riam: vt exiſtens ſub forma ignis: eſt in potentia ad formā aque. vt pʒ ex ꝑmo huius. ⁊ primo de T.c.7 generatione: ⁊ tamen mā exiſtens ſub vna forma non eſt

ſub

ſub alia contrarioꝛ vt manifeſtuʒ eſt ex dictis igitur materia
ſit eterna patet ꝙ in eternis eſt aliud eſſe ⁊ poſſe. Et poſ-
ſet argui ducendo ad impoſſibile. Nam ſi in eternis non
differt eſſe ⁊ poſſe: tunc materia exiſtens ſub vna forma
cum habeat potētiā ad aliaʒ cōtrariam formaʒ erit ſimul
ſub forma alia: que eniʒ non differunt abinuicē ſunt ſimul
ſed ꝯñs eſt falſum ⁊ impoſſibile vt manifeſtū eſt. q̄re ꝛc.
T.c.31 ¶ Oppoſitum vult Ariſto. in fine illius capituli: eſſe autem
aliquid infinitum fides eſt ex quinqꝫ. Cōtingere enim ab
eſſe nihil differt in perpetuis. vt dicit ibidem.

B Perpetuoꝝ diuerſitas
Ad queſtionem ꝯſiderandū eſt breuiter: ꝙ de numero perpetuorū ſeu
eternoꝝ. Quedaʒ ſunt oīno intrāſmutabilia vt ſubſtātie
ſeparate a mā ⁊ magnitudine. ſicut pʒ ex 8ᵒ huius. Que
dā aūt ſunt tranſmutabilia aliquo mō ſicut ſunt corpora
celeſtia ⁊ ſilr materia pma. Corpora enim celeſtia ſunt ꝑ-
ꝑ celi. petua ſm ſuas ſubſtātias. vt pʒ ex pmo celi. Et tamē con
T.c.20 tinue tranſmutant ſm vbi. vt habeƚ ibidem. ⁊ 8ᵒ hui᷒. ⁊
ꝑ celi. 12. metaphy. Similiter materia pma eſt eterna ſʒ id qḋ
T.c.18 eſt ⁊ ſm ſuam ſubſtantiam. vt patet ex primo huius. ⁊ mī
8ᵒ phy. ipſo tranſmutatur. i. ſubijciƚ tranſmutationi ſubſtantiali
T.c.76 de priuatione ad formam ⁊ econuerſo. vt manifeſtum eſt
12. met in primo huius. ⁊ in primo de generatione. ¶ Ulterius
T.c.43 conſiderādum eſt ꝙ in ipſis perpetuis tranſmutabilibus
ꝑ phyſi. eſt duplex eſſe. ſ. eſſe ſubſtantiale ⁊ primū: ⁊ eſſe non eſſen
T.c.82 tiale nec omnino primum. Et voco eē eēntiale ⁊ primum
ꝑ phyſi. illud quod eſt idem eēntialiter cum eſſentia talis entis: ſi-
T.c.60 cut ipſi materie eſſe mām eſt idem eſſentialiter cum ipſa
ꝑ de ge. eſſentia materie ⁊ cum ipſa materia: ⁊ ipſi celo eſſe celum
T.c.23 eſt idem eſſentialiter. Eſſe vero non eſſentiale eſt ipſuʒ eē
ſuperadditū eſſentie talis rei: vt ſ materia prima eē quod
habet a forma hominis vel a forma aſini non eſt eſſe eēn-
tiale materie. ſ. quod ſit idem eſſentialiter cum ipſa ſubā
materie: immo eſt eſſe ſuperadditū ipſi eſſentie materie
prime. Similiter in corpore celeſti eſſe in tali vbi vel tali
vt eē in oriēte non eſt eē eſſentiale: qḋ ſit idem eſſentialiter
cum ipſa ſubſtantia celi: ſed eſt eſſe accidentale ⁊ ſuperad
ditū ipſi ſubſtantie: vt manifeſtū eſt vnicuiqꝫ. ¶ Ulteri᷒
accipio ꝙ poſſe cum ſit quidam reſpectus ad actū diſtin-
eſſe di guiƚ ſʒ diſtinctionem act᷒: vt hoc habeƚ ex 3ᵒ phyſicoꝝ.
ſtinguiƚ capitulo de diffinitione motus: multū expreſſe. vbi diciƚ
ſʒ diſti ꝙ poſſe ſanari ⁊ poſſe infirmari non ſunt vnum ⁊ idem
nctus eſſentialiter: niſi infirmari ⁊ ſanari eſſet vnū eſſentialiter.
T.c.10 Dicimus ergo ꝙ poſſe quod eſt ad eſſe vel eſt ad eē eſſen
tiale vel ad eſſe non eſſentiale ſed ſuperadditum.

C Tunc dico ad queſtionē tria. Primo ꝙ in perpe
tuis oīno intrāſmutabilibus non dif-
1ᵐ fert aliquo modo realr eſſe ⁊ poſſe. Scḋo dico ꝙ in per-
2ᵐ petuis tranſmutabilibus non differt realiter eſſe eēntiale
3ᵐ ⁊ poſſe qḋ eſt reſpectu eſſe eſſentialis. Tertio dico quod i
Rō pri eis bene differt eſſe ſuperadditū ⁊ poſſe quod eſt reſpe-
me cō. ctu talis eſſe. ¶ Primū oſtenditur. quia in quibuſcunqꝫ
differt proprie eſſe ⁊ poſſe: i illis eſt aliqua potentia ad eē
quod non habent prius ⁊ ipſum poſtea recipiunt: hec eſt
manifeſta: Sed in talibus entibus intranſmutabilib᷒ nul
la eſt potentia ad aliquid quod non habent: ⁊ poſtea reci-
piant ipſum: quia tunc eſſent traſmutabilia. Omne enim
quod eſt natum recipere aliquid quod prius non habe-
bat eſt tranſmutabile: vt manifeſtū ē ex tertio ⁊ 6ᵒ hui᷒.
T.c.6 ¶ Scḋm pʒ. quaſi per idem. Nā in quibuſcūqꝫ eſſe eēn-
T.c.32 tiale differt a poſſe quod eſt reſpectu eſſe eſſentialis: in il-
Rō ſcḋe lis potentia ad eſſe tēpore precedit eſſe actu vt patet indu
cō. cendo. Nam in ſorte differt eſſe actu: ſor. ⁊ poſſe eſſe. Et
conſtat ꝙ prius tempore fuit potentia ad eē ſor. q̄ʒ ad eſſe
eius ſm actum: ſimilr autem ⁊ in alijs. Sed in perpetuis
ſeu eternis impoſſibile eſt ꝙ potentia ad eſſe eſſentiale ſit
prior tempore ipſo eē: q: eternū eſt qḋ ſemper eſt ſemper T.c.125
fuit ⁊ ſemper erit primo celi ⁊ mundi. Unde contra ratio
nem entis eterni eſt ꝙ potentia ad eius eſſe eſſentiale pre
cedat tēpore ipſum eſſe eſſentiale: q: tūc in tēpore primo
non eēt ſm eſſe eſſentiale: ⁊ ſic nō ſemper fuiſſet nec eſſet:
quod eſt contra rationē eterni. Sequiƚ ergo cōcluſio ꝙ i
eternis eē tranſmutabilib᷒ nō differt eē eſſentiale ⁊ poſſe
qḋ eſt reſpectu eius. vt in materia pma nō differt eſſe ma
teriaʒ ⁊ poſſe eſſe materiā. Non. n. fuit aliqḋ tempus nec
erit in quo materia poſſit eſſe materia ⁊ non ſit materia.
Et ſimiliter in celo non prius fuit celum in potentia ad eē
ſimpliciter q̄ʒ eſſet celū in actu: nec aliquid ipſius celi pri
us tēpore fuit in potentia ad eē celi q̄ʒ eſſet celum: q: tūc
celuʒ ſimpliciter nō fuiſſet ⁊: ⁊ ſic non eſſet eternū. Simili-
ter nihil ipſius materie prime prius tēpore fuit in poten-
tia ad eſſe extra mām q̄ʒ eēt materia: ſed econuerſo in ge
neralibus. Nam aliquid ipſius ſortis prius tempore fuit
in potentia ad eē ſortis q̄ʒ eſſe ſortes. ſilr autem ⁊ in alijs.
¶ Tertium declaraƚ. Illa ſunt diuerſa quoꝝ vnuʒ prece Rō 3ᵉ
dit alteꝝ ſm tempus: Sed in ꝑpetuis tranſmutabilibus
eē ſuperadditum ⁊ ipſum poſſe ſic ſe habent. Nā hꝰ poſ
ſe prius eſt tempore q̄ʒ ſit ipſum eē vt tangebatur arguen
do de materia prima ⁊ de partibus celi. quare ꝛc.

Ex his ad rationes. ¶ Ad primam bene concedo D
quod in materia prima differt eſſentia ⁊
potentia que eſt ad eſſe ſuperadditum quod habet a for-
ma. Et ſimiliter differt eſſe materiam ⁊ poſſe eē quod eſt
reſpectu talis eſſe quod habet a forma: ſed non differt po
tentia ad eſſe materiam ab eo quod eſt eē materiam diffe
rentia reali ⁊ abſoluta. ¶ Similiter ad alias duas patet
ex dictis in diſtinctione ⁊ poſitione.

¶ Nos autē intendimus de ſenſibilibus ⁊ de quibus facimus ſcientiā vtruʒ in ipſis ē aut non eſt corpus infinitum ꝛc. Textu commenti. xxxix. Queſtio. x.

Conſequēter q̄ritur. Utrum poſſit eē corpus A
actu infinituʒ. ¶ Arguitur primo quod ſic.
Quia illud pōt eſſe ſine termino in cui᷒ diffi-
nitione non poniƚ termin᷒. Sed i diffinitio-
ne corporis non poniƚ terminus: vt manife-
ſtū ē ex primo celi. ⁊ 5ᵒ metaphy. ſatis. quare ꝛc. ¶ Itē. T.cō.2
Illud ē infinituʒ cuius effectus ē infinitus. Nā cauſa ⁊ cau T.c.18
ſatū debēt ꝓportionari. 5ᵒ metaphy. ⁊ 2ᵒ huius. finiti aūt T.cō.2
ad infinituʒ nulla ē ꝓportio. vt pʒ in iſto 8ᵒ ⁊ pmo celi Sʒ T.c.28
effectus alicuius corporis ē infinitus: motus enim perpe T.c.14
tuus ē infinitus. vt pʒ 8ᵒ huius: ⁊ motus eſt effectus cor- T.c.52
poris qḋ moueƚ vl cauſatur ab ipſo aliquo mō vt notuʒ T.c.83
ē. quare ꝛc. ¶ Itē illud qḋ mouet aliquā virtutē paſſiuā
ad ſuum actuʒ ē ens non ens. n. nō mouet aliquid. vt ha-
betur ex 3ᵒ huius vbi dicitur. ſp enim exiſtimabitur ſpe- T.c.17
cies aliqua mouēs: Sed infinitū mouet aliquaʒ virtuteʒ
paſſiuam ad actum. probatio. q: virtus imaginatiua ima
ginatur infinitū vt quilibet experitur: modo ipſa ē virtus
paſſiua ⁊ nō mouet ſeipſam ad actū imaginandi vt mani
feſtum ē. Ergo relinquiƚ ꝙ mouetur ab eo qḋ ipſa ima-
ginatur: ſʒ ipſa imaginatur infinitum. quare ꝛc. ¶ Item
recipiatur aliquod corpus: aut illud eſt finitum aut infini
tum. Si eſt infinitum hētur intētū: ſi finitum oportet ꝙ
finiatur ad aliqḋ aliud: ⁊ queratur de illo alio. ⁊ ſic ibitur
in infinitum. ⁊ hētur propoſitum: qḋ ē infinita magnitu-
do corporalis. ¶ Item illud quod in eēntia ſua non inclu
dit aliquid ꝑ quod ſibi determinet corporeitatē finitam: ⁊
eſt in potētia ad corporeitateʒ infinitam: hec videtur eſſe
manifeſta: Sʒ materia prima in ſua eſſentia non includit
aliqḋ ꝑ qḋ determinat ſibi corporeitatem finitam vt ma.

nifeſtum eſt: quia ipſa ē ens pure potētiale ⁊ indifferens ad omnem actum de ſe. quare ⁊c. ¶ Item illud qḋ ſeqꝛ ex principio mathematico eſt verum: cum: principia mathematicalia ſint vera: ⁊ ex veris non ſequiꝛ niſi verū. Sȝ ex principio quodam mathematico ſequitur ꝙ poteſt eē corpus infinitum. dicit enim Cōmē. ꝙ ſicut vnum principiorū que ponit geometer eſt ꝙ ad omnē lineā ē accipere lineam maiorē. ſic vnum principium quod ipſe ponit eſt ꝙ ad omnē lineā eſt accipere lineā maiorem: ex hoc autē ſequitur ꝙ linea cuȝ poſſit nō eē ſine corpore ꝙ ad omne corpus eſt accipere maius corpus. ⁊ ex hoc ſequitur vlterius ꝙ poteſt eē corpus infinitum. Corpus enim maius omni corpore finito non eſt corpus finitum. quia tunc eēt maius ſeipſo. ⁊ ſic relinquitur ꝙ ſit infinitum.

T.c.40. T.c.46 **Oppoſitum** vult Ariſto. hic ⁊ primo de celo. Et arguiꝛ vna de ſuis rōnibus quā reputat ꝓbabileȝ. Illud quod eſt determinatum ſuperficie non eſt īfinituȝ. hec eſt manifeſta: Sed omne corpus ē determinatum planicie id eſt ſuperficie. hanc ſupponit. quare ⁊c. Et Cōmētator ibi ſic arguit. Nihil quod eſt contentum vna ſuperficie vel pluribus eſt infinitum: Sed omne corpus eſt huiuſmodi. Nam omne corpus vel eſt ſphericum: ⁊ ſic eſt contentum vna ſuperficie: vel non ſphericū ſed angulare: ⁊ ſic pluribus. quare ⁊c.

B Opinio **De queſtione** intelligendum. quidam dixerunt ꝙ materia eſt in potentia ad magnitudinem ⁊ corporeitatē infinitaȝ propter quandaȝ rōnem ꝓdictam: ⁊ eſt quinta. Dixerunt tamen ꝙ illa magni

Improbatio tudo nunq̄ꝫ fuit nec eſt nec erit ꝓpter rationes Ariſtot. in primo celi ⁊ mundi. Sed iſta poſitio videtur irrationabilis: quia nulla potentia eſt ad impoſſibile: hoc eſt manife

T.c.125 ſtum. Sed illud quod nunq̄ꝫ fuit nunq̄ꝫ eſt ⁊ nunq̄ꝫ erit eſt impoſſibile: quemadmodum illud quod ſemper eſt: ſemper fuit ⁊ ſemper erit eſt neceſſarium. vt patet ex primo celi ⁊ mundi. Et hoc videtur rationabile. quia oppoſitorum debent eſſe oppoſite rationes ⁊ diffinitiones. Neceſſarium autem ⁊ impoſſibile ſunt oppoſita. vt patet 2° perihermenias. ergo ad illud quod nunquaȝ fuit nec ē nec erit non debet materia aliquam potentiam habere. quare ⁊c. ⁊ ideo non valet illa poſitio.

Corpa ſimplicia ſūt ſibi ꝯria. ¶ Ad ſolutionē queſtionis premitto aliqua. Primo quod corpora ſimplicia ſunt ſibijnuicē contraria: ⁊ hic Ariſto. ſupponit. vt dicit Cōmen. aut propter famoſitatem: quia conceſſum eſt fere ab omnibus: aut qꝛ declarabitur poſt

T.c.42 Cō.42. Contrariorum vnū corrūpit alterum. in 2° de gn̄atione. ¶ Ulterius accipio ꝙ cum vnum contrariorum appropinquat alteri ⁊ totaliter obtinet ſuper ipſum ⁊ dominatur: neceſſario corrumpit ipſuȝ ⁊ deſtruit. ⁊ hoc manifeſtū eſt ad ſenſum: cum ignis omnino obtinet ſuper aliquod combuſtibile generat inde ignē corrupta forma preexiſtente. ¶ Tertio ſuppono quod ſi eſſet corpus ſimpl'r infinitū: virtus eius actiua iproportional'r excederet virtuteȝ cuiuſlibet corporis finiti: quēadmodū ēt magnitudo infinita iproportionabiliter excellit oēȝ magnitudineȝ finitā: hoc quidē verum eſt ꝙ in aliquo corpori maiori poteſt eſſe minor virtus q̄ꝫ in aliquo corpore minori: vt forte in aere deceȝ palmorum eſt minor virtus q̄ꝫ in igne vnius palmi: ⁊ tamē toties poſſet multiplicari aer decē palmorum ꝙ eſſet equalis virtutis cū igni vnius palmi: ſi enim acciperetur aer in eadē ꝓportione excedēs aerē decem palmoruȝ in qua ꝓportione virtus ignis vni⁹ palmi excedit virtutem aeris deceȝ palmorum: tunc ille aer eſſet equalis virtutis illi igni. Uerbi gratia. ponamus gratia exēpli: ꝙ virtus ignis vnius palmi ſit in duplo maior quā virtus aeris decē palmoruȝ: tūc in aere duplo. ſ. in aere viginti palmoruȝ eſſet virtus equalis virtuti ignis. ſ. vnius palmi. Similiter autē ⁊ in alijs. Si igiꝛ poneretur ꝙ aer eēt infinite magnitudinis: conſtat ꝙ eius virtus incomparabiliter excederet virtutem illius partis. ſ. decem palmorum que adequatur in virtute igni vnius palmi. Et pari ratione incomparabiliter excederet quodcūq̄ꝫ corpus finitum: eo ꝙ in ipſo infinities contineretur quecunq̄ꝫ pars equalis alteri finito corpori.

Ex his premiſſis dico ad queſtioneȝ ꝙ impoſſibile eſt eſſe aliquod corp⁹ ſimpliciter infinitum id eſt extenſum ſine terminis. Quod probatur ratione Ariſtotelis hic. Si eſſet aliquod corpus infinitum: aut eſſet ſimplex aut compoſitum: per diuiſioneȝ ſufficientē. Sed non pōt eſſe ſimplex: qꝛ tunc virtus eius incomparabiliter ⁊ improportionabiliter excelleret virtutes aliorum per tertiam ſuppoſitionem: ⁊ ſic ꝑ alia duo ſequeretur quod corrūperet omnia alia: ⁊ ſic deſtrueretur mundus: qui nō pōt eē ſine alijs elemētis ꝑfectus: hoc autē eſt impoſſibile vt Ariſt. ſupponit. Si autem illud corpus eēt compoſitum ex elementis aut vnuȝ ſolum ſimpliciuȝ ex quibus componitur eſſet infinituȝ ⁊ alia finita. Aut plura illorum ſimplicium eſſent infinita. Naȝ ſi omnia ſimplicia eſſent finite magnitudinis cū ſint finita ſm̄ multitudineȝ non cōſtitueretur ex eis aliquod infinituȝ. Ex finitis enim magnitudine ⁊ multitudine cōpoſitum eſt finitum: cum quantitas cōpoſiti reſultet ex quātitatibus ſuarum partium quantitatiuarū: vt manifeſtuȝ eſt ad ſenſum. Oporteret ergo neceſſario ꝙ vl' vnuȝ eorū eſſet infinituȝ ⁊ alia finita: vel ꝙ plura illorum vel omnia erunt infinita. Non eſt poſſibile ꝙ vnum illorum cōponentium ſit infinituȝ: ⁊ alia finita propter eandem rationeȝ q̄ dicta eſt. Et Cōmē. ſic ſyllogizat. In omni compoſito qḋ

Cō.4 oꝫ ꝑmanere: opꝫ contraria ex quibus eſt compoſituȝ eē equipotentia: hanc recipit pro manifeſta: qꝛ ſi vnum penitus dominaretur ⁊ obtineret ſupra alterum corrumperet ipſum. ⁊ ſic non maneret cōpoſituȝ. In omni ergo cōpoſito quod oꝫ manere oportet contraria eē equipotētia: ſed elementa ſunt cōtraria. hanc ſupponit. ergo in cōpoſito ex elementis neceſſarium eſt ſi oꝫ manere vt elementa ſint equipotentia: vt pꝫ ex tertia ſuppōne. Sȝ ſi vnuȝ iſtorū eſſet infinituȝ alijs exiſtētibus finitis nullo modo eēnt equipotentia. vt pꝫ ex tertia ſuppoſitione quam ꝑmiſi. quare ⁊c. Hanc autē rōnē tangit Cōmē. ⁊ etiaȝ Ariſto. lȝ non eodeȝ ordine. Si aūt diceretur ꝙ in illo infinito compoſito omnia elementa vl' plura eēnt infinita: hoc ē impoſſibile: qꝛ vnum corpus infinitum ē extēſum in infinituȝ ſm̄ oēs dimenſiones: ⁊ ideo ſi ē vnum corpus ſimpliciter īfinituȝ nullum aliud corpus eſt extra ipſum. Detur enim ꝙ aliquod aliud eēt extra ipſuȝ: tunc eēt terminatū ⁊ infinituȝ ad illud aliqḋ aliud: qḋ ē impoſſibile. ergo nullum aliud eſſet extra ipſum. vnde ſi multa elementa cōponētia illud cōpoſituȝ ſint infinita: neceſſe eſt plura ⁊ diuerſa corpora ſimul eē dimorum: cum vnum corpus infinituȝ ſi ſit totū occupet ⁊ nihil ſit ſimpliciter extra ipſum. quare ⁊c. ¶ Et eadeȝ ratiōe illud corpus ſimplex non pōt eē aliquod mediuȝ inter elementa: qḋ. ſ. ſit vno elemēto ſubtilius ⁊ groſſius alio ſicut poſuerūt aliqui eē qḋdā mediū inter aerem ⁊ aquā: aqua ſubtilius ⁊ aere groſſius: vel inter ignem ⁊ aereȝ: qꝛ cum ex illo corpore medio fierēt elementa. vt dicebant illi qui ipm̄ ponebant: oporteret ipſuȝ hr̄e aliquā ꝯtrarietatē ad vnūq̄dq̄ꝫ elemētorū. Nam omnis tranſmutatio proprie eſt de cōtrario in contrarium. Et cum ponatur habere magnitudinē infinitā: neceſſe ē vt hēret virtutem infinitam ⁊ improportionabiliter excedenteȝ omnia alia: ⁊ ſic aliquando omnia corrūperet. ¶ Et eſt conſiderandum ꝙ ſicut tangit Cōmētator ſuper literam iſta demonſtratio Ariſtote. non eſt ſimpliciter vniuerſalis: quia ſupponitur in ea ꝙ omne corpus ſimplex habet virtutez Nota

contrariam

contrariaʒ ad aliud qđlibet ſimplex. hoc auteʒ non eſt ve rum de corpore celeſti: quia corpus celeſte nullam habet contrarietatem ſʒ ſe totum ad alia corpora. vt ſatis patet ex primo celi ꝛ mundi. Sed eſt vniuerſalis ſm opinioneʒ
T.c.20. antiquoꝝ qui putabant ꝙ celum eſſet eiuſdẽ nature cum igne. Conſuetudo auteʒ Ariſto. fuit vti opinionibus anti quorum anteqȝ improbaſſet eas precise: cuʒ ipſe arguit con tra antiquos contradicendo eis ex conceſſis ab eis. Unde etiam in pmo celi ꝛ mundi: cum demonſtraſſet ꝙ pter ele menta quatuor eſt corpus quintũ alterius nature: reſum pſit conſiderationẽ de infinito ꝛ cõpleuit eã demonſtrans vniuerſaliter: ꝙ nullum corpus cuiuſcunqȝ nature ſit pe eſſe in infinitum ſimplex. Sed rõnes quas ibidẽ ponit no lo nunc pertractare: qr nõ pertinet ad iſtum locum. Suffi
D ciat ad preſens videre demonſtrationẽ qua vtitur Ari.
Mã nõ in iſto 3°. Et ſupra primũ celi ꝛ mundi alia requirunt. pʒ
hʒ potẽ ergo ex his ꝙ impoſſibile eſt eſſe corpus ſimpliciter infi
tiam ad nitum. ¶ Et ex hoc ſequitur ꝙ materia nullã habet po
corpo tentiam ad corporeitatẽ infinitam: qr ad impoſſibile nul
reitateʒ la eſt potentia: quia impoſſibile ſic eſſet poſſibile: cuʒ poſ
infinitã ſibile ſit illud ad quod eſt potẽtia: ſed ipſum corpus infi nitum impoſſibile eſt eſſe: vt oſtẽſum eſt: quia tunc ſeque retur impoſſibile. quare ꝛc. ¶ Item illud quod ſemper ꝛ neceſſario eſt coniunctum alicui cui repugnat magnitu do vel corporeitas infinita non eſt in potentia ad corpo reitateʒ infinitam: hec eſt manifeſta per ſe. Sed materia ſemper eſt coniuncta forme naturali ſpecifice: quia forme materiales gñales etſi ſint alie a formis ſpecificis: tamen nunquã ſunt i materia ſine formis ſpecificis. vt habetur
T.c.42 ex 7° meta. non ẽ genus pter generis ſpecies. forme autẽ ſpecifice repugnat infinita magnitudo cum ſit virtutis fi nite ꝛ operationis finite ꝛ determiate. ¶ Preterea. Si mã haberet potẽtiã ad magnitudinẽ ſimpliciter infinitaʒ illa potẽtia eſſet ocioſa per totum tẽpus eternum: quia nun quã reduceretur ad actum: cuʒ nunqȝ futura ſit magnitu
ſ. pri° do infinita. conſequens autẽ ẽ inconueniẽs: qr dignitas ẽ
c.32 nature ꝛ dei nihil eẽ fruſtra. vt dicit Cõmen. ſup 2° meta.
c.45 ꝛ habetur ab Ariſt. pmo celi ꝛ mũdi. ꝛ 3° de anima. qua
magni re ꝛc. ¶ Et eſt intelligẽdum ꝙ lʒ materia nullam poten
tudo infi tiam hʒ ad magnitudinẽ infinitam: tamen magnitudo in
nita non finita non repugnat ei p ſe immediate: qr quod repugnat
repu mãe p aliqđ aliud a ſua eẽntia non repugnat ei pmo ꝛ p
gnat ma ſe immediate: hoc eſt manifeſtuʒ: ſʒ magnitudo ꝛ vniuer
terie. ſaliter corporeitas infinita repugnat materie per aliquod aliud a ſua eẽntia. ſ. p formã naturalẽ cuius eſt terminare magnitudinẽ ad maximũ ꝛ ad minimum. quare ꝛc.

E **Ad argumenta** dđm ad primuʒ p interẽptio nem maioris: non enim qđli bet põt eſſe ſine eo quod nõ ponitur in ſua diffinitione p prie: qr ſic ſubiectum poſſet eſſe ſine ſua propria paſſione eo ꝙ paſſio non ponitur in diffinitione ſui ſubiecti ſʒ ma gis e conuerſo. vt pʒ pmo poſteriorũ. ¶ Ad aliam dico ꝙ effectus alicuius corporis bñ eſt infinitus ſm duratio nẽ: ſʒ non ſm magnitudineʒ: ꝛ ideo bñ concedo ꝙ aliqđ corpus ẽ infinitũ ſm durationẽ ꝛ nõ ſm magnitudinem. ¶ Ad aliud dico ꝙ infinitũ ſm ꝙ infinitum non mouet virtutẽ imaginatiuam ad actũ imaginãdi ipſuʒ: ſed ipſa virtus imaginatiua ad hꝰ actum mouet̃ ab ipſo finito: ſicut intellectus mouet̃ ab ente ad intellectionẽ nõ entis vt cõiter dicitur. Cum ergo dicitur ꝙ virtus imaginati ua mouetur ad actum imaginandi: aut a ſe aut ab illo qđ imaginatur: dico ꝙ non opʒ: ſed ab oppoſito illius quod
alia r° imaginatur vł a ſuo ſimili põt moueri ad ipſum actum. ¶ Aliter dicũt aliq ꝙ virtꝰ imaginatiua nũqȝ imaginat̃ infinitũ totũ ſimul id eſt extenſuʒ ſine terminis: ſʒ imagi nat̃ infinituʒ ſic ꝙ quãtacunqȝ magnitudine finita imagi nata: adhuc põt imaginari maiorẽ: ꝛ adhuc illa maioreʒ: ꝛ ſic ſemp in infinitum ſucceſſiue. tamẽ in quolibet actu imaginatur magnitudinẽ finitam. Unde Ariſto. dicit 2°
meta. ꝙ impoſſibile ẽ intelligẽ lineam non ſtatuẽtẽ. i. nõ T.c.11
conſtituentẽ eam inter duo puncta vt exponitur. ¶ Sed Impro
ſic dicendo adhuc remanet dubitatio quomodo põt ima bano.
ginari magnitudo maior magnitudine celi. Quid enim mouebit ad iſtum actum imaginãdi forte dicetur ꝙ vir tus imaginatiua: informata ſpecie magnitudinis celi mo uet ſeipſam ad imaginandum magnitudinem maioreʒ: ꝛ ſic erit mouẽs ꝛ mota ſecũduʒ diuerſa. qr ratione ſpeciei magnitudinis erit mouẽs: ꝛ ipſa ſʒ ſeipſam erit mota ꝛ recipiẽs illum actum. Sed bñ ẽ dubium quomodo vna eadem ſpecies magnitudinis mouet ad actus diuerſos imaginandi. ſ. ad actum imaginãdi magnitudinem cuius eſt ſpẽs ꝛ ad actum imaginandi maiorẽ magnitudinem. Et forte h̃ eſt ſʒ prius ꝛ poſterius ſicut ponitur de ſpecie entis ad intelligẽ entis ꝛ non entis. vt accipitur ex 9° me ta. ¶ Ad aliud dico ꝙ ſupponit falſum. ſupponit enim ꝙ quodlibet corpus finitum finitur ad aliud extra ipſuʒ
hoc autẽ ẽ falſum: differt. n. tangi ꝛ finiri. Omne quideʒ Aliqđ
quod tangitur: tangitur ab aliquo extrinſeco dum modo corpus
ſit verus tactus cuiuſcunque extrinſeci. ſuperficies vlti pt finiri
ma ſimul eſt cum ſupficie corporis tacti. Sʒ aliquid põt ꝓpa ſup
finiri non ab aliquo extrinſeco: ſʒ a propria ſupficie ipſuʒ ficie.
terminante: ꝛ ſic non valet illa ratio: concedetur enim ꝙ aliquod corpus finitum: finitum ẽ ad aliud extrinſecum corpus ꝛ illud ad aliud ſed non in infinitum: immo deue nitur ad aliquod corpus quod ſua propria vltima ſupfi cie terminatur. ſ. vltima ſphera. vt videbitur in 4° que re ꝛc. ¶ Ad aliam. Illud ꝛc. Ueruʒ ẽ ſi cum hoc non ſit coniunctuʒ neceſſario alicui ſibi determinãti finitam cor poreitatẽ: ꝛ ad minorẽ dico ꝙ lʒ materia in ſui eẽntia nõ includit aliquid p qđ ſibi determinet magnitudinem fini tam: tamẽ ſp ꝛ neceſſario cõiuncta ẽ forme naturali ꝛ vir tuti naturali quibus repugnat magnitudinis infinitas. ¶ Ad aliud cũ dicit̃. illud qđ ſequit̃ ꝛc. verum ẽ eo mo do quo ſequit̃ ex principio mathematico: ꝛ cũ dicit̃ ꝙ eẽ vel poſſe eẽ magnitudinẽ infinitã ſequit̃ ex principio ma
thematico. Dico ꝙ non ſequit̃. Et cũ dicit̃ ꝙ mathema Magni
ticus ponit ꝛc. dico ſicut dicit Cõmẽtator ꝙ nãlis ꝛ ma tudineʒ
thematicus diuerſimode conſiderant de magnitudine. qr ꝯſiderãt
nãlis cõſiderat ipſam magnitudinẽ ſm ꝙ ẽ finis ꝛ termi diuerſi
nus in materia: ꝛ mathematicus conſiderat eam. vt eſt ſe mode
parata materia: ꝛ quocunqȝ iſtoꝝ moduꝝ conſideretur Phyſi
cõpetit ei diuiſibilitas in infinituʒ. vt dicit Commẽtator. cꝰ ꝛ ma
Unñ propoſitio mathematica que dicit ꝙ ad oẽm lineam thema
ẽ accipere minorẽ: vera ẽ. Et ſilr nãlis propoſitio q̃ dicit ticus.
ꝙ quelibet linea poteſt diuidi in minores: vera eſt. Sed ſi conſideretur magnitudo ſm ꝙ eſt finis exiſtens in mate ria ſic ei repugnat argumẽtari in infinitum. Unde propo ſitio naturalis que dicit ꝙ ad oẽm lineam ẽ accipẽ maio rẽ ẽ falſa. ſed ſi conſideretur ſm ꝙ ẽ abſtracta ſic propo ſitio mathematica dicẽs: poſſibile ẽ ad omnẽ lineam ima ginari maiorẽ: vera eſt quod forte ſic intelligit Cõmentator non ꝙ linea ſm ꝙ linea habeat aptitudinẽ vel potẽtiam vt quacunqȝ ꝛ quãtacunqȝ linea poſſit eẽ maior ſed ꝙ ipſi linee p ſeipſam ꝛ ſm ſuam eẽntiam principaliter. ꝛ pmo non repugnat infinitas: immo hoc repugnat pmo ꝛ pnci
paliter forme naturali ꝛ rõne eius repugnat alijs. ¶ Et replica
ſi dicas ꝙ mathematicus non ſupponit falſum. vt pʒ in R°
primo poſte. ꝛ ipſe tñ ſupponit ꝙ ſit linea infinita cuʒ di cit: protrahat̃ linea infinita. ¶ Dđm ꝙ ſic dʒ intelligi di ctuʒ geometre: ꝓtrahat̃ linea in infinitũ id eſt quãtũcũqȝ neceſſaria ad ꝓpoſitũ. ſ. ad declarandũ ꝓportiões ꝛ ꝓpor tionalitates lineaꝝ. Ad hoc autẽ ſine dubio ſufficit linea

finita. Nam ſm eādē proportionē ⁊ proportionabilita-
tē diuiditur linea minor ⁊ linea maxima: ita ꝙ quecunq;
proportio iuenitur iter lineam maximam ⁊ ſuam partē:
eadem inuenitur inter lineam minorē ⁊ ſuam partē: eo ꝙ
quelibet linea quātūcūq; parua eſt diuiſibilis in iſinitum:
vt pꝫ in 6° huius. ⁊ in libro de lineis indiuiſibilibus. ⁊ ſic
quecūq; proportio poſſet declarari in linea maiori poſſet
⁊ in minori. Sed propter doctrine facilitatem exemplifi-
catur aliquando protrahēdo lineā maiorē quaſi in infini-
tum extenſam. ¶ Aliter ēt videtur dicere Commē. Dicit
enim ꝙ additio mēſure qua vtitur geometra ſupple cū
dicit ꝙ ad omnē lineam ⁊c. eſt de genere propoſitionum
opinabilium que ſunt fundamenta geometre abſque eo
quod eſt extra animam ſicut ipſe imaginatur: ꝙ punctus
cum fluit vel mouetur facit lineam: ⁊ ꝙ cum linea moue-
tur facit ſupficiē: ⁊ ꝙ cum ſupficies mouetur facit corp⁹
⁊ imaginatur ꝙ figure habent poſitiones: ⁊ ſimiliter vi-
detur ponere dimenſionem eē ſemp augmētabilē nō ꝙ
Dubit⁹ extra animam ſemp eſt ſic. ¶ Et in his verbis Cōmenta-
toris eſt dubium non paruum. Si enim fundamenta geo-
metre ſunt propoſitiones opinabiles abſq; eo quod ſint
Re⁹. extra animam: videtur ꝙ fundamenta ipſius geometre
Funda- erunt propoſitiones falſe. Forte poteſt dici ꝙ fundamēta
menta geometre ſunt duplicia. ſ. Quedam ſm veritatem ⁊ iſta
geome- non ſunt falſa: ſed vera ⁊ neceſſaria. Alia ſunt ſm opinio-
tre ſunt nem ⁊ famoſitatē ⁊ iſta bene ſunt falſa: ſaltem ſm ꝙ pri-
duplicia mo aſpectu ſonent verba: ſꝫ forte ſm aliquam bonam ex-
poſitionē poſſunt ad bonum itellectum reduci. ¶ Et ſic
ſe hꝫ de iſto fundamēto ꝙ ad oēm lineam ē accipere ma-
iorē: hoc enim ſicut pmo aſpectu videtur intelligi falſum
ē: q2 nec in re nec in imaginatione vera eſt accipere maio-
rē lineā linea celi: ſꝫ ſi itelligit̄ ſm nō repugnātia modo
pri⁹ tacto forte verū ē. Similiter dūt ⁊ in alijs ſuo mō de
qbus ipſe exēplificat. Uel dicat̄ ꝙ Cōmentator intelligit
illa fundamēta. i. exēplares declarationes principiorū ⁊
fundamētoꝝ geometricorum ſunt ꝑpoſitiones opinabi-
les ⁊c. ⁊ hoc non eſt incōueniēs: q2 de exēplo non querit̄
verificatio ſꝫ manifeſtatio. vt dicit Cōmen. in 2° de aīa. ⁊
acceptum ē ab Ariſto. primo prioꝝ. Eſt autem vnū fun-
Cō.67. damentū geometricum ꝙ linea eſt lōgitudo ſine latitudi-
ne: ⁊ quia hoc ē difficile imaginari eo ꝙ linea ſemper eſt
cum aliqua ſuperficie: ideo ponitur exemplum ad decla-
randum vt ſi punctus moueatur localiter per ſui motū
cauſabit quādam extēſionē in longum ſolum ⁊ illa eſſet
linea. Et ſimiliter eſt intelligendum de alijs que ipſe dicit
eſſe fundamenta geometre ⁊ propoſitiones opinabiles
abſq; eo quod eſt extra animam. Intēdit enim fundamen-
ta id eſt exemplares propoſitiones ⁊ declarationes ⁊ ma-
nifeſtationes quorundam fundamentorum id eſt princi-
piorum occultorum aliqualiter ⁊ modicula declaratione
indigentium ſcilicet exemplari. quare ⁊c.

¶ At vero neq; numer⁹ ſic ē ſicut ſeparatus
⁊ iſinit⁹ numerabile enim numerus eſt aut
habēs numerū. ſi ergo numerabile contin-
git numerare ⁊ trāſire vtiq; poſſibile erit iſi-
nitum. Textu cō. xli. Queſtio. xi.

A Conſequenter querit̄. Utrū aliq̄ multitudo
ſit ſimpliciter infinita. ¶ Arguit̄ ꝙ ſic. q2 ſi
homines infiniti fuerūt in preterito infinita
ſunt ſimul ⁊ ſm actū: Sed infiniti hoies fue-
rūt i preterito q̄re ⁊c. Maior pbat̄: q2 quili-
bet hō qui fuit habuit vnū intellectū numero diſtinctum
ab intellectu alterius vt' cōiter dicit̄: itellectus enim cū ſit
forma ſubſtantialis corporis humani numeratur ⁊ mul-
tiplicatur ſm multitudinē corpoꝝ humanorū: ⁊ ſic quī-
libet homo habet ſuum itellectū. ſi igitur homines fue-
runt infiniti cum intellectus cuiuſlibet hominis qui fue-
rit remāſerit poſt mortē ipſius: intellectus enim nō corrū-
pitur in morte hominis: anima ſeparat̄ ab alijs: ſicut ppe-
tuum a corruptibili: 2° de aīa. ſequit̄ ꝙ nūc ſimul ſunt in-
finiti intellectus. ⁊ ſic pꝫ maior. Et minor pꝫ per phꝫ quī
vult ꝙ mundus eſt ppetuus. ⁊ per ꝯñs generatio hoium
eſt infinita a parte ante ⁊ poſt. ⁊ ſic iſiniti hoies preceſſe-
runt ⁊ infiniti ſequētur. quare ⁊c. Et poſſet ratio ſic ſyllo-
gizari ſi placeret. Tot ſunt itellectus humani principali-
ter ⁊ actu exiſtētes quot homines preceſſerunt. hoc pꝫ ex
dictis. q2 quilibet habuit ſuum intellectum: ⁊ intellectus
perpetuus eſt a parte poſt vt oēs concedunt. Sed infini-
ti homines preceſſerunt: quia mundus ſemper fuit ⁊ per-
fectus: ſed non poteſt eſſe perfectus ſine omnibus ſuis
ſpeciebus: ⁊ precipue ſine ſpecie perfectiſſima in iſtis in-
ferioribus que eſt homo. vnde neceſſe eſt ꝙ homo ſemꝑ
fuerit ⁊ non poteſt eſſe niſi in ſuis ſuppoſitis. vnumqdq;
autem ſuppoſitum hominis eſt corruptibile ⁊ generatū
⁊ non potuit ſemper fuiſſe. Unde neceſſe eſt ꝙ iſiniti ho-
mines preceſſerint: quare ſequitur ꝙ intellectus huma-
ni ſunt actualiter iſiniti. ⁊ ſic eſt multitudo ſimpliciter in-
finita. ¶ Item omnes ſpecies que poſſunt eſſe in vniuer-
ſo ſunt actu in ipſo vniuerſo: aliter enim non eſſet ſimpli-
citer perfectum: Sed infinite ſpecies numerorū poſſunt
eſſe: quia continuum eſt diuiſibile in infinitum vt hic dici-
tur. ⁊ per diuiſionem continui ſemper augetur numerus
vt etiam hic dicitur. Numerus autem maior differt ſecū-
dum ſpeciem a minori ⁊ econuerſo: vt communiter con-
ceditur. ergo poſſunt eſſe ſpecies numerorum infinite.
¶ Item quantacunq; eſt multitudo in potentia tantam Cō.57
contingit eſſe actu: ſed multitudo eſt infinita in potentia.
quare ⁊c. Maior probatur. quia quanta eſt magnitudo
in potentia tantam contingit eſſe actu. vt dicit Ariſtot. in
litera. ergo per ſimile quantacunque eſt multitudo ⁊c. ⁊
minor apparet per Phm in litera. quare ⁊c. ¶ Item tot
ſunt potentie in prima materia quot formas ipſa recipit
in futurum: ſed materia que nunc eſt in futurum recipiet
formas infinitas. quare ⁊c. Maior probatur. quia mate-
ria que nunc eſt habet potentiam ad quamlibet formam
quam recipiet in futurum. Si enim non habet poten-
tiam ad formam quam recipiet in futurum: tunc non eēt
potēs recipere illam. nihil enim eſt potēs ſine potētia: ſi-
cut nihil eſt album ſine albedine ⁊ ſicut materia nō eſſet
potēs recipere formā quā recipiet in futuro. ⁊ per conſe-
quēs reciperet impoſſibile recipi: quod eſt abſurdum. ḡ
materia habet nunc potentiā ad quālibet formam quam
recipiet in futurum ſaltem potētiam remotam. ⁊ conſtat
ꝙ potentia ad vnam formaꝝ quas recipiet non eſt omni-
no eadem cum potentia ad aliam: imo ſunt diuerſe ad di-
uerſas. verbi gratia. potentia materie ad formā quā reci-
piet in primo anno poſt iſtud nūc non eſt eadem ſimplici-
ter ⁊ omnino ſm rem cū potentia ad formā quā recipiet
in milleſimo anno. q2 ſi eſſet penitus eadē tūc vna facta in
actu ⁊ reducta ad actum ⁊ alia eſſet ſtatim ad actum redu-
cta: q̄d eſt ridiculum: adueniente enim forma que recipie-
tur in materia in anno. 1 2. fit in actu potētia que erat ad
eā: ⁊ non fit in actu potētia que erat ad formā recipiēdā
in milleſimo āno. ergo iſte potētie ſunt realr ab inuicē di-
uerſe ⁊ ſic de oib⁹ alijs. ergo pꝫ manifeſte ꝙ i mā q̄ nūc
eſt nūc pncipaliter ſunt tot potētie quot formas ipſe reci-
piet in futuro: ⁊ hec erat maior. Et minor eſt manifeſta Cō.58
ſm Ariſt. Nā cū generatio ſit futura in iſinitū ſm ſucceſ-
ſionē. vt pꝫ in 2° de gñatione. ⁊ in q̄libet gñatiōe recipiet
nouam formā manifeſtū eſt ꝙ in futuro recipiet formas
infinitas

infinitas ſucceſſiue: quare videtur ꝙ iam ſunt actu i ma teria potentie ad formas infinite ſimpliciter ⁊ ſic eſt ali quis multitudo actu infinita. Et iſte rationes faciunt mi bi dubitationem magnam.

Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. q̄ vult ꝙ nulla ē multitudo actu ⁊ ſimplr̄ infinita ⁊ idē vult Commen. ¶ Et arguit rōne ꝓbabili quā etiā Ariſtot. inducit in litera pro probabili. nullum numerabile eſt ſimpliciter infinitū. hec ē manifeſta. Sed oīs nūs eſt numerabilis. hoc ipſe ſupponit. quare nullus numerus eſt infinitus: ⁊ tunc adiungendo ꝙ oīs multitu do eſt numerus aliquis aut numerus eētiarum aut nu merus indiuiduoꝝ. ergo nulla multitudo eſt infinita.

B Cō. 6. Multitudo eſt duplex

Ad queſtionem eſt intelligēdū ꝙ ſm Cōmē. in ꝓ huius multitudo vel eſt reꝝ differētium ſm formam: ⁊ hec eſt multitudo generꝝ ⁊ ſpēꝝ vel eſt rerum differentium ſm quantitatē: ⁊ hec ē multitudo indiuiduoruꝫ corporalium ⁊ materialium. Et puto eē iſtā diuiſionē intelligendam de illis rebus q̄ ſunt diſtincte ⁊ diuerſe ab extrinſeco ꝓncipio diuerſitatis vel differentie. ¶ Et preter iſtas duas multitudies videtur aliquibus eſſe alia multitudo que eſt aliquorum q̄ nec ꝑ ſe ſm formas ſuas differunt: nec etiam differunt ſm q̄ti tatem continuam ſicut duo accītia eiuſdem ſpeciei exiſtia ſimul in vno ſubiecto ſm idem ſui. Vt intentio huius al bedinis ⁊ illius in vno ⁊ eodeꝫ puncto medij poſſunt eſſe cum per vnū punctuꝫ vel per vnam ⁊ eandeꝫ partem me dij cōtingat ambas videri ⁊ nō ſunt vna intētio numero ⁊ indiuidualiter: ⁊ cum vna illaꝝ remaneat altera corru pta: ablata enim vna albedine remouet̄ intētio eius que erat in medio ⁊ remanet alia ſpēs ſeu intentio albedinis remanentis. Similr̄ autē ⁊ in multis ſimilibus. ¶ Item due paternitates ⁊ multe dicuntur eē ſimul in vno ſubie cto ⁊ nō ſm diuerſas eius partes q̄titatiuas. ⁊ ſic cuꝫ ta lia accītia non differant ſm formas ſuas per ſe: quia tunc differunt ſm ſpēm: nec differunt ſm q̄titatem ſubiecti: vt manifeſtuꝫ eſt: videt̄ ꝙ preter illas duas multitudines quas ponit Cōmentator: eſt alia multitudo que nec eſt re rū ſm formas differentium nec ſm q̄titatem ꝓprie. Sed illa eſt multitudo rerū differētium ꝑ extrinſeca. ſ. per ter minos reſpectiuum q̄tum ad relationes: vel per agentia conſeruantia q̄tum ad ſpēm intētionales obiectoꝝ eiuſ dem ſpēi. Commentator autē locutus fuit ibi de multitu dine reꝝ q̄ diſtinguuntur ab intra: ⁊ que ſunt abſolute ab agēte conſeruante ꝓprio ⁊ ꝓpinquo ⁊ a termino.

C ¶ Hoc viſo poſſumus dicere tria. Primo ꝙ multitudo re rū differētiū ſm formas ſiue ſit multitudo generum ſiue ſpēꝝ non eſt ſimplr̄ actu īfinita. 2° ꝙ multitudo īdiuiduo rum diſtinctorum ſm magnitudines: vt ſor. ⁊ plato non eſt actu infinita. 3° ꝙ multitudo aliquorum indiuiduorū que non differunt ſm formam nec ſm quātitatē. ſed per terminos extrinſecos ē aliquo modo infinita. ¶ Primū ꝓbatur quadam rōne quā tangit Alex. in lib° de ſenſu ⁊ ſenſato. Si multitudo generum aut ſpērum eēt ſimplici ter ⁊ actu infinita: ſequeret̄ ꝙ vnum infinitum eēt maius alio infinito: quod repugnat veritati: ⁊ hoc relinquit Ale xander pro impoſſibili. Et probatur conſequētia. q2 con ſtat ꝙ numerus ſpērum eſt maior numero generum. Cū vnumquodq3 genus habeat multas ſpēs ⁊ ſimiliter nu merus indiuiduorum ſaltem in rebus materialibus eſt maior numero ſpērum: vt manifeſtum eſt cuilibet intelli genti. ⁊ ſic ſi numerus generum ⁊ ſpērum eſſet infinitus vnum infinitum eſſꝫ maius alio infinito: quod videtur im poſſibile. ¶ Item aliqui ſic arguunt. In quibuſcunq3 en tibus eſt primum illa non ſunt ſimpliciter infinita. Pri mum enim repugnat infinito ſicut ⁊ vltimum: vt manife

Propoſitio prima
2ª
3ª
Rō pri° 3ōis

ſtum eſt. Sed in generibus eſt aliquid ſimpliciter ꝓmum ſcilicet. ſubā: vt pꝫ in. 7. metaph. Et ſilr̄ inter ſpēs eſt vna prima. ſ. ꝓmum ꝓncipium: qđ eſt deus: qui eſt oium ꝓnci pium ſm dignitateꝫ ⁊ nobilitatē: vt pꝫ in. 12. metaphy. quare ⁊c. Et confirmat̄: q2 cū ſemp duarum ſpecieꝝ vna ſit ſimplr̄ ꝑfectior alia ſi eēnt ſpēs infinite: tunc quacunq3 ſpē data eēt dare perfectioreꝫ: ⁊ ſic in infinitum. ⁊ ſic nū quam deueniretur ad perfectiſſimam ⁊ nobiliſſimaꝫ: qđ eſt abſurdum. q̄re ⁊c. ¶ 2m declaratur. Si eēt infinita ſꝫ actum multitudo indiuiduoꝝ differētium ſm magnitu dinem tunc non poſſent contineri in aliquo vno infinito. hoc eſt manifeſtum: q2 ſemꝑ illud in quo plura talia cōti nētur eſt maius q̄ꝫ illud in quo cōtinētur pauciora: vt lo cus in quo continentur plures homines eſt maior illo in quo cōtinētur pauciores: dūmodo eēnt hoies ſibijnuiceꝫ equales. Ergo illud in quo infinita cōtinētur eēt infinituꝫ ⁊ non infinitum. non ergo oia alia continerentur in vno illoꝝ finito: ſed hoc eſt falſum: q2 oia alia indiuidua con tinentur in ꝓmo orbe: qui dicit̄ vltima ſphera: ⁊ hoc ſup pono ad pñs: q2 debet demonſtrari in primo celi ⁊ mun di. quare ⁊c. ¶ Tunc declarat̄ 3m ⁊ adducit̄ ad hoc ratio prius tacta que etiam fuit tacta in primo huius. quaꝫ ad pñs non valeo ſoluere ſufficienter. ¶ Sed ꝯ iſtam ꝯnem tertiam eſt dubium difficile. Nam ſi in qualibet portione m̄ie ſunt potentie differentes ⁊ infinite ſimplr̄: ſequitur ꝙ vnum infinitum eſt maius alio infinito: qđ videtur im poſſibile ſm Alexā. vt arguebat̄. ⁊ pꝫ ꝯñtia. q2 conſtat ꝙ totum aggregatuꝫ ex numeris potentiaꝝ exiſtentium in duabus partibus materie eſt maius q̄ꝫ ſit numerus potē tiarum exiſtentium in vna ſola parte materie. quare cum numerus potentiaꝝ exiſtēs in vnica ſola parte materie ſit ſimplr̄ infinitus vt tu ponis. ſequit̄ ꝙ vnum infinitum ſit maiꝰ. ¶ Preterea. Ratio Ariſt. videt̄ eē cōtra hoc: q2 oē numerabile eſt finitum vt manifeſtum eſt: ſed omnis nu merus eſt numerabilis. ⁊ hec ꝓpoſitio videtur nečia ſm Cōmētatorē. Et confirmat̄: q2 numerꝰ eſt multitudo mē ſurata vno. ſ. omne mēſuratum eſt finituꝫ. quare ⁊c. ma ior pꝫ ex. 10. metaph. ⁊ minor eſt euidens.

T.c.4.
T.c.38
Rō 2ª 3ōnis
Rō 3ª 3ōnis
D Dubitatio pma
Dubitatio 2ª
T.c.4.

¶ Ad primū diceret aliquis ꝙ vnuꝫ infinitum nō ē maius alio in illis quoꝝ vnum per ſe hꝫ ordinē ad aliud: ſicut ge nus ⁊ ſpēs hñt per ſe ordinē ⁊ ſpēs ⁊ indiuiduū: ſed in il lis que nullū per ſe ordinē hñt nullum eſt maius ꝙ vnū illoꝝ infinitoꝝ. ſ. diſcretoꝝ ſit maius alio. Sic aūt eſt i pro poſito. Nā potētie iſte partiū materie diuerſaꝝ nulluꝫ ha bēt ꝑ ſe ordinē. idō ⁊c. ¶ Aliquis alr̄ diceret ꝙ in duabꝰ partibus materie nō eſt maior numerus potentiarum q̄ꝫ in vna ſola nec numerus potentiaꝝ duarū partium m̄ie eſt totum ꝓprie ad numerū potentiarum exiſtentium in vna ſola parte ſicut reuolutiones infinite que erūt i duo bus orbibꝰ celeſtibꝰ nō erūt plures q̄ꝫ reuolutiōes vnius ſolius orbis. Hec aūt q̄ de iſta tertia ꝯne dicta ſunt recipi ant diligentes inquiſitores per modū exercitatōis ⁊ inqui ſitōis magis q̄ꝫ determinatōis. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ oīs nūs indiuiduoꝝ diſtinctiū ſm magnitudinē ē mēſurabilis ⁊ nūabilis ⁊ ꝑtranſibilis vno q̄tū ē ex nā rei lꝫ forte ſit nob immēſurabꝰ ⁊ ignotꝰ. Sꝫ numerus īdiuiduoꝝ q̄ nō ſunt di ſtincta ſm q̄titatem nec ſubſiſtētia ſꝫ inherentia vni ⁊ ei dē ſubo nūo pōt eē nō numerabilis nec māſurabilis pro prie ⁊ ſimplr̄. ⁊ ſic intellexit Ariſt. ⁊ Cōmē.

Rn° ad pmum
Rn° ad ſecūdū

Ad primam rationē diceret̄ ſꝫ fidem ꝙ nec mū dus fuit ab eterno nec homo: ſꝫ ha buerunt initium durationis: ⁊ ideo nō valet rō. Sed ſm Ariſtot. ponētem mundum perpetuū ⁊ eius ſpēs. Dōꝫ ē vt puto ꝙ ratio accipit vnum falſum. ſ. ꝙ intellectus ſit multiplicatus numerabiliter in diuerſis corporibus hūa niſ: immo ipſe eſt vnus numero quo oēs hoies intelligūt.

In tello. eſt vnus in oibus hoibus.

Intellꝰ nō ē for ma dāa eē corpi — Hoc aūt declarandum eſt in. 3° de aīa. ſed non hic. Et cuꝫ
dicit̄ ꝙ intellectus eſt forma ſubſtantialis corporis: dicen
dum ꝙ non eſt forma dans eſſe corpori: ſicut figura cere.
ſic enim corrumperet̄ ad corruptionē cōpoſiti: ſꝫ eſt for
ma dans operari inq̄ꝫtū totū aggregatū ē ipſa ⁊ homi
ne intelligit ratione partis. vnde actus non dicit̄ vniuoce
de aīa vegetatiua ⁊ ſenſitiua ⁊ intellectiua: ſed ſm aliā ⁊
aliam rōnem. ℂ Ad aliā dico ꝙ vera eſt maior de ſpēbꝰ
pertinentibus ad perfectionē vniuerſi: ⁊ non de alijs: mo
do ſpēs numeroꝝ non pertinent ad perfectionē vniuerſi
neceſſario: ideo nō eſt neceſſe ꝙ omnes ſint ſimul actu: q
ſucceſſiue poſſunt eſſe. ℂ Sed mihi videt̄ ꝙ hoc eſt mul
tum dubiū: qꝛ certum eſt ꝙ numerus qui eſt ſpēs q̄ꝫtita
Nūero ruꝫ ſpēs ptinent ad perfectionē vniuerſi — tis pertinet ad perfectionē vniuerſi nec̄io: ⁊ numerus nō
pōt eſſe ſine dualitate vt manifeſtum eſt. ſic ḡ dualitas ne
ceſſaria eſt ad perfectionē vniuerſi: ſed dualitas eſt ſpecies
minus perfecta oībus alijs vt concedit̄. ḡ multo fortius
ad perfectionē vniuerſi pertinent omnes alie ſpēs nume
rorum ſi ſpecies habeat: ⁊ ſic idem quod prius. ℂ Et ꝓ
pter iſtam rationem cum quadam alia quam reputo de
monſtratiuam ſi vera ſunt illa fundamenta que commu
niter concedi ſolent de numero ⁊ de vnitate poſui alias ꝙ
numeri indiuiduorum per ſe non differunt ſm ſpeciem:
immo ſunt vnius ⁊ eiuſdē ſpēi ſpecialiſſime in gn̄e quan
titatis. Et reſpondit ad quaſdaꝫ obiectiones que ſunt cō
tra iſtam concluſionem. ꝓpter quod illam q̄ſtionē inq
rat cui cure fuerit. ℂ Ad aliam concederēt ad preſens ꝙ
infinita ē multitudo potētiarum: quas habꝫ materia ad
formas recipiēdas in futuro: ſed iſte potentie non ſunt in
diuiduis diuerſa ſm quantitates continuas: immo ſunt in
vno corpore ſubiectiue. Et forte Ariſtoteles nō negauit
multitudinem indiuiduorum infinitam niſi illaꝫ multitu
dinem que conſequitur diuiſionem continui: ⁊ eſt multi
tudo indiuiduorum corporalium magnitudines diuerſas
habentium: ideo non valet.

ℂ Aliter enī ⁊ in tempore manifeſtū eſt infi
nitū ⁊ ī hominibus: ⁊ in diuiſione magnitu
dinū. oīno enīꝫ ſic eſt infinitū in ſemp aliud
⁊ aliud accipiendo. ⁊ acceptū quideꝫ ſemp
finitū eſſe ⁊c. T. c. lvij. Qō. xij.

A — Conſequēter q̄ritur. Utrū magnitudo ſit di
uiſibilis i infinitū. ℂ Arguit̄ ꝓ ꝙ nō. qꝛ ſi ſic.
oporteret ipſam aliqñ eē diuiſaꝫ in infinituꝫ:
cū oīs potētia debeat reduci ad actū niſi ſit ocio
ſa: inconueniēs aūt eſt potētiā omnino eē fru
T.c.32 — ſtra: vt habetur ex p̄ celi ⁊ mun. q̄re ⁊c. Sꝫ ɔñs ē incōue
niens ꝙ magnitudo ſit aliqñ actu diuiſa in īfinitū quia ſic
eſſet multitudo actu infinita idiuiduoꝝ diuiſorū ſm q̄ꝫti
tates: qḋ ē ipoſſibile. ℂ Itē ſi ſic tunc totū eēt equale par
ti ⁊ ecōuerſo. quod eſt impoſſibile ⁊ contra dignitatē il
lam q̄ eſt: ꝙ omne totū eſt maius ſua pte. ꝓbatio ɔñie.
Quia equalia ſunt illa q̄ habēt eq̄les diuiſiōes: modo ps
magnitudinis cū ſit magnitudo erit diuiſibilis in īfinituꝫ
ſicut ⁊ tota magnitudo: ⁊ ſic hēbit eq̄les diuiſiones pars
⁊ totū: ſicut vnū infinitū non ſit maius alio. q̄re ⁊c. ℂ Iteꝫ
ſi magnitudo eēt diuiſibilis in infinitum: tunc in magni
tudine finita eēt potentia infinita: quod ē impoſſibile. qḋ
T.c.80 — pꝫ ex. 8. huius ⁊ probatur ɔñia. Quia eſſe diſibile ē hēre
potētiam ad diuiſionē: vt manifeſtuꝫ ē vnicuiq̄ꝫ: ⁊ ſimilr̄
eſſe diuiſibile in infinitum ē habere potētiaꝫ ad diuiſionē
infinitā: Potētia aūt ad diuiſionem infinitam eſt infinita:
vt manifeſtum eſt. ergo cum omnis magnitudo ſit finita:
vt ꝓbatū eſt ꝑ vius: ſequit̄ ꝙ infinita magnitudine erit vir
tus infinita vel potētia infinita: quod ē abſurdū. ℂ Item
illud qḋ nunq̄ꝫ eſt nec fuit nec erit ē impoſſibile: ſicut ne
ceſſariuꝫ eſt qḋ ſp eſt fuit ⁊ erit. Sꝫ cōtinuū nunquā fuit
diuiſum in infinituꝫ nec eſt nec erit: vt cōceditur. ḡ ipſum
eſſe diuiſum in infinituꝫ eſt impoſſibile. Ad impoſſibile
autem nulla eſt potentia: vt manifeſtum eſt. ergo nulla ē
potentia in magnitudine ad diuiſum eē in infinitum. ⁊ ꝑ
ɔñs magnitudo non eſt diuiſibilis in infinitum.

ℂ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in iſto capl̄o ⁊ T.c.57
in. 6. huius. ⁊ auc̄te Cōmentatoris ⁊ oīum expoſitorum. T.c.3
Ad queſtionem dico breuiter ꝙ magnitudo B
eſt diuiſibilis in infinituꝫ: qꝛ
qḋ eſt diuiſibile in ſp diuiſibilia eſt diuiſibile in infinitum ȝ̄ pōm
qꝛ in tali ſp remaneret aliquid diuidenduꝫ. Sed magnitu
do eſt diuiſibilis in ſemp diuiſibilia qꝛ aut eſt diſibilis in
ſemper diuiſibilia aut in indiuiſibilia ſimplr̄: ſed non eſt
dicendū ꝙ ſit diuiſibilis in idiuiſibilia. qꝛ vnum quodq̄ꝫ eſt
compoſitum ex illis in que eſt diuiſibile: vt dicit̄ in ꝑ hu
ius. ⁊ ē notum ꝑ ſe. Sꝫ magnitudo non eſt cōpoſita ex in
diuiſibilibus tanq̄ꝫ ex partibus q̄ꝫtitatiuis: qꝛ vnum indi
uiſibile additū alteri nō cōſtituit aliquid maius vt mani
feſtū eſt cuilibet intelligēti: ⁊ declarat̄ ſupra ꝑmū de gñā
tione. ⁊ in. 6. huius. ⁊ in libello de lineis indiuiſibilibus. T.c.2
In iſtis ēt locis oñditur multiplr̄ ꝙ nullū continuū ē con
poſituꝫ ex indiuiſibilibꝰ cōpōne q̄ꝫtitatiua: ⁊ hoc ad pñs
ſuppono: q̄re relinquit̄ ꝙ magnitudo non eſt diuiſibilis Nota
in aliqua indiuiſibilia: imo indiuiſibilia ⁊ ſic eſt diuiſibi
lis in infinitū. ℂ Et circa hoc conſiderandū eſt ꝙ magni
tudinē eſſe diuiſibilē in infinitum realiter non eſt aliud q̄ꝫ
magnitudinē habere potentiam ad diuiſionē infinitā: ita
ꝙ diuiſio infinita eſt quidem actus ad cuius receptioneꝫ
ipſa magnitudo hꝫ potentiam receptiuā. vel ſaltem ſubā
magnitudini ſubiecta hꝫ hōi potētiam ꝑ ipſam magnitu
dinem. Duplex aūt eſt actus q̄ꝫtum ad ꝓpoſitum ſpectat. Actꝰ ē duplē
Quidam eſt actus ꝑmanēs: ⁊ quidam ſucceſſiuꝰ. Actus
quidē ſucceſſiuus eſt ille qui non hꝫ ſuas ptes ſimul exi
ſtentes ſed ſibiinuicē ſuccedētes: vt dies non hꝫ oēs ſuas par
tes ſimul. ſ. mane ⁊ meridiē ⁊ hōi: immo iſte partes ſibiin
uicem ſuccedunt: ita ꝙ vna parte exiſtente eſt potentia ad
aliam: ⁊ illa alia adueniente adhuc eſt potentia ad aliam.
Et ſimilr̄ exēplificat Phs de agōe. i. de ludo qui celebra
tur in monte olympi: illius enīꝫ ludi agoniſtici ptes non
erant ſimul omnes: ſed ſibiinuicem ſuccedebant: ⁊ hoc ē
videre in omni motu, vero ⁊ continuo. Et talis actus di
citur actus imꝑfectus ⁊ actus permiſtus potētie ⁊ actꝰ
in fieri. Actus autē ꝑmanēs eſt ille qui non habet partes
ſuccedentes: ſed aut nullas hꝫ partes ſicut vnitas ⁊ pun
ctus. aut partes habet ſimul exiſtentes: vt albedo nigre
do ⁊ forma ſortis ⁊ ſtatue: ⁊ hmōi forme hūt eſſe fixum
in ſubiecto: ⁊ talis actus dicitur actus perfectus ⁊ in fa
cto eſſe conſiſtens ⁊ non permiſtus potentie ad aliam pīē
generandam. Modo cum dicimus ꝙ magnitudo habet magnitudo hꝫ poām ad diuiſiones īfinitam.
potentiam ad diuiſionē infinitam: non eſt intelligendum
ꝙ huiuſmodi diuiſio ſit actus permanens qui aliquando
ſit totus ſimul ſm omnes ſuas partes. hoc enim eſt im
poſſibile ſicut probant quedam rationes preinducte: ſed
illa diuiſio eſt actus imperfectus ⁊ ſucceſſiuus cuius vna
pars alteri ſuccedit ⁊ vna diuiſione exiſtente in magnitudi
ne adhuc eſt in potentia ad aliam ⁊ ſic ſemper in infinitū
Et hec eſt doctrina Ariſtote. i iſto capitulo. vt manifeſtū
eſt inſpicienti literam. Unde diffinitur infinitum quod eſt
illud cuius ſm quantitatem accipientibus ſemper eſt ali
quid accipere extra. ℂ Et eſt vlterius diligēter cōſideran
dum ꝙ ꝑncipalis cā intrinſeca quare magnitudo eſt diui
ſibilis in infinitū eſt iſta: qꝛ ſicut ipſa magnitudo principa
litas conſequit̄ nām mãe: vt pꝫ ex. 7. meta. ⁊ Cōmētator T.c.38
tangit in de ſuba orbis ⁊ ſic potētia magnitudis ad diui

ſionem quodāmodo ꝑncipaliter cōſequitur ipſaȝ mām ⁊ originaliter. vnde cum ipſa mā de ſe nō ſit quid finituȝ nec determinatū aliquo termino: ſed potentia ad omnes actus ideo ipſa potentia magnitudinis ad diuiſioneȝ reci piendam eſt infinita ⁊ indeterminata. Et hoc forte ſenſit Cōmētator cuȝ dixit: ꝙ diminutio eſt ire ad nihil cuiꝰ cā
Com 59. eſt mā: ſȝ additio eſt ire ad eſſe cuiꝰ cā eſt forma: infinitas autem inuenitur per materiam ſicut finitas per formaȝ.

Ad primam rōnem pȝ ex dictis: non enim poni mus ꝙ magnitudo hȝ potentiaȝ ad diuiſioneȝ infinitaȝ ſicut ad actū ꝑfectū. ſ. ſicut ad actū totuȝ ſimul exiſtentē: ſed ſicut ad actū ſucceſſiuū ⁊ permiſtuȝ potētie: ⁊ iō nō ſequit̄ ꝙ magnitudo nūꝗ ſit actu diuiſa in infinituȝ. Diuiſa dico diuiſione ſimul exiſtente: ſed bene diuiditur in infinituȝ ſm ſucceſſionem diuiſionum. ¶ Ad aliud nego ꝯñam. Et ad ꝓbationeȝ dico ꝙ illa que habēt diuiſiōes eq̄les numero ⁊ in partes equalis magni tudinis ſunt eq̄lia ſm magnitudinē: ſed nō oportet illa eē equalia que habēt diuiſiones equales numero i ptes magnitudinis ineq̄lis: nunc tota magnitudo ⁊ pars eius bene habent diuiſiōes eq̄les numero. ſ. infinitas diuiſiones i potentia ⁊ in actu ſucceſſiuo ſed nō in partes eq̄lis magni tudinis. magnitudo enim decē peduȝ non poteſt diuidi i tātas ptes ſicut magnitudo. 12. peduȝ ⁊ ſic de ceteris. ¶ Ad aliam dico ꝙ in magnitudine finita non pōt eſſe vir tus vel potentia infinita actiua: vt pȝ ex. 8. huiꝰ. ſȝ potētia paſſiua infinita bñ pōt eſſe in magnitudine finita vt pȝ in celo qḋ eſt magnitudinis finite. ⁊ tñ hȝ potentiā infinitā receptiuam motus: vt pȝ in. 8. huius. modo potentia ma gnitudinis ad diuiſioneȝ eſt potētia paſſiua. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē pōt dici ꝙ in magnitudine finita nō eſt potētia infinita ſm extēſioneȝ ſed infinita ſm multitudineȝ poteſt. vnde dico ꝙ magnitudo habȝ potētiam ad diuiſionē: potentiam di co in infinitum multiplicata ſicut ⁊ diuiſiōes ꝗs recipient in futuro erunt infinite. ¶ Ad aliam pȝ ex dictis. magni tudineȝ eni eſſe diuiſam in infinituȝ diuiſione ſimul exñte tota nunꝗ eſt nec fuit nec erit: ſȝ ipſam diuidi in infinitū ſucceſſiue bñ eſt fuit ⁊ erit: hoc aūt modo hȝ ipſa poten tiam ad diuiſionem infinitam. quare non valet ratio.

¶ Quod autē ſm appoſitionē idē q̄dāmodo ē ei quod eſt ſm diuiſionem. infinitū eni ſecundū appoſitionē ſit ecōtrario ⁊c̄. Textu commenti. lix.

Queſtio xiiij.

Conſequenter querit̄. Utrū per appoſitioneȝ contingat excellere q̄ȝtācūꝗ magnitudineȝ. ¶ Arguit̄ ꝓ ꝙ ſic. qꝛ per appoſitioneȝ ꝯtingit excellere q̄ȝtācūꝗ multitudineȝ ſȝ Phm in lr̄a. ḡ ꝑ appoſitionē ꝯtingit excellere quātācūꝗ magnitudineȝ per conuenientē ſilitudinē. ¶ Iteȝ ſicut ſe habet diuiſio ad minorationem ⁊ diminutionem: ſic appoſitio ad augmentationem ⁊ maioritatem. per ſimili tudineȝ cōuenientē: Sed per diuiſionē ꝯtigit excellere om nem paruitatem ⁊ fieri minus: vt manifeſtuȝ eſt: ⁊ docet Ariſtot. in litera. ergo ⁊c̄. ¶ Iteȝ ꝑncipia mathematico rum ſunt vera ⁊ neceſſaria: Sȝ vnū ꝑncipioꝝ mathemati corū eſt ꝙ ad oēm lineā eſt accipere maiorem: quod non eſſet: niſi per appoſitionem cōtingeret ⁊c̄. minorem ponit Commentator in Commento: vt prius allegabatur.
¶ Oppoſitum vult Ariſtot. in litera. vult enim ꝙ per ap
B poſitionem non contingit ⁊c̄.

Ad queſtionem intelligendū ꝙ cū aliqua ma gnitudo diuidit̄ illud idē qḋ per diuiſionem accipit̄ pōt apponi vel addi alteri magni tudini preexñti: ⁊ ſic ꝓcedit̄ ſucceſſiue in diuiſione magni tudinis nec eſt peruenire ad aliq̄ȝ vltimā diuiſionem poſt quā non poſſit eē alia diuiſio: ſic pōt fieri appoſitio ſucceſ ſiue in infinitū ad aliā magnitudineȝ: imo ꝓprie loquēdo aūt non fit appoſitio ad magnitudinem aliq̄ȝ niſi illḋ qḋ apponit̄ accipiat̄ ꝑ diuiſionem aliquā a magnitudine pre cedente: bñ tñ ꝯtingit ex minori q̄ȝto fieri maiꝰ q̄ȝtū ſine ap poſitione magnitudinis ꝑexñtis actu. ſ. per eductionem ma gnitudinis ex potētia ad actū: vt ꝯtigit in rarefactione cū ex aq̄ gñat̄ ignis: ſȝ non ē ibi ꝓprie appoſitio ſȝ magis ge neratio magnitudinis. ¶ Ulteriꝰ cōſiderādū eſt ꝙ cū ali qua magnitudo diuidit̄ ⁊ apponitur alteri magnitudini nunꝗ per appoſitioneȝ talē fit maior q̄ȝtitas quātitatiue aggregata ex magnitudinibus illis quaruȝ vna diuidit̄ ⁊ alteri apponit̄. vt grā exēpli ſi ſint due linee quaruȝ vtra que ſit. 10 pedū ſi vna diuidat̄ ⁊ alteri apponat̄ nunꝗ ex cellit̄ magnitudo. 20. peduȝ: imo ſine dubio nunꝗ ꝑ ta lē appōnē ꝯſtituet̄ magnitudo. 20. pedū: qꝛ ſemꝑ rema net aliquid diuidendū. i. aliquid apponendū: ſi modo ſo lum apponatur id quod per diuiſionem accipitur.

Appoſitio fit ꝑ acceptiones diuiſionum.

Tunc dico ad q̄ōnem tria. Primo dico ꝙ per di uiſioneȝ ꝯtigit excellere q̄ȝtācūꝗ par uitatē. 2° dico ꝙ per appoſitioneȝ ꝯtingit excedere oēm multitudinē preexñtē finitam ⁊ determinatā. 3° ꝙ per ap poſitionem quantitatis non ꝯtingit ⁊c̄. ¶ Primuȝ ꝓbat̄ qꝛ oīs pars eſt minor ſuo toto: ſȝ ſemꝑ acceptū per diui ſionem ab aliq magnitudine ē pars totiꝰ magnitudis pre exñtis vt manifeſtuȝ eſt. ḡ ſemꝑ illḋ acceptū eſt minus il la magnitudie tota que preexiſtebat. ¶ Sed poſſet ſic ar gui. illiꝰ paruitateȝ ꝯtingit excellere per diuiſionē: cuiꝰ par tē ꝯtingit accipere per diuiſionē. hoc eſt euidens: qꝛ ſemper pars eſt minor ſuo toto. ſȝ oīs magnitudis cōtigit accipe re partē: per diuiſionē cuȝ magnitudo ſit diuiſibilis in in finituȝ: vt ꝓbatuȝ eſt ꝑus. ¶ 2ᵐ ꝓbat̄. quia omne totū ex cellit ſuā partē ⁊ eſt maius: ſed per appoſitioneȝ vnitatis ad quātācūꝗ multitudineȝ preexñtē fit aliq multitudo q̄ eſt totū reſpcū multitudis ꝑexñtis. q̄re ⁊c̄. Et pōt ſic con poni ſyllus. Per illḋ pōt excelli quecūꝗ multitudo deter minata ꝑexñs per qḋ q̄libet multitudo ꝑexñs fit pars al terius multitudis ꝯſtituende: hoc eſt euidēs: qꝛ ſemꝑ pars oīs excellit̄ a toto: ſȝ per appōnē ad q̄ȝcūꝗ multitudineȝ pre exiſtenteȝ ipſa multitudo ꝑexñs fit pars multitudis cōſti tuende: vt nūerꝰ ꝑtiū ligni ſit nūc. 10. ⁊ vnū lignū diuidat̄: tūc addit̄ vnitas ⁊ fiet vndeciȝ qḋ eſt totū q̄ōdā ad decē: ſilr aūt ⁊ in alijs. Unde cū magnitudo ſit diuiſibilis in infini tū: ⁊ per quālibȝ diuiſioneȝ addat̄ vnitas vel vnitates ad numerū ꝑexñtē manifeſtū eſt ꝙ per appoſitionē cōtingit excellere q̄ȝtācūꝗ multitudinem. ¶ Sed vtrum per diui ſionē quālibet magnitudis addat̄ vnitas ſolum vel vnita tes due: mediocriter bonū eſt inquirere. Uerbi grā. ponamꝰ ꝙ vnū lignuȝ nūc ſit diuiſuȝ in duas ptes ⁊ vlterius vna illa rū diuidat̄ i duas ptes: modo dicemus ꝙ ſint niſi tria ligna. Quero igit̄ vtrū i vtroꝗ illoꝝ lignoꝝ que diſtincta ſunt per diuiſioneȝ cauſata ſit vnitas vel ſoluȝ in vnoq̄ꝗ illoꝝ vel nullo. Si in vtroꝗ ḡ gñate ſunt due vnitates ⁊ prius erāt due ⁊ ſic erūt q̄tuor ligna qḋ ē falſuȝ. Si i vno ſolū cāta ſit vnitas hoc eſt fictitiuȝ qꝛ nō eſt rō q̄re in vno ma gis q̄ȝ in alio vt manifeſtuȝ eſt cuilȝ intelligēti: ſȝ ſi nullo il loꝝ facta eſt vnitas. ḡ nō ſunt niſi duo vt ꝑus qḋ eſt ꝯ ſen ſuȝ. Diceret̄ ad hoc ꝙ i vtroꝗ diuiſoꝝ facta ē vnitas. Et cū dicis. ḡ cum due vnitates ꝑexñt ⁊c̄. Dico ꝙ due vnita tes bene ꝑexiſtebant: ſed per diuiſioneȝ vna illaꝝ corrūpi tur. ſ. vnitas que ꝑexiſtebat in illa pte que diuidit̄ ⁊ due generant̄. Sed mirū eſt quomodo vna ⁊ eadeȝ actio cor rumpit vnitatem ⁊ generat vnitatem: ſcilicet illa diuiſio. Inquire de hoc veritatem nolo plus dicere ad preſens.

C. ꝯ primo. 2°. 3°. Reſp. concluſio. Reſp. 2ⁱˢ. D. Dubiū. Solutio.

Rõz' cõ cluſiõis Tertiū declarat̃:q2 pars non põt excellere ſuū totuz hoc eſt euidens:iſz illud qđ cõſtituit̃ p appoſitionē ad magni tudinez eſt pars reſpectu totius aggregati ex magnitudi ne que diuidit̃:⁊ magnitudine cui opponit̃:eõmodo illđ qđ addit̃ ſit ſumptū p diuiſionez ex magnitudine p̃extite. Et ſi vna tota magnitudo p̃exiſtens addat̃ alteri toti ma gnitudini:tunc non excedet̃ magnitudo aggregata ex am babus vt ſi linea. 10.pedūz addat̃ linee. 10.pedū nõ exce det̃ linea. 20.pedū:⁊ ſic i oibus alijs.q̃re ⁊c̃. Et pbat̃ idē rõne Ariſto. in lr̃a.ſi p oppoſitionem cõtingeret excedere q̃ztācunqȝ magnitudinez determinatā:tunc ꝯtingeret ex cellere magnitudinez celi:⁊ hoc eſt euidens. Et ſic poſſet eſſe magnitudo maior magnitudine celi ⁊ hoc ē quod di cit Ariſt. Eſſet eniz aliqđ celo maius. Sz ſi eēt magnitu

T.c.69 do maior celo:neceſſe eēt eā eſſe extra celū:hoc ēt eſt ma nifeſtuz. Illa igit̃ magnitudo vel eſſet finita vel infinita:ſi infinita hoc eſt ipoſſibile:vt p̃us patuit:ſi finita hoc non põt ſtare:q2 aut eſſet terminata termino corporis celeſtis aut termino nature elementoris:aut termino alicui⁹ mi ſti. Non p̃ mõ:q2 ſic extra celuz eſſet nã celeſtis qđ eſt im poſſibile:nec ſcđo mõ:q2 extra celū nõ põt eſſe aliq nã ele

T.c.99 mētaris vt demõſtratū eſt i p̃ celi ⁊ mūdi. Similr̃ nec 3⁰ mõ:q2 impoſſibile eſt eē aliqđ mixtuz extra celuz.q̃re ⁊c̃.

T.c.69 ¶ Itez arguit Ariſtot. in lr̃a.q̃ztācūqȝ ꝯtingit eſſe magni tudinē in potētia tantā ꝯtingit eē actu.lz nõ ſit ita de mul titudine:vt dicit:ſi igit̃ in infinitū põt augeri magnitudo

Qõ p appoſitionē ⁊ fieri maior quacūqȝ magnitudine:ſequi tur ꝙ actu põt eſſe magnitudo iſinita:qđ eſt impoſſibile. ¶ Sz querit̃ q̃re q̃ztacūqȝ eſt magnitudo in potētia tan ta eſt magnitudo actu:⁊ non eſt ſic de numero. Rñdet Cõ

Rñ⁹. Cõmē. c.69 mētator ⁊ multū obſcure:tñ forte vult dicere ꝙ cā huius eſt:q2 potentia ad magnitudinē infinitā ſi eēt:eſſet potētia ad aliqđ vnuz idiuiduū totū ſimul exñs:⁊ ideo oporteret ꝙ aliqñ ſimul eēt infinita magnitudo:ſz potētia ad nume rū ifinituz nõ eſt ad aliqđ vnū idiuiduuz totū ſimul exñs: ſed ſucceſſiue:ſicut ⁊ diuiſio magnitudinis eſt infinita ſuc ceſſiue p̃cedendo. Uel forte intelligit Cõmētator ꝙ cā illi us diuerſitatis eſt:q2 cuz magnitudo ſit vna q̃ztitas conti nua:potētia ad additionez.que eſt in ipſo eſt vna potētia: ⁊ ſi eſt potētia ad additionez infinitā:illa erit qñqȝ actu ſi mul vel eēt fruſtra:vt dicit:ſz numer⁹ nõ ē vnū ꝯtinuuz:⁊ iõ in ipſo nõ ē vna potētia ad additionez ſz plures potētie q̃ nõ ſunt ptes vni⁹ poſſibilitatis determiate:⁊ iõ nõ opꝫ ꝙ ſit ſimul actu infinitus numerus p appoſitionē iſinitā.

Ad primum arg^m pꝫ ex dictis. Non enim eſt ſile de appoſitiõe ad magnitudinē ⁊ ad

D multitudinem:q2 illud quod ꝯſtituit̃ p appõnē ad multi tudinē p̃cedētē eſt qđdā totū reſpectu totius multitudi nis p̃cedētis. Sz illud qđ conſtituit̃ p appõnē ad magni tudinē p̃cedentez ⁊c̃. eſt pars magnitudinis toti⁹ p̃exñtis: vt manifeſtū ē cuilibet intelligēti. ⁊ ex dictis. ¶ Ad aliđ dico ꝙ non eſt oino ſimile:bñ ſile eſt in hoc ꝙ ſic relictū p diuiſionez eſt minus eo qđ p̃exiſtebat:⁊ ſic conſtitutū p ap poſitionez eſt maius eo cui ſit additio:ſz diſſile eſt i h:q2 ſicut dicit Cõm. additio ad magnitudinez eſt ex fõa:diui ſio v̈o ex mã. Et q2 mã eſt infinita.i.non finita de ſe:⁊ for ma eſt finita.iõ ⁊c̃. ¶ Qz aũt additio ad magnitudinez ſit

Addi tio ad magni tudinez ſit ex forma fõa ſic põt intelligi.nã ꝙ vna ſpēs regrat maiorē magni tudinez q̃ȝ alia:vt ꝙ ignis regrat maiorē q̃ztitatē q̃ȝ aer.⁊ ſic de alijs:h̃ ꝯuenit p̃ncipalr̃ ex fõa nāli ⁊ nõ ex mã q̃ đ ſe eſt indifferēs ad quācūqȝ magnitudinez. ¶ Item illud qđ in diuiſione accipit̃ ſemp eſt pars reſpectu totius ag gregati ex ipſo ⁊ magnitudine remanēte:ideo eſt minus illo. Sed in appoſitione illud cõſtitutū per appoſitionez non eſt totum reſpectu toti⁹ aggregati ex ipſa ⁊ magnitu dine preexiſtente a qua accipit̃ per diuiſionez illud quod

apponitur alteri. ¶ Ad aliud prius dictum fuit:quomo do intelligendū eſt illud dictuz Cõmentatoris nõ ꝙ i ipſa magnitudine vel in ſubſtantia magnitudinis ſubſtantia ſit potentia ad additionem tranſcendendo omnem magni dinem determinatam:⁊ quacunqȝ linea data ſit potentia in materia ad maiorez recipiendam:nec ſic ſupponit geo metra q2 in nullo eſt neceſſariuz nec vtile nec eſt veꝝ i ſe. Sz forte ſic itelligit̃ ꝙ magnitudini vt magnitudo ē p ſe ⁊ principalr̃ nõ repugnat ꝙ q̃cūqȝ linea data ſit accipe ⁊ eſſe maiorem:ſed hoc repugnat rõne forme naturalis.

¶ Expliciunt queſtiones Joannis de Janduno ſuper terti um librum de Auditu phyſico.

¶ Incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper quartum.

Similiter autē eſt neceſſe de loco ſi cut de iſinito cognoſcere:ſi ē:aut nõ eſt:⁊ quomodo eſt:⁊ quis eſt ⁊ eo.nanqȝ que ſunt oēs opinantur alicubi eſſe:que v̈o non ſunt:nuſquā eē ⁊c, A

Textu commenti. j. Queſtio. j.

Conſequenter queritur circa capitulum de loco primo. Utrum omnia entia ſint in loco. Arguitur primo quod ſic. Omnia entia aut ſunt corporalia aut icorporalia. hec ſatis conceditur ab omnib⁹ moder T.c.79 nis philoſophantibus. ⁊ patet ex octauo Cō.41 huius. ⁊ Commenta. dicit in quarto me taph. quod inter eſſe materiale ⁊ eſſe abſtractum non eſt medium:⁊ hoc dicit eſſe per ſe notum ſub his verbis:⁊ notū eſt p ſe qđ nulla natura eſt media inter eſſe materia le ⁊ abſtractum. Et conſtat quod eſſe materiale eſt eſſe T.c.1 corporeum ⁊ econuerſo:⁊ eſſe abſtractum eſt eſſe incor T.c. poreum ⁊ econuerſo. Sed omnia entia corporea ſunt in loco:vt vult Ariſtot. ⁊ omnes alij. Et iterum entia in corporalia ſunt in loco. probatio. quia dicit Ariſto. in pri T.c. mo celi ⁊ mundi. loquens de celo quod omnes tam gre ci q̃ȝ barbari attribuunt hunc locum dijs. dij autem ſunt incorporalia entia. Item in eodem primo dicit Ariſtote les. quod extra celum non eſt locus neque vacuum neqȝ tempus:ſed ibi ſcilicet extra celum ſunt entia impaſſibi lia ⁊ inalterabilia ⁊c̃. extra autem dicit differentiam loci: ergo talia entia ſunt in differentia loci:quare ſunt i loco. ¶ Itez omne ſingulare eſt in loco quia ſingulare eſt hic: ⁊ nunc vt communiter dicitur. Sed omne ens eſt ſingu T.c.2 lare quod patet per philoſophum. 7. metaph. vbi vult ꝙ vniuerſalia non ſubſiſtunt:vt ponebat Plato:⁊ Boetius in de vnitate ⁊ vno dicit. quod omne quod eſt:ideo eſt quia vnum numero eſt. Unum autem numero eſt ſingu lare vt omnes cõcedunt. quare ⁊c̃. ¶ Preterea arguitur ratione antiquorum:nullum non ens eſt in loco. non ens eſt tragelaphus:aut phygais:aut phylais. ergo omne ens ens eſt in loco. quare ⁊c̃.

¶ Oppoſitum vult Ariſto. ⁊ Commentator.

Intelligēdum eſt ꝙ oportet in vniuerſo ali qua entia eſſe immobilia ois ⁊ per ꝯñs incorporalia ⁊ ſine magnitudine:⁊ hoc demon ſtrabitur in. 8. ⁊ ad preſens ſupponatur. Tunc dico ꝙ nõ omnia entia ſunt in loco:q2 oē qđ eſt in loco p̃prie ē cor poreū vel corp⁹. Nam eē p̃prie in loco eſt cõtineri a loco ⁊ circunſcribi ipſo:⁊ ſolū corpus eſt contētibile, ⁊ circun ſcriptuz loco:ſed nõ omnia entia ſunt corpa nec corpalia B Concluſio p̃ma

vt ſuppoſitum eſt. quare ⁊c. ¶ Item omne quod eſt i loco ꝓpꝛie eſt mobile ſm locum: vt vult Ariſtot. ſed non omnia entia ſunt mobilia ſecundum locum vt demonſtratur in. 8. huius. quare ⁊c.

T.c.86 ¶ Sed eſt intelligendum ꝙ licet entia ſeperata non ſint ꝓpꝛie in loco: ſic ꝙ circumſcribantur ⁊ contineantur loco determinato ⁊ includantur vel etiam circunſtent ⁊ circundent aliquẽ locum: tamẽ ſm quandam tranſumptionẽ ⁊ impꝛopꝛie ſunt in loco: q2. ſ. mouent aliq̃ mobilia determinata ⁊ eis ſunt appꝛopꝛiata: ita ꝙ vnumquodq; ipſorum mouet tale mobile determinate ⁊ immediate ⁊ tanta velocitate: ⁊ non moueret maius nec minus nec maiori velocitate nec minori: ⁊ ſic eſt in ipſo ſuo mobili ſm appꝛopꝛiationẽ mouẽdi. Et ad iſtam intẽtionẽ dicuntur eſſe in celo: nõ q2 includanť in eo nec circũſcribanť ⁊c. ħ ẽ qḋ dr̃ in alijs verbis: ꝙ motoꝛ ſeparatus eſt in celo non ſm ſuã ſubſtãm ſed ſm opationẽ ſuã q̃ eſt mot⁹ eius quẽ agit. Iſte enim maxime apparet in ipſo celo: ⁊ ꝑꝑ hoc motoꝛ ꝓmus qui ẽ de⁹ dr̃ eẽ in maximo circulo ꝓmi oꝛbis: eo ꝙ ꝑ motũ illius cũ ſit velociſſimus marie appet virt⁹ ipſius motoꝛis ꝓmi. vt hʒ videri in. 2. celi ⁊ mun. ⁊. 8. huius.

[Margin: Entia ſeparata ſũt i loco impꝛopꝛie]

T.c.88 T.c.45 **Ad primum** arg^m dico ꝙ cũ Ariſto. dixit eẽ celũ eẽ entia abſtracta accipit ibi extra ꝓriuatiue nõ poſitiue: ⁊ intelligit ꝑ tanto ea eẽ extra celum q2 nõ includunť nec ꝯtinenť in celo nec circũſcribunť ab ipſo ſicut hʒ videri ibi. ¶ Ad aliud dico ꝙ maioꝛ eſt nota de ſingulari ſenſibili. Oẽ enim tale vel eſt coꝛpus vel vtus in coꝛpoꝛe: ⁊ ideo ẽ in loco: ſʒ de ſingulari in ſenſibili nõ ẽ vera. Multa aũt ſingulariũ ſunt inſenſibilia. ſ. illa q̃ ſunt ſepata a mã ⁊ magnitudine quoꝛum eſſe ẽ declaratum in phia nãli. vt dicit Cõmẽ. in ꝓ huius. ¶ Ad aliud dico ꝙ T.c.83. eſt ſophiſma ꝯñtis a põnẽ ꝯñtis: hñ enim ſeqť ꝙ ſi aliqḋ eſt in loco ꝙ ipſum ſit ens: nõ õe ens enim nõ ẽ in loco: ſʒ nõ ſeqť ꝑꝑ hoc ſi aliqḋ eſt ens. g eſt in loco: q2 in plus eſt ens q̃ ens in loco: ⁊ ſic eſt fallacia ꝯñtis ⁊c per tales fallacias multi antiquoꝛum philoſophantium fuerũt decepti ꝓpter ignoꝛantiã logice ⁊ pꝛecipue ex ignoꝛantia illius partis que docet euitare ſophiſticas impoꝛtunitates: ⁊ eſt illa quam tradit Ariſt. in libꝛo elenchoꝝ. quare ⁊c.

¶ **Amplꝰ aũt loci mutatiões phyſicoꝝ coꝛpoꝝ ⁊ ſimpliciũ: vt ignis terre ⁊ taliũ: non ſolũ oñdunt ꝙ aliqḋ ſit locus: ſed q2 ⁊ hẽt quandam potentiam locus: ferť enim vnũquodque in ſuũ locum nõ ꝓhibitum. ⁊c.**

Tex. com. iiij. Queſtio. ij.

Conſequenter queritur. Utrũ in loco ſit vtus conſeruatiua locati. ¶ Arguiť ꝙ non. q2 illḋ qḋ corrũpit aliqḋ non hʒ vtutẽ ꝯſeruatiuaʒ ei⁹ cũ cõſeruare aliqḋ ⁊ corrũpẽ ipſum ſint oppoſita. Sed locus corrũpit ipʒ locatum. vt manifeſtũ eſt: q2 locus qui eſt locus aeris põt corrũpẽ aerẽ ⁊ ex eo gñare ignẽ. Et ſĩr vnũqḋq; elẽtũ ẽ gñabile ex quolibet immediate: vt capiť in. 2. de gñatiõe. gñatio autem vnius non eſt ſine coꝛruptione alteri⁹: vt dicitur in ꝓmo de gñatione. quare ⁊c. ¶ Et confirmatur: q2 ſi locus haberet virtutẽ cõſeruatiuam locati: tunc locatuʒ in ſuo loco nunq̃ʒ corrumperetur: hec videť manifeſta: nihil. n. corrumpiť ꝑñte ſuo cõſeruante: ſed magis cõſeruať. conſequẽs autẽ falſum eſt: vt patet ad ſenſum de aialibus ⁊ plantis que moꝛiuntur in ſuis locis naturalibus. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ in indiuiſibili nõ ẽ virtus ꝯſeruatiua: q2 illud i q̃ ẽ vtus eſt quale. ſ. vtuoſum: indiuiſibile aũt non põt eẽ q̃le ꝑ hui⁹. Sʒ locus eſt indiuiſibilis: eſt enim termin⁹: vt pʒ in iſto. 4. terminus aũt eſt indiuiſibilis: vt manifeſtũ eſt ꝑ

T.c.24
T.c.14
T.c.18
T.c.41

ſe. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ incoꝛruptibile nõ indiget aliquo virtute cõſeruãte vt manifeſtũ videť: ſed aliq̃ locata ſunt incoꝛruptibilia vt oꝛbes celeſtes quoꝛũ vnus eſt locus alterius: ergo non indigent aliquo conſeruante ⁊ per conſequens in locis eoꝝ non eſt virtus conſeruatiua ipſoꝛum.

Oppoſitum vult Ariſt. in lfa: ⁊ oẽs cõiter concedũt. Ad q̃õnẽ. Dõm ꝙ in loco nãli eſt vtus conſeruatiua locati qḋ dupĺr appet. Primo mõ ex ꝑte mot⁹ nãlis locati ad ſuũ locũ. Uidem⁹ enim ſenſibiliter ꝙ qḋlibet locatũ cũ ẽ extra ſuũ locũ ⁊ nõ ꝓhibetur oĩo ab aliquo detinẽte: mouet ſeipm ad ſuũ locũ vt manifeſtũ eſt de graui ⁊ leui inaiato: hoc aũt nõ vr̃ niſi locus hẽret vtutẽ ꝯſeruatiuã ipſi⁹ locati. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ ħ pʒ ex ꝑte gñationis coꝛpoꝝ nãliũ. Videm⁹ enim aliq̃ coꝛpa nãlia gñari in aliquo loco ⁊ i eo nutriri ⁊ ꝓficere ad augmẽtũ: ⁊ in alio loco non gñareť ſicut manifeſtũ eſt in multis aialib⁹ ⁊ in multis plãtis q̃ ſic gñanť in vno loco ꝙ nunquã in quodã alio: ⁊ hoc ſine dubio nõ cõtigeret niſi loc⁹ hẽret vertutẽ conſeruatiuam ipſius locati. quare ⁊c.

[Margin: Cum celo ſerua]

Sed eſt ꝯſiderãdũ ꝙ elta hñt diuerſas vtutes: q̃ſdã enim hñt vtutes ſibiĩuicẽ ꝯrias: vt calʒ frigidũ hũidũ ⁊ ſiccũ: ⁊ rõne iſtaꝝ vnũ nõ eſt locus alterius. Alias aũt hñt vtutes eis influſas ab ipſo celo ꝑut ſunt in tali ⁊ tali diſtantia vel ꝓpinquitate ad oꝛbem celeſtẽ. Et rõne talis virtutis elemẽtũ continens locat elementũ cõtentũ: ⁊ ſm qḋ eſt alia ⁊ alia diſtãtia vel ꝓpiquitas ad oꝛbẽ vel ad aliquã partẽ oꝛbis influiť alia ⁊ alia virtus conſeruatiua. Cuius euidens ſignũ ẽ: ꝙ quedã coꝛpoꝛa nãlia ꝯſeruanť ſub vna ꝑte oꝛbis q̃ ſub alia corrũperenť: vt aliqua cõſeruanť ſub plaga meridionali que corrumpereť ſub plaga ⁊ ſub ꝑte ſeptẽtrionali ⁊ econuerſo. ſĩr autẽ ⁊ in alijs. hoc aũt hñ põt ſciri ex doctrina Alberti. in ſuo libꝛo de ꝓprietatibus locoꝛum. ¶ Contingit aũt q̃nq; ꝙ in coꝛpe contigẽte vtus conſeruatiua cõtẽti eſt foꝛtioꝛ i ꝯſeruando q̃ʒ vtus ꝯria in corrũpẽdo: ⁊ tũc coꝛpus locãs cõſeruat locatũ in ſuo eẽ. Quãdoq; võ deficit virtus conſuatiua locati ꝑꝑ ꝑñtiã ꝯrie vtutis: ⁊ tũc dñatur virtus contraria coꝛpoꝛis cõtinẽtis ſupꝛa vtutẽ contrariã contenti ⁊ corrumpit ipſum: ⁊ tamẽ locus nãlis manens in diſpoſitione naturali ſemper conſeruaret locatum.

[Margin: Elta hʒ diuerſas vtutes hñt rõneʒ locationis diuerſam]

[Margin: Coꝛpus locans quo conſuat locatum]

Per hoc ad rõnes cuʒ dr̃. Illud qḋ corrumpit ⁊c. veꝝ ẽ vt corrũpit: ⁊ dũ corrũpit. Et cum diciť ꝙ locus nãlis corrũpit ⁊c. veꝝ eſt cũ virtus ei⁹ ꝯria foꝛtioꝛ eſt in agendo q̃ʒ virtus conſeruatiua in conſeruando: ⁊ tunc non eſt amplius loc⁹ naturalis ſimpĺr: ſʒ q̃ʒdiu locus nãlis manet nãlis: ⁊ vtus influxa coꝛpoꝛi continenti dñatur ⁊ foꝛtis eſt ſufficienter nõ corrumpitur contentũ ſeu locatũ a cõtinẽte ſeu loco. ¶ Per idẽ ad confirmationẽ. veꝝ eniʒ ẽ ꝙ locatũ nũq̃ʒ corrumpiť dum eſt i ſuo loco nãli vt nãlis ẽ: ſed ꝑ accidens contingit vt dictum ẽ. ¶ Ad aliud dico ꝙ in indiuiſibili ſimpĺr ⁊ oĩo non eſt virtus cõſeruatiua ſaltem quam ſit qualitas ſenſibilis: ſed indiuiſibili aliquo modo: ⁊ indiuiſibili alio modo bene põt eẽ virtus conſeruatiua. Et cũ dr̃ ꝙ locus eſt indiuiſibilis. Dico ꝙ locus non eſt ſimpĺr indiuiſibilis: ⁊ oĩo ſicut punctus ⁊ vnitas: ſed eſt indiuiſibilis ſm ꝓfunditatẽ: diuiſibilis tñ ſʒ longitudinẽ ⁊ latitudinẽ. Et cũ diciť ꝙ termin⁹ eſt indiuiſibilis verũ eſt i diuiſione oppoſita diuiſioni q̃ diuidiť illud cuius eſt terminus: vt pũctus eſt indiuiſibilis ſm longitudinẽ: q2 eſt terminus linee que eſt diuiſibilis ſm longitudinẽ: ⁊ linea eſt idiuiſibilis ſm latitudinẽ cuʒ ſit terminus ſuperficiei que eſt ſic diuiſibilis: ⁊ ſupꝼicies eſt indiuiſibilis ſm ꝓfunditatẽ: q2 eſt terminus coꝛpoꝛis qḋ eſt diuiſibile ſm ꝓfunditatẽ: nunc locus nõ eſt q̃cunq; terminus: ſed terminus coꝛpoꝛis continẽtis: vt Ph̃s docet. quare ⁊c. ¶ Ad aliud poſſet dici ꝙ intelligitur de lo

[Margin: Loc⁹ eſt indiuiſibilis]

[Margin: Terminus quo eſt indiuiſibilis]

cis naturalibus corporum que mouentur motu recto ſiue motibus rectis. non autem de locis corporum que perpetuo circolariter mouentur. Sed qꝛ Ariſtot. videtur generaliter intendere ꝙ locus habet potentiam conſeruatiuam locati: ideo alij dicunt aliter: ⁊ dicunt ꝙ perpetuum
Perpetuũ non indiget cõſeruãte agẽte Cõ.p. non indiget conſeruante agente precipue ſi ſit ſubſtantia perpetua. Subſtantie enim eterne non habent cauſam agentem proprie: vt dicit Commentator in .4. celi ⁊ mundi. ⁊ in .12. meta. tamẽ ſubſtantia perpetua bene indiget cõſeruãte que eſt finis: ⁊ ſic erit in propoſito. Qualiter aũt finis cõſeruet ordinata in finem: ⁊ tamen non efficit ea bona ingenio eſt: ſed non hic principaliter. forte intelligitur ſic conſeruare: qꝛ ſi non eſſ3 ipſe finis non remaneret ordinatum in finem: imo deſtrueretur cauſaliter ⁊ principaliter: ſed de hoc alĩs ſi dederit deus videbitur.

¶ Sed neq3 maior: neq3 minor locus ẽ vnicuiq3. Tex. commenti. xiij. Queſtio. iiij.

A Conſequenter queritur. Utrũ locus ſit equalis locato. ¶ Arguitur primo ꝙ non. qꝛ celum eſt locus cuiuſlibet iſtorum inferiorum
T.c.99 omnia enim ſunt in celo ⁊ nihil ẽ extra ipſum primo celi. ſed celum non eſt equale alicui iſtorum inferiorum: vt manifeſtum eſt per ſe. ¶ Item quod habet tres dimenſiones non eſt equale ei quod non habet niſi duas dimenſiones. hoc videtur manifeſtum: ſed loc⁹ non habet niſi duas dimenſiones cum ſit ſuperficies vltima corporis ambientis: locatum autem h3 tres dimenſiones cũ ſit corpus. q̃re ⁊c. ¶ Item ſi locus eẽt equalis locato tunc eẽt quantũ vel q̃titas: ꝓprium enim eſt q̃titati eq̃le vel inequale dici in p̄dicamẽtis. ſed ꝯñs eſt falſum: qꝛ q̃titas non h3 virtutem cõſeruatiuã vt vĩr. q̃titas enim nõ eſt
Cõ.84 actiua nec paſſiua: vt vult Commẽtator in iſto. 4. Conſeruare autem eſt agere: vt videtur. quare ⁊c.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. ⁊ Cõmẽtatoris ⁊ eſt quaſi famoſa ⁊ cõceſſa propoſitio.

B **Ad queſtionem** intelligendũ ꝙ ſicut tãgit Commentator in iſto. 4. ſpẽialr ĩ ca.
Cõ.77. de vacuo: duplex eſt eq̃litas. Una ẽ eq̃litas ſ3 dimẽſionẽ
Eq̃litas ẽ dupl'x ⁊ alia eſt eq̃litas ſm ꝯtinentiã: vl' ſic q̃dã eſt eq̃litas dimẽſionis ⁊ alia ꝯtinẽtie. ⁊ idem eſt. Eq̃litas dimẽſionis ꝓpe ⁊ ſimpl'r eſt cũ vnũ corpus eſt eq̃le alteri ſm oẽm quantitatẽ continuã. ſ. ſ3 longitudinẽ ⁊ latitudinẽ ⁊ ꝓfunditatẽ. ⁊ iſto mõ duo corpa cubica: quoꝝ vtrũq3 h3. 6. ſupficies q̃dratas eq̃les ſibinuicẽ: ⁊ eq̃les ſupficieb⁹ alteri⁹ dicuntur equalia ſibinuicem: ſicut ſunt duo decij hñ q̃drati eq̃les ⁊ eq̃les: ſimil'r aũt ⁊ in alijs. Eq̃litas aũt continẽtie eſt cũ vnum corpus continet alteꝝ: ⁊ nec plus nec min⁹ natũ ẽ cõtinere ꝑciſe: vt vas vnius q̃rte dr̃ eq̃le vni q̃rte vini: quã poſſit recipe ⁊ non plus nec min⁹ ꝑciſe. ſimil'r aũt ⁊ in alijs. ⁊ hec eq̃litas cõtinẽtie nõ eſt neceſſario eq̃litas ſimpl'r ⁊ dĩo ſ3 oẽs dimẽſiones: ſ3 ſolũ ſm duas ſupficies. ſ. ſupficiem cõcauã ⁊ intrinſecã corporis continẽtis: ⁊ ſuperficiẽ extrinſecam ⁊ conuexã contenti vt ſi vas eſt plenum aque: ſuperficies concaua vaſis eſt equalis ſuperficiei cõuexe vel exteriori ipſius aque: ⁊ hec quidem eſt eq̃litas continentie: ſed non eſt neceſſe ꝙ ſuperficies exterior vaſis ſit equalis ſuperficiei exteriori aque: nec ſimil'r corporeitas corporeitati: ⁊ ſic intelligo diſtinctionem equalitatis. ¶ Ulteri⁹ con
Loc⁹ eſt duplex T.c.14 ſiderandũ ꝙ ſm Ariſto. in l'ra duplex eſt locus. ſ. cõis ⁊ ꝓprius. Cõis locus eſt qui ſimul cõtinet plura locata vt celum eſt locus cõis oium iſtorum corporum inferiorum ⁊ domus eſt locus cõis contentorum in domo. ſimil'r aũt ⁊ in ſimilib⁹. Locus aũt ꝓprius ⁊ immediatus eſt ille qui continet aliqd corpus ⁊ nihil aliud plus q̃3 illud: vt loc⁹ tuus proprius qui continet te ⁊ nihil aliud q̃3 te.

Tunc ad queſtionẽ dico ꝙ locus cõis nõ eſt equalis locato ſpeciali. qꝛ quod continet aliquid ⁊ adhoc aliud nõ eſt ei equale: hoc eſt manifeſtũ. Sed locus communis continet locatum ſpeciale ⁊ adhuc aliud: vt celum continet homines ⁊ multa alia: ⁊ domus ſimiliter. quare ⁊c. ¶ Secundo dico quod locus proprius non eſt equalis locato ſm oẽs dimenſiones: qꝛ illud corpus cuius aliqua dimenſio eſt maior dimenſione alterius non eſt illi equale equalitate dimenſionũ. hoc eſt manifeſtum: ſed dimenſio corporis locantis que eſt ſuperficies eius exterior eſt maior dimenſione corporis contenti vt exterior ſuperficies vaſis continentis vinum eſt maior exteriori ſuperficie ipſius vini contenti: vt manifeſtum eſt ad ſenſum. quare ⁊c. Sic igitur corpus locans non ẽ eq̃le corpori locato equalitate dimẽſionum. ¶ 3° dico ꝙ loc⁹ propri⁹ bene eſt equalis locato equalitate continentie: qꝛ illud quod non ẽ maius nec min⁹ aliquo alio ẽ equale ei: ſed locus ꝓprius non eſt maior nec minor corpore cõtento ſm continẽtiam. Nam ſi maior eſſet locus ſuo ꝓprio locato: tunc eſſet vacuum q̃tum ad illã partem ſm quam excederet locatũ. ⁊ ſi locatum eẽt maius quocunq3 loco: tunc eẽt corpus aliqd ſine loco. Nam illa pars ſm quã locatũ excederet locũ eẽt ſine loco: ꝯñs aũt eſt vtrunque ⁊ vacuum eẽ ⁊ corpus eẽ ſine loco: vt p3 in iſto. 4. q̃re ⁊c. Ex his igit' p3 ꝙ locus proprius eſt equalis corpori locato ſm continẽtiam: ſic intelligẽdo ꝙ nõ eſt aliquod corp⁹ continens quin ſit aliquod contentum replens ipſum totum: neque eſt aliqd corpus cõtẽtum ⁊ incluſum qui ſit aliqd continẽs ipſum totũ includens cõtinẽs ⁊ circũſcribẽs: ⁊ ſic vtriq3 intelligẽdũ puto equalitatẽ loci ⁊ locati.
Concl'o prima
Concl'o ſecunda
Concl'o tertia
¶ Ex dictis patet ad primas duas rationes: ꝓcedunt enim vijs ſuis: vt patet ex dictis. ¶ Ad aliud dico ꝙ locus quantum ad ſuum materiale eſt q̃titas. ſ. ſuperficies cõtinentis corporis primum. i. immediate ſe habens ad contentũ. ſed quo ad ſuum formale eſt qualitas. ſ. virtus conſeruatiua locati: ⁊ aliqui dicunt ꝙ eſt ipſum vbi: ſed forte de hoc videbitur poſt ſi voluerit deus.

¶ Quare cõtinẽtis termin⁹ imobilis p̄mũ eſt locus ⁊c. Tex. cõ. xli. Queſtio. iiij.

A Conſequenter querit'. Utrũ locus ſit vltimum continẽtis. ¶ Arguit' p̄ ꝙ nõ. Qꝛ ſi ſic: tunc eſſet ſupficies cõtinentis. Nihil enim eſt vlt'm ꝓprie corporis cõtinentis niſi ſupficies ei⁹: ſed ꝯñs eſt falſum: qꝛ locus ⁊ ſupficies ponunt' diuerſe ſpẽs q̃titatis: vt p3 in p̄dicamẽtis ab Ariſtote. ¶ Item ſi locus eſſet ſupficies vltima ꝯtinẽtis: tũc vnũ ⁊ idẽ locatum poſſet ſil' eſſe in diuerſis locis. qđ videt' impoſſe ſicut ꝙ duo corpora ſil' ſint in eodẽ loco. ꝓbat' ꝯñs. qꝛ vnum ⁊ idem corpus eſt ſimul in ſuperficie terre ⁊ ſuperficie aeris: vt p3 in vna arbore: cuius radix eſt in terra ⁊ reſiduũ eſt in aere: imo ꝯtingit vnam arborem eẽ in terra ⁊ aq̃ ⁊ aere: ſicut p3 ad ſenſum. ¶ Item ſi ſic. tunc locus non eẽt equalis locato. Nam indiuiſibile non eſt equale diuiſibili. Ultimum autem ⁊ terminus eſt indiuiſibilis. quare ⁊c. ¶ Item locus debet eſſe aliquid locati: ⁊ in ipſo eſſe: ſed vltimũ cõtinentis non eſt quid locati nec ẽ in ipſo. q̃re ⁊c. maior p3. qꝛ terminus mot⁹ eſt in mobili: modo locus videtur eſſe terminus motus localis quo mouet' locatum: ⁊ ĩõ videt' ꝙ locus debeat eẽ in ipſo locato ⁊ aliquid ei⁹. Qꝫ autẽ locus ſit terminus mot⁹ localis ex hoc videt': qꝛ pro alio non videt' dici motus localis niſi qꝛ eſt ad locum vt ad terminũ. q̃re ⁊c. ¶ Item ſi locus eſſet vltimum continentis: tũc eẽt d̃ gñe relationis. Nã vltimũ refert' ad illud cuius eſt vltimũ vt manifeſtũ eſt: ſed ꝯñs eſt falſum. qꝛ locus eſt q̃dã abſolutũ: ⁊ ſi eſſet relatiuũ nõ haberet v̇tutem

conſeruatiuam locati quare ⁊c̃.
¶Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. qui dicit ꝙ lo
cus eſt terminus continentis imobilis pmum. ⁊ idem di
cit Commētator ⁊ oēs alij expoſitores Ariſt.

B **De queſtione** eſt intelligēdum ꝙ de quiddita/
te ⁊ nā loci diuerſe fuerunt opio
nes. ¶Quidam dixerunt ꝙ locus eſt forma rei locate.
Cuius ratio fuit: qꝛ forma terminat ⁊ continet: ⁊ locus ēt
terminat ⁊ continet ipſum locatum: quare locus eſt for/
ma. Sꝫ iſtam opinionem improbat Ariſt. multiplr. Pri
mo qꝛ ſi locus eſſet forma rei locate ꝓpria ⁊ ſubſtantia
lis: tunc cum locatum ſepararetur a loco ⁊ econuerſo ſta
tim locatum corrumperetur ⁊ non maneret idē numero
ſimplr. hoc autē eſt falſum. Uidemus enim vnam ⁊ ean
dē rez numero ſeparari ab vno loco ⁊ intrare in aliuꝫ lo
cum: vt aqua que nūc eſt in vno vaſe poteſt poni extra vas
⁊ in aere ⁊ remanebit eadē aqua numero non corrupta.
Non enim corrumpitur aqua in aquam immediate. Uñ
ſi aqua cum exit a vaſe corrumperet non corrumperetur
immediate in aquam aliam numero: ſed in aliquod aliū
cuius oppoſitum experimur ad ſenſum. ⁊ conſequentia
apparet: qꝛ cum res acciperet aliam ⁊ aliam formam nō
remaneret eadē numero: immo corrūperetur pot ⁊ fieret
alia: vt manifeſtum eſt per ſe. quare ⁊c̃. Itez locus dꝫ eſſe
ſeparatus ſm ſubſtantiam a locato. locus enim eſt conti/
nens diuiſuꝫ: ſꝫ forma locati non ē ſeparata ab eo ſm eſſe
ſubſiſtentie vt manifeſtum eſt. forma dico dans eſſe. qua
re ⁊c̃. ¶Itē ſi ſic. locatum non poſſet moueri ad locuꝫ. ⁊
ſic periret motus localis. ⁊ pꝫ ꝯña: qꝛ nihil mouetur ad illō
qō hꝫ vt motū ē: fruſtra enim moueretur. res autē qlibꝫ hꝫ
ſuā formā ꝓpriā. qre ⁊c̃. ¶Preterea. Si ſic. ſeqretur ꝙ lo/
cus ſp ⁊ neceſſario moueretur ad motū corpis locati. forma
enim locati mouetur moto illo cuius ē forma neceſſario
ſaltez per accñs. i. in alio exñs: hoc aūt falſum eſt ⁊ incon
ueniens dicē ꝙ locus ſemp neceſſario moueatur ſm motū
locati: ⁊ ad quod mouetur ipſum locatuꝫ. quare ⁊c̃. ¶Alij
dixerūt ꝙ locus eſt mā locati: qꝛ illud qō eſt receptaculū
⁊ receptiuum locatoꝝ eſt locus. hoc eſt euidēs. ſed mate
ria eſt hmōi: cum ipſa ſit principium receptiuum. quare ⁊c̃.
¶Sed hoc improbatur eiſdem rationibus quibus ⁊ ꝓ/
or opio. ⁊ tu deducas eas ad propoſitum.

L **Ad rationes** iſtaꝝ poſitionū. ¶Ad pmaꝫ ḋ for
ma poſſumus dicē ꝙ peccat in for
ma: eo ꝙ eſt ex duabus affirmatiuis in 2ª figura: alterum
aliter terminat forma ⁊ aliter locus. forma eniꝫ terminat
ſicut terminꝰ intrinſecꝰ ⁊ dans eē ſimplr. Locus autē lo
catum terminat extrinſece ⁊ nō dat eſſe ſimplr ipſi loca/
to qre ⁊c̃. ¶Ad aliā de mā cuꝫ dicitur ꝙ ipſa mā terminat
locatū dico ꝙ non pmo ſed recipit formam locati. Locꝰ
aūt pmo recipit ipſum corpus locatuꝫ: ideo non valet. Ali/
ter cū dē illud qō recipit locatum eſt locus: verum ē ſi re
cipit ſicut continens extrinſecū diuiſum ſm eē ⁊ diſconti
nuū. Et cū dicitur ꝙ mā recipit locatū: pōt cōcedi vel ſaltē
eius formā nō tñ ꝙ cōtinēs extrinſecū ⁊ diuiſuꝫ: ſed ſicut
pfectibile ſuam pfectionez intrinſecam. ¶Alia fuit opio
de loco ꝙ locus eſt ſpatiuꝫ interceptum inter latera con/
tinentis ſepatuꝫ ſꝫ eē ab oī naturali ⁊ ſenſibili qualitate:
⁊ hoc qdē ſpatiuꝫ cum erat ſine corpe naturali ⁊ ſenſibili
erat vacuū ſm eos: ⁊ cum erat plenuꝫ ⁊ occupatuꝫ corpo
re nāli ⁊ ſenſibili tūc erat locus. Et ſic idē ſm ſubm erat
locus ⁊ vacuū: differēs rōne vt eſt dictum. Et hoc ipſi ꝓ/
bauerunt dupr. Primo ſic. locus dꝫ eē immobilis: hanc
pro manifeſta habuerūt ⁊ famoſa erat: ſed in rebus nāli
bus nihil inuenitur imobile ſimplr niſi hꝫ ſpatium ſepatū
qōlibet eniꝫ corpus nāle mobile eſt aliquo motu nāli: vt
manifeſtū eſt: qre ⁊c̃. ¶Itez locus dꝫ eē equalis corpori
locato: ⁊ hec eſt etiam conceſſa: ſed ipſum corpus conti/
nēs non eſt equale locato vel contento vt vas non eſt cor
pus equale vino vel aque. ſimilr autez ⁊ in alijs. Et vlr ni
hil inuenitur corporeū ⁊ diſtictuꝫ a corpore locato qō ſit ei
equale niſi ſpatiū ſepatuꝫ interceptū lateribus continētis
quare ⁊c̃. ¶Iſtam opinionē Ariſto. nititur deſtruere mul Improbatio
tipliciter. Primo ſic. Si ſpatiuꝫ ſepatuꝫ eēt vere locus ſe
queretur ꝙ in vno cōtinēte eēnt ſimul ⁊ ſm actum infini
ta loca. ſed hoc eſt impoſſibile vt manifeſtum eſt per ſe: ⁊
probatur ꝯña diuerſimode a diuerſis: ⁊ ad pñs ſic itelli
go ſupponendo pmo. ꝙ lꝫ pars dum eſt in toto continua
alijs non ſit actu ⁊ ſimplr ⁊ ꝓprie in loco ſed i toto: ſꝫ cū
eſt actu diuiſa. ⁊ diſcontinua ab alijs tunc eſt actu in loco
⁊ eius eſt aliquis locus ſm actum. Ut cū aliqua ps aeris
eſt cōtinua alijs tunc eſt in loco in potētia nō in actu ⁊ ſim
pliciter: ſed ſi eſt diuiſa ⁊ diſcontinua ab alijs: tunc hꝫ lo/
cuꝫ ſm actuꝫ: vt forte cū aliqua pars aeris eſt in vaſe aliq̃
ſiro ambiente ipſam ⁊ diſtiguēte ab alijs partibuꝫ. ſimilr
aūt ⁊ in alijs. Et hoc eſt manifeſtum ⁊ conceſſum ab om
nibus intelligētibꝰ: ⁊ ponit Ariſto. in lra. ¶2º ſuppono
ꝙ illud ſpatium ſeparatum ſi eēt: eēt penitꝰ imobile ⁊ in t.c.44.
tranſmutabile. ⁊ hoc etiam concedunt ⁊ ponunt illi qui
hꝫ ſpatiuꝫ imaginabantur. Ex his poterit itelligi ꝯña. Ari.
ponamus enim ꝙ aqua ingrediatur inter ſpatiuꝫ interce/
ptuꝫ inter latera alicuiꝰ vaſis: tūc ſicut tota aq̃ habebit lo
cum ſm actum tūc ſic: ſi aliqua ps eius diuidatur. i. diſcon
tinuetur ab alijs per aliqō diuidēs ⁊ diſcontinuans impo/
ſitum in aqua tunc illa pars hēbit locum in actū ⁊ ei cor
reſpondebit aliqua pars illius dimenſionis ſeparate tan/
quā locus ſm actū ⁊ ꝓprius eius. Et manifeſtum ē ꝙ hꝫ
actualitas eēndi locū non acquiſiuit illud ſpatium per di
uiſionez: qꝛ ſicut dicit ſcōa ſuppoſitio illud ſpatium ē oio
imobile. ⁊ per ꝯñs indiuiſibile. ergo ante diuiſionem illa
pars ſpatij ſeu dimenſionis erat locus in actu illius partis
aque: ⁊ eadem rōne quelibet alia pars aque que pōt diui
di ab alijs habet locuꝫ i actu ⁊ ei correſpōdet aliqua pars
ſpatij ſibi equalis. Et cuꝫ aqua ſit quid cōtinuum: ⁊ conti
nuum habet partes infinitas in potentia: ⁊ cuilibet parti
correſpondet locus in actu preexiſtens in illo ſpatio: ſequi/
tur ꝙ in illo ſpatio ſunt loca actu ⁊ ſimplr infinita: qō ē in
poſſibile ⁊ abſurdum. Et hanc conſecutionem ⁊ moduꝫ
conſequendi videtur Ariſt. intelligē in litera cum dixit.
Si autem eſſet ſpatium aptum natum ⁊c̃. ¶Item aliter
arguit Ariſto. Nam ſi hꝫ ſpatium ſeparatum eſſet locus
tunc mouebitur ad motum ipſius continētis inter cuius
latera recipitur: ⁊ ſequitur ex hoc vt ingrediatur qōdam
aliud ſpatium. Nam aliter non mouetur aliquid de loco
ad locum ſm eos: ⁊ ſic loci erit locus per ſe ⁊ ꝓcederetur i
infinituꝫ: qō eſt inconueniēs. Et duo loca erūt ſil. ſ. dimē/
ſio ſpatij intercepti inter latera vaſis ⁊ dimenſio ſpatij in
q̃ ſubingredietur illud ſpatiū. ¶Preterea. Si locꝰ eēt ta
le ſpatium vel dimenſio corporalis illius ſpatij neceſſario
ſequitur ꝙ duo corpora ſint ſimul. ſꝫ hoc eſt impoſſibi/
le quia pari ratione infinita corpora ſimul eſſent. etiaꝫ to
tum celum vel quantitas equalis corporeitati totius celi
poſſet eſſe ſil in loco vnius grani milij: quod eſt abſurdū
omnino. Et patet conſequentia. quia poſtquam locus ⁊
hmōi dimenſio ſeparata impoſſibile eſt eam cedere ingre
diente corporeitate alicuius alterius corporis naturalis:
qꝛ illa dimenſio eſt immobilis: ⁊ ſic dimēſio illa corporis
locati penetrabit dimenſionez ſpatij ⁊ ſimul erit cū ea nō
diſtans ab eadez. pari ratione alia dimenſio ei equalis po
terit penetrare ⁊ ſubintrare illam eandem dimēſionez. ⁊
ſic de alijs. qre tota dimēſio celi cū ſit ex ptibꝰ finitis eiuſdē
q̃titatis: ipſa tota vel eq̃lis ei poſſet recipi i dimenſiōe ſpa
tij q̃ꝫtūcūqꝫ modici ⁊ illud ſpatiuꝫ poſſet recipe magnitu.

dinem equalē magnitudini totius celi qđ eſt abſurdum: quare ⁊c. ¶ Itē ſi locus eſſet tale ſpatium ſeperatū nullam virtutē nālē habens in ſe: tunc locus nihil conferret locato. Conſtat enim ꝙ non conferret locato magnitudinem ſeu diminutionē: qꝛ magnitudinē hꝫ ſine tale ſpatio nec conferret ei conſeruationem: qꝛ nullam virtutem habet conuenientem ipſi locato. quare ⁊c.

D **Ad rationes** huius opinionis. ¶ Ad primam dicendum cum dicitur ꝙ locus eſt imobilis. dico ꝙ verum eſt hoc modo: qꝛ non mouetur neceſſario ad motum corporis locati. Sed non eſt ſic immobilis ꝙ nullo modo moueatur. De mobilitate autem loci plus videbitur in alia queſtione. ¶ Ad aliam de equalitate locati ad locum dictū eſt prius: quod non eſt equalitas dimenſionis: ſed eſt equalitas continentie: ⁊ ꝙ quomodo ſit intelligendum viſum fuit ibidem. Et adhuc aliqui intelligunt ſic: ꝙ ſuperficies concaua corporis ambientis eſt equalis ſuperficiei conuexe ⁊ vltime corporis contenti: ita ꝙ tantū cōtineret ipſa ſuperficies exterior corporis cōtēti ⁊ locati ſi ipſa eſſet ſeparata quantum continet ſuperficies corporis ambiētis concaua ſiue interior: nec ſit aliquid maius ex illis duabus ſuperficiebus ſibi inuicē applicatis ⁊ contāgentibus ꝙ ſit vna illarum: qꝛ indiuiſibile additum immediate alteri indiuiſibili non facit maius ſm ꝙ diuiſibile. quare ⁊c. ¶ Poſt hoc dicendū ad queſtionem ꝙ locus eſt vltimum corporis cōtinētis. Et hoc probatur: qꝛ aut locus eſt materia aut forma vel ſpatium poſitum vel interceptum inter latera continentis vel eſt vltimum ipſius corporis continētis. hec eſt diuiſio ſufficiens ſm omnē opinionē. Non enim ſunt plura que fuerit credita eſſe locus quidditatiue eſſentialiter ſed locus non eſt forma nec materia nec ſpatium imaginatum ſeparatū vt demonſtratum eſt. ergo relinquitur quod locus eſt vltimum corporis continētis. ¶ Itē illud dꝫ concedi eē locus quo poſito ſaluantur ⁊ verificantur omnia que attribuuntur ipſi loco: ⁊ ex quo pꝫ cauſa cuiuſlibet accidentis inexiſtis ipſi loco. Sꝫ vltimū corporis cōtinentis eſt huiuſ: vt pꝫ inducendo in cōditiōes ſeu ꝓprietates loci. locꝰ enim eſt equalis locato ſm cōtinētiā: vt dictū eſt ſupra: ꝙ competit vltimo cōtinuatis: qđ imediate ſe hꝫ ad contentum vt manifeſtum ē: cōtinet enim ipſum locatū ⁊ nō plꝰ nec minus preciſe. ¶ Itē locus hꝫ virtutem cōſeruatiuam locati vt manifeſtū ē ex ꝑdictis: ⁊ hoc cōpetit vltimo corporis cōtinētis ſm ꝙ eſt in tāta diſtātia ad orbē: vt etiā patet ex dictis: ⁊ eſt videre facile. Vltimū enim aque conſeruat terram ſm ꝙ habet virtutem ſibi influxam a celo. Similiter vltimum aeris conſeruat aquam: ⁊ ſic de ceteris.

Supra qōne 3ª bꝰ 4 b

Propꝛietates loci

E **Ad rationes** in contrariū. ¶ Ad primā dico ꝙ ſuperficies ⁊ locus nō ſunt diuerſe ſpēs q̄titatis ſm rei veritatē: imo ipſe locus quātū ad ſuū māle ē idē quod ſuperficies eſſentialiter: ⁊ hec vltima continentis pꝰ ſe hn̄t ad cōtētū. Et cū dicitur ꝙ hoc dixit Ariſto. in ꝑdicamētis: dōm ꝙ ipſe loquit ibi ſm opinionē famoſam antiquoꝝ: q poſuerūt locū eſſe ſpatiū ſeparatū: ⁊ iſtud ſi eſſet bn̄ differret a ſuperficie. ¶ Siquis vero quereret quare Ariſt. ibi ſic loquitur ſm opinionē antiquoꝝ forte hoc eſt pro tāto: qꝛ ipſe loquitur ibidē ad inſtructionē iuuenū ⁊ vſū illoꝝ in quibꝰ de nouo dicit phīa. tales enim hoīes nō ſtatim poſſunt capere difficilia ⁊ illa q̄ ſunt cōtra opinionē cōem ⁊ famoſam: nec ſtatim pn̄t ꝑ rōcinationē diligētē duci ad credēdū cōtraria opinionū famoſarū. Vn̄ dicit boetius in ſuo cōmēto ꝙ nō omnem diligētiā ſufferunt primorū rudimentorū. i. documentoꝝ auditores: ⁊ ꝓꝑ qđ q̄nq̄ expedit eis proponere ea que alij cōiter opinātur q̄uis nō oino ſint vera: quouſq; ſint magis exercitati ⁊ idonei ad ſubtilia ⁊ difficilia recipienda.

Locus ⁊ ſuperficies ſūt idem

¶ Ad 2ᵐ dico breuiter ꝙ vnū ⁊ idē ſm ⁊ idē ſui ſimul eſſe in diuerſis locis nō eſt poſſibile: ſed ſm diuerſas ſui partes nihil eſt incōueniēs: ⁊ ſic in propoſito contingit. Nā arbor ſm vnā ſui partē. ſ. ſm radicē erit in terra ⁊ ſm reſiduū eſt in aere. ¶ Sed dubitaret aliquis qꝛ partes exiſtētes in toto nō ſunt in loco niſi in potētia: vt vult Ariſt. in litera. Si igit vna pars eſt in vno loco. ⁊ alia in alio loco tunc totū non erit in vno loco ſm actum: qꝛ nulla pars eius erit in loco eodē cum alia. Dicēdū ſicut prius ꝙ totū tale non eſt in vno ⁊ eodē loco ſm numerū ſm ſe totum: ſed in diuerſis ſm diuerſas ſui partes. ¶ Ad aliud patet ex prius dictis. locus quidem eſt equalis locato ſꝫ cōtinētiā nō ſm dimēſiōes dēs. Et illud vltimū quod dicitur locus non eſt indiuiſibile ſed eſt diuiſibile ſm longū ⁊ latum. Indiuiſibile autem ſm ꝓfundum. ¶ Ad aliud cum dicitur. Locus eſt aliquid locati ⁊ in ipſo locato hec eſt negāda ſm Ari. qꝛ ſic locus ſemꝑ ⁊ neceſſario moueretur ſm motū locati quod Ariſt. negaret. Et ad ꝓbationē eius dicit ꝙ terminus motus eſt in mobili: concedo de termino per ſe ⁊ immediato ⁊ intrinſeco: qui eſt idē ſm ſpēm cum ipſo motu: ſꝫ terminus mediatus ⁊ extrinſecꝰ ⁊ qui non eſt eiuſdē eēntie cum motu non oportet ꝙ ſit in ipſo mobili: ⁊ ſic eſt in propoſito. locus enim ſi ē terminus motus localis non eſt terminus immediatus ⁊ intrinſecus ſed extrinſecus ⁊ mediatus. ſ. mediante ipſo vbi.

¶ Aliter dicūt aliqui ꝙ locus nullo modo eſt terminꝰ motus localis: ⁊ cū dī ꝙ ꝓ alio nō dī motus localis niſi quia eſt ad locum: ſicut aliqua alteratio pro tanto ⁊ non ꝓ alio dicitur calefactio qꝛ eſt ad caliditatē. Dico ꝙ illa non eſt cauſa ſꝫ cauſa eſt qꝛ terminꝰ eēntialis ⁊ intrinſecus illius motus cauſatur a loco: ipſum enim vbi qđ eſt terminus eſſentialis ⁊ intrinſecus motus localis cauſatur imediate a loco ſicut cōiter dī. Eſt enim vbi circūſcriptio corporis a loci circūſcriptione ꝓcedēs ſꝫ auctorē. 6. ꝓncipioꝝ: vł ꝓ tāto dicit motus localis nō qꝛ ſit ad locū tāquā ad terminū: ſed qꝛ in fine huiꝰ motꝰ ſemꝑ mobile inuenitur in nouo loco aliquo mō innouationis: ⁊ ideo non opꝫ ꝙ locus ſit in locato. Inquire ꝑfecte qꝛ indiget perſcrutatione.

¶ Ad aliā dico ꝙ vltimum pōt mihi dicē duo. Vno mō reſpectum ſeu habitudinē ad aliud cuius eſt vltimum ⁊ ſic eſt relatio. Alio modo pōt ſumi pro eo in quo immediate fundatur talis reſpectus ⁊ habitudo: ⁊ ſic non eſt relatio: ſed alterius gn̄is. Cuius etiā gn̄is ꝑdicamentalis ē locus vt videbitur poſt.

Queſtio. v.

COnſequēter querit in quo gn̄e ſit ipſe locꝰ. ¶ Arguitur p̄. ꝙ ſit in gn̄e q̄titatis: quia cuicunque competit proprium q̄titatis: illō eſt in gn̄e q̄titatis: ⁊ cū ꝓpriū non ſeperetur ab illo cuius ē ꝓpriū vt notum eſt. Sed ipſi loco cōpetit ꝓpriū q̄titatis: vt pꝫ. proprium enim q̄titatis eſt ſm eā equale vel iequale dici in ꝑdicamentis. locꝰ aūt eſt equalis locato: vt dī cōiter. ⁊ Phs ponit in litera. vel ipſum corpus locans eſt equale locato ſm locum vt manifeſtū eſt. quare ⁊c. ¶ Itē 2ᵒ illud quod hꝫ rationē menſure eſt de gn̄e q̄titatis qꝛ q̄titates ſunt domine menſuraꝝ: vt pꝫ. 10. metaph. Sꝫ ipſi loco competit ratio menſure qꝛ cōiter dicitur ꝙ locus eſt menſura extrinſeca locati: ſicut tēpus eſt mēſura itrinſeca: vt pꝫ in iſto. 4. q̄re ⁊c. ¶ Itē 3ᵒ auctoritate Ariſto. in ꝑdicamētis qui ponit locum eſſe ſpeciem quantitatis. quare ⁊c.

F

Oppoſitum ꝓbat ſi locus eſſet de gn̄e q̄titatis maxime videret eē ſuperficies. hoc oēs cōcedunt. Sed nō poteſt eē ſuperficies: qꝛ locus ⁊ ſuperficies ſunt diuerſe ſpēs quātitatis: vt pꝫ in ꝑdicamentis: ⁊ vna ſpecies vnius gn̄is non predicatur de alia alterius generis vt manifeſtum eſt inducendo in omnes. quare ⁊c.

¶ Item illud cuius differentie ſunt in predicamento vbi: eſt in genere vbi. ſiquidē differētie ſunt in eodem genere cū illo cuius ſunt differētie: vt pꝫ in 2° poſterioꝝ ⁊ 7° metaphy. ⁊ 4° topicoꝝ. Sed differētie ipſius loci ſunt i predicamēto vbi. Nam locus diuidit per ſurſum ⁊ deorſum: vt dicitur in iſto 4° ⁊ pmo. ⁊ 4° celi ⁊ mūdi. Surſū aūt ⁊ deorſum ſunt differētie ipſius vbi vt oēs concedūt ⁊ hoc dicit auctor. 6. principioꝝ. quare ⁊c.

Ad queſtionem dixerūt aliqui ſimpliciter ⁊ indiſtincte ꝙ locus eſt de genere quātitatis propter rōnes ꝓtactas: qꝛ continet ⁊ ambit locatū ⁊ menſurat ipſuꝫ ⁊ equatur ei. hec autem oīa non ꝯueniūt ꝓprie ⁊ per ſe alicui alteri ꝙ̄ quātitati. quare ⁊c. Dicunt autē iſti ꝙ cum ꝗ̄titas ſit ꝑ ſe menſura diuerſe ſpecies ꝗ̄titatis poſſunt ⁊ debēt diſtigui ſm diuerſam rationē mēſuradi. Nunc autē ipſa ſuperficies que eſt vna ſpecies ꝗ̄titatis: habet duplicem rationē menſurandi: qꝛ poteſt comparari ad ipſum corpus cuius eſt ſuperficies: ⁊ qd̄ eſt ꝯtinens: ⁊ ſic eſt ſuperficies proprie: ⁊ habet rationē menſure intrinſece. Uel poteſt comparari ad corpus cōtentum ⁊ ſic eſt alia ſpēs. ſ. locus nam vt ſic habet rationem mēſure aliam. ſ. rationē mēſure extrinſece. ¶ Sed hoc nō videtur multum rationabile qꝛ diuerſe ſpēs eiuſdem generis debēt diſtingui per differentias que ſunt eēntialiter in eodeꝫ predicamēto: vt notum eſt cuilibet intelligēti. Sꝫ iſte habitudines ſuperficiei diuerſe non ſunt in genere ⁊ in ꝓdicamento quātitatis imo relationis. quare ⁊c. ¶ Iteꝫ quod dicūt. ſ. ſpēs quantitatis diſtingui ſm diuerſam rationē menſure: hoc nō eſt verū per ſe ⁊ primo: qꝛ ratio mēſure nō eſt de ꝓdicamēto ꝗ̄titatis ſed relatio. Unde ſm diuerſas rationes menſure nō ꝯſtituuntur diuerſe ſpēs quātitatis: ſi differentie debent eſſe eiuſdē ꝓdicamēti cum gn̄e quod diuiditur ⁊ cū ſpēbus q̄ conſtituūtur per eas: ſunt enim de eſſentijs ſpecierum vt oēs concedunt. quare ⁊c. ¶ Et iō dico aliť ad q̄ſtionē ſicut cōiter conſuetuꝫ eſt dici. Et dico ꝙ locus ꝗ̄tū ad aliqd importatuꝫ nomine loci eſt ꝗ̄titas. 2° dico ꝙ ꝗ̄tum ad aliquid aliud ſignificatū nomine loci nō ē ꝗ̄titas: ſed de alio gn̄e. In quo autē gn̄e ſit illud aliud inquirtur. ¶ Primum oſtēditur: qꝛ omnis ſuperficies eſt de gn̄e quantitatis. hec ē manifeſta in ꝓdicamētis. ſꝫ locus quātum ad aliquid iportatū nomine loci ē ſuꝑficies quod pꝫ qꝛ locus ſm ꝙ locus eſt equalis locato quātuꝫ ad continētiam vt pꝫ ex dictis. modo corpus locans nō eſt proprie equale locato ſm aliud niſi ſm ſuꝑficiē ſuam vltimā ambiētē imediate locatū. Nam non eſt ei equale ſm profunditatē vt euidēs eſt: nec eſt ei equale ſm lōgitudinem ſolū vt manifeſtū ē. ergo relinquitur ꝙ corpus locans ē equale locato proprie ſm ſuꝑficiē. quare ſequitur: ꝙ locus ſit ſuꝑficies corporis cōtinentis. Qualiť ipſa ſit materiale reſpectu alterius exiſtētis in loco videbitur. ¶ Item corpus locās ratione loci circundat ⁊ ambit locatum ratione ſuꝑficiei ſue ſi ꝓprie ⁊ ꝑ ſe ſit locās hoc manifeſtū ē. Sꝫ corpus locans proprie circundat ⁊ ambit locatū, rōne ſuꝑficiei ſue que imediate ſe habet ad locatum: ⁊ hoc eſt ēt notum cuilibet intelligēti. Et huius ſignum manifeſtū eſt: qꝛ cum aliquod continēs nō applicatur contēto ſm totā ſui ſuꝑficiē concauaꝫ: nō dicimus ipſum eſſe locum ꝓpriū illius contenti: nec eſſe locū plenum ⁊ totū reſpectu illius: vt cum amphora ſꝫ ſuam totam ſuꝑficiē concauaꝫ ⁊ interiorē non applicatur ⁊ cōtinuatur vino: ſꝫ remanet aliqua pars nō ꝯtinēs vinū: tūc non dicimus ipſam eſſe totā plenā vino: nec ipſam totaꝫ eē locuꝫ propriū illius vini. Et hoc eſt argumētū ꝙ loc⁹ ſumitur pro ipſa ſuꝑficie interiori corporis continentis: quare videtur ꝙ ipſe locus aliquo mō ſit ſuꝑficies ⁊ per

cōſequēs quātitas. ¶ Scd̄m ꝓbatur. ſ. ꝙ locus quodā alio modo vel quo ad aliquid aliud non eſt ꝗ̄titas. Et hꝫ aliqui ſic probant: qꝛ iſtud accidēs qd̄ diffinit ꝑ ſuꝑficiē non eſt ipſa ſuꝑficies: ſꝫ locus quo ad aliquid importatū nomine loci ꝑ ſuꝑficiem diffinitur: ergo locus quo ad aliquid ſignificatum nomine loci non eſt ſuꝑficies. Modo ſi locus eēt omnino quātitas ꝗ̄tum ad omnia q̄ importātur nomine loci: maxime videretur eē ſuꝑficies: vt nūc concedūt oēs: Ergo manifeſtū ē ꝙ locus quo ad aliquid importatū nomine loci non eſt de gn̄e quantitatis. Maior ꝓpoſitio pmi ſyllogiſmi pmi proceſſus apparet. ſ. ꝙ accns qd̄ diffinitur ꝑ ſuꝑficiē tanꝙ̄ ꝑ ſuum ſubiectū nō eſt eſſentialr ipſa ſuꝑficies. hoc ē euidēs: qꝛ nullum accidens ē idē formaliter cū ſuo ſubo cui inheret. Et minor apparet. Conſtat enim ꝙ locus eſt qd̄dem accidēs naturale ⁊ diffinitur ꝑ ipſam ſuꝑficiē corporis continētis: vt patet in litera. Locus eſt terminus corporis continētis imobilis primum. Accidēs autē dꝫ diffiniri ꝑ ſuum proprium ſubiectū ſi proprie ⁊ ſciētifice diffiniatur vt docet Ariſt. in pmo poſterioꝝ. Unde ⁊ motū qui eſt quoddaꝫ accidēs nāle diffinit Ariſto. ꝑ ens in potētia quod ē eius ſubiectum. vt patet 3° huius. Et tēpus diffinit ꝑ motuꝫ qui eſt ſubm tēporis: vt pꝫ in 4° iſtius. quare ſimilr loc⁹ dꝫ diffiniri ꝑ ſuum ſubiectū. Et cū diffiniatur ꝑ terminū corporis continētis qui quidē terminus eſt ſuꝑficies: vt manifeſtū eſt: ſeqtur ꝙ ipſa ſuꝑficies ē ſubm loci ⁊ diffinitur locus ꝑ ſuꝑficiē vt per ſuū ſubiectuꝫ. q̄re ⁊c. Unde diffinitio loci ſic itelligitur: locus ē terminus ⁊c. i. locus eſt quedā virtus fundata in ſuꝑficie corporis continētis imobilis primum. i. imediate ſe habens ad cōtētū: manifeſtum eſt igiť ꝙ locus quātum ad oē illud qd̄ ſignificatur ⁊ importatur nomine loci nō eſt ꝗ̄titas nec de gn̄e quātitatis. Et hoc iteruꝫ probo ſic: qꝛ locus nālis vnius corporis nālis proprius ē alius ſm ſpēm a nāli ⁊ ꝓprio loco alteri⁹ corporis: hec recipiť pro manifeſta: ⁊ habetur in iſto 4° ⁊ in 4° celi ⁊ mūdi: vt nālis ⁊ proprius loc⁹ ignis eſt alius ſm ſpēm a proprio loco terre. ſilr autē ⁊ in alijs. Mō hoc nō eēt verū ſi nomine loci importaretur ſolū ſuꝑficies corporis continētis: qꝛ vna ſuꝑficies nō eſt diuerſa ab alia ſꝫ ſpēꝫ vt manifeſtū eſt. imo ſunt eiuſdē ſpēi vt conceditur ⁊ ꝓcipue hoc ē verū de ſuꝑficieb⁹ iſtorum corporꝫ gn̄abiliuꝫ ⁊ corruptibiliū. Utrū autē ſuꝑficies celi ſit eiuſdē ſpēi ſpālliſſime cum ſuꝑficiebus iſtorū inferioꝝ nō diſcutio ad p̄ſens. ergo nomine loci nō importatur ſolum ipſa ſuꝑficies corporis cōtinētis. Modo ſi locus diceret ſolā ꝗ̄titatē ⁊ ꝗ̄tū ad totum ſignificatum ſuū eēt de gn̄e ꝗ̄titatis: maxime videreť eē ſuꝑficies vt nunc ꝯcedūt oēs. quare manifeſtū eſt ꝙ non ſolū noīe loci iporteť ⁊ ſignificať ſuꝑficies corꝑis ꝯtinētis. ¶ Preterea. Iſta ꝓpoſitio recipiť tanꝙ̄ vā. locus ꝯſeruat locatū ꝑ ſe ⁊ proprie: ſꝫ hoc non ēēt ſi locus ſoluꝫ ſignificaret ſuꝑficiē corporis ambiētis. Nā iſta ꝑ ſe nō eſt conſeruatiua. nec vna ſuꝑficies ꝑ ſe eſt magis ꝯſeruatiua vnius corporis nālis ꝙ̄ alteri⁹ vt manifeſtū ē cuilibet intelligēti: ⁊ ꝓcipue hꝫ verū ē ſi cōſeruare ē agere: vt dicūt multi nam ꝗ̄titas nō ē ꝑ ſe actiua vt docet Cōmē. ſup iſtuꝫ quartū. q̄re ⁊c. ¶ Itē Porphyri⁹ dicit: ꝙ loc⁹ ē ꝓcipiū gn̄ationis quēadmodū ⁊ pr̄ qd̄ nō eēt verū pro ipſa ſuꝑficie corporis ꝯtinētis proprie ⁊ ꝑ ſe: qꝛ quā enim ꝑ ſe ⁊ ꝓpriā cauſalitateꝫ hēret ſuꝑficies vltima corꝑis ambiētis ad gn̄ationē corporis cōtētis: quare manifeſtum eſt id qd̄ prius. ¶ Itē Ariſt. dicit ꝙ locatū nāliter fertur ad ſuū locuꝫ ꝑ ꝓpinquitatē: aut quaſi vnigeneitatē locorū ad locata. hꝫ aūt nō eēt ſi locus eēt ſola ſuꝑficies ambientis. Nam ſuperficies vna nō hꝫ aliquā ꝓpinqtatē ſm nāꝫ ad vnū corpus magis ꝙ̄ ad aliud. Dico rōne qua ſuꝑficies ē. Unde

Rō 2ᵉ ꝙ̄nis.
T.c.6.
t.c.108
loci diffinitio.
Alia rō ad 2ᵃᵐ q̄nem.
T.c.4.
T.c.23
3ᵃ rō
T.c.84
4ᵃ rō.
5ᵃ rō.

relinquitur ꝙ locus iportet aliqd aliud a supficie ꝯtinen
D tis. ¶ Sed remanet dubiũ qd sit illud aliud ꝛ in q gene
re sit. Et ad hoc cõiter dr̃ ꝙ illud aliud qđ ꝑter supficiez
iportaꝛ noie loci: ẽ qdã virtus nãlis cõseruatiua corpo
ris cõtẽtiq̃ue qdẽ virtus aut est in ipso celo sicut est lo
cus nãlis ignis qui est in concauo orbis lune. Aut est il
la virtus in alio corpore continẽte ſm ꝙ est in tãta distan
tia vel ꝓpinqtate ad orbẽ siue ad celum qđ est primum
locans: ꝛ ab ipso influitur virtus locãdi oibus alijs ꝯti
nẽtibus nãlibus: ꝛ ſm ꝙ diuersa continẽtia nãlia diuer
simode se habẽt ad ipsum cõtinẽs vel ad eius partes ſm
hꝰ diuersas hñt virtutes cõseruatiuas cõtentatoꝝ natu
raliũ. Un̄ ꝛ aliqua corpora nãlia ꝯseruãꝛ sub vna pte
celi que sub alia statim corrũperenꝛ vel nõ ita diu cõser
uarẽtur vt manifestũ est in multis. ¶ De locis sũt spãli
bus ꝛ eoꝝ proprietatibus tradidit Albertus bonã scien
tiam in suo libro de natura locoꝝ. ¶ Et cũ querit i quo
gñe sit illud aliud. Cõmuniter tenetur ꝙ est in genere q̃
Virtus ꝯseruatiua loci ẽ in pn̄to q̃litatis. litatis in 2ª spẽ. Naꝫ ois naturalis potẽtia actiua vel paſ
siua vt sic est in 2ª specie qualitatis ꝑcipue si non sit quali
tas per se ꝛ ꝓprie sensibilis aliquo proprio ꝛ particula
ri sensu: vt est caliditas ꝛ hꝰ que sunt potẽtie actiuaruꝫ:
ꝛ non sunt in 1ª sed in tertia spẽ qualitatis vt cõmuniter
dicitur ibidem. Sed ista virtus cõseruatiua locati ẽ que
dam potẽtia naturalis existẽs in corpore ꝯtinẽte. vt ma
nifestum est intelligẽtibus. quare ꝛc̃. Patet igiꝛ ꝙ locus
quantum ad aliquod significatum hoc nomine locus est
in gñe quãtitatis. sed q̃ꝫtum ad aliud non est quãtitas sꝫ
qualitas. ꝛ forte hoc significauit Cõmen. in 5º metaphy.
Cõ. 18. enim dixit in capitulo de quãto. ꝙ apud Aristo. locus est
de passionibꝰ quãti. prout distinguiꝛ a supficie nõ est de
genere q̃ꝫtitatis: ꝫ ideo Aristo. 5º metaphy. non cõnu
T. c. 18 merauit ipsum inter spẽs q̃ꝫtitatis. ¶ Est autẽ hic consi
E derandum ꝙ illud significatũ loci qđ est de gñe q̃ꝫtitatis
Superficies est mãle loci. .s. ipsa ꝑma supficies cõtinentis est quodãmõ materiale
respectu alterius significati. ꝛ illud aliud est quodammo
do formale. Qđ sic põt intelligi. Nam illud qđ est magis
indeterminatum ꝛ impfectũ respectu alterius ꝛ ei subie
ctum aliquo modo est mãle respectu alterius. Iste enim
sunt ꝯditiones materie vt sciunt exercitati in phia. Mo
do ipsa superficies corporis continẽtis est quid indeter
minatum ꝛ impfectuꝫ ꝛ subiectũ respectu naturalis vir
tutis conseruatiue influxe a celo: hoc satis pꝫ. Nam sup
ficies q̃ꝫtum est ex se: est indifferẽs ad quãcũqꝫ talez vir
tutem nullum recipiẽdam: ꝛ ꝙ diuerse virtutes sint in di
uersis supficiebus: hoc ẽ dispositiue ex diuersis respecti
bus ad orbẽ celestẽ. Et sic supficies vna ꝛ eadẽ ſm spẽꝫ
est ex se indeterminata ad diuersas virtutes conseruati
uas: quẽadmodum materia ꝑma de se est indeterminata
ad multas ꝛ diuersas formas substãtiales: vt pꝫ in ꝑmo
T. c. 79 huius. ¶ Itẽ ipsa superficies est quoddã minus pfectuꝫ
q̃ꝫ ipsa virtus influxa ab orbe celesti: vel i ipsomet orbe
existẽs. hoc est satis manifestum: qꝛ ipsa superficies saltẽ
q̃ꝫtum ad suam eẽntiam magis cõsequitur naturam ma
terie ꝑme sicut ꝛ alie dimensiones indeterminate vt vult
Cõmẽ. in de substantia orbis. Virtus enim conseruatiua
magis ꝯseqtur naturã forme vel naturã celi. Un̄ ꝛ diuer
sificatur ſm diuersitatẽ formarũ specificarũ elorũ: ꝛ ſm
diuersam habitudinẽ seu respectũ ad celũ vt manifestuꝫ
est: ꝛ ꝓpter hoc ipsa virtus ꝯseruatiua locati ẽ quid for
male respectu supficiei. Supficies autẽ est quid materia
F le quodãmodo respectu ipsius virtutis. Ex hoc autẽ pꝫ
intellectus cuiusdam distinctionis antique que solet po
Locꝰ accipiꝛ 2ª. ni ad solutionẽ huius q̃stionis. Solet enim dici ꝙ locus
põt accipi dupliciter. Uno modo q̃ꝫtũ ad suũ mãle: ꝛ sic
est de gñe quãtitatis. Alio mõ q̃ꝫtũ ad suũ formale: ꝛ sic
est de gñe qualitatis. Non enim intelligo illam eẽ distin
ctionẽ totius essentialis in suas per se partes essentiales:
quarum vna ẽ materia: ꝛ alia forma eius. ita. s. ꝙ locꝰ sit
quoddã compositum ꝑ se vnum: cuius vna pars essentia
lis sit supficies: ꝛ alia pars essentialis sit virtus cõserua
tiua. Nam sine dubio ex talibus rebus diuersoꝝ ꝑdi
camẽtorum non fit aliquid vnũ simplr ꝛ per se: vt notuꝫ
est cuilibet intelligẽti. Et hoc modo quidaꝫ improbaue
runt illam distĩonem. Sꝫ intelligo illam eẽ distĩonẽ vocis ←
in significatiões suas vel in sua significata. vt sit sensus
ꝙ locus põt accipi pro illo suo significato qđ ẽ q̃si mãle.
vel pro illo suo significato qđ ẽ quasi formale. Et primo
qdẽ modo locus est supficies. 2º aũt modo locus est vir
tus conseruatiua locati. Qꝛ autẽ hoc nomẽ locus impor
tet ista duo demonstrari non potest nisi ꝑ vsum ꝛ consue
tudinem loqntium de loco: ꝛ exprimẽtium mentis con
ceptus ꝑ hoc nomẽ locus: ꝛ ꝑcipue per consuetudinẽ so
lẽnium phorum. hoc autẽ modo sufficiẽter ẽ ꝓbatũ ꝙ
hoc nomẽ locus importet ista duo ꝑdicta. Et possumus
adhuc addere ꝓpositiones ad hꝰ significationẽ. Dicit enim
Arist. in ꝑ de gñatione. ꝛ 3º celi ꝛ mundi. ꝙ gñatũ ꝛ cor T. c. 1
ruptum sunt in eodẽ loco: qđ nõ videtur proprie verum
esse nisi recipiẽdo locum pro supficie continẽtis. Nõ eni
est eadẽ virtus naturalis conseruatiua gñati ꝛ corrupti
oino. Et sic pꝫ ꝙ locus dicit supficiẽ. ꝙ autẽ dicat virtu
tem nãlem: pꝫ ex alio: qꝛ vult Arist. ꝙ locus aliquid con
fert locato. Disputãs enim ꝯtra illos qui ponebãt locuꝫ
eẽ spatiũ separatũ sine naturalibus virtutibꝰ q̃rit ab eis
qd locꝰ cõferret locato. q̃si diceret. nihil. ꝛ hoc reliqt pro
incõueniẽti. Uult igitur Aristo. ꝙ locus ꝯfert aliqd ipsi
locato. Mõ si diceret soluꝫ locũ supficies esse: tũc indubi
tãter locus nõ ꝯferret aliquid ipsi locato: supficies eniꝫ
corpis ambiẽtis q̃ꝫtũcũqꝫ propinqua sit ꝛ imediata ipsi
ꝯtẽto vel corpori locato nõ ꝯferret ei aliquid nisi ipsa ha
beret in se virtutẽ aliquã actiuã. Nõ enim ꝯferret ei extẽ
sionẽ: qꝛ iã hꝫ corpus ꝯtẽtũ suã extẽsionẽ totã añ q̃ꝫ ꝯiun
gaꝛ loco. Manifestũ ẽ igitur ex sermonibus Ari. ꝙ hꝰ
nomine locus q̃nqꝫ intelligitur supficies que ẽ terminꝰ
ꝯtinẽtis. Q̃nqꝫ aũt aliquid aliud: ꝛ ipsa supficies hꝫ ra
tionẽ ꝯnt modum mãlem respectu illius alterius ꝓpter
qđ dicebaꝛ ꝙ locus hꝫ aliqd mãle ꝛ aliqd formale: ꝛ sꝫ
hoc ẽ in diuersis generibus: hꝰ autem distinctio sic intel
lecta vt dixit facit apparere veritatẽ ꝛ concordiã diuerso
rum sermonũ Arist. ꝛ alioꝝ phorum loquẽtiuꝫ de loco
Qꝛ si tu intelligis illam eẽ distinctionẽ totius essentialis
eẽntialiter vnius in suas partes eẽntiales soluas rõnes
in ꝯtrarium: quod nõ videꝛ mihi facile ad ꝑsens.

Ad rationes pꝫ ex dictis: hñ enim ostẽdunt pri B
merationes locum aliquo mõ eẽ
de gñe quantitatis. s. quantum ad vnũ eoruꝫ q̃ intelligũ
tur nomine loci: sꝫ non omnino ꝛ simpliciter.
¶ Ad primũ in ꝯriũ dictũ fuit primo. s. ꝙ Aristo. loquiꝛ
in ꝑdicamẽtis ſm vulgarẽ ꝛ cõem opinionẽ ꝛ famosã po
nẽtiuꝫ locũ eẽ spatiũ separatũ. sꝫ in 5º metaphy. vbi loq
tur ſm veritatẽ ꝛ naturã rei: nõ posuit locũ iter spẽs q̃ꝫti
tatis ꝛ forte dimisit ipsum vt dicit Cõmẽ. qꝛ apud ipsum
ẽ de passionibus quãti: prout. s. distinguiꝛ a supficie q̃ꝫti.
Quare aũt in ꝑdicamẽtis loqtur ita ſm opinionẽ famo
sam. dr̃ ꝙ hoc ipse fecit qꝛ loqtur ꝓ iuuenibꝰ vl̃ pro illis
vl̃r i qbꝰ de nouo diſ phia. Est. n. liber ille ꝑmꝰ iter oẽs
libros logice ſm intẽtionẽ Aristo. ꝛ ſm veritatẽ. logica
aũt in gñatione phie per doctrinã ordinatã dꝫ esse prior
vt cõiter dicitur. Et ideo consideratio illoꝝ q̃ traduntur
in libro ꝑdicamẽtorũ ptinet quodãmõ ad iuniores ꝛ isti
non statim possunt accipe difficilia ꝛ subtilia i ꝑnº: sꝫ ma
gis accipiũt cõiter dicta ꝛ famosa. iõ ꝛc̃. Et ego diu circa

Conſuetudo impedit ſepe a cognitione. T.c.14 — boc dubitaui:qꝛ certū eſt:ꝙ ꝯſuetudo audiēdi aliquid ⁊ recipiendi in ꝑncipio magnam virtutē habet ad ꝯſequentia ⁊ cū difficultate decreditur id qđ per conſuetudinē ē diu acceptū tāꝗꝫ verū. Unde ⁊ Ariſt. i 2° meta. dic. Qđ ꝯſueuimꝰ dignamur dicit ⁊ in 6° ethicoꝝ dicit. difficile enim ē aut impoſſibile que ex antiquis conſuetudinibus comprehēſa ſunt ſermone trāſmutare. Et Cōmētator i ꝓlogo ſuo ſup 3m phyſicoꝝ dicit:ꝙ cōſuetudo eſt maxima cauſa impediēs a pluribus rebus manifeſtis per ſe. Cō.22. Uñ ⁊ in ꝑ celi ⁊ mūdi dicit Cōmē. ꝙ praua cōſuetudo audiendi falſa a pueritia eſt cauſa impediēs a comprehenſione propoſitionū primaꝝ. ⁊ idem tangit in ꝑmo phyſicorum. Unde ſine dubio cū iſta opinio ſit falſa ⁊ impoſſibilis ⁊ erronea oino:ꝙ locus ſit ſpatiū ſeparatū:⁊ ꝙ ſit ſpēs qͣntitatis diſtincta a ſupficie:valde periculoſum eſt hoies deditos phie i ꝑncipio ponere in iſta credulitate:qꝛ ipoſterum cū difficultate aut forte nunꝗꝫ poſſent ad veritatē reduci. Unde ego habui vnū ſocium qui audiuerat ꝑdicamenta ab vno puro logico parū aut nihil ſciente de naturali phia:⁊ ipſe ita fortiter radicatus fuit in illo errore ꝙ cum audiuit iſtū 4m qͣſtū ad caplm de loco ⁊ vacuo:reputauit ipſum totū eſſe falſum:⁊ noluit credere locū eſſe aliud qꝫ ſpatiū interceptū inter latera continentis. ꝑpter qđ logici multū deberent diligēter aduertere ꝙ faciāt diſcipulos ſane intelligere Ariſto. ibidē dicēdo eis ꝙ Ariſto. loquebatur ſm opinionē antiquoꝝ:quam tñ demōſtratiue reprobauit in 4° phy. ⁊ ꝙ non poſuit locū eē ſpeciem qͣntitatis diſtictā a ſupficie ſm opinionē propriā:ſꝫ vt ſcirent̄ ſignificata huius nominis locus q̄ vel ſunt vl̄ putant̄ eſſe ſpēs quantitatis. ℂ Ad aliam rationē dicoꝛ ꝙ differētie per ſe ⁊ eēntiales loci non ſunt de ꝑdicamento vbi. Et cuꝫ probat̄ qꝛ ſurſum ⁊ deorſum ⁊c. Dico ꝙ ibi equocatur de ſurſum ⁊ deorſum nam vno mō ſurſum ⁊ deorſum dicūt diuerſas virtutes nāles conſeruatiuas corpoꝝ naturaliū:⁊ ſic ſunt ſpecies vel differētie loci:nec ſunt de gñe vbi ſed de gñe qualitatis. Alio mō ſurſum ⁊ deorſum dicūt quoſdā modos eſſendi derelictos a corporibus contētis ⁊ circūſcriptis ab ipſis corporibus continētibus ⁊ circūſcribētibus ⁊ conſeruantibus:⁊ hoc mō ſunt differētie ipſius vbi ſicut hꝫ videri in libro. 6. principiorum. nec eſt remotū ꝙ differētie diuerſoꝝ generū nominentur eiſdē nominibus:⁊ vt rationale vno modo ſignificat differētiā animalis. alio modo differētiaꝫ ſciētie: vt notat̄ ſup predicata:⁊ ideo nō valet. Queſtio. vj.

A — Conſequēter querit̄ vtrū locus ſit imobilis. ℂ Arguitur ꝑ ꝙ nō. Omne qđ eſt i mobili eſt mobile. hoc ē manifeſtū. ſicut eni motis nobis mouent̄ oia que ſunt in nobis:ſic aliȷs mobilibꝰ motis mouētur oia que ſunt i eis. Sed omnis locus eſt in aliquo mobili. omnis eniꝫ locꝰ T.c.46 eſt in aliquo corpore ꝯtinente:vt patet in iſto 4° dūmodo ſit vere ⁊ proprie locus. Omne aūt corpus eſt mobile vt T.c.32 pꝫ i 6° huiꝰ. qre ⁊c. ℂ Preterea. Celū eſt locꝰ oiuꝫ iſtoꝝ T.c.97 inferioꝝ:vt patet in primo celi ⁊ mundi ⁊ in iſto 4°. ⁊ tñ T.c.45 ipſuꝫ celū nō eſt imobile. imo cōtinue ⁊ perpetuo mouetur:vt pꝫ 8° huius. quare ⁊c. Iteꝫ omne gñabile ⁊ corruptibile eſt mobile. hec eſt euidēs de ſe. Sed locus ē generabilis ⁊ corruptibilis. Naꝫ elemēta ſunt generabilia T.c.8. ⁊ corruptibilia:vt pꝫ in 2° de gñone. ⁊ vnum elemētū eſt T.c.46 locus alterius vt dr̄ in 4° vt terra eſt i aq̄:⁊ aq̄ in aere ⁊c. qre ⁊c. ℂ Preterea. Illud qđ trāſfert̄ de vno loco ad aliū locum nō eſt imobile. hec eſt manifeſta. Sed locus trāſfertur de vno loco ad aliuꝫ locū:vt patet ad ſenſuꝫ. Aer enim qui circundat ⁊ locat te transfertur per ventum de vno loco ad alium. ⁊ ſimiliter aqua que eſt locus viuentium in aqua. quare ⁊c. ℂ Item terminus mouetur moto terminato. Sꝫ locus eſt terminus corporis cōtinētis. ergo mouetur moto corpore continētis. quare ⁊c.

ℂ Oppoſituꝫ pꝫ per Phm in litera. Uult eni ꝙ locus ē terminus corporis cōtinentis imobilis primuꝫ:⁊ in hoc ēt concordauerunt oēs antiqui loquētes de loco.

B Opi. pͣ — **Ad iſtam queſtionem** dixerūt aliqui ꝙ locus pōt accipi dupliciter. Uno mō quātū ad ſuū materiale. Alio mō quantum ad ſuū formale. materiale quidē in loco eſt ſuperficies vltima ꝯtinentis:formale aūt ſm aliquos ē tanta diſtantia ad orbē:vel ſm alios diſtantia a polis mundi. Tunc dixerūt ꝙ locus quantum ad ſuum materiale hñ eſt mobilis propter rōnes ꝑinductas:ſed quantū ad formale hñ imobilis:qꝛ ſemp manet eadē diſtantia ad celum ſiue ad orbē. Sed ſalua reuerētia ſic dicētiū:hoc mihi videtur inſufficiēs eē. Primo qꝛ non omnis locus qͣtuꝫ ad formale ſuū poteſt eē diſtātia ab orbe ſiue a celo:qꝛ certum eſt ꝙ ipſuꝫ celum ſit quidem locus naturalis ignis ſm Ariſto. in iſto 4° ⁊ ꝑmo metauroꝝ ⁊ tamē celum nō habet diſtantiā a celo. quia nihil diſtat a ſeipſo. ℂ Preterea. Iſta diſtātia a celo aut ē i celo aut i corpore iferiori cōtinēte locatū. Aut in nullo corpore nāli:⁊ vltimuꝫ iſtoꝝ modoꝝ eſt irrationabile. qꝛ vt ſic eſſet qd mathematicum ſeparatū. Si aūt dicatur ꝙ diſtantia ad orbeꝫ vel ab orbe que ponitur formale loci ſit in ipſo orbe ſubiectiue:opꝫ ꝙ moueatur ad motum celi. Et ſimiliter ſi ponat̄ illa diſtātia in aliquo alio corpore naturali:opꝫ ꝙ ipſa ſit mobilis ſm qđ etiaꝫ corpus in quo ē. Et ideo nullo modo video iſtam imobilitateꝫ. ℂ Aliter dixerūt aliȷ. Et hoc mō loqtur antiquus expoſitor ſanctus Thomas. Et dicit ꝙ vltimum corporis ꝯtinētis non habꝫ rationem loci proprie ⁊ formaliter niſi ſm reſpectū ⁊ ordinem ad totum corpus ſphericū celi. Uerbi gratia. locus proprius nauis in aqua ſeu fluuio non eſt hec aqua que fluit ſm ꝙ hec aqua:ſed ſm ordinē vel ſitum quē habet aqua fluēs ad totū fluuiuꝫ:qui quidē ordo vel ſitus idē remanet in aqua fluēte vel ſuccedente:⁊ ſic lꝫ aqua maliter fluat tñ ſm ꝙ aqua habet rationem loci. ſ. put conſideratur in tali ordine vel ſitu ad totū fluuiū non mutat̄. Et per hoc ſimile accipe debemus quomodo extremitates corpoꝝ naturaliū mobiliū ſint loca. ſ. per reſpectū ad totum corpus ſphericū celi:⁊ qđ habet fixionē ⁊ imobilitatē ex fixione ⁊ imobilitate centri ⁊ poloꝝ. Sic igit̄ lꝫ hec ps aeris que cōtinebat rē vel hec ps aque:⁊ fluat:tamē illud ſm qđ hec aqua vel hic aer habet rōnem loci ſemper remanet. ſ. ſitus ⁊ ordo ad totū corpus ſphericū celi. Sicut dicitur idem ignis manere qͣtū ad formaꝫ lꝫ ſm materiā varietur conſumptis ⁊ additis quibuſdaꝫ lignis. Et per hoc ceſſat obiectio que pōt fieri cōtra illud quod ponimus locū eſſe terminū continētis:qꝛ cū continens ſit mobile ⁊ terminus cōtinentis erit mobilis:⁊ ſic aliquod corpus quietū exiſtens habebit diuerſa loca. ſꝫ hoc nō ſeqtur qꝛ terminus ꝯtinētis nō erat locus in quātuꝫ hec ſuperficies huius corporis mobilis ſed ſm ordinē vel ſitū quē habet i toto imobiliter quo pꝫ ꝙ tota rō loci in oibus ꝯtinētibus ex ꝑ ꝯtinēte ⁊ locante. ſ. celo. ℂ Hec qdem fere ſunt verba iſtius expoſitoris:ex qbus manifeſtū eſt ipſum intendere ꝙ vltima ſuperficies corporis nālis cōtinētis nō habet rōneꝫ loci niſi ſm ordinē vel ſitū quē habet ad totū corpus ſphericū celi. hūc autē ordinē vel ſitū dicit eſſe imobilē. ℂ Sꝫ ſalua reuerentia eius hoc eſt multū dubiū:qꝛ cum ille reſpectus vel ordo vel ſitus ad totum corpus ſphericum celi ſit quoddā accidēs exiſtēs ſubiectiue in corpore cōtinēte neceſſarium eſt ipſuꝫ ordinē vel ſitū moueri moto continente corpore. nō eniꝫ eſt intelligibile ꝙ aliquod ſubiectū moueatur

Marginal notes (right): Opi. 2° b. thoꝰ — T.c.46 — Improbatio. — Improbatio 2° vīð gſa deuꝫ. 4° phyſic. lec. 5. q. 6. ⁊ ali⸗

Marginal notes (left): dicitur ſurſum ⁊ deorſum ꝑ pluries. — Et hoc dicit ipſe ſurſum ⁊ deorſum non ſunt ſpecies loci ſed nō nominib⁹.

os tho/ ⁊ tamen accidens ipſum informans nullo modo moue
miſſas tur. ¶ Et ſi dicas ꝙ moto ⁊ fluente corpore particulari
⁊ videbi continente remaneret idem ordo numero ⁊ idez ſit⁹ ſm
tur hic numerū in corpore ſuccedēte ⁊ adueniēte: vt cuz aer qui
auctor prius te ↄtinebat ⁊ circūdabat mouetur per vētū aut per
male i/ aliquid aliud: remanet in aere ſuccedēte ⁊ adueniēte idez
probare reſpectiue numero vel idem ſitus. hoc eſſet valde abſur/
dū: quia ſm hoc vnū ⁊ idē accidēs numero fieret in alio
⁊ alio ſubiecto: qḋ eſt impoſſibile. Et qḋ exemplificat de
igne ꝙ manet idē ſm formā vel q̄ꝫtuz ad formā licet ſm
materiā varietur cōſumptis ⁊ additis quibuſdaz lignis:
ſi ipſe intelligit ꝙ manet ignis q̄ꝫtum ad formaz eadem
numero in alijs ⁊ alijs lignis: hoc eſt negandū: hoc enim
eſt principium in ſcientia naturali: ꝙ vna forma numero
nō poteſt eſſe in diuerſis ⁊ diſtinctis materijs ſucceſſiue: ſi
autē intelligit ꝙ ſit idē ignis ſucceſſiue ſm ſpēm quātuz
ad formā bene veruz eſt. Et ſimiliter poſſumus dicere ꝙ
fluente aqua vel aere continēte manet idē ordo vel ſitus
C ſm ſpēm. ſed non manet imobiliter vnus ſitus numero
circa cōtentū. imo ſicut moto cōtinēte mouetur eius ter
minus ſaltem per accidēs: ita ordo vel ſitus alius ad ce/
lum mouetur ſaltē per accidēs. Qz ſi quis iſtam poſitio/
2ᵃ p°. nem intelligit placet mihi. ¶ Et ideo dico aliter ad que
ſtionem. Primo ꝙ locus eſt immobilis ꝑ ſe ſaltez primo
2° ⁊ principaliter. 2° dico ꝙ locus ſic nō eſt imobilis ꝙ nul
lo modo moueatur nec ꝑ ſe nec ꝑ accñs. 3° videbiᷓ quo
modo vel qbus modis locus eſt imobilis. ¶ Primū cō
muniter ſic ꝓbatur. Oē quod per ſe ꝑ̇ eſt mobile eſt cor
pus vel ſbſtātia corporalis. hec recipitur pro manifeſta:
ſed ipſe locus non eſt corpus imo eſt aliquid exñs in cor
pore ↄtinēte: vt pꝫ ex determinatis. q̄re ⁊c. ¶ 2ᵐ ꝓbaᷓ:
qꝛ omne qḋ eſt i corpore nāl tanq̄ꝫ ſuo ſubiecto cui inhe
ret eſt mobile aliquo mō: hanc recipio pro manifeſta: nō
enim eſt itelligibile ꝙ aliqḋ corpus nāle tranſmuteᷓ de
vno loco ad aliū locum: ⁊ tamē illud qḋ inexiſtit natura
li corpori maneat in vno ⁊ eodem loco ſm numerū. Sed
omnis locus ſiue ſumaᷓ quantum ad māle ſiue quātuz
ad ſuū formale. ⁊ quicquid ſit formale ipſius loci ē in ali
quo corpore nāli tanq̄ꝫ in ſubiecto cui inheret. hec etiaz
manifeſta eſt cuilibet intelligēti ſm ſententiā Ariſto. nō
eniz locus eſt dimēſio ſpatij ſeparati ab omnibus corpo
ribus nālibus vt demonſtratum fuit ꝑus: nec poteſt ipſe
locus eſſe aliqua ſubſtantia imaterialis ⁊ incorpea vt ma
nifeſtum eſt: qꝛ talis ſubſtantia nec eſt equalis alicui alte
ri. nec continet nec ambit aliquod corpus vnde relinquiᷓ
ꝙ locus vel ſit corpus vel aliquid exiſtēs i corpore: ⁊ ſic
ſequitur propoſituz ꝙ locus nō eſt omnino imobilis ſic
ꝙ nec per ſe nec per accidēs mouetur nec vnq̄ꝫ iſtud in
tellerit Ariſto. nec Cōmē. Reſtat igitur videre quomo/
D do locus eſt imobilis. ¶ Et poſſunt aſſignari duo modi
Locus quibus locus eſt imobilis. Unus modus eſt qꝛ locus ꝓ/
q̄uo ē i/ prius ⁊ naturalis vniuſcuiuſq̄ꝫ corporis non moueᷓ ne/
mobilis ceſſario nec per ſe nec per accidēs ad motuz corporis lo
cati: imo poſſibile eſt ꝙ aliqḋ corpus locatum ⁊ conten
tum moueaᷓ localr: ⁊ tñ locus eius proprius ⁊ imedia
tus nō moueatur illo motu: ⁊ hoc eſt valde manifeſtū. cū
enim cōcauum celi ſit locus ignis non ē neceſſe ſi aliqua
ps ignis moueᷓ ad vbi deorſuz per aliquā virtutē ꝙ il/
la pars celi que cōtinebat illā partez ignis moueatur ad
vbi deorſum. Similr ſi ignis hic exiſtēs inferius moueᷓ
ad ſurſum nō opꝫ ꝙ loc⁹ deorſuz: q ↄtinebat ipſuz ignē
moueatur cuz eo ad vbi ſurſum: ⁊ ſic in alijs. Et qꝛ iſtud
competit ꝓprijſſime corpori celeſti ꝙ nō moueatur ꝑ ſe
nec per accidēs ad motū corporum locatoꝝ in ipſo. ideo
ipſi ſi vltimū toti⁹ celi ad nos veriſſime hꝫ rōnē loci reſpe
ctu iſtius inferioris mūdi: ⁊ hoc ſignauit Ariſt. in litera

cū dixit. Eſt aūt ſicut vas locus tranſmutabilis ſic locus
vas imobile. Unū cū qs i eo ꝙ moueᷓ mouetur qḋ itus T.c.41
vt in flumine nauis tanq̄ꝫ vaſe vtiᷓ magis q̄ꝫ loco cōtinē
ti aūt imobilis locus eſſe. Unū omnis terminus magis lo
cus eſt qꝛ imobilis ois. Et hoc vltimū puto referēduz eē
ad terminū ois. i. totius corporis celeſtis. iſtud enim vlti/
mū imobile eſt omnino mō ꝑ̇dicto. ſ. ꝙ nunq̄ꝫ mouetur
ſm motū corpoꝝ contētoꝝ in ipſo nec ad ſuperius nec
ad inferius vt ēt Cōmen. dicit poſt. Et ſi volumus illud
vltimū dictū Ariſto. ſ. illud. Unde vltimum ⁊c. referre
ad totū fluuiū ſicut refert Cōmen. ⁊ expoſitores. tūc po
teſt intelligi ꝙ qꝛ locus vult eſſe imobilis. i. naturalē ha/
bet aptitudinem vt nō moueaᷓ neceſſario ad motū loca
ti: ideo vltimū totius fluuij in quo eſt nauis magis ē loc⁹
ſupple cōmunis qꝛ non moueᷓ neceſſario totus fluuius
ad motū nauis. Sic igiᷓ intelligimus locū eſſe imobilez
⁊ nō qꝛ nō moueatur per accidēs: hoc enim falſum eſt ⁊ C.41.
ↄtra Ariſt. ⁊ ēt Cōmē. Unde ⁊ Cōmen. dicit ſup illā par
tem ꝑallegatā ꝙ locus eſt continēs imobile niſi per acci
dens. Et in hoc multū differt locus a materia ⁊ a forma
qꝛ mā ⁊ forma ſemꝑ ⁊ neceſſario moueᷓ ad motuz rei
cuius ē materia ⁊ forma: ⁊ ad quēcūq̄ꝫ locū transferᷓ cō
poſitum ex materia ⁊ forma: trāſfertur etiam neceſſario
ipſa forma ⁊ mā lꝫ per accidens. i. non per ſe ſubſiſtēs ⁊
ſeorſum ſed in compoſito. Sꝫ locus ꝓprius ⁊ naturalis
nō neceſſario neq̄ꝫ ſemꝑ moueᷓ ſm motū locati. ita ꝙ ad
quēcūq̄ꝫ locū tranſmutatur locatū oporteat locum tran
ſmutari. Surſum enim ⁊ deorſum ſimplr ſunt imobilia T.c.41
motu ſurſuz ⁊ deorſum: vt dicit Ariſt. i iſto 4°. ⁊ Cōmē
tator ibidē. Surſum enim ſimplr eſt vltimum circulatio
nis. i. corporis celeſtis circularis: ⁊ iſtud vltimū nec mo/
uetur ſurſum ⁊ deorſum lꝫ moueaᷓ circulariter. hic igi/
tur eſt vnus modus imobilitatis loci. ſ. ꝙ cum locus cō
tineat locatū nō tamē neceſſario moueᷓ ad motū eius ⁊
ꝑ̇cipue rōne qua locus. ¶ Alius modus eſt: qꝛ cuz aliqd
moueᷓ ad aliquē locū tanq̄ꝫ ad terminū ad quem in quo
debet natura quieſcere ille locus nō eſt mobilis illo mo
tu: qꝛ tūc locatū fruſtra moueretᷓ ad illū locū: qꝛ cū ꝑuenī
ret ad ipſum nō quieſceret ibidē vt locus ſurſum ad quē
leue moueᷓ ſm nām vt quieſcat in illo cum ꝑuenerit ad
ipſum: non eſt mobilis motu ſurſum nec motu deorſū
qꝛ tūc leue nunq̄ꝫ q̄eſceret in eo motu naturali ⁊ ſic fru T.c.41
ſtra moueretᷓ. Et hanc rōnē tetigit Cōmē. his verbis. Et
ſignificat ꝙ locus nō moueᷓ eſſentialr hic ꝙ locus eſt id
ad qḋ moueretur res ⁊ quieſcit in eo: ⁊ ſi aliquid moue
retur ad rē motam ſupple illo motu ad q̄eſcenduz a tali
motu: tūc motus eius eſſet ocioſus quia. ſ. nō attingeret
ad ſuū intētum. Hec igitur ſit vna imobilitas loci. vt. ſ.
locus inq̄ꝫtū eſt illud ad qḋ res locata moueᷓ: ⁊ hō ē extra
ipſum nō eſt natus moueri illo motu. Et hoc q̄ſi redit in
idem cuz prius dicto modo. niſi ꝙ ꝑ̇ꝛus dictus modus
magis referᷓ ad locum in quo aliquid cōtinebaᷓ anteq̄ꝫ
mouetur. Ille enim non mouetur neceſſario ad motum
locati. Sed ſecundus modus refertur ad locū ad quem
aliqd nāliter moueᷓ vt in eo quieſcat: iſte enim locus nō
moueᷓ neceſſario illo mō ꝓpter cauſam dictā. Et in hoc
differt locus nālis a vaſe artificiali: qꝛ vas artificiale pōt
transferri ſimul ad locū ad quē transferᷓ cōtentū: vt am
phora ad locū ad quē transferᷓ aqua: ſed locus ꝓꝑ̇ꝛ⁹ ⁊
nālis non eſt natus moueri ad illū locū vel ad illud vbi
ad qḋ mouetur ſuū locatum vt manifeſtū eſt. Concauū
enim celi non eſt aptū natū moueri ſurſum nec deorſum
nec centrum mundi: ſimiliter autem ⁊ in alijs.

Ad rationes oēs pꝫ ex dictis. Cōcludūt enī ꝙ
locus nō ſit imobilis penit⁹ ſic ꝙ
nullo⁹ moueaᷓ nec ꝑ ſe nec ꝑ accñs: ſed nō ↄcludūt ꝙ nō
ſit

ſit imobilis predictis modis. termin⁹ eni cuiuſlibet motus eſt imobilis ſic ꝙ nõ mouet̃ illo modo nec ſubijcit̃ illi motui: vt albedo que eſt terminus dealbationis nõ eſt illud qḋ dealbat̃ vt manifeſtũ eſt cuilibet. Sic rõnale eſt vt loc⁹ ad quez eſt aliquis motus nõ moueat̃ illo motu: nec ſimilr̃ locus ille a quo incipit aliquis motus mouet̃ neceſſario illo motu: nec conſimili vt dictũ eſt: quare ille rõnes nõ ſunt cõtra poſitionẽ. Auctoritas autẽ Ariſto. faciliter exponitur. Uult enim imobilẽ eẽ locuz vt ꝑmiſſum eſt. Qḋ aũt dicit expoſitor ꝙ ſuperficies vltima ſeu terminus corporis cõtinentis habet rõnez loci ſm ordinem vel ſitũ ad totũ corpus ſphericuz celi. hoc nõ eſt verum niſi diſpoſitiue. imo ꝑncipale ꝛ formale i loco ẽ virtus naturalis ↄſeruatiua locati. ſicut dictũ fuit ꝑus. Uerum eſt tñ ꝙ i iſtis inferioribus cõtinẽtibus reſpect⁹ vel ſitus ad celũ bene diſponit ad recipiẽdum virtutẽ naturalem ↄſeruatiuã ab ipſo celo influxam: ꝛ ſm aliũ ꝛ aliũ ſitum vel ordinem ad celum recipitur alia ꝛ alia virtus ↄſeruatiua: ꝛ iſta magis meretur dici locus ꝙ̃ ordo ipſe vel ſitus ad corpus ſphericũ celi. quare ꝛc̃.

B ❡ Et ꝑꝑ hoc qdẽ terra i aq̃: hec in aere: hic v̓o in ethere ꝛc. Tex. cõ. xlvi. Queſtio. vij.

Onſequẽter querit̃. Utrum terra ſit i ſup̃ficie aque ſicut i ſuo loco nãli: ❡ Arguit̃ p̃mo ꝙ nõ. Quia terra eſt in illo tanꝙ̃ i ſuo loco naturali ad qḋ mouet̃ ſi nõ ꝓhibeatur. Hec enim videt̃ eſſe ꝑcipua conditio loci: vt
Tex. c. 4. ſit illud ad quod naturaliter locatũ mouet̃ non impeditum: vt p3 in iſto 4°. Sed terra ſi nõ ꝓhibeat̃ mouet̃ ad cẽtꝝ ſeu ad medium vt manifeſtũ eſt ad ſenſuz: quare videtur ꝙ centrum ſiue mediũ eſt locus naturalis ipſi⁹ terre ꝛ non ſup̃ficies aque. ❡ Itez ſi ſuperficies aque eſſet locus naturalis ipſius terre tũc terra non prohibita moueretur ad eã vt prius dictum eſt: ſed hoc eſt falſuz. Videmus enim ſenſibiliter ꝙ ſi fiat fouea in terra ſub aqua ꝛ in fundo illius fouee eẽt vna pars terre diſcontinuata ab alijs ꝛ non prohibita ab alijs partib⁹ nec ab aliquo detinente: tamen illa pars terre non moueret̃ ad ſuperficiez aque: imo magis aqua deſcenderet ad fundũ fouee. quare ꝛc̃. ❡ Item ſicut ſe habet leue ſimplr̃ ad locũ ſimpliciter ſurſum ſic graue ſimpliciter ad locum ſimplr̃ deorſum per conuenietem ſimilitudinẽ. Sed leue ſimpliciter eſt in loco ſurſum ſimpliciter: vt ignis in concauo celi: ergo ſimpliciter graue debet eẽ in loco ſimpliciter de-
Tex. c. 26 orſum. manifeſtũ autẽ eſt ꝙ terra eſt ſimpliciter grauis: vt p3 in 4° celi. Centruz autem eſt ſimpliciter deorſuz vt manifeſtum eſt. ꝛ patet q2 maxime diſtat ſm virtutem a ſurſum ſimplr̃: ꝛ non ipſa ſup̃ficies aque. ❡ Itẽ ſi ſup̃ficies aque eſſet locus nãlis ipſius terre tunc tota terra deberet eſſe circũdata aqua cuius oppoſitũ apparet ad ſenſum. ꝛ p3 ↄñia: q2 locus proprius ꝛ naturalis debz circũdare totũ locatũ ſuũ proprium vt cõcauum celi circũdat totũ ignem ꝛ cõcauũ ignis circũdat totũ aerẽ. quare ꝛc̃.
❡ Itẽ locus terre cũ ſit grauis ſimpliter eſt medium circularis lationis primo methe͠ᵐ. ſed huiuſmodi mediuz eſt centrum mundi vt manifeſtum eſt. quare ꝛc̃.
❡ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. h. dicit eniz ꝙ terra eſt in aqua, ꝛ aqua in aere ꝛc̃.

B
Opi. p° De queſtione iſta dixerũt aliqui ꝙ centrũ mũdi ẽ locus nãlis ipſius terre: q2 ad ipſuz mouent̃ partes terre niſi prohibeant̃: vt patet ad ſenſum. q̃re ꝛc̃. Sed iſtud nõ placet alijs: q2 illud qḋ eſt ſimplr̃ indiuiſibile nõ poteſt eſſe locus alicui⁹ corporis ꝓprius. locus enim eſt eq̃lis corpori locato ſaltẽ ſm cõtinentiã vt dictũ eſt ꝑus. modo indiuiſibile ſimplr̃ nulli eſt equale ſm cõtinẽtiã: cũ nihil cõtineat nec circũſcribat: ſed centꝝ mũdi eſt quid indiuiſibile ſimplr̃: cũ ſit pũctus a quo oẽs linee ducte ad circũferentiam ſunt equales. Sed dicũt aliq̃ ꝙ hec ratio procedit ex mala imaginatione. nam ꝑ centrum qui ponit̃ locus terre nõ intelligitur pũctũ mathematicũ: qḋ eſt oino indiuiſibile. ſed intelligitur pars terre: cuius mediũ punctũ eſt mediũ mũdi: q̃ que qdez ps terre eſt ita parue q̃titatis ꝙ ſub minori nõ poteſt ſaluari forma terre ita ꝙ eſt minima terra per ſe ſubſiſtere potẽs ꝛ ſeorſum: ꝛ iſta minima terra ratiõe qua habet talẽ ſitum vel ordinẽ ad celum h3 virtutẽ naturalem conſeruatiuum terre: propter qḋ ad eaz mouẽtur oẽs alie partes ſi nõ prohibeãtur. ❡ Sed adhuc nõ valeret: q2 locꝰ ꝓprie ꝛ ꝑ ſe dictus debet eſſe diuerſus a locato. ꝛ econuerſo. ꝛ non ↄtinuus eidem. aliter enim locus neceſſario moueret̃ ad motũ locati cum continos ſint illa quoꝝ motus eſt vnus. 5° metaphy. incõueniens aũt eſt locum nãlem ꝛ per ſe neceſſario moueri ꝛ naturaliter ad motũ corporis locati. vt manifeſtum eſt ꝑus: modo ſi locus terre eſſet illa pars terre quam dicis: ꝛ iz loc⁹ terre nõ eẽt diuiſus ab ipſa terra. ❡ Cõſtat. n. ꝙ illa ps terre minima eſt alijs cõtinua. ❡ Et ↄfirmatur. q2 ſm Ari. in iſto 4° pars exiſtẽs in toto ꝛ nõ diuiſa ab alijs nõ eſt in toto ſicut in loco ſm actũ ꝛ ſimplr̃ ꝛ ꝓprie: ergo multo minus vna pars alteri cõtinua vel ipſum totum põt eſſe in alia parte eiuſdem totius ſibi cõtinuate: ſic ꝑtes terre que ſunt circa centruz nõ ſunt in illa parte quã tu vocas centrũ ſicut in ſuo loco ꝓprio: nec etiã tota terra. ❡ Itez ſi illa pars terre minima que dicit̃ centrũ eſſet locus naturalis ipſius terre tunc q̃retur de illa parte vtrũ eſſet in loco vel nullo mõ. Si in loco: ergo cũ idez ſit ſm ſpeciẽ locus totius ꝛ partis vt p3 in iſto 4°. ꝛ cẽtrum eſt locus naturalis ipſius terre vt dicis: ſequit̃ ẽt ꝙ centrum ſit locus nãlis illius partis: ꝛ cũ ipſamet ſit cẽtrũ vt tu ponis: ſequit̃ ꝙ ipſa ſit locus ſui ipſius: qḋ eſt abſurdũ. Si aũt dicat̃ ꝙ illa pars terre nullo mõ eſt i loco: hoc eſt abſurdum: q2 oẽ corpus eſt in loco vel ſm actũ vel ſm potentiaz: vel ꝑ ſe vel ꝑ accñs. ❡ Itẽ locus ẽ vltimuz corporis cõtinẽtis: vt p3 ex diffõne loci: ſed cẽtrũ terre vel mũdi qcqd ſit illud nõ eſt vltimũ corꝑis continẽtis, vt manifeſtũ ẽ. quare ꝛc. ❡ Et iõ aliter dicatur ſm Ariſt. ꝙ ſuperficies aque informata virtute nãli cõſeruatiua ipſius terre imediate ſe habẽs ad terrã eſt locus terre. cuius ratio eſt: q2 illud qḋ cõtinet terrã ꝛ eſt equale ei ſm cõtinẽtiam: ꝛ ↄſeruat ipſam terrã eſt naturalis locus ipſius terre. hec ẽ manifeſta ex dictis ꝑus: ſed ſup̃ficies aque ꝑdicta ẽ huiuſmodi. q̃re ꝛc. ❡ Itẽ locus nãlis ꝛ ꝓpri⁹ terre aut eſt cẽtrum aut ſup̃ficies aque vt predictũ eſt: ſz nõ eſt ipſum cẽtrum vt probatum eſt. quare ꝛc̃.

Ad primam rationẽ eſt intelligẽdum ſicut dicũt aliqui bñ ꝛ ſubtiliter vt mihi videtur: virtus cõſeruatiua locati primo influitur corꝑi continẽti ab ipſo celo: ꝛ mediante ipſo cõtinẽte influit̃ locato ſeu cõtẽto: ꝛ ꝑ totũ ipſum locatũ diffunditur ꝛ multiplicatur: ipſa aũt virtus naturalis ↄſeruatiua ꝑfectius ꝛ intẽſius recipit̃ in ꝑtibus purioribus magis elongatis a ↄtrarijs ſuis. ❡ Dicemus ergo ꝙ cũ a celo influat̃ v̓tus naturalis ipſi aque conſeruatiua ipſius terre: ꝛ ab aqua influatur in terram illa virtus ꝑfectior ꝛ intenſior erit in partibus terre purioribus. ſ. que magis ſunt elõgate ab elemẽtis contrarijs: ꝛ he ſunt partes cẽtrales: ꝛ ideo iſte ꝑtes terre hñt virtutẽ nãlem cõſeruãdi fortiorẽ alijs ꝑꝑ quod alie partes nõ impedite debẽt moueri ad ipſam: eo q2 entia diligũt ſe ꝑmanere vt Cõmẽ. dicit p̃ phyſicoruz. ❡ Sed dubitabit iunior: q2 agẽs corporeũ fortius influit i illũ qḋ ẽ ei ꝓpinqus ꝙ̃ in illũ qḋ magis diſtat: vt mani-

Cẽtrũ ẽ idiſibile

Cẽtrũ ſi ẽ locus terre.

Tex. c. 44

D

2ᵉ R͠ᵘᵉ.

Cõ. 81. Dubiũ.

feſtum eſt ad ſenſum:cū igitur a qua cui influxa eſt virt⁹ conſeruatiua terre ſit agens corporeū: videtur ꝙ fortius influit illā virtutē in partes terre ſibi propinquiores. Etiā cum ipſum celū influēs aque virtutē conſeruatiuam terre ſit influens corporeū videtur ꝙ fortius influat virtutē conſeruatiuā ipſi aque que eſt ei ꝓpinquior ꝗ̄ȝ parti centrali terre que magis diſtat ab eo. ℭ Sȝ dicēdū ꝙ veruȝ eſt agens naturale fortius influere in paſſum ſibi propinquius ſi vtrūqȝ paſſum ſit cōſimiliter diſpoſitum ad recipiēdū ſed ſi nō: nō oportet. verbi gratia. idē ignis fortiorem agit caliditatē in lapide magis diſtante ꝗ̄ȝ in aere ꝓpinquiori: qꝛ in lapide ꝓpter ſuā compacitatē ſeu denſitatem magis eſt vnita caliditas: ⁊ ideo eſt fortior ꝗ̄ȝ in aere: ſimil'r in ꝓpoſito: ꝗ̄ȝuis eni ꝑtes terre ſupficiales ſint magis ꝓpinque aque ꝗ̄ȝ cētrales: tamē ipſe partes cētrales ſunt puriores ⁊ magis impmiſte cōtrarijs ꝗ̄ȝ alie: ⁊ ſunt etiā dēſiores. Similiter terra tota ꝗ̄ȝ aqua: ⁊ iō maior vel intenſior eſt virtus recepta in partibus cētralibus ꝗ̄ȝ in alijs. Et hec ēt eſt cauſa quare virtus naturalis conſeruatiua aeris influit magis ipſi igni ꝗ̄ȝ aque: intantum ꝙ ipſe ignis nāliter cōtinet aerē ⁊ non aquā: qꝛ ꝯſtat ꝙ ignis eſt magis elongatus ab eo qḋ ē magis ꝯ̄riū aeri. ſ. a terra que ꝯ̄riatur aeri in duabus q̄litatibus ꝗ̄ȝ aq̄. Similiter virtus ꝯſeruatiua aq̄ īfluit aeri ⁊ nō igni: qꝛ ipſe aer ē magis elōgat⁹ a ꝯ̄rio aq̄ puta ab igne ꝗ̄ȝ ignis ipſe: qꝛ ipſe ignis nō eſt diſtās a ſeipſo. Et ſi dicas ergo ꝑ iſtā rōnē virtus ꝯſeruatiua aque eſt fortior i terra ꝗ̄ȝ in aere: qꝛ terra magis diſtat ab igne qui ꝯtrariat aque. non habeo pro incōueniēti. vñ videmus ꝙ partes aque relicte ſibijpſis mouent' verſus cētrū ſi nō prohibeātur.

T.c. ad formā p̄' arg^{ti} p̄n cipalis. **Ad formam** ergo rationis cum dicitur. terra ē i iſto ⁊c. verū eſt ſi illud alteꝝ ſit ꝯtinens ipſam ⁊ diuiſum ab ea: ſi nō non opȝ. Nunc autem ipſum centrū ꝗ̄ȝuis ad ipſum mouerent' ꝑtes terre: attamen nō eſt ꝯtinēs ipſā terrā nec diuiſum nec equaler q̄re aūt mouent' ad ipſum viſum eſt. ℭ Ad aliā cū dicit'. ſi ſupficies aque ⁊c. Cōcedo: ⁊ cū dicis ꝙ partes terre non prohibētur ⁊c. dico ꝙ falſuȝ ē: imo partes terre ꝓpinquiores cētro ꝓhibent' ne moueant' ad ſupficieȝ aque: ꝓhibētur dico ab illa virtute nāli influxa cētro aut parti cētrali: eo ꝙ illa eſt fortior ꝗ̄ȝ virtus exiſtens in ſuperficie aq̄. Et ſi dicatur vlterius illud a quo aliqḋ naturaliter recedit nō eſt locus eius nālis. Verū eſt ſi recedat ab illo ꝗ̄tū eſt ex parte ipſius continētis. ℭ Ad aliud dico ꝙ locus ſimpl'r deorſum: non eſt proprie ipſum cētrum: qꝛ nō eſt continens: ſed locus ſimpliciter deorſuȝ eſt ſupficies aq̄ concaua. Et dices. iſta nō maxime diſtat ab ipſo ſurſum: dico ꝙ imo ſm ꝙ eſt poſſibile ſuperficiē cōtinētē naturaliter aliqḋ elementū diſtare a ſuperficie celi: ⁊ ſic itelligit' ꝙ locus deorſuȝ maxime diſtat a loco ſurſuȝ. ℭ Ad aliā cum dicitur ꝙ tūc tota terra ⁊c. Intelligēdum eſt hic ꝙ

T.c.59 nā ſemp facit de poſſibilib⁹ qḋ melius eſt: vt dr̄ i 2° de generatione. bonū aūt ⁊ ꝑfectio totius ſine dubio ē magis bonū ꝗ̄ȝ bonū ꝑtis: ⁊ iō aliqñ nā ꝓpter cōſeruationē boni ⁊ ꝑfectionis totius ꝑmittit aut facit aliquā ꝓuationeȝ ⁊ orbitatē in aliqua parte. ſ. cum bonuȝ ⁊ perfectio toti⁹ ſaluari non pōt ſine illa orbitatione illius partis. Nunc aūt in vniuerſo ſunt alique ſpēs pertinētes eſſentialiter ad ꝑfectioneȝ vniuerſi: que non poſſunt viuere nec eſſe in terra pura nec aq̄ pura: nec vl'r in aliquo elemento puro oīno vt aīalia ꝑfecta ꝓcipue reſpirātia: ⁊ iō igeniauit nā vt aliqua pars terre non eſſet circundata aqua pura ſȝ aere magis vt aīalia manerēt ⁊ viuerēt in ipſa.

ℭ Ad rationem ergo cum dicitur. ſi ſuperficies ⁊c. veruȝ eſt quantum eſt ex natura particulari aque ⁊ terre deberet tota terra eſſe circundata aqua: ſed propter bonuȝ ⁊ perfectionē totius vniuerſi contingit aliud vt dictum eſt. Verū eſt igit' ꝙ locus naturalis dȝ circundare totū ſuū locatū niſi aliqua alia cauſa ꝓhibeat: vt pote natura vniuerſalis intendens magis bonuȝ ꝗ̄ȝ ſit talis circūſcriptio totalis. Itē aliter dicūt aliqui: ꝙ imo tota terra bene eſt circundata aqua: ſed nō aqua pura ⁊ perfecta: ſed aqua permiſta aeri ⁊ terre: ⁊ diminuta a ſuis qualitatib⁹ nālibus. Aer enim qui eſt circa terrā in quo aīalia viuūt nō eſt purus aer. Nā in puro aere nō viuerēt vt dicit Albertus in de ꝓprietatibus eloꝝ: ſed eſt aer cōmiſtus vaporibus aqueis ⁊ exhalationibus terreſtribus: vt pȝ in ꝑmo metheo^{rum}. vñ illa ſupficies que imediate ambit terram ſupra quā viuūt aīalia: nō eſt locus terre rōne qua ē terminus aeris ſȝ rōne qua ē terminus aq̄ cōmiſte ipſi aeri habens virtutē ⁊c. ℭ Ad aliud dico ꝙ medium circularis mutationis nō ē locus terre proprie. nec Ariſto. h̄ dicit in primo metheo^{rum}. ſed bñ dicit ꝙ in medio ⁊ circa mediū eſt corpus graue terra ⁊ aqua: qḋ pro tanto verū eſt: qꝛ mediū terre eſt mediū totius mūdi: lȝ differt a rōne vtē mediū terre ⁊ toti⁹ mūdi: vt hȝ videri in 2° celi ⁊ mūdi ⁊ ipſa aqua ē circa mediū inquātū ipſa eſt circa terrā cuius mediū eſt mediū mūdi: ſȝ nō intelligit ꝙ mediū ſit vere ꝓprius locus totius terre: quare nō valet ratio.

ℭ Et hic vero in celo. Textu cōmenti. xlvj.

ℭ Queſtio. viij.

A Onſequēter querit'. Vtrū ignis ſit in concauo orbis lune taꝗ̄ȝ i ſuo loco nāli. ℭ Arguitur ꝙ non: qꝛ ſicut eſt in minori mūdo ſic debet eſſe in maiori mundo. per cōueniēteȝ ſimilitudinē. Sed ita eſt in minori mūdo. ſ. in

T.c.17 homine qui eſt minor mūdus vt dicitur in 8° huius. ſ. ꝙ pars eius nobiliſſima. ſ. cor eſt in medio: ergo ſil'r in maiori mūdo elementum nobiliſſimū dȝ eſſe in medio: nūc aūt concauū orbis lune non eſt mediū mundi: ſed magis centrum: vt manifeſtū eſt ex 2° celi ⁊ mūdi. ⁊ in quarto. quare ⁊c. ℭ Itē corpus locans dȝ cōuenire cum corpore locato in vna q̄litate vt manifeſtū eſt per inductionem in oībus ſimplicibus corporibus. aqua enim ꝯuenit cuȝ terra in frigiditate: ⁊ aqua cū aere i humiditate: ⁊ aer cū igne in caliditate. Sed celū nō ꝯuenit cū igne in aliq̄ q̄litate: qꝛ celū nō eſt calidū nec frigidū nec humiduȝ: vt pȝ ꝑ celi ⁊ mūdi. ℭ Item ſi ignis eēt in concauo orbis lune

T.c. tūc prohiberet nos videre aſtra: cuius oppo^{m} pȝ ad ſenſum: qꝛ de nocte videmus ſtellas. ⁊ probat' ꝯña: qꝛ cum ignis interponitur inter viſum noſtrū ⁊ aliqḋ viſibile: ꝓhibet illud videri vt pȝ qñ flamma interponitur inter viſum noſtrū ⁊ aliquod corpus nō videmus illud vt pȝ ad ſenſum: ergo ſimil'r in propoſito: ſi ignis eſſet in cōcauo orbis lune iterponeretur inter nos ⁊ aſtra: vt manifeſtū eſt: igitur ꝓhiberet nos videre ipſa. q̄re ⁊c. ℭ Itē vnumquodqȝ locatū dȝ quieſcere i ſuo loco proprio ⁊ nāli: vt

T.c. pȝ in iſto 4°. Sed ignis in concauo orbis lune non quieſcit: vt pȝ i ꝑ metheo^{rum}. imo ⁊ tota ſphera ignis ⁊ tota illa pars aeris que eſt ſuper ꝑipherias altiſſimorū montiuȝ vt arguitur ex motu ſtelle comate. quare ⁊c.

ℭ Oppo^{m} arg' auctoritate Ariſt. in iſto 4° ⁊ i ꝑ metheo^{rum}.

Ad queſtionem dico breuiter ꝙ ignis ē i cōcauo orbis lune vt in ſuo lo T.c. co ꝓprio ⁊ nāli: qꝛ nobiliſſimo elemēto debet' loc⁹ nobi B liſſimus hoc ē euidēs. Sȝ ignis ē nobiliſſimū elemētuȝ: cuius ſignū ē eius maxima actiuitas. hoc. n. arguit ipſuȝ plus hr̄e de nāli formali vel formam digniorem: ⁊ magis ꝯuenire cū ꝑ actiuorib ⁊c. ℭ Itē ibi maxime dȝ eē ignis vbi maxime ꝯſeruat' ⁊ gñatur: locus eniȝ eſt ꝑn^{m} gñationis ꝯſeruationis locati vt oēs concedūt. Sȝ in concauo

celis

celi: ignis maxime natus eſt gñari ⁊ cõſeruari: q: motus
localis fortis ⁊ velox natus eſt gñare caliditatem in ma-
teria calefactibili: ⁊ maxie velociſſimus motus maximã
caliditatẽ in materia maxie calefactibili: vt habet in ſcḋo
T.c.48 celi: ⁊ ṗ metha^m: cõſtat aũt φ motus celi eſt motus velo
T.c.83 ciſſimus: vt pʒ in octauo huius. ⁊ mã ei ↄtigua eſt leuiſ
ſima ⁊ rariſſima cũ ſit ſurſuʒ ſimplr: ⁊ ideo celũ per ſuũ
motum facit in illa maximam caliditatẽ: ⁊ talis fortiſſi-
ma caliditas non pmittit ſiccum humidum ſed requirit
ſiccitatẽ: vt manifeſtũ eſt in iſtis inferioribus: que quan
to plus calefiunt tanto magis fiunt ſicca: ergo materia q̃
eſt in cõcauo celi eſt maxime calida ⁊ talis mõ eſt ꝓpria
ignis: exceſſus enim calidi velut feruor eſt ignis: vt dicit
T.c.28 in 2° de generatione. Et iſta ratio habet ex verbis Ariſt.
in primo metha^m. vbi ſic ait: lato aũt primo elemẽto cor
porum .i. celo: vt exponitur qḋ propinquũ eſt inferiori
mũdi motũ diſgregatum accẽditur: id eſt intẽſe calefit.
¶ Itẽ cõſtat φ in ↄcauo orbis lune eſt aliqḋ corpus: aliſr
enim eſſet vacuũ. ſed non poteſt eſſe aliqḋ miſtuʒ, q: oĩa
miſta ſunt grauia a dominio. Et ideo non poteſt ibi eſſe
miſtũ. ſ. in loco ſurſum ſimpliciter dico ſm naturaʒ: nec
ibi poteſt eſſe aliud elementuʒ ab igne: q: nullũ aliud eſt
ſimpliciter leue ⁊ leuiſſimũ niſi ignis: vt manifeſtum eſt
cuilibet intelligẽti: ergo relinquitur φ ibi ſit naturaliter
dubita° ipſe ignis. ¶ Sed aliqui dubitãt hic ſatis rõnabiliter: q:
cum luna ſit humida virtualiter, vt dicũt oẽs aſtrologi:
⁊ habet dominiũ ſuper humida. cuius ſignũ eſt fluxus
maris q prouenit ex aſpectu determinato lune: ⁊ ſilr vi-
demus humiditates aialiũ: vt medullã ⁊ cerebrũ augeri
in plenilunio. Et cõſtat φ totus orbis ⁊ planeta ſimĺ ſũt
T.c.49 vnius nature ⁊ virtutis vt tãgitur in 2° celi ⁊ mundi: ſe
quitur φ totus orbis lune dʒ eẽ humidus: ⁊ cũ ergo ignis
ſit ſiccus ſm nãm videtur φ orbis lune non hʒ cõſerua
T.c.51 re ipſum ignem: q: vnũ cõtrariorũ nõ ẽ conſeruatiuũ al
T.c.50 terius: ſed magis corruptiuuʒ: vt pʒ in ṗmo huius ⁊ in
Cõfir° ṗmo de generatione. quare ⁊c. ¶ Et ↄfirmatur: q: agẽs
nãle fortius agit in paſſum ꝓpinquũ ſibi q̃ʒ in diſtans ⁊
remotũ: vt pʒ ad ſenſum. mõ orbis lune eſt agẽs natura-
le ⁊ corporeũ ⁊ habet agere humiditatẽ vt ꝓbatum ẽ: er
R°. go ſi ignis eſt magis ei ꝓpinquus q̃ʒ alia corpora ſeqŕ
φ humefacit ignẽ: qḋ eſt abſurdum. q̃re ⁊c. ¶ Ad h́ pot
reſpõderi φ veruʒ eſt lunã habere virtutẽ humefactiuã
⁊ ẽt totũ orbem lune: tamẽ hoc nõ obſtãte hʒ virtutẽ ca
lefactiuã per ſuũ motũ velocẽ: ⁊ ipſe motus fortior eſt in
calefaciẽdo p materiã ſibi ꝓpinquã q̃ʒ ſit virtus lune hu
mefactiua in humefaciẽdo: ⁊ ideo non humectat ipſum
ignẽ lʒ in aliis diſtantibus faciat ⁊ intendat humiditatẽ.
actus enim actiuoꝝ non ſunt niſi in patiẽtib⁹ diſpoſitis
vt pʒ in 2° de aiamõ ipſa materia propinq̃ orbi eſt itãtũ
T.c.24 calefacta ⁊ deſiccata ⁊ rarefacta per motũ fortẽ φ nõ eſt
idonea ad recipiẽdum humiditatẽ. ¶ Et per hoc pʒ ad
ad ↄfir. cõfirmationẽ: q̃ʒuis enim orbis lune ſit humefactiu⁹ e⁹
qḋ eſt aptũ aptitudine propinqua ad humefactionem: ⁊
qḋ obtinet virtus eius humefactiua: tñ non humefacit
ipſum ignẽ ꝓpter cauſam ṗdictã. Et cũ dicit vnũ cõtra-
rioruʒ nõ ↄſeruat alterũ: ⁊ vex eſt rõne virtutis ↄſilis: ſʒ rõ
ne alterius dñantis ⁊ obtinẽtis poteſt ↄſeruare: q̃ʒuis er-
go orbis lune non conſeruet ipſuʒ ignẽ rõne qua hume
factiuus: tamẽ ratione qua eſt calefactiuus p vehemen-
tiã motus bñ hʒ conſeruare: ⁊ iõ nõ valet obiectio.

Ad rationes.

Ad primã cũ dicit. ſicut ⁊c. cõce
dit. ⁊ cũ dñ φ in minori ⁊c. dico
Mediũ eſt du plex. φ duplex eſt mediũ q̃ʒtum ad ꝓpoſitũ. Unũ eſt mediuʒ
ſm equalẽ diſtãtiã q̃ʒtitatiuã ab extremis: ⁊ iſtud mediũ
non ſemꝑ eſt nobilius oĩbus aliis: nec iſto mõ cor ẽ i me
dio corporis humani: imo magis ꝓpinquũ eſt pti ſupio
ri q̃ʒ inferiori ⁊ magis in dextra q̃ʒ in ſiniſtra vt ſcitur in
de partibus aialiũ. Alio° dr mediũ ſm eq̃litatẽ influen cor qũo ẽ in me° corpis.
tie virtutis: ⁊ hoc mõ ipſum cor bñ ẽ in medio corporis
.ſ. φ equaliter influit virtutẽ omnibus aliis partibus ſʒ
naturã ⁊ exiſtentiã vniuſcuiuſq̃. vnde ita bñ influit pedi
bus ſpũs ⁊ virtutem ad ambulanduʒ ſicut manibus ad
palpandum: ⁊ ſic de ceteris ſuo mõ. Similr autẽ orbis
poteſt dici medius locus in vniuerſo. ſ. per equalitatẽ in
fluẽtie virtutis ad oẽs reliquas partes ſm φ requirit
nã vniuſcuiuſq̃ partis: nã ita bene celum influit aſino vir
tutem ↄſeruatiuaʒ eius ſicut homini: ⁊ ideo nobiliſſimũ
elemẽtuʒ eſt in loco nobiliſſimo. ¶ Ad aliud cũ dr φ lo
cans dʒ conuenire, dicitur φ verũ eſt formaliter vel vir-
tualiter: ſed nõ vĺr. debet cõuenire cũ ipſo formaliter: ita
.ſ. φ habeat qualitatẽ eiuſdem ſpẽi ſibi formaliter inhe-
rentem: q: ſic omne corpus ↄtinens eſſet alterabile ⁊ cor
ruptibile: vt dicit Cõmẽtator in de ſuba orbis: ⁊ modo q̃ʒ
uis orbis lune non conueniat formalr cum igne ſm ali-
quam de qualitatibus actiuis ⁊ paſſiuis: nec ẽt ſm leui-
tatẽ: q: nec ẽ graue nec leue nec alterabile: vt pʒ ṗ celi ⁊
mũdi: tñ bñ ↄuenit cum ipſo virtualiter: hʒ eniʒ virtutẽ
actiuã ⁊ cõſeruatiuã caliditatis ⁊ ſiccitatis vt dictum eſt:
nec eſt neceſſe φ omne quod agit aliquod accidẽs diſpo
natur per ipſum vel per aliquod eiuſdẽ ſpẽi cuʒ ipſo: vt
non ẽ neceſſe φ mouẽs localiter moueaŕ. vt dixit Cõmẽ T.c.20
in de ſuba orbis. q̃re non valet. ¶ Ad aliã nego ↄñam: et
ad ꝓbationẽ intelligẽdũ φ ignis non ꝓhibet videre cor- Ignis in ꝓpa mã nõ lucet
pus aliqḋ niſi ipſe ignis ſit lucẽs manifeſte ⁊ ſenſibiliter
vt pʒ ad ſenſum: ⁊ mõ ſicut dicit Albertus in ṗ meteoro
rũ. ⁊ Ar. in ſuo tractatu de ſenſu ⁊ ſenſato. ignis i ſua ꝓ
pria materia nõ lucet: q: illa eſt excellentis raritatis ⁊ ꝓ
ſidẽtis ſubtilitatis: ⁊ ex hoc ↄtingit φ ipſe nõ lucet luce
manifeſta. Cuius ſignũ ſatis pulchrũ ponit Albertus in
ṗ meteo^m. videmus eniʒ ſenſibilr in cãdela accẽſa φ pa
ignis que eſt ꝓpinquiſſima lichino eſt rarior ⁊ ſubtilior
alia vo pars. ſ. ignis flãma eſt magis ſpiſſa ⁊ dẽſa ꝓpter
aerẽ circũuenientem qui aliqualr ei ↄriatur ⁊ ↄdẽſat eã p
antiperiſtaſim. i. reſiſtẽtiã: vnde illa particula ignis q̃ eſt
imediate iuxta lichinũ non prohiberet videri actu aliqḋ
tale corpus oppoſitũ: q̃ʒuis flãma bñ impediret illud vi-
dere: vt manifeſtũ eſt ꝑ experiẽtiam. q̃re ⁊c. ¶ Ad aliaʒ
cũ dicitur. locatũ dʒ quieſcere ⁊c. verũ eſt q̃ʒtũ ex pte ſua
⁊ ex nã ſua ꝓpria: tñ q̃ʒtuʒ eſt ex virtute alicuius ſupio
ris cui locatũ aptũ natuʒ eſt obedire ⁊ ipſuʒ aſſequi põt
moueri in ſuo loco ꝓprio: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito: ignis eniʒ
q̃ʒtum de ſe eſt nõ moueret in cõcauo orbis lune cũ vtu
te ipſi⁹ orbis q ẽ nã ſupior: ⁊ mouet motu circulari: ipſe
ignis mouet illo motu: q: natus eſt ſibi obedire ⁊ ipſuʒ
aſſeq i ſuo motu ṗcipue cũ ſit faciliter mobilis ⁊ nõ ipe
ditus. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ aliter põt dici φ locatum exiſtens i
ſuo ꝓprio loco nõ moueŕ illo motu quo moueret ſi eẽt alia R°
extra ipſum locuʒ: imo quieſcit quiete que eſt perfectio
illius mot⁹: tñ bñ põt moueri aliquo alio motu: ⁊ ſic cõ
tingit in ꝓpoſito: ignis .n. exñs in cõcauo orbis lune non
moueŕ motu recto ſurſuʒ: q̃ motu moueret ſi eẽt extra
ipſuʒ locũ ſuũ ⁊ nõ ꝓhiberet: ſed moueŕ motu circulari
ſm motũ orbis: ⁊ h́ non ẽ incõueniẽs. ¶ Et ſi dicas loc⁹
dʒ eẽ imobilis: orbis aũt lune ⁊ eius ↄcauũ ſemꝑ mouẽ Obiio
tur. Pʒ qd eſt dõm ex ṗdictis. locus. n. eſt imobilis ſic φ
nõ moueŕ nečio ad motũ corpis locati: ⁊ ſic ẽ i ꝓpoſito: R°.
ↄcauũ. n. orbis lune nõ moueŕ ſurſum ſm motuʒ ignis.
¶ Et aliq dubitant hic: imo videŕ φ virtus cõſeruatiua dubita°
locati neceſſario moueŕ ad motuʒ locati: ponatur φ ego
mouear de vno loco ad aliũ locũ: virtus ↄſeruatiua mei
que erat in aere cõtinente me: aut moueŕ aut manet aut
corrũpiŕ: ſed nõ eſt dõm φ corrũpiŕ. qd. n. eã corrũperet

non appareret ſi aūt remanet eadē virtus nr̄a q̄ prius erat tūc cū illū locū a q̄ receſſi poſſit igredi aliqđ corpus alterius ſpēi ſicut aſinus vel lianū: tūc eadē virt⁹ erit ꝯſeruatiua diuerſoꝝ ſm ſpēm: qđ vr̄ impoſſibile. Et dico breuiter ꝙ me recedente de aliq̄ loco pōt remanere virt⁹ nālis ꝯſeruatiua mei in illo eodē corpe ꝛ ſi illū locū quē occupaui ingrediaꝛ aliqđ corpus alterius ſpēi: non propter hoc ꝯſeruabitur ab illa virtute que me ꝯſeruabat prius ſed ab aliqua alia virtute nāli: nec eſt inconueniens ꝙ in vno ꝛ eodē cōtinēte ſit virtus nālis: alia ꝛ alia cōſeruatiua diuerſoꝝ corpoꝝ naturaliū: vt i iſto aere cōtigue ſunt virtutes cōſeruatiue nāles oium aialiū que nata ſunt viuere in aere. iſte enim virtutes influxe ab ipſo celo ad cōſeruationē diuerſoꝝ animaliū in ſpecie non ſunt ſibi inuicem contrarie ſed diſperate. ideo non valet ratio.

Diūſe virtutes cōſeruatiue ſunt i eo dē ꝯtinēte:

Celum autē nō amplius eſt in alio. Textu commenti. xlvi. Queſtio. ix.

A [Q]ueritur hic. vtrum vltima ſphera ſit in loco. ¶ Arguiꝛ ꝙ non: q2 illud qđ nō eſt in aliquo corpe ꝯtinēte ipſū: ꝛ extra ipſoꝝ exiſte nō ē in loco: hoc habeꝛ ab Ariſt. in lr̄a. Sed vltima ſphera non hꝫ aliqđ corpus extra ſe cōtinens ipſam: q2 ſic nō eſſet vltima ſphera. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē ſi eſſet in loco aut eēt in loco ꝑ ſe aut per accn̄s. hec eſt diuiſio ſufficiēs. Sed non eſt in loco ꝑ ſe: q2 ſic eſſet contēta in aliquo extrinſeco corpe: cū locus ſit continens diuiſum ſm Ariſt. nec per accidēs: q2 qđ eſt in aliquo loco ꝑ accidēs dꝫ eſſe in aliquo ſubiecto qđ ſit in aliquo loco ꝑ ſe vt albedo eſt in aliquo ſubiecto qđ eſt in loco per ſe: ꝛ ideo dicitur eē in loco ꝑ accidēs: ſimilr̄ in alijs: mō ſphera vltima cū ſit q̄dam ſubſtantia non eſt in aliquo ſubiecto qđ ſit per ſe in loco vt manifeſtū eſt. quare ꝛc̄. ¶ Itē locus eſt vltimum cōtinentis imobile primoꝝ ſm Ariſt. in litera. Sed vltima ſphera nō eſt in vltimo alicui⁹ corporis continētis vt manifeſtum eſt: quare ꝛc̄.

t.cō. 43

t.cō. 43

T.c. 41

¶ Oppoſitū arguiꝛ: ſ. ꝙ corpus eſt in loco. ſicut enim nō ē aliquis locus ſine oi corpore: ſic nō eſt aliqđ corpus ſine oi loco: vt pꝫ in iſto 4°. Sꝫ vltima ſphera ē quoddā corpus cū ſit primū mobile: vt manifeſtū eſt. quare ꝛc̄.

B **Iſta queſtio** eſt multū difficilis: cuius ſignū eſt diuerſitas opinionū ſolēniuꝫ phorum exponētiū Ariſto. Opinio Alexandri vt Cōmē. recitat: eſt ꝙ vltima ſphera nullo mō eſt in loco. Et h̄ pbauit ſic. Illud qđ nō moueꝛ localiter nō eſt in loco: hec eſt manifeſta. Sꝫ vltima ſphera nō moueꝛ localiter. hāc pbauit: q2 vel moueꝛ ꝑ ſe vel p accn̄s. Non ꝑ ſe: q2 aut moueret ſm totū aut ſm ꝑtes non ſm ptes q2 ꝑtes nō ſunt diuiſe a toto nec ſm actū vt manifeſtū eſt: q2 ipſa vltima ſphera ē cōtinua: nec in po^a q2 nunq̄ʒ diuident abinuicē: ꝙ ipſe partes vltime ſphere nō mouenꝛ actu ſꝫ locūꝫ ꝑ ꝯn̄s tota vltima ſphera non moueꝛ actu ſꝫ partes: nec ēt ſm totū: q2 totū corpus vltime ſphere non mutat locuꝫ: ita ꝙ nō trāſfertur de vno loco ad aliū locum. ¶ Itē non moueꝛ localiter per accn̄s: q2 hoc eēt eo ꝙ moueretur ſm ptes: mō illđ qđ moueꝛ ꝑ accn̄s ſm ſuas ptes nō moueꝛ per accn̄s niſi q2 motus ē totius ꝑ ſe: nec eſt dēm ꝙ moueꝛ ꝑ accn̄s: q2 ſit in aliquo ſubto ꝙ moueꝛ ꝑ ſe: ꝛ h̄ nō ponit Cōmē. in ratione Alexādri q2 nullus hoc dicit. Et dicit Alexāder vlterius ꝙ non eſt de rōne corporis ꝙ ſit in loco nec ponitur in diffinitione eius nec corpus in diffinitione loci vt ipſe dicit. ¶ Auicēna autē ſequēs Alexandrum addit ꝙ motus corporis celeſtis nō eſt motus localis ſm vbi ſed ſm ſitum. ꝛ ideo non oportet ꝙ celū ſit aliquo modo in loco. ¶ Sed iſta poſitio non videtur eſſe rōnabilis: q2 oē qđ localiter moueꝛ neceſſario eſt in loco aliquo modo: nūc aūt vltima ſphera localr̄ moueꝛ: q2 motus non ē niſi ad res q̄tuoꝛ generū ſꝫ Ariſt. 5° huius. ſ. ad ſubſtātiam q̄ꝫtitatē qualitatē ꝛ vbi: ꝛ ꝯſtat ꝙ vltima ſphera nō eſt trāſmutabilis ſm ſubſtantiam: vt demonſtratum eſt in pmo celi ꝛ mūdi: nec ſm q̄ꝫtitatē nec ſm qualitatē: ſaltē ſm totū: ergo relinquitur ꝙ aut nullo mō moueꝛ: qđ eſt ridiculū: aut ꝙ moueꝛ ſꝫ vbi: ꝛ iſte eſt motus localis q̄ neceſſario requirit mobile eē in loco quoquo mō. Qđ aūt dicit Auicēna ꝙ mot⁹ vltime ſphere ē mot⁹ ſm ſitū hoc improbaꝛ: q2 impoſſibile ē ꝙ motus per ſe ſit in aliquo gn̄e cuius ſpēꝝ rō conſiſtit in idiuiſibili: ꝛ ꝓpter hoc ad ſubſtātiam non ē motus: q2 rō ſubſtātie in indiuiſibili ꝯſiſtit: vnde ſpēs ſubē non recipiunt magis ꝛ minus: ꝛ cū mot⁹ hēat ſucceſſionē nō ꝓducit forma ſubſtātialis in eē ꝑ motum: ſed ꝑ ḡnationē que eſt terminus. ſicut aūt eſt de albedine ꝛ de ꝯſimilibus q̄ participātur ſm magis ꝛ minus: quelibet autē ſpēs ſit⁹ habꝫ rationē in īdiuiſibili ꝯſiſtētē: ita ꝙ ſi aliqđ additur aut diminuitur nō eſt eadē ſpēs ſitus: ſed diuerſa: vn̄ impoſſibile ē ꝙ i gn̄e ſit⁹ ſit mot⁹ ꝑ ſe. ¶ Preterea. hoc poſito adhuc remanet difficultas: q2 ſitus ſm ꝙ eſt ꝓdicamētum importat ordinē partiū in loco: ſed ſitus vt ē differentia q̄ꝫtitatis importat ordinē partiū in toto. Oē igitur qđ moueꝛ ſꝫ ſitū opꝫ ꝙ moueaꝛ ſm locū: ꝛ iſte ſunt rōnes ſancti Thome ꝯtra illā pōnem: vtrū aūt oia q̄ ipſe accipit in his verbis ſint vera ad p̄ſens non determino.

Alexā.

Opinio Alexā.

Cō. 45.

Auicē.

Impro/batio o/pinióis.

T.c. 47

T.c. 16

¶ Nūc ad rōneꝫ Alexandri pōt dici ꝙ ipſa vltima ſphera moueꝛ per ſe ꝛ ſm totū ꝛ ſꝫ partes: ꝛ cū ipſe dicit ꝙ totū corpus circulare non mutat locū: veruꝫ ē ſm ſubiectum: tn̄ bn̄ mutat locū ſm formā ꝛ ſꝫ diſpōnē. partes aūt mutāt locū ꝛ ſm ſubm ꝛ ſm formā vt dicit Ariſt. in 8° ꝛ in 6° huius. qđ aūt ſit mutare locū ſꝫ ſubiectū ꝛ ſꝫ formā videbitur poſt. Et qđ ipſe dicit ꝙ eē in loco nō eſt de rōne corporis: dicit Cōmen. ꝙ lꝫ nō ſit de rōne corporis abſolute: tn̄ bn̄ ē de ratione ꝛ neceſſitate corporis localiter: mo ti: nō enim ē in telligibile ꝙ corp⁹ moueaꝛ localiter: vel ſm locū: ꝛ tn̄ nullo mō habeat locuꝫ. ¶ Alia fuit opinio Theu. ꝙ vltima ſphera eēt i loco ꝑ ſuas partes itriſecas: iſte. n. ptes mouerētur circa ꝯuexuꝫ corporis circa qđ reuoluūtur. Et forte rōcinabaꝛ ad h̄: q2 cum vlti^a ſphera debeat eē in loco aliquo mōꝛ nō eſt in loco ſm ſe totā: ꝛ relinquitur ꝙ ſit in loco ſcđm ſuas ꝑtes. Qđ ſit nō ſit in loco ſcđm totū ꝓbauit: q2 nō moueꝛ ſcđm totū ſꝫ ſm ptes. q̄re ꝛc̄. Et ſctūs Thomas tenēs illā opinionē Thē. nitiꝛ eaꝫ fulcire ſic. Corpus circulare ſcđm illa dꝫ eē in loco ſcđꝫ q̄ ꝯtigit ſucceſſio diuerſoꝝ corporuꝫ in eodē loco. hec habeꝛ pro manifeſta. ſꝫ corpi circulari ſcđm ſe totū nō cōpetit ꝙ ſit ſucceſſio diuerſoꝝ corpoꝝ totoꝝ in vno loco. ſꝫ ſcđm partes. totū enī corpus circulare nō mutat locū ſcđm ſubm: ſemp. n. remanet idē locus ſubo ſꝫ partes mutant locū nō ſoluꝫ rōne ſꝫ ſubtoꝛ: ita ꝙ diuerſe partes ſuccedūt ſibi in eodē loco: ergo corpori circulari nō debeꝛ locus ſcđꝫ totū ſꝫ ſcđm partes. Corpora. n. mobilia motu recto pn̄t diuerſa ſuccedere in eodē loco ſcđꝫ ſe tota vt manifeſtū eſt ad ſenſuꝫ: ſꝫ in corporibus celeſtibus nō ſic cōtingit: q2 in vno eodē loco in quo nunc eſt corpus aliqđ circulare: poſtea recipiatur aliud corpus circulare. ſed partes ſibijnuicē ſuccedunt in eodem loco ſic ꝙ cum vna pars ſphere non ſit ſuppoſita alicui parti terre: alia pars poſtea ſupponetur eidem: ꝛ ſic de alijs. quare ꝛc̄. ¶ Sꝫ ſine dubio iſta opinio nō eſt omnino rationabilis. primo quantum ad cauſam quā aſſignat Themiſtius ꝙ ſphera non ſit in loco ſcđꝫ totū ſed ſcđꝫ partes. ſ. quia nō moueꝛ ſcđm totū ſcđꝫ locū: ſꝫ ſcđm oēs partes. hoc enim primo videtur irrationabile: q2 totū nihil aliud eſt q̄ꝫ omnes partes: ꝛ ideo incōueniēs eſt dicere ꝙ ſphera

T.c. 76

T.c. 85

C.

Opi. Thom. ſtij.

b. Thomas.

Impro/batio o/pinióis.

movetur

mouetur localr ſm oēs partes ⁊ non moueť aliquo mo
do ſm totū. ℭ Item Ariſt. dicit i 6° huius: ꝙ tota ſphe
Lē.76 ra non mutat locū ſm ſubiectum: ſed ſm formā: partes
aūt mutant locū ⁊ ſm ſubiectū ⁊ ſm formā. Et hec ſunt
que opponit Cōmentator ꝯtra iſtam oſm. Qualr aūt to
ta ſphera nō mutat locū ſm ſubiectū: ſed ſm formā par
tes aūt vtroqꝫ modo declarandū eſt in 6° vt dicit: ⁊ veꝝ ē.
ſphera Et forte ſic poteſt intelligi. aliter enim corpus mobile qḋ
mutat mouetur motu recto mutat locum ſm totū ⁊ aliter cor
locum. pus qḋ moueť circulariter. nam corpus qḋ moueť mo
tu recto mutat locū ſm totū cum de vno loco transfert
ad alium totū locū diſtinctū ⁊ diuiſum a priori: corpus aūt
mobile motu circulari intelligiť mutare locū ſm totū ſi
per motum aliquē ſm ſe totū ⁊ ſimul hēret aliam diſtan
tiā a cētro qꝫ prius habebat: ita ꝙ illud qḋ prius erat me
dium a quo oēs linee ducte ad circūferētiam erāt eq̄les:
poſtea non ſit medium tale: ſed ſit ꝓpinquū magis qbuſ
dam partibus ⁊ remotiꝰ ab alijs. Intelligiť aūt locū mu
tare ſm formam cū in alio inſtanti quelꝫ pars hꝫ aliam
⁊ aliam diſtātiam a qualꝫ parte terre ſignata. Pars autē
dicitur mutare locū ſm ſubiectū cum vna ⁊ eadē pars i
alio ⁊ alio inſtanti ſupponitur alij ⁊ alij parti terre tori ⁊
dicitur mutare locū ſm formam: eo ꝙ aliā ⁊ aliā diſtan
tiā hꝫ reſpectu partis terre in alio ⁊ alio tpe: vt ſol i oriē
te exiſtēs directe ſupponiť alteri parti: ⁊ alteri exiſtēs in
meridie: ⁊ aliam diſtātiā hꝫ ſol exiſtēs in oriente ab illa
parte cui recte ſupponiť: ⁊ aliam diſtātiam cū eſt in meri
die: ⁊ ſic de alijs. Cōmentator aūt exponit q̄ⁿo intelligit
totū mutare locū ſm formā. ⁊ eſt: q̄ moueť circa ꝯue
xum cētri ⁊ ex conuexo ꝑfecte rotūditatis ad cōuexū ꝑ
fecte rotūditatis: ⁊ cū conuexū diuideť in multa conuexa
quoꝝ vnūqḋqꝫ eſt ꝑfecte rotūditatis: hꝫ aūt faciliter ma
nifeſtatur ſenſibilibus inſtrumētis: ⁊ exercitatis in aſtro
nomia non eſt difficile: ⁊ ſic pꝫ ꝙ iſta cauſa quā aſſigna
uit Themiſtius ad negandū ſpheram eē in loco ſm totū
negāda eſt vel nulla. vt dicit Cōmentator. ℭ Item ſi vl
tima ſphera eēt in loco ſolū ſm ſuas partes intrinſecas:
tunc non eēt in loco ſm actum: qḋ eſt incōueniēs: quia
actu mouetur ſꝫ locū. vt manifeſtū eſt. ⁊ pꝫ ꝯña. q̄ ptes
continui exiſtētes in ipſo ꝯtinuo toto non ſunt actu in loco
Lē.44 vt vult Ari. i iſto 4° conſtat aūt ꝙ partes q̄ntitatiue ipſiꝰ
vltime ſphere ſunt ſibijnuicē continue. vt manifeſtū eſt.
ergo ⁊c. ℭ Et ſi dicať ꝙ ſunt in loco in po². Cōtra: q̄ nū
partes vlti qꝫ ſunt diuiſe in actu ab inuicē: ⁊ ſic nūqꝫ ſunt in loco ſm
me ſphe actum. fruſtra aūt eſt potētia que non reducit ad actum
re ū ſūt vnqꝫ: ⁊ inconueniēs eſt aliquam potētiam eſſe perpetuo
in loco i ocioſā: ⁊ ꝑcipue in corpore tā nobili ſicut ē ipſa vltima
potētia ſphera. ℭ Et confirmať ratio: q̄ ipſis partibꝰ intrinſecis
vltime ſphere: aut eſt impoſſibile eē in loco aut nō eſt im
poſſibile eis ꝙ ſint in loco. Si eſt eis impoſſibile ergo re
pugnat eis eē in loco: ⁊ ſic nec ſunt i loco ſm po^am nec ſꝫ
non repugnātiam vt dicūt aliqui: ſi non eſt eis impoſſibi
le eē in loco. ergo eſt eis poſſibile. hec enim eq̄pollent. vt
pꝫ ex 2° perihermenias. ponať ergo i eē ꝙ ſint i loco: nō
dꝫ accidere impoſſibile: ſed accidēt impoſſibile. ſ. ꝙ erūt
actu diuiſe ab inuicē: q̄re nullo modo ſunt in loco ꝓprie.
Utrum aūt hec rōcinatio ſit ſufficiēs ap remouēdū illam
poſitionē non determino: tamē videť mihi ſatis plus for
ad rōes tis qꝫ rationes ad aliam partem inducte. ℭ Ad rationes
ſci Thomae. ſci Thome cum dicit: corpus circulare ⁊c. poſſū iſtā ne
gare: ad hoc enim ꝙ aliqḋ ſit in loco vr̄ non req̄riť ꝙ ſit
vel poſſit eē ſucceſſio diuerſoꝝ corpoꝝ in vno loco: ſꝫ ſo
lum hoc ſꝫ in illis q̄ continētur i aliq̄bus extrinſecis cor
poribꝰ: ⁊ dicūtur ꝓprie ⁊ ꝑ ſe eē i loco. q̄uis igiť corpo
ri circulari celeſti non ꝯueniat: ſꝫ ſm ſe totū ſucceſſio di
uerſoꝝ corpoꝝ in eodē loco: tamē nō ſeq̄tur ꝓpter hoc

ꝙ ſm partes ſit in loco. ℭ Item minor aſſumit falſum.
nā corpi circulari nō ꝯtingit ſucceſſio diuerſoꝝ corpoꝝ
in eodē loco ſm partes ſuas. nā in illo loco in quo nunc
continetur vna pars ſphere intrinſeca nunqꝫ continebiť
alia: hꝫ tamen verum eſt ꝙ diuerſe partes ſphere ſucceſ
ſiue ſupponunť eidē parti ꝯuexi cētri circa qḋ reuoluiť: ⁊ ſic
eſt ſucceſſio ſm partes diuerſoꝝ corpoꝝ circa eundē lo
cum: ſed nō in eodē loco ꝓprie. q̄re nō valet. ℭ Opinio opinio
vo Auēpace fuit: ⁊ hec fuit opinio Alpha. vt dicit Cō Auēpa
mētator ꝙ vltima ſphera eſſet per ſe in loco. ce ⁊ al
ℭ Ad cuius euidentiā eſt intelligendū ſicut ſupponebat phara
Auēpace ꝙ differētia eſt inter corpora recta ⁊ corpa cir bij.
cularia: corpus enim rotūdum finitur per ſe: ⁊ cauſa hu Cō.43.
ius eſt: q̄ linea rotūda ē ꝑfecta ⁊ nō poteſt recipere ad
ditionem aut diminutionē: corpus aūt rectū finiť p aliḋ
⁊ cauſa huius eſt: q̄ linea recta eſt imꝑfecta ⁊ diminuta
potēs recipere additionē: quibꝰ ſuppoſitis dicit ipſe hic
ꝙ vltima ſphera eſt in loco non ſicut in aliquo ambiente
exiſtēte circa ipſam: ſed circa ꝯuexū cētri. ſ. corporis ſphe
rici circa qḋ reuoluiť: ⁊ hoc eſt cōe oi ſphere ſꝫ ꝙ ſphe
ra eſt: ⁊ ſi aliqua ſphera ſit in aliquo cotinēte ipm ambiē
te. hoc enim accidit ſm ꝙ eſt ſphera: ſphere aūt ſm ꝙ eſt
ſphera debeť locus circa quē reuoluiť. vt dcm̄ eſt. ſ. con
uexū cētri circa qḋ moueť. Iſte eſt igiť modꝰ ſm quē
vltima ſphera eſt in loco vt dicit: ⁊ dicit ꝙ diffō quam po
ſuit Ariſto. de loco ſm quē eſt locus vltimū corporis cō
tinentis diuiſi a re debꝫ intelligi in corporibus rectis ex ex
trinſeco ⁊ rotundis ex intrinſeco: ita. ſ. ꝙ cōtinēs qḋ cō
tinet corpus rectū eſt extrinſecū: ⁊ cōtinēs qḋ ꝯtinet cor iprobaᵒ
pus rotūdum eſt intrinſecū. ℭ Cōtra hāc opinionē op opiniōis
cit Cōmentator primo: q̄ ē cōtra Ariſt. vt dicit: nā Ari.
poſuit ꝙ de nūo corpoꝝ quedam ſunt in loco per ſe ⁊ eſ
ſentialiter. ſ. corpora recta: quedam aūt ſunt in loco p ac
cidens. ſ. corpora ſpherica: quedam autē ſunt in loco ſm
partes. ſ. totus mundus cōpoſitus ex omnibus ſimplici
bus: ⁊ ſic iſta opinio ꝯdicit Ari. ℭ Item iſta opio eſt cō
tra rationē: q̄ notū eſt per ſe ꝙ locus ꝓprie dictꝰ eſt eq̄lis
locato ſm ꝯtinētiam: ſed ꝯuexum cētri circa qḋ reuolui
tur ſphera non eſt eq̄le ſupficiei ꝯcaue ſphere que reuol
uitur circa illud ꝯuexū: ſic igiť cū locus debeat eē eq̄lis
locato. ſic ꝙ oēs ſupficies eius ſint eq̄les oibus ſupficie
bus locati. ſeq̄tur ꝙ ꝯuexū cētri circa qḋ reuoluiť ſphe
ra non eſt ꝓprie locus ſphere: ⁊ intelligo ſic ꝙ oēs ſupfi
cies locati ⁊c. i. ꝙ in omni loco ⁊ in oi locato ſic inuenire
tur ꝙ ſuperficies locati eſt eq̄lis ſuperficiei vltime ⁊ ex
treme ipſius locati: eodēmodo ſit locus ꝓprius ⁊ ꝑ ſe loca
tum enim cuiꝰ ꝓprie eſt locꝰ: tangit locū ſm ſuā vltimā
⁊ exteriorē ſupficiem. vel ei contiguať vt ignis exñs in
concauo orbis lune ꝯtiguať ei ſm ſuam ⁊ vltimā ⁊ ma
ximam ſupficiem. Cōſtat aūt ꝙ vltima ⁊ maxima ſup
ficies ipſius vltime ſphere nō eſt eq̄lis ꝯuexo cētri circa
qḋ reuoluiť: immo ē multo maior cū ipſa vltima ſphera
habeat ꝓfunditatē. q̄re ⁊c. ℭ Item p ſe notū eſt de loco
ꝓprie ⁊ p ſe ꝙ ipſe eſt ꝯtinens locatum. modo vltia ſphe 3
ra continetur in conuexo cētri: circa qḋ reuoluiť. ſic igiť opinio
patet vītas opinionis Ariſto. ⁊ falſitas opinionis Auē Auer.
pace ſm Cōmētatorē. Utrum aūt iſta poſitio poſſet te Cō.43
neri rationabiliter: videat diligēs inq̄ſitor: quia m̄ſtris vi ꝯnes q̄
detur ꝙ iſta poſitio poſſet teneri ſatis rationabiliter ſi tuor.
cut poſitio Commentatoris. vt videbitur in conſequen
tibus. ℭ Opinio autem Auerrois fuit ꝙ vltima ſphera
eſt in loco per accidens. ſ. per centrū. ℭ Circa hoc ergo
dicuntur q̄tuor ſm ordinē. Primo ꝙ vltima ſphera ſi
ue ſit ſphera ſtellarum fixarū ſiue alia eſt in loco aliquo
modo. Secundo ꝙ non eſt in loco per ſe. Tertio dico ꝙ
eſt in loco per accidens. Quarto ꝙ eſt in loco per cētrū

Pō.pᵗ2 nis. ¶ Primū breuiter oſtēditur. Omne qḋ mouetur motu lo
cali eſt in loco aliquo. hec eſt manifeſta: ſed vltima ſphe
ra mouetur motu locali aliquo. vt pȝ ex dictis. quare ⁊c.
Rō 2ᵉ ¶ Scḋm ꝓbatur. Illud extra qḋ nō eſt aliqḋ corpus cō
tinēs ipſum nō eſt ꝑ ſe in loco. hec videtur ꝯcedenda ſm
Ariſt. Sed vltra ipſam vltimam ſpherā nō eſt aliqḋ cor
pus ꝯtinens eam. vt manifeſtū eſt. ergo ⁊c. Et hec videtur
T.c.43 eē intētio Ariſto. plane in lr̄a vbi ſic dicit. Cui qdem igit
corporū eſt aliqd extra continēs ipm corpus hoc in loco
Rō 3ᵉ. eſt cui: vo non minime: q̄re ⁊c. ¶ Tertium ꝓbatur cum vl
tima ſphera ſit in loco aut eſt in loco ꝑ ſe aut ꝑ accidēs.
per ſufficiētem diuiſionē quā etiam ponit Ariſ. ꝑ poſte.
cap. ſi igitur demōſtratiua ſcia. Sed vltima ſphera eſt in
loco, vt ꝓbatum eſt, ⁊ nō eſt in loco ꝑ ſe, vt ꝓbatuȝ eſt ēt.
Rō 4ᵉ quare ⁊c. ¶ Sic oſtēdēdū eſt 4ᵐ. ſ. ꝙ vltima ſphera eſt
in loco per cētrum. ¶ Ad cuius euidētiam intelligenda
ſunt aliqua. ꝓ ꝙ lȝ motus localis fuerit ꝑncipiū ꝯſcruta
tionis de loco. vt pȝ in iſto 4ᵒ tamē q2 ipſa quies eſt quo
T.c.3. dāmodo finis ⁊ ꝑfectio motus. vt habet videri in 5ᵒ hu
T.c.54 ius. ideo locus magis ē attribuēdus corporibus ꝑpter
quietē naturalē q̄ȝ ꝑpter motuȝ: ⁊ illud qḋ eſt alicui cau
loc⁹ ma ſa vel ꝑncipium qeſcendi: ꝑncipalius eſt ei cauſa eēndi in
gis attri loco quā illud qḋ ē ei cauſa motus inq̄ntuȝ huius. ſic ēt
buitur materia ꝑma fuit priuꝰ inq̄ſita ⁊ nota ꝑ trāſmutationeȝ
corpib⁹ ſubſtātialem: ⁊ tamē forma ſbalis eſt ꝑncipalior cā mate
pp qetē rie ꝑine q̄ȝ tranſmutatio in ſbaꝫ eo ꝙ ipſa forma ſbalis ē
q̄ȝ motū finis tranſmutationis ſbalis. vt dicit Cōmētator in 2ᵒ hu
Co.70. ius. ¶ Ulterius ꝯſiderandū eſt ꝙ in ipſa vltima ſphera
iſta duo ſunt eadē realiter. ſ. ꝙ ipſa tota nō mutet locum
ſm ſubiectū: ⁊ ꝙ ipſa qeſcat ſm totuȝ. vnde illud idē qḋ
eſt ipſi ſphere cauſa vt nō mutet locū tota ſm ſubiectū:
cētruȝ ē eſt ei cauſa q̄re tota qeſcit. Et hec ſuppono tanq̄ȝ manife
cā fixio ſta exercitato in ſciētia naturali. ¶ Nunc aūt vlterius ac
nis ſphe cipio ꝙ ipſum cētrum eſt quodāmodo cauſa fixionis ſeu
re imobilitatis ⁊ qetis ſphere: quod ſic pȝ. ſphera enī ſic in
telligitur moueri ſm totū ⁊ quieſcē ꝙ ipſa tota ſimul nō
habet in vno tp̄e aliam diſtātiaȝ aut ꝓpinq̄tatē ad cētrū
q̄ȝ i alio: ⁊ ſi in vno tp̄e hēret maiorē diſtātiā a cētro q̄ȝ i
alio vel minorem vel ſm aliq̄s partes maiorē diſtantiam
⁊ ſm alias minorē: tunc ipſa tota mutaret locū ſm ſubie
ctum ⁊ fieret aliud ⁊ aliud cētrum eius ſm ſubiectum vt
pȝ per eleuationē ⁊ deꝑſſionē exēplarē ⁊ ſenſibilē inſtru
menti ſpherici ad hoc inſtructi ꝑpter inexercitatos ⁊ iu
niores. ¶ Ex his poteſt ſic argui: ꝑ illud ſphera eſt in lo
co ꝑpter qḋ ipſa eſt qeſcens ⁊ imobilis ⁊ fixa eo mō quo
debetur ei qes imobilitas ⁊ fixio. vt pȝ ex dictis. Sȝ ipſi
ſphere hoc debetur ꝑ cētrum. vt dictū eſt. q̄re ⁊c. Hāc āt
Cō.43. rationē tāgit Cōmentator in cōmento huius partis his
verbis. Nos aūt dicamus: q2m cum ſit fixū ſm totum ne
ceſſe eſt vt ſit hoc modo qeſcens: ⁊ q2 qes eſt ei ꝑ quieteȝ
centri qḋ eſt terra ⁊ quies eſt: q̄re eſt in loco eēntialiter.
ideo dicitur celum eē in eodem loco ⁊ non trāſmutatur
ab eo per accidēs. i. q2 cētruȝ eius eſt in loco eēntialiter.
quare ⁊c. ¶ Item aliaȝ rationē videtur innuere Cōmēta
tor: omne qḋ inuenitur in aliquo per accidēs i inuenit in
eo propter aliud habēs illud per ſe. Iſtam ꝓpoſitionem
ponit exꝑſſe Cōmentator: ⁊ tunc poſſumus accipē ꝙ ce
lum eſt in loco per accidēs ⁊ ꝑcipue ſphera vltia. vt oſtē
ſum eſt. ergo ipſa eſt in loco per aliquid exiſtēs in loco ꝑ
ſe: ſed non videtur eſſe in loco per aliquid aliud niſi ꝑ cē
trum. non enim eſt in loco per ſuas partes. vt videtur ex
ꝑdictis: nec per cōuexum centri circa quod reuoluitur
ſicut ēt oſtenſum eſt: nec per aliquid aliud: niſi quis etiaȝ
vellet fingere: nō enim poteſt eē i ſua vltima ꝯuexa ſupfi
cie tāq̄ȝ in loco ſicut quidaȝ fatue imaginātur: q2 locus
debet eſſe diuiſus a locato ⁊ non debet moueri neceſſa
rio motu locati: vt patuit prius. hec aūt non cōueniunt ſu
perficiei ꝯuexe ipſius ſpēi vltie. vt manifeſtū eſt vnicuiq̄.
ergo relinq̄tur ipſum eē in loco per ſuū cētrum. hui⁹ aūt
rationis ſolam ꝑmam ꝓpōnem ponit exꝑſſe Cōmētator:
alie aūt capiūtur ex dictis Ariſt. in lr̄a. ¶ Contra hanc
Impro ba⁹ opi nionis poſitionē ſunt difficultates non pauce. Una eſt quā mo
uit ipſe Cōmentator contra ſe. naȝ ſi corpus celeſte eſt i
loco per accidēs: ſeq̄tur ꝙ mouetur ꝑ accidēs: cōſimilr̄
enīȝ videtur aliquid moueri in loco ⁊ eē in loco. Sȝ hoc
eſt impoſſibile: q2 declaratū eſt ꝙ ipſum celū eſt primū
oium mobiliū. vt patet in 8ᵒ hui⁹: ⁊ ſic illud qḋ ē ꝑ accñs
erit prius eo qḋ eſt ꝑ ſe: qḋ eſt impoſſibile. vt dī in 8ᵒ h⁹ T.c.37.
⁊ 2ᵒ. q̄re ⁊c. ¶ Itē aliq ſic dubitant. Illud qḋ hȝ vbi ꝑ T.c.3.
ſe habet locū per ſextum vbi ſit a loco. vt oēs concedūt. T.c.66
vnde ⁊ auctor ſex ꝑncipiorū dicit ꝙ vbi eſt circūſcriptio
corporis ⁊c. celum hȝ per ſe vbi. ꝓbatio: q2 celū hȝ ꝑ ſe
motum ſm vbi. vt oēs vere cōcedūt: modo mot⁹ ſm vbi
eſt idem eēntialiter cum ipſo vbi: ſicut vl̄r motus eſt idē
eēntialiter cum ſuo per ſe termino. ergo celum hȝ vbi ꝑ
ſe. quare ⁊c. ¶ Item ſicut ſe hȝ illud qḋ eſt in loco per ſe
ad moueri per accidēs: ſic illud qḋ eſt in loco ſm accidēs
ad moueri per ſe: hec videtur conueniēs ſimilitudo: ſȝ ni
hil exiſtēs in loco per ſe mouetur ſolū per accidēs: vt ma
nifeſtum eſt: q2 lȝ homo exiſtēs in naui mouetur per ac
cidens ad motū nauis: tamen eſt mobilis per ſe aliq̄ alio
motu. ergo nihil qḋ mouetur per ſe eſt in loco pure ꝑ ac
cidens: nec econuerſo. Uel arguatur ſic. Sicut ſe hȝ illud
qḋ mouetur in loco per accidēs ad eſſe i loco per accñs
ſic ſe hȝ illud qḋ mouetur per ſe localr̄ ad eſſe in loco per
ſe: hec eſt ſimilitudo conueniēs. Sed oē qḋ mouetur lo
caliter per accidēs eſt in loco ꝑ accidēs, vt manifeſtū eſt.
ergo oē qḋ mouetur localr̄ per ſe eſt in loco ꝑ ſe: celū aūt
per ſe mouetur localr̄. vt manifeſtū eſt ⁊ conceſſum. qua
re ⁊c. ¶ Et cōfirmatur: q2 illud qḋ mouetur ꝑ ſe motu lo
cali oȝ veriori modo eē in loco q̄ȝ illud qḋ mouetur ꝑ ac
cidēs. hoc videtur veriſimile. Sed illud qḋ mouetur loca
liter per accidēs eſt in loco per accidēs, vt manifeſtū eſt.
ergo illud qḋ mouetur ꝑ ſe motu locali oȝ eē veriori mo
do in loco q̄ȝ per accidēs: ⁊ hoc non eēt per ſe niſi eſſet in
loco. vt manifeſtū eſt. q̄re cum vltima ſphera mouetur
per ſe localr̄. vt oēs volūt: oportet ipſam eē in loco ꝑ ſe:
aliter enim non eēt veriori modo in loco q̄ȝ illa q̄ per ac
cidens localr̄ mouetur. ¶ Item ſicut ſe hȝ illud qḋ mo
uetur localr̄ per accidēs ad eſſe in loco per ſe i ſic illḋ qḋ
mouetur localiter per ſe ad eſſe in loco per accidens. hec
eſt conueniēs ſimilitudo: ſed nullum motum localr̄ ꝑ ac
cidens eſt in loco ꝑ ſe, vt manifeſtuȝ eſt ergo nullūȝ ꝑ ſe
motum localr̄ eſt in loco per accidēs: modo vltima ſphe
ra mouetur localiter per ſe. quare ⁊c. ¶ Item illud loca
tum quod omnibus locatis eſt cauſa eſſendi in loco non
eſt in loco per accidēs. Nam per accidēs non eſt pri⁹ eo
quod eſt per ſe, vt habetur in 8ᵒ huius. Sed ipſum celuȝ T.c.39
eſt in loco ⁊ eſt cauſa omnibus aliis eſſendi in loco. nam
ſicut ipſum celum eſt cauſa omnium locatoꝝ alioꝝ ſm
eorum ſubſtantias: ſic eſt cauſa proprietatum naturaliū
omnium que conueniunt eis per ſe. ¶ Et confirmatur:
q2 primuȝ in vno quoq̄ȝ genere eſt maxime tale. vt patet
ex 2ᵒ metaphy. Sed celum eſt primum locatorum vel ꝑ T.c.4.
mum in genere locatorum. vt videtur manifeſtuȝ. eſt n.
primum in genere eorum que localiter mouentur. ergo
debet eſſe maxime locatuȝ quod non eēt ſi eſſet in loco ꝑ
accidēs. nam illud qḋ ineſt alicui per accidēs non ieſt illi
proprijſſime ⁊ veriſſime. quare ⁊c. ¶ Item qḋ nec̄io eſt
in loco non eſt in loco per accidēs: accidētia enīȝ nō ſunt
neceſſaria: imo accidens contingit non eſſe. vt allegatum
fuit prius in primo huius ex primo poſteriorum capſo.

ſi igitur demõſtratiua. ⁊ in 8° huiꝰ cap͞. ad dicta aũt ſic inte͂dentibꝰ: ⁊ in 5° metaphy. cap͞ de eadẽ ⁊ in eodẽ cap͞ de accidente: ⁊ i. 10° metaphy. ꝓpe finẽ. in oĩbꝰ iſtis locis vult Ariſt. ꝙ illud qḋ eſt ꝓprie per accñs ⁊ nullo° per ſe non eſt nec iñ: ſed vltima ſphera neceſſario eſt in loco: vt oẽs cõcedũt: ſemper enim fuit ⁊ eſt ⁊ erit in loco. q̃re ⁊c͞. ¶ Itẽ videtur ꝙ vltima ſphera nõ ſit in loco ꝑ cẽtrum: ꝓ qꝛ nihil eſt in loco ꝑ illud qḋ eſt extrinſecũ ab eo: hec videtur manifeſta. Sed ipſum cẽtruz eſt qd extrinſecũ ab ipſa vltima ſphera cum nõ ſit eius forma nec pars cõſtitutiua. vt manifeſtum eſt. q̃re ⁊c͞. hec eſt ratio ſci Thome ꝯ Auerroim. ¶ Item aliq ſic dubitant: illud qḋ eſt in loco ꝑ aliquid alterũ eſt in eodẽ loco in quo eſt illud alterũ: vt aĩa que eſt in loco ꝑ corpus eſt in eodẽ loco cũ corpore. ſi igitur vltima ſphera eẽt in loco per cẽtrum qḋ eſt terra tũc debẽt eẽ in loco terre: qḋ eſt abſurdum. ¶ Item ſi vltima ſphera eẽt in loco ꝑ cẽtruz aut eẽt in ipſo cẽtro aut i aliquo alio, per diuiſionẽ ſufficiẽtez: ſꝫ nõ eſt dđm ꝙ ipſa ſit in cẽtro per ipm cẽtruz. vt manifeſtũ eſt: nec in aliquo alio: qꝛ nec in aqua nec in aere nec i aliquo alio niſi quis fingat. q̃re ⁊c͞. ¶ Item ſi vltima ſphera eſſet in loco ꝑ centrum: hoc eẽt pro tanto: qꝛ imobilitas celi ẽ ex fixione ⁊ imobilitate cẽtri: ita ꝙ imobilitas cẽtri eẽt cauſa fixionis ⁊ imobilitatis celi: hoc ponit͛ a Cõmẽtatore: ſed hoc nõ poteſt eẽ cauſa: qꝛ ſi imobilitas centri eẽt cauſa q̃tis vel imobilitatis celi: aut eẽt cauſa m̃alis: qḋ eſt ridiculũ: aut cauſa efficiẽs: qḋ etiam eſt deriſoriũ: qꝛ vna ꝓuatio nõ eſt effectiua alterius: ⁊ cũ hoc ipſum nihil agit in celũ ad qḋ ſequat͛ imobilitas celi nec mediate nec imediate: qꝛ agẽs propinquũ ſimul eſt cum paſſo: vt demonſtratũ eſt 7° huius nec mediate: qꝛ tũc ageret mediantibus elementis intermedijs ⁊ ꝑcipue mediante igne qui eſt imediatus celo: ⁊ ſic imobilitas celi eẽt imediate ab igne. qḋ eſt ridiculum. Nec poteſt eẽ cauſa finalis: qꝛ cauſa finalis eſt nobilior eis que ſunt ad finẽ cũ ſit bonũ ipſoꝝ: modo imobilitas vel quies centri non eſt nobilior q̃te celi: imo econuerſo: ⁊ ſic imobilitas centri vel q̃es nullaz habet cauſalitatem ſup͛ quietẽ celi. quare ⁊c͞. ¶ Item arguit͛ ſicut ſe habet illud qḋ mouet͛ per accidẽs ad illud qḋ mouet͛ per ſe: ſic illud qḋ eſt in loco per accidẽs ſe hꝫ ad illud qḋ eſt in loco ꝑ ſe. hoc videt͛ multũ rationabile. Similitudo igitur a cõmutata ꝓportione comparãdo ꝑm̃ ad 3m̃ ⁊ 2m̃ ad 4m̃. ſic ſe habet illud qḋ mouet͛ per accidẽs ad illḋ qḋ eſt in loco per accidẽs: ſic illud ꝙ mouet͛ ꝑ ſe ad illḋ qḋ eſt i loco per ſe: ſed oẽ qḋ mouet͛ per accidẽs eſt in loco per accidẽs. ergo oẽ qḋ mouet͛ per ſe eſt in loco ꝑ ſe: ſed modo vltima ſphera mouet͛ per ſe ⁊ ꝑ vt omnes cõcedũt quare ⁊c͞. ¶ Iſte ſunt difficultates contra Cõmentatorẽ de qbus parũ aut nihil habui ab alijs: lꝫ forte plures dixerit de ipſis: ⁊ oportet me dicẽ ſm meũ poſſe lꝫ forte nõ ſufficiat quod dicam: tamẽ poterit aliqs eẽ occaſio pergrẽdi. Primo qdem ꝓpter rationes illas qbus ꝓbat͛ celũ non eẽ in loco per accidens: pono vnam diſtinctionẽ nõ multũ famoſam. Et eſt ꝙ per accidẽs accipit͛ a Cõmẽtatore tribus modis. Uno modo put diſtinguit͛ cõtra per ſe: ꝙ quo agit͛ primo poſterioꝝ. Alio° ſumitur per accidens put diſtinguit͛ contra ꝑmo: ⁊ tũc per accidẽs accipitur pro ſecũdario: hec aũt determinatio ꝑmo accipit͛ dupl͛r. Uno° ſm famoſitatẽ ⁊ vſuz cõem vt dicat͛ aliqd alicui ineẽ primo: qḋ ineſt ſm cõem vſum ⁊ vulgarẽ acceptionem: ⁊ nomẽ ſignificet aliqd ꝓprie qḋ cõiter ⁊ ſꝫ famoſitatẽ intelligit͛ ꝑ ipſum. Alio° dicitur aliqd alicui cõuenire ꝓprie. i. ſm naturam rei. ⁊ ꝑncipaliter: ⁊ ſic ẽt aliquod nomẽ dicitur ꝓprie ⁊ ꝑ ſignificare aliqd qḋ eſt ꝑus ⁊ nobilius reſpectu alioꝝ ſignatorum ſuoꝝ. vt hoc nomẽ principiuz ſignificat ꝑu͂ magnitudinis ꝓprie: ⁊ ꝑmo ſm vſum cõem ⁊ famoſitatẽ: ⁊ ſignificat cam finalem ꝓprie ⁊ ꝑmo ſm ordinẽ nature rei. nã cauſa finalis eſt nobilius inter oĩa ſignificata huius nominis ꝑn͂: vt habet videri i 5° metaphy. caplo de ꝑn°. Simil͛r igitur hec determinatio ſcđario ſumit͛ aliquãdo put diſtinguit͛ cõtra famoſe ⁊ cõiter: ita ꝙ dicat͛ alicui aliqd ꝯuenire ſecũdario: eo ꝙ non conuenit ei ſm cõem vſum ⁊ famam. ⁊ nomẽ dr̃ aliquid ſignificare ſecũdario, quãdo cõiter ⁊ vulgariter et famoſe nõ intelligit͛ per ipm. Alio° poteſt ſumi iſta determinatio ſecũdario put diſtinguitur cõtra ſm naturã rei ⁊ ꝑncipal͛r ita vt dicat͛ aliqd ineẽ alicui ſecũdario: qꝛ nõ ineſt ei ſm naturam rei ⁊ ꝑncipal͛r: ⁊ nomen dicat͛ improprie. eo ꝙ non ſumit͛ pro illo qḋ per prius ⁊ ꝑncipaliꝰ ſignificat: ſed pro aliquo alio. Sil͛r dico ꝙ hec determinatio per ſe dupl͛r ſumit͛. Uno° pro eo qḋ eſt ꝑ ſui naturã: ⁊ de iſto agitur ꝑ poſte. Alio° accipit͛ pro ipſo ꝓprie ſiue ſit ꝓprie. i. ſm vſum ⁊ famoſum moduz: ſiue ſit ꝓprie. i. principal͛r: ⁊ ꝑ. Quod aũt iſtis duobꝰ modis accipiat Cõmentator iſtas determinationes. ſ. per accidẽs. ⁊ ꝑ ſe ꝑꝫ in mlt̃is locis. nã ipſe dicit in 6° huiꝰ: ꝙ trãſmutatio idiuiſibilis non eſt motus niſi per accidẽs. i. improꝑe nõ ſm famoſitatẽ: qꝛ cõiter noĩe motus intelligit͛ trãſmutatio ſucceſſiua ⁊ tẽporalis: ſed non vult dicẽ ꝙ trãſmutatio indiuiſibilis ſit motus per accidẽs. i. non ſm ſui naturam: ſed per aliqd aliud: per qd eniz aliud eẽt ipſa motꝰ non enim poteſt eẽ motus per mutationem ꝑcedẽtez: qꝛ illa ceſſat adueniẽte trãſmutatione indiuiſibili: cum ipſa trãſmutatio indiuiſibilis ſit terminus trãſmutatiõis diuiſibilis ꝑcedẽtis. ergo trãſmutatio diuiſibilis nõ eſt motus per accidẽs. i. per aliqd aliud a ſua natura qḋ ei accidat: ſed eſt motus per accidẽs improꝑe non ꝓprie: qꝛ nomen motus nõ ſignificat eam ſm cõem vſuz hoĩuz ⁊ ſꝫ famoſitatẽ: lꝫ forte ſm ordinẽ nature rei ꝑncipalius ſignificet eam: eo ꝙ ipſa eſt finis trãſmutationis precedentis. ¶ Item Cõmentator in iſto loco. cõmento 4° ſcribit iſtã ꝓpoſitionẽ. Omne qḋ inuenit͛ in aliquo per accidẽs inuenitur i eo ꝓpter aliqd hñs illud per ſe: modo ſi ipſe reciperet ibi per accidẽs ⁊ ꝑ ſe ſm ꝙ cõſiderant͛ in poſterioribus, hoc forte non h̃ret veritatẽ: qꝛ quedam ſunt accidẽtia ſeparabilia pure ꝑ accidẽs que nulli inſunt per ſe, nec in ꝑ° nec i 2°: vt currere ⁊ ãbulare ⁊ comedẽ. vt oẽs concedunt. vnde relinqtur ꝙ ipſe accipiat per accidẽs ꝓ im̃ꝓprie: vt ſit intellectus ſermonis eius ꝙ oẽ qḋ inuenitur in aliquo improprie inuenit͛ in illo per aliquid hñs illud ꝓprie: ⁊ hoc eſt illud qḋ dicitur qḋ oẽs trãſferẽtes ſm aliq̃ꝫ ſimilitudinem ſe transferunt 6° topicorum.

His premiſſis dico ꝙ cum Cõmen. dicit celũ eſſe in loco per accidẽs non accipit per accidẽs: put diſtingit͛ contra ꝑ ſe: de quo determinat͛ in ꝑ poſte. vt. ſ. ſit itellc̃s ꝯnis ꝙ celũ nullo° per ſe. nec ꝑ° nec 2° h̃eat iſtã ꝓprietatẽ que eſt eẽ in loco: hoc enim nõ video veꝝ eẽ ꝓpter q̃ſdam rõnes ꝑinductas: ſed intẽdit ꝙ eſt in loco ꝑ accñs. i. nõ ꝓprie: ſꝫ improꝑe. ſ. ꝙ nõ eſt in loco ſm cõez ꝯſuetudinẽ q̃ aliqd dr̃ eẽ in loco: qꝛ in plibus iuenit͛ ꝯſuetꝰ: qꝛ freq̃ntiꝰ dr̃ famoſuz: qꝛ plures ſic intelligũt: nec puto ꝙ ipſe negaſſet cũ eẽ in loco ꝑ ſe. i. per ſui nãm: imo ꝑ ſui nãm eſt in loco. i. circa aliqd vt videbit͛: ſed dr̃ non eẽ in loco ꝑ ſe. i. non ꝓprie: qꝛ. ſ. nõ eſt i loco ſm cõem ⁊ famoſam acceptionẽ huius qḋ eſt in loco eẽ: cõiter eni ⁊ famoſe intelligit͛ aliqd eẽ in loco tãq̃ꝫ in ꝯtinente extrinſeco: eo ꝙ talia locata ſunt valde multa ⁊ nota nobis: nec negarẽ ab ipſo celo eẽ in loco ꝓprie accipiẽdo. i. ꝑncipal͛r ſm nãz rei. imo puto ꝙ ſm ordinẽ nãe rei ꝑus ⁊ ꝑncipalius: ⁊ verius eſt in loco q̃ꝫ iſta inferiora locata. Unde volo dicẽ ꝙ vltima ſphera eſt in loco ſcđario ⁊ poſteriꝰ in ordie cognitionis neceſſario ꝙ poſteriꝰ

T.c. 1.

Cõ. 32.

b celũ ẽ in loco nõ ꝓpe ſed ĩpꝓpe.

fuit nobis notū celū eē in loco ꝙ̄ alia eē in loco: cum ſm
nām rei eſt econuerſo. Ratio pᵐi eſt: q: cōmuniora ſunt
nobis ꝑus nota. ratio ſecūdi eſt: q: cauſa nāliter prior eſt
cauſato. Dicerē igit̄ ſaluo meliori iudicio ꝙ Comenta-
tor vtitur iſta diſtinctione de per ſe ⁊ ꝑ accidēs ꝓ iſta diſtin-
ctione pmo ⁊ ſcd̄ario: ꝑ autē ⁊ ſecūdario dicūtur multis
modis. vt dcm̄ eſt. ¶ Si qs autē velit tenere ꝙ celū eſt in
loco pure per accidēs ſoluat rationes ⁊ declaret illud: q:
non video ad pñs: cum enim celū habeat per ſe motū ſm
vbi, vt oēs confitent̄: neceſſe eſt ipſum hēre per ſe vbi: ⁊
per cōſequēs ꝑ ſe eſſe in loco aliquo modo: nō enim motus
localis eius deberet dici motus localis per ſe niſi vbi ſuū
ſꝫ ꝙ mouet̄ requireret locū per ſe. Nec valet ꝙ aliq dicūt
vbi celi ꝙ vbi ipſius celi non eſt vbi niſi per accidēs hoc eſt mira
ē pᵐᵘ ⁊ ꝑ bile: q: ſicut motus eius eſt motus oīum pmus ⁊ ꝓprijſ-
ꝓprijſſi- ſimus motus. vt pꝫ in 8ᵒ ſic rationabile eſt ꝙ eius vbi ſit
mum. primū vbi: ⁊ ſic non debet eē vbi ſoluꝫ ꝑ accidēs ſed ꝑ ſe.
T. c. 83 per accidēs enim non eſt oino ꝑus ipſo per ſe: ⁊ ſicut mo-
tus eius eſt cauſa oīum alioꝝ motuū ⁊ nō participat na-
turam motus ꝑ accidēs: ſic vbi ipſius celi debet eē cauſa
alioꝝ vbi. Et tūc arguitur. quādo cauſa ⁊ cauſatum con-
ueniunt in aliquo ⁊ comparant̄ in illo ſicut cauſa ⁊ cau-
ſatum illud magis ⁊ verius cōpetit cauſe ꝙ̄ cauſato: ſic
T. c. 4. enim intelligēda eſt ꝓpoſito Ariſt. in pmo poſte. ꝓpter
qḋ vnūqḋqꝫ tale ⁊ illud magis: ⁊ 12ᵒ metaphy. vnūqḋqꝫ
tunc maxime alioꝝ ſm ꝙ alijs ineſt vniuocatiō: cum igi-
tur ipſuꝫ celū habeat vbi: ⁊ ipm ſuū vbi eſt quodāmodo
cauſa vbi cauſatiuū iſtoꝝ inferioꝝ: ſicut ⁊ motus motuū
videtur ꝙ veriori modo cōpetit ei locus vel eē in loco ꝙ̄
iſtis inferioribus. ¶ Item arguo logice ſic: quādo ad an-
tecedēs ſeqtur cōſequēs eodē addito vtrobiqꝫ: adhuc ſe-
quitur. ꝑ ꝓpoſitum: ſed ſeqtur hoc corpus ē mobile localr̄
ergo eſt in loco. ergo addito ꝑ ſe vtrobiqꝫ adhuc ſeqtur
ſic dīdo hoc mouet̄ localr̄ pe ſe. ꝗ eſt in loco ꝑ ſe. ¶ Itē
quādo ad antecedēs ſeqtur cōſequēs ex oppoſito ƺñtis
ſeqtur oppoᵐ aſitis: ſed ſeqtur hoc ens eſt in loco ꝑ acci-
dens pure. ergo non mouet̄ localr̄ ꝑ ſe. vt pꝫ ſatis ex di-
ctis. ergo per oppoᵐ ſeqtur hoc ens mouet̄ localr̄ ꝑ ſe. ꝗ
non eſt i loco pure ꝑ accidēs: ſed celū mouet̄ localr̄ ꝑ ſe.
quare ⁊c̄. ¶ Itē arguit̄ ſm modū cuiuſdā magiſtri quo
vtitur in qōne de generatione forme ſubſtātialis: oē mo-
bile localiter eſt in loco. ergo omne mobile per ſe eſt i lo-
co: q: ſi ſimpliciter ad ſimplr̄ ⁊ ꝑ ſe ad ꝑ ſe. q̄re ⁊c. ¶ Itē
ſicut ſe hꝫ ens mobile ꝑ ſe ad mobile ꝑ ſe localr̄: ſic ſe ha-
bet ens in loco per accidēs ad mobile ꝑ accidēs: ſed om-
ne ens per ſe in loco eſt mobile localiter ꝑ ſe. ergo omne
ens in loco per accidēs eſt mobile localr̄ per accñs. Iſta-
rum aūt rationum quedam ſunt ꝓbabiles ⁊ alie ſunt for-
tiores. ⁊ forte ſi bene inſpiciant̄ omnes inuenient̄ neceſſa-
rie. ¶ Dicerē ergo ad ꝑſens ſaluo meliori iudicio ꝙ ce-
lum eſt in loco per accidēs: non ꝑ accidens vt per accñs
diſtinguitur contra ꝑ ſe: ſed ꝓut diſtinguitur cōtra pmo:
contra primo dico accipiēdo primo ꝓ eo quod eſt con-
ſuetum vſitatum ⁊ famoſum ⁊ vt in pluribus contingēs
non enim habet aliquod extrinſecum continens ipſum:
⁊ hoc requiritur ad hoc ꝙ aliquid ſit in loco proprie ſm
modum illum quo communiter ⁊ famoſe intelligitur ⁊
dicitur aliquid eſſe in loco. quare ⁊c̄.

3 Tunc ad dubitationes de cētro cū dī nihil eſt i loco
per illud qḋ eſt extrinſecū ab eo: poteſt hic dici ꝙ ſi ē pe-
nitus extrinſecū ⁊ ſm ſubſiſtētiam ⁊ ſm ƺtinētiam: ita ꝙ
nec ſubſiſtat in illo nec ipſuꝫ ƺtineat nec icludat forte ve-
rum eēt. Et cū dī ꝙ cētrum eſt qd extriſecū a ſphera: ve-
rū eſt ſm eē exiſtētie: q: nec ſphera inexiſtit cētro: nec eꝫ
tamen nō eſt extrinſecū ſm continētiam: imo ƺtinet ſpm
centrum: licꝫ non imediate. Aliter dicit̄ ꝙ nihil eſt in loco
per illud qḋ eſt extrinſecū ab eo: nec habet habitudineꝫ
ad ipſum in ſuo motu ⁊ in ſua qete: modo ꝙ̄uis cētrū ſit
quid extrinſecū ipſi vltime ſphere: q: nō eſt pars eiꝰ nec
forma nec mā: tamen ipſa vltima ſphera in ſuo motu hꝫ
habitudinem ⁊ nexūm reſpectū ad cētruꝫ. ⁊ ſilr̄ in fixio-
ne ⁊ quiete. vt declaratū eſt prius. q̄re non valet. ¶ Ad
aliam cū dicitur quādo aliqd eſt in loco ⁊c̄. verum eſt ſi
ſit in loco per alterū tāꝙ̄ per ſuū ſubiectū: ſed ſi eſt in lo-
co per alterū tāꝙ̄ per ſuū fixum: ex cuius fixione ⁊ imo-
bilitate accipiat̄ alterius fixio ſeu quies: non opꝫ ꝙ ſit in
eodeꝫ loco in quo eſt illud alteruꝫ: ſic aūt eſt in ꝓpoſito.
vt patet ex dictis. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliam cuꝫ dicit̄ aut eſ-
ſet in ipſomet cētro: diceret aliquis ꝙ ipſa eſt in loco. ſ. in
ipſo cētro. ſ. circa cētrum: ⁊ hoc per ipmmet cētrū fixuꝫ
⁊ quieſcens eſt ipſi ſphere cauſa quodāmodo eſſendi cir-
ca ipſum. ¶ Ad cuius intellm̄ eſt conſiderandū ꝙ lꝫ cor-
pora celeſtia ⁊ motores eorum non ſunt ꝓpter iſta iferio-
ra conſeruāda ⁊ generāda primaria intētione i. tanꝙ̄ ꝓ-
pter finē primo intētum ⁊ principaliter, tamē iſta inferio-
ra generanda ⁊ cōſeruanda ſunt: quodāmodo finis ipſo-
rum ſecūdario itētus. vt docet Cōmētator 12ᵒ metaph. Cō. 66
⁊ 2ᵒ celi ⁊ mundi: quāuis igitur ipſum cētrū fixum ⁊ qe- 2ᵒ ce.
ſcens non ſit prima ⁊ principalis cauſa finalis huius qḋ
eſt eſſe in loco vel circa locum: ſed ecōuerſo: tamē poteſt
eſſe ⁊ eſt finis ſecūdario intentus tanꝙ̄ illud ſine quo nō
poſſet ipſum celum moueri ad generandum iſta inferio-
ra: nec etiam quieſcere ⁊ fixum eē. Omnis eniꝫ motꝰ re-
quirit aliquid fixum ⁊ quieſcēs. vt dictū eſt: ⁊ ꝓbatur in
de cauſis motus animaliū. ⁊ Cōmentator hic allegat eſ-
non eſt aliquod corpus fixum ⁊ quieſcēs: reſpectu cuius
ipſum celum totum varietur ſm formam ⁊ ſm partes:
ſm formam ⁊ ſubiectum niſi ipſum cētruꝫ quod eſt ter-
ra que nūꙗ̄ ſimul tota mouetur localiter. vt patet ex 2ᵒ T. c. 17
celi ⁊ mundi. ¶ Et per hoc ad rationem ſequētem dice-
mus ꝙ imobilitas ſeu quies ⁊ fixio cētri eſt cauſa ſicut fi-
nis imobilitatis celi non quidem cauſa finalis principa-
lis ⁊ prima: ſed quaſi ſecūdaria ⁊ quaſi ſine qua non: ⁊ ta-
lem finem non oportet eē ſimpliciter nobiliorē ordinatis
in ipſum: ⁊ q: cauſa non prima nec principalis: ſed ſoluꝫ
ſecundaria poteſt dici per accidēs reſpectu cauſe ꝑncipa-
lis ⁊ prime. ideo forte diceret aliquis ꝙ ipſum cētrum fi-
xum ⁊ quieſcēs eſt cauſa imobilitatis ⁊ fixionis celi per
accidens: ⁊ ſic intelligeret̄ celū eſſe in loco ꝑ accidens: id
eſt per cauſam accidētalem ⁊ ſecūdariam ⁊ non per acci-
dens prout per accidēs diſtinguit̄ per ſe ⁊ ꝑ ſui naturaꝫ:
hoc enim non poſſent videre ꝓpter rationes prius indu-
ctas. Et ꝑterea lꝫ non concederetur ꝙ lꝫ illud quod mo-
uetur per ſe localiter ſit in loco per ſecuꝫ illud quod qe-
ſcit per ſe ⁊ ꝑ ſui naturā videtur eſſe in loco ꝑ ſe ſm ali-
quem modum: modo ipſum celum ꝑ ſe quieſcit toſū: q:
non ꝑmutat locum ſm ſui ſubiectum. vt patet i 6ᵒ huiꝰ: T. c. 36
⁊ in 8ᵒ. quare ⁊c̄. ¶ Sed aliqs ſic argueret ſi vltia ſphe- T. c. 85
ra eſt in loco per ipſum cētrum: tūc cum ipſum cētrū ſit Dubi.
in loco per vltimam ſpheram ſeqtur de pmo ad vltimuꝫ
ꝙ vltima ſphera ſit in loco per vltimaꝫ ſpheram: ⁊ ſic ꝑ
ſeipſam: qḋ videtur falſum. Et poſſumus hic dicē ꝙ im- Rᵒ.
mo ipſa vltima ſphera eſt in loco ꝑ ſeipſam modo prius
dicto: nec eſt contra Ariſt. nec Cōmētatorē. vt oſtēſum
eſt. Uel diceret̄ ꝙ nō ſequeret̄: q: diuerſimode vltia ſphe-
ra eſt in loco per cētruꝫ: ⁊ econuerſo. nam vltima ſphera
eſt in loco per cētrum tanꝙ̄ per aliquod a quo habet fi-
xionem ⁊ quietem. vt a cauſa ſecundaria, intētione inten-
ta nec prima nec principali: ſed ipſum centrum eſt in lo-
co per ſpheram tāꝙ̄ per primum continens ⁊ tāꝙ̄ ꝑ cau-
ſam primam ⁊ ꝑncipalē corporeaꝫ ſue ſubſtātie ⁊ ſuaruꝫ

aliſſum diſpõnunt: ⁊ ſic non eodẽ modo. ideo ⁊c. ℂ Diceret aũt iunior ꝙ ſi vltima ſphera eſt in loco ꝑ cẽtrum: eo ꝙ ex imobilitate cẽtri accipitur imobilitas eius: ſic ⁊ alie ſphere erũt in loco ꝑ cẽtrum ꝓpter eandẽ cãm. nã ois imobilitas ſphere eſt quodãmodo ex imobilitate cẽtri: ⁊ ſic vnaqueqꝫ ſphera ẽ in loco per accñs: ⁊ tamẽ ois alia ſphera ꝑter vltimaꝫ eſt in loco ꝑ ſe: eo ꝙ eſt i aliquo corpore extrinſeco ambiẽte ⁊ continente ipſam: ꝗre idẽ corpus erit in loco ꝑ ſe ⁊ per accidẽs. Forte dõm ꝙ nõ ẽ incõueniẽs reſpectu diuerſoꝝ: ſed reſpectu eiuſdẽ eẽt impoſſibile eodẽ modo. Hec ſũt que de ꝓpoſita qõne ꝯgregare potui: que ſi nõ ſufficiũt diuo: tñ diligẽs exqſitor ex his capere poterit initium ꝑquirẽdi ⁊ inueniẽdi veritatẽ cõplete. ℂ Hanc aũt qõnem ꝓpter facilitatẽ doctrine illorum in qbus de nouo oriſ ꝓbia nãlis diuiſi in tria. Pria fuit vtrũ vltima ſphera ſit in loco ⁊ ibi poſui duas ꝯnes. prima fuit ꝙ eſt in loco. 2ª ꝙ non eſt ꝑ ſe: ⁊ expoſui quo modo non eſt ꝑ ſe. Scda queſtio fuit vtrũ ipſa vltia ſphera ſit in loco ꝑ accidẽs ⁊ diſtinxi de ꝑ accidẽs. vt ſcriptũ eſt. Et poſui duas ꝯnes: ſm duo membra diſtinctiõis huius determinationis per accidẽs: ⁊ ꝓbaui ꝙ nõ eſt in loco per accidẽs illo modo ſm ꝙ per accidẽs diſtiguiſ cõtra per ſe. Tertia queſtio fuit vtrum vltima ſphera ſit in loco per cẽtrum. Poſtea occurrebant mihi quedam motiua in vnoquoqꝫ genere eſt aliquid qđ eſt mẽſura ⁊ metrum oium alioꝝ. in 10° metaphy. igitur in genere locatorum: ſed nõ poteſt eſſe aliud in genere locatoꝝ qđ ſit metrum ⁊ mẽſura oium alioꝝ niſi ꝑmuꝫ mobile vt tu videbis inducẽdo ⁊ tu ꝯſiderabis circa hoc. Ex ꝓpõne vera ꝑ ſe poteſt ne ſeq ꝓpoſitio neceſſario vera per accidẽs: ⁊ ſequitur celum eſt mobile. ergo celũ eſt i loco: ⁊ ꝑma qdẽ ꝓpoſitio eſt vera ſꝫ oẽs. ꝗre nõ ⁊c. 2° ꝗuis inter omnes motus: motus localis ſit nobilior ⁊ famoſior: non tñ notius eſt nec famoſius nec magis ꝯſuetũ dici vltimã ſpheram moueri localr ꝗ̃ cetera mobiliſſimo eꝫ. ⁊ ideo non oportet ipſam eẽ in loco ſm cõem ⁊ famoſum ⁊ ꝯſuetũ modũ eẽndi in loco: ꝙ Ariſt. dicit celũ eẽ i oco ſm ꝓtea intellexit de celo ꝓ ipſo vniuerſo toto corporeo: ſed nõ intellexit de ſphera vltima. vt putauit Themiſt.

ℂ Queſtiones de vacuo. Q. 6. x.

Conſequẽter queriſ circa caplm̃ ð vacuo ꝑ. Utrum neccĩuꝫ ſit eẽ vacuũ. ℂ Arguitur primo ꝙ ſic. Quia ſi non eẽt vacuũ nõ contingeret aliqd moueri localr: qđ eſt manifeſtũ impoſſe: ⁊ ꝓbatur ꝯña: qꝛ ſi aliqd moueſ localiter: aut moueſ ad plenũ ⁊ recipiſ in pleno: aut ad vacuum ⁊ recipiſ in vacuo. Non ꝑmo modo: qꝛ ſic duo corpora ſimul eẽnt in eodẽ loco: qđ eſt impoſſe. vt habeſ in iſto 4° ꝗre ⁊c. ℂ Item ſi nõ eẽt vacuũ nõ poſſet fieri rarefactio: nec ꝯdenſatio corpoꝝ: qđ eſt incõueniẽs ⁊ ꝯtra ſenſuꝫ. ⁊ ꝓbatur ꝯña: qꝛ rarefactio ſit ꝑ hoc ꝙ aliq̃ ꝑtes exiſtẽtes in corpore ſegregant ⁊ mouenſ: ⁊ partes remanentes ſũt magis diſtãtes abinuicẽ mediãte vacuo: ſi. n. in ſpatio aliquo ſegregãtur ille partes remanebit aliqđ corpus nãle ⁊ ſenſibile: tũc illud corpus eẽt eque groſſũ ⁊ denſum ſicut ꝑuerat. Condenſatio autẽ ſit per hoc ꝙ partes corporis ſibiĩuicẽ appropinquãt: qđ nõ põt fieri niſi ſubingrediaſ vacuũ ꝑceꝛñs inter partes. ꝗre ⁊c. ℂ Item ſi vacuũ non eẽt nõ poſſet fieri augmẽtatio: qđ eſt incõueniẽs manifeſtũ ⁊ ꝯtra nãm aialium: ⁊ ꝓbatur ꝯña: qꝛ augmẽtatio nõ poteſt fieri niſi adueniẽte aliq̃ corpore: vt dĩ in ꝑmo de gñone. Illud autẽ corporeũ aut recipiſ in pleno: ⁊ ſic duo corpa ſimul erũt: aut recipiſ i vacuo: ⁊ ſic habeſ ꝓpoſitũ. ꝗre ⁊c. ℂ Itẽ i vaſe hñte cineres recipiſ tñ de aqua vt in vaſe ſine cineribus exiſtẽte: hoc ipſi dicebãt contingere propter vacuũ inexiſtẽs in partibus cineris. quare ⁊c. ℂ Item arguebat quidam antiquoꝝ quibuſdã experimẽtis. Quoꝝ vnũ ẽ: ꝙ tñ de vino recipiſ in doſio i quo ſunt vtres ſicut ſi eẽt ſine vtribus: qđ non eẽt niſi in illis eẽt vacuum interceptum.

ℂ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſtote.

Intelligendum ꝙ quidaꝫ antiquoꝝ Phoꝝ poſuerũt eẽ vacuũ in rebus propter rationes ꝑdictas: ⁊ dixerunt vacuũ eẽ ſpatiũ ſeparatum ab omnibꝰ corporibus ⁊ virtutibus nãlibus, ⁊ a motu. Iſtud aũt vacuum qdam dixerũt eẽ extra corpora naturalia ⁊ diſtinguens abinuicẽ ipſa corpora naturalia ⁊ ſenſibilia ⁊ infinitũ eſſe tale ſpatiuꝫ extra celũ. Alij dixerunt vacuũ imbibitũ vel inexiſtẽs corporibus naturalibus inter partes ipſoꝝ: ⁊ per hoc fieri ꝯdenſationeꝫ ⁊ rarefactionẽ. cum enim partes corporis per vacuũ diſtantes appropinquant ſe inuicẽ replẽtes illud vacuum: vel ẽt cũ de foris ingrediatur aliqđ corpus in illo vacuo tunc dicebant corpus condẽſari ⁊ inſpiſſari. Cum autẽ alique partes elabũtur ⁊ fluũt ⁊ recedũt: ⁊ remanet ſpatium vacuũ qđ occupabant: ita ꝙ partes diſtant abinuicem ꝑ ipſum vacuũ ſic ſit rarefactio ⁊ ſubtiliatio corporis naturalis. Iſtud etiam ſpatiũ ſeparatũ dicebant eẽ locum corporeũ nãlium: qđ ꝓbant ex imobilitate loci. Cuꝫ enim locus naturalis debeat eſſe imobilis, vt ẽt Ari. eis cõcedit: nihil aũt in rebus corporalibꝰ videbant eſſe imobile niſi ſpatiũ ſeparatũ a ṽtutibus ſenſibilibꝰ ⁊ nãlibus. ideo dixerũt tale ſpatiũ eſſe locũ: ita ꝙ ſm eos ideꝫ eſt realiter vacuũ: ⁊ locus differẽs ſolũ ratione ſeu modo. Illud enim ſpatium eſt vacuũ dũ eſt ſine omni corpore nãli. Et dicitur locus cũ eſt repletũ ⁊ occupatũ corpore naturali. ℂ Sed iſtam poſitionẽ improbauit Ariſto. in lrã ꝑ rationes multas que erãt rationes põnis. ℂ Et ideo dõm aliter breuiter ad qõnem ꝙ nõ eſt poſſibile eẽ vacuũ ſimplr. Quod ꝓbatur rationibꝰ Ariſt. in lra: quarum vna eſt ex illo fundamẽto qđ ponebant illi antiqui: qꝛ ſi eſſet vacuũ motꝰ localis deberet fieri ꝑ ipſuꝫ: propter hoc enim ponebant ipſum vt oẽs concedebãt. Si igitur probatum fuerit ꝙ in vacuo nõ poſſet fieri motus localis ſufficiẽter oſtẽſum erit vacuũ nõ eẽ. ℂ Oſtẽditur aũt ſic: ſi eẽt vacuũ ⁊ i ipſo fieret motꝰ localis oporteret illũ motũ fieri in iſtanti: ⁊ hoc eẽ impoſſe manifeſtũ eſt ⁊ conceſſum. ꝯña ꝓbatur: qꝛ in motibus qui ſunt ꝑ media ꝓportio motus ad motũ in velocitate ⁊ tarditate eſt ſm ꝓportionẽ medij ad mediuꝫ in ſubtilitate ⁊ groſſitie: ita ꝙ ſm eandẽ ꝓportionẽ vnus motus eſt velocior alio ſm ꝙ maior eſt ſubtilitas vnius medij a ſubtilitate alterius medij: vt ſi aer eſt in duplo ſubtilior ꝗ̃ ipſa aqua ⁊ facilꝰ diuiſibilis ⁊ penetrabilis: tũc motus factus ꝑ aereꝫ erit in duplo velocior ꝗ̃ motus factus ꝑ aquã. ſilr aũt ⁊ i aliis. Nunc aũt ipſius ſpatij pleni ad ſpatiũ vacuũ non eſt aliq̃ ꝓportio in ſubtilitate ⁊ groſſitie. nec ecõuerſo: qđ ꝓbat Ariſt. qꝛ omne qđ excedit aliqd ſm aliq̃ ꝓportionẽ: cõpoſitum eſt ex ipſo qđ exceditur ⁊ quodam alio in quo vel ſm qđ exceditur: vt manifeſtum eſt in ꝗ̃titatibus: quatuor enĩ que excedũt tria ꝯpoſita ſunt ex tribus ⁊ vno: ſimilr autẽ ⁊ in alijs. vnde 4ᵒʳ nullam ꝓportionẽ habent ad nihil: qꝛ non componitur ex nihilo. Et ſilr linea nullam habet ꝓportionẽ ad pũctuꝫ. qꝛ nõ componiſ ex pũctis: vt demonſtratũ eſt in 6° huius. ⁊ in libro de lineis indiuiſibilibus. Cũ igitur vacuũ non ſit compoſitũ ex pleno: nec econuerſo: ſequitur ꝙ vacui ad plenũ nulla eſt proportio: nec econuerſo. ergo motus factus per ſpatiũ vacui nullam hẽret proportionẽ ad motũ factũ per plenuꝫ nec econuerſo: quantum ad velocitatẽ ⁊ tarditatẽ. Aut igitur motus ille per vacuum fieret in tẽpore aut in non tẽpore. Si in tẽpore hoc eſt impoſſibile: qꝛ cuilibet parti

Margin notes (left): t.c.2. — t.c.96 — t.c.31 — A
Margin notes (right): B Opinio antiquorũ — t.cõ.66 — T.cõ.1

tēporis finiti ad aliud tēpus finitum eſt aliqua ꝓportio. vt manifeſtū eſt cuilibet intelligēti. Et ſilr cuiuſlȝ motus finiti in tpe finito eſt aliq̄ proportio ad motū factū in alio tēpore finito velocitatis ⁊ tarditatis: quare ſi motus per ſpatium vacuū fieret in tēpore quātūcūqȝ modico: neceſſe eēt ipſum hēre propoſitionē ad motū factuȝ in pleno: qḋ eſt impoſſe vt demſtatū eſt. q̄re ⁊c̄. Relinqtur ergo ꝙ ſi per vacuū eſſet motus eēt in non tēpore: qḋ eſt manifeſtum incōueniēs ⁊ impoſſe. q̄re ⁊c̄. ¶ Item aliam rōnem

T.c.71 ponit Ariſto. ex parte velocitatis ⁊ tarditatis motuū oñdēdo ſilr ad vnū impoſſe ſic. Si motus localis fieret i vacuo: ſeq̄retur ꝙ vnū ⁊ idem mobile poſſet ptrāſire p ſpatium vacuū ⁊ p ſpatiū plenū in eq̄li tēpore: qḋ ē manifeſtum impoſſe: q: ſemp ſpatiū plenuȝ corpore nāli magis oȝ reſiſtere mobili q̄ȝ vacuū qḋ nulloȝ hȝ ꝯrietatē ad mobile: ⁊ probaṫ ꝯñā. ponamus eni ꝙ ſicut duo media plena corporibus nālibus: quoꝝ vnū ſit ſubtilius ⁊ alteruȝ groſſius: vt aer eſt ſubtili⁹ mediū q̄ȝ ſit aqua: tūc mobile qḋ mouebaṫ per aerē velocius mouebiṫ q̄ȝ illḋ mobile qḋ mouebiṫ p aquā ſm aliq̄ȝ proportionē. Et ſit gratia exēpli propoſitio duplaꝫ: ita ꝙ motus p aerē ſit p ſpatiuȝ vnius hore: mot⁹ autē p aquam ſit p ſpatiū duaꝝ horaꝝ. ſilr ergo ſi ponaṫ ꝙ p ſpatiū vacuū fiat mot⁹ illi⁹ mobilis in aliquo tpe: tūc illud tēpus hēbit proportionē determinatam ad tps p qḋ ſit motus p ſpatiuȝ plenū aere. ponamus igiṫ illud tps mēſurans motū factū p vacuū eſſe q̄druplicē partē tpis illius in quo ſit motus p aerē. Si igitur iueniaṫ aut ponaṫ aliqḋ ſpatiū plenū corpore ſubtili cuius ſubtilitas excedit ſubtilitatē aeris in eadē ꝓportione in qua tps excedit tps. ſ. in q̄druplaꝫ: ita ꝙ ſit in q̄druplo ſubtili⁹ aere: queādmodū tps mēſurans motū factuȝ per aerē eſt q̄druplū ad tps mēſurans motū factū p vacuū. tunc motus fieret p illud ſpatiū plenū in 4ª parte illius tpis in quo ponebaṫ fieri mot⁹ per aerē: ſed i 4ª pte illius tpis ponebaṫ fieri mot⁹ per vacuū: ⁊ cum ergo oēs 4ᵗᵉ eiuſdē q̄ntitatis ſibiīnuicē ſint eq̄les ſeqtur icōueniēs predictū. ¶ Et ꝯfirmaṫ ratio declārando ꝯñāȝ: q: additio ad velocitatē ſit ḃȝ additionē ad ſubtilitatē mediȝ: ſi igiṫ aliqḋ mediū plenū ſit tāto ſubtili⁹ aere q̄ȝto tps mēſurās motū per aerē ē maius tpe mēſurante motū per vacuū, tunc in eadē proportione velocior erit mot⁹ factus per illud ſpatiū moto facto p aereȝ. ⁊ ſic ſeqtur ꝙ in eq̄li tēpore fiet mot⁹ per illud ſpatiū plenū ſubtiliſſimo corpore ⁊ per vacuuȝ: qḋ eſt impoſſe. Multas alias rōnes inducit Ariſto. in lr̄a deſtruētes vacuū: ſed q: oēs ſunt ſatis manifeſte. ⁊ faciles inſpiciēti lr̄am: ideo non pono eas ꝓpter breuitatē. ¶ Cōtra iſtā rōneȝ 2ᵃᵐ obijcit Cōmētator: q:

Cō.71. Obiec. Ariſto. videṫ i ea ſupponē vnū falſum impoſſe: qḋ nō ē datum ab aduerſario. ſ. ꝙ poſſet inueniri aliqḋ tps cuius ſubtilitas in tantū excedit ſubtilitatē aeris in q̄ȝtuȝ tēpus mēſurans motū factū per aerē excedit tps mēſurās motum ſcm̄ per vacuū. hoc autem forte non eſt poſſe: impoſſibile eniȝ eſt iueniri extra aiam aliqḋ corpus ſubtili⁹ igne: ſubtilitas autē ipſius ignis non eſt in eadeȝ proportione maior ſubtilitate aeris in qua proportione tps mēſurās motū factum p aerē eſt maius tpe mēſurāte motuȝ ſcm̄

Diluſio. per vacuū. ¶ Ad hoc rn̄dit Commēta. ꝙ ſubtilitas poteſt cōſiderari dupl'r. Uno modo ḃȝ ſe ⁊ abſolute. Alio⁹

Subtilitas cōſideratur dupl'r. ſm ꝙ eſt ſubtilitas alicuius corporis determinati naturalis: ⁊ p̄ qdem modo poteſt itelligi in ipſa ꝓceſſus in infinitum vt dicit: ita ꝙ q̄cūqȝ ſubtilitate data non repugnat ſubtilitati eſſe pfectiorē quantū ē de ſe ⁊ ꝑncipal'r: ſȝ ſm ꝙ ē ſubtilitatis talis corporis nālis determinati: ſic ei repugnat ꝓceſſus vlterior in infinitū. Et exēplificat in linea cui ſm ſe nihil repugnat diuidi i infinitū: ſed repugnat ei in q̄ntuȝ aerea aut ignea. Et q: iſta ꝓpō eſt poſſe. ſ. ꝙ ſit ſubtilitas maior q̄cūqȝ ſubtilitate ſm ꝙ ſubtilitas eſt. ſȝ ex ea non oȝ ſeq aliqḋ impoſſe: ⁊ hoc modo declārationis multotiēs vtiṫ. Ariſto. q̄m non ponit falſum ſm ꝙ ē impoſſibile: ſed ſm ꝙ eſt poſſe. ¶ Sed hec rn̄ſio non videṫ bene ſufficiēs: q: ꝓpō eſt impoſſis q̄n p̄dicatuȝ repugnat ſubiecto rōne diſe ꝓprie ⁊ ſpecifice q̄ȝtūcūqȝ nō repugnet ei rōne gn̄alē: vt iſta ꝓpō eſt ſimpl'r impoſſis. ſ. homo eſt irrōnalis: ⁊ȝ non repugnet homini rōne aialis. ſ. eē irrōnalē: ⁊ deberet iſtud poni in eē qḋ homo ſit irrōnalis: q: neceſſario ſeq̄retur impoſſe. ſ. ꝙ ſimul homo eēt rōnalis ⁊ irrōnalis. Quāuis igiṫ ipſi ſubtilitati vel raritati ſm ſe ipſam vel rōne q̄ eſt ſubtilitas vel raritas corpis mobilis abſtracte non repugnet ꝓceſſus ⁊ intēſio in infinitū: q: tamen repugnat ei rōne qua eſt talis nāe: puta ignis: rōe cuius raritas eſt determinata ad maximū. ideo iſta ꝓpō eſt ſimpl'r ipoſſis. ſ. ꝙ raritas poſſit intēdi i infinitū ⁊ ipa poſita in eē neſcio ſeqtur ex ea impoſſe. ¶ Et forte dicendum ꝙ ratio Ariſto. ꝓcedit ex ꝯceſſione antiquoꝝ q ponebant vacuū eē. ipſi enim forte ꝯceſſerūt vel habuerūt concedē ex ſuis dictis ꝙ raritas poſſet intēdi in infinituȝ: q: poſuerūt ꝙ forme ſequūtur nāȝ mãe: ⁊ ſic ſicut materia eſt de ſe interminata: ſic forme ſunt interminate. i. nō terminate ad gradus determinatos: nec ad pfectiōes determinatas. ¶ Aliter poſſet dici. ad cui⁹ euidētiam cōſiderandum eſt ꝙ cū aliq̄ ꝯditionalis eſt impoſſis oē illud oȝ reputari impoſſe ex quo ſeqtur illaȝ eē verā: mō q̄uis ſit ipoſſe raritatē intēdi in infinitū: tn̄ ſi poneret p ipoſſe ꝙ ipſa in infinitum ꝓcederet iſta eēt falſa ꝙ mot⁹ fieret i eq̄li tēpore per ſpatiū plenū ⁊ p vacuū. ita ꝙ iſta ꝯditionalis eſt poſſis cum hoc ꝙ ſuū añs eſt impoſſe. ſ. iſta. ſi raritas ꝓcederet in infinituȝ mot⁹ localis fieret in eq̄li tēpore per ſpatiū plenū. ⁊ ideo ois ꝓpō ē impoſſis ad quā neſcio ſeq̄retur iſtam hypotheticam eē veram. Modo ſine dubio ſi poneret eē vacuū vt antiq poſuerūt ⁊ in ipſo fieret motus localis: tunc ſeq̄reṫ ꝙ ſi raritas ꝓcederet in infinitum motus localis poſſet fieri ⁊c̄. ita ꝙ ſeq̄retur illaȝ hypotheticam eē veram: que tn̄ eſt impoſſis oino: ⁊ hoc ſufficit Ariſto. ad ꝓbandum vacuū non eſſe vt illi ponebāt. ¶ Sed aliq litigant p q̄dam experimenta ad ꝓbandum vacuū eē. Quoꝝ vnū eſt: ponaṫ ꝙ duo corpora planiſſima ⁊ rectiſſima ſibiīnuicē coniūgant ⁊ applicent tali modo ꝙ inter ea non remaneat aliq aer intermedius: qḋ ꝑcipue contigeret ſi vnū corpus planū ⁊ rectū appropinq̄retur ſupficiei aque plane ſine medio aliquo. Deide corpus ſupius exiſtēs eleuareṫ ⁊ ſeparareṫ ab inferiori ſm oēs partes ſuas ſimul ⁊ eq̄l'r: tunc neċe eſt ſi aer ſubigrediaṫ inter iſta corpa ꝙ ꝑus intret ſpatium ꝓpinquū lateribus ⁊ extremitatibus illoꝝ corpoꝝ q̄ȝ ꝑueniat ad medium: ⁊ ſic in tpe illo illud mediū erit vacuū oino. ¶ Itē ponaṫ ꝙ fiat vas latum ⁊ groſſuȝ inferius ⁊ hn̄ ſtrictuȝ ſuperius: ⁊ in parte ſtricta ſit foramen paruū: ⁊ in parte vo lata ſint multa foramina: ⁊ illud vas imergaṫ in aquam. manifeſtum eſt ꝙ implebiṫ aqua: poſtea cum erit impletum aqua obſtruaṫ pfectiſſime foramē ſuperius: ⁊ extrahatur de aqua: tunc quero an aq̄ in illo vaſe cōtēta cadet ⁊ exibit p foramina vel non: ſi exibit ⁊ cadet p foramina. ergo remanebit ibi ſpatiū vacuū in quo fuit aqua: q: cū foramen ſit oino obſtructū ⁊ vas ſit compactiſſimū nō poterat aer ſubintrare. Si aūt diceret ꝙ aqua nō cadet nec deſcēderet deorſum p foramina incōueniēs videretur ꝙ graue nō ꝓhibitū nō moueret deorſuȝ: ſȝ ſtaret. q̄re ⁊c̄. ¶ Item ponaṫ qḋ i aliq̄ vaſe cōpactiſſimo ⁊ fortiſſimo ſit vnū ſolū foramē: ⁊ i illo ponaṫ os follis: ⁊ ipſe follis nullū hȝ foramē i aliquo lateꝝ ſuoꝝ: ⁊ tūc eleueṫ ⁊ ſepareṫ latera follis: tunc q̄riṫ vtrū aer exñs in illo vaſe ingrediaṫ follē aut nō. ſi ſic. ḡ vas remanet vacuuȝ. ſi non:

repli̇ca.

R̄ñs

D

Pō … cui p… peri… ta.

pᵐ.

2ᵐ.

3ᵐ.

ergo inter latera follis ad ſe inuicē diſtātia erit vacuū: q̄ pono ꝙ follis ſit diquoq̄ſ ſic obturata ⁊ concluſa ⁊ cōtinua ꝙ nullū corpus poſſit in eam igredi per partes exteriores: ⁊ ꝙ ſic applicet̄ illud os follis ad ipſum vas ꝙ nibil poſſit igredi in ipſum vas ꝑ ſuū foramē. ¶ Jtē impleat̄
4ᵒ vas fortiſſimū ⁊ cōpactiſſimū aqua calida ⁊ ⁊ poſtea obſtruat̄ omnino foramē ipſi⁹ vt aer nō poſſit itrare: tūc exponat̄ illud vas plenū aq̄ frigori fortiſſimo i hyeme: illa aq̄ ꝯgelabit̄ ⁊ fiet minoris q̄ātitatis q̄ȝ prius. q̄re cūȝ aer nō poſſit ſubitrare videt̄ ꝙ aliq̄ pars illi⁹ ſpatij remanebit vacua poſt congelationē. Naȝ ſi poſt ꝯgelationē ipſa aq̄ occuparet eq̄lem locū vt ꝑus: tunc ipſa non eēt minor q̄ȝ ante: qȯ eſt incōueniens. Jſtis experimētis ⁊ conſimilib⁹ videtur conuinci 'necio ꝙ vacuum ſit vel eſſe poſſit.

ε Ad primam rōnēȝ cum dr̄ ꝙ motus localis ⁊c̄. dōm ꝙ imo ſi vacuū eēt nullū corpus nāle poſſet in eo moueri: q̄ cum ipſum vacuū ſi eēt eſſet vnius diſpōnis in oīb⁹ ſuis partib⁹ nullam hn̄s diuerſitatem v̄tutum nālium. vt manifeſtum eſt: nō eēt aliq̄ cauſa quare corpus exn̄s in ipſo moueret̄ ad vnam partem magis quā ad aliam: ⁊ ideo ſi moueret̄: aut moueretur ſimul ad oēm vnam partē aut ad nullaȝ: non ad oēm partē ſimul: vt manifeſtum eſt. ergo ad nullaȝ. ⁊ ſic moueret̄ ⁊ non moueret̄. Et cū dr̄ ſi aliqd moueret̄ ⁊c̄. Dōm ꝙ cum aliqȯ corpoꝝ que ſunt h̄ mouet̄ ad aliquē locum ille locus erat ꝑus occupatus alio corpe ⁊ illō cedit adueniēte corpore qȯ mouet̄: ſed nō oportet talē ceſſionem ⁊ motum localē ꝑuenire vſq̄ ad celūȝ: q̄ poterit fieri ꝯdenſatio medij in qȯ fit motus: ⁊ ſic illud corp⁹ qȯ cedit ingredit̄ partē loci in qua erat illud corpus ante cō-
ꝯdenſabō. denſationē. quare non valet ratio. ¶ Sed dubitat̄ h̄: q̄ condēſatio aeris non videt̄ fieri niſi per frigiditatē ſic rarefactio per caliditatē: modo cūȝ aliquod corpus mouetur in aere non videt̄ fieri tāta fridit̄as que poſſet ꝯdēſare ipſum aerē: ⁊ ꝑ ꝯdēſationē reducē aliqd aeris ad q̄ātitatem tanto minorē quāta eſt q̄ātitas corporis quod recedit. Dicūt autē aliq̄ ꝙ iſta ꝯdenſatio non fit a friditate ꝑ
ſo. priꝰ: ſed a natura vel fugiēte ⁊ euitāte ſubintrationē ⁊ penetrationē corpoꝝ. Jngre autem de hoc veritatē ¶ Ad aliam cū dr̄ ꝙ aliter non eēt ꝯdenſatio ⁊c̄. ꝓpter ſolutionem huius rōnis eſt ꝯſiderādū ſm̄ Ariſt. ꝙ ꝯ̄rioꝝ ē vna ⁊ eadeȝ mā ſubiecta: vt calidi ⁊ fridi ſicci ⁊ humidi: ita ꝙ
lemꝫ materia exn̄s ſub vno ꝯ̄rioꝝ eſt in potētia ad alterum. vt
⁊ eadē pꝫ ex ꝗ̄ huius ⁊ ex ꝑ ⁊ 2ᵒ de gn̄one. ¶ Conſiderandū ēt
materia ꝙ cūȝ aliquid gn̄atur ex potētia ente fit actu ens ab actu
c.81 ente: ita ꝙ acq̄ſitio forme cuiuſcūq̄ non eſt per ingreſſū
c.22 vel aduentum alicuius corporis ab intrinſeco ingredien-
cō.6 tis in paſſum ⁊ adducētis ſecum formam illam. ſ. ꝑ eductionem ⁊ trāſmutationem de potētia in actum. Et propter hoc dicit Cōmentator in 12ᵒ metaphy. ꝙ agēs verꝫ
c.18. apud Ariſt. non ꝯgregat inter diuerſa ſupple prius ſeorſum exn̄tia ⁊ diuiſum: ſed trāſmutādo mām̄ extrahit illō qȯ erat in potētia ad actuȝ: ⁊ vt cū ex minori calido fit magis calidum: non opꝫ ꝙ adueniat ipſi ſubiecto aliqȯ corpus calidum qȯ ꝑus non erat ibidē: ſed ſubiectum exn̄s ſub imperfectiori calitate eſt i potētia receptiua calitatis ꝑfectioris ⁊ eam recipit ꝑ āte calefaciente. Similr̄ cū ex maiori circulatione fit minor circulatio hoc non fit ꝑ ingreſſum alicuius corporis circularis qȯ prius non erat: neq̄ per hoc ꝙ aliqua pars incurnaret̄ que prius nō erat curua: ſed modo ꝑdicto. ſ. per extractionē d̄ potētia ad actū. Silr̄ igit̄ poteſt ꝯtingere in ꝓpoſito. Cum eniȝ raꝝ ⁊ dēſum ſint ſibijnuicem ꝯ̄ria eadē eſt vtriuſq̄ mā: que exn̄s ſub vna iſtaꝝ formaꝝ eſt in potētia ad aliā: ⁊ ideo ſi poſt vnam iſtarum formaꝝ debet generari alia non oportet ꝙ hoc fiat per ingreſſum aut receſſum alicuius corporis

vel aliquoꝝ corpoꝝ vel etiam per rarefactioneȝ ab ipſo rarefactibili vel ꝯdenſabili que q̄dem corpora igrediantur in vacuū vel exeant ab ipſo. Si eni condenſatio ſic fieret per vacuū ꝙ aliq̄ corpora ſubitrarent in vacuum: aut corpus non ꝯdenſaret̄ vbiq̄ ſed ꝑ totū ēt vacuū: quorū vtrūq̄ eſt icōueniēs. ꝯtingit enim aliqȯ totum ꝯdenſari ſm̄ oēs ſui partes: ⁊ ſilr̄ rareſieri: ſed ꝯdenſatio fit per ꝯdenſatio quō
hoc ꝙ ſub mā exn̄s ſub raritate ⁊ in potētia exiſtēs ad dē- tio quō
ſitatem reducitur ad dēſitatem: ⁊ eȝ ſic. ergo ex aqua fit fit.
aer per hoc ꝙ eadē materia nūc que prius erat ſub forma aque fit ſub forma aeris: aut ꝯ̄ſic in ꝓpoſito ex dēſo fit rarū per hoc ꝙ eadē materia q̄ prius erat ſub forma denſitatis fit ſub raritate: quare nō oportet eē vacuū nec ad rarefactionem: nec ad condenſationem.

¶ Ad rōnem de augmēto dicit Ariſt. ꝙ illa ſeipſam impedit: ſic enim ratio dr̄ ſeipſam impedire cum ipſa accipit aliqd ex quo ſeqtur opp̄ᵐ eius qȯ intendit ꝯcluderet modo ſic eſt hic. Nam ſi augmētatio fieret ꝑ vacuuȝ: tūc cum augmētabile augmētaret̄ per totū ⁊ in tota ꝓfunditate: neceē eſt ꝙ totū ſit vacuū: qȯ eſt impoſſe: ⁊ impoſſibile eſt ꝙ augmētatio fiat per vacuū. Quō autem fiat augmētatio adueniente alio corporeo: ⁊ tn̄ in corpore qȯ auget̄ nō oporteat ꝑexiſtere vacuū: declarandū eſt in ꝑ de gn̄one. Ad p̄ſns autē dicimus ꝙ corpus augmentabile hꝫ in ſe q̄dam parua foramina plena quodam multuȝ augmenta quō
ſubtili corpore vt aere aut ſpū aliquo: ⁊ illud corpus re- ta quō
cedit adueniēte nutrimēto: ⁊ tunc cum nutrimentū digeſtum applicatum eſt lateribus illoꝝ foraminū: v̄tus mēbri agit in ipſum ⁊ ꝯuertit ipſuȝ in ſubam ſuā: ⁊ deinde totum aggregatū ex nutrimēto ⁊ parte cui vnit̄ extēdit̄ ad maioreȝ q̄ātitatē: ⁊ ſic fit augmētatio. ¶ Similr̄ ratio de cineribus impedit ſeipſaȝ. Nā ſi ꝓpter vacuū contingeret ꝙ vas hn̄s in ſe cineres reciperet tantum de aq̄ quantuȝ ſine cineribus: tūc oporteret ꝙ cum hꝫ cineres eſſet ita vacuū vt eſt ſine cineribus: ita ꝙ cineres nullam partē ſpatij occuparēt. nā quācūq̄ ſpatij partē ponerentur occupare aut aqua nō reciperet̄ in illa aut duo corpora ſimul erūt: qȯ ipſi negabāt: ⁊ ſic ratio illa eoꝝ ſeipſam deſtruit. Cōmentator autē dicit ꝙ ipſe nō fuit expertus de iſto accidēte: ſed ſi ita eſt cauſa huius poteſt eē: q̄ cum aqua imponit̄ vaſi habēti cineres calidos: tunc aq̄ illa corrūpitur ⁊ reſoluit̄ in aerē: ⁊ exit euaporādo: ⁊ ſic non remanet ibi tota ⁊ eq̄lis aqua ſicut ſi ſine cineribus eēt: ſed ſi intrat ibi aqua ⁊ remanet ſub forma aq̄: ⁊ poſtea exprimat̄ a cinerib⁹ ⁊ ſeparet̄ mlt̄o minor iuenit̄ q̄ȝ prius. q̄re ⁊c̄. ¶ De dolijs autem hn̄tibus vtres q̄ſi nihil r̄ndit Ariſto. q̄ forte ſupponit illud argumentum vnuȝ manifeſte falſum. Cū. n. vter ſit qȯdam corpus nāle neceſſe eſt vt occupet ⁊ obſtruat ⁊ impleat aliquā partem ſpatij exn̄tis in dolio ⁊ in illa ſimul nō recipiet̄ vinū: niſi duo corpa ſint ſimul in eodem loco: ⁊ ſic non tn̄ de vino omnino recipiet quātū faceret ſine vtrib⁹: ſȝ forte ꝙ parū min⁹ eſt vinū qȯ recipit̄ cū vtrib⁹ in dolio ⁊ ſine vtrib⁹: ſȝ
ſō q̄ſi eq̄le vr̄ cū tn̄ nō ſit. Et forte diceret aliq̄s ꝙ vter hꝫ ſ
quādaȝ v̄tutē ꝯſumptiuā vini. ⁊ ideo ꝯſumit aliq̄s ꝑtes vini ꝓpter qȯ tm̄ ibi recipit̄ ſicut ſine vtre: ſȝ ſi remouea-
tur. ⁊ mēſuret̄ diligēter nō inuenit̄ eq̄le. ¶ Ad alia experi- Ad rō-
mēta poteſt r̄ndeṙ. Ad ꝑᵐ diceret aliq̄s ꝙ nūq̄ȝ duo cor- nē vacui
pora poſſunt ſibijnuicē ita ꝑfecte vniri ⁊ cōiungi in aere pp expe-
vel in aq̄ quin ſit aer medius vel aqua media: vt vr̄ Ariſ. rimēta.
intendere in 2ᵒ de aīa capl̄o de tactu. ⁊ ideo ſupponit vnū t.c.113
falſum: ſed forte nō ſufficeret iſtud: q̄ lꝫ duo corpora ſolida non poſſint ſibijnuicem cōiungi ⁊ contiguari in aere quin ſit aer medius: tamen vnum corpus ſolidum ⁊ planiſſimum poſſet applicari ſuperficiei aque: ita ꝙ nullum eſſet medium: ⁊ ſic ſi ſimul eleuet̄ illud corpus ⁊ diſtum

gatur ab aq̄ redit dubitatio vt prius: q2 aer nõ ſtatiʒ pote/
rit puenire ad mediũ ſpatij iter illa. vñ remanebit vacuũ
vt videt. Propter qd̄ dicũt aliq ꝙ ſi duo corpa oĩno pla
na applicarent ſic ſibiĩuicē ſine medio quocũq; tũc nũ
q̄ʒ poſſēt ſeparari abinuicē ſimul q̄ʒtũ ad oēs ſuas ptes:
imo ſi diſiũgeret oporteret ꝙ prius ſepararet vna pars q̄ʒ
alia ſucceſſiue: ⁊ q̄ʒtũ eēt ſpatiũ iter illas p tãtũ d̄ aere
ingrederet: ⁊ ſic ſucceſſiue ſubitraret aer: ſicut ſucceſſiue
diſiũgeret: ipoſſe aũt eēt ꝙ oēs partes ſimul tpe ſepararē
tur abinuicem ⁊ eq̄lr ꝓpter fugã vacui. Cõſidera circa hec
q2 ſatis eſt pulchrũ. forſan illa põne facta nũq̄ʒ ſepararen
Ad 2ᵐ tur illa corpa abinuicē: ſed poſitio diceret impoſſibilis.
¶ Ad aliud dñm ꝙ illa aqua nõ poterit cadē p foramia
inferiora ꝓpter cãʒ dictã. Sʒ qd̄ detinebit eã: dĩ ꝙ natu
ra vñs non pmittēs vacuũ: qd̄ nēcio ꝯtingeret ſi caderet
Ad 3ᵐ illa aqua: min⁹ enim malũ eſt ꝙ aq̄ detineat ibi ſurſũ q̄ʒ
fiat ibi vacuũ: vel dicat ꝙ detinēs illã aquã eēt illũ ob/
ſtruēs foramē vł pars vaſis ꝓhibēs aerē igredi. ¶ Ad aliũ
dico ꝙ illis ſuppoſitis nũq̄ʒ aliq̄ vĩus eleuaret latera fol/
Ad 4ᵐ lis nec abinuicē ſepararet: ſʒ qd̄ ꝓhiberet: nõ vñs propter
fugam vacui. ¶ Silr ad aliud dico ꝙ illud vas frãgeret
aut nũq̄ʒ aqua in eo ꝯgelaret illo ſuppoſito. ſ. ꝙ ſit ita cõ
pactũ ꝙ nulla pars aeris poſſit ingredi. Hec dñr ad illa
experimēta nec audiui meliora. Que autē ſit illa vñs nã
faciens illas ꝓhibitiones nõ eſt penitus manifeſtum.

¶ Accidit aũt dicētibus vacuũ eē tãq̄ʒ ne/
ceſſariũ ſi vere eēt motus ꝯtrariũ magis
eſſe ⁊c. Textu com. lxvj Qõ xj.

A Onſequēter querit. Utrũ ſi vacuũ eēt mot⁹
localis poſſet fieri i ipſo. ¶ Arguit ꝙ ſic
q2 i illo ſpatio põt fieri mot⁹ qd̄ hʒ prius ⁊ po
ſterius. Naʒ ex priori ⁊ poſteriori magnitudi
nis eſt prius ⁊ poſterius i motu. vt vult Ari.
in 4° hui⁹ ⁊ i 6°. Sed ſpatiũ vacuũ ſi eēt, hēret prius ⁊ po
T.c.99 ſterius. vt manifeſtuʒ eſt. q̄re ⁊c. ¶ Item ſi in vacuo non
T.c.39 poſſet fieri mot⁹ hoc eēt pro tãto: q2 ꝓportio velocitatis
motus ad velocitatē oʒ eē ſm proportionē medij ad me
T.c.71 dium. hanc enim rationeʒ aſſignat Ariſt. in lra. Sed pro
pter iſtam rõnem non oʒ negari motũ poſſe fieri i vacuo
ſi eſſet: q2 vnus mot⁹ celeſtis hʒ proportionē determina/
tam ad aliũ: ⁊ tamen hoc non eſt ſm proportioneʒ medij
ad medium: q2 motus celi non eſt per aliqd̄ medium vt
medium eſt. quare ⁊c. ¶ Itē poſito motore ⁊ mobili po
teſt fieri motus. hec enim ſunt cauſe propinque motus ſi
non impediant. Sed in vacuo ſi eēt: poſſet eſſe motor et
mobile: vt manifeſtuʒ eſt. ſ. graue vel leue qd̄ eſt mouēs
⁊ mobile. q̄re ⁊c. ¶ Iteʒ ſi poſito vacuo negaret i eo fie
ri motus localis: hoc eēt pro tãto: q2 nõ eēt ibi in eo reſi/
cõ. 71. ſtētia mobilis ad motorē: hãc cãm aſſignat Cõmētator.
Sed hoc nõ poteſt eē cauſa: q2 ſi eēt vacuũ ⁊ in vna par
te eius eēt graue: vt lapis: adhuc ipſum eēt corporeũ ⁊ eſ
ſet in ſitu oppoſito alterius ⁊ p iſtũ ſuũ oppoſituʒ reſiſteret
motori: talis. n. reſiſtētia ſufficit ad motũ localē. vt patet
in corpibus celeſtib⁹. Non enim hʒ corp⁹ celeſte aliã reſi
ſtētiã ad motorē: niſi q2 corporeũ exñs eſt i oppoſito ſitu
illi ſitui in quo intēdit ipm ponē ſuus motor. q̄re ⁊c.

¶ Oppoſitum vult Ariſto. ⁊ Cõmētator.

A
Opinio Ad queſtionem eſt intelligēdũ ꝙ aliq viſi ſũt
imaginari: ꝙ ſi eēt vacuuʒ:
p⁹. motus localis poſſet fieri in ipſo ꝓpter rõnes pmiſſas: ⁊
Cõ. 71. hoc modo videt itellexiſſe Auēpace ſicut narrat Cõmē.
Et in ipſo qdem vacuo: ſi eēt mobile moueret nãli ⁊ ꝓ/
pria velocitate: in medio autē pleno quocũq; corpe ſenſi
bili nõ mouetur velocitate nãli: ſʒ ſemp impedit a natu
rali velocitate: ⁊ p ipſum mediũ plenuʒ ipediens addit
ad tps velocitatis nãlis: ita ꝙ velocitas quã hʒ mot⁹ in
ſpatio pleno quãtũcũq; ſubtili eſt velocitas accidētalis:
⁊ ſimilr tarditas quã hʒ i medio minus ſubtili eſt tardi
tas accidētalis. Et de iſta velocitate accidentali ⁊ tardi/
tate intellexit Ariſto. ꝙ proportio velocitatis ad veloci/
tatem ⁊ tarditatis ad tarditatē eſt ſʒ proportionē medij
ad medium in ſubtilitate ⁊ denſitate. Sed non eſt veruʒ
de velocitate naturali ⁊ tarditate: vt dixit. ¶ Addunt aũt Opinio
aliqui. ſ. ſanctus Thomas ⁊ ſui ſequaces: ꝙ ſi eēt huiuſ/ .b. tho.
modi ſpatium vacuum mobile in ipſo exiſtēs: ex eo ipſo
ꝙ eēt corporeum in oppoſito ſui exiſtēs reſiſtētiam ſuffi
cienteʒ hēret ad motorē: ⁊ hec reſiſtētia ſufficeret ad mo
tum localē in illo ſpatio vt dicũt. Sed hoc videtur oĩno
impoſſe: ⁊ ꝯtra Ariſto. q2 ſi eēt vacuum ⁊ motus localis Impro
fieret in ipſo: aut mobile ibi exiſtēs moueretur ad vnaʒ ba⁹.
partem ſolum: aut ad oēs ſimul. Si dicatur ꝙ ad vnam
ſolum: hoc eſt ꝯtra rõneʒ: q2 ipſum vacuũ ſi eēt: eēt vni⁹
⁊ eiuſdem diſpõnis vel rõnis per totum: ⁊ nullã diuerſi
tatem partium hēret nec vĩtutum: vt ēt oēs cõcedunt. Et
ſic qua rõne moueret mobile ad vnam partē ⁊ ad aliam
oppoſitam. Nec eſt dñm ꝙ ad oēs: q2 i itelligibile eſt ꝙ
vnum corpus ſimul moueat ad diuerſas partes eiuſdeʒ
ſpatij ſʒ ideʒ ſiti. vt pʒ cuilʒ intelligenti. q̄re ⁊c. ¶ Item
ſi in vacuo eēt mot⁹ ſuppoſito ipſuʒ eē: tunc eque velo/
citer moueret in ipſo corpus grauius ⁊ minus graue cete
ris parib⁹. ſ. figura ⁊ magnitudie: qd̄ eſt impoſſe manife
ſtum. ⁊ pʒ ꝯñia: qd̄ enim vnũ mobile eiuſdē quãtitatis et
figure cũ alio veloci⁹ moueat q̄ʒ alterũ: hoc nõ eſt niſi q2
velocius ⁊ forti⁹ diuidit medium p qd̄ fit mot⁹: mũc aũt
ipſum vacuũ non poſſet diuidi veloci⁹ ab vno q̄ʒ ab alio
cum ſit impoſſe. ergo ſi in ipſo poſſet fieri mot⁹ oĩa mobi
lia eq̄lr mouerent in ipſo: qd̄ eſt impoſſe. q̄re ⁊c. ¶ Pro
pter qd̄ dñm eſt ad q̃onem ſm Ariſto. ⁊ Cõmē. ꝙ ſi eēt C
vacuum nullus motus localis poſſet fieri in ipſo. Ad cu 2 R⁹.
ius euidētiã eſt ſciēdum ꝙ ad oēm motum nēcio reqri
tur aliqua reſiſtētia mobilis ad motorē: qd̄ declat Com
mentator: q2 neceſſe eſt ꝙ motor excedat mobile ſm ali/
quã proportionē determinataʒ ⁊ ſm diuerſitatē propor
tionis in qua motor minus excedit ſuũ mobile ad ꝓpor/
tionem exceſſus alterius diuerſificat motus corpoꝝ ce
leſtium in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ motor cuius potētia
eſt magis excedēs eſt nobilius motore cuius po^a eſt mi/
nor in exceſſu. Cum eni motor nõ poſſit excedē mobile
ſm aliquã proportionē niſi ſit aliqua reſiſtētia inter mo/
uens ⁊ mobile: vt manifeſtum eſt. vna enim forma eiuſ/
dem ſpēi cum alia eiuſdē gradus cum ea nullo° excede/
ret eam: ſeqtur ꝙ inter mouēs ⁊ mobile oʒ eē quedã re
ſiſtētia mobilis ad motorē. ¶ Item vnuʒ ꝯrioꝝ aliquo°
reſiſtit alteri. vt manifeſtum eſt per ſe: ſed motor eſt con/
trarius aliqualr mobili: cum motor habeat in vĩtute acti
ua illud quod hʒ mobile in vĩtute paſſiua vt ſic: modo vl
terius dicit Cõmenator ꝙ aliquãdo iſta reſiſtētia mobi
lis ad motorē eſt ex parte mobilis quod mouet illo mo
tu ſicut contingit quãdo ipſum mobile eſt aliquod ens p
ſe actu preter ſuum motorē. vbi gra. in corpore celeſti ⁊
in animali ꝙ eſt hoc. corpus eniʒ celeſte circũſcripto mo
tore ſuo per intellectum eſt ens actu. Et ſimulr ipſuʒ cor
pus aialis circũſcripta per intellectum anima eſt aliqd i
actu: ⁊ ideo in iſtis mobile reſiſtit motori: ſed in illis i q
bus mobile non eſt ens aliquod actu pter motorē reſiſtē
tia nulla poteſt eē ex parte illius mobilis. Et hoc cõtin/
git in grauib⁹ ⁊ leuib⁹ inanimatis. vt in aqua ⁊ igne ⁊ hĩ
bⁿ. ¶ Vnde in iſtis cũ mouēt ſe motu ſuo locali res mo
ta eſt ens in potētia ⁊ motor in actu cum ſint compoſita
ex prima materia ⁊ formis ſimplicib⁹ ⁊ motor eſt forma
⁊ res mota eſt mã. vt dicit Cõmētator. ¶ Ex his arguit
ſm

ſm Cōmentatorē ſi motus localis eēt ſine medio pleno vel in ipſo vacuo nulla eēt reſiſtentia inter motorē ⁊ mobile ſiue rē motā. qꝛ mā ipſius mobilis non reſiſteret ei: nec etiā ipſum vacuū vt manifeſtū eſt. q̄re nulla eēt ibi reſiſtentia: ſed hoc eſt impoſibile vt probatū eſt. ergo in vacuo ſi eēt non poſſet eē motus localis. ℂ Itē ſi in vacuo ſi eſſet fieret motus: fieret in nō tpe cū nulla eēt reſiſtētia mobilis ad motorē: qḋ ē īpoſſibile. ⁊ pʒ ɔ̄ña. qꝛ ſucceſſio in tranſmutatiōe eſt ex reſiſtentia mobilis ad motorē aliq̄ mō. Unde videmus ꝙ quanto aliquid qḋ oꝫ caleſieri eſt frigidi⁹ tāto maius ē tps ⁊ maior ſucceſſiuo cōtingit in caleſaciendo ipm in ceteris partibus vt manifeſtū eſt. q̄re ⁊c̄.

D **Ad primam** rōnē cum dicit̄. in illo ſpatio poſſet fieri motus ⁊c̄. ver̄ eſt ſi eēt tale prius ⁊ poſterius ꝙ poſſet cedere mobili: ſꝫ ſi nō eſſet tale prius ⁊ poſterius ꝙ poſſet cedere mobili nō eēt verū. mō q̄uis vna pars in ſpatio vacuo eſſet prior alia cū vna pars eſſet ꝓpinquior mobili q̄ꝫ aliatn̄ illa pars ꝓpiquior non poſſet cedere ipſi mobili: ⁊ iō ſi moueret̄ ad eā oporteret ꝙ duo corpora ſimul eēnt in vno ⁊ eodē loco: ⁊ vnū corp⁹ penetraret aliud: qḋ eſt īpoſſibile. ℂ Ad aliā ɔcedo maiorem ſic intelligendo ꝙ ex hoc cōuincit̄ in vacuo nō poſſe fieri motū ſi eſſet: qꝛ illius motus non eēt aliq̄ ꝓportio ad alium motū in velocitate ⁊ tarditate: vt ꝓbatum fuit prius. Et cū dicit̄ cōtra hoc ꝙ in corporib⁹ celeſtibus ⁊c̄. Dico ꝙ motus corporis celeſtis nō eſt per aliqḋ medium in qḋ ingrediat̄ ⁊ ſubintret: nos aūt intelligimus de motib⁹ qui ſunt per media in que ipſa mobilia ingrediunt̄ ꝑ ſuum motū. In iſtis enim ꝓportio motus ad motū i velocitate ⁊ tarditate eſt ſm ꝓportionē mediorum in ſpiſſitudine ⁊ ſubtilitate ſeu tenuitate. Etiam pōt dici ꝙ non eſt ſimile de corpore celeſti ⁊ de grauib⁹ ⁊ leuib⁹. Nā ipſum corpus celeſte eſt ens actu p̄ter ſuum motorē: ⁊ eſt in ſitu oppoſito ſitui in quo intēdit ipm ponere motor. ⁊ ſic hꝫ reſiſtentiā ad ſuum motorē. ſic aūt nō eſt hic vt viſum eſt prius. q̄re ⁊c̄. ℂ Ad aliā cū dr̄. poſito motorē ⁊ mobili ⁊c̄. ver̄ eſt ſi motor ⁊ mobile ſint in debitis diſpōnibus: hoc quidē ad mouendum aliud aūt ad moueri: ſed ſic nō eſt hic. qꝛ ibi nullum eſſet mobile reſiſtens aliq̄liter motori ⁊ obiectū ab ipſo motore. Si enim vacuū poneret̄ exiſtere ꝓpter incōpoſſibilitatem eſſendi duo corpora eſſe ſil̄ illa reſiſtentia eēt inutilis ⁊ nō poſſet obtinere mouens ſuper mobile. ⁊ ſic nō fieret motus. ℂ Ad aliā ɔcedo maiorē. Et cū dicit̄ ꝙ imo ipm graue eēt corporeū ⁊ exiſtēs in ſitu oppoſito reſiſteret motori ex eo ꝙ eſſet in ſitu oppoſito: dico ꝙ ſi eſſet vacuū cū nullā diuerſitatem haberet in ſuis partib⁹: tūc mobile exiſtēs in ipſo nō eſſet in ſitu oppoſito alteri ſitui. Nā oppoſitio ſituum ſufficiens ad reſiſtentiā mobilis ad motorē neceſſario requirit aliquam oppoſitionem vel diuerſitatem naturalem in partibus loci vel in ipſis locis. ⁊ ſic nulla oppoſitio ſitus ad ſitum poſſet eſſe in ipſo vacuo ſi eſſet. ℂ Et queratur ab illis qui ponunt iſtam opinionē ſi vacuū eſſet ⁊ in ipſo fieret motus localis. Utrum ille motus localis eſſet ad locum vel non. ꝙ ſi non eſſet ad locum. ergo non eſt motus localis ⁊ ſi eſſet ad locum. hoc eſt impoſſibile. qꝛ omnis locus ad quem eſt motus habet aliquam oppoſitionem ad locū a aliquo incipit motus ille: nūc aūt vna pars vacui nullā oppōnē hēret ad aliā. quare ⁊c̄. Queſtio. xij.

A **C**irca p̄dicta querit̄ ſpālıter. Utrū proportio velocitatis vnius motus ad velocitatem alterius motus ſit ſm ꝓportionē medij ad medium in ſpiſſitudine ⁊ tenuitate ſiue in ſubtilitate ⁊ groſſitie. ℂ Arguit̄ primo ꝙ non. ſicut prius tangebat̄. Quia mot⁹ corpoꝝ celeſtiū habet proportionē adinuicē in velocitate ⁊ tarditate vt manifeſtū eſt: ⁊ tamen manifeſtū eſt ꝙ iſta ꝓportio non eſt ſm proportionē medij ad medium ſiue mediorum abinuicem in ſpiſſitudine ⁊ tenuitate cum nō fiat per media vt conceſſum eſt. quare ⁊c̄. ⁊ iſta fuit ratio Auēpace.

ℂ Arguitur oppoſitū auctoritate Ariſto. vult eni ꝙ ꝓportio ⁊c̄. ſuper hoc enī fundat demonſtrationē ad ꝓducendum ꝙ in vacuo nō poſſet fieri motus: vt viſum fuit prius.

Intelligendum eſt hic ꝙ ſicut recitat Cōmentator Auēpace: qui fuit vn⁹ de ſubtilioribus expoſitorib⁹ Ariſt. poſuit ꝙ iſtoꝝ mobiliū grauiū ⁊ leuiū duplex ē velocitas. ſ. velocitas naturalis ⁊ velocitas accidentalis. ſilr̄ ēt tarditas. Eſt autē velocitas accidentalis ſm eū illa velocitas quā hꝫ motus fact⁹ per aliquod ſpatiū plenū aliquo corpore ſenſibili ⁊ naturali vel ab aliquo mouente ipellente ipm fortius q̄ꝫ ſit natum ſm ſeipſum moueri: vt ſi quis mouet lapidē deorſum. Velocitas autem naturalis eſt illa quam hꝫ ipſum mobile per ſuam virtutē ⁊ naturā ꝓpriā: ⁊ hanc velocitatē naturalē ⁊ propriam hēret motus ipſius grauis in medio vacuo ſi eſſet in quocunque vero medio pleno fiat motus ipſius grauis. Alicuius autē leuis fit additio ad motū ⁊ diminuitur velocitas naturalis ⁊ tempus menſurās motū factū per ſpatiū plenum: ſemper eſt maius tempus qḋ menſuraret motum ⁊ velocitatem naturalem: ⁊ ſimiliter ſe habꝫ de tarditate. Eſt enī tarditas accidentalis quā hꝫ motus factus per ſpatium plenū quodcunq̄ ſit illud. Nālis v̇o tarditas eſt quā habet mobile ipſum ex ſua ꝓpria natura ⁊ v̇tute: ⁊ hāc vtiq̄ tarditatem hēret mobile in ſpatio vacuo ſi eſſet. In quocunq̄ autē medio pleno fiat motus corporis grauis: additur tarditati nāli: ⁊ tps menſurans motū factū ꝑ ſpatiū plenū addit ſupra tēpus mēſurās motū nālē. ⁊ ſic ſemper in ſpatio pleno retardatur motus grauis ⁊ leuis a ſua naturali velocitate. Tunc dixit Auēpace ꝙ ꝓportio velocitatis aut tarditatis accidentalis ad velocitatē ⁊ tarditatē accidentalem bene eſt ſm ꝓportionē medij ad mediū in ſpiſſitudine ⁊ tenuitate: ita ꝙ in quacunq̄ ꝓportione ſubtilitatis vnius medij ſe hꝫ ad ſubtilitatē alterius: in eadē ꝓportione ſe hꝫ velocitas accidētalis vnius motus ad velocitatem accidentalē: ſed non opꝫ ꝙ in quacūq̄ ꝓportione ſe hꝫ velocitas accidētalis ad velocitatē accidētalē: in eadem ꝓportione ſe hꝫ velocitas nālis ad velocitatē naturalem vt dixit. qꝛ cū aliquibus quātitatibus addunt̄ alique quantitates nō opꝫ ꝙ eadē ſit ꝓportio quātitatū quibus ſit additio que eſt ꝓportio quātitatū que addunt̄. verbi gratia. cum ad quatuor addunt̄ duo ⁊ ad ſex addunt̄ q̄tuor: non eſt neceſſe ꝙ ꝓportio q̄tuor ad ſex ſit ſicut proportio duorum ad q̄tuor: vt manifeſtū eſt. Et ſilr̄ cū ab aliqb⁹ quātitatibus diminuit̄ vel remouet̄ ſm aliquā ꝓportionē: nō opꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio quātitatis q̄ remouet̄ ad quātitatē que remouet̄ eadē ſit ꝓportio remanentis ad remanens: vt cū a q̄nq̄ remouent̄ duo ⁊ remanēt trea: ⁊ a ſex remouent̄ quatuor ⁊ remanēt duo: nō opꝫ ꝙ que ē proportio ipſius quatuor ad duo eadē ſit ꝓportio ipſorum triū ad ipſa duo. Et cū ab vna quantitate ſubtrahit̄ ⁊ addit̄ alteri non opꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio q̄ꝫtitatis ſubtracte ad eā q̄ addit̄ ꝙ eadē ſit proportio quātitatē a qua ſit ſubtractio ad q̄ꝫtitatē cui ſit additio vt manifeſtum eſt cōſiderantibꝫ a quatuor remouent̄ duo ⁊ ad q̄nq̄ addunt̄ ſex. ⁊ ſic i multis alijs. Modo in motu hn̄te velocitatē accidentalē ſit quedam additio motus ad motum habentē velocitatē naturalē: ⁊ in motu hn̄te tarditatē accidentalem ſit diminutio mot⁹ naturalis: vel in velocitate accidētali ſit diminutio velocitatis nālis: ⁊ in tarditate accidentali ſit additio ad tarditatē nālē: ⁊ iō nō opꝫ ꝙ que eſt proportio velocitatis accidentalis ad velocitatem accidentalē: ſit eadem

B Cō. 71.

Velocitas eſt duplex

Tarditas ē duplex

ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatẽ nãlem. Coꝫ igitur ſm ꝓportioneꝫ medij ad mediũ in ſubtilitate ⁊ denſitate ſit proportio velocitatis accidẽtalis ad velocitatẽ accidentalem: nõ opꝫ vt dixit Auẽpace ꝙ ſm illam proportioneꝫ medioꝝ ſit proportio velocitatis nãlis ad velocitateꝫ naturalem: nec tarditatis ad tarditatẽ. Põt ergo ſic formari ſyllogiſmꝰ Auẽpa. Si ꝓportio motꝰ ad motũ in velocitate ⁊ tarditate nãli eẽt ſm ꝓportionẽ medij ad mediũ: tũc proportio velocitatis nãlis ad nãleꝫ velocitatẽ eſſet ſicut proportio velocitatis accidẽtalis ad velocitatẽ accidentalẽ. ſed hoc eſt falſum. vt probatum eſt. quare ⁊c. hec fuit opinio Auẽpa.

E

Impugnatio opinionis

℗ Sed Cõmẽtator multis obijcit ꝯ iſtam opinionẽ ꝑ qꝛ ſꝫ iſtã poſitionẽ rõ Ari. nõ valeret. Si. n. ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatẽ nãlem nõ eſt ſm proportionẽ medioꝝ adinuicẽ in ſubtilitate ⁊ dẽſitate: ſꝫ ſolũ hoc ſit verũ de velocitate accidẽtali ⁊ tarditate: tunc non poterit cõcludi ꝙ motus factꝰ in vacuo nõ hẽat proportionẽ ad motuꝫ factũ in pleno: immo poſtq̃ꝫ in vacuo ſi eſſet moueret̃ nãli velocitate: tunc ille motus fieret in tpe ⁊ hẽret ꝓportionẽ determinatã ad tempus in quo moueretur per ſpatium plenũ. ⁊ ſic ratio Ariſt. nihil concluderet: ſed forte Auẽpa. nõ hẽret hoc ꝓ incõuenienti: immo bene ꝯcederet rationẽ. Ariſ. ſimpliciter nõ eſſe efficacẽ. vnde ſanctus Thomas tenens illud dictum Auẽpa. dicit ꝙ ratio Ariſto. nõ eſt demõſtratiua ſimpliciter: ſed ſolum ſꝫ conceſſionem antiquoꝝ ponẽtium vacuum: cum quibus Ariſtote. hic diſputat. ponebãt enim ꝙ tota cauſa velocitatis motꝰ eſt ex pte medij qḋ non ĩpedit ⁊ nõ ex nã mobiliũ: ⁊ ſm hoc ſequit̃ vt ꝓportio velocitatis etiã nãlis eẽt ſm ꝓportionẽ medioꝝ ⁊c. ℗ Sed ꝯ fortiꝰ obijcit ꝯ Auẽpa. Cõmen. manifeſtũ eni eſt ꝙ ſi ſint duo mobilia equalia in magnitudine ⁊ eq̃lis grauitatis aut leuitatis ⁊ eiuſdẽ figure ad h̃ ꝙ eque velociter moueant̃: requiritur ꝙ moueant̃ ꝑ mediuꝫ eq̃lis ſpiſſitudinis aut tenuitatis ponat̃ enim ꝙ mouerent̃ ꝑ media ineq̃lia: nõ mouerent̃ eque velociter vt ſi vnũ moueret̃ ꝑ aerẽ ⁊ alteꝝ ꝑ aquã. ⁊ h̃ manifeſtũ eſt ad ſenſum: ⁊ ſic ad eq̃litatẽ motus requirit̃ equalitas. medij vel medioꝝ. g̃ ad motꝰ diuerſitatem ⁊ inequalitatem in velocitate ⁊ tarditate facit diuerſitas medij in ſpiſſitudine ⁊ tenuitate. ⁊ ſic ſm ꝓportioneꝫ medij ad mediũ eſt ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatem nãlẽ. Et põt ſic ſyllari. Sicut ſe hꝫ eq̃litas medij in ſpiſſitudine ⁊ tenuitate ad equalitatẽ velocitatis motus nãlis. ſic ſe hꝫ diuerſitas ⁊ ieq̃litas ipſius medij ad diuerſitateꝫ velocitatis nãlis. Sed eq̃litas medij in groſſitie ⁊ ſubtilitate eſt cauſa aliquo modo eq̃litatis velocitatꝫ naturalis motus: dũmodo mobilia ſint ſibijnuicẽ equalia i grauitate ⁊ quãtitate ⁊ ſiĩa in figuris vt dictum eſt. g̃ ſilr diuerſitas medioꝝ eſt cã diuerſitatis velocitatum: ⁊ per ꝯñs ſm ꝓportionẽ medioꝝ eſt ꝓportio nãliũ velocitatum.

D

Unius mobilis pñt eſſe plures velocitates

℗ Et eſt conſiderandũ circa iſtã rõnẽ Cõmẽ. ꝙ ipſe ſupponit ꝙ vnius mobilis pñt eſſe plures velocitates nãles cuius diuerſitatis velocitatũ nãliũ cã eſt diuerſitas medioꝝ. Nõ enim intelligit ꝙ diuerſitas mediorum in raritate ⁊ denſitate ſit cã diuerſitatis velocitatuꝫ in diuerſis mobilibus. hoc eni eſt falſuꝫ: qꝛ diuerſa mobilia in vno ⁊ eodem medio haberent velocitates nãles diuerſas. vt plũbum ⁊ lignum in aere. Intelligit ergo Cõmẽ. de eodẽ mobili ꝙ ſicut equalitas medij facit ad eq̃litatẽ motus eiuſdem mobilis ⁊ equalis: ſic diuerſitas medioꝝ eſt cã diuerſitatis velocitatis motuũ eiuſdẽ mobilis vel mobiliũ equaliuꝫ. Et ſic ſupponit ꝙ vnũ mobile eque graue ⁊ equalis q̃ꝫtitatis ⁊ eiuſdeꝫ figure poſſit hẽe diuerſas velocitates nãles: cuius inquã cã diuerſitatis erit diuerſitas medioꝝ.

Obiectio T.c.6.

℗ Sed h̃ videt̃ aliqualr̃ dubiũ. Cũ enim vnius mobilis inaiati nõ ſit niſi vnus motus localis nãlis. vt pꝫ in ꝑmo celi ⁊ mũdi. ſic videt̃ ꝙ vniꝰ mobilis inaiati non dꝫ eẽ niſi vnica velocitas nãlis. ℗ Et forte dicendũ ad hoc ꝙ vniꝰ mobilis inaiati nõ eſt niſi vna velocitas nãlis perfectiſſima: ſꝫ tñ forte pñt eẽ plures: quaꝝ vna eſt minꝰ perfecta q̃ꝫ alia: vt deſceſus grauis i aere eſt velox velocitate nãli. ⁊ ẽt in aqua: ſꝫ pfectior eſt velocitas i aere q̃ꝫ in aq̃: ⁊ hoc nõ eſt icõueniẽs. Remanet igit̃ rõ Cõmentatoris ꝙ ſicut eq̃litas medij ⁊c. ℗ Itẽ ex dictis Cõm. põt ſumi vna alia rõ. nã ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatẽ nãlem dꝫ eẽ ſm ꝓportionẽ reſiſtẽtis ad reſiſtẽs: tũ in oi motu requit̃ reſiſtẽtia mobilis alicuius ad motorẽ ⁊ ſm diuerſitatẽ ꝓportionum reſiſtẽtie diuerſificant̃ motus: nũc aũt in motibus ipſoꝝ grauiũ ⁊ leuiũ inanimatoꝝ non inuenitur aliquid reſiſtẽs motori niſi medium: ⁊ diuerſificatur reſiſtẽtia ſm diuerſitateꝫ medij in ſubtilitate ⁊ groſſitie: q̃ꝫto. n. medium minus reſiſtit motori tanto velocior eſt motus ceteris paribus. quare ⁊c. ℗ Dicit ẽt Cõmẽ. vlterius ꝙ Auẽpa. imaginabatur vnum falſum. ſ. ꝙ cuꝫ mobile aliquod mouetur velocius q̃ꝫ ſua nãli velocitate ꝑ medium qḋcũq̃ꝫ. ibi eſt additio motus ad ipm motũ nãlẽ: ſicut eſt additio linee ad lineam: ⁊ cum eſt impeditũ a ſua naturali velocitate: ibi ſit remotio a ſua nãli velocitate: ſicut cuꝫ remouet̃ linea a linea. Hoc aũt non eſt verum nec ſile: qꝛ cũ linea addit̃ linee remanet linea ꝑeriſtẽs actu: ⁊ ſilr cũ remouet̃ ⁊ diminuit̃ a linea. Sed qñ mobile retardat̃ a ſua nãli velocitate non eſt in ipſo mobili motus nãlis in actu ſed in potentia ſolũ: ita ꝙ nõ eſt ibi motus nãlis cuꝫ quodã ſupaddito. Et cũ mouet̃ aliquid velocius q̃ꝫ nãli velocitate: vt cũ lapis fortiter ꝓijcitur deorſum: non eſt ibi velocitas nãlis cũ quodaꝫ ſupaddito: ſed velocitas accidẽtalis ſolũ: bene tñ veꝝ eſt ꝙ in tpe menſurãte motuꝫ retardatũ includit̃ tps equale tẽpori menſuranti motum nãlis velocitatis cũ aliquo addito. ⁊ ſilr tẽpus mẽſurans velocitatem accidentalẽ fortiorem velocitate naturali eſt minus q̃ꝫ tẽpus nãlis velocitatis: vt cũ lapis ꝓijcit̃ deorſum forti impulſu minori tpe moueret̃ deorſuꝫ q̃ꝫ ſi relinqueret̃ velocitati ꝓprie: ⁊ hoc nullũ eſt inconueniens.

℗ Dicamus igit̃ ad queſtionẽ: ꝙ in iſtis grauibꝰ ⁊ leuibus inaiatis ꝓportio velocitatis motus nãlis ad velocitatem eiuſdem mobilis eſt ſm ꝓportionẽ medioꝝ adinuiceꝫ in ſubtilitate ⁊ groſſitie. Et hoc põt ꝓbari rõnibus ꝑmiſſis quas poſuit Cõmẽ. ꝯ Auẽpa. Ariſt. aũt ſũpſit iſtã ſine ꝓbatiõe. qꝛ eſt q̃ſi ꝑ ſe notuꝫ intelligẽtibus: ⁊ talia nõ debet demonſtrari niſi negent̃: ⁊ idõ Cõmẽ. habuit hic ꝓbare. qꝛ vir ſolennis. ſ. Auẽpa. negauerat iſtã ſuppõnẽ. Tñ ⁊ Ari. ſi bene inſpiciat̃ ꝑmiſit in ꝑncipio capituli quoddaꝫ ex q̃ põt ꝓbari ſuppõ illa. ſ. ꝙ mobilia differant in velocitate motus aut tarditate: aut ſꝫ differentiã medioꝝ in ſubtilitate ⁊ groſſitie: aut ſm diuerſitatẽ vtutũ ipſoꝝ mobiliuꝫ. Ex q̃ ſatis pꝫ ꝙ ꝓportio motꝰ ad motũ eiuſdẽ mobilis in velocitate ⁊ tarditate eſt ſm ꝓportionẽ medij ad medium.

F

Ad rationem

in ꝯriũ cũ dĩ. ꝙ motꝰ corpoꝝ celeſtiũ ⁊c. Dico ꝙ nõ ẽ ſile de corporibꝰ celeſtibꝰ ⁊ de grauibꝰ ⁊ leuibꝰ iaiatis. qꝛ corpꝰ celeſte circũſcripto ſuo motore ꝑ itellectũ eſt ens actu: nõ. n. eſt cõpoſitũ ex mã ꝑma ⁊ ex forma inexñte q̃ ipm moueat: ſꝫ eſt ſubm ſimplex exñs actu ꝑter motorẽ ſm Cõmẽ. in 8ᶜ phiꝰ. ⁊ 8ᶜ meta. ⁊ in de ſubã orbis. ⁊ idõ hꝫ aliquã reſiſtentiã ad motorẽ inquantũ exiſtẽs in vno vbi eſt priuatũ alio ⁊ eſt in potentia paſſiua ſeu receptiua alterius. ⁊ ẽ ꝓpriuꝫ ⁊ nãle ſubm illiꝰ potẽtie ⁊ ꝑuatiõis alterꝰ vbi: ita ꝙ hꝫ aptitudo vl̃ potentia ad aliud vbi: ⁊ eius ꝑuatio nõ inuenit̃ nãliter in aliquo alio. vbi grã. cũ ſol eſt in oriente ⁊ ipſe hꝫ potẽtiã ad vbi occidentis ⁊ ꝑuationẽ illiꝰ. ⁊ illa potẽtia ⁊ ꝑuatio nãliter iuenit̃ i ipo celo ⁊ nõ i alio ſubiecto. Sed graue inaiatũ ꝑter ſuã formã ſubãlẽ quã ꝯſeq̃t̃

grauitas nō eſt aliquod ens actu qḋ reſiſtit ſuo motori: ſ quo. ſ. ente actu tā̄qꝫ in ſuo ꝓprio ſubō ſundet̄ potentia receptiua talis vbi: ad qḋ oꝫ moueri ipm̄ graue vel leue. verbi grā. cū lapis eſt ſurſuꝫ nō eſt in ipſo lapide p̄ter ſuaꝫ formā ſubſtantialē aliqḋ ens actu: qḋ poſſit eſſe ꝓprium ſubm̄ potentie ad vbi deorſum: ⁊ qḋ reſiſtat motori intē denti ipm̄ lapideꝫ ponere deorſum. ¶ Et ad iſtaꝫ intētionēꝫ dixit Cōmentator ꝙ lapis eſt cōpoſitus ex grauitate ⁊ mā prima. ⁊ motor eſt forma: ⁊ res mota eſt mā. i. illud quod eſt in eo preter formā ſuā ꝓpriā eſt mā ꝓ quāto nō eſt aliqḋ ens actu hn̄s potentiā ꝑ ſe ad vbi deorſum: nec priuatio vbi deorſum quā hꝫ graue actu ſurſum exiſtens cōſequitur per ſe ⁊ ꝓprie formā grauis ſic ꝙ in nullo alio poſſit inueniri: ⁊ ſic nō eſt ibi aliqḋ reſiſtēs ꝓprie ipſi motori qḋ eſt forma. Unde relinquitur ꝙ reſiſtens ſit ipſum medium quod de ſe natuꝫ eſt habere alium ſitum vel vbi q̄ꝫ illud ad qḋ graue mouetur. Sed in graui actu ſurſuꝫ exiſtēte ⁊ habēte vbi ſurſum, materia ſua non eſt ꝓprie ⁊ per ſe ſubiectuꝫ illius vbi ſurſum. quia mā prima non eſt ſubm̄ ꝓpriū alicuius accidētis terminati: nec forma ſubſtantialis ꝓpria ipſius grauis pōt eſſe ſubm̄ nāle ⁊ per ſe illius vbi: cū nō hꝫ illud vbi niſi per violentiam ⁊ nō nāliter. Ecīo in graui ſm̄ actuꝫ nihil inuenit̄ qḋ ꝑ ſe ⁊ ꝓprie ſit ſubꝫ illius vbi ſurſum: per qḋ oꝫ reſiſtere mobile ipſi motori. Sed cuꝫ aliqua pars celi eſt ſub aliquo vbi: ipſa eſt nāliter ſubm̄ illius vbi per qḋ reſiſtit motori ſuo. ima ginor ḡ ꝙ illud quod ꝓprie reſiſtit motori mouenti ad aliqḋ vbi: vbuꝫ naturaliter hꝫ vbi oppoſituꝫ illi vbi ad quod mouet motor: ⁊ oꝫ eſſe nāliter ſubm̄ illius vbi. Nunc aūt nec ipm̄ graue actu nec aliqd ipſiꝰ grauis eſt ꝓpriuꝫ ⁊ nāle ſubm̄ illius vbi ſurſuꝫ: per qḋ oꝫ aliqd reſiſtere motori mouēti deorſum: ⁊ ideo in ipſo graui ꝓprie non eſt reſiſtentia mobilis ad motorē: ſiue illa reſiſtentia ſit ex potentia receptiua vbi deorſum ſiue ex priuatiōe ipſius vbi deorſum: ſiue ſit ex ipſo vbi ſurſum qḋ opponitur vbi deorſum. Melius tñ credo illaꝫ reſiſtentiā eſſe ex priuatione vbi deorſum: vel ex ipſo vbi ſurſum q̄ꝫ ex potētia ad vbi deorſum. quare nō valet illa ratio. Queſtio. xiij.

A ¶ Onſequenter querit̄. Utrū ſucceſſio i motu grauiū ⁊ leuiuꝫ ꝓueniat vl̄ cauſet̄ ex reſiſtentia medij. ¶ Arguitur ꝙ non. q: ex illo cāri oꝫ ſucceſſio i motibꝰ grauiū ⁊ leuiuꝫ ex quo cauſat̄ i motibus corpoꝝ celeſtiū: cū ipa corpora celeſtia localiter moueant̄ ſicut ipſa grauia ⁊ leuia. Sed in motibus corporū celeſtiū non cauſat̄ ſucceſſio ex

Tex. 18 reſiſtētia medij cū nō moueant̄ per mediū: ſed circa mediū. vt pꝫ ex pmo celi ⁊ mun. q̄re ⁊c̄. ¶ Iteꝫ qḋ cauſat̄ ex reſiſtentia mobilis nō cauſat̄ ex reſiſtētia medij. cū vnuꝫ ⁊ idē nō ſit a diuerſis cauſis ꝓpinquis in eodē genere cāe ſe habētibꝰ ad ipſuꝫ. Sed ſucceſſio in motibꝰ grauiū ⁊ le

Co. 71. uiuꝫ cātur ex reſiſtentia mobilis ſm̄ Cōmenta. quare ⁊c̄. ¶ Itē ſi ſic tunc nullum graue poſſet moueri in vacuo ſi eſſet. hec eſt manifeſta cōſequentia. ſed ꝯñs eſt falſum: q: animalia ſi eſſet vacuū poſſent in ipſo vacuo moueri vt videt̄ velle Cōmētator: q: ſunt diuiſibilia in motorē ⁊ mobile qḋ eſt actu p̄ter motoreꝫ. Illa aūt in qbus res mota ex ſe diuidit̄ in motorē ⁊ rē motā in actu nō neceſſario indigēt medio: ſed ſi fuerit hoc eſt ꝑ accñs: ⁊ ſic vult ꝙ alalia poſſent moueri in vacuo ſi eſſet. q̄re ⁊c̄. ¶ Iteꝫ illa ſucceſſio q̄ ꝓuenit ex oppōne ſitus ad ſitū nō ꝓuenit ex reſiſtētia medij neceſſario hoc eſt manifeſtuꝫ: Sed ſucceſſio in motu grauiū ⁊ leuiū ꝓuenit ex oppōne ſitus ad ſitum. Nā ipm̄ graue eo ipſo ꝙ eſt aliqḋ q̄tū exñs in ſitu oppoſito reſiſtit motori q mouet deorſuꝫ. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē ſi motꝰ eſſet in tpe ⁊ ſucceſſio per reſiſtētiam medij: tūc oīs talis motus eſſet violentus cū mediū reſiſtens violentiā faciat mobili: ſed hoc eſt incōueniens. quare ⁊c̄. ¶ Item quod non eſt cauſa motus ipſius grauis non eſt cauſa ſucceſſionis in ipſo motu. Nam ſucceſſio vel eſt idem cum motu vel aliqua ꝓprietas ꝯñs ipſum motū: ⁊ qḋcūqꝫ iſtoꝝ ſit: neceſſe eſt ꝙ illud idem qḋ eſt cauſa motus ſit cauſa ſucceſſionis in motu. Sed ipſum mediuꝫ vel reſiſtentia medij nō eſt cā motꝰ: nō enꝫ eſt cā mālis vel ſubm̄: ſꝫ ipſummet graue: nec eſt cā formalis: vt manifeſtuꝫ eſt. nec agēs ſꝫ ipſe motor: nec finis: ſꝫ ipſe terminus motꝰ. q̄re ⁊c̄. ¶ Oppoſitum vult Ariſt. in litera. ⁊ idem vult Cōmen. ſicut prius dicebatur.

B Aliqui voluerūt ſicꝫ Auēpa. ⁊ ſui ſeq̄ces: ꝙ nō ꝓuenit ſucceſſio in motu grauis aut leuis ex reſiſtētia medij ꝓpter rōnes p̄miſſas: ꝓuenit eni ſucceſſio huiꝰ motꝰ ex ſitu oppoſito vt dicūt: ⁊ et ex p̄ori ⁊ poſteriori magnitudinis. Sed dico ſm̄ Ariſt. ⁊ Cōmē. ꝙ ſucceſſio motꝰ grauis ⁊ leuis ꝓuenit ꝓprie ex reſiſtētia medij pleni. per qḋ natus eſt fieri motus talis: ita. ſ. ꝙ ſine tali reſiſtentia non eſſet ſucceſſio. ¶ Ad cuius euidētiā reſumo quedā p̄us dicta a Cōmentatore. 2 pᵗᵉ. ꝓ ꝙ neceſſe eſt vt inter motorē ⁊ rē motā ſit reſiſtētia: motor eni mouet rē motā ſm̄ ꝙ eſt ꝯtrariū: ⁊ res mouet̄ ab illo ſm̄ ꝙ eſt ſimilis: qḋ forte ſic eſt intelligēdū ꝙ res mouet̄ a motore ſuo ſm̄ ꝙ ipa eſt in potētia talis q̄lis eſt motor actu formali vl̄ virtuali: ⁊ hoc eſt eſſe ſimile ei in potentia ⁊ motor mouet rē motā ſꝫ ꝙ hꝫ actu formali vel virtuali illud ad quod mouet: qḋ eſt habere modo alio q̄ꝫ hēre in potētia receptiua: ⁊ omnis motus eſt ſm̄ exceſſum potētie motoris ſup rē motā. Et diuerſitas motuū i velocitate ⁊ tarditate eſt ſm̄ hāc ꝓportionē q̄ eſt inter iſtas duas potentias: ⁊ iſta reſiſtentia aut eſt ex ipſo motu q̄do illud qḋ mouet̄ voluntarie ex ſe diuidit̄ in motorē in actu ⁊ rē motam in actu: ſicut eſt diſpō in aialibus ⁊ corporibus celeſtibus: aut erit ex ipſo in quo mouet̄. i. ex medio in q̄ ſit motus. ⁊ hoc erit qñ res mota nō diuidit̄ in motorē ⁊ rē motā in actu: ſicut eſt diſpoſitio in corporibus ſimplicibus: aut eſt reſiſtētia i vtroqꝫ. ſ. ex re mota ⁊ medio: ſicut eſt diſpō in aialibus quē mouent̄ in aere ⁊ in aq̄. Illa aūt in quibꝰ res mota diuidit̄ in motorē in actu ⁊ rē motam in actu: nō neceſſario indigēt medio: ſed ſi ſint erit ꝑ accidens. Illa aūt que mouent̄ ex ſe que nō diuidunt̄ in motorē ⁊ rē motā in actu indigēt medio: ⁊ hec ſunt grauia ⁊ leuia ⁊ ſi nō mouent̄ in tpe cuꝫ nihil ſit illic qḋ reſiſtat potentie motiue. Ex quibus verbis Cōmenta. pōt elici talis rō. Succeſſio in motu grauiū ⁊ leuium inaiatoꝝ ꝓuenit ex eo qḋ reſiſtit motiue potētie ꝓprie: Sed nihil ibi reſiſtit potentie motiue niſi ipm̄ medium in q̄ ſit motus: qḋ ſic pꝫ. Nihil eniꝫ ꝓprie reſiſtit motori mouēti ad aliquod vbi niſi ꝑ p̄uatione illius vbi: vel ꝑ vbi oppoſituꝫ illi vbi ad qḋ mouet ille motor: vel per nālē inclinationē ad vbi oppoſitū illi vbi ad qḋ ſit motꝰ ſicut motori q mouet ad caliditatē: nihil ꝓprie reſiſtit niſi illud qḋ hꝫ frigiditatem aliquo mōꝫ: ſimilr̄ autem ⁊ in alijs. Vñ neceſſe eſt vt illud qḋ ꝓprie ⁊ nāliter reſiſtit motori qui mouet ad vbi deorſum ꝓprie ⁊ naturaliter habeat p̄uationē ipſius vbi deorſum vel habeat vbi ſurſum quod opponitur ad vbi deorſum ſimiliter aūt ⁊ in alijs. Mō cum graue actu eſt ſurſum nihil ipſius grauis ꝓpe ⁊ nāliter hꝫ p̄uationē vbi deorſuꝫ: nec ipm̄ vbi ſurſum: imo accidētaliter ⁊ per violentiam. ſic enim motus fuit ſurſum per violentiam. Quid igitur relinquit̄ qḋ ꝓprie ⁊ naturaliter hēat iſtā repugnantiam niſi ipſum mediū: ⁊ Ipſum enim mediū per qḋ ſit motus grauis ſimpliciter vt lapis: puta aer vel aq̄ naturaliter caret vbi deorſum ſimpliciter: ⁊ nāliter habet vbi oppoſitum ad vbi deorſuꝫ ſimplr̄. quare videtur ꝙ ſucceſſio illa ꝓuenit ex reſiſtentia medij: materia. n. ipſiꝰ grauis non

Reſiſtē/tia eſt in/ter mo/torem ⁊/rem mo/tam.

Mediū/reſiſte/potētie/motiue

eſt ꝓprium ⁊ naturale ſubm illius priuationis nec ipſius vbi oppoſiti nec ſimiliter forme eius vt manifeſtum eſt. ergo ſucceſſio in tali motu ꝓuenit ex reſiſtentia ipſius medij ſiue ex medio reſiſtente. Uel pōt rō ſic formari. Succeſſio in motu grauiū vel leuium vel ꝓuenit ex reſiſtentia medij vel ex reſiſtentia mobilis intrinſeci qḋ eſt mā ipſi⁹ grauis ⁊ leuis. Non eni videt̄ q̄ poſſit ꝓuenire ſucceſſio ex alio niſi ex altero iſtorū duorū: Sȝ ſucceſſio in motu grauis aut leuis nō ꝓuenit ex reſiſtentia mobilis itrinſeci ad ipm motorē. ſ. ex reſiſtentia māe grauis q̄ ē ibi res mota ſm Cōmen. ad formā q̄ eſt motor: qꝛ mā grauis inaiati de ſe non eſt ſubȝ ꝓpriū ⁊ nāle ipſius vbi oppoſiti ad illud vbi ad qḋ mouet forma grauis ⁊ eius virt⁹ nihil aūt ꝓprie reſiſtit motori mouēti ad aliqḋ vbi niſi illud qḋ hȝ vbi oppoſitū.

Obiectio

¶ Sed aliquis dubitaret de hoc qḋ dicit Cōmē. q̄ in talib⁹ res mota eſt mā ⁊ motor eſt forma. vȝ enim ſibi ꝯdicere in hoc. qꝛ dicit in 8° hui⁹. q̄ illud qḋ eſt i potentia neqȝ mouet neqȝ mouet̄. Cū igit̄ in lapide mā ſit ens in potentia ipſa nō pūt eē illud qḋ mouet̄ tali motu.

Cō. 30.

Ad hoc dī q̄ verum eſt q̄ ipſa mā in graui ⁊ leui inaiato nō eſt illud qḋ mouetur per ſe ſed eſt illud qḋ mouetur p accidens. ⁊ ſimiliter forma nō mouet ipſum niſi per accidens: qꝛ nō eſt niſi in potētia accidētali ad vbi deorſum: nō in potentia eſſentiali: ⁊ ſic intellexit Cōmentator.

Diſſolutio mā mouet̄ per accidens forma mouet per accidens

Ad primam rōnē cū dicit̄ ex illo dȝ ⁊c. Dicendū q̄ nō eſt ſimile: qꝛ corpus celeſte eſt ens actu ꝓter motorē ⁊ hȝ vbi oppoſitū ad aliud vbi: ⁊ iō hȝ reſiſtentiā quandā ad ipm motorē qui intendit ipm ponere vel mouere ad aliud vbi vt dictū eſt ꝓus. In ipſo autē graui ⁊ leui inaiato non eſt aliquid reſiſtens motori: qꝛ in ipſo nihil eſt quod ſit ꝓprium ⁊ naturale ſubiectū ipſius vbi oppoſiti vt viſū eſt: ⁊ ideo nulla reſiſtentia eſt ex parte ipſius mobilis ad motorem. vnde nulla ſucceſſio eſſet in eius motu ſi fieret in vacuo. vnde fieret in nō tpe.

C

¶ Sed aliqui dubitant hic ſi poneremus vacuum eſſe ⁊ poneremus lapidē in vna parte ipſius verſus ſuperius. Queritur vtrum maneret in illa parte que eſt verſus ſuperius aut nō. ſi non maneret hoc videtur impoſſibile q̄ graue non ꝓhibitū nō moueat̄ deorſū. Si nō maneret ibi aut in eodē inſtanti eſſet ſurſū ⁊ deorſū: aut in alio ⁊ in alio. ſi in eodem hoc eſt ipoſſibile: qꝛ ſic oppoſita ſimul eſſent in eodē ⁊ ſm idē: ſi in alio ⁊ alio tūc eſſet tēpus medium ⁊ ſucceſſio. ⁊ ſic nō ꝓueniſt ſucceſſio ex reſiſtētia medij.

Dubit°

¶ Dōm ad hoc q̄ ipoſſibili uno poſito multa ſequūtur vt dicit̄ in ꝑmo huius. Si igit̄ poneret̄ ſpatiū vacuū ⁊ in vna ei⁹ pte eſſet graue. dico q̄ nō moueret̄ deorſum. qꝛ corpus non pōt moueri per corp⁹ mediū niſi illud mediū cedat ei: qꝛ ſic duo corpora ſil̄ eſſent: qḋ eſt impoſſibile. nō ipm vacuū non poſſet cedere graui cū ſit ipoſſibile: ⁊ iō nō moueret̄. Et cū dicis q̄ tunc graue nō ꝓhibitū non mouebit̄ ſed manebit ſurſum. Dico q̄ imo eſt ꝓhibitū: qꝛ ipm vacuū eo q̄ nō pōt ei cedere nō ꝑmitteret ipſum moueri deorſū.

R°
T. c. 9

¶ Sed ad h̄ dices ponamus 2ᵐ impoſſibile qḋ eēt vacuum ⁊ q̄ in ipſo poſſet eſſe graue: ita q̄ dimēſio grauis penetraret dimenſionē vacui: tūc queritur vtrū graue exiſtēs in parte ſupiori vel ꝓpinquiori ad ſenſum maneret ibidē aut nō. Si maneret hoc videt̄ inconueniēs q̄ graue nō ꝓhibitū maneat ſurſum: vel nō moueatur ad deorſuȝ: nullū aūt erit ibi ipedimētū: qꝛ ponim⁹ q̄ dimenſio eius pōt penetrare dimenſionē vacui. Si v̊o nō maneat ibidē ſed veniat deorſum querit̄ vt ꝓus. Utrū in eodē inſtanti vel in alio ⁊ alio: ſi in eodē hoc eſſet incōueniens. qꝛ tunc oppoſita eſſent ſil̄. Si in diuerſis inſtantibus tunc erit tēpus mediū. ⁊ ꝗ̄ ſucceſſio mot⁹.

Alia dubitatio

Et dicēdū hic ſicut ꝓus q̄ vno incōuenienti poſito multa ſequunt̄: hoc autem non eſt difficile videre: dico ȝ igit̄ ſi eſſet vacuum. ⁊ hec dimēſio mobilis penetraret dimēſionem ſpatij vacui: tunc graue exiſtēs i eo ſil̄ eēt ſurſum ⁊ deorſū ⁊ nulla ſucceſſio eſſet inter ſuū eſſe hic ⁊ ibi: ſȝ in vno inſtanti fieret vtrobique: ⁊ tu dicis q̄ h̄ eſt ipoſſibile. Cōcedo: ⁊ iō illḋ ex quo ſequit̄ ⁊ qḋ ponit̄ eſt oīno ipoſſibile: q̄ aūt ita eēt manifeſtū eſt ex ꝑdictis: cū eni nihil eēt ibi qḋ reſiſteret motori q̄ hȝ graue mouere deorſum: ſtatim eſſet deorſū quare nō valet.

R°

¶ Ad aliud cū dicit̄ q̄ ꝓuenit ⁊c. ver̄ eſt ſi ꝓueniit ex reſiſtentia mobilis intrinſeci: ⁊ cū dicit̄ q̄ ſucceſſio ⁊c. ver̄ eſt ex reſiſtentia mobilis extrinſeci ⁊ illud eſt mediū: vel intrinſeci ſicut inaiatis reb⁹. cū ergo dicit Cōmētator q̄ in oī motu eſt reſiſtentia mobilis ad motorē: ver̄ eſt vel motoris extrinſeci vl̄ itrinſeci: ſed nō ſemꝑ ē ex reſiſtentia mobilis intrinſeci: ⁊ dico hoc mobile intrinſecū qḋ non eſt diſtinctum a motore loco ⁊ ſubiecto ſicut mā grauis non eſt diſtincta ab eius forma. Mobile v̊o extrinſecum qḋ eſt diſtinctū a motore loco ⁊ ſubiecto vt mediū a graui ⁊ leui.

¶ Ad aliā de motu aīalis in vacuo videbitur ſeorſū in q̄ōne ſequenti: ⁊ iō ad pñs omitto.

¶ Ad aliud dicendū q̄ ſucceſſionē ꝓuenire ex oppōne ſitus idē eſt cū eo qḋ ꝓueniat ex reſiſtentia medij. vñ cum in vacuo ſi eſſet nō eēt oppō ſitus: ⁊ eo q̄ nulla eēt diā inter partes eius: iū non fieret ibi motus.

¶ Ad aliā cū dicit̄ q̄ tunc oīs motus eēt violentus: nego ꝯñaȝ. Et ad ꝓbationē cū dicit̄ q̄ reſiſtens facit violentiam ei cui reſiſtit: pōt dici q̄ ver̄ eſt ſi penitus ei reſiſtat vel q̄ ipm oīno ꝓhibeat ab eo ad qḋ nāliter inclinat̄: ſicut colūna detinēs lapidē ſurſum ⁊ oīno ipm ꝓhibens moueri deorſū facit ei violentiā: ſȝ ſi non oīno ꝓhibeat ipm nec detineat ſȝ ꝑmittat ipm moueri ſm ſuā nālē inclinationē tunc nō facit violentiā: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. Eſt eni aliqḋ mediū in quo pōt fieri motus grauis qḋ nō ꝓhibet ipm oīno ab illo ad qḋ nāliter inclinat̄ ſicut aer ⁊ hⁱ. ꝗ̄re nū eſt ibi mot⁹ violēt⁹.

¶ Ad aliā cū dī q̄ nō eſt cauſa motus ⁊c. Cōcedat̄. Et cū dicit q̄ reſiſtentia medij ⁊c. dicitur quod immo ⁊c. Et cū dicitur i quo genere cauſe: dicitur q̄ efficientis. ipſum enim medium motum per ſuū motum facit motum grauis ⁊ ſucceſſionem motus eius. Sed iſtud eſt dubiū qꝛ q̄uis motus ipſius medij ſit cauſa efficiens motus grauis: tamen non habetur q̄ reſiſtentia medij ſit eā efficiēs huius motus: reſiſtentia enim ipſius medij nō eſt idē cū motu ipſi⁹ ⁊ adhuc non eſt manifeſtū q̄ motus medij efficiat motū ipſi⁹ grauis aut leuis. Si enim reſiſtētia medij faceret motū grauis: tūc quāto forti⁹ reſiſteret ipm medium tāto velocior eēt mot⁹: qḋ falſū eſt. Et iō forte pōt dici aliter q̄ reſiſtētia medij nullā per ſe cāſalitatem hȝ ſuꝑ ſucceſſionē ipſius motus. vt pȝ diligēter conſiderāti in quolibet gñe cāe: ſed ipſa reſiſtētia medij ē illud ſine quo nō pōt eſſe ſucceſſio talis mot⁹. ſicut pȝ ex ꝑmiſſis. Nec opȝ q̄ oē illud ſine quo nō eſt mot⁹ ſit ꝓprie cā mot⁹ in aliquo gñe cāe: vt mot⁹ ꝓprie dict⁹ non pōt incipe niſi ab aliq̄ termino a quo: ſicut calefactio non icipit niſi a frigiditate vel tepiditate: ⁊ tñ ipſa frigiditas nullā p ſe cauſalitatē hȝ ſuꝑ ipſā calefactionē ut manifeſtū ē cuilibet intelligenti. Sic igit̄ in ꝓpoſito mot⁹ grauis ⁊ leuis inaiati non fieret ſine reſiſtētia medij nec ſucceſſionē hēet. ⁊ tñ reſiſtētia medij nullam p ſe cauſalitatē hȝ ſuꝑ ipſam ſucceſſionem motus ſicut nec ſuꝑ ipſum motum.

Reſiſtentia medij non hȝ cāſalitatē ſuꝑ ſucceſſionem

Queſtio. xiiij.

Conſequenter q̄ritur. Utrū ſi vacuū eēt motus localis aīalis poſſit fieri in ipſo.

S

¶ Arguitur primo q̄ nō. qꝛ in illo non pt moueri aīal in quo non pōt eē: qꝛ moueri ꝑſupponit eſſe. vñ nō ē rā intelligi pñtt moueri vo nequaq̄ 9ᵐ meta. Sed in vacuo ſi eēt non poſſet eē animal vt manifeſtum eſt: qꝛ animal indiget refrigeratiōe per reſpirationē vel alio mō: vt pȝ in libro de inſpiratione ⁊ expiratiōe: ⁊

T. c. 7.

modo

mõ in vacuo nullo᷒ fieret refrigeratio caloris aialis cum ipſum vacuũ nullã haberet caliditatem nãlez. quare ꝛc̃.

Oppoſitum huiꝰ videt̃ intẽdere Cõme. dicit. n. ꝙ illa mota ex ſe q̃ diuidunt̃ in motorẽ in actu ꝛ rẽ motã in actu nõ neccio indigẽt medio: ſed ſi fuerit erit ꝑ accñs: aial aũt ſm ipm diuidit̃ in rẽ motã in actu. ſ. corpus: ꝛ motorẽ actu. ſ. aiam. quare ꝛc̃.

B Aliqui dixerũt ꝙ in vacuo ſi eẽt non poſſet fieri motus aialis propter rõnem ꝑus adductã. qꝛ. ſ. aial nõ poſſet ibi viuere vt oſtẽſum eſt. ¶ Et cõfirmat̃. qꝛ nullã influentiã poſſet aial recipere a celo ſi eſſet in vacuo: ꝛ tñ ab ipſo celo ꝛ motu eius dꝫ dependere ois motus iſtoꝝ inferioꝝ. quare ꝛc̃. ¶ Sed iſtõ non ſufficit alijs. qꝛ ſicut per ipoſſibile ponimus vacuum eẽ: ſic ꝑ impoſſibile poſſumus ponere aial viuere in ipſo ꝑ aliquod tempꝰ: ꝛ tunc remaneret dubitatio: an animal poſſet ibi moueri. ¶ Et iõ ẽt dici aliter. ſ. ꝙ ſi eẽt vacuũ ꝛ aial poſſet ibi eẽ ꝑ aliqð tẽpus: tñ nõ poſſet in ipſo moueri. Et hoc ꝯuincit̃ rõnibus Ariſto. in litera. Nã ſi aial poſſet moueri in vacuo: ſequeret̃ ꝙ poſſet fieri motus in non tẽpore ꝛ in inſtanti: qð eſt impoſſibile. ꝛ ꝓbat̃ ꝯña. qꝛ ꝓportio motus ad motum in velocitate ꝛ tarditate eſt ſm ꝓportionẽ medij ad mediũ in ſubtilitate ꝛ groſſitie: ꝛ hoc non ſolũ veꝝ eſt in grauibus ꝛ leuibus inaiatis ſed in animali põt verificari. Conſtat enim ſi ſint duo aialia equalis virtutis in mouendo ſeipſa ꝛ corpus vnius tm̃ ꝛ equaliter reſiſtat motori ſicut corpus alterius. Moueat̃ autẽ vnũ illorum ſm vltimum ſue potentie ꝑ vnũ medium vt per aquam. Et aliquid ſimiliter ſm vltimũ ſue potentie moueatur ꝑ aerẽ. nulli dubium ꝙ velociꝰ mouebitur illud quod mouebitur ꝑ aerẽ q̃ȝ illud quod mouebitur ꝑ aquam: ꝛ ſm quam ꝓportionem ſubtilitas aeris excedit ſubtilitatem aque: velocitas motꝰ animalis facti per aerem excedit velocitatẽ motus facti per aquam. ꝛ ſic proportio motus ad motum ꝛc̃. Cum igitur ſpatij vacui ad plenum nulla ſit proportio vt demonſtratum fuit prius: ſequitur ꝙ motus animalis ꝑ vacuum nullam haberet ꝓportionẽ ad motum ꝑ plenum: ꝛ ſic fieret in non tẽpore. qꝛ detur ꝙ in tẽpore: tunc haberet ꝓportionẽ aliquam ad tẽpus in quo mouetur ꝑ medium plenum ſpatium. ¶ Itẽ alia ratio valet ad hoc. qꝛ ſi in vacuo ſi eſſet poſſet fieri motus animalis: tunc vnũ aial poſſet equaliter moueri per ſpatiũ vacuum ꝛ plenum: qð eſt impoſſibile: qꝛ ſemper motus eſt velocior per mediũ minus reſiſtẽs ꝛ ſubtilius: dũmõ mobile moueat̃ ſm vltimũ ſue potentie: Et ꝓbat̃ ꝯña. qꝛ ponamus ꝙ aliqð animal moueat̃ ꝑ medium plenum aere ſm vltimum ſue potẽtie in aliquo tẽpore: ſi illud idem põt moueri per vacuum in aliquo tẽpore: tunc illud tẽpus habebit aliquã ꝓportionẽ ad tẽpus aliud in quo mouebitur per aerẽ. Accipiamus igitur aliqð corpus qð in eadẽ ꝓportione excedat aerem in ſubtilitate. in qua ꝓportione tẽpus menſurans motũ per aquã excedat tempus menſurans motũ ꝑ vacuum: tunc in equali tempore poterit illud animal moueri per illud mediũ plenũ. verbi gratia. ponamus ꝙ aial moueat̃ per aerem ſm vltimũ ſue potentie in tẽpore duarum horarũ: ꝛ illud idẽ moueatur per ſpatiũ vacuũ in tempore vnius hore: tũc inueniamus aliqð corpus ſenſibile quod ſit in duplo ſubtilius aere: tunc tẽpus in quo illð animal mouebitur per medium illud: erat in duplo minus tempore in quo fiebat motus per aerẽ. ſ. tempore duarũ horarum: ſm enĩ ꝓportionẽ qua additur ad ſubtilitatẽ medij diminuit̃ a tempore ceteris partibꝰ. Igit̃ tẽpus in quo mouebit̃ illud aial ꝑ illud ſpatiũ ſubtilius aere erit dimidiũ tp̃s ad duas horas. ꝛ ſic erit equale tẽpori in quo ponebat̃ moueri ꝑ ſpatiũ vacuũ: neo ꝙ dẽs dimidie eiuſdem quãtitatis ſunt ſibiinuicẽ eq̃les. q̃re ꝛc̃. ¶ Et notãdũ ꝙ ſi ꝓportio motus aialis ad motũ alterius vl̃ eiuſdẽ i velocitate ꝛ tarditate dꝫ eẽ ſm ꝓportionẽ medioꝝ adinuicẽ in ſubtilitate ꝛ denſitate: opꝫ ꝙ ambo moueant̃ ſm vltima ſuaꝝ potentiaꝝ. Si enĩ nõ moueret̃ qðlibet ſm vltimũ ſue potẽtie: ſed vnũ moueret̃ q̃ȝtũ poſſet ꝛ alterũ nõ: tũc poſſet cõtingere ꝙ illud qð moueret̃ ꝑ aquã moueretur velociꝰ q̃ȝ illud qð moueret̃ ꝑ aerem: vt vnus hõ põt velocius mouere manũ per aquã q̃ȝ alter per aerẽ: vt pꝫ ad ſenſum. Sed ſi ſint aialia eiuſdẽ ꝛ equalis vigoris in mouẽdo ſeipſa: ꝛ corpora eoꝝ ſunt eq̃lis reſiſtẽtie ad mouẽtia: ꝛ moueant̃ ſm vltima ſuaꝝ potẽtiarum: tunc ſine dubio proportio motus ad motum neceſſario erit ſm ꝓportionem medij ad medium in ſpiſſitudine ꝛ tenuitate. Ita ſi ambo mouerentur per equale ſpatium eque velociter mouebuntur. Et ſi vnum moueat̃ per ſpatium ſubtilius: ꝛ alterũ per ſpatiũ groſſius: tũc vnũ mouebitur velocius altero ſm eandem proportionem: ꝛ ſm quam habebunt ſe adinuicem materie in groſſitie ꝛ tenuitate. vnde cũ vacuũ nullam haberet proportionẽ ad plenũ nec econuerſo: manifeſtum ẽ ꝙ ſi illð animal ibi moueret̃ ſm vltimũ ſue potẽtie: motus eius nullã haberet proportionẽ ad motũ eius ꝑ plenũ. quare fieret in inſtãti. ¶ Ad dictũ Commẽ. põt dici: ꝙ animal non ſic neceſſario indiget medio ad ſui motũ ſicut graue inaiatum: qꝛ in graui inaiato nihil eẽt qð reſiſteret motori niſi mediũ plenum. In aiali võ ꝛ ſi mediũ reſiſtit: tñ ẽt eius corpꝰ animalis reſiſtit motori: qꝛ ipſum corpꝰ aialis hꝫ grauitatẽ ſm actũ ſm quã inclinat̃ ad vbi deorſum: ꝛ ſic reſiſtit aie intẽdẽti ipm mouere ad vbi illud. Sic igit̃ aial minus ꝑ ſe ꝛ minꝰ neceſſario indiget medio ad ſui motũ localẽ q̃ȝ graue inaiatum. Illud aũt qð ẽ minus ꝑ ſe dicit̃ ꝑ accidẽs reſpectu eiꝰ qð ẽ magis ꝑ ſe: ſꝫ loquit̃ gñaliter de motibus ex ſe q̃ diuidũtur in motorẽ actu ꝛ mobile actu ꝙ iſta non neceſſario indigẽt medio. Veꝝ ẽ ꝙ nõ oia talia mota ex ſe indigent medio neccio. Corpora enim celeſtia q̃ ſunt talia mota nõ indigẽt medio: ſꝫ ſi idigẽt medio talia mota ex ſe erit ꝑ accidẽs: hẽ nõ ꝑ ſe ꝛ vl̃r: ſꝫ rõne aliquoꝝ taliũ. ꝛ hẽ veꝝ pro aialibꝰ q̃ ſunt hic. q̃re nõ valet illa rõ. Queſtio. xv.

C Onſequenter querit̃. Vtrũ ſi vacuũ eẽt: eſſet ꝑuatio. ¶ Arguit̃ ꝑmo ꝙ nõ. qꝛ locus nõ eſt priuatio vt manifeſtũ eſt: ſꝫ vacuum ſi eſſet: eſſet locus vt dicitur communiter. ergo ꝛc̃. ¶ Oppoſitum videt̃ velle Ariſtot. in litera. A

¶ Dõm ꝙ noĩe vacui intelligit̃ ſpatiũ ſeparatũ ab oi corpore nãli nõ repletũ aliquo corpore nãli aptũ tñ repleri Vacuũ qð ſit

Tunc dico ad qðnẽ ꝙ ſi eſſet vacuũ poſſet cõſiderari dupl'r. Vno᷒ q̃ȝtũ ad ipm ſpatiũ ſeperatum: ꝛ ſic nõ eſſet ꝑuatio. qꝛ priuatio eſt negatio in ſubiecto apto nato ad habitum. vt pꝫ in 10. metaphy. ſꝫ ipſum ſpatium ſi eẽt: non eẽt talis negatio vt manifeſtum eſt quare ꝛc̃. Alio modo poſſet conſiderari ipſum vacuũ quantum ad negationẽ habendi corpus ꝛ aptitudinẽ habendi. ꝛ ſic eẽt priuatio: qꝛ priuatio ẽ negatio habitus in ſubiecto apto nato: ꝛ ſic eẽt ipſum vacuũ. q̃re ꝛc̃. ¶ Sed ſi queratur abſolute vtrum vacuum ſit priuatio: dicendũ ꝙ non: quia non ẽ negatio in ſubiecto apto nato. Dimenſio enĩ ſeparata que intelligitur nomine vacui non eſt negatio alicuius habitus in ſubiecto apto nato ad illũ habitum: imo hꝫ dimẽſio ſeparata ab omni corpore ſenſibile ẽ omnino non ens extra animã cũ omnis magnitudo ſit ſenſibilis ꝛ mobilis. ¶ Per hoc ad rõnẽ cũ dicitur locus ꝛc̃. verum ẽ. Et cum dicitur ꝙ vacuũ ſi eẽt: eẽt locus hoc ẽ verum ſm opinionẽ antiquoꝝ: ſed nõ eſt verũ ſimpliciter: qꝛ tunc locus nihil conferret locato: ſicut arguit Ariſto. in litera. quare ꝛc̃. Queſtio. xvj.

Text. c. 15 (margin, beside "ipſum ſpatium ſi eẽt")

Vacuũ nõ ẽ priuatio (margin)

C Ad argumẽtũ poſt oppoſitũ (margin, beside "Commẽ. põt dici")

A Ultimo queritur. Utrū mediū plenū īpediat motū grauiū ⁊ leuiū. ¶ Arguit̄ pmo ꝙ nō: qꝛ ſi mediū plenū impediret motū iſtoꝝ grauiū ⁊ leuiū: tunc nullꝰ motꝰ eorū eſſet nālis: cū impediēs ſit violētus: ſed hoc eſt falſuꝫ: qꝛ grauia mouent̄ naturalr̄ deorſuꝫ ⁊ leuia ſurſuꝫ. vt dī
T.cō.5 4° huius ⁊ 8° ⁊ 4° celi ⁊ mundi. ¶ Itē quilibet motꝰ po
T.c.32 teſt eſſe ſine ſuo īpedimēto. qꝛ ad nullius rei eſſe reqritur
T.cō.6 ſuū īpedimētū: Sed motus grauis ⁊ leuis nō pōt eē ſine medio pleno: qꝛ ſic eſſet in vacuo. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē illud ex parte cuiꝰ puenit reſiſtētia mobilis ad motorē non īpedit grauia ⁊ leuia a ſuis motibus: cū ad oēm motum neceſſariū requirat̄ reſiſtētia talis: ſed illa prouenit ex parte medij pleni. vt patet ex prius dictis. quare ⁊c.
T.c.71 ¶ Oppoſitū videtur velle Ariſt. in principio capituli. Amplius autē manifeſtū ex his. vbi ſic dicit. hoc quidē igitur per quod fertur eſt cauſa quia impedit hoc autē per qđ fertur eſt ipſum medium vt notum eſt quare ⁊c̄.

B **Aliqui viſi** ſunt imaginari ꝙ mediuꝫ plenū ſemp īpedit mobile a ſua nāli ⁊ propria ve
Opinio prima
locitate. Unde ſi eſſet mediū vacuū mobile haberet in ipſo velocitatē nālē vt voluit Auēpa. ⁊ ſctūs Thomas videtur ipſi cōcordare in hoc. ¶ Sed cōtra hoc arguit Cōmen. quia ſi mediū plenū īpediret grauia ⁊ leuia a ſuis velocitatibus naturalibus: ideſt quas apta nata ſunt hēre: tunc ipſa grauia ⁊ leuia eſſent nata habere velocitates q̄s nunq̄ʒ haberent neqʒ habebunt: quod eſt impoſſibile: qꝛ talis aptitudo eſſet ocioſa per totum tempus eternum: ⁊ in tota ſpecie: quod eſt contra naturam. ⁊ patet conſequentia. qꝛ grauia ⁊ leuia nunq̄ʒ mouentur nec mota fuerunt nec mouebuntur: niſi in ſpatio pleno: niſi ponerent̄ moueri in medio vacuo: qđ nullus diceret: ergo ſi ſemp in medio pleno īpediūtur a velocitatibus: quas nata ſunt
2ª habere: ſequitur ꝙ nunq̄ʒ habēt tales velocitates. ¶ Et ideo dōm breuiter ꝙ mediū plenū nō ſemp īpedit graue aut leue a ſui velocitate nāli: qꝛ ſi ſic nullus eoꝝ motꝰ eēt proprie nālis: qđ enim impedit̄ a naturali ⁊ ꝓpria inclinatiōe nō mouet̄ ſm nāʒ. ⁊ illud eſt incōueniēs. quare ⁊c. ¶ Cōſiderādū tn̄ ꝙ licet ipſum mediū plenū ꝓprie nō impediat. ſic ꝙ ſemp in ipſo mobile moueat̄ minus velociter q̄ʒ de ſe ſit natū moueri: im̄proprie loquēdo ipm̄ īpedit: qꝛ reſiſtit moueri intēdēti ipm̄ ponere in vbi oppoſito. ⁊ ſic intelligēdū eſt dictū Cōmētatoris. ¶ Item aliter poteſt dici ꝙ aliqđ eſt mediuꝫ ſubtiliſſimū in quo poteſt fieri motus grauis ⁊ leuis: ⁊ iſtud nullo mō impedit motū grauis ⁊ leuis. Sed aliud eſt mediū groſſius ⁊ denſius: ⁊ iſtud aliq̄liter īpedit ſaltē a ꝑfectiſſima velocitate. ⁊ ſic intellexit Ariſt. hoc qdē igitur ꝑ qđ fert̄ eſt cauſa ſupple ꝙ aliquid non moueat̄ maxima velocitate: qꝛ impedit ⁊ eſt groſſius alio medio: ſed nō habetur per hoc ꝙ oē medium plenum impediat mobile a ſua naturali velocitate.

¶ Cōſequēs autē dictis eſt aggredi de tp̄e: primuꝫ autem bene ſe habet opponere de ipſo ⁊ per extraneas rationes vtruꝫ ſit eorum que ſunt: aut non ſit eorū que ſunt ⁊c.

Textu cōmē. lxxxvij. Queſtio. xvij.

A Conſequēter querit̄ circa capl'm de tp̄e. ⁊ p̄ vtrū ipm̄ tp̄s ſit aliqđ ens. ¶ Arguitur primo ꝙ nō. qꝛ qđ eſt cōpoſitū ex nō entibꝰ eſt nō ens. hoc ē manifeſtū: Sed tp̄s ē hmōi: qꝛ eſt cōpoſitū ex p̄terito ⁊ futuro. Preteritū autē deficit ⁊ ipſum futurū nōdū eſt. quare ⁊c̄. ¶ Itē cuiuſlibet diuiſibilis ſi ipm̄ eſt opꝫ aliquaꝫ partē eſſe vel plures vel oēs: Sed ipm̄ tp̄s eſt qđdā diuiſibile ⁊ nulla pars eiꝰ eſt: neqʒ eni preteritū eſt neqʒ futuꝝ eſt. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē nullum vnum ens extra animam eſt ſimul in celo ⁊ in terra ⁊ in mari. hoc videtur manifeſtuꝫ: Sed tēpus eſt in celo terra ⁊ mari. vt dicit Ariſto. in iſto capitulo. quare ⁊c̄.

Oppoſitum arguit̄ auctoritate Ariſ. q determinat de tp̄e tanq̄ʒ de vno accidēte nāli. Et arguit̄ rōne. qꝛ quelibet ſpēs cuiuſlibet ꝑdicamēti eſt ens. nō ens eni nō eſt in genere. 4° topi. Sed tempꝰ eſt vna ſpēs q̄ntitatis vt dicitur in predicamentis. quare ⁊c̄. T.c.13
B ¶ Dicēdū breuiter ꝙ tp̄s eſt aliqđ ens qđ probat̄. qꝛ qđ ē mēſura motꝰ eſt ens: nō ens eni nō ē mēſura entis vt manifeſtū ē: ſed tp̄s eſt mēſura motꝰ: cū eni incerti ſumꝰ de quātitate motꝰ alicuiꝰ: querimꝰ an ſit motꝰ viiꝰ diei vel plurīū. an aliqđ hmōi: quo habito putamꝰ cognoſcere quātitatē motꝰ p replicationē tēporis alicuiꝰ. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē illud per qđ diffinit̄ aliqđ ens eſt ens: per nō ens enim nihil diffinit̄: ſed aliqđ ens diffinitur per tp̄s: vt velox ⁊ tarduꝫ. vt pꝫ in 4° huius: ⁊ in 6° velox enim eſt qđ in paruo tēpore multū mouetur. tardū autē ecōtrario. quare ⁊c̄. 2ª
T.c.9
Sed eſt conſiderandū. ſ. ꝙ ſm qđ cōiter dicitur ꝙ ens ⁊ eſſe nō cōpetit eodē modo enti ꝑmanēti ⁊ enti ſucceſſiuo. Nā ens ꝑmanēs ſic eſt ens: ⁊ ſic eſt ꝙ partes eius ſunt ſimul ⁊ vna exiſtēte eſt alia: ⁊ ſi loquimur de continuo ꝑmanēte: partes eius ſunt ſimul cū indiuiſibili qđ continuat eas. vt partes linee ſunt ſimul duratione vna cum alia: ⁊ ſunt ſimul in eadem menſura durationis cum ipſo puncto: ⁊ hec eſt natura continui permanentis: Sed continuum ſucceſſiuum ſic eſt ens ꝙ partes eius nunq̄ʒ poſſunt ſimul eſſe nec vna cum alia: nec cum indiuiſibili quod continuat eas: immo ſemper vna pars ſuccedit alteri q̄ʒdiu ipſum eſt: ⁊ hic eſt modus conueniens enti ſucceſſiuo cuiuſmodi eſt motus ⁊ tempus. de ipſo enim motu ſimul nō eſt niſi mutatū eſſe: qđ continuat partē priorē motus cū parte poſteriori. Et ſilr̄ de tēpore nō eſt ſil' ⁊ in actu niſi inſtās qđ copulat p̄teritū cū futuro. ¶ Ulterius cōſiderādū eſt ꝙ ſm Cōmen. in iſto 4° tp̄s eſt cōpoſitū ex iſtis duabus q̄ntitatibus. ſ. quātitate cōtinua ⁊ quātitate diſcreta. Tempus eniꝫ non ſit niſi q̄ſi mens diuidit motū in prius ⁊ poſterius. ⁊ hec eſt intētio numeri motus. i. motū eſſe numeratū. ergo ſubā tp̄is q̄ eſt in eo quaſi forma eſt numerus: ⁊ qđ eſt in eo q̄ſi mā eſt motus cōtinuus: qm̄ nō eſt numerꝰ ſimplr̄ ſed eſt numerꝰ motus. Cōtinuatio igit̄ accidit ei gratia materie ⁊ diſcretio. ſ. numerus gratia forme. hec ſunt verba Cōmētatoris: que ſic intelligēda ſunt: vt puto nō ꝙ ſpꝫ tp̄s ſit qđdā ens per ſe vnū cōpoſitū eſſentialiter ex quātitate cōtinua ⁊ q̄ntitate diſcreta: ex talibꝰ eni duabꝰ accidētibꝰ nō puto poſſe fieri vnū per ſe ⁊ eēntialiter ⁊ ſimplr̄ Sed ꝙ per hoc nomē tp̄s ſignificant̄ duo. Quoꝝ vnū eſt ad modū materie reſpectu alterius: ⁊ alterū ad modū forme. Illud aūt qđ ſicut mā eſt id eſt ad modū māe vel habēs ſilitudinē ad materiā eſt quantitas cōtinua. ſ. id qđ eſt prius ⁊ poſterius in motu. Qualr̄ aūt illud qđ eſt prius ⁊ poſterius in motu ſe hꝫ ad motū videbitur poſt. Illud autē qđ eſt quaſi forma de eis que nomine tp̄is ſignificant̄ eſt q̄ntitas diſcreta. ideſt ipſa diſcretio actualis: ⁊ ipſa diſcōtinuatio quedaꝫ prioris ⁊ poſterioris que ſunt in motu: quāuis eni in re extra aīam p̄us ⁊ poſteriꝰ motꝰ cōtinui nō ſunt diſcōtinuata abinuicē: immo ſunt copulata ad terminū cōem. ſ. ad mutatū eſſe vel inſtās: qꝛ tn̄ illud qđ eſt prius nō ē illud qđ eſt poſteriꝰ: ſicut vna pars linee nō eſt alia quāuis copulate ſint ad punctū: ideo mēs poteſt cōprehēdere id qđ eſt prius ſeorſum ⁊ diuiſim ab eo qđ eſt poſterius: ita ꝙ cōprehēſio prioris nō ſit continua cōprehenſioni poſterioris ſed diuiſa ⁊ diſcōtinuata. ⁊ ſic q̄ntū ad iſtud ſignificatum ipſum tempus nō eſt actu exiſtens T.c.1 Ens e dupl
L
Tempus duo ſignificat

extra

extra aīam:ſed ſolū in potētia:q̄ꝛ.ſ. ꝑus ⁊ poſterius exiſtētia in mobili ⁊ ſucceſſiua ſunt apta nata ſic cōprehendi diuiſim. Et ad iſtam intentionem dicit Cōmētatoꝛ in ꝑncipio auctoritatis preſcripte ꝙ tꝑs nō ſit ſupple q̄tū ad ſignificatū eius formale:niſi qn̄ mēs diuidit.i.diuiſim
Dubitꝰ accipit ꝑus ⁊ poſterius motꝰ:⁊ per hoc intelligent multa de verbis Cōmētatoris. ℭ Quereret aūt iunioꝛ q̄re ipꝫ prius ⁊ poſteriꝰ dicit̄ qd materiale reſpectu ipſiꝰ numerationis vel diſtinctionis mentalis vt pro tanto ſignifi
Solutō catum tēporis dicatur eſſe compoſitū ex duabꝰ q̄titatibꝰ. Dici poteſt ad preſens ꝙ ratio huius eſt:q̄ꝛ ipſa diſcretio ⁊ diſtinctio prioris ⁊ poſterioris exiſtētiū in motu facta per mentem eſt quodammodo poſterioꝛ ſm generationem q̄ꝫ prius ⁊ poſterioꝛ motꝰ:ſicut ⁊ alia entia anime dicunt̄ poſterioꝛa rebus extra animam:a quibus cauſant̄ quoquo modo:⁊ propter hoc cū forma ſit quodāmodo poſterioꝛ mā̄:iō iſta diuiſio hꝫ modū forme ⁊ id qd̄ ē ꝑus ⁊ poſteriꝰ hꝫ modū mā̄e. Et ꝓpter aliud q̄ꝛ ſicut mā ꝑma pōt eſſe ſine hac forma ⁊ nō econuerſo:ſic ꝑus ⁊ poſteriꝰ cōtinuū in mobili ⁊ in motu extra aīaꝫ ꝑt eē ſine actuali diuiſione quam facit aīa.i.ſine cōprehēſione diuiſa ⁊ diſtincta quā hꝫ aīa de ipſis:ſꝫ iſta diuiſio ꝑoris ⁊ poſterioris quam hꝫ aīa nō pōt eē niſi ſit aut fuerit aliquo mō ipſm ꝑus ⁊ poſterius. Si eniꝫ motus exñs extra aīam nō haberet ꝑus ⁊ poſteriꝰ:tūc aīa non vere cōprehenderet diuiſim ⁊ diſtincte partē prioꝛē ⁊ poſterioꝛē. ꝓpter hoc dicit Cōmē.in cōmēto.102.ꝙ eē tꝑis in anima eſt in actu.ſ.q̄ꝛ aīa agit illam actionē in ſubiecto preparato ad recipiēdū eā que dicit̄ nūerus in ſubiecto preparato.i.reſpectu obiecti ꝑparati ⁊ apti nati ad recipiendum eam:idēſt ad terminādū reſpectū eius. De hoc aūt
D plus videbit̄ in q̄ōne de eē tēporis. Et forte ꝑ illud ſubiectum intendit Cōmē.intellectū poſſibilē qui eſt ſubm aptū natū ad recipiendū oēm intellectū ⁊ diſcretionē in
Opinio Tēpus denoīatur tellectiuam. ℭ Conſiderādū aūt vlterius ꝙ ſm aliquos ſicut determinatio realis proprie conueniens alicui enti parti aliq̄ denominat totū vt homo dicit̄ criſpus criſpitudine exiſtēte in ſuo capite:ſic etiā ex eē ipſius inſtantis cōtinuantis partes tēporis adinuicē denominat̄ ipſum tꝑs eē:⁊ ſic eē actuale inſtātis continuantis partes temporis adinuicē ſufficit ad hoc ꝙ tꝑs ſit actualr̄ extra animā.ſic eniꝫ eē entibus ſucceſſiuis ꝑ eſſe idiuiſibile cōtinuantis partes ipſoꝝ:vt etiā patet in motu qui dicit̄ eſſe
Impro/bāo. t.c.76 t.c.89 per eē ipſius mutari eſſe cōtinuantis partem prioꝛē cū poſteriori. ℭ Sed iſtud non videt̄ bene tutum:q̄ꝛ illud qd̄ nō eſt pars tēporis nec eius forma eē ipſius nō denominat tꝑs:modo inſtās ipſm nō eſt pars tēporis nec q̄titatiua nec eſſentialis.vt manifeſtum eſt in 9ᵒ huius:⁊ in iſto 4ᵒ nec etiā eſt forma tēporis vt manifeſtū eſt.q̄re ⁊c̄. ℭ Et ſi dicat̄ ꝙ nunc non eſt pars nec forma dās ei eſſe ītrinſece:tamē cōtinuat partes eius adinuicē:hoc non ſufficit ad hoc ꝙ eē ipſius inſtantis denominet tēpus ꝓprie ⁊ realiter:q̄ꝛ eſſe ipſius inſtantis eſt idē cū ipſo inſtanti:vel eſt indiuiſibile ſicut ⁊ ipſuꝫ inſtans:vnde ſicut ab inſtanti non denominat̄ tꝑs eſſe ſic nec ab eſſe ipſius. ℭ Item ſi motus denominaretur exiſtere ex eo qd̄ mutatum eē eſt in actu:tunc exiſtente mutato eſſe eſſet motus:⁊ cum mutatū eſſe ſit in inſtanti motus eſſet in inſtāti quod eſt īpoſſibile.⁊ probat̄ cōſequētia.cum eniꝫ aliquid denominat̄ exiſtere ex eo ꝙ alterū eſt exiſtente illo altero:oportꝫ ipſuꝫ denominare.ſicut ſi aliquid denominat̄ albū:ex eo ꝙ albedo eſt exiſtēte albedine ipſuꝫ eſt albuꝫ. Et forte diceret̄ ꝙ hoc eſt veꝝ in permanētibus:nō autē in ſucceſſiuis:ſed queratur ratio diuerſitatis.

E Cō.88. Ad primam rōnem cū dicit̄ omne cōpoſitum ex non entibus ⁊c̄. Cōmētatoꝛ inſtat contra hanc poſitionem:q̄ꝛ conſtat ꝙ motus eſt ens.comprehenditur enim ſenſu.⁊ nulla pars eius eſt in actu:ſed pars quelibet eius demonſtrata receſſit:propter qd̄ dicit Commentatoꝛ ꝙ iſta ratio non valet. Et ſimiliter ratio ſequens bene probat ꝙ tempus non eſt ens completum extra animam:ſed habet eſſe actu ⁊ complete per actionē anime:qd̄ quomodo ſit intelligenduꝫ videbitur poſt in queſtione de eē tēporis per animam vel ſine anima. Diceret̄ ergo ad formā rationis cū dicit̄.illud qd̄ eſt compoſitū ex non entibus nō eſt ens.veꝝ eſt non eſt ens actu cōplete extra aīam:ſed nō oportet ꝙ nō ſit oīno non ens:ſic aūt eſt in ꝓpoſito. ℭ Similr̄ ad aliaꝫ. cuiuſlibet diuiſibilis ⁊c̄. Veꝝ eſt ſi eſt cōplete extra animam:ſed ſi non:non opꝫ ꝙ aliqua pars eius ſimul tota ſit actu ꝑter
Aliaꝛ⁹ ad pᵐ aīam ſi habet eſſe actu ⁊ cōplete per animā. ℭ Aliter dicitur ad primā.illud qd̄ eſt cōpoſitū ex nō entibus ⁊c̄.verum ē non eſt ens permanens:ſed bene pōt eſſe ens ſucceſſiuū qd̄ non habet partes ſimul exiſtētes actu. ℭ Aliter dixerunt aliqui ꝙ lꝫ preteritum ⁊ futurū nō ſint preſentia:tamē preteritū realiter eſt preteritū:⁊ futuruꝫ eſt futuruꝫ. ℭ Ad aliam ſimiliter dicit̄,cuiuſlibet diuiſibi
Aliaꝛ⁹ ad 2ᵐ lis ⁊c̄.verum eſt diuiſibilis permanētis:ſed de diuiſibili ſucceſſiuo non eſt verum:immo diuiſibile ſucceſſiuū denominat̄ exiſtere ex hoc ꝙ indiuiſibile continuans partes eius eſt actu:vt aliqui dicunt:vel ſaltem ad eē talis diuiſibilis nō requirit̄ actualis ſimultas partiū eius:ſed ſufficit ꝙ vna ſuccedat alteri vel poſt alterā. ℭ Ad aliaꝫ cū
Ad 3ᵐ dicit̄ ꝙ vnū ⁊ idem ⁊c̄.pōt dici ꝙ veꝝ eſt ſicut forma in mā vel accidēs in ſubiecto:ſed ſicut mēſura in mēſurato pōt eſſe:⁊ ſic intellexit Ariſto.ꝙ tempus eſt in celo ⁊ in mari ⁊c̄.verū eſt ſicut menſura in menſurato:omnia enim iſta quātū ad ſuos motus mēſurant̄ tēpore:ſi autē intelligit̄ ꝙ tēpus eſt ſubiectiue ⁊ inherenter in celo ⁊ in terra ⁊ in mari:intelligēduꝫ eſt ꝙ nō eſt vnum ⁊ idem tempus numero:ſꝫ aliud ⁊ aliud:ſicut motus celi ⁊ motus terre ⁊ motus maris non ē idē ⁊ vnus numero motus. De hoc autem inferius fiet queſtio ſpecialis.

ℭ Quidaꝫ enim totius quidē eſſe motū dicunt:alij ipſam ſpheraꝫ:q̄m circulationis eſt pars quedā:illa aūt circulatio non eſt. pars eniꝫ circulatiōis eſt q̄ accipit:ſed nō circulatio eſt. Tex.cō.xciij. Qō. xviij.

Conſequēter querit̄. Utrum tꝑs ſit eētialiter motꝰ ꝑmus. ℭ Et arguit̄ ꝑmo ꝙ ſic. q̄ꝛ priꝰ ⁊ poſterius motus ſunt eētialiter motus:ſꝫ tꝑs eſt eētialr̄ prius ⁊ poſteriꝰ motus primi.ergo ⁊c̄. Maioꝛ propoſito apparet:q̄ꝛ priꝰ ⁊ poſteriꝰ ſunt ꝑtes motꝰ.vt videt̄ velle Cōmētatoꝛ in iſto 4ᵒ vbi dicit ꝙ tꝑs non ſit niſi qn̄ mens diuidit motuꝫ ſm prius ⁊ poſterius:⁊ nihil diuidit̄ niſi in ſuas partes.ergo ꝑus ⁊ poſterius ſunt ꝑtes motus:partes autem motus ſunt motus:ſicut partes linee ſunt linee.ergo prius ⁊ poſteriꝰ motus ſunt motus:⁊ hec fuit maioꝛ:⁊ minoꝛ apparet in litera. Tempus eni eſt prius ⁊ poſterius ipſius motus ſm Ariſto.in litera. ℭ Item illa ſunt eadem quoꝝ partes ſunt eedem. hec eſt manifeſta. Sed partes temporis eedem ſunt cum partibꝰ motꝰ qd̄ pꝫ:q̄ꝛ dies que eſt quedā pars tēporis eſt latio ſolis ſuper terram.vt habetur 6ᵒ topicoꝝ.latio autē ſolis ſuper terram eſt pars motus celi.quare ⁊c̄. ℭ Item nihil eſt mēſura extrinſeca omnium motuum inferiorum niſi primus motus.vt patet in 4ᵒ. Sꝫ tempus eſt mēſura extrinſeca omnium motuum iſtorum inferioꝝ.quare ⁊c̄. ℭ Item menſura ⁊ menſuratum ſunt vnigenea, vt vult

Margin notes, right: A; Cō.99.; t.c.100; t.c.114

Ariſto. in iſto 4° ⁊ Cōmentator in penultimo cōmmēto
huius capituli. Sed tempus eſt menſura primi motus,
vt vult Ariſtote. quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitū arguit per Phm̄ in lraq vult q̄ tp̄s non eſt
circulatio. ⁊ hoc eſt motus primus. vt pȝ in 4° huius.
B Ad queſtionem poſſūt dici duo. pmo q̄ tp̄s
ɔcluſio/ nō eſt motus abſolute. 2° q̄
nes due tēpus nō eſt motus pmus. ſ. pma circulatio. ¶ Primum
Rō p° p' pȝ ſic. motus nō eſt vnus in omni loco: ſed tēpus ē vnuȝ
ɔcluſio. in omni loco. quare ⁊c̄. Maior pȝ. q̄ motus eſt in moto
⁊ omne motū eſt in aliquo vbi: ⁊ plura mota i pluribꝰ
vbi. ergo ⁊ plures motus ſunt in pluribꝰ vbi. ⁊ ſic motꝰ
nō eſt vnus in omni loco. Et minor pȝ. q: tp̄s ſaltē pmo
⁊ principaliter dictū eſt mēſura extrinſeca oium motuuȝ
•3 exiſtētiū in quocūq loco. Mēſura aūt extrinſeca poteſt
eē vna omniū mēſurabiliū ſicut vna vlna pōt menſurare
Obie/ oēs pānos: ⁊ hꝰ. quare ⁊c̄. ¶ Sȝ aliqui dubitant q̄ iſta
ctio ratio nō cōcludit, tēpus nō eſt motus pmus: q: ſicut tem
pus vt eſt menſura extrinſeca eſt vnū in omni loco: non
quidē inherēter ⁊ inexiſtēter ſed aſſiſtēter: ſic ēt primus
motus vnus eſt apud oia mobilia aſſiſtēter ⁊ non inexi/
ſtēter: ⁊ ſic ratio nō cōcludit quin tp̄s ſit motus primus.
R° ¶ Ad hoc dicūt aliqui q̄ motus primus pōt cōſiderari
dupliciter. Uno modo ſm̄ eſſentiam ſuam. Alio modo
ſm̄ q̄ menſura aliorum motuū. Si primo modo: ſic non
debetur ei proprie eſſe vnum apud omnia. ⁊ ſic conclu/
dit Ariſto. q̄ tempus non eſt motus eſſentialiter ⁊ quid
ditatiue. Alio modo poteſt conſiderari motus primus
ſm̄ q̄ eſt menſura aliorum motuum. ⁊ ſic eſt bene vnus
in omni loco aſſiſtēter vt dictum eſt: ⁊ hoc modo ratio
Ariſto. non concludit tempus non eſſe motum primuȝ.
Dicunt tamen iſti q̄ lȝ tempus ſit menſura ⁊ per ſe. ⁊ ſi/
militer primus motus ſit mēſura hoc eſt diuerſimode.
Nā tēpus eſt menſura per ſe perſeitate pmi modi: q: in
eius diffinitione accipit̄ eſſe mēſurā aliquo mō vt dicunt
Sed motus primꝰ eſt p̄ ſe menſura pſeitate ſecundi mo
di. Et forte ſic intelligunt q̄ tēpus eſſentialr̄ eſt id qd̄ eſt
menſura: ſed nō eſt idē eſſentialiter cū eo qd̄ eſt eſſe men
ſuram eū eſſe menſurā ſit qd̄ relatiuū ⁊ tēpus ſit quid ab
Rō 2° ſolutū. ¶ Aliter poſſet dici ad dubitationē q̄ nec Ariſt.
T.c.96 intendit ɔcludere per illā rōnem, q̄ tempus nō ſit pmus
motus: ſed ſolū q̄ tēpus nō ſit motus abſolute. ¶ Item
alia ratio Ariſt. eſt ad hoc. omnis motꝰ eſt velocior aut
tardior alio motu ſupple. ſed tempus non eſt velocꝰ nec
tardius. quare ⁊c̄. Maiorē recipit Ariſt. pro manifeſta.
⁊ forte ɔceſſa fuit ab oibus: ⁊ minorem pbat: q: velox ⁊
tarduȝ determinant̄ p tēpus: velox eſt qd̄ in pauco tēpore
C. multū mouet̄: ⁊ tardū eſt qd̄ in multo tēpore parū moue
Proba/ tur: ſed tp̄s nō determinat̄ tēpore: ſiue tp̄s accipiat̄ q̄tū
tio 2° cō ad ſuā quātitatē ſiue quo ad quale. i. quantuȝ ad ſuā qua
cluſiōis litatē. ¶ Scōm oſtēdit̄ per Ariſto. in lra ſic. pars circu/
T.c.93 latiōis nō eſt circulatio: ſȝ pars tēporis eſt tēpus vt dies
⁊ nox. ergo tēpꝰ nō eſt circulatio. ¶ Aliter poſſet ſic ſyl
logizari. ſi tēpus eēt circulatio tota: tunc par circulatio
nis eſſet circulatio: q: pars temporis eſt tempus.
Obie ¶ Cōtra iſtam rōnem aliqui ſic inſtant: per ſimilem rōnē
ctio poſſet pbari q̄ aial nō eſſet ſubſtātia animata ſenſibilis
q: pars ſubſtātie aiate ſenſibilis eſt ſubſtantia animata
ſenſibilis pars aūt aialis nō eſt aial. ergo aial nō eſt ſub/
ſtantia animata ſenſibilis. ¶ Ad hoc pōt dici q̄ ſubſtan/
R° tia animata ſenſibilis pōt accipi dupliciter. Uno mō pro
omni eo cuius mā participat aiam ſenſitiuaȝ ſiue pfecti/
ne. ⁊ ſicut pmū pfectibile ſiue potētialiter ⁊ ſicut pars in
toto. Alio mō pō accipi pro aliquo cōpleto ⁊ perfecto
in genere cuius mā participat aiam ſenſitiuam ſicut pri/
mum pfectibile. Primo mō pars ſubſtātie animate ſenſi
bilis eſt ſubſtātia ⁊c̄. Sed ſcdō modo ſubſtātia animata
ſenſibilis eſt diffinitio animalis. ¶ Ad formā rōnis cuȝ
dicitur pars ſubſtantie animate ſenſibilis eſt ſubſtan/
tia ⁊c̄. Uerum eſt accipiendo: ſubſtantiam animataȝ ſen
ſibileȝ pro aliquo imperfecto cuius materia participat
ſenſum: ſicut pars in toto non ſicut primuȝ perfectibile.
Et cum dicitur q̄ pars animalis non eſt animal: Conce
datur. ⁊ ideo volo q̄ animal non eſt ſubſtantia animata
ſenſibilis illo modo: ſed cum hoc ſtat q̄ ſit ſubſtātia ani
mata ſenſibilis alio modo. ¶ Item aliter pōt dici. qd̄ ſi/
cut pars ſubē animate ſenſibilis eſt ſubā aiata ſenſibilis
imperfecta nō ſicut aliqd̄ cōpletum in ſpē vel in genere: ⁊
ſic pars aialis eſt aial iperfecte: nō ſicut aliquid cōpletū
in genere: ⁊ iō nō valet illa rō. ¶ Alia rōne arguit Ariſ.
ſic. ſi tēpus eſſet motus primꝰ: tūc ſi eſſent plures celi. i. 2° rō 1°
plures mūdi vt poſuerūt aliqui, ſequeret̄ q̄ eēnt plura T.c.92
tēpora: ſed hoc eſt incōueniēs. q̄re ⁊c̄. Falſitas incōuenie
tis recipit̄ ab Ariſ. p manifeſta: ſi eni eēnt plures mūdi
adhuc nō ſequeret̄ q̄ plura tēpora eēnt. ⁊ ɔñā pȝ. ⁊ eſt
euidēs. q: ſi eſſent plures mūdi eēnt plures pmi motꝰ: ⁊
ſicꝰ ſi tp̄s ē idē oino cū motu pmo: tūc ſi eēnt plures mū
di eēnt plura tēpora: quā ɔñam reputat Ariſto. falſam.
¶ Sed ɔ̄ iſtam rōnē dubitat̄ multuȝ rationabiliter. q: vi/ D
det̄ q̄ illa cōditionalis quā Ariſto. reputat ipoſſibilē ſit Obiō
neceſſaria ſm̄ eū. ſ. iſta ſi eſſent plures mundi eſſent plu/
ra tēpora: qd̄ pbatur. q: multiplicato ſubō multiplicat̄
paſſio. hoc ē notū. Sȝ ſi eēnt plures mūdi: tūc ſubȝ tēpo
ris eēt multiplicatū: eēnt. n. plures motꝰ pmi: ⁊ pmꝰ mo
tus eſt ſubȝ tēporis. q̄re ⁊c̄. ¶ Ad hoc pōt dici q̄ tēpuȝ R°
pōt ɔſiderari duplr̄. Uno mō pōt conſiderari ſm̄ qd̄ eſt
paſſio motꝰ. Alio modo pōt ɔſiderari ſȝ q̄ eſt menſura
extrinſeca alioꝝ motuum qui ſunt hic. Si primo modo
ɔſiderat̄. ſic bñ ſequit̄ q̄ ſi eſſent plures celi q̄ eſſent plu
ra tp̄a ſicut arguebat̄: ita q̄ iſta ɔditiōalis vera ē. ſi eēnt
plures celi: tūc tp̄a eēnt plura ſm̄ q̄ tēpus ē paſſio mo/
tus. nihil eni phibet cōditionalē eē verā: cuius añs eſt
ipoſſibile. vt vult Cōmen. in 7° ⁊ 8° huiꝰ. Sȝ ſi ɔſideret̄ Cō.2.
tp̄s ſm̄ q̄ eſt menſura extrinſeca. ſic nō ſequeretur q̄ ſi Cō.7
eēnt plures celi q̄ eēnt plura tp̄a tanq̄ mēſure extrinſe/
ce motuū: q: mēſura extrinſeca non nec̄io multiplicatur
ſm̄ multiplicationē mēſuratoꝝ. Un̄ ſi eēnt plures mun
di non tñ ſequeret̄ q̄ nec̄io oporteret eſſe plura tēpora
tanq̄ mēſuras extrinſecas neceſſario req̄ſitas ad mēſu/
rationem oium motuū: imo ad hoc vnū tp̄s ſufficeret vt
eēt mēſura oiuȝ motuū. ¶ Sed ſi motus pmus eēt oio Poſitio
idē qd̄ tp̄s ⁊ ecōuerſo: ſequeret̄ q̄ ſi eſſent plures mūdi
eēnt plures motꝰ pmi ⁊ plura tp̄a. ¶ Sȝ iſtō nō oino ſuf Impro
ficit. q: ſicut ſm̄ Ariſt. nō ſufficiēter ſequit̄ q̄ ſi eēnt plu batio.
res mūdi q̄ eēnt plura tp̄a tanq̄ mēſure extrinſece: imo
adhuc vnū tp̄s ſufficeret ad mēſurādū oēs motus. ſic ſi/
eēnt plures mūdi nō oporteret eē plures motꝰ tanq̄ men
ſuras extrinſecas oiuȝ motuū: ſȝ ſufficeret vnꝰ. Et ſic ſi
tp̄s eēt idē cū motu ⁊ ponerent̄ mūdi eē plures. Adhuc
nō ſequeret̄ tp̄s eē nec̄io multiplicatū rōne qua menſu
ra extrinſeca: ſicut non ſequeretur motuȝ eſſe multiplica
tum vt mēſura extrinſeca. Et ſic nō magis valet iſta con
ſequētia ſm̄ poſitionem que ponit tēpus eſſe motuȝ q̄
ſm̄ poſitionē que dicit tēpus nō eē motū. Qōcunq; eni
iſtoꝝ ponat̄ nō videt̄ ſequi q̄ ſi plures eēnt mundi qd̄
eēnt plura tēpora ſm̄ q̄ tēpus eſt menſura extrinſeca. ⁊
ſic ex illa poſitiōe q̄ tēpus ſit motus pmus nō ſequit̄ illā
falſaȝ ɔditionalē inferriuq̄ dicit ſi eēnt plres mundi eſſent
plura tēpora ſm̄ q̄ mēſure extrinſece. pp̄ter qd̄ rō Ari.
nō videt̄ valere. Et forte diceret̄ q̄ Ariſt. nō itēdit illam
ɔditionalē eē falſaȝ ſimplr̄: ſȝ ſȝ poſitionē ⁊ opionē illo
rū qui ponebāt plures mūdos: ipſi eni ɔcedebāt qd̄ non
poteſt

poteſt eſſe niſi vnum tempus: ⁊ φ quamuis ſint plures mundi tamen non eſt niſi vnum tempus: ⁊ ſic apud eos erat impoſſibile φ ſi ſint plures mundi ſint plura tempora: ⁊ tamen hoc ſequeretur ſi tempus eſſet mot⁹ prim⁹. Sed nec iſtud ſufficeret: qꝛ per eandem rationem poſſet Ariſto. probari φ tempus non ſit paſſio motus: qꝛ hoc poſito ſequeretur φ ſi eſſent plures mundi plura eſſent tempora: cum paſſio multiplicetur ſm multitudinē ſubiecti. Et ſi dicas φ Ariſto. concederet iſtam negādo opinionem ponentium plures mundos: ſic alij qui ponunt tempus eſſe motum concederent illā contradicendo ponentibus plures mundos: ⁊ propter iſta multum dubito in iſta ratione Ariſto. ¶ Et forte dicendum φ ſi eēnt plures mundi ⁊ plures motus primi: nullus illoꝝ motuum poſſet eſſe menſura omnium aliorum: qꝛ motus ꝓprie non eſt menſura alterius motus niſi ſit cauſa illius: nūc autē ſi plures eſſent mundi, vnus illorum motuū qui eſſent primi, nō eſſet aliquo modo cauſa alterius: qꝛ ambo eſſent eque primi. ⁊ ideo vnus illoꝝ motuum non poſſet eſſe menſura extrinſeca omnium aliorum motuū: propter quod oporteret φ ambo motus primi illorum duorum mundorū eſſent menſure extrinſece alioꝝ motuum: qꝛ primus motus vnius illoꝝ duoꝝ mundoꝝ nō eſſet cauſa motus primi alterius mūdi nec alioꝝ motuū illius alterius mundi: ⁊ ſic nō eēt mēſura oīum aliorum motuum: ſed ſolum eſſet menſura motuum illius mūdi in quo eēt ꝓmus ⁊ ſilr de alio. Sed tēpus non menſurat motus inferiores eo φ ſit cauſa eoꝝ: ſꝫ ꝑ replicationē alicuius ꝑtis ſue que aliquoties ſumpta reddit q̄ntitatem motus mēſurati: ſicut vlna non menſurat pannum, qꝛ ſit cā ei⁹: ſed alio modo predicto. Unde ſi eēnt plures mundi: adhuc vnum tꝑs poſſet eē mēſura extrinſeca omniū motuum amboꝝ mundoꝝ: qꝛ non oporteret ad h̄ φ mēſuraret ipſos motus φ aliquā cāſalitatē ſuper eos habēt. Et forte diceret ſilr ad hoc φ vnus mot⁹ mēſuret alios accidit φ ſit cauſa illorum. ⁊ ſic exiſtētibus plurib⁹ mundis ⁊ pluribus motibus quorum vnus non erit cauſa alterius. Adhuc vnus illoꝝ poterit eſſe menſura extrinſeca oīum alioꝝ. Dicēdum φ motus non poteſt eſſe ꝓprie menſura alicuius motus niſi ſit cauſa illius. iō ⁊c̄. ¶ Eſt aūt cōſiderādū vlteri⁹ φ mot⁹ pōt accipi dupl̄r vt dictū fuit in tertio. Uno modo ꝓ ꝑfectiōe fluēte: cui⁹ vna pars generatur poſt aliā. Alio modo pro ipſo fluxu continuo qui dicit̄ ſucceſſio ſeu motus ſeu duratio ⁊ extenſio ſucceſſiua. Et primo quidē mō tꝑs nō eſt eēntial̄r motus: qꝛ motus ſic ſumptus eſt in tribus generibus. ſ. q̄litate ⁊ q̄ntitate ⁊ vbi. tꝑs aūt eſt quātitas. Sed ſi accipiat̄ motus pro fluxu continuo qui eſt ſucceſſio ſiue duratio motus: Adhuc pōt cōſiderari dupl̄r. Uno mō q̄ntum ad ſui receptionē: qꝛ recipit̄ in mobili: ⁊ ſic ē paſſio. ſicut enim v̄tus paſſiua idē eſt φ virtus receptiua ſm oēs: ſic paſſio idē videt̄ eē qd̄ receptio. Alio modo pōt ꝯſiderari ipſa ſucceſſio ſiue duratio cōtinua q̄ntum ad id qd̄ ipſa eſt: ⁊ q̄ntū ad ſuā eſſentiam ⁊ quidditatē: ⁊ ſic eſt tꝑs: cū enī iſta duratio continua ⁊ extēſio ſucceſſiua ſit q̄dam quantitas: ⁊ non eſt linea nec ſuperficies nec corp⁹ nec oratio nec numerus: quid relinquitur ipſam eē niſi tꝑs?

Ad rationes.

Ad ꝓmā cū dr̄. ꝓus ⁊ poſteri⁹ ⁊c̄. pōt dici φ veꝝ eſt accipiēdo iſtaꝫ ꝑ ſucceſſiuē cōtinua c⁹ vna pars ē ꝓor ⁊ alia poſterior. ⁊ accipiēdo motum pro fluxu continuo. ⁊ ſic cōcedo φ tēpus eſt eēntial̄r motus. ¶ Conſiderādum autē circa rationē φ lꝫ prius ⁊ poſterius ipſius ſucceſſiōis ⁊ durationis ſucceſſiue ſit eēntialiter tꝑs: tñ non ſignificat̄ hoc nomine tēpus niſi ſub rōne determinata. ſ. vt ſunt numerabilia ⁊ diſtinguibilia abinuicē: ⁊ iſta aptitudie diſtinguē-di ⁊ numerādi paſſiue hñt de ſui natura ex̄ aīaꝫ: ſꝫ actualis diſtinctio ⁊ diſcretio ipſoꝝ ſm determinationē nō ē niſi ab aīa q̄ cōprehēdit ea ſeorſum ⁊ diuiſim cōprehēſionibus diſtinctis ⁊ non cōtinuis ſiue diſcontinuatis.

¶ Ad aliā ꝑ dicta pꝫ ſolo: ꝑtes. n. tēporis ſunt partes motus accipiendo motū ꝑ fluxu continuo ipſoꝝ vbi in mobili. ⁊ ſic intelligendū eſt tēpus eſſe motum.

¶ Ad aliud cū dr̄. nihil ē mēſura ⁊c̄. veꝝ eſt ſicut cā. ſꝫ aliter bñ pōt. Et cū dr̄ φ tꝑs ē mēſura ⁊c̄. veꝝ eſt nō ſicut cā ꝑ ſe ⁊ ꝓprie ſed alio mō: vt tactum. q̄re ⁊c̄.

¶ Ad aliā cū dr̄. mēſura ⁊c̄. pōt dici φ veꝝ eſt: ⁊ ideo volo φ tꝑs mēſurās motum eſt idem eſſentialiter vel eiuſdē gn̄is cū motu vt mēſuratus eſt. ſ. quantum ad ſuū fluxū ⁊ durationē ſeu morā ⁊ extēſionē ſucceſſiuā. Qual̄r aūt tꝑs mēſurās ſit motū videbit̄ poſt. Q̃ō. xix. A

Onſequēter q̄rit̄. An diffō tꝑis ſit cōuenienter aſſignata. Eſt autē diffinitio tēporis ſm Ariſto. numerus motus ſm prius ⁊ poſteri⁹. ¶ Et arguit̄ ꝙ φ nō. qꝛ numeratio nūi motus non eſt nūs motus. hec videtur manifeſta de ſe. ſꝫ tēpus eſt numeratio numeri motus ſm Commen. in iſto. 4. ¶ Itē nūatuꝫ ꝓoris ⁊ poſterioris motus non eſt nūs motus. hec eſt manifeſta. Sꝫ tꝑs eſt nūatuꝫ ꝓoris ⁊ poſterioris motus ſm Cōmētatorē: qui dicit φ diffō tꝑis in qua non eſt dubitatio eſt φ tꝑs eſt numeratū ꝓoris ⁊ poſterioris exñtiū in motu. ¶ Itē ꝓus ⁊ poſterius in motu nō eſt nūs mot⁹. h̄ pꝫ. Sꝫ tꝑs ſꝫ Cōmēta. eſt ꝓus ⁊ poſteri⁹ in motu. ⁊ h̄ dicit i cōmē. 1 3 hui⁹ capi de tꝑe. ¶ Itē ſi tꝑs eēt nūs aut eſſet numer⁹ quo numeramus, ⁊ hoc non ſtat: qꝛ ſic eſſet q̄ntitas diſcreta. aut eſſet nūs nūatus. ſ. res numerata. ⁊ h̄ nō vr̄ ſtare: qꝛ ipſe mot⁹ ſic eſt numerus nūatus. ſ. res nūata. ¶ Deinde arguit̄ ꝯ̄ illā particulā. ſ. prius ⁊ poſterius: qꝛ ſi tꝑs eēt numerus motus ſm ꝓus ⁊ poſterius. aut intelligit̄ de ꝓori ⁊ poſteriori que ſunt ꝑtes motus: aut de ꝓori ⁊ poſteriori q̄ ſunt mutata eē. nō ꝓ mō: qꝛ pars ꝓor ⁊ ps poſterior mot⁹ cōtinuant̄ adinuicē. ⁊ ſic nulla eſt eoꝝ diſcretio nec ꝑ ꝯñs nūs. Nā cōtinuū ⁊ diſcretū opponunt̄. ḡ tempus non eſt nūs motus ſm ꝑtes ipſi⁹ mot⁹. q̄ꝛ vna eſt ꝓor ⁊ alia poſterior. nec eſt dōm φ ꝑ prius ⁊ poſterius intelligant̄ mutata eē: qꝛ eū ipſa mutata eē ſint diſcreta abinuicē. ſic ſequeret̄ φ tēpus eēt nūs diſcretoꝝ vl̄ numer⁹ motus ſꝫ aliquos diſcreta. ⁊ ꝑ ꝯñs nō eēt nūs nūatus: ſꝫ numerus quo numeramus. ¶ Itē tꝑs cū ſit q̄ntitas non dꝫ diffiniri ꝑ relōnē: ſꝫ ꝓus ⁊ poſteri⁹ ſunt relatiua vt notū eſt. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſi tꝑs diffinit̄ ꝑ ꝓus ⁊ poſteri⁹ circulus erit in diffōnib⁹: qꝛ ꝓus ⁊ poſteri⁹ diffiniunt̄ tꝑe. ¶ Itē Cōmētator dicit in cōmē. 43. hui⁹ capli. φ ꝓus ⁊ poſterius in motu diffinit̄ ꝑ tꝑs. ḡ ꝓus ⁊ poſterius in motu nō diffiniūt tꝑs: qꝛ ſic eēt manifeſte circulatio.

¶ Opp̄m arguit̄ auctē Ariſt. in iſto ca° vbi inueſtigat iſtaꝫ diffōnē. tꝑs ē nūs mot⁹ ſm ꝓus ⁊ poſterius.

Ad queſtionem

dōꝫ φ iſta diffō ē bōa ad cuius iueſtigationē Ariſt. inq̄rit ꝑ̄ φ tꝑs eſt aliq̄d ipſi⁹ motus. ⁊ h̄ ſic. Illud qd̄ nō pōt appr̄hēdi niſi appr̄ehēſo motu ⁊ nō eſt mot⁹ ē aliq̄d ipſi⁹ mot⁹. hec ē manifeſta: ſꝫ tꝑs non ē mot⁹ vt ꝓbatū fuit ꝓus ⁊ nō pōt appr̄hēdi niſi appr̄hēſo motu: ſicut manifeſtū ē ⁊ exēplificat Ariſt. de dormiētib⁹ apō heroes q fabulabāt̄ dormiuiſſe ꝑ magnū tꝑs. ⁊ cū ipſi cōputauerūt nūc i q̄ īceperūt dormire: ⁊ nūc i q̄ expgefacti fuerūt ⁊ nō ꝑceperūt motū itermediū: ⁊ iō nō ꝑceperūt illud tꝑs. Et Cōmētator ibidē dic̄ ſic. Cū nos non ꝑcepim⁹ nec imaginati fuerim⁹ motū factū iter duo extrema: ſꝫ extimauerimus φ nullus mot⁹ fact⁹ ſit, i nobi neqꝫ i alijs: ſꝫ φ nos ſim⁹ i eē idiuiſibili: tūc ñ ꝑcipim⁹ tꝑs. Et ſic manifeſtū ē qd̄

T. c. 101

Cō. 101.

Cō. 101.

Cō. 99.

Cō. 129

B

T. c. 97

Tꝑs eſt aliquid ipſius motus

Cō. 97.

apprehenſio temporis dependet ex apprehenſione motus. quare &c. ¶ Ulteri⁹ inquirit Ariſto. ſm quod tempus ipſum eſt aliquid motus. Et probat ꝙ ratione prioris ⁊ poſterioris tempus ſequitur motuꝫ: vel eſt aliquid ipſius motus. ⁊ hoc ſic. tempus eſt aliquid motus ſm illud quo terminantes motuꝫ cognoſcimus tempus. hoc eſt euidens: ſed determinantes motum priori ⁊ poſteriori cognoſcimus tēpus: vt patet per experientiam: cū enim conſideramus determinate motum factum ſuper priorē partem ſpatij ⁊ motum factum ſuper parteꝫ poſteriorē tunc cognoſcimus tempus. ¶ Deinde oſtēdit Philoſophus ꝙ tempus ſequitur motum ſm prius ⁊ poſterius non quocunqꝫ modo: ſed vt eoruꝫ eſt numer⁹ vel vt numerabilia ſunt: quod ſic probat. illud pertinet ad rationem motus quo poſito ⁊ cognito percipimus tempus. ⁊ ipſo amoto non percipimus: hoc euidens. Sed numerus prioris ⁊ poſterioris in motu eſt huiuſmodi. quo poſito ⁊ percepto numero prioris ⁊ poſterioris in motu percipitur tempus ⁊ ipſo non percepto non percipitur tēp⁹: primum apparet. cum enim intelligimus duo extrema alicuius fluxus. hoc quideꝫ vt prius: illud vero vt poſterius: inter que vt ſic percipimus neceſſario mediuꝫ. Impoſſibile eſt enim imaginari indiuiſibilia duo: hoc vt prius. illud vt poſterius niſi per mediū neceſſario ergo pcipimus ipſum tp̄s. Illi⁹ enim fluxus cū nō ſit idiuiſibilis nec res permanēs vna ps eſt prior ⁊ alia poſterior. ⁊ has partes cōprehendēdo ⁊ cognoſcendo cognoſcimus tempus. Cum autem pcipimus vnum nunc tantum non pcipimus tp̄s. Similiter cum pcipimus plura nunc quoꝝ vnū eſt prius ⁊ alterū poſterius ⁊ non pcipimus vnū ipſoꝝ vt prius ⁊ aliud vt poſterius non pcipim⁹ tp̄s. ergo ratio eſſentialis tp̄is requirit prius ⁊ poſterius nō qualitercunqꝫ: ſed vt numerata vel ſaltē vt numerabilia. Et tunc poſſumus reſpondere ad qōnem ꝙ diffinitio temporis eſt bona: qꝛ oēs ptes diffōnis cōueniunt ipſi tempori: ⁊ vt pꝫ ex dictis: ⁊ per iſtam dffōnem cognoſcitur eſſentia tp̄is explicite ⁊ diſtincte: dummodo bn̄ intelligatur.

Tp̄s eſt aliquid mot⁹ ſm rōnē prioris ⁊ poſterioris

ꝙ 3ᵐ

Nūs eſt duplex

¶ Conſiderandum aūt eſt hic ꝙ numerus eſt duplex. ſ. numerus quo numeramus: ⁊ numerus numeratus. Numerus quo numeramus: vt cōiter dicitur. eſt ipſa rō numerandiqꝫ eſt diſcretio quedam ipſoꝝ numeratoꝝ: ⁊ eſt numerus vnitatuꝫ ſicut dualitas ternarietas ⁊ hꝫ. Numerus autem numeratus ē ipſa res numerata: vt due albedines ⁊ duo hoīes. ⁊ hmōi numerus eſt in quolibet pdicamēto. Nam in quolibet genere ſunt res diſtincte abinuicē: ⁊ iſte ſunt numerus qui eſt res numerata. Modo cū dicitur tempus eſt numerus non intelligitur ꝙ ſit numer⁹ quo numeramus. ſ. diſcretio ⁊ diſcōtinuatio prioris ⁊ poſterioris extra aīam exiſtens. Nam prius ⁊ poſteri⁹ motus exiſtentia extra aīam non ſunt actu diſcontinuata ab inuicem: immo ſemper ſunt continua ⁊ copulata ad terminū cōem. ſ. ad mutatuꝫ eſſe vel ad inſtās: ⁊ ſm hoc tempus nō eēt quantitas continua in re extra animam: ſꝫ diſcreta: quod eſt inconueniēs oīno. Un̄ relinquitur ꝙ ipſum tempus eſt res numerata: ⁊ p ɔñs numerus numerat⁹. ſ. prius ⁊ poſterius motus: ⁊ hoc voluit dicere Commētator, cū d xit ꝙ diffinitio tp̄is in qua non eſt ambiguitas eſt numeratum. i. res numerata prioris ⁊ poſterioris exiſtium in motu. Intelligendum etiam ꝙ dictum fuit prius ꝙ motus accipitur vno modo pro perfectione fluente. ſ. cuius vna pars generatur vel acqrītur poſt aliaꝫ donec perficiat: ⁊ ſit in actu. Alio modo ſumitur mot⁹ pro fluxu cōtinuo ſeu ſucceſſione ipſi⁹ mobilis de vna pte perfectionis ad aliam cuius inquā flux⁹ ⁊ ſucceſſionis vna ps eſt prior ⁊ alia poſterior. modo cū dꝛ ꝙ tempus eſt res numerata que eſt prior ⁊ poſterior ipſius mot⁹ non eſt intelligēdum per illud prius ⁊ poſterius partes pfectiōis quoꝝ vna generatur prius ⁊ alia poſterius. partes enim illius perfectionis ſunt in tribus generibus ſm cōeꝫ doctrinā. ſ. q̄litatis ⁊ q̄ntitatis ⁊ vbi: ſed intelligo prius ⁊ poſterius que ſunt eſſentialiter motus partes ipſius fluxus cōtinui ſeu ſucceſſionis ⁊ durationis: quaꝝ vna ē prior ⁊ alia poſterior. Et adhuc iſte ptes fluxus ſeu ſucceſſionis poſſunt dupl'r ɔſiderari. Uno mō ſm ſe ⁊ abſolute: ⁊ ſic ſūt partes motus vel ſm alios: vt concernunt actū relictum a motore īmobili. Alio modo ſꝫ ꝙ nūerabiles. i. apta nata numerari ⁊ diſtingui per aīam: ⁊ ſic forte numerātur hoc nomine tēpus. Nec intelligo ꝙ iſta aptitudo ad numerationē exiſtēs i priori ⁊ poſteriori parte ſucceſſiōis ſit de eſſentia tp̄is ſed eſt ratio ⁊ ꝓprietas formalis ſub qua ſignificat ipſum tp̄s ⁊ intellit vt ſentire vel ſenſus nō ē de eſſentia aīalis: ſed eſt modus eēndi quo ſumitur intellect⁹ aīalis ⁊ ſignificatur hoc noīe aīal. Similr aūt ⁊ in multis alijs. ¶ Eſſentia igitur ipſius temporis exiſtēs extra aīam eſt ſucceſſio ⁊ fluxus partium ſucceſſionis pfectionis hn̄s vnam ptē priorē ⁊ aliā poſteriorē: ⁊ hoc dico extra aīam eo modo quo res ſucceſſiua vel ſucceſſio ipſa pt exiſtere ex̄ aīam. Et hec quidē ſucceſſio vel flux⁹ cōtinu⁹ eſt quantitas continua: cuius partes copulant ad terminū cōem. ſ. ad ipſum nūc, p̄ter iſtā aūt q̄ntitatē continuam hoc nomē tp̄s ſigt quoddā aliud. ſ. diſcretionē partium iſtarum factam per aīam. ⁊ iō dicit Cōmētator ꝙ temp⁹ eſt cōpoſitum &c. ſicut prius exponebatur.

Tp̄s eſt nūs nūeratus

Cō. 101

Tp̄is eſſentia

Ad primam rōnē cū dicit numeratio &c. pōt dici ꝙ veꝝ eſt accipiendo numerū p numero quo numeramus modo predicto: ſꝫ accipiēdo nūm pro re numerata ſic numeratio prioris ⁊ poſterioris exiſtētium in motu bene eſt numerus prioris ⁊ poſterioris, ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito: tp̄s enim eſt numeratio prioris &c. i. res numerata que ē prius &c. modo p̄expoſito. ¶ Sꝫ iſtud nō eſt ſatis tutū: qꝛ ſi Commētator accipit numerationē pro re numerata: tunc erit ſenſus ꝙ tempus eſt res numerata rei numerate motus: quod ē deriſoriuꝫ. Et alii qui ideo dicūt aliter: ad cuius euidentiam conſiderandū eſt ꝙ ad completum ⁊ pfectum tp̄is itellectū opꝫ bis intelligi motum. Opꝫ enim intelligi motum primuꝫ cui⁹ prius ⁊ poſterius eſſentialiter ſunt motus. ⁊ oportet intelligi alios motus vel alium motum cuius vel quoꝝ ipſum tempus eſt menſura: ⁊ hoc ſignificauit illa diffinitio quā ponit Cōmētator ꝙ tempus eſt numeratio numeri motus ſm prius ⁊ poſterius. i. tēpus eſt mēſuratio rei numerate ipſius motus ſm prius ⁊ poſterius exiſtentis in motu p̄, ita ꝙ prius ⁊ poſterius que ſunt in motu ꝓ mēſurāt rem numeratam cuiuſlibet motus. ſ. prius ⁊ poſterius cuiuſlibet mot⁹ aliquo modo. ¶ Aliter pōt dici ꝙ Commentator ibi diffinit tempus q̄ntum ad formale ſignificatum qd̄ importatur hoc nomine tempus: illud enim formale eſt numeratio. i. diuiſio vel diſcretio nūeri motus. ſ. prioris ⁊ poſterioris exiſtētis in motu, numeri dico motus. i. rei numerata motus. ſ. prioris ⁊ poſterioris exiſtētis in motu. Et iſta numeratio rei numerate motus. ſ. prioris ⁊ poſterioris exiſtentium in primo motu ſit actu p aīaꝫ. Et ideo tempus q̄ntum ad formale non eſt actu p̄ter animā vel niſi per aīaꝫ. Et ꝙ iſta ſit intētio Cōmētatoris apparet inſpicīēti verba eius. Dicit enim ſic: manifeſtū igit ex hoc ſermone ꝙ diffinitio temporis eſt numerare numeruꝫ motus ſm prius ⁊ poſterius, id eſt comprehēſio numerati motus. ⁊ hic eſt numerus eius: q̄ꝛ quando numeramus numeꝝ motus qui fuerit ex diuiſione per inſtantia priora ⁊ poſteriora, tunc ſit tēpus. ergo tp̄s nihil aliud eſt q̄ꝫ numeratio numeri motus que fuit in eo ex diuiſione eius ſm prius ⁊ poſterius: ⁊ hec ſūt v̄ba Cōmētatoris.

D Ad 1ᵃ

replica

R̄ alii

R̄ᵒ alr

Cō. 101

In quibus manifeſte videtur loqui de tempore pro illo ſignificato temporis quod eſt in anima. Illud enim eſt numeratio prioris ⁊ poſterioris exiſtentium in motu: ⁊ docet modum per quem fit iſta numeratio ⁊ numerare. ſ. per hoc quod diuiditur. i. diuiſim apprehenditur motus ſm prius ⁊ poſterius. Et hec quidem apprehenſio prioris ⁊ poſterioris motus ſeorſum ⁊ diuiſim eſt formale ſignificatum tēporis vt tactum fuit prius: vel ad minus diſcretio vel diſtinctio huius apprehenſionis ⁊ illius: quod pro tanto dico: q2 ipſa apprehenſio vel intellectio prioris ⁊ poſterioris exiſtentium in motu non eſt quantitas diſcreta ſed eſt actio vel paſſio vel qualitas: vt dicitur: formale tamen ſignificatum temporis eſt quātitas diſcreta ſm Con-
ℨ.101. mētatorē. Et q2 non videtur eſſe intētio Ariſt. loqui hic de tempore ⁊ ipſum diffinire ſm ꝙ ens in anima: ſed vt eſt quantitas continua motus ⁊ exiſtens preter vel extra animam: ideo dicit Commētator commēto. 43. ꝙ in lib. Alexandri non eſt numerare numeri motus: ſed numerus motus: ⁊ ſubdit: diffinitio igitur in qua non eſt dubitatio: eſt tempus eſt numeratum prioris ⁊ poſterioris exi-
Ad 2m ſtentium in motu. quare non valet ratio. ¶ Ad aliam cū dicitur numeratum prioris ⁊ poſterioris ⁊c. Uerum eſt numerus quo numeramus: ſed poteſt eſſe numerus numeratus ſcilicet res numerata: ⁊ ſic intelligit Commenta-
Ad 3m tor ⁊ Ariſtote. vt patet inſpicienti. ¶ Ad aliam. prius ⁊ poſterius motus non eſt numerus motus. dico ꝙ verū eſt accipiendo num pro numero quo numeramus: ſꝫ hū eſt numerus numeratus: ⁊ hoc modo intelligitur
Ad 4m ¶ Ad aliā dico ꝙ temp⁹ eſt numerus ⁊ res nūerata. ſ. prius ⁊ poſteri⁹ ⁊c. Et cum dicit ꝙ iſta res numerata ē ipſe motus. dico ꝙ veꝝ eſt accipiendo motum pro fluxu continuo quo mobile fluit de vna parte perfectiōis ad aliam ⁊ iſte fluxus continuus ſeu ſucceſſio ⁊ duratio eſt ipſum tempus. ⁊ eſt etiam motus ſm famoſitatē ⁊ ſꝫ famoſiorē opinionē. Diuerſimode tamē dicit mot⁹ ⁊ tempus vt dictū eſt pri⁹. Nam iſte fluxus continu⁹ ſm ſe conſideratus dicit motus: ſed ſm qđ eſt numerabilis ⁊ diſtinguibilis ſic dicit tempus. Et non eſt mihi inconueniens ꝙ tēpus q̄ cū ad id qđ ipſum eſt extra animā ſit idē eēntialr cū motu accipiendo motū pro fluxu continuo: licꝫ non ſit idē cū motu q eſt pfectio generata pars poſt partem: vt dictuꝫ
Ad 5m eſt pri⁹. ¶ Ad aliam poteſt dici: ꝙ per illud pri⁹ ⁊ poſterius intelligende ſunt pars prior ⁊ pars poſterior flux⁹ cōtinui: ⁊ non ipſa mutata eē: quorum vnum eſt pri⁹ ⁊ alterum poſterius: non enim ipſum temp⁹ eſt eſſentialr ipſa mutata eē: quorū vnum eſt pri⁹ alio: ſed eſt eſſentialiter pars prior ⁊ pars poſterior fluxus cōtinui ſeu ſucceſſiōis cōtinue. Et cū dicit. ꝙ iſte partes non ſunt numerate: ſed continue ⁊ ſic ſm hoc tempus nō erit res numerata. hic dico ꝙ licꝫ ille partes fluxus cōtinui non ſunt extra animā actu: tamē ſunt aptitudinaliter numerate ⁊ idonee ꝙ numerent ⁊ diſtinguant: ⁊ hec numeratio ⁊ diſtinctio earū ſm diſcontinuationē fit per animam apprehēdentē iſtas partes apprehenſionibus diuerſis ⁊ diſcontinuis: ⁊ eſt ſimile ſicut de linea continua: linee enim ipſius cōtinue partes non ſunt actu extra animam numerate ſm diuiſionē ⁊ diſcretionē: ſed tamē q2 vna pars linee nō eſt alia: ſꝫ vna eſt extra aliā: ideo ſunt apte nate vt numerentur per animam ita. ſ. ꝙ aīa apprehendat vnā illaꝝ ſeorſum ab alia ⁊ diuiſim non cōtinuādo apprehenſionē apprehenſioni vlterius oīno. Similr partes ipſius fluxus continui quāuis nō ſint actu extra aīam diuiſe ⁊ diſcontinuate: tamen q2 vna illaruꝫ non eſt alia: ſed vna eſt extra aliam vel poſt aliā: ideo ſunt apte nate ꝙ anima eas numeret diſtincte ⁊ diuiſim eas apprehēdēdo apprehenſionibus non continuis. Et hec numeratio eſt formale ſignificatuꝫ ipſi⁹ tēporis: ⁊ iſtud nō eſt actu extra aīam ſed in potētia inq̄ꝫ tū partes iſte ſunt apte nate ſic apprehēdi: ſic ut partes linee ſunt apte nate apprehendi ſeorſum ⁊ diuiſim. In hoc tñ eſt differentia inter partes linee ⁊ partes fluxus: q2 partes linee pñt diſcontinuari actu extra aīam per diuiſionē vt cū lignū aut lapis diuidit realiter: ſed partes flux⁹ exiſtentes in primo mobili nunq̄ꝫ pñt diſcontinuari abinuicē per qđcūq̄ꝫ diuidens realr extra animam: q2 ſic motus deficeret: qđ eſt impoſſibile ſm phm. videt ergo diffinitio temporis in q̄ non eſt dubitatio eſſe tantū: ꝙ temp⁹ eſt eſſentialr pars prior ⁊ pars poſterior fluxus cōtinui: quo mobile fluit continue de vna parte perfectionis ad aliā: prout ille partes ſunt numerabiles ſeu diſtinguibiles ab inuicem: ⁊ hoc loquēdo de tēpore q̄ꝫtum ad ſuū māle ſignificatū qđ eſt extra aīam quoquo modo. ¶ Ad aliam dicendum ꝙ pri⁹ ⁊ poſteri⁹ non accipiunt in diffinitione temporis pro iſtis reſpectibus qui ſunt prioritas ⁊ poſterioritas: iſti enim ſunt relationes quedā: ſed accipit ibi prius ⁊ poſteri⁹ pro re que ſubſternit vel ſubijcit iſtis reſpectibus: ⁊ iſta eſt quid abſolutū. ¶ Ad aliā cū dicit. ꝙ prius ⁊ poſterius diffiniunt tēpore ⁊c. Dico ꝙ prius ⁊ poſterius pñt accipi duplr. Uno modo prout ſunt differentie ordinis. Alio mō pro partibus ipſius fluxus: quarū vna eſt prior ⁊ alia poſterior. Primo modo prius ⁊ poſterius diffiniunt tēpore. res enim prior eſt que fluit in aliquo tēpore in q̄ non fuit alia: ⁊ res poſterior eſt q̄ non erat ī aliquo tēpore in q̄ erat alia: ⁊ loquor de priori ⁊ poſteriori prout ſunt differentie ordinis generationis: non differētie ordinis que eſt inter cām ⁊ cātū. Sed ſi ſumit 2° modo. ſ. pro partib⁹ fluxus continui: ſic ponunt in diffinitione temporis: vt dictū eſt prius: ⁊ hoc non eſt inconueniēs. Tēpus itaq̄ꝫ eēntialr eſt idē cū partib⁹ ſucceſſionis cōtinue: quaruꝫ vna eſt prior altera. ¶ Ad aliā cū dicit Cōmētator ꝙ prius ⁊ poſterius in motu ⁊c. pōt dici ꝙ loquit de priori ⁊ poſteriori in motu pro ptibus pfectionis. Pars enim pfectionis prior eſt illa q̄ fit in tpe priori: ⁊ pars poſterior eſt illa q̄ fit in tpe poſteriori: ⁊ hoc modo nō ſumit in diffōne tpis: vt pꝫ ex dictis: ſed ſumit pro ptibus fluxus continui numerabilibus vel numeratis. quare ⁊c.

Partes flux⁹ nō diſcontinuātur

Ad 6m

Ad 7m

Prius e poſterius diffiniūt tpe

Ad 8m

Queſtio. cc.

GRatia pdictoꝝ querit hic. Utrū prius ⁊ poſterius mot⁹ ſint idē eſſentialiter cū priori ⁊ poſteriori tpis. ¶ Arguit ꝙ nō. q2 ſi ſic eſſet tūc prius ⁊ poſterius in motu nō eēnt partes mot⁹: ⁊ qđ videt inconueniēs. ⁊ pꝫ ꝯña. quia partes tēporis non ſunt partes motus. Nūc aūt prius ⁊ poſterius in tempore ſunt ptes tpis. ergo prius ⁊ poſterius in tempore nō ſunt ptes motus: ⁊ ſic ſi prius ⁊ poſteri⁹ in motu ſint idē eēntialr cū priori ⁊ poſteriori in tempore: tūc prius ⁊ poſterius in motu nō erunt ptes ipſius motus. ¶ Itē ſi ſic: tunc tēpus diffiniret per prius ⁊ poſterius i tēpore: ⁊ qđ videt inconueniens ſpāliter ꝓpter hoc: q2 ptes q̄ꝫtitatiue nō vident poni in diffinitione totius q̄ꝫtitatiui vt videt velle Ariſto. in. 7. metaph. Semicirculus enim non ponit in diffinitione circuli: nec digitus in diffōne illius cuius eſt digit⁹ ſed magis econuerſo. vñ ibi dicit Phs. ꝙ ſemicirculus diffinitur circulo ⁊ digitus toto. ⁊ pꝫ cōſequentia. q2 tempus diffinitur per prius ⁊ poſteri⁹ i motu: vt pꝫ in litera. Si ergo prius ⁊ poſterius in motu eſt idē eſſentialr cū priori ⁊ poſteriori i tēpore: tunc diffinitur tempus per prius ⁊ poſterius in tēpore. Prius aūt ⁊ poſterius in tempore ſunt ptes temporis: vt manifeſtum ē. q̄re ⁊c. ¶ Itē ſi prius ⁊ poſterius in tēpore eēt idem eſſentialiter cum priori ⁊ poſteriori in motu: tunc cū prius ⁊ poſterius in motu ñ ſit aliud q̄ꝫ ſucceſſio continua vel duratio motus: ſequeretur ꝙ etiam ipſum tempus eēt eēntialr ipſa ſucceſſio ꝯtinua vel duratio motus: ⁊ ſic multo

Ad

T.c.35

Forma le ſig tūꝫ tēporis

melius ⁊ facilius potuiſſet tempus fuiſſe diffinitum dicē do ipſum eſſe ſucceſſionem aut durationē continuā mo tus q̄ȝ Ariſto. ipſum diffinivit dicendo ipſum numerum prioris ⁊ poſterioris in motu: quod eſt ridiculum. ¶ Itē cauſa non eſt idem eſſentialiter cuȝ cauſato. hec eſt mani feſta. Cauſa enim eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud vt com muniter dicitur: ⁊ habetur i libello de bōa fortuna. Sed prius ⁊ poſterius in motu eſt cauſa prioris ⁊ poſterioris
T.c.99 in tempore: vt vult Ariſt. in litera: ſicut prius ⁊ poſterius in magnitudine eſt cauſa prioris ⁊ poſterioris in motu: vt dicitur in litera ⁊ in textu Commentatoris habetur ſic: q2 motus eſt continuus ⁊ tempus eſt cōtinuum. ⁊ Cō mētator exponendo illum dicit ꝙ cauſa continuitatis tē poris eſt continuitas motus. ¶ Itē ſi prius ⁊ poſterius tēporis eſſet idem eſſentialiter cum priori ⁊ poſteriori mo tus ⁊ econuerſo: tunc tempus non menſuraret motuȝ ſ3 ꝙ quantum quoddam eſt: quod eſt contra Ariſto. dicen tem ꝙ tempus menſurat motum ⁊ quietē ſm ꝙ quāta quedam. ⁊ probatur conſequētia. q2 tēpus eſt idem eſſen tialiter cum ſuo priori ⁊ poſteriori: vt oēs conceduntur: igitur prius ⁊ poſterius temporis eſt ideȝ eſſentialiter cū priori ⁊ poſteriori motus: ſequitur ꝙ tēpus eſt eſſentialr̄ prius ⁊ poſterius ipſius motus. Prius autē ⁊ poſterius ipſius motus eſt quantitas mot⁹. ſ. eiꝰ ſucceſſio cōtinua: igiť tp̄s erit q̄ꝫtitas motus eēntialr̄. Si igiť tēpus mēſu rat motū ſm ꝙ quātus eſt: tunc tēpus mēſurat ſeipſuȝ: q2 ip̄ȝ tp̄s eſt quātitas motus vt deductuȝ eſt: quare ⁊c̄.
T.c.1 ¶ Itē menſura eſt prior mēſurato nāl̄r. 10. metaph. ſ3 tē pus eſt mēſura mot⁹ vt quantus eſt. vt cōcediť. ⁊ hoc di cit Ariſtot. igitur tp̄s eſt prius nāl̄r q̄ꝫtitate motus: hoc aūt nō eēt ſi ipſuȝ tēpus eēt eēntialr̄ q̄ꝫtitas motus q2 ni hil eſt prius nāl̄r ſeipſo: modo ſi prius ⁊ poſterius in tp̄e eēnt ideȝ eēntialr̄ cum priori ⁊ poſteriori in motu cū pri us ⁊ poſterius in motu ſint q̄ꝫtitas ipſius motus: tūc tē pus qḋ eſt prius ⁊ poſterius eēt quantitas motus: qḋ eſt inconueniens: vt probatum eſt. ergo ⁊c̄.

Oppoſitum arguiť: q2 prius ⁊ poſterius in tp̄e eſt idem eēntialr̄ ꝙ tp̄s: hec eſt ma nifeſta: ſed tempus eſt idem cum priori ⁊ poſteriori ipſi⁹ motus: ergo a primo ad vltimum p̄us ⁊ poſterius tp̄is idē eſt eēntialr̄ cū p̄ori ⁊ poſteriori in motu. q̄re ⁊c̄.

B **Ad euidentiam** queſtionis eſt intelligendū ꝙ ſicut ex doctrina cōis ſup 3m huius. ⁊ attribuiť Cōmētatori. Motus pōt accipi dupli
Motus accipiť duplr̄ citer. Uno modo ꝓ forma impfecta cuius vna pars gnā tur poſt aliaȝ continue donec pficiatur ⁊ ſit in actu. Alio modo pro fluxu cōtinuo quo mobile fluit de vna pte ad aliā. ¶ Aliam tn̄ diſtinctioneȝ vel eandē mō alio loquen di ponit Cōmētator in. 5. huius. ꝙ mot⁹ pōt conſiderari
Com.9 q̄ꝫtum ad ſuam māne: ⁊ ſic eſt pfectio diminuta in eodem genere exiſtens cum termino ad quem. Alio modo q̄ꝫtū ad formam ſuam: ⁊ ſic eſt tranſmutatio coniuncta cuȝ tē pore: ⁊ ſic eſt genus p ſe. ſ. paſſio: vt dicit ibidē. Hanc aūt diſtinctionē non ſic intelligo ꝙ ipſe motus ſit qḋ vnū per ſe compoſitum eēntialr̄ ex illis rebus predictis. ſ. ex pfe ctione diminuta ⁊ ex trāſmutatione coniuncta cum tēpo re: nā ex talibus rebus diuerſis ⁊ p̄cipue diuerſoruȝ gene rū p̄dicamentaliū nō ſit vnuȝ ens per ſe. Sed intelligo ſic ꝙ hoc nomē mot⁹ ſignificat duo, quoꝝ unū eſt ſicut ma
Motus ſigt̄ duo teria. Et aliud eſt ad modū forme: ⁊ illud ſignificatuȝ qḋ h3 modū mãe reſpectu alterius eſt ipſa forma diminuta cuius vna ps gnātur poſt aliam. Illud aūt quod h3 mo dum vel ſimilitudinem forme eſt ipſa tranſmutatio con iuncta cum tempore: quare aūt vnum iſtorū eſt ſicut ma teria ⁊ alterꝝ ſicut forma: videndū eſt in. 5. huius. Si autē ipſa tranſmutatio coniuncta cū tp̄e q̄ȝ Cōmenta. dicit eſſe

formā motus eſt qḋ aliud ab ipſo fluxu ꝯtinuo ⁊ a ſucceſ ſione ⁊ a duratione: tunc opȝ intelligē ex p̄dictis diſtinctio nibus vnā diſtinctionē trimēbrē: ⁊ eſt ꝙ motus pōt acci pi pro forma diminuta tendente ad complemētum. Alio
Motus accipiť triplr̄ modo pro tranſmutatione coniuncta cum tēpore. Alio° pro fluxu continuo, ſeu ſucceſſione ipſius durationis que ꝯuenit vel ex reſiſtētia medij ſic in grauib⁹ ⁊ leuib⁹ inani tis: vel ex reſiſtentia termini a quo ſicut in alijs motibus proprie dictis. ¶ Ulterius intelligēdum ꝙ per pri⁹ ⁊ po
Prius ⁊ poſteri us i mo tu ſterius i motu poſſumus intelligē tria. Uno modo ptes pfectionis: quarū vna gnāť p̄us q̄ȝ alia. Alio° ptes ipſius tranſmutatiōis cōiuncte cum tp̄e: cuius vna pars ē prior alia. Tertio mō pōt accipi p̄us ⁊ poſterius motus ꝓ pte p̄ori ⁊ parte poſteriori fluxus continui ſeu ſucceſſionis ⁊ durationis. ¶ 3° cōſiderandum eſt ꝙ p̄us ⁊ poſterius in tp̄e vt hic ſumiť ſunt ptes q̄ꝫtitatiue tp̄is ⁊ ſunt idē eēntia liter cū ipſo tēpore ⁊ ecōuerſo: ſicut ptes q̄ꝫtitatiue linee ſunt eedē eēntialiter cum ipſa linea ⁊ econuerſo.

His viſis dico ad q̄ſtionē tria. Primo ꝙ ſi ſumať p̄us ⁊ poſterius motus pro ptib⁹ per
C. 2° primũ fectionis: quaꝝ vna gnātur poſt aliaȝ. ſic nō ſunt idē eēn tialr̄ cuȝ priori ⁊ poſteriori in tēpore. ⁊ hoc faciliter ꝓba tur. q2 h⁹ ptes motus ſunt in predicamēto q̄ꝫtitatis vel q̄ litatis vel vbi: ſicut etiā motus qui eſt forma fluēs. Tem pus autē eſt in gn̄e q̄ꝫtitatis vt manifeſtum eſt in predica
C. 2° mētis. ¶ Scd̄o dōm ꝙ ēt ſi recipiať prius ⁊ poſterius ꝓ partib⁹ tranſmutationis. quaꝝ vna eſt prior ⁊ alia poſte rior: adhuc iſte non ſunt eadē eēntialiter cū priori ⁊ poſte riori q̄ ſunt tēpus: q2 quēadmodū prima trāſmutatio cō iuncta cū tēpore: quā Cōmētator ponit formaȝ mot⁹ eſt in gn̄e paſſionis ſm Commētatorē: ſic etiam partes eius ſunt in gn̄e paſſionis: ſicut partes albedinis ſunt in eodeȝ gn̄e cum albedine. eo mō quo ipſa pōt hēre ptes: q̄re tē pus ip̄ȝ cū ſit q̄ꝫtitas nō eſt idē eēntialr̄ cuȝ illis partibus
C. 3° tertiũ tranſmutationis. ¶ 3° dico ꝙ ſi ſumať p̄us ⁊ poſteri⁹ ꝓ ptib⁹ fluxus continui ſiue pro ipſa ſucceſſione continua ⁊ duratione ſic ſunt idē eēntialr̄ cū ip̄o p̄ori ⁊ poſteriori tē poris: q2 h⁹ p̄us ⁊ poſteri⁹ q̄ ſunt ptes flux⁹ cōtinui ſunt q̄dā q̄ꝫtitas ꝯtinua. ſ. duratio ſucceſſiua. H̄ habeo ꝓ mani feſto: ſ3 nō pōt eē alia q̄ꝫtitas niſi tp̄s vt manifeſtū ē conſi derāti p inductionē: nō enim eſt q̄ꝫtitas pmanēs. ſ. neq3 li nea neq3 ſupficies, neq3 corp⁹ neq3 eſt q̄ꝫtitas ſucceſſiua que eſt oīo. q2 oīo q̄ eſt ſpēs q̄ꝫtitatis dr̄ eē multitudo p tium vocis diſtantium ⁊ ſibiinuicē ſuccedētiū: quare re linquiť ꝙ pri⁹ ⁊ poſterius que ſunt ptes flux⁹ ꝯtinuī ſeu ſucceſſionis cōtinue ſunt idē qḋ ip̄m tēpus. Tēpus aūt ē idē eēntialr̄ cū p̄ori ⁊ poſteriori in tēpore: q2 hec ſūt par tes eius intrinſece q̄ꝫtitatiue. ergo prius ⁊ poſteri⁹ i motu eſt ideȝ eēntialr̄ in motu cū priori ⁊ poſteriori in tēpore. ¶ Itē confirmať q2 motus mēſurať tēpore ſm ꝙ quan tus eſt quātitate ſucceſſiua: hoc eſt notum. Tūc quero h̄ illa quantitate ſucceſſiua ſm quam motus eſt mēſurabi lis a tēpore an ipſa ſit tēpus: an alia q̄ꝫtitas a tēpore. Si ſit tp̄s habeo ꝓpoſitū. Nā prius ⁊ poſterius in motu nō ſunt aliud q̄ȝ q̄ꝫtitas motus loquēdo de motu ꝓ fluxu for me. ⁊ ſic illud prius ⁊ poſterius eſt ipſum tēpus. Et ſi di cať ꝙ illa q̄ꝫtitas ſucceſſiua ſm quā motus continuus ē mēſurabilis tēpore ſit alia quantitas a tp̄e: cum illa q̄ꝫti tas non ſit ſpēs q̄ꝫtitatis: que eſt oīo nec linea nec ſuper ficies nec tēpus nec numerus: vt manifeſtuȝ eſt: ſequitur ꝙ eſt alia ſpēs q̄ꝫtitatis: preter illas quas Ariſtot. nume rauit in predicamentis. quod eſt abſurdum ⁊c̄

Ad rationes. ¶ Ad primam cū dicitur ꝙ ſic p̄ us ⁊ poſterius non eſſent partes motus ⁊c̄. dico ꝙ non ſequitur. Et ad probationem cum dicitur ꝙ partes temporis nō ſunt partes motus. Dico D

ꝙ verum eſt accipiendo partes motus pro partibus perfectionis cuius vna pars generatur poſt aliam. Sʒ ſi loquatur de motu pro fluxu cõtinuo forme ſic partes temporis bñ ſunt partes motus: ⁊ ecõuerſo. licet differãt aliquo modo: ſm ratonẽ ⁊ modum: vt dictum fuit.

❡ Ad aliud concedo ꝙ tempus bñ diffinitur per prius ⁊ poſterius que ſunt eius partes q̈ʒtitatiue. Et cum dicitur contra hoc: ꝙ partes q̈ʒtitatiue non ponũtur in diffinitione totius: põt dici, ꝙ veruʒ eſt in diffõne totius cui accidit q̈ʒtitas: ſicut homini accidit q̈ʒtitas: ⁊ ideo digitus qui eſt eius pars q̈ʒtitatiua nõ ponitur in eius diffinitione: ſʒ i diffinitione totius quod eẽntialr̃ eſt quãtitas vel de eius eẽntia eſt q̈ʒtitas bñ ponunt̃ eius ptes. Unñ i p̃dicamentis dicitur quod quantitas cõtinua eſt cuius partes ſunt copulate ad terminũ cõmunẽ. Ecce ꝙ in diffinitione quãtitatis ponunt̃ eius partes. Similiter numerus diffinitur ꝙ ſit multitudo ex vnitatibꝰ aggregata. Et cõſtat ꝙ vnitates ſũt partes numeri q̈ʒtitatiue: ſic autẽ eſt in propoſito. tẽpꝰ eſt q̈ʒtitas cõtinua: ⁊ prius ⁊ poſterius: que ſunt eius ptes fluxus numerabiles ſeu diſtinguibiles ſunt eius partes. q̈re ⁊c̃. ❡ Et cũ dicitur tertio ꝙ tunc ſm hoc Ari. potuiſſet melius diffinire tẽpus dicendo ipſum eſſe fluxum continuum vel ſucceſſionẽ continuam de vna parte perfectionis ad aliã. Dico ꝙ imo Ariſto. melius diffiniuit tempus dicẽdo ipſum eẽ numeruʒ motus ſm prius ⁊ poſterꝰ. i. ſicut Cõmẽtator exponit res numerata priori ⁊ poſteriori exñtiuʒ in motu: hec eniʒ eſt diffinitio tẽporis cõpleta. Intelligendo tñ p illa prius ⁊ poſterius partes fluxus cõtinui. Iſte aũt partes fluxus cõtinui nõ dicunt̃ tẽpus niſi ſub rõne qua ſunt numerabiles ⁊ diſtinguibiles abinuicem ita ꝙ ipſa aptitudo ad numerationeʒ ⁊ diſtinctioneʒ eſt formalis ratio ſub qua tempus ſignificat illud quod ſignificat. Qz autẽ iſte partes ſunt numerabiles: hoc prouenit eis ex eo ꝙ ſunt diuerſe ita ꝙ vna earum nõ ẽ alia. Diuerſitas aũt earũ non intelligit̃ niſi ſm ꝙ vna ẽ prior ⁊ alia poſterior: ſicut diuerſitas partium linee non intelligitur niſi quia vna eſt extra aliam vel in alio ſitu vna q̈ʒ alia: vnde ſi eẽnt in eodem ſitu reuerterẽtur in idem: vt patet ex. 4. huius. Et ſic radicalis cauſa nũerabilitatis iſtarum partium ẽ prius ⁊ poſterius: ⁊ ꝑpter hoc multum ſubtiliter ⁊ profunde conſiderauit ⁊ diffiniuit Ariſto. ipſuʒ tẽpus dicendo ipſum eẽ numerũ motus ſm prius ⁊ poſterius. p hoc enim explicauit eẽntiam tẽporis. ſ. ipſum fluxum continuum ⁊ rõnẽ nũerabilitatis eiꝰ ſub qua numerabilitate importat̃ hoc nomen tẽpus: ita ꝙ melius diffiniuit tẽpus q̈ʒ ſi ſolum dixiſſet ipſum eẽ fluxuʒ continuũ vel durationẽ vel ſucceſſionem continuam.

partes q̈ʒtitati/ ponũ i dif/ nitione tius

❡ Ad aliam q̈ mihi vĩ difficilis cuʒ dicitur ꝙ prius ⁊ poſterius ⁊c̃. videtur mihi ꝙ in textu Ariſt. hoc non habet̃ ꝙ prius ⁊ poſteriꝰ in motu ſit cauſa prioris ⁊ poſterioris in tempore: ſed bene dicit ꝙ prius ⁊ poſterius in magnitudine eſt in aliquo modo cauſa prioris ⁊ poſterioris in motu: ⁊ loquitur hic de motu locali. Et ſubdit ꝙ in tẽpore ⁊c̃. eſt prius ⁊ poſterius propter id quod ſequitur alterum alterum idẽ propter id quod vna pars temporis ſequitur aliam: ⁊ hec ſunt verba Ariſto. Quoniam autem in magnitudine primum ⁊ vltimuʒ neceſſe eſt in motu ꝓus ⁊ poſterius eſſe proportionaliter his que ſunt ibi. At vero ⁊ in tẽpore eſt prius ⁊ poſterius propter id quod ſequitur alterum alterum. In quibus verbis nõ exprimitur ꝙ prius ⁊ poſterius motus ſit cauſa prioris ⁊ poſterioris tẽporis. Qz ſiquis vellet hoc tenere quia famoſum ẽ: poſſʒ dicẽ ꝙ prius ⁊ poſterius ipſius motus: que quidem prius ⁊ poſterius ſunt partes perfectionis: quarum vna generatur poſt aliaʒ: iſte ſunt aliqualiter cauſa prioris ⁊ poſterioris in tempore. Dictum enim eſt quod prius ⁊ poſterius temporis eſt ipſe fluxus continuus ſeu ſucceſſio: hʒ autẽ fluxus ſeu ſucceſſio quodammodo fundatur in illa forma vel perfectione cuius vna pars gñatur poſt aliam ſicut fluxus: quo calefactibile fluit de vna parte caliditatis ad aliam quodammodo fundatur in ipſa caliditate non tanquam in principali ſubiecto: ſed ſicut in diſpoſitione ⁊ preparatione ſubiecti. Similr̃ fluxus quo vnuʒ mobile localiter fluit de vno vbi ad aliud vbi: vel ſuccedit aliquo modo fundatur in ipſo vbi: ⁊ ſic prius ⁊ poſteriꝰ motus qui eſt perfectio fluens ſe habet in rõne cã mãlis reſpectu ipſius fluxus continui ſeu ſucceſſionis continue.

Prius ⁊ poſteriꝰ i motu nõ ſunt ca poris ⁊ poſte/ rioris in tẽpore

❡ Sed quod Cõmẽtator dicit vĩ difficilius ꝙ cauſa continuitatis tempore eſt continuitas motus. Forte dicẽdũ ꝙ per continuitatẽ motus Commẽtator intelligit dependentiam ⁊ productionẽ motus a motore ſine interruptione ⁊ defectu eẽndi: ⁊ hec eſt aliquo modo cauſa continuitatis tẽporis: q: enim motꝰ dependet a motore ſine interruptione: ideo durat continue ⁊ habʒ tẽpus continuum: ſed ſi intelligeret per continuitatem motus quandã aliaʒ quantitateʒ ipſius que ſit cauſa tẽporis: hoc eſſet multuʒ mirabile. Et forte per continuitatẽ motus intelligit partes perfectionis que continue ſibiinuicem ſuccedunt ſine medio: he enim partes ſubſternuntur fluxui ſeu tẽpori aliquo mõ: ⁊ ſic reducuntur ad genus cãe mãlis ⁊ ſubiecti. Inquire bñ vſq; ad fundum neſcio aliud nunc. Du no Solo

❡ Ad aliã nego ꝯñtiam. Et cum dĩ ꝙ tunc tẽpus mẽſurabit ipſum. dico ꝙ non eſt inconueniens ipſum tẽpus vno modo ſumptũ mẽſurare ſeipſum ⁊ alio modo ſumptũ. Tẽpus mẽſurat ſeipſum
Aliqua enim pars tẽporis determinata ⁊ nota per ſui replicationeʒ mẽſurat aliquod totum tempus ignotũ vel minus notum: vt dies mẽſurat annum vel menſem: ⁊ ſic de ceteris. Et hoc vĩ ſentire Ariſt. in li. ubi dicit ꝙ totũ t.c.135.
mẽſuratũ ẽ idẽ ꝙ multa mota: quod verum ẽ q: totuʒ ẽ T.c.17
ideʒ cum ſuis ꝑtibus aliquo modo: vt patuit in ꝓ huius.

❡ Ad aliã cum dicitur: mẽſura eſt prior mẽſurato: poteſt dici ꝙ verum eſt aliquo mõ ſicut ꝑs toto precipue loquẽdo de menſura per replicationem. Et cum dicitur ꝙ tempus non eſt prius quantitate motus: dico ꝙ tẽpus ꝓ aliqua parte tẽporis prius eſt toto tempore quoquo modo prioritate materie ad formam: ⁊ ſic ſufficit in propoſito: pars enim temporis replicata menſurat totum tempus. ⁊ eſt prior tẽpore quod mẽſurat. Et eſt notandum ꝙ licʒ idem ſit realiter tempus menſurare quantitatem motus ⁊ tempus menſurare tempus: eo ꝙ ipſum tẽpus ẽ quantitas motus: tamen differunt ſm modum: q: dicitur mẽſurare motum inquantum ille fluxus mẽſuratus refert̃ ad mobile: ⁊ dicitur menſurare tẽpus inquantum ille fluxus eſt numerabilis ſm prius ⁊ poſteriꝰ: put ergo dies meaſurat annum ſm ꝙ annus eſt quidem actus mobilis ⁊ mobile. ⁊ ſic dies menſurat motum talẽ: ſed prout mẽſurat ipſum vt eſt numerabilis ſm prius ⁊ poſterius: vt ſic menſurat ipſum vt tempus eſt: ſimilr̃ autẽ eſt in alijs. Imaginetus ſum ergo per prius dicta ꝙ vna ⁊ eadem eſt ſucceſſio que eſt inter duo mutata eſſe: ⁊ que ẽ inter duo inſtantia: ⁊ dicitur illa ſucceſſio motus ſm ꝙ concernit actum relictuʒ in mobili a mouẽte ⁊ eius termini: vt ſic dicuntur mutata eſſe. Et eadem duratio ſm ſe conſiderata: vel conſiderata vt numerabilis dicitur tempus: ⁊ eius termini: vt ſic dicuntur inſtantia ſm eſſe.

Menſurat tempꝰ ⁊ motũ dr̃nt.

Succeſſio inter duo mutata eſſe ⁊ inter duo inſtãtia ẽ eadem.

❡ Ipſum autẽ nunc menſurat tempus ſʒ ꝙ eſt prius ⁊ poſteriꝰ. ipſum aũt nunc ẽ ſicut ideʒ: eſt vero ſicut nõ ideʒ: ſʒ quidem enim ꝙ in alio: ⁊ in alio eſt: alterũ ẽ. hec ãt ipſum nunc idem eſt ⁊c. Tex. cõ. ciiij. Qõ xxj.

Onſequenter queritur. Utrū inſtās ſit vnū
⁊ idē in toto tempore. ¶ Arguitur primo
quod non. rationibus Ariſtote. quia cuiuſli
T.c.91 bet diuiſibilis finiti oportet eē duo extrema
interque illud includitur ⁊ continuatur: vt li
nee finite ſunt duo puncta: ⁊ ſuperficiei finite ſunt due
linee. Sed eſt accipere tempus finitum ſicut horam aut
diem: ideo oportet talis temporis eſſe duos terminos vl
extrema. termini autem vel extrema ipſius temporis nō
ſunt niſi inſtantia vt manifeſtum eſt ergo inſtans non eſt
omnino vnum in toto tempore. ¶ Item ſi ſic. tunc illa
T.c.92 que fuerunt in milleſimo anno erunt ſimul cum illis que
ſunt nunc: vt bellum troianum eſſet nunc aut huiuſmo
di: ſed hoc eſt impoſſibile ⁊ abſurdum. Et probatur con
ſequentia. quia ſimul ſunt illa que ſunt in eodem inſtan
ti: ⁊ vnum talium non eſt prius alio neque poſterius. qua
re ⁊c. ¶ Item ſicut ſe habet punctus ad lineam: ſic in
T.c.107 ſtans ad tempus. per conuenientem ſimilitudinem: quaꝫ
etiam Ariſtoteles concedit: ſed non eſt vnus ſolus pun
ctus per totam lineam vt manifeſtum eſt: quia ſic corru
pto vno ſolo puncto linee corrumperentur oēs: qḋ ē fal
ſum. Cum enim diuiditur linea corrūpitur punctꝰ vnus
qui continuabat partes illas in quas fit diuiſio: ſꝫ non ꝓ
pter hoc corrumpunt omnia puncta illius linee: vt mani
feſtum eſt ergo ⁊c. ¶ Item ſi ſic. tunc inſtans non eēt in
ſtans: quod eſt impoſſibile. ⁊ ꝓbatur ꝯñtia. qꝛ inſtans dī
q̃ſi non ſtans. vt dicunt grāmatici: modo ſi maneret vnū
⁊ idē in toto tēpore: tunc eēt ſtans: ⁊ ſic nō eēt non ſtans.
⁊ p ꝯñs non eēt inſtās: quod eſt impoſſibile. ¶ Itē ſicut
ſe habet indiuiſibile motus ad motum: ſic indiuiſibile tē
poris ſe habet ad tempus: per conuenientem ſimilitudi
nē: ſed indiuiſibile motus nō eſt vnū ⁊ idē in toto motu.
Indiuiſibile enim ipſius motus eſt mutatum eſſe: ⁊ hoc
nō eſt vnū ⁊ idem per totū motū: immo aliud ⁊ aliud. eſt
enim aliud ⁊ aliud: vbi in motu locali: ⁊ alius ⁊ alius gra
dus forme in motu ad formā: q̃re ⁊c. ¶ Itē ſi inſtās eſſet
vnum ⁊ idē in toto tēpore: tunc ipſum inſtās eſſet diuiſi
bile. Non eni eſt intelligibile ꝙ aliquid vnū ⁊ idem ſit i
aliquo toto diuiſibili niſi ſit diuiſibile ſaltem per accñs:
vt albedo non poſſet eſſe i tota ſuperficie niſi ipſa albedo
eſſet diuiſibilis ſaltem per accidens. Cum ergo tempus
ſit quid diuiſibile videtur neceſſario ſi inſtans eſt vnum
⁊ idem in toto tempore ꝙ ipſum ſi diuiſibile ſaltem per
accidens: hoc autem eſt impoſſibile. quare ⁊c.
¶ Oppoſitum vult Ariſt. in litera.

B Ad queſtionem eſt intelligendū ꝙ inſtās du
plicit pōt accipi ſm Ariſt.
T.c.104 in litera. Uno modo ſm ſubſtātiam. Alio modo ſm eē.
Inſtans capit. 2 Et ad huius diſtinctionis intellectū eſt conſiderandū ꝙ
mobile poteſt conſiderari dupl̄r. Uno modo poteſt conſi
Mobile ꝯſiderat 2 derari ſm ſe. Alio modo poteſt conſiderari quantum ad
ſuū mutatū eē: ipſius aūt mobilis ſm ſe ſumpti ē aliqua
mēſura: ⁊ hoc non eſt tempus: qꝛ tempus eſt mēſura mo
tus: vt dicitur hic. Unde relinqui videtur ꝙ illa menſura
ſit ipſum inſtans ſm ſuam ſubſtantiam. Intelligo igitur
per inſtans ſm ſubſtantiam ipſam mēſurā mobilis ſꝫ ſe.
Sed inſtās ſm eſſe vt credo ad pñs eſt ipſum mutatum
eſſe mobilis ſm actū. Sicut eni idē fluxus realiter ē mo
tus ⁊ tēpus: vt dictū eſt ꝓus: ſic vnū ⁊ idē indiuiſibile eſt
Inſtans ⁊ mutatū eſſet, ſunt idē terminus motꝰ ⁊ tꝑis: vñ ipm mutatū eē actu exñs i mo
bili dū mouet eſt idē qḋ inſtans ſm eē. Sꝫ dī inſtans i habi
tudine ad tꝑs ⁊ dī mutatū eē i hitudie ad motū: vt tactū
fuit ꝓus. ¶ Ulterius cōſiderādū eſt qḋ ipſius mobilis eſt
Mobile hꝫ duplex eſſe duplex eſſe. Unū eſt eē ꝓmū ⁊ ſubale: ⁊ aliud eſt eē acci
dentale ſicut eē in theatro vel i foro: modo conſtat quod
mobile per totum motū manet vnum ⁊ idem ſm eē ſub
ſtantiale ꝓmū ſicut eſt eē celū vel lapidē vel hominem: ſed
nō manet vnū ⁊ idē ſm eē accñtale: immo diuerſificatur
ſm tale eē vt manifeſtū eſt per ſe. Sic etiā ipſum inſtans
Inſtans hꝫ duplex eſſe hꝫ vnum eē ſubſtantiale: ⁊ aliud eē accidētale: eē quidem
ſubſtantiale ipſius inſtantis ſm ſubſtantiam eſt ipſū eē
id qḋ eſt mēſura ipſius mobilis ſm ſe. eſſe vō accidētale
eſt mutatum eſſe hoc vel illud vel aliquid huiuſmodi.

Tunc dicendum ad q̃ōne duo ſm Ariſtot. i
litera. Primo ꝙ inſtās ſm
C 2 ꝯ eē non eſt vnum ⁊ idē in toto tēpore. Scḋo ꝙ inſtans ſꝫ
ſuam ſubſtātiā eſt vnū ⁊ idē ſub toto tꝑe. Primū ꝓbat
rationibus Ariſtot. in lr̃a que ſunt inſolubiles q̃ntum ad
illā partē: ⁊ tu reſume eas in ponēdo. ¶ Itē ꝓbat aliter:
qꝛ ſicut ſe habet mobile ad motū: ſic nunc ad tēpus. ꝑ con
uenientē ſimilitudinē. Nam ſicut mobile notificat motū
aliq̃ via: ſic nūc ipſum tꝑe: vt tactum fuit ꝓus. Sed mobi
le nō eſt vnū ⁊ idē ſm eſſe ſaltē accidētalē per totum mo
tū vt euidēs eſt de ſe in omni motu: q̃re ſimiliter nūc nō
erit idē ſm eē in toto tꝑe. ¶ Tūc oſtēdo ſcḋm: qꝛ ſicut ſe Rō 2 ꝯcluſionis
habet mobile ad motum ſic inſtās ad tēpus. Sed mobi
le manet vnū ⁊ idē ſm ſubſtātiā ſub toto motu cōtinuo.
ergo nunc ſm ſubſtātiam dꝫ manē vnum ⁊ idem in toto.
tēpore. ¶ Itē mēſura illius quod manet idē in toto tēpo
re dꝫ manē eadem ſub tempore vel in toto tempore. Sꝫ
nunc ſm ſubam eſt mēſura alicuius quod manet idē ſm
ſubſtantiam in toto tēpore: eſt enim mēſura ipſius mobi
lis ſm ſe. queādmodū tēpus eſt mēſura motus quoquo
modo ſimilitudinis. ergo ⁊c. ¶ Item probatur ratione
Ariſto. in litera ſupponendo ꝙ nunquam aliqua duo tē T.c.9
pora poſſunt eē ſimul: quoꝝ vnum nō cōtineat alteꝝ. ⁊ h
manifeſtū eſt cuilibet intelligēti. Nō enim due hore eq̃les:
quarū vna non eſt alterius contētiua ſunt ſimul. Simili
ter duo dies ⁊ duo anni. Cum ergo inſtans ſit indiuiſibi
le ſaltē in tali gñere per ꝯñs vnū non cōtineat alterū. Im
poſſibile eſt ꝙ duo inſtātia ſint ſimul: vnde ſi inſtans eēt
aliud ⁊ aliud in tēpore oporteret ꝙ adueniente poſterio
ri corruptū eēt prius. ¶ Tūc arguit: ſi eēt aliud ⁊ aliud
nunc ſm ſubſtātiam in tēpore tunc adueniēte poſteriori
nunc corruptū eēt i prius: vt pꝫ ex dictis: ſed hoc eſt impoſ
ſibile: qꝛ ſi adueniēte poſteriori nūc: prius nūc eēt corrup
tum aut eēt corruptū in ſeipſo: aut in nūc priori: aut i nunc
poſteriori. Si diceret ꝙ eēt corruptū in ſeipſo: nūc ſimul
eēt ⁊ non eēt: qꝛ quod corruptū eſt non eſt. Si igitur ipſo
exiſtente eſt corruptum tunc ſimul exiſtit ⁊ nō exiſtit: qḋ
eſt impoſſe. Si vō diceret ꝙ corruptū eſt in inſtāti prece
denti ipſum: hoc eſt impoſſe: qꝛ qḋ corruptū eſt in aliquo
inſtanti fuit ens ante illud inſtās. g̃ ſi hoc inſtās fuerit cor
ruptū in inſtāti ipm ꝓcedēte: tūc añ illḋ inſtās precedens
ipſum fuit ens: qḋ eſt impoſſe. Et breuiter ſi corruptū eſt C
in inſtāti ꝓcedēte ipſum ſequit ꝙ prius corruptū ē q̃ fue
rit. qꝛ in nullo inſtanti ꝓcedētiū fuit ens. Si aūt diceret ꝙ
eſt corruptū in inſtanti ſequēte ipſum. hoc nō pōt ſtare: qꝛ
cū inſtās nō ſit cōtiguū nec imediatū iſtāti: vt pꝫ in. 6. hu
ius. imo inter q̃lꝫ duo inſtātia eſt tꝑs mediū: neceſſe eſſet T.c.1.
qḋ illud inſtans ſil' eēt i toto tꝑe itermedio inter illa duo
inſtātia: ⁊ ſic cū i illo tꝑe ſint iſtātia plura: ſeqꝛ icōueniēs
qḋ prius. ſ. ꝙ vnū iſtās ſit ſil' cū alio: imo cū multis alijs. g̃
nō pōt contingē ꝙ adueniēte nūc poſteriori corruptū ſit
nūc ꝓus. q̃re ſi ē aliud ⁊ aliud nūc tꝑis ſeqꝛ ꝙ ſil' erunt di D
uerſa nūc: qḋ ē impoſſe: vt dctū ē. ¶ Circa iſtā rōnē ꝯſiderā Obiectio
dū ꝙ ſic aliq dicūt: ⁊ ſatis rōnabil'r iſta rō nō pōt eē demō
ſtratiua. Nā p eādē viā ꝓbaret ꝙ inſtās ſm eē nō eſt ali
ud ⁊ aliud in toto tēpore: imo ſolū vnū. ¶ Argueret eni
ſi eēt aliud ⁊ aliud inſtans ſm eē: tunc adueniente poſte
riori oporteret corruptū eē prius: qꝛ al'r ſimul eēnt: qḋ eſt
impoſſe: ⁊ tūc q̃ritur an illud ꝓus inſtans ſit corruptū i ipſo

nunc prioꝛis:aut in aliquo nunc precedente ipſum aut:in nunc ſequentis:⁊ quocunqꝫ dato ſequitur inconueniens vt prius deductum eſt. ¶ Per eandem etiam viam pro/baretur ꝙ mutatum eſſe non corrumperetur ſed mane/ret adueniente alio mutato eſſe:quod tamen falſuꝫ repu/taturquia ergo per iſtam rationem ſi valeret conuince/rentur iſta duo impoſſibilia.ſ.ꝙ mutatum eſſe nõ poteſt corrumpi:⁊ quia nunc ſm eſſe non eſt aliud ⁊ aliud in to to tempoꝛe:neceſſe eſt dicere iſtam rationem non eſſe de/monſtratiuam:⁊ ꝙ Ariſt. non vtitur ea tanquam demõ/ſtratiua:ſed vt probabili ſoluꝫ. ¶ Diceretur ergo ſoluen/do iſtam rationem ꝙ iſtans ſm eſſe eſt aliud ⁊ aliud. Et cum dicitur quod adueniente vno inſtanti opoꝛtet alterũ coꝛruptum eſſe.conce do. Et cum queritur in quo inſtan ti coꝛruptum eſt illud inſtans, dicunt hic aliqui quod ipſum inſtans non eſt coꝛruptum in aliquo inſtanti:ſed in tempoꝛe ſequente illud inſtans. Et hoc ſic declarant nam ſicut coꝛruptum eſſe rei que habuit eſſe tempoꝛale eſt in inſtanti:ſic rationabile videtur quod coꝛruptum eſſe rei que habet eſſe indiuiſibile:⁊ que non habet eſſe diuiſibi/le ⁊ tempoꝛale ſit in tempoꝛe ſequente. Unde cum ipſum inſtans ſm eſſe non ſit quid diuiſibile ſed indiuiſibile ſuũ coꝛruptum eẽ non eſt in aliquo inſtanti ſed in tempoꝛe ſe/quente ipſum. ¶ Et tũc dubitatur circa hoc:quia coꝛru/ptum eſſe eſt terminus coꝛruptionis. Si ergo inſtans ali quod coꝛruptũ eſt in tẽpoꝛe ſequẽte ipſum:tũc oꝫ ꝙ coꝛ/ruptio eius pceſſerit. Queritur ergo in qua mẽſura fiat eiꝰ coꝛruptio.vtrũ in ipſomet aut in tẽpoꝛe precedente aut in tempoꝛe ſequente ipſum:non eſt dicendũ ꝙ ſua coꝛru/ptio fiat in ipſo:quia lꝫ coꝛruptum eẽ ſit in inſtanti tñ coꝛ/rumpi non eſt in inſtãti. Et iterum ſi eius coꝛrumpi dice/retur eſſe in ipſo inſtãti quod coꝛrũpitur:aut ipſuꝫ totũ coꝛrũ/pi eẽt totum ſimul aut pars poſt partem ⁊ ſucceſſiue. Si totum ſimul ergo totũ coꝛruptũ ẽ in ſeipo qđ eſt impoſſi/bile. Si pars poſt partem:tunc opꝫ ꝙ eius mẽſura hẽat partẽ ⁊ partem:inſtãs aũt non habet partes.ergo coꝛrũ/pi ipſius inſtantis non ſit in ipſomet inſtanti. Si vero di/catur ꝙ eius coꝛrumpi fiat in tempoꝛe precedente ipſuꝫ: hoc nihil eſt:q2 ſic coꝛrumperetur anteqꝫ fuerit cũ in tem/poꝛe precedente non fuerit. Si autẽ dicat ꝙ eius coꝛrum/pi fiat in tpe ſequente ipſum:tunc manebit in aliqua par/te tẽpoꝛis ſequẽtis:quia illud quod coꝛrumpitur dũ coꝛ/rũpit eſt ens ſm ꝙ coꝛrumpi diſtinguitur cõtra coꝛruptũ eẽ:ergo ſimul erit cũ oibus inſtantibus illius tempoꝛis:⁊ qđ eſt impoſſibile. ¶ Foꝛte dicendum ꝙ coꝛruptum eſſe non ſequitur coꝛrumpi illius ⁊ eiuſdem rei niſi in rebus diuiſibile eſſe habentibus:inſtans autẽ habet eſſe indiui/ſibile:⁊ ideo ſuum coꝛruptum eẽ non eſt poſteriꝰ ad eius coꝛrumpi:ſicut ⁊ eius gñatum eſſe non eſt poſt eius gña/ri. Et cum dicitur ꝙ coꝛruptum eẽ eſt terminus coꝛru/ptionis:⁊ ſic eſt poſterius eadem. Dicendum ꝙ veruꝫ eſt in rebus habẽtibus diuiſibile eẽ ⁊ tẽpoꝛale:ſed in rebus indiuiſibilibus non eſt verũ:ſicut etiãꝫ in talibus gñatum eſſe non eſt poſterius gñatione:vt dicitur in. 10.ethic.de delectatione:⁊ ſimiliter de alijs indiuiſibilibus.

¶ Sed contra predicta oꝛiuntur quedaꝫ difficultates. Pri/mo de inſtanti ſecundũ ſubſtantiam quid ſit illud.aut enĩ eſt idem eſſentialiter cum ipſo mobili:aut eſſentia eius. Non eſt dicẽdum ꝙ ſit eẽntialiter idẽ cum mobili:q2 ſic nõ eẽt mẽſura eius:cum nihil ſit menſura ſuiipſius. Si vero eſt accidens mobilis queritur in quo gñe ſit illud:aut in gñe quantitatis aut qualitatis:aut in aliquo alio:hoc enim non eſt ſatis manifeſtum. ¶ Item menſura debet eſſe no/tioꝛ menſurato:vt manifeſtum eſt. 10.metaꝑh.nunc aũt ipſum inſtans nõ eſt notius mobili:immo econuerſo ẜꝫ Cõ/mẽtatoꝛẽ expꝛeſſe. Dicitur enim ꝙ tranſlatum ẽ cuꝫ hoc qđ eſt prius inſtanti in eſſe eſt apud nos notius. Foꝛſitan Cõmẽtatoꝛ ibi loquitur inſtanti ſm eſſe:⁊ non de inſtan/ti ſm ſubſtantiam. ¶ Item dubitatur de inſtanti ſm eſſe cum enim inſtans ſm eſſe ſit menſura ipſius mutati eſſe: vt omnes concedunt:⁊ nihil eſt ſuiipſius menſura. vide/tur ꝙ ipſum inſtans ſm eſſe non ſit idem eſſentialiter cũ mutato eſſe:cuius oppoſitum dicebatur prius.

¶ Ad primum iſtoꝛum videtur dicendum:ꝙ inſtans ſm ſubſtantiam non eſt idem eſſentialiter cum ipſo mobili: ſed cum queritur in quo predicamento debet eſſe ipſum inſtans ſm ſubſtantiam:de hoc non eſt multum exquiſi/tum:poteſt dici foꝛte ꝙ eſt in genere quantitatis. Eſt eniꝫ vnitas eius quod fertur id eſt vnitas mobilis:ſicut vide/tur velle Phs in litera:⁊ hoc foꝛte eſt principium nume/ri quo ipſum mobile numeratur cuꝫ alijs mobilibus. Si autem queratur quare ipſa vnitas magis dicitur inſtans ꝙ̃ ſubſtantia mobilis:cũ tñ ſubã mobilis nõ ſit inſtãs ſꝫ motẽ ⁊ fluẽs. Dici poteſt ꝙ lꝫ ſubſtãtia mobilis ſit prĩci/pale ſubiectum motus:tamen ad vnitatem motus neceſ/ſario requiritur vnitas mobilis: vt pꝫ in. 5.huius.⁊ ideo iſta vnitas dicitur inſtans ſm eſſe quod eſt diſpoſitio ad motum vnum. ¶ Et alij dicunt ꝙ non eſſet magnum in/conueniens ꝙ ipſum inſtans ſm ſubſtantiã eſſet ipſamet ſubſtantia mobilis. Iſta enim ſubſtantia mobilis eſt illa que principaliter ſubijcitur motui:⁊ que eſt non ſtans.i. non manens ſub eodeꝫ eẽ:dicitur tamen mobile vt ſub/ſtat motui:⁊ dicitur inſtans vt ſubſtat fluxui qui eſt tem/pus. Et cum dicitur ꝙ inſtãs ſm ſubſtantiam eſt menſu/ra ipſius mobilis ⁊ nihil eſt menſura ſuiipſius. Dicerent ꝙ hoc non eſt verum:nec habetur hoc ab Ariſto. in lra. nec eſt demonſtratum ſufficiẽter.ſ.ꝙ inſtans ſm ſubſtan/tiã ſit mẽſura mobilis:immo mẽſura mobilis quantum ad eius magnitudinem eſt aliqua quantitas:q̃ aliquotiẽs ſumpta reddit totam magnitudinem eius permanenteꝫ: mẽſura autẽ eius quantũ ad ſuam ſubſtantiam eſt eterni/tas:⁊ loquoꝛ de mobili primo:⁊ vniuerſaliter de coꝛpo/re celeſti:eſt enim eternuꝫ ſm ſubſtantiam:vt pꝫ ex p̃ celi ⁊ mundi. Primũ tñ dictũ.ſ.ꝙ inſtans ſm ſubſtantiam eſt vnitas ipſius mobilis:⁊ ꝙ eſt aliud eẽntialiter a ſubſtan/tia mobilis:⁊ eſt cõmunius ⁊ magis creditur eẽ de intẽtio/ne Ariſto. ⁊ Cõmẽtatoꝛis. ¶ Ad aliũ dubiũ cũ dicit̃ mẽ/ſura ⁊c. Ad hoc dicũt aliqui ꝙ per mobile nos poſſumꝰ intelligere duo. Unoꝰ ſubã ⁊ naturã ipſiꝰ mobilis non cõprehẽdẽdo illã diſpõnẽ q̃ dĩ inſtãs ſm ſubam ⁊ ſic mo/bile hñ ẽ notiꝰ inſtãti. ⁊ hoc modo intelligit Cõmẽtatoꝛ. Uel per mobile poſſumus intelligẽ naturam mobilis cõ/prehẽdẽdo iſtã diſpõnẽ eius:⁊ ſic ipſuꝫ inſtãs ſm ſe ſum/ptum notiꝰ eſt mobili:⁊ eſt eius mẽſura. Sꝫ iſtud non vi/detur ſtare:q2 ſi illud totuꝫ aggregatum ex nã mobilis ⁊ iſta diſpõne eſt minus notũ ipſo inſtãti ſm ſe ſumpto. aut iſtud cõuenit illi inſtanti rõne nãe mobilis:aut rõne illius diſpõnis:aut rõne totius. Nõ p̃ mõ:q2 iã cõceſſum ẽ ipſum mobile notius eẽ inſtanti. Nec 2° mõ:q2 ſic inſtãs eẽt mi/nus notum ſeipſo. Nec 3° mõ.q2 totuꝫ ẽ notius apđ nos ſuis ptibus:vt pꝫ in primo huius. q̃re ⁊c. Et iõ dõꝫ ẽ ali/ter ꝙ ipſum inſtãs ſm ſubſtantiam non eſt menſura pro/priiſſime dicta reſpectu mobilis. ſic enim ſequeret̃ ipꝫ eẽ prius ⁊ notius:⁊ ꝫ ſui replicationẽ cõſtitueret mobile:qđ non cõceditur:ſed ẽ mẽſura ĩ pꝛopꝛie dicta:ſicut enim mẽ/ſura ꝓpriiſſime dicta eſt vnitas ſimplr̃ que eſt principiũ numeri:⁊ eſt quid indiuiſibile in numero:ſic etiã ipſum in/ſtans ſm ſubam eſt quid indiuiſibile exñs in mobili:indi/uiſibile dico ſimplr̃:vel in tali genere:⁊ ſicut menſura ali/quoties ſumpta reddit totũ menſuratũ pciſe ſic ipſum in/ſtans ſm ſubam nõ excedit mobile nec exceditur ab eo:ſed ei reſpondet ſicut tẽpus mobili:q̃re ⁊c. inquire vlterius.

Dubitatio

T.c.104

R° ad p̃mum Inſtãs ẽ i gñe quãtitatis

T.c.34 Inſtans eſt ſuba mobilis

T.c.20

R° ad ſcõm

Impugnatio

T.c.40 Alia R°

3ᵒ ad tertium

ℭ Ad aliam dico ꝙ mutatum eſſe eſt duplex. Unū ē mutatum eſſe quod eſt in primo mobili: ⁊ aliud eſt quod eſt in aliquo alio mobili a primo. Nunc autē dico ꝙ ipſuꝫ motatum eſſe primi mobilis eſt menſura mutatorum eē aliorum mobilium: ſicut etiam motus primi mobilis eſt quodammodo cauſa omnium aliorum motuū. vt pꝫ in 8ᵒ huius. ſed motatum eē iſtorum mobilium inferiorū non eſt mēſura mutati eſſe corporis celeſtis nec eius cā. q̄re non valet. ℭ Et ſi queras quid igitur eſt menſura mutati eē quod ē in pmo mobili: dicere ꝙ nulla eſt eius menſura proprie: ſꝫ ipſum ē mēſura aliorū quēadmodū motus primus non menſuratur aliquo alio motu. Quod autem mutatum eſſe primi mobilis ſit inſtans: hoc pꝫ ex dictis. Nam ſicut motus primus eſt menſura omniū iſtorum motuū inferiorum: vt dicitur in iſto. 4. ſic indubitanter motatum eſſe primi mobilis eſt mēſura motatoruꝫ eē iſtorum inferiorū: ⁊ non eſt aliquod mutatum eē in iſto mundo inferiori quin reducatur ad aliquod mutatū eſſe celi. nunc autē videtur nihil aliud eſſe mēſura motati eſſe niſi inſtans: quare ſequitur ꝙ ipſum mutatum eſſe primi mobilis ſit ipſum inſtans primo ⁊ principaliter dictum.

mutatū eſſe pmi mobilis ē mēſura alioꝝ

T. c. 76

T. c. 114

§ Ad rationes pꝫ ex dictis. due enim pme bñ pbāt ꝙ inſtans ſm ſe ē aliō ⁊ aliō. ſed de inſtāti ſm ſubam nō ꝯcludunt. ℭ Ad 3ᵘᵐ dico ꝙ ſimile eſt de puncto in linea ⁊ de inſtanti in tēpore in hoc ꝙ ſicut pūctus ꝯtinuat partes linee: ſic inſtans continuat partes tēporis. Sꝫ in alio eſt diſſimile: qꝛ punctus eſt qd permanens ⁊ quieſcēs: ⁊ ideo pōt eē aliud ⁊ aliud: ſꝫ ipꝫ inſtans ſm ſubam ſp mouet: ⁊ ideo non manet idem ſm eſſe. Et ideo dicēdū ē ſtatim ꝙ rō bñ concludit de inſtanti ſm eē: ⁊ iſtud eſt qd̄ comparat tēpori: vt punctus ad lineam: ⁊ ideo ſoluta eſt ex dictis. ℭ Ad aliā ſilīr dico ꝙ inſtans ſm eē nō manet idē: ſed inſtās ſm ſubaꝫ manet idē ſm illud qd̄ eſt: lꝫ eē diuerſum accipiat ſicut ⁊ ipſum mobile. quare ⁊c̄. ℭ Ad aliud ſilr̄ dico ꝙ idiuiſibile motus ſcilicet mutatū eē non manet vnū ⁊ idē: ⁊ ideo nec inſtans ſm eſſe: ⁊ hoc conceſſum ē. ℭ Ad aliā cū dr̄: ꝙ tūc inſtās ⁊c̄. nego ꝯñam. ⁊ cū pbat. qꝛ illud qd̄ eſt in aliquo diuiſibili ⁊c̄. poteſt dici ꝙ verum eſt ſi ſit in diuiſibili ſicut perfectio in ſuo pfectibili: vel ſicut forma inherēs ſubo: ſꝫ ſi eſt i eo ſicˉ cōtinuās eiꝰ ptes: nō oꝫ ꝙ ſit diuiſibile ſm eius diuiſionē. Uel dicat ꝙ rō bñ ꝯcludit ꝙ inſtās ſm eē non eſt vnū ⁊ idē in toto tpe ſed diuerſum. Inſtans tñ ſꝫ ſubſtātiam eſt vnū ⁊ idē ſub toto tpe ſicut diſpoſitio mobilis neccīa ad vnitatē motus non ſicut forma pficiēs ipm tēpꝰ ⁊ ideo non valet iſta ratio. Queſtio. xxij.

A

T. c. 88

Conſequēter querit. Utrū inſtās cauſat tempos. ℭ Arguit̄ ꝙ ꝙ nō. qꝛ ſi inſtans cāret tēpus: tūc ipm tēpos eēt cōpoſitū ex inſtātibꝰ quod eſt impoſſibile: vt pꝫ ex. 6ᵒ huiꝰ. Et pbat ꝯña. qꝛ ſi inſtās cāret tpꝰ ipꝰ videret eſſe per ſui fluxū: modo ſiſe eēt de inſtāti ſi flueret ad cauſandum tēpus ſicut de indiuiſibili ſi moueret ad pertrāſeūdum aliquod ſpatiū: ſed ſi indiuiſibile moueret p ſpatiuꝫ aliqd̄: ſequeret ꝙ illud ſpatiū eēt ex indiuiſibilibꝰ cōpoſitum: vt oſtēditur in. 6. huius. ergo ſimilr̄ ſi inſtās flueret ad cauſandum tēpus oporteret ꝙ tēpus eēt cōpoſituꝫ ex inſtantibus. ℭ Itē cōfirmat iſta ratio. ſi inſtans cauſaret tempus hoc eēt altero iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ. vel ꝙ per ſui fluxū cauſaret tēpus ipſum vel ꝙ fluxus eius eēt ipſum tēpos. Non pmo mō. qꝛ ſi inſtans per ſui fluxuꝫ cauſaret tpꝰ: oporteret ꝙ ille fluxus cū ſit qd ſucceſſiuū vel eēt tēpus vel motus: nō eſt dicēdum ꝙ ſit motus. qꝛ motus eſt fluxus mobilis: ⁊ ſic non eſt fluxꝰ inſtantis. ḡ fluxus ſi ipſius eſt fluxus eſt ipſummet tēpus. Uñ ſi inſtans p ſui fluxum eēt tēpus tūc eſt dicere ꝙ inſtās per tempus cauſet tēpuꝫ qd̄ eſt ridiculū. ℭ Itēꝫ ſi dicat ꝙ inſtans cauſet tpꝰ ſic ꝙ ipſum tēpus ſit fluxus inſtātis: adhuc videt inconueniēs. Cū enim fluxꝰ ſit in eo qd̄ fluit ſubiectiue ſequeret ꝙ tēpus eſſet ſubiectiue in inſtāti: qd̄ eſt abſurduꝫ. quare ⁊c̄. ℭ Item ſi inſtās cāret tēpus: tunc inſtās ⁊ tempus ſimul eſſent: cā enim ⁊ cātum ſimul ſunt ⁊ non ſunt: vt pꝫ in. 2. huius. ⁊ in. 5. metaph. hoc aūt eſt incōueniēs. qꝛ inſtans eſt indiuiſibile: tps aūt eſt diuiſibile. quare ⁊c̄.

T. c. 3

T. c. 3

Oppoſitum arguitur auctoritate Commētatoris i. 17. cōmēto huiꝰ capli. vbi dic̄ ꝙ inſtās qd̄ eſt agēs tpīs eſt idē in omni motu: ⁊ cuꝫ fuerit demonſtratum. ⁊ in. 18. cōmēto. dicit ꝙ inſtans agit tēpos: ſicut tralatum tralationem.

cō. 11

cō. 11

Ad queſtionem eſt intelligendū ꝙ ſicut dictū eſt pus. Inſtās accipit vl̄ poteſt ꝯſiderari dupl̄r. Uno mō ſm ſubam. Alio mō ſꝫ eē. Inſtans ſm ſubam dicit eē mēſura propria ipſius mobilis ſm ſe: quēadmodū tēpus eſt mēſura motus. Inſtans autē ſꝫ eē eſt ipſum motatum eē quod continuat partes fluxus adinuicem vel quod terminat ipſum fluxum.

B Inſtans accipi[...]

ℭ Tunc dico ad queſtionē primo ꝙ inſtās ſm ſubam non eſt cauſa per ſe proprie ⁊ principalis ipſius temporis: qd̄ probatur. quia vel eſſet cauſa materialis vel efficiens: vel forma vel finis. Non eſt cā materialis ſiue ſubm pncipale qꝛ hꝰ ſubm pncipale ē ipſum mobile qd̄ ſubijcit motui: qui eſt fluxus ⁊ tps: nec eſt efficiens: quia cā efficiens temporis eſt ipſum mouēs. inſtans aūt nō eſt mouēs. Et hoc ēt aliqui pbant ſic: qꝛ ipſum inſtans eſt de gn̄e q̄ntitatis. q̄ntitas aūt nō eſt pncipiū actiuum: vt dicit Cōmēta. in. 4. huius. Nec eſt cā formalis: qꝛ tēpus ipſum eſt q̄dam forma accñtalis. Uñ nō hꝫ cauſam formalem proprie: vt cōiter dr̄. Et confirmatur: qꝛ cā formalis cuiuſlibet eſt eius quidditas vel pars principalior quidditatis: vt dicit i. 7. metaph. ipſum aūt inſtans ſm ſubam qd̄ eſt vnitas eius qd̄ fertur non eſt quidditas tēporis: nec pars pncipalior quidditatis: vt manifeſtuꝫ eſt cuilibet intelligenti. Nec ēt eſt cauſa finalis ipſius tēporis: qꝛ finis tēporis videt eſſe terminus ipſius tpis: cū. n. tēpus ſit eēntial̄r fluxus mobilis ad aliquē gradum pfectionis vel ad vbi aliquod: vꝫ ꝙ hmōi gradus vel vbi eſt finis ꝓpinquus ipſius fluxus: ⁊ p ꝯñs finis tēporis. ergo inſtās ſm ſubam non eſt cauſa finalis tpis. ℭ 2ᵒ dico ꝙ hꝰ inſtās reducit aliquo modo ad genus cauſe mālis: qꝛ omnis diſpoſitio neceſſario requiſita ⁊ preſuppoſita ad eē alicuius in ſubiecto reducitur ad cauſam mālem. hoc conceditur quaſi ab oibus: vñ calidū ⁊ frigidū ⁊ humidū ⁊ ſiccū dicunt cā mālis generationis miſti. vt pꝫ in. 4. metheo. ſed ipſum inſtans ē hꝰ. Nā tēpus cū ſit paſſio motus reqrit vnū motū. Unitas aūt motꝰ reqrit vnitatē mobilis: vt pꝫ in. 5. huius. ⁊ ſic vnitas mobilis que dī inſtans ſm ſubam requirit ad eſſe tēporis neceſſario. q̄re ⁊c̄. Inſtans aūt ſm eſſe non vꝫ etiam eē cauſa ꝓprie dicta ⁊ principalis ipſius temporis: ſed eſt cōtinuatiuum ptium tpis: ⁊ eſt ſicut diſpoſitio neceſſario requiſita: ⁊ pſuppoſita ad eſſe eius ⁊ vnitatē. Sicut ēt punctus eſt diſpō neceſſaria ad lineam ⁊ eius vnitatem. Uel ſi ponat eē cā tēporis erit cā finalis aliquo mō. Terminus eniꝫ motus eſt aliq̄l̄r finis ipſius motꝰ: ⁊ ipm inſtās ſm eē eſt terminus motꝰ qui eſt fluxus ⁊ tempus.

Cō. 4

Cō. 2

2ᵒ ſcd̄

T. c. 34

Ad primam rōnem nego ꝯñtiam: ⁊ ad pbationem dico ꝙ nō ē ſile de inſtāti fluēti ⁊ de inſtanti indiuiſibili ſi poneret moueri. Nam ipſum inſtās nō cōmēſurat ſe alicui ſpatio ſicut indiuiſibile facerēt ſi per ſe moueret. Itē ipſum inſtās non eſt p ſe ſubm ⁊ pncipale ipſius durationis que eſt tēpus ſicut indiuiſibile ſi moueret foret ſubm motus. Sed inſtās eſt ſolū diſpoſitio quedā neccīo requiſita ad motū vnū ⁊ ad tps. Uerbi gr̄a.

§

determinata

determinata proportio inter qualitates elementares eſt quedã diſpoſitio requiſita ad talẽ colorẽ: ⁊ tamen color non eſt in huiuſmodi proportione tanq̃ in ſubiecto primo. ¶ Ad aliud dico ꝙ ipſe fluxus inſtãtis .ſ. duratio illa ſucceſſiua ⁊ continua que eſt inter diuerſa eſſe inſtãtis eſt tempus. Et cũ dicitur ꝙ fluxus eſt in eo qd̃ fluit. dico ꝙ verũ eſt in eo quod ꝑ ſe ⁊ principalr̃ fluit: ſed ipſuʒ inſtans nõ eſt qd̃ per ſe ⁊ principalr̃ fluit: ⁊ cuius principaliter eſt fluxus. Eſt aũt diſpoſitio neceſſaria ad fluxũ vnũ ⁊ fluit per accidens ad fluxum mobilis cuius eſt menſura. ¶ Ad aliũ pʒ ex dictis. bene enim concludit ꝙ inſtãs non hʒ proprie ⁊ ꝑncipaliter cauſalitatẽ ſuper tẽpus: ⁊ ſed non ſeqtur quin hʒ aliquã neceſſitatẽ ad eẽ tẽpus tanq̃ diſpoſitio ſubiecti ꝑncipalis. ¶ Ad auctoritates Cõme. pʒ per iam dicta. Intelligit enim Cõmẽ. ꝙ inſtans ẽ cauſa temporis: q2 eſt diſpoſitio preſuppoſita neceſſario ad eſſe temporis ⁊ ſic reducitur ad genus cauſe materialis. cuius ſignum eſt: q2 dicit Cõmẽtator ꝙ inſtans agit tempus ſicut tranſlatũ tranſlationẽ. Trãſlatũ autẽ non eſt effectus tranſlationis ẜm ſubiectũ: quare ⁊c̃.

¶ Minimus autẽ numerus eſt qui ſimpliciter quidẽ dualitas eſt ⁊c. Textu commenti .cviij.

Queſtio .xxiij.

A Circa principium huius capituli poteſt q̃ri. Utrũ ſit dare minimũ tẽpus. ¶ Arguitur ꝙ ſic: q2 Ariſt. in 2° de anima. dicit ꝙ oium natura cõſtantium poſitus ẽ terminus ⁊ ratio magnitudinis ⁊ augmẽti: ⁊ pari ratione

t.c.41 dʒ eſſe poſitus terminus diminutionis ⁊ paruitatis. Tẽpus autẽ eſt quoddã ens cõſtãs a natura vt manifeſtuʒ eſt. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ Phs in primo huius dicit ꝙ ẽ dare minimaʒ carnẽ ⁊ minimũ os: q̃re ſilr̃ ⁊ tempus minimuʒ.

t.c.36 ¶ Item Ariſto. in de ſenſu ⁊ ſenſato vult ꝙ ẽ dare minimum ſenſibile: ⁊ per eãdem rõnem videtur ꝙ ẽ dare minimum tẽpus. ¶ Item Ariſto. in 6° huius. vult ꝙ eodẽ

36 modo inuenit̃ finitas ⁊ infinitas. Cõtinuitas ⁊ diuiſibilitas ⁊ alia in motu ſicut in magnitudine: cuʒ igit̃ ex parte magnitudinis nãlis inquãtũ talis ſit dare minimuʒ: ergo ex parte tẽporis. ¶ Itẽ arguit̃ auctoritate Cõmẽ. ꝑ auctoritatem eius in 3° ſupra diffõneʒ motus. ipſe dicit ibi ꝙ ſi aliquid augeat̃ per digitalẽ quantitatem in vno anno: certũ eſt ꝙ minimũ tempus ſenſibile nõ hʒ parteʒ ſenſibilẽ illius digiti ſibi correſpõdentẽ ex quo vult ꝙ eſt tempus minimũ.

c.32. ¶ Item Cõmẽ. in 6° hui⁹. ꝯmẽto. 32 dicit ꝙ primũ in gñatione eſt ꝑmũ quod põt inueniri de generato: ⁊ dicit ꝙ eſt determinate q̃ititatis: ⁊ exemplificat de igne qui põt eſſe minima pars ignis: ex quo ſequitur ſi ſit ꝑmũ in gñatione: erit minimũ qd̃ poſſit accipi de generatione. ⁊ ſeqtur: ſi motus vel mutatio ſit minima: ei⁹ mẽſura vt tempus erit minimũ. ¶ Itẽ in 8° phyſicoruʒ.

Cõ.23. cõmento 23° ꝙ partes motus i alteratione ⁊ augmentatione nõ diuidũtur ẜm partes temporis: ſed eſt dare primam partẽ motus: vnde dicit poſtea ⁊ eodẽ cõmento ꝙ prima pars motus non fit ſubito id eſt in inſtanti. certũ aũt eẽ videtur qd̃ nõ loqtur de inſtanti qd̃ eſt ſimplex et oino indiuiſibile: q2 prima pars motus non eſt motus. Motus autẽ non fit in inſtãti qd̃ eſt oino indiuiſibile: ergo intelligit per inſtãs aliqd̃ tempus minimũ quo nõ poteſt eſſe minus: ⁊ per ꝑmum in motu motũ minimũ: q2 certũ eſt ꝙ ſi non eſſet motus minimus non eſſet primus in motu. ¶ Item in eodẽ cõmẽto habetur ꝙ in augmentatione minima partiũ magnitudinis factarum eſt determinata in intellectu actus: ⁊ ſi licet hec ẽ minima pars motus ⁊ minima pars temporis cuʒ motus ⁊ tempus cõſequantur magnitudinẽ. ¶ Item Ariſto. vult in de ſenſu ⁊ ſenſato: qd̃ cõgelatio ſit tota ſimul: ſed nõ videt̃ fieri tota ſimul: id eſt in inſtanti indiuiſibili: ergo fit in aliquo tẽpore inſenſibili ⁊ illud eſt minimum: quare ⁊c̃.

Oppoſitum arguit̃ auctoritate Ariſt. in litera: vbi dicit qd̃ tempus minimũ ẜʒ numerũ eſt vnũ aut duo. ẜm magnitudinẽ aut non eſt: ⁊ intelligit Phs per magnitudinẽ tẽporis eius ꝯtinuitatẽ. Unde manifeſtũ eſt ipſum intẽdere qd̃ tẽpus ẜm ſuã cõtinuitatem nõ hʒ minimũ. ¶ Itẽ ipſe probat in 6° huius. qd̃ nõ eſt dare primum nec in motu nec in tempore: ſi tamẽ eẽt dare minimũ motum eſſet dare ꝑmũ: quare ⁊c̃. t.c.108 T.c.46

De iſta queſtione intelligẽduʒ qd̃ inueniuntur aliq dixiſſe: qd̃ q̃titas ꝯtinua que eſt tẽpus põt ꝯſiderari dupliciter. Uno° quãtuʒ ad ſuã mãm. Alio modo q̃ʒtum ad ſuam formaʒ: ⁊ dicũt iſtam diſtinctionẽ haberi ex intentione Ariſto. in primo de generatione. capitulo. de augmẽto. vbi dicit qd̃ omne habẽs formã in materia hʒ duplices partes .ſ. ẜm materiam ⁊ ẜm formaʒ. Tunc dicunt qd̃ ſicut i carne eſt dare minimũ ẜm formã .ſ. inquãtũ eſt nãlis: q̃uis ẜm mãm ⁊ ẜm nãm ꝯtinui ſit diuiſibilis in infinitũ. ſic dicũt qd̃ cũ diuiſibilitas in motu ſit a diuiſibilitate magnitudinis ⁊ diuiſibilitas tẽporis ex diuiſibilitate motus: eſt dare minimuʒ ⁊ motũ ⁊ tp̃s ẜm formã ⁊ non ẜm mãm. Per hãc igitur diſtõnem volunt exponere oẽs auctoritates Ariſ. ⁊ Cõmen. que in hac materia ſibijuicẽ contraria videntur. ¶ Sʒ iſta poſitio videtur eſſe inconſtans ꝓpter multa. ꝑmo q̃ʒtum ad illã diſtinctionẽ: q2 lʒ hoc nomen tempus bñ ſignificet aliqua duo. quorum vnũ eſt aliquo modo ſicut mã reſpectu alterius: vt viſum fuit prius: ⁊ videbitur poſt ſi deus voluerit: tamẽ nunq̃ inuenitur ab Ariſto. nec a Cõmẽ. qd̃ hec q̃titas continua que eſt tempus habeat mãʒ ⁊ formã: imo videtur eẽ forma ſimplex ſimplicitate que opponit̃ compõni ex materia ⁊ forma. lʒ ſit cõpoſita ex ꝑtibus q̃titatiuis: quarum vna nõ eſt mã reſpectu alterius: eo qd̃ vna taliũ partiũ eſt extra aliam i continuo: ⁊ vna non eſt ꝑfectio inexiſtẽs alteri: vt ſciunt etiã parum exercitati in ꝑhia. ¶ Item nulla indiuiſibilia ẜm qd̃ indiuiſibilia ſunt faciunt maius: hec eſt manifeſta ſicut due linee non faciunt maius pro latitudine: q2 linea quelibet eſt indiuiſibilis ẜʒ latitudinẽ: ⁊ ſimilr̃ ſuꝑficies non facit maius ẜm profunditatẽ: ſi igitur eſt dare tẽpus indiuiſibile ⁊ minimũ ẜm formã ⁊ ſimiliter motuʒ vt dicunt: ſic duo motus minimi nõ faciunt plus q̃ vnũ: ⁊ eadeʒ rõne nec infinita minima tẽpora aut motus. ex quo ſeqtur qd̃ totus motus celeſtis ẜm formã ẽ ſimul ſicut ⁊ minimus motus vt dicũt. Silr̃ totũ tp̃s ſimul eſt ſcd̃m formã ſicuti minimũ tẽpus: que ſunt abſurda. ¶ Et id dicendum ad queſtionẽ qd̃ nõ eſt accipere tẽp⁹ ſimplr̃ minimum q̃ʒtũ ad ſuã continuitatẽ: qd̃ ꝓbat̃ ſic. Si non eſt motus minimus: nõ ẽ tẽpus minimũ: ſed non eſt motus minimus. ergo ⁊c̃. Maior eſt euidẽs: ⁊ eaʒ concedunt illi qui ponũt tempus minimũ: ⁊ minor ꝓbãtur: q2 ſi eſſet minimus motus aut eẽt motus alicuius iſtoꝝ inferiorũ: aut motus celeſtis per ſufficiẽtẽ diuiſionẽ: ſed non eſt motus alicuius iſtoꝝ inferiorũ. Nam omni motu in iſtis inferioribus contingit dare motũ velociorem ⁊ tardioreʒ: ergo ſi eſſet motus minimus alicuius iſtoꝝ mobiliũ inferiorum ſequeret̃ qd̃ mobile tardius in eodẽ tẽpore ꝑ minus ſpatium moueret̃ ſi incipiãt moueri ſimul: qd̃ eſt impoſſibile. ſed motus capit q̃titateʒ a ſpatio ſupra qd̃ ſit motus: ergo erit dare motuʒ minoreʒ motu minimo. ¶ Sed forte diceret̃ qd̃ motus bene capit q̃titatẽ a ſpatio ſupra quod fit motus: lʒ nõ ſequitur qd̃ mot⁹ ſupra ſpatiũ minus ſit minor niſi cetera ſint paria. Si igit̃ duo mobilia eque velocia mouerent̃ ſupra duo ſpatia: quoꝝ

B Opi. ꝑ° — Improbatio. — Indiuiſibile non fac̃ maius. — C 2ª R°. — Obio. — R°.

vnū eſt maius ⁊ alterū minus: tunc motus per ſpatiū mi
nus erit minor: ſed ſi vnū mobile ſit velocius ⁊ alterū tar
dius non erit neceſſe: immo poterit ɔtingere ꝙ motus tar
dioris per minus ſpatiuz erit equalis motui velocioris:
dūmodo ſint in eodem tempore: ⁊ ſic nō ſeqtur ꝙ ſit mo
tus minor minimo. ¶ Item poteſt aliter argui. Si aliqđ
iſtoruz inferioꝝ mobiliū moueretur motu minimo ꝑ ali
quod ſpatium illud ſpatiū nō pōt eſſe omnino indiuiſibi
le. oꝫ igitur ꝙ ſit quid diuiſibile ⁊ habeat partem extra
partē. ⁊ neceſſe erit ꝙ ꝑus tēpore ꝑtranſeat ptēz q̄z totū.
hoc ēt eſt manifeſtū: cū igitur nō poſſit trāſire totū illud
ſpatiū in equali tēpore cū tēpore quo pertranſit ptē nec
in minori vt eſt manifeſtum: relinqtur ꝙ in maiori tēpo
re ꝑtranſit totū illud ſpatium q̄z ptem eius: ⁊ ꝑtēz eius ī
minori tēpore ꝑtranſibit q̄z totuz. ponatur igitur ꝙ ī ter
mino illius tēporis quieſcat: qꝛ ad qđlibet mutatū eē po
teſt terminari motus ſaltem in iſtis inferioribus: manife
Motus celeſtiuz nō pt eē mīmus ſimplr. ſtum eſt ꝙ tūc ille motus erit minor motu qui ponebaꝛ
minimus: qđ eſt omnino impoſſibile. ergo ⁊c. ¶ Tunc
oſtēditur de motu celeſti ꝙ non pōt eſſe minimus ſimpli
citer: qꝛ ſi eēt motus celeſtis ſimplr minim⁹: hoc nō eēt
niſi altero iſtorum modoꝝ: aut ꝙ ille motus poſſet eē ſe
paratus ſʒ actū ab alijs partibus motus celeſtis. ⁊ nul
l⁹ motus minor eo poſſet ſic eſſe. ſeparatus. Aut ꝙ fie
ret in tēpore ita paruo ꝙ in minori non poſſet fieri mot⁹
aliquo mō. ſed nullo iſtorum modorū. quare ⁊c. Maior
pꝫ per ſufficientē diuiſionē. Non enim pluribus modis
pōt imaginari mot⁹ celeſtis minimus niſi quis fingeret.
Et minor declaꝛ. primus eniz motus nō eſt poſſibilis:
qꝛ nulla pars motus celeſtis poteſt eē actu ſeparata ab
alijs ⁊ diſcontinuata niſi motus celeſtis interrūperetur:
T.c.83 qđ ē impoſſibile: vt pꝫ in. 8. huius. Si vō diceretꝛ 2ᵒ mō
hoc eſt impoſſibile qꝛ ſi eſſet motus ſic minimus oporte
ret ꝙ fieret ꝑ aliqđ ſpatiū diuiſibile: nam ſm indiuiſibile
T.cō.8 oino nō ſit motus vt demonſtraꝛ 6ᵒ hui⁹. ⁊ ſic illud. ſpa
tium circa qđ fieret motus ille celeſtis quē tu ponis mo
tum minimū habebit partē extra ptem: ⁊ ꝑ ɔñs mobile
celeſte in minori parte ꝑtranſibit ꝑtem illius ſpatij q̄z to
tum illud ſpatiū: ⁊ ſic ille motus qui ponebatur minim⁹
Alia rō ꝙ mot⁹ celeſtis ſi pōt eē mīmus. non fieret in tēpore ita paruo quin in minori tēpore poſ
ſet fieri motus: q̄re nō erit minimus illo mō. ¶ Aliter ꝓ
bant aliqui iſtā concluſionē: qꝛ ſi eſſet motus celeſtis mi
nimus: oporteret tūc ꝙ fieret ſm aliqđ ſpatiū. Accipian
tur ergo duo ſpatia in iſtis inferioribus equalia illi ſpa
tio. ⁊ ponaꝛ ꝙ ſupra vnū illoꝝ moueatur mobile veloci
us: ⁊ ſup alterū moueaꝛ mobile tardius: manifeſtum ē
tūc ꝙ cū mobile velocius ꝑtrāſiuerit totū ſpatiū ſuū ad
huc mobile tardius nondū ꝑtranſiuerit totū ſuū ſpatiū
q̄uis ſimul incepit moueri: immo in equali tēpore ꝑtrāſi
bit aliquā partē ſui ſpatij minorē iſto toto ſpatio ꝑtrāſi
to ab illo mobili velociori. ⁊ ſic erit motus minor mini
Impugnatio rōis. mo: qđ eſt impoſſibile. ¶ Sed iſta rō nō eſt oino ſuffici
ens qꝛ ſupponit ꝙ ſi aliqđ mobile celeſte mouetur motu
minimo ſupra aliqđ ſpatiū: ꝙ aliqđ mobiliū iferioꝝ mo
ueaꝛ motu minimo ſupra ſpatiū equale: ⁊ hoc nō ē notū,
immo forte ipoſſe eſt. Etiā dato hoc qđ aliqđ iſtoꝝ iferioꝝ
mobiliū moueretꝛ motu minimo ſupra equale ſpatiuz ⁊
mobile velocius moueꝛ in equali tēpore per ſpatiū mi
nus: nō ſeqretur ex hoc ꝙ eſſet mot⁹ motu minimo mi
nor: qꝛ dici poſſet qđ mot⁹ illi⁹ mobilis tardioris poſtq̄z
eſt in equali tēpore eſt equalis motui velocioris. ¶ Sed
poteſt aliter deduci ratio. ſi eſt motus celeſtis minimus
circa aliqđ ſpatiū in aliquo tempore: ⁊ capiaꝛ aliqđ ſpatiū
in iſtis inferiorib⁹ equale illi ſpatio. certū ē ꝙ aliqđ iſto
rum inferiorū mobiliū poterit illud ſpatiū pertranſire.
Aut igiꝛ pertranſibit ipſum in tēpore minori illo tēpore
in quo ſit motus celeſtis: q ponitur minimus: aut in tēpe
equali: aut in maiori. hec diuiſio eſt ſufficiens Si in tēpo
re minori. hoc eēt inconueniens. qꝛ tunc in iſtis inferiori
bus eſſet aliquis motus minor motu minimo celeſti qđ
pro incōuenienti relinquo. Si in tēpore equali adhuc ſe
quitur idē inconueniens: qꝛ in minori tēpore illud mobi
le pertranſibit partem illius ſpatij q̄z totum Ponatur er
go quieſcere in termino illius motus minoris temporis: ⁊
tūc erit motus in minori tēpore q̄z tēpus in quo ponitur
motus minimus celeſtis: ⁊ ſic erit minor mot⁹ motu ce
leſti: qđ videtur impoſſibile. Si vero dicatur qđ mobile
inferius ꝑtrāſit illud ſpatiū equale ī maiori tēpore: opor
tet ꝙ in illo maiori tēpore icludatur tēpus equale illi tē
pori in quo ponitur fieri minimus motus celeſtis: tūc er
go in illo tēpore equali mobile inferius aut nihil ꝑtranſi
bit illius ſpatij. aut aliqđ ꝑtranſibit. ſi nihil pari ratione
nec in alio equali aliquid ꝑtranſibit: ⁊ ſic cuz illud tēpus
maius ſit finitū: ⁊ infinities ɔtineat tēpus equale illi tem
pori ſeqtur ꝙ in toto illo tēpore non ꝑtranſibit illud ſpa
tiū poſtq̄z nihil illius ꝑtrāſibit ī ꝑtibus huius temporis:
ſed ponebaꝛ ꝑtrāſire in illo maiori tempore illud totum
ſpatiū: ⁊ ſic ſeqtur cōtradictio. Si vō illud mobile pona
tur ꝑtranſire aliqđ illius ſpatij in tēpore eq̄li illi tēpo
ri in quo ponitur fieri minimus motus celeſtis: tūc illud
ꝑtranſitū erit diuiſibile: qꝛ indiuiſibile non eſt pertranſi
bile in tēpore ꝑ ſe: ⁊ tunc illud ſpatiū cū ſit diuiſibile ha
bebit ꝑtē extra ꝑtem: ⁊ ꝑ ꝯs ꝑus tēpore ꝑtranſibitur q̄z to
tum: ⁊ ſic idē qđ ꝑus. poneꝛ enim illud mobile quieſcere
in termino tēporis ī quo ꝑtranſiuit illā ꝑtem: ⁊ ſic in mi
nori tp̄e erit motū mobile iferius q̄z ſit tēpus in quo po
nitur fieri motus celeſtis minimus. Ex quo ſeqtur ꝙ in Contra
iſtis inferioribus fiet mot⁹ minor motu minimo celeſtis
quod eſt impoſſibile. Sicut enim motus totus celeſtis ē
velocior omni motu iſtorum inferioꝝ: ſic ſi eſſet mot⁹ ce
leſtis minimus ſimpliciter ipſe deberet minor eſſe motu
minimo quocunq; iſtorum inferiorum.

Tunc dico ad auctoritates quibus iſti vtuntur.
¶ Ad ꝑmā dico ꝙ eſt intelligēdum
in rebus naturalibus cōpoſitis ex materia ⁊ forma. ⁊ hu
ius ratio eſt: qꝛ forma ſubalis ē terminus materie. Vñ ꝙ
alia ⁊ alia q̄ntitas maior vel minor conſequatur vnā ſpēz
magis q̄z aliam: ſicut quātitas maior cōſequitur formā
vel ſpēm hominis q̄z muſce: ⁊ maior q̄ntitas ɔſequiꝛ ſpe
ciem bouis q̄z hominis regulariter. hoc prouenit ex for
mis ſubſtātialibus iſtorum vt tāgebatur in 3ᵒ. Vult aūt
ibi dicere Ariſto. ꝙ in omnibus talibus ē dare maximuz
⁊ minimū: puta q̄ntitatez ita magnaz ꝙ in maiori nō poſ
ſet ſaluari natura hominis. ⁊ ita paruā ꝙ ſub minori nō
poſſet ſaluari natura hominis ſimiliter autē ⁊ in alijs cō
poſitis ex materia ⁊ forma. De tempore ⁊ motu nihil ad
propoſitū. hec eni non ſunt res cōpoſite ex materia ⁊ for
ma ſubſtantiali q̄ imponit terminū q̄ntitati. ¶ Si autem
queras a quo tempus ⁊ motus habent infinitatē: dico ꝙ
infinitatem ſucceſſiuā hñt a motore intranſmutabili oīo
vt dicit Cōmen. in 12ᵒ mētaph. ꝙ āt nō habēt minimū Cō.41
hoc ꝓuenit ex mā ɔtinuitatis cui repugnat habere ꝑtem
minimā ſimplr: qꝛ ī illo eſt cōpoſitū ex ſemper diuiſibilibus
partibus q̄ntitatiuis vt ſciꝛ ex 6ᵒ huius ⁊ ex libro de li
neis indiuiſibilibus ¶ Per idē dico ad 2ᵃᵐ auctoritatez Ad 1ᵐ
⁊ ad aliā. ¶ Ad aliaz auctoritatē dico qđ debet intelligi Ad 3ᵐ
q̄ntū ad hoc: qđ ſicut magnitudo nō cōponiꝛ ex indiuiſi
bilibus: ſʒ eius eſt ꝑ minor ⁊ minor in infinitū ſit in mo
tu ⁊ tēpore. Concedēdū igitur qđ tempus ⁊ motus ſimi
liter ſe habēt magnitudini q̄ntum ad finitatē ⁊ infinitatē
⁊ quantū ad diuiſibilitatē ⁊ quantuz ad continuitatē: ſed
non quantuz ad terminum paruitatis magnitudinis ma

gnitudo

gnitudo enim ſaltem vt naturalis eſt habet terminū par uitatis ⁊ magnitudinis. tempus autem ⁊ motus non ha bent: imo quocunq; tempore dato eſt dare minus tēp⁹: ⁊ quocūq; tēpore finito dato eſt dare minus. Similiter autem ⁊ de motu. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliam auctoritatē Cō men. cū dicit: q; minimū tempus ſenſibile ⁊c̄. dico q; non intendit per hoc aſſerere q; minimū ſit tempus ſimplici ter: ſed vult dicere q; ſi aliquid in principio anni incepit acquirere q̄ītitatē digitalē. ⁊ in fine anni eque acquiſiue rit: non eſt neceſſe q; in quacūq; particula illius tēporis acquiſiuerit aliquā partē illius quātitatis: q2 poſſet acci pi aliqua pars temporis ita parua q; nulla pars ſenſibi lis quantitatis illius ei correſponderet. illud enim tem pus nō intelligit eē minimū. Uel dicamus q; intētio Cō men. eſt loqui ſub ↄditione ⁊ p propōnē hypotheticā: ⁊ eſt ſenſus: q; ſi eſſet minimū tempus: tunc nulla pars ſen ſibilis illius q̄ītitatis acqreretur in illo. ⁊ tamē ſi augmē tatio eſſet ꝑpetua hoc oporteret q; ſi eſſet tēpus minimū aliqua ps q̄ītitatis acqreretur in illo. Et ſm hoc rō Cō men. erit ratio ducēs ad impoſſibile. ſ. q; iſta conditiona lis vel hypothetica ſit vera: que tñ eſt ipoſſibilis cuꝫ hoc q; eius antecedens eſt impoſſibile. ſ. ſi eſſet tempus mini mum ſenſibile in illo acquireretur pars ſenſibilis quāti tatis digitalis acquiſite inter terminos āni vel hō. Et po teſt ratio Cōmē. ſic formari: poſito q; aliquid in ꝑncipio vnius anni incipiat acquirere q̄ītitatem digitalē ⁊ in fi ne illius anni acquiſiuerit illā: tunc ſi augmentatio neceſ ſario eſt cōtinue per totū illum annū: neceſſe eſt ſi eſſet tē pus minimum ſenſibile q; in illo acquireretur aliq̄ pars illius q̄ītitatis digitalis: hec ↄña eſt manifeſta: ſed conſe quens eſt impoſſibile: nō ſolū enim eſt impoſſibile eē tē pus minimū: ſed etiā ſi eſſet adhuc non poſſet ei aſſigna ri ps ſenſibilis illius q̄ītitatis. ergo ⁊c̄. Et ſic pꝫ intelle ctus Cōmē. q̄ītum ad illud dictum. ¶ Ad aliam dico q; nihil eſt ad ꝑpoſitū. Uult enim ibi dicere q; in aīalibus ē aliqua pars que ꝑmo gñatur ſicut cor vel proportiona le. Et ſilr in illis que ſunt ſimiliū partiū eſt dare aliquam partē que ꝑmo gñatur: vt in generatione ignis eſt dare ꝑ ignē minimum quo minor non poteſt gñari ſeorſuꝫ ⁊ di uiſim. Ex hoc tñ nō habetur quin ſit dare ꝑmam partem in motu vel in tranſmutatione diuiſibili per quā ille mi nimus ignis gñatur: vt cor in aīali. ¶ Ad aliā cū accipit a Cōmē. q; ꝑma pars motus noui ſubito ſit in inſtāti: di co breuiter q; ſicut ibidē dicit Cōmen. motus nouus pōt conſiderari dupliciter. Uno modo ſm q; eſt continuus. Alio modo ſꝫ q; eſt generatus. Si ꝑmo mō ſic non hꝫ ꝑ mā ꝑtē: vt pꝫ ex 6° huius. Si 2° mō ſic neceſſario hꝫ par tem ꝑmā. i. ꝑtē habētē aliqō initiū ante quod illud mo bile nō mouebat illo motu: nec aliquo alio continuato il li nouo motui: ⁊ illa pars ꝑma ſic exponendo ſit in inſtā ti inquantū terminata eſt. terminus enim eſt indiuiſibilis ⁊ inſtātaneus ſiue ſit terminus a quo ſiue ad queꝫ. verbi gratia ꝑpter iuuenes ſi aliqd alteratur eſt aliq̄ ps altera tionis ipſius hñs initium an̄ qō illud alterabile non alte rabatur alteratione ↄtinuata illi alterationi: ⁊ hec ps q̄ꝫ tum ad ſuū terminū initialē ſit in inſtanti: ⁊ hoc eſt cōmu ne omni generato. ſ. habere ꝑmam partem mō ꝑdicto. In hoc autē differt motus nouus ab eterno ⁊ ab eius parti bus. Nā in mobili eterno nō eſt dare aliquam partē ha bentē ꝑncipiū antequā non ꝑceſſerit alius motus nō ↄti nuatus illi parti: imo ſemꝑ quacūq; parte data ꝑceſſerit alia ſibi continuata: vt in motu celeſti quacūq; circulatio ne data preceſſit ⁊ alia continuata poſterior: ⁊ hoc debꝫ ſufficere quantū ad illud dictū Cōmen. ¶ Qꝛ aūt vlteri us aſſumit q; minima partiū magnitudinis factarum eſt terminata ⁊ eſt idiuiſibilis in factione. Dico q; ipſe loq tur ibi de parte rei nullo que augmētetur: ſemꝑ enim in augmentatione antecedit generatio forme augmentabi lis in mā nutrimenti. Ut ſi dꝫ augeri caro opꝫ q; fiat for ma carnis in materia nutrimēti: ſed ē accipere carnē ita paruam q; minor nō poſſet per ſe ſeorſum ſubſiſtere: ⁊ hō generatur in inſtāti ſimpl'r idiuiſibili: ⁊ ſilr alia minima ⁊ quelibet alia. Unde cōcludit q; augmētatio quantum ad generationē cōcurrētē ad eam non pōt eſſe cōtinua ni ſi inſtans ↄtinuaret inſtanti: qō impoſſe ē. Vñ manifeſtū eſt q; illa auctoritas nihil eſt ad ꝑpoſitū. Non enim intel ligit ꝑ illud indiuiſibile in quo dicit minimā partē gene rari tēpus minimū: ſed inſtās oīno indiuiſibile: vt mani feſtum eſt inſpicienti ipſum. Utrū autē augmentatio ha beat aliquā continuitatem: alia inquiſitio eſt: ⁊ viſuꝫ fuit i qōne de augmētatore forte videbit' ſuꝑ 8m. ¶ Ad aliā auctoritatē Ariſto. in de ſenſu ⁊ ſenſato cum dicit q; con gelatio aliqñ eſt tota ſimul. ⁊ i 8° huius dicit q; alteratio ſit multoties velox. Intelligēdū q; aliquid ſimul coagu lari vel congelari vel v'r alterari poteſt intelligi dupl'r. Vno mō q; in eodē inſtanti acquirat ⁊ recipiat oēs par tes ſeu oēs gradus illius q̄litatis ad quos alteratur: vt q; aliqō calefactibile ſimul in vno inſtāti accipiat omnes gradus caliditatis: ⁊ hoc ē ipoſſibile: nec ſic itellexit Ari ſto. nec Cōmē. Alio° pōt itelligi aliqd ſimul alterari vel coagulari vel ↄgelari ita q; in eodē iſtanti oēs partes q̄ī titatiue illius alterabilis incipiant recipe q̄ītitatē ab ipo alterante: ⁊ nō vna pars ꝑor tēpore q̄ꝫ alia. ⁊ hoc ē bene poſſibile ⁊ neceſſarium. Cū enim aliqō alterans eſt pro pinquatū alicui alterabili quātūcūq; illud alterabile ha beat ptem q̄ītitatiuā minorem alia pte in infinitū: tñ non opꝫ q; ꝑus tēpore pars minor incipiat alterari q̄ꝫ maior ⁊ adhuc ꝑus tempore pars minor: ⁊ ſic in īfinitū ſicut ali qui imaginabātur: ſic enim ſequeret' q; omne qō alterat' alterabat' per totū tempus eternū ꝑus qō eſt ridiculum: ⁊ vt pꝫ ad ſenſum. imo poteſt ↄtingere q; virtus illius alte rantis obtinet ſuꝑ aliqō alterabile quantum ad omnes eius partes. ⁊ ſic non ꝑus tempore imprimit vni q̄ꝫ alte ri: ſꝫ omnibus ſimul ⁊ in iſtanti ꝑmo ſue appropinqua tionis quelibet pars incipit recipere actum ab illo alte rante: poſt illud tamē iſtās acqritur ſucceſſiue pars poſt partē ⁊ in tēpore. ⁊ ſic alteratio eſt i tempore. Quod au tem hec ſit intētio Ariſto. pꝫ inſpicienti iſtum. dicit enim in de ſenſu ⁊ ſenſato ſic. Contingit aūt aliquod totum ſi mul alterari ⁊ non diuidi prius velut aquam totum ſi mul congelari ⁊c̄. Et in iſto 8° ſic dicit. nō enim ſi īfinitū partibile qō alterat' ꝑpter hoc alteratio ſꝫ velox ſit mul toties ſicut congelatio. ¶ Dicemus ergo quaſi recolli gendo q; alteratio aliqñ ſit ſimul: nō qō ly ſimul dicat ꝑ uationem ꝑoritatis ⁊ poſterioritatis in generatione gra duum vel partiū qualitatis. imo vna pars ꝑus tēpore ge neratur q̄ꝫ altera. ſed dicit ꝑuationē ꝑoritatis ⁊ poſterio ritatis tēporalis in receptione q̄ītitatis in ptibus q̄ītita tiuis ipſius alterabilis: ⁊ ē ſenſus q; vna pars q̄ītitatiua alterabilis non neceſſario ꝑus tempore recipit vnam q̄ꝫ aliā: ⁊ ideo nō poteſt ex hoc concludi tempus minimū. ¶ Qꝫ autē dicit Cōmen. in 8° huius. qō in trāſmutatio nibus que ſunt in qualitate eſt dare ꝑmum naturalr. In telligenduꝫ eſt qō media inter terminos alterationis du plicia ſunt. quedaꝫ ſunt differētia ſm ſpeciem: ſicut inter album ⁊ nigrū: media ſunt fuſcū ⁊ rubeū ⁊ pallidū: que dam autē ſunt media differētia ſm magis ⁊ minus i ea dem ſpecie. Si igitur fiat mutatio de albo i nigrū bene contigit ibi dare ꝑmum ſm ſpeciem. verbi gratia. palli dum. ſed accipiendo media in motu ſꝫ qō differunt ſm magis ⁊ minus in eadeꝫ ſpecie. ſicut non eſt dare primā parteꝫ motus. Et qō hec ſit intētio. Cōmentatoris patet

Ad 8m

T.c. 32

Alteratione ſiſ fieri itelligit' 2°

Epilogatio.

Media iter t'mi nos alterationis ſunt duplicia.

inſpicienti cōmentū. Dicit enim ſic. dicamus igitur ꝙ ꝑ nunm ē naturaliter in omnibus trāſmutationibus que ſunt in q̄litate manifeſtū eſt. In coloribus enim bene apparet ꝙ inter colores ſunt media finita naturaliter. ⁊ intelligo hic per mediū nō illud qḋ diuerſificatur ſm magis ⁊ minus ſed ſm formam ⁊ qualitatē: quoniam pallidum non differt ab albo ſm magis ⁊ minus ſed ſm q̄litatem: ⁊ ſi non eēt eiuſdem ſpecie ⁊c. ℭ Ad aliam auctoritatem Ariſtote. in de ſenſu ⁊ ſenſato. Dicendum ꝙ ipſe ibi loquitur de ſenſibilibus permanētibus ſicut eſt albedo ⁊ nigredo ⁊ hꝫ. quantum ad hoc ꝙ cōcedit in eis minimum ſeparabile. Sed motus non eſt ſenſibile permanens ſed ſucceſſiuum. ⁊ ſimiliter tempus eſt quid ſucceſſiuum. quare non eſt ad ꝓpoſitum. quare ⁊c.

ℭ Quoniā autem tempus metrum eſt motus: ⁊ eius quod mouet̄. mēſurāt aūt motum in determinando quendā motū q mēſurabit totum ſicut longitudinē cubitum in determinādo aliquā magnitudinē que remittitur totū ⁊ eſt motui in tēpore eē menſurari tempore ⁊ ipſum eſſe ipſius ⁊c. Textu commen. cxiiij. Queſtio. xxiiij.

A

Emo

Q Ueritur hic breuiter. Utrum tempus menſuret motū ſm ꝙ quātus eſt. ℭ Arguit̄ primo ꝙ nō: qꝛ ſi ſic cuꝫ quātitas motus non ſit alia a quātitate temporis: tunc tēpus mēſuraret ſeipſum: qḋ eſt inconueniens. ℭ Item qḋ mēſuratur motu non menſurat motū. ſic enim idē ſe ipſum menſuraret qḋ eſt falſum. Sed tēpus menſurat̄

T. cō. 2. motu ſm Ariſto. in lr̄a. quare ⁊c. ℭ Iteꝫ menſura debꝫ eſſe notior mēſurato vt pꝫ. 10. metaphy. Sed tēpus nō eſt notius motu: cuꝫ motus ſit ſubiectū temporis. ⁊ ſubiectum eſt notius accidente. Unde ⁊ in diffinitione tēporis ponitur motus: qḋ nō eſſet niſi motus eēt notior tēpore: qꝛ omnis diffinitio eſt ex notioribus. quare ⁊c.

B ℭ Oppoſitum dicit Ariſto. hic.

3 ꝑ. T. cō. 2 Ad queſtionem breuiter dico ꝙ tēpus mēſurat motū ſꝫ ꝙ quātus ē. qꝛ menſura eſt unigenea menſurato: hoc pꝫ i. 10. meta. ⁊ habita eſt a Cōmē. bis in iſto cap̄. Sed motus nō eſt unigeneus tp̄i niſi ſm ꝙ q̄tus eſt. Nam q̄tuꝫ ad perfectionem diminutaꝫ eſt in gn̄e qualitatis aut vbi: ⁊ ſic non eſt unigeneus tēpori: ſꝫ aut in gn̄e quantitatis ꝑmanētis q̄tuꝫ ad augmētationē: ⁊ nō eſt ꝓprie unigeneus tēpori: cū tēpus ſit ſucceſſiuuꝫ: ergo relinquitur ꝙ motus ꝓprie mēſuratur tēpore ſm ꝙ q̄tus q̄titate ſucceſſiua. ℭ Sed intelligēduꝫ ꝙ tēpus mēſurat motū per ſe vt dicit Cōmē. ⁊ ecōuerſo: differēter tn̄. Nāqꝫ tp̄s mēſurat motū per ſe

Cō. 112 vt dicit Cōmen. motus aūt mēſurat tempus per accidēs qḋ forte ſic eſt intelligēdū ꝙ frequētius ⁊ i maiori pte tēpus mēſurat motū q̄ꝫ ecōuerſo: frequētius enim cōtingit ꝙ q̄titas tp̄is aliq̄ replicabilis ſit notior q̄titate aliqua tota motus q̄ꝫ ecōuerſo. ⁊ ſic tūc tp̄e mēſurat motū. Un̄ ſi qs ignorat q̄tus ſit motꝰ ambulationis vſqꝫ ad romā notificabit̄ ei p tēpus notū aliquoties ſumptū: vt potē p diē dicēdo ꝙ ſit cētum dieꝝ vel hꝫ. Rarius autēꝫ ⁊ in minori parte cōtigit tēpus mēſurari motu. Et hoc ſic accidit. Cū enim alicui ignotū eſt tempus alicuius motꝰ ⁊ ei notum eſt aliqḋ ſpatiuꝫ ptranſibile motu: mūc per replicationē illius ſpatij ptranſiti notificabitur ei tēpus illud. verbi gratia. ſi alicui eſſet ignotū tēpus menſurans motū calefactionis: ⁊ ſit ei notū milliare ptranſitū: tūc dicetur ꝙ tanto tēpore ſit calefactio quo duo milliaria ſunt pertranſita vel fuiſſent in illo tēpore. ⁊ ſic per ipſum motum notificabitur ei tempus. Et hoc accidit aliquando hominibus q dormiuerunt. volētes. n. ſcire vel cognoſcere q̄to tēpore dormiuerunt: conſiderant per q̄tū ſpatium ſol motus eſſet. ⁊ ſm hoc iudicant de q̄titate tēporis in quo dormiuerūt. Si enim inceperint dormire in meridie ⁊ in fine ſue dormitionis videāt i occidēte solē: tūc cognoſcunt ſe dormiuiſſe per longum tēpus. ⁊ ſic in ſimilibus. ℭ Ulterius notandum ſm Commen. ꝙ tēpus aliter mēſurat motū p̄imū ⁊ aliter alios motꝰ. mēſurat. n. motū primum ſicut forma in re. i. ſicut forma exiſtens in eadem re in qua eſt ipſe motus primus. ſ. in primo mobili: ⁊ loqtur de tēpore p̄mo ⁊ p̄ncipaliter dicto: ſed menſurat alios motus ſicut numerus: ⁊ ſicut menſura extrinſeca. ℭ Q autē tēpus mēſuret motum ſm ꝙ motus ē q̄tus. hoc plane docet Cōmē. commē. 32. vbi dicit ſic. Et cum cōſideratū fuerit de mēſuratione motus a tp̄e apparebit ꝙ nō mēſurat rē motā ſm ꝙ mota ſimplr̄. vbi gratia. ſ. h̄a aut q̄tū aut equale aut aliud modoꝝ cēndi: ſꝫ ſꝫ hoc motus eſt in predicamento paſſionis. ſ. motus ſꝫ ꝙ motus: ſed ſm quātitatē accidentē motui. Uerum eſt ꝙ in aliquibus cōmentis litera eſt ibi icorrecta. Sꝫ ꝙ hec ſit intentio Cōmen. patet in eodem cōmēto vbi ſic dicitur tempus menſurat ens ſm ꝙ motum aut quieſcens non ſimplr̄: ſed ſm q̄titatem accidenteꝫ motui ⁊ quieti. ℭ Et eſt hic intelligendum ne oporteat de hoc fieri queſtioneꝫ ꝙ ipſe motus primus q̄tū ad ſuam totalitatem non mēſuratur: queꝓpter illud ſolū menſuratur tēpore: quod excedit̄ ipſo vt docet Ariſto. in litera. Modo conſtat ꝙ motus eternus non exceditur a tēpore. quare ⁊c.

Cō. 112

Ad rationes. Ad p̄mā dico ꝙ tēpus vno mō ſumptū mēſurat ipſuꝫ tēpꝰ alio mō ſumptū: aliq̄ enim pars tēporis que eſt tempus ⁊ ē nota mēſurat tēpus maioris q̄titatis qḋ erat ignotū. vt dies mēſurat ſeptimanā ⁊ ſeptimana menſem: ⁊ ſic de ſimilibus: ⁊ hoc nō ē incōueniēs. ℭ Ad aliā pꝫ ex dictis. ℭ Ad aliud dicēdum ꝙ tēpus nō eſt paſſio ipſius q̄titatis ipſius motus. imo eſt eſſentialiter q̄titas ipſius motus vt dictū eſt. eſt aūt notius vt menſurat ſeipſo vt menſuratore cuꝫ dicitur ꝙ tempus eſt paſſio motus: ⁊ p̄ons motus eſt notior ipſo tēpore: dico ꝙ tēpus eſt paſſio motus q eſt pfectio diminuta cuius vna ps gn̄atur poſt aliā partem: eſt. n. quantitas fluēs vel ipſe fluxus cōtinuus huius pfectionis aliquo mō. Sꝫ ſi ſumat̄ motꝰ pro ipſo fluxu ſic tēpus nō eſt eius paſſio: imo eſt ipſummet tēpus. C

ℭ Quoniam aūt tempus eſt mēſuratio erit ⁊ quietis metrum ſm accidens. omnis. n. quies in tempore eſt ⁊c. Textu cōmenti. cxviij. Queſtio. xxv.

H Ic queritur. Utrum tempus ſit menſura quietis. ℭ Arguitur primo ꝙ nō quis nō entis non dicitur eſſe mēſura realis ſed ipſa quies eſt non ens cuꝫ ſit priuatio motus: ⁊ tempus eſt menſura realis. ergo ⁊c. B

ℭ Oppoſitum vult Ariſto. in litera.

Dicendum ꝙ qes mēſurat̄ tp̄e qḋ pꝫ rōne Ariſto. in lr̄a. nā quies eſt p̄uatio motus in ſubiecto apto nato moueri: non enim oē imobile quieſcit: ſed p̄uatū motu. aptū autem natum moueri: ⁊ ſic patet ꝙ quies eſt p̄uatio ⁊c. talis aūt priuatio mēſurat̄ tempore: que. ſ. eſt p̄uatio alicuius menſurat̄ tēpore. q̄re ⁊c. 2 ꝑ.

ℭ Modus autem ſm quem quies menſuratur tempore talis eſt contingit enim ꝙ cum aliquod mobile quieſcit ſimul exiſtente quiete illa eſt motus in alio mobili: ⁊ ille

alius motus menſuratur tēpore aliquo: ⁊ ſic illa q̄es mē
ſuratur tp̄e que ſimul cū illo motu exiſtit. vnde quies mē
Quies ſuratur tēpore per accidēs inq̄ꝝ motus aliquis qui eſt
mēſurat dum quies eſt mēſuratur tp̄e ⁊ tantā q̄titatem intelligi
tp̄e p ac mus eſſe quietis q̄ta q̄titas motus: quo exiſtēte eſt illā
cidēs. quies: vt ſi quieſcente aliquo mobili aliud mobile moue
tur in tribus horis dicim⁹ illud mobile quieuiſſe tribus
Obiio. horis ſilr autē ⁊ in alijs. ❡ Sed obijcies. eodem mō poſ
ſet dici ꝙ linea vel albedo mēſuratur tēpore: quia ipſa al
R°. bedo vel linea eſt dum motus aliq̄s eſt in tēpore menſu
ratus: ⁊ ſic albedo ⁊ linea mēſuratur tēpore. Dico ꝙ nō
eſt ſimile: q̄ꝛ linea vel albedo nō eſt priuatio alicuius mē
ſurabilis a tēpore: nec ſubiectū exiſtens in linea vel albe
dine: nec eſt in potētia ad aliquid oppoſitū eis menſura
bile tēpore: quies vō eſt priuatio alicuius menſurabilis
Quies ꝑuatio tempore: ⁊ ſubiectū quieſcens eſt in potentia ad aliquid
quod eſt menſurabile tempore. ſ. ad motum. quare ⁊c̄.

Ad rationem patet ex dictis: quies enim non eſt omnino nō ens: ſed nō ens i ſubiecto vt dictum eſt. Si autē eſſet pure nō ens vt chi
mera vel h⁹ non menſuraretur tempore.

❡ Mutatio aūt omnis a natura remotiua eſt: in tēpore aūt omnia fiunt ⁊ corrumpū tur ⁊c. Textu cō. cxxxviij. Queſtio. xxvj.

A Queritur hic vtꝝ motus ſit cauſa per ſe corru
ptionis. ❡ Arguit̄ ꝙ non: q̄ꝛ ſi motus eſſet
per ſe cauſa corruptionis, hoc eſſet pro tan
to: q̄ꝛ mobile dū mouetur recedit ab aliqua
diſpoſitiōe quā ꝑus habebat ita ꝙ aliqua
diſpoſitio corrūpitur in mobili dū mouet̄. Sed propter
hoc non eſt dicēdū ꝙ motus ſit cauſa ꝑ ſe corruptionis
q̄ꝛ ſicut mobile dum mouet̄ in tp̄e corrūpitur aliq̄ diſpo
ſitio que ꝑus erat: ſic mobile dū mouetur acq̄ritur in ipſo
aliqua diſpoſitio quam ꝑus non habebat: ⁊ ſic pari rōne
motus eſſet ꝑ ſe cauſa gn̄onis ſicut corruptionis: cui⁹ op
poſitū vult Ariſto. hic. q̄re ⁊c. ❡ Itē generatio nō ē per
ſe cā corruptionis. hec videtur vera ꝑ ſe: q̄ꝛ vnū oppoſi
torū nō videtur eſſe ꝑ ſe cā reſpectu alterius. gn̄atio au
tē ⁊ corruptio opponūtur. mō ipſe motus eſt gn̄atio ꝑ3
Cōmen. in 3° huius. vbi dicit. ꝙ motus eſt gn̄atio vnius
partis ⁊c. ❡ Itē illud quod magis eſſentialiter h3 habi
tudinē ad illud qḋ gn̄atur q̄ȝ ad aliquid qḋ corrumpit̄
videtur magis eſſe cauſa gn̄onis q̄ȝ corruptionis. hec vi
detur manifeſta. Sed motus magis eē̄ntialē habet habi
tudinē ad aliq̄d qḋ gn̄atur q̄ȝ ad illud qḋ corrumpit̄. mo
tus enim dicitur eē idē eſſentialiter cū termino ad quē:
Cō. 9. vt p3 i 5° huius ⁊ 3°. ⁊ nō cū termino a quo: q̄ꝛ modo imo
Cō. 4. bili dum mouet̄ gn̄atur terminus ad quē: vt manifeſtū
eſt: ⁊ terminus a quo corrumpitur. quare ⁊c.

❡ Oppoſitū arguit̄ per Ariſto. in litera. Dicit enim ꝙ de
ſtructionū mutatio per ſe eſt gn̄ationis ⁊ ipſius eē eſt ꝑ3
accidens. Et idem dicit Cōmen. ibidem.

B **Ad queſtionē** intelligendū ꝙ ſicut pluries aſſumptū eſt: motus vno mō
Motus accipit̄ pro forma cuius vna pars gn̄atur poſt aliam do
cap̄ 2ʳ. nec perficiatur ⁊ ſic eſt in tribus gn̄ibus. ſ. q̄titatis qua
litatis ⁊ vbi. Alio mō ſumit̄ pro trāſmutatiōe cōiūcta
Cō. 9. cū tēpore. vt dicit Cōmē. in 5° huius. ſ. pro receptione cō
tinua ſucceſſiua ipſius perfectionis. Et in iſta tranſmuta
tione cōiūcta cū tēpore. ſ. receptione ꝑfectionis cū ſucceſ
ſione cōtinua ē duo cōſiderare. ſ. ipſā receptionē: ⁊ q̄tū
ad hoc eſt in genere paſſionis: ⁊ ipſam ſucceſſionem cōti
nuam ſeu fluxū cōtinuū: ⁊ quantū ad hoc eſt q̄titas. ſ.
tempus vt dictū fuit prius. Modo queſtio iſta nō intel
ligitur de motu vltimis duobus modis. ſ. pro receptiōe
perfectionis ⁊ pro fluxu: ſed pro ꝑfectione recepta i mo
bili a motore. ❡ Et dicitur cōiter ad queſtionē ꝙ mot⁹
poteſt conſiderari dupliciter. Uno modo ꝑ3 ſe. Alio mō ꝯ̄ſ͞r"ꝑ°
ꝑm ꝙ eſt inſtrumētum alicuius agētis intēdētis aliquā
formā in mobili producere. ⁊ ꝑmo quidē mō motus eſt
cauſa corruptionis vt dicitur. Nam eo ipſo ꝙ aliq̄d mo
uetur recipiēdo aliquā ꝑfectionē quā ꝑus nō habebat:
corrūpit̄ in mobili diſpoſitio aliq̄ quam ꝑus habebat. ſ.
terminus a quo qui cōtrarius eſt ipſi motui aliquo mo
do. Vnde ⁊ Ariſto. dicit: mutatio aūt omnis a natura re
motiua eſt. ❡ Et ſi queratur in quo gn̄e cauſe ſe h3 ipſe
motus qui eſt forma recepta ad ipſam corruptionē: dici
poteſt ꝙ ſe habet in gn̄e cauſe finalis aliqualiter. Nā ad
hoc ipſum agēs corrūpit vnam formā vt inducat aliam.
Aliter poteſt dici ꝙ ſe habet in gn̄e efficiētis propinquis
vt calidas recepta in aqua dum caleſit deſtruit frigiditatē
que ibi erat. ſimiliter autem ⁊ in alijs. Corruptiua enim T. c. 62
ſunt adinuicē cōtraria ꝑ3 Ar. in 5° huius ⁊ ꝑ ⁊ 2° de gn̄a T. c. 58
tione. Si vō ꝯſideretur motus 2ᵒᵒ. ſ. prout eſt inſtrumē ꝯ̄ 2°.
tum agentis intēdētis aliquē finē: ſic poteſt eſſe quodā T. c. 24
modo cauſa generationis alicui⁹ forme vel. actus in mo
bili vel in aliquo alio: ⁊ ſic eſt per accidens cauſa genera
tionis: cum eiſe inſtrumentū alicuius agentis intenden
tis aliquā aliā formā accidat ei aliquo modo.

Ad primam rationem dico: ꝙ pro tanto motus dicitur eſſe cauſa corruptionis: q̄ꝛ C
mobile dum mouet̄ eo ipſo qḋ mouet̄. ſ. per ipſummet
motū remouetur a diſpoſitione quam habebat. Sed q̄ȝ
uis dum mobile mouetur aliqua forma acq̄ratur in ipſo
⁊ generatur. tamen ipſe motus nō ē cauſa illius forme:
imo eſt ipſamet forma. Si autem per ipſum motum pro
ueniat ipſi mobili aliq̄ alia forma: ſicut per motum loca
lem dicitur in aliquo fieri caliditas hoc cauſatur per acci
dens nō omnino ꝑ ſe. Similiter cum aliquid alterat̄ reci
piēdo aliquā qualitatē per iſtam qualitatē ꝓprie ⁊ ꝑ ſe
non gn̄atur aliqua alia forma: ſed ſi hoc cōtingat: hoc eſt
ꝑm accidens: ⁊ ideo nō eſt ſimile de generatione ⁊ corru
ptione q̄tum ad hoc. ❡ Ad aliam cum dicitur genera
tio ⁊c. poteſt dici ꝙ verū eſt ꝙ generatio non ē cauſa cor
ruptionis illius eiuſdē cuius eſt gn̄atio: ſed gn̄atio vnius
rei: vel vna res gn̄ata ꝑm eſt cauſa corruptionis alterius: Gn̄o eſt
⁊ ideo cum motus ſit gn̄atio alicuius ꝑfectionis. vel ali cā corru
qua perfectio gn̄ata non eſt cauſa corruptionis illius ⁊ ptionis
eiuſdē ꝑfectionis: ſed eſt cauſa corruptionis alterius. ſ. ſui ꝯ̄rij.
ſui contrarij. Corruptiua enim ſunt ſibiinuicē ꝯtraria: vt
vult Ariſto. ponamus igit̄ ꝙ ignis calefaciat aquā ⁊ ei⁹
frigiditatē corrūpat. Quero vtrum ſola caliditas que ē
i igne corrumpat frigiditatē aque: aut caliditas recepta
in ipſa aqua. Si diceret̄ ꝙ caliditas exiſtēs in ipſo igne
imediate omnino corrumpat frigiditatē que cauſatur in
aqua. hoc nō videt̄: q̄ꝛ caliditas que eſt in igne non ē con
traria frigiditati que ē in aqua: contraria enim nata ſunt
fieri circa idē ſubiectū: modo conſtat ꝙ caliditas que eſt in
igne nō eſt nata eē in aqua: nec vnq̄ȝ recipitur in aqua. ⁊
ſic vnum contrarioꝝ nunq̄ȝ corrumperet reliquū. Si au
tem dicatur ꝙ caliditas recepta in aqua corrumpit frigi
ditatē preexiſtētē in ea. cum huiuſmodi caliditas ſit mo
tus pro forma: ſeq̄tur ꝙ motus ē cauſa corruptionis: de
hoc ꝑm conſidera. ❡ Ad aliā cū dicit̄. illud quod magis
eſſentiale eē. pōt negari. nā forma ſubſtantialis rei gene
rabilis h3 eē̄ntialē cōparanonē ad id qḋ gn̄atur: ⁊ cū ipſa
ſit illud qḋ ꝑmo gn̄atur: q̄ȝ ad illud qḋ primo corrumpi
tur: ⁊ tn̄ ipſa forma ſubſtātialis non eſt cauſa gn̄ationis
ſaltem actiua. imo ipſiꝰ generationis nō valet illa ratio.
Ex hoc autē ꝙ motus eſt cauſa corruptionis per ſe: tem
pus aūt eſt numerus ipſius motus: ſeq̄tur ꝙ illud quod

proprie eſt in tempore aliquo modo corrumpitur in tem
pore. Et quia eterna ſm q̃ huiuſmodi nõ corrumpunt̃.
ideo ipſa eterna ſm q̃ eterna ſunt non ſunt in tẽpore ſm
doctrinam Ariſto. in litera: quare ₰c.

¶ Dignum aũt conſideratione quomodo
tempus ſe hʒ ad animam: ₇ propter quid
in omni videt̃ eẽ tẽpus: ₇ in terra: ₇ in ma
ri: ₇ in celo: aut q: motus paſſio quedam
eſt: vel habitus nũerus exiſtẽs. hec aũt mo
nẽtur oĩa: in loco enim omnia ſunt: tẽpus
aũt ₇ motus ſimul ſunt ₇ ſm potẽtiã: ₇ ſʒ
actum. Textu. cõ. cxxx. Queſtio. xxvij.

A Ic queritur vtrũ tẽpus ſit extra animaʒ hu
manam. ¶ Arguit̃ p̃mo q̃ ſic: q: qđ eſt in p̃
T. c. 4. dicamento eſt ens extra aĩam: vt videt̃ velle
Ariſto. in 6° metaphy. Sed tẽpus eſt ens in
p̃dicamẽto vt vult Ariſto. in predicamẽtis.
ergo ₰c. ¶ Item ſi tempus haberet eſſe ab aĩa tunc eſſet
de conſideratione logici: logicus eñ ↄſiderat entia rõnis
vt cõmuniter dicitur: ſed hoc falſum eſt. q: ipſuʒ temp⁹
pertinet ad Phm naturalem. ergo ₰c. ¶ Item ſi ſic tunc
in diffinitione eius deberet poni anima. Nam ſicut in dif
finitionibus rerum naturaliũ ponitur materia ₇ in diffi/
Cõ. 3. nitione reruʒ diuinaruʒ ponitur deus vt vult Cõmen. 6.
metaphyſice: ſic in diffinitionibus entium ab anima de/
bet poni anima: cum cauſa per ſe ꝓpria debeat poni ĩ dif
finitione cauſati. ¶ Item illa paſſio non eſt ab anima no
ſtra cuius ſubiectum proprium non eſt ab anima noſtra:
hec eſt manifeſta. Sed ſubiectum proprium temporis
non eſt ab anima: ſed preter animã humanaʒ: motus. n.
primus qui eſt ſubiectum temporis ſaltem primo ₇ p̃nci
paliter dici non eſt ab anima noſtra: imo ſufficiẽter eſt
ab intelligentia ₇ ab ipſo mobili primo. ergo ₰c.

Cõ. 131. Oppoſitum arguitur auctoritate Cõmẽ. vult
enim q̃ tẽpus nõ hʒ eſſe pfectuʒ
₇ actu niſi per animã numerantem prius ₇ poſterius in
motu. ¶ Itẽ diſcretio continui manente eius continuita
te non eſt niſi ab anima: q: ſi eſſet extra animã: tũc vnum
₇ idem ſimul eſſet continuũ ₇ diſcretum realiter: quod ẽ
abſurdum. Sed tempus eſt diſcretio partiũ motus que
realiter ſunt ſibi adinuicem continue. ergo ₰c.

B Dimiſſis omnibus alijs opinionibus dico ſm in
tẽtionem Cõmẽ. q̃ tempus ẽ compoſi/
tum ex q̃titate cõtinua ₇ q̃titate diſcreta: non ſic intelli
gendo: q̃ tẽpus ſit aliquod vnum ens per ſe vnũ compo
ſitum ex iſtis duabus quantitatibus tanq̃ʒ ex partib⁹ eſ/
ſentialibus ₇ per ſe: hoc enim eſſe impoſſibile manifeſtũ
eſt cuilibet parũ exercitato: q: ens per ſe vnum non cõſti
tuitur ex diuerſis ſpeciebus eiuſdẽ predicamenti: ſed ſic
q̃ hoc nomen tẽpus ſignificat duo entia: quorum vnum
eſt ſicut materia. q: aliquã ſimilitudinẽ ₇ conuenientiã
Tẽpus habet cum materia. ₇ aliud eſt quaſi forma q: habet ali
ſigt̃ duo quam ſimilitudinẽ ₇ conuenientiaʒ cũ ipſa forma. Vnde
ſiquis vtatur hac diſtinctione q̃ tempus poteſt cõſidera
ri quantum ad ſuam materiam vel quãtũ ad ſuã formã:
non eſt intelligendum q̃ hec ſit diſtinctio totius eſſentia
lis in ſuas partes eſſentiales. ſed eſt diſtinctio nominis in
ſua ſignificata equoce aut ſm analogiam ĩpoſita. ¶ Si
gnificatũ autẽ temporis quod eſt ſicut materia reſpectu
alterius eſt ipſe fluxus continuus: cuius vna pars eſt prior
₇ alia poſterior: ₇ per ↄñs vna pars nõ eſt alia. ſed vna ẽ
extra aliam: ₇ ſunt apte nate numerari ₇ diſtingui p̃ ani/
mam. Significatũ auteʒ temporis qđ eſt ſicut forma eſt
ipſa actualis diſcretio huiõi partium ſeu diuiſio. ¶ Si
quis aũt querat propter quid ille fluxus cõtinuus dicit̃
ſicut materia reſpectu diſcretionis ₇ diuiſionis actualis
cauſa põt eſſe: q: ſicut materia quodãmodo prior eſt hac
forma generationis via: ſic ipſe fluxus continuus eſt ali/
quo modo prior ipſa diſcretione ₇ diſtictione actuali. Et
ſicut hec materia hñ poteſt eẽ ſine hac forma ₇ non ecõ
uerſo. ſic fluxus cõtinuus põt eſſe ſine actuali diſcretiõe
aut diuiſione ſuaꝝ partiũ. Sed ipſa diuiſio actualis ₇ di/
ſcretio nõ põt eſſe niſi ſit ipſe fluxus continuus: cui⁹ vna
pars eſt extra aliam. ꝓpter has igitur ₇ huiuſmodi cau/
ſas vnũ iſtoꝝ entiũ ſignificatoꝝ hoc nomine tempus eſt
ſicut materia reſpectu alterius. ₇ reliquũ eſt ſicut forma.
¶ Itẽ ſi linea q̃ eſt continua diuidat̃ ₇ fiat diſcreta, mani
feſtũ ẽ tũc q̃ partes linee ſe habebũt ſicut materia ₇ ſub
iectum reſpectu ipſius diſcretionis ſeu diuiſionis: ₇ ideo
ſimilr̃ cũ fluxus continuus diuiditur ₇ diſcernitur ptes
ipſius: ipſe fluxus ₇ partes eius ſe debent habere ad mo
dum materie: ₇ diſcretio ad modũ forme. fluxus. n. conti
nuus ſilis eſt quodãmõ linee. ₇ diſcretio eius ſeu diuiſio
diuiſioni linee. ¶ Q; aũt hoc nomẽ tẽpus iſta duo entia
ſignificet hoc ꝓbari non dʒ nec poteſt niſi per vſum ₇ cõ
ſuetudinem illoꝝ qui exprimũt conceptum mentis ſ̃ no
mine tempus. inueniuntur enim alique propoſitiones q̃
non poſſunt proprie eſſe vere niſi hoc nomen tẽpus acci/
piatur vno iſtoꝝ modoruʒ ₇ alie alio modo. Et propter
inaduertẽtiam huius diſtinctionis aut debiti modi intel
ligẽdi eam inueniunt̃ aliqui ſolẽnes viri negaſſe Cõmẽ.
qui tamen in alijs dictis ipſum Cõmentatorem appro/
bant ₇ ſequũtur. melius aũt ₇ decentius puto iſto modo
intelligere diſtinctionẽ premiſſam ₇ ſm eam concorda/
re verba Ariſt. ₇ Cõmen. q̃ʒ in preiudicium Ariſt. ₇ Cõ
men. vnã partem ſolũ ponere. ¶ Vlterius accipio q̃ oẽ
cauſatũ ab aliquo agẽte per ſe: ẽ in illo agente per ſe quo agẽs hʒ
dãmodo in potẽtia actiua: ₇ hoc nihil aliud eſt q̃ʒ ipſum po̅ ſ̃
agẽs per ſe habere potẽtiam actiuã ſui effectus ſicut for/ effec⁹.
mam eẽ in materia in potẽtia nihil aliud ẽ realr̃ q̃ʒ ipſaʒ
materiã habere potẽtiã receptiuã forme. Et ꝓpter hoc
dicit Ariſto. in. 2. de gñatione q̃ forme omniũ ſunt inter T. c. 4
minis id eſt in corporibus celeſtib⁹ in q̃bus eſt termin⁹
totius machine corporalis: ₇ hoc pro tanto veruʒ eſt: q:
corpora celeſtia ſunt p̃mo agẽtia corporea omniũ iſtoruʒ
inferioꝝ. Et Cõmẽ. in 12° metaphy. dicit q̃ omne extra
hens aliquid de potẽtia ad actũ: neceſſe eſt vt in eo ſit ali Cõ. 18
quo mõ illud qđ agẽs extrahit. Agens aũt verũ ſm Ari
ſto. eſt illud qđ extrahit illud qđ erat in potẽtia ad actũ:
vt dicit ibi Cõmẽ. ĩ eodẽ 12° ₇ propter hoc dicit idẽ Cõ/ Cõ. 18
men. in 12° q̃ forme iſtorum inferiorum habẽt eſſe ĩ po
tentia in motoribus corporum celeſtium. Cõceptus aũt
intellectuales quos hʒ aĩa humana de rebus ſenſibilib⁹
cãti ſunt a rebus intelligibilib⁹ mediantibus phãtaſma
tibus earũdẽ: vt pʒ in. 3. de aĩa. ₇ in multis alijs locis. Et
ideo ſeq̃tur q̃ ipſi ſunt ĩ reb⁹ quodãmodo in potẽtia acti t. cõ. 30
ua. Qualiter aũt ₇ a quo alio agẽte fiant actu intellecte
poſtq̃ʒ erant in potentia habet inquiri in. 3. de anima. ₇ ſi
cut ipſi conceptus cauſati ſunt a rebus ſic eorum diſcre/
tio ₇ diſtinctio eſt ab ipſis rebus quodammodo.

Tunc dico ad queſtionẽ tria. p̃mo q̃ tẽpus q̃tũ C.
ad illud qđ ſignificatur hoc noĩe tẽ/ 2ᵖ.
pus ſicut materiale eſt actu preter aĩaʒ. ¶ 2° dico q̃ ipʒ Scḋa
tempus: qđ eſt formale ſignificatum huius nominis tẽ/
pus nõ eſt actu preter animã ſed ab anima. ¶ Tertio di Tertia.
co q̃ iſtud idẽ ſignificatũ eſt extra animã in potẽtia.
¶ Primum probatur faciliter: q: fluxus continuus quo Rõ p̃ᵉ ꝯ
mobile fluit de vna parte perfectionis ad aliam eſt actu nis.
preter animam, hoc eſt manifeſtuʒ: nam ſi nullus homo
intelligeret

intelligeret adhuc celum flueret de uno ubi ad aliud ubi: ⁊ illud qđ caleſcit flueret actu de una parte caliditatis ad aliã. Sed huiuſmodi eſt tempus illo primo modo ſum ptum. ſ. ſignificatũ temporis quod ſe habet ut materia ⁊ reſpectu alterius ut dictũ eſt. quare ⁊c. Et illud tempus eſt numerus: id eſt res numerata: que eſt pri⁹ ⁊ poſteri⁹ in motu: de iſto loquitur pluries Ariſto. in litera. Et pro batur ſatis bene per tertiam rationem ſuperius inductã. cum enim ſubiectum propriuꝫ ipſius fluxus. ſcilicet mo bile habens in ſe aliquam perfectionem diminutam cu ius pars generat̃ poſt partem non ſit ab anima: ſed pre ter animã: ſequit̃ ꝙ etiam ipſe fluxus non ſit ab anima noſtra. ⁊ ſic etiam non eſt aliqđ ens actu: qđ eſt inconue niens: qꝛ ſic non eſſet in p̄dicamento. Aut eſt ens actu ex tra animam: ⁊ hoc eſt qđ volumus. ℂ Scđo dico ꝙ tẽ pus ſcđo modo dictũ. ſcilꝫ qđ eſt ſignificatũ h⁹ nominis tempus ſe hñs ad modũ forme reſpectu alterius non ẽ ens actu preter animam: ſed ab anima. Et hoc aliq pro bant ratione Ariſto. in lr̃a q̃ talis eſt ſm literaꝫ noſtrã. Si impoſſibile eſt eſſe numeraus: impoſſibile ẽ numera bile eſſe: ⁊ ſi impoſſibile eſt numerabile eẽ: impoſſibile ẽ numerãs eẽ: qꝛ numerus vel eſt quo nũeramus vel ẽ nu merabile. ergo a primo ad ultimũ: ſi impoſſibile ẽ nume rans eſſe impoſſibile eſt numeꝝ eſſe: ſed ſi impoſſibile ẽ numeꝝ eſſe: impoſſibile eſt eẽ tẽpus: qꝛ tẽpus eſt nũerus ut dictũ ẽ prius. ergo ſi impoſſibile eſt numerans eẽ ipoſ ſibile eſt tẽpus eſſe: ſꝫ nihil ẽ numerus niſi anima vel ani me intellectus. ergo ſi impoſſibile eſt animam vel intelle ctũ eẽ impoſſibile eſt tẽpus eſſe: ⁊ ſi hoc eſſe tẽpus depẽ det ab anima. ℂ Sꝫ ſine dubio hec ratio non videt̃ eẽ de monſtratiua. bñ enim ſeqtur. ꝙ ſi impoſſibile eſt nũerãs eẽ impoſſibile ẽ numerabile eſſe. ſꝫ non ſeqtur. ſi nũerãs nõ eſt numerabile nõ ẽ ſicut bñ ſeqtur. Si impoſſibile ẽ eẽ videntẽ impoſſibile eſt eſſe viſibile. non tamẽ ſequitur ſi non eſt videns non eſt viſibile: nollo enim actu vidente adhuc color eſſet viſibilis: ⁊ ſic cũ ipſum tẽpus ſit nume rus id eſt res numerabilis, non ſeqtur ſi anima nõ eſt: tẽ pus non eſt. ℂ Itẽ conſtat ꝙ ſi impoſſibile eſt videntẽ eſſe impoſſibile eſt viſibile eẽ: ⁊ tamen non oportet ꝙ viſibi le ſit ab ipſo vidẽte: ſimiliter ⁊ in propoſito. Si impoſſi bile eſt animam eẽ impoſſibile eſt tẽpus eẽ: ſed nõ valet ergo tp̃s ẽ ab anima. Unde diceret̃ ꝙ Ariſto. non vtit̃ illa ratione niſi ut ꝓbabili ⁊ diſputatiua: non ut demon ſtratiua. ℂ Sed ratio Cõmẽ. q̃ etiam ẽ ratio Ariſto. ſꝫ literã Cõmẽ. eſt efficacior ⁊ ẽ talis. cõmẽ. 54. Cũ nume rans non fuerit numerare nõ erit. ⁊ exponit. d. cũ res nu merans que eſt anima non fuerit: tũc numerare quod ẽ actio numerãtis non erit. ⁊ cũ actio numerãtis non erit manifeſtũ eſt ꝙ nũerus nõ erit. Nã nũerus aut eſt nume ratũ: aut ẽ actio numerãtis i nũeratoꝛ ut dicit .i. reſpectu nũerati ut obiecti. Et accipit ulterius ꝙ manifeſtũ eſt ꝙ nũerus non ẽ nũeratũ: ex quo contingit ꝙ ẽ actio nume rãtis i nũatore loqtur de numero q̃ ẽ diſcretio actualis eius qđ realiter eſt continuũ. Iſta enim diſcretio actualis eius qđ realiter ẽ continuũ non ẽ niſi actio vel per actio nem alicuius numerantis. Sed certũ eſt ꝙ ſi numerans non ſit: actio eius nõ erit. ergo ſi nũerans nõ ſit numer⁹ non erit: ſꝫ numerans illud ſupple qđ eſt realr̃ continuũ non ẽ niſi anima vel anime intellect⁹: igit̃ ſi anima vel in tellect⁹ non eſt: nũerus nõ erit: ⁊ cuꝫ numerus non fuerit non erit tẽpus: qđ pꝫ. qꝛ ipſum tempus quo ad formale ſignificatũ eſt diſcretio ⁊ diuiſio actualis prioris ⁊ poſte rioris in motu: ergo ſi anima non ſit nõ erit tẽpus. ⁊ hec eſt ratio quam intẽdit Cõmen. ⁊ eam attribuit Ari. Poſ ſet tñ breuiter formari ratio ſic. nũerus entis qđ realiter extra animã eſt ꝯtinuũ: ille dico numerus non ẽ actu ex tra animam: ſic enim idem eſſet ſimul continuũ ⁊ actu di ſcretũ: qđ eſt manifeſtũ impoſſibile. Sed tempus q̃tuꝫ ad formale eſt numerus alicui⁹ entis: qđ realiter ẽ extra animam actu cõtinuũ. ſ. fluxus continui. hoc enim intel ligimus p tẽpus ſm unam ſignificationẽ ipſius. ergo ⁊c. Et ſic patet ſcđa concluſio. ℂ Tertiũ oſtenditur. ſ. ꝙ tẽ pus hoc modo dictũ quodãmodo eſt in re extra animaꝫ in potẽtia: qꝛ effectus cuiuſlibet per ſe agẽtis ẽ quodam modo in potẽtia in illo agente ut ſupponebat̃: ſed ipſuꝫ tempus ſic ſumptũ ẽ effect⁹ alicuius rei extra animaꝫ exi ſtẽtis. ſcilꝫ ipſius prioris ⁊ poſterioris in fluxu. eſt enim tempus aut ipſa cõprehẽſio ipſius prioris ⁊ compre hẽſio poſterioris: qbus comprehenſionibus prius ⁊ po ſterius cognoſcũtur ſeorſum ⁊ diuiſim: aut aliquid con ſequẽs huiuſmodi comprehẽſiones diſtinctas. nec ẽ mi rum ꝙ aliquid ſit realr̃ continuũ extra animam: ⁊ tamẽ anima intelligat ei⁹ partes ſeorſum ⁊ diuiſim intellectio nibus diſtinctis ⁊ diuiſis: non cõtinuis adinuicẽ. hoc. n. plane Ariſto. intendit in 3° de anima. capitulo indiuiſibi lium quidẽ igitur intelligentia ⁊c. Et quilibet experitur in ſeipſo non obſtante ꝙ linea ſit in ſe realiter una ⁊ con tinua. tamẽ ipſe poteſt intelligere ſeorſum ⁊ diuiſim par tes eius. ⁊ ideo dixit Ariſtote. ibidem. Seorſum autem utrũqꝫ intelligẽs dimidiorum diuidit ⁊ tẽpus ſimul tũc. Iſta igitur diſtinctio ⁊ diuiſio actualis comprehẽſionuꝫ: quibus anima comprehendit prius ⁊ poſterius fluxus ſeorſum ⁊ diuiſim dicit̃ tempus. Et hoc ẽ formale ſignifi catũ huius nominis tempus ut dicebat̃ prius: igitur ma nifeſtum eſt ꝙ huiuſmodi tẽpus eſt extra animam in po tẽtia: eo ꝙ ipſa comprehẽſio intellectualis ſic diuiſa ⁊ di ſcreta eſt effect⁹ quodãmodo ipſi⁹ rei ſic concepte: ut pꝫ ex dictis. Quomodo autem diuerſimode res mediante fundamento ſuo agit intellectionẽ ſuam ⁊ itellect⁹ agẽs: videndum eſt in tertio de anima: ſed non hic. ℂ Põt etiã probari ratione quam inuit Cõmẽta. qꝛ niſi tempus ha beret eẽ extra animam in potẽtia eſſet quid fictũ: ut chi mera aut hircoceruus: quod ẽ incõueniens. Et propter hoc dicit Cõmẽta. ꝙ eẽ tẽporis extra animam ſiue extra mentem eſt in potẽtia propter ſubiectũ. i. obiectũ ꝓpriũ. ſcilicet propter motum: ſed eẽ eius in anima eſt eſſe eius actu. ſcilꝫ quando anima egerit illam actionem in ſubie cto preparato ad recipiendum eã. ſcilꝫ actionẽ q̃ ẽ nume rus: ⁊ in fine cõmẽti: cum dicit: ꝙ ſi anima non fuerit nõ erit tẽpus in actu. pri⁹ enim ⁊ poſterius numerata in po tẽtia ſunt tẽpus in potẽtia. ipſa ṽo numerata in actu ſũt tempus in actu. Et qꝛ ſupple nõ ſunt actu numerata ni ſi per animam: ideo ⁊c. Qꝛ autem iſta ſit intentio Cõmẽ ta. patet in multis eius verbis in iſto capitulo primo. In ſcđo cõmẽ. hui⁹ capituli. dicit eẽ tẽporis ⁊ motus nõ eſt completum actu extra animam: ſꝫ eẽ eorũ completur ex actione anime: ⁊ eo ꝙ ẽ extra animam ex eis. Et de tem pore qdem ſatis patꝫ ex p̄dictis qualiter eſt intelligẽdũ: de motu ṽo multi dubitant. qꝛ qualitercũqꝫ ſumat̃ mo tus ſiue pro ꝑfectione fluẽte ſiue pro ipſo cõtinuo fluxu videtur eẽ ens actu extra animaꝫ. ℂ Et breuiter dico ad p̄ſens ꝙ motus quantũ ad ſimultatẽ partiũ non eſt actu extra animam: ſed ſolũ in anima actu. Et ſic eſt intelligẽ dum de motu ꝙ ſit per animam. q̃uis enim partes ipſi⁹ motus ſibiinuicẽ ſuccedant in re extra animaꝫ: tamẽ ani ma põt intelligere ipſuꝫ totũ ſimul ⁊ indiuiſibilr̃. ℂ Itẽ in. 2. cõmento dicit ꝙ Ariſto. voluit ſignificare ꝙ tẽp⁹ non habet eſſe extra animam intelligendo ut dictum eſt. ℂ Itẽ in 15° cõmen. dicit ꝙ temp⁹ eſt numerare nume rum motus: numerare autẽ motuꝫ actio ẽ anime. ℂ Itẽ in principio. 22. commenti dicit: ꝙ tempus eſt numer⁹ mot⁹ ſm ꝙ mens accipit ipſuꝫ. ut habẽs partes priores

[Left margin notes: c.131 / ks 2. / mpa / rõ 131]
[Right margin notes: Rõ 3ª 3. / Ma itel' ligit ꝯti nuũ di ſcrete. / T.c.21 / A lia rõ ꝯclu. Cõ.131 / Cõ.88. D / Motus ſi ẽ actu ex aĩaꝫ / Cõ.88. / Cõ.101 / Cõ.108]

⁊ poſteriores. Ipſa itaq; diſcretio acceptionum prioris ⁊
poſterioris eſt ipſum formale tēpus. ¶ Preterea in cō-
Cō.119 mento. 23. dicit q nihil de tpe eſt extra aīam niſi motus:
⁊ ſubdit q tēpus nō fit niſi quādo mens diuidit motuz
in prius ⁊ poſterius. Si ergo omnia hec verba Commē
tatoris poſſunt rationabiliter verificari per diſtinctionē
ſupra poſitam modus intelligēdi eā multo honeſtius eſt
ſic ponere q̄ irreuerenter tot vba tanti philoſophi ne-
gare. Scio enim ⁊ certus ſum q nullus expoſitor Ari-
B ſto. adeo pfunde ⁊ ſubtiliter habuit mētē Ariſto. vt iſte.
Dubitatio pª. ¶ Dubitationes autem occurrūt cōtra hanc poſitionē.
Primo, qz ſm iſtam poſitionē videtur q tēpus mēſuret
motū ſm q eſt ens in anima ⁊ nō ſm entitatē ſuaz extra
animam: qd eſt ridiculū: qd ſic ſequi videtur. Nā tēpus
menſurat ipſum motū ſm q eſt quid reale diſtinctū ab
ipſo motu ⁊ quidditatiue: ⁊ non ſm q eſt idez cum ipſo
motu vt dicūt. Si igitur tempus extra animā nō eſt niſi
motus ipſe vt vult Cōmen. ⁊ ſolum eſt diſtinctum ſz eē
quidditatiue ab ipſo motu ſm eē in anima vt videt vel,
le. videt q tēpus prout ē ens extra animā non mēſurat
ipſum motū: ⁊ ſic aut omnino non menſurat motuz aut
mēſurat ipſum ſm eē qd habet in anima. quorū vtrunq;
2ª eſt abſurdū. quare ⁊c. ¶ Item ſm iſtam poſitionez ſeq
tur q tēpus ſm ſuū eſſe reale non eſt paſſio motus nec i
motu vt in ſubiecto: nihil eniz eſt paſſio ſuippius ⁊ nec in
ſeipſo vt in ſubiecto. tempus aūt ſm illud q ipſum ē rea
3ª liter non eſt niſi motus vt dictum eſt. quare ⁊c. ¶ Itē ſz
iſtam poſitionem ſequitur q multa tēpora equalia: quo
rum vnū non eſt pars alterius ſint ſimul: contingit enim
q diuerſi homines ſimul numerēt prius ⁊ poſterius ipſi
us motus: ⁊ eorum numerationes poſſunt eſſe equales
⁊ ſimul entes: ⁊ vna non eſt pars alterius. vt manifeſtuz
eſt: ⁊ ſic plura tempora ſimul erūt: quorū vnū non ē pars
T.c.90 alterius qd videt eſſe contra Ariſto. in lrā. ¶ Item con
4ª tra hoc qd dicit Cōmē. 22º cōmēto. q tēpus non fit niſi
quando mens diuidit motū in prius ⁊ poſterius. Pono
q nullus diuidat actualiter primum motum in prius ⁊
poſterius niſi vnº homo tm̄. Et pono vlterius q omnes
hoīes currant. quero ſi iſte ceſſet diuidere motum: vtruz
curſus ipſorū hominū adhuc mēſuretur tempore aut nō
ſi ſic: hoc eſt incōueniēs: qz poſtq̄ iſte ceſſat diuidere mo
tum: ⁊ nullus alius ipſum diuidit: ergo non eſt motus in
actu: ⁊ ſic nō mēſurat motus illos. Si dicatur q tūc tem
pus nō mēſurat actu curſus. ⁊ tamē prius menſurabat
.ſ. cū ille in mente ſua diuidebat motum: hoc eſt oino ab
ſurdū: qz per defectū illius diuiſionis nihil inouatur aut
abijcit circa motū pmūs ⁊ circa curſus. ergo ⁊c. ¶ Et ſi
qs diceret q ipſi curſus non mēſurarent tpe in actu: ſed
tpe in potētia: cōtra hoc eſt: qz cū tps ipſuz in potētia nō
ſit niſi motus: ſeqtur q motus mēſurabit ſeipſum: qd ē
5ª incōueniēs. ¶ Item mirant multū de hoc qd Cōmē. di-
cit q tēpus eſt ens in actu p hoc q anima agit hāc actio
nem .ſ. numeꝝ in ſubiecto pparato. Actio enim imanēs
in aīa non ptingit ad motū primū: nec ad eius partes: ſcū
ergo actio aīe ſit imanens in ipſa anima vt manifeſtū eſt
in ppoſito: ideo non recipitur in ipſo motu nec in eius par
6ª tibus ſm eē realis exiſtie. ¶ Itē ſm iſtam pōnem ſeqtur
q quilibet pōt facere diē eſſe tēpus in actu vel nō i actu
vel omnia alia: q̄ omnia ſunt incōueniētia. Propter hoc
igit ⁊ ſimilia q̄ ad hoc adducūtur. Dixerūt aliqui ſe non
intelligere Cōmen. ⁊ poſuerunt q tps q̄tuz ad nullū eſ
ſe ſibi debitū depēdet ab anima nrā. Sed ſine dubio om
nia iſta facilr ſoluunt viſis ⁊ itellectis predictis. ſalua tñ
reuerētia illius vel illoꝝ q in iſtis ſunt ligati.
Rñ ad pª dum. ¶ Ad pªm dūm breuiter dōm q tps bñ menſurat motū ſz
q ipm tps ē ens extra animā: ⁊ cū dicit q tēpus nō mē
ſurat motū: niſi ſz q differt quidditatiue a motu. hoc ne
go: immo ipſum tps qd mēſurat ipſum motū proprie ē idē
eēntialiter cū motu vt prius dictū fuit. Et Ariſt. teſtat in Cō.13
litera dicēdo. extra .n. metrū nihil aliud eē videt qd mē
ſuratur: ſz aūt multa metra totū. quaſi dicat totū menſu
ratū nihil aliud eſt q̄ multa metra. i. q̄ multe mēſure. Et
hoc aperte dicit Cōmē. ibidē mēſura in quolibet non ē
extra genº mēſurati: ſz totū mēſuratū ē plures mēſure.
Verbi grā. Ipſum vnū non eſt aliud a nūero: ſz nūerus ē
plures vnitates. Et cū dicit. ergo idē mēſurat ſeipſuz. H
ē ſolutū prius pluries ⁊ ibi recurras. Nihil enim in con-
ueniēs ē q motº ſm vnā ſui partē notā mēſurat aliquā
notā q̄titatē motus ignotā notificādo numerū partiuz
eius. Et hoc videt velle Ariſt. in litera in pncipio illius T.c.99
capituli. Qm̄ aūt tēpus metrū motus: dicit enim ſic. mē
ſurat enim motū. ſupple ipſum tempus in determinādo
quēdam motū: id eſt in eēndo determinate quēdā motū
notū quo mēſurabit totū ſicut longitudinē cubitus inde
terminando aliquā magnitudinē: que remetitur totū. H
igitur modo tps menſurat motū: qz accipit aliqua pars
determinata motus que ē eſſentialiter tempus: lz differt
ſm rationē vt dies aut hora: ⁊ illa pars aliquoties ſum-
pta reddit qualitatē illius totius motus: ⁊ ſic multa me
tra totū ſm Ariſto. ¶ Ad aliud dubium dico q tempº Ad 2m
quantū ad ſuam entitatē extra animam non ē paſſio mo
tus niſi ſumatur motus pro ipſa pfectione diminuta vl
pro receptione eius que eſt paſſio. Hic autē modis ſum Tps nō ē paſſio motº.
pto motu tēpus bñ ē paſſio motus .ſ. q̄titas ſucceſſiua
⁊ fluxus eoꝝ. Sz ſi capiatur motus pro fluxu continuo
ſic ſine dubio tēpus non eſt eius paſſio ſed eſt idem eſſen
tialiter cū eo differens ſolū ſm rationē: modo prius di-
cto. Iſte enim fluxus dicitur motus vt eſt qdam actº mo
bilis a motore: ⁊ dicitur tempus inquātū habet partes:
quarū vna eſt prior ⁊ alia poſterior ⁊ ſunt numerabiles
adinuicē. Unde tempus ſm diffinitionē in qua non ē du
bitatio. vt dicit Cōmen. eſt numeratum prioris ⁊ poſte-
rioris exiſtētiū in motu: hoc autem numeratum non ē ali-
ud niſi pars prior ⁊ pars poſterior ipſius fluxus vt ſunt
apte nate numerari ⁊ diſtincte accipi.
¶ Ad aliud dico breuiter ad pſens q ſi loquamur de tē- Ad 3m
pore pro ſuo formali ſignificato huius nominis tempus
exponēdo modo pdicto. ſ. pro numeratione ⁊ diſtinctio-
ne prioris ⁊ poſterioris: ſic nihil eſt inconueniens multa ⁊ Tēpora plura ſimul eē ſim...
plurima tempora eē ſimul: quorū vnū non eſt pars alte-
rius. Si vo recipiat tēpus pro materiali ſignificato. ſ.
p ipſo fluxu ſic videbit poſt: vtrū poſſint: ⁊ qmodo plu
ra alia tpa ſimul eē ſm Ariſto. ⁊ Cōmentatorem. ¶ Ad Ad 4m
aliud dico breuiter q ſi multi homines currūt curſus eo
rum pprie mēſurentur tpe qd eſt pars vel q̄titas conti-
nua ſucceſſiua. ſ. fluxus continuus. Et cū dicitur. hoc mo
do tēpus eſt idē qd motus: ⁊ ſic tandez motus menſura
bit motū: dōm q hoc nullū eſt inconueniēs: dūmodo in
telligat vt oz intelligi: ⁊ h̄ explanatū ē prius ſufficienter.
Et eſt aduerēdū q illi qui inducūt iſtas obiectiones con
tra Cōmē. bñ concedunt q tempus non mēſurat motuz
niſi ſm q̄titatē ipſius motus. Et cū inſtat eis: ergo cū tē
pus ſit q̄titas motº vt ipſi ēt cōcedūt: ſeqtur q tps mē
ſuret tps. dicūt q hoc nullū eſt incōueniens: diuerſimode
tñ ſumit tps vt mēſurat ⁊ vt mēſurat. Et ſimiliter dico
q motº q eſt fluxus cōtinuº menſurat motuz aliter ⁊ alr
ſumpto motu modo pdicto. ¶ Ad aliū cū dicit q mira Ad 5m.
bile eſt qd dicit Cōmen. animā agere tps in ſubiecto ppa
rato ⁊c. dico q hic eſt deceptio ex equocatione hº nomi-
nis ſubm. Nam ſubm qñq; ſumit pro mā cui aliqd ineſt Subm capit
vel inheret qñq; pro obiecto qd terminat aliquā opatio
nem vel actū alicuius potentie cognoſcitiue. Et q pmo
modo

modo ſumať notū ē omnib⁹ ꝛc ꝙ ſumať 2ᵒ modo notū
t.c.144 eſt ex litera Ariſto. in 2ᵒ de aīa. cap̄ de ſenſu cōiu in principio: vbi dicit ſic. Unuſqſqꝫ qdem igitur ſenſus ſubiecti ſenſibilis ē ꝛ diſcernit ſubiecti ſenſibilis differētias. manifeſtū aūt eſt ꝙ ibi accipiť ſubiectū ꝓ obiecto. Sic pōt dici in propoſito: ꝙ Commentator intelligit ſic: anima agit iſtam actionem in ſubiecto .i. reſpectu obiecti preparati ad recipiendū eam .i. ad terminandū iſtaꝫ actionē: ꝛ hoc eſt veriſſimū. anima enim non exercet iſtaꝫ operationem ſcilꝫ intelligere aliqd diſcrete ꝛ diuiſim niſi reſpectu obiecti ꝓparati .i. apti nati ſic intelligi. ſ. qꝛ hꝫ partes diuerſas quarū vna eſt extra aliam. nō igiť eſt intellꝰ Cōmētatoris ꝙ aīa agit iſtam actionē .i. nūationē prioris ꝛ poſterioris in ſubiecto preparato: ita ꝙ ipſa actio recipiať in ipſo motu ꝛ ipſm motū informet. Quis enim hoc poſſet credē fuiſſe ſniam tanti Phīꝛ: ꝙ ita profunde nouit ſbaꝫ ꝛ operationem intellꝰ ſpeculatiui: verecūdum eſt aſſerē hoc fuiſſe intentionem eiꝰ: ſed modo ꝓdicto: ꝛ iſto modo loquen
Com. 8 di vtiť Cōmentator in prohemio de anima. vbi dicit ꝙ intellectus facit vniuerſalitatem in rebꝰ .i. reſpectu reruꝫ ita ꝙ ipſe res intellecte terminānt actum intellꝰ vniuerſaliter intelligētis: non aūt ſic ꝙ ipſe vniuerſalitas recipia
Solu. tur in rebus ſubiectiue: ꝛ inexiſtat eiſdem. ¶ Item ſi ego faceret vim in vbo: qꝛ dicit in ſubiecto apto nato ad recipiendū illaꝫ actionē. In hoc enim videť excludere iſtam expoſitionē ꝙ accipiat ſubiectū ꝓ obiecto: eo ꝙ obiectū non eſt natuꝫ recipere actionem intellꝰ ſpeculatiui: ꝛ ſic
R° capit ſubiectū pro materia in q̄. Dici poteſt ſicut diximꝰ ꝙ ſic eſt intelligendū: in ꝓparato ad recipiendū eam .i. apto nato ad terminandū iſtam actionē. Uel aliter poſſumus exponere vba Cōmentatoris ꝙ anima agit iſtā actioneꝫ in ſubiecto ꝓparato ꝛc̄ .i. intellectu poſſibili iformato ſpē intelligibili ipſiꝰ prioris ꝛ poſterioris: ꝛ hoc eſt veꝝ. Nā ſicut intellectio lapidis non fit in intellectu niſi ſit diſpoſitus ſpē intelligibili ipſiꝰ lapidis. vt concedūt q̄ſi oēs. In tellectu autē diſpoſito ꝛ informato ſpecie intelligibili lapidis fit eius intellectio. vt hꝫ videri in 3ᵒ de aīa. ſic hec actio. ſ. cōprehēſio prioris ꝛ poſterioris diuiſim ꝛ ſeorſū fit in intellectu poſſibili: diſpoſito ſpeciebꝰ intelligibilibꝰ iſtoꝝ cognoſcibiliū: ꝛ hoc non eſt inconueniēs: vt puto.
Ad 16m ¶ Ad aliam dubitationē cū dicit ꝙ quilibet poſſet facē diem ꝛc̄. Dico ꝙ qlibet homo exercitatꝰ in phīa poteſt intelligere diem diſtinguēdo priꝰ ꝛ poſteriꝰ ipſius: ꝛ hoc eſt facē nūationem prioris ꝛ poſterioris in motu exñtiuꝫ que ſi intelligant ꝑ tēpꝰ nullū inconueniēs eſt: ꝛ ꝙ quilꝫ intelligēs poteſt facē diem eē tēpꝰ in actu .i. quid numeratū in actu: ılꝫ non faciat diem eē fluxū ī actu: imo ſine opōne noſtri intellꝰ eēt fluxus actu: ſed non eſt nūatus eē aiam niſi in potētia modo priꝰ dicto: ꝛ ſic manifeſtū eſt ꝙ ſꝫ intētionem Cōmentatoris tēpꝰ aliquo modo eſt extra animam in actu ꝛ aliquo modo non eſt extra animaꝫ: niſi in potētia actiua: ꝛ in anima eſt actu formaliť aliquo modo homo igiť intelligēs facit diem eē tēpꝰ in actu: non ꝙ nullo modo eēt tēpꝰ actu ſine intelligere hūano: imo actualiť eſſet tēpꝰ qd̄ eſt fluxus continuꝰ: ſed non eēt tēpꝰ actu .i. numeratum ꝛ diſcretum ꝛ diſcontinuatū actu niſi ſm aiaꝫ ꝛ ſic facit dicere eſſe tempus actu .i. diſcretum actu. ſ. diſcrete diſcontinuatis intellectionibus intellectus.

5 **Ad primam** rationē p꞉ ex ꝓdictis: hū enim contingit ꝙ tēpꝰ pro aliquo ſuo ſignificato eſt ens ꝑter animā ſm opīonē cōem: ſꝫ alio modo
replica. poteſt eē ab anima. Sed obijceret aliqs: qꝛ vnūqdꝙ magis eſt ponendū i ꝑdīto per ſuū formale q̄ꝫ per ſuū mãle cūꝫ forma ſit nobilior ꝛ magis ens q̄ꝫ materia. Si igitur tēpꝰ q̄ꝫtum ad formale eſt qditas diſcreta: ꝛ q̄ꝫtū ad ſuū materiale eſt q̄ꝫtitas ꝯtinua: magis dꝫ ponere in gñe q̄ꝫtitatis diſcrete q̄ꝫ cōtinue. Ad hoc poteſt dici ꝙ ſi aliquod Rō vnum ens cōpoſituꝫ eſt per ſe ex materia ꝛ forma magis eſt in gñe per ſuam formā q̄ꝫ per ſuam materiā: ſic autē non eſt in propoſito: ſed ſolū eſt ibi materia ſm ſimilitudinem quandam: ꝛ ſimiliť forma ꝛ non eſt quid cōpoſitū ex eis per ſe vnū. Item poteſt dici ꝙ licꝫ vnūqdꝙ magis debet reponi i ꝑdicamēto per ſuum formale ꝛc̄. ſi ambo ſint entia realia extra aiam actu: ſꝫ non eſt ſic hic. Utruꝫ autem entia que ſunt in intellectu noſtro ſint in ꝑdicamento bona inquiſito eſt: ſed non hic. ¶ Ad aliam dico ꝙ ſi diffiniať ibi tēpꝰ pro formali ſignificato huius nominis tēpꝰ bene dꝫ ibi accipi anima vt dicať ꝙ tēpꝰ eſt numeratio vel nūs prioris ꝛ poſterioris exiſtentiū in motu facto ab anima cognoſcēte iſta ſeorſum ꝛ diuiſim: nec intelligo ꝙ anima humana cōprehendēs priꝰ ꝛ poſteriꝰ diuiſim ꝛ ſeorſum faciat ꝙ ipꝫ prius ꝛ poſterius ſint realiť extra animam diuiſa ꝛ diſcontinuata: quēadmodū diuidens lignū facit ipm eē diſcontinuatū ꝛ diſcretū: ſed facit ipm eē diſcontinuatū ꝛ diſcretum ſm cōſiderationē: ita ſcilꝫ ꝙ conſideratio prioris non eſt continua oīno cū conſideratione poſterioris: ſed diuiſa ꝛ diſcreta: ꝛ ſic aīa facit tēpꝰ ſm Cōmentato. Et per hoc poſſunt remoueri multe dubitationes ſiue obiectiones ex falſis imaginationibus procedentes. ¶ Ad aliam patet ex dictis. Contigit enim tēpꝰ vno modo eē ab aīa: ſed alio modo non.

Ad rationem in oppoſitum pꝫ per ꝓdicta: contingit enim ꝙ ipm tēpꝰ q̄ꝫtuꝫ ad aliquod ſuū ſignificatū eſt ab anima: ꝛ hoc eſt veꝝ: tēpꝰ enī qd̄ eſt diſcretio ꝛ numeratio prioris ꝛ poſterioris exiſtentium in motu eſt actu ab anima: ꝛ eſt extra animā ī potentia inq̄ꝫtum ipm priꝰ ꝛ poſteriꝰ habēt potētiaꝫ motiuaꝫ intellectus ad ſui intellectionē diſcretā quo modo. ¶ Sed querūt aliq vtrū illa potētia ſit potētia eēntialis vel accidētalis. Et breuiter poteſt dici ꝙ neutra illarum eſt. Illa enim diſtinctio eſt intelligēda de potentia receptiua ſicut eſt potētia mobilis ad motū vel ſubiecti ad formaꝫ. Sed illa potētia de qua loqmur non eſt potētia paſſiua ſꝫ magis actiua: eo modo quo obiectū hꝫ potētiā actiuā in itellectu. Uel ē dōm ꝙ eſt poᵗeēntialis ꝛ indiget ad hoc ꝙ ſit in actu aliquo alio motore. ſ. intellectus qui de potentia intellectu facit actu intellecto. vt habetur ex 3ᵒ de anima. Queſtio. xxviij. t.c.118 A

COnſequēter queriť. Utrum tēpꝰ ſit vnū numero apud oīa tēporalia. ¶ Arguiť ꝑmo ꝙ nō: qꝛ vnum accidēs numero nō eſt in diuerſis ſubiectis numero. hec eſt manifeſta. Sed tēpꝰ eſt accidēs tēporalibus: non eni dicuntur tēporalia niſi a tēpore eis accidēte. vt videť manifeſtū. ergo ꝛc̄. ¶ Item multiplicato vno relatiuo ꝑ multiplicať ꝛ reliquū. in ꝑdīis. Sed menſura ꝛ mēſuratum ſunt relatiua: ꝛ tēpus eſt menſura. ¶ Iteꝫ ſicut ſe habet locus ad locatū: ſic tēpus ad temporalia. per conuenientem ſimilitudinē. Sed non eſt vnus locus numero diuꝫ locatoꝝ. vt manifeſtū eſt ex hoc. 4. quare ꝛc̄.
¶ Oppoᵐ videť velle Ari. in lrā: ꝛ cōiter dī ꝙ vnū eſt tēpꝰ nūo in celo ꝛ in terra ꝛ in mari: ꝛ vlť in oibꝰ tēpalibus. t.c.130 B

Ad queſtionem dicūt aliqui ſimpliciter ꝛ indiſtincte ꝙ ipꝫ tēpꝰ eſt vnū nūo in oibus tēporalibus: qꝛ primus motus qui eſt ſubiectū proprium tēpis non eſt niſi vnū nūo. vt notū eſt. Sꝫ Opi. pᵃ. iſtud ſalua pace ſic dicentiū eſt cōntra Ariſto. ꝛ Cōmētatorem plane in lrā. Querit enim Ariſto. ꝓpter qd in oi t.c.130 Impu. videtur eē tēpꝰ ꝛ in terra ꝛ in mari ꝛ in celo: ꝛ ſic reſpondetur qꝛ motꝰ eſt paſſio quedā vel habitus nūs exiſtēs hec aūt oīa mobilia. Ex hoc ergo ꝙ omnia iſta ſunt mobilia: vult habere ꝙ in omnibus iſtis eſt tempus: ꝛ quia

tempus eſt nūc motus:hoc autē non ſequitur niſi tem
pus eſſet in quolibet iſtoꝝ motuū vel eſſet motus cuiuſ
libet iſtoꝝ. Unde ſm Ariſto.tēpus eſt in quolibet iſtoꝝ
motuū:⁊ cū motus non ſit vnus numero ſimpliciter ⁊
omnino:nec ipſū tēpus poteſt eſſe ſimpliciter vnum nu
mero:⁊ hec etiam eſt aperte intentio Cōmentatoris ſup
Cō.130 iſtam particulaȝ:dicit enim Cōmentator ſic incepit ſolue
re ſecundaȝ queſtionē ⁊ dixit. Dicamus igitur ꝙ tēpus
exiſtit in terra ⁊ in mari ⁊ in celo:q2 eſt accidēs motui ⁊
forma eius cum ſit nūc illius:quoniam nūc eſt accidens
numerati:⁊ cū tēpus ſit numerus reꝝ mobiliū et nūc
inuenitur in numerato:⁊ omnia iſta celū ⁊ terra ⁊ mare
habent naturaliter moueri:neceſſe eſt vt tēpus inueniā
tur in eis. Sed q2 auctoritates poſſunt diuerſimode glo
ſari ⁊ exponi.ideo dico aliter ad queſtionem.

C ¶ Ad cuius euidentiam premitto aliqua quaſi conceſſa ⁊
per ſe manifeſta. ¶ Primo ꝙ nihil menſuratur aliq̄ q̄ti
tate ſucceſſiua niſi ipſū ſit quātū ⁊ ſucceſſiuū vel q̄titas
ſucceſſiua:ſicut nihil mēſuratur magnitudine niſi ipſū
ſit magnū. ¶ Secundo ſuppono ꝙ vnuſquiſq; iſtoꝝ
motuum inferiorum proprie dictoꝝ menſuratur tēpo
re:⁊ hoc oēs ꝯcedunt. ¶ Tertio accipio ꝙ nihil eſt q̄tū
ſucceſſiuū niſi per quantitatē ſucceſſiuā inexiſtentē:ſi
cut nihil eſt albū niſi per albedinē ſibi inherentē:non.n.
aliquid dicitur quantū ex eo ꝙ efficiat quātitatē:quē ad
modum dicitur viſū:q2 agit viſionē vt dicitur.vnde ſo
lum relinquitur aliquid dici quantū ex eo ꝙ habet i ſe
quantitatē. ¶ Quarto accipio ꝙ nulla eſt quantitas cō
tinua ſucceſſiua niſi tēpus,vt habetur ex p̄ntis. ¶ Ex his
arguo ſic:omne qđ menſuratur tēpore eſt quantitas ſuc
ceſſiua vel quantū ſuccedens:hoc patet per primā ſup
poſitionē:ſed ois motus proprie dictus iſtoꝝ inferio
rū mēſuratur tēpore.vt dicit 2ª ſuppoſitio.ergo omnis
motus proprie dictus vel eſt quantitas ſucceſſiua vel q̄
tum ſuccedens vel habens in ſe quantitatē ſucceſſiuā:
ſed quantitas ſucceſſiua continua eſt tēpus.vt dicit q̄rta
ſuppoſitio.ergo ois motus proprie dictus vel eſt temp⁹
vel quantū ſuccedens. Si aūt ſit tēpus:tunc cū plures
⁊ diuerſi ſunt motus numero:plura vtiq; ⁊ nūc diuerſa
tēpora erunt. Si vō detur ꝙ ois motus iſtoꝝ inferioꝝ
eſt quantū ſucceſſiuū:⁊ nihil eſt quantum ſucceſſiuū ni
ſi per quantitatē ſucceſſiuam ſibi inexiſtentē ſiue inherē
tem:ſequitur ꝙ ois motus ꝓprie dictus habet in ſe q̄ti
tatem ſucceſſiuam ſibi inherentē:⁊ ois aūt talis quantitas
eſt tēpus vt ſuppoſitū eſt.ergo ois motus proprie dict⁹
habet in ſe tēpus:⁊ ſic idē qđ prius. ¶ Item nihil eſt eq̄
le quantitati ſucceſſiue niſi ſit quātitas ſucceſſiua aut ha
bens quantitatē ſucceſſiuā ſibi inherentē:hec eſt manife
ſta vt puto proprium enim eſt quantitati ſm eā eq̄le ⁊ i
equale dici:vt dicitur in p̄ntis. Sed ois motus ꝓprie di
ctus iſtoꝝ inferioꝝ eſt equalis alicui tēpori qđ eſt quan
titas ſucceſſiua.vt etiā manifeſtū eſt ⁊ conceſſum.ergo
ois talis motus aut eſt quantitas ſucceſſiua: aut habet
in ſe quantitatē ſucceſſiuā ſibi inexiſtentē: ⁊ ſic idē qđ
prius. ¶ Item omne mobile dū mouetur cōtinue fluit
ab vno in aliud. nihil enim fluit continue niſi per fluxū ſi
bi inherentē:ſicut nihil eſt albū niſi per albedinē.ergo oē
mobile dū mouetur habet fluxum continuū ſibi inherē
tem:modo iſte fluxus continuus eſt quātitas ſucceſſiua.
vt videtur manifeſtum:nihil enim eſt per ſe ⁊ proprie cō
tinuū niſi quātitas vel quantū.ergo iſte fluxus continu⁹
vel eſt quantitas vel eſt quantum:⁊ ſi quantitas habetur
propoſitum. Et ſi detur ꝙ ſit quid quantū ⁊ continuū con
tinuitate ſucceſſiua:neceſſe eſt ꝙ habeat in ſe quantitatē
ſucceſſiuam:nihil enim eſt quantū ſucceſſiuū niſi p q̄ti
tatem ſucceſſiuam ſibi inexiſtentē:⁊ ſic idē qđ prius. Et

puto ꝙ ad hanc intentionem dicit Cōmētator in iſto.c. Cō.93.
quodlibet prius ⁊ poſterius in motu ſint idem ſubiecto
cum ipſo motu:tamen differunt ſm quidditatē. Et ſub
dit ad propoſitum:motus enim eſt in quantitate. verū
ē pro ipſo fluxu forme vel vbi. Et propter hec omnia di
co ꝙ tempus non eſt vniuerſaliter ⁊ omnino vnū nume
ro in omnibus temporalibus:ſed aliud ⁊ aliud numero
in diuerſis que actu mouentur. Sed eſt intelligendū ſm
Cōmentatorem in iſto capitulo:q2 tempus non eodē or Cō.118
dine inuenitur in iſtis motis ſcilȝ i p̄mo mobili ⁊ i alijs
motis:quoniam primo inuenitur in celo: ⁊ inuenitur in
alijs motis ſecundo:propter hoc ꝙ inuenitur in celo ⁊ i
uenitur in quieſcente propter hoc ꝙ inuenitur in moto.
Et parum poſt addit:⁊ quod eſt ex iſtis rebus motum i
potentia ⁊ eſt quieſcens tempus inuenitur in eo in potē
tia:⁊ quando aliquid eſt motum in actu tempus inueni
tur in eo actu. Dicerem ergo ꝙ tempus primo ⁊ princi
paliter dictum eſt vnum ⁊ idem numero reſpectu oium Conclu
temporaliū.ſicut motus primus ſcilȝ primi mobilis eſt
vnus ⁊ idem reſpectu omnium mobilium:⁊ de iſto tem
pore intelligitur ꝙ non poſſunt eſſe plura tempora equa
lia ſimul:quorum vnum nō eſt pars alterius:vt duo dies
⁊ duo menſes ⁊ huiuſmodi. Sed tempus ſecundario di Conclu
ctum non eſt verū ⁊ idem numero apud omnia.immo
multiplicatur ſm numerum eorum que actu mouentur
⁊ talia bene poſſunt eſſe ſimul plura ⁊ equalia: quorum
vnum non eſt pars alterius.hoc tamen etiam verū eſt
ꝙ in quolibet iſtorum temporꝫ ſunt partes que ſibi inui
cem ſuccedunt ⁊ non poſſunt eſſe ſimul:ſed tamen cōpa
rato vno motu ad aliū motū numero ſimul ē tēpus exi
ſtens in vno cum tempore exiſtente in alio. vt tempus ꝙ
eſt in motu ſortis ſimul eſt cum tempore qđ eſt in motu
platonis:ſimiliter autem ⁊ in alijs huiuſmodi. ¶ Et cō
firmatur poſitio. Conſtat enim ꝙ tempus exiſtens in pri
mo motu menſurat omnes motus iſtoꝝ inferioꝝ mobi
lium ſaltē vt menſura extrinſeca:⁊ ſic volunt exponere
ꝙ tempus eſt in oibus vt menſura extrinſeca in mēſura
to:modo nunq̄ȝ aliqua quantitas extrinſeca eſſet menſu
ra alicuius menſurabilis niſi in illo menſurabili accipe
retur aliq̄ quantitas equalis illi menſure extrīſece:vt vl
na nūq̄ȝ menſuraret pannū niſi i ipſo panno eſſet aliqua
q̄titas eq̄lis vlne cui applicaretur vlna ⁊ aſſiſteret. Silr
tempus exiſtēs in primo motu vt hora vel dies nūq̄ȝ mē
ſuraret aliquem iſtoꝝ inferiorum motuū:niſi in iſto mo
tu inueniretur aliqua quantitas equalis illi tempori cui
applicaretur vel aſſiſteret tempus:⁊ illa quantitas non eſt
niſi tempus.vt manifeſtū eſt inducendo in oibus. Non
enim iſti motus inferiores menſurantur tempore ratione
quantitatis permanentis:ſed ratione quantitatis ſucceſ
ſiue continue:⁊ hoc eſt tp̄s. ¶ Item conſtat ꝙ iſti mot⁹
inferiores non menſurantur tempore niſi ſm ꝙ q̄ti:⁊ ni
hil eſt q̄tum niſi ſm q̄titatem ſibi inexiſtentem:⁊ tūc q̄
ratur de illa q̄titate ⁊ inuenietur ꝙ non eſt aliqua alia q̄ti
tas a tempore:nec linea:nec ſuperficies:nec loc⁹:nec nu
merus:nec oratio.qua relinquitur ꝙ ſit tempus. Tem
pus igitur primo ⁊ principaliter dictū eſt vnum numero
omnium temporalium:⁊ iſtud eſt qđ conſeq̄tur vnū mo
tum ſcilȝ primum motum tanq̄ȝ ſubiectū qđ in ſua diffi
nitione ponitur. Alios autem motus cōſequitur vel re
ſpicit tanq̄ȝ menſura extrinſeca. ⁊ ideo nō ſemper opor
tet ꝙ ipſum multiplicetur ſm multiplicationem illoꝝ.
Sed tempus ſecundario ⁊ per poſterius dictū bene eſt
in quolibet motu tanq̄ȝ in ſubiecto ⁊ multiplicatur nūa
liter ſm multiplicationem mobilium dum mouentur.
¶ Qr autē tempus debeat dici ſecundum prius ⁊ poſte
ri⁹ ſuppoſito ꝙ conſeq̄tur quēlibet motū:huius plene

teſtatur Cōmentator in cōmento penultimo. his verbis. ℭ Et aliquis poteſt q̄rere: qm̄ nos videmus ꝙ p̄ma mē ſura in rebus mēſuratis ē duobus modis. Aut mēſura que dicitur vniuoce cū mēſuratis in illo genere. Aut p̄n cipaliter ⁊ ſcd̄ario. Motus igitur tēporis cum p̄ tēpore menſurāte omnia alicuius eſt illoꝝ duoꝝ modoꝝ. Dica mus igit̄ ꝙ ſi tēpus cōſequeretur oēm motū: tūc p̄mū tēpus cū alijs tēporibus diceretur p̄ncipalr̄. ſ. ꝙ men ſurat: quēadmodū motus quē ſeq̄tur dicitur cum alijs principalr̄. Si autem tēpus totum ſeq̄tur motū corpo ris rotūdi: tunc p̄ tēpus erit dictū cum tēpore alio quod menſurat vniuoce: ſicut eſt diſpoſitio in vnitate cū nūo: hoc enim poſito tēpus non meſuraret niſi tēpus qđ eſt i primo motu: ⁊ totum illud dicit̄ vniuoce cū quātū par te mēſurante. vt dies ⁊ ānus dicūtur tēpus vniuoce. Sꝫ ꝙ tēpus conſeq̄tur oēm motū cōtinuū: ita ꝙ in oi mobi bili oīum mouetur motu cōtinuo eſt aliquod tēpus ſubie ctiue, vt probatū eſt ſuperius: ⁊ videtur eē intētio Ari. ⁊ Cōmentatoris in iſto. 4. ſi bene inſpiciatur. Sed non multū innitor illis auctoritatibus: q2 diuerſi diuerſimo de poſſunt exponere eas. Ille v̄o ratiōes que inducūt fa ciunt me credere tēpus non eſſe vnum numero penitus. Proteſtor tamen ſi per me vel per alium viderem earū ſolutionem ſufficientem tenerem aliam viam.

Rationes in principio adducte ſunt pro me ſpe cialiter p̄ª ⁊ 3ª. Sicut enim res nō dicūtur vbicate niſi per vbi extrīſ in eis ſubiectiue: ſic nec videtur proprie dici tēporales niſi per tēpus extrīſ in eis actu vel po:ª ⁊ hoc ɔfirmat primā rōnem. Et ſicut ē vnꝰ locus cōis oīum locatoꝝ ⁊ p̄ncipalis. ſ. ſphera vltima in
G.14 qua oia corpora cōtinent̄: ⁊ plura ſunt loca ſpecialia ⁊ ꝓ pria. vt p3 in iſto. 4. ſicut non eſt remotū ꝙ tēpus p̄ ⁊ p̄n cipaliter dictum ſit vnū ⁊ cōe oīum tēporaliū: ⁊ tñ tēpus propriū vtriq3 ſit aliud ⁊ aliud nūo. Sed 2ª ratio plus cō cludere nitit̄ quā 3ª: cum enī3 dr̄ multiplicato ⁊c. poteſt dici ꝙ verum eſt q̄tū ad reſpectus qbus mēſura ⁊ mē ſuratū ſe reſpiciunt. Sed illud qđ eſt mēſura poteſt eſſe vnū ſm ſe qđ mēſurat plura mēſurabilia: ſicut vna vlna menſurat plures pānos: ſic ēt vnū tp̄s p̄ ⁊ p̄ncipalr̄ dcm̄ eſt vnū ſm ſe ⁊ eſt mēſura oīum alioꝝ tēpoꝝ. Sed q̄tū ad reſpectus quibus refert̄ ad diuerſa mēſurata aliqua liter diuerſificatur vt ſba patris manēs vna diuerſis re ſpectibus dicitur referri ad diuerſos filios.

ℭ Expliciūt queſtiones Joānis de Jāduno ſup 4ᵐ librum deˢ Auditu p̄hico.

ℭ Incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper 5ᵐ.

TRanſmutatur aūt trāſmutās oē. Aliquod qdē ſm accidēs vt cū dicimus muſicum ambulare: qm̄ cui accidit muſicū eē hoc ambu lat: hoc aūt in aliqd hmōi mutari: ⁊ ſimpl'r dicitur mutari quecunque ſm partes ⁊c.

Textu commenti primi. Queſtio. j.

A
t.c.11. QVeritur hic primo. Utrum illud qđ eſt coniunctum mouenti per ſe ſit mouens per accidens. ℭ Arguitur primo quod non: quia ſi ſic eſſet ſeq̄retur ꝙ idē ſimul eēt mouēs ⁊ motū qđ videt̄ impoſſe: q2 mouēs eſt ens actu: ⁊ motū eſt ens in po tentia. actus aūt ⁊ potentia ſunt oīe val de oppoſite ſecundum Commentatorem in prohemio de anima: ⁊ in nono metaphyſice dicit quod actus ⁊ po tētia ſunt cōtraria relatiue idest oppoſita relatiue: ⁊ talia non inſunt ſimul eidē. Et p̄batur ɔſitiue: q2 in aīali anima eſt per ſe motor ⁊ corpus motum vt dicit Cōmentator i 8ᵒ huius: ⁊ hētur ſatis in de motibus animaliū: ⁊ ipſū corpus eſt coniūctum anime. vt patet ex 2ᵒ de anima. Si igitur illud qđ eſt coniunctū motori per ſe eēt mouens ⁊ per accidens tunc corpus eſſet moues ⁊ motū: quod eſt impoſſibile. ℭ Item ſi illud quod eſt coniūctum mouen ti per ſe eſſet mouens per accidēs: tunc infinita eēnt mo uentia reſpectu vnius motus: quod videtur irrationabi le. ⁊ patet conſequētia. q2 infinita poſſunt eſſe coniuncta vni per ſe mouenti. Unde Ariſ. dicit in. 2. huius: ꝙ infi nita vni accidūt. quare ⁊c. ℭ Item illud quod non facit aliquid ad motum non videt̄ eſſe mouens per accidēs: mouens enim habet agere motum. Sed aliqd eſt coniū ctum motori per ſe qđ non facit aliquid ad ipſum motū per accidens: vt muſica coniuncta cum arte edificatoria nihil facit ad domificationem: ſimilr̄ autem ⁊ in alijs. Cō.28. T.c.10 T.c.50

ℭ Oppoᵐ Ariſto. vult in lr̄a: ⁊ ſimilr̄ Cōmentator.

Dicendum breuiter ꝙ illud quod eſt coniunctū per accidens cum per ſe mouente ſi cut forma ſubiecto vel ſicut forma in eodem ſubiecto in quo eſt per ſe mouens illud eſt mouens per accidens ali quo modo: qđ ſic probant aliqui: quādocūq3 ex aliq̄bus ſit vnum nūo per accidens. ſi vnū eſt mouēs per ſe ⁊ re liquum per accidens: hec recipit̄ pro manifeſto. Sed cū aliquid coniūgitur motori per ſe tāq3 ſubiecto: vel eſt in eodem ſubiecto in quo eſt ipſum mouens per ſe: tunc ex ipſis ſit vnum nūo ſaltem per accidens: vt ſi albedo ē cō iuncta caliditati in eodem ſubiecto: ex iſtis ſit vnum nūo per accidens: q2 non ſunt diſtīcta loco ⁊ ſubiecto. Simi liter autem ⁊ in alijs. quare ⁊c. Itē3 hoc poſſēt probari ſic: ſicut ſe habet illud qđ eſt per accidens coniunctū mo bili per ſe ad moueri: ſic illud qđ eſt accidentaliter cōiun ctum per ſe motori ſe habet ad mouere per conuenientē ſimilitudinem. Sed omne quod eſt accidentaliter cōiun ctum mobili quod per ſe mouetur mouetur per accidēs vt manifeſtum eſt. motis enim nobis mouentur oia q̄ ſunt in nobis. ſimiliter autem ⁊ in alijs. Non enim intel ligibile eſt ꝙ corpus animalis aut quodcūq3 aliud trāſfe ratur de vno loco ad aliū: quin oia accidentia que ſunt in ipſo transferantur ſaltem per accidens. quare ⁊c. B 3ᵐ. rō p̄ª. rō 2ª

Ad primum patet ex dictis: corpus enim quod mouetur ab aia non eſt coniūctū anime ſicut forma ſubiecto: imo econuerſo: nec eſt in eo dem ſubiecto cum ipſa anima: imo eſt ipſum ſubiectū vt patet in. 2. de anima. quare ⁊c. Uel dicatur ꝙ nō eſt in conueniens idem eſſe mouens per ſe ⁊ motum per acci dēs. hec. n. nō ſunt oppoſita. quare ⁊c. ℭ Ad aliam con cedo ꝙ eſſet infinita. i. innumerabilia vel cum difficulta te numerabilia mouentia accidentaliter ordinata nullū eſt incōueniens: ſed in eſſentialiter ordinatis bene eſt in conueniens. ℭ Ad aliam dōm ꝙ omne quod eſt cōiun ctum motori per ſe facit aliquid ad motū vel per ſe vel per accidens. Et idē3 omne tale eſt mouēs vel per ſe vel per accidens ſicut muſica coniuncta domificatori: licʒ non faciat ad domificationem per ſe tamen facit ad eam per accidens: q2. ſ. per domificatorem: cui accidit ⁊ que ei ac cidit: ſimiliter autem ⁊ in alijs. quare ⁊c.

ℭ Quoniā aūt oīs mutatio eſt a quodam in quiddā: manifeſtat ⁊ vtiq3 nomē: poſt aliđ enim aliqd ⁊ aliud quidē3 prius: aliud aūt monſtrat poſterius. mutabit mutans qua drifarie: aut. n. ex ſubiecto in ſubiectū aut ex ſubiecto in non ſubiectū: aut ex nō ſub

iecto in ſubiectū: aut ex nō ſubiecto in non
.8z ſubiectū ⁊c. Textu com. vij. Queſtio. ij.

A Ic poteſt queri vtruʒ gñō ſit motꝰ. ¶ Arguitur pmo ꝙ ſic. Quia illud eſt motus cui cōpetit diffō motus. Sʒ ipſi gñōni debet diffinitio motus: qꝛ motus ē actus entis i poᵃ
T.c.6. ſm ꝙ hꝰ. vt dicit Ariſto. in 3ᵒ huius. mō generatio eſt actus entis in potētia ſm ꝙ hꝰ. eſt enim actꝰ
T.c.6. gñabilis ſm ꝙ gñabile vt ipſe dicit in. 3. huius. ergo ⁊c. ¶ Item oīs tranſmutatio in qua eſt prius ⁊ poſterius ē
T.c.30 motus: hec eſt nota in. 6. huius. Sed gñō eſt hꝰ: qꝛ dicit
T.c.59 Ariſto. in. 6. huius: ꝙ omne qđ gñatur prius gñabatur: ⁊ ſic in gñōne eſt prꝰ ⁊ poſterius. ergo ⁊c. ¶ Itē oīs illa tranſmutatio eſt motꝰ: cuius ſubiectū eſt ens in actu: hꝰ recipitur pro manifeſta. Sed ſbm gñōnis eſt ens actu. pbatio: qꝛ dicit Ariſto. in. 5. huius: ꝙ idē eſt ſubiectū mo
T.c.15 tus ⁊ termini motus. Sed ſbm alterationis eſt ens actu.
T.c.33 primo de gñōne: ⁊ gñatio eſt terminus alterationis vt di
Cō. 62 cit Cōmentator in p huius. ergo ⁊c. ¶ Item difficilior: oīs tranſmutatio ſʒ quā acqritur forma diuiſibilis ⁊ ſuſcipiens magis ⁊ minus ē motus. hec videt̄ manifeſta. Nam per mutationē que non eſt motꝰ dʒ acqri forma indiuiſibilis que non recipiat magis nec minus ſicut cōiter dī. ¶ Et ↄfirmatur: qꝛ talis trāſmutatio per quā acqritur forma recipiēs magis ⁊ minꝰ eſt in tpe: qꝛ nō ſimul acqritur ſm magis ⁊ minus: ſed prius acqritur pars im
T.cō.30 perfectior: ⁊ oīs trāſmutatio tēporalis ↄcedit̄ eē motꝰ. vt pʒ in. 6. huius. ergo habeo iſtam ppōnē ꝙ oīs tranſmutatio qua acqritur forma diuiſibilis ſm magis ⁊ minꝰ eſt motꝰ. Sed aliq̄ gñō eſt hꝰ. Nam per gñōnē acqrit̄ forma elemēti: ⁊ ipſa elemēta ſunt p gñabilia, vt
Cō.67. cōiter dī ſup pᵐ ⁊ 2ᵐ de gñōne ⁊ corruptione: modo forme ſbales elemētorū recipiūt magis ⁊ minꝰ ſm Cōmentatorem plane in. 3. celi ⁊ mūdi. ¶ Item oīs trāſmotatio ſucceſſiua eſt motus, vt oēs ↄcedūt. Sed gñō eſt trāſmu
T.cō.7 tatio ſucceſſiua. pbatio: qꝛ gñō eſt trāſmutatio de non eē
T.c.23 ad eſſe ſʒ Ariſto. i iſto. 5. ⁊ p de gñōne: ⁊. 8. huiꝰ. aut ergo mā qua trāſmutatur de non eē ad eſſe in eodē iſtanti
T.c.62 eſt ſub eē ⁊ non eē: aut in alio ⁊ in alio inſtanti. nō i eodē qꝛ ſic ↄdictoria eēnt ſimul in eodē: qđ eſt impoſe. Si dicatur ꝙ in alio ⁊ in alio inſtāti materia eſt ſub eē ⁊ ſub nō eſſe: tūc opʒ ꝙ inter illa duo inſtātia eſt tps mediū, vt pʒ
T.cō.2. in. 6. huius: ⁊ in illo tēpore medio trāſit mā de non eē ad eſſe: ⁊ huiuſmodi trāſmutatio non eſt niſi gñō: ⁊ ſic generatio eſt ſucceſſiua ⁊ temporalis. quare ⁊c.

¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. hic ⁊ idē vult Cōmentator ꝙ generatio non eſt motus.

B Dimiſſis alijs opinionibꝰ: dico ad pñs diſtinguen
motus do de motu: ꝙ motus accipi poteſt dupli
capʳ 2ʳ citer. Unoᵒ cōiter pro qͣcūqꝫ trāſmutatione ſucceſſiua: et hoc modo credo ꝙ Ariſto. accipit i. 3. huius: cū diffinit
Com. 6 motum eē actū entis in poᵃ ſm ꝙ huiꝰ: ⁊ cū dixit et Cōmē. ꝙ motꝰ eſt gñō vnius huiꝰ partis poſt aliā partē illius pfectionis ad quā tēdit motus donec pficiat̄ ⁊ ſit in actu. Alioᵒ ſumit̄ motus magis ſtricte per trāſmotatōēs per quā non variat̄ nomen: nec diffinitio trāſmutati: ſed manet idē noīe ⁊ diffinitione ſub vtroqꝫ termino. Et ad ponendū hanc diſtinctionē coactus ſuʒ propter concordiam dictorū Auerro. cū dictis Ariſto. vt poſt videbit̄.

2ᵃ pᵃ. Tunc ad queſtionem dico qđ ſi ſumat̄ gñō p trāſmotatione facta in ſba qua ex̄hibitur forma ſbalis de poᵃ māe ſic
2 2ᵃ. aliq̄ talis gñō bñ eſt motus pᵒ ſumēdo motū. Scđo dico
Rō pᶠ ꝙ nulla talis gñō eſt motus 2ᵒᵒ accipiēdo motū. ¶ Primum probat̄ ratione qͣdam prius adducta. Oīs trāſmutatio qua acqritur forma recipiēs magis ⁊ minꝰ ⁊ pars poſt partē eſt motꝰ pᵒ ſumēdo. hec ē euidēs: Sʒ gñatio aliqua. ſ. gñatio forme ſbalis elemēti eſt hꝰ. Nam forme ſbales elētorū recipiūt magis ⁊ minꝰ vt expreſſe docet Cōmētator in. 3. celi ⁊ mūdi. cōmē. 67. ⁊ aliter nō poſſent remanere in miſto ſicut oñdit ibidē. De hoc aūt fiet alᵉs qđ
ſpālis ſi deus voluerit. Scio bñ ꝙ iſta ratio eſt inſolubilis tenēdo viā Cōmentatoris ⁊ dicta eius. Qꝛ aūt forme ſbales elētorū poſſint intēdi ⁊ ſuſcipere magis: ⁊ p ↄñs remitti ⁊ ſuſcipere minus, pbat Cōmētator. qꝛ ↄſtat ꝙ qͣlitas ↄñs formā ſbalē elemēti remittit̄. modo dicit Cōmentator ꝙ ſi qͣlitas remittit̄ ita. ſ. qđ aliq̄ pars qͣlitatis amittat̄ ⁊ remaneat forma pfectatiux erit poſe ꝙ forma ſeparet̄ totalr a qͣlitate: qꝛ idē eſt iudiciū de toto ⁊ parte. Unde qua rōne ignis poſſet amittere aliq̄ʒ partē caliditatis remanēte eius forma ſbali i eē pfecto: eadē ratione poſſet amittē totaʒ caliditatē remanente ipſa forma ſbali cōpleta: qđ eſt impoſe oīno. Qualiter aūt iſta ratio valeat: ⁊ qualr ſoluūtur difficultates ↄtra iſtā pōnem alibi perſcrutandū eſt. ſ. ſup primū de gñōne ⁊ corruptione. Sufficit āt ad pñs mihi dicē ꝙ gñatio ſbalis forme elementi eſt motus ſumēdo motū cōiter pro trāſmotatiōe ſucceſſiua: nec puto ꝙ Ariſto. hoc negaret. ꝙ aūt itētio Ariſto. fuit gñationē aliquā eē motuʒ diuiſibilē ⁊ continuū bñ apparet. 7. huius. capitulo de cōparatione motuū. vbi poſtquā oſtēderat qualiter cōparatio eſt in alterationibus ⁊ motibus localibus dicit diſtincte qualiter gñationes cōparentur adinuicē ſm velocius ⁊ eque velox. cuʒ enim velox ⁊ velocius diffiniant̄ tpe: vt pʒ ibidē ⁊. 6. huius: certuʒ eſt ꝙ tranſmutatio inſtantanea non eſt velocior nec eque velox: ⁊ qͣre nec vna gñatio eſt eq̄lis velox alteri ⁊ velocior: neē eſt gñationeʒ eē tranſmotationem in tēpore. ¶ Et ↄfirmatur qꝛ ſi in gñatione eēt ſolū ſucceſſio ⁊ velociꝰ ⁊ tardius ratione alterationis pcedentis vt aliq̄ fingunt. Tūc cuʒ Ariſt. oñdiſſet qualr ē cōparatio in alteratiōe ſupflue repeteret qualr eſt cōparatio in gñationibus: ⁊ hoc nō cōpetit Ariſt. qui fuit ſume breuiloquij: pcipue qꝛ dicit Linco. p poſterio. Motus qđē pbōrū eſt ponere vba q̄ magis ſunt ad reʒ ptinentia ad imitationē nāe que non facit pluribus inſtrumētis q̄ poteſt vno. Si qs tamē recalcitrādo dicat ꝙ plures auctoritates Ari. ſunt in ↄriū. ſ. ꝙ gñō nō ſit motꝰ: ⁊ hoc expſſe demrat in iſto. 5. Dico p ꝙ veritas nō determinatur p multitudinē maiorē vel minorē. 2. dico ꝙ forte illud fuit pro tāto: qꝛ aliq̄ erraverūt dūo gñōnē eē motuʒ oīno cōſimilr ſicut ſunt alij motus. ſ. in ſubito vno nūo ſicut poſuerūt Emp. ⁊ Anaxagoras: ⁊ ideo voluit Ariſto. oñdere gñatione non eē motū illo modo: ⁊ hoc frequēter dīx vt remoueret errores illoꝝ. Sed nullus errauit dūo gñōnē non eē motū pᵒ: imo forte oēs ↄcedebant illā eē motuʒ pᵒ: ⁊ idcirco nō fuit neē probare: nec toties illud repetiuit: ⁊ in hoc additamēto delectabar cum laude dei.
rō 2ᵉ cō cluſio. ¶ De. 2. tamē dico ꝙ nulla gñō forme ſbalis ē motꝰ 2ᵒᵒ. ſ. accipiēdo motuʒ pro tranſmotatione in q̄ manet ideʒ nomen ⁊ eadē diffinitio tranſmutati ſub vtroqꝫ termino: ita ꝙ non pditur nomen nec diffinitio. Et hoc bñ probatur ſic. Illa trāſmotatio cuius ſubiectū eſt ens in pura potentia non eſt motus iſto modo: ſed gñō forme ſbalis eſt hꝰ. ergo ⁊c. Maior propoſitio eſt vera: qꝛ ens in potentia non manet vnū ⁊ ideʒ ſimplr ſm nomē ⁊ diffinitionē cum nomē ⁊ diffinitio proprie ſumātur ab actu. ens enim in pura potentia non eſt actus nec eſt ens actu. vt manifeſtum eſt. qͣre ⁊c. Minor hētur ab Ariſto. p huius: ⁊ in p de gñōne: ⁊ oēs ↄcedūt. Et puto ꝙ Ariſto. intendit iſtā rationē in lrā. Arguit enim ſic: ſi gñō eēt motus: tūc illud qđ gñatur moueretur: ſed hoc eſt falſum. ergo ⁊ pmiſſ T.c.8.

conſequētia videt̄ manifeſta:⁊ ꝓbatur falſitas ꝯñtis 1 qꝛ ens in potētia pura nō mouet̄. hoc recipit̄ vt manifeſtuꝫ ens eniꝫ in potētia pura non manet vnum nūo poſitiue: ⁊ ſm actum ſub vtroqꝫ termino trāſmutationis. ⁊ ideo non mouet̄ tali motu: ſed illud qḋ gñatur. i. gñoni ſubijcitur eſt ens in potētia pura: ſm enim gñonis eſt illḋ idē qḋ eſt ſm forme ſbalis que gñatur ſeu acgritur ꝑ gñonē nunc autē ſm forme ſbalis ſm ꝙ eſt ſm eſt ens i pura potentia. vt dicit Cōmentator ſup 2ᵐ de aīa. ergo ſubiectuꝫ gñonis eſt ens in pura potētia receptiua ſm ſe. ergo illud qḋ gñatur. i. qḋ gñoni ſubijcitur nō mouet̄ iſto modo. Et confirmat̄ ratio Ariſto. exponēdo magis intētionem eius. nā cuꝫ Ariſto. dixit ꝙ ſi gñatio eēt motus: tūc illud qḋ gñatur mouet̄: aut ipſe intelligit per illud qḋ generatur illud qḋ gñoni ſubijcit̄: aut illud qḋ terminat generationē: non eſt dōm ꝙ intelligat illud qḋ terminat generationem: ſicut enim illud qḋ per alterationē acgritur ſeu terminat alterationē non alterat̄. ſ. q̄litas ſenſibilis. vt pꝫ in iſto 5ᵒ. tamē alteratio eſt motus verus ſic nō ſeq̄retur ꝙ ſi gño eſſet motus ꝙ illud qḋ terminat gñonem illem moueret̄. ¶ Preterea. Ipſe vult ꝙ illud qḋ gñat̄ ē nō ens. hoc aūt nō eēt veꝝ de illo qḋ terminat gñonem. Nā ſiue cōpoſitū terminat gñonē ſiue forma ſiue vtrūqꝫ iſto ꝛ conſtat ꝙ illud qḋ terminat gñonē eſt ens actu vel eſt actus. ergo nō accipit illud qḋ gñatur pro eo qḋ gño nem terminat: īmo relinqtur ꝙ accipit illud qḋ gñat̄ ꝓ eo quod gñoni ſubijcit̄: de iſto enim veꝝ eſt dicere ꝙ non ē ens. ſ. actu de ſe ſm ꝙ ſubijcitur gñoni: īmo totalr̄ oppoſitū eſt ei qḋ eſt actu. i. totalr̄ diuerſum ab ente actu ſm ſuam eēntiam: materia eniꝫ prima nō eſt quid nec quale nec q̄ntum neqꝫ aliquid alioꝝ quibus diuerſum eſt ens. vt ipſe dicit in 7ᵒ metaphy. Et ſic ipſe non manet eadem ſm actum ſub vtroqꝫ termino gñonis: ergo nō mouet̄ motu per quē non mutat̄ nomen: nec diffō ꝓpē: ⁊ ſub cuius vtroqꝫ termino manet idē ens actu: ⁊ de tali motu loqtur Ariſto. vbicūqꝫ dicit ꝙ motus non eſt ad ſbaꝫ ⁊ ꝙ motus non eſt niſi ad res triū generū. ſ. qualitatis q̄ntitatis ⁊ vbi. nam ſm tal: ꝫ res cōtigit fieri trāſmutationē ſubiecto manēte ſubiecto eodē nūo ſm actuꝫ ⁊ eodē nomine ⁊ diffinitione. quere ꝛc. Et iſta videtur eſſe intentio Cōmētatoris ſuper iſtam partem. dicit eniꝫ ſic: qꝛ igitur in duobus extremitatibus iſtius motꝰ. ſ. generationis ⁊ corruptionis exiſtētis in ſba non eſt aliqḋ idē demſatū diſpoſitum per motū a principio eius vſqꝫ ad fineꝫ: dicit ergo impoſſibile eſt vt gño ſit motus ſupple in quo manet eadē diffinitio ⁊ idem nomen trāſmutati ſm eundeꝫ actuꝫ: tamen nō ſeqtur ex hoc quin gñatio ſit motꝰ ꝓut motus dicit quācūqꝫ tranſmutationem ſucceſſiuam.

Ad rationes dico ꝙ quedam bene ꝯcludūt generationem eē motuꝫ aliquoꝰ. ſ. prout motus eſt trāſmutatio ſucceſſiua: niſi ꝙ tertia peccat per equocationē. Cum enim dr̄ ꝙ idē ē ſbm ꝛc. Ueꝝ eſt de termino ꝑmo eēntiali ⁊ itriſſeco: ſꝫ de termio mediato ⁊ non eēntiali: nō opꝫ. modo dico ꝙ gñatio non eſt terminus alterationis imediatus ⁊ eēntialis: ſed mediatus ⁊ extra eēntiam alterationis ⁊ ex̄ genus eius. terminus aūt imediatus alterationis ⁊ eēntialis eſt q̄litas qua diſponit̄ mā ad formā gñatam. ⁊ ideo nō opꝫ ꝙ eīno ſit idem ſbm gñonis ⁊ alterationis ꝑcedētis. ¶ Quarta vō ratio videt̄ inſolubilr̄ ꝯcludere ꝙ gño elemēti eſt motꝰ. i. trāſmutatio ſucceſſiua ſuppoſito eo qḋ dicit Cōmētator. ſ. ꝙ forma ſbalis elemēti recipiat magis ⁊ minus. ¶ Uerum eſt ꝙ aliq dicūt gñonē ſbe nullo modo eē motum ſucceſſiuū: ſed mutationē īſtātaneā oīno ꝑ ſe loqn do: ⁊ ſi eſt ibi ſucceſſio: hoc ſolum eēt ſm q̄litates ꝑcedētes. Et quod dicit Cōmentator formas ſbales elementorum recipere magis ⁊ minus. Dicūt aliqui ꝙ ipſe nō dicit hoc ex intētione nec per modū determinationis: ſꝫ ꝑter intētionem ⁊ exercitatiue. Sed ſalua pace eoruꝫ. hoc eſt ſolium diuinare: īmo Cōmētator aperte: ⁊ ex intētione ꝯ Auicēnam dicit ꝙ forme elemētorum remanēt in mixto non quidē ſm ſuas vltimas ꝑfectiones: ſed refracte ⁊ remiſſe: ⁊ ſicut remittūtur qualitates elemētoꝝ ſic ⁊ forme vt ipſe oſtēdit ibidē. Alij vō dicūt ꝙ Cōmētator ſimplr̄ errauit ⁊ cōtradixit in hoc Ariſto. ⁊ ſibi in iſto loco. Sed hoc eſt valde oneroſum ⁊ intolerabile dicē de tāto Phō ꝑcipue qꝛ iſti qui ſic imponūt Cōmentatori ꝯtradictionem quaſi in oībus alijs ipſum approbāt ⁊ tenent ipſuꝫ tanqꝫ meliorē Cōmentatorē Ariſto. ⁊ ſubtiliorē iter omnes: ⁊ ſi ipſi non dicerent: hoc tamē ſine dubio ita eſt. Et hoc reliquo expertis ⁊ amatoribꝰ ꝓbōe veritatj. ¶ Ad vltimā cum dicitur ꝙ oīs tranſmutatio ꝛc. Conceditur. Et cum dr̄ ꝙ materia hꝫ eſſe ⁊ non eē i eodē inſtanti vel in alio ꝛc. Ariſto. ſoluit iſtam dubitationē in 8ᵒ huius: ⁊ intendit ibi ꝙ cuꝫ aliqḋ gñatur quacūqꝫ gñone. illḋ fuit non ens in tēpore precedēte: ⁊ in vltimo inſtanti illius tēporis eſt ens: ⁊ nō eſt accipere vltimū in quo illud qḋ generatur fuit nō ens: ſed eſt bene ꝑᵐ inſtās in quo eſt ens. Ubi gr̄a. cum ex aere gñatur ignis in toto tēpore ꝑceden te: ipſe ignis fuit non ens: ⁊ in vltimo inſtanti illius tēporis fuit ens: nec eſt dare vltimū inſtās in quo ignis ſit non ens. qꝛ ſi eſſet dare vltimū inſtans in quo ignis fuit non ens: aut in illo eodē eēt ens: ⁊ ſic ſimul eēt ens ⁊ nō ens: aut in alio eodē inſtanti eſſet ens: ⁊ ſic erit tēpus mediuꝫ in quo nec erit ens nec non ens quod eſt impoſſibile. Et hoc intendit Ariſto in 8ᵒ huꝰ: manifeſtuꝫ eſt autē ꝙ niſi aliquis faciat tēporis diuidens ſignū ꝛc. Siīr autem intelligēdum eſt ꝙ cum aliquid corrūpitur in aliquo tēpore fuit ens: ⁊ in vltimo inſtanti illius tēporis eſt non ens: nec eſt aſſignare vltimū inſtans i quo fuit ens ꝓpter eandem rationeꝫ. ⁊ ideo illa ratio imaginat̄ falſum impoſſe. Inſtās eniꝫ cōe qḋ copulat tēpus in quo res gñatur fuit non ens. Ad illud in quo ē ens dꝫ eſſe poſterioris paſſionis. vt dicit Ariſto. ibi. i. ꝙ in illo inſtanti res ſe habet ſicut i tēpore poſteriori: ita ꝙ ſi in tēpore poſteriori ſit ens vt contingit in generatione: tunc in illo inſtanti res ꝑmo erit ens: ⁊ ſi in tēpore poſteriori non ens vt in corruptione: tunc in illo inſtanti primo erit non ens.

¶ Si igitur predicamēta diuiſa ſunt ſubſtātia: ⁊ qualitate: ⁊ vbi: ⁊ q̄n: ⁊ ad aliqd q̄ntitate: ⁊ facere: ⁊ pati: neceſſe ē tres eē motus q̄ntitatis: ⁊ qualitatis ⁊ ſm locū ꝛc. A

Textu commenti. ix. Queſtio. iij.

Commentator mouet hic vnaꝫ dubitationē. Utrum motus ſit in tribus gñibus. ſ. q̄litate q̄ntitate ⁊ vbi. ¶ Et arguit̄ ꝙ nō. qꝛ illḋ qḋ eſt in ꝑdicto paſſionis non eſt in illis tribꝰ generibus: hec eſt manifeſta: qꝛ ꝑdicta ſunt impermiſta: vt pꝫ in primo poſterioꝝ. Sed motus eſt in genere paſſionis: vt allegat Cōmentator ex predicamētis: ⁊ iſtam obiectionem mouet etiam in. 3. huius. q̄re ꝛc.

¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto.

De hoc autem Cōmentator narrat quaſdā opiniones. Aliqui eniꝫ dixerūt ꝙ motus poteſt cōſiderari duplr̄. Uno modo ſm qḋ motꝰ eſt. Alio modo q̄ntum ad eius receptionē. Et ꝑ modo eſt in tribus generibus. Scḋo modo eſt i gñe paſſionis. ¶ Sed ꝯtra hoc obijcit Cōmentator: ⁊ dicit qḋ iſti nō bene dixerūt: qꝛ receptio rei eſt potentia ad rem: ⁊ potētia ad rem aliquaꝫ eſt de genere illius rei: ſicut potētia ad ſubſtātiā eſt quoqꝫ

c.10 T.c.6 Com.4 Opi.ꝑᵐ Impu.

modo in p̄dicto ſubſtantie. ⁊ ſilr potentia ad quantitatem ⁊ ad alia p̄dicata. ita ꝙ potentia ad vnū quodq; p̄dicatū eſt in genere illius p̄dicati quod eſt in actu: ⁊ ideo iſti non bene dixerunt ponendo receptionem motus eſſe in p̄dicto paſſionis.

opi. 2ᵃ ⁊ motum in alijs generibus. ¶ Alij vero aliter dixerūt et dixerunt preciſe ꝙ motus eſt in genere paſſionis ⁊ nō in genere qualitatis nec q̄ntitatis nec vbi: q: videbatur eis qđ ſola qualitas quieſcens eſſet genus: ⁊ ſilr ſolum vbi quieſcens eſt vnū genus: ⁊ ſilr ſola quātitas quieſcens ſimiliter eſt genus per ſe: ⁊ impoſſibile eſt ꝙ motus ſit ſpēs quieſcentis: ⁊ ideo voluerūt ꝙ q̄litas moti vel ſm̄ quā eſt motus nō ſit in genere qualitatis nec ſimilr quātitas ſm̄ quā eſt motus nec vbi ſilr: vnde ſm̄ eos motus p̄ciſe eſt in genere paſſionis. ¶ Sed contra iſtos arguit Cō

Impro. mentator: q: medius magis conuenit cū extremis quam vnum extremū cum alio. Motus aūt eſt mediū inter terminum ad quē ⁊ potentiam ad ip̄m terminū: ⁊ ideo magis conuenit cū termino ad quē eſt q̄ potentia ad terminum conueniat cū ipſo termino. Sed potentia ad terminum ad quē eſt motus: eſt in illo genere in quo eſt ipſe terminus. Potentia eniȝ ad vnūquodq; p̄dicatum eſt in illo genere p̄dicati quod eſt in actu vt potentia ad ſubſtantiam eſt quoquomodo in p̄dicto ſubſtātie. ⁊ ſilr potentia ad quantum ⁊ ad alia p̄dicta. ergo multo fortius motus qui eſt medius inter potētiam ⁊ actū debet eſſe de genere illius termini: quoniam omne mediū inter potentiā ⁊ actū que ſunt i aliquo genere: neceſſario eſt de gn̄e actus qui eſt cōplemētuȝ: ⁊ ſȝ differt magis ⁊ minus. Ire eniȝ ad calorem eſt calor quoquomodo: ⁊ ſilr ire ad frigus. Iſtam rationē intēdit Cō

B
Opi. 3ᵃ mentator: vt patet inſpicienti quāuis nō ponat expreſſe que h̄ ſcripſi. ¶ Iſtis itaq; opinionibus reprobatis Cōmentator ponit ſuam ſnīaȝ: ⁊ dicit ꝙ motus poteſt conſiderari q̄ntum ad ſuam materiā vel q̄ntum ad ſuā formā. Et primo modo. ſ. q̄ntum ad ſuam materiā eſt de gn̄e eiꝰ ad qđ eſt motus: ſm̄ aūt ſuam formā que eſt tranſmutatio coniuncta cum tēpore eſt in p̄dicto paſſionis: ⁊ per hoc concordarentur v̄ba Ariſto. ¶ Sed in iſtis v̄bis Commentatoris ſunt multe difficultates ⁊ dubitationes quarum declarationes non inuenio multum cōes fuiſſe vſq;

Dubitatio pᵃ. nunc. Una quidem dubitatio eſt de eo qđ Cōmētator dicit ꝙ receptio rei ideȝ eſt qđ potētia ad rē. hoc vtiq; videt̄ falſum: q: ſi potentia ad aliquā rē eſſet receptio illiꝰ rei tunc omne qđ eſt in potentia: vel habet potētiaȝ ad aliq̄ȝ rem: reciperet illam rē ⁊ haberet receptionē illius rei: ⁊ hoc videtur manifeſte falſuȝ. Nam calefactibile anteq̄ȝ calefieret habebat potētiam ad caliditatē: ⁊ tamē nō recipiebat caliditatē: ⁊ ſilr materia qđ eſt ſub forma terre: habet potētiam ad formā ignis: ⁊ tamē nondum recipit ipſam. quare ⁊c̄. ¶ Alia dubitatio eſt de hoc ꝙ dicit qđ

Scđa poᵃ ad aliqđ eſt in eodem gn̄e cum ipſo. Contra potentia materie ad formā ſbalem eſt ad aliqđ: vt dicit Cōmen

Cō. 70. tator in primo huiꝰ. ⁊ ipſa forma ſbalis eſt in gn̄e ſbe: vt

Tertia. patet ibidē: ergo male dicit Cōmē. ¶ Alia dubitatio eſt de hoc qđ dicit Cōmentator ꝙ motus poteſt conſiderari dupl̄r. ſ. q̄ntum ad ſuā materiā ⁊ q̄ntum ad formam. Contra nullus actus videt̄ eſſe cōpoſitꝰ ex mā ⁊ forma: vt capitur. 7. meta. ⁊ in li. 6. principioꝝ. q: forma eſt ſimplicis eſſentie: forma aūt ⁊ actus ſunt idē. ergo nullus actus eſt cōpoſitus ex mā ⁊ forma: ſed motus eſt quidaȝ actꝰ: vt patet per eius diffinitionē poſitaȝ in. 3. huius. ergo ⁊c̄.

T. c. 6. ¶ Ad primum iſtoꝝ poteſt reſponderi ꝙ cū dicit Cōmē

Ad pᵐ tator ꝙ receptio rei eſt potētia ad rē: ipſe non accipit ibi receptionē p actu recipiēdi ſicut accipiebat in obiectione ſed pro ipſo receptiuo. Iſtud aūt receptiuū rei ē potētia ad ipſam reȝ: accipiēdo potentiā pro ſubiecto potente. Eſt ergo intellectus v̄boꝝ Cōmentatoris ꝙ receptio rei eſt potentia ad reȝ. i. ſm̄ receptiuū alicuiꝰ eſt ſubiectū potens illud recipere: ⁊ hoc eſt manifeſtum per ſe.

¶ Et per hoc ad aliud. cū eniȝ dicit Cōmentator ꝙ poten Ad 2ᵐ tia ad aliqđ eſt in eodeȝ p̄dicto cū illo termino: nō accipit ibi potētiā pro reſpectu nec pro q̄litate naturali in quo immediate fundat̄ reſpectus ſed pro ſubiecto potēte. Iđ aūt ſubiectū potēs eſt in eodē genere cuȝ actu aliq̄ modo. ¶ Circa qđ conſiderandū eſt ꝙ aliquid intelligitur eſſe in p̄dicto dupliciter. Uno modo ſicut p̄dicabile quod ordinatur ſȝ ſub ⁊ ſupra: vel ad latus: ſicut genus ⁊ ſpecies ⁊ differentia vel indiuiduū: ⁊ hoc modo ſubiectum potens recipere aliquē actū non eſt in eodē p̄dicto in quo eſt ille actus: ſubiectū eniȝ qđ poteſt recipere caliditateȝ non eſt in genere qualitatis iſto modo: vt manifeſtū eſt. Alio modo dicitur aliquid genere tanquaȝ principiuȝ illius generis: vt materia ⁊ forma ſubſtantialis dicunt̄ eſſe in genere ſubſtantie: ⁊ iſto modo ſubiectū receptiuum q̄litatis poteſt dici eſſe in genere qualitatis: ſimiliter autē ⁊ in alijs accidentibus. Conſtat enim ꝙ ſubiectū potens recipere aliqđ accidens eſt principiū illius accidentis tanquā materia in qua: ⁊ ſic intelligendū eſt dictū Cōmentatoris in hoc loco. Poteſt etiam dici ꝙ potentia ad aliquē actum eſt in illo genere in quo eſt ille actus: ſicut ordinatum in fineȝ eſt in ipſo fine. Actus eniȝ eſt finis potētie: vt patet in. 9. metaphy. ⁊ vnus modus eſſendi ineſt eſſe in fine: vt dicitur in. 4. huius. potētia ergo ad aliquid eſt in eodem genere cum illo: ſicut ordinatum in finem eſt in ſuo fine. de hoc ſpecialiter verum eſt de potētia que eſt qualitas ordinata ad aliquid recipiendum. Eſt tamē aduertendum ꝙ aliter materia ⁊ forma ſunt i genere ſubſtantie ſicut principia: ⁊ aliter ſubiectuȝ potens recipere aliqđ accidens eſt in genere illius accidentis tanq̄ȝ principium. Nam materia ⁊ forma ſunt in predicamēto ſubſtantie tanq̄ȝ principia que ſunt partes eēntiales ſubſtantie cōpoſite: ſed ſubiectum non eſt pars eēntialis ipſiꝰ accidentis, ſed ſolum eſt materia in qua. Conſiderādū etiā diligenter ꝙ quāuis Cōmētator arguat motū qui eſt forma fluens eſſe i genere termini ad quē per hoc ꝙ ſubiectum potens recipere ipſum terminum eſt i illo genere vt expoſitum eſt: tamen aliter ip̄m ſubiectū potens eſt in illo genere: ⁊ aliter motus ipſe. Subiectum eniȝ qđ poteſt recipere terminuȝ motus ſic eſt in illo genere: ſicut i quo eſt motus tanq̄ȝ principiū qđ eſt in alio genere tanq̄ȝ predicabile per ſe ordinatū in illo genere: vt calefactibile. puta ligna vel lapis eſt per ſe in predicamēto ſubſtantie tanq̄ȝ ſpecies aut genus: ſed ipſa forma fluens nō eſt per ſe in aliquo genere alio ab illo in quo eſt terminꝰ motus: vt caliditas fluens ipſa non eſt per ſe in aliquo genere alio q̄ȝ q̄litatis: imo eſt quoddā ſuppoſitū caliditatis. ſilr autēȝ ⁊ in alijs ſuo modo. Caliditas eni fluens que precedit terminuȝ calefactionis non differt a caliditate que terminat motuȝ niſi ſicut minus perfectuȝ ⁊ magis perfectuȝ: vt tangit hic Cōmentator: t. 3. huius.

¶ Ad aliaȝ dubitationē dico ſicut mihi videtur: ꝙ nō eſt Ad 3 intentio Cōmentatoris ꝙ motus poſſit conſiderari q̄ntū ad ſuaȝ formā vel q̄ntuȝ ad ſuā materiā: pro tāto ꝙ ipſe motus ſit quoddā ens vnū cōpoſitū ex illis duobus principijs per ſe: ſed intelligitur ꝙ hoc nomen motus ſignificat illa duo equiuoce vel analogice: quoꝝ vnum eſt ſicut materia vel ad modū materie quoquo mō. ſ. forma que fluit: ⁊ alterum ad modū forme. ſ. fluxus forme. Dicit aūt iſte fluxus ſe hēre ad modū forme reſpectu forme fluentis. ⁊ illa forma ad modū mātie: q: ſicut hec forma ſbalis nūquā poteſt eē ſine materia. ⁊ tamē hec materia poteſt eſſe ſine hac forma iđiuiduali: ſicut fluxus forme nūquaȝ eſt ſine illa forma: ſȝ forma que eſt fluēs pōt eſſe ſine flu

tur vt cōuenit terminato motu: cū enim terminat᷒ eſt mo
tus ceſſauit fluxus: tamē remanet forma que fuit fluēs
ſed cuius vna pars fuit generata poſt aliā partem. Dice
rem ergo ſaluo meliori iudicio ꝙ cum diſtinguit̄ de mo
tu: ꝙ poteſt accipi q̄tum ad ſuam materiā vel q̄tum ad
ſuam formam: iſta diſtinctio non eſt totius eſſentialis in
ſuas partes eētiales: ſed eſt diſtinctio vocis in ſignifica
ta: quoꝝ vnū eſt ad modū materie ⁊ aliud ad modū for
me ratione p̄dicta: ⁊ forte iſta eſt diſtinctio in ſignificata
analogice importata. Si quis aūt querat de quo iſtoꝝ
per prius dicit̄ motus. forte dōm eſt ꝙ ſm famoſitatē ⁊
impoſitionem motus per prius dicit fluxū cōtinuū: ⁊ ſm veri
tatem ⁊ naturā rei p̄ prius dicit̄ de forma que fluit. Sȝ
ratio huius poteſt eſſe: q: ſm impoſitionem ⁊ conſuetudinē
nomen per prius dicit̄ de illo qd̓ eſt nobis notius: modo
iſte flux᷒ eſt aliquo modo nobis notior q̄ȝ ipſa forma ſal
tem q̄tum ad ſuam diſtātiā a termino ad quē. Noti᷒ .n.
eſt ꝙ fluxus differt a termino ad quē q̄ȝ forma fluens: q:
certum eſt ꝙ fluxus deficit adueniēte termino ad quem.
¶ Sed dubium eſt. Utrum forma fluēs remaneat: ⁊ ſic
fluxus forme notior eſt ſaltē q̄tuȝ ad terminū ad quē: q̄ȝ
ſit forma. ꝓpter qd̓ nomē mot᷒: qd̓ impoſitū fuit alicui
tanq̄ȝ differēti a termino ad quē: per prius impoſitū fuit
fluxui forme: ſed ſm nām rei eſt ecōuerſo. ſ. ꝙ forma que
fluit per prius eſt mot᷒: q: ſm ordinē nāe rei nomen p᷒
debetur ei qd̓ ē verius ens ⁊ ꝑfectius inter ſignificata il
lius nominis: vt hȝ videri ſuper. 5. metaphy. ſed ipſa for
ma eſt verioris ⁊ ꝑfectioris entitatis q̄ȝ ſit fluxus forme:
fluxus enim eſt qd̓ ſucceſſiuū ⁊ ipſa forma eſt res perma
nens: vel ſaltē non eſt eēntialiter quid ſucceſſiuū. q̄re ⁊c̄.
¶ Eſt aūt vlterius intelligēdum ꝙ formale ipſius mot᷒
qd̓ eſt tranſmutatio coniūcta cum tēpore poteſt conſide
rari q̄tum ad duo. ſ. q̄tum ad ipſam tranſmutationē ⁊
q̄tum ad tēpus ipm̄ cum quo eſt coniūcta. Et q̄tuȝ ad
primum credo ꝙ eſt in gn̄e paſſionis. Nam h᷒ tranſmu
tatio que eſt coniūcta cum tēpore nihil eſt aliud quā re
ceptio ꝑfectionis in ipſo mobili: ſicut etiam tranſmutari
eſt recipere aliquam ꝑfectionē vel actum: ⁊ h᷒ receptio
eſt formaliter paſſio. vnde ⁊ v̓tus paſſiua dicitur virtus
receptiua ſm oēs: ⁊ ſic intellexit Cōmentator ꝙ mot᷒ ſȝ
ſuam formam eſt in gn̄e paſſionis. Sed ſi cōſideraret̄
q̄tū ad ipſum tēpus cui coniūcta eſt receptio: ſic eſt i ge
nere q̄titatis: ⁊ h᷒ tēpus non puto eſſe aliud niſi fluxum
continuū: quo ipſum mobile dicit̄ fluere de vno ad aliud
continue: licȝ ſm aliam ⁊ aliam rationē vocetur temp᷒ ⁊
motus: vt viſum fuit in. 4. huius. Quare aūt traſmuta
tio ipſa cum tēpore coniūcta ſit paſſio: hoc poteſt proba
ri. q: illud eſt paſſio ſm qd̓ aliquid denoīatur patiēs:
ſed ſȝ h᷒ trāſmutationē ſubiecti denoīat̄ patiēs ſcilȝ trā
ſmutata: vt viſuȝ eſt: q̄re ⁊c̄. Hec igitur ſint aggregata d̓
iſto dubio difficili: ⁊ de v̓bis Cōmentatoris que multis
ſunt obſcura: ⁊ a paucis declarata vel nullis. q̄re ⁊c̄.

¶ Secūdū ſubſtātiam autē non eſt mot᷒ ꝓpter nullū entiū ſubſtātie contrarium eſſe.

Textu. cōmen. x. Queſtio. iiij.

Queritur. hic Utrum in ſubſtantia ſit contra
rietas: ⁊ hoc eſt querere. vtruȝ vna ſubſtātia
ſit cōtraria alteri ſubſtātie. ¶ Arguit̄ p̄mo
ꝙ ſic. Quia actiuū ⁊ paſſiuū ſunt ꝯtraria. p̄
de gn̄one. ⁊ i de ſenſu ⁊ ſenſato. Sed vna ſb
ſtantia eſt actiua ⁊ alia paſſiua. vt manifeſtū eſt. ignis. n.
eſt actiu᷒ ⁊ omnia alia elemēta ſt paſſiua reſpectu ipſi᷒.
quare ⁊c̄. ¶ Iteȝ omne qd̓ corrūpitur hȝ cōtrariū p̄mo
celi Sed alique ſubſtantie corrūpuntur vt nāles ſubſtā
tie. vt patet ex p̄mo de gn̄one. quare ⁊c̄. ¶ Item in vno
quoqȝ genere eſt vna prima cōtrarietas. vt habet̄ in pri
mo huius: ⁊ 10ᵒ metaphy. Sed ſubſtantia eſt vnū gen᷒ T.c.55
vt patet in p̄ntis. ergo ⁊c̄. ¶ Item principia ſunt contra
ria. vt patet in primo huius: ſed principia ſunt ſubſtātie T.c.42
vt patet ibidē. quare ⁊c̄. ¶ Item contrarietas effectuȝ
videtur arguere cōtrarietatē cauſarū. Sed effectus ſba
ruȝ ſunt contrarij. ſ. qualitates actiue ⁊ paſſiue vt calidi
tas ⁊ frigiditas. quare ⁊c̄. ¶ Item ignis aqua ſunt cōtra
ria. 2ᵒ de generatione. Sed iſta ſunt ſubſtantie. vt manife T.c.24
ſtum eſt. ¶ Item ois forma recipiēs magis ⁊ minus hȝ
cōtrariū: hec videt̄ h̄ri in 5ᵒ huius. vbi dicit Ari. ꝙ ma
gis ⁊ min᷒ eſt ex permiſtione contrarij. Sȝ aliq̄ ſubſtan T.c.22
tie recipiunt magis ⁊ minus. ſ. forme ſbales elemētoꝝ
ſm Cōmentatorē in 3ᵒ celi ⁊ mūdi. quare ⁊c̄. Cō.67.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſtote. in iſto capi
tulo ⁊ in predicamētis.

De queſtione eſt intelligendum ꝙ ſicut narrat
Cōmētator: Alexander poſuit B
ꝙ ſubſtātia cōpoſita nō habet contrariū ꝓprie: ⁊ p̄mo re Opi.3ª
ſic intelligit Ariſto. hic. Sed ſubſtantia ſimplex q̄ eſt for
ma bene habet contrariū: ⁊ ſic intellexit Ariſto. in p̄mo Cō.10.
huius ⁊ in primo de gn̄one. Sed hoc non videt̄ placere
Cōmentatori: q: ſm hoc ratio Ariſto. non probaret niſi
ꝙ ad ſubſtantiam cōpoſitam non ſit motus: ſed non pro ipugnatio.
baret ꝙ ad ſimplicē ſubſtantiā non ſit motus: dico que
eſt forma: ⁊ ſic ratio Ariſto. non eſſet vl̄is: ſed forte h̄ cō
cederet Alexāder. ¶ Alij dicunt aliter ⁊ dicūt ꝙ in ſba
per ſe non eſt contrarietas: qd̓ ſic probāt. Si i ſubſtātia Opi.2ª
eſſet contrarietas: tūc ad ſubſtātiā eſſet motus: iſtā con
ſequētiam ſupponūt: ſed conſequēs eſt inconueniens vt
accipiunt pro manifeſto ab Ariſto. in lra. Sed iſtud non
placet Cōmentatori q̄tum ad iſtā rationē: q: lȝ bene ſe Impu.
queretur ꝙ ſi in ſubſtātia non eſt cōtrarietas ꝙ in ea vel
ad eam non ſit motus: tamē non ſeq̄tur ꝙ ſi ſubſtātia eſt
contrarietas ꝙ ad eam ſit motus: imo dicit Cōmentator
ꝙ quocūqȝ ſubſtantie poſite fuerint cōtrarie: non ſeq̄tur
vt in eis ſit motus: q: ſi ponūtur contrarie ſm formas
non erit in eis motus: q: ſubiectū earū eſt ens in potētia.
Et ſi eēnt contrarie ſm vtrūqȝ. i. ſm māstory ⁊ ſm formaȝ
non erit in eis trāſmutatio nedū motus. Et hoc vltimū
ſic apparet: q: cuȝ inter aliqua eſt tranſmutatio oportet
ꝙ habeant vnū ſubiectū cōe qd̓ exiſtēs ſub vno ſit in po
tentia ad aliud: modo ſi ſubſtantie ſunt contrarie ſm for
mas ⁊ ſm materias nullū erit vnū ſubiectū cōe: q: vnū
cōtrarioꝝ nō eſt ſubiectū alterius: nec recipit ipſū. vt ma
nifeſtū eſt per ſe: ⁊ propter hoc dicit Ariſto. in primo hu
ius: ꝙ diſcordia non cōducit concordiā nec facit aliq̄d ex T.c.58
ea. quare ⁊c̄. Et propter hoc aliqui dicūt ⁊ probabiliter:
ꝙ in ſubſtantia non eſt contrietas: q: ꝯtrarietas eſt ma Opi.3ª
xima diſtantia. vt habet̄ i 10ᵒ metaphy. ſed i ſubſtātijs T.c.14
non eſt maxima diſtantia: q: maxima diſtantia non eſt ni
ſi reſpectu maioris ⁊ minoris diſtantie: modo in ſubſtā
tijs non eſt maior ⁊ minor diſtantia: ſaltē in eadē ſpecie:
q: ſubſtātia non recipit magis ⁊ minus vt ſupponūt. Sȝ
hec ratio non eſt firma: q: Cōmentator vult ꝙ forme ele Impu.
mentorū bene recipiūt magis ⁊ minus. Et forte maxima
diſtantia que pertinet ad contrarietatem proprie dictam
non exigit maiorem ⁊ minorem diſtantiam in eadē ſpe
cie: ſed in diuerſis ſpeciebus: ita ꝙ forma magis ⁊ min᷒
diſtans ab vno extremorum ſit diuerſaruȝ ſpecierum: et
hoc bene eſt in ſubſtantijs. naȝ forma aeris minus diſtat B
a forma ignis q̄ȝ forma aque: ⁊ ſic de alijs: quare non va
let ratio. ¶ Et ideo aliter dicit Cōmentator ⁊ videt̄ itel
ligere talem diſtinctionē: ꝙ ſubſtantie poſſunt conſide Opi.
rari dupliciter. Uno modo ſm ſe. Alio modo ſm earuȝ quer.
qualitates: ⁊ p̄ᵒ dicit ꝙ ſubſtantie non ſunt ꝯtrarie. ſ. per 2 p̄ma.

ſeipſas: ⁊ loqtur de cõtrarietate ꝓpriiſſime dicta: que eſt
repugnantia duaꝝ formarum poſitaꝝ ſub eodẽ gñe exi
ſtentium: ⁊ in eodẽ ſubiecto viciſſim exiſtere potentiũ.
tõ ꝯclu. tali enim contrarietate non ſunt ſubſtantie ſibiinuicẽ cõ
trarie per ſe. Sed hoc ipſe non multũ probat: ⁊ forte ra/
tio eſt ad hoc: qꝛ talia cõtraria debẽt ſibiinuicẽ ſuccedẽ i
ſubiecto vno ⁊ eodẽ ſm actum. hoc aũt repugnat ſubſtã
tiis. Cõſtat enim ꝙ forte ſubſtantiales elemẽtoꝝ de qui
bus magis videt̃ non ſuccedũt ſibiinuicẽ i ſubiecto vno
⁊ eodẽ ſm actum: qꝛ ſubiectũ cuiuſlibet forme ſubſtãtia
Com. 4 lis primũ ⁊ ꝑncipalr̃ ſm qd̃ eſt ſubiectũ nõ eſt ens actu
ꝯria ha/ ſed ens in potẽtia. vt docet Cõmentator i 2° de aĩa. Qꝛ
bẽt idez autem contraria ꝓpriiſſime dicta debeant bẽre ſubiectũ
ſubm. vnum ⁊ eidẽ ſm actum: hoc poteſt declarari: qꝛ certuz ẽ
ꝙ contraria volunt bẽre ſubiectum vnũ ⁊ eidez. ergo ꝓ/
priiſſime contraria debẽt bẽre ſubiectũ propriiſſime vnũ
⁊ idẽ: qd̃ non eſſet niſi eẽt vnum ⁊ eidẽ ſm actũ. Et ꝑ cõ
ſimilem rationẽ poſſet probari ꝙ ad ſubſtantiam non ẽ
motus propriiſſime dictus ſub quo ſubiectũ manet idẽ
nomine ⁊ diffinitione: qꝛ conſtat ꝙ motus requirit ſub/
iectum vnũ ⁊ idẽ ſub vtroqꝫ termino. ergo motus pro
priiſſime dictus requirit ſubiectuz veriſſime vnuz: ⁊ idẽ
eſt illud qd̃ eſt vnum ſm vnaz formam ⁊ actu indiuidua
lem. Subiectum enim vnum priuatiue ſicut materia pri
ma non eſt propriiſſime vnũ ſicut nec eſt propriiſſime ens
vt pz in 2° de anima. ergo motus propriiſſime dictus re/
quirit ſubiectum vnum actu indiuiduale. Et ꝯſtat ꝙ ſub
iectum tranſmutationis ſubſtantialis .i. tranſmutatio/
nis que eſt ad formam ſubſtantialem vel ad eius ꝑuatio
nẽ non eſt ens actu ⁊ vnum ſimplr̃. quare ⁊c̃. Non tamẽ
negandum eſt propter hoc: ꝙ ad ſubſtantiam non ſit mo
tus large ſumẽdo motũ pro quacũqꝫ trãſmutatione ſuc
ceſſiua ⁊ continua. vt dc̃m fuit ꝑus. ℭ Scd̃o dicẽt Com
ꝯ 2°. mentator ꝙ ipſe ſubſtantie bñ ſunt ſibiinuicẽ ꝯtrarie ſꝫ
ſuas qualitates: ⁊ dicit ꝙ ipſe erat letus in hoc .ſ. ꝙ oc/
curit ſibi vicẽ ſm iſtaz diſtinctionẽ. Qꝛ aũt ſubſtãtie ſint
contrarie ſm ſuas qualitates: hoc ipſe non probant qꝛ
ſatis ẽ manifeſtũ: qꝛ ꝯſtat ꝙ ignis ẽ calidus ⁊ ſicc⁹: ⁊ aq̃
eſt frigida ⁊ humida: ⁊ aer eſt calidus ⁊ humidus ⁊ ter/
ra frigida ⁊ ſicca: ⁊ ſic inter iſtas ſubſtãtias ſimplices eſt
contrarietas ſm ſuas vltimas q̃litates ſicut inter extre/
ma: ſubſtantie aũt miſte ſunt contrarie ſm ſuas q̃litates
ſicut media ſunt contrariis mediis. vt ipſe docet in ꝑ celi
Cõi 10. ⁊ mũdi. ℭ Notãdũ eſt ſm Cõmentatorẽ hic qd̃ q̃litates
Quali/ iſte tangibiles ſm quas elemẽta habẽt contrarietatẽ nõ
tates tã ſunt forme ſubſtantiales elemẽtoꝝ: qꝛ impoſſibile eſt vt
gibiles aliquid ſit in vno de vno p̃nto ⁊ in alio de alio. cum igit̃
nõ ſunt calor ſit in homine de p̃nto qualitatis impoſſibile ẽ ꝙ in
foĩe ſba ipſo igne ſit de p̃nto ſubſtantie: forma autẽ ſubſtantialis
les ele/ ignis eſt ſubſtantia. ⁊ ideo impoſſibile eſt ꝙ calor ſit for
mẽtoꝝ. ma ſubſtantialis ignis. Uerũ tamen eſt ꝙ ipſe calor eſt ꝓ
D pinquus ſubſtantie ignis. Eſt enim accidẽs proprie con
ſequẽs formã ſubſtantialẽ eius: ⁊ dico calor in ſũmo. Et
ideo accipitur loco dr̃ie ignis: in miſtis aũt eſt remotius
a ſubſtantia. vt dicit Cõmetator. ℭ Si quis autẽ teneret
Nota. opinionẽ Alexandri .ſ. ꝙ ſbe ſunt contrarie ſm formas
ſubſtãtie, dico que ſunt elemẽta .ſ. ignis aqua aer ⁊ terra.
Forte non eẽt magnuz incõueniẽs: qꝛ iſte forme ſunt ma
xime diſtantes adinuicẽ in eodẽ gñe ⁊ in ſubiecto aliquo
modo eodẽ .ſ. in materia: lꝫ nõ i ſubiecto eodẽ ſm actũ:
⁊ cum hoc iſte forme cõmiſcẽtur adinuicẽ refracte ⁊ re
miſſe ſm Cõmentatorẽ: qd̃ non videtur competẽ niſi cõ
trariis aliquo modo. Uerum tamẽ eſt ꝙ non poſſunt eẽ
ita proprie contrarie ſicut q̃litates: qꝛ nõ habẽt ſubiectuz
ita proprie vnũ ⁊ idẽ: ⁊ etiam qꝛ cõtraria propriiſſime ſunt
actiua imediate: modo iſte forme nõ agũt imediate. nõ. n.
agunt niſi precedẽtibus actionibus ſuarum q̃litatuz ali/
quo modo ſm cõem doctrinam. ⁊ ideo nõ ſunt ita vẽ cõ
trarie ſicut q̃litates ꝓprime tangibiles. Qꝛ tamẽ nullo mo
do ſint cõtrarie nõ video eẽ demonſtratũ. Et ſi dicitur ꝙ
ratio Ariſtotelis aſſumit ipſas nõ eẽ cõtrarias: poſſet di/
ci ſm Cõmentatorẽ: ꝙ illa ratio eſt famoſa ſolum .i. ꝓba
bilis ⁊ nõ demõſtratiua: cuius etiam ſignũ eſt: qꝛ non vi/
detur vlr̃ verum ꝙ motus nullo⁹ ſit ad illud qd̃ non ha/
bet cõtrarium: qꝛ motus circularis ẽ veriſſimus mot⁹.
vt pz in 8° hui⁹: ⁊ tamẽ nõ eſt ad cõtrarium proprie vt ẽt
dicitur in 8° huius. Et ideo illa ratio Ariſtotelis que ꝓ/ T.c.7
bat ad ſubſtantiam nõ eẽ motum per hoc ꝙ in ea non eſt T.c.7
contrarietas non videtur demõſtratiua ſimpliciter: ſꝫ ra
tio quam ſuperius induxit eſt demõſtratiua. vt dicit Cõ/ Obi
mẽtator. ℭ Sed aliqui obiiciunt contra Alexanduz: qꝛ
Ariſto. dicit in de ſenſu ⁊ ſenſato ꝙ ignis nõ agit neqꝫ pa
titur ſꝫ ꝙ ignis: neqꝫ aqua ſcd̃m ꝙ aqua: ſed inquãtũ ha
bent cõtrarietatẽ adinuicẽ. ergo vult aperte ꝙ ignis ſcd̃z
ꝙ ignis non cõtrariat̃ aque ſcd̃z ꝙ aqua: neqꝫ ecõuerſo.
modo ſi ignis eſſet cõtrarius aque ſcd̃m ſuã formam: et
ecõuerſo. tũc iſta eſſent cõtraria ſcd̃m ꝙ h⁹. qd̃ eni debe
tur alicui per ſuaz formam debetur ei ſcd̃z ꝙ h⁹. vt pz in
primo poſteriorum. ℭ Ad hoc reſpõdet Alexãder mul
tuz ſuptiliter vt mihi videtur: ⁊ dicit ꝙ quãuis ꝯcedere. R°
tur ꝙ ignis ꝯtrarietur aque per ſuam formã tamẽ ad
huc non ſeqtur ꝙ cõtrariet̃ ei ſm ꝙ ignis id eſt per ſe ⁊
primo omnino: qꝛ ignis nõ ſolum includit in ſua ſubſtan
tia ipſam formam eius: quecũqꝫ ſit illa: ſed etiaz materiã
⁊ ſimiliter aqua: nũc aũt ipſa materia nulli eſt contraria.
Et ideo ignis ſm ꝙ ignis .i. ſm ſe totũ nõ eſt cõtrarius
aque ſm ſe totam: nec ecõuerſo. vt manifeſtuz eſt ꝑ ſe: ⁊
ideo non valet obiectio. Utrum aũt Alexander intellexe
rit q̃litates primas eſſe formas ſubſtantiales elemẽtoruz
de hoc eſt alibi perſcrutandũ .ſ. ſuper librũ de ſenſu ⁊ ſen
ſato. caplo de ſapore. cõmuniter eni attribuitur ei qd̃ ſic.
Sed ego non credo qd̃ iſta vnquã fuerit eius intẽtio: nec
habetur ex vbis eius ibi nec alibi. ipſe enim ſub cõditio
ne loquẽs dicit ſic. Si igitur aque eſſe eſt in frigiditate: ⁊
eſſe ignis in caliditate: quare non cõtrarius ignis aq̃ ſm
ꝙ ignis ⁊c. quaſi dicat: ſi ponatur qd̃ frigidas ſit forma
ſubſtantialis dãs eſſe ipſi aque: ⁊ caliditas ſit forma ſub
ſtantialis dans eſſe igni: quare non erũt iſta ſibi contraria
ſm qd̃ h⁹: nũqꝫ tñ abſolute aſſerit qd̃ ita ſit. vt manifeſtũ
eſt inſpiciẽti. Et in hac expõne Alexandri letus fuit mul
tum. Uerecũdum enim ẽ tãto pho ⁊ ſic ſubtili ſicut fuit
Alexander attribuere talẽ errorem manifeſtuz qd̃ q̃litas
ſit ſubſtantia. hec enim ꝓpõ eſt imediata: nulla q̃litas eſt
ſubſtantia. vt pz ex primo poſte. ſed omnis caliditas ẽ q̃/
litas. vt manifeſtũ eſt. ergo nulla caliditas eſt ſuba. Sed
omnis forma ſbalis eſt ſubſtantia. vt manifeſtum eſt ſm
Ariſtotelem in multis locis. ergo nulla forma ſbalis eſt
caliditas: nec econuerſo. ⁊ ſimiliter dico de frigiditate in
aliis. Qꝛ aũt iſtam rationem ignorauerit Alexander nõ
credo: quia q̃ſi omnes loquẽtes de iſta materia vſqꝫ nũc
dixerint iſtam fuiſſe eius opinionẽ: ſed non plus de hoc.
ℭ Notandũ aũt vlterius qd̃ cõtrarietas aliquando acci/
piatur cõiter pro oppõne que eſt inter priuationẽ ⁊ habi
tum ⁊ pro oppõne que eſt inter magis perfectũ ⁊ min⁹
perfectum: ⁊ ſic bene eſt contrarietas inter ſubſtãtias ⁊
inter principia ſbarum. vt patuit in primo huius.

Ad primam rationẽ poteſt dici qd̃ bñ contigit
ſubſtantias eẽ cõtrarias ſm ſuas q̃/ B
litates: non aũt ſm ſeipſas primo. ℭ Similr̃ ad aliam:
ſufficit enim ad hoc vt ſubſtantia ſit corruptibilis qd̃ ha
beat contrarium ſm ſuas diſpõnes proprias .ſ. ſm ſuas
naturales q̃litates quas reqrit in materia. ℭ Ad aliã be
ne non

rie concludit ꝙ inter ſubſtantias eſt contrarietas que eſt oppoſitio iter magis perfectũ ⁊ minus perfectũ. ¶ Ad aliã põt dici ꝙ ꝑncipia ſubſtantie per ſe ⁊ ꝑncipalia ſunt ſubſtãtie: ſ; ꝑncipiũ ſubſtãtie per accidẽs ⁊ diſpoſitiuũ nõ opꝫ ꝙ ſit ſubſtãtia. Priuatio aũt eſt ꝑncipium ſubſtãtie nõ ꝑ ſe ⁊ ꝑmo: ſed ſolũ diſpoſitiuũ vel ꝑ accidens aliquo modo. vt oſtẽſuꝫ fuit in ꝑmo huius. ¶ Ad aliud poteſt dici ꝙ ad cõtrarietatẽ effectuũ non requirit cõtrarietas cauſarũ: ſed ſufficit ꝙ ſint diuerſe ⁊ diſperate: ⁊ ſic eſt hic. ¶ Ad aliã pꝫ ex dictis: ignis enĩ ⁊ aqua ſunt cõtraria ſm ſuas qualitates: ſed non ſm ſuas eſſentias ſaltem veriſſima cõtrarietate. ¶ Ad aliam põt negari maior: lumen enĩ recipit magis ⁊ minus: vt manifeſtũ ẽ: ⁊ tamẽ non habet contrarium ꝓprie dictũ. ſed priuatiue oppoſitum. ſ. tenebrã. vt dicit in 2° de anima. Et cũ dicit ꝙ magis ⁊ minus prouenit ex ꝑmiſtione contrarij. verũ eſt in habẽtibus cõtrarium. ſ; non eſt vniuerſaliter verũ: imo magis ⁊ minus põt eẽ ex maiori vel minori diſpõne ſubiecti ad talẽ q̃litatẽ vel formaꝫ: vel ex maiori aut minori virtute agẽtis vel ex aliqua alia cauſa. ideo ⁊c̃.

T.c.70

¶ Neqꝫ iam eſt in ad aliqd: contingit enim altero mutãte verũ eſſe alterum nihil mutans: quare ſm accñs motus horũ eſt. ⁊c.

Textu commenti. x. Queſtio. v.

A Onſequẽter querit. Utrũ relatio poſſit attribui alicui de nouo nulla trãſmutatiõe facta in ipſo. ¶ Arguit primo ꝙ nõ. Quia ſicut ẽ de qualitate: ſic videt eẽ de relatione per cõuenietẽ ſimilitudinẽ: ſed qualitas nõ poteſt attribui alicui de nouo niſi aliqua tranſmutatio facta ſit in ipſo, vt manifeſtũ eſt: ⁊ oẽs concedunt. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ nullũ ens reale poteſt attribui alicui nulla trãſmutatiõe facta. in hoc enim videtur differre entia rationis ⁊ entia realia: q: entia rõnis. ſcil; cõceptus itellectus poſſunt attribui aliquibus nulla trãſmutatione facta in ipſis. vt lapis põt eſſe intell'c nulla tranſmutatione facta ipſo lapide. Sed entia realia nõ videntur de nouo attribui aliquibus niſi fiant alique tranſmutatiões in ipſis. Relatio autem eſt ens reale ꝑter animam humanã: ⁊ dato ꝙ nullꝰ homo intelligeret: adhuc vnus homo eẽt pater alterius ⁊ alterius filius: ⁊ non poſſet eẽ pater niſi ſm paternitatem. ſimiliter aũt ⁊ in alijs multis. quare ⁊c. ¶ Item omne qđ aliter ſe habet nũc q̃ꝫ prius videt eſſe trãſmutatũ. hec videtur manifeſta in 6° huius. Sed omne illud quod nũc refertur aliqua relatione reali ⁊ prius non referebatur ſe habet aliter nũc q̃ꝫ prius: ſi enim penitus ⁊ eodem modo ſe haberet nũc. et prius: tunc ſicut prius non erat relatũ ſic nũc non eſt relatũ: ⁊ ſic eſſet relatũ ⁊ non eẽ relatum ſimul: quod eſt impoſſibile. quare ⁊c̃.

T.cõ.37

T.c.10 Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in iſto 5°. ꝓbat. n. ꝙ ad relationem nõ eſt motus ꝑ hoc ꝙ aliqd refert ad alterũ ad qđ prius nõ referebat ⁊ refert dico ipſo non mutato: ſ; mutato aliq̃ altero: ⁊ hoc dicit his verbis. Contingit enim altero mutãte verũ eẽ alterũ nihil mutãs. Et confirmatur ratio ſic ſ; expoſitores: in quocũqꝫ gñe eſt motus nihil illius generis inuenitur in aliquod de nouo abſqꝫ eius mutatiõe: ſ; contingit verũ eẽ aliquid dici relatiue ad alterum altero mutato: ipſo tamẽ non mutato. quare ⁊c̃.

B De queſtione eſt intelligẽdum ſicut communiter dicitur: ⁊ accipit ex 5° metaphyſi. ꝙ duplex eſt relatio. Quedã enĩ ẽ relatio realis: ⁊ q̃daꝫ ẽ relatio ſm rõnẽ ſeu intellectũ. Relatio quidem realis eſt illa que habet eſſe extra animam preter operationeꝫ noſtri intellectus vt paternitas ⁊ filiatio ⁊ alie huiuſmodi relationes multe. Relatio quidem rationis eſt que non habet eſſe extra animam actu: ſed habet eẽ per actum, intellectus noſtri ſicut cõmuniter exemplificatur de idẽtitate qua aliquid dicitur idem ſibiipſi. Iſta enim identitas non poteſt eſſe relatio realis ſcilicet que ſit extra animam realiter differens a ſuo fundamẽto. Nam ſi identitas: qua ſor. eſt idẽ ſibiipſi: eſſet relatio realis differens eſſentialiter ⁊ realiter a ſubſtantia ſortis preter omnem actum intellectus: tũc eſſet proceſſus in infinitum ĩ entibus actu exiſtẽtibus extra animam: quod reputatur impoſſibile. Probo conſequẽtiam: q: ſi illa identitas eſt relatio realis preter animam: cum vnumquodqꝫ ſit idem ſibiipſi neceſſe erit ꝙ ipſa idẽtitas ſit eadem ſibiipſi ⁊ ꝑ idẽtitatem realem: ⁊ illa ſimiliter identitas eſt eadẽ ſibiipſi per aliam idẽtitatẽ: ⁊ ſic in infinituꝫ. Non enim ẽ aliqua ratio quare aliqua res ſit eadẽ ſibiipſi per idẽtitateꝫ realiter ⁊ non alia. quare ⁊c. Identitas ergo qua aliquid dicitur idẽ ſibiipſi ſm cõmuneꝫ doctrinam: non ẽ relatio realis exiſtens actu extra animam ⁊ real'r diuerſa a ſuo fundamẽto: ſ; ẽ relatio ſm intell'm. Nam intellectus põt intelligere aliquid non eẽ diuerſum a ſe ipſo: ⁊ ſic vtitur vno: vt duobus inquantuꝫ intelligit ipſum vt nõ diuerſum: ⁊ vt illud a quo non ẽ diuerſum ⁊ ſic conſtituit relationem idẽtitatis. Utrum autẽ hoc ſit omnino veruꝫ. ſ. ꝙ idẽtitas qua res extra animaꝫ exiſtẽs nullo modo ſit res extra animam bona ſpeculatio eſt: ſ; ad pñs non, dico determinando ſ; narrando. ¶ Ulterius ꝑintelligendum ẽ ꝙ relatiua diuerſa diuerſimode referũtur adinuicẽ. Quedam. n. referantur ꝑ diuerſas relationes exiſtẽtes in eis: ita ꝙ i ſubſtãtia vtriuſqꝫ extremi fundatur relatio. vt pater ⁊ filius, dominus ⁊ ſeruus. duplũ ⁊ dimidiũ. ⁊ multa talia. Quedam võ referũtur non per diuerſas relatiões exiſtẽtes in eis: ita ꝙ relatio nõ fundatur i ſubã vtriuſqꝫ extremi: ſed in vno extremoꝝ: ⁊ aliud extremorũ nõ refert ad alterũ: niſi q: alterum refert ad ipſum. ſicut docet Ariſto. i 5° metaphy: de itellectu ⁊ itelligibili: ⁊ ſimiliter de ſenſu ⁊ ſenſibili. ſenſibile enim actu ſenſatum nõ refertur ad ſenſum actu ſentiẽtẽ: niſi quia actu ſenſus ſentiens refert ad ſenſatum: ⁊ ſic ſenſatio qua ſenſibile dicit ſenſatum: nõ ẽ alia a ſenſatione qua ſenſus actu ſentiẽs dicitur: ⁊ illa ſenſatio ẽ in ſenſu ſubiectiue: non autẽ i ſenſibili extra animã. ſic relatio qua ſenſatũ dicit ad ſentiẽs non ẽ alia a relatione qua ſenſus dicit ad ſenſatũ: ⁊ eſt in ipſo ſenſu ſubiectiue: non aũt in ſenſibili. ⁊ hãc puto eſſe intẽtionẽ Ariſt. in 5° metaph. capitulo de ad aliquid.

t.cõ.20

Relatio ẽ duplex

Relatio diuerſimode referũtur adinuiceꝫ

T.c.10

¶ Ulterius conſiderandum eſt ꝙ relatio põt attribui alicui dupliciter. Uno modo tanq̃ꝫ ſubiecto. Alio mõ tãq̃ꝫ termino non tanq̃ꝫ ſubiecto: ⁊ hoc ẽ rationabile: q: ipſa relatio eſt reſpectus quidam ad aliud vt ad terminuꝫ: ⁊ ideo hoc habet ſpeciale inter accidẽtia ꝙ poſſit attribui alicui tanq̃ꝫ termino: qđ non eſt eius ſubiectũ. ¶ Iteꝫ intelligẽdum eſt ꝙ duplex ẽ trãſmutatio. Quedam eſt trãſmutatio ꝓprie dicta. ſ. tranſmutatio diuiſibilis ⁊ ſucceſſiua. Alia ẽ trãſmutatio indiuiſibilis ⁊ inſtãtanea: ⁊ iſta dicitur improprie dicta. vt habetur in 6° huius.

Relo at tribuit alicui dupl'r.

Tranſmuta° ẽ duplex.

Tunc dicunt aliqui ad q̃ſtionẽ ꝙ nulla relatio realis põt attribui alicui de nouo niſi aliqua trãſmutatio facta ſit in ipſo ſaltẽ trãſmutatio indiuiſibilis. 2° dicut qđ bene põt attribui relatio realis alicui de nouo ſine tranſmutatione ꝓprie dicta ⁊ ſucceſſiua. ¶ Primũ ꝓbant rõne ꝑus inducta: q: omne qđ ſe habet nunc aliter q̃ꝫ ꝑus eſt tranſmutatũ. hoc eſt per ſe manifeſtũ. Sꝫ omne cui nũc attribuit aliqua relatio de nouo ⁊ nõ ꝑus aliter ſe habet nũc q̃ꝫ priꝰ: q: ſi dicet qđ dio eodẽ mõ ſe hẽret nunc vt prius ⁊ nullo mõ aliter: tũc ſicut

C Opi. p°.

prius ſe nō habebat ad aliud ſic nūc non ſe hʒ ad aliud: ⁊ ſic ſicut prius nō attribuebat̄ ei relatio, ſic nunc nō attribuit̄ ei relatio. quare ⁊c. ¶ Tunc oñdit̄ 2^m: q: ſi ſor. nūc eſt albus ⁊ cras gn̄atur aliquis albus: tunc ſor. erit ſimilis illi albo: cū prius nō eēt ſimilis ⁊ nulla vera transmutatio .ſ. ſucceſſiua facta eſt in ſorte. Cōſtat aūt q̄ ſimilitudo eſt

Impu. quedā relatio. quare ⁊c. ¶ Sed iſtud nō videt̄ ſufficere ad intētionē Ariſt. q: Ariſto. vult ꝓbare q̄ ad relationē per ſe nō ē motus: ex eo q̄ relatio pōt attribui alicui nulla transmutatione ſucceſſiua facta in eo. Si autē poſſet probari q̄ ad relationē non eſt motus per hoc q̄ relatio pōt attribui alicui nulla transmutatione ſucceſſiua facta in eo. ſimiliter poſſet probari q̄ ad qualitatē non eſt motus: q: certū eſt q̄ aliqua qualitas pōt attribui alicui de nouo nulla mutatione diuiſibili ſucceſſiua facta in ipſo: ſicut p̄ſente corpore luminoſo aer illuminatus eſt de nouo nullo motu diuiſibili facto in ipſo: ⁊ ſic cōcluderet̄ q̄ ad qualitatē non ē motus: qḋ eſt oīno incōueniēs. Ergo vel opʒ dicere q̄ vel ratio Ariſto. non valet: vel q̄ ad q̄litatē non eſt motus ſicut nec ad relationē: vel q̄ Ari. intelligit q̄ relatio pōt acquiri in aliquo de nouo nulla penitus trāſmutatione facta in ipſo .ſ. nec trāſmutatione diuiſibili nec indiuiſibili. ¶ Et ideo dico aliquātulū aliter:

D ꝯº p°. ⁊ dico primo q̄ relatio realis non pōt eē in aliquo de nouo tanq̄ in ſubiecto. niſi aliqua tranſmutatio facta ſit in ipſo. Et hoc probo rōne prius dicta q̄ videtur inſolubilis. 2. 'tū dico q̄ relatio bñ poteſt alicui attribui tāq̄ termi

2° no nulla penitus tranſmutatione facta in ipſo: ⁊ hoc pōt declarari inducēdo in aliquibus relationibus: q: conſtat q̄ eſſe dextrū eſt eſſe relatū. modo aliqḋ pōt dici dextruʒ nūc quod prius nō erat dextruʒ nulla tranſmutatione facta in ipſo: vt ſi colūna nūc eſt ad ſiniſtruʒ alicuius hominis: ipſo homine mutato aliqualiter ⁊ colūna penit⁹ non mutata: verum erit dicere ipſum eſſe dextrū. ⁊ ecōuerſo Similiter pōt contingere q̄ aliquis color nunc eſt viſus ab aliquo ⁊ prius nō erat viſus nulla mutatione facta in ipſo colore: ⁊ tamē eſſe viſum ⁊ vniuerſaliter eē cognitū vel eſt eſſe relatū vel nō eſt ſine aliqua relatione. q̄re ⁊c.

¶ Et eſt conſiderandū q̄ in hoc differt relatio a qualitate ⁊ quantitate: ⁊ ab alijs accidentibus abſolutis: q: nūq̄ aliqua quātitas attribuit̄ alicui de nouo qualitercūq̄ niſi aliqua trāſmutatio facta ſit in ipſo. Certum enim eſt q̄ nulla qualitas attribuitur alicui de nouo tanq̄ ſubiecto niſi aliqualr̄ ſit tranſmutatū. Qualitas enim non attribuitur alicui de nouo tanq̄ termino ſine trāſmutatione: q: ipſa non eſt accidens reſpectiuū per ſe ⁊ eſſentialiter. ⁊ ideo nō attribuitur alicui ſolum tanq̄ termino. Si quis autē dicat q̄ relatio realis poteſt attribui alicui de nouo tanq̄ ſubiecto nulla penitus tranſmutatione facta in ipſo reali. Iuſtū eſt vt hoc probet cum nō ſit per ſe notum: ⁊ ſoluat rationem in cōtrarium: que non apparēt mihi ad p̄ſens. ¶ Ad rationes pʒ ex dictis.

¶ Neqʒ agentis aut patiētis. Neq̄ oīs qui mouetur aut mouētis: q: nō eſt motus motus: nec generationis generatio: neqʒ oīs mutationis mutatio. Textu. cō. x. Qō. vj.

A Onſequēter queritur. Utrū motus accipiat eſſe per motum. ¶ Arguitur p̄ qḋ ſic. Q: omne nouū accipit eſſe per motuʒ. Sʒ aliqḋ eſt motus nouus vt viſuʒ eſt. q̄re ⁊c. Maior appet: q: ꝯſtat qḋ aliqua noua accipiūt eſſe per motū. ⁊ non videtur eē ratio quare aliqḋ nouū accipiat eſſe per motū ⁊ aliud ſine motu. ergo omne nouū accipit eē per motū. ¶ Itē cū aliqua ſunt eadem eſſentialr̄ ſi vnū accipit eſſe p motū ⁊ alterum hec videtur manifeſta. Sʒ motus ⁊ terminus motus ſunt vnū ⁊ idē eēntialiter. vt ꝯcedit̄ quaſi ab omnibus: ⁊ terminus motus accipit eſſe p motū vt viſum eſt. ergo ⁊c. ¶ Itē omne qḋ dependet ab efficiente accipit eē per motuʒ. Nam efficiens eſt p̄ncipium. vnde motus ſm̄ Ariſto. in 2° huius ⁊ 5° T.c.29

metaph. Sed motus dependet ab aliquo efficiente .ſ. ab T.cō.2 ipſo motore. quare ⁊c. ¶ Itē niſi motus exiret in eſſe p motum: tunc motus per viam nature poſſet deduci ex nihilo: quod eſt impoſſibile ſm̄ confeſſionem omniuʒ philoſophoruʒ. In hoc igitur oēs conueniūt qui locuti ſuerunt de natura qḋ ex nihilo nihil ſit. primo huius. ꝯñs T.c.36 probatur: q: pro alio nō negatur aliquid fieri ex nihilo: niſi quia ſit per motuʒ cui oportet aliquid ſubijci. vt videtur ex primo huius. Si igitur motus poſſet produci in eſſe non per motum: tunc non maneret ratio: quare non poſſet produci ex nihilo. quare ⁊c.

¶ Oppoſitū arguit̄ auctoritate Ariſt. vult eni qḋ motus nō eſt motus: nec tanq̄ ſubti nec tanq̄ termini: omne aūt qḋ ꝓducit̄ in eſſe p motū eſt terminus mot⁹. q̄re ⁊c.

Ad queſtionem dico breuiter: qḋ mot⁹ p ſe nō ꝓducit̄ p motū: ita qḋ ſit per ſe terminus motus. Et hoc ꝓbat Ariſt. in l̄ra multis rōnibus. Sed ad p̄ſens: q: rōnes eius viſe fuerūt in litera: adiūgo quaſdam alias. Prima eſt hec. terminus p ſe cuiuſcūq̄ motus oʒ eſſe aliquid permanens .ſ. qḋ poſſit exiſtere totū ſimul: in hoc enim differt motus a termino motus: q: motus eſt aliqḋ ſucceſſiuū: qḋ non pōt exiſtere totū ſimul: ſed vna parte exiſtēte alia ē in potētia. Sʒ terminus motus eſt ens p̄manēs .i. qḋ natum eſt exiſtere ſimul: ſed nullus motus eſt ens p̄manēs: imo ſucceſſiuū vt manifeſtū eſt. q̄re ⁊c. ¶ Itē ſi motus eſſet p ſe terminus motus ſequeret̄ qḋ eſſent infinite ſpēs motuū: qḋ videtur oīno impoſſibile. Sicut nō ſunt infinite ſpēs entiū. Et ꝓbat̄ ꝯña: q: ſi aliquis motus eēt ad motū vt ad p ſe terminū: aut eēt ad motum eiūdem ſpē cum ipſo: aut alterius ſpēi. non eſt dicēdum qḋ motus ſit ad alium motū eiuſdem ſpēi: vt ad per ſe terminum. Ridiculum enim eſſet dicere qḋ dealbatio ſit ad dealbationem vt ad p ſe terminum: q: ſimiliter illa dealbatio eſſet ad dealbationeʒ ⁊ illa ad aliā. ⁊ ſic in infinitum. Et nunq̄ aliquis mot⁹ ceſſaret manente ſuo ſubiecto qḋ incipit moueri: imo ſemp poſt motū ſequeretur motus eiuſdē ſpēi in infinitū. Et hoc ſpecialiter abſurdū eſſet de motu magnitudinis: q: ſm̄ hoc res nāles nunq̄ ꝑducerētur ad pfectam quantitatē per augmentationē: poſtq̄ ſemp augmentatio eſſet poſt augmētationē in infinitum: nō eſt ergo poſſibile qḋ motus p ſe terminetur ad motuʒ eiuſdē ſpeciei: quare relinquitur qḋ terminet̄ ad motuʒ alterius ſpeciei. Et tūc q̄ritur de illo motu terminante. Utrū terminetur ad motum eiuſdē ſpēi aut alterius. Si eiuſdeʒ inconueniēs: vt p̄us: ſi alterius reuertet̄ q̄ſtio vt prius: ⁊ ſic in infinitum ⁊ ſic oportebit eē ſpēs infinitas motuū: qḋ ē abſurdū. q̄re ⁊c. ¶ Itē hoc poſſet ꝓbari ſic. ſi motus eēt ad motuʒ tanq̄ ad p ſe terminū. ſeqt̄ur qḋ aliquid ſimul tēderet ad duo ꝯ̈ria ſm̄ actū: qḋ videt̄ impoſſibile oīno: ⁊ ꝓbat̄ ꝯñtia ſupponēdo aliqua. Primo qḋ ſi motus ē ad motū vt ad terminū per ſe nō erit ad quēcunq̄ motum: ſed ad motū quē non contingit ſimul eſſe cū eo .ſ. ad motū ſibi oppoſitum vt dealbatio ſi eſt ad motū vt ad per ſe terminū: nō erit ad quēcūq̄ motū indifferēter ſed ad denigrationeʒ. ¶ Ridiculū eniʒ eēt dicere qḋ dealbatio per ſe eēt ad calefactionē tanq̄ ad terminū ad quē. q: terminus ad quē non eſt ſimul cū motu qui eſt ad terminū per ſe: mō calefactio pōt ſimul eē cuʒ dealbatione: ⁊ iō non eſt rōnabile vt dealbatio ſit ad calefactionē vt ad per ſe terminum: ⁊ eadem

B ꝯº R^m.
Rōſ°.
Rō 2°
Rō 3°

eadē ratio eſt de quolibet alio motu qui non opponit̄ de albationi. Relinqtur ergo q̄ dealbatio eſſet ad denigrationē vt ad terminū. Similr aūt ⁊ de alijs. Secundo ſupponēduꝫ eſt q̄ p totū tēpus mobile mouetur ad illud q̄ eſt per ſe terminus motus. ⁊ hoc ēt manifeſtū eſt per ſe. Tunc arguatur ſic. ponatur q̄ aliquid dealbatur ſi denigratio eſt p ſe terminus dealbationis: tūc ſimul dum dealbatur mouet̄ ad denigrationē. Conſtat aūt q̄ illud qd̄ dealbat̄ mouet̄ ad albedinē. ergo ſimul mouet̄ ad albedinem ⁊ denigrationē: ſꝫ illud qd̄ actu mouetur ⁊ tēdit ad denigrationē mouetur ad nigredinē. q: denigratio eſt nigredo ſaltē impfecta ⁊ tēdit ad nigredineꝫ perfectam ergo ſimul illud qd̄ dealbatur mouetur ad albedinem ⁊ ad nigredinē: quod eſt impoſſibile manifeſtū. ſimilr autē ⁊ in alijs. Illud eniꝫ qd̄ ſanabitur mouebitur ſimul ad ſanitatē ⁊ ad egritudinē modo p̄dicto. ¶ Itē ſeqtur aliud incōueniēs q̄ ſimul aliquid recedit ab aliquo ⁊ tēdit ad illud idē. Nam illud qd̄ dealbatur recedit a nigredine ⁊ tēdit ad denigrationē. q: denigratio ipſa ē ad nigredinē. quare ſimul aliquid recedit a nigredine ⁊ tēdit ad nigredinem: qd̄ videtur incōueniens. nullus enim motus per ſe ē ab eodē in idē niſi motus localis circularis. vt pꝫ ex 8° huius. quare ⁊c. ¶ Et tamē intelligēduꝫ q̄ motus poteſt terminari ad motū p accidēs. q: contingit q̄ terminato aliquo motu in ſubiecto in eodē inſtanti incipit aliꝰ motus in iſto ſubiecto: vt aliquo ſanato contingit ipſum incipere ambulare: ⁊ ſimilr aūt ⁊ in alijs. Sꝫ iſtud accidit q: terminato aliquo motu pōt indifferēter quicūqꝫ alius motus incipere in illo ſubiecto loquēdo de motibꝰ quibus illud ſubm natū eſt moueri: vt terminata ſanatione pōt indifferēter incipi curſus aut calefactio aut quicūqꝫ alius terminus aut p ſe motus determinati dꝫ eſſe aliud determinatū ⁊ vnū. q̄re ⁊c. ¶ Itē cōcluſio probatur ſic. nullus motus continuus pōt deficere anteq̄ꝫ p̄ueniat ad ſuum per ſe terminū. q: ſi deficeret tunc nō eſſet ꝯtinuꝰ. Nunc aūt in iſtis inferioribus mobilibus quilibet motꝰ pōt deficere anteq̄ꝫ incipiat alius motus: cōtingit .n. ſubiectū qeſcere ſub forma ſm quā ē motus anteq̄ꝫ incipiat alius motus. Verbi gr̄a. ſi aliqd dealbatur contingit ipſꝫ qeſcere ſub albedine anteq̄ꝫ incipiat moueri illo motu: q̄re ⁊c. ⁊ hec ratio bñ habetur ex verbis Ariſto.

T.c.73 Motus terminatur ad motū p accidēs.

Ad primam rōnē in ꝯriū cum dicit̄. oē nouū ⁊c. Dico q̄ ſic eſt intelligēdū. oē nouū accipit eſſe p motum p̄cedente aliquo motu vel in ſubiecto illius noui: vel in aliquo alio: ita q̄ illud nouū vel eſt terminus motus p̄cedētis p ſe vel conſequitur terminū p ſe illius motus. ſꝫ non opꝫ vlr q̄ omne nouuꝫ incipiat eē per motum cuius illud nouū ſit p ſe terminꝰ. q̄re ⁊c. ¶ Ad aliam cū dicit̄. quādocunqꝫ aliqua ſunt eadeꝫ ⁊c. Verū eſt ſi oino ſunt eadē. mō motus ⁊ terminus motꝰ lꝫ ſint eadē eēntialr ſm ſpēm loquēdo de motu pro actu fluēte: tamē differūt ſm magis pfectum ⁊ minus pfectūt ⁊ iō nō ſunt penitus eēntialr eadē. ⁊ forte non ſunt eadeꝫ ſm numerū: ſꝫ de hoc inquiretur poſt. Sufficit aūt ad p̄ſens q̄ non oino ſunt eēntialr idē: ⁊ iō vnū eoꝝ pōt acqri p motū ⁊ aliud nō tāq̄ꝫ p ſe terminus motus. ¶ Alr diceret aliqui q̄ motus qui eſt forma fluēs bñ eſt idem eēntialr cū termino motus. ⁊ iſte motus bñ accipit eſſe p motū: ſꝫ motus pro fluxu forme nō ē idē eēntialr cuꝫ termino motus. q̄re ⁊c. ſed prima ſolutio minor eſt. ¶ Ad aliā cū dicit̄: omne qd̄ depēdet: dicunt aliqui q̄ verū eſt ſi depēdet ab efficiēte ſicut p ſe effectus ipſius efficiētis. ſꝫ ſi p accidēs nō opꝫ: modo dñt nullus motꝰ hꝫ efficiēs p ſe: ſꝫ ſolum p accidēs inquantū p ipſum motum efficiens facit aliquid p ſe. Sed iſtud eſt bñ dubium ⁊ forte ē impoſſibile q̄ motus nullo mō ſit ab agēte p ſe: de hoc aūt

alia R°

videbit̄ alr ſi deus voluerit. ¶ Aliter tñ pōt dici cū dicitur. oē qd̄ ē ab agēte ⁊c. Verū eſt ſi ſit p̄ncipalr intentuꝫ ab agēte: ſed ſi eſt intētum ſecundario ab agente: ⁊ ex ꝯſequēti ſolum non oportet q̄ accipiat eē per motuꝫ: cuius ſit per ſe terminus: modo ipſe motus non eſt aliquid p ſe ⁊ principaliter intētum ab agente vt motus eſt: ſed eſt intētus ſecundario ⁊ ex conſequēti inquantū non poteſt producere actum pfectū quē principaliter intēdit niſi p̄cedēte motu aliquo modo. Et ideo nō opꝫ q̄ motus lꝫ ſit ab agēte tanq̄ꝫ eius effectus p ſe aliquo modo ⁊ nō pure p accidēs accipiat eē per motum: vt per ſe terminus motꝰ. q̄re nō valet. ¶ Ad aliam cū dicit̄. q̄ tūc motus poſſet fieri ex nihilo ⁊c. nego ꝯſequētiam. Et cū probat̄. q: p aliud nō conuincit̄ aliquid fieri ex nihilo: niſi q: ſit p motū: pōt dici q̄ verū ē: q: ſit per motuꝫ vel tanq̄ꝫ per ſe terminus motus vel tanq̄ꝫ concomitans motuꝫ ⁊ p̄ſuppo nēs ipſum aliquo mō q̄uis aūt motus nouus nō ꝯcedatur eē terminus p ſe motꝰ: tñ nunq̄ꝫ cōtingit motꝰ nouus: niſi p̄cedēte aliquo motu alio ſm ph̄iam. ⁊ iō nō poterit fieri ex nihilo. ¶ Alr poſſet dici q̄ nō ſolū cōuincit̄ aliqd fieri ex nihilo p hoc qd̄ ſit p motū: ſꝫ p hoc q̄ opꝫ ipſuꝫ prius fuiſſe poſſibile fieri. Nō .n. ſit impoſſibile fieri. mō non potuiſſet fuiſſe poſſe fieri: niſi p̄cedēte potētia receptiua ſui eē: ⁊ illa potētia receptiua nō potuit eē i nō ente neqꝫ in agēte: ſꝫ ſolū in ſubto: ⁊ iō impoſſibile eſt aliquid factū eē de nouo: niſi p̄exiſtēte aliquo ſubiecto ſm Ph̄m: de hoc aūt habitū fuit in primo. Queſtio. vij.

alia R°

alia R°

A

Conſequēter q̄ritur. Utrū in quātitate ſit cōtrarietas. ¶ Arguit̄ p̄mo q̄ nō. q: in qbuſcūqꝫ nō ē maxima diſtātia in illis nō eſt ꝯrietas. vt pꝫ ex. 10. metaphy. Sꝫ in q̄ꝫtitatibꝰ nō ē maxima diſtātia: q: nō ē in eis minimū: cū continuū ſit diuiſibile in infinitū. nec maximuꝫ cum i numeris ſit augmētatio in infinitū. vt pꝫ in. 3. huiꝰ. g̃ ⁊c. ¶ Itē ſi ſic tūc quātitas reciperet magis ⁊ minus: quod ē falſum. vt pꝫ in p̄dicamētis. ⁊ pbat̄ ꝯña. q: magis ⁊ minus prouenit ex pmiſtione ꝯriij. vt pꝫ in iſto. 5. quare ⁊c. ¶ Itē ꝯria ſunt adinuicē corruptibilia. vt pꝫ in primo de gñatione. Sꝫ vna quātitas non eſt corruptiua alteriꝰ vt manifeſtū eſt ad ſenſum. Nā vnū corpus poſitū iuxta alterū non corrumpit ipſuꝫ. ⁊ Cōmē. dicit in. 4. huiꝰ: q̄ q̄ꝫtitates nō ſunt actiue neqꝫ paſſiue: ſaltēꝫ p ſe. quare ⁊c. ¶ Itē in p̄dicamētis dicit Ariſto. q̄ quantitati nihil ē cōtrarium. q̄re ⁊c. ¶ Itē difficilius. ſi in quātitate eēt ꝯrietas: aut eēt inter quātitates diuerſaꝝ ſpērū: aut īter q̄ꝫtitates eiuſdē ſpēi. p conueniētē ⁊ ſufficiētē diuiſionē. non inter q̄ꝫtitates diuerſaꝝ ſpērū: q: iſte ſunt bñ in eodē ſubiecto ſimul vt linea ſuperficies corpꝰ. ¶ Preterea Ab vna iſtaꝝ nō ſit motꝰ ad aliā vt manifeſtū ē. nec eſt dicēdū q̄ inter q̄ntitates eiuſdē ſpēi: q: ꝯtraria debent differre ſꝫ ſpēm. vt pꝫ ex. 10. metaphyſice. ⁊ 5°. quare ⁊c. ¶ Oppoſitū vult Ariſto. in iſto. 5. Et aliter non eēt motꝰ ad quātitatē ſicut nec ad ſubam. quare ⁊c.

T.c.14

T.c.68

T.c.6.

Cō.84.

T.c.14
T.c.18

Ad euidentiam q̄ōnis ē intelligēduꝫ. q̄ ſicut cōiter dicit̄ quātitas pōt conſiderari dupl'r. Uno mō ſm ſe. Alio mō ſm q̄ ē alicuius nature determinate vt hoīs aut cuiuſcūqꝫ alterius ſubſtantie nālis. ¶ Itē conſideranduꝫ ē q̄ ꝯrietas multipliciter inuenit̄ accipi in ph̄ia. Vno mō accipitur cōiter ⁊ quaſi improprie pro oppōne q̄ ē inter priuationē ⁊ habituꝫ. ⁊ hoc modo accipit Ariſto. in primo huius: ſicut oſtēſum fuit ibi. Alio mō dicit̄ cōtrarietas oppoſitio q̄ ē inter duas formas diuerſas ſpē eiuſdeꝫ gñis maxime diſtantes ſub illo gñe: ⁊ quarum vna imediate agit ad corruptionē alterius ⁊ ecōuerſo. vt caliditas ⁊ frigiditas ⁊ humiditas ⁊ ſiccitas. ⁊ iſta dicitur ꝯrietas propriiſſime dicta. Alio mō

B Quātitas cōſideratur 2° Cōtrietas capitur multipliciter.

ſumitur ꝯtrarietas pro incōpoſſibilitate duarū formarū eiuſdē ſpēi:quarum vna eſt ꝑfectior aliquo modo q̄ʒ altera:vt dicimus ꝙ albedo minus intēſa eſt cōtraria albedini fortiori.ſilr aūt ⁊ in alijs multis.Et hoc modo pōt dici ꝯtrarietas minus proprie dicta lʒ ſit propria contrarietas reſpectu illius ꝑmo mō dicte que eſt inter priuationē ⁊ habitū.Et hoc mō loqtur Ariſto.de ꝯrietate in de cauſis lōgitudinis ⁊ breuitatis vite.vbi dicit ꝙ ſupabūdans ꝯtrariatur diminutori:vt maior flāma accidit minori. ⁊ hoc

T.c.19 ēt modo loqtur Ariſt.in iſto.5° in illo capl̄o.quoniā aūt neqꝫ ſubſtātie:in illa particula.q̄ autem in eadem ſpē mutatio.vbi dicit plane ꝙ magis ⁊ minus q̄ ſunt in eadē ſpē ſunt contraria aliquo modo.Vñ dicit.in minus enim vadens in cōtrariū dicēt mutare.Poſſet etiam vocari cōtrarietas repugnātia duarum formarū ſuccedētiū in eodeʒ ſubiecto in potētia:⁊ ſic forme ſubſtātiales poſſunt dici ꝯtrarie:⁊ hec poſſet dici ꝯrietas magis proprie q̄ʒ ꝑdicta que ē inter formas vnius ſpēi.¶ Qꝫ autem inter formas

Forme ſbales ſꝫ ꝯrie. ſubſtātiales materiales ſit ꝯtrarietas aliquo modo probatuʒ fuit ꝑus:⁊ pōt probari rōne probabili:q2 ſicut forma ſubſtātialis ignis ⁊ aque naturalr ſunt priores ipſis q̄litatibus ſuis caliditate ⁊ frigiditate vt oēs concedunt:ita rōnabile videt̄ ꝙ repugnātia forme ſubſtātialis ignis ad formam ſubſtantialē aque ſit prior naturalr q̄ʒ repugnantia caliditatis ad frigiditatē:nō enim pro alio principalr videtur adinuicem repugnare caliditas ⁊ frigiditas:niſi q2 forme quas conſequunt̄ ſibiīnuicē repugnāt:prior ergo eſt repugnantia iſtarum formaꝝ ſubſtātialiuʒ q̄ʒ ſuarū qualitatuʒ dico naturaliter:⁊ ſic nō eſt penit⁹ eadem repugnantia formarū ſubſtātialiū ⁊ qualitatuʒ:ſed alia:q2 cū nihil ſit prius nālr ſeipſo.Omnis aūt repugnātia eoꝝ que poſſunt ſuccedere in eodē ſubiecto eſt oppoſitio:⁊ omnis oppoſitio vel ē ꝯtrarietas vel contradictio vel priuatiua oppoſitio vel relatiua.vt ſatis pꝫ ex predicamētis:⁊ ex.10.metaphy.Cōſtat aūt ꝙ vna forma ſubſtantialis nō opponit̄ alteri vt ꝑuatio habitui,ꝑpterea q2 cū ꝑuatio ſit ꝑ ſe nō ens:nec relatiue cū ſit entia abſoluta:nec ꝯdictorie cū vtraqꝫ ſit ens poſitiuū:⁊ vnum cōtradictoriorūʒ eſt pure nō ens.ergo relinquitur ꝙ vna forma ſubalis opponitur alteri contrarie.Iſtaʒ aūt rationē pono vt ꝓbabilē.q2 nō eſt demōſtratū ꝙ repugnantia omnis aliquoꝝ ſibiīnuicē ſuccedētiū in vno ſubiecto ſit oppoſitio.Sed forte hoc oꝫ recipi pro manifeſto:⁊ nō ē demonſtratū ꝙ repugnantia formarū neceſſario precedat vniuerſaliter repugnātiaʒ qualitatum ſuaruʒ.ſed ⁊ forte hoc eſt ꝑncipium bñ diſpoſitis ſm intellectum.

Ꝯ 1°. ¶ His viſis pōt rñderi ad q̄ōnē.Primo ꝙ inter q̄ʒtitates nō eſt ꝯrietas impropie dicta:q̄ ē inter ꝑuationē ⁊ habitū oppoſitio:q2 ꝯſtat ꝙ vna quātitas non ē ꝓprie ꝑuatio alterius.q̄re ⁊c̄.Scdo pōt dici

Ꝯ 2°. ꝙ inter quantitates nulla eſt ꝯrietas ꝓpꝛijſſime dicta:q2 non ſunt per ſe actiue adinuicē nec paſſiue vt manifeſtū eſt ad ſenſum.Nam vt dicebat̄ arguēdo vnū corpus appropinquatū alteri nō corrūpit ipſum:nec vna ſuperficies aliā corrumpit per ſe:nec linea lineā.Silr aūt ⁊ in alijs.

Ꝯ 3°. quare ⁊c.Tertio pōt dici ꝙ inter quantitates bñ eſt contrarietas minus ꝓprie dicta que ē impoſſibilitas duarū formarū eiuſdē ſpēi.Quarum vna eſt ꝑfectior alia.Conſtat enim ꝙ linea ſm ſuam eēntiam ē diuiſibilis in lineas minores.Et linea minor eſt minus ꝑfecta q̄ʒ linea maior cuius eſt pars:ſicut vīr omnis pars quantitatiua eſt imꝑfectior ſuo toto.Et linea maior ⁊ minor nō poſſūt ſimul ineſſe eidē ſubiecto ſm idē.quare ⁊c.Quarto dicēdum

Ꝯ 4°. ꝙ inter quātitates ſm ꝙ ſunt alicuius nature eſt ꝯtrarietas ꝓpinquior vere cōtrarietati q̄ʒ inter quantitates ſm ſe:q2 due forme maxime diſtantes abinuicē:quaruʒ vna ſuccedit alteri in eodē ſubiecto magis ꝓpinque ſunt vere cōtrarietati q̄ʒ q̄ non maxime diſtant:ſed due quātitates ſm ꝙ ſunt in natura determinata ſunt maxime diſtantes verbi grā.Aliqua eſt quantitas hominis ita magna ſub qua maior nō pōt ſaluari nā hominis.Et aliqua ita parua ſub q̄ minori non pot ſaluari nā hominis.Et iſte due maxime diſtant abinuicē in natura hūana ⁊ poſt minimam quantitatē nata ē ſuccedere maxima.Sꝫ inter duas quātitates ſm ſe ſumptas nō ē maxima diſtantia.ſ.q̄ ſit inter maximū ⁊ minimum.verbi gratia.Inter duas lineas nō eſt maxima diſtantia:q2 nulla eſt linea minima ſm ſe cū ſit diuiſibilis in infinitū.Similr aūt ⁊ in alijs q̄ʒtitatibus cōtinuis.Et ſilr non eſt maxima diſtantia inter duos numeros.q2 nullus ē numerus maximus quo nō poſſit eſſe maior:cū numerus creſcat infinitum.vt patet in 3° huius.¶ Et ideo cōiter ſolet dici ad queſtionē iſtā ꝙ in quātitate ſm ſe nō eſt cōtrarietas:ſed in quantitate ſm ꝙ eſt coniūcta forme naturali:vel ſm ꝙ eſt quātitas forme naturalis bñ eſt contrarietas:qꝺ tamē credo ſic eſſe intelligēdum vt in quantitate ſm ꝙ eſt coniuncta formis naturalibus ſit cōtrietas non ꝓpꝛijſſime dicta:quia tales due quātitates alicuius nature:q̄rum vna eſt maxima ⁊ alia minima non ſunt ſibiīnuicē per ſe corruptiue:vt linea minima ſub qua nata eſt eſſe forma humana nō eſt ꝑ ſe corruptiua linee maxime nec econuerſo.Silr āt ⁊ de alijs quātitatibus ⁊ naturis.Sed pro tanto dicitur eſſe cōtrarietas in q̄ʒtitate ſm ꝙ eſt coniuncta cū formis naturalibus.q2 cū ipſa vt ſic eſt ꝯtrarietas propinquior ꝑfecte cōtrarietati q̄ʒ in ipſa ſm ſe ⁊ abſolute vt declaratum ē.Nec intelligo etiā ꝙ i q̄ʒtitate ſm ſe ⁊ ſm ſuā eēntiam nullo modo ſit ꝯtrietas.q2 circūſcriptis per intellectum omnibus formis nālibus adhuc linea maior eēt perfectior aliquo mō q̄ʒ linea minor:ſicut totuʒ eſt perfectius ſua parte.⁊ ſic in eēntia linee adhuc eſſet contrarietas q̄ poteſt eē inter formam magis ꝑfectam ⁊ minus ꝑfectā eiuſdē ſpēi:imaginor ergo ꝙ circūſcriptis per intellectum omnibus formis naturalibus adhuc eēntia linee realiter eſſet diuiſibilis in infinitū.⁊ non eēt diuiſibilis niſi in lineas vt omnes concedūt ſm Ariſto.i 6° huius.⁊ i libro de lineis indiuiſibilibus.ergo cū vnūquodqꝫ ſit cōpoſitum ex illis in q̄ diuiditur.ſeqtur ꝙ linea ſm ſuaʒ eſſentiam ſit cōpoſita ex lineis.Et cum omne totū ſit maius ſua parte:ſeqtur ꝙ linea ſm ſuam eēntiam ſit maior alia linea.⁊ ꝯſequens ꝑfectior aliq̄liter ⁊ alia minor ⁊ minus perfecta.⁊ ſic inter eas eſt contrarietas talis que dicta eſt.¶ Et ſi qs diceret ꝙ linea maior nullo modo ē perfectior q̄ʒ linea minor:niſi ſm ꝙ eſt coniuncta forme naturali ⁊ ratione qua eſt ei coniūcta:hoc non eſt veruʒ.q2 circūſcriptis omnibus virtutib⁹ naturalibus adhuc linea maior haberet plures ptes eiuſdē q̄ʒtitatis q̄ʒ linea minor.Et cōſtat ꝙ vnaq̄qꝫ illarū partium quas haberet linea maior vltra minoreʒ eſſet q̄dam ꝑfectio ⁊ forma in ſe.⁊ ſic linea maior circūſcriptis virtutibus naturalibus hēret plures ꝑfectiones q̄ʒ minor.quare aliq̄liter eſſet ꝑfectior.⁊ ſic idē qꝺ prius.ſ.ꝙ i quātitate ſm ſe.i.ſꝫ ſuam eēntiam eſt aliq̄ cōtrarietas:bñ tamen concedereʒ ꝙ nunq̄ʒ aliqꝺ ſubiectū trāſmutaretur de lōgitudine ſeu linea minori ad maiorem.nec ecōuerſo.niſi per virtutes naturales actiuas ⁊ paſſiuas:lʒ hoc non obſtāte adhuc diuiſio longitudinis.ſ.linee naturalr ē prior omni virtute naturali aliquo modo ꝑoritatis.Quātitas.n.prior eſt q̄litate.vt dicit Boetius in ꝑdicamētis.⁊ Cōmēta.in de ſubſtantia orbis.dicit ꝙ primū rerū exiſtētiū in hoc ſubiecto ſunt tres dimēſiones q̄ dicūtur corpus.Et ſic naturaliter añ oēm virtutē nālem ipſa linea hēt ꝑtes q̄ʒtitatiuas ſine q̄bus non eſt eius eēntia.⁊ per ꝯñs eſſet in linea

maius

Dō.9 In q̄ti ſm ſe eſt ꝯri tas.

In q̄ti ſꝫ ſe al iq̄ ꝯrietas.

Obtio.

Rñ°.

Linea maior ē ꝑfectior linea minori.

maius ⁊ minus.ſiq̄dē oē totū eſt maius ſua pte⁊ ſi ma ius ⁊ minus:ergo pfectius ⁊ min⁹ pfectū.q̄re ⁊c̄.

C **Ad rationes** p3 p diſtinctionē poſitam:⁊ tu ap plica ad ſolutionem. ℭ Et ad vlti mā credo eſſe dicēdum ꝙ cōtrarietas que eſt in quanti tate eſt inter q̄titates que ſunt eiuſdē ſpeciei modo pri⁹ dicto. Et cum dicitur ꝙ cōtraria differunt ſpecie:verum eſt contraria propriiſſima⁊ perfectiſſima contrarietate. Sed non oportet ꝙ contraria omnia ſint diuerſa ſpecie: ⁊ hoc ſignificauit Ariſto. in 5° metaphyſi. capitulo de di uerſo ſpecie:vbi ſic loquitur. Et ꝯtraria diuerſa ſunt ſpe cie aut omnia aut dicta primum: ⁊ eſt verum pro vltima parte. ſcilicet ꝙ contraria dicta primum id eſt principali

A ter ſunt diuerſa ſpecie. Queſtio. viij.

Onſequenter queri ſolet. Utrum ad quanti tatem poſſet eſſe motus. S3 q2 de hoc dictū eſt in tractatu de augmento:ideo hic nō ſcri bo. Sed cui fuerit cure videat illud opus. ℭ Et conſequēter queritur. vtrū in loco ſit contrarietas. ℭ Arguitur primo ꝙ non. q2 ſi in loco eēt contrarietas maxime videretur eſſe inter locum ſurſum ⁊ locum deorſum. hec eſt manifeſta. q2 iſta loca ſunt ma xime diuerſa ſicut grauia ⁊ leuia. Sed inter locū ſurſum ⁊ locū deorſum non eſt cōtrarietas:qđ probatur dupliciter. Primo. q2 ꝯtrarietas eſt maxima diſtantia. vt p3 10°

T.c.14 metaphy. ſed inter locū ſurſum ⁊ locū deorſū non ē ma xima diſtantia. q2 locus ſurſum eſt ipſum ꝯcauū celi. ⁊ locus deorſum eſt mediū mūdi. vt p3 i primo metheoro rum. ⁊. 4. hui⁹. mō concauū celi non maxime diſtat a me dio mūdi:imo plus diſtat vna pars cōcaui celi a parte ce li ei diametralr oppoſita q̄3 a medio mūdi vt manifeſtu3

T.c.14 eſt p ſe. q̄re ⁊c̄. ℭ Itē ꝯtraria poſſunt ſibiinuicē ſuccede re in eodē ſubiecto. vt p3. 10. metaphy. S3 locus ſurſu3 ⁊ locus deorſum nō poſſunt ſibiinuicē ſuccedere in eodē ſubiecto:locus enim ſurſum ꝓprie eſt virtus ꝯſeruatiua leuiū:⁊ locus deorſum eſt virtus conſeruatiua grauiū. Uirtus aūt ꝯſeruatiua leuiū non eſt ꝓprie niſi in celo. Et virtus ꝯſeruatiua grauiū in cētro. Uñ cu3 cētrum nūq̄3 fiat celū nec econuerſo:manifeſtū eſſe videtur ꝙ iſte vir tutes nunq̄3 ſuccedūt in vno ⁊ eodē ſubiecto. q̄re ⁊c̄. ℭ Item

T.c.50 ꝯtrarioꝝ vnū eſt corruptiuū alterius. vt p3 in primo de

Cō.8 gñatione ⁊. 2. ſ3 locus ſurſum non ē corruptio loci deor ſum nec ecōuerſo. q2 locus ſurſum eſt virtus ꝯſeruatiua leuiū ⁊ eſt in ꝯcauo celi. Locus aūt deorſum ē virtus cō

Cō.5. ſeruatiua grauiū ⁊ eſt in centro. vt dr̄ in. 4. huius mō iſte virtutes nunq̄3 ſunt ſibiinuicem appropinquate:⁊ ideo vna non agit ad corruptionē alterius:cu3 agēs ⁊ paſſu3

T.c.11 debeat eſſe ſimul. vt patet ex. 7. huius.

B **Dicendum** ℭ Oppoſitum vult Ariſto. in litera ꝙ in loco naturali qui eſt virt⁹ cōſer

T.c.18 uatiua loci bñ eſt contrarietas aliquo modo. q2 omnes due forme exiſtētes ſub eodem gñe ⁊ diuerſe ſm̄ ſpeciē ⁊ maxime diſtantes ſub illo gñe habent aliqualiter ꝯtra rietatē. hec videtur manifeſta. ſed locus ſurſum ⁊ locus deorſum ſunt h9. ſunt eni in eodē gñe. ſ. ſub loco ⁊ diffe runt ſpecie:ſicut graue ſimpliciter ⁊ leue ſimplr̄ differūt ſpecie ⁊ maxime diſtant abinuicē ſm̄ materiam ⁊ virtu tem. Nā ſurſum ſimpliciter eſt virtus cōſeruatiua leuis ſimplr̄. Et deorſum ſimplr̄ eſt virt⁹ cōſeruatiua grauis ſimplr̄. Unde ſicut grauitas ⁊ leuitas maxime in gñe vir tutis motiue ſm̄ locum diſtant:ſic ſurſu3 ſimplr̄ ⁊ deor ſum ſimplr̄ maxime diſtant in gñe loci. ℭ Et eſt conſide

Cō.4. randum ꝙ ſm̄ Cōmen. in. 8. metaphy. illo cap°. eſt āt ſba qđ ſubiicitur. Cōtrarietas pmo ⁊ eſſentialiter inuenit̄ in eis q̄ opponūtur in loco:⁊ ideo accepta eſt diſtātia in dif finitione contrarioꝝ. ſ. q2 diſtantia proprie dicitur de lo cis ⁊ ex conſequēti de formis repugnantibus. ℭ Et no tandum ꝙ l3 contrarietas primo ⁊ eſſentialiter inueniat̄

in loco:tamē ſm̄ Cōmen. in primo celi ⁊ mundi. inueni Cō.86. re cōtrarietatē in motu locali eſt magis occultū q̄3 i alte ratione:⁊ eſſet bene vidēdū qualiter h̄ Cōmētator intel ligit. Forſam intelligit de motu locali circulari.

Ad primam rationē3 dicēdu3 ꝙ inter vbi ſurſu3 ⁊ vbi deorſum nō eſt maxima diſtā tia quantitatiua:maxima dico ſimpliciter ⁊ omnino:⁊ ſ3 inter ea eſt maxima diſtantia virtutu3 conſeruatiuarum. plus enim differt virtus conſeruatiua grauiu3 q̄ ē locus deorſum a virtute conſeruatiua leuiū q̄ eſt locus ſurſu3:⁊ q̄3 diſtant abinuicē virtutes due in duabus partibus or bis ſibi oppoſitis:⁊ hoc ſufficit. ℭ Ad aliam cū dicit̄ ꝯtra ria poſſunt ſibiinuicē ſuccedere ⁊c̄. poſſet dici ꝙ ꝯria poſ ſunt conſiderari dupl̄r. Uno modo rōne q̄ cōtraria ſunt:⁊ ſic nō repugnat eis ſibiinuicē ſuccedere in eodē ſubie cto. Alio modo ſm̄ ꝙ ſunt in talibus naturis determina tis. ⁊ ſic pōt eſſe ꝙ non ſuccedāt ſibiinuicē in eodē ſubie cto. Aut dicat̄ ꝙ q̄3uis locus ſurſum ⁊ locus deorſū nō ſuccedāt ſibi in eodē ſm̄ ſetti ſm̄ ſuos effectus. ſ. vbi ſur ſum ⁊ vbi deorſum bñ ſuccedūt ſibi in eodem ſubiecto. ℭ Ad aliud poteſt dici ꝙ l3 virtus conſeruatiua leuiu3 que eſt locus ſurſu3 nō agat imediate ad corruptionē lo ci deorſū:tñ poſſibile ē ꝙ agat adhoc mediate. ſ. median tibus corporibus intermediis. ſ. inter ipſum celū ⁊ ipſū locū grauiū:⁊ bñ tñ verū eſt ꝙ nunq̄3 virtus conſeruatiua grauiū que eſt locus deorſum corrūpit virtutem conſer uatiuam leuiū exiſtētem in concauo celi:cum ipſum celū non ſit alterabile ab iſtis inferioribus. vt ſatis p3 i pmo T.c.20 celi ⁊ mūdi. nec oportet ꝙ vl̄r vnū cōtrarioꝝ ſit corrupti ꝯriorū3 uum alterius ⁊ econuerſo:l3 hoc ſit in iſtis inferioribus vnu3 nō contrariis que cōmunicant in vna materia. ſp corū pit alte rum.

ℭ Que aūt eſt in eadem ſpecie mutatio in magis ⁊ minus alteratio eſt ⁊c̄. Textu cō menti. xix. Queſtio. ix.

Onſequēter q̄ritur. Utrū magis perfectum ⁊ minus pfectū in for:.is ad quā eſt motus A ſint diuerſa h3 ſpē3. ℭ Arguit̄ primo ꝙ ſic q2 contraria differūt ſm̄ ſpē3. vt videt̄ velle Ariſto. in. 10. metaphy. Sed magis pfectū T.c.19 ⁊ minus perfectū in talibus formis vident̄ eē contraria. qđ probat̄. q2 motus nō eſt niſi a contrario in cōtrariu3 ſaltē in iſtis inferioribus:⁊ ſed contingit aliquid moueri a minus pfecto ad magis perfectum:⁊ vt a minus calido ad magis calidū. ⁊ ſic de ceteris. quare ⁊c̄. ℭ Itē extrema ⁊ mediū differūt ſm̄ ſpēm vt albedo ⁊ rubedo. ⁊ ſic d aliis Sed nō differūt niſi ſm̄ magis ⁊ minus. mediū enim h3 actu vtrūq̄3 extremoꝝ nō in ſuis vltimis perfectionibus vt dicit Cōmē. in pmo huius. ergo mediū h3 in ſe vtrūq̄3 Cō.56. extremoꝝ remiſſum ⁊ h3 minorē perfectionē. quare ⁊c̄. ℭ Itē illa differūt ſpē quorū vnū eſt corruptiuū alteri⁹. hec videt̄ manifeſta. q2 ea q̄ ſunt eiuſdem ſpēi non vidē tur eſſe ſibiinuicem corruptiua:⁊ modo magis calidū cor rumpit minus calidū. vt maior flāma corrūpit minorē:⁊ ſm̄ Ariſt. in de cauſis lōgitudinis ⁊ breuitatis vite ⁊ ⁊ in de reſpiratione. quare ⁊c̄. ℭ Itē magis differunt magis albū ⁊ minus album:⁊ q̄3 duo alba eque perfecta. hoc eſt manifeſtū. Sed duo alba eque perfecta differūt numero vt manifeſtū eſt per ſe. ergo magis albū ⁊ minus album differūt plus q̄3 numero:ſed non poſſunt plus differre q̄3 numero niſi differāt ſpecie vt certum eſt q̄re. ⁊c̄.

ℭ Oppoſitū arguit̄ auctoritate Ariſt. hic. vult eni ꝙ ma gis ⁊ minus ſunt in eodē ſpē:⁊ hoc etiam eſt cōe dictu3 ꝙ magis ⁊ minus non diuerſificant ſpeciem.

B ² ʒ ɛ ᵐᵒ. **Ad queſtionem** pōt dici breuiter ꝙ magis ꝑ
fectum ⁊ minus perfectum
in forma ſm quaʒ eſt motus nō differūt ꝓprie ſm ſpe
cieʒ. Et hoc aliqui ſic probāt. Si huiuſmodi magis ⁊ mi
nus differunt ſpecie nullus motus poſſet eē vnus nume
ro ſimpliciter: qđ eſt omnino incōueniēs. ⁊ ꝯtra Ariſto.
T.c.32. in iſto. 5. ⁊ apparet ꝯñā. q2 ſemper in alio ⁊ in alio inſtā/
ti tēporis mēſurātis motū ad formaʒ aliquid acquiritur
Motus illius forme perfectius ⁊ minus perfectum: motus eniʒ
qd eſt. eſt gñatio vnius partis poſt aliam partē illius perfectio
nis ad quam tēdit motus donec perficiatur ⁊ ſit in actu.
vt docet Cōmē. in. 3. huius. ⁊ conſtat ꝙ pars que acqri/
Com. 4 tur in inſtāti priori eſt minus perfecta ꝙ̃ que acqritur in
inſtanti ſequēti: vt cum aliquid caleſit prius acqritur ca/
liditas minus ꝑfecta: ⁊ poſtea magis perfecta. ſimpl'r au
tem ⁊ in alijs motib⁹ ſuo modo. Si igit' hmōi forme dif
ferūt ſm ſpēm: tūc nullus motus eſt ſm formā vnā ſpē.
Ad hoc aūt ꝙ motus ſit vnus numero reqritur ꝙ ſit ſʒ
formam vnam ſpē ad minus: licʒ forte nō ſit neceſſariuʒ ꝙ
ſit ſm formam vnā numero: ita. ſ. ꝙ forma ſm quaʒ eſt
motus ſit vna numero ꝑ totū tempus. De hoc autē vide
Rō ꝯcl. bitur in ſequētib⁹. quare ⁊c̄. ℭ Item poteſt ſic probari
cōcluſio. Si albedo ꝑfectior ⁊ minus ꝑfecta eſſent diuer
ſe ſm ſpēm: tūc nō magis differrēt albedo ⁊ nigredo ꝙ̃
albedo ꝑfectior ⁊ minus ꝑfecta: quod videt' abſurdū. ⁊
pȝ ꝯñā. q2 albedo ⁊ nigredo per ſe ſoluʒ non differūt niſi
ſm ſpēm. Si ergo albedo perfectior ⁊ minus perfecta
differūt ſpē: tūc nō pl⁹ differrēt albedo ⁊ nigredo ꝙ̃ albe
do perfectior ⁊ imperfectior. ℭ Sed forte hec ratio non
eſt demōſtratiua: q2 diceretur ꝙ nihil prohibet differētiā
ſm ſpēm quedā magis eſſe diuerſa ꝙ̃ alia vt homo ⁊ mu
ſca differūt ſm ſpēm: ⁊ ſimiliter homo ⁊ ſimia differunt
ſic ſm ſpēm: ⁊ tamē homo ⁊ muſca plus differūt ꝙ̃ hō
⁊ ſimia: niſi ꝙ forte homo ⁊ muſca nō plus differūt quā
tum ad ſubſtātias ⁊ per ſe ꝙ̃ homo ⁊ ſimia: ſed quātum
ad diſpōnes ſunt magis diſſimiles. Homo autēʒ ⁊ ſymia
Alia rō magis ſimiles: ſed nō magis eadē ſm ſe. ℭ Itē poſſet ſic
argui. Si magis perfectū ⁊ minus perfectū in forma ſm
quam eſt motus differrēt ſpē: tūc ſubſtantie ſil'r haberēt
magis ⁊ minus ſicut accidentales forme: qđ eſt improba
bile. Et patet ꝯñā. q2 certū eſt ꝙ in ſubſtātijs eſt magis
perfectū ⁊ minus perfectū in diuerſis ſpēbus. Una eniʒ
T.c.18 ſubſtantia eſt ꝑfectior alia. vt pȝ ex primo de generatiōe.
Si igitur forma accidētalis ſm quam eſt motus non ha
beret magis ꝑfectū ⁊ minus ꝑfectū niſi in diuerſis ſpē/
bus. tūc nō aliter reciperet accidēs magis ⁊ min⁹ ꝙ̃ ſub
ſtātia: qđ cū ſit improbabile: q2 ſubſtātia non recipit ma
gis ⁊ minus ſaltēʒ ſubſtātia miſti. ideo ⁊c̄. ℭ Itē poſſet
Alia rō duci ad aliud improbabile: q2 ſi magis ⁊ minus in forma
ſm quā eſt motus differūt ſm ſpēm: tūc eſſent infinite
ſpēs ſaltē ſucceſſiue in eodē ſubiecto. qđ eſt abſurduʒ. ⁊
probat' ꝯñā. q2 certū eſt ꝙ in tēpore mēſurāte motū pro
prie dictū ſunt infinita inſtantia: ⁊ in vnoquoqȝ illoꝝ acq
ritur alia pars illius forme ſm quā eſt mot⁹: ita ꝙ pars
que acquiritur in inſtāti poſteriori eſt perfectior parte q̃
fuit acquiſita in inſtanti ꝑcedente. verbi gratia. Cum ali
quid caleſit in aliquo tempore in quolibet inſtanti illius
tp̄is acquiritur aliquid vel aliqua pars caliditatis ⁊ ſem
per perfectior pars eſt illa que acqritur in inſtāti ſeqnti.
cū igitur ſint infinita inſtātia in illo tēpore. vt pȝ ex 6° hu
T.c.15 ius. infinite ꝑtes caliditatis acqrerent' in ſubiecto in illo
tēpore. ⁊ ſic ſi magis ⁊ minus ſunt diuerſa ſm ſpeciem
i tali forma. ſequit' ꝙ erūt ſpēs infinite ſm ſucceſſionē:
quod videtur impoſſibile omnino. ℭ Et confirmatur.
Spēs in q2 ſm aliquos omnes ſpēs que poſſunt eſſe in vniuerſo
vniūſo ſunt actualiter in ipſo. Et hec videt' eſſe intētio Lincoñ.
ſuper ꝑmo poſterioꝝ vbi dicit ꝙ veriſimile eſt oēs ſpēs poſt ſi
vniuerſi in qualibet hora manere. Aliter enim vniuerſi actual
tas entium quandoqȝ eſſet diminuta. Aliter ēt ſpēs ille in ipſo
non plus pertinerent ad perfectionē vniuerſi ꝙ̃ ſua indi
uidua. Si igit' in aliquo ſubiecto poſſent eſſe ſpecies in
finite neceſſario videret' qđ ſpecies infinite ſimul eſſent:
quod eſt manifeſtum impoſſibile.

Ad primam rationē dico ꝙ maior ē vera de con L
trarijs contrarietate propria ⁊ per
fecta: ſed de cōtrarijs ꝯtrarietate diminuta ⁊ imperfecta
nō eſt vera: ⁊ ſic eſt hic. quare ⁊c. ℭ Ad aliam cum dici
tur. medium ⁊ extrema ⁊c. Intelligēdum eſt hʼ ꝙ de me
dio ſunt due opiniones. Una eſt qđ mediuʒ inter duo ex Opi.ª
trema eſt compoſitū ex eſſentijs extremoꝝ remiſſis ⁊ re
fractis: vt rubedo ex eēntia albedinis ⁊ nigredinis. ſimi/
liter aūt ⁊ in alijs. ⁊ loquimur de medijs fixis: que. ſ. hñt
eſſe fixa in ſubiectis. Et tūc iſti dicerent qđ ipſum mediū Medi
differt ab altero extremorū ratione alterius quod inclu ē cōpo
ditur in eius eſſentia. verbi gratia. rubedo differt a nigre ex alte/
dine ratiōe albedinis: ⁊ ab albedine ratione nigredinis. rijs ex
ſimil'r aūt ⁊ in alijs. ⁊ ſic nō differt ſolū ſm magis ⁊ mi/ tremoꝝ
nus Uerꝝ eſt tamē qđ ſm iſtam viam mediū quātum ad
id qđ includit de altero extremo non differt ab illo extre
mo niſi ſm magis ⁊ minus: vt rubedo ꝙ̃tuʒ ad illud qđ
includit de albedine non differt ab albedine niſi ſm ma
gis ⁊ minus. ſʒ ratione alterius partis differt per ſe albe
dine. ſ. rōne nigredinis. ℭ Sed iſta opinio videtur diffi/ Impro/
cilis. q2 ſm hoc mediuʒ non erit quid vnū per ſe cum ex batio.
duabus formis non fiat vnū ens ꝑ ſe. ℭ Itē forma ōis ē
ſimplicis eſſentie. vt vult Auctor. 6. ꝑncipioruʒ. rubedo
aūt eſt quedam forma. ⁊ ſimil'r de alijs h9. q̄re ⁊c. ℭ Et Opi.²
ideo dicūt alij aliter. ⁊ dicūt qđ mediū ipſum non eſt eēn
tialiter cōpoſitū ex extremis fractis: imo ē forma ita ſim
plex in eēntia ſicut ſunt forme extreme: tamē habet quo/
dāmodo virtutē vtriuſqȝ extremoꝝ. Et ſic intelligūt Cō
mētatorē cū dicit qđ in medio ſunt extrema i actu. i. i vir Medi
tute q̄dam actiua: quo ipſum mediū pōt agere actionem ē forma
ſimilē actioni vtriuſqȝ extremi: vt tepidū habet aliqual'r ſimplex
calefacere frigidum ⁊ aliq̄liter frigefacere calidum. ⁊ ſic
de ceteris. ⁊ ſic non differt ab extremis ſolū ſm magis ⁊
minus: que ſunt ꝑfectiones accidētales eiuſdē forme: ſed
differt ab eis per ſe ⁊ ſm ſuam eſſentiaʒ. Et forte non eſt
remotum quin ſubiectum forme medie habeat in ſe for
mas extremas actu nō in ſuis vltimis ꝑfectionibus ſed
refractas ⁊ remiſſas: ⁊ ille ſunt ſicut diſpoſitiones ſubie/
cti ad formam mediaʒ conſequētēr: q̄ tamē forma media
eſſentialiter differt ab vtroqȝ extremorū ⁊ primo. ⁊ ideo
nō valet illa ratio. ℭ Ad aliā cū dicitur. illa quoꝝ vnum Magis
non ē corruptiuū alterius ⁊c. Pōt dici ꝙ verum ē ſi vnū calʒ cor
ſit per ſe corruptiuū alterius: ſʒ ſi per accidēs non eſt ne/ rumpit
ceſſe. modo diceretur ꝙ caliditas maioris flāme non cor min⁹ ca
rumpit ꝑ ſe caliditatē minoris flamme. Sed per accidēs lidum.
hoc modo. quia flāma eſt ſpiritus ſicci ardor: ſm Ariſt.
in primo meteoroꝝ. Ille autem ſpiritus cuius ardor eſt
flāma debet habere aliquam humiditatē aeream ⁊ ſubti
lem: ⁊ ſine humiditate tali non pōt ꝯſeruari talis flāma.
Conſtat autē cū maior flāma appropinquatur minori ꝙ
caliditas maioris flāme conſumit illud humiduʒ ex quo
deberet ⁊ poſſet cōſeruari flāma minor: ⁊ ſic per accidēs
corrūpit ipſam minorem flāmam ⁊ eius caliditatem: ſed
non per ſe: ideo ⁊c. ℭ Ad aliaʒ dicēdum ꝙ albedo perfe
ctior ⁊ minus ꝑfecta non plus differunt per ſe ⁊ eſſentia
liter ꝙ̃ due albedines eiuſdem gradus: ſed bene ſunt mi
nus ſimiles quadam accidentali ſimilitudine: ⁊ due albe
dines eiuſdē gradus vel equaliter intē ſe ⁊ perfecte ſunt
ſimiliores accidētali ſimilitudine ꝙ̃ due albedines i qua/
rum

rum vna eſt pfectior alia: ſed per ſe non ſunt magis eadē adinuicē ꝙ̄ ille. quare non valet ratio.

¶ Unus autē motus dicit̄ multipliciter ꝛc.

a Textu cōmenti. xxxi. Queſtio. x.

QUeritur hic. Utrum forma ſm̄ quā eſt mot⁹ ſit vna numero a pncipio motus vſq₃ ad terminum. verbi gratia. Cum aliquid caleſit caliditas ſit vna numero a pncipio calefactionis vſq₃ ad terminū. ꝛ ſic de ſilibus. ¶ Arguitur pmo ꝙ non. qꝛ illud qd̄ eſt in continuo fluxu non manet vnū numero hec videtur manifeſta. Sꝫ forma ſꝫ quam eſt motus eſt in continuo fluxu: et etiaꝫ manifeſtū eſt ſm̄ omnes. quare ꝛc.

¶ Oppoſituꝫ arguitur. qꝛ ſi talis forma non maneret vna numero: tūc talis motus non eſſet vnus numero. ꝛ patet ꝯña: qꝛ motus ſm̄ veriorē acceptionē eſt forma fluēs. vt

Cō. 4. volt Cōmentator in. 3. huius. quare ꝛc.

b Ad queſtionem eſt intelligēdum ꝙ de gradibus forme ſm̄ quā ē motus

Opi. pª ſunt diuerſe opiniones. ¶ Quidā enim dicunt ꝙ illi gradus nō ſunt idē eēntialiter cū ipſa forma nec eiuſdē ſpēi: īmo ſunt diuerſi eſſentialiter ab ipſa forma. verbi gratia. cum aliquid caleſit gradus caliditatis ſuccedētes in ſubio non ſunt caliditates: ſed ſunt accidentia quedā diuerſa a caliditate eēntialr̄. Similr̄ autē ꝛ in alijs ſuo modo. Et iſti dicunt ꝙ eſſentia forme manet eadem numero per totum tēpus motus ꝛ gradus ſunt diuerſi: ſꝫ vno aduenien te corrūpit̄ p̄cedēs. ꝛ dicūt illi ꝙ ad eēntiam forme non eſt motus: imo eēntia forme acqritur in pmo inſtanti appropinquationis alterātis ad alterabile. ſꝫ gradus acquirūtur p motū vel extra ſub tali gradu. verbi gratia. Eēntia caliditatis in inſtāti pmo quo calefaciēs eſt appropinquatum calefactibili: ꝛ deinde acquiruntur diuerſi gradus caliditatis ſucceſſiue vnus poſt aliū: ita qd̄ caliditas in nullo tēpore manet ſub eodē gradu: ſed ſemper acquirit aliū ꝛ aliū vſquequo motus termineturꝛ: ꝛ adueniēte poſteriori gradu deficit p̄cedēs: forma tamen manet vna ꝛ eadē numero per totum tēpus motus vt dicūt. Qꝫ aūt forma ſm̄ quam eſt motus maneat vna numero p totuꝫ tēpus motus continui hoc probant ratione prius inducta. qꝛ aliter motus nullus eēt vnus numero: qd̄ eſt inconueniēs. qꝛ omne ens ē vnū numero aliqualiter ſm̄ Boetiuꝫ in de vnitate ꝛ vno. Apparet ꝯña. qꝛ motus vel ē forma fluens ſm̄ veriorē opinionem vel eſt fluxus forme ſm̄ famoſiorē opinionē. vt dicit Cōmen. in. 3. huius. Et ſi quidē motus ſit forma fluēs: ſic manifeſtū eſt ꝙ ſi non ē forma vna numero: ſic nō erit motus vnus numero. Si vō motus ſit fluxus forme: ſic adhuc videtur ſequi ꝙ ſi non eſt vna forma nō erit vnus motus. Nam fluxus vnus numero non ē niſi forme vnius numero. Formarum eni diuerſarum numero nō pōt eē vnus fluxus numero vt videtur manifeſtū. q̄re ꝛc. Qꝫ aūt gradus forme ſit alius ꝛ alius ꝛ nō idē ſimplr̄ probāt ſic. qꝛ ſi forma maneret vna numero ꝛ ſub eodē gradu tūc ſubiectū motus qeſceret dū moueret: qd̄ ē impoſſibile. Et probat̄ ꝯña. qꝛ illud quieſcit qd̄ ſe habꝫ eodē modo nūc ſicut ꝛ prius: vt pꝫ i. 6. hui⁹. modo illud qd̄ mouet̄ ſe haberet in tēpore motus eodē modo nūc vt prius: poſtꝙ̄ haberet eādē formā ꝛ ſub eodem gradu. q̄re ꝛc. Qꝫ aūt gradus forme ſit alius ab ipſa forma: hoc probat̄. qꝛ illa nō ſunt idē numero quoꝝ vnū manet idē vnū in numero ꝛ aliud nō: ſꝫ ſic ſe hn̄t gradus forme ꝛ forma. vt pꝫ ex dictis. ¶ Sed ſine dubio iſta poſitio nō videt̄ eē omnino vera quātū ad id qd̄ ponitur de gradibus forme ad quam ē motus. ſ. ꝙ ipſi gradus ſunt alij eēntialr̄ ab ipſa forma. verbi gratia. ꝙ gradus caliditatis qui acqruntur in diuerſis inſtantibus tēporis menſurantis motū calefactionis: ſint penitus alij eſſentialiter ab ipſa caliditate, hoc videtur multum impoſſibile. qꝛ ſi gradus caliditatis non eēt caliditas: ſed aliquid aliud eſſentialiter a caliditate: tūc calefactio magis deberet dici terminari ad aliquid aliud ꝙ̄ ad caliditatē: quod eſt omnino ridiculū. Et probat̄ ꝯña. qꝛ ſm̄ iſtam poſitionē calefactio vel terminatur ad gradū aliqueꝫ caliditatis vel ad caliditatem vt eſt ſub tali gradu: ita. ſ. ꝙ talis gradus caliditatis vel eſt terminus calefactionis vel eſt formale in termino calefactionis: omnis aūt motus magis ē ad terminū ſuū ꝛ ad formale i ſuo termino ꝙ̄ ad aliquid aliud vt manifeſtum eſt vnicuiq₃ ſani capitis. ergo calefactio magis eſt ad aliquid aliud a caliditate ꝙ̄ ad caliditatem: ꝛ magis dꝫ d̄nominari ab aliquo alio ꝙ̄ a caliditate: qd̄ eſt omnino abſurdum. Et ſimiliter eſt itelligēdū de quocunq₃ alio motu ad formam. ¶ Itē ſi gradus caliditatis non eſt eſſentialiter caliditas: ſed aliquid aliud ſm̄ ſpēm a caliditate. Queritur vtruꝫ huiuſmodi gradus ſit quid abſolutū: aut ſit relatio ſeu reſpectus. Si diceretur ꝙ eſt relatio vel reſpectus hoc videt̄ eē multuꝫ irrationabile: qꝛ ſm̄ hoc calefactio magis eſſet ad relationē ꝙ̄ ad caliditatē: cum terminus eius vel formale in termino eēt relatio: vnūquodq₃ aūt magis dꝫ denominari a ſuo formali ꝙ̄ a ſuo materiali. Si autē diceretur ꝙ ipſe gradus caliditatis eſt ens abſolutū. Queritur i quo genere ſit: ꝛ nō inuenitur eſſe rationabile ꝙ ſit in alio genere niſi in genere qualitatis. vt pꝫ inducēti in omnibus. Si autem huiuſmodi gradus caliditatis ē qualitas: queritur in qua ſpē qualitatis: ꝛ non ē rationabile ꝙ ſit in pma ſpē nec in ſecunda nec in quarta: vt quilibet intelligens proprietates iſtarum ſpērum concederet. ergo reliquit̄ ꝙ in tertia ſpē qualitatis. Aut igitur qualitas pma aut ſecūda. Non eſt dicēdum ꝙ ſit qualitas ſcda qꝛ qualitates ſcde non inueniuntur niſi in miſtis. vt vult Cōmen. in ſcdo de anima. ꝛ

Cō. 97. habetur 4° meteoroꝝ. ergo gradus caliditatis eſt qualitas prima tāgibilis: ꝛ cum non ſit frigiditas nec humiditas nec ſiccitas: vt manifeſtū eſt. relinquit̄ ꝙ ſit caliditas. ſilr̄ aūt eſt de alijs ſuo modo. ¶ Item ſi gradus forme eēt aliud ab ipſa forma: tūc diſſimilitudo non poſſet fundari imediate in duabus qualitatibus eiuſdē ſpēi. vt ſup duas caliditates eiuſdē ſpēi non poſſet fundari diſſimilitudo: qd̄ videtur inconueniens: qꝛ propriū eſt qualitatis ſm̄ eam ſimile ꝛ diſſimile dici. vt docet Ariſto. in p̄dicamētis. ꝛ pꝫ ꝯña. qꝛ diſſimilitudo nō fundat̄ in qualitatibus eiuſdē ſpēi niſi ratione diuerſoꝝ graduum. Si

c enim eēnt equales gradus eēnt ſimiles adinuicem vt manifeſtū eſt. ergo ſi gradus eſſent alij eſſentialiter a caliditate: tūc diſſimilitudo nō fundaretur imediate ſup qualitates eiuſdē ſpēi: qd̄ eſt inconueniens. ergo ꝛc. ¶ Et pro

Opi. 2ª pter iſta ꝛ ſimilia dicūt alij ꝙ gradus forme ad quam eſt motus ſunt idē eēntialr̄ cū ipſa forma: ita ꝙ diuerſi grad⁹ caliditatis nō ſunt aliud eēntialiter ꝙ̄ diuerſe caliditates: ſilr̄ aūt ꝛ in alijs. ꝛ iſti ſunt bipartiti q̄ntū ad q̄ſtionē propoſitam. ¶ Quidaꝫ enim iſtoꝝ dicūt ꝙ nullus iſtorū

Gradus mot⁹ nō manet vn⁹ p totū motū graduū manet vnus numero p totum motū: nec adueniēte vltimo gradu termināte motū manent p̄cedentes: ſed ſemper vno adueniente alter corruptus eſt: ꝛ adueniēte vltimo oēs p̄cedētes corrupti ſunt. verbi gratia. cum aliquid caleſit non manet aliqua pars caliditatis eadē numero a pncipio vſq₃ ad terminū. imo adueniēte poſterio

Rō. pª ri parte pars prior ē corrupta. ꝛ ſilr̄ in alijs ſuo mō. ¶ Et hoc ipſi probāt multipliciter. Primo ſic. ſicut ſe hꝫ illud qd̄ localr̄ mouet̄ ad vbi p̄cedēs terminum motus localis: ſic ſe habet illud qd̄ mouetur ad formā ad partes forme p̄cedētes terminū motus ad formā. hec videt̄ mani

Gradus forme nō manet idē i tpe motus. T.c. 73

Improba° opinionis.

feſta per cõuenientē ſimilitudinē ⁊ ſpecialiter de motu al-
terationis. Sed in illo qđ localiter mouetur non manet
aliqđ vbi vnū ⁊ idem numero per totū tēpus mēſurās
motum: ſed ſemper eſt in alio ⁊ alio vbi: ſicut ſemper in
Lcõ.74 trat alium ⁊ aliū locum. vt pꝫ i 6° huius. ergo ſimiliter
id qđ mouetur ad formam non habet aliquā partē forme
ſm quam mouetur eādē numero ⁊ remanentē in toto tē-
Rõ 2° pore mot⁹. ¶ Item ſi aliqua pars forme talis maneret
eādē numero. tunc vna ⁊ eadē forma eſſet in eodem ſub-
iecto ſimul: ⁊ ſm idem: ſm eſſe magis perfectū ⁊ min⁹
pfectum: quod videtur abſurdū. ⁊ probatur pña. qꝛ ſem-
per pars forme poſterior eſt perfectior pcedēte: cum ſub-
iectum ſit magis diſpoſitū poſterius quā prius ꝓpter ma-
iorem remiſſionē contrarij. Si igitur pars precedens re-
maneret eadē numero cū ſequēte: tūc ſequeretur ꝙ vna
forma ſimul eēt in eodē ſubiecto ſub eſſe magis perfecto
Rõ 3° ⁊ minus perfecto. quare ⁊c̃. ¶ Itē ſi pars forme pcedēs
maneret adueniēte poſteriori. Aut iſte partes fierēt vna
forma numero: aut remanerēt diuerſe numero. Sed nō
eſt dicēdum ꝙ fiant vna forma numero: qꝛ illa non ſunt
vnum numero que gñantur diuerſis gñatiōibus. hoc vi-
detur manifeſtum. Sed iſte partes gñantur diuerſis ge-
nerationibus: cum fiāt in diuerſis inſtantibus. quare ⁊c̃.
Si autem dicatur ꝙ iſte partes remanent diuerſe nume-
ro: hoc videtur omnino incōueniēs: qꝛ accidētia abſolu-
ta diuerſa numero ⁊ eiuſdem ſpeciei nō poſſunt ſimul eſ-
ſe in eodē ſubiecto ⁊ ſm eandē partē. vt pꝫ ex 5° meta.
Iſte aūt partes oēs erunt eiuſdē ſpēi ⁊ in eodē ſubiecto ⁊
Rõ 4° eadē parte. quare ⁊c̃. ¶ Itē ſi illō qđ mouetur ſub aliq̃
forma maneret ſub aliqua parte illius forme eadē nume-
ro p aliquod tēpus. ſeqtur ꝙ ſimul dum moueret quie-
ſceret: qđ eſt impoſſibile ſm idē. Et probat pña. nā illud
dicimus queſcere quod in alio ⁊ in alio inſtāti manet ſub
T.c.73 eadē forma numero. vt vult Ariſto. in 6° huius. q̃re ⁊c̃.
Rõ 5°. ¶ Itē ſi forma ſm quā eſt motus maneret vna numero
per totū tēpus: ſeq̃retur ꝙ forma q̃ inueniret i mobili
terminato motu eēt vigoris infiniti: qđ videtur impoſſi-
bile oino. Et probat pña. ſupponēdo aliqua. Primo ꝙ i
Tc.15 quolibet tpe ſunt infinita iſtātia: ⁊ hoc habetur ex. 6. hu-
ius. Scđo ꝙ in quolibet inſtāti tēporis mēſurātis motū
ad formam acqritur aliqđ illius forme: ſicut in quolibet
inſtanti tēporis mēſurātis motum localē ipſum mobi-
T.c.74 le aqrit ⁊ recipit aliqđ vbi. vt pꝫ in. 6. hui⁹. Tertio ꝙ ps
forme que acqritur in inſtanti poſteriori eſt perfectior quā
illa que acquiritur in inſtanti priori: ⁊ vt pars caliditatis
q̃ acqritur in poſteriori inſtanti ē perfectior ⁊ maioris vi-
goris quā pars q̃ fuit acquiſita in inſtanti pcedente: ⁊ hoc
pꝫ. qꝛ ſemp in inſtanti poſteriori plus remotū ē de cōtra-
rio quā in pcedēti. ⁊ p pña ſubiectum eſt melius diſpoſitū
ad illam formaꝫ q̃ inducitur. ⁊ ſic recipit eā pfectiorē. vt
cum ignis alterat aquā corrūpēdo eius frigiditatē: ⁊ ſem-
per in inſtanti poſteriori plus eſt debilitata frigiditas quā
prius. ⁊ ſic aqua calidior ē. Illud enim eſt albius quod ē
nigro impmiſtius. vt Ariſto dicit in. 3. top. ⁊ habetur ex
iſto 5°. Et ſilr illud eſt calidius quod ē frigido impermi-
ſtius. ¶ Tūc arguitur. illa forma q̃ includit partes infini-
tas. quarū vna eſt maioris vigoris quā alia ⁊ pfectioris: vi-
detur eē vigoris infiniti. hec videtur eē manifeſta. Sꝫ ca-
liditas terminata calefactione includit partes infinitas.
qꝛ qua ratione aliq̃ de partibus pcedētibus manent ea-
dem numero adueniēte termino: eadē ratione ⁊ omnes
alie: ſꝫ ille fuerunt infinite cum inſtātia fuerunt infinita: ⁊
in quolibet inſtanti acquiſita fuit caliditas noua ⁊ ps no-
ua caliditatis. ergo illa caliditas ē ex caliditatibus infini-
tis: ⁊ vna illarum eſt pfectior alia. vt probatum eſt. ergo
illa caliditas erit vigoris infiniti: quod eſt abſurdum: ⁊

contra Cōmentatorē in 8° huius. ⁊ ſcđo celi ⁊ mūdi. ⁊ in Cõ.36
tractatu de ſubſtantia orbis. quare ⁊c̃. Et idem videt ſe-
qui ſi gradus poſterior eſſet eque perfectus cum prior:
qꝛ ſaltem totū aggregatum ex priore ⁊ poſteriore erit p- D
fectius ⁊ vigoroſius quā gradus precedens. Iſtis rationi-
bus ⁊ ſimilibus mouetur aliqui ad credēdum ꝙ forma
ſm quam eſt motus non manet eadem numero a princi-
pio motus vſq ad terminum. ¶ Alij vō dicunt contra- Opi. 3°
rium: ⁊ dicūt aliqui ꝙ omnes partes caliditatis q̃ acqui-
runtur in inſtātibus temporis mēſurātis calefactionem
manent eadē numero adueniēte termino calefactionis:
ſimiliter autem ⁊ in alijs motibus ſm formā: ita ꝙ ps
caliditatis pcedēs non corrumpitur adueniēte priori ſed
manet. Et hoc ipſi probant. primo ſic. partes rei perma- Rõ 1°
nētis. i. non ſucceſſiue per ſe debent manere perfecta illa
re ⁊ exiſtēte in actu: vel ſaltē non oportet neceſſario eas
corrumpi: ſed partes forme pcedentes terminum mot⁹
ſunt partes pfectionis ad quam tēdit motus donec perfi-
ciatur ⁊ ſit in actu: ſm. Cōmenta. in. 3. huius vbi plane di- Cõ. 4.
cit ꝙ motus vno modo eſt gñatio vnius partis poſt aliā
partem illius perfectionis. Et conſtat ꝙ pfectio ad quā
tēdit motus eſt res permanēs: ita ꝙ non eſt per ſe ⁊ eſſē-
tialiter ens ſucceſſiuum: vt etiam manifeſtum ē. ergo hu-
ius partes poſſunt manere illa pfectione acquiſita ⁊ exi-
ſtēte in actu: ⁊ non oportet eas eē corruptas cum huiuſ-
modi pfectio eſt in actu. ¶ Et ſi quis inſtet contra iſtam Obiō.
rationē ꝙ terminus oꝫ eē indiuiſibilis: pfectio autem ad
quam tēdit motus ē terminus motus. ergo oꝫ eē indiui-
ſibilis. ⁊ ſic ille partes non ſunt partes illius pfectionis.
quare non valet illa ratio. Dicerēt ꝙ illa pfectio ad quā R°.
tēdit motus non ē terminus motus ſm ſe totā: ſꝫ ratio-
ne ſue partis vltime: ⁊ illa bñ ē idiuiſibilis: ſꝫ ſm ſe totā
non ē indiuiſibilis: immo habꝫ partes quarum vna gña-
tur poſt aliā donec ſit completa: ⁊ omnes ille partes re-
manēt terminato motu. quare ⁊c̃. ¶ Itē alia ratio eſt ad Rõ 2°
idē ſatis difficilis ſupponēdo ꝙ oē corruptum quod na-
tum ē manere aliquo toto tempore incepit primo nō eē
in aliquo inſtanti ante qđ non erat ens tale illa non entita-
te quam accipit p corruptionē: ſicut etiam omne tale ge-
neratum incepit pmo eē in aliquo inſtanti aū quod non
fuit ens illa entitate. vt pꝫ. 8. huius. Scđo ſuppono ꝙ q̃-
libet pars illius pfectionis nata ē durare aliquo toto tem-
pore. qꝛ oēs ſunt eiuſdē ſpēi ſpecialiſſime: ⁊ cōſtat ꝙ vna
ipſarum nata eſt manere. ſ. illa q̃ terminat motū. Et ad
quālibꝫ ipſarum pōt terminari motus. ¶ Tunc argui-
tur. ſi pars forme acqſita in aliquo inſtanti ante terminū
motus eſt corrupta adueniēte illa parte ⁊ non manet ea-
dem numero: aut fuit corrupta in illo eodē inſtāti, in quo
fuit gñata: aut in alio inſtanti. Non eſt dicēdum ꝙ in eo-
dem inſtanti. qꝛ ſic ſimul eēt ⁊ non eēt: quod ē oppoſitū
prime dignitatis. Si dicatur ꝙ in quodā alio inſtanti in-
cepit non eē: tūc cum inter duo inſtantia ſemp ſit temp⁹
mediū, vt pꝫ in. 6. huius, ⁊ in quolibet tēpore eſt inſtās.
Queritur vtrū illa pars forme ſit ens in toto illo tēpore Rõ 3°
medio: aut non ens. Si manet ens p totū illud tēpus me-
dium habetur propoſitum: qꝛ cū in illo tēpore medio fi-
at motus ſm formā illā: oꝫ ꝙ in quolibet inſtanti illius
tēporis acqratur aliq̃ pars illius forme. ⁊ ſic illa pars de
qua loqmur erit ſimul cū omnibus illis partib⁹: ⁊ eadē
ratione poterit eē ſimul cuꝫ omnibus alijs ſequētibus. ſi
aūt illa pars forme poneretur eē non ens in toto illo tē-
pore medio. ſeq̃retur ꝙ illud inſtās qđ ponebat pmū in-
ſtans nō entitatis illius partis non ē p^m inſtās ſue nō en-
titatis: qꝛ in tēpore illo medio ſunt inſtantia pcedētia in
quorū quolibet eēt nō ens. ⁊ ſic illud qđ ponebat inſtās
in quo illa pars fuit nō ens: nō erit pmū inſtans vt dictū
eſt: quod

3ᵃ et qḋ eſt ꝯdictio manifeſta. quare ꝛc. ¶ Itẽ ſi partes for me precedẽtes terminũ motus non manerẽt adueniente termino motus ſed tũc exiſtẽs in ſubiecto terminato motu non bẽret partes ſimul exiſtẽtes. quaꝝ vna poſſet corrũpi remanẽte alia: ſed hoc eſt falſum. quare ꝛ pᵐ. Falſitas conſequẽtie patet. qꝛ ponamus ꝙ ex aere gñetur aq̄ ꝛ ita ꝙ acq̄ratur frigiditas aque in materia aeris: ꝛ iteꝝ ignis agat in illam aquã: manifeſtũ eſt ꝙ non corrũpet ſtatim totam illam frigiditatẽ: imo corrupta vna parte frigiditatis exiſtẽtis in aqua in qua tota agit ignis: adhuc remanebit aliqua frigiditas in illa eadem parte aque. ꝛ conſequentia videtur eſſe euidẽs: poſtq̄ enim partes frigiditatis precedẽtes generationẽ aque ꝛ frigiditatis aque nõ remanerent adueniente termino illius frigefactionis: videreẜ nec̄io ꝙ illa frigiditas nullas partes haberet quarum vna poſſet corrumpi altera remanẽte. ¶ Et confirmatur ratio. ponamus ꝙ ignis appropinqueẜ aque gñate ex aere: ꝛ accipiamus illam partẽ aque in quã totam agit ipſe ignis. Quero vtrũ in ꝑ inſtãti quo ille ignis approping̃tus eſt illi parti aque deſtruaẜ tota frigiditas illius partis aque aut non: ſed pars aliq̃ alia remanente. Si diceretur primo modo hoc videtur abſurdum. Nam ſi i illo inſtãti deſtrueretur tota frigiditas illiꝰ ꝑtis aque tũc in illo eodẽ inſtãti illa pars eẽt calida in ſũmo caliditate ignis preſente agẽte in ipſam: ꝛ ſic in materia illius partis aque fieret forma ſubſtãtialis ignis non precedẽte aliqua alteratione ꝯtinua: qḋ videẜ impoſſibile ſꝫ Cõmẽ.
Cõ.62. in primo huius. vbi vult ꝙ gñõ neceſſario eſt terminꝰ alterationis. quare ꝛc. Si ꝟo concedatur ꝙ ipſe ignis appropinquatus parti aque in quã totã ſimul incipit agere non corrũpit totam eius frigiditatẽ ſimul. ſ. in primo inſtanti ſue appꝛinq̃tionis: ſed aliquã partẽ corrumpit alia remanente: tũc illa frigiditas habebat partes ſimul exiſtentes: ꝛ ille non videnẜ alie eẽt niſi que fuerint acquiſite in tẽpore ꝑcedẽte terminum motus illius infrigidationis. ¶ Et confirmaẜ ratio. qꝛ cum actio ignis in aquã ſit noua: oportet ꝙ in aliquo inſtãti primo inceperit corrũpere frigiditatẽ ꝛ inducẽ caliditatẽ: ꝛ ſic idẽ qḋ prius. ¶ Sed diceret cauillator ꝙ q̃uis partes forme precedẽtes terminũ motus non maneant aduenĩẽte termino ad quẽ: tñ i iſtãti i quo terminaẜ motus acq̄ſite ſunt partes cõſimiles illis: ꝛ ſic iteꝝ iſta forma poteſt corrũpi ſucceſſiue. Sed iſtud non videẜ ſufficiens: qꝛ non eſt ratio q̄re oporteat partes precedẽtes corrũpi: ꝛ ſimiles in termino motus gñantur. ¶ Item eadẽ inconueniẽtia ſequerẽtur que alij dicebant ſequi ſi partes precedentes remanerẽt ſcilꝫ ꝙ forma illa poſſet vigoris infinitiꝛ ꝙ eẽnt ſimul i eodem ſm eſſe magis perfectum ꝛ minus perfectum. vt pꝫ conſideranti. ꝛ ſic ille rationes eorum non valebant ad propoſitum. Si quis igitur propter iſtas rationes ꝛ conſimiles vellet tenere iſtam viã: tunc poſſet reſpondere ad rationes alterius opinionis.

ad rõnes 2ᵉ opinionis ſed ſe cõgrue.

Ad primam diceretẜ. ꝙ non eſt ſimile de diuerſis vbi ꝛ diuerſis partibus forme. Nã vbi non ſolũ cauſatur a motore mouẽte localiter: ſꝫ depẽdet aliqualiter a loco circũſcribẽte mobili. vbi enim ſm Auctorem ſex principiorũ eſt circũſcriptio corporis ex loci circũſcriptione procedens: ꝛ qꝛ non eſt vnus locꝰ numero quẽ occupat mobile per totũ tẽpus motus: imo in alio ꝛ in alio inſtanti eſt in alio ꝛ in alio ſpatio ſibi eq̃li. vt patet in. 6. huius. ideo non manet idẽ vbi per totũ tempus motus: ſed forma ſm quã eſt motus ſufficienter eſt ab ipſo alterante quod manet vnũ ꝛ idem nũo: ꝛ idẽ forma poteſt manere vna nũo per totum tẽpus motus. quare ꝛc. Uel diceretur ꝙ bene poteſt manere vnũ ꝛ idẽ vbi per aliquod tempus motus localis. ſ. illud vbi quod non habet contrarietatẽ ad vbi terminans motũ. ¶ Et ſi dicatur ꝙ mobile non eſt in eodẽ loco per aliqḋ tẽpus dum mouetur localiter: cõcedo: ſed non ſeq̄tur ꝙ nõ maneat in eodem vbi: qꝛ ipſum vbi non depẽdet a loco niſi in fieri ꝛ nõ in conſeruari. Unde cum mobile receſſit ab aliquo non eſt remotum quin remaneat vbi: qḋ proceſſit ex circumſcriptione illius loci: ꝛ hõ modo non adueniat vbi contrarium ꝛ corruptiuũ. verbi gratia. dum aliquid mouetur in loco aeris vnum illoꝝ vbi. que acquiruntur non videtur eẽ contrariũ alteri vbi: ꝛ ideo adueniẽte poſteriori poteſt remanere precedens: dato ꝙ mobile ſit in alio loco q̄ꝫ prius.

vbi dpẽdet a loco i fieri tantum

Ad 2ᵐ. ¶ Ad aliã rationẽ cũ dicitur: qꝛ tunc eadem forma ſimul eſſet ꝛc. dico ꝙ aliquã formam eẽ in aliquo ſubiecto ſub eẽ minus perfecto poteſt intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ ipſum eẽ minus perfectũ ſit cũ priuatione eſſe ꝑfectioris: ꝛ hoc bene eſt impoſſibile cũ eſſe perfectiori: qꝛ priuatio ꝛ habitus non ſunt ſimul i eodẽ ſubiecto ſm idẽ. Alio modo poteſt intelligi ꝙ ipſum eẽ minus perfectũ non ſit cũ priuatione eẽ ꝑfectioris: ꝛ ſic nullũ eſt ipoſſibile. ſic aũt eſt in propoſito. q̄re ꝛc.

alia rñ. Uel diceretur ꝙ oẽs illi gradus ſunt eque perfecti cõparati adinuicẽ: lꝫ ex eis ꝯſtituaẜ vnũ perfectius quolꝫ illoꝝ ſꝫ ſe ꝙ aũtẽ vnus illoꝝ graduũ non ſit ꝑfectior alio videẜ. qꝛ tunc differẽt ſm ſpẽm cũ differẽt per ſe: niſi dicaẜ ꝙ illa diuerſitas perfectionis eſt accidẽtalis: ꝛc. ſ. ꝙ ſubiectum poſterioris eſt magis diſpoſitũ q̄ꝫ prioris.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad aliã poſſet dici ꝙ ille partes remanerẽt aliquo modo diuerſe numero: ita ꝙ non ſunt penitus vna forma nũo. Et cũ dicitur. ꝙ nunc duo accidentia ꝛc. Poteſt dici ꝙ duo accidẽtia abſoluta eiuſdẽ ſpeciei ꝛ eque perfecta. vt quoꝝ vnũ non eſt diſpoſitio ad alterũ non poſſunt ſimul eẽ in eodẽ ſubiecto. vt due albedines eq̄liter intenſe ꝛ perfecte: ſed ſi vnũ ſit magis ꝑfectum ꝛ alterũ minus perfectũ ꝛ vnũ ſit diſpoſitio quodãmodo ad alterũ: non eſt incõueniens talia duo ſimul eſſe i eodẽ ſubiecto. ꝛ ſic eſt i propoſito. Nam ſemper pars forme que prius acq̄ritur eſt minus perfecta: ꝛ pars que poſterius acq̄ritur eſt magis perfecta: ꝛ precedẽs diſponit aliq̃liter ad ſequẽtem: ꝛ ideo poſſunt bene eẽ ſimul i eodẽ ſubiecto.

duo accidentia eiuſdem ſpẽi põt eẽ in eodẽ ſbto.

alia rñ. Et ſi teneretur ꝙ oẽs illi gradus ſunt eque perfecti cõparati adinuicẽ: tũc poſſet aliter reſpondert: ꝙ illud eſt verũ de accidẽtibus ꝑ ſe inexiſtẽtibus ſubiecto a principio vel ab eterno: ſꝫ de accidẽtibus aduentitijs que adueniunt ſubiecto poſt ſuum eſſe cõpletum nullũ eſt inconueniẽs ꝙ plura talia ſint ſimul in vno ſubiecto. Uel poſſet teneri qḋ oẽs ille partes conſtituũt vnũ nũo. Et cũ dicitur qḋ gñanẜ diuerſis gñationibus: qꝛ in diuerſis inſtãtibus. Dicõ qḋ hoc nõ ſufficit ad diuerſas gñationes: ſꝫ req̄ritur diuerſitas ſubiecti vel interruptio tranſmutationis.

Ad 4ᵐ. ¶ Ad aliam neganda eſt conſeq̄ntia. Et cũ dẽ qḋ illud dicitur geſcere ꝛc. Dico ꝙ mobile manere ſub eadẽ forma per aliqḋ tꝑs contingit dupliciter. Uno modo ꝙ nullã aliam partẽ illius forme acq̄rat ꝛ ſic geſceret. Alio modo ꝙ ſimul manẽs ſub illa parte forme acquirat aliam parte forme vel alias: ꝛ ſic non oportet ꝙ geſcat. qꝛ non oino ſe hꝫ nũc ꝛ priꝰ eodem modo. ꝛ ſic eſt in propoſito. Nam ſemꝑ in alio ꝛ in alio inſtanti tẽporis mẽſurantis motũ ad formã ipſum mobile acq̄rit aliam ꝛ aliã partẽ forme: nõ tñ manet per aliqḋ tẽpus ſub aliqua parte illius forme ꝑciſe. q̄re ꝛc.

mobile 2ᵉ mãet ſb eadẽ forma

Ad 5ᵐ. ¶ Ad aliã neganda eſt conſeq̄ntia. Et cũ dicitur. Illa forma q̄ habet partes infinitas ꝛc. Dico ꝙ veꝝ eẽt ſi ille partes eẽnt in ipſo actu ſimpliciter: ſꝫ ſi ſunt in poᵃ nõ oportet. ſic aũt eſt in ꝓpoſito. Nam adueniẽte termino ad quẽ ille partes nõ ſunt in illa forma ſimpl̄r in actu: ſꝫ in potẽtia aliquo mõ. Et eſt ſile ſicut de linea. nã i linea ſunt partes infinite eiuſdẽ proportionis: ꝛ non ſeq̄tur ꝓpter hoc

q̄ linea ſit infinita ſimpl'r ſm extēſionem. Et intelligo il/lae partes nō eē in ipſa forma vel in ſbto in actu ſimplici/ter: q2 q̄libet earum eſt ſic impfecta q̄ ſōm non poſſet eē ſub aliq ipſaꝝ ſeorſum ⁊ diuiſim ab alijs. vnde ſicut in corpore naturali ſunt partes q̄titatiue excellentia par/uitatisque ſeorſum ⁊ diuiſim nō poſſent exiſtere ſub for/ma totius: ſed reſoluerent' in cōtinens ſi ſepararent' a to/to vt dcm̄ eſt in primo: ⁊ iſtaꝝ partium infinitas non ar/guit magnitudinem infinitam in actu, vt manifeſtum eſt. conſimiliter eſt in propoſito ſuo modo.

Ad rationem adductaꝫ in pn° cum dr̄. illud qd̄ cōſiſtit in ꝯtinuo fluxu ⁊c̄. Uerꝫ eſt nō ē vnū ⁊ idē nūo dita q̄ nihil acqratur in tpe illo: ſꝫ poteſt manere vnum ⁊ idē nūo acqrendo aliud ⁊ aliud: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. Nam pars forme precedēs nō manet ſic eadem nūo q̄ nihil acqratur i mobiliſſimo ſemper ac quiritur aliud ⁊ aliud durante motu: ⁊ ideo nō valet. hec autem ad pn̄s dicta ſunt per modum inqſitiōis tāq̄ꝫ pro babilia. Sed quid ſit tenendū de queſtione non omnino certitudinaliter mihi apparet ad preſens.

¶ Eſt autē qui quidē ex contrario ei qui eſt in contrarium non contrarius ⁊c. Tex. commenti. xlvij. Queſtio. xj.

A COnſequēter q̄ri poteſt circa capl'm de ꝯtra rietate motuū. Et pmo q̄ratur. Utrū mot⁹ qui ſunt ex contrarijs terminis ſint ꝯtrarij. ¶ Arguit' p̄ q̄ ſic. Quia motus eandē vidē tur hēre habitudinē ad terminū ad quem ad terminum a quo ⁊ eꝫ. Sed motus qui ſunt ad cōtra/rios terminos ſunt ꝯrij ſm Ariſt. in lr̄a. ergo ⁊c̄. ¶ Jtē illi motus qui nō poſſunt eē ſimul i eodē ſbto ſunt cōtra rij. hec videtur manifeſta: ſꝫ motus qui ſunt ex terminis contrarijs nō poſſunt eē ſimul in eodē ſubiecto: vt mani feſtum eſt. Non enim contingit aliqd ſimul moueri ex ſa nitate ⁊ ex egritudine. ſimil'r autem ⁊ in alijs. quare ⁊c. ¶ Jtem motus qui ſunt ad terminos cōtrarios ſunt cō/

T.c.48 trarij: ſm Ariſto. in litera. Sed qui ſicut ex contrarijs terminis ſunt ad terminos contrarios vt ſanatio que eſt ex egritudine eſt ad ſanitatem: ⁊ egrotatio que eſt ex ſa/nitate eſt ad egritudinem. quare ⁊c.

¶ Oppoſitum vult Ariſto. in litera.

T.c.47 **Ad queſtionem** poſſunt breuit' dici tria. Pri/mo q̄ motus qui ſunt ad ter

B minos contrarios ſunt ꝯrij. Scdo q̄ nō oēs motus q in cipiunt a terminis ꝯtrarijs ſunt ꝯrij. Tertio q̄ contingit

ꝯnes 3° aliquos tales motus eē contrarios. ¶ Primū oñdit'. q2 contrarietas motuū ē ſumi ex ꝯrietate illoꝝ cum qbus

Rō. p'. illi motus ſunt idē eēntialiter. hec eſt manifeſta per ſe: ſꝫ motus qui ſunt ad terminos ꝯrios ſunt idem eēntialiter cum illis terminis. vt pꝫ ex 3° huius. ergo ⁊c. Uel poteſt argui ſic. Jlli motus ſunt ꝯrij qui ſunt idē eēntialiter cuꝫ cōtrarijs. hec eſt manifeſta. Sed motus qui ſunt ad ter minos ꝯrios ſunt idem eēntial'r cum ꝯtrarijs: q2 ſunt idē eēntialiter cum illis terminis vt dictū eſt. ergo ⁊c. ¶ Jtē Ariſto. ſic ꝓbat. mot⁹ ad albedinē aut ꝯriatur motui ad

T.c.49 nigredinem aut motui qui eſt a nigredine per ſufficiētē diuiſionem: ſed non eſt ꝯtrarius motui qui eſt a nigredine: q2 ſic idem eēt contrariū ſibiꝑi cum idem motus qui eſt ad albedinē incipiat a nigredine. q̄re relinqtur q̄ motus qui eſt ad albedinē eſt contrarius illi motui qui eſt ad ni/gredinem: ⁊ ſimile eſt iudiciuꝫ de alijs motibus q ſunt ad contrarios terminos. quare ⁊c. ¶ Scdm̄ declarat'. q2 il

Rō 2' li motus qui ſunt ad idem ſm ſpēm nō ſunt ꝯtrarij. hec eſt manifeſta: ſed motus qui incipiunt a contrarijs termi nis aliquando terminantur ad idem ſm ſpēm: ſicut mo/tus qui incipit ab albo poteſt terminari ad nigredinem: ita motus qui incipit a rubeo poteſt terminari ad nigre dinem. Et ſimiliter motus qui incipit a nigro ⁊ ab albo poteſt etiam terminari ad rubedinem. Et motus qui in cipit a caliditate poteſt terminari ad tepiditatem: ⁊ mo/

tus qui incipit a frigiditate ſimiliter. quare ⁊c. ¶ Tertiū Rō. 3' apparet q2 illi motus qui ſunt ad terminos contrarios ſunt contrarij ſm q̄ ꝓbatum eſt prius. Sed mot⁹ q inci piunt a contrarijs terminis aliquādo terminantur ad cō trarios terminos: vt motus qui incipit a ſanitate. ſ. egri tudo terminat' ad egritudinē. ⁊ mot⁹ qui incipit ab egri tudine. ſ. ſanatio terminant' ad ſanitatē. q̄re ⁊c. Sꝫ notan dum q̄ q̄uis aliqñ motus qui incipiunt a ꝯrijs ſunt cō trarij: tamē ꝯtrarietas eoꝝ non ꝓuenit ex terminis a qui bus: ſed ex terminis ad quos ratione preinducta.

Ad primam rationem dōm q̄ non eſt eadem ha bitudo motus ad terminum a quo ⁊ ad terminū ad quē: q2 motus eſt eiuſdem eēntie cū ter mino ad quē ſꝫ non cuꝫ termino a quo. vt pꝫ i. 3. ¶ Ad ſcdam poteſt negari maior: q2 duo indiuidua eiuſdē ſpe/ciei abſoluta ⁊ equaliter perfecta nō poſſunt ſimul eē i vt due albedines: ⁊ tamē nullā hñt contrarietatem adinui/cem. ⁊ ideo non valet. ¶ Ad 3ᵐ patet ex predictis.

¶ Quoniā autē motui non ſolū videtur eſſe motus cōtrarius ſed ⁊ qes: determinādū eſt. ſimpliciter quidē ꝯtrarius eſt mot⁹ mo tui. opponitur autē ⁊ quies. priuatio enim eſt. Textu commenti. liij. Queſtio. xij.

A COnſequēter querit' vtrū qes ſit ꝯtraria mo tui. Uidet' q̄ non. q2 tūc vnum ⁊ idē contra

T.c. riaretur pluribus: ⁊ qd̄ videt' inconueniēs: vt patet ex. 10. meta. Et ꝓbatur ꝯñtia. q2 vnus motus eſt contrarius alteri. ergo ſi motus ē

T.c. contrarius qeti ſeqtur qd̄ dcm̄ eſt. ¶ Jtem vtrūq3 cōtra

T.c. riorum ē aliqd poſitiuū: vt patet ex. 10. metaph. ſed qes non eſt aliqd poſitiuū: q2 qes eſt priuatio motus: vt pꝫ in iſto. 5. ¶ Jtem ſi ſic tunc oē qd̄ quieſcit aliquādo mo ueretur: qd̄ videtur impoſſibile: q2 intellectus qeſcit. ⁊ ta/

T.c. mē intellectus nunq̄ꝫ mouet': q2 oē qd̄ mouet' eſt corp⁹: vt pꝫ in. 6. huius. ⁊ intellectus nō eſt corpus: vt pꝫ. 3. de

T.c. anima. Q2 aūt intellectus qeſcat, probat'. q2 ſe hꝫ nūc eo

T.c. dem mō ſicut ⁊ prius: ⁊ hoc ē qeſcere: vt hētur ex. 6. hu ius: ⁊ probat' ꝯña. q2 ꝯria nata ſunt fieri circa idē: vt pꝫ in p̄dicamentis: ſi igit' motus ⁊ quies eſſent cōtraria: tūc omne quod qeſcit aliquando moueretur. q̄re ⁊c̄.

T.c.5 ¶ Oppoſitum vult Ariſto.

B **Et intelligendum** q̄ contrarietas vno mo

ꝯrietas capit 2' do accipit' large ⁊ impro prie pro oppōne inter priuationē ⁊ habituꝫ. Alio modo proprie pro repugnātia duaꝫ formarum eiuſdē gñis ſuc cedentium in eodē ſubiecto. Primo modo qes cōtraria tur motui: q2 priuatio contrariat' habitui hoc modo cō trarietatis: ſed quies eſt priuatio motus cū ſit negatio motus ſubiecto apto nato. quare ⁊c. 2° modo qes non contrariatur motui: quia ſicut dicebatur vtrūq3 contra

tc̄ō.17 riorū debet eſſe aliqd poſitiuū: vt ſatis patet ex. 10. me taphy. ſed qes non eſt quid poſitiuum. q̄re ⁊c.

Ad primam rōnem dico q̄ vnum non eſt ꝯriū niſi vni eodē modo ꝯrietatis: ⁊ pre

vnū pōt pl'ibus ꝯrietas cipue ꝯrietate ꝓprie ⁊ perfectiſſima: ſed diuerſis modis nihil eſt inconueniens. vnū eſt ꝯrium multis: vt vnum ex tremū contrariatur alteri ꝯrietate perfecta ⁊ ꝯriat' me dio ꝯrietate diminuta. Et ſil'r motus cōtrariat' motui cō trarietate proprie dicta. ſed contrariatur qeti extenſo no

mine cõtrarietatis ad oppõnem priuationis ⁊ habit⁹. q̃re ⁊c. ¶ Ad aliam p3 ex dictis. ¶ Ad aliã põt dici ꝙ intellect⁹ ꝓprie nõ qeſcit. Et cũ dicit̃ ꝙ illud qeſcit qḋ eodẽ modo ⁊c. verũ eſt ſi ſit aptum natũ moueri: ſ3 ſi nõ ſit aptum natũ moueri nõ op3: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito: qꝛ intellect⁹ habẽs ſciam aliquam p aliqḋ tp̃s bñ ſe h3 eodem modo ſicut prius ſ3 nõ ſufficit hoc ad h ꝙ qeſcat: ſ3 reqritur ꝙ ſit aptus nat⁹ moueri: ⁊ ſic d3 intelligi ꝙ illud mobile qeſcit ⁊ eodẽ modo ſe h3 nũc: vt prius. Uerum eſt tamen ꝙ q̃uis intellect⁹ nõ moueat̃ motu corporali: qui dicitur motus ꝓprie dictus: nihilominus mouet̃ motu ſpũali qui eſt mutatio indiuiſibilis ⁊ inſtãtanea: ⁊ hoc nullũ eſt incõueniens. vt p3 in. 3. de aĩa. cap̃ illo. videt̃ aũt ſenſibile ex po⁹ exñte ſenſitiuo ⁊c. Intell⁹ itaq3 nõ mouet̃ motu qui eſt actus imperfecti: in cui⁹ ſubito cũ vnũ ꝯtrariorum acqritur alterũ abijcitur: ſed bene mouetur motu qui eſt actus perfecti ⁊ eſt receptio ꝑfectionis ſine abiectione contrarij preſentis ⁊c. Queſtio. xiij.

A Conſequẽter q̃ri poteſt. Utrũ qes q̃ eſt i termino ad quẽ ſit ꝑfectio mot⁹. ¶ Arguit̃ p̃mo ꝙ nõ. qꝛ p̃uatio motus nõ eſt eius ꝑfectio: hec ẽ manifeſta: ſ3 qes i termio ad quẽ eſt p̃uatio mot⁹. q̃re ⁊c. ¶ Item illud non eſt ꝑfectio motus quo adueniẽte ceſſat motus: hec videt̃ manifeſta: qꝛ nihil deficit adueniẽte ſua ꝑfectiõe: imo tũc habet eẽ ꝑfectũ. Sed adueniẽte qete in termino ad quẽ ceſſat motus: vt manifeſtum eſt. q̃re ⁊c. ¶ Item qḋ eſt ꝑfectio mobilis non eſt perfectio motus cum diuerſoꝝ nõ ſit vna perfectio. Sed quies in termino ad quẽ eſt perfectio mobilis: aliter enim non denominaretur quieſcens a quiete in termino ad quem. quare ⁊c.

54 ¶ Oppo^m^ arguit̃ auctoritate Ariſto. ⁊ arguit̃ rõne. Illud quo adepto motus eſt ꝑfectus videt̃ eſſe ꝑfectio motus: hec videt̃ manifeſta: ſed adepta q̃iete que eſt in termino ad quem motus eſt completus ⁊ perfectus. q̃re ⁊c.

B Ad euidentiam q̃ſtiõis eſt intelligẽdũ breuit̃ ꝙ ſic dictũ fuit prius auctẽ. Cõ tinẽtatoris motus põt ꝯſiderari dupl̃r. Uno modo q̃tũ ad ſuam mãm: ⁊ ſic eſt de ꝯſᷓe eius ad qḋ tẽdit mot⁹. ſ. forma imꝑfecta tẽdens ad cõplementũ. Alio⁹ poteſt accipi motus q̃tum ad ſuã formã: ⁊ ſic eſt trãſmutatio ꝯiũcta cum tp̃e. i. cũ fluxu ꝯtinuo. ¶ Ulteri⁹ accipiẽdũ ẽ ꝙ qes in termio ad quẽ poteſt ꝯſiderari dupl̃r. Uno⁹ põt accipi pro illo eẽ qḋ dat̃ mobili a forma ad quã eſt motus ꝑut illud eſſe durat p aliqḋ tp̃s. Alio⁹ per qetẽ in termino ad quẽ poteſt intelligi negatio fluxus p̃cedẽtis in ipſo mobili: cum. n. tern ãn⁹ eſt motus conſtat ꝙ amplius mobile non fluit ꝯtinue ad vlteriorem partẽ illius forme.

Tunc poteſt dici ad q̃õnem ꝙ ſi accipit̃ mot⁹ p forma imꝑfecta q̃ fluit ad complemẽtũ: ⁊ ſumat̃ qes p⁹. ſ. pro illo eſſe qḋ datur mobili a forma terminãte motũ: ꝑut illud eẽ durat per aliqḋ tẽpus: ſic qes eſt ꝑfectio motus: qꝛ illud ad qḋ aliqd naturaliter ordinat̃ vt in ſuũ finẽ videt̃ eẽ ꝑfectio ipſi⁹ aliquo modo: hoc eſt euidẽs: ſ3 motus qui eſt for⁹ diminuta tendens ad ꝑfectionẽ ordinat̃ ad h⁹ qetẽ. ſ. ad eẽ qḋ datur mobili per formã terminantẽ motũ. Ad hoc. n. finaliter aliqd calefit vt ſit calm̃ p aliqḋ tp̃s: ⁊ hoc eſt qeſcerẽ ſub calitate. ſ. eẽ calm̃ per aliqḋ tp̃s: ⁊ dico p aliqḋ tp̃s: qꝛ ſi aliqd ſolũ eẽt calm̃ in inſtãti nõ eẽt qes. Imaginabimur ergo ſic. ꝙ cũ aliqd calefit prius recipit aliquã caliditatem diminutam ⁊ imꝑfectam q̃ ordinat̃ ad hoc ꝙ recipiat caliditatem ꝑfectã ſicut diſpõ ordinat̃ ad cõplemẽtũ ⁊ ad hoc ꝙ ip̃m calefactibile exiſtat calm̃ p aliqḋ tp̃s: ⁊ hoc ẽ qeſcere ſub calitate: ſimil̃r aũt ⁊ i alijs. ergo ⁊c. ¶ Secũdo dico ꝙ ſi accipiat̃ mot⁹ 2°. ſ. pro trãſmutatiõe cõiũcta cũ tp̃e. i. cũ fluxu ꝯtinuo: ⁊ ſumat̃ 2° modo qes. ſ. pro negatione talis fluxus: ſic quies non eſt ꝑfectio motus. Et hoc facile eſt videre: qꝛ vnum oppoſitoꝝ non eſt perfectio alterius. hec videt̃ manifeſta: ſ3 negatio ſeu defectus fluxus p̃cedẽtis opponit̃ ipſi fluxui vel priuatiue vel ꝯtradictorie. q̃re ⁊c. ¶ 3° põt dici ꝙ quies p̃mo mõ dicta nõ eſt ꝓprie ꝑfectio motus qui eſt fluxus forme: qꝛ iſta qete adueniẽte ceſſat fluxus. cum eni3 mobile exiſtit actu per aliqḋ tp̃s ſub aliqua forma terminãte motũ tũc amplius nõ fluit: ⁊ ſic tale exiſtere non ẽ ꝑfectio illi⁹ fluxus: nihil. n. deſinit eẽ adueniẽte ſua ꝑfectione: ſicut ẽt tãgebatur arguendo. ¶ 4° poteſt dici ꝙ quies 2° mõ dicta. ſ. que eſt negatio fluxus precedẽtis terminum mot⁹ non eſt per ſe ⁊ ꝓprie ꝑfectio motus qui eſt forma fluens: qꝛ omnis ꝑfectio ꝓprie dicta. ſ. eſt aliqd poſitiuũ. ſ. actus et forma: ſed h⁹ quies non eſt qd poſitiuum per ſe. q̃re ⁊c. poteſt tamẽ eſſe perfectio ipſius motus quodãmodo ꝑ accidens: inq̃tum eſt coniuncta cũ ipſo eſſe forme in mobili. Ex dictis autem poteſt haberi vna ratio ſatis bona ad ꝓbandum ꝙ pars forme precedens terminum mot⁹ non eſt corrupta adueniente termino motus: nihil enim eſt corruptum adueniente ſua perfectione: cum igit̃ qes in termino ad quẽ ſit perfectio motus qui ẽ forma fluẽs videtur ꝙ h⁹ forma non debet eſſe corrupta: adueniente termino motus ⁊ quiete in ipſo termino. ꝯ3^o^. ꝯ4^o^.

Ad primas duas rationes p3 ex dictis per diſtinctionem poſitam. ¶ Ad 3^m^ dico ꝙ ide3 poteſt eſſe ꝑfectio diuerſoꝝ diuerſimode ⁊ nõ vnico modo. Dicetur ergo ꝙ quies i termino ad quem eſt ꝑfectio mobilis tãq̃ perfectibilis p̃cipalis: ⁊ eſt perfectio motus tãq̃ diſpoſitionis et p̃parationis ordinate ad h⁹ quietem. ¶ Ad hoc enim mobile recipit forma3 imperfectam ante terminum motus vt tãdem quieſcat ſub forma perfectioni. Et ſi quies diuerſimode ẽ perfectio motus ⁊ mobilis: ⁊ hoc nullum eſt incõueniẽs: ſicut forma ſubſtantialis eſt perfectio materie prime tanq̃ principalis perfectibilis: ⁊ eſt perfectio dimenſionum tãq̃ diſpoſitionum ipſius materie ad formam. quare ⁊c. qes eſt ꝑfectio mot⁹ et mobilis

¶ Habet autem dubitationem. Textu commenti. lxj. Queſtio. xiiij. A

Queritur hic. Utru3 corruptũ poſſit regñari vnu3 ⁊ idẽ nũo. ¶ Arguit̃ ꝙ ſic. qꝛ illa ſũt vnum nũo: quoru3 cauſe ſunt eedẽ nũo. S3 alicuius generati ⁊ corrupti cauſe ſunt eedẽ numero: vt celum ⁊ materia prima: que ſũt cauſe omnium ſubſtantiarum generabilium ⁊ corruptibilium. quare ⁊c. ¶ Item agens omnipotens poteſt ip3 corruptum regenerare vnum ⁊ idem numero: hec videtur manifeſta: aliter enim non eſſet omnipotens. Sed aliquod agens eſt omnipotens. ſ. deus: vt dicunt omnes leges. quare ⁊c. ¶ Item ſanitas eadem numero eſt in mane ⁊ in meridie. ergo corruptum redit idem numero: antecedens eſt manifeſtum: quia poſſibile eſt ꝙ aliquis cõtinue ſit ſanus a mane vſq3 ad meridiem. cõſequẽtia probatur: quia ſanitas que fuit in mane neceſſario eſt corrupta anteq̃3 veniat meridies: ſi enim ſanitas que fuit i mane poſſet manere ſine corruptione vſq3 ad meridiem pari ratione ſanitas illa poſſet manere ſine corruptione vſq3 ad noctem: ⁊ a nocte pari ratione vſq3 ad diluculu3 ⁊ ſic in infinitum: quod eſt inconueniens: quia nihil contingit corruptibilium vnum numero permanere: vt dicit Ari. in. 2. de anima. ergo neceſſario oportet ꝙ ſanitas que eſt in mane corrupta ſit ante meridiem: ⁊ ſic cum ſit eadem ſanitas numero in mane ⁊ in meridie. videt̃ ꝙ corruptũ poſſet redire vnum ⁊ idem numero. T. c. 35

T.c.õ.1 ¶ Oppoſitu3 videtur velle Ariſto. in litera. ⁊ in.2. de ge
t.c.õ. 70 neratione. dicit ꝙ quoru3 ſubſtantia eſt corruptibilis nõ
redeunt eadem numero.

B
Opi. pͣ De queſtione illa dixerũt quidam aſtronomi ꝙ corruptũ aliquando regenera
bitur vnum ⁊ idem in nũo: imo vniverſaliter omnia q̃
nunc ſunt poſtq̃ fuerĩt corrupta iterum regñabũtur ea
dem nũo: ita ꝙ tu qui nunc audis lectionem in hoc loco
aliquando in futuro poſtq̃ fueris corruptus audies ean
dem lectione3 in hoc eodẽ loco: ⁊ ſic de omnibus alijs
entibus corruptibilibus. Et hoc ipſi ꝓbauerũt ſupponẽ
do aliqua. Primo ꝙ omnia que fuerunt in hoc mũdo re
ducuntur ad corpora celeſtia tanq̃ ad ſuas cauſas pri
mas corporeas neceſſario ꝓducentes ea. 2° ꝙ omnia cor
pora celeſtia ſunt eterna ⁊ ſimiliter motus eoꝝ: ⁊ hec ha
bentur ex naturali phĩa: ⁊ precipue in.8. huius. vnde ſe
quitur ꝙ quẽcũq3 aſpectum nũc habẽt corpora celeſtia
adinuicem ⁊ ad locũ generationis: eundem iterum habe
bunt alias in futuro: ⁊ ſimiliter cauſabunt illa eadẽ que
nunc cauſant: ⁊ conſeruabunt omnia illa eadem que nũc
revol° conſeruant. Et dicũt ſapientes aſtronomi ꝙ talis reuolu
gñalis tio per quã oĩa corpora celeſtia redibũt ad eoſdem aſpe
fiet in 36 ctus quos nũc habent completur in. 36. millibus anno
millib° ru3. Poſſet ergo ratio eoꝝ ſic formari. redeũtibus omni
annoru3 bus eiſde3 cauſis neceſſarijs ⁊ per ſe redeũt idẽ effectus:
ſed cauſe que nũc ꝓducunt iſta inferiora ⁊ conſeruãt re
dibunt eedem. ſ. corpora celeſtia ⁊ eorum aſpectus ad ſe
inuicem ⁊ ad locum generationis. quare ⁊c. imo ſm iſtã
poſitionem non ſolum qdlibet indiuiduũ redibit vnũ ⁊
idem nũo ſemel: nec bis: imo infinities: q2 infinities redi
bit aſpectus corporum celeſtium ꝓducentiũ iſtud indiui
duum ⁊ eius cauſas proprias. ¶ Et ſi dicatur ad iſta3 ra
tionem ꝙ bene redibũt cauſe remote ⁊ vniuerſales iſto
rum indiuiduoꝝ: ſed cauſe ꝓprie ⁊ ꝓxime non redibunt
eedem. Contra hoc eſt: q2 ipſe cauſe ꝓxime cauſantur ab
ipſis cauſis remotis. Unde cum ipſe cauſe remote redi
bunt eedem. ſ. corpora celeſtia ⁊ eoꝝ aſpectus ⁊ lumina
ſequitur ꝙ cauſe ꝓpinque iſtoꝝ reuertentur. Et ſi quera
tur ab iſtis quare nullus nr̃m memoratur ſe fuiſſe prius:
cum tamen infinities fuerit prius: ipſi reſpondent ꝙ hoc
contingit propter longitudinem temporis in quo fuit nõ
ens: ⁊ in quo non conſiderauit ſe fuiſſe. ⁊ iſtud bene eſt
rationabile: q2 videmus in tempore vite alicuius homi
nis ꝙ aliquando non reminiſcitur eius qd prius vidit et
nouit propter longitudinem temporis in quo dimiſit cõ
ſiderare. ¶ Sed aliqui obijciunt contra iſtos: q2 poſſibi
le eſt ꝙ homo dum viuit cognoſcat ſe fuiſſe in aliquo tẽ
pore precedente: vt ego cognoſco me fuiſſe in decimo an
no ante iſtud inſtans: cum ergo omnia regñabuntur ea
de3 nũo que prius: neceſſe eſt ꝙ iſta cognitio qua cogno
ſco nũc me fuiſſe in ãno decimo precedente hoc inſtãs re
generetur eadem nũo in fine illius totius temporis: ⁊ ſic
iterum cognoſca3 me fuiſſe i anno illo decimo. ⁊ ego de
beo aliquando cognoſcere me fuiſſe in anno decimo pre
cedẽte inſtans a quo incipit reuolutio. 36. mille annoꝝ.
Et ipſi non haberent hoc pro inconuenienti: imo conce
derent ꝙ ſi quis cognoſcit nunc ſe fuiſſe in anno decimo
precedẽte hoc inſtans alias ⁊ infinities hoc idem cogno
ſcet. Et alias infinities hoc idem cognouit. Concederẽt
ergo iſti ꝙ ſor. qui fuit in inſtãti a quo incepit reuolutio
36. mille annoꝝ: ſic cognouit ſe fuiſſe in decimo ãno ꝓce
dente illud inſtans: ⁊ ipſe idem cõpleta alia reuolutione co
gnoſcet ſe fuiſſe in illo ãno decimo eodem in quo prius co
gnouerat ſe fuiſſe. Et ſi dicat aliquis ꝙ non cognoſcit ſe
fuiſſe in anno decimo ꝑcedente inſtãs a quo incepit reuo
lutio. 36. mille annoꝝ. Dicet ei ꝙ hoc eſt pro tanto: q2
ipſe non cognouit ſe fuiſſe in illo anno: non enim neceſſa
rium eſt ꝙ homo ſemper cognoſcat ſe fuiſſe quãdo fuit C
vt dormiens non cognouit ſe fuiſſe in tempore preceden
te ſomnum: l3 fuerit in illo tempore: ⁊ ideo illa inſtantia
parum videtur valere. ¶ Iſta tamẽ poſitio l3 ſit multũ iprob
probabilis contrariatur ſnĩe Ariſto. principis phõrum ⁊ opioni
aliorum ſequẽtium ipm. Nam ſicut allegabatur arguen
do: ipſe dixit in. 2. de generatione i fine. ꝙ illa quoꝝ ſub
ſtantia eſt corruptibilis non reiterant eade3 nũo: ⁊ i iſto
capl'o videtur hẽre pro inconuenienti ꝙ aliquid corruptũ
generetur iteꝝ ⁊ ide3 nũo. ¶ Et ideo tenẽdo ſnĩa3 Ari. 2 pͣ
dõm eſt ꝙ nullum corruptũ poteſt regenerari idem nũo
ſimpliciter. ꝓbatur. q2 illa non ſunt vnum nũo ſimplici
ter: quorum eẽ non eſt indiuiſum. hoc eſt euidens: q2 ra
tio vnius ſumit' ab indiuiſione ſm Ariſto. in. 5. metaꝫ. T.c.11
Sed eſſe eius qd aliquando fuit ⁊ poſtea eſt corruptum:
⁊ eſſe eius qd eſt generatũ poſt corruptionem non eſt in
diuiſum: imo eſt diuiſu3 per non eſſe intermediũ. Corru
ptio enim eſt trãſmutatio de eẽ ad non eẽ: vt p3 ex. 5. T.c.7
huius. vnde ſi illud qd nũc eſt ens poſtea corrũpatur op3
ꝙ in materia eius ſit non eẽ eius. Unde ſi iteru3 genere
tur aliqd ex illa materia manifeſtum eſt ꝙ eẽ illius gene
rati eſt diuiſum ab illo eſſe ꝙ preceſſit. diuiſu3 dico p nõ
eſſe mediũ. quare ⁊c̃. ¶ Et ꝓbatur ex alio ſupponẽdo ꝙ rõ 2ͣ.
corruptum eſſe cuiuſl3 ſubſtantie corrupte eſt in aliquo
inſtanti. ſ. in quo primo verum eſt dicẽ illam ſubſtantia3
non eẽ: ⁊ ſiĩr eſſe gñatum eſſe cuiuſl3 ſubſtãtie gñate eſt
in aliquo inſtanti in quo primo illa ſubſtantia eſt ens. et
hec habent' ex. 8. huius. ⁊ ſunt q̃ſi manifeſta per ſe homi T.c.6
nibus paꝝ exercitatis in ſcĩa naturali. Si igitur aliq̃ ſub
ſtantia que prius fuit ens ⁊ poſtea corrupta regñetur ea
dẽ nũo. Accipiat' inſtans in q̃ primo eſt non ens. ⁊ quera
tur vtꝝ in illo eode3 inſtanti regñata ſit aut i alio ⁊ alio
inſtanti. ſi in eodem inſtanti in quo primo eſt nõ ens: ipſa
ſit gñata: tunc cum gñatu3 ſit ens, ſeqtur ꝙ in eodẽ inſtã
ti ſit ens ⁊ nõ ens. ⁊ per cõſequẽs idẽ nũo ſimul eſt ens ⁊
non ens: qd eſt cõtra primam dignitatẽ. Si võ inſtans in
quo eſt gñata ſit aliud ab illo in quo primo fuit non ens:
tunc inter illa duo inſtantia eſt tp̃s mediũ: vt p3 ex. 6. hu T.c.3
ius. Et tũc queratur vtrũ illa ſubſtãtia in toto iſto tp̃e ſit
ens aut in toto nõ ens: aut in toto ſit ens ⁊ nõ ens: aut in
vna parte illius temporis ſit ens ⁊ in alia non ens. nõ po
teſt pluribus modis imaginari: ſed quocũq3 iſtoꝝ dato ſe
quitur ꝯtradictio. Nam ſi in toto tp̃e iſto medio ſit ens,
ergo in quolibet inſtanti illius tp̃is eſt ens: ⁊ ſic illud in
ſtãs ſequẽs illud tempus non erat primum inſtans in q̃
fuit ens: cuius oppoſitum ponebatur. Si in tempore il
lo toto eſt non ens: ⁊ tamen poſtea regeneratur: tunc ite
rum poterit eſſe corruptũ ſicut prius ⁊ eẽ nõ ens in ali
quo tempore ſequente. Omnis autẽ corrupti eſt aliqd
inſtans primum ſui non eſſe. ⁊ ſic illud regeneratu3 poſt
ſui regenerationem iterum incipit non eſſe in aliquo pri
mo inſtanti: vnde illud inſtans in quo ponebatur primo
non eſſe nõ erit primum inſtans in quo fuit non ens qd
eſt contradictio. Si autem dicatur ꝙ in vna parte illius
medij temporis eſt ens ⁊ in alia nõ ens adhuc redit ide3
qd prius: ergo q̃libet pars illius temporis eſt poſt illud in
ſtans in quo ponebat' primo non eſſe: ⁊ precedit illud in
ſtãs in quo primo ponebatur eẽ. ⁊ ſic ſi in aliqua parte il
lius temporis eſt nõ ens: tũc in illo inſtanti non erat pri
mo non ens qd precedebat illud tempus. Et ſi in aliqua
parte illius temporis eſt ens: tũc inſtans ſeq̃ns illud tem
pus fuit p̃ͫ inſtãs ſui eſſe: cuius oppoͫ ponebat'. ¶ S3
aliquis cauillaret ꝙ illud corruptũ qd in aliquo inſtan
ti primo fuit non ens in toto tp̃e ſequẽte eſt nõ ens. ſ. i tẽ Poſitio
pore medio inter inſtans primum ſui non eſſe. ⁊ inſtans

pͥmum ſui eẽ: ⁊ non ſeqtur ex hoc quin in illo inſtãti pͥmo fuerit non ens. ¶ Contra hoc obijciendũ eſt ꝙ poſt qȝ illud corruptũ; iteꝝ gñatum eſt poſſibile eſt ipm iteꝝ corrũpi: ⁊ ſic erit aliqḋ pͥmũ inſtans ſui non eẽ: ⁊ tamẽ illud gñatum poſitum idem nũo cũ illo corrupto. ⁊ ſic illud inſtans qḋ ponebatur pͥmũ inſtans ſui non eẽ: non erit pͥmũ inſtans ſui non eſſe: qꝛ. ſ. erit aliqḋ inſtãs ſeqñs qḋ erit pͥmũ inſtans ſui non eẽ. Et confirmatur. qꝛ ſi ſic poſtqȝ corruptus eſt ⁊ poſtqȝ factus eſt nõ ens in aliquo pͥmo inſtanti iterum gñatur idem nũo: eadem ratione ipſe alſ fuit pͥus gñatus poſtqȝ ipſe erat corrupt⁹: ⁊ ſic nunqȝ eſt dare primum inſtans ſui non eẽ nec primum inſtans ſui eẽ: qꝛ quocũqȝ inſtãti dato in quo eſt hõ ens fuit aliqḋ inſtans pͥus in quo fuit. primum aũt eſt anteqȝ nihil eſt: ⁊ ſimiliter quocũqȝ inſtanti dato in quo ſit nõ ens pͥus fuit ad inſtans in quo fuit non ens: vt patet cõſiderãti. q̃re ⁊c̃. ¶ Iterum ꝓbatur alia ratione pͥncipali: qꝛ ſi corruptum poſſet regenerari idem nũo: tunc vnius: et eiuſdem nũo poſſent eſſe plures ⁊ diuerſe gñationes: qḋ eſt impoſſibile. ⁊ ꝓbatur ↄſequẽtia. qꝛ cõſtat ꝙ omnino corruptum aliquando pͥus fuit gñatum anteqȝ corrũperetur vel ſaltem aliqḋ corruptũ aliquando pͥus fuit gñatum anteqȝ corrũperetur. Si ergo aliqḋ corruptum aliquando gñetur idem nũo poſt ſui corruptionem: tunc vnius rei ſm nũm erunt plures gñationes. nã gñationes ille ſunt diuerſe q̃ fiunt ĩ diuerſis inſtãtibus vt manifeſtũ eſt per ſe. Iſte aũt fiunt in diuerſis inſtantibus. Una qdẽ ante ſui corruptionẽ ⁊ alia poſt corruptionẽ. ¶ Sed dicet cauillator ꝙ vnius rei bñ poſſunt eſſe plures gñationes non ſimul: ſed ſucceſſiue: ⁊ ſic contingeret hic. ¶ Cõtra hoc eſt: qꝛ per gñationem res pͥmo accipit eẽ: vt manifeſtum eſt per ſe. Si ergo vnius rei plures ſunt gñationes ſucceſſiue: tunc vna res pluries accipit pͥmo eẽ: ꝙ eſt impoſſibile: ergo qḋ per ſuperabundantiã dicitur vni ſoli competit. Ex omnibus his manifeſtũ videtur ꝙ impoſſibile eſt aliquid corruptum regenerari. idem in nũo ⁊ pͥma ratio forte eſt efficacior inter omnes.

¶ Conſiderandũ tamẽ qḋ lȝ ſic dicerẽt philoſophi: tamen ſm fidẽ noſtram debemus dicẽre ita ↄfiteor ⁊ aſſero ſimpliciter ꝙ homo poſtqȝ fuerit corrupt⁹ vel mortu⁹ iterũ redibit idem nũo ſimplr̃: ſed hoc nõ erit per regenerationem ⁊ per agens naturale: ⁊ ſic procedunt rationes phoꝝ: ſed per reſurrectionem aut per iterationem vel per aliquam hñ viam preternaturalem ⁊ ab agente vniuerſali: quod eſt cauſator omnium nullo preſuppoſito ſubiecto: ⁊ hoc non improbant rationes adducte.

Ad rationem

aſtronomoꝝ dñm breuiter ꝙ lȝ corpora celeſtia ſm ſuas ſubſtãtias redeant eadem nũo: tamẽ aſpectus ipſoꝝ nõ redeũt ĩ idez nũo: ſed diuerſi nũo. ⁊ lumina que faciunt ĩ iſtis inferioribus in diuerſis tẽporibus non ſunt eadem nũo: lumen enim qḋ heri fuit gñatum in aere a ſole non eſt idez nũo cum lumine qḋ hodie generatᷣ. ⁊ ſic de ceteris. Cum ergo corpora celeſtia non agant in iſta inferiora niſi per ſua lumina: lumen enim celeſte diuerſimode figuratũ vehit ad nos omnes virtutes orbis: vt dicit albertus ſuper de ſomno: ⁊ ideo iſta generabilia non redeũt eadem nũo omnino ſimplr̃. Bene tamẽ concederet Phs vt credo ꝙ in fine illius magne reuolutionis. ſ. cum oĩa corpora celeſtia redierint ad eoſdem aſpect⁹ quos nũc habẽt adinuicem ⁊ ad terraȝ tũc generabũtur indiuidua valde ſimilia indiuiduis que nũc ſunt intantũ forte ſimilia: ꝙ ſi indiuidua: q̃ nũc ſunt eẽnt tũc ſimul cũ illis que tũc erũt: ſenſus non poſſet aut nõ facile eẽt diſtinguere inter illa: vt ſi nũc gñatur homo magis claudus criſpus niger lõgus in fine illius reuolutionis gñabitur homo magis claudus ⁊ lõgus ⁊ criſpus ⁊ ſic de ceteris ſuo modo. ¶ Et eſt recte ſimile ſicut quolibet anno ſolari germinanẗ herbe recte eẽ ſimiles illis que fuerũt in anno precedente ⁊ flores ⁊ folia plantarum: ⁊ ſimiliter de multis animalibus habẽtibus tempus determinatum ab vna gñatione ad aliam: ⁊ ad hoc nullum video ſequi inconueniens ſuppoſitis pͥcipijs philoſophorum ſcilȝ ꝙ iſta inferiora ſaltem naturalia entia que non fiunt a voluntate humana cauſentur a corporibus celeſtibus: ⁊ ꝙ corpora celeſtia ſint eterna ⁊ motus eorum. Et forte iſta fuit intentio illoꝝ aſtrologorum quibus attribuitur opinio prenarrata.

Ad rationes

Ad pͥmã cũ dicitᷣ quoꝝ cãe ⁊c̃. Aliqui dicũt ꝙ verum eſt ſi cauſe propinque ſint omnino eedeȝ nũo: ſed ſi cauſe remote ⁊ cões non oporteret: ⁊ ſic eſt hic. Nam materia pͥma nõ ẽ cauſa propria ⁊ propinq̃ alicuius ſubſtantie cõpoſite: ſed materia diſpoſita: ⁊ ipm celum non eſt cauſa propria alicuius iſtoꝝ ſed generatum aliqḋ determinantũ: vnde in ſcḋo huius dictum eſt ꝙ homo generat hominem ex materia ⁊ ſole. ¶ Sed iſtud nõ videtᷣ ſufficere: qꝛ poſſibile eſt ꝙ cauſe ꝓprie ⁊ imediate alicuius cauſati redeant eadem nũo: ⁊ tamẽ illud non regenerabitur ideȝ nũo. Uerbi gratia. ponamus ꝙ aliquis lapis frigidus frigefaciat aliquid vt manum vel lignũ: ⁊ remoueatur manus ab illo lapide quouſqȝ corrupta ſit illa frigiditas. Deinde ille lapis nũo appropinquetur manui ⁊ eam frigefaciat ibi redibũt cauſe eedem nũo propinque ⁊ imediate: ⁊ tamen frigiditas non erit eadem nũo: niſi concedatᷣ ꝙ gñatuȝ et corruptum ſunt vnum nũo. ¶ Et ideo dicendũ eſt ꝙ ad identitatem nũalem alicuius generati ab aliquo non ſufficit ꝙ cauſe redeant eedem nũo: ſed requiritur ꝙ tẽpus vel inſtans generationis ſit vnum ⁊ idem: ⁊ ꝙ eſſe vnũ nõ ſit diuiſum ab alio per non eſſe medium: ⁊ ſic non eſt ĩ ꝓpoſito. inſtans enim non eſt vnqȝ vnum ⁊ idem in alia et alia parte tẽporis. Inſtans dico ſm eẽ: lȝ inſtans ſm ſubſtantiam ſit vnum numero: vt viſuȝ fuit in 4°. ¶ Ad aliã cum dicitur. agentis ⁊c̃. poteſt negari quia agens omnipotens non poteſt niſi poſſibilia: non eniȝ poteſt impoſſibile fieri. ſed corruptum regenerari idem numero non eſt poſſibile: vt patuit: ⁊ ideo non ſequitur ꝙ agens omnipotẽs hͦ poſſet facẽ. ¶ Aliter poteſt dici ꝙ aliqḋ agẽs eſſe omnipotẽs poteſt intelligi dupliciter. Vno modo ꝙ poſſit omnino tã poſſibilia quã impoſſibilia: ⁊ ſic maior eſſet vera: ⁊ minor falſa. Alio modo ꝙ poſſit omnia poſſibilia ſoluȝ: ⁊ ſic maior eſt falſa ⁊ minor vera. quare ⁊c̃. ¶ Ad aliã poteſt concedi antecedens: ⁊ neganda eſt cõſequẽtia. Et cũ probatur: qꝛ ſanitas que fuit in mane ⁊c̃. iſtam nego: ⁊ cũ probatur vlterius: qꝛ ſi ſanitas que fuit in mane duret vſqȝ ad meridiẽ eadeȝ ratione poterit durare vſqȝ ad noctem: ⁊ ſic in infinitum: dico ꝙ nõ ſeqtur: qꝛ poſſibile eſt ꝙ agens corruptiuũ ſanitatis ſit non approxĩqũtum a mane vſqȝ ad meridiem ⁊ non erit nõ approxĩqũtum per totũ tempus infinitum: ſed aliquando eſt proximum ⁊ corrũp̃t ſanitatem: quã pͥus non corrumpebat. ſicut lȝ ſol in aliquo tempore noctis nõ ſit approxĩqũtum ad illuminandum hemiſperiũ: nõ tamẽ ſequitur ꝙ ſit non approxĩqũtum per totũ tẽpus ſeqñs: ⁊ ſic ĩ pͥopoſito ſuo modo. Dicemus ergo ꝙ ſanitas poteſt manere ſaltem ſm aliquam partem ſui vel ſuaꝝ diſpoſitionum eadem numero: per aliqḋ totum tempus: nõ tamen ſequitur ex hoc ꝙ poſſit manere in eternum ſicut lapis põteſt manere neqȝ durior neqȝ mollior: ſed habens duritiem eandem ⁊ eodẽ gradu vt dicit Phs in 8° hui⁹. Et tamẽ non ſequitur ꝙ eius duritiea eadem nũo ꝑmaneat ineternum: quãuis hoc agere poſſet deus ſupremus qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

T.c.26

idẽtitas nũalis gnãn exigit identa tẽ tpis.

oipotẽs non põt oia facẽ

T.c.23

¶ Explicit qōnes Joannis de Jāduno ſuper 5m libri de Auditu phy. Incipiunt qōnes eiuſdem ſuper textum.

SJ autē cōtinuū eſt ⁊ qō tangitur ⁊ ꝯñr ſicut diffinitum eſt prius. Cōtinua qdē quoꝝ vltima ſunt vnū: que vero tāgunt quoꝝ vltima ſunt ſimul: ꝯñter aūt quoꝝ nihil eſt mediū ꝑrimi generis impoſſe eſt ex indiuiſibilibus eē aliqd cōtinuū: vt lineā eē ex pūctis ⁊c. Tex. cōmen. primi. Queſtio. j.

A CIrca iſtum 6m librum poteſt queri. Utrum continuū ſit compoſitum ex indiuiſibilibus. ¶ Arguitur primo ꝙ ſic. q2 ſicut ſe hꝫ vnitas ad numerum ſic punctus ad lineam: per conuenientem ſimilitudinē. Sed nūs eſt cōpoſitus ex vnitatibus: vt manifeſtū eſt per diffinitionem nūiq2 nūs eſt multi/
Te.c.4. tudo ex vnitatibus aggregata vt habet in arithmetica Boetij. ⁊ Ariſto. dicit in. 10. metaphyſi. ꝙ nūs eſt multitudo mēſurata vno: non aūt menſurat vno niſi q2 vnitas eſt eius principiū intrinſecum. qre ⁊c. ¶ Itē vnumqdqꝫ cōponit ex illis que ponūtur in ſua diffōne: hec videtur
T.c.13 manifeſta: q2 diffinitio ē ſermo qdditatis ⁊ eēntie: vt dicit Cōmentator in. 7. metaphy. Sed pūctus ponit in diffōne linee: vt pꝫ in primo geometrie. Linea enim eſt longitudo ſine latitudine cuius extremitates ſunt duo pūcta. quare ⁊c. ¶ Item vnūqdqꝫ compoſitū eſt ex illis ex quibus eſt ſua ſubſtantia: hec eſt manifeſta. Sed ſubſtantia linee eſt ex predictis: vt dicit Ariſto. in primo poſterioꝝ. capitulo de per ſe. quare ⁊c. ¶ Item vnūqdqꝫ compoſi/
T.c.66 tum eſt ex illis in que reſoluitur. hoc habet in primo huius. ⁊ in primo de gñatione. Sed linea reſoluit in puncta. probatio q2 poſſibile eſt lineam eſſe vndiqꝫ diuiſaꝫ. Nam qua ratione poteſt eſſe diuiſa ſm vnū ſignuꝫ: eadē ratione ſm aliud: ⁊ ſic de ſingulis. ergo poteſt eſſe diuiſa vndiqꝫ. Ponat ergo ꝙ ſit diuiſa vndiqꝫ. aut poſt aliaꝫ diuiſioné nihil remanebit aut remanebit pūctus aut linea. aut ſuperficies aut corpus: ſꝫ non eſt dōm ꝙ poſt illaꝫ diuiſionē remaneat linea nec ſuperficies nec corpus: q2 ſic non eſſet vndiqꝫ diuiſa ⁊ ponebatur vndiqꝫ diuiſa. nec ē dōm ꝙ remaneat nihil: q2 ſic linea eſſet compoſita ex nihilo: qō eſt impoſſibile. quare ⁊c. ¶ Itē aliqui ſic argūt ſupponūt ꝙ ſicut virtus naturalis determinata eſt ad maximum in qō poteſt: ſic eſt determinata ad minimū in qō
T.c.116 non poteſt. ⁊ hoc allegant ex primo celi ⁊ mundi. Uerbi gratia. virtus per quam quis poteſt leuare pōdera ſicut determinata eſt ad maximum in qō poteſt: ſic etiā ad minimum in qō non poteſt. Ponatur ergo ꝙ virtus alicuius per quam poteſt leuare pondera ſit determinata ad centum libras tanqꝫ ad maximuꝫ in qō poteſt: tūc ad minimum in quod non poteſt vel eſt minus ipſo centum vl' equale vel maius. Non eſt dicendum ꝙ ſit minus: q2 qui
T.c.116 cūqꝫ poteſt leuare centum libras: poteſt leuare omne illō quod includitur in centum: vt dicit Ariſto. in primo celi ⁊ mundi. Nec eſt dicendum qō illud ſit equale ipſi cētū: quia tunc qua ratione illa virtus poteſt ſuper centum eadem ratione poteſt ſuper illud equale. Si vero dicatur quod illud minimuꝫ in qō non pōt illa virtus ſit maius quā centum: vel qꝫ centum libre: tunc autem excedit i aliquo indiuiſibili: aut in aliquo diuiſibili. Si in aliquo indiuiſibili habetur propoſitum. ſ. qō illud quantum eſt compoſitum ex illo indiuiſibili. Nam vnūquodqꝫ compoſitum eſt ex illo per quod excedit alterum ſm quātitateꝫ. Si dicatur ꝙ excedit in aliquo diuiſibili tunc ab illo diuiſibili remoueatur aliqua pars: ⁊ queratur an illa virtus poſſit in reſiduum: aut non. Si ſic. ergo centum non erat maximum in quod poterat illa virtus: quia conſtat ꝙ totum aggregatum ex centuꝫ ⁊ ex illo ſuperaddito ē maius quā centum: cum omne totum ſit maius ſua parte. Si dicatur ꝙ non poteſt in illud reſiduum. ergo illud quod ponebatur minimum in quod non poterat illa virtus non erat minimuꝫ: q2 illud reſiduum eſt minus quā erat totum compoſitū ex centum ⁊ ex illo toto diuiſibili. Uerbi gratia. ponamus ſicut dicebatur ꝙ ſor. poſſit leuare centuꝫ ⁊ non vltra. ⁊ tunc accipiatur illud minimū quod non poteſt leuare: ⁊ ſit centuꝫ ⁊ vna libra: ita ꝙ excedat in illa libra: tunc ſi ipſa libra eſt quid indiuiſibile. ſequitur propoſitū ꝙ dicebatur: quare omne quod reddit aliquid maius alio eſt: pars quantitatiua totius: et ſic indiuiſibile eſt pars quātitatiua aut alicuius totius continui. Si vō libra ſit aliquid diuiſibile: tunc ſi ab ipſa remoueat vna pars: adhuc illud quod remanebit erit maius quā centum libre: ⁊ vocetur illud remanens centum ⁊ dimidia libra. Tunc queratur vtrum ſor. poteſt leuare illud reſiduum ſcilꝫ centum ⁊ dimidiam libram. aut nō. Si ſic. ergo cum centum ⁊ dimidia libra ſit maius quaꝫ centum libre: ſequitur ꝙ centuꝫ libre non erat maximū in quod poterat: cuius oppoſitum ponebatur. Si dicat ꝙ non poteſt: tunc cum centum ⁊ dimidia libra ſit minꝰ quā centum ⁊ vna libra: ſequitur ꝙ centum ⁊ vna libra non erat minimum in quod non poteſt ipſe ſor. cuiꝰ oppoſitum ponebatur. quare ⁊c.

¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. hic vbi demōſtrat ꝙ continuum non eſt compoſitum ex diuiſibilibus ⁊ idem vult Commentator.

Ad euidentiam qōnis conſiderādū eſt ꝙ duplex eſt cōpoſitio quātum ad propoſitum ſpectat. Una eſt ex partibus eſſentialibus: ⁊ hec dicitur compoſitio eſſentialis. Alia eſt ex partibꝰ quantitatiuis: ⁊ hec dicitur compoſitio quantitatiua: et iſtas duas Ariſto. tetigit in primo phyſicorum. vbi dixit ad cognitionem perfectam compoſiti oportet cognoſcere ex quibus ⁊ quantis ſit compoſitum. ⁊ eſt in illo capitulo. ſicut autem philoſophi dicūt. ¶ Differunt aūt partes eſſentiales a partibus quātitatiuis quantum ſpectat ad preſens multipliciter: primo quia partes eſſentiales non ſunt eiuſdem rationis inter ſe nec cum toto penitus quia vna pars eſſentialis eſt potentia vel ens in potentia aliquo modo ⁊ alia eſt actus: vt manifeſtuꝫ eſt de materia ⁊ forma: que ſunt proprie partes eēntiales ſubſtantie compoſite: vt patet ex. 7. metaphy. partes vō qꝫtitatiue ſunt eiuſdem rationis ſaltem in aliquibus compoſitis: ita ꝙ vna earum non eſt proprie actus nec perfectio alterius: ſed ambe ſunt in toto in potentia: ſicut partes quantitatiue aque ſunt eiuſdem nature: q2 quelibꝫ eſt aqua. ſimiliter autem ⁊ in alijs homogeneis. ¶ Iteꝝ ē alia differentia ⁊ cōmunior: q2 partes quantitatiue non ſunt in eodem loco: ſed in diuerſis locis aliquo modo: ita ſcilicet ꝙ vna eſt extra aliam: vt caput ⁊ manus ⁊ huiuſmodi partes. Sed partes eſſentiales proprie ſunt in eodem loco vel ſaltē non in alio loco: nec vna eſt extra aliā ſm ſitum vt materia ⁊ forma ſunt in ſimul in eodeꝫ loco vel non in alio ⁊ alio loco. ¶ Iteruꝫ ex hoc ſequitur alia differentia ꝙ totum compoſitū ex diuerſis partibus qꝫtitatiuis eſt in maiori loco qꝫ ſua pars: vt totū corpus hominis eſt in maiori loco qꝫ caput: ſilr aūt ⁊ in alijs. Sed totū cōpoſitū ex diuerſis partibꝰ eēntialibꝰ nō eſt in maiori loco qꝫ vna ſuaꝝ partiū. ¶ Iterum alia differētia eſt

B cōpō duplex
T.c.3.
Partes eſſentiales ⁊ quantitatiue dāunt,
T.c.ō.7.

q: vna pars q̄ʒtitatiua in aliquibus compoſitis bñ poteſt remanere corrupta alia ꝛ econuerſo. vt vna pars quantitatiua aque poteſt remanere corrupta alia. Sed in compoſitione eēntiali propria nō quelibet pars poteſt remanere ſeparata ab alia. Nam ſeparatio forme materialis a materia eſt ſua corruptio: vt dicitur in pmo phy. ꝛ Cōmētator tāgit in de ſubſtātia orbis. ℂ Ulterius ꝯſiderādum ꝙ differt linea ſm ſuam eēntiaʒ abſolute ꝛ linea terminata. Naʒ eēntia linee abſolute eſt dimēſio qua aliqd extēditur ſm lōgum: ꝛ nō ſm latuʒ nec ꝓfūdū. Unī dicitur ꝙ linea eſt lōgitudo ſine latitudie: non ſm ſubſiſtētiā q: ſemꝑ linea eſt cōiuncta ſm eē ſubſiſtētie cuʒ latitudie .ſ. in eodē ſubiecto: ſʒ ſm eēntiam. ſ. ꝙ eēntia linee ē alia ab eēntia ſupficiei ſeu latitudinis. linea vo terminata eſt quōdam aggregatum ex eēntia linee ꝛ terminis: ſicut homo albus eſt quōdam aggregatum ex eēntia hoīs ꝛ albedine. ℂ Ulterius ſupponēdū eſt ꝙ pūctus eſt quid indiuiſibile ſm quantitatē. ꝛ hoc habetur in primo Euclidis vbi dicitur ꝙ punctus eſt cuius pars non eſt.

Tunc ad queſtionem poſſunt dici tria. Primo ꝙ linea nullo modo eſt cōpoſita ex pūctis tāq̄ʒ ex partibus quātitatiuis. Scdo ꝙ eēntia linee ſm ſe nō eſt cōpoſita ex pūctis tāq̄ʒ ex partibus eēntialib⁹ ſeu cōpoſitione eēntiali. Tertio ꝙ linea terminata eſt cōpoſita ex pūctis quadam cōpoſitione ſimili cōpoſitioni eēntiali. ℂ Primum demōſtrat Ariſto. in lra ſupponēdo ꝙ oēs partes quātitatiue ex quibus ꝯſtituitur magnitudo alicuius ꝯtinui aut ſunt ſibiīuicē ꝯtinue aut ꝯtigue: aut ꝯñter ſe hñtes. pluribus enim modis nō pōt contingere ꝙ ex aliquibus partibus ꝯſtituatur aliquod totuʒ maioris quātitatis ꝯtinue. Et hoc aliqui ꝯfirmāt ſic: omnis extēſio vel eſt ſine interruptione ꝛ diſcretione partiuʒ: ꝛ ſic ē ꝯtinuatio. vel eſt cū interruptione ſeu diſcretione aliqua partium: ꝛ hoc dupliciter. Aut inter illas partes nullum eſt mediū: ꝛ ſic eſt ꝯtiguatio ſeu ꝯtactus. Aut nō eſt medium eiuſdē gñis ſed alterius gñis: ꝛ ſic eſt ꝯñtia ſiue ꝯñter ſe hēre. Sed linea nō poteſt eē compoſita ex pūctis vt ex partibus quantitatiuis ita ꝙ ipſa pūcta ſint ꝯtinua vel contigua: nec ꝯñter ſe habētia. primo ꝙ non poſſunt eē ꝯtinua facile eſt videre: q: continua ſunt illa quoꝝ vltimum eſt vnum: vt dicitur in p̄dicamētis: ſʒ duoꝝ punctorum vltimum nō eſt vnū: q: hūs vltimū eſt diuiſibile in vltimum: ꝛ id cuius eſt vltimum. ſi ergo pūctus hēret vltimum: tūc pūctus eēt diuiſibilis ſm quātitatē qḋ eſt ꝯtra ſuppoſitionē. Nec poſſunt eē cōtigua: quia contigua ſunt illa quorum vltima ſunt ſimul: pūctorum autē vltima ſimul eē non poſſunt: quia nō habēt vltima ratione p̄dicta. ſ. quia habēs vltimum diuiſibile eſt in vltimoʒ ꝛ magnitudinē cuius ē vltimum: pūctus autē nullam hʒ magnitudinē. ℂ Itē ꝯfirmatur: quia omnia ꝯtigua ſunt ſe tangētia. Si igitur pūctus eēt ꝯtiguus pūcto in cōpoſitione linee ꝯtinue. aut totus pūctus tangeret totum punctum. aut pars tangeret partē: aut pars totum. nō duobus modis vltimis: q: pūctus nō hʒ partē. nec primo modo: q: cum totuʒ tāgit totum: nō reſultat aliquod maius vno illoꝝ tangētiuʒ cum ſint in eq̄li loco: ſed totum quātitatiuum oʒ eē maius q̄libet ſua parte quātitatiua per ſe ſumpta. q̄re ꝛc. Nec poteſt ꝯñter ſe hēre: q: inter ꝯñter ſe hñtia nulluʒ eſt medium eiuſdē gñis: ſʒ inter quecūq̄ʒ duo pūcta eſt mediuʒ oportet ꝙ inter ea ſit medium eiuſdē gñis. Nam ſi inter aliqua duo pūcta eſt aliquod medium quo diſtāt abinuicē: neceē eſt ꝙ inter ea ſit linea media, cum nulla diſtantia ſit ſine linea: ꝛ in qualibet linea ſunt pūcta aliꝰ nō eēt continua: ꝛ ſic ſemꝑ inter duo pūcta diſtātia eſt aliqḋ mediū eiuſdē gñis. ſ. pūct⁹. ℂ Sed aliquis cauillaret hic: q: ad hoc vt aliqua ſint ꝯñter ſe habētia bñ oportet ꝙ inter ea non ſit mediuʒ eiuſdē gñis in actu: ſʒ nō requirit ꝙ non ſit medium in potētia: imo poteſt eē mediuʒ eiuſde gñis in potētia ſicut due domus inter quas nō eſt domus media actu: bñ ſunt ꝯñter ſe hñtes nō obſtante ꝙ inter eas ſit domus in potētia. modo veruʒ eſt ꝙ inter q̄libet duo pūcta diſtantia eſt aliquod medium eiuſdē gñis. ſ. pūctū ſed illud eſt pūctum in potētia nō in actu: ꝛ hoc nō videtur impedire ipſa ꝯñter ſe hñtia. ℂ Ad hoc dōm ꝙ aliquid dupl'r eſt in potētia inter aliqua vt ad ꝓpoſituʒ ſpectat. Uno modo in potētia remota. Alio modo in potētia ꝓpinqua actu. modo bñ veruʒ eſt ꝙ inter ꝯñter ſe habētia poteſt eē medium eiuſdē gñis in potētia remota: ꝛ ꝑcipue in potētia paſſiua materie: ſʒ inter ꝯñter ſe habētia non oʒ eē medium eiuſdē gñis in potētia ꝓpinq̄: ꝛ ꝑ modum habitus ꝓpinqui ad actum: ſic autē ē de pūctis in linea: ſunt enim in linea in potentia ꝓpinqua actu ꝛ ꝑ ſolam diuiſionē ſiūt in actu terminātia lineam ꝛ diſtiguētia. Uel dicatur ꝙ inter duo pūcta linee diſtantia abinuicem nō ſunt pūcta in actu terminantia: ſʒ bñ ſunt ibi pūcta actu ꝯtinua: q: linea ē actu ꝯtinua. Et iſtud ſufficit ad impediēdum ꝯñter ſe hēre. q̄re ꝛc. ꝛ ſic pʒ p̊ ꝯ̄. ℂ Tunc oñditur 2ª ꝯ̄ ꝛ ꝓbatur ab aliq̄bus ſic: nulla forma ē vna cōpoſita ex partibus diuerſaꝝ rōnuʒ. ſʒ alleḡt ex. 7. metaphy. ꝛ ex li. 6. principioꝝ: ſʒ eēntia linee eſt q̄dam vna forma. eſt enim vna ſpēs ſpāliſſima quātitatis. ſ. lōgitudo. ergo nō eſt cōpoſita ex partibus diuerſaꝝ rōnuʒ: nec per ꝯñs cōpoſitione eēntiali. ℂ Sed aliqui dubitāt hic: ponatur ꝙ linea diuidat' in pūcto: manifeſtum eſt ꝙ ſtatiʒ poſt diuiſionē linee erūt duo pūcta. Aut ergo illa duo pūcta primo exiſtebāt ante diuiſionē linee aut nō: ſi ꝑexiſtebant. ergo pūctus erat imediatus pūcto. ℂ Et confirmatur ꝑ quōdam vbum Cōmentatoris ſup ꝑᵐ de gñone. vbi dicit. ꝙ diuiſio facta in vno ſigno tollit potētiaʒ ad diuiſionē in ſigno ꝓpinquo. ergo vult ꝙ ſignū eſt ꝓpiquū ꝛ imediatum ſigno. alr eniʒ diuiſio facta ſuꝑ aliqḋ ſignū non tolleret potētiam ad diuiſionem in ſigno ꝓpinquo. ℂ Et ſi dicatur ꝙ illa duo pūcta non ꝑexiſtebāt. ergo punctus ſup qḋ ſit diuiſio diuidit' in illa duo pūcta non: ꝛ qḋ eſt abſurdū. ℂ Dōm breuiter ꝙ illa duo pūcta non ꝑexiſtebant in actu: ſʒ ſiūt ꝑ diuiſionē: ꝛ pūctus ꝑexiſtēs cōtinuans corrūpitur ꝛ non diuidit' in illa duo pūcta. Et qḋ dicit Cōmētator intelligēdum eſt in ſigno ꝓpinquo: verū ex gñato ꝑ diuiſionē: ſup illud enim ſignum coꝫ ſit terminans non ſit diuiſio: ꝛ illud vocat ſignū ꝓpinquū: q: ꝓpiquū eſt alteri ſigno terminātī. ℂ Tūc ꝓcedatur vlterius ſi linea eēt cōpoſita ex pūctis tāq̄ʒ ex partibus eēntialib⁹ oporteret ꝙ in ꝯpōne linee eſſet aliqd alteri⁹ rationis ab ipſis pūctis. ſ. lōgitudo que eſt qḋ diuiſibile. Uel illud q̊ aliqd eſt diuiſibile. pūctus enim nec eſt diuiſibilis nec id quo aliqd eſt diuiſibile ꝛ ſic linea eēt cōpoſita ex partib⁹ diuerſaꝝ rōnum qḋ eſt impoſſ: vt dctm̄ eſt. q̄re ꝛc. ℂ Itē poteſt ſic argui: ſi eēntia linee hēret partes eēntiales q̄libet illaꝝ partiū deberet eē id quo aliqd ē diuiſibile. Nā linea ꝑ eſt id quo aliqd eſt lōgum: ſʒ pūctus nō eſt aliqd quo aliqd ſit diuiſibile formal'r: vt manifeſtū eſt vnicuiq̄ q̄re ꝛc. ℂ Tūc pōt oñdi. 3. q: illḋ qḋ eſt cōpoſitū ex aliquib⁹ diuerſaꝝ rōnū eſt cōpoſitū ex illis ꝯpōne eēntiali. hec videt' manifeſta ex dictis: ſʒ linea terminata eſt cōpoſita ex eēntia linee ꝛ pūctis tāq̄ʒ ex aliq̄bus diuerſaruʒ rōnum. Cōſtat. n. ꝙ linea terminata eſt quōdam aggregatuʒ ex eēntia linee ꝛ terminis terminātibus ipam: ꝛ ipſi termini nō ſunt aliud niſi pūcta: ꝛ ſic eſt ꝯpoſita ex eēntia linee ꝛ pūctis: ꝛ manifeſtū eſt ꝙ eēntia linee eſt alteri⁹ rōnis a pūctis. ꝛ cꝫ. Nam eēn̄ linee vel diuiſibilis eſt vl' ē id q̊ aliqd eſt diuiſibile: ꝛ pūctus nec eſt diuiſibilis nec i quo

Marginalia: R° (beside "Ad hoc dōm"); Rō 2ª ꝯ̄nis (beside "cōpoſita ex partibus diuerſaꝝ rōnuʒ"); dubō. (beside "Sed aliqui dubitāt"); Com. 8 (beside "ꝛ imediatum ſigno"); R° (beside "dicit Cōmētator"); Rō 3ª ꝯ̄nis. (beside "ſita ex eēntia linee")

aliquid eſt diuiſibile.q̃re ꝛc̃.¶ Et eſt notandū q̄ iſta cō
poſitio non eſt ꝓpriiſſime cōpoſitio eēntialis: q2 vnū cō/
poſitum cōpōne eēntiali non dꝫ hēre niſi vnam formam
vltimam: ꝛ ipſa linea terminata hꝫ plura terminātia que
ſe habent aliqualr̄ ad modū forme. ſicut enim per formā
cōpoſitum diſtinguit̄ ab alio, ſic per pūctum terminantē
linea diſtinguit̄ ab alia: ꝛ ſicut extra formā ſpecificaꝫ rei
non eſt aliqd de eēntia proprietate illius rei: ſic extra pūcta
terminantia nihil eſt de illa linea terminata: imo tota q̄ꝫ/
titas linee eſt infra puncta terminantia. q̃re ꝛc̃. Diſſimile
tamen eſt in alio: q2 forma ſubſtantialis inherens eſt ex/
tenſa per accidens extēſione linee cui inheret: ꝛ cuius eſt
forma: ſed punctus terminans nullo modo eſt extenſus
extenſione linee: ꝛ ſic nō eſt vere ꝛ propriiſſime forma: ſꝫ
ſe habet ad modum forme vt dictum eſt. ¶ Notandũ
eſt propter cauillationes q̄ linea terminata non dicit mi
hi aliquam formā per ſe ꝛ ſimplr̄ vnam: ſicut eniꝫ ſupfi
cies terminat̄ per lineam ꝛ ꝛ ſuperficies terminata nō ē
quid vnum ſimplr̄: ſic linea terminatur per pūctum: vn/
de linea terminata non eſt ens ita perfecte vnum per ſe ſi
cut eēntia linee ſm̄ ſe que ſoluꝫ eſt lōgitudo: qua aliquid
eſt extenſum ſm̄ lōgum: linea enim terminata inquātuꝫ
terminata habet in ſe aliqd qd̄ non habet linea inq̄ꝫtū lō/
gitudo abſolute. Et q̄ꝫuis non poſſit itelligi linea ſine ter
mino vt dicit Ariſto. in. 2. meta. ſm̄ cōem allegationē:
non oportet tamē quin alia res ſit punctus ab ipſa linea
ſine lōgitudine. Sicut materia pma nō itelligit̄ ſine for
ma vt dicit̄ in pmo huius. ꝛ. 7. metaph̄. Et tamē mā p̄ᵒ
realiter eſt alia natura a forma vt patet ibidem.

Tx.c.11
Tx.c.69
Tx.c.35

Ad rationes Ad primā cū dicit̄ ſicut ſe habet
vnitas ꝛc̃. poteſt dici q̄ ſimile eſt
in hoc q̄ ſicut vnitas eſt principium numeri ſic pūctus ē
principium linee quoquo modo. Sed in alio eſt diſſimi/
le: q2 vnitas poteſt ſe hēre ad vnitatē aliquo modo cōue
nienti ad cōſtituēdum nūm. ſ. cōſequēter: vt vnitas ſor. po
teſt ſe hēre cōſequēter ad vnitatē platōis. ꝛ ſic de aliis mł
tis. Sed pūctus nō poteſt ſe hēre cōſequēter ad pūctū: vt
dictuꝫ eſt. q̃re ꝛc. ¶ Sed iſtud nō videtur ſufficē: q2 iter
duas q̄ꝫtitates continuas diſtantes abinuicē neceē eſt eſſe
q̄ꝫtitatem mediam: ꝛ ſic due q̄ꝫtitates cōtinue diſtātes ab
inuicem per aliqd̄ medium nō poſſunt eē cōſiter ſe habē/
tes: nec ſilr̄ vnitates illarum poſſunt eſſe cōſiter ſe haben
tes: q2 ſemp inter tales duas vnitates duoꝝ cōtinuoꝝ di
ſtantes abinuicē eſt vnitas media. ꝛ ſic vnus nūs quanti/
tatum cōtinuarum nō poteſt cōſtitui ex vnitatibus ſe hñti
bus cōſiter vt videt̄. ¶ Et ideo aliter dicūt aliq̄ q̄ nūs nō
alia lr̄° eſt cōpoſitus ex vnitatibus nec tanq̄ꝫ ex partibus q̄ꝫtita/
tiuis nec tāq̄ꝫ ex partibus eēntialibus: ſed vnitates ſunt
principium materiale diſpoſitiuū totale reſpectu numeri
alia lr̄° ꝛ quelibet vnitas eſt diſpoſitio partialis ad nūm recipiē/
dum. ¶ Aliter poteſt dici q̄ differentia eſt inter q̄ꝫtitatē
diſcretam ꝛ cōtinuā: q2 ſbm q̄ꝫtitatis cōtinue nō debet eē
actu diuiſuꝫ ꝛ diſcretum: ꝛ ideo oportet q̄ partes eiꝰ vł
ſint cōtinue vel cōtigue vel cōſiter ſe hñtes: ſꝫ ſubiectū q̄ꝫti
tatis diſcrete dꝫ eē actu diuiſum: ꝛ nō oportet q̄ vnitates
ſint cōtinue nec cōtigue nec cōſiter ſe hñtes ad cōſtitutionē
numeri. ¶ Ad aliam poteſt negari maior: q2 diffō hñ ac
cipit principia extrinſeca. ſ. finem ꝛ efficiēs ſi ſit pfectiſſi
ma diffinitio. ꝛ ideo nō oportet q̄ oia que ponūtur i diffi
nitione rei ſint partes eius ex qbus cōponit̄. Uel dico q̄
vera eſt maior de diffinitione ꝓpria: ſꝫ de diffinitione lar/
ge dicta que eſt deſcriptio nō oportet ꝛ ſic eſt hic. Iſta. n.
eſt deſcriptio linee ꝛ nō vera diffō. Uel dico q̄ hñ eſt diffō
linee terminate: ꝛ hec eſt cōpoſita ex pūctis vt cōceſſuꝫ ē.
Qualr̄ autē h̄ diffō cōueniat linee circulari que nō habet
pūcta terminātia diſtincta vidēdum eſt a mathematicis

¶ Ad aliam p̄ idē. vł dicit̄ q̄ Ariſto. nō dicit ſcām linee
eē ex pūctis niſi exēplificādo. De exēplis aūt non ſeqtur
verificatio ſꝫ manifeſtatio: vt dicit Cōmētator i. 2. d̄ ani
Cō.6 ma. ¶ Ad aliam nego minorē. ꝛ ad probationē cum di/
citur q̄ linea eſt vndiq̄ꝫ diuiſibilis ꝛc̃. Dico q̄ hoc pōt in
telligi dupl̄r. vt hꝫ videri ſup primū de q̄ōne. Uno mo
do q̄ linea hꝫ potētiā ad diuiſionē vndiq̄ꝫ ꝛ in infinitum
tāq̄ꝫ ad actum pfectū. qui poteſt exiſtē totus ſimul ꝛ nō
eſt admiſtus potētie ad vlteriorē partē eius: ꝛ ſic eſt fal/
ſum. Alio modo q̄ hēat potētiam ad diuiſionē infinitaꝫ
vt ad actum impfectum ꝛ pmiſtum potētie: qui nō pōt
exiſtē totus ſimul: ſꝫ vna parte exiſte eſt potētia ad aliā
ſicut dies ꝛ agō: vt exēplificat Ari. in. 3. huius. ꝛ ſic linea
Tx.c.4 hñ eſt diuiſibilis i infinituꝫ. Et cū dr̄ ponat̄ ergo q̄ ſit vn
diq̄ꝫ diuiſa ꝛc̃. Dico q̄ nō eſt poſſibile q̄ ſit vndiq̄ꝫ diuiſa
diuiſione cōpleta ꝛ terminata: ſꝫ diuiſione ſucceſſiua ita
q̄ vna diuiſione facta alia ſit in potētia ꝛ ſic in infinitū: ꝛ
ſic ſemp remanet aliqd diuidēduꝫ propter q̄ nō pueniť
ad indiuiſibilia. ¶ Ad aliā dicūt breuiter aliqui q̄ illa ra
tio ſupponit vnum ſimplr̄ falſum ꝛ impoſſibile. ſ. q̄ vtꝰ
nālis ſit determinata ad minimū in qd̄ nō poteſt. hoc enī
falſum eſt: q2 q̄ꝫuis ſit determinata ad maximū in qd̄ po
teſt: ꝛ h̄ hñ dicit Ariſto. In p̄ celi ꝛ mun. tamē nō eſt dete
minimū in qd̄ nō poteſt: nec hoc dicit Ariſto. ibi nec Cō
mentator: vt pꝫ in ſpiciēti. Unde illa ratio lꝫ ab aliqbꝰ re
putet̄ difficilis ꝛ valde ſophiſtica: tamē nō ē vex: h̄ q2 ipſa
eſt peccās in mā manifeſte. Et ſiqs arguat q̄ q̄lꝫ vtꝰ nā/
lis eſt determinata ad minimū, poteſt dici q̄ vex ē ad mi
nimuꝫ in quo poteſt ſubſiſtere ſeorſum: ſed ad minimuꝫ
in quo non poteſt agere non oportet q̄ ſit determinata:
imo quocūq̄ꝫ paruo dato in qd̄ nō poteſt ē dare minꝰ.
¶ Aliter pōt dici q̄ illud in quo minimū in qd̄ nō poteſt
excedit maximū i qd̄ pōt hñ eſt diuiſibile: ſic q̄ hꝫ partē
extra partē: ſꝫ nō ē diuiſibile q̄ꝫtū ad auferibilitatē: ita. ſ.
q̄ vna pars eius poſſit auferri alia remanente: imo ſi au
fert̄ neceſſario aufert̄ tota ſimul: ꝛ ita ꝑ ipſa auferibilitas ſiue
potētia ſuſcipiēdi auferibilitatē eſt determinata ad mini
mum quod diuiſim poſſit auferri. Et in illo minimo ē ex
ceſſus quem queris. Queſtio. .ij.

C On ſequēter pōt queri vtrū punctum ſit in
linea. ¶ Arguit̄ q̄ non. q2 vnū oppoſitoꝝ
A nō ē i alio. Sed pūctū eſt oppoᵐ linee: q2 pū
ctum eſt indiuiſibile ꝛ linea eſt diuiſibilis. q̃/
re ꝛc. ¶ Itē ſi pūctum eēt in linea: aut ēt i ea
ſicut pars in ſuo toto: aut ſicut accñs i ſuo ſbto: aut ſicut
forma in materia. plibus enim modis nō videt̄ rationa/
biliter pūctum poſſe eē in ea. nō enim eſt in ea ſicut i ſuo
efficiēte nec ſicut in ſuo fine: imo magis pūctum eſt finis
linee vt videt̄ cum ſit eius terminus: nec eſt in ea ſicut i
ſuo loco: q2 locus eſt eq̄lis locato. 4. huius. nec ſicut ge
nus in ſpē nec eꝫ. cum pūctus nō p̄dicetur eēntialiter de
Tx.c.1 linea nec eꝫ: nec ſicut pars in toto: q2 ſic linea cōponeret̄
ex pūctis. nec ſicut totum in parte: q2 oē totum eſt maiꝰ
ſua parte ꝛ diuiſibile in ſuas partes: nec ſicut accidēs in
ſubiecto: q2 vnū accidēs nō eſt ſubiectū alterius: ꝛ linea
eſt accidēs ſicut ꝛ punctus. nec ſicut forma in materia: q2
forma diuidit̄ diuiſione illius cuius eſt forma p̄cipue for
ma inherēs ſicut eſt pūctus. q̃re nullo modo videt̄ q̄ pū
ctus ſit in linea. Et cōfirmatur q̄ pūctus non ſit in linea ſi
cut forma linee: q2 vnius rei debet eē vna forma propria
ꝛ ſpecifica. ꝛ vnius linee ſunt plura pūcta vt manifeſtuꝫ
eſt: q2 plures termini. q̃re ꝛc̃. ¶ Item ſicut ſe habet linea
ad ſuperficiē: ſic pūctus ad lineam: per cōuenientiā ſilitu
dinem. Sed linea nō eſt ſuperficie cum ſint diuerſe ſpe/
cies quātitatis: vt patet in predicamentis. ꝛ vna ſpecies
alicuius generis non eſt in alia ſpecie eiuſdem. generis
vt patet

vt patet inducendo. ergo ⁊c̄.

T.c.1. ¶ Oppoſitum arguitur per Ariſto. in iſto 6°. vult igitur

T.c.2. ꝙ punctus eſt vltimum linee. vltimum autem eſt in illo cuius eſt vltimum. quare ⁊c̄.

B Re° **Ad queſtionem** pōt dici breuiter ꝙ in omni linea ē aliquo mō punctus: qḋ pōt ꝓbari qꝛ in oī terminato eſt terminus terminans ipſuz: ſed oīs linea ē terminata. ergo ⁊c̄. maioꝛ apparet. qꝛ ſicut nihil ē albū niſi ꝑ albedinē exiſtētē in illo: ſic nihil ē terminatuz niſi ꝑ terminū exiſtētē in eo. ¶ Et ɔfirmat̄. qꝛ terminus quo terminat̄ aliqḋ q̄ntū. aut eſt in ipſo quanto aut in alio. ſi in illo habet̄ propoſitum: ſi in alio queritur de illo alio vtrum ſit terminatum aut interminatuz. non eſt dicendum ꝙ ſit interminatum: qꝛ nullum

T.c.36 quantum eſt interminatum. vt pꝫ ex ꝓmo celi. Si eſt terminatum: aut eius terminus eſt in ipſo: aut in alio. Si in ipſo eadem ratione ſtandum fuit in pꝛimo: ſi in alio queratur de illo alio ſicut pꝛius. ⁊ ſic procederetur in infinitum. Aut opoꝛtet concedere ꝙ omne terminatuz habet in ſe aliquo mō terminum terminantē ipſum: ⁊ ſic pꝫ maioꝛ ⁊ minoꝛ apparet: qꝛ nulla eſt magnitudo ſimpl'r īfinita. ſ. ꝑuata vel carens terminis. vt demonſtratū eſt in pꝛimo celi ⁊ mūdi. q̄re ⁊c̄. ¶ Sed eſt ɔſiderandū ꝙ cū q̄dā

Linea q̄ nō ter/minat̄ ꝑ pūctū ſit linea recta: ⁊ q̄dā circularis: vt pꝫ in ꝓmo Euclidis. Aliter linea recta terminat̄ per punctū. ⁊ aliter linea circularis. Nā linea recta ſic terminat̄ per pūctū ꝙ ē aliqḋ punctū in ea qḋ nō ɔtinuat ptē eius cū aliqua alia parte eiuſdē linee recte vt manifeſtū eſt q̄ſi ad ſenſuz. ſed qḋlibet pūctū linee circularis ɔtinuat vnā ptem linee circularis cū alia parte eiuſdē linee: ⁊ ſic qḋlibet punctū exiſtēs in ea eſt pꝛincipiū vnius partis ⁊ terminus alteri⁹. vnuz ⁊ idē ſubiecto: differens rōne ſeu mō. dicit̄ tñ linea circularis terminata pro tanto: qꝛ in vltima ſupꝑficie coꝛpoꝛis circularis eſt ſignare lineā in qua ē punctus nō ɔtinuans eā cū alia linea ſuperioꝛi: ſicut in vltimo ⁊ maximo oꝛbe linea exñs in vltima ſupꝑficie ɔuexa eſt terminata: ꝓpter hoc ꝙ in ipſa pūcta exñtia nō ɔtinuāt eā cū alia linea ſuperioꝛi. Et ꝑ oppoſitū de linea que ɔtinuat ptes ſupꝑficiei cōcaue. Uel pro alio intelligit̄ linea circularis eſſe terminata per pūctū: qꝛ quelibet diſtātia ab vno puncto linee circularis ad aliū pūctū eſt finita: qḋ nō eſſet ſi linea circularis eſſet infinita: vt patet in pꝛimo celi ⁊ mundi.

C **Ad pꝛimam** rōnem cū dicit̄. vnum oppoſitoꝝ ⁊ cetera. Uerū eſt vt oppoſita ſunt. Et cū dicit̄ ꝙ punctū ⁊ linea ſunt oppoſita: falſuz eſt. Et ad ꝓbationē cum dicit̄ ⁊c̄. Dōm eſt ꝙ lꝫ diuiſibilitas ⁊ idiuiſibilitas opponant̄: tñ illud qḋ eſt diuiſibile ⁊ id qḋ eſt indiuiſibile nō opponunt̄: ſic lꝫ albedo ⁊ nigredo ſint ɔ̄ria: tñ nō opꝫ ꝙ illud qḋ ſubijcit̄ albedini ſit ɔtrariū ei

Obiō qḋ ſubijcit̄ nigredini. ¶ Sꝫ aliqs iſtaret qꝛ certū ē ꝙ pūctū habet in ſe idiuiſibilitatē. Tunc arguit̄. in quocunq̄ eſt pūctus in illo exiſtit illud quod exiſtit in puncto: ſicut in quocūq̄ eſt ſupꝑficies in illo eſt illud qḋ exiſtit in ſuperficie. Et pūctus per ſe eſt in linea ⁊ in ipſo puncto eſt indiuiſibilitas. ergo ī linea eſt idiuiſibilitas ſed linea eſt diuiſibilis: ergo diuiſibilitas ⁊ indiuiſibilitas ſunt ſimul in

Re° linea: qḋ videtur impoſſibile. ¶ Poſſet hic dici ꝙ nihil eſt incōueniēs ꝙ in linea ſit diuiſibilitas ⁊ indiuiſibilitas ſimul ſ̄m diuerſa. In ipſa ergo eſt idiuiſiblitas rōne ſui termini: cū terminus neceſſario ſit indiuiſibilis: ſed diuiſibilitas eſt in ea ratione ſue q̄ntitatis. Uel dicatur ꝙ pūctus nō eſt in linea ſicut accidens in ſubiecto ꝓpꝛie. nec ſicut vera foꝛma in materia: ſꝫ ſolum ad modum ⁊ ſimilitudinem foꝛme: vt pꝛius declaratū eſt. Et iō non opꝫ ꝙ illud qḋ eſt in puncto ſit in linea. quare non valet. ¶ Ad aliā pꝫ ex dictis. punctus eñi eſt in linea non ſicut accñs in ſuo per ſe ſubiecto: nec ſicut ꝓpꝛia foꝛma in foꝛmato: ſed ſ̄m quandaz ſimilitudinē ad foꝛmā vt oſtenſum eſt

Subiec/tū pun/cti pꝛius. Sed queres quid eſt ſubiectum pꝛopꝛium ipſius: poteſt dici ꝙ eſt ſubā q̄ eſt ſubiecta linee: non quidem rōne qua eſt quanta ⁊ linea: ſed ratione qua eſt nata terminari. ¶ Ad aliam poteſt dici ꝙ linea non eſt in ſupꝑficie ſicut foꝛma eēntialis ipſius ⁊ ſpecifica: ſicut bene pꝛobat argomentū: ſed tamen eſt in ea ad modū foꝛme inquantum terminat eam: ⁊ hoc ſufficit ad ꝓpoſitū. ¶ Qualiter aūt puncta ſint vbiq̄ in linea ⁊ quomodo non: declarandū eſt ſuper pꝛimum de generatione. Queſtio. iiij.

A **C**Onſequēter pōt queri vtruz punctus ſit aliqd ens poſitiuū. ¶ Arguit̄ ꝓmo ꝙ non: qꝛ omne ens poſitiuū vl' eſt ſenſibile vel intel

T.c.37 ligibile: vt pꝫ in. 3. de aīa: Sꝫ pūct⁹ nō ē qd ſenſibile: qꝛ idiuiſibile non ſentit̄ vt pꝛobat Ariſto. in de ſenſu ⁊ ſenſato in fine: pūctus autē eſt indiuiſibile: nec intelligibile: quia intellectus noſter nihil intelligit eoꝛum que exterius niſi cum ſenſu vt dicit Ari/

T.c.30 ſtote. in de ſenſu ⁊ ſenſato. ¶ Et confirmatur. qꝛ intellectus nihil intelligit ſine phantaſmate. 3° de anima. punctus autem non habet phnataſma cum ſit indiuiſibilis: ⁊ per conſequens inſenſibilis: phantaſma autem eſt ſi/

T.c.30 militudo rei ſenſibilis: vt patet 3° de anima. ⁊ in. 2. quare ⁊c. ¶ Item quod intelligitur per pꝛiuationem non videtur eſſe quid poſitiuum. Ens enim poſitiuum non debet cognoſci per pꝛiuationem ſed per ſeipſum: nunc autem ipſe punctus intelligitur per pꝛiuationem vt dicit

T.c.25 Ariſto. in. 3. de anima illo capitulo. Indiuiſibilium quidem igitur intelligentis. vbi ſic dicit. Punctus autem ⁊ omnis diuiſio: ⁊ ſic indiuiſibile pꝛiuatione monſtratur. quare ⁊c. ¶ Item ſicut eſt de vnitate ita eſt de puncto ꝑ conuenientem ſimilitudinē. cum vtrūq̄ ſit quid indiuiſibile ſimpliciter. Sed ipſa vnitas non eſt aliquid poſitiuum cum ſit quedam indiuiſio. Unum enim eſt ens indi/

T.c.11 uiſum vt habetur ex 5° metaphy. ⁊ per conſequens vnitas eſt indiuiſio per locum a coniugatis. ¶ Itē ſi pūct⁹ eſſet aliquid poſitiuum aut eſt aliquid pꝛius q̄ꝫ linea aut poſterius. per ſufficientē diuiſionem, non eſt dicēdū qḋ ſit aliquid pꝛius q̄ꝫ linea vl' q̄ꝫ coꝛpoꝛeitas: quia hec contradiceret Cōmē. in ſuo tractatu de ſubā oꝛbis. vbi dicit ꝙ dimēſio eſt pꝛima res exiſtēs in pꝛia materia. hec ſunt eius verba. pꝛimum enim rerum exiſtētium in hoc ſubiecto: ⁊ loquitur de pꝛima materia. Sunt tres dimēſiones que dicuntur coꝛpus: quare nō eſt dicēdum ꝙ pūctus ſit aliquid poſitiuū quod pꝛius ſit in materia q̄ꝫ dimenſio nec poteſt eſſe poſterius. quia cum pūctus ſit pꝛincipiū linee neceſſe ē ꝙ ſit pꝛius ipſa linea. ⁊ cum ipſa linea ſit pꝛioꝛ alijs dimēſionibus. quare ſimpliciter ſequitur qḋ punctus ſit pꝛius omni dimenſione. quare ⁊c.

¶ Oppoſitum arguitur. qꝛ nihil pure pꝛiuatiuū ponit̄ in diffinitione entis poſitiui. Punctus autem ponit̄ in diffinitione linee. vt dicit Ariſto. in pꝛimo poſterioꝝ. ⁊c.

B Opinio pꝛima **Aliqui viſi** ſunt intelligere ꝙ pūctus ⁊ vnitas nō ſunt entia poſitiua ſed ſoluz ſunt quedam pꝛiuationes. punctus enim terminans eſt pꝛiuatio continuationis linee terminate cum alia linea. ⁊ pūctus continuans eſt pꝛiuatio diuiſionis linee. tandiu enim linea eſt continua q̄ꝫdiu eſt indiuiſa. ⁊ cum eſt diuiſa corrūpitur punctus continuans: quod non videtur eſſe niſi qꝛ punctus continuans eſt pꝛiuatio diuiſionis actualis. Si/

Impro/batio militer dicunt qḋ vnitas nihil aliud eſt niſi pꝛiuatio diuiſionis non habens poſitionem in continuo. ¶ Sed iſta nō videntur bene dicta. ¶ Pꝛimo de vnitate quia menſura alicuius poſitiui nō videtur eſſe pura pꝛiuatio. hoc videtur ſatis manifeſtum. ſed vnitas eſt menſura nume/

T.c.ō.2. ri intriſeca. vt vult Ariſt. in. 10. metaphyſice. ⁊ numerus
eſt quid poſitiuū cum ſit ſpecies q̄titatis vt patet in pre-
dicamētis. quare ⁊c̄. ¶ De puncto ſimiliter nō bene di-
cunt. quia illud quod habet poſitionem in cōtinuo vide-
tur eē quid poſitiuū ⁊ nō pura priuatio. hec reciḣitur ꝓ
Poſitio manifeſta. ſed pūctus eſt hꝰ. In hoc enim differt pūctus
capitur ab vnitate. ¶ Item illud quod eſt terminus ⁊ principiū
mltipl’r entis poſitiui non eſt pura priuatio. ſed punctus eſt hu-
iuſmodi vt omnes concedunt. quare ⁊c̄. ¶ Sed quali-
ter pūctus habet poſitionem in cōtinuo non eſt ſatis ma-
nifeſtum. Ad huius euidentiam conſiderandum ꝙ poſi-
tio q̄tum ſpectat ad propoſitum multipliciter accipi-
tur. Uno modo accipitur poſitio pro ordine partium in
toto in habitudine ad locum: vel pro quodam modo
eſſendi fundato in iſto ordine: ⁊ hoc modo poſitio eſt
vnum predicamentum. vt habet videri in predicamen-
tis. Alio modo accipitur poſitio ꝓ ſignificabilitate ſeu
ſenſibilitate partium quantitatiuarū in ſuo toto: ⁊ hoc
modo pertinēt ad quātitatem cōtinuam. ⁊ iſtis duobus
modis punctus non habet poſitionem: cum nullas par-
tes habeat ſm quantitatem. Alio modo dicitur poſitio
ipſa exiſtētia alicuius indiuiſibilis inter duas lineas con-
tiguas vel inter duas partes linee determinate: ⁊ ſic pun-
ctus habet poſitionem. Nam punctus continuans duas
partes linee: eſt inter illas duas lineas ſine medio ⁊ non
alibi: pūctus autem terminans eſt inter duas lineas con-
tiguas adinuicem ⁊ non alibi. ⁊ hoc in illis corporibus
que habēt aliquid extra ſe. Et ſic patet qualiter punctus
habet poſitionem in cōtinuo. ⁊ in hoc differt punctus ab
vnitate: q2 ipſa vnitas a qua aliquid dicitur vnū non eſt
determinate inter duas partes linee quecunq̄ ſint: loquor
C ſm ꝙ vnitas. ¶ Dicēdum eſt igitur ad queſtionem ſm
℥ Re.ⁿᵒ viam cōmunioꝛem ꝙ pūctus eſt aliquid poſitiuū aliquo
Pūct⁹ ē modo. Ad quod cōſiderādum eſt ꝙ duplex eſt pūctus
duplex. ſicut dicitur cōmuniter. ſ. pūctus terminās ⁊ pūctus cō-
tinuans. Pūctus terminans eſt quoddam indiuiſibile vl-
tra quod nihil eſt de illa linea. ⁊ citra quod eſt totū quic-
quid eſt de illa linea. ⁊ ſuper illud indiuiſibile fundatur
relatio quedam. ſ. termini ad terminatum vt cōmuniter
dicitur. Et ad iſtius termini actualem exiſtētiam neceſſa-
rio requiritur priuatio continuationis linee: cum alia li-
nea ⁊ ſine iſta priuatione nō bene poteſt itelligi ille termi-
nus actu. q̄uis enim habitus ſit notioꝛ ipſa priuatione
oppoſita: tñ nihil prohibet priuationem vnius habit⁹. ſ.
habitus multo notioꝛis eſſe notioꝛem. ſaltē quo ad nos
Cō.27. quodam alio habitu vel ente poſitiuo: vt Commē. inuit
in. 8. hui⁹ ſuper illo capitulo. Mouētiū igitur ⁊ eorum
que mouētur: ⁊ ſic cōtingit in propoſito. Cōtinuitas igit̃
vel quātitas cōtinua eſt aliquid notius ⁊ manifeſtius q̄
ſit illud indiuiſibile quod dicit̃ punctus: ⁊ priuationem
ipſius cōtinuitatis neceſſario cōcomitatur hꝰ pūctus ter-
T.c.25 minās: ⁊ ideo pūctus notificatur per priuationem conti-
nuitatis. ⁊ hoc bene docuit Ariſtote. in. 3. de anima. illo
capitulo. Indiuiſibilium quidem igit̃ ⁊c̄. vbi ſic loquitur
punctus aūt ⁊ omnis diuiſio. ⁊ ſubſtantie indiuiſibile pri-
uationem monſtratur ⁊c̄. imaginabimur ergo ſm iſtam
viam ꝙ hoc nomē pūct⁹ ſignificat aliquod ens poſitiuū
quod eſt terminus linee. Ratio tamē itelligēdi ⁊ ſignifi-
cādi hui⁹ termini ſumitur a quadam priuatione. ſ. a pri-
uatiōe cōtinuitatis linee terminate cū alia linea. ¶ Pun-
Pūctus ctus vero cōtinuās eſt quoddam idiuiſibile exiſtēs inter
ↄtinuās duas partes linee ſibi inuicem cōtinuas ſine diſtantia me-
dia: ⁊ ad huiuſmodi pūctum neceſſario requiritur priua-
tio diuiſionis actualis ipſius linee. Si enim linea q̄ nunc
eſt cōtinua diuidatur actualiter: tūc corrūpit̃ pūctus con-
tinuās ⁊ fiūt loco eius duo puncta terminantia: ⁊ hmōi
pūctus licet ſm ſe ſit aliq̄d poſitiuū vt dicit̃: tamen noti-
ficat̃ ⁊ intelligit̃ per priuationem diuiſionis linee: que
quodammodo notioꝛ eſt ipſo. ⁊ iſte punctus communi-
ter dicit̃ eſſe pūctus in potētia: q2 non terminat actu line-
am: ſed ipſa exiſtēte linea quam continuat cum alia linea
nō eſt actu terminata ⁊ diuiſa ab alia linea: ſed ſolum in
potentia. De vnitate autem quid ipſa eſſentialiter ſit ma-
gis inquirēdum eſt ſuper 4ᵐ metaphyſice.

Ad rationes Ad primam poteſt dici ꝙ pūctus
bene eſt aliquid ſenſibile: non qui- D
dē ſenſu exterioꝛi per ſe: ſed ſenſu interioꝛi. ſ. virtute co-
gitatiua. Iſta enim virtus bene cognoſcit aliquas inten-
tiones nō ſenſatas. i. proprietates idiuiduales. quas non
cognoſcit ſenſus particularis ⁊ exterioꝛ: vt habet vide-
ri ſup 3ᵐ ⁊ 2ᵐ de anima. ⁊ ſpecialiter a Commē. ꝑ hoc
ſufficit ad hoc ꝙ ſit intelligibile. Vnde Commē. dicit in Cō.33
3ᵒ de anima. ꝙ comprehenſibilia humana diuiduntur in
comprehenſibilia: quorum principium eſt ſenſus. ⁊ com-
prehenſibilia: quorum principium eſt cogitatiua idēſt
comprehenſibilia que cognoſcūtur ſenſu particulari: ⁊
ea que cognoſcuntur virtute cogitatiua. Uel poteſt dici
ꝙ pūctus eſt aliquid ſenſibile per accidens ſenſu particu-
lari: quia accidentaliter coniunctus eſt alicui per ſe ſen-
ſibili: ⁊ ſtatim cognoſcitur ſine magno diſcurſu cogita-
ta linea diuiſa ab alia linea ⁊ hoc ſufficit. ¶ Et cum dici-
tur. indiuiſibile non eſt ſenſibile. poteſt dici quod verum
eſt de ſenſibili per ſe ſubſiſtente: ⁊ de iſto probat Ariſto.
in de ſenſu. ſed indiuiſibile inherens alicui ⁊ exiſtens in
aliquo ſubiecto poteſt ſentiri vel per ſe: ſicut vnitas eſt
per ſe ſenſibilis aliquo modo vt vult Ariſtote. in ſecūdo
de anima. vel per accidens: ſicut pūctus vt dicitur. Et foꝛ- T.c.14
te non eſſet magnum inconueniens dicere quod ſicut vni-
tas que eſt principium numeri dicitur eſſe ſenſibilis ali-
quo modo ſicut ſenſibile commune: ſic etiam punctus
cum ſit principium linee ſit per ſe ſenſibilis aliquo modo
¶ Ad aliam cum dicitur. illud quod intelligitur ⁊c. iſta
poteſt negari. quia quamuis priuatio alicui habitus non
ſit notioꝛ illo habitu nec ducat in eius cognitionem ſed
econuerſo: tamen priuatio alicuius habitus bene eſt pri-
us nota aliquo alio poſitiuo: ⁊ ſic ducit aliqualiter in ei⁹
habitus notitiam vel illius habitus vel poſitiui. ⁊ iſto
modo notificantur nobis ſubſtantie ſeparate ſcilicet per
abnegationem materie que eſt in iſtis tranſmutationib⁹:
⁊ per abnegatione conditionum conſequentium mate-
riam. ſ. generationis ⁊ corruptionis ⁊ extenſionis ⁊ hꝰ:
vt ſcit̃ ex 8ᵒ hui⁹ ⁊ 12ᵒ metaphyſice. ¶ Ad aliā pōt di-
ci ꝙ imo vnitas eſt q̄d poſitiuū ſm ſe: tamen ſignificatur
⁊ intelligit̃ ſub priuatiōe. ⁊ differt a puncto modo predi-
cto. nec ſeq̄t̃. ſi vnū eſt ens idiuiſum ꝙ vnitas ſit ſola indi-
uiſio: ſed ꝙ ſit vnitas idiuiſa. Qualiter aūt differt vnitas
nūeralis ab vnitate ſpecifica ⁊ eſſentiali alibi dictum eſt.
¶ Et ſi inſtes. vnū dicit̃ ab indiuiſiōe: ſed vnū dicit̃ ab
vnitate. ergo vnitas eſt idiuiſio. Dico ꝙ vnū nō ſolum di-
cit̃ vnū ab idiuiſiōe: licet idiuiſio ſit mod⁹ a quo ſumitur
itellect⁹ vnius. ſed cum hoc dicitur vnum ab aliquo po-
ſitiuo ſubſtrato illi idiuiſioni. hoc autem alibi magis de-
claratum eſt. ¶ Ad aliam poteſt dici ꝙ pūct⁹ eſt aliquo
modo prioꝛ q̄ linea ſaltem ordine generationis vel ordi-
ne ſimili: q2 imperfectioꝛ eſt q̄ linea ſicut linea q̄ ſuper-
ficies. Et q̄ꝺ Commētatoꝛ dicit ꝙ primū ⁊c̄. poteſt dici
ꝙ ipſe itelligit de formis diuiſibilib⁹ ⁊ extenſibilib⁹. om-
niū enim illarū prima eſt dimenſioꝛita ꝙ dimenſiones que
dicūtur corp⁹ Commēta. comparat ad alias formas na-
tas extēdi in materia: ⁊ reſpectu iſtarū ipſa corporeitas
prioꝛ eſt quoquo modo: pūct⁹ autem non eſt aliq̄ forma
extenſa nec extenſibilis nec per ſe nec per accidēs: ſic q̄ꝺ
habeat

habeat vnam partem extra aliam: vt albedo exiſtens in ſuperficie. Si autem dicat̃ diuiſibilis per accidẽs: q2 eſt cõiũctus cum aliquo diuiſibili aliquo modo coniunctio
Co.1. nis vt videtur innuere Cõmẽ. in. 3. de anima. capitulo. In diuiſibilium quidem igitur itelligentia. hoc eſt multum
A improprie ꝛ nihil ad propoſitum. Queſtio. iiij.

Conſequẽter queri poteſt. Utrũ duo corpora poſſint ſe tãgere ſm totum. ¶ Arguitur
Co.89 primo ꝙ ſic, quia in vero miſto q̃libet pars eſt miſta. primo de generatione. Sed hoc nõ cõtigeret niſi vnũ corpꝰ totũ poſſet tangi ab alio ꝛ ecõuerſo. Nam recipiat̃ aliqua pars terre cõcurrẽs ad miſtionẽ. Aut illa tota tangit̃ a pte ignis aut nõ tota. Si ſic, habet̃ propoſitũ. ſi nõ. ergo non quelibet pars miſti erit miſta ex omnibus elementis. quare ꝛc.
Co.1.2. ¶ Oppoſitum arguit̃ breuiter auctoritate Ariſto.
Co.47 **Dicendum** primo ꝙ impoſſibile eſt vnũ totũ corpus tãgere aliud totũ corpꝰ: ꝛ qd̾ faciliter probatur: q2 ſi hoc cõtigeret: tũc duo corpora eẽnt ſimul in eodẽ loco: qd̾ eſt impoſſibile. vt patet. 4. huius. ꝛ patet cõſequẽtia: q2 ſi duo corpora ſe cõtingũt ſm ſe tota: aut inſunt in vno ꝛ eodẽ loco ꝛ ſic habetur propoſitũ: aut in diuerſis ita ꝙ vnum illoꝝ eſt in vno loco ꝛ alterũ in altero: ꝛ ſic ſequit̃ ꝙ iter partes exteriores vnius ꝛ partes alteriꝰ eſt ſpatiũ mediũ: ꝛ ſic ille partes nõ ſe tangũt: ꝛ per cõſequẽs totũ nõ tãgit totum. ¶ Et hoc facile eſt videre deſcriptis ad ſenſum duobus corporibus: quorũ vnũ ſit in alio loco ab altero. ¶ Iterum ad hoc ꝙ aliqua corpora ſint duo neceſſe eſt ꝙ claudãtur ꝛ terminẽtur diuerſis ſuperficiebus: q2 qd̾libet illorũ debet eẽ vnũ in ſe: vnũ aũt eſt in ſe idiuiſum ꝛ diuiſum ab alio. Et cõſtat ꝙ aliqd̾ corpꝰ non poteſt eſſe diuiſum actu ab alio niſi ſuperficies eius ſit diſtincta a ſuperficie alteriꝰ. ſed ſi aliqd̾ totũ corpus tãgeret aliud totũ: tũc non eſſent clauſa vel terminata diuerſis ſuperficiebus: ſed vna ſola ſuperficie: ita ꝙ vnica ſuperficies includeret ambo illa tota. detur enim ꝙ extra ſuperficiem vnius eſſet aliqd̾ de altero: tũc certũ eſt ꝙ illud extra exiſtẽs non tangeret partes exteriores iter quas ꝛ ipſum eſſet diſtãtia media. Ultima enim tãgẽtiũ debẽt eſſe ſimul: ita ꝙ inter ea nullum ſit medium nec plenum nec vacuum vt manifeſtũ eſt in. 5. huiꝰ. q̃re ꝛc. ¶ 2ᵒ dico breuiter ꝙ ſi duo cor
Co.22 2ᵉ pora ſe tãgerẽt ſm totũ nõ cõſtitueret̃ ex eis aliquid maius vno illoꝝ: ꝛ hoc patet ex dictis: q2 illud quod eſt maius altero eſt in maiori loco: ſiquidem locus proprius eſt equalis locato. 4. huius. Sed totũ cõſtitutũ ex duobus
Co.49 corporibꝰ ſe tãgẽtibꝰ ſm totũ nõ eſt in maiori loco q̃3 alterũ illoꝝ: vt p3 ex dictis. quare ꝛc. ¶ Item ad hoc ꝙ ex aliquibus partibus cõſtituat̃ aliqd̾ maius ſm q̃ntitatem oportet ꝙ vnũ illoꝝ ſit extra alteꝝ. hoc enim eſt de ratione partium quantitatiuarum ꝙ vna ſit extra aliam. Sed ſi duo corpora ſe tangerent ſm totum: vnum illorum nõ eſſet extra alterum: immo nihil vnius illorum eſſet extra alterum: quia quicquid eſſet extra vnum illorum illud non eſſet immediatum cuilibet parti alterius: ꝛ ſic nõ totum tangeret totum. quare ꝛc.

B **Ratio** in oppoſitum tangit vnam bonam difficultatẽ que magis debet diſcuti ſup pͥmũ de generatione. Et aliqui dicũt ad iſtam dubitationẽ ꝙ cum
Quõ elementa ſint in miſto particule elemẽtorũ ſint ſibiĩuicẽ approp̃nq̃te ad generationem miſti. vna illarum tangit aliam tranſmutando ipſam ꝛ corrũpẽdo excellentias: ꝛ in illo tempore alterationis ille particule habẽt dimẽſiones diſtãtes ſe tangentes ſm vltima. Et cũ materia fuerit ſufficiẽter diſpoſita ad formam miſti recipiẽdam: tũc corrũpẽtur forme elemẽtorum ꝛ dimẽſiones eorũ ꝛ generabunt̃ noue dimenſiones ſimul cum forma miſti proportionales precedentibꝰ: ꝛ ſic nõ oportebit ꝙ dimẽſio vnius penetret dimenſionẽ alteriꝰ. ¶ Sed ſine dubio iſtud nullo modo ſufficit. Primo quia iſti ſupponunt duo multũ dubia: ꝛ forte
Impugnatio reſpon⁹. impoſſibilia. ſ. ꝙ eſſentie dimẽſionũ preexiſtentes in partibus elemẽtorũ corrumpunt̃ cũ forma miſti generat̃. Secũdũ eſt: ꝙ etiam forme ſubſtãtiales elementorum corrũpunt̃ totaliter: quoꝝ vtrũq3 videt̃ eſſe cõtra Commẽ. plane. Uult enim Commẽ. in tractatu de ſubſtantia orbis: ꝙ dimẽſio iterminata. i. eſſentia dimenſiõis eſt coeterna materie prime. ꝛ i. 3. celi ꝛ mũdi vult ꝙ forme ſub Co.67.
ſtãtiales elemẽtoꝝ remaneant in miſtis: licʒ refracte ſeu remiſſe: ſicut ꝛ eorum qualitates: ꝛ de hoc alias inquiret̃
Quelibet pars miſti eſt miſta ſi deus voluerit. ¶ Et ideo dico aliter ad preſens cum dicitur ꝙ quelibet pars miſti ẽ miſta. Dico ꝙ hoc poteſt itelligi dupliciter. Uno modo qd̾ quelibet pars q̃ntitatiua miſti ſit miſta ex elemẽtis p̃exiſtẽtibus ſeorſum ꝛ diuiſim: ꝛ hoc nõ cõcederẽ. Alio modo ꝙ quelibet ſit miſta vl' ex eis p̃exiſtẽtibus: vl' ex eis de nouo generatis p actiões ipſorũ elemẽtoꝝ p̃exiſtẽtiũ: ꝛ ſic eſt ſm veritatẽ. Nã particula ignis appropinquata particule terre tranſmutat eã calefaciẽdo ꝛ rarificãdo: ꝛ quãtum dat ei de caliditate: dat ꝛ tãtum de forma ſubſtãtiali ignis. ꝛ ſic dico de particula aeris ꝛ aque ꝛ econuerſo. Ita quod quelibʒ particula cuiuſlibet elemẽti conueniens ad cõmiſtionem trãſmutatur ab aliqua particula cuiuſlibet alterius elemẽti recipiẽdo formam ſubſtantialem ab ea: ꝛ ſic quelibet pars miſti eſt miſta. Et ex hoc non ſequitur quod aliqd̾ totũ corpus tangit aliud totum corpus.

¶ Eiuſdẽ autẽ rationis eſt ꝛ magnitudinem ꝛ tempus ꝛ motũ ex indiuiſibilibus cõponi ꝛc. Textu commen. iiij. Queſtio. v.

Conſequẽter queritur. Utrũ magnitudo ꝛ motus ſunt eiuſdem rõnis quãtum ad componi vel nõ cõponi ex idiuiſibilibus. ¶ Ar A
guit̃ pͥmo ꝙ nõ. Quia illa quoꝝ vnũ eſt pmanẽs ꝛ aliud ſucceſſiuum nõ ſunt eiuſdẽ rõnis. hec eſt manifeſta: Sed magnitudo eſt ens permanẽs: ꝛ motus eſt quid ſucceſſiuũ vt manifeſtũ eſt q̃re ꝛc. ¶ Item illa non ſunt eiuſdẽ rõnis quoꝝ vnũ diuerſificatur altero nõ diuerſificato: hec eſt manifeſta. Sed motus ꝛ magnitudo ſunt hʒ: quia ſuper eandẽ magnitudinem contingit velociꝰ ꝛ tardius moueri: vt manifeſtum eſt ad ſenſum. quare ꝛc. ¶ Et ſi dices ad iſta duo ꝙ magnitudo ꝛ motus ſm ſe non ſunt eiuſdem rationis: ſed quantum ad hoc ꝙ eſt componi vel non componi ex indiuiſibilibus. Contra. proprietates ſequuntur naturas vt manifeſtum eſt: modo componi vel non componi ex indiuiſibilibus ſunt quedã proprietates magnitudinis ꝛ motus. Si ergo magnitudo ꝛ motus ſm ſuas eſſentias non ſunt eiuſdem rationis: videt̃ quod non ſunt eiuſdẽ rationis quo ad iſtas proprietates. quare ꝛc.
¶ Oppoſitum demonſtrat Ariſto. in litera.
Dicendum ꝙ magnitudo ꝛ motus ſunt eiuſdẽ rationis q̃ntum ad componi vel non componi ex indiuiſibilibꝰ ſic intelligendo qd̾ ſi vnum eſt cõcluſio
compoſitũ ex indiuiſibilibꝰ: ꝛ alterum. Et ſi vnum non eſt compoſitum ex indiuiſibilibꝰ: nec alterũ: ita ꝙ ſunt eiuſdem rationis ſm quandam proportionem ꝛ cõſequẽtiam: ꝛ ſi magnitudo ſup quã eſt motꝰ cõpoſita ex indiuiſibilibus equalibus nũero illis ex quibꝰ componitur motus. Uerbi gratia. ſi ſit magnitudo ſuper quã eſt motus a. b. c. cõpoſita ex tribꝰ indiuiſibilibꝰ. ꝛ motꝰ qui pertranſit hanc magnitudinẽ ſit d. e. f. ita ꝙ d. correſpondet ipſi a. ꝛ ſic de alijs. Tũc arguitur. pars motꝰ correſpon

dēs parti magnitudinis īdiuiſibili aut eſt motus aut mo mētū.ſ.īdiuiſibile exiſtēs in mobili. Si dicatur ꝙ ſit mo tus ſequit̄ ꝙ ſuper indiuiſibile aliquid mouet̄. Nam oē illō mouet̄ in quo eſt motus: hoc eſt manifeſtum. ſi igit̄ pars motus per quā mobile ꝑtrāſit ſit motꝰ: tūc ſequit̄ ꝙ indiuiſibile pertrāſit per motū: ita ꝙ mobile ꝑtranſit indiuiſibile: qḋ eſt īpoſſibile: vt demōſtratū eſt prius. Si autē illa pars motus ſit momētū ſiue motū eſſe eadem rōne pars motꝰ correſpōdens alteri parti magnitudinis erit momētū ⁊ nō motus: ⁊ ſic motꝰ erit ꝯpoſitus ex mo mētis q̄ ſunt indiuiſibilia motus ſicut punctus eſt indi uiſibile linee. quare ⁊c̄. Et cōfirmatur ratio: q: ſicut per totum motū pertranſitur tota magnitudo: ita pars ma gnitudinis pertranſitur per partē motus: ⁊ ſic queratur de illa parte motus q̄ correſpondet indiuiſibili parti ma gnitudinis, vt prius. ℭ Notādū tn̄ ꝙ magnitudo ⁊ mo tus nō ſunt eiuſdē rationis ſm̄ ſpeciē ſpecialiſſimā quā tū ad cōponi vel non componi ex indiuiſibilibus: ſicut nō ſunt eiuſdē rationis ſm̄ ſpeciē ſpecialiſſimā quātum ad cōponi ex diuiſibilibꝰ: ⁊ q: cōpoſitiones diuerſificant̄ ſm̄ diuerſitatem partium ex quibus ſunt. Conſtat autē ꝙ partes magnitudinis ſunt alterius rationis ſm̄ ſpēm ſpecialiſſimam a partibus motus: ergo compoſitio hec ⁊ illa eſt alterius rationis: ⁊ ſimiliter compoſitio ⁊ nō cō poſitio ex indiuiſibilibus eſt alterius rationis ſm̄ ſpeciē ſpecialiſſimam. Sed pro tanto dicitur ꝙ ſunt eiuſdē ra tionis: quantum ad hoc: q: ex vno iſtorum ratione neceſ ſaria conuincitur alterum: vt patet ex dictis.

Partes motꝰ ⁊ magnitudinis nō ſunt eiuſdem rationis

ℭ Et per hoc ad rationes patet ſolutio.

ℭ Si igit̄ preſentis motus neceſſe ē moueri ꝑ aliquā partē ⁊c. Tex. cō. v. Queſtio. vj.

A Onſequēter queri poteſt. Utrū ſup indiui ſibile poſſit fieri motus. ℭ Arguit̄ qḋ ſic. Quia ſuper illud poteſt fieri motus cui po teſt aliquid applicari ſucceſſiue: hoc videtur manifeſtum per ſe. Sed ipſi indiuiſibili po teſt aliqḋ applicari mobile ſucceſſiue: vt ſignato aliquo pūcto ī linea ipſū mobile poteſt eī applicari ſucceſſiue: ita ꝙ vna pars prius ei applicabitur q̄ʒ alia vt manifeſtū eſt ad ſenſum. ergo ⁊c.

ℭ Oppoſitum vult Ariſto.

2ᵃ ꝯ⁹ Tex. c. 7. Dicendum breuiter ꝙ ſup indiuiſibile ꝑ ſe omni no non poteſt fieri motus ꝓprie di ctus. Et boc demōſtrat Ariſto. in lrā ſufficiēter: q: ſi ali quid moueretur ſuper indiuiſibile per ſe: ſequeretur vel ꝙ ſimul eſſet moueri ⁊ motū eſſe: vel ꝙ indiuiſibile eſſet diuiſibile: que ſunt impoſſibilia. ⁊ ꝓbatur ꝯñā: q: pona tur ꝙ aliquid moueatur ſuper īdiuiſibile. ſ. a. oportet ne ceſſario ꝙ illud mobile habeat in ſe motū: ſicut enim ni hil eſt albū ſine albedine: ſic nihil mouetur ſine motu. aut ergo ſimul mouetur per a. ⁊ motū eſt aut nō ſimul. ſi non ſimul ſed poſterius motum eſt q̄ʒ mouebat̄: ſequi tur ꝙ a. ſit diuiſibile: quia dum erat in ipſo moueri non quieſcebat in. a. ſ. quiete precedente motū: hoc eſt mani feſtum neqʒ tranſierat totum ipſū a. quia iam nō moue retur per a. nihil enim mouet̄ per ſpatiū per quod iā per trāſiuit: opʒ igit̄ ꝙ medio mō ſe hʒ. ſ. ꝙ cū mouet̄ ꝑ a. partem eius ꝑtranſiuit ⁊ in parte eius adhuc ſit ſequit̄. ergo ꝙ a. ſit diuiſibile. Si vō dicatur ꝙ ſimul mouet̄ ⁊ motum eſt: hoc eſt impoſſibile: q: manifeſtū eſt ex ſucceſ ſione temporis: qḋ nulla duo inſtātia tꝑis poſſunt ſimul eſſe ſicut tēpus cū inſtanti eſt oino ſimul. quare ⁊c.

Motus pōt fieri ꝑ accñs

ℭ Intelligēdū tn̄ qḋ ſupra īdiuiſibile ꝑt fieri motꝰ ꝑ accñs inq̄ʒtū ſpm īdiuiſibile aliq̄liter eſt ꝯiūctū diuiſibili ſuper qḋ ſit motus per ſe: ⁊ hoc mō ꝓcedebat ratio que addu cebatur: non enim partes mobilis applicātur indiuiſibi li per ſe ſed per accidens inquantum eſt coniūctum ma gnitudini cui applicantur partes mobilis.

ſup id uiſibile

ℭ Si igit̄ neceſſe eſt qḋ mouet̄ vnde ⁊ vbi non ſimul moueri ⁊ motum eſſe ⁊c. Tex tu commenti. vij. Queſtio. vij.

A Onſequēter poteſt queri. Utrum moueri ⁊ motū eſſe poſſunt eē ſimul. ℭ Arguit̄ pri mo ꝙ ſic. Quia motꝰ pōt eſſe totus ſimul: ergo moueri ⁊ motum eſſe poſſunt eſſe ſi mul. Antecedēs probatur auctoritate Ari. in de ſenſu ⁊ ſenſato vbi dicit quod contingit aliquid to tum ſimul alterari. Conſtat autem ꝙ alterari eſt quidem motus: ⁊ ꝯſequētia videt̄ ſatis manifeſta. Nam qua ra tione totus motus pōt eſſe ſimul: ⁊ motus cum mutatio ne poteſt eſſe ſimul. ℭ Item illuminatio eſt quidem mo tus ⁊ illuminatū eſſe eſt motū eſſe: ſed illuminatio eſt ſi mul cū illuminato eſſe vt manifeſtū eſt. quare ⁊c̄.

ℭ Oppoſitum ſupponit Ariſto. in litera.

2ᵃ ꝯ⁹ Dicendum ꝙ moueri ꝓprie nō eſt ſimul cū mo tū eſſe intelligēdo ꝑ eſſe ſimul eſſe in eodē inſtāti: ⁊ hoc ꝓbat̄ breuiter. Quia ſi ita eſſet ſeque retur ꝙ aliquid ſimul moueret̄ ⁊ nō moueret̄ qḋ eſt cō tra primā dignitatē. ꝯña ꝓbat̄: q: dū aliquid mutatū eſt ad aliqḋ: non mouet̄ ad aliud q: iam habet illud: ⁊ ad ha bitum non eſt motus: habitibus enim ꝑſentibus in ma teria ceſſat motus: ⁊ nō dū in aliquo eſt moueri illud mo uet̄. Si ḡ ſimul eſſet moueri ⁊ motū eē: tūc ſil̄ aliqḋ mo ueret̄ ⁊ nō moueret̄ ſm̄ idē: quare ⁊c̄. ℭ Itē illud quod mouetur dum mouet̄ nō habet perfecte illud ad qḋ mo uet̄: q: ſic fruſtra moueret̄. ⁊ motus eſt actus entis in po tētia ſm̄ ꝙ hꝰ. Sed dum aliquid mutatū eſt tunc habet perfecte. i. actu illud qḋ mutatū eſt: dūmodo ſit mutatū mutato eē termināte motū. ḡ ſi aliqḋ ſimul moueret̄ ad aliqḋ ⁊ motū eēt ad illud: tūc hēret ꝑfecte ⁊ in actu ⁊ nō hēret vnū ⁊ idē: qḋ eſt īpoſſe. q̄re ⁊c. ℭ Itē illa non ſunt ſi mul: q̄rū vnū eſt in tꝑe ⁊ aliud in inſtanti: hoc eſt manife ſtum: q: tꝑs ⁊ inſtās nō ſunt ſimul: ſed moueri eſt in tꝑe ⁊ motū eſſe eſt in inſtanti: vt manifeſtum eſt. q̄re ⁊c. Sed aduertēdū ꝙ q̄uis moueri ⁊ motū eſſe nō ſunt poſitiue ſimul ⁊ in eodē inſtāti: tn̄ hñt ſunt ſimul ꝓuatiue. ſ. per pri uationē medij: q: inter moueri ⁊ motū eſſe non eſt aliqḋ medium: ſicut inter tempus ⁊ inſtans terminans non eſt aliquod medium: ſed hoc non eſt proprie eſſe ſimul.

Moueri ⁊ motū eē hñt ſimul ꝓuatiue

B Ad primam nego antecedens. Et ad ꝓbationes cū dicitur ꝙ contingit aliquod to tū ⁊c. Dico ꝙ hoc dictum pōt dupl'r intelligi. Uno mo referēdo ly ſimul. ad qualitatē ſm̄ quā aliquid alterat̄: vt ſit ſenſus ꝙ contingit aliqḋ totū alterabile ſimul alte rari. i. non prius tempore acquirit vnā ptem qualitatis q̄ʒ aliam: ſed oēs ſimul: ⁊ hoc eſt impoſſibile in omnibus alterationibus quibus acquirit̄ qualitas habens contra riū ⁊ ſuſtinens magis ⁊ minus ſemꝑ vna pars talis q̄litatis priꝰ tempore acquirit̄ q̄ʒ alia. Alio modo pōt intelligi re ferēdo ly ſil̄. ad partes q̄ʒtitatiuas ipſius alterabilis: vt ſit ſenſus: ꝙ ꝯtingit aliqḋ totū ſimul alterari. i. cōtingit aliqḋ totū q̄ʒtum ad omnes ſuas partes quantitatiuas ſi mul recipere qualitatē ab agente: ita qḋ vna non recipiat priꝰ tēpore q̄ʒ alia ⁊ hoc mō eſt verus intellectus Ariſt. Uerbi gratia. Cum ignis eſt appropinquatus aque: lʒ aq̄ ſit diuiſibilis in infinitum: ⁊ quacūqʒ parte data ſit dare minorē: tn̄ non opʒ ꝙ pars minor per prius tꝑe incipiat alterari ab alia q̄ʒ alia. ⁊ adhuc alia minor prius tꝑe quā alia: ⁊ ſic in infinitum. q: tūc nunq̄ʒ incepiſſet alteratio d̄ nouo. immo ſemꝑ fuiſſet: ſed eſt deuenire ad aliquā par tē aque

Alio modo ... totū

tem aque ita partam ꝙ ignis obtinet ſuper eã totum ⁊ e illa tota ſimul quantum ad omnes ſuas partes quantita tiuas incipit alterari ab igne:ita quod in eodem inſtanti in quo vna illarũ incipit ⁊ alia. Et hoc ſignificat Ariſto. ibidem vbi dicit qđ contingit aliquod totum ſimul alte rari:⁊ non dimidium pri⁹. velut aquam totã ſimul cõge lari. ⁊ in hoc differt alteratio ꝓpria a motu locali quãtuꝫ ad ſpatium quod pertranſitur:quia ſemper mobile qđ mouetur localiter prius tẽpore pertranſit ſpatiũ minus ꝙ̃ maius. Unde ⁊ Ariſto. dicit ibi ꝙ loci mutatiões rõ nabiliter ad medium prius attingũt. ⁊ hec eſt expoſitio. Alter ibidẽ:vt pꝫ inſpicienti. Sic igitur alterari non eſt motus totus ſimul quantũ ad omnes partes forme que acquiritur:licꝫ ſimul incipiant in oĩb⁹ partib⁹ alicuius al terabilis. quare ⁊c̃. ¶ Ad aliam dicitur cõmuniter ꝙ il luminatiũ non eſt mot⁹ ꝓprie dictus ſed ſolum ſm mo duꝫ ſignificandi:nec realiter differt ab illuminato eſſe. idẽ poteſt eſſe ſimul cum illuminato eſſe. quare ⁊c̃.

Illumi/natio nõ ẽ mot⁹

¶ Quoniã autem omnis motus in tẽpore ẽ ⁊ i omni tempore poſſibile ẽ moueri. oẽ aũt qđ mouet̃ cõuenit ⁊ velocius moueri ⁊ tardius ⁊c. Tex. cõ. xv. Queſtio. viij.

A

Ueritur hic vtruꝫ omne qđ mouet̃ contin gat velocius ⁊ tardius moueri. ¶ Et argui tur primo qđ non. Quia qđ mouetur maxi ma velocitate nõ cõtingit velocius moueri: qꝛ ſic maximo eſſet maius in eodem genere: qđ eſt impoſſibile:ſed aliqđ mobile mouet̃ maxima ve locitate. ſ. primũ mobile:vt pꝫ in 4ᵒ huius ⁊ 8ᵒ ⁊ propter hoc primus motus eſt menſura omniũ aliorũ. quare ⁊c̃. ¶ Item illud mobile qđ nõ cõtingit magis ⁊ minus eſſe diſpoſitum:⁊ qđ mouetur a motore intranſmutabili nõ contingit velocius ⁊ tardius moueri:hoc videtur mani feſtum. ꝙ enim aliquid velocius ⁊ tardius moueatur ꝙ̃ prius hoc non eſt niſi qꝛ ipſum mobile magis ẽ diſpoſitũ ad ipſum motũ ꝙ̃ prius:vel qꝛ mouens eſt fortificatum plus quã prius per aliquam tranſmutationem. Sed ali qđ mobile eſt qđ nunꝙ̃ eſt magis diſpoſitũ ad motũ ꝙ̃ prius. ſ. celũ:⁊ mouet̃ a motore non trãſmutabili nec ꝑ ſe nec per accidẽs:vt patet ex 8ᵒ hui⁹. ⁊ ꝑmo ⁊. 2. celi ⁊ mundi. quare ⁊c̃. ¶ Item ſi omne qđ mouetur continge ret velocius ⁊ tardius moueri:tunc oportet motorem eſſe vigoris infiniti:quod videtur impoſſibile ſm Com/ men. in. 8. huius. ⁊. 2. celi mundi. ⁊ probatur cõſequẽ tia:qꝛ ſi omne mobile contingit veloci⁹ moueri:ſequit̃ ꝙ mobile poteſt velocitare in infinitũ:hoc eſt manifeſtuꝫ. ⁊ ſi mobile poteſt velocitare in infinitũ:ſequit̃ ꝙ motor poteſt velocitare in infinitũ. Talis autem motor videtur eſſe vigoris infiniti vt manifeſtũ eſt:qꝛ motor finitus non velocitat nec poteſt velocitare in infinitũ. quare ⁊c̃.

T.c.133 T.c.75

...or. ...45

...79.

¶ Oppoſitum dicit Ariſtu. in litera:omne autem qđ mo uetur contingit veloci⁹ moueri aut tardius. Et propter hoc intendit probare ꝙ tempus diuiditur in infinitũ ſi cut ⁊ magnitudo:vt patet inſpicienti literam.

B

Ad queſtionem poteſt dici per quãdã diſtin/ ctionẽ quã innuit Cõmen. hic qđ mobile poteſt conſiderari dupliciter. Uno mõ mobi/ le ſm ꝙ eſt mobile. Alio mõ ſm ꝙ eſt tale mobile natu re determinate:vt celũ vel ignis ⁊ hõ:⁊ ſiſr mot⁹ poteſt cõſiderari rõne qua mot⁹ abſolute ⁊ rõne q̃ talis mot⁹ determinatus:puta primi mobilis ⁊ circularis ⁊ hõ.

Cõ. 15. Mobi/le ꝯſide/raĩ du/plr 1ᵒ 2ᵒ

¶ Tũc diceret̃ ad queſtionem ꝙ omne mobile ſm ꝙ eſt mobile poteſt veloci⁹ moueri aut tardius. ¶ 2ᵒ ꝙ aliqđ mobile vt tale mobile ⁊ vt mouet̃ a tali motore non po teſt velocius moueri:⁊ hoc ſignat Cõmẽ. in his verbis.

Sed querit̃ de hac ꝓpoſitione dicẽte ꝙ omne motum poteſt moueri motu velociori ſuo motu. Nã declaratũ eſt ꝙ mot⁹ corporũ naturaliũ determinatus eſt in veloci tate ⁊ tarditate:⁊ celum impoſſibile eſt vt ſit velocius: ergo propoſitio que ponitur hic poſſibilis eſt impoſſibi lis. ¶ Ad hoc autem dicatur ꝙ omne motum ſm ꝙ eſt motuꝫ eſt poſſibile vt moueatur motu velociori ſuo mo tu ſm ꝙ eſt motum. Quod ſic intelligo:ꝙ omni mobili ratione qua mobile eſt:non repugnat moueri motu ve/ lociori ſuo motu. Et hoc probat Cõmen. ſtatim dicens ſic. Et cauſa eſt in hoc quoniam motus eſt de continuo ⁊ velocitas in motu eſt ſimilis diuiſibilitati in continuo. Quemadmodum diuiſibilitas procedit in infinitum in continuo:ſic velocitas in motu:qm̃ ſi velocitas ſumere tur in motu ſm ꝙ eſt motus:eſſet poſſibile ꝙ motus fie ret in inſtanti. Et hec vltima conſequentia non eſt oĩno clara:ſed forte declarabit̃ poſt. Sic igitur patet primum ſcilꝫ ꝙ mobili vt mobile eſt nõ repugnat velocius moue ri ꝙ̃ moueat̃. ſcđm pꝫ ex rõnibus iductis in ꝑncipio ſpe cialiter:qꝛ ꝑmuꝫ mobile rõne qua tale mobile habet ma ximam velocitatem:⁊ maximo non poteſt eſſe maius in illo genere:quare ⁊c̃. ¶ Sed aliqui dubitant ſatis rõna/ biliter cõtra iſtam determinationẽ ⁊ arguunt ſic. Omne qđ eſt impoſſibile mobili vnde mobile repugnat ei:hec videt̃ ſatis manifeſta:Sed omni mobili vnde mobile eſt impoſſibile moueri motu velociori motu ꝑmo:ergo oĩ mobili ſm ꝙ mobile repugnat moueri velociori motu ꝑ mo. Probat̃ minoris. accipiat̃ mobile quodcũqꝫ tu vo lueris:aut illi mobili ſm ꝙ eſt mobile poſſibile ẽ moue ri motu velociori ꝙ̃ ſit motus prim⁹:aut nõ eſt ei poſſibi le ſm ꝙ mobile. ſi non eſt ei poſſibile ſꝫ ꝙ mobile. ergo eſt ei impoſſibile ſm ꝙ mobile:per regulam modaliuꝫ. ſi eſt ei poſſibile rõne qua mobile moueri motu velociori mo tu primo. Aut aliquando mouebit̃ illo motu velociori: aut nunꝙ̃. Si nunꝙ̃. ergo illa potentia quã habet ad il lũ motũ velociorẽ eritocioſa per totũ tẽpus eternũ in to ta natura mobilis vt mobile:qđ videt̃ abſurdũ. Si ali/ quando mouebit̃ motu velociori ꝙ̃ ſit mot⁹ ꝑmi mobi lis:hoc ſiſr eſt abſurdũ:qꝛ velocitas ꝑmi mot⁹ eſt perfe/ ctiſſima velocitas que nunꝙ̃ erit perfectior. Et preterea quis motor faciet illã velocitatẽ. ¶ Itẽ illud eſt ipoſſibi/ le qđ nunꝙ̃ eſt nec fuit nec erit:ſicut illud eſt neceſſarium quod ſemper fuit ⁊ eſt ⁊ erit ſemper vt habetur ſatis ex primo celi ⁊ mũdi. Sed hoc nunꝙ̃ fuit nec eſt nec erit in aliquo mobili ꝙ moueatur motu velociori motu primi mobilis vt omnes concedunt, quare ⁊c̃. ¶ Itẽ dubitat̃ ſic:omne quod non repugnat mobili vnde mobile ineſt alicui mobili:ſicut oẽ quod non repugnat homini vnde aial ineſt ⁊ inuenitur in aliquo animali. ſi ergo moueri velocius ꝑmo mobili nõ repugnat mobili vnde mobile: hoc debet ineſſe alicui mobili:hoc autẽ falſum eſt. ergo ⁊ primũ. ¶ Itẽ ſi ſic intelligeretur propoſitio Ariſtote/ lis, tũc Ariſtoteles nõ ſufficiẽter demonſtraret intentuꝫ. Uult eniꝫ oſtendere ꝙ tẽpus eſt diuiſibile in infinitum ſi cut ⁊ magnitudo:ita ꝙ quocũqꝫ tẽpore dato eſt dare ali quod tẽpus minus: Et hoc ſic in omni tẽpore contingit aliquid moueri:⁊ omne quod mouetur cõtingit veloci⁹ moueri:ergo in quocũqꝫ tẽpore aliqđ moueatur in illo contingit velocius moueri. Uelocius autẽ in minori tem pore pertranſit equale ſpatiũ:ergo quocũqꝫ tempore da/ to eſt aliquod tẽpus min⁹. Modo diceret aduerſarius qui ſuſtineret eſſe aliqđ tẽpus idiuiſibile:qđ in tẽpore il lo bene poteſt moueri aliquid:ſꝫ nõ eſt poſſibile ꝙ aliqđ moueatur velocius illo mobili quod mouet̃ in tempore illo:qꝛ hoc repugnat mobili vt tale:ſꝫ nõ repugnat mo bili vnde mobile:nec poteſt poni ineẽ aliqđ mobile mo

C Dubiũ

T.c.122

ueri veloci⁹ illo mobili: ſicut non repugnat homini vnde animal ꝙ ſit hinnibilis: ⁊ tamen nō debet poni ineſſe ꝙ homo ſit hinnibilis ſm ꝙ eſt aial: ⁊ ſic videtur ꝙ demonſtratio Ariſt. nō valeret.

R° ad dubitationem primā.

¶ Ad primum poſſet dici negādo primam ꝑpoſitionem. nō enim oportet qḋ omne qḋ eſt impoſſibile mobili ſm ꝙ mobile: repugnet ei ſm ꝙ mobile: quia ad hoc ꝙ aliquid ſit impoſſibile alicui ſufficit ꝙ nullam habet potentiam ad illud. Sed ad hoc ꝙ aliquid repugnet alicui nō ſufficit ꝙ nullam habet potentiam ad illud: ſed opꝫ qḋ habeat aliquam oppoſitionem ad illud. Repugnantia enim aliquorum ad inuicem nō videtur eſſe niſi ratione alicuius oppoſitionis: modo poſſibile eſt qḋ aliquid nullam habet potentiam ad alterum: ⁊ tamē nō habet oppoſitionē ad ipſum: ſicut intelligentia nullaꝫ habet potentiam ad magnitudinē: ⁊ tamen nullam hꝫ oppoſitionē ad eā: ſicut pꝫ inducēdo in omnibus ſpecib⁹ oppoſitiōis: nō enīꝫ opponit̃ ei cōtrarie nec ꝯtradictorie nec priuatiue nec relatiue: ⁊ ſic poſſibile eſt ꝙ aliqd ſit impoſſibile alicui: ⁊ tamē ꝓprie nō repugnat ei. Sic ergo lꝫ mobili vnde mobile nō ſit poſſibile moueri motu velociori qꝫ eſt motus primi mobilis tamen non repugnat ei: quia nullam oppoſitionem habet ad ipſum: vt manifeſtum eſt inducendo in ſpeciebus oppoſitionis.

Improbatio

¶ Sed iſtud nō videtur ſufficere ad intentionem Ari. quia ſicut iam dictum eſt ipſe intendit ꝓbare ꝙ omni tēpore eſt tēpus minus: quia in quocunqꝫ tēpore aliqd mouetur contingit aliquid velocius moueri: ⁊ per cōſequens in minori tēpore: mō ad hoc nō ſufficeret accipere ꝙ mobili nō repugnat veloci⁹ moueri mō predicto: quia diceret aduerſarius ꝙ qꝛuis mobili non repugnet ratione alicuius oppoſitionis moueri velocius: tamē eſt ei impoſſibile ꝓpter defectum potentie: ⁊ ſic nunqꝫ mouebitur in minori tempore qꝫ ſit illud tēpus: nec ſequit̃ ſi ſit aliqḋ tēpus minimum: ꝙ mobili vnde mobile eſt repugnet veloci⁹ moueri: ita. ſ. ꝙ habeat aliquā oppoſitionē ad motū velociorē: vel ſi ſequit̃ nō apparet quō ſequit̃. qꝛe ⁊c. ¶ Itē ſi ſic intelligeret̃ ꝙ mobili vnde mobile eſt nō repugnat veloci⁹ moueri. ſ. quia nō habet aliquā oppoſitionē ad motuꝫ velociorē. Similiter poſſet dici ꝙ mobile vnde tale mobile determinatuꝫ non repugnat moueri velocius. ſ. quia mobile vnde tale nullā habet oppoſitionē ad motū ipſuꝫ velocē: ⁊ ſic vel opꝫ dicere ꝙ omne qḋ eſt impoſſibile mobili repugnat ei: ita ꝙ idem ſit aliquid repugnare alicui ⁊ eſſe ei īpoſſibile. Aut oportet dicere ꝙ mobili vnde tale nō repugnat moueri velocius ſuo motu: aut opꝫ aſſignare aliam differentiā inter impoſſibilitatē ⁊ nō repugnantiā. Et vtinā ego ſcirē quid eſt hic dicendū: hic enīꝫ deficit mihi doctor ⁊ intrinſecus ⁊ extrinſecus: ⁊ fortaſſis alibi apparebit.

alia R°

¶ Poſſet aliter dici ad principale ꝙ nō intēdit Ariſto. ꝙ oē motuꝫ poſſit veloci⁹ moueri realiter ⁊ ſm naturā: ſed ſm itellectū ⁊ imaginationē. Et hoc ſpecialiter verꝫ eſt de mobili rōne qua mobile. Nā quantūcūqꝫ mobile primū moueatur velociter: tñ ego poſſuꝫ imaginari ipſuꝫ moueri veloci⁹. nec Ariſt. ad ꝓbandū cōcluſionē quam intēdit indiget ponere: ꝙ oē quod mouetur in aliquo tēpore poſſit velocius moueri vel ꝙ aliqd aliud poſſit velocius moueri: aut ꝙ actu moueatur velocius. Sed ſufficit ei iſta cōditionalis vera: ꝙ in quocūqꝫ tpe aliquid moueatur quantūcunqꝫ paruo ſi aliquid aliud aut illud ideꝫ moueretur velocius ſicut imaginari pōt: oporteret illud moueri in minori tēpore: hoc enīꝫ eſt de ratiōe velocioris ꝙ in minori tempore equalē magnitudinē pertranſeat. ⁊ ſic cōditionalis eſt neceſſaria in quantocunqꝫ tempore aliquid moueatur velocius per eandem magnitudineꝫ moueret̃ in minori tpe: hoc autem nō eſſet ſi aliqḋ tēpus eſſet minimuꝫ ⁊ indiuiſibile oīno. quia tpe indiuiſibili nō eſt aliqḋ tempus minus. ⁊ ſic Ariſt. habet intentum ſuū ibidem. ¶ Conſiderandum enim eſt diligenter ſicut dicet̃ in 7° huius. qḋ aliqua ꝑpoſitio conditionalis pōt eſſe vera. licet antecedens ſit impoſſibile. vt hic. ſi aſinus volat aſinus habet alas. Et cum aliqua cōditiōalis eſt vera ⁊ neceſſaria. quāuis antecedēs eius ſit impoſſibile: omne illud ex q̇ ſequitur illam eſſe falſam debet iudicari impoſſibile vt dicit ibi Cōmē. ⁊ hoc ſciūt logici mō ſi aliqḋ tempus eſſet omnino minimū indiuiſibile ⁊ in illo aliqd moueret̃: iſta cōditiōalis nō eſſet vera ſimpliciter: ꝙ ſi aliqd moueretur velocius qꝫ illud qḋ mouetur in tempore iſto illud moueret̃ in minori tpe. Poſſet ergo ratio Ari. ſic formari cōtra ponentem tempus indiuiſibile in q̊ aliqd mouetur: ⁊ ſi aliqd moueretur velocius moueretur in minori tpe. Dico tale tēpus eſt indiuiſibile: ſed h̄ tēpus indiuiſibile tale eſt ꝙ in ipſo aliquid mouetur vt tu ponis: ⁊ ſi aliqd moueretur velocius moueretur in minori tempore. hec enim eſt vera cōditionalis. In quantocunqꝫ tempore aliquid moueretur velocius moueret̃ in minori tpe per eādem magnitudinē: ergo h̄ tempus indiuiſibile non eſt indiuiſibile: qḋ eſt impoſſibile. ¶ Et ſi quis dicat ꝙ nō fuit intentio Ariſt. ſic argumētari: quia diceret aduerſarius ꝙ iſta nō eſt vera cōditionalis. Dicoꝫ ꝙ multo magis poſſet aduerſarius dicere ꝙ iſta catego͠ca non eſt vera: ſ. ꝙ omni eo qḋ mouetur in aliq̇ tēpore poſſet aliqd moueri velocius. Et ſi aduerſarius cōcedat categoricā illam ipſe concedet hypotheticā: ⁊ forte nō ecōuerſo. Si q̇s meli⁹ nouerat dicat. ſed mihi nō apparet plus de h̄. Forte Ariſt. accipit illam ꝑpoſitionem tanqꝫ conceſſam ab illis q̇ ponebāt minimū tēpus: ipſi enim cōcedebāt ꝙ omne qḋ mouetur cōtingit veloci⁹ moueri. Uel poſſet ſic intelligi qḋ omne totū cōtingit velocius moueri ſi eſſet mouens fortius: ⁊ h̄ nō eſſet ſi eſſet aliqḋ tēpus minimū: h̄ enim poſito non poſſet motor fortior moueri in minori tempore cū nō ſit minimus minimo. Uel dicat̃ ꝙ oē qḋ mouetur per aliqḋ ſpatiū contingit moueri per minus ſpatium: ⁊ h̄ vocatur velocius moueri. h̄ aūt nō eſſet ſi eſſet tempus minimū ſimpliciter in q̊ aliquid moueretur: quia non eſſet tēpus minus eo: ⁊ non poſſet illud mobile moueri per minus ſpatiū: ⁊ cū per minus ſpatiū idem mobile moueatur in minori tempore. Poteſt ſuſtineri Cōmen. quia licet nulli mobili cōueniat moueri velocius primo mobili: tñ ſi eſſet aliqḋ mobile melius primo mobili moueretur velocius ipſo: qḋ nō eſſet ſi eſſet tēpus oīno indiuiſibile.

Ad rationes priores. Ad primā ⁊ ad ſcḋam pꝫ ex dictis. ¶ Ad tertiā forte dōm breuiter ꝙ bene cōcludit ꝙ oē qḋ mouet̃ cōtingit velocius moueri realr̃ ⁊ ſm nām rei: nec iſto indiget Ariſto. ad ꝓpoſitū: vt pꝫ ex dictis. Et ſi bene viderem⁹ q̇liter aliqd nō repugnat mobili vñ mobile: ⁊ tñ eſt ei impoſſibile ſimplr̃ aliud eſſe. Uerꝫ eſt qḋ aliq volūt exponere iſtam auctoritatē Ariſto. oē qḋ mouet̃ cōtigit veloci⁹ ⁊ tardi⁹ moueri nō qḋ q̇cūqꝫ velocitate data ſit dare pfectioreꝫ ⁊ ſic in īfinitū ſm intēſionē velocitatis: ſꝫ quia mobile vñ mobile eſt: nō determinat ſibi hāc ſpēm velocitatis vel illaꝫ ſed indeterminatū eſt ad q̄ꝫcūqꝫ q̇ꝫ tñ ē de ſe: ſicut aial ſm ꝙ aial nō determinat ſibi hāc ſpēm vel illā ſꝫ indeterminatū ad oēs ſuas ſpēs: ſed h̄ nō eſſet ad ꝓpoſitum Ariſt. nec ſic itellexit Ariſt. nūqꝫ enīꝫ p h̄ ꝓbaret qḋ tps ſit diuiſibile in īfinitū: ⁊ qḋ q̇cunqꝫ tpe dato ſit aliqd tps minus vt manifeſtū eſt īſpicienti. Uerū eſt qḋ Alex. vt Cōmen. recitat: poſuit duas reſpōſiōes ad iſtā rōnē d̾ motib⁹ corporū celeſtiū. Nā ſicut corpa celeſtia ſm ꝙ mot⁹ eoꝝ ſūt voluntarij poſſūt moueri veloci⁹: ⁊ ſi nō moueant̃ quātum ad modū boni pñt moueri ad nō bonū lꝫ nō moueant̃. Sed

Cō. 15

iſtud

iſtud nõ ſufficit:q2 differẽtia eſt inter voluntatem huma-
volũtas humana ẽ variabi-lis. nam ⁊ voluntatem motoris celeſtis. Voluntas enim hu
mana eſt variabilis:ita ꝙ quandoqꝫ vult bonuꝫ ſimplici
ter ſcilicet cum intellectus iudicat ⁊ cognoſcit bonũ ſim
pliciter:quandoqꝫ autẽ vult bonũ vt nunc:ſeuꝫ bonum
vt nũc videatur bonũ ſimpliciter. Et ſimiliter quandoqꝫ
vult vnũ bonũ ſimpliciter qñqꝫ aliud ſm ꝙ diuerſa oſte
dũtur ſibi ab intellectu humano qui eſt variabilis ab vna
compꝛehẽſiõe ad aliã:quẽadmodũ ⁊ phantaſia ſeu co-
volũtas motoris celeſtis non variatur. gitatiua humana. Sed voluntas motoris celeſtis eſt in-
tranſmutabilis ſimplr ⁊ ſemper ⁊ neceſſario vult vnũ ⁊
idẽ ⁊ eodẽ modo:cũ ſemꝑ intelligat vnũ ⁊ idẽ i eodẽ mõ ⁊
ĩõ nõ pt aliter mouere ꝙ mouet:ꝫ volũtas humana poſ
ſet aliter mouere ꝙ mouet:q2 aliter ⁊ alr velle ⁊ aliud ⁊
aliud. ¶ Secũda reſpõſio Alexãdri:vt dicit Cõmen. eſt
ꝙ iſta poſſibilitas non pẽdet a moto ſed a motu. Omnis
enĩ mot⁹ poſitus in aliq̃ moto.poſſibile eſt vt imaginet
in alio moto velocioꝛ aut tardioꝛ:⁊ ħ impoſſibile eſt in
eodẽ moto cũ mot⁹ ois moti ſit terminatus. Sꝫ nec iſtã
ſolutionẽ itelligo:nõ enĩ ẽ manifeſtũ:ꝙ ſi aliqđ aliud mo
bile moueret motu q̃ mouet pꝛ̃m mobile:q2 moueret ve-
locius pꝛ̃ mobili:ſimiliter autẽ ⁊ in alijs.quare ⁊c̃.

¶ Et ſi quodcũqꝫ īfinitũ ẽ ⁊ alterũ:⁊ ſicut al terũ ⁊ alterũ eſt vt ſi quidẽ in vltimis infini tũ eſt tẽpus. Tex.cõmẽ.xviij. Qõ. ix.

A
T.c.83
T.c.75
T.c.46
Ueritur:Utrum magnitudo ⁊ tempus con
comitẽtur ſe ſm finitũ. ¶ Arguit pmo qđ
nõ. Quia motus celi infinitum eſt:vt patet
8° huius.⁊ tñ nulla magnitudo eſt infinita:
vt pꝫ ex.3.huius:⁊ pmo celi ⁊ mundi.qua-
re ⁊c̃. ¶ Itẽ aliquis põt moueri bis ſup eandẽ magnitu
dinẽ:⁊ eadẽ ratione infinities:q2 magnitudo nulli motui
repugnat:⁊ tñ nulla magnitudo eſt īfinita.q̃re ⁊c. ¶ Itẽ
illa nõ ſequunt ſe adinuicẽ q̃ztum ad finitũ ⁊ infinitũ:q2
vnũ põt eſſe infinitum ſine alio vl̃ finitũ:ſed magnitudo
põt eſſe finita ſine motu:q2 cõtingit aliquã magnitudineꝫ
quieſcere:vt patet ad ſenſum.quare ⁊c̃.
¶ Oppoſitum vult Ariſto.in litera.

Magni-tudo in-finita
1°
Intelligendum ꝙ magnitudo põt intelligi eẽ infinita dupliciter. Uno
mõ infinita vltimis. Alio mõ infinita ſm diuiſionẽ.ſ.qđ
ſit diuiſibilis in infinitũ:⁊ ſimilr intelligo de motu ⁊ tpe.
¶ Tunc dicẽda ſunt duo ad queſtionẽ breuiter. Pꝛimo
ꝙ tẽpus eſt finitũ ſi magnitudo eſt finita:ſic intelligendo
ꝙ ſi magnitudo eſt finita tempus in q̃ mobile pertranſit
iſtã magnitudinẽ ſemel nõ põt eẽ īfinitũ. ¶ 2° ꝙ ſi ma-
2° gnitudo ſit īfinita tẽp⁹ nõ põt eẽ finitũ:⁊ ſic habetur ꝙ
magnitudo ⁊ motus ſe cõſequunt quantũ ad finitateꝫ ⁊
īfinitatẽ. ¶ Sed pbatiões iſtarũ duarꝫ ꝯnũ pꝛetermitto:
q2 Ariſt.euidẽter eas demõſtrat in litera.

Ad pꝛimam rõnem dicẽdum ꝙ motus celi per quem ſemel aliquid pertranſit ma
gnitudinẽ finitaꝫ nõ ẽ infinitus ſed finitus.ſ.vna ſola cir-
culatio:ſꝫ bñ verũ ẽ ꝙ totus motus quo infinities ꝑtrã
ſitur magnitudo finita eſt infinitus.⁊ hoc non eſt contra
Ariſt. Qualiter autẽ ⁊ quare ſuper magnitudinẽ finitã
reuertat motus infinitus videndum eſt in.8.huius. hoc
eniꝫ ꝑ tanto cõtingit:q2 in magnitudine circulari nullus
eſt terminus actu.ſ.qui ſic ſit terminus qđ non ſit princi
piũ:immo quilibet pũctus in linea circulari:ſic eſt termi
nus vnius partis linee ꝙ eſt initium alterius ſequẽtis:⁊
ſimilr debet cõtingere ꝙ in motu circulari quo aliquid
naturaliter mouetur quolibet vbi ſit terminus circula-
tiõis pcedẽtis ⁊ initiũ alteri⁹ ſequẽtis:nõ eniꝫ eẽt aliqua
rõ quare mot⁹ circularis terminaret ad vnũ vbi plus ꝙ
ad alteꝝ. ¶ Ad aliã dico ꝙ ſuꝑ magnitudinẽ īfinitã non
ꝯtigit bis moueri motu cõtinuo ⁊ īfinito:q2 opꝫ fieri re
flexionẽ ſi mobile oꝫ redire ab eodẽ in idẽ:⁊ ħ non cõtin
git ſine quiete media vt demõſtrabit in 8° huius.⁊ ſic ta-
lis motus nõ eſt vnus ⁊ cõtinuus.⁊ ſic intelligit. q̃re ⁊c̃.
¶ Ad aliã dico ꝙ pcedit ex malo intellectu:debet eniꝫ
ſic intelligi,ꝙ ſi aliquid moueret ſuꝑ magnitudineꝫ fini
tam:⁊ ꝙ tempus mẽſurans illũ motũ q̃ iſta magnitudo ſe
mel pertrãſitur ſemel ſit finitus ⁊ ecõuerſo. Sed nõ opꝫ
ſemꝑ ꝙ ſuꝑ quãlibet magnitudinẽ finitaꝫ fiat actu mo-
tus localis finitus:⁊ hoc ſignauit Ariſto.in litera cum di
xit. Et ſi quodcũqꝫ īfinitum ⁊c̃. Queſtio. x.

A
Onſequẽter queritur Utrum infinita poſ-
ſint pertranſiri in tpe finito. ¶ Arguitur p
ꝙ nõ. Quia illud qđ ꝑtranſitur eſt finitum:
vt videt manifeſtũ:ſed infinitũ nõ eſt finitũ
vt manifeſtũ eſt.q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ oẽ qđ ꝑtran-
ſitur habet extremũ. Nã ꝑtranſitũ eſt pfectus tranſitus
⁊ nõ põt eſſe perfectus tranſitus niſi deueniat ad vltimũ
ſeu extremũ. ¶ Sed infinitũ nõ hꝫ extremuꝫ. ergo ⁊c.
¶ Itẽ tps ⁊ magnitudo ſunt eiuſdẽ rõnis q̃ztum ad in-
finitatẽ:vt vult Ariſto hic.ſed ħ nõ cõtigeret ſi in tpe fini
to ꝑtranſiretur infinita magnitudo.quare ⁊c.

Oppoſitum arguitur:q2 in quolibet ſpatio ſu per qđ pertrãſitur ſunt partes infi
nite cũ ſit cõtinuũ:⁊ ꝯtinuũ eſt diuiſibile in infinitũ:ſꝫ ſpa
tiũ aliqđ ꝑtrãſit in tpe finito:vt pꝫ ad ſenſum nõ aũt põt
pertranſiri ſpatium aliqđ in magnitudine finita niſi oẽs
eius partes pertranſeãtur vt euidens eſt.ergo ⁊c.

Ad queſtionem eſt intelligẽdũ ꝙ ſicut Ari. determinat in 8° hui⁹.ꝙ ali T.c.68
qđ mobile pertranſeat infinita in tempoꝛe finito põt du-
pliciter intelligi, Vno mõ infinita ſm actum. Alio mõ in
finita ſm potentiam. ¶ Item ꝙ pertranſeat in tempoꝛe
finito infinita in potentia:põt intelligi dupliciter. Uno
mõ per ſe. Alio modo per accidens.
¶ Tunc dicendum eſt ad queſtioneꝫ ꝙ infinita actu non 1°
poſſunt pertranſiri in tempoꝛe finito. ¶ 2° dico ꝙ etiam 2°
mobile nõ põt pertranſire per ſe infinita ſm potentiam
in tẽpoꝛe finito. ¶ 3. ꝙ infinita in potentia per accidens 3°
poſſunt pertranſiri in tẽpoꝛe finito. ¶ Pꝛimum pꝫ ex rõ
ne Ariſto.in litera. Nam ſi tempus in quo mobile per-
tranſit actu infinitũ ſit finitum:accipiatur aliqua pars illi
us tẽpoꝛis in qua tranſit aliquã partem illius actu infini
ti:vel aliqđ illoꝝ infinitoꝝ actu:conſtat ꝙ illa pars ali
quoties ſũpta menſurabit totuꝫ illud tẽpus finitum vel
reddet aliqđ maius. ergo ſimiliter pars infiniti quaꝫ per
tranſit in illa parte tẽpoꝛis reddet totũ pꝛeciſe infinituꝫ ⁊
mẽſurabit ipſuꝫ vel aliqđ maius quoꝝ vtrũqꝫ eſt impoſ
ſibile. Nã infinitũ actu nõ põt mẽſurari aliquo finito fi-
nities ſumpto nec excedi ab eo:vt manifeſtuꝫ eſt cuilibet
intelligẽti.q̃re ⁊c. ¶ Secundum declarari põt:q2 ꝓpꝛie
loquẽdo pertrãſitus eſt pfectus trãſitus de extremo ad
extremũ:ſꝫ mõ infinita ſm ꝙ ſunt īfinita q̃litercũqꝫ ſint in
finita non eſt extremũ:q2 ſic eſſent terminata ⁊ infinita:igr̃
īfinita ſm ꝙ īfinita ſunt ẽtĩ potẽtia ꝓpꝛie ⁊ ꝑ ſe non poſ
ſunt ꝑtrãſiri. ¶ 3m̃ appꝫ:q2 illđ qđ ꝑtrãſit aliqđ finituꝫ
in quo ſunt īfinita:aliq̃ mõ ꝑtranſit infinita ſaltẽ p accñs
ſed mobile qđ ꝯtinue mouet ꝑtrãſit aliqđ in quo ſunt in
finita.ſ.ſpatiũ ꝯtinuũ finitũ de cuius extremo ꝑuenit ad
aliud extremũ.q̃re ⁊c. Et iſta videt eẽ itẽtio Ariſt.i 8° hu
ius.vt manifeſtũ eſt iſpicienti.q̃re ⁊c. Qualr aũt ꝯtinuũ hꝫ
ꝑtes infinitas in potẽtia:⁊ quõ nõ:viſuꝫ fuit in.3.huius.

Ex his patet ad rõnes:bene eniꝫ pbãt ꝙ īfinita ſm ꝙ infinita ⁊ ꝑ ſe non poſſunt ꝑ
trãſiri:ſꝫ qm̃ poſſit ꝑtrãſiri p accñs rõne qua ꝑtranſitur

cōtinuū finitū in quo ĩcludunt̄ nō remouent. ¶ Ad 3ᵘᵐ. dico ꝙ tp̄s ⁊ magnitudo ſe cōſequuntur quātū ad finitatē ⁊ īfinitatē ſm actū: ſimiliter q̄ʒtū ad finitatē ⁊ infinitatē potēti· lēita ſequitur ꝙ ſicut vnum poteſt diuidi in infinitū in partes eiuſdē ꝓportionis ſic ⁊ reliquū: ⁊ ſic itelligit Ariſto. tunc hoc non obſtante in tempore finito poſſunt pertranſiri infinita exiſtentia in potentia ſaltem per accidens: ⁊ ex cōſequētia ſic eſt hic.

¶ Neceſſe eſt aūt ⁊ ipſuʒ nūc qḋ nō ſm alterū ſed per ſe ⁊ primū dictum indiuiſibile ⁊ in omni tp̄e hmōi eſſe. eſt enim aliqd vltimū eius ⁊c. Tex. com. xxiiij. Queſtio. xj.

A COnſequēter ſolet queri. Utrū nūc ſit in tempore. ¶ Arguit̄ ꝙ nō. Quia ſi nūc eſſet in tp̄e ſequeret̄ ꝙ nūc eēt diuiſibile: quod eſt īpoſſibile: ⁊ ꝓbat̄ cōſequētia: q: illud qḋ eſt in aliq̄ eſt in illo ꝑ modū illius in quo eſt: ſi eēt illud quod recipitur in aliquo per modum rei recipiētis vt habetur in libro de cauſis: cum ergo tempus ſit diuiſibile vt habetur in iſto ſexto: ſequitur quod dictum eſt. ¶ Item ſi nūc eſſe in tempore eſſet in eo: aut ſicut ps in toto quod non eſt: q: tēpus nō componitur ex nūci vt demonſtratum eſt hic: aut ſicut totum in parte. hoc eſt ridiculū. tempus enim non eſt pars ipſius nunc: aut ſicut ſpecies in genere: aut ſicut genus in ſpecie ⁊c hec ambo ſunt impoſſibilia: q: genus predicat̄ eſſentialiter de ſpecie: nunc autem non predicatur eſſentialiter de tempore nec ecōuerſo predicatiōe dicēte hoc eſt hoc. aut ſicut forma in ſubiecto: ⁊ hoc eſt impoſſibile: q: forma debet diuidi ſm diuiſionē eius cuius eſt forma: ⁊ nūc eſt indiuiſibile ſimpliciter: aut ſicut in efficiēte ⁊ hoc ē impoſſibile: q: ꝯſtat ꝙ tp̄s nō efficit ipſuʒ nunc: cuʒ q̄ʒtitates nō ſint

Cō. 84. actiue nec paſſiue: vt pʒ ꝑ Cōmen. in. 4. huius: aut ſicut locatuʒ in ſuo loco: ⁊ hoc eſt īpoſſibile. q: locus eſt eq̄lis locato. ⁊ tp̄s nō ē equale ipſi nūc. aut ſicut in ſuo fine ꝙ

T. cō. 8. nō videt̄ rōnabile: q: tēpus nō eſt finis ipſius nunc. finis enī eſt terminus. 2. metaphy. ⁊ tp̄s nō eſt termin⁹ ipſius nūc: nec ecōuerſo. ergo nūc nullo mō eſt in tempore. Iſti

T. c. 23 eniʒ ⁊ nō plures ſunt modi q̄bus aliquid eſt in aliquo vt habetur ex 4ᵒ huius. q̄re ⁊c. ¶ Itē ſi nūc eſſet in tempore aut eſſet in eo actu. aut in potētia per ſufficiētē diuiſioneʒ. nō in actu: q: ſicut linea ſe hʒ ad punctū ſic tempus ad nūc. ſm Ariſto. hic. ſed ſi linea eſſet infinita non eſſet in ea pūctus in actu: ⁊ cuʒ ergo tēpus ſit infinitum non videtur ꝙ nūc ſit in eo actu. Et cōfirmat̄: q: nunc ſe habet ad tempus ſicut pūctus ad lineā circularē: ⁊ vt pʒ in. 8. hu

T. c. 11 ius. ergo ⁊c. Sed in linea circulari nō eſt pūctus in actu

T. c. 76 vt pʒ in. 8. huius. ergo ⁊c. ¶ Si autē dicatur ꝙ nūc ē in tp̄e ſolū in potētia. Cōtra. potētia eſt fruſtra que nūq̄ʒ reducitur ad actū: illud eniʒ fruſtra eſt qḋ ordinatur ad ali

T. c. 62 qḋ: ⁊ nūq̄ʒ attingit illud: ⁊ vt pʒ in. 2. huius. Actus aūt eſt

T. c. 15 finis potētie. 9. metaphy. ergo potētia eſt fruſtra que nō reducitur ad actum. Si ergo nūc eſt in tempore ſoluʒ in potētia: ſequit̄ ꝙ illa potētia eſt ocioſa: qḋ videtur eſſe contra dignitatē nature: que eſt ꝙ in natura nihil eſt fru

T. c. 32 ſtra vt habet̄ ex primo de celo. ⁊ in. 3. de anima. ⁊ a Cō

T. c. 45 mē. 2. metaphy. ⁊ in multis locis. ergo ⁊c.

Cō. 1. ¶ Oppoſitū arguitur auctoritate Ariſto. q̄ accipit nūc eē in tempore. Et rōne: q: ſic nūc ſe habet ad tp̄s vt pūctus ad lineā: ⁊ ꝯſtat ꝙ pūctus eſt in linea. quare ⁊c.

B Ad queſtionem eſt intelligēdum ꝙ tempus poteſt ꝯſiderari ſm ſe totū vel quātū ad aliquaʒ ſui partem quecūq̄ʒ ſit illa ſicut eſt dies aut hora. ¶ Tūc diceret̄ ad queſtionē ſʒ Ariſto.

2ᵒ ⁊ Cōmē. ꝙ nūc nō eſt i toto tempore ſicut termin⁹ in terminato. ¶ 2ᵒ ꝙ in qualibet parte tēporis hr̄i eſt nunc vt 2ᵒ terminus in terminato. ¶ 3ᵒ pōt dici ꝙ nunc eſt in toto 3ᵒ tēpore ſicut ꝯtinuās in cōtinuato. ¶ Primū ꝓbaret̄ ſic. Illud extra qḋ eſt aliquid tēporis non eſt in toto tēpore ſicut terminus in terminato: ⁊ hoc pʒ ex 5ᵒ metaphy. q: T. c. 22 extra terminuʒ rei nihil eſt de illa re: Sed extra qḋlibet nūc eſt aliquid de tēpore: ſicut eni in circulo quilibet punctus ſic eſt terminus vnius partis linee ꝙ eſt etiā initiuʒ alterius: ſic in motu circulari qḋlibet mutatuʒ eſſe ſic eſt terminus vnius circulationis ꝙ eſt initiū alterius: ⁊ ſilr in tēpore qḋ ſequitur motū circularē. Primo ⁊ ꝑncipalr quodlibet diuiſibile ſic terminat vnā partē tēporis ꝙ ēt eſt initiū alteri⁹ ſm intētionē Ariſto. vnde in toto tēpore aliquod nunc vltra qḋ nihil ſit de tempore. quare ⁊c. ¶ 2ᵐ pʒ faciliter q: illud īdiuiſibile extra qḋ nihil eſt de Rō 2ᵉ aliqua parte tēporis: ⁊ citra quod eſt ipſa tota pars temporis eſt in parte tēporis: vt terminus in terminato aliquo modo: ſed nunc temporis eſt tale indiuiſibile vltra quod nihil eſt de aliqua parte temporis vt de die aut hora: ⁊ citra quod eſt tota illa pars. ergo ⁊c. ¶ Et notandū quod iſte modus eſſendi quo inſtans eſt in parte temporis vt terminus in terminato: reduci poteſt ad illum modum eſſendi ſm quem forma propria rei eſt in ſua materia ſm ſimilitudinem quādam. Nam ſicut extra formaʒ propriam alicuius nihil eſt de his que pertinent ad quidditatem illius rei proprie ⁊ preciſe: ſic hic. Nam extra inſtans vltimum alicuius partis temporis nihil eſt illi⁹ partis: ⁊ forte ſunt alie ſimilitudines quas tu conſiderabis per te. ¶ 3ᵐ probatur: quia illud per quod copulā- Rō 3ᵉ tur ⁊ vniūtur partes temporis eſt in tempore ſicut cōtinuans in cōtinuato: ⁊ hec eſt manifeſta: ſed partes temporis copulātur ⁊ vniuntur ad inſtās ſicut partes linee ad pūctum. vnde ſicut pūctus eſt quoddam īdiuiſibile: cum quo eſt priuatio diuiſionis accidētalis partiuʒ linee continue: ⁊ priuatio diſtantie medie inter eas: ſic ipſum nūc eſt quoddā īdiuiſibile cū quo eſt priuatio durationis medie iter partes tēporis: ita ꝙ quacunq̄ʒ parte tp̄is data ē aliqua alia pars iter quaʒ ⁊ ꝑcedētem nulla eſt duratio media: ⁊ iſta priuatio ſucceſſionis mediȷ̄ eſt ipſa cōtinuatio tēporis vel eam cōcomitat̄. ¶ Et eſt aduertēdum circa ſecūdā cōcluſionē ꝙ alio mō pūctus terminās partē linee recte eſt in linea terminata recta: ⁊ alio mō iſtās terminās ptē tp̄is eſt in ipſa pte tp̄is: q: pūctus terminās lineā rectā ſic eſt vltimū ipſius linee recte ꝙ eā lineā rectā nō ꝯtinuat cū alia pte eiuſdē linee recte: ⁊ iſtans aūt terminās aliquā ptē tp̄is ꝯtinuat illā cū alia ſequente aut ꝑcedēte. ¶ Cōſiderādū ēt ꝙ lʒ Ariſt. ita diceret vt ꝑmiſſuʒ eſt. mī dico ſʒ fidē ⁊ vitatē ꝙ totū tp̄s ē terminatū a pte Tp̄s h pncipi ⁊ fin ātērita ꝙ aliqḋ iſtās ſic fuit initiū tp̄is qḋ nō fuit termin⁹ alteri⁹ ⁊ termiabit̄ a pte poſtiita ꝙ erit aliqḋ iſtās: ꝙ ſic erit vltimū tp̄s ꝑcedētis ꝙ non erit initiū alteri⁹ tp̄is ſequētis. Ħ āt q̄ʒuis nō ſit ꝑ ſe notū: ⁊ tn̄ nō eſt demōſtrabile aliq̄ demōſtratiōe ab hoie: ⁊ ſʒ ſic eē credim⁹ ſola auc̄te diuina ⁊ ſcriptura ſcōꝝ. Et ad hꝰ ⁊ ſimiliū credulitatē multū facit conſuetudo audiēdi a pueritia hꝰ dicta. que eniʒ conſueuimus dignamur dici. 2. metaphyſice. T. c. 14

Ad rationes. Ad primaʒ pōt dici negādo ꝯſequētiaʒ: Et ad ꝓbationē dico ꝙ illud qḋ eſt in aliquo ſicut forma propria inherens ſubiecto eſt in eo ſm modum illius: ſed qḋ eſt in aliquo ſolum ad modum ⁊ ſimilitudinē forme: non oportet ꝙ penitus ſit in eo ſm modum omneʒ eſſendi illis in quo eſt: ſed ſufficit ꝙ aliqualiter ſit ſm modū illius: ⁊ ſic eſt hic. Nam ſicut tempus non eſt aliquod ens permanens ⁊ fixum ſicut ipſum inſtans ſm eſſe: non manet vnum ⁊ idē numero ſimpliciter: vt patet in 4ᵒ huius. ¶ Ad aliam T. c. 104.

pʒ ex

patet ex dictis. Inſtans enim eſt in tempore quodaʒ modo ad ſimilitudinem forme: et ideo ad illum modum eſt ei reducitur. ❡ Ad aliam poteſt dici ſm premiſſa qḋ inſtans terminans eſſe actu in tempore poteſt intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ ſic terminet ꝙ non initiet tempꝰ: et hoc non poteſt eſſe ſm Ariſto. Alio modo ꝙ extra ipſum nihil ſit de hac parte temporis: et infra ipſuʒ ſit hec tota pars hoc eſt bñ verum et ſic eſt actu terminãs et nõ primo modo: et ſic procedebat argumentum. q̄re ⁊c̄.

❡ Quoȥ aũt nihil in ipſo nũc mouet̄ ex his manifeſtũ eſt ⁊c. Tex.cõ. xxi. Qõ.xij.

A Onſequẽter põt queri. Utrum in nũc tẽporis poſſit aliquid moueri. ❡ Arguit̄ ꝙ ſic. Quia illud qḋ eſt ſimul eſt in inſtanti: vt ſatis patet in quarto. Sed aliquod moueri ẽ

Te.c.92 ſimul ſecundũ Ariſto. in de ſenſu. vbi dicit

Te.c.6. ꝙ contingit aliquod totum ſimul alterari. Alterari autẽ eſt moueri ſicut alteratio eſt motus. quare ⁊c. ❡ Itẽ generatio eſt motus, vt videtur velle Ariſt. in tertio huius. vbi poſt diffinitionem motus exemplificat de gñatione

Te.c.50 ꝙ ipſa eſt actus gñabilis ſm ꝙ gñabile. Sed gñatio eſt

Te.c.62 in inſtanti, vt accipit̄ in q̄nto huius. et octauo. quare ⁊c. ❡ Itẽ in quocũq; põt eẽ mouẽs et mobile et terminꝰ motus in illo põt eſſe motus. hec enim videtur ſufficere ad eẽ motus. Sʒ in inſtanti põt eẽ mouẽs et mobile et terminus motus. Nam terminus a quo poteſt eſſe in inſtãti: et ſimiliter terminus ad quẽ. ſ. mutatum eſſe. quare ⁊c̄.

ʒ pᵐ ❡ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſt. hic.

Dicendum breuiter ꝙ accipiendo moueri ꝓprie put diſtinguit̄ contra mutatũ eſſe: et accipiẽdo ꝓprie ipm inſtãs ſiue nũc ꝓ indiuiſibili ſimplr ipſius tꝑis: ſic in inſtãti nõ contingit moueri. Qḋ ꝓbat̄ ſic. Si in inſtãti aliquid moueret̄: tũc ſi eẽt aliqḋ mobile velocius illo nõ moueret̄ in minori tempore per equale ſpatiũ: ſʒ h̄ ẽ incõueniẽs. quare ⁊c̄. falſitas ꝯñtis eſt manifeſta: q: quãtũcũq; aliqḋ mobile velociter moueat̄: tñ ſi eſſet aliquod velocius illo illud moueret̄ in minori menſura. hoc enim ẽ de rõne velocioris: vt dcm̄ eſt prius. Sʒ ꝯñtis appet: q: nulla mẽſura põt eẽ minor ipſo nunc cuʒ ſit ſimplr īdiuiſibile: ğ quãtocũq; eẽt aliqḋ mobile velocius illo mobili qḋ ponit̄ moueri in inſtãti: nõ moueret̄ in minori mẽſura. q̄re ⁊c̄. ❡ Itẽ ſi ſic: tũc aliq̄d moueret̄ et mutatũ eſſet: qḋ eſt impoſſe: vt prius apparuit. q̄re ⁊c̄.

B **Ad primam** rõnem dicunt aliqui Ariſto. accipit ibi alterari ꝓ alterato eẽ: et iſtud nõ eſt moueri: ſed mutatuʒ eſſe. Sed iſtud non ſufficit: quia Ariſt. ponit ibi dĩam inter alteratioñe et motum localẽ modo ſi acciperet alterari ꝓ alterato eẽ: ſic nulla eſſet differẽtia: q: ſicut cõtingit aliqḋ totũ ſimul alteratuʒ eſſe ſic

Totum ſimul alterari contingit et localr motũ eẽ. Et ideo aliter ſicut prius dictuʒ fuit ꝙ aliqḋ totũ ſimul alterari põt intelligi duplr. Uno modo referẽdo ly ſimul ad partes et gradus q̄litatis q̄ acquiritur: et ſit ſenſus ꝙ ꝯtingit aliq̄d ſimul acq̄rere oẽs gradus alicuius q̄litatis ad quã eſt alteratio: et hoc eſt impoſſibile: nec ſic intelligit Ariſt. Alio mõ põt intelligi referẽdo ly ſimul ad ptes q̄titatiuas mobilis. vt ſit ſenſus qḋ ꝯtingit oẽs ptes mobilis recipere aliquid ab agente: ita ꝙ vna nõ recipiat prius tẽpore q̄ʒ alia: ſed in eodem inſtanti in quo vna incipit recipe et alia: et hoc ẽ manifeſtũ. verbi grã. Cu ʒ ignis appropinquat̄ aque eſt aliq̄ pars aque ita parua qḋ tota ſimul et non prius tẽpore vna pars q̄ʒ alia incipit recipẽ aliquam ptẽ q̄litatis. ſilr aũt et in aliis hꝫ. Et in hoc bñ differt alteratio a motu locali: q: nõ cõtingit aliqḋ mobile totum ſimul incipere eſſe i aliquo loco: ſed ſemꝑ vna pars q̄titatiua mobilis prius itrat vnũ aliquẽ locũ q̄ʒ alia: et vt prius tẽpore pertranſit pars minor ſpatium ſibi eq̄le q̄ʒ maior. Uez eſt tñ ꝙ mobile dũ mouet̄ localr in nullo tꝑe eſt i vno et eodẽ loco penitus: nec aliq̄ pars eius manet ꝑ aliqḋ totũ tẽpus i ſpatio ſibi eq̄li.

Gñatio accipit̄ duplr ❡ Ad aliã dõʒ qḋ ſi accipiat̄ gñatio ꝓ trãſmutatiõe ꝑcedẽte ipm gñatũ eẽ: ſic eſt motꝰ: et veꝝ eſt qḋ dꝛ: et hoc non ſit in inſtãti: ſʒ in tꝑe. Sʒ ſi accipiat̄ gñatio ꝓ ipſo generato eſſe ſic non eſt motus: ſed mutatũ eẽ: et ſic eſt in inſtanti. Utrũ aũt gñatio que eſt tranſmutatio precedens gñatuʒ eſſe ſit alia tranſmutatio ab alteratione ꝑcedente ipm generatum eẽ bona inquiſitio eſt: et tactum fuit l. 5. ❡ Ad aliã dico ꝙ illa rõ eſt q̄ſi tẽtatiua: nã ad motũ plus requiritur q̄ʒ mobile et mouẽs et termini motus. ſ. fluxꝰ forme et forma fluens: et iſte nõ eſt in inſtãti. Veꝝ eſt tñ qḋ poſito motor et mobili ſufficiẽter diſpoſitis et appropinquatis ſtatim ſequitur motꝰ non in inſtãti primo appropinq̄tionis: ſed in tempore ſequente. quare non valet.

❡ Qḋ autẽ mutatur omne: diuiſibile eſſe neceſſe eſt ⁊c. Tex.cõ.xxxij. Qõ. xiij.

A Ueritur hic. Vtrũ omne qḋ mutatur ſit diuiſibile. ❡ Arguit̄ p̄mo qḋ nõ. Q: oẽ qḋ eſt in aliquo moto mouet̄: ſed aliqḋ ipartibile ſeu indiuiſibile eſt i aliq̄ moto: ſicut pũctus

T.c.6. eſt in corpe qḋ mouet̄. ğ ⁊c. ❡ Iteʒ intellectus poſſibilis eſt impartibilis. vt pʒ in tertio de aīa: et tñ intellectus poſſibilis mouet̄: q: v̇tus paſſiua mouet̄ ab obiecto: et vt Cõmẽtator dicit i tertio de aīa: et hoc ꝓbat Cõmẽ-

Cõ.8. tator qḋ itellectus mãlis hꝫ v̇tutẽ paſſiuã: q: mouet̄ ab intelligibili. ergo ⁊c. ❡ Itẽ qḋ eſt in alio loco nũc q̄ʒ prius eſt motũ: hec eſt euidẽs: ſʒ indiuiſibile nũc ẽ in alio loco q̄ʒ prius in quo non erat. In quo enim loco eſt corpus in eodẽ eſt punctus continuans ꝑtes linee. quare ⁊c.

❡ Oppoſitum vult Ariſto. in litera.

2ᵐ ṗ **Ad queſtionem** dicitur breuiter: qḋ oẽ qḋ mouet̄ ꝑ ſe eſt partibile: ita qḋ nullũ ſimplr īdiuiſibile ꝑ ſe mouet̄: et intelligit̄ de idiuiſibili ſm magnitudinẽ: hoc aũt Ariſto. ſic vʒ demr̄at in iſto capl̄o: omne qḋ trãſmutat̄ partim eſt ſub termino

B a quo: et parti ſub termio ad quẽ: ſʒ nõ põt eẽ ſub vtroq; ſm idẽ ſui et ſm ſe totũ: q: ſic eẽt ſub oppoſitis ſimul: cũ terminꝰ a quo et terminꝰ ad queʒ ſint oppoſiti. ğ opʒ qḋ ſm aliud et aliud ſui ſit ſub vtroq; termino: qḋ nõ cõtingeret ſi eẽt penitꝰ indiuiſibile: q: indiuiſibile nõ hꝫ ptẽ aliaʒ

Dubitᵒ Cõ. 32 et aliã. q̄re ⁊c. ❡ Sʒ ꝯ iſta dicta Ariſto. Cõmẽta. mouet vnã dubitatioñe valde difficilem: q: aut Ariſto. intelligit iſtam ꝯnẽ ſoluʒ de eo qḋ tranſmutat̄ trãſmutatiõe que eſt in tribus gñibus. ſ. quantitate qualitate et vbi: q̄ q̄dẽ tranſmutatio eſt diuiſibilis: aut intelligit̄ gñaliter de eo qḋ tranſmutat̄ quacũq; trãſmutatiõe ſiue diuiſibili ſiue indiuiſibili. Si intelligeret ſolum de iſto quod trãſmutatur trãſmutatiõe diuiſibili: tũc ꝯ quam ponit non eſt vera de primo: q: eſſe diuiſibile non ſolum competit ei qḋ tranſmutatur tranſmutatione diſibili: ſed ẽt ei qḋ tranſmutat̄ trãſmutatiõe indiſibili. ſ. ſubſ gñationis et corruptiõis: et ſilr ei qḋ illuminat̄. Si autẽ dicat̄ qḋ ipſe intelligit de oĩ eo qḋ trãſmutat̄ ſiue trãſmutatiõe diuiſibili ſiue indiuiſibili: tũc illud qḋ accipit in demr̄atione nõ eſt veꝝ vlr. ſ. qḋ oẽ quod trãſmutat̄ dũ trãſmutat̄ hẽat ptẽ ḋ termino ad quẽ: et partẽ de termio a quo: q: poſſe eſt qḋ ipe terminꝰ ad quẽ ſit forma indiuiſibilis: ſicut eſt forma ſbalis: aut hꝫ formã: vñ illud qḋ ſubijcit̄ gñationi nõ oʒ dũ eſt gñatio qḋ hẽat partẽ de ꝑuatiõe et ptẽ de forme q̄ generat̄. vt cũ gñat̄ ignis: enĩ nõ opʒ qḋ illḋ qḋ ſubijcit̄ gñationi hẽat ptẽ de forma ignis et ptẽ de ꝑuatiõe ignis. Silr dũ aer illuminat̄: nõ oʒ qḋ ptem hẽat de lumine et partẽ de

Re^9 Alexādri

tenebratiõ non videt̃ ꝙ demõſtratio Ariſto. ſit bona. ¶ Et recitat Cõmētator r̃ſionē Alexādri: q2 dicit ꝙ nulla trāſmutatio eſt ſimplr̃ indiuiſibilis: immo omnis tranſmutatio eſt in tempore aliquo: ſed hoc latet in aliquibus propter paruitatem temporis: intantum ꝙ putatur eſſe in indiuiſibili: cum tamen ſint in tempore. Contra hoc loquitur Cõmētator dicēs etiam ꝙ iſtud contradicit cuidam dicto famoſo apud peripateticos: q2 qui volunt ꝙ aliq̄ ſūt tranſmutationes ſimpliciter indiuiſibiles ⁊ inſtantanee. ſicut illuminatio ⁊ generatio ſubſtantialis ſupple ſubſtā tie miſte: ⁊ ideo dicit ꝙ nihil eſt ponere omnes tranſmutationes eē diuiſibiles.

Improbatio

¶ Themiſtius autem cōceſſit qḋ alique ſunt tranſmutationes in nõ tempore ⁊ indiuiſibiles: ſ3 iſte ſunt latētes ⁊ ignote. ⁊ iõ Ariſto. ꝑtermiſit eas ⁊ locutus ē de trāſmutationib9 diuiſibilib9. S3 tūc iſtō nõ ſufficit. vt arguit Cõmētator: q2 iſta videtur eſſe ita in eodē ordine. i. ſeiuicē cõſeq. ſ. ignorare quõ hn̄t ſe ea que ſubijciunt̃ talib9 tranſmutationib9 ⁊ trāſmutatiōes ipe ita ꝙ ſi ignotū ſit, vtr̃ in trāſmutatiōe diuiſibili ⁊ indiuiſibili ſubm partim ſit ſub terminos q̄: ⁊ partiz ſub termino ad quē: ſequit̃ ꝙ ignotū ē an h9 ſubiz ſit diſibile aut indiuiſibile: ⁊ iter̃ videt̃ ꝙ ſicut tranſmutatio diuiſibilis ſe h3 ad ſubm diuiſibile ſic ēt trāſmutatio idiuiſibilis ſe h3 ad ſubm indiuiſibile tranſmutabile. Et ſic Ariſto. fuiſſet oino in ſufficiens i hac doctrina.

Re^9 themiſtij

Improbatio

¶ Itē obijcit Cõmētator ꝯ Themiſtium valde ſubtilr̃: l3 verba ei9 ſint breuia ⁊ obſcura: ⁊ vĩ ſic argueret: Si Ariſto. intelligit iſtā ſuaz ꝓpõnē de eo qḋ trāſmutat̃ trāſmutatiōe diuiſibili. ſ. ꝓpõne que dicit ꝙ omne qḋ tranſmutat̃ h3 partē de termino ad quē: ⁊ partē de termino a quo: tunc mediuz quod h3 ad ꝯnez demr̄atiuā nõ eſt cā ꝑ ſe. i. ꝓpria: nec cā propria eēndi ſeu cognoſcēdi. q2 certū eſt ꝙ hēre partē de termino ad quē: ⁊ hēre partem de termino a quo: nõ competit omni trāſmutabili: q̄cūq3 trāſmutatiōe tranſmutat̃. Vñ ſilis eſt demr̄atio Ariſto. vt ſi q̄s ꝓbaret ꝙ homo ē ambulās q2 eſt rōnale: rōnale. n. nõ ē cā ambulationis niſi ꝑ accñs ita ꝙ ſicut rōnale nõ eſt mediū ꝓpriū ad ꝓbandū ꝙ hõ ſit ambulās: ſic hēre ptē de termio ad quē ⁊ ptē de termino a quo: nõ eſt mediū ꝓpriū ad ꝓbandū ꝙ oē qḋ trāſmutat̃ ſit diuiſibile. q2 nõ ꝯpetit oi trāſmutabili ſicut nec rōnale oi ambulanti.

Re^9 autē pace

¶ Auēpa. aūt dixit: ꝙ illud dictuz Ari. d3 referri ad ptes terminoꝝ mot9 ita. ſ. ꝙ oē quod tranſmutat̃ diuiſibile eſt in ptē termini a quo ⁊ partē termini ad quē: ſicut diuidit̃ ſubm in accūtis ꝯrias: ⁊ iſtā expõnē dīu ſuſtinuit Cõmētator vt dicit. S3 nõ eſt ad intētionē Ariſto. q2 ipſe Ariſto. itelligit de diuiſibilitate ſubiecti in ꝑtes q̄ztitatiuas: qḋ manifeſte apparet de verbis eius: dicit. n. ſic. neceē igit̃ hic qḋ aliqd in hoc: aliō vero altero mutatiōes. i. ei9 ꝙ mutat̃. loqt̃ g̃ de ꝑtib9 mobilis ⁊ nõ de ꝑtib9 terminoꝝ mot9: ⁊ ita ꝙ itēdit expſſe ꝓbare ꝙ mobile eſt diuiſibile in ꝑtes q̄ztitatiuas ſicut ⁊ alia continua: ⁊ hoc ſupponet in ſequētib9 demr̄atiōnib9 ſicq3 ꝓbatum hic.

Improbatio

C

Opinio aliorum

¶ Alij v̄o poſteriores dixerūt aliter: ⁊ dixerūt ꝙ ꝯclõ Ariſto. eſt intelligēda v̄ualr̄ de omni eo qḋ trāſmutat̃ ſiue trāſmutet̃ trāſmutationi diuiſibili ſiue indiuiſibili. ſ. ꝙ illud qḋ ē diuiſibile ſm̄ q̄ztitatē. Et ꝙ iſta ꝓpõ quā accipit in demr̄atione ſua eſt v̄lr̄ v̄a dūmō bñ intelligat̃. ſ. ꝓpõ dicens omne quod tranſmutat̃ partiz eſt in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē. Sed hoc pt̄ intelligi dupl̄r. vt dicūt. Uno mõ ꝙ ipſum qḋ mouet̃ ptē h3 de ipſo termino a quo ſm̄ ſe: ⁊ ptē de termio ad quē ⁊ hoc eſt veꝝ in trāſmutatiōib9 ꝑ ſe diuiſibilibus. Alio mõ pōt intelligi ꝙ illud qḋ mouet̃ partim eſt in termino a q̄ ⁊ partim i termino ad quē ſm̄ diſpõnes illoꝝ terminoꝝ: ⁊ ita ꝙ h3 ptē de diſpõne termini ad quē: ⁊ partez de diſpõne termini a quo: ⁊ hoc cõtingit i trāſmutatiōe indiuiſibili. ſ. in g̃natione ⁊ corruptione: q̄uis. n. forme ſubalis q̄ g̃nat̃ ſit indiuiſibilis: tñ diſpõnes ad eā ordinate recipiunt magis ⁊ minus: ⁊ ſic mobile ſub tali mutatione partim eſt ſub termino ad quē ſm̄ eius diſpõnes. ſilr̄ etiā ſm̄ ꝑtim ē ſub termio a quo. v̄bi g̃ra. cū ex aqua g̃natur ignis: l3 g̃natio forme ſubalis ignis nõ ſit diſibilis ſm̄ ſe: nec mobile hēat ꝑtē de forma ignis ⁊ ptē de forma aque tñ h3 ptē de diſpõnib9 vtriuſq3. ſ. partē calidita tis ⁊ ptē frigiditatis. Et vt ſit ad vnū dicere: omne qḋ tranſmutat̃ ptem h3 de termino a quo: ⁊ ptem de termino ad quem: ⁊ vel ſm̄ ipſa extrema vel ſm̄ diſpõnes coniunctas. Et iõ dicunt ꝙ omnis tranſmutatio vel eſt diuiſibilis ſm̄ ſe vl̄ ſm̄ aliqd aliud adiunctū: ⁊ vtrūq3 ſufficit ad propoſituz oſtēdēdum vt dicunt.

Improbatio

¶ S3 adhuc iſtō nõ videt̃ eſſe ſufficiēs: q2 l3 illud quod mutat̃ mutatione indiuiſibili que eſt g̃natio ſubalis ⁊ corruptio: aut inſtās g̃nationis q̄dā mõ h3 partē de diſpõnibus vtriuſq3 termini: tñ in inſtanti g̃nationis: dum. ſ. aliqd g̃nat̃ nõ h3 partes tales: ſed ſolū habet formā que acq̄rit̃ ⁊ eius diſpõnes. verbi g̃ra. ſi ex aq̄ d3 g̃nari ignis veꝝ eſt ꝙ añq̄ generet̃ ignis op3 ꝙ mā ꝑtem habeat de diſpõne ignis ⁊ partē de diſpõne aq̄ ſcilicet in tpe alterationis ꝓcedētis: ſ3 in inſtanti in q̄ g̃natur forma ſubalis ignis non h3 niſi diſpõnes ignis ⁊ nullam partē diſpõnis aque. Ariſt. aūt intelligit ꝙ illō quod mutat̃ h3 ptē de termino a quo: ⁊ ptē de termio ad quē ⁊ nõ ſolū añ: ⁊ ſic remanet dubiū quõ hec ꝓpõ eſt vera: de eo quod mutatur mutatione indiuiſibili: ⁊ dū mutatur.

¶ Itē tranſmutationes aliq̄ ſunt ad formas vel ſm̄ formas que nõ ſolū ſunt indiuiſibiles ſm̄ ſe: ſ3 que nõ ꝓſupponūt diſpõnes diuiſibiles in eis q̄ recipiūt eas ſicut ſunt illuminationes ⁊ imutatiōes ſenſuū a ſenſib9. Ad h̄ eni ꝙ aer illuminet̃ a corpore luminoſo non eſt neceē in ipſo aere ſucceſſiue acq̄ri aliq̄ diſpõnē. Et ſilr̄ ad h̄. ꝙ ſenſus imutet̃ a ſenſibili nõ op3 aliquā diſpõnē ꝑus g̃nari in ſenſu ſucceſſiue ⁊ aliā abijci. g̃ in iſtis tranſmutationib9 ip3 qḋ trāſmutat̃ dū trāſmutat̃ nõ op3 eē parti ſub termio a quo ⁊ partim ſub termino ad quem: nec ſm̄ ipſa extrema nec ſm̄ aliqḋ adiunctū: ⁊ q2 illud non videtur ſufficē.

D

Trāſmutatio ē dup

¶ Cõmētator aūt aliter ſoluit ⁊ dicit ꝙ tranſmutatio ē duplex: q̄dā eſt per ſe: ⁊ q̄dā eſt per accidēs. Ariſto. aūt loquit̃ de oi eo qḋ trāſmutat̃ trāſmutatiōe ꝑ ſe: ⁊ de iſto veruz eſt mediū demr̄ationis. ſ. ꝙ illud eſt partiz ⁊c. ⁊ etiam concluſio demonſtrata. ſ. ꝙ omne tale ē diuiſibile. De eo aūt qḋ trāſmutatur trāſmutatiōe ꝑ accidens non loquit̃: nec d3 ꝑ hoc accuſari: q2 de his que ſunt per accidens non debet fieri demonſtratio ſm̄ qḋ ſunt per accidens. Uocat aūt Cõmētator tranſmutationes ꝑ accidēs illas tranſmutationes que ſunt termini aliaꝝ trāſmutationū ꝓcedētiū: ſicut eſt illuminatio domus q̄ ſequit̃ motum candele: ⁊ mutatio colūne de dextro in ſiniſtrū q̄ euenit a motu colūne: ⁊ ſilr̄ g̃natio ſubalis q̄ eſt terminus alterationis. Et dicit Cõmētator: g̃ḋ h9 tranſmutatiōes q̄ ſunt termini aliaꝝ trāſmutationū ſunt indiuiſibiles ⁊ nõ in tpe: q2 terminus nēcio vult eē indiuiſibilis. Q2 aūt iſte trāſmutatiōes idiuiſibiles nõ ſunt trāſmutationes niſi ꝑ accñs. i. impropie vel ſecūdario. vt credo hoc ipſe declarat: q2 finis. i. terminus alicuius rei nõ eſt illa res. Unde tales trāſmutationes q̄ ſunt termini trāſmutationū non ſunt proprie tranſmutationes niſi equoce. Et iõ Ari. nõ peccauit in h̄: q2 nõ accipit ꝓpõnē ꝯtinētē qḋ trāſmutat̃ tali trāſmutatiōe.

Trāſmutabile ꝑ accidens eſt ēt tranſmutabile per ſe

¶ Cõſiderādū tñ ē vt docet Cõme. qḋ oia trāſmutabilia trāſmutationib9 ꝑ accñs ſunt aliq̄ mõ tranſmutabilia tranſmutationibus per ſe: ⁊ intelligit vt puto de trāſmutationib9 exñtib9 ex aiam ⁊ ſenſib9: ⁊ cuz ergo notificatū ſit qḋ omne trāſmutabile tranſmutatiōe per ſe eſt diuiſibile ⁊ oē trāſmutabile tranſmutatione ꝑ

accidens eſt tranſmutabile tranſmutatione per ſe vel lo-caliter vel alio modo. Sequitur ꝙ omne tranſmutabile eſt diuiſibile ergo ꝙ autem omne tranſmutabile trãſmutatio-ne per accidens ſit tranſmutabile tranſmutatione ꝑ ſe ꝗ videtur inducendo. Aer enim qui eſt illuminabilis ē mo-bilis localiter ⁊ calefactibilis. Similr̃ materia rei gene-rate que ſubijcitur generationi indiuiſibili ineſt aliquo modo alterabilis ſaltem vna cum forma p̄cedẽte ⁊ hoc ſufficit. ſic igitur Ariſto. bñ demonſtrauit concluſionem quã intẽdit. ¶ Sed hic remanẽt due difficultates. Una eſt quare iſte tranſmutationes que ſunt termini trãſmu-tationum .ſ. tranſmutationes indiuiſibiles dicuntur trãſ-mutationes per accidens intantum ꝙ non opꝫ ꝓpoſitio-nẽ demonſtratiuam continere illud qḋ trãſmutatur trãſ-mutationibꝰ. vt dicit Cõmẽ. hoc enim non vꝫ manifeſtũ. ¶ Alia dubitatio eſt multum difficilis contra demõſtra-tionẽ Ariſto. Quãuis enim ꝯcederet̃ ꝙ oẽ qḋ trãſmuta-tur hꝫ partẽ de termino a quo ⁊ partẽ de termino ad quẽ: tñ videt̃ ꝙ illa ꝓpõ aſſumpta in demonſtratione nõ ē vꝫ .ſ. ꝙ ipſum mobile non pōt hr̃e iſtas partes ſm idẽ ſui ꝗ-mo videt̃ ꝙ aliqḋ alterabile ſimul ⁊ hꝫ eãdẽ ſui partẽ hꝫ terminũ a quo ⁊ terminũ ad quẽ. Verbi gr̃a. cũ ignis ca-lefacit aquã eſt aliqua ps aque q̄ tota ſimul caleſit ⁊ non eſt aliq̄ pars p̄us calefacta p̄us tp̄e q̃ȝ alia vt docet Ari. in de ſenſu ⁊ p̄us dictũ eſt ꝙ iſta pars ſimul ſm quãlibet ſui partẽ hꝫ ptẽ de termino a quo ⁊ partẽ de termino ad quẽ ⁊ ſic per iſtã demſtrationẽ nõ ꝯuincet̃ de omni eo qḋ alterat̃ qḋ neceſſario hꝫ partẽ ⁊ ptẽ ꝙ poterit ſm idẽ ſui ſimul hr̃e aliqḋ de termino a quo ⁊ aliquid de termino ad quẽ: nec eſt incõueniẽs: ꝙ ꝯtia ſunt ſimul in eodẽ ſm idẽ ſui remiſſa tñ ⁊ refracta: ⁊ ſic erit in illo alterabili qḋ totũ ſimul alterabit̃ illa .n. ps aq̄ q̄ tota ſil̃ calefiet pote-rit hr̃e ſimul: ⁊ ſm idẽ caliditatẽ remiſſam ⁊ frigiditatē remiſſam: ⁊ ſic non valebit ibi rõ Ariſto. vt vꝫ.

¶ Ad p̄mã forte dõm qḋ per trãſmutationẽ per ſe intelli-gitur tranſmutatio ſucceſſiua ⁊ continua: ⁊ ideo iſta trãſ-mutatio dr̃ ꝑ ſe trãſmutatio que ꝑ ſe hꝫ ſucceſſionem cõ-tinuã: ⁊ talis eſt tranſmutatio q̄ ē ſm formã hñtem lati-tudinẽ: dico hr̃e latitudinem q̄ hꝫ multitudinẽ ſuppoſito-rum vel graduũ eiuſdẽ ſpẽi ip̄aliſſime differẽtiũ ſm ma-gis ꝑfectũ ⁊ minus ꝑfectũ: vt caliditas ⁊ frigiditas ⁊ hꝰ q̄litates que intendunt̃ ⁊ remittunt̃. Sed tranſmutatio-illa que nõ hꝫ per ſe talẽ ſucceſſionem ꝯtinuã ſed ſolum ꝑ accñs rõne trãſmutationis p̄cedẽtis dꝛ tranſmutatio ꝑ accñs: ⁊ talis eſt trãſmutatio que eſt ſm formã nõ hñtẽ latitudinẽ. Et vl̃r omnis tranſmutatio inter cuius termi-nos nõ eſt aliqḋ mediũ: ſicut ē gñatio ⁊ corruptio ⁊ illũi-natio ⁊ hꝰ vt cõiter aſſerit̃: ⁊ ſic intelligit̃ dctm̃ Cõmen-tatoris. ¶ Ad 2m dubiũ dicũt aliq̄ qḋ impoĩe ē aliqḋ al-terabile ſil̃ ⁊ ſm idẽ ſui hr̃e aliquid de termino a quo ⁊ aliqḋ de termino ad quē ipſius alterationis: ſed hoc ne-ceſſario ē ſꝫ diuerſa ſui. Et hoc videt̃ intelligere Ariſto. hic: ⁊ illud vr̃ velle Cõmẽtator plane in octauo huius: in illo caplõ. rõnabilr̃ aũt intẽdẽtibꝰ. vbi ſic loquit̃ illḋ ex quo tranſmutat̃ ⁊ ad qḋ tranſmutat̃ ſunt oppoſita neceſ-ſario ⁊ vtrũqꝫ eoꝝ eſt in pte tranſmutabili alia ab illa in qua eſt reliquũ: ⁊ hoc ē cõe oĩ tranſmutationi. Uult ergo Cõmẽtator qḋ terminus a quo eſt in vna pte trãſmutatiꝛ ⁊ terminus ad quẽ ē in alia. ¶ Sꝫ mihi videt̃ qḋ hoc nõ eſt oĩno clarꝛ imo in alteratione videt̃ poſſibile eẽ qḋ ter-minus a quo ⁊ terminus ad quẽ ſint ſil̃ in alterabili ⁊ ſꝫ idẽ ſui: ſicut dicebat̃ in dubitatione cum ignis calefacit aquã. Cõſtat eni qḋ ignis dominat̃ ⁊ obtinet ſup aliquã partẽ aque tn̄c ⁊ illã totã ſil̃ calefacit .i. nõ priꝰ tp̄e vnam partẽ q̃ȝ aliã: imo i eodẽ iſtãti i quo vna incipit calefieri ⁊ alia: ⁊ in eodẽ tp̄e in quo vna caleſit ⁊ alia: ſicut in eodē tp̄e in quo mouet̃ vna pars continua motu locali ⁊ alia.

¶ Intelligamus ergo illã ptẽ aque que ſimul tota cale-ſit igne p̄ſente: ⁊ accipiat̃ aliq̄ pars illius ptis: aut in illa eſt ſola caliditas: aut ſola friditas: aut ibi eſt ſimul calidi-tas ⁊ frigiditas ſm eſſe remiſſa. ſi diceret̃ qḋ in illa pte ē tñ friditas ⁊ nihil caliditatis: tũc illa ps eſt ſub termino a quo ipſius calefactionis: ⁊ ꝑ ꝯñs illa nõ caleſit in tẽpo-re illo: ſed ponebat̃ qḋ tota aq̄ cuius ē illa ps ſimul cale-fiebat mõ p̄dicto: ⁊ ſic ſeq̄t̃ contradictio: ⁊ ſeq̄t̃ qḋ aliqḋ totũ mouet̃ ſimul ſm oẽs ſuas ptes: ⁊ tñ ſm aliquã ſui ptẽ quieſcit. Illud enim dicimus quieſcẽ qḋ in aliquo tp̄e eſt ſub aliqua forma non accipiẽs aliquã aliã ptẽ. Si aũt dicatur qḋ illa pars ſit ſolũ ſub caliditate ⁊ nihil penitus hꝫ de friditate: tũc ipſa ſolũ eſt ſub termino ad quẽ: ⁊ ſic nõ mouet̃ cuius oppoſitũ ponebat̃. ¶ Sed aliq̄s poſſet hic cauillare dicẽdo qḋ cum ignis approximatus ē ali-cui parti aque in quã totã pōt ſimul agere ⁊ iſta tota pars per aliqḋ tp̄s ē frida ſolũ: ⁊ nullo modo calida: ſꝫ fridi-tas eius in tẽpore aliquo poſt primum inſtans approxi-mationis remittit̃ ⁊ corrũpit̃ ꝯtinue ⁊ cũ friditas tota fuerit corrupta: tũc ſtatim iducit̃ caliditas i ſubo p̄uato fri-giditate: ſed tunc in tp̄e ſequente illa pars aque eſt ſolum cal̃a nihil hñs friditatis: ⁊ continue acq̄rit̃ aliqua ps ca-liditatis poſt partẽ quouſqꝫ ſit perfecta caliditas ⁊ in toto illo tp̄e quedam alia pars hꝫ terminum a quo .ſ. fri-giditatẽ. ¶ Sed iſta cauillatio ꝯcederet propoſitũ. Nam ſi iſta pars aque in quam totã ponit̃ ſimul agere ignis in quodã tp̄e: dum ignis eam trãſmutat ⁊ cõcedit̃ habere ſolam frigiditatem. ergo non habet partem de termino a quo ⁊ partē de termino ad quẽ ⁊ ſic illa non concluderetur eſſe diuiſibilis per illud medium: ⁊ hoc eſt quod vo-lumus. ¶ Propter qḋ dico aliter ad preſens ſaluo melio-ri iudicio: ⁊ ꝯcedo qḋ iſta ꝓpoſitio: mobile nõ pōt ſimul eſſe ſub termino a quo ⁊ ſub termino ad quẽ ſm idẽ ſui. non eſt vꝫ niſi in motu locali: ſed tranſmutabile dũ alte-rat̃ ſimul hꝫ aliqḋ de termĩo a quo ⁊ aliquid de termĩo ad quẽ ſm idẽ ſui. vt ꝓbatũ ē. Unũ puto qḋ rõ Ariſto. di-recte ⁊ immediate non probat hic niſi illud quod moue-tur localiter ſit diuiſibile: de iſto eniꝫ verum ē qḋ dũ mo-uetur nõ hꝫ ſimul ſm idem ſui aliquid de loco a quo mo-uet̃ ⁊ aliqḋ de loco ad quẽ mouet̃: q: inintelligibile ē qḋ aliquod vnum ⁊ idem ⁊ ſm idem ſimul ſit in diuerſis lo-cis. Unũ opꝫ qḋ ſꝫ aliqḋ ſui ſit in parte loci a quo moue-tur ⁊ ſm aliud ſit in parte loci ad quẽ mouet̃ i primũ .n. eſt aſſignare mobili locum ꝓpriũ illi loco i quo erat an-teq̃ȝ moueret̃ i locũ dico ꝓpriũ qui non eſt aliquid illius loci in quo p̄us erat: ſꝫ non ſit aliq̄s locus ꝓprius q ſit aliqḋ illius loci in quo erat: q: diuiſibilis eſt in infinitũ. Sic igit̃ demſtratio Ariſto. directe ⁊ imediate oñdit illud qḋ localr̃ mouetur eſſe diuiſibile nõ indiuiſibile. Sed q: omne qḋ mouet̃ aliquo alio motu ꝓprie dicto eſt mobi-le localiter. vt ſatis manifeſtum eſt ex 8° huius: q: motus localis eſt p̄mus motuum: ideõ ex ꝯñti habet̃ ex iſta demõ-ſtratione qḋ omne quod mouetur proprie eſt diuiſibile. Et vlterius: q: omne quod tranſmutatur tranſmutatiõe per accñs trãſmutatur trãſmutatiõe ꝑ ſe: ideo ex hoc vl-terius ſcit̃ qḋ vl̃r ſe habet de eo qḋ trãſmutat̃ qualicũqꝫ tranſmutatione. Et loquuntur Ariſto. ⁊ Commentator de tranſmutatiõ hus ⁊ tranſmutabilibꝰ extrĩ ſibꝰ ex̃ aiam ſenſibilibꝰ aliquo mõ. Ad illã auctoritatẽ Cõmẽtatoris in octauo huius: cũ ipſe dicit qḋ illḋ ex quo trãmutat̃ ali-qḋ ē in pte trãſmutati alia ab illa i q̄ eſt aliḋ qḋ tranſmu-tat̃: ꝑt dici qḋ verꝫ ē in illis trãſmutationibꝰ i qbꝰ ipꝫ trãſ-mutãs nõ obtinet ſil̃ ſup̄ totũ alterabile. vbi gr̃a. cũ vnus p̄uus ignis approp̄iq̄tꝰ ē alicui magne aq̄: tunc caliditas recipit̃ i vna pte aq̄ alia ab illa in q̄ eſt friditas. p̄us eniꝫ

Dubit°

Obiect°

R°

Alia rñſio ad ſecundũ.

Quod mouet̃ localit̃ ē diuiſibile.

T.c.55

Cõ.37.

alterat vnam partem in quam agit: tũc illa alteratur: alie magis diſtantes nondum alterantur: ſed cum perfecta eſt alteratio prioris ⁊ generata eſt caliditas ſufficientis vigoris tunc illa pars alterata alterat aliam partem: ⁊ ſic conſequenter quãdiu durat virtus: ſed cũ ipſuʒ alterans obtinet ⁊ dominatur ſuper totum alterabile: tunc ſimul ⁊ ſm idem ſui ipſum alterabile habet terminuʒ a quo ⁊ terminum ad quem: remiſſe tamen ⁊ imperfecte: quoniam ſic non videtur inconueniens contraria ſimul eſſe quare non eſt contra dicta. ℭ Aliter poſſem expõere illam auctoritatem. ℭ Ad cuius euidentiam eſt intelligendum qȯ quantũcũqꝫ aliquod alterabile ſimul tempore alteretur ab alterante: tamen qꝛ quodlibet alterabile eſt diuiſibile: oportet ꝙ vna pars eius ſit propinquior alteranti qꝫ alia: ⁊ licet in tali alterabili toto ſit vterqꝫ terminus aliquo modo: tamẽ in parte propinquiori ipſi alteranti eſt perfectior forma alterantis quã in parte remotiori: ⁊ in parte remotiori eſt fortior qualitas alterãti quã in alia. Verbi gratia. Accipiatur aqua que ſimul alteratur ab igne quãuis in parte eius qualibet ſimul ſint caliditas ⁊ frigiditas remiſſe dum alteratur: tamen in parte propinquiori ipſi igni eſt caliditas perfectior qꝫ in remotiori. Agens enim corporeum fortius agit in illud quod eſt ſibi propinquius. vt manifeſtum eſt ad ſenſuʒ: ⁊ in parte remotiori fortior ⁊ minus remiſſa ẽ frigiditas. Et ſic intelligendum eſt dictum Commẽtatoris ꝙ terminus a quo quantum ad gradum ſuum perfectiorem eſt in parte tranſmutati alia ab illa in qua eſt terminus ad quem quantum ad gradum ſuum perfectiorem. Termin⁹ eniʒ ad quẽ quãtum ad gradũ ſuũ perfectiorẽ eſt in pte tranſmutati que ꝓpinquior eſt alteranti. Sed terminus a quo quantũ ad ſuum gradum perfectiorẽ ẽ in parte remotiori ab alterãte. Et in hac expoſitione letatus ſum cuʒ laude dei. Sic dictum ſit ad qõneʒ de qua parũ inuenies ab alijs ordinarium: ſꝫ hoc erit initium inquiſitionis. ℭ Et eſt aduertẽdũ ꝙ qꝫuis indiuiſibile non poſſit moueri per ſe ſolitarie, vt bñ ꝓbat Ariſt. tamẽ bñ poteſt moueri ꝑ accidẽs. ſ. inquantũ eſt in aliquo ſubiecto quod mouet. vt punctus in linea aut vnitas in vno.

Forma alterãtꝭ pfectior eſt i proxima alterãti ꝑte qꝫ remota.

Indiuiſibile põt moueri ꝑ accñs

Et ſic procedit ꝑmũ argumẽtũ. ℭ Ad aliȯ dicenduʒ breuiter vt mihi vr ꝙ Ariſto. hic loquitur de tranſmutationibus ⁊ tranſmutabilibus realibus ⁊ ſenſibilibus: non autẽ de ſpũalibus ⁊ indiuiſibilibus. Intellectus autẽ ⁊ eius trãſmutationes vel mutationes nõ ſunt ſenſibiles: nec per ſe: nec per accidentia inherẽtia eis. Intellectus enim nec eſt calidus: nec frigidus: nec humidus: nec ſiccus: nec ꝑ ſe nec per accidens: nec aliqua alia ſenſibili qualitate informatus nec in aliquo ſenſibili per ſe: vt ſcit᷑ ex 3° de anima. quare ⁊c.

T. c. 6. ℭ Ad aliam dicendum ꝙ bñ cõtingit i diuiſibile moueri ꝑ accidẽs: qꝛ ꝑ accidẽs competit ei ꝙ ſit in alio ⁊ i alio loco. ſ. inqꝫtũ illud in quo exiſtit ẽ in alio ⁊ in alio loco: ſed nõ ſequitur ꝙ moueret᷑ per ſe ⁊ ſm ſe. quare ⁊c.

ℭ In quo autẽ primo mutatuʒ eſt quod mutatũ eſt: neceſſe eſt athomũ eſſe: dico autẽ primũ ⁊c. Textu cõ. xliiij. Qõ. xiiij.

A Querit᷑ hic. Utrum illud in quo aliquid primo mutatũ eſt ſit indiuiſibile. ℭ Arguit᷑ ꝑ ꝙ nõ. Quia illud qȯ eſt mẽſura alicuius diuiſibilis: nõ debʒ eſſe qd idiuiſibile preciſe ſi ſit mẽſura alicuius diuiſibilis continui. nullum enim cõtinuũ cõponit᷑ ex indiuiſibilib⁹: nec mẽſuratur indiuiſibilib⁹. vt vult Ariſto. in iſto 6°. Sꝫ illud in quo

T. c. 1. aliquid ꝑ mutatũ eſt: eſt mẽſura alicuius diuiſibilis continui. ꝓbatio huius. Nam illud in quo aliqd ꝑmo mutatum eſt: eſt menſura illius ad quod aliquid primo mutatũ eſt. vt manifeſtũ eſt: ⁊ ex iſto ſexto modo illud ad qȯ aliqd ꝑmo mutatũ eſt bñ eſt diuiſibile: cõtingit enim aliqd ꝑmo mutatũ eẽ ad quantitatẽ cõtinuã. aliter nullus eſſet motus ad qꝫtitateʒ continuam. Omnis autem quantitas cõtinua eſt diuiſibilis. vt pꝫ in iſto ſexto. quare ⁊c. T. c. 41

ℭ Oppoſitũ arguitur auctoritate Ariſt. in litera. T. c. 41 ꝯ 1ᵐ

Dicendum breuiter ꝙ illud temp⁹ i quo aliquid ꝑmo mutatũ eſt: eſt idiuiſibile: ⁊ intelligit᷑ illud in quo aliqd ꝑmo mutatũ eſt in quo non ẽ mutatum ratione vnius partis ſolum: ⁊ hoc probat Ariſto. in litera ſic illud i quo aliquid primo mutatũ eſt: eſt diuiſibile ⁊ habet partes: tunc aut in qualibet parte mobile tranſmutat᷑ aut in vtraqꝫ mobile tranſmutatum ẽ: aut in vna tranſmutat᷑ ⁊ in alia tranſmutatum ẽ. Si dicet᷑ ꝙ in vtraqꝫ parte tranſmutatur in toto ⁊ ponebat᷑ mutatũ eẽ in illo. ergo ſimul mutat᷑ ⁊ mutatũ eſt. Si aũt dicat᷑ ꝙ in vtraqꝫ parte mutatum eſt: ſequitur ꝙ non ꝑmo mutabatur in toto: qꝛ pa eſt ꝑor toto. Vñ qȯ mutatuʒ ẽ in parte alicuius ꝑus mutatũ ẽ qꝫ qȯ mutatũ ẽ in toto: ⁊ ſic eſſet aliqd prius ipſo primo: quod eſt impoſſibile. Si autẽ dicat᷑ ꝙ in vna ꝑte mutat᷑ ⁊ in alia mutatũ ẽ: tũc nõ mutatũ eſt primo in toto vt ſupponebat᷑. q̃re ⁊c. ℭ Ex hoc autem Ariſto. cõcludit ꝙ omne quod gñatũ eſt in inſtanti generatũ eſt: ⁊ ſimiliter quod corruptũ eſt. qꝛ gñatum eſſe eſt terminus alterationis precedentis: idem autem ẽ terminare motum ⁊ mutatũ eẽ. ⁊ ideo oꝫ ꝙ ſit in inſtanti: ⁊ ſimiliter corruptũ eẽ: ⁊ hoc vex eſt de corrupto eẽ vel quod hꝫ eẽ diuiſibile ꝙ eius corruptũ eẽ oꝫ eſſe indiuiſibile: ſed inſtans ſm eẽ: non opꝫ forte ꝙ eius corruptũ eẽ ſit in inſtanti primo vt dicebatur in 4° huius.

Ad rationem in cõtrarium concedo maiorẽ ſi ſit mẽſura diuiſibilis ſm ꝙ diuiſibile eſt mẽſura alicuius cõtinui non ſm ꝙ eſt diuiſibile nõ oꝫ: ⁊ ſic eſt hic. Nã qꝫtitas ſm ſe nõ terminat motũ: ſꝫ ſm ꝙ eſt ꝯiucta forme nãli ⁊ qꝫtũ ad aliqȯ eẽ ꝑfectũ vel imperfectũ ⁊ illud ẽ indiuiſibile vt cõſte dĩ. Uel dicatur ꝙ lꝫ qꝫtitas que eſt terminus motus ſit diuiſibilis ſm ſe: tñ qꝫtũ ad ſui receptionẽ immobili eſt indiuiſibilis: ita. ſ. ꝙ nõ ꝑus tꝑe recipit᷑ vna pa qꝫ alia: ſꝫ tota ſimul: ⁊ iȯ receptio iſta eſt in indiuiſibili. ſ. in inſtanti. quare ⁊c.

ℭ Secundum igitur finẽ mutationis quod ꝑmum dĩ exiſtit ⁊ eſt: contingit eni perfici mutationẽ ⁊ eſt mutatiõis finis qȯ oſtẽſum eſt indiuiſibile eſſe ꝓpter id ꝙ finis ẽ quod ſm principium omnino non eſt: non enim principium eſt mutationis ⁊c. Textu commenti. xlvj. Queſtio. xv. A

Conſequenter querit᷑. Utrum in motu ſit ꝑmũ mutatum eẽ a parte ante. ℭ Arguitur ꝙ ſic. Quia cuiuſlibet cõtinui finiti opꝫ eſſe duo vltima ſicut ẽ in linea: ⁊ ſuꝑficie ⁊ hꝫ. Sꝫ aliquis motus eſt quoddã cõtinuũ finitũ: vt manifeſtũ eſt in iſtis inferiorib⁹ motib⁹ q incipiunt poſtqꝫ mobile qeſcebat ⁊ terminant᷑: ita ꝙ mobile quieſcit. g̃ ⁊c. ℭ Itẽ ſicut ſe hꝫ tꝑs finitũ ad inſtãs ſic motus finit⁹ ad mutatũ eẽ ꝑ cõuenietẽ ſilitudinẽ. Sed cuiuſlibet tꝑis finiti ſũt duo inſtãtia. ſ. ꝑmũ ⁊ vltimũ. vt pꝫ in 4° huius. g̃ cuiuſlibet motus finiti debẽt eẽ duo mutata eſſe. Unũ ꝑmũ ⁊ aliud vltimũ. q̃re ⁊c. ℭ Itẽ ſi motus nõ hꝫet ꝑmũ mutatũ eẽ a pte añ ſequeret᷑ ꝙ eẽt iterminat⁹ a pte añ: ⁊ ꝑ ꝯñs infinitus: qȯ eſt impoſſe. vt pꝫ ad ſenſuʒ. Et pꝫ ꝯñtia: qꝛ motus nõ terminat᷑ a pte añ niſi ꝑ ꝑmũ mutatum eſſe: ſicut tempus non terminatur niſi ꝑ inſtans. T. c. 91

¶ Oppositum determinat Aristoteles in litera.

Ista questio est bene dubitabilis: sed dimissis verbis aliorum que non tangunt difficultatem questionis: dico premittendo quasdam distinctiones prius positas. Una est distinctio famosa: quia potest motus accipi pro perfectione diminuta que fluit ꝛ hoc modo est in tribus generibus. vt visum fuit prius. Alio modo accipitur pro fluxu continuo quo mobile dicitur fluere de vna parte perfectionis ad aliam: ꝛ sic est de genere quantitatis per seruit puto. Alio modo accipitur motus pro receptione huius perfectionis coniuncta cũ isto fluxu: ꝛ sic est de genere passionis. De primis duob⁹ significatis est magis dubitatio: ꝛ viso de eis satis apparebit de tertio: quia receptio perfectionis currit cursu illorum quantum ad propositum. ¶ Alia distinctio est ꝙ motus aliquando accipitur proprie pro mutatione diuisibili ꝛ temporali: ꝛ de hoc queritur hic. Aliquando sumitur improprie ꝓ mutatione indiuisibili. vt cũ dicim⁹ ꝙ sensus est motus a sensibili ꝛ huiusmodi.

Motus ... pitur tripl.

B

Primo ¶ Tunc dico ad questionẽ. primo ꝙ si accipiatur motus pro fluxu continuo, sic non est in ipso primum motatum eẽ intelligẽdo per primum mutatum eẽ primam partem illius fluxus continui: sicut videtur Aristo. intelligẽ: ꝛ hoc est facile videre: quia in illo quod est diuisibile in infinitũ non est pars prima. hec manifesta: sed quodlibet cõtinuũ est diuisibile in infinitum. Unde iste fluxus continuus qui dicitur motus secundum famosiorem acceptionem est diuisibilis in infinitum: sicut ꝛ tempus mensurans ipsum vt patet i isto 6°. quare ꝛc. ¶ Scdo dico ꝙ si accipiatur motus pro perfectione diminuta que fluit sic est distinguẽdum: quia ista perfectio vel est quantitas sicut in motu augmentationis: ꝛ tunc non est dubium ꝙ non est ibi prima pars: quia quantitas continua est diuisibilis in infinitas partes eiusdem proportionis. vt probatum fuit prius: ꝛ in infinitis non est aliquod primum. vt manifestũ est: ꝛ hʒ scdo metaphysi. Vel ista perfectio est ipsũ vbi siue locus: ꝛ sic non est ibi accipẽ primum vt cõmuniter dicitur: quia ipsum vbi est diuisibile in infinitũ sicut ꝛ locus. s. superficies. Vnde mobile quod mouetur per aliquod spatium sp prius tempore pertransit spatiũ minus ꝙ maius: ꝛ prius tempore ẽ in loco minori ꝙ in maiori. ¶ Considerandum tamẽ est ꝙ dum aliquod mobile mouetur quod prius quiescebat bene est assignare p^m locum in quẽ mouetur: loquẽdo de primo loco qui nõ ẽ aliqua pars illius loci in quo quiescebat: sed non est dare primam partẽ loci in quo separatur: immo quacunqꝫ parte illius loci data est dare priorẽ a qua recedit mobile dum mouetur: ꝛ similiter in illo loco primo qui non ẽ aliquid illius loci prioris i quo quiescebat nõ est assignare primam partem in qua primu recipiatur vel ingrediatur prima pars mobilis: quia tales partes sunt infinite ꝛ hʒ põt manifestari descriptiõe sensibili. Sit enim a. mobile quod locatur. ꝛ b. sit locus in quo quiescit. Dico ꝙ est bñ accipẽ aliquẽ locũ immediatũ ipsi b. qui quidẽ locus nõ est aliquid ipsi⁹ b. ꝛ sit ille locus c. vt hic b. c. tunc cũ a. mouebit de b. in c. non erit accipẽ primaꝫ partẽ ipsius b. quã p̃ dimiserat ipsum mobile: nec erit accipẽ primam partẽ ipsius c. quam primo intret ipsuꝫ mobile vł pars eius: quia hꝰ partes sunt infinite ꝛ in motu locali non est accipere primam partem ipsius vbi a parte principij. Si autẽ perfectio diminuta que fluit sit aliqua qualitas sensibilis vt caliditas aut huiusmodi: tunc est magna difficultas an sit aliqua prima pars illius quam recipiat primo mobile: ꝛ loquor de parte qualitatis q̃ dicit grad⁹ eius: non enim de parte qualitatiua quam hʒ ꝯm extensionẽ subiecti: quia de illa non est dubium ꝙ non est dare primam: cum qualitas sit diuisibilis in infinitum sicut ꝛ magnitudo quã informat. De parte ergo q̃ est gradus qualitatis ꝛ forte est suppositũ eius. vt prius tãgebaẜ. ẽ dubium difficile vtrũ sit aliqua prima in mobili. Uerbi gr̃a cum aliquid calefit vtruꝫ fuerit aliquis primus gradus caliditatis receptus in mobili. Qui quidẽ gradus sit perfectissimus ꝛ post ipsum sequunẜ alij perfectiores: ꝛ dicitẜ cõiter q̃d non est aliquis gradus huius qualitatis ꝯm perfectissimus: immo est ꝓcessus in infinitum in talib⁹ gradibus. Cuius ratio potest eẽ: quia quantũcũq; sit aliqua pars ipsius alterabilis que tota simul incipit recipẽ caliditatem: tamẽ vna pars illius partis est propinquior ipsi alteranti ꝙ alia: ꝛ hoc in infinitum: medietas enĩ illi⁹ partis est propinquior alterãti ꝙ ipsa tota: ꝛ adhuc medietas ꝓpinquior ꝙ tota medietas: ꝛ sic in infinitũ. nunc autẽ agẽs corporeũ ꝑfectius agit in illud quod ẽ sibi propinquius ꝙ in remotius vt videm⁹: q2 quamuis corpus luminosum sit simul illuminans omnes partes medij alicuius scilicet in primo instanti sue appropinquationis: tamen sine dubio ꝑfectius illũinaẜ pars propinquior ꝙ remotior. Similiter cum ignis appropinquaẜ aque agit in aquã calefaciendo quãuis in illo instanti quo sufficienter est appropinquatus alicui parti aque: incipiat q̃libet pars recipere caliditatem ꝛ habet aliquẽ gradum caliditatis: tñ pars propinquior ipsi igni perfectiorem caliditatẽ hʒ ꝙ pars remotior: ꝛ pars remotior hʒ minus perfectã: ꝛ sic est ibi infinitas quedam graduũ simul existẽtium in diuersis partibus quantitatiuis illius aque. ¶ Considerandũ tñ ꝙ in hoc est differentia quedam inter lumen ꝛ alias qualitates sensibiles ꝯm quas est alteratio: quia q̃s ꝓpinquiu2 corpori luminoso vł cãdele ꝛ hꝰ: postꝙ in instanti recipit lumẽ non magis sit luminosum ꝓcessu t͞pis ꝙ prius: dũmõ maneat in equali distantia ad corp⁹ luminosum: ꝛ luminosum corp⁹ maneat eq̃lr luminosum: vt sic candela manẽs eque luminosa stet iuxta aliquam partẽ aeris per vnam horam in eadem ꝓpinquitate: ista pars nõ erit magis luminata i fine hore ꝙ fuit in ꝑncipio: sed in alijs qualitatibus est ecõtrario. Nam eadẽ pars ipsius alterabilis cuꝫ est eque propinqua alteranti inuenitur calidior in fine alicuius temporis ꝙ prius in principio: dato ꝙ alterans maneat eque forte vel forte minus forte: ꝛ ita ꝙ in illa parte g̃natur vnus gradus illius qualitatis post alium. Et huius diuersitatis forte ratio est: q2 lumini non est aliquod contrarium positiuum. Caliditati autẽ bene est contrarium: ꝛ similiter in similibus.

¶ Et est notandũ ꝙ ꝯm istã positionẽ quodaꝫ modo est simile de qualitate ꝯm quam ẽ alteratio: ꝛ de q̃titate continua. Nam sicut cuiuslibet speciei quantitatis continue permanentis est aliquod indiuiduum maximũ quo nõ ẽ aliqd maius: nec põt eẽ ex parte nature. Uel aliqua superficies est ita magna ꝙ nõ potest eẽ maior: sicut vltima superficies conuexa celi: ꝛ similr de linea ꝛ corporeitate. vt tactum fuit in. 3. ꝛ tñ nulla istaruꝫ est determinata ad vltimum totaliter: immo qualibet q̃titate continua data in existente minor põt dari. Similr caliditas est determinata ad gradũ ꝑfectissimum simplr quo non põt esse perfectior ex parte nature: sicut est caliditas ignis puri ꝛ nõ ẽ determinata ad gradum imperfectissimum simplr: immo quocunqꝫ gradu caliditatis dato imperfecto est dare imperfectiorẽ: salẽ in toto dum aliquid precise calefit accidẽtalr. vt dcm̃ est: ꝛ similr est de alijs qualitatibus ꝯm q̃s est alteratio proprie dcã: ꝛ hec opinio cõis bene est apparens: nec dicu ad p̃ns aliquid contra eam.

¶ Sꝫ aduertẽdũ est vlterius: ꝙ lꝫ in motu nõ sit dare p^m mutatũ eẽ a pte añ: itelligẽdo p p^m mutatũ eẽ ptẽ mot⁹ ꝯm quã aliqd moueẜ: tñ si per p^muꝫ mutatũ esse intelli

Agẽs ꝑfectius agit in passum ꝓpinquius

Lumẽ ꝛ q̃litates sensibiles differenter agunt

Qualitas ẽ determinata

Caliditas ẽ determiata ad gdus

In motu ĩuenitur p^m mutatũ esse

getur indiuiſibile a quo initiatur motus ſic non eſt inconueniens in motu qui eſt fluxus forme eſſe primum mutatum eſſe:aliter enim iſte fluxus non poſſet intelligi nouus & terminatus a parte ante niſi fuiſſet aliquod indiuiſibile ante quod nihil fuit de illo: & poſt quod eſt totus ille fluxus & illud indiuiſibile correſpondet primo inſtanti tēporis menſurantis illum fluxum finitum:ſed non poteſt proprie eſſe mutatū eſſe illius motus:quia ante ipſum nihil fuit ipſius motus quod non eſt in mutato eſſe nihilominus tamē illud eſt primum mobile a quo initiatur mot⁹. Et puto quod hoc intelligit Commentator in octauo huius
Cō.21. ſuper illud capitulum. Principium autem conſiderationis. vbi dicit ſic. Sed prima pars in actu motuum quiſi ſunt ſiue fuerit tranſmotatio in loco aut in qualitate aut in quantitate fit ſubito.i.in inſtanti:non in tempore. & ſi non:tunc ante tranſmotationem inueniretur tranſmutatio:& non eēt tranſmutatio noua omnino. Vult ergo plane Commentator quod in motu nouo fuit prima pars & illa fit in inſtanti. ſed non intelligit primam partem quantitatiuam ipſius fluxus:quia hoc expreſſe cōdiceret Ariſt. & veritati. Nec poteſt intelligere primam partem illius perfectiōis q generatur pars poſt partē:quia ſine dubio hoc non poſſet eſſe verum in augmentatione per quam acquiritur aliqua quantitas cōtinua:& tamen ipſe vult quod hoc eſt in omni noua tranſmotatione. Vnde non videtur relinqui quod ipſe intelligat aliud per illam primam partem niſi primum indiuiſibile a quo initiatur motus & huiuſmodi indiuiſibile poteſt vocari pars prima inquantū ſe habet quodammodo ad modum forme:& hoc forte innuit Commentator in ſuis verbis:vbi dicit:prima pars in actu id eſt prima pars que ſe habet ad modū actus & forme. ſicut enim res nō eſt anteq̄ forma fit:& ſtatim forma adueniente res hz eſſe:ſic ante illud indiuiſibile non erat ille motus ſic ſtatim poſt illud indiuiſibile ſequitur motus. Quod ſi quis melius intelligat placet mihi.

Ad rationes pz ex dictis. Omnes enim concludunt quod in motibus aliquib⁹ ē primum indiuiſibile a quo initiat motus:& illud nō ē pars motus ſicut inſtans non eſt pars temporis. ¶ Et quod accipitur in 3ª ratiōe quod motus nō terminatur niſi p mutatum eſſe. dicendum quod verum eſt a parte poſt:ſz a parte ante bn̄ terminatur per aliquod quod non eſt mutatū eē ꝓprie reſpectu illius mot⁹:ſed eſt indiuiſibile ante qd nihil erat actu de illo motu. Sz remanet hoc dubium quod ſicut flux⁹ forme ſubſternit forma vel ſaltē fluxus a quo initiatur motus ſubijcitur indiuiſibile forme .ſ. ſiue gradu perfectioīs. Forte dicendum quod verum eſt de indiuiſibile forme quod poſſet per ſe ſubſiſtere:ſed in iſto continentur infinita que ſic poſſent pſe exiſtere ſine alijs quēadmodū de partibus quantitatiuis dicebatur.

¶ Quoniā autem omne quod mouet in tēpore mouetur ex quodā in quiddā. Textu commenti. lxxiiij. Qō.xvi.

A Queritur hic. Vtrum illud qd mouet localiter dum mouet ſit in aliquo loco eodem per aliquod totum tp̄s. ¶ Et arguit qd ſic. Quia illud quod in aliquo toto tpe non motat totum locum videtur in tēpore illo eē in eodem loco:hoc videtur euidēs. Sed aliquid dum mouetur nō motat locū totū ſicut quod mouetur localiter circulariter. vt dicit in. 8ᵉ huius. quare &c.
T.c.76 ¶ Itē ſicut illud quod alteratur ſe habet ad qualitatem:ſic illud quod mouetur localiter ſe habet ad locum. per conuenientem ſimilitudinem. Sed illud quod alteratur dum alteratur eſt in eodem tempore ſub eadem qualitate. Verbi gratia, dum aliquid caleſit per totum tempus calefactionis manet ſub gradu vel parte caliditatis quam habuit in primo inſtanti temporis menſurantis iſtam alterationem. Si enim ille gradus corrumperetur:aut erit corruptus in aduentu termini ad quem:quod eſt falſum:quia eſſet vel fuiſſet corrumpēs quod non eſt:nec ipſum alterabile quia caleſit: nec ipſum calefaciēs:quia illud generauit illum gradum: & ſic idem & ſm idem eſſet cauſa contrariorum. ſ. generationis & corruptionis eiuſdē. Nec eſt dicendum qd ille gradus corrūpat ſeipſum. hoc enim ſtatim eēt ridiculū. quare &c. ¶ Preterea in motu augmentationis mobile dum augmentatur in aliquo toto tempore manet ſub eadem quātitate. ridiculum enim eſſet dicere quod dum aliquod augetur quantitas que preexiſtebat in ipſo corrumpatur: vel quantitas quam acquiſiuit in tempore augmentationis corrumpatur adueniente termino augmentationis quare ſimiliter in motu locali debet contingere:quia mobile p aliquod tempus maneat in eodē loco dum mouet.

¶ Oppoſitum vult Ariſt. hic.

Dicendum ꝑmo quod illud quod mouetur localiter dum mouetur:nō habet eſſe in aliquo loco per aliquod totum tēpus:ſed in quocū
B
q̄ ſpatio ſibi equali eſt ſolum in inſtanti dum mouet continue. Et hoc breuiter probatur ratione Ariſto. in litera. quia ſi hoc eēt ſequeretur quod ſimul quieſceret & moueret: qd eſt impoſſibile. Et probatur conſequentia: quia illud dicit q̄ſcere quod eodē modo ſe hz nunc vt prius. Modo in quolibet tempore eſt prius & poſterius vt patuit. ergo in tēpore illo eodem modo ſe habebit quantum ad locum nunc ſicut prius:& ſic quieſcet:& ponit moueri in tempore iſto continue. Et p conſequens in qualibet eiuſdem parte. ergo ſimul mouebitur & quieſcet. Et eadē ratione dicendum quod illud quod alteratur dum alteratur non habet aliquam partē qualitatis: que acquiritur in aliquo tempore ſine acquiſitione alicuius alterius partis:immo in quolibet inſtāti acquirit aliā & aliā partem. Sed vtrum prima pars remaneat adueniente ſcda bene eſt dubitare de hoc fuit prius aliquid tactum. Similiter autem intelligo de motu ad quantitatem ſuo modo.

Ad primam rationem cum dicitur illud qd non mutat locum &c. Verum eſt ſi totū
C
nullo modo mutat locum & cum dicitur quod corpus circulare quod mouetur localiter totum non mutat locū. Dico quod verum eſt qd ipſum totum non mutat locum ſm ſubiectum:ſed bn̄ mutat locum ſm formam. Et partes eius mutāt locum & ſm ſubiectum & ſm formam. Et poteſt intelligi mobile totum mutare locum ſm ſubiectū quādo ipſum totum mobile in vno tempore vel in vno inſtāti eſt in aliquo loco totaliter diuerſo ab illo in quo prius erat:ita qd nihil illius mobilis prius erat in illo loco:ſicut cum animal procedit localiter manifeſtum eſt qd menſuratione motus ē in aliquo loco in quo nihil eius erat ante ipſum motum:ſed erat totaliter diuerſus locus. mobile autē quod mouetur circulariter non inuenitur in vno tempore: vel in vno inſtanti in aliquo loco in quo nihil erat prius de ipſo:immo in quocunq̄ loco inuenit in aliquo tempore:in illo eodē prius erat aliquid ipſius. Sed tamē mutat locū ſm formam:quia partes eius mutant locum ſm ſubiectum & ſm formam: & hoc eſt ipſum totū mutare locum ſm formam. Quod autē partes eius motēt locū ſm ſubiectū patet:quia pars in vno tēpore inuenitur in vno loco in quo prius non erat nec ſm ſe totā nec ſm aliquid ſui:ſicut ſol cum eſt in oriēte ſupponit tali parti terre cui nō ſupponebatur cum erat in occidente & huiuſmodi. Et forte hoc eſt ipſam partem mutare locū ſm ſubiectū mutare aūt locum ſcdm formam eſt habere ali

Nota re locu. ſm formam

Nota re locum ſm ſubie[illegible]

quam proprietatem ⁊ diſtantiam reſpectu alicuius par/tis circa quod reuoluitur mobile. ¶ Ad aliam rationē dico ꝙ alterabile bene habet eandem qualitatē in aliquo tempore dum alteratur: ſed non habet eā preciſe ⁊ ſine acquiſitione alterius: q2 ſic quieſceret: ſed continue acquirit aliam ⁊ aliam ⁊ acq̄ſita poſteriori remanet prior. vt cōiter imaginantur plures. Uel ſi dicatur ꝙ adueniente parte poſteriori deficit prior: tunc diceref ꝙ prior corrū/pif ab illa que aduenit in tempore ſequente illud inſtans in quo gñabif: illa enim eſt perfectior ꝙ̄ precedens: ⁊ habet quandam cōtrarietatē ad eā ſicut excellens ad dimi/nutū. ¶ Sȝ de quantitate nō eſt bñ manifeſtū qualr̄ cor/rumpef. Sed de hoc non plus ad preſens.

¶ Expliciunt queſtiones Joannis de Janduno ſuper ſex/tum de Auditu phyſico.

¶ Incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper ſeptimum.

Omne qd̄ mouef neceſſe eſt ab aliquo moueri. Si qdē igif i ſeipſo non habet pricipiū motus manifeſtū eſt ꝙ ab altero mouetur ⁊c.

Textu commen.j. Qō.j.

A Queritur hic ꝙ̄. Verū aliqd moueatur a ſeipſo. ¶ Argūif ꝙ̄ qd ſic. Quia qd mouef a pn° intrinſeco mouetur a ſeipſo. Hec vr̄ manifeſta. Sȝ aliqd mouef a pncipio intrinſeco: q2 nā eſt pn^m intrinſecū: multa aūt mouentur nālr̄. vt pȝ in iſta ſcia. ꝙ̄ ⁊c. ¶ Itē qd itelligit ſeipȝ mouef a ſeipo: quia intelligere eſt moueri ab intelligibili. vt patet. 3. de .c.2. anima. Sed aliquid intelligit ſeipm̄. ſ. q̄libet ſubia immā/ c.15 lis ⁊ pcipue pma: q2 vt hr̄ ex. 3. de aīa: in ſepatis eni a mā idē ē intelligēs ⁊ qd intelligif. q̄re ⁊c. ¶ Itē oē qd mouetur ⁊ nō mouef ab alio mouef a ſeipſo. Sȝ pmū mouēs mouef ⁊ nō mouef ab alio: hoc pbaf pmo: q2 pmū mouēs mouef: q2 qd ē intrinſecū mobili mouef. hoc eſt manifeſtū: Unī motis nobis mouētur oīa q̄ ſunt in nobis. ſȝ motor pmus eſt intriſecus ꝙ̄ mobili. Aliter enim pm⁹ mot⁹ nō eēt nālis: q2 hec ē diſpō cāe agētis i reb⁹ nālis. ſ. quod eſt in re. vt Cōmē. dicit ſup 5^m metaph. caplo de pn°. ꝙ̄ pmi⁹ motor cū ſit agēs motū. In ſepatis. n. a mā idē ē mo/ 33. uēs ſm ſinē ⁊ ſȝ agēs. vt vult Cōmē. in 12°. ꝙ̄ ipſe pm⁹ motor eſt intrinſecus mobili: ⁊ ſic mouef ad motū mobilis. Qȝ aūt nō moueaf ab alio manifeſtū ē: q2 ſic nō eēt pmus motor: ⁊ ſic eēt pm⁹ motor ⁊ nō pm⁹ motor. ꝙ̄ ⁊c.

¶ Oppoſitū Ariſt. vult in litera: ⁊ ſimiliter Cōmētator. volunt enim ꝙ oē qd mouef ab alio mouef: quod autē mouef ab alio non mouef a ſeipſo: niſi diceref: ꝙ aliqd eſt aliud a ſeipſo: quod eſt impoſſibile.

B Ad euidentiam qōnis eſt intelligēdū pmo: ꝙ aliqd moueri a ſeipſo pōt intelligi dupl̄r. Uno mō p ſe ꝙ̄. Alio mō p ſe nō ꝙ̄. ¶ Tūc dico ad qōnē duo. Primo ꝙ nihil mouef a ſeipſo p ſe ꝙ̄. Scđo ꝙ aliquid bñ mouef a ſeipo: ſȝ nō ꝙ̄. ¶ Primum oñdif p demonſtrationē Ariſt. in litera. Ad cuius intellectū pſupponēda ſunt aliqua. Primo ꝙ oē qd mouef ē diuiſibile: ⁊ loquimur de motu pprie dicto q eſt act⁹ imperfectus cū potētia ⁊ fluxus cōtinue ad cōplemētum: ⁊ hoc pȝ ex 6° hui⁹: vbi demrātū ē ꝙ oē ꝙ mouef ē corp⁹. c.32 Illā autē demrātionē ad pñs non reſumo pp breuitatē. Secūdo ſuppono: ꝙ nihil prohibet conditionalē ſeu ppoſitionem hypotheticam eſſe veram: cuius antecedens eſt ſimpliciter impoſſibile: vt ſi aſinus volat aſinus habȝ alas: ⁊ hoc eſt manifeſtū cuilibet ſani capitis. ¶ Et addo hoc ſm Commētatorē mecum aliqua conditionalis ſeu hypothetica eſt vera quantūcunq̄ eius antecedēs ſit impoſſibile omne illud eſt falſum: ex quib⁹ ſequitur deſtructio ⁊ falſificatio illius hypothetice. Verbi gratia. Si diceremus ꝙ aliquod volatile eſt per ſe retētibile in aere: ex hoc ſequeretur iſtam eē falſam: ſi aſinus volat aſinus habȝ alas: vt exemplificat Commētator. Unde oportet iudicare illud eſſe falſum. ſ. ꝙ aliquod volatile ſit per ſe retētibile in aere. Similiter ſiquis poneret ꝙ omne animal eſt quadrupes naturaliter: ex hoc ſequitur ꝙ hec ſit falſa: ſi aliquis eſt homo naturaliter: ſolum habet duos pedes: ⁊ tamē hec conditionalis eſt vera ⁊ neceſſaria. Et ideo iudicandum eſſe illud eſſe ſimpliciter falſum. ſcȝ ꝙ omne animal eſt quadrupes. Similiter autē ⁊ in alijs. ¶ 3° accipio ꝙ cū aliqua diſpoſitio dbef alicui ſubiecto per ſe primo: non oportet eam remouere ab ipſo ſi remoueaf a quocūq̄ alio. Verbi gratia. riſibilitas ineſt homini primo ⁊ conſtat ꝙ non remouef ab homine: per hoc ꝙ remouef ab aſino. ſimiliter aūt ⁊ in alijs. ¶ 4° accipio ꝙ ſi pars alicuius mobilis quieſceret quodcūq̄ ſit illud ipſum totum non moueref p ſe primo. ita ꝙ lȝ in aliquibus mobilibus impoſſibile ſit partē quieſcē ſicut in corpore celeſti: tamē hec conditionalis eſt vera. Si alicuius mobilis pars quieſcat: illud mobile non mouetur a ſeipſo primo. ⁊ hoc probatur: q2 ſi pars alicui⁹ mobilis quieſceret: ⁊ illud mobile moueref: tūc nō moueref niſi rōe ptis. ſ. ratione illius partis que non quieſceret: quod aūt ineſt alicui ratione vnius partis: ⁊ non alterius nō ineſt ei primo. vt pȝ ex primo poſteriorum: ⁊ manifeſtū ē cuilibet intelligēti. ¶ Et pōt confirmari: q2 nihil pōe alicui perfectius ineſſe ꝙ̄ p ſe ⁊ primo. Si igitur aliquid inexiſtens alicui rōne partis vnius ⁊ non ratione alterius ineſſet p ſe ⁊ primo: tunc ita pfecte ineſſet ei ſicut ſi ineſſet ſm oēs partes. quod ē abſurdum. ¶ His pintellectis demonſtratio Ariſto. pōt dupliciter formari. Primo oſtenſiue: ſic omne illud quod quieſcēt ſi aliquod alterum quieſceret mouetur ab alio vel nō mouetur a ſeipſo p ſe ⁊ primo. hec pȝ ex 3° ſuppoſitiōe: ſȝ omne quod mouetur quieſceret ſi quoddam aliud quieſceret: ita ſcȝ ꝙ nō moueref p ſe ⁊ primo. hoc pȝ ex alijs tribus ſuppoſitionibus premiſſis. ergo ⁊c. ¶ Itē potēſt formari inducendo ad impoſſibile. ſi aliquid moueretur a ſeipſo p ſe ⁊ primo: tūc non oportēt ꝙ ſi pars eius quieſcēt ⁊ ipſū quieſcē, id eſt non moueri per ſe ⁊ primo: ſed hoc eſt falſum: ergo ⁊ primum. falſitas conſequētis eſt manifeſta ex ſuppoſitione quarta: ⁊ conſequētia manifeſta eſt ex 3a: q2 cum aliqua diſpoſitio ⁊c. ¶ Itē poteſt formari oſtēſiue ſic: illud ē falſum ⁊ impoſſibile ex quo ſeq̄retur deſtructio hypotheticae vere ⁊ neceſſarie. hoc patet ex adducto in ſcđa ſuppoſitione. ſȝ ſi aliquid moueretur a ſeipo primo ſequeretur ex hoc falſitas conditionalis que ſimpliciter eſt neceſſaria ⁊ vā ſcȝ huius conditionalis ſi cuiuſcūq̄ mobilis ps quieſcat illud mobile non mouetur p ſe ⁊ primo. Qȝ autem hec ſi vera probatum eſt ſm quartam hypotheſim: ſed ꝙ ſequitur eius deſtructio manifeſtum eſt ex tertia ſuppoſitione. ¶ His autē ſuppoſitionibus intellectis ⁊ ſic formata demonſtratione Ariſto. faciliter ſoluuntur q̄dam obiectiones quas aliqui induxerunt contra verba Ariſtotelis. Dicit enim Ariſtoteles, ꝙ parte quieſcente quieſcit totum: cui obijcit Galienus. vt recitat Commentator qui dicit: imo poſſibile eſt totum moueri per ſe dato ꝙ vna eius pars quieſcat. Naȝ vna parte mobilis quieſcente adhuc alie poſſunt moueri: ⁊ ſic illud mobile dici

Conditionalis eſt qñq̄ vā cui⁹ añs eſt falſum

Rōp̄e 3 nis.

C

Obtio p̄a. Cō.1.

Obiectio 1ª tur moueri ratione partis ꝛ per ſe. ¶ Item videtur Ariſto. ſupponere vnum falſuꝫ. ſ. ꝙ cuiuſlibet mobilis pars poſſet quieſcere. Hoc autem eſt falſum pro corporibus celeſtibus que neceſſario mouentur ꝛ ſm ſe totum ꝛ ſm partes.

Ad pᵐ ¶ Ad primum patet ex dictis. Nam per ſe accipitur dupliciter. Uno modo prout diſtinguitur cõtra pure per accidens: ꝛ ſic illud quod ineſt ratione partis bene ineſt per ſe. Alio modo accipitur per ſe proprie pro eo ꝙ eſt primo: ꝛ ſic illud quod ineſt vni parti ꝛ non alteri nõ ineſt ei primo. ſic autem intellexit Ariſto. ꝙ ſi alicuius mobilis pars quieſcat totum quieſcit: id eſt non mouetur primo: ꝛ ſic iſte non intellexit ſermonem Ariſto.

Ad 2ᵐ ¶ Ad aliud etiam ſolutum eſt. Nam ꝛ licet in aliquibus mobilibus partes non poſſint quieſcere. ſ. i perpetuis: tamẽ hec conditionalis eſt vera. ſi talis mobilis pars quieſceret totuꝫ non moueretur primo. vt dictuꝫ eſt: ꝛ ſic ſine dubio intellexit Ariſt. non enim dicit ponatur pars illius mobilis quieſcere: ſed dixit parte quieſcente quieſcit totum: ꝛ hic ſermo habet vim conditionalis. Nam vt dicunt grammatici ablatiuus abſolutus poteſt exponi per ſi vel dum vel quia ꝙ ſenſus eſt ſi pars quieſceret in quocũqꝫ mobili, quieſceret totum modo predicto. quare ꝛc̃.

Corpus conſideratur dupl'r ¶ Item Cõmentator ponit aliam ſolutionem ad iſtaꝫ rationẽ: qꝛ pars corporis celeſtis poteſt conſiderari dupliciter. Uno modo inquantum eſt corpus: ꝛ ſic non eſt ei impoſſibile nec repugnat ei quieſcere: qꝛ tunc omni corpori repugnaret quieſcere. Alio modo poteſt conſiderari inquantum eſt tale corpus. i. nec graue nec leue. ꝛ ſic impoſſibile eſt ipſi quieſcere. ꝛ ideo Ariſto. ponit illud qḋ eſt poſſibile ſm

D ꝙ eſt poſſibile: non ſm ꝙ impoſſibile: qꝛ cõſtat de corpore ſm ꝙ eſt corpus ꝙ eſt mobile ꝛ non de corpore ſm ꝙ eſt

Dubit° talis nature determinate. ¶ Sed contra hec eſt dubitatio fortis: qꝛ propoſitio reddit' impoſſibilis ſimpl'r nõ ſolũ quãdo pterminũ repugnat obiecto ratione generis: ſed etiam repugnat rõne dr̃ie ſpecifice. vt iſta eſt ſimpl'r impoſſibilis. hõ eſt irrõnalis: qꝛ irrõnale repugnat homini ratiõe differẽtie ſpecifice: licet nõ repugnat rõne qua aial. Et ſi poneret' ꝙ hõ eſſet irrõnalis ſequit' incõueniens. ſ. ꝙ oppoſita ſimul erũt in eodẽ. Et ſic diceretur in pposito ꝙ parti corporis celeſtis repugnat quieſcere ratione differentie ppriet ꝛ ideo eſt impoſſibile ſimpl'r ipſum qeſcẽ ꝛ nõ

R° dꝫ poni in eẽ. ¶ Et forte adhuc põt ſaluari illa ſolo Cõmẽtatoris: nõ enim intẽdit Cõmẽtator: ꝙ cuꝫ aliquid eſt impoſſibile rõne dr̃ie ſpecifice ꝛ poſſibile ratiõe generis ꝙ illud deberet poni in eſſe ſine omni inconueniente cõſequẽte: ſed intẽdit ꝙ ſi ponit' in eſſe ex eo ſolo poſito in eẽ nõ ſequitur impoſſibile. vt ſi ponat' qḋ ſit irrõnalis rõne qua animal ex hoc ſolo nõ ſequitur aliquod impoſſibile ſed ſi ſequeret' erit pp̄ter qḋdã aliud. Silr̃ cum in omni mobili ſit partẽ quieſcere idem ꝙ corpus ex hoc ꝙ poneret' quieſcere rõne qua corpus nõ ſequit' aliquod impoſſibile. Unde relinquit' ꝙ impoſſibile ſequẽs. ſ. ꝙ illḋ non ſit pmo motũ ex ſe: ꝛ ſic pmo motũ ſequitur ex eo ꝙ ponit' moueri p ſe: ꝛ pmo ex ſe cum eo ꝙ ps eius poſſit qeſcere: ꝛ ſic ſequit' ꝙ adhuc ſunt incompoſſibilia. Sꝫ ſi illud non eſt niſi fuga teneat' pma ſolutio que eſt diſſima:

Obiec° ¶ Obuiauerũt tamẽ quidam poſteriores expoſitores ſatis ſubtiliter, vt mihi videt'. Nam p illã rõnẽ pbaret' nõ ſoluꝫ ꝙ nihil moueret' a ſe pmo. Sꝫ ꝙ nihil põt moueri primo arguẽdo ſic. Illud quod quieſcẽt ſi aliquod alterꝫ quieſcẽt non moueretur per ſe ꝛ primo. Sꝫ omne quod mouetur quieſceret ſi quoddam alteruꝫ non moueret'. quare ꝛc̃. Maior pꝫ per illam ſuppoſitionẽ cum aliquo diſpõ ꝛc̃. Et minor apparet. Nam omne quod mouetur hꝫ partes: ꝛ ſi pars quieſceret totuꝫ quieſceret. ergo ꝛc̃. ¶ Item per tertiam ſuppõnẽ pbaret' ꝙ triangulus non habet tres. Primo qꝛ ſi non haberet tres remoueretur a triangulo ſi remoueatur a quodam altero. ſ. a figura. vt dicitur primo poſteriorum. Similiter probaretur ꝙ riſibilitas non ineſt hoi primo: qꝛ remoueretur ab homine. Si remoueret' ab aliquo alio. ſ. ſi remoueret' ab animali que omnia ſunt inconuenientia manifeſte. q̃re ꝛc̃. ¶ Ad

Sol illa ꝛ ad omnia ſimilia eſt reſpondendũ cõſimiliter. Ad qḋ eſt conſiderandũ ꝙ iſta tertia ſuppoſitio ſic debet intelligi. Cum aliqua diſpoſitio ineſt alicui ſubiecto primo nõ ſequit' eã remoueri ab illo per remotioneꝫ ab alio: dum modo iſtud aliud ſit extraneum ꝛ diuerſum ab alio reſpectu illius diſpõnis. vt homini reſpectu riſibilitatis eſt extraneus aſinus. Et iõ ſi riſibilitas remouet' ab aſino non ſequitur eam ab homine remoueri: ſed ſi illud aliud non ſit extraneum ſubiecto reſpectu illius diſpoſitionis: tunc p remotionẽ ab illo alio remouet' a ſubiecto pͥ: ſicut pꝫ i exemplis obiectionũ. Modo dico ꝙ ei qḋ mouet' abſolute non eſt extraneum habere partes reſpectu huius qḋ eſt moueri: imo hoc eſt ei neceſſariũ: cuꝫ omne quod mouetur ſit diuiſibile: ꝛ ſed ei qḋ ponit' moueri per ſe ꝛ pmo a ſeipſo extrãneum eſt omnino habere partes. Qḋ ſic pꝫ: qꝛ ſi aliqḋ habẽs ptes moueat ſeipſum p ſe ꝛ primo: tunc quelibet pars ſeipſam mouebit per ſe: ꝛ ſic vnũ ꝛ idem ſimul ꝛ ſm idẽ erit mouẽs ꝛ motũ ſm eundem motum: ꝛ vlterius erit in actu ꝛ in potẽtia ſimul ꝛ ſm idem ꝛ reſpectu eiuſdẽ. vt deducit Ariſt in 8ᵒ huius: que omnino ſũt impoſſibilia manifeſte. Unde manifeſtum eſt ꝙ pars eſt quoddam extraneuꝫ ei quod mouet' per ſe ꝛ primo a ſe ipſo. Propter quod ſi aliqḋ moueret' a ſeipſo ꝛ per ſe primo: nõ deberet remoueri ab eo per remotionem eius a parte. Sed vt dicebat' pars nõ eſt quid extraneũ ab eo quod mouet' reſpectu huius quod eſt moueri: immo ẽ ei neceſſariũ ꝛ per ſe. Et pp̄ter hoc ſi moueri poneret' remoueri a parte eius quod primo mouet': hñ ſequeret' illud nõ moueri pmo: ꝛ ideo nõ valet illa obiectio. ¶ Per idem ad alias duas inſtantias. Aliquibus tñ non placet iſta reſponſio: qꝛ ſm hoc melius ꝛ breuius pbaſſet Ariſto. nihil moueri a ſeipſo pͥ: per hoc. ſ. ꝙ idẽ ꝛ ſm idẽ eſſet i actu ꝛ in potentia. Et forte concedendũ eſt hoc: ſed iſtam demonſtratiõem poſuit in octauo huius. Uꝫ dicat' ꝙ ſi riſibile remoueret' ab aiali nõ remoueret' ſꝫ ꝙ ẽ aliud ab hoie ſed ſm ꝙ idẽ. Sciendum tñ ꝙ nõ eſt aliquid primũ motum per negationẽ cuiuſlibet prioris moti: ſed primum p ſe ꝛ ſeorſum ſubſiſtens hñ eſt. ꝛ eſt aduertenduꝫ ꝙ ſi hñ cõſideretur aliquid moueri a ſe primo: implicat contradictionẽ: qꝛ ex hoc ipſo quod ponit' moueri, ſequitur ipſuꝫ habere partes. vt pꝫ ex. 6. huius: ꝛ ex hoc ꝙ ponit' ipſũ moueri a ſeipſo per ſe ꝛ primo: ſequitur ipſum nõ habere partes, vt oſtenſum eſt: ꝛ ſic includit contradictoria. Utrũ aũt demõſtratio Ariſto. ſit demonſtratio propter qḋ vel qꝛ dubitatio eſt ꝛ videbit' ſtatim poſt. 22

Ad primam rationẽ: cũ dicit' illuḋ qḋ mouetur a pncipio intrinſeco ꝛc. poteſt dici ꝙ tale hñ mouetur a ſe non primo: ſed ratione partium: ita ꝙ vna pars eius eſt mouẽs ꝛ alia eſt mota: ꝛ hoc hñ ẽ poſſibile. Et iſta põt eẽ ſecunda concluſio poſitionis cuꝫ eius rõne, vt ſic arguitur. Illḋ cuius vna pars mouet ꝛ alia mouet', mouet ſeipſuꝫ per ſe ratiõe partiũ per ſe nõ pmo. hec ẽ manifeſta. Sꝫ in aliquo mobili, ita eſt ꝙ vna pars eius eſt per ſe mouẽs ꝛ alia p ſe mota: vt in animali anima eſt per ſe mouens: ꝛ corpus eſt p ſe motũ. g̃ ꝛc. ¶ Ad aliã dico ꝙ non eſt ad ppoſitum: qꝛ nos loqmur de motu qui differt realiter a ſubſtantia mobilis ꝛ õ motu qui eſt a corpore vel a virtute in corpore. vt Commentator dicit in. 8. huius: i omni eniꝫ tali motu mouẽs ꝛ motum ſunt diuerſa: vel ſm eſſe, ſ. ꝙ eſſe vnius non eſt eſſe alterius:

alterius: vel ſm diffinitionez quidditatiuam vt in animalibus que ſunt hic. vt dicit Cōmē. i 8° huius. modo intelligē quo ſubſtantia ſeparata eius actu de ſe intelligit ſe ipſam non eſt huiuſmodi motus cōtinuus que eſt actus imꝑfectus cum tēdentia ad vlterius complemētum: nec eſt mot9 essentialit̄ diſtinctus a ſubſtantia mobilis: ſed ſolum eſt motus equiuoce quantum ad modum noſtrū ſignificandi aut intelligēdi. ¶ Ad aliam cum dicit̄. omne quod mouetur ⁊c. Iſtam cōcedo ⁊ nego minorē quātum ad primam partez eius. Et cum probatur. quia primus motor eſt intrinſecus primo mobili. Dico ꝙ nō eſt ei intrinſecum ſm ſubſtantiam ⁊ eſſentia. ſ. ꝙ eſſe eius ſit idē quod eſſe mobilis: ſed ſolum eſt intrinſecus ei ſm appropriationē nature. ſ. ꝙ natus eſt mouē tale mobile immediate ⁊ non aliuderꝫ tali velocitate ⁊ nō ..ia. ⁊ vno motu continuo non pluribus: ⁊ tale intrinſecum pōt eſſe ſm ſe. quare non valꝫ ratio ⁊c. Q°. ij.

A Hunc quero. Utrum illa demonſtratio Ariſto. ſit demonſtratio propter quid vel quia. ¶ Arguitur primo quod demōſtratio propter quid auctoritate ſancti Thome.

¶ Oppoſitum arguit̄ auctoritate Cōmen. Tx.2. Auerrois. qui dicit ꝙ hec demōſtratio eſt de gn̄e demſtrationū q̄ dicunt̄ ſigna. ⁊ tales ſunt demōſtrationes. quia.

Ad queſtionem eſt intelligenduꝫ ꝙ ſanctus Thomas qui in omnibus aut pluribus in quibus potuit conatus fuit cōtradicere Cōmētatori dicit ꝙ illa demōſtratio Ariſto. eſt propter quid demōſtratio. ¶ Ad cuius euidētiam eſt intelligendum ꝙ mouē ſeipſum nihil aliud eſt q̄ꝫ ſibiipſi eſſe cauſa motus: ⁊ vt melius ſit ad propoſitum ⁊ euidentius: moueri a ſeipſo primo nihil eſt aliud quā ſibiipſi eſſe cauſaꝫ eius quod eſt moueri. Ex quo ſequit̄ ꝙ illud idez quod eſt cauſa quare aliquod mobile non eſt ſibiipſi cauſa motus eſt cauſa ꝙ non mouetur a ſeipſo: modo vlterius accipit ꝙ illud quod eſt ſibiipſi cauſa alicuius oꝫ eſſe ꝑmo tale: vel opꝫ ꝙ illud ei ꝑmo conueniat: vt ignis qui ꝑmo eſt calidus eſt ſibiipſi cauſa caliditatis. Ex quo vult habē vt puto ꝙ illud quod ē cauſa quare alicui mobili non inſit primo moueri: eſt etiam cauſa quare illud mobile nō ſit ſibiipſi cauſa motus: ⁊ ꝑ conſequēs quare nō moueat̄ a ſeipſo ꝑmo: eo ꝙ iſta duo vltima eadē ſint realit̄ vt ſuppoſitum eſt. Modo vlterius ipſe ſupponit ꝙ omne mobile habꝫ partes. ⁊ hoc habetur ex. 6. hui9. ⁊ ſemꝑ motus totius depēdet ex motib9 partium. ⁊ diuidit̄ in eas vt patꝫ ex. 6. huius. Hoc autē vltimum. ſ. ꝙ motus toti9 depēdet ex motib9 partium eſt cauſa: quare motus non debetur ipſi mobili ꝑmo. ⁊ ꝑconſequēs. hec eſt cauſa q̄re ipſum mobile nō eſt ſibi cauſa motus: ⁊ vlteri9 eſt cauſa quare non mouetur a ſeipſo ꝑmo ꝑ ſuppoſitionē ꝑmiſſam. Concludit igitur iſte homo ꝙ Ariſt. oſtēdit cauſaꝫ quare nullū mobile mouet ſeipm vel nō mouet̄ a ſeipſo. q2 non pōt eſſe mobile cuius mot9 non dependeat ex motib9 ſuarum partium. vnde iſta eſſet demonſtratio propt̄ quid ſm eum: illud cuius motus dependet ex motibus ſuarum partium non mouet̄ a ſeipſo. Sed omnis mobilis mot9 depēdet ex motibus ſuarum partium. ḡ ⁊c. Et hoc quod eſt motus totius depēdet ex motibus partiuꝫ erit mediū cauſale demōſtratiuū huius accidentis: quod eſt nō moueri a ſeipſo ꝑmo. Et dicit ꝙ eſt ſimile vt ſi oſtēderet̄ ꝙ nullū diuiſibile eſt ꝑmuꝫ ens. ꝑ hoc ꝙ eſſe cuiuſlibet diuiſibilis depēdet ex partibus. Unde innuit ꝙ eſſe B rei diuiſibilis dependet ex partibus eſt cauſa ei huius. ſ. ꝙ non ſit primum ens. ¶ Sed re vera ſalua reuerentia huius hominis ipſe inaniter laborat contra Cōmentatorez ſicut ⁊ in omnib9 alijs philoſophicis in quib9 ei obijcit. Quāuis enī iſta eſſet demonſtratio ꝑp quid quā ipſe inducit: tamē Ariſto. in l'ra non vtitur illa demonſtratione ſed longe alia. ¶ Ad ꝓbādū eniꝫ ꝙ omne qđ mouet̄ ab alio mouet̄: aut ꝙ nihil mouet̄ a ſeipſo ꝑmo: qđ idez eſt: non innititur huic medio ꝙ motus cuiuſlibet totius dependet ex motibus ſuarū partium: vt manifeſtū eſt intuēti l'ram ꝑ totum: ſed innititur huic medio ꝙ parte q̄eſcēte. ſ. ſi quid q̄eſceret totū non moueret̄ ꝑmo. ⁊ ſic non bn̄ ſe hēt ille homo in hoc. Et ſi q̄s dicat ꝙ motū totius dependē ex motib9 partium eſt cauſa i hoc ꝙ ſi pars q̄eſceret totū q̄eſceret. Ex hoc habeo propoſitum. ſ. ꝙ iſta ſunt diuerſa: ⁊ ꝙ non eſt eadē demonſtratio q̄ innititur et fundatur ſuꝑ ambo hec. ¶ Et ideo dico breuit̄ ſm Commētatorem ꝙ iſta demonſtratio non eſt demonſtratio propter quid: q2 omnis demōſtratio propter quid eſt ꝑ cauſam eius qđ concludit̄. ꝑmo poſteriorum: ſed iſta demonſtratio nō ꝓcedit ꝑ cām eius qđ demōſtrat̄ in ea. vt pꝫ inſpicienti: demōſtrat enī Ariſto. ꝙ omne qđ mouetur ab alio mouet̄ per hoc ꝙ ſi pars quieſceret totuꝫ q̄eſceret: hoc aūt. ſ. ꝙ ſi pars q̄eſceret totum quieſceret nō eſt cauſa quare aliquid mouet̄ ab alio: nec etiā eſt cā ꝓpria quare nihil mouet̄ a ſeipſo ꝑmo. vnde manifeſtum eſt ꝙ iſta non eſt demōſtratio ꝓpter quid. Ex hoc relinquit̄ ꝙ ſit demonſtratio quia: cuꝫ omnis demonſtratio ſit ꝓpter qđ: vel q2. ꝑmo poſteriorum: tales autē demōſtrationes vocat Cōmētator demonſtrationes per ſigna. quare ⁊c.

Ad auctoritatem ſcti Thome. dico qđ ipſe forte non itellexit demonſtrationē Ariſto. eſſe demōſtrationē propter quid prout Ariſto. eam format in l'ra. Sed q2 ex dictis Ariſto. pōt accipi cauſa illius accidētis mō ꝑdicto: mot9 enim priuꝫ eſt cauſa motus totius ⁊ cauſa quare toti nō ineſt moueri a ſeipſo ꝑmo. Sed Cōmētator intelligit illā eē demonſtrationē a ſigno ſm illū modū ſm quē Ariſto. ponit eaꝫ in litera. ¶ Et ſi dicas ꝙ immo intentio Thome eſt ꝙ illa demonſtratio prout iacet in litera eſt demōſtratio ꝑp quid. Dico ꝙ ego nō credo ei in hoc: ſicut nec in alijs concluſionibus philoſophicis in quib9 contradicit Cōmentatori: ſed magis credēdum eſt Cōmentatori in illis que debēt ꝓbari demōſtratione: ⁊ hoc dictum ſit. Q2 aūt hec demonſtratio non ſit demonſtratio ꝓpter quid ſic eſt videre. Cum enī aliqua affirmatio eſt cauſa alicuius negationis: non oportet vniuerſaliter ꝙ affirmatio oppoſita illi negationi ſit cauſa negatiōis illius affirmationis. verbi gratia. aliquid eſſe rōnale bene eſt cauſa quare non ſit hinnibile: ſed eē hinnibile non eſt cauſa huius negatiōis ſcilꝫ nō eſſe ratiōale. Unde ſi argueretur ſic. omne qđ eſt rationale nō eſt hinibile: ſed omnis homo eſt rationalis. ergo nullus homo eſt hinibilis. eēt demōſtratio per cauſam. Sed ſi argueret̄ ſic. Nullum hinnibile eſt rationale ſed omnis equus eſt hinibilis. ergo nullus equus eſt rationalis: nō eſſet demonſtratio per cauſam: ſed ꝑ ſignuꝫ: ſimiliter eſt in ꝓpoſito. Q2 enim aliqua paſſio inſit alicui ſubiecto ꝑmo hoc eſt bene cauſa. quare non remoueret̄ ab eo per remotionē a q̄cunq3 alio: ſed nō opꝫ ꝙ ecōuerſo affirmatio ſit cauſa negationis. ſ. paſſionem remoueri ab ipſo ſubiecto ꝑ remotionē ab alio ſit cā quare non inſit illi ſubiecto ꝑmo. Unde ſi argueret̄ ſic. hō eſt riſibilis ꝑmo. ergo ab hoīe nō remoueret̄ riſibile ꝑ remotionē ab alio. hec eſſet demſtatio per cām: ſed ſi diceret̄ econuerſo: riſibile remouet̄ a ſorte per remotionē ab aliquo alio. ergo riſibile nō ineſt ꝑmo ſorti: nō eſſet per cauſam ſed ꝑ ſignū. Et ſic eſt in terminis Ariſt. ꝙ enī moueri remoueret̄ a toto ſi remoueret̄ a pte: h̄ nō eſt ve cā quare moueri nō inſit ꝑ9 ipſi toti: q̄uis ſi ꝑmo ineſſet toti h̄ bn̄ eēt cauſa: quare nō remoueretur ab eo ꝑ remotionē ab

Perſpicuū qui idē eſt q̄ efficacit̄ beatus thomas in male dictum auerroiſm impingat

vide q̄ tiadenꝫ i pñti lo co. q. 4.

moueri a ſeipſo

Tx.32

Tx.33

No

ipſa parte: ⁊ ſic non eſt demonſtratio propter quid.

C Sed ſi quod mouetur primum ſm locum ⁊ corporalem motũ eſt neceſſe tãgi ⁊ cõtinuum eſſe mouẽti: ſicut videmus in oibus hoc contingere: erit eni ex oibus vnũ ipm

A oẽ aut ↄtinuũ eẽ ⁊c. Textu cõ. viij. Nõ. iij.

Queritur hic. Utrum ex omnib⁹ mobilibus poſſit fieri vnum continuũ. C Arguit̃ primo ꝙ non. Quia ex illis non põt fieri vnum continuum: quorum vnum eſt corruptibile: ⁊ aliud eſt eternum: hec eſt manifeſta. Sed aliqua mobilia ſunt corruptibilia: vt iſta inferiora: quia habẽt materiam qua aliquid põt eſſe ⁊ non eſſe. Aliqua võ ſunt ppetua vt corpora celeſtia. vt p3 in Cõmen. primo celi ⁊ mundi quare ⁊c. C Itẽ ex contrarijs nõ fit vnum continuũ: vt ex albo ⁊ nigro nõ fit vnum. S3 aliqua mobilia ſunt contraria adinuicẽ: vt ignis: aqua: aer: ⁊ terra.

T. c. 8.

ergo ⁊c. C Itẽ continuũ eſt cuius mot⁹ eſt vn⁹. 5. metaphyſi. Sed ex omnibus mobilib⁹ non poteſt fieri vnum habẽs vnum motum: q2 vel ille motus eſſet circularis: ⁊ ſic periret motus rectus: quod eſt incõueniẽs. vel eſſet motus rectus: ⁊ ſic nihil moueretur circularit̃. ergo ⁊c. C Item illud eſt impoſſibile quod nunq̃ fuit nec eſt nec erit. hec eſt euidens: ſicut neceſſarium eſt quod ſemp fuit ⁊ eſt ⁊ erit ſemper. Sed nunq̃ hoc fuit nec eſt nec erit ꝙ ex omnibus mobilibus fiat continuũ. quia tunc aliquando moueretur vno motu: quod eſt ridiculum. quare ⁊c.

C Oppoſitũ videt̃ velle Ariſt. in lr̃a. loquẽs enim de mobilibus corporalibus dicit ſic. Erit enim ex omnib⁹ ipm totũ vnũ aut continuũ. hic igitur contingẽs accipiat̃ ⁊c.

B

Eſt aliqs p^mo motor

Ad queſtionem eſt conſiderandum ꝙ intentio Ariſto. in capitulo preſenti eſt demonſtrare ꝙ eſt aliquis primus motor: ita ꝙ non eſt pceſſus in infinitum in ipſis mouentibus. Et põt ratio ſic abbreuiari. Si pcederetur in infinitum in mouentib⁹: ita ꝙ hoc mobile moueret̃ ab aliquo motore: ⁊ ille motor ab alio mouente: ⁊ ſic in infinitum: ſequeretur ꝙ motus infinitus poſſet eſſe in tẽpore finito: ſed hoc ẽ impoſſibile manifeſte. Et pbatur conſeq̃ntia. ſupponendo duo per ſe manifeſta. Primo ꝙ poſſibile eſt aliquod mobile moueri in tẽpore finito. vt a. mobile põt moueri in vna hora. Scd̃o ſupponẽdum eſt ꝙ cum aliqd̃ mobile mouet̃ a motore: ſimul mouet̃ motor ⁊ mobile: vt ſi baculus mouet̃ a manu: ſimul mouet̃ man⁹ ⁊ baculus: ⁊ ſimil̃r aũt ⁊ in alijs. Si ergo aliqd̃ mobile mouet̃ ab aliquo motore in determinato tpe: ⁊ motor eius mouet̃ in eodẽ tẽpore: ſimil̃r motor illi⁹ motoris in eodem tẽpore mouebit̃. ⁊ ſimil̃r de omnib⁹ illis motoribus ⁊ mobilibus: ita ꝙ a. mouebitur ab ipſo b. ⁊ b a c. ⁊ c. a d. ⁊ hoc in illo tpe in quo mouetur a. ⁊ ille motus omnium illorum mobilium eſt infinitus: cum illa mobilia ⁊ mouentia ponantur infinita. ⁊ ſic ſequitur incõueniẽs pdictũ. ſ. ꝙ motus infinit⁹ eſt in tẽpore finito: qd̃ eſt impoſſibile.

C Sed aliquis poſſet reſpondẽ huic rationi ꝙ motũ infinitũ alteri⁹ ⁊ alteri⁹ mobilis eſſe in vno tẽpore finito nõ eſt incõueniens. ⁊ hoc bñ ſequitur ex illa poſitione: eſſet aũt incõueniens motũ infinitũ vni⁹ ⁊ eiuſdẽ mobilis eſſe in tpe finito: ⁊ hoc nõ ſequit̃ ex iſto poſito. Et Ariſto. fortificando rõnẽ dicit ꝙ accipiat̃ ex oibus mouẽtib⁹ ⁊ mobilib⁹ fieri vnũ cõtinuũ: tũc habebit̃ incõueniens manifeſtũ. ſ. qd̃ mot⁹ infinit⁹ vni⁹ ⁊ eiuſdẽ mobilis erit i tpe finito.

C

Oppo p^a

C Contra hoc igit̃ inſurgit qõ ppoſita. Utrũ ex oib⁹ mouentibus ⁊ mobilib⁹ poſſit fieri vnũ ↄtinuum: ⁊ eſt multum dubitabile ⁊ difficile: q2d de hoc ſit aſſerẽdum. Dixerunt aũt quidã ꝙ non fuit intẽtio Ariſto. ex oibus mouẽtib⁹ ⁊ mobilib⁹ poſſe fieri vnum ſm rei nãm ⁊ v̾itatem lr̃e. ſ. ꝙ aliquãdo ſit factũ aliqd̃ vnũ continuũ ex omnib⁹ eis: ſed intelligit ꝙ h̃ eſt min⁹ ipoſſibile q̃3 motũ infinitu3 eſſe in tpe finito: ⁊ ꝙ motũ infinitum eſſe in tpe finito ẽ maius ipoſſibile q̃3 ex omnibus illis fieri vnũ ↄtinuum: ꝙ motus menſurat̃ tpe: ⁊ ſic fieri mot⁹ infinitus fieret in tempore finito. ſequitur ꝙ motus infinitus eſſet finitus: ⁊ ſic vlterius ſequit̃ ꝙ eſſet finit⁹ ⁊ non finit⁹: qd̃ eſt manifeſti⁹ impoſſibile q̃3 ex omnib⁹ mouẽtib⁹ ⁊ mobilibus fieri vnũ. Modo regula eſt ꝙ ex min⁹ impoſſibili nõ ſeqtur maius ipoſſibile: ⁊ iõ illud ipoſſibile nõ videt̃ ſeq ex hoc ꝙ ponit̃ ex oib⁹ illis fieri vnu3: ſed ſeq̃t̃ ex hoc ꝙ ponit̃ eſſe pceſſum infinitu3 mouẽtib⁹ ⁊ mobilibus: vel ſaltẽ pncipali⁹ ſequit̃ ex hoc q̃3 ex illo. C S3 iſtud l3 ſit ſubtiliter dictũ: tamẽ non placet alijs: ⁊ forte nõ ſufficit: q2 in ſyllogiſmo ducẽte ad ipoſſibile d3 accipi falſum: q2 ponit̃ ab aduerſario cum aliquo vero manifeſto ⁊ ↄceſſo: vel ſaltẽ demõſtrato vel demonſtrando. vt p3 i primo priorũ. Cum igit̃ in illo ſyll̃o Ariſt. ducẽte ad impoſſibile accipiat̃ vnum falſum ab aduerſario. ſ. ꝙ nullu3 ſit p^m mouẽs ⁊ ſit pceſſus in infinitũ. reliquũ qd̃ aſſumit̃ deb3 eſſe verũ: ⁊ nõ ipoſſibile vt videt̃. C Et iõ dicunt alij aliter ⁊ dicũt ꝙ Ariſto. accipit ibi cõtinũ pro contiguo: ſicut ⁊ i pmo meteorox accipit cum dicit: eſt autẽ ex neceſſitate cõtinu⁹ iſte mũdus lationib⁹ ſupiorib⁹: vt omnis virtus guberneť inde. C Hoc autẽ manifeſtũ eſt non eſſe ad ppoſitum. q2 ſi poneret̃ ſolũ ex omnib⁹ mouẽtib⁹ ⁊ mobilib⁹ fieri vnũ cõtiguũ ⁊ non vnũ cõtinuũ: tunc cũ hoc ſtaret ꝙ illa mouẽtia ⁊ mobilia eſſent plura ⁊ diuerſa. ⁊ ſic tot⁹ ille mot⁹ eſſet alterius ⁊ alteri⁹ mobilis. Et nõ eſt incõueniẽs motum infinitu3 eſſe in tẽpore finito: dũmodo ſit alteri⁹ ⁊ alteri⁹ mobilis vnde ⁊ in litera dicit Ariſto. ꝙ ſic quidẽ videt̃ demõſtrari ppoſitũ: non autẽ demonſtrat̃. ſ. niſi ponat̃ ꝙ ſit motus infinit⁹ vn⁹ i tẽpore finito. C Et ideo alij dicũt alr̃ ꝙ iſta mobilia ⁊ mouentia poſſunt cõſiderari dupl̃r. Uno modo ſ3 qd̃ ſunt quãta ⁊ cõtinua. Alio mõ quãtũ ad ꝓprias naturas ⁊ determinatas ſibi quib⁹ ſunt talia. Primo qdẽ3 mõ eſt poſſibile ex omnib⁹ mobilib⁹ fieri vnum cõtinuũ: ⁊ nõ repugnat eis inquãtum ſunt quãta qd̃ bene ſunt vel fiant vnum continuũ: q2 tunc repugnat omnibus quãtis ſeu corporeis: ⁊ ſic intellerit Ariſto. Scd̃o tñ modo. ſ. rõne naturarũ ſpecialiũ nõ eſt poſſibile: ⁊ hoc mõ pbant rationes inducte.

C Et iſtam ſolutionẽ ponit ſanctus Thomas in iſtis verbis. Sed dicẽdũ qd̃ alio mõ accipit̃ cõtingens ⁊ poſſibile cũ demõſtrat̃ aliqd de gñe ⁊ cum demonſtrat̃ de ſpẽ: q2 cũ agitur de ſpẽ: op3 accipi vt ipoſſibile oẽ illud cui repugnat vel gen⁹ vel dña ſpẽi: ex quib⁹ rõ ſpẽi conſtituit̃: ⁊ cum vero agit̃ de gñe accipitur vt ↄtingens oẽ illud cui non repugnat ratio generis: l3 ei nõ repugnat dña conſtituens ſpẽm: ſicut ſi loqueretur de aiali poſſem accipe vt contingens qd̃ oẽ aial ẽ alatũ: ⁊ ſi deſcẽderẽ ad cõſiderationẽ hois ipoſſibile eſſet hoc aial eẽ alatu3. Quia igitur Ariſto. loquit̃ hic de mobilib⁹ ⁊ mouentib⁹ nõdũ applicando ad determinata mobilia: rõẽ aũt cõtinuũ vel contiguum indifferent̃ ſe hẽt ad rõnẽ mouentis ⁊ mobilis: iõ accipit vt contingens: qd̃ oia mobilia ſint cõtinua adinuicem: qd̃ tamẽ ipoſſibile eſt ſi mobilia cõſiderent̃ ſm ſuas naturas determinatas. C Cõſimilẽ ſolutione3 aũt dabat Cõmentator in pcedenti cap^o ↄ obiectionẽ qua dicebatur qd̃ in aliquib⁹ mobilib⁹ pars nõ põt quieſcere. Ad hẽ enim dicit Cõmentator qd̃ pars alicuius mobilis põt conſiderari dupl̃r. Vno mõ inquãtũ eſt corpus. Alio mõ iquãtum ad nãm determinatã talis mobilis vt celi aut ignis. Et pmo modo põt pars cuiuſlibet mobilis quieſcere vel

Impro- bacio.

Alia o- pinio.

Repro- bacio.

Opio 3

Impro- bacio.

D

nõ repugnat

non repugnat. Secundo autez modo bene repugnat ei. ¶ Contra hanc autem ſolutionem obijcit iſte expoſitor in crotiſtate Auicen. q2 propoſitio eſt ſimpliciter impoſſibilis quando predicatum repugnat ſubiecto ratione differentie ſpecifice: lz non repugnet ei ratione generis. verbi gratia. hec eſt ſimpliciter impoſſibilis ꝙ homo eſt irrationalis: q2 repugnat homini ratione forme proprie: lz non repugnet ei ratione qua animal. modo ergo cū parti alicuius mobilis repugnet quieſcere ratiõe proprie nãe eſt ei īpoſſibile ſimpliciter: q̄uis ex nã cõi generis ei non eſt impoſſibile ⁊ non repugnet. Et iſtam obiectionē ipſe expoſitor non ſoluit. hec autē obiectio eſt ſimiliter contra eum: q2 ipſis mobilibus repugnat ratiõe naturarum propriarum fieri vnum continuū: q̄uis ex parte qua mobilia ſunt vel corpora vel quãta non repugnat eis: ⁊ ſic propoſitio eſt ſimpliciter impoſſibilis: dicens ꝙ ex omnibus mobilibus fiat vnum. Et ſic ex eius dictis deſtruitur iſta reſponſio quā aſſignat: ⁊ ē mirabile quare ille homo nõ ſoluit iſtā dubitationē: cum ſit ↄtra ei⁹ reſpõſionē manifeſte: ⁊ forte magis placuit ei apparenter contradicere ⁊ obijcere Cõmētatori q̄z ſoluere dubitationē que eſt contra ſuam poſitionē quā ſoluēdo ſuſtineret dictū Cõmētatoris. ¶ Itē illa reſpõſio non videt̃ ſufficiēs. q2 ſi omnia mobilia poſſent fieri vnum continuū ratione qua quanta vel corpora vel mobilia: ita ꝙ rõne qua corpora ſunt haberent potentiā ad hoc q̄ꝺ ex ipſis fieret vnum continuū: tunc illa potētia eſſet ocioſa per totum tēpus eternum: q2 nunq̄z ex his fieret vnū continuū: ⁊ ſic nunq̄z ex ipſis reduceretur ad actum illa potentia: quaſi eſſet ocioſa in eternū: q̄ꝺ eſt ĩpoſſibile: ſicut habet̃ ex multis locis in phia Ariſto. quare ⁊c. ¶ Et confirmat̃. q2 põa ad cõtinuitatē quā tu ponis in omnib⁹ mobilib⁹: aut eſt apta nata attingē ſuum finē. ſ. ipſam continuitatē in omnibus mobilib⁹ aut non. Si ſic ergo illa potētia eſt inaniter. q2 nunq̄z attingit illud finē in omnibus mobilib⁹: cum nunquā oīa mobilia ſint vel fiant continua ſiue vnū. Si non eſt nata attigere illum finē in omnib⁹ mobilib⁹: ergo nõ oꝫ poni in eſſe ꝙ omnia mobilia ſint vnum continuū: vt manifeſtum eſt: ⁊ ſic ſemꝑ ſequit̃ incõueniēs vt videtur. ¶ Uñ tamē verū eſt ꝙ mobilib⁹ vñ mobilia ſunt vel vt corpora ſunt non repugnat fieri vnum continuū: q2 omnis repugnãtia ꝓprie eſt rõne alicui⁹ oppoſitionis: nunc autē mobilitas ⁊ corporeitas nullā hẽt oppõnem ad continuitatē vt manifeſtū eſt: ⁊ ideo ipſis mobilib⁹ vnde mobilia ſunt vel vnde ſunt corpora nõ repugnat per ſe fieri vnum cõtinuū. Sꝫ non ſequit̃ ex hoc ꝙ habeāt aliquā põam poſitiuā ſꝫm ꝙ mobilia ſunt vel corpora ad h̄ q̄ꝺ fiant aliquod vnū continuū. Et eſt ſile. Cõſtat eniꝫ ꝙ materia ꝑma nullā hẽt potētiam ad quantitatē īfinitam. vt demonſtratū fuit in tertio hui⁹. ⁊ tamē ipſi cõpoſito mãli rõne materie ⁊ ꝑ mãm non repugnat habere magnitudinē infinitam: q2 ipſa materia de ſe nullam habꝫ oppoſitionē ad magnitudinē infinitam. vnde cuꝫ omnis repugnãtia directe ⁊ per ſe ſit ratione alicuius oppoſitiõis vt ſuppono: videt̃ ꝙ ipſi compoſito rõne mãe nõ repugnat magnitudo infinita: ſilr eſt in ꝓpoſito. quare ⁊c. ¶ Verū eſt ꝙ aliqui nitunt̃ ſoluē illam obiectionē: cuꝫ dicitur quādo ꝑdicatū repugnat ſubiecto rõne differētie ꝓprie. Propoſitio eſt ſimpl'r ĩpoſſibilis. dicunt ꝙ veruꝫ eſt ſic ſimpliciter intelligendo. i. rõne principalioris partis. q2 ipſa differētia eſt ꝑncipalior gñe. Sed non eſt ſimpliciter impoſſibilis. i. vniuerſaliter rõne omniuꝫ que ſunt in ipſo ſubiecto: imo põt remanē poſſibilis ratione alicui⁹ alterius: hoīem igit̃ eſſe irrationalem: hoc eſt ſimpliciter impoſſibile. i. rõne ꝑncipalioris: q̄ꝺ eſt in ipſo hoīe: ſed non ſimpliciter. i. totaliter ⁊ rõne omniū que ſunt in homie: imo eſt poſſibile rõne qua aīal. ¶ Sed iſtud non vꝫ ſecurum. q2 ſi homo rõne qua animal hẽt potētiam ad eſſendum irrõnale vt hinnibile. ſequit̃ ꝙ iſta potentia ſit ocioſa per totum tēpus eternū: q2 nunq̄z homo eſt hinnibilis rõne qua aīal. ⁊ ſic illa potētia erit fruſtra. q2 fruſtra eſt q̄ꝺ eſt aptum natū attingē aliquem finē: ⁊ non attingi. 2. phyſicorū. actus aũt eſt finis potentie. ¶ Item ſi homo in eo ꝙ animal habet potentiā ad eſſe hinnibile vel irrationale: tunc ſi poneret̃ irrationalis īquantū aīal: nullum ſequit̃ īconueniens: poſſibile enim poſito in eſſe nullū ſequitur īpoſſibile. ꝑmo prioꝝ. Sed iſtud eſt falſum. q2 ſi homo in eo ꝙ aīal eſſet irratiõalis: cum homo in eo q̄ꝺ hõ ſit rõnalis: tūc ſimul in eadeꝫ materia. ſ. in corpore hominis eſſet aīa rationalis ⁊ aīa irrationalis: ⁊ h9 talia q̄ꝺ reputat̃ impoſſibile: vel ĩ eodē corpore. ſ. humano eēt anima quā conſequit̃ riſibile: ⁊ anima queꝫ ↄſequit̃ hinnibile: quod quidē eſt impoſſibile. ſ. ſi poneretur ꝙ hõ ĩ eo ꝙ aīal eſſet hinnibilis. ¶ Et ꝑꝑ hec oīa mihi videt̃ dubiū dcm̃ Ariſt. in hac parte. põt tñ exponi ſꝫm duos modos. Un⁹ modus eſt ꝙ ipſe non dicat hoc ſꝫm opiõnē ⁊ intētionē ꝓpriā. q2 hoc eſt ĩpoſſibile ſꝫ nãm rei: ſed ipſe accipit hoc ſꝫm opinionē ⁊ expoſitionē illoꝝ: ſicuti q̄ꝺ⁹ ipſe arguit ibidem. ſ. qui dicerēt ꝙ nõ ſit aliq̄ꝺ ꝑmū mouens. ¶ Ad hanc enim poſitionē ſequit̃ neceſſario q̄ꝺ ex omnibus mobilib⁹ poſſet fieri vnū continuum: q̄ꝺ ſic eſt videre. Si ꝓcederet in īfinitum in mouentib⁹ ⁊ mobilib⁹: ita ꝙ omne mouens moueret̃ ab alio in īfinitum: mouens nullū eſſet ĩmobile: hoc eſt manifeſtū: ⁊ ſi nulluꝫ eſſet mouēs imobile nullum eēt mobile perpetuū. Detur eni ꝙ ſit mobile ꝑpetuū: oportet ꝙ moueat̃ a motore immobili: ſicut motor qui mouet̃ non moueat mobile ꝑpetuū. vt pꝫ in. 8. huius. ſi igit̃ nullū eſſet mouēs imobile: ⁊ ſi nullum eēt mobile ꝑpetuum: tunc ipſum celum eēt eiuſdeꝫ nature cum aliq̄ iſtoꝝ īferiorum: cum omne corruptibile ſit de natura alicuius iſtoꝝ inferioꝝ: modo ſi celum eēt eiuſdē nãe cum aliquo iſtoꝝ inferioꝝ multo fortius iſta elementa inferiora eſſent eiuſdem nature adinuicem: q2 magis differt celum ab iſtis īferiorib⁹ elemētis q̄z elemēta adinuicē: ſicut motus circularis ꝑpetuus ex ſuo magis differt a motu recto q̄z duo mot⁹ recti quoꝝ nullus eſt ꝑpetuus: differunt abinuicē. ergo iſta inferiora eſſent eiuſdē nãe adinuicem cum celo. Ex talibus aũt põt fieri vnū continuū: vt manifeſtū eſt ſicut ex duabus aquis ⁊ h9. ergo ad illam poſitionē. ſ. ꝙ in īfinitum ꝓcedatur in mouentibus ⁊ mobilibus: neceſſario ſequit̃ ꝙ ex omnibus illis poteſt fieri vnū continuū. Et ideo Ariſt. arguēs contra illā poſitionē accipit illud tanq̄z cõceſſum: ⁊ ex h̄ cū aliquo aſſumpto deducit ad ĩpoſſibile manifeſtum. ſ. ad hoc ꝙ motus infinitus vnius ⁊ eiuſdē mobilis poſſit eſſe in tempore finito: ⁊ hoc eſt bene cõueniens: ꝙ cū aliquis arguit contra aliquā poſitionē ad deſtruendū eam accipiat illa que oportet concedi tenendo illam poſitionem: ſꝫm hoc igit̃ ↄdictio erit diſputatiua nõ demõſtratiua ſimpliciter: ⁊ hic eſt vn⁹ modus. ¶ Alius modus ē. Ad eius euidentiam conſiderandū ꝙ cū aliqua ꝓpoſitio hypothetica eſt vera ⁊ neceſſaria: lꝫ eius añs ſit ĩpoſſibile: oportet concedere illud eſſe falſum: ⁊ ex quo ſequit̃ deſtructio illius cõditionalis: vt declaratū fuit ꝓus. ⁊ ſic etiā cū aliqua conditionalis ſit impoſſibilis: opꝫ illud iudicare eſſe falſum: ⁊ ex quo ſequit̃ illaꝫ hypotheticā eē veram. verbi gratia. iſta hypothetica eſt falſa impoſſibilis cum hoc ꝙ ſuum antecedēs eſt impoſſibile, ſi homo eſt aſin⁹ homo eſt riſibilis. Unde omne illō ad q̄ꝺ ſequitur eſſe eam veraꝫ oꝫ iudicari eſſe impoſſibile, ſicut ſi diceretur ꝙ omne aīal eſt riſibile, tūc ſequitur ꝙ ſi homo eſſet aſinus ꝙ ipſe eſſet riſibilis, ⁊ iō opꝫ illud eē ĩpoſſibile. ſ.

Reprobatio.

Nõ hẽt põaꝫ poſitiuam ad h̄. vide tho miſtas. T. c. 62

T. c. 22
T. c. 29
T. c. 70

Conditõalē verā vl' falſam q2 ſequit̃.

ꝙ omne animal ſit riſibile. modo iſta hypothetica eſt falſa ⁊ impoſſibilis cum hoc ꝙ ſuum antecedēs eſt impoſſibile. ſ. ſi ex omnibus mobilibus fieret vnum continuū: tunc motus infinit⁹ fieret in tempore finito. hoc enim nō ſequitur: ſicut non ſequit̄ ſi homo eſſet aſinus ꝙ ipſe eēt riſibilis: ⁊ hoc manifeſtum eſt parum etiam exercitatis in philoſophia Ariſto. ⁊ ideo opꝫ illud iudicare eſſe falſum ⁊ īpoſſibile. ex quo ſequitur huiuſmodi conditionalem eſſe veraꝫ: modo ſine dubio ſi eſſet proceſſus in infinitum in mouentibus ⁊ mobilibus: neceſſario ſequitur

f iſtam eſſe veram: ꝙ ſi ex omnibus mobilib⁹ fieret vnum continuū: tunc motus infinitus fieret in tēpore finito: vt manifeſtum eſt conſideranti p̄dictā deductionē Ariſ.

ꝙ ꝓ ᵘˢ ℂ Dicem⁹ igitur non eſſe intētionem Ariſto. ꝙ ex omnibus mobilibus poſſit fieri vnum continuū: nec contingit hoc ponē in eſſe ſimplicit̄ ⁊ abſolute: ſed ꝙ ſi hoc poneretur adhuc ex eo non ſequitur ꝙ motus infinitus fieret in tēpore finito: ſed ſequitur ex alio poſito ab aduerſario. ſ. ex eo qḋ ponitur eſſe infinita mouētia ⁊ mobilia. Argueretur ergo quaſi ſic colligendo demonſtrationem Ariſto. Si procederet̄ in infinitum in mobilibus ⁊ mouentibus: tunc ſequit̄ ꝙ ſi omnia eſſent continua ꝙ motus infinitus poſſet fieri in tēpore finito: ita ꝙ ſequit̄ iſtā hypotheticam eſſe veram: ſi ex omnibus mobilibus fiat vnum continuum: tunc motus infinitus fiet in tempore finito. ſed hoc eſt falſum impoſſibile. Nāꝫ q̄ſtūcunqꝫ poneret̄ per impoſſibile ꝙ ex oībus mobilib⁹ fieret vnū: nō deberet inde ſequi ꝙ motus infinit⁹ fieret in tēpore finito. ergo ⁊ illud eſt impoſſibile. ſ. ꝙ mouētia ⁊ mobilia p̄cedant in infinitum. ergo ⁊c. Et iſtos duos modos exponēdi lr̄am Ariſto. in hac parte conſidera diligenter: ⁊ ſi ſint ſufficiētes redde gratias deo ſupremo. ſi non: inquire meliores: quia mihi nō apparēt meliores ad p̄ſens.

ℂ Rōnes p̄cedūt vijs ſuis viſis p̄dictis: ⁊ tu ꝯſidera p̄ te.

ℂ Primū autem mouēs non ſicut quod eſt cuius cauſa: ſed vnde eſt principiū motus: eſt ſimul cū eo qḋ mouetur. Simul autē dico: quia nihil ipſorū medium eſt mot⁹ ⁊c.

A Textu cōmenti. ix. Queſtio. iiij.

Ic q̄ritur p̄mo. Utrū in motu locali mouēs ſit ſimul cum moto. ℂ Ar guit̄ p̄mo ꝙ nō. qꝛ remouēs p̄hibens mouet graue in actu. vt vult hic Ari. Sꝫ ipſum remouēs p̄hibēs nō eſt ſimul cū graui p̄ totū motū: vt manifeſtū eſt ad ſenſum. cū. n. aliquis remouet colūnaꝫ detinētē lapidē ſurſum ⁊ graue mouet̄ deorſum: illud remouēs nō eſt ſimul cū graui p̄ totū motū. ergo ⁊c. ℂ Item motores corporū celeſtium mouēt ipſa corpora celeſtia. Sꝫ illi nō ſunt ſimul cū corporib⁹ celeſtib⁹. qꝛ illa dicuntur eē ſimul que ſunt in eodē loco. 5. huius. Intelligētia autē mouēs celum nō eſt in loco cū ſit ſine magnitudine. vt pꝫ ex iſto. 8. q̄re ⁊c. ℂ Itē celū mouet omnia iſta inferiora q̄ mouētur localit̄. vt pꝫ ex iſto. 8. ⁊ ipſuꝫ nō eſt ſimul cum eis: cum elemēta ſint inter media. ergo ⁊c.

T.c.22
T.c.79
T.c.76

ℂ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. Item ratione quia cauſa ⁊ cauſatuꝫ ſunt ſimul. 2. huius. ⁊. 5. metaph. ſed mouēs eſt cauſa moti. g̃ ⁊c.

T.c.37
T.c.3.

Ad queſtionem eſt intelligendum ꝙ ſicut dicit Ariſt. in lr̄a. Eorūꝫ que mouētur localr̄ q̄dam mouētur a ſe ſic intelligēdo ꝙ habēt vnā partē mouētē ⁊ aliā motā vt aīalia animā ⁊ corpus ſm Cōmētatorē hic. Alia v̄o mouent̄ ab aliquo. ſ. ꝙ motor non eſt intrinſecus moto vt forma ſubiecto: ⁊ hoc eſt quatuor modis: ſm ꝙ ſunt q̄tuor motus locales ab extrinſeco motore. Unus eſt pulſio: alius tractus: ali⁹ vectio: ⁊ ali⁹ vertigo. Pulſio quidē eſt motus quo aliqḋ corpus mouet aliud corp⁹ a ſe ad aliud: ita qḋ ibi ipſum mouens. ſ. pellens eſt ſicut terminus a quo ⁊ habꝫ duas ſpēs ſm Ariſto. in lr̄a. ſ. ipulſionē ⁊ expulſionē. Impulſio quidē eſt cū mouēs ei qḋ mouet nō deficit. i. cū ipſuꝫ mouēs qḋ icipit talē motum concomitatur mobile per totum tēpus motus: ſicut aliquis manu ſua elongat aliqd a ſe ſemp tangēdo ip̄m. Expulſio v̄o p̄prie dicit̄ cum expellēs deficit. i. cum expellēs non concomitat̄ mobile ſiue expulſum p̄ totum tēpus mot⁹: ita ꝙ mouea t̄ cum eo: vt cum aliquis proijcit lapidē vel emittit ſputum vel aerē quē inſpirauerat: ita ꝙ ſputio ⁊ expiratio ſunt quedam expulſiones. Tractus v̄o eſt motus quo aliqḋ corpus mouet aliud corpus ad ſe vel ad alterum q̄ſi ad ſe: ita ꝙ in tali motu mouens eſt quaſi terminus ad quē in quantum appropinquat mobile ad ſeipſum vel ad alterū quaſi ad ſe. Trahēs enim aliqn̄ eſt naturale: ita ꝙ non voluntariū: ⁊ hoc ſemp mouet ad ſe cum trahit. aliqn̄ v̄o eſt voluntariū: ⁊ tunc aliquādo mouet ad ſe ⁊ aliquādo vtitur alio tanq̄ ſeipſo. ⁊ ſic trahit ad ipſum vt innuit cōmētator. Uertigo autē eſt motus compoſitus ex expulſione ⁊ tractu: illud eni quod mouet motu illius vertiginis pellit aliquid ipſius mobilis ⁊ aliqḋ trahit: vt forte cum aliqs vertit rotam qua trahit̄ aqua de puteo: vbi. n. pars ſuperior rote trahitur ⁊ alia pars inferior ad man⁹ pellitur. Sed vectio eſt proprie cū aliquid mouet̄ ad motum alteri⁹: qḋ quidem alterū pellitur vel trahit̄ vel vertigine ducit̄: vt quis trahat nauē ⁊ aliquid ſit contentum in illa naui: tunc illud dicit̄ vehi: ⁊ ſi quis proijceret vas in quo continet̄ vinū: tunc illud vinū vehit̄: ⁊ ſi quis vertit rotā ⁊ homo inſideret ſup̄ illam: tunc ille vehitur. vnde Ariſt. dicit ꝙ illud qḋ vehit̄ non mouet̄ ſm ſe ſed ſm accidens. In eo eniꝫ qḋ eſt in eo qḋ mouet̄ aut ſuper illud qḋ mouet̄: mouetur ipſuꝫ qḋ vehitur: ⁊ ſubdit ꝙ vehēs mouet̄ aut pulſum aut tractū aut v̄tigine ductuꝫ. ℂ Sꝫ hic eſt vnū dubiū: qꝛ ſi aliqḋ aīal mouet ſeipſuꝫ vt equ⁹ vel aſin⁹ aut hmōi qḋcūq: illud qḋ ſedet ſup̄ ipſum vehitur: vt homo ſedens ſuper equū ambulanteꝫ vehitur ab ipſo equo: ⁊ t̄n equ⁹ non pellitur neqꝫ trahitur nec vertigine ducitur: cum omnes iſti motus ſint motus ab alio. vt dicit in lr̄a. ⁊ animal mouet̄ a ſe. vt etiaꝫ pꝫ in. 8. g̃ falſum videt̄ dicere Ariſto. quādo dicit ꝙ vehens mouet̄. Forte dicendū ꝙ lꝫ animal vehens ſm ſe totū nō moueatur pulſu nec tractu: tamen aliqua pars ipſi⁹: vel aliquę partes mouent̄ pulſu aut tractu. vnde i. 3. de aīa. dicit ꝙ omnia pulſu ⁊ tractu mouent̄ ſupple aīalia vel ordinatiua mot⁹ proceſſiui. vnde vna pars eſt pellēs ⁊ alia pellitur. ⁊ vna trahens ⁊ alia trahit̄ aliquo modo vt hꝫ videri ibidē: mot⁹ enim cordis eſt compoſitus ex motu dilatationis ⁊ motu conſtrictionis: ⁊ in motu dilatatiōis aliq̄ pars pellit̄ ⁊ elongat̄ a medio pariete cordis: in motu cōſtrictōis ille partes exteriores attrahunt̄ ad ipſum medium parietē cordis. Et ſic intelligendi ſunt iſti motus.

Pulſio. Impulſio. Expulſio Tract⁹ vertigo Uectio B Dubi⁹ T.c.3 T.c.5

ℂ Ulterius ꝯſiderandū ꝙ mouens eſt duplex. ſ. mouens remotum ⁊ mouens p̄pinquū. Mouēs p̄pinquū eſt inter qḋ ⁊ mobile: non eſt aliud mouens vt manus mouēs baculū lapidem vel aerem ſine motore itermedio. Mouens v̄o remotū eſt inter quod ⁊ ipſum mobile eſt aliud mouens p̄pinquius mobili, vt cum manus mouet baculum, ⁊ baculus lapidem ⁊ manus eſt mouens remotuꝫ. ſimiliter autem ⁊ in alijs hmōi. ℂ Item intelligendū ꝙ aliquos intelliguntur eſſe ſimul dupliciter. Uno modo ſimul tempore. Alio modo ſimul ſm locum. Et adhuc ſimul ſm locum poteſt intelligi dupliciter. Uno modo poſitiue. ſ. ꝙ ſit ſimul in eodem loco p̄pinquo vt anime ſimul eſt

mouēs eſt duplex. Eē ſimul quō itelligit.

Aliqua mouentur localiter duobus modis

mul eſt cum corpore: ⁊ vniuerſalit̃ forma inherẽs cũ ſuo ſubiecto. Alio modo quaſi ꝓuatiue: ⁊ ſic dicit̃ eſſe ſimul cum alio quod eſt ei contiguũ: ita ꝙ inter ipſa non eſt me dium aliquod neq̃ plenũ neq̃ vacuũ.

T.c. p. **Tunc dico** ad queſtionem tria. Primo quod mo uens actu ⁊ motum actu ſunt ſimul tẽpore. Quod ſic probo. Illa quorũ eſt vnus actus qui non poteſt eſſe niſi exiſtẽte vtroq̃ illorũ ſunt ſimul tem pore: ſed mouẽtis actu ⁊ moti eſt vnus actus qui non po teſt eſſe niſi ſit mouẽs ⁊ mobile. ergo ⁊c. maior eſt mani feſta. poſtq̃ enim aliquorum eſt vnus actus in vno tẽpo re exiſtẽs vel in inſtanti: ⁊ ille nõ poteſt eſſe niſi ſit vtruq̃ illorum: oportet ꝙ vtriſque illorum ſit in eodẽ tempo re cum alio vel in eodem inſtanti: ⁊ ſic ſunt ſimul. Et mi nor apparet. Nam mouentis actu ⁊ moti eſt vnus act⁹
T.c.18 ſcilicet motus. vt patet in tertio phyſico. ⁊ iſte actus ſiue ſit in tempore vt motus continuus ſiue ſit in inſtãti: vt in diuiſibilis mutatio non poteſt eſſe niſi ſit mouens actu ⁊ motum actu: vt manifeſtum eſt cuilibet intelligenti: mo tus enim non ſolum eſt motus a motore ⁊ conſeruatur: ſed ſimiliter motis eſt actus mobilis: ideo non poteſt eẽ niſi ſit mouens ⁊ motum. ergo mouẽs ⁊ motũ ſunt in il lo tempore vel in inſtanti in quo eſt motus. ergo ſunt ſi mul tempore. Vel formetur ratio ſic ⁊ melius. Illa que ſunt in eodem tempore vel in inſtanti ſunt ſimul tempo re. hec eſt manifeſta: ſed mouens ⁊ motum ſm̃ actũ ſunt huiuſmodi. Cum enim motus vnus ſit in vno tẽpore vel in inſtanti: ⁊ motus non poteſt eſſe niſi ſit mouens ⁊ mo bile: manifeſtum eſt ꝙ in eodem tempore vel in inſtanti in quo eſt motus ⁊ mouẽs ⁊ mobile. ergo ⁊c. ¶ Itẽ aut mouens ⁊ mobile ſunt ſimul: aut mouens eſt in aliquo tẽpore in quo nõ eſt mobile: aut ecõuerſo. Si primo modo dicatur, hoc eſt quod volo. Si dicatur ſecundo modo. ſ. ꝙ mouens actu eſt in aliquo tẽpore in quo non eſt mobi le: ſequitur ꝙ motus ſit ſine mobili: quod eſt impoſſibi le: quia non poteſt eſſe mouens actu niſi ſit motus: ⁊ ſe quitur neceſſario ꝙ motus eſſet ſine mobili: qđ eſt ipoſ ſibile: quia motus eſt actus mobilis: inquantũ mobile ⁊ hmõi. ergo ⁊c. ¶ Scđo dico ꝙ mouẽs ⁊ mobile propi quũ non vniuerſaliter ſunt ſimul: ſm̃ locũ ſecũdo modo eſſendi ſimul. ſ. ꝙ ſit in vno loco proprio: quia duo corpora
T.c. 9. non poſſunt ſimul eſſe in eodẽ loco. 4. hui⁹. Sed mouẽs propinquũ ⁊ motũ aliquando ſunt vno corpore: vt mani feſtũ eſt ad ſenſuz. quare ⁊c. Tertio dico ꝙ oẽ mouẽs ꝓ pinquũ eſt ſimul cũ mobili tertio modo ſimultatis. Di co in motu locali. quia oẽ quod mouet̃ localit̃ vel moue tur ab alio vel a ſeipſo: ſed in mobilib⁹ talib⁹ mouens ꝓ pinquũ eſt ſimul cum moto iſto modo. ergo ⁊c. Maior patet per diuiſionẽ ſufficientẽ. Et minor apparet. primo quidez ꝙ in motu quo aliquid mouetur a ſeipſo mouẽs ſit ſimul cũ moto manifeſtuz eſt: quia ibi tale mouẽs eſt anima ⁊ motũ eſt corpus ſm̃ Cõmentatorẽ: anima autez ſimul eſt in corpore: ita ꝙ nullũ eſt mediũ inter ipſa neq̃ plenum neq̃ vacuũ. Et vt magis vniuerſaliter dicam⁹. In omni moto ex ſe mouẽs eſt intrinſecũ aliquo modo: qđ nõ eſſet ſi inter ipſa eſſet aliquod mediũ ſiue plenuz ſiue vacuum. In illis autẽ motibus mouens eſt ſimul cũ moto ſcilicet ipulſione ⁊ tractione ⁊c. nõ eniz aliquid in pelleret aliud a ſe ad aliud niſi eſſet ei appropinquatũ ⁊ tangens ipſuz aliquo modo. Dico tanq̃ pellens propin quũ. ſimiliter in tractu: nunq̃ eni aliquid moueret aliud ad ſe vel ad aliud quaſi ad ſe tanq̃ mouẽs propinquum niſi eſſet contiguũ: vt hõ per manũ ſuaz non traheret ali quid ad ſe niſi manus aliquo modo tangeret ipſũ: ⁊ ſic in motu pulſionis ⁊ tractionis mouens propinquuz ſimul eſt cũ moto. Vertigo autẽ cõpoſita eſt ex iſtis duobus.

Unde idẽ iudiciũ eſt de ea ⁊ de iſtis quantuz ad hoc. Ve ctio autẽ eſt motus quo aliquid mouetur per accidẽs. ſ. ad motũ alterius: quod quidẽ alterum mouetur vel pul ſione vel tractione vel vertigine. Vnde ſi in iſtis motum eſt ſimul cũ mouente ⁊ econuerſo: ⁊ in iſto. quare ⁊c. De mouente autẽ remoto dicunt aliqui ꝙ vniuerſalit̃ nõ eſt ſimul cũ moto: quia inter ipſuz ⁊ motũ eſt aliquod mediuz. ⁊ ſi hoc intelligit̃ de mouente remoto corpore: tunc eſt veruz ꝙ inter ipſuz ⁊ ſuũ mobile hũ eſt corpus medius vt inter celuz ⁊ terrã ⁊ huiuſmodi. Si vero intelligit̃ de mouẽte remoto incorporeo: tunc ſine dubio inter ipſuz ⁊ mobile non eſt proprie aliquod corpus mediũ: quia cor pus non eſt mediũ niſi inter corpora cũ ſolũ corpora oc cupẽt locũ: ſed bene etiã inter ipſuz ꝓmũ mouens remo tũ incorporeũ ⁊ ſuũ motũ eſt ali⁹ motor medi⁹ qui eſt ꝓ pinquior in natura ipſi mobili q̃ ſit mouens remotũ.

Circa dicta ſunt dubitationes quedam. Prima eſt de motu proiectionis que eſt que daz ſpecies pulſiõis. ſ. expulſio: quia ibi manifeſte videtur ꝙ mouẽs ⁊ motũ non ſunt ſimul: quia cũ homo proijcit la pidẽ manu ſua vel cũ aliquo inſtrumẽto: vt cũ arcu ꝓij cit ſagittã: aut alio huiuſmodi: manifeſtũ eſt ꝙ ipſuz ꝓij ciens nõ eſt ſimul cũ mobili proiecto: niſi ſolũ ante ꝑnci piũ mot⁹: nõ eni inſequit̃ ipſuz proiectũ vſq̃ ad finẽ mo tus vt patet ad ſenſuz. quare ⁊c. ¶ Item ſenſibiliter ap paret ꝙ quidam lapis qui dicit̃ magnes attrahit ferrum de longinqua diſtantia: ⁊ nõ eſt ibi ſimul lapis cũ ferro. Dub. p.
quare ⁊c. ¶ Itẽ aliud eſt dubiũ. quia Ariſt. in ſcđo de ani ma. in capitulo de tangibili oſtẽdit ꝙ inter duo corpora T.c.iij ſolida id eſt firma ⁊ fixa exiſtẽtia in aere vel in aq̃ oportet eſſe neceſſario aerẽ mediũ aut aquam. Ponam⁹ igit̃ qđ homo manibus ſuis attrahit ad ſe aliqđ aliud corp⁹: vt lapidẽ aut nauẽ: oꝑz inter illa corpora eſſe aerez mediuz: ⁊ ſic nõ ſunt ſimul: cũ illa ſoluz dicant̃ ſimul eſſe: quorũ nullũ eſt mediũ nec plenũ nec vacuũ vt dictũ eſt. Nec eſt dicẽdũ ꝙ ille aer intercept⁹ inter man⁹ ⁊ nauem vel lapi dẽ vel lignũ ſit trahẽs propinquũ ipſi⁹ lapidis aut ligni. Ridiculũ eni videret̃ eſſe: ꝙ ita paruum corp⁹ ⁊ inſenſibi le vel quaſi traheret vnũ ita magnum corpus ⁊ tam gra ue ſicut eſt lapis aut ferrũ aut lignum. ergo videtur ꝙ in motu tractus mouens non eſt ſimul cum moto.
¶ Ad primũ iſtorũ dico breuiter ꝙ in motu ꝓiectionis lz Re. ad primum
ꝓ^m^ proijciens vt manus aut arcus non ſit ſimul cũ moto proiecto: tñ mouens propinquũ ſemꝑ eſt ibi ſimul: quia motus ꝓiectõis ſm̃ Ariſto. 8. hui⁹. ſit hoc modo quod T.c.85
ipſũ ꝓ^m^ proijciẽs vt arcus aut man⁹ mouet ipm̃ proiectũ: ⁊ ſimul cum eo mouet aliq̃ partẽ mediũ. ſ. aeris vel aq̃: ⁊ illa ſic mota tenet virtutẽ mouendi ceſſante primo proij ciente. In corporib⁹ enim talib⁹ interminatis. ſ. in aere ⁊ aqua poteſt cõtingẽ ꝙ recipiũt virtutẽ mouendi poſtq̃ fuerint mota ceſſante motu ꝑmi. vt dicit ibi Ariſto. ⁊ Cõ mẽtator: ⁊ ſic illa pars ſic habẽs virtutẽ mouẽdi adhuc mouet lapidẽ ⁊ quandaz aliam partẽ: ⁊ cũ hoc dando illi alteri parti virtutẽ mouendi: ⁊ illa mouet lapidẽ: ⁊ cum hoc quandaz aliã partẽ. ⁊ ſic conſeq̃nter. Et ſemꝑ pars poſterior recipit virtutẽ mouendi debiliorem q̃ prior: ⁊ ſic tandẽ peruenit̃ ad partez aeris q̃ mouet̃ a ꝑcedente: ſed nullã habet virtutẽ mouẽdi proiectũ nec aliã partez: ⁊ tũc ceſſat motus ꝓiectionis: ⁊ lapis ſm̃ nãm ſuã deſcẽ dit deorſuz. ⁊ ſic patet ꝙ in motu ꝓiectiõis mouẽs ꝓpin quũ eſt ſil̃ cũ moto. Mouẽs vo ꝓ^m^. ſ. ꝓ^m^ ꝓijciens nõ eſt ſi mul per totũ illũ motũ: ⁊ de iſto dicit Cõmẽtator ꝙ ip ſum mouẽs mouet proiectũ non quia tangit: ſed quia tetigit Et quãuis aer ſit vnigeneũ corpus ⁊ ſimilr̃ aqua: tamen non eſt ipoſſibile ꝙ vna pars recipiat ꝑus aliquã v̾tutez mouendi q̃ alia: ⁊ per illã virtutẽ receptã mouebit aliã.

⁊ ſic ſemp vſq3 ad aliquam partē que recipiet virtutem im debilem ꝙ non dabit alteri virtutē mouendi ſed ſolum mouebit illam. Utrum autem iſte motus proiectionis ſit cōtinuus an non difficultas eſt: ſed habet locum in .8. huius: ⁊ hic non. Et etiā bene eſt difficile quid ſit illa virtus motiua quam retinet pars aeris ceſſante primo proijciente. ⁊ ſic de alijs: ⁊ de hoc alibi.

Ad 2ᵐ Attractio ē duplex. ¶ Ad aliud dicit Commentator qḋ attractio dicitur dupliciter. Quedam enim eſt attractio in qua trahens mouetur cum ipſo tracto: ⁊ hec eſt attractio vera de qua Ariſto. hic loquitur ⁊ in iſta ſemper oportet ꝙ trahēs propinquum ſit ſimul cum tracto. Alia eſt attractio equiuoce vel impropꝛie dicta in qua ipſum trahens cum trahit non mouetur motu locali: ſed quieſcit: vt magnes attrahit ferrum: ⁊ hec quidē attractio nō eſt propꝛie attractio de qua Ariſto. loquitur. Nam attractio eſt motus ab alio ⁊ nō a ſe:

Ferruȝ mouet ſeipſȝ ad magnetem. modo cum magnes trahit ferrum ipſum ferrum quodā modo mouet ſeipſum ad magnetē. vt dicit Cōmē. quod ipſe declarat: quia ferrum non mouetur ad magnetē niſi acquiſiuerit ab ipſo aliquam qualitatē quam non habebat prius. ⁊ huius ſignum eſt: quia cum magnes fricatur ab allio non mouetur ferruȝ ad ipſum: ⁊ hoc non videtur eſſe propter aliud niſi qꝛ per ipſam fricationem impedit ab alteratione aeris. Et ſignū eſt: qꝛ ferruȝ non mouetur ad magnetē niſi fuerit in aliqua debita diſtantia non nimis magna. Et hec omnia ſignificant ꝙ lapis confert virtutē ferro aliquā qua mouet ſeipſum ad magnetē: ⁊ ſic ille mot⁹ non propꝛie eſt ab alio corpore localiter mouēte ipſum imediate: ⁊ idē reſumit Cōmēta. in

Cō. 8 5. .8. huius. quare non valet illa inſtātia. ¶ Tertium vero

Ad 3ᵐ eſt mihi difficile aliquantulū: ſed mihi fere ſufficit id mouiſſe. poſteriores inquiſitiones inueniāt. Diceret aliquis qꝛ ille aer qui eſt medius inter duo corpora ſolida quorū vnum trahit alterū vel pellit: ille dico eſt aer trahens propinquū illius corporis: aut etiam pellēs ipſum. Et tu dicis: hoc eſt ridiculū: ꝙ tam paruuȝ corpus moueat ita magnū corpus ſicut eſt ferrū aut lignū: diceretur ꝙ huiuſmodi corpus quāuis ſit paruum quātitate: tamen eſt magnū ſm virtutē cū motū eſt ab alio fortis virtutis. Et hoc eſt vidē in motu terre: vbi ſm Ariſto. in. 3. meteororuȝ. ſpirit⁹ intercept⁹ infra terraȝ paru⁹ exiſtēs reſpectu terre mouet vnā magnā partē terre ⁊ multuȝ grauē. ⁊ ſimiliter de alijs corporib⁹ ſubtilib⁹. ¶ Aliter dicūt aliq ꝙ intētio Ariſto. fuit inter mouēs ⁊ mobile non eſſe aliqḋ mediū notabilis ⁊ manifeſte quātitatis: tū bene cōcederet ibi eſſe mediū imediatū ⁊ inſenſibile quaſi propter paruitatē aut cū difficultate ſenſibile. ¶ Aliter dici poteſt ⁊ forte melius: ꝙ inter mouēs ꝓpinquū ⁊ ipſum motū non eſt mediū per ſe ⁊ neceſſario requiſituȝ ad motuȝ: ſed tamē poteſt ibi eſſe mediū quod nō eſt neceſſario requiſitū ex parte mot⁹: ſed concurrit propꝑ aliam cām. ſ. quia duo corpora in aere ⁊ aqua non poſſunt nō eē humectata i ſuis extremitatib⁹ humiditate aerea aut aquea. ⁊ ſic neceſſario intercipit inter ea aliqua portio aeris aut aque vt ibi dicit Ariſto. ſed hoc nō exigit ꝑ ſe ad motuȝ: ita. ſ. ꝙ ſine ipſa non fieret mot⁹: imo ſine tali medio eque bñ fieret mot⁹ localis. Et forte iſta eſt vā ſolutio.

Ad primam rationē dico ꝙ remouens prohibēs nō eſt cā ꝓpinqua mot⁹ totius grauis aut leuis: ſed cū prohibēs eſt remotū: tunc ipſuȝ graue diuidit mediū ⁊ mouet: ⁊ ipſum mediū motū mouet graue: ⁊ illud ſimul eſt cū graui: ſimiliter autem i leui. Utrū autē graue moueat ſeipſuȝ pure ꝑ accidēs: ⁊ nullo

T. c. 11 modo ꝑ ſe ingrediū eſt in. 8. hui⁹. ¶ Ad aliā dico ꝙ motores corporū celeſtiū nō ſunt ſimul cū ipſis corporibus celeſtib⁹ iſto mō ſimultatis. ſ. ꝙ ſint in eodē loco propꝛio cū eis: ſicut bñ arguebat. Sed ſunt ſimul ſic ꝙ inter eos ⁊ corpora celeſtia nō eſt aliqḋ mediū q̇ diſtēt ab eis nec plenū nec vacuū: ⁊ ſic intelligit. ¶ Ad aliā dico ꝙ celum non mouet iſta inferiora niſi ſicut mouēs remotū ⁊ non vt propinquū ⁊ propꝛiū: ideo non eſt contra dicta.

¶ At vo neq3 alterati neq3 alterātis nullū eſt mediū: hoc autem ex inductione manifeſtū. in oībus eni accidit ſimul eſſe alterās quod vltimū eſt ⁊ primū quod alterat ⁊c. A

Textu commenti. xj. Queſtio. v.

Conſequēter querit. Utrū alterans ſit ſimul cū alterato. ¶ Arguit p⁹ ꝙ non. qꝛ ſol alterat iſta inferiora ad caliditatē ⁊ ſiccitateȝ: vt T. c. 37 manifeſtū eſt: ⁊ tñ iſte ſol nō ē ſimul cuȝ ipſis iferiorib⁹. quare ⁊c. ¶ Itē ſenſibile alterat ſenſum. vt pȝ. 2. de anima. Senſibile eni mouet ſenſuȝ ⁊ nō mouet ipſum motu locali neq3 motu augmētationis aut diminutionis neq3 motu gñationis ⁊ corruptionis: ergo relinquitur ꝙ motu alterationis. Sed ſenſibile nō eſt ſimul cū ſenſu vt manifeſtū eſt: color enim cū videtur T. c. 11 nō ē ſimul cum viſu nec tangibile cuȝ tactu cū ſemper ſit ibi mediū extraneū inter tangibile ⁊ tactū ſm Ariſt. i 2. de aia. ergo ⁊c. ¶ Iteȝ imaginatio vni⁹ hominis alterat corpus alterius vt videt manifeſtū per faſcinatiōes quibus. vnus hō alterat corpus alteri⁹ ⁊ tranſmutat imaginationē ſuā ad aliquā malā diſpoſitionē. vt dicitur de quibuſdā vetulis maleficis: ſed imaginatio vnius non eſt ſimul cū corpore alterius vt manifeſtū eſt. ergo ⁊c.

¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in litera.

Intelligendum breuiter ꝙ de alterāte diſtinguendum eſt queādmoduȝ diſtinguit de mouente localiter. ſ. ꝙ eſt alterans propinquū inter qḋ ⁊ ipſū alterabile nō ē aliqd aliud alterās: ⁊ eſt alterans remotū inter qḋ ⁊ ſuū alterabile eſt aliqḋ alterans. Intelligendū eſt etiā ꝙ duplex eſt alteratio. Vna eſt que ē permutatio de vna qualitate ad aliam qualitatē cōtrariā: ita ꝙ nō ſolū acquiritur aliqua qualitas in alterabili: ſed etiā remouet vel abijcit qualitas cōtraria in exiſtens in eo: vt cū ignis calefacit aquā: ⁊ ſic in ſilib⁹: ⁊ hec vocat alteratio ꝓpꝛie dicta. Alia eſt que eſt mutatio ad aliquā q̄litatē ſine abiectione ɔtrarii ꝑexiſtentis in paſſo: vt corpus luminoſuȝ ꝑſente diaphano ipſuȝ alterat illuminando non tñ abijcit aliquā qualitatē ꝑexiſtēteȝ contrariā: qꝛ lumini nihil ē contrariuȝ ꝓpꝛie: ⁊ cōſilis alteratio cōtingit i oibus v̄tutib⁹ aie cognoſcitiuis: ⁊ ſic dico humane: ſic pȝ ex. 2. ⁊. 3. de aia. ⁊ dr̄ alteratio iꝓꝓꝛie dicta q̇ eſt ſalus ⁊ perfectio. Primā etiā vocāt aliqui alterationē corruptiuā. Secundā vero perfectiuā ⁊ bene.

¶ Tūc dicendū ꝙ alterās remotū nō eſt ſimul cum alterato: qꝛ inter ea eſt aliqḋ mediū: qḋ patet cum ignis calefacit parietē mediāte aere. Secundo dico ꝙ alterans ꝓpinquū eſt ſimul cū alterato ꝑmo mō ſimultatis ꝙ inter ea nō eſt mediū aliqḋ nec plenuȝ nec vacuū. Et hoc probat Ariſto. in litera hac rōne. Omnis alteratio vel eſt alteratio ſenſus vel alteratio alicuius rei alterius q̇ non habet ſenſum. Alteratio aūt que fit in alijs rebus eſt ſimilis alterationi ſenſus: cuȝ omnis alteratio fiat ſm qualitates ſenſibiles: vt ipſe ſupponit ⁊ poſt declarabitur. Sed alterans ꝓpinquū in alteratione ſenſus eſt ſimul cuȝ alterato: qḋ pȝ: qꝛ ſenſibile imutat mediū ⁊ mediū imutatū imutat ſenſum. vnde cū ipſum ſit ſimul cuȝ ſenſu. i. contiguū ei ſequit intentū. verbi gratia. color imutat aerem ⁊ aer imutatus imutat oculum. ſimiliter autē ⁊ in alijs. ſit ergo ratio talis. Omnis alteratio vel eſt alteratio ſenſus vel alicuius

Aliud eſt duplex.

Alteratio ē duplex.

T. c. 5
T. c. 2
B
2 b

Scdo

vel alicuius alterius rei carentis ſenſu. Sed in alteratio
ne ſenſus ⁊ in alteratione alterius rei ⁊ alterans propin-
quum eſt ſimul cū alterato. In alteratione quidem ſm
ſenſum: quia ſenſibile alterat medium ⁊ ipſum medium
alteratum alterat ſenſum in alijs alterationibus: ſimili-
ter: quia omnis alteratio eſt ſimilis alterationi ſenſus: eo
omnis alteratio fiat ſm qualitates ſenſibiles a quibus
ſenſus alteratur. Sic poteſt ordinari ratio Ariſt. ¶ Itē
hoc pōt probari aliter. ponamus ꝙ ignis alteret aquā:
ita ꝙ ipſa aqua ſit immediatum alteratum inter quod ⁊
ignē non ſit aliquod medium alterabile ab igne nec ali-
quid aliud alterans. Tunc quero vtrum ignis ſit ſimul
cum aqua: ita ꝙ int̄ vltimā ſuꝑficiem aque: ⁊ vltimam
ſuꝑficiem ignis non ſit aliquod mediū: aut ſit ibi aliquod
medium. Si primo modo habetur propoſitum: q2 idem
dꝫ eſſe iudicium de quocūqꝫ alterante propinquo ⁊ alte-
rabili. Si ſit aliquod mediū aut illud eſt plenum aut va-
cuū. Nō eſt dicēdum ꝙ ſit vacuū: q2 impoſſibile eſt eſſe
vacuum vt demonſtratum eſt in q̄rto phyſicorum. Si di
catur qō illud medium eſt plenum aliquo corpore ſenſi-
bili. Aut illud medium eſt de natura ignis aut aque: aut
de natura alicuius alterius corporis nālis. Non eſt de na
tura ignis: q2 tunc eſſet propinquus alterans q̄ᷓ ille ignis
qui ponebatur alterans propinquum. ⁊ ſic eſſet alterans
propinquū ⁊ non propinquū: nec de nā aque: q2 ſic illa
aq̄ intermedia eſſet ꝓpinquius alteratū q̄ᷓ illa que pone
bat̄ propinqua. Si vō diceret̄ qō illud corpus interme
dium eſſet aliquod aliud corpus naturale: aut eſſet cor-
pus ſimplex aut mixtū: ⁊ quodcūqꝫ illorum demonſtre
tur oporteret ꝙ illud prius pateret̄ ab igne q̄ᷓ ipſa aqua
que diſtaret ab igne: ⁊ ſic illa non eſſet propinquū altera
tū ab igne: cuius oppoſitū ponebat̄. ¶ Et ſi q̄s diceret ꝙ
illud intermediū nihil omnino patitur ab igne: ⁊ tamen
ignis agit in aquā illo exiſtēte intermedio: tunc quantum
cūqꝫ ignis diſtaret ab aqua ꝑ aliquod mediū poſſet agere
in ipſam: cuius oppoſitum pꝫ ad ſenſum: non eſſet enim ali
qua ratio quare ignis poſſet agē in aquā exiſtēte tali me
dio nihil paſſo: q2 eadem ratione poſſet agē in ipſam exi
ſtēte quātūcūqꝫ magno corpore int̄ ignē ⁊ aquā. Cauſa
enim ꝓpter quā ignis pōt agē in aquā mediante aliquo
corpore paruo ⁊ nō mediāte magno non eſt niſi q2 illud
paruū corpus pōt pati ab igne ⁊ non magnū corpus: vnū ſi
poſſet ignis agē in aquā mediāte paruo corpore penitus
nihil paſſo ab igne eadē rōe poſſet agē in aquā mediante
corꝑe magno penitus nihil paſſo: ⁊ h̄ eſt manifeſtū ipoſſe.

Ad primum dicēdum ꝙ ſol nō eſt propinquum
alterans iſta iferiora: ſed alterat ea
mediantibus orbibus inferioribus ⁊ elementis inferiori
bus: nec opꝫ ꝙ orbes intermedij caleſiant a ſole. vt dicit
Aueroi. ſuꝑ pmū meteororum: ſed ſufficit ꝙ aliq̄ trāſmu
tētur ab ipſo. ſ. ꝙ recipiant lumē ab ipſo: ⁊ hec non eſt al
teratio corruptiua: q2 talē non recipiunt corꝑa celeſtia.
pmo celi ⁊ mundi. ſed ſolū alterationē ꝑfectiuam. nec ē
neceſſarium ꝙ ſemꝑ medium inter mouēs ⁊ motū mo
ueat̄ illo eodē motu quo mouet̄ vltimum motū: vt vide
mus ꝙ cum vrinale nouū ⁊ clarū exponit̄ radijs ſolis: ⁊
ponit̄ ſtupa ad partē poſteriorē incendit̄ ſtupa ⁊ iflāma
tur mediante vrinali: ⁊ tñ ipſum vrinale nō inflāmat̄: ſed
aliq̄ trāſmutat̄. ſ. q2 illuminat̄ ⁊ reflectitur ibi lumē: ⁊ ſic
in multis alijs. ¶ Ad aliā dico ꝙ ſenſibile nō alterat ſen
ſum ſicut alterans propinquū. ¶ Sed alterās propiquū
eſt ipſum mediū alteratum. ¶ Ad aliā de imaginatione
ꝯſiderandū ꝙ imaginatio in actu aliquādo facit aliquā
alterationē in corpore ipſius imaginantis: ſicut ſenſibili-
ter apparet cum aliquis fortiter imaginatur venerea: fit
quedā calefactio circa mēbra genitalia intantum qō ali-

Mediū nō ſemꝑ mouet̄ motu vltimi moti.

quādo mouet̄ mēbrū virile ⁊ erigit̄ ſine imperio rōnis
vt etiā tangit Ariſto. in. 3. de aia. capitulo de mouēte au
tē. ⁊ hoc eſt ꝓ tanto: q2 ſpēs rei delectabilis quodammo
do hēt virtutem rei delectabilis. ⁊ ſimilr̄ de triſtabili: vt
Ariſto. docet in de cauſis motus animaliū: imaginatio
igitur facta i actu ꝑ ſpēꝫ rei delectabilis ꝓciſe ſi ſit fortis
imaginatio ⁊ diu continuata: ⁊ corpus ſit diſpoſitum ſuf
ficiēter inducit aliquā diſpoſitionē in ipſo corpore ima
ginantis: puta caliditatē vel frigiditatem vel huiuſmodi:
⁊ ibi alterans hñ eſt ſimul cum alterato ꝓpinquo: q2 pu
to ꝙ talis alteratio ſit ꝑ hunc modū: q2 ſpiritus exiſtētes
in organo imaginatiue virtutis alterantur ab actu ipſius
imaginationis habēte quodāmō virtutē ipſius rei que
imaginat̄: ⁊ illi ſpūs calefacti calefaciunt alios vel alias
partes corporis quouſqꝫ peruenit̄ ad illa mēbra. Et for
te per conſimilē modū contingit ꝙ mulier imaginans le
proſum in actu coitus concipit leproſū: q2 tūc ipſa for
titer timet concipe leproſū: ⁊ ſpiritus retrahunt̄ ad inte
riora: ⁊ congregant̄: ⁊ caliditate ſua exceſſiua calefaciunt
ſemē: ⁊ ſic diſponit̄ ad leprā. Sic igitur aut ſimili modo
contingit ꝙ imaginatio alicuius facit aliquā alterationem
in corpore imaginantis. ¶ Sed vtrum imaginatio vnius
hēt tranſmutare ⁊ alterare corpus alterius difficile eſt.
Dicunt tamē aliqui ꝙ ſic: ⁊ attribuit̄ Auic. qō probatur
experimento ſic. q2 quedam mulier imaginabat̄ came-
lum cadē in foueā ⁊ ipſe cecidit in illā. ⁊ ita dicunt cōtin
gē in multis alijs. vnde dicunt de quibuſdā vetulis ma
leficis ꝙ reſpicientes puerū ⁊ imaginātes ipſum interfi
ciunt aut faciunt infirmari manifeſte. Sed hoc nō hñ vi
det̄ poſſibile. q2 ſi imaginatio alicuius tranſmutaret cor
pus alterius: aut ipſa aliqd ageret in mediū: qō eſt inter
corpus imaginātis ⁊ alterū corpus: aut nihil. Si dice re
tur ꝙ ageret aliqd in ipm mediū extriſecum: hoc non vi
det̄ eſſe niſi per ſpūs emiſſos ab organo imaginatōis ad
exterius. nō eſt aūt veriſimile hñ ꝙ ſpūs deſeruiētes ima
ginationi vel etiā alij ſpūs exñtes in corpore imaginan-
tis poſſint ꝓcēdi ⁊ diffundi ꝑ tātū ſpatiū ⁊ hēre tantam
virtutem alteratiuā vt obtineāt ſupra corpus alterius ani
malis. Si aūt diceret̄ qō ipſa imaginatio agit in corpus
alienū nihil agēdo prius penitus in medium, tunc quan-
tūcūqꝫ diſtet illud aliud corpus: imaginatio poterit agere
in ipſum: vt ſi q̄s imaginaret̄ aliqd exiſtens rome poſſet
agē in illud: quod videt̄ abſurdū. Et adhuc dato qō ima
ginatio vnius ageret in corpus alterius ꝑ ſpūs emiſſos
⁊ tranſmutantes aerē intermediū: non habet̄ ex hoc ꝙ
alterans nō ſit ſimul cum alterato: immo cōtrariū. De hoc
autē nō multum certus ſum qd eſt tenēdum. ¶ Qd autē
dicit̄ de experimēto illo pōt dici ꝙ ſi hoc contigit h̄ fuit
a caſu ⁊ nō ꝑ ſe cauſatum ab imaginatione: ⁊ eſt ſimile ſi
cut aliquo imagināte coruſcationē vel tonitruū: ⁊ ipſe
putaret hoc eſſe cauſatū ab imaginatione ſua: hoc enim
ridiculū videret̄. ¶ Qd aūt dicit̄ de vetulis faſcinantibus
infantes: pōt dici ꝙ ſi hoc eſt: nō eſt ꝓpter imaginationē
ꝓpriē ⁊ ꝑ ſe: ſed hoc forte contingit per iſtum modū: q2
in corporibus talium vetularum ſunt quidam humores
corrupti ⁊ venenoſi: a qbus reſoluunt̄ qdam fumi ſubti
les quaſi per totum corpus. Sed q2 oculus eſt pars cor
poris multum poroſa vt dicit̄ vt anatomia. ideo ſpālr̄
illi fumi exeunt per oculos magis. vnde cum illa vetula
diu ⁊ fortiter aſpicit faciem pueri illi fumi ſubtiles perue
niunt ad faciē ipſam pueri ⁊ ad puerum mediāte aere: ⁊
attrahunt̄ a puero per iſpirationē cum aere: ⁊ iſti perue
nientes ad iteriora iducūt aliquā malam qualitatē: ⁊ ſic
iterficiunt vel infirmant puerū paſſibilem exiſtem. Dice
retur ergo ꝙ hoc nō fac̄ imagiatio per ſe ⁊ ꝓpē: ſed for
te concomitat̄ per accñs actus imaginādi. quod ſi imagi

Imagiatio fortis alterat cōpus

modus alteratōis per imagiatōem imagiatio mulieris cū malū cōceptuꝫ.

D Opio

Improbatio.

Rñſio ad ratiōes opionis

Faſcinatio pueroꝝ vid albertū magnū i li. app̄hēſionū c. 3. tracta. ſ. et in alijs locis.

natio p ſe concederet hoc facē modo p̄dicto ꝛ adhuc alte
rans propinquū ſimul eſſet cū alterato: ꝛ ſic nihil contra
poſitū. Qꝫ tamē imaginatio ſit cauſa multarū alteratio
num in corpore imaginātis: hoc non eſt impoſſibile vt ta
ctū eſt. Et hui⁹ ratio pōt capi ex illis qui vocant̄ Amor
ehereos. A deo enim fortit ꝛ continue imaginantur rem
amatā ꝛ concupiſcūt ꝙ ipſi incidunt in egritudines ma/
gnas ꝛ cū difficultate ſanari poſſunt niſi hēant qḋ ↄcupi/
ſcūt: qḋ nō contingeret niſi in eoꝝ corporib⁹ alteratio fie/
ret ab imaginatione in actu: de hoc ego bene poſſem nar
rare aliquas hiſtorias de iſta mā: ſed eas dimitto propt̄
breuitatē: ꝛ q2 non ſum h̄ poeta. ꝛ ſic de iſto.

¶ Quoniā aūt que alterant̄ ꝛc. T. cō. xiiij.

¶ Aliorum enim maxime ſi aliquis intelli
gat in figuris ꝛ in formis ꝛ hitudinibus ꝛ
horū remotiōibus ꝛ acceptionibus videt̄
ꝙ eſt alteratiōis: nō eſt aūt: neqꝫ in his ꝛc.

Textu commenti. xv. Queſtio. vj.

A Queritur hic p̄mo. Utrum alteratio ſit ad q̄/
litates de quarta ſpecie qualitatis. ¶ Ar/
guitur primo ꝙ ſic. quia ad quācūqꝫ quali/
tatē eſt tranſmutatio: ad illam eſt alteratio
Nam alteratio non eſt aliud niſi tranſmu/
tatio ad qualitatē. 5. hui⁹. ꝛ in p̄dicamētis. Sed ad qua/
litatē de quarta ſpecie eſt tranſmutatio. vt patet ad ſen/
ſum. Cera enim figure circularis tranſit ad figuram qua
drangularē ꝛ econuerſo. ¶ Itē omnis tranſmutatio aut
eſt gn̄atio vel corruptio vel augmentatio vel diminutio
vel motus localis vel alteratio. hec eſt ſufficiens diuiſio/
ſcd̄m Ariſt. Sed tranſmutatio ad qualitatem de quarta
ſpē qualitatis non eſt gn̄atio nec corruptio vt manifeſtū
eſt: nec augmētatio nec diminutio: quia iſte ſunt ad quan
titatem. Quātitas autē non eſt qualitas nec econuerſo:
nec motus localis: quia iſte eſt ad vbi: ꝛ qualitas non eſt
vbi: vt manifeſtum eſt. ergo relinquitur ꝙ eſt alteratio.
¶ Item tranſmutatio ad qualitates ſenſibiles eſt altera/
tio ſm̄ Ari. hic. Sꝫ qualitas de quarta ſpē q̄litatis eſt q̄/
litas ſenſibilis. figura. n. eſt in q̄rta ſpē q̄litatis: ꝛ figura
T. c. 24 eſt vnum de p ſe ſenſibilib⁹. vt pꝫ in. 2. de anima. q̄re ꝛc.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. ꝛ Cōmenta.
in litera.

Quāta ſpēs q̄litatis — Ad queſtionem eſt intelligēdum ꝙ q̄rta ſpe
cies qualitatis eſt forma ꝛ
circa hoc aliquid cōſtās figura ſm̄ Ariſt. in p̄dicamētis:
ſed hec duo put ſunt q̄rta ſpēs q̄litatis nō differūt abin/
uicē eēntialr ꝛ q̄ditatiue: ſed ſm̄ rōnē ꝛ modū. Nā vna
ꝛ eadē q̄litas. ſ. circulatio vel triangularitas dicit̄ forma
p comparationem ad interiora p̄cipue p comparationē.
ad formā rei ſubſtātialē quā conſequit̄. ꝛ dꝫ figura p cō
parionē ad exteriora ſicut cōiter di. ¶ Aliā differētiam
aſſignat Robertus ſup p̄dicamēta. Ad cui⁹ intellectum
Spēs q̄litatis in q̄ fundātur. — eſt conſiderādum ꝙ quarta ſpēs qualitatis in hoc differt
ab oībus alijs ſpēbus: q2 ipſa fundatur per ſe ꝛ imediate
ſup quātitatē. Unde ꝛ Cōmē. vocat eā q̄litatē in quanti/
tate. Alie vo q̄litates vel non neclo fundant̄ ſup quanti/
tatē vel nō directe ꝛ p ſe reſpiciunt quātitatē. Prima. n.
ſpēs qualitatis pōt eē in aliquo nō quāto. ſicut oēs habi
tus intellectuales q ponunt̄ in p̄ma ſpē qualitatis ſunt
in intellectu q eſt ſine magnitudine. vt pꝫ in. 3. de aīa. Se
T. c. 6. cūda vo ſpēs q̄litatis. ſ. naturalis potētia ꝛ impotētia cō
ſequit̄ formā ſubſtātialē rei nālis vel ipſam mām. Ter/
tia autē ſpēs. ſ. q̄litatis ſenſibilis que eſt propriū ſenſi/
bile alicui⁹ ſenſus vt calor aut frigus ꝛ huiuſmodi: lꝫ nō
ſint niſi in ſubſtātijs corporalib⁹ ꝛ magnitudinē habenti

bus. vt ſatis pꝫ ex li° de ſenſu ꝛ ſenſato: tn̄ nō ita directe
ꝛ p ſe reſpiciūt ipſaꝫ quātitatē ſicut figure que ſunt in q̄r
ta ſpē. Cuius ſignū eſt: q2 iſte qualitates caliditas ꝛ fri/
ditas ꝛ hmōi magis poſſunt itelligi ſine q̄titate q̄ꝫ circu
latio ꝛ triangulatio ꝛ rectitudo ꝛ curuitas ꝛ hmōi. Dic̄/ Qualitas fundat̄ i q̄titate.
ergo iſte Robertus ꝙ aliqua qualitas fundet̄ in q̄titate
duplr̄. Uno mō i ipſa tota ſub̄a q̄titatis. Alio mō in ter
minis ipſius vel in q̄titate rōne ſue terminationis. Pri/
mo modo eſt forma ſic̄ rectitudo curuitas ꝛ hmōi: q ſūt
in tota ſub̄a quātitatis. Secūdo vero modo magis eſt fi
gura: ꝛ ideo dicit̄ ꝙ figura eſt que termino vel terminis
clauditur: ſicut circulatio fundatur in corpore terminato
vna ſupficie vel lineare: triangularitas in corpore ſic ter/
minato vel ſupficie ſic terminata. ꝛ ſimiliter in alijs. B

His viſis dicunt̄ ad q̄ōnē duo. Primo ꝙ ad q̄li/ 2 p° Scōa
tates q̄ ſunt in q̄rta ſpecie q̄litatis nō
eſt alteratio p ſe ꝛ proprie dicta. Secūdo dicit̄ ꝙ ad eas
eſt alteratio p accidēs ꝛ improprie dicta. ¶ Primum p
batur p̄mo rōnib⁹ Ariſt. in lr̄a. Prima rō eius eſt. omnis
qualitas ad quā eſt alteratio denominat ip̄m ſub̄m: ſꝫ q̄/
litates de q̄rta ſpē nō denomiāt ſub̄ꝫ. ergo ꝛc. maior pꝫ
inducēdo. caliditas eni ad quaꝫ eſt alteratio. ſ. calefactio
denoīat ip̄m calidū: ꝛ frigiditas frigidū: ꝛ albedo album.
ꝛ ſilr̄ de alijs. Et minor apparet: ꝛ̄s enim vel aurū non dꝫ
figura puta triāgulus vel quadrangulus vel circulus: ꝛ Obiectio
ſic de ceteris. g̃ ꝛc. ¶ Sed ↄ̄ iſtā rōnē eſt dubiū: q2 lꝫ iſte
q̄litates de q̄rta ſpē in abſtracto nō denoīent ſua ſub̄a
tn̄ in concreto bene denoīant ea: q̄ꝫuis non dicat̄ eſt figu/
ra tn̄ dꝫ figuratū vt triāgulatū vel quadrangulatum. ſilr̄
aūt ꝛ in alijs. Nō ad hoc ꝙ ad aliquam qualitatem ſit al
teratio non requirit̄ nec conſeqtur ꝙ ipſa denoiet ſub̄m
in abſtracto: ſed in cōcreto: nō enim bene diceret̄ lignum
eſt caliditas ſed calidū vel frigidū. Diceret̄ ergo ad rōnē
Ariſt. cum dicit̄. oīs qualitas ꝛc. Verū eſt in abſtracto: Solū
ſed in concreto vt dcm̄ eſt: ꝛ hoc bn̄ ſufficit. ¶ Aliq vo
lunt ſoluē efficaciā huius rōnis per iſtum modū: dicunt
enim ꝙ aliqua q̄litas pōt denominare ſub̄m duplr̄. Uno
modo p modum paſſionis dependētis ab agēte: vt cum
dicit̄ ea eſt calefactū vel frigefactū. ibi ly frigefactū. dicit
frigiditatē vt eſt recepta in ſub̄o ab agente frigefaciente.
Alio modo qualitas pōt denominare ſubiectum magis
abſolute ꝛ p modum q̄lificantis ꝛ non vt ab agēte indu
cta: vt calidum ꝛ albū ꝛ huiuſmodi: que dicunt qualita/
tes p modū informātis ꝛ q̄lificātis ſua ſubiecta abſolute
id eſt nō per modū paſſionis: nec vt ſunt inducte ab agen
te: ꝛ p̄mo modo q̄litatis de q̄rta ſpecie denoiant ſua ſub
iecta: vt cum dicim⁹ ea eſt figuratū vel triangulatuꝫ aut
hmōi ꝛ non ſcd̄o modo. Dicerent g̃ ꝙ q̄litas ad quaꝫ eſt
alteratio debet denoiare ſub̄m non ſoluꝫ per modū paſ/
ſionis inducte ab agēte: ſed abſolute p modū q̄lificantis
Qualitas aūt de q̄rta ſpecie non ſic denoiat ſua ſub̄a: ſꝫ
ſub modo paſſionis vt ab agēte eſt vt dictuꝫ eſt. Hoc aūt Improbatio.
nō videt̄ oino ſufficiens: q2 iſte q̄litates de q̄rta ſpecie nō
ſolū denominant ſubiecta illo modo quo iſti dicunt: ſed p
moduꝫ vel ſub modo paſſionis vt inducta eſt ab agente:
ſed ꝛ alio modo. ſ. abſolute per modū q̄lificātis ꝛ in for
mātis ſubiectuꝫ ita bene ſicut ꝛ alie q̄litates. Non enim
ſolum ea dicit̄ triangulatū. ſed dicit̄ triangulare: ꝛ nō ſo/
lum dicitur circulatum ſed circulare: ꝛ ſimiliter linea nō
ſolum dicitur curuata ſed curua: ꝛ non ſolum dicitur re
ctificata ſed recta. ſimilit̄ aūt ꝛ in alijs. Et hec indubitan
ter ſunt denomiationes quib⁹ ſubiecta denoiant̄ ab iſtis
qualitatibus non per modum paſſionis inducte ab agē/
te: ſed abſolute ꝛ per modū q̄lificātis: ſicut ꝛ in alijs cōti
git. Et ſic nō videt̄ ſufficere niſi forte diceretur ꝙ lꝫ i lin
gua latina ſint huiuſmodi denominationes vſitate: tn̄ in

idiomate greco forte non ſunt vſitate:nec eſt remotū aliquem modum loquendi eſſe famoſum ⁊ cōſuetū ī vno idiomate ⁊ non ī alio:vt patet per Cōmētatorem in prīcipio huius capituli.ſic igitur nos dicamus. Et hoc forte ſignauit Cōmentator:cum dixit iſtam rationem eſſe pro-
T.c.16 babilē:q2 innititur modo denominationis ⁊ ſignificationis iſtarū qualitatū. ℂ Itē probat Ariſto. alia ratione:q2 nihil alteratur cū accipit ſuam perfectionem propriam. Alteratio enim preſupponit qḋ ipſum alterabile ſit ens actu ⁊ perfectum in ſua nāra:⁊ in hoc alteratio differt ab ipſa generatione. Sed cum aliquid accipit figurā ꝓpriā in rebus habētibus formas ꝓprias accipit ſuam pfectionem ꝓpriā ſimul vt dum aīal accipit ſuā formā ſubalem accipit ſuā ꝓpriā figurā:⁊ ſilr planta. Cuius ratio eſt:q2 inter oīa accidentia propria figura maxime ⁊ propriiſſime videt̄ conſequi formā ſubalem in aīalibus ⁊ plātis ⁊ iō diuerſitas ſpecifica ī ipſis nullo certiori iudicio per poſteriora accipit̄ q̄ per figurarum diuerſitatē. In reb9 aūt artificialib9 ſilr multis figura ꝓpria eſt eoꝝ eſſentia:ſiū perfectio ſḿ q̄ ſunt in talibus ſpeb9:⁊ ideo nihil ꝓprie alterat̄ accipiēdo figurā ꝓpriā.ergo ⁊c. Et iſta rō videtur ſpāliter concludere de illis q̄litatib9:⁊ que ſunt ꝓprie figure aliq̄rū ſpērum. Sic autē nō eſt de q̄litatibus ſenſibilib9 ꝓprijs:vt eſt calor ⁊ frigus ⁊ h9:nō enī ſimul dum aliquid accipit perfectionem ꝓpriā ſolū tūc accipit caliditatē aut frigiditatē aut h9:imo pōt aliquid accipere caliditatē anteq̄ accipiat formā ignis.ſimilr autē ⁊ in alijs. Simul aūt dum accipiat formā ſubalem hōis accipit figurā:⁊ nō prius nec poſterius. figurā dico propriā. Sed eſt attēdēdū q̄ in rebus hñtibus figuras proprias ſicut ſunt animalia ⁊ plāte ſimul:dū aliquid accipit formā ſubſtantialē propriā accipit ⁊ figurā ꝓpriā illius ſpeciei:ſed in aliquibus rebus inanimatis que non habent figuras ꝓprias:nō op3 q̄ dum accipit figurā ꝓpriā aliq̄, q̄ accipiat formā ſubſtātialē nouā. pōt enim aq̄ manēs aq̄ accipere aliquā figurā quā prius nō hēbat, ⁊ ſilr aer: iſta enim corpora figurātur ſḿ figurā continentis vt ſatis p3 in 4° meteoroꝝ. Et ideo dicūtur iterminata ⁊ ſilr cera ⁊ h9 mollia multa:⁊ ideo rō videtur eē q̄ſi pticularis niſi vlterius adiungatur q̄ ſimile eſt iudicium de vna figura ⁊ de alijs. ℂ Tūc oñdit̄ 2m ad illud enī3 eſt alteratio per accidēs:cuius acceptio ⁊ remotio cōſequit̄ alterationē ꝓprie dictā. hec videt̄ māifeſta. Sed acceptio figure ⁊ remotio conſeqtur alterationē proprie dictā:cū enim caleſit ⁊ rarificat̄:cōtingit q̄ accipit aliā figurā q̄ꝫ prius ſicut ſenſibilr videmus. Cum aliquod lignū prius exiſtens rectum ſi ponatur ad ignem cōtingit q̄ incuruetur:⁊ maxime manifeſtū eſt in pergameno:q2 qḋ cū ſuper caleſit incuruatur ⁊ ſilr autē ⁊ in alijs multis:⁊ cum aliquid infrigidatur inſpiſſatur ⁊ ingroſſatur ⁊ accipit aliā figurā ⁊ minorem.q̄re ⁊c. ℂ Et eſt intelligendum ꝓpter obiectiones q̄ duplex eſt alteratio quātum ſpectat ad ꝓpoſitum. Quedā eſt alteratio proprie:⁊ eſt cum aliquod ſubiectū continue acquirit ptem poſt ptem:⁊ vel gradum poſt gradum alicuius q̄litatis:⁊ hec ſḿ modum cōmunem loquēdi dicitur alteratio proprie dicta pro tāto:q2 magis conſuetum eſt ⁊ vſitatum:hoc nomē alteratio accipi pro tali trāſmutatione:⁊ eo q̄ frequētius contingit rebus ⁊ eſt notior. contingit enim frequētius res permutari de calido in frigidū. ⁊ econuerſo. ⁊ de humido in ſiccū q̄ꝫ accipere de nouo figurā propriā. Nomē autē dicitur accipi proprie cum ſumitur pro illo qḋ eſt magis notum ⁊ conſuetū vt dicebatur in.4.huius. ⁊ talis alteratio non eſt ad q̄litates de q̄rta ſpecie q̄litatis:tāq̄ ad terminos ꝓprios ⁊ per ſe:⁊ ſi fuerit:hoc eſt per accidēs. Alia ē alteratio magis large dcā que eſt acquiſitio cuiuſcū q̄ꝫ q̄litatis de nouo que non erat in ſubiecto. ⁊ hec alteratio bene eſt ad quartam ſpeciem qualitatis:⁊ hoc probant rationes in principio queſtionis inducte.

ℂ Ad tertiam dico q̄ alteratio proprie non eſt niſi ad qualitates ſenſibiles que ſunt ſenſibilia propria. Quantitas autem non eſt ſenſibile proprium ſed cōmune:vt habet videri in ſecundo de anima. Et quod Ariſto. dicit in primo de generatione q̄ alteratio eſt permutatio de vna q̄litate ad aliam remanente eodem ſubiecto. Uerum eſt ꝑ ſe vel per accidens:vel proprie vel improprie.

ℂ Manifeſtū eſt aūt quia quod eſt alterationis nō eſt in his q̄ fiunt:neq3.n.habitibus.habitus enī3 ⁊c. T.cō.xvij.Dō.vij.

A

Conſequenter queritur vtrū ad qualitates de prima ſpecie qualitatis ſit alteratio.

ℂ Arguitur primo q̄ ſic:⁊ quia ad quācūq3 qualitatem eſt tranſmutatio:⁊ ad illam eſt alteratio:⁊ cum alteratio ſit tranſmutatio de vna qualitate ad aliam vt patet in quinto huius. ⁊ in primo de generatione. Sed ad qualitates de prima ſpecie eſt tranſmutatio,vt manifeſtum eſt. ⁊ probatur.quia cōtingit aliquam qualitatem de prima ſpecie qualitatis fieri in ſubiecto de nouo:ſicut ſanitatem in corpore ⁊ ſcientiam in anima:⁊ hoc autem non poteſt contingere ſine tranſmutatione.ergo ⁊c. ℂ Item ad omnē illam qualitatem eſt alteratio que acquiritur in aliquo cum abiectione contrarij. hec recipitur pro manifeſto. Sed qualitas de prima ſpecie qualitatis acquiritur cum abiectione contrarij:quia contingit q̄ aliquis habens habitum falſum ⁊ erroneum reducitur ad ſcientiam que eſt verus habitus:⁊ tunc ibi oportet ipſum habitum falſum corrumpi:vt manifeſtum eſt. Similiter contingit q̄ aliquis habens habitum vitioſum reducatur ad virtutem:ſicut aliquis illiberalis reducitur ad liberalitatem:⁊ vel econuerſo:⁊ ibi oportet illum malum habitum corrumpi.ergo ⁊c. ℂ Item ſi in anima intellectiua eſt alteratio neceſſe eſt eſſe ad primam ſpeciem qualitatis:ſed in anima intellectiua eſt alteratio.ergo ⁊c. Maior probatur. quia ſi intellectus alteratur non videtur alterari:⁊ niſi ad habitum intellectualem:⁊ vt patet cuilibet intelligenti:⁊ habit9 autem intellectualis eſt in prima ſpecie qualitatis:⁊ vt ēt conceditur:⁊ habetur ex predicamentis. Et minor probatur.quia conſtat qḋ intellectus mouetur ab intelligibili mediante phantaſmate:⁊ vt habetur in tertio de anima.aut ergo mouetur motu locali quod eſt impoſſibile quia tali motu non mouetur niſi corpus vl̄ res in corpore. Intellectus autem non eſt corpus nec res in corpore:⁊ vt patet ex. 3.de anima. Aut mouetur motu generatiōis ⁊ corruptionis quod eſt impoſſibile:⁊ quia intellectus eſt perpetuus:⁊ vt patet in ſcḋo de anima. Aut motu augmētationis ⁊ diminutionis:⁊ quod eſt impoſſibile:⁊ quia nihil augmētatur aut diminuitur niſi corp9 aut res in corpore:⁊ ergo relinquitur q̄ intellectus mouetur a phātaſmatibus motu alterationis:⁊ quare ⁊c. ℂ Item ad albedinē ⁊ nigredinem eſt alteratio:⁊ vt manifeſtum eſt: ſed albedo ⁊ nigredo ſunt de prima ſpecie qualitatis:⁊ quare ⁊c. T.c.18 T.c.23 T.c.30 T.cō.6. T.c.28

ℂ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. ⁊ Cōmētatoris in iſto capitulo.

B pria ſpecies q̄litatis.

Ad queſtionem eſt intelligendum qḋ qualitates de ꝑma ſpecie q̄litatis ſunt habitus ⁊ diſpōnes. Habitus aūt quidā ſunt corporis,vt ſanitas ⁊ egritudo ⁊ pulchritudo ⁊ turpido ⁊ huiuſmodi. Et q̄dā ſūt habit9 anime:⁊ iſti ſunt duplices:⁊ q2 quidā ſunt in pte anime intellectiue:⁊ iſti dicuntur habi-

tus intellectuales ⁊ ſunt quinq̧ ſm Ariſto.in.6.ethi.ſ.
intellectus ſapiētia ſcientia prudētia ⁊ ars. Alij aũt ſunt
habitus in parte oppoſita ſiue i appetitu ⁊ iſti dicuntur
morales:⁊ ſunt oēs vtutes morales:ſicut fortitudo.ma
gnanimitas.liberalitas.magnificētia.māſuetudo.⁊ alie
virtutes de qbus tractat Ariſt.in lib.ethi. Vlterius me
morādũ ē ꝙ duplex ē alteratio:vt pri⁹ dictuz eſt.

pclo p° **Tunc dico** ad qōnem. Primo ꝙ ad habitus cor
poris non eſt alteratio proprie dicta
per ſe ⁊ proprie. Quod ſic probat Ariſto. Nam ad illa q̄
T.c.10 ſunt ad aliquid nō eſt alteratio proprie ⁊ per ſe:vt pȝ ex
.5.huius. Sed iſti habitus corporis ſunt ad aliquid ſicut
obiectō ſanitas ⁊ egritudo ⁊ pulchritudo ⁊c. ¶ Sed contra iſtā
rōnem ſtatim pōt dubitari:q̄ꝛ eſſentie predicamētoꝝ ſūt
impmiſte:vt dicitur in primo poſte.cuȝ igitur iſte qua
R° litates ſint i prima ſpecie qualitatis q̄ro ſunt ad aliqd?
¶ Ad hoc dicit̄ cōiter ꝙ iſte qualitates poſſunt cōſide
rari dupliciter. Uno modo q̄ꝫtum ad ſuas eſſentias:⁊ ſic
ſunt in genere qualitatis non relōnis. Alio modo pñt
cōſiderari q̄ꝫtuȝ ad aliquas proprietates ꝯſequētes eas:
⁊ ſic ſunt ad aliquid:ſicut ipſam ſanitatē cōſequitur qui
Impro dam reſpectus ad bñ operandũ opera nālia:⁊ ſimilr de
batio. alijs ſuo mō. ¶ Sed iſtud nō ſufficit:q̄ꝛ ſi iſte qualitates
ꝓ tanto eſſent ad aliquid:⁊ ad eas non eſſet motus:q̄ꝛ
in ipſis fundant̄ q̄dā relationes:⁊ ſic ſunt ad aliqd q̄ꝫtuȝ
ad ꝓprietates ꝯſites eas.tūc ſilr ad qualitates de 3ª ſpē
qualitatis non eſſet alteratio:ſicut ad caliditatem frigidi
tatem ⁊ h⁹. Nam vnaqueq̧ iſtaꝝ qualitatũ eſt ꝓncipium
actiuũ vel paſſiuũ:⁊ hoc eſt eſſe ad aliqd ſm ꝓprietatem
ꝯſitem:etiā quelibȝ taliũ eſt ꝯtraria alteri:⁊ contrarietas
alia R° eſt quedā relatio:vt manifeſtũ eſt.ergo ⁊c. Et ideo dōm
eſt aliter. Ad cuius euidentiā cōſiderādũ eſt ꝙ iſti habi
tus corporis q̄ꝫuis ſm eſſentias ſuas ſint entia abſoluta
⁊ nō ad aliqd:tñ cōſequuntur imediate quaſdā relatiōes
⁊ fundant̄ in ipſis relatiōibus:ſicut in diſpoſitionibus ⁊
ꝓparationibus ſine quibus non poſſunt eſſe. Uerbi grā.
ſanitas cōſequitur imediate cōmenſurationem ſeu ꝓpor
tionē debitā calidoꝝ frigidoꝝ humidoꝝ ⁊ ſiccoꝝ adiui
cē ⁊ ad continēs.ſ.aerem ſm Cōmētatorē vel totum cor
pus ſm alios:⁊ fundat̄ in ea tanq̄ȝ in diſpōne ſeu prepa
ratione corporis ſine qua nō pōt eſſe ſanũ. Silr pulchri
tudo in quadaȝ proportione membroꝝ adinuicem cum
debito colore correſpondente ⁊ habitudine ad diſpōneȝ
laudabiliſſimā aīalis. Similr autē:⁊ in alijs ſuo modo:⁊
q̄ꝛ iſte qualitates imediate conſequunt̄ hmōi relationes:
ideo ad eas nō ē alteratio ꝓprie dicta ⁊ per ſe ſicut neq̧
ad relationes illas. Erit ergo ratio Ariſto.ſic intelligen
da. Ad illud quod eſt ad aliquid vel ſm eſſentiā vel ſm
Altera cōſecutionē imediatam ⁊ neceſſariam non eſt motus ꝓ
tio ē ad prie dictus ⁊ per ſe:ſed iſti habitus corporis ſunt h⁹:vt
habitus manifeſtũ eſt ex dictis.ergo ⁊c. Et eſt attēdenduȝ ꝙ lȝ al
corpus teratio proprie dicta non fit per ſe ad iſtas q̄litates.ſ.ad
p accñs habitus corporis:eſt tamen ad eas alteratio quodā mō
per accidens. Nam acceptio ⁊ remotio ſanitatis cōſequi
tur alterationē ꝓprie dictam. Uerbi gratia calefactionē
pclo 2° aut frigefactionē:⁊ alias hmōi:vt manifeſtum eſt per ex
perientiaȝ:vt ſciunt medici. ¶ 2° dicendũ ꝙ ad habitus
qui ſunt i parte appetitiua.ſ.ad virtutes morales non eſt
alteratio ꝓprie dicta per ſe primo:q̄ꝛ nihil alteratur duȝ
accipit perfectionē propriam. Sed virtus ꝓpria eſt pfe
ctio ꝓpria:ergo nihil alteratur dum accipit propriam
T.c.18 virtutem:⁊ ſic ſm virtutem propriam non eſt alteratio.
Maior ꝓbat̄:q̄ꝛ motus non eſt ad illud vel ſm illud qd̄
eſt indiuiſibile:⁊ dico motus proprie dictus qui eſt cōti
nuus:ſed omnis propria perfectio inq̄ꝫtum hmōi ē indi
uiſibilis:ſicut caliditas in ſommo ſȝ qd̄ eſt ꝓpria pfectio
ignis.ſ.q̄ꝫtum ad gradum perfectiſſimum eſt indiuiſibi
lis. Silr autem ⁊ i alijs. Et minorem declarat Philoſo
phus i litera,q̄ꝛ vnumquodq̧ tunc maxime perfectum
eſt cum attingit propriam virtutem.hoc manifeſtuȝ eſt.
hoc autem non eſſet niſi virtus propria vniuſcuiuſq̧ eſ
ſet perfectio propria ipſius. Ex quo apparet ꝙ virt⁹ mo
ralis eſt propria perfectio ipſius appetitus. ¶ Itē vnum
quodq̧ tunc eſt maxime ſm nām cum habet propriā vir
tutem hoc eſt manifeſtum.hoc autē non eſſet niſi virtus
eſſet propria perfectio illius cuius eſt propria virtus.er
go ⁊c. ¶ Sed aliquis dubitaret hic contra illam propo Dubiũ
ſitionem Ariſto. vnumquodq̧ tunc maxime perfectũ
eſt cum attingit propriam virtutem:q̄ꝛ ſi hoc eſſet verũ
ſequitur ꝙ virtus eſſet maxima perfectio illius cuius eſt
virtus.nihil enim eſt maxime perfectum formaliter niſi
per maximam perfectionem:ſed tunc conſequēs eſt fal
ſum:quia tunc virtus humana eēt felicitas humana:cuȝ
nihil ſit maxima perfectio ⁊ nobiliſſima hoīs niſi felici
tas:vt pȝ in primo ethico.quare ⁊c̄. ¶ Ad hoc poteſt re R°
ſponderi ꝙ aliqd̄ eſſe maxime perfectum poteſt intelligi
dupliciter. Uno modo ſm actum. Alio modo ſm potē
tiam propinquiſſimam. Primo modo non eſt verum q̄ꝛ
vnumq̄dq̧ ⁊c̄.ſed ſcd̄o modo bene. Cũ enim aliquid ha
bet virtutem propriam eſt in potentia propinqſſima ad
actuȝ qui eſt eius maxima pfectio:⁊ hoc ſufficit. ¶ Et ē Altera
aduertēdũ ꝙ lȝ ad ipſas virtutes morales non ſit per ſe tio ē a
alteratio proprie dicta:tamen ad eas eſt alteratio quodā vtutes
modo per accidens. Nam ad acceptionem virtutis mo moral
ralis in appetitu ſenſitiuo:requirit̄ aut totalis remotio p acc
paſſionum ſm ſtoicos:aut ſaltem moderatio ſeu modifi
catio earum ſm Ariſt. hoc autē declarādũ eſt in ſcīa mo
rali.ſ.in ſcd̄o ethi. Mō dicunt aliqui ꝙ iſta remotio paſ
ſionuȝ vel earũ modificatio eſt quedaȝ alteratio:ad ipſas
enim paſſiones cũ ſint in appetitu ſenſitiuo:qui eſt in or
gano corporali:eſt alteratio:vt dicunt. Sed ſine dubio ſi
intelligatur ꝙ i appetitu ſenſitiuo ſit alteratio ꝓprie dcā
⁊ per ſe ad paſſiones illas hoc eſt falſum:q̄ꝛ ſicut ſenſus
mouet̄ a ſenſibili in iſtanti ⁊ nō motu ꝓprie dicto:vt pȝ ī
2.de aīa.⁊ omnes concedunt.ſic appetitus in iſtanti mo
uetur ab appetibili cognito ſub rōne boni vel mali:⁊ ta
lis mutatio appetitus a bono vel malo cognito vocatur
paſſio:vt habet̄ ab Euſtratio in.2.ethi.vbi dicit.ꝙ paſ
ſio eſt motus in appetitu partibili ſub phātaſia boni vł
mali:⁊ iō non credo ꝙ remotio paſſionum aut modifica
tio eaꝝ que requirit̄ ad acceptionē virtutis ſit alteratio
ꝓprie dicta:ſed improprie:ſicut ⁊ alie immutationes potē
tiarũ anime a ſuis obiectis:bene tamen verum eſt ꝙ iſta
moderatio paſſionũ poteſt bene conſequi aliquaȝ altera
tionē corporis ꝓprie dictā. Cuȝ enim aliquo moderate ca
lidus eſt ⁊ non exceſſiue precise in corde ⁊ circa cor:tunc
ipſe magis moderate iraſcitur:⁊ ſi quis eſt multuȝ excel
lēter ſupcalefactus a corde aut a ſanguie:difficile aut im
poſſibile eſt ipſuȝ moderare irā. Unde huiēs cholerici ſūt
magis iraſcibiles et iracūdi ceteris. Unde ſi in hoīe chole
rico debet refrenari ⁊ moderari ira neceſſe eſt ei⁹ corp⁹
fieri.ſ.min⁹ calm aliqualr:⁊ ꝓpter hoc bonũ eſt chole
ricis abſtinere a cibarijs.acute caliditatis ex q̄bus gene
ratur ſanguis multum calidus et ſpiritus. Similiter ſi
quis habet corpus multũ exiccatũ interi⁹ difficile ē ipm
moderate appetere potuȝ et fieri temperatuȝ ſeu ſobri
um. Unde ſi iſta paſſio debet moderari:neceſſe eſt corp⁹
fieri minus ſiccum:⁊ ſimilr i ceteris. Moderatio igitur
paſſionũ (q̄ ſi frequēter fiat cōſequit̄ acceptionē vtutũ)
requirit et preſupponit aliquam alterationem propriam
propter quod poſſumus dicere qd̄ acceptio vtutis quo
dammodo conſequitur alterationē corporis mediate vt

33° dictum eſt. ¶ Tertio dicēdū ꝙ ad habitus intellectua-
c.19 les non eſt alteratio per ſe ꝛ ꝓprie quod Ariſto. dupliciter oſtēdit in lr̃a. Primo ꝗꝛ ad illud quod eſt ad aliquid nō eſt per ſe alteratio ꝛ vniuerſaliter neqꝫ mot⁹ vt patet ex. 5. huius. Nunc aūt ſcīa eſt ad aliqd: ꝛ hoc ipſe accipit in li-
D tera dicens. Sciens enī ad aliquid maxime dicit. ¶ Et
habi° tunc dubitatur ſicut prius quō ſcientia cū ſit in genere qualitatis poteſt eſſe ad aliquid cum coordinationes pre-
ꝯ° dicamentorum non ſint permixte ſm Ariſto. Et dicunt aliqui ꝙ ſcientia ſm ſuam eſſentiam non eſt ad aliquid ſed ſm ſuam proprietatez cōſequētē que eſt cōformitas
His re ſcientia enim eſt habitus verus. i. conformis ſcibili. ꝛ ſimili-
ſponſio. ter habitus intellectualis eſt cōformis intelligibili. Sed hoc non ſufficit ſicut arguebatur prius: ꝛ ideo dicendum ꝙ lꝫ ſcia ſm ſuam eſſentiam ſit ens abſolutum ꝛ in genere qualitatis tū conſequit̃ ꝛ preſupponit relationē quandam ſine qua nō pōt recipi nec conſeruari in intellectu. ſ. habitudinē phātaſmatis ſeu cognitionis ad intellm̄ poſſibilem: ita ꝙ habitus intellectualis alicui⁹ rei non poteſt eſſe niſi in intellectu niſi p̄ſite eius phantaſmate ꝛ intellectu agente ꝛ ſtatiꝫ cū phātaſma terminatū rei intelligibilis eſt in virtute phātaſtica. i. in virtute cogitatiua ꝓpria homini fit in inſtāti ſine omni motu continuo habitus intellectualis in intellectu. Et hoc ſignauit Ariſto. in litera vbi dicit. ſm nullam enī potētiā motus ſupple motu cōtinuo ꝛ tēporali factā eſt in nobis ꝙ ſcientie. ſ. intellectualis habitus rei ſcibilis: ſꝫ cū extiterit. i. p̄ſens fuerit quoddā. ſ. phātaſma ſeu cognitio phātaſtica ipſius rei ſcibilis ꝛ hoc eſt quod innuit cū ſubditur ex ea enim que ſm p̄te experientiā accipimus vniuerſalem ſciam. Experiētiā autē que ſm parte vocat cognitionē indiuiſibilē ſeu particularem ipſius rei ſcibilis qua habita ſtatim fit i intellectu habit⁹ vniuerſalr̃ repreſentans ipſam rem ſcibilē: quia igitur ſcientia cōſequit̃ imediate talē habitudinē phātaſmatis ad intellectū: iō non eſt ad eam alteratio ꝓprie dicta: ſicut enim ad habitudinem non eſt motus proprie dict⁹ per ſe ꝛ ꝓprie imediate: ſic nec ad illud quod cōſequitur ha-
c.20 bitudinē. ¶ Aliam rōnē ponit Ariſto. talem. aīa intellectiua hūana accipit ſciam ſeu ſapiam ꝛ prudentiā in quietatione ꝛ reſidentia: hoc autē nō eſſet ſi ad iſtos habitus eſſet motus vel alteratio ꝓprie dicta. ergo ꝛc. maiorē propoſitionē ponit Ariſt. in iſtis verbis. In quietari enim
E ꝛ reſidentia fit ſapiens ꝛ prudens. ¶ Et ad hui⁹ maiorez intellm̄ cōſiderandū eſt ꝙ a principio natiuitatis hois vſqꝫ ad aliqd tempus poſterius ſunt in humano corpore multi motus corporales. ſ. fluxus humoꝝ ꝛ ſpūum: ꝛ etiam multe paſſiones. i. inclinationes appetit⁹ ſenſitiui ad quedam delectabilia ꝓſequenda. ſ. ad cibos ꝛ venerea. ꝛ iſti motus corporales exceſſiui quibus humiditates fluunt in organis virtutum ſenſitiuarū impediunt verū iudiciū de ſenſibilibus ꝛ retentionem ſpērum. Similr̃ aūt vehementes paſſiones vt ira ꝛ concupiſcētia ꝛ hꝰ inclinationes quibus inclinat̃ homo ad opera inhoneſta ipediunt verum iudiciū tam de agibilibus ꝙ̄ de ſpeculabilib⁹: ita ꝙ corpore ſic diſpoſito aīa intellectiua nō bene pōt iudicare de ſpeculabilibus neqꝫ de agibilibus. Sed iſta perturbatio motuū corporaliū ꝛ paſſionū aliqū in poſterū ſedatur vel per nām vel per bonā cōſuetudinem. Per naturam quidem quia humidū ſuperfluū paulatim reſoluit̃ a calore nāli corporis continuatiõe ꝛ ſic remittitur mot⁹ ꝛ fluxus humidi qui impediebat ordinatā cogitationē ꝛ retentionē imaginum. Per laudabilem autez conſuetudinē qua homo frequentat bonas electiones: ſequendo doctrinam bonam ꝛ rōnem bonoꝝ: mitigant̃ paſſionum vehemētie ꝛ moderantur. ꝛ hoc voluit Ariſto. ſignare i iſto ſuo verbo breuiſcū dicit. In quietari. n. a motib⁹ corporalibus ꝛ reſidentia a vehementijs paſſionum fit anima ſapiens ꝛ prudens: ꝛ Cōmentator dicit ibi bona verba exponendo illud verbum Ariſto. Statur autē ꝛ pauſatur ꝛc. Dicit ibi Cōmētator ꝙ Ariſto. intendit per naturam etatem: ꝛ per alias res cōſuetudinē ꝛ exercitium. Exercitiū enim largitur nature hominis preparationem que non eſſet ante ꝛ non eſſet remotum: vt virtus moralis operetur i hoc ꝛ maxime caſtitas: ꝛ ſic pꝫ maior. ſ. ꝙ anima accipit ꝛc.: ꝛ minor apparet. Si enim ſcientia acquiretur per alterationem proprie dictam ꝛ temporalē tunc non ſtatim eſſet in intellectu remotis impedimētis ſ. motibus corporalibus ꝛ paſſionibus: imo neceſſe eēt tempore ad eius generationem: ſicut remotis impedimētis que impediunt ignem a calefaciendo aquam non ſtatim fit aqua perfecte calida: ſed indiget tempore eo ꝙ caliditas per alterationem nata eſt acquiri: ſimiliter autem ꝛ in alijs. ¶ Sed aliquis poſſet hic dubitare rōnabiliter obiectō
contra maiorē ꝓpoſitionē. Non enim videtur verum ꝙ intellectus ſtatim accipiat prudentiā ꝛ ſapiam quietatis motibus corporalib⁹ ꝛ ſedatis paſſionibus: imo poſſibile eſt ꝛ frequenter contingit ꝙ homo eſt bñ diſpoſit⁹ ſm corpus nec habet in ſuo corpore motus exceſſiuos neqꝫ etiā paſſiones nimium vehementes: ꝛ tamē nō eſt ſciens neqꝫ prudens: vt pꝫ in multis popularibus hoīb⁹ ꝛ in illiteratis. ¶ Ad hoc pōt dici ſicut innuit Cōmētator. ꝙ iſta Cō.20.
ratio non eſt niſi ꝓbabilis: ꝛ non oīno neceſſaria. Videt̃ autē hec ratio ꝓcedere ſuppoſita opiōne platonis: q poſuit ꝙ aīa a principio ſemꝑ habet ſciam rerū ſm habitū: ita ꝙ creator creat eam perfectā oībus habitibus ſciarū: ſed in pueritia impeditur a recta cōſideratione per multiplices ꝛ exceſſiuos motus ꝛ vehementes paſſiōes: ꝗ̄ cū ſedantur ꝛ quietant̃ cōſiderat aīa ea de quibus habꝫ habitus a principio: ꝛ ſic ſequit̃ ꝙ ad ſciam non eſt alteratio cū ipſa preexiſtat in aīa ante ſedationē paſſionū ꝛ quietationē motuū: ſicut etiā ſi aliquis hñs ſciam dormiat ꝛ per vaporē ſomni impediat̃ a cōſideratiōe: ꝛ iterū poſtea cōſideret: non dicimus ipſum alterari ad ſciam: vt Ariſto. .15.
exēplificat. Et iſtud ſignauit Cōmētator ibidem cū dixit ꝛ intēdit ꝙ ſcia eſt a pueritia in actu ſupple ſm platonē. Sꝫ accītia appetibilia ꝛ vniuerſalr̃ huoꝛ: vt dixit plato impediunt puerum: ꝛ ideo aſſimilauit ipſū dormienti ꝛ infirmo ꝛ ebrio. Eſt igitur hec ratio ꝓbabilis eo ꝙ ꝓcedit ex aliquo dicto platonis ꝛ autoritate: lꝫ non oīno ſit neceſſaria. Iſte enim fuit modus Ariſto. ꝙ ipſe vſus fuit aliqū opinionibus aliorū ad probandū ſuam intētionem anteꝙ̄ eas improbaſſet: ſicut patet ſcientibus libros eius. Vel poſſet maior ꝓbationis Ariſto. conditionari ꝛ gloſari ſic. aīa humana preſentibus ei phantaſmatibus ꝛ facta quietatione ꝛ reſidentia fit ſapiens ꝛ prudēs in inſtanti quod nō eſſet ꝛc. Et ſic ratio eſſet quaſi demōſtratiua. Nam ſi ſcientia fieret per alterationem proprie dictā ꝛ continuam: tunc ſedatis paſſionibus ꝛ quietatis motib⁹ corporalibus ꝛ phantaſmatibus preſentibus non ſtatim ꝛ in inſtanti acciperetur ſciētia: ſꝫ ſucceſſiue ꝛ continue pars poſt partem ſicut igne exiſtente calefactibile ꝛ remotis alienis impedimentis: calefactibile non ſtatim accipit completam caliditatem ſed ſucceſſiue ꝛ continue partez caliditatis poſt partem. ſimiliter autem ꝛ in alijs.

Ad primam rationē patet ex dictis: concludit. n. ꝙ ad hꝰ qualitates eſt alteratio aliquo modo ſed non per ſe ꝛ ꝓprie. ¶ Similr̃ ad ſecūdū F
dico ꝙ ad alterationem proprie dictam non ſufficit acceptio vel acquiſitio vnius qualitatis cum abiectione contrarij: ſꝫ requirit̃ ꝙ illa qualitas ſit partibilis: ita ꝙ vna pars eius continue poſſet acquiri poſt aliam donec perficiatur ꝛ ſit in actu: ꝙ ſi deficiat non eſt alteratio proprie

dicta de qua loquimur. Qualiter autem virtus moralis generetur in appetitu ſenſitiuo. Utrū ꝫ tota ſimul aut pꝫ poſt partem bona inquiſitio eſt: ſed magis habet locum ī ſecūdo ethi. Ex his tamē que dicta ſunt hic videtur cō ſequi ꝙ non acquiritur continue pars virtutis poſt par tem: qꝛ ſic eſſet vera ⁊ propria alteratio niſi qꝺ aliqui di cunt ꝙ ad hoc requiritur aliud. ſ. qꝺ qualitas ſit ſenſibi lis que acquiritur ⁊ ſubm ſit per eam ſenſibile. Sed pu to ꝙ ad alterationem proprie dictam bene ſufficeret con tinua acquiſitio vnius partis poſt aliam partē illius q̄li tatis ad quam eſt alteratio. ibi enim eſſet verus motus. ℂ Ad aliam dico ꝙ intellectꝰ bene alteratur ab intelligi bilibus: ſed nō alteratione proprie dicta. ſ. cōtinua ⁊ ſuc ceſſiua: ſed improprie dicta alteratione que eſt indiuiſibi lis numeratio ad perfectionē ad quā erat ī potētia: quam quidē pfectionē accipit totā ſimul ⁊ nō cōtinue vnā par tem poſt aliam partē: ⁊ ideo nō eſt cōtra dicta. quare ⁊c.

A ℂ Sic ⁊ circa motū. Tex. cō. xxix. Qō. viii.

Qō Ueritur circa iſtō capitulū. Utrū genus ſit in vna natura. Et qꝛ difficultas huiꝰ qōnis ſpāliter prouenit ex idētitate vel diuerſitate forme generis ad formā ſpēi. Ideo queram ſub iſta forma. ℂ Utrum forma generis ſit eadē eſſentialiter ſm ſuā ſubſtam cum forma ſpeciei aut diuerſa: ⁊ precipue in generibus aut ſpēbus de predica mēto ſubſe. Uerbi grā. Utrū ſoꝛ. per eandē formā ſubſtālē ſit homo ⁊ aial. aut per aliā ⁊ aliā realiter ⁊ ſm ſe. ſimilr aūt ⁊ in alijs. In antiquis codicibꝰ ſic legit: hanc aūt que ſtionē queras iter ſophiſmata: ⁊ ſic iſta queſtio ſoluꝫ hic annectitur grā doctrine. ℂ Uidetur pmo ꝙ ſit eadē: qꝛ ſi forma ſubſtalis generis eſſet alia realiter a forma ſubſta li ſpēi ſequit qꝺ genus non predicat eſſentialr de ſpē pre dicatione dicente hoc eſt hoc: ſed hoc eſt falſuꝫ ſm oēs. Dicimus enim homo eſt aial ⁊ corpus ⁊ ſubſa. ⁊ ꝓbatur cōſequētia. qꝛ pars eſſentialis non predicat de ſuo toto

Cō. 21. predicatiōe dicēte hoc eſt hoc. Unde ⁊ Cōmētatoꝛ dicit in. 7. meta. qꝺ dicere qꝺ aial eſt aia eſt falſum: ⁊ ipſuꝫ eē aialū eſt verū: mō ſi forma generis ē diuerſa a forma ſpe ciei: tūc genus erit pars ſpēi: cū ipſum pertineat ad ſubāꝫ ⁊ eſſentiā ſpēi: ⁊ non erit tota eius eſſentia. ergo ⁊c.

Oppoſitum arguit. Ille forme ſūt diuerſe quaꝝ vna eſt realiter prioꝛ alia. Ideꝫ enim non eſt realiter prius ſeipſo vt manifeſtum eſt: ſed forma generis eſt prioꝛ realiter forma ſpeciei. Nam dicit Ariſto. in de gñone animaliū. qꝺ embryo prius viuit vi ta plante q̄ꝫ vita aialis. ⁊ vita aialis prius quaꝫ vita hoīs. ergo cū non viuat niſi habeat aiam: prius hꝫ aiam vege tatiuam q̄ꝫ ſenſitiuā: ⁊ ſenſitiuam prius q̄ꝫ intellectiuam.

B De iſta queſtione fuerunt ⁊ ſunt opiones multū diuerſe. Sꝫ ad pre ſens ꝓpter breuitatē ſic procedaꝫ. Primo ꝓbabo illā pꝫ tem q̄ eſt mihi ꝓbabilioꝛ. 2. congregabo difficultates q̄ ſunt cōtra illā: quarū quedā ſunt demonſtratiōes alioꝝ.

2 ꝓcēſſus . 3º ſoluā illas difficultates ſm poſſe meū. Primo quidē ꝓbo rōnibꝰ ⁊ auctoritatibꝰ qꝺ forma generis eſt diuerſa realr ⁊ ſꝫ ſe a foꝛᵃ ſpēi ⁊ ecōuerſo: vt forma aialis a foꝛ ma hoīs: ⁊ forma corpis a forma aialis, ⁊ ſic de ſimilibꝰ

pᵐ ꝓſup poſitū, ℂ Pro pma rōne ſuppono tria. pmū eſt. omne qꝺ ineſt ho mini per formā quā eſt aial ineſt homini ſm qꝺ eſt aial ⁊ hec lꝫ ſit manifeſta cuilibet intelligenti ⁊ bene diſpoſi to: tamē ꝓpter iuuenes ⁊ inexercitatos pōt ꝓbari ſic ll lud qꝺ ineſt homini per formā qua eſt aial ineſt per ſe, qꝛ forma que eſt aial pertinet ad ſubāꝫ ⁊ eēntiā hominis. A ut ergo ineſt homini ſm qꝺ hō primo vel ſm qꝺ aial pmo. Si diceret qꝺ illud qꝺ ineſt homi per formā qua aial inſit homini ſꝫ qꝺ homo pmo: ita qꝺ pmo inſit homi ni: hoc eſt falſum: qꝛ ſenſus ineſt homini per formaꝫ qua eſt animal ⁊ non ineſt homini ſm ꝙ homo ita ꝙ primo: qꝛ tunc ineſſet oībus alijs per naturaꝫ hominis: quod ē impoſſe. ergo relinquitur alteꝝ mēbrū. ſ. ꝙ illud qꝺ ineſt homini per formam qua eſt aial inſit ei ſm ꝙ aial: ⁊ ita ꝙ aiali primo. ℂ Et confirmatur iſta ꝓpoſitio remouendo quandā cauillationem. ℂ Ad hoc enim ꝙ aliquid inſit homini ſm ꝙ eſt aial: aut ſufficit ꝙ inſit ipſi homini per formam que eſt aial. aut requiritur ꝙ inſit ipſi homini ꝑ formam que eſt aial cum virtute ſenſitiua: a qua ſumitur nomē ⁊ intellectus aialis: per diuiſionem ſufficientē. Si dicatur primo modo habeo propoſitum meum. Si dica tur ſecūdo modo hoc eſſet inconueniens qꝛ illa virtus a q̄ ſumitur cōceptus aialis ineſt homini ſꝫ ꝙ aial. puta ſen ſus vt dicit Ariſto. in de ſenſu ⁊ ſenſato. prope principiū ⁊ non ineſt ei per quandā aliam virtutem: qꝛ tunc eſſet queſtio de illa ⁊ iretur in infinitum. Relinquitur ergo ꝙ illud ineſt homini ſm ꝙ aial: quod ineſt homini per formaꝫ qua eſt aial. ℂ Item ſi diceretur illo modo ꝙ ſi aliquid debet ineſſe homini ſꝫ ꝙ eſt aial oportet ꝙ inſit ei ſꝫ ſe ⁊ per formā aialis ⁊ per virtutē aialis. hoc non ſtat: quia illud quod ineſt alicui per aliquod medium nō ineſt illi primo ⁊ per ſe: modo illa virtus eſt quoddā ac cidens vt conceditur ab oībus. ergo quod ineſt aiali per illā virtutē non ineſt ei ſimpliciter primo: nec ſilr ineſt ho

2ᵐ ꝓſ poſitū mini ſꝫ ꝙ aial primo. ℂ Secūdo ſuppono ꝙ omne quod ineſt homini ſm ꝙ aial ineſt oī aiali: ⁊ hoc quaſi concedi tur ab oībus: ſicut illō quod repugnat homini ſꝫ ꝙ ani

3ᵐ ꝓſ poſitū mal repugnat omni aiali. ℂ Tertio accipio qꝺ ſi eſſet ea deꝫ foꝛᵃ ſubſtalis que dat eſſe hoīeꝫ ⁊ eſſe aial. hoc non po teſt eſſe ſꝫ diuerſos modos: ſed oportet ꝙ hoc ſit ſꝫ eun dē modum. vel non ſꝫ aliuꝫ ⁊ alium modum. Nā ſi vna forma ſubſtantialis daret eſſe hoīeꝫ ⁊ eſſe aial ſꝫ alium ⁊ alium modum. quero de illis modis. Aut illi modi ſunt ſubſe aut accidentia. per ſufficientē diuiſionem. Si dicere tur ꝙ ſunt ſubſe. aut materia aut compoſituꝫ. aut forme: nō ē dicendū ꝙ ſint materia. quia materia non dat eē foꝛ maliter ratione materie vel per materiā. nec ſilr cōpoſi tuꝫ. Ridiculū enī eſſet dicere ꝙ eadem forma daret eſſe hoīeꝫ ⁊ eſſe aial ratione diuerſorum cōpoſitorum forma liter. Si vero dicitur ꝙ illi modi ſunt forme ſubſtātiales diuerſe: tunc. vna forma dat eſſe hoīeꝫ ⁊ eē aial ſꝫ diuer ſas formas ſubſtantiales: quod eſt ridiculū: melius enim eſſet ſtatim concedere ꝙ diuerſe forme ſubſtantiales da rent illa eſſe. Si quis autē diceret qꝺ illi modi ſunt que daꝫ accidentia. hoc eſt inconueniens: qꝛ tunc forma ſub ſtantialis daret eſſe ſubſtantiale ſꝫ accidens ⁊ ratione ac cidentis formaliter. eſſe enī hominem eſt eſſe ſubſtantia le: ⁊ ſimiliter eſſe aial. Et ſequitur qꝺ iſta eſſent acciden talia: quia illud eſſe quod datur per aliquod accidens formaliter eſt eſſe accidētale. Et ſi quis cauillaret qꝺ vna ⁊ eadeꝫ forma ſubſtātialis indiuiſibilis ſm ſubſtantiam dat eſſe hominē ⁊ eſſe animal ſm diuerſos modos que ſunt accidentia: non tamē principaliter dat eſſe hominē ⁊ eē animal ꝑ illos modos: ſed diſpoſitiue ita qꝺ illi mo di ſunt diſpoſitiones: per quarum vnā dat eſſe hoīem: ⁊ per aliam dat eſſe animal. Iſtud non ſufficit intellectui quia eſſe hominē ⁊ eſſe animal eſt vnū eſſe ſubſtantia le ⁊ indiuiſum realiter vt dicunt iſti: ⁊ ideo quicquid eſt diſpoſitio ad vnum ⁊ ad alterum: nec eſt poſſibile ꝙ ali qua diſpoſitio diſponat ad eſſe hominem ⁊ non ad eſſe animal nec econuerſo. poſt q̄ꝫ ſunt vnum eſſe ſubſtantia le indiuiſum. Unde non eſt aliqua ratio: quare illa foꝛ ma daret eſſe hominē ſecundum vnū iſtorū modorum obiectio ⁊ non ſm alium. Sed cauillabis qꝺ eſſe hominem ⁊ eſſe

animal lꝫ ſint vnū eſſe ſubſtātiales realiter tñ differūt ſꝫ rōnē: τ iō forma poterit dare vnū iſtoꝝ eē ſm vnum modum τ aliud ſm aliuꝫ moduꝫ. Hoc iterum nihil eſt: quia ante oēm cōceptuꝫ noſtrū opꝫ ꝙ forma hoīs det eſſe hominem τ eſſe animal: τ ideo differētia conceptus vel rationis nih il facit ad hoc ꝙ forma illa det eſſe hoīem ſm vnum modum τ animal ſm aliū diſtincte. Remanet igitur illa propoſitio vera. ſ. ꝙ ſi eadeꝫ eſt forma ſubſtālis q̄ dat eſſe hominē τ que dat eſſe aial hoc non eſt per diuerſos modos ꝙ ſi quis hoc fingeret queratur de illis modis per quorum vnū dat eſſe hominem ꝓprie τ ꝑ aliū dat eſſe animal: τ quomodo ſint priores iſtis eſſe aut poſteriores τ ſemꝑ habebit incōueniēs cōtra ſic fingētem. ¶ His ſuppoſitis ſi quis aſſerat eandē eē formam ſubſtālē qua hō eſt hō τ qua aial eſt aial. Arguam ei ſic. oē quod ineſt homini ꝑ formam que eſt aial ineſt hoī ſm ꝙ aial: ꝑ primaꝫ ſuppōnēꝫ τ ꝑ ꝯñs ineſt oī aiali ꝑ ſecūdam. Sꝫ omne qd̄ ineſt homini ꝑ formaꝫ que ē homo ineſt ei per formaꝫ que ē aial: ꝑ ſuppōnē aduerſarij. qui ꝯcedit ꝙ ea dē ē forma ꝑ quam aliquid ē homo τ aial. g̃ omne quod ineſt homini ꝑ formam que ē homo ineſt homini ſm ꝙ aial: τ ꝑ ꝯñs omni aiali. Tunc ſumo iſtam ꝯñē. omne qd̄ ineſt homini ꝑ formaꝫ que ē homo ineſt omni aiali: ſꝫ riſibile ineſt homini ꝑ formam que eſt homo: cum inſit ei primo. g̃ riſibile ineſt omni aiali: τ ſic ineſt aſino: qd̄ ē impoſſibile. g̃ aliqd̄ ꝑmiſſoꝝ: τ nō aliud niſi illud qd̄ cōcedit aduerſarius. ſ. ꝙ eadē eſt forma que dat eē hominē τ eē aial. g̃ illud ē impoſſe ex quo ſeqr̄ impoſſe: vt pꝫ ex primo prioꝝ. ¶ Sꝫ cauillabit qs dicēdo ad maiorē: illd̄ qd̄ ineſt hoī ꝑ formam que ē aial ineſt hoī ſm quod ē aial. Verū ē ſi ineſt hoī ꝑ formaꝫ que ē aial vt per illam ē animal: ſꝫ ſi alio modo non opꝫ. Et ad minorē cū dicitur ꝙ oē quod ineſt hoī per formaꝫ que ē aial. Verum ē ſꝫ nō illo modo quo homo ꝑ formaꝫ eſt aial ſꝫ alio modo: riſibile enim ineſt hoī per formam que eſt aial: τ non vt per illam eſt aial: ſꝫ vt ꝑ illam ē homo. ¶ Cōtra hoc eſt. 3. ſuppoſitio: qꝛ ſi eadē ē forma q̄ dat hoī eſſe hoīem τ eē aial hoc nō pōt eē ſm diuerſos modos: vt ꝓbatū ē: imo hoc nectio ē ſm eundē modū vel non ſm aliū τ aliū moduꝫ: τ ſi non ē ad propoſituꝫ ibi reduplicare vt ꝑ illam ē aial vel vt per illam eſt homo: qꝛ iſta non ſunt diuerſa: τ vt patet diligēter cōſideranti. Et hec eſt pria rō quā ſiquis vult ſoluere: τ rogo vt dicat ad ꝓpōnes τ ad formam rōnis ne cuaſio apparēs putetur eſſe vera ſolo. ¶ Itē aliam rōnē adiungo cuius fere virtus ē eadē cū priori. Illud cui aliquod accñs reale ineſt tali modo reali q̄uo non ineſt forme hoīs ꝓprie nec forme aſini: τ ſic de ceteris formis ſpecierū nec oībus ſimul: illud dico ē realiter diuerſum ab oībus iſtis proprijs formis. hanc recipio pro manifeſta. Si enim aliqd eēt idem penitus realiter τ eſſentialr̄ cum alio τ eꝫ. Oē accñs reale qd̄ ineſt vni illoꝝ aliquo reali mō oꝫ ineſſe alteri: ſꝫ aliqd̄ accñs reale ineſt forme aialis tali mō quo non ineſt forme hoīs nec aſini: τ ſic de ceteris nec oībus iſtis ſimul. vbi grā. Senſus ineſt forme aialis primo τ per ſe: τ hoc ſuppono ad pñs τ non ineſt forme hoīs primo: qꝛ ſic ineſt oībus alijs per formaꝫ hoīs ſꝫ regulā Ariſto. in ꝑ poſte. nec forme aſini ꝑmo ꝓpter idē nec oībꝰ ſimul: qꝛ ſic ineſſet cuicūqꝫ ineēt ꝑ ꝑ oēs iſtas formas ſimul: qd̄ eſt ridiculū. ergo forma aialis eſt diuerſa a formis ꝓprijs ſuarū ſpērū. Et idē intelligo de q̄libet gñe τ ſpēbꝰ eius ꝑ ſe τ proprijs. ¶ Sꝫ aliqs cauillaret ꝙ pſeitas τ primitas non ſunt modi inexiſtendi reales: ſꝫ ſm rationē ſolum: τ iō nō valet rō. Hoc ē friuolum: qꝛ ille ē modus realis q̄ eēt ꝑter oēm opationē noſtri intellꝰ hoc ē manifeſtuꝫ: ſꝫ circūſcripto ope noſtri intellectꝰ adhuc riſibilitas ineſſet hoī pmo τ ꝑ ſe: τ hēre tres triāgulos ꝑ. accñs eniꝫ ineſſe ſubōꝝ ꝑ vt hic loquimur: τ eſt ipſm ineſſe nō ꝑ alterum τ alteri ipſum: τ vt pꝫ ex ꝑmo poſte. ꝙ ſine dubio contingeret hoīe nō intelligēte. ¶ Preterea. Si ꝑſeitas τ ꝑmitas qbus accidens reale dicit̄ ineſſe ſubō ꝑ ſe ꝑ̄o eſſent ſolum entia rōnis eēnt ficta: ſicut ꝯcludit Cōmētator de tēpore i. 4. phy. hoc aūt ē abſurdū. ¶ Preterea. Si humanꝰ intellectus faceret triāgulū hoc eſt pꝛioꝛita ꝙ hec paſſio nō ineſſet ſubō ſuo ꝑmo niſi ꝑ intellectuꝫ: qrat̄ ꝙ ē ille intellꝰ: vel practicus an ſpeculatiuus. non ſpeculatiuus: qꝛ opatio eius nō trāſit in rem exterioreꝫ: τ ſic ꝑmo hoc. ſ. hēre tres nō eēt in triāgulo: qd̄ ē ridiculū. Si dicas ꝙ ē itellectus practicus vel ꝑ artē aut per prudētiaꝫ. τ ſi per artem ꝑ quam artē mecanicaꝫ: τ eſt deriſio in hoc dicendo. ¶ Itē ad hoc vt aliqd̄ accñs inſit ſubō primo ſufficit ꝙ illud ſubm inq̄ꝫtuꝫ illud hꝫ cām ꝓpriā illius accñtis i ſua ſubā: vt pꝫ ꝑ Lincon. in ꝑ poſte. Modo circūſcripto omni ope noſtri intellꝰ adhuc ſubm aliqd̄ hēret i ſe cāꝫ ꝑciſam ſeu ꝓpriā ſui ꝓprij accñtis: vt manifeſtū ē. g̃ τc. τ hec ſit ſcda rō. ¶ Itē arguo rōne antiq̄. Iſte forme non ſunt eadē forma eēntialiter: quarū vna remanet alia corrupta: hec ē euidens: ſed remota forma ſpecifica ſpecialiſſima remanet aliqua forma gñalis: qd̄ probo: qꝛ remanet idē accñs numero determinatum. Verbi grā. Ponamus ꝙ hō viuēs habeat cicatricē: τ nō ē dubiū ꝙ corpus mortuū hēbit cicatricē: τ ſi qdē illa cicatrix eſt eadem numero cū ꝑcedēte: neceſſe ē ꝙ maneat aliq̄ forma ſubālis eadē numero cū ꝑcedēte. Nā in iſtis gñabilibus τ corruptibilibus ſubꝫ accñtis determinati eſt corpus compoſitum ex mā τ forma ſm intētionē Cōmētatoris i ꝑncipio ſcdi de aia. τ eiuſdē numero accñtis terminati vult eē vnū numero ſubm cōpoſitū ex mā τ forma. g̃ manet ibi eadē forma numero. ¶ Si qs aūt dicat ꝙ nō ē cicatrix eadeꝫ numero cū cicatrice priori tūc q̄rit̄ qd gñauit illaꝫ ſcdaꝫ cicatricē. Et aliqd rñdēt ꝙ virtus celi exñs i cōtinēte. Sꝫ hoc eſt deriſoriū: qꝛ ſi iſtud ſufficeret tunc eſſet facile aſſignare cauſas oium accñtiuꝫ nāliuꝫ: qꝛ ſtatim poſſet rñderi querēti cām agētem ꝙ ē virtus celi τ nō oporteret q̄rere cās agētes ꝓprias: qd̄ ē ꝯ Ariſto. τ Cōmētatorē i ꝑmo phy. τ in. 2. Aliqui vō rñdent ꝙ generās qd̄ generauit cadauer aut formā ſubālē imediate ꝯſequētē aiam hoīs in mā generauit cicatricē in illo corpore ſuſtinētem. ſuꝑ illud dictuꝫ Cōmētatoris: ꝙ generās formā dat omnia cōſequentia ad formā. Sed hoc non poteſt ſufficere. bene enim verum eſt ꝙ gñans qd̄ datꝰ formā dat omnia accidētia per ſe τ neceſſario conſequentia illam formam vt generās ignē gñat leuitatē τ caliditateꝫ. Et generans hominē gñat riſibilitatē. τ ſilr̄ in ſimilibus. Sꝫ non eſt neceſſe ꝙ generans formaꝫ det omnia accidētia que poſſunt ineſſe forme ſequētia: τ que non per ſe cōſequētur illam formam: vt generans hominem nō ſemper gñat criſpum aut curuū: τ aut hmōi modo cicatrix nō eſt per ſe accidens cōſequens formam per ſe cadaueris aū formam que conſequitur in mā poſt animā: qꝛ ſic ineſſet omni tali forme: qd̄ ē falſum: multa enim cadauera ſunt ſine cicatricibus: τ ideo fatuuꝫ videtur ꝙ illud generās generat cicatricē qd̄ gñauit illā formā. ¶ Preterea. Sicut omnem cicatricē precedit vulneratio aliam τ aliā cicatriceꝫ numero debet ꝑcedere aliud τ aliud vulnus numero. ſi ergo poſt cicatricem corporis viui generabitur alia cicatrix numero i mortuo: oportet igitur ꝑcedere aliud vulnus: τ quid agit illud vulnus difficile eſt dicere etiam ſi fingendi licentia detur. ¶ Item virtus illius generantis quod corrumpit hoīem τ generat cadauer nō eſt maior nec magis ordinata in operando q̄ꝫ virtus que erat in homine viuente hoc eſt bñ manifeſtum, tñ multotiens virtus que erat in homine viuente non potuit facere cicatri

Cō. 97.

Cō. 4.

Gñans formaz non dat oia accidētia q̄ pñt ineſſe illi forme

cem reuniendo partes corporis niſi eius adiutorio artis: immo tale ẽ tñ vulnus eſt aliqñ ꝙ ſi dimitteret̃ nature moreretur homo. quõ ergo eſt veriſimile ꝙ illud quod corrũpit hominẽ ⁊ generat cadauer ita faciat cicatricem.
¶ Querit̃ hic pro ſolutio. quis ferrauit equũ mortuũ. hoc eſt dicere quis illa noua formina fecit alia võ ab illis que fiunt in pede viuo forte fuit vnus faber ſpũalis vel illud agens qð agit oĩa imediate vel hỹ truffa eſt. Remanet igitur vt videtur eadẽ numero forma ſubalis que prius ⁊ ſic erant plures forme ſubſtãtiales in corpore viuo. quare ⁊c. ¶ Item adduco vnam rõnem quã tangit Albertus ſuper 4ᵐ meteo. cuius ſolutionem non perficit ad plenum. Si eſſet eadẽ forma ſubalis aialis vt aial ⁊ vt miſtum eſt ſtatim cum aial eſſet mortuũ eſſet putrefactum: cuius oppoſitum videtur ad ſenſum. Et probo ꝯñam: quia putrefactio eſt propria corruptio miſti: quia miſtum ſm ꝙ miſtuꝫ non poteſt eſſe corruptum ſimplr niſi ſit putrefactũ. ergo ſi aiali mortuo ſtatim corruptũ ẽ miſtum qð erat in aiali tunc ſtatiꝫ eſt putrefactũ: qð eſt abſurdũ. Qꝛ ſi hec ratio eſt demõſtratiua bonũ eſt. ſi nõ peto ꝙ eius ſolutio manifeſtetur ſm intentionem Ari.

D Auctoritates Ariſto. qb⁹ probat̃ genus hře aliã formam a forma ſpeciei

¶ Hec ĩn 4ᵒ rõ ꝑncipalis: tũc adducam auctoritates ꝑ iſta parte. Prima auctoritas eſt Ariſt. in. 2. metaphy. cõ. 6 ſtatu. in ꝑdicamẽtis. vbi ipſe volẽs oñdere ꝙ nõ eſt ꝓceſſus in infinitũ in cauſis formalibus ꝓbat ꝙ non eſt ꝓceſſus in infinitũ in ꝑdicamẽtis in quid eſſentialr̃ ordinatis que ſunt ꝑtes diffõnis. Et in hoc manifeſte dat itelligere ꝙ multitudo ꝑdicatoꝝ in quid eſſentialr̃ ordinatoꝝ ẽ ꝓꝫ

T.c.10

multitudinẽ formarũ. ¶ Item Ariſto. in. 7. metaphy. capitulo illo. nũc aũt inq̃tũ. in analetycis de diffõne oñdit

T.c.42.

cãm vnitatis diffinitionis compoſite ex genere ⁊ differẽtiaꝛ videt̃ eſſe cauſa quã ipſe aſſignat: qꝛ inter omnes partes talis diffõnis ſola vltima. ſ. vltima differentia habet rõnem forme ⁊ actus vltimi: ⁊ oẽs ꝑcedentes ſunt in potentia ad eam: ⁊ hoc eſt qð dicit Cõmentator ibidem. Et intẽdit ꝑ hoc ꝙ genus in re nõ exiſtit in actu ſicut materia: ⁊ ꝙ illud qð eſt in actu eſt differẽtia vltima: modo ſi forma generis eſſet eadem cum forma ſpẽi: tũc genus non eſſet in potẽtia reſpectu differẽtie que eſt forma ſpeciei: ⁊ ipſuꝫ genus in re eſſet in actu ſicut ⁊ diã. ¶ Siqs

Antipophora.

autem dicat vt quidam fingũt ꝙ Ariſto. loquitur ibi de diffinitione pro cõceptu explicito diffiniti compoſito ex conceptu generis ⁊ conceptu differentie. hoc non eſt verũ. primo hoc eſt cõtra Cõmẽtatorẽ in ꝑncipio capli. vbi dicit: quomõ differẽter logicus ⁊ phs ꝑmus ꝯſiderant ð diffõne. logicus enim conſiderat de diffõne ſm ꝙ eſt inſtrumentum qð ducit intellm̃ ad intelligere quidditates rerũ. Phs aũt ꝑmus ſm ꝙ ſignat quidditates rerum.
¶ Item ſi Ariſt. ibi loquit̃ de diffõne pro conceptu non haberet dicere ꝙ hmõi diffõ ſit vnuꝫ ens ſimpliciter. ⁊ ꝑ ſe: quia ex diuerſis actibus: quorũ vnuꝫ non eſt de eſſentia alterius: non conſtituitur vnum per ſe. Iſti autem cõceptus ſine dubio ſunt diuerſi actus. quare ⁊c. ¶ Item Ariſto. loquens de genere qð eſt pars illius diffinitionis dicit ꝙ ipſum genus non eſt preter generis ſpecies. aut ſi quidem vt eſt materia ante eſt. modo ſi ipſe loqueret̃ de genere pro conceptu generali iſtud non eſſet verum: qꝛ hmõi conceptus bene eſt ſine conceptibus ſpecieruꝫ: eum ergo poſſet intelligi ſm ſe abſq; quolibet ſua ſpecie nec conceptus ille eſt ſicut materia ad conceptum differentie valde improprie ⁊ ſm ſimilitudinem: vnde relinquitur quod ipſe loquitur ibi de genere pro re q̃ ponit̃ in diffinitione: ⁊ hoc etiam apparet manifeſte intelligenti inſpicienti verba Cõmentatoris ibidem. Dicit enim ibi ſicut allegatum eſt intendit per hoc ꝙ genus non exiſtit in re ĩ actu ⁊c. ecce. n. in re ⁊ nõ ĩ intellectu. ¶ Preterea. Ariſto. loquitur ibi de illis partibus diffinitionis que ꝑdicantur eſſentialiter de ſpecie diffinita: ſicut ⁊ ipſa diffinitio predicat̃ eſſentialr̃ de diffinito: modo conceptus intellectuales generis nõ ꝑdicant̃ eſſentialiter de ſpecie. q̃re ⁊c. Vult ergo Ariſto. ꝙ in hmõi diffinitione ipſuꝫ genus qð eſt res eſt in potẽtia reſpectu differẽtie: ⁊ differẽtia ens actu vel actus: ⁊ hoc plane dicit Cõmentator ibidem in ꝑncipio capituli ſicut cauſa in hoc eſt. ſ. ꝙ diffinitio eſt quid vnũquia vltima differentia in diffõnibus eſt differẽtia que cõtinet formam per quã eſt vnuꝫ actu ⁊ ens in actu. Differẽtie autẽ que ſunt ante vltimam differentiam ſunt exiſtes in diffinito potentia: modo vnuꝫ ⁊ idem non eſt in potẽtia ad ſeipſum: ergo ⁊c. Sed aliqui ſophiſticant qð Ariſto. accipit ibi genus vt ſtat ſub modo cõmuni potentiali. Hoc autẽ nihil eſt: quia ſicut ex diuerſis modis eſſendi non ſit vnum per ſe: ſic ex re vt ſtat ſub vno modo non ſit vnum ex ea vt ſtat ſub alio modo. verbi grã. ex aiali. vt ſtat ſub ſenſu non ſit vnum cũ ſeipſo vt ſtat ſub ratiocinari: quod eſt modus differẽtie: ſimiliter autẽ ⁊ in alijs. Vnde ſi bene inſpiciatur nullo modo verus eſt ſermo Ariſt. ſimplr ⁊ ꝓprie niſi accipiendo genus pro ipſa re: ⁊ ſilr̃ dĩntiam ita qð res importata noie generis ẽ in potẽtia ad formaꝫ quã ſignificat. pꝫ ergo intẽtionẽ fuiſſe Ariſt. ꝙ genus hꝫ aliã formã a forma ſpẽi.
¶ Auctoritates Auerrois ſunt ſatis multe. ꝑmo ĩ prio phy. dicit. ꝙ diffinitio eſt quoddã vniuerſum diſtinctum

E Auct. Auerrois. Cõ.

per elementa ex qb⁹ componit̃ ſpẽs ⁊ ſunt genus ⁊ diã. Vult igit̃ ꝙ ſpẽs eſt compoſita ex genere ⁊ dĩntia: qð nõ eſſet ſi forma generis eſſet eadẽ cum forma ſpẽi. Nec valet ſi quis dicat ꝙ ipſe loquit̃ ibi de ſpecie pro conceptu intellectuali: ita ꝙ intelligat conceptuꝫ ſpẽi eſſe compoſitum ex conceptu generis ⁊ conceptu differẽtie: qꝛ ipſe loquit̃ ibi de ſpecie que diffinit̃ per genus ⁊ dĩntiaꝫ ⁊ q̃ ſignificatur nomine ſpeciei ꝑmo. Conſtat aũt ꝙ ſpẽs pro conceptu non diffinit̃: ſic ꝙ genus ⁊ differentia predicẽtur eſſentialiter ⁊ in quid de ipſo ꝯcepto. Conceptus. n. hominis non eſt aial rõnale: ⁊ cõceptus circuli naꝫ eſt figura. ⁊ hoc hñ pꝫ per exemplũ qð ſubiungit̃: eſt enĩ exẽpluꝫ de ſpecie pro re. ¶ Itẽ oſtenſum eſt alibi ꝙ ꝯcept⁹ ſpẽi nõ diffinitiuus eſt ſimplex nõ cõpoſitus ꝓprie ex conceptu generis ⁊ differentie: vult igitur Cõmẽtator ꝙ ſpecies realiter eſt cõpoſita ex genere ⁊ differẽtia. Et hoc etiã ſignauit Porphyrius in libro de vlib⁹. vbi dicit. ꝙ ſicut ſtatua cõpoſita ex ere tanq̃ ex mãa ⁊ ex figura tanquã ex forma: ſic homo eſt compoſitus ex aiali tanq̃ ex materia ⁊ ex rõnali tanq̃ ex forma. ¶ Alia auctoritas Commẽtatoris eſt in erroribus metaphy. vbi dicit. ꝙ materia prima recipit formã vlem: ⁊ poſt mediante forma vniuerſali recipit formas alias vſq; ad indiuiduales: ⁊ tales aũt forme non ſũt vna forma eẽntialiter: quarũ vna recipit materia mediãte alia: qꝛ nihil recipit ſe nec eſt cauſa alicui⁹ in recipiẽdo ſeipſum dicit Cõmẽtator in. 2. de aĩa. cap͛ de viſibili. ¶ Item paruum poſt hec verba dicit Cõmẽ. ꝙ genus eſt vnum in vna forma media inter actum ⁊ potentiam medium autẽ ẽ aliud eẽntialr̃ ab vtroq; extremo: ⁊ ꝑ potẽtiam intẽdit mãm primam ⁊ ꝑ actum dĩntiaꝫ ⁊ formaꝫ ſpecificam: ergo ⁊c. ¶ Itẽ cõmẽtator in. 3. metaph. dicit ꝙ impoſſe ẽ aliqd ꝑdicari ꝑdicatione gñis de rebus habẽtibus formas diuerſas que non cõmunicant in vna forma numero. Illa autẽ forma vna numero in qua cõicant ſpẽs ð quibus ꝑdicatur genus non vr̃ eẽ niſi forma gñis: ⁊ q̃ ẽ vna numero priuatiue eo ꝙ nõ hꝫ in eẽntia ſua multitudinẽ formarũ indiuidualiũ a qbus eſt ꝓprie multitudo numeralis: ſꝫ ẽ in potẽtia ad eas qꝛ nulli formarũ ſpecificaꝝ ꝯuẽit. ¶ Itẽ in. 5. meta. caᵒ ð ſubã. dicit Commẽ. ꝙ oĩa ẽ forma ĩ ẽe actu. hõ aũt nõ eẽt niſi corp⁹ in qua

Cõ.1 Cõ.67 Cõ.10 Cõ.15

eſt aīa haberet aliaꝫ formaꝫ ſubalem ab aīa. Et huic con
22. iungēdū ē qᷓ dicit in.4.celi ⁊ mundi. ꝙ lapis componi-
tur ex grauitate ⁊ materia prima ⁊ econuerſo de anima-
libus que cōponuntur ex corpore ⁊ anima. Modo ſi ip-
ſum corpus ex quo cōponitur aīal nullam aliam formaꝫ
ſubalem haberet preter aīam: quomodo eēt ecōtrario d̄
cōpoſitione aīalis ex corpore ⁊ aīa: ⁊ de cōpoſitione lapi
dis ex grauitate ⁊ mā. prima nullo vtiqꝫ modo eſſet con-
trario. Neceſſe igitur eſt ſ'm Cōmētatorem ꝙ in aīali eſt
forma alia preter aīam: ⁊ maxime qꝛ ipſe vult in.8. huiꝰ
48. ꝙ aīal eſt diuiſibile in motorē actu.ſ.aīam ⁊ mobile actu
.ſ.corpus: ⁊ ꝓpter hoc mouet ſeipſum: graue aūt inaīa
tum non mouet ſeipſuꝫ licet ſit diuiſibile in formā ⁊ ma
teriam: ⁊ qꝛ vt dicit mā ꝑma ꝓprie nō mouet᷑. Si igit᷑ cor
pus qᷓ eſt pars aīalis nō eſſet alia ſuba preter mām que
eſt motor in aīali: ipſum vtiqꝫ aīal non plus diuideret᷑ in
motū actu q̄ꝫ lapis aut hmōi inaīatū: qᷓ eſt cōtra Cōmē
tatorē plane: vult ē Cōmētator ꝙ in aīali eſt alius actus
ſubſtātialis preter ipſam aīam per quē quidē actū ſuba-
lem corpus hꝫ ꝙ ſit ens actu aliquo mō ⁊ mobile actu:
⁊ ſic tm̄ habet᷑ ab eo qᷓ nō eſt icōueniens i eodē ſuba eē
plures formas ſubales. Sed aliqui extorte ⁊ impertinē-
ter exponunt verba Cōmētatoris: per corpus ⁊ aīam in
telligi diuerſas ptes q̄ātitatiuas aīalis: quarū vna eſt mo
uens.ſ.cor. aut ꝓportionale: qꝛ in eo eſt ꝑncipal'r vtꝰ mo
tiua ⁊ alia pars ē mota.ſ.reſiduū corporis in quo eſt po
tentia ordinata ad recipiendū motum. hoc ſine dubio eſt
cōtrariū verbis ⁊ ſnīe Cōmētatoris in multis locis in.8.
phy. ꝑ'caꝰ mouentiū igit᷑ ⁊ coꝝ que mouent᷑. dicit ſic. nul
lus enim dubitat ꝙ aīal mouet᷑ ab aīa ⁊ ꝙ aīa eſt motor
⁊ corpus eſt motū. Sꝫ latet de exn̄tia motoris: hoc quō
eſt diſtinctꝰ a mobili. Modo ſi per aīam intelligeret part
tem aliquā quātitatiuā: vt cor aut hꝰ non eēt verum qᷓ
dicit: tꝫ cuilibꝫ manifeſtū eſt qᷓ vna pars q̄ātitatiua cor-
poris eſt extra aliā: ⁊ ꝙ vna nō eſt alia: lꝫ ſint ꝯiuncte ſ'm
cōtinuitatē vel cōtiguationē ⁊ ꝯtactū. ¶ Itē parum poſt
in eodē Cōmēto dicit Cōmētator ſic. Motorē enī in aīa
libus eſſe diſtinctū a moto per diffōnem eſt manifeſtum
per ſe. Sed ignotuꝫ eſt vtrū diſtinguat᷑ aut non diſtingua
tur in eſſe: modo ſi motor ꝑmus intrinſecus in aīalibꝰ eſ
ſet pars q̄ātitatiua: tunc non eſſet ignotū hoc vtrum mo
tor ſit diſtinctus in eſſe: qꝛ manifeſtū eſt ꝙ vna ps q̄ātita-
tiua corporis lꝫ ſit cōtinua alteri: tamē vna non eſt alia: ⁊
eſſe vniꝰ nō eſt eſſe alterius. ¶ Itē euidētius pꝫ in alio cō
mento ſuper illaꝫ partē: ampliꝰ quō ⁊ cōtinuū: vbi ſic lo-
quitur Cōmētator. motor enim dꝫ eē diſtinctus a motot
aut ſ'm diffōneꝫ ⁊ eſſe ſimul ſicut in alijs que mouent᷑ in
[illegible] extrinſeco: aut ſ'm diffōneꝫ tm̄ ſicut in hn̄tibus aīas: aīa
igitur que eſt motor in eis diſtinguit᷑ a corpore qᷓ ē mo
tuꝫ ſ'm diffōnem: lꝫ non diſtingat᷑ ſ'm eſſe.ſ.qꝛ impoſſibi
le eſt corpus eſſe ſine aīa: ⁊ aīaꝫ ſine corpore niſi equiuo-
ce: ex quibus verbis manifeſtū eſt ꝙ Cōmētator nō intelli-
git per aīam ipſum cor aīalis in quo ꝑmo ⁊ ꝑncipal'r eſt
aīa: qꝛ ipm cor hn̄ pōt eſſe ſine alijs partibus cū ſit ꝑus tē
pore formatuꝫ ante alias ptes vt ſcitur ex de generatione
aīaliū: ſꝫ intelligit ipſaꝫ formā corporis aīalis: q̄ eſt ꝑnᵐ
ꝑmū mouens intrinſecū: vt etiā pꝫ ex.3. de aīa. ⁊ demon
ſtratū eſt in de motibꝰ aīalium. ¶ Itē Cōmētator in.5.
metaphy. capᵉ de pte. dicit ſic. Ille ex quibus cōponuntur
31. diffōnes ſignantes quidditates cuiuſlibet rei dicunt ptes
diffiniti ⁊ diffōnis: ⁊ ideo genꝰ dicit᷑ pars forme: ⁊ ideo
dicit᷑ ꝙ genus eſt pars formaꝝ ſpērum. Forma eniꝫ ſpe
ciei diuidit᷑ in genus ⁊ dr̄ntiaꝫ.ſ. in formā que cōcipitur
cōceptu gn̄ali ⁊ confuſiore formā que cōcipit᷑ cōceptu de
terminato ⁊ ꝓpriore: iſti ꝯceptus accidunt formis: ⁊ iō
dicit Cōmētator ibidem ꝙ eſſe genus ⁊ dr̄ntiam eſt acci-
dens quod accidit eis. ¶ Iſtis rationibus ⁊ auctoritati-
tibus poterit aliquis ſuſtentari in iſta poſitione. f
¶ Nunc reſtat videre dubitationes contra ꝑdictā pōnem. dubꝰ 2
Prima dubitatio pōt eſſe ſi in vno idiuiduo eēnt plures
forme ſubales: tūc illud indiuiduum non eſſet ens per ſe
vnū: qᷓ eſt incōueniēs. Et pꝫ ꝯn̄a. qꝛ q̄libet illaruꝫ forma
rū daret ei eē ⁊ vnū eē. q̄re ⁊c̄. Et cōfirmat᷑: qꝛ ſic dicēdo
vnū ens ꝯcederet᷑ eſſe plura entia cū ꝯcedat᷑ hēre plures
formas ſubales. ¶ Itē ſi ſic tūc gn̄o indiuidui ſube eſſet Ar 2°
alteratio cū eēt circa ſubm ens actu ꝑ formā ꝑcedenteꝫ.
¶ Itē ſi eſſet alia forma ſubalis p quā ſor. eſt hō ⁊ aīal ⁊ Af 3°
viuēs: tūc gn̄o ſortis nō eſſet vna eo ꝙ ibi acqrerent᷑ plu-
res forme ſubales. ¶ Itē ſ'm illaꝫ pōnē tūc in gn̄one nō Ar 4°
fieret reſolutio vſqꝫ ad mām primaꝫ cū ponat᷑ remanere
aliqua forma ſubalis eadē numero q̄ ꝑus.ſ. forma ſube
⁊ corporis: hoc aūt videt᷑ eſſe incōueniēs. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē Ar 5°
aīa videt᷑ eſſe actus corporis ⁊c̄. hoc aūt nō eſſet ſi in cor
pore cuiꝰ actus eſt aīa eſſet alia forma ſubalis: qꝛ illa alia
forma eēt actus prior aīa. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ois forma vnita Af 6°
materie mediātibꝰ dimēſionibꝰ dat eſſe corpꝰ ꝓut corpꝰ
eſt genꝰ aīalis: hec videt᷑ manifeſta: ſꝫ forma aīalis eſt for
ma vnita mā e mediātibꝰ dimēſionibꝰ vt vult Cōmētator
in de ſubſtantia orbis. ergo forma aīalis dat eſſe corpus:
quare nō opꝫ eſſe aliā formā qua hō ſit aīal ⁊ qua ſit cor
pus: ⁊ ſil'r de alijs. ¶ Itē ſi forma qua hō eſt corpus eſt Ar 7°.
diuerſa a forma qua eſt ſuba: aut eſt diuerſa numero aut
ſpē aut genere: ꝑ ſufficientē diuiſionē in ꝓpoſito. Sed nō
eſt d'm ꝑmū: qꝛ ſic corpꝰ ⁊ ſuba q̄ ſit de hoīe eſſent di-
uerſa numero: qᷓ eſt abſurdū. Nec eſt diuerſa ſpē: qꝛ tūc
iſte forme deberēt ꝯuenire in aliquo vno genere ſicut for
ma hoīs ⁊ aſini que ſunt diuerſe ſ'm ſpēm: mō non eſt da
re genus in quo ꝯueniūt: qꝛ cū ſuba ſit genꝰ gn̄aliſſimum
nō eſt aliqᷓ genus: qꝛ talū vnū nō ꝯtinet᷑ ſub alio: etiā ſi
eſſent diuerſe ſ'm genꝰ tūc eēnt in diuerſis ꝑdicamentis:
quod eſt falſuꝫ. ¶ Itē ſi forma gn̄alis maneret corrupta
forma ſpecifica: vt dicit᷑ in 3ᵃ rōne: tūc vnū indiuiduū eēt Af 8°
ſub diuerſis ſpēbus qᷓ videt᷑ impoſſe. Et pꝫ ꝯn̄a. qꝛ ipm Ar 9°
corpus vnū ⁊ idē indiuiduū numero qᷓ ꝑus fuit ſub ſpē Auctoritates
hoīs ponit᷑ poſtea eſſe ſub ſpē cadaueris: qᷓ eſt abſurdū Ariſto.
Si ſic tunc forma ꝓpria ſpeciei eſſet accñs: qꝛ aduenit en q̄ n̄ ſint
ti actu ⁊c̄. ¶ Auctoritates ſunt multe q̄ vident᷑ ꝯdicere plures
huic pōni. Prima Ariſto. dicit in.2. poſte. ꝙ equocatiões forme
latēt in vlibꝰ: qᷓ pro alio nō videt᷑ niſi qꝛ forma generis ſubales
eſt eadē cū forma ſpērū ⁊ nō vna nā ſ'm ſe. ¶ Itē ſi genꝰ in vno
eſt qd vnū ꝑter oēs formas ſpērū tūc in genere fierēt cō indiui-
paratiões: qᷓ eſt cōtra Ariſto. i.7. phy. Et ꝓbat᷑ ꝯn̄a. duo.
qꝛ pro alio nō negat᷑ fieri cōparationeꝫ in genere: niſi qꝛ T.c.3 r
genꝰ nō eſt qd vnū in diuerſis ſpēbꝰ. Illud aūt i quo aliq̄
cōparant᷑ dꝫ eſſe vnū in illis. Si ḡ genꝰ eſt qd vnū ꝑ vnā
formā real'r diuerſaꝫ ab oībꝰ formis ꝓprijs ſpērū fieret
vtiqꝫ in ipſo ⁊ eēt cōparatio ſpērū. ¶ Itē in.7. meta. caᵒ
nūc aūt inq̄ſitū in analeticis ⁊c̄. Dicit Ariſto. ꝙ genꝰ non
eſt ꝑter gn̄is ſpēs. ¶ Itē parū poſt in eodē caᵒ dicit ꝙ in
ſubīs nō eſt ordo: q̄liter enī opꝫ itelligere: ħ qdeꝫ ꝑus illō
vō poſterius. ħ aūt ꝯtingeret ſi forma generis eēt ꝑor q̄
forma ſpēi vl'e eꝫ. ſicut tenet poſitio ꝑdicta. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē
genꝰ diuidit᷑ ꝑ dr̄ias: vt vult Ariſt. i.2. poſte. ⁊.5. meta.
⁊ Cōmē. in.5. meta. hoc aūt non eēt ſi genus eēt aliud ab
ipſis dr̄ntijs: ſicut etiā mā non diuidit᷑ per formas: qꝛ eſt
aliud ab eis. ¶ Itē ſi genus eēt in vna ſpē: ita deberet eē
in oībꝰ: ſic pꝫ ex ꝑma rōne huiꝰ pōnis: mō nō eſt ſic in oī-
bus ſpēbus: qꝛ forme ſpērū ſunt alie a formis gn̄alibus.
ꝓbo per Cōmētatorē in.4. celi ⁊ mūdi vbi dicit᷑ ꝙ lapis
componitur ex grauitate ⁊ mā ꝑma. ⁊ ſic vult ꝙ i lapide Cō.22.
non eſt alia forma ſubalis preter grauitatem ⁊ preter for
mam ſubſtātialem quā conſequit᷑ grauitas. Unde in la-

pide eſt forma ſub̄e ⁊ corporis ⁊ nō eſt diuerſa realiter a
forma propria lapidis vt videt̄: ⁊ ad idē valet qd̄ dicit
Cō.71. in 4 phy. cap° de vacuo. ꝙ in elementis motor eſt in po/
tētia ⁊ motor in actu cū ſint cōpoſita ex mā prima ⁊ for
mis ſimplicib⁹: ⁊ motor ē forma ⁊ res mota eſt mā. Ui
detur igitur ꝙ in iſtis ſpeciebus. ſ. elementis vt igne ter
ra ⁊ hꝫ ꝙ forma ſpecifica non eſt alia a forma generali.
Cō.15. q̄re nec in alijs. ℭ Preterea. In idē vadit ꝙ dicit i. 5. me
taph. ꝙ aīa eſt forma in ente ⁊ in actu econuerſo de for/
mis ſimpliciū. ergo vult ꝙ forme ſimpliciū non ſint for/
me in ente actu: qd̄ ꝯtingeret ſi i ipſis forma ſpecifica eſ/
ſet aliud a forma generali: q2 eſſet forma in ente actu. ſ. in
compoſito ex mā ⁊ forma gn̄ali. ℭ Itē. 2. de aīa vult ꝙ
ſubm̄ forme ſub̄alis nō eſt ens actu niſi per formā illam.
ℭ Item in tractatu de ſub̄a orbis Cōmētator habet pro
inconuenienti ꝙ aliqua forma ſub̄alis in mā precedat di
menſiones: q2 illa eſſet incorruptibilis vt dicit: ⁊ multa
alia inconueniētia adducit contra hoc. Modo ſm̄ iſtam
poſitionē videt̄ ꝙ forma ſub̄e precedat dimēſiones ⁊ eſt
incorruptibilis. ⁊ ſilr̄ forma corporis: qd̄ ē genus anima
lis. ℭ Item in eudem dicit ꝙ impoſſe ē vnū ſubm̄ habe
A re niſi vnam formā. ℭ Item Ariſto. in primo phy. dicit
ꝙ mā prima eſt illud in quo ſi aliquid corrumpit̄ abibit
vltimum: qd̄ non eſſet ſi in morte aīalis remanent eadē
forma ſub̄alis. ſ. forma corporis aut aliqua alia ſicut aſ/
ſerebatur tertia rōne poſitionis. ℭ Item ſm̄ iſtā poſitio
nem aīa vegetatiua ⁊ ſenſitiua ⁊ cogitatiua i hoīe vt hin/
nibilis in equo ſunt diuerſe aīe. Et ſilr̄ vnū aīatū hꝫ
plures aīas: qd̄ videt̄ eſſe cōtra Ariſto. in ꝑ de aīa. ca° de
erroribus. ⁊ in. 2. cap° potentiarū aūt aieribi enī vult ꝙ
ſic figura poſterior ꝯtinet priorem in potentia: vt tetrago/
nus ꝯtinet trigonū: ⁊ pentagonus cōtinet tetragonū: ſic
aīa poſterior continet priorē in potentia vt ſenſitiua vege
tatiuā ⁊ intellectiua ſenſitiuā. Modo ſi iſte eēnt diuer/
B ſe ſub̄e aīe: tūc poſterior nō contineret precedētē in potē
Nihil pōt eſſe ens actu ꝑ formā gn̄alem ſine for⁹ ꝑfectio re tia. quare ⁊c. ℭ Propter ſolōnes diuꝫ iſtaꝝ rōnū ⁊ au
ctoritatū cōſideranda ſunt aliqua fundamēta. Primo cō
ſiderandū eſt ꝙ ponētes iſtā pōnem recte ipſam itelligē
tes nō ponūt ꝙ forma gn̄alis ſit talis forma per quā ali
qd ſine fora perfectiori poſſit eē ens actu ſimplr̄. forma
enim qua aliqd eſt aīal non eſt talis forma ꝑ quam aliqd
poſſit eſſe ens in actu ſimplr̄ preter oēm aliam formā ꝑ
fectiorē: īmo eſt quedā forma imꝑfecta ⁊ potētialis que
nūqꝫ pōt eſſe in mā niſi ſit ibi aliqua forma ſpecificans ⁊
determinās eam ad ſpēꝫ determinatā. Sicut igitur mā
prima qꝫuis ſit alia nā realiter ab oi forma vt demonſtra
tū eſt in ꝑ phy. ⁊ hoc cōcedunt oēs: non tn̄ pōt exiſtere ſe
parata ab oi forma ſimul ſic forma aīalis vnde aīal eſt lꝫ
realiter ſit alia forma ꝑpria hoīs vnde hō: ⁊ ſilr̄ ab alijs
formis nūqꝫ ē actu ſepata ab oi forma ſpecifica ⁊ ꝑpria.
nunqꝫ enī eſt aliqd aīal qd̄ nec ſit hō nec aſinus nec hꝫ.
Et ideo dicit̄ cōiter ⁊ accipit̄ in. 4. topi. ꝙ nihil eſt in ge/
nere qd̄ nō ſit in aliqua ei⁹ ſpē. Nūqꝫ enim forma aīalis
eſſet in mā niſi ſequat̄ alia forma perfectior dās eſſe ſpe
cificū: īmo ſemp relinquit̄ in mā potentia ad formā ꝑfe/
ctiorē: ⁊ ſic ipſa eſt potētialis ⁊ diminuta reſpectu forme
ſpecifice: qꝫuis in ſeipſa ſit qdam actus dans eſſe mā. Et
hoc pulchre ſignauit Lincoñ. in ꝑ poſterioꝝ. ca° de ꝑ ſe.
vbi dicit ꝙ gen⁹ ē cā ſpēi ſicut forma mālis vl̄ ſic mā for
malis. ⁊ hunc ſermonem dicit alis ſe confirmaturū rōne
⁊ auctē. Eſt aūt vtrūqꝫ hoꝝ vnū aliquo mō: genus enim
quātū ad ſuā formā eſt ſic forma mālis: pro tanto q2 ei⁹
forma ē imꝑfecta ⁊ diminuta reſpectu forme vltime ſpe
cifice, ⁊ diſponit māꝫ ad receptionē forme vltime. Unde
mediāte ipſa mā recipit formā ſpecificā: vt dicit Cōmē.
pōt ēt dici mā forālis ꝑ tanto q2 nō eſt ſola mā nec ſola
forma cōis: ſed totum compoſitum ex mā ⁊ forma cōi:
quare reſpectu māe eſt aliquis act⁹ ⁊ forma: lꝫ reſpectu
forme ſpecifice magis habet rōnē diſpōnis ſub̄alis. Per Oppoſitio
hoc ſoluitur quedā oppoſitio que poſſet hic fieri: cū enī
forma aīalis vnde aīal ſit forma perfectior ⁊ nobilior qꝫ
forma propria cuiuſcunqꝫ elementi: vt ignis aut aer aut
hmōi. ⁊ tamen forma elementi det eſſe ſimplr̄ abſqꝫ alia
forma perfectiori neceſſario cōſequente in eadem mate/
ria. videtur ꝙ ſimiliter forma aīalis multo forti⁹ debet
dare eſſe ſimplicicit̄er preter omnem aliam formā ſub̄alē
perfectiorem conſequētē in corpore. Dicendū ꝙ non eſt R.
verum: q2 quantūcūqꝫ forma aīalis vnde aīal ſit ſimplr̄
perfectior ⁊ nobilior qꝫ forma ignis: ipſa tamen de ſui
natura eſt ſicut preparatio ⁊ diſpoſitio ad aliam formam
perfectiorem ⁊ indeterminata ad diuerſas formas pro/
prias: ⁊ nulli cōtrariatur nec ſm̄ ſe nec ſm̄ ſuas diſpoſi/
tiones proprias: ſic autē non eſt de forma ignis aut aeris
aut hmōi. quare ⁊c. ℭ Ulterius eſt attendēdū ꝙ multū Dupl...
refert aliquid vniri enti quod eſt in potentia ⁊ vniri enti
quod eſt in potentia ſm̄ quod in potentia. Nam vnum
quodqꝫ accidens terminatum in iſtis generationibus ⁊
corruptionibus vnitur compoſito ex mā ⁊ forma ſꝫ Cō Cō.4
mentatorem in. 2. de aīa. ⁊ per cōſequens vnitur aliquo
modo māe que eſt de ſe ens in potētia: ita ꝙ materia non
ſit principalis ratio recipiendi hoc modo accidens. vnde
non valeret iſtud argumētum: caliditas adueniens ligno
vel lapidi neceſſario aduenit materie prime que eſt in po
tentia de formā enim non eſt in compoſito niſi in potētia
vt vult Cōmētator in. 2. de aīa. i. ꝙ in compoſito ipſa nō
eſt ens actu de ſe. ergo caliditas eſt forma ſub̄alis: q2 ca/
liditas adueniens ligno ⁊ alijs māe non vnitur ipſi māe
ſm̄ ꝙ eſt in potentia pura: ita ꝙ ipſa ſub̄a materie ſit ꝑn
cipalis ratio recipiēdi caliditatem ⁊ ſubſtandi caliditatē.
Silr̄ dico ecōuerſo ad ꝑpoſitū ꝙ multū differt aliq̄ for/
ma vniri ei qd̄ eſt ens actu ⁊ vniri ei ſꝫ ꝙ eſt ens actu. po
teſt enim aliqua forma ſub̄alis perfectior vniri materie
habenti formā aliquā ſub̄alem minus ꝑfectā: ⁊ ſic vnie
tur enti in actu ſed non ſm̄ qd̄ ens i actu: ita. ſ. ꝙ illa for/
ma preexiſtens ſit ꝑncipale receptiuū vel ſubm̄ illius for
me ſed recipiet formā illam rōne qua eſt ens in pura po/
tentia de ſe ⁊ ſubm̄ primū. Non enim putandū eſt ꝙ cū
aliqua materia recipit formā ⁊ forma perficit māꝫ quod
ipſa materia fiat eſſentialiter illa forma ⁊ natura materie
fiat natura forme: īmmo remanet ipſa ſub̄a māe: ⁊ que qꝫ
tum eſt de ſe eſt ens pure potentia ⁊ non actus: vt vult Cō/ Cō.
mentator ſicut ſtatim allegabatur dicit in. 2. de anima. ꝙ
materia non eſt in cōpoſito niſi in potētia. i. niſi cum ens
in potētia qꝫtum eſt de ſe: ⁊ bene tamen verum eſt ꝙ mate
ria eſt actu in compoſito: componēdo ly actu cū eſſe in
compoſito: ſed ipſa in compoſito non eſt ens actu com/
ponendo ly actu cum ly ens: īmo eſt ens potentia. Si. n.
materia exiſtens in cōpoſito eſſet eſſentialiter ipſe actus
ſeu forma tunc cōpoſitū nō haberet diuerſas partes eēn
tiales poſtqꝫ mā eſſet eadē res cū forma ⁊ ecōuerſo: ⁊ ſic
compoſitū non eſſet compoſitum: qd̄ eſt impoſſibile. Cū
igitur in compoſito remaneat eſſentia materie diuerſa a
forma: poteſt aliquid aduenire compoſito ⁊ in ipſo reci/
pi rōne materie ꝑncipaliter ⁊ non rōne forme niſi diſpo/
ſitiue: ita ꝙ compoſitū ſubijciatur alicui ꝑncipaliter ſm̄
māꝫ ⁊ diſpoſitiue ſm̄ formā precedentē: ⁊ hoc eſt mul
tum tenendum: q2 per hoc faciliter tolluntur argumēta
que aliqui putant demonſtrationes contra pluralitatem Ordo formarum...
formarū prius poſitam. ℭ Cōſiderādū etiam vlteri⁹ qd̄
ſm̄ iſtam poſitionem talis eſt ordo ⁊ pluralitas formarū
in vno individuo: nam ſunt plures forme ſub̄ales ordi/
nate realiter ſm̄ ſuas ſub̄as diuerſe: ita ꝙ vna nō eſt alia

nullam

nullam tñ ↄ̃rietatē hñtes inter: ſed vna eſt ꝓpter aliam ſicut diſpoſitio ⁊ ꝑparatio ſubiti ad eam. Uerbi grã. i ſorte eſt vna forma ſub͡alis impfectiſſima ⁊ potẽtialis ⁊ propiquiſſima mãe que dat eſſe ſubſtãtiam actu ⁊ eam cõſequitur iſta proprietas vel accidens que eſt actu ſubſiſtere: a qua proprietate dicitur accipi cõceptus ↄfuſus ſubſtãtie. Alia eſt forma qua ſor. eſt corpus: ⁊ iſtam cõſequitur hoc accidẽs: qḋ ē ſubſtare trine dimẽſioni. Ulterius eſt alia forma per quam eſt aiatum: ⁊ eam conſequitur virtus nutritiua. ⁊ deinde alia per quam eſt aial: ⁊ iſtam conſequitur virtus ſenſitiua a qua aial dicit̃ aial ſm noiationē. poſtmodũ eſt alia forma per quã eſt homo: ⁊ iſtã cõſequit̃ ratiocinatiuũ aut aliqḋ h⁹ alterũ. ⁊ poſt illam formaꝫ ſub͡alē ſpecificam forte nõ eſt aliqua alia forma ſubſtantialis perfectior ⁊ oẽs alie ſunt accidentia. ¶ Et ob hoc dicit̃ ꝙ ſpẽs eſt tota ſ͡ba idiuiduoꝝ. Et Ari. dicit in. 2. Poſter. ꝙ i eadeꝫ ſpecie ſunt multe differẽtie: iſ nõ ſm ſubſtãtiam neqꝫ per ſe. eẽnt autem i eadem ſpecie multe differẽtie ſm ſubãm ⁊ per ſeiſ: q̄libet idiuiduũ haberet formã ſub͡alem ꝓpriam ſupadditaꝫ forme ſpẽi. ¶ De hoc autẽ eſt alibi ꝑſcrutãdum. ſ. in q̄ōne de princi pio ĩdiuiduatiõis. Et forte īter formam qua ſortes ē corpus ⁊ īter illam qua eſt aiatum bene eſt media forma. ſ. qua eſt miſtum. Omne enim aiatum eſt miſtum: ſed non cõuertitur. Unde ſi miſtum predicatur eſſentialiter ⁊ in quid de ſorte nõ eſt remotum quin ſit genus aliud a p̄dictis: ⁊ forte eſt accidẽs eius ꝓpꝛiũ vel aliqḋ h⁹. ¶ Sed quicqḋ ſit d̓ hoc oportet eẽ tot formas ſub͡ales diuerſas in ſorte quot ſunt p̄dicata in quid ordinata in linea predicabili que p̄dicantur de ipſo eẽntialiter ⁊ in quid. ¶ Eſt autem vlterius ↄſiderãdum ꝙ ſicut videtur velle Auic. in. 5. ſue metaph. cap͠. de aſſignãda differẽtia iter genus ⁊ materiã. Genus põt accipi duplr. Uno modo pro compoſito ex materia ⁊ forma cõmuni que ꝑtinet ad eẽntias ſpecieꝝ. Alio modo pro compoſito forma vltima ſpecifica ⁊ oĩbus ſubſtãtijs ꝑcedẽtibus: ſub ratione forme generalis. Uerbi gratia. aial põt mihi dicere totum cõpoſitum ex mã ⁊ forma cõmuni oĩbus aialibus. ſ. aia ſenſitiua: vel põt accipi pro toto compoſito ex forma ſpecifica cum oĩbus formis p̄oribus ⁊ materia prima. Et p̄mo quidē modo gen⁹ ē quodã modo mã ſpẽi. Et 2° modo eſt tota eẽntia ſpẽi: ſignificata tñ ⁊ intellecta ſub rõne cõi ⁊ generali. Sicut enim ponẽtes eẽ vnam formaꝫ ſub͡alez ſpẽi ⁊ oiuꝫ geneꝝ ſuoꝝ. dicũt ꝙ nomẽ generis ſignificat totum cõpoſitũ ex mã ⁊ forma: ſub rõne tñ cõi ſumpta a modo vel v̓tute cõis: ſic ponẽdo formas diuerſas põt poni rõnabiliter ꝙ ipſum nomẽ generis ſignificat totuꝫ cõpoſitum ex forma ſpecifica ⁊ oĩbus ſubſtãtijs p̄oribus ſub rõne tñ accepta a forma cõi vel a v̓tute ↄſite formaꝫ cõmunē. Ubi gratia. aial ſignat cõpoſituꝫ ex forma ſpecifica ſub rõne ſumpta ab aia ſenſitiua vel a ſenſu: ⁊ nõ ſignificat aliquã formam ſpecificã ſub ꝓpria rõne. ⁊ ideo nõ dr̃ ſignificare ipſas ſpẽs: ⁊ hoc etiã modo genus nõ ē quid vnum in diuerſis ſpeciebus quãtũ ad formam vltimamqꝫ forma ſpecifica nõ eſt vna diuerſarũ ſpẽruꝫ, ſed plures. Hoc igit̃ totũ cõpoſitũ ex forma vltima ſiue ſpecifica: ⁊ oĩbus ꝑcedẽtibus eſt p̄dicabile in quid de multis ſpecieb⁹ ⁊ multis cõpoſitis nõ exiſtẽs realiter ab eis aliud: ⁊ qḋ cõiter noiatur gen⁹. Et de genere primo modo dicto loquitur Lincoñ. in p̄mo Poſter. caplo de p ſe. auctoritate preallegata: qḋ illud genus vel eſt forma materialis ſpẽi ⁊c. De iſto etiã itelligẽdo ꝙ ipſe dicit ibideꝫ ꝙ quidditas ſpẽi eẽntialiter ⁊ nõ per accidẽs egreditur a quidditate generis ⁊ differẽtie. ſ. ſicut compoſitũ a ſuis partibus eſſentialibus. His preintellectis tentandum eſt ſoluere dubitationes ſuperius adductas.

Ad primam dico breuiter: ꝙ ſi quelibet illaruꝫ formaꝝ gn̄alium deret eẽ ſimpliciter per ſe ⁊ ſeorſuꝫ ſine omni alia forma ꝑfectiori: ſic idiuiduum nõ eẽt ens vnum per ſe: Sed nõ eſt ita vt p̄miſſum fuit p̄ſuppoſitum: cum oẽs forme gn̄ales ꝑcedẽtes formam ſpecificam ſunt potẽtiales ⁊ impfecte reſpectu forme vltime. Ipſa aũt forma vltima que eſt actus ꝑfectus dat eẽ actu ⁊ eẽ vnum toti ꝑcedẽti, quare nõ valet. Et qḋ dicit̃ ↄfirmãdo. vnũ ens erit plura entia: hic põt dici ꝙ nõ ſeqtur qa ipm̃ idiuiduũ nõ eſt q̄libet illaꝝ formaꝝ: nec ē qḋlibet illoꝝ cõpoſitoꝝ cõium: ſed eſt ↄſtitutũ ex oĩb⁹ illis: ⁊ nõ eſt icõueniẽs vnũ ens eẽ cõpoſitũ ex multis ⁊ pluribus entibus quõmodo ſint adinuicem ꝑ ſe ordinata: ſicut ens in potẽtia ad actuꝫ: ſicut eſt in ꝓpoſito. q̄re nõ valet. ¶ Per idem ad 2m. ſi in generatione indiuidui ſubijceretur ens actu ratione qua ens actu ⁊ per vnam formaꝫ indiuidualem: tũc eſſet alteratio: ſed nõ eſt ita. Inimo illud ens actu ſubijcitur generatiõi ſubſtantiali ratiõe partis potentialis que eſt in eo principaliter ⁊ ſimiliter ipſi forme generate. Et in iſtis ſolutionibus gauiſus eſt animus meus cum laude dei. ¶ Ad aliaꝫ dico ꝙ immo generatio indiuidui vt ſor. bene eſt vna: q̄a non eſt niſi vna forma ſubſtãtialis ꝓpria ipſius: ſed ipſam generationem illius forme bene precederẽt quedam alie aliquo modo prioritatis. vnde dico ꝙ ſi per gn̄ationẽ ſortis intelligũtur oẽs tranſmutatiões qbus acquirit̃ ſ͡ba ſortis nullũ eſt mihi incõueniẽs iſtas nõ eẽ vnam gn̄ationem penitus indiuiſam. ſed ſi per gn̄ationẽ ſortis itelligatur trãſmutatio qua acquirit̃ forma ꝓpria ſub͡alis ſortis: ſic vtiqꝫ eſt gn̄atio vna ⁊ indiuiſa. ¶ Ad aliam dico ꝙ in gn̄atiõe ⁊ corruptione fieri reſolutionẽ vſqꝫ ad materiã p̄maꝫ põt intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ nihil remaneat in corrupto idem numero cuꝫ eo qḋ fuit p̄us: ⁊ hoc eſt impoſſibile ſm Cõmen. qui ponit dimẽſiones ſaltẽ ſꝫ ſe remanere eaſdẽ numero in materia corrupti ⁊ gn̄ati: vt patet in de ſ͡ba orbis. Alio modo põt itelligi ꝙ fiat reſolutio vſqꝫ ad materiã p̄mã. ita ꝙ de ꝑcedẽtibus nil remaneat tãqꝫ ſubiectũ p̄ncipale forme que acquiritur: ⁊ hoc modo verꝫ eſt ꝙ fit reſolutio vſqꝫ ad mãm p̄mam, ⁊ hoc ſignat Ari. in p̄ de gn̄atione. cap͠ de alteratiõe. vbi dicit ꝙ cum trãſmutat̃ hoc totũ in hoc totum: nullo ſenſibili ⁊ nullo ente actu remanẽte vt ſubo eodẽ: tũc eſt gn̄atio. Nõ igit̃ vult Ariſt. ꝙ in corruptione cum aliqḋ corrũpit̃ ⁊ aliud generat̃ fiat reſolutio vſqꝫ ad materiã p̄mã: vt ꝙ oia ꝑcedentia corrũpant̃ p̄ter materiã primã. Sed ꝙ nihil remanet tãqꝫ p̄ncipale ſubiectum eius qḋ gn̄atur niſi ipſa p̄ma materia: ⁊ ſic poſſumus dicere ꝙ cum vnus moritur reſoluit̃ in corpus cõpoſitũ ex mã ⁊ forma corporeitatis: illḋ cõpoſitũ nõ eſt illud in qḋ fit reſolutio p̄ncipaliter niſi rõne materie prime que eſt ens pure potẽtiale: ſicut etiã non fuit ſubiectũ gn̄ationis viuentis p̄ncipaliter niſi ratione materie prime. ¶ Ad aliam cum dicit̃ aia eſt actus primus ⁊c. põt dici ꝙ aia eſt actus p̄mus nõ ſimpliciter: ſed in gn̄atione actuum qui ſunt ꝓprij aiatoꝝ: põt autez act⁹ alius cõis prior eſſe ipſa aia. ¶ Aliter poſſet dici ꝙ cum dicit̃ aia eſt actus p̄mus corporis: ꝙ ibi accipit̃ corpus pro toto cõpoſito ex materia ⁊ forma corporalitatis: ⁊ q̄uis in iſto cõpoſito ſit qdã actus prior aia: tamẽ ille actus eſt pars eẽntialis illius cõpoſiti ⁊ non ſupadditus illi compoſito. aia v̓o eſt actus p̄mus ſupadditus illi compoſito vl̓ eductus de potẽtia illi⁹ cõpoſiti ⁊ nõ pars eẽntialis illi⁹ compoſiti. ſ. corpis abſolute: licꝫ ſit pars eẽntialis corpis aiati. Et vt ſit ad vnum dicere: ꝙ aia eſt actus p̄mus corporis ſicut ſui p̄mi ꝑfectibilis nõ ſicut pars eſſentialis ſui toti⁹. quare ⁊c. ¶ Ad aliam dico ꝙ nego maiorem: immo cũ illam formã qua hõ eſt corpus eſt alia forma ſub͡alis qua

Rñſio ad rõnes ſub ſi gnatas

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Reſolutio ad mãm p̄m̃ fit duplex

Ad 5m

Ad 6m

eſt ſubſtantia:nec eſt aliqua neceſſitas q̄ ois forma vnite materie mediātib⁹ dimēſionibus ſit illa forma per quaȝ eſt corpus. Dicam igit̄ q̄ alia eſt forma ſubſtātie vn̄ ſubſtātia: ⁊ alia corpis vnde corpus, ⁊ tamē vtraq̄ ineſt materie mediātib⁹ dimenſionibus. Sed differunt quia forme ſubē cōſequitur pmo ⁊ imediate hoc qḋ eſt ſubſiſtere ⁊ formam que eſt corpus cōſeqͥtur corporeitas. Dicerēt autē nōnulli q̄ eadem eſt forma qua hō eſt ſubſtantia ⁊ qua corpus:quia ſubſtantia nō eſt gen⁹ ſuperius ad corp⁹:immo ſubſtātia que eſt genus eſt idem qḋ ſubſtantia corpalis. ſubſtātia aūt in cōmuni ad ſubam corporeā ⁊ incorporeā non eſt genus niſi ſm analogum ⁊ nō vni⁹ rōnis vniuoce: ⁊ ſic oporteret dicere qḋ ſube in corporee non ſunt in pdicamento directe niſi forte ſicut principia ⁊ quaſi per reductionē: ſed de hoc nō determino ad pſens.

Ad 7m diuerſa ſm ſpēz dicunt᷑ mltiplr ¶ Ad aliam pōt dici q̄ forma ſube ⁊ forma corpis ſunt forme diuerſe ſm ſpēm. Sed diuerſe ſm ſpēm moltipliciter dicūtur ſm. Ariſt. in. 5. metaphy. cap̄ de diuerſa ſpecie. Uno modo dicuntur aliqua diuerſa ſpecie que ſunt finales vltime ſpēs: quarum diffinitiones ſunt diuerſe: i. vt hō ⁊ equus ⁊ talia bene ꝯueniūt i vno genere. Alio modo dicūtur diuerſa ſpecie quecūq̄ in eodē genere exiſtia habēt ſupple per ſe: ⁊ hoc modo iſte forme ſunt diuerſe ſpecie: q: ſunt in eodem genere ſicut pncipia: ſed non ſunt diuerſa ſpecie tanq̄ vltime ⁊ finales ſpēs: quaruȝ diffinitiones ſunt diuerſe: ⁊ que recipiunt pdicationeȝ generis vniuoce. ¶ Ad aliā cum dicit̄ q̄ vnū individuū ⁊c. pōt dici q̄ nō eſt verū: q: ꝓprie loquēdo nihil eſt indiuiduum ſpēi niſi per formam indiuiſibilē vltimā ꝑfectā: ⁊ vnum indiuiduū per vnā talem formā: imō ſpm qḋ fuit ſub aia ⁊ qḋ poſtea eſt ſub alia forma nō eſt vnum per aliquam vnā formam vltimā ⁊ ꝑfectā: ſed per vnā formam generalē ⁊ potētialē indifferētē ad multas. quare ⁊c. ¶ Aliter pōt dici ⁊ bene q̄ per ſpēm pnt intelligi duo quantū

Ad 8m Spēs dicit duo ſpectat ad ꝓpoſitū. Uno modo ſpēs dicit mihi quoddaȝ pdicabile in quid qḋ eſt tota ſuba indiuidui. Alio modo ſpēs dicit formā ſeu actū. Modo vnū indiuiduuȝ nunq̄ pōt eſſe ſub diuerſis ſpēbus. pmo modo ſumēdo ſpēm. Sed 2o modo poſſibile eſt vnū ſingulare ⁊ vnuȝ numero ſucceſſiue eſſe ſub diuerſis formis. Corpus igit̄ vnū ſingulare erit ſub diuerſis formis ſucceſſiue: ſed neutra iſtarū erit pdicabilē in quid de illo dicēs totam eius ſubam. ⁊ ideo iſta ratio parū valet. ¶ Ad aliam cum dicitur q̄

Ad 9m tunc forma propria ſpeciei eſt accidens: dico qḋ non ſequitur. Et cum probatur. quia adueniat enti actu: dico q̄ lȝ adueniat ei qḋ eſt actu: nō tamen aduenit ei ſm qḋ eſt actu: ita q̄ prima ⁊ principalis ratio recipiendi ipſam formam ſpecificam ſubſtātialē ⁊ propriaȝ ſit ipſa forma pcedēs: imo ipſa eēntia materie prime que remanet in illo compoſito. Et iſtam ſolutionē capio ex verbis Commē. in. 2. de anima. vbi allegat̄ iſta regula q̄ ſubiectū for-

Cō. 4o. me ſubalis nō eſt aliqd actu ſm q̄ eſt ſubiectū ipſius formei: ita q̄ per naturam per quam eſt ſubiectū pncipaliter nō eſt aliqḋ ens actu: nō tn̄ negat quin per aliam naturaȝ poſſet eē ens actu: imo hoc ē neceſſariū q̄ḋ habet hic cōcedere: cum ipſe ponat formā miſti aduenire materie habēti formas ſubales elemētoꝝ: vt patet in. 3. celi ⁊ mūdi.

Cō. 67. ¶ Item pōt dici q̄ ſubiectū forme ſubalis nō eſt aliquid ens actu. veruȝ eſt actu perfecto ⁊ vltimato: ſed pōt eſſe ens actu impfecto ⁊ potētiali: quo mediāte ſaltem et diſpōne recipit actū ſpecificū. ⁊ hoc ſonat cum eo qḋ dicit in erroribus metaphy. vt allegatum eſt prius. ſ. q̄ materia pma recipit formas vl̄es ⁊ mediātibus formis vniuerſalib⁹ recipit formas alias ⁊c. ¶ Et iſte ſunt ſolutiones ſufficiētes: vt puto: lȝ multi nō ꝯſiderātes totam intētionem Cōmē. multum ſuſtentētur ſup iſta actoritate.

¶ Modo eſt dicendum ad auctoritates que vident̄ iſtā **J** poſitionem reddere improbabilem. ¶ Ad primam cuȝ **Ad auctoritates ariſtoti** dicit Ariſt. q̄ equiuocationes latent in vniuerſalib⁹. Dico q̄ hoc eſt verum: non q̄ forme generis nō ſit vna ſm ſe in diuerſis ſpeciebus: ⁊ alia realiter a formis propter ſpecierū. Sed pro tanto q: diuerſitas ſpecierum ſiue formaꝝ propriaruȝ ſpecificarum aliqualiter occultatur ⁊ latet propter vnitatem ipſius forme cōmunis ratiōe cuius ſignificantur ⁊ intelligūtur ipſe ſpēs: ita q̄ propter vnitatem illius forme ⁊ proprietatis eius putantur omnes ſpēs ſolū habere vnam formam ⁊ vnam naturam ⁊ nō diuerſas: ⁊ ſic in vl̄ibus precipue in generibus latent equiuocationes: ⁊ nō vident̄ eſſe equiuocationes. i. diuerſitates ſpecieꝝ cū ſint. Et ad idē exponēdū eſt illud ariſt. in. 7. phyſi. q̄ iuxta latent multa nō q: forma generis ſit **T.c.3** realiter ipſe forme ſpecieꝝ nō diuerſa ab eis ſm ſe. Sed q: ꝓpter vnitatē ⁊ indifferētiā illius forme cōmunis in qua ꝯueniūt oēs ſpēs putātur nō habere diuerſitateȝ ꝑ ſe in naturis: ⁊ ſic latet ⁊ occultatur earuȝ multitudo in ꝯtra vnitatē generalis forme: vt q: omnes ſpecies animalis ꝯueniūt in aia ſenſitiua que eſt vna de ſe: putātur ipſe ſpecies aialis eſſe vna natura inter ſe: ⁊ nō ſic appet: nec manifeſta eſt earū diuerſitas ſicut ſi nō cōuenirent in aliquo vno cōmuni. vnde ſi bene diligēter ꝯſideret̄ inuenitur q̄ auctoritas eſt recte pro iſta poſitiōe. Illam tamen lr̄am ſeptimi phyſic. ⁊ ſignat hec ratio. exponit Cōmen. lōge aliter ad aliam ſniam quā cōmuniter exponatur ⁊c. ſm eius expōnem in nullo eſt ꝯtra poſitionē iſtā: ſed illā expōnē ptermitto ꝓpter breuitatē: ⁊ q: non eſt indigenus: ſed bonū eſt vt tu videas eam. ¶ Ad aliam auctoritateȝ cum dicit Ariſt. in 7o phyſic. q̄ in genere nō fiūt comparatiōes: pōt dici. q̄ hoc nō eſt pro tāto q: ipm genus nullo modo ſit vnū in diuerſis ſpēbus: ſed q: nō eſt vnū ſm ſpēm ſpāliſſimam: ſed ſm vnitatē gnālē ⁊ potētialē. Ad ꝓpriā aūt cōparationē reqrit̄ vnitas ſpecifica eoꝝ que cōparātur ſm magis ⁊ minus ⁊ equale. Nam forma nō recipit magis ⁊ minus ꝓpe niſi illa que eadē ſm ſpeciem ſaluat̄ ſub gradu ꝑfectiori ⁊ minus ꝑfecto. ¶ Item pōt dici q̄ Ariſt. accipit ibi gen⁹ ꝓut dicit totū cōpoſitum ex forma vltima que nō eſt vna in diuerſis ſpēbus ⁊ oibus pcedētibus ꝑtinētibus ad eēntiam ſpeciei. In iſto autem cōpoſito nō fiunt cōparatiōes. ꝓpter hoc forma vltima nō eſt qd vnoȝ ſm ſe: ſed diuerſa in diuerſis ſpēbus. Uel dicēdum eſt q̄ pro tāto nō fit cōparatio in genere: q: quia lȝ ſit vnū ſm ſe in diuerſis ſpēbus: tn̄ forma generis nō eſt eadem eēntialiter cuȝ formis ꝓprijs ſpērū: immo diuerſa. Ad hoc aūt q̄ aliq̄ duo ꝓpe cōparētur ſm magis ⁊ minus ⁊ equale requirit̄ q̄ ſit vnum ſm ſe in illis: ⁊ ſit idē cū formis ꝓprijs illoꝝ: vt in duobus albis albedo eſt eadem ſm ſe. ſpēs enim vna natura vnit eē ſm Themiſtiū in ꝓhemio de aia. ⁊ cum hoc ipſa albedo eſt eadeȝ eſſentialiter cum forma huius albi ⁊ illius: ⁊ nec eſt alia albedo realiter in hoc albo ab illa que eſt hoc album. Modo q̄uis aial ſit vnuȝ ſm ſe in hoie ⁊ aſino vnitate gnāli: tn̄ forma ⁊ nā aialis: vnde aial nō eſt eadē eēntialr̄ cum forma ꝓpa hois nec eſt forma ꝓpa aſini. vnde nō eſt veruȝ dicere q̄ hō per id q̄ eſt hō ſit magis animal aut minus animal aut equaliter animal q̄ aſinus nec cum aſinus q̄ homo per id qḋ eſt hō formaliter non eſt aial. ⁊ ideo nec magis nec minus nec equalr̄ eſt animal per id qḋ eſt hō. Sed hoc album per id idem quo formaliter eſt albuȝ eſt albius alio min⁹ albo. ſ. ꝑ albedinē. Silr̄ autē ⁊ in alijs que ꝓpe cōparantur. ⁊ in hac ſolutiōe gaudebit gaudens **2** animus meus cum laude dei. ¶ Ad aliam cum Ariſt. dicit q̄ nihil eſt genus ⁊c. Dico q̄ ipſemet ſtatim ſoluit cuȝ ſubdit: aut ſi qdē eſt in materia: ⁊ aut eſt bene. itaq̄ verum

eſt q̄

eſt ꝙ genus qḋ eſt cōpoſitū ex materia ꝛ forma generali
ſolū aut nihil eſt aut eſt vt materia: ꝛ hoc eſt verum pro
parte vltima, eſt enim vt materia inquantum eſt in potē
tia ad formam vltimam. ¶ Item pōt dici ꝙ ſic intelligit
Philoſophus genus non eē ꝑter generis ſpēs. ſ. ſm̄ ſub
ſiſtētiam ſeparatum a ſpēbus: ſicut poſuit Plato aut ſe
quebatur ad eius poſitionē. Sic enim ex gñe ꝛ differen
tia non fieret vnum per ſe ꝛ ſimpliciter in diuerſis: qꝛ ex
diuerſis ſubſtantijs per ſe ſubſiſtētibus non fit quid vnū
ineſſe. Et ideo dixit Ariſto. Volēs oſtēdere modum vni
tatis diffinitionis compoſite ex gñe ꝛ differētia ꝙ genus
non eſt ꝑter generis ſpēs. ſ. per ſe ſubſiſtēs ſeorſum a for
mis ſpecierum: ꝛ ſi eſt ꝑter generis ſpēs. ſ. eēntialiter di
uerſum a formis proprijs ſpeierum: tunc eſt vt materia
ꝛ ſic propoſitio Ariſto. veriſſima eſt. Et iſta forte fuit au
ctoritas qua Lincoñ. propoſuit confirmare illud ſuum
dictum ꝙ genus eſt materia formalis vel forma materia
lis: vt expoſitum fuit prius. ¶ Ad aliud cum dicitur ꝙ
in ſubſtantia non eſt ordo poſſum dicere multipliciter.
Uno modo ꝙ hoc verum eſt in ſubſtantia q̄ ē actus vlti
mus ſpei diffinite. Iſte enim act⁹ vltimus non ē diuiſibi
lis in duo. Quoꝝ vnū ſit prius ꝛ alius poſterius. ꝛ ſic
in ipſo non eſt ordo qui eſt inter prius ꝛ poſterius. Sed
non vult dicē phs ꝙ nullo modo ſit ordo iter partes ſub
ſtantie diffinite: hoc ē manifeſte falſum. Oēs enim conce
dūt ꝙ genus ē pri⁹ in diffinitione q̄ʒ differētia. ¶ Itē pōt
dici ꝙ in ſubſtātia non ē ordo partiū p ſe ꝛ ſeorſuʒ ſub
ſiſtē potētiū ſicut ſoꝛ. ꝛ plo. p ſe ſubſiſtūt: qꝛ ex talibus di
uerſis non ſit vnum ens p ſe: ſʒ bñ eſt ordo inter ea ſicut
inter actū ꝛ potētiam. ꝛ hoc non intēdit Ariſto. negare.
¶ Ad aliaʒ pōt dici ꝙ genus diuiditur per differētias. ſ.
diuerſa eē ꝛ diuerſa recipit a differētijs nō pro tanto qꝛ
forma ipſius ſit idē cum formis differentiaruʒ proprijs.
Uel dicatur ꝙ illud eſt verum de gñe pro toto compoſi
to ex vltima differētia ꝛ omnibus ꝑcedētibus ptinētib⁹
ad ſubſtantiam ſpeciei ſignificato ꝛ intellecto ſub ratio
ne gñali. Iſtud enim compoſitum ꝑdicatur de multis cō
poſitis ꝛ diuiditur in ea. Sʒ ſi ſumatur genus pro com
poſito ex materia ꝛ forma potētiali: ſolum hoc non diui
dit in ſpēs niſi ſic ꝙ diuerſa. eē recipit a diuerſis formis
proprijs ſpērū. ¶ Ad aliā dico ꝙ multū fuit mihi diffi
cilis auctoritas illa quomodo lapis cōponitur ex forma
ſimplici ꝛ materia prima: tñ pōt ſic exponi qḋ lapis pōt
conſiderari dupl̄r. ꝛ ſic eſt intelligendū de alijs grauib⁹
ꝛ leuib⁹ inaiatis. Uno modo pōt accipi quantū ad ſuam
totam ſuiam: ꝛ ſic nō eſt ſolū cōpoſitus ex vna forma ꝛ
mā. ¶ Sʒ hʒ formas ſubſtantiales plures ordinatas: p
quaruʒ primam ē ſubſtantia: ꝛ p aliam ē corpus: ꝛ p ali
am lapis. Alio modo pōt conſiderari lapis inquantum
eſt ſubiectum mobile motu locali recto: ꝛ ſic in ipſo non
ſunt niſi duo principia motus. ſ. materia et forma: vt ipſe
vel in 4° phyſic. ꝛ res mouens eſt forma ꝛ res mota eſt
materia: ita ꝙ in ipſo non poſſunt diſtingui due ſubſtan
tie: quaruʒ vna ſit in actu mobilis ꝑprie motu recto ꝛ
alia ꝑprie mouēs: quia ſic moueret ſeipʒ ꝑprio motu ſi
cut aial. Quāuis igitur in lapide ꝑter formaʒ ꝑpriā qua
eſt lapis ſit forma que eſt ſubſtantia ꝛ forma que eſt cor
pus: tñ hoc accidit ei ſm̄ ꝙ eſt mobilis motu recto: qꝛ ſi
nō haberet niſi vnam formā. ſ. formā qua lapis eſt ꝛ ma
teriā corpalē: adhuc moueret motu locali recto. Ecōtra
rio eſt autē de aiali. nam ad hoc ꝙ moueat ſeipſuʒ motu
locali ꝑgreſſiuo aut alio tali motu non recto: neceſſe ē ꝙ
ſit cōpoſitū ex aia: ꝛ quadaʒ alia ſuba actu per quam eſt
actu mobile tali motu. Nec eſt dicenduʒ ꝙ aial ſit cōpo
ſituʒ ex corpore ꝛ aia: accipiēdo corpus ꝛ aiaʒ pro diuer
ſis ptibus quātitatiuis aialis. hec enim nō eſt intētio Cōe

mētatoris ſic oſtēſum fuit ꝑus ꝛ alias ꝑbabit̄ deo dāte.
¶ Per idem ad aliā auctoritatē de. 4° Phyſic. ꝛ ad illam
de 5° Metaph. forma eniʒ ſimplicium ꝑut ipſa ſimpli
cia ſunt mobilia motibus rectis non ſunt forme in ente
actu: īmo ipſa corpora elemētalia ſic ſumpta ſunt cōpoſi
ta ex formis ſimplicibus ꝛ materia prima. ¶ Ad aliam
patet ex dictis. verū enim eſt ꝙ ſubiectuʒ ſubalis forme
nō eſt aliqḋ ens actu per illā materiā per quaʒ eſt ſubm̄:
ꝛ hoc eſt qḋ dicit Cōmen. ibidē. ꝛ addit ſm̄ ꝙ eſt ſubm̄
forme ſubalis bene pōt eſſe ens actu per aliquā aliam na
turaʒ ſupadditā. ſ. per aliquā formā ſubſtātialē ꝑcedētē
qua mediāte tāq̄ʒ ꝑparatione recipit aliā formā ſubſtan
tialē: ꝛ hoc nullū eſt incōueniēs: nō enī recipit illā formā
ſubſtātialē ꝑncipaliter rōne forme ꝑcedētis: ſed ratione
ſue eſſentie que eſt ens in potētia pure receptiua. ¶ Ad
aliā pōt dici ꝙ Commē. habet pro incōuenieti ꝙ aliqua
forma ſpecifica aut indiuidualis ſit in mā ante dimenſio
nes: ꝛ ꝙ ſit eterna ꝛ incorruptibilis: ſed de forma cōi ꝛ
gñali nō eſt incōueniēs ipſam eſſe eterne materie ſi nulluʒ
habet ꝯrīū: nec ſm̄ ſe nec ſʒ ſuas diſpōnes. Modo ſi eēt
idem iudiciū de dimēſione interminata ꝛ de dimēſione
terminata: cū dimēſio terminata ꝑſupponat formaʒ ſpe
cificam ꝛ indiuidualē: ſic etiā dimēſio interminata taleʒ
formam ꝑſupponeret: ꝛ ſic illa forma determinata ꝛ ſpe
cifica eſſet incorporalis: qḋ eſt ipoſſibile. Qꝛ auteʒ iſta ſit
intētio Cōmē. manifeſtum eſt inſpicieti verba eius. dicit
enim ſic. vnde putauit Auic. ꝙ diſpoſitio trium dimēſio
num in materia ſimpl̄r non terminatoꝝ eſt diſpoſitio di
mēſionum terminatoꝝ. Quapropter dixit neceſſario pri
mam formam exiſtere in materia anteq̄ʒ dimēſiones exi
ſtāt in ea. patet igit̄ ſm̄ recitationē Cōmē. ſicut dimenſio
nes terminate termino ꝑprio alicuius ſpēi ꝑſupponunt
formam ſubalem ſpecificam illius ſpēi: ſic ꝛ dimenſiōes
iterminate ꝑſupponūt eam: ꝛ ſic ſeqꝛ neceſſario talem
formā eſſe incorruptibilē ſicut habet determinari ibidē:
ꝛ ſic illud dictū in nullo eſt ꝯtra nos. Nam ſi concedim⁹
formā aliquā coeternā eſſe materie. ſ. formaʒ ſubē ꝛ for
mam corpis nō dicimus iſtas eſſe formas ſpecificas nec
indiuiduales: ſʒ formas gñales ꝛ potentiales: qbus nihil
eſt ꝯrīū. quare ꝛc. ¶ Ad aliā cū dr̄ ꝙ vnū ſubm̄ ꝛc. dico
ꝙ Commē. ſic itelligit ꝙ vnū ſubm̄ ꝛc. ſi illa forma eſſet
de eēntia materie ſm̄ ꝙ eſt materia: ꝛ hoc eſt veriſſimū.
Si enim materia ſm̄ ꝙ eſt materia hīet aliquam formā
ſubalē de ſui eſſentia: tunc recipet aliam rōnē illi⁹ forme:
ꝛ per ꝯñs rōne qua ens actu ſimpl̄r. ꝛ ſic ois forma que
recipet̄ eſſet accidētalis. ꝛ ꝑpter hoc vult ibi concludere
Cōmē. ꝙ materia nō habet aliquā formā ſubſtātialeʒ de
ſui eſſentia: ſicut patet inſpicieti. hec igit̄ cōditionalis eſt
vera. ꝙ ſi materia ꝑma haberet aliquā formā de ſui eſſen
tia nō recipet aliam ſubalem: qꝛ vnū ſubiectū impoſſibi
le eſt hīe niſi vnā formā ſubalem: qꝛ oēs alie recipentur
in materia ſm̄ ꝙ eſt ens actu. ¶ Et ad iſtā intētioneʒ di Cō. 63°
cit ideʒ Cōmē. in ꝑmo Phyſi. ꝙ ſi materia prima ſʒ ꝙ
eſt materia ꝑma hīet aliquam formā ſibi ꝑpriam ꝛ de ſui
eēntia quātūcunq̄ illa eēt diminuta ꝛ impfecta nullam
aliam formā ſubalē reciperet: ꝛ gñatio eſſet alteratio: qḋ
eſt ipoſſibile. ergo ipoſſibile eſt oīno ꝙ materia habeat
aliquā formā que ſit ſua eſſentia vel de ſua eſſentia ſm̄ ꝙ
materia. Sed nō vult negare Cōmē. ꝙ materia ꝑma nō
poſſit hīe plures formas ſubales ordiatas: quaꝝ tñ nul
la eſt de eius eſſentia ſm̄ ꝙ materia: īmo ſibi ꝯdiceret in
multis locis alijs: vt pʒ ſciētib⁹ cōmēta ſua. ponit. n. for
mas ſubales elemētoꝝ refractas remanere in miſto: vt
pʒ in. 3. celi. ꝛ ꝙ mā ꝑma ꝑ̄ recipit formas vles ꝛ mediā Cō.67.
tibus ꝛ formis vlibus recipit formas alias vſq̄ ad indiui
ſibiles vt ꝑus allegabatur. quare ꝛc. Et in iſta ſolutione

gaudebat animus meus cum dei laude. ℭ Ad aliam p₃
ex dictis in ſolutione quinte. ſ. rationis: niſi ſit reſolutio
in materiam primam: ita ꝙ ipſa ſola remaneat tāq̄₃ ſub-
Aīa ve- iectum principale forme generate vt dicebatur. ℭ Ad
getatiua aliam concedo ꝙ anima ſenſitiua cogitatiua ⁊ vegetati-
q̄ ſūt di- ua ſunt diuerſe anime ſm̄ ſuas ſubſtantias ⁊ non ſolum
uerſe aīe ſm̄ ſuas potentias ſeu virtutes: ⁊ concedo potētiam ve-
getatiuā ⁊ ſenſitiuā ⁊ cogitatiuā ⁊ intellectiuā pertinere
ad diuerſas ſubſtātias aīe. Uerū₃ eſt tamen ꝙ ſemꝑ vna
iſtoꝝ ꝓſupponit alia₃. ſ. perfectior minus pfectā. vt ſenſiti-
ua vegitatiuā. ⁊ hec eſt intētio Ariſt. in 2° de aīa. nō eni₃
dicit Ariſt. ꝙ aīa poſterior icludit priorē, ſed ꝙ aīatu₃ pfe
ctius includit minus perfectū: vt in ſenſitiuo eſt vegetati
uū potētia. i. ſicut pars potētialis ⁊ imperfecta reſpectu
ſenſitiui. ⁊ ſilr̄ ſenſitiuū in itellectiuo quoquomodo. ⁊ ꝙ
hec ſit intētio Ariſt. p₃ ibidē. dicit eni₃ ſic. ſilr̄ autē ſe
hn̄t ei ꝙ de figuris ⁊ que ſm̄ aīam ſunt. ſ. quātū ad pre-
ſuppōnē. Semꝑ enim in eo qḋ eſt cōius eſt in potētia qḋ
pri⁹ eſt in figuris ⁊ inaīatis. Ecce qḋ dicit in aīatis ⁊ nō
dicit in aīalibus. ⁊ ſubdit vt in tetragono qḋlibet trigo-
nū eſt ⁊ in ſenſitiuo vegetatiuū. volo igit̄ ꝙ aīatū aīa ſen
ſitiua includit vegetatiuū in potētia. i. ſicut ens in poten
tia in ipſo: q₂ imꝑfectum eſt reſpectu eius vt pluries di-
ctū eſt. Et ſi vis referre ad aīas. dicēdo ꝙ aīa prior eſt in
poſteriori potētia: hoc bn̄ veꝝ eſt: ſicut ordinatū in fine₃
T. c. 23 eſt in ſuo fine. hic aūt eſt vnus modus eēndi: vt p₃ in 4°
huius. aīa igitur vegetatiua ⁊ eius potētia ē in ſenſitiua
nō ſicut in ſubio ꝙ ſit ſubm̄ potentie vegetatiue: ſed ſicut
in fine ad quē ordinat̄ ſicut minus pfectū ad pfectiue: ⁊
vna ani- ſilr̄ ſenſitiua ⁊ eius potētia intellectiua tāq̄₃ in ſuo fine: ⁊
ma eſt ꝑ hoc bn̄ ſignauit Ari. in lr̄a cū dixit. qbuſcū₃. n. ineſt ra-
paratio tiocinatio corꝑalīū hic ⁊ reliq̄ oīa. ſ. relique oēs aīe. con
ad alia₃ cedo igitur aīa₃ vegetatiuā ſenſitiuā ⁊ itellectiuā tres eē
ſubas ordinatas: ita ꝙ vegetatiua eſt ſicut preparatio ad
ſenſitiuā: ⁊ ſenſitiua ad cogitatiuā: ⁊ cogitatiua ad intel-
lectiuā: ⁊ hoc nō puto icōueniēs. Et qḋ vr̄ ꝙ Ari. i erro-
rib⁹ de aīa habet pro impoſſibili ꝙ plures ſint aīe i vno
aīato: ſine dubio veꝝ eſt plures diuerſe ſm̄ ſpē₃ ſpālīſſi-
mā ⁊ diſtincte loco ⁊ ſubo: ſicut ſequebat̄ ad poſitione₃
ꝯ quos ipſe ibidē arguit. Dicebāt. n. qdā ꝙ aīa ē harmo-
nia. i. pportio cōmiſtionis. Et Ari. ꝯcludit ꝙ cum in di-
uerſis ptib⁹ loco diſtinctis ſint diuerſe ꝓportiones etia₃
ſm̄ ſpēm ſpālīſſimā. Alia. n. eſt cōplexio carnis ⁊ alia oſ
ſis: ideo ſequebat̄ ſic aīas eſſe diuerſas: qḋ eſt ipoſſibile.
Nos vō non ponim⁹ iſtas aīas diuerſas ſicut formas vl-
timas ſpālīſſimas ne: loco ⁊ ſubo diſtictas: ſed in omni
pte corꝑis aīati eſt ſuba aīe vegetatiue ⁊ ſenſitiue ordina
R ta modo ꝓdicto. Et ideo in nullo auctes Ariſt. ſunt ꝯtra
obiecti- iſtā poſitionē ſi bene iſpiciat̄. ℭ Scio tn̄ ꝙ dn̄s alb. ſup
ones. d. 3ᵐ de aīa. i ſua vltima diſgreſſione multū idignāter loqt̄
Alberti ꝯtra iſtā poſitionē: ⁊ ſuſtentatores eius in ꝓ caplo de aīa.
magni de erroribus i vltima diſgreſſione ⁊ dure reꝓhēdit eos.
Rō pᵃ Sed ſine dubio rōnes eius qbus ꝯuincit putatiue huius
poſitionis falſitatē nō vident̄ in totū ſubales ⁊ excellen-
tes ꝙ in eis debeat gliari. Vna eni₃ de ſuis rōnibus eſt
querim⁹ qd ſit vniens iſtas ſubſtantias in corpore vno: ⁊
qcq̄d ſit illud hoc eſſe eſt aliud ab iſtis: ⁊ potius ſubſtan-
R° tia ⁊ actus corꝑis q̄₃ iſta tertia. Op₃ eni vnius pfecti ſm̄
ſubſtātiā vnā eē pfectionē. ℭ Et huic rn̄deo breuiter qḋ
vniēs iſtas formas in corꝑe vno, vniens dico effectiue ē
ipſum generans educēs eas de potētia māe: formaliter
aute₃ vnite ſunt corpori ſeipſis: ſicut ⁊ quelibet alia for-
ma ſeipſa formalr̄ eſt vnita materie: ſunt tn̄ ordinate ad-
Rō 2ᵃ inuicem modo ꝓdicto: ⁊ ideo debilis eſt hec ratio. Scḋa
eius ratio eſt ꝙ ſeparatoꝝ ſm̄ ſuba₃ vnū per intellectu₃
nō ē in alio: ⁊ ſic vegetatiuū ꝑ intellectū non erit in ſenſiti
uo: neq₃ ſenſitiuū in intellectiuo. ℭ Hec autem ratio faci- R°
lis ē: q₂ ſeparatorum ſm̄ ſubſtantiam: quorum vnum ſiō
ē pars ſubſtantie alterius: ⁊ vnum ꝑ intellectum non eſt in
alio: vt ſunt aſinus ⁊ homo. S₃ ſeparatoꝝ. i. diuerſoru₃
ſm̄ ſubſtantiam: quorum vnum eſt pars alterius: vnum
per intellectum bn̄ ē in alio. nūc aūt ipſum ſenſitiuum eſt
pars ſube vegetatiue: ⁊ vegetatiuū ſenſitiui. verum eſt tn̄
ꝙ anima vegetatiua non eſt pars ſenſitiue: neq₃ ſenſitiua
rationalis ꝓprie homini. ⁊ iō bn̄ velle ꝙ anima ſenſitiua
nō includit vegetatiuā in ſuo itellectu rationali: nec ē₃
nec rōnalis ſenſitiuā: hn̄t tn̄ iſte forme ordinē adinuice₃:
⁊ vna quodāmodo depēdet ab alia: ſicut ordinatum in fi
ne h₃ eē a ſuo fine. ℭ Addit tn̄ vlterius ꝙ ſi ſenſitiua eſt Rō 3ᵃ
diſpoſitio ad rōnalem: aut eſt diſpoſitio vltimata: aut nō
vltimata. ſi vltimata tūc ſemꝑ ad ipa₃ ſequitur rōnale: ⁊
ſic omne ſenſibile erit rōnale: ſicut dē rariſſimū eſt ignis.
Si aūt nō eſt vltimata: tunc op₃ ꝙ aliqd additū ei faciat
eā vltimatā: ⁊ ſic aliqd erit iter ſenſibile ⁊ rōnale: qḋ vlti
maret ſenſibile: qḋ iteꝝ abſurdū ē vt dicit. ℭ Et iteꝝ ois Rō 4ᵃ
diſpoſitio eſt aliqd de gn̄e accidētium vt aſſeritur.
ℭ Ad pᵐ iſtoꝝ dico ꝙ aīa ſenſitiua nō eſt vltimata diſpoſi R° ad 3ᵐ
tio ad rōnale: ſed ꝓter hāc requirit̄ diſpoſitio accidētalis
ꝓpria homini: ⁊ vt ꝓpria cōplexio quam aīa ꝓpria hoīs re
quirit in corpore: ⁊ ſic inter ſenſitiuū ⁊ rōnalē non eſt ali-
qua diſpoſitio ſubalis vltimās ſenſitiuā. ℭ Qḋ aūt ipſe
dicit ꝙ ois diſpoſitio eſt de gn̄e accidētium dico ſalua pa Ad 4ᵐ
ce ſua ꝙ hoc eſt falſum: nec ꝓbat hoc rōne nec auctorita
te. Forma. n. ſpecifica ⁊ vltima in tantū diuerſa eſt a natu-
ra materie prime ꝙ mā non pōt ꝑuenire ab ipſa mā ꝓma
ad talē formā niſi ꝑparet̄ formis ſubalibus imꝑfectis ⁊
potētialibus q̄ quodāmodo ꝯueniūt cu₃ mā ⁊ quodam
modo cū forma vltima. Cōueniūt. n. cū mā ꝓma inquātū
ſunt potētiales ⁊ imꝑfecte: ⁊ ad aliud ordinate: ⁊ cōueni-
unt cū forma vltima iquātū dant aliqḋ eē ⁊ diſtingūt cō-
poſitū ab aliquo alio. forma eni ſube diſtinguit cōpoſitū
a mā prima q de ſe formalr̄ nō eſt aliqḋ ens actu: ⁊ ſic de
ceteris ſuo modo. ℭ Preterea. Cōmē. Auer. i ꝓ phyſi. di Cō. 63ᵘ
cit ꝙ qdā ſūt trāſmutatiōes i diſpōnib⁹ ſubſtantialibus.
qbus mutat̄ nomē ⁊ diffinitio. Et idem dicit in tractatu
de ſuba orbis. quare igit̄ dicemus nō oēm diſpōnem eē Rō 5ᵃ
de genere accidentis. ℭ Ulterius accipit ꝙ iſte ſube hn̄t R°
vnionē ſm̄ actū: ⁊ querit que ſit cā iſtius vnionis: ⁊ bre-
uiter dico ꝙ ſi loquit̄ de actu ſecūdo que ē opatio ſic ha
bēt diuerſitatē. actus enim vegetatiue ē nutrire: ⁊ actus
ſenſitiue eſt ſentire: ⁊ ſic de ceteris. Si vō loquit̄ de actu
ꝓmo. dico ꝙ iſte tres ſube nō ſunt vnite adinuicē: nec ad
ſubiectū ꝑ aliquē actū aliu₃ ab oībus ipſis: ſed quelibet
earū ꝑ ſeipſam ē vnita materie: ita tn̄ ꝙ vna diſponit ad
aliam: vt ſepe dictum ē prius. videt̄ aūt ꝙ ipſe loquit̄ de
vnione actuum ſecūdoꝝ: q₂ querit de vnione actionū: ⁊
actio videtur dicere actū 2ᵐ. Et tunc manifeſtum ē cuili-
bet intelligēti qḋ ē dn̄s: q₂ iſte ſube non habēt vnionē
actionū: ita ꝙ actio vnius ſit actio alterius. Manifeſtu₃
eni eſt ꝙ actio vegetatiue nō eſt actio ſenſitiue: nec actio
ſenſitiue ē actio rationalis. Iſte tn̄ actiones ſunt ꝑ ſe or-
dinate adinuicē ⁊ ſunt vnite in vna ſubſtātia cōpoſita ꝑ ꝑ
vltimā ⁊ pfectiſſimā que ē finis oium aliarū: ſicut etiam
ipſe forme ſūt vnite in vno ſubiecto ꝓpter vltimam for
mam ſpecificam. De ordine autē gn̄ationis iſtarum for-
maꝝ an in eodē inſtāti generētur: an vna poſt aliam ſm̄
tēpus. Et vtrum ꝑ primam rationē huius poſitionis cō
cluderetur celum hēre diuerſas formas ſubſtantiales ⁊
ſpēm de genere accidētis eē cōpoſitam ex formis diuer-
ſis indiget conſideratione diligenti. ℭ Et ſi quis diceret
oēs iſtas formas ſimul generari: ⁊ ꝯcederet celū habere
plures formas ſubſtātiales ⁊ ſubiectum alterius rōnis a

materia prima ſubiecta priuationi. ¶ Et concederet ſpeciē de gñe accidētis eē conſtitutam ex diuerſis principiꝭ: quoꝝ vnum eſt in potētia reſpectu alterius quā forte cōtracta nullam diceret dignitatē. ¶ Sed hic volo finem facere vſquequo de noſtris ſocijs aut contēporaneis qui ſunt alterius opinionis ſoluerint noſtras rōnes: ⁊ poſitionem pdictā dignū dicūt improbare. Qꝫ ſi nullus eoꝝ rationes illas aut poſitionem illam improbare voluerit ſignum erit ꝙ ex illis demōſtrationibus ꝯuicti ſunt ac ge ſcere veritati: ⁊ hoc eſt quod volumus.

2 Ad rationem in principio queſtiōis adductā. Dico breuiter ꝙ ſi accipiatur genus pro cōpoſito ex materia ⁊ forma generali: ſic nō predicatur in quid ⁊ in recto de ſpecie ſed in obliquo: ⁊ hoc modo accipit Porphyrius cum dixit hoīem eſſe cōpoſitum ex aīali ⁊ rationali. Si vō accipias genus pro cōpoſito ex forma vltima ⁊ oībus pcedētibus ptinētibus ad eſſe vnius ſpeciei: ſub rōne tamē ſumpta a forma cōmuni vel a modo eēndi ꝯſequēte formā cōmunē: ſic bñ pdicaf de ſpecie in recto ⁊ in quid: ⁊ hoc modo debet intelligi. hec aūt diſtinctio lꝫ non oīno ſit cōſueta ⁊ famoſa tñ credo ꝙ nulli dignitati repugnat: imo conſonat veritati. Et ambo iſta ſignificata cōprehēdit Ari. in 3° ſignificato.

Tc.33 generis 5° Meta. caꝑ de genere. vbi dicit ꝙ aliud vō materia cuius enim differētia ⁊ qualitas eſt hoc eſt falſum ꝙ dicimus mām. Genus enim primo modo dictū eſt materia ſpēi ſm rem lꝫ nō oīno primā. Et genus 2° modo dictū eſt materia ſpēi ſm rationē inquantū cōceptus alicuius ſpēi compoſitus eſt cōceptu generalis ⁊ conceptu differētie. ¶ Siquis vō nō acceptet iſtam diſtinctionem iuſtum eſt vt eam remoueat rōne demonſtratiua: ⁊ nō p verba blaſphemie aut deriſionis: ſicut cōſueuerūt aliqui qui reputāt fictitia oīa illa que nō ſunt eis cōſueta: qꝛ illa non poſſint ex rationibus debilitare.

¶ Expliciūt qōnes Joannis de Jāduno ſuper ſeptimū librum Ariſtotelis de phyſico auditu. Incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper octauum.

¶ Utrū autē factus ſit aliquādo motus cū nō eſſet prius ⁊ corrūpit᷑ iterū ſic ꝙ moueri nihil ſit ⁊c. Tex. cō. j. Queſtio j.

A Circa iſtum octauum ꝑ poteſt queri. Utrum queſtio de eternitate mot⁹ pertineat ad Philoſophum nālem. ¶ Arguitur ꝑ ꝙ nō: quia pblema de quo neutro modo opinatur non pertinet ad naturalem. Sed iſta queſtio eſt problema de quo neutro modo opinamur: vt patet per Phm in primo Topicorū quare ⁊c. ¶ Item ille effectus non pertinet ad naturalē: cuius cauſa non pertinet ad naturalem. ſiquidem eiuſdem ſcientie eſt conſiderare cauſam ⁊ eius effectum, vt patet ex primo Poſteriorum: Sed cauſa motus eterni nō pertinet ad phm naturalē: quia illa cauſa eſt ſubſtantia ſeparata a materia: vt patet in iſto octauo ⁊ talis per-

Tc.86 Tc.41 tinet ad phm primum: vt patet in 12° Metaph. qre ⁊c. ¶ Item illa queſtio nō pertinet ad naturalem de qua nō poteſt haberi aliqua certitudo. hec eſt manifeſta: qꝛ ſcientia eſt habitus certus: vt patet ex pmo Poſterioꝝ. Sed de iſta queſtio non poteſt haberi certitudo: quia dependet a volūtate primi motoris. quare ⁊c.

2 K° ¶ Oppoſitum arguit᷑ auctoritate Ari. in hac parte.

Dicendum ꝙ iſta queſtio pertinet ad Phm naturalem. Quod ſic pbat᷑: queſtio de paſſiōe naturali que per naturalia pncipia terminari poteſt pertinet ad naturalē. hec eſt manifeſta ex primo Poſterioꝝ: Sed hec eſt huiuſmodi. motus enī eſt paſſio naturalis: ⁊ ſiliter eius eternitas vt manifeſtū eſt: qꝛ motus eſt a natura: cum natura ſit principiū motus ⁊ quietis ⁊c. ⁊ pōt terminari per principia naturalia. ſ. per principia ipſius motus. ſ. mobile ⁊ mouēs vt ſunt debito modo ꝯſiderata: vt pꝫ per Phm in iſto. 8. ⁊ videbitur poſt. ¶ Sed notādum ꝙ nō eſt ſimile de entitate motus ⁊ de eius eternitate. Nam de eſſe motus abſolute manifeſtū eſt ⁊ nō eſt dubiū bñ diſpoſitis. ⁊ ideo nō oportet de ipſius eſſe inquiri nec demonſtrādo ipſū eſſe motū pcipuet qꝛ nō docetur neqꝫ addiſcit᷑ niſi illud qđ cum pmo concipitur apparet nobis dubium: vel apparet falſū. vt dicit Lincon. in pmo Poſter. ppe principiū. Eternitas autem ipſius motus nō ſic eſt manifeſta: imo magis eſt dubium ⁊ occultū an ipſe ſit eternus. ⁊ aliqui phoꝝ putauerunt ipſum incepiſſe poſtqꝫ non fuerat. ergo ⁊c.

Ad primam rationem poteſt negari maior: quia poteſt eſſe ꝙ de aliquo problemate de quo neutro modo opinamur ſed habemus cognitionem perfectam: ⁊ ſic pertinebit ad ſciētiam naturalē vel ad aliam: vt de hoc queſito. An triāgulus habet tres angulos ⁊c. non opinamur aliquā partem ſed ſcimus. quare ⁊c. ¶ Aliter dicunt aliqui ꝙ de iſto pblemate neutro modo opinamur per rationes logicas: quia ad vtranqꝫ partē ſunt rationes logice eque fortes: ſed per rationes naturales bene opinamur vnam partē. ſ. affirmatiuam. Vel dicat᷑ ꝙ problema de quo neutro modo opinamur ppter defectū rationū ad vtrāqꝫ partem non pertinet ad phum naturalem: vt vtrum aſtra ſint paria vel imparia. Sed ſi neutro modo opinamur ppter magnā difficultatem: ſic pōt ptinere ad ſciētiā: ⁊ ſic de iſto. Et poteſt dici vlterius ꝙ hoc dicit Ari. exēplificādo. De exēplo autem non requiritur verificatio ſed manifeſtatio, vt dicit Commētator in. 2. de aīa. quare ⁊c. ¶ Ad aliā nego minorē: ⁊ cum dicitur ꝙ cauſa ꝑpetui motus eſt ſubſtātia ſeparata que pertinet ⁊c. Dico ꝙ ſubſtātia imaterialis poteſt Cō.67° Subā imālis ꝯſiderat᷑ a phyſi.

conſiderari dupliciter. per Cōmen. in primo huius. ⁊. 2. Uno modo quātum ad ſuū eſſe abſolute. ⁊ ſic ptinet ad naturalē. nullus enim Phs pōt demonſtrare ſubſtātias abſtractas eē niſi naturalis: vt ipſe dicit ibidē. Alio modo quātum ad quidditatem ſuam: ⁊ ſic pertinet ad metaphyſicum ⁊ nō ad phm naturalē. vt dicit Commē. i. 2. huius. ¶ Item ſubſtātie ſeparate poſſunt conſiderari vt motores ſunt ⁊ cauſe agētes. ⁊ ſic bene pertinēt ad phm naturalē. Alio modo vt ſunt cauſe formales ⁊ finales: ⁊ ſic eas cōſiderat primus Phs: vt dicit Cōmentator i 12° Metaph. ¶ Supponit enim primus phs pro conſtanti tanqꝫ demōſtratum a philoſopho naturali ꝙ eſt aliquod ens imateriale. ⁊ declaratur ꝙ iſtud eſt antecedens ſubſtātiam ſenſibilem: ⁊ ꝙ eſt eius principiū ſm formam ⁊ ſm finem. Et quāuis primus motor ſit idē realiter motor ⁊ forma exēplariter ⁊ finis: tamē differt ſm rationē. A quo autem ſumatur huiuſmodi differentia rationis: vtrū ex aliqua diuerſitate ex parte rei ⁊ quomodo: multa difficultas eſt: ſed pertinet ad primum philoſophum ⁊ non hic. ¶ Ad aliam dico ꝙ immo poteſt haberi certa cognitio de iſto queſito per principia per ſe nota vt videbitur poſt. Et cū probatur: quia de eo qđ eſt a voluntate nō eſt certitudo: pōt dici ꝙ verum eſt ſi eſt a voluntate mutabili: cuius ſcilicet deſiderium ſequatur intellectum: qui quādoqꝫ intelligit ⁊ quandoqꝫ non. Sed ſi eſt a voluntate immutabili cuius deſiderium ſequitur intellectum ſeparatum exiſtētem non oportet eſſe incertum: ⁊ ſic eſt in propoſito. Uolitas enim pmi motoris eſt immutabilis ſicut ⁊ ſua ſubſtantia. quare ⁊c. Et de eis que ſunt a voluntate mutabili: dūmodo ſint ſemꝑ aut in plu- Cō.83°. Cō.21° Cō.51.

ribus nihil prohibet eſſe certitudinem aliquam: licet nõ ſit
ita perfecta vt de rebus eternis omnino. quare ⁊c.

¶ Cõſiderãdũ igitur de hoc quõ ſe habet: ꝓ/
opere enĩ eſt non ſolũ ad nature conſidera
tionẽ ſcire vitatẽ: ſed ad ſcientiam de prin
cipio primo. Tex. cõ. iij. Queſtio. ij.

A Conſequẽter queritur. Utrum conſideratio
perpetuitatis motus ſit neceſſaria ad intelli
gẽduz primũ principiũ eſſe. ¶ Arguit pri/
mo ꝙ nõ. quia illõ nõ eſt neceſſarium ad aliqd
ſine quo illud põt eſſe. hoc eſt manifeſtum
T. c. 6. 5. Metaph. Sed inueſtigatio primi principij poteſt fieri
ſine conſideratione perpetuitatis motus. qđ apparet du
pliciter. ¶ Primo auctoritate Auicen. in. 8. ſue metaph.
vbi iquirit principiũ primũ eſſe nullã faciẽs mentionem
de perpetuitate motus. ¶ Item ex hoc ꝙ oĩa entia cau/
ſata fuerũt facta de nouo ⁊ ex nihilo arguitur potẽtia in
finita cuius eſt reductio de infinita diſtantia que eſt inter
ens ⁊ nihil: ⁊ huiuſmodi potẽtia infinita eſt primũ princi
pium. ergo ⁊c. ¶ Item cõſideratio finiti nõ videtur eſſe
neceſſaria ad cõſiderationez infiniti ſeu inueſtigationem:
quia inter mediũ ⁊ illud quod inquirit per mediũ oꝫ eẽ
ꝓportio. finiti autẽ ad infinitũ nulla eſt proportio. Nunc
aũt mot⁹ eſt finitus cũ oĩs mot⁹ ſit ex quodã i quoddã.
T. c. 45 primũ aũt principiũ eſt ĩfinitũ: vt pꝫ in. 8. iſto. quare ⁊c.
¶ Item conſideratio motus non videtur eſſe neceſſaria
ad illud quod eſt omnino ſine motu. Sed primus motor
eſt omnino ſine motu: vt patet i iſto. 8. eſt enim omnino
immobilis ⁊ per ſe ⁊ per accidens. ¶ Item ſi ſic tũc mo
tus pertinet ad metaphyſicum cum ipſe habet conſide/
T. c. 71 rare primum principium: vt patet in 12° metaphyſice. cõ
ſequens autem eſt falſum: quia idez nõ pertinet ad phm
naturalem ⁊ ad metaphyſicum ⁊ iaꝫ motus pertinet ad
phm naturalem: vt patet in. 2. huius. quare ⁊c.

Oppoſitum arguitur auctoritate Ari. hic. vide/
tur enim velle ꝙ iſta q̃ſtio de perpe
tuitate motus eſt neceſſaria ad ſcientiam de primo princi
Cõ. 3°. pio. ⁊ idem dicit Cõmẽtator apertius. dicit enim ꝙ diui
nus accipit prima principia eſſe a naturali: ⁊ nullã viam
habet ad demõſtrandum principium motus niſi accipiat
ipſum pro cõſtanti a naturali. Et quod exiſtimauit Aui/
cẽ. quod diuinus debet conſiderare vel demonſtrare pri/
mum principium eſſe: falſum eſt. Et via eius quam ſin/
xit ſe tenuiſſe ⁊ qua vſus eſt in libro ſuo. Et ſimiliter Al
gaçel ſequẽs ipſum fuit via tenuis: ⁊ non eſt demonſtra/
Cõ. 83° tiua aliquo modo. Et in primo huius dicit qđ Auicẽna
peccauit maxime cuꝫ dixit qđ primus philoſophus de/
monſtrat primum principium eſſe ⁊ proceſſit in hoc in
ſuo libro ⁊ in ſua ſciẽtia diuina per viam quam exiſtima/
uit eſſe neceſſariam ⁊ eſſentiale in illa ſcientia. Et pecca
uit in hoc peccato manifeſto: certior enim ſermonum q/
bus vſus eſt in hoc non pertranſit ordinem ſermonum
probabilium. Et in ſcđo dicit Commentator. primus ãt
motor impoſſibile eſt: vt declaretur niſi per ſignum natu
rale. Uia autem qua proceſſit Auic. in ꝓbando primum
Cõ. 21. principiũ eſt via loquentiũ: ⁊ ſermo eius ſemꝑ inuenitur
medius inter peripateticos ⁊ loquentes. per peripateti/
cos aũt intelligit demõſtratores: ⁊ loquentes forte vocat
illos qui aſſerũt ſic eſſe ſine omni ratione ſufficienti: vbi
etiam non eſt euidentia alicuius dignitatis.

B De queſtione eſt intelligẽdũ ꝙ Auicẽ. in. 8. ſue
metaphyſice nititur demonſtra/
re primũ principiũ eẽ ꝑ ratiocinationem in qua nõ vtitur
ipſo motu eterno tanq̃ꝫ medio. Et videtur ratio eius ta/
lis eſſe. per primum principium ipſe intelligit ens ex ſe: ⁊
ſupponit vt manifeſtũ eſt ꝙ multa ſunt entia que habent Opinio
eſſe ab alio. ¶ Tunc argueretur ſic: demonſtrato aliquo auicẽ.
ente qđ habet eſſe ab alio queritur de illo alio an ſit ens
ex ſe. i. nõ ab alio aut ab alio. ſi ens ex ſe habetur propo/
ſitum. ſi ens ab alio querit de illo alio: ⁊ ſic de 3° ⁊ reuer
titur in infinitum. Uel oportet ꝙ concedatur eẽ aliquod
ens ex ſe. ⁊ hoc vocat primũ principiũ qđ eſt deus. qua/
re ⁊c. Iſtam tamẽ rationẽ non ponit omnino i hoc ordi
ne ⁊ ſub hac forma: ſed ſic põt colligi propter breuitatez
⁊ breuiloquiuꝫ. hunc autem proceſſum dicũt aliqui eſſe
per viam poſſibilis ⁊ neceſſarij pro tanto forte: quia ipſe
accipit in eodẽ caplo. ꝙ omne ens tãtum eſt poſſibile nõ
eſſe de ſe: ⁊ ipſum primum eſt omnino neceſſarium eſſe:
vnde in fine illius caplĩ dicit ſic. Omnis res excepto pri/
mo eſt poſtq̃ꝫ nõ fuit ens quantuꝫ eſt in ſe. Et in ſequenti
caplo dicit qđ ſtabilitum eſt aliquid quod eſt neceſſario
eẽ. quare ⁊c. Et forte hec eſt vna via de quo Cõmen. di/
cit in oĩbus auctoritatibus ꝓallegatis. ¶ Dicũt tñ aliqui prima
opponẽtes cõtra iſtum ꝓceſſum ꝙ nõ eſt ſufficiẽs: quia ſup Impro
ponit nõ eẽ ꝓceſſum in infinitũ in cauſis ⁊ hoc nondum bano
ipſe demõſtrauit. ⁊ ideo nõ valet. Et indubitãter iſti pre/
tẽdũt vel ſe eſſe mẽdaces: vel nõ vidiſſe librũ Auicẽ. quia
ipſe in iſto eodẽ caplo multũ pulchre ꝓbat ꝙ nõ ſit pro/
ceſſus in ĩfinitũ in cauſis finalibus ⁊ formalibus: ⁊ inci/
pit caplm ſic. Qđ finite ſunt cauſe iam patuit ibi ⁊c. verũ
eſt tamen ꝙ in ꝓmo libro ipſe fecerat quãdã raciotinatio
nez ad ꝓbãdũ aliquid eſſe neceſſariuꝫ ſimpliciter: in qua
ſupponebat nõ eſſe ꝓceſſum in infinitum in cauſis: quia ali
bi demõſtrauerat aut demõſtrare ꝓponebat. ¶ Item ali ſecũda
ter dicũt aliq iſtam viam eſſe inſufficientẽ: quia ipſe accipit Impro
ibi ens ex ſe ꝑ ꝓuationẽ cauſe efficientis. Et multa entia bano.
ſunt entia ex ſe iſto modo. ſ. per priuationẽ cauſe efficien
tis. Primum autem principiũ eſt vnũ ens. ⁊ ideo iſta via
nõ ducit ad ꝓmũ ꝓncipiũ ſimpliciter. ¶ Sꝫ in hoc etiaꝫ
videntur iſti deficere ab intẽtione Auicẽ. Non enim appa
ret ibidẽ ex ſuis verbis qđ ipſe intelligat ens ex ſe illud
qđ caret cauſa agẽte. imo per ens ex ſe magis videtur in
telligere illud qđ a nulla cauſa depẽdet omnino. ⁊ idõ iſti
nõ ſatis improbant illam viam ꝑ iſtaꝫ. ¶ Sꝫ fortaſſis in Tertia
ſufficiẽtia illius rationis ex hoc cõuincitur: quia ꝑ primuꝫ Impro
principium ſi ſufficiẽter intelligitur oꝫ intelligi ens oĩno bano.
imobile ⁊ ſeparatum ab omni magnitudine ⁊ cauſa oĩ/ C.
um entiũ aliorum. Et hoc nõ habetur ꝑ illam ratiocinatio/
nẽ. quare nõ ẽ ſufficiẽs. ¶ Dicẽdum ergo breuiter ꝙ cõſide
ratio ꝑpetuitatis mot⁹ ẽ neceſſaria ad intelligendum pri/
mũ ꝓncipiũ eẽ. ⁊ hoc aliqui ꝓbant ſic. Illud ꝑ qđ conuin
citur eẽ aliquis motor eternus ⁊ immobilis oĩo ⁊ ꝑ ſe ⁊
ꝑ accidẽs ſine omni magnitudine ⁊ cauſa oĩum aliorum
ẽ neceſſariũ ad inueſtigationẽ ꝓmi principij: hec eſt mani
feſta ꝑ ſe: Sꝫ ꝑ motum eternum ⁊ continuuꝫ cõuincitur
talis motor: vt pꝫ in iſto. 8. quare ⁊c. Sed hec ratio non Medi
bñ concludit intẽtum: licet ſit vera concluſio. Nam ad hoc neciũ
ꝙ aliquod medium iudicetur eẽ neceſſarium ad demon/ cõcorꝫ
ſtrationẽ alicuius cõcluſionis: nõ ſufficit ꝙ ꝑ illud mediũ
illa cõcluſio demõſtretur: ſꝫ requiritur ꝙ per nihil aliud
poſſit demõſtrari: ſine illo: quia neceſſariũ ẽ illud ſine quo
non: vt pꝫ in. 5. metaph. caplo de neceſſario. Nunc autez T. c. 6
ipſi in iſta ratione non oſtẽdunt ꝙ ꝑ aliquod aliud q̃ꝫ ꝑ
motum circularẽ nõ cõuincitur tale ens: ⁊ idõ nõ ſufficit
oĩno. ¶ Propter qđ aliter põt argui ad ꝓpoſitũ ſic. Illđ Rõ cõ
eſt neceſſariũ ad inueſtigationẽ ꝓmi ꝓncipij ꝑ qđ conuin cluſiõis
cit eẽ ens eternũ imobile oĩno ⁊ icorporeũ ⁊ cauſa alio
rum entiũ ⁊ ſine quo nõ põt tale ens iueſtigari. hec ẽ eui
dẽs: Sed motus primus eternus ⁊ cõtinu⁹ ⁊ vniformis
eſt h⁹. Nã cum mot⁹ neceſſario ſit a motore vt manifeſtũ ẽ ꝑ
ſe. ꝓmus motus debet eẽ a primo motore. ⁊ motus eter

nus ab

nus ab eterno motoꝛē. ⁊ mot⁹ ꝯtinuꝰ ⁊ vniformis habet eē a motore eodē modo vel non diuerſimode ſe hñte ad mobile: ⁊ ſic eſt imobile oīno: qꝛ oīs motoꝛ qui mouetur diuerſimode ſe hȝ ad mobile in pricipio motus ⁊ in fine ſm aliquē modū. Oȝ igitur pmus motoꝛ eē imobilis oīno: ⁊ per ꝯñs oȝ eſſe ſine magnitudine: qꝛ ſi eſſet in magnitudine neccio moueret' vel per ſe vel per accidēs. Corpus enim nō mouet niſi moueat' aut pꝰ aut ſimul cum mouet. ¶ Itē ꝙ ipſe pmus motoꝛ ſit ſeparatus a magnitudine Ari. demonſtrat in fine. 8. huius ex perpetuitate motus. Sed demonſtratio illa videbitur poſt: ⁊ difficultates que contra eam ſunt. Sufficit autē ad preſens ſcire qđ ex motu perpetuo neceſſario conuincitur eſſe primum principium. Et ꝙ non poſſit inueſtigari per aliqđ aliud non eſt omnino facile probare. tamen ſic poteſt ꝓbari ad preſens. Nam ſi motoꝛ primus inquireret' per aliquid aliud tanq̄ȝ per mediuȝ q̄ȝ per motū eternū: illud aliud aut eſt ſubā aut accidēs: ſed nō pōt inueſtigari per eē alicuius ſubſtātie. ꝓbatio: qꝛ aut inueſtigaret' per eſſe ſube gñabilis ⁊ corruptibilis imediate ⁊ aut per eſſe ſube eterne. nō per eſſe gñabilis ⁊ corruptibilis: qꝛ per iſtā nō ꝓbatur imediate eſſe niſi gñans ⁊ materia. gñans aūt poteſt eſſe corpus ⁊ trāſmutabile que repugnāt pmo pncipio: nec pōt inueſtigari per eē ſube eterne imediate: quia ſubſtātia eterna nō eſt manifeſta eſſe niſi per motuȝ eternū: nec eſt manifeſtū ſubm ſempiternū eſſe dependentem ab aliquo alio: ⁊ idigere aliquo alio ad ſui perpetuitatē. Et ideo ex eius ꝑmanētia non eſt ponere aliqđ aliud permanēs. vt dicit Cōmē. 12° metaph. cōmē. 30°. igit' ꝑ eē ſubſtātie nō ꝯuincit' pmū pn̄m eſſe ſine motu. Nec ē dicēdū ꝙ per aliqđ aliud accidēs conuincat': qꝛ illud accñs aut eſſet ꝑpetuū aut gñatum ⁊ corruptibile. nō ſcđo modo: qꝛ per eē talis accidētis nō ꝯcludit' imediate niſi cauſa trāſmutabilis que q̄nq̄ȝ mouet q̄nq̄ȝ non. nec eſt manifeſtum ꝙ tale accidēs qđ q̄nq̄ȝ eſt quandoq̄ȝ non dependeat imediate ab ente eterno. Si dicat' ꝙ ꝑ accidēs eternum: illud accidēs eſt ꝑmanēs aut ſucceſſiuū: nō accidēs ꝑmanens ſicut eſt dimēſio aut aliqđ h⁹. qꝛ eſſe talis accidētis nō eſt manifeſtū dependere niſi ſubiecto ꝑpetuo. primū aūt pn̄m nō debet eē principiū alicuius accñtis cuȝ ſit ſine magnitudine que eſt ſubiectū pꝰ accidētiū ſenſibiliū ſm Cōmē. in de ſubſtātia orbis. ergo ꝑ eſſe accidens ſempiterni ⁊ ſenſibilis ⁊ ꝑmanentis non conuincitur pꝰ pncipiū eē. Si autem dicatur ꝙ cōuincitur eē per eē accidentis ꝑpetui ſucceſſiui nullū aliud eſt hui⁹ niſi motus ⁊ tēpus. tēpus aūt nō pōt imediate ducere in notitiaȝ motoris pmi niſi mediāte motu eterno: eo ꝙ tēpus eſt paſſio motus: vt pȝ in. 4. Phyſi. ergo ⁊c. ¶ Patet igit' ex iſta diuiſione ꝙ tale ens. ſ. eternum imobile oīno ſeparatū a magnitudine cōuincit' per eē motus eterni ⁊ nō per eſſe alicuius alterius cauſati entis. ¶ Itē per ipm ꝯuincitur ꝙ ſit cauſa alioꝝ entiū: qꝛ ſicut mot⁹ ad motū ſic motoꝛ ad motoꝛē. nūc aūt prim⁹ motus eſt cauſa alioꝝ motuū: vt pȝ i iſto 8° ergo ⁊ primus motoꝛ eſt cauſa omniū alioꝝ motoꝝ: ⁊ per ꝯñs mobiliū ⁊ motuū ⁊ formaꝝ ſaltē cauſa remota. ¶ Sed in quo gñe cauſe ſe habet primuȝ pn̄m ad alia entia ⁊ pcipue ad entia eterna. Alia difficultas eſt ⁊ magna: ſed de hoc alr̄. Sufficit aūt nūc eē monſtratuȝ ꝙ ꝑ motum eternum ⁊ non ꝑ aliquod aliud ens pōt ꝯuinci ſufficiēter primū pn̄m eē: intelligendo ꝑ principiū primū ens eternū imobile oīno ꝑ ſe ⁊ ꝑ accidēs ſine omni corporeitate ⁊ magnitudine ⁊ cauſaȝ ceteroꝝ entium. ¶ Via aūt qua inceſſit Auic. ad ꝓbādū primā cām eē ꝑ ens ex alio ⁊ ens ee ſe: paruā ⁊ debilem notitiaȝ dat de primo principio reſpectu huius rōcinationis ꝑmiſſe que colligit' ex verbis Ariſt. Et propter hoc Cōmen. dicit illa viam Auic. eſſe tenuem ⁊ non omnino eē demonſtratiuā ſupple ſufficiēter ad cognoſcendas conditiones primi principij: modo quantum ad hoc non tranſcendit ordinē ſermonū ꝓbabiliū: qꝛ. ſ. non largit' congnitionē ſufficientē de primo pncipio: nō ꝙ ꝓpōnes in qb⁹ ſuſtentat' ſint ſolū ꝓbabiles: immo ſine dubio videtur eē neceſſarie. neceſſarium. n. eſt nō eē cās infinitas: ⁊ neceſſariū eſt ſi eſt ens ex alio ꝙ ſit aliqđ ens ex ſe: ⁊ ē neceſſariuȝ pꝰ pn̄m ⁊ ipſe ſolū eſſe ex ſe ꝑ priuationē vel negationē cauſe oīs. Conſiderādū etiā ꝙ ex illa ꝯne quā demōſtrat Auicē. forte cōcludi pōt oēs alie ꝯditiōes pmi pncipij: quas Ariſt. inquirit per motus ꝯditiones. ¶ Ex hoc. n. ꝙ eſt aliqđ ens ex ſe. i. nō dependēs ab aliqua cā in quocūq̄ȝ gñe cauſe neccio ſeqtur ꝙ nō mouet': qꝛ ſi moueret' ab aliquo motore ꝑ ſe: ille motoꝛ eēt ſimplr̄ ens nobili⁹ ⁊ ꝑfectius. vel ſaltē neceſſe eēt eſſe aliquē motoꝛē nobilioꝛē illo. omni. n. mobili eſt aliqđ ens nobilius ſimplr̄ ⁊ perfectius: ⁊ per ꝯñs aliqđ eſſet cā finalis illi⁹ entis: qꝛ ſemp in eſſentiali ordinatis ꝑfectius habet rōnē finis ad minus ꝑfectuȝ: ⁊ ſic illud ens dependeret a cā finali: ſed ponebat' a nulla cauſa dependē. ergo ⁊c. Itē ſequitur ꝙ illud ens ſit oīno ſine magnitudine: qꝛ ſi hēret magnitudinē tūc eēt mobile: qđ eſt impoſſibile. Et patet ꝯñtia: qꝛ omne corpus eſt mobile: vt ſatis manifeſtuȝ eſt. Et vlterius oporteret illud ens eſſe cauſa oīum alioꝝ: ⁊ nunc iſtud ens eſſet ꝑfectius alijs oībus: qꝛ dicetur ꝙ aliquid eſt ꝑfectius co: tūc aliqđ eſt cauſa eius ſaltē vt finis. Sed ꝓpoſitiones iſtius deductionis nō omnino ſunt per ſe note: nec forte bene poſſent ꝓbari niſi reducēdo ad motum perpetuum.

Ad primam rōnēȝ pȝ ex dictis. Nam per rōnem Auicē. nō ꝯuincit' pn̄m pꝰ ſufficienter notificādo ipm: vt pȝ ex dictis. Sed qđ additur ꝙ ex nouitate oīuȝ entium ⁊c. dico ꝙ oīa entia eē noua. ſ. incepiſſe eē poſtq̄ȝ non erāt: nō pōt eē pn̄m phyſicū ad demonſtrādū iſtā ꝯnē: qꝛ hoc nec eſt per ſe notū: nec pōt concludi ex ſenſibus: nec ex aliquo ꝯcluſo ex ſenſibilib⁹: immo oēs qui de nā locuti ſunt, ꝯuenerūt in ꝯrio huius. Dicētes ꝙ ex nihilo nihil fit. vt dicit Ariſt. in ꝑ hu⁹. Dico etiam vlterius ꝙ ſi ꝯcederētur oīa entia cauſata fuiſſe facta ⁊ ꝓducta ex nihilo. i. poſt nihil: adhuc ꝑ hoc nō ꝯuinceret' eē aliqua cauſa itrāſmutabilis: nam agēs itrāſmutabile oīno nō cauſat imediate aliquē effectū de nouo ſine aliqua trāſmutatione ꝑcedēte dico ſm pħiam ⁊ videbit' poſt. Ver ū eſt igit' ꝙ ſi oīa entia cauſata eſſent noua indigerēt aliq̄ innouātē: ſed nō ſeqtur ex hoc. ꝙ illud pmū pn̄m eſt oīno itrāſmutabile. ¶ Ad aliā rōnē cum dr̄ conſideratio finiti ⁊c. dico ꝙ eſt verū ſi omni modo ſit finituȝ: modo motus pmus q̄uis ſit finit⁹ ſm velocitatē: eſt tñ infinitus ſm durationē: vt ꝓbatū eſt hic. ⁊ hoc ſufficit ad inueſtigādū motoꝛē infinitū ſm durationē. Utrū aūt ſufficit ad ingrēdium motorem vigoris infiniti videbit' poſt ſi deus voluerit. ¶ Ad aliam cum dr̄ ꝯſideratio mot⁹ ⁊c. Dico ꝙ aliqd eē ſine motu pōt intelligi dupl'r. Vno mō ꝙ nō habet in ſe motū nec habet habitudinē ad ipm motū ſicut cauſa ⁊ pn̄m. ⁊ ſic eēt maioꝛ vera: ⁊ minoꝛ falſa. Alio modo qꝛ non ſit ſubiectū motus: nec per ſe nec per accidēs. Et tamē habet habitudinē ad motū. ⁊ ſic maioꝛ eſt falſa: ⁊ minoꝛ vera. ¶ Ad aliam pōt dici ꝙ nō ſeqtur ꝙ motus ꝑtineat ad metaphyſicū. Et cum ꝓbatur: qꝛ pmū pncipiuȝ ꝑtinet ad metaphyſicū. ergo illud per qđ inueſtigatur: dico ſicut prius ꝙ primuȝ principiū quātum ad ſuam quidditatē: ⁊ inq̄ȝtum eſt cauſa ſm formam ⁊ ſm finem bene conſideratur a metaphyſico ⁊ non naturali. Sed quātum ad eſſe abſolute conſideratur ⁊ demonſtratur ab ipſo naturali: ⁊ pħs primus accipit ipm eē a philoſopho naturali pro ꝯſtāti. vt docet Cōmētatoꝛ in 12°

T.c.86

Primuȝ principiū probat' ex ſolo motu ꝑpetuo.

T.c.130

Lcō. 1.

Contra Auicennam.

D

Aliqd eſt ſine motu dupl'r.

A metaph. ⁊ prius allegabatur. qꝛ ante ⁊c. Queſtio. iiij.

Conſequēter queritur. Utrū motus ſit eternꝰ. ¶ Arguit̄ pmo ꝙ non. qꝛ oīs trāſmutatio q̄ eſt inter terminos finitos eſt finita ⁊ nō eterna. Hec ē manifeſta. Sꝫ oīs tranſmutatio eſt inter terminos finitos: qꝛ oīs tranſ

T.c.42 mutatio eſt inter cōtraria: vt pꝫ in pmo huiꝰ. ⁊ ꝯtia ſunt finita. quare ⁊c. Et ꝯfirmat̄. qꝛ oīs trāſmutatio que habet terminum eſt terminata: ⁊ p ꝯñs finita ⁊ nō ppetua: ſed oīs motus habet terminos. Naꝫ omne quod mouetur mouetur ex quodam in quoddam. i. ex aliquo termino in aliquē terminū. ergo ⁊c. ¶ Itē ſicut in minori mundo ſic dꝫ eſſe in maiori mūdo. p conuenientem ſimilitudinē. Sed in minori mūdo. ſ. in animali pfecto incipit motus poſtq̄ nō erat: vt pꝫ. cuꝫ animal ſurgit de ſomno. incipit enim moueri cuꝫ prius nō moueretur vt videtur ad ſenſum. ergo ⁊ in maiori mūdo. ſ. in toto vniuerſo. ſic eſt ꝙ motus in ipſo incipere potuit poſtq̄ nō erat. ¶ Item ſi motus fuiſſet ab eterno tūc infinita eēnt ptrāſita: qꝛ ante iſtam reuolutionem fuit alia reuolutio: ⁊ ante illam fuiſſet alia: ⁊ ante aliam alia ⁊ ſic in infinitum. ⁊ ſic vnaqueqꝫ earum fuerat ptrāſita. quare ⁊c. ¶ Itē ſi motus eēt eternus tūc eēt aliquid maius infinito: qḋ eſt impoſſibile: vt

T.c.49 pꝫ in. 3. huius. ⁊ probat̄ ꝯñtia: qꝛ reuolutiōes lune ſunt plures q̄ reuolutiones ſolis cū luna reuoluat̄ qlibet mē ſe in ſuo circulo ⁊ ſol ſemel i anno. ¶ Itē ſi ſic tūc eſſent actu infinita entia ſimul: qḋ videt̄ impoſſibile ex huiꝰ 3ᵒ ⁊

T.c.68 pbat̄ ꝯñtia: qꝛ ſi motꝰ fuit ab eterno ⁊ mūdus. ſꝫ Ariſ. hic. ⁊ ſi mūdus fuit ab eterno ſemp fuit ſpēs humana in aliquo ſuoꝝ ſuppoſitoꝝ vel aliqbus: qꝛ totū nō eſt perfectū ſine ſuis partibus eēntialibus: ⁊ ſic oportuit infinitos hoīes pcedere: quia nullus eoꝝ potuit eē ab eterno cum oēs ſint corruptibiles. ⁊ ſic vlterius cū qlibet hō habuerit ſuū itellectū: ⁊ itellectus qlibet remanet poſt mortem

T.c.22 cū ſeperētur ab alijs: ſicut perpetuū a corruptibili. 2. de aīa. ſic ſeqtur ꝙ nūc pñtialiter ſunt infiniti itellectꝰ. ergo ⁊c. ¶ Item qḋ eſt pductū ab alio nō eſt eternū: ſed motus eſt pductus ab alio. ergo ⁊c. maior probat̄. qꝛ qḋ eſt pductū ab alio accipit eē poſt nō eſſe: qꝛ nō pōt ſimul eē ⁊ nō eē. ergo opꝫ ꝙ accipiat eē poſt nō eſſe: ⁊ nullū tale eſt eternū qꝛ eternū eſt ſemp. ¶ Et ꝯfirmatur. qꝛ qḋ ab alio accipit eē de ſe pōt nō eſſe: aliter eñi non accipet eē ab alio. qḋ aūt de ſe pōt nō eſſe eſt corruptibile: ⁊ nullum

T.c.20 corruptibile pōt ppetuari: vt habet̄ primo celi ⁊ mūdi. ⁊ ſic pꝫ maior. Et minor pꝫ. nam motus eſt pductus a mouēte. ¶ Itē nō diceret̄ motus eē eternus: niſi qꝛ eſt pductus a volūtate impmutabili. hec eſt manifeſta ſm Ari. Sꝫ pp̄ter iſtā cām nō pōt dici eternꝰ: qꝛ qḋ repit̄ in volūtate pmutabili poteſt repiri in voluntate impmutabili. Sed volūtas pmutabilis pōt incipe motū nulla pmutatione facta in ipſa. poſſuꝫ. n. velle ire ad ſcholas poſt triduū ⁊ ire in 3ᵒ die me nō mutato in volūtate. ergo ſilr̄ voluntas eterna potuit velle ab eterno nūc incipe motū ⁊ ipm motum nūc incipere ipſa nō mutata. quare ⁊c.

Oppoſitum arguit̄ auctate Ari. hic. ⁊ Cōmē. qꝛ pbāt motū eē eternū. Et arguitur rōne. Quia cauſa eterna ſufficiēs ad ſuū effectū ⁊ ad ipm determinata ⁊ nihil expectās in futurū agit ſuū effectus ab eterno: Sꝫ pmus motor ē huiꝰ. eſt enim cauſa eterna ⁊ ſufficiēs cū nulla ſit diminutio in ipſo ⁊ cauſa determinata. Quia ſi ipſa eſt indeterminata eēt in potētia ⁊ non in actu puro vel pur⁹ actus qḋ eſt abſurdū: ⁊ nihil expectat in futurum cum ſit oīpotēs. ergo ⁊c.

3 ꝑ B **Ad iſtam q̄onē** dicit Ari. ⁊ Cōmē. ꝙ motꝰ eſt eternus. Ad cuius proba

T.c.4. tionem ſupponit Ariſto. ꝙ motus eſt actus mobilis hoc aūt eſt per ſe notū ⁊ ab oībus ꝯceſſuꝫ. ⁊ iſtā diffinitionē motus: vt dicit Cōmē. nō induxit ad pbādum potētiā eē ante actū: qꝛ hoc nō eſt ꝓpriū motui ſm ꝙ eſt motꝰ: ſed facto nouo ſm ꝙ eſt factū nouū. ſ. vt potētia ⁊ poſſe moueri pcedat ipm tēpus. Sꝫ induxit iſtam diffōnē motus ad declarādū ꝙ motꝰ eſt in moto: qꝛ oīs pfectio neceſſe eſt vt ſit in re que pficitur ⁊ motus eſt endelechia mobilis. Ex hoc tamē ꝙ motus eſt in moto cōſequitur ꝙ ſꝫ motum ſiue mobile ſit prius motu. Naꝫ illud in quo aliquid eſt prius ē eo quod eſt in eo aliquo modo. Unde ⁊ Ariſto. dicit in primo huius. ꝙ ſubiectum prius ē predicato. i. accidēte exiſtēte in ipſo. mobile igitur prius ē ipſo motu. ¶ Sed dicit vlterius Cōmē. multuꝫ ſubtiliter ꝙ mobile pcedere motū ſm tēpus ꝯtingit duobus modis. Quorum vnus eſt vt illud in quo eſt potentia tēpore pcedens motum idē numero ſit poſt motum actu vt ꝯtingit cum aīal mouet̄ motu ambulationis qḋ pus non ambulabat. Potētia eniꝫ tpe pcedēs motuꝫ ambulatiōis pfuit i illo aīali eodē nūero qḋ pus nō ambulauit. Alio modo ꝯtingit ꝙ mobile pcedat motū: ſic ꝙ poᵃ prior motu non ē in illo eodē actu ente qḋ poſtea mouet̄ ſm actū: ſed in mā ex qua gñabat̄ ipm motū: ſicut ꝯtingit cum ignis generatus ē. ſtatim. n. incipit moueri poſtq̄ non mouebatur. ⁊ potētia ad hūc motū pceſſit ipm motū ſm tēpus: ſꝫ in illo eodē igne qui tūc mouetur. Nō enim fuit tēpus aliqḋ in quo iſte ignis exiſtēs actu ignis nō moueret̄ ſurſum remoto impedimēto. ſꝫ potētia ad hunc motuꝫ tpe prior eo: ꝙ pceſſit in mā ex qua gñabat̄ ille ignis puta eſt vel oleum vel lignū vel aliquod hꝫ taliū. Propter qd autem hoc ꝯtingat ꝙ in ipſo igne ſm actū remoto impedimēto potētia ad motū nō pcedit tpe ipm motū. ſed ſtatim cum gñatus eſt incipit moueri niſi aliqd ꝓhibeat. alibi pſcru-

T.c.51 Mobile precedit motū tēpe.

tādū ē. ſ. in. 4. celi ⁊ mūdi. ⁊ forte dicet̄ poſt. Tm̄ autē ad pñs ſufficit ꝙ vlr̄ mobile eſt prius ipſo motu vel ſm tpe vel ſm naturā. Unde ⁊ Ariſ. ꝯcludit in fine huius particule: quare prius opꝫ eē cōbuſtibile q̄ cōbuſtū ⁊ cōbuſtū q̄ cōburi. ¶ Ex hoc pcedit Ari. quaſi ſic. Si motus incepit eē poſtq̄ nulluꝫ erat motus. hoc opꝫ eē altero iſtorū modoꝝ: aut ꝙ mobilia ſunt facta aut ꝙ ſunt eterna. p diuiſionē ſufficiētē. ſi qdē dicatur ꝙ mobilia ſunt facta tunc cum mobile ſit prius ipſo ſuo motu: vt dicebat̄ neceſſe eſt factionē ipſius mobilis pcedere illū motū. Conſtat aūt ꝙ factio mobilis vel eſt qdam motus vel conſequitur motum. ⁊ ſic ante motū primū erit alius motus prior qḋ ē ipoſſe p ſe. ¶ Si qs aūt diceret ꝙ factio primi mobilis fuit pmus motꝰ ante quē nō pceſſit aliqs alius motꝰ. Cōtra hoc ē: quia factio ſiue gñatio ſubē nō pōt eē pmꝰ motꝰ: qꝛ generatio pcedit motꝰ localis vt pꝫ in ſequētibꝰ huiꝰ libri. pcipue qꝛ ipſa gñatio ꝓpe dicta nō eſt motꝰ: ſꝫ terminus alterationis motꝰ: vt ſatis habet̄ ex 5ᵒ huiꝰ. Alteratio aūt nō pōt eē pmus motꝰ vt oēs cōcedūt. ¶ Et ſi aliqs dicat ꝙ factio ipſiꝰ mobilis nō fuit motꝰ nec terminus motꝰ: qꝛ nō fuit gñatio nec factio vniuoce dicta cuꝫ gñatiōibꝰ ⁊ factiōibꝰ que nūc apparēt: ſꝫ ſolū factio equoce dcā q̄ eſt creatio ex nihilo. Contra iſtud nō arguo aliter: niſi qꝛ non pōt talis pductio pbari nec manifeſtari per aliq̄ apparētia ſenſui nec mediate nec imediate: nec hꝫ pductio verū ꝯtingit freq̄nter nec vt in plibꝰ. Et ideo phi nāles ⁊ vlr̄ phi pcedētes ſm humanū modū nō viderunt hꝫ pductionē. Unī ſicut Ari. dicit in pᵒ huiꝰ. Oēs qui locuti ſunt de nā ꝯuenīūt in hoc ꝙ ex nihilo nihil ſit. hñt aūt tenentes iſtā pductionē ignotā phis ꝯcedē ꝙ factiōes ⁊ pductiones ſunt equoce termino exiſte vniuoco. Terra. n. create ⁊ terra gñata ſunt eiuſdē ſpēi ſpāliſſime. Siliter aūt ⁊ in alijs rebus gñabilibus ⁊ corruptibilibꝰ ſi fuerūt create ex nihilo. Neſciuerūt ergo Ariſ. ⁊ Cōmē. ꝙ motꝰ primꝰ

T.c.53 Creatio non pōt pbari.

incepit

inceperit eſſe de nouo: et cuꝫ hoc ipſum mobile fuerit factū. Si vero dicatur ꝙ et mot⁹ incepit et mouens et mo-
t.c.7. bile vel mouentia et mobilia ſunt ab eterno. Contra hoc primo loquitur Ariſt. ꝙ hoc eſt irrationabile et ab inſcientibus dictū. Sed qꝛ iſtud non ſufficit: ideo procedit vlterius ratione. ſi enim fuerit mouens et mobile motu nō exiſtente: et poſtea inceperit motus: oportuit ipſum mobile quieſcere prius. quies enim eſt priuatio mot⁹ in ſubiecto apto nato moueri: priuatio autem alicuius habit⁹ non poteſt eſſe in ſubiecto apto nato ad illum habitū niſi ab aliqua cauſa: oportuit igitur preexiſtere aliquā cauſam illius quietis in illo mobili: et illa cauſa manēte maneret quies in ipſo: et ſic oportuit illam cauſa quietis remoueri anteꝗ̄ inciperet motus. Remotio autē illi⁹ cāe quietis de nouo vel fuit quidā motus vel ſequebatur motū: et ſic iteꝝ redit in idē qꝺ prius. ſ. ꝙ aī motū pmū ē aliq̄s mot⁹: qꝺ eſt impoſſe: qꝛ ſic pm⁹ mot⁹ nō eēt pm⁹ mot⁹ cū pᵐ ſit aīi qꝺ nihil ē. ¶ Sꝫ aliqs cauillaret hic dicēdo ꝙ mouēs ē duplex: qꝺdā ē mouēs p̄ nāꝫ: et aliō ē mouens ſm intellēm et voluntatem. Et differunt iſta. qꝛ mouens ſm nāꝫ ſoluꝫmō mouet ſm cognitionē et appetitū aialē: ſicut ignis calefacit ſine cognitione et appetitu aiali. Mouēs aūt p intellectū et volūtatē mouet p cognitionē et appetitū alicuius finis. ſ. aut ſuppoſitus vt in ſeparatis a mā. vt dicit Cōmē. in 12ᵒ metaph. aut alicui⁹ alte-
t.c.33. ri⁹, vt i gn̄alib⁹ et corruptibilib⁹. ¶ Itē mouens p nāꝫ ꝓpe et p ſe nō facit niſi vnū ꝓpꝛie i ſubo vno et eodē nāꝫ et eodē mō diſpoſito. mouēs vō p intellēm et voluntatem pōt facere ꝯria: vt medicus per ſuā medicinā facere pōt ſanitatē et egritudinē. ¶ Tunc diceret cauillator ꝙ mouens ſm nāꝫ vnū et idē exñs nō mouet nūc. cū prius nō moueret. niſi remoueatur prius cā qetis ꝑexñs i mobili: ſꝫ mouens p rōnē et intellēm vnū et idē pōt eē cā mot⁹ et quietis ſucceſſiue abſqꝫ remotione alicuius cauſe qetis.
t.c.8. ¶ Iſtā cauillatonē remouet Ariſ. i litera. Quis aut hꝫ mouēs et mobile q̄ ponūtur eterna ſemꝑ fuerūt ſibi̇̄nuicē ꝓpinq̄ et ſufficiēter diſpoſita ad mouere et moueri: aut nō. Si qdē dicatur tūc ābo iſta ſꝑ fuerūt ſibi inuicē ꝓpinq̄ et hoc quidē in diſpoſitione in qua natum eſt mouē vnū. alteꝝ aūt i diſpōne in q̄ natū eſt moueri: tūc q̄ rōne qua nūc mouet et illō mouetur eadē rōne ab eterno. Si vō dicatur 2ᵒ mō. ſ. ꝙ nō ſꝑ erāt ꝓpinqua ſufficiēter: aut ꝙ mouēs non habuit diſpōnē q̄ natū ē mouere: aut ꝙ mobile non habuit diſpoſitionē qua natū eſt moueri: tunc opoꝛtuit iſta apropinquari vel diſpōnē acquiri i altero eoꝝ: vel i ambobus: et hoc ē impoſſe ſine motu: et ſic idē qꝺ prius. Et ꝯfirmat Ari. valde ſubtilr. qꝛ relō nō pōt de no-
t.c.9. uo eē actu in aliq̄ niſi aliq̄ trāſmutatiōe facta in ipſo aut in altero. vt ſi aliqd nūc eſt duplū qꝺ pri⁹ nō erat duplū: opꝫ ꝙ aliq̄ trāſmutatio facta ſit in ipſo aut in altero aut in vtroqꝫ. Si igitur hoc qdem eſt mouēs ſm actū: et prius nō erat mouēs. et lꝫ motū hꝫ actū: et prius nō erat motū: et cū mouēs actu et motū ſint i ꝯplō ad aliqd. vt dicit Cōmētator: necesse eſt aliquā trāſmutatione ꝑcedere iſtā que
T.c.4. ponebatur pma qꝺ eſt ipoſſe. Et hec qdē eſt pma rō Ariſt. tota et pfecta. Sꝫ vlterius Cōmētatoꝛ ꝯfirmat iſtā rōnē ꝯ loq̄ntes ſue legis. mouēs. n. per virtutē rōnalē et volūtatē non incipit mouere poſt quietē: niſi qꝛ nunc appetit actu aliquid qꝺ prius nō appetebat eo mō quo nūc appetit: et hꝫ eſt manifeſtū cuilibet itelligēti. Si ḡ pm⁹ motoꝛ p virtutē rōnalē incepit motū poſt quietē: neceſſe fuit ꝙ appeteret mouere cū prius nō appetebat: et hoc non pōt cōtingere niſi aliqua tranſmutatione facta in ipſo vel in aliore: et ſic idē qꝺ prius. ¶ Preterea. Si pm⁹ motor nūc incipit mouere et nō pꝰ mouebat: aut eternalr voluit mouere: aut nō voluit mouere. Si nō voluit eternalr mouere: et nūc vult mouē: tūc aliq̄ inouatio facta ē in ipſo: quod eſt impoſſibile: qꝛ ſic non eſſet pmus motoꝛ. Si ab eterno voluit mouē. tūc ipſe cū ſua volūtate mouēdi ſit per ſe et imediate cā mot⁹: opꝫ ꝙ ab eterno fuerit mot⁹: ſiqdē cauſa p ſe et imediata ſimul ē cū ſuo cauſato vel cauſa exiſtēte ē ſuū cātū. ¶ Sꝫ dices ꝙ ipſe primus motoꝛ ab eterno habuit iſtā voluntatē: qꝺ nūc inciperet motum et nō prius: et ſic nulla innouatio facta eſt in eo: qꝛ ſicut nūc vult incipe motū ſic ab eterno voluit nunc incipere motum. Sꝫ iſtud non eſt ad ꝓpoſitum: qꝛ non quero an primus motoꝛ ab eterno voluit mouere nūc: ſꝫ abſolute vtꝛ ab eterno voluit mouē vel nō. opꝫ. n. alteꝝ iſtoꝝ concedere. cū ſit diuiſio ſm ꝯtradictionē. Et ſi dicas abſolute ꝙ ab eterno voluit mouere: tūc ab eterno mouit vt prius: et ſi nō ab eterno voluit mouere et vult mouere: tūc eſt diuerſificatus et innouatus, quod eſt impoſſe. quare ꝛc. Remotio cauillatoris obiectionē
¶ Alia quidē rō pncipalis Ariſt. ſumitur ex parte tꝑis: et ſupponit ibi duo. Primū ē ꝙ prius et poſterius nō ſūt tꝑe nō exñte. Aliō eſt ꝙ qꝺlibet nūc eſt mediū iter duo tꝑora et ſimul eſt pnᵐ vni⁹ tꝑis. ſ. futuri et finis ſeu terminus alterius. ſ. ꝑteriti. Tūc arguit. Si tꝑs eſt eternū motus eſt eternus: hec ꝯñtia ſtatim appet: qꝛ tꝑs aut eſt ipſe mot⁹ aut accñs p ſe ipſius mot⁹. ſ. numerus ei⁹. vt ingſitū eſt in 4ᵒ hui⁹: et qꝺcūqꝫ eoꝝ ſit. manifeſtū ē ꝙ ſi tꝑs eſt eternum: et motus ē etern⁹. Nā p ſe accidens nō eſt ſine ſuo ſubō. ſed tꝑs ē eternū. hoc ꝓbatur duplr. Primo quia gn̄atū eſt quod nūc eſt et prius nō fuit. ſi ergo tēpus eſt generatū: tūc verū eſt dicere qꝺ ipſū tꝑs eſt et prius non fuit: Prius aūt et poſterius nō ſunt ſine tꝑe. vt manifeſtuꝫ eſt p ſe: ḡ tꝑs fuit anteꝗ̄ fuit generatū: et adio anteꝗ̄ fuit: qꝺ eſt ipoſſe. ¶ Sꝫ aliqui cauillant ꝯ Ariſt. qꝺ cū dī nō eē tꝑis prius fuit ꝗ̄ eius eſſe: ibi lꝛ prius. dicit dūiam tēporis imaginati. nō aūt dūiam tꝑis vi. vt cū dī. extra celum nihil eſt. ibi lꝛ extra. dicit differentiaꝫ loci imaginatā non verā. hoc nō valet: qꝛ illa ꝯclūſio eſt falſa. Ad cuius intellectū neceſſariū ē itelligi falſum et ipoſſibile, hanc habeo ꝑ manifeſta: ſed tēpus eē generatū de nouo nō pōt intelligi niſi imaginetur: aut intelligatur falſuꝫ et impoſſibile. ſ. tēpus fuiſſe ante pmū tēpus: qꝛ omnis generati nō eē prius ē tꝑe ſuo eē. Nec eſt ſimile de eo ꝙ dī. extra celū nihil ē: qꝛ non eſt ſenſus ꝙ non eſſe alicuius ſit extra celū: ſed qꝺ nullū ens eſt quod non includatur in celo. Vnde Ariſt. dicit ꝙ oia alia ſunt in celo: celum autē nō amplius eſt in alio. Ad hoc ergo qꝺ intelligatur magnitudinē mundi eſſe finitā nō eſt neceſſariū intelligere aliquā differētiam loci eſſe extra celū: ſed ad intelligēdum tēpus eē finitum et factuꝫ neceſſariū eſt itelligere aut imaginari tempus fuiſſe ante pmum tēpus. ergo ꝛc. ¶ Itē ſi tēpus eſt finitū: totꝫ qꝺ hoc ſit per inſtās ſiue nunc: nihil enim eſt ipſius tēporis niſi nūc. Mō ex hoc arguitur. ſi tēpus eſt finitū et incepit eē omnino: ſequitur qꝺ fuit aliqꝺ nūc ꝙ fuit pncipiuꝫ tēporis futuri et non fuit terminus tēporis ꝑteriti. ſ. illō primū nūc a quo ponitur tēpus incipere. hoc aūt eſt impoſſibile ꝑ ſcdam ſuppōnē. ḡ et pmū. Sꝫ aliqui ſophiſticāt hic qꝛ inſtās ſꝑ cōparatur ad tēpus ſicut punctus ad lineā. Cōſtat aūt ꝙ in linea aliquis pūct⁹ pōt eē pnᵐ ita ꝙ nō terminus. vt manifeſtū eſt de linea recta in q̄ vnus pūct⁹ ſic eſt terminus linee: ꝙ nō eſt pnᵐ alicui⁹ alterius partis illius linee. aliter enim non eſſet linea recta finita quare ꝛc. hoc nō valet: qꝛ tēpus pmo et pncipalr cōſequitur motū pmū. vt pꝫ ex 4ᵒ huius. et oēs cōcedūt. Primus autem motus eſt motus circularis, vt demonſtratū ē i iſto octauo. et mot⁹ circularis eſt in magnitudine circularis: vt notū ē. ḡ inſtās in tꝑe aſſimilatur pūcto in linea circulari: ſic aūt i linea circulari qlibꝫ pūct⁹ ē pnᵐ et finis diuerſaꝝ ptiū eiuſdē linee: vt manifeᵐ ē p ſe. ḡ ſimilr inſtās

Et cōfirmatur ex hoc ratio. Nam ſicut ſe habet punct⁹ in linea circulari ad partes linee circularis: ſic ſe hꝫ mu-tatum eē in motu circulari ad partes motus circularis: ⁊ ipſum nunc in primo tempore ad partes eius. per con-uenientē ſimilitudinē: ⁊ tu cape ſub hac minorē cōuenien
Remotio obiectionis tacite tē. ❡ Sꝫ ſophiſticabis ꝙ non eſt ſimile: q: punctus in li-nea circulari eſt aliquid permanens: ſed inſtans non eſt permanens neq̄ ſirmū: hoc nihil eſt: q: ex eo ꝙ punctus in linea eſt permanēs: bene habetur ꝙ ipſe poteſt bis ſu-mi vel accipi manēs idē ⁊ vnus numero ſub vtraq̄ acce-ptione: ⁊ ex hoc ꝙ ipſum inſtans non eſt ſtans ſed fluēs: bene ſequitur ꝙ non poteſt bis accipi: ita. ſ. ꝙ ſic vnum ⁊ idem numero maneat ſub vtraq̄ acceptiōe. Sed ex hoc non habetur q̄ōn ipſum inſtans vniuerſaliter ſit termi-nus ⁊ ꝑn^m ⁊ finis queadmodum punctus in linea circu-
Cō. 11. lari ē termin⁹ ⁊ initium vtr. q̄re ⁊c. ❡ Itē Cōmē. arguit ſic: aut ipm inſtās ē aliqd demſatū. i. qđ poteſt exiſtere ſi-ne motu: aut non eſt demſatū: ita. ſ. ꝙ non pōt exiſtere ſi-ne motu. Si diceretur qđ ipm inſtās eſt aliqd demōſtratū ⁊ pmanēs: ita ꝙ pōt exiſtere ſine motu: hoc ſine dubio ē deſtruere nām tpis ⁊ motus. Nā inſtās oꝫ q̄ſi non ſtans. Vn̄ ſi ponatur iſtās pmanēs ⁊ q̄ſcēs, remouet nā inſtā-tis: ⁊ p ꝯñs nā tpis ⁊ motus. Si v̄o inſtās nō pōt eē ſine motu: tūc nec̄ium añ ipm erat mot⁹: ⁊ poſt ipſū erit mo-tus: ⁊ ſic h̄r ꝓpoſ^m: ⁊ ipſe nō declarat iſtā ꝯſequētiā: q̄uis ſit occulta multis. Sꝫ forte ſic intelligēda ē: q: poſtq̄ in-ſtās nō pꝫ eē in aliq̄ ſine motu: neceſſariuꝫ in quocunq̄ ſubō ē inſtās ꝙ illud moueat̄. Oꝫ. n. in quo ē motus mo-
T. c. 46 ueri: ⁊ oꝫ qđ mouet̄ ꝑus mouebat̄. vt pꝫ in. 6. h⁹. ḡ oꝫ in quo eſt inſtans prius mouebatur. q̄re ⁊c. ❡ Itē aliq̄ pōt ſic inquirere de inſtanti: cū inſtans ſit ꝑncipium ⁊ ter-min⁹ tpis vtrū hoc ineſt inſtāti p ſe: aut pure p accidēs. Si p ſe: igit̄ cōpetit omni inſtāti: ⁊ ſic illud qđ prius. Si pure per accñs hoc videt̄ oīo irrōnabile: q: oꝫ ꝑn^m ⁊ ter-minus tpis cōpetit oib⁹ inſtātibus exceptis duob⁹ ſi ali-qua excipiant̄. Ridiculuꝫ aūt vr̄ ꝙ diſpō que ineſt alicui enti pure per accñs: ⁊ nullo mō per ſe inſit oibus ſuppo-ſitis illius ſpēi ꝑter q̄ꝫ duobus. hoc enim vr̄ in aliis reb⁹ nec pōt demōſtrari ſic eē in inſtātib⁹. quare vr̄ ſictitium
D ſic ponē. ❡ Iſtis qdē rōnib⁹ fuit Ari. coactus ⁊ ſu⁹ Cō-
Motus erit ꝑpetu⁹ a ꝑte poſt mētator ponē motū nō incepiſſe poſtq̄ oīno non fuerat. Et ſilr̄ ꝓbat̄ ꝙ nō deficiet ſic qđ moueri nihil ſit. i. ꝙ con-tingat nihil moueri in poſterū. ſi. n. motus oīo deficeret. ſequit̄ ꝙ poſt vltimū motū eēt aliq̄s motus qđ eſt ipoſſi-bile. Et ꝓbat̄ ꝯñtia: q: ſi motus deficit aut mobile rema-net eternū aut corrūpit̄: ⁊ ſi remanet eternum: ⁊ ſilr̄ mo-uēs. Hoc eſt irrōnabile: ſicut prius dicebat̄ ⁊ probatur. Nam ſi mot⁹ mouēs ⁊ mobile manēt eterna: ⁊ tñ ceſſat motus: neceſſario ē fieri aliquā cām q̄etis in mobili: pri-uatio enī nō ē de nouo in ſubō. habitus enim ē ex aliq̄ cā noua. Illa igit̄ cā cū ſit gn̄ata eſt corruptibilis: ⁊ oꝫ cor-ruptibile corrumpet̄. vt h̄r ex primo celi. ḡ illa cā iteruꝫ corrumpet̄: ⁊ eius corruptio nō eſt ſine motu. ḡ poſt mo-
T. c. 109 tum poſtremū erit motus. ❡ Itē ſi mouēs ꝑmū eſt eter-nū: ⁊ ſilr̄ ꝑmū mobile: ⁊ tñ mot⁹ deficeret: aut ipſū mouēs ꝑ^m ē oīno eiꝰ ſdē diſpōnis ad mouēdū ſicut erat ꝑus ⁊ ſilr̄ mobile ipſum eſt eiuſdē diſpōnis ad moueri aut nō: ſi ſic nō eſt rō quare prius mouebat ⁊ non poſteri⁹. imo nec̄io mouebit: q: poſita cā per ſe ꝓpinqua ⁊ immediata dū ē huius cauſa opꝫ eē eius cauſatū. Si v̄o dicat̄ ꝙ non ſūt eiuſdē diſpōnis: hoc quidē ad mouere: hoc aūt ad moue-ri: tunc opꝫ vel ꝙ ꝑmum mouēs ſit inouatū qđ eſt ipoſſi-bile: vel ꝙ ꝑmū mobile ſit alteratū aliq̄ alteratione corru-ptiua. nunq̄ꝫ enim cōtingit ꝙ aliqđ mobile qđ ꝑus erat aptuꝫ ⁊ idoneuꝫ moueri ab aliquo motore: poſtea ſit ine-ptū ⁊ indiſpoſitū ad moueri niſi per aliquā alterationeꝫ factā in ipſo, vt manifeſtū ē cuilibet intelligēti: ⁊ ſic ꝑ^m mo-bile erit alteratū aliqua alteratione corruptiua. ſ. p quam corrupta erit diſpoſitio eius quam habebat ad recipiē-dū motū: ꝙ eſt oīno impoſſe q: celū nō ē alterabile altera-
tione corruptiua. vt pꝫ ex ꝑmo celi ⁊ mundi. Siquis dī- T. c.
ceret ꝙ ipſum ꝑmū mobile corrūperet̄: tūc ſequeret̄ ſi-cut ꝑus: ꝙ poſt vltimū motū erit alius mot⁹. Nā i reb⁹ corruptibilib⁹ corruptio mobilis non nec̄io eſt ſimul cū defectu motus. poteſt. n. manere calefactibile poſtq̄ non amplius caleſit: ⁊ aīal poſtq̄ nō mouet̄ motu ꝓceſſiuo. ſic igitur poſt vltimū motū erit alius motus: qđ ē ipoſſe.
❡ Itē ſi ꝑmū mobile poneret̄ corrūpi: hoc ē impoſſe ma- Primū
nifeſtū: q: corp⁹ nō corrūpit̄ imediate niſi a corpe: quod mobile
igitur eēt corpus illđ qđ corrūperet imediate ſpherā vl- eſt inco-
timā que eſt ꝑmū mobile ⁊ nō eēt aſſignare rōnabiliter. ruptibi-
quare ⁊c. Et cōfirmat cōmētator ꝙ ꝑmū mobile non ſit le
corruptibile: q: ſi eēt corruptibile h̄ret corrūpēs: ⁊ opor-teret illud eē corpus. vt videtur ſupponere Cōmētator. tunc ergo illud corrumpēs vel eſt corruptibile vel incor-ruptibile. Si incorruptibile: tunc eſt ꝑus illo corpore qđ ponebat̄ ꝑmū mobile: q: ſemꝑ ꝑpetuū prius ē corrupti-bili. Si v̄o ſit corruptibile: tūc eſt aliqđ corrūpēs ꝑmum ipſum: ⁊ q̄ret̄ de illo corrūpēte vt prius: ⁊ reuertit̄ qđ aut opꝫ concedē ꝙ ꝑmū mobile eſt incorruptibile: ⁊ con-ſtat multo fortius de ꝑmo mouēte: ⁊ ſic argueret̄ ꝙ ꝑmū mouens ſemꝑ mouebit: ⁊ ꝑmuꝫ mobile ſꝑ mouebit̄: vt prius deducebat̄. quare ⁊c. Et eſt aduertendū ꝙ oēs iſte rōnes ſpālr̄ ⁊ principalr̄ ꝓbāt eternitatē primi motus. ꝙ enim ante ꝑmū motū ſit alius mot⁹ hoc ſpālr̄ ē incōue-niens pro ꝑmo motu ꝑmi mobilis: ⁊ ideo rō ꝓbans mo-tū nō incepiſſet deducēdo ad illud incōueniēs ꝙ ante ꝑ^m motū eēt alius mot⁹ ſpālr̄ ⁊ ꝑncipalr̄ cōuincit eternita-tem motus ꝑmi. Qđ ēt dī ꝙ ſi mouēs ⁊ mobile ſunt ab eterno motus nō potuit incipē oīno ꝑncipalr̄ ⁊ ſpālr̄: hꝫ veritatē de primo mouēte ⁊ ꝑ mobili. Et in illis hꝫ maxi-me locū deductio Ariſto. ⁊ remotio cauillationis quam ipſe ponit in lr̄a de mouētib⁹ p nām ⁊ intellm̄. ❡ Scđa ēt rō ꝑncipalis ſpālr̄ ⁊ ꝑncipalr̄ ⁊ ſimplr̄ ꝓbat motū ꝑ-mum eē eternuꝫ: q: ſuſtētat̄ ſup eternitatē tpis: ⁊ cōſtat ꝙ tempus ꝑ ⁊ ꝑncipalr̄ ꝯſeq̄t̄ motū ꝑmū. vt patuit in. 4. huius. quare ⁊c. Et iō voluit Cōmētator ꝙ Ariſto. hic intēdit ꝓbare eternitatē mot⁹ ꝑmi ſupple principalr̄ ⁊ nō eternitatē mot⁹ hꝫ genus niſi forte ex ꝯñti. ❡ Itē ad ꝑncipale. oīs effect⁹ nouus ē poſterior cā eterna: ita. ſ. ꝙ aliquod tp̄s ꝑceſſit in quo nouus effectus nō fuit: hec pꝫ inducēdo: ⁊ ꝓbat̄ ꝙ ad nouitatē effect⁹ non ſufficit ꝙ cā eterna ꝑcedat ipſum ſm̄ nām vel ꝑfectionē. Naꝫ ſi celū eſſet perpetuū adhuc de⁹ ꝑcederet ipſoꝫ ſꝫ nām ſine ꝑfe-ctione. vt manifeſtū eſt per ſe cū celū nō eēt nouum: ⁊ ſic pꝫ maior. Sꝫ motus celi nō eſt poſteri⁹ tp̄e ipſo motore vt manifeſtū eſt: niſi ſm̄ tp̄s aliquod vno exñte mot⁹ non erit q̄re ⁊c. ❡ Soluēdū eſt negādo maiorē per inſtantiā ꝓpoſitā. Silr̄ poſſet dici qđ mot⁹ celi ſm̄ ſe totum nō ē inter ꝯ̄ria: ſꝫ ptes vt mot⁹ ab oriēte in occidēs ē quoddā mō inter ꝯ̄ria ſolū. ❡ Eſt ēt cōſiderādū qđ lꝫ Ariſ. ⁊ Cō-
mē. ſic dicūt motū ſꝑ fuiſſe ⁊ fore. vt oñ ſuꝫ eſt: tñ dico qđ Motus
ſm̄ fidē ⁊ veritatē: ⁊ hoc ſimplr̄ determio ⁊ indubitāter ſm̄ fidē
ꝯfiteor qđ mot⁹ icepit eē ⁊ terminabit̄: ⁊ nō ſolū mot⁹ icepit ⁊
habuit initiū eēndi: ſꝫ ēt oīa alia entia ab ipſo ꝑ ꝑn^c qđ ē termina-
deus fuerūt facta: poſtq̄ nō erant nō qdē factiōe proprie bitur
dicta ⁊ vniuoca cū factionib⁹ que nūc ꝯtingūt. ſ. ꝑ tranſ-mutationē ⁊ motū: ſꝫ factiōe oīno equoce dicta ſine mo-tu ⁊ trāſmutatiōe ſine ſubō ꝑexñte: ſic añ ꝑ^m motū nō fuit aliq̄s motus: q: ꝓductio ipſius mobilis nō fuit mo-tus. vt frequēter ſumit̄: nec ſequēs motū: nec hūit ſubꝫ prius nec illi potētie ꝓductiue ꝓſupponit̄ aliqua potētia

receptiuũ: ⁊ ideo ratio Ariſto. non procedit. Motus etiã nunquam terminabitur ⁊ remanebit motor ⁊ mobile in eternũ propter hoc ꝙ ipſum mouens primum mouet per volũtatem: ⁊ ideo poteſt deſtruere motum ſine omni innouatione ſui ⁊ mobilis. ¶ Iſtam autẽ concluſionem non probo ratione demonſtratiua: ſicut nec alias quas fide tenemus ⁊ quas credendo mouemur: nec puto ꝙ ſit poſſibile homini demonſtrare eam ex principijs ſenſibilibus vel aſſumptis ex ſenſibilibus. Ratio etiam de tẽpore ſoluit̃ quia fuit inſtans quod ſic fuit principium temporis ꝙ non finis: ⁊ inſtans quod non erit initium alterius temporis ſubſequentis. ¶ Et cum dicitur contra hoc ꝙ inſtãs cõparatur ad tempus ſicut punctus ad lineam circularem. verum eſt impfectam: ſicut eſt ſemicirculus aut aliq̃ huiuſmodi: ſ; non ſicut punctus ad lineã circularẽ pfectaꝫ. Et quod dicit Cõmentator qd̃ inſtans non poteſt eſſe in aliquo ſine motu: verũ eſt inſtãs mediũ inter duo prima inſtantia: ſ; duo pma aliud habẽt. Et cũ dicit̃ ꝙ diſpõ q̃ ineſt pure p accidẽs infit oĩb⁹ indiuiduis illius ſpẽi p̃ter duob⁹: hoc eſt impoſſe: ⁊ dico ꝙ nihil ẽ impoſſe apd deũ oĩpotẽtẽ: ⁊ multa apparẽt hoibus impoſſia que ſunt poſſibilia ſm deum ſummum ⁊ bñdictum. quare ⁊c.

f **Ad primam** rõnẽ cũ dĩ oĩs trãſmutatio ⁊c. ⁊ cũ dĩ ꝙ oĩs trãſmutatio eſt iter ꝯ̃ria: Verũ eſt p̃ter motũ circularẽ vt dicũt aliqui. Sed motus circularis nõ ẽ inter ꝯ̃ria: ĩmo eſt ab eodẽ in idẽ ⁊ idẽ nõ eſt ſibijpſi ꝯ̃riũ. ¶ Ad aliã cũ dĩ ꝙ oĩs tranſmutatio que h; terminũ ⁊c. verũ eſt terminata ⁊ finita ſm terminos ⁊ non ſm tẽpus. ⁊ ſic põt eẽ eterna: ſicut dicunt. ¶ Aliter põt dici ꝙ oĩs tranſmutatio hñs terminũ eſt terminata. Verum eſt vt h; terminum: ⁊ cũ dicitur ꝙ oĩs trãſmutatio h; terminũ: verũ eſt vel ſm ſe totã vel ſm partẽ: ⁊ ſic ẽ finita ſm partẽ. quelibet. n. circulatio eſt finita: totũ tamẽ totus motus circularis nõ h; vnicũ terminũ: ſed infinitos ſucceſſiue: ⁊ ideo ſm ſe totuꝫ non eſt finitus ſ; infinitus. Quare aũt ⁊ pp̃ quid motus circularis ẽ infinitus ⁊ cõtinuus. rectus aũt nõ: inferius appebit dõ dante. ¶ Ad aliã cuꝫ dĩ ſicut eſt in minori mundo ⁊c. dico ꝙ ſimile eſt in hoc ꝙ ſicut in minori mũdo eſt aliquod mouẽs ⁊ mobile aliqd: ⁊ ſic in maiori mundo. ⁊ ſicut in maiori mundo pmũ mouẽs ẽ cã oĩuꝫ motuũ quoquo mõ ſic in aiali ipa aĩa ẽ pncipiũ ⁊ cauſa oĩum motuuꝫ ꝓprioꝝ ipſi aiato. vt Ariſt. docet in 2° de aia: ſed diſſimile eſt in alio: q: in maiori mundo motor eſt perpetuus: ĩ minori aũt mũdo nõ eſt perpetuus. Itẽ in aiali motor eſt mobilis ſaltẽ per accidens: in vniuerſo autem motor eſt immobilis oĩno. Et ad minorẽ dico per interemptionẽ. nunquam. n. incipit moueri de nouo nullo motu p̃cedẽte in ipſo nec in alio. Et cũ dicitur ꝙ cũ aial ſurgit de ſomno ibi incipit motus in aiali nullo motu p̃cedente. Dico ꝙ l; nõ ꝓcedat ibi aliquis motus exterior ſaltẽ manifeſtus: tamẽ p̃cedit aliqs motus interius in corpore aialis. ſ. a calore nãli vel a cõtinẽte. Si. n. animal dormiẽs oꝫ expergefieri naturaliter opꝫ ꝙ calor naturalis corporis reſoluat ⁊ conſumat humiditatẽ facientẽ ſomnum: ⁊ ꝙ ſpiritus mittãt̃ ab iterioribus ad exteriora: ⁊ hec oĩa ſunt motus quidẽ: ⁊ ſic illũ motũ p̃cedit alius motus. ¶ Itẽ ſi aial in vigilia penitus quieſcat a motu locali: ⁊ poſtea incipit moueri opꝫ ꝙ p̃cedat aliquis motus in ipſo ſaltẽ ꝙ appetat moueri cuꝫ p̃us ſi appetebat: ⁊ h⁹ appetit⁹ nou⁹ reducit̃ ad aliquam factam tranſmutationẽ in corpore a cõtinẽte. ſ. ab aere ⁊ a celo. Et h̃ ſignificauit Ariſto. in lr̃a: cũ dixit nihil igit̃ ꝓhibet. magis aũt fortaſſe neĉium eſt in corpe multos fieri motus a cõtinẽte. hoꝝ autẽ quoſdã intellm̃ aut appetitum mouere: illũ autẽ totũ iaꝫ aial mouet̃. Et propter h̃ dicit ibi commẽtator ꝙ duplex eſt alteratio qua non ceſſat animal moueri: quarũ vna eſt a continente. ſ. ab aere ⁊ aq̃ ⁊ celo. Alia eſt a calore nãli. nunq̃. n. ceſſat actio caloris nãlis ⁊ cuꝫ ceſſat tunc eſt mors vt dicit. Sic igitur imaginat̃ Ariſto. ꝙ ipſum cõtinẽs in quo viuit aial immutatum a corpore celeſti tranſmutat corpore animalis. Et iſtoꝝ motuũ qdã perueniunt quodãmodo ad intellectuꝫ faciẽtes ipſum iudicare aliquid eẽ bonũ ⁊ ꝓſequẽdum: aut malũ ⁊ fugiẽduꝫ: ⁊ ſic appetitus appetit illud ꝓſeq aut fugere: ⁊ mouet̃ animal niſi aliqd ꝓhibeat. vbi gr̃a. cum cõtinẽs eſt valde exceſſiue calidũ ꝓpter preſentiam ſolis ⁊ alioꝝ aſtroꝝ calefaciẽtium: tunc contingit corpus animalis exceſſiue calefieri ⁊ exiccari: ⁊ tunc aĩa iudicat potum frigidũ eſſe bonũ ⁊ iuuamẽtũ: ⁊ appetitus appetit illud: ⁊ mouet animal ad hoc: ⁊ ſimilr̃ in alijs ſuo mõ non tamẽ dico ꝙ a talib⁹ intellect⁹ neceſſitet̃ ad iudicandum ⁊ voluntas ad volẽdũ. Et de hoc ingret̃ poſt. Sic igitur pꝫ ꝙ illa ratio q̃uis ſit multũ apparẽs: tñ ſupponit falſum. quare nõ valet. ¶ Ad aliã cuꝫ dĩ. infinita ⁊c. Dico ꝙ nõ valet: q: pertrãſitus eſt de extremo ad extremum. modo nulla circulationũ ad quas p̃uenit̃ ẽ extrema ſimplr̃: ĩmo poſt quãlibet ſequit̃ aliaq: non eſt ratio quare motus circularis magis terminat̃ ad vnũ vbi magis q̃ꝫ ad aliud. vnde ſicut in linea circulari quilibet punctus eſt terminus vnius partis linee ⁊ initiũ alterius: ſic in motu circulari vbi eſt natum eſſe initiuꝫ vnius partis motus ⁊ termin⁹ alterius: ⁊ ideo nulla ratio nãlis ẽ q̃re motus circularis terminet̃ ad vnũ vbi: ⁊ ab illo non incipiat circulatio: ſed terminet̃ oĩno motus: opꝫ eniꝫ ꝙ ad omne vbi terminet̃: qd̃ eſt ipoſſe: aut ad nullum oĩno terminet̃. ⁊ ſic eſt eternus. Et iſtam rõnem tetigit Ariſto. in iſto octauo capl̃o. ꝙ oĩt lationũ circulariter. Et Cõmentator dicit ibi: ꝙ iſta cauſa non ſolũ dat eſſe poſſibile ꝙ motus circularis ſit ꝑpetuus: ſed etiã dat eſſe neceſſarium. quare ⁊c. ¶ Ad aliam cuꝫ dĩ: ꝙ eſſet aliqd maius infinito: nego ꝯñtiã. Et cũ ꝓbat̃. Similr̃ circulatiões ſolis ⁊c. ibi dico ꝙ circulatiões ſolis ⁊ lune pñt cõparari ad totuꝫ temp⁹: ⁊ ſic nõ ſunt plures vnius q̃ꝫ alterius: q: oẽs ſunt infinite: vel poſſunt comparari ad aliqd̃ tẽpus determinatum vt ad cẽtũ annos aut ad aliqd̃ h⁹ qdcũq;: ⁊ ſic bene verum eſt ꝙ plures ſunt circulatiões lune q̃ꝫ ſolis ĩ ſuis ꝓprijs circuitis. quare nõ valet. ¶ Ad aliam dicunt aliq ꝙ nõ eſt incõueniens infinitã eſſe actu multitudinẽ in rebus imaterialib⁹ accidẽtaliter ordinatis: cuiuſmodi ſunt intellectus hominũ qui fuerũt vſq; nunc. Sed hoc nihil eſt: q: cum in rebus materialib⁹ nõ poſſint eſſe ſimul infinita ſm actum diſtincta ab inuicẽ ſm eſſe: multo minus hoc eſt impoſſibile in rebus imãlibus. Nam res imãles ſunt magis ꝓpique nature forme: ⁊ res mãles materie: multo aũt plus magis actualis iſnitas repugnat forme q̃ꝫ materie, vt manifeſtũ eſt cuilibet intelligẽti. Nam finitas ꝓuenit ex forma ⁊ infinitas ex mã. vt pꝫ in. 3. huius. quare ⁊c. Et ideo diceret Ariſto. ⁊ Cõmẽtator ꝙ intellectus imãlis ⁊ abſtractus nõ eſt plurificatus numeralr̃: ſ; eſt vnus vt h; videri. 3. de anima. Scd̃m fideꝫ aũt ⁊ veritatẽ dico ꝙ hoies infiniti non p̃ceſſerint: ſed fuit pmus homo antequaꝫ nullus alius p̃ceſſit: quare rõ falſum ſupponit. Et ſi queras quis generauit primũ hoieꝫ: dico ꝙ nõ fuit generatus aliquo hoie: ſed fuit creatus vel factus vel format⁹ a creatore qui oĩa creauit. ſ. deo. ¶ Ad aliaꝫ cum dĩ ꝙ productum ⁊c. dicunt aliqui ꝙ verum eſt ſi ẽ cauſatuꝫ ab aliquo vt aliqd ab agente. Si autem eſt cauſatum ab aliquo ſolum tanq̃ a fine non oportet: ⁊ ſic eſt de motu eterno vt dicunt: motor enim eternus nõ eſt cã motus niſi in genere cauſe finalis. Sed hoc eſt multũ difficile: ⁊ ideo de hoc fiet queſtio ſpecialis. Vtrum ſcilicet motus eternus dependeat a motore tanq̃ ab efficiente.

Margin notes: Motus tota/lis eſt in/finitus — T. c. 75 — T. c. 63 ⁊. 72.

Ad aliam cum dicitur: non demonſtretur motus eē eter
nus ⁊c. dico ꝙ poteſt concedi. Et cum dicitur ꝙ illa non
eſt cauſa: falſum eſt. Et ad probationē dico breuiter ad pre
ſens ꝙ agens per voluntatē ꝑmutabilem non agit aliqd
de nouo immediate niſi aliqua permutatio facta ſit in ip/
ſo: ⁊ ſi ego nunc volo cras ire ad ſcholas ⁊ cras nolo ire
ad ſcholas: iſte actus volendi nō eſt vnus ⁊ idem oīo for
maliter licȝ ſit vnus quodammodo radicaliter ⁊ materi
liter. Aliud enim eſt formaliter velle cras ire ad ſcholas
⁊ velle nunc ire ad ſcholas. Sed cras igiť ire ad ſcholas
eſt aliud formaliter ab eo ꝙ eſt nūc ire ad ſcholas: ⁊ iō nō
valet illō exēplū. De hoc ēt q: difficile eſt ⁊ ſubtile volo
qōnē ſpecialē facere. ⁊ ſic de iſto. Queſtio. iiij.

A Q Ueritur hic grā vltime rōnis. Utrum mo/
tor eternus intrāſmutabilis q mouet ꝑ intel
lectum ⁊ voluntatē poſſit imediate cauſare
motū nouū nulla tranſmutatiōe ꝓcedente.
¶ Arguiť ꝑmo ꝙ ſic. Quia talis motor eſt
omnipotēs ꝙ non eēt niſi poſſet ⁊c.

Oppoſitum arguiť: q: ſicut ſe hȝ voluntas no/
ua ad motū eternū: ſic ſe hȝ volūtas
eterna ad motū nouū: ꝑ cōueniētē ſilitudinē. Sed volun
tas noua nō pōt facē motū eternū: vt manifeſtum ē. ꝫ vo
luntas eterna non poteſt facere motū nouū.

2 R° Ad queſtionem dicūt Ariſt. ⁊ ſuꝰ Cōmen. ꝙ
motor eternꝰ ē oīo itrāſmu
tabilis ꝑ ſe ⁊ ꝑ accñs: ꝙ quātūcūqȝ agat ꝑ volūtatē nō ꝑt
agē imediate motum nouum. ſ. nullo motu ꝓcedente. Et
ratio Ariſto. patuit prius. nam ſi huiuſmodi motor age/
ret immediate motū nouum nullo motu ꝓcedente: aut
ipſum mobile eēt factum: aut eternum. ſi nouum ⁊ factū
tunc factio eius ꝓcedit eius motum. ſicut. n. mobile ꝓce/
dit motū: ſic factio mobilis ſi ipſū mobile fiat ꝓcedit fa
ctionē motus: ⁊ ſic ante illū motū fuit alius motus. Et ſi
dicať ꝙ ab agēte ſcȝm fuit ipſū mobile nō factione que ē
motꝰ vel trāſmutatio vel cū motu ⁊ trāſmutatione: ſed
factiōe equoca q̄ ē creatio ſine oī motu ⁊ trāſmutatōe ⁊
ſine ſubō ꝓiacēte ſeu ꝓſuppoſito. Iſtud nō voluit Ariſt.
q: ſcȝm ꝫ potētie actiue nō corrñderet poᵃ paſſiua aliq̄ cū
oīs poᵃ paſſiua ſit i aliq̄ ſubō. Iterū ſi ipm mobile incepit
eē: aut ꝓus potuit eē: aut non potuit. ſi potuit eē de ſe illa
potētia fuit in nihilo: q: nec in agente ſolū: q: potētia re
ceptiua eē alicuiꝰ rei nō ē i agēte qō agit illā rē: vt mani/
feſtū eſt cuilibet intelligēti. ꝫ potētia receptiua ipſius mo
bilis fuit in aliq̄ ſubō ꝓeriñte. Si vō diceret ꝙ ipſum mo
bile nō potuit eē q̄ȝ ū de ſe eſt: ſic fuit ipoſſe eē ⁊ nullū ta
le icepit eē. q̄re ⁊c. Et ſi dicať ꝙ mouēs fuit eternū ⁊ ſilr
mobile. ꝫ hoc eſt rō Ari. q̄ ſupius iducebať: ⁊ reſumas
eā ſi placet. rō Ariſt. de relatiuis optime hȝ ꝫ locū: ⁊ tu
ꝯſidera eā ꝑ te. q̄re ⁊c. ¶ Item arguiť breuiter ſic: ſi talis
motor incipit mouē de nouo: aut aliquid aliud imediate
agit de nouo: aut ipſe ab eterno voluit mouē aut non vo
luit mouere ab eterno: hec diuiſio ſcȝm ꝯdictionē. Si ab
eterno voluit mouere: ꝫ ab eterno mouit: q: eiꝰ volūtas
q̄ vult mouē eſt imediata ⁊ ꝑ ſe cā ipſius motus. ⁊ tali cā
poſita neccīo poniť cauſatū. Si dicať ꝙ nō voluit moueř
ꝓus ⁊ nūc vult mouere: neccīo ſcā ē innouatio ⁊ tranſmu
tatio in ipſa volūtate eiꝰ. Nō. n. eſt intelligibile qō volun
tas nūc velit mouē ⁊ ꝓus nō voluit mouē niſi mutatio fa
cta ſit de nō velle ad velle. Nō ponebať oīno ⁊ totaliter
Obiec° intranſmutabile. ꝫ ⁊c. ¶ Sȝ aliqui cauillant hic ꝙ ipſe ꝑ
mus motor ab eterno voluit mouere in iſto tpe determi
nato ⁊ incipē motū in iſto nūc: ⁊ iō cū icepit motū in illo
nūc ⁊ voluit incipē motū in illo nūc: nulla mutatio facta
eſt in ſua volūtate: ⁊ exēplificāt ſic: aliqs pōt velle ire ad
ſcholas poſt triduū ⁊ i ſine tridui velle ire ad ſcholas: ⁊

ſic cū ibit ad ſcholas nō erit volūtas inouata ꝑ eiſe ſi cōti/
nuaret actū volēdi. Sȝ hoc nō ſufficit intentioni: q: ſic di Repro. bato
cēdo ñ rñdeť ad iterrogationē. ſi. n. q̄ro an ille motor ab
eterno voluit mouē in iſto tēpore vel incipē motum i iſto
nūc. Sȝ vtꝝ ab eterno voluit mouē: ⁊ ſi ſic. ergo ab eter
no mouit: aut eꝯ. Si nō ab eterno voluit mouere: ⁊ nūc
vult mouere. ꝫ iſta volitio eſt noua in eo: qō ē ipoſſe: nec
valȝ exēplū eoꝝ. Siquis vult ire ad ſcholas poſt triduū
⁊ i ſine tridui vult ire ad ſcholas nō ē eadē volitio forma
liter lȝ ſolū mālr. Prius. n. verū erat dicere ꝙ ipſe vole
bat ire ad ſcolas i futuro: ⁊ nūc vult ire ad ſcholas vel i
cipere in pñti nunc. Sicut igitur ire ad ſcholas in futuro
⁊ ire ad ſcholas in pñti non eſt idē volibile formalr: ſed
diuerſum vt manifeſtū ē cuilibet ſic indubitāter nō ē idē
actꝰ volēdi formalr hic ⁊ ille. ⁊ iō illud exēplū nihil vȝ.
¶ Itē dimittamꝰ q̄rere de inceptiōe motꝰ ⁊ queramꝰ de
ipſo nunc vtrū ab eterno voluit ꝓducē iſtud nunc aut in
aliquo nūc determinato dico imediate. Si ab eterno vo
luit abſolute ꝓducere illō nūc: q̄re ab eterno nō ꝓduxit
cū ſua volūtas actualis ſit ſufficiēs cū oī qō vult facere:
vt dicūt. Si āt voluit ab eterno ꝓducere illō nūc i deter/
minato nunc: queritur vtrum in eodē nunc aut in alio.
Si in eodē hoc eſt abſurdum. nihil. n. produciť nec eſt in
ſeipſo per ſe. Si in alio nunc queriť de illo alio: ⁊ ſic in ifi
nitū. q̄re ⁊c. ¶ Itē ſi primꝰ motor nūc incipit mouē ⁊ pri
us non mouebat vel aliquid ꝓducē qō ꝓus non ꝓduxit:
aut ab eterno ipſe fuit eiuſdē diſpōnis ſicut eſt nunc cū
actu ꝓduxit: aut nō. Si ſic. ꝫ q̄ rōe nūc ꝓducit ab eterno
ꝓduxit: ⁊ ſic nō de nouo. Si nō. ꝫ oȝ aliquā trāſmutatio
nē eē factam in ipſo: ſed hoc eſt ipoſſe: q: poniť oīo intrāſ
mutabilis. ꝫ ⁊c. ¶ Itē deꝰ ſemper eſt ⁊ eternalr fecit qō
melius ē ⁊ poſſibile: hoc eſt manifeſtū. Sȝ melius ē mo
uere q̄ȝ nō mouere: vt manifeſtum eſt. Et ꝓbatur: q: vel
mouere eſt melius q̄ȝ non mouere: vel econuerſo. ſ. ꝙ nō
mouere eſt melius ſimplr: vel ambo ſunt equalis bonita
tis. Si ꝑmo mō habeo ꝓpoſitū. Si ſcdō mō incōueniēs
eſt: q: cū mō deus moueat nō faceret qō melius ē. nec. 3°
modo: q: eē ſp eſt melius q̄ȝ non eſſe ſibi oppoſitū: ⁊ iō
mouere eſt melius q̄ȝ non mouere. Et cōſtat ꝙ ſp fuit ei
poſſibile mouere ⁊ nūq̄ȝ impoſſibile fuit moueri vł mo 5
tum eſſe: q: ſi aliquando fuiſſet impoſſibile nūq̄ȝ fuiſſet.
ꝫ ab eterno debuit mouē. ¶ Itē Cōmētator arguit ſup/ Cō. 1°
ponēdo fundamēta duo ꝑ ſe nota que nullus pōt nega/
re ſcȝm rōnē interiorē. vt dicit. vnū eſt. ꝙ ꝑmus motor ē oi
no intrāſmutabilis: ⁊ ꝫ cōcedebant ei loquētes ſue legis
cū qbꝰ ipſe diſputat. Aliud ē qō agēs ꝑ volūtatē nō poſt
ponit ſcȝm durationē ſuū effectū: niſi ꝑꝑ defectū alicuius
alterius. ſ. qō eſt necīum ad eſſe vel ad melius eē illiꝰ eſſe
et ꝯ diſiue illud aliud ſit tps vel aliqō aliud qōcūqȝ: qō ñ
eſt in eiꝰ ꝑtāte. mō ipſe motor ꝑmus eternꝰ nō hȝ poſtpo
nere ſibi motū vel mouēdum ꝑꝑ defectū eius ꝙ nō ſit in
eius ꝑtāte, vt dicūt. ꝫ non dȝ poſtponi motus ſcȝm dura/
tione ipſi primo motori. ¶ Sȝ dicunt aliqui ꝙ ipſe deus Opinio
voluit facere motum ⁊ totū mūdū de nouo ꝑꝑ ſeipſum
ſcilicet ad ꝫ vt ſua ſufficiētia manifeſtareť i hoc: q: oībꝰ
aliis nō exñtibus ipſe in ſeipſo oēm ſufficiētiā beatitudi
nis habuit ⁊ virtutis ad rerū productionem: ⁊ hoc ſine Repro. bato
dubio non eſt niſi perſuaſio rhetorica nullā ceritudinē
inducēs. Nam ſine motu ⁊ mundi nouitate poteſt homi
nibus per rationem demonſtratiuam cōſtare ꝙ ipſe deꝰ
eſt ſibiipſi efficiens ſic ꝙ a nullo alio dependet tanquā a
cā ꝑncipali in quocunqȝ gñe: ⁊ ꝙ ipſe eſt ꝑmus ⁊ nobiliſſi/
ma cauſa omnium alioꝝ entium ſcȝm aliquē modū. vnde
⁊ Ariſto. dicit in ꝓhemio metaph. ꝙ totalr optimū eo
rum que in natura deus ē. ⁊ in. 12° dicit qō ab ipſo depē
det celum ⁊ tota natura. ¶ Et preterea ſicut ipſe poniť T. c. 38

ſupra nãm produxiſſe omnia de nouo:ſic poteſt poni qꝺ
ipſe potuit hominibus manifeſtare ſuam ſufficientiam:
⁊ hoc notificare ꝙ ipſe poſſet eſſe ſine omnibus entibus
quãuis ab eterno omnia cauſauerit:⁊ ſic nulla eſt neceſſi
tas poſtponendi ſibi ſuum proprium effectũ. vnde cum
ſimpliciter melius fuerit ipſum mũdum fuiſſe ab eterno:
⁊ hoc fuerit poſſibile ipſi primo principio:⁊ nõ repugna
uerit ipſi mundo:⁊ per nouitatem mundi nullum appa
rens ſaluatur quod non poſſit ſaluari ſine tali nouitate:
rationabilius videtur:immo fortaſſis neceſſarium ipſuꝫ
fuiſſe eternum quam nouum eẽ. Sed aliqui profundius
perſcrutantes de ſecreto diuine voluntatis:dicunt quod
ipſe produxit mũdũ de nouo. vt manifeſteret ꝙ ipſe fuit
ſolus alijs non exñtib⁹ quod non potuiſſet fuiſſe ſcñ niſi
fuiſſꝫ ſine oib⁹ alijs. Sꝫ hoc nõ ſufficit:qꝛ p mundi noui
tatẽ aut manifeſtauit ſe fuiſſe ꝑus in aliquo tꝑe ſine oib⁹
alijs:aut manifeſtauit ſe fuiſſe ⁊ eſſe priorẽ ſm nãm. Nõ
ꝑ mõ:qꝛ tꝑs nõ põt eẽ ſine oĩ motu. vt manifeſtũ ẽ oĩ itel
lectui:nec mot⁹ ſine mobili. Unde p mũdi nouitatẽ nõ
manifeſtauit ſe ĩaliq̃ tꝑe fuiſſe ſine oib⁹ entib⁹:qꝛ in tꝑe
illo neceſſariuꝫ eſt fuiſſe motũ ⁊ mobile. Si diceret̃ ſcꝺo
mõ.ſ.ꝙ p talẽ nouam mundi ꝓductionẽ manifeſtauit ſe
fuiſſe priorẽ ſꝫ nãꝫ:ĩta hñ manifeſtauiſſet hoc cauſando
eternaliter ipm mũdũ ⁊ ſuã cãlitatẽ notificãdo:qꝛ ꝯſtat
ꝙ cã p ſe ꝑor eſt nã q̃ꝫ cauſatũ:q̃uis ſit ſimul duratione
⁊c. Sꝫ aliq̃s poſſet rõnabilr̃ opponere:qꝛ ꝑmus motor
ſic potuit produceẽ hanc reuolutionẽ hodiernam nõ ꝑce
dẽtib⁹ alijs:⁊ ſic hꝫ ꝙ de nouo potuit incipẽ motũ:⁊ ſic
nouũ potuit ꝑcedẽ reuolutiones ꝑcedẽtes:⁊ h vr̃ incon
ueniẽs:qꝛ ſeqr̃ ꝙ ipſe reuolutiones eẽnt eẽntialr̃ ordina
te:ꝗꝺ vꝫ irrõnabile:tũ qꝛ idiuidua eiuſdẽ ſpẽi nõ ſũt eẽn
tialr̃ ordinata:tũ qꝛ in eẽntialr̃ ordinatis eẽt ꝓceſſus ĩ in
finitũ:⁊ forte dõm ꝙ ad h qꝺ neccĩa ſint eẽntialr̃ ordinata
nõ ſufficit qꝺ ad eẽ vnius eoꝝ fuerit necciũ alteꝝ ꝑceſſiſſe:
ſꝫ ꝙ ad eẽ vni⁹ nece ſit eẽ alteri⁹ ſil. v.g. ad eẽ ſortis neccĩũ
eſt ꝑfuiſſe ĩfinitos hoies:ita. l. ꝙ ſol vel celũ nõ potuiſſet
gñare ſortẽ niſi ꝑcedẽte aliquo hoie:nec illum niſi ꝑcedẽ
te alio in infinitum:⁊ tñ iſti hoies nõ oĩr eẽntialr̃ ordinati.
¶ Sꝫ adhuc remanet dubitatio:qꝛ impoſſe ẽ reuolutio
nẽ eternã non ꝑceſſiſſe hodiernã. igitur neccĩum ẽ eã ꝑceſ
ſiſſe. Sꝫ oĩa neccĩa ſunt p ſe. ꝑ poſterioꝝ. ⁊ iſto 8° ⁊ i. 12.
metapħ. igitur iſte reuolutiões ſũt p ſe ordĩate:⁊ p ꝯñs
eẽntialr̃. ¶ Dõm ꝙ aliq̃ eẽ eẽntialr̃ ordinata non ſufficit
ꝙ vnũ p ſe ꝑcedẽt reliquũ:ſꝫ eꝯ:qꝛ neccĩo ſil̃ ſunt. Alr̃ di
cerẽt ꝙ reuolutiões ſunt eẽntialr̃ ordinate:nec ẽ incõue
niẽs in eẽntialr̃ ordinatis ſucceſſiuis procedẽ in infinituꝫ
ſꝫ in ꝑmanẽtib⁹:nec iſte reuolutiones ſunt idiuidua eiuſ
dẽ ſpẽi ꝓprie:ſꝫ partes q̃tĩtatiue vni⁹ toti⁹ ꝯtinui. ſ.
mot⁹ circularis celi. Sꝫ h ꝯdicẽt Cõmẽtatori ĩ iſto 8° ⁊
ſꝺ dicatur ꝑmo mõ. ¶ Itẽ Cõmẽtator inuit talẽ rationẽ.
voluntas noua nõ ꝓducit effectũ niſi nouũ. igĩ̃ voluñtas
antiq̃ nõ ꝓducit niſi antiquũ. Et ꝯfirmat̃ ꝑ ꝓ putãtes ob
ſtruere intellm̃ ꝑſuaſionib⁹ nõ neceſſarijs:ꝗꝛ.n.ꝑ^m ꝑñ^m
fuiſſe alijs nõ exñtib⁹ nõ põt itelligi niſi altero iſtoꝝ mo
doꝝ:aut ꝙ ipſe fuit:qꝛ alia nõ erãt:ita ꝙ nõ eẽ alioꝝ fuit
cã eẽ ei⁹:vt ſi diceremus qꝺ ſole nõ pñte dies nõ eſt:⁊ hoc
eſt abſurdũ:qꝛ nõ eẽ alioꝝ nõ fuit cã eẽ:vt manifeſtũ eſt:
aut ipſe fuit alijs nõ exñtibus. i. qꝺ in aliquo tꝑe fuit duꝫ
alia nõ fuerũt:⁊ hoc ẽt ẽ remotũ:aut fuit alijs nõ exñti
bus. i. qꝺ alia nõ erant:nec fuerũt ſibi cã eẽ:imo oibus
alijs fuit cã eẽ ⁊ ꝑ⁹ nã ei:⁊ h idubitãter pꝫ hoib⁹ ẽt oi
b⁹ intelligẽtib⁹ manifeſtũ eẽ ſine nouitate mot⁹. vñ Ariſt.
⁊ alij phĩ q poſuerũt motũ eẽ ꝑpetuũ ⁊ nondũ hñ ſciue
runt ipm ꝑmũ ꝑñ^m qꝺ eſt de⁹ eẽ nõ exñtib⁹ alijs:⁊ ſic intel
ligẽdo qꝺ alia nõ ſunt ei:nec fuerunt cã eẽndi, ⁊ ipſum eſt
nã ⁊ dignitate pri⁹ oib⁹ alijs, qꝛ alia nõ erãt, ita qꝺ nõ eẽ
alioꝝ fuit cã ⁊c. ¶ Itẽ arguit̃ rõne quadam quã ponit
Albert⁹ ſup 11^m metapħ. Nũq̃ꝫ eẽntia aliq̃ deſtruit̃ actu
ſuo eẽntiali. hãc recipit ꝓ manifeſta:ſicut lux nũq̃ꝫ deſti
tuit̃ a lucere ⁊ h⁹:ſꝫ mouere ẽ actus eẽntialis ꝑmi mot⁹.
Probatio:qꝛ aut ꝑm⁹ motor mouet p ſuã eẽntiã. aut per
aliqꝺ accñs. Si ꝑ mõ. ḡ mouẽt ẽ ei⁹ act⁹ eẽntialis. Si 2°
mõ h eẽt ĩpoſſe:qꝛ ſic mouẽs p accñs ⁊ nullũ tale eſt ꝑ^m
mouẽs:qꝛ p accñs nõ eſt nãlr̃ prius ipſo p ſe. vt pꝫ in iſto
octauo. quare relinqt̃ ꝙ eſt mouẽs p eẽntiã ſuã ⁊ ſic ei⁹
act⁹ eẽntialis eſt mouere:⁊ ĩ q̃re nũq̃ꝫ deſtituit̃ ipſo mouet̃.
¶ Sꝫ ꝯ hãc rõnẽ mouet q̃ſdã obiectiões ⁊ ſoluit. Primo
dicẽt aliq̃s ꝙ ſꝫ hoc ꝑm⁹ motor nõ põt non mouẽ:⁊ ſic
eſt coactus ad mouẽdũ:quod eſt abſurdũ. Rñdit h ⁊ hñ
ꝙ nõ ſeqt̃:qꝛ coactũ ẽ violẽtũ. Violẽtũ aũt eſt cuius ꝑñ^m
eſt ab ex. vt pꝫ in. 3. ethicoꝝ. mõ ipſi ꝑ motori non eſt ali
quod ꝑñ^m extrinſecum mouẽdi ſicut nec eẽndi:⁊ ideo nõ
mouet violẽter nec cogit̃ ad mouẽdũ. Sꝫ dices vlterius
ſaltẽ ipſe erit obligat⁹ ad mouẽdũ ⁊ non mouebit libere
qꝛ nõ poterit nõ mouere. Dicit ꝙ hoc nihil eſt penit⁹:qꝛ
liberũ eſt quod eſt ſuĩ ꝑpri⁹ grã. vt pꝫ in primo politice. mõ
ipſe prim⁹ motor mouet grã ſui:ꝓpter ꝑncipalr̃ ꝯmunica
re ẽm bonitates ſuas p eẽntiam ſumme libertatis ẽ:⁊
h facit ꝑm⁹ motor ꝑ ꝑpetuo ſuo motu. Et idꝺ ꝙ ſꝑ ẽ ĩ op
tima ſua diſpõne ⁊ ſm ſeipſuꝫ:⁊ cũ ſeipſum ſꝑ itelligat ⁊
amet in quo ẽ dilectio ꝑfectiſſima. vt dr̃ in. 12. metapħ.
⁊ in comparatiõe ad alia eẽntia:qbus ꝑpetuo ſuas bon
tates cõicat p motũ. vñ ⁊ Cõmẽ. dicit ſup 2^m celi ⁊ mũdi
ꝙ oẽ qꝺ ẽ ꝓꝑ ſe primaria intẽtiõe eſt ꝓ aliud ſcꝺa intẽ
tione:vel hꝫ actionẽ ꝓ aliud ſcꝺaria intẽtione niſi eẽt ſi
lic aliq̃ nã nõ inata ad largiẽdum vt dicit:ſic igitur diceret
Cõmẽ. ⁊ Ariſt. Sꝫ dico ſm fidẽ ⁊ vitatẽ ⁊ h indubitãter
aſſero ⁊ firmiter ꝯfiteor ꝙ ꝑ^m ꝑñ^m qꝺ eſt deus ſupremus
potuit incipẽ motum de nouo p ſuam voluntatẽ ⁊ ꝓdu
cere de nouo ipm mobile. ⁊ alia entia ſine omni tranſmu
tatione ꝑcedẽte:nec h⁹ cõcluſionis pono aliquã rõnẽ demonſtratiuam:ſed eam ſola fide teneo ſicut ⁊ alia multa.

Ad rationes in ꝯtriuꝫ. ¶ Ad ꝑmã dcm̃ ẽ in ꝑce
dẽti q̃ne ꝙ ipm mobile fuit ꝓdu
ctũ a primo reꝝ ꝑñ° nõ q̃dẽ per motũ ⁊ ex ſubo:ſed ſine
motu ⁊ ſine ſubo. Et cũ dr̃ ꝙ potẽtie actiue ⁊c. Ueꝝ ẽ
potẽtie actiue agẽtis pticularis qꝺ nõ eſt cã toti⁹ entis:ſꝫ
po° actiue agẽtis:vel qꝺ ẽ ꝑ° cã toti⁹ entis:non opꝫ correſpon
dere potentiã paſſiuã in aliq̃ ſubo:⁊ ſic eſt de po° diuina.
¶ Ad aliã dico ꝙ mobile nõ potuit eẽ po° paſſiua mãe.
Sꝫ qꝛ ſibi nõ repugnabat eẽ:⁊ cũ h potuit eẽ po° actiua
agẽtis ꝑmi. ¶ Ad aliã dico ꝙ prim⁹ motor ab eterno vo
luit mouere in tꝑe determinato ⁊ incipẽ motũ in nũc. Et
cũ dr̃ vlteri⁹:vtrũ abſolute voluit mouere ab eterno. Di
co ꝙ ſic:nec ſeqt̃ ex hoc. ḡ ab eterno mouit. Et cũ dr̃ qꝺ
cã ⁊c. Ueꝝ ẽ in cauſis nãlibus:ſꝫ in volũtarijs non opꝫ.
¶ Ad aliã ſilr̃. nam ab eterno fuit eiuſdẽ ⁊ non alterius
diſpõnis:nec tñ ab eterno mouit ſicut non mouet:qꝛ eſt
agẽs p volũtatẽ. ¶ Ad aliã dico:qꝺ lꝫ abſolute loquẽdo
meli⁹ eẽt mũdũ ⁊ motũ eẽ q̃ꝫ nõ eẽ:tñ ꝓ aliq̃ꝫ cãm meli⁹
eſt ipm nõ fuiſſe ſꝑ q̃ꝫ ſꝑ fuiſſe:ſꝫ q̃ ſit illa cã. Dico qꝺ ego
neſcio iſtam cãm ſufficiẽter:niſi illa cã ſit ipſemet deus q
eſt oium cã:⁊ ſi eſt aliq̃ ſpãlis ⁊ ꝓpa cã natiuitatis mũdi
ꝓ quã meli⁹ fuit ipꝫ eſſe nouũ q̃ꝫ eternũ iſtã ſcit de⁹ ipſe:
⁊ forte q̃dã alij hñtes intellꝫ magis eleuatũ:ſꝫ ego igno
ro cã ad pñs ſicut ⁊ multoꝝ effectuũ nãliũ cãs neſcio ꝺ q
b⁹ tñ mihi ꝯſtat qꝺ hñt eẽ i reꝝ nã. ¶ Ad aliã p idẽ. diui
ſio.n. Cõmẽ. ẽ ſufficiẽs ꝺ agẽte p volũtatẽ mutabilẽ:ſed
agẽs p volũtatẽ immutabilẽ q̃ põt poſtponẽ ſuũ effectũ nõ
ꝓ defectũ alicui⁹ qꝺ nõ ſit in ſua ptãte:nec ꝓ aliquam
aliã cãꝫ:ſꝫ ꝓ ſeipꝫ. Uñ nouitas mot⁹ ⁊ mũdi nõ reducit
ad aliquã nouitatẽ ꝑmi ꝑncipijs qꝺ ẽ de⁹:q ẽ cã ꝓpinq̃ ⁊

Cõ.39.

Cõ.66.

Primus pñ^m potuit incipe motũ ſine preuia mutatione.

immediata. ¶ Ad rōnē Alberti dico ꝙ eēntia que agit ꝑ nām ⁊ non ꝑ voluntatē nūꝙ̄ deſtituitur a ſuo actu eēn tiali: ſꝫ ſi agit ꝑ volūtatē bn̄ deſtituitur: ⁊ ſic eſt in propoſito. Primus enim motor mouet per voluntatē: ideo aliquando non mouebat vel non eternaliter mouebit. Et ſi dicas ꝙ illud quod debetur alicui per ſuam eēntiam debetur ei per ſe ⁊ per cōſequēs ſemper. Modo ipſi ꝑmo motori debetur moueri per ſui eſſentiā: q2 per voluntatem ſuam ⁊ ſua volūtas eſt idē qͦ ſua ſubā. Dōm ꝙ verū eēt in rebus naturalibus: ſꝫ in volūtarijs nō tꝫ: ⁊ ſic eſt i propoſito. quare ⁊c. ¶ Queſtio. v.

A Conſequēter querit̄. Utrū motꝰ eternꝰ depē deat a mouente ſicut ab agente ſeu efficiēte. ¶ Et arguit̄ ꝓ ꝙ nō: q2 ſi ita eēt ſequeret̄ ꝙ oē mouēs eēt agēs: ⁊ hoc eſt inconueniens
T.c.44. ſm Ariſtote. in primo de gn̄atione. ca. de tactu. vbi vult ꝙ omne agens eſt mouens: ſꝫ non econuerſo. Et probatur cōſequētia: q2 ꝙ omne mouēs ſit agēs: hoc non hꝫ inſtantiam niſi pro motore ſeparato a materia. Iſte. n. dicit̄ mouēs ⁊ nō agēs: ⁊ iſte motor eſt q cauſat motū eternū. vt pꝫ i iſto 8ᵒ. Si ḡ motꝰ eternꝰ eēt a mouēte ſicut ab agēte: ſeqͥ ꝙ dcm̄ ē. ſ. ꝙ oē mouēs eēt agēs
T.c.50 q̄re ⁊c. ¶ Itē agēs dꝫ eē ꝯriū ei in qͦ agit. vt pꝫ in ꝓ ƀ generatione: ſꝫ motor a quo cāt̄ motꝰ eternꝰ nō hꝫ ꝯrietatē ad mobile vt manifeſtū eſt cuilibēt intelligēti: nec eꝫ. ergo ⁊c. ¶ Itē nihil fit ab agēte niſi ꝑ motū ꝑcedētē i hec vr̄ manifeſta inducēdo in agētibus. Sꝫ motꝰ eternꝰ non pōt fieri ꝑ motū ꝑcedētē: q2 añ ꝑmū motū eternū nullus eſt alicuiꝰ motꝰ poi. ḡ ⁊c. ¶ Itē ſi ſic: tūc motꝰ eternꝰ nō eēt nālis: qͦ ē ipoīe. Et ꝓbat̄ ꝯñtia. q2 motor a quo cau
T.c.86 ſat̄ motꝰ eternꝰ eſt ſepatꝰ a mobili. vt patet i iſto. 8ᵒ. ⁊ ſic ſi ſit agēs iſtū motū: tūc iſte motꝰ erit ab agēte extrīſeco ⁊ nō intrinſeco: talis aūt motꝰ nō vr̄ eē nālis: q2 nā ē ꝑnci
T.c.3. pium intrinſecū. vt pꝫ in 2ᵒ huius. quare ⁊c.

Oppoſitum arguit̄ toē qͦ reducit aliqd ƀ potētia ad actū agit in ipm: hec vr̄ mani
Cō.18. feſta ꝑ rōnē agētis quā ponit Cōmē. in. 12. metaph. Sꝫ motor qui mouet motu eterno reducit aliqd de potētia ad actum. ſ. mobile. vt manifeſtū eſt. Ipſum enim mobile vt mobile ē nō ē niſi in potētia receptiua reſpectu mo
T.c.21 tus: ⁊ tale non dicit ad actum ſe. vt pꝫ ex 9ᵒ metaphy. ḡ relinquitur ꝙ a mouēte. quare ⁊c.

B De iſto dixerunt aliq ꝙ motꝰ eternus nō ē a motore tāꝙ̄ ab agēte: ⁊ h
Opinio ꝓbat̄ ꝑ vnā talē rōnē q̄ ēt credit̄ demrari ƀ ſubā eterna
Rō opinionis. ꝙ ipſa nō ſit cauſata ab agēte. Et ē ratio quaſi talis. Si ſubā eterna depēderet ab aliq̄ agēte ipſa de ſe poſſet eſſe. ſi. n. ipſa de ſe nō poſſet eē: tūc eēt impoſſi: ⁊ ſi de ſe pōt
T.c.17 eē ⁊ pōt ēt nō eē: q2 eadē eſt poᵃ ꝯdictiōis. 9. metaph. Sed tale qͦ de ſe pōt nō eē eſt corruptibile ⁊ a nullo pōt ꝑpe
tc.102. tuari. vt pꝫ ex ꝑmo celi ⁊ mūdi: ⁊ ſic ſubā eterna non eēt eterna oino. Siſr arguūt de motu eterno. ſi. n. ipſe motꝰ eternꝰ depēdēt ab agēte: tūc de ſe poſſet eē: ⁊ ꝯñs nō eē ⁊ ſic idē qͦ ꝑus. Et iō dicūt ꝙ motꝰ eternꝰ n̄ ē a motore tāꝙ̄ ab efficiēte: imo vel dicūt ꝙ actio ⁊ paſſio ⁊ motus nō hn̄t agēs ꝑ ſe: ⁊ dicūt hoc eē demrātū ab Ariſto. in. 5.
Improbatio huius. ¶ Sꝫ mihi vr̄ ſalua reuerētia ſic dicētiū ꝙ ipſi dicūt ꝯ Cōmē. ⁊ ꝯ v̄itatē. Cōtra Cōmē. dicūt manifeſte: qͦ Cōmē. vult in. 12. metaph. ꝙ in ſepatis a mā idē eſt cauſa mouēs ſm agēs ⁊ ſm finē. cōmē. 34. ibi in Cōmē. loquēs de mouēte ſepato dicit ſic: ⁊ eſt mouēs: q2 agit motum: ⁊ q2 finis motꝰ. ⁊ in cōmē. 36. dicit ſic: itelligētie vo abſtracte i eo ꝙ ſūt abſtracte ſunt ꝑnᵃ eoꝝ quoꝝ ſūt ꝑncipia duobꝰ modis: ſꝫ ꝙ ſunt mouētes: ⁊ ſꝫ ꝙ ſunt fines: ⁊ idē hꝫ in tractatu de ſubā orbis ex intentione. Et eſt ēt ꝯ rationē: q2 oi potētie paſſiue correſpōdet potētia actiua. vt

T.c.17 pꝫ ex quinto metaph. Sꝫ conſtat ꝙ mobile quod mouetur motu eterno eſt in poᵃ paſſiua ad motū eternū. ergo dꝫ eē potētia aliq̄ actiua ipſiꝰ motꝰ: ⁊ illa nō eſt niſi potentia motoris. vt manifeſtum eſt: q2 mobile nō habꝫ potentiam actiuā ipſiꝰ vt ꝯcedit̄. ḡ ⁊c. ¶ Et ſi qs dicat ꝙ ma-
Inſtantia ſm tio ior eſt v̄a in potētia paſſiua remota ab actu: ſꝫ de potētia ꝯiūcta actui: nō dꝫ ꝙ ei correſpondeat actiua ⁊ paſſiua hoc nihil eſt: q2 potētia paſſiua coniuncta actui aut ſeipſa reducit ad actū: aut reducit̄ ad actū ab aliqua alia potētia. Et primum ꝯcedit̄ eē impoīe. ḡ relinquit̄ 2ᵐ: ⁊ iſta potētia nō eſt niſi potētia actiua. vt manifeſtū eſt. q̄re ⁊c. ¶ Preterea. Quāuis mobile ꝙ mouet̄ motu eterno nō
Mobile eternū nō eſt i poᵃ reſpectu ſimul totiꝰ motus ſit i potētia remota actu reſpectu totiꝰ motꝰ ſimul: ita. ſ. ꝙ ſi ſit ꝑuatū toto motu: tñ ipꝫ mobile hn̄s vnā ptē motꝰ ꝯtinui ꝑpetui. ſ. vnā circulationē ē i potētia. l. in potentia ꝑuata actu ⁊ remota ab actu reſpectu alteriꝰ: ⁊ ⁊ ex ſic ſub illa altera eſt in potētia remota ab actu reſpectu alterius: ⁊ ſic de oibus: vt ſol dū actu mouet̄ circulatiōe hodierna eſt in poᵃ remota ab actu ad circulationē craſtinā ⁊ cū mouebit̄ in circulatione craſtina erit in poᵃ remota ab actu ad aliā ⁊ ſic i īfinitū: ⁊ anteꝙ̄ moueret̄ iſta circulatione ſeu reuolutione hodierna fuit in potētia remota ab actu reᵘ eius ⁊ ſic de oibus. vñ ipꝫ mobile qͦ mouet̄ motu eterno eſt in poᵃ remota ab actu reſpectu totiꝰ motus nō ſiīl: ſꝫ ſucceſſiue. vt pꝫ ꝯſideranti. ⁊ iō neċio idiget potētia actiua. cū. n. reſpcū cuiuſlꝫ circulatōis ſit aut fuerit in poᵃ remota ab actu: dꝫ ꝙ ad quālꝫ circulationē ſucceſſiue reducat̄ ab aliq̄ poᵃ ⁊ nō niſi a potētia motoris. q̄re ⁊c. ¶ Sꝫ ē ꝯſiderādū ꝙ duplex ē agēs: vt hꝫ in ſcđo ƀ
Agēs duplex T.c. aia. qͦdā. n. ē agēs remouēs ꝯriū quod ꝑfuit i paſſo: vt cum agit ignis in aquā remouēdo friditatē. ſiīr aūt ⁊ in alijs hꝫ: ⁊ tale dꝫ eē ꝯriū aliqͥr ipſi paſſo ⁊ cōicare in ipo in mā cū ipo. Aliud eſt agēs qͦ nō corrūpit ꝯriū: ⁊ ſꝫ ſolū iducit aliquē actū ad quē ſubm erat i poᵃ receptiua: ſicut dicimꝰ ꝙ corpꝰ luminoſum pn̄te diaphano agit i ipm: ⁊ ſiīr ſenſibile in ſenſum. Mō dico ꝙ motꝰ eternꝰ non ē a motore tāꝙ̄ ab agēte ꝑmo mō: ſed ſcđo mō.

C Ad rationem alteriꝰ opinionis cū dr̄ illō qͦ depēdet ab aliq̄ agēte ƀ ſe ꝑt eē ⁊c.
De ſe poſſe intelligi dupl̄r Dico ꝙ aliqd de ſe poſſe eē: pōt itelligi dupl̄r q̄ꝫtū ad ꝓpoſitū. Uno mͦ ꝙ i eēntia ſua hꝫ aliquā ptem q̄ ſit i poᵃ ad eiꝰ eē ⁊ h mō cōpoſitū ex ꝑᵃ mā ⁊ forᵃ ſubāli ſpecifica ƀ ſe pōt eē. Alio mͦ intellr̄ aliqd eē in poᵃ ad eē: nō q2 in ſua eēntia ſit aliq̄ ps hn̄s poᵃ ad eius eē: ſꝫ q2 eſt i aliq̄ ꝓpo ſubo qͦ hꝫ poᵃᵐ ad eē illiꝰ: ⁊ h mō pōt dici ꝙ forā ſubālis ꝑt eē: q2 ipa ē in ſubo qͦ hꝫ potētiā ad eē eiꝰ. Mō cū dicit̄ qͦ eē cauſatū ab agēte ⁊c. verū ē altero iſtorum modoꝝ. Et cū dr̄ qͦ illud qͦ de ſe pōt eē: pōt nō eē. Pōt dici qͦ verū ē ſi de ſe pōt eē ꝑ mō: ſꝫ ſi ſcđo mō nō oꝫ. mō ipſe motus eternꝰ ꝑt eē 2ᵒ mō. ſ. q2 eſt i ſubo ꝓpo qͦ hꝫ potētiā ad ipm ⁊ ad eiꝰ eē: ⁊ nō ꝑt de ſe eē ꝑ pte ſue eēntie: ⁊ iō nō pōt de ſe nō eē: nec ſequitur inconueniēs qͦ dicebat̄. Sꝫ ſi aliq̄ ſubā eterna cauſaret̄ ab agēte oporteret qͦ illa ſubā compoſita hēret partē eēntie ſue eē ꝑ quam eēt in potentia ad eſſe: ⁊ etiaꝫ ad non eē: ⁊ ſic eēt corrupptibilia ⁊ eiꝰ forma eēt corruptibilis: quare nō poſſet ꝑpetuari ab aliquo. ¶ Aliter pōt reſpōderi ꝙ aliq de ſe poſſe nō eſſe ꝑt
De ſe poſſe eē intelligitur duplicite dupl̄r itelligi. Uno mͦ q2 hꝫ a mā partes q̄ eſt in potētia ad eiꝰ nō eſſe: ⁊ ad formā oppoſitā ſicut iſte ſubē inferiores cōpoſite. ⁊ nullū tale ꝑt ꝑpetuari. Aliͦ ꝑt itelligi ꝙ aliqd de ſe poteſt non eē pro tanto: q2 quantum eſt ex ꝑte ſue circumſcripto quocumꝗ alio modo ſꝑ haberet eſſe: nec etiaꝫ ex parte ſui ſubiecti pōt eſſe: ⁊ tale nihil prohibet ꝑpetuari ſi depēdet immediate ab eterno agente: ⁊ ſic eſt de motu celi. Modo cū dicitur omne quod producitur ab agente de ſe poteſt non eſſe verum eſt altero iſtorum

modorum. ſed non eſt neceſſe ꝙ primo modo. Uel dicat ꝙ motus celi bñ pôt nõ eē ſm quãlibet ſui partē ſucceſſiue ſcilicet non ſimul: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ dependeat ab agēte: perpetuatur autē p hoc ꝙ vna parte deficiēte ſuccedit alia: vt circulationem hodiernam ſuccedit craſtina ⁊ ſic ſemper: ⁊ ſic perpetuatur ſm ſuas partes: ita ꝙ alia pars perpetuetur vel omnes modo pdicto. ¶ Et tu dubitabis: quia licet motus non habet de ſua eſſentia partem que habet potentiam ad ſuũ eſſe: eo ꝙ eſt actus ſimplex: tamē ipſum motum. ſ. compoſitū ex mobili ⁊ motu habet partem que eſt in potentia ad ipſum motum. ſ. ipſum mobile: ⁊ ſic compoſitum iſtud poteſt nõ eſſe: ⁊ ꝑ cõſequēs non pôt ꝑpetuari ſicut nec ſuba cõpoſita: ex q̄ ſeqꝛ ꝙ mot⁹ nõ pôt ꝑpetuari: q: ſic ꝑpetuaret cõpoſitū. Forte diceret ꝙ hoc nõ eſt ſile: q: ipſum mobile ſubiectū motui nõ facit qd vnū per ſe cū motu ſicut mã ⁊ forma ſunt vnum in eē per ſermõ cū oꝛ ꝙ illō non pôt ꝑpetuari qd partem hꝫ per quam ē i po ad eē. intelligendum eſt ſi ex illa pte cū alia fiat ens vnū p ſe. Vel pt alr dici eū dicitur. Oē quod depēdet ab agēte de ſe pôt eē. verū ē vl po coniuncta cū actu vel po remota ab actu. Et cum dr ꝙ oē de ſe pôt eē: de ſe pôt nõ eē. Verū ē ſi ſit potens eē po remota ab actu. Sꝫ ſi ē potēs eē po cõiūcta actu non opꝫ mõ diceret ꝙ mot⁹ etern⁹ ō ſe poteſt eē po cõiūcta actu ſꝫ nõ po remota ab actu tota illi vt dicebat pus. nūq̄z. n. eſt ſil celū ſine oib⁹ ptib⁹ motus. Sꝫ ſic dicēdo remanet dubiū: q: ſilr poſſet aliqs dicē ꝙ aliq̄ ſuba eterna eſt ab agēte: ⁊ ꝙ ipſa de ſe eſt de po ad eē coniuncta actui: ⁊ ſic nõ pt ñ eē ⁊ pôt ꝑpetuari. ¶ Ideo alr dicūt aliq ꝙ mot⁹ celi bene poteſt eſſe: ⁊ pôt ēt nõ eſſe q̄ztū ē ex pte ſui ⁊ vel q̄ztū ē ee pte mobilis vñ corp⁹ vel vñ mobile: ſꝫ ex parte motoris nõ pôt nõ eē: ⁊ ideo abſolute nõ pt nõ eē ꝑpter qd non pôt poni nõ eē. vnde nõ ſequiꝛ aliqd incõueniēs ſi ꝑpetuaꝛ: ſꝫ ſi ſuba cauſata ab agēte ꝑpetuaret: ⁊ ipſa eēt potēs nõ eē abſolute: q: ſuba nõ depēdet ab agēte i conſeruari ⁊ in eē: ſꝫ ſolū i fieri. poterit ḡ poni nõ eē: ⁊ ſic ſil erit ⁊ nõ erit cū ponaꝛ eterna. Et adhuc diceret aliqs ꝙ ſicut mot⁹ depēdet a motore ⁊ in fieri ⁊ in eē: q: ſuũ fieri eſt ſuũ eē: ſic ſilr ſuba eterna depēdet ab agēte ſuo in eē ⁊ in conſeruari: ⁊ ideo nõ oꝫ poni nõ eē q̄zuis ex parte ſua ſit aliq̄ liter potēs nõ eē. Et ſic oia que diceret ad iſtã rõnē tenēdo motū eternū eē ab agēte: dicerent ad eandē tenēdo ſubaꝫ eternã eē ab agēte: ⁊ ſi illa rõ valet ibi: ⁊ valet et hic vt vr. Forte 2ª ſolo eſt oib⁹ aliis verior ⁊ efficacior ⁊ forte eſt ipertigēs. i. nõ pôt frãgi neq̄z ledi. Cū. n. dr ꝙ illō qd pôt eē pôt nõ eē: q: eadē potētia ē ꝯtradictionis. Verū eſt de po ꝯtradictiõis remota ab actu: ſꝫ de po ꝯiūcta actui nõ eſt verū. vt videm⁹ ꝙ celum pôt eē q̄ztū ⁊ nõ pôt eē nõ q̄ztū: ⁊ ſilr de multis aliis: ⁊ nõ ipſe mot⁹ etern⁹ pôt eē po ꝯiūcta actui ⁊ nõ remota ab actu oino. Et ſi di. cas eodē mõ teneret ille q teneret ſubam eternã cauſari ab agēte: ⁊ ſic illa rõ nõ demrat ſubaꝫ eternã non hre efficiēs: ⁊ ego ad pñs nõ reputo illã rõnē demõſtratiuã: nec vnq̄z vidi Cõmētatorē hoc dicere: lꝫ aliq attribuāt ei hñ tñ dicit. i 2. metaphy. ꝙ ſuba poſſis de ſe eē ⁊ nõ eē nõ pt ꝑpetuari: ⁊ hoc verū eſt de ſuba que eſt poſſibilis po remota ab actu. talis. n. ſuba eſt ſimplr poſſibilis nõ eē. vñ pôt poni nõ eē: ⁊ ſic fieēt ꝑpetua ſeqꝛ ꝙ ſil poſſent eſſe ⁊ nõ eē: ſꝫ mot⁹ lꝫ ſit poſſibilis ō ſe po ſupple ꝯiūcta actui qui eſt in ipſo mobili: ⁊ pôt ēt nõ eē ſm ptes ſuas ſucceſſiue: ⁊ cū hoc pôt ab alio ꝑpetuari: ⁊ cã etiã in hoc eſt vt dicit: quia eē hꝫ ab alio. ſ. a motore: ⁊ q: eſt motor eternus ⁊ itrãſmutabilis p ſe ⁊ per accidēs: ideo ꝑpetuaꝛ mot⁹. ſuba vero q̄ de ſe eſt poſſibilis eē ⁊ nõ eē nõ depēdet immediate ab aliquo intrãſmutabili: ſed ab aliquo tranſmutabili qd q̄nq̄z eſt in debita diſpōne ad cauſandū ⁊ ꝯſeruandum ipſam ſubaꝫ q̄nq̄z nõ. Cõſiderandū igitur diligenter circa iſtud: ꝙ cã q̄re mot⁹ qui ē poſſis quoquo mõ poteſt aliqñ ꝑpetuari nõ ē illa quã aliqui aſſignant ⁊ attribuunt ꝯ͞ᵗᵒ. ſ. q: po ad eē ei⁹ nõ eſt in ei⁹ ſuba: ſꝫ in aliquo alio. ſ. in ſubo ſuo. ſi. n. hoc eēt cã ꝑpetuitatis: tūc ſilr for ſubalis ſiue gñeꝛ p ſe ſiue p accñs poſſet ꝑpetuari i mã, quia po ad ipſam nõ ē in ei⁹ ſuba: ſꝫ in mã: imo cã illius eſt q̄ pdicta eſt. ſ. q: eſt imediate a motore itrãſmutabili: ⁊ oino ⁊ p ſe ⁊ p accñs: ⁊ vt ibi tãgit Cõmē. Remãet ergo pdicta cõclo. ſ. ꝙ motus depēdet a motore ſicut ab agēte.

Ad rationes priores. ¶ Ad pmã dñi ꝙ nõ oē mouēs ē agēs corruptiuū ⁊ alteratiuū alteratiõe ꝑpe dicta: ⁊ h mõ accipit ibi Ariſt. Sꝫ oē mouēs bñ eſt agēs pfectiū. ſ. qd reducit aliqd de po ad actū. Et dico de mouēte imediatoꝛ iter ꝙ. ſ. ⁊ mobile ē aliqs motor medi⁹: qd dico ꝑpter pmū pñ qd forte ē aliquo mõ mouēs vt finis ⁊ nõ vt agēs. Sꝫ motor approꝑatus mobili p̄ agit ipm motū p̄ᵐ. Et ſi hoc verum eſt: tūc pôt ēt ſaluari dcm̄ Ariſt. ꝙ non oē mouēs eſt agēs. h. n. verū eſt de mouente p̄ ꝙ nõ eſt approꝑiatum alicui mobili immediate: ſicut vr ſentire Cõmē. in iſto octauo. ⁊ in 12. metaph. ⁊ in de ſuba orbis. ſꝫ de h videbiꝛ in poſterꝰ. ¶ Per idē ad aliã verū eſt ꝙ agēs corruptiuū oꝫ eē ꝯiūctū paſſo ⁊ ꝯuenire in mã cū ipſo: ſꝫ nõ oꝫ de agēte pfectiuo ſolum. Ad aliud cū oꝛ nihil ⁊c. verū eſt ab agēte quod agit de nouo. Sꝫ ab agēte qd eternalr agit bñ pôt aliqd effici nõ p motū pcedentē tpe ipꝫ factū: ⁊ iſtud vr ſentire Cõmētator in ſuo tractatu de ſuba orbis. vbi dicit ꝙ qd dã agēs pcedit ſuũ actū nã ⁊ nõ tpe. ¶ Ad aliã dico breuiter ꝙ motor abſtract⁹ ē in mobili: nõ qdē ſubiectiue: ſꝫ ſꝫ approꝑiationē: ⁊ hoc ſufficit ad nãlitatē motus. Et ad hoc q̄zuis mouēs agēs motū eternū nõ ſit intrinſecū mobili ſm eē: tñ pñᵐ pceptiuū ipſius mot⁹ bñ eſt intrinſecū mobili vel nõ extrinſecū: ⁊ hoc vr ſufficē ad motū nãlē. ¶ Itē aliq ſic iſtãt. oē qd eſt ab alio effectiue prius ē nõ ens q̄z ſit ens: ſꝫ motus eternus non prius ē non ens q̄z ſit ens. ḡ ⁊c. Ad h rñdēt aliq: ꝙ lꝫ motus eternus nõ ſit p⁹ tpe nõ ens q̄z ens: tñ prius nalr eſt nõ ens q̄z ens: ⁊ h ſufficit vt dicūt. Sꝫ hoc nihil eſt: q: eē ⁊ ens nalr ⁊ ſm nãm prius eſt q̄z nõ eē ⁊ nõ ens oino. Aliter dicūt aliqui ꝙ ad hoc ꝙ aliqd depēdeat ab alio ⁊ tãq̄z ab efficiente vel agēte: nõ opꝫ ꝙ pri⁹ ſit nõ ens q̄z ens: ſꝫ ſufficit ꝙ ipſum nõ eēt ſi quoddã aliud nõ eēt qd extrahit ipſum de potētia ad actū: ⁊ ſic eſt de motu eterno. Uel dicēdum ꝙ quãuis motus eternus non ſit prius tempore nõ ens ſm totum q̄z ens: ita. ſ. ꝙ mobile in aliquo tēpore priuatum ſit motu eterno toto, tamē ſm partes ſibi ſuccedētes bñ tamē prius tēpore eſt non ens actu, q̄z ens actu. Cum enim mobile actu reuoluiꝛ vna reuolutione eſt in potētia ad aliaꝫ reuolutionē ⁊ illa alia ad aliã: ſꝫ nõdū eſt in actu ſimplr ⁊ ſic ſufficit motum prius non eſſe q̄z eſſe.

¶ Contraria autē his non eſt difficile ſoluere. Textu cõmen. xvj. Qõ. vj.

Queritur hic. vtrum celum agat in intellm ⁊ voluntatē hoīs. ¶ Arguiꝛ primo ꝙ ſic: q: aſtrologi indicãt ⁊ pdicunt de illis que ſiunt ab intellectu ⁊ voluntate humana: vt aliqs pugnabit ꝯ aliũ vel conducet vxorem: ⁊ hmōi. Sꝫ hoc non poſſent facē niſi corpora celeſtia agerēt in intellectū ⁊ voluntatē. Nã p aliam viam nõ iudicãt ⁊ pdicunt de talibus niſi per aſpectus corporū celeſtiuꝫ quos credūt mouē intellectū ⁊ volūtatē ad act⁹ ſuos q̄re ⁊c. ¶ Itē illud qd facit iudicare aliquid eē bonuꝫ vel malum ⁊ illud appetē vel fugere: videtur agere in intellectum ⁊ volūtatē: hec eſt manifeſta. Sed celum facit ali

quid iudicare bonũ ⁊ proſequẽdũ vel malũ ⁊ fugiendum: ⁊ per cõns appetere illud: quãdo eni ſol eſt preſens vel propinquus nobis ⁊ calefacit noſtra corpora: tunc iudicamus non eẽ bonum: ſed malũ nos calefieri ab igne ⁊ illũ fugimus: cum autem ſol eſt multum diſtans ⁊ facit frig⁹. tunc iudicam⁹ bonũ eſſe calefieri nos ab igne: ⁊ iſtud appetimus ⁊ proſequimur: ⁊ ſic in multis alijs huiuſmodi quare ⁊c. ¶ Item quod agit in corpus aliquod agit in formam corporis ⁊ in virtutis conſequentes eam. hoc ſatis eſt apparens: cum forma ⁊ virtus ſint coextiuus ſũt. forma ⁊ virtus. Sed celum agit in corpus humanum cuius forma eſt anima intellectiua ⁊ virtutes eius ſunt intellectus ⁊ voluntas. quare ⁊c. ¶ Item primũ in quolibet

T.c.4. gñe eſt cauſa oĩum alioꝝ. 2. metaph. Sed mutatio celi ẽ prima mutatio. ḡ ipſa ẽ cauſa oĩum mutationum intellã ⁊ voluntatis: quod non eſſet ſi nõ agẽt in intellm ⁊ voluntatẽ. ¶ Itẽ in ſomnis aliquãdo cõtingit vere intelligẽ. vt pz p Ariſt. in de ſomno ⁊ vigilia ⁊ experientia docet. hꝫ aũt non contingeret niſi celuz agẽt aliquid in aĩam intellectiuã. Si. n. nõs quo carẽnt tales intelligẽtie ⁊ pphie õ futuris ⁊. ¶ Itẽ arguit auctatib⁹ Ariſt. dicit. in. in p̃ mete^m. ꝙ iſte mundus ex neceſſitate contiguus eſt lationibus ſuperioribus vt omnis eius virtus gubernetur inde: ⁊ conſtat ꝙ intellãs ⁊ volũtates ſũt q̃dã v̉tutes hoĩs q̄ eſt ĩ iſto

T.c.150 mũdo iferiori. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ in. 2. de aĩa. dicit ꝙ volũtas anget ad p̃ſens. i. incitat ad agẽdũ ſꝫ p̃ñtis hoꝛe diſpõnẽ Diſpõ autez hoꝛe p̃ñtis reducit ad corp⁹ celeſte ſicut ad cãm vt oẽs cõcedũt: ⁊ ſubdit ibidẽ phs. vñ eis. ſ. hoĩbus ſemp ſapere altera p̃ſtãt. q. d. corpora celeſtia. ſ. dant hominibus ſapere. i. intelligẽ altera. i. alia ⁊ alia ſm diuerſos aſpectus aſtroꝝ. Et paꝝ poſt dicit: ꝙ talis eſt intellãs in terrenis hoĩbus qualẽ ducit p̃r viroꝝ deoꝝq̃. i. ſol: vt

T.c.20 exponit ibidẽ. Et iteꝝ in iſto octauo dicit Ariſt. ſic. nihil igitur phibet. magis aũt fortaſſis necẽium eſt in corpore multos motus fieri a cõtinente. hoꝝ aũt quoſdã appetitum ⁊ intellectum mouere. quare ⁊c̃.

Oppoſitum

arguit: qꝛ ſi ſic eẽnt hũc actiões nr̃e q̃s operamur per intellm ⁊ volũtatẽ nõ eẽnt meritorie: nec digne laude ⁊ honore vel vitup̃ioꝛ quod eſt abſurdum: vt pz. 3. ethicoꝝ. ⁊ pbat: cõñaqꝫ illa que facimus necitati ab alio nõ ſunt meritoria nec demeritoria: vt manifeſtũ eſt. Si qs. n. coactus ⁊ violentat⁹ ab alio pcutiat aliũ manu mota p aliũ nõ eſt puniẽdus: vel ſi coact⁹ ab alio exhibeat parẽtib⁹ honorẽ nõ eſt laudandus: ⁊ ſic de ſilib⁹. mõ ſi celũ agẽt in intellm ⁊ volũtatem nr̃am: ⁊ ſic cũ celũ necio agat oẽ qd agimus necio ageremus ea que ageremus: ⁊ non poſſemus nõ agere ea.

2a r'' B

De q̃one

eſt intelligẽdũ ꝙ aliqui dñt ⁊ quaſi cõiter aſſerit abſolute: ꝙ celuz nullo mõ per ſe agit in intellm ⁊ voluntatẽ nr̃az: ⁊ pbat duab⁹ rõnibus. Prima eſt nullũ corporeũ agit in incorporeũ. hec recipit p ſe ⁊ manifeſta: ſꝫ celum eſt aliquod corpeũ: vt manife-

T.c.19 ſtum ẽ: ⁊ intellãs eſt qd icorporeũ: vt pz ex. 3. de aĩa. ḡ ⁊c.

T.c.T.4 ¶ Itẽ ſi celũ agẽt in itellectuz: aut ageret in ipſam ſpẽm intelligibilẽ vel actũ intelligendi vel vtrũq̃: ⁊ hec diuiſio eſt manifeſta: ſed non agit in aliqd iſtoꝝ nec ambo. pbatio: qꝛ oẽ qd celũ per ſe agit eſt quid indiuiduũ corpeũ ⁊ mãleꝛ: ſꝫ ſpẽs intelligibilis ⁊ itelligẽtie ſunt actiões vles

Improbato rõnum ⁊ abſtracte. vt pz de aĩa. ḡ ⁊c. ¶ Sꝫ qcqd ſit de q̃ne iſta. Iſte tñ rõnes nõ videtur eẽ efficaces: qꝛ p eãdẽ rationẽ. probaret ꝙ nulla ſuba mãlis ageret aliqd i intellum noſtrum per ſe: qꝛ ſi nullũ corpeũ p ſe agit in incorpeũ: ſed oĩs ſuba mãlis eſt ens corporeũ ſicut ⁊ celũ. Et iteꝝ ſuba mãlis ſi ageret in intellm: aut ageret ſpẽm intelligibilẽ aut intellectionẽ: quoꝝ neutrũ videret ſm illã ſcdam rõnẽ: qꝛ ſpẽs intelligibilis ⁊ intelligentie ſunt act⁹ abſtracti ⁊ vniuerſales ⁊ tales act⁹ nõ ſiũt p ſe ab agẽte corpeo ⁊ mãli: vt iſti vident cõcedere: qꝛ. ſ. oẽ qd celum agit ſit qd indiuiduũ ⁊ mãle: ⁊ nõ videt eẽ pp̃ter aliud: niſi qꝛ ipm celuz eſt qd corporeũ ⁊ idiuiduũ: q̃re idẽ diceret de qualibꝫ ſuba mãli: ⁊ ſic nulla ſuba mãlis erit per ſe actiua in intellectũ: qd tñ eſt falſuz manifeſtũ: qꝛ oẽ per ſe intellectuz eſt per ſe actiuum in intellm aliquo mõ: ſicut per ſe ſenſibile eſt per ſe actiuum in ſenſuz: vt pz ex ſcīa de aĩa. Mõ ſuba mãlis eſt qd p ſe intelligibile cum ſit p ſe ſuba ⁊ ens quare ⁊c̃. Et p idẽ videtur ꝙ concluſio quã ponũt. ſ. ꝙ celũ nihil p ſe agit in intellm noſtrũ nõ ẽ oĩno vera: qꝛ omne per ſe intelligibile eſt per ſe actiuum in intellm: vt dictum ẽ. Sꝫ ipſum celum ẽ p ſe intelligibile. vt pz: qꝛ eſt per ſe ens ⁊ ſubſtantia ẽ p ſe ſcibile. quare ⁊c̃. ¶ Propter qd aliter põt dici ad q̃õnẽ ꝙ celũ nõ agit p ſe in intellectũ noſtrum: ſic intelligẽdo ꝙ p ſe faciat intellm noſtrũ

L cicło iudicare aliqd necio eẽ bonũ ⁊ proſequẽdũ vel malũ ⁊ fugiẽdũ: nec ſilr agit in volũtatẽ nr̃am per ſe ſic ꝙ faciat ipſam volũtatẽ necio aliqd velle vel nolle. Et hoc probaretur rõne p̃us inducta: qꝛ ſi ſic eẽt actiones noſtre nõ eẽnt laudande nec vituperande: cui⁹ oppoſitũ vult Ariſto. in. 3. ethicoꝝ ⁊ in multis alijs locis. ⁊ hꝫ ẽt tenẽt oẽs leges. Et pz cõña ſicut p̃us declarabat. Sꝫ cõſiderãdũ ꝙ q̃uis celũ non ſic p ſe agat in intellm ⁊ voluntatẽ ꝙ neceſſitet

Corpa celeſtia agunt i aĩalia iſtas virtutes ad ſuos actus: ⁊ ſic eniꝫ periret libertas humana q̃ dicitur eẽ nobiliſſima conditio voluntatis humane: tñ corpora celeſtia multas tranſmutationes faciunt in cõtinẽte in q̃ viuũt aĩalia ⁊ in corporib⁹ ẽt aĩalium: ⁊ ad iſtas tranſmutationes aliquotiens cõſequit iudiciũ intellectus de bono proſequẽdo: vel malo fugiẽdo: ⁊ ſimilr de elinatio volũtatis ad proſequẽdũ vel fugiẽduz. v̉. g. cuz ſol ⁊ alia aſtra calefaciũt excellenter ⁊ exceſſiue iſta inferiora ⁊ corpus hũanũ exiccãt imoderate: cõtingit ꝙ intellectus humanus iudicat bonũ eẽ remouere iſtũ exceſſuz. ⁊ nõ põt remoueri niſi p aſſumptionẽ alicuius frigidi: ⁊ ideo iudicat bonum eẽ accipẽ aliquod frigidũ ⁊ proſequẽdum: ⁊ voluntas tunc inclinat in illud. Silr aũt de multis alijs tranſmutationibus quas agunt corpa celeſtia. Et hꝫ plane docuit Ariſt. in lr̃a pallegata: nihil. n. phibet ma-

T.c.6 gis aut fortaſſis neceſſariũ ẽ in corpe ſupple aĩalis multos fieri mot⁹ a cõtinẽte. ſ. ab aere ⁊ celo. hoꝝ aũt q̃ſdam intellectum ⁊ appetitũ mouere: nũq̃ꝫ tñ vt dr̃ neceſſitatur intellect⁹ ad iudicãdum ⁊ affirmandũ hoc eẽ bonum vel malũ p quãcũq̃ trãſmutationẽ factã i corpe. nec voluntas ad volendũ: immo ſp remanet in intellũ libertas ad iudicãdũ aliquid ⁊ volũtati ad volendũ aliquid vel ad nolẽdũ illud ⁊ hoc reſpectu ordinatoꝝ in finẽ. v̉. grã. quãtũcũq̃ corpus humanũ ſit exceſſiue infrigidatũ: dũmõ remaneant v̉tutes diſtinctiue vel iudicatiue: adhuc nõ neceſſario iudicat intellectus ꝙ bonũ ſit remouẽ illuz exceſſum frigiditatis: imo põt nõ iudicare illud vel iudicare oppoſitũ: nec voluntas necio vult illud. ſ. remouere frigus illud exceſſiuũ ⁊ mortificatiuum: imo põt velle ſuſtinere illud: ⁊ ſic aũt eſt in alijs. Et pp hoc dicit ptolemeus

Corpus domi nabitur aſtris ꝙ vir ſapiẽs dominabit aſtris inq̃tum per ſuum intellectum poteſt iudicare aliquid eẽ bonum ⁊ faciẽduz ad cuius oppoſitum inclinant corpora celeſtia quãtũ eſt de ſe. Et idẽ ẽt vnus dixit verſificator ſatis curialr. Fac tibi fortunam, feſtina frangẽ lunã: Sic ꝯ fatuz faciet te cura beatum. Conſiderandum tñ eſt ꝙ q̃uis hꝫ tranſmutationes nõ neceſſitẽt intellectum ad iudicãdũ: nec volũtatẽ ad volẽdum. vt tenet oĩs doctrina: tñ indubitãter multi regũt opera ſue vite: ſm inclinationes factas a corporibus ſuperioribus in generatione hoĩs: ⁊ poſt eius generationẽ ⁊ ſi aliqui inueniunt facere contraria eorum ad que iclinant per actionẽ corpoꝝ celeſtium: iſti ſunt quaſi pauci

reſpectu

reſpectu aliorum: ꝙ enim aliquis habēs a figura celeſti vehemētē inclinationē ad irain ⁊ luxuriā ſit manſuetus ⁊ tēperatus pfecte: hoc eſt multū difficile ⁊ quaſi rarum lȝ ſit poſſibile. Similiter autē ⁊ in alijs hꝯ. Alia vō irrōnalia. ſ. q̄ non hn̄t intellectum nec habitum intellectiuū neceſſario ſequuntur trāſmutationes receptas a corporibus celeſtibus ⁊ non habēt libertatem faciēdi cōtrariū: propter qđ dicitur ꝙ in actionibus q̄s agūt magis aguntur q̄ȝ agant: q: non habent dominiū ſui actus vt tangitur in ſcđo huius. ⁊ in. 3. ethicorum.

D **Ad rationes** tunc eſt dicēdū. Ad primā cū dī ꝙ aſtrologi ⁊c. Dico ꝙ aſtrologi nō iudicāt de his que fiunt ab intellcu humano tanquā ſit neceſſariū talia cōtingere: nec actiones corporū celeſtiū quibus diſponūtur ⁊ inclinātur hoīes ad aliq̄ proſequenda vel fugienda: ⁊ illas inclinationes ⁊ diſpoſitiones proſequūtur in nuitis: ⁊ idō nō valet ꝯtradictio. ¶ Ad aliud dico ꝙ corpora celeſtia nō faciūt intellectui apparere aliqd eē bonū: ita ꝙ neceſſario iudicet illud eē bonū vel ēt malū: ſed diſponūt ad tale iudiciū modo predicto. Semꝑ enim tn̄ remanet intellectui libertas iudicandi de ordinatis ad finē ⁊ voluntati libertas eligendi. De hoc tn̄ magis ē cōſiderādum. 3. ethic. ⁊ cui virtuti iſtarū magis ſit attribuēda libertas actionis. ¶ Ad aliud cū dicit qđ agit in corpus ⁊c. Ar. diceret ꝯcedēdo maiorē loquēdo de forma pficiēte ſubm ⁊ dāte eē formalr: ſȝ ſi ſit forma ſm aliū modū. ſ. intriſecus opans ⁊ appropriata nō virtus corpori ſm eē: nō opȝ. ⁊ ſic diceret de aīa intellectiua: vt declaratū eſt in 3° de aīa. Uel dicet ꝙ maior ꝓpoſitio hȝ veritatē de forma educta de potētia mãe ⁊ de eius virtutibus: ſed forma q̄ nō ē educta de potētia materie ⁊ hȝ virtutes non organicas non opȝ ꝙ agens in corpus agat in ipſam. Sic aūt eſt de aīa intellectiua humana ſm fidē ⁊ veritatē: lȝ Ar. ⁊ Cōmē. neſciuerūt h̄. quare ⁊c. ¶ Ad aliā dicūt aliqui ꝙ mutatio celi nō ē prima niſi reſpectu mutationum corporaliū: non aūt abſtractaꝝ ſiue intellectualium. Unde mutatio celi non hȝ per ſe ordinē ad mutationē intellectus ⁊ voluntatis. Sȝ hoc eſt difficile: quia certum eſt ꝙ primū principiū ē per ſe cā mutationis intellectus ⁊ volūtatis ⁊ non eſt cā niſi mediante motu celi ſm phos. Unde relīgtur ꝙ motus celi ſit cā per ſe iſtaꝝ mutationū: nō tn̄ ſeqtur ex hoc ꝙ necēo eueniet: q: neceſſitas ⁊ cōtingētia effectus non cōnderatur ex cā remota: ſȝ ex cā ꝓpinqua: i. q̄ ſi non ē impedibilis effectus ē neceſſarius: ⁊ ſi ē impedibilis nō erit neceſſarius. ¶ Ad aliā cū d̄. In ſomnis fiūt vere intelligētie: pōt dici ꝙ verū ē: ſȝ ibi nō eſt neceſſitatus itellectus ad iudicādū aliquid eſſe bonū vel malū: nec volūtas ad volēdum. Qualiter autē he vere intelligētie fiūt ⁊ ꝓphetie videdū ē in de ſomno ⁊ vigilia. Ad hoc enim facit paucitas motuū exterioꝝ ⁊ bonitas virtutis imaginatiue ⁊ ſubtilitas ſpūum ⁊ aſpectus celeſtis. Sȝ nō plus de hoc ad pn̄s. ¶ Ad aliā dico ꝙ Ar. ntelligit de virtutibus mālibus ꝙ oēs gubernentur a corporib⁹ celeſtib⁹. Intellectus aūt ⁊ volūtas ſunt virtutes imāles. quare ⁊c. Uel dicatur ꝙ voluntas ⁊ intellectus regūtur a celo ſm ꝙ celū diſponit corpora humana ⁊ facit in eis inclinationes ad operādum: nō tamē neceſſitando ad iudicādum ⁊ volēdum vt dictū ē. Omnes aūt alie auctoritates ſunt verba quorūdam aliorum qui putauerūt ſenſum ⁊ intellectum eē idē. vt pȝ i 2° de aīa. ⁊ ideo non ſunt ad propoſitū: q: etiā Ariſto. improbat illam opinionē ibidem. quare nō valet.

¶ Principium aūt cōſiderationis. T. c. xxj.
¶ Neq̄ȝ enim augeri: neq̄ȝ diminui poſſe eſt continue. Textu. cō. xxiij. Queſtio. vij.

Queritur hic. Utrū augmētatio ſit motus cōtinuus ⁊ lo quor de augmētatione ꝓprie dicta q̄ contingit rebus viuētibus. ¶ Arguit primo ꝙ ſic. q: motus q eſt ad terminū cōtinuum eſt cōtinuus, cum motus ſit idē ſm eſſentiā cū termino ad quē: vt pȝ in 5° ⁊ 3° huius. Sȝ augmētatio eſt ad terminū cōtinuum. ſ. ad quātitatē continuam. q̄re ⁊c. ¶ Itē ille motus eſt cōtinuus qui eſt diuiſibilis in īfinitū. hec eſt manifeſta. Nā diuidi in infinitū ſoli cōtinuo debet: vt pȝ ex 3° hui⁹. Sȝ augmētatio eſt hꝯ. Eſt aūt de ſpē termini ad quē. terminus aūt ad quē ē q̄ātitas ꝯtinua. ſ. magnitudo: hec aūt eſt diuiſibilis in infinitum. quare ⁊c. ¶ Itē motus extēſus extēſione tēporali eſt cōtinuus: hoc eſt verum: ſed augmētatio eſt huiuſmodi: cōtingit enim aliquid augeri per aliquod totum tempus: vt manifeſtum eſſe videtur. ergo. ⁊c. A T.c.31 T.c.4 T.c.69

¶ Oppoſitū arguit auctē Ar. in iſto capͦ ⁊ auctē Cōmen. expreſſius: vult. n. ꝙ augmētatio nō ē mot⁹ cōtinuus. Cō.234

De queſtione eſt intelligēdū ꝙ ſicut Ar. tāgit in lr̄a. qdā dixerunt, ꝙ oīa continue mouētur: ⁊ videbātur ſic intelligere: ꝙ omne qđ mouetur motu ꝑpetuo mouetur illo motu: lȝ nō ſit manifeſtum ad ſenſum: imo videtur ad ſenſū ꝙ aliqua qeſcāt: ⁊ ex hoc ſequitur ꝙ augmētatio eēt motus cōtinuus cōtinuitate que eſt ꝑpetuitas durationis: ſȝ hoc ē omnino incōueniēs: q: cōtradicit ſenſui. Senſus enim bn̄ diſpoſitus ⁊ medio ſentiēdi bn̄ diſpoſito ⁊ debita exiſtēte ꝓpinquitate ſenſibilis ad ſenſum, iudicat aliqd qeſcere: qđ prius mouebatur localr̄. vt pȝ in lapide cū ad terram peruenit: ⁊ hoc ſatis eſt ad illius opinionis improbationē. Experimētum enim ſermonū verarū eſt vt cōcordēt rebus ſenſatis ſm Cōmēta. hic. Et Ariſt. dicit ꝙ q̄rere rationē dimittēdo ſenſum, eſt infirmitas ⁊ debilitas intellect⁹ nō potētis ſoluere ſophiſticam rationē contradicentem ſenſui: eſt tn̄ hoc cōtra nature diffinitionē qua dicitur qđ ē principiū ⁊ cauſa mouēdi ⁊ quieſcendi. ¶ Alij vō dixerunt econuerſo: qđ augmētatio nullo modo eſt motus cōtinuus. Nō. n. eſt motus ꝯtinuus cōtinuitate q̄ eſt perpetuitas: q: ipſa eſt inter ꝯtraria. ſ. de q̄ātitate imꝑfecta ad pfectam: nullus aūt talis motus eſt ſimplr̄ continuus: vt Ar. demōſtrat in iſto. 8. nec ē continuus, ita qđ ſit ſine interruptione quietis medie. Nam ad augmentationem requiritur qđ calor naturalis animati ſit ita fortis qđ poſſit ꝯuertere de nutrimēto plus q̄ȝ fuerit diſſolutū: hoc autē non ſemper poteſt facere calor naturalis: imo aliq̄n ē ita debilis ꝙ nō ſufficit forte ad reſtaurādū diſſolutū. ¶ Itē nō eſt cōtinuus eo ꝙ extēdatur extenſione tēporalis q: ſit motus ſimul ſicut cauatio lapidis ꝑ caſum vltie gutte: ſicut videtur velle Ar. in litera. Sed iſti ēt deficiunt. q: omnis motus ꝓprie dictus ꝓut diſtiguit a mutatione indiuiſibili dȝ eē continuus aliq̄liter, vt manifeſtum eſt ex 5° huius. ſed augmētatio eſt hꝯ motus ꝓprie dictus. quare ⁊c. ¶ Ad rationē ipſorum dico breuiter ꝙ lȝ calor naturalis aīati nō ſemꝑ ſit ſufficiēter fortis: tn̄ pōt eē fortis per aliquod totū tēpus fortitudine ſufficiēte ad extēdendum cōtinue ipſum augmētabile. nec iſtud probat eē impoſſibile. ¶ Et ideo dico breuiter aliter ad qōnē ſicut innuebatur ſtatim ꝙ augmētationē eē motū cōtinuū pōt intelligi tripl'r. Uno modo ꝙ ſit ꝑpetuus ſimplr ⁊ vnus numero. Continuitas. n. mot⁹ accipit vno mō ꝓ ꝑpetuitate ipſi⁹ ⁊ idētitate nūerali. vt pȝ in iſto. 8. Alio mō pōt itelligi ꝙ augmētatio ſit motus ꝯtinu⁹ a ꝑ prin° vſq̄ȝ ad vltimū terminū: ita. ſ. qđ aliqđ augmētabile continue augmētet ſine q̄etis iterruptiōe ꝑ totū tp̄s a cui⁹ pn̄° incepit augeri, ⁊ i termio ceſſabit augmentari. vbi gr̄a. Si puer q prius non augebat in pn̄° vnius anni incipiat accipere B p°opi. Cō.22. T.c.22 2°opi. T.c.23 T.c.23 T.c.5. C Augmētatio intelligit cōtinua tripl'r

quantitatē ⁊ in fine illius anni acquiſiuerit illam quātita-
tem poſſet aliquis putare ꝙ neceſſario in toto illo anno
ꝯtinue augmētabaꝛ ſine qete media. ⁊ ſic ꝑ totū in c⁹ter-
mio ceſſat acqrere ſuā q̄ttitatē: ⁊ ēt hec q̄ttitas ꝑ ꝑ breui
loqui ſi pōt vocari ꝯtinuitas totalis. Alio⁹ ꝓ̄ītelligi ꝙ au-
gmētatio fit mot⁹ ꝯtinu⁹ ita ꝙ ꝑ aliqd totū tpe durct ſi-
ne qetis interptu. ⁊ hec pōt vocari ꝯtinuitas ꝑtialis.

ꝺp°. ¶ Tūc dico ad qōnē tria. Primo ꝙ augmētatio non ē mo-
tus ꝯtinuus ꝑ̄ mō. ſ. ꝯtinuitate q̄ eſt ꝑpetuitas: qꝛ ſi ſic eſ-
ſet: tūc res augmētabiles non eēnt determinate ad maxi-
mam q̄ttitatē ſed hoc eſt falſum. ergo ⁊c. Falſitas ꝯſequē-
T.c.4 tis apparet ꝑ Ariſt in 2° de anima. vbi dicit ꝙ oiuz natu-
ra ꝯſtantiū ⁊c. Eſt. n. aliqua q̄ttitas ita magna ꝙ ſub ma-
iori nō poſſet ſeruarire ſic de oibus alijs. Et h̄ demōſtra-
tum fuit in ꝑ̄ h⁹. ⁊ ꝯña eſt euidēs. Si. n. motus augmēta-
tionis eēt ꝑpetu⁹ ⁊cū ꝑ ipſum augmētabile ducaꝛ ad ma-
iorem magnitudinē: tūc q̄cūq; magnitudine data adhuc
moueretur ad maiorē: ⁊ ſic nō eēt determinatū ad maximū
⁊ qꝛ maximū eſt illud quo nō ē mai⁹. ergo ⁊c. Et h̄ ēt pōt
probari ꝑ rōnē prius adductā: qꝛ nullus mot⁹ q̄ ē de ꝯrio
eſt ꝯtinuus ⁊ vnus numero. Opꝫ. n. ꝙ mobile cū ꝑuenit
ad vnuꝫ ꝯrioꝝ quieſcat ſub illo anteq̄ incipiat redire ad
aliud ꝯrioꝝ: vt ſi aliqd mobile ꝑueniat de nigredine ad
albedinē opꝫ ipſum qeſcere ſub albedine anteq̄ vadat
ad nigredinē: vt Ariſt. ſubtilr demōſtrat in lra inferius.
Sꝫ dimitto ꝓp breuitatem. Talis aūt motus nō eſt vn⁹.
numero ꝯtinuus inter cui⁹ ꝑtes ē qes media: hēmus er-
go iſtā ꝓpōnē ꝙ nullus motus qui ē iter ꝯria eſt ꝯtinuus
⁊ vnus numero. Sꝫ augmētatio eſt h⁹. eſt. n. de magnitu-
dine impfecta ad ꝑfectā: ⁊ hec hn̄t aliqualr ꝯrietatem. ergo
Cō.23. te ⁊c. Et ad hāc intētionē dixit hic Cōmē ꝙ nō ē hic mo-
tus ꝯtinuus ī veritate niſi motus localis q ē velociſſim⁹
q̄ 2ª motuū. ¶ 2° dico ꝙ augmētatio non eſt ꝯtinua 2° modo
ꝯtinuitatis. ſ. ꝯtinuitate totali: cuꝫ. n. aliqd incipit augeri
ſm aliquā q̄ttitatē in ꝑn° alicui⁹ tēporis: ⁊ in termino cui-
cuius tēporis acquiſita eſt illa q̄ttitas: nō eſt neceſſe ꝙ in
q̄libet ꝑte illius tpis fuerit acquiſita aliq̄ particola illius
q̄ttitatis: vt ſi in fine vnius anni aliqd inuenitur maioris
q̄ttitatis digitalis q̄ fuit in ꝑn° nō opꝫ ꝙ in q̄libet ꝑte il-
lius anni acqſiuerit aliquā partē illi⁹ q̄ttitatis digitalis:
qꝛ forte aliqua particula ē in qua non acqritur aliq̄ parti-
cula illius q̄ttitatis: ⁊ cā huius pōt eſſe debilitas caloris
nālis nō potētis extēdere vel ꝯuertere nutrimētū: aut ꝑt
eē defectus nutrimēti reqſiti ad augmētationē: ⁊ h̄ intel-
lexit Cōmē. in. 3. hui⁹. ⁊ in iſto. 8. vt patꝫ inſpiciēti verba
Cō.7. eius. In. 3. qdē huius ſic loqtur motus augmētationis ⁊
alterationis ſunt plures mot⁹. nō. n. poſſumus dicere ꝙ
augmētū fit vno motu de initio augmēti vſq; ad finē: ⁊
impoſſibile ē vt ī toto tpe augmēti fit motus. Cū enī nō
cōprehēdatur a ſenſu mot⁹. igitur augmētū de initio mo-
tus ad finē cōponitur ex pluribus motib⁹ ⁊ pluribus qe-
tibus. Et paucis interpoſitis ſubdit Cōmētator: qd ſi ali-
quid augeꝛ in anno ſm q̄ttitatē digitalē: remotū ē vt ille
digitus diuidaꝛ ꝑ ꝑtes omnes illius anni: qm̄ minimum
tps ſenſibile nō hēt ex eo ꝑtē ſenſibilē. ¶ Itē aliā cauſā
illius diſcōtinuatiōis videt hic dare Cōmētator. ¶ Ad
cui⁹ euidētiā ꝯſiderādū ꝙ ad augmētationē reqritur vt
mā nutrimēti trāſmutetur ad formā ſubālē augēdi: ⁊ ſic
ad augmētationē neceſſaria eſt gnātio. vt verbi grā. Si
caro dicit augmētari opꝫ ꝙ in mā nutrimēti gnētur for-
ma carnis. Ulterius videt ſupponere Cōmēta. ꝙ anteq̄
generetur caro maior carne minima opꝫ gnāri carnē mi-
nimam: ⁊ hoc eſt manifeſtū ꝑ ſe. Et ſupponit etiā ꝙ gnā-
tio minime carnis ſit inſtāti. Ex quo opꝫ cum inſtās non
T.c.57 cōtinuetur inſtāti. vt pꝫ ī. 6. hui⁹. ⁊ 4° manifeſtū ē ꝙ ille
T.c.122 gnātiones carnium minimarū non continuantur adinui-
cem. Unde videt intēdere Cōmētator ꝙ augmētatio ꝙ
oino fit cōtinua ſaltē q̄ttū ad gnātionem que requiriꝛ ad
augmētationē: ⁊ hoc etiā videt intēdere Ariſt. in litera.
Uult. n. ꝙ lꝫ q̄ttitas q̄ acqritur ꝑ augmētationē ſit diuiſi-
bilis in infinitū: tñ eſt deuenire ad aliquā partē que tota
ſimul acqritur: ⁊ nō vna pars eius prius tpe q̄ alia: vt in
augmētatione carnis deueniꝛ ad carnē minimā q̄ tota ſi-
mul acqritur ⁊ gnātur: ⁊ non vna pars eius prius tpe q̄
alia: ⁊ exēplificat de cauatione lapidis ab vltima gutta.
q̄ 3ª vt pꝫ iſpiciēti lrāꝫ ⁊ cōmētū. ¶ 3° dico ꝙ augmētatio
bñ pōt eſſe cōtinua 3° mō ꝯtinuitatis. ſ. ꝙ ꝑ aliqd tps du-
rat ſine quiete media. Qd̄ probo. qꝛ aliter augmentatio
nō eēt verus motus prout diſtinguiꝛ ꝯ̄ mutationē inſtā-
T.c.7. taneam: qd̄ eſt oino icōueniēs. ⁊ ꝯ̄ Ariſt. apte in. 5. hui⁹
vbi diuidit motū ꝓpie dictū in tres. ſ. in alteratione ⁊ loci
motationē ⁊ augmētū ⁊ diminutionē. Dicā ergo ꝙ aug-
mētatio bñ pōt eē ꝯtinua q̄dā ꝯtinuitate partiali: ita. ſ. ꝙ
durat ꝑ al̄qd tps ſine quietis interuētu. Cū. n. forma ſub-
ſtātialis rei q̄ augeꝛ vt caro gnāta ē in mā nutrimēti: tūc
ſu tpe ꝯ̄ite illud inſtās gnātionis pōt nālis calor viuētis
extēdere illud totū cōpoſitū ex carne gnāta ⁊ carne ꝑexi-
ſtēte: ⁊ extēdere dico extenſione totius aliqd tps q̄uis for-
te illud ſit modicū ⁊ paruū. Et hec extēſio cōtinua eſt au-
gmētatio propter quā diſtinguiꝛ ab alijs motibus ⁊ mu-
tationibus. De hoc aūt plenius habeꝛ ī qōne de augmen-
to quā ordinaui ⁊ cōicaui: vbi ēt declaratus ē modus ſꝫ
quē ſit augmētatio: ⁊ probatū eſt ipſam nō fieri in inſtan-
ti: ⁊ multa neceſſario ad hāc ſpeculationē: qd̄ ſi tu vide-
T.c. ris: puto ꝙ te nō penitebit. ¶ Itē Ariſt. dicit in ꝑ̄ de gnā-
tione. qd̄ augeꝛ neceſſario moueꝛ localr: ergo non eēt niſi
ipſa augmētatio aliquā ꝯtinuitatē hēret. ¶ Sed ꝯ̄ iſtā vl-
Cō.2. timam videt eē auctoritas Cōmē. in iſto loco. dicit enim
iſta verba. Et cū ita ſit ſicut narrauim⁹ bñ apparet ꝙ di-
ctum Alfarabij in ꝑn° ſui libri de entib⁹ trāſmutabilib⁹.
ſ. qd̄ in diffōne motus virtualr apparet ꝯtinuatio eſt ſer-
mo nō verus: qꝛ ſꝫ nō apparet niſi in motib⁹ localib⁹ de q-
bus dicit hoc nomē motus ꝑncipalr. In alijs autē moti-
bus in qbuſdā poſſibile ē: vt appareat cōtinuo. ſ. vt ꝑtes
eoꝝ inueniāꝛ non diſiūcte abinuicē: ⁊ in qbuſdā nō appa-
ret hoc: qꝛ partes illoꝝ nō inueniunꝛ ſm hunc modū. er-
go vꝫ velle qd̄ augmētatio nō eſt cōtinua aliquo modo.
Rº ¶ Ad hoc poſſet aliqs rñdere dādo auctoritatē pro au-
Cō.; ctoritate: qꝛ ipſemet Cōmen. dicit in. 3. hui⁹ expſſe. qd̄ ex
diffōne motus apparet ꝯtinuatio mot⁹: motus. n. qñ qe-
ſcit erit ꝑfectio eius qd̄ eſt ī actu. Propter qd̄ dicūt aliq
qd̄ Cōmē. ſibijpſi ꝯ̄dicit in iſta mā. Sed hoc abſit a no-
bis dicere de ipſo: quē putam⁹ meliorē phoꝝ poſt Ari-
ſto. Dicā ergo qd̄ intētio Cōmē. nō ē qd̄ augmētatio nul-
lo mō ſit ꝯtinua: ſed qd̄ nō eſt cōtinua ab initio quo aug-
mētabile incipit augeri poſtq̄ nō augmētabatur vſq; ad
finē. Et hoc manifeſte ſonant verba ei⁹ ſuperius inducta
. ſ. in motibus localibus de qbus dicit hoc nomen mo-
tus ꝑncipalr. Sed ī motibus circularibus corpoꝝ cele-
ſtiū ē ꝯtinuitas ſꝫ iſtū modū. ſ. qd̄ a ꝑn° circulatiōis vſq;
ad finē eius mobile ſemꝑ continue moueꝛ. Silr ignis
hic exñs ſi nō ꝓhibeatur poſtq̄ incepit aſcēdere ſemper
aſcēdit ⁊ cōtinue moueꝛ vſq; ad finē: ⁊ ſic nulla ē ꝯtra-
dictio in verbis Cōmētatoris ſubtiliter intellectis. Poſ-
ſumus ēt dicere qd̄ Cōmentator intelligit augmētationē
nō eē ꝯtinuā quantū ad gnātionē que ꝯ̄cedit eā mō pre-
dicto qd̄ in ſe nullā cōtinuitatē hꝫ. Et in iſta manifeſta cō-
cordia gaudeat animus meus cū laude dei.

Omnes rōnes in ꝑn° qōnis adductas ꝯcedo. ꝓbāt
enī motū eſſe ꝯtinuū aliq̄ ꝯtinuitate. ſ. par-
tiali vt ꝑus expoſitū eſt: ſꝫ nō ꝓbāt ipſum eē cōtinuū. ſ.
ꝑpetuū ⁊ ſine termino: nec ꝯtinuitate totali. ſ. ab initio vſq;
ad vltimū

ad vltimū terminū.íō ⁊c. ¶ Ad auctē Ari. dico ꝙ ipſe intelligit augmētationez non eſſe continuā.i.infinitam a parte ante ⁊ a pte poſt vt aliqui poſuerunt:imo vult eaz eē finitā a parte āte:q2 fuit aliqḋ iſtās tpis aīn qḋ h̄ augmētabile nō augebat̄ ⁊ eſt accipe aliquā q̄ītatē ita paruā qua minoꝛ nō acqrit̄ actu ⁊ ſeoꝛſū ⁊ finitā a pte poſt q2 ꝑuenit̄ ad inſtās tpis vltra qḋ nō augmētat̄ h̄ augmētabile ⁊ ad q̄ītatē ꝑfectiſſimā ⁊ poſtea:auctas ēt Cōmētatoꝛis nō eſt ꝯ poſitionē vt manifeſtū eſt ex dictis.

¶ Similiter autē ⁊ in alteratione qualibet. Non eni ſi partibile in infinitū eſt quod alteratur:propter hoc ⁊ alteratio ⁊c. Textu cōmēti.xxiij. Queſtio.viij.

A Queritur hic. Vtrū alteratio ſit diuiſibilis in infinitū. ¶ Arguit̄ ꝑ ꝙ ſic.q2 qḋ ē act⁹ alicu ius diuiſibilis in infinitū eſt diuiſibile in infinitū. Siqdē actus diuidit̄ diuiſione ei⁹ cui⁹ eſt actus:eodēmō ſit actus eoꝛū eē. Sed alteratio eſt actus alic⁹ diuiſibilis i ifinitū.ſ.alterabilis ⁊ qḋ eſt diuiſibile in infinitū. Oē.n.qḋ mouet̄ ⁊ ꝑ ꝯñs qḋ alterat̄

T.c.32 eſt coꝛp⁹:vt demōſtratū ē in.6.hui⁹ ⁊ oē coꝛp⁹ eſt diuiſi

T.c.3 bile i ifinitū .6.hui⁹.q̄re ⁊c. ¶ Itē mot⁹ vere ꝯtinuus ē

T.c.3 diuiſibilis in infinitū.6.huius. ſed alteratio eſt h̄ōi:vt pꝫ ibidem.ergo ⁊c. ¶ Itē ois motus ad formā ſuſcipiētem magis ⁊ minus videt̄ diuidi in infinitū:q2 talis forma hꝫ gradus infinitos ſibiinuicē ſuccedentes:ſꝫ alteratio pꝛo prie dicta eſt h̄ōi:vt calefactio ⁊ frigidatio.q̄re ⁊c.

¶ Oppoſitū arguit̄ auctoꝛitate Ariſt.in iſto.8.qui vult ꝙ

T.c.23. alteratio multotiēs ſit velox:⁊ exponitur .i.toto ſimul.⁊ idē dicit in de ſenſu.ꝯtingit enim aliquod totum ſimul alterari:quod non eēt ſi diuideretur in infinitum.

Ad queſtionem eſt hic intelligēdū ꝙ ſicut tāgit hic Ariſt.quidā putauerunt ꝙ omnia ꝑpetuo ⁊ ꝯtinue mouerent̄.⁊ videbant̄ intelligere ſic:ꝙ oē qḋ mouet̄ aliquo motu p⁹ ſemꝑ mouebat̄ ⁊ poſt ſemꝑ mouebit̄ illo motu:ex quo ſequebatur alterationē qualibet eē ꝑpetuā ⁊ infinitā. Cōtra hoc loquitur Ariſt.hic dicēs ꝙ nō eſt veꝝ:non.n. eſt neceſſariuꝫ ſi illud qḋ alterat̄ eſt diuiſibile in infinitū:ꝙ ꝑꝑ hoc alteratio ſit infinita:ſed velox ſit multotiēs. Itē motus q eſt ad ꝯ̄riū non eſt ꝑpetuus ſicut dicebat̄ prius:⁊ hoc de

T.c.23 monſtrat Ariſto.in lr̄a. Modo alteratio ē de ꝯ̄rio ad ꝯ̄riū:vt cū aliquid ſanat̄ mutat̄ in ſanitatē ⁊ i aliud nullum ꝑ ſe.quare ⁊c. Itēz videmus ſenſibilr̄ ꝙ lapis nō ſit durioꝛ neq̄ mollioꝛ:ſꝫ manet ſub eodē gradu mollicieí ⁊ duriciei aliquo tpe cū ꝑus mollificabat̄ aut indurabat̄ vel poſterius.ḡ nō diceret̄ ꝯtinuo.i.ꝑpetuo alterari:ſꝫ ē

B icōuenien̄s multū ⁊ manifeſtis ambigere. ¶ Propter qḋ dico alr̄ ad q̄ōnē. Ad cui⁹ euidētiā ꝯſiderandū ꝙ alterabile cū ſit coꝛp⁹ ē diuiſibile in infinitū:⁊ h̄ ſupponēduꝫ ē

T.c.32 i.6.hui⁹ ⁊ ex libro de lineis idiuiſibilib⁹. Ulteri⁹ itelligē

Alteratio dū ꝙ alteratio pōt accipi dupl̄r. Uno mō pro q̄litate fluē

2r. te c⁹ vna pars ḡnatur poſt aliā quouſq̄ ꝑficiat̄. Alio° ꝑ fluxu ꝯtinuo quo ipſuꝫ alterabile fluit de vna pte ad aliā. ¶ Item ꝯſiderandū eſt ꝙ alterationē eſſe diuiſibilē in infinitum pōt intelligi dupl̄r. Uno° q̄ītum ad ꝑtes ipſi⁹ alterabilis ſic.ſ.ꝙ pars minoꝛ ipſi⁹ alterabilis ꝑus tpe recipiat formam ab alterāte q̄ꝫ pars maioꝛ. ¶ Itēz ꝙ alterationis ſint ꝑtes ifinite pōt intelligi de alteratione ꝓ q̄litate fluēte ⁊ pro fluxu q̄litatꝭ. ¶ Tūc dico ad q̄ſtionez tria.

1°. Primo ꝙ alteratio q̄ eſt q̄litas fluēs eſt diuiſibilis in infinitū:qḋ ſic ꝓbo.illi⁹ forme ſunt ꝑtes ifinite cuius aliqua pars acqritur in quolibet iſtāti alicuius tpis:⁊ſꝫ illius q̄litatis ſcḋm quā eſt alteratio aliq̄ pars recipit̄ in q̄libꝫ iſtāti temporis.q̄re ⁊c. maioꝛ eſt nota. Cūꝫ.n.cuiuſlibet tēpoꝛis

T.c.78 ſint inſtātia infinita.vt pꝫ in 6° h⁹ neceſſario alic⁹ qualitatis ſunt ꝑtes infinite:cuius q̄litatis aliqua ps acqritur i quolibet inſtāti alicuius tpis:⁊ minoꝛ ēt ꝯceditur. Nam cūꝫ aliquid continue alterat̄ in aliquo tēpoꝛe ipſum alterabile in quolibet iſtāti illius tēpoꝛis recipit aliquaꝫ partem illius qualitatis ſucceſſiue. Alteratio.n.ꝓpꝛie dicta

Alteratio qd eſt eſt ḡnone vnius partis poſt aliā partē illius qualitatis ad quā tendit alteratio donec ꝑficiat̄ ⁊ ſit in actu,vt pꝫ p

Cō.7. Cōmē.3° hui⁹. Vtrū aūt iſtoꝝ partiū pꝛioꝛ remaneat adueniēte poſterioꝛi aut coꝛrūpatur:ita ꝙ hec pars ſit ſuppoſita:h̄ ū dubiū eſt ⁊ viſum fuit in.5.intellige ꝙ nō ſunt in actu diſtictionis:ſed bñ ſunt i actu ꝑſentialitatis. Sciēdū tñ ē ꝙ ſicut illud qḋ mouet̄ cōtinue localiter in quolibet inſtāti tēpoꝛis in quo ꝯtinue mouetur non eſt i ſpatio ſibi equali niſi in potētia.vt pꝫ in iſto 8°. Sic dū aliqḋ continue alterat̄ in quolibet inſtāti tēpoꝛis in quo continue alterat̄ nō eſt ſub gradu foꝛme vel ſub pte foꝛme niſi in potētia. Cū aūt terminatus eſt motus:tūc ē actu ſub

Obiectio aliq̄ pte q̄litatis illi⁹.vt pꝫ in 6°. ¶ Et ꝑ hoc pꝫ ſolo ad illud qḋ poſſet dici:poſſet.n.aliquis dicere qḋ in infinitis nō eſt vltimū:⁊ in iſtis gradibus vel ꝑtibus foꝛme deuenitur ad vltimū:cum alteratio terminet̄.ergo ⁊c. Dicen

R°. dum ꝙ in infinitis ſcḋm ꝙ infinita ſunt non eſt ꝑm̄ nec vltimū:mō ꝑtes q̄litatis que ſunt in po° in alterato dū continuo alterat̄ ſunt in potētia ifinita:⁊ iō in ipſis non ē accipere ꝑmā nec vltimā:ſed ꝑtes que ſunt in actu non ſūt ifinite:⁊ iō in ipſis eſt accipe vltimā aliquo modo. Et ſile eſt ſicut de linea recta finita i qua ſunt ifinita puncta continuātia ⁊ in eis non eſt ꝑm̄ nec vltimū. Sed vtrū ſit dare pꝛimā partē illius qualitatis multū eſt dubiū:de hoc autem hꝫ videri in.6.vbi q̄ritur an in motu ſit ꝑm̄ mutatuꝫ eē a parte ante. ¶ Scḋo dico qḋ alteratio q̄ eſt fluxus q̄

2°. litatis ꝯtinuus eſt diuiſibilis i infinitū in ſuas partes:q2 oē ꝯtinuū eſt diuiſibile in ifinitū.vt pꝫ.6.hui⁹.talis autē

T.c.3 fluxus ē ꝯtinuus vt manifeſtū eſt.q̄re ⁊c. ¶ Tertio dico

3°. qḋ alteratio non ē diuiſibilis in infinitū ſcḋm ꝑtes alterabiles ſic intelligēdo qḋ ſemꝑ pꝛius tpe vna pars.ſ.minoꝛ recipiat q̄litatē agētis q̄ꝫ pars maioꝛ. Qḋ ſic pꝛobant aliq̄ q2 ſi ſic eſſet:tūc ois alteratio eſſet infinita a pte aīn ⁊ nūq̄ incepiſſet:ſed hoc eſt manifeſtū impoſſe:ſenſibilr̄.n.apparet qḋ ignis incipit calefacere aquā cū pꝛius non calefaceret eā:⁊ hoc non indiget ꝓbatione apud aliquē idoneum ꝓbantē. ſed ꝯñs ꝓbat̄.q2 ipſuꝫ alterabile cū ſit coꝛpus ꝯtinuū eſt diuiſibile in ifinitū in partes:quaruꝫ vna eſt minoꝛ alia.i.qḋ q̄cūq̄ parte data ꝯtingit dare minorē ⁊ illa minorē:⁊ ſic ſemꝑ.hoc aūt pꝫ in demōſtratis i 6°. Si igit̄ ſemꝑ eſſet neceſſarium cū aliqḋ oꝫ alterari qḋ ps minoꝛ alterabilis pꝛius tpe alteretur q̄ꝫ maioꝛ. adhuc pars illius tpis minoꝛis,⁊ ſic ſemꝑ:tūc in infinitū eſſet temp⁹ alterationis qḋ eſt īpoſſibile. verbi gr̄a. Sit aliqḋ alterabile decē pedū. Si dicas qḋ pꝛius tēpoꝛe neceſſe eſt alterari mediū illius q̄ꝫ totū:⁊ adhuc ꝑus tēpoꝛe medium illius medij:⁊ ſic ſemꝑ.⁊ tūc nunq̄ꝫ perueniet̄ ad partē q̄ nō ſit accipe minorē dico exiſtem in toto.ſeq̄tur qḋ nūq̄ꝫ ꝑueniet̄ ad finē illius alterationis. ¶ Sed rō foꝛte adhuc non ſufficit:q2 videret̄ eodē mō ꝓcedere de motu locali ad pꝛobādū qḋ mobile non ſemꝑ ꝑus tēpoꝛe ꝑtrāſit partem minorē ſpatij q̄ꝫ maiorē. Et tñ dicit Ariſt. qḋ ratiōa

Rō 3°. biliter nāq̄ loci mutationes in medio ꝑus attigūt:⁊ idē habetur ex 6° huius. ¶ Et ideo pōt adduci alia ratio q̄ tangebatur ꝑus. Nam illud alterabile oꝫ ſimul totuꝫ alterari modo ſuppoſito ſuper quod totum obtinet ipſuꝫ alterans.hec videtur manifeſta:ſꝫ eſt accipe aliquā ꝑteꝫ ſuꝑ quā totam ſimul obtinet ipſum alterans:vt cū ignis obtinet ſuꝑ aliquā totā partē aque.ergo ⁊c. Et ſi hoc nō

ſufficit adducatur aliasq; iſta pars debet ſimul tota alte/
Alia rō. rari ſub qua minori nō pōt ſaluari qͥlitas ſenſibilis: ſeor/
ſum diuiſim: hec eſt euidens: ſed aliqua pars alterabilis
eſt ita parua ſub qua minori non pōt ſaluari qualitas ad
quā eſt alteratio: ſaluari dico ſeorſum ꝛ diuiſim: quelibꝫ
enim forma naturalis eſt determinata ad minimū: vt pꝫ
t.cō.36 ꝑmo huius. ergo ꝛc. maior ꝓpoſitio eſt manifeſta: ſi enī
ſit aliq̄ pars aqueita parua ꝙ ſub minori nō pōt ſeruare
caliditas: tūc igne approximato ſufficiēter aut illa tota ſi
mul recipit caliditatē: aut vna ps eius prius tpe quam to
tuꝫ. Si ꝑmo mō: habet ꝓpoſitū. Si 2° mō. ergo cū pars
ſit minor toto in minori poterat ſeruari caliditas: cuius
oppoſitum ponebat. ꝛ ſic pꝫ maior: minor aūt ſupponit
ex ꝑ huius. Et hec quidē rō forte eſt demōſtratiua. Non
ergo putandū eſt alterationē eſſe diuiſibilē in infinitū ſm
partes alterabilis. Sic intelligendo ꝙ ſemꝑ pars minor
prius alterat q̄ꝫ maior: imo puenit ad aliquā ptē altera
bilis ita paruam ꝙ vna pars eius ſimul cū alia ꝛ nō ꝑus
tpe incipit recipe ab agēte. Et hec eſt plane intētio Ariſt.
latuꝫ ſit alterat. in iſto loco vbi ſic dicit. Nō.n. ſi in īfinitū diuiſibile ē qđ
alteratur ꝑ ꝑ hoc alteratio ſupple eſt ꝑpetua: ſed velox ſit
multoties. i. ſimul modo ꝑmiſſo. hoc idē ipſe intellexit in
de ſenſu ꝛ ſenſato vbi ſic dicit. ꝯtingit enim ſimul ꝛ nō di
midiuꝫ alterari velut aquā totā ſimul coagulari. Simul
itaqꝫ contingit alterari ꝓpter vnionēꝫ prioritatis ꝛ poſte
rioritatis tpalis in partibus alterabilis: non vna ꝑus tpe
incipiat alterari q̄ꝫ alia: ꝛ hoc eſt qđ ſubdit: ꝛ nō dimidiū
ꝑus: nō tn̄ ſic ſimul ꝯtigit alterari ꝙ o ēs gradus aut par
tes qualitatis ſimul acqrantur: ita ꝙ iꝫ ſimul. dicat ꝑua/
tionem ſucceſſionis vnius ptis ad aliā: imo neceſſario oꝫ
ꝙ vna pars ſuccedat alteri. aūl non eēt alteratio ꝓprie di
cta: nec motus verus: ſed motus indiuidualis. imaginor
ḡ ꝙ cum alterans appropinquat alterabili eſt accipe ali/
quam partē illius alterabilis ita paruā ꝙ in minori non
poſſet ſaluari q̄litas inducēda ſeorſum ꝛ diuiſim: ꝛ tunc
ipſum agēs obtinet ſup totā illā partem: ꝛ in illa tota ſi/
mul: ꝛ nō ꝑus tpe in vna eius parte q̄ꝫ in alia incipit eſſe
forma illa ꝛ recipit: ꝛ poſtmodū illa eadē pars trāſmutat
vlterius ad gradū perfectiorē ſiue prior remanet ſiue nō.
Pꝫ igitur ꝙ alteratio nō eſt diuiſibilis in infinitū ſm par
tes alterabilis diuiſibilis dico in infinituꝫ in partes ſuc/
Motus hꝫ du/ ceſſiuas: quarū vna tēpore ſit prior alia. ¶ Conſiderādū
plices p eſt diligēter ꝙ ſicut tāgit Cōmē. in 4° huiꝰ. cōmēto. 100.
tes. Motus hꝫ duplices partes. quaſdā enim hꝫ ptes q̄ ſūt
ſimul: ita ꝙ vna exiſte eſt alia: ſicut cum aliqđ cōtinuum
mouet: vna pars motus q̄ eſt in vna parte illius cōtinui
ſimul eſt cū illa parte motꝰ que eſt in alia: ꝛ ſm hoc dicit
T.c.8 in 5° metaphy. ꝙ ꝯtinuū eſt illud cuius motus ē vnus. i.
indiuiſibilis ſm tēpus. Alias aūt partes ſuccedentes: q̄
rum. ſ. vna eſt prior tpe ꝛ alia poſterior: modo non inten
do negare quin alteratio ſit diuiſibilis in infinitū ſm diui
Alteratio ſionem partiuꝫ alterabilis: diuiſibilis dico in ptes que ſi/
ē diuiſibil mul ſunt: imo hoc eſt neceſſariuꝫ. aliter totum alterabile
nō alteraret. Sed volo dicere vt pluries expoſui ꝙ nō ē
diuiſibilis in partes ſuccedētes: ita ꝙ vna pars alterabi/
lis ꝑus tpe recipiat q̄ꝫ alia: ꝛ pars illius q̄ꝫ illa tota. ꝛ ſic
in infinitū: ꝛ imo deuenitur ad partē que tota ſimul incipit
alterari: ꝛ non dimidium tempore prius.

C **Omnes** rationes in ꝑncipio q̄ōnis adductas conce
do ſm ꝙ ꝓcedūt. vt pꝫ ex dictis. ¶ Ad ꝑ/
mam cū dicit ꝙ eſt actus ꝛc̄. iſta rō bene cōcludit altera
tionē diuidi in infinitū in ptes q̄ ſunt ſimul ꝛ in potentia
ſm diuiſionē mobilis in infinituꝫ in ptes in potētia. Sed
ꝙ ſit diuiſibilis in infinitū ſm diuiſionē partium mobilis
in partes ſuccedentes nō ꝯcludit. ¶ Ad aliaꝫ cum dicit
motus vere ꝯtinuus ꝛc. Concedo ꝙ eſt diuiſibilis in infi
nitū ſm partes ſuas ꝓprias: ſꝫ non rōne partiū mobilis
eo. ſ. ꝙ vna pars neceſſio ꝑus tpe alteretur q̄ꝫ alia. Sꝫ hoc
bene ꝯtingeret aliqñ. ſ. cuꝫ vna pars ſit melius diſpoſita
ad calefactionē q̄ꝫ alia. verbi grā. Cum vna pars ligni eſt
melius diſpoſita ad calefactionē q̄ꝫ alia: tunc ꝑus tpe alte
ratur q̄ꝫ illa: ſed hoc nō eſt neceſſarium in oibus. ¶ Ad illaꝫ
cū dī ille motus q eſt ad formā ꝛc. Concedo ꝙ talis mo
tus eſt diuiſibilis in īfinitū ſm partes ſuas in potētia: ꝛ ta
lis. n. forma hꝫ gradus īfinitos in po^a. vt dī. ꝛ probatū ē
prius: ꝛ diuiſibilitas hec ꝯceſſa eſt in pōne: ſed nō ſeqͥtur.
ꝙ diuidatur in īfinitū ſm partes mobilis ſibi ſuccedētes
in recipiēdo q̄litatē: ſic. ſ. ꝙ ſemꝑ ps minor ꝑꝰ tpe recipi
at formā ſeu q̄litatē q̄ꝫ maior: ꝛ hāc diſionē ſm ꝯtactuꝫ
agētis: ꝙ ꝓ tōto verū eſt: qꝛ ipꝫ alterās nō ꝑus tpe tāgit
partē minorē q̄ꝫ maiorē: ꝛ dico vltra: imo deueniet ad taleꝫ
partē quā totā ſimul tāgit ei iprimendo ſuā qualitatē vt
ſepe dictū eſt. ¶ Auctoritas Ariſt. nō eſt ꝯtra dicta: ſicut
pꝫ inſpicienti poſitionē: ꝛ hec eſt bona ſup multas.

¶ **Mouentiū igit ꝛ eorū que mouent ꝛc. Quodcunqꝫ enī ipſum a ſeipſo mouet na natura mouet vt quodlibet animaliuꝫ: mouet enim ipſum animal a ſeipſo ꝛc. Textu cōmenti. xxvij.**

Queſtio. ix

Queritur hic ꝑmo. Utrū aial moueat ſeipſū. A
¶ Arguitur ꝑ ꝙ nō. qꝛ illud ꝙ mouet a ꝑn
cipio extrīſeco nō mouet ſeipm: qđ enī mo
uet ſeipm mouet a ꝑnº itrīſeco. vt vult Ari.
hic. Sed aial mouetur ab extrinſeco ꝑnº: qꝛ
mouetur ab appetibili. vt pꝫ 3° de aia. vt puta a nutrimē t.cō.ſi
to aut aliqđ hꝫ: ꝛ iſtud eſt extrīſecuꝫ. q̄re ꝛc. ¶ Itē ſi ani
mal moueret ſeipſum: tūc idē ſimul eſſet in actu ꝛ ī potē
tia reſpectu eiuſdē: qđ videt impoſſibile: cuꝫ illa ſint val
de oppoſita. vt vult Cōmē. in prohemio de aia. ꝛ Ariſt. Cō.6.
hꝫ pro impoſſibili ī iſto 8°. ꝛ pꝫ ꝯña. qꝛ mouēs eſt ī actu T.c.32
vt pꝫ ī. 3. huiꝰ. ſemp enī eſtimabit ſpēs aliqua mouēs T.c.15
qđ aūt mouetur eſt in po^a cū motus ſit actus entis in po
tentia ſm ꝙ hꝫ. 3° huiꝰ. ergo ꝛc. ¶ Itē ſi ſic eēt: tūc ani T.c.6
mal eēt diuiſibile in duas partes: quarū vna eſſet per ſe
mouēs ꝛ alia ꝑ ſe mota: ꝛ hoc oꝑꝫ ꝑ Ari. in iſto. 8. hoc T.c.A12
enim mō ꝛ non alio pōt aliqđ mouere ſeipſum. Sꝫ illud 17
eſt īpoſſibile. probatio: qꝛ aut ille ptes eſſent eēntiales. ſ.
mā ꝛ forma: ita. ſ. ꝙ forma eēt mouēs ꝛ mā mota: aut eē
ſent partes q̄ꝫtitatiue. non ꝑ mō: qꝛ ſic graue inaiatū mo
ueret ſeipſum cū ſit diuiſibile in mām ꝛ formā: ꝛ hoc ē ꝯ
Ariſt. hic. vbi dicit ꝙ mouere ſeipſum propriū eſt aiato
rum: ꝛ adhuc mā nō pōt eſſe ꝙ moueat: qꝛ qđ mouet ē
ens actu. 5. huius. mā aūt quātuꝫ eſt de ſe eſt in pura po T.c.8
tētia. nec ſilr forma mouet: qꝛ mouēs eſt ens actu vt cōī
ter dicit. forma aūt nō eſt ens actu cū ſit actꝰ. quare ꝛc.
Nec eſt dicēduꝫ qđ iſte ſint partes q̄ꝫtitatiue: qꝛ ſimiliter
graue in actu moueret ſe cū hēat diuerſas partes q̄ꝫtita
tiuas: ꝛ adhuc oēs partes quantitatiue aialis ſunt eiuſdē
rōnis cum ſint eiuſdē forme. ſ. aie. ergo non eſt ratio q̄re
vna ſit mouēs ꝛ alia ſit mota. quare ꝛc.
¶ Oppoſitū arguit auctē Ariſto. ꝛ Cōmen. in litera.

Dicendum breuiter qđ animal mouet ſeipſū: qđ
ꝓbat rōne Ariſt. in lra. Nam oē qđ B ar^m.
hꝫ duas partes: quarū vna eſt per ſe mouēs ꝛ alia per ſe
mota mouet ſeipm. hoc eni mō pōt aliquid per ſe moue
re ſeipſum ꝛ nō aliter. vt demōſtrat Ariſt. in iſto. 8° ī il/ T.c.43
lo capitulo. neceſſe igit ē omne qđ mouetur: ſed animal
eſt hꝰ. In declinatione aūt huius minoris ꝓpoſitionis ē
hn̄ difficultas. Dicūt. n. aliqui qđ ille partes aialis: qua
rum vna eſt per ſe mouēs: ꝛ alia per ſe mota nō ſunt aia

ꝛ corpus

ꝛ corpus ꝓpter rõnem ꝑus inductã tum q: aia eſt actus
ꝛ nõ ens actu: mouere aũt debetur enti actu ꝛ non actui:
pñti o. ſeu forme: vt aſſerũt: tum q: corpus qḋ eſt altera pars eſ
ſentialis aialis eſt prima que eſt ens de ſe pura potẽtia: ꝛ
T.c.8. iſta nõ eſt per ſe ſubm alicuius motus ꝑ ut hꝫ in quinto.
℄ Dicũt ergo iſti ꝙ ille partes aialis: quaꝝ vna ẽ mouẽs
Partes ꝛ alia mota ſunt partes quantitatiue: quarũ vna eſt cõpo
motiue. ſita ex corpore ꝛ aia. eſt .n. in corpore aialis vna pars .ſ. in
medio corporis vel cordis q̃ eſt inter dextrũ ꝛ ſiniſtrũ: ꝛ
ante ꝛ retro ꝛ ſurſum ꝛ deorſũ. ꝛ in hac parte ꝑncipalr̃ ẽ
virtus motiua: ꝛ iſtã dicũt eſſe pᵐ mouens in aiali: ꝛ alie
partes ſunt mote p calorẽ ꝛ ſpũs qui mittũtur eis ab iſta
Impro/ parte. ℄ Sed ſine dubio iſta eſt ꝯ Commẽta. plane ĩ iſto
bano. 8° vbi vult ꝙ mouẽs in aialibus eſt aia ꝛ ipſum corpus ẽ
Cõ.7. motũ: nec põt dici ꝙ per aiam Cõmẽ. intelligat iſtã ptem
quãtitatiuã .ſ. mediũ parietẽ cordis in quo ꝑncipalr̃ eſt
virtus motiua: ꝛ per corpus alias ptes intelligat. hec .n.
Cõ.28. nõ eſt intẽtio Cõmẽ. vt pꝫ inſpiciẽti verba eius in iſto ca°
vbi ſic loqtur. nullus enim dubitat qḋ aial mouet̃ ab aia
ꝛ ꝙ aia eſt motor ꝛ corpus eſt motũ: ſed latet qũo eſt di/
ſtinctus eꝫ. in eis q̃ moueñt ab extrinſeco .ſ. q: in iſtis ap/
paret manifeſte ꝙ motor eſt diſtinctus a moto. Et paucis
inter poſitis ſubdit Cõmẽ. Et eſt intelligendũ hic poſitiõ
ctionem in eẽ: non diſtõnẽ in diffĩõne. Motorẽ enĩ in aiali
bus eẽ diſtinctũ a moto ſm diffõnẽ manifeſtũ eſt per ſe.
Sed ignotũ eſt vtrũ diſtinguat̃ vel nõ diſtinguat̃ in eſſe:
mõ ſi p aiam intelligeret partem q̃ᵹtitatiuã nõ eẽt veꝝ ꝙ
dicit. q: notũ eſt qḋ vna pars q̃ᵹtitatiua aialis eſt diſtincta
ab alia ĩ eſſe: ita qḋ eẽ vnius nõ eſt eẽ alterius vt manife
Cõ.30. ſtum ẽ p ſe. ℄ Itẽ in alio cõmẽto ſup illã partẽ. amplꝰ
qũo ꝯtinuũ. dicit Cõmẽ. ſic. motor enim oꝫ eẽ diſtinctus
a moto: aut ſm diffõnẽ ꝛ eẽ ſimul ſicut illa q̃ mouent̃ ab
extrinſeco: aut ſm diffõnẽ tm̃ ſicut in hñtibus aiaa. A ia
enim q̃ eſt motor in eis diſtinguit̃ a corpore: qḋ eſt motũ
ſm diffõnẽ: ꝫ non diſtinguat̃ ſm eẽ .ſ. ꝙ impoſſibile eſt
corpus eſſe ſine aia ꝛ aiaꝫ ſine corpore niſi equoce. ex qui
bus verbis manifeſtũ eſt Cõmentatorẽ intelligere qḋ aia
eſt motor corporis. aia dico que eſt forma ꝛ actus ipſius.
hec enim eſt de qua ꝓprie verũ eſt ipſam non diſtingui a
corpore ſm eẽ: ſicut ꝛ alie forme mãles nõ ſunt diſtincte
T.c.12 ſm eẽ a ſuis ſubis. vt hꝫ in .2. huꝰ. ℄ Iteꝫ illa ẽ intentio
Cõ.37 Cõmẽtatoris in .2. de aia. cap. illo. quare ꝑmũ de alimen
to. vbi oſtẽdit ex intẽtiõe aiaꝫ eẽ cãꝫ corpis viuẽtis ſicut
vñ ꝑncipiũ motꝰ: ꝛ p cãm vñ ꝑncipiũ motus ſemp ꝯſue
uit intelligere cãm mouẽtẽ ꝛ efficientẽ motũ. vt pꝫ .2. hu
Cõ.29 ius. ꝛ in 2° de gñatione. ꝛ ꝑ meta ꝛ ibi dicit Cõmen. hec
verba. cũ declarauit aiam eẽ cauſã ſm formã ꝛ ſm finẽ.
Declarauit eã eſſe cauſam mouẽtẽ ſm oẽs modos motꝰ
ſiue veros ſiue exiſtimatos oia motꝰ. Ecce ſi intelligis lati
num ꝙ aia eſt cã mouẽs. etiã loquitur de aia q̃ eſt cauſa
ſm formã ꝛ finẽ .ſ. q̃ eſt actus ꝑmus corporis. Vñ pꝫ qḋ
iſti ꝯdicũt Ariſt. ꝛ Cõmẽtatori. ℄ Sꝫ dico vlterius qḋ
ipſi ꝯdicũt rõni euidenti. Et arguit ſic. Illud ẽ ꝑmũ ſub/
iectũ alicuꝰ accñtis cui ineſt illud accñs non per aliqḋ al/
teruꝫ ꝑncipalr̃: ꝛ cuicũq; ineſt ineſt p ipſum. hãc hꝫ ab
Ariſt. ꝑ poſt. in cap. de acceptione vlis. Sꝫ ipſi aie aialis
ineſt virtus motiua motu locali nõ p aliqḋ alteꝝ ꝑncipa/
liter. ꝛ cuicũq; ineſt illa virtus ineſt p naꝫ aie ꝑncipalr̃. Si
enĩ illa v̄tus ineſt corpori aialis ꝛ cõpoſito h̄ eſt rõne aie
ꝑncipalr̃: vt oẽs ꝯcedũt. g̃ aia hꝫ per ſe: ꝛ ꝑ ipſam v̄tutẽ
motiuã ſm locũ: ꝛ tale eſt ꝑncipiũ intriſecũ mouẽs ipſꝰ
aialis: vt manifeſtũ ẽ cuilibꝫ intelligẽti. g̃ ꝛc. ℄ Itẽ ſi illa
pars q̃ᵹtitatiua aialis cõpoſita ex corpore ꝛ aia eẽt ꝑmum
ꝛ ꝑncipale mouẽs intrinſecũ ipſius aialis vel aliaruꝫ par
tiũ: tunc ſeqtur ꝙ mã ꝑma eſſet per ſe motiua: ꝙ ẽ oino
abſurdũ: ꝛ dico g ſe .i. per ſui nãm. probo ꝯñam. q̃cũq;
aliqḋ accidẽs debetur alicui ſubto cõpoſito per ſe ꝛ pri/
mo: opꝫ ꝙ conueniat cuilibet eius parti p ſe: ꝫ non ꝑ iſtã
recipio pro manifeſta: ꝛ alſ eã probaui: memini quaſdaꝫ
q̃ões tactas contra eã .ſ. in q̃õe de gñatione forme ſub/
ſtantialis. Si igit̃ totũ ex mã prima ꝛ ipſa aia eſt per ſe ꝛ
ꝑmo motiuũ aialis: tunc cũ ipſa mã ꝑma ſit pars huius
cõpoſiti neceſſario ſequeret̃ ꝙ mã prima eſſet per ſe mo
tiua: qḋ eſt abſurdũ: q: ſemp exiſtimabitur ſpẽs aliq̃ mo
uens. ꝫ. huius ergo relinqtur ꝙ illa pars q̃ᵹtitatiua non T.c.18
ſit pᵐ mouẽs intrinſecum ipſius aialis. vñ non relinqt̃ Aia eſt
aliud niſi ipſa aia. ꝛ hoc mihi videtur eẽ tenẽdũ pro con/ motiua
ſtanti. aial igit̃ ſic eſt intelligẽdũ eſſe mouẽs ſeipſum. q: aialis.
cõpoſitũ eſt ex duabus partibus: quarũ vna eſt p ſe mo/
uens .ſ. aia: ꝛ reliqua per ſe mobilis .ſ. corpus.

Ad primam rõnẽ cũ dicit̃. illud qḋ mouetur ꝛc. C
Dico ꝙ verũ eſt ſi ſic moueatur ab
extrinſeco mouẽte ꝙ nullo mõ ab intrinſeco. Et cũ dicit̃
ꝙ aial mouet̃ ab extrinſeco. Põt dici ꝙ veruꝫ eſt tanq̃ꝫ a
mouẽte remoto .ſ. ab appetibili ꝛ ꝯtinẽte: ſed ab intrinſe
co pnᵉ mouetur vt a motore ꝓpinquo: ꝛ h̄ ſufficit. ℄ Cõ
ſiderandum tñ ꝙ ipſum aial nõ ita ꝓprie ꝛ ꝑfecte mouet Celum
ſeipſum: ſic ut celũ: q: celũ mouet̃ a motore q non mouet̃ mouet
ab extrinſeco aliquo. Aial aũt mouetur a motore q mo/ ſeipſum.
uetur ab extriſeco .ſ. ab aliquo appetibili motu ĩproprie
dictore ab ipſo ꝯtinẽte hñ mouetur motu proprie dicto
ſaltẽ per accñs. vt docet Ari. in iſto 8°. q: ꝛc. ℄ Ad aliḋ
dico ꝙ idẽ eſſe in actu ꝛ in potentia reſpectu eiuſdẽ ꝛ ſm
idẽ ſui ꝛ ſimr̃ eſt ĩpoſſibile: ſed rõne diuerſoꝝ hñ eſt poſſi/
bile. ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito. Naꝫ ipſum aial eſt in actu reſpe/
ctu motus rõne aie ꝛ eſt in potentia reſpectu corporis: ꝛ
hec ſunt diuerſa. q̃re ꝛc. ℄ Notandum tñ ꝙ alr̃ cõponit̃
graue inaiatũ vt lapis ex forma ꝛ mãa: ꝛ aliter aial ex cor
pore ꝛ aia. naꝫ lapis ſic cõponit̃ ex mã ꝛ forma ꝙ in ipſa
mã lapidis non eſt aliq̃ virtus lapidis ſeu inclinatio ſuffi
ciens ad aliũ motũ a motu ad quẽ grauitas ipm inclinat:
q̃uis .ſ. in ipſa mã lapidis ſit aliqḋ leuitatis rõne ignis ꝛ
aeris: tñ eſt adeo diminutũ ꝙ non ſufficit ad mouendum
ſurſum. ℄ Sꝫ in ipſo corpore aialis hñ ẽ virtus ſiue incli In aiali
natio nãlis ad aliũ motũ ab illo quo mouet̃ ab aia .ſ. gra ẽ duplex
uitas elemẽti dñantis in ipſo q̃ hñ ſufficeret ad mouẽdũ virtus
ipſum corpus deorſum ſi ſibi ipſi relinq̃retur. Cũ igit̃ di/ motiua
cit Cõmẽ. lapidẽ eſſe cõpoſitũ ex grauitate ꝛ mã primas
ſicut per grauitatẽ non intelligit ipſaꝫ eẽntiã mãe prime:
qm̃ preter formaꝫ lapidis propriã ſunt in ipſo forme ſub
ſtãtiales elẽtoꝝ ꝛ forme gñalis: ſed intelligit taleꝫ mãm
que nullã hꝫ inclinationem ſufficiẽtem ad aliuꝫ motum.
℄ Ad aliã dico ꝙ partes aialis quarũ vna eſt mouẽs ꝛ
alia mota ſunt aia ꝛ corpꝰ. Et cũ dicit̃ de aia ꝙ nõ poteſt Ens ac/
eſſe mouẽs: q: mouẽs debꝫ eſſe ens actu. Dico hic ꝙ ens tu caꝫ 2ᵉ
actu põt accipi dupl̃r q̃ᵹtũ ad ꝓpoſitũ ſpectat. Uno mõ
accipit̃ ens actu pro ente ꝑ ſe ſubſiſtẽte: ꝛ qḋ nõ vnit̃ alte
ri ſm eẽ: ꝛ de h̄ nõ eſt dubiũ quin illo mõ dicat̃ ens actu.
Alio mõ ꝓut diſtinguitur ꝯtra ens qḋ eſt pure potentia
paſſiua: ita vt dicat̃ ens actu eſſe ens: qḋ nõ eſt pure potẽ
tia paſſiua. ꝛ ſic forma etiã põt dici ens actu. Et hoc vult Co.7.
Ariſt. i 2° de aia. cap̃ de diffõne aie. vbi dicit ꝙ ens ꝛ vnũ Fo͂a oẽ
cum multiplr̃ dicatur ꝙ ꝓprie eſt: ieſt actus: qḋ non eſſet ens actu
ſi actus nullo mõ eſſet ens actu. vñ dico ꝙ forma ꝛ actus
põt dici ꝛ dicit̃ ens actu ꝓut ens actu diſtinguitur cõtra
ens qḋ eſt pura potẽtia: non quidẽ ens actu p partez ſui
ſicut cõpoſitũ: ſed ens actu .ſ. ſeipſo ꝛ non alia forma: ꝛ mo
do cũ dicit̃ ꝙ mouẽs oꝫ eſſe ens actu per ſe ſubſiſtens: ſi
cut ſuppoſitũ ẽ dico ꝙ nõ opꝫ. Si aũt accipiat̃ ens actu
ꝓut diſtinguit̃ ꝯ ens pure potẽtia h̄ eſt verũ. Et h̄ modo
forma eſt ens ac uq: ipſa non eſt ens pure potẽtia: ſicut
nec ens in pure potẽtia eſt actus: ꝛ ideo forma hñ põt eẽ

per ſe mouēs.ſ.per ſui nām:⁊ ſic intelligit A ꝛ.vt mani-
feſtum eſt inſpicienti.Dicit enim.ſemp eſtimabitur aliqua
ſpēs mouēs.ſpēs aūt ⁊ forma ſunt idē.⁊ in 2° de gñatio
T.c.5 ne.dicit Ar.ſic.māe.n.pati ⁊ moueri:mouere aūt ⁊ face
re ſunt alterius potētie.ſ.forme:vt oēs exponūt. Bñ ta-
men verū eſt ꝙ forma nālis non mouet vt motor per ſe
ſubſiſtēs:qꝛ nec ipſa per ſe ſubſiſtit:ſed mouet ꝑ ſui nām
ꝑexiſtēs tñ in alio.nec eſt remotū quin aliqd conueniat
alicui ꝑ ſe ꝑmo:⁊ non ꝯuenit ei niſi exñti in aliquo alio:
vt triāgulus hꝫ tres angulos ⁊c̄.⁊ tñ hoc nō hꝫ ꝑ ſe ſub-
Aia eſt ſiſtens:qꝛ nec per ſe ſubſiſtit ſed in alio. Cōcedo igit aiaꝫ
cā pᵒ ꝑ eſſe cāꝫ ꝑmā ꝑ ſe intrinſecā mouētē ipſum aial. ¶ Et qđ
ſe mo dicit Cōmē.in.4.celi.ꝙ in aialibꝰ mouēs ⁊ motū ſunt di
uēs aial ſtincta ſm pōnem:aia aūt non eſt diſtincta a corpore ſm
poſitionē.Dicēdū ꝙ ipſe itelligit de ꝑmo mouēte corpo
reo non de mouente ſimplr ꝑ intrinſeco:eſt enim in aiali
qdaꝫ pars ꝗtitatiua que ē pᵐ mouēs corporeū diſtincta
quodāmodo ſm pōnem ⁊ ſm diſpōnem accidētalem ab
alijs ꝑtibus:⁊ hoc nō inuenit in lapide. nec in alijs gra-
uibus ⁊ leuibꝰ inaiatis:quoꝝ ꝑtes ſunt eiuſdēꝫ diſpōnis
Corpus naturalr:⁊ iō vna nō ē ibi mouēs pᵐ magis qꝫ alia. ¶ Q.
aial' hꝫ aūt addit de mā ꝙ nō poſſit eē mota ꝑ ſe:difficilis eſt: tñ
aliā for- dico breuiter ad pſens ꝙ corpus qđ ē pars eēntialis ani-
mā ſba malis diſtincta eēntialr ab ipſa aia non eſt ipſa mā prima
lē ab aia ſine oī actu ſubali:imo eſt quoddam ens actu compoſi
tum ex mā ꝑma ⁊ forma ſine actu ſubſtātiali alia ab aia
realr ꝑ cuius actualitatē pōt ſubijci motui ⁊ in hoc dif-
fert cōpoſitio aialis ex corpore ⁊ aia a compoſitione lapi
dis ex mā ⁊ forma.vt dicit Cōmē.in 4° celi. Lapis.n.ſim
plr inquātū eſt quoddā mobile motu recto componitur
ex mā ⁊ forma ꝑma:e ꝯ de aialibꝰ que cōponuntur ex cor
pore ⁊ aia:nā ſine dubio ſi corpus ex quo cōponit aial
non hēret aliquā formā ſubalē ꝑter aiam:tūc in nullo eſ
ſet eꝫ hic ⁊ ibi.nā ſicut corpꝰ aialis hꝫ diſpōnes proprias
accñtales ſic ⁊ mā lapidis. Concedo ergo in aiali eē aliaꝫ
formā ſubalē ꝑter aiam ſpecificā:quā ꝯſeqtur virtus mo
tiua. ¶ Et tu dices ergo ꝯcedis gradus formarum ⁊ plu
ralitatē in eodē indiuiduo:certe dico ꝙ hoc eſt verum ⁊c̄
alꝫ probaui ſeorſum ⁊ dixi ad ea q̄ in ꝯtrariū huic obij-
ciunt:⁊ puto iſtā fuiſſe intētionē Ar.⁊ Cōmētatoris vt
ibidē patuit:imo iſta poſitio aliqñ fuit famoſa apud oēs
antiquiores:ſed poſt tpˢ Alberti ⁊ Thome aliquātuluꝫ
facta eſt improbabilis ꝑpter eoꝝ famoſitateꝫ:⁊ ꝑpter
quaſdaꝫ rōnes eorum ſuperficiales:quas ipſi adduxerunt
contra iſtā poſitionē.Et forte iteruꝫ reuertet ꝓbabilitas
eius cum viſa fuerit efficacia rationū eius ⁊ debilitas ra
tionum ipſam improbantium. Queſtio.x.

A Conſequēter q̄rit. Utrum motus aialis ſit
nālis. ¶ Arguit ꝓ ꝙ non.qꝛ motus volūta
rius nō ē nālis.Sꝫ motus aialis ē hꝰ.ğ ⁊c̄.
maior pꝫ.qꝛ motus nālis eſt ab appetitu nā
li:volūtarius aūt ab appetitu aiali.Iſti autē
appetitus ex oppoſito diſtinguunt ſm Cōmē.in ꝑmo ⁊
Cō.81. .2.huius.⁊ minor apparet.nā motus aialis ē ꝑ cognitio
Cō.49. nem ⁊ deſideriū.vt pꝫ.3.de aia ⁊ de motibꝰ animalium.
T.c.44 ¶ Itē motus q eſt a pnᵒ extrinſeco nō ē nālis:cū motus
⁊ cō.48 nālis ſit a natura:⁊ nā ē pnᵐ intrīſecū.2° huius.Sed mo
T.cō.3 tus aialis eſt ab extrinſeco pnᵒ.ſ.ab appetibil.vt pꝫ 3° de
T.c.44 anima.⁊ a ꝯtinēte.vt habet in iſto 8°.ergo ⁊c. ¶ Itē mo
T.cō.8 tus ꝯ nālem inclinationē mobilis non eſt nālis.h eſt eui
dens ex ꝑmo celi ⁊ mūdi.⁊ 4°.Sꝫ motus aialis ē hꝰ.ani
T.c.22 mal enim qñqꝫ mouet ſurſum.⁊ hoc eſt ꝯtra nālēꝫ incli-
nationē corporis cum ſit graue.ergo ⁊c. ¶ Itē motꝰ nā-
T.c.38 lis eſt ad vnam differētiaꝫ poſitionis.vt pꝫ in.2.de aia.⁊
T.c.22 4° celi.Sꝫ motus animalis eſt ad plures vt ad ſurſum ⁊
deorſum ante ⁊ retro dextrum ⁊ ſiniſtrum.

¶ Oppoſitū vult Ar.in lra. Et arguitur rōne.qꝛ ois res t.cō.2
naturalis habet motum naturalē vt manifeſtum eſt.ani-
mal aūt eſt huiuſmodi cū ſit res nālis.ergo ⁊c.

Ad queſtionem eſt intelligēdū ꝙ motꝰ nālis ꝯſiderat dupl'r.vnoᵒ put di B
ſtinguit ꝯ violētū.ſ.vt dicat motus nālis motus ois qui
nō eſt violētus.Alioᵒ accipit motus nālis put diſtiguit
ꝯ volūtariū ſeu appetitiuum:⁊ hec diſtinctio eſt famoſa
ſatis:⁊ colligit ex dictis A ꝛ. Nā i ꝑmo celi capit motū T.c.8
nālem:vt diſtinguit ꝯ violētū vt manifeſtū eſt inſpicienti ⁊ 12.
ibidē ⁊ ſilr in.3.huius.accipit nām vt diſtinguit ꝯ violē T.c.3
tum. Sed motū nālem vt diſtinguit ꝯtra volūtariū acci-
pit in pnᵒ ſcđi huius.vbi dicit ꝙ eorum q̄ ſunt:alia ſunt a T.c.1
nā:alia vō ꝑ alias cauſas ⁊ intendit ꝑ cauſas alias volun
tatem vel caſum:vt Cōmē dicit.ergo eē a volūtate diſti-
guitur ꝯtra eē a natura ⁊ eꝯ.⁊ ꝑ ꝯſequēs moueri a volū
tate diſtinguitur ꝯtra moueri a natura.ꝑ ꝯuenietē ſimili
tudinem. ¶ Tunc dico ad qōneꝫ duo.ꝓ ꝙ motus aialis ꝯ pᵐ
non ē nālis put nāle diſtinguit ꝯ volūtariuꝫ:qꝛ ille mo
tꝰ q eſt ꝑ cognitionē ⁊ deſideriū exñtis in eo qđ mouet ē
volūtarius.hoc enim itelligimus ꝑ motū volūtariū gñā
liter.Sꝫ motus aialis eſt ꝑ cognitionē ⁊ deſideriū exiſtē
tis in aiali.vt pꝫ in.3.de aia.vbi dicit videtur aūt hec mo T.c.4
uentia appetitus ⁊ intelligentia practica.⁊ alibi dicit pa-
rum poſt.Dīno qdē igit ſit appetitiuū aial ſic ſuiipſius
motiuū.ğ ⁊c. ¶ 2° dico ꝙ motꝰ aialis eſt nālis ſm ꝙ nā ꝯ 2°
le diſtinguit ꝯ violētū:⁊ hec demōſtrat Cōmē.i iſto cap Cō.2
ſic.Oē qđ mouet a pnᵒ qđ eſt in eo mouet ꝑ nāꝫ.hoc pꝫ
ꝑ diffinitionē nāe in qua poſituꝫ eſt pnᵐ mouendi ⁊ quie
ſcendi in eo in quo ē ⁊ diffō ꝯuertitur cū diffinito. vt pꝫ.
Sed qđ mouetur ꝑ nāꝫ mouet naturalr.h ē manifeſtū:
qꝛ qđ mouet a pnᵒ qđ eſt in eo mouet nālr:⁊ ſic pꝫ ma-
ior. ſed minor ēt ꝓbatur:qꝛ qđ mouet a ſe mouet a pnᵒ
quod ē in eo:hoc eſt manifeſtū:ſed aial mouetur ex ſe vt
manifeſtū eſt.ergo mouet a pnᵒ qđ eſt i eo:⁊ ſic ſequitur
ꝙ mouetur nāliter.⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ motꝰ eius eſt nālis.⁊ hāc
rationē quaſi totā ponit Cōmē.lꝫ non eodē ordine.⁊ di-
cit ꝙ ipſa habet ex potētia ſermonū Ar.q̄re ⁊c. ¶ Sed
Diſpoſi notandū ꝙ corpus aialis duplicē hꝫ diſpoſitionē q̄tum
tio cor ad ꝑſens ſpectat.eſt enim graue ex nā elemēti ꝑdominā-
poris tis in ipſo.ſ.terre q̄ debet proprie miſto.vt pꝫ.2.de gñā
aial' du tione.hꝫ ēt diſpōnem ꝓpriaꝫ q appropriatur aie motiue
plex. ſm locū.ſ.talē figurā ⁊ talē ꝯiūctionē partiū ⁊ mollitiē T.c.6
⁊ inflexibilitatē.⁊ hec que requiruntur ad motū localē:ſi
cut pōt videri in partibus ꝯtinuis ad motū aialium:con
tingit aūt vbi dicit Cōmē.ꝙ aia mouet corpus ad illā dif Cō.2
ferētiā pōnis ad quā inclinat corpus ꝑ nām elnti predo
minantis in ipſo:vt aia mouet corpus deorſum:⁊ tūc nā
litas ꝯiūget in eo ex motore ⁊ moto vt dicit Cōmētator.
Aliqñ contingit ꝙ aia mouet corpus ad vbi ad cuiꝰ con
trarium hꝫ corpus nālē inclinationē.vt cū aial ſaltat ſurſ
ſum.Et tūc ille motus corpis ab aia erit nō nālis ſaltem
ipſi corpi vt graue eſt:lꝫ forte ſit nālis ei vt ē ſubmaie.i.
vt diſpoſitū eſt ad talē motum recipiendum ab aia ⁊ quic
quid tñ ſit de motu ſurſū:certū ē ꝙ motus aialis ꝓceſſi
uus q nō ē recte ad ſurſuꝫ:nec oino deorſuꝫ ſꝫ q̄ſi mouet
meᵒ modo:cū ſit nālis ipſi corpi aialis inq̄ꝫtū eſt diſpoſitiuū
aie motiue:vniuſqſqꝫ.n.actus in poᵃ exñte ⁊ ꝓpria mate-
ria aptꝰ natꝰ eſt fieri:ſicut dicit Ar.in.1.de aia. Ex dictis T.c.26
eniꝫ ꝯcludit Cōmē.q̄ſi correlarie ꝙ ſi inueniat aliqđ mo
tū excellētiue ꝑ formā pnᵐ i eo:ita ꝙ i corpe nō ē aliqđ pnᵐ
motiuū ꝯriū aie:tūc illō motū erit motū nāliter ⁊ ſimpli
citer.ſ.ꝑ aiam ⁊ corpꝰ:vt declaratū eſt de corpe celi. Cō.27.

Ad primam rōneꝫ pꝫ ex diſtōne poſita in ſolōne
qōnis. ¶ Ad 2ᵃᵐ cū dicitur motus
a pnᵒ extrinſeco ⁊c̄. Uerum eſt ſi eſt imediate a principio
extrinſeco

extrinſeco: ſed ſi mediate ab itrinſeco pōt eſſe nālīr ⁊ ſic eſt hic. vt p3 ex dictis. ℭ Ad aliā p3 p dicta. cū dicit̄ motus q eſt ꝯ nālē inclinationē. Verū eſt vt ſic. ⁊ cū dicit̄ ꝙ motus aīalis ab aīa eſt ꝯ nālē iclinationē mobilis. Dico ꝙ aliqñ eſt ꝯ nālē iclinationē mobilis vt graue eſt: tñ nō ſemꝑ eſt ꝯ naturalē incłinationē corporis vt diſpoſitum ⁊ appropriatum ſubm aīe motiue ſm locū vt dictū3 eſt. ℭ Ad vltimum patet ex dictis.

ℭ Et nāq3 ipſa a ſeipſis ponere ipoſſibile ē. animalis eni hoc eſt ⁊ animatoꝝ propriū. Textu cōmen. xxix. Queſtio. xi.

A Conſequēter q̄ritur. Utrū graue inaīatū moueat ſeipm: vt lapis aut terra ⁊ hꝰ oīa. Et ſimilr itelligit̄ de leui inaīato vt ignis ⁊ aer. ℭ Arguit̄ p ꝙ ſic. qr illō ꝙ mouet̄ nālr: a ſeipſo mouet̄. graue inaīatū mouet̄ nāliter: ergo ⁊c. Maior ꝓbat̄. qe ꝙ mouet̄ nāliter mouet̄ a pnᵒ intrinſeco: cū natura ſit pnᵐ intriſecū: ⁊ qō mouet̄ a pncipio intrinſeco mouet̄ a ſeipſo. ergo qō mouetur naturaliter mouetur a ſeipſo. ⁊ p ꝯñs mouet ſeipſum. Et minor ꝯceditur ab oībus: lapis enim nāliter deſcēdit deorſū: ⁊ naturalr omne graue mouetur deorſum: ⁊ leue ſurſum: vt p3. 4. celi ⁊ mundi. ⁊ pmo meteoroꝝ. ℭ Itē illud qō diuidit̄ in partē mouentē ⁊ partē motā mouet ſeipm. vt p3 in iſto 8ᵒ. Sed graue inaīatū eſt hꝰ. diuidit̄. n. in mā3 ⁊ formā: ⁊ forma eſt mouēs ⁊ mā res mota. vt dicit Cōmētator in 4ᵒ huius. ℭ Et ſi dicas ad hoc ꝙ mā grauis nō pōt eē illud qō p ſe mouet̄ deorſū. qr qō mouet̄ o3 eē ens actu: ⁊ ipſa mā grauis non o3 eē ens actu: ꝯ h eſt: qa aīal dicit̄ mouere ſeipſum: eo ꝙ diuidit̄ in corpus ⁊ i aīam: ⁊ qō eſt ps aīalis diſtincta ꝯ aīam ⁊ nō eſt aliqō ens diſtinctū pter aīam vt cōiter dī. ergo ſilr i ꝓpoſito: q3uis mā que eſt pars lapidis nō ſit ens actu pter formā3 eius ſubalē poterit tñ eē per ſe motū: ſicut aīa eſt p ſe mouēs nō obſtāte ꝙ ipſa ſit actꝰ. Sic forma lapidis poterit eſſe per ſe mouēs vt videt̄. ℭ Itē lapis deſcendens deorſum remoto detinente: aut mouet̄ a ſeipſo: aut ab alio p ſufficientem diuiſionē. nō ab alio: qr aut mouetur a generante: aut a remouēte prohibēs: aut a medio moto. puta ab aere in quo mouet̄. Nō a gñante: qr ꝯtigit ꝙ cū lapis deſcēdit deorſum ⁊ gñans qō gñauit ipſum eſt corruptū: ⁊ tale nō mouet: qr ſemꝑ exiſtimabit̄ ſpēs aliqua mouens. 3ᵒ huius. Nec a remouēte ꝓhibēs: qr mouēs ꝓpinquū o3 ſil eē cū moto qō mouet̄: ⁊ mō remouēs prohibēs non eſt ibi ſimul cū lapide: imo diſtāt abinuicē per aerem medium vt vꝫ ad ſenſum. Nec ē dicēdū ꝙ mouet̄ a medio moto: qr ipm mediū non mouet̄ in tali motu niſi ab ipſo graui: ita ꝙ graue mouet mediū: ⁊ mō corpꝰ nō mouet niſi prius moueat̄ ḡ lapis pus nālr moueret̄ q̄3 mediū: ⁊ ſic motꝰ medij eſt nāliter poſterior motu lapidis. cā aūt nō eſt nāliter poſterior cāto ſuo. ḡ mediū per ſui motum nō cauſat motū grauis. relinq̄tur ḡ ꝙ motꝰ grauis ē ab ipo graui tāq̄3 ab imediato mouēte: ⁊ ſic graue mouet ſeipſū. ℭ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. vult eni hic ꝙ graue inanimatum non mouet ſeipſum. ⁊ idē dicit Cōmentator: ⁊ omnes alij expoſitores fere.

B **Ad intellectum** q̄ōnis conſiderandū ē ꝙ motus. vt hꝫ in 3ᵒ huiꝰ. ē actus entis in poᵃ ſm ꝙ hꝰ. Et hanc diffōnē inq̄ſiuit Ariſt. i 3ᵒ huius. aliqd aūt eſſe in poᵃ ad aliquam actionē3 cōtingit duplr. vt docet Cōmē. in iſto cap. Uno mō aliquid eſt in potētia ad aliquā actionē: ita ꝙ iſte actus nō ſtatim conſequitur formā aut materiā illiꝰ ſubiecti: ⁊ remoto quocunq3 ipedimēto: vt aqua eſt in potētia ad motū ⁊ ad vbi ſurſum: ſic ꝙ vbi ſurſum nō ſtatim cōſeq̄tur formā aque remoto quocūq3 impedimēto extriſeco: imo nullo exiſtente extrinſeco impedimēto poſſibile eſt ipſum aquā3 nō moueri ſurſum. Silr autē ⁊ in alijs multis. Et hec potentia vocatur ſpāliter potētia eſſentialis ſm Cōmentatorem. Alio mō aliqō ſubiectū eſt in potētia ad aliquē3 actū: ſic ꝙ l3 careat illo actu: tñ iſte actus ſtatim ꝯſeq̄tur formā3 illius ſubiecti: niſi aliqō extrinſecū prohibeat: aut niſi aliquod deficiat: ⁊ illa potētia dicit̄ accñtalis. Prima q̄dē potentia dicitur eēntialis forte pro tanto: qr ſubiecto habenti talē potētiam deficit actu3: ⁊ forma quā ꝯſequitur actus ad quē cōſequitur illa potentia: vt ipſi aque q̄3diu eſt aqua deficit forma quam cōſeq̄tur motus ſurſum: ideo q̄3diu eſt aqua nō trāſmutata ab aliquo extriſeco. Secūda vō potētia dicitur accñtalis pro tāto: qr ſubm hñs illam potētiam nō caret forma in eēntia ſua quā3 ſtatim ꝯſequitur talis motus: ſed puatur illo actu per aliqō ipedimētū ſibi accidēs. ℭ Ad propoſitū ergo ſpecialius deſcēdēdo poſſumus dicere ꝙ ad motū3 grauis qui eſt deſcendere ad vbi deorſū3 duplex eſt potētia. ſ. potētia eēntialis ⁊ potentia accidentalis. Potentia quidem eſſentialis ad hunc motum eſt illa que eſt in aliquo ſubiecto cui deficit eēntia quam cōſequitur ille motus: vt ignis eſt in potētia eēntiali ad motū deorſum. qr caret eſſentia ⁊ forma ⁊ virtute quā ꝯſequitur ille motus. ſ. grauitate: imo ēt h3 formam oppoſitā: puta leuitatē: ⁊ e3 de terra ⁊ aq̄ ad motū ſurſum: ⁊ iſta potētia eſſentialis ad motū ſurſū exiſtit in mā ex qua gñatur ipſum graue. ſ. aere: aut igne: aut aliquo hꝰ corpore leui. Potētia aūt accidētalis ad illum motū eſt q̄ ē in ſubō hñte actu illā3 formā ⁊ virtutem quā cōſeq̄tur talis motus: eſt tñ puatum illo motu p aliqō impedimētū extrinſecū vt lapis ſurſū3 detētus p colūnam. Silr in alijs hꝰ: ⁊ illa priuatio eſt violenta ipſi lapidi: ⁊ nō ſeq̄tur eius ꝓpriam nāmꝫ vt nām ipſius ignis cōſequitur priuatio motus deorſū3 ſi nature ꝓprie relinquatur. Et vt ſit ad vnū dicere: potētia eēntialis ē in ſubiecto qō nō ſolū eſt potentia ad motū: ſed ad aliquā eēntiam que eſt pnᵐ illius motus. Potentia autē accidentalis ē in ſubiecto qō non amplius eſt in potētia ad eēntiā3 aliquam req̄ſitam ad illū motum. ℭ Tunc ergo cum q̄ritur vtrū graue inanimatū moueat ſeipſum. Reſpondet̄ ꝙ ipſum graue nō mouet ſeipſum de potētia eēntiali ad actum: imo ipſu3 generans qō gñat graue eſt illud qō agit talē motū ad quē erat potētia eēntialis. Cuius probatio eſt hec. Illud qō dat formā alicuius rei dat omnia accidētia p ſe cōſequētia formā illā: hec recipit̄ pro manifeſta. Illud eni3 qō dat formā hominis dat riſibilitatē3 ⁊ perceptibilitatē diſcipline que cōſeq̄tur formam illā3. Similiter ⁊ in alijs: ſed ipſum generās graue dat formā grauis. h eſt manifeſtū: motus aūt grauis deorſū3 eſt accidens ſtatim cōſequēs ipſam formā grauis niſi aliquid ipediat. igit̄ ipſū generās dat ⁊ efficit talē motū grauis. ℭ Et cōfirmatur iſta ratio. qr illud qō reducit potētiam eēntialē ad actū ad quē eſt illa potētia mouet illud qō ē in tali potētia: hec eſt manifeſta: ſed generās reducit potentiam eſſentialē ad actum que q̄dem potentia eſſentialis erat ad motū grauis. Illa enim potētia preexiſtebat ī illa materia ex qua gñatur graue: vt ſi graue generatur ex aere potētia eſſentialis ad motū illū quo mouet̄ ipſū graue preexiſtebat in ipſo aere. Similr aūt ⁊ in alijs. Cōſtat autē ꝙ generās eſt illud qō reducit graue de potentia eſſentiali ad actum. ℭ Hanc aūt concluſionem concedo cū Ariſt. ⁊ Cōmētatore: ⁊ cū alijs expoſitoribꝰ Ariſ. Sed vtrū ipſum generās ſit cauſa actiua imediata illiꝰ motus: aut forma ipſius moti vel virtus eius. hec eſt bene dubium: ⁊ de hoc fiet queſtio ſpālis. cōcederem igit̄ ꝙ frigidū cōdenſans facit aquā ex aere: ⁊ illud idem ē

Margin notes (left): Tō.6. — 1.28 — 71. — 1.18 — Lcō.6. Lō.31. Aliqd ē i poᵃ ad actionē duplr.

Margin notes (right): Poᵃ eēntialis. — Poᵃ accidētal. — Poᵃ ad motū grauis eſt duplex. — ꝯ Rōne.

cauſa agens illum motum quo aqua deſcendit deorſuʒ. Sed vtruʒ ſit cauſa agēs omnino imediata aut ipſa gra/
C uitas aque generata. dubium eſt ⁊ inquiret̄ poſt. ¶ Si
De mo/ aūt queritur de motu grauis in actu prout ad ipſum eſt
tu gͣuis potētia accidētalis. verbi gratia. Cum lapis eſt ſurſum ⁊
deorſuʒ remoto prohibente deſcendit deorſum. Utrū tūc ipſuʒ
opiᵒ pᵃ. graue mouet ſeipſum. de hoc eſt magna difficultas ⁊ di
2 Rᵐ uerſitas inter doctores. Et dicūt plurimi ⁊ quaſi omnes ꝙ hꝯ graue ſm actum exiſtens in potentia accidētali ad vbi deorſum nō mouet ſeipſum per ſe ſed ſoluʒ per accidens quod probāt. Si moueret ſeipſuʒ per ſe: tūc oporteret ꝙ eſſet diuiſibile per ſe: ⁊ in partē per ſe mouentem ⁊ in partē per ſe motā: ſm Ariſto. in iſto. 8. hoc autē ē
T.c.28 impoſſibile ſicut pʒ in litera. Naʒ ille partes aut eēnt partes quātitatiue ipſius grauis aut partes eēntiales p ſufficiētē diuiſionē. Non partes quātitatiue: q2 partes quātitatiue ⁊ ſm qualitatem ſunt vnius diſpōnis ⁊ virtutis. Unde nulla eſt ratio quare vna eēt mouēs per ſe: ⁊ alia per ſe mota. Nec partes eſſentiales: q2 oēs partes eſſentiales ſunt forma ⁊ materia prima: mā aūt prima nō poteſt eſſe p ſe mota: cū ſit ens in pura potētia: ⁊ nullaʒ reſiſtentiam hʒ ad mouēs. Semp enim oʒ eē reſiſtētia. vt ac
T.c.71 cipit Cōmē. 4. huius. ergo ipſum graue nō mouet ſeipm per ſe. Tūc arguitur vlterius. cōſtat ꝙ graue in actu ſurſum exiſtēs remoto detinēte mouetur deorſuʒ: aut ergo mouetur a gñante: aut a remouēte prohibēs. nō a gñante nec a remouēte prohibēs: q2 cōtingit ꝙ dum lapis deſcēdit deorſuʒ ipm gñans qꝺ gñauit lapidē ē corruptū: ⁊ ſic nō mouet. Et ſilr illud qꝺ remouit ꝓhibēs pōt eē corruptum dum lapis mouetur deorſum. ergo nulluʒ iſtoruʒ mouet ipſuʒ graue. quare relinqtur ꝙ ipſummet mouet ſeipſum. non per ſe: vt probatū ē. ergo per accidēs. Et ſi quis concederet eis ꝙ ipſum mediuʒ eſt illud qꝺ mouet graue: tūc haberent intētum: q2 ipſum mediū nō mouet graue: niſi q2 prius mouetur a graui. ⁊ ſic iteruʒ graue mouet ſeipſuʒ p accidēs. Modus autē ſm quē contingit eſt iſte. ipſuʒ graue remoto detinēte mouet mediū: puta ipʒ aerē aut aquā a qua continetur. ⁊ ideo neceſſario ipʒ graue mouet̄ moto medio. Et exēplificant ſm Cōmen. i 4° celi ⁊ mūdi. homo exñs in naui ⁊ mouēs ipſam nauē mouet ſeipſum: ⁊ hoc per accidēs ſic in propoſito ſuo modo. ⁊ dicūt iſtam eē intentionē Ariſto. ⁊ Cōmētatoris in iſto 8° ⁊. 3. ⁊. 4. celi ⁊ mūdi. ¶ Et ſi dicatur iſtis ꝙ cauſa
Obtio per accidēs reducit̄ ad cauſaʒ per ſe. vt ſatis pʒ ex 2° hu
T.c.66 ius. ſi ergo ipſum graue facit ⁊ cauſat ſuum motū per accidēs: oportʒ hꝯ motus eē cām aliquaʒ per ſe. ⁊ remanet qſtio de iſta cauſa q̄ ſit. Et ipſi poſſent reſpondere ꝙ cāʒ
R°. per accidēs reduci ad cām per ſe pōt intelligi dupliciter. Uno mō ꝙ illa cā per ſe ſit p ſe cauſa illiꝰ eiuſdē effectꝰ. Cuius cā eſt illa cauſa per accidēs: ⁊ ħ nō eſt verū: fortuna enim ⁊ caſus ſunt cauſe p accñs. vt patuit in 2° huius. ⁊ non reducūtur ad cauſas per ſe q̄ ſint cauſe p ſe illoruʒ
T.c.52 effectuū qui ſunt a cauſa ⁊ a fortuna. Alio modo pōt intelligi ꝙ cauſa que eſt cauſa per accidens reducitur ad cām per ſe que eſt cā illius effectus vel alicuius alterius effectus quē concomitatur effectus illius cauſe per accidēs. ⁊ hoc eſt verū. Modo ipſum graue qꝺ eſt cauſa per accidens ſui motus bñ reducit̄ ad cāʒ per ſe que eſt cā alicuius alterius effectus. ipʒ eni graue eſt p ſe cā motus medij ⁊ ipſum motū medij cōſequitur motus grauis. ¶ Et poſſet obijci ⁊ forte inſolubiliter: q2 ñ lʒ cauſa p accidēs que eſt caſus aut fortuna non reducat̄ ad aliquaʒ cām p ſe illius effectus: tñ alia cauſa accidētalis alicuiꝰ effectus p ſe reduceret̄ in aliquā cāʒ per ſe: huiꝰ autē fides eſt ex inductione. Aperiēs. n. feneſtram que eſt cauſa p accidēs illuminationis reducitur ad cām per ſe agētem lumē. ſ. ad corpus luminoſum. ſilr ſi muſicus edificat per accñs reducit̄ neccio ad edificationē que eſt per ſe cā agens ⁊c. Et dicūt vlterius q2 cum hoc ꝙ ipſum graue ſit in potētia accidētali ſolum ad talem motū: nullo modo indiget mouente quod per ſe ſit cauſa ipſius motus. Sʒ ſufficit motor vel cauſa per accidens modo predicto. Dicunt ergo iſti ꝙ graue actu per ſe mouet medium: ⁊ medium aūt motum mouet ipſum graue: non quidem per ſe ſed p accidēs: ſi enim medium per ſui motum p ſe moueret̄ graue cum ipſum graue ſit cauſa per ſe motus: mouet enim medium eſſentialiter per Commentatorē in ſcđo celi ⁊ mundi. ſequitur neceſſario ꝙ graue moueret ſeipſum deorſum per ſe: quia quicquid ē cauſa cauſe per ſe eſt cauſa cauſati: ſic igitur ipſum graue cū ſit per ſe cauſa motus aeris. Si motus aeris eſt per ſe cauſa motus grauis: neceſſe eſt ꝙ ipſuʒ graue ſit per ſe cauſa ſui motꝰ: qꝺ iſti habent pro impoſſibili. nullam ergo cauſam p ſe motꝰ grauis in actu dicūt eſſe querendam. eo ꝙ ſit ſolum in potē
tia accidētali ad talē motum. ¶ Sed iſtud mihi multuʒ Improbatur prima opinio.
videtur difficile: q2 omnis effectus per ſe intentus ab aliquo ⁊ per ſe receptus in aliqua potentia per ſe ordinata ad ipſum indiget aliquo agente p ſe. Sed deſcenſus grauis in actu ad vbi deorſum eſt quidem effectus per ſe intentus a natura ipſius grauis hoc videtur manifeſtum. Et probat̄. q2 conſtat ꝙ ipſum graue actu exiſtēs ſurſum nāliter mouet̄ ⁊ appetit ⁊ intendit vbi deorſum cū ſit eiꝰ
pfectio ⁊ complementum ſm Ariſt. in iſto capl'o vbi di T.c.3
cit ꝙ graui eē eſt alicubi eſſe ⁊ ſurſum: cū aūt non poſſit fieri in vbi deorſuʒ ſine deſcēſu: vt manifeſtū eſt: oportet ꝙ p ſe intēdat ⁊ appetat naturaliter deſcēdere deorſum. Deſcēſus itaqʒ grauis in actu eſt quidā effectus p ſe intentus ab aliqua natura: ⁊ cū hoc recipit̄ in aliq̄ potētia per ſe. i. per ſui eēntiam ordinatam ad ipſum: q2 certū eſt ꝙ ipſum graue actu habet potētiaʒ receptiuā illius motus. Aliter enim reciperet̄ impoſſibile recipi: ⁊ cū illa potentia nō ordinetur ad receptionē illius motꝰ p aliquod aliud: relinqtur ꝙ per ſe ordinat̄ ad illius receptionem. Quare aūt dicitur potentia accidētalis dictuʒ eſt prius ⁊ videbitur poſt. ergo ille motus indiget agente per ſe. Detur enim ꝙ non depēdeat ab aliquo per ſe agente: non eſſet per ſe intentus. Si dicatur ꝙ ſit per ſe intētū ab ipſo graui per ſuam potētiam receptiuam ⁊ aptitudinē naturalem: ⁊ tūc cū omni per ſe potētie receptiue correſpōdeat actiua: oportet ei aſſignare aliquam potētiaʒ actiuā. ergo motus grauis in actu indiget agēte per ſe: cuiꝰ oppoſitum dicebatur ab iſtis. ¶ Itē quando aliqua ſunt eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſime. ſi vnum illorum neceſſario indiget agente per ſe: ⁊ reliquum. Hanc recipio pro manifeſta: ſʒ motus grauis ſi mouetur de potētia eſſentiali ad actū: ⁊ motus eius cuʒ mouetur de potentia accidentali ſunt eiuſdem ſpēi ſpecialiſſime: cum ſint ad vnum vbi ſʒ ſpeciem: ⁊ motus grauis de potētia eēntiali indiget mouente per ſe vt conceditur. ergo ⁊ alius. ¶ Item omnis effectus qui non eſt caſualis ⁊ fortuitus eſt per ſe intētus
ab aliquo. Hec videtur manifeſta ex. 2. phyſicorum. Sʒ T.c.48
deſcenſus grauis in actu non ē caſualis nec fortuitus vt omnes concedūt. immo eſt naturalis. ergo per ſe eſt intētus. ⁊ per conſequens indiget agente per ſe. ¶ Item fortius: omnis motus qui eſt a natura ē ab aliquo principio per ſe: ſʒ omnis motus naturalis ē a natura. ergo ⁊c. maior eſt manifeſta. q2 natura eſt per ſe principiū ⁊ cauſa. vt
patet in. 2. huius. ergo omnis motus q eſt a natura ē ab T.cō. 3
aliquo ꝑncipio p ſe. minor etiam patet. Naʒ eodē modo motus naturalis qdē eſt a natura. ergo ſeqtur ꝯcluſio. ſ. ꝙ omnis motus nālis eſt ab aliquo per ſe ꝑncipio. Sed deſcenſus grauis in actu eſt motus naturalis: vt oēs concedūt.

concedūt. ergo ⁊c. Jſte deſcēſus eſt ab aliquo per ſe prin
cipio. aut ergo a p̄n° per ſe actiuo aut paſſiuo aut vtroq̄.
Si p̄ ⁊ 3ᵒˢ habeo ꝓpoſitū. ſi 2ᵒˢ adhuc habeo ꝓpoſitū.
Nā p̄n° p ſe paſſiuo correſpondet actiuū p̄nᵐ p ſe ⁊ econ
Tō.17 uerſo: vt oēs cōſitētur: ⁊ habetur in. 5. metaph. caplo de
poteſtate. Si ergo deſcenſus grauis ſm actū indiget p̄n
cipio per ſe paſſiuo ſeu receptiuo: necēo ⁊ indiget p̄n° per
ſe actiuo ⁊ hoc eſt qd̄ volum⁹. Et hanc rationem reputo
D demōſtratiuam. non eſt ergo bene dcm̄ q̄ graue in actu
Opi.2ª idigeat ſolū agēte motū eius per accidēs ⁊ nullo modo
per ſe. ℭ Alij aūt dicunt aliter ⁊ ponūt q̄ ipſum graue i
actu quando eſt in potētia accidentali ad motum deorſū
non habet in ſe aliquā virtutē actiuam ſui motus: ſʒ vir
tus actiua huius motus grauis deorſū eſt virtus ipſius
loci naturalis grauis. ſ. loci deorſum. Primū ꝓbāt: quia
nihil agit in illud qd̄ eſt indiſtinctū ab eo ſm ſubſtātiam.
hanc habent pro vera. Sed hoc contingeret, ſi ipſuʒ gra
ue ageret ſuū motum deorſum per aliquā virtutē exiſten
tem in eo. Nam illa virtus agēs non poſſet eē in vna par
te ipſius grauis determinata ⁊ alia ab illa parte in qua re
cipitur motus ille: eo q̄ oēs partes q̄titatiue ipſius gra
uis ſunt eiuſdē rationis ⁊ nature: vnde non eſt ratio qua
re vna pars habeat virtutē actiuam ſui motus: ⁊ alia ps
habeat virtutē receptiuam. ⁊ ſic relinquitur q̄ illa virtus
agens motum grauis ageret ipm̄ in iſta eadeʒ parte gra
uis in qua eēt vel reciperet: ⁊ ſic agens non eſſet diſtinctū
a ſubiecto et recipiente: quod eſt inconueniēs. ℭ Scdm̄
etiam ꝓbatur per hoc q: mot⁹ grauis quanto ꝓpinquior
eſt centro tanto fortior eſt ⁊ velocior: quod nō videt cō
tingere ꝓpter maiorem grauitatē: ſed ſolum ex virtute
loci cui ꝓpinquus fit ipm̄ graue. Sic igit ipm̄ graue nō
mouet ſeipſum nec eſt de nūo eorum que mouetur ab in
trinſeco: ſed ab extrinſeco. ſ. a virtute loci naturalis. ⁊ di
cunt q̄ ille motus collocatur ſub illo motu ab extrīſeco
Tō.10 qui vocatur tractus: de quo loquitur Ariſto. in. 7. huius
ita q̄ virtutes ipſius loci naturalis ipſius grauis trahūt
graue ad ſe ⁊ facit ipm̄ deſcendere deorſum. ipm̄ aūt gra
E ue ſic motum ⁊ attractum mouet medium in quo eſt di
uidendo ipm̄: ⁊ pro tantu dicitur mouere ſeipſum vt di
cunt. ſ. q: mouēdo aliud per ſe mouet ſe per accidēs. Et
Opi. 3ª hanc ſniam attribuunt Ariſto. ⁊ Cōmentatori. ℭ Alijs
ꝟo non placet iſta via: imo ipſam dicunt eſſe cōtra Phm̄
⁊ Commentatorem in multis locis. Contra Ariſto. pro
tanto quia vbi ipſe inquiſiuit ex intentione cauſam mo
T.c.29 tus talis. ſ. in iſto. 8. ⁊ in. 4. celi. nunq̄ʒ inuenit dixiſſe iſtā
cauſam. ſ. virtutem naturalem ipſius loci naturalis: vt
manifeſtum eſt conſideranti per totum. Jtem Ariſto. in
T.c.30 4. celi ⁊ mundi aſſignat differentiā inter grauia ⁊ leuia: ⁊
⁊ alia quedam mobilia ſicut ſanabile ⁊ augmentabile: ⁊
quia huiuſmodi. ſ. graue ⁊ leue videntur habere in ſeip
ſis principiuʒ tranſmutationis. hec autem non: ſed ab ex
tra ⁊ non eſt intelligendū principiū paſſiuū ſolum: quia i
hoc non differunt grauia ⁊ leuia ab alijs. ℭ Jtem ſi vir
tus naturalis loci eſſet cauſa effectiua motus grauis ſe
quitur ſi ponerentur plures mūdi q̄ graue ſm nām ſuā
haberet tantam conuenientiam cū medio alterius mun
di ſicut cuʒ medio huius mūdi. ex hoc non ſeqtur q̄ gra
ue equalr̄ motum moueretur ad mediuʒ alterius mūdi
ſicut ad medium huius mundi: imo propter propinqui
tatem eius ad medium mūdi huius: ipm̄ citius mouebi
tur ad mediuʒ huius mūdi: q̄ʒ ad medium alterius mun
di: quod eſt remotius ab eo. virtus eniʒ quecunq̄ tracti
ua ⁊ actiua naturali actione ceteris parib⁹ efficacius agit
in propinquū quā in remotum: ⁊ hoc etiam concedunt
iſti: vt patet in ſua ratione ſecūde concluſionis prius po
ſite: ipſū ergo graue non equaliter moueretur ad mediuʒ

alterius mundi: ſicut ad mediū huius mūdi: quod eſt cō
tra Ariſto. ibideʒ aperte. ⁊ contra Cōmentatoreʒ qui vo
lunt q̄ propinqtas aut remotio nihil facit ad hoc q̄ gra
ue moueatur ad mediuʒ huius mundi vel alterius. Sed
diuerſitas motuū iſtoꝝ non eſt niſi per diuerſitatem ſua
rum formarū ſubſtantialiuʒ. ℭ Jteʒ mouēs propinquuʒ T.c.11
debet eſſe ſimul cū motu ⁊ econuerſo: vt patet. 7. hui⁹. ⁊
qm̄ virtus naturalis loci deorſuʒ non apparet ſimul cuʒ
graui exiſtente in loco ſurſū. ergo ⁊c. Forte dicet ad iſtud
⁊ ad preſens q̄ ſi eſſet alius mūdus graue illius mūdi nō
moueretur actu ad mediuʒ huius mūdi propter elonga
tioneʒ motoꝝ: nec iſtud intēdit Ariſto. ſed intēdit q̄ gra
ue illius mūdi eſſet natū moueri ad mediū huius mūdi:
⁊ hoc bene ſequeret cū eſſet eiuſdē rationis cū graui hu
ius mūdi: hoc aūt eſſet irrationabile q̄ graue illius mun
di eſſet natū naturaliter moueri ad mediū iſtius mūdi: q:
ſic ſequeretur q̄ eſſet natū naturaliter moueri ad circūfe
rentiaʒ ſui mūdi: cū non poſſet peruenire ad mediū iſtius
mūdi niſi pertranſeūdo circūferentiaʒ ſui mūdi: qd̄ aūt
naturaliter eſt mobile ad aliquē terminū eſt naturaliter
mobile ad mediū ſine quo nō poteſt peruenire ad termi
nū: nec ſi mediū ſit illud in quo prius tranſmutans trans
mutat q̄ʒ extremū. ℭ Et eſt conſiderādū qd̄ iſti dicunt ⁊
multū ſubtiliter: q: ſi virtus loci trahens graue eēt cauſa
motus eius: tūc demonſtratio Ariſto. hic ⁊ i primo celi.
nullaʒ haberet efficaciaʒ. Nam dato q̄ hō virtus tracti
ua eſſet in loco terre: illa virtus determinata eſſet ⁊ finita
⁊ ad determinataʒ diſtantiā poſſet mouere ⁊ non vltra. ſ.
ad concauū orbis lune: qd̄ maxime eſt loc⁹ ſurſum ⁊ di
ſtans ab eo maxime accedēdu ad motū grauiū ⁊ leuium
vel ad vltimaʒ circūferentiaʒ huius mūdi: dato igitur q̄
eſſet alius mūdus nulla cauſa eſſet q̄ graue huius mūdi F
moueret niſi ad mediū huius mūdi: q: virtus tractiua i
loco terre alterius mūdi in nullū poſſet attingere ad gra
ue hui⁹ mūdi: cū ſit iſta virtus limitata his qui ad deter
minataʒ diſtantiā mouent ⁊ non vltra: tūc non poſſet ter graue ⁊
ram huius mūdi illuc trahere. Sed ſupponendo q̄ gra leue mo
ue mouet ad mediū ratione ſue forme intriſece. ſic ratio uētur a
Ariſto. eſt demonſtratiua dino: q: ratione illi⁹ forme tā formis
taʒ conuenientiā hēret in natura cū medio alterius mun ſbalib⁹.
di q̄ ſm Phm̄ ponit eſſe eiuſdē ſpēi cū mediū hui⁹ mū
di: ſicut habet cū mediū iſti⁹ mūdi. Seqtur necio: ſi plu
res eēnt mūdi eiuſdē ſpēi ⁊ graue aliqd̄ huius mūdi eēt
extra centrū magis faceret ſe ꝟſus mediū huius mundi
q̄ʒ alterius. Ex quo poteſt euidēter concludi q̄ Ariſ. ſup
ponit graue ⁊ leue moueri a ſuis formis ſubſtantialibus
actiue. ℭ Jtem arguit auctoritatibus Commētatoris: p
auctoritate eius in. 7. hui⁹. cap̄ illo. qm̄ autē motus. vbi T.c.10
dicit q̄ cū attrahēs non mouet cū attractu non eſt attra
ctio i rei veritate: de qua loqtur Phs ibidē: ſed equoce.
cū ergo ſm iſtos motus grauis eſt a virtute nāli ipſi⁹ lo
ci attrahēte ipm̄: q̄ attrahēs nō mouet cū attracto. ſ. ipo
graui. ſeqtur qd̄ motus grauis non eſt motus tractus de
quo loqtur ibi Phs. Et conſtat q̄ motus grauis non cō
tinetur ſub aliq̄ ſpē motus ibi enūata. ſ. pulſuʒ vertiginē
aut vectionē ⁊ non plures ſunt ſpēs motus coꝝ que mo
uentur ab alio: ſeqtur q̄ graue nō eſt de nūo coꝝ que mo
uentur ab alio. Omne aūt quod mouet aut mouetur ex
ſe aut ab alio: vt ibidem habet: ergo reliquitur q̄ graue
mouetur a ſe. ⁊ hec ſunt verba Cōmētatoris. Attractio
in qua attrahens eſt qeſcēs ⁊ attractū non eſt motū non
eſt attractio in rei veritate. ⁊ parū poſt oſtēdit q̄ iſte mo
dus motionū ſi dicet attractio non intēdebat ab Ariſto.
in hoc noīe attractio: cū colloceт in eis que mouētur ex
ſe: ⁊ non debet intelligi q̄ mouet ex ſe ſolū paſſiue: quo
niam quodcūq̄ motum paſſiue mouetur ab aliquo p̄n

cipio intrinſeco. ergo intelligit qđ ille motus continetur ſub illis que mouentur ex ſe actiue. ¶ Item Cõmentator
Cõ. 21. in. 4. celi. dicit qđ in corporibus ſimplicibus idẽ eſt mo uens et motũ ⁊ differunt ſolum ſm modũ. Et dicit etiã qđ lapis mouet ſe inq̃ʒtum actu grauis: cũ igitur ſit actu grauis per eius formã intrinſecam: ⁊ non per motũ ali quẽ aut tractum ab alio receptũ neq3 per virtutẽ loci ſe quitur qđ mouet ſe per ſuam formã. ¶ Itẽ dicit ibi qđ forma eius mouet inq̃ʒtũ eſt forma: ſed manifeſtũ eſt qđ for ma grauis non eſt aliquis motus vel tractus recept⁹ ab aliquo neq3 virtus nãlis ſui loci. ¶ Itẽ in eodẽ cõmen. paulo poſt dicit ꝙ ille motus. ſ. lapidis deorſum non eſt motus primus: neq3 eẽntialis a motore extrinſeco: ſed a forma moti: ſed forma ipſius moti. ſ. lapidis non eſt tra ctus aliquis. ¶ Item per exemplũ Cõmentatoris mani feſtũ eſt hanc fuiſſe eius intentionem. ſ. ꝙ graue per ſuã virtutẽ mouet ſeipſm. Exemplificat enim de hoĩe mo uente nauẽ ⁊ ꝑ hoc mouente ſe. Conſtat aũt ꝙ homo in naui exiſtẽs mouet nauẽ per ſuã virtutẽ actiuã ⁊ non ſo lũ per aliquẽ motũ receptũ ab alio. Si eñi homo exiſtẽs in naui moueret nauẽ per hoc ꝙ aliqs extra nauẽ trahe ret ipſum hoĩem ad cuius tractuʒ ſeq̃tur motus nauis: nullus deberet dicẽ ꝙ hõ ille exiſtẽs in naui eẽntialr̃ mo ueret nauẽ: ſed alius ſup terram trahẽs ipſum eẽntialiter moueret nauẽ. Si igiẽ iſtud exẽplum Cõmenta. declat ſuum ꝓpoſitũ opʒ ꝙ graue ꝑ ſuã virtutẽ actiuã moueat mediũ. ¶ Item hoc pʒ ex alio dicto Cõmenta. dicit eniʒ ꝙ homo nõ mouet ſe accñtalr̃ niſi qr mouet nauẽ eſſen tialiter. ergo cũ graue moueat ſe accñtalr̃ ſm cõmenta. neçe eſt ꝙ moueat aerem eẽntialr̃: ſʒ non moueret aereʒ eẽntialiter: ſi ſolũ moueret ipm per motum quendam ab alio receptũ: ſicut nec baculus mouet lapidẽ eẽntialiter: ſed per accidẽs. ſ. ꝑ motum ipſius manus. ſ. per motum ab hoĩe receptũ. ¶ Item vna expſſa auctoritas Cõmen tatoris eſt in. 4. celi ⁊ mundi. vbi dicit. ꝙ q̃dam habent

Cõ. 24 l. pn^m^ tranſmutationis ꝙ mouet ea nõ ab extriſeco vt gra ue ⁊ leue. ⁊ q̃dam hñt pn^m^ tranſmutationis ab extrinſe co non ab intrinſeco: vt ſanabile. i. tranſmutabile ad ſani tatem: ⁊ certũ eſt ꝙ ipſe loquitur de pn° actiuo: qm̃ ſana

6 bile habet principiũ paſſiuũ intrinſecũ ſicut ⁊ graue. Ex omnibus his auctoritatibus manifeſtũ eſt ꝙ contra Cõ mentatorẽ eſt graue ſm actum moueri a virtute natura li loci: ita ꝙ non habeat in ſe pncipiũ aliud actiuũ ſui mo tus. ¶ Ad rationẽ iſtoꝝ cũ dicũt ꝙ nihil agit in illud qđ

ad rões 2ᵉ opi. indiſtinctum eſt ab ipſo ſm ſbm: iſtam negat Cõmẽtator in multis locis in. 4. celi ⁊ mũdi. vbi Cõmẽtator loquẽs de motu grauiũ ⁊ leuium vult ꝙ in eis mouens ⁊ motũ ſint idẽ ſm potẽtiam vel ſm ſpẽm: vt habet alia litera: ⁊ etiam ſm modũ. Et in. 3. dicit ꝙ lʒ i lapide motor ſit idẽ

Cõ. 30. cum motore: tamẽ nõ eodẽ modo manet. Item dicit ꝙ for ma grauis mouet ipm inq̃ʒtum eſt forma ⁊ mouet inq̃ʒ tum eſt in materia. Et ꝯſtat ꝙ ibi mouẽs ⁊ motũ nõ ſunt diſtantia a ſeipſo loco ⁊ ſubiecto. ⁊ ſic in multis alijs. Itẽ poſſet inſteri per multas alias auctoritates: ſed pertran ſeo: qr hec ſufficiũt q̃ʒtum ad hoc. ¶ Ad rationẽ 2ᵉ ꝯnis iſtoꝝ cum ipſi dicũt ꝙ cauſa maioris velocitatis motus grauis ꝓpe cẽtrũ q̃ʒ longius non eſt niſi virtutis loci cui propinquus eſt ipm graue: iſta poteſt negari: qm̃ ſi ſic eẽt ſequitur ꝙ mot⁹ duorum corpoꝝ eiuſdẽ leuitatis: quo rum vnũ incepit deſcendere a ſphera ignis ⁊ aliud iuxta terram eſſẽt equalis velocitatis per equale ſpatium in fi ne motus: cuius contrariũ eſt manifeſtũ. Et ſi diceretur qđ multitudo partiũ aeris in ſequẽtiũ motum corpus ab altiori loco ſit cauſa maioris velocitatis: tunc virtus loci vel propinquitas ad eum non eſt eius cauſa: ⁊ ſic re cederetur a priori dicto. Si autem queritur que ſit eius cauſa cum propinquitas loci non ſit eius cauſa. Forte di cendum ſm aliquos ꝙ hoc cõtingit propter ſciſſurã plu

rium partium aeris in ſequentium in fine q̃ʒ prius. Et hõ b enim vt dicunt ipſum graue acquirit quandam velocita tem accidentalem maiorem q̃ʒ prius.

His viſis reſtat dicere ad q̃onem propoſitã quã
opinio autho. do queritur vtrum graue inanimatum moueat ſeipm de potẽtia accidẽtali ad actũ. Et credo ꝙ

2ᵃ ꝯ̃^ne^ probabiliter poſſet dici ꝙ hõ graue eſt per ſe motiuũ ſui ipſius: qđ ſic probo. Omne illud qđ habet in ſe ꝑ ſui na turam potentiam actiuã ſui motus ⁊ potẽtiam per ſe re ceptiuam illius eſt per ſe motiuuʒ ſuijpſius. Sed graue inanimatuʒ actu exiſtens graue eſt hõ. quare ⁊c. maiorẽ propoſitionem accipio pro manifeſta: ſicut eniʒ illud qđ eſt diuiſibile i partem per ſe mouentem ⁊ partem per ſe motam eſt per ſe motiuũ ſuijpſius: vt omnes cõcedunt:

T. c. 27 ⁊ habetur ab Ariſto. in iſto. 8. ſic illud qđ per ſui nãm habet per ſe potẽtiam ſeu virtutẽ per ſe actiuam ſui mo tus ⁊ potẽtiam per ſe receptiuam eius eſt motiuũ per ſe ſuijpſius: nec video cauſam aliquaʒ diuerſitatis rationa bileʒ. Et declaro minorem. Cum enim motus ipſi⁹ gra uis per ſe indigeat aliqua cauſa per ſe actiua ſui mot⁹: vt probatum eſt ſuperius. Q̃uero quid ſit hõ cauſa ꝑ ſe acti ua propinqua. Neceſſe enim eſt dicere ꝙ iſta cauſa ſit na turalis grauitas ipſius grauis vel virtus loci naturalis: vel motus ipſius medij vel virt⁹ generantis: aut remouẽs prohibens: ſed nõ poteſt eſſe remouens prohibens nec ipm generans: qr contingit vtrũq3 iſtoꝝ non eſſe: cum gra ue actu deſcendit. vel non eſſet imediata ⁊ contingua ipſi graui. Mouens autem propinquũ ⁊ imediatum vult ſi mul eſſe cũ moto: ita ꝙ inter ea non ſit aliqđ mediũ nec

T. c. 1 plenum nec vacuũ: vt demonſtatum eſt in. 7. nec virtus loci naturalis poteſt eſſe illud principiũ actiuũ⁹ ꝓpinquũ: vt probatum eſt prius. ¶ Nec motus medij poteſt eſſe

Motus medij ñ eſt pn^m^ actiuũ motus grauis. 3 principium per ſe actiuum illius motus: quod probatur multipliciter. Primo quia ipm graue actu exiſtẽs in po tentia accidentali nõ indiget motore extrinſeco per ſe vt omnes concedunt: etiam qui tenent partem oppoſitam. ¶ Item cauſa per ſe nõ eſt poſterior naturaliter ipſo cau ſato: vt manifeſtũ eſt cuilibet intelligẽti: ⁊ habeẽ in p̃ntis ⁊ in primo poſteriorũ. Nunc autem motus medij eſt po ſterior naturaliter: cũ ʒ conſequatur motum grauis mo uentis ipm mediũ: corpus enim nõ mouet aliud corp⁹ motu locali imediate: niſi prius naturaliter moueatur: ſi cut videmus ꝙ celum qđ mouet ſpheram ignis pri⁹ na turalit̃ mouet̃: ſilr̃ aũt ⁊ vliter in alijs. Quãuis eñi poſſi bile ſit qđ aliqđ corpus actu quieſcẽs a motu locali mo ueat localr̃ aliud corpus mediãte aliquo alio corpore al terato ab ipſo: vt magnes trahit ferrũ per hoc qđ alterat medium: ⁊ mediũ alteratum alterat ferrũ dando ei aliq̃ʒ virtutem qua mouet ſe ad magnetẽ: vt docet Cõmenta.

7ᵒ phy. Cõ. 10. in p. 7. ⁊ 8. huius. Tamen non videtur poſſibile aliquod corpus non motum prius motu locali mouere imediate aliud corpus localiter: quõ enim manus moueret bacu lũ motu locali: niſi prius naturaliter moueretur man⁹: ⁊ ⁊ quomodo chorda arcus moueret ſagittam niſi prius chorda moueretur: ergo ſilr̃ ipʒ graue ſm actũ nõ mo ueret ipm medium localiter: niſi prius naturalit̃ moue retur. Motus igitur grauis eſt prior naturaliter motu ipſius medij: effectus aũt cauſe agentis per ſe non vide tur eſſe prior nãlr̃ ipſa ſua per ſe cauſa. ¶ Itẽ cum duo motus ſe cõcomitantur: quoꝝ vnus eſt naturalis ⁊ ali⁹ eſt violentus ⁊ preter naturam. rationabilius videtur ꝙ mot⁹ naturalis ſit cauſa violẽti: aut nõ naturalis queʒ ecõuerſo. ſicut motus celi ⁊ motus ignis cum ſua ſphera ſe cõcomitantur: ⁊ motus celi qui eſt nãlis eſt cauſa actiua

motus nālis ipſius ignis quo ꝓter nām ꝓprią́ mouetᷣ cir
culariter: vt oñditur in p̊ meteo. cū ergo mot⁹ ipſius gra
uis ſit nālis ad deorſum: vt oēs ꝯſitentᷣ: ⁊ mot⁹ aeris quo
mouetᷣ deorſum nō ſit nālis ipſi aeri: vt etiam manifeſtū
eſt, rōnabilius videtᷣ ꝙ motus grauis ſit cā motus aeris
ꝙ̄ ecō. Relinqtur ergo ꝙ nullū aliud eſt ꝓn^m actiuū per ſe
īmediatū motus grauis niſi eius grauitas. Cū ergo per
ſume ſui nām habeat grauitatē ſeqtur ꝙ per ſui nām hꝫ potē
hꝫ po^em tiam actiuā ſui motus. ¶ Oꝫ aūt hꝫ po^a per ſe recepti
recepti uam ſui motus. hoc pꝫ: qꝛ oī potētie per ſe actiue corri
ꝫ mo det potētia per ſe paſſiua: vt latis pꝫ ex. 5. metaph. cū igi
ta. tur ipm graue habeat v̉tutē per ſe actiuā ſui mot⁹ opor
T.c.17 tet eē potētiaꝫ receptiuā per ſe illius. Et ꝯſtat illam non
eſſe in alio niſi in ipſo graui. nihil enim recipit motū gra
uis niſi ipm graue. ergo graue hꝫ in ſeipſo potētiam per
ſe receptiuā ſui motus ⁊ illā po^em hꝫ per ſui nām: ꝓp quid
enim aliud hēret eam non eſt dare ⁊ ſi fingēdi detur licen
tia. Et confirmatᷣ: qꝛ certū eſt ꝙ graue ſm actū p ſui nām
habet aptitudinem ad recipiēdum vbi deorſuꝫ. ergo per
ſui nām hꝫ potētiaꝫ ſeu aptitudinē ad recipiēdum motū
cuius termin⁹ eſt vbi deorſum. Sicut enim ab eadē v̉tu
te actiua eſt motus ⁊ terminus motus: vt vult Cōmēta.
in. 2. celi ⁊ mun. ſic eadē eſt potētia receptiua mot⁹ ⁊ ter
mini motus. ſic igitᷣ manifeſtū eſt ꝙ graue hꝫ potētiaꝫ p
ſe actiuā motus ſui ⁊ po^em ēt per ſe receptiuam: ⁊ vtrūqꝫ
hꝫ per ſui nām quare ergo non eēt motiuuꝫ ſuiipſius per
ſe? ¶ Item arguitᷣ ſic. Omne illud qḋ nālr eſt motiuum
ſuiipſius per ſui nāmē motiuū ſuiipſius: hoc eſt manife
ſtum: ſed ipm graue ſm actū eſt nālr motiuū ſuipſius vt
oēs concedūt. Cum eniꝫ non ſit motiuū ſuiipſius p vio
lentiam: ⁊ tū mouet ſeipm vt conceditᷣ: Relinqtur ꝙ na
turalr eſt motiuū ſuiipſius. ergo per ſui nām eſt ſuiipſi⁹
motiuū: ſed per ſe ⁊ p ſui naꝫ ſunt idē. ergo ſeqtur ꝯ ꝓn
cipalis. ſ. ꝙ actu graue eſt per ſe motiuū ſuiipſi⁹. ¶ Sꝫ
conſiderandū ꝙ ꝗuis actu graue ſit per ſe motiuū ſuiip
ſius: tamē non mouet ſe ꝓut de po^a eēntiali ad actum: qꝛ
qḋ non eſt in po^a eēntiali ad actū: non mouet ſeipꝫ de po
tētia eēntiali ad actū: hoc eſt manifeſtuꝫ. Sed graue ſm
actum exñs in potētia accñtali non eſt in po^a eēntiali. Di
3 co eo modo quo graue in potētia eēntiali lꝫ aliquo mo
do poſſet dici eē i potētia eēntiali: vt videbitᷣ poſt. ¶ Cō
dubita° tra hanc poſitionē ſunt dubitationes non pauce. Primo
enim iſta poſitio videtᷣ eē contra Ariſto. in iſto. 8. in illo
cap. Mouētium qdem igitᷣ ⁊ coꝝ que mouentᷣ. vbi dicit
T.c.27 aperte ſic. Et nām ipſam a ſeipſis differre impoſſe eſt: et
loqtur ibi de graui ⁊ leui inaiato. Uitale enim hoc ⁊ pro
priuꝫ aiatoꝝ eſt: ⁊ hoc ꝓbat multis rōnibus: vt patet ibi
dem. ¶ Iteꝫ in ſeqnti cap̄. Sed accidit ⁊ hic ab aliq̄ mo
T.c.31 ueri v̉ſus finē loquēs de grauibus ⁊ leuibus inaiatis: et
dicit ſic. Quod qdem igitᷣ nihil hoꝝ vel ſpm ſeipm mo
uet manifeſtū eſt. Sed poteſt motus eē ꝓn^m nō mouendi
nec faciēdi: ſed patiendi. cuius oppo^m dicebatᷣ. ¶ Item
auctea ꝙ̄ multe Cōmentatoris videntᷣ eē contra iſtaꝫ po
Ave. ſitionē. Primo qꝛ dicit Cōmentator in. 3. celi. cōmē. 28.
ꝙ declaratū eſt de elemētis ꝙ nō enūtur inter ea que
mouentᷣ ex ſe cū non mouent i loco niſi a gñante. ¶ Et
in eodē cōmento v̉ſus finē dicitᷣ ſic. lapis enim nō mouet
ſe eēntialiter: ⁊ cū ita ſit ⁊ oē qḋ mouet ſe accñtalr neceſ
ſe eſt vt moueat ſe: qꝛ eēntialiter vel nāliter mouet aliud
motum a ſe. v̉bi grā. homo non mouet ſe accñtalr in na
ui: niſi qꝛ mouet nauē eēntialr ⁊ ꝯtingit ſic lapis igitᷣ nō
mouet eēntialiter niſi aerē in quo eſt ⁊ mouet ſe: qꝛ ſeq
tur motū aeris: ſicut de hoīe cū naue. ¶ Item dicit Com
mentator qḋ potētia ꝓcedēs hūc motū. ſ. grauis ⁊ leuis
in actu: nō eſt i moto niſi violēte. Ex quo manifeſte vult
qḋ graue ſm actū non eſt in potētia ad motū deorſum ni

ſi per violētiā. qḋ aūt ineſt alicui p violētiam non ineſt ei
nālr neqꝫ per ſe: vt ē manifeſtū. ergo ipm graue ſm actū
non hꝫ p ſe po^em receptiuā motus deorſuꝫ: cuius oppo^m
dicebatᷣ in pōne. ¶ Item in eodē. 4. celi dicit Cōmenta.
hec v̉ba. Et qꝛ mouēs ⁊ motū eēntialr ſunt relatiua ne
ceſſe eſt vt ſint duo ſm pōnē: ⁊ qꝛ motor ⁊ motū i lapide
ſunt idē ſm pōnē ⁊ duo ſm modū nece eſt vt nō ſint rela k
tiua niſi accñtalr: ⁊ qḋ motor in eis eēntialr ſit gñans et
motū gñatū. Et ex oībus iſtis v̉bis ⁊ alijs ꝯſimilibus vi
detur qḋ iſta poſitio q̄ dicit ipm graue eē per ſe motiuuꝫ rōnes ꝯ
ſuiipſius eſt falſa ⁊ ꝯ Cōmenta. manifeſte. ¶ Item argui pōnem.
tur per rōnes: qꝛ illud qḋ nō eſt in po^a eēntiali ad aliquē autho.
actū nō indiget agēte per ſe mouēte ad illū actū: ſꝫ graue Cō.21.
actu nō eſt in potētia eēntiali ad vbi deorſuꝫ: ſꝫ in poten
tia accñtali: vt oēs ꝯcedūt ⁊ ꝓus eſt ꝯceſſuꝫ. ꝗ ⁊c. ¶ Itē
ſi graue eēt per ſe motiuū ſuiipſius: tūc nō indigeret me
dio i ſui motu: ſed hoc eſt falſuꝫ: vt pꝫ ex. 4. phy. ⁊ Com T.c.17
mentator dicit in. 3. celi ⁊ mūdi. qḋ ſi auferatᷣ mediū i iſtis Cō.28.
ita qḋ per vacuū eēt non eēt poſſe in eis vt mouerētur: ⁊ Cō.28
idē dicit in 3° celi ⁊ mū. Aer igitᷣ ⁊ aqua ſunt neciā in mo
tu lapidis: ⁊ hoc eſt illud qḋ ꝓpoſuim⁹ declarare. ¶ Itē
ſi graue inaiatum eſt motiuū ſuiipſius per ſe: tūc idem et
ſm idē ſimul erit actiuū ⁊ paſſiuū reſpectū eiuſdeꝫ: qḋ vi
detur impoſſe. vt pꝫ in iſto. 8. ⁊ ꝓbatur ꝯña. qꝛ motiuuꝫ T.c.32
ſuiipſius eſt actiuū ſui motus ⁊ receptiuū eiuſdē modo
hoc nō poterit eē ſm diuerſa: qꝛ illa diuerſa aut eēnt mā
⁊ forma: ita qḋ rōne māe vel ſm mām reciperēt motū ⁊
ſm formam agerēt ipm: aut eēnt diuerſe partes ꝗtitati
ue. non ꝓ̊ modo: qꝛ mā ipſius grauis eſt mā p̊ que nō po
teſt eē receptiua motus ꝓpꝛie dicti: vt habetᷣ in. 5. hui⁹.
⁊ ideꝫ vult Cōmentator in iſto. 8. ergo ipſa mā non eſt il T.c.8
lud rōne cuius graue recipit ſuū motū ⁊ ſic relinqtur qḋ
recipit ipm ſm formā: ⁊ conſtat qḋ agit ipm ſm ſuā for
maꝫ ſbalē ꝓncipaliter: ⁊ ſic erit actiuū ⁊ paſſiuū ſimul ſꝫ
idē ⁊ reſpectu eiuſdē effectus qḋ videtᷣ oino abſurduꝫ. ꝗ
re ⁊c. ¶ Item ſi graue eēt ſuiipſius per ſe motiuū: tūc ꝓ
batio Ariſto. qua voluit cōuincere aliquē eſſe motorem
imobilē nullā efficaciā hēret: qḋ eſt valde inconueniens.
⁊ pꝫ ꝯña: qꝛ illa ratio Ariſt. ꝓncipalr ſuſtentatᷣ ſuper eo
qḋ oē qḋ mouetᷣ ab alio mouetᷣ. Et qꝛ nō ꝓceditᷣ in infi
tum in mouētibus ⁊ in mobilibus opꝫ deuenire ad mo
torē qui nō mouetᷣ. Poſſet ergo dici ad hāc rōnē qḋ nō
ꝯcludit: qꝛ ꝗuis nō ꝓcedatᷣ in infinitū i mouētib⁹ ⁊ mo
bilibus: tū nō opꝫ deuenire ad motorē qui nō mouetᷣ:
imo peruenitᷣ ad motorē qui mouetᷣ: nō quidē ab alio ſꝫ L
a ſeipſo ſicut graue remoto detinēte mouetᷣ a ſeipſo: ⁊ ſic
videtᷣ qḋ rō Arꝫ. nō valeret oino qḋ ē fatuū ꝯcedē. que
re ⁊c. ¶ Ad p^m iſtoꝝ dico breuitᷣ qḋ Arꝫ. nō itēdit nega rñſio ad
re niſi qḋ ipm graue inaiatū mouet ſeipm p ſe de po^a eēn obiōes
tiali ad actū: nō aūt dicere vult qḋ nō ſit p ſe motiuuꝫ ſui ꝯ pōneꝫ
ipſius de potentia accñtali: ⁊ hoc mō pono ipm mouere autho.
ſeipm p ſe. i. p ſui nām. Cū ergo dicit Arꝫ. qḋ hoc eſt vitale
. ſ. mouere ſeipm localr ⁊ eſt ꝓpꝛium aiatoꝝ. Uerꝫ ē mo
uere ſeipm de potētia eēntiali ad actū: ꝗ ipm. n. aial hꝫ po
tentiā eēntialē ad talē motū: eo ꝙ ipſi aiali dū eſt animal
actu poteſt deficere aliq̄ eēntia nēcia reqſita in ipſo ad ta
lē motū. ſ. ſpēs ipſi⁹ appetibilis ꝓp qḋ dꝫ moueri: ⁊ act⁹
mouēdi qui eſt ꝓn^m ꝓpinquū talis motus ꝓceſſiuis vt ha
bet videri. 3. de aia. ⁊ in de motib⁹ aialiuꝫ. Sed graue in
animatū vt lapis ⁊ hꝰ nō ſic eſt in potētia eēntiali ad ſuū
motū: qꝛ nulla potētia que ſit nata eē in ipſo ⁊ reqſita ad
talē motū ⁊ ꝑſuppoſita ad talē motū deficit ei: imo in ſe
hꝫ oēm eēn^em quā natū eſt hēre ꝙ dꝫ eē ꝓn^m p ſe talis mo
tus: ⁊ ideo nō eſt in potētia eēntiali ad hūc motum: eo mo
do quo ſimul aial eſt in potentia eēntiali: quare non mo
uet ſeipꝫ de po^a eēntiali tali mōe: ⁊ ſic intelligēduꝫ eſt dcm̄

Ariſto. ¶ Ad auctoritatē ſequētē3 dico ꝙ ipſe intelligit
ꝛ loquitur de graui in potētia eēntiali. Illud enim ſine du-
bio non h3 in ſe pn^m actiuū motus deorſum q̄ʒdiu eſt gra
ue in potētia eēntiali: ſed ſolū h3 pn^m paſſiuū in ſe ad reci
piendū formam quā conſequitur talis motus. vbi gratia.
Aer q̄ʒdiu eſt aer eſt graue in potētia eēntiali ꝛ ad motū
deorſum: ꝛ tūc non h3 pn^m actiuū motus deorſum: ſ3 pn^m
receptiuū forme grauis quā conſequitur ille motus. ſ. ma
teriam: ꝛ h3 bene potētiam receptiuā3 illius motus: que
Com.4 quidem potētia tēpore p̄cedit ipm motū3 ſm Cōmenta
Cõ.32, torem in iſto. 8. ꝓpe pn^m. Et in iſto etiam cap̄ vbi vult ꝙ
potentia tēpore precedēs motū grauis aut leuis eſt in il-
lo ex quo gn̄atum fuit graue aut leue. S3 actu graue be-
ne poteſt hēre pn^m per ſe actiuū ſui deſcēſus ꝛ per ſe pn^m
receptiuū modo prius dicto. Nec iſtud intēdit Ariſt. vt
puto negare. Uerum eni eſt ꝙ actu graue nō indiget mo
tore per ſe extrinſeco. ꝛ hoc plane dicit Cōmētator i iſto
Cõ.32. cap̄ vbi loquitur ſic. potētia enim ad motū quā cōtingit in
ueniri in corpore ſimplici quādo impedit in tpe ſue gn̄a
tionis qui moueat ad ſuū locū nālem ab aliquo impedimē
to quādo gn̄atur i loco extrinſeco. aut qn̄ ipſū exit a ſuo
loco nāli ab aliquo extrahente: nō idiget ad hoc ꝙ exeat
in actum motore extrinſeco eēntialiter cum ſit potētia ac
cidentalis: ſed non negat ipſum indigere motore intrinſe
co vt dcm̄ eſt prius. Per idem ad auctēs Cōmentatoris
cum ipſe dicit in. 3. celi ꝛ mū. qd̄ declaratum eſt de ele
mentis ꝙ nō mouent ſe: dico ꝙ ipſe intēdit ea non mouere
ſeipſa de potētia eēntiali ad actum: ſ3 ex tali potentia mo
uetur a gn̄ante: ꝛ hoc eſt qd̄ ſubdit cū non mouent in lo
co niſi a gn̄ante. hoc eni non poteſt intelligi de motu gra
uis actu exiſtētis in potētia accidētali: q2 contingit cū ta-
le graue mouet gn̄ans qd̄ eſt corruptū. Relinquit ꝙ ipſe
intelligit de illo motu cui correſpōdet potētia eēntialis.
¶ Ad aliam cū dicitur ꝙ lapis non mouet ſe eēntialr̄ di
co ꝙ veru3 eſt de potētia eēntiali modo p̄ſuppoſito ꝛ ex
poſito: ſed bñ mouet ſeipm per ſui nām de potētia acci-
dentali: ꝛ ſimul dum mouet ſeipm de potētia accidentali
mouet aliqd aliud de potētia eēntiali. ſ. mediū in q̄ moue
tur ſimul dico tēpore. Et hoc eſt qd̄ vult dicere Cōmēta
tor in v̄bis ſequētibus: cū dicit. Et dē qd̄ ſe mouet acci-
taliter. i. de potētia accidētali: neceē eſt vt moueret ſe q2 eſ
ſentialr̄ mouet aliqd̄ motū a ſe. i. ita ꝙ ſimul mouet eēn-
tialiter aliqd aliud a ſe: ita ꝙ i y. q2. ibi dicit cōcomitātia3
ꝛ non ꝓprie cauſalitatē. motus enim medij non eſt ꝓprie
ꝛ per ſe cauſa motus grauis per mediu3 deſcēdentis ſed
magis econuerſo. motus grauis d3 eē cauſa motus me-
dij: vt prius dcm̄ eſt. Quod igitur cōcludit Cōmentator
ꝙ lapis non mouet eēntialiter niſi aerē. Uerū eſt de potē
tia eēntiali ꝛ mouet ſe: q2 ſeqt̄ motū aeris. i. mouet ſe ta-
li motu ꝙ cōcomitat motū aeris. Ut ſi aliqs velit dicere
ꝙ lapis mouet ſe: q2 mouet aerē. i. ꝙ ipſe motus aeris ſit
cauſa actiua motus lapidis. Tūc querat an ipſe motus
aeris ſit per ſe cauſa deſcenſus lapidis aut pure per acci-
dens. Si dicat ꝙ eſt cauſa per ſe actiua: tūc arguit. q̄cqd
eſt per ſe cauſa cauſe eſt p ſe cauſa cāti. hec eſt manifeſta
cuili3 intelligēti: ſed ipm graue eſt per ſe cauſa actiua mo
tus talis vt concedit. lapis enim mouet aere3 eēntialr̄. ſi
igit motus aeris eſt per ſe cauſa motus grauis: ꝛ ſequitur
viterius ꝙ ipm graue ſit per ſe actiuū ſui motus grauis
ꝛ ſic graue h3 per ſe potētiam actiuā ſui motus: ꝛ illa ne
ceſſario reqrit potētiam per ſe receptiuā ipſius: que nō
poteſt eē niſi in ipſomet graui: vt manifeſtū eſt. igit actu
graue h3 potētiam per ſe actiuā ꝛ potētiā p ſe receptiuā
ſui motus ꝛ vtriq3 ineſt ipſi graui per eius nām: q̄re reli
quitur ꝓpoſitū pricipale. ſ. ꝙ graue ſit p ſe motiuū ſui ip
ſius. Si aūt diceret ꝙ motus aeris eſt cauſa actiua mot⁹
grauis ſolū per accñs: ꝛ hoc eſt ipoſſ: q2 ſola per ſe ſunt
neċia ꝛ dis ſ ſit per ſe: vt vult Ariſto. ꝛ Lincon. ſup pmū
poſte. illo cap̄. Si igitur demſtatiua ſcia eſt ex neceſſarijs.
Et idē hētur ex multis alijs auctibus Ariſto. vt oſtēſum
fuit in p̄ huius. modo conſtat ꝙ mot⁹ medij factus a gra
ui deſcēdēte: ſicut eſt actiu⁹ motus grauis: ita neceſſario
eſt eſſe actiu⁹. nunq̄ʒ eni3 contingit ꝙ graue moueat me
dium quin illud motu3 moueat ipm graue ſuppoſito ꝙ
ipm q̄nq3 moueat actiue: vt manifeſtū eſt cuili3 itelligēti.
Sic hoc non ꝯueniret ipſi motui aeris ſolū per accidēs.
ſed per ſe. ſ. ꝙ eēt actiu⁹ talis motus. ¶ Ite3 ſi ſic dicatur
ſequitur ꝙ motus medij eſt cauſa actiua motus grauis ſo
lum per accidēs. Queriſ quid eſt illud accñs: ꝛ forte nō
poterit aſſignari ꝛ ſi fingēdi detur licētia. ¶ Item omne
per accidēs cōtingit non eē. 8. huius. ꝛ. 10. metaph. Si T.c.36
ergo motus aeris in quo graue deſcēdit eēt cauſa actiua T.c.26
illius motus pure per accñs: tūc contingeret illud nō eē
actiuū illius motus: ꝛ ſic graue deſcenderet in medio: ꝛ et
tamē non moueret actiue ab ipſo mediu qd̄ hētur p
impoſſibili ſm iſtos. Relinquitur ergo ꝙ ſi motus medij
ſit cauſa motus ipſius grauis actiua. ſ. deſcēdentis deor-
ſu3 per mediū: ꝙ ſit cauſa actiua per ſe illius: ꝛ ſic redit ꝓ
poſitū principale vt deducebat ſtatim. ſ. ꝙ graue eſt mo
tiuū ſuijpſius per ſe. ¶ Ad aliud dcm̄ Cōmentatoris ꝙ
potētiam p̄cedēs h3 motū non eſt i moto niſi violēte ꝛc.
Dico ꝙ ad hoc vt aliqd ſit in potētia ꝓpie ad aliquē mo
tum reqritur ꝙ ſit priuatū illo motu: ꝛ qd̄ habeat aptitu
dinem ad recipiēdum illū. ꝛ iſtud eſt manifeſtū de poten
tia p̄cedēte actu3. Tūc dico qd̄ potētia p̄cedēs hūc motū
non eſt in motu niſi violēte: ſine dubio ve3 eſt de po^a q̄ʒtū
ad priuationē illius motus. nō eni3 eſt priuatū illo motu
dū eſt ſurſum niſi per aliqd̄ detinēs q ipm p̄ter ſuam na-
turalē inclinatione3 detinet ſurſum vt columna aut aliquid
talium. Sed q̄ʒtū ad aptitudinē recipiēdi talē motū non
eſt in ipſo motu per violētiam: imo per ſui nā3 h3 aptitu
dinē ad talē motū recipiēdum inq̄ʒtum eſt in potētia ad
vbi deorſum. ¶ Ad aliam auctē cu3 dr̄ qd̄ mouēs ꝛ mo
tum eēntialr̄ ſunt diſtincta ſm poſitionē: Conſiderandū
qd̄ iſtud dcm̄ non poteſt vlr̄ eē ve3 de omni p ſe moto
re ꝛ motore: certū eni3 eſt qd̄ motor celi ē eius motor p ſe
ꝛ tamē celū ꝛ ſuus motor non ſunt duo ſm pōnē: cū mo
tor celi nō h3 aliquā poſitionē aliam: eo qd̄ eſt ſeparat⁹ a
magnitudine ſm ſubſiſtētiam: vt p3 ex iſto. 8. ¶ Itē aia
aialis eſt pn^m per ſe motiuū ipſius: vt ꝓbatū eſt pri⁹ ꝛ oſ
ſum eſt hanc eē intētionē Cōmētatoris. ꝛ tamē aia ꝛ cor
pus non ſunt duo ſm poſitionē vt oēs concedūt. loq̄ndo
de aia que eſt actus corporis. Et ſic manifeſtū ē qd̄ illa p
poſitio non eſt intelligēda vlr̄: ſ3 eſt intelligēda de p ſe
motore corporeo qd̄ mouet ex potētia eēntiali. Iſte eni3
motor ꝛ ſuu3 motū ſunt relatiua ratione alicuius contra
rietatis: vt non poſſint ſimul in eodē loco ſimplr̄ eſſe: ꝛ vt
ignis gn̄ans ignē ex aqua eſt aliquo^a contrarius ipſi aque
ꝛ econuerſo ſm diſpōnes: ꝛ ideo p3 qd̄ ſint duo ſ3 poſi
tionē. Silr̄ pars q̄ʒtitatiua corporis in qua p̄ncipalr̄ eſt
virt⁹ motiua. ſ. media pars cordis: vt cōiter dr̄ h3 quādā
contrarietatē ſm diſpōnes ad alias partes q̄ eſt mouens
corporeū qd̄ mouet alias partes motu locali: ꝛ eſt diuer
ſa ſm poſitione3 ab alijs partib⁹ corporis. Silr̄ ꝛ in quo
libet alio motore qui eſt corp⁹ ꝛ q mouet de potētia eēn
tiali pri⁹ expoſita: ſ3 de motore qui nō mouet de po^a eēn-
tiali illo modo pri⁹ dicto nō op3 qd̄ ipſe ꝛ ſuū motū ſint
duo ſm pōnē. graue aūt in actu nō mouet ſeip3 de potē
tia eēntiali. ſ. ita qd̄ ei deficit aliq̄ eēntialis po^a q̄ ſit pn^m il
lius mot⁹: iō non eſt ꝯ dicta. Et qd̄ hec ſit intētio Cōm̄.
p3 inſpicienti ſequētia: vbi dicit: ꝛ qd̄ motor in eis eſſentia
liter ſit gn̄ans: qd̄ non eſt ve3 niſi de motore ex potentia

eēntiali: vt ꝓus dicebaᷓ. ḡ ſic apparet ꝙ auctās Ariſto. ⁊ Cōmen. non ꝯdicūt illi pōni viſa diligēter itentione eoꝝ. m **Ad rationes** ſeqntes. ℭ Ad ꝑmam cū dr. Illō qđ non eſt i potētia eēntiali ⁊c. dico ꝙ potētia eēntialis accipiᷓ multiplr. Uno° pro potentia exiſtēte in ipſo ſbo cui deficie aliq̄ eēntia reqſita ad illum motū: ⁊ cū hoc illud ſbm hꝫ aliquā formā contrariaꝫ illi forme quā ſeqtur talis motus. vbi gr̄a. aqua eſt in potētia eſſentiali ad vbi ſurſum hoc modo: qꝛ ſibi deficit aliqua eēntia reqſita ad talē motū ⁊ hꝫ formā ꝯtrariā illi forme: quā ſeqtur motus ſurſum. ſ. grauitatē contrariam leuitati. Alio modo dicitᷓ potētia eēntialis potētia q̄cūqꝫ exiſtēs in ſubto aliquo cui deficit eēntia aliqua reqſita ad illum actuꝫ: q̄uis non hꝫ actū aliquē cōtrariū illi actui qui ſibi deficit: vt ſenſitiuū cū non hꝫ ſpēm ſenſibilē: eſt in potētia eēntiali ad ſentire: eo qđ deficit ei aliq̄ eēntia reqſita ex parte ipſi⁹ ad actū ſentiendi. ſ. forme ſenſibilis: q̄uis nō hꝫ aliquā formā contrariā alteri forme quam cōſeqtur ſentire. Alio modo dicitᷓ potētia eēntialis quecūqꝫ potētia que per ſuā eēntiam ordinaᷓ ad aliquem actū vt ad ſuū per ſe finem: q̄uis ſbto illius potentie non deficiat aliqua eēntia reqſita ad illū actuꝫ vt ꝑn^m illius: nec hꝫ formaꝫ ꝯtrariaꝫ alteri forme. Et ꝙ iſto modo ſumaᷓ potētia eēntialis ꝓbo ſic. qꝛ cōſtat ꝙ oī motori per ſe corrñdet potētia eēntialis in ſuo per ſe mobili: ⁊ h̄ oēs concedūt. motor aūt celi eſt motor per ſe ipſi⁹ corporis celeſtis: vt etiam oēs ꝯcedunt. ergo opꝫ ꝙ ipm celuꝫ ſit i potētia eēntiali ad h⁹ motū. ſed manifeſtū eſt ꝙ ipm celū non eſt in potētia eēntiali ad motū celi: ita ꝙ non careat aliqua eēntia que ſit per ſe ꝑn^m talis motus quē natū ſit habere: imo ipſum corpus celeſte de ſe eſt ſūme diſpoſituꝫ ad motū ſuū circularem. nec indiget recipere a motore aliquā diſpōnem: aut formā que ꝓcedat illū motuꝫ: nec hꝫ etiam aliquā formā contrariā alteri forme quam conſeqtur motus circularis. Quoīr igitur eſt in potētia eēntiali ad talē motū niſi qꝛ habet potētiam que per ſui eēntiam ordinetur ad receptioneꝫ talis motus. potentia ergo eēntialis ad actū aliquē poteſt dici oīs po^a que per ſuam eēntiam ordinaᷓ ad actū illuꝫ. Et per oppo^m diceretur potētia eē accidētalis ad aliquem actū accidentalr̄ q̄ per eēntiam ſuā non ordinaᷓ ad illū actum ſed ad alium vt ſi diceremus ꝙ potētia ad caliditatē in ſūmo eſt potentia ad raritatem: iſta eſt potētia accidētalis: ergo iſta potentia per ſuam eēntiam nō ordinaᷓ ad actū talē. ſ. ad raritatem: ſed ad caliditatē quā comitaᷓ raritas aut leuitas modo cum dicitur in rōne: ꝙ non eſt in potentia eēntiali ⁊c. Uerum eſt ꝙ nullo modo eſt i potētia eēntiali ⁊c. Et cū dicitur. ꝙ actu graue non eſt in potētia eēntiali ad motuꝫ deorſum. Uerū eſt duobus primis modis: ſed 3^{oo} bene ē in potentia eēntiali. ⁊ hoc bene ſufficit ad hoc ꝙ requirit virtutem per ſe actiuam talis motus: ſed ſi ſic eēt in potētia accidētali ad talē motū ꝙ nullo modo hēret aptitudinem per ſe ordinatam ad illū. veruꝫ eſt ꝙ nō indigeret ꝑ ſe motore. ℭ Iteꝫ aliter poſſumus dicere: cū dr̄ illud qđ non eſt in potētia eēntiali ⁊c. veꝝ eſt ꝙ nō indiget motore per ſe extrinſeco ꝓpiquo. Sed bn̄ poteſt indigere motore per ſe intrinſeco qui ſit per ſe cauſa elicitiua talᷓ act⁹ vt intell̄s hn̄s in ſe habitū ſcie non eſt in potētia eēntiali ad ſpeculari. ſaltē primis duobus modis. ſ. ꝑn^m intellect⁹ potentie eēntialis: ⁊ tamē bn̄ eſt aſſignare ꝑn^m per ſe elicitiuum talis actus ſpeculandi in ipſo intellectu: ⁊ qcqđ ſit illud ſiue ſit intell̄s agens ſiue habitus ſcie: ſiue ſpēs intelligibilis: vt concedit maior pars ꝓñtiuꝫ hui⁹ tpis. Sic in ꝓpoſito q̄uis actu graue ſurſum extr̄o nō ſit i po^a eēntiali ad motū deorſum illis duob⁹ modis qui dicti ſunt: ⁊ ideo ad motū eius non reqritur mouens per ſe extrinſecum ꝓpinquū ⁊ ꝓpriū: tamē bn̄ reqriᷓ ꝑn^m per ſe actiuū illius motus intrinſecū: ⁊ ideo nō eſt ꝯtra dcā. ℭ Ad aliam cū dicitᷓ. ꝙ tūc nō indigeret in motu ſuo medio: dico ꝙ inconueniēs ratio eſt: qꝛ ad oēm motū cōtinuū ⁊ ſucceſſiuū neċia eſt reſiſtētia alicuius mobilis ad motorem: vt dicit Cōmentator in. 4. huius. modo q̄uis actu graue hꝫ potētiam per ſe receptiuā ſui motus: nō tn̄ hꝫ aliq̄ꝫ reſiſtētiam ad ipm motorem: mobile enim ꝓprie nō reſiſtit motori niſi per alteꝝ iſtoꝝ: aut qꝛ hꝫ nālem inclinationē ad oppo^m: vt corpus aialis hꝫ nālem inclinationē ad motum deorſum: ⁊ per hanc reſiſtit mouēti ſurſum vt anie: aut qꝛ hꝫ aliquā formam ꝯtiam forme ad quā eſt motus aut qꝛ hꝫ vbi oppo^m illi vbi: vel diuerſum ab illo in quo motor intēdit ipm ponere: ⁊ ad aliud vbi nālem hꝫ aptitudinem: ſicut ſol exñs in vbi oriētis: hꝫ vbi oppo^m ad vbi occidentis: ⁊ hꝫ aptitudinē nālē ad vnūqđqꝫ iſtoꝝ vbiū nunc ipꝫ actu graue non hꝫ aliam virtutem vel aptitudinem nālem ad vbi oppo^m illi ad qđ mouetᷓ. Cum eni mo ueatur ad vbi deorſum ꝓpter qđ neċiuꝫ eſt mediū qđ hꝫ talem reſiſtētiam rōne cuius ſit ſucceſſio in illo motu. vnde ſi eēt vacuū in ipſo nullo modo fieret motus grauis i ī ſtāti: vt dicit Ariſto. in. 4. huius. ⁊ fuit declaratū ſupi⁹. Cō.71.

Et ſi dicas ꝙ ad oēm motum neċia eſt reſiſtētia mobilis ad motorē: mobilis dico qđ mouetᷓ illo motu: dico ꝙ nō verum eſt niſi in motu quo aliqđ mouetur de potētia eſſentiali ad aliquē actum loquēdo de potētia eēntiali ſm duos primos modos. Sed ſi ſit motus de potentia accidentali nō eſt neċe ꝙ ipm mobile reſiſtat motori: ſꝫ ſufficit ꝙ aliquid aliud reſiſtat ei: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. Ipſū. n. medium in quo ſit motus grauis. ſ. aer aut aqua reſiſtit ipſi motori: in q̄ꝫtum vnūqđqꝫ iſtoꝝ hꝫ nālem inclinationem ad aliud vbi q̄ꝫ ad vbi deorſum ſimplr̄: ad qđ mouetur per qđ mouetᷓ actu graue ſimplr̄: ſimilr̄ ēt đ leui ſuo modo. Cō.71. Nō oē mobile reſiſtit ſuo motori. ℭ Ad aliam cū dicitᷓ. ꝙ ſic idē ſm idē ⁊c. dico ꝙ iſta ratio breuiter eēt contra viaꝫ cōem ſicut ꝯtra viā ꝑdictam. ſi enim contingeret eē impoſſibile ꝙ idē ⁊ ſm idē ſimul hꝫ potētiam per ſe actiuaꝫ ⁊ ꝑ ſe receptiuā eiuſdē. Silr̄ erit impoſſibile ꝙ idē ſimul ⁊ ſm idē hꝫ potentiaꝫ actiuam per accñs ⁊ potētiam per accñs receptiuā eiuſdem: qꝛ ſi potētia per ſe actiua ⁊ potētia per ſe receptiua eiuſdē ſunt oppoſita ſibi: ſilr̄ potētia actiua per accñs ⁊ potētia receptiua per accidēs eiuſdē erūt oppoſita: ⁊ ſic ipſum graue non hēbit potētiaꝫ actiuā per accidēs ⁊ potentiā receptiuam per accidēs ſui motus: q̄re non mouebit ſeipm per accidēs: cuius oppo^m conceditᷓ cōiter. Unde ſoluant ipſi illam rōneꝫ pro quāto eſt ꝯtra eos: ⁊ ego ſolueꝫ eā pro quāto ē contra me. dico tn̄ ꝓpter iuniores qđ ſm Cōmē. non eſt incōueniēs vnuꝫ ⁊ idē ſimul ⁊ ſm eandē partē eēntialē ſui. ſ. ſm formaꝫ ſbalē ſuaꝫ hēre potētiam actiuā ⁊ potētiam paſſiuā ſiue receptiuā ꝑ ſe eiuſdem alio ⁊ alio modo ſꝫ eodē mō bn̄ eēt ipoſſibile. Modo dico ꝙ actu graue per ſuā formā hꝫ v̄tutē actiuā ſui motus: ⁊ in q̄ꝫtū ē forma ⁊ per eaꝫ hꝫ virtutē receptiuā ſui motus in q̄ꝫtū eſt in materia: ⁊ hec eſt intētio Cōmētatoris plane in. 3. celi ⁊ mū. cōmē. 28. vbi ſic dicit. lapis. n. mouet ſe in q̄ꝫtum eſt grauis in actu: ⁊ mouetᷓ in q̄ꝫtū eſt in potētia inferius. Et cauſa i hoc quod inuenitᷓ vno modo in actu: ⁊ alio modo in potētia eſt: qꝛ cōponitᷓ ex materia ⁊ forma. forma igitᷓ ei⁹ mouet in q̄ꝫtū eſt forma: ⁊ mouetᷓ ſm ꝙ eſt in materia. Intelligit ergo Cōmēta. ꝙ ipm graue per ſuam formā ſm qđ ſua forma ei⁹ ꝓpria hꝫ virtutē actiuā ſui mot⁹. ſ. grauitatē ⁊ per eandē formaꝫ ſm qđ eſt in mā̄ ꝓ^a illius grauis hꝫ potētiam receptiuā illius motus. ſ. potētiam ad inferi⁹. Et hoc eſt qđ dicit Cōmētator ibidē paucis interpoſitis: nō eniꝫ lapis eſt mot⁹ niſi ſm qđ eſt in potētia ad inferi⁹ ⁊ eſt motor ſm qđ ē gra

nis. Per idē poteſt dici ad vnū argumētum cōe ꝗ idem
ſimul ⁊ ſm idē erit in actu ⁊ in potētia reſpectu eiuſdez.
Verū ē ſed non rōne eiuſdē ⁊ eodē modo ſed alio ⁊ alio
modo: ⁊ hoc non eſt incōueniens. Nam ipm graue p ſuā
formā ſm ꝗ eſt eius forma eſt in actu v̄tuali reſpectu ſui
motus ⁊ per eandē formaz ſm quā eſt in materia erit in
potētia receptiua ipſius. ¶ Et eſt cōſiderandū diligenter
propter ſolōnes quarūdam ſophiſticationum ꝗ po^a acti
po^a actiua ē duplex. ua duplex eſt ꝗ̃tum ſpectat ad ꝓpoſitū. Queda eſt potē
tia actiua cuius effectus eſt eiuſdem ſpēi cuz cauſa, vt ca
liditas efficit caliditatē ⁊ frigiditas frigiditatē: ſilr autē ⁊
in alijs: ⁊ talis potētia actiua nūꝗ̃ eſt in eodē ſimul ⁊ ſz
idem cū potētia receptiua ſibi correſpōdēte. Nūꝗ̃.n. aliqd
habet caliditatē actu ſibi inherētem ⁊ potētiam recepti
uam caliditatis ſimul ⁊ ſm idē: potētiam dico remotam
ab actu. Alia eſt potētia actiua vt potētia actiua que non
eſt eiuſdē ſpēi cuz ſuo effectu: vt potētia augmētatiua nō
eſt eiuſdē ſpēi cum augmētatione: ⁊ ſilr grauitas non eſt
eiuſdē ſpēi cū motu deorſum: ⁊ talis potētia actiua bene
poteſt ſimul eē in eodē ſubiecto cuz potentia receptiua ⁊
ſm eandē partē principalr lz nō oīno eodē modo, ſic autē
eſt in ꝓpoſito. ¶ Conſiderandū tamē etiaz ſm Cōmēta
Cō.28. torem in .2. celi ⁊ mun. ꝗ grauitas non agit motuz ipſius
grauis niſi cum graue eſt extra mediuz: nec tamē ſeqtur
ꝗ eē extra mediū ſit cauſa agēs principalr hꝰ motus, ſed
eſt diſpoſitio agētis: ⁊ hoc decepit Themiſtium: vt dicit
Cōmentator ibidē. ¶ Ad aliam cū dicitur ꝗ ratio Ari.
ad ꝓbandū motorē primū eſſe imobilē non valeret: dico
ꝗ imo valet neceo ſi recte intelligat. Ad cuius intellectū
eſt conſiderādū ꝗ oē qḋ mouet de potētia accidentali po
ſterius eſt aliquo motore quo mouet aut mouit de potē
tia eēntiali: ſicut actu graue qḋ ſeipſuz mouet de potētia
accidentali poſterius eſt ſuo gñante qḋ mouit de poten
tia eēntiali. Silr aūt ⁊ in alijs ſuo modo. Nunc autē mo
uens de potētia eēntiali neceo eſt diſtinctum a mobili qḋ
mouetur ex potētia eēntiali. Si ergo nō ꝓcedatur i in
finituz in motoribus ⁊ mobilibus opz puenire ad aliquē
motorē qui non mouetur: hoc eſt manifeſtū: aut igit ille
motor nullo modo mouet aut pſe mouetur a ſeipſo. Si
nullo modo mouetur habetur intētū. Si mouet a ſeipſo
⁊ mouet ſeipſum: aut mouet ſe de potētia eēntiali aut ac
cidentali. Si de potētia eēntiali: tunc opz ꝗ in ipſo mo
tor ſit diſtinctus a motu: tūc queritur de illo motore. aut
mouetur, aut nō. Si nō, habetur intētū. Si mouetur, tūc
quero vtrū moueatur de potentia eēntiali aut accidenta
li. Si de eēntiali, tunc ſicut priꝰ reuertitur queſtio de ſuo
motore: ⁊ ſic in infinitū. Si autem dicatur qḋ iſte motor
mouet ſe de potentia accidentali tūc iſte motor eſt poſte
rior alio motore qui mouet de potentia eēntiali: ⁊ tūc q̃
ratur de illo motore aut mouetur aut non. Si non, habe
tur intētū. ſi mouetur aut mouetur a ſe aut ab alio. Si a
ſeipſo aut de potentia eēntiali aut accidētali: ⁊ vt ſic ſem
per reuertitur queſtio vt prius: aut opz deuenire ad mo
torē qui nullo modo mouetur. Sic ergo valet ineuitabi
lis rō Ariſt. ꝗ̃uis ꝯcedatur ꝗ graue ſit motiuū ſuiipſiꝰ
per ſui naturam. In hac aūt rōne gaudebat animꝰ meus
cum laude dei: ⁊ cum gratijs ad illum qui eam incepit.

n **Ad rationes** in pn^c qōnis adducte non ꝯcludūt contra hanc pōnē: ⁊ ſed ꝗ defectꝰ
ſit in eis pz diligēter iſpiciēti p̄dicta. Hec ſunt que de iſta
difficili qōne potui ꝯgregare: ꝗ ſiqs pōnem quā ſcripſi
non acceptet iuſtū eſt vt eam demōſtratione improbet: ⁊ ra
tiones pro ea ſoluat. Aliter eniz nō eſt ei credendū. Sciāt
ēt poſteriores veritatis plus quaz famoſitatis in animis
amici ꝗ hanc pōnem nō oīno ꝓbaui ex inuētione mea: ſz
ex traditionibus cuiuſdam doctoris theologi quē inter
meos cōtemporaneos puto vnuz de ſubtilibus expoſito
ribus Cōmentatoris ⁊ Ariſto. addidi tñ aliq̃ ad ordina
tam huius pōnis declarationē ⁊ cōfirmationē q̃ ab alijs
non ſuſcepi niſi ab Ariſt. ⁊ Cōmentatore: que ⁊ ſi ꝓba
bilia ſunt ⁊ vera teneantur: ſi autē non, remoueant ratio
nibus demonſtratiuis. Et ſic tandē huius difficillimi pro
blematis veritas apparebit.

Queſtio .xij. A

COnſequens qḋ eſt. Vtrū gñans qḋ gñat gra
ue ſit pn^m actiuū imediatuz motus ipſiꝰ gra
uis dū generatur. ¶ Et arguitur ꝙ ꝗ ſic. qa
pn^m actiuū imediatuz illius motus deorſuz
aut eſt ipſuz gñans: aut v̄tus ipſiꝰ grauis ꝗ
generat ⁊ mouet illo motu. per ſufficiētem diuiſionez.
Sed nō eſt dīm ꝗ v̄tus grauis dū gñatur ⁊ mouetur ta
li motu ſit pn^m actiuū talis motus imediatū. ſ. grauitas fa
cta a gñante: qꝛ tūc ſimul haberet pn^m actiuū ⁊ pn^m rece
ptiuū illius motꝰ: cū.n. moueat illo modo ⁊ recipiat ipm
opz ꝗ habeat po^am receptiuā eius. Si igit eū hoc habe
ret v̄tutem actiuā illius motꝰ ſeqtur qḋ dcm̄ eſt. ergo re
linqtur ꝗ gñans ſit imediatū pn^m actiuū talis motus.

Oppoſitum arguitur: qꝛ motus nālis vnius ſm ſpēm debet eē ab vno motore ime
diato ⁊ ꝓpinquo ſm ſpēz: hec videtur manifeſta. Sz mo
tus ipſius grauis cū ipſuz graue iaz eſt generatuz: ⁊ eius
motus nālis cū generat eſt vnus ſm ſpeciez. ſ. motus ad
vbi deorſum: vt manifeſtū eſt. ergo oz eſſe a motore ꝓpi
quo ⁊ imediato vno ſm ſpēm. Cōſtat aūt ꝗ gñans nō ē
ꝓpinquū ⁊ imediatū principiū actiuuz motꝰ actu grauis
cū iaz eſt generatū vt lapidis deſcēdentis deorſuz: qꝛ cuz
eſt talis motus cōtingit generans nō eſſe aut nō eē ꝓpin
quū: ⁊ iterū graue ſm hoc actu nō moueret ſeipm. ergo
ſilr duz ipſum graue generatur generans non eſt princi
pium actiuum imediatum illius motus.

Ad queſtionem poteſt dici ad pñs ꝗ ipm generans qḋ gñat ipſuz graue B ꝯ p^m
nō eſt imediatū pn^m actiuū illius motus deorſuz quo mo
uetur graue dū generat: ⁊ hoc poteſt ꝓbari ſic. a motore
ꝓpinquo ⁊ imediate oz ꝓcedere motus imediatꝰ nō alio
mediante: hanc recipio ꝓ manifeſta. ⁊ hoc eni videmꝰ in
ꝙ motu ꝗ ipſe ꝓcedit immediate effectiue a prio motore
nl̄lo alio mediāte ꝗ prius efficiat. Silr a caliditate ꝓce
dit calefactio nullo alio mediante: qḋ prius efficiat cali
dū ab eo. Sed dū graue generat ⁊ deſcēdit deorſuz deſcē
ſus eiꝰ nō ꝓcedit ab ipſo gñante ſine medio: imo mediā
te forma ⁊ virtute eius: ⁊ hoc eſt manifeſtū: vt oēs ꝯcce
dūt. ergo motꝰ nō eſt a gñante tāꝗ̃ a motore ꝓpinquo ⁊
imediato. Et hec eſt intentio Cōmentatoris: ⁊ eius ratio
in .3. celi ⁊ mūdi. vbi ſic loqtur Cōmentator. Queadmo Cō.24
dū igitur cetera accidētis exñtia in re gñata nō exñt in ea
niſi a gñante: tñ mediāte forma gñatiſque ſit a forma ge
nerante: ita eſt de hoc motu. Verbi grā. ꝗ cū elementuz
ſit ignis ſtatiz in ꝙ^a parte eius in qua eſt igneitas ab igne
gñante exiſtunt oia accidentia ignis ſm qḋ ignis eſt. Et
vnus eoꝝ eſt motus ad ſuperius. qm̄ ſm ꝗ in parte ge
nerata exiſtet de parte leui ſm hoc exiſtet in ea de motu
leuis corporis: ⁊ de alijs accidentibus proprijs: ſed tñ
qꝛ nō exiſtūt a generante niſi mediante generato. Et mo
tus prio ⁊ eſſentialiter ſit a motore nullo alio mediante:
⁊ ꝓpter hoc ille motus non eſt primus neqꝫ eſſentialis a
motore extrinſeco ſed a forma moti. Et ideo habet pro
prium ille motus: vt per euz moueantur res per ſe cū ali
quid non ipedierit ipſum per violētiā. ſ. cū impedīts ge
uerit ſm iſtuz modū aſſimilat ei qḋ moueat per ſe. vult
ergo Cōmentator ꝗ ipm gñans nō eſt imediatū pn^m acti
uū illiꝰ motus: ſz ꝓpiquus eſt forma grauis. Et ꝗ hec ſit
intētio Cōmētatoris manifeſtū eſt ꝑ illud qḋ ꝯcludit: ſō

habet ꝓpꝛium ille motus vt per eū moueať res per ſe: aut enim intelligit ꝙ graue moueť iſto motu per ſe actiue aut paſſiue ſolū. Si actiue habeo ꝓpoſitū. Si paſſiue ſolū hoc eſt ipoſſibile: ergo ſic hoc non eēt ꝓpriū huic motui. Nam in alio motu moueſť corpora mota per ſe paſſiue: vt in multis alterationibus nālibus qbus alterabilia alterantur per ſe paſſiue ⁊ in oībus motibus celeſtibus qbus corpora celeſtia moueſť per ſe paſſiue. Et cōfirmať per q̄dam dcm̄ eius i eodē cōmento paꝝ poſt ṽba ꝑinducta vbi dicit ſic: neq̄ etiam nūatur inter ea q̄ moueſť ab extrinſeco. loqtur de grauibus: moueť a generante. qa non moueť hoc motu ab extrinſeco ſine medio. Vult ergo Cōmētator ꝙ hoc motu moueť graue ab extriſeco p mediū: ⁊ p h̄ nō dī moueri illo motu ſimpliciter ab extrinſeco: aut ergo intelligiť p mediū actiuū illius motus aut p mediū receptiuū. Si per mediū actiuū illius motus hētur intentū. ſ. ꝙ gñans non eſt immediatū ꝓn^m actiuū illius motus. Si per medium receptiuum tunc ſimilr poſſet dici ꝙ materia nō nūatur inter ea que mouētur motu gñationis ab extrinſeco: qa non ſubijciť gñationi ꝓpꝛie dicte niſi mediantibus prius inductis diſpoſitionibus a gñante: ⁊ ſic non mouetur motu gñationis ab extrinſeco: qꝺ tñ eſt inconueniēs cōcedēre: qꝛ ipſum gñans eſt extrinſecū ſm eē a materia gñatā lȝ aliq modo ſit intrinſecū forte ſm cōtiguationē aut ſm continuationē quādam: vt ꝓbatū eſt in queſtione de itrīſecitate agētis naturalis. videť ergo eē intētio Cōmentatoris qꝺ generās non eſt immediatum ꝑncipiū actiuū ipſi⁹ mot⁹ grauis cū gñatur: ſed ꝓpinquū ꝑncipiū actiuū ē forma ipſi⁹ grauis. Simílr aūt ⁊ de leui ſuo modo. Poſſet etiā ꝓbari per ratione adductā ꝓus ad hanc partē. ſ. qa motus vtriuſq; grauis cū ſit idē ſpē dȝ eſſe a motore vno ſpē immediate: ⁊ deduceť vt prius, huic enim rōni innituť tā ꝗ̄ demonſtratiue: ⁊ imaginabiť ergo ſm iſtā viā ꝙ cū ignis generat ignē ex oleo ꝓus efficit leuitatē ignis in mā olei et mediante illa leuitate tā ꝗ̄ mediante agēte ꝓpinquo efficitur motus ad ſuperius: ⁊ quanto ꝑfectior fuerit oino leuitas tāto ſiet magis ſurſum. ⁊ cū fuerit oino cōpleta leuitas cōplebitur vbi ſurſuȝ: niſi aliqd detineat violenter. Similr aūt ⁊ de graui ſuo modo. Et ex hoc aliq concludūt ſatis ſubtiliter ꝙ gñatio ignis pōt incipi in ſphera aeris: ſed non cōpleri: qa cōpleta eſt cū eſt ſurſuȝ ſimpliciter ⁊ hic eſt locus ignis non aeris: vt patet. 4. celi. Ratio in oppoſitum ſoluta eſt in queſtione precedente.

¶ Ad dicta aūt et ſic intēdētibus ſic ꝯtigēt eadē hec. Si vo ab eo qꝺ moueť. mouetur omne qꝺ moueť aut hoc reb⁹ inerit ſed ſȝ accidēs: quare mouet quod quidē moueť non tamen ꝓpter id quod mouetur ipſum ſemper aut non ſȝ per ſe. primū quidē igiť ſi ſm accidēs nō: nō neceſſe eſt mouere qꝺ moueť. ſi autem hoc eſt. manifeſtum eſt ꝙ contigit aliquando nihil moueri eorū que ſunt ⁊c. Textu. cōmen. xxxvj. Qō. xiij.

A Hic poteſt queri. Utrum ſit aliqꝺ mouens penitus imobile. ¶ Et arguiť primo ꝙ nō. qꝛ ab vno ⁊ eodē imobili non ꝓcedūt immediate diuerſa. hoc hētur in. 2. de gñatione. ⁊ in iſto. 8. Sed a primo motore ꝓcedūt immediate diuerſa. ſ. diuerſe circulationes: vt pȝ ex. 12. metaph. ⁊ Cōmētator dicit ꝙ ꝓ^m mouens mouet hoc motū ſine medio: ⁊ loqtur de primo motu qui eſt circularis cōpoſitus ex diuerſis circulationibus ſuccedētibus. ergo ꝓmū mouēs de quo maxime videtur nō eſt omnino itrāſmutabile. ¶ Item omne efficiens eſt aliquo modo mobile: finis enim mouet agens: vt habeť ex. 2. metaphy. ſed primus motor ē cauſa efficiens ipſius primi motus ſm Cōmentatorem. 12. metaphy. vbi vult ꝙ inſeparatis a materia idem eſt efficiens ⁊ finis ⁊c. ¶ Item omne ꝙ intelligit ⁊ appetit eſt mobile: intellectus enim mouetur ab intelligibili ⁊ voluntas ab appetibili. 3. de anima. ſȝ primū mouēs itelligit ⁊ appetit: vt pȝ. 12. metaph. ġ ⁊c. ¶ Itē illud qꝺ eſt intrinſecū mobili eſt mobile: motis enim nobis mouentur omnia que ſunt in nobis. Sed prim⁹ motor eſt intrinſecus mobili primo aliter enim motus primus non videretur eſſe naturalis: ergo ⁊c.

Ec.53 (beside "ab vno ⁊ eodē imobili"); Ec.53 (beside "⁊ Cōmētator dicit"); T.cõ.8. (beside "mus motor ē cauſa efficiens"); T.c.54 (beside "telligibili ⁊ voluntas"); T.c.51 (beside "mouēs itelligit")

¶ Oppoſitum arguiť auctoritate Ariſto. in iſto caplo. T.c.36

Ad queſtionem eſt dōm breuiter qꝺ prim⁹ motor eſt oino imobilis motu ꝓpꝛie dicto. Et ꝓbatur multipliciter. Primo: qꝛ ſi primus motor moueť motu ꝓpꝛie dicto aut moueretur a ſe aut ab alio ꝑ ſufficiētem diuiſionē. non ab alio: qꝛ ſic non eſſet motor primus: ⁊ imo illud aliud a quo moueret: ⁊ mouens enim eſt prius moto. Si aūt a ſeipſo aut mouere tur ex potētia eēntiali ad actum: aut ex potētia accidētali. non aūt ex potētia eſſentiali: qꝛ ge oē qꝺ moueť mouetur ab alio: vt oſtenſum eſt prius. Si autē ex potētia accidētali tunc eēt aliqꝺ mouens prius eo. Omne enim qꝺ mouetur de potētia accidētali ad actuȝ eſt poſterius aliquo mouente qꝺ mouet aut mouit de potētia eſſentiali: ſicut graue actu exiſtens ſurſum ⁊ deſcēdens deorſum eſt poſterius ſuo gñante qꝺ mouet de potētia eēntiali ad actū: ⁊ ſic prim⁹ motor nō eſſet primus qꝺ eſt impoſſibile. q̈re ⁊c. ¶ Itē ſi oē mouēs moueretur: aut hoc ineēt ipſis mouentibus per accidēs. ſ. qꝺ non mouerēt niſi mouerētur: aut hoc deberetur eis per ſe. Non eſt dōm qꝺ p accidens: qꝛ qꝺ per accidēs non eſt neceſſarium: ⁊ imo cōtingit ipſum non eē: ⁊ ſic contingeret mouēs nō moueri. Sed nō mouet niſi moueatur vt tu ponis: ergo dicis ꝙ oē mouēs mouetur. ergo cōtingeret oino non eē motū: qꝺ eſt impoſſibile qꝛ motus eſt perpetuus: vt prius probatū eſt. ¶ Si autē dicatur qꝺ oē mouēs mouetur: ⁊ hoc cōuenit ei per ſe. Tūc arguitur. aut mouetur eadē ſpē mot⁹ qua mouet, aut alia. non eſt dōm ꝙ eadē ſpē motus: qꝛ irrationabile eēt dicē ꝙ oē docēs doceretur: ⁊ ꝙ oē ſanās ſanareť ſm eandē ſpēȝ ſanationis qua ſanat. ſilr aūt ⁊ i alijs. Si vero dicatur qꝺ oē mouēs neceſſario mouetur: ⁊ alia tñ ſpē mot⁹ q̄ȝ illa qua mouet: ſeq̄retur qꝺ nihil mouebitur aliquo motu quin oporteat eſſe aliqꝺ mouēs qꝺ mouet illo motu ⁊ mouetur ⁊ eodē. vbi grā. non poterit aliquis ſanari: quin oporteat eē aliqꝺ ſanās qꝺ ſaneť ſȝ illā ſanationē: ⁊ ſimilr aūt ⁊ in alijs. Et ad huius declarationē accipio ꝓ qꝺ ſpēs motuuȝ ſunt finite. 2° ꝙ ſemꝑ cū aliquid moueť a pluribus motoribus ordinatis aliquo motu magis mouetur a priori q̄ȝ a poſteriori: vt dicit in litera. ⁊ videtur ēt ex libro de cauſis. Ponať ergo qꝺ aliquis ſanetur ab opthalmia ⁊ ſanans moueatur quadā alia ſpē motus quecūq; ſit illa: ⁊ pȝ qꝺ moueatur ab aliquo alio motoř qꝺ mouetur. Et tunc q̈riť de illo ſcđo motore vtruȝ moueať motu illo ſanationis quo moueť mobile aut alio motu. Si illo motu hētur ꝓpoſitū. ſ. qꝺ nihil mouetur motu ſanationis ab ophthalmia quin ſanatur illa ſanatione. Nam illud 2^m mouēs a quo mouetur illud qꝺ immediate poniť ſanare magis mouet illo motu q̄ȝ ꝓpinquū ſanans: vt pȝ ex ſcđa ſuppoſitione. Si vo dicatur qꝺ illud mouēs ſcđo acceptū non mouetur illo motu. ſ. ſanationis ab ophthalmia ſȝ alio motu: tūc q̈riť de motore eius. Utꝝ moueať illo motu aut alio. Si illo motu hētur ꝓpoſitum. Si alio

B ꝯ ꝑſ^us (beside "Ad queſtionem")

queritur de motore qꝫ movet illo motu. Et ſic cū ſpecies motuū non ſint infinite vt ſuppoſitū eſt tandem diſtribu/tis oībus ſpēbus motuū ipſis motoribus deveniet ad hō qd aliqd movēs ad ꝓpinquū movēs movebit illo motu ſanationis: ⁊ ſic cū movēs ſuperius magis moveat qꝫ ꝓpinquū: neceſſe eſt qꝫ eum aliqd ſanat ab opthalmia qꝫ ſit aliqd movēs illo motu ſanationis qꝫ etiā movet illo eodē motu. ſ. qꝫ ſanat ab opthalmia qd ē valde deriſoriū ſimilr aūt ⁊ in alijs motibus. vbi gr̄a. ponamus qꝫ aliqs diſcat grāmaticā: tu ponis qꝫ doctor qui movet illo motu movet quadam alia ſpē motus: ⁊ ſic querā de motore qui movet illum doctorē grāmatice. Vt doceat grāmaticam aut moveatꝫ quodā alio motu. Si primo modo habeo ꝓpoſitū. ſ. qꝫ cum aliqs docet in grāmatica opꝫ qꝫ doceatur in grāmatica ab aliquo: qui docet in ipſa grāmatica: qd eſt abſurdū. Si vō movēs movet alio motu ſm ſpēm: ⁊ ſic quero de eius motore: vt prius ⁊ ſic cū nō ſint infinite ſpēs motuū: opꝫ qꝫ cū oēs ſpēs diſtribute ⁊ aſſignate fuerint motoribus qꝫ revertatꝫ ad hoc qꝫ aliqd movens moveatꝫ illo motu. ſ. qꝫ doceat in grāmatica: ⁊ conſtat qꝫ illud movēs ad qd ſic pervenitꝫ magis movet illo motu ꝓpoſito qꝫ alia movētia poſteriora ergo nūqꝫ aliqs docebit grāmaticam niſi ſit aliqd movēs docens grāmaticam qd addiſcat grāmaticā: qd eſt impoſſibile: qꝛ addiſcere eſt ſm ignorantiā: ⁊ docere eſt ſꝫ ſciam: vt dicit Cōmētator. ergo impoſſibile ē qd oē movēs per ſe moveat ita tamē qd moveatꝫ alio motu ſꝫ ſpēꝫ ab illo motu quo movet, nec eodē: vt ꝓbatū eſt. ergo nō eſt dōm qd oē movēs moveatꝫ nec̄io nec per accidēs: vt ꝓbatū eſt. ꝗ nullo modo verū ē qd oē movens moveatꝫ. ergo opꝫ eſſe aliqd movens, imobile. In hac aūt ratione multa notāda ſunt vba Ariſto. Sumit eniꝫ iſtam diviſionē. qd ſi oē movēs moveretꝫ aut hoc cōpetit rebus per ſe aut per accidēs. ⁊ poſtea ſumit qd accidētia nō ſunt nec̄ia ſed ꝯtingit nō eē. In quibus vbis manifeſtū eſt Ariſto. intēdere qd omne per accidēs qd diſtinguitꝫ cōtra per ſe poteſt nō eē ⁊ ſic nlluꝫ eſt pure per accidens qd eſt nec̄ium: ⁊ cuius tn̄ oppoſitum cōiter dicitur: per ſe eniꝫ ⁊ per accidēs: qd quidem per accidēs ꝯtingit nō eē: ſufficiēter dividūt oē qd ineſt alicui: ita. ſ. qd oē qd cōpetit alicui vel cōpetit ei per ſe vl per accidēs tali pro accn̄talitate qd ꝯtigit nō eē. Conſtat aūt qd illud qd debetꝫ alicui nec̄io nō debetꝫ ei per accn̄s: ſic qd ꝯtingat nō eſſe. ergo oē qd ineſt alicui nec̄io ineſt ei per ſe aliquo modo perſeitatis ⁊ non pure per accidens. In hoc aūt manifeſto teſtimonio Ariſto. gauiſus ſuꝫ cōtra illos qui pueriliter aſſerūt aliqꝫ eſſe pure per accidēs in exiſtētia aliqbus: ⁊ nullo modo per ſe: ⁊ tamē neceſſario inſunt eis. De hoc aūt aliqꝫ dixi in primo huius. ⁊ forte alſ dicā ſeorſum, ſi deus voluerit. ¶ Itē arguitꝫ ad pn̄cipale. quādocūqꝫ aliqd eſt cōpoſitū ex duobus quorum vtrūqꝫ exiſtit ꝑ ſe: ⁊ alterꝫ eorꝫ fuerit ſeparatū a reliquo: nec̄e eſt vt reliquū ſit ſeparatū. vbi gr̄a. ſi terra ⁊ aqua ſunt in miſto ⁊ vtrūqꝫ eorꝫ ꝑ ſe. ſ. qꝫ neutrū eorꝫ eſt neceſſariū in eſſe alterius: ⁊ aqua fuerit ſeparata a terra in aliquo loco: nec̄e eſt vt terra ſit ſeparata ab aqua in aliquo loco. Similr̄ ſi eſt aliqd cōpoſituꝫ ex motore ⁊ moto: vt manifeſtū eſt: ⁊ invenitur aliqd motū ſeparatū a movente. ſ. aliqd motū qd non movet aliqd aliud: aliter eniꝫ ꝓcederetur in infinitū: vt dicit Cōmētator: ſicut forte terra movetur ab alijs elemētis ⁊ non movet aliqd aliud inferius ea in ſitu aut ꝑfectione: ⁊ ipſum primū movēs eſt aliquid per ſe exiſtēs: vt ſupponitꝫ. ergo oportet eē aliqd

Cō. 37. movens ſeparatū a moto. ſ. qꝫ non moveretꝫ. Et iſtam ra/
Motus tionē ponit Cōmētator ex vbis Ariſto. vt patet inſpiciē/
capitur ti lr̄am ⁊ cōmentū. ¶ Sed intelligēdū eſt qd motus acci/
dupl̄r. pitur dupl̄r. Uno modo. ꝓprie pro trāſmutatione ſm quam aliqd ſe hꝫ aliter nūc qꝫ prius: ⁊ hoc modo intelligit Ariſto. pm̄ motorē nō moveri nec per ſe nec per accidens: ⁊ hoc etiam ꝓbatur eo qꝫ demōſtrat in conſequētibus. ſ. qꝫ primū movēs non eſt corpus nec vtus in corpore. Alio modo accipitꝫ motus improprie ⁊ cōiter pro qꝫcūqꝫ operatione rei ſive operatio illa ſit diverſa a ſba rei ſive non ſit diverſa realiter a ſba operāte. ⁊ hoc modo pm̄ principium motus. ſ. deus ipſe poteſt dici moveri: qꝛ. ſ. habet operationē imanentē. ſ. intelligere ⁊ amare ſeipſum que tn̄ operationes ſunt ideꝫ eētialiter cum ipſa ſubſtātia divina: qꝛ qcqd eſt in deo eſt ipſe deus: vt habet videri 12° metaph. ⁊ forte hoc modo intellexit Ariſto. ⁊ plato ipſum pm̄ movēs moveri a ſeipſo: ⁊ nō primo modo.

Ad primam rōnem cū dicitꝫ. ab vno imobili ⁊c. poteſt dici qꝫ verꝫ eſt diverſa actu diviſa ⁊ diſtincta abinvicē: ſed ab vno imobili poſſunt ꝓcedere diverſa quorꝫ vnū non eſt alterꝫ: nō tn̄ diverſa actu ⁊ diſtincta abinvicē ſꝫ cōtinua ſibiīvicē ſicut ptes alicuius totius: ⁊ modo ſic eſt in ꝓpoſito. nam circulationes diverſe. ſ. quarꝫ vna nō eſt alia ꝓcedūt a primo motore imobili imediate. ſ. non mediante aliquo alio motore: ſꝫ non ſunt diſtincte nec diviſe abinvicē actu: imo ſunt partes vnius totiꝰ motus ꝯtinui quarꝫ vna ſuccedit alteri continue: vt pꝫ ex iſto. 8. ¶ Ad aliud poteſt dici qꝫ agens aliquē effectū ꝓpter finem acqrēdū bn̄ movetꝫ ab illo motu qui differt a ſua ſbāꝫ: ſꝫ non moveatꝫ ab illo motu cōtinuo ⁊ diviſibili: ſed agēs qd agit ꝓpter cōſervationē ſue perfectionis ⁊ non ꝓpter acqſitioneꝫ alicuius qd ei deficiat: non opꝫ qꝫ moveatꝫ a fine motu ꝓprie dicto a motu q ſit trāſmutatio differēs a ſua ſbāꝫ: ſufficit qꝫ intelligat ipꝫ finē ⁊ appetat. ⁊ iſta non ſunt motꝰ ꝓprie ⁊ vere dicti vt dicitꝫ cōmuniter: hoc autē modo motores corporꝫ celeſtium movēt: ⁊ vt docet Cōmentator. 10. metaph. movet enim ꝓpter ſe pm̄aria intētione: ⁊ ſcd̄aria intētione moveāt ꝓpt gn̄onē iſtorꝫ iferiorꝫ: ⁊ ideo nō opꝫ qꝫ moveātur ab aliquo fine ⁊ motu proprie dicto. ¶ Ad aliā patet ex dictis. qd eni intelligit itellectione differēte a ſua ſubā aliqualiter movetꝫ de vno intelligibili in aliud: vt pꝫ i 3° de anima. ſed qꝫ intelligit intellectione eterna que eſt idē qd ſua ſubā nō movetꝫ niſi valde improprie ⁊ trāſumptive: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. ¶ Ad aliā dico qꝫ aliqd eē intrinſecum mobili poteſt itelligi dupl̄r. Uno ſm ſubſiſtētiā ⁊ eſſe vt forma ſbālis. Alio ſꝫ appropriationē vtutis. ⁊ hoc modo dicitur aliqd eē intrinſecū mobili eo qꝫ hꝫ de ſui natura movere tale mobile ⁊ nō aliud: ⁊ tāta velocitate ⁊ non maiori nec minori. Primo modo verꝫ eſt qꝫ illud qd eſt intrinſecū mobili movetꝫ ſaltē per accn̄s. Sed 2° nō oportet ⁊ ſic eſt hic. naꝫ motor corporis celeſtis eſt ei intrinſecum ſm appropriationeꝫ ꝑdicto modo. Utruꝫ aūt pn̄m divino pm̄. ſ. deus ſit illo modo intrinſecū mobili ⁊ imediate efficiat motum primum aut alius motor appropriatus alia queſtio eſt ⁊ videndum poſt.

Intriſeca mobi ē ... dupl̄.

¶ Et iterum conſideras in principia moventiū eſſe quidē igitur quedā corū que ſunt qꝫ aliquando quidem moventur. Textu cōmenti. l.

Queſtio. xiiij.

Hic poteſt queri vtruꝫ motores corporꝫ celeſtiuꝫ moveantꝫ per accn̄s. ¶ Arguitꝫ primo qꝫ nō: qꝛ nullus motor qui movetur per accidēs movet motu eterno hāc accipit Ariſt. in litera. Sed quilibet motor corporis celeſtis movet motu eterno: vt ē vult Ariſto. Nam omnis motus celeſtis eſt eternus: vt patet ex primo celi ⁊ mū. ⁊ motꝰ eternꝰ eſt a motore eterno ⁊ eternalr movēte. ꝗ ⁊c. T. c. 18

¶ Oppoſitū.

t.c.12 ¶ Oppoſitũ arguit̃ auctẽ Ariſ. in lr̃a. videt̃ enim velle ꝙ quedã mouẽtiũ ꝑncipioꝝ que ſunt in celo mouẽtur per accidẽs. ⁊ idem dicit Cõmẽ. ⁊ expoſitores.

t.c.50 Ad q̃õnem intelligẽdũ eſt ꝙ Ariſt. diſtinguit de eo ꝙ mouet̃ ꝑ accidẽs. Aliqd enim mouet̃ per accidẽs a ſeipſo ⁊ aliqd mouetur ꝑ accidens ab altero. ⁊ hãc diſtinctionẽ ponit in his verbis. Non eſt aũt idẽ mouere ſ3 accidẽs a ſeipſo. ab altero .n. eoꝝ in/ eſt qd̃ ⁊ eoꝝ que i celo ꝗbuſdã ꝑncipiꝭ. queciiq̃ plures ferunt̃ motus altero aũt corruptibilibus ſolũ. Hanc aũt diſtinctionẽ ꝗdam ſic itellexerũt ꝙ illud dr̃ moueri ꝑ ac/ cidẽs a ſeipſo quod mouetur ꝑ accidens illo eodem mo tu quo mouet ipm̃ mobile in quo eſt ⁊ vt aĩa aĩalis qd̃ eſt hic mouetur illo eodẽ motu quo mouet ipm̃ corpus. ſ. motu locali proceſſiuo. ſ3 aliqd intelligitur moueri per accidẽs ab altero quando ſuũ mobile mouetur quodam alio motu ab illo quo mouet ipſum motor propinqu⁹ ⁊ quẽ quidẽ motum facit aliquis alius motor: ſicut nauta exiſtens in naui mouet nauẽ ꝑtranſeundo aquam ſicut ab vno littore ad aliud littus ⁊ cum hoc ipſa nauis impe tu aque mouet̃ inferius vbi fluit aqua ⁊ tũc etiam ipſa na uis mouet̃ ab altero ꝑ accidens. Videlicet. q2 nauis mo uet̃ quodã motu quẽ nõ facit nauta. ſ. ad inferius. Tũc

B dicũt ꝙ nullus motor corpis celeſtis mouet̃ ꝑ accidens primo modo. ſ. a ſeipſo: ita ꝙ moueat̃ illo eodem motu quo mouet̃ ſuũ mobile. ⁊ hoc probat ratio prius indu/ cta. Et ꝓbat̃ aliter q2 motor qui eſt ſeparatus ſ3 eẽ a ſuo mobili nõ mouet̃ ꝑ accidẽs illo motu quo mouet ſuũ mobile. hec recipit̃ pro manifeſta: ſ3 motor cuiuſlibet or bis celeſtis eſt hꝰ vt ꝓbat̃ ex his que tradita ſunt in iſto .8. ergo ⁊c. ¶ Secũdo ꝓbãt q2 motor cuiuſlibet mobilis mouet̃ quodã alio motu ab illo quẽ dat ei ſuus ꝓprius motor. mouet̃ ꝑ accidẽs ab alio. ſ. ab illo motore a quo eſt ille alius motus: ſicut nauta mouet̃ ꝑ accidẽs ab aqua deferẽte nauez in qua ẽ nauta: ſed q̃libet corpus celeſte aliud a primo mobili mouet̃ quodam alio motu ꝓprio: q̃libet enim mouetur motu diurno ab oriẽte in occidẽs ab ipo ꝑmo motore qui mouet ꝑmũ mobile hoc motu. ⁊ alia mobilia ſequũtur vt dr̃ in aſtronomia. ⁊ Cõmẽ. ac cipit hic. ergo ⁊c. ¶ S3 cõſiderandũ eſt ꝙ iſta vltima cõ cluſio. ſ. ꝙ motor orbis iferioris mouet̃ ꝑ accidẽs ab alio põt intelligi dupl'r. Vno modo ꝙ ille motus recipiat̃ ab ipſo motore ⁊ vniat̃ ei ſm̃ eſſe accidental'r ita ꝙ ꝑ illum motũ trãſferat̃ accidẽtal'r de vno vbi ad aliud vbi ſicut cũ nauta eſt in naui delata ꝑ aquam fluentẽ inferius ⁊ ipſe nauta recipit in ſe ſubiectiue accidẽtal'r motũ ad iferius ita ꝙ ꝑ illũ motũ tranſfert̃ accidẽtal'r ad aliquod vbi. Alio modo poteſt intelligi ꝙ hꝰ motor moueat̃ ꝑ accidẽs ab alio mõ ſic ꝙ ille motus recipiatur in eo ſubiectiue ⁊ ꝑ illum trãſferat̃ accidẽtaliter de vno vbi ad aliud vbi. ſed qd̃ il/ le motus attribuit̃ ei rõne alterius cui approꝑiat̃ in mo to. Et ꝑmo iſtoꝝ modoꝝ nõ videt̃ bene poſſibile ꝙ mo tor orbis iferioris mouet̃ per accidẽs ab alio: q2 illud qd̃ eſt incorporeũ oio ⁊ indiuiſibile nõ trãſfert̃ ꝑ accidens de nouo vbi ad aliud: nec accidentaliter recipit in ſe mo/ tũ ſicut actum informãtem ipm̃. S3 quilibet motor cele ſtis eſt hꝰ vt dicitur cõiter. ⁊ Cõmẽ. plane dicit hic: quia

t.c.51 motor in corpibus celeſtibus nõ ꝯſtituit̃ ineſſe per ſubie ctũ ſuũ. i. per ſuũ mobile. ergo ⁊c. ¶ Itẽ cuꝫ aliqua duo ſunt penit⁹ ſeparata abinuicẽ ſm̃ ſubſiſtentiam ⁊ vnum nõ eſt ꝯtinuũ nec ꝯtiguuꝫ alteri: nõ eſt neceſſarium vnum illoꝝ moueri motu alterius: ita ꝙ in ſe recipiat motuꝫ ſi milem motui illius. Si enim nauta exiſtẽs in naui nullo modo eẽt cõtiguus ipſi naui: nec alicui eius parti quã tumcũq3 aqua flueret ad aliqd̃ vbi iferius: non oporteret nautã moueri ad tale vbi. nũc autẽ q̃libet motor celeſtis eſt ſeparat⁹ ſm̃ eſſe a ſuo mobili: vt vult Ariſt. ⁊ Cõmẽ. expreſſiue. ⁊ nullam continuitatez vel cõtiguitatẽ habet ad ipſum cum ſit ſine magnitudine vt hic demõſtratur. ergo non eſt neceſſe ipſum recipere in ſe accidẽtaliter ta/ lẽ motũ qualem ipſum corpus celeſte recipit ab aliquo motore. vnde q̃uis ſol moueat̃ a motore primo cõtinue ab oriẽte in occidẽte: nõ oportet ꝙ eius motor proprius accidẽtaliter moueat̃ eodẽ motu: ⁊ ꝙ tranſferatur acci/ dẽtaliter de oriẽte in occidẽtem recipiẽdo in ſe talia vbi accidẽtaliter. Si aũt intelligit̃ huiꝰ motorẽ moueri ꝑ ac/ cidens 2° modo. ſ. ꝙ ratione alterius ei attribuatur talis motus ſic poteſt tolerari: quia cuꝫ talis motor ſit appro priatus tali mobili: ⁊ mobile moueatur tali motu ꝑ acci dẽs. ſ. ab aliquo alio motore. motor eius ꝓprius põt di/ ci moueri ꝑ accidẽs illo mõ. Et hoc eſt oino improprie ⁊ equiuoce moueri per accidẽs: vt innuit Cõm. hic. ¶ S3

C Dubiũ. aliq̃s poſſet rõnabiliter dubitare hic ꝯtra iſtud vltimuꝫ. Nam ſi motor approꝑiatus orbi iferiori dr̃ moueri ꝑ ac/ cidẽs: nõ q2 in ſe recipiat motũ: ſed q2 ſuũ mobile appro priatũ mouet̃ ab aliquo alio: tũc ſimiliter hmõi motor ꝓ prius poterit dici quãtus aut lucidus aut ꝑſpicuus ꝑ ac cidẽs: q2 ſuũ mobile ẽ quãtũ ⁊ lucidũ ⁊ ꝑſpicuũ. ſ. orbis quẽ mouet. hoc aũt videt̃ oino eſſe abſurdũ. ergo ⁊ ꝑmũ.

¶ Ad hoc forte dĩcẽdũ ꝙ nõ eſt ſimile: q2 motus ꝓpri⁹ ipſi⁹ Rñ. orbis inferioris eſt effectus ipſi⁹ mobilis ⁊ mot⁹ diurn⁹ eſt eiuſdẽ generis ꝓpinq cum motu ꝓprio cuꝫ vterq3 ſit mot⁹ circularis etern⁹. Sed alia accñtia ipſius mobilis . ſ. quantitas ⁊ ꝑſpicuitas ⁊ lux ⁊ huiꝰ non cauſat̃ actiue ab ipſo motore imobili vt cõiter tenet̃ ⁊ iõ q̃uis ipſi mo tori attribuat̃ moueri per accidẽs rõne mobilis: non ꝑ hoc ei attribuet̃ eẽ quãtũ ⁊ eẽ lucidũ. Sic igit̃ intellige/ mus vba Ari. ꝙ alicui motori nõ debet̃ moueri per acci dẽs a ſeipſo. i. ꝙ in ſeipſo recipit motũ ꝑ accñs: tñ alicui motori debet̃ moueri per accidens ab altero. i. rõne alte rius cui eſt approꝑiatus motor. ſ. motori cuiuſlibet cuius mobile mouet̃ aliq̃ alio motu ab eo quẽ facit motor pro prius. ¶ Et ſi queratur q̃ñ illud qd̃ ſeparatũ eſt ab aliquo ſ3 eẽ ⁊ nõ eſt eius effect⁹ denoiat ipſum. Dicẽdum ꝙ nõ põt denoiatione ꝑmo ⁊ ꝑncipal'r dicta. Sed ſm̃ ſilitudi/ nem põt ⁊ ſic eſt hic. ¶ Sed adhuc circa hoc queret ali/ quis rõnabiliter cũ nullus motor celeſtiuꝫ ſic mouentur per accidẽs ꝙ ei inheret mot⁹ ⁊ ꝙ ſubijciat̃ motui: qua re magis attribuit̃ moueri ꝑ accñs rõne mobilis illi mo tori cuius mobile mouet̃ alio motu q̃3 illi motori cuius mobile nõ mouet̃ alio motu. Et ad hoc videt̃ reſpõdere Cõmẽ. ꝙ cauſa in hoc eſt: q2 ille motor cui⁹ mobile mo uet̃ motu alteri⁹ mobilis eſt minus nobilis ⁊ minus ꝑ/ fectus q̃3 ille cuius mobile nullo alio motu mouet̃: ⁊ rõ ne ſue minoris ꝑfectionis attribuit̃ ei aliqual'r conditio motoꝝ gñabilium ⁊ corruptibiliũ que mouent̃ per acci dẽs: l3 equoce dicatur moueri per accidẽs hic ⁊ ibi: vt di cit Cõmẽ. illi autez motori cuius mobili non accidit mo ueri aliquo alio motu non attribuit̃ moueri rõne mobi lis ꝓpter maiorẽ eius ꝑfectionẽ ⁊ velocitatẽ. Et hoc vi/ detur Cõmẽ. intẽdere in his verbis. Et iſta diſpoſitio eſt diminutio in motore corporis celeſtis cui accidit vt ſuuꝫ motũ moueatur ab alio. ⁊ ideo perfectior mouẽtium eſt mouens motu diurno cui non accidit hoc.

Ad rationem ꝑmã dico ꝙ bene ꝯtigit motorẽ celeſtez nõ moueri ꝑ accñs illo mõ ꝙ in ſe recipiat ipꝫ motũ ꝑ quẽ trãſferat̃ accidẽtal'r de vno vbi ad aliud. hoc. n. nõ debet̃ niſi motori qui eſt ꝯiũct⁹ mobili ſ3 eſſe ſicut eſt aĩa aĩalis: ſed nõ ꝓbat ipſũ nõ moueri per accidẽs alio mõ. ſ. rõne alterius: puta mo bilis ꝓprij. ⁊ hoc mõ itellexerit Ariſ. ⁊ Cõmẽ. Forte dĩcẽdũ aliter ad q̃õnẽ ꝙ Ari. in illo loco nõdũ ꝓbauerat ꝙ mo

tores celi ſunt ſine magnitudine: ꝛ ideo loquitur hic de il lis ac ſi eſſent in magnitudine. Et eſt aduertēdū ꝙ cū di/ cimus aiam aialis hic exiſtentis moueri a ſeipſa per acci dens nō accipimus per accidēs prout diſtinguitur ↄtra per ſe per ſui naturam. tale enim per accidens nō eſt ne/ ceſſarium: anima aūt neceſſario eſt mobilis ad motuʒ cor poris. Sed accipimus per accidens prout diſtinguitur contra ſolitarium ꝛ ſeparatum.

℄ At vo alio facietib⁹ pricipiū ꝛc. T.c.liiij.

℄ Trib⁹ āt exītibus motib⁹ alio qdem ſm magnitudinē: alio ſʒ paſſionem: ꝛ quodā alio ſm locū quem vocamus loci mutatio nē. hūc aūt neceſſarium eſt eſſe primuʒ ꝛc.

Textu com. lv. Queſtio. xv.

A Ueritur hic. Utrum motus localis ſit prior omnibus alijs motibus. ℄ Et arguitur pri mo ꝙ nō. Quia ſicut ſe habet terminus ad terminū ſic motus ad motum per conueni entēʒ ſimilitudinem: qꝛ motus eſt eiuſdem eſſentie cum termino ad quē eſt: ſed terminus generatio nis prior eſt termino motus localis. Nam terminus ge/ nerationis eſt ſūba. terminus aūt mot⁹ localis eſt vbi. Sʒ ↄſtat ꝙ ſūba prior eſt omni vbi: cum ſit accidens: ꝛ ſūba

T.c.4 prior ſit ipſo accidente. /° metaph. ergo ꝛc.

℄ Oppoſitum arguit̄ auctē Ariſ. in lra. vbi plane vult ꝙ motus localis eſt prior alijs motibus.

Gñatio capitur dupl'r. Ad qōnem aliqua ſunt intelligēda. ℄ Primo eſt ↄſiderādū ꝙ gñatio dupl'r accipit̄ ſi cut cōiter dr̄ in 2° ꝛ in.3. huius. Uno mō proprie pro edu ctione forme ſubalis de po° materie. Alio mō iproprie pro

Priori/ tas tri/ plex. trāſmutatiōe pcedēte in mā p quam trāſmutationē pce dētem mā diſponit̄ ad receptionē forme ſubalis. ℄ Iteʒ ↄſiderādū eſt ꝙ aliqd eſſe prius alio itelligit̄ tripl'r quā/

T.c.55 tum ſpectat ad ꝓpoſitū ſʒ Ariſt. in lra. Uno mō dicitur prius illud quo nō exiſtēte nō eſſent alia. illud vo ſine re/ liqs. vt aial nō exñte nō eſſet hō: ſed aial pōt eſſe i aliquo ſine hoie. ꝛ iſte modus pt vocari prioritas ſm ↄñaʒ: eo ꝙ a tali priori nō ↄuertit̄ ↄñtia. Alio mō aliqd eſt prius tpe .ſ. qd fuit aut erit i aliq tpe prius qʒ fuerit reliquus. 3° mo do dicit̄ prius ſm ſubam .i. ſm pfectionē ꝛ nobilitatem ℄ Item eſt intelligendū ꝙ mot⁹ localis ꝛ alij motus poſ

Motus cōparāt̄ dupl'r. ſunt dupliciter comparari adinuicem. Uno modo ſm ꝙ ſunt in vno ꝛ eodē ſubiecto. Alio modo ſm ꝙ inueniun tur in diuerſis ſubiectis: vt mot⁹ localis in corpore cele/ ſti. ꝛ alij motus in alijs .ſ. in iſtis inferioribus.

B ℄ T ſic dicēda ſunt ad qōnē multa. ℄ Primo ꝙ ſi motus

ꝯ prima localis ꝛ alij mot⁹ cōparātur adinuicē ꝓut ſunt in diuer ſis mobilib⁹ .ſ. vt motus localis eſt in celeſtib⁹: ꝛ alij mo tus ſunt in iſtis iferioribus: ſic prior eſt mot⁹ localis: pri/ mo mō prioritatis ſm ↄñtiā. ꝛ hoc nihil eſt aliud dicere niſi ꝙ motus celi prior eſt iſtis motibus hoc mō prioritatis. hoc aūt facile eſt videre: qꝛ ille motus quo non exñte alij nō eēnt ꝛ ipſe pōt eē ſine reliqs eſt prior eis hoc mō ſm ↄñtiā. Sed ſi nō exiſteret motus celi nō eēnt alij motus: ꝛ ipſe motus celeſtis pōt eē non exñtibus alijs: ita qd alij nō ſunt cauſa ipſius pncipalis. ꝛ hoc ſupponit̄ ad pñs. quare ꝛc. ℄ Scdo dōm ꝙ ſi cōparet̄ motus localis ad

ꝯ ſcda alios mot⁹ ꝓut ſunt in diuerſis ſubis ſic mot⁹ localis eſt prior tpe alijs motib⁹: qꝛ ille motus eſt prior tpe queʒ ſo lū ↄtingit eſſe ppetuū vnū numero. ſed ſolū motū localē ↄtingit eſſe eternū vnū numero. ğ ꝛc. Maior apparet qꝛ eternū ſeu ppetuū eſt prius tpe nō eterno vt manifeſtum eſt. ꝛ minor ſupponit̄ ad pñs. qꝛ Ari. eaʒ diffuſe demō ſtrat in lra ꝓbādo ꝙ nullus alioꝝ motuuʒ ab ipſo motu

ꝯ terti locali pōt eſſe perpetuus ſimpliciter: ꝛ ꝙ ipſe motus lo/ calis circularis pōt eſſe continuus perpetuus. ergo ꝛc. ℄ Tertio dicendum ꝙ ſi comparetur motus localis ad alios motus ꝓut inuenitur in eodem ſubiecto ſeu mobi li: ſic motus localis eſt prior ſm perfectionem alijs moti bus ꝓpe dictis. Quod ꝓbatur. qꝛ qd eſt poſterius via generationis eſt prius perfectiōis via. hec ſupponitur ꝓ manifeſta: Sed motus localis in vno ꝛ eodē mobili eſt poſterior via gñonis. prius. n. tpe aial gñat̄ ꝛ poſtea auget̄ ꝛ alterat̄. auget̄ dico ad qꝫtitatē debitā ꝛ poſtea mouet̄ motu locali ꝓceſſiuo. quare ꝛc. Itē iſte mot⁹ eſt pfectior p quē res mota nō corrūpit̄ nec diſponit̄ ad corruptio/ nē qꝫ ille p quē res mobilis corrūpit̄ aut appropinquat corruptioni. hec eſt manifeſta: ſʒ p motū localeʒ illud qd mouet̄ nō corrūpit̄ neqꝫ diſponit̄ ad corruptionē qꝫtū cūqꝫ fortiter moueat̄ motu locali: vt pʒ i corpore celeſti: qd maxime mouet̄ motu locali: ꝛ tñ eſt corruptibile: vt pʒ p celi ꝛ mū. Sʒ per alios mot⁹ res mota corrūpitur aut diſponit̄ ad corruptionē. tñ eni pōt aqua caleſieri ꝙ T.c.2c ipſa corrūpit̄: ꝛ tñ poſſet aer augeri per rarefactionē ꝙ corrūpit̄. Sʒ corp⁹ celeſte ꝙ ꝓpꝛijſſime mouetur local'r

Motus adfor/ mam. nūqꝫ pōt tātū moueri ꝙ corrūpat̄: aut magis fiat propin quū corruptiuū. Et p p hoc alij mot⁹ cōit̄ dicūtur motus ad formā ꝓ tāto qꝛ per eos diſponit̄ res ad receptionē ꝛ corruptionē forme ſubalis de qua pncipal'r dr̄ forma. mot⁹ aūt localis nō dr̄ mot⁹ ad formā: qꝛ per ipm nō acq

Gñati eſt pl etiom cu loc rit̄ neqꝫ corrūpit̄ forma ſbalis in mobili qd mouet̄ illo motu ſm nām. ſed dr̄ mot⁹ ad vbi. Alias rōnes adducit Ari. in lra: ꝛ videat cui placet. ℄ Cōſiderandū aūt eſt qd quāuis mot⁹ localis in vno ꝛ eodē mobili ſit pꝛior ſm pfe ctionē alijs motib⁹ ꝓpe dictis: tñ nō eſt prius ſm pfectio nē gñatiōe ꝓprie dicta q̄ eſt eductio forme ſubalis anima lis de potētia materie: imo illa gñatio videtur eē ſimpli/ citer pfectior ꝛ nobilior trāſmutatio ſaltē ex pte termini ad quē: cum ſuba ſit ſimpl'r nobilior ſuis accidētibus vt dicit Cōmētator in 2° de aia. verſus principium.

Cō.2. ℄ Et ex hoc patet ad rōnem quid dicēdum ſit.

℄ Qd qdē loci mutatio pria ſit māifeſtū ex his eſt: Que āt loci mutatio pma ē nūc de mōſtratū eſt: ſil' āt ꝛ ꝙ nūc ꝛ prius ſuppoſi tū ē ꝙ ↄtigit quēdā motū eē ↄtinuū ꝛ ppe tuū ꝛc. Tex. cōmē. lxi. Queſtio. xvi.

A Ueritur hic. Utrū trāſmutatiōes alie a mo tu locali poſſint eſſe ppetue. ℄ Arguit̄ pri mo ꝙ ſic: qꝛ oēs ſpēs poſſunt eē eterne: qꝛ vña ſunt eterna: vt vult Ariſt. pmo Poſter. Et Lincoñ. dicit ibi ꝙ veriſimile ē oēs ſpēs in oi hora manere. Aliter. n. vniuerſitas entiū qꝫſiqꝫ eſſet diminuta: qd videt̄ in cōueniēs: ſed ille tranſmutationes a motu locali ſunt quedā ſpēs .ſ. alteratio aut augmenta tio ꝛ generatio: vt patet in. 3. 7. 5. huius.

T.c.6 ꝯ pria ℄ Oppoſitum arguitur auctē Ariſt. in iſto capl'o:

Ad qōnem dico breuiter ſm Ariſ. ꝙ nulla trāſ mutatio pter localē pōt eē ppetua ea dem numero pmanēs vna ꝛ cōtinua. Et hoc ꝓbatur ra tione Ariſ. qꝛ nulla trāſmutatio que eſt inter oppoſita ē ppetua ꝛ infinita. Sed ois trāſmutatio alia a motu loca li eſt inter oppoſita. ergo ꝛc. Maior ꝓpoſitio recipit̄ pro manifeſta. ſicut eniʒ magnitudo que inter duo pūcta eſt nō eſt infinita ſimpl'r: ſic trāſmutatio que ē inter duo op poſita nō eſt īfinita: ī imo finita ꝛ terminata. Nā illa oppo ſita ſunt termini illi⁹ mutationis: ꝛ omne hñs terminos eſt terminatū. ꝛ minor pʒ inducēdo. nā alteratio eſt inter ↄrias qlitates: vt dealbatio inter albedinē ꝛ nigredinem

ꝛ augmētatio

ꝛ augmentatio īter q̄litatē diminutā ꝛ q̄litatē pfectā: q̄ q̄dāmō opponunt̄ circa idē ſubm. ꝛ gñatio ꝛ corruptio īter ens ꝛ nō ens aliq̄ mō. generatio eniꝫ de nō ente actu eſt ad ens actu. corruptio vero ab ente actu ad non ens actu: vt patet in p̄ huius. g̃ ꝛc. ¶ Sed eſt cōſiderandum
T.c.62. ſm Cōmē. hic q̄ aliquis poſſet imaginari alias tranſmutatiōes eſſe cōtinuas. Alio mō nō q̄ vnum mobile ſemp ꝛ cōtinue moueatur aliq̄ vno motuum talium vt q̄ cōtinue dealbetur aut continue calefiat ſm q̄d vnum mobile ꝯtinue ꝛ ſucceſſiue mouetur motib⁹ cōtrarijs ſine quiete media vt q̄d vnū mobile p̄ moueat̄ de albedine ad nigredinē, ꝛ 2° de nigredine ad albedinem ſine quiete media. Siłr aūt ꝛ de augmēto ꝛ diminutiōe: ꝛ de generatione ꝛ corruptiōe. Sed h̄ remouet Ariſt. p̄ rōne cōi de alteratione ꝛ augmētatiōe ꝛ diminutiōe ſupponēdo duo. Primū eſt q̄ mot⁹ illi ſunt ꝯrij qui ſunt ad ꝯria. vt mot⁹ ad albedinē ei qui eſt ad nigredinē. ſiłr aūt ꝛ in alijs. 2° q̄ illud q̄d nūc mouet̄ aliq̄ motu ꝛ prius non mouebat̄ illo motu: ꝛ tñ etiā q̄eſcebat q̄ete oppoſita illi motui oīmodo ſi ille mot⁹ qui nūc mouet̄ non ſit pars alicuius motus vni⁹: ſꝫ diuerſus ſm ſpēꝫ ab alio motu. ¶ Ex hoc ſic pōt argui: ſi aliq̄d ꝯtinue moueret̄ motib⁹ ꝯtinuis ꝛ ꝑpetuis. v.g. q̄ p̄mus mouet̄ de albedine ad nigredinē et poſtea ꝯtinue de nigredine ad albedinē: ꝛ ſeq̄tur q̄d aliq̄d ſimul moueret motib⁹ ꝯrijs. aut q̄ mot⁹ intercept⁹ quiete eēt ꝯtinuus: q̄rū vtrūq̄ eſt manifeſtū ipoſſibile. ꝛ ꝓbat̄ ꝯña: q̄ ponamus q̄ aliq̄d moueat̄ de albedine in nigredinē: ꝛ iteꝝ de nigredine in albedinē. Quero cū mouebat̄ ab albedine in nigredinē. vtrū mouebat̄ etiā a nigredine in albedinē aut nō. ſi ſic, g̃ ſił mouebat̄ motib⁹ ꝯrijs: q̄ poſitū eſt q̄ mot⁹ ſunt ꝯrij qui ſunt ad ꝯria. ſi nō. g̃ aliq̄ñ quieſcebat quiete oppoſita illi motui. 2°. ſ. qui eſt de nigredine ad albedinē. q̄es aūt oppoſita motui qui eſt de nigredine ad albedinē nō eſt niſi q̄es in nigredine: q̄ q̄es in termino aliq̄ eſt oppoſita motui: vt p3. 5. huius. g̃ illud mobile
T.c.20 aliq̄ñ q̄euit in nigredine. talis aūt mot⁹ nō pōt eē ꝯtinu⁹: q̄ īercept⁹ q̄ete oppoſita alicui ſuoꝝ priū. h̄ aūt manifeſtū eſt cuilibet ītelligēti. ¶ Itē aliṙ pōt declarari ꝯña ſupponēdo q̄ mobile a p̄ncipio mot⁹ mouet̄ ad illud ad q̄d tēdit ſine q̄ete media vt ſi graue mouetur ad vbi deorſuꝫ. ſ. ſpatio. 100. milliarioꝝ nō ſolū cū eſt ꝓpe terrā mouet̄ vbi deorſuꝫ: ſed ēt ꝓpe p̄n^m illi⁹ mot⁹, veꝝ ſuit dicere ip̄ꝫ moueri ad vbi deorſum. Si g̃ aliq̄d mobile q̄d mouetur
B ð albedine in nigredinē ꝯtinue ſine q̄ete media tēdit de nigredine in albedinē: tūc dū mouetur de nigredine in albedinē: mouetur ēt ð albedine in nigredinē: ꝛ ſic ſił mouet̄
T.c.49 ... gñatio ... nō pōt ... ſuccede ... corru-ptioni. motib⁹ ꝯrijs: q̄ mot⁹ ꝯrij ſunt q̄ ſunt ad ꝯrios terios. vt oſtēſū eſt. 5. hui⁹. Deinde ꝓbat Ari. q̄ nō p̄t gñatio ſuccedē corruptiōi oppoſite imediate ꝛ ꝯtinue. v.g. corruptio ignis gñatiōi ignis: ꝛ ſic in alijs: q̄ mutatiōes ille ſūt oppoſite: vt manifeſtū ē ex. 5. ꝛ oppoſita nō ſunt ſił vt ēt manifeſtū eſt. g̃ gñatio ꝛ corruptio nō ſunt ſił: ꝛ tūc ſupplendū eſt q̄ cū vtraq̄ ſint in iſtanti nō pñt eſſe in eodē inſtāti q̄ ſic eſſent ſił. relinq̄tur g̃ q̄d ſi ſint in alio ꝛ alio iſtātī: ꝛ cuꝫ inter q̄libet duo inſtātia ſit tp̄s mediū. g̃ inter gñationē ꝛ corruptionē erit tp̄s mediū in quo mobile nō ſubijciet̄ ꝓpe gñationi nec corruptioni. tales aūt trāſmutationes nō ſunt ſibiīuicē ꝯtinue inter quas eſt tp̄s mediuꝫ. p3 g̃ ex his q̄ nulla trāſmutatio alia a motu locali eſt perpetuo ꝯtinua eadē ſm numeꝝ: ſed bñ pōt eſſe ſub identitate ſpecifica: vt p3 ex p̄ ꝛ 2° de gñatiōe. Et hoc ꝓbat ratio in p̄ncipio inducta. nec Ariſ. intēdebat hoc negare.

¶ Nō aūt ꝯtigat eſſe q̄dā infinitū vnū eē ꝯtinuū ꝛ hic eſt circularis: dicem⁹ nūc ꝛc.

Textu. cōmēti. lxxiiij. Queſtio. xvij.

Q Ueriť hic. Utrū mot⁹ reflexus poſſit eē ꝯtinuus: ꝛ intelligo per motū reflexū illū motū quo aliq̄d mobile moueť ab vno termino ad aliū terminū: ꝛ iteꝝ ab illo termino ad p̄mū. Uerbi grā. Si lapis mouetur ð vbi deorſum ad vbi ſurſum: ꝛ iteꝝ de ſurſum ad deorſum. ſiłr aūt ꝛ in alijs. ¶ Arguitur p̄ q̄d ille mot⁹ poſſit eē ꝯtinu⁹: q̄ niſi talis motus eſſet cōtinuus: tūc actu graue exñs ſurſum nō ꝓhibitū ab aliq̄ detinēte q̄eſceret ſurſum: q̄d eſt ipoſſe oīno. Et ꝓbať ꝯña. ponamus q̄ lapis ꝓijciatur ſurſum ꝛ a ſurſum iteꝝ deſcendat in deorſum. Quero vtrū inter iſtos motus ſit quies aliqua vel non. Si nō, g̃ eſt motus cōtinuus. Si eſt ibi quies: tūc ſequitur q̄d graue exiſtens ſurſum in aere ꝛ a nullo ꝓhibitum nō moueretur ad vbi deorſum: q̄ q̄d eēt ibi ꝓhibēs aut detinens nō apparet. ¶ Itē ſi talis motus nō poſſit eſſe cōtinuus: ſed eēt neceſſario q̄es media īter partes ei⁹: ſeq̄tur q̄d ſi faba ꝓiecta ſurſū obuiaret lapidi molari deſcēdēti deorſū: tūc ipſe lapis molaris q̄eſceret: q̄d eſt plane ipoſſibile ꝛ ꝯtra ſenſū. Et ꝓbatur ꝯña. q̄ cōſtat q̄d faba cū obuiauerit lapidi molari ꝛ poſtea reflectitur. Si g̃ ante illā reflexionē ſit quies media neceſſario: tūc i tp̄e illi⁹ q̄etis aut mola mouebiť aut nō. ſi nō mouebitur. g̃ q̄eſcet cū ſit nata moueri: ſi mouebiť. g̃ mouebit fabā: q̄ ī intelligibile ē q̄ corp⁹ adeo graue ſupponebať fabe ꝛ obtinebat ſup eā q̄n moueat eā: ꝛ ſic i tp̄e illo faba mouebiť ꝛ q̄eſcet: q̄d eſt ipoſſibile. q̄re ꝛc. ¶ Itē ſi mot⁹ reflex⁹ nō eēt ꝯtinuus, tunc motus reflex⁹ eēt ſine motore: q̄ eſt ipoſſe: ꝓbo ꝯñaꝫ. ponať q̄ pila ꝓijciať deorſum ꝯſtat q̄ reflecteť ſurſuꝫ. aut g̃ mouebiť ab ipſa terra aut ab aere ꝯtinēte ip̄m. aut a p̄ ꝓijciēte. nō vꝫ eē aliud mouēs niſi q̄s fingat. Nō eſt diuꝫ q̄ a p̄ ꝓijciente: q̄ iā mot⁹ eius ceſſauit per quietē quā tu dicis ibi intercipi. Et ꝓbať: q̄ ip̄m p̄mū ꝓijciēs nō ē ſimul cū pila: mouēs aūt ꝓpinquū d3 eē ſimul cū moto 7° huius. Nec
ē dīm q̄ moueať a terra: q̄ pari rōne terra moueret pilam cū ponať pila ſup eā ſine ꝓiectione: q̄d falſum eſt: vt p3 ad ſenſum: ſicut nec ipſe aer ꝯtinens pilā: q̄ pari rōne moueret eam ſi nō ꝓijcereť ad terrā ſi ſine ꝓiectione ibi poneretur. q̄d ē falſum: vt p3 ſenſibiliter. ergo ꝛc. T.c.10
¶ Oppoſitū arguiť auctoritate Ariſ. ꝛ Cōmen. ꝛ oīum expoſitoꝝ qui cōmuniter ꝛ ꝯcorditer volūt q̄ motus reflexus non poteſt eſſe continuus.

Ad q̄ōnē eſt itelligēdū quod mot⁹ reflexus dupłr contingit. Vno° q̄d ip̄m mobile reflectatur quaſi ex ſui nā a termino quo ad terminū ad quem: ita q̄ nō reflectať ipetu alicui⁹ fortioris mobilis obuiātis: ſicut cum lapis moueť ſurſū in aere nulli obuiat niſi aeri: cum ꝑuenerit ad aliq̄d vbi ſurſum poſtea reuertitur quaſi a ſui nā: non per ipetus alicuius mobilis fortioris. Alio mō ꝯtingit q̄ ip̄m mobile reflectať ꝓpter impetū vehemētem alicuius mobilis fortioris cui obuiat p̄us q̄̄ ꝑueniat ad vbi ad q̄d terminat mot⁹ eiuſdē: ſi non obuiaret illi mobili: ſicut in ꝓiectiōe fabe aut lapilli cui obuiauit lapis molaris ðſcēdēs. poſſibile. n. eēt q̄ h9 lapis obuiaret alicui mobili: ſiue fabe: ſiue ſagitte anteq̄̄ ipſa ſagittať ꝓijcereť ad vbi ad q̄d terminareť mot⁹ eius: ita q̄ ſi nō obuiaret lapidi molari adhuc moueret̄ magis ſuperius. ¶ Ulterius eſt ꝯſiderandū q̄d ſicut habeť 5° meta. illud q̄d eſt vnū de numero eſt vnū ſpecie: ſꝫ nō ecōuerſo. g̃ ad hoc q̄ mot⁹ ſit vnus numero req̄riť q̄ ſit vnus ſpē mot⁹. g̃ vnus ſpē d3 eſſe in terminuꝫ vnum ſm ſpēm: vt p3 ex 5° huius. ¶ Ulteri⁹ ſupponēdū q̄ ꝯria nō ſūt vnū ſm ſpēꝫ ſꝫ diuerſa. ꝛ hoc ſatis p3 10° metaph. q̄ ꝯrietas eſt diuerſitas per ſe ꝛ ſm formam: vt p3 ibidem. diuerſitas autem per ſe ꝛ ſm formam ē diuerſitas ſm ſpēm: vt habetur ex. 2. Poſterioꝝ. ꝛ. 10. metaphyſi.
A
B Motus reflexus cōtingit dupłr
T.c.12
T.c.31
T.c.14

2 re^a ¶ Tūc dico ad qōnē φ motus reflexus non pt eē ɔtinuus
ſimplr: qꝛ motꝰ qui nō eſt vnus ſm ſpēm nō eſt vnus ſʒ
numerꝫ: nō ē ſimplr ɔtinuus. per pᵃᵐ ſuppōnē: ſed motꝰ
reflexus nō eſt vnus numero cū nō ſit vnus ſm ſpeciem:
qꝛ motꝰ vnus ſpecie eſt ad terminū vnum ſpecie. per 2ᵃᵐ
ſuppōnē. motꝰ aūt reflexus nō eſt ad terminū vnum ſm
ſpēʒ: qꝛ ɔ̃ria nō ſunt vnū ſpecie. per 3ᵃᵐ ſuppōnē. motus
aūt reflexus eſt ad ɔ̃ria. Nā in omni motu reflexo locali
mobile qd̄ pꝰus mouebaᷣ ad ſurſuʒ poſtea mouetᷣ ad de
orſum: aut eɔ̃. vel mobile qd̄ mouebaᷣ ad dextrū poſtea
mouetur ad ſiniſtrum: vel eɔ̃. ⁊ ſic de alijs dr̄ijs pōnis vt
manifeſtū eſt cuilibet. Iſte autē drīe pōnis ſunt ɔ̃rie vt ēt
notū eſt. q̄re ⁊c. Et iſta ratio cōis eſt ad oēm motū localē
reflexū: ſiue mobile reflectaᷣ per ſeipm: ſiue impetu cor
poris mobilis ſibi obuiātis forme: ſiue per ipetū fortio
ris mobilis reflectaᷣ. ¶ Itē pbaᷣ rōne cōi quaſi ad oēʒ
motū reflexū: ſiue ſit motus localis q̄ mobile reflectatur
per ſeipm: ſiue alius motꝰ vt alteratio aut augmentatio:
ſupponēdo ſicut ſupponebaᷣ pꝰus: φ mobile qd̄ ɔtinue
tēdit ab aliq̄ termino ad aliquē terminuʒ dr̄ moueri in il
lū terminū ad quē ɔtinue puenit: ⁊ nō ſolū ῾v ſuꝰ finē mo
tus: ſed a pn̄ᵒ ēt. ſi. n. lapis incipit deſcēdē a pn̄ᶜ cētum leu
caꝝ aeris ſupius ⁊ ɔtinue deſcēdit deorſum nō ſolū verꝫ
eſt ipm ad vbi deorſum moueri quando eſt ꝓpe terram:
ſed etiam cum erat iuxta principium ipſius motus. Nō
eniʒ eſt ratio quare diceretur moueri ad vbi ad quod cō
tinue tendit in vna parte tēporis plus q̄ʒ in alia. ¶ Tunc
arguitur vt prius arguebaᷣ. ſi motus reflexus eſſet conti
nuꝰ: ſeqᷓtur φ vnū mobile ſimul mouebit motibꝰ ɔ̃rijs.
qd̄ relīqᷓtur pro impoſſibili. Et probatur ɔ̄ña. ponamꝰ
φ mobile moueatur a deorſum iterꝫ ad ſurſum ⁊ tandē
a ſurſum in deorſum ɔtinue ſine quiete media: tūc per to
tū tēpus illius motꝰ mouebaᷣ ad vbi deorſum: per ſup
poſitionē. ſed ɔſtat φ mouebatur ad vbi ſurſuʒ aliqñ. ſ.
anteq̄ʒ reflecteretᷣ. ḡ tūc ſimul mouebaᷣ ad vbi ſurſuʒ ⁊
vbi deorſum. ⁊ iſti motꝰ ſunt ɔ̃rij ſicut ⁊ ſui termini. ḡ ⁊c.
Alia rō ¶ Itē arguiᷣ alia rōne que ſic pōt formari. Ille motus ꝑ
quē mobile adeſt alicui termino ⁊ abeſt eidem: ſiue acce
dit ad aliquē terminū ⁊ recedit ab eodeʒ eſt interceptus
quiete media: ⁊ per ɔ̄ñs nō eſt ɔtinuus: ſʒ per motū refle
xū hoc ɔtingit. quare ⁊c. maior ꝓpoſitio declaraᷣ. cū. n.
mobile per aliquē motuʒ adeſt alicui termino ⁊ abeſt ab
eodē hoc nō pōt eē in eodē inſtāti: qꝛ ille ſunt ſuppōnes
oppoſite. ḡ in alio ⁊ alio inſtāti adeſt ⁊ abeſt. ſed iter qli
bet duo inſtātia eſt tēpus mediū. ḡ erit aliqd̄ tēpus me
diū in quo mobile dum accedit ad illū terminū: nec rece
dit ab illo ſm actū. ⁊ in tp̄e illo nec̄io quieſcit: qꝛ illud qd̄
T.c.63 eſt in aliq̄ per aliqd̄ totū tēpus. ſilr ſe hñs quieſcit: vt pʒ
in. 6. huiꝰ. ⁊ ſic pʒ maior. ⁊ minorē ſupponit Ariſt. tāq̄ʒ
notā. ſ. φ per motū reflexuʒ mobile adeſt alicui termino
⁊ recedit ab illo: ita φ vtaᷣ vno termino pro duobꝰ. ſ. vt
Obtio termino ad quē ſm actū ⁊ vt termino a quo. ¶ Sed illa
minor videᷣ dubitabilis. poſſet. n. aliqs dicere φ ſicē mo
bile dū ɔtinue mouetᷣ ab vno termino ad aliū terminum
nō adeſt alicui ſigno itermedio nec abeſt niſi in poᵃ ⁊ non
actu: vt dicit Ariſt. in lr̄a. ſic dū mobile reflectiᷣ nō acce
dit ad terminū reflexionis: nec ab illo recedit niſi in poᵃ.
Uerbi grā. cuʒ lapis mouetᷣ a deorſuʒ in ſurſuʒ ⁊ ad vbi
ſurſum reflectiᷣ deorſum non eſt i illo vbi ſurſum niſi i
poᵃ: ⁊ ſic nō. pʒ φ ibi quieſcat. ¶ Dicēdum φ nō eſt ſilr
de eo qd̄ mouetᷣ cuʒ reflexione ⁊ de eo qd̄ nō reflectitur
Nā cū lapis ꝓiectꝰ puenit ad vbi ſurſuʒ a quo reflectiᷣ.
mō veriori terminaᷣ ibi motꝰ q̄ʒ in aliq̄ vbi p̄cedente. ibi
enim ſic terminaᷣ motꝰ φ lapis vlterius non ꝓcedit ſur
ſum: ſʒ in nullo p̄cedētiū ſignoꝝ ſic terminabaᷣ motus.
Q̄ñ vlteriꝰ ꝓcediᷣ. ḡ veriori mō terminaᷣ motꝰ ad illud
vbi a quo reflectiᷣ lapis q̄ʒ ad aliqd̄ p̄cedētiuʒ. ſed in qli
bet p̄cedētiū terminabaᷣ motꝰ in poᵃ: qꝛ ibi poterat ter
minari motus. ḡ in illo vbi ad qd̄ vltimo puenit motus
terminaᷣ motꝰ veriori modo q̄ʒ in poᵃ: qd̄ nō eēt niſi aliq̄
liter terminareᷣ ibi motus ſm actum. Silr verius ⁊ ꝑfe
ctius incipit ibi motus deorſum q̄ʒ in aliquo poſteriorū
vbi: qꝛ ibi ſic incipit motus deorſum φ mobile illud non
pꝰus mouebaᷣ deorſum ſed ſurſum. ſ. anteq̄ʒ pueniret ad
illud vbi. in nullo aūt ſubſequentiū vbi ſic incipit motus
deorſum qn pꝰus lapis moueretᷣ deorſum. ḡ pfectiori mo
do incipit motus ab illo vbi q̄ʒ ab aliq̄ alio poſterioꝝ: ⁊ ſi
a quolibet poſterioꝝ incepit motus in potētia: qꝛ ibi poſ
ſet incepiſſe motus. ḡ ab illo vbi reflexionis incipit mo
tus in actu. pʒ ergo φ mobile adeſt actu ipſi termino re C
flexionis ⁊ in actu abeſt ab ipſo: qd̄ nō pōt eſſe in eodem
inſtanti: ſed in alio ⁊ alio. ⁊ ſic idem qd̄ prius.

Ad primam rōnem dicūt aliq̄ φ ipm ꝓijciēs eſt Ad pᵐ
cā illiꝰ quietis ⁊ dtinet ipſum graue
ſurſuʒ. qd̄ ꝓbāt qꝛ quādo aliqua duo nec̄io ſe ɔſequunᷣ
quod eſt cā vnius eſt nec̄io cā alterius: Sʒ motus grauis
ſurſum ⁊ quies ſic ſe hñt φ quies nec̄io ɔſequiᷣ illū mo
tū. Ergo ꝓijciēs erit cā etiā illius quietis. Sʒ hoc non ſuffi
cit: quia cum graue mouetᷣ ſurſum ɔtingit φ ꝓijciēs eſt
corruptū anteq̄ʒ ceſſet moueri graue: corruptū aūt eſt nō
ens: ⁊ nō ens non detinet graue ſurſuʒ. Et ſi dicas φ illa
pars aeris que mouetᷣ ſimul cū lapide ad vbi ſurſum ad
qd̄ ceſſat iſte motꝰ detinet ipm graue ſurſuʒ per aliqd̄ tē
pus. queriᷣ ꝓp quā cām detinet ipm. cū. n. ipſe aer ſit val
de facilr. diuiſibilis ⁊ ceſſibilis nō videᷣ rōnabile φ poſ
ſit ipedire deſcēſuʒ grauis: ⁊ p̄cipue cū graue eſt ꝓiectuʒ
ſurſum. Forte dr̄m qd̄ illa pars aeris que ſilr cum graui
venit ſurſū per violētiā detinet per aliqd̄ tēpus ῾vtutem
mouēdi alias partes: q̄ʒuis dſecerit eē ῾vtus mouēdi gra
ue: ⁊ in toto tp̄e illo detinet graue ſurſum. ⁊ cū defecerit
illa ῾vtus: tūc graue mouebit eā ⁊ ſeipm. Q̄re autē ſit illa
῾vtus: ⁊ quare tātuʒ tp̄e durat ⁊ nō per maius nec per mi
nus tp̄s durat: ⁊ a quo corrūpaᷣ. reſtat dclarādū. ¶ Ad
aliā dicūt aliq̄ φ ſi lapis molaris deſcēdit deorſum ⁊ fa Ad 2ᵐ
ba ꝓijciaᷣ ſurſuʒ in directū lapidi nunq̄ʒ faba poterit at
tingere molarē: imo quieſcet in aere anteq̄ʒ ꝑ ſuū motuʒ
attingat lapidē: ⁊ tūc poſtea reflectiᷣ: ⁊ ſic nō faceret mo 12
larem geſcere. Sʒ hoc nullo mō ſufficit: qꝛ ɔſtat φ faba
poterit ita fortiter moueri ſurſum ab aliq̄ ꝓijciēte φ niſi
obuiaſſet molari fuiſſet vlterius mota ſurſuʒ. Queritur
ḡ qd ipediat ipam moueri ſurſuʒ in tp̄e illo in quo poniᷣ
geſcere ante ɔtactū molaris. nō eſt dr̄m φ molaris ipaʒ
imediate impediat: qꝛ ſicut mouēs ꝓpinquū ⁊ imediatū
dʒ eē ſilʳ cū moto ſic ꝓpinquū quiciās dʒ eſſe ſimul cum
geſcente. Preterea. Si ipſe molaris impedit eā imediate
in tempore illo quare non impediebat eam prius: nō eſt
ratio ſufficiens: nec eſt dicendum φ aer intermedius im
pediat eam: quia ille aer medius aut quieſcit ſurſum aut
mouetur deorſum. ſi quieſcit: tunc nulla ratio eſt quare
impedit fabam quo adhuc ferretᷣ ſurſum niſi eſſet mola
ris. Si aūt mouetᷣ deorſum ipetu molaris tūc mouebit
fabā obuiāteʒ in aere que non pōt ei reſiſtē. ſi mouetᷣ ſur
ſum: tūc etiā faba mouebiᷣ ſurſuʒ in tp̄e illo: ⁊ ponebaᷣ
geſcere in tp̄e illo. ḡ ſimul mouebiᷣ ⁊ geſcet: φ eſt ipoſſi
bile. ¶ Sʒ forte tu dicis φ ille aer itermedius iter fabaʒ
⁊ molarē mouetᷣ deorſum in tp̄e i quo faba geſcit a ſuo
motu ipedit fabā a motu ſurſuʒ: nec tū pōt eaʒ mouere
deorſuʒ: qꝛ nō ſufficiēter obtinet ſup eā. ſicut ſiqs vellet
mouere colūnā mediāte ῾vgula debili mota nō poſſet eaʒ
mouere. Hoc iterꝫ iʒ ſit apparēs non ſatiſfacit dubitatio
ni. Nā ſi loco fabe ꝓijciaᷣ ſagitta per arcū fortē obuians
molari nec̄io attingit ipm: cuius ſignū erit: qꝛ faciet ſonū
in eius

in eius ꝑcuſſione ꝛ ſic redit difficultas quali̾ quieſcat niſi faciat molarem quieſcere. ℂ Sꝫ cauillabis ꝙ non attin-
T.c.113 git imediate ꝗa Phs ꝓbat in 2° de aia. ꝙ impoſſibile eſt duo corpa ſe adinuicē tāgere in aqua vl̾ aere: ſed opꝫ eſſe
Ad ſo aerē medium vel aquam. Contra ꝓijciat̾ ſagitta acuta ferrea cōtra lignū magnū deſcēdēs. ꝯſtat ꝙ ingredietur
Ad 2m in ipm: ꝛ ſic eū attinget ſufficiēter: ꝛ tūc reflectet̾ ad infe riuſ: ꝛ ſic idē qḋ prius. ℂ Dicit̾ hic vltimo ꝙ illud mo bile nullo tēpore quieſcet, tñ erit motus reflex⁹: ſed mo uet̾ ꝑ accidēs ex violētia illius grauis deſcēdētis cui ob uiabit ꝛ nō ſui propria nā. Dictū aūt Ariſt. ꝛ ſue demon ſtrationes debēt intelligi de ꝑ ſe. ſ. de illo qḋ per ſuā nāꝫ re flectit̾. Illud enī eſt qḋ actu adeſt ꝛ abeſt reſpectu eiuſ dē ſigni. Sed illud qḋ reflectit̾ impetu alterius cui obuia uit nō ſic adeſt ꝛ abeſt actu. Et cum dicit̾, ꝙ ſic mouebit̾ motib⁹ ꝯrijs: ꝯcedēdū ꝙ non ſequitur: ꝛ cum probat̾: ꝗa il lud qḋ cōtinue tēdit ad aliquē terminū mouetur ad ipm a principio motus vſqꝫ ad finem: ꝓt dici ꝙ verū eſt ſi cō tinue tēdit ad illū terminū ꝑ eandē virtutē vl̾ ꝑ diuerſas virtutes: quarū vna ſit ſua propria virtus: ꝛ alia ſit vir- tus alterius. Sꝫ ſi tēdit ꝯtinue ad vnū terminū ꝑ diuerſas virtutes aliorū a ſe: non opꝫ. ꝛ ſic eſt hic. Nam illḋ proiec tū ſurſ⁹ qḋ obuiauit alicui fortiori faciēti ipm ſine aere medio moueri deorſuꝫ mouet̾ ꝑ diuerſas virtutes extra neas vel extrinſecas. ſ. virtute ꝓijcētis quantum ad prio rē motū. vel virtute obuiantis quo ad poſteriorē motū quare non valet: ꝛ ideo nō oportet ꝙ ſimul moueat̾ mo tib⁹ ꝯrijs. Uel ꝯcedēdū ꝙ mouet̾ motib⁹ ꝯrijs ꝑ accidens. ꝛ hoc non habet̾ pro incōueniēti. ℂ Alia ratio Ariſt. bene proberet ꝙ ille mot⁹ reflexus nō eſt ſimpl̾r vnus. ſ. quia eſt ad ꝯrios terminos: ſed non procederet ꝙ neccio ſit ibi quies media iter eī⁹ partes. ℂ Aliter diceret aliquis ad illā inſtantiā de faba ꝛ hꝫ. ſ. ꝙ in proiectis qb⁹ obuiaret aliqḋ mouēs fortius ꝙ bñ eſt ibi mot⁹ ꝯtinuus ſine inter- ruptione quietis medie. Et iſte due rōnes Ari. que ſic ꝓ- bāt ꝙ inter ꝑtes mot⁹ reflexi neccio eſt quies media: ꝓce dūt de motu nāli vt eēt motus ꝯialis aut alicuius hꝫ. Et forte de motu cuius vna pars eēt nālis: ꝛ alia violēta: vt ſi lapis ꝓiectus ſurſum iterū redeat v̄tute ꝓpa: ſed de mo tu pure violēto nō ꝓbāt: ꝗa de tali nō ſic eſt neceſſe ꝓba re: cū manifeſtū ſit ꝙ nō pōt eſſe ꝑpetuus ſimpl̾r. vt pꝫ i ꝓ celi. modo cum faba obuiabit molari: ipſa non moue- tur illa velocitate qua mouet̾ nāliter: imo ꝯtra nām ſuā. Licꝫ enī grave mouet̾ deorſum nāliter: tñ nō omne graue mouet̾ deorſum nāliter quacūqꝫ velocitate. ſed determi nat̾ graue determinata velocitate. Cū ḡ dicit̾ ꝙ continue tēdit ꝛc. verū eſt continue ſi tendit ex ſe vel partiꝫ ex ſe ꝛ partim ex alio: ſed ſi pure violēter ꝛ ab alio: nō opꝫ. ꝛ ſic eſt hic. ℂ Ad aliud cum dī ꝙ reflexuꝫ adeſt ꝛ abeſt ꝛc. verū eſt ſi ſic de ſe mouet̾ vel partim nāliter ꝛ partiꝫ vio lēter. Sꝫ ſine dubio vna de rōnib⁹ Ariſt. videt̾ ineuitabi liter ꝓbare ꝙ oīs talis mot⁹ eſt diſtict⁹ a quiete aut quod vnū mobile ſimul mouebit̾ motib⁹ ꝯrijs. Arguit enī ſic. Omne qḋ nūc mouet̾ aliq̄ motu ꝛ prius erat ꝛ nō moue bat̾ motu illo, quieſcebat ab illo motu. hec ē manifeſta. Ponamus. n. ꝙ faba ꝓiecta ſurſuꝫ obuiās molari deſcē dat. manifeſtū eſt ꝙ cum deſcēdit mouet̾ deorſuꝫ: ꝛ ꝓus nō mouebatur deorſuꝫ aut reflexiue. ḡ quieſcebat quiete oppoſita motui deorſuꝫ: ſꝫ qes oppoſita motui deorſuꝫ nō eſt niſi quies in vbi ſurſum. ḡ aliqñ quieſcebat in vbi ſurſum. Et ſi dicas ꝙ anteqꝫ reflecteret̾ deorſuꝫ. ḡ ſimul mouebat̾ ad ſurſum ꝛ deorſuꝫ: qḋ eſt impoſſibile. hic dī ꝙ ꝓus mouebat̾ ꝯrijs motibus ꝑ accidēs: ſꝫ non per ſe. Uel dicēdū. ꝛ forte melius cum dī. Omne quod nūc moue tur ꝛc. Uerū eſt ſi nō ipediebat̾ a quiete oppoſita illi mo- tui ꝑ aliqḋ ꝓdnās ꝛ obtinēs: ſed ſi impeditur nō opꝫ: ꝛ ſic eſt hic. impedit̾. n. a quieſcēdo ꝑ aliquod violētās ꝛ obtinēs ſupra ipm. ꝛ ſic nō qeſcebat. Et iſta ſunt ꝓbabi liora que mihi apparēt de iſto ꝓblemate. ℂ Qḋ aūt di citur ꝙ cōtrarij motus pñt ſimul eſſe per accidēs hoc nō ſufficit: ꝗa nunqꝫ ꝯria ꝯrietate ꝑfecta ſunt ſimul eidē ꝛ ſcḋm idem: quō enim eēt aliqḋ ſimul calidiſſimū ꝛ frigidiſ ſimū per accidēs: hoc eſt deriſoriū. ſil̾r ꝯtraria nūqꝫ ꝑñt ſimul ineſſe eidē per accidēs: ita ꝙ vnuꝫ ſit in vltima ſua ꝑfectione ꝛ reliquū cum ipſo. quō enim aliquid eſſet cali diſſimū ꝛ frigidiſſimū quātumcūqꝫ per accidēs: ꝛ abſur- dū eſt oino. hoc aūt ſequeret̾ in ꝓpoſito. Naꝫ motus ad vbi ſurſum ꝛ ad vbi deorſum ſunt cōtrarij ꝯtrarietate ꝑ fecta vt videtur manifeſtū. quare ꝛc. ℂ Ad aliud pōt di Ad 3m ci ꝙ cum pila ꝓijcit̾ ſurſum ad terram vehemēter ꝛ cuꝫ ipſa ꝓijcit̾ aer ꝯtra ſuā naturalē inclinationē: ꝛ tūc aliqua pars aeris deorſum mota leuitate ſua redit ad ſurſus ꝛ ſecum mouet ipſam pilam tanqꝫ mouēs ꝓpinquū cuius ſignū eſt: ꝗa quāto fortius ꝓijcitur ꝛ ꝑcutit ad terrā tan to altius reſilit: qḋ non videtur eſſe niſi ꝗa aer fortius ꝛ vehementius reaſcendit ſurſum.

ℂ Qḋ aūt lationuꝫ circularis ꝓma ſit. Tex tu cōmēti. lxxv. Queſtio. xviij.

Ueritur hic. Utrū mot⁹ circularis poſſit eē infinitus ꝛ ꝑpetuus. ℂ Arguitur primo ꝙ A non. Quia motus conſequitur magnitudi- T.c.39 nem: quantum ad diuiſioneꝫ: vt pꝫ in 6° hu- ius: Sed magnitudo circularis non eſt infi nita primo celi: ḡ ꝛc. ℂ Item ille motus non eſt perpe tuus ꝛ continuus per quem mobile pertranſit pluries ꝑ eadem ſigna. Hanc videtur ponere Ari. in lr̃a. ꝛ propter hoc dicit motū reflexū non eē vnū ꝛ ꝯtinuū: ꝗ ipſuꝫ mo bile pluries tranſit per eadē ſigna: vt ſi aliquid mouetur ſup magnitudinē rectā ab a. in. b. ꝛ iteꝝ a. b. in a. manife ſtū eſt ꝙ pluries ꝑtrāſibit eadē ſigna. ſ. intermedia inter a. ꝛ b. Sed per motū circularē ipm mobile pluries tran ſit eadē ſigna vt ſi aliqḋ moueretur ſup circulū ab a. i b. iteꝝ redeūdo ad a. ꝯtingit ꝙ iteꝝ per eadem ſigna moue tur ab a. in b. ꝛ redibit in a. ꝛ ſic pluries per eadeꝫ ſigna vt pꝫ in deſcriptione ſenſibili. ℂ Item ſi motus circula ris eſſet infinitus: tunc in magnitudine finita eſſet virtus infinita: qḋ videt̾ eſſe impoſſibile ex iſto 8°. ꝛ ꝓbat̾ cōſe quētia: ꝗa cū motus ſit actus entis in potētia: vt pꝫ in 3° T.c.79 huius. opꝫ ꝙ ipſum mobile ſit in potētia receptiua mo T.cō.6. tus: ꝛ ſic ſi motus ſit infinitus potentia erit infinita. Oīs T.c.46 autem magnitudo eſt finita: vt primo celi.
ℂ Oppoſitum arguit̾ auctoritate Ariſt. in litera. B

Ad qōnem dico breuiter ꝙ motus circularis pt ꝯ R̃m eſſe ꝯtinuus ꝛ ꝑpetuus. Et hoc pt ꝓ T.c.76 bari demōſtratione Ariſt. in lr̃a. Quia ille mot⁹ pt eē ꝑpe tuus cuius termin⁹ a quo non eſt actu ꝛ per ſe diſtinctus a termino ad quē: Sed ipſi⁹ mot⁹ circularis terminus a quo non eſt per ſe diuerſus a termino ad quē: ꝛ nec econ- uerſo. ḡ ꝛc. maior propoſitio pꝫ: ꝗ in motu finito ꝛ defi ciēte termin⁹ a quo eſt diuerſus a termino ad quē: ꝛ eꝫ. Nā ſi non eſſet diuerſus: tunc qua rōne incepit moueri a termino a quo eadē rōne incepiſſet moueri a termio ad quē: ꝛ ſic nō ceſſaret ibi quies. ḡ ſi dꝫ aliqñ ceſſare motus nālis ad aliquē terminū ille termin⁹ dꝫ eē actu diuerſus a termio a quo: ꝛ per oppoᵐ mot⁹ ille nō dꝫ ceſſare cui⁹ termin⁹ ad quē nō eſt diuerſus per ſe ſimpl̾r a termino a quo. ℂ Et ꝯfirmat̾. nā poſtqꝫ termin⁹ ad quē alicuius motus nō eſt per ſe ꝛ nāliter diuerſus a termio a quo. q̄ rōne mot⁹ incepit a termino a quo eadē rōne incipiet a termino ad quē. Et ſic non determinabit̾: vt pꝫ. ḡ maior ꝛ minor apparet. Nam ſicut in linea circulari ꝓmᵐ nō eſt

actu diuerſum a fine: imo qlibet punctus eſt principiũ ⁊ terminus vt manifeſtũ eſt ad ſenſum: ſic in motu circulari terminus ad quem non eſt diſtinctus per ſe ⁊ ſimplr̃ a termino a quo: eſt enim motus circularis ꝓprie ab eodẽ

Cõ.76 in idem. idẽ aũt nõ eſt per ſe diuiſũ a ſeipſo. ¶ Et eſt conſiderãdũ hic ꝙ ſm Cõmẽ. illa ratio Ari. nõ ſolũ tangit cauſam quare eſt poſſibile motũ circularẽ eſſe ꝑpetuum ſed etiam ꝙ ſit neceſſariũ: ꝙ ſic põt intelligi. Si eni motus circularis terminaret̃ oporteret ꝙ terminaretur ad aliqḋ vbi determinatũ: ſed nõ opꝫ terminari ad aliquod vbi determinatũ: q2 cum qḋlibet vbi qḋ acqritur in mobili circulari per ſuũ motũ ſit ei naturale: nulla eſt ratio quare magis terminet̃ ad vbi vnũ q̃ꝫ ad aliḋ. E cõtrario de motu recto. nã motus nãlis rectus eſt ad vbi naturale ipſi mobili ⁊ incipit ab vbi inaturali. ⁊ ideo cum ꝑuenit ad ipm̃ vbi naturale quieſcit ſub eo. Uel põt iſta neceſſitas ſic intelligi vt tãgebat: q2 in omni motu terminato neceſſe eſt ꝙ terminus ad quẽ ſit actu diſtinctus a termino a quo ⁊ ecõuerſo: ſed in toto motu circulari terminus a quo ⁊ terminus ad quem nõ ſunt ſimplr̃ ⁊ actu diuerſi: q2 ſunt vnũ ⁊ idẽ. vt circulatio ſolis que incipit ab oriẽte ⁊ iterato redit ad oriẽs. Silr̃ aũt ⁊ in alijs. Qḋlibet enim vbi neceſſariũ eſt eſſe terminus a quo ⁊ terminus ad quẽ ipſius circulationis. quare ⁊c. ¶ Itẽ aliq̃ ſic arguũt. Nihil incipit a ſuo termino: nec terminat̃ a ſuo ꝑncipio. ⁊ nihil incipit de nouo moueri i termio ad quẽ ſui motus: nec deficit vel ceſſat moueri a termino a quo ſui motus: ſed mobile circulare ſemper eſt in termio ſui motus ad quẽ ⁊ ſemꝑ eſt in termio ſui mot⁹ a quo. Nã qḋlibet vbi ſignatũ vnũ numero eſt terminus alicui⁹ ad quẽ ⁊ ꝑncipium a quo alterius circulationis: ⁊ vnũ vbi ſꝫ ſpeciẽ eſt terminus a quo ⁊ terminus ad quẽ eiuſdẽ circulationis. ḡ mobile qḋ circulariter mouet̃ ſm nãm nõ incipit de nouo moueri poſtq̃ꝫ ꝑuenit⁹ nõ mouebat̃: nec vnq̃ꝫ deficit a motu: ita ꝙ ampli⁹ non moueat̃. ḡ mot⁹ circularis eſt ꝑpetuus. Et forte illã demõſtrationẽ Ari. itellexit in his vbis: ⁊ vt ſemꝑ ſit in principio ⁊ fine nunq̃ꝫ eſt enim ſemꝑ in ꝑncipio vnius circulationis ⁊ in fine alterius ⁊ ⁊ nunq̃ꝫ eſt in ꝑncipio anteq̃ꝫ nõ fuerit mot⁹ vel anteq̃ꝫ mo-

Circulatio prior nõ ẽ eadẽ cum poſteriori bile quieuerit: nec vnq̃ꝫ in fine poſtq̃ꝫ nullus erit motus vel poſtq̃ꝫ mobile quieſcit ⁊ ſic mot⁹ circularis ẽ perpetu⁹. Ulteri⁹ ꝯſiderandũ eſt ꝙ in toto motu circulari perpetuo circulatio ꝑor non eſt eadẽ numero ſimplr̃ ⁊ i actu cũ poſteriori: nec diuerſa numero ꝓpe ſimplr̃: qḋ ſic pꝫ. Nam illa ꝓpe ſimplr̃ nõ ſunt vnũ numero quoꝝ vnum deficit adueniẽte alio: ſed circulatio ꝑor deficit adueniente poſteriori. vt manifeſtũ eſt. quare ⁊c. Itẽ non ſunt diuerſe numero ſimplr̃ ⁊ ꝓprie: q2 illa que ſunt cõtinua ⁊ nõ diſtincta actu nõ ſunt actu diuerſa numero. ꝑtes enim alicuius linee eiuſdẽ q̃ꝫdiu ſunt ꝯtinue non ſunt ꝓprie diuerſe numero: vt vult Cõmẽ. in 4° huius. ſed circulatio prior eſt ꝯtinua poſteriori. ſunt. n. copulate ad eũdem terminũ cõem: ſic ꝙ vnũ ⁊ idẽ vbi ad qḋ terminat̃ circulatio prior eſt illud a quo ſine medio incipit poſterior. ḡ nõ ſunt actu ⁊ ſimplr̃ diuerſe numero ex̃ aiam. Qualr̃ aũtẽ ſunt numerate in po° ⁊ qualr̃ tempus ꝙ eſt numer⁹ huiꝰ circulationũ ſit ex̃ aiam: ⁊ quõ nõ: viſum eſt in. 4. huius.

Obiec° T.c.11 R° ¶ Et ſi dicat̃ ꝙ vnũqḋq3 cõparatum alteri vel eſt idem numero cum eo vel diuerſum: vt vult Ari. in 10° meta. Dõm eſt ꝙ verũ eſt ꝙ vnũ ens cõparatũ alteri enti: vel ẽ idem cum eo vel diuerſum: ſed circulatio prior non eſt ens ſimul actu extra aiam cum poſteriori. ergo ⁊c.

C **Ad primam** rationẽ dicẽdum ꝙ motus ſequitur magnitudinẽ q̃ꝫtum ad finitatẽ extẽſionis vel infinitatem. vnde in magnitudine finita nõ poteſt eſſe motus infinitus extẽſiue. ⁊ ſimiliter infinitas durationis motus requirit infinitatem durationem magnitudinis. Si ergo arguitur ſic. Si motus circularis eſſet infinitus: ⁊ tũc magnitudo circularis eẽt infinita. Uerum eſt infinita ſm durationem: ⁊ hoc bñ eſt poſſibile: licꝫ non ſit infinita ſm extẽſionẽ permanentem. Et ſi dicatur ſic. motus in magnitudine eſt finitus. verũ eſt ſi eſt in magnitudie finita ſꝫ durationẽ. Aliter nõ oporteret ꝙ eẽt finitus ſm durationeꝫ. ¶ Itẽ ſi arguit̃ ſic. ſi mot⁹ circa magnitudineꝫ finitã eſt finitus: ⁊ motus circularis circa magnitudinẽ finitam. ergo ⁊c. Dico ad maiorem qḋ motus circa magnitudinẽ finitam eſt finitus. verũ de motu per quẽ illa magnitudo finita pertranſitur finities. vnde quelibet circulatio eſt finita per quam ſit reditus de eodem in idem circa aliqḋ finitũ: ſed motus per quem magnitudo finita ꝑtranſitur infinities non eſt finitus duratione. Uel aliter motus circa magnitudinẽ finitam eſt finitus. verũ eſt ſm velocitatẽ. Nam in determinato tẽpore ⁊ finito pertranſitur quelibet tota magnitudo finita: ſed nõ opꝫ ꝙ ſit īfinitus ſm durationem totalẽ. ¶ Ad aliã cũ dicit̃. motus per quẽ mobile pluries ꝑtranſit ⁊c. Uerũ eſt ſi hoc fuit anteq̃ꝫ ꝑuenerit ab eodẽ in ideꝫ ſicut ꝯtingit in motu reflexo. ibi eni mobile ꝑtrãſit pluries eadeꝫ ſigna. hoc eſt prius q̃ꝫ redierit ab eodem in idem. Sed in motu circulari non eſt ſic. ſi enim mobile pertranſit pluries hoc eſt poſtq̃ꝫ redierit ab eodẽ in idẽ. cum enim mobile motum fuerit ab a. in a. per media b. c. d. põt iterum mouere ab a. in a. per eadẽ media ⁊ eodẽ ordine partium ſeruato. in motu aũt recto procedẽdo ab eodẽ in idẽ nõ ſeruat̃ ideꝫ ordo partiũ: immo pars mobilis que in priori parte motus erat propinquior termino ad queꝫ. in 2° parte motus eſt remotior ab illo: vt pꝫ ad ſenſũ. ¶ Ad aliam dico qḋ in magnitudine finita poteſt eſſe potentia infinita ſm durationem: licet non ſm vigorem: vt videbitur in conſequentibus. Iteꝫ in magnitudine finita poteſt eſſe potentia infinita: licꝫ non potentia actiua ſm aliquos: hoc aũt ſufficit ad hoc vt in magnitudine finita ſit mot⁹ īfinitus: q2 magnitudo que mouet̃ ꝑpetuo nõ habet niſi potẽtiã receptiuã motus: nõ aũt potẽtiã actiuã ſibi inherẽtem ſm Ariſt. ⁊ Cõmẽtatorem in iſto 8°. quare ⁊c.

¶ Quod aũt neceẽ hoc ipartibile eẽ nec hẽre magnitudinẽ dicem⁹ ꝓmũ de priorib⁹ iꝓo opponẽtes ⁊c. Tex. cõ. lxxviij. Qõ. xix.

Queritur hic. Utrũ mouẽs finitũ poſſit mouere ꝑ tꝑs infinitũ. ¶ Arguit̃ primo ꝙ ſic. A
Quia corp⁹ celeſte eſt finitũ: vt pꝫ ex primo celi ⁊ mũdi: ſꝫ ipꝫ corp⁹ celeſte mouet iſta T.c.4
inferiora ꝑ tẽpus īfinitũ: vt pꝫ ex 2° de gñatione. ⁊ in iſto 8°. ergo ⁊c. ¶ Item omne mouẽs qḋ eſt i T.c.53
magnitudine finita eſt finitũ. hoc eſt euidẽs: ſꝫ mouẽs T.c.55
qḋ mouet per tẽpus īfinitũ eſt in magnitudine finita. ꝓbatio: q2 agẽs nãle dꝫ eẽ īſtrinſecũ paſſo: vt vult Cõmẽ. in 5° metaph. capl'o de principio. ſed mouens qḋ mouet per tẽpus infinitum eſt agẽs naturale vt manifeſtum eſt. T.cõ.1.
nullũ enim agẽs violẽtum mouet per tẽpus infinitũ: vt pꝫ ex primo celi. ¶ Itẽ mouẽs quod põt ſemper eẽ poteſt ſemꝑ mouere. hec videtur manifeſta. Sed aliqḋ mouẽs T.c.12
finitum poteſt ſemꝑ eẽ ſicut pꝫ de celo: ipſum enim celũ eſt mouẽs finitũ: ⁊ poteſt ſemꝑ eſſe: cum ſit ingenerabile ⁊ incorruptibile. primo celi. ergo ⁊c.

¶ Oppoſitũ vult Ariſto. ⁊ Cõmentator.

Ad queſtionem dicẽdum eſt breuiter ꝙ mouẽs finitum nõ poteſt moue- T.c.20 ⁊ R°
re per tẽpus infinitum. Ad qḋ demõſtrãduꝫ ſupponẽda ſunt aliqua ¶ Primo ſupponẽdum eſt ꝙ cum aliquod mouẽs mouet aliquod mobile ꝑ aliqḋ ſpatiuꝫ in aliquo

tẽpore

tẽpore. pars moue̓tis mouet in minori tẽpore partẽ mo
bilis ꝑ partẽ ſpatij. Uerbi gratia. ſi. 10. homines trahũt
lignũ. 10. pedũ per ſpatium. 10. ſtadioꝝ in decẽ momẽ
tis. manifeſtũ eſt ꝙ vnus homo moueret lignum vnius
pedis per vnũ ſtadiũ in minori tpe ꝙ̃ i decem momẽtis:
in quibus mouebatur totum mobile. ſiliter añ: ⁊ in alijs.
ſemꝑ enim pars mobilis in minori tẽpore ꝑtranſit partẽ
magnitudinis ꝙ̃ totum mobile. ¶ Sc̓do ſupponendum
eſt qḋ omne finitum per ablationẽ alicuius finiti aliquo/
ties facta cõſumitur. ⁊ hoc ꝓꝫ in ꝓmo huius. Et oẽ totũ
T.c.37 ↄſtitutũ ex partibus finitis eſt finitum: vt habeẗ ex ꝓmo
T.c.76 huius. ¶ Tũc põt demõſtratio formari ſic. Si mouẽs fi
rõnis nitũ vel terminatũ moueret ꝑ tempus infinitum: tũc ſeq
tur ꝙ tps infinitum eẽt finitum: qḋ eſt manifeſtũ impoſſi
bile. ⁊ ꝓbaẗ ↄſequentia. Ponamus ꝙ mouens qḋ poniẗ
mouere ꝑ tẽpus infinitũ ſit a. ⁊ b. ſit mobile: ⁊ tempus
infinitũ ſit c. Tũc ſubtrahaẗ aliqua pars motoris: ⁊ ſit d.
⁊ aliqua pars mobilis: ⁊ ſit e. manifeſtũ eſt per ꝓmã ſup
poſitionẽ ꝙ d. mouebiẗ e. in minori tpe ꝙ̃ ſit tẽpus c. Ul
terius ſubtrahaẗ quedã alia pars mouentis ⁊ addaẗ ad
priorẽ. ſ. ad d. ⁊ qdam alia pars mobilis ⁊ addatur ipſi e.
tũc argueẗ ſcḋm ꝓportionẽ qua addiẗ ad mouens ⁊ mobi
le addiẗ ad tẽpus: ſed ſubtrahẽdo ab a. ⁊ addendo ipſi d.
reſultat aliqḋ finitũ totum. ⁊ ſiliter ſubtrahendo ab ipſo
d. ⁊ addẽdo ad e. reſultat aliqḋ finitũ: qꝛ qḋlibet finitum
per ablationẽ finiti cõſumitur: vt dicit ſc̓da ſuppoſitio: ⁊
qḋ reſultat ex finitis vel terminatis partibus eſt finitum:
vt dicit 3ª. ergo ſiliter addendo ad tẽpus motus reſultat
tps finitum ſiue terminatum. ſed illud tẽpus qḋ reſultat
eſt illud tps in quo totum mouens mouebat vel equale
ei: ſicut totũ qḋ reſultat ex additione partiũ motoris eſt
ipſe motor totus vel ei equale: ⁊ totũ qḋ reſultat ex addi
tione partiũ mobilis eſt totũ mobile vel equale ei. ergo il
lud tẽpus in quo mouet totũ mouens, eſt finitũ vel equa
le finito: ⁊ ſi eſt equale finito eſt finitum: ⁊ ponebaẗ infini
tum. ergo eſt finitũ ⁊ infinitũ: qḋ eſt impoſſibile. Uel põt
breuiter deduci ſic. Scḋm ꝓportionẽ qua ſubtrahiẗ a moto
re ⁊ mobili ſubtrahiẗ a tẽpore: ſed ſubtrahẽdo a motore
finito vel terminato aliqḋ finitum tandeꝫ cõſumitur per
ſuppoſitionẽ. ⁊ ſiliter ſubtrahẽdo a tẽpore i quo ille mo
tor mouet illud mobile: tãdẽ totum cõſumiẗ: ſed omne
qḋ cõſumitur per ablationẽ finiti eſt finitũ vt manifeſtuꝫ
eſt per ſe. infinitũ enim nõ conſumiẗ per ablationẽ finiti.
ergo illud tẽpus erat finitũ. ⁊ ſic idem qḋ prius. ⁊ hec eſt
demonſtratio Ariſt. in lrã. ¶ Itẽ poſſet ſic argui. Sicut
ſe habet mouens ad partes mouẽtis: ⁊ mobile ad partes
mobilis: ⁊ ſic tẽpus in quo totum mouẽs mouet ad par
tes tẽporis: in quibus mouet ꝑtes motoris: ⁊ in quibus
mouentur partes mobilis. Nam vnicuiqꝫ parti motoris
⁊ mobilis correſpondet aliqua pars tẽporis: cum pars
nõ poſſit mouere in equali tẽpore cum toto referẽdo ad
partẽ vel ad determinatum ſignum ſpatij ſuꝑ qḋ ſit mo
tus ſiliter ſe habet motus. Semꝑ enim pars mobilis in
minori tẽpore ꝑtranſit aliquam ꝑtẽ ſpatij ꝙ̃ totum mo
bile. Et ſiliter pars motoris in minori tẽpore facit ꝑtran
ſire partẽ mobilis per partem ſpatij ꝙ̃ totum tempꝰ. mi
nus añt tempꝰ eſt pars maioris temporis: ⁊ ſic vnicuiqꝫ
parti motoris ⁊ mobilis correſpondet aliqua pars tẽpo
ris in quo totus motor mouet totum mobile. ſicut ergo
ſe habet totus motor ad partes motoris ⁊ totũ mobi/
le ad partes mobilis: ſic totum tẽpus ad partes tẽporis.
Sed conſtat ꝙ totus motor conſtituiẗ ex partibꝰ moto
ris: ⁊ totũ mobile ex partibꝰ mobilis. ergo totum tẽpus
conſtituitur ex partibus tẽporis in quibus partes moto
ris mouẽt partes mobilis. Sed vlterius totum mouens
finitum cõſtituitur ex ꝑtibꝰ finitis ſibi equalibus. ⁊ ſiliter
totum mobile. ergo totum tẽpus cõſtituitur ex partibus
in quibus totus motor mouet totum mobile: ex partibus
dico finitis ſibiinuicẽ equalibus: ſed qḋ conſtituiẗ ex ꝑti
bus finitis ẽ finitum. ergo totũ tẽpus in quo mouet mo
tor finitus eſt finitũ ⁊ non finitum. Et breuiter ſuſtẽtatur
hec ratio ſuꝑ hoc qḋ cuꝫ mouẽs finitum mouet aliquod
mobile per aliqḋ tẽpus: vnicuiqꝫ ꝑti motoris ⁊ mobilis
corrñdet aliqua pars illiꝰ tpis in qua parte tẽporis pars
motoris mouet partẽ mobilis in ꝑtem ſpatij: vt pꝫ ex pri
ma ſuppõne: ⁊ equali parti motoris ⁊ mobilis equalis
pars tẽporis. Cum igiẗ in motore finito nõ ſint ꝑtes infi
nite ſibiinuicẽ equales manifeſtum eſt ꝙ in tpe illo i quo
mouet nõ ſunt partes ĩfinite ſibiinuicẽ equales. Sꝫ hoc
ↄtingeret ſi eẽt infinitũ vt manifeſtũ eſt. ergo ⁊c. ¶ Cõtra
ꝓªᵐ deductionẽ eſt vnum dubiũ: qꝛ ibi ſupponitur qḋ a Obtio
motore finito poſſit ſubtrahi vel auferri pars aliqua: ⁊
iterum alia opponi priori hoc aũt non eſt verum vtrũqꝫ
a corpore celeſti quod ẽ mouẽs finitũ nihil põt ſubtrahi:
vt ſatis pꝫ ex ꝓceſſu. Ad hoc diceret Cõmẽ. qḋ ꝙ̃uis a to R°
to celo nõ poſſit aliqḋ ſubtrahi. tñ hec cõditionalis ẽ ve
ra: qḋ ſi a celo aliqua pars auferaẗ pars ipſa in minori tẽ
pore mouebit aut mouebitur per determinatũ ſignũ ꝙ̃
ipſum totum celum: ⁊ hoc eſt manifeſtum. nihil enim ꝓhi
bet ↄditionalẽ eſſe veram: cuius antecedẽs ſuit impoſſi
bile: vt dictum fuit ꝑus. Sed ex quo ſeqtur conditiona/
lẽ que vera eſt eſſe falſam: eſt falſum impoſſibile. modo
ſi mouẽs finitum moueret per tẽpꝰ infinitum illa condi
tionalis non poſſet eſſe vera: vt patet ex dictis. detur enĩ
qḋ pars illius moueret in minori tẽpore: ſcilꝫ in parte il/
lius totius tẽporis. ſequetur, qḋ illud totum tẽpus ſit fi/
nitum vt deducebatur prius.

Ad primam rõnem cum dĩ qḋ corpus celeſte eſt C
finituꝫ ⁊c. ꝓpter ſolutionẽ iſtius rõ/ T.c.39
nis eſt intelligẽduꝫ ꝙ ſcḋm Ariſ. in 6ᶜ huius. tẽpus motꝰ Tẽpus
ſiue duratio in motu locali accipitur dupl'r. Uno modo motus
ſcḋm ꝑtes mobilis. Alio modo ſcḋꝫ ꝑtes magnitudinis ſuꝑ capitur
quã ſit motus. ſcḋm partes mobilis atteẽdiẗ duratio motꝰ dupl'r
qꝛ manifeſtũ eſt qḋ prius vna pars mobilis ꝑtrãſit aliqḋ
ſpatij ſignũ vel aliquaꝫ partẽ ſpatij ꝙ̃ totum mobile. Ex
ꝑte aũt magnitudinis qua totũ mobile ꝑus tpe ꝑtranſit
vnã partẽ magnitudinis ꝙ̃ totam magnitudinẽ. Modo
cum dicit Ari. ꝙ mouẽs finitũ nõ põt mouere per tẽpus
ĩfinitũ itelligit hic accipiẽdo tẽpus motus ex ꝑte partiuꝫ
magnitudinis. ⁊ hoc pꝫ ex ſuo proceſſu: qꝛ ipſe accipit ĩ
ſua demõſtratione ꝙ pars mouẽtis mouet ꝑteꝫ mobilis in
minori tpe ꝙ̃ totũ mobile: qḋ nõ eſſet verũ ſi acciperẽ tẽ/
pus motus ſcḋm ꝑtes magnitudinis que ꝑtranſiẗ: immo ſcḋꝫ
hoc in equali tpe pars mouẽtis mouet partẽ mobilis: ſi
cut totũ mouẽs mouet totũ mobile. eadẽ enim eſt ꝓpor
tio ꝑtis motoris ad partẽ mobilis que eſt totius ad totũ
cõparãdo ad totã magnitudinẽ: vt habeẗ ex 7ᶜ huiꝰ. Et
ſi accipiaẗ tẽpus motus ex ꝑte partiũ mobilis: ſic eſt ve/
ruꝫ qḋ dicit. nam vt ſepe dictuꝫ eſt pars mobilis paꝰ tpe
ꝑtrãſit ꝑtem magnitudinis ꝙ̃ totũ mobile. Sic aũt acci/
piẽdo tẽpus motꝰ ipoſſibile eſt ꝙ mouẽs finitũ moueat
per tẽpus ĩfinitũ: qꝛ per tẽpus ĩfinitũ nõ moueẗ niſi mo
bile ĩfinitũ loquẽdo de ĩfinitate ꝓueniẽte ex ꝑte partium
mobilis: vt manifeſtũ eſt. modo ↄſtat ꝙ mouẽs finitum
nõ põt mouere mobile infinitũ: cũ vtus motoris ſemper
ſit maior ꝙ̃ mobilis. Cũ ergo diciẗ ꝙ celũ qḋ eſt mouẽs
finitũ moueret per tẽpus infinitũ. Dĩm ꝙ non mouet ꝑ
tẽpus ĩfinitũ. qḋ qdẽ tẽpus accipiaẗ ſcḋm ꝑtes mobilis ce
leſtis: qꝛ ipſum non eſt infinitũ ſed finitũ. ⁊ ideo nõ eſt ↄtra
Ariſt. ¶ Sed ↄtra iſtã ſolutionẽ rõnabilr dubitaẗ: quia Obiec°
Ariſt. nõ ꝓbat hic iſtã ꝓpoſitionẽ niſi ad demõſtrãdũ iſte
rius ꝙ ꝓmũ mouẽs nõ eſt i magnitudine. Et ibi ſic arguit:

moueñs qȝ mouet per tẽpus infinitũ eſt mouẽs infinitũ. hoc demõſtrat̃ hic. ſed motor pmus mouet p tẽpus infinitũ. ergo nõ eſt finite virtutis. Vlterius deducit̃ ſicut videbitur poſterius. ℂ Tunc dubitatur. eo modo debet Ari. hic demõſtrare qȝ motor finitos nõ mouet per tempus infinitũ quo accipit inferius qȝ motor pmos mouet per tẽpus infinitũ. Aliter enim ſuppões ſue non eẽnt bo ne: immo eſſet fallacia accidentis aut equiuocationis: ſed ipſe nõ ſopponit inferi⁹ qȝ pmũ mouẽs moueat per tempus infinitũ infinitate cõtingente ex partibus ipſius mobilis: vt manifeſtum eſt: quia nullũ mobile eſt infinitum

T.c.56 vt pȝ ex 3° huius. ⁊ primo celi. ſed infinitate prouenięte

T.c.46 ex reiteratione motus ab eodẽ in idem. hoc enim modo motus eſt ifinitus vt prius patuit. ergo hic nõ intẽdit qȝ motor finitus nõ mouet per tp̃s ifinitũ ſumẽdo tempus

Rñ° ad ſm partes mobilis. ℂ Ad hoc dicũt aliq̃ ⁊ ſatis ſubtili

obiectio ter vt videtur mihi. qȝ q̃uis pmus motor nõ moueat mo

nem. bile ifinitũ: nec per tẽpus ifinitum put tempus motus conſideratur ſm partes mobilis: tñ ſi eſſet mobile infinitũ ipſe primus motor hẽret ipſum mouere: Et ex hoc ſequitur qȝ nõ debet eſſe finitus: quia mouens finitum non poſſet mouere mobile infinitum ſi eẽt: cum motor deberet eſſe maioris v̉tutis q̃ȝ mobile. nihil aũt eſt maioris virtutis ifinito ſi eſſet. Qȝ aũt pmũ mouẽs deberet mouere

Primuȝ mobile infinitũ ſi eſſet, pbãs ſic. Nam primos motor eſt

mouẽs per ſe ⁊ pma cauſa motus: ⁊ p ſe ⁊ pma cauſa ifinitatis

mouet motus: vt manifeſtũ eſt: cauſa aũt per ſe debet referri ad

mobile effectũ per ſe: vt habet̃ ex 2° huius. Vñ ipſe motor pri⁹

infinitũ debet eſſe cã ifinitatis motus que per ſe cõpetit ipſi mo

T.c.33 tui. ifinitas autem motus quo motus per ſe eſſet ifinitus eſſet ex partibus ipſi⁹ mobilis ſi mobile eſſet ifinitũ. Cũ enim ipm mobile ſit per ſe ſubiectũ motus manifeſtũ ẽ qȝ infinitas que accidit motui ex parte mobilis magis p ſe cõpetit ipſi motui q̃ȝ infinitas que cõpetit ex partibus magnitudinis. vnde ſi eſſet mobile ifinitoȝ oporteret qȝ motor pmos qui eſt pmu ⁊ per ſe cauſa motus ⁊ infinitatis motus eẽt cauſa illius ifinitatis quam habet motus ex ptib⁹ mobilis: ita qȝ moueret mobile ifinitũ ſi eẽt. Ex hoc aũt ſeqtur vt dicebat̃ qȝ ipſe pmus motor ſit v̉tutis ifinite. ⁊ ex hoc ↄcluditur vlterius qȝ non ſit aliqua ma

Impro gnitudine vt deducet̃ in ↄſequẽtibus. ℂ Sȝ ſine dubio

batio. q̃uis illud ſit ſatis ſobtiliter dictũ: tñ nõ videt̃ bene eſſe

reſpon. ad intẽtionẽ Ari. Nam Ari. in illa demõſtratione in qua oſtẽdit motorẽ pmũ nõ eẽ i magnitudine debet ſuppone re qȝ ipſe mouet per tẽpus ifinitũ: eo modo quo demonſtrauit motom eſſe infinitũ: i pcedẽtibus: vt pȝ inſpiciẽti ſuã demõſtrationẽ. non enim pbauit motũ eſſe infinitũ ⁊ ppetuũ: niſi vt illud ſupponeret in illa demõſtratione: ſȝ ipſe demõſtrauerat motũ eſſe infinitũ ſm circulationem nõ ſm infinitatẽ mobilis: vt etiã iam manifeſtũ eſt. Et qȝ dicũt iſti qȝ infinitas ex parte partiũ eſt illa que competit motui per ſe. dico qȝ nõ eſt verum ſimplr̃: qȝ hec infinitas nõ eſt poſſibilis: cum ipoſſibile ſit hoc modo mobile eſſe ſimplr̃ infinitũ: imo ſolum motui poſſibilis ẽ infinitas ſm circulationẽ et reiterationẽ motus ab eodem in idem. ⁊ ideo videtur remanere dubitatio. ℂ Propter qȝ

alia Rñ° aliq̃ dicũt aliter. dicũt enim qȝ intẽtio Ari. eſt hec. qȝ mouẽs finitum nõ põt mouere per tẽpus infinitũ tanq̃ȝ prima cauſa infinitatis ſeu ppetuitatis motus. ⁊ ſm hoc nõ valet inſtantia de celo. celũ enim mouet per tẽpus infinitũ nõ tanq̃ȝ pma cauſa ifinitatis motus: quia non mouet niſi motũ ab aliquo alio. ⁊ ideo nõ põt eẽ pma cauſa mo

Repro tuũ: ⁊ de tali intelligit Ari. vt dicunt. ℂ Sed iſtud non vi

batio detur ſufficere: qȝ demonſtratio Ari. videtur eſſe eẽdis ad omne mouẽs finitum: ſiue ſit pma cauſa mot⁹: ſiue non. Sufficit̃ .n. ſup iſtã ppõem: qȝ cum mouens finitũ mouet aliqȝ mobile per tẽpus aliqȝ, pars mouẽtis in minori tpe mouet partẽ mobilis per determinatũ ſignum magnitudinis: ſiue ſpatij in quo vel circa qȝ ſit motus. ⁊ hoc videtur eſſe verũ de quocunq̃ȝ mouẽte finito qualitercunq̃ȝ moueat. ℂ Et ideo alij dicũt aliter. ⁊ dicunt qȝ intentio

alia Rñ° Ariſt. eſt hec. qȝ mouens finitũ nõ mouet per tempus infinitũ motu vno numero. modo ipm celũ nõ mouet aliqȝ iſtorum inferiorum per tẽpus infinitũ motu vno numero: quia vnitas numeralis motus requirit vnitatem

T.c.64 numeralem mobilis: vt pȝ in 5° huius. ſed nullum iſtoȝ

T.c.34 iferiorum manet vnum numero per tẽpus ifinitũ: vt pȝ

T.c.64 2° de aia. ⁊ 2° de generatione. ſi aũt celũ mouet iſta inferio

Repro ra per tp̃s ifinitũ hoc eſt motu vno ſm ſpẽm vel ſm ge

batio nus. ⁊ ideo iſtãtia nõ valet. ℂ Sed adhuc iſtud nõ videtur eſſe ſm intentionẽ Ari. nõ demõſtratio Ari. ita bene probat de motu vno ſm ſpẽm qȝ motor finit⁹ nõ moueat per tp̃s ifinitũ ſicut de motu vno numero: vt pȝ ↄſideranti demõſtrationẽ illã. Et poſſet ſic argui. Illud tp̃s ẽ finitum qȝ reſultat ex pluribus finitis equalib⁹. hec eſt manifeſta cuilibet itelligẽti. ſed tp̃s in quo mouet mouẽs finitũ reſultat ex ptibus finitis equalib⁹: qȝ ſic apparet. nam vnicuiq̃ȝ parti motoris ⁊ mobilis correſpõdet aliqua pars tp̃is in quo mouet per ſignũ magnitudinis determinatum: vt dictũ eſt pus ⁊ ptib⁹ equalib⁹ motoris ⁊ mobilis correſpõdẽt partes tp̃is equales. Cũ ergo partes mouentis finiti inuiceȝ equales ſint finite: ⁊ ſilr̃ partes mobilis: ſequitur qȝ partes tẽporis in quo mouet mouẽs finitũ ſibiinuiceȝ equales ſint finite: ⁊ ſic tẽpus in quo mouet mouẽs finitũ ẽ finitũ: ſiue moueat motu vno numero: ſiue vno ſpẽ.

Rñ° Ariſtotelis ℂ Propter qȝ forte redeũdũ eſt ad ſolutionẽ priorem. Dicẽdo qȝ Ariſt. intẽdit hic demõſtrare qȝ mouẽs finitũ nõ mouet per tp̃s ifinitũ: put tp̃s motus attẽdit̃ ſȝ partes mobilis modo pdeclarato. Ex hoc aũt debemus elicere qȝ etiã mouẽs finitũ nõ põt mouere per ſe ⁊ pmo per tẽpus ifinitũ ſm circulationẽ ⁊ reiterationẽ mobilis. Naȝ ſi mouẽs finitũ moueret per tp̃s ifinitũ ſm circulationẽ ſeu reiterationẽ tanq̃ȝ per ſe ⁊ pma cã motus ifiniti tũc deberet poſſe mouere mobile ifinitũ ſi eſſet. Ex quo eniȝ eſſet cã pma ifinitatis motus deberet eſſe cã illius infinitatis ſeu durationis ifinite que p ſe cõpeteret motui: modo ſi mobile eẽt ifinitũ: tũc ipſi motui per ſe deberet̃ infinitas ex pte partiũ mobilis. quaꝝ vna pus tpe ptrãſiret determinatã ptem ſpatij q̃ȝ totuȝ. ⁊ ſic ſi ipoſſibile ẽ mouẽs finitũ mouere per tp̃s infinitũ put tẽpus ſumit̃ ſm partes mobilis: ipoſſibile eſt ipſum mouere per tp̃s infinitũ ſm circulationẽ. ⁊ hoc erit vtile ad demõſtrationeȝ illam per quã cõuincit̃ qȝ motor pmus non eſt in magnitudine: cum ↄſtat qȝ ipſe mouet per tp̃s infinituȝ ſm circulationẽ. ℂ Qȝ ſi hoc nõ ſufficit inq̃re melius: qȝ nõ poſſum plus ad pñs.

Ad 1ᵐ ℂ Ad aliam cuȝ dĩ. omne qȝ eſt i magnitudine finita ⁊c. verũ eſt ſi ſit in ea ſicut forma dans eẽ materie: ſȝ ſi ſit in ea ſicut motor approprat⁹ mobili appropato non opȝ qȝ ſit finitũ. ſic autẽ ẽ de motore qui mouet per tp̃s ifinitũ. nõ .n. eſt forma dans eẽ mãe: nec eſt in magnitudine finita ſicut forma in ſubo ⁊ ↄſtituta in eſſe per ſubm: ſed ſolũ ſicut motor in mobili appropato: vt vide

Ad 3ᵐ bit̃ poſt. quare ⁊c. ℂ Ad aliã cũ dĩ. mouẽs qȝ põt ſemp eẽ ⁊c. põt ↄcedi qȝ celum poteſt ſemp mouere ſȝ circulationẽ: nõ ſicut pma cã ppetuitatis mot⁹ circolaris: quia mouet motũ. quare nõ valet ⁊c. Queritur̃ cõplemẽtũ huius qõnis in qõne extraordinaria de ifinitate vigoris dei que ſic incipit. Difficultas eſt non parua.

ℂ Qȝ aũt infinita dio magnitudine non ↄtingat infinitam eſſe potẽtiam ex his manifeſtũ eſt ⁊c. Textu cõ. lxxix. Qõ. xx.

Cõſequẽter

A C Onſequēter queritur. Utrum virtus infini
te poſſit eē in magnitudine finita. ℭ Argui-
tur ꝙ ſic: qꝛ in celo eſt virtus īfinita mouēs
T.c.86 iſta inferiora. vt pꝫ ī iſto 8°. ⁊ ī ſcḋo de gña-
T.c.60 tione. Sꝫ celum eſt finite magnitudinis. vt
T.c.46 pꝫ in primo celi. ğ ⁊c. ℭ Itē in quocunqꝫ eſt potētia fini-
ta illud eſt gñabile ⁊ corruptibile. Sꝫ celum nō eſt gñabi
le ⁊ corruptibile. ergo in ipſo non eſt potētia finita quā-
re relinquitur ꝙ in ipſo eſt potētia infinita. aut ꝙ nullaꝫ
habꝫ potētiam. ⁊ hoc ē abſurdum cū ſit prima cauſa cor
porea hui⁹ toti⁹ mūdi īferioris: a qua ole virt⁹ h⁹ mundi
gubernat̄ ı vt pꝫ in p̄ meteoroꝝ. ğre ⁊c. maior ꝓpoſitio
eſt manifeſte. qḋ eni hꝫ potētiam finitā hꝫ opationeꝫ fini
tam: eo ꝙ opatio eſt a virtute imediate. Et qḋ hꝫ opatio
nē finitā eſt gñabile ⁊ corruptibile: vt pꝫ 4° meteoroꝝ. ⁊
minor pꝫ p̄ celi ⁊ mūdi. Itē ī quocūqꝫ ē motus infinitus
in illo eſt potētia infinita: ſꝫ in magnitudine finita eſt mo-
tus infinitus. ſ. in celo. ğ ⁊c. maior pꝫ: qꝛ mot⁹ ē actus en-
T.c.6 tis in potētia ſm ꝙ hꝫ in 3° hui⁹. ğ motus infinitus req
T.c.86 rit potētiam infinitaꝫ in illo in quo eſt: ⁊ minor pꝫ ex iſto
T.c.8. 8°. ⁊ p̄mo ⁊ ſcḋo celi ⁊ mundi. quare ⁊c.

ℭ Oppoſitū arguitur auctoritate Ariſt. h ⁊ ſimiliter au
ctoritate Commenta. qui volunt ꝙ in magnitudine fini-
ta non poteſt eſſe potentia infinita.

ix° **Ad queſtionem** dico breuiter ꝙ potētia infi
nita. i. potētia q̄ ē p°cā ꝑpe-
tuitatis motus nō pōt exiſtē in magnitudie finita. Ad cu
ius declarationē ſūt aliqua ſupponēda. Primo ſuppo nē-
dū ē ꝙ maior potētia facit motū equalē cū minori poten
tia in minori tpe. Verbi grā. Si duo hoīes trahūt vnam
nauē p vnū ſtadium in vna hora. quatuor hoīes trahunt
illā nauē p vnum ſtadiuꝫ in medietate vnius hore vel in
alio tpe minori q̄ꝫ ſit vna hora: ⁊ ſilr eſt in quolibet alio
motu: ⁊ hoc ē manifeſtū p ſe. 2° ſupponēdū eſt ꝙ nulluꝫ
mouēs pōt mouē in non tēpore. loquēdo de motu ꝓprie
dicto: cū oīs talis motus ſit ſucceſſiuus ⁊ cōtinu⁹. Tunc
poſſꝫ ſic argui. ſi ī magnitudie finita eēt potētia mouēs in
finita. ſ. q̄ eēt prima cauſa infinitatis mot⁹: tunc ipſa mo-
ueret in nō tpe: ſꝫ hoc ē ipoſſe p ſcḋam ſuppoſitionē. Pro
batio ꝯñe. ſi ſit potētia infinita in magnitudine finita: aut
mouebit in tpe: aut in nō tpe: p ſufficiētē diuiſionē. Si di-
ceretur ꝙ mouēt in tēpore: tunc capiatur aliq̄ potētia fi
nita. oportebit ꝙ illa potentia finita moueat ī maiori tpe
p primam ſuppoſitionē. Si autē vlterius ad illam poten
tiam finitā addat̄ alia potētia finita: tunc mouebit in mi
nori tpe q̄ꝫ p̄ma potētia finita: qꝛ addēdo ad potētiam di
minuitur de tpe. Ulteri⁹ autē accipiat̄ alia po° finita ⁊ ad
datur aliīs. adhuc mouebit in minori tpe. ⁊ ſic addēdo fi-
nitā potētiā tādē ꝑueniet̄ ad potētiā aliquaꝫ finitam que
mouebit in tēpore equali illi tēpori in quo mouebit po°
infinita: quod ē impoſſe. p primā ſuppoſitionē que dicit
ꝙ ſp maior potētia exiſtēs in magnitudine mouet in mi
nori tpe: ⁊ pōt declarari iſta rō exēplificādo in potētijs fi
nitis. Ponamus ꝙ q̄tuor hoīes virtute ſua trahāt vnaꝫ
nauē p vnum ſtadium in quatuor horis: ⁊ duo hoīes tra
hant nauē in octo horis: tunc ſi inueniat̄ aliqua virtus q̄
intentuꝫ excedat virtutē duoꝝ hoīuꝫ q̄ꝫtū octo excedūt
q̄tuor: manifeſtū eſt ꝙ illi mouebūt nauē in quatuor ho-
ris. ⁊ ſilr in ꝓpoſito. Si v̄tus infinita exñs in magnitudi
ne moueat aliqḋ mobile in aliquo determinato tpe vt q̄-
tuor horis: accipiatur aliq̄ virtus finita q̄ moueat aliqḋ
mobile in octo horis: ⁊ tūc ſi inueniat̄ aliqua virt⁹ finita
que in eadē ꝓportione excedat illā virtutē finitā in q̄ ꝓ-
portiōe quatuor ⁊ octo excedūt quatuor ⁊ duo: tūc certū
eſt ꝙ illa v̄tus finita poterat mouē in. 24. horis: quia ſꝫ
ꝓportionē que addit̄ ad virtutē diminuit̄ a tpe. ⁊ ſilr eſt

in quacūqꝫ ꝓportione. ſ. ꝙ tps ſic ſe hꝫ in quo mouet vna B
illaꝝ virtutū ad tēpus in quo mouet alia. Sic igitur vir-
tus finita mouebit in equali tpe cum virtute infinita: qḋ
eſt ipoſſe. ergo relinquit̄ ꝙ illa virtus moueret in nō tpe
qḋ eſt ipoſſe. ℭ Sꝫ vna dubitatio eſt hic: quā mouet Cō Dubi°
mētator: ⁊ expoſitor accepit ab eo. Nā p iſtam rōnē non
ſolū videret̄ ꝯcludi ꝙ po° infinita nō eſt in magnitudine:
ſꝫ ēt ꝙ nulla ē po° vel virt⁹ infinita mouēs: qꝛ ſi eēt aliq̄
potētia infinita mouēs illa moueret in nō tpe vt deductū
eſt: qḋ eſt impoſſe: vt prius. Ad hoc rñdēt expoſitores la R°
tini pmittēdo ꝙ nulla po° que eſt in magnitudine mouet
quaſi intellectus. ꝓbatū. n. eſt in 3° de aīa: ꝙ intellectus
nō eſt virtus alicui⁹ magnitudinis. Oīs aūt po° q̄ non ē
in magnitudine mouet p intellm. Sic enim ꝓbat Ariſt.
celū moueri a ſuo motore ī. 12. meta. Eſt autē dr̄ia inter T.c.40
agēs p intellm: ⁊ agēs nālē: qꝛ actio agētis nālis ꝓpor Agēs p
tionatur nāe eius: ⁊ tantū agit q̄ꝫtū agere pōt vt tanta eſt itellm ⁊
calefactio q̄ꝫtus eſt calor: ſed actio agētis p intellm non nāle dif
opꝫ ꝙ ꝓportionet̄ nāe ipſius: ita ꝙ tātū agat q̄ꝫtū agere ferunt
pōt. nō. n. edificator tātū edificat q̄ꝫtū pōt edificare: ſed q̄ꝫ
tum exigit rō forme cōcepte. Sic igit̄ ſi eēt aliqua virtus
infinita exñs in magnitudine ſeqtur ꝙ mot⁹ ex ipſa ꝓce
dēs eēt ſm proportionē nāe ei⁹: ita ꝙ moueret q̄ꝫtū mo
uere poſſet: ⁊ ſic ꝓcedit rō Ari. Sꝫ ſi ſit virt⁹ īfinita nō in
magnitudine mot⁹ ꝓcedēs ab ipſa: nō ꝓcedit ab ipſa ſꝫ
proportionē eius ita ꝙ non mouet ꝓut pōt mouē: ſꝫ ſm
ꝙ conuenit fini ⁊ nāe ſubti. Eſt aūt cōſiderandū vt dicūt
ꝙ nihil mouetur niſi magnitudinē habēs vt probatuꝫ ē Nihil
in 6° huius. Vñ velocitas motus eſt effect⁹ recept⁹ a mo mouet̄
tore in aliquo hñte magnitudinē. Manifeſtū aūt eſt ꝙ ni niſi hñs
hil hñs magnitudinē pōt recipē effectū ꝓportionale v̄tu- magni-
ti q̄ nō eſt ī magnitudie: qꝛ oīs nā corporea cōparat̄ ad nāꝫ tudineꝫ
incorpoream ſicut quoddam ꝑticulare ad abſtractum ⁊ T.c.32
ad vle. Unū nō pōt cōcludi ſi virtus infinita nō ſit ī magni
tudine ꝙ ex ea ſequat̄ in aliquo velocitas infinita q̄ ē eſſe
eius ꝓportionis tali po° ſꝫ nihil ꝓhibet ī aliqua magni-
tudine recipi effectū v̄tutis q̄ ē in magnitudine: qꝛ ea po
tior eſt effectu. Unū ſi aliq̄ virt⁹ īfinita eēt in magnitudine
ſeqt̄ ꝙ effect⁹ ei cōrñdēs eēt in magnitudine. ſ. velocitas
īfinita: ⁊ hō ē ipoſſe. ğ ⁊ p̄m. ⁊ hec ſūt v̄ba ſci Thome ī ſua
expōne hui⁹ loci: in qḃ⁹ manifeſte ꝓbabat ꝙ eſt aliquod
mouēs infinitū ſine magnitudine qḋ pōt q̄ꝫtū ē de ſe mo
uere in nō tpe: ſꝫ qḋ nō mouet ī tpe hō ꝓuenit ex defectu
ſubti qḋ nō ē natū ſuſcipē talē effectū. ℭ Sꝫ iſtud nullo° Contra
ſatiſfacit dubitationi: qꝛ ſiue mouēs infinitū ſit mouēs p pōnē h-
intellm ſiue nō: oꝫ qḋ moueat in aliq̄ tpe determinato: ⁊ thome
illi⁹ tpis erit aliq̄ ꝓpōrtio ad tps ī q̄ mouet v̄t⁹ aliq̄ finita:
⁊ tūc ſi ſumat̄ q̄da alia v̄t⁹ finita hñs eādē ꝓportionē ad
illā v̄tutē finitā ſicut tps hꝫ ad tps nescio mouē poterit in
eq̄li tpe cū po° īfinita: qḋ ē ipoſſe ſicut ꝓuē: maior. n. po° ſp
mouet ī minori tpe: ⁊ ꝯſtat qḋ po° īfinita ē maior q̄ꝫ finita
ℭ Itē cuiliꝫ po° actiue dꝫ corrñdē aliq̄ po° paſſiua: vt pꝫ
9nto meta. Si igit̄ aliqḋ mouēs īfinitū qḋ mouet p intel T.c.17
lectū hꝫ v̄tutē actiuā velocitatis īfinite: ita qḋ q̄ꝫtū ē de ſe
pōt agē motū ī nō tpe: oꝫ qḋ iſti po° corrñdeat aliq̄ po° re
ceptiua ī mobili: qḋ ē ipoſſe. ℭ Itē nālis phūs non dꝫ ali-
qd ponē qḋ nō appeat ad ſenſum: aut qḋ nō poſſit ex aliq
bus appentib⁹ ad ſenſū īueſtigari aut pōi. Expimētū. n.
ſmonū v̄oꝝ eſt vt ꝯcordēt reb⁹ ſenſatis: vt dicit Cōmē. ī
iſto 8°. nūc āt nihil appet nob ad ſēſū ex q̄ nīe° vl'ime° T.c.22
poſſit cōuici qḋ aliqs motor ſit vigoris īfinitī: ⁊ qḋ poſſit
mouē in nō tpe: cū oīs reuolutio ⁊ oīs mot⁹ ſit ī determi
nato tpe ⁊ hēat velocitatē determiatā. qr ⁊c. Deh tñ po
terit fieri qḋ ſpālis. A mpli⁹ cū qlꝫ motor celeſtis ſit v̄t⁹
nō ī magnitudie ſeqt̄ ſꝫ dcā h⁹ hoīs ꝙ orbes īferiores
nō ſūt nati recipē tātā velocitatē quāta nati ſunt facē ſui

motorē: īmmo quelibet illorū motorum poteſt moue re velocius. Si quidē res corpea non eſt nata recipe talē proportionalem virtuti que non eſt in magnitudie. iſtud autem eſt grauiſſimum inconueniens. Quod autem di citur de agente per intellectum friuoluʒ eſt: bene quidē verum eſt ꝙ intellectus tranſmutabilis qui non ſemper intelligit nec omni modo quicquid poteſt intelligere: nō ſemper agit quicquid ageret: ſicut itellectus meus. Sed intranſmutabilis qui ſemper intelligit quicquid pōt itel ligere ⁊ omni modo perfectiſſimo quo poteſt itelligere ſemper agit quicquid poteſt agere ⁊ quocunqʒ mō age re. Nunc autem intellectus primi eſt omnino intranſmu tabilis ſm omnes. quare ⁊c. ¶ Et ideo ad preſens dico aliter ſm Commētatorē. Et dico ꝙ ſi ponatur potētia infinita in magnitudine neceſſario ſequitur ꝙ moueat in non tempore ſicut probatum eſt prius: qꝛ huius potētia erit ꝓprie infinita: ⁊ erit aſſignare tps determinatū ī quo mouebit ipſa hñs ꝓportionē determinatā ad tps in quo mouebit virtꝰ finita vt deductū ē: ſʒ ſi potentia ifinita. i. potētia q̄ eſt cā ꝑma infinitatis motꝰ nō eſt in magnitu dine aliquā: tūc nō erit ꝓprie finita nec infinita: qꝛ finitū ⁊ infinitū ſolum de magnitudinibꝰ dici pñt: aut ſoluʒ de eis q̄ ſunt in magnitudinibus: vt dicit Commētator. ⁊ ideo nō oportebit ꝙ illa potētia faciat effectū ifinitū. ſ. motuʒ in nō tpe. ¶ Et ſi dicat nūqd illa potētia mouebit in mi nori tpe q̄ʒ poꝰ finita: dicat ꝙ non. Et cū dī ꝙ potētia ifi nita maior eſt q̄ʒ finita: verū eſt de illis q̄ ſunt in magnitu dine: ſed potentia que non eſt in magnitudine nō eſt ma ior nec minor: ⁊ ideo iſta potētia infinita que eſt vīno ex̄ magnitudinē nō erit potentia ꝓprie maior nec minor q̄ʒ finita: nec tps in quo ipſa mouebit hʒ ꝓportionē ad tēpꝰ in quo mouet virtus finita: ſicut nec ipſa habebit aliquaʒ ꝓportionē ad virtutē finitā. ꝓportio. n. ſolius eſt magni tudinis vel eorū que ſunt in magnitudie aliquo modo. ¶ Sʒ ꝯ iſtam ſolonē ſunt difficultates alique: primo qꝛ magnitudo: ⁊ per ꝯñs finitū ⁊ ifinitū dupl'r debet forme ⁊ potentie motiue que ſequit formā. Uno mō magnitu do debet forme p acciñs ſm extēſionē ſui ſubiecti ī quo exiſtit: vt albedo dr̄ magna ſm extēſionē ſupficiei in qua eſt. Alio mō magnitudo debet forme ſm rōnē proprie p fectionis: ita ꝙ forma pfectior ⁊ nobilior dī maior: vt in parua niue dicimus aliqñ maiorē eſſe albedinē q̄ʒ in ma gnu pariete. q̄ʒuis igitur poꝰ ⁊ forme que non eſt in ma gnitudine nō hʒ magnitudinem ꝑ mō. ſ. p acciñs ſm extē ſionē ſui ſubiecti: tñ hʒ magnitudinē ſcđo mō: qꝛ potētia īmālis ⁊ incorporea quāto eſt remotior a mātia tāto eſt pfe ctior. Iſtā aūt potētiā. ſ. pfectā ꝯſequit velocitas motus qꝛ quanto aliqua potētia eſt pfectior tanto vehementius eſt motiua. Nō ergo pōt dici vere ꝙ potētia que nō eſt ī magnitudine non eſt finita nec infinita p acciñs ſm exten ſionem ſubiecti: ꝓpter hoc non cauſet velocitatē in infi nitū qō eſt mouē in nō tpe: ⁊ ſic non videtur valere ratio Auerrois. ¶ Preterea illa rō vr̄ ꝯdicere Ari. Nā Ariſt. in vltima demōſtratiōe huiꝰ octaui accipit ꝙ ꝑmus mo tor hʒ potētiā infinitā vt ex h̄ concludat ipſum non eſſe ī aliqua magnitudine. ergo dicere ꝙ nō habet potentiam finitā nec ifinitā ꝯdicit Ari. ¶ Iſte aūt ſunt oppōnes ſan cti Thome qbꝰ putat deſtruē rōnē Cōmentatoris. Et vr̄ mihi ſalua reuerētia huius hoīs ꝙ ꝓcedunt iſta ex malo intellectu verboꝝ ⁊ intētionis Cōmētatoris. Ad cuiꝰ eui dentiam cōſiderādū eſt ꝙ aliquē motorem eē in magni tudine pōt intelligi dupl'r. Uno mō ꝙ ſit in magnitudine ſubiectiue. ſ. ꝙ inexiſtit vel inhereat magnitudini vel ſub iecto hñti magnitudinē: vt albedo ineſt parieti: vel ſicut forma ſub'alis ineſt materie. Alio modo poteſt intelligi motorē eē in aliqua magnitudine appropriatiue: vt talis

C

Si pōa tur poꝰ infinita magni tudine mouet in ñ tpe

Obiecꝰ prima magni tudo 2r debet forme

T. c. 86 Obiecꝰ ſecūda

Rñſᶜ ad obiec. Motor pōt du pliciter itelligi eē in ma gnitudi ne

motor determinatꝰ mouet imediate effectiue tale mobi le ⁊ aliō nō moueret ⁊ ī tali velocitate nec in minori neqʒ in maiori. Et per oppoſitū motorē non eſſe in magnitu dine pōt intelligi dupl'r. Uno modo ꝙ non ſit in magni tudine ſubiectiue. Alioꝰ ꝙ non ſit in magnitudinē appro priatiue nec ſubiectiue. modo cum dicit Commētator ꝙ mouens quod nō ē in magnitudine ſubiectiue non eſt fi nitum nec infinitū: nō intelligit de eo qō nō eſt in magni tudine ſubiectiue: qꝛ cōſtat ēt ſm eū ꝙ quelibet intelligē tia appropriata eſt vigoris finiti: ⁊ hʒ determinatā ꝓpor tione ad ſuū mobile. vt ipſe dicit in 2º celi. ⁊ 12ᶜ metaph. ⁊ tñ nulla eoꝝ eſt in magnitudine ſubiectiue. hoc. n. repu gnat omni nature intellectuali: ſʒ itelligit ꝙ potētia que nō eſt in magnitudine: nec ſubiectiue: nec appropriatiue: nec eſt finita: nec infinita ſm vigorē actiuū motꝰ: ⁊ hoc ē veriſſimum ſm phm. ¶ Primū autem pnᵐ motꝰ ſm eū nullo mō ē in magnitudine nec ſubiectiue nec appropria tiue. Subiectiue non: qꝛ eſt nā intellectualis. appropria tiue nō: qꝛ non mouet actiue imediate aliqō mobile: imo ꝑter ꝑmū mouēs eſt qō deus. Opʒ eſſe aliquem motorē appropriatū ꝑmo mobili a quo primus motor habet ve locitatē determinatā: ⁊ ſic cuilibet alteri mobili celeſti. Et h̄ ipſe plane ꝓpalauit in. 12. meta. ī qōne Ioānis grā matici vbi Cōmentator ꝙ motus celi ꝯponit. i. depēdet ex duobus motoribꝰ: quoꝝ vnꝰ eſt finite motionis ⁊ eſt aīa exñs in eo ſupple appropriatiue: ⁊ alter motionis in finite ⁊ ē potētia que non eſt in mā ſupple nec ſubiectiue nec appropriatiue. Uerū eſt tñ ꝙ circa hoc ſunt difficul tates ⁊ dubitationes ſpāles. ſ. vtrū primꝰ motor moueat imediate ꝑmū mobile: ⁊ ideo de h̄ fiet qō ſpālis. Ad pñs aūt ſufficit mihi ꝙ intētio Cōmētatoris eſt ꝑmū mouēs nullo mō eē in magnitudine nec ſubiectiue nec appropria tiue: ita ꝙ imediate nō agit motū alicuius mobilis nec ē cā ꝓpria alicuius determinate velocitatis motus: nec pt accipi aliqō tēpus determinatū in quo moueat aliquod mobile: qō qdē tps hʒ ꝓportionē determinatā ad tps in quo mouet aliq̄ virtus finita: ⁊ ideo non eſt finitꝰ nec infi nitus in virtute actiua motꝰ ꝑp quod non ſequit ipſum mouere in non tpe. Sed ſi eēt in magnitudie aliq̄ appro priatiue vel ſubiectiue oporteret ꝙ eēt cauſa propria ali cuius determinate velocitatis motꝰ ⁊ poſſit accipi tēpꝰ determinatū motꝰ in quo reuolueret ſuū mobile ⁊ illud tēpus haberet ꝓportionē determinatā ad tps ī quo mo ueret virtus finita: ⁊ ſic deduceret ad incōueniēs vt ꝑus: ⁊ iō illa inſtantia nō valet ꝯ Cōmētatorē ſi bñ intelligat. Ad aliā cū dicit ꝙ Ariſto. aſſumit motorē ꝑmū eē potē tie infinite. Dicerē hic ꝙ motorē habere potentiam in finitam pōt intelligi dupl'r. Uno modo ꝙ habeat poten tiam actiuam motus ifiniti imediate ſine motore appro priatore: hoc nō cōcederē. Alio mō poteſt intelligi ꝙ ha beat potētiam infinitam. i. cauſalitatē infinitā ſup dura tionem ꝑpetuam ipſius motus: ⁊ hoc eſt veriſſimū. ipſa enim eſt prima cauſa infinitatis ſeu perpetuitatis motus ⁊ videbitur poſt. ⁊ hoc ſufficit ad conuincendū ipſuʒ nō eē in magnitudine. Erit enim demōſtratio talis. Si pri mum mouens eſſet in magnitudine aut eſſet ī magnitu dine finita aut in magnitudine infinita. per ſufficiētē diui ſionē: ſʒ non pōt eē in magnitudine infinita: quia nulla ē magnitudo infinita ſimpliciter: vt patet ex tertio huius. ⁊ magis ex ꝑmo celi. Nec in magnitudine finita: qō ſic ꝓ bat: qꝛ in magnitudine finita nō pōt eē cā motꝰ infinita: hec ē demſata hic ſiue ſit cā vt agēs ſiue vt finis. ¶ Sʒ ꝑmū motēs ē cauſa motus infinita. ꝓbatio huius, vel ē cā motus finita aut ifinita. per ſufficiētē diuiſionē. Nō ē dicēdum ꝙ ſit cā motus finita: qꝛ cauſa motus finita non mouet per tps infinitum. hec eſt demōſtrata prius. Sed

Primū pnᵐ mo tꝰ nō ē ī magni tudine

Cō. 41.

Ad 2ᵐ babo.

T. c. 40 T. c. 46

Primū mouēs ē cā mo tus infi nita

primum mouens mouet per tempus infinitu3:cum eni motus ſit infinitus ſm tempus vt demonſtratum eſt pri⸗ us:⁊ motus eſt a primo mouente ꝙ̃ a ſecundo: vt prius oſteſum eſt. Sequitur ꝙ primum mouens mouet vel eſt cauſa motus per tempus infinitum:⁊ ſic nõ eſt cauſa mo⸗ tus finitas ſc3 qḋ non habeat cauſalitatem finitam ſu⸗ per ipſum motum. quare ⁊c. Relinquitur ergo ꝙ ſit cau⸗ ſa motus infinita. ſ. ꝙ habeat cauſalitatem infinitam ſu⸗ per motum: vel ſicut agens vel ſicut finis. ergo non eſt in magnitudine finita. quare ⁊c.

Tunc ad rationes. Ad p̄mã cu3 dr̃ ꝙ in ce⸗ lo ẽ poͣ infinita. Põt di⸗ ci ꝙ veꝝ ẽ nõ que ſit p̄ma cã vt agẽs vel vt finis ꝑpetuita⸗ tis mot⁹:q: nõ mouet niſi motũ ab alio. Sic aũt ẽ intelli⸗ gẽdũ ꝙ in magnitudine finita nõ eſt virt⁹ vel poͣ ĩfinita ſcil3 q̃ ſit p̄ma cã infinitatis mot⁹ vt dcm̃ eſt p̄us. q̄re non valet. ¶ Ad aliã cũ dr̃ in quocunq3 eſt potẽtia finita ⁊c. Ad hoc dixit Alexã. ſm ꝙ recitat Cõmẽtator ꝙ ipſũ ce⸗ lũ hñ eſt corruptibile de ſe:ſ3 acq̄rit eternitatẽ a motore ſepato ⁊ ꝑpetuo:⁊ i h̄ aſſentit Aui. vt recitat Cõmẽtator i. 12. meta. q̄re ⁊c. S3 iſtud iprobat Cõmẽtator per hoc ꝙ Ariſt. demr̃auit in p̄ celi:ꝙ in eterno nõ poteſt eẽ po⸗ tentia ad corruptionẽ:⁊ in. 12. metaph̃. dicit ꝙ impoſſe ẽ vt idẽ ſit poſſe eſſe ex ſe vel ex ſubã ſua. ⁊ recipiat ex alio eẽ neceſſarium niſi eſſe poſſibile vt nã eius trãſmutaret̃: ꝙ aũt ipſum celum ſit eternũ manifeſtũ ẽ ex h̃:q: recipit motũ eternũ:vt p3 ex demonſtratõe p̄i⁹. Et ex hoc vlteri⸗ rius concludit Cõmentator ꝙ ipſum celũ nõ eſt cõpoſitũ ex mã ⁊ forma. ſ. q̃ ſit in potẽtia ad eẽ ⁊ nõ ad eẽ:q: oẽ ta⸗ le eſt corruptibile ⁊ a nullo ꝑpetuat̃:⁊ cõcludit ꝙ ẽ ſub3 ſimplex ſaltẽ ſimplicitate q̃ ẽ oppoſita ↄpoſitioni ex forᵃ ⁊ mã que eſt in poᵃ ad eẽ ⁊ ad nõ eẽ ⁊ ſubã ꝑuatõi ⁊ ꝙ forᵃ ipſius nõ h3 ſubſiſtere ꝑ ipſũ ⁊ ꝙ in ipſo non eſt forᵃ mãlis oĩno. In hoc aũt ſunt difficultates plures. Prima eſt:vtrũ celũ ſit gñabile ⁊ corruptibile. Scḋa eſt: vtrum ipſum celũ ſit ſubã oĩno ſimplex ⁊ nullo mõ cõpoſita ex diuerſis naturis. dico circũſcripta intelligentia mouẽte. Tertia ſuppoſito ꝙ eẽt ſubã ſimplex: vtrũ in ipſo differ⸗ rent realr̃ eẽ ſimplr̃ a ſua eẽntia ſicut nitit̃ ꝓbare expoſi⸗ tor cõtra cõmẽtatorẽ. S3 due priores q̃ones magis ꝑtinẽt ad primũ celi ⁊ mũdi:⁊ ideo magis ꝑtranſeo. Tertia ṽo queſtio magis ꝑtinet ad 2m metaph̃. vbi queritur gñalr̃: vtrũ in reb⁹ cauſatis eẽntia differat realr̃ ab eẽ:⁊ ĩõ de h̄ proſequar ad p̄ns. ¶ Et ideo dico alr̃ ad illã põnẽ cũ dr̃. In quocũq3 eſt potẽtia ĩfinita ⁊c. Cõmẽtator reſpõdit ꝙ potẽtia dr̃ ĩfinita dupl'r. Vno mõ ſm durationẽ. ſ. ꝙ non h3 p̄ncipium durationis nec terminũ. Alio mõ dr̃ potẽtia ĩfini⸗ ta ſ3 qualitatẽ actiõis:⁊ hoc eſt qḋ dr̃ alio͛ potẽtia infini⸗ ta ſm vigorẽ. ſ. ꝙ põt facere ĩfinitã velocitatẽ:⁊ quacũq3 velocitate data poſſit velocius mouere. Et per oppoſitũ potẽtia finita dr̃ dupl'r. Vno mõ ſm durationem ⁊ eſt po⸗ tentia que durat ꝑ tp̄s determiatũ. Alio mõ dr̃ potẽtia finita ſm qualitatẽ actionis ſeu ſm vigorẽ. ſ. potẽtia que põt cauſare motũ determinate velocitatis ⁊ nõ maioris neq3 minoris. Modo veꝝ eſt ꝙ oẽ illud in quo eſt poten⸗ tia finita p̄mo modo eſt finitũ. nõ aũt ſcḋo mõ. Nunc autẽ potẽtia mouẽs que eſt in celo eſt finita nõ ſm durationẽ: ſed ſm vigorẽ ⁊ qualitatẽ actionis. Quilibet eni motor appropriatus alicui orbi celeſti h3 ad ipſum ꝓportionẽ3 determinatã ⁊ alius ad aliam. Et ſm diuerſitates iſtaru3 ꝓportionu3 diuerſificant̃ motus celeſtes in velocitate ⁊ tarditate:vt dicit Cõmẽtator. Et ꝑ hoc dicit Ariſto. in ſcḋo celi ⁊ mũdi. ꝙ ſi in celo eſſent plures ſtelle aut maio⸗ res ꝙ deſtrueret̃ mot⁹ aut tardaret̃:q: ſ. motor nõ excel⸗ leret mobile in eadẽ ꝓportiõe vt prius:⁊ ideo nõ op3 ꝙ ipſum celũ ſit gñabile ⁊ corruptibile. ⁊ dicit Cõmẽtator qḋ iſta eſt maxima dubitationum que accidit in hac ſciẽ⸗ tia:⁊ nec determinata fuit niſi cũ grandi labore ⁊ in tẽpo⸗ re vite ſue nõ modico. ¶ Ad aliã cũ dr̃. in q̄cũq3 eſt mot⁹ infinitus ⁊c. Dicẽdũ ꝙ duplex eſt potentia. ſ. actiua ⁊ re⸗ ceptiua:vt h̄ 5° metaph̃. ⁊ Cõmentator accipit in p̄ celi. mõ ipſum mobile hñ eſt in potentia paſſiua ad motus. ſ. in potẽtia receptiua:ſed nõ in potentia actiua ſm ꝙ h3. Cõcedẽdũ aũt eſt ꝙ ipſu3 celũ bene h3 potẽtiã receptiuã infinitã ſuſceptiua mot⁹ vel motionis vt dicit Cõmenta⸗ tor:ſed non habet in ſe potentiam infinitam actiuã mot⁹ perpetui vnius numero ⁊ cõtinui. Ex hoc aũt vult habẽ Cõmẽtator ꝙ ipſum celũ nõ eſt cõpoſitũ ex mã ⁊ forma: q: oĩs potentia forme exiſtentis in corpore ſiue ſit actiua ſiue ſit paſſiua eſt finita cũ ſit diuiſibilis ſm diuiſionẽ cor⸗ poris:⁊ oẽ corpus eſt finitũ ⁊ intelligit de corpore gñabi⸗ li ⁊ corruptibili ꝙ oĩs potẽtia exiſtẽs in eo ẽ finita ſ3 du⸗ rationẽ. S3 in corpore ꝑpetuo. ſ. celo bene eſt potentia in⸗ finita ſ3 durationẽ:cu3 ſit ingñabile ⁊ incorruptibile:vt demonſtratũ eſt in p̄ celi ⁊ mundi. Conſiderandũ ẽt ẽ qḋ h3 celũ non ponatur habere in ſe potẽtiã actiua3 motus perpetui vnius in numero ſimpliciter continui:⁊ bene ta⸗ mẽ habet virtutẽ actiuã motus perpetui vnius ſ3 ſpẽz. Nam lumẽ celi perpetuo calefacit iſta iferiora:ſ3 non ca⸗ lefactione vna numero ⁊ cõtinua. ⁊ ſil'r celum perpetuo mouet ſpheram igneam motu locali:vt dr̃ i p̄ meteoroꝝ ſed non eſt motus vnius numero:ſicut nec ignis ꝑpetua⸗ tur vnus numero. quare ⁊c. Queſtio. xxi.

G Ratia predictorum queritur conſequenter. Utrũ primum mouens mouet immediate p̄mũ mobile. ¶ Arguit̃ p̄mo ꝙ ſic. Quia ſi p̄m⁹ motor nõ mouet imediate p̄m mobile: ſ3 eẽt alius motor imediat⁹:⁊ ſic nũs mouen⸗ tium ſeparatoꝝ nõ eẽt ſm numeꝝ motuu3 celeſtiũ. ⁊ p3 hec cõſequẽtia. q: mot⁹ p̄mus ſaltẽ eẽt a duobus mouẽ⸗ tibus:⁊ ſic plura eẽnt p̄ncipia per ſe mouentia ſeparata ꝙ̃ motus. hoc aũt videt̃ eẽ cõtra Ariſto. in. 12. meta. vbi inquit numeꝝ ſubaꝝ ſeparataꝝ ſm numeru3 motuũ ce⸗ leſtiũ. q̄re ⁊c. ¶ Itẽ arguit̃ auctoritatib⁹ Ari. ⁊ Cõmen. Primo Ari. dicit in. 12. metaph̃. iſta ṽba. videmus autẽ p̄ter vniuerſi ſimplicem lationẽ quam mouere dicim⁹ p̄⸗ mã ſubã3 ⁊c. vult g̃ ꝙ p̄ma ſubã q̄ eſt deus cãt motũ ſim⸗ plicẽ vniuerſi:aut g̃ imediate:⁊ ſic habet̃ intentũ:aut me⸗ diante aliquo alio motore:⁊ hoc videt̃ incõueniens:q: ſic nõ magis cauſaret motũ p̄mi mobilis ꝙ̃ aliu3: cũ ipſe deus ſit cã cuiuſlibet motionis:⁊ ꝑ ↄñs motus mediãte motore aliq̃ appropriato: q̄re ⁊c. ¶ Itẽ Cõmẽtator i. 12. metaph̃. cõmẽto. 36. loquẽs de motu p̄. dicit ꝙ p̄mũ mo⸗ uens mouet iſtũ motũ ſine medio. q̄re ⁊c. ¶ Itẽ ip̄e dicit in eodẽ ꝙ in ſepatis a mã idẽ eſt efficiẽs motũ ⁊ finis mo⸗ tus:⁊ h̄ dicit cõmẽto. 33. Cõſtat aũt ꝙ deus eſt cã finalis primi mot⁹ cũ ſit optimũ eoꝝ q̄ in nã. g̃ eſt cã efficiẽs: ſ3 nõ põt eẽ cã efficiens remota: q: ſic efficeret immediati⁹ aliqd aliud. ſ. intelligẽtiã appropriatã q̄ eẽt cã imediata actiua vel efficiens talis motus: hoc aũt videt̃ incõue⸗ niens:q: ſubſtantie eterne non habent cauſam agẽte3 vt ipſemet dicit ibidẽ:⁊ in 4° celi ⁊ mundi. ¶ Itẽ in eodem 12° metaph̃. dicit Cõmẽtator cõmẽto. 36. ꝙ intelligẽtie abſtracte in eo ꝙ ſunt abſtracte ſunt p̄ncipia eoꝝ quoꝝ ſunt principia duobus modis. ſ. ſm mouens:⁊ ſm fine3 ⁊ per mouẽs intelligit efficiens motũ. ergo cu3 primum principiũ ſit intelligentia abſtracta:debet eẽ cauſa mot⁹ non ſolum ſm ꝙ finis ſed ſicut agens. Et ſic ſequitur idẽ qḋ prius. ¶ Item i eodem. 12. dicit Cõmẽtator cõmẽto 43. ꝙ illud quod dicunt quidam moderni primã ſtam eẽ priorem motore totius falſum eſt. Et ſubdit. quelib3 enim ſubſtantia iſtarum ſubſtantiarum eſt principium

Ad 2m
T.c.79
Ad 2m
po' ẽ in
duplr'
Potẽtia
libet ẽ
ꝓporti⸗
onatus
mo
T.c.71
Po' eſt
duplex
T.c.17
T.c.20
Celũ h3
potẽtiã
actiuam
motus
eterni
T.c.49
T.c.42

ſubſtantie ſenſibilis ſm motorem ⁊ ſm finem. Et ideo dicit
Ariſto. ꝙ ſi eſſent alique ſubſtantie non mouentes eſſent
ocioſe. ¶ Item in eodem t 2° dicit Commentator ſic. de
claratum eſt ergo in hoc tractatu ꝙ primum principium
ſubſtantie abſtracte eſt etiam ⁊ ſubſtantia ⁊ finis ⁊ for
ma ⁊ ꝙ mouet vtroq; modo. Deus autē eſt primum prin
cipium ſubſtantie abſtracte vt omnes concedunt. ergo
mouet vt forma ⁊ vt finis. Quod autem mouet vt forma
videtur mouere vt mouens appropriatum q2 forma eſt
propria ei cuius eſt forma. quare ⁊c.

Oppoſitum arguit̄ auctē Commē. i iſto 8°. vbi
vult ꝙ mouēs pmū qḋ eſt cā prime
perpetuitatis motus non eſt finitū nec infinitū ꝑ tanto
q2 non eſt in magnitudine. mō Cōmentator non debet in
telligere ipſum nō eſſe finitū nec infinitū pro tanto ꝙ nō
ſit in magnitudie ſubiectiue. Ex hoc. n. nullo mō ſequit̄
ipſum non eē finitū nec infinitū:q2 ſicut dicebat̄ pͥus nul
la intelligētia mouēs celū eſt in magnitudine ſubiectiue:
⁊ tn̄ quelibz eſt finiti vigoris vt ipſe cōcedit hic ⁊ in t 2°
metaph. ⁊ ſcḋo celi. ergo relinquit̄ ꝙ Commētator intel
8° phy. 79. ligit ipſum pmū mouēs non eē in magnitudine appropͥa
tiue:q2. ſ. nō appropͥat̄ ad mouēdū aliquod mobile ime
diate. Ex hoc enim neceſſario conſequitur ꝙ nō ſit virtu
tis actiue finite nec infinite ad agendū motuz.

2 R^{ne} **Ad iſtam queſtionem** dimiſſis alijs opi
nionibus dico ad
pn̄s breuiter ſm Cōmē. ꝙ pmū mouēs i. pͥ°cā ppetuita
tis mot°. ſ. pn̄^m oino pͥ^m qḋ ē de° ſupremus nō mouet ime
diate pͥ^m mobile abſq; motore aliq̄ ꝓximo ē ali° motor
ꝓpͥ° q efficit imediate motū pmi mobilis. Et hoc aliqui
ſic ꝓbant: pͥter illum motorē q mouet vt amatū ⁊ deſide
ratū:oportz eē aliquod aliud mouens qḋ moueat vt amās
⁊ deſiderās:hec recipitur pro manifeſta:ſed pͥ^m pn̄^m qḋ ē
de° bn̄dictus mouet vt amatū ⁊ deſideratū:vt dicit Ari.
T.c.36 in 12° meta. q̄re ⁊c. ¶ Itē aliq ſic arguūt. Oē qḋ imedia
te agit aliquē motuz agit ipſum ꝑ aliqḋ aliū nobili° eo.
Sz pͥ^m pn̄^m non pōt agē ꝑ aliqḋ aliud nobilius eo. ḡ ⁊c.
T.c.62 Maior ꝓpō hr̄ ab Ariſt. 2° celi ⁊ mūdi. ca. de dubͥs qḋ
nib° difficilibus. vbi ſic loqt̄. actio aūt ſp eſt in duob° ⁊
cuius grā ſit ⁊ qḋ hȝ grā. Et minor eſt manifeſta ſʒ oēs.
nā de° non pōt agē ꝑ aliqḋ aliud nobilius eo. totalr. n.
optimū eoꝝ q̄ in nā deus ſicut dicit Ariſt. in ꝓhemio me
taph̄. Optimo aūt nihil eſt melius ⁊ nobilius. ⁊ idē vult
T.c.39. Ariſt. in. 12. meta. q̄re ⁊c. ¶ Itē arguo ſic. Si pmū pn̄^m
mouēs efficeret imediate motū pmi:oporteret ꝙ moue
ret in nō tpe:h̄ aūt eſt impoſſe ſʒ oēs. ꝓbo ꝯn̄tiā. Nā ſup
po no ꝙ ipſoꝝ pmū mouēs ſi mouet pmū mobile imedia
te eſt vigoris infiniti ⁊ v̄tutis infinite:⁊ h̄ oēs ꝯcedūt:ita
ꝙ ipm pmū mouēs erit pͥ°cā infinitatis mot°. Scḋo ſup
pono ſm Ari. ꝙ ſp maior virt° exñs i magnitudine ſbb
iectiue ſiue appropͥatiue mouet i minori tpe. ¶ Tūc ar
guo. ſi pmū mouēs mouet immediate pmū mobile:aut
mouet in tpe aut in nō tpe. ſi 2° mō hr̄ icōueniēs. ſi i tpe:
tūc oʒ ꝙ tps illḋ hēat ꝓportionē ad tps in q̄ mouet aliq̄
v̄tus finita. Nā cuiuſlʒ tpis finiti eſt aliq̄ ꝓportio ad aliḋ
tps finitū:tps igit̄ i q̄ pmū mouēs reuoluit pmū mobile
hēbit aliquā ꝓportionē determinatā ad tps in quo aliq̄
v̄tus finita mouebit. Tūc accipiat̄ aliq̄ alia virtus finita
⁊ addat̄ illi virtuti finite:manifeſtū eſt ꝙ mouebit in mi
nori tempore:⁊ vlterius alia virtus finita tertia in minori
tempore:⁊ ſic ſemper addendo ad virtutem diminuetur
de tempore:vnde tandem perueníetur ad hoc qḋ aliqua
virtus finita mouebit in tempore equali illi tempori in
quo primum mouens ponebatur mouere primum mo
bile. ſi enim ſit aliqua virtus finita que ſm eandem pro
portionem excedat aliā virtutem finitam ſm quā tēpus

in quo mouet virtus finita excedit tempus in quo mo
uet virtus primi mouentis infinite:tunc illa virtus finita
mouebit in equali tempore cum infinita:quod ē impoſ
ſibile. ¶ Sʒ aliquis cauillaret hic qḋ nō eſt incōueniens Obiec°
virtutem minorem mouere in equali tempore cum ma
iori virtute:q2 conſtat ꝙ virtus que reuoluit celū in. 24.
horis quecunq; illa eſt maior ſaltem maioritate perfectio
nis q̄ȝ quecūq; virt° materialis ⁊ finita. Et tn̄ aliq̄ virtus
mālis pōt moueri in. 24. horis:ſicut vnus equus poteſt
trahē currum in. 24. horis:⁊ ſic in multis alijs. ḡ maior
virtus hn̄ pōt mouē in equali tpe cū minori ⁊ ecōuerſo.
Dicēdū ad hoc ꝙ lʒ minor virt° poſſit mouere aliquod R°
mobile in equali tpe cū maiori:tn̄ illud idē mobile quod
mouet̄ a maiori virtute in aliquo tpe nō moueret virtus
minor in equali tpe. diūmō maior virt° ageret ſm vltimū
ſue potētie. ⁊ hoc notū eſt cuilibet intelligēti. Vn̄ ſi virt°
infinita mouēs pmū mobile reuoluit ipſū i. 24. horis ⁊
in minori non pōt ipſum reuoluē:ipoſſe eſt ꝙ aliqua v̄t°
finita moueret ipſū i. 24. horis. ¶ Sʒ tūc iterū cauillabit Obiec°
aliqs ꝙ q̄uis pͥ^m mouēs exñs infinite v̄tutis moueat pri
mū mobile. in. 24. horis:nūq̄ȝ tn̄ ſeqt̄ icōueniēs ad qḋ de
ducebat̄:q2 impoſſe ē eē aliquam v̄tutē finitā que moueat
pmū mobile:⁊ ſic non ſeqt̄ ꝙ virt° finita moueat in eq̄li
tpe illḋ idē mobile qḋ mouet̄ ab infinita. Dōm ad h̄ ꝙ ſi R°
ipoſſe ē aliquā v̄tutē finitā mālem pmū mobile mouē:tūc
iſta ꝯditionalis ē ipoſſ:ꝙ ſi aliq̄ virt° finita ⁊ mālis mo
ueret ⁊ mouere poſſet celū ꝙ poſſet ipſum mouere i eq̄li
tpe cū v̄tute infinita. vn̄ illḋ oʒ iudicari ipoſſe ex quo ſeqt̄
iſtā cōditionalē q̄ falſa ē ⁊ ipoſſa eē verā. mō ſi pmū mo
uens qḋ de ſe eſt infinite motionis moueret imediate pͥ^m
mobile in. 24. horis:tūc iſta ꝯditionalis eſſet v̄a ꝙ ſi aliq̄
virt° finita poſſet mouere celū moueret ipſū in eq̄li tpe.
ponamus enim qḋ aliq̄ virt° finita moueat aliqḋ mobile
in. 24. horis:tūc ſi eēt aliqua virtus finita potēs mouere
celum q̄ hēet eandē propoſtionē ad illā virtutē finitā quā
ꝓportionē hʒ. 48. ad. 24. illa poſſet mouere celum i. 24.
horis qḋ eſt ipoſſe:dino:⁊ ſic intelligēda ē demſtratio Ari.
vt credo. Propter has ergo rōnes ⁊ cōſimiles:vȝ eē ꝓba
bile ꝙ pmū pͥncipium non mouet imediate primū mobi
le:imo neceſſe eſt eſſe motorem appropͥatū qui eſt cauſa
propͥe velocitatis determinate primi motus ſicut ⁊ quili R°
libet alius motus celeſtis habet velocitatē determinatā C
a motore appropͥato. ¶ Perpetuitas autē mot° cuiuſli Perpetuitas
bet eſt ab ipſo primo pn̄° principalr̄ ⁊ primo:q2 ipſe ē oi mot° eſt
no intranſmutabilis ⁊ per ſe ⁊ per accidēs quocūq; mō a primo
tranſmutationis. Et ꝙ hec ſit intētio Cōmētatoris patet pͥcipio
ex multis. Primo quidem in verbis primo allegatis in Cō. 41.
12. metaphy. vbi ipſe ſoluens queſtionem Ioannis grā
matici dicit ſic. Iſte motus cōponit̄ ex duob° motorib°
quoꝝ vnus eſt finite motionis:⁊ eſt anima exiſtens in eo
⁊ alter motionis infinite ⁊ eſt potentia que nō eſt in mā
ſm igitur ꝙ mouet̄ a potētia finita mouet̄ in tēpore. Et
quibuſdam interpoſitis ſubdit. Et per diuerſitatē ꝓpor
tionis in corporib° celeſtib°. ſ. eoꝝ que eſt inter corpora
eoꝝ ⁊ animas diuerſificant̄ in velocitate ⁊ tarditate ⁊ in
hoc in quo cōueniunt. ſ. q2 mouentur a potentia nō i mā.
habēt eternitatē motus ⁊ cōtinuitatē. Vult ergo plane
Cōmētator ꝙ motor a quo prim° mot° corpoꝝ celeſtiū
hʒ eternitatē nō eſt in magnitudine. aut ḡ intēdit ipm nō
eſſe in magnitudine ſubiectiue ſolum:aut intendit ipſum
nullo mō eē in magnitudie nec ſubiectiue nec appropͥa
tiue. Nō primo mō:q2 in h̄ nō differt mouēs a quo ē eter
nitas motus ab illo a quo eſt velocitas determinata:q2
vterq; eoꝝ eſt ſine magnitudine:ita ꝙ nō inheret magni
tudini. ḡ relinquit̄ ꝙ 2° modo:⁊ hoc eſt quod volumus.
¶ Itē in eodē cōmēto verſus finē dicit Commētator ꝙ.

potẽtie mouẽtes in corporibus eternis poſſunt ſp mouẽ ꝛ non ſemper mouere. poſſunt enim nõ ſemper mouere ſi poſuerimus illud ad quod mouetur. ſ. primum motorem eſſe receptibile tranſmutationis cuiuſcumq; modi. poſſunt autẽ ſemper mouere ſi poſuerimus illud ad qḋ mouetur non trãſmutabile aliquo modo. videtur ergo velle Commentator ꝙ quilibet motor approꝑatus corpori celeſti mouet ꝑꝑ aliqḋ aliud nobilius a quo eſt ꝑpetuitas mot⁹ ꝑmo. Itẽ intẽdit in ſuo tractatu de ſubſtantia orbis. vbi dicit ſic. Et cũ ꝯſiderauit in virtutib⁹ appetitiuis iſtis. ſ. mouẽtib⁹ corꝑa celeſtia vidit eas mouere ad appetibile nobilius. Primus aũt motor non mouet ꝑꝑ appetibile nobilius: ꝛ ideo nõ eſt dicẽdũ ꝙ imediate moueat ꝑmũ mobile. ℭ Itẽ in. 12. metaph. dicit Cõmẽ. loq̃ns de Ariſt. Et h qḋ dicit hic pꝫ. ſua intentio eſt ꝙ imediate mouens celum appetit maius bonum ſe. Sꝫ primũ mouẽs qḋ eſt deus nõ appetit aliqḋ maius bonũ cũ ipſe ſit totalr optimũ eoꝝ que in nã. g̃ nõ ẽ imediate mouens celũ. Uerũ eſt alia cõmẽta hñt ibi ſic. Et ois iſta dixit ad declarãdũ ꝙ corpora celeſtia hñt appetitũ ꝑꝑ intellectuꝫ. intentio aũt maius bonũ ſpecie appetit: ꝯtingit aũt ſepe vt corpora celeſtia appetunt in hoc motu aliquod maius bonũ ipſis: ꝛ cũ ſint nobiliſſima entiũ ſenſitiuoꝝ ꝛ meliora: neceſſe ẽ ꝙ illḋ bonũ qḋ appetũt ſit nobiliſſimũ oium entiũ: ꝛ maxie qḋ appetit totũ celũ ĩ motu diurno. Sed ꝑmo mouente qḋ eſt deus nõ apparet aliqḋ mai⁹ bonuꝫ cũ ipſe totalr optimũ ſit eoꝝ que in nã ſunt: ig̃r nõ ẽ imediate mouẽs celũ. ℭ Sed ꝯ iſtud vr eẽ vna auctas Commentatoris multũ expſſa. Dicit. n. in. 12. meta. commen to. 35. Et intẽdebat ꝑ hũc ſermonẽ dr̃iaꝫ inter ꝑmũ pnm ꝛ alia principia abſtracta. Alia. n. videntur electa ꝛ deſiderata ꝑꝑ alia. ſ. pn ͣ alioꝝ motuuũ celeſtium ꝑter motuꝫ diurnũ. Qḋ aũt hũc motũ facit vr eẽ electiuũ ꝑ ſe. i. deſideratũ ꝑꝑ ſe. Et ſubdit paꝝ poſt. Eſt. n. electũ ꝑ ſe ꝛ amatũ oibus tale aũt eſt ꝑfectũ in fine. Nõ ſine dubio inter pncipia abſtracta nullum vr eſſe deſideratum ꝑꝑ ſe oino ꝛ ꝑfectũ ĩ fine. i. ſumme ꝑfectũ ꝛ nobiliſſimũ niſi primũ pncipiũ qḋ ẽ deus. g̃ ipſe ẽ q facit motũ diurnũ: aut g̃ mediate: aut imediate. Si imediate hr̃ ꝓpoſituꝫ. Si mediate: tũc ſilr põt dici ꝙ illud qḋ facit alios motus. ſ. mediate eſt deſideratũ ꝑꝑ ſe: ꝛ ſic nõ ẽ dr̃ia in hoc inter pncipiũ mot⁹ diurni ꝛ pnm alioꝝ motuuꝫ. Et ad h dico breuiter ꝙ Cõmẽtator intelligit illã eẽ dr̃iam inter pnm remotum mot⁹ diurni ꝛ pn ͣ ꝓpria alioꝝ motuũ. ꝑmũ. n. pncipium qḋ agit. i. qḋ cãt motũ diurnuꝫ ſicut finis ꝑꝑ quẽ mouet motor appꝛopriat⁹ eſt deſideratũ ꝑꝑ ſe ꝑmo ꝛ pncipalr ꝛ eſt ꝑfectũ in fine. i. in ſummo ꝑfectiõis. Et ꝙ hec ſit intentio Cõmẽtatoris pꝫ in eodẽ cõmẽto paꝝ poſt vbi expõit. hic aũt primũ mouẽs mouet ꝑmũ motu ab eo ſicut mouet amatũ ꝑmũ amans abſq; h ꝙ amatuꝫ moueat: ꝛ paꝝ poſt ſubdit. ꝑmũ. ſ. celuꝫ mouet ab illo motore ſm deſideriũ: vt aſſimilet ei ſm ſuũ poſſe ſicut amãs mouet vt aſſimilet ſuo amato. Conſtat aũt ꝙ ipſum ꝑmũ celuꝫ nõ amat nec deſiderat illud ꝑmũ niſi ꝑ intellectũ aliqueꝫ ſibi appꝛopriatũ min⁹ mobile illo ꝑ. Ridiculũ. n. eſſet dicere ꝙ ꝑma ſubã corporea primi celi amaret ꝛ deſideraret ipſuꝫ ꝑmũ pnm. quare ꝛc. ℭ Sꝫ quereret aliqs ſi ꝑmũ mouẽs nõ moueret ꝑmuꝫ mobile niſi vt finis: ergo q̃re magis dr̃ mouẽ ꝑmũ mobile q̃ꝫ alia mobilia: cũ ois illa moueat vt finis ſm intẽtionẽ Ariſto. ꝛ Cõmẽ. Dñm ꝙ pro tanto magis dr̃ mouere ꝑmũ mobile: quia ꝑfectius intelligitur ꝛ ꝑfecti⁹ deſiderat a motore appꝛopriato ꝑmo mobili q̃ꝫ a motorib⁹ alioꝝ orbiũ. ℭ Un̄ ꝛ motus ꝑmi mobilis ẽ velocior oib⁹ aliis vt ſciunt aſtronomi. ℭ Itẽ q̃uis ꝑmum mouẽs ſit finis oiuꝫ alioꝝ motuũ: tñ eſt ꝓpinquior finis ipſius ꝑmi motus q̃ꝫ alioꝝ. Et ideo dr̃ ſm quandã excellentiam mouere primum mobile non ꝙ moueat ipſuꝫ ſine omni alio motore appꝛopriato.

Tunc dicendum ẽ ad rõnes ꝛ auctoritates in ꝯrm̃. ℭ Ad ꝑmaꝫ dico breuiter ꝙ Ariſt. nõ intẽdit iueſtigare ꝑ nũm motuũ celeſtiuꝫ niſi nũm motoꝝ approꝑatoꝝ ꝛ imediatoꝝ: ꝑter q̃s oẽs neceſſe ẽ eẽ vnũ motorẽ in rõe finis grã cui⁹ oẽs mouẽt ꝛ ab ipſo hñt ꝑpetuitateꝫ ꝛ cõtinuitatẽ mot⁹ vt dcm̃ eſt. ℭ Ad auctẽm Ari. dicendũ ꝙ ꝑ tãto dicit primã ſubſtantiã mouere ſꝫ ſimplicẽ lationẽ vniuerſimõ ꝙ prima ſubã ſit immediate agẽs illũ motũ. ſꝫ q: motor q facit hũ motum immediate quodã nobiliori ꝛ excellẽtiori mõ intelligit ꝛ amat ipſam ꝑmã ſubãm q̃ꝫ oẽs alij. Et ꝑ ipſum ꝑmũ motũ mobile ꝑmũ ꝛ ei⁹ imediat⁹ motor ꝑfecti⁹ agit aut ꝯſeruat ſiſtudinẽ ad ꝑmã ſubãm q̃ꝫ alia. ℭ Ad alaꝫ cũ dicit Cõmẽ. ꝙ ꝑmũ mouẽs mouet iſtũ motũ ſine mediore: dico ꝙ nõ itelligit ſine medio motore ſꝫ ſine mobili mediore h eſt hũ vex. ℭ Ad aliã cũ dr̃ ꝙ in ſeparatis a mã ꝛc. Dico ꝙ ſic eſt intelligenduꝫ ꝙ in ſeparatis a mã. Dẽ qḋ eſt agẽs mot⁹ eſt finis mot⁹ aliq̃ mõ ſꝫ nõ eõ ꝛ ĩ h differunt ab ei⁹ que mouẽt nos. Nã illud qḋ mouet nos ſicut agẽs motũ. ſ. eẽ finis in aĩa: nõ eſt eẽ mot⁹ ſm finem grã cuius: vt for ͣ balnei exñs in aĩa eſt agẽs deſiderium ꝛ motũ ꝛ nõ eſt finis mot⁹: vt dicit ibi Cõmẽtator. Ad aliã cum dicitur ꝙ intelligẽtie abſtracte ꝛc. põt ſic exponi: ꝙ intelligẽtie abſtracte vlr ſunt pn ͣ eoꝝ quoꝝ ſunt pn ͣ agẽtia duob⁹ modis. ſ. ſm mouẽs ꝛ ſꝫ finẽ ꝛ ita ꝙ nõ ſolũ ſũt principia agentis illorum quoꝝ ſunt pncipia agentia: ſꝫ etiam aliam cauſalitatẽ ſuper eam habet. ſ. cauſalitatem finis: ꝛ hoc ſufficit ad intentionem Commẽtatoris ibidẽ. ℭ Ad aliã cũ dicit Cõmẽtator ꝙ illud quod dicunt quidam ꝛc. Iſta eſt multũ difficilis ad exponẽdum ꝛ intãtuꝫ ꝙ aliqui dicũt Cõmẽtatorẽ ſibi eẽ ꝯdictoreꝫ in hoc mã. Alij vo dicũt ꝙ ipſe nõ dicit ex intẽtiõe ꝛ ꝑ modũ determinationis illud quod ipſe dicit in iſto. 8. ſ. ꝙ mouẽs pnm nõ eſt finitũ nec infinitũ: nec illud qḋ dixit in. 12. metaph. ꝙ mot⁹ celi cõponit ex duob⁹ motorib⁹. Sed iſta ſunt dicta hoium nõ intelligentiũ aut nõ amãtiũ veritatẽ ſermonum Cõmẽtatoris. ipſe. n. fuit excellẽtior ph̃s poſt Ari. inter oẽs poſteriores ꝛ pcipuus ꝛ ſubtiliſſimus imitator Ariſto. ꝛ ideo dicere ipſum eẽ ſibi ꝯdictorẽ inhoneſtum eſt: dicere etiã ipſum nõ loqui ex intentione nec ꝑ modũ determinationis fictitium eſt ꝛ ſuꝑficiale ꝙ nullũ ſignũ apparet in eius verbis ex quibus pretẽdat vel ex quo ꝑtẽdat ſe loqui ſm aliam opinionem aut per modum dubitationis: vt pꝫ inſpicienti verba eius. Et ideo dico ſm meũ poſſe ꝙ Cõmẽtator in iſtis verbis loquitur contra quoſdam errantes in ph̃ia qui poſuerũt: aut ad eoꝝ poſitionẽ ꝯſequebat ꝙ ꝑma ſubã. ſ. deus eſſet prior duratione q̃ꝫ motor totius: poſuerũt. n. ipſam ꝑmã ſubãm q̃ eſt deus ꝑducere de nouo ꝑmam intelligentiã. ꝛ ſic ois alia entia. contra quos loquẽs cõmẽtator dicit. qḋ aũt dicunt qdã ꝑmã ſubſtãtiã eẽ ꝑorẽ motore totius ſupple ſm durationẽ. falſũ eſt. ſed nõ intẽdit negare ipſam eẽ ꝑorẽ ſm naturam ꝛ dignitatẽ. Qḋ aũt ſubiungit ibidẽ ꝙ quelibꝫ ſubſtãtia ꝛc. difficilius videtur. ꝛ dico ꝙ ſic eſt intelligẽdũ. quelibet enim iſtaꝝ ſubſtãtiaꝝ. ſ. ſeparataꝝ eſt pncipiũ ſubẽ ſenſibilis ſm motionem ꝛ ſm finẽ. i. ſicut finis motus. Et hoc intendit cũ dicit ſm motorẽ: ꝛ ſicut finis ſubſtãtie mobilis: ꝛ hoc intẽdit cũ dicit ꝛ ſm fineꝫ. vult ergo dicere Cõmẽtator ꝙ quelibet ſubſtantia ſeparata ẽ ſemper finis alicuius motus ſubſtantie ſenſibilis ꝛ non ſolum finis motus: ſed etiam finis ſubſtantie mote. Et idem credo ipſum intelligere in de ſubſtantia orbis vbi dicit ꝙ celum indiget virtute actiua: id eſt virtute q̃ eſt finis ſubſtantie ſue non ſolum finis motus. Et ideo

Cõ. 36.

R°

Dubitatio

R°

Cuilibꝫ ſba abſtracta eſt finis alicuius ſubẽ ſenſibilis

dicit ibidē φ mouens totum eſt agens totuȝ.i.cauſa finalis totius illius motus celi eſt finis totius ſubſtantie celi. Ex his ergo non habetur φ prima ſubſtantia ſit cauſa effectiua immediate motus primi celi:ſȝ φ ſp eſt finis ipſius motus ⁊ ſubſtantie mote:quod non fuiſſet ſi fuiſſet prior duratione motore totius. Et Commentator ſubdit ⁊ ideo dicit Ariſto. φ ſi eſſent alique ſubſtantie non mouentes eēnt ocioſe.i.ſi eēnt alique ſubſtantie non cauſantes motum aliquo modo eſſet ocioſe. motus enim lȝ nō ſit finis ſubſtātie ſeparate:gratia cuius ⁊ principalis: tamē eſt finis quo.ſ.quo conſeruat ſuam cauſalitatem ſapientiare ſic ſi non moueret eſſet ocioſa per priuationem finis gratia cuius:quod eſt inconueniens. Nō enim eſt aliqua natura non innata ad largiēdom vt ipſe innuit in ſecundo celi. ℂ Dubitāt autem aliqui de quibuſdam verbis que ſubdit ibi Cōmētator:⁊ ſunt hec. Dicamus ḡ φ nulla forma ē quaſi finis cōis ⁊ vlis niſi illa ex his q̄ hñt actionē cōeȝ.⁊ hec ē diſpō forme mouētis primū celum motu diurno. vult ḡ Cōmētator φ for⁹ mouēs pmū celū motu diurno eſt finis cōis oium motoꝝ celeſtium ſȝ nullus ē finis cōis oium mouētiū celeſtiū niſi pmū qđ ē de⁹ ergo deus ē illa for⁹ q̄ hȝ actionē cōem ⁊ q̄ mouet pmuȝ celū. Uel dicaſ φ nulla forma.i.nullus motor appropriatus ē finis cōis ⁊ vlis niſi mouēs primū motu diurno:⁊ tñ pter illā formaȝ ⁊ pter oēs alios motores appropriatos eſt alia cā nobilior gr̄a cui⁹ mouent oēs ⁊ φ illā literam. Mouet aūt vt amatum. ibi aūt loqͥ ſic:⁊ hec ſit intētio Cōmētatoris in eodē commento pȝ vbi ſic dicit. Illud.n.qđ intelligit motor primus de primo motore ē cauſa manifeſta celi. aliud habeo qđ itelligit motor ſaturni. Et ego dico qđ totū hō ē viſſimō ſi bñ intelligeſ. de⁹.n.ē ille for⁹.i. ſuba ſepata que hȝ actionē cōem.i.q̄ cauſat motū cōem ⁊ q̄ mouet pmō celū motu diurno rōne amati ⁊ deſiderati:⁊ g ꝯñs in rōne finis:ſȝ nō in rōne agētis immediati ⁊ appropriati. Quare aūt magis dꝛ eē cauſa pmi motus q̄ȝ alioꝝ cū ēt ſit finis alioꝝ:⁊ q̄re dꝛ mouere pmom celū magis q̄ȝ alia:cū ēt alia moueat vt finis dictum ē ſupius. Oēs autē ꝓpōnes ⁊ forme que ſunt in po⁹in mā p⁹ ſunt in actu in pmo motore:⁊ hic vocat p^m motorē ipſuȝ motorē appropriatū pmo mobili:q: iſte eſt pmus in ordie agētiū. ℂ Ad aliam auctoritatē cū dicit Cōmē. φ pmū pn^m ſube abſtracte ē ſuba for⁹ ⁊ finis ⁊ g mouet vtroqȝ mō: dicat aliq φ ly vtroqȝ modo dȝ referri ad ſubam ⁊ finē ſȝ nō ad formā ita φ mouet vtroqȝ mō.i.ſicͭ ſuba ⁊ ſicut finis nō ſicut finis de gn̄e accñtis. ℂ Alr pōt dici φ ipm pn^m ſube bñ mouet vt for⁹:nō qdē vt for⁹ ꝑficiēs mobile q̄ȝtū ad eē nec vt forma.i.vt motor appropriat⁹:⁊ ſȝ vt forma.i.ſicut ſuba abſtracta:nō ſicut ſuba corpea. Cōſuetodo enim ē apō Ariſt. ⁊ alios phos ſubas abſtractas oēs vocare formā:nō qdē ab informādo:ſȝ per priuationem mae vl'r. ℂ Itez alr pōt exponi ſatis cōpetēter φ pmuȝ pn^m ſube mouet vt forma:⁊ vt finis.i.ſicut finis ſube mobilis. Et h intēdit cū dicit vt forma ⁊ vt finis motus: ⁊ h intēdit cū ſubdit. Et vt finis.

Queſtio.xxij.

B Conſequenter queri pōt. Utꝝ p^m mouens ſit vigoris infiniti. ℂ Et arguiſ p̄ φ ſic:⁊ q: illō qđ facit aliqd ex nihilo ē vigoris īfiniti. Sȝ pmuȝ pn^m qdē qđ eſt p^m mouēs ſimplr facit aliquid ex nihilo. quare ⁊c. maior pȝ. Nam ſicut ipſius entis ad nihil eſt infinita diſtātia:⁊ ſic virtus q̄ facit aliqd ex nihilo dȝ in infinitū excedere virtutez que facit aliquid ex aliquo: ⁊ p ꝯñs talis virt⁹ dȝ eē infinita. Et mior appȝ:q: qđ agēs agat ex aliq̄ ꝓſuppoſito:⁊ non poſſit agere aliqd ex nihilo h ꝓuenit ex diminutiōe agētis. Cū igiſ pmū pn^m ſit pfectiſſimū nulla diminutio eſt i

T.c.39 ipſo. vt pȝ i.12. metaphy. ſequitur φ pōt aliqd educere ex nihilo. ergo ⁊c. ℂ Itē illud qđ ꝯſeruat aliqđ corruptibile p tp̄s infinitū dȝ eē vigoris infiniti. Sȝ pmū mouens eſt huioſmodi. ḡ ⁊c. maior appȝ:q: videmus in v̄tutib⁹ conſeruatiois aliquorū corruptibiliū φ quāto aliq̄ virt⁹ diutius cōſeruat aliqđ corruptibile:tanto iudicatur eē pfectior ⁊ vigoroſior:vt medicina aliq̄ que cōſeruaret aliqd a putrefactione p annū eēt pfectior illa q̄ conſeruaret ſolū p diē. Silr aūt ⁊ in alijs:⁊ ſic pȝ maior. ⁊ minor ēt pȝ. Primū.n. mouēs ꝯſeruat motū celi per tp̄s infinitū. T.c.41. mot⁹ aūt celi eſt corruptibilis. vt pȝ p comme. 12. meta. ergo ⁊c. ℂ Itē ſi primū mouens non eēt vigoris infiniti:tūc non opȝ eē aliquē motorē appropriatū primo mobili pter ipm pmū motorē:⁊ ſȝ h eſt falſuȝ ſm Cōmētatorē vt pȝ prius. ꝓbatio ꝯñtie. Nam pp aliud nō opȝ eē motorē appropriatū pmo mobili: niſi q: motor primus eēt v̄tutis infinite. ⁊ ſic moueret in nō tpe. ḡ ⁊c. ℂ Itē pmū pncipioꝝ eſt infinitū ſm durationē. ḡ eſt infinituȝ ſm vigorē. Añs eſt conceſſum ⁊ manifeſtū ſȝ oēs. ꝯñs ꝓbaſ. T.c.41 q: duratio primi ⁊ eius vigor eſt vnū ⁊ idē:⁊ q: i ipſo nulla eſt diuerſitas vt pȝ ex. 12. meta. quare ⁊c.

Oppoſitum arguiſ auc̄te Cōmē. qui vult φ primū mouēs nō eſt finitū nec infinitū ꝓprie: q: nō eſt in magnitudie. Et arguiſ rōne:⁊ q: ſi pmū mouēs eēt vigoris infiniti:tūc moueret in nō tpe:⁊ quod ē impoſe. ꝓbatio ꝯñtie:⁊ q: ſi moueret in tpe:⁊ tunc illud tp̄s hēet aliquā ꝓportionez ad tēpus in quo moueret aliqua virtus finita. Nam cuiuſlibet tp̄is finiti eſt aliqua ꝓportio ad aliud tēpus finitum. Sȝ ꝓportio tēporis mot⁹ ad tēpus motus eſt ſm ꝓportionē virtutis mouētis ad virtutē motiuā. ergo virtus infinita hēret ꝓportionē determinatā ad virtutē finitā:⁊ qđ eſt ipoſe. ḡ pmū mouēs non poſſet mouē in tēpore ſi eēt vigoris infiniti:⁊ ſic moueret in non tēpore. Et hec rō ſpecialiter valeret ſi poneret primum mouēs eē vigoris infiniti ⁊ cum hoc moueret immediate primuȝ mobile. quare ⁊c.

B ſolutio

Ad queſtionem dico breuiter ad ꝯñs intētionē Ari. ⁊ Cōmē. fuiſſe φ p^m mouēs:⁊ qđ ē cā ꝑpetuitatis mot⁹ ſimplr pmū nō ē ꝓprie vigoris infiniti nec finiti:⁊ qđ ſic probaſ:⁊ illud qđ nō eſt cā actiua alicui⁹ velocitatis mot⁹ nō ē vigoris finiti nec infiniti. Sȝ pmū mouēs mō ꝑdicto nō ē cā actiua alicui⁹ velocitatis mot⁹. ḡ ⁊c. Maior pȝ:q: ꝓprie loquēdo vigor motoris dicit virtutē actiuā alicuius velocitatis motus. Et vigor finitus ē cā actiua determinate velocitatis:⁊ q̄.ſ. virtute motor facit talē velocitatē ⁊ non aliam. Et vigor infinitus eſt cauſa velocitatis infinite actiua:⁊ q̄.ſ. ipſuȝ mouēs intelligitur poſſe facē velocitatem infinitam exceedētē qualȝ velocitatē determinatā. Illud ergo qđ nō eſt cā actiua alicuius velocitatis motus:⁊ ſȝ ſoluȝ mouet vel agit vt finis:⁊ nō vt agēs motū nō eſt vigoris finiti nec infiniti ꝓpe. Et minor pȝ ex ꝑcedētib⁹:⁊ vbi oñſum ē φ mouēs pmū non mouet imediate pmū mobile tāq̄ȝ agēs ei⁹ motū. de quo tñ magis videreſ. Si aūt dicatur φ ipſum primū mouēs efficiat motū primuȝ tanq̄ȝ agēs remotū: tunc oporteret φ ageret prius aliquē alium effectum immediatū. ſ. intelligentiam appropriatam primo mobili. Mot ipſuȝ pmū mobile:⁊ ſic ſuba eterna depēderet a cā agēte:⁊ qđ ꝑ impoſſi relinqͥ a multis. Et confirmaſ:⁊ q: celū nō diceret agēs remotū iſtoꝝ inferiorū niſi ageret aliqd quod eēt cā actiua iſtoꝝ inferiorum vt lumen aut aliqd hꝰ. Silr nō ē rōnabile qđ prima cā dicaſ agere motū primi mobilis ſicut agens remotuȝ niſi ab ipſo efficereſ aliqđ quod imediate ageret ipſuȝ pmū motum:⁊ quid eſſet illud niſi motor appropriatus non pōt aſſignari niſi fingaſ. Si qs aūt nō hȝ pro incōuenienti φ prima cauſa efficiat immediate motorem propriuȝ primi mobilis idꝰ

geret lōga duratione: et ad preſens nōlo de iſto determi/
C.15. nare: niſi ꝙ Cōmētator videtur velle contrarium in mul
tis locis ſpālr̄. in. 12. metaph̄. vbi dicit: ꝙ agēs apud
Ariſto. extrahit. vel educit factum de potētia ad actum.
In talibus autem ſubſtantijs non eſt potentia, vt ſuppo/
nit. De hoc igitur eſt ſpeculatio pulchra ꝛ inquiretur ſu
per ſcḋm metaph̄. ſi deus voluerit. Et ſi cōcederetur pri/
mum principium efficere immediate primam intelligen/
tiam. ſ. approprīatam primo mobili ꝛ mediāte ipſa effi/
cere primum motum forte adhuc nō haberetur ꝙ eſſet
vigoris infiniti quāuis primus ſit determinate velocita/
tis: qꝛ vigor proprie dicitur virtus immediate actiua ve/
locitatis motus: ꝛ vigor infinitus proprie dicitur virtus
imediate actiue determinate velocitatis. Si quis tn̄ diceret
ꝙ immo vigor dicit quācūꝗ̄ v̄tutē actiua velocitatis
mot⁹ ſiue ꝓpinquā ꝛ imediatā ſiue remotā ꝛ mediatā: tūc
tūc ſolū cōtētio eēt de noie: qꝛ cōcedēdū eēt ſm̄ hoc ipſuz
primū mouēs eē finiti vigoris: ſuppoſito. ſ. ꝙ efficiat pri
mum motū mediante ſub ꝓpriꝫ motoris. hoc enim ſup
poſito nō eēt dōm ꝙ ſit vigoris infiniti ſ3 ph̄iam: qꝛ ph̄s
nihil h3 ponere niſi qḋ manifeſtū eſt ad ſenſuz: vel quod
C.22. ꝯuincit ex manifeſtis imediate vel mediate. Vn̄ Cōmē.
dicit in iſto. 8. ꝙ experimētū ſermonū veroꝝ eſt vt concor
dāt reb⁹ ſenſatis. ꝛ in. 3. de aīa dicit ꝙ ꝯditio nec̄ia veris
demr̄ationib⁹ ē: vt apparētia ſenſui nō differāt ab eo qḋ
videt per rōnē: ſupple nō differant dr̄ia oppōnis ꝛ repu
gnantie: ꝛ pp hoc Ariſto. dicit in q̄dā epiſtola ad Alexā.
ꝙ ſicut vita eſt eligibilis ſine triſtitia: ita rō ſenſata ama/
bilis. Nūc aūt indubitāter ex nullo effectu apparente ad
ſenſum pōt ꝯuinci ſufficiēter ꝙ ꝑmuz mouēs ſit vigoris
infiniti: ſic intelligēdo ꝙ hēat virtutē actiuaz velocitatis
infinite. i. incōparabilr̄ excedēs oēm aliā velocitatē: ꝛ h̄
eſt dicere ꝙ hēat virtutē actiuā ad mouēdum non in tp̄e.
Et hoc eſt veꝝ ſiue ponatur cauſa actiua mot⁹ remota ſi
ue ꝓpinq̄ ꝛ imediata. ois. n. motus celeſtis eſt finite ꝛ de
terminate velocitatis: ꝛ quilibz motoꝝ celeſtiū h3 ꝓpor
tionē determinatā ad ſuū mobile: ꝛ ſ3 diuerſitates ꝓpor
tionū motoꝝ celeſtiū ad ſua mobilia diuerſificantur mo
C.71. tus in velocitate ꝛ tarditate. vt dicit Cōmen. in ſcḋo celi.
Nec oꝫ aliq̄s dicē qḋ infinita duratio motus: arguat p̄m
mouēs qui eſt ꝑma cā huius infinitatis eē vigoris infini
ti ſimplr̄: qꝛ ad hoc ſufficit infinitas durationis cū oimo
da trāſmutabilitate: ꝛ cū hoc ꝙ ē ens optimū gr̄a cuius
ſunt oia alia. Et hoc apparet: qꝛ mouēs oino infatigabi/
le ꝛ intrāſmutabile eq̄li virtute pōt mouere per mai⁹ tp̄s
ꝛ per minus tēpus: ꝙ. n. maior virt⁹ mouētis reqrat̄ ad
mouēdū in maiori tempore q̄3 in minori: hoc non eſt nec
peruenit niſi ex eo ꝙ mouēs eſt fatigabile ꝛ trāſmutabi/
le: ſicut v̄bi gratia in homine reqritur maior virtus ad
hoc ꝙ ambulet p annū q̄3 ad hoc ꝙ ambulet p horaz: qꝛ
homo in ambulādo fatigat̄ ꝛ debilitat̄. Unde ſi oino ꝛ
eodem modo ſe haberet hō in fine anni vel dici ſicut in fi
ne hore: tūc ꝑ eandē ꝛ equalē virtutē moueret ꝑ annū
aut p diem ſicut per horam. Qꝛ ergo maior v̄t⁹ mouēti s
reqrat̄ ad mouendū in maiori tp̄e: hoc nō eſt ſine hoc ꝙ
mouēs ſit fatigabile ꝛ trāſmutabile. Sꝫ ꝑmum mouēs
eſt oino infatigabile ꝛ intranſmutabile: vt ſciunt ph̄i. Et
ad hoc vt cauſet motū in tp̄e finito non reqrit̄ vigor īfi/
nitus. vt manifeſtū ē. ergo ad mouēdū ſilr̄ per tēpus infi
Epilo nitū nō requirit̄ īfinitas vigoris. Diceret̄ ḡ recolligēdo
gatio predicta, ꝙ ſi primum ꝑncipium nō agit imediate aliquē
motū: nec ēt mediate: ſed ſolum eſt cauſa motus ſ3 finē:
tūc nō eſt vigoris infiniti: nec etiam finiti proprie. Et iſtḋ
eſt mihi ꝓbabilius ad pḣs ſm̄ Cōmētatorē. Si v̄o ipſuz
ꝑmum mouēs eſt cā actiua motus remota. ſ. mediāte in
telligētia approprīata: tunc non eſt vigoris finiti: nec infi

niti ꝓprie niſi vigor extēderet̄ ad quācūꝗ̄ virtutē actiuā.
Si aūt mouet immediate primū mobile ſicut agēs ꝑmū
motū ſine alio motore: tūc credo ꝙ oꝑ3 dicere ipſum eſſe
vigoris finiti ſm̄ ph̄iam. Sꝫ oium iſtoꝝ ꝓbabilius ē
mihi ad pḣs primū. ſ. ꝙ ſolum eſt cauſa motus vt finis:
nō aūt vt agēs ꝑcīſe ſequēdo verba Commentatoris in C
iſto 8ᵒ. vt viſum ē ſu̾s. C Cōtra hoc tn̄ ſunt difficultates Dubita
multe. Prima eſt: qꝛ ſm̄ Cōmētatorē i 12ᵒ. In ſeparatis tio ꝑma
a mā idē eſt mouēs ſm̄ agēs ꝛ ſm̄ finē. Conſtat autē qḋ Cō.33.
primuꝫ mouens eſt ſeꝑatum a materia. ergo non ſolum
eſt mouēs ſm̄ finē ſed ſm̄ agēs: ꝛ qḋ ē cōtra dicta. C Itez
qḋcūꝗ̄ mouens ꝑ cognitionē mouet ꝓpter aliquē finez dub. 2ᵒ
eſſe illius finis in aīa mouēte eſt efficiēs motum: ſicut cū
homo mouet̄ ab aīa ſua ꝓpter formā balnei quā cogno
ſcit ꝛ approbat: ꝛ eſſe ipſius forme balnei in aīa eſt cauſa
agēs deſiderij ꝛ motū. vt Cōmētator dicit i. 12. metaph̄.
ſimiliter autē videt̄ ꝛ in alijs. Cōſtat autē ꝙ ſi nō eēt mo
tor approprīatus primū ꝑncipiū moueret in inſtāti. vt vi
detur velle Commētator. hoc aūt non eēt niſi ipſū ꝑmū
principiū eēt vigoris infiniti intēſiue. C Dicēduz ꝙ verū
eſt qḋ eēt vigoris infiniti intēſiue. ſi moueret oino imme
diate: ſed nō ſequitur ꝙ ſimplr̄ abſolute ſit vigoris hui⁹
motus approprīatus mobili. Si mouet pp ꝑmū tanquā
ꝓpter finē mouet ꝓpter eius cognitionē ꝛ appetituz: vt
oēs cōcedūt. ꝛ habet̄ in. 12. metaph̄. ergo eē ipſius ꝑmi
mouentis in aīma primi celi. ſ. in intelligētia proprīata
oꝫ eē efficiens ſeu agens ipſum motū: ſed eſſe primi prin
cipij in hmōi intelligētia ꝛ ſuū eē ſimplr̄: ſunt vnū ꝛ idez
qꝛ in ſeparatis a materia non eſt aliud eē in anima ꝛ eē
animam: immo eſt idē eē ſm̄ Cōmēto. in. 12. metaphy.
ergo ipſum primum mouens mouet ſm̄ ſe eff. ctiue: ꝙ ē
contra dicta. C Item aliud dubium eſt: qꝛ entia diuia vl̄ Du⁹ 3ᵒ.
intelligentie primaria intentione agunt ꝓpter ſe. vt Com
mentator dicit ſcḋo celi. Et in ſcḋo hui⁹ ph̄s dicit ꝙ hec Cō.66.
eſt diſpoſitio entis neceſſarij ſimplr̄ ꝙ ei⁹ actio ē ꝓp ipꝫ.
Conſtat aūt ꝙ quilibet motor celeſtis eſt ens diuinum ꝛ
neceſſarium ſimpliciter cum ſit ſeparat⁹ a materia. ergo
primo agit motū ꝓpter ſe: ꝛ ſic non moueret ꝓpter ipſū
primum ꝑncipium vt ꝓpter finē: cuius oppoſitū dictū ē.
C Itē mouēs ſimplr̄ primū q̄uis non ſit cauſa efficiens Du⁹ 4ᵒ
infinite durationis motus: qꝛ tamē eſt cauſa finalis eius.
ideo cōcedit̄ eē infinitus ſm̄ durationē. ergo ſimilr̄ q̄uis
primum mouēs nō ſit cauſa actiua velocitatis motus: qꝛ
tn̄ eſt cauſa finalis eius ꝛ cū ſit optimū: gr̄a cuius ſunt oia
alia entia. videt̄ qḋ debet eē finitus ſm̄ vigorem. Item ſi
primū mouēs qḋ ē deus nō ē vigoris finiti nec īfiniti: cū Du⁹ 5ᵒ.
vigor ſit idem qḋ virtus: ſequitur qḋ primū mouēs nul/
lius eſt virtutis: qꝛ cōſtat ipſum nō eē virtutis paſſiue cū
ſit imālis ꝛ ſine magnitudine: ꝛ actus primus ꝛ pur⁹ nō
erit v̄tutis actiue qꝛ v̄t⁹ actiua idē ē cū vigore: ꝛ ponit̄
quod nō alicui⁹ vigoris: qꝛ omnis vigor aut ē finit⁹ aut
infinitus: ꝛ ſic nullius eſt virtutis. hoc autē derogat no/
bilitati diuine ꝛ nefas eſt h̄ dicere de ipſo. C Itē ſi ꝑmuz Du⁹ 6ᵒ
principiū nō eēt vigoris infiniti: tunc demr̄atio Ariſto. q̄
ipſe vtitur ad probandū ipſum non eē in magnitudine ñ
valeret: qꝛ ipſe ſic procedit. in magnitudine finita nō pōt
eē potētia infinita: ꝑmū aūt mouēs eſt potētie infinite.
ergo ꝛc. C Aut igitur intelligit qḋ ꝑmū mouēs eſt potē
tie infinite ſm̄ durationē: aut ſ3 vigorē. Si primo modo
maior ꝓpoſitio eſt falſa: qꝛ i magnitudine finita. ſ. in celo
eſt virtus infinita ſm̄ durationem. ergo relinquitur ꝙ in
telligit ipſum eſſe infinite potētie ſm̄ vigorem.

Ad primum iſtoruz poteſt dici: ſicut dictum fuit
in queſtione precedente. Uel dica/
tur ꝙ in ſeparatis a materia idem eſt agens motum ꝛ fi/
nis propinquus ipſius motus. Sed non oportet de fine

remoto ⁊ vltimo ꝙ ſit agẽs motum ſic enim concludere
tur ꝙ ipſum primum principium eẽt agẽs quẽlibet mo-
tum celeſtẽ ⁊ non ſolum primum motũ. ¶ Item poteſt
dici ſatis probabiliter ꝙ illud dictum Commẽtatoris oꝫ
intelligi ẜm non repugnantiam. ſ. ꝙ in ſeparatis a mate-
ria inquantum ſunt ſeparata a materia non repugnat eẽ
cauſas vtroqꝫ modo: ſꝫ non opꝫ ꝙ vniuerſaliter omne ſe-
Ad 2m paratum a materia ſit vtroqꝫ modo cauſa. ¶ Ad aliud cũ
dicitur quandocunqꝫ aliquod mouens ⁊c. poteſt dici ꝙ
iſta propoſitio eſt vera in illis que mouẽt propter acqui
ſitionẽ alicuius pfectionis prius non habite: ſicut pꝫ in
exẽplo quod inducebatur. ſed non eſt vera de illis q mo-
uent pp conſeruationẽ vel ſaluationem perfectionis ha
bite: ⁊ ſic eſt hic. Motores. n. corporum celeſtiũ nõ mo
uent propter acquiſitionẽ alicuius perfectionis quã non
habuerunt: qꝛ ſunt omnino intranſmutabiles ⁊ ſine ma
gnitudine: ſed mouent propter conſeruationẽ pfectiõis
ſue. ſ. ſimilitudinis quam habẽt ad pmũ pnm in eſſendo
cauſas entium aliorum: ⁊ ideo non opꝫ ꝙ eẽ ipſius finis
in huiuſmodi motoribus ſit immediatum efficiẽs motũ:
⁊ ſic lꝫ eẽ primi principij in intelligentia ⁊ ſuum eẽ ẜm ſe
eẽt idẽ: non tamẽ opꝫ ꝙ ſit principium actiuũ ipſius mo
tus. Ratio aũt diuerſitatis forte eſt hec: qꝛ mouẽtia que
mouẽt propter perfectiones acquirẽdas ſunt de ſe inde
terminata ad mouẽ ⁊ non mouere ⁊ ad diuerſos modos
mouẽdi: ⁊ ideo opꝫ ꝙ determinẽtur ad eliciẽdum motũ
per appetitum ipſius finis: ⁊ ideo Ariſto. dicit in. 9. me-
taph. Quod enim appetit principalr hoc faciet ad hoc
ſpecialiter: verũ eſt de motore per rationẽ: ſed motores
ſeparati ipſi ſunt determinati ad mouẽdũ ⁊ ad determi-
natum modum mouẽdi: ita ꝙ mouẽt de ſui natura: ſicut
lux de ſui nã lucet: ⁊ ideo non opꝫ ꝙ cognitio finis quã
habẽt vel eẽ finis in ipſis ſit principium actiuũ motus.
Uel poteſt dici ꝙ illa propoſitio eſt vera de fine propin-
quo ⁊ immediato. ſ. ꝙ eẽ finis in aĩa eſt actiuũ ipſius mo
tus: ſꝫ nõ de fine remoto ⁊ immediato. Unde cum intelli
gẽtis appropriata ſit finis ꝓpinquus motus eẽ eius in ſe
ipſa eo modo quo põt eẽ in ſeipſa inq̃tum cognoſcit ſe-
ipſam eſt propinquum principium actiuum motus: ſꝫ p
mum principium non eſt finis immediatus illius motus
ideo non valet. ¶ Itẽ põt dici aliter ſicut aliqui dicerẽt con
cedẽdo totã rõnẽ vſqꝫ ad hoc qd dicitur ꝙ eẽ pmi pncipij
in intelligẽtia propriata ⁊ eius ẜm ſe eẽ eſt vnum ⁊ idẽ: qꝛ
in ſepatis a mã ⁊c. Illud eſt bñ dubiũ: qꝛ p iſtam rationẽ
probaretur ꝙ eẽ dei in intellectu humano cognoſcẽte de
um eſt idẽ qd eẽ dei ẜm ſe ⁊ quod eſt ipſe deꝰ: qd videt
improbabile. Nã eẽ dei in intellectu humano cognoſcẽ-
te ipſum: vel eſt cognitio ſeu intellectio dei: vel aliq̃ ſpẽs
repñtans eẽntiam diuinam ⁊ vtrunqꝫ iſtorum informat
intellectum humanum ⁊ inheret ei vt ſubo. Deus autẽ
cũ ſit ens pmum p ſe ſubſiſtens nõ exiſtit in intellectu hu
mano ſubiue nec inheret ei. ¶ Itẽ ſi eẽ dei in intelligẽtia
mouẽte pmum celũ eſt idem oĩno qd ipſe deus vel cũ eẽ
ipſius dei ẜm ſe: eadem rõne eſſe dei i itelligẽtia mouẽte
orbẽ ſaturni eẽt idẽ cũ ipſo: ⁊ ſic argueret: quecũqꝫ vni ⁊
eidem numero indiuiſibili penitus ſunt eadẽ inter ſe ſũt
eadẽ oĩno. ergo eẽ dei in intelligẽtia mouente pmũ celũ eſt
idẽ cũ eius eẽ in intelligẽtia mouẽte ſaturnũ. ⁊ hoc videt
eſſe ꝯ Cõmẽ. in. 12. metaph. vbi apte dicit: ꝙ illud qd in
telligit motor primi celi de primo motore: aliud ẽ ab eo
qd itelligit de eo motor ſcdi celi. Et ſilr de vno q̃qꝫ eoꝝ.
Et ideo dicũt aliqui ꝙ illa propoſitio male allegat. Non
enim dicit Commẽ. ꝙ in ſeparatis a materia idem ſit eſſe
in aĩa ⁊ extra aĩam: ſꝫ bñ dat intelligẽ ꝙ res ſepate a mã
non habent aliud eẽ in anima ⁊ aliud extra animam. ſ. in
materia: qꝛ non ſunt in materia ſicut forme mãles: non
tamẽ habetur ex hoc ꝙ idẽ penitus ſit eẽ dei ẜm ſe ⁊ eſſe
ſuũ in intelligentia inferiori. De hoc tñ ad pñs non dico
p modũ determinationis: qꝛ magis habet locum in. 12.
metaph. vbi inquirendum eſt qualiter intelligentia intelli-
git primum ⁊ amat ipſum. ¶ Ad aliud cũ dr. intelligen Ad 3'
tie primaria intententiõe agũt propter ſe. põt dici ꝙ ver
ẽ ſic intelligẽdo ꝙ priꝰ ⁊ principaliꝰ agũt ꝓpter ſe q̃ꝫ pp
iſta inferiora. ſolum. n. agunt propter iſta inferiora ſecũ-
daria intẽtione. Sꝫ non vult Commentator dicẽ ꝙ qdli-
bet ens diuinum ſolum agat propter ſe principalr: ⁊ nul-
lo modo propter aliud principalius ipſo. immo omnes
alij motores mouent principaliter gratia primi mouen-
tis. vt eius bonitas multiplicetur ẜm quod eſt poſſibile Ad 4'
⁊ participetur ab alijs. ¶ Similiter ad aliud. Uerũ. n.
eſt ꝙ actio entis neceſſarij ſimpliciter eſt propter ipſum
principalius q̃ꝫ propter entia gñabilia: ſꝫ non eſt propter
ipſum: ita ꝙ nullo mõ propter aliqd principalius. ¶ Ad Ad 5'
aliud dico qd non eſt ſimile de infinitate durationis ⁊ de
infinitate aut finitate vigoris: quia infinitas durationis de
betur alicui propter carentiam materie ẜm Commenta-
torẽ in ſcdo celi: ⁊ ideo omne quod non habet materiam
poteſt dici ⁊ eẽ infinitum ẜm durationẽ: primũ autẽ mo
uẽs nõ hꝫ mãm: vt ſcit ex. 12. metaph. ⁊ ideo põt dici infi Tx. c. 4
nitus ẜꝫ durationẽ. Sꝫ infinitas vigoris aut finitas debe
tur alicui ratione virtutis actiue. ⁊ iõ qd nõ hꝫ ꝓpe vtu-
tẽ actiuã: nõ hꝫ finitatẽ nec infinitatẽ vigoris: pmũ autẽ
mouẽs nõ hꝫ ꝓprie virtutẽ actiuã motꝰ: ſꝫ eſt cauſa nobi
liori mõ. ſ. vt finis vltimꝰ gratia cuius. ¶ Ad aliud dico Ad 6
ꝙ vtus põt accipi ſtricte ꝓ pnº actiuo aut receptiuo trãſ Virtu
mutationis. Alio mõ cõiter pro quacunqꝫ cauſalitate: p capiu
ſermõ ꝙ ipm pmũ pnm nõ hẽat virtutẽ pmo modo. ſ. pn duplr
cipiũ actiuũ aut receptiuũ trãſmutationis immediate: non
hẽt Ariſto. pro aliquo incõueniẽti: vt multi ponunt. Di
cit. n. ſic i ſcdo celi capło de duabꝰ qõnibꝰ difficilibus: ꝙ
aũt optime hñs nihil idiget actiõe: ⁊ alibi in eodem capi
tulo dicit. vñ aũt optime qdẽ hñti optime exiſtere ꝙ hñ ſi
ne actiõe. Conſtat aũt qd pmũ pnm qd eſt deus eſt optimũ
⁊ optime hñs. Vñ Ariſto. in prohemio metaph. totali
ter aũt optimũ ⁊ que i nã deꝰ. ¶ Et ſi qs dicat qd Ari.
intelligit ipſum optimũ non indigẽ actione: qꝛ ſit in ipſo
ſubiectiue: ſꝫ tñ indiget actione: que eſt ab ipſo effectiue
hoc non videt ad intẽtionẽ Ariſt. qꝛ in hoc non differret
ipſum optimũ qd eſt deus ſupremꝰ ab alijs intelligẽtijs:
qꝛ alie intelligẽtie nõ indigẽt actione ſine dubio aut mo-
tu q recipiat in eis cũ ſint imobiles: ſꝫ bñ indigẽt actione
vel motu que eſt ab eis actiue. Si ergo Ariſto. intelligit
ibi p optimũ ipſum deũ ſupremũ ꝓpter ⁊ loquit de ipſo
ẜm oẽiam ad alia principia celeſtia. videt eẽ intelligendũ
qd non indiget actione que ꝓcedit ab ipſo actiue. Sꝫ ſuf
ficit qd alia agant gr̃a ipſius: ⁊ ſic concedere dicitur Ari.
ꝙ pmũ nõ hꝫ talẽ virtutẽ: ſꝫ ſi accipiamꝰ virtutẽ ꝓ cauſa-
litate quacunqꝫ ſic indubitãter ipſum primum hꝫ nobi
liſſimã virtutẽ. i. nobiliſſimã cauſalitatẽ: qꝛ eſt cã finalis
principaliſſima oĩum alioꝝ entiũ gratia cuius pncipalr
ſunt que ſunt: ⁊ operant queclibꝫ operant: ⁊ hoc ꝯpetit
eius excellẽti nobilitati. ¶ Aliter põt dici ⁊ forte melius Alio mo
ꝙ aliqd duplr dicit potẽs ⁊ habẽ potẽtiam actiuam ẜm ſo.
Ariſt. 5º metaph. ca. de ptẽte. Uno qdẽ mõ aliqd dicitur Tx. c. 7
potẽs agere: ⁊ per ꝯñs habẽ virtutem actiuam: ⁊ eo ꝙ ab Potens
ipſo immediate ꝓcedit motus: ⁊ tale opꝫ ꝙ ſit finitũ vel di aliqd
infinitũ: ⁊ ſic primũ nõ hꝫ potẽtiam actiuam ſeu virtutẽ duplr
actiuã. Alio modo dicitur aliquid potẽs: ⁊ p ꝯñs hẽe po
tẽtiã: ⁊ eo ꝙ ab ipſo aliud hꝫ ptãtẽ tranſmutandi ⁊ mouẽ
di: ⁊ ſic indubitanter pmũ eſt potẽs mouere ⁊ habet vir
tutẽ actiuã ⁊ talis nõ eſt finita nec infinita ẜm ſe. oẽs eñ
mouerẽt. Alij habẽt ab ipſo virtutẽ mouẽdi aliquo mõ.

⁊ hoc

Ad 2^m ꝛ hoc ſufficit. ℭ Ad aliud dico ꝙ Ariſto. intelligit pmũ mouẽs eſſe infinitum ſm durationẽ: ꝛ cum dicitur ꝙ in celo ꝛc. Dico ꝙ in celo non eſt virtus infinita ſʒ duratione que ſit põa cauſa ĩfinite durationis mot⁹: ꝛ de iſto itelligit ꝙ virtus infinita ſm durationẽ que eſt potẽtia cauſa ꝑpetuitatis motus nullo modo eſt in magnitudine finita. vt dictum fuit prius. ℭ Sed aliquis hic inſtaret qꝺ ſm iſtã expoſitionem Ariſtotelis non probaret ꝑ iſtam demonſtrationẽ alios motores a pmo eſſe in magnitudine: quia ipſi non ſunt prima cauſa infinitatis motus. Ergo veritate coactus ꝛ victus vt credo: concedo illam demonſtrationẽ non valẽ: niſi ad probandũ ꝙ mouẽs omnino primũ non eſt magnitudine. ꝛ hoc etiam ſatis inuit Cõmẽ. in litera. ꝛ etiam Ariſto. Sed quomodo tunc demonſtrabitur alios motores eſſe ſeparatos: ꝛ ſine magnitudine forte. demõſtrabit̃ ex alijs propoſitionib⁹ ĩ quas Ariſto. docuit. ſ. ꝙ nullum mouẽs motum mouet continue ꝑ tẽpus infinitum: vt prius declaratũ eſt. nũc autem motor corporis celeſtis mouet continue ꝑ infinitũ tempus: vt patet ex iſto 8° ꝛ pmo celi. ꝛ ideo null⁹ motor celi põt eſſe mouens motum: ſed ſi eſſet corpus ĩ aut corp⁹ in corpore eſſet mouẽs motum: qꝛ omne corpus ẽ mobile: ꝛ omne quod eſt ĩ corpore: vt pʒ ex 6° hui⁹. quare ꝛc.

Inſtan°

t.c.86

t.c.32 ℭ Itẽ cum mouẽs omnino pmum moueat ſicut intelligibile ꝛ deſiderabile: vt pʒ in 12° metaphyſi. opʒ eſſe aliquod mouẽs quod moueat vt itelligẽs ꝛ appetẽs. Omne autẽ intelligibile eſt ſeparatũ a corpore: vt ſatis habetur ex 3° de anima. ergo ꝛc. ℭ Et conſiderandum eſt diligenter vlterius ꝙ ſicut per iſtam demonſtrationem non conuincitur alios motores eſſe ſeparatos: ponẽdo ꝙ primum mouẽs nõ ſit vigoris finiti: ita nec ponendo ipſum vigoris infiniti. Eſſet enim demonſtratio talis: mouens vigoris infiniti non eſt in magnitudine finita: ſed primum mouens eſt vigoris infiniti. quare ꝛc. Conſtat autem ꝙ nullus aliorum motorum eſt vigoris infiniti ꝛc.

t.c.36

D

Ad rationes.

Ad primam concederet̃ maior: ꝛ negaretur minor ſm Ariſto. ꝛ ſm omnes phantes: vt dictum fuit in pmo hui⁹. Cõmunis enim conceptio omniũ naturalium phyloſophorum eſt ꝙ ex nihilo nihil fit: imo ſẽp oportet aliqꝺ ſubiici ei quod fit. Et cum dicit̃ ꝙ ex diminutione agẽtis ꝛc. diceret Ari. ꝛ Commẽ. ꝙ falſum eſt. non enim ex diminutione agẽtis põt facere impoſſibile fieri: imo dicẽ agens facere impoſſibile fieri: eſt error ꝛ deceptio. nũc autẽ illud cui non ꝑexiſtit aliquod ſubiectum eſt impoſſibile fieri: vt manifeſtum eſt ex pmo hui⁹. ꝛ 7° metaph. quare ꝛc. ℭ Ad aliã cũ dicit̃ illud qꝺ conſeruat ꝛc. falſum eſt: nihil aliquid vigoris infiniti aut finiti: dũmodo ſit intranſmutabile põt conſeruare aliquod corruptibile ꝑ tẽpus infinitum. Et cum dicit̃ ꝙ quãto aliqua virtus diutius conſeruat aliquod corruptibile ꝛc. Dico ꝙ hoc eſt verum in virtutibus mãlibus que in agẽdo repatiunt̃ ꝛ debilitantur. In imãlibus autẽ non habet locũ. ꝛ huiuſmodi ſunt motores corporũ celeſtiũ. quare ꝛc. ℭ Aliter poſſet dici diſtinguẽdo de corruptibili. Uno enĩʒ modo aliquid eſt corruptibile: ita ꝙ aliquãdo corrumpet̃ totum ſimul: vt iſta inferiora corpora miſta. Alio modo aliquid eſt corruptibile ſm ſuas partes ſucceſſiue: ꝛ nõ ꝙ ſimul totum aliquãdo corrumpat̃. modo verum eſt ꝙ illud quod eſt corruptibile pmo modo nõ poſſet conſeruari in eſſe vnũ numero: niſi per vigorẽ infinitum: ſed illud qꝺ eſt corruptibile ſcꝺo modo bene conſeruat̃ in eſſe ſine vigore infinito ſimplr. nũc autẽ motus celi non eſt corruptibilis pmo modo. ſ. ꝙ totus ſimul aliquãdo deficiat: ſed ſcꝺo modo. i. ſm ei⁹ partes ſucceſſiue. Et ſic intelligẽdum eſt dictum Cõmẽ. ꝙ motus celi eſt corruptibilis cum habeat contrarium. ſ. quietẽ. Uerum eſt ſm partes eius ſibiinuicem ſuccedentes. Cũ enĩ celũ mouet̃ ſm vnaʒ circulationem caret alia que ſequet̃ ꝛ eſt aptum ad aliaʒ: ꝛ ſic quodãmodo quieſcit. Et propter iſtam corruptibilitatẽ ſuaʒ neceſſe eſt ſi debet perpetuari vnus ꝛ continuus ꝙ ſit aliquod agens perpetuũ vnum numero a quo perpetuet̃: ſed nõ ſic eſt de corpore celeſti. Nõ enim eſt aliquod ſubiectum quod non ſit in potentia ad eſſe ſubãle celi vel alicuius partis eius ꝛ careat illo eẽ vel ꝙ pus fuerit in potentia ad aliquod eſſe ſubſtantiale celi vel partis eius. ꝛ ideo nõ indiget aliquo actiuo cõſeruãte ipſuʒ ne deficiat per corruptionem ad quã eſt in potentia. Et forte hec ſolutio eſt melior. ℭ Ad aliã nego ꝯñtiam. nõ enim eſt neceſſe eſſe intelligentiam appropriatam pmo mobili pro tanto: qꝛ pmum pncipiuʒ ſit vigoris infiniti: ſed pro tanto: qꝛ de ſe eſt infinite virtutis ſm durationem ꝛ ita ꝙ eſt pma cauſa infinitatis mot⁹. Unde ſi imediate ageret motum pmi mobilis oporteret ꝙ moueret ipſum in nõ tẽpore: vt declaratum fuit prius. ℭ Ad aliam nego conſequentiam. ꝛ cum probatur: qꝛ vigor pmi ꝛ eius duratiõ ſunt idem. Uerum eſt ſi haberet ꝓprie vigorem: ſed non eſt ita vt dictuʒ eſt in queſtione. Uel dicat̃ ꝙ ꝛ ſi habeat vigorem aliquẽ bene eſt infinitus ſm vigorem: eo modo quo eſt infinit⁹ ſm durationem. Eſt autem infinitus ſm durationem ſic ꝙ eius duratio nõ habeat pmum nec habuit pn^m: nec habebit terminũ duratiõis. Et ſimiliter vigor eius eo modo quo vigorem habet eſt ĩfinit⁹: ſic ꝙ nõ habet initium durationis: nec habebit terminum durationis: ſed nõ eſt ĩfinit⁹ intẽſiue: ſic. ſ. ꝙ poſſit agere velocitatem infinitam: vt prius dictum eſt. ſicut igit̃ duratiõ pmi eſt infinita per priuationem terminoꝝ durationis: ſic etiam vigor eius eſt infinit⁹ per ꝑuationem terminorum durationis: ſed nõ ſequit̃ ꝙ ſit infinitus in qualitate actionis modo prius dicto. Et ſic diceret Ari. ꝛ Cõmẽ. vt mihi videt̃. ℭ Sed ſm fidem ꝛ veritatem dico ꝙ primum principium qꝺ eſt deus ſiue moueat imediate actiue ſiue nõ eſt infiniti vigoris ſimplr. Et hoc non probõ aliqua rõne: qꝛ nec ſcio nec puto poſſibile ſm principia naturalia: ſed ſola fide ſic aſſero ꝛ ſimpliciter ꝯfiteor. ℭ Rationes autem in contrarium ſoluuntur ꝓpter hoc ꝙ pmum mouens eſt mouens per intellectum ꝛ voluntatem ꝛ non de neceſſitate nature: imo etiam poſſet non mouere ꝛ ideo non oportet ꝙ moueat quãtum mouere poteſt: ꝛ quia ſubiectum ſcilicet mobile non eſt poſſibile recipere illud quod ipſe deus de ſe poſſet facere ſcilʒ velocitatem infinitam.

Corru-ptibile eſt aliqd ſimplr

x°

Primũ pn^m eſt infiniti vigoris ſm fidem.

Queſtio. xxiij

COnſequenter querit̃. Utrum pmũ pncipiũ mot⁹ ſit vnum ſolum. ℭ Arguit̃ ꝙ non: qꝛ ſi eſſet vnum ſolum hoc deberet cõuinci ex vnitate pmi mot⁹: qꝛ nõ videtur aliud medium ſufficiens ad hoc ꝓbanduʒ. Sed per vnitatem pmi mot⁹ nõ conuincit̃ pmũ mouẽs eſſe vnũ: qꝛ motus ꝓiectionis eſt vn⁹ numero cum ſit continuus. ꝛ tamẽ eſt a diuerſis motoribus. ſ. a diuerſis partib⁹ medij in quib⁹ mouet̃ ꝓiectum. Q2 autẽ motus ꝓiectionis ſit continuus, patet: qꝛ eſt vnius mobilis numero: vt lapidis aut aliquid huiuſmodi. ꝛ eſt ad terminũ vnum numero. ſ. ad vnum vbi in quo ceſſat cum ad ipſum peruenerit ꝛ eſt in tempore vno non intercepto quiete media. Cum. n. lapis aut ſagitta proijcitur nulla quies media intercipitur inter partes illi⁹ motus: vt manifeſtum eſt ad ſenſum. eſt ergo continu⁹: ꝛ per conſequẽs vnus numero. ꝛ tamẽ eſt a diuerſis mouentibus: vt etiam vult Ariſto. ergo ꝛc. ℭ Item ſi pmum mouens qꝺ eſt pmum pncipiũ eſſet vnum ſolum: tunc mala non eſſent cauſata ab aliquo pmo pncipio: quod videt̃ impoſſe ĩ ꝙ ſi nõ eſſent

A

cauſata ab aliquo primo principio:tunc non eſſent ab ali quo ſcdo principio:cum ſcdm ſupponat pmū ⁊ poſterius ſupponat prius. Et probatur conſequentia:q2 conſtat qd eſt aliquod primū principiū bonorum:⁊ illud non po teſt eſſe principiū malorum:q2 ipſe deus qui eſt primum principium bonorum eſt totaliter optimū eorum que in natura:vt vult Ariſto. in prohemio metaphy. ⁊ ab ipſo dependet celum ⁊ tota natura. ergo illud principium nõ poteſt eſſe principium malorum ⁊ ſic mala non erunt ab aliquo primo principio nec per conſequens ab aliq̃ poſte riori principio:⁊ ſic a nullo principio. qd ē abſurdū ⁊ im poſſibile. quare ⁊c. ¶ Item potētia pura non eſt una ſ3 plures. ergo actus purus eſt plures. Et patet conſequen tia:quia quot modis dicitur vnum oppoſitorum ⁊ reli quū potentia autem pura ⁊ actus purus ſunt oppoſita. ⁊ ſic patet conſequentia. Et pbatur antecedens:q2 ma teria prima eſt ens pure potentia. primo phyſi. ⁊ 7° me taphy. Et ſimiliter intellectus poſſibilis eſt ens pure po tentia cum nullam habeat naturam:niſi q2 poſſibilis eſt vocatus tertio de anima. ergo purus actus non eſt vnus ſed plures. Sed purus actus nõ eſt niſi principiū primū:⁊ q2 nulla forma eſt liberata a potētia omnino:niſi prima ſm Cõmē. in 3° d' aia. ergo primū principiū nõ ē vnum ſolū.

Com. 5. ¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſ. hic ⁊ in 12° me taphy. vbi dicit. vnus ergo princeps.

B 2 p'' Dicendum breuiter qd ipſum primū principium quod eſt primum mouens ſm finem non eſt niſi vnum. quod probo primo ratione communi:q2 qd ſm ſuperabundantiam dicit' vni ſoli conuenit:vt ac cipit Ari. in 8. Ethico. Sed primum dicitur ſm ſupabū dantiā. quare ⁊c. ¶ Item ſi eſſent plura prima principia:aut eſſent equaliter perfecta:aut vnum eſſet perfectius ⁊ nobilius alio. nõ primo modo:q2 tunc vnum illorū ſu perflueret in entibus:cum per vnum illorum poſſet fieri omne quod per alterū fieret niſi ponerentur eque perfe cta ⁊ nobilia. Et iterū ſic ponēdo ſequit' q2 eſſent eiuſdē ſpeciei ⁊ numero diuerſa. Nam ſicut equale ſm quātita tem eſt idem ſm quātitatem:ſic equale ſm perfectionē eſt idem ſm perfectionem. ſpecies autē ⁊ perfectio idem ſunt. Unde que ſunt equalia ſm perfectionē3 neceſſario ſunt eadem ſm ſpeciē3:⁊ ſic principia pma eſſent plura nu mero ⁊ ſpecie eadem, ⁊ talia habent materiam vt ſunt in materia:vt patet in primo celi. ⁊ ex 7° metaphyſi. q2 repu gnat pmo principio. vt patet ex iſto 8° ⁊ 12° metaphy. Nec

Eqle ſ3 pfectio nem eſt idem ſ3 perfecti onem.

eſt dicendū q2 vnū3 illorum ſit perfectius ⁊ dignius alio:⁊ q2 tunc vnum illorum. ſ. nobilius eſſet prius alio:⁊ ſic al terum eſſet poſterius:⁊ ſic nõ eſſet pmū ſimpliciter:⁊ ſic eſſet pmum ⁊ non pmū3:qd eſt impoſſibile. ¶ Hoc etiā pbat' ratione ſumpta ex vnitate motus primi. Cum eni motus primus ſit vnus ſimpliciter ⁊ continuus oportet q2 ſit ab vno motore propinquo ſufficiente. nõ enim po teſt eſſe a pluribus motoribus diuerſis numero ⁊ conue nientibus ſpecie:ſicut tractus nauis a pluribus hoibus:q2 talis multitudo repugnat rebus imaterialib9 ſm phi loſophiā:nec eſt imediate a pluribus motoribus ſm ſpe ciē:q2 a diuerſis motoribus ſm ſpecie3 imediate mouen tibus deberent eſſe plures motus celi. relinquit' ergo q2 eſt ab vno motore imediate agente ipſum:⁊ multo fortius ab vno vltimo fine. Primum autem principium eſt vl timus finis aſcēdendo in conſideratione mouētiu3:quia magis poſſunt eſſe multe cauſe propinque eiuſdē cauſa ti q̃3 remote:vt patet inducendo. quare ⁊c.

Alia r

C Ad primam rationem poteſt negari maior:⁊ quia vnitas primi principij poteſt conuin ci alia via q̃3 per vnitatē motus:vt iam p3 ex dictis. Uel dicendū q2 imo p vnitatē motus concludit' vnitas primi principij modo pdicto. Et cū dicitur q2 vn9 motus poteſt eſſe a plurib9 motoribus:vt patet in motu proiectionis. Pōt dici q2 motus dicit' duplicit' vnus quantum ſpectat ad ppoſitū. Uno modo ſm ſubām. alio modo ſm diſpo ſitionē ⁊ proprietatē:modo motus proiecti bene eſt vn9 ſm ſubſtantiā:vt probatū eſt. ſed nõ eſt vnus ſm diſpoſi tionē:q2 nõ ē regularis, ⁊ vniformis:ſed eſt velocior in vna parte q̃3 in alia:vt manifeſtū eſt ad ſenſum. Et dicit' in 2° celi. Motus autē pmus eſt penitus vnus. ſ. ſm eēn tiam ⁊ ſm diſpoſitionem:q2 omnino regularis ⁊ vnifor mis. ⁊ ideo oportet q2 ſit ab vno motore. ¶ Ad aliud di co q2 mala non dependent a principio primo bonorū3 niſi per accidēs ⁊ non p ſe inquantū3 mala ſunt:ſed pueniūt in rebus naturalibus ex neceſſitate materie q̄ eſt cauſa ois irregularitatis contingentis in iſtis inferioribus re bus nālibus:vt dicit Alexan. ſuper ſcdm meteororum. Mala autē in opibus humanis procedunt ex corruptio ne appetitus qui aduerſatur ⁊ obuiat rationi:vt Ariſto. dicit in pmo Ethic. ab ipſo autē principio pmo nõ cauſan tur mala vt mala ſunt per ſe ⁊ directe:q2 ipſum eſt tota liter optimū eorū q̄ in nā. Cui ſit honor laus virtus pote ſtas ⁊ victoria per infinita ⁊ eterna ſecula ſeculorū. Amē.

mala de pi tiam.

¶ Queſtiones Joānis de Janduno preclari philoſophi et ſummi Auerroiſte ſuper octo libros Ariſtotelis de phyſica auſcultatiõe Per U. P. fratrē Joannē Romberch Kyr ſpenſem recognite:a mendis ⁊ erroribus emaculate:expolite:⁊ in hanc preclarā formā reſtitute hic perfectam habent periodum.

¶ Philoſophi acutiſſimi Helie Hebrei cretēſis de primo motore: vtrū imediate primū mobile moueat: ſingularis queſtio hic non inutiliter ſubnectitur

Sicut dētur a Phō 4° Ethicoꝝ. tractatu 2° qui de magnitudine ſermonē faciens. Puſillanimꝰ ꝑuans ſe bonis ſibi dignis opponitur magis magnanimitati que eſt qd bonum ꝗ̄ ſupbie q̄ eſt q̄ſi q̄dā ſtultitia. magis eni p ſupbiā quis ſe dignificat ꝗ̄ ſit dignꝰ. Puſillanimꝰ v̄o ſe laudabilibꝰ opibus ⁊ reꝝ ſpeculabiliū v̄itatis inq̄ſitione ꝑuatū reddit. Optimū itaq3 imo oibus rebꝰ anteponēdū arbitror vtq̄ſq3 verā reꝝ cognitionē: marime v̄o difficilioꝝ diuinarūq3 indagari pro viribus annitaꝛ: q̄ꝗ̄uis id forte ſupbie aſcribēdū nonnullis videreꝛ: neq3 enim adeo dandū eſt vitio ſiq3 ſupbus quātū ſi puſillanimꝰ efficieꝛ. Humanū enim eſt ⁊ nāle homini q̄re reꝝ cognitionē quantū poſſe eſt. vnde pater oium phoꝝ ⁊ marimꝰ inq̄ſitor phyſice v̄itatis Ariſtoteles: imo inuentor ⁊ eiꝰ imitator ⁊ Cōmētator fideliſſimꝰ Auerrois mirabilis phus 17° de aīalibus. loquēdo de apibꝰ dicunt. Conueniens eſt homini ⁊ nāle inueſtigare valde de rebꝰ in quibꝰ poſſibilis eſt multa inquiſitio. ⁊ hoc vel ſm diſpōnē rei vel ſm cōſiderātis poſſe: ⁊ ſi id qđ inuenit nō ſit demōſtratiuū: erit initiū vel via poſteriorbꝰ. ſi autē demōſtratio ſit impoſſibile: tūc vtilius humane cognitionis in tali gn̄e eſt tale genus cognitionis: ⁊ marime de rebꝰ arduis ⁊ diuinis: quaꝝ cognitio etſi ſit pauca delectabilior eſt ⁊ nobilior multa cognitione aliaꝝ: vt dicunt in fine. 11. ⁊ in alijs locis. vt dicebamꝰ his diebꝰ cū doctoribꝰ digniſſimis nobilibus dn̄o Antonio Picimano: ⁊ dn̄o Dn̄ico Grimani. plena tamē cognitio diuinoꝝ ꝓphaꝝ eſt ⁊ alioꝝ taliū qui de fide tractāt quibꝰ marime credēdum eſt. phoꝝ autē via alia eſt. ipſoꝝ eni eſt res cognoſcē p rōnē demōſtratiuam vel vt poſſe eſt volentes ſine rōne rōnes cōformes eſſe rebus: nō vt melācholici credētes vidē diuina ⁊ mirabilia vt quoſdā vidi. tales eni Galeno ⁊ medicis ſunt dimittēdi. ego autē pro nūc vt imitās phos loquor in eoꝝ doctrina: ⁊ ſi in ꝓbuſdā alit dōm ſit. Quare mihi viſum eſt ea circa has q̄ōnes aggregare: q̄ peripateticoꝝ principijs cōgrua viderenꝛ. Mouit me inſup nobilitas magnifici ⁊ gn̄oſi doctoris digniſſimi dn̄i Hieronymi Donati filij magnifici ⁊ illuſtris militis Patritij Veneti dn̄i Antonij qui oliʒ in hoc ſtudio Patauino queſtionē hāc publice optime diſſeruit: cuiꝰ quidem mandato queſtiones has compilare volui. Vale.

¶ Queſtio Helie Hebrei Cretenſis. De primo motore.

Queritur queſtio difficilis: i qua multi dubitauerunt ⁊ opiones in ea diuerſe ſunt inuēte. Cōſiſtit. n. in ſ̄ oium reꝝ ꝑnꝰ. Et eſt an oium reꝝ p̄ᵐ ꝑnᵐ qđ ē deus glioſus mouet pᵐ celū ſʒ efficiēs ⁊ ſm finē: ſic inueniꝛ ſi reliqs motoribꝰ cum coꝛporibꝰ celeſtibꝰ aliq̄ mōr vel ſit mouens tantum ſecundoꝝ finē: ita quod ſit alius motor appꝛopꝛiatus preter deum mouens ꝑmū mobile. Et hec q̄ſtio eſt valde difficilis ⁊ nobilis. Difficilis q̄dē ꝑ diuerſas opiones in ipſa reptas: intm̄ q̄ dē q̄ſi phi ⁊ maiores eoꝝ in ipſa diuerſificati ſunt vel ſm diuerſitatē in opione: vel ſm diuerſitatē in v̄bis met q̄ꝛundā: ita q̄ aliq̄ vr̄ ex v̄bis eoꝝ q̄ non eſt aliꝰ motor p̄ corpori p̄ter p̄ᵐ cām. Aliq̄ aūt vi oppoᵐ: ⁊ nō ſolū ꝑ eoꝝ v̄ba diuerſa i hac diffic̄ᵗᵉ repta. Verūetiā ꝑ fundamēta ſup q̄ ſunt i hac ſcia ſuſtētari. Et idcirco latinoꝝ maiores iſeq̄ntes ꝑncipē poſterioꝝ Cōmētatorē Auerroim ſimplr dixerūt q̄ deꝰ nō mouet pᵐ corpus: ⁊ dicūt q̄ hec eſt eiꝰ opio ſuis ꝑncipijs ꝯueniēs. ¶ Preterea. Diffic̄ᵗᵉ videri pōt i hac q̄ōne cū ſit de p̄ ꝑnᵒ. vt 2° meta. dicit Phs. Diſpō. n. itellᵉ i aīa apō illō qđ eſt nā valde manifeſtū ſicut ē diſpōni oculoꝝ veſpertilionis apud lucē ſolis. vbi dic̄ Cōme. q̄ ħ non oñdit res abſtractas intelligē eſſe ipoſſe nobis: ſed difficile: ⁊ ēt ꝑ paucitatē ꝓpōnū reptaꝝ in iſtis q̄ōnibꝰ difficilibꝰ. Nobilis aūt q̄ eſt d̄ ente nobiliſſimo: ac ēt declarationis modus ſm nām ſubti artis huius erit ſufficiēs q̄ſi p ꝓpōnes ꝑmas in hac ſcia ſtatim concedendas ab hoīe bn̄ diſpoſito nō nihil de reꝝ nā ſciēte: cum ſciuerit q̄ demſtatiōes in oi ſcia debēt eſſe ꝯueniētes nāe ſubiecti illiꝰ ſciētie: eo mō quo in illa ſcientia ꝯſideraꝛ vt hn̄ declarat Phus p̄ Ethic̄. Et iō viſum eſt mihi ponē rōnes ad vtranq3 partē. Nam iſte modus eſt vtilis. Et idcirco Phus in multis locis ponit rōnes ꝓbabiles ad vtrāq3 ꝑtē. Nā cū fuerit inuēta veritas apparebit ſolutio illarum rationum ſicut eſt de natura demōſtrationis. Et q̄ etiam in illis rōnibus eſt aliq̄d v̄itatis: ſicut dicit Cōmētator.

Primo igitur arḡr ad partē negatiuā rōnibus multis acceptis ex v̄bis Auerrois ⁊ alioꝝ. Ipſe eni in ſua ſumma ſcie diuine. particula 4° verſus finē hāc difficultatē ꝑcipue ꝯſiderās ponit hec v̄ba. Iam declaratū eſt ex ſmone ꝑdicto qđ nobilior hoꝝ motoꝝ eſt motor celi ſtellati. Et q̄ iſte eſt cā aliorum motoꝝ. Et ħ eſt qđ iam eſt declaratū ex illo ſermōe. Sʒ cū nos ꝯſiderauerimꝰ ꝓprietates ꝑmi. i. q̄ eſt vnꝰ ſimplex nō itelligēs de ſua eēntia aliquā multitudinē ⁊ in ē actionē huiꝰ motoris non cōueniūt huic iſte ꝓprietates: vult dicē q̄ ꝑmū ſimplr intelligit de ſua eēntia rē exiſtentē in ſua eēntia nō in alio. Nā ipſe intelligit ſuā eſſentiā tm̄ ſine relatione ⁊ ſua eēntia nō eſt cā alteri: ⁊ in eo nō eſt multitudo: nec ꝑ varietatē itellᵉ ⁊ itellecti: neq3 multitudo intellectoꝝ: vt dicit Cōmētator cōmēto 51°. 12. metaphy. Sʒ alij motores vel intelligētie intelligūt ſuā eſſentiā quomodo hn̄t a p̄. Et hoc mō intelligūt rē que eſt p̄ter ſuā eſſentiā aliq̄ mō: q̄ꝗ̄ illud qđ itelligūt de ꝑmo eſt ſua eſſentia ſicut declarabiꝛ. Et ideo in eis repiꝛ multitudo aliq̄ mōꝛ relatio: q̄ꝗ̄ ois intelligēs itellectꝰ ⁊ intellm in ipſis abſtractis ſunt vnū ſicut declarabiꝛ. Iſte tm̄ modus declarationis nō eſt oino ꝯueniēs poſitioni: ſed v̄itati vt appebit. Poſtea aūt dat ipſe cām in multitudine reptam in q̄libʒ motore mō ꝯueniēti pōni. Et dicit q̄ iſte motor de neceſſitate ab ipſo ꝓuenit magis ꝗ̄ vna forma. Nā ipſe dat formā celo ſtellato ⁊ eſſe motoris mouēs celū qđ eſt poſt ipſuʒ ⁊ ab vno ſimplici inquātū ſimplici tm̄ vnū ꝓuenit. Quō ḡ ꝓuenit ab ipſo multitudo diuerſaꝝ reꝝ q̄ diuerſificāꝛ in dignitate: nam motor de neceſſitate eſt nobilior ꝗ̄ forma celi ⁊ eſſentia ex qua iſta duo ſequunꝛ, hʒ ptes q̄ſdā nobiliores: q̄ſdā v̄o minꝰ nobiles. Vult dicē q̄ a proueniūt aut ſequunꝛ ab ipſo due res diſtincte ſm dignitatē ⁊ agēs agit ſimile eēntie eius de neceſſitate illud agēs nō erit oino vnū: ſed ꝯtinet in ſeipſo partes diſſimiles. Et cū fuerit talis diſpoſitio huiꝰ eſſentie. ſ. motoris celi ſtellati de neccitate erit cauſatū hn̄s cām que eſt cā ſui eſſe. Et illud ꝑnᵐ eſt illud cui ꝯueniūt ille ꝓprietates ⁊ ei equipollētia: ⁊ ħ eſt deꝰ glioſus. Nā ponē aliud ꝑnᵐ ꝑus iſto de ne

ceſſitate eſt ſupfluũ ⁊ in nã nõ eſt ſupfluũ:ſed qualis eſt ordo iſtoꝝ pncipioꝝ ad hoc pmo vĩ eſſe magis ↄueniẽs qḋ magis ꝓpinquũ ipſi ſit itellm magis ſimplex ⁊ magis nobile. Et qꝛ nõ ĩuenit hic motoꝛ nobilioꝛ motoꝛe toti⁹ ſequit̃ de neceſſitate ꝙ ipſe ſit põa res ordinata vel ꝓdu cta ab ipſo.ſ.pmo pn⁹. vĩ ergo ꝙ ꝓpria ſua opinio eſt hec ⁊ componat̃ ſermo eius ſic.ab vno ſimplici ſm ꝙ ẽ vnũ ſimplex non ꝓuenit ab ipſo multitodo:ſed pm ſimplr eſt vnũ ſimplr.ġ a pmo nõ ꝓuenit moltitudo. Et cum ↄiun gat̃ huic ↄcluſioni ꝙ a primo motoꝛe ordinat̃ vel ꝓuenit moltitudo.ſequit̃ ꝙ pmus motoꝛ nõ eſt primuꝫ ſimplr. Propoſitio aũt dicẽs ꝙ ab vno inquãtum vnũ non ꝓue nit ab ipſo moltitudo niſi vnũ tm̃:declarata eſt pfecte a Cõmẽtatoꝛe in lib. deſtructio deſtructionũ qḋ ẽ cõpoſuit ↄtra Algaçel. Et aliq̃s earum rõnũ dicã. Dicit enim ibi/ dẽ.ſi fuiſſet poſſe ex vna eẽntia multas actiones ꝓuenire, fuiſſet poſſe aliqḋ fieri ſine efficiẽte.nam ens ab ente pro/ duci t̃ mõ a nõ ente. Et ideo ipoſſe eſt ꝓuatũ ex ſe ꝓdoci. ⁊ cũ efficiẽs aliqḋ agit ⁊ extrahit illud de põa ad actum: extrahit illud efficiẽs ſm qḋ eſt in actu:i erit de nec̃itate modus rei acte ſm modũ efficiẽtis extrahẽtis illud a ꝓ/ uatione in eſſe. Nam ſi qḋlꝫ actũ fieret ex quolꝫ efficiẽte. non aũt determinato fuiſſet poſſibile res exire in actuꝫ de ſe nõ ꝓpter efficiẽs ꝓducẽs ipſas:⁊ ſi multe ſpẽs ex trahunt̃ de põa in actuꝫ ab vno efficiẽte:de nec̃itate opꝫ eſſe in ipſo aliqḋ qḋ ſit ꝓportiõale ipſis ſpẽb⁹. Nam ſi in agẽte non fuiſſet niſi vn⁹ modus ex ipſis reliq modi q ex trahont̃ extraherẽtur de ſe ſine efficiẽte. ¶ Sed tunc ibi dẽ ipſe dubitat ↄtra hãc rõnẽ dicẽs: forte aliqs diceret ꝙ cõditio agẽtis eſt eẽ in actu abſolute tm̃ nõ eſſe ſm actoꝫ determinatũ. Et rñdẽs huic dicit ꝙ ſi hoc eẽt ita qḋlibet ꝓduceret̃ p qḋlibet efficiẽs non determinatũ a determi nato. Et ſic entia ↄfũderent̃. ¶ Preterea Eſſe abſolute .i. vle magis ẽ ꝓpinquũ ꝓuatiõi ꝙ̃ eẽ. Et iõ negant ens vlẽ ⁊ colorẽ vlem dicẽtes ineſſe intẽtionibꝰ vult dicẽ. vt puto qꝛ oẽ ens in actu eſt vnuꝫ nomero determinatũ:ſicut de/ claratũ eſt in 7° meta. ⁊ in multis aliĩs locis. Et dĩc ꝙ vĩ/ ficãtes intẽtiões dicunt ipſas neqꝫ eſſe neqꝫ non eẽ. Vnde dicẽ ꝙ alia que ſiont ab itellectu aliq̃ mõ nõ ſont in actu extra aiam:nec ſimplr ꝓuata:qꝛ tunc vlẽ eſſet figmẽtum: ſed ſunt extra aiam in põa. ¶ Preterea dĩc ꝙ ſi ſufficeret efficiẽti eẽ ens abſolute tm̃ itẽtiões fuiſſent cauſe reruꝫ. Declarat̃ hec ↄditionalis vt puto ſic. Nã ſi ſufficeret effi ciẽti agẽ ꝓpriũ ⁊ determinatã rem vel res determinatas eẽ tm̃ in actu:⁊ ꝙ nõ ſit habẽs ꝓprietates determinatas ↄueniẽtes aliquo mõ rebus actus fuiſſet poſſibile ꝙ vlẽ qḋ ſit per opationẽ intell's qḋ eſt idẽ:vt dicit cuꝫ ente ab ſolute tm̃ eſſet cauſa rerũ exiſtẽtiũ extra aiam. Nam poſt ꝙ̃ agẽs non indiget mõ ꝓprio ↄueniẽti effectui eſſet pro portio entis in põa vlis:qḋ ſit p intellm qḋ eſt ideꝫ cum ente abſolute ad cãtũ ꝓportio entis abſolute in efficiẽte in quo nõ eſt modus ↄueniẽs effectoi. A ot ſic declarat̃: qꝛ ens abſolute tm̃ nõ ꝓpriũ ⁊ determinatũ eſt intẽtio vt dixit:⁊ ſic intẽtio ſufficeret cauſare res. ¶ Adhoc ꝓbãs iſtã ꝓpõnẽ dicit ꝙ nos ſcim⁹ res eſſe diuerſas ſm diffi/ nitionẽ:⁊ ꝙ q̃ditatẽ pp diuerſitatẽ actionũ earũ. ⁊ iõ ſi qḋlibꝫ vel q̃libꝫ actio ꝓduceret̃ a q̃libꝫ efficiẽte:nõ fuiſ/ ſet poſſibilis diuerſitas in q̃ditatib⁹ eorũ. Et ſic nõ eſſet diffinitio:nec q̃ditas neqꝫ ſciẽtia. Adhuc poſuit moltas rõnes ad q̃ſitum quas hic dimitto. Propoſitio aũt dicẽs ꝙ pmũ eſt a nõ ſimplr abſolute declarata eſt ab ipſo in dicta ſua ſummare in 12° meta. ⁊ i lib. deſtructio deſtru ctionũ. vbi loqnit̃ de ꝓprietatib⁹. De ordine aũt aliorũ intelligẽtiarũ vt etiã dubiũ ſicut dicit ibideꝫ.ſ.in ſua ſum ma. Nam ſicut dicit neceſſe eſt intelligẽtiã nobiliorẽ eſſe pncipiẽ:ſed nobilitas in iſtis inuenit̃ aliq̃ quatuoꝛ modo

rũ:aut ꝓpt velocitatẽ motus:aut magnitudinẽ corporis mobilis plus circũdantis:aut propt multitudinẽ ſtellaꝝ vel magnitudinẽ earꝫ:vel ꝓpter multitudinẽ motuum ⁊ paucitatẽ eorũ q̃bus pficit̃ motus ſtelle. Nã illud q ð in diget ad motionẽ ſtelle plus vno motoꝛe eſt diminutum reſpectu idigẽtis paucioꝛib⁹ motoꝛib⁹. Nam hoc nõ indi get motoꝛib⁹ iſtis multis pter ipſuꝫ. Et dicit hic. nam ipſe credidit ꝙ ois motus determinatus nec̃ius ad motionẽ ſtelle hꝫ motoꝛẽ determinatuꝫ. vbi gr̃a.ſi ad motionẽ ſa turni requirãtur qnqꝫ motus hꝫ qnqꝫ motoꝛes ſꝫ iſtã viã.ġ dicit ꝙ motoꝛ celi ſtellati eſt nobilioꝛ aliĩs motoꝛi bus. Nã i ipſo inuenit̃ nobilitas omnibus modis ſupra dictis. De ordine aũt alioꝛũ motoꝛũ dicit ꝙ nõ habemus ꝓpoſitiones veras vel nec̃ias:niſi tm̃ ꝙ vĩ magis cõueniẽs ſicut ↄſueuerãt expoſitoꝛes in hoc loco.i. ꝙ poſt digni tatẽ motoꝛis corporis ſtellati eſt motoꝛ ſaturni. Et ſilr dõꝫ eſt de aliĩs motib⁹.i.ꝙ ordo eorũ in nobilitate eſt ſm or dinẽ celoꝛũ vnũ poſt aliud vel ſub aliud vt declaratuꝫ eſt in aſtronomia. ⁊ dat cauſſam p p quã dicit nõ hẽre ꝓpo ſitiones in hoc nec̃ias. Nam ſm ꝓprietates q̃s dixim⁹ pri us attribuẽ dignitatẽ eis accidit ↄdictio. Naꝫ ſi poſueri mus dignitatẽ in motoꝛibus ſm ſitum corpoꝛũ eoꝛum ⁊ eſſet poſitũ ꝙ circũdãs eſt magis circũdato qḋ eſt ſibi q̃ ſi forma ſicut declaratũ eſt in loco ſuoꝛe poſtea cõſidera uerim⁹ dignitatẽ ſm velocitatẽ multitudinẽ ⁊ paucitatẽ ⁊ magnitudinẽ ſtelle ⁊ paruitatẽ ſeqoit̃ oppoſitum. Nã nos videmus celos magis inferioꝛes eſſe velocioꝛes vt celũ ſolis ⁊ lune:niſi dicat qs ꝙ hec velocitas eſt reſpectũ magnitudinis vel diſtãtie nõ in ſe:vult dicẽ ꝙ hec corpo ra ſunt minoꝛa. Et iõ pficiunt circulationes eorũ tpe bre uioꝛi:ſed cũ ↄſiderem⁹ magnitudinẽ ⁊ circulationẽ forte ſupioꝛa ſunt velocioꝛa. Et iõ non valꝫ hec conſequentia. ſunt velocioꝛa.ġ pficiunt circulationes eorũ vel reuolu tiones tpe minoꝛi:nec hec pficiunt circolatiões tpe maio ri.ġ ſont velocioꝛes. Poſtea aũt dicit ꝙ hoc vĩ a diſpo ſitione ſolis. Nã ipſe eſt maioꝛ ⁊ hꝫ paucioꝛes mot⁹ aliis bus. Dicit etiã ꝙ poſſum⁹ opinari ꝙ mouẽs ſolẽ ordina tur a motoꝛe celi ſtellati:⁊ poſtea ordinatur vel ꝓducit̃ a motoꝛe ſolis motoꝛ ſaturni. Et ſic ſm iſtũ ordinẽ vſqꝫ ad motoꝛẽ lune. Et dat ſignũ ſup h̃ illud qḋ ſemp vĩ de mo tu ſtellarũ in cõpatiõe ad ſolẽ ⁊ a ↄſeruatiõe eoꝝ ꝑpetua in velocitate ⁊ tarditate ſm diſtãtias determiatas eoꝛũ: ⁊ maxie ven⁹ ⁊ mercurius. nã mot⁹ iſtoꝝ duoꝝ celoꝝ ſũt eq̃les motui ſolis. Luna etiã vĩ qḋ ꝓcedit eq̃lr apud cõ iunctionẽ ⁊ oppõnẽ ⁊ apud q̃draturas. Et iõ vĩ qḋ mo toꝛ ſolis eſt nobilioꝛ:⁊ reliq celi pter pmũ q̃ſi ſubditi ſoli ⁊ ſequit̃ eũ ſicut dixim⁹. Et iõ dicit vlr qḋ nõ habem⁹ de mrationẽ de hoc:⁊ ſimilẽ ſniam poſuit i. 12° meta. com. 44. Deide adducit difficoltates accñtes in hac mã ⁊ ſo lotiões earũ. Primũ eſt qḋ ſm iſtũ ordinẽ ꝓueniet a mo toꝛe ſaturni. nõ ġ aia corpis eius.i. ſua ſubã ⁊ motoꝛ celi qui eſt poſt ipm ⁊ mot⁹ corpis ei⁹ pficit̃ p plus q̃ꝫ vnum motoꝛe illud qḋ ordinat̃ ab ipſo eſt plus q̃ꝫ vn⁹ motoꝛ:i mo ſm h̃ ſunt ſeptenus mot⁹ motoꝛ corpis exñtis poſt ipm ⁊ quiqꝫ q̃b⁹ pficitur mot⁹ ſaturni. Sꝫ ſꝫ illud qḋ p ceſſit vĩ nec̃ium ꝙ nõ debẽt ordinari ab iſto motoꝛe niſi tres res. Nã ipſe eſt in 3° gradu. Et eſt nec̃ium ꝙ multi tudo iuẽta in actiõe ei⁹ ſeqtur multitudinẽ exñtẽ in ſuba eius ſicut ex vna eẽntia ꝓuenit vna actio tm̃. Et ad hanc rñdẽt qḋ h̃ ſeq̃ret̃ ſi poſuerim⁹ res ordiatas ab iſto 3° mo toꝛe vniformit̃ ⁊ ſm vnũ modũ ab ipſo. Sꝫ nos dicim⁹ ꝙ a motoꝛe ſaturni ordinãt̃ pmarie ⁊ pncipalr tria:vnũ eoꝛum eſt motoꝛ celi exiſtẽtis poſt ipſuꝫ ⁊ aia celi ⁊ vn⁹ motoꝛũ quib⁹ indiget ad motum illi⁹ ſtelle. Et poſtea or dinant̃ vel ꝓcedunt ab iſto motoꝛe tres reliqui motoꝛes ordinate.i. ſcḋs a pᵒ ⁊ terti⁹ a 2°. Sc̃ba difficultas eſt ꝙ ſe.

q̃ret̃

q̄ret ſm h̄ q̄ motores ſolis ⁊ lune ſunt multi ſꝫ multitudinē inuētam in ſubā eorum duorum cum ſit iſtis principijs multitudo exiſtēs in ſubā eoꝝ: ⁊ hēbit luna .v. gradus motus ⁊ ſol ſi poſuerimus ipſum ſup lunā ⁊ ſub venerē ⁊ mercuriū ſm diuerſitatē q̄ eſt in hoc int̄ aſtronomos. Et huic videt̄ q̄ ſm hanc opinionē eſt neceſſariū q̄ multitudo ordinata a q̄libꝫ eoꝝ eſt ſm multitudinē ſm quā diuidit̄ hec eēntia nō plures: iō ab vno ordinat̄ vnū nō duo. Et impoſſibile ē vt illud cuius eſſentia diuidit̄ in duo ꝓuenire ab ipſo tria: nō tamē eſt neceſſarium q̄ illud qḋ ꝓuenit ab eſſentia multiplici ſit ſm nūmeꝝ ſm quē diuiditur illa eſſentia: ⁊ dat cauſam in hoc. Nam nō eſt poſſibile ſicut poſtea declarabit̄ q̄ aliquod iſtoꝝ ꝑncipioꝝ ſit ſine actione. Sꝫ q̄ actiones cuiuſlibet eoꝝ ſint ſm nūꝫ: ſm quem diuidit̄ eſſentia illi⁹ nō eſt neceſſariū. Et cū hui⁹ eſt q̄ illud qḋ eſt ex eis magis nobile: q̄rū eſſentia diuiditur vel multiplicat̄ actiones ei⁹ ſunt nūate p ſe. Jlud aūt qḋ eſt min⁹ nobile actiones ei⁹ ſunt pauciores multitudine exiſtēte in eſſentia eius. ⁊ vl̄r nō ſequit̄ ex hoc quod dicimus ex vno nō ſit niſi vnū: q̄ ab illo cui⁹ ſubā diuidit̄ in duo ꝓueniāt duo. Jn li° aūt deſtructio deſtructionū quā cōpoſuit ꝯ̄ Algaçel ponit talē difficultatē de mēte ipſius Algaçel cōtra hāc poſitionē. dixit enim ſic. q̄ hec videnf̄ fabuloſe dicta ⁊ phātaſtice. Nā ⁊ ſi cōceſſerim⁹ iſtas ſupoſitiones q̄uō tūc v̄ificabit̄ dictū eoꝝ. ſ. q̄ ꝑmū cauſatū: qꝛ eſt poſſe in ſe ꝓuenit ab ipſo ſubſtātia celi ſupmi: ⁊ ſm q̄ intelligit ſe prouenit ab ipſo aīa celi: ⁊ ſm q̄ itelligit ſuā cām ꝓuenit ab ipſo alia intelligētia: ⁊ q̄uō differt iſte ſermo a ſmone dicēte cū fuerit homo poſſe ex ſe intelligēs ſe ⁊ ſuā cām ꝓuenit ab ipſo ſm q̄ eſt poſſe celū. Et ſm q̄ intelligit ſe ⁊ ſuā cauſam due alie res. Nam eē poſſibile ex ſe non diuerſificat̄ pp diuerſitatē ſube poſſibilis fuerit homo vel intelligētia vel celū: ⁊ tunc q̄rit que eſt habitudo int̄ eſſe poſſibile ex ſe ⁊ ꝓuenire celum ab ipſo ⁊ multum deridet hanc poſitionē. Dixit autē ſm q̄ eſt poſſibile ꝓuenire ab ipſo celum: ⁊ ſm q̄ itelligit ſe ꝓuenire ab ipſo anima celi: q̄ ipſe credidit q̄ anima celi eſt alia a motore ſeparato ⁊ a corpore ſm opinionē Auicē. Auerrois aūt ponit tm̄ motorē ⁊ corpus ſimplex: iō diuerſificant̄ in exēplis ipſorum. Cui ridet Auer. ibidē dicēs. q̄uis hec opinio nō conueniat principijs phyſicorū: tamē inconueniēs quod adducē voluit Algaçel nō ſequit̄. Nam exēplum eius de homine fuiſſet verum ſi poneret̄ homo poſſibilis ex ſe neceſſarius ab alio intelligēs ſe ⁊ ſuam cauſam ꝓducēs entia ſm ſuam eſſentiam ⁊ ſm ſuā cognitionē: ſicut poſitum eſt totum hoc in ſecunda cauſa apud hāc opinionē. Nam cū fuerit ſic poſitum ſequit̄ q̄ ꝓcedunt ab iſto hoīe due res: vna earū ſm q̄ cognoſcit ſe: altera ſm q̄ cognoſcit ſuū efficiēs. Naꝫ poſitus eſt efficiēs ſm cognitionē ⁊ non eſt remotum etiā dicē ſi poneret̄ efficiēs ſm ſuam ſubſtantiam q̄ illud qḋ prouenit ab ipſo eſt ſꝫ q̄ eſt poſſibilis ex ſe aliud ab illo quod prouenit ab ipſo ſm q̄ eſt neceſſarius: ex quo he due itētiones inueniunt̄ in ſua eſſentia vel in ſua ſubſtātia. Et dicit vl̄r qḋ nō differt hoc a ſmone dicēte ſi poneret̄ homo i quo ſint oēs proprietates exiſtētes in ꝑmo prouenirēt ab illo totus mūdus. Nam propt̄ proprietates exiſtētes in primo iudicam⁹ mundum eſſe ab ipſo. Et in fine dicit in abbreuiatione ei⁹ q̄ hec eſt via modernoꝝ phyloſophoꝝ arabum ſicut Alpharabij Auicē. ⁊ alioꝝ: ⁊ putat qḋ hec eſt via Platonis ⁊ Themiſtij: ⁊ eſt fortior via ſup qua ſuſtentati ſunt in hac opinione. Jam valde ꝓlongaui in iſta ꝑma rōne que eſt poſitio Auic. ⁊ aliorum. Nam ab iſtis dictis intelligunt̄ multa dicta Cōmētatoris q̄ poſtea adducētur cōtra hanc opinionē tali modo qḋ nō poſſet quis errare in expoſitione illoꝝ dictorum nec extorq̄re dicta Cōmētatoris pp quorūdam opiniōes. ¶ Scḋo arguit̄ auctē Cōmētatoris 12° metaph. cōmē. 41°. ſoluēdo difficultatē Joānis grāmatici. vbi dic. Sꝫ q̄ret aliq̄s ſi mouetur a potētia cuius actio eſt infinita neceſſe eſt vt moueat ipſum nō i tēpore ſicut contingit cum fuerit exiſtēs in eo: ⁊ diſſolutio eſt qḋ iſte motus cōponit̄ vt declarauī eſt ex duob⁹ motorib⁹: quorum vnus eſt finite motionis ⁊ eſt aīs exiſtēs in corꝑe: ali⁹ eſt infinite motionis ⁊ eſt pōa que nō eſt in mā. Scḋm igitur qḋ mouet̄ a potētia infinita mouet̄ in tēpore cum dicē finitatē eſt hēre ꝓportionē determinatā ad rē motam ⁊ in ſua ſubſtātia eſt et̄na: quēadmodū ſuum ſubiectū eſt et̄num. ſ. in neutro eorum eſt poſſibilitas in ſubſtantia: ſed eſt poſſibilitas in ſubiecto eorum ad recipiēdum motum. Jn eis autē nō niſi mouētur: ⁊ p diuerſitatē iſtius ꝓpōnis in corporib⁹ celeſtib⁹. ſ. que eſt int̄ corpora eorum ⁊ animas diuerſificant̄ in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ in hoc in quo ꝯ̄ueniūt: qꝛ mouētur a potētia nō in materia habēt et̄nitatē motus ⁊ cōtinuationē motus. Ex hoc modo verum eſt dicē corpus celeſte hēre potētiam finitam. Et clarum eſt qḋ nō eſt intētio Auer. qḋ celum ſit compoſitū ex aīa exiſtēte in ipſo ſibi inherēs ſicut ex materia ⁊ forma. Nam ipſe vbiq; valde ſolicitat iſtam opinionē deſtruē cōtra Auic. nō itelligit ḡ per iſta aīam aut motorē qui eſt in ipſo: niſi motorē appropriatū ſibi immateriali qui aliquo modo dicit̄ anima: ⁊ dicit̄ eſſe in corpore ſm qḋ ē motor appropriat⁹ ⁊ ꝓportionat⁹ corpori det̄minato. Motor ḡ de quo dicit nō eſſe in mā eſt motor nō exiſtēs in mā etiam appropriatus. ſ. nō eſt motor appropriatus alicui corpori nec exiſtens in ipſo: ⁊ hoc nō v̄ificat̄ de motore ꝑmi mobilis. Nam ipſe et ē appropriat⁹ ſuo corpori vl̄ mobili: ꝓpterea quomō v̄ificabit̄ de illo ꝑmo mobili hēre has duas intentiones niſi cum poſuerim⁹ aliam ſubſtātiam ꝑorē motore eius appropriato. pꝫ ḡ qḋ eſt alius motor ꝑter motorē appropriatū ꝑmi mobilis ꝑor ipſo ⁊ eſt de⁹: ⁊ nō eſt aliqua via ſm quā mouet niſi ſm finē. Et hec ratio eſt valde fortis difficilis expoſitionis: ⁊ maxime apud nō itelligentes ꝑncipia Cōmētatoris in ſcia diuina intātū qḋ pp hāc rationē abſolute dixit Joānes de Jādonis in 8° Phyſicoꝝ. ⁊ maior pars expoſitorū latinorū qḋ opinio Cōmētatoris eſt qḋ deus nō mouet corpus determinatū: ſed ē mouēs tm̄ ſm finē: ⁊ illud qḋ fortificat iſtā eſt natura. Cōmē. i 8° Phyſicorū. i ſolutiōe cuiuſdā dubitationis: dicit qḋ motor i corpore⁹ nō eſt finit⁹ nec īfinit⁹. Nā nō eſt q̄t̄⁹: ⁊ iſte ſunt ꝓprietates quātitatis: in q̄bus v̄bis ſunt difficultates. vt pꝫ p dicta expoſitoris Thome. Nam ipſe ibidem arguit cōtra Cōmētatorē dicēs: qḋ magnitudo finita ⁊ infinita dupl̄r debētur forme ⁊ potētie motiue. Uno mō p accñs ſm extēſionē ſui ſubiecti vt albedo dr̄ magna ſm extēſionē ſupficiei in qua eſt. Alio modo magnitudo debet̄ forme ſꝫ rationē ꝓprie pfectionis: ita qḋ albedo pfectior ⁊ itēſior in parua quantitate dicit̄ eē maior albedo q̄ꝫ albedo remiſſa in magno pariete. q̄uis ḡ forma non exiſtēs i mā nō hēt magnitudinē ꝑmo modo: tamē hꝫ in ſecūdo modo: ⁊ alia plura cōtra Cōmētatorē adduc. ⁊ qḋ vꝫ magis difficile eſt. Nam ipſemet dic in multis locis q̄ ꝓportiones motorū diuerſificant̄ ſm velocitatē ⁊ tarditatē: ⁊ dic ipſos eē finitos. vt pꝫ i v̄bis eius. 8° Phyſicorū. ⁊ 12° metaph. auctē ꝓallegata. ⁊ ꝑ° celi ⁊ mūdi. cōmento 38° ⁊ 39° ⁊ 71°. q̄ oīa nō vidētur poſſe ſolui niſi dicēdo qḋ ꝑm⁹ nō ē finit⁹ nec īfinit⁹: qꝛ nō approꝑat̄ alicui corpi p aliquē motū det̄minatū ſicut reliq itelligētie nec exiſtit in corpore: ⁊ ſed eſt finis tm̄. ¶ 3° arguit̄. ꝑter motorē mouētē ſm amatum ⁊ intellectum: opꝫ de neceſſitate ponē motorē amantē ⁊ intelligētē: ſed ꝑmum ꝑn^m qḋ ē de⁹ mouet ſm qḋ eſt amatum ⁊ intellꝫ. ḡ opꝫ ponē ꝑter

verum igiť quoniam plura artificia ſeruiũt artificijs eq̃ſtandi. Sic igitur eſt intelligendum de iſtis corporibus cũ ſuis formis a quibus mouẽtur. Et de iſtis formis adinuicẽ poſtea ibidem dicit tñ eſſe illic intellectus ⁊ intellm̃: ⁊ perfectum ⁊ perficiẽs: quẽadmodũ artificia pficiũť ab inuicem i hoc ꝙ accipiunt principia abinuicẽ ⁊ oĩa reducunť ad accipiẽdum omnia ſua principia ab artificio vniuerſali continenti ea. Et ideo videmus ꝙ ſcientia magis ꝓpria primi dei: ſcilꝫ eſt illud quod continetur ſub prima philoſophia: ⁊ ſciẽtia propria ꝓprius que ſunt ſub eo eſt ſimilis ſciẽtijs particularibus que ſunt ſub prima phia. Videtur ergo ex verbis eius exp̃ſſe ꝙ non eſt hic forma pͥter formas appropriatas: apparet etiam ꝙ ſi prima forma nõ eſſet mouẽs ⁊ habeat actionẽ ſicut reliqui motores quamuis ſit illa actio magis nobilis ⁊ magis vniuerſalis eſſet ocioſa. vł etiam ꝙ ille prim⁹ motor eſt deus. ⁊ mirum eſt de latinis quomodo intelligũt iſtam q̃ſnem. Nam ſi ponereť hic forma non appropriata mouẽs ſm̃ finẽ tm̃: ſicut dicunt: queſtio eſt vera ⁊ nulla indiget ſolutione: ⁊ quomõ verificať apud eos ꝙ nõ eſt forma quaſi finis ⁊ vniuerſalis niſi forma habens actionẽ cõmunem: ⁊ eſt motus diurnus. Et ſi velint exponere ꝙ deus eſt habens illam actionẽ mediate: tñ hoc eſt falſum. nam nulla eſt poſitio ponẽs inter primũ motorem primi mobilis ⁊ deũ aliã intelligentiam: vel ſaltẽ non apparet veriſimilis poſitio: nec motiuũ Cõmentatoris ad hoc inducit. quare ergo mouetur hec difficultas ſi Cõmẽtator ꝯcedit hoc. ſ. ꝙ deus eſt mouẽs mediate ſm̃ finẽ. Et quare negat queſtionem: immo verum eſt ſm̃ hoc qđ eſt quaſi finis additus ſuper formam ꝓpriam. ℭ Preterea. Ipſe aſſimilauit hoc pͥmo pͥncipi ⁊ arti pͥncipali. Et dixit ꝙ prim⁹ pͥnceps habet actionem determinatam: nobiliſſimã tamen actionẽ: ⁊ ꝙ alij ponunt ſuas actiones ſeruientes ⁊ conſequẽtes actionem primi principis: ⁊ hoc nõ verificabitur niſi de motore appropriato motui diurno primi corporis quẽꝫ conſequuntur alia corpora celeſtia ⁊ motores eorum. ℭ Preterea. Ipſe ponit hãc dubitationẽ cõtra ſequis id dixit ꝙ nõ ẽ ſubſtãtia prior motore toti⁹: q: quilibet eoꝝ ẽ mouẽs ſm̃ agens ⁊ finẽ. Hec autem dubitatio ꝓbat oppoſitum: ſcilꝫ ꝙ eſt vna ⁊ addita. vnde Commentator ſoluit illã. ergo ſolutio hec vult qđ nõ eſt aliqua cõmunis preter appropriatos. hoc patet etiam ex dictis eius in illo cõmento ante queſtionẽ predictam: vbi dicit: etiam eſt intelligendum ꝙ motus aliorum orbium intendunt motuꝫ orbis ſtellati: ⁊ ꝙ perfectio vniuſcuiuſqꝫ mouentiuꝫ vnumquodqꝫ eoꝝ: id eſt orbium. ſ. primoꝝ perficiť per primũ motorem omnium. Et ideo omnes intẽdunt hũc motum diurnũ qui eſt primi motoris actio ⁊ principiuꝫ aliorum actionum. Et cum huic fuerit adiunctum illud quod dicit cõmẽto. 52. ſententia erit magis clara.

In iſta difficultate ſic procedam. primo declarabiť poſitio que eſt philoſophi ⁊ ſui excellẽtiſſimi commẽtatoris: ⁊ adducaꝫ quaſi omnia verba eorum reperta in hoc difficultate: et declarabo ea ſm̃ poſſe meum. Secũdo ponam quaſdaꝫ ſuppõnes ex quibus apparebit ſolutio argumentoꝝ ⁊ difficultatum fere omniũ accidentium in iſta queſtione. Tertio ſoluam argumẽta. ℭ Dico ergo ꝙ cõcluſio quaꝫ tenẽt Phs ⁊ Cõmẽtator eſt hec, ꝙ deus vel primũ principium ſimpliciter entium mouet imediate primum celũ effectiue determinatuꝫ: ſicut ⁊ reliq̃ motores mouẽt ſua corpora determinata: in hoc tamẽ eſt aliqua differẽtia ſicut poſtea declarabitur. Hec concluſio declaratur multis modis. Primo ſi poneretur forma abſtracta prior: vel alia a forma mouẽte primũ celuꝫ eſſet fruſtra: ſed ſine aliqua indigẽtia vel ratione cogente ad hoc ponẽdum: ſed ſine rõne non eſt aliqđ ponẽduꝫ vel affirmãdũ eſſe. ergo ⁊c. Minor patet. maior declarabitur cum erũt ſoluta argumẽta que videntur hoc probare. Scđo ſic probatur. ſi ponetur talis forma abſtracta: ſcilꝫ nõ mouẽs effectiue: remouebitur ab illa forma ꝙ eſt maxime ꝓprium formis abſtractis illius: ſcilꝫ mouere. erũt ergo ſine actiõe: ⁊ ſic ocioſe vel fruſtra: ſed hoc eſt falſum. Naꝫ natura nihil facit fruſtra vel ocioſum: immo patet ꝙ actio propria illis formis ſm̃ ꝙ ſunt abſtracte: debet maxime attribui forme perfectiſſime ſimpliciter: ita ꝙ ei ⁊ maxime conuenit mouere. ⁊ hec ratio eſt fortis ſup quã ſuſtẽtatus eſt phs ad ꝓbandũ numerũ abſtractarum formaruꝫ: ⁊ maxime: quia totus mundus eſt quaſi vnũ animal: cuius quedam partes ordinãtur ꝓpter quaſdã: ⁊ quedã earum colligantur cum quibuſdã: ⁊ oẽs cũ primo. vnde nos inuenimus Phm ⁊ Cõmẽtatorẽ 2° celi. cõmẽto 24°. ponẽtes iſtam ꝓpoſitionẽ tanq̃ꝫ per ſe notam ſcilꝫ ꝙ omne in quo inuenitur melius ⁊ nobilius ſuuꝫ eſſe melius eſt vt ſit ſm̃ diſpoſitionem meliorẽ. Natura enim, ſicut dicit, nõ tantũ facit neceſſariũ: ſed etiã illud qđ eſt melius. Qꝫ autem mouere eſt cõueniens bonũ illis formis ꝓbatur. Naꝫ Commentator 2° celi. cõmẽto 17° inquit omne enim habens actionẽ in ſe habet actionẽ in alio. Et per hoc illic voluit Phs declarare neceſſitatẽ motus ⁊ mobilis ⁊ multitudinem motuũ: vide illic verba ſua maxime in tranſlatione noua ſeu latina. Et idẽ in eodẽ ſecũdo dicit cõmẽto 21° illud quod inuenitur ꝓpter ſe pͥma intentione neceſſe eſt vt inueniatur ꝓpter aliud ſecũda intentione: niſi illic non eſſet natura innata ad largienduꝫ. Item cõmento 17° dicit. in rebus autẽ diuinis eſt ecõuerſo: ſcilꝫ ꝙ actio eoꝝ prima intẽtione eſt ꝓpter ſuũ eſſe: ⁊ ſecunda ꝓpter aliud. Et declarabiť adhuc magis in ꝓceſſu hoc totũ. ℭ Preterea. Dñs Auer. in ſua ſũma vel abbreuiatiõe. caplõ 4° loquens de numero abſtractoꝝ dicit. ſed cum poſuerimus ꝙ ſi aliud pͥncipium ex iſtis principijs preter iſta que numerauimus: oportet de neceſſitate ꝙ illud principiuꝫ habeat actionẽ aliquã ſibi determinatã vel propriaꝫ. Nam impoſſibile eſt ꝙ ſit aliquod principiũ ex iſtis nobilibus pͥncipijs ſine actione. Naꝫ ſubſtantia ignis impoſſibile ẽ quin ab ipſa ordineť vel proueniat cõbuſtio ⁊ iſta principia agũt naturalr̃. Vult dicere nõ voluntarie vniuoce cum voluntate noſtra nec naturalr̃. i. ſine cognitione: ſed actio eoꝝ ſequiť naturaꝫ ⁊ ſubſtantiam eoꝝ que natura eſt cognitio ſicut cõbuſtio vel eſſe cõbuſtiuum ſequiť naturaꝫ ignis: ⁊ ſicut ſol naturalr̃ illuminat. ℭ Iteꝫ dicit ꝙ ſi eẽt aliqđ pͥncipiuꝫ ex iſtis ſine actione iam natura feciſſet aliquid ocioſe vel fruſtra: quãuis eẽ eoꝝ pͥma intẽtione nõ eſt ꝓpter eoꝝ actionẽ: ſed ſecũda intẽtiõe: ſed hoc equaliter ſm̃ vnam diſpoſitionẽ inuenitur in eis. ſ. ꝙ nõ inuenitur in eis pͥncipiũ ocioſum. Vult dicere ꝙ nõ eſt poſſibile inuenire formã ex illis que nõ habeat actionẽ ꝓpriã preter actionẽ eius in ſe: ⁊ eſt intellectio que eſt ſubſtãtia eius que ineſt ſibi ꝓpter ſeipſa pͥma intentione: ſicut poſui ex dictis eius in ſecũdo celi. motus etiam vel mouere eſt prima intentione per ſeipſis vt ſint meliori diſpoſitione ſm̃ quam eſſe poſſunt. ſecũda aũt vt conſeruent iſtuꝫ munduꝫ inferiorẽ ſicut declarabiť. Poſtea dicit. Item ⁊ ideo debemus abſolute hic dicere ꝙ numerus eoꝝ eſt finitus ⁊ impoſſibile eſt eſſe pͥncipia non agẽtia. Et manifeſtuꝫ eſt ꝙ ipſe intelligit hic de actione actionẽ aliam ab intellectione. Nam ipſe dicit ꝙ eſſe eoꝝ nõ eſt pͥma intentione ꝓpter ſuas actiones: ⁊ hoc patet etiaꝫ ex dictis eius ⁊ intẽtione ibidẽ. ℭ Itẽ in illo loco parũ poſt inquit. ſed motus eoꝝ eſt vnus ⁊ cõtinuus modo quo dicaꝫ. Nam ipſa cuꝫ cognoſcũt bonũ in cuius cognitione cõſiſtit eoꝝ perfectio appetũt aſſimilari ſibi in perfectione: ⁊ hoc eſt

eſſe eorũ inuenit̃ ſm meliorẽ diſpoſitionẽ que eſt poſſibi-lis in ipſis. Et quia melius eſt ꝙ moueãt ꝙ̃ ut quieſcunt. Nam motus eſt vita aliqua rerum naturaliũ: ſunt ſemꝑ in motu: et hoc nõ eſt: quia cognitio eoꝝ eſt propt̃ motũ. Naȝ ſi ſic. eẽt magis nobile ꝑ ꝑ minus nobile: ſed qꝛ motus puenit a ꝑfectione et ſequit̃ ipſaȝ ſicut combuſtio ſequit̃ formaȝ ignis: et ſicut nos cum ꝑuenerimus ad vltimaȝ ꝑfectionẽ melius eſt nobis influẽ in alios vel docẽ ꝑ illam ꝑfectionẽ alios ſm mẽſuram ſibi poſſibilẽ: non qꝺ ꝑfectio noſtra ſit propter illud aliud ita eſt in corporibꝰ celeſtibus cum iſtis inferioribꝰ. Et debes ſcire ꝙ Cõmẽtator intelligit hic ꝑ corpus celeſte aggregatuȝ ex corpore et ſuo motore. ¶ Iteȝ notandum ꝙ ex iſtis dictis et ex ṽbis eius in ſecũdo celi. commẽto. 17°. apparet ſolutio quorũdam argumẽtorum qͥbus putauerunt quidã latinorũ arguẽ contra ipſum dicendo in multis locis: ꝙ quãuis non agunt hic aut mouẽt: tamẽ non ſunt fruſtra autocioſa. Nam eſſe eorũ non eſt propt̃ motum nec propter inferiora: ſed propt̃ ſe et ſuas proprias actiones que ſunt intellectiones eorũ. Et propt̃ hoc putauerũt qꝺ errauit Cõmẽtator cõmento ꝑmo. ꝑmi metaphy. Et ipſi ṽe errauerũt et non intellexerunt ṽba ſua: quia enim poſteriorũ phyloſophorum equipollet eiꝰ ut eoꝝ ꝑter Ariſtotelẽ: ſed de hoc alias magis dicam. Redeamus ad noſtrum.

¶ Itẽ Cõmẽtator 12°. metaphy. Cõmẽto. 48°. dicit. nulla ſubſtãtia abſtracta eſt que nõ mouet. qꝛ tũc inueniret̃ in diſpõne diminuta. et pȝ ꝙ non itelligit mediate vel ſm finẽ: quia hec non eſſet tunc via numerandi iſtas ſubſtantias abſtractas ſm numerũ motuũ: ſicut dicit ibidem. et Phꝰs dicit ibidẽ: omnis natura et omnis ſubſtantia impaſſibilis: etenim ꝑ ſe inuenit diſpõnẽ meliorẽ. vult dicẽ mouẽ: vt patet. ¶ Itẽ Cõmentator I media ſua expoſitione in 12° metaphy. inquit. qꝺ illud quod ineſt iſtis pricipijs abſtractis ſm qꝺ ſunt abſtracta eſt qꝺ ſint mouẽtes. Dicit ꝑterea. 12. cõmẽto. 44. Et ideo dicit Ari. qꝺ ſi alique ſubſtãtie eſſent nõ mouẽtes eſſent ocioſe. pȝ ergo ex ꝑeſſe qꝺ abſtracta debẽt eſſe ſm meliorẽ et nobiliorẽ diſpoſitionẽ: ſed melius eſt mouẽ. et ideo ſi nõ mouẽt eſſent fruſtra ſm hũc modum: et maxime ꝑmus. eẽt enim poſſibile dicẽ ꝙ mouẽ ẽ impꝼectio reſpectu primi ſi ſeparata mouerẽtur ſeu fatigarẽtur aliquo modo quãdo mouent: ſed non eſt ita. ¶ Tertio declaratur ſic. tñ abſtractaruȝ ꝓprietates quorum eſſe eſt declaratũ in phyſica: per motũ declaratur in metaphyſica. Sȝ in naturalibus non eſt declaratũ niſi eſſe motoruȝ ſm ꝙ ſunt motores. ergo tñ ꝓprietates eoruȝ declarãtur in ſciẽtia diuina huic appropriata. Et ideo non loquitur in ſciẽtia diuina niſi de illis quorũ eſſe eſt declaratũ in naturalibꝰ per motum: ſed loquitur de illis in ſciẽtia naturali ſm ꝙ motores: et in ſciẽtia diuina ſm ꝙ ſunt forme et fines. Et ideo ſi ſit hic foꝛa non mouẽs: ſed eſt tñ cauſa ſm finẽ: de illa non eſt loquẽdum nec in ſcientia naturali. nam naturalis non habet de hoc conſiderare nec in diuina. Nam ſciẽtia diuina nõ cõſiderat niſi de formis abſtractis: quorum eſſe accipit a naturali. et hoc manifeſtũ eſt ſciẽtibus aliquid de philia Ariſto. et Cõmẽtatoris declarauit iaȝ hoc Cõmentator 12° metaphy. cõmẽto 6°. Nec aliquis põt dicẽ ꝙ hoc ſupponitur tanꝙ̃ ꝑ ſe notum. nam hoc eſt valde dubitabile: et puto forte impoſſibile ſicut tu vides: nec etiam dicẽ poſſumus ꝙ mouẽs ſm finẽ tñ non eſt corpus cum in eterno mouet. Naȝ hoc eſt oĩno motũ vel ſaltẽ nõ eſt declaratũ ꝑ illas rationes 8° Phyſicorũ. quomodo ḡ ſcitur nõ eſſe corpus ſaltẽ in illo loco? ¶ Quarto arguit̃. ſi poneret̃ ſicut diximus, ſequeret̃ ꝙ demõſtrationes Ariſto. in 8° Phyſicorũ. in hoc ꝓpoſito nõ ꝓbant illud qꝺ intẽdit ꝓbare. conſequẽtia ꝓbatur. ſupponẽdo illud qꝺ eſt ꝑ ſe notũ in illo loco: et ex verbis Phi. et eſt ꝙ intentio ſua eſt declarare eſſe ꝑmẽ cauſe: et quod non eſt corpus nec virtus in corpore et ẽ ꝑpetua. Modo ſi poneret̃ prima cauſa alia a ꝑmo motore effectiue: hoc nunꝙ̃ declarabitur nec declaratum eſt ꝑ illas demonſtrationes acceptas a motu ꝑpetuo niſi apud non intelligẽtes Ariſto. demõſtrationes in illo loco. Et Cõmẽtator ibidẽ in exponendo ṽba Phi ꝙ ꝑmus motor eſt in circũferẽtia maximi corporis dicit. et ideo omnes leges conueniunt in hoc quoniam deus habitat in celo. Videt̃ ergo ꝙ deus eſt ꝑmuȝ motor et ꝙ demonſtrationes Phi ꝓbant eſſe deum incorporeũ: et nos videmus ꝙ Cõmẽtator reꝑhẽdit Auic. cõmẽto. vltimo. ꝑmi Phyſicorũ. dicẽdo ꝙ ipſe voluit declarare primum motorẽ alia via pro qua declarauit hoc Phꝰs 8° Phyſicorũ. ſed Auicẽ. non declarauit alia via niſi ꝑmum ꝑncipium. ergo deus eſt primus motor imediate. nam Phꝰs nõ declarauit ibidẽ niſi hoc: vel reꝑhẽſio Cõmentatoris nulla. et Phꝰs et Cõmẽtator in ſecũdo Phyſicoꝝ. in commẽto. 72°. dicunt expreſſe ꝙ proprietates ꝑmi motoris ſunt ꝙ mouet et nõ mouetur: et ꝙ eſt primũ omniũ reꝝ: et patet ibidẽ ꝙ ipſi loquũtur de motore propriẽ quãuis ſit etiã finis. Ipſi enim loquunt̃ ibidẽ de cauſa motiua: vt diſtinguit̃ ab alijs cauſis. Q; hec ſit opinio Phi et Commẽtatoris declaratũ eſt ex ꝑdictis: et declarabitur iteruȝ ꝑfecte adducẽdo verba eorum ſcꝫ omnia in hoc ꝓpoſito dicta. Primo enĩ 12° metaph. in ſua expoſitione media ponit hec ṽba ad lrãm. poſtꝙ̃ illud quod dixit de ordine motorũ in dignitate: et ꝙ moderni non habẽt in hoc demonſtrationeȝ. Dicit enĩ. Et ſic debemꝰ credẽ ꝙ dictũ eorum de ꝑmo ꝑncipio ꝙ nõ ſit mouẽs corpꝰ celeſte motũ diurnũ non habet demonſtrationẽ etiam. Naȝ iſti ſubſtẽtati ſunt in hoc ꝙ hec ſubſtãtia prima: quia eſt in fine ſimplicitatis et vnitatis: ſicut declaratuȝ eſt in iſta ſciẽtia et ab vno non prouenit niſi vnũ: et motor celi ſm motum diurnuȝ prouenium ab ipſo oẽs res. Vnũ eſt animus celi: et alia motor celi exiſtẽtis poſt ipſuȝ: et motor celi: et nõ e ſi vnus nec ſimplex ſimplr̃. ergo ipſe nõ eſt ꝑmus. et due medie ꝓpoſitiones ſunt falſe. nã nõ eſt illic ꝓductio nec ꝓuentus ṽe niſi dicetur equiuoce poſtꝙ̃ iſta ꝑncipia non ſunt cauſe effectiue niſi ſm motũ: id eſt quia mouet. ꝓuẽtus autẽ et ꝓductio intelligitur in cauſis agentibus: id eſt ṽe: ſed tñ verificatur de eis conſecutio et eſſe ſicut dicitur ꝙ res conſequitur et eſt ꝓpter ſuam formã et inuentiõ eius foꝛa. Nota tñ ꝙ hec ꝯſecutio et ꝯſecutio dicta ab ipſo Cõmẽtatore cõmẽto. 44. 12. metaphy. vbi dicit nec conſecutio dicitur equiuoce ſi tranſlatio ſit recta. naȝ illic loquitur de conſecutione ſm agentẽ. hic autẽ ſm formãs et alio modo redeamus ad eius ṽba: et ſm hanc diſpoſitionẽ verificatur de corporibus celeſtibus qꝺ ſunt entia ꝓpter iſtas ſubſtantias inquãtum ille ſubſtantie ſunt ꝑncipia eorũ ſm motũ aut motionẽ: et ſm formam et perfectionẽ. Et cum hoc ſit ita non eſt impoſſibile ꝙ a forma ſimplici ꝑficiantur due res que ſunt due ꝑfectiões diuerſe in cognitione ſȝ magis et minus et magis nobile et minus nobile. Et hoc ſm ꝙ eſt in natura vniuſcuiuſqꝫ intelligẽ de ipſa: et ipſa in ſe eſt vna ſimplex. Nam ipſa non eſt cauſa niſi ꝓpter cognitionẽ tñ: ſcilꝫ ꝙ intellectũ eſt cauſa intelligentis ipſum: et hoc modo dicitur de iſtis ꝙ vna earuȝ inuenitur ꝑ aliam: et conſequitur et eſt cauſata ꝑpter illam. Et hoc modo dicimus ꝙ omnia corpora celeſtia mouẽtur ſequẽtis motum diurnum primi celi. Et hoc ꝓpter appetitum illius qꝺ intelligunt de prima cauſa et mouentur motus ꝓprios per illud quod intelligunt de principijs determinatis eoruȝ: et eſt ordo particularis apud quem mouentur ille ſtelle abſqꝫ hoc ꝙ ſit multitudo in ſubſtãtia illius principij ſcilꝫ primi: quãuis multa

intelligit ipſum. Naꝫ quilibet eorum intelligit illud modo diſtincto ꝛ cognitione diuerſa. ꝛ ſic dicimus nos ꝙ illud quod intelligit celū met de primo principio eſt ſm aliū modum: ſcilicet non ſm modum quem intelligit ipſum ſm principium: ꝛ cōſidera hoc. nam manifeſtū eſt. Uult dicere ꝙ reliquę intelligētię nō intelligūt primaꝫ eo modo quo ipſa intelligit ſeipſam. Nam ſi ſic nulla eēt diuerſitas inter eas: ꝛ eſſet ſubſtantia que eſt ens propter aliud cōueniēs ſubſtātie que eſt ens ꝓpter ſe. Dicit vlterius ꝙ illud ꝙ dicūt quod ab vno nō prouenit: neqꝫ producitur neqꝫ fit niſi vnum: ꝛ reliquos modos quibus vtuntur in iſto loco ſi voluerunt in hoc ꝙ ex vno ſimplici nō prouenit niſi vnum ſimplex, nihil eſſet cauſatum niſi vnuꝫ tantū ſimplex. Nam illud quod cōtingit in primo: in ſecūdo etiam cōtingit: ꝛ ſi intelligit ꝙ ab ipſo prouenit compoſitum. ſ. propter vnum ſimplex vel ab vno ſimplici iam conceſſerūt ꝙ ab vno ſimplici prouenit multitudo. ꝛ hec oia ſūt falſa extranea. Naꝫ nō inuenitur illic aliqua res vel diſpoſitio propter quā oportet nos imaginari hec verba: ſꝫ deduxit eos ad hoc quia voluerūt dare itelligere vulgo iſtas itētiones per modum cognitionis cōuenientis eis ſm ſermones legum in eſſe entiuꝫ in prima cauſa. ꝛ ideo omnes loquētes huius legis dicunt ꝙ concedens eternitatem mūdi negat primū principioꝝ ꝛ negat actiones: ꝛ iſti voluerunt congregare hec duo. ſ. moderni ex philoſophis arabum ꝛ appropinquare iſtam intentionem intentioni quaꝫ vulgus intelligit ꝛ imaginatur primo de principio. vult dicere ꝙ vulgus nō intelligit mūdum hr̄e efficiens ponendo ipſum eternum. ꝛ quis negat efficiens ſꝫ modum quē vulgus ponit: putatur a vulgo ꝙ negat primam cauſam. ꝛ ideo dixerūt moderni ꝙ ipſe fecit vel ab ipſo prouenit ſm ordinem poſituꝫ: ꝛ quia crediderunt ipſas eſſe eternas: ꝛ quaſi poſuerūt productiōeꝫ perpetuā. ꝛ iam Cōmētator locutus ē de hoc 2° celi. cōmēto. 104. Dicit vlterius proſequēs dictum ſuum: ꝛ in hoc gloriati ſūt intātū ꝙ poſuerūt hoc modo cōſiderationis pro principio quoꝫ ꝓbare volūt primaꝫ cauſam eſſe aliam a motore motū diuinuꝫ. Et cōſidera hoc: ꝙ manifeſtum eſt ꝛ deus ſcit, ꝛ ſi eſſet hic ꝑncipium abſtractum non mouēs omnino fuiſſet natura poſita ocioſa vel fruſtra: ſic dicit Ariſto. Nam illud quod ineſt iſtis principijs abſtractis ſꝫ ꝙ abſtracta ſunt: eſt ꝙ ſint mouētes ſm deſideriuꝫ. ꝛ iſti volēdo declarare demonſtratiue primum principium negauerūt ab illo maxime proprium ſibi ꝛ eſt mouere non remāſit principiuꝫ apud eos niſi ſm formā ꝛ finem. vult dicere ꝙ eſt valde inconueniens ꝙ alia principia ſint principia ſm motorē ꝛ finem ꝛ formaꝫ ꝛ primū nō poteſt mouere. nam ſi poteſt, moueret neceſſario: poſſibile autem in rebus eternis eſt neceſſarium. deinde dicit Cōmētator ꝛ Ariſto. multuꝫ reprehēdit platoneꝫ: quia poſuit formas abſtractas nō mouētes: ꝛ ſi poſuerimus quod mouens totum nō eſt primuꝫ: quia eſt compoſitum: ꝛ cōceſſerimus ꝙ ab vno nō procedit niſi vnum ſequeretur ꝙ hoc compoſitum productum ab ipſo productuꝫ eſt etiaꝫ propter cōpoſituꝫ vel a compoſitore ſic in infinitum: ꝛ nō eſſet hic principium ſimplex. ꝛ hoc eſt incōueniēs ꝛ abſurdum ſequēs iſtam poſitiōem. Et propter has intētiōes vel opiniones quas poſuerunt i iſta ſciētia intantū ꝙ crediderūt ipſas eſſe partem ſcientie diuine, dixerunt multi conſiderātes i hac ſciētia quod illa eſt debilior ſcientijs alijs peripateticoruꝫ. ſ. ſciēta diuina: ꝛ non eſt ſicut putauerunt: ſed illud quod de iſtis verificauit Ariſto. eſt magis firmoꝫ vel fortius alijs demōſtrationibus factis in alijs ſcientijs: ſed falſificauit: hec quia poſuerūt iſti hoies iſtas res in iſta arte. ſed illud quod affirmare vel credere debemus de iſtis rebus eſt quod motus corporū celeſtiuꝫ ſunt eterni: ꝛ quod cuiuſlibet motus eoꝝ eſt motor eternus mouens ipſuꝫ ſꝫ deſideriū: ꝛ mouentur ipſa apud eam: quia intelligūt per intellectum. i. cognitionē modi intellecti verſus quē mouetur: ꝛ quod eſt hic ordo vniuerſalis ꝛ intellectus: ꝛ eſt primos verſus queꝫ mouetur celū met ꝛ ordines particulares intellecti, ꝛ ſunt illi verſus quos mouet vnūquodqꝫ corpus. ſ. referendo ſingula ſingulis. ꝛ quod illa oia per ſuū motū cōſequūtur motuꝫ primū: ꝛ quod diſpoſitio in hoc aſſimilatur diſpoſitiōi artis principalis ſub qua ſunt multe artes particulares quelibꝫ eaꝝ ſꝫ quod eſt determinata ab arte principali: ꝛ finis eius ordinatur ꝓpter finem artis vniuerſalis ꝑncipalis. verbi gratia. i arte regiminis ciuitatis: cum reliquis artibus particularibus: quibus perficitur regimen ciuitatis. ꝛ hec tamen duo in hoc differūt: quia cognitiones intellectuales ſunt priores ꝙ̄ actiones earum: ꝛ actiones producte ab ipſis ſunt ꝓpter illas cognitiones: ꝛ in regiminibus e contrario. i. cum cognitiōes ſunt propter actiones, ſic ſibi arti vniuerſali regiminis ciuitatis eſt ordo intellectualis vniuerſalis que intelligit celum. vult dicere primum ꝛ ſimiles artibus particularibus reliquis ſunt intellectiones quas intelligunt reliqui celi. vult dicere aggregatū ex corpore ꝛ intelligētia: ꝛ hoc eſt quod debet intelligi in iſta ſcientia nō plus neqꝫ minus: ꝛ ſunt iſte res ſuper quas ſunt demonſtrationes neceſſarie: ſicut tu vides. hec ſunt verba eius. Patet ergo ex iſte ꝙ dominus Auerrois nō tm̄ negat eoꝝ propoſitiones ſed etiā concluſionē. Illud autē quod non eſt bene intellectū hic ex verbis eius erit clarus per illa que dixam in prima ſuppōne. Et debes ſcire quod iſte ſermo. ſ. quod intelligētie ꝓueniunt aut producūtur a primo: ꝛ quod in illis eſt aliqua cōpoſitio: eſt ꝯueniēs principijs Auicēne. Nā ipſe ponit quod intelligētie abſtracte ꝓpter primaꝫ ſunt poſſibiles eē ex ſe neceſſario ab alio. Sed cōmētator multum cōtradicit huic opinioni i multis locis: ꝛ maxie i lib° deſtructio deſtructionū. Naꝫ dicit ibideꝫ quod iſte ſermo. ſ. poſſe ex ſe neceſſario ab alio eſt ſermo malus. Nā poſſibilitas eſt proprietas ſiue diſpoſitio alia a re in qua eſt poſſibilitas. Illud ergo quod apparet ex manifeſto huius ſermonis eſt quod illud quod eſt ſub primo eſt ꝯpoſitū ex duabus. vni eoꝝ appropriatur poſſibilitas: ꝛ aliud cui appropriatur neceſſitas. ꝛ dicit preterea quod cum dicunt quod multitudo que ē in ſecunda cauſa eſt per illud quod intelligit de ſe: ꝛ quod intelligit de ſua cā. Sequitur ex hoc quod ſubſtantia huius eſt ex duabus naturis aut ex duabus formis: ꝛ oportet ſcirē que earum eſt ordinata vel ꝓueniēs a prima cā ꝛ que non. Et ſequit̄ apud eos cum dixerint de ipſa quod ē poſſe ex ſe neceſſaria ab alio. Naꝫ natura poſſibilis neceſſaria eſt alia a natura neceſſarij: quā accipit a neceſſario ex ſe. Nam natura poſſibilis non pōt eſſe neceſſaria niſi natura poſſibilis cōuerteret̄ in natura neceſſitatis: ꝛ ideo in naturis neceſſarijs non inuenitur poſſibilitas: ꝛ hoc vel ſi ſint neceſſarie ex ſe aut ab alio: ꝛ hec omnia dicta ab eis ſunt ſophiſticatiōes ꝛ ſermones debiliores ſermonibus loquentiū: ꝛ ſunt intentiones addite in philoſophia ꝛ nō conuenientes principijs phyſicoꝝ: ꝛ nullus eoꝝ habꝫ ſufficiētiā ſermonis rhetorici: ꝛ maxie ſermonis topici vel ꝓbabilis. ꝛ ſi hoc fuiſſet ſic quelibꝫ eaꝝ formaꝝ eēt vna: ſꝫ ſubiectū multe ſꝫ diffōnē. Dicit preterea in illo libro in qōne querēte an primus ſit ſimplex. ꝙ neceſſariū quōcūqꝫ ponetur nō habet in ſe aliquaꝫ poſſibilitatem: ꝛ nō inuenit̄ aliquid habēs vnam naturaꝫ vel ꝙ ſit vnius nature: de quo pōt de illa natura quod ſit poſſibilis ſm aliquid: neceſſaria ſm aliquid: quia iam declaratum eſt quod neceſſarium nullam habet poſſibilitatem. naꝫ poſſibile opponitur neceſſario: ſed illud quod eſt poſſibile eſt quod ſit aliquid neceſſarium ſm vnam naturam: poſſibile ſm aliam: ſicut

dicitur de corpore celeſti qđ eſt neceſſarium ſm ſubſtantiam: poſſibile ſecūdū motum ī vbi. Sed inueni in dictis Cōmentatoris in dicto libro: modum per quem ipſe vult moderare dicta Alpharabij ⁊ Auicē. Dicit enim qđ cū dixerunt poſſibile ex ſe non intelligunt ex hoc proprietatem additam ſupra ſubſtantiam: ſicut intelligit de poſſibili ſm veritatem vel non: vult dicere de poſſibilitate materie. nam materiale eſt vere poſſibile. dicit vlterius ſed intelligunt ex hoc qđ ſubſtantia aut natura eius dat qđ non ſit neceſſarium niſi propter cauſam: ita ꝙ ſignificat ſubſtantiam a qua cum fuerit negata ſua cauſa nō eſt neceſſaria: id eſt ꝙ negatur neceſſitas ab ipſa: ⁊ quaſi volunt dicere ꝙ neceſſarium vel eſt neceſſariū per ſe: id eſt ꝙ ſua neceſſitas eſt in ſe vel ex ſe: vel eſt neceſſarium propter cauſam ⁊ illud quod eſt neceſſariū propter cauſam non eſt neceſſarium ex ſe: ⁊ dicit ꝙ nullus dubitat qđ iſte differentie non ſunt ſubſtantiales: id eſt diuidentes, ſubſtantiam neqꝫ addite ſuper ſubſtantiam: ſed ſunt intentiones dicte: ſm negationem aut reuelationem ſicut dicim⁹ de aliqua re qđ eſt ens. nam non ſignificat intentionem ſibi additam extra animā. vnū etiā non ſignificat intētionē additam ſuper quidditatē ⁊ ſubſtantiam: non enim quelibet res in qua intelliguntur diſpoſitiones diuerſe neceſſario ille diſpōnes ſūt addite ſupra ſuam ſubſtantiam extra animam. ⁊ iſte eſt modus negationum vel priuationum ⁊ relationum. ⁊ ideo nō videtur multis antiqs enumerare predicamentum relationis inter entia exiſtentia extra animam: ⁊ non eſt impoſſibile in vna ſubſtātia vel eſſentia eſſe negatio vel affirmatio in ſuis diſpoſitionib⁹ abſqꝫ hoc ꝙ ſit multitudo in ſubſtātia ⁊ eſſentia. Sed tñ adhuc Cōmētator dicit qđ iſte ſermo aut oratio Aui. nō eſt bonus. Nam ens quod habet cauſam in ſuo eſſe non habet ſignificatum niſi priuationem. Volo dicere ꝙ omne quod eſt ens ab alio vel per alium non habet de ſe vel ex ſua eſſentia niſi priuationē: niſi natura illius ſit natura veri poſſe. et ideo diuiſio entis in neceſſariū ⁊ poſſibile nō eſt diuiſio nota cum non intelligat de poſſibili verum poſſibile. iam amor declarandi induxit me dicere iſta: qꝛ per iam dicta multa dicta oculta erunt manifeſta. Redeamus ad noſtrum. Dicit enim Commētator in ſua abbreuiatione loco prealegato poſtq̄ꝫ recitauit opinionem Auicē. vt poſui in prima ratione. Et in hoc eſt dubium. Nam cum dicimus ꝙ ab vno nō ꝓuenit niſi vnum ē verum in efficiente ſm ꝙ eſt efficiens tm̄, non ſm ꝙ eſt forma ⁊ finis. Nam forma ⁊ finis dicitur de eis agere ſimilitudinarie: ſed queſitum proprium in hoc ē an ſit poſſibile ꝙ ab vno ſimplici ordinet᷑ plus q̄ꝫ vnū: ⁊ ꝙ perficiat᷑ ab ipſo plus q̄ꝫ vnum: ⁊ ſi hoc ſit īpoſſibile queſtio erit vera. vult dicere per hoc ꝙ deus non eſt motor primi corporis: ſi hoc eſt verum queſtio eſt falſa. ⁊ iam locuti ſumus de hoc in alio loco. Arguamus igitur ſic. fortior ratio ad probandū iſtam cōcluſionem ſicut ibidem dicitur ē hec. ſ. Auicē. ſed hec eſt falſa ⁊ multum debilis: ſicut dixi de mēte Cōmētatoris. ergo hec concluſio nō eſt ponēda ſcꝫ, ꝙ deus non ſit mouēs ſm efficiens. ſimilem huic qđ poſui ex verbis Cōmētatoris in ſua media expoſitione dicit. 12. metaphy. 44. cōmēto. dicit enim: quod autem moderni dicūt ſubam primam eſſe priorē motore toti⁹: falſum eſt. quelibet enim ſubſtantia iſtaꝝ eſt principium ſubſtantie ſenſibilis ſm motorem ⁊ ſm finē. Et ideo dicit Ariſt. ꝙ ſi alique ſubſtantie eſſent non mouentes eſſent ocioſe. Joānes autē de ianduno in ſuis qōnibus. 8. phy. voluit extorquere hoc dictū. ⁊ dicit ꝙ Cōmētator ī hoc qđ dicit priorem motore totius intelligit prioritatem tēporis: ita ꝙ Cōmētator vult cōtradicere dicentibus ꝙ intelligētie ſunt de nouo producte: ⁊ dicit ꝙ cū dixit Cōmentator ꝙ quelibet ſubſtantia iſtaꝝ eſt principium ſubſtantie ſenſibilis ſꝫ motorem ⁊ ſm finē. ꝙ intelligit cū dixit ſm ꝙ eſt mouens ſm ꝙ eſt finis motus. ⁊ intelligit cum dixit: ⁊ ſm finem ſm ꝙ eſt finis ſubſtātie ſenſibilis. ⁊ q̄uis dictum Cōmētatoris valde eſt manifeſtum: ⁊ maxime cū conſideratū fuerit illud qđ poſui ex verbis illi⁹ in ſua media expoſitione. vbi dicit ꝙ illi negauerunt a primo principio maxime propriū ſibi: ⁊ eſt mouere: ⁊ non remanſit apud eos principium niſi ſm formā ⁊ ſm finē tm̄ tamē preter hec dicta volo remouere expoſitionē ei⁹ quia vere eſt expoſitio hominis non intelligentis primū. ſic Cōmētator arguit contra Auicen. Sed Aui. non ponit itelligētias eſſe a deo de nouo productas: ſed dixit qđ deus non mouet primum corpus: vt patet per eius rōnē q̄uis ipſe ſit cauſa finalis: ſed alia intelligētia a deo mouet illud: ergo ⁊c. nec vult Cōmētator hic remouere creationem mūdi de nouo: quia ſi ſic, quare arguit contra dicētes quod eſt prior motore totius: ⁊ non arguit contradicentes ipſum eſſe priorem omnibus alijs intelligētijs ⁊ entibus. Et cum hec ratio quā ponit contra ſic opinātes ſ. ꝙ cū illic non eſt potētia neqꝫ agens ſit fortior cōtra credentes creationē mundi. quare ergo nō concludit primo ſequi ex dictis eoꝝ creationē eſſe de nouo, qđ ſequitur ex dictis eoꝝ: ſicut dicit Joānes, que eſt maxima ratio ꝯ dicētes ꝓductionē intelligētiarum: ⁊ ſic ratio facta etiam erit fortior: ſed dicit cōtra eos ꝙ nō eſt illic ꝓuentus neqꝫ conſecutio, ſed intelligēs vel intellect⁹ ⁊ intellectū: ⁊ q̄uo ſequit᷑ ex rōne eoꝝ quā poſuit creatio d̄ nouo. Preterea q̄lis erit ordo ⁊ habitudo hui⁹ dicti ad dictū ante hoc ſi dicere volum⁹ ꝙ cōtradicit creationi: ſicut dicit Joānes, nā ipſe dicit in principio cōmēti: ⁊ q̄m iam declaratum eſt ex hoc ſermone ſubas eternas eſſe plures. vna ⁊ ꝙ in eis eſt prima. ſ. illa q̄ oia mouet: vult dicere primū celum. ipſe enim ī oib⁹ quaſi ſuis cōmentis vocat motorē primi celi mouens totū vel oia. Dicit vlterius ⁊ ſcđaꝫ ⁊ tertiā ſm ordinē orbiū. ipſe ergo dicit ſubas eternas ⁊ nō dicit motores. ⁊ poſtea dicit ꝙ prima eaꝝ eſt mouēs totū vel oia: ⁊ ideo hñ pꝫ ꝙ opinio modernoꝝ quā recitauit eſt ꝯtra hoc de directo cui cōtradicit Cōmētator: ⁊ q̄uo ſm opionem Joānis ꝯdicit huic opioni per rōnē quā ibidē dixit ſ. ꝙ quelibet ſuba eaꝝ eſt ꝓnm ⁊c. ⁊ maxime ſm modū ſꝫ quē ipſe exponit dictā ꝓpōnē: ⁊ q̄uo dicit poſtea Cōmētator ibidē ꝙ ꝓmū ꝓnm hꝫ actionē ⁊ reliqua que ibidem dicit cōtra iſtā opionē: vide cōmētum. expoſitio aūt Joānis de illa ꝓpōne Cōmētatoris eſt error. nam ipſe ponit p ly motorē ꝙ dicit Cōmētator motionē vel motū. ſcđo qꝛ hoc dictū eſt hoīs quaſi nō intelligentis q̄uo ille ſube ſunt prina ſube ſenſibilis ſm principia philoſoꝝ. Nā Cōmētator cōmēto: 6. 12. meta. dicit. declaratū igitur eſt in hac ſciā ꝙ ens nō mlle qđ iam declaratū eſt eſſe mouēs ſubam ſenſibilē ē ſuba antecedēs ſubāꝫ ſenſibilem: ⁊ qđ eſt principiū eius ſm formā ⁊ finem ⁊c. ergo abſtracta ſunt motores ⁊ forme ⁊ fines ſube ſenſibilis. Et hoc itelligit d̄ oib⁹ ſbſtātijs abſtractis: vt pꝫ illic. Preterea ſm modū demonſtratiu⁹ ē per ſe ⁊ de omni. ⁊ cōmētator. 5. cōmēto. eiuſdē inquit. declaratum etiam in hoc tractatu ꝙ ꝓncipium prime ſubſtātie abſtracte etiā eſt ſuba ⁊ forma ⁊ finis: ⁊ qđ mouet vtroqꝫ mō. ꝓncipiū aūt ſube abſtracte non eſt niſi deus: ⁊ dicit in media ſua expōne vt iam dixit ⁊ ſm hanc diſpoſitionem verificatur de corporibus celeſtibus ꝙ ſunt entia ꝓpter iſtas ſubſtātias in q̄ꝫtū ille ſube ſunt ꝓncipia eoꝝ ſm motionē ⁊ ſm formā ⁊ ꝑfectionē. Modus aūt declarationis huius declarabitur in qōne ſequēti: ⁊ iam Cōmētator locutus eſt de hoc cōmēto. 37. 12. metaph. Et Auerrois ſ de ſubſtātia orbis reprehēdit dicētes qđ Ariſto. nō poſuit cauſā efficiētem niſi tm̄

mouētē. ⁊ dicit in libro quē fecit cōtra Algazel q̄ illi hec
q̄ fuit inter peripateticos ⁊ platonicos .ſ. an mundus
h₃ efficiēs. Nā ſ₃ platonē ponentē mūdū productū nō
eſt dubiū q̄ ponit cām efficiētē. ¶ Sed Ariſt. poſtq̄₃ po
nit mūdu₃ eſſe eternū quō habebit cām efficiētē ſm eos.
Et peripatetici rńdent q̄ Ariſto. bene ponit cām effi
ciente. ⁊ ſolutio ſtat in hoc q̄ eſſe corpoꝝ celeſtiū conſiſtit
⁊ remanet p motū ⁊ dans motū facit motū: ⁊ cū iſta cor
pora celeſtia nō pficitur eoꝝ eſſe niſi per motu₃. dans er
go motū eſt pficiēs corpora celeſtia. Uult dicere aliquo
modo. Dicit ulteri⁹ q̄ ia₃ declaratū eſt apud eos q̄ ipſe
dat vnitate₃ per quā mūdus eſt vn⁹. Uult dicere. 12. me
ta. cōmēto. 52. ⁊ in libro celi. dicit ulteri⁹ q̄ dans vnitatē
que eſt cōditio in eſſe cōpoſiti dat partes e quibus eſt com
poſitio. Nam cōpoſitio eſt cā eaꝝ ſicut declaratū eſt in il
lo libro. Et hec ē diſpō pmi pncipij cū toto mūdo: ⁊ ideo
inuentio eternitatis in ipſo .ſ. mūdo eſt q̄ nō habet prin
cipium neq₃ finem: ⁊ qr non intelligunt hoc loquentes vi
detur eis difficile dicere mundu₃ eternu₃ ⁊ deū eternu₃.
Et ideo pductio eterna magis verificat̄ de ipſo q̄₃ eter
nitas. videt̄ ergo expreſſe ex dictis eius q̄ motor mundi
eſt efficiens mundu₃ .ſ. dans motu₃ ⁊ efficiēs ipſu₃. ⁊ cer
tum eſt q̄ ille cui appropriat̄ eſſe efficiens mūdi eſt de⁹:
ſicut Auerrois aſſerit expreſſe ibidem. ergo deus eſt mo
uens ⁊ efficiens motu₃. ⁊ quare ſm expoſitionē Joānis
nō dixit Cōmētator q̄ quōlibet eoꝝ principiorū eſt cauſa
finalis motus ⁊ celi: ſed dixit ſm motorē ⁊ ſm finē ⁊ ſ₃
expoſitione₃ eius eſt ac ſi diceret eſt cauſa finalis motus
⁊ cā finalis: ⁊ deficit tūc ly corporis celeſtis: ⁊ ſic inutiliter
repetitur cauſa finalis ⁊ ſic eſt negatio. ⁊ eo magis q̄ il
lud qd̄ eſt cauſa finalis alicuius eſt etiā cauſa finalis ac
cidentium ꝓpriorū illius. nō ergo indigebat hoc dicere.
Preterea quō icludit ſimul oīa abſtracta in iſta ꝓpōne.
Nā ꝓpoſitio tunc ſm ſua dicta eſt quaſi equiuoca. vere
enim hec expoſitio eſt multum extranea ⁊ phantaſtica.
¶ Itē ad pncipale. nā Cōmētator 12. meta. cōmēto. 37.
dicit exponēs verba phi ibide₃ dicētis. ⁊ eſt etiā illud qd̄
diligit̄ ꝓpter ſe ⁊ deſiderat̄ inter hec pncipia abſtracta:
quoꝝ vnūquodq₃ eſt aliqd vnū ſimplex. ⁊ elemētu₃ corporis
qd̄ mouet eſt illud qd̄ eſt ee eis in fine nobilitatis ⁊ ſim
plicitatis ⁊ vnitatis: ⁊ intēdebat per hūc ſermonē diſtin
guere inter pmū pn^m ⁊ alia pncipia abſtracta. Alia enim
vident̄ eē electa ⁊ deſiderata ꝓpter alia .ſ. pncipia aliorū
motuū celeſtiū. preter motū diurnū: qd̄ aūt hūc motū fa
cit videt̄ eſſe electu₃ per ſe cū verſus ipſu₃ mouet̄ omne
motu velociori ⁊ maiori motib⁹ ꝓprijs vniuſcuiuſq₃ eoꝝ. eſt
ergo electū per ſe ⁊ amatū diſtributiue aūt eſt perfectū in
fine. Joānes aūt exponit q̄ mouet mediate: ſ₃ hoc eſt fal
ſum. Nā₃ Cōmentator dicit q̄ principiū deſideratu₃ ꝓp
ſe iter hec pncipia quoꝝ vnūquodq₃ eſt elemētū corporis qd̄
mouet. ergo pn^m magis perfectū mouet corpus determi
natu₃ ſicut reliqui motores. ⁊ quare ſm ſuā opionē non
dat drīa₃ inter primū ⁊ reliquos qd̄ ipſe mouet tāq̄₃ finis
reliqui aūt ſicut efficiētes: ⁊ puto q̄ nō cōſiderauit pnci
pium huius dicti Cōmētatoris, aut dimiſit illud ex inten
tione ꝓpter amore₃ opinionis ꝓprie. nā₃ quō phs pōit
drīam inter res nō cōuenientes in vna actione. ⁊ quō veri
ficat̄ hoc qd̄ dicit Commētator q̄ verſus ipſu₃ mouetur
omne motu velociori motibus ꝓprijs vniuſcuiuſq₃ eoꝝ niſi
dicendo q̄ Cōmētator ponit drīam inter motore₃: ⁊ mo
tum pmi corporis imediate ⁊ iter reliquos motos ⁊ mo
tores. ¶ Itē phs ⁊ Cōmētator cōmēto. 49. 12. volēdo
ꝓbare numeꝝ abſtractoꝝ nō motoꝝ niſi quia ſube ab
ſtracte ſunt motores ſ₃ eos pciſe nō plus neq₃ minus: di
cit phs. Oīs nā ⁊ oīs ſubſtātia in qua pars non exiſtit ⁊
eſt per ſe inuenit diſpoſitionē meliorem. ⁊ in alia tranſla
tiōe loco de ly i qua pars non exiſtit ponitur impaſſibilis.
Dicit ulterius. nō igit̄ eſt alia oino niſi iſta: imo neceſſe ē
q̄ numerus ſubſtantiaꝝ ſit iſte: qr ſi alie ſint: mouebunt
igit̄ qr ſunt pfectio motus: ⁊ in alia tranſlatione fines lo
co de ly perfectio: ſed impoſſe eſt vt alij motus ſint a pdi
ctis: ⁊ in principio illi⁹ text⁹ dicit. neceſſe eſt igitur repu
tare q̄ pncipia imobilia ⁊ inſenſibilia ſunt huius numeri.
Intētio ergo ſua eſt declarare numeꝝ ſubſtantiaꝝ abſtracta
rū. na₃ non dixit in hoc ſermone motores ⁊ q̄ numerus
motoꝝ ſit ſm numerū motuū vel mobiliu₃: ſed dixit nu
merus ſubſtātiaꝝ: ⁊ dat rōnes ſup hoc q̄ abſtracta ſunt
ſ₃ meliorē diſpōnē: melius aūt eſt mouere: qr ſunt finis ⁊
pfectio mot⁹. ergo nō inuenit̄ forma de illis nō mouens.
numerus ergo eoꝝ eſt ſm numerū motuū equaliter. Et
Cōmētator exponēs ibide₃ dicit. ſi aūt poſuerim⁹ q̄ im
poſſe eſt vt ſit corp⁹ celeſte qd̄ nō hab₃ iuuamētū i motio
ne ſtelle alicuius ⁊ poſuerim⁹ q̄ principia mouentia im
poſſibile eſt vt ſint niſi in diſpoſitiōe meliori: vult dicere
principia abſtracta ⁊ ſi nō in ſuo dicto poneret̄ aliqd ſu
perflue. Nam non eſt dubiū q̄ forme mouētes mouēt
⁊ addit q̄ non accidit eis paſſio materie: cū ſint entia p
ſe non in materia. Et eſſe eoꝝ i diſpōne meliori eſt vt ſint
mouentia neceſſe eſt vt via numerādi iſta pncipia ſit via
iſta .ſ. ex numeratione motuū ſtellarū: ſi eni₃ poſuerim⁹
q̄ nulla ſubſtātia abſtracta eſt que non moueat: qr tunc
inueniret in diſpōne diminuta. Et cum poſuerim⁹ q̄ oīs
orbis eſt ꝓpter ſtella₃ ⁊ ſi nō eſſet ocioſu₃, manifeſtu₃ eſt
q̄ via numerādi iſtas ſubſtantias eſt via numerandi mo
tu₃ ſtellarū. Et dicit q̄ hic phs cōfirmat hoc ulteri⁹: ⁊ qm̄
neceſſe ē ſi alie ſubſtātie ſint ab iſtis ſubſtātijs vt ſint cor
pora mot⁹ celeſtis alia ab iſtis corporib⁹: ⁊ qm̄ vna queq₃
illaꝝ ſubſtātiaꝝ ē pfectio ⁊ finis motus. Et cōcludit. im
poſſe eſt igitur vt ſubſtātie mouentes ſint niſi ille que ſunt
ſ₃ numerū motuu₃. Dictū aūt Joānis in hoc dicētis q̄
preter iſtas formas ponitur forma mouens ſm finē tm̄.
Et phs non intendit niſi numerū motoꝝ falſu₃ eſt. Na₃
phs ibidē dicit: quia ⁊ ſubſtātias ⁊ principia imobilia ⁊
inſenſibilia tot rationabile exiſtimare. ⁊ paru poſt addit
imo neceſſe eſt q̄ numerus ſubſtantiaꝝ ſit iſte ⁊ non di
xit motoꝝ. Preterea rō phi ē niſi contra hoc. ¶ Itē phs
⁊ Cōmētator cōmēto. 43. dicūt oppoſitū: Nā phs inqt.
nos autem dicimus de ſubſtantijs diuinis. principiū enim
⁊ primū entiū non mouetur neq₃ eſſentialr neq₃ acciden
taliter: ⁊ mouet ⁊ facit primū motu₃ etnū. verū eſt tm̄ q̄ i
tranſlatione hebraica ſic inuenitur. nos dicim⁹ ia₃ ex po
ſitis ⁊ determinatis q̄ pncipiu₃ ⁊ primū oium entiū non
mouet̄ neq₃ eſſentialiter neq₃ accidentalr. ⁊ q̄ ipſu₃ mo
uet primū motū eternū ⁊ non ponitur: ⁊ facit. ⁊ dicit ulte
rius: ⁊ nos videm⁹ preter motu₃ totius ſimplicē de quo
dicimus moueri a ſubſtātia non mobili alios mot⁹ eter
nos qui ſunt erraticoꝝ. Videt̄ expreſſe ergo q̄ pmū pn
cipiū entium mouet pm̄ corpus. Joannes aūt dicit q̄ mo
uet mediate: ⁊ hoc nihil eſt. nā nō ſolu₃ mouet pm̄ corp⁹
tm̄ mediate ſm hrimo oia. qre ḡ attribuit ſibi pm̄ tm̄ cui
rńdet Joānes q̄ pm̄ ſibi tm̄ attribuit: qr motor illi⁹ corporis
pmi eſt nobilior: ⁊ intelligit pm̄ mō pfectiori reliquis: ſ₃
hoc nihil ē. nā motus corpoꝝ celeſtiū oiu₃ ſ₃ motū diur
nu₃ ē vnus mot⁹: ⁊ ꝓpter vnā itentionē: ⁊ q̄uis ſit aliqua
diuerſitas inter eos ſicut declaratu₃ eſt in multis locis: ⁊
maxie i 2° celi. cōmēto. 42. 58. 70. ⁊. 71. Et i abbreuia
tione metaph. Et ideo ſ₃ iſtū motū debem⁹ dicere q̄ ipſe
mouet illa corpora oia nō tm̄ pm̄ ſ₃ iſte poſitiōe₃. Prete
rea phs ibidē dicit. Manifeſtū ē igit̄ q̄ ſube ſūt ſ₃ nume
rū illoꝝ. ⁊ loqt̄ de ſeparatis: vt p₃ expreſſe in alia tranſla
tione. Et cōmentator ibidē explicans magis dicta phi di
cit. nos aūt poſſumus declarare bene multitudinē iſtarū

ſubaꝝ ex rebꝰ dictis ⁊ inducere ad viam qua qs põt ſcire numerũ coꝝ. pncipiũ autẽ illiꝰ ẽ h̃ ꝙ plꝰ declarauimꝰ. ſ. ꝙ pmũ pncipiũ entiũ ẽ aliqd imobile. Et ꝙ h̃ facit pmũ motũ eternũ ⁊ diurnũ. Et paꝝ poſt dicit: ſ3 nos videmꝰ i celo plures motꝰ pter motũ totiꝰ celi quem dicimꝰ fieri a pma ſuba imobili. ſ. motũ ſtellaꝝ erraticaꝝ. Et miꝝ ẽ ſ3 opinionẽ Joãnis quõ nũq̃3 attribuit neq3 pħs nec Cõmẽtator motum primi corporis ſuo motori aproprіato: ſed ſemp dicũt ꝙ eſt actio primi principij. Et poſtea Cõmẽ. dicit. ꝙ numerus caꝝ eſt ſm numeꝝ motuũ: ⁊ h̃ eſt valde extraneũ ſm modernos latinoꝝ. ſ. ꝙ dicit ſemp de numero caꝝ: ⁊ nũq̃3 loquiꝛ de pma ſuba: ⁊ imo ponit primum i numero caꝝ numerãdo motores: vt p3. ⁊ hec erit cã erroris in cognoſcẽdo primam cauſam. ℂ Itẽ Cõmẽtator 12. i fine cõmenti. 391. ſuper illud pħi. hoc. n. deus. dicit ſm hoc qḋ ſonat hoc nomen eſt vnũ eternũ valde nobile ⁊ declaratũ eſt rõne aliqḋ tale eſt eſſe ⁊ eſt illud qḋ mouet oẽ. hoc igiꝛ eſt deus ⁊ in noſtra trãſlatione inueniꝛ. ⁊ ẽ illud qḋ mouet totũ. ℂ Itẽ cõmẽto. 37. dicit. icepit demõſtrare qḋ intellectũ eſt illud intellm̃ qḋ mouet totũ celũ motu diurno qui eſt maximꝰ ⁊ velociſſimꝰ motuũ. ⁊ poſtea in illo cõmẽto dicit: ꝙ ille motor eſt in fine nobilitatis: ⁊ in cõmento. 30. inquit. declaratũ eſt ergo ſubſtantiã eſſe eternã ⁊ ſemp mouentez. Et ideo nihil ꝓdeſt ponere ſubſtãtiã eternam in qua nõ ſit pncipiũ mouẽdi. Et hoc expreſſius dicit ibidẽ pħs. ⁊ Cõmẽtator cõmẽto. 38. dicit vult declarare modũ colligationis entiũ trãſmutabilium cũ prima ſubſtãtia. Et poſtea dicit loquẽdo de motu diurno: ⁊ qꝛ illud qḋ mouet ipm̃ eſt nõ motũ cũ ſit in actu im poſſibile eſt vt ſit ſm aliã diſpõnẽ. Ideſt qḋ mouet ipſuz primũ motũ: qꝛ eſt actus purus ſine aliqua potẽtia. Et poſtea dicit. ꝙ primꝰ motor mouet iſtũ motũ tm̃ ſine medio Et Joãnes expõit ſine corpe medio non ſine motore medio: ⁊ puto ꝙ ipſe nõ exponit p primũ motorẽ appropriatum primo corpori: qꝛ vidit ꝙ Auerrois dicit de ipſo ꝙ actus purus. ⁊ in principio dixit qḋ vult declarare modũ colligationis ⁊c. cũ prima ſuba. ⁊ nõ dixit cũ pmo motore. quõcunq3 ſit expoſitio ſua eſt extranea. Nam nõ eſt dubiũ in illo loco ꝙ primꝰ motor mouet corpꝰ primũ ſine corpe mediore hec nõ indiget ḋclaratiõe. pterea negatio que ponitur ibidẽ. ſ. ſine medio negat oẽ mediũ: vt ſciunt logici. Preterea pħs ⁊ Cõmẽtator expreſſe. 2. celi. cõm̃ 10. ⁊ 37. hoc dicũt. pħs ibidẽ eñi dicit: ⁊ cũ ita ſit dignus eſt vt motor primus ſit h9, cã enim prima mouet pmũ cauſatũ tm̃. i. primũ corpus. vt p3 ibidẽ ⁊ Cõmẽtator dicit. neceſſe eſt vt motor pmi motꝰ ſit nõ trãſmutabilis: qꝛ motor primi moti eſt primꝰ motor ⁊ ens ſimplex eſt ꝙ mouet motum ſimplicẽ: ⁊ intelligit Cõmẽtator per primũ motum corpus ſupremũ: ⁊ per alia mota res exiſtes ſub ipſo: vt p3 ex verbis eiꝰ. 12. metaph. 37. ⁊. 34. Itẽ Cõmẽtator ſcḋo celi. cõmẽto. 64. dicit. quedã acqrunt ꝓpinquitatẽ pmi ꝙ eſt deus pauca opatione. Et eſt orbis totũ ꝯtinẽs. ⁊ cõmẽto. 62 declarauit hoc magis. vnde Cõmẽta. Et cõſidera etiã cõmẽto. 71. illius ſcḋi: ⁊ ex ſolutione ſcḋe difficultatis p3 itelligẽti ꝙ primũ eſt qḋ mouet primũ corpꝰ. vñ dicit. ſimiliť intelligendũ eſt qḋ vltimus orbis mouet alios orbes. ſ. ſicut diciꝛ qḋ nobilius mouet totũ: tamẽ iſta principia prima potẽtia ſpũalis non diuiditur in alijs orbibus niſi qꝛ potẽtia diuidiꝛ in vltimo orbe queãdmodũ potentia mouens aial non diuiditur in alijs membris niſi quia pmo diuidiꝛ in corde. videtur ergo ꝙ iter hãc potẽtiam que imediate ꝓcedit a primo: ⁊ primũ corpus nõ ẽ mediũ. i. ꝙ nõ eſt mediũ inter primũ ⁊ corpus pmũ neq3 corpus neq3 intelligẽtia. Qḋ aũt hec virtꝰ cauſeꝛ imediate a primo ſimplr̃ cuius ꝓportio ad aliqua abſtracta eſt ſicut ꝓportio primi principis in ciuitate cũ alijs regibus particularibꝰ. p3 per Auerroim in libro deſtructio deſtructionũ. nam ipſe ibidẽ dicit. qḋ autẽ oĩa principia abſtracta ⁊ nõ abſtracta ſint cauſata vel producta a primo cauſa: ⁊. i. aliquo modo. ⁊ ꝙ ꝓpter illã virtutem ꝓductã. ſ. de qua dixit primus mũdus eſt vnus: ⁊ per illaz ligãꝛ oẽs partes eius intm̃ qḋ totus eſt cõueniens vni actioni ſicut vnũ aial i quo ſunt multe virtutes ⁊ actiones ⁊ mẽbra diuerſa. nam ipſum apud ſciẽtes poniꝛ vnũ. ꝙ autẽ hec potẽtia ſit cauſata a primo eſt res cõceſſa ab oibꝰ. Naz oẽs celi apud eos. ſ. pħos. eſt quaſi vnũ aial. ⁊ motus diurnꝰ aſſimilaꝛ motui vniuerſi aialis. i. ſm locũ: ⁊ motus partium celi. i. alioꝝ corpoꝝ preter primũ aſſimilaꝛ motibꝰ ꝑticularibꝰ mẽbroꝝ aialis. Et dicit poſt paꝝ ꝙ ſi nõ eẽt hec virtus nõ eſſet hic ordo: ⁊ ſm hoc verificaꝛ ꝙ deꝰ facit oĩa ⁊ cõſeruat ipſa. ℂ Arguo igiꝛ ex dictis Cõmẽtatoris ſic. Illa potẽtia imediate diuidiꝛ vel eſt in primo corpore. ſ3 illud a quo hec potẽtia cauſaꝛ eſt deus. ergo imediate cauſatur a deo in iſto corpore primo: ſed hoc nõ eſt verũ ponendo aliquã intelligentiã inter primã ſubſtantiã ⁊ primũ corpus. ergo talis intelligẽtia nõ debet poni. Adhuc dicit aſſimilatur multum ciuitati quẽadmodũ ciuitas regitur ⁊ ſuſtẽtaꝛ per pmũ pncipez. ⁊ per pncipes ꝑticulares ſub primo: ita eſt in mũdo. ⁊ certum eſt ꝙ primũ h3 actionem ſicut declaraui ⁊ ſicut apparet ex exemplo eius. Nota tñ ꝙ hoc argumẽtũ patitur cauillationes ſi nõ recte intelligaꝛ. naz diceret quis ꝓuenit a pmo i primo corpoꝛ ſine medio corporeo: nõ tñ ſine medio diuino hoc tñ remoueꝛ cõſiderando in dictis ⁊ qꝛ Cõmentator aſſimilauit hoc corpꝰ cordi. ꝓpterea remoueꝛ ꝯſiderando rõnẽ ꝓpter quã ponitur hec virtus. Quid aũt ſit hec virtus nõ eſt declaratũ: ⁊ forte dicam poſtea. ℂ Itẽ pħs ⁊ Cõmẽtator cõmento. 55. 12. metaphyſi. dicunt cõtra Anaxagoraz ꝙ ipſe dixit ſermonẽ diminutum: ⁊ qꝛ contingeret ei ponere aliud pncipium nõ ſicut dicimꝰ ꝙ pncipiũ mouens mouet ſm perfectionẽ ⁊ cõplementum: ⁊ vt videmus medicinã mouere ad ſe: mouet enim ad ſanitatẽ: ⁊ medicina eſt forma ſanitatis. vult dicere ꝙ oĩs medicina que eſt in aĩa medici mouet ad ſanitatem: ⁊ illa. ſ. forma que eſt in aĩa artificis eſt quodãmodo ſanitas: ſicut forma domus que eſt in aĩa artificis eſt quodãmõ domus ⁊ dicit in fine cõmenti. ſi igitur ſanitas non eſſet in ſubiecto ſicut eſt de primo principio: tunc medicina moueret vtroq3 modo. ſ. ſm qḋ eſt agẽs motũ ⁊ finis. ⁊ hoc ẽ magis manifeſtũ ex dictis eius hic q̃3 illud qḋ dicit cõmento. 44. vt poſui. Nã illic dicit ſm motorem. hic autem dicit ſm ꝙ eſt agens motũ. Ideo expoſitio Joãnis illic nõ eſt vera ſm qḋ oĩno declarat poſitionẽ Cõmẽtatoris. etiã ſicut dixim9 eſt illud qḋ inueniꝛ in quadã ſua epiſtola vbi dicit hec ṽba. Alpharabius ⁊ Auic. ⁊ ſequẽtes eos opinanꝛ primũ pncipiũ non mouere primũ corpꝰ celeſte ⁊ putant qḋ hoc ſequiꝛ quia eſt vnũ oĩno ⁊ in fine ſimplicitatis: ⁊ nos ſemper hanc viam conſiderantes ſcimus ipſam non eſſe demonſtratiuam. naz ſi eſſet demonſtratiua non fuiſſet incognita ab Ariſto. ⁊ reliquis peripateticis. Et ideo ſi ſm hoc ponunt ipſum non mouere aliquid ſequitur ipſuz eſſe ocioſum ſine actione: ⁊ qḋ ſit quedam phantaſia vel quid phantaſticum ⁊ ſimilitudo quedam. poſtea ponit rationem Themiſtij pro iſta poſitione ⁊ declarat eam ſicut iam dixi. deinde dicit qḋ nõ ſequitur per rationẽ Themiſtij qḋ primus motor non ſit mouens oĩno ſicut ſequitur ſm eos. Illud autẽ qḋ iſti dicũt qḋ ab vno nõ ꝓuenit niſi vnum vanũ eſt. Naz nõ eſt aliquis prouentus ab aliqua cauſarũ. nam a materia nihil ꝓuenit neq3 a forma neq3 ab efficiente. Nam a forma ꝓuenit actio habentis formã ⁊ ab efficiente ꝓuenit motus gñatiõis vel trãſmutationis: vult dicere quaſi: ⁊ ideo in abſtractis nõ

eſt proueniens neqꝫ habet vere efficiẽs: ſed ſicut efficiens ſenſibile qui mouet mãꝫ intuĩ ꝙ facit illud qđ eſt ens in potẽtia eſſe ens in actu:nõ qđ facit formã: ⁊ ponit eaꝫ in mãꝫ. Et qz ibi nõ eſt mã nõ eſt efficiẽs vere. nã actio agẽtis nõ eſt niſi motus trãſmutatiõis vel gñationis: ⁊ mot⁹ reqrit ſubiectũ: niſi diceret quis aliqđ fieri ex nihilo ſicut ponũt legem: ⁊ tũc erit verũ dicere abſtractũ eſſe ꝓductũ. Inuenit tñ i eis intelligẽs ⁊ itellectũ ſuperficiẽs ⁊ perfectũ. Hoc eſt viſuꝫ mihi adducere in declaratiõe hui⁹ cõcluſionis de mente illuſtriũ phoꝝ. Et declaratũ eſt ex hoc iſtaꝫ eẽ poſitionẽ Cõmẽtatoris ſine dubio: ⁊ maxime ſi qdaꝫ eius verba exponanſ per reliqua. naꝫ adducã quaſdam ſuppõnes ſeu ꝓpoſitiones: qz non debent ſimplr̃ dici ſuppoſitiões: ⁊ ex qb⁹ apparebit ſolo argumẽtoꝝ ꝯ iſtã ꝯnẽ: ⁊ per ipſas declarabunſ multa fundamẽta ſcie diue. Declarabo ãt illas ex mẽte Cõm. ⁊ ex v̄bis ei⁹ ſ3 poſſe meũ:

¶ Prima ſuppoſitio eſt qđ aĩa celi ⁊ forma eius abſtracta ⁊ motor ſuus ſunt vnũ in eſſe: ⁊ diſtincta aũt ſm cõſiderationem. i. cũ cõſiderata fuerint ſm modos diuerſos. naꝫ forme abſtracte cõſiderata ſm ꝙ eſt mouens vocaſ aĩa: ſm ſe aũt conſiderata vocaſ intelligentia: hec ſuppoſitio vel cõpoſitio: qz nõ dino deberẽt dici ſupponẽs: declaraſ ex verbis Auerrois: ⁊ fondamẽtis eius: ꝙ aũt ſint aĩata corpora celeſtia p3 ex v̄bis ei⁹ in libro deſtructio deſtructionũ. vbi ſicut loquens peripateticis. Sed poſitio eorũ vera eſt ꝙ motuꝫ ſm motũ circularẽ nõ querit p ipm .ſ. motũ locũ: ſed querit motũ met circularẽ: ꝙ aũt eſt tale motor ei⁹ neceſſario eſt aĩa non nã: vult dicere ſine cognitione. naꝫ mot⁹ non h3 eſſe niſi in intellectu. nã non inuenitur extra animã niſi mobile vel motum ⁊ in ipſum eſt aliqđ mot⁹ vel aliqua pars mot⁹ non menſurata vel non menſurabilis. Illud aũt qđ mouet ad motũ ſm ꝙ ẽ mot⁹ appetit ipſum neceſſario appetẽs eſt motum cognoſcis ipſuꝫ neceſſario: ⁊ hec eſt vna via per quã ꝓbaſ corpora celeſtia habere intellectũ ⁊ appetitũ: ⁊ iaꝫ p3 hoc p aliis viis modis. Vnus eaꝝ ꝙ vnum motũ ex illis corporibus mouet ſm mot⁹ oppoſitos ſimul. ſ. ab oriente in occidentem ⁊ econuerſo. Et hoc nõ põt eſſe a nã. naꝫ qđ mouetur nãliter mouet ſm vnũ motũ tñ: ⁊ iaꝫ preceſſit ſermo de rõnibus a qbus moti ſunt phi ꝙ celũ habet intellectũ ⁊ ꝙ manifeſtior eoꝝ eſt: qz declaratum eſt eis ꝙ motiões eoꝝ ſunt intelligentie abſtracte a materia de neceſſitate nõ mouent niſi inquantum ſunt intellecte ⁊ cognite: ⁊ cum ſit ita motũ ab ipſis eſt intelligẽs ⁊ cognoſcẽs neceſſario. Apparet hoc etiã: qz motus eorũ ſunt neceſſario requiſiti in eſſe iſtoꝝ inferiorũ ⁊ cõſeruatione ipſoꝝ: ⁊ non põt hoc eſſe accidẽtaliter vel a caſu. Vult dicere ꝙ hoc ꝓuenit ab ordine intellectuali qui eſt cauſa in eſſe iſtoꝝ: ⁊ ⁊ p3 ꝙ ipſe intelligit hic cũ dicit ipſa habere intellectum ipſa eſſe aĩata. nam queſtio ibidẽ eſt an ſint aĩata. Preterea ipſe ꝓbaſ per hoc ipſa eẽ appetitiua: appetitus autem eſt ꝓprius anime: ſicut dicit Auerrois in epiſtola de poſſibilitate cõtinuatiõis. cap. 9°. Unde loquendo de intellectu poſſibili inquit. ⁊ iſte intellectus materialis ꝙ non hab3 aliquã formaꝫ aſſimilaſ valde animab⁹ corpoꝝ celeſtiũ. Naꝫ diſpoſitio vel intentio anime in ipſis nihil aliud eſt niſi appetitus ad motũ cognoſcendi illam formã abſtractam per modum receptiõis. Et dicit in fine cõmẽti. 41. 12. metaph. hoc etiã modo ꝓprio magis apparet corp⁹ enim celeſte animatũ eſt neceſſario. Similem ſciẽtiã omnino ponit ſcđo celi. cõmẽto. 61. Jam enim dixit ibideꝫ expreſſe ꝙ celum eſt animatũ ⁊ adduxit rationes ſuper hoc. Item locutus eſt de hoc. 3. cõmẽto. ſcđi celi. Iteꝫ dixit cõmẽto. 36. 12. Et ex hoc quidẽ apparet hñs: hec corpora eſſe animata ⁊ ꝙ nõ habẽt de virtutibus aie niſi intellectum ⁊ virtuteꝫ deſideratiuã que mouet in loco. Et in ſuo tractatu đ ſubſtãtia orbis verſus finẽ dicit. Neceſſe fuit ⁊ hec virtus que neqꝫ leuis neqꝫ grauis ſit in corpore ſimplici ⁊ ipſam nõ habere ſubiectũ aut contrariũ ⁊ vt ſic animal neceſſario nõ admiſta materie: ſed aĩs corpori eternitatis ꝙ iſta aĩa non ſit abſtracta a corpore ſuo. Et cũ hoc ſeparata ab ipſo inquantũ illud corpus nõ indiget ipſa: ⁊ qz eſt permanens per ſe. Vult dicere ꝙ hec aĩa non eſt abſtracta a corpore ſicut res que non appropriaſ corpori. Naꝫ ipſa eſt mouens illud corpus. mouẽs autẽ eſt cũ moto. Nam omne motũ ex ſe moueſ per virtuteꝫ exiſtentẽ in eo ſicut dicit ibidẽ: ſed tamẽ nõ iheret corpori. ſ. ꝙ ipſa anima nõ exiſtit in mã mediate dimẽſionibus ſicut forme mĩſtes. naꝫ tunc eſſet cõpoſitũ ⁊ generabile ⁊ corruptibile. Et ideo eſt abſtracta a mã. Poſtea ibidẽ dicit: ⁊ cũ cõſiderauit de iſtis virtutib⁹ declaratũ fuit ipſi appetitiuã ipſaꝫ eſſe virtutẽ de virtutib⁹ aie tñ. Hoc etiam videſ. naꝫ nos videm⁹ hec corpora celeſtia eſſe determinate magnitudinis ⁊ figure: ⁊ ꝙ moueñ ex ſe a partib⁹ determinatis: nõ a quacũqꝫ parte nec per aliqđ extrinſecum: tale aũt eſt vnũ de neceſſitate. pp hec enim dixim⁹ rem eſſe vnam: dixi aũt nõ per aliud extrinſecũ: qz ferruꝫ mouetur ad magnetem ab extrinſeco: hoc aũt impoſſe ẽ in celo. ſ. moueri ad aliqđ corpus extrinſecuꝫ ſeu ab aliquo corpore extrinſeco: vt p3 ſuo loco: ⁊ tale etiaꝫ moueſ a quacũqꝫ parte ⁊ ſi adiungiſ huic ꝙ ipſuꝫ moueſ ſimul ad partes oppoſitas erit hec ratio magis completa. dixi aũt ferrum moueri ab extrinſeco: qz moueſ preſente magnete q̃ eſt qđ extrĩſecũ. Qđ aũt hec ſit idẽ cũ itelligẽtia abſtracta p3 per principia phi ⁊ Auerrois. Nam illa aĩa eſt abſtracta a mã: vt declaratũ eſt in cõmẽto. 36. 12. metaphy. in hoc ꝓpoſito. vbi dicit ꝙ declaratũ ẽ in libro de aĩa formas abſtractas ⁊ intellect⁹: ⁊ qua propter hoc mouens eſt intellectus ⁊ hoc mouens eſt aĩa: ſicut dicit ibidem. ergo aĩa ⁊ intelligentia vel intellectus in ipſis ſunt idem ⁊ vnum. Et dicit in de ſubſtantia orbis. Et ideo videſ ꝙ forme corporũ celeſtiũ ⁊ maxime forma corporis vltimi continẽtis ſit quodãmodo aĩa. ſ. ꝓpter appetitũ exiſtentẽ in eis. Et mouere ⁊ quodãmodo intellectus: ⁊ eſt forma ſimplex per quã aĩal celeſte cõponitur ex vno mouente ⁊ vno moto. Et in ſua abbreuiatione metaphyſice poſtqꝫ probauit corpora celeſtia eſſe animata dicit ſecuꝫ ſint animata ipſa moueñ pp ſenſum aut imaginationem aut per cognitionẽ intellectualẽ: ſed ipoſſe eſt habere ſenſum. Nã ſenſus poſiti ſunt i aĩali pp ſalutẽ. Et hoc corp⁹ declaratũ ẽ ipſuꝫ eẽ eternũ ⁊ ſimile ẽ de imaginatiua. nã ipſa data eſt aĩali ꝓpter ſalutem. Preterea vbi non eſt ſenſus nõ põt eſſe imaginatiua: ⁊ ſi fuiſſet mot⁹ hui⁹ corporis ꝓpter ſenſum aut imaginatiuã mot⁹ eius nõ eẽt vn⁹ cõtinu⁹: vult dicere: qz vna venit poſt aliã ſ3 diuerſas imaginatiões ⁊ ſenſationes ſm poſitionẽ Aui. dicẽtis ꝙ ipſa imaginantur ſitus diuerſos quos mutant. Et ipſe ibideꝫ declarauit iſtã ꝯñtiaꝫ. magis ⁊ in aliis locis. Et dicit ꝯcludendo: ⁊ cũ ita ſit non remanet qđ moueſ niſi pp appetitũ qui eſt ꝓpter cognitionẽ intellectualẽ vel a cognitione intellectuali. Et poſtea dicit: ⁊ cũ declaratũ eſt h̃ de eẽ iſtoꝝ ꝑncipioꝝ op3 cõſiderare quale eſt eſſe eoꝝ: ⁊ qđ ſunt motores ⁊ quot modis ſunt principia iſtoꝝ corpoꝝ celeſtiũ diuinoꝝ. ⁊ via ducens ad hoc eſt ponere hic illud qđ declaratũ eſt in ſcia de aĩa. nam maior pars ꝑncipioꝝ que hic ponũſ ſunt accepta ab illa ſcia ⁊ nulla eſt via ad cognoſcẽdum hoc gen⁹ entiũ ſm ꝙ eſt ſibi ꝓpriũ niſi poſt cognitionẽ illius ſcie. Et ideo poniſ in legib⁹ cognoſce te: ⁊ tũc cognoſces creatorẽ tuũ. Dicam⁹ ergo qđ iã declaratũ ẽ in illa ſcia ꝙ forme hñt duplex eſſe: vnum ſenſibile aut ſimile ſenſibili: ⁊ eſt eſſe earum in mã. Dicit aũt ſimile ſenſibili: qz forma ſubĩalis non eſt ſenſibilis ſal

tem per ſenſum exteriorē eſſe ⁊ itellectuale qḋ hn̄t ſ3 qḋ abſtrahant̄ a mā. Et ideo ſi ſit ſunt hic forme quarū eſſe eſt ſm ꝙ nō ſunt mā̄le de neceſſitate ſunt intelligentie ab ſtracte. nam forma ſm ꝙ forma nō h3 tertiū eſſe. eē ergo iſtoꝝ motoꝝ eſt ſm ꝙ ſunt intelligentie. Et dicit in libro deſtructio deſtru. in. q. 6. ꝙ phs pōit ꝙ ens nō materiale ſue ſubſtantie eſt cognitio tm̄. nam ipſi vident ꝙ forme nō ſunt cognoſcētes niſi ꝓpter hoc ꝙ ſunt materiales. Et ideo cū inueniṫ aliqḋ imateriale ſcitur ipſum eſſe cognoſcens. ⁊ ad hoc habeat rōnē. nam ipſi vident formas quādo ſunt abſtracte in itellectu ꝙ ſunt cognitio ⁊ intellectus. ⁊ ꝙ itellectus nihil aliud eſt ꝙ3 forme abſtracte a māa. ⁊ cum ſit ita illud qḋ nō eſt abſtractū in fundamēto ſue nature magis debet eē cognitio ⁊ intellectus illud qḋ in fundamēto ſue nature eſt abſtractum. Et dicit in qōne ſcḋa. ⁊ cū verificatū3 ē apḋ eos eē iſti⁹ ſube. v3. abſtracte cōſiderauerūt in nā formaꝝ nālīū ⁊ inuenerunt q̄ſdam eaꝝ ꝓpinquas ad actū ⁊ remotas a potētia: q2 quedam eaꝝ ſunt min⁹ paſſibiles q̄buſdā. ⁊ qḋ ē ſignū materie pro priū. eſ. ⁊ inuenerūt aīa3 magis purā a mā: ⁊ maxime in tellectū. Uult dicere vt credo gn̄abilē ⁊ corruptibilē3 vt virt⁹ cogitatiua ſequēs formā hoīs ꝓpriā intātū ꝙ dubitauerūt de ipſo an ſit mā̄lis vel nō. ⁊ q2 viderunt formas cognitas ex formis aīe ⁊ iuenerūt eas ſine mā ſciuerūt ꝙ cā cognitiōis eſt eē abſtractū a māa. ⁊ cū inuenerūt itell̄m nō eē paſſibilē cognouerūt ꝙ cā ꝓp quā nō cognoſcit formā nihil aliud eſt niſi q2 eſt ꝑfectio q̄dā potētialis. Uult dicere. ⁊ q2 eſt in mā. ſ3 qū eſt perfectio cōpleta cui non admiſceṫ potētia. Uult dicere ꝙ nō ē in mā. ⁊ tūc eſt itellect⁹ ⁊ de iſtis ia3 locut⁹ eſt Cōmētator in libro de aīa. poſtea ibide3 arguit aliter de hoc dicēs cum ipſi. ſ. phi viderunt etia3 ordinem exiſtētē in natura. ⁊ in actiones eius ꝓcedens ſm ordine3 intellectualem ſimilē ordini artificialis ſciuerūt ꝙ eſt hic itellect⁹ qui dedit iſtis potētijs nālibus hoc. ſ. ꝙ actiōes eoꝝ ſint ſm actiōes intellect⁹: ita ꝙ ſunt īgenioſe. ⁊ ꝓp has rōnes dixerūt abſolute ꝙ hoc ens qḋ eſt intellectus ſimplr̄ ē dans ordinē entibus inuētum in actiōes eoꝝ. Nā ſicut dicit Auer. 1 2. meta. in ſua media expōne. ordo itellectualis q̄ inueniṫ in entib⁹ que ſunt ꝑ ſe ſubſtātiam. Uult dicere abſtractū ineſt eis ꝓp ordinē exiſtentē in ſubſtātia ſimplici nō compoſita: q2 ipſa nō eſt in ſe itellect⁹ in actu: ſed ē intellectus ꝑ aliud ⁊ in potētia ⁊ cauſa eius eſt ordo itellectualis qui eſt in ſubſtātia ſimplici cui nō admiſceṫ materia: ſed eſt intellectus per ſe ⁊ ſua ſuba eſt in actu ⁊ eſt vere vnus ⁊ ſimplex ⁊ itellect⁹ i ipſo ē intellectū: ſ3 ſuba cōpoſita nō ē vere vna neq3 ſimplex neq3 eſt per ſe intellecta: ſ3 eſt intellecta per aliud: ⁊ nō intelligo hic de ſimplici illud qḋ dicit̄ reſpectu cōpoſiti ſicut dicimus elementa eē ſimplicia reſpectu miſti ex elemētis: ſed intelligo ꝙ i ipſo nō ſit aliq̄ multitudo ⁊ ꝙ eſt vnū dinoſ. ⁊ cum ſit ita illḋ qḋ intelligit corpus celeſte de prio ordine abſtracto a mā qui eſt cā in eternitate corporis celeſtis. ⁊ finis eſt cā in eſſe ordinis intellectualis in oībus partibus mūdi. ſicut illud qḋ intelligit rex ⁊ princeps de legib⁹ ⁊ regimine eſt cauſa i eē ordinis ⁊ regiminis in omnib⁹ partibus ciuitatis. Uult dicere in ſūma ꝙ illud qḋ eſt intell̄m in potētia ⁊ nō eſt in ſe ⁊ in ſua ſba intellectū: oꝑ3 ꝙ ſit tale ꝓp intell̄m in actu per ſe tale3: ꝯtinēs in ſe illum ordinē intellectualē ⁊ eſt cauſa illi⁹. Et dixit cōmēto. 6 1. 2ͦ celi. declaratū ē in phīcis ꝙ motor corpoꝝ celeſtiū nō eſt in materia. ⁊ declaratū eſt in libro de aīa. ꝙ illud qḋ eſt h⁹ eſt intellectus. ⁊ declaratum eſt in prima philoſophia ꝙ forma intelligibilis nō mouet niſi ſm deſideriu3 qḋ ſit a ſuo intellectu. p3 etiā ex fundamētis Auerrois cōtra Aui. ꝙ celum nō habet formā neq3 animā3 preter motorem abſtractum. ſ. alia a motore abſtracto. Declaratū eſt ergo celū habere intellectū ⁊ qḋ aīa eius eſt intellectus ⁊ motor. Qḋ autē anima ipſoꝝ ⁊ intellectus. eſt idē cum forma eoꝝ ꝓbatur. nam ipſe Cōmentator. 1 2 metaphy. cōmēto. 36. dicit. ſm igiṫ ꝙ iſta intellecta ſunt forme eoꝝ ſunt mouentia ſm agens ⁊ commento. 6. eiuſdem dicit. declaratum eſt igitur in hac ſcientia ꝙ ens nō materiale qḋ iam declaratum eſt eſſe mouens ſubſtantiam ſenſibilem eſt ſubſtantia antecedens ſubſtantiam ſenſibilem: ⁊ ꝙ eſt ꝑncipium eius ſm formā ⁊ finē. Et poſtea in eodē cōmēto inquit: ⁊ cecidit dubitatio in hoc qḋ principiū formale ⁊ mouens non ſunt tria numero ſed vnu3 in ſubiecto ⁊ tria in ratione. Uult dicere ſm diuerſas conſiderationes. vt p3 ibidē per ipſum ⁊ in media ſua expoſitione. 1 2. dicit cōcludēdo poſt hoc qḋ dixit de ordine intellectuali. Et ideo non inuenitur iſta ſubſtantia cauſa ſubſtantie ſenſibilis ſm qḋ ē mouēs ipſum tantū: ſed ſm qḋ eſt etiam cauſa eius ſm finem ⁊ ſm formam. Nam amatum ⁊ deſideratum eſt cauſa amantis ⁊ appetētis ſm iſtas tres diſpoſitiones. vult dicere qḋ inquātum deſideratum eſt bonum apud quod vel propter qḋ mouetur eſt finis: ⁊ ſm hoc de cā motus eternis: ⁊ eſt motor ⁊ forma etiam quia eſt perfectio eius ⁊ actiones eius ſunt per ipſum. actio autem rei prouenit ab ipſa propter eius forma3. ⁊ hoc magis declarabitur in qōne ſcḋa. Declaratū eſt etiam per illud quod poſui quod illa dr̄ anima inquātum appetit ⁊ mouet. na3 iſta ſunt propria anime: conſiderata autem ſm ſe dicitur intelligētia. ⁊ debes ſcire ꝙ ex dicto Auerro. in cōmēto. 36. duodecimi. vbi dicit ꝙ ſm ꝙ ſunt forme mouēt ſm efficiē: ⁊ ſic declarabitur ꝙ deus mouet effectiue. Na3 ipſe eſt forma ſine dubio: vt dictum ē multoties: ſed debes ſcire ꝙ ſm ꝙ ē aīa dicitur eē cum corpore. nam motor eſt cum moto. ⁊ omne quod eſt ex ſe motum mouetur per virtutē exiſtente3 in eo. Et ideo ſm iſtum modum dicitur eſſe finitum non in tempore: ſed in actione: id eſt ꝙ ipſe mouet corpus determinatū ſm motū determinatū: ita qḋ non poteſt mouere corpus maius neq3 motum velociorē: ſm enim iſtū modum appropriatur corpori: ⁊ dicitur eē cū ipſo quod corpus eſt vere diuiſibile ⁊ finitum: non tamen poteſt diuidi ſ3 habet partem extra partem: ⁊ illud eſt quod vere dicitur eſſe finitum vel infinitum: ſm autem ꝙ eſt intellectum ⁊ deſideratum aut ſm ꝙ eſt in ſe conſideratū non dicitur eē finitum neq3 infinitum eo modo quo declaraui. Nam ſm hoc non dicitur eē cum corpore: ſed dicitur de ipſo ſm ꝙ eſt intellectum ⁊ deſideratu3 quod mouet vel eſt cauſa motus eterni per tempus infinitu3. Et videtur mihi ꝙ hoc intellexit Cōmētator in tractatu de ſubſtantia orbis verſus finem. vbi dicit. ⁊ cum conſiderauit in virtutibus appetitiuis celeſtibus inuenit eas eſſe finitarum potentiarum. Et patet ꝙ ipſe non intellexit finitatem ſm durationē: Nam hoc eſt contra fundamēta ſua. Patet preterea ꝙ ab illis motoribus motus ē perpetu⁹: ergo non diſtinguitur niſi per operationem intellectus. id eſt ſm diuerſas conſiderationes. Nam ipſe ibidem dicit: ⁊ cum conſiderauit in continuationē motus eoꝝ fuit declaratum ꝙ cauſa continuationis motus earum non ē iſta virtus qua mouentur: ſed illud quod largitur eis cōtinuationem eſt aliquid appetibile: ⁊ quia continuatio nō prouenit niſi a motore non moto: ſequitur qḋ illud mouens neq3 eſt corpus neq3 potentiali in corpore ⁊ qḋ eſt intelligētia abſtracta. Patet ergo ꝙ cauſa continuationis ⁊ perpetuitatis motus huius ē: quia motor nō ē corpus neq3 admiſtus corpori aut materie: ⁊ hoc inuenitur in omnibus iſtis motoribus. Et ideo non indigemus alia cā ſicut putauit Joānes: nec etiā eſt dubiu3 ſicut poſtea declarabitur ꝙ intellectum ⁊ deſideratu3 ſunt vnū in re

cuȝ appetente ⁊ mouente.i.cū virtute qua mouet.ergo appetibile qđ eſt cauſa continuationis motus non diſtinguitur in eſſe a motore ſicut intellexit ibidem Joannes: non ergo diſtinguit̄ niſi ſm intētioneȝ ⁊ conſiderationeȝ ſicut dixit: ⁊ quod facit hoc quod dixi eſſe clarum eſt qđ dixit Cōmētator in illo tractatu ante hoc. Inquit enim ⁊ non eſt dicēdum ꝙ forme quibus mouent̄ corpora celeſtia ſint alie ab eis ad quas mouent̄ ⁊c̄. vt ibidem declaratur parum poſt dicit cōcludendo.ergo nihil eſt in corporibus celeſtibus per qđ forma qua eſt motus differat ab ea ad quā eſt motus: imo ſunt eedem forme: ⁊ nō differunt niſi in diſpoſitiōe ⁊ ad ideo quiuis poteſt : vt dicitur Ariſto. qđ intellectus ⁊ intellectum idem ſunt in corporibus celeſtibus. Declarat̄ preterea ex dicto eius ibidem. vbi dicit. ⁊ cum conſiderauit de iſtis virtutibus declaratū fuit ipſi ipſam eſſe virtutē appetitiuam de virtutibus anime tantū. Uult dicere ⁊ appetitus in ipſis preſupponit cognitionē.i.non eſt ſine cognitione. Et ideo intelligunt etiaȝ. Et dicit vlterius ꝙ cum ꝯſiderauit de iſtis virtutibus appetitiuis celeſtibus inuenit eas moueri ad appetibile nobili⁹ ipſis: ⁊ declarat̄ aūt poſtea ꝙ deſideratū eſt intellectū ⁊ ipſe ⁊ ſuū intellectuȝ ſunt vnum. Et ideo non poſſumus intelligere ex dicto Cōmētatoris: ꝙ differunt in re: ⁊ maxie qr anime eorum abſtracte ſunt a materia. abſtractuȝ aūt a mā eſt intellect⁹ ſicut dixit. Intellectus aūt ⁊ itellectū ꝓ eo quo iam dixit eſſe ideȝ qđ deſideratum ſunt vnū ⁊ idē in ipſis: ⁊ in fine dicit ꝙ iſtud corpus celeſte intelligit hanc intelligētiaȝ. Uult dicere deſideratam que eſt cauſa cōtinuitatis motus: ⁊ pȝ ꝙ ipſe itelligit hic per corpus celeſte aiam celi que ē intellectus: ſicut declaratuȝ ē. declarabit̄ aūt poſtea ꝙ intellect⁹ i abſtractis ⁊ intellectuȝ ſunt vnū ⁊ idem. Et ſi dicta Cōmētatoris nō intelligunt̄ ſicut dixi nullo modo verificabitur illud qđ poſui in declaratiōe principalis concluſionis ex v̄bis ei⁹ in ſua media expoſitione. vbi dicit illud quod intelligunt de principijs determinatis vel proprijs eorum : ⁊ multa alia ibidem poſita non erunt vera ſi nō intelligētur v̄ba Cōmētatoris ſicut dixi: ⁊ conſidera illa verba.

¶ Scđa ꝓpoſitio ꝙ intelligens intellectus ⁊ intellēm ſunt vnuȝ ⁊ idem in quolibet abſtractoꝝ.i. ꝙ in quolibet abſtractuȝ intelligens intellectus ⁊ intellectū in eo ſunt idem. In hoc tn̄ eſt differētia inter primū ⁊ reliquas intelligentias: hec ſuppoſitio eſt quaſi nota per illud qđ iā dictum eſt ⁊ magis declarabit̄. qđ autē intelligēs ⁊ intellectus ⁊ itellectū in abſtractis ſunt vnum declaratū eſt ex verbis phi ⁊ Cōmētatoris cōmēto. 3 9. 1 2. cōmēto. ſi. ⁊ i libro deſtructio deſtructionū. qōnē 3ª. in tertio mō prope finē ſermonis icipiētis. Dico cum dicimus rem eſſe poſſibile eſſe. Et in qōne dicente an deus ſit vnus in ſermone incipiēte. Et cū totuȝ hoc ipſi dicunt deū. Et in qōne querēte an deus cōuenit cuȝ alio aliquo in genere. in ſermone incipiēte. Cōpoſitio aūt que eſt inter genus ⁊ differētiaȝ: ⁊ in multis alijs locis ibidem: ⁊ in abbreuiatione ſua metaphyſica: ⁊ in qōne ſexta inquit. Et ſi ſit aliqđ ſine mā intellectus in ipſo eſt itellēm: ⁊ dicit ꝑterea in illo libro. Et qr ꝑmuȝ. ſ. ens eſt apud oēs ſimplex. videt̄ iſti.i. Auic. ⁊ alijs difficile qūo ab ipſo ꝓuenit multitudo intūi ꝙ iduxit ſunt ꝑ ꝑ hoc dicere ꝙ prim⁹ nō mouet motum diurnū ſȝ a primo ꝓuenit mouēs motū diurnū: ⁊ ab iſto motore ꝓueniūt duo: celum qđ mouet : ⁊ motor q ē ꝑter ipſuȝ: ⁊ hoc eſt error ſm fundamēta phicorū. nam intelligens ⁊ intellectum ſunt vnum ⁊ idem in itellectu humano maxime in abſtractis: ⁊ poſtea dicit qđ cum fuit intellēm ex verbis Alfarabij ⁊ Aui. ꝙ motor ſcđs intelligit ſuā ſubſtantiam ⁊ intelligit ſuā cauſam: ⁊ ſm ꝙ intelligit ſe ordinatur vel prouenit aliquid. Et ſm qđ intelligit de ſuo principio prouenit ab ipſo aliud quaſi ipſe hȝ duas formas aut duas ſubas vel nāo ſicut intellexit Algaçel ex dictis ipſorum eſt falſum. nam ſi ſic eſſet cōpoſitus plus q̄ ee vna forma: ⁊ tūc illa forma erit vna in ſubiecto multo ſm diffinitionem: ſicut eſt aia. Et dicit in ſua abbreuiatione metaphyſice. ꝙ hoc erit proprium intellectui ſm qđ ē nō mā le. ſ. ꝙ intellectus ⁊ intellectum ē vnum. Et ideo inuenit̄ hoc i oibus abſtractis: ⁊ hoc declarauit magis ibidē: ſȝ ego accepi intētionē q̄ſi tm̄. neȝ ſiqs vult ſcire iſta ex loco vbi ordinate de iſtis tractāt phi erunt ſibi ꝓbabilia. vt bn̄ declarat Cōmentator cōtra Algaçel in libro. d. d. Et dicit in libro illo in qōne querēte: an mundus ſit effect⁹ dei grā in 3ª difficultate. ꝙ nō eſt ſuba vel quidditas intelligētie cauſate apud phos niſi illud qđ intelligit ſuo ꝑn°. Et nō ſunt hic due res. ſ. vna ex iſtis qdditas ⁊ reliqua intētio vł res addita ſupra quidditatē vel ſubſtantiā. Nam ſi fuiſſet ſic eſſet cōpoſitū ſimplex: aūt. ſ. abſtractū nō eſt cōpoſitū. pȝ ergo ꝙ intelligēs intellectus ⁊ intellēm ſunt vnū ⁊ ideȝ in abſtractis. Quȝ autē ſit drīa in hoc inter ea aliquo mō declaro declarādo ꝑus ꝙ alie intelligētie intelligunt ꝑmū: hoc autē ꝓbat̄ multiplr: ꝑmo vniuerſali mō: ⁊ hoc declarādū ꝙ iſta abſtracta de neceſſitate hn̄t ꝑmū ꝑn^m: ⁊ ꝙ nō ſunt oino diſtincta ita ꝙ nō ſit inter ea dependentia cauſe ⁊ cauſati: ⁊ hoc ſic : nam hoc nomē. ſ. ꝑn^m aut dicitur de eis vniuoce aut equiuoce aut ſȝ ꝑus ⁊ poſteri⁹ qđ vocat̄ analogie: ſȝ nō pōt dici vniuoce. nam vniuoca nō ſunt multa niſi ꝓpter māȝ: ⁊ h̄ aūt ſūt imeterialia. ⁊ falſuȝ eſt etiam ꝙ dicat̄ de eis pure equiuoce: qr iam declaratū eſt ipſa eſſe vnius generis ⁊ nō intelligo hic per gen⁹: gen⁹ diuiſuȝ in ſpēs. ſed qđ dī vniuoce. Nam hoc impoīe eſt in eis: ſed itelligo qđ vniuerſale dictum de eis ſȝ prius ⁊ poſterius vel quādā nāma ſicut h̄ nomē intellect⁹ ⁊ abſtractū ⁊ principiū. ſ. ꝙ vere dicit̄ de ipſis. ſ. ꝙ ſunt ꝑncipia ⁊ motores vni⁹ entis. ſ. mūdi ⁊ ſi nō: mūdus nō eſſet vn⁹ ⁊ colligat⁹: ⁊ cū hoc ſit ita nō pōt dici de ipſis hoc nomē principiū niſi ſm pri⁹ ⁊ poſteri⁹: ⁊ ſed illa qb⁹ dicit̄ aliqđ ſm prius ⁊ poſterius de neceſſitate ſunt attributa ſȝ ad aliqđ qđ eſt cauſa eē illius diſpoſitionis in eis. Uerbi gratia. hoc nomē caliditas dicit̄ de rebus calidis per habitudinē ad ignem qui eſt cauſa caliditatis alioꝝ calidoꝝ: ⁊ ex hoc apparet qđ eſt aliqđ ꝑmū ꝑncipiū iſtoꝝ motoꝝ. ¶ Preterea. Nos videm⁹ iſtos motores eē diuerſificatos in nobilitate ⁊ dignitate. Nā motor motus diurni nobilior eſt oibus: ſicut declaratum eſt ſuo loco: ⁊ res autē diuerſe in dignitate: qn̄ nō ſunt diuerſe ſȝ ſpeciē: tūc diuerſitas inuenta in eis eſt ꝓpter prioritateȝ quorūdaȝ eoꝝ ſup alios in illa intētione vel re in qua cōueniūt. Res aūt ſic diſpoſite de neceſſitate quedā earū ſunt cauſate a quibuſdā ⁊ ꝑmū in eis eſt cā in eſſe omniuȝ alioꝝ. Et ex hoc videt̄ qđ ꝑmus mouet ſȝ efficiēs. Naȝ poſtq̄ abſtracta ꝯueniūt in ſuba ſicut dictū eſt debēt cōuenire in actiōe ſequēte ſubam. Hoc etiaȝ pȝ alia via magis ꝓpria. Nam nos videm⁹ actiones iſtoꝝ corpoꝝ celeſtiū ordinatas vel productas ꝑ eoruȝ motus ⁊ iuuant in eſſe cuiuſlibet entis iſtoꝝ inferioꝝ ⁊ i conſeruatiōe eoruȝ in tm̄ qđ nos videmus qđ ſi aliqs iſtoꝝ motuū nō eſſet corrūperet̄ eſſe rerū ⁊ ordo earū. Et iō videmus lunam ⁊ ſtellas erraticas qđ quaſi ſeruiūt ſoli ⁊ ſequunt̄ ipſuȝ. naȝ nos videmus ſemp eas pergere ſm diſtantias determinatas. ſ. in ꝓpinqtate ⁊ remotiōe ⁊ ſm vias determinatas. ſ. in velocitate ⁊ tarditate ſicut declaratum eſt in aſtronomia. Et hec actio nō ꝓuenit ab eis vel non ineſt eis accidētaliter: ⁊ cuȝ ſit ita ipſi de neceſſitate querunt ⁊ ꝯſequunt̄ vnū finē: ⁊ qr eſſe eoꝝ nō eſt ꝓpter res inferiores. finis ergo ille in quo ꝯueniūt eſt cāȝ h̄ qđ cōueniunt ⁊ cōcurrunt ⁊ adiuuant in ꝓductione cuiuſlibet inferio

tis. Nam res acta vel producta cum eſſe illius perficitur per plus vno motore. Illud perficitur per ſe: qꝛ conueniunt illi motores in vno fine: ⁊ vniuerſaliter mũdus eſt vnus per vnum principium: ⁊ ſi non vnitas inueniretur in entibus vel in mundo per accidens: vnde quaſi manifeſtum eſt per ſe ꝙ mundus cõſtat ex cauſis ⁊ cauſatis. Et ⁊ per iſtas cauſas cognouerimus primã cauſam. Et qꝺ verificat hoc totum eſt: qꝛ nos videmus ꝙ reliqua corpora celeſtia mouentur motu diurno: ⁊ quaſi oĩa ſequũtur primũ motorem ⁊ ſeruiunt ei. Declaratum eſt ergo ꝑ aggregata ex dictis Auerrois ⁊ fundamentis eius hinc inde poſitis ꝙ primus eſt cauſa aliorum motorũ: ſꝫ nulla eſt via ſm quam eſt cauſa eorum: niſi per illud qꝺ intelligunt de ipſo: ergo intelligunt primum. nam ſicut dicit diuinus Auerrois in abbreuiatione metaphyſice: cum poſuerimus vnũ eorũ eſſe cauſa alterius de neceſſitate cauſatum intelligit ſuam cauſam. Nam hec duo conuertuntur in eius. ſ. ꝙ intelligit ex iſtis ꝓncipijs aliud: illud aliꝺ eſt ſibi cauſa: ⁊ illud qꝺ eſt cauſa illius cauſatum intelligit illud: ⁊ declaratur etiã hec cõcluſio per rõnem vltimam ꝓbantẽ cõcluſionẽ precedentem imediate. ſ. ꝙ primꝰ motor eſt cã aliorũ. Et ideo dicit Auerrois in ſua abbreuiatione. reliqui motores cõueniunt cum hoc mobili. ſ. primo in motu eius. ergo in cognitione eiꝰ conueniunt. Probatur preterea alia via. quilibet eorũ intelligit ſuã ſubſtantiam: ſed nõ põt intelligere ſuã ſubſtãtiã niſi intelligẽdo illud per qꝺ ſuſtentatur vel cõpletur ſua eſſentia: ſꝫ ſua eſſentia ſuſtentatur aut cõpletur vel exiſtit in eẽ per primũ. ergo intelligit ꝑmũ quilibet eorũ. ¶ Preterea apparet hoc. nõ itellectꝰ ſꝫ ꝙ intellectꝰ verſatur circa ens nõ circa ꝑuatum. volo dicere ꝙ intellectꝰ nõ dꝫ. eſſe intelligẽs non entis: ſed nõ eſt aliqꝺ ens preter iſta entia que intelligimꝰ. ergo itellectus illorũ cognoſcũt hec entia vel verſantur circa hec. Et cum declaratũ eſt ꝙ cognoſcũt hec entia: aut cognoſcunt ipſa eo modo quo nos cognoſcimꝰ ipſa: aut mõ nobiliori: ſꝫ falſum eſt ꝙ cognoſcũt illa vel cõſiſtant in cognitione eorũ eo modo quo noſter itellectꝰ: qꝛ ſic minꝰ nobili ꝑficerentur ⁊ eſſent cauſata ab iſtis entibus ſicut deducit bene Cõmẽtato. 12. meta. ⁊ in libro deſtructio. deſtructionum. ergo cognoſcũt illa modo perfectiori ⁊ ſm eſſe nobiliori qꝫ eẽ circa qꝺ vel ſm ꝙ cõſiſtit itellꝰ vel cognitio noſtra. Nã vera cognitio eſt illa que eſt cõformis rebus. Et iꝺ ſi illa cognitio ſit nobilior cognitiõe noſtra cognitio earum verſatur circa entia ſm nobiliorẽ modũ eſſendi qꝫ modũ ſm quẽ verſatur noſtra cognitio: etiã eſt eſſe nobile entis. ſ. eẽ intellectuale qꝺ eſt cã: nobilius aũt eſſe entium eſt eſſe qꝺ hꝫ in ꝑma cã. Et ideo deꝰ eſt oĩa entia aliquo modo ⁊ cognoſcit ipſa cognoſcẽdo ſuã ſubam. relique aũt intelligẽtie intelligũt illa ſm ꝙ intelligũt de ordine exĩte in prio. Intelligũt ergo ꝑmũ: Nam relique intelligẽtie aſſimilantur ꝓncipibꝰ ꝑticularibꝰ qui ſunt ſub ꝑmo principe. eſſe autẽ iſtorũ principũ inqꝫtũ ſunt ꝓncipes ꝑticulares eſt ꝑ illud qꝺ habẽt de ordine vlĩ quẽ hñt a ꝑmo: ⁊ qꝛ entia iſtarum intelligẽtiarũ eſt illud qꝺ intelligunt de ordine vniuerſali exiſtente in ꝑmo: ſequitur ꝙ eſſentia illorũ eſt illud quod intelligunt de ꝑmo. Utrum aũt intelligunt primũ ſm ꝙ ſũt cauſate ab ipſo. ſ. an intelligunt ſe eſſe cauſatas. non eſt hic locus huius. ⁊ forte declarabitur per dicta ⁊ dicenda hic. poſtqꝫ aũt hoc ſic declaratũ eſt: declarabitur facilr differẽtia que eſt inter vnitatẽ intellectus itelligẽtis ⁊ itellecti in prima cã: ⁊ vnitatẽ earũ in reliquis itelligentijs: ⁊ non opꝫ aliud facere i hoc niſi ꝯgregare dcã Auerrois in hoc ⁊ expone illud qꝺ eſt difficile in eis per illud quod eſt notũ magis: ⁊ tũc erit hec ꝯſideratio cõpleta: inuenio enim Cõmẽtatorẽ. 12. metaphyſi. cõmẽto. 51. dicẽtẽ. ⁊ ſic ꝑꝫ. eſſe in alijs intelligẽtijs abſtractis: ſed primus eſt ſimplicior eorum. Et ideo eſt vnus ſimplr ſine aliqua multiplicitate: nec propter alienitatem intellectus ⁊ intellecti: neqꝫ propter multitudinem intellectorũ. quaſi enim oſtendit per hoc medium quo poſſumus ſcire differentiam inter vnitatẽ primi ⁊ aliorũ motorum cum dicit: neqꝫ ꝓpter alienitatẽ intellectus ⁊ intellecti ſicut magis declarabitur. Dicit etiam in libro de ſo. d. in mõ tertio queſtionis que rẽtis an mundus ſit effectus dei. neceſſarium autẽ ꝑ aliꝺ vult dicere eo modo quo ſuperius declaraui circa poſitionem Auicẽ. intellectus intelligit in ipſo aliquam compoſitionẽ ex cauſa ⁊ cauſatum: ⁊ ſi ſit corpus inuenitur i eo multitudo vno modo ⁊ vnitas aliquo modo. i. vnum in actu multum in potẽtia. ⁊ ſi ſit incorporeum intellectꝰ non intelligit in ipſa multitudine neqꝫ in actu neqꝫ in potẽtia. Sed vnitatẽ omnibus modis. Et ideo antiqui vocant hoc genus entium ſimplicia. Et cum hoc dicũt de illis entibꝰ ꝙ cauſa eſt ſimplicior cauſato. Et ideo dicunt antiqui ꝙ ꝑmus eſt ſimplicior. Nam ꝑmus nõ intelligitur in eo cauſa ⁊ cauſatum. Uult dicere ſed tm̃ eſt cauſa. Alij aũt ꝑmo intellectꝰ intelligit in eis aliquã cõpoſitionem. Unde Cõmẽtator loquẽs de Auicẽ. ibidẽ cõplẽs ſuum ſermonẽ inquit: ⁊ ſi intellexit per poſſibilitatẽ diſpõnem intellectualem. i. vt credo per operationẽ intellectus: non ſequitur ꝓpter hoc ꝙ aliquis iſtorũ ſit cõpoſitus ſꝫ itelligitur in ipſo compoſitio ſꝫ ꝙ eſt ex cauſa ⁊ cauſatũ. Et debes ſcire ꝙ hoc qꝺ dicit: ⁊ ſi ſit corpus vſqꝫ i finem declaratũ eſt ab ipſo ꝑfecte in illo libro in ſermone incipiente. Compoſitio autẽ que eſt inter genus ⁊ dĩam. Et poſtea dicit loqnẽs de Algaçel illud qꝺ ponit de mẽte ꝑhoꝝ. ſ. ꝙ inuenitur multitudo in alijs a prima cã tantum ẽ ſermo corruptus non cõueniẽs principijs phyſicorũ. Nam nulla eſt multitudo in illis intelligentijs apud eos. Et nõ diſtinguũtur apud eos ꝑ ſimplicitatẽ ⁊ multitudinẽ. Uult dicere ꝙ nõ ẽ multitudo: ſicut ponit Algaçel in quidditate vl' eẽntia ꝙ per idem accipio in iſto loco. ſ. loquẽdo de ſeparatis quorũ quidditas eo modo quo dicitur habere qualitates: qꝛ ſm veritatẽ ſunt quidditate: ⁊ mõ tñ conſtitute ex genere ⁊ differẽtia nõ diſtinguũtur ab eſſentia: ſꝫ illi diſtinguũtur per cauſam ⁊ cauſatum: ⁊ differẽtia in hoc ꝙ primus intelligit ſuã ſubſtãtiam ⁊ reliq motores ſuas ſubſtãtias ẽ ꝙ ꝑmus itellectus intelligit de ſua ſubſtãtia rẽ exĩtẽ in ſua ſuba nõ rẽ que refertur ad cãm: ⁊ reliq aũt itelligẽtie itelligũt de ſua ſuba rẽ relatam ad cãm earũ. ⁊ ita igreditur earũ ſubſtãtias multitudo hoc modo: ⁊ dicit poſtea in illo loco non ſequitur ꝙ itellectus ⁊ intellectum ⁊ oĩbus intelligẽtijs abſtractis ẽ vnũ ⁊ idẽ qꝺ oẽs ſint cauſe eque ſimplices. Nã ꝑhi. ſ. ꝑhl ponũt qꝺ hec diſpoſitio inuenitur vel dicitur ĩ intelligentijs ſꝫ magis ⁊ minus. Et non inuenitur vere niſi in prima intelligentia: ⁊ cauſa in hoc eſt qꝺ ꝑmus itellectus in ſua ſubſtãtia ꝯſiſtit oĩno per ipſum: reliqꝫ aũt intelligẽtie intelligunt ĩ ſuis ſubſtãtijs qꝺ ipſe ꝯſiſtunt per ipſum: ⁊ ſi itellectus intelligens ⁊ intellectũ in quolibet illorũ eſſet vnum eo modo quo in primo eſſet ſubſtantia exiſtens ꝑ ſe cõueniens ſubſtantie exiſtẽtes per aliud vel intellectus nõ continuaret eam rem itellectã. Dicit ꝑterea in illa qõne in tertia difficultate modi tertij. ⁊ differẽtia inter cauſam ⁊ cauſatum eſt qꝺ prima cauſa eẽ eius oĩno eſt per ipſam: ⁊ eẽ autẽ ſcꝺe ꝑ relationẽ ad primã cãm. Nam eſſe cauſate eſt ſua met ſubſtãtia: ⁊ nõ eſt res addita ei: ſicut eſt diſpoſitio hec i cauſatis mãlibus. verbi gratia. Color eſt res exiſtẽtes i ſe in corpore. i. eſt res abſoluta: ipſum aũt eſſe cauſa viſionis eſt ſm qꝺ eſt relatum vel relatiuum. Uiſio autem nõ habet eſſe niſi per iſtam relationem vel ſuum eſſe cõſiſtit in relatione. Et ideo abſtracta a materia ſunt ſubſtantie de natura relatiõis vel relatiui. Et ideo referuntur

cauſa ⁊ cauſatū in formis abſtractis a materia. Et ſi hoc erit bñ intellectū omnia que dicta ſunt in hoc de mente Auerrois erūt q̄ſi intellecta: ⁊ ex hoc autē ꝙ relique intelligētie intelligunt ꝙ primo eſt cā eoꝝ. Nam ipſa intelligūt ſubſtantias earum: ſed ſubſtantie earū ſunt de natura relatiuorū: ita ꝙ ſuū eē conſtituitur per relationem: ergo intelligūt rē ad quā referūtur. ¶ Preterea. Intelligūt primū ⁊ intelligūt ſe intelligere primū vel illud qđ eſt primum. intelligēs aūt hoc pfecte de neceſſitate intelligit ſe eſſe cauſatū a re intellecta. ergo ⁊c. ¶ Itē i ſua abbreuiatione metaphyſice. in hoc queſito dicit. primū ⁊ vere ſimplex eſt illud qđ non indiget alia re extra ſe in cognitione ſue ſubſtantie. ⁊ vult ibidē ꝙ relique intelligētie indigēt hoc. ⁊ dicit comē. quīto tertij de anima. i ſolutione 3ᵉ difficultatis. opinandū eſt enim ꝙ iſtud. ſ. intellectus materialis ē quartū genus eſſe: quēadmodū enim ſenſibile eſſe diuiditur in formam ⁊ materiam ſic intelligibile eē diuiditur in conſimilia his duobus. ſ. in aliquod ſimile forme ⁊ in aliqđ ſimile materie. ⁊ hoc neceſſe ē in omni intelligētia abſtracta q̄ intelligit aliud ⁊ ſi non eēt multitudo in formis abſtractis: ⁊ iđ declaratū ē in pma phīa qđ nulla eſt forma liberata in potentia ſimplr niſi prima forma que nihil intelligit extra ſe: ſꝫ eſſentia eius eſt qdditas eius. ille aūt forme diuerſificant in qdditate ⁊ eſſentia quoquo modo: ⁊ niſi eſſet hoc genus entiū qđ ſciuimus in ſciētia anime non poſſemus intelligere multitudinē in rebus abſtractis: quemadmodū ſi nō ſciremus hic naturā intellꝰ nō poſſemus ſcire qđ motores abſtracti ſunt intellectus. Hoc aūt vltimū iam declarandū ē. p illud qđ iam dixi: reliquum autem ſui ſermonis declarabitur ponēdo verba eius. circa hoc in libro deſtructio deſtructionū. ⁊ in alijs locis: dicit enim in 3ᵃ qſtione verſus finē. Videtur enim ꝙ cauſa multitudinis intelligētiarum abſtractarū eſt propter diuerſitatē naturarū receptiuarū eaꝝ p illud qđ intelligūt de primo principio ⁊ p illud qđ acquirunt ab ipſo de vnitate q̄ eſt vna actio in ſe multa vel multiplicata propter multitudinē recipiētiū ipſam. ſcꝫ vnitatē: ſicut eſt de pncipe ſub quo ſunt multi duces particulares: ⁊ ante hoc in illa queſtione inquit. ⁊ nō eſt remotū qđ ipſuꝫ. ſ. primū pncipiū ſit vnū in ſe: ꝫ ſiderant tū de ipſo multe intentiones ⁊ cogoſcuntur cognitiones diſtincte vel diuerſe. i. intelligitur modis diſtictis ab intelligētijs. ⁊ ſimile huic dicit ibidem multoties. ⁊ dicit in epiſtola de poſſibilitate continuationis. caplo 13ᵉ dicēs. ꝙ ſi poſuerimus ꝙ que intelligunt formas abſtractas a magnitudine non ſint aliquo modo cum magnitudine apparebit huius contrariū in corporibus celeſtibus. Nam potētie coꝝ quibus intelligunt abſtracta ſunt cū magnitudine. ⁊ ante hoc dicit in illa epiſtola. nam intellꝰ materialis: q: nō habet aliquam formam formarū ſiult ſimilior omnibꝰ rebꝰ animabꝰ corporum celeſtium. Nam diſpoſitio aie ipſis nil aliud eſt niſi appetitus ad motū apud cognitionē illarū illā formam abſtractam p modū receptionis. Et hoc totū verificatur ſicut dixi ſuperius cū conſiderata fuerit ſm qđ ſunt. animata. Declaratū ē ergo ꝙ vnio intellectꝰ intellecti ⁊ intelligētis nō eſt in omnibꝰ abſtractis vno modo. Declaratū eſt ēt ꝙ in reliq̄s abſtractis intelligitur i eis aliquo mō recipiēs ⁊ receptū: ⁊ potētia. nam ſm qđ in ipſis intelligitur recipiēs de neceſſitate intelligit potētia: in primo aūt non intelligitur recipiēs ⁊ receptū niſi forte alio mō. potētia aūt nō intelligit in ipſo ⁊ bñ ꝯſidera ne putabis ꝯdictionem in verbis. Nam reliqui motores recipiunt intellectionē ſuam a primo. pmus aūt intelligit de ſe rē exiſtētem in ſe non exiſtē in alio ⁊ intelligit illam p modū receptionis: tū in pmo etiam intelligit intellꝰ. intellectū ⁊ intelligens ſicut declaratū eſt ꝯmē. 39. 12. metaphyſice. Ex iſtis patet intētio Cōmētatoris in libro ð anima. cū dixit. niſi eſſet hoc genus entium ⁊c. Nam nō poſſemus intelligere multitudinē vel diuerſitatē in eis niſi ppter naturas earū receptiuas aliquo modo ſicut dictū eſt. per dicta aūt Joānis in 3ᵒ de anima non verificat hoc dictū Commē. vt ſciunt intelligentes: q̄uis multa bona dixit. debes tamē ſcire qđ non oꝫ dici potētia abſolute illa potentia q̄ intelligitur in iſtis abſtractis: neqꝫ eſt ſimilis omnino potētie intellectus noſtri: nam nō ſunt in aliqua hora vel inſtanti in potētia vt recipiant rem vel diſpōnē: q: ipſe ſunt eterne ⁊ ſi de nouo vel vere reciperent eſſent generabiles ⁊ corruptibiles. ⁊ maxime q: intellectus eorū eſt idē cū ſubſtantia eorū. ¶ Preterea. Si ſic q̄re non recipiūt hoc intellectū vel iſtā intellectionē antequā pducēs ⁊ recipiēs inueniūtur ſemper ſm vnam diſpoſitionē: ⁊ ſemp eſt inter illa eadem habitudo: ⁊ ipſe ſubſtantie non intelligūt hec inferiora eo modo q̄ ſunt: ⁊ ſi dicatur facta ē in eis noua potētia vel diſpoſitio hoc idē quero tūc de illa potētia: ⁊ ſic erit pceſſus i infinitum. Cum igitur non eſt in eis res noua non habent vere efficiētē: ſicut ē i intellectu noſtro: ſicut dicit Cōmētator i libro de anima. in pncipio cōmēti pdicti ⁊ in fine cōmē. ſcđi. ⁊ cū nō habēt vere efficiēs nō inuenitur in eis recipiens vere neqꝫ receptū: ſ. aliquo modo. ex iſtis pꝫ qđ prima cauſa ē vere vna nullam habens compoſitionem in ſubſtantia neqꝫ intellectꝰ aliquo modo differt ab intellecto in ipſa: neqꝫ habet aliquo modo potentiam neqꝫ eſt aggregatū ex ſubſtātia ⁊ proprietatibus. Nā ſicut dicit Cōmē. 12. metaphyſice. cōmēto 39ᵒ omne cōpoſitū ē nouū. vult dicere ſi ſit compoſitū in ſubſtantia. ſ. ꝙ ſit cōpoſitū ex mā ⁊ forma aut ex gñe ⁊ differētia aut ſimile gñi ⁊ differētie. vbi gratia ſubſtātia ⁊ proprietates ptinētes ad eēntiam que ſunt partes eēntiales eſt vere nouū ⁊ ſi ſit aggregatum ex ſubſtātia ⁊ proprietatibus additis extra animā eēntie ē compoſitū vel cōſtitutum ex conditione vel ꝯditionato vel ex cā ⁊ cāto: ⁊ cum hoc ē vnū de neceſſitate ē cātū ſicut declaratuꝫ ē ab ipſo in libro deſtructio deſtructionū expreſſe loquēdo de proprietatibus ⁊ ſua abbreuiatione metaphy. ⁊ aliq̄liter cōmēto 51ᵉ. 12. ⁊ a fortiori ſi ſit cōſtitutū p efficiētē vel recipiētē ⁊ receptū vel cātū. Nam tunc illud aggregatuꝫ nō ē prima cā ſicut optime declarat in illo libro: ſed ē actus purus pfecte vnus. ſm pncipia phōrum. dixi aūt proprietatibus additis extra animā eēntialibus vel nō: quia quādo ſunt multe ille pprietates ppi diuerſas ꝯſiderationes vel pprietates dicte ſm negationeꝫ ita quod ex illis non ſeq̄tur aliq̄ multitudo nō negat a phīs: ſicut dicit ibidem Auerrois. Verū aūt hec potētia in abſtractis ſit diſtīcta ineē ab intellectu eoꝝ aut ſm conſiderationē tm̄: ⁊ diſſicultates acciūtes nō eſt hic locus pprius, ſed hoc hꝫ locū in queſtione de vnitate itellectꝰ: ibi eni dixi multa de hoc ⁊ quaſi ð oībꝰ iſtis ſuppoſitionibꝰ. Debes autē ſcire qđ ſi intelligat in pmo de anima ⁊ recipiēs aliquo mō intelligitur: tū mō alio a mō ſm quē intelligit in reliquis abſtractis. Nā ipſe recipiūt intellectū vel intellectionē aliq̄ modo ab ipſo: pripſe aūt primus eſt ſibimet intellectum.

¶ Tertia propoſitio qđ deſiderans vel appetens ⁊ deſideratū in abſtractis ē intelligēs ⁊ intellectū. Ex iſta ſeq̄tur ꝙ appetens eſt idē in ipſis cum deſiderato vel appetito: hec ſuppoſitio declarata eſt p illud qđ declaratum eſt in fine prime ſuppoſitionis: ⁊ per illud qđ apparuit ex dictis Cōmē. ꝙ ſunt cāe ſm motorē ⁊ finē: ⁊ non eſt dubium ꝙ finis in ipſis eſt idē cum deſiderato: ſed ipſe declarat hoc ex intētione. 12. metaphyſice 36ᵉ cōmē. Et in principio iſtius cōmēti inquit. ⁊ videt de iſtis principijs que ſunt in corporibus celeſtibus qđ deſideratuꝫ in eis idem eſt cū intellecto. Et iam declaraui ꝙ appetitus eoꝝ prouenjādo ſu. phy.

nit ab intellectu ⁊ cognitione. ergo deſiderans eſt intelligens vel intellectus. nota tñ ꝙ inq̄ʒtum dicitur deſideratum. ſ. ſm illam conſiderationem videtur magis nobile ⁊ honorabilior appetente. Nā deſideratum aſſimilat̄ fini vel eſt finis in ipſis. finis autem inq̄ʒtum finis nobilior ē eis que ſunt propter finem. Et hoc valde manifeſtum ē intelligentibus Cōmen. Auerrois ⁊ principia eius.

¶ Quarta ſuppoſitio qḋ motores corporū celeſtium mouent ꝑ ſe. ⁊ primo ꝓpter ſe: ſecundarie aūt propter aliud. ſ. propter exitum iſtorū inferiorū in actum ⁊ conſeruationem eorum. Iſta ſuppoſitio iam poſita eſt ſuperius ⁊ declarauit eam Cōmē. 12. metaphy. cōmēto. 36. vbi dicit ꝙ non mouētur niſi qꝛ intelligūt ex ſe qḋ perfectio ⁊ ſubſtantia eorum eſt in motu ⁊c. ⁊ etiam intelligunt ꝙ motus eſt cauſa exitus eius qḋ eſt in potentia in illis formis abſtractis ad actum. ſ. ad formas materiales: ⁊ declarat ibidē qḋ intēdit: cum dixit in potētia quēadmodum dicimus ꝙ forme artificiales habēt eſſe in actu in materia ⁊ in potētia in aīa artificis. Et dicit poſtea: ſed tamē motus eorum non eſt propter exitum iſtarum formarū a potentia in actu non ita ꝙ illud eſt ꝑfectio prima eoꝝ ſed ita ꝙ illud eſt conſequēs ꝑmam ꝑfectionē eoꝝ. Intelligit ergo in hoc ſermone ꝑ corpus celeſte aggregatum ex corpore ⁊ ſuo motore qḋ eſt ſicut vnum animal: mouētur ergo ꝑ ſe ꝑmo vt aſſimilētur ꝑmo. i. vt ſint ſm meliorē diſpōnes que poſſibilis eſt in natura eoꝝ: melior aūt diſpoſitio eſt eē mota q̄ʒ quieſcere. Nam motus ē ꝑfectio viui ⁊ eſt vita rerū naturaliū ⁊ ideo querūt motū propter motūmet. Nam ipſa intelligūt ex ſe ꝙ ꝑfectio eoꝝ eſt in motu ſʒ nō intelligo ꝙ cognitio eoꝝ ordinat̄ ꝓpter motum. Nam ſi hoc eēt: ſic magis nobile eēnt ꝓpter minꝰ nobile. ſicut dicit Auerrois in ſua abbreuiatione: ſed qḋ motꝰ ꝓuenit a ꝑfectione ⁊ cōſeqtur ipſam ſicut cōbuſtio ſeqtur ignē. ſ. eſſe combuſtiuū: hoc tamen dʒ intelligi diuerſimode ab abſtractis ⁊ in corporibꝰ eorū. Nam prima actio abſtractoꝝ eſt intellectio q̄ eſt ſubā eoꝝ. ſcḋa autem actio. ſ. ſequēs ſubām eorū ē mouere: ⁊ iō continuat̄ ꝑfectio eorū per mouere. corpoꝝ autē celeſtium actio ꝑma ē recipere motū eternū circulare. i. moueri i eterno ⁊ ſemꝑ a motoribus eoꝝ: q̄ tamē ē ꝑncipal'r propt̄ ſuū eē. ſ. ꝓpter eternitatē motus illius corpis vt dicit Cōmē. 2. celi cōmen. 7°. ordiant̄ tñ corpus illud ⁊ motus ad motorē. Naʒ ſi ſit abſtractū eternū cuiꝰ actio ē mouere ſemꝑ oportet eſſe corpus eternū ſemꝑ motuʒ. Et ideo dicit Cōmen. in libro. d. d. ꝙ motus eſt actio eoꝝ ꝓpria ꝑꝑ quē inuēta ſunt. Et ideo ſi motores eoꝝ non eēnt non eēt motus: ⁊ ſi motus nō eſſet actio eoꝝ ꝓpria non eēt: ⁊ tunc ſuba eorū nō eēt. ꝓbat̄ ꝑterea ꝙ ꝑfectio eoꝝ eſt in motu. Nā reliq motores ſunt entia vel hñt eē propter colligantiam quā habēt cum ꝑmo motore. ligant̄ aūt cū ꝑmo qꝛ ipſe dat cuilibet eorum finē ꝓpter quē inuēta ſunt illa ꝑncipia particularia. ⁊ eſt ordo intellectualis inuētus in q̄libet eorū. ꝑimus aūt eſt cauſa illiꝰ ordinis ſicut ē de ꝑncipe ꝑmo ciuitatis cuʒ reliquis ꝑncipibus qui ſunt ſub ipſo. ⁊ qꝛ finis in ipſis ē forma intellectus ē intellectuū: ⁊ non ē in eis ſeruitudo addita ſuꝑ ſubſtantiam: ſunt ergo entia ꝑ illud qḋ habēt de illo fine: ⁊ iō verificat̄ ſicut in ſequēti q̄ōne ꝺclarabitur ꝙ deus ē efficiēs iſta aliquo mō: finis autē eorum ē quaſi ſm ꝙ ſunt regētia particularia. i. nō ita vniuerſalia ſicut ꝑmus. Nā iſte finis nihil aliud ē preter hoc: non ſunt autē regētia niſi ꝑ motū. nā mūdus non poteſt eē ſine motu. mouēt ergo ꝓpter ſe. Naʒ ſi ceſſabit regimē eorum ceſſabit eē eorum: mouēt ergo ꝓpter ordinē intellectualē quē habēt a ꝑmo vt aſſimilētur ei cum ſint ſm meliorem diſpoſitionē eoꝝ. ꝑmus aūt mouet ſm ordinē intellectualē vniuerſalē quē habet in ſe. Et ideo ipſe ſolus perfecte mouet propter ſe ⁊ eſt vere finis: nā ipſe mouet ꝓpter ſe non vt aſſimilet̄ alteri niſi ſibimet. Debes autēʒ ſcire ꝙ non intelligo ꝑ illud qḋ dixi ſicut combuſtiuum eē ſeqtur ignē ꝙ actio eoꝝ ſit naturalis ſine cognitione: ⁊ iā dixi de hoc aliquid. ¶ Qꝛ autē mouet̄ propter ꝓductionē iſtoꝝ inferioꝝ pʒ. Naʒ ꝑ motus iſtoꝝ ꝓducuntur hec entia ⁊ conſeruant̄ modo ꝑfectore hoc nō eſt ꝑ accidēs. Nam de natura ꝑfectionis formarum ē eē agentes vel efficiētes in iſto mūdo inferiori: ⁊ nos videmus eas ſemꝑ ꝓducere iſtos effectus. ſ. eē iſtorū inferioꝝ ⁊ cōſeruationē iſtorum ſicut declarabitur in ſcḋa q̄ſtione. Qꝛ ꝟo non mouēt propter iſta inferiora ꝑma intētione patet qꝛ actio eterni ⁊ diuini ē ꝓpter ſuum eē ⁊ ꝑpetuitatē ſui eſſe vt declarat Cōmē. 2° celi. cōmēto 17°. ⁊ hoc ē pʒ qꝛ eternum ⁊ abſtractum non ē ꝓpter gñabile ⁊ corruptibile. nam magis nobile non ordinat̄ ꝓpter minus nobile ſicut declarauit Cōmē. in multis locis: ⁊ in. 12. metaphy. ⁊ in 2° celi. ⁊ in ſua abbreuiatiōe. Et ideo dicit Cōmē. in ſua abbreuiatione metaphy. ⁊ ſicut nos cū habuerimus vltimam ꝑfectionē: melius eſt nobis īfluere alijs aliquid de illa ꝑfectione ſm ꝙ eis ē poſſibile recipe ꝺ illa ꝑfectione: non ꝙ ꝑfectio noſtra ſit ꝓter illos ſic eſt diſpoſitio in corporibus celeſtibus cum iſtis inferioribꝰ. Et dicit poſtea. ⁊ cū fuerit ſic pʒ ꝙ iſta ꝑncipia. ſ. abſtracta ſunt cauſe huius mūdi ſenſibilis ſm formam ⁊ efficiēs ⁊ finis. ⁊ ideo eē vel ꝓductio huius mundi ſenſibilis ab illis. ſ. aliquo modo non ē: qꝛ ipſa. ſ. abſtracta ſunt ꝓpter iſtū mūdum ſʒ ipſe ē ꝓpter ipſa ſicut declaratū ex iſto ſermone. Et cum hoc ſit ita nō remanet ꝙ ꝓueniat ab ipſa niſi ſecūdaria intētione eo modo quo dicimus ꝙ lex vel ponēs legem ē cauſa boni hominibus dignis. nō ꝙ ipſe acquirat ꝑfectionē in ſe. videtur ergo ꝙ entia ſunt duobꝰ modis: q̄dam ſunt vt ſeruiunt alijs vel alio qꝛ ipſum ē finis: ⁊ q̄dam ſunt que ꝑficiunt alia ⁊ ꝑficiunt ipſa: ⁊ qualis illis. ſ. ꝑficiētia ſunt ꝑncipia vel principes: non qꝛ ſunt ꝓpter ipſa. ⁊ ſi bñ conſiderabis cōmē. 17. ⁊. 31. 2° celi erit tibi notū. Ante autē q̄ʒ veniam ad ſolutionē argumētorum apparet mihi adducē hoc q̄ſitum ex verbis Cōmen. in ſua abbreuiatione metaphyſi. nam hoc ē valde bonum ⁊ vtile vt puto in hoc. ⁊ hec ſunt verba eius: primum aūt efficiens ſʒ ꝙ de neceſſitate ē eternū ſequitur, ꝙ non ſit in materia: qḋ aūt non habet formam neceſſariū eſt ēt. Utrum autē habʒ cauſam finalē indiget cōſideratione. Nā ſi poſuerimus ipſum hēre cauſam finalē erit cauſatum de neceſſitate ab ipſa: nam finis ē nobilior efficiēte. Uult dicere vt puto in iſto caſu: vel vult dicere ꝙ finis ſequens motum vel mutationē nobilior ē mutatione. non illo q mouet. ſecus ē de fine non ſequēte tranſmutationē: ſed ē ens quoddam. qꝛ finis vt ſic nobilior ē illo qui mouet vt mouens ē: ſicut ē in eternis. ſʒ de hoc dictum ē aliquid. ⁊ cū ipſe non ē in materia: ergo finis tñ ē cauſa ſui eē. ⁊ quia nos iam ponimus ipſuʒ primū efficiēs. erit ergo cauſa finis: ⁊ ſic erit cauſa ſibiipſi. hoc autēʒ non ſeqtur in rebus māl'ibus. Nam efficiēs ē cauſa finis ſm ꝙ ē finis: ⁊ quia hoc ē impoſſibile nō remanet niſi ꝙ ipſe ſit finis eiꝰmet ſicut ſciēs cuius finis in docendo ē influē bonuʒ tñ ⁊ ponēs leges qui ducit homines ad dignitatē abſq̄ hoc qḋ ipſe acquirat dignitatēʒ: ⁊ ſic videtur etiam ꝙ prima forma non habet efficiēs. Nam ſi hēret efficiēs non eſſet vltima forma. Nam ipſa eſt etiam prior in eſſe efficiente ⁊ magis remotum ē ꝙ ſit materialis ⁊ cum non habʒ efficiēs ipſa ⁊ vltimus efficiēs ſunt vnum in ſubiecto. Nam ſi poſuerimus iſta duo numero ſequitur ꝙ ſit cauſatum ab efficiēte ⁊ efficiēs cauſatus ab ipſa inquantum ē habens formaʒ ⁊ non erit ꝑmuʒ efficiēs. opʒ ēt de neceſſitate ꝙ ipſa nō habet finē. Naʒ finis. i. vt puto hñs finēʒ vel form

finis eſt etiã formare dicit̃ de ipſo ꝙ habet formã: z erit
ergo forma prior ipſa z ſic nõ erit illa vltima forma: z cũ
ſit ita finis eius eſt ſua ſubſtantia: impoſſibile etiam ẽ po
nere ꝙ finis primus ſit aliud a primo efficiẽte z a prima
forma. Nam ꝓma forma vt iam declaratũ eſt in iſto ſer/
mone z vltimũ efficiẽs ſunt vnum in ſubiecto. z nõ ẽ poſ
ſibile vt iam diximus vt vltimũ efficiẽs habeat finẽ ꝓter
ſe z ſuam ſubſtantiam. Jam ergo declaratũ ẽ ex iſto ſer
mone ꝙ omnia entia aſcẽdunt ad cauſam vnam z ipſa ẽ
finis z efficiẽs z forma: declarabimus autẽ hoc via ma/
gis ꝓprie poſtea: viam autem qua dixi hoc declarare ſi/
milis ẽ vie de qua dixit i. 12. cõmẽto. 36. i exẽplo balnei
z aliqualiter tactum ẽ de hoc z magis in ſequẽti tanget̃.
z dixit ante hoc in iſto libro: ꝙ intelligit per vltimum ef
ficiẽs vltimũ motorẽ. z declaratum eſt ergo ꝙ motor ꝓ/
mus z forma z finis primus ſimpliciter ſunt vnũ z ꝙ ꝓ
mus eſt cauſa ſm efficiẽs z ſm formam: z ſ3 finẽ z ꝙ fi
nis eius eſt ſubſtantia eius ita ꝙ ipſe eſt finis eius. ponã
ergo nunc ſolutiones argumentorum.

Ad primam dico. ꝙ iam declarata ẽ equiuocatio
z falſitas illarum propoſitionũ ex
verbis Cõmentatoris poſitis in declaratione principalis
concluſionis: z ipſe ꝑfecte declarauit in libro. d. d. ꝙ pro
poſitio dicẽs ꝙ ab vno nõ prouenit niſi vnum diuerſimo
de dicitur de agẽte corporeo z nõ corporeo vniuerſali. z
dixit ibidẽ qȝ primus efficiẽs abſtractus eſt efficiens ab
ſtractũ: corporeus aũt eſt determinatus: ab agẽte autem ab
ſtracto. i. non determinato vt dicit. ſ. qȝ nõ tm̃ agit i vnũ
z nõ in aliud: non tamẽ habet potẽtiam infinitam in vigo
re nec naturam ĩfinitã ſicut declaratur non prouenit niſi
actio abſoluta: actio aũt abſoluta nõ determinat̃ i quen/
dam actũ ita qȝ nõ in aliud. z ꝑ hoc cõceſſit Ariſt. qȝ fa
ciens itellectũ humanũ ẽ abſtractus a materia. ſ. qȝ eſt ef
ficiẽs omnia. ſ. itellectũ. Et ideo hec propoſitio ẽ equiuo
ca: z ſic dicit ibidẽ qȝ reſponſio ſm opinionẽ ſapiẽtis ẽ
. ſ. Ariſto. qȝ res quorũ eſſe nõ completur niſi qꝛ quedã
earum ſũt colligate cum quibuſdam ſicut colligatio ma/
terie cũ forma. Et colligantia partiũ mũdi ſimpliciũ que
dam cum quibuſdã eẽ eorũ ſequitur colligationẽ illoꝝ
z cũ ſit ita dãs colligationẽ dat eẽ: z qꝛ dẽ colligatũ col
ligatur per diſpoſitionẽ que eſt vnum. vnitas autem vel
vnum ꝑ qȝ colligatur ꝓuenit de neceſſitate ab vno qȝ ẽ
vnum ꝑ ſe exiſtẽs: neceſſe ẽ ergo qȝ ſit hic abſtractũ vnũ
per ſe dino exiſtẽs. ab iſto autem vno ꝓuenit de neceſſita
te vna diſpoſitio in ſe: hoc autẽ recipit̃ in entibus ſm na
turas eorũ z ab illa vnitate dat̃ in quolibet enti proue
nit eẽ illius entis: z omnia aſcẽdũt ad primam vnitatẽ ſi
cut prouenit caliditas in quolibet enti calido a ꝓmo cali
do qȝ ẽ ignis: z ꝑ hoc credidit Ariſt. eẽ cõueniẽtiam iter
eſſe ſenſibile z eſſe itellectuale: z dixit. mũdus vnus ꝓue
nit ab vno: z qȝ vnũ ẽ cauſa vnitatis z multitudinis mõ
diuerſo: z ꝓpter difficultatẽ huius rei multi poſteriores
non intelligũt iſtud ſicut diximus. z cũ hoc ſit ita p3 qȝ
eſt hic vnum ens a quo ꝓuenit vna potẽtia vel virtus ꝑ
quam ſunt oĩa entia: z qꝛ ſunt multa: ergo ab vno inquã
tum vnũ prouenit multitudo aut ordinat̃: z tunc quomodo
cũqȝ volueris dicere: z hoc ẽ oppoſitũ illius qȝ ꝓuenit
dicẽs qȝ ab vno ꝓuenit vnũ: z cõſidera iſtum errorẽ quã
tũ magnus eſt: z debes cõſiderare hoc dictũ Phorũ an
ſit demõſtratiuũ vel nõ in libris antiquorum: z nõ in libro
Auicẽ. z aliorum qui trãſmutauerũt poſitiones Phorũ
in ſciẽtia diuina imitãtium: qȝ facta eſt ſimilis imaginatio/
nibus extraneis. ¶ Ad 2m dico qȝ iſtam difficultatẽ ſol
uit Cõmẽ. mõ magis expreſſo in ſcdo celi cõmẽto. 38. z
71. z in de ſubſtãtia orbis. vbi diſtinguit finitum z infini
tum ſimpliciter. ſ. ſm tempus. i. qȝ actio ſua ſit eterna ſ3
eſt infinitum in duratione vel ĩfinitũ in actione. ſ. ꝙ mo
uet in inſtãti: hoc ẽ quod dicũt moderni infinitũ intenſi
ue. ſed in tractatu de ſubſtãtia orbis ꝑficit ſolutionẽ hu/
ius difficultatis cum dixit. z eſt manifeſtũ ꝙ ſi in corpo
re ꝯpoſito ex materia z forma eſſet virtus infinita in tem
pore ſequeretur in ipſo eſſe infinitum in ipſa actione aut
paſſione: z hoc eſt impoſſibile illud qȝ Ariſto. itulit zc.
. ſ. qꝛ omnis virtus in materia. ſ. omne compoſitũ ex ma
teria z forma eſt receptibile tranſmutationis vel recipit
trãſmutationem: z ideo ſi i eterno nõ trãſmutabil' qꝛ po
nimus ipſum ſemp mouere, erit in ipſo de neceſſitate vir
tus infinita in actione. ſ. intẽſiue per quã reſiſtit trãſitus
vel per quã nõ debilitatur inſtãtũ ꝙ ceſſat actio ei9: z qꝛ
hĩ ſic compoſitum eſt gñabile z corruptibile, vt bene de
clarat Cõmẽ. in libro. d. d. z debilitatur etiam. z hoc vi/
dẽtur probare rationes Philoſophi in libro celi vbi pro
bat ꝙ celũ nõ eſt gñabile z corruptibile. etiam qȝ poſſi/
bile eſt corrũpi a nullo ꝑpetuat̃ niſi natura eius trãſmu
taretur: z vt dicit in. 12. ſed hoc nõ ſeqtur ſi motor nõ ſit i
mã: qꝛ ex quo eſt dino intranſmutabilis ſi mouet vel ſi poſ
ſet mouere aliqȝ mobile per vnum diẽ vel vnum annũ
poteſt mouere illud per tẽpus ĩfinitum. ſ. ſemp. Difficul
tas aũt que videtur accidere in iſta ſolutione ſoluta ẽ ab
ipſo. 12. metaphyſice cõmẽto. 41. verſus finem ſi verba
ſua diligẽter ꝯſiderẽtur. Unde hec ſolutio met ponit̃. 12.
magis completa ſi bñ cõſiderentur verba eius: z de hoc
multa bona dicit in. 13. metaphy. i ſua media expoſitio
ne: propter tñ amorẽ veritatis verboꝝ Cõmen. dico vlte
rius ꝙ hec difficultas poteſt ſolui eo modo quo iam di/
xi in fine prime ſuppoſitionis. Nam ibidem declaraui ꝙ
duobus modis poſſumus cõſiderare motorẽ z ſm vnũ
modum dicitur eſſe finitus nõ in tempore ſed in velocita
te. ſ. ſm ꝙ dicit̃ aĩa vel aſſimilat̃ aĩe: ſm aũt aliũ modum
nõ dicitur eẽ finitus neqȝ ĩfinitus ſed tm̃ dicit̃ de ipſo ꝙ ẽ
cauſa ꝑpetuitatis motus: z vult dicere Cõmẽ. cũ dixit
z alter eſt ĩfinite motionis ꝙ ſm ꝙ eſt itellectum non ap
propriatũ corpori ꝓuenit ab ipſo perpetuitas mot9: z nõ
dĩ de iſto ſic cõſiderato propter hoc ꝙ eſt potentie finite
nec ĩfinite: ſoluit ergo hoc modo ꝙ nõ ſequitur ponendo
ipſum moueri a motore ĩfinito. ſ. cuius actio eſt ĩfinita ſ3
durationẽ i mãſis exiſtẽs ꝙ mouet in iſtãti. Nam iſti mo
tores ꝯſiderãtur ſm diuerſas diſpoſitiones vel intentio
nes. Uno mõ ſm ꝙ eſt aĩa: z ſic actio ſua eſt determina
ta. i. ꝙ nõ mouet ſm velocitatẽ infinitã. Alio autem mõ
ſcilicet ſm ꝙ eſt itellectũ z ſic nõ mouet niſi inꝗ̃tũ finis: z
hoc totũ ſm diuerſas ꝯſiderationes: z io vt ſic nõ dicit̃ fi
nitus neqȝ ĩfinitus. ſed dicitur eẽ cauſa qȝ motus eſt ꝑpe
tuus. i. ꝑpetuitatis motus: qñ ergo reſpõdet qȝ virt9 mo
uens cũ cõſiderata ſit ſm qȝ eſt efficiẽs motum. ſ. ſ3 qȝ ẽ
anima eſt virtus finita. ſ. mouẽs ſ3 velocitatẽ determina
tam in tpe ĩfinito: hec autẽ ꝑpetuitas ꝓuenit ab ipſo ſm
qȝ ẽ itellectũ z finis: ſicut videt̃ i multis cõmẽ. 13. z ma
gis i de ſubſtãtia orbis. nam perpetuitas dꝫ magis attri/
bui abſtracto a mã dino. i. nõ attributo corpori. itellectũ
aũt z finis ſm qȝ talia nõ ſũt attributa corpori: ergo ꝓpterea
motor mouet in eternũ propter finẽ: z finis ergo eſt magis
cauſa ꝑpetuitatis motus. ſed ſi hoc poneret̃ eẽ in corpo
re: ſequeret̃ qȝ moueret in iſtãti vt cõpleuit i tractatu de
ſubſtantia orbis vt dictũ eſt. ſm autẽ expoſitionẽ Joan/
nis. quõ põt etiã ipſe ſoluere difficultatẽ ꝑfecte: z quõ enĩ
intelligit hoc dictũ. ſ. ſi ſit virtus ĩfinita i corpore: z ſi intelli
git ĩfinitam ſm durationẽ: z quare mouebit in iſtãti: z ſi in
actione. ſ. intẽſiue: z qre nõ ſeqtur hoc de abſtracto. ſed qȝ
nõ itellexit hoc ꝑfecte corrũpit vel debilitauerit demon/
ſtrationes Phi i 8c phicoꝝ. vide dicta ſua z videbis zc.
ſ3 aũt hoc qȝ dixi ſoluit̃ hoc quomõcũqȝ intelliget̃ ſuã

dictū.ſ.ſi ſit virtus immālis īfinita. Nā ſi itelligatur īfini
ta itēſiue ſicut dixi I cōmē.71.2.celi mouebit in inſtanti
ſi ſit in corpore vel nō.ſi autem intelligitur īfinita ſm du-
rationē hoc nō poteſt eē verum de virtute māli ſicut di-
xi.ꝛ ꝙ oīs virtus corporea eſt gñabilis ꝛ corruptibilis
.i.oē ſic cōpoſitū.ſ.ex mā ꝛ foīa eſt gñabile ꝛ corruptibi
le:ꝛ per hoc etiā ſoluitur difficultas acceñs in dictis eius
8.Phicoꝝ.Nā ipſemet ibidē diſtinxit de virtute finita ꝛ
infinita:ꝛ ipſe dicit ibidē in ſententia ꝙ impoſſibile eſt ꝙ
ſit aliqua potētia hoc mō.ſ.ꝙ motio eius ſit tāte veloci-
tatis ꝙ non īuenitur magis.i.ꝙ nō poſſit imaginari ma-
gior:ſiue ſit mālis ſiue nō:ꝛ hō dicit in rōne vltime difficul-
tatis ꝙ ſi poſuerimus actionē propriaꝫ eē corporis:i vult
dicere ſi poſuerim⁹ ꝙ mouere p tpe infinitū eſſe a virtu
te corporea:ſeqtur ꝙ inſit ei potētia infinita.i.intēſiue ꝛſꝫ
ſi poſuerimus alicuius vero corporis.i.hec potentia a qua
prouenit ppetuitas motus.ſ.ſm ꝙ eſt intellectū ꝛ termi
nus nō ſequitur ex hoc ꝙ illa virtus hoc mō conſiderata
nō appropriatur corpori.Et ideo nō dicit finitū neqꝫ iſi-
nitum hoc mō ꝯſideratoꝛ debes ſcire ꝙ hec ſolutio ē ſi-
milis ſolutioni Joannis.niſi ꝙ ipſe dicit hec eē diſtincta
realr:ego autem ſm conſiderationē tñ:ꝛ eſt iſte modus
rationū probabilium que inueniūtur ad vtrāqꝫ partem.
Nā rōnes Joannis qbus voluit probare ꝙ ſunt diſtincte
realiter.ſ.in eē ad modum loquēdi Cōmē.non ſeqtur ex
illis niſi ꝙ ſunt diſtincta:rōnes autē oppoſite oppinionis
probāt ipſa non eē diſtincta in eē mō ꝙ ſint nō diſticta ali
quo mō.Ueritas aūt eſt ꝙ ſunt diſtincta ſm cōſideratio-
nem ſicut dixi.ſunt tñ vnū in ſubō.i.in eē.reſpōſiones au
tem dicte a quibuſdā latinoꝝ pħantibus.ſ.ꝙ ē ſi poſue
rimus iſtos motores poſſe mouere infinite velociter:tñ
nō volūt.eſt ſermo extra phiam.Nam nulla virtus iſini-
ta hoc mō inuenit ſicut declarat Cōmē.cōmēto.38.2.ce
liꝗ:vt dicit,ſi motor nō haberet potētiam terminatā:er
go neqꝫ naturā terminatā ꝛ ſic erit nō ens.Nam infinitū
in actu non eſt ens ꝛ a fortiori nec actus purus:ſed forte
aliquis reſpondebit ꝙ nō inconuenit in abſtractis ꝛ non
q̄ntis:ſed hoc nihil eſt.nā infinitū ſiue q̄ntum vel quale vł
quodcūqꝫ ſit eius eē eſt impoſſibile.nam aliter ſeqret qḋ
totum eſt equale parti ſue:hoc aūt eſt impoſſibile ſiue to
tum ſit q̄ntum ſiue pfectionale:ꝯña patet p has duas ſup
poſitiones.ſ.ꝙ medietas īfiniti eſt īfinitū.ſecūda ꝙ nullū
infinitum ſaltē cū imaginabitur actu exiſtens excedit ali
ud::circa quas ſiquis vult cauillare nō curo:qꝛ nolo de-
mōſtrare niſi ſapiētibus bñ diſpoſitis.¶ Preterea īfinitū
in actu ꝛ totū ꝛ cōpletū ē ſermo ꝯtradicēs ſibiipſi.nā po
nēdo aliqḋ eē totum ꝛ cōpletuꝫ opꝫ nihil eē extra ipſuꝫ:
ponēdo aūt ipſum infinitum ſequit ꝙ ſemper eſt aliquid
extra ipſuꝫ:vt declaratū ē 3° phicoꝝ cōmē.63.ꝛ.64.nec
de expoſitione Bur.eſt curādū.¶ Preterea ponēdo rē i
actu infinitā ſeqt de neceſſitate ꝙ oēs eius partes ſint ſi-
mul ꝛ ꝙ ſit cōpleta:ꝛ ideo īfinitū i actu īplicat ꝯtradictio
nem:ꝛ vide quō deducit hoc Cōmē.cōmēto.64.ſupra-
dicto.ꝛ in ſua ſūma 3° phyſi.ꝛ nō variat ratio niſi in qui
buſdam terminis.ſiue.n.totū ſit q̄ntum ſiue nō idē conti
git.ꝛ multa bona ibidē.ſ.libro celi dicit ſuper hoc:ꝛ i tra
ctatu de ſuba orbis:ꝛ maximū incōueniēs ē dicere ꝙ p.
ſupponit volēdo demōſtrare aliquid valde dubitabile ꝙ
nō pōt probari vt hñt iſti dicere:ꝛ qḋ magis eſt remotū:
eſt qḋ nō eſt manifeſtū qḋ ſi ponitur hec vtus in corpore:
ꝛ qḋ ſit ibidē volūtas:ꝗḋ nō dꝫ mouere in inſtāti:ſicut nō
ſequitur hoc in abſtracto ſm eoꝝ pōnem:quō ergo dcla
rabitur ꝙ primus motor nō eſt corpus nec virtus in cor
pore ſue:q̄re ꝛc.¶ Preterea iſta abſtracta ꝛ maxie pmū
ſubſtātia nō excedit ſuā potētiam nec ſua potētia excedit
ei⁹ velle vel volūtatē.Nā hec oīa in illo diuo ſunt idē.tñ

enim differūt ſm ꝯſiderationē.Et ideo faciūt tātū q̄ntuꝫ
poſſit:ꝛ faciūt totū quod volūt ſicut declaratū eſt ſuo loco
Unñ dñs Cōmē.in libro.d.d.qōne 2° inquit:ꝙ Ariſt.in q
buſdam eius dictis in metaphy.dicit qḋ efficiēs.ſ.pmū
de neceſſitate aut virtus eius ē ſicut fortitudo eius ꝛ vo
luntas vel velle eius eſt ſicut ſciētia eius:ꝛ aut potētia eius
excedit a fortitudine:ꝛ fortitudo excedit a velle,ꝛ velle
debilius eſt ſcia eius.Et ſi q̄dā iſtaꝝ virtutū ſunt debilio
res q̄buſdā.i.nō ita forte:ꝗmō erit differentia inter nos ꝛ
primā cām:ꝛ ſic attribuit ei defectus ꝛ dīminutio vt no
bis:ꝗḋ eſt valde incōueniēs.vel opꝫ dicere qḋ q̄libet iſta
rum virtutū eſt in fine pfectionis q̄ñ vult pōt.ꝛ q̄ñ pōt fa
cit:ꝛ oīa i fine ſcie.i.ſciētifice.Nota tñ ꝙ multa hic dicta
ſūt d deo metaphoīce.ſicut fortitudo vt declarat libro ethi-
coꝝ.quō aūt voluntas vel velle dicit de Deo:ꝛ quis eſt
modus ſm quē dicit velle declaratum ē pfecte a Cōmē.
in iſto p° libro.Adhuc aūt dictū Commē.in.12.meta.pt
declarari hoc mō.Nam ipſe dicit in 2° celi.in ſua abbre
uiatione qḋ in iſto corpe.ſ.celeſti ſunt due virtutes.Una
qua mouetur:ꝛ hec forma nō diuidit ſꝫ diuiſionē corpo
ris ꝛ eſt infinite motionis.Scḋa ē virtus declinatiōis:ꝛ
ē virtus nālis ſꝫ quā dicimus h corpus neqꝫ graue neqꝫ
leue ꝛ eſt finita ſm magnitudinem:ꝛ dicit in ſua abbre-
uiatione meta.loquēs de corpore celeſti:ꝛ adiuuat iſtum
motū prouenientē ab aīa.inclinatio quā hꝫ nāliter.tñ non
eſt incōpoſſibilitas vel repugnātia iter inclinationem hu
ius corpis ꝛ motū eius ab aīa.Debes tñ ſcire qḋ ſi hoc di
ctum velimus dicē eē ſm pōnē ꝑpriā:opꝫ dicere ꝙ hec
inclinatio nō ē ſibi ꝓpter formā i mā exiſtē:qꝛ hec ē opi
nio Auicē.cui ꝯdicit Auerrois 2° celi.ſꝫ debemus itelli
gere per iſtam inclinationē quādā virtutē ſequētē ſubaꝫ
celi.ſ.corporis q̄ eſt q̄dam ſua ꝓprietas p quam celū red-
ditur diſpoſituꝫ moueri a ſuo motore ſm motū determi
natum in velocitate ꝛ tarditate.ꝛ tunc cōple ſolutioneꝫ:ꝛ
Et ideo nō opꝫ dicere pp hec dicta.ſ.12.metaph.ꝙ Cō-
men.loqtur ſm opinionē alioꝝ.debes tñ ſcire ꝙ ſolutio
Joānis nō ē in aliquo mō ꝯueniens pncipijs Auerrois.
nā ſicut declaraui in fine pme ſuppōnis cauſa ſufficiēs in
ppetuitate motus illius mobilis ē qꝛ motor ē im ālis nō
admixtus ſubto ꝛ ē ergo intellīs.Et iō dicit multoties in
de ſuba orbis ſi forme eēnt diuiduales ſm diuiſionē cor-
poris motio earum eēt finita.Unñ dicit ē:ꝛ infinituꝫ vo in
tpe ē neceſſe eē in corpibus celeſtibus ex diuerſitate mo
toris ꝛ moti in eis a corpibus gñabilibus ꝛ corruptibili
b⁹:ꝛ icōueniens q̄ſi videtur adducē auctoritates ad hoc
qꝛ oīa ſua dicta declarāt iſtud.Unñ nullus eſt in uētus dicē
ꝙ eternitas aīe celi ꝓuenit ab abſtracto niſi Auicē.ꝛ euꝫ
ſequētes quos multū bñ reprehēdit Cōmen.ſꝫ ꝙ eterni
tas nō prouenit ab abſtracto niſi p cauſaꝫ aliā abſtractū
ne mo dixit:ꝛ maxime in p° celi ſm pōnē Cōmen.in reli-
quis autē motoribus forte verificabitur hoc aliquo mō
ſicut declarabitur in ſcḋa difficultate.Nō tñ iſto mō ſm
quē putabit magiſter Joānes.¶ Tertium aūt argumē
tum ꝛ ꝯfirmationes ſoluūtur p illa q̄ dicta ſunt i 3ª ſup
poſitione:ꝑꝫ ēt ꝙ p iſtas rōnes nō ꝓbatur niſi qḋ deſide
ratū ad qḋ mouet diuerſificatur ab illo a quo mouet:ꝛ nō
aūt ꝯclaratū ē ipſa eē diſtincta in eē.ꝛ debes ſcire ꝙ cum
ꝯſideratum ē corpus celeſte tñ nō cum ſuo motore veri
ficetur qḋ mouet propter nobilius ipſo diſtinctū in eſſe:
q̄uis ſit cū ipſo appropriatū ſibi ſicut dixi:ſed ſi cōſidere
tur ſm ꝙ eſt aggregatū ex corpore ꝛ motore.i.aīa moue
tur ad nobilius ipſo.ſ.ad deſideratū ꝙ diſtiguit a moto
re ſm ꝯſiderationē nō ſm eſſe.¶ Ad 4ᵐ dico ꝙ intentio
Phi.ꝛ Cōmē.1° celi eſt ſicut dicit Cōmen.i pncipio com
menti.62.ꝙ res que acquirit pfectionē nobiliorem ſine
actione ē cuius actio ē ſua ſuba.i.intellectus abſtractus.

dicit aūt acquirit quaſi mediate vt ſꝫ hoc cōueniēs exem
plis que adducit ibidē. Nam nō dicitur vere ꝓprie acq
ſitio in eis: hoc autē non dicit de primo tm̄ ſed de omni
bus principijs abſtractis: quoniā primꝰ actio q̄ eſt intelle
ctio ē ſubſtātia eoꝝ. ꝛ hoc declarauit Cōmē. 12. celi cō
mēto. 66. cū hoc tn̄ ſtat ꝙ actio eoꝝ ſecūda ſequēs ſuas
ſubſtātias eſt ꝓpter ꝑfectionem vel conſeruationē perfe
ctionis eorum vt dictū eſt in quarta ſuppoſitione. Nota
tn̄ ꝙ cū cōſiderata ſint corpora celeſtia non cōſiderando
motores eorū verificatur de ipſis ꝙ mouentur vt aſſimi
lentur ꝑmo ꝑncipio ſicut dixi de aſſimilatione. Et ideo di
cit Auerrois ſcđo celi. cōmēto 4°. omnia entia nō inten
dunt ꝑ ſuas opationes niſi vt aſſimilentur ꝑfecte nobili
qđ ē deus ſm ꝙ in nā eoꝝ eſt acqrere de aſſimilatiōe. ꝛ
parū poſtea dicit ibidē. ꝙ q̄dam acquirūt ꝓpinqtatē pri
mi qđ eſt deus pauca opatione. ꝛ hoc eſt orbis totū cōti
nens ꝛ quedā pluribus actionibus ꝛ ſunt ceteri orbes
niſi voluerimus hoc totū intelligere ſm diuerſas cōſide
rationes vt dictū eſt prius. hoc tn̄ qđ nūc dictū eſt videt
magis. nā Cōmē. 12. metaphyſi. in ſua media expoſitio
ne inquit. Et cū hoc ita ſit ipſe ē ꝑmꝰ forma ꝛ ꝑmus mo
tor ꝛ finis primus omniū entium hoc mō. exceſſus autē
nobilitatis entiū eſt ꝓpter exceſſum illorū in iſto ordine
ꝛ in iſto bono. ꝛ ideo exceſſus eorū eſt ſm propinquitatē
ꝛ remotionē quam hn̄t ad ipſum primū: ergo celū moue
tur vt recipiat ab iſto ordine ꝛ bono vltimū qđ in natura
eiꝰ eſt recipe. ꝛ ſimilr̄ etiam reliqui celi. ꝛ dicit ante hoc.
omne ens appetit iſtū ordinē ſm ꝙ in natura eius ē reci
pere de ipſo ſit animatū vel nō. hoc aūt dictū Cōmen. di
ctum eſt ēt ab expoſitoribꝰ in ꝑ ethicorū verſus ꝑncipiū
ſuper illud Phi. oīa bonū appetūt: ꝛ maxime ab Alber
to. Debes tn̄ ſcire ꝙ ſm hoc nō verificat ꝙ aīata ꝛ inaīa
ta appetūt ꝛ intēdūt illū ordinē ꝛ illud bonū ſm vnū mo
dū. nā inaīata reguntur ab intelligētia nō erratē: ꝛ illū or
dinem: ꝛ regimē eſt qđ recipiunt potētie actiue hn̄tes or
dinem: ꝛ regimē que ſunt in oībus entibus ꝛ ille ſunt q̄s
Phi vocant naturā. Nā videtur ꝙ oē ens hꝫ opationes
ꝯdecētes ſm ordinē intellectualē ꝛ regimē eius. hoc aūt
non eſt ꝑ acceſſꝰ nec accidētaliter: nec pōt eſſe hoc ꝓpter
intellectum ſimilē intellectui noſtro ſicut dicit Cōmenta
tor in libro. d. o. ꝛ hec eſt nā vīa. dicam ergo res ꝑfecta
cuiꝰ modi ſunt oīa abſtracta: ꝛ maxime ꝑmū quoꝝ ꝑfe
ctio ꝛ intellectio eſt ſua ſubſtantia nulla alia actione indi
gent in acq̄ſitione huius ꝑfectionis: neqꝫ acquirūt iſtam
ꝑfectionē mediāte aliqua actione. Ex h̄ tn̄ non ſeqtur ꝙ
nō mouēt. Nam motus eſt opatio ꝓueniens a ꝑfectione
eorum vt iā dictū eſt: cū autē dicūt oē mouēs ſm efficiēs
aūt mouet vt acquirat ꝑfectionē: eſt verum cū limitatio
ne tn̄: cū aūt dicunt ꝙ ꝑmus nō mouet vt ꝯſeruet ſuā ꝑfe
ctionem falſum eſt. Iā enim dictū eſt in 4ª ſuppoſitiōe ꝙ
ipſe mouet vt aſſimilet ſibi ipſi. hoc eſt vt ſit ſemꝑ in me
liori diſpōne ſm quam eē pōt. ipſe enim mouet ꝓpter ſe:
finis enim ꝑmi efficiētis eſt ſua ſubſtantia ſicut poſitū eſt
de mente Cōmē. nobilior tn̄ ſm ꝙ finis ſit ſm ꝙ eſt effi
ciens. hoc tn̄ totū eſt ſm diuerſas ꝯſiderationes tm̄ non
ꝙ ſit differētia in eſſe. Nā primū efficiēs ꝛ prima forma
ꝛ ꝑmus finis ſunt oīno vnū vt dictū eſt. ¶ Ad rationem
rabi Moyſis dico ꝙ ſilis ꝓpō eſt inter ꝑmū ꝛ reliquos
motores illi ꝓportioni q̄ ē inter actionē ꝑmi ꝛ alioꝝ mo
torū. Primus. n. aſſimilatur ꝑ principi in ciuitate in q̄ eſt
ſit ordo vlis: ꝛ reliqui aūt motores principibus particula
ribus: vñ actio ꝑmi eſt actio vlis. Nō oīa corpa mouent
ſm motū diurnū: ꝑᵐ aūt corpus nō mouet ſm alios mo
tus alioꝝ corpoꝝ: ꝛ illud etiā corpus ē maximū ꝛ nobiliſſi
mum corpoꝝ. motus ēt huius eſt velociſſimus motuū: ꝛ
ipſe etiā mouet ꝓpter ſe tn̄ magis ꝓprie ꝛ vere: ꝛ hec dif

ferētia ſufficit. Unde nos videmus ꝙ per iſta media pro
bant phi differētiam dignitatis iſtoꝝ. ſufficit ergo iſta in
diuerſitate opationū eorum. ¶ Ad ſextū dico ꝙ propo
ſitio dicēs ꝙ celū ſupremū non hꝫ ſtellā. negat a Pho ꝛ
a ſuo Cōmē. multoties i 12° metaphy. ꝛ i ſua abbreuia
tione metaphy. ꝛ hec ſunt verba eius loquēdo de nume
ro motuū vbi incipit. ꝛ eſt vnius celi totū ꝯtinētis: ꝛ ē ce
lum ſtellarū fixarum. Utrū aūt ſit celum nonū dubitatio
nem habet. Nam Ptolemeus putauit ꝙ eſt alius motus
çodiaci ꝑter motū diurnū cuius reuolutio cōplet ꝑ mul
ta millia annoꝝ. Alij āt putāt ꝙ eſt ꝓpter motū vel mo
tus prioritatis ꝛ poſterioritatis. nota tn̄ ꝙ cōmētū 4°. 12.
metaphy. videtur vocare iſtum motū motū proceſſus ꝛ
reuerſionis ſm latinā traductionē ſeqtur dictū Cōmē. ꝛ
iſte eſt hō famoſus in alçarac de hoībꝰ terre nr̄e. ſ. hiſpa
nie ꝛ ſequētes ipſum in hoc ꝛ poſuit ad hoc aſtrolabia a
qua ſeqtur iſte motus nam ipſi ꝯſiderauerūt ſolē vel re
ditum ſolis in pūcto certo in çodiaco ꝛ inuenerunt iſta di
uerſa. Quidā tn̄ putāt ꝙ iſta diuerſitas eſt ꝓpter motus
vel motus additos celo ſolis: ꝛ q̄dam dicūt ꝙ hoc accidit
ꝓpter errorē iſtrumētoꝝ ex quo nō poſſunt cognoſcere
hec certe ꝑ ipſa: ꝛ vlr̄ remotum ē apud me vt ſit celū no
num ſine ſtellis. nā celū eſt propter ſtellas ꝛ eſt nobilior
eius pars. Et ideo qn̄ in ipſo ſunt plures ſtelle eſt nobili
or: ꝛ iam locutus eſt de hoc Ariſto. celū aūt qđ mouetur
ſm velociſſimū ꝛ maximū motum nobilior ē oībus cor
poribus celeſtibus. q̄ſi dicat Cōmē. ꝙ diſpō optima cor
poris dꝫ eē nobilioris corporis. Et ideo ꝯcludit vlterius
dicēs. Et iō nō videtur nobis ꝙ ſit ſine ſtellis: ꝛ iſtꝫ eſt apud
me impoſſibile. Unū ſemper inuenio Cōmē. celū ſtellarū
fixaꝝ vocare celū totū ꝯtinēs: ꝛ dicit in cōmēto 48°. 12.
metaphy. ꝛ cū poſuerimus ꝙ oīs orbis eſt ꝑꝑ ſtellā. ꝛ ſi
nō: eēt ocioſus: ꝛ ibidē dicit. ſꝫ oīs motꝰ ē ꝑꝑ ſtellas. Poſ
ſumꝰ ēt dicere ꝙ adhuc ſi ſit veꝝ ꝙ eſt aliud celū ſupra ce
lū ſtellatū ꝙ in iſto celo ſunt ſtelle. ꝛ hoc innuit Cōmen.
cū dixit remotū eſt apud me vt ſit celū nonū ſine ſtellis:
ꝛ nō dixit celum nonū tm̄: ꝛ hoc eſt tn̄ qđ ꝓbat ſua rōe
nā rō ſua in hoc ſtat ꝙ celum ē propꝰ ſtellas. ꝛ ſi nō: eſſet
ocioſum. ꝑ hoc aūt nō remouet celū nonū. ꝛ dicit in fine
vt iam poſuit: ꝛ iō nō videt ꝙ ſit ſine ſtellis. Si tn̄ ponere
tur corpus nonū qđ mouet motu diurno tm̄: ꝛ qđ nō hꝫ
ſtellā ꝛ demōſtrabit: tūc oportebit dicē ꝙ Ariſt. qꝛ nō vi
dit in ſuo tpe ꝑter motū ſtellaꝝ fixarū. ſ. ſupra ipſū: ꝛ vo
luit declarat ꝙ nō opꝫ ponere aliđ celū: ꝛ iō nō dꝫ ponē
aliū motū ꝑter iſtos ꝛ declarauit hoc iſto mō. ſ. ſi eēt ali
us motus eēnt alie ſtelle. Nam celū nō eſt niſi ꝑꝑ ſtellam:
nō tn̄ ſequitur ex hoc abſolute ꝙ celū ſupremū in q̄ non
eſt ſtella ꝙ mouet motu diurno eſt ordinatū propter ce
lum ꝯtētuꝫ in ipſo: nā cetera nō ſunt paria. Nā q̄uis ēt
poneret ita. ſ. ꝙ corpꝰ ſupremū motū ſm motū diurnū
nō hꝫ ſtellā: ꝛ qđ eſt ſub ipſo hꝫ ſtellas. ꝛ eſt nobilius ipſo
in quantū eſt ſtellatū: nō ſeqtur ꝙ ſit nobilius abſolute ꝛ
ſimplr̄. Nam ſupremū eſt nobiliſſiꝰ in q̄ntū eſt maior: ꝛ qꝛ
mouet motu velociſſimo ꝛ reliq̄ corpora celeſtia ſequun
tur ipſum: ita ꝙ ſeruiūt ei q̄ſi. ꝛ motꝰ eius nō ꝑficit plus
vno motore vt dictū eſt: ꝛ ꝓpterea dixīmꝰ ꝙ motor eius
eſt nobilior oībus ꝛ ꝑmus illoꝝ abſolute: ꝛ ꝑ hoc dꝫ eē no
bilius. quia iſte diſpoſitiones ſibi attribute arguūt in ipſo
maiorē ꝑfectionē ꝑfectione inuēta celo exiſtenti ſub ipſo
ꝓpter ſtellā. ſed tūc opꝫ limitare propoſitionē dicentem
celū eſt proter ſtellā: ꝛ hoc mō celū in quo eſt ſtella ē ꝓpter
ſtellā. Iſta ſunt viſa mihi Helie de creta hebreo in iſta ar
dua difficultate in q̄ nihil ſuſcepi ab aliq̄ moderno. ſunt
tn̄ aggregata ex dictis Phi. ꝛ dūi Cōmē. qꝛ ipſe videtur
dicere ſentētias firmiores ſentētijs aliorum ꝑipateticorū
ꝑter Ariſ. aggregaui tn̄ dicta eius ꝛ ordinaui mō quo vi

detur ꝙ quedã verba eius exponunt reliquꝰ intẽtũ ꝙ videtur nihil eſſe dictum quin ſit in actu in verbis eius vel in potentia propinqua. ſic etiã faciam in queſtione ſeqnte que multum eſt cõnexa cum iſta ⁊ eſt hec.

¶ Q. õ vtrũ mũdus ſit effectus ⁊ quõ eſt apud Phõs.

An prima cã ⁊ ꝯſiter alia abſtracta dant motũ tm̃ corporib' celeſtibus vel ſunt virtutes largiẽtes eis ꝑmanẽtiam ⁊ eẽ. ⁊ quis eſt iſte modus ⁊ vtr qũo omnia entia ſunt cãta ab ipſo deo glorioſo ſm ꝓncipia Phoꝝ. ¶ Ad qõnẽ iã motã breuiter dico ꝙ profundi Phi ⁊ maiores eoꝝ ⁊ maxime Auerrois i tractatu de ſubã orbis ⁊ in libro. d. d. rñdẽt ꝙ primum abſtractũ non tm̃ dat motum corpori celeſti ſʒ dat ſibi eẽ ⁊ ꝑmanẽtiam eternam in ſua ſubã nõ eſſe qꝺ ꝓceſſit ꝓuatio vel noneẽ: qꝛ hoc ẽ impoſſibile ſm ꝓncipia eoꝝ. ſed intelligũt ꝙ eẽ huius corporis ſeqtur primũ aliquo mõ ſicut declarabitur. ⁊ aliquo mõ declaratũ eſt in qõne de ꝑ motore: nõ ꝙ ſit vere ⁊ proprie efficiẽs vt dicit Cõmẽ. cõmẽto ꝑ. 4. celi. ⁊ dicaʒ in ſequẽtibus: ſʒ ſicut dicimus in reliquis abſtractis ꝙ ſunt cãta ab ipſo ⁊ ſequũtur per cognitionẽ. nam actio ſua non eſt oino nãlis neqʒ voluntaria eo mõ quo in nos dicitur voluntas. ſed actio ſua ſeqtur ſubãm ſuã: ſubã aũt ſua eſt cognitio: ⁊ illa ſunt cãta ab ipſo ſicut intellectus vel intelligens ſm ꝙ intelligẽs conſequit intellm ita ꝙ cãtur ab intellecto. ⁊ dictũ eſt in ꝑ' qõne i rñſione ꝑme difficultatis ⁊ aliqualiter dictũ eſt in. 12. meta. cõmẽto. 52. de hoc. ſ. de mõ ſʒ quẽ entia ⁊ maxime eterna ſunt cãta a ꝑ: ⁊ declarabit hic ꝓprie. ꝙ autẽ corpora celeſtia ſunt cãta ab ipſo: ꝓbatur. quo ꝓbato hebitur modus ſʒ quẽ ſunt cãta. ¶ Primo ſic. actio eorum propria ſeu ꝓpria paſſio ſequens eſſentias eoꝝ q̃ eſt i eis quaſi vita vel accipitur i deſcriptione eoꝝ loco vite ⁊ eſt vita eoꝝ eſt motus eternus circularis. ſ. ſic moueri: remouẽs autẽ ꝓpriam paſſionẽ alicuius remouet eẽntiam illius: ꝯſeruãs aũt ipſam in eterno ꝯſeruat illã eẽntiã. ſed ꝑmus eſt cauſa ꝑpetuitatis motus circularis illoꝝ: ergo ille ẽ cã eſſe ⁊ ꝑmanẽtie illoꝝ ⁊ cõponit ſmo ſic: ⁊ ꝯſeruãs ꝓpriã paſſionẽ alicuius ꝯſequẽtẽ eẽntiã illius ẽ ꝯſeruãs eẽntiã illius. ſed ꝑm ꝯſeruat motũ circularẽ in corporibus celeſtibus q eſt paſſio ſequẽs ſbſtãtias eoꝝ. g̃ iſte eſt cã aliquo mõ in eẽ ſubẽ eoꝝ ⁊ i permanẽtiam: ã remouẽs eẽ cõbuſtũ vel caliditatẽ iam remouet nãm ⁊ ſubãm ignis ⁊ cõſequẽter ſic eſt de reliqs motorib' cũ ſuis corpib': nõ tñ oino eo mõ. Vñ dicit Auerrois lib. d. d. in mõ 2° qõne 3ª. ſi mũdus eẽt eternus ex ſe ⁊ exiſtẽs nõ ſm ꝙ mobilis: ã oĩs mot' cõſtitut' ex pribus ẽ nou'. i. factus nõ hẽret efficiẽs. ſed ſi eſt eternus ꝑ diſpõnem ꝑ quã ſemꝑ eſt in factione vel creatione ſua: ã factio non hʒ ꝑn nec finẽ: tunc dans vel cã iſtius factionis eterne magis dʒ dici efficiẽs qʒ dans vel cã factionis nouere ſm hãc viã mũdus eſt factus a deo. ⁊ hoc nomẽ factũ magis ꝯuenit ei qʒ hoc nomẽ eternũ: ſʒ vocãt ipſuʒ eternũ vt remoueat factio. i. ipſuʒ eẽ factũ ex ſubiecto ⁊ in tpe ⁊ ponit ꝓuationẽ. ⁊ intelligit Cõmẽ. ꝑ mũdum corpora celeſtia ⁊ hoc magis declaro i alia via ponendo verba Cõmẽ. in ſua abbreuiatiõe metaph. vbi dicit hec verba: ⁊ ex hoc declaratũ eſt ꝙ ipſi. ſ. motores nõ ſunt motores tm̃ corporũ celeſtiũ: ſʒ dant eis formas eoꝝ ꝑ qᷓs ſũt. qꝛ qñ nos remouemus illas. ſ. intelligẽtias nõ inuenitur forma corpoꝝ celeſtiũ ſicut qñ remouet itellect' in actu remouetur vltima ꝑfectio vel nõ inuenit nobis vltima ꝑfectio: ⁊ ſʒ iſtũ modũ ſunt efficiẽtes illa aliquo mõ. Nã efficiens eſt qui dat ſubſtantiam rei. Et hec vel ſi ſit actio vel actus ꝑpetuus ei vel defineẽs: ſʒ melius eſt eſſe ꝑpetuus: ſunt ẽt fines eoꝝ. Nã forme corpoꝝ celeſtiũ nĩl aliud ſunt niſi illud qꝺ itelligũt de ipſis: mouet aũt ab ipſis ſʒ deſideriũ: ſunt ergo fines eoꝝ. iſta ergo principia ponuntur eẽ reſpectu huius entis ſenſibilis vt forme efficiẽtes ⁊ fines: ⁊ recurre ad illud qꝺ dictum ẽ in quibuſdã ſuppoſitionibus qõnis ꝓcedẽtis vbi dictuʒ ẽ ꝙ eadẽ intelligentia ſm diuerſas ꝯſiderationes eſt finis ⁊ forma ⁊c. Dicit vlterius in libro. d. d. ꝙ ꝑmum ꝑn eſt ꝑn oiuʒ iſtoꝝ ꝑncipiorum ſm efficiẽs ⁊ formã ⁊ finẽ. Nam forma ⁊ finis ſunt idẽ in hoc gñe entiũ: dans autẽ finẽ dat formã ⁊ eẽ ſed dans formã ẽ efficiẽs: vult dicere ꝙ ꝑmus dat finẽ vt iam aliquo mõ declaratum ẽ ⁊ ipſe in illo libro declarat. ergo ⁊c. Et hec ois declarata ſunt ab ipſo i ſua abbreuiatione ⁊ in media expõne: ⁊ in cõmẽ. 12. vbi dicit: declaratum ẽ igitur in hac ſentẽtia ꝙ ens nõ nãle qꝺ iam declaratum eſt eẽ mouẽs ſubãm ſenſibilẽ ẽ ſubſtãtia ꝯcedẽs ſubãm ſenſibilẽ: ⁊ qꝺ eſt ꝑn eius ſm formã ⁊ finẽ. ⁊ Cõmen. ſ. eiuſdẽ inquit: ꝙ ꝑn ꝑme ſubſtãtie abſtracte etiã eſt ſubẽ ⁊ forma ⁊ finis: ⁊ ꝙ mouet vtroqʒ modo ⁊ cũ adiunctum huic illud qꝺ dictũ eſt cõmẽto ꝑmo. 4. celi. ſ. vbi dicit: ⁊ res enim eterne nõ hñt agẽs niſi ſm ſimilitudinem neqʒ hñt ex q̃tuor cauſis niſi formalẽ ⁊ finalẽ ⁊ ſi habuerit aliqd qñ agẽs nõ erit niſi inq̃ʒ ẽ eſt forma illius ⁊ conſeruãs ipſum: ⁊ illud ẽt quod dicit. 12. metaph. cõmẽto. 44. vbi dicit. nõ ẽ potẽtia vnde neqʒ agens neqʒ prouentus ⁊c. erit hoc ꝑfecte intellectuʒ. ¶ Scdo ꝓbat ſic conclusio: ꝑm in omni gñe eſt cauſa oiuʒ que ſunt ſub illo genere: ſicut ignis ẽ cã cuiuſlibet calidi. ꝑm autẽ in gñe vnitatis ẽ primus qui ẽ vere vnus. ergo ẽ cauſa alioꝝ. Vnum corpus autẽ celeſte ẽ vnum cõpoſituʒ ex ſubã ⁊ q̃ʒtitate: nam ſi nõ eẽt in ipſo corporeitas. ſ. dimẽſiones nõ eẽt corpus vere: ⁊ dans ergo vnitatẽ vel ille qui eſt cauſa vnitatis exiſtẽtis in ipſo dat ſuum eẽ ⁊ ſubſtantiã: ꝑm' ergo ẽ cã ſui eẽ. Nã ſicut dicit Cõmẽ. 12. metaphy. commẽto vltimo. ꝙ deficit a traductione latina dẽ cõpoſitũ ⁊ vult dicere quocũqʒ mõ cõpõnis vel ꝯſtitutionis indiget cã extrinſeca a qua vel ꝑ quã illud compoſituʒ ẽ vnũ: ⁊ ſi illud ꝑncipiũ ẽ cõpoſitũ indiget alio: ⁊ erit ꝓceſſus in ĩfinitũ. Et ideo opʒ ponere vnum ꝑn oio ſimplex. Tertio declarat ſupponẽdo illud qꝺ declaratũ ẽ in. 12. metaph. ꝙ ordo exiſtẽs in exercitu ẽ ꝓpter ducẽ primũ: ⁊ niſi eſſet iſte ordo neqʒ exercitus neqʒ vniuerſuʒ eẽt: hec autẽ corpora celeſtia ſunt entia partitoria qñ mẽbra vniuerſalis ordinata in eſſe totius vniuerſi ⁊ in ordine vniuerſali totius intãtum ꝙ ex omnibus entibus cõſtituitur vnum ens. ſ. totus mũdus. ſ. ſi ſit ꝑ imaginationẽ qꝺlibet iſtorum corporum ſoluʒ exiſtẽs non ordinatuʒ ad hoc vt ſit pars totius vniuerſi ceſſabit ſuum eẽ. Nam eẽ eoꝝ conſiſtit i ordine. ⁊ ideo dans vel cauſa ordinis in iſtis entib' dat ſubſtantias eoꝝ: ⁊ a primo autẽ eſt iſte ordo qui forte ẽ vnitas exiſtens in oibus entibus ſm nãs eoꝝ: q̃. ſ. actio ẽ cauſa vnitatis: ⁊ vno mõ ⁊ multitudinis: alio mõ vt dictum ẽ in alia qõne: ⁊ dictũ ẽ a Cõmẽ. cõmẽto. vltimo metaphyſi. Vnde dicit ibidẽ ꝯcludẽs. ⁊ hec ẽ cauſa ꝙ mũdus ẽ vn' a primo: ergo ꝯuenit aliquo mõ ſubſtantia iſtoꝝ: ⁊ forte hec ẽ virtus ſpũalis que ẽ in entibus per quam mundus ẽ ordinatus ⁊ vnus: ⁊ ẽ ſimilis ordini exñti in exercitu ꝓpter ꝓncipem ſicut dictũ ẽ: vel forte virtus ſpũalis. ẽ illud qꝺ ꝯuenit a ꝑ in entibus ⁊ ẽ in abſtractis illud qꝺ intelligunt de ꝑ ꝙ ẽ ſubã eoꝝ. Nã ſubã vel eſſentia eorum nihil aliud eſt niſi illud qꝺ intelligunt de ꝑ: in reliqs autem entibus ẽ illud qꝺ hñt de primo ſm naturas eoꝝ: nã ipſa recipiunt ſuũ eẽ ab abſtractis mediãtibus corporib' eoꝝ: eẽ autẽ illoꝝ corporũ. ſ. celeſtiuʒ ẽ a motoribus eoꝝ aliq̃ mõ vt dictũ ẽ: nã nõ ẽ in nã alioꝝ entiũ ꝓter abſtracta recipere itellectionẽ. ſed recipiũt eſſe qꝺ eſt eis ꝓpriũ ⁊ hoc apparet magis in entibus trãſmutantibus quoꝝ cã eſt motus: nã niſi motus ſolis ſit ſm circulũ obliquũ nõ eſſet

gñatio

gñatio neqꝫ corruptio:ſꝫ motus ē cā in eē ꝛ cōſeruatione iſtoꝝ inferioꝝ. Nā ab illis corpibus ꝓueniūt q̄litates ꝓ p̄rie ꝛ figure ꝓp̄rie ꝛ ꝓportiones ꝛ mēſure ꝓp̄rie:ſic bñ declat Auer. i. 12. cōmē. ꝛ 8. motores aūt ſūt cāe motuū. ꝛ p̄mus ē cā oīum. ſꝫ hic ē alius modus vnitatis vł vnio/nis: de quo dcm̄ ē in 2° vía. Declaꝛ p̄terea nam q̄ꝫuis abſtracta nō dāt eē in actu corporib⁹ celeſtib⁹. ſ. eē pfectio/nale vel pfectū ſicut for° ꝓpria māe. nā ſunt ſbe in actu ꝛ motores eoꝝ nō iberēt māe:neqꝫ ꝓducūꝛ de po° māe ſi cut ē de for° mālium:ſꝫ aliquo mō ſunt forꝛ eoꝝ a qbus ꝓue niūt oēs actiones eoꝝ corpoꝝ ꝛ ſunt pp motores:ita ꝙ accn̄tia ꝓpria cuiuſlibet ſunt i eis ꝑ motores ſic̄ mā de terminaꝛ a for° vel ab aīa ꝛ motio eoꝝ ꝓuenit ab ipſis:ꝛ ſunt pfectiōes illoꝝ corpoꝝ vt dcm̄ ē. qđ. n. mouet ipſuꝫ motu ꝓprio illi ē illud qđ largiꝛ illi ꝑ diſpōnes ꝑ q̄s acq rit motū ꝓpriuꝫ. Et iō mouēs eſt agēs orbeꝫ aliquo mō. Vñ ꝛ dat q̄ꝫtitatē ꝓpriā ꝛ figurā ꝓpriā illi motui. ſ. circu lare. a ꝑ autē ineſt eis mēſura ꝓpria vnicuiqꝫ illoꝝ corpo rum ꝛ ꝯueniētia iter ea adinuicē in ordine ꝛ q̄ꝫtitate i ita ꝙ ex oībus pficiꝛ vn⁹ act⁹. ſ. totus mūd⁹:ꝛ vt bñ dixit Cō/mē. i de ſubā orbis. ꝛ iō cā motoꝝ ē cā eē corpoꝝ celeſtiū ꝛ q̄libet motor ꝓprius ē cā ſui corporis. remouēs ḡ mo tores remouet pfectionē corpoꝝ celeſtiū ꝛ formas eoꝝ q̄ꝫuis nō ſint forme māles. remouēs aūt pfectionē ꝛ for mā rei remouet eē rei:ꝛ allegatū ē ex verbis Cōmen. i ꝑ° rōne. debes aūt ſcire ꝙ nō ꝯ̄dicit huic illud qđ dcm̄ ē i li° celi ꝛ mūdi. qđ nihil eſt poſſe corrūpi:qđ tū̄ perpetueꝛ ab alio vel recipiat eternitatē ab alio. nā nō dicimus celū eē poſſibile corrūpi:ꝛ nō ſeqtur ex mō:ſm̄ quē diximus ce loꝝ eē ꝛ abſtractoꝝ cāſtum eē aꝑ ꝙ in nā eoꝝ ſit poſſibilitas ad corruptiuuē. Nā in nā ꝛ ſubā eoꝝ nō ē aliq̄ cā de cau/ſis corruptiōis:qꝛ ſunt ſimplicia nō recipiētia tranſmuta tionē niſi ſm̄ motū localē circularē ſꝫ eē eoꝝ tn̄ depēdet a ꝑ qꝛ p̄mus dat eis ordinē ꝛ vnitatē ꝛc. Et ꝯ̄ſidera in h. nā nos dicim⁹ ſi p̄mus nō eēt nō remanerēt entia: qꝛ oīa depēdēt a ꝑ modis diuerſis. mā. n. ꝑ° depēdet ab ipſo:qꝛ nō pōt eē ſine for° oīno. ꝛ ideo ꝑm̄ efficiens for°ꝛ eo mō ꝙ forme māles dāt eē facte dat eē māe nō eē abſolutū: ita ꝙ poſt ꝓuationē oīno facit illā eē. Naꝫ illa ē qđdam ens potētiale de ſe:ſꝫ dat ei eē actuale perfectionale:vel actuꝫ pfectum eē:ꝛ ſi nō eēt h actuale eſſe qđ hꝫ a forma nō eſ ſet mā. Nā cū remoueꝛ for° ꝛ finis rei remouebiꝛ illa res declabiꝛ aūt poſtea q̄ꝫ forme iſtoꝝ ſunt cauſe eē māe. Et iō ſi oīno remouebiꝛ for° oīno remouebiꝛ eē māe:nō qđ in ſua ſubā eſt aliq̄ cā corruptionis:ꝛ in ipſa ſit nā po tens recipe corruptionē:ꝛ tn̄ ꝑpetuaꝛ a ꝑ:qđ eſt ipoſſe qđ fugimus. nā ipſa in ſe ē ſimplex:ſic dicā de corpib⁹ celeſtib⁹ ꝙ ipſa ſunt q̄dā entia:ꝛ de necītate ſui eē ſūt mo tores eoꝝ ꝛ maxie p̄mus:ſic declaraui. Et iō remouēs eē p̄mi remouet eē eoꝝ:qꝛ ad eē ꝛ ꝑmanētiā iſtoꝝ reqruntꝛ necīo motores eoꝝ. remouēs aūt aliqđ necīe reqſitum in eē alicui⁹ remouet eē illi⁹:nō ꝙ in illoꝝ corpoꝝ ſit poſſi/bilitas ad corruptionē. Et aꝑ remanet illa nā eterna. naꝫ ſimplicia ſunt que nullā cām corruptionis hñt. Et iō nō ſeqtur. celū vel corpa celeſtia indigēt eē p̄mi vel motoꝝ: ḡ pñt in ſe corrūpi vel ſunt poſſibilia corrūpi ſm̄ ſuas na turas. Nā nō itelligimus ꝑ eē poſſibile corrūpi niſi hꝛe i ſe nāꝫ poſſibilē recipe corruptionē:ꝛ hoc impoſſe ē in eis. Dicimus ēt ꝙ eſſe abſtractoꝝ ē a ꝑ. nā ipſe eſt intellectū eoꝝ. Intelligēs aūt ſm̄ ꝙ intelligēs non ē:ſi intellectum nō ſit. ꝛ ideo dicit Auerr. 12. metaph. cōmēto. 44. mos autē modernoꝝ in dicēdo ꝙ a tali motore prouenit talis motor aut ſeqtur aut ꝓceditꝛ aut talia verba nō vere itel ligūtur de iſtis p̄ncipijs abſtractis. oīa. n. iſta ſunt diſpō/nes ſufficientes agētiū nō vere. tn̄ eniꝫ ē illic intelle ꝛ intellm̄ pficiēs ꝛ pfectum. Vñ dicit ꝙ ab agēte nil proue nit niſi extrahere illud qđ eſt in potētia ad actū:ſꝫ illic nō eſt po° id eſt qꝛ illic nō eſt ſubm̄. vnde neqꝫ agēs. i. niſi ſꝫ ſimilitudineꝫ:ſicut dixit in ſua abbreuiatione metaphyſi/ce ad iſtū propoſituꝫ ipſe. ſ. p̄mus. eſt ēt cauſa ordinis exi ſtentie in ipſis. eē enim iſtoꝝ eſt ſm̄ ꝙ ſunt p̄ncipia parti cularia ſub ꝑ p̄ncipe. ſicut ēt ꝛ ordo nobilium regentiuꝫ exercitum in hoc ꝯſtitutoꝝ eſt ꝓpter ꝑm̄ ducē ſm̄ ꝙ ſunt cōſtituti:ſed qꝛ abſtracta ſunt entia vel ſubā eē abſolute ē inquātum ſunt nobiles vel ſerui ꝯſtituti a p̄mo. nam ipſi ſunt ſimplices ꝛ nō inueniꝛ in eis eſſe modus ſm̄ ꝙ ſunt ſerui ꝛ modus ſm̄ queꝫ nō:q̄ꝫuis ſint entia vt inueniꝛ h in cōpoſitis. i. ꝙ eē abſolute ſeruoꝝ nō eſt a dn̄o ꝛ ſed qđ ſunt ſerui eſt a dn̄o. hoc autē non inuenitur in abſtractis: niſi qꝛ ſeruitudo eoꝝ eſt ordo vel intellectū qđ itelligunt. intellectū aūt in eis eſt idē cum intellectu ſicut dictum ē: ſed qꝛ intellectū eoꝝ eſt illud qđ intelligunt a primo mo dis diuerſis:ꝛ intellectū eoꝝ eſt ſua ſubā ſeruitudo eoꝝ eſt ſua ſubā. Declaratum eſt ergo ꝙ illi ſunt entia ſimplr ſꝫ ꝙ ſunt ſerui. ꝛ ideo ſi dn̄s nō ſit. ſ. primus illi nō ſunt: non tamē ſunt poſſibiles corrūpi. Dico ſimiter etiaꝫ de cō poſitis ꝙ eē eoꝝ eſt a ꝑ. nam ipſa ſunt entia ꝓpter cōpoſi tionem ꝛ vnitatē:que eſt in cōpōne eoꝝ:ꝛ ꝓpter alia di/cta ꝛ dicēda. dans aūt compōnē ꝛ vnitatē eſt primus me diante motores ꝛ corpa celeſtia:ꝛ forma ꝓuenit ab ipſo iſto modo:mediāte tn̄ agente particulari:ꝛ ordo intelle/ctualis quē cognoſcimus eē in ipſis prouenit ab ordine intellectuali in ſe ſimplr. vnde dicit Phs niſi eēt mot⁹ ſo lis i circulo obliquo n̄ ē eēt gñatio neqꝫ corruptio. Et cū erūt hec oīa bñ ꝯ̄ſiderata ſoluētur multe difficultates in multis ſciētijs:ꝛ nō oportebit dicere omnia entia eſſe in p̄nto relationis:ita ꝙ ſubā eoꝝ ꝯſiſtit in relatione:ꝛ nō qđ relatio ſit in eis addita ſubā accidens eis: ſicut narrauit Auer. de Auic. in li° deſtructio deſtructionū. Nota tn̄ ꝙ nō eſt ꝓp̄rie efficiēs in rebus eternis:ſꝫ efficiēs ſm̄ ſimili tudinē vt dixi. vnde ſicut dicit Cōmē. in illo li° actio agē/tis nō cōſiſtit in ꝓuatione ſm̄ ꝙ eſt ꝓuatio:qꝛ priuatio nō eſt actus:neqꝫ in eē cui non ineſt ꝓuatio:qꝛ quod hꝫ eſſe pfectum in vltima eius pfectione nō indiget efficiēte vel producēte. vnde ꝯ̄cludit ꝙ tn̄ ꝯſiſtit in eē i tēpore in quo ei ineſt admiſta ꝓuatio ꝛ ē eē potētiale. ꝛ iō dicit ꝙ mot⁹ ſemp indiget motore. Sꝫ adhuc accidit in hoc maxima difficultas. nam Cōmētator in. 12. meta. in ſolutiōe Joā nis grāmatici dicit. in corpore quidē celeſti non eſt potē tia vt corrūpatur:qꝛ non hꝫ ꝯtrarium. ē igitur ꝑmanens per ſe ꝛ ꝑ ſuam ſubaꝫ. Motus aūt impoſſibile ē vt ſit re manēs ꝑ ſuam ſubam cum hꝫ ꝯtrarium. ſ. quietē. ſm̄ igi tur ꝑmanētiam motus opꝫ nos ponere aliā intētionē re manētē in ſe:ꝛ cōtrario ꝑmanētie q̄ ē in ſubſtātia. ꝛ iō non ē in celo poſſibilitas niſi vt quieſcat. vñ concludit ꝙ mo/tus ē neceſſariū ꝑ aliud poſſibilis ex ſe:ſꝫ impoſſibile eſt inuenire ſubam poſſibilē ex ſe neceſſariā ex alio: qꝛ illud in quo ē potētia in ſubā neceſſe ē vt trāſmuteꝛ eius ſubaꝫ ꝛ impoſſibile ē vt acqrat ꝑmanētiaꝫ ꝛ eternitatē ex alio niſi nā poſſibilis trāſmuteꝛ i nā neceſſarij. ꝛ dicit vlteri⁹. cū. n. declaratū e corpus eē eternū poſſibile eſt exiſtimari ꝙ non indiget in hoc eē ponē p̄n̄m nobilius eo:ſꝫ ipſe ibi dem declarat ꝙ necīum ē ponē p̄n̄m nobilius ipſo ꝓpter ꝑmanētiā ꝛ eternitatē motus oīno intrāſmutabile. ꝛ nō ponit hoc ꝓꝑ ꝑmanentiaꝫ corpis celeſtis. ꝛ in de ſubā or/bis verſus finē loquēdo d motore dicit. ꝛ vt ſit aīa nō ad mixta māe ſꝫ aīa corpis eterni:ita ꝙ iſta aīa nō ſit abſtra/cta a corpe ſuo. ꝛ cuꝫ h ſeparata ab ipſo in q̄ꝫtuꝫ illud cor pus nō indiget ipſa:ꝛ qꝛ ē ꝑmanēs ꝑ ſe ex omnibus iſtis. ḡ videꝛ ꝙ corpora celeſtia nō indiget in ſuo eē ꝛ ꝑmanētiā motorib⁹ eoꝝ. ¶ Oppoſitū tn̄ apparet ꝑ dicta. Preterea In fine de ſubā orbis igr. ꝙ dator ꝯtinuatiōis mot⁹ ē de

hoꝛ motꝰ celi:⁊ niſi ipſe eēt deſtrueretur motus ⁊ ſi mo
tus ⁊ celū.celū.n.eſt ꝑ motū ſuū:⁊ ſi motus celi deſtrue
retur motus entiū inferioꝝ deſtrueret̄:⁊ ſic mūdus. Ex
quo verificat̄ ꝙ dator ꝯtinuationis motꝰ ē dator eē om
nibus alijs entibus. Et in illo tractatu diuis medū inqͣ:
⁊ debes ſcire ꝙ iſtud corpus celeſte nō indiget v̄tute mo
uēte in loco ſemꝑ tm̄:ſꝫ largiēte virtutē in ſe ⁊ i ſua ſubā
ꝑmanētiā eternā:q2 ⁊ ſi ſimplex ſi modo hꝫ poᵃ ī ſe:ad
corruptionē tn̄ eſt finite actionis nec̄io:q2 eſt finitarū di
mēſionum ⁊ terminatū a ſupficie ꝯtinēte ipſum. Et om
ne tale cū intellꝰ poſuerit ipſuꝫ exñs ꝑ ſe abſq3 eo quod
largit̄ ipſi ꝑmanētiā ⁊ eternitatē:neceſſe ē vt ita ſit de fini
tate ſue ꝑmanētie ſicut ē de finitate ſue actiōis: vult dice
re. Et ideo dās ꝑpetuitatē actioni eius dat eternitatē ſue
ꝑmanētie. Vnde ꝯcludit. Et ideo neceſſe ē in intellectu eē
potētiam largiētē ipſi ꝑmanētiā eternā q̄ēadmodū lar
gitur ipſi motū ꝓpriū eternū ⁊ nō hoc tm̄:ſꝫ neceſſe ē hic
eē virtutē que largit̄ ei motū ꝓpriū ſiue actionē q̄ ē eter
nitas inter ceteros motꝰ.ſ.motū localē ī circuitu ⁊ figu
ram ꝓpriā iſti motui.ſ.ſphericā:⁊ multa alia q̄ ponit ibi
dem:⁊ in fine huius ſermonis repꝛhēdit dicētes ꝙ Ariſ.
nō dicit cāꝫ agentē ſꝫ mouētē tm̄. Unde ſicut dicit ibidē.
finis.n.ſignificat aeuā ſigtione nec̄ia ſic motū mouens.
Dicit ꝑterea ꝯtra Auicen.⁊ Algaçel ꝙ q̄dam entia ſunt
quorum eē ſubſtātiales ſunt ꝑ motū vel motus ⁊ celū
⁊ inferiora ſunt huius gnīs.⁊ niſi mūdus eēt ſm hanc di
ſpoſitionē.i.ꝙ ſua ſubā ꝯſiſtit in motu:mūdus nō indige
bit deo poſt ſuū eē. Et dicit ꝑterea ꝙ Ariſt. videt ꝙ mun
dus hꝫ efficiēs ⁊ dans motū in corporibus celeſtibꝰ dat
eē in eis. Nā ꝑ motū ſuſtētatur eoꝝ eē. ¶ Preterea. Dicit
ꝙ ipſe dat vnitatē ꝑ quam mūdus eſt vnꝰ.dans aūt vnita
tem q̄ eſt ꝯditio reqͥſita in eē cōpoſiti eſt dās partes ſicut
declarauit ibidem.declaratū eſt ergo ꝙ celū indiget ꝑpe
tuitate ⁊ ꝑmanētia ſui eēs motore ⁊ maxime a p̄. Oppo
ſitum tn̄ videtur ex dictis:⁊ vtinā ſcirem veritatē huiꝰ.
Ad hoc tn̄ dico ꝙ multum differt dicere celū hēe poten
tiam in ſe ⁊ in ſua ſubſtātia vel eē poſſibile ex ſe:⁊ recipiūt
tn̄ ꝑpetuitatē ab alio:⁊ dicere ꝙ non remanet eē celi ſine
eē motoꝝ. Nam ſm p̄ᵐ modū intelligit̄ ꝙ in ipſis ē natu
ra recipiēs corruptionē ⁊ ꝯtrarietatē vel ꝙ ſint poſſibi
les corrūpi ſꝫ nō corrū:⁊ ſunt vere compoſita:ita ꝙ ille
forme cōſtituūtur in eē ꝑ ſua ſubiecta:⁊ recipiūt tamē ꝑpe
tuitatem ab alio:⁊ hoc ē impoſſibile. Nam illud qđ ſm
ſuā naturā ē poſſibile:⁊ ita ꝙ hꝫ potētiā ad corruptio
nem a nullo recipit ꝑpetuitatē.⁊ hoc probāt ratiōes ꝑo
ſite:⁊ maxime cū ſint intellecta dicta Cōmē.in locis ꝓ
prijs. Sm aūt aliū modū intelligit̄ ꝙ de rebus neceſſario
reqͥſitis ad ꝑmanētiā ⁊ eē ſubē celi ſunt eoꝝ motores ⁊
maxime ꝑmus:ſicut de neceſſario reqͥſitis ad eſſe ⁊ ꝑma
nētiam materie ē forma aliquo mō.dici aūt aliquo mō.
ipſa enim nō ꝯſtituūtur in eē ꝑ ſuas formas ſicut cōpoſi
ta:neq3 forme earū ꝑ ipſam:neq3 in ipſis eſt nā recipiēs cor
ruptionē:⁊ ꝑ p̄ᵐ continuātur in eē.nam hoc ē impoſſibi
le:neq3 hñt nāꝫ recipiētē ꝯtrarietatē.⁊ hoc probāt ratio
nes facte in oppoſitū.⁊ ꝯſidera bñ in hoc:ſed ꝑ declara
tionē maiorē verboꝝ Cōmē.cuꝫ dicit.ꝙ corruptio ī ipo
.ſ.in ſua ſubſtātia eſt impoſſibilis ſicut quies. Et dicit eſt
q̄ſtio ꝑmanēs ꝑ ſe ⁊ ꝑ ſuam ſubſtātiam:ſꝫ motus impoſ
ſibile ē eē ꝑ ſe ꝑmanēs:q2 habet oppoſitū ⁊ eſt quies. Et
dixit ꝙ ideo dicit Phs ꝙ nō eſt timendū ꝙ celum quie
ſcat in aliq̄ hora:⁊ nō dixit ꝙ corrumpet̄.⁊ dicit ꝙ ſi mo
tus celi ē eternus:ſubſtātia celi ē eterna ⁊ nō cōuertit̄:⁊
dicit ꝙ ꝑꝑ ꝑmanētiā motus celi eſt nec̄ium nobis ponē
rem aliā ꝑmanētē ex ſe:⁊ hoc nō indigemus in ꝑmanen
tia ⁊ ꝯtinuitate ſubſtantie celi. Et in fine ſubē orbis inqͣt.
loq̄ndo de aīa celi.⁊ cum hec eſt ſeparata ab ipſo indigū

illud corpus nō indiget ipſo:q2 eſt ꝑmanēs per ſe vt poſi
tum eſt. Dico ꝙ indigere motoribus ſ.ꝑmanētie celi du
pliciter intelligitur. Uno mō ꝯſiderato celo ſꝫ ſuā ſubſtā
tiam:⁊ tn̄ nō ſm ſuam actionē ſꝫ ſm motū circularē eter
num q̄ eſt paſſio eius ſequēs ſubām eius.ſ.recipe motū
circularē. Alio mō conſiderato coꝝ eius actiōe ſimil̄. Ad
huc ꝑmus modus dupl̄r intelligit̄ aut ꝙ idiget dāte per
manētiam ⁊ ꝑpetuitatē ſue ſubē:q2 in ipſo ē natura reci
piens corruptionē.ſ.q2 habet poᵃᵐ ad corruptionē vt di
ctum.ē aut q2 indiget ꝑpetuitate:q2 ſua ꝑmanētia non ē
poſſibilis niſi ꝑ res indigentes alio:ſicut ē vnitas ⁊ ordo
⁊ reliq̄ diſpōnes q̄ nō inueniūtur in ipſo niſi ꝑꝑ ꝑmū.
Motus ēt localis dupl̄r ꝯſideratur. Uno mō ſm ꝙ eſt lo
calis tm̄. Alio mō ſm ꝙ eſt motus localis corpis celeſtis.
Iſte aūt modus diuerſimode adhuc ꝯſiderat̄ in reſpectu
diuꝫ eius cārum.ſ.motoris eterni itrāſmutabilis diuo ⁊
mobilis eterni cui nō ineſt poᵃ ad corruptionē ⁊ neceſſi
tatē motus localis ꝯtinui illiꝰ:⁊ vel ꝯſiderat̄ ſm ſe:nō per
relationē ad oēs eius cās.⁊ tūc dico ꝙ ſi ꝯſideret̄ celum
modo 1°.i.cū ſua actione:tūc de neceſſitate ꝑmanētie eiꝰ
reqͥrit̄ motor ⁊ maxime ꝑmus nā ſi paſſio ꝓpria rei non
eēt vel actio eius ſequēs ſubām eius nō eſſet ſuba eius.
Et iō cauſa ꝑpetuitatis motus ē cā ꝑpetuitatis ſubē ⁊ ꝑ
manētie eius:ſꝫ ēt modū ſm ꝑme diuiſionis.pꝫ ꝙ indi
get ꝑmanētia q̄ prouenit a p̄ ſicut declarauī.ſꝫ aūt ꝑmoꝫ
partē diuiſionis pꝫ ꝙ nō indiget ꝑpetuitate:q2 nō hꝫ po
tētiā ad corruptionē neq3 ꝯtrarium:neq3 eſt cōpoſitum:neq3
hꝫ aliquā cām ex cauſis corruptionis.⁊ ꝙ declat̄ h̄ totū
eſt illud qđ dicit Cōmē.in liᵒ.d.d.q̄ne.10.ꝙ corpꝰ cele
ſte apud oēs phōs eſt nec̄ium ꝑ aliū.i.ꝑ cauſam.nota tn̄
ꝙ nō ē poſſibile ex ſe nec̄ium ꝑ aliud:⁊ iam locutus ſuꝫ
de h̄ in alia q̄ne. Motus ēt localis circularis ꝯſideratꝰ
abſq3 eius cā ē poſſibilis:q2 hꝫ oppᵐ.ſ.q̄ete:⁊ poᵃ ſemꝑ
eſt admiſta motui:⁊ iō ſemꝑ indiget motore. vñ q̄uis cor
pus celeſte de ſua nā ſit in poᵃ ad motū ⁊ eſt aptū ſic ab il
lo motore moueri:tn̄ ipſuꝫ ē de ſe ens actu:⁊ niſi eēt mo
tor hēt ꝑuationē motus:⁊ iō aliquo mō reſiſtit vt Com
mē.trac.de vacuo.⁊ aliquo mō nō:⁊ eius motor non ꝑt
ipm velocius mouē.⁊ h̄ ineſt ei ꝑꝑ talē nām illiꝰ corpis
⁊ motoris illius.ſ.ſic moueri. Cōſideratꝰ aūt i cōparatio
ne ad oēs eius cās eſt nec̄ius eternus:ita ꝙ nō ē poſſibi
le nō eē:⁊ totū hoc ē clarꝫ ſciētibꝰ cōmēto:⁊ maxime.12.
meta. vbi loqt̄ur de Joanne grāmatico. Et tū hec ſcīt hñ
ꝯſiderata ſoluūtur multe difficultates. Nūc ē viſum mi
hi aggregare ex dictis Auer. illud qđ ē cōueniēs huic.ſ.
ꝙ ois entia depēdēt a ꝑmo. Inquit enim in ſua abbreuia
tione metaph.poſtq̄ cōpleuit ſermonē de motoribꝰ ab
ſtractis ꝙ abſtracta ſunt cauſe corpoꝝ celeſtiū:⁊ eo modo
quo diximꝰ:⁊ p̄ᵐ abſtractoꝝ eſt cā aliorꝫ. elīta autē ſunt
de neceſſitate cauſata a motu corpoꝝ celeſtiū:⁊ hoc iam
declaratū eſt in liᵒ celi. Ibidē.n.dictū eſt ꝙ de natura mo
tus eſt cauſare caliditatē. A deē aūt caliditatis ſeqt̄ur le
uitas q̄ eſt forma ignis. vult dicere ſcꝫ q̄nꝰ formam ignis
vel ꝙ accipit̄ loco forme. Et dicit vlterius ꝙ ad priuatio
nem motus ſeqt̄ur oppoſitū.i.grauitas.⁊ iō ignis termi
natur in cōcauo corporis celeſtis.terra autē eſt in medio
ꝓpter remotionē eius a motu ꝯtinentis. ſimplicia autē
media que ſunt inter ignē ⁊ terrā:ſcꝫ aer ⁊ aqua inue
niūtur ſm duplicem diſpōnem:ita ꝙ ſunt grauia ⁊ leuia
grauia reſpectu ſupioꝝ:⁊ leuia reſpectu inferioꝝ:⁊ vni
uerſaliter qđ eſſe corpoꝝ ſimpliciū eſt ſm ꝙ ſunt contra
ria. Cauſa autē in cōtrarietate eorum nihil aliud eſt niſi
motus corporis celeſtis. Corpus celeſte de neceſſitate eſt
efficiens eoꝝ ⁊ cōſeruās.⁊ non tn̄ hoc habet corpus ce
leſte reſpectu illoꝝ:ſed etiam ponitur quaſi forma eorū
⁊ ſimplicia reſpectu illius quaſi mā. Inferiora enim eorū

ꝑficitur

perficiť per ſuperi⁹ ⁊ oīa pficiētur in fine corpis celeſtis. Et hoc iā declaratum eſt in libro celi. corp⁹ ēt celeſte inq̄ʒ tum rotūdūʒ nō poteſt ee ſine corpore circa qḋ reuoluiť ⁊ eſt cētrum. terra aūt eſt talis reſpectu celi. cuʒ aūt terra ſit reliq̄ elta ſunt de nec̄itate. ergo elta ſequūtur eē corpo ris celeſtis: ſicut ſeq̄tur lapides ⁊ parietes a for̄ domus. Et cum hoc ſit ita corpus celeſte eſt cā eē eltoꝝ ſm ꝯſer uans ⁊ efficiēs ⁊ formā ⁊ finēʒ. Debes tñ ſcire ꝙ hec de clarata ſunt pfecte ab ipſo in cōmētis eius: ⁊ maxime in dictis de celo ⁊ mūdo: ſʒ hic tñ ſupponit iſta. Et ideo nō multū īſiſtit. cura ēt Phi nō eſt de noībus. Et ideo poſtea in illo lib° ponit dicta q̄ſi media inter dicta ſua ⁊ Auicē. Ego autē accipiaʒ ex dictis ei⁹ qḋ eſt ꝯueniēs pōnib⁹ ei⁹ in cōmētis ſuis. vnde vlteri⁹ aſſerit ꝙ b'reb⁹ homogeneis ⁊ aīatis nō indigem⁹ in aſſignatione cauſaꝝ eoꝝ niſi eltis ⁊ motus corpoꝝ celeſtiū: ⁊ hoc in homogeneis: ſʒ in aīa tis opʒ ponere gñans ēt de ſpē eoꝝ aut aliud loco illius. Et ideo dicit Ariſto. ꝙ ſol ⁊ hō gñant hoiem. Nā iſta ge nerabilia corruptibilia indigēt q̄litatibus ꝓpriꝭs ⁊ figu ris ꝓpriꝭs ⁊ determinatis q̄ ꝯueniūt a motibus diuerſis ⁊ aſpectibus corpoꝝ celeſtiū: ⁊ hec mēſura in oī ſpē iſto rum nō ꝯuenit niſi ab arte diuina intellecta p ſe. nam iſte forme hñt eē multiplex ⁊ eē eoꝝ pfectū eſt in abſtractis. Et maxime in h̄ ſicut declaꝛat Cōmen. in. 12. meta. ⁊ i aliꝭs locis ꝯtra Platonē ⁊ Themiſtiū ⁊ Aui. ⁊ dicit in ſua ab breuiatiōe in loco pdicto: ⁊ ꝙ illa corpora ſunt viua dāt vitā iſtis inferiorib⁹. Nam nihil poteſt mouere mām ad pfectionē aīalē niſi corpus aīatū. Nō ʒ res attribuit aliꝭs ſilem ſibe eius: ⁊ in dicta abbreuiatione: dicit in hoc ꝓpo ſito poſt iaʒ ſupius dictare cū hoc ſit ita ſicut narrauim⁹ ⁊ declaratum eſt de corpibus celeſtib⁹ ꝙ ſunt cā in eſſe ele mētoꝝ: ⁊ ſm quot modis ſunt cāe eoꝝ: dicam⁹ ꝙ forme eltoꝝ ſunt cāe ꝓpinq̄ in eē pme māe cōis eis ſm formaʒ ⁊ finē tñ. Nam mām pmaʒ impoſſe eſt hēe cās pter iſtas duas tñ. Nam efficiēs ꝓducit rē dādo acto vl' rei acte rē ſibi ſilem ⁊ eſt for°. mā aūt p̄ᵃ nō hʒ formā: ideo neqꝫ effi ciēs. vult dicē ꝙ nō hʒ formā que ſit de ſbā vel eēntia eius vel pars eēntie. neqꝫ hʒ aliaʒ mām: qꝛ ipſa eſt pma. Ipſe etiam declarauit cōmento p̄ q̄rti celi. qꝛ res eterne non hñt efficiēs niſi ſm ꝙ eſt forma eoꝝ aliquo mō ⁊ ꝯſeruās: ⁊ de clarauit hoc ēt cōmēto. 92. ſcḋi celi. Poſſum⁹ ēt alio mo do imaginari mām eē cātam. Nam hoc nomen māe dici tur de corpore celeſti: ⁊ de ipſa mā ſm prius ⁊ poſteri⁹: ⁊ que aūt talem hñt diſpōnem p̄ᵐ eoꝝ eſt cā alioꝝ. ſm hoc ergo erit mā corpoꝝ celeſtiū cā in eē iſtius māe. ⁊ cauſa in eſſe māe corpis celeſtis ſunt forme eoꝝ. i. motores ab ſtracti vt declaratum eſt. nec̄itas autē iſtius ordinis in illis intelligiť hoc mō: qꝛ enim ſunt abſtracta ſm eē pfectum hñt ꝓducere vel ordinent ab ipſis alia entia: ſʒ qꝛ quedā iſtoꝝ entium forme eoꝝ non pñt eē ſine ſubiecto de nec̄i tate eſt vel ſeq̄tur eſſe ſubiecti: ⁊ eſſe iſtaꝝ formaꝝ i mā ē ꝓpter nec̄itatem: ſʒ eſſe eoꝝ in ſe eſt ꝓpter nobilius. Naʒ eſſe eoꝝ de nec̄itate melius eſt non eſſe vel priuatione eaꝝ. Et ꝓpter hoc ſoluiť dubium acciñs in eſſe iſtaꝝ formarū nam poteſt q̄s dicē ex quo entia habēt pfectius eē in re bus abſtractis q̄re inueniūtur ſm modū minus nobilē: niſi quia dicat ꝙ finis in hoc eſt eē eaꝝ in māe ⁊ ſic magis nobile erit ꝓpter minus: ſʒ nos dicimus ꝙ eſſe eaꝝ hoc modo eſt de nec̄itate aliud eſſe ⁊ eſt: qꝛ eē nobilius eſt pri uatione: ⁊ ideo eē earum eſt diminutū: eſſe aūt eaꝝ dimi nutum eſt magis nobile reſpectu priuationis: eſſe autē ea rum diminutū ⁊ māle eſt ꝓpter nec̄itatē: qꝛ non poſſunt eſſe ſm diſpōnem pfectiorem. vult dicē ſm ꝙ ſunt in actu qꝛ q̄ñ ſunt in potentia ſicut diciť: qꝛ forma artificialis eſt in potētia in aīa artificis vt dictum eſt q̄ñe p̄cedēti. hñt nobilius eē in actu aūt nō poſſunt hēe maiorē pfectionē

quā illā. ſ. eſſe māle. ⁊ dicit vlterius ꝙ ſicut nos nobilio res ſumus vocēdo alios cum hēmus vltimaʒ pfectionē ſm ꝙ eſt poſſe eis: ſic eſt diſpō pncipioꝝ abſtractoꝝ in eē corpoꝝ celeſtiū ab ipſis: ſed forme 4°ᵉ corpoꝝ. i. eltoꝝ ʒ ſunt ꝓpter nec̄itatē. ſ. pp eē formaꝝ corpoꝝ celeſtiū. vult dicere ſicut dcm̄ eſt: qꝛ elta ſunt ꝓpter corpora celeſtia in quantum ſunt rotūda. Corpora aūt ꝓpter motores eoꝝ: vel forte: qꝛ de natura illoꝝ motoꝝ eſt prouenire ab ipſis alia entia. Dicit vlterius ꝙ inueniūtur ēt in mā ꝓpter ne ceſſitatē: ⁊ q̄ſi accidit eis nec̄itas duplici mō ſm qḋ ſunt entia. alio modo ſʒ ꝙ ſunt in mā. Cauſa aūt iſtoꝝ nec̄ita tum in eis eſt eē corpoꝝ celeſtiū. nam nec̄itas in eoꝝ eē ē eſſe corpoꝝ rotūdoꝝ ⁊ in eē eoꝝ i mā eſt eē corpoꝝ cele ſtiū in ſubiecto: vt puto ſi nō ſit error in ſcripturis: ꝙ vult dicere cuʒ dicit in libro corpus circa qḋ voluētur ⁊ eſt cē trum: ⁊ forte intelligit per ſbm corpus celeſte qḋ dr̄ ſubiʒ reſpectu forme abſtracte non māle: ſed illud qḋ magis vi detur ſm pōnem ſuā eſt ꝙ nec̄itas in eēndo entia eſt pro pť pfectionē motoꝝ. nā res abſtracte ⁊ pfecte ꝯueniūt ab ipſa alia entia vt dcm̄ eſt. ⁊ cauſa in eē māli eſt: qꝛ non poſſunt hēe pfectionem nobiliorē: iſta ⁊ qꝛ nec̄e eſt eē cor pus circa qḋ volui celū ſeq̄tur vlterius dicēs. forme āt que ꝯueniūt poſt miſtionē eltoꝝ ⁊ ꝯplōneʒ: ſicut forma vegetabiliū ⁊ for̄ hoīs eſſe eoꝝ eſt ꝓpter aīam intellecti uam: ⁊ eſſe aīe intellectiue vel rōnalis propter nobilius ſi cut eſt diſpō in corpibus celeſtib⁹: ⁊ puto qḋ intelligit per hoc ſi per aīam intellectiuā intellexit abſtractaʒ a mā qḋ ipſa inueniť pp ſe: ⁊ qꝛ hēt eē nobile ſicut reliq̄ intelligen tie cāte aliquo mō. Et ideo dicit ꝙ ens magis ꝓpinquuʒ corpib⁹ celeſtibus ſm nobilitatē eſt hō: ⁊ eſt q̄ſi medium inter eē eternū ⁊ gñabile ⁊ corruptibile: ſʒ ſi itellexit per aīam intellectiuā v'tutē cogitatiuā ſeq̄ns formā māle ꝓ priam hoīs vt videť ex dictis ei⁹ cū dixit ⁊ eē aīe itellecti ue vel rōnalis ēt in mā eſt pp nec̄itatē: ⁊ ſic intelligo p illḋ qḋ dixit pp nobile ſicut eſt diſpō in corpibus celeſtib⁹ ꝙ hec aīa que aliq̄ñ vocať intellʼs eſt ꝓpter aīaʒ intellectiuā ſicut corpa celeſtia ſunt pp motores eoꝝ: ſʒ magis videť mihi ꝙ hoc eſt dcm̄ Auēpace de intellectu poſſi. hūc enīʒ librū cōpoſuit añ cōmētuʒ multis ānis. ſ. totā ſūmā phie ⁊ logice i qua pp breuitatē ſecutus eſt alios in multis: ⁊ vi auit tñ q̄ſi ſemp illos non eē firmas ſñias. Et ideo dič po ſtea ꝙ ꝓportio aīs rōnalis cū formis inferiorib⁹: ipſa ē ꝓ portio rōnalis ad intellʼm acq̄ſitum: ⁊ ex hoc videť ꝙ ipſe loq̄tur hic ſm opionē Auēpace: ſʒ ſm pōnem ꝓpriam ī qua ponit ꝙ mālis intellʼs eſt eternus ⁊ acq̄ſitus corru ptibilis nō verificať hoc. nā corruptibile nō eſt nobilius eterno ⁊ abſtracto: ⁊ forte vult dicē. ꝙ eē aīe itellectiue ſm ꝙ eſt recipiēs eſt ꝓpter eē nobilius hoīs. ſ. vt hō per ipſam ſit intelligēs ⁊ nobilius ⁊ ēt ꝓpter nām ſuaʒ ineſt ei hoc: ſʒ eē ipſi⁹ ſm ſe ipſa ē ꝓpter ſe. illud aūt qḋ dixit ſi cut eſt diſpō in corpibus celeſtibus. i. qb⁹ appropīantur motores ꝓpter melius ⁊ vt ſint nobiliora. cum aūt dixit hanc aīam eē in mā: forte vult dicē qḋ ipſa attribuiť cor pori ⁊ recipit a potētiꝭs aīe mālis: ⁊ ſm hoc forte intellʼs acq̄ſitus ſeu in habitu eſt nobilior aīa intellectiua vt ē re ceptiua: nec eſt remotū ꝙ ſit in aliquo abſtracto: nō ita p fecto aliq̄ diſpō ꝓpe pfectionē hoīs: ⁊ maxime q̄ñ hoc in uenitur in ipſo ꝓpter ſuā nām diminutā reſpectu aliarū intelligētiarū: ⁊ forte hoc inueniť in ea ſcḋaria intētiōe ꝓ pter hoīe: ⁊ pmaria aūt ꝓpter ſuā nāʒ: qꝛ non pōt aliter eſſe ⁊ melius eſt ſic eē q̄ʒ nō eſſe oīno. Inq̄t vlterius. ⁊ ꝓ portio ſenſitiue ad rōnale: eſt ꝓportio vel habitudo ma terie: ⁊ ꝓportio vegetatiue ad ſenſitiuam: ⁊ ꝓportio ho mogenei ad vegetatiuaʒ ēt eſt ꝓportio māe: ⁊ ipſamet ē ꝓportio forme hōgenee ad elta. ⁊ homo eſt illud in q̄ cō iungiť eē ſenſibile cum eē intellectuali: ꝓpter qḋ aūt inue

nitur de aia ſenſitiua ⁊ vegetatiua plus vna ſpē. Uidetur enim ꝙ eē eo꞉ eſt ꝑpter perfectionē: ⁊ videt̄ ꝙ q̄dā eoꝝ ſunt ꝑpter hoiem vel q̄dam ꝑpter q̄ſdā. In aliqb⁹ autē aialibus hoc nō videt̄. ⁊ ideo poſtea declarabit ꝙ q̄dam etiam corrūpunt q̄dam per accñs ⁊ ꝑpter neċitatē mā̄e ſicut ſcorpiones ⁊ alia venenoſa que videtur corrūpere quedam aīa que ſi nō ſint nobilioꝛa nō ſunt minus nobilia: ⁊ dicit loq̄ndo de ſolicitudie ꝙ ſi inuenirētur iſte res que proueniūt de neċitate mā̄e a quoꝝ eē accidit malum eſſet magis malū. Nam impoſſibile eſt in eē eoꝝ magis hoc ⁊ exēplificat de igne cuius vtilitas eſt manifeſta: ſ ſibi accidit corrūpere multas res. ⁊ ꝯcludit vlteri⁹ dicens. Jam declaratum eſt ex iſto ſermone ꝙ eſt modus eē rerum quarūdam a qbuſdam: ⁊ ꝓportio quorūdam entium ad q̄ndā impfectionē ⁊ ꝙ oēs pfectiones attribuūtur ad primam pfectionē vel dicūtur p attributionē ad ipſam ⁊ de neċitate eoꝝ eē eſt cāturꝫ ab eē primi. Et declat poſtea loq̄ndo de ſolicitudine ꝙ motus corporū celeſtiū eſt conditio req̄ſita in eē cuiuſlꝫ rei hic ꝓducte: ⁊ in ꝯſeruatione illius: ⁊ magis apparet hoc de ſole ⁊ poſtea de luna. Nā declatum eſt de diſpōne ſolis ꝙ ſi eēt maioꝛ q̄ꝫ eſt: ⁊ loc⁹ eius magis ꝓpinqu⁹ ipſe corrūperet vegetabilia ⁊ aialia per inteſaꝫ caliditatē: ⁊ ſi fuiſſet minoꝛ vel remotioꝛ corrūperet illa ꝑpter inteſiones friditatis: ⁊ videt̄ hoc etiā. nā res per quā ſol agit caliditatē ſunt motus eius vel retractiu radioꝝ: ⁊ multa ſunt loca que nō ſunt habitabilia ꝑpter nimiā caliditatē ⁊ nimiā frigiditatē. ⁊ videt̄ ēt hoc. Nam ſi nō hēret circulum obliquū nō eſſet hic ver neqꝫ eſtas neqꝫ autūnus. Et clarū eſt ꝙ iſta tēpora ſunt neċia in eſſe vegetabiliū. ⁊ dicit p̄terea ꝙ ſi nō eſſet motus diurnus, non eēt dies neqꝫ nox: ⁊ eēt medietas anni nox ⁊ medietas dies: ⁊ tūc res corrūperentur in die ꝑpter caliditatē: ⁊ in nocte ꝑpter frigiditatē: poſtea ponit actiões lune: ⁊ dicit poſtea ꝙ hec eſt diſpoſitio aliaꝝ ſtellarū ⁊ corporum eoꝝ. ipſe. n. ꝓcedunt ſm̄ diſtantias determinatas ad ſolē. Et ideo dicit Ariſto. ꝙ motus eoꝝ eſt ſm̄ motū ſolis: dicit aūt hoc: q2 videtur ſequi motum eius ⁊ q̄rūt quaſi aſſimilari ſibi. Et ideo debemus hoc accipere ab aſtrologia. Et vlterius inq̄t. ſed ꝑpter nobilitatē iſtoꝝ corpoꝝ celeſtium ſicut multoties diximus nō videtur ꝙ ſolicitudo vel cura eoꝝ ſit primo itētione ꝑpter iſta iferiora. ⁊ ſi non res eterne eēnt ꝑpter corruptibiles, ⁊ magis nobile ꝑpter minus nobile: ſed q2 acq̄runt iſtaꝫ eq̄litatē ⁊ oꝛdinē in motibus eoꝝ per illud qđ intelligūt de ſubſtantia principiorum eoꝝ. vult dicere. cū ſint conſiderata in q̄ꝝ tum ſunt aiata ⁊ habentia intellm̄ ſicut iam dixi: principia autē iſtorum acq̄runt hoc a primo principio quod eſt deus ⁊ ipſe eſt cauſa in eſſe rerum ſuper terras ⁊ omnium hic exiſtētium qđ eſt bonum ſimplr̄ eſt ab ipſo. Hoc eſt quod viſum eſt mihi Helie de creta hebreo aggregare ex dictis ph̄oꝛum fideliter recitatis in hac nobili queſtione. Et ſi deus prolongauerit vitam ⁊ bona fortuna ſucceſſerit dicam magis prolixe in iſtis rebus nobilibus ⁊c. ſi quid tamen dictum ſit contrarium legi nō mirum eſt: q2 tm̄ intētiones ph̄oꝛum ſm̄ fundamēta eoꝝ dicē volui. ſcitur enim ꝙ via legis: cui magis credit̄ ꝛ alia eſt a via ph̄ica. Finis huius opuſculi. factum eſt Venetijs in. 1480. ſm̄ numerum latinoꝛum.

¶ Queſtio de eſſe ⁊ eſſentia ⁊ vno eiuſdem Hebrei.

Cum eſſem Peruſij cū doctiſſimo comite magnifico dn̄o Joāne mirādulano ph̄o clariſſimo multa de eſſe ⁊ eēntia ⁊ vno diximus: q2 tamē poſitio Cōmētatoꝛis circa hoc quoqꝫ modo occulta ē nuliibi cōplete poſita: ideo hec pauca aggregaui magis declādo q̄ꝫ diſputando t ⁊ maxime q2 cum hn̄ diſpoſitis tm̄ loq̄ndum eſt de his.

Circa id quod dicit Cōmentatoꝛ cōmento. 3. tertij metaphyſice contra Auicēnā de vno. Nota ꝙ Auicēna credidit vnum ſicut ⁊ ens eſſe q̄dam accidēs reale non ſolum i p̄ntis accidentium ſed in p̄nto ſubſtātie: ita ꝙ vnū ſemper ſignificat accidens realiter additum enti. Cui⁹ ratio eſt primo. nam ſi vnum in nūo ſeu nūo ſignificat in accidenti accidēs ⁊ in ſubſtantis ſubſtantiā: ꝫ nūs eēt compoſitus ex accidētibus ⁊ ſubſtantijs: ⁊ ⁊ non ingrederetur ſub vno gn̄ere a foꝛtiori ſub p̄nto quātitatis. hoc aūt eſt falſum. Preterea ſi poneretur ſignificare ſubſtantiam tm̄ ſequeretur ex hoc aliud falſum. ſ. ꝙ ſubſtātia exiſtit in accidentibus ex quo de aliquo accidente demonſtrato dicitur ipſum eſſe vnum nūo. vnde concludit ꝙ eſt vnum accidens dictum vniuoce de oibus decē gn̄ibus nō hꝫ p̄us ⁊ poſterius: ⁊ ꝙ hoc vnum eſt vnum nūale ſeu ex quo cōponitur nūs: hoc confirmat ſic: q2 in qbuſdam manifeſte apparet ꝙ ſignificat accidēs. vbi gra. cum dicimus de aliqua aqua eſſe vnum nūo. hoc. n. eſt accidens in aqua: ⁊ ideo aqua remanet aqua ſiue ſit diuiſa ſiue non: ⁊ eo modo quo accidentia ſuccedunt in ſubiecto vnum poſt reliquum preter corruptionē ſubiecti. manifeſtum eſt enim bene diſpoſitis ꝙ cum aqua diuiditur in quātitate tamē in qua poteſt ſtare ei⁹ forma non corrūpitur illic aliqua aqua nec gn̄atur per acq̄ſitionē noue forme ſubſtātialis vel per corruptionē. aqua enim exiſtēs corpus homogeneum nō determinās ſibi figuram per ſe modo declarato in libro celi. nec organice hābēs formam extēſam non corrūpitur in tali diuiſione: ſed iſte que prius fuerūt partes continuete nūc non ſunt partes. vnde per diuiſionem vnius ſubſtantie facte ſunt due: non tamen aliqua forma q̄ non p̄fuit acq̄ritur nec corrūpitur in diuiſione: immo eadē ps forme q̄ fuit i vnaquaqꝫ parte aq̄e remanet: ſ ſeparata tamē ab alia: ⁊ ſimile accidit in qbuſdam aial ibus: in quibus aia eſt quaſi vna ſm̄ formam nō hꝫ nūm. vt dicit Ph̄s ⁊ Cōmentatoꝛ in cōmento penultimo ⁊ vltimo primi de aia. ⁊ in 2° cōmento. 2. illic ponit ꝙ talis aia eſt q̄ſi vna in forma ⁊ in actu plures in potētia: ⁊ hoc manifeſtum eſt: ſed dixi hec: q2 q̄dam dicunt aliter contra intentionem Cōmentatoꝛis ⁊ Auic. hic: ⁊ contra veritatē notam. ¶ Preterea ipſe arguit vt dicit Cōmētatoꝛ in dicto cōmento: q2 hoc nomē vnum eſt nomē denoiatiuū ſeu cōcretum: ⁊ iſta aūt noia ſignt ſubſtātiam ⁊ accidēs. ¶ Preterea ipſe arguit. ſi vnum nō dicit diſpoſitionem additam ſubſtātie: ⁊ tūc idem eēt dicē homo eſt vnus: ⁊ hō eſt homo: vt dicit Cōmētatoꝛ cōmēto. 9. decimi metaphyſice. ¶ Preterea ipſe credidit ꝙ vnum dcm̄ ſeu inuētum i oibus p̄ntis eſt illud qđ eſt p̄n^m nūoꝛum ſeu eiuſdē gn̄is: numerus autē eſt accidēs: q2 eſt de p̄nto q̄titatis. ergo vnū ſignificat accidēs in entibus: ⁊ ideo opinatus fuit ꝙ vnū non eſt idē cum ens ſeu nō eſt idē cum p̄ntis: ⁊ ex quo ens eſt accidēs de p̄nto quātitatis nō poſſunt eē ipſamet predicamēta. vnde cōcludit ꝙ eſt accidēs cōmune omnibus p̄ntis de qbus oib⁹ dicitur ſeu p̄dicatur. vnū ⁊ ipſe Auicen. putauit ꝙ multitudo que ponitur in gn̄e nūi cum dicitur ꝙ nūs eſt multitudo vnitatum. eſt vnum cum nūo ⁊ ideo dixit q̄ño multitudo poteſt eſſe genus nūi ⁊ ipſa eſt nūs met. nam multitudo in eo ꝙ multitudo diuidit̄ ad talem ⁊ talē multitudinem ſicut nūs diuiditur ad talia ⁊ talia numerabilia. ſ. ſenſibilia. vnde ipſe putauit qđ ois multitudo eſt multitudo numeri de p̄nto quātitatis ſicut credidit ꝙ omne vnū eſt vnum de predicamēto q̄titatis: ⁊ cui obijcit Cōmentatoꝛ in multis locis in dicto cōmento ⁊ in commen. 8. noni. ⁊ in media ſua expoſitiōe q̄ dem locum dominationi veſtre traduxi: ⁊ in alijs locis. primo enim cōtradicit ei in hoc ꝙ ipſe credidit ꝙ omne

vnum ſignificat accidēs. 2° in hoc ꝙ credidit ꝙ oīs multitudo eſt multitudo de p̄ntō quantitatis. 3° i hoc ꝙ credidit ꝙ vnum ſignificat accidēs ſemper. 4° in hoc ꝙ credidit ipſum ſignificare accidēs cōmune oībus decem p̄ntis qḋ dicitur vniuoce de ipſis vt ſaltē ſequitur ex dictis eiꝰ: imo videtur ꝙ ēt vnum qḋ eſt pn̄ᵐ nūi non dicitur vniuoce de oībꝰ de quibus dicitur: imo ſm prius ꝛ poſterius niſi ſaltē ſm magis famoſe ꝛ minus vt apparet ex diſtinctione vnius nūo ꝛ vt poſtea apparebit: ex quibus ſequitur 5ᵐ. ſ. ꝙ Auicē. male dixit in hoc qḋ credidit ꝙ vnū qḋ ē pnᵐ nūi de p̄nto quātitatis de quo conſiderat arithmeticus eſt idem cum vno de quo conſiderat metaphyſicus: vnde hoc fuit cauſa ſui erroris. 6° ꝯtradicit ei in h̄ qḋ credidit ꝙ vnū ſit accidēs reale in entibus dato ꝙ nō ſit aīa. hoc eni nō eſt verū ſaltē de vno qḋ eſt pnᵐ nūi de quo ipſe erravit: ꝛ credidit eē vnū accidēs cōe vniuocū. vnde vt inuit Cōmētator in locis p̄allegatis ꝛ vbi loquitur de ſignificatione vnius nūi multiplr dicitur. dī enim nūo nūale prius ꝛ famoſius de cōtinuo ſicut dicitur vna linea ꝛ vna ſupficies: dicitur etiā de corporibus homogeneis q̄ continuant diſpoſitionē aliquā in eēre iſto modo dicimus de aqua demonſtrata ꝙ eſt vna aliqn̄. qn̄qꝫ aūt dī vnum de colligatis ꝛ de continuis ꝛ maxie de colligatis ſm nām vt manus ꝛ pes: poſterius aūt iſto dī de colligato per artē ſicut dī de vna domo: dī aliqn̄ de vno i diuiduo ſm formā ſicut Plato ꝛ Cicero ꝛ de illo ꝙ eſt pᵐ indiuiſibile ꝛ vlr oia de quibus dī vnum ꝯtinētur i q̄tuor vt dicit Cōmētator primo cōmēto decimi metaphy. multa tamē dicta apparēt diuerſa in iſtis que oia o ſapiētibus bn̄ intelligūtur. de his eniꝫ oībus dī vnum nūo famoſe ꝛ vlr apud multos ſignificat has res ſꝫ ꝙ ipſe ſunt diſtincte ab alijs ꝛ indiſtincte in ſe: ꝛ ex his abſtrahit intellectus intētionē vnius ſeu vnitatis que eſt oīno indiuiſibilis que eſt pnᵐ nūi: ex cuius multiplicatione ſit quātitas diſcreta abſolute que eſt nūs. Jſtud aūt vnum ſicut ꝛ iſte nūs eſt quoddā accidēs factum ſeu fabricatū per oꝑonē intellcꝰ: ꝛ iſte eſt nūs qui eſt de p̄nto quātitatis de quo cōſiderat arithmeticus. ipſe eni conſiderat de vno ſm ꝙ eſt vnum tn̄ abſtractū a ſubiecto. vnum aūt non nūo dicit etiam multiplr vt dictū eſt in loco ſuo. vnum aūt de quo conſiderat metaphyſicus eſt ſynonymū enti ꝛ dictū analogice. de quo dicit Phs ꝛ Cōmētator ꝙ eſt idē cū ente ꝛ non dnt niſi quodāmodo: vnde ambo ſignificant vnā nām modis tamē diuerſis. vnū eniꝫ de quo ꝯſiderat metaphyſicus dicit ens cū priuatione diuiſibilitatis ſue ſubſtantie ꝛ quidditatis: ens aūt non dicit priuationē diuiſibilitatis. vnde vnum de quo conſiderat metaphyſicus dicitur analogice de decē p̄ntis. ſ. de vno in ſubſtantia ꝛ de vno i quātitate qḋ eſt pnᵐ nūi: ꝛ ſic de alijs p̄ntis: vnde dicit Cōmētator. vnum qḋ eſt pnᵐ nūorū eſt ex entibus de quibus dī hoc nomē vnum iꝫ ſit magis dignū huius. ſ. hoc nomē vnum qḋ eſt analogum ad decē p̄nta ꝛ tanq̄ genus ipſorū non tamē vniuocū dicitur magis digne de vno quod eſt pnᵐ nūi quātitatiui q eſt aliquid decē p̄ntorum de quo dicitur hoc nomē vnum analogice: qꝛ ipſum eſt vnum oībus modis: imo magis dꝫ dici vnitas q̄ vnitas ſiue vnum inter oia de quibus dicitur vt dictū ē priꝰ dicitur de primo indiuiſibili in vnoquoqꝫ gn̄e. qḋo autē vnum qḋ eſt analogum ad decē p̄nta inuenitur in omnibus p̄ntis ꝛ qḋ non eſt accidēs additum ſubſtātijs ipſorum declaratum eſt a Cōmētatore in locis p̄dictis ꝛ alijs enim vnum ꝙ eſt ſynonymū enti ſiue ens accipiēdo ens ſeu eē pro illo qḋ eſt tanq̄ genus cui opponitur priuatio non pro illo ꝙ dicitur in ꝓpoſitionibus de 2° adiacēte: ꝛ etiam copula in alijs ꝓpoſitionibus ſeu hoc vbū eſt qḋ idē ſignificat qḋ verum. ſ. ꝙ ſicut intellcꝰ intelligit illā rē ita eſt extra aīam: ꝛ vlr eſt de ſecundis intētionibꝰ ſeu eſt ſynonymum: non ꝙ eſt qḋdam accidēs rerū. ſ. ꝙ eorum eē in anima eſt cōueniēs ei qḋ eſt extra aiam eēt additum ſubſtantie rei. ſ. accidēs vel hec dicuntur vniuoce de decē p̄ntis vel analogice ſeu ſm prius ꝛ poſterius vel omnino equiuoce. nō oīno equiuoce: qꝛ talia non habent vnam diffinitionem neqꝫ vniuoce neqꝫ ſm prius ꝛ poſterius: neqꝫ etiam habēt ſubiectū eēntiale ſeu per ſe: nec habēt predicata per ſe quibus diuidūtur primo diuiſione ꝛ nō mediate vt dicitur ens aliquod eſt in potētia aliquod in actu ꝛ ſilr: neqꝫ dicitur de eis vniuoce: talia eniꝫ ſi eſſent vniuoce cum alijs diſpoſitionibus quas etiam hn̄t eſſent gn̄a decē p̄ntorum: Jmpoſſibile autē eſt vt ſit vnū genꝰ vniuocum ſubſtantie ꝛ reliquis p̄ntis cum ſint nā omnino ꝛ totaliter diuiſe: ergo hec dicuntur analogice i ergo ſignificant ſubſtantias p̄ntorum. nam iſta ſunt que dicuntur ſeu ſignificantur ſm prius ꝛ poſterius: vel p̄nta haberent alia p̄nta. ſ. ꝙ eſſe qḋ eſt accidēs in ſubſtātia eſt prius ꝛ in alijs eſt poſterius ſicut ipſa. ſ. ꝙ eſſe in quātitate proportionatum eſſe in qualitate ſicut quantitas ad qualitatem ꝛ ſilr in ſubſtantia: hoc igitur accidēs dicitur analogice. ſ. qḋ tale accidēs in ſubſtantia eſt habitudo eius ad tale accidēs in quātitate ſicut eſt proportio ſubſtantie ad quātitatem ꝛ ſilr in alijs: ꝛ ſm hoc tale accidē oī ſubſtātia eſt in q̄titate q̄titas: ꝛ ſic erunt iſtis p̄ntis alia p̄nta ꝛ idē etiam contingit de iſtis: ꝛ ſi ſic eēt proceſſus i infinitū. confirmatur. ſi eēnt vniuoca ꝛ gn̄a: ſeq̄retur qḋ ſubſtantia eēt pars accidētis vel accidēs pars ſubſtantie. nā iſta vel ſunt ſubſtātie vel ſunt accidētia. Et ſequeretur qḋ ſubſtantia ꝛ accidentia non eēnt entia: ꝛ ſi dicatur qḋ iſta ſunt vniuoca non tamē gn̄a. nam ſunt accidētia hoc ē falſum. nam res ſuperior p̄dicabilis de quibuſdā vniuoce eſt genus ꝛ maxime quando r̄ndetur in qd: ꝛ hoc eſt notum. eēt igitur accidēs genus ſubſtantie ſi eſt accñs: ꝛ ſequeretur qḋ accidēs eſt prius ſ formā pᵐ qḋ eſt in re ē eſſe. Et etiam ſi diceretur qḋ eſt accidēs ſeq̄ns qūo eſt poſſibile qḋ ex nūis ita diuerſis ſiat vnum accidēs vniuocū ſiue enim ſit prius ſiue poſterius: impoſſibile eſt vnū accidēs vniuocum eſſe omnibus p̄ntis. ex diuerſis eni ſm qḋ diuerſa oīno non prouenit vna res vniuoca p ſe. vnū enim accidēs vnum nāꝫ aliquo modo ſequit ſaltē per ſe ſicut vnus effectus per ſe ab vno agēte aliquo mō. Alias multas intētiones fecit Phs ꝛ Cōmentator in multis locis: vide eas. non enim vere eſt intelligibile eēntiam eſſe non dico in potētia vel in animo ſine exiſtentia ſicut oportet iſtis extranee intelligētibꝰ dicere omnino. hn̄ eni poſſibile eſt imaginari vere eēntiam eſſe in potentia ſine exiſtentia illius in actu ſed in potētia vere. accipiēdo autem eſſe pro vere aliter eſt dicēdum. Ex multitudine autē talis vnius analogice dicti cauſatur multitudo in vnoqꝫ predicamētorū ſicut ex multiplicatione vnius qḋ eſt principium numeri ꝛ eſt vniuerſale cōmune de quolibet de quo dicitur hoc nomen vnum cauſatur numerus qui eſt de predicamento quantitatis aliquod vnum autē qḋ eſt ſubiectum iſtius vnius. ſ. ſynonymum enti qḋ etiam dicitur analogice non eſt aliud niſi decem predicamēta. ſ. res vne que ſunt in vnoquoqꝫ predicamento note in ſuis locis: ꝛ ſicut quodlibet ens per ſe eſt vnū ꝛ ecōuerſo. ꝛ idē diuerſimode ſignificantꝛ ſic vnum verius. ꝛ prius dicitur de primo in vnoquoqꝫ genere qḋ eſt indiuiſibile in illo genere vt dictum eſt ſiue hoc ſit naturaliter vt in ſubſtantia principium ſubſtantie. ſ. deus ꝛ in qualitate album dicitur cōmento 7° decimi. ſiue ex conſtitutione vt dictum eſt locis ſuis. Similr ſilē eſt querere primū ens in vnoquoqꝫ genere ꝛ primū indiuiſibile in vnoquoqꝫ genere: ꝛ ſed tn̄ differunt in modo: quelibet aūt res cuiuſlꝫ predi-

tamē̄ti eſt vna non oīno indiuiſibilis niſi vnū ꝙ eſt pn^m
nūi qḋ magis oꝫ dici vnitas: vnum aūt tale oīno indiuiſi
bile ꝙ eſt pn^m nūi non eſt in actu niſi in aīa ⁊ p aīaꝫ. extra
aīam autē eſt in potētia: ſic vnum enti indiuiduū .ſ. ſubſtā
tie. v̇bi gratia non eſt oīno indiuiſibile: ſed eſt vnum indi
uiſibile in ſua ſubſtantia in tali gnē ⁊ ipſuꝫ vt ſic eſt in po
tētia .ſ. a quo abſtrahit intellꝯ vnum ⁊ actu oīno indiui/
ſibile ꝙ eſt pn^m nūi ⁊ aliquod tale vnum in potētia nō eſt
accidens illius ſubſtantie: imo eſt ipſa eadē ſubſtantia ac
cepta ſm indiuiſibilitateꝫ ſubſtantie eius ⁊ quidditatis.
dixit antē aliqḋ qꝛ non oē vnum in potētia vnitas in ipſo
non eſt accidēs vt dicam. ⁊ ſimilr eſt in alijs ꝑntis: ⁊ vnū
in potētia eſt ſubiectum vnius qḋ eſt pn^m nūi: ſubiectum
.ſ. circa qḋ vel de quo dicitur: non tamē de ipſo verificat̄
qḋ eſt vnum oīno indiuiſibile .ſ. oībus modis: eſt etiā ſub
iectum a quo abſtrahit intellꝯ vt dictum eſt. vnde Com
mētator nō oībus modis dicit vnum eē idem cū ente: ſꝫ
tale vnum ſynonymum enti dictum analogice qḋ eſt indi
uiſibile in vnoquoqꝫ gnē ſeu ſpē .ſ. indiuiſibile ſm ſuam
ſubſtantiam ⁊ quidditatē .i. ſm illam naturā ſm quā di/
citur ens. v̇bi gratia. in humanitate ⁊ in aſineitate: ⁊ ſic
de alijs qḋ vnum non dicit accidēs ſeu rē additā enti ſeu
ſubſtātie illius: ſꝫ tm̄ addit priuationē diuiſibilitatis ſub
ſtātie illius ſeu quidditatis. vnde tm̄ ens dicit cū illa pri/
uatione que priuatio non eſt res addita ꝑter nām illius
ſeu eēntiam: ſꝫ intellꝯ intelligit illam reꝫ cum illa ꝑuatio
ne ſeu illam reꝫ vt in ea eſt illa priuatio .i. intelligit ipſam
v̇e non diuiſibilē illo modo ita ꝙ vnum in q̄ntitate ſeu in
natura q̄ntitatis idē eſt cum ente in q̄ntitate ſeu quāto: et
ſimilr ens in ſubſtantia eſt vnum in ſbā: ⁊ ens in hoīe ſeu
homo eſt vnus hō ſeu vnum in hoīe: ⁊ ſic de alijs. dānt ta
mē modo dicto ⁊ vlr ens ſubſtātia ē vna ſbā: ⁊ ſimilr de
alijs. ſi eniꝫ p ens ſbām intelligimus gnīcam p vnā ſbām
etiam intelligimus vnā ſm genus .i. non diuiſibilem ſm
ſbām gnīcā: ſilr ſi intelligimus p ens ſbām ſpecificā vel in
diuidualē intelligimus p vnā ſm ſpēm vel indiuiduū .ſ. in
diuiſibilē ſm ſbāꝫ ſpēi vel indiuidui: ⁊ ſilr ē de alijs ꝑntis.
vnde tale vnum ſic ſynonymū enti dicit Cōmētator non
eē accidēs. certum eniꝫ eſt ꝙ alijs modis vnum eſt accñs
ſeu non eſt in ſbā idē cum illo de quo dicitur. vt v̇bi grā.
vnum ſm locū vel vnū in ꝯtiguatione vt cū dicimus hec
eſt vnum ꝯtiguū ⁊ ſilr de alijs ſilibus: vt v̇bi grā. vna aq̄
ſm cōtinuationē. ſilr vnum de ꝑnto q̄ntitatis ſuo mō vn
de poſtea .ſ. indiuiduū de ꝑnto ſubſtantie eſt indiuiſibile
ſm formam .ſ. ꝙ non diuiditur in formis diuerſis nūo .ſ.
diuerſis idiuiduis: ſilr homo ſeu nā ⁊ ſpēs humana eſt i
diuiſibilis in humanitate: ⁊ tm̄ diuiſibile ſm q̄ntitatem: et
ſilr eſt de reliquis. ſilr aūt vnum ſꝫ formā .ſ. vlē non mō
ſibi ꝯuenientī ⁊ alis de quibus dr̄ vnum ſꝫ indiuiſibilitatē
ſue ſbe. vnū āt cōe qḋ eſt pn^m nūi eſt oīo indiuiſibile vt di
ctum eſt: ⁊ ideo magis vere dr̄ hoc nomē vnū dcm̄ ē ana
logice de ipſo: vnū aūt qḋ dr̄ d̄ aliqua parte aque que po/
ſtea diuiditur ⁊ nō corrūpit̄ non dr̄ vt ſic vnū .ſ. ꝙ ē ſyno
nymum enti: aque ſm ꝑuationē diuiſibilitatis ſue ſube ⁊
quidditatis ſꝫ talis nāe: ⁊ ideo tale eſt accidēs qꝛ non di/
cit priuationē diuiſibilitatis ſue ſbe ſeu nāe .ſ. aq̄ ſm mo
dum ſm quē dr̄ ens v̇bi grā ens aque. ſed dicit priuatio/
nē diuiſibilitatis ſꝫ qḋdaꝫ accñs: vt dcm̄ eſt. vt verbi grā
ſꝫ talē continuitatē vel hꝰ vnū. Siſe aūt eſt in reliquis ſi
milibus: ⁊ vnum aūt qḋ eſt pn^m nūi aſſimilat̄ vlī ſm ꝙ ipſꝫ
eſt non māle. aſſimilatur aūt particulari ſm ꝙ eſt vnū in
diuiduum in aīa ⁊ ſm ꝙ accidit ei multitudo indiuiduo
rum vt nūeri: ⁊ ipſum nō eſt vna natura vniuoca in oībus
de quibus dr̄ vt forma vniuocat: ⁊ forte ēt vnū qḋ ē ſyno
nymuꝫ enti quodāmodo aſſimilat̄ particulari ⁊ quodā/
modo vlī. ⁊ tu quere modum. ⁊ ex iſtis patet ſolutio om

nium hꝰ que dicta ſunt per Auicēnam in hoc. Oīa enim
quaſi procedunt ex corrupta imaginatione: quia ipſe non
diſtinxit de vno quod eſt principium nūi: ⁊ de vno quod
eſt ſynonymū enti: quod dicitur analogice: ⁊ credidit am
bo eē accidentia ſeu de ꝑnto quātitatis .ſ. ſignificant acci
dens vt dictum eſt. id aūt quod dicit ꝙ vnum ē nomē de
nominatiuum nihil eſt. vnde vnum in quātitate vt dictū
eſt magis oꝫ dici vnitas. in alijs aūt dictum eſt ꝙ ipſa nō
ſunt oīno indiuiſibilia omnibus modis: ⁊ ideo dicuntur
vnum non vnitas: dato etiam ꝙ hoc nomē ſit denomina
tiuum: hoc non nocet: quia eſt nomē artificiale acceptus
ac ſi eēt abſtractum. Id aūt quod dicit Auicē. contra diſ
finitionem nūi in qua ponitur multitudo. ſolutio eſt ma
nifeſta. nam iam dictū eſt ꝙ multitudo abſolute ſumpta
vniuerſalior eſt vno nūali quod eſt principium nūi. dcm̄
enim eſt ꝙ vnum ⁊ multitudo inuenitur in vnoquoqꝫ ꝑ
dicamento: ⁊ dato ꝙ eſſet vt ipſe dixit, adhuc poſſumus
imaginari nūm ac ſi ipſe eſſet ſpecies de ſpeciebus rerum
numeratarū: ⁊ erit multitudo genus eius ⁊ aliarum re/
rum multarum: ⁊ hoc nō eſt impoſſibile per operatiōnē
anime: ſed hoc accidit numero ſm ꝙ ipſe eſt actio anime
in numeratis. Id aūt quod dicit Auicēna in quibuſdam
ſuis dictis contra diffinitionē vnius ⁊ multitudinis quia
vnuꝫ accipitur in diffinitione multitudinis eſt nūs: ⁊ vnū
diffinitur ſeu cognoſcitur per priuationem multitudinis
in ipſo: ⁊ vnūquodqꝫ igitur iſtoꝝ duoꝝ accipitur in cognī
tione ſeu diffinitione alterius: ⁊ eſt quaſi petitio ꝑcipij:
ſolutio aūt huius apparet ex his q̄ notaui vobis de men
te Cōmentatoris in diſſōne relatiuorum: ⁊ hec ſufficiunt
ad pñſ: ⁊ fortaſſe ſi deus prolongauerit vitam forte ali/
quando ero vobiſcū ⁊ declarabo hec omnia demonſtra
tiue: ⁊ id quod dicit Cōmētator de ente ſeu de eſſe contra
Auicēnam: ſi illa que iam dixi non ſufficiunt. Hoc aūt ꝙ
aliquis poſſit dicere cōtra hoc quomodo poſuit nūm ex
quo eſt per operationem intellectus in ꝑnto quātitatis iam
ſolutum eſt in eis que notaui vobis iam et media ſua ex
poſitione: dictum enim eſt ꝙ in predictis locis loquit̄ de
rebus ſm ꝙ ipſe ſunt famoſe ⁊ magis note vobis non in
ſe. vnde in quātitate ēt ponitur ꝑteritum tēporis: ⁊ ipſuꝫ
non eſt niſi per operationē intellectus. ⁊ que dicta ſunt d̄
vno ⁊ de ente ſeu eſſe a Cōmētatore: ⁊ eſt ſcia Phi expreſ/
ſe in 10^c metaphyſice. textu cōmēti octaui. ⁊ maxime ſꝫ
traductionē latinam. in arabica enim nō ita manifeſtum
eſt: q̄uis quaſi idē dicuntur vide 12^c metaphyſice. textu
cōmēti. 19. dcm̄ Phi: q̄m inuenitur extra ſubaꝫ ⁊c. q̄uis
non ſit totalr ad propoſitum. ⁊ vide etiam de analogia
iſtorum. Cōmentum. 19^m ⁊. 20. ⁊. 21. 12. ⁊ 10. ſcḋi. ⁊
intellige rationes Phi ⁊ Cōmentatoris illic hꝰ .ſ. in 8^c 9°
decimi libri ⁊ hec ſufficiunt. Illa aūt que dicunt quidā la
tini contra Cōmētatoreꝫ in iſtis nihil ſunt ⁊ oīa faciliter
franguntur intelligētibus diſtinctiones horū nominum
hꝰ ⁊ ea que inſunt vnicuiqꝫ fictionibus iſtoꝝ. Vnde ſciē
dum ꝙ eē ſꝫ modū loquēdi Cōmētatoris duplr ad ꝑpo
ſituꝫ accipitur tm̄. Uno^c pro eē qḋ idē eſt ꝙ ens qḋ ē taq̄
genus decē ꝑntorum. Alio v̇o modo ſi eſt ſynonymū vt
dictum eſt ꝑ^o ⁊c. id eſt ꝙ res differunt tm̄ modo quodaꝫ
qꝛ res non ꝯnotat exiſtētiam actualē vel potētialem eſſe
aūt ſic: ſcꝫ vel actualē vel potentialeꝫ. ⁊ diuiditur ad ſub
ſtantiam ⁊ accidēs ⁊ in actum ⁊ potētiaꝫ cui opponitur
priuatio: ⁊ ſm iſtum modum intelligitur queſtio Philo
ſophi primo phyſicorum. cum autem dicimus ſubſtan/
tiam eē intelligitur ſm aliam moduꝫ .ſ. vt eſt ſynonymū
v̇ocaliter eēt aliqua nugatio: cum autē dicimus ſubſtan
tia habet eſſe per ſe ſeu eſt ens per ſe exiſtens accipitur ly
eſſe ſeu ly ens per id quod eſt tanq̄ genus. ⁊ talis deſcri
ptio aliqualr ſꝫ nō ꝑfecte facit cognoſcere rē ⁊ multe ta

les deſcriptiones fiunt in ſciētijs. Eſſe autē p̄ⁱ prius eſt nā vl' cauſa ad eē 2ᵘᵐ ſeq̄tur eē p̄ⁱ ↄ intelligit̄ hoc qḋ dicim⁹ ſ. hz eē p ſe accn̄s aūt hz eē ſm q̄ hz eē in alio qḋ eſt ſeu hz eē p ſe ↄ eē aūt p ↄ mō dicto ↄueniunt oīa p̄nta eq̄l̄r ↄ ta le vt dcm̄ eſt ↄſtituit̄ p opatiōnē intellc̄ ↄ talis cognitio p̄cedit cognitionē q̄dditatis rei. ſ. q̄ nō q̄rimus nāl̄r p̄cedēdo cognitionē q̄dditatis rei donec ſciam⁹ ipſam eē ex tra aīaȝ in actu vel poᵃ ſicut eſt in aīa: cognitio tn̄ q̄d nōis p̄cedit hanc: accipiēdo aūt eē 2ᵒ ſignificatū eius eſt aliud a q̄dditate ſeu eēntia: ↄ tali mō poteſt q̄s cognoſcere q̄dditatē non dico q̄dditatē eē ↄ ignorare eē rei 2ᵒ accepto. cū aūt intelligit̄ p eē id qḋ intelligit̄ p rem eſt tāq̄ȝ genus dictū ſȝ prius ↄ poſterius ↄ p hec ſolui poſſunt oēs difficultates: vnde id qḋ q̄dam dicūt p̄bando q̄ eē differt ab eſſentia ſeu q̄ eſt exiſtētia ↄ aliud ab iſtis duobus modis nihil eſt. dicūt eniȝ q̄ q̄ecūq̄ȝ ſunt aliqua duo quoȝ vnū affirmat̄ de aliquo a quo alterū negat̄ illa ſunt diuerſa: ſȝ q̄dditas dī de aliquo ſcȝ de roſa nō exiſte ↄ ab ipſa tn̄ negat̄ eē. ergo ↄc. Et alias ſiles rōnes ponūt: ſȝ certe ex malo intellectu hui⁹ rei p̄cedūt. nam q̄dditas ↄ eēn⁹ qḋ eſt idem q̄ res ↄ eē q̄ eſt tāq̄ȝ genus vel eſt in actu vel in poᵃ. vt dictuȝ eſt. ſil'r eē vel accipit̄ p̄ᵒ vel 2ᵒ ↄ ſi p̄ᵒ vel in potētia vl' in actu: ↄ tūc manifeſtū ē q̄ ſi accipit̄ eēn⁹ in actu de q̄cūq̄ȝ re dī: de ipſa ēt dicitur eē i actu p̄ᵒ. ↄ ſi dī eēn⁹ in potētia ſil'r ↄ eē p̄ᵒ: vnde q̄dditas in actu eſt eē tale in actu ↄ q̄dditas in poᵃ ↄ potētia eſt tale eē in poᵃ p̄ᵒ. manifeſtū igitur eſt q̄ non eſt alius modus eē p̄ter hos quos Cōmen. poſuit. exiſtere aūt in actu eſt q̄dditas ↄ tale eē p̄ᵒ in actu ↄ q̄dditas in potētia eſt exiſtētia ↄ tale ēt in potētia ſi vocari dȝ exiſtia cum ſit in potētia: ita q̄ p illam nām ↄ per quā eſt ens ↄ q̄dditas ſeu eēntia p illam exiſtit ſiue i actu ſiue in potētia: non q̄ ſit hic aliqḋ accidens p qḋ res ſeu ens exiſtit ſeu hȝ eē in actu vel potētia ſm p̄ᵐ modum. eē autē ſc̄do modo qḋ eſt p opatiōnē intellc̄ q̄ differt a q̄dditate eſt id qḋ negare poſſumus: ↄ etiam ignorare note exiſtēte q̄dditate. id ēt qḋ dicunt q̄ q̄dditas dicitur de roſa nō exiſtēte vel intelligūt q̄ dicitur eē in roſa ſiue in potentia ſiue in actu vel non: ſi intelligūt qḋ dicitur eē in roſa: tūc manifeſtū eſt q̄ eē 2ᵒ modo dicitur de ipſa i actu vl' in potētia. ſi non. nō hn̄ eſt intelligibile id qḋ dicunt dicitur de roſa: ↄ de his nolo plus ad p̄ns prolongari magis q̄ȝ videtur mihi q̄ hec ſufficiunt: ↄ maxime tibi.

¶ Annotatiōes quedā Helie cretenſis in librū de phyſico auditu ſuper quibuſdā dictis Cōmentatoris ↄ alijs rebus ad declaratiōnē ↄ confirmatiōnē demonſtrationuȝ Ariſtotelis ↄ Cōmētatoris in eodeȝ libro.

Cum voluerit comes illuſtris dn̄s Joānes de Lamirādula hēre aliqua que circa librum phyſicorum mihi apparent: hoc nullo modo negare potui. Ipſe enim vere eſt virtuoſiſſimus: ↄ naturaliter diſpoſitus ad recte philoſophanduȝ: immo iam digniſſimus exiſtit phs ↄc: hec fuit cauſa vt aliquid d̄ eis ſcriberē. Q̄uāuis enim pauca breuis ↄ forte obſcura ſint ipſe ſuo clariſſimo intellectu hec ↄ obſcuriora intelligit. Siquis enim ex ſe intelligere poteſt: imo inueniet aliquȝ dicta facillime cognoſcit. Et ideo ego Helias hebreus cretenſis volui hec aggregare. hec tamē quidē non ſunt bona niſi ſibi: ↄ eis qui ei aſſimilant̄ qui pauci ſunt. Preſupponendo tamē multa dicta modernorum: que tamē omnia clara ſunt eis: que oīa debēt ordinate videri: aliter erit q̄dam confuſio: in iſtis tn̄ omnibus loquor vt phs non aliter: via tamē legis que firmior eſt: eſt alia ↄc.

Circa p̄hemium vbi dicit q̄ q̄dam ſcie ſpeculatiue ſunt p̄pter exercitium ↄc. ¶ Si textus eſt rectus ſic intelligitur q̄ q̄dam ſcie ſpeculatiue ſunt p̄pter exercitatiōnē intellc̄. ſ. vt intellectus exerciteturↄ acq̄rat habilitatē intelligēdi ↄ recte intelligēdi in ſciētijs ſpeculatiuis q̄ ſunt p̄pter ſcire ↄ pfectioneȝ intellc̄ tn̄: vt naturalis ↄ diuina que ſunt de ſpēbus ↄ rebus a natura intētis: non aūt ſic ſunt mathematice. Quod aūt ſcie mathematice ſaltē q̄dā ſint tales ↄ qḋ ſunt quaſi tāq̄ȝ logica: ↄ maxime apud antiquos nō hn̄tes logicam ſaltē cōplete declaratū eſt a platone in ſuo de regimine ciuitatis: ↄ ab Auerroi in cōmento vnius libri: quem traduxi vobis de hebraico in latinum: ↄ iam dixi de hoc in q̄ōne mota de poſſibilitate ↄiunctionis in fine. Itē in eodē vbi dicit. Sȝ viſus quo vtit̄ enthymema ↄ inductio ↄc. Nota qḋ dialectic⁹ vtitur inductione inferēdo vniuerſalē a multis vl' ab omnib⁹ indiuiduis vt dictum ē in 2ᵒ priorum ↄ hoc facit p ſe ex inductione. In hac autē ſciētia non vtitur tali modo inductione. Inductio enim ingreſſum hȝ in ſciam demonſtratiuam hoc modo. vbi gratia. Nos videmus hūc hominē eē animal rationale ↄ hunc. ↄ tunc intellectus cognoſcit predicata ineſſe ſubiecto per ſe: ↄ q̄ eſt habitudo eſſentialis ↄ neceſſaria inter ſubiectum ↄ predicatum: ↄ facit tunc propoſitionem vniuerſalem. ↄ hec vniuerſalis aliquando acquiratur ex cognitione vnius indiuidui tn̄: ↄ vt aliqualiter dicit Commentator 2ᵒ huius. vbi Philoſophus dicit q̄ hirundo facit nidum propter finem. Aliquando multoȝ vt bene declarat Commentator ſc̄do poſteriorum. commēto 104ᵒ ↄ. 106. vn̄ non acquiritur vniuerſalis in ſcientia demonſtratiua per ſe ex inductione. Naȝ verificatio vniuerſalis eſt propter habitudinem eſſentialem predicati ↄ ſubiecti: ↄ hec dicta ſunt a Cōmētatore in libro Topicorum: in primo vel ſecundo quē non habetis traductum. Et per iam dicta patet etiā quod dicit de enthymemate: nam aliquando ex vno indiuiduo ſeu ſpē acquiritur indiuiduum vniuerſale: vt exemplificaui de hirundine. Veruȝ eſt etiaȝ q̄ inducio topica enthymema ingreſſum habēt in ſcientias demonſtratiuas non ad p̄bandum ignotum naturaliter: ſed ad declarandum notum per ſe: quod tamen indiget modicula declaratione. Sed hoc non intendit hic Cōmentator vt intelligens intelligere poteſt.

Commento primo vbi dicit Cōmentator ſed quedam conſiderant de cauſa formali tn̄ ſcilicet mathematice. Et quedaȝ de tribus cauſis. ſ. de motore: fine: ↄ forma: ↄ eſt ſcientia diuina ¶ Circa hoc notandum eſt illud quod dicit Cōmentator cōmento 5ᵒ ↄ 6ᵒ 12. metaphyſice: nā ibidem declaratum eſt q̄ metaphyſicus declarat qḋ p̄ma ſubſtantia abſtracta eſt forma finis ↄ efficiēs ſeu motor. preterea declaratur i 12ᵒ quomodo mouet et q̄ mouet tanq̄ȝ amatuȝ ↄ deſideratum. Et videtur mihi q̄ tranſlator errauit: ↄ accepit loco ly efficientis motore. Unde in primo ſue ſumme metaphyſice dicit q̄ id quod declaratum eſt in ſcientia naturali ſunt due cauſe vltime tn̄. ſ. materia ↄ mouens ↄ remanſit ſuper ipſum hic declarare cauſam finalem ↄ formalem ↄ efficientem. nam iaȝ ponitur q̄ differentia eſt inter motorem ↄ efficientem: naȝ motor dat moto motum tantum. Efficiens aūt dat for

maꝫ ꝓpter quā eſt motus. hec ſunt vba eius ⁊ vult dicē vel ꝓprie vel metaphorice. vt dixit in qōnibus de motore ⁊ efficiēte. In iſtis aūt inferioribus vere mediāte tamē motu ⁊ agentibus ꝓpriꝭ ꝓpinquis. In alijs autem metaphorice. vt illic dcm̄ eſt. ⁊ Cōmētator ēt illic hoc dixit aliqualr̄ non tm̄ declarat primus Phs ſbas ſeparatas eſſe: neqꝫ pᵐ motorē eē neqꝫ hoc eſt poſſe niſi nāli p motū. nā ſbas eē ſeparatas non poſſumus ꝓbare niſi p motū eternum vt declarat Phs 8ᵒ huius neqꝫ p ratiōes Auicē. ꝓbatur aliquo modo pᵐ motorē eē ſeparatū. imo ſi aliqd concludūt non ɔcludūt niſi pmaꝫ cauſam eē non tm̄ eē ſeparatam ⁊ maxime apud ponētes celuꝫ eē ſimplex. non cōpoſitum ex mā ⁊ forma dante ei eē vt eſt intētio Phi ⁊ eſt vitas niſi dicēt quis ꝙ oē qd̄ mouet ab alio mouet: ſꝫ tunc mediū eēt motus. Et vide rōnes ei⁹: neqꝫ ēt per rationē Auic. ꝓbatur pᵐ motorē eē ⁊ maxie eo mō quo formauit ipſas Auic. nam ꝓpō dicēs. ꝙ qdlꝫ ens vel eſt neccium vel poſſibile ſiue cauſatum vel non. Si intelligit p poſſe verum poſſe. ſ. māle ſeu ꝙ exiſtit potētialr̄ i materia: tunc ꝓpō eſt va. Sed tunc ipſe ꝓbat hoc ḋ necītate p motum. Nam qn̄ dicit ꝙ poſſe indiget cauſa eſt ac ſi diceret idiget mouēte ſeu trāſmutabilitate ꝓducēte ipꝫ ḋ potētia māe ad actum: ex quo p poſſibile intelligit māle vt dcm̄ eſt. Preterea qūocūqꝫ ſit hoc adhuc non ꝓbauit per iſtam rationē primā cām eē: imo poteſt quis dicē ꝙ non incōuenit in qbuſdā cauſis ꝓceſſus in īfinitū. ego. n. ſum a pre meo ⁊ ipſe a ſuo ⁊ ſic in īfinitum. Et ſi intelligit per poſſe vel cauſatuꝫ illud qd̄ eſt oīno ſua nā priuatū ſeu priuatiōe ꝓducitur totalr̄ ab agēte. i. nō ee ſubiecto tūc illa ſua ꝓpō eſt falſa ⁊ adhuc dato ꝙ ſit va nō deducit p hoc niſi ad cām neciam nō ad primaꝫ ſꝫ neciam ex alio. Poſſum enim dicē ꝙ ſunt cauſe infinite necie non hñtes pᵐ ⁊ qꝫuis h̄ ē falſuꝫ: tamē Auicē. nō ꝓbauit hoc: nota tm̄ ꝙ qūocūqꝫ ſit hoc metaphyſicus non poteſt ꝓbare ſaltem ſbam eē ſeparatam. naꝫ nullus artifex ꝓbat ꝑncipalem partē ſui ſubiecti. Et qd̄ an artifex ꝓbet ſuū ſbm eſt alia ab iſta. vtrum ſeparata eē poſſint demonſtrari niſi p motum qꝫuis ſint ſuicē cōnexe. vnde ſi eēt alia via a motu ſequeretur ꝙ aliquis artifex ꝓbaret ſeu poſſꝫ ꝓbare ſuum ſbm. ſ. metaphyſicus: vt innuit Cōmentator 12ᵒ. meta. cōmēto 5ᵒ: ⁊ vnde p hoc ēt ꝙ nullus poteſt ꝓbare ſuū ſbꝫ ꝓbatur ꝙ non eſt alia via: ⁊ ſilr̄ econuerſo. ℂ Et ad vnū rn̄deo ſimplr̄ ꝙ nulla eſt alia via a motu vide cōmētum 22ᵐ ſcdi hui⁹. ⁊ cōmētū 5ᵐ duodecimi meta. Et lib. d. c. circa hanc mām. ℂ Ad aliam rn̄deo ꝙ nullus poteſt demonſtrare partē principalē ſui ſubiecti ⁊ maxime ꝙ ſcd̄m antiquos metaphyſica diuiditur i duas ſcias. Una eſt de ſeparatis a māe reliqua de alijs. Quod aūt nullus artifex poteſt ꝓbare ſuū ſbm vt dcm̄ eſt pꝫ. nā ſbm formalr̄ acceptum manifeſtum eſt ꝙ non poteſt ꝓbari in illa ſciētia a poſteriori qꝛ hoc non ptinet ad illum artificē: neqꝫ a priori qꝛ medium p qd̄ ꝓbabitur illud ſbm: vel eſt mediū cōtētum ſub illo ſubiecto formalr̄ accepto vel ei attributū vel non. Si non: ergo non eiuſdē artificis. ſi ſic: ergo ꝓſupponitur ſbm formalr̄ acceptum ſeu ſua ratio. Sed Commētator alio modo declarauit hoc in p̄ poſteriorum i cōmēto magno: vbi Phs loqtur de hoc. Et ideo metaphy. non ꝓbat deum eē ſeu primā cām oium cauſarum: ⁊ quāuis ꝓbet ꝙ ſubſtantia abſtracta eſt pnᵐ ſubſtantie ſenſibilis: ⁊ inueſtiget principia ſubſtantie in eo ꝙ ſubſtantia: tamē hoc facit qꝛ accipit ꝓbata a naturali vt dicit Cōmētator cōmēto 5ᵒ 6ᵒ. 12. metaphy. Et ſi dicatur qd̄ naturalis ꝓbat pᵐ motorē qꝛ ē pꝛicipalis ſui ſubiecti: rn̄deo qd̄ nō eſt verū: non enꝫ eſt pars ſubiectiua principalis ſicut entis ſeparata ſunt reſpectu entis ſimplr̄. Sꝫ eſt cauſa p̄ ſui ſubiecti a poſteriori: ⁊ hoc habet attributionē ad ens mobile ſeu corpus mobile. non autē res ſic ſe habet in p̄ma phia. nam ibidē conſideratur de ente ſcd̄m qd̄ ens: et pꝛincipia aūt abſtracta ſeu pnᵒ prima entis in eo qd̄ ens ſunt pars ſubiectiua entis: ⁊ imo pncīᵐᵃ. Intelligo autē hic per principia entis: pnᵒ ſubſtantie eterne. Et cum hoc qd̄ ſunt pars principaliſſima ſunt ēt principia nec hoc incōuenit in tali ſubiecto. nam ipſuꝫ eſt ens inqꝫtum ens. vnde ⁊ h⁹ entia ſūt hoc modo imo pncīᵐᵃ ⁊ ſimpliciſſima ⁊ maxie pᵐ ens qd̄ eſt cauſa oium alioꝝ: ⁊ ſunt cauſe entis i eo qd̄ ens eē ētialr̄: non in eo qd̄ mobile ſeu aliud ſilr̄: nō tamē ſunt cauſe totalis entis ſubiecti niſi aliqd eēt eē ſui. Ulterius nota qd̄ Cōmētator i media ſua expoſitiōe i 10ᵒ metaph. dicit qd̄ nullus artifex ꝓbat definitionē ſui ſubiecti quando fuerit ignotum eē. nam hoc nō poteſt ꝓbare nec p demōſtrationē ſimplr̄ nec a poſteriori. Simplr̄ aūt nō qꝛ tales demonſtrationes ſunt a poſterioribus. ſ. demonſtrationes q̄ ſunt definitiones in poᵒ. Impoſſibile aūt eſt partes eē notas ⁊ totum ignotuꝫ. vult dicēr vt dixit commēto primo primi poſterioꝝ: qd̄ partes definitionis non dant definitionē: vt ignotuꝫ p ſe cognoſcitur a noto ſicut eſt in ɔ̄ne ex ꝑmiſſis. Uide ibidē. nec p demonſtrationē a poſteriori qꝛ talis ſit a rebus q̄ inſunt ſubiecto. Falſuꝫ ēt eſt qd̄ ſbm ſit ignotum. ſ. an ſit ⁊ res q̄ exiſtit i eo ſit nota eē. i. ſit nota eē in ipſo. vel ab ipſo qꝛ aliter illud nō demōſtratur: ⁊ dicit in ſūma qd̄ ſi ſbm eſt ignotum. ſ. eius eē. i. poſſibile eſt ipſum ꝓbare in illa ſcia. Sꝫ recipit ipſum eē ab alia ſcia in qua declaratum eſt ſicut metaphyſic⁹ a naturali recipit ſbm vel partē principalē ſubiecti. ſ. ſubſtantias ſeparatas eē ſeu motores ſeparatos ſeu moduꝫ eē dicendi eius: vt mathematicus accipit a metaphyſico. Et dicit qd̄ hoc qd̄ dixit de ſubiectis artium manifeſtū eſt. ſ. cū eē eius eſt ignotum artifex illius artis non ḋclarat illō. Sed vtrum ſi pars illius ſubiecti ſit ignota: poteſt artifex illi⁹ artis demonſtrare. Illud dubitationē hꝫ: ⁊ dicit qd̄ impoſſibile eſt illud ꝓbare p demonſtrationem ſimplicē ex quo impoſſibile eſt hēre cauſas ex qbus conſtituit cognitio eius: ⁊ ipſum eē ignotum vt dcm̄ eſt: ſꝫ ſi ſit accepta a verificatione quadam ſolū poſſibile eſt vt ſi vnum contrarium ſit notū in vna arte ⁊ aliud ignotū poſſe eſt ꝓbare ignotum ex ɔ̄rio noto in illa arte. Et hoc iaꝫ fecit Ariſto. in eē ignis. Utrū aūt hoc fieri poteſt p locū a ſilī p ſcrutatione indiget: qꝛ ſilē eſt locus. i. topicus: ⁊ aliqn̄ in qbuſdā materijs poſſe eſt eē locus demr̄atiuus. Sꝫ in hoc qd̄ dicit hic Cōmētᵒʳ eſt duᵐ qꝛ in 4ᵒ celi cōmēto. 32. ꝓbat Phs ⁊ Cōmēta. ignē eē: ⁊ ē pars ſubiecti q̄ eſt pars mūdi de quo illic ɔſideratr̄: ⁊ illa ꝓbō nō vꝫ eē a ɔ̄rio nec a ſimili. Et forte dcm̄ eſt qd̄ Phs nō ꝓbat h̄ illic: ⁊ vt talis artifex ſꝫ vt artifex cōis diſputādo ɔ̄ antiqs vt appꝫ ibidem. Uel forte h̄ ꝓbat p locū a ſilī: ⁊ vt dicit illic Cōmētꝫ. ſicut ſi vniuerſuꝫ aq ⁊c. Et forte h̄ nō eſt illic totalr̄ igtū: qꝛ notū eſt de ptib⁹ ignis: ⁊ vt dicit illic Cōmē. De igne āt ꝓprehēdiſ nihil niſi pteꝛ ⁊ tu ɔſidera ⁊ ɔple p te. Id āt qd̄ dicit Cōmē. in. 2. de aīa nō ɔ̄dicit huic ɔſiderāti hn̄. Intēdit igiſ Cōmē. in illo 1ᵒ qd̄ definito ſbi nō ꝓbaſ eē in ſbo ſeu definito ſeu nō ꝓbaſ eē vt diffō nec a p̄oꝛi nec a poſteriori i illa ſcia cui⁹ ē ſbm: ⁊ ſi ſbm fuit ignotū eē: ⁊ h̄ ꝓbaſ vt dcm̄ eſt. Si aūt ſbꝫ ē notū eē tūc non ꝓbaſ definitio a p̄oꝛi: ſꝫ bn̄ a poſteriori ꝓbaſ ḋ definito ſeu ḋ ſbo. Sbm aūt non ꝓbaſ eē nec a p̄oꝛi nec a poſteriori in illa ſcia cuius eſt ſbm. Et h̄ itellexit Phs 10. vł 11ᵒ meta. cū dixit qd̄ ſbm ⁊ ei⁹ qd̄ qd eſt nō ē demr̄atio. Intelligēs p ſbm ſbꝫ. Et p qd̄ qd eſt diffōnē ſbi. Diuerſimode igiſ itelligit h̄ Phs. nā ſbm nullo modo ꝓbaſ. Definitio. n. aliquo ſic. Et bn̄ ɔſidera i h̄ qd̄ dico definitionē ꝓbari ne ɔtigat error qꝛ nō poſſuꝫ ad pn̄s magis ꝓlongare. Et vide commētum pᵐ. 6. metaphy. ⁊ ɔcordia. Uide etiā in p̄mo po

ſterioꝝ ɔmēto. 5 5.2.5 6. ⁊ in 2° cōmēto 12°. ⁊ i 12° metaphyſice cōmēto 5° ⁊ 6°. ℂ In cōmēto enī ꝑ ſexti metaphyſice itelligit per ſubſtantiā deffinitionē ſubiecti cum dicit ſubiectū non habē demonſtrationē. hoc etiam poteſt hēre aliam declarationem quam intelliges ex dictis in cōmēto libri poſterioꝝ in locis dictis. Et tu conſidera ⁊ cōple: ⁊ concordatōis eniꝫ non poſſunt ſcribi. Et nota vlterius ꝙ dato ꝙ primā cām poſſit metaphyſicus ꝓbare eē, nō tamē poteſt ꝓbare ipſam eē ſeparatā: q: vt ſeparata eſt pars principalis ſubiecti: dato ꝙ concedať ꝙ prime cauſa non eſt pars principalis. Nota etiam ꝙ ſi aliqd probēt rōnes Auic. illę ſupponunt motū ⁊ declarata a phyſico: vt dicit Cōmētator in 2° metaph. quādo ꝓbat ꝓceſſum infinitū i aliquo gñe cauſe eē impoſſibile. imo vtitur demonſtrationibus phyſicis. Ipſe etiaꝫ ſupponit ibi dē cauſam finalē eē: hoc aūt ꝓprie non ꝓbatur niſi per rōnes nāles: neq; ꝓbauit Auicē. que eſt prima iſtaꝝ quatuor quam dicimus primā ſimplr: neq; ꝙ ſit ſeparatus finis. Et ſi quis diceret primus a nullo depēdet. Corpus auteꝫ depēdet a ſuis partibus: ergo dicē poſſum ꝙ pᵐ nō depēdet ab alio tanq; ab agēte. Sed non eſt ꝓbatū ꝑ hoc ipꝫ non depēdere a partibus: ⁊ vr̄ hoc ꝓbare non poſſumꝰ niſi motū ſupponēdo mediate vel imediate. Sꝫ dominatio tua dicebat cōtra hec. nōne dcm̄ eſt in qōnibus Phōꝝ q: viderunt ordinē mirabilē ⁊ ingenioſuꝫ inuētum in entibus ſciuerunt ꝙ ille qui dedit eis hūc ordinē itellectualem artificialem ē intellſ per ſe: ergo ſine via motus. probatur hoc: ⁊ rñſum fuit per me ꝙ q̄uis hētur ex hoc ꝙ eſt intellſ: ⁊ q̄uis clarum eſt ꝙ non intelligit particulariter nec vlr̄: vt dcm̄ eſt alr̄: tamē poſſum dicē ꝙ eſt in mā ſeu in corpore ſicut aīa nr̄a quoꝫ virtus cognoſcitiua ſeqtur. Sꝫ dicebatis contra hoc. Seqretur ꝙ intellſ noſter qui eſt ſeparatus a mā ſm doctrinam Cōmētatoris eſſet nobilior pᵒ. Separatū eniꝫ nobilius eſt mā hic. Ad h̄ aūt rñſum eſt qḋ dato qḋ ita ſit: tamē hoc erit verū: ſi cetera ſint paria: ſꝫ nō ē ita i ꝓpoſito. Primū eni q̄uis ſit māle tamē hꝫ alias multas dignitates: ⁊ illo ſimplr̄ nobilius eſt intellectu nr̄o: ⁊ ſi ponatur ſeqretur ſꝫ hoc qḋ pᵐ eſſet gñabile ⁊ corruptibile: dico qḋ tūc tu ꝓbas per viaꝫ motus: ⁊ vr̄ hic nō poteſt hoc ꝓbari niſi motu ꝑ: vt declarātū eſt in 8° niſi ſupponať aliqua ꝓpō iſtabilis vel forte aliq̄ alia ꝓpoſitio que eſt declarata per motum.

C Irca cōmētū 2ᵐ 3ᵐ ⁊ 4ᵐ eiuſdē pᵐi nota qḋ Phs in pn̄° huius libri ponit duas q̄ſtiones ꝑter primaꝫ: ſicut etiaꝫ aſſerūt oēs greci. Vna eaꝝ eſt qḋ debemus incipere priꝰ loq; de rebꝰ magis vlibus. naꝫ ipſe ſunt notiores minus vlibus. Alia aūt eſt qḋ modus doctrine et inueſtigationis in rebꝰ nālibus ē ꝓcedēdo a ɔpoſitis ſenſatis ad ſimplicia: nam cōpoſita ſunt notiora apud nos in hoc i cōpoſitis. Et he qōnes ſunt valde diuerſe: nā per vnam earū declarať de quo re nāli debemuꝫ priꝰ loqui. An de magis vlī an de minus. vbi grā. an de mā ſimplr̄. an de aliqua mā ſcꝫ hoīes ⁊ equi. Et declarauit ibideꝫ qḋ debemus loqui de magis vlibus ſeu cōibus per cāꝫ q̄s poſuit ibidē Cōmētator. Una eaꝝ eſt qḋ magis vlīa ſūt magis nota ⁊ debemus icipere a magis notis. Alia aūt queſtio declarať modum declarationis ſcīe. ſ. an ꝓceditur a cōpoſito ad ſimplex: ⁊ a priori ad poſterius: ⁊ verificauit ibidē primaꝫ partē: q: cōpoſita ſunt notiora nobis. Et he qōnes ſunt multū diuerſe. Et manifeſtū eſt qḋ hec ē intētio Ariſt. ibidē. nam ipſe ɔcluſit bis ⁊ i vna ɔclōne terminus medius eſt qḋ cōpoſitū eſt notiꝰ: ⁊ i alia qḋ vlē eſt notius. Et ipſe non declarauit in illo libro ꝓpoſitionē ſeu minus vlē per medium vlē: ſed declarauit materiam ſimplr̄ per cōpoſitū. Sed hic accidit dubitatio. nā nos debemus incipere a notiori vt dicit Phs: ⁊ dicit ꝙ hoc eſt vlē: ⁊ in alia qōne dicit ꝙ poſterius eſt magis notum.

ℂ Arguatur igitur ſic. Poſterius ſeu vlē eſt magis notum. Et in alia qōne dixit ꝙ poſterius eſt magis notum: ergo contradictio. Et q̄uis poſſumus dicē ꝙ poſteriꝰ non eſt minus vlē: nam nos non accipimus poſterius determinatum. ſ. aliquod indiuiduum demonſtratum ſeu qḋcūq; poſterius: ſiue ſit homo ſiue ſit aſinus: ⁊ hoc ē qḋ vocauit Auer. cōpoſitionē ſpecificā vel cōpoſitionē ſpeciei. ſ. ſpēi cōpoſiti. Et ſm iſtum modū non eſt minꝰ vlē. Tamē propter veritatē ego rñdebo melius q̄uis eſſet conceſſa propoſitio dicēs ꝙ poſterius eſt minus vlē: ⁊ dico ꝙ magis ⁊ minus ſunt relatiua: ⁊ ideo cuꝫ dicimꝰ minus vel magis vlē eſt minus notum ⁊ magis notum: debemus declarare reſpectu cuius eſt minus vlē vel magis vlē ſeu cōmune. Dico ergo ꝙ poſterius ⁊ cōpoſitum: eſt magis notum ſimplici vlī ſeu cōmuni in rebus naturalibus vt cōpoſitum eſt magis notum apud nos quā materia vlis: naꝫ ex eē ⁊ tranſmutatione cōpoſiti in ſpē in qua percipimus cōpoſitum indiuiduū cognoſcimus eē p̄me mãe. Cum hoc tamē totum ēt eſt verum ꝙ ſimplex magis vlē eſt magis notuꝫ ſimplici minus vlī. vbi grā. Materia abſolute eſt magis nota vel facilius puenimꝰ ad cognitionē mãe aſini vł hominis nō ꝙ ipſa ſit notior hoīe vel aſino q̄ ſunt compoſita: ⁊ ꝑ hoc ſoluitur cōtradictio. Nam Philoſophus dixit in vna qōne ꝙ debemus prius loqui de rebus magis vlibus ⁊ poſtea de minus vlibus. nam magis vlīa ſunt nobis magis nota minus vlibus vł faciliter deducimur in cognitionē iſtoꝝ in rebus ſimplicibus. A facilioribus autē debemus incipere: ſicut declarauit Cōmētator in principio libri poſteriorum in cōmēto magno. illic enim ponit hec vba. Et nečiuꝫ eſt in ordine doctrine incipere a magis noto: ſicut nečiuꝫ eſt i inuētione concluſionis. ſ. ꝙ volēdo concludere procedimus a magis noto ad minus notum: ſꝫ fuit vlē apud nos notius particulari. ſ. minus vlē ipſo. naꝫ vlē aſſimilatur toti compoſito ⁊ particulari aſſimilatur parti. ⁊ ſicut totū compoſitum eſt magis notum apud nos ꝑ parte: ita magis vlē eſt magis notum apud nos minus vlī ſeu determinato. Nam ipſum continet res multas proprias ſeu determinatas vel partes vel quomodocūq; volueris vocare illas: ⁊ iam declarauit hoc Ariſto. declaratione ꝑfecta in libro phiči auditus: ⁊ hec ſunt vba eius: ⁊ intelligendo iſta poteſt quis intelligere ea q̄ dicta ſunt. In alia autē qōne dicit qḋ nos debemus procedē a compoſito ⁊ poſteriori ad ſimplex prius. Nam compoſitum ē magis notum nobis q̄ꝫ ſimplex vlē: ⁊ poſſibile eſt ēt ꝙ ſit notius proprio ſeu determinato: ſꝫ cognitio huius non eſt nečia. hic cuꝫ ergo dixit ꝙ poſterius eſt magis notū, vult dicē ꝙ eſt magis notum q̄ꝫ ſimplex vlē: q̄uis ipſum ſit minus vlē: ⁊ hoc accidit ei propter compoſitionē non quia ipſum eſt minus vlē ⁊ propter cōpoſitionē: vel ſm ꝙ ipſum ē compoſitum per quam compoſitionē eſt magis notum: ⁊ dixit ꝙ debemus ꝓcedere a compoſito poſteriori ad ſimplex prius. Cum autē dixit ꝙ magis vlē eſt magis notum vel facilius cognoſcitur, voluit per hoc quod eſt magis notū quā minus vlē ſimplex nūq̄ꝫ compoſitum: ⁊ hoc eſt valde manifeſtum: ſed prolongaui de hoc tm̄: quia vidi fere omnes expoſitores latinorum in queſtionibus eorum et expoſitionibus eē confuſos in declaratione huius ⁊ multa dixerunt: ſꝫ non peruenerunt ad intentionem Philoſophi ⁊ Cōmētatoris in illis quia non intellexerunt verba eorum: ⁊ iſti errauerunt in duobus: vnum eorum eſt quia non referunt magis ⁊ minus ad rē ad quā debet referri. Aliud autē eſt ꝙ acceperūt illud quod eſt per accidēs loco illius quod eſt per ſe. putauerunt eniꝫ ꝙ minus

vl'e eſt magis notū: q2 viderūt cōpoſitū qd eſt minus vl'e ſi conceſſerimus hoc qd eſt magis notuz magis vl'e. Sed hoc accidit cōpoſito poſteriori non ſm q eſt minus vl'e: ſed q2 eſt cōpoſitū. Et ſm hūc modū. ſ. ſz q eſt cōpoſitū propter qd illud eſt magis notū: dixit q debeam⁹ incipere ab ipſo: non q2 ipm eſt minus vl'e: nam ipm eē minus vl'e ſm q ab ipſo procedim⁹ ad magis vl'e ineſt ei per accidēs. naz nos non pcedim⁹ ab ipſo ad prius niſi q2 ipm eſt magis notū: ⁊ hoc inuenit in ipſo: q2 eſt cōpoſitū. non q2 eſt minus vl'e: ⁊ ideo dicim⁹ q qdam res minus vl'es ſunt magis note rebus magis vl'ibus: non ſm q ſunt minus vl'es: ſed ſm aliū modū. Sed debes ſcire q ſenſibile ſeu ſenſatū ſm q eſt ſenſatū non eſt notū apud nām aliq̄ modo: ⁊ vl'e eſt magis notū apud nos minus vl'i vt gen⁹ ⁊ ſpēs: ſicut eſt apud nām. ſz vl'e cū ſalitate vt prima materia ⁊ prim⁹ motor ſunt magis nota nāe q̄z ſint apd nos ⁊ non eſt hoc ita in rebus vl'ibus que inueniūtur in multis ſicut genus ⁊ ſpēs ſicut dixim⁹: ſed intellectiones vel intellecta ſenſatoꝝ ſicut intellectiones cōpoſitoꝝ ⁊ deſcriptiones eoꝝ ſunt magis note apud nos intellectionibus ſeu intellectis reꝝ remotaꝝ a materia vel a ſenſu: ⁊ ſunt cognitiones cauſaꝝ ⁊ cauſe cauſaꝝ ⁊ econuerſo apud naturaz: ſicut declarauit hoc Auerrois in pn° libri poſteriorum in cōmento magno: ⁊ ideo dicēs abſolute q minus vl'e eſt magis notū apud nos magis vl'i errat. dicēs etiaz q ſenſatū ſeu ſenſibile eſt magis notuz apud nos q̄z intellectū vl'r errat: nā pma intellecta ſunt notiora apud nos q̄z ſenſata. ¶ In cōmento 5° vbi dicit. ⁊ ſuas cauſas ſz fidem. ⁊ inferius dicit. Cauſas ſuas ſm imaginatiōes. Nota q per fidē intelligit verificationē. ſ. affirmationem vel negationē. per imaginationē aūt intelligit apprehēſionez ſeu cognitionē ſimplicē que vocat apud latinos ſimplicium apprehēſio. ⁊ iſte fuit modus loq̄ndi arabū ⁊ hebreorum: ⁊ Cōmētator iſto modo loq̄tur mltoties i. 3. d aīa ⁊ hoc ēt intelligit ex ſua intētione hic ⁊ maxime in pncipio cōmenti. q̄uis eniz traductor non recte traduxit: tñ moderni debeant hoc intelligere ex v̄bis Cōmentatoris. ¶ In cōmento 21° vbi dicit: ⁊ eē ei⁹ ſm albedinē eſt aliud ab eē eius ſm muſicaz ⁊c. Nota q capit hic eē alio modo ⁊ cōmento 25° alio modo. Illic eni intelligit per eē ſeparationē ſeu per ſe ſtare: hic aūt rationē ſeu definitionē. ¶ In cōmento 36° vbi dicit. Partē que eſt de ſpē partiū in q̄s totū diuidit ⁊c. Nota q ex hoc concludit q p partes actuales intelligit minima nālia que poſſunt exiſtere actualiter diuiſa. ¶ In cōmento 44° in pn° cōmenti vbi dicit. Sed pncipal'r ⁊ per ſe corrūpitur in aliqd terminatum vnū ⁊c. Nota q illud qd ponit in 5° non cōtradicit huic: naz forte ois motio ſic abſolute cōſiderata eſt de cōtradictorio in contradictoriū primo ⁊ per ſe ⁊ de vno in vnū. Conſideratio tamē ſpecial'r ſpē nūationis nō eſt vn⁹ modus de qbus. nam gnātio ſimpl'r eſt de non eē in eſſe primo ⁊ per ſe: nam nihil aliud principal'r intelligitur p generationē ſimpl'r: ⁊ corruptio ſimpl'r eſt de eſſe in non eſſe: hoc tamē non eſt ſic ſimpliciter verū: ⁊ vide cōmentuz 8ᵐ quinti. dealbatio ⁊c. ⁊ ſimilis dicit motū de nigredine ad albedinē ſeu de nigro ad albū primo ⁊ p ſe. ⁊ ratio eſt q2 iſte motus eſt inter res cōtrarias poſitiuas partibiliter acquiſitas ſeu ſucceſſiue in ſubiecto ente in actu ⁊ ideo imediate mouet de albedine in nigredinē: ⁊ econtra. nō aūt ſic eſt de gnōne ⁊ corruptione ſimpliciter. ⁊ vide cōmentū 7ᵐ quinti: ⁊ veritas eſt q illud qd corrūpitur ſeu gnātur: corrūpitur ſemper in aliqd vnū determinatū. ſimiliter in gnātione: ⁊ hoc ſemper. Quando eniz albuz corrumpitur: corrūpitur in nigrū ſemper. nam ⁊ ſi corrūpitur ad rubeū vel ad pallidū non corrūpitur ad illa niſi ſm q ſunt in aliquo modo nigra ſicut dicitur in 5° cōmento ſexti: ⁊ maximē ſm illam expoſitionē Cōmentatoris in qua dicit. Cum igitur propoſitio dicēs q trāſmutatio eſt ⁊c. Unde primo ⁊ per ſe albuz corrūpitur ad nigrum. Secūdario autem ad media que ſunt terminata: ⁊ hoc vult hic Cōmentator. ⁊ ſic nulla eſt contradictio. poſitum enim q contrariuz primo ⁊ per ſe corrumpitur ad contrariū poſitiuum: vt dicit ibidem Cōmentator expſſe in cōmento. 8°. adhuc veruz eſt q res primo ⁊ per ſe corrumpitur ad vnum. ¶ In cōmento 45° verſus finē commenti. vbi dicit. ⁊ eſt illud in quo eſt priuatio propria illi cōpoſitioni. id eſt non habens illaz cōpoſitionē: ⁊ eſt tamē aptum natū illā habere ⁊ in eodez cōmento parum poſt vbi dicit. Sed illud in quo eſt priuatio illius compoſitionis ⁊c. Nota q videtur q quando ex ſimplicibus nō albis fit album cōpoſitum fit ex oppoſito ſm habitū ⁊ priuationem: q2 fit a ſimplicib⁹ non coloratis per cōmiſtionem certam ad quaz ſeq̄tur color ſeu talis color: non eni ad quālibet commiſtionem ſequitur color nec ſapor nec odor vt dicit Cōmentator in quinto colliget ⁊ in alijs locis. hec tamē non ſunt niſi in miſtis. ⁊ ideo paſſiones miſti dicuntur: ⁊ tamen inueniuntur in pluribus miſtis ⁊ quaſi i oibus. ¶ In cōmento quinquageſimo vbi dicit. Qd principia ⁊c. non generantur ex alijs. Intellexit non conſtituūtur tanq̄ ex partibus: ⁊ in eodē cōmēto in fine vbi dicit. Non tranſmutabilia. Intellexit inter ſe adinuicem: q2 priuatio nec fit forma neq3 econuerſo, neq3 generātur ex alijs tanq̄ ex partibus eſſentialibus. Reliqua autez. ſ. non prima conſtituuntur ex primis: ⁊ ſic prima non ſunt tranſmutabilia aliquo iſtoꝝ modorum: ſed ſunt permanentia. ¶ In cōmento ſexageſimo in fine cōmenti in illa parte in qua ponit Cōmentator quatuor rationes ad probandum nihil produci ſeu fieri ex nihilo vbi dicit. Et impoſſibile eſt vt ſit in illo cui⁹ partes ⁊c. id eſt q2 motꝰ eſt in recipiēte: ⁊ recipiēs remanet cum recepto. ¶ In commento ſeptuageſimo vbi loquitur de materia ⁊ de potentia materie: eſt notandū vt puto: q per potentiaz due intentiones intelliguntur. Una eſt relatio ſeu reſpectus rei ad actū. ⁊ hec intentio eſt defectus quidam ⁊ priuatio q̄dam: ſcʒ q non eſt in actu. Secunda eſt diſpoſitio ſeu aptitudo per quam ſubiectum ſm ſuam naturam eſt aptū ſeu diſpoſitum: ⁊ hec diſpoſitio non eſt priuatio omnino ſed eſt quedam qualitas. ſ. de ſpecie qualitatis que dicitur potentia naturalis: ⁊ eſt illa per quā res eſt apta ſeu diſpoſita agere vel pati: ⁊ hec eſt diſpoſitio remota ſaltez reſpectu compoſitorum. nam forte ipſa eſt propinqua reſpectu elementoruz: quamuis ſine dubio in materijs elementorum ſunt diſpoſitiones diuerſe ⁊ eſt vna in fundamento materie: ⁊ preter hanc ſunt diſpoſitiones propinque ſm numerum ſpecierum entium: ſicut dicitur in 12° metaphyſice. Sed iſte ſunt producte in materia mediantibus formis elemētorum: ⁊ quedam earū mediantibus compoſitis, vt verbi gratia forma panis diſponit materiam ad recipiendū formā ſanguinis vel formā humanā cum comeditur. Et diſpoſitio hec propinqua ſiue accipiatur pro reſpectu ſiue pro diſpoſitione aliqua qualitatiua eſt per ſe ad formā vniuerſalem: ⁊ eſt illa quā vocat Auerrois in libro celi ⁊ mundi: potentiā eſſentialem ſeu per ſe: ⁊ eſt per accidens ad formā Platonis ⁊ Ciceronis ⁊ ſm iſtū modū vocatur potentia accidentalis: ⁊ ideo nō eſt hec potentia eſſentialis in infinito tpe: que poſtea priuetur in aduentu actus. Nā nulla forma ſpecifica priuatur tempore infinito. ⁊ etiā iſte potentie propinque ſunt generabiles ⁊ corruptibiles: ⁊ forte he etiam ſm q ſunt ppinque vocantur per ſe. Uide in quarto huius. in commento centeſimo vigeſimo: ⁊ etiam non ſunt in materia potentie infinite. Naz non eſt in mā quomodocūq3

accipitur

accipitur potentia niſi vna potentia propinqua cuiuſlibet ſpeciei ⁊ eſt reſpectu forme ſpecifice vniuerſalis. ſed accidit huic potentie vni multiplicari cum conſideratur reſpectu indiuiduorum: ſicut declaratū eſt aliquo modo in queſtionibus meis de intellectu vbi locutus ſum de natura vniuerſalis: non tamen dico ꝙ non ſunt diuerſe diſpoſitiones eiuſdem ſpeciei in diuerſis portionibus materie. Et Auerr. declarat ꝙ potentia quomodocunq; duorum modorū accipiat̄ non eſt ſubſtantia ſeu eſſentia materie neq; pars eſſentialis ei. Q2 autem diſpoſitio ſeu preparatio non ſit ſubſtantia eius: manifeſtum eſt ex ſua ratione quam poſuit in ſua ſumma libri Phyſicorū. ⁊ in media ſua expoſitione. nam poſſibilitas vel ꝑparatio indigent ſubiecto. ¶ Preterea. Si iſta ꝑparatio eēt ſua ſubſtantia: eſſet materia ſibiipſi. i. ſubiectū eius ſubſtātie. naꝫ potentia dicitur per relationē ad aliquid. Uult dicere: vt puto ꝙ potētia ⁊ preparatio eſt potētia vel ꝑparatio habentis potentiam. ¶ Preterea. Si ſua ſubſtātia eſſet potentia: ⁊ nullo modo haberet eſſe in actu: non dico ſicut eſſe forme vel habentis formam: eſſet in potentia vt ſit in potentia: id eſt quod eſſet aliquid hic quod eſt in potētia prima materia: ⁊ vt puto has rationes tetigit hic in ſua ratione ſecūda in hoc cōmento. ⁊ ideo dixit. Non eſt potētia neq; priuatio. Et forte voluit etiam ꝙ potētia ⁊ actus ſunt de predicamēto relationis. ⁊ ideo nō eſt potētia. nam potentia dicitur per relationem ad actum. Sed debes ſcire ꝙ Auerrois nō negat niſi ſubſtantiam eiꝰ eē potētiam eo modo quo dictum eſt. i. ꝙ ſubſtantia ſua ſit potētia ⁊ nō ſubſtātia ſubiecta. Sed bene cōcedit ꝙ hec diſpoſitio eſt ſubſtātialis ei per relationem ad formam vniuerſaliter. nā natura eius eſt vt recipiat formam. Et ideo dicit in de ſubſtantia orbis ꝙ potētia eſt differentia ſubſtātialis materie. ⁊ ſm̄ hoc forte potentia hic quam habet per reſpectum ad omnes formas nō eſt accidens ſed eſt ſubſtantia eius. Sed nō eſt ſubſtātia eius potentia reſpectu ſuiipſius: id eſt eo modo quo dictum eſt. ⁊ ideo potētia quā habet reſpectu formaꝝ dicit̄ ꝙ eſt accidens ei: id eſt ꝙ potētia nō eſt ſubſtantia eius reſpectu ſuiipſius. cum hoc tamē cōcedimus ꝙ cuilibet forme ſpecifice eſt diſpoſitio ſeu preparatio ꝓpria vt materia immediata ex qua fit res mediātibus diſpoſitionibus factis in ea ⁊ hec diſpoſitio inuenitur ⁊ fit ſeu ꝓducitur in materia ꝓductione vna. Sed ꝑparatio vna quam habet reſpectuꝫ ad omnes formas eſt ſua ſubſtātia: id eſt qđ eſt ſubiectū. In cuius natura eſt recipere formas nō ꝙ in ipſo ſit potētia addita ſup ſubſtātiam eius. Et conſidera in cōmento. 26. ſecūdi. ⁊ ſm̄ hoc nō indigemus potētia naturali vna ⁊ ſi forte cōcedere voluerimus in eſſe huius potentie naturalis. Dico ꝙ voluit in ſuo dicto de ſubſtātia orbis qđ ipſa accipiatur loco differētie ſubſtātiarū nō ꝙ ſit differētia ſubſtantialis. Et ſi intelligamus ꝙ Auer. vult ꝙ ſubſtantia materie nō eſt potētia: ſcilꝫ reſpectu ſubſtātie eiꝰ: quāuis ſit in potētia reſpectu forme ſiue potētia naturalis: tūc ꝓma ratio quam fecit hic eſt fortis. ſ. ꝙ ſi potentia eſt ſubſtantia eius: tūc ſubſtātia eius corrūperetur in aduētu forme. nam tūc priuatur potētia. Sꝫ ſi dicamus ꝙ hic eſt potētia naturalis: tūc hec ratio declaratur ꝙ defectꝰ iſte ſeu priuatio non eſt ſubſtantia eius. nam priuatio corrūpitur ſeu deſinit in aduentu forme. nam nō eſt poſſibile dicere ꝙ potētia naturalis corrūpitur. Si hoc enim eſſet: iſta non reciperet amplius ſaltem ex illa ſpecie: ⁊ videt̄ mihi ſm̄ ſuam intentionē ꝙ nō eſt in ipſa potētia naturalis: ſed ſm̄ ſuam ſubſtantiā eſt in potētia ad formas oēs. Nota tamē bene ꝙ potentia ad ꝓpoſitūꝫ dupliciter dicitur. Uno modo de ſubiecto potētie. Alio mō de re receptibili ſeu reſpectu rei receptibilis vel forme ad actuꝫ.

Primo modo eſt ſubſtantia quedam poſſibilis ex ſe: ⁊ hec eſt ſua ſubſtantia ſeu eſſentia: ⁊ per hanc naturaꝫ eſt in potentia ad omnes formas non per aliam: Secundo modo autem eſt quidam reſpectus ⁊ indiget ſubiecto ⁊ deſinit eſſe cum aduenit actus: ⁊ ſm̄ hunc 2m modū negat hic Commentator ꝙ ſit de ſubſtantia eius: ſcilꝫ ꝙ potētia ſcđo modo non eſt ſubſtantia eius: ſcilꝫ prime materie. ⁊ pro iſtis vide que notaui in de ſubſtantia orbis de dictis Commentatoris de potentia. Unde potentia primo modo eſt vna ſicut ⁊ materia prima: ⁊ per illam dicitur eſſe in potētia ad omnes formas ſalteꝫ remotas que per illam potentialitatem apta eſt perfici a quacūq; forma ex formis compoſitorum aptitudine remota. immo tamen remota vel propinqua reſpectu elementorum vt diximus. vnde materia cognoſcitur cum forma ſm̄ qđ ineſt ei natura diminuta ⁊ potentialis. vnde propter hāc naturam accidit ſibi recipere non quod eſſentia eius cōſiſtat in receptione niſi ſecūdario mō: tamen dico ꝙ non ſit naturale ſibi ⁊ quaſi ſubſtātiale recipere: immo eſt receptiua ſm̄ ſuam naturam: nec dico ꝙ poteſt eſſe ſine forma. forma enim facit ipſam eſſe in actu: non eſſe ſimpliciter niſi per accidens: vt declaraui alibi. propinque autēꝫ: ⁊ etiam ſecūdo modo: non dico illā que dicitur ad omnes formas ſunt tot quot ſunt ſpecies formarū: ſed iſte propinque nō ſunt eterne: vt iam dictum eſt: ⁊ ſimiliter in ſecūdo modo. In cōmento 79°. vbi dicit. Et ex hoc apparet ꝙ omne habēs materiā ē generabile ⁊ corruptibile. nam in natura materie eſt priuatio forme ⁊c. Uult dicere ꝙ in natura materie eſt ꝙ ſit in ipſa priuatio per reſpectum ad formam. ſ. ꝙ denominet̄ per priuationē forme ſm̄ ſuā naturā vel ꝙ attribuatur ei: nō qđ in ſua natura eſt priuatio ſimpliciter. ſ. qđ ipſa nullo modo ſit: ⁊ qđ natura eius ſit natura priuationis: ⁊ etiam materie ſm̄ ſuā naturā nō eſt formata in actu. i. qđ non eſt ſua natura ſm̄ qđ ipſa eſt materia natura habētis formam ſm̄ qđ i ipſa eſt forma in actu: ſed cauſa gn̄ationis ⁊ corruptionis fūdatur ⁊ radicatur ⁊ ſm̄ prius eſt materia ꝓpter ꝑuationē que eſt in natura materie. nam quāuis ꝯtrarietas formarūꝫ vel qualitatū eſt cauſa gn̄ationis ⁊ corruptionis: tamē cauſa eſſe cōtrarioꝝ actiuū ⁊ paſſiuum eſt: quia priuatio eſt in natura materie ſicut dictū eſt. i. reſpectu formarum accidētaliū vel ſubſtātialiū. Et ſimileꝫ rationem fecit Commentator in hoc ſecūdo in cōmēto 47°. vbi dicit contra Auicē. immo continēs vt in pluribus eſt illud cuius natura ē poſſibilis ⁊c. Et volo dicere qđ hec ē prima cauſa generationis. nam ſi eſſet natura materie natura habētis formam in actu ſm̄ qđ eſt habens formaꝫ in actu: nō reciperet formā: ⁊ etiam ſi nō eſſet priuatio materia nō recipit formam ſicut declarabitur etiam cōmento 81°. Et cōſidera in cōmēto 72° tertij. In commento vltimo huius. vbi dicit Cōmētator. Sed ſicut dixit Ari. Phs declarat ſubſtātiam materie ⁊c. Uult dicere qđ diuinus declarat perfecte naturā materie. nam ipſe cōſiderat de differētijs entis ſm̄ quod eſt ens: ⁊ potētia ⁊ actus ſunt differentie entis. Et ideo diuinus declarat ꝑfecte naturam materie per habitudinem ſeu reſpectū ad omnes differētias entis. Sed naturalis declarat qđ eſt in potentia reſpectu formarum materialiū. i. qđ ipſa eſt i potētia recipere formas: non qđ declaret abſolute qđ ipſa ē ens in potētia ſꝫ qđ potētia ⁊ actus ſunt differētie entis ſimpliciter: ſcilꝫ qđ nō declarat qđ eſt in potentia ſꝫ qđ potētia opponitur actui que eſt differentia entis ſimpliciter. nam de hoc cōſiderat Phs primus: qui conſiderat de rebus ſm̄ qđ ſunt entia. ⁊ cōſidera cōmētūꝫ. 21. ſecūdi. Et forte vult dicere qđ metaphyſicus declarat quomodo ē vna: ⁊ quomodo habet eē: ⁊ quomodo nō: vt declarauit

hic Cõmentator cõmento 14° duodecimi metaphyſice. ⁊ illic dicit. Iſte ſermo facit intelligere ꝙ eſſe eſt eſſe materie ⁊ eſt ꝓpriũ huic ſcientie: ⁊ nõ de ſcientia naturali.

ℭ Ex libro ſecundo.

Circa id quod Commentator dicit in principio huius libri. qđ principium alterationis non eſt ab intrinſeco. ⁊ dubitatur cõmuniter de reductione aque calefacte ad ſuam frigiditatem ſimilem prime. Nota quod ex dictis Auicē. accipitur ſolutio. ⁊ pro hoc vide vltimũ commentum primi de generatione. Commentor autem ⁊ Phs aliter ſoluunt: ⁊ vt eſt veritas. Verũ enim eſt ꝙ principium initiatiuum alterationis eſt ab extrinſeco: aliter idem ageret contrarium ſ: ſed tamen cum habuit principium extrinſecum etiam remiſſum ſeu debile a quo incipit alteratio completur ſeu intenditur ab extrinſeco: ⁊ in hoc aſſimilatur eis que mouentur ab extrinſeco ſ: ⁊ iſto modo nullum accidit impoſſibile ſ: ⁊ de iſtis bene conſidera commentũ. 24. quarti celi. ⁊ in. 11. ⁊ 7° metaphy. vbi loquitur de conuenientia agentis ⁊ maxime circa ſanitatem: ſed ſm quod Commentator dicit in ſecundo de anima. qđ aqua pura non caleſcit ipſa remanente pura ⁊ maxime ſm ipſum ſ: q2 forme elementorum non ſuſcipiunt magis ⁊ minus aliter eſt dicendum.

Circa 2m librũ cõmento 3°. vbi dicit. Subiectum huius libri eſt natura ⁊ principia naturalia ⁊c. Nota ꝙ vel vult dicere pars ſubiecti vel ratio formalis ſubiecti. ⁊ verũ eſt qđ principia naturalia: ⁊ etiam natura quoquo modo ſunt partes ſubiecti ſciētie naturalis. Dixit autem quoquo modo. Quia ſubiectũ ꝓprie eſt ens mobile ſeu naturale: cuius eſſe non declaratur a naturali: ſed naturale eſt ratio eius formalis. ⁊ forte vult dicere ꝙ ſit fundamētum ſeu principiũ. ℭ Itē etiam in eodē cõmento. vbi dicit. Quoniã nauis mouetur ex pĩcipio in ipſo ſ ſed nõ pmo ⁊c. id eſt ꝙ nauis eſt per ſe motu: tamē natura mouens eſt alia ſeparata in eſſe. ⁊ ideo mouetur ex pncipio in ipſa ſed nõ pmo. ℭ Circa illud autē quod dicit de arte medicine. Nota ꝙ per virtutē actiuam que eſt in ipſo ſeu per artē curat ſe ſm qđ corpus egrum: ſed accidit medico curare ſe. naȝ nec ois eger eſt medicus: imo nec omnis homo eſt aptus vt ſit medicus: ita qđ medicus agat in ſe. hoc tamen accidit ſm partem theoricam. ⁊ hoc eſt quod dicit Commentator: quia pars medicine cui accidit agere in ſuum ſubiectum eſt pars theorice non practice: id eſt per artem quam habet quam vocat theoricam ipſe agit in ſe ſm qđ ipſi accidit eſſe corpus egrum: vt dictum eſt. raro tamen vel nunq̃ȝ inuenitur qđ aliquis medicus agat in ſe ſm partez practicam: id eſt ſm operationem manualem. ſ. phlebotomare ſe vel ſimilia: ſed tñ dicit per artē qua habetur que ſunt facienda: ⁊ aliquando accidit ipſum eſſe egrum. nam non omnis homo eſt medicus: ⁊ dato quod eſſet adhuc non eſt ars medicine nature: quia agit in illo in quo eſt per accidens. ℭ In commento. 19. ſecũdi libri. Nota ꝙ ex hoc qđ dicit Cõmētator. ⁊ cõtingit dicētibus formas eſſe definire formas naturales abſtractas a materia. patet ꝙ in definitione forme naturalis ponit materia. ℭ In commēto. 26. in pncipio cõmēti. vbi dicit. Q2 materia eſt de genere relationis. Ad declarationē huiꝰ. vide illa que notaui in cõmento. 7. primi libri. ⁊ forte materia eſt de genere relationis quo ad ſuam cognitionem: quia ipſa cognoſcit per analogiam ad formã. ⁊ hoc ſufficit pho ad ſuaȝ ꝓbationē. vel forte intelligit ꝙ potentia que eſt eius differētia ſubſtantialis eſt de genere relationis. ſ. potētia eius ad formam nõ potētia eius in ſeipſa: quia ipſa non eſt talis potentia neq; habet eam. ⁊ bene cõſidera illa que notaui. ℭ Item in cõmento penũpoſt. vbi dicit. Ad quez igitur ordinem oportet naturalē peruenire in ſcientia formaȝ ⁊ non per tranſire illud: ſcilȝ in ſciētia quidditatis ⁊c. Patet ꝙ naturalis cõſiderat de quidditate rerum materialiũ. ⁊ ideo dicit imediate poſt hoc non in ſciētia eius quod eſt eſſe: id eſt quia eſſe omniũ formarum tam ſeparatarum q̃ȝ nõ ꝓbatur a naturali: ſed quidditas materialiũ tñ conſideratur a naturali. ℭ In commento. 47. vbi loquitur de caſu ⁊ fortuna cõtra Auicē. circa principiũ commēti. Nota ꝙ innuit hic Commentator. Sicut ſit diuiſio de effectibus ita debet fieri de cauſis: q2 caſus ⁊ fortuna ſunt cauſe. Et ideo Cõmentator reꝑhēdit Auicē. ꝙ dixit ꝙ in eis que ſunt equaliter ꝯtingētia inuenitur caſus: ⁊ ſi ſic eſſet aliqua cauſa equaliter cõtigens. Contra quod ꝓbat Cõmentator ꝙ nõ datur cauſa equaliter cõtingens. Sed ad maiorem declarationē dictoȝ Cõmentatoris in hoc commento. Nota ꝙ vt puto Cõmentator intellexit ex dictis Auicen. ꝙ eſt hic aliqua cauſa naturalis ꝑ ſe ex qua poſſunt ꝓuenire operationes ⁊ nõ prouenire equaliter: ⁊ tũ effectus proueniēs ab ipſa non dicit eſſe a caſu ſimpliciter ſed eſt a caſu reſpectu alicuius cauſe. nõ autem reſpectu alterius cauſe: ſicut ambulatio. vbi gratia que reſpectu virtutis motiue ē a caſu vel a fortuna: ⁊ reſpectu appetitus ad motum nõ ea caſu. Et fuit neceſſarium ei intelligere ita ſua verba. Nam ipſe voluit per hoc ſoluere rationem Themiſtij: ⁊ ſi nõ itelligerētur ita verba illius non eēt reſponſio in ratione Themiſtij qui arguebat a virtute actiua. Et etiam Cũmētatur dicit in principio commēti ꝙ cum declarabitur natura rei aduenientis a caſu declarabitur diſpoſitio cauſe: ⁊ que cauſa eſt nam cauſata ſunt notiora apud nos cauſis. Videt ergo ꝙ ſi ſit hic natura vel aliqua res naturalis que ſm ſuã naturã eſt poſſibilis prouenire ⁊ nõ prouenire equaliter ꝙ ſit hic cauſa actiua naturalis cuius diſpoſitio eſt huius. Et ideo cuncedit Auicē. eſſe huius cauſe: ſicut cõcedit eſſe huius nature cauſate. ⁊ dicit vel ſequitur ex dicto eius ꝙ hoc cauſatũ in cuius natura eſt produci ⁊ non produci equaliter cum ꝓuenit a cauſa naturali cuius diſpoſitio eſt talis vel cũ attribuitur ei dicitur ꝙ eſt a caſu. Et cõtra hoc arguit Cõmentator primo. Si eſſet hic aliqua res vna naturalis que eſt a caſu reſpectu vnius cauſe: ⁊ neceſſaria vel poſſibilis vt in pluribꝰ reſpectu alterius cauſe: ſ nõ erit illa res ſm ſuam naturã ꝓueniēs in paucioribus neq; ſm plurimũ neq; neceſſario: ⁊ ex quo natura eius non eſt natura neceſſarij neq; poſſibilis vt plurimũ neq; poſſibilis ſȝ paucum: ex quo ipſa attribuit cauſis neceſſarijs ſ: ⁊ poſſibilitas ſm plurimũ ⁊ ſm paucũ. Quare ergo natura eiꝰ eſt magis vñ eius que eſt ſm plurimuȝ que ſit neceſſarij vel ſm paucum. nõ eſt ergo neceſſaria ſm ſuam naturã. nam cauſe eius non ſunt neceſſarie neq; poſſibiles: quia cauſe eius ſunt non neceſſarie. ⁊ ergo eēt hic alia natura ab his naturis. nam cũ cauſe ſunt neceſſarie. i. agentes ſemper ⁊ neceſſario cauſatũ eſt neceſſariũ. ⁊ ſi ſm plurimum cauſatum eſt ſm plurimũ ſicut eſt diſpoſitio in corporibus celeſtibus cum his iferioribus ſaltē in aliqbus. nam q̃uis ſint agētia naturalia ſeu agũt de neceſſitate. i. nõ poſſunt non agē: tamē non ſunt cauſe neceſſarie. i. non eſt neceſſarium vt ꝓueniãt effectus ex eis. nam in natura iſtorum ē poſſibilitas vt impediatur operatio eorum ſm paucum ſeu in paucioribus. ⁊ hoc ab impedientibus extrinſecis. ℭ Preterea. Cũtradicit Auicē. in hoc qđ dicit hic eē cãȝ naturalē. i. actiuã diſpoſitã ſeu aptam agē ⁊ nõ agē equaliter ⁊ hoc ꝑ ſe: nam ſequeret ꝙ non ꝓueniat ab ipſa aliqđ vl' vt ꝓueniat ab ipſa duo contradictoria ſimul: ⁊ maxime q2 non inuenit cã nãlis. i. agens naturale qđ ſit poſſibile

ſibile agere per ſe ſm paucū.i.agere rem que eſt poſſibi lis ſm paucum:nō duo ſm paucū tēporis ⁊c ꝙ cauſa ꝑ ſe de ſua natura eſt nō agere hoc per ſe niſi ſm paucum. nō hoc eſt impoſſibile. Sed illud quod eſt poſſibile eſt vt ſit agēs naturale:agens per ſe ſm plurimum:⁊ impeditur a ſua operatione naturale ſm paucu3:quia eſt in ſua natura poſſibilitas vt impediatur ſm paucum a ſua operatione naturali propter impedientia vel res extrinſecas vl' materiā.⁊ hoc impedimentum ſm paucum vocatur caſus.i.ꝙ effectus proueniēs ab ipſo eſt ſm paucum:nō ſicut in natura eius eſt agere ſm plurimum. S3 illud qđ eſt ſm paucum propter impedientia vel res extrinſecas vl' materia3 dicitur ꝙ prouenit a caſu:⁊ cauſe extrinſece nō ſunt in natura rei naturalis.ſ.que nō eſt a caſu prouenire ab eis ſunt cauſe per ſe rei prouenientes a caſu non ſ3 ꝙ eſt a caſu. Et cōſidera i cōmēto.60.⁊.61.⁊.65.ſ3 ē a caſu a cauſa.de cuius cōſuetudine non eſt ſm plurimum cum acidit ei impedimētum:⁊ tamen nulla res naturalis ꝓuenit a caſu:habēs etiam cauſam naturalē per ſe ordinati ad hoc.⁊ ex hoc pōt quis ratiocinari ſiliter in rebus ꝓuenientibus a volūtate ſm fortuna3. Sed in hoc eſt differētia aliqua.nam inuenitur vna res in ſpecie a volūtate a fortuna vel nō a fortuna. Et ſi tu intelligis hoc recte tu potes intelligere ſolutionē omniu3 dubitationum quas ponūt latini cōtra rationes Auerrois. Nam maior pars earū ꝓcedit ex malo intellectu. Illud aūt qđ dicunt ꝙ virtus motiua in loco aialis eſt apta ſeu diſpoſita agere ⁊ nō agere motū eqliter.⁊ hoc per ſe. ¶ Ad hoc dico ꝙ iam declaratū eſt in 3° de aia:⁊ in libro de motibus aialium.ꝙ motus localis in aiali pficitur in animali per virtutes aie ⁊ per corporare v̓tutes anime ſunt virtus imaginatiua ⁊ appetitiua. Nā imaginatio mouet potentiam appetitiuā ⁊ appetitus ſequitur imaginatu3:ſicut ſeqtur abſciſiu gladiū:⁊ potentia appetitiua eſt potentia receptiua:ſeu paſſiua tm̄ reſpectu volitionis:ſeu appetitiūls:⁊ ipſa.ſ.virtus appetitiua mouet calorem naturalem ſicut declaratum eſt ibidem ꝑfecte.⁊ ideo virtus motiua aie nō eſt virtus potens mouere ⁊ nō mouere equaliter:ſed virtus appetitiua ſm ꝙ eſt recipiēs poſſibile eſt recipere iſta duo equaliter.⁊ ſimiliter corpura quibus perficitur iſte motus ſm ꝙ ſunt mobilia. Sed qđ inueniatur aliqua potētia naturalis potens agere ⁊ non agere equaliter per ſe eſt impoſſibile. Et etiam virtus motiua nō eſt naturalis oino. Nam ſequitur rationē ⁊ electionē:⁊ in libro de anima. cōſiderabitur ꝑfecte de iſtis rebus ⁊ maxime in ſua ſumma.⁊ in iſtis que notaui ibidem:⁊ videtur ꝙ itētio Auerrois ⁊ ſua ratio eſt ꝙ nulla potētia actiua animalis ſeu naturalis pōt agere ⁊ nō agere equaliter. ⁊ hoc per ſe:⁊ ꝙ volūtas vel virtus appetitiua eſt potentia receptiua tm̄ reſpectu appetitus qui ſequitur cognitione3:ſicut ſequitur abſciſiu gladiū.⁊ cōſidera i cōmēto 8°. octaui libri huius. Et nota etiam qđ nulla res naturalis ſcil3 non voluntaria:aduenit a caſu ⁊ a cauſa naturali ꝑ ſe ordinata ad hoc:neq3 aliqua ſpecies producitur a natura ⁊ a caſu:ſicut declaratum eſt in 8° huius.⁊ cōſidera in cōmēto 6°.61.62.64. ¶ In cōmēto.74.vbi dic. Quoniā ſi naturalis non conceſſerit eam negat ꝓncipium finale ⁊c. Nota ꝙ in 11° de aialibus:multū loquitur de iſtis Cōmen.⁊ de neceſſitate quomodo inuenitur in reb⁹ naturalibus. ¶ In cōmēto 81° vbi dicit Cōmentator. Tūc poneremus hoc ex peccato nature. Nota qđ vult dicere ꝙ nō illa agat caſu:id eſt omnia monſtruoſa ⁊ non monſtruoſa:vt dixit in ꝓncipio huius cōmenti. Vel vult dicere indiuiduum cui accidit mōſtruoſitas. ¶ In eodem cōmēto verſus fine3.vbi dicit. Cauſa igitur illius vacce ⁊c. Si fuerit verum ⁊c. Nota in 18° de aialibus declaratur an hoc ſit verum. ¶ In cōmento.83.in principio cōmenti.vbi dicit. Quoniam cum poſuerimus ꝙ oē aial generatum ex ſpermate ⁊c.non intelligo ꝙ idem dicit bis:ſed vult dicere cum dicit. Gñatur ex ſpermate ꝙ vt plurimū homo nō mōſtruoſus generatur ex ſpermate ⁊ nūq3 homo generatur ex non ſpermate. Et per hoc ſoluitur difficultas Burlei contra iſtā rationem. Secundum enim ſolutionem Burlei Commentator petit principium. Nota tamen ꝙ hec difficultas poteſt ſolui alio modo. ¶ In cōmento.87.vbi dicit.illa enim que inueniuntur in rebus naturalibus de neceſſitate nō propter aliqd vt mors ⁊c. Et alia que inueniuntur in eis ꝓpter aliquid ⁊c. Nota qđ vult dicere ꝓncipaliter ſeu nō ex neceſſitate materie etiā. nam multa ſunt de neceſſitate materie:quibus tamē natura vtitur propter aliqd:vt patet in 11° de animalibus. Uel vult dicere propter formā.i.ꝙ forma eſt finis eorū3. Diuiſibilitas autem eſt propter aliquid ſeu dimenſiones materie ſunt propter aliquid.ſ.vt accipiat formam.nam indiuiſibile ſm qđ indiuiſibile per ſe non patitur:neq3 recipit ⁊ maxime formā extenſam:neq3 quantitatem. Indiuiſibile enim non poteſt eſſe ſubiectum:neq3 ſuſceptiuū diuiſibilis:neq3 indiuiſibile ſit diuiſibile:⁊ hoc maxime efficaciam habet in his que aliquando vere recipiuntur:⁊ vt quidam dicūt de quātitate ꝙ totaliter aliquando corrūpitur.ſ.per corruptionē forme precedētis:⁊ alia totaliter vere de nouo ꝓducit ⁊ ſine materia aliquādo ſaltē3 per inſtans remanet ſine quantitate vt apparet ſequi ſm iſtos:⁊ ga ſm ꝓncipia vera nō eſt idē modus oīno de quantitatis receptione:ſi quantitas vere recipit ⁊ forme ſiue nō:nō curo.ſufficit enim ꝙ eſt vera receptio.non ſic autē eſt in materia ꝓma cū quātitate īterminata ſibi coeterna ſm Cōmentatorē ⁊ hui⁹:ga in eternis hui⁹ non eſt vera receptio.vt dicit Commentator in multis locis ⁊ maxime in 3° de aia. dicit eni3 receptio in iſtis equoce ex quo eſt eius paſſio iſeparabilis ab ipſa.hoc tm̄ eſt ſm prius ⁊ poſterius in quantitate celi ⁊ materie.vnde ga nunq3 vere recipitur:nec in inſtāti:nec in tempore nō accidit ex hoc impoſſibile ſicut accidit in iſtis:q3uis enim intelligit eſſe ſubiectū:tamē in re nunq3 recipit vere ſicut materia recipit quātitatē vere ſm iſtos:⁊ tu ſupple ⁊ remoue cauillatiōes que dici poſſunt circa hoc. Et iō ſi materia non haberet dimēſiones ſequētes ſuā nām tanq3 ꝓpꝛium ei⁹ non eſſet receptiua formaꝝ:⁊ ſi quantitas eſſet in mā mediante forma:tūc illa eſſet receptiua ſm qđ formata:⁊ tūc forma eēt ratio ꝓncipalis recipiēdi:qđ eſt īpoſſibile:q2 actus in eo qđ actus nō recipit. Et ideo dimēſiōes ſunt ꝓpter aliqd. vt p3 ſm doctrinā Cōmentatoris in libello de ſubſtātia orbis ſm ꝙ illic notaui diffuſius:⁊ ſm hoc op3 intelligere cum dicit ꝓpter formam tanq3 ad finem:⁊ nō tanq3 ab efficiente.

¶ Ex libro 3°.

Circa 3m libꝛū.in cōmēto.4. vbi dicit Cōmentator. Et intēdebat declarare qm̄ mot⁹ non dicit vniuoce:ideo nō habet diffinitione3 dictā vniuoce. Nota ꝙ ex hoc p3 ꝙ mot⁹ māliter dffinitū.hic vt p3 etiā cōmēto.21.qnti. Tamē videt ꝙ hec deffinitio alio modo intellecta cōpetit motui formaliter ſumpto.vide cōmentū.9.qnti. ¶ Itē in iſto cōmento. vbi dicit.⁊ ſiliter qui eſt in vbi ⁊ qualitate. Scōm aūt qđ eſt ⁊c. Nota ꝙ idē motus dino qn̄ cōparatur ad motorē eſt actio vt hic. qn̄ aūt cōparat ad motum ſeu paſſum eſt paſſio ſiue pati. vt dī cōmēto.22. Unī paſſio eſt trāſmutatio trāſmutabilis de diſpōne in diſpōne3:⁊ vt dicit in ſua logica. Pati aūt eſt rem trāſmutari.ſ. trāſmutabilē de vna diſpōne in aliā.paſſio ergo eſt tranſmutatio cōparata ad motū ſiue paſſum.paſſioq3 addit iſtam cōparationē ſupra trāſmutationē.⁊ ſiliter actio ſuo modo.

⁊ ideo motus ſeu mutatio reſpectu iſtaꝝ cõparationũ ſe
habet tanq̃ ſubm. vt dĩ cõmẽto. 2 1. ⁊ 2 2. Trãſmutatio
tñ que eſt actio motoris eſt in moto ſeu paſſo. vt dĩ com
mẽto. 3. ⁊. 1 8. vnde mouere eſt actio motoris i rem mo
tam. vt pꝫ ex cõmẽto. 2 2. ⁊ ideo trãſmutatio eſt magis i
p̃nto paſſionis. Mutatio. n. eſt qua aliqd mutaẽ ⁊ dĩ pa
ſſ ideo ſunt in eodẽ p̃nto ſeu eiuſdem p̃nti. Paſſ enim eſt
trãſmutatũ: ideo paſſio eſt trãſmutatio. Addit tñ cõpara
tionẽ ſeu reſpectuꝫ ad mobile vt dictũ eſt: ⁊ mutatio pro
fluxu vt ſtat ſub tali reſpectu eſt p̃ntum paſſionis: ⁊ illa
met mutatio vt hꝫ reſpectũ ad mouẽs ſeu agẽs eſt actio:
⁊ in hoc ꝯſidera. Et ex hoc pꝫ ꝙ idẽ eſt actus motoris ⁊
moti. ſ. motus: ⁊ eſt in moto. iſta tñ eſt falſa. actio eſt paſ
ſio: ſꝫ hec eſt vera. id qδ eſt actio eſt paſſio. i. de eodẽ mo
tu v̾ificaẽ ꝙ eſt actio ⁊ paſſio nõ ſimplr̃: ſed cum iſtis re
ſpectib⁹: vt dictũ eſt. ⁊ credo ad pñs ꝙ iſti reſpect⁹ actua
liter ſunt per opationẽ itellectus aptitudinalr̃ extra aĩaꝫ
ſeu ex nã reiq; qδ pro eodẽ in hoc habeo. ſ. ꝙ nõ oĩno depẽ
det ab opatione intellẽ. vnde ſi itellẽ nõ itelligit ip̃m. tñ
eſt aptũ mouere itellectũ ad talẽ itellectionem ex ſua nã.
Et forte actio ſic accepta. ſ. nõ pro motu fundaẽ i moto
re: ſicut reliqua relatiua: vt paternitas i parte ſeu in po⁹
gñatiua ſeu actiua p̃tis. Unde motor ẽ cã actiua mot⁹: ⁊
hec cauſalitas quam habet ſupra motum eſt in motore
ſubiectiue vel eſt ipſe motor realiter. Motus tamen non
eſt in ipſo motore. ℂ Itẽ in eodẽ commẽto in fine cõmẽ
ti. vbi dicit. Ille autem eſt verior. Nota ꝙ nõ vult dicere
ꝙ verius ſit dicere ꝙ albedo diminuta ſit motus. Oppo
ſitum enim declaratũ eſt 5° phyſi. cõmẽto. 5°. Sꝫ vult di
cere ꝙ forma diminuta eſt magis ens ſiue pfectior. ℂ In
cõmẽto. 6. vbi dicit. ⁊ manifeſtuꝫ eſt ꝙ iſta deſinitio mo
tus eſt cõis motui nouo ⁊ eterno ⁊c. Ubi loqtur de aug
mentatione. Nota ꝙ vt pdδ augmentatio eſt motus re
ſpectu aĩalis augmẽtabilis. i. qδ dĩ de ipſo moueri in to
to tpe in quo nõ eſt cõpleta ſua augmentatio: ſed illud ad
ditamẽtũ vel res per quã augmẽtatur aĩal non mouetur
vere. nam eſt generatio in ſubã reſpectu huius rei gñate.
Gñatio aũt in ſubã eſt mutatio ſeu trãſmutatio non mo
tus. Sicut declaratũ eſt i 5°. Sed vocauit iſtũ hic motũ
ſm famoſitatẽ donec declarabiẽ v̾itas ſicut dicit Auer.
In ſua ſũma in hoc loco. Qꝫ aũt ſit motus reſpectu aĩalis
augmẽtabilis manifeſtũ eſt. nã ſubm augmẽtatiõis non
dico gñationis illius partis eſt aĩal: qδ eſt ſubiectum ens
in actu: ⁊ etiã tota augmẽtatio que eſt quaſi ex genere p
fectionis vltime que aduenit per augmentum vel de ſpe
cie eius non fit in vno inſtanti. ⁊ ideo aĩal qδ moueẽ ſm
ꝙ moueẽ i iſto motu cõiũgitur ei potẽtia. nã hoc acqriẽ
ei paulatine paulatine. ⁊ ideo hoc po⁹ eſt coniuncta mo
to ſeu mobili ⁊ motui donec perueniat ad pfectionẽ que
eſt finis motus: ⁊ tũc nõ dĩ ꝙ ipſa moueẽ: qꝛ non eſt hic
potẽtia ꝯiuncta amplius: ⁊ hoc eſt conueniens exemplo
phĩ de edificatione: ⁊ conſidera. ⁊ h̃ eſt continu⁹ que ap
paret ex deſinitiõe mot⁹ nõ ꝯtinu⁹ quã putauit Alphara
bius: ⁊ eſt ꝙ ſint ptes mot⁹ ꝯiũcte ſiĺ nõ itercise. Nã hoc
eſt ipoſſibile in motu augmẽtatiõis niſi iſtãs eẽt ꝯtinuuꝫ
ſeu ꝯiũctũ inſtãti: ſicut dĩc in 8°. Sed hec cõtinuatio quã
dicit Alpharab. nõ inueniẽ niſi i motu locali. ⁊ forte etiã
in qbuſdã qualitatib⁹. ⁊ ex hoc ſoluiẽ ꝯdictio: q̃ apa
ret inter dicta eius hic ⁊ in 8° Et videi 8° cõmẽto. 3 3. in
fine. ⁊ videẽ etiã ꝙ gñatio in ſubã nõ eſt vere motus ſed
mutatio. nam ſubm gñationis in ſubã nõ eſt ens in actu:
neq; eſt in gñato neq; in corrupto in ſubã ſm ꝙ eſt gña
tũ ſeu gñabile po⁹ ꝯiũcta actui. ſ. ill⁹ gñationis. Sed vlti
ma pfectio que inueniẽ in eis ⁊ eſt forma aduenit non in
tpe. i. tota in vno iſtãti. ſ. toti aĩali. ⁊ ſilr̃ etiã eſt diſpoſitio
in pte gñata in ſubã: per quã augeẽ aĩal: ⁊ ipſa eſt ſemp

in vno duaꝝ diſpõnũ. ſ. vel in actu cõpleto vel in po⁹ com
pleta. Et nõ inueniẽ po⁹ ꝯiũcta actus ſm aliqδ tẽpus ſal
tẽ in formis cõpoſitoꝝ ex eĺntis. nam eĺnta forte hoc ha
bẽt: ſed tñ gñatio eoꝝ nõ eſt motus. nam non eſt ſubm i
actu illa mutatione: ⁊ ꝯſidera in 5° cõmẽto. 1 0. Sed aĩal
augmẽtabile moueẽ vere ſicut dictũ eſt. Et hñ cõſidera.
Nam per iſta ſoluunẽ multe dubitationes abſq; hoc ꝙ
ꝓcedimus res extraneas. Et vide rõneꝫ quã fecit hic ad
ꝓbãdũ ꝙ mot⁹ augmẽtationis nõ eſt ꝯtinu⁹: qꝛ comple
uit eã in 8°. Illic eniꝫ dixit ꝙ ſequiẽ ex hoc ꝙ iſtãs ſit ꝯti
nuũ ſeu ꝯiũctũ inſtãti: aut ꝙ cuilibet parti ptiũ tpis ſen
ſibilis corũdet res gñata per quam augmẽtaẽ aĩal: ⁊ illa
augmẽtatio eẽt ſenſibilis: ⁊ ibidẽ pfecit hãc rõnem: ⁊ re
mouet difficultates ſi tu intelligis. ℂ In cõmento. 8. in fi
ne cõmenti. vt dicit. Sed in fine huius libri declabiẽ ⁊c.
Nota ꝙ ex hoc pꝫ q̃ i fine octaui loquiẽ de deo: qꝛ ip̃e
ſolus eſt ꝙ nullo modo moueẽ: qꝛ eſt actus pur⁹. ℂ In
commẽto. 1 2. vbi dicit. Sed debes ſcire ꝙ iſta deſinitio
nõ eſt manifeſta per ſe ⁊c. Nota ꝙ vult dicere oĩno: ſed
indiget modicula declaratione. In 2° eni Poſteẽ. declara
uit ip̃e pfecte in cõmento magno ꝙ nulla deſinitio igno
ta nãliter ꝓbaẽ per has vias. ſ. per inductionẽ: aut p viaꝫ
cõpõnis vel diuiſionis ſiue per viã acceptaꝫ a ꝯrio. ℂ In
cõmẽto. 1 9 vbi dicit. Si igiẽ agere ẽ in motore ⁊c. No
ta ꝙ iferius in h̃ cõmẽto in illo loco. vbi dicit. Et ex hoc
qδ poſuimus ꝙ agere eſt mot⁹ ⁊c. Declaraẽ hec ꝯña. ⁊
ẽt parũ ante. vbi dicit. ⁊ vnicuiq; eſt mot⁹. ℂ In cõmẽto
3 1. ĩ fine pn̄ᵐ cõmẽti. vbi dicit. Illa igiẽ que eſt nota per
ſe ⁊ accidit ei qδ fuit ꝓbabilis ⁊c. Nota ꝙ vult dicere fa
moſa. per ꝓbabile. n. talẽ aliqñ itelligit commẽ. famoſũ
vt ſciũt docti in ſua doctrina: ⁊ ſtat aliqd eẽ per ſe notum
nõ tñ famoſuꝫ. ℂ Itẽ in illo cõmẽto paruſpoſt. vbi dicit.
Et inſtãs pſens neċio exigit tps ⁊c. Nota ꝙ hic ſuppõit
Cõmẽ. ꝙ iſtãs ſemp ẽ pn̄ᵐ futuri ⁊ finis p̃teriti. Et hoc
optime dclarauit Alpharabi⁹ ⁊ Cõmẽ. in li°. d. d. vbi de
clarauit ꝙ inſtãs in tpe ſic ſe hꝫ ſicut punctus in linea cir
culari. ⁊ vide cõmẽtũ. 1 2 7. q̃rti. ℂ In cõmento. 3 2. vbi
dicit. ⁊ poſſibile in reb⁹ eternis. Nota ꝙ videẽ dicere qδ
poſſibilitas ſm rei v̾itatem eſt ad vtrãq; ptẽ ꝯdictionis:
ita ꝙ poſſit eſſe ⁊ nõ eſſe. hoc aũt nõ iuenitur niſi i indiui
duis gñabilibus ⁊ corruptibilib⁹. In eternis autẽ nõ eſt
ſic: ſed tñ ſunt neċia vel ipoſſibilia. Qñ ergo in eis ẽ po⁹
vt ſint eterna illa ſunt neċio eterna. ⁊ ſilr̃ qñ pñt eſſe ſunt
de neceſſitate. In li° aũt. d. d. ip̃e declarat hoc aliter. ⁊ for
te in idẽ redit. ℂ In cõmẽto. 4 1. vbi dicit. Neq; etiaꝫ eſt
poſſibile inueniri numerũ in actu ſeparatũ. Nota contra
Auicẽ. q ponit in ſeparatis a materia eſſe hoc poſſibile.
Si eniꝫ dictũ Phĩ intelligereẽ de numero rerum nõ ſepa
ratarũ a materia tñ: tũc Phs non indiget hoc: qꝛ iam de
clarauit ⁊ declarabit nullũ corpus eſſe infinitũ. ℂ In cõ
mẽto. 4 3. vbi dicit Commentator. Qm̃ cum aliquid fuit
cõpoſituꝫ ex duobus neceſſe eſt vt deſinitio illius cõpoſi
ti ſit cõpoſita ex diffõnibus illoꝝ duoꝝ ⁊c. Nota qδ cre
do ꝙ itelligit Cõmẽ. ꝙ corpus iſinitũ. i. corpus qδ eſt iſi
nitũ ſm qδ eſt corp⁹ eſt iſinitũ. ſ. ex oĩbus ptibus. ⁊ hoc
eſt neċiuꝫ. ⁊ hoc ꝓbat ſua ratio. Poſtea inueni hãc rñſio
nẽ tactã a Cõmẽtatore in ſua ſũma ⁊ multũ gauiſus ſũ.
Tu dices forte ꝙ nõ ponis corpus ſic iſinituꝫ: ſed ex vna
pte vel ex duobus tñ. Cõtra. tũc iſinitas eſſet in ipſo per
accñs ⁊ non neċio. Iudiciũ. n. eſt equale de oĩbus dimen
ſionib⁹. ſ. eẽ finitas vel iſinitas. ⁊ ideo vel oĩs infinita vel
nulla ſaltẽ neċio: qδ eſt ꝯtra aduerſarios. 2° etiã ratio eſt
demõſtratiua nullus. n. ſane mẽtis dubitat qδ aggregatũ ex
duob⁹ quãtis eſt maius vno eoꝝ: ſiue ſit finitũ: ſiue infini
tũ: ⁊ eſt totũ ſi ponaẽ eẽ ſic. hoc. n. nõ variat ꝓpoſitũ: etiã
eſt notum quaſi per ſe qδ infinitũ ex vna parte eſt iſinitũ

ſimplr̃

ſimpliciter. Vel ſaltẽ ſequitur ex hoc: ⁊ hoc aliqualiter
declaraui in queſtionib⁹ meis de vnitate intellectus. vn/
de p3 ꝙ cauillationes modernoꝝ nihil ſunt: ⁊ ipſi male
intelligũt Cõmẽtatorem. ⁊ vide cõmẽtum 53ᵐ. ¶ Item
in illo cõmento verſus finẽ. vbi dicit. Cõtinget infinitum
eſſe maius infinito. Nota ꝙ vult dicere ſi ſic poneretur.
⁊ ideo nõ eſt cõtradictio cum hoc quod dixit in fine com
menti. 49. ꝙ infinitum non eſt maius ⁊c. ¶ In commẽ/
to. 48. vbi. dicit. Locus partis naturalis in quo quieſcit
⁊ locus totius ſunt idem numero ⁊c. non oportet decla/
rare hoc: quia ipſe declarauit in cõmẽto. 52. hanc propo
ſitionem. In textu commẽti. 53. vbi dicit Phs. Aut quo
infiniti erit hoc quidem ſurſum ⁊c. Nota qđ plures forte
intellexit hanc rationem. ſ. ꝙ non eſt maior ratio ꝙ vna
pars talis infiniti debeat dici ſurſum ⁊ alia deorſum quã
econuerſo: ex quo ambe ſunt infinite: ⁊ nulla apparet di
ſtinctio per quam vna pars ſit ſuperior ſeu ſupina: ⁊ alia
eſt econtra. ¶ In cõmẽto. 54. vbi dicit. intẽdit ꝙ ſex par
tes ⁊ ſex vbi ſuppoſite partibus corporis inueniunt̃ ⁊c.
Nota ꝙ ex iſto dicto ⁊ ex hoc quod dicit in reſponſione
apparet ꝙ dictum Burlei hic dicentis. ꝙ he partes non
inueniuntur in iſtis corporibus. ſ. in celis niſi per com/
parationem nõ eſt verũ. ⁊ cõſidera. ¶ In textu commen/
ti. 56. vbi dicit. qđ aũt non ſit infinitum ſimplr̃ multa im
poſſibilia accidãt manifeſtũ eſt. Conſidera quo Phs aſſe
rit tẽpus eſſe finitũ eſſe manifeſtũ impoſſibile. ¶ In cõ/
mento. 57. vbi dicit. Ex tempore enim ⁊ hominibus recedit
pars ⁊c. i. corrũpit̃ ſeu deſinit vna pars ⁊ alia fit. nõ autẽ
ſic eſt in magnitudine. ¶ In cõmento. 60. vbi dicit. Et ſi
hoc eſſet tũc eſſet hic magnitudo infinita in actu: quoniaȝ
ſi magnitudo ⁊c. Nota ꝙ inferi⁹ in hoc cõmento deducit
aliter hãc ꝯſecutionẽ. Et cõſidera. Idem in eodem cõmẽ
to parũpoſt. vbi dicit. Quĩ ſi poſuerimus qđ magnitudo
põt creſcere in infinitũ: tunc infinitum erit in actuȝ ⁊c.
Et tũc potẽtia intelligeret̃ ⁊c. Nota ꝙ magnitudo ẽ res
poſitiua ⁊ actus quidã. ⁊ ideo additio eſt ire ad eſſe cui⁹
eſſe ⁊ additionis. ſ. actualis cauſa eſt forma. ⁊ ideo finitas
que eſt quedã determinatio eſt per formã. Cuiuſlibet. n.
rei nãlis determinata eſt magnitudo ⁊ hoc eſt ꝑ formaȝ.
⁊ vide cõmẽtũ. 67. Et ideo hec potentia reſpicit actũ: ita
ꝙ ſi ſit potẽtia in natura alicuius magnitudinis creſcẽdi
in infinitũ: tunc eſſet poſſibile eſſe in actu infinitũ: immo
eſſet in actu. ⁊ ideo hec potẽtia eſt ſicut quãdo dicimus
hoc eſt hõ in potẽtia. ſ. ꝙ põt exire ad actum cõpletuȝ cui
nõ admiſcet̃ potẽtia. non aũt ſic eſt in diminutione. Dimi
nutio enim eſt ire ad nihil cuius cauſa. ſ. nihil ⁊ diminu/
tionis in infinitũ eſt mã vt ipſam ſequit̃ quantitas: ⁊ eſt
tanq̃ eius paſſio: ⁊ vide commẽtuȝ 72ᵐ. Uel q2 mã ĩ ſe
eſt infinita. i. nõ habẽs formaȝ ꝓpriam. Sed ſemꝑ variat
formã in infinitum oȝ attribui ei infinitas in diuiſione: vt
notaui cõmẽto. 65. priuatio aũt ſeu nihil nõ eſt actus: neq3
exit in actuȝ: ita ꝙ res ſit totaliter nihil. ⁊ ideo in diuiſio
ne ꝯtinui ſemꝑ potentia cõiũgit̃ actui: vt dictum eſt com
mento. 57. Et ideo hec potẽtia nõ intelligit̃ ſicut intelli/
git̃ cum dicimus hoc eſt homo in potẽtia: nec oȝ poni in
eſſe niſi potẽtia que reſpicit actum cõpletũ cui non admi
ſcetur ſemꝑ potẽtia. ponere enim diuiſionẽ cõpletã oĩno
in actu eſt deſtruere diuiſionẽ: q2 eius eſſe conſtituit̃ per
potẽtiam: vt dictũ eſt cõmẽto. 57. ¶ Preterea. Ponere
talẽ potẽtiã in magnitudie. ſ. hĩc potẽtiaȝ excedẽdi omnẽ
magnitudinẽ: ſequit̃ impoſſibile ſtatim: ſiue ponatur qđ
ceſſet additio: ſiue nõ: ponere autẽ diuiſionem ꝓcedere in
infinitũ: nõ ſequit̃ ꝓpter hoc aliqđ impoſſibile niſi ponẽ
do diuiſionẽ ceſſare: vt dicit Cõmẽtator. ⁊ ideo nõ ſequi/
tur: omni magnitudine data poſſibile eſt dare minorem.
ergo poſſibile eſt ꝙ ſit aliq̃ magnitudo minor omni ma/
gnitudine: niſi ponat̃ qđ ceſſet diuiſio: ⁊ cauſa eſt vt dixi/
mus: quia potẽtia ad additionẽ eſt potẽtia ad actũ ⁊ ad
eſſe qđ ꝑtinet ad formã. potentia autẽ ad formã põt exire
ad actum. nullus autem actus eſt infinitus. nõ autem ſic
eſt de diuiſione. Uel forte ⁊ melius ꝙ additio ineſt rei ꝓ
pter formam: diminutio aũt ſeu diuiſio propter materiã.
⁊ ideo ſi eſſet additio poſſibilis in infinitum in quantitate
eſſet poſſibilis forma actu infinita: ⁊ tunc p3 ꝙ potẽtia in
telligeretur in additione ſicut intelligitur cum dicimus
ꝙ hoc eſt homo in potẽtia: quod poteſt exire in actũ com
pletum. Diminutio autem ſeu diuiſio: quia ineſt rei pro/
pter materiam: quia eſt ire ad nihil ſiue ad priuationem
quod inuenitur per materiam. vt dicit cõmẽto. 72. Et q2
eſt terminata ab alio nõ terminata in ſe. vt dicit cõmẽto:
65. ⁊ ideo potẽtia ad diuiſionem in infinitum poteſt exi/
re in actum totaliter: quia hec potentia nõ eſt ad formaȝ
ſeu nõ reſpicit formam vel actum: immo priuationeȝ ſeu
nihil. Additio autem in infinitum ſi eſſet poſſibilis ma/
xime ineſſet forme: ⁊ actu infinitum ſm magnitudinem
eẽt forma vel habẽs formã: ⁊ hoc propter formã. ⁊ ideo
eſt impoſſibile vt additio in quãtitate ſit poſſibilis in infi
nitũ medum vt ſit in actu. Quia forma eſt cauſa termi/
nationis ⁊ ꝯtinente. ⁊ ideo impoſſibile eſt vt ex ea accidat
nõ determinatio rei hñti formã. Uide cõmentũ 67ᵐ. vbi
dicit. ꝙ cauſa q2 infinitum non eſt in actu eſt forma: ⁊ alia
bona. ⁊ in cõmẽto. 68. Burleus aũt male itellexit hoc ⁊
peius arguit ⁊ peſſime reſpõdit. ⁊ cõſidera quo Burle⁹
⁊ reliqui latini cõfuſi ſunt in intẽtione cõmenti. 69. ⁊ mi
ſcent intẽtiones diuerſas vnã cum reliqua. ⁊ tu cõſidera
⁊ cõple qđ deficit. ⁊ vide cõmẽtũ 67ᵐ ⁊ 68ᵐ. ¶ In eodẽ
cõmẽto parũpoſt. vbi dicit. Quoniã ſemꝑ diminuit̃ ſiue
cõſideret̃ ſm qđ eſt in materia ⁊c. Nota ꝙ vult cuȝ dixit
in materia nõ cõſiderata ipſa vt eſt ſub forma ſubſtantia/
li. Quia ꝓpter formã eſt ei impoſſibile diuidi in infinitũ
forma remanẽte. ⁊ ideo etiam põt quis dicere forte ꝙ di
uiſio ꝓcedit in iſinitum etiam in naturalibus: ⁊ ipſa tamen
nõ remanẽtia. Uel põt quis dicere ꝙ cõtinuum: ſiue ma/
thematicũ: ſiue naturale eſt diuiſibile ſemꝑ ſm magnitu/
dinem non ꝙ extra animã ſit ſicut: vt dicit in fine cõmenti.
¶ In cõmẽto. 64. in principio cõmẽti. vbi dicit. ⁊ totuȝ
⁊ cõpletum eſt oppoſituȝ iſiniti. Nota ꝙ totum ⁊ cõple
tum eſt oppoſituȝ iſinito. ⁊ ex hoc põt accipi ratio fortis
multum ad ꝓbãdum iſinitũ in actu eſſe impoſſibile quo
modocũq3 ſit. ⁊ vide i ſua ſumma in 3° in hoc cap̃. ¶ In
cõmẽto. 65. vbi dicit. Et ſubiectũ recipiẽs infinitateȝ qđ
eſt materia ⁊c. Nota ꝙ itelligo ſubiectum recipiẽs diui/
ſibilitatem in iſinito. i. qđ ſemꝑ põt diuidi eſt materia cõ
iũcta quãtitati que eſt tanq̃ eius paſſio. Et ideo dicit qđ
iſinitum accidit materie ſm qđ eſt materia. Et nõ eſt cu/
rãdũ de argumẽtis puerilibus Burlei. Et cõſidera bene
oĩa dicta in cõmento hoc. Nota tamen ꝙ Cõmẽtator in
ſua ſũma dicit ꝙ materia eſt iſinita: q2 nõ habet de ſe/
formam: ſed expoliatur ab vna forma ⁊ recipit aliam: ⁊
hoc in iſinitũ. ⁊ ideo de ſe eſt indeterminata ⁊ infinita. In
finitas ergo diuiſionis in ꝯtinuo ⁊ augmẽtationis debet
attribui materie. Et forte hoc vult dicere Commẽtator
in hoc commẽto. ¶ Item in codeȝ commẽto parũpoſt.
vbi dicit. Cauſa in hoc eſt ⁊c. Uult dicere ꝙ cauſa in hoc
. ſ. ꝙ eſt contẽta ⁊ recipiẽs in iſinituȝ. ⁊ hoc ſi intẽdit hic
Cõmẽtator de iſinitate: q2 qđ notaui ex ſua ſumma. Si autẽ
nõ aſſignat cauſaȝ ꝯtinẽtie tñ. ¶ In cõmẽto. 67. vbi di
cit. Quoniaȝ forma eſt cauſa terminationis ⁊ cõtinentie.
Nota ꝙ videt̃ ꝙ ex hoc põt quis cõcludere ꝙ nulla for
ma eſt in actu iſinita: ſiue materialis: ſiue nõ. ¶ Item in
eodem cõmẽto in fine cõmenti. vbi dicit. Ex illa enim ſi
eſſet iſinitum ⁊c. Uult dicere ſi illud qđ eſt in potẽtia ad

infinitum eſſet forma ſeu habẽs formam vt ſic et ſic potentia eſſet ſicut quãdo dicimus hoc eſt homo in potẽtia: et ſi eẽt poſſibile exire in actum cõpletum: et ſic eſſet actu infinitum. ¶ In commẽto 68. verſus principium. vbi dic. Cauſa enim additionis in numero ꝛc. Nota ꝙ in iſto capitulo Phus et Commentator loquũtur de numero de quo loquuntur arithmetici qui eſt de predicamẽto quãtitatis et eſt per operationem itellectus .i. qui ꝯſtituitur ex vnitatibus omnino idiuiſibilibus. Illa enim magis debꝫ dici vnitas ꝙ̃ vnum. et iſto modo non eſt in actu niſi in anima. extra aiam autem in potentia et eſt res numerata et nõ accidẽs: ſeu eſt ens quod dicitur ſꝫ prius et poſterius de decem predicamentis. et ſic vnum dicitur de quolibet ente et de vno quod eſt principiũ numeri quod iuenitur in actu in aia tm̃. et ſi hoc vis itelligere reſolute. vide Cõmẽtatorem cõtra Auicẽ. 9º metaph. in ſua media expoſitione verſus principium. et cũ hoc ſit ita. Multa dicta Burlei hic de numero et Liconienſis non ſunt recte dicta. et cõſidera. et vide commẽtũ. 133. quarti. ¶ In textu commẽti. 69. vbi dicit Phs: qm̃ ꝯtingit potẽtia eſſe et actu cõtingit ꝛc. Nota ꝙ diſtinctio Burlei in iſta ꝓpoſitione nulla eſt ad propoſitũ Phi. Phs enim arguit vt dictum eſt ſupra. Si magnitudo ſiue aliqua magnitudo qꝺ pro eodẽ hic habeo: habet potẽtiam creſcẽdi in infinitum ſeu ſit maior omni mẽſurate: et quo iſta potẽtia reſpicit actum poteſt exire ad actum: et ſic poſſibile eſt eſſe infinitum in actu. hoc autẽ eſt impoſſibile. ergo. Neqꝫ refert quãtum ad hoc ſiue illa magnitudo que addit̃ ſit de nouo ꝓducta ſiue nõ. et cõſidera. ¶ Item in eodẽ cõmento. vbi dicit. et non ſequit̃ ſi ponat̃ ipſam exiſtere in actu ꝛc. Nota ꝙ vult dicere Cõmẽtator ꝙ quãdo potẽtia eſt potẽtia alicuius rei demõſtrate ſeu ꝑmanentis: tũc potentia que eſt in ipſa ad oẽs additiões poſſibiles in ipſa eiuſdẽ nature ſeu ſpeciei eſt vna potẽtia: et potẽtie partiales oẽs ſunt partes vnius poſſibilitatis demõſtrate exiſtentis in re vna ꝑmanẽte vna. et ideo illam potẽtiam ꝯtingit exire in actum aliter eſſet fruſtra. nõ autem ſic eſt in rebus ſucceſſiuis nõ demõſtratis ſicut in motu. nam motus nõ eſt ꝑmanẽs vnum et nõ eſt in vna parte mot᷒ potẽtia vt alie ſunt in mobili etiã nõ eſt vna potẽtia ad oẽs partes motus. Quia motus nõ eſt quid demõſtratũ vnum permanẽs ſicut eſt quãtitas continua. Numerus etiam eſt vna res: quia numeri diuerſi non ſunt quid vnum: ſicut eſt in quãtitate cõtinua. Et per hoc ꝯſidera errorẽ Burlei qui voluit dare iſtam cauſam ſupius: vbi dictũ eſt ꝙ expoſitione diuiſibilitatis in cõtinuo eſſe poſſibilem ifinitũ non ſequit̃ ipoſſibile ſicut in additione. Unde nota ꝙ hec ꝯñtia valet. Actus eſt vnus et permanens. ergo potentia eſt vna: et ecõuerſo. nõ eſt vn᷒ et permanẽs. ergo potẽtia non eſt vna. ergo non opꝫ ꝙ exeat in actum. Non tñ valet potẽtia eſt vna. ergo põt poni in actu. Sed opꝫ addere et ꝙ reſpicit actum: vt dictũ eſt ſupra. ¶ Ex libro 4º.

Circa 4ᵐ libriũ cõmẽto. 6. in fine. vbi dicit. Et hoc eſt vnuꝫ eoꝝ qbus Ariſt. ꝛc. Nota ꝙ i libro deſtructio deſtructionũ in qõne prima verſus finem primi modi declaratum hoc. et Burleus de hoc nõ bene intellexit. ¶ In cõmẽto. 15º. vbi dicit. ergo proprium eſt materie vt habeat dimẽſionem in potẽtia et locus anteꝙ̃ i eo exiſtat locatuꝫ ſm Ariſt. et in veritate eſt dimẽſio i potẽtia. Nota ꝙ forte vult dicere ꝙ res que ẽ locus. verbi gratia. Aer et aqua eſt corporis ſeu dimẽſio i potẽtia .i. ꝙ ſuperficies quam habet diuerſificatur propter diuerſitateꝫ locati. ſ. ꝙ aer. verbi gratia cum ꝯſideratur ſm quod eſt locus in potẽtia eſt corpus ideterminatum: et accidit ei terminus ſm iſtum modum a locatore ſm diuerſitatem locati diuerſificatur terminus corporis illius ſm quod eſt locus hoc tamẽ nõ eſt commune ſeu vniuerſale oibus corporibus que circũdãt. et forte voluit dicere ꝙ eſt i potẽtia vt ſit corpus aliꝙ̃ ſit i ipſo locatum et hoc eſt in potentia ſicut dicimus ꝙ res eſt i potẽtia aliꝙ̃ ſit: et nõ eſt ita diſpoſitio in dimẽſionibus tribus que ſunt i materia. nam ipſe nõ ſunt corpus in potẽtia tali modo poſſibile: niſi diceret quis ꝙ tres dimẽſiones que ſunt i materia cum cõſiderãtur ſm ſe ſunt i potẽtia vt ſint corpus determinatum in actu, quamuis nũꝙ̃ ſint in potẽtia: id eſt nõ determinate et ſunt etiam corpus in potẽtia: quia ipſe recipiũt diuerſitatem terminorum a formis diuerſis. ¶ In commento. 20. vbi dicit. Et quando acciderit vltimo cõtinẽti moueri rem per motum corporis. Nota ꝙ ſic itelligo ꝙ locus nõ mouetur per motum locati niſi per accidẽs et ſꝫ paucum. Materia autem et forma mouẽtur ſemper per motum locati. ergo ꝛc. Nõ ſic itellexit Burleus ꝙ locus nõ mouetur per motum corporis cuius eſt ſuperficies niſi ſm paucum: et errauit: tamẽ ex verbis Commentatoris hic videtur ꝙ expoſitio Burlei ſit vera. nam ipſe dicit cuius eſt vltimum. et quomodocũqꝫ ſint verba Burlei procedũt ex malo itellectu. et tu cõſidera. ¶ Item in eodem cõmmẽto i fine, vbi dicit Commẽtator. Quoniaꝫ locus ſm quod eſt quãtitas nõ mouet̃ ꝛc. Nota ꝙ itelligo ſic ꝙ locus ſm quod eſt vltima ſuperficies nõ eſt mobilis ſiue ſm quod eſt quãtitas. Quia quãtũ mathematice cõſideratum nõ mouetur. Sed bene corpus naturale mouetur cuius corporis quãtitas ſiue ſuperficies mouetur per accidens ad motum illius corporis. et vide cõmẽtuꝫ. 42. Nota tamẽ ꝙ locus ſm quod eſt naturalis i quo queſcit mobile nullo modo eſt mobilis ſm eãdem ſpẽm motus. ſ. corporis quod mouetur ad ipſum: qꝛ aliter mobile nõ quieſceret in eo vt deducit Cõmẽtator cõmẽto. 42. ¶ In cõmẽto. 36. verſus finẽ vbi dicit. et hoc apparet ꝺ coraphoro. Nota qꝺ eſt quoddam vas habens foramen ſurſum et deorſum: et ſi obturetur foramẽ quod eſt i ꝑte ſuperiori aqua nõ fluit: et hoc demonſtrat vacuuꝫ nõ eſſe. et vide problemata Phi circa hoc et cõmẽtum. 52. ¶ In commẽto. 43. vbi dicit. Quoniam graue nõ querit hunc finem niſi ſm qꝺ eſt medium totius ꝛc. Intelligo magis ꝑicipaliter. Et vide cõmẽtuꝫ. 49. et. 36. et in ſua ſumma quarti de celo. ¶ In cõmẽto. 68. vbi dicit Commẽtator ſic. Omne quod mouetur naturali motu mouetur in aliquo in quo eſt ſuperius et iferius: et i vacuo non eſt ſuperius oino. ergo ꝛc. Circa hoc nota ꝙ forte diceret quis i defenſioneꝫ huius opionis ꝙ vacuum eſt locus. Sed locus naturalis ignis. verbi gratia. eſt vacuum tãgẽs celuꝫ. et locus naturalis terre eſt vacuum: qꝺ eſt in medio: et ſic in reliquis. et ideo mouet̃ ignis ad cõcauũ celi et quieſcit in ipſo. Et ſm hũc modũ etiam forte reſpõdebunt ad illa que dicta ſunt cõtra eos in commẽto. 66. Sed hoc nihil eſt. nam rationes phi ſunt qꝺ cum ponat̃ vacuuꝫ nõ poſſent moueri corpora in ipſo vl̃ qeſcere. nã ipſũ eſt ſimile i oibus ei᷒ partib᷒. et hoc ſufficit ei. ¶ Preterea. Ipſi non ponũt locũ eſſe ſuperficiem circũdantem. ergo ſuꝑficies celi nõ eſt locus nãlis ignis. ergo non mouet̃ ignis ad ipſam neqꝫ quieſcit quãdo eſt in ipſa niſi eẽt locus ſuperficies circũdãs: et ipſi nõ ꝯcedũt hoc. ¶ Preterea. Pars vacui propiqua celo eſt ſilis reliqs partibus vacui ex quo non ſunt i ipſo qualitates diuerſe: qꝛ non eſt in eo corpus naturale ſicut dictũ ẽ ibi. ¶ Preterea qũo erit vacuuꝫ qꝺ eſt mediuꝫ locus naturalis terre: qꝛ non eſt hic in vacuo res propter quã ſit naturalis: niſi diceret ꝙ qꝺ ſuperficies aque ẽ loc᷒. ¶ Preterea. Quid dicere poſſunt i vacuo qꝺ ponũt extra mũdũ et in mũdo qꝺ ẽ ifinitũ ſꝫ eos. In eo enim nõ eſt ſuperius neqꝫ inferius neqꝫ medium.

¶ In cõmẽto

¶ In cōmēto.68. vbi loquitur de motu proiecti. Nota ꝙ de hoc loquitur magis Commentator commēto deci mo ſexti libri.⁊.82.octaui.⁊ ideo nō videt̄ mihi dicere aliud aliquid. ¶ In cōmento.71. prope finem digreſſionis. vbi dicit Cōmentator Aut reſiſtētia erit ex vtroqʒ ſcilʒ ex remoto ⁊ medio ⁊c. Nota ꝙ ex dictis Commentatoris patet hic expreſſe ꝙ ſi poneretur vacuum miſtuʒ ex elementis ſucceſſiue mouebitur in ipſo:quia vbicūqʒ eſt reſiſtentia inter motorem ⁊ motum ibi eſt ſucceſſio in motu:ſed ſic eſt in miſto.ergo. Oppoſitum tamen apparet.nam ſi aliquod miſtum mouetur in vacuo in tempore ſit illud tempus ſubduplum ad tempus in quo illud idem mouetur:in pleno:tunc fiet in eo tanta additio in quantitate qḋ velocitetur motus eius in duplo:⁊ patet ꝙ eque velociter mouetur hoc in pleno ſicut primum in vacuo:⁊ tunc ponatur aliquod miſtum omnino equale ſicut primum.⁊ patet ꝙ hoc eque velociter mouetur in vacuo ſicut magnum. Ex quo medium non reſiſtit.ergo magnum eque velociter mouetur in vacuo ſicut in pleno. ¶ Item ratio Philoſophi cōmēto.73. videtur concludere hoc:⁊ deducit eam. Solutiones autem dicte ad iſtas rationes videntur quaſi voluntarie. ⁊ ideo dico ad preſens ꝙ poſito vacuo:vt dictum eſt ſequuntur duo contradictoria predicta:nec hoc eſt contra regulas logicorum maxime quia antecedens non eſt omnino vnum ⁊ idem. Reliquee enī propoſitiones adiuncte nō ſunt equales:neqʒ eedem ſicut dictum eſt aliqualiter in queſtionibus de vnitate intellectus. ⁊ tu conſidera. ¶ In commēto.68. verſus principium. vbi dicit. Et quia materia eſt cauſa paſſionis ⁊c. id eſt raritatis ⁊ lenitatis: vt dicit paruſpoſt. ¶ In cōmento.89. in principio. vbi dicit. Omne habens partes neceſſe eſt vt omnes eius partes ſint omnes ſimul ⁊c. Nota ꝙ ſimiles rationes ſunt vere de rebus permanētibus. Sed non de ſucceſſiuis quarum nulla pars inuenitur ſimul tota. Sed tn̄ inuenitur aliquid eius non pars. Et ideo habent eſſe diminutum ⁊ ſic potentiale. ⁊ ideo indigent in ſuo eſſe actuali ⁊ completo anima que conſiderat tempus:ac ſi eſſent partes eius ſimul ⁊ alia talia:vt poſtea dicemus. Unde hec propoſitio dicens. Omne habens partes ⁊c. eſt vera de permanentibus non de ſucceſſiuis. Et ſimiliter propoſitio dicens:ꝙ compoſitum ex non entibus ⁊c. Ueritamen eſt ꝙ cōpoſitum ex non entibus aliquo modo non eſt. ⁊ cum hoc ſtat ꝙ compoſitum ex non entibus eſt:non tamen complete ⁊ in actu. Uide commētum cētesimū quintum. Et ideo hec ratio eſt logica. accipit enim famoſum non verum vniuerſaliter. ¶ In fine commēti nonageſimitertij. vbi dicit. Sed plura tempora eſſe eſt impoſſibile ⁊c. dato etiam ꝙ ſint plures mundi. ¶ In cōmento.97.⁊.98. vbi reprehendit Gal. non dico aliquid quia in commento ſequenti ipſe bene declarat hoc totuʒ quod dicit hic. ¶ Item in eodem commēto. vbi dicit. Et motus poteſt imaginari ⁊c. Nota ꝙ forte vult dicere extra durationeʒ ⁊ ſucceſſionem ⁊ maxime localis. Tempus enim addit aliud ſupra durationem vt videbitur. ⁊ in media ſua expoſitione dicit ꝙ nos cognoſcimus ſeu imaginamur motum ſine prius ⁊ poſterius. Unde difficile videtur imaginari motum ſine duratione ⁊ maxime localem. ¶ In cōmento.99. verſus principiuʒ commēti. vbi dicit. ⁊ quādo motum mouetur per continuum motus eius erit diuiſus ⁊c. Nota qḋ vult dicere diuiſibilis ⁊ cōpoſitus ex partibus:vt innuit in ſua ſumma ſm qḋ notaui in tertio quia motus eſt cōtinuus. Uide illud ⁊ cōmentum 116m. Si enim magnitudo eſſet indiuiſibilis tūc pertranſitio illius:ſcilʒ motus eſſet nō quātus neqʒ cōtinuus. imo motus per queʒ pertrāſitur indiuiſibile eſt indiuiſibilis non quantus. Unde diuiſibilitas in motu locali eſt ꝓpter magnitudinem. ⁊ vide commentum centeſimū ſextum. aliter magnitudō indiuiſibilis pertranſibilis eſſet diuiſibilis:quod implicat. ⁊ vide commentum quintū ſexti. Uide etiam commentum ſexageſimum octaui. quia ibideʒ innuitur alius modus. ¶ Item in eodem cōmento poſt hoc. vbi dicit. quoniā ſi pars motus que eſt in parte menſure prioris ſm initium ex quo eſt motus ⁊c. Nota hoc quod dicit ſm initium ⁊c. per hoc enim poteſt quis ſoluere quādam dubitationem hic fieri ſolitam. ⁊ conſidera. quamuis enim forte non ſit aliqua pars naturaliter prior alia extremitate. tamen eſt prior ſm initium mot⁹ ab ea. ¶ Item in eodeʒ cōmento poſt hoc. vbi dicit:⁊ cuʒ fuerint accepte ſm quod ſunt in ſubiecto. Nota qḋ forte vult dicere ſm quod ſunt ſubiectū temporis ſunt partes motus. partes enim motus ſunt ille in quibus fundatur prius ⁊ poſterius:ſcilicet duratio que diuiditur in prius ⁊ poſterius que ſunt numerus vt ſunt duo diſtincta:⁊ ſunt tamē numerus numeratus. ⁊ videtur quod iſte eſt modus loquendi Commentatoris:ſcilʒ ꝙ aliquando vult dicere ſubiectum:⁊ dicit in ſubiecto: vt patet inſpicienti bene cōmentum centeſimum ſextum. ¶ In cōmēto cēteſimo ſexto in fine. vbi dicit. ⁊ quod terminatur ad duo inſtantia eſt tempus:igitur motus ſm quod terminatur ⁊c. Nota ꝙ iſtum modum loquēdi videtur reprehēdere in ſua ſūma. ⁊ vide quomodo limitat hoc. ¶ In cōmento cēteſimo quarto. vbi dicit. ⁊ dicenduʒ eſt eis qḋ ſoꝛ. eſt idem quodāmodo ⁊ eſt ſm ſubiectū:id eſt ꝙ ſoꝛ. ſm ſe eſt vnus. ⁊ vide cōmentuʒ quadrageſimū ſeptimuʒ quinti. ¶ In cōmento.105. verſus principiuʒ. vbi dicit. ⁊ cauſa in hoc ꝙ inſtās ⁊ tempus ſunt ſimul eſt: quoniā inſtans eſt numerus tranſlati ⁊c. Nota ꝙ forte vult dicere qḋ inſtans eſt numerus mutati eſſe trāſlati. ⁊ hoc aliquo modo manet idem:quia tranſlatum manet idem ⁊ dum durat motus ſemper eſt trāſlatum mutatū. ⁊ ideo videtur eſſe vnum mutatum cōtinuū. ⁊ ſimiliter inſtans:⁊ eſt tamē diuerſum ſm eſſe:ſcilʒ ſm prioritatem ⁊ poſterioritatem. ⁊ ideo iſto modo nō corrumpitur ſed variat eſſe. ⁊ ideo nō oportet ꝙ corrūpatur in inſtāti:vt dicebatur in ratione Philoſophi ſuperius:quia nō corrūpitur aliquod ens ꝑmanēs ſeu actu exiſtens totaliter:ſed quedam ſuccedūt:⁊ quedam ſunt preterita. Et tu bene conſidera. ⁊ vide cōmētum vigeſimū quartum ſexti. per illud remouentur multe expoſitiones modernoꝝ de hoc. Et forte hoc dicit:quia inſtans indiuiſibile non eſt extra animam in actu:ſed aptitudinaliter:id eſt qḋ in tempore eſt aliquid aptum natum ſic intelligi:non tamē eſt in ipſo indiuiſibile in actu:ita ꝙ cōtinuatio vnius temporis cum alio intelligitur ac ſi eſſet quid indiuiſibile in ipſo in actu. ſimiliter punctus in linea ⁊ alia huiuſmodi. in hoc tamē eſt differētia:vt dicetur. Et ideo in re eſt idem aliquo modo cum tempore. ⁊ ideo non corrūpitur ſed variatur ſm prioritateʒ ⁊ poſterioritateʒ. ⁊ intellige hoc recte. Poſtea inueni in ſua media expoſitione hec verba ꝙ inſtans eſt vnum. propterea quia ſubiectuʒ in quo inuenitur inſtās eſt vnum numero:⁊ eſt multa ſm qḋ in ipſa inueniunt̄ prius ⁊ poſterius:⁊ intelligit per ſubiectum hic tranſlatum vt in ipſo poſtea dicit ibidem. Et poſtea ↄcludēs dicit ⁊ ſm iſtum modum inſtās eſt vnum ſm qḋ ipſum ſequitur vnum ſubiectum. Sed quia hoc tranſlatum non eſt firmum in vno loco. Sed inuenitur in locis diuerſis diſtinctis ſm prius ⁊ poſterius inſtans eſt multa. ¶ In commēto centeſimo ſexto, vbi dicit. Et eſt neceſſe vt iſte pūctus ſit in actu:id eſt ꝙ poteſt hic demonſtrari non ꝙ ſit extra animam indiuiſibilis niſi in potentia:vt ipſe dicit expreſſe in duodecimo metaphyſice in ſua media expo/

ſitione. Nihil enim quod eſt in corpore eſt in actu extra animam indiuiſibile omnino: ſed aliquo modo ⁊ in potētia. ⁊ ideo pōt determinari aliquo modo. Vnde eſſe puncti eſt magis propinquum ad actum ꝙ̄ eſſe inſtātis. nam in corpore demonſtrato in actu extra animā. verū eſt dicere ꝙ in ipſo eſt punctus ⁊ vnus punctus demonſtratur bis. non ſic autem eſt de inſtanti ⁊ tempore. nam nullum tempus eſt demonſtratum ſimul. ⁊ ideo non poſſumus demonſtrare vnum inſtans bis. ¶ Item in eodem commento. parū poſt. vbi dicit. Incepit narrare hoc. punctus enim eſt cauſa numeri linee: inſtans eſt cauſa numeri tēporis ⁊c. id eſt diuiſionis ſeu diuiſibilitatis (vt dicit inferius in hoc commento. ex tali autē diuiſione cauſat numerus: ſcilicet prius ⁊ poſterius que ſunt duo. ¶ In cōmento. 109. vbi dicit. Continuatio accidit ei gratia materie ⁊ diſcretio: ſcilꝫ numerus gratia forme ⁊c. Nota ꝙ hoc ſic intelligo ad preſens: tempus enim eſt quantitas continua ſeu ſequens quantitatem continuam: eo modo quo prius eſt dictum que quantitas ſeu duratio habet ex ſua natura quedam que competunt quantitati diſcrete: ſcilꝫ minimū vt dictū eſt. hoc enim ineſt tempori ſm ꝙ eſt numerus. Eſt enim numerus nō ſimpliciter ſed numeratus de natura enim temporis eſt habere partes non ſimul: ſed vnam priorem reliquam poſteriorem. ⁊ hoc habet ꝑ duo inſtātia: vt dictum eſt. Linea autē habet hoc a puncto vno: quia eius partes ſunt ſimul. Nota tamē ꝙ iſtā diuiſionem ⁊ numerationem habet tempus extra animā potentialiter ſeu aptitudinaliter non in actu: ſed habet hoc actualiter per animam. Qꝫ autem hoc habet actualiter ab anima patet. nam ipſum eſt quid continuum: ⁊ nō diuiſum nec extra animam habet aliquam partem ſimul ⁊ a fortiori priores ⁊ poſteriores ſimul: que partes ſunt numerus numeratus. Qꝫ autem hoc habet ex ſe aptitudinaliter patet. Nam ipſum eſt quedam duratio ſucceſſiua habēs in ſe inſtātia cōtinuantiū ipſum: ⁊ per que eſt aptum vt diuidatur per intellectū nō in re: ſicut linea per punctū. hoc etiā patet per rationem Cōmentatoris poſt tēpus. ergo extra animā eſt numerus numeratus in potentia. numerus autem numeratus ſunt hec duo prius ⁊ poſterius. Tēpus ergo eſt cōpoſitum ex quantitate continua ⁊ diſcreta nō intelligēdo per diſcretum numerū ſimpliciter: ſed illa duo ſm ꝙ in eis coniungitur numerus: ſcilꝫ prius ⁊ poſterius. Eſt ergo tēpus quid cōtinuū cui ineſt diuiſibilitas ⁊ numerabilitas: ⁊ eſt numerus numerabilis ſeu numeratus. ⁊ hoc per ſuā naturam. Numerabilitas autem ſeu numerus eſt quaſi forma. Quia ſi non eſſet diuiſibilis ⁊ numerabilis non haberet prius ⁊ poſterius. Quidditas autem tēporis conſiſtit in priori ⁊ poſteriori. Diuiſibilitas etiam quaſi fundatur in continuo. De dictis modernoꝝ nō curo. Incōueniēs enim eſſet tēpus cōponi ex iſtis ſi numerus eſſet numerus ſimpliciter: ſed ſi ſit numeratus nō eſt incōueniēs. nā quātitas continua vt diuiſibilis in duo eſt numerus numeratꝰ: ⁊ habet tamē ratione forme vt numerus numeratus vt dictū eſt. ⁊ hec duo requirūtur ad eſſe temporis: ſcilꝫ continuitas ⁊ prius ⁊ poſterius. Vide cōmētū 115ᵐ ⁊ 112ᵐ ⁊ 114ᵐ ¶ In cōmēto. 110. vbi dicit. Prius autē ⁊ poſterius temporis ſunt idē ſm ſubiectum: ſed eſt diuerſum ſcdm definitionem ⁊c. Nota ꝙ forte vult dicere qđ vna vnitas non differt ab alia: neqꝫ ſm ſubiectū: neqꝫ ſm definitionē: quādo fuerit accepta ſimpliciter. i. mathematice. prius autē ⁊ poſterius que ſunt numerus numeratus diuerſificatur ſm definitionē: quāuis ſint ambe partes temporis. Vide cōmētū 99ᵐ ⁊ 105ᵐ. Item in eodem commēto. vbi dicit. Sicut eſt diſpoſitio in tēpore accidit ei vtrīqꝫ ⁊c. i. ꝙ alia eſt duratio prior vt ſic. ⁊ alia poſterior ſꝫ definitio-

nem. ſ. vt numeratum. ¶ Item imediate poſt hoc. vbi dicit. Et ex hoc modo prius ⁊ poſterius in tēpore ſunt idē in oībus motibus ⁊c. id eſt ꝙ iſte numerus vt numerus eſt vnus omniū numeratoꝝ per tempus. ¶ In cōmento 114ᵐ. vbi dicit. Et neceſſe eſt vt ⁊ vtrūqꝫ menſuret reliquū: quia vtriuſqꝫ paucitas ⁊ multitudo ⁊c. Circa hoc nota bene quō mēſurāt ſe inuicē ⁊ qualis eſt modus mēſurandi eorum ſm intētionem Cōmētatoris. ¶ In commento 114ᵒ. vbi dicit. Quoniā mēſurat ipſum nō eē ipſius ⁊c. Intelligo per eſſe rei hic totam dubitationē: relinquit cōmēto ſequēti. ¶ Item imediate poſt hoc. vbi dicit. Tempus vero mēſurat de motu vtrunqꝫ. ſ. quantitatem ⁊ eſſe. per quantitatē intelligo hic bis tm̄ vel ter ⁊ ſimilia. ⁊ cū dixit eſſe. vult dicere eſſe motus finiti ⁊ determinati. ¶ Itē nota ꝙ motus habet quātitatem ⁊ cōtinuitatē: eo modo quo dictum eſt in cōmento precedenti ⁊ commento. 101. maxime localis. Et forte ipſum mēſurat quantitatem motus cum ſit facta imaginatio dicta in commento precedenti. ⁊ forte vult dicere quod menſurat partes motus que ſunt quodammodo quantitas diſcreta: ſcilꝫ vt eſt diuiſibilis ⁊ habens partes diuerſas ⁊ priores ⁊ poſteriores ſaltem materialiter: ⁊ ſubiectiue. ſ. motus localis. Et vide commētum 121ᵐ. vbi innuitur ꝙ quāuis motus ſit quātus: tamē quantitas accidit motui: ind eſt vt ad preſens itelligo: quia tēpus quod eſt per ſe quantum eſt accidens motus. Vel quia menſura eſt ꝑ ſe quāta circa quam ſit motus ⁊ pertrāſitio vel mēſurat quātitatē quam habet a tēpore per aliquod tēpus notū ⁊ determinatū. Vel forte intelligitur hoc modo. ſ. ꝙ nos dicimus motū eſſe lōgum ⁊ breue: quia eſt in tempore lōgo ⁊ breui. ⁊ hoc modo mēſuratur quantitas motus per tēpus motus: non quia habet aliam quantitatem quā ſit quantitas tēporis. Unde tēpus eſt quantitas ꝯtinua motus ſm ꝙ in ipſa quātitate eſt diuiſibilitas ſm prius ⁊ poſterius ſeu diuiſio. ⁊ hec q̄titas iſto modo eſt paſſio motus: vt poſt declaratur. Accidit tamen tēpori mēſurari ꝑ motū ſicut dicimus ꝙ tēpus eſt lōgū in quo ſit motus lōgus. ⁊ hoc accidit in quolibet menſura ⁊ mēſurato. ſ. qđ mēſura mēſurat mēſuratum per ſe ⁊ mēſuratū mēſurat per accidēs. Nota etiam ꝙ prius ⁊ poſterius in motu eſt preteritū ⁊ futurū nihil aliud. inſtās enim ſeparat prius a poſteriori qđ inſtās eſt finis preteriti ⁊ principiū futuri. ¶ In cōmēto. 117. in pricipio. vbi dicit. Omne qđ eſt i tempore eſt in eo i aliquo numero: ⁊ omne quod eſt i aliquo numero ⁊c. Vult dicere ex quo tēpus lōgius ſaltem pōt menſurare maius illo. ¶ Preterea. Illud quod eſt in tpe eſt inter duo inſtātia. quodlibet autē inſtās e mediū iter ꝑteritū ⁊ futurū. ergo ⁊c. ¶ Preterea. Exēplū Philoſophi de loco. ⁊ vide cōmētū 122ᵐ. ¶ In ꝯmēto. 118. vbi dicit. Qđ eē alicuiꝰ in numero eſt: vt illud qđ eſt i numero habeat aliquē numeꝝ qui menſurat eſſentiā eius per eſſentiā intelligit eſſe. ⁊ vide cōmētū 116. ⁊ 117ᵐ. ¶ Item in eodē cōmēto parū poſt. vbi dicit. Quieſcens eſt in tēpore. i. quieſcens aliquando vt prius. Et parū poſt vbi dicit. ⁊ ſimiliter motū. i. aliquando. ¶ In cōmēto. 121. vbi dicit. Quia excedit eſſe hoꝝ ⁊ eſſe ſubiectoꝝ: ... nata ſunt vt in eis inueniant̄ iſta. Uult dicere ꝙ eſt non eſſe iſtoꝝ: vt declarat ſtatim. ¶ Itē in eodem cōmēto. vbi dicit. Cum aūt priuatio eius accipit̄ in reſpectu poſſibilitatis eius in prima mā inuenit̄ infinita in ꝑterito. i. ⁊ ſic non eſt in tpe. ¶ Item in eodē cōmēto parū poſt. vbi dicit. Illud autē per qđ mēſurat̄ eſſe alicuiꝰ ſcdo: ⁊ ſunt illa que reciprocāt. i. ſm ſpēꝫ: vt elemēta: qa ſubꝫ eoꝝ ꝓpinquū eſt mā pma. ¶ In cōmēto. 118. vbi dicit. Qm̄ trāſmutatio alicuius extrahit illud ab illo cum quo eſt hoc ſic itelligo. Trāſmutatio trāſmutat ens qđ exiſtit a ſua natura ſeu diſpōne

ſeu diſpoſitione: ſiue illa diſpoſitio ſit actu: ſiue non ens:
⁊ ideo corrumpit pe ſe: quia per tranſmutationem per
ſe remouetur diſpoſitio contraria. ¶ Item in eodē com/
mēto. vbi dicit. Ideo homines attribuunt ipſum tempo
ri. Scðm hanc cauſam ſeu ſignum videtur ꝙ genita per
putrefactionem ꝙ generatio eorum attribuitur tempo/
ri: tamen ſcðm cauſā iam prius dictam que fundatur in
ratione naturali talis generatio nō attribuiť tempori ni
ſi modo iam dicto cōmē. 129. ¶ In cōmē. 179. vbi di
cit. Quoniam non dicitur ꝙ illud quod mouetur in cir/
culo eſt velocius per circulo intelligit circulariter. ¶ In
commēto. 130. in fine commenti. vbi dicit. ⁊ quod ē mo
tum in actu tempus inueniť in eo in actu. i. nō tanq̄ʒ i ſub
iecto: ſed tanq̄ʒ numerus ſeu mēſura niſi in primo mobi/
li: tamen etiam in ipſo non eſt accidens extenſum: ſicut albe/
do in pariete: hoc mī vltimū nō ſimplr̄ affirmo ⁊ vide cō/
mētū. 134. ¶ In cōmēto. 131. vbi dič. Aut actio nume
rantis in nūerato. i. non in numerato tāq̄ʒ in ſubiecto: q2
ſubiectū in quo fundať eſt aīa: ſed eſt circa numeratum.
¶ Itē parū poſt hoc in eodē cōmēto. vbi dicit. ⁊ cuʒ ma
nifeſtū eſt ꝙ numerus non eſt numeratū. ergo ē actio nu
merātis in numerato. Et hoc nota ꝺ nā numeri. Et vide
cōmētū. 68. tertij. Et p hoc remoue multos errores mo
dernoꝝ. Et vide cōmētū. 135. ¶ Itē in eodē commēto.
vbi dicit. Sed eē eius extra mētē eſt in potentia propter
ſubiectū proprium. i. ꝙ res nūerate ſunt apte nate ex ſua
nā vt eas aīa numeret per diuiſibilitatem eaꝝ ⁊ diuiſibi/
litatē in actu ſeu in potētia. Et ideo hec numeratio, nō eſt
figmētū. imo intellectꝰ intelligit res ſicut ſunt apte intel
ligi. ¶ In ꝯmēto. 132. vbi dicit. ⁊ ſine motꝰ fuerit gene
ratio aut corruptio. Nota ꝙ nō intellexit per gñationē
ſubitam ſeu inſtantaneā ꝓductionē formeꝛ: ſʒ forte intel/
ligit alterationē precedētē forme ſubalis ſiue aggregatū:
vt pʒ in fine cōmēti. ¶ Itē in eodē commēto parū poſt.
vbi dicit: Quō eſt nūerus alioꝝ motuū p trāſlationē ⁊c.
Nota qð in ſua ſumma in hoc libro ponit hec verba. Et
qm̄ declaratum eſt de diſpōne temporis qð eſt numerus
motus ſm̄ prius ⁊ poſterius forte dubitabiť. An eſt nu/
merus cuiuſlibet motꝰ. ſ. ꝙ inuenitur in quolibet motu.
An numerus vnius motus. Si enim nos poſuerimꝰ ipʒ
numerum inuentum in quolibet motu ſequereť ꝙ tēpꝰ
multiplicareť ſm̄ multitudinē motuum ⁊ eēnt inſtātia
multiplicata etiam. Tempus aūt in omni loco eſt vnum
⁊ cōiunctū ſeu cōtinuū: ⁊ ſi poneremus vnū eē numeruʒ
vnius motꝰ tm̄ ſequereť ꝙ nō cognoſcēt tēpus ille q nō
cognoſcit hūc motū. Et ideo debemus ponē ipſum non
multiplicatū ſm̄ multitudinē motuum ſicut numerus q
non diuidiť ſeu multiplicať per diuiſionem ſubiectorum
eius neq̄ʒ multiplicať per multitudinē eoꝝ: ſicut ē verbi
gratia. cū accipimꝰ ipſa. p 10. equos ⁊. 10. aſinos. ⁊. 10.
tunicas. nā diuiſio eoꝝ eſt vna: ⁊ nō ſunt in hoc ſicut acci
dentia que diuiduntur per diuiſionē ſubiectoꝝ eoruʒ: ſicut
albedo ⁊ nigredo: ⁊ hoc eſt neceſſarium in ipſo. Quō ipʒ
eſt numerus motus vñs qð intelligit intellus qð omnia
entia tranſmutanť per ipſum. Et ꝙ ipſe continet oēs mo
tus. Et ipſe nō indiget in ſua cognitione vt ſit motus ꝓ/
prius e cōtrario illius qð accidit ei: ⁊ cū accipiť determi/
natus. nō ipſe oʒ attribui motui noto vt ſit notū. Et quia
quidem motuū ſunt hores quibuſdam: ⁊ eē eoꝝ ē magis
famoſum ſeu notū. Et primus eoꝝ eſt motꝰ trāſlatiōis
⁊ ex iſto motu corporis celeſtis. Et ex iſto motus diur/
nus: ⁊ q2 mēſurans oʒ eſſe minus quolibet mēſurato in
illo gñe: ⁊ magis remotum ab eis oportet vt accipiať de
terminatū ſm̄ motū hꝰ. nam per ipſum mēſurat motus
ꝓprius ⁊ determinatus. Et hec ē diſpoſitio celi cuʒ reliq̄s
motibꝰ: ⁊ ſi eēt hic motus velocior i ipſo: ipſe eſſet mēſu
ranſ: ⁊ non alius. Sʒ q2 numerus huius motꝰ ē hor reli
quis numeris motuū: ita ꝙ eē eius eſt primū ⁊ p ſe: ⁊ nu
merus alioꝝ eſt ſecundarius: ⁊ mediante iſto motu ſeqť
ꝙ ipſe ſit mēſurās ſeu numerꝰ. Et hoc apparet: nā dies
⁊ mēſis ⁊ annus nō ſunt niſi ptes tp̄is que ſequūť motū
corporis celeſtis. Et accidit huic cū h qð eſt vnū ꝙ ſit famo
ſum apud gentes. nā iſte motus ē p quē ⁊ per cuius tp̄s
mēſurāť reliqui motus: ⁊ reliq̄ tēpora ⁊ res p quā mēſu
rať res: ⁊ cuʒ hoc qð oʒ eē de gñe mēſurati opʒ de neceſſi
tate vt ſit primis in illo gñe indiuiſibilis. nam eſt mēſura
in nā ſicut vnū in nūo. Et ideo iſte motus debet eſſe hor
reliquis motibus. ⁊ tēpus eius qð eſt dies ⁊ nox eſt men
ſura reliq̄ꝝ tēporū: ⁊ ꝙ tp̄s mēſurat iſtū motū p̄ ⁊ p ſe:
⁊ mēſurat reliquos motus ſcðario ⁊ mediāte iſto motu.
Et ex hoc apparet qm̄o mēſurat reliquos motꝰ. Itē Cō
mētator in libro. d. d. in pma qōne dicit. Preterea tp̄s nō
ſeqť motū ſicut finis ſeqť magnitudinē. nā finis ſeqť ma
gnitudinē. q2 inueniť in ipſa ſicut accidēs inueniť in ſuo
ſubio demrātorꝛ: ⁊ hoc ⁊ ipʒ eſt hoc demrātuʒ per demon
ſtrationē ſui ſubiecti: ⁊ e eſt in loco in quo eſt ſuū ſubiectū
⁊ nō eſt in ꝯſecutione tp̄is ad motū. Sed ꝯſecutio tēpo
ris a motu eſt magis ſimilis ꝯſecutioni numeri ad nume
ratū. ſ. ſicut nō tranſmutať numerꝰ ꝓpter tranſmutatio
nem rei numerate neq̄ʒ multiplicať per ſuā multiplica/
tionē. Et hec eſt diſpoſitio tp̄is cū motu. Et ideo tp̄s eſt
vnū cuiuſlibet motꝰ ⁊ mobilis. Et inueniť in quolibʒ lo
co: ita ꝙ ſi imaginati fuerimꝰ hoīes incarceratos a pueri
tia in aliqua ſpelunca terre nos diceremꝰ oino ꝙ ipſi nō
cognoſcūt tēpus ſi nō cognoſcūt aliquē motū ſenſatuʒ q
eſt in mūdo. Et ideo videt Ariſto. ꝙ eē motuū in tp̄e eſt
magis ſile numeratoꝝ in nūo. Nam numerꝰ nō multipli
cať per multiplicationē numeratoꝝ: neq̄ʒ demrāť ei lo
cus per demrātionē locoꝝ numeratoꝝ. Et vi ꝙ pp hoc
eſt ꝓprietas eiꝰ vt ſit mēſura motuū ⁊ mēſura eē motuū
mobiliū in eo ꝙ mobilia: ſicut numerꝰ mēſurat ipſa. Et
ideo dicit Ariſto. in diffinitiōe tp̄is ꝙ eſt numerꝰ motus
per prius ⁊ poſterius q̄ ſunt i ipſo. i. in motu: ⁊ cū hoc ſit
ita: ſicut ſi nos poſuerimus aliqð numeratū ꝓductū non
ſequiť vt ſit nūerus ꝓductꝰ: ſed ſequiť ſi ſit numeratū vt
ſit ante ipſum numerus: ita ſequiť ſi ſit hic motus nouꝰ
vt ſit ad ipſum tp̄e: ⁊ ſi ꝓduceret tp̄s per eſſe alicuiꝰ mo
ti demonſtrati quicunq̄ʒ fuerit: ⁊ eēt tēpus cognitum cum
illo motu: h facit te intelligere ꝙ nā tp̄is eſt multum di
uerſa a nā magnitudinis: h ſunt verba eiꝰ. Un̄ q̄uis dē
accñs ſubti fundatū in ipſo ſubto corporeo eſt extēſuʒ ⁊
diuiſibile ⁊ multiplicať p multitudine ſubiectoꝝ: non tm̄
h opʒ de accñti qð eſt paſſio motus nō ſm̄ partes exten
ſas p extēſionem ſubiecti: ſʒ ſm̄ prius ⁊ poſterius. Et ma
xime q2 hec paſſio nō hēat eē extra aīam niſi in potentia:
ita ꝙ motus hʒ aptitudinē ſeu diſpoſitionē circa quā itel
lectus vťať: ⁊ a facit tp̄s in actu: nō tm̄ dico ipſum eē paſſio
nē motꝰ in eo ꝙ motꝰ: ſʒ pmi motuſꝰ: ⁊ numerat tm̄ quēlʒ
motū. Sʒ de hoc iam alš dixi. ¶ Itē in eodē loco. vbi di
cit. Quis eſt numerus trāſlatiōis. Quoniā trāſlatio ⁊c.
Nota ꝙ forte h eſt dr̄iarq2 ſi motus tranſlationis ſit tp̄s
eſt. ⁊ ſi nō: nō. In reliquis aūt motibꝰ nō ſic eſt. Si enim
ipſi non ſunt adhuc tp̄s eſt: ⁊ hoc eſt itaq2 ſi motus loca
lis non ē, nullus motus ē, nō ecōtra. Dixi aūt hoc: q2 ſi p
imaginationem reliqui motus eſſent ⁊ non localis forte
eſſet tp̄s: q̄ʒuis in re non ſit ita: h mī nō affirmo: q2 ſciētia
phi ⁊ Cōmēta. vr̄ oino eſſe quod ſequitur primū motū:
q̄ʒuis ſit numerus cuiuſlibet motus. Et hū conſiderare: ⁊
de hoc multa dixi alš. ¶ Itē in eodē cōmento paꝝ poſt.
vbi dicit. Et q2 ſequiť motuʒ ſimplr̄ quicunq̄ʒ ſit neceſſe
eſt ⁊c. Nota ꝙ intelligo ꝙ tempus ſequitur motum qui
cūq̄ʒ ſit non vt verba iacēt: ſed eo modo quo ipſemet de

claruit in cōmēto. 1 00. in ſolutiōe dubitationis. ❡ Itē in eodē commento parumpoſt. vbi dicit. Sed ſi poſuerimus ipſum eſſe numerum cuiuſlibet motus cum fuerit numerus alicuius motiʼ demonſtrati ꝛ in illa hora moue tur aliud motu equali et tunc tempus erit numerꝰ vtriuſq; illorum motuum. Et ſic multiplicabitur per multiplicationem eorum: ꝛ ſic eſſent duo tempora inſimul: qḋ eſt impoſſibile. Nota ꝙ ex hoc expreſſe apparet ꝙ Joannes Jandunus ꝛ Burleus qui dicunt tempora eſſe multa: non tamen primū tempus. ❡ In commēto. 1 3 3. vbi dicit. Sequitur. vt tempus iſtius motus ſit prius ceteris temporibus: numerans illa. i. ꝙ tempus prius ꝛ p̄ncipaliter attribuitur ſeu menſurat primum motū alijs motibus: vt patet in commento p̄cedēti: neq; aliud ſequitur ex premiſſis: ꝛ conſidera. Joannes autem de Janduno ꝛ quidam alij moderni dicūt qḋ tempus non eſt omnino vnum numero: ſed aliud ꝛ aliud numero in diuerſis que actu mouētur. Et hoc ſic nititur probare ſupponēdo primo quod nihil menſuratur aliqua quantitate ſucceſſiua niſi ipſum ſit quantum ꝛ ſucceſſiuum. i. quātitas ſucceſſiua. 2° ꝙ vnuſquiſq; iſtorum motuū inferiorū proprie dictorū mēſurat tēpore. 3° ꝙ nihil eſt quātū ſucceſſiuū niſi p quantitatē ſucceſſiuā ꝛ inexiſtētē. 4° ꝙ nulla eſt q̄titas continua ſucceſſiua niſi quantum ſuccedēs p p̄mā ſuppoſitionē. Sꝫ omnis motꝰ ꝓprie dictus vel ē q̄titas ſucceſſiua vel quātum ſuccedēs vel hn̄s in ſe q̄titatē ſucceſſiuā. ergo ois motus ꝓprie dictus idē eſt tēpꝰ vel q̄tū ſuccedēs. Si aūt ſit tēpus. tunc cum plures ꝛ diuerſi ſint motus numero plura ꝛ diuerſa erunt tēpora. Si dicatur ꝙ ē q̄tū ſucceſſiuū cū nihil ſit q̄tū ſucceſſiuū niſi p quantitatē ſucceſſiuam ſibi inexiſtētē ſequit ꝙ ois motus habet in ſe q̄titatē ſucceſſiuā ſibi inherētē. Talis autē quantitas eſt tēpus: vt dictum ē. ergo ois motꝰ proprie dictꝰ habet in ſe tempus. ❡ Item arguit ſic. Nihil eſt equale quantitati ſucceſſiue niſi ſit quantitas ſucceſſiua aut hn̄s quantitatē ſucceſſiuā ſibi inherentē. Sed omnis motus proprie dictus iſtorum inferiorū eſt equalis alicui tēpori qḋ ē q̄titas ſucceſſiua. ergo ois talis motus aut eſt q̄titas ſucceſſiua: aut habet in ſe quantitatē ſucceſſiuā ſibi inexiſtētē. ❡ Sꝫ q2 hec dicta ſunt contra phm ꝛ Cōmentatorē: vt patuit reſpondebo magis ſpālit: ꝛ q̄uis p iam dicta appareret corruptio iſtoꝝ. Et dico qḋ prima ſuppoſitio eſt vera primo ꝛ principalr. In alijs autē ſufficit ꝙ habeāt quātitatē a mēſura circa quam ſit motꝰ ſiue habeāt quantitatē eo modo quo dicit Cōmētator cōmēto. 1 5. ſ. q̄ fuerit tēpus imaginatū extenſū ꝛc. Uel ſufficit qḋ ſit quantum non per quantitatē in eo exiſtētē: ſed per quātitatē temporis primi: ita ꝙ per replicationē numeratur motus: nec tertia ſuppoſitio eſt ſimpliciter vera: vt patꝫ. ❡ Ad ſcd̄am rōnem dico ꝙ motus dr̄ equalis alteri: ꝙ equale ſpatium in equali tempore pertranſiuit. Et iḋ hec ratio nulla eſt. Et conſidera ea que notaui.

❡ Ex libro quinto.

Circa librū quintum cōmēto. 3. vbi dicit. Et ſilr̄ p̄mū motuū dr̄ his duobꝰ modis. Nota ꝙ in. 7. libro vr̄ dicē ꝙ hic intendit p per ſe motū illud qḋ mouet ſm oēs ptes: ꝛ nō q2 pars mouet: ꝛ ipſa mouet totum. Item in eodem loco pax poſt. vbi dicit. Sed hic intēdebat p motum primum illud quod eſt p ſe ſimplr̄. i. vt intelligo nō primo tm̄. ipſe enim poſuit in principio cōmenti loco de p̄ per ſe. ꝛ dixit ꝙ hoc intelligit phs per primum. Uñ p primum intelligit hic phs per ſe: per ſe autem intelligit motum qḋ non dicit moueri. q2 pars eius mouet: ꝛ etiā ꝙ non dicitur moueri per accidēs. ſ. q2 accidit alicui ꝙ moueatur per ſe ſicut dicitur. verbi gratia. Album mouetur ad caliditatē ſeu muſicus currit. Non eni3 mouetur ſeu currit ſm ꝙ muſicus: ſꝫ ſm ꝙ aial. verbi gratia. Cui accidit vt ſit muſicus: accidit enim muſico ſꝫ ꝙ muſicus currere. ꝛ hec duo ſimili modo requirūtur ad hoc ꝙ ſit per ſe motor. hoc enim ſufficit hic philoſopho ad ſuum propoſitū: vt innuitur in primo commento: ꝛ non curo nūc de dictis Burlei. ❡ Sed dices quid eſt p̄mum motū ex q̄ p ſe motū hꝫ duo iam dicta: dico ꝙ vltra hoc requiritur ꝙ nō moueat ad motū alterius: vt vbi gr̄a. hō equitans ꝛ hoc vr̄ neceſſariū: q2 iā dictum eſt ꝙ qḋ mouet: q2 pars eius mouet: reducit ad p accidēs. ergo qḋ per ſe mouet non mouet: q2 pars eius mouet. ergo qḋ p ſe mouet ſꝫ totū mouet: non ergo dr̄ primo moueri proprie accipiēdo ly p̄mo: q2 totū mouet dato ꝙ hoc req̄rit: vnde phs intēdit per ly per ſe motū hic qḋ mouet ēt ſm oēs ptes: ꝛ hoc eſt quod dicit Cōmētator per ſe ſimpliciter: ꝛ hoc eſt qḋ dicit in fine cōmenti. 5. vt notaui: ꝛ vnde per ſe ſimpliciter. i. nō per aliam rōnem etiam: non tm̄ tollit aliā cām ſeu aliū motorē. forte tm̄ dicta Burlei nō ſunt oino falſa. ꝛ tu cōſidera: ꝛ vide cōmētū. 2 7. octaui. Et videt ꝙ veritas ſit oino ꝙ dupl dicit ſic aliqd eſſe per ſe motum ſeu primū. Uno modo vt opponit ei per accidēs. ſ. illud qḋ mouet: q2 pars eius mouet modo dicto in textu: ꝛ etiā vt curſus. verbi gratia. attribuit medico: quia nō currit vt medicus: vt dr̄ in textu: ꝛ ſic loqtur hic phs. Alio mō accipit vt opponit illi qḋ mouet ꝓpter partē eius ſic intelligēdo ꝙ primū eſt illud qḋ mouet: non quia aliḋ eius mouet per ſe ſeu poteſt moueri. Sꝫ illud qḋ ita ē motū ꝙ minus illo nō mouet ſeu nō pōt moueri: ꝛ tale eſt minimū in vnaq̄q; ſpē: ꝛ dicitur primū motū ꝛ ſimplex: q2 nō cōponit ex alijs motis ſeu minimis: ꝛ dr̄ primū: q2 rōne totius cōpetit ei motus ſeu poſſe moueri nō rōne partis eius: ſed vt tale totū: ꝛ huic opponit moueri per partem. i. ꝙ pars illiꝰ mouetur ſeu pōt moueri p ſe: ꝛ tale ē compoſitū ex multis primis motis ſeu minimis. ꝛ ſic loquitur in. 7. cōmēto p̄ ꝛ 2°. ꝛ de tali primo moto ſeu per ſe nō loquit phs in h 5°. ſed loquit de illo quod eſt p ſe motū tm̄. i. nō primū: intelligēdo per primū illud qḋ mouet: q2 eſt in ipſo pars aliqua que eſt ſeu pōt eſſe primū motū: vt dictum eſt. vnde primū vt ſic addit ſupra per ſe: vt in. 5. loquit de per ſe ſeu dicit aliam rationē: ꝛ hec oia innuit Cōmētator hic ꝛ in. 7. ❡ In eodē commēto. vbi dicit. Et iſta alietas eſt ei primo ꝛ eēntialr, per accidēs vo ꝛc. Circa hoc nota ꝙ intelligit hic per motum trāſmutationē: ꝛ forte vult dicere ꝙ mā que mutat ꝛ forma fiūt idē per ſe. Accidit tm̄ forte materie vniri huic forme: non tamē hec forma eſt accidens in hac mā: ꝛ forte dixit ꝙ eſt p acciñs. q2 nō accidit hoc niſi trāſmutationi ſubali: ꝛ forte vult dicē idē ſpē vt q̄ñ calidū mouet ad maiorē caliditatē: hoc tm̄ eſt per acciñs: q2 minus calidum nō mouetur ad itēſiorē caliditatē niſi per accidēs. ſ. q2 non mouet ſm ꝙ calidū: ſꝫ ſm qḋ frigidū. ꝛ forte hec totalis caliditas eſt vna numero: ita qḋ in fine motus ē vna totalis caliditas. Uidet enim eē clap ꝙ prior gradus eſt tanq̄ mā poſterioris: ꝛ ideo ſicut materia idētificat cum forma. ſ. ſubſtantiali ꝛ fit vnū p ſe: ita ſilr hic: ſed ſicut materia nō eſt omnino idem cū forma: immo alia eſt natura mãe a natura forme: ita in propoſito iſti gradus non ſunt oino indiuiſibiliter vniti: ex eo tamē ſit ſeu reſultat vnū totale per ſe. ꝛ videtur qḋ magis ex iſtis gradibus ſit vnū q̄ ex mā ꝛ forma: ꝛ per hec ſoluuntur multa circa hanc mā. Burleus tamē ponit alias expoſitiones: ꝛ videt mihi qḋ intendit Cōmētator dicere qḋ quādo aliqua pars motꝰ eſt introducta capiendo motū pro forma fluente: tūc illa pars motus mouet vlterius per accidēs ad motū ſubiectiue vide cōmētū. 5. ❡ Item in eodem commento. vbi

dicit. Deinde illud ex quo eſt motus.i. quod eſt vltimum
reſpectu iſtarum cauſaruʒ. ℭ In commēto .4. vbi dicit.
⁊ non nominatur a nomine eius ex quo eſt. Nota ꝙ cau
ſa huius iam tacta eſt in commento precedenti. vbi dicit
Cum ab hoc ſeparatur ⁊c. ℭ In commento. 5. vbi dicit
⁊ propter tranſmutationem ſequentem illas exiſtimatur
ꝙ albedo eſt motus:⁊ ſic motus ad illam erit motus ad
motum:⁊ qꝛ manifeſtum eſt ꝙ albedo ⁊c. Uide cōmen-
tum. 4. tertij.⁊ cōmentum. 9. huius.⁊ nota ꝙ albedo eſt
motus materialiter ſumptus: vt ei coniungitur potentia
⁊ fluxus:vt dicitur commēto. 9.⁊ ideo nō negatur hic B
modo formaʒ fluentem eſſe motum capiendo motū ma
terialiter:nec etiam eſt falſum ad motum ſic ſumptoʒ eē
motum formaliter ſumptum, immo quelibet pfectio no
va permanens acquiritur per motum ſiue mutationem
capiēdo motum formalr. Sʒ negatur ꝙ forma eſt mot⁹
formalr ſumptus. Si eniʒ eſſet motus formalr ſumpt⁹:
tunc ad motum formalr ſumptū eēt motus: qđ improba
bitur poſt. nam albedo ⁊ reliqũe forme pmanētes acqui
runt̃ p motū. Si ergo eēt motus formalr ſumptus: tūc
eēt motus ad motum formaliter ſumptum. Uerʒ eſt etiā
ꝙ albedo ⁊ ſimilia ſm ꝙ forme non ſunt motus aliquo
mō ſumptus. nam forme vt ſic ſunt quieſcētes ⁊ nō ſunt
motus aliquo modo niſi ſit in eis fluxus ⁊ potētia cōiun
cta actui: ⁊ ſorte motus formaliter ſumptus: nō ē ad mo
tū malr ſumptum: qꝛ non eſt tanq̄ʒ ad terminum niſi ad
formam quieſcētē: ſed de hoc infra magis: ⁊ vide ſuā ſū-
mā i. 5. ⁊ vide cōmētū. 15. ⁊. 34. ℭ Itē i eodē etiā cōmē-
to parum poſt. vbi dicit. ⁊ qui fingit ipſam moueri ⁊c.i.
per ſe vt dixit in cōmēto precedēti vel ſm quod forma vt
notaui. ℭ Itē in eodē commēto in fine commēti. Et intē
dit hic p primum ⁊ eēntiale ⁊c.i. non p aliā naturā: ⁊ ad
iunget huic nec p cauſam mediam. hoc tamē modo non
opʒ cōcluſionē eē primaʒ: ſʒ hñ pmiſſas in demonſtratio
ne ſimplr. cōcluſio tñ eſt pma.i. nō p aliā nām vt ipſe de-
clarauit hñ in pmo poſterioꝝ. hic nōt intelligit p primū
nō p aliā nām. Et tale eſt etiam per ſe.i. eēntiale. ℭ Ideʒ
commēto. 7. vbi dicit. de non eē in non eē. non eē eniʒ.i.
ſimpliciter dixit. Idē in eodē commēto. vbi dicit. poſſibi
le eſt etiam dicē in eis que opponuntur ſm contrarieta-
tē illa tranſmutari ⁊c. Nota ꝙ hoc ē tñ p accñs: vt dicit
in cōmēto ſequēti: ⁊ vide cōmētū. 51. ⁊. 55. ℭ Itē cōmē
to. 8. vbi dicit. Qm̄ gñatio ⁊ corruptio numerant̃ in vna
ſpē.i. non tamē ſunt ſm vnitatē ſaltē in ſpē ſpecialiſſima
ℭ Itē in eodem commento. vbi dicit. nō inuenitur in eo
tranſmutatio dīno.i. motus vt innuit ſuperius. Item in eo
eodē cōmento parū poſt. vbi dicit. Ergo hic non eſt idem
ſubm forme aque: vult dicē in actu demonſtratum: ita ꝙ
nō eſt aliud ſubm motui in actu a pncipio vſqʒ ad finem:
vt dixit parū ſupra ⁊ poſt. ℭ Item in eodem commēto.
vbi dicit. ꝙ eſt cauſa in hoc ꝙ tranſmutatio in ea non eſt
motus ⁊ gñatio eius eſt a non ente p accñs: ⁊ gñatio ei⁹
ab ente in potētia. Nota ꝙ ex hoc videtur ꝙ gñatio ſim
pliciter eſt primo ⁊ p ſe ex ente in potētia primo ē per ſe
ad ens in actu. Generatio autem ſm quid ē a contrario
poſitiuo per ſe ad ꝯriom poſitiuū. Unde ambe gñatiōes
ſunt ex non ente per accidens: vt dictum eſt ēt ſupra. ſem
per enim dicit Cōmētator intelligo per nō ens: ens i po-
tētia: ⁊ vide cōmētū. 7. neqʒ ꝯrium huius dictū eſt a Cō-
mētatore: ſi tu itelligis ſua dicta. ℭ In cōmento. 9. vbi di
cit. Qꝛ tranſmotatio que eſt motus in rei veritate eſt in-
ter oppoſita mediata.i. vt intelligo per ſe. Et vide cōmen
tum. 7. ⁊. 8. ⁊ intelligo per mediata ſm formam vel ma-
gis ⁊ minus. ℭ Itē i eodē cōmēto. vbi dicit. Et videt̃ ꝙ
ſit potētia ad vnūqđqʒ pdicamentum ⁊c. Nota ꝙ in me-
dia ſua expoſitione in fine. 7. metaph. in qbuſdam tradu

ctionibus: ⁊ in. 8. verſus mediū ⁊ verſus pncipiū iu. 11.
ibidem enim declarauit hanc propoſitionē. ſ. ꝙ potentia
in quolibet gñe eſt in primo genere in quo eſt actus. Itē
in eodē commēto paolo poſt vbi dicit. Scđm vō ꝙ mo-
tus ē forma in hac mā. Nota ꝙ intelligo circa hāc mām
nō mām in quaꝗ: qꝛ illa eſt ſubm quod tranſmutat̃: mot⁹
autē mālīter poſterior eſt natura tranſmutatione que ac-
quirit̃: ⁊ iō impoſſibile eſt vt motus mālīter ſit ſubiectum
motus formalr. Dicit̃ aūt forma: qꝛ motus ſm qđ mot⁹
dicit tranſmotationē. Unde eſſe motus vt motus conſi-
ſtit de neceſſitate in tranſmutatione: ideo motus formali
ter eſt illa tranſmotatio ſeu paſſio non pfectio diminuta
qꝛ illa ſtat poſt motum in quiete: ⁊ iō mot⁹ pro fluxu for-
me ſe hʒ vt forma reſpectu motus mālīter. Preterea cuʒ
dicim⁹ fluxū forme forma ſe hʒ ſm hoc tanq̄ʒ ſubiectū ⁊
fluxus tanquā forma. Unde ⁊ in accidentibus. ſ. in defini
tiōe eoꝝ ſubm ponit̃ i vltimo. ⁊ vide cōmētū. 34. ℭ Itē
in eodē cōmēto i fine cōmēti. vbi dicit. Ponētes vō rece
ptionē eſſe pdicamentum paſſionis non hñ fecerunt ⁊c.
Nota ꝙ Commētator intellexit de prima opiōne ꝙ dixe
runt receptionē potētiā receptiuā. nā receptio nō cōplet̃
niſi p potētiā receptiuā: ⁊ tranſmutationē ſiue paſſionē
⁊ per receptum: ipſi autē non dixerunt tranſmotationeʒ
neqʒ intellexerūt de recepto: ⁊ hoc eſt manifeſtū. ergo in
tellexerunt potētiam receptiuam: ⁊ huic contradicit Cō
mētator. ℭ In cōmēto. 10. verſus finē cōmēti. vbi dicit
Quia relō q̄ accidit ei eſt pp ſuam tranſmutationē in lo
co p accidēs. Eſt igitur vtriuſqʒ p accñs ⁊c.i. ꝙ relatio ſi
eſt motus per ſe etiam in illo quod p ſe mouetur: naʒ q̄
uis p ſe mouet̃ ad locū: qꝛ eſt eius terminus: nō tñ eſt ad
relationē per ſe. Accidit enim ipſi ꝙ mouet̃ per ſe ad lo-
cū acquirē relationē p illum motuʒ. Unde hoc mouet̃ p
ſe tñ in loco. ℭ In cōmēto. 13. verſus finē. vbi dicit. Et
cuʒ prima tranſmutatio non erit: non erit ꝯſia. ⁊c. Nota
qđ intelligo qñ prima nō eſt dabilis ſi ſint cauſe per ſe vl-
tima non eſt dabilis. Siue enim ponat̃ oēs eē ſimul ſiue
non: ſʒ vna poſt aliā ſp eſt impoſe procedē in infinitum.
Sequit̃.n. ſi ſint cauſe p ſe vt cauſatuʒ ſit ſine cauſa. Uñ
ex quo ſunt p ſe ſi prima non eſt dabilis neqʒ vltima. Sʒ
prima non datur ex quo ſunt infinite cauſe. Uñ coʒ albe
do per ſe terminat dealbationē ⁊ dealbatio per ſe eſt cau
ſa albedinis ſi dealbatio non ē aliqñ dabilis non eſſet ali
quo mō albedo: ⁊ ſi albedo eſt dealbatio fuit aliqñ vel ē
⁊ iō dicta Burlei hic nō ſunt hñ dicta dino. Et vide com
mētū. 15. 8. Cū hoc tñ ſtat qđ cāe eēntialr ordiate debēt
eſſe ſimul ⁊ finite: vt ponitur commēto. 46. 8. ℭ In cō-
mēto. 15. vbi dicit. Quoniam ſi in tranſmotatione de al
bedine in nigredinē ſequit̃ vt nigredo ſit trāſmutata ⁊c.
Uult dicē qñ deducit̃ de potētia ad actū qñ tñ ē pducta
eſt forma quieſcēs: vt dꝫ cōmēto. 5. Ipſa tñ non mouet̃
ſicut mobile mouet̃ mō. n. eſt ſubm mot⁹: vide cōmētuʒ
5. ⁊. 3. ⁊. 34. ℭ In ꝯmēto. 22. vbi dicit. Cōtiguatio vō
mathematica ē i magnitudinib⁹: ⁊ quoꝝ vltima ſuperpo-
nuntur. Circa hoc vide cōmētū. 9. 4. ⁊. 12. 6. cuʒ dīt dic.
Si igit̃ fuerint corpora ſuperponent̃ ſupficies eoꝝ con-
tiguet: ⁊ ſi ſupficies ſuperponētur lineę: ⁊ lineę ſopponēt̃
pūcto, ſi dicimus punctus ſuperponit̃ puncto. Sed hic
nō intēdit mathematicuʒ: qꝛ ñ in mathematicis duo vlti-
ma reuertuntur in vnuʒ ⁊c. Hoc ſic intelligo. Ex quo. n.
vnū indiuiſibile tangit aliud ſm ſe totuʒ: ita qđ quodlibʒ
ſui tāgit quodlʒ alterius ex quo ſunt indiuiſibilia: ſm er-
go iſtam conſiderationē duo pūcta imo infinita ſe tāgen
tia fiunt vnum pūctū: ſʒ hoc non ē in natura: qꝛ non inue
niunt̃ dio indiuiſibilia ſaltē i actu: ſʒ mathematic⁹ ꝯſide-
rat lineas ⁊ ſupficies: ⁊ reliqua ſm qđ ſūt abſtracta a mā
ſaltē p intellectuʒ. Et ideo dicta Burlei non ſunt ad pro

poſitum nullum enim indiuiſibile mathematice conſideratum tangens aliud diſtinguitur ab illo. immo ſi infinita indiuiſibilia actu extra animam tangerent ſe non eſſet ex his niſi vnũ indiuiſibile: vt patet in. 6. huius. ſc̃do ſimo neq̃ punctus tangit proprie punctum: ſed reuertuntur ad vnum ſi eſſent tangentes: ⁊ vide cõmẽtum. 30. ❡ Itẽ in eodem commento. vbi dicit. Et intereſt illud ad quod tranſmutatum tranſmutatur primo. Nota ꝙ nõ dicit tamen hic ꝙ datur primum ſimpliciter. In commẽto. 23. vbi dicit: ⁊ in continuis: forte vult dicẽ in iſtis que continue mouẽtur in aliquo tẽpore. ❡ Itẽ circa hoc quod dicit immediate poſt. Quia plura continua continue deficiunt aliquantulum in intentione. i. vt intelligo in materia circa quam mouẽtur. ſ. ꝙ ille motus nõ eſt continu᷒ ſimpliciter: q: non eſt vnus: licet tamẽ mobile cõtinue moueatur ſm tps de vel apparẽter mõ. n. ambulatio ẽ vna nõ ſic volatio. vide cõmẽtum. 40. ⁊. 41. ❡ In cõmento. 26. vbi dicit. Quoniã tãgẽtia ſunt de ſpeciebus diuerſis. i. intelligi põt. et de ſpẽbus diuerſis. ❡ Itẽ in eodẽ cõmẽto. vbi dicit. Et iſta cõtinuatio nõ eſt nãlis. i. ſic cõſiderata vt mathematica. nam iſta vt ſic nõ ſunt extra aĩam ſaltẽ i actu. nãlia aũt ſũt extra animam ⁊ ſũt nãlia. ❡ In commẽto. 28. in principio. vbi dicit. Quoniã omne tangens ẽ ſequẽs. Vult dicẽ nõ tamẽ ſequẽs in quo ẽ ordo prioris ⁊ poſterioris. ❡ Itẽ i eodẽ cõmẽ. vbi dicit. ⁊ q: adunatio ẽ ⁊c. Ego intelligo per adunatiõem vnionẽ completam. verbi grã. due partes corporis ſeu linee hñt terminum cõem ⁊ ſunt ↄtinue. Sʒ poſtea cũ vna pars apponit᷑ alteri ⁊ continuatur vna pars cũ altera ſm totã lõgitudinẽ ſeu latitudinẽ: ita ꝙ vna pars q̃ fuit extra aliã totalr̃ niſi qđ fuit vnum vltimum cõe inter illas nõ amplius eſt extra illã ſaltẽ illa ſignificata. ⁊ hoc eſt qñ corrumpit᷑ terminus cõmunis poꝛ ⁊ fit adunatio illaꝝ partium oĩo ſicut poſſẽ ẽ fieri. Hec aũt adunatio nõ eſt niſi poſt ↄtinuationẽ: vt cuʒ due partes aq̃ cõtinuãtur poſtea cõmiſcẽtur ⁊ corrumpitur media ſupficies ⁊ vniũt᷑. ❡ In cõmẽto. 33. in p̃n° vbi dicit. ⁊ in motu circulari nõ eſt ex quo ⁊ ad quod. vult dicere ꝙ nõ eſt in corpore circulari qđ mouet᷑ circulariter aliquis punctus magis dign᷒ vt ſit pñcipiũ q̃ʒ finis ſʒ quilibet pũctus eſt pñ^m ⁊ finis ſimilr̃ et qđ mouet᷑ ſuper lineam circularem. ❡ Itẽ in eodẽ cõmẽto imediate poſt. vbi dicit. ⁊ eſt dictuʒ in diffinitione motus qui eſt idem in ſpecie ꝙ eſt illud ⁊c. i. ꝙ ambo termini ex quo ſunt eiuſdẽ ſpeciei: ⁊ ẽt termini ad quos ſunt ambo eiuſdem ſpeciei. ❡ In cõmẽto. 38. circa hoc ꝙ dicit. Quod ſequitur plures actiones eẽ a pluribus formis ⁊ nullus exiſtimat ⁊c. Nota hoc nõ videt᷑ tutũ. Si enim eſt poſſe ꝙ ſint ab eodẽ forma plures actiões nõ eẽnt neceſſarie vt plures actiones ſint a pluribus cauſis. Et ideo ponens vel dubitans vnũ: ponit vel dubitat reliquum niſi forte ignoret ↄñtiã: q̃ tñ videt᷑ per ſe nota. ⁊ ideo relique expoſitiones q̃s ponit ſunt meliores. ❡ In cõmẽto. 52. vbi dicit. Et cõtrarietas eius differret a ↄ̃rietate extremi in hoc ⁊c. Vr̃ qđ ſit de mẽte Cõmẽtatoris ꝙ colores medij differũt ſpecie ab extremis ⁊ inter ſe. vbi grã. Rubedo ⁊ viriditas vt innuit in multis locis ⁊ aliq̃lr̃ cõmento. 31. Cuʒ hoc tñ dico ꝙ extrema ſũt in eis ſm gradus remiſſos: nõ tñ ſequitur ꝙ oẽs motus ab albedine ſint eiuſdẽ ſpẽi niſi illi q terminatur actualr̃ ad nigredinẽ: vel qui non quieſcit in aliq̃ forma media. Quamuis enim mot᷒ ab albedine ad rubedinẽ ſit ad nigredinẽ que eſt in rubedie: nõ tamẽ ẽ ad nigredinẽ ſimplr̃: ſʒ ad nigredinẽ que ↄiuncta alteri conſtituit ſpẽm rubedinis: ⁊ ſic de ſilibus. neq̃ oẽs dealbatiões ſunt eiuſdẽ ſpẽi niſi qñ terminus actualis ad quẽ ceſſat mot᷒ ⁊ ſic quies ſit eiuſdẽ ſpẽi. Et vide cõmẽtũ. 32. 6. Nota tñ ꝙ Cõmẽtator in ſua ſumma tertij meteoroꝝ. dicit ꝙ medium dicitur ſm duas ſpecies. Una earum eſt via ⁊ ſm p̃ueri: ⁊ hoc eſt mediũ iter duo ↄ̃ria cui᷒ eẽ eſt p cõmiſtionẽ ſeu cõplexionẽ duoꝝ extremoꝝ: ⁊ quidditas ei᷒ differt a duob᷒ extremis. ⁊ exẽplificat ſicut viridis color. Aliud aũt dr̃ ſimilitudinarie ⁊ ſm poſterius ⁊ illud eſt medium ſm q̃litatẽ tñ: ⁊ diuerſificat᷑ a duobus extremis ſm magis ⁊ minus. Cõmẽtator ergo dicit aliqđ medium nõ tñ ꝓprie nõ eẽ diuerſe ſpẽi ab extremis ⁊ videtur ꝙ h̓ ſit vel minus album vel nigrum per admiſtionẽ contrarij: non tñ cõſtituitur diuerſa ſpecies per cõplexionẽ ſicut multoties ſit i artificialibus. nota tñ vlterius ꝙ magis perfectum ⁊ minus in vna ſpecie ſuſcipiente magis ⁊ minus differunt ſm numeꝝ tñ: nec eſt incõueniẽs in ſpecie q̃ ſuſcipit magis ⁊ min᷒: ꝙ ſi vna ſit magis ſic reliqua. verbi gratia vna albedo eſt magis albedo reliqua: ⁊ ꝙ eſſentialiter vna ſit magis ſimilis relique eiuſdem ſpeciei q̃ʒ alia eiuſdẽ ſpẽi: ex quo illa ſpẽs ſuſcipit magis ⁊ minus. Poſſumus ẽt dicẽ ꝙ cũ aliqñ dicit Cõmẽtator ꝙ media non differũt ſpẽ ab extremis: non vult niſi ꝙ ſunt compoſita ex extremis ⁊ non ſunt oĩo alia ⁊ diuerſa ab eis. Uide cõmẽtum. 23. 10. metaph. ❡ In cõmẽto. 59. vbi dicit. ⁊ ſũt cõtrarij ſm nãm ⁊ nõ nãm. i. tñ: ⁊ vide cõmẽtũ ſequens. ❡ Itẽ in eodẽ commẽto verſus finẽ. vbi dicit. verbi grã. ignis ⁊ terre: tũc vterq̃ erit contrarius reliquo ſm illud ad qđ mouet᷑ nãliter. i. ſũt cõtrarij ſʒ ſpẽm tñ: q: ambo ſunt nãles. ❡ Itẽ in fine cõmẽti. vbi dicit. Aliter erit contrarius reliquo ſm nãm ⁊ nõ nãm. i. vt non ſʒ ſpẽm tñ. vt dicit i cõmẽto ſequẽti vltimo. ❡ In cõmento. 61. vbi dicit Cõmẽtator. Appetꝰ cũ trãſlatio ei᷒ erit velocior qñ appropinq̃t ⁊c. Nota ꝙ ex hoc forte q̃s põt reddẽ cauſaʒ quare mobile nãliter velocitat᷑ in fine. ❡ In cõmẽto. 62. in fine. vbi dicit. Ergo eſt in potẽtia non in actu. i. non in actu cõpleto ſicut fuit añq̃ʒ ſit motus. Uñ ſicut terminus ad quẽ paulatim acq̃rit᷑ ⁊ non eſt complete i actu niſi in fine: ita ⁊ terminus a quo ſuo mõ ⁊ q̃es i termino a quo: aliquo enim mõ mobile q̃eſcit i termino a quo dũ mouetur: ⁊ nõ ẽ totalr̃ corrupt᷒ niſi in fine cũ acq̃ſitus ẽ terminus ad quẽ: q ſucceſſiue introducitur ſicut ſucceſſiue termin᷒ a q corrũpit᷑. Et ſimilr̃ q̃es in termĩo a quo: q: dũ ẽ motus aliq̃lr̃ quieſcit in termino a quo ſicut aliq̃lr̃ hʒ de termino a quo. Uñ ſimul tpe ſit gñatio caliditatis ⁊ corruptio friditatis. Et ſꝑ duʒ corrũpit᷑ ps aliq̃ friditatis introducit᷑ ps aliq̃ caliditatis ⁊ ſic ſucceſſiue: ꝑ prius tñ ſm nãʒ ſit corruptio q̃ʒ gñatio. ❡ In cõmẽto penũ. vbi dicit Com. Sʒ intẽdebat q̃etẽ ad quã ẽt mot᷒: ⁊ dixit oppoſitã large. i. q: h̓ nõ eſt ꝓprie oppoſita: vt dĩ cõmẽto. 54.

❡ Ex libro ſexto.

Circa librũ ſextũ cõmẽto. 2. v̓ſus finẽ vbi dicit. Et impoſſe eſt vt vnũ ſm ↄtiguationeʒ. Uult dicẽ continuationem. Item in illo loco vbi dicit. ex diuerſis in ſpẽ ſupple h̓. Preterea illud eterogeneuʒ. vł ẽ diuiſibile vł indiuiſibile. ſi ſic. g̃ nõ cõponit᷑ ex indiuiſibilibus. ſi ſit indiuiſibile. g̃ ex eis nõ ſit diuiſibile. ❡ In cõmẽto. 7. vbi dicit Cõmẽ. Quoniã ipoſſe eſt res mota moueat᷑ inſimul ⁊ ꝙ iam pfecit motũ. ſ. ꝙ in eodẽ inſtãti ſint v̓a hec duo ⁊c. Uide q̃ño phs hʒ ꝓ maximo incõueniẽti qđ aliqđ ſit ⁊ factũ ſit ſilr̃ q̃zuis ſit idiuiſibile vt iſti ponũt. Et h̓ eſt ↄ̃ modernos ⁊ nota qđ Com. 5. phy. ↄmẽ. 13. dicẽ expſſe qđ res gñata cũ fuerit i gñatiõe nõdũ illa res ẽ gñata. v. g. qñ hõ cũ fuerit i gñatiõe nõdũ ẽ hõ: ⁊ h̓ ẽ manifeſtũ p ſe niſi forte non ↄſiderãtib᷒. Gñatio. n. ſeu factio eſt exitus rei de po^a ad actũ. Dũ g̃ ẽ gñatio ẽ po^a. g̃ ipm tunc nõ erit in actu. Uñ res ↄpleta iã ñ ſit: nec res iã corrupta corrũpit᷑ ex q̃ põit corrupta niſi res iã fcã ſit ⁊ corrupta corrũpit᷑ qđ iplicat. Quoniã tñ nõ ẽ ñ corrũpit᷑ ſaluẽs iã ⁊ ↄpletũ ẽ i actu ⁊ nõ

indiget agente producente. Sequeretur enim ſm hoc q idem eſſet in potentia ⁊ in actu. Et q inſtans preſens ⁊ preteritum ſunt idem. Et hec omnia innuit Commentator in diverſis locis. Sed dices ſcḋm hoc daretur vltimum inſtans rei permanentis: ⁊ non daretur primum ſui eſſe: ex quo inſtans generationis non eſt generati eſſe: ⁊ inſtans generationis eſt inſtās corruptionis forme precedentis. Ad hoc dico q Ariſto. ⁊ Commētator in. 8. nil aliud voluerunt niſi qḋ idem inſtans in quo generatur forma ſequens forma precedens corrumpitur: inſtans tamē non erit in actu: ⁊ q idē inſtans magis debet attribui rei generate ſeu generande non corrumpēde: ⁊ ideo dicitur qḋ datur primum inſtans rei permanentis ⁊ non vltimum. rationes autem modernorum circa hoc nil ſunt: quia vltimum inſtans ſui eē eſt inſtans corruptionis eius quod eſt inſtans generationis ſequentis: ideo non oportet qḋ aliqua latitudo corrumpatur in inſtanti: nec q inſtans ſit immediatum inſtans nec q materia ſine forma. ⁊ hoc ē q2 tunc. ſ. in inſtanti corruptionis non eſt omnino forma perfecte ſed eſt in corrumpi ſubſtantialiter ſimpliciter totum: ⁊ ſimiliter alia eſt tunc in generari inſtantaneo ſubſtantiali: ⁊ ideo non eſt tunc certa latitudo qualitatū conſeruantium formam corrumpendam: nec alia inconuenientia dicta accidunt: bene tamen ſcio qḋ iſta dicta ſicut et multa alia ſunt erronea apud iſtos propter conſuetudinem in contrarios: ſed de hoc non eſt curandum: q2 nō oē ꝓbabile ⁊ famoſum eſt verū nec ecōuerſo. Et bene conſidera. ⁊ vide cōmētum. 40. ¶ Itē in eodem cōmēto. vbi dicit. Sequit vt habeat motū per vnamquāq ꝑtiū ⁊c. Circa hoc vide deductionem in textu: q2 eſt clarior. Et in hac ratione habeo maximam difficultatē: forte enim dicet quis q tunc neq totam pertranſiuit neq partē: ſ3 totam pertranſit in hoc inſtanti: ⁊ in inſtanti ſequenti habebit eam pertranſitam. ⁊ conſidera. Et forte poteſt ſic ratio formari: in illo inſtanti in quo mouetur ſuper illud indiuiſibile aut eſt in ipſo aut non. ſi nō: ergo ſequitur qḋ ꝑtranſiuit illud: q2 iam mouebat in ipſo: qḋ eſt ipoſē. ſi ſit in ipſo ⁊ non pertranſiuit illud. ergo vel eſt totaliter in ipſo vel ſm partem. Si ſm partem: ergo eſt diuiſibile. ſi totaliter eſt in ipſo. ergo tunc quieſcit: ex quo in illa parte tēporis ſm eos nō mouetur. inſtans enim apud eos eſt pars tēporis. S3 iam poſitum eſt ipſum continue moueri per totum illud tēpus ⁊ per totam illam partē. Conſidera tñ quid dicēt philoſophus de gñatione ſubſtantiali ⁊ corruptione que ſunt quedam mutationes inſtātanee: Ipſe enim non ſunt motus neq tranſmutationes niſi eq uoce: vt dicit Commētator cōmento. 13 1. 4. ⁊ cōmēto. 32. huius. 6. Sequitur enim finis tranſmutationis: ⁊ dicitur trāſmutare in tēpore alterationis ⁊ in iſtāti prouēt⁹ forme ē trāſmutatum. S3 iſti ponūt motū compoſi ex indiuiſibilib⁹: ⁊ q indiuiſibile eſt pars eius. Vñ ſequitur ex poſitione eorū q pars motus ſit indiuiſibilis: ⁊ tamē ē motus: quia quelibet pars motus eſt motus. Et vide cōmētum. 9. poſſum etiam dicē q indiuiſibile cum pertrāſitur eſt pertranſitum. i. eſt in ipſo toto. ergo tunc nō mouetur ad ipſum. Quod. n. totaliter eſt in aliq̄ non mouetur ad illud: ⁊ ſic in nulla parte magnitudinis eſt motus. ergo non eſt motus. ⁊ tamen in fine ē motum iam. Vide cōmētum. 88 ¶ In commēto. 15. in ſolutiōe dubitationis. vbi dicit. Ad hoc aūt dicam⁹. Nota q ex cōmēto. 2. ſeptimi poteſt quis accipē aliā ſolutionē ēt. ¶ In cōmēto. 23. vbi dicit. ⁊ q2 tardius per trāſiuit in hoc tempore magnitudinē ꝯpoſitā ⁊c. Nota q ſequitur ēt hoc poſito q nō ſunt equales numero partes temporis ⁊ magnitudinis ex quo magnitudo componitur ex duobus indiuiſibilibus: ⁊ tēpus ex tribus indiuiſibilibus. ¶ In cōmento. 32. vbi dicit ⁊ ēt demonſtratio qua Ariſto. vtit̄ ibi: hoc nō erit prima ⁊ eēntialis. Nota qḋ neq Bur. neq Jo. de Jan. intellexerunt hāc rōnē pfecte, ⁊ hoc q2 non habuerunt intētionē eius in cōmēto libri poſteriorū. Quod iſti faciliter poteſt quis intelligere. ¶ Item eodē cōmen. verſus finē. vbi dicit. S3 quidē in albo ⁊ quidem in polluto: l3 hoc quidē non diſtinguatur in actu ⁊c. Circa hoc vide cōmētū. 87. ⁊ vide cōmētū. 70. octaui. Et nota q cū trāſmutat̄ ſine medio. verbi gratia ex albedine in nigredinē quiddam eius eſt in albedine: ⁊ quiddam eius eſt in nigredine de neceſſitate ex quo eſt medium: ⁊ hoc ſufficit. ⁊ ad maiorem declarationem nota: poteſt enī quis dubitare dicēdo. Detur primum gñatum. verbi gratia. minim⁹ ignis potēs eē ſeorſum: ⁊ ſimil̄ minima res que pōt calefieri ſimul. i. quam calefaciēs incipit calefacē totā ſimul: ⁊ ſimil̄r res que congelatur tota ſimul: ⁊ maxime ſm intētionē Cōmētatoris credētis hoc. illa ergo res non erit pars eius in termino a quo: pars in termino ad quē ⁊ reſponſio in hoc vt puto eſt q illa res vel eſt diuiſibilis vel nō. ſi eſt diuiſibilis: nam habemus intētum noſtrum: ſi ſit indiuiſibilis hoc eſt impoſſibile. nam ipſa eſt vel ſinit pars continui. impoſſibile aūt eᷓ indiuiſibile eē ꝑtē cōtinui: vt dictū eſt: ⁊ etiam ſi eēt indiuiſibile. ſ. hoc primū. Et ſunt tangentes alie partes de neceſſitate non eēt ipſum ſolum primum tranſmutatum ſed tranſmutat̄ aliud cum ipſo: ⁊ ideo qḋcūq fuerit poſitum omne trāſmutabile eſt diuiſibile: ⁊ ꝑ hoc cōpletur demonſtratio. Et cōſidera in h ⁊ perfice illud. In hac enim dubitatione multi ſcandaliʒati ſunt: ⁊ reſponſionē ꝑfectam nō inuenerunt omnino. Et quaſi omnes expoſitores latinorum cōfuſi ſunt in h. Et ſi diceret quis: hec propoſitio eſt tamē falſa. ſ. oē trāſmutabile pars eius eſt in termino a quo ⁊ pars eius in termino ad quē primo. nam tranſmutabile primū ſicut dictum eſt non verificat̄ hoc de ipſo. Ad hoc dico q h ē vera. nā ipſa ſic intelligitur. Oē tranſmutabile ſeu quod trāſmutat̄ pars eius eſt i termino a quo ⁊ pars in termino ad quē. Vel pars eius pōt eſſe in termino a quo, ⁊ pars eius poteſt eſſe in termino ad quē: ⁊ hoc cū aſſociabitur ſeu cōiūget̄ hoc primū cū alio minori ipſo. verbi gratia. ⁊ ponamus tunc tranſmutātem ab alia parte. ſ. nō apud iſtū ꝑuū. Et hoc ſufficit in hoc qḋ phs intēdit declarare hic. Sermo aūt phi q̄ñ dicit. qḋ nō pōt eē ſimul ſm oēs eius partes in termino ex quo ⁊ in termino ad quē. ſ. ꝑfecte. i. q habeat totū terminū ex quo: ⁊ totū terminū ad quē in oib⁹ ei⁹ ꝑtib⁹. Et ēt impoſē eſt vt ſit cōplete in termino ex quo: non cōplete in termio ad quē: ⁊ ſimil̄r ecōuerſo. primū aūt in gñatione ſubſtātiali eſt minimū ſicut ipſe dicit. Illud enim idē trāſmutatur in tpe ſm qualitates precedētes. Sed q2 illud quod aduenit in non tempore eſt finis illius qḋ eſt in tpe. ſubiectum eorū eſt vnū: ⁊ cū ipſum eſt vnū verificat̄ q omne tranſmutabile nō in tēpore eſt diuiſibile. In illuminatione autē verificatur hoc alio modo. nam aer recipiens lumen tranſmutatur vel ē tranſmutabilis ēt ſm locū. Cōmētator tñ in ſua media expoſitione dicit q congelatio ⁊ ſimil̄r coagulatio. vt verbi gratia. lactis ſunt fines trāſmutationis: ⁊ nō ſunt motus: ⁊ iō qḋ dictū eſt de gñatiōe dr̄ de iſtis. nā ſm ipm ad cōgelationē ꝑcedit mot⁹. ⁊ forte demr̄atio phi non h3 locū in illuminatiōe: q2 nō ē mot⁹. Et nō ſequit̄ motū illuminati ſaltē quoddā minimū ēt naturale calefactū i actu primo inducit̄ magis perfecte caliditas in vna parte propinqua: forte hoc vltimum tamē eſt difficile valde. ¶ In ꝯmēto. 37. vbi dicit. Neceſſe eſt vt iſte diuidātur ꝑ diuiſiones eq̄les. ſ. q medietas motus. i. vt intelligo ⁊ motionis. ¶ In eodē cōmēto paꝝ poſt. vbi dicit. ⁊ in medietate motꝰ ꝯſiderādū eſt de hoc. Quia nō videtur verū al

ſi de partibus motus quo diuiduntur ſm diuiſionem mobilis de quibus loquitur commento. 33. niſi forte intelligeretur comparando mobile ad aliquod determinatum ſignum in ſpatio: quia ſic pars precedit partem .ideſt qꝺ vna pars mobilis prius pertranſit illud ſignum quã reliqua. Et ita illa pars pertranſit illud in prima parte: ⁊ ſecunda in ſecũdare ſic de ceteris: ⁊ medietas ei⁹ in medietate temporis in quo totum mobile pertrãſit illud ſignũ. Uide commentum ſequens. ¶ In commento. 39. vbi dicit. Et vniuerſaliter omne predicatum ⁊c. ex hoc videt qꝺ non datur minima caliditas introducta ⁊ ſimpliciter de alijs: quia eodem modo diuiditur ſicut tempus: ⁊ etiam vbi eſt magis ⁊ minus: vbi eſt ſucceſſio ⁊ motus ſaltem ſi ſubiectum ſit in actu: ⁊ vide finem commẽti. 36. ⁊. 37. ⁊ maxime hoc vltimum concludit, ſi motus ſit ſine interruptione: quod dico propter augmentationem. Uide illa que notaui in tertio circa augmentationem: ⁊ vide finẽ commẽti. 44. ⁊. 49. ⁊. 58. ⁊. 61. ⁊. 70. ⁊. 74. Ueritas tamen de hoc dicta eſt ſuperius: ⁊ adhuc dicetur magis inferius. ¶ In commento. 40. vbi dicit. Quoniam hec duo ſunt oppoſita ⁊c. Contra modernos qui dicũt ꝙ aliqua fiunt ⁊ ſimul facta ſunt: ⁊ vide commẽtũ. 42. ⁊. 45. ¶ Item commentum. 41. vbi dicitur. Quod dictum eſt de tranſmutationibus vniuerſaliter manifeſtum eſt per ſe in tranſmutatione que dicitur. Tranſmutatio principaliter ⁊c. id eſt quia eſt entis principaliter quod ẽ ſubſtantia. Quamuis enim generatio ſit finis tranſmutationis non tranſmutatio niſi equiuoce: vt dictum eſt ſupra: tamen hoc nomen tranſmutatio quando dicitur de fine dicitur principaliter ideſt principalius dicitur de fine qui ẽ forma ſubſtantialis ꝗ̃ de fine qui eſt de genere tranſmutationis proprie dicte. Uide commẽtum. 32. ¶ In commento. 460. vbi dicit. ⁊ non tranſmutatur niſi in indiuiſibili: ⁊ initium eius in quo tranſmutatur. Circa hoc vide quid intelligit philoſophus per in quod: ⁊ in quo in commento. 37. 39. 4. ⁊. 49. ibidẽ. ¶ In eodem commento vbi dicit. Sequitur vt non tranſmutetur in initio tranſmutationis. i. quia non ẽ tunc pars motus: quia ipſum ẽ inſtans. ¶ Item in eodem commẽto immediate: vbi dicit. Niſi ſit iam tranſmutatum. Uult dicẽ ex quo oẽ quod mouetur iam mouebatur: ⁊ adiungo huic ꝙ non ẽ medium inter motum ⁊ quietẽ: ⁊ tunc perficitur ratio. ¶ Itẽ in eodẽ commẽto immediate poſt hoc. vbi dicit. Manifeſtum ẽ ꝙ tranſmutatio non habꝫ principium. Uult dicere ꝙ ſit pars motus. nam principium rei non ẽ pars ei⁹. punctus enim non eſt pars linee. Et etiam ſequeretur ꝙ continuum componeretur ex indiuiſibilib⁹: ſicut dicit. Et ideo hoc principium eſt in potentia. ⁊ quamuis hoc ſit verum: tamen videtur ꝙ intentio ſua hic non ẽ niſi qꝺ motus non habꝫ principium inuẽtum in actu. ſed in potẽtia. Et conſidera in ſua ſumma. Declaratur ergo p iam dicta: ⁊ per dicta hic ꝙ primo mutatio que ẽ in moto in principio motus eſt indiuiſibilis ⁊ ipſa non eſt pars motus: ſꝫ principium eius: ſicut punctus non eſt pars linee: ſed eſt principium: ⁊ hoc principium non poteſt demonſtrari: ſcilicet dicendo hoc: nam ipſum eſt in potentia ſicut inſtans in quo eſt tranſmutatum: ſicut dicit in commento. 40. ipſum enim eſt in potentia ⁊ non demonſtratum: ⁊ ideo ambo non ſunt in actu: ⁊ ex hoc eliciunt moderni ꝙ non datur primum inſtans motus: ⁊ eſt verum ſi intelligatur ꝙ non eſt demonſtratum ⁊ hoc: ſed in potentia. ⁊ bene conſidera. nam hoc non vocatur vere tranſmutatum poſtꝗ̃ non preceſſit ipſum mutatio: hoc eniꝫ eſt impoſſibile: vt declarabitur. Tranſmutatũ enim cum intelligitur ſic eſt finis tranſmutationis: ⁊ non inuenitur finis rei vel vltimum eius ante rem: ſicut dicit multotiens Commentator in hoc. 6. Sed ipſum eſt primum tranſmutatum aliquo modo. Et cõſidera in commento. 40. ⁊. 42. ¶ Itẽ in eodẽ cõmẽto. vbi dicit. ⁊ cum narrauit ꝙ iſtud primum debꝫ eẽ diuiſibile ⁊ contrarium primo quod ẽ principium eius in quo eſt motio moti. i. iam tranſmutati. non ꝙ primo tunc trãſmutatur: q2 nõ datur prima pars motus. ⁊ vide commẽtum. 40. in principio ⁊ finẽ ſequẽtis. ¶ In cõmẽto. 47. in pͥncipio. vbi dicit. ⁊ vt in qualibet parte ponatur tranſmutari in actu. i. eo modo quo motus ẽ in actu. Uide ſuã ſummam. ¶ In textu cõmenti. 48. vbi dicit. Si ergo. d. c. primũ eius qꝺ tranſmutatur ad. d. b. Quoniam iam declarauimus ⁊c. Nota ꝙ ex hoc habet expreſſe contra expoſitionem A uẽpace quam dixit ſuperius ꝙ philoſophus intẽdebat diuiſibilitatẽ in accidẽtibus. Nam ſi ibidem non demonſtrauit iſtam concluſionem quam hic ſupponit non ẽ demonſtrata iam in alio loco: niſi hunc: ⁊ certum eſt ꝙ hic loquitur de diuiſibilitate continui eẽntialiter. ⁊ mirum ẽ quomodo non dixit Commẽtator in illo loco: ⁊ forte videbatur ei eẽ notum cuilibꝫ: ⁊ vide textum commenti. 87. ¶ In commẽto. 49. vbi dicit. Inuenitur primum per ſe ⁊ non per accidẽs. i. non inuenitur primum. Sꝫ hoc eſt ei p accidẽs. ¶ In cõmento. 53. vbi dicit. ⁊ in quolibet inſtanti tranſmutatum dicitur eẽ tranſmutatum ⁊c. Conſidera hic. quomodo dicit Commẽtator in inſtanti eẽ tranſmutatum ⁊ in tempore tranſmutari: ⁊ hoc dicit expreſſe i commẽto ſequẽti. ¶ In commẽto. 59. vbi dicit. Quia partes magnitudis ex quib⁹ gñatur quandoqꝫ ſunt diuerſe in ſpecie. i. vt caro ⁊ neruus ⁊ os: ⁊ etiam cor ⁊ caput. ¶ Item in eodem commẽto vbi dicit. Non ſequitur vt partes tranſmutationis in eo aut tranſmutati ſint de ſpecie poſtreme tranſmutationis ⁊c. Nota ꝙ ex hoc videtur ꝙ caro ⁊ neruus ⁊ ſimilia habẽt formas proprias: ⁊ differunt ſpecie. Cum hoc tamen ſtat ꝙ cum corrumpitur ſiue generatur forma totius corrũpitur ⁊ illa generatur. ¶ Et ideo caro mortua non eſt caro niſi equiuoce. Vide Commentatorẽ in libro de animalibus ſi habes. Et forte etiam organica differunt ſpecie a componentibus. hoc tamen vltimum eſt difficile: ⁊ quamuis hoc magis appareat hic in verbis Commentatoris. ¶ Item in eodem commento verſus finẽ commenti. vbi dicit. Cauſa in hoc eſt: quia generatio eſt in magnitudine ⁊c. Nota quod quamuis cuiuſlibet forme naturalis accidẽtalis vel ſubſtantialis inuenitur quantitas determinata. i. ꝙ non poteſt eẽ in quantitate minori. id eſt in corpore minori ⁊ ipſa eſt. ergo prima quantitas in qua producitur forma ſicut eſt diſpoſitio in entibus artificialibus. Et vide commẽtum. 91. tamẽ forma accidentalis. verbi gratia. qualitates ſuſcipientes magis ⁊ minus non inuenitur in eis primum ſcilicet aliquis gradus. Uel aliqua pars gradus: qꝺ ẽ primus: ⁊ ꝙ non inuenitur minor ipſo ſicut non inuenitur primum in continuo ſcꝺm quod continuum. Nam ipſum recipit magis ⁊ minus. Et quelibꝫ pars gradus illius diuiditur ad partes: ⁊ ideo aduenit per motum non in inſtanti. ⁊ hec diuiſio quamuis non inſit ei propter ſubiectum ineſt ei propter motum ⁊ tempus que ſunt continua. Et poſſibile eſt etiam vt ſit in hoc diuiſio in infinitũ propter ſubiectum. Nam corpus agens quamuis agat in aliqua parte ſimul: id eſt qꝺ non agit in parte eius vna antequam agat in reliqua ex quo ipſum eſt minimum: tamen in parte propinquiori agit magis perfecte: ⁊ ideo accidit ei diuiſibilitas: ⁊ non ẽ dubium ꝙ quelibet forma accidentalis ſeu materialis corporalis diuiditur in infinitum per diuiſionem corporis in quo eſt: ⁊ ideo non inuenitur in ipſa primum ſm quod ipſa eſt in continuo: ſꝫ inuenit in ea primum ſm quod eſt naturalis. Declaratum eſt ergo quod cuilibet generationi in ſubſtantia

vel in qualitatibus diuiſibilibus precedit ipſum mutatuʒ eſſe: ⁊ ſimiliter quodlibet mutatum p̄cedit mutatio. Sꝫ inuenitur hoc in generatione ſubſtantiali non propter aduentum forme ſubſtantialis que eſt in inſtanti: ſed propt̄ qualitates precedentes aduentum forme. Aduentus eni forme ſequitur tranſmutationem que eſt in qualitatibus ⁊ eſt finis tranſmutationis illius ⁊ non eſt tranſmutatio: ⁊ conſidera in commento. 39. Debes tamen ſcire quod caliditatis vel albedo (verbi gratia) inuenitur determinata. idest quod non inuenitur in actu niſi caliditas determinati gradus: ⁊ ſic de alijs ſimilibus. Nam quodlibet ens naturale in actu perficitur ſua operatio per quantitatem ſeu menſuram determinatam non cum quacunqꝫ quantitate vt ipſe dixit in commento. 91. tamen illa quantitas ſeu menſura virtutis non aduenit tota ſimul. Sed pars ante partem ſemper ſicut dictum eſt. nam ipſa eſt continua. Sed iſte partes que ſunt minores menſura determinata ſunt in potentia. idest ſm quod ad preſens pertinet. quod ſi priuaretur ſeu remoueret̄ agens illius qualitatis non remaneret in actu menſura minor menſura determinata. Sed ipſa deſinet eſſe ſeu priuabitur: forte tamē ipſa non priuabitur in inſtanti ſcilicet non corrumpitur: quia ſcilicet agens non corrumpitur vel remouetur in inſtanti. Et quamuis corrumpatur in inſtanti: forte hoc non eſt impoſſibile ex quo non eſt in actu: ⁊ etiaʒ hoc ineſt forme ſm ſuam naturam. idest vt non inueniatur vel remoueatur in actu in minori menſura non propter contrarietatē que corrumpit ipſam. Debes etiam ſcire ꝙ diuiſio ⁊ proceſſus ad infinitum in his eſt in potentia ſicut dixit in hoc loco ⁊ in multis alijs locis in iſto libro. ⁊ conſidera. Naʒ ex dictis hic ſoluuntur quedam difficultates poſite contra illud quod dicitur ꝙ agens corporeum cum reliquis conditionibus in agendo patitur. dixerūt enim. ſi ſit (verbi gratia) aliqua quantitas ignis que patitur ab aliqua quantitate aque. verbi gratia. pugillus aque agit in pugillum ignis ⁊ econtrario ⁊ quod ſint coniuncti ſe continui vel igni vel aque tres pugilli. verbi gratia. ignis vel aque que non patiuntur a contrario proter diſtantiam. Si igitur poſitio ſit vera: ſequitur ꝙ vna res mouetur motib⁹ contrarijs ſimul. nam ignis qui eſt quatuor pugillorum agit in vnū pugillū aque ⁊ patit̄ a frigiditate aq̄ vnus pugillus ignis: ⁊ iam poſitū eſt ꝙ huic pugillo ignis ſūt cōtinui tres pugilli alij. ⁊ ſunt fortiores aq̄. ergo ipſi agunt caliditatē in illam partem ignis que repatitur in agendo in aquam. Sed illa pars poſita eſt pati a frigiditate aque. ſm poſitionem ergo mouetur ad caliditatē ⁊ frigiditatē ſimul. ⁊ reſponſio in hoc eſt qd̄ relique partes ignis non faciunt ſeu producunt caliditatē in parte cōtinua ſeu coniuncta eis niſi poſtq̄ ipſa fuit compaſſa a frigiditate ⁊ nō a quacunqꝫ frigiditate ſed a frigiditate exiſtente ſeu inuēta in actu. Et ideo cum inuenit̄ in ipſa frigiditas in actu incipit agē in ipſum caliditas non ante. Et tunc non patitur amplius a frigiditate. nō ḡ mouet̄ ſimul ad caliditatē ⁊ frigiditatem. Et forte non eſt etiam ita remotum dicē ꝙ vna cōditio propoſitionis illius dicte eſt ꝙ non ſit hic agēs: quod non patitur fortius in agēdo vel in cōſeruando qualitatē partis agētis agēte quod agit cum patitur: nō aūt ſic eſt in exēplo poſito. Sed tamen poſt hoc viſuʒ eſt mihi mutare ſententiā de quibuſdam rebus dictis hic ⁊ vide illud quod notaui i cōmento. 23. octaui. ⁊ ex iſto ſoluit̄ difficultas modo vero. Nam q̄uis quedam pars ignis patit̄ in actu ab aqua cum egit in aquam tamē reliq̄ ptes ignis non agunt ſtatim in actu in igne frigefactos ſʒ ſtant p aliquod tempus: ⁊ poſtea ꝑuenit ab eis in alia parte aliquis gradus caliditatis determinat⁹. i. minor qui poteſt eē in actu: ⁊ aduenit totus ſimul in inſtanti ⁊ ante illud inſtans agebat in potentia ⁊ aliquo modo: ⁊ quōcunqꝫ ſit hoc non incipiunt reliq̄ partes ignis: agē in illam partem ignis niſi quando iam aduēit ei frigiditas in actu. i. frigiditas dterminata minor que poteſt eſſe in actu: ⁊ hoc aduenit i inſtanti. Debes ēt ſcire ꝙ quamuis quātitas cuiuſlꝫ rei naturalis eſt determinata ſcd̄m quantitatē ſeu determinate quantitatis in magnitudine ⁊ paruitate. v̄bi gratia. cor minimum vl̄ maximum ⁊ ſimilr caro: tamen non inuenit̄ in ipſa. ſ. in quantitate minori magnitudinis illius rei prima pars ſm quantitatem ⁊ ſm ꝙ ipſa ē continua. Nam q̄libꝫ pars ē ſp diuiſibilis ⁊ hoc intēdit Commētator in fine huius commēti: ⁊ cōſidera ēt i commēto. 39. hm̄. ℭ Itē commēto. 60. vbi dicit. Qꝛ impoſſibile ē vt moueatur motu finito intelligit p hoc in magnitudine finita. ℭ Itē commēto. 61. vbi dicit. Non eſt verum niſi in qualitate: ⁊ ſimiliter in generato diſſimilium partium. i. vt v̄bi gratia. cor gn̄atur prius ⁊ poſtea alia mēbra: vt pꝫ in libro de animalibus. ℭ Itē in dicto commēto paruꝫ poſt vbi dicit. Et hoc quidē motuum quiddaꝫ ē poſt quiddā manifeſtum ē ⁊c. Nota ꝙ ex hoc ēt videtur ꝙ non datur minimus gradus primo introductus: īmmo quelibet pars gradus eſt diuiſibilis in infinitum. Vide commētuʒ. 39. Veritas tamē de hoc apparebit magis inferi⁹. Et ſi hoc debꝫ intelligi de quolibet motu vel non. ℭ Item in eodem commento. vbi dicit. Et quod componitur ex finitis eſt finitum. i. ex finitis in magnitudie ⁊ numero. ℭ In commēto. 62. vbi dicit. Et debes ſcire ꝙ ex hoc apparet ꝙ impoſſibile ē infinitū moueri omnino. i. neqꝫ i tēpore finito neqꝫ īfinito. ℭ In commēto. 70. in principio commēti. vbi dicit. Qꝛ non ē primum tēpus in quo ceſſat ⁊c. Nota ꝙ ex hoc commētore ſequēti videt̄ ēt ꝙ non datur minima caliditas prīo introducta. Vide commētū. 39. ⁊ finē ſeptuageſimi quarti. ℭ In commēto. 74. in principio commenti. vbi dicit. Vult declarare ꝙ tranſmutatuʒ ⁊c. Nota ꝙ hec concluſio multipliciter intelligitur ⁊ ſemper eſt vera: poteſt enī intelligi ꝙ nulla parte tēporis mēſurantis motuʒ eſt ipſum mobile: ⁊ omnes eius partes in termino ad quē: ēt pōt intelligi ꝙ mobile non eſt in aliqua parte illius temporis in illa diſpoſitione. verbi gratia. in vno loco: ⁊ ſimiliter de alijs. ſed eſt in vna diſpoſitione ſeu loco durante mutatione in vno inſtanti tantum. ⁊ in tali inſtanti non dicitur neqꝫ quieſcē neqꝫ moueri. ⁊ hoc intēdit hic philoſophus. p hoc. n. apparet ratio Zenonis eē falſa. ⁊ vide cōmēta ſequētia. ℭ In cōmēto. 83. vbi dicit. Accidit enīꝫ huic vt ſit de non eē in eē ⁊c. Nota ꝙ de hoc dictū ē multum in quinto libro. ⁊ vide cōmētū. 8. illius. ℭ In cōmēto. 85. quaſi in principio cōmēti. vbi dicit. Quia hoc qd̄ poſuit ꝙ partes eius ⁊c. Nota ꝙ hoc quod dicit hic nō contradicit rōni Commētatoris contra Themiſtium de toto ⁊ de parte in quarto huius. cōmento. 45. Ipſe enīꝫ alio mō dicebat ſpheram moueri ſꝫ partes: dicebat etiā ꝙ mouetur ſm omnes partes ſimul: ⁊ tn̄ negabat totū moueri: ⁊ cōſidera. ℭ In cōmētu. 86. vbi dicit. Et qꝛ idē diſibile dicitur illud. Vide cōmētum. 92. illic enim aliter diſtinxit aliquo mō. ℭ In textu cōmēti. 87. vbi dicit phs. Aut quiddam eſt in hoc: ⁊ quiddam in hoc. declaratum eſt ēt ⁊c. Nota ꝙ ex hoc etiam habetur cōtra Auēpacem ⁊ vide textum commēti quadrageſimi octaui.

ℭ Ex libro ſeptimo.

CIrca ſeptimuʒ librum circa primam concluſionem. ſ. omne motuʒ habet motorē: ſeu ꝙ nihil mouetur a ſe. Quia hec demonſtratio eſt multum nobilis: ⁊ eſt vnuʒ ex principijs neceſſarijs in declaratione primi motoris. Si enim hoc non eſſet poteſt quis dicere quod corpus

celeſte ſine aliquo alio motore movet ſe: ⁊ ſic nō indiget motore ſeparato vl' materiali. Et ideo hic ⁊ in .8. probat hoc pħo. ⁊ omnes latini quos vidi multum confuſi ſunt in hac demonſtratione: ideo viſum eſt mihi ponere dicta Auerrois in ſua ſumma ⁊ in ſua media expoſitione. poſtea declarabo illud quod videtur occultum in cōmēto. Dicta enim aliorum nolo mihi attribuere: hoc enim non eſt boni viri: ⁊ hec ſunt verba eius in ſua ſumma in hoc loco. Ariſto. in principio huius ſeptimi declarat. qꝺ omne motū hꝫ motorē: ⁊ qꝺ nihil movet' a ſe. i. qꝺ motū in ipſo ſit motor ſicut pōt quis putare in terra ⁊ aqua ⁊ alijs corporibus que mouentur a motore non extrinſeco: ⁊ poſuit ad hoc tres propoſitiones. Una earum eſt omne quod movetur ex ſe primum eſt diuiſibile habens partes. Scḋa omne motum primū cum imaginat' aliq̄ pars eius quieſcere: totū quieſcit de neceſſitate. Tertia omne qꝺ quieſcit per quietē partis eius movet' ab alio de neceſſitate, ⁊ motor in ipſo eſt alius a moto. Primam aūt ꝓpoſitionē ipſe declarat per illud qꝺ iam declaratū eſt in .6. lib°. qꝺ omne motum eſt diuiſibile i eo ex quo ⁊ in eo ad qꝺ. Et per illud etiam qꝺ declaratū eſt ibidē qꝺ indiuiſibile nō movet'. Scḋa aūt ꝓpoſitio ⁊ eſt qꝺ ꝑmū motū ex quo eſt hñs ꝑtes: ⁊ ꝑmū cū imaginata ſit aliqua pars eius quieſcere: reliquū quieſcit de neceſſitate: ⁊ non poteſt eē in ipſo motus eſt per ſe nota cum itelligit' illud qꝺ intendit per primū motū. naꝫ ꝑmū motū eſt illud qꝺ non movet' ꝓꝑ partē in ipſo: ſed eſt motū a ſe: ⁊ illud ē in his corporib' ſimplicibus: tamē accidit dubitatio menſura ſeu quātitas minima que pōt eē in terra mota inferius. nā motum hꝫ ⁊ ex terra ex igni eſt ꝑmū motū: quia iſte motus non poteſt eſſe parti eius. nam non inuenitur ignis minor: ſed hoc eſt ita: q2 mēſure ſeu q̄titates entiū ſunt determinate: ⁊ cū hoc eſt declaratū in de diſpoſitione ꝑmi. manifeſtū eſt qꝺ cū imaginati fuerimus aliquam ꝑtē eius quieſcē: reliquū quieſcit de neceſſitate. In q̄dam ſcriptura inuenit' quieſcit nāl'r non de neceſſitate: ⁊ vt videtur mihi quaſi in idem redit. nam per hoc intendit Cōmētator dicē qꝺ quieſcit non propter impedimētum aliquod extrinſecū neceſſitans ipſum non moveri. ſꝫ dimiſſum ſue nature nō impeditū ab extrinſeco nō movet'. Cū aūt in alia ſcriptura dicit quieſcit de neceſſitate: itelligitur ꝙ non pōt amplius moveri. Et ſequitur hoc quod dicit ⁊ non ē poſſibilis in eo mot' ſi. n. eēt poſſibilis in eo motus illa pars reliq̄ eēt minimū illius entis: ⁊ ſic eēt minus minimo ⁊ minimū ⁊ nō minimū: ⁊ illud qꝺ fuit poſitum primum nō eēt ꝑmū. Tertia aūt ꝓpoſitio: ⁊ ē qꝺ oē qꝺ quieſcit cū quieſcit ꝑs illius: motor ē alius a moto: eſt etiam per ſe manifeſta. Nam primo motū: q2 accidit ei hoc. ſ. ipſum quieſcē per quietem partis eius: manifeſtū ē de neceſſitate ꝙ motor i ipſo iā deſtruct' ē: ⁊ ꝙ motū remanſit: ⁊ ꝙ motor non ē motū. Si enim eēt motor ipſum motū non quieſcēt pars remanēs a primo moto. nam non eſt corrupta diſpoſitio ꝑ quam movebatur. naꝫ reliquum ē corpus diuiſibile ⁊ ipſum ē motum ſeu mobile ſm ꝙ ē corp' ⁊ diuiſibile: q2 igitur quieſcit reliquū per quietem partis ſcitur ꝙ primum motū in ipſo diſtinguitur vel diuiditur a motore. nam ſi ipſum non diſtingueretur ab ipſo: ipſum nō quieſcēt per quietē partis ei': ⁊ ſi ipſum non quieſceret per quietem partis eius: non eēt motū primū. In moto ergo ſunt de neceſſitate due res. Una earum ē ſm quam eſt diuiſibile ⁊ ē res ꝑ quam movetur ſeu que movetur. Scḋa eſt indiuiſibilis: ⁊ eſt illa que cum corrumpitur ceſſat motus ⁊ res illa eſt motor de neceſſitate. Talia igitur corpora ſimplicia motū ꝑmū in eis diuidit' ſm qꝺ ē motū: ⁊ eſt idiuiſibile ex parte motoris: ⁊ ideo motor in ipſo ē de neceſſitate aliud a moto.

Et diuiſio accidit ei propter materiam: ⁊ indiuiſibilitas accidit ei propter formam: ⁊ ipſa eſt motor: ⁊ ipſa nō movetur. Uult dicē ꝙ forma non diuiditur ſm diuiſionē materie: Nam materia ſm ꝙ ipſa eſt quanta recipit diuiſibilitatem in infinitum: ſicut declaratū eſt in tertio. ⁊ forma non diuiditur iſto modo. nam cum dicitur in minori q̄ꝫ ꝑmum quod eſt poſſibile eē in actu in illa ſpecie corrūpet' de neceſſitate: tn̄ forma etiā recipit diuiſibilitatē ſm iſtū modū. ſ. ſm ꝙ ipſa eſt extenſa i mā: ⁊ ſunt in ipſa partes infinite in potētia ſicut in mā. Sꝫ cum diuideret' in actu ad partē minorē q̄titate determinata illius entis corrūpitur forma. Sꝫ nō accidit hoc cū cōſiderabim' diuiſionē in q̄to ſm ꝙ eſt q̄tū continuū. Et adiungit Cōmentator ꝙ Ariſto. adiunxit ſcḋe ꝓpoſitioni tertiā: ⁊ ē ꝙ oē quod quieſcit per quietē partis illius nālit': ipſum movet' ꝑ aliud ab ipſo. Declarata eſt illa ex hoc ſermone veritas ꝓpoſitionū quas fecit Ariſto. in declaratione huius q̄ſiti. ⁊ declaravit ꝙ oē motum in eo quod motū hꝫ motorē: poſtea ponit dubitatiōes: ſed nolo ponere eas hic: q2 in cōmēto magno quaſi ponit eaſdē. In media aūt ſua expoſitione dicit hec vba. Dico ꝙ omne quod movet' i loco non a re extrinſeca opꝫ ꝙ ſit motū ab aliquo motore in ipſo diuerſo a moto: mota enim que mouentur ab extrinſeco manifeſtū ē in eis ꝙ ipſa movet' a motore diuerſo a moto. Sꝫ illud i quo accidit difficultas in eo ſūt res que mouent' in loco non ab extrinſeco: ⁊ maxime corpora ſimplicia: ſicut terra ⁊ aqua ⁊ aer ⁊ ignis. Nā iſta pōt quis putare de eis q̄ movetur ex ſe: ⁊ ꝙ motor in eis eſt motū met. In animali autē vr' ex diſpoſitione ei' diuerſitas motori in ipſo a motore. nam manifeſtū ē ꝑ ſe qꝺ aīa ē motor i ipſo ⁊ corpus eſt motū: ⁊ ex quo privat' motu ei' ꝑ privationē anime. Et cū hoc ſit ita cū dicimus oē motū habere motorē indiget declaratione. ⁊ demonſtratio huius eſt: q2 motum per ſe quoddam eſt primum: ⁊ qꝺdam non primū. Et primū ē illud qꝺ nō movet': q2 ꝑs ei' movet' ꝑ ſe vel pōt moveri ſicut motus minoris partis terre ⁊ aque que ē illa que non pōt recipē formā aque magnitudo minor ipſa. nam hec magnitudo eſt determinata in corporibus nālibus: ⁊ nō ꝑmū ⁊ ē illud quod movet' totum: q2 pars eius movet' ꝑ ſe: ſicut motus aialis in loco ꝓꝑ motum caloris naturalis quiē in ipſo: ⁊ ſicut motus aque q̄ eſt maior minima ꝓꝑ motum minime. Et eſt manifeſtum qꝺ motū non primum movetur ab alio: ⁊ ipſū ē motū primū. Manifeſtū ē ḡ qꝺ ſi ſit aliquod movēs ſe ita qꝺ motum in ipſo ⁊ motor ſit una res met qꝺ opꝫ qꝺ ſit primū. ⁊ cum hoc ſit ita conſiderādum ē an ſit poſſibile vt ſit hic motū primū quod movet' a ſe: ⁊ quieſcit a ſe. Et dicamus oē quod movet' a ſe ipſum quieſcit a ſe: ⁊ illud qꝺ quieſcit a ſe non quieſcit per quietē alterius: ⁊ cū verificatū eſt nobis qꝺ omne quod movet' a ſe nō quieſcit ꝑ quietē alterius: manifeſtū eſt qꝺ ſequit' ſm oppoſitum contradictorij ſeu ſm contrapoſitionē qꝺ illud quod q̄eſcit ꝑ quietē alterius nō movet' a ſe: ⁊ illud quod nō movet' a ſe movet' ab alio. Concludit' ergo ex hoc qꝺ omne qꝺ quieſcit per quietē alterius ipſum movet' ab alio. Cū aūt hec ꝓpoſitio fuerit nobis verificata nos poſſum' declarare qꝺ omne quod movet' ꝑ ſe ⁊ ꝑmo movet' ab alio. Nā declaratū eſt in ſermone ꝑcedēti qꝺ oē mobile ē diuiſibile. Ponatur ergo aliquod motū primū qꝺ ſit .a.b.c. dico ꝙ .a.b. diuiditur de neceſſitate ex quo declaratū ē ꝙ omne mobile eſt diuiſibile. Diuidat' ergo in .c. ⁊ ſequit' de neceſſitate: q2 ipſum eſt ꝑmum cum ponim' partē ei' quieſcē. vt vbi gr̄a. partē .c.b. ⁊ hoc eſt poſſibile in quolꝫ moto ſm qꝺ ipſum ē motū qꝺ quieſcit .a.b. totū. naꝫ ſi .a.c.b. reſiduū movet' vel pōt moveri non eēt .a.c.b. ſꝫ ſcḋa totalitatē ꝑmū motū: ⁊ iam poſuim' ipſum primū. h igit'

eſt impoſſe

eſt impoſſibile. De neceſſitate ergo ſequitur ꝙ cum quie
ſcit e.b. qḋ eſt pars: ergo quieſcit a.c.b. qḋ eſt totum. Et cū
a.b.c. qeſcit per quietem partium eius ipſum de neceſſi-
tate qeſcit per quietē alterius. nō3 totū eſt aliud a pte. Et
iam declaratū eſt prius in ſermone vlī ꝙ oē qḋ qeſcit p qetē
alterius ab ipſo mouet̄ p motū alterius ab ipſo: ſeqtur ꝗ
ex h̄ de neceſſitate ꝙ motū a.b.c. pͫ ſ3 qḋ pͫ mouet̄ ab
alio: ꝛ cum declaratū ſit hoc de moto p̄: declaratū eſt ꝙ
oē motū abſolute mouetur ab alio: nā pͫ motum in loco
eſt illud de quo accidit dubitatio. Utrū aūt ē hic aliquod
pͫ motum faciliꝰ poſſumus puenire in cognitionē huius
ex his q̄ dicta ſunt: ꝛ iō tacuit de hoc Ariſto. ꝛ iā qdā p̄-
ter nos motus fuit de hoc in 8c. Si.n. nō eēt in aliqḋ mo
tum a ſe pͫ motū: eēnt in moto partes infinite in actu: qꝛ
ſeqtur ꝙ oēs ſint mouentes ꝛ mote ſimul: ꝛ cū ineſſe mo
ti pmi nihil aliud eſt q̄3 diuerſitas motoris in eē a moto:
nam ſi motor in re eēt ipſummet motū nō eēt hic motū
pͫ. Nam declaratū eſt ꝙ oē mobile eſt diuiſibile ad ſem
per diuiſibilia: ꝛ hoc met eſt cā ꝙ cū ponitur ps eius qe
ſcere ꝙ qeſcat totū: nam ſi ipſum eēt motum a ſe ꝛ qeſcit
pars eius poſſibile eēt in reliquo pars eius moueri ꝛ nō
qeſcere niſi per accñs ꝛ non qeſceret nālitr p quietē al-
terius: ꝛ ideo hec demōſtratio eſt de gñe demōſtrationū
a ſigno. nam in hoc declaratur prius per poſterius: ꝛ iam
accidit moltis hoībus in hac demōſtratione maxima diffi-
cultas: ita ꝙ nos ēt confuſi fuimus de hoc p aliquod tem
pus: ꝛ fuit difficile nobis intelligere profunditatē Ariſ.
in hoc: ꝛ cā huius fuit ꝙ nos non cogitabamus de condi
tione quā poſuit Ariſ. de moto poſito. Uel ꝙ motū poſi
tum eſt ꝙ ſit pͫ. Nam cū non ponitur hec conditio nō vi
ficatur demōſtratio. Et ex hoc accidit multis hoībus cū nō
intelligūt iſtā demonſtrationē ꝙ confuſi ſunt de Ariſto
tele: ita ꝙ Galenus ſcripſit ſuū tractatū famoſum. Auē
pace aūt qꝛ non cogitauit hanc cōditionē indagauit veri-
ficare hanc demōſtrationē ſine hac cōditione: ꝛ deductus
fuit in hoc procedere alia via a via Ariſtotelis: ꝛ putauit
ipſam eē viā Ariſtotelis: ꝛ hoc declarabitur tibi ex v̄bis
eius in libro ſuo in pͫ huius libri. Preterea non puenit
ad nos declaratio huiꝰ demōſtrationis ex verbis expoſi-
torum. Nā Themiſtius omiſit hoc a ſuo libro ꝛ ēt a libꝰ
Alexandri ſm traditionē que peruenit ad nos omiſſa de
claratione huius: poſtea peruenit ad nos Alexander in
hoc loco: ꝛ inuenimus dicta eius conuenire cum hoc qḋ
ſcripſimus de hoc ſermone longiore. ſed forte eſt magis
difficilis. Hec ſunt verba Auerrois. Tu ergo vides inten
tionem huius demōſtrationis: ꝛ in quibus fundatur: ꝛ ꝙ
eſt demonſtratio a poſteriori. Et ex hoc p3 error latinorū
expoſitorꝝ in hac demonſtratione. ipſi.n. diuo deuiant a
via Ari. ꝛ fecerūt demonſtrationē Ariſto. multum debi
lem ꝛ confuſam: ꝛ non ſolū hoc imo litigant cōtra Com
mentatorem dicētem hanc demonſtrationez eē a ſigno
ꝛ quidam arguūt cōtra Cōmētatorem. ꝛ qdam reſpon-
dent pro ipſo: ꝛ nullus eorꝝ intelligit eius intentionē. ꝛ h̄
faciliꝰ poteſt quis deprehēdere ex dictis eorū: ꝛ ex dictis
Cōmētatoris hic. ꝛ hec eſt intētio Cōmentatoris in com
mento. In pmo enim cōmento ponit intētionez vbi dicit.
In hoc tractatu incipit pſcrutari. Uū omne motū habeat
motorem: ꝛ in eodē cōmento vbi dicit ꝙ iſtud motū de
quo vult pſcrutari. ſ. ꝙ mouetur per ſe. Debet eē motū
ſm totum non ſm partem ꝛc. Et in cōmēto ſequēti vbi
dicit. Et neceſſe eſt eē hic prima mota: qꝛ corpora natu-
ralia non diuidūtur in infinitum in eo ꝙ ſunt corpora na
turalia ꝛc. Ibidē enim declarauit ꝙ ipſe intelligit p mo
tum ſm totū illud quod eſt primum. i. ꝙ minus ipſo nō
pōt moueri: ꝛ ideo eſt motū primū ſm totū: ꝛ ſi quieſcet
aliqua pars eius quieſcet totum. Illud autē quod moue
tur: ꝗ pars eius mouetur ꝛ mouentur cum ipſa relique
partes illius non eſt pmum motum ſm ꝙ intēdit hic de
primo moto. Et ideo dicit poſt hoc in hoc cōmēto 19 ꝙ h̄
ſcil3 ꝙ mouetur totum: qꝛ pars eius mouetur eſt cōpoſi
tum a motis moltis: ꝛ conſideratio hic eſt de moto vno
primo: ꝛ per hoc ſcietur in cōpoſito plus quā ex vno pri-
mo moto ſicut dicit poſtea in cōmento ſcḋo. Et cōſidera
tur in cōmento. 44. octaui. ꝛ etiam cōmento 43°: ꝛ etiā
cōmentum decimū ꝛ 21m huius: ꝛ cōmentū 22m quarti
celi. ꝛ etiam 31m octaui: ꝛ vide etiam cōmentū. 27. octa
ui. ꝛ 28. ꝛ 33m. ꝛ etiam cōmētū 91m ſexti libri. Intēdit
ergo hic Cōmentator per primum minimum naturale ī
qualibet ſpecie: ꝙ ſi mouetur: mouet̄ ſ3 totū: non qꝛ
pars eius mouetur vel poteſt moueri. vnde quia nos vi-
demus motum remanere ſm plures partes: ꝛ ſ3 condi
tionem neceſſario requiſitam ad ipſum moueri: id eſt ꝙ
ipſum remanet diuiſibile: ꝛ tamen non mouetur nec po-
teſt moueri: ſcimus de neceſſitate naturam motoris eē
aliam a natura moti. Sicut enim quia videmus animal
mortuum remanere ꝛ ipſum non moueri: ſcimus ꝙ aia
eſt motor, ꝛ ꝙ motor eſt alius a mobili: ita proponitur etiā
hic. neq3 obſtat modus declarationis tertie propoſitiōis
in ſua ſumma ꝛ in cōmento. quāuis eni3 videat̄ diuerſus
tamen cum conſiderabuntur ambe redeunt ad vnam in
tentionem: ꝛ vna declaratio perficit modum declaratio
nis alterius. Conſidera ergo quanta fuerit profunditas
Ariſtotelis philoſophorum omnium pricipis ꝛ ſui Cō
mentatoris Auerrois: qḋ etiam in his in quibus locuti
ſunt perfecte: ꝛ quāuis parum obſcure: fere omnes philo
ſophantes ſunt confuſi. Quid ergo erit de his de quibus
nihil locutus eſt: Ioānes aūt de Ian. multum debiliter ī
telligens circa hoc: ſic format hanc demōſtrationē. Sup-
ponit eni3 primo ꝙ omne qḋ mouetur eſt diuiſibile. ſecū
do nihil prohibet conditionalem ſeu propoſitionem hy
potheticam eē verā: licet eius antecedens eſt ſimplr im-
poſſibile: addens huic cum aliqua conditionalis ſeu hy-
pothetica eſt vera quātūcūq3 eius antecedens ſit impoſſi
bile: omne illud eſt falſum ex quo ſeqtur deſtructio ꝛ fal
ſificatio illius hypothetice. v̄bi gr̄a. Si diceremus ꝙ ali-
quod volatile eſt per ſe retentibile in aere: ex quo ſequere
tur iſtā eē falſam. Si aſinus volat aſinus h3 alas. 3c ꝙ
cum aliqua diſpoſitio debetur alicui ſubiecto per ſe pmo
neq3 oportet ea3 remouere ab ipſo ſi remouetur a quo
cūq3 alio. 4°. ꝙ ſi pars alicuiꝰ mobilis quieſceret: quod
cūq3 ſit illud ipſum totum non mouetur per ſe pmo. tūc
format rationem primo ſic. Omne illud qḋ quieſceret ſi
aliqḋ alterum quieſceret mouetur ab alio vel nō mouet̄
a ſeipſo p ſe ꝛ pmo. hec p3 ex 3° ſuppōne. Sed omne qḋ
mouetur quieſceret ſi quoddam aliud quieſceret: igit̄ ſe
quitur ꝙ nō mouetur per ſe ꝛ primo. hec p3 ex alijs ſup
poſitionibus premiſſis. ergo ꝛc. ¶ Item format eam ſic.
Si aliqḋ moueretur a ſeipſo per ſe ꝛ pmo: tunc non op3
ꝙ ſi pars eius quieſceret ꝛ ipſum quieſcere. i. nō moueri
per ſe ꝛ pmo: ſed hoc eſt falſu3. ergo ꝛ pͫ. falſitas cōñtis
eſt manifeſta ex ſuppoſitione 4°. ꝛ cōñtis manifeſta eſt ex
3°. ¶ Item format eam ſic. illud eſt falſum ꝛ impoſſe ex
quo ſequeretur deſtructio hypothetice vere ꝛ neceſſarie
hoc p3 ex 2° ſuppoſitione. Sed ſi aliquid moueretur a ſe.
primo ſequeretur ex hoc falſitas conditionalis: que ſim
pliciter eſt nēcia: ꝛ hoc p3 ex 3° ſuppoſitiōe. ergo. S3 tūc
ipſe dubitat ſic dicens. per illam rationem pbaretur non
ſolum ꝙ nihil mouetur a ſe pmo: ſ3 ꝙ nihil poteſt moue
ri primo arguēdo ſic. Illud qḋ quieſceret ſi aliquid illius
quieſceret, non mouetur per ſe ꝛ pmo: ſed oē qḋ mouet̄
quieſceret ſi qḋdā illius non moueret̄. ergo maior p3 ex
3° ſuppoſitiōe: ꝛ minor apparet. nā omne qḋ mouet̄ h3

parteſ:ſi pars geſceret totum geſceret.ergo ꝛc. Et item
per 3^am ſuppoſitionē ꝓbaretur ꝙ triāgulus non haberet
tres ꝛc.q2 hēre tres remouet a triāgulo ſi remoueat ab
alio.ſ.a figura:ſic riſibilitas non ineſt homini primo:q2
remouet ab hoīe ſi remoueret ab alio.ſ.ab animali. Ad
que reſpōdet ſic dicēs ꝙ hec 3^a ſuppoſitio ſic oꝫ itelligi.
Cum aliqua diſpoſitio ineſt alicui ſubiecto ꝓ non opꝫ eā
remoueri ab illo per remotionē ab alio cum iſtud aliud
ſit extraneum ꝛ diuerſum ab alio reſpectu illius diſpoſiti
onis vt homini reſpectu riſibilitatis eſt extraneus aſin⁹.
Et ideo ſi riſibilitas remouet ab aſino non ſeqtur eam
remoueri ab hoīe. Sed ſi illud aliud non ſit extraneum
ſubiecto reſpectu illius diſpōnis:tunc per remotionē ab
illo alio remouet a ſubiecto:ſicut pꝫ in exēplis .modo ꝺi
eo ꝙ moto abſolute non eſt extraneū hēre partes reſpe/
ctu huius ꝙ eſt moueri:imo hoc ē ei neccīum:ſꝫ ei qꝺ po
nitur per ſe ꝛ ꝑmo moueri a ſeipſo extraneum eſt omni/
no hēre parteſ:qꝺ ſic pꝫ.q2 ſi aliqd hēat partes moueat
ſeipm per ſe ꝛ ꝑmo:tunc quelibet pars ſeipſam mouebit
per ſe:ꝛ ſic vnū ꝛ idē ſimul ꝛ ſm idem erit mouēs ꝛ mo
tum ſm eūdem motū.ꝛ vlterius erit in actu ꝛ potentia
ſimul ꝛ ſꝫ idem ꝛ reſpectu eiuſdē. Unde manifeſtū eſt ꝙ
pars eſt ad extraneū ei qꝺ mouet per ſe ꝛ ꝑmo a ſeipſo ꝓ
pter qꝺ. Si aliqd moueret a ſeipſo:ꝛ ꝑmo nō deberet re
moueri ab eo per remotionē a parte:ſed vt dicebat pars
non eſt qd extraneum ab eo qꝺ mouet reſpectu hui⁹ qꝺ
eſt moueri:imo eſt ei neccīuꝫ ꝛ per ſe. Et ꝓpter hoc ſi mo
ueri poneret remoueri a parte huius qꝺ ꝑmo mouet be
ne ſeqretur illꝺ nō moueri ꝑmo:ꝛ ideo nō valet illa obie
ctio. Hec ſunt vba eius:ꝛ q̄ſi ſm hanc viā ꝓcedūt oēs la
tini:ſed certe ſi ſic intelligat non ſolū non erit demrātio:
imo erit error ꝛ ꝯfuſio vt bene intelligētes poſſunt vide
re ipſa etiā rōne data quā dat iſte homo q̄uis in ſe ſit
verum.ſ.ꝙ ſi illa ſuppoſitio 3^a ſit vera opꝫ eā ſic intellige
re. Nam ſtatim ſeqtur deſtructio multaꝝ rōnuꝫ poſitaꝝ
ab ipſo pro Ph̄o:ideo ſua dicta ſunt vana:ꝛ tu cōſidera/
tertiam ſuppoſitionē ſic intellectam ꝛ ſuā vltimā rōnez
non enim ſeqtur illam ꝯditionalē eſſe falſam. Et ad ꝓba
tionem per tertiam ſuppoſitionē dico vt ipſe dicit. Uerꝫ
eſt ſi ſit extraneum:ſed hoc non eſt ext̄neum:ꝓ⁹ etiā ſua ra
tio ꝛ 2^a peccat manifeſte:ꝛ nihil concludūt 3^a ſuppoſitio
ne ſic intellecta. ¶ Preterea. Ph̄s arguit ꝯtra Pla.dicētē
naturā motoris non diſtigui a nā moti. Et commē.dicit
ꝙ hoc apparet dubiū in eīntis:modo demōſtratio Phi
ſic intellecta nō eſt ꝯtra Pla.nec declarat illud qꝺ eſt du
bium in eīntis:hoc aūt qꝺ iſte dicit quaſi rūdeo ꝙ ei qꝺ
ponit moueri ꝑ ſe ꝛ ꝑ a ſeipſo extraneū eſt ꝛc. falſum ē.
Mobile.n.ſꝫ ꝙ mobile hꝫ ptes. ¶ Preterea illꝺ qꝺ cō
petit alicui rōne gn̄is ſeu magis cōis:nō pōt remoueri ab
illo ratione oīe ſeu minus cōis:modo hēre partes cōpe
tit mobili i eo qꝺ mobile:ergo a nullo mobili poteſt h
remoueri ſiue eſſe extraneum. q̄uis enim forte nō hꝫ par
tes ratione qua mouet a ſe ꝑmo:ſi eſſet aliqd tale tamen
habet etiam partes rōne qua motū eſt:ꝛ ideo nō eſt ei ex
traneū:ꝛ hoc ſufficit. ¶ Preterea nō ē ꝑ ſe notū vel ſaltē
per iſtam demrātionē Phi hic ꝙ ſit ext̄neū illi qꝺ mouet
per ſe ꝑmo habere partes. Illud autē qꝺ dicit ꝙ ſeqret
ꝙ idē ſimul erit mouēs ꝛ motū ꝛc. nō eſt ad ꝓpoſitū ſuū
ſiue eniꝫ ponat hoc ꝑmo ſiue nō ratio Phi in.8. ꝓbat eē
impoſſibile ꝙ motor ꝛ motū ſit vna nā oīno:nō ergo q2
ꝑmo ¶ Preterea ſꝫ iſtū hec demōſtratio nō ꝓbat aliqd
de partib⁹ eīntialib⁹ ſed de quātitatiuis.in.8.autē de eſ/
ſentialibus non de q̄titatiuis. Ueritas tamen ē ꝙ hic ꝓ
bat illud idē vno modo:ꝛ in.8.alio mō:ꝛ magis cōplete
vt dicit expſſe Cōmē.in multis locis:ꝛ maxime 33^c 8^i.ꝛ
vigeſimo quīto q̄rti celi:ꝛ ex hac demonſtratione pꝫ ꝙ nī
hil mouet ſe ꝑmo:ita ꝙ eadē natura oīno vera ſit mouēs
ſe ꝛ mota a ſe. Nota ꝙ ſi vltimum motū mouetur oīa q̄
ſunt ſupra ipſum in mobilibus ſic ordinatis mouētur vel
mouebātur quando incepit iſte motus illoꝝ:ꝛ ideo ſi ꝑ/
muꝫ deſinit moueri:nō opꝫ omnia alia deſinere a motu:
q2 iam ꝑmum forte deducit aliis mobilibus virtutē ſeu
aliquam impreſſionē ꝑ quam moueri poſſunt ſm illum
motū quē inceperūt per aliqꝺ tēpus. vnde neceſſe eſt pri/
mum motū ex ſe incipere motum:non tn̄ opꝫ ꝙ cū ipſū
quieſcit ab illo motu incepto ꝙ ſtatim oīa quieſcant:ꝛ ꝑ
hec ſoluūtur difficultates modernoꝝ non bn̄ intelligen/
tium verba Cōmē.in reſponſione cōtra Gal. de corde in
hoc 7^c in cōmēto 5^c vbi dicit.ſ.vt ſit vn⁹ moti numero.
Nota ꝙ videtur ex ſequētibus ꝙ ſufficit motum eē vnū
ſm continuationem vel contiguationē.ꝛ cōſidera. ¶ In
cōmento.9.verſus finē vbi dicit:id eſt ꝙ omnis motor
ꝛ motum inter que nō eſt mediū ſunt cōmunis.ſ. in hoc
ꝙ locus eorum eſt vnus ꝛ ſi primus motor ꝛc. Uult dice
re ꝙ hoc eſt cōmune cuilibet motori ꝛ moto inter q̄ non
eſt medium ꝙ locus eoꝝ eſt vnus. Sed ſi motor ſit ſepa/
ratus a materia attribuitur loco corporis moti ab ipſo:
nam ipſe nō eſt in loco niſi q2 motū in ipſo eſt in loco:ꝛ naꝫ
ipſe nō eſt forma in corpore q̄uis ſit cū corpore:ꝛ iō non
attribuitur loco niſi ꝓpter motuꝫ:ſed ſi motor non ē ſe
paratus tūc motor ꝛ motum ab ipſo imediate ſunt in lo
co:q2 ſunt ſimul in vno loco:ꝛ illa q̄ ſunt i vno loco ſic:ꝛ
cōpoſitū ex materia ꝛ forma dicit de eis ꝙ ſunt i vno lo
co ſicut dixi. ¶ In textu cōmēti decimi vbi dicit. Cū mo
tus attrahētis cum ſingularis eſt ſit velocior. Circa hoc
vide textū nouū in hac parte:ꝛ vide cōmētū vbi ſoluit ſe
cundam durationē:ꝛ in fine cōmēti.in eodē textu parum
ante vbi dicit.ꝛ latio ꝛ inuolutio. Per inuolutionē intel
ligit circulationē. ¶ In cōmen. huius textus vbi dicit ꝛ
ſylꝰ talis eſt oīs motor in loco eſt ꝛc.ſ.naꝫ circulatio vt
dictū eſt reducitur ſiue cōponitur ex his. De latione eſſe
dictū eſt q2 reducitur ad tres ſpēs iam dictas. ¶ Itē in
eodē cōmento vbi dicit. Sꝫ queritur quomō eijciens ꝛc.
De hoc vide cōmentum 28^m tertij celi. Illic eniꝫ ponit i
hoc duos modos. ¶ Item in eodē cōmēto vbi dicit. Ad
hoc aūt quod q̄ritur quoniam plura trahētia videnť ꝛc.
¶ Nota ꝙ in ſua ſumma ponit hec verba:poſtq̄ʒ poſuit
ibidem quaſdaꝫ difficultates dicit reſpōdēdo. Dicimus
ꝙ ꝑncipium illius qꝺ poſitum eſt hic eſt ꝙ motor cū fue
rit corpore⁹ nō mouet niſi cū mouetur:ꝛ hoc videtur ꝑ
ſe eſſe manifeſtū. Sed dubitatur de hoc de lapide attra/
hēte ferrū ꝛ reliqua corpora que mouēt ꝛ non mouent:ꝛ
ſꝫ hec dubitatio ſoluit.nā iſta corpora mouent alio mō
a modo ſm queꝫ ſequitur per ipſum ꝙ mouetur corp⁹
cum mouet.nā ipſe.ſ.lapis attrahens ꝛ ſimilia eius mo
uent ſm finē ſicut mouet ſuperficies aque ſeu circulatio
eius terrā. Illa autē mouēt ſm efficiēs.ꝛ ideo opꝫ de ne
ceſſitate vt moueant:ꝛ vl'r ferrum in hoc motu mouet
ex ſe:ꝛ nō eſt ita de moto ꝑ aliud corpus extrinſecū cum
mouet ipſum.nā ipſum mouet ipſum ad aliquē finē:ꝛ il
lud qꝺ videt de lapide attrahēte:ꝛ etiā de Ambra ſeu de ca
phira ꝛ ſimilia iſtoꝝ qꝺ ipſa mouēt attracta ad ipſa me
diante aere per aliquā ſpēm mutationis:ꝛ cuꝫ ꝑuenit ad
attractum formam per illud qꝺ ē in ſua natura recipere
ipſam mouetur ex ſe ad ipſam:ꝛ ſignum huius eſt illud
qꝺ videtur in lapide caphira:naꝫ ipſe nō attrahit paleaꝫ
donec fricetur ꝛ calefiat:ꝛ ipſe non attrahit niſi ad diſtā/
tiam determinatam ꝛ magnitudinē determinataꝫ attra/
hentis ꝛ attracti.ꝛ qꝺ maius videtur qꝺ ſit in hac diſpo
ſitione ꝑ ignē.ꝛ videt ꝙ qꝺlibet iſtoꝝ attrahit ꝑ naturā
ignis que eſt in ipſo cum habitudine que eſt inter ipſum
ꝛ attractum ad ipſum.ꝫ nō ē mirum ſi mouetur res que
ſe habet

ſe hȝ per modū mãe ad rē que ſe hȝ per modū forme. nã ignis q̄ſi mouet̄ ad mãm ſibi ꝯuenięteȝ ⁊ e ꝯ̃rio ſue nãe: ſicut accidit in flãma ⁊ in lycinio cum poſitū eſt in lucer na directe: ita ꝙ perueniat fumus deſcēdēs ab ipſo ad lu cernam. Tu enim vides ignē moueri inferius ſup illū fu mum ad lyciniū. Circa hoc vltimū dctm̄ Cōmen. nota qͦ ipſemet Cōmētator in ſua ſūma in iiͤ meteororū dicit ꝙ illud qͦ apparet eē magis verum eſt ꝙ iſte motus nō eſt vnus. i. ꝙ mobile nō eſt vnū. Sed eſt ꝯtinus gñō per par tem poſt partē in illo fumo: ⁊ nō eſt motus verus ⁊ hoc aſſerit oino in ſua media expōne in eodem libro. ſ. meteo rorū: ⁊ ſine dubio hec eſt intētio Phi ibidem: Cuȝ hoc ta men videt̄ ſtare cauſa ſeu res q̄ȝ hic ponit Cōmentator: q: vna pars illius fumi inferior eſt altera. Uel forte locu tus eſt ſm apparētiam. Tñ i ſua dicta ſūma meteororū ipſe de hoc aliq̄lr dubitabat. ¶ Iteȝ in eodē vbi dicit nu trimētū arbor motū ꝙ de arborib⁹ videt̄ hoc magis ſeu de plantis: in eis enim nō ſunt fila ſeu fili attrahētes: ⁊ iō opȝ dicere ꝙ nutrimētum mouet̄ ad mēbra ſicut ferruȝ ad magnitudinē. ¶ In cōmē. 11. vbi dicit. Ergo dēſum ⁊ rarum ſunt de q̄litate ⁊c. Circa hoc vide ſuā ſummā li bri de aīa. cap̄ de tactu. ¶ Itē in cōmēto 12. vbi dicit. Et cuȝ accidit aīatis alterari ſine ſenſibus. i. q̄ñ dormiunt ma xime ꝓfunde. ¶ In cōmento. 13. in fine cōmēti vbi dicit ſine motor fuerit primus. i. tñ ſi non eſt niſi vnus motor.

¶ In cōmento. 15. circa hoc qͦ dicit: ita vt mihi videtur eſt intelligēdus iſte locus. Dēſitas. n. ⁊c. Circa hoc vide Cōmētū. 85. q̄rti. ⁊ nulla eſt ꝯ̃dictio: ibidē eñi loq̄tur de raro ⁊ dēſo: hic aūt de raritate ⁊ dēſitate. nam ibidē dicit ꝙ denſum qͦ fit ex raro eſt illud qͦ hȝ quãtitatē minorē ſeu extēſionem: ⁊ rarū oppoſito modo: hic aūt diffiniuit raritatē ꝙ eſt trãſmutatio ad maiorē quãtitatē. Uel dica mus ꝙ rarū ⁊ denſum ſunt aliquo modo in q̄litate: ⁊ ali quo modo in q̄ȝtitate: ⁊ aliquo modo in pōne. Sed circa trãſitionem primam eſt difficultas. naȝ ſi raritas eſt q̄litas: rarū eſſet de p̄ntō qualitatis: ⁊ ꝯſiderat de hoc. nã q̄ȝuis raritas ſit q̄litas non eſt remotū ꝙ rarū ſm ꝙ ipm̄ ē ma ior quãtitas vel extēſio ſit de p̄ntō quãtitatis. ⁊ ꝯſidera i fine cōmenti ſequentis hoc. ¶ In cōmento. 20. vbi dicit Ut ferrum p̄paratur ad terſitudinē ad recipiēdum luceȝ ⁊ alios colores ⁊c. Nota ꝙ videt̄ ꝙ hec ſit opinio The miſtij ⁊ Theophraſti de itellectis: ⁊ vide i 3° de anima. ⁊ forte ſi recte intelligatur erit cōueniēs pōni Auerrois. ſ. ſi intelligatur ꝙ nō eſt ibidē in intellectu mutatio que eſt motus: ⁊ conſidera v̄ſus finem cōmenti. Uidetur eñi ꝙ opinio ſua hic eſt ꝙ intellecta non fiūt in intellectu ſm ꝙ fiunt res que non fuerūt: ſed ꝓducūtur in intellectu: ſicut ſit relatio in colūna ſine motu colūne: ſed per motū hoīs qui mouetur: ⁊ ſilr̄ fiunt intellecta in intellectu cū inſunt nobis forme imaginate eo modo quo decl̄atum eſt in 3° de anima. abſq̄ȝ motu in intellectu. ¶ Item in eodem cō mento vbi dicit. Statim ſit in nobis ſp̄es v̄lis abſq̄ȝ eo ꝙ in ipſa fiat trãſmutatio. i. trãſmutatio que eſt motus: ⁊ ſi ſic intelligeretur hoc: eſſet hec poſitio vera: ⁊ ſi nō: ꝯ eſt ſȝ opinionē Themiſtij. ¶ In eodē cōmento v̄ſus finez vbi dicit. ſed queritur hic quare tacuit ⁊c. In fine ſui ſmōis de his dicit: ⁊ forte ⁊c. i. ⁊ videtur ꝙ ſilis ſit diſpoſitio i potētijs nãlibus. i. q: ipſe ſequitur ꝯplōnes. ⁊ ꝯplōnes ſequūtur trãſmutationē paſſibilem: ita ꝙ in eis eſt altera tio: ita in potētijs non eſt motus. ¶ Item in eodē vbi di cit. Tunc dignior erit vt non ſit alterata. i. alteratio ⁊ eſt p̄ma qͦ. Et idē intelleris de alterata ⁊ alteratione. ¶ Itē in eodem cōmento vbi dicit. non ꝙ hec ſit opinio eius. i. ꝙ non eſt opinio ſua ꝙ non ſit alteratio in intellectu: imo eſt intelligēdo alterationē non ꝓprie: ſed ꝑfectiuam q: intellectiones vere ſiūt. ¶ In cōmēto. 26. in fine vbi di cit. Id eſt qͦ accipit̄ in definitione dupli ⁊c. Nota ꝙ ta men eq̄litas dī de q̄ȝtitate ꝯtinua ⁊ diſcreta equoce nō ſȝ prius ⁊ poſterius: ⁊ ꝯſidera in cōmento. 34. p̄imi poſte. ⁊. 38. ¶ In cōmē. 27. i fine vbi dicit. Et h̄ nomē ꝯiūctio quo vtitur in rei veritate eſt ꝯtinuatio. Uult dicere h̄. ſed nō ſemp vt pȝ cōmēto. 21. ⁊. 24. Ui: ⁊ ēt textū. 24. ¶ In cōmento. 28. vbi dicit: ⁊ ſic eq̄lis hēbit eādem rōnē i nu meris ⁊c. i. cuius ꝯ̃rium decl̄atum eſt. ipſe enim declauit hoc in multis cōmentis p̄mi poſteriorum cōmento. 74. ⁊. 38. ¶ In cōmēto. 29. vbi dicit. neċe eſt vt vnius trãſ mutati trãſmutatum ſit vnū ⁊c. Circa hoc vide in 2° po ſteriorum cōmēto. 94. ⁊. 21. ⁊ ex hoc pȝ ꝙ forma generi ca vera differt a forma ſpecifica non ſm rōnē. tm̄. ¶ Iteȝ in eodem cōmento i fine vbi dicit: ⁊ geometer decipitur in hoc ⁊c. Uult dicere ꝙ Geometer errat in hoc. i. ꝙ ipſe putat ꝙ linea recta eſt eq̄lis circulari: q: linea vel magni tudo recta poteſt fieri circularis vel per nãȝ vel per artē hoc aūt non eſt neċium. naȝ q̄ȝuis linea recta poſſibile ē ipſam fieri circularē: tamē linea recta ipſa exiſtente recta ⁊ hñte modum recte impoſſe eſt ipſam eē eq̄lem circulari ipſa remanēte circl̄ari: ⁊ ſi ſint de linee recte eq̄les ⁊ vna earuȝ poſtea ſit circularis: q̄ȝuis ſcitur mēſura circularis per rectam: non tñ mēſurat̄ circularis per rectaȝ: ⁊ q̄ñ cūq̄ȝ ſit circularis non mēſuratur per rectaȝ vt hec circu laris ⁊ hec recta: q: in hoc caſu recta mēſuratur cui acci dit fieri circularis: non enim ſcitur mēſura circularis vt circularis: ſed vt circularis fuit recta. Et per hoc ſoluit̄ dubiū Burlei. In ſua aūt ſūma i hoc loco ſic dicit. Neq̄ȝ motus rectus neq̄ȝ circularis dr̄ de eis velocius ⁊ tardi⁹ ſm vnū modum ſeu intētionem. Si. n. hoc eēt ita motus rectus eēt eq̄lis motui circulari: ⁊ ſi hoc eēt ita eēt linea recta eq̄lis linee circulari: ⁊ nō eſt ita. nam linea recta nō applicatur ſeu ꝯiūgit̄ vel ꝯtinuat̄ eq̄liter ſup lineam cir cularē neq̄ȝ partes ei⁹ ſup partes eius: eq̄litas enim inue nitur in motu ꝓpter magnitudinē. Qꝫ autē dicūt geome tre ꝙ circulus eſt eq̄lis q̄drato talis: ⁊ ꝙ linea recta eſt eq̄ lis linee circulari: hoc dicūt ꝓpter ꝯtinētiam. vbi gr̄a. Il lud qͦ ꝯtinet iſte circulus ⁊ linea eſt eq̄le ei qͦ cōtinet q̄ dratum. ¶ In cōmēto. 30. vbi dicit. Dīa aūt tranſlatio nis ⁊c. Nota ꝙ hec ꝓpō poteſt ampliari. ſ. ꝙ dīa alicui⁹ ſpeciei dȝ eē de natura gñis in quo eſt illa ſp̄es. ¶ In cō mēto. 32. in fine vbi dicit. Et ſi in gñe ⁊c. Nota ꝙ nunc ſic itelligo hoc. Si calefactū in eo qͦ calefit differt ſp̄e ab illo qͦ frigeſit motus calefactionis. ſ. motus ad caliditatē differt ſp̄e a motu frigiditatis ⁊ ſilr̄ in gñe. ¶ In cōmen to. 35. circa illam ꝓpōnē: ꝙ ois motor qui mouet aliqͦ motum per aliqͦ ſpatiū ⁊c. Nota ꝙ intelligo hãc eē ve raȝ cū corpori mouēti ſeu motori ineſt poᵃ mouē duplū illius mēſure in illo tp̄e: ⁊ ſi nō inon. ⁊ ꝯſidera in cōmēto 72. 4ᵗ. Ibideȝ. n. videt̄ ꝙ h̄ ſit verꝫ ſimplr̄. Erit ḡ verꝫ cū non erit reſiſtētia ad motū ⁊ ad velocitatē: niſi ꝓpter me dium vel forte reſiſtētia eſt aggregatū ex medio ⁊ ex mo to ⁊ corpore mouēte. i. reſiſtētia aggregata ex his oibus. Et tūc ſi poᵃ motiua duplr̄ ꝑuenit illa res in illo met tp̄e ad duplū illius ſpatij: ⁊ ſilr̄ ēt cum diuiſerimus motū ſm iſtū modū. Et forte ēt itelligit̄ ſic. nã cū pᵃ terre (v̄bi gr̄a) mouet̄ inferius: ⁊ mouet aerē duplū eius mouebit illuȝ aerē in medietate tp̄is: ⁊ ſilr̄ dupluȝ illius aeris in equali tp̄e: nam in motu elemꝫ nulla eſt reſiſtētia niſi ꝓpter me dium vt decl̄atum eſt in 4°. Cū igit̄ duplicet̄ motor mo uebit illam rē in illo tp̄e per duplū ſpatiū. Et ſm iſtū mo dū ē ēt cū diuiſerimus motū ⁊ remāſit motor ſicut fuit ⁊ de hoc bñ ꝯſidera. ¶ In eodē cōmento vbi dicit: lȝ nō ſit ꝓportio inter potētias motiuas ⁊ mobilia. i. vno mo do: vt dictum eſt ſupra: ⁊ vide cauſas ſucceſſionis in mo tu. ſ. quare non eſt ēt in inſtanti in 4° lib° cōmento. 72.

tes eterna ⁊ inuariabilis. noluí tamē formare has rōnes
⁊ declarare eas ꝑ multas cauſas: ⁊ maxime q꞉ tu potes
ex te maiora intelligere: ⁊ quia de his dixi aliquid alibi.
¶ In cōmēto. 17. vbi dicit. Unum autē dicitur mouē ſe:
⁊ vtrūq; in rei veritate vt poſt declarabitur indiget motore
extrinſeco. Circa hoc vide Cōmētū. 29. ⁊. 20. 32. ⁊. 37.
51. 63. ¶ In cōmēto. 22. circa finē cōmēti vbi dicit. ⁊ q
negat nām negat nālia. Supple ⁊ qui negat naturalia ne
gat ſubim ſcie nālis. nota vlterius ꝙ ex iſto loco pōt qͥs
accipe rōnē ꝙ artifex nullo mō pōt ꝓbare ſuum ſubim.
¶ In eodē cōmēto añ hoc vbi dicit. Qui omnia entia mo
uētur. i. corporea. ¶ In cōmēto. 23. vbi dicit. ꝓpter hoc
diuidatur ⁊ alteratio in infinitum. ſ. inq̄tum fit ab alte/
rante. Nota ꝙ videt̄ intelligē hic ꝑ alteratioñ qualitatē
fluētem non fluxum. Et verum eſt ꝙ non quādocūq; al/
terans alterat eſt alteratio in actu: ⁊ eſt poſſibile ꝙ vnum
alterās contrarium fit ſtatim poſt aliud. In eodem loco
parum poſt vbi dicit: ⁊ ſi nō tunc ante transmutationem
eſſet tranſmutatio. i. in actu. ⁊ poſt hoc dicit: ⁊ non inue/
nit̄ tranſmutatio noua omnino. i. ex quo ſm̄ hoc ꝓcedūt
infinite. Sequit̄ in cōmēto: ⁊ extimat ꝙ totum hoc: hic
Cōmē. ponit dubitatioñ ⁊ ſoluit: ⁊ vide Cōmētum. 74.
Poſtq̄ȝ autē conſideraui hec omnia que dicit Cōmē. de
hoc mā: ⁊ cōſiderādo hās rōnes Cōmē. hic ⁊ ſuam inten-
tionē complete videt̄ mihi ſine dubio ſm̄ Cōmē. ꝙ aliq̄-
pars qualitatis ꝓducit̄ tota in inſtāti vno ⁊ eſt pars q̄ po/
teſt eſſe in actu: ⁊ eſt ꝑma pars q̄ primo ꝓducit̄: ⁊ ideo di
cit Cōmē. ꝙ alterās eſt apud rē in cuius natura eſt alte/
rari: ⁊ non fit ſtatim alteratio in actu: ſed indiget aliquo
tp̄e donec fiat alteratio in actu. i. aliqua qualitate in actu.
Illa tamen qualitas in actu que eſt minima q̄ pōt eſſe in
actu aduenit tota in inſtāti: ⁊ in illo tp̄e eſt alteratio in po
tētia ꝓpinqua. Et alterans agit tunc aliquo modo: quia
nō pōt produci illa q̄litas minima niſi eēt illa mora ⁊ tan
ta actio. ⁊ hoc eſt valde rōnabile ⁊ cōforme ⁊ nō in actu:
q꞉ adhuc nullam qualitatē introduxit: ſed tamē poſſum
dicē ꝙ tunc illud mobile hēt aliq̄d aliq̄ modo de termino
ad quē. ſed melius eſt dicē ꝙ nō hēt q꞉ nec hēt de termi/
no ad quē in actu complete nec in cōplete: ſed duȝ mobi
le hēt aliq̄d de motu: accipiēdo motum pro forma fluente.
tunc hēt partē ſub termino ad quē ⁊ etiam ⁊ hoc ſufficit
phȝ. in 6° ſed añ hoc hēt eſſe in pōa valde propinq̄: ⁊ dum
tamē mouet̄ accipiēdo motuȝ nō pro forma fluēte: ⁊ tūc
agit aliquo modo vt dictum eſt. hoc eſt quod dicit Com
mē. cōmē. 74. ↄtra antiq̄s: ⁊ iō non ſequit̄ ꝙ ſit poſſibile
ꝙ nō ſit q̄es inter duos motus ↄ̄rios in q̄litate: nā h̄ qḋ
dicūt ꝙ poſſibile eſt accidē ꝙ ſit hic in illo inſtanti agens
ↄ̄rium: ⁊ ḡ tunc accipit agē ſtatim ſine q̄ete nō eſt verum.
nam nō icipit ſtatim agē contrarium in actu ſeu nō itro-
ducit ſtāti ↄ̄rium in actu: ⁊ etiā nō ſequit̄ ꝙ det̄ pꝛimum
inſtās mot⁹ ſicut declarat Cōmē. h꞉ nam motus in eo ꝙ
mot⁹ ⁊ cōtinu⁹ nō dat̄ ei ꝑmū inſtās. Cōtinui enim nō eſt
ꝑma pars: ⁊ ꝓter hoc ſunt alie rōnes que poſite ſunt i 6°
Sed res que aduenit ꝑ motuȝ dat̄ ei primū aliq̄ modo.
Et forte etiā mot⁹ cū conſiderat̄ ſm̄ ꝙ eſt de ꝑdicamento
qualitatꝫ vel q̄ātitatis datur ei ꝑmū inſtās: ⁊ eſt in actu
aliq̄ modo nō perfecte: ſicut dicit. Cum autē conſiderat̄
ſm̄ qḋ eſt de ꝑdicamēto paſſiōis: ⁊ cōtinuus non hēt pꝛi
mum: ⁊ non eſt ibidē primū in actu: ⁊ etiam motus loca
lis ſm̄ qḋ eſt corpus: ⁊ cōtinuū. i. magnitudo ſup̄ quam
vel circa quā fit motus non datur ei ꝑmuȝ actu: nec̄ cor
pori illi ſm̄ qḋ eſt cōtinuū. Sed motus localis cum con
ſiderabit̄ ſm̄ ꝙ eſt in actu hēt aliquā ꝑmaȝ partē. i. cum
pertrāſiuit totā illaȝ partē ſimul in actu. Sed in pōa non
hēt ꝑmū. nā inſtās in quo pertranſit in pōa medium hu/
ius eſt ante inſtās in quo ꝑtranſit totam illam parteȝ: in

ſtans tñ inuenit̄ in pōa: ⁊ conſidera hēc in commento. 68
⁊ etiaȝ in ſexto libro cōmēto. 99. Et ex hoc poſſunt ſolui
multe dubitationes. ¶ Itē in eodē cōmēto verſus finem
vbi dicit. Terminus enim entis in actu. i. nālis. ¶ In cō/
mēto. 24. vbi dicit. Aut quia in alijs motibus inuenitur
ḡnatio ⁊ corruptio. i. ſm̄ q̄d. ¶ In cōmē. 27. vbi dic̄ de
ignorantia quorundā expoſitorū. Vide cōmētum ꝑmuȝ
7. ¶ In eodem cōmento vbi dicit. Neceſſe eſt vt motus
eius a ſua aīa ſit nāliter. ſ. etiaȝ ad ſuperius. ¶ In eodem
cōmēto parum poſt vbi dicit Si igit̄ contingit ꝙ anima
mouet corpus ſm̄ motum elementi dominantis in ipſo:
tūc motus corporis ab aīa erit nāliter. i. ſm̄ ꝙ eſt corp⁹.
¶ In eodē cōmēto parū poſt vbi dicit. Tunc mot⁹ corpo/
ris ab aīa erit nō naturalis. i. ſm̄ ꝙ eſt corpus miſtuȝ ha/
bēs multū de terra. Sed eſt hñ naturalis ſm̄ ꝙ eſt aīal:
ſeu corpus animale ſm̄ ꝙ eſt tale. ſ. animalis. ¶ In cō/
mēto. 28. vbi dicit. Nullus eni dubitat ꝙ animal mouet̄
ab aīa ⁊c. i. q꞉ nos videmus in morte animalis qḋ rema/
net corpus: ipſuȝ non mouet̄. ¶ Itē in eodē cōmēto. vbi
dicit. Sicut in rebus artificialib⁹ que mouent̄ per ꝑnci/
pium in eis. Si lr̄a non eſt corrupta ſic intelligit̄. i. q̄ mo
uent̄ per ꝑncipium in eis. nō ꝑmo: ſed per accidēs. Et vi
de cōmētū 3[m]. 2. ¶ In cōmēto. 29. vbi dicit. Et nō poſ/
ſumus etiā dicē in eis q̄ mouent̄ a ꝑncipio in eis additor
⁊ ꝙ mouet̄ ex eis abſq; eo qḋ indigeat cauſa extrinſeca.
Nota ꝙ videt̄ ꝙ hec cauſa extrinſeca eſt medium: vt pa
tet. 4. huius. ⁊ in libro celi: ⁊ etiā indigent motore extrin
ſeco: vt poſt apparebit: ⁊ vide in fine cōmēti. 27. In ꝑnci/
pio enim dum ḡnant̄ ⁊ tunc mouent̄ in ſuis locis natura
libus ḡnante mediāte forma: vt pȝ per Commē. 3° celi.
Cum autē retinent̄ a prohibēte. Et poſtea mouent̄ ꝑ re
mouētē prohibēs qḋ eſt extrinſecum. ⁊ etiā a ſua forma.
Et vide Cōmētū. 32. ¶ Itē eodē cōmen. paruȝ poſt vbi
dicit. Sicut dicimus in eis q̄ mouent̄ ex ſe ⁊c. Circa hoc
nota ꝙ alio mō habēs animā indiget motore extrinſeco:
⁊ aliter nō hñs aīam: vt pȝ cōmento. 20. Uerū eſt etiā ꝙ
aīal ad ſui ꝓductionē indiget motore extrinſeco vt patȝ.
Et vide etiā Cōmētum. 51. Sed tamē nota ꝙ aīal cū ge
nerat̄: nō ſtatim mouet̄ motu ſuo ꝓprio ſicut cōtingit in
eliſ. Qū ḡnans elis ſm̄ ꝙ dat eis de forma: dat eis etiam
omnia accidentia cōtingētia forme: quorum vnū eſt mo/
tus in loco: ⁊ ideo cū forma fuerit completa in eo cōple-
bit̄ vbi ſuum debitū ⁊ alia accidētia niſi aliq̄d ipediat vt
dic̄ Cōmēta. cōmē. 32. ⁊ maxime q꞉ ſm̄ ipſuȝ forme eo
rū ꝓhibilit̄ acq̄runt̄: ⁊ ideo ſicut partim hēt de forma ita
⁊ de motu cōueniēte illi forme. cuȝ autē completa eſt for
ma complet̄ ⁊ motus niſi aliq̄d impediat: ⁊ ideo Phs ⁊
Cōmē. in hoc. 8. multoties dicūt elia moueri ab extrinſe
co: nō aūt ſic eſt in aīali q꞉ q̄uis ab aīa ſequant̄ opatio
nes ſeu a ḡnante mediāte aīa: nō tñ ſtatim cum introdu
cit̄ aīa animal pōt moueri ſm̄ motum propriū aīalis: i nā
aīal ⁊ maxime ꝑfectum req̄rit organiȝationes ⁊ comple
mētum mēbrorum: ⁊ reliqua que ſunt nec̄ia ad motum
eius: ⁊ ideo aīal nō dī moueri ab extriſeco eo mō quo dī
elemētū. Preterea elm̄tū ſemꝑ mouet̄ ab extriſeco vt di/
ctū ē: niſi ſit ꝓhibēs ipediēs: ⁊ oēs rōnes q̄s Phs fecit iñ
8° ad ꝓbanduȝ grauia ⁊ leuia moueri ab extrinſeco nihil
aliud ꝓbant niſi hoc: ⁊ nō tamen negat Ariſto. nec̄ Com/
mētator ꝙ elemēta nō mouent̄ a ſua forma: ⁊ hoc ē ma
nifeſtum in doctrina Phi ⁊ ſui Commentatoris: ⁊ hoc ē
quod dicit Cōmētator in cōmēto trigeſimo ſecundo in fi
ne vbi dicit. Declaratum eſt igit̄ ꝙ nullum corporū ſim/
plicium nāliū: ſ. terre ignis ⁊ ceterorū moueret ſe pro/
pter hoc ꝙ in eo ē pꝛicipiuȝ quo moueat ſe: ⁊ hoc eſſen/
tialr̄ ⁊ non accidentalr̄. Sed in eo eſt eſſentialiter princi/
pium receptionis vt moueatur ab extrinſeco non princi/

pium actionis niſi per accidens. Et vult dicere cum dicit ⁊ hoc eſſentialiter. i. a potentia eſſentiali vt dictum eſt ſupra in hoc commento. Sed bene a potentia accidentali: non tamen illud principium per accidens mouet: imo per ſe q̄uis graue nō ſit p ſe motum. Cū ẜ dixit dicit nō principium actionis niſi p accñs. i. a potentia accñtali: negat igitur Phs ⁊ Cōmē. corpora ſimplicia moueri ſe a potētia eſſentiali. qḋ manifeſtum eſt: negāt etiam hec corpa moueri ex ſe cum nō diuidant in motorē ⁊ motū vt dicit Cōmē. cōmēto. 32. Dicunt etiā ipſa moueri ab extrīſeco ad loca propria eo modo quo dictum eſt: nullo tamē modo ipſi negant eum ipſa generant in locis nō proprijs: ⁊ retinent ibidē a ꝓhibēte, ⁊ poſtea remouet ꝓhibēs ꝙ forma eorum ſit motor: neqꝫ etiam dicunt ꝙ mouētur a generante extrinſeco: ⁊ ꝙ nō mouētur ab ipſo mediāte forma quā generans dat. Sꝫ ad maiorē declarationē iſtorū notandum eſt illud qḋ dicit Cōmē in 3° celi. cōmēto. 28 vbi dicit. ⁊ videtur etiam ipſum eſſe neceſſariū in eē motus naturalis modo proprio. Et in hoc eſt difficultas. declaratum eſt enim de elementis ꝙ non nominant interea q̄ mouētur per ſe in loco niſi a generāte. ſ. cū ex eis fiat aliqua portio in actu a generante: tunc exiſtūt in illa parte omnia quibus cōſtituūtur. ſ. moueri i loco ꝓprio ⁊ alijs accñtibus ꝓprijs niſi aliq̄d ipediat ipſa a motu ad locū ꝓprium. Queadmodum igit cetera accñtia exñtia in re gñata nō exiſtēt in ea niſi a gñante tñ mediante forma gñati q̄ ſit a gñante: ita eſt de hoc motu. Vbi gratia. ꝙ cum elemētum. ſ. aq̄ verbi gr̄a. mutat ⁊ fit ignis ſtatim in prima pte eius in qua exiſtit ignis: ita ab igne gñante exiſtēt omnia accidētia igne ſm quod eſt ignis: ⁊ vnum eorum accñtium eſt motus ad ſupius: quoniā ſm qḋ in parte gñata exiſtet de parte leuitas: ẜ hoc exiſtet in ea de loco corporis leuis: ⁊ de alijs accidentibus partibus ꝓprijs. Sꝫ tñ qr nō exiſtūt a gñante niſi mediāte gñato ⁊ motus primo ⁊ eſſentialr nō ſit niſi a motore ⁊ nullo alio mediante propter hoc iſte motus nō eſt ꝑmīs: neqꝫ eſſentialis a motore extrinſeco ſed a forma moti. Et ideo hēt ꝓpriū iſte modus motus vt p eum moueat res p ſe cū aliquis nō impedierit ipſum a motu p violētiā. ſ. eum impediēs quieuerit: ⁊ ſm iſtum modum aſſimilat ei qḋ mouet p ſe. Et qr motor eſſentialit diſtiguitur in eſſe a moto ſicut i animalibus. Motor enim in eis eſt alius a motore cum motum ſit anima: ⁊ motū ſit corpus. In corporibus autē ſimplicibus idem eſt motor ſm poſitionē ⁊ motum. Sꝫ differūt ſm modum. Lapis eni mouet ſe inquātū eſt grauis in actu: ⁊ mouet inquantū eſt potentia inferius. Et cauſa in hoc qḋ inuenit vno modo in actu ⁊ alio mō in pōa ē qr componit ex mā ⁊ forma: forma igit eius mouet inq̄tum eſt forma: ⁊ mouet ſm quod eſt in mā: nō eni ẜ eſt in pōa ad inferius niſi ſm qḋ eſt in mā. Et ideo lapis nō eſt p ſe motus eſſentialr ſed aſſimilat ei qḋ mouet p ſe: ⁊ iō īdiget in ſuo motu motore extrīſeco: neqꝫ etiā nominat inter ea que mouent ab extrīſeco: ergo nō mouet hoc motu ab extrinſeco ſine medio. ſ. intrinſeco. ⁊ hoc eſt vnum eorum ex qbus Plato exiſtimauit ꝙ neceſſe eſt ꝙ ꝑmus motor moueat ſe eſſentialr. ſ. ſm hoc qḋ videt i lapide ꝙ motor in eo ſit motum. Sed lꝫ idē ſit motor in eo cū motori tñ nō eodē modo vt Plato exiſtimauit: ſed diuerſimode ſm qḋ apperet ex prima demōſtratiōe in pncipio. 7. phyſicorum vt declaratū eſt ꝙ omne motum hēt motē. Et qr lapis ſicut diximus nō diuidit in motorē ⁊ rē motam: ita ꝙ vtrūqꝫ eorū ſit exiſtēs in actu. lapis eni non mouet eſſentialr a ſe ſm qḋ lapis. Tūc eni mouet a pncipio qḋ eſt in eo accidentalr: cū nō habeat eſſe motus niſi per illud pncipium: nō enim eſt motus lapis niſi ſm qḋ eſt potentia inferius: ⁊ eſt motor ſm ꝙ eſt grauis. Si igitur fuerit motus eſſentialiter per ſe inquantum eſt grauis: ⁊ lꝫ poſuimus ꝙ nō mouet eēntialr niſi ſm ꝙ eſt grauis. ḡ etiā motor ⁊ motū eēntialr eodem mō qḋ eſt ipoſſe. ⁊ iō nō ē motus niſi ſemp accñtalr lapis: neqꝫ mouet ſe eēntialr: ⁊ cū ita ſit: ⁊ omne qḋ mouet ſe accidentalr neceſſe eſt ꝙ moueat ſe: qr eēntialr mouet aliud motū a ſe. vbi gr̄a. quia hō nō mouet ſe accidentaliter in naui niſi qr mouet nauī eſſentialiter. Et cum ita ſit lapis igit nō mouet eēntialr niſi aerē in quo ē: ⁊ mouet ſe qr hoc qḋ mouet ſe ſequit motum aeris ſicut de homie eſt naui. Et cū ita ſit aer igit ⁊ aqua ſunt neceſſaria in motu lapidis: ⁊ hoc eſt illud qḋ ꝑmiſimus: ⁊ explanauimus hoc in expoſitione phyſicorū. ſed iſte locus eſt conuenientior. Ex dictis Cōmen. hic patent multa: primū ꝙ mediū eſt neceſſarium in eſſe motus grauium ⁊ leuium mō ꝓprio: Secundo q̄uis mouētur ab extrinſeco: tñ mediante forma: imo pncipalr a forma: ⁊ alia multa que patent. Sed vbi dicit Cōmē. lapis: nota ꝙ per lapidē intelligit elementū graue ſeu terrā vel itelligit lapidē ſm ꝙ in eo dominat elementū terre. Lapis eni ſm hoc mouet ſm motū elemēti ꝑdominantis ⁊ mouet ſm motū ſm quē elementū terre mouet iferius: ⁊ ideo quantū ad hoc nō eſt differentia. Sed ad declarationē maiorē dictorū Cōmen. hic nota ꝙ Cōmē. hic intendit declarare ꝙ mediū. ſ. aer vel aqua eſt neceſſarium in motu grauiū ⁊ leuiū mō ꝓprio. ſ. qr ſunt ſimplicia: ⁊ incepit declarare ꝙ ipſa non mouent ex ſe ſꝫ mouent a gñante: talis aūt nō mouet ex ſe: poſtea declarauit motū ex q̄ videt ꝙ ipſa aſſimilant moto p ſe vel ex ſe qr inuenit in eis ꝑmus motus localis. ſed differūt a moto ex ſe: qr motus ex ſe diuidit ad motū per ſe ⁊ motorē per ſe ⁊ eēntia vel lapis nō ipſe accipit lapidē loco eius: q̄uis inuenit in ipſo motor p ſe ⁊ eſt forma: nō inuenit in ipſo motū p ſe: nō ſola non mouet p ſe ipſa eni ē motor p ſe: ⁊ ipoſſibile ē vt ſit motor ⁊ motū p ſe: ſed mouet per accñs: qr exiſtit in mā ſic declarauit hoc Cōmē. circa finē hui⁹ cōmēti. Preterea mā nō mouet p ſe. nā ipſa eſt i pōa motū: ōt ops ipꝫ eē i actu vt declaratū eſt 5° phyſicorū. ⁊ ḡ nō eſt hic motū per ſe. Sꝫ inuenit motor p ſe ⁊ eſt forma ⁊ motū p accñs: poſtea adiungit Auic. ꝙ nihil mouet p accñs niſi p motū alterius per ſe. ⁊ illud ē mediū: ḡ notū eſt ꝙ mediū eſt necñ in motu eorū mō ꝓprio. ſ. qr ſunt ſimplicia: ⁊ ē declaratū ē in 4° phy. ꝙ ſi nō eēt mediū: nō mouent nulla eēntia niſi in inſtāti qr eſt ibidē reſiſtētia niſi medium. mā. n. eſt ens in pōa ad oia ⁊ illa nō reſiſtit: neqꝫ forma: quia ꝓpriū eſt ei eſſe ſuperius vel inferius: ergo mediū eſt neceſſariū. Declaratū eſt ē ex his q̄ dicta ſunt ꝙ hic eſt ꝑmū per ſe agens illū motū ⁊ eſt forma ⁊ pncipium per ſe recipiens. Et eſt mediū ⁊ recipiens per accidens: ⁊ eſt forma ſm qḋ exiſtit in mā. Et ex hoc quaſi ſoluunt oēs difficultates que accidit i motu eēntiorū. ſ. an mouent an motore p ſe vel p accñs hec eni eſt veritas per ſe ⁊ ſuam nām mouent per accidēs. Et iſta ē p ſe mouent ad loca ſua: ⁊ iō motus eorū eſt nālis tñ nō inuenit in eis motū p ſe: ⁊ cōſidera in fine cōmēti. 52. hui⁹. 8. ⁊ illa adiuuabūt te itelligē hoc: nota tñ ꝙ magna diſa ē dicere eēntiū mouet ſe p ſe ⁊ dicē ipſum mouet per ſe ſe ipſum. ex ꝑma. n. itelligit ꝙ ſua ſubā mouet per ſe: ⁊ hoc eſt impoſſibile nā forma nō mouet p ſe: niſi res moueret ſe p ſe: ⁊ etiā ꝑ materia q̄ ē ſcd̄a nō mouet p ſe nam motū eſt ens in actu. Et 2° autē itelligunt duo: vnū eſt ꝙ in eēnto eſt res mouēs p ſe. 2ᵐ eſt ꝙ intētio motoris per ſe eſt mouere ſe. i. puenire ad ſuū locū ꝓpriū: ⁊ nō mouere mediū: ⁊ nō ſequit ex hoc ꝙ ſit ſua ſubā moto p ſe. Et iſte intētiones ſunt vere: ⁊ iō debem⁹ diſtinguere has ꝓpoſitiōes. ¶ Itē notādum ad maiorē declarationē dictorum cōmenti hui⁹ de celo. ꝙ cum dicit Commentator verſus finem. Et cū ita ſit. ⁊ omne quod mouet ⁊c. Uult dicere

⁊ equum

⁊ cū ita ſit.ſ.q̄ꝺ mouet̄ per accidēs ſm q̄ꝺ eſt in mate/
ria ſeu mouet̄ ſm q̄ꝺ accidit ei eſſe in materia ⁊ mā non
eſt per ſe mota:ꝗ eſt in potentia:neq; cōpoſitū rōne for/
me:ꝗ de ratione forme vt ſic eſt mouere:nō moueri ſal/
tē per ſe:⁊ agere nō pati. ❡ Preterea. Si ſic idē mouebit
ſeipſum p ſe:quod eſt īpoſſibile:vt pꝫ ī pricipio. 7. Phy
ſicoꝝ:nec forma eſt motum per ſe ſm ꝙ eſt i materia:q:
vt ſic eſt motū per accidēs:⁊ etiam ſi ſic hoc eſſet primo
materia:⁊ concludit ꝙ mouet ſe:q: quia eēntialiter mouet
aliud a ſe. Et vide bñ cōmentuꝫ 22ᵐ quarti libri de celo.
⁊ conſidera bñ cōmētum 30ᵐ huius octaui. Et hic forte
pōt reſpōdere quis ad oia argumēta que fiūt circa hoc.
Auctoritates tamen que videntur eſſe contrarie huic ad
p̄ſens nolo declarare:⁊ maxime quia d̄ſatio tua hec oia
optime itelligit. Patet etiam illud quod dictum eſt in 4°
Phyſicoꝝ. ꝙ ſi vacuum ſit elementa mouerētur in inſtā
ti. ⁊ dato ꝙ in ſimplicibus ſit alia forma p̄ter formam vl
timā:illa nō reſiſtit. nam forme generales nō reſiſtūt mo
tui a forma ꝓpria. non ſic autem eſt in miſtis. q̄uis enim
moueantur ſm motū elementi predominātis:tamen reli/
qua elemēta reſiſtūt. corpora etiam celeſtia q̄uis aliqua
liter aliquo modo reſiſtūt hoc eſt:q: ſunt in actu. forma
autē generica eſt quaſi potentia:nec per ipſam res eſt in
actu eēiſtēs. ⁊ ideo per eam non reſiſtunt motui. Dixi au
tem dato ꝙ in ſimplicibus ⁊c. quia i miſtis nō eſt dubiū
ꝙ ſunt forme elemētoꝝ refracte:⁊ forme ſue vltime. ⁊ ēt
quādo apparet vna operatio cōis ſequens naturam for/
me. oportet neceſſario ꝙ ſit forma cōis a qua ꝓuenit hec
opatio cōis vniuoca:vt ſenſatio. vbi gratia. vna eniꝫ ope
ratio vniuoca non pōt ꝓuenire a naturis diuerſis ſaltem
p ſe ⁊ eodē modo:aliter q̄ꝺlibet fieret ex quolibet ⁊ nul/
la eēt ratio ad ponēduꝫ naturas ꝓprias ſaltē in talibus:⁊
morari in hoc ſtultū eſt. Sequeretur etiā ꝙ nō eſt genus
vniuocū ex quo nō eſt hic aliq̄ꝺ cōmune vniuocum. diffe
rētia aūt opationū ſenſitiue ⁊ vegetatiue non eſt vna vni
uoce in hoīe ⁊ in aſino. Stultū eſt ꝗa nō apparet aliqua
diuerſitas ex quo hoc arguere poſſum⁹:imo idē ſm ſpe
ciem ſeu naturā agūt:⁊ eodē modo circa obiecta ꝓpꝛia ⁊
nō opꝫ plus loqui de h̄. Unde ſicut opatio facit cogſcere
formā:ita opatio cōis formā cōem. ⁊ hoc argumentuꝫ in
uuit Commen. in lı° de aīalibus, ⁊ Phs i metaph̄. querit
quō definitio eſt vna ⁊ definitum in rebus compoſitis ex
genere ⁊ dr̄ia:q̄ꝺ nō eſſet dubiuꝫ ſi eſſet vna forma:ſed tñ
ꝗa vna eſt in potētia ⁊ quaſi diſpoſitio reſpectu alterius
.ſ. vltime forme. ideo ex eis ſit vere ⁊ per ſe vnū:nec vlti/
ma differētia eſt accñs:q: aduenit ei in actu. iam enim di/
ctū ē ꝙ oēs forme p̄ter vltimā ſpecificam ſunt potētiales
⁊ quaſi tanq̄ꝫ materia. ❡ Preterea. Nulla earuꝫ aduenit
materie ſm ꝙ eſt in actu:ſed ſm ꝙ eſt in potētia:⁊ maxi/
me cum oēs ſimul tpe ꝓducūtur in materia. forme etiaꝫ
miſti ſeu forme elemētoꝝ refracte non remanēt ſub eo/
dē gradu vel ſpecie in gñato ⁊ corrupto. ⁊ per hec etiam
pꝫ ꝙ recte partes diffōnis q̄ditatiue dicūt totū ⁊ predi/
cant̄ in recto. Si enim vnaqueq; earum eēt in actu ſicut
opꝫ dicētibus formas ſeparatas dicere diceret partē ı ſed
ꝗa vna eſt quaſi in potētia ⁊ reliq̄ in actu:ideo ſiūt vnum
in actu ⁊ ſunt vnū in actu multa in potētia ad bonū intel/
lectum. ⁊ ideo forma aīalitatis in hoīe dicit totā formam
hoīs:ſub ratione tñ vlı vel magis cōi ⁊ rationalis ſub ra
tione ſpecifica:⁊ oīs dixi de hoc magis. ⁊ de eis forte di/
cam cōplete ⁊ dubia ſoluā ſi deus ꝓlōgauerit vitaꝫ. Qñ
autē nō eſt opatio vna cōis vniuoca:non opꝫ ponere for/
maꝫ cōem q̄uis ſm p̄dicationeꝫ ſit aliq̄ꝺ cōmune. Tale
enim genus eſt logicum. Dixi aūt ſequēs nām formei q̄a
corporeitas q̄uis ſit cōis formis mālibus. hoc tñ habēt
a materia quāta in qua recipiunt̄. ⁊ ſm h̄ nō opꝫ ponere

formā gñalē corporeā ſeu corpeitatis in elntis vel miſtis
aliam a formis proprijs eltoꝝ ⁊ miſtoꝛuꝫ que forma vni
tur materie mediātibus trib⁹ dimēſionib⁹. Et hec vide/
tur eſſe ſnia Cōmē. hec tñ maiori indigēt declaratione ⁊:
ad p̄ſens non eſt tempus loqui de hoc. poſtea aūt inueni
ꝙ ipſe dicit in ſua ſumma metaᶜ. in fine ſcđi tractat⁹ ı ⁊
quidam viderēt ꝙ tres dimenſiones conſequuntur for/
mam ſimplicem inuentaꝫ in materia prima. ⁊ ꝙ hec for/
ma eſt per quam corpus recipit diuiſionem ⁊ cōtinuita/
tē ⁊ putauerunt ꝙ eſt vna cōis oībus ſenſibilibus ſicut
⁊ mā. ⁊ huius opionis eſt Auicē. etiaꝫ dicit interpoſitis
multis dictis de hoc ꝙ ſi voluerit per hāc intētionē nāꝫ
inclinatiōis. ſ. formā eltoꝛuꝫ que aduenit in mā p°que eſt
quaſi genus formaꝝ elntoꝝ. ſ. ſic vlr accepta verū eſt. ⁊
ſm hoc dr̄ ꝙ corpus vel corporeitas eſt gen⁹ gñabilium
q̄ꝺ inuenit̄ in indiuiduis ſuba. ⁊ ſm hūc modū eē eius. ſ.
inclinationis eſt in cōpoſitis. modo q̄ genus eſt in ſpecie
bus. ſ. circa mediū iter po³ ⁊ actū:ſꝫ tres dimēſiones in
q̄bus cōicāt corpora ⁊ ſunt eedē numero modo declara/
to nō accipiuntur loco forme gñis:ſed ſi voluit ꝙ ſit hic
forma ſimplex in actu p̄ter formas eltoꝛuꝫ:vt apparet ex
vbis Auicē. ⁊ ꝙ ꝯgregatio huius forme cū p°materie ē
ſuba cui accidunt tres dimēſiones eſt opinio falſa ı ⁊ illic
poſuit moduꝫ Porphyrij. ⁊ inuit ita ꝓbationeꝫ eius. ⁊ in
iſtis dictis multū gauiſus ſum. De mēte tñ Cōmen. nulla
dubietas eſt ꝙ forme elntoꝝ remaneāt refracte i miſtis.
Et ꝙ in eis in q̄bus apparet vna opatio cōmunis vniuo
ca:vt dixi:eſt forma cōis ⁊ forma ꝓpria vt ſciūt docti in
doctrina Cōmē. Illud aūt q̄ꝺ dixit Jo. ꝯtra p̄ncipale q̄ſi/
tū. ꝙ cū per ſe nō eſt poſterior nāliter ipſo cauſato. Sed
mot⁹ medij eſt poſterior nāliter. ḡ mediū nō mouet:hoc
nihil eſt:q: nō dico mediū eſſe cām actiuā ſed paſſiuam.
Sed forte ſua ratio bona eſt ꝯtra ponētes mediū eē cau/
ſam actiuā:vt etiā ipſe dicit. De reliq̄s aūt que dicit ꝯtra/
hoc nō curo:q: leuia ſunt:⁊ etiā ex iam dictis p̄nt ſciri.
Et hec ſufficiāt ad p̄ſens. Nota tñ q̄ꝺ grauitas ⁊ leuitas
ſunt quaſi equoca. aliqñ eniꝫ q̄ꝺlibet eoꝝ accipit̄ p for/
ma ſubali ⁊ habitu. aliqñ pro opatione vel accñti. Aliqñ
tñ accipit̄ accidēs loco dr̄e ſubalis:cum non habemus
nomē vel ꝓpter aliā cām. pro his vide Cōmē. in cōmēto
17. p̄mi celi. ⁊ in vltimo tertij. ⁊ in ſcđo. ⁊ in 20ᶜ. ⁊ in 11°
quarti. ⁊ ideo itellige ſm q̄ꝺ ꝯueniēs eſt ſermoni. Unde
pꝫ error illius qui aſſerit Cōmē. eē ꝯfuſuꝫ. Ipſe enim no
bñ vidit dicta Cōmē. imo Phi in 4ᶜ celi. cōmēto. 2. No
ta etiaꝫ ꝙ incōpoſſibilitas terminoꝝ vel locoꝝ. ⁊ hꝫ bñ
declarāı eē impoſſibile motū fieri in inſtāti. nullo tamen
modo hec eſt cauſa reſiſtētie vel ſaltē poſitiua:nec etiam
forma iſtoꝝ determinat ſibi certam velocitatē quantum
eſt de ſe:q: ipſa appetit nāliter eſſe ſurſum vel deorſum:
imo nō querit motū niſi ꝓpter quietē. ⁊ ideo niſi eēt me
diū mutaret̄ in inſtāti:ipſa igitur nō eſt cauſa reſiſtentie.
❡ In cōmēto. 30. in p̄cipio. vbi dicit. Cum declarauit
ꝙ illa que mouent̄ nāliter:non mouent̄ per p̄n^m in eis. ſ.
ſine indigētia ⁊c. vt dixit in cōmēto precedēti. ❡ In com/
mēto. 32. vbi dicit. Et altera accñtalis aſſimilauit eēntia
lē potētie que eſt in addiſcēte vt ſiat ſciens ⁊ po^am accñ/
talē ⁊c. Nota ꝙ videt̄ ꝙ hec po^a accñtalis exit in actum
ſine motore eēntialiter:ſaltē extrinſeco ı vt poſt declarat.
❡ Idem in eodē cōmēto in fine cōmenti. vbi loquitur de
pila dicēs. Quēadmoduꝫ ꝓijciēs q̄ ꝓijcit pilam ad pa/
rietem ⁊c. Nota ꝙ videtur ꝙ pila cum reſilit mouetur a
ꝓijciēte tanq̄ꝫ a p̄ motore:⁊ ab aere tanq̄ꝫ a motore ꝓxi
mo:⁊ a terra tanq̄ꝫ ab illo q̄ꝺ ipedit motū aeris ⁊ pile ı ⁊
nō dimittit ipm cōplerı:imo repercutit ipſam. ⁊ ideo eſt
motor per accñs. ❡ In cōmento. 34. vbi dicit. īpoſſibile
ē ꝙ moueat̄ a motore qui nō mouet̄ niſi per accñs. Uniſ

moueaſ per accidẽs a motore extrinſeco: quia tunc non mouetur motor extrinſecus vel ſaltẽ non neceſſio niſi in pn cipio motus vel ante. vt vbi grã. remotio ꝓhibẽtis. ⁊ vide etiã Cõmẽ. 37. ⁊ cõmẽtũ 82m. ¶ In cõmẽto. 35. vbi dicit. Corpus eniꝫ impoſſibile eſt vt moueat in loco ⁊c. i. per ſe: vt dictũ eſt ſupius cõmẽto. 34. Illa aũt que dicit in eodẽ cõmẽto de motu Magnetis dictuꝫ eſt de eis ⁊c. ¶ In commẽto. 36. vbi dicit. Qd̃. n. eſt p accidẽs: nõ eſt ſemper: neqꝫ neccĩũ. Circa hoc vide cõmẽta Cõmẽ. ſ. cõmento. 44. p̃mi poſteriorũ vt declarat. A n omne neccium ſit p ſe. ¶ Preterea. Qd̃ moueſ p accñs aliqñ moueſ ⁊ aliqñ nõ. vide cõmẽtũ. 17m ⁊ 51m ⁊ 52m. ¶ In cõmẽto. 37 in pnc vbi dicit. Manifeſtũ. n. eſt per ſe ⁊c. Circa hoc ꝯſidera in ſua ſumma. ¶ Itẽ in eodẽ cõmento. vbi dicit. Et p̃mũ ſm qd̃ eſt p̃m. i. ſimplr. ¶ Itẽ in eodẽ cõmẽto quaſi imediate. vbi dicit. Sꝫ ſm eſſe ⁊ diffõnẽ. Vult dicere ⁊ ſi non indigebit aliore nõ eẽt p̃m ſimplr. ¶ Itẽ in eodẽ cõmẽto q̃ſi imediate. vbi dicit. neceſſe eſt ꝙ iſte motor ſit ſeparat⁹ a moto oĩno ⁊c. i. q: ſi eẽt in moto. ſ. ſi eẽt v̄tus in corpe: eẽt cõpoſitũ ⁊ gñabile ⁊ corruptibile ⁊ nõ primũ ¶ Preterea. Qd̃ p accñs moueſ eſt aliq̃ modo ſꝫ iſtũ modũ nõ p̃mũ ſimplr: ex quo corpus mouet ipſũ aliq̃ modo. Et vide in de ſubã orbis in illa parte quã traduxi de libello hebraico in latinum. ¶ Itẽ in eodẽ cõmento poſt hoc. vbi dicit. ⁊ pnm ſm ꝙ eſt pnm eſt ſeperatũ in eẽ: ⁊ nõ in definitione tm̃. ¶ In comẽto: 43. vbi dicit. ⁊ ex calore nãli qui eſt motor ⁊ motũ qui trãſit in neruis ⁊ aĩa mouente que eſt forma in illo calore nãli. Circa hoc vide in 12. de aĩalibus. cap̊ de cerebro. Ibidẽ. n. declarauit eſſe primũ inſtrm aĩe. ¶ Itẽ in eodẽ cõmẽto ꝓpe finẽ. vbi dicit. Qm̃ nõ poſuimus ipm ⁊c Nota ꝙ ex hoc ⁊ cõmento ſequẽti: pꝫ expſſe ꝙ for⁹ nãlis diuidiſ ad diuiſ ſubi ⁊ ẽ extẽſa. Etiã i textu ⁊ cõmento ſequẽti patebit ꝙ datur minimum nãle. ¶ In cõmento: 44c. vbi dicit. qm̃ p̃mi motores apud ipſum ſunt duobus modis. Nota qd̃ ex hoc pꝫ expſſe ꝙ primus motor in animalibus eſt aĩa. Et vide commẽtũ precedens ⁊ cõmẽtum 27m. ¶ Idẽ in eodẽ cõmẽto quaſi imediate. vbi dicit. ⁊ motor nõ nãlis. ⁊ hoc. i. nãlis. ¶ In cõmẽto. 45. ꝓpe finẽ. vbi dicit qm̃ ſi ita eſſet motor prior illo. i. non eſſet primus ſimplr: ex q̃ moueſ per accñs a moto ⁊ a fortiori ſi moueretſ alio modo ab iſto: eẽt. n. alius motor prior. Et vide in commento ſequẽti: qd̃ itelligit per eẽntialr ⁊ accñtaliter. ¶ Item in eodẽ cõmẽto quaſi imediate. vbi dicit. qm̃ ſi nõ eſſet eternũ eẽt motor ⁊c. Nota ꝙ ſic intelligo hãc ꝯſequẽtiã. Si nõ eſſet motum eternũ: eſſet compoſitũ d̃ neceſſitate: ⁊ ſi eſſet cõpoſituꝫ motor moueretur per accidẽs: ⁊ ſi moueretſ per accñs non eſt p̃m ſicut ſtati dictũ eſt. ¶ Preterea Illud qd̃ eſt aliquo modo per accñs nõ põt eẽ p̃a cãa ⁊ ꝯſidera etiã in cõmento ſequẽti. ⁊ forte declarabiſ ſic. Si nõ eſſet eternũ eẽt cõpoſituꝫ. ⁊ ergo gñabile ⁊ corruptibile: ⁊ etiã moueſ per accñs. ⁊ ſi eſt gñabile ⁊ corruptibile nõ eſt p̃mus motor. Et vide in fine cõmẽti. 37. ⁊ in cõmẽto. 52. ⁊. 51. ⁊ bñ ꝯſidera i eis. ¶ Preterea. Oẽ qd̃ mouet ex ſe cui⁹ motor moueſ per accñs mot⁹ eius ſequiſ mutationẽ: ſicut videſ in oĩbus cõpoſitis gñabilib⁹ ⁊ corruptibilibus. nã motor qui moueſ per accñs eſt in mã: ⁊ ſi eſt in mã eſt cõpoſitũ: ⁊ omne cõpoſitũ p̃cedit ipm tranſmutatione. p̃m aũt motũ mot⁹ eius nõ ſeqſ tranſmutationẽ. Et etiã mota quoqꝫ motores mouenſ per accidẽs: ⁊ aliqñ quieſcũt ⁊ aliqñ mouenſ ſicut omne qd̃ quieſcit: aliqñ ⁊ moueſ: aliqñ moueſ p accñs vt declarabiſ cõmẽto. 51. Sed p̃m corp⁹ moueſ ſemp. ḡ ⁊c. Cã. n. in mouẽdo aliqñ ⁊ q̃ſcẽdo: aliqñ ẽ q: ipm moueſ p accidẽs. ¶ Preterea Sicut dictũ eſt ⁊ tactũ a Cõmẽ. in parte ſupius dicta de ſubã orbis forma nãlis nõ eſt prior ⁊ ſimplr ſm naturã.

materia ergo nõ eſt p̃ma cauſa ſimplr. Naꝫ forma nãlis eſſe eius ꝯſtituiſ per eſſe materie. ⁊ ex hoc declarabiſ ꝙ cõpoſitũ non eſt prima cauſa. ¶ In commẽto. 46. vbi dicit impoſſibile eſt vt iſta diſpoſitio. Hic Cõmẽ. remouet dubium ⁊ v̄ſus finẽ cõplet hoc. ¶ Item in eodem commẽto parũ poſt. vbi dicit. manifeſtuꝫ eſt ꝓpter hoc quod declaratuꝫ eſt hic. i. per declarationẽ poſitã in pn⁹ huius octaui. vnde ſic arguitur. eſt hic motus primus eternus qui continet totum. ⁊ eſt cauſa iſtorum. ergo iſta ſunt ꝑpetue generationis ⁊ corruptionis. antecedens pꝫ in principio huius. ¶ Item in eodem cõmẽto quaſi immediate. vbi dicit. ⁊ hoc etiã apparet per ſe. Hic ponitur 3a ratio principalis. ⁊ per hãc rõnem pꝫ ꝙ homo nõ gñaſ niſi ab hoie. ¶ Item ſtatim poſt. vbi dicit Qm̃ qñ materia. hic poniſ prima ratio que ꝓbaſ añs ſcdẽ rationis. in illa autẽ parte que ſequiſ imediate ponuntur tria inconuenientia p̃mũ ibi [Non.] 2m ibi [Et tunc quodlibet.] 3m ibi [Et tũc vltter.] Sꝫ circa iſta vide in pricipio. 15. de aĩalibus. q: ibidem multa dicit Cõmen. de hoc. cum ãt dicit. Qm̃ ſi eſſet poſſibile vt hõ ⁊c. Poniſ ſecunda ratio que ꝓbaſ añs ſecũde rõnis. ¶ Itẽ in eodẽ commẽto parũ poſt. vbi dicit. Hoc eſſet in minori parte. ſ. caſu. i. ex quo inueniſ in paucioribus: ⁊ etiam non eſt a ſua cauſa determinata a qua ꝓuenit in maiori parte. ¶ Item quaſi imediate. vbi dicit. Et etiã ſi ita eſſet. Nota ꝙ hoc põt eẽ vnũ inconueniẽtiũ: ⁊ poteſt eẽ ratio p ſe. ¶ Itẽ in eodem commento. vbi rñdendo dicit. dicem⁹ ad hoc ꝙ iſta ⁊c. de hoc vide Cõmẽtũ 32m. 12. metaph. ⁊ in ſcda qõne nra de primo motore. ⁊ in ſua metaph. v̄ſus finem. ¶ Itẽ in eodẽ commento. vbi ꝓbat Cõmẽ. impoſſibile eſt hoiem gñari ex non hoie ſeu ex non ſemine hoiſ ⁊ ſanguine mẽſtruo: vt etiam voluit Phs libro de gñatione. ꝓpter qd̃ poſuit generationẽ ꝓcedere in infinitũ: eo modo quo illic declaratũ eſt. Nota ꝙ intentio Cõmen. hic eſt declarare ꝙ nulla eadẽ ſpẽs: ſiue aĩalium: ſiue aliorum de mixtis complexis vt de plantis ⁊ ſilibus poteſt gñare ex ſeminib⁹ ꝓprijs aliud ſpẽi: ⁊ ex putrefactione. ⁊ ſua ratio p̃ma eſt hec. hõ qui gñatur ex ſemine ⁊ ex putrefactione eẽt equiuoce hõ. ⁊ hoc ꝓbat ſic. nã forme diuerſe ꝓprie reqrunt materias diuerſas ⁊ ꝓprias. ⁊ hoc nõ ſolũ verũ eſt de materia compoſitionis: ſed etiam de materia alterationis vt declarabiſ. veruntamẽ eſt ꝙ in qbuſdam formis materia alterationis non oportet eẽ eiuſdẽ ſpẽi reſpectu cuiuſlibet forme ſm ſpẽm ſeu diuerſe reſpectu diuerſarum formarum vt in formis que non reqrunt ad hoc vt poſſint ꝓduci ex materia diſpoſitiones ſeu p̃parationes p̃cedẽtes in eorũ mã ꝓpinqua ex qua debẽt gñari. verbi gratia. vt elementa nõ tñ dico ꝙ elementa non reqrũt qualitates ꝓprias. in qbuſdã aũt ꝓpter mãm ⁊ potẽtiam eius requiruntur p̃parationes ⁊ diſpoſitiones i mã ad hoc qd̃ ſit ꝯſequẽs vt ſit materia alterationis ꝓpinqua eorꝫ. vbi grã. in ſanguine menſtruo qui eſt materia alterationis embryonis ſũt multe p̃parationes p̃cedẽtes. vbi grã. forme elementorꝫ vel forme miſti vl' forma panis ſeu cibi ⁊ for⁴ ſanguinis. Vñ ex hoie mortuo non ſit hõ viuus: vt dicit Phs in metaphy. expreſſe. neqꝫ ex equo mortuo equus viu⁹: ⁊ ſiue iſte p̃parationes remanẽt oẽs: ſiue q̃dã: ſiue nõ: nõ curo. Quedã tñ d̃ neceſſitate remanẽt in mã cõpõnis ⁊ ſi non oĩno ſm vnuꝫ gradũ ſm aliam: q: ſufficit ad p̃ſens qd̃ eſt neccium vt p̃cedãt ille p̃parationes Qd̃ ãt forme proprie requirũt materias ꝓprias: vt dictũ eſt manifeſtũ eſt. nam ſi hoc non eẽt: quodlibet gñaretur ex quolibet: ⁊ homo viuus ex hoie mortuo: ⁊ ſic entia non eẽnt ꝓpria ⁊ determinata. ⁊ tũc ẽt materie ꝓprie eſſent ſuperflue ⁊ ocioſe: ⁊ ex quo poſſit ex alia materia non eiuſdem ſpeciei generari. Unde ſi poſſibile eſſet hoiem gñari ex putrefactione natura non

tura non produxiſſet tot inſtrumenta ⁊ tot ꝑperationes
pro gñatione hominis ſeu alterius animalis. Unde vt di
cit Commētator de mēte Ariſto. primo de anima ꝙ mē
bra leonis non differunt a mēbris cerui niſi quia anima
differt ab anima. Uult ergo formam propriam ⁊ deter-
minatam habē materiam propriam ⁊ determinatā. Ue-
rū tñ eſt ꝙ hoc magis itelligitur de materia compoſitio-
nis: ⁊ hoc totum eſt quaſi ꝑ ſe notum apud philoſophos
bñ diſpoſitos non apud ſtultos tantum verba dicentes ⁊
non conſiderantes quid dicunt: ⁊ verum id quod dicunt
ſit conforme rebus ſenſatis vel non. Arguatur igitur ſic.
mãe diuerſe ſm ſpẽz hñt formas diuerſas: ſm ꝙ habēt
mãm diuerſam ſpē ⁊ forma alteri⁹ ſpēi ē alterius ſpēi ab
illo qđ non hʒ talē mãʒ ⁊ talē formā. ḡ aial gñatū a putre
factione nō ē eiuſdē ſpēi cū eo quod gñaꝛ a ſeminib⁹ pa-
rētuʒ: neqꝫ obſtat illud quod qdam dicunt ꝙ mã ex qua
gñatur embro in matrice eſt ſilis illi ex qua gñatur ꝑ pu
trefactionē: ⁊ tam ſm h̄ reuertiꝛ qđ. naʒ ſi ille materie ſūt
eiuſdē ſpēi. ergo ⁊ forme quas tūc hñt ſūt eiuſdē ſpēi: ⁊
ſi ſic extra corpus aialis eēt ſanguis in illa mã putrefacti
bili ex qua gñatur illud animal: qđ eſt eiuſdē ſpēi cum eo
qđ gñaꝛ ex ſanguine mēſtruo in matrice. ⁊ ſi hoc ſit itaꝫ
ēt in illa mã fuit forma cibi ſeu panis. v̄.g. Sicut hoc eſt
in ſanguine quod gñatur ex cibo: ⁊ totū hoc eſt extra itel
lectū: neqꝫ valet qđ quidā dicūt ꝙ v̄tutes celeſtes faciūt
has mãs eē ſimiles. nam ille virtutes nō ſunt cauſe tota-
les: ⁊ ipſe ēt ſūt diuerſe in materijs diuerſis aliter qđlibet
fieret ex quolibet, vt dictū ē: neqꝫ valʒ quod aliqui dicunt
ignis factus ex igne ⁊ factus ꝑ motuʒ ſunt eiuſdē ſpeciei.
hec enim eſt alia qđo: ⁊ eſt an aliquid poſſit ꝑduci ab agen
te eiuſdē ſpēi: ⁊ alteri⁹ ſpēi. ⁊ iſta qđ ē diuerſa a qđne nr̄a
⁊ ſoluta ē intelligētib⁹ v̄ba Cōmētatoris in multis locis
⁊ ego id declaraui h̄ in declaratione libelli de ſub̄a orbis.
⁊ ſi velint dicē ꝙ ſi aliqd qđ ꝑducit ex diuerſis agētibus
eſt eiuſdē ſpēi. ḡ aliquid qđ ꝑducit ex diuerſis materijs
eſt eiuſdē ſpēi. dico ꝙ hoc vt dicunt conceſſo veꝝ ē in eis
que non requirunt mãs ꝑdiſpoſitas ſeu priuis prepatas
idest mãs alteratiōis vt elemēta: quoꝝ qđlibet pōt gñari
ex quolʒ: ⁊ de hoc nō opʒ ad pñs plus dicē. 2ª rō ſua ē
tūc hō gñatus a putrefactione eſſet gñatus a caſu vt ipſe
hic deducit: ⁊ vʒ ꝙ declaratio ſua fundaꝛ in hoc ꝙ illud
qđ ſit in minori pte eſt caſu qđ ſic intelligiꝛ. Si eſt aliqđ
de cuius nã ē vt gñetur ſemꝑ hoc mō vt eſt homo ⁊ alia
aialia: ⁊ cāe ſue gñationis ſunt: ⁊ tñ illud non gñatur alio
mō ab eo quo ſꝑ gñatur niſi raro ⁊ in minori pte tēporis
⁊ ſubiecti hoc nō ē niſi caſu: ⁊ hoc vʒ notū: ⁊ tu cōple rō-
nē. ¶ Preterea ꝯfirmaꝛ hoc totū. nā ſi aliq̄ femella aialis
nō pōt gñare ex ſe: ſʒ opʒ ꝙ cōiungaꝛ cū maſculo in cui⁹
ſemine eſt virtus informatiua ꝑpria. ḡ a fortiori in mate
ria q̄ nō ē ita diſpoſita ⁊ ita ꝑpinq̄ gñatiōi aialis hoc nō pt
fieri. ¶ Preterea nō eēt habitudo eēntialis i cauſis mate
rialibus ⁊ agētib⁹: ⁊ totū hoc eſt ꝯ doctrinā pipateticoꝝ
rum: ⁊ ꝯ ſenſum ⁊ intell'm. imo cāe materiales eſſent q̄ſi
infinite vt dicit Cōmētator. q̄ʒuis. n. cā agēte poſita: ⁊ ſilr
mãli nō poniꝛ de neċitate effect⁹: tñ cū effect⁹ ē de neceſſi
tate fuit a tali agēte ⁊ mã tali. Nota tñ ꝙ Commentator
in libro de aialibus dicit. ꝙ mures gñati ex putrefactiōe
non ſunt eiuſdē ſpēi cū eis que gñanꝛ ex ꝑpagatione: q̄ʒ
uis aſſimulētur in accñtibus apparētibus ⁊ in qbuſdem
operationib⁹. nō. n. habem⁹ mures in manib⁹ ita vt poſ-
ſimus cognoſcē opatiōes eoꝝ ꝑprias: neqꝫ illud qđ dī ꝺ
plātis. ſ. ꝙ quedā eaꝝ gñanꝛ nō ex ſemine neqꝫ ex arbo-
re hñte ſemē: ⁊ poſtea ꝑducitur ſemē ab eis nō eſt dictū
ab Ari. in ſuo de plātis: imo oppoſitū vʒ dicē dicēs q̄dā
arbores plātate quedā ex ſemine. q̄dam aūt ꝑ ſe: ⁊ nō po
nit ꝙ ille que ꝑ ſe ꝑducuntur ꝑducant ſemen. Et ſi hoc

verum vt dicūt hoc non eſſet niſi q: in illo ſemine eſt ma
teria ꝑpria: ⁊ virtus ꝑpria producēs aliam plātā ſilem: ⁊
nō tñ oio eiuſdē ſpēi. Sʒ vere neſcio quō hoc ſciuerūt ni-
ſi forte ꝑ prophetiam. Si illud. n. facit ſemē quō ſciuerūt
ꝙ nō fuit illic añ aliqđ tale ſemē. ꝑ ſimtas. n. qſi vias cō-
tingit fuiſſe illic ſemē tamē q̄ʒuis non viderūt illic añ ta-
lē plātā. ſimili mō dicēdū ē ſi illa ſcđa planta fit ꝑ planta-
tionē. cōtingit enim aliqueʒ ramū talis plante fuiſſe illic
ꝑductū ex quo facta fuit illa plāta q̄ illic primo viſa ē, vt
in multis ꝯtingit: ⁊ vlr̄ ſcire hoc qđ dicūt ē valde diffici-
le: ⁊ dato ꝙ eēt ita, forte nō ē ſignū ſr̄ ſufficiēs ad ꝓbādū id
qđ intēdūt. poſſumus. n. dicē ꝙ ex illa herba genita ſine
ſemine fit q̄dā pars q̄ ē quaſi ſemē ita ꝙ ex illa parte ge
neraꝛ cū poniꝛ in terra ſimilis herba in ſpē ꝑ viam pu-
trefactionis ⁊ nō aliter. Sʒ dices: quō poſſunt cognoſcē
ſi res gñatur ꝑ putrefactionē vel ꝑ ꝑpagationē: ad h̄ faci
lis eſt reſponſio ⁊ tu reſpōde. Nō tñ ꝙ Cōmētator ⁊ phš
in pñcipio. 17. de animalib⁹ ponūt ꝙ animal genitum
ex putrefactione aliquando gñat aliud non eiuſdeʒ ſpēi:
⁊ in ipſo nō inueniꝛ maſculus ⁊ femina: ⁊ ſi ſint tñ ꝙ ab
ipſis gñetur ē alterius ſpēi ⁊ tandeʒ deſinit gñatio huius
⁊ nunq̄ʒ gñat ſimilē ſibi in ſpē. ⁊ forte ſimile huius ꝙ di-
xit hic Commētator poſſumus dicē in plantis vt dixi. ⁊
tu intellige bñ omnia dicta Auerrois non ſuperficialiter
vt quidam diminuti philoſophi: imo magis hiſtorio
graphi: ⁊ de hoc nolo plus prolongare ſermonē. Mani-
feſtū ē. n. ſenſui ꝙ illa que gñantur per putrefactionē ha
bēt materias propinquas ꝑprias vt dicit Commentator
de veſpibus ⁊ de quibuſdā alijs aialib⁹ genitis ex putre-
factione. Et reſpondē dictis quorundam in quibuſdā re-
bus ꝯ Cōmētatorē loquētium ſtultum ē. Sʒ dominatio
tua loquendo in hac mã fecit contra hoc motiuum effi-
cax. v̄. ꝙ ſicut cibi nō ſūt eiuſdē ſpēi: ⁊ ex his tamen gñatur
ſanguis: ita ex diuerſis materijs poſſit gñare animal ideʒ
ſm ſpēm. Confirmatur ſic. nam poſſibile eſt vt materia
gñationis habeat magnam latitudinē ita cuʒ non ſit ſpe-
cies ſpecialiſſima. poteſt igitur eſſe ꝙ ex iſtis materijs di
uerſis ſpē: conuenietibus tamē in rōne cōmuni propinq̄
poſſit gñari animal idem ſpē. Et quamuis hec vere ma-
gnam habeant euidētiā tñ ad pñs reſpondeo ꝙ cibus in
eo ꝙ cibus cōueniēs eſt reſpectu vnius ſpēi ē vnius ſpēi
q̄ʒuis. n. nutriētia ſeu cibi ſint diuerſe ſpēi in ſermō tamen
vt nutribile reſpectu ſpēi determinate. nā omne dulce in
eo ꝙ dulce eſt tm̄ nutriens reſpectu hoīs: ⁊ in eo ꝙ dulce
eſt vnius ſpēi. ſcđo dico. ꝙ q̄ʒuis cibi ſint diuerſi ſpēi con
ueniunt tamē in vna ratiōe ꝑpinqua communi. Uñ ⁊ ſan
guis genitus ex eis magnā habet latitudinem: ⁊ maxime
q: dicitur eſſe quaſi appropriat⁹ elemēto aeris. Latitudo
tamē eius eſt oino extra latitudinē materie putrefacte vt
quaſi notum eſt nature: in eis apparet aliqđ ꝑ quod poſ-
ſumus dicē ꝙ cōueniunt in rōne cōi ꝑpinq̄. Quamuis ḡ
materia gñationis alicuius animalis non eſt eadem ſpe-
cies ſpecialiſſima: tñ eſt eadē de neceſſitate ſm rōnes cōeʒ
ꝑpinquam. Hoc aūt non inueniꝛ inter mãm putrefactaʒ
ex qua gñetur animal per putrefactioneʒ ⁊ ſemē ſeu ſan
guinē mēſtruū: ex quo gñatur animal per ꝑpagationeʒ.
Et hoc ſupponūt phī tanq̄ʒ per ſe notū. ¶ Preterea. Si
mã putrefacta ⁊ ſanguis mēſtru⁹ cōueniūt in rōne cōmu
ni ꝑpinq̄: ⁊ ꝑ hanc rōnē poſſit gñari animal ex his. Tunc
animal genitum in matrice ex ſanguine mēſtruo non ge-
neraretur ex eo ſm ꝙ eſt ſanguis: nec illud quod genera
tur ex materia putrefacta generatur ex ea ſm ꝙ putrefa
cta que ambo videntur impoſſibilia. Et hoc tamē ſequi-
tur dicendo ꝙ hec materia habet rationem communem
propinquam ſm quaʒ gñantur illa animalia. Ad confir
mationem patet per dicta. Ipſa enim ſupponit ꝙ mate-

ſtā putrefacta ⁊ ſanguis mēſtruus conueniunt in vna rō
ne communi propinqua: quod videtur eſſe impoſſibile.
Et nos videmus ꝙ ex ſanguine mēſtruo ſeu ſibi propor/
tionali aſine ſeu alterius animalis non generatur homo:
nec etiam ſi eſſet proiectum illic ſperma viri: ⁊ quamuis
membra aliqualiter forte aſſimilari poſſunt: non tamen
illic poteſt eē forma hūana: vt bñ declarauit philoſophus
⁊ Commētator in libro d animalibus. ⁊ a fortiori ex ma
teria putrefacta vbi non eſt materia ita propinqua: nec
agens proprium particulare: vt in talibus requiritur vt
ſenſui pꝫ: ⁊ hec ad preſens mihi occurrūt ⁊ ſi poſtea me
hora apparebunt dicam: credo tamen qꝺ hec ſufficiunt.
❡ In commēto. 48. vbi dicit: ⁊ tu bñ ſcis ⁊c. Ibidē eni
ponitur prima ratio ꝙ inſtrumēta nō ſunt infinita per ſe.
ſecunda autem ratio ponitur ibidem: ⁊ etiā quando for.
⁊c. ❡ In commento. 51. vbi dicit. Motus autē eius ē
accidentaliter: licet ſit indiuiſibilis .i. per ſe: q: motor pri/
mus in eis eſt indiuiſibilis ſm ſuam naturam: ſit autem
diuiſibilis per ſubiectum: ⁊ vide cōmentum. 44. ❡ Itē
in eodē cōmēto. vbi dicit. Uerū aūt oē ⁊c. nota rōnē quā
ponit: p quā ēt probatur ꝙ primus motor nō eſt virt⁹ in
corpe. ❡ Itē i eodē cōmēto. vbi dicit. Qm̄ cū verificatū
fuerit ex hoc ꝙ oē motū ex ſe qꝺ quieſcit quādoqꝫ ⁊ mo
uet quāqꝫ mouet ab extrinſeco .i. ⁊ ſi nō vel ſp quieſceret
vel ſp moueret. Et vide in ſua ſumma. Cū autē parum
poſt. dicit nihil eē extra ipſū .i. a quo moueat. In fine cō/
mēti cū dicit cū demſtatione p̄dicta .i. hic. cū aūt dicit aliā
demſtationē a p̄dicta .i. i capitulo pori. ❡ In cōmēto. 52.
vbi dicit. Et pōt intelligi ex hoc ſermone ꝙ eſt demſtatio
per ſe. Nota ꝙ formaſ ſic. ois motor mou ex ſe qui non
mouet .ſ. p ſe qui qñ mouet ⁊ qñqꝫ nō mouet p accidēs
pmus motor nullo mō mouet. ergo. ❡ Itē i eodē cōmē
to v̄ſus finē cōmēti. vbi dicit. Et eſt q: ſubm eius moueſ
ab alio. Suple q: pp hoc appet ꝙ iſte motor itēdit mo/
tū pmi: ⁊ ordinaſ ad pmū motorē: ⁊ aliquo mō qſi moue
tur ab ipſo tanqꝫ a fine: ⁊ per h ſoluūſ multa dubia Ioā.
de Ian. ⁊ alioꝝ. ❡ In cōmēto. 57. vbi dicit. oē .n. gñabi/
le ē augmētabile .i. ꝓprie vel i proprie. ❡ In cōmēto. 58.
vbi dicit. Omne .n. poſterius .ſ. in gñabili ex rebus qbus
pficiſ eſt prius in nā .i. magis pfectū. ❡ In cōmento. 62.
vbi pbat Cōmētator ꝙ res nāles habent magnitudines
terminatas: ⁊ ad hoc ponit duas rōnes: pma ibi Si enī
magnitudines reꝝ. ſcda ibi. Manifeſtū ē p ſe qm̄. ⁊ cir
ca hoc vide cōmētū. 44. hui⁹. ⁊ cōmentū. 36. pmi. ❡ In
eodē cōmēto vbi dicit. cū ſint d ꝯrio i ꝯriū ⁊ de oppoſito
in oppoſitū ⁊ qꝺ eſt tale eſt finitū .i. q: diſtantia īfinita nō
pōt eſſe inter ꝯria: eſſet .n. finita. Contraria eni ſunt fines.
Uide cōmētū. 91. ſexti. ❡ Itē poſt h vbi dicit. Et anteqꝫ
mouebaſ .i. iſto motu. ❡ Itē in eodē commēto vbi dicit
⁊ omne quod ē in actu eſt qeſcēs neceſſario: qm̄ ſi moue/
ret eēt i potētia ⁊c. Circa hoc ꝯſidera: q: inſtans ē i potē
tia tm̄. ⁊ iō hec rō eſt demſtatiua. Et vide commēta q̄ ſe/
quuntur. ⁊ cōmētū. 76. ſexti. ⁊ Burleus non bñ dicit: q:
ꝯriū qꝺ nō eſt approximatū non approximaſ in inſtanti.
vide tñ cōmētū. 23. ⁊ ea que ibi notaui: ⁊ habebis verā
ſolonē. ❡ Idē in eodē cōmento vbi dicit. Et iſta demſta/
tio nō dꝫ intelligi niſi i eodē moto qꝺ mouet duob⁹ mo
tib⁹ ꝯrijs habētib⁹ pn̄m ⁊ finē ⁊c. Nota ꝙ ex hoc forte patet
ſolutio de faba piecta ꝯ molarē deſcēdētē ⁊ ſilibus. faba
enim non hꝫ motum pfectū ad quē perueniat: q: anteqꝫ
cōpleat motū in illa pte cogiſ moueri ab alio ⁊ conſidera
q: hoc ē pp impedimētū .ſ. ꝙ nō quieſcit. q: anteqꝫ perfi
ciat motū ad illā ptē impediſ. Rō autē phi tantum pbat
de motu cōpleto .ſ. qñ mobile adeſt fini in actu: ⁊ vt poſt di
cet: ⁊ dato ꝙ veniat ad finē: tm̄ nō quieſcit niſi quādo nō
pellit ab alio. q: in iſto caſu non oino adeſt i actu. ⁊ qūo

cunqꝫ ſit motus reflexus non ē continuus: vt pꝫ in litera
ex hoc etiā pꝫ ꝙ ſi approximaſ corpori qꝺ calefit anteqꝫ
cōpleat ſuū motū frigefactiuū: non ē forte quies media:
⁊ vide ea que notaui ſuperius in commēto. 23. ❡ In cō
mēto. 64. vbi dicit. Et motus ꝯrij differunt ſm formā ⁊
naturam ⁊c. Nota ꝙ videſ ꝙ hec rō cōcludit dato ꝙ ꝯti
nuanſ hi motus ſm tēpus. ⁊ vide cōmētū. 40. quinti. ⁊
72. huius octaui. ❡ In cōmēto. 65. vbi dicit. Et nullū
punctū deſcribit in actu .ſ. quem poſſumus demonſtra/
re. ❡ Itē in eodē cōmento vbi dicit: ⁊ illud ꝙ mouet ꝯti
nue impoſſē ē vt ſupponeſ alicui ⁊c .i. vt ſit in aliqua ma
gnitudine: ſiue deſcribat in actu aliquē pūctū in inſtanti.
inſtans .n. nō eſt in tēpore niſi in potētia: vt declaratum ē
in ſexto libro in multis locis: ⁊ maxime commento. 76.
ſ. ꝙ nō ē aliqꝺ inſtans indiuiſibile qꝺ pōt demonſtrari ſi/
ue aliqd in eo demſtrari. Vide cōmētū. 46. ſexti. ⁊ illa que
ibidē notaui. ⁊ ſi tu intelligis hoc recte ⁊ bñ: demonſtra
tio phi erit firma: ⁊ cauillatio Burlei nulla. inſtans enim
eſt in potētia extra aiam ſicut punctus in ꝯtinuo: ꝓximo mī
nus vt declaratū ē in 4° ⁊ in 8° ⁊ in 6°. Sꝫ aia cōſiderat
ipſum continuare partes tpis ac ſi eſſet in actu. Nā natu
ra cōtinui ē talis: ⁊ intellectus intelligit in actu aliqꝺ ta/
le indiuiſibile: ⁊ extra aiam tñ eſt in potentia: ſicut dicit de
vniuerſalibꝫ ſi extra aiam eſſet inſtans in actu ſiue indiui/
ſibile non pōt aliquis vere euadere quin continuum ſit
cōpoſitū ex indiuiſibilib⁹: ⁊ hec ois poſſunt colligi a Cō/
mētatore hinc inde in octauo ⁊ in quarto ⁊ hic, ⁊ vide cō
mētū. 80. ſexti. ⁊ vide cōmēta q̄ ſtatiꝫ ſequūſ ⁊ finē hui⁹
cōmēti. ❡ Itē in eodē cōmēto vbi dicit. Qm̄ impoſſibile
eſt vt motū ſit in extremo magnitudinis in actu. ❡ In cō
mēto. 76. vbi dicit. Puncta aūt que ſunt inter principiū
⁊ finē magnitudinis ſunt in potētia .i. non poſſunt demō
ſtrari. ❡ In cōmēto. 68. vbi dicit. Pertrāſire aūt medie
tates infinitas in potētia .i. ſm diuiſionem p accidēs .ſ. in
partes proportionales non ſm partes eqles: q: ille ſunt
finite ēt in potētia. ⁊ conſidera bñ totū cōmētum. ❡ Itē
in eodē cōmēto vbi dicit. Qm̄ cōtinuatio motus eſt pro
pter cōtinuationē magnitudinis .i. que nō diuidit magni/
tudinē in actu .ſ. ſicut fit cū quieſcit in medio ſiue in aliq
parte eius: tunc enim diuidit magnitudinē in actu. Cum
aūt nō qeſcit diuidit eā in potentia tm̄: q: non dſignat ali
quē pūctū in actu: vt dictū ē: ⁊ vide ēt cōmētū. 101. qrti.
❡ Itē in eodē cōmēto vbi dicit. Tūc ſequiſ ēt ſi medieta/
tes ſunt infinite ꝙ motū nunqꝫ pueniat ad extremū ma/
gnitudinis .i. ſi motū ptrāſit īfinitas medietates qūocūqꝫ
ſint nūqꝫ pueniet ad extremū: ſꝫ pueniet: ergo hec diuiſio cō
ſumit magnitudinē. ⁊ iſtā deductionē intēdit hic Cōmen
tator: ⁊ ad iſtā rñdet. ❡ In cōmē. 75. vbi dicit. Scđa ē ꝙ
ois quoꝝ vnū ē diminutū reliquū pfectū .i. in illo gñe. v.
grā. in gñe motus localis. ❡ In commēto. 76. vbi dicit.
Ois .n. pūct⁹ imaginatus. vide qūo dicit imaginat⁹ ⁊ non
dicit pūct⁹ tm̄. ❡ In cōmēto. 78. vbi phs ⁊ Cōmē. voluit
pbare ꝙ motor pm⁹ nō eſt in mā. Nota ꝙ hec demōſtra
tio qūocūqꝫ itelligaſ īfinitū eſt demſtatio va. Si .n. intelli
gereſ infinitū in motiuē. v. g. vt moueat in inſtāti qꝺ vo/
cāt moderni īfiniti vigoris intēſiue: aut ꝙ moueat corp⁹
īfinitū de necītate mouet in tpe īfinito: ſi tñ recte intellige
⁊ ſi mouet in tpe īfinito mouet in inſtanti: ſi ē virt⁹ in ma/
teria: ⁊ ſilr ecōuerſo. hec .n. duo conuertunſ .i. vtute cor/
porea: ⁊ māifeſtū ē: ⁊ ēt declarabiſ ꝙ nulla vt⁹ īfinita itē/
ſiue ē in corpe niſi in corpe īfinito: ſi tale eēt poſſibile eēre
vide cōmētū. 80. ⁊ iō dicit phs ꝙ hec tria .ſ. motor qui ē
vtus in mā ⁊ motū ⁊ tps in quo ē mot⁹ ſūt eqlia .i. vel ꝙ
ois finita vel ꝙ ois infinita. ⁊ iō nō diſtinxit hic cōmenta/
tor infim̄. nā nō indigebat h: ⁊ iō ēt ex quo nō vtus īfini/
ta in corpe niſi corp⁹ ſit infinitū. nā magnitudo vtutis ſe

quitur magnitudinem corporis ceteris paribus. Sequi/
tur ẜ φ ſi ſit aliquod corpus qđ mouetur a motore q eſt
virtus in corpore in tpe iſinito: φ ps illius mouebitur in
tpe minori a parte motoris que eſt in ipſo minus oſt iſi
nito eſt finitū: ẜ pars mouet in minori tpe q̃ ſit ipſe in quo
mouetur totū. ⁊ vſr ṽtus iſinita q̃ eſt in aliquo corpore il
lud qđ eſt ex ipſa in tpe illius corpis eſt ṽtus minor. ⁊ vl
de cōmētū. 8 t. ⁊ itelligo hic p ṽtutē iſinitā iſinitā inteſi/
ue. minor aūt ṽtus nō pōt mouere p tm̄ tpe: ⁊ nota bn̄ φ
ſi ſit in corpore aliq̃ ṽtus finita itēſiue nō pōt mouere niſi
in tpe finito: ⁊ ſi mouet in tpe iſinito ipſa ē iſinita itēſiue:
⁊ ſilr ſi in corpore ſit ṽtus iſinita itēſiue mouet in tēpore
iſinito: ⁊ ſi in ipſo ſit ṽtus finita itēſiue mouet p tp̄s fini/
tū tm̄. Et per hoc cōpletur hec demōſtratio. ⁊ vide in cō
mēto ſequēti in dubitatiōibus vere vſr magnitudo virtutis
forme corporalis ⁊ paruitas ei⁹ ſm magnitudinē corpis
in quo eſt illa forma ⁊ paruitatē ei⁹. qđ ſi eſt magnū: vir/
tus q̃ eſt in ipſo eſt magna: ⁊ ſi eſt paruū: ṽtus q̃ eſt in ipſo
eſt parua cōparādo ad vnā formā que eſt in vno corpe:
⁊ ideo ſi virt⁹ ſeu potētia totius forme ſufficit mouere:
pars illius forme non pōt mouere in tpe equali tempori
p qđ mouet tota forma ⁊ potētia: ⁊ ideo hec ꝯcluſio cū
ꝓpoſitiōe que declarabit ꝯcludit intētū: ſi non cecidit er/
ror in ꝓpoſitiōe dicēte. Qđ maius ē, mouet in tpe lōgiori.
Et nota etiā ſi vnus gradus ṽtutis (vbi gſa) exiſtentis in
mā ſufficit mouere aliqđ corpus pcentū ānos: medietas
illius potētie ſi pōt mouere nō pōt mouere p plus q̃ per
quīquaginta ānos ⁊ ſic conſpic. Et tēpus durationis poten
tie ſequitur fortitudinē potētie. i. φ ſi ſit fortior: tp̄s dura
tionis eſt lōgior ſi cetera ſint paria. verbi gratia corrūpē
da ⁊ reliquę diſpoſitiōes. Nā illud qđ habet vnū gradū
potētie reſiſtit ꝯ tranſmutantē per plus tempus q̃ reſiſtit
habēs mediū gradū. ⁊ ideo ſm iſtū modū ſi pars poten/
tie ſufficit mouere per tēpus finitū: tūc tota virtus finita
mouet p tēpus finitū tm̄. Et ex hoc patet φ latini non re
cte itellexerūt hāc demōſtrationē: ⁊ ꝯſidera bn̄ dicta Cō
mentatoris ⁊ ꝓpoſitionē dicētē. Qđ maius eſt, mouet tē
pore lōgiori: ⁊ ꝯſidera etiā illa que dicta ſunt a Cōmēta/
tore in illa pte de ſubſtantia orbis quam tradurit. Su fre
te hoc qđ dixi de hoc nō ſufficit. ℭ Item in eodē cōmēto
vbi dicit. Sed notādum eſt φ ꝓpoſitiones ꝯditionales.
Circa hoc vide cōmentū. 94. 44. q̄rti. ℭ Itē in eodē cō/
mento vbi dicit. Amplius cum oē cōpoſitū et vr mihi
ex iſto loco pōt fieri ratio fortis ad declarandum qđ oīs
virtus in corpore eſt finita. ℭ Item in eodē cōmēto vbi
dicit. Qđ eni denudatū eſt a cōpoſitiōe ⁊ factum eſſe ⁊c.
Uult dicere φ Phs igit̄ puenit ad ſuū intentū. ſ. φ pm⁹
motor eſt ſeparatus: ⁊ bn̄ cōſidera q̄ ex hac rōne etiam
declarat̄ φ corpus celeſte eſt ſimplex: quia nō eſt in ipſo
potētia ad diuiſibilitatē neq̄ corruptionē: ⁊ ergo motor
eſt ſepatus a mā. nam cum ſit poſitum φ corpus celeſte
ē ſimplex ⁊ motor eſt alius a moto vt declaratū eſt i 7°
⁊ in hoc 8°. Sequit̄ φ motor celi eſt abſtractus a mate/
ria nō ṽtus exiſtēs in mā. ℭ In cōmēto. 79. vbi dicit. Cū
enī habuit φ oīs potētia corporis eſt finita: id eſt intenſi/
ue: q̄ duis vnum conſequitur reliquum vt dictū ē. ℭ Itē
in eodem loco quaſi imediate vbi dicit. ⁊ adiunxit huic
ꝓpoſitiōi quam prius ꝓbauit. ſ. φ habēs potētiam fini/
tam ⁊c. id eſt intēſiue quando exiſtit illa forma in corpo/
re: cuius forme eſt potentia finita: poteſt etiam hec ratio
itelligi de infinito ſm durationē. Sed tunc opʒ ſuppone
re φ finitum intēſiue cum eſt in corpore eſt finitū ſʒ du
rationem. Infinitum enim ſm durationem cum eſt i cor
pore ⁊ poteſt reſiſtere corrumpentibus in infinitum eſt i
finite virtutis intenſiue vt dicit Bur. de hoc ⁊ bene. Pre/
terea ṽtus corporea eſt in potentia vt corrumpatur cum

ſit compoſitum. nullum autem in quo ē potētia ad nō eē
perpetuatur: ⁊ bene conſidera q̄ vt notaui illa cōuertūt̄
in potētia materialium. ℭ Itē in eodē commento vbi di
cit. Pōt enim ſic hic motor habet actionem infinitam. i.
in tempore. Deinde cum dicit. Omne autem corpus aut
potētia in corpore nō habet infinitam actionem . i. inten/
ſiue ſm qđ dclarabo in fine cōmenti ℭ Item in illa par/
te in qua dicit Cōmentator. Utrum cōtineat corpus cele
ſte aut nō ⁊c. Cōſidera hic quomodo accipit iſinitum idi
ſtincte: ⁊ accipit vnum loco alterius: quia vnū ſequitur
ex altero. ℭ Idem in eodem cōmento vbi dicit. Nos au/
tem dicimus ex vi verborum Ariſto. ⁊c. Nota φ videt̄
φ ſua ſolutio ſtat in hoc φ ſi eſſet cōpoſitū corpus cele
ſte: virtus eius eſſet finita. Sed quia non eſt compoſitū
nō eſt ita. Nam ꝓpoſitio dicens. omne corpus habet vir
tutem finitam eſt vera in corpore compoſito tm̄: quod ē
ſemper finite potētie: ⁊ generabile ⁊ corruptibile. In fi/
ne autem de ſubſtantia orbis aliter reſpondet ⁊ melius:
vt dicam: quamuis forte ambe ſolutiones coincidant.
ℭ Item in eodem commēto vbi dicit. Tanto tēpus i quo
ſuſcipit motionem a ſuo motore erit maius. i. quia ma/
ior virtus eſt in maiori corpe ceteris paribus. ℭ Item
in eodem cōmēto vbi dicit. Omnia corpora celeſtia exce/
dunt ſe. Nota φ hic quaſi innuit aliam reſponſionem ad
hanc queſtionem: ⁊ eſt etiam bona. ℭ Item in eodem
commento in fine commenti circa iſtam rōnem que po/
nitur ibidem: nota φ ſm ſua principia ⁊ ſm illa que di/
cta ſunt poſſumus etiā reſpondere illo mō. Nā demon/
ſtratio que iam dicta eſt ſic intelligitur. Omnis virtus in
corpe eſt finita intēſiue: ⁊ virtus corporea finita intenſiue
non pōt mouere in tempore infinito. ergo motus in infi/
nito non poteſt eſſe a virtute i corpore: ſʒ a ſeparata a ma
teria. Prima ꝓpoſitio declarata eſt: nā ſi eſſet infinita in
tenſiue moueret in inſtanti: quāuis etiam ipſa ſit vera ſi
itelligat̄ de finito in tempore: nam virtus corporea que/
eſt forme materialis nō durat in iſinitum. Sed cum mo/
tor eſt imaterialis non ſequitur dubitatio. nam tūc dico
φ illa potētia etiam eſt finita intenſiue: nō tamen oīs vir/
tus finita intēſiue eſt finita in tempore ſeu in duratione.
Sed hoc eſt vnum in virtute finita corporea tm̄: nam i ipſo
inenitur potētia ad corruptiōem: ⁊ ideo nō ſequitur i ab
ſtracto mouere in inſtanti. Et vide in queſtiōibus meis
de primo motore q̄uō declaraui hanc ſuam rōnem. Con
ſidera etiam q̄uō intelligitur bene ee verbis eius ſicut di
xi in cōmento. 78. φ virtus finita intenſiue que eſt in cor
pore eſt iſinita ſm durationē: ⁊ illa que eſt finita ſm du/
rationē eſt finita intentēſiue: ⁊ que eſt infinita in duratio
ne eſt infinita itēſiue. hoc in virtute materiali. ipſe enim
in multis locis in hoc cōmēto accipit vnum loco alteri⁹
quia vnum ſequitur ee reliquo: in ſeparato autem a ma
teria nō eſt ita: q2 virtus ſufficiens mouere per vnum di/
em ſufficit mouere in iſinitum ex quo eſt dino trāſmuta
bilis. Tādem dico φ demōſtratio Ariſt. eſt hec Omnis
ṽtus in corpe eſt finita: virtus pmi motoris nō eſt finita:
ẜ primus motor nō eſt i corpe. Uel format̄ ſic: nulla virt⁹
exiñs i corpore eſt iſinita: q̄libet virtus mouens in infini/
tum eſt infinita: ergo. Et ſm iſtum modum nō ſolum rō
eſt de primo motore tm̄ ſed de omnibus motoribus cor
porum celeſtiū. Cuilibet eni corpori celeſti eſt motor ꝓ
prius: ⁊ hoc ſcitur ee diuerſitate proportionum que ſunt
inter motores ⁊ mota: ⁊ ee diuerſitate motuum ⁊ diuer/
ſitate mobilium: ⁊ ex quo enim iſti motores ſunt forme ⁊
anime corporum celeſtium: vt declaratum eſt in alijs lo/
cis: ⁊ corpora diuerſa ſaltē ſm prius ⁊ poſterius debent
hēre formas diuerſas: opʒ enim vt ſit conexio ⁊ habitu/
do naturalis ⁊ eſſentialis inter animā ⁊ corpus ⁊ nō enim

quelibet forma poteſt eē forma cuiuſlibet corporis ⁊ ma
xime quia iſti motus ſequuntur naturas motorum:⁊ ſunt
operationes eorū proprie:quārū nature eorum ſunt co/
gnitio:vt dictum eſt alibi:manifeſtum eſt ergo ꝙ ſunt di/
uerſi incorporei:⁊ hoc ſupponit Philoſophꝰ ĩ metaphy
ſica vt ſcimr ibidem:ppropoſitio tamen ſua dicens ꝙ fini/
tum ⁊ infinitum dicūtur de corpore ⁊ de corporeo tm̄:ſꝫ
in corporeo ⁊ de eo quod nō eſt virtus in corpore non dr̄
hoc vere niſi metaphorice:vel aliquo modo eſt vē. Pri/
ma propoſitio eſt vera quomodocūqꝫ itelligatur finitas
nā ſi finitas itelligat̄ intēſiue,manifeſtum eſt ꝙ eſt vera.
vt declaratum eſt ꝑ multa media:⁊ maxime qr moueret
in infinitū ſi eſſet infinita intēſiue.extēſiue etiam vel ſꝫm du
rationē eſt vā.hoc enī ſequit̄ a p̄.Si enī eſſet īfinita ſꝫ du
rationē infinita intēſiue vt dictum eſt:⁊ iō indiſtincte ac/
cepit eā. Ad ꝓpoſitū tn̄ accipit̄ ꝓ finitate ſꝫm durationē
Phs tn̄ ad remouendā cauillationē quā quis pōt facer̄
cōtra ipſum dicēdo ꝙ virtus corporea eſt finitas ſꝫ dura
tionē q̄ eſt finita intēſiue.ſꝫ ego pono eam infinitam in
tenſiue:⁊ ideo poteſt mouere in infinitum: Phs igit̄ era
dicat hanc rñſionē probando hanc rñſionē que pōt fieri
eē impoſſibilem.nam nulla virtus exiſtens in corpore fi
nito poteſt eē infinita intēſiue:⁊ ideo Phs ꝓbauit hanc
ꝓpoſitionē iſto modo. Et cum adiungatur huic ꝙ nullū
corpus eſt infinitum in actu:⁊ eſt manifeſtum ꝙ nulla vir
tus in corpore eſt infinita intenſiue:⁊ vnde ſciendum eſt ꝙ
hec conditionalis eſt vera. Si aliqua virtus materialis
eſt infinita ſꝫm durationē ipſa eſt infinita intēſiue:⁊ vl̄ quia
quelibet virtus materialis habet contrarium corrūpēs
⁊ ideo ſi poteſt in infinitum reſiſtere:opꝫ qđ ſit infinita in
tenſiue:vt dicit quidam iterius vel qa forma exiſtens in
mā dans ei eē opꝫ de neceſſitate ꝙ in illa materia ſit potē
tētia conditionis ⁊ qđ in nā illius materie ſit potentia ⁊
priuatio. Et ideo opꝫ de neceſſitate ꝙ ſit vel ꝙ poteſt eſſe
aliquod ꝯrium ſeu corrumpēs:⁊ ſi nō materia non eſſet
in potētia:qđ eſt ꝯ poſitum:⁊ ex quo ergo nō corrumpit̄ ē
infiniti vigoris itēſiue:⁊ vel Philoſophus voluit deſtruer̄
conſequens huius conditionalis:vt concludat oppoſi/
tum argumentis ſic arguendo. Si aliqua virtus materialis
eſt infinita extenſiue ipſa eſt infinita intēſiue. Sed impoſ/
ſibile eſt ipſam eſſe infinita intenſiue : vt probat demon/
ſtratio Philoſophi:ergo ⁊ hec videtur magis eſſe inten/
tio Cōmētatoris in de ſubſtantia orbis . Et ad maiorem
declarationem dico ꝙ de corpore celeſti due fuerunt opi
niones. Una eſt Auic. quam habuit a Platone: Auicen.
enim ponit celum eſſe cōpoſitum ex mā hoius nāe cum
mā iſtorum inferiorꝫ ⁊ ee forma dāte ſibi eſſe ꝑ quā cōſti
tuitur ⁊ ſit ens in actu:⁊ ipſe cōcedit celum eſſe corrupti
bile. Sed tn̄ ꝑpetuat̄ a motore ſeparato. Cōtra qđ ſūt de
monſtrationes Ariſt. in libro celi. illic enim ꝓbatum eſt
ꝙ celum nō habet ꝯrium:ergo neqꝫ ſubiectum in poten
tia vt dictum eſt:qꝛ ſi potētia actiua nō poteſt eē:⁊ nec po/
tentia paſſiua poteſt eſſe.⁊ ideo ſi in mā celi eſt potentia
⁊ priuatio ſicut in mā iſtorꝫ inferiorꝫ. de neceſſitate opor
tet ꝙ hic ſit ꝯrium.⁊ ꝙ celum corrumpat̄. Preterea dcla
ratum eſt a Pho in illo lib. ꝑfecte ꝙ nullū corruptibile
pōt ꝑpetuari ab alio ⁊ hoc vr̄ quaſi ꝑ ſe notum:⁊ qꝛ hoc
nihil aliud eſt ꝙ̄ dicere vnam nām mutari in aliā. nā. n.
corruptibilis ⁊ eterni ſunt nāe valde diuerſe non cōicā/
tes etiam in gñe. Unde dicere aliquid eſſe corruptibile ⁊
ipſum eſſe ꝑpetuum eſt dicere ipm̄ eſſe nā corruptibilē ⁊
non corruptibilē. Quando enim ꝓpria alicuius nāe in
ueniunt̄ in aliquo tunc iudicamus illud eſſe illius nāe.
Si ḡ eternitas ſeu ꝑpetuitas ſit in aliquo illud de neceſ/
ſitate habet nām eternā alias nō eſſent hic nāe proprie ⁊
determinate ⁊ conſequentia propria ⁊ determinata. Poſ
ſet enī ꝙ dicere ſꝫm hoc qđ accidētia ꝓpria ignis vel al
terius forme ſunt in aliquo:⁊ tn̄ illud nō eſt illius natur̄
⁊ ſic deſtrueret̄ ſciētia. Nos enī cognoſcimus nās eſſe di/
uerſas ꝑ operationes ⁊ propria diuerſa. Perpetuitas aūt
ſeu eternitas .i. duratio in infinitū ſaltē ſequit̄ de neceſſita/
te ⁊ ꝓprie nām eternam. 2ª aūt fuit Auēpace ponētis in
celo eſſe mām:⁊ ipſū eē compoſitū ex mā ⁊ forma dāte
ſibi eſſe: Jſta tamē mā eſt alterius nāe:ita ꝙ in illa mate/
ria nō eſt potētia ad trāſmutationē ſubſtāle nec ad altera/
tionē. Et dicit ꝙ hoc compoſitū nō eſt corruptibile:ſꝫ tn̄
cōpoſitū qđ eſt ex mā horꝫ inferiorꝫ. Et hec poſitio etiā
oīno eſt falſa ⁊ impoſſibilis, primo enim hoc dictum vr̄
eſſe volūtarie dictum:nos enim nō peruenimus ad ꝯpo/
ſitionē ⁊ ad nām māe niſi ꝑ trāſmotationē:⁊ in ſubſtantia
ex quo ergo hic nō eſt trāſmotatio neqꝫ nā tranſmutabi/
lis:quomodo poſſumus ſcire illic eſſe mām? Si enī non
eſſet tranſmutatio in rebus:nos diceremus qđlibet ens ē
vnū.i. hīc vnā nām:ſicut ipm̄ eſt vnū in actu. Et a fortio
ri pꝫ ꝙ nullam habemꝰ viam ad cognoſcēdū mām in q̄
nō eſt potētia. Preterea hoc eſt dicere ꝯdictoria ſine conſi
deratione. Nā in quo nō eſt potētia ad ꝯdictoria in eo nō
ē potētia. potētia enī non eſt niſi ad ꝯdictoria:niſi eēt po/
tentia equiuoce dicta:⁊ ſi nō eſt in ipſa potētia tunc natu
ra eiꝰ eſt nulla rei actualis:⁊ ergo nō recipit formam dan
tem ei eſſe. nam hec ꝯñtia eſt bona oīno:nō eſt in ipſo po/
tētia ad ꝯdictoria:ergo nō eſt in ipſo potentia:nō eſt i eo
potentia in ſua nā. ḡ eſt ens aliqđ in actu . ⁊ nō recipit eē
actuale a forma. Materia enim exiſtens in actu ſꝫm ſuam
nām nō recipit formā dantem ei eſſe actuale. Ex duobus
enī in actu nō ſit vnū vere cōpoſitum:⁊ ergo vere nō intel
ligo quō forma dat eſſe in actu māe celi ſicut relique for/
me ex quo nō ē i nā illiꝰ māe potētia neqꝫ priuatio: ⁊ ideo
ex hac poſitiōe vere ſequit̄ poſitio Auerrois. Si enī illa
nā eſt nā in qua nō eſt potētia neqꝫ priuatio:ſic illa eſt ens
in actu:⁊ in hoc aſſimilatur forme:qꝫuis ſit in potentia ad
motū locale vt declarauit Cōmētator:⁊ hꝫ formā ꝑ quā
mouetur nō dātē ei eſſe:⁊ hec eſt poſitio Auerrois. nam
Auerrois ponit celum eſſe ſubim in actu exñs ee ſe nō ꝑ
formam dantē ei eē:⁊ eſt quaſi mediū inter formā ⁊ ma
teriam. Eſt enī ſimile forme:qꝛ nō eſt i potentia nec eſt in
eo priuatio, neqꝫ recipit eē a forma:ſꝫ ē ex ſe exiſtēs in actu
vt dictum ē:non tn̄ in actu oīno perfecto niſi ꝑ ſuam for
mam ſepatam vt dictum eſt alibi:⁊ eſt aūt ſimile materie
aliquo mō. nā ipſum eſt in potētia ad motū circularem:⁊
⁊ ēt eſt indiuiduū demonſtratū ⁊ ens demonſtratum in
actu:⁊ hñs vnā figurā in actu ⁊ oīa iſta ſunt in corporꝫ ꝑ
mām:⁊ ſunt in mā ꝑꝑ formā. Jn hoc tn̄ corpore non ſūt
ꝑꝑ formam dantem eſſe ſed ꝑꝑ motorem ſeparatum:⁊ vñ
corpus celeſte ⁊ omnes eius diſpōnes ſunt ꝑꝑ motorem
quī motor procedit dimenſiones in illo:⁊ et ſubiecto ſeu
materia. nō enim illic ſunt dimenſiones indeterminate in
potētia:neqꝫ forꝫ recipit̄ illis mediantibus:ſꝫ ſunt tn̄ de
terminate:⁊ qꝫ hñt illa corpa:⁊ ſꝫm ſuas nās:⁊ hoc nō habēt
ꝑꝑ formas eorum ſeparatas neqꝫ illa corpora celeſtia ſūt
indiuiduum vnius ſpeciei:⁊ ſed ſicut indiuidua. nam illa nō
componuntur vere ex gñe ⁊ dīa. ſꝫ ſunt tn̄ determina/
ta ⁊ hꝫ:⁊ ſunt diuerſa inter ſe ſꝫ ſuas nās:⁊ ſꝫm naturas
motorꝫ ipſorꝫ. Sunt tn̄ diuerſa indiuidua ſꝫm prius ⁊ po
ſterius ſic ⁊ eorꝫ motores. ſilr̄ hoc nomē indiuiduum nō
dr̄ vniuoce de iſtis ⁊ de inferioribus vñ vt dicit Cōmēta/
tor potētia hꝫ gradus:⁊ hec igitur corpora non ſunt neqꝫ
forme neqꝫ materie proprie dicte :⁊ neqꝫ compoſitum ex
materia ⁊ forma. Sed eſt quedam ſubs corporea.i. quan
ta que magis debet dici ſubiectum quā materia. ⁊ ideo
hec corpora celeſtia non ſunt abſtracta:neqꝫ forme ⁊ ſunt
indiuidua eo modo quo dictum eſt . Et ex iſtis ſi quis

habet intellectum bene diſpoſituꝫ poteſt videre defectuꝫ cauillationum latinoꝛum circa hec. hec tamen omnia perfecte declarabo in libello de ſubſtantia oꝛbis deo volente. Quantitas tamen hoꝛum coꝛpoꝛum dicitur vel equiuoce vel ſm prius ⁊ poſterius: cum quantitate illoꝛum coꝛpoꝛum generabilium ⁊ coꝛruptibilium: ſicut: ⁊ ſubſtātia iſtoꝛum cum ſubſtantijs generabilium ⁊ coꝛruptibilium: ⁊ foꝛme iſtoꝛum cum foꝛmis illoꝛum. vnde credendum eſt ꝙ ſicut foꝛma illius coꝛpoꝛis nobilioꝛ eſt foꝛmis iſtoꝛum inferioꝛum: ⁊ alterius nature: ita ⁊ materia ſeu ſubiectum illius animalis celeſtis: ⁊ accidentia ſequentia naturam illius: ⁊ maxime cum ſit primum motum ex ſe ⁊ cauſa omnium iſtoꝛum inferioꝛum. Cauſe eniꝫ intrinſece eterni ⁊ generabilis ⁊ coꝛruptibilis non eſt eiuſdem generis: nec eternū ⁊ coꝛruptibile ingrediuntur ſub vno genere vniuoco: ⁊ ideo Auempace concedit poſitionem Auerrois non cōſiderādo. ¶ Preterea cōtra ambas opiniones eſt illud quod declaratum eſt ſepe: ꝙ omne compoſitū ex materia ⁊ foꝛma dant ei eſſe: vel ex foꝛma generica ⁊ foꝛma ſpecifica ex qua vna ſe habet vt materia reliq̄ vt foꝛma eſt vere factum: ⁊ hoc pꝛobatum eſt in queſtionibus meis de vnitate intellectus per rationes Philoſophoꝛum: quas nullus bene diſpoſitus negare poteſt ſm doctrinam Philoſophoꝛum. ¶ Preterea Philoſophus pꝛobauit hoc idem in .13. metaphyſice. hoc modo. Ibidem enim determinat hanc queſtionem, ſcilꝫ Utrum res eterne ſint compoſite ſeu eſſe poſſint ex elemētis: ⁊ capit hic elementa pꝛo materia ⁊ foꝛma ⁊ arguit ſic. omne conſtitutum ex elementis eſt compoſitum: ⁊ omne cōpoſituꝫ componitur ex rebus in quarum natura eſt potentia cōponi ex eis. i. ꝙ ſunt poſſibilia ad recipiendum compoſitionem: ⁊ hoc videtur verum. nam in natura componentium vt componentia huiuſmodi intelligitur vere potentialitas. Et omne in cuius cauſa eſt potētialitas ad hoc vt illud ſit ipſum eſt poſſibile eſſe in vno tempoꝛe ⁊ non eſſe in alio: ⁊ cum declaratum eſt ꝙ in rebus eternis nō eſt in eis poſſibilitas non eſſe. ergo nulla res eterna eſt compoſita tali compoſitione: ⁊ ideo omne compoſituꝫ eſt vere factum: vere autem factum non poteſt eſſe eternum a parte ante ⁊ a parte poſt: ⁊ a foꝛtioꝛi primum motū. Preterea ſequeretur ꝙ demonſtratio Ariſt. in hoc .8. eēt nulla: ⁊ maxime ſm Auempace. nam ipſe ponit celum eſſe compoſitum ⁊ eternum non factū: nec in ſua natura eſt coꝛruptibilitas. poſſum ergo dicere ꝙ illa foꝛma materialis mouet in eternum. ſm autem Auicen. foꝛte hoc nō ſequitur: quia quāuis ipſe dicat celum eſſe compoſitum ponit ipſum eſſe coꝛruptibile ſcd̄m ſuaꝫ naturam: ſed tamen dicit ipſum perpetuatum a foꝛma ſeparata: dicentes autem ꝙ ratio Philoſophi in hoc principio fundatur. ſ. ꝙ deus eſt infiniti vigoꝛis intenſiue: ⁊ ꝙ nulla virtus materialis eſt infinita intenſiue: vt quidā latini nihil dicunt. Maximum enim inconueniens eſt dicere Ariſtotelē volendo demonſtrare aliquid in declaratione illius quod Philoſophi credent demonſtraſſet oppoſitum vel ſaltem illud quod eſt magis dubitabile concluſione: immo videtur ꝙ hoc nō poſſumus cōcedere niſi ſupponēdo ipſum eſſe ſeparatum. Preterea ſm opinionem illius nulla eſſet ratio ad pꝛobandum primum motoꝛem eſſe ſeparatum. poſſumus enim dicere ꝙ hec virtus eſt materialis ⁊ eſt infinita intenſiue: ⁊ cognoſcitiua: ⁊ tamen non mouet in inſtanti: quia non vult vel quia paſſum non poteſt recipere actionem: ſicut dicit ipſe: q̄ quamuis ſit deus infiniti vigoꝛis intenſiue: tamē non mouet in inſtanti: q2 non vult: vel per aliam cauſam que placet ei: ⁊ ideo hoc dictum deſtruit demonſtrationeꝫ Philoſophi. Preterea illud qd̄ dicit ꝙ poteſt mouere in inſtanti tamē non vult: non eſt intelligibile apud Philoſophos. Querunt enim Philoſophi ſi poteſt ponatur in eſſe. Item querunt vtrū poteſt velle: ⁊ ſi poteſt velle ponatur in eſſe: ⁊ ſi nō poteſt velle. ergo nullo modo poteſt. diſtinctiones autem quibus iſti reſpondere credunt nulle ſunt apud ſcientes ſm philoſophiam: ſed non opoꝛtet de omnibus imaginationibus curam habere. Relique autem rationes Philoſophoꝛum contra iſta dicte: ſunt dicte per me in queſtionibus meis de vnitate intellectus: ⁊ pꝛimo motoꝛe. Ratio autem Joannis grāmatici contra demonſtrationeꝫ Ariſtote. nulla eſt. ipſe enim dicebat ꝙ virtus celi per quam celum durat in infinitum eſt infinita ſm durationeꝫ: ⁊ tamen eſt in coꝛpoꝛe finito. Et ideo apud ipſum celum habet virtutem finitā ⁊ eſt coꝛruptibile. Uel opoꝛtet dicere ꝙ demonſtratio Ariſto. ſit nulla. ⁊ eſt ratio multū apparens: cum bene conſideratur. nam ſi quis diceret ei ꝙ hec virtus eſt finita intenſiue: infinita extenſiue ipſe diceret ſimiliter eſſe dicendum in demōſtratione Ariſtotelis. Et tunc ipſa eſſet nulla. Reſponſio autem vera in hoc eſt illa quam ponit Cōmentatoꝛ in fine de ſubſtantia oꝛbis. ⁊ hec eſt in ſumma. Joānes enim ſupponebat vnum falſum. Credebat enim celum durare in infinituꝫ per virtutem additam ei: hoc autem non eſt verum. Eſt enim eternum ⁊ incoꝛruptibile pꝛopter priuationem cauſarū coꝛrumpentium. In ſua enim natura non eſt potentia neq̧ priuatio neq̧ contrarietas. Et ideo ipſum ſm ſuam naturam eſt eternum per priuationem illarum cauſarum nō per virtutem additam. Illud ergo ſuper quod Ariſt. eſt ſuſtentatus in hac intentione: vt dicit Cōmentatoꝛ commento .41. 12. metaphyſice. ē ꝙ omnis actio equalis. i. vniformis infinita ſemꝑ eterna: neceſſario ſit a potentia cuius actio eſt infinita cui nulla tranſmutatio accidit pꝛopter quam deficiat actio: ⁊ omnis potentia motoꝛis in loco in coꝛpoꝛe cui accidit tranſmutatio: neceſſe eſt vt eius actio non ſit ſemper eterna: q2 ab alio mouetur. i. p motum ſubiecti: vel q2 illud quod eſt in materia poteſt moueri ab alio. Demonſtratio ergo Ariſt. in hoc .8. eſt ex ꝓprijs: ⁊ premiſſe ⁊ cōcluſio ſunt prime. i. ꝙ ſeparabilitas ineſt motoꝛi eterno ſm ꝙ motoꝛ eternus ſeu foꝛme eterne: quia idem ſunt foꝛma ⁊ motoꝛ ⁊ maxime in iſtis non per aliam naturaꝫ: vt dicit Cōmētatoꝛ de primo in libro poſte. in cōmento magno. Et ſi intellectus poſſibilis etiā eſt abſtractus: foꝛte hoc eſt q2 intellectus agens qui mouet in eternum eſt idem cum intellectu poſſibili: ⁊ non tamen dico vnum. i. motoꝛē in eterno eſſe cauſam alterius: ſed volo ꝙ vnum non ineſt alteri per aliam naturam. Intellectus etiam poſſibilis eſt foꝛma eterna: vt dictū eſt in queſtionibus meis: ⁊ foꝛte hec demonſtratio nō eſt ex ꝓprijs niſi reſpectu motoꝛum hoꝛum coꝛpoꝛum celeſtiuꝫ. hic tamen. ſ. circa hunc proceſſum octaui ſunt duo genera demonſtrationū in hoc. Una eſt a poſterioꝛi: ⁊ alia eſt a cauſa: per motum enim eternuꝫ pꝛobamus motoꝛē eē eternū: ⁊ per hoc habetur ꝙ ipſe eſt ſeparatus: poſtea ſit demonſtratio i cauſa i perpetuitate motus: q2 motoꝛ ē ſeparatus: ⁊ hec demonſtratio ē a ꝓpoſitionibus primis ⁊ immediatis. hic autem intelligo per prim⁹ duo. i. ꝙ p̄dicatum ineſt ſubiecto in pꝛopoſitionibus non per aliā naturaꝫ nec per cauſaꝫ: quia nulla cauſa eſt in hoc ꝙ motoꝛ ſeparatus mouet in eterno: niſi quia eſt ſeparatus intranſmutabilis: vt innuitur a Cōmentatoꝛe in de ſubſtātia oꝛbis: nec ſequitur pꝛopter hoc ꝙ aliquid ſit magis notum ⁊ minus notū: ⁊ reliqua inconuenientia. Nā per effectum pꝛobatur cauſam eſſe: non tamē per cauſam ꝓbatur effectum eē. Hec enim eſt alia ſpecies cognitionis a prima. Nam per illam cauſam referendo ipſaꝫ ad ſuuꝫ effectum habetur noticia magis perfecta: ſꝫ nō pꝛobatur

effectum eſſet: ideo non eſt demonſtratio circularis: vt innuitur hoc a Cōmētatore in primo poſteriorum in cō/mento magno. vnde in ſecūdo proceſſu acquiritur perfecta cognitio ɔcluſionis per demōſtrationē cauſe tm̄. cuiꝰ premiſſe non ſunt notiores apud nos concluſione: vel aliquando quedaz demonſtrantiones cauſe tm̄ ſunt ex cauſis agētibus vel mālibus quibus poſitis non neceſſario ponitur concluſio ſed cā: ſed non acqritur tunc cauſa cō cluſionis ſeu non ꝓbatur cōcluſio. ſed acqritur cognitio eius pfectior que eſt alia ſpēs cognitionis a prima: in demonſtratione autē ſimplici cuius premiſſe notiores ſunt nobis ⁊ nature ⁊ habent reliqua requiſita probatur eſſe rei per cauſam: ⁊ ideo hec vere ⁊ ꝓprie eſt demonſtratio ſimplr̄. Reliqua autē que pertinent huic queſito ⁊ dicta modernorum circa limitationem Auic. ⁊ Auer. ⁊ circa omnia huic pertinētia: ⁊ ſolutiones omniū dubitationū ſique ſint: perfecte declarabo deo volente in libro de ſubſtantia orbis. illic enim dicā omnia que ꝑtinent huic queſito: ⁊ ea declarabo diffuſe: ſi iā gratia dei fecit: hoc tamē dico hic ꝙ auctoritates iſtoꝝ virorū non debent impedi/re intellectum ab hac veritate. Quia vere demonſtratio Ariſt. firma eſt. ⁊ credo ꝙ qꝛ homines nō intelligunt demonſtrationes Philoſophoꝝ odio habēt philoſophiā: ⁊ dicunt Philoſophos dicere res phantaſticas nō demōſtratas: ⁊ quaſi hec omnia dicta ſunt a Cōmentatore vel i actu vel in potētia propinqua. ℂ In cōmēto. 22. vbi di/cit. Et adhuc remanet mouēdo. i. ſine eo quod moueat. Uult dicere a manu. In eodē commēto. vbi loquitur de inundatione. vbi dicit. Cum ſit motus ſucceſſiuus. Uide Cōmentum. 69. quarti. Et nota ꝙ hec ſucceſſio non eſt ſicut ſucceſſio Platonis: ⁊ cōſidera. ℂ In commento. 83 vbi dicit. Et etiā mutat ſe ab eo quod mouet illam ſm̄ ſinem. i. ab appetibili: ⁊ vide Cōmētum. 17. Finis.

ℂ hoc opuſculum annotationum ⁊c. finituz fuit anno la/tinorum. 1485. in fine Julij Florentie.

ℂ Queſtionibus Joānis de Jāduno ſuper octo libros Ariſto. de Auditu phyſico. a. v. p. Fratre Joanne Romberch kyrſpēſe recognitis: ac alijs queſtiōibꝰ de ꝑmo motore: Efficiētia mūdi ⁊ de Eſſe Eſſētia ⁊ vno ſimul cū Annotatiōibus Helie Cretenſis Hebrei: Philoſophi ⁊ Medici in Cōmentatoris dicta. Finis imponitur fauſtus.

Regiſtrum

✠ A B C D E F G H I K L M N O
P Q R S T   Oēs ſunt quaterniones.

Uenetijs apud heredes Luceantonij Junte Florentini
menſe Auguſto   M D XLIIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE